

* ΕΥΕΡΓΕΤΙΝΟΣ *

ἦτοΙ ΣΤΗΝΑΓΩΓΗ

ΤΩΝ ΘΕΟΦΘΟΓΓΩΝ ΡΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΩΝ

ΤΩΝ ΘΕΟΦΟΡΩΝ ΚΑΙ ἈΓΙΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ:—

Ἀπὸ πάσης Γραφῆς Θεοπνεύστης ἐκκλησιαστικῆς

Οἰκείως τε καὶ προσφόρως ἐκτεθεῖσα παρὰ
ΠΑΤΕΡ Τῶ ὍΣΙΩΤΑΤΩ ΜΟΝΑΧῶ

καὶ κτήτορος Μονῆς τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκῃς Ἐνεργετίδος,

ΚΑΙ ΕΥΕΡΓΕΤΙΝῶ ΕΠΙΚΑΛΩΜΕΝῶ

Ἐκδομένη τὸ πρῶτον μετὰ πλήρους ἐρμηνείας εἰς
τὴν ἁπλὴν Ἑλληνικὴν τῶν ἐμπεριεχομένων κειμένων

Εἰκονογραφημένη κατὰ τὴν παράδοσιν

Πεπλαστισμένη διὰ πλείετων ὑπομνημάτων:

ἜΚΔΟΣΙΣ ἙΚΤΗ

ΤΟΜΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΣ

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ

ἀναλώμασι καὶ ἐπιμελείᾳ

ὑπὸ τοῦ Ἐπισκόπου Οἰνόη

ΜΑΘΑΪΟΥ ΛΑΓΓῆ

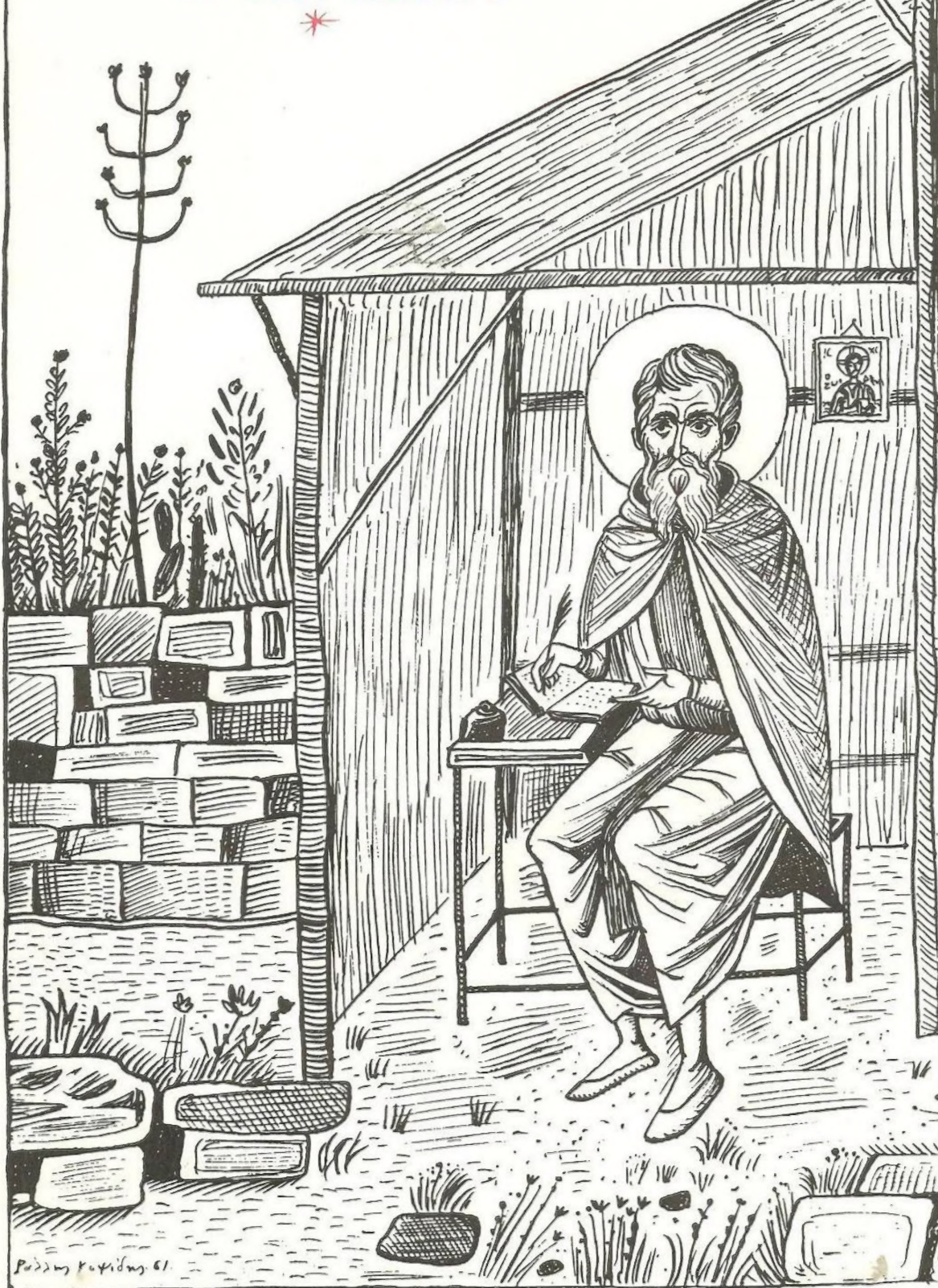
ΑΛΠΕ ΑΘΗΝΑΙ 1985

Μεγαλυνάριον τοῦ Ἀγίου.

Χαίροις τῶν Ὁσίων ὁ ἀρχηγός, καὶ τῆς ἰσαγγέλου, πολιτείας κα-
θηγητής· χαίροις τῆς ἐρήμου, στυλοειδῆς νεφέλη, Ἀντώνιε παμ-
μάκαρ, Πατέρων καύχημα.

Ο ΟΣΙΟΣ
ΠΑΛΛΑΔΙΟΣ

ὑΠΟΘΕΣΙΣ Α'

Ὅτι τῷ Μοναχῷ, ἡ ἀκτημοσύνη ἐπήγγελται, καὶ τὸ τοῦ ἀπροσπαθοῦς γνῶρισμα, καὶ πῶς οἱ Πατέρες ταύτην κατώρθωσαν.

Ὅτι ὁ Μοναχὸς ἔχει ὑποσχεθῆ τὴν ἀκτημοσύνην· ποῖον εἶναι τὸ γνῶρισμα τοῦ μὴ θέλοντος νὰ ἔχῃ ὑλικά ἀγαθὰ, καὶ πῶς κατώρθωσαν τὴν ἀκτημοσύνην οἱ Πατέρες.

Α'. Τοῦ Ἀγίου Παλλαδίου.

ΙΗΓΗΣΑΤΟ μοι ἡ μακαρία Μελάνη, ὅτι ἐν ἀρχαῖς παραγενομένη ἀπὸ Ῥώμης εἰς Ἀλεξάνδρειαν, καὶ ἀκούσασα περὶ τῆς ἀρετῆς τοῦ Ἀββᾶ Παμβῶ παρὰ τοῦ μακαρίου Ἰσιδώρου τοῦ ξενοδόχου, ὃς καὶ ὠδήγησέ με πρὸς αὐτὸν εἰς τὴν ἔρημον, προσήνεγκα αὐτῷ ἀργενταρίαν τριακοσίων λιτρῶν ἀργυρίου, παρακάλεσασα αὐτὸν ἐκ τῶν πραγμάτων μου μετασχεῖν.

2. Ὁ δέ, φησι, καθεζόμενος καὶ πλέκων θαλλούς, καὶ μηδόλως ἀνανεύσας, ἢ κλῆν προσχὼν τῷ σκεύει τῆς θήκης, εὐλόγησέ με φωνῇ μεγάλῃ εἰπὼν· ὁ Θεὸς δώῃ σοι τὸν μισθόν· καὶ λέγει τῷ οἰκονόμῳ αὐτοῦ Ὡριγένει· δέξαι καὶ διοίκησον αὐτὰ πᾶσι τοῖς κατὰ Λιβύην καὶ Πεντάπολιν, καὶ τοῖς ἐν ταῖς νήσοις ἀδελφοῖς· ταῦτα γὰρ τὰ Μοναστήρια πένεται πλέον παρὰ τὰ ἄλλα.

3. Μετὰ μικρὸν οὖν, φησι, τελευτᾶν μέλλων οὗτος ὁ Ἅγιος, μεταστειλάμενός με, τὴν τελευταίαν σπυρίδα ἀπαρτίζων, λέγει μοι· δέξαι τὴν σπυρίδα ταύτην ἐκ τῶν χειρῶν μου, ἵνα μέμνησαί μου, ἄλλο γάρ σοι καταλεῖπαι οὐκ ἔχω, καὶ ἐκλιμπάνει ἀπύρεκτος.

Η ΜΑΚΑΡΙΑ ΜΕΛΑΝΗ (λέγει ὁ Ἅγιος Παλλάδιος) μοῦ διηγήθη τὸ ἐξῆς περιστατικόν: Κατὰ τὴν πρώτην μου περιόδον ἔφθασα εἰς Ἀλεξάνδρειαν, προσερχομένη ἀπὸ τὴν Ρώμην. Ἐκεῖ ἔμαθα, ἀπὸ τὸν μακάριον Ἰσίδωρον τὸν Ξενοδόχον, διὰ τὴν ἀρετὴν τοῦ Ἀββᾶ Παμβῶ. Ἐπὶ πλέον, κατὰ παράκλησίν μου, ὁ Ἰσίδωρος με συνώδευσε μέχρι τοῦ περιφήμου αὐτοῦ Ἀσκητοῦ.

Ἀφοῦ λοιπὸν ἐκαθίσαμεν ὀλίγον εἰς τὸ κελλίον τοῦ Ἀσκητοῦ, τοῦ προσέφερα ἓνα κιβώτιον, πού περιεῖχε διάφορα ἀργυρᾶ ἀντικείμενα ἀξίας τριακοσίων λιτρῶν ἀργύρου καὶ τὸν παρεκάλεσα νὰ πάρῃ ἐξ αὐτῶν ὅσα θέλει.

2. Ὁ Ἅγιος Παμβῶ, χωρὶς καθόλου νὰ ὑψώσῃ τὸ βλέμμα του διὰ νὰ περιεργασθῇ τὸ κιβώτιον, καὶ ἐξακολουθῶν νὰ πλέκῃ τὸ χόρτον διὰ τὴν κατασκευὴν τοῦ ζεμπιλιῦ, με εὐλόγησε ἀπὸ τὴν θέσιν του καὶ μοῦ εἶπε μετὰ μεγάλην φωνήν:

— Ὁ Θεὸς νὰ σοῦ ἀνταποδώσῃ τὸν μισθόν σου.

Ἐν συνεχείᾳ ὁ μακάριος Παμβῶ ἐκάλεσε τὸν ὑποτακτικόν του Ὠριγένην καὶ τοῦ λέγει:

— Πάρε αὐτὰ καὶ φρόντισε νὰ τὰ διαμοιράσῃς εἰς τοὺς Μοναχοὺς καὶ τὰ Μοναστήρια, πού εὐρίσκονται εἰς τὴν Λιβύην καὶ τὴν Πεντάπολιν καὶ εἰς τὰς νήσους, διότι αὐτὰ τὰ Μοναστήρια εἶναι πτωχότερα ἀπὸ ὅλα τὰ ἄλλα.

3. Συνεχίζουσα τὴν διήγησίν της περὶ τοῦ αὐτοῦ Ἀσκητοῦ ἡ Ὁσία Μελάνη εἶπε καὶ τοῦτο.

— Μετὰ ἀπὸ ὀλίγον, ὅταν ἐπρόκειτο νὰ ἀποθάνῃ, ἔστειλε καὶ με ἐκάλεσε πλησίον του, ἐνῶ ἐτελείωνε τὸ τελευταῖον ζεμπίλι. Συγχρόνως μοῦ εἶπε: «Πάρε αὐτὸ τὸ ζεμπίλι ἀπὸ τὰ χέρια μου, διὰ νὰ με ἐνθυμῇσαι· δὲν ἔχω τίποτε ἄλλο νὰ σοῦ ἀφήσω».

Ἀπεδήμησε δὲ ὁ Ὁσιος συντόμως, χωρὶς νὰ ἀσθενήσῃ καὶ χωρὶς νὰ παρουσιάσῃ οὐδὲ τὸν ἐλάχιστον πυρετόν.

Β'. Γρηγορίου τοῦ Διαλόγου.

ΙΣΑΑΚ τις ἀνὴρ εὐλαβής, ἐκ τῆς Συρίας εἰς τὴν Ρώμην ἔλθων, καὶ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ παραγενόμενος, τοὺς προσμοναρίους ἡτήσατο ἵνα ὅσην θέλει ἄδειαν προσεύχεσθαι παράσχωσιν αὐτῷ· σταθεὶς οὖν ἐν τῇ εὐχῇ, τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας διήνυσεν ἀδιαλείπτως εὐχόμενος.

2. Εἰς δὲ τῶν προσμοναρίων τοῦτο θεασάμενος, ὡς φιλενδείκτην καὶ ἀνθρωπάρεσκον ἐξουθενήσας, εἶτα καὶ ῥαπίσματι αὐτὸν ἔτυπεν· αἶφνης δὲ πνεῦμα πονηρὸν εἰς αὐτὸν εἰσελθόν, εἰς τὰ ἴχνη τοῦ δικαίου ἔρριψε, καὶ διὰ τοῦ στόματος αὐτοῦ κράζειν ἤρξατο, Ἰσαὰκ με ἐκβάλλει.

3. Εὐθέως οὖν ὁ τοῦ Θεοῦ ἀνθρωπος, ἐπιτιμήσας τῷ πονηρῷ πνεύματι, ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου ἐξήλασε· καὶ τοῦ θαύματος διαβοηθέντος ἐν πάσῃ τῇ πόλει, ἄνδρες τε καὶ γυναῖκες τῶν εὐγενῶν ὁμοθυμαδὸν πρὸς αὐτὸν ἔτρεχον, σπεύδοντες τίς αὐτῶν ἐν τῷ ἰδίῳ οἴκῳ δυνηθῇ προαρπάσαι τὸν Γέροντα, οἱ μὲν ἐπὶ τὸ ἀνα-

στῆσαι Μοναστήριον ἀγροὺς προσφέρειν ἐπαγγελλόμενοι, ἕτεροι δὲ χρήματα, ἄλλοι πρὸς τροφήν ἀναλώματα παρέχειν αὐτῷ ἡθελον.

4. Ὁ δὲ τοῦ Θεοῦ δοῦλος, μηδὲν παρ' αὐτῶν λαβεῖν τὸ σύνολον ἀνασχόμενος, ἐξῆλθε τῆς πόλεως· οὐ πολὺ δὲ μήκοθεν τόπον ἔρημον εὐρών, ἐκεῖσε ἑαυτῷ σεμνὸν κελλίον ᾠκοδόμησε. Πολλοὶ οὖν πρὸς αὐτὸν ἀπερχόμενοι, τῷ ἐκείνου ὑποδείγματι ἤρξαντο εἰς τὸν πόθον τῆς αἰωνίου ζωῆς πυροῦσθαι, καὶ ὑπὸ τῆς αὐτοῦ διδασκαλίας εἰς τὴν τοῦ παντοδυνάμου Θεοῦ δουλείαν ἑαυτοὺς ἐκδεδόκασιν.

5. Ἐδυσώπουν δὲ αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ μετὰ ταπεινοφροσύνης, ὅπως διὰ τὴν τοῦ Μοναστηρίου χρεῖαν τὰ προσφερόμενα αὐτῷ χρήματα δέξηται, αὐτὸς δὲ τῆς ἑαυτοῦ πτωχείας τὴν ψῆφον στερεᾶ φυλακῇ ἐκράτει λέγων· «Μοναχός, ὁ ἐν τῇ γῇ κτήμα ζητῶν, Μοναχός οὐκ ἔστι». Οὕτως οὖν ἐφοβεῖτο τὴν τῆς πτωχείας αὐτοῦ φροντίδα ἀπολέσαι, καθάπερ οἱ σκνιποὶ ἄρχοντες τὰ ἀπολλύμενα χρήματα τῇ φυλακῇ συντηρεῖν εἰώθασιν.

6. Ἐκεῖ τοίνυν οὕτω βιούς, πνεύματι προφητείας κατεκοσμήθη, καὶ πᾶσι τοῖς ἔγγιστα καὶ ἐκ μήκους κατοικοῦσι, διὰ τῶν θαυμάτων ἢ τῆς ζωῆς αὐτοῦ λαμπρότης διεγνώσθη.

Ἑ ρ μ η ν ε ί α

ΕΝΑΣ εὐλαβὴς ἄνθρωπος, ποὺ ἐλέγετο Ἰσαάκ, ἦλθεν ἀπὸ τὴν Συρίαν εἰς τὴν Ρώμην. Εἰς τὴν Ρώμην κατέφυγεν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ παρεκάλεσε τοὺς προσμοναρίους (¹) νὰ τοῦ ἐπιτρέψουν νὰ παραμείνῃ, διὰ νὰ προσευχηθῇ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ὅσον θέλει. Πράγματι προσηύχετο, χωρὶς διακοπὴν, τρία ἡμερόνυχτα.

2. Βλέπων τὸ πρᾶγμα τοῦτο ἓνας προσμονάριος, τὸν ἐχαρακτήρισεν ὡς ἀνθρωπάρεσκον καὶ φίλον τῶν ἐπιδείξεων· ἀφοῦ λοιπὸν τὸν ὕβρισε σκληρῶς, μετὰ τὸν ἐρράπισεν. Ἄλλ', ὦ τοῦ θαύματος! Ἀμέσως εἰς τὸν προσμονάριον αὐτὸν εἰσῆλθεν ὁ διάβολος καὶ τὸν ἔρριψε σφαδάζοντα πρὸ τῶν ποδῶν τοῦ ἐναρέτου αὐτοῦ ἀνθρώπου· τὸ δὲ πονηρὸν πνεῦμα ἔκραζε διὰ τοῦ στόματός του· «Ὁ Ἰσαάκ θὰ μὲ ἐκβάλῃ».

3. Τότε ὁ ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ ἐπετίμησε τὸ πονηρὸν πνεῦμα καὶ τὸ ἐξεδίωξεν ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου. Μόλις ἔγινε γνωστὸν αὐτὸ τὸ θαῦμα εἰς ὁλόκληρον τὴν πόλιν, ὅλοι τότε, ἄνδρες καὶ γυναῖκες, ἔτρεχον ἀπὸ κοινοῦ πρὸς τὸν εὐσεβῆ αὐτὸν ἄνθρωπον. Ἐγένετο δὲ μεταξύ των πραγματικὴ πάλη, ποῖος νὰ ἡμπορέσῃ νὰ τὸν καλέσῃ πρῶτος εἰς τὸ σπίτι του. Πρὸς τὸν σκοπὸν δὲ αὐτὸν ἄλλοι μὲν τοῦ ἔλεγαν νὰ τοῦ δώσουν χωράφια, διὰ νὰ ἰδρύσῃ Μοναστήριον, ἄλλοι χρήματα καὶ ἄλλοι πάλιν προσεφέροντο νὰ τοῦ χορηγοῦν τὰ ἔξοδα τῆς διατροφῆς.

4. Ὁ πραγματικὸς ὁμως αὐτὸς δοῦλος τοῦ Θεοῦ Ἰσαάκ, δὲν ἐδέχθη νὰ πάρῃ ἀπὸ κανένα ἀπολύτως τίποτε καὶ ἔφυγεν ἔξω ἀπὸ τὴν πόλιν. Εἰς μικρὰν δὲ ἀπόστασιν ἀπὸ τῆς πόλεως εὗρηκε μίαν ἐρημικὴν τοποθεσίαν καὶ ἐκεῖ ἔκτισε μικρὸν τι καὶ πτωχικὸν κελλίον. Ἐν τῷ μεταξὺ πολλοὶ ἤρχοντο πλησίον του καὶ μὲ τὸ παράδειγμά του ἤρχισαν νὰ φλογίζονται ἀπὸ τὸν πόθον τῆς αἰωνίου ζωῆς καὶ διὰ τῆς διδασκα-

1) Προσμονάριος=φύλαξ τοῦ Ναοῦ.

λίας του παρεδίδοντο ἔκουσίως εἰς τὸ θέλημα τοῦ Παντοδύναμου Θεοῦ, ἀσπαζόμενοι τὴν μίναχικὴν τελειότητα.

5. Οἱ μαθηταί του, μὲ ἄκραν ταπεινοφροσύνην, τὸν παρεκάλουν ἐπιμόνως, χάριν τῶν ἀναγκῶν τοῦ Μοναστηρίου, νὰ δεχθῇ τὰ χρήματα, ποῦ τοῦ προσέφερον. Αὐτὸς ὅμως ἐπέμενεν ἀμετακλήτως εἰς τὴν ἀπόφασιν του, νὰ μὴ ἀπομακρυνθῇ ἀπὸ τὴν πτωχείαν του.

Δι' αὐτὸ ἔλεγε πρὸς τοὺς μαθητάς του· «Μοναχός, ποῦ ζητεῖ νὰ ἀποκτήσῃ κτήματα ἐπάνω εἰς τὴν γῆν, δὲν εἶναι πραγματικὸς Μοναχός». Τόσον πολὺ ἐφοβεῖτο μήπως χάσῃ τὴν ἐκ τῆς πτωχείας καὶ διὰ τὴν πτωχείαν ἐναγώνιον φροντίδα, ὅσον, ἀντιθέτως καὶ οἱ πλανώμενοι ὑπὸ τῆς ματαιότητος ἄρχοντες συνηθίζουν νὰ ἀποκρύπτουν μετὰ προσοχῆς τὰ ὑποκείμενα εἰς τὴν ἀπώλειαν χρήματα.

6. Ἐκεῖ λοιπόν, εἰς τὴν ἐρημικὴν τοποθεσίαν, ἔζησε μὲ στερήσεις καὶ πτωχείαν· δι' αὐτὸ καὶ ὁ Θεὸς τὸν ἡξίωσε καὶ προφητικοῦ χαρίσματος. Ἡ λαμπρότης δὲ τῆς ζωῆς του ἐγένετο εὐρύτατα γνωστὴ καὶ εἰς αὐτοὺς, ποῦ εὕρισκοντο μακράν, καὶ εἰς αὐτοὺς ποῦ παρέμενον πλησίον, ἀπὸ τὰ πολλὰ του θαύματα.

Γ'. Ἐν τῷ βίῳ τοῦ Ὁσίου Μαρκιανοῦ.

Ο ΜΕΓΑΣ Μαρκιανός, ὁ τοὺς μεγίστους καὶ ἀσυγκρίτους Ναοὺς τῆς τῆς Ἁγίας Εἰρήνης καὶ τῆς Ἁγίας Ἀναστασίας τῶν Μαρτύρων, ἐκ βάρθρων οἰκοδομήσας, ἀλλὰ καὶ πολλοὺς ἄλλους, τοὺς μὲν νεουργήσας, τοὺς δὲ ἀνακαινίσας, ὃς καὶ Οἰκονόμος τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας ἐτύγχανε, καὶ μεγίστης αἰδοῦς καὶ τιμῆς παρὰ πάντων ἡξιοῦτο, δήμου, βουλῆς, βασιλέως αὐτοῦ, διὰ τὸ τῆς ἀρετῆς αὐτοῦ ἀνυπερβλήτον.

2. Οὗτος ἐξ ἑορτῆς Ἀγίων ἐπιστρέφων ποτέ, ἐπεὶ ὄμβρον καταρδαγῆναι συνέβη, διάβροχος γεγονώς, καὶ εἰσελθὼν εἰς τὴν οἰκίαν καὶ ἐγκλεισάμενος, ἔπειτα ἀποδὺς τὸ ἱμάτιον, ἐπὶ μετρίοις ἀνθραξιν ἀνεξήραινεν.

3. Οὕτω δὲ συμπεσὼν ὁ τότε θεοφιλέστατος Γεννάδιος Ἀρχιερεὺς, μετὰ κλητὸν αὐτὸν ἐποιεῖτο· οἱ δὲ σταλέντες, κεκλεισμένην εὐρόντες τὴν οἰκίαν, ἔκοπτόν τε τὴν θύραν καὶ ἐξιέναι ἐκέλευον· τὸν δέ, ἡ τοῦ φανῆναι γυμνὸν αἰσχὺν ἑῷ μένειν ἐποίει, ἅτε μὴ ἔχοντα ἱμάτιον ἕτερον, ὁ περιβαλλόμενος προέλθῃ. Διὰ τοῦτο ἐπηγγείλατο μὲν τὴν ἔλευσιν, ἔμελλε δὲ καὶ ἔτι, ἕως τῶν παρόντων εἰς, περιεργότερόν τι ποιῶν, καὶ ὁπῇ τινι τὸν ὀφθαλμὸν προσθείς, καὶ τὸ γινόμενον θεασάμενος, αὐτὸς τε θαύματος ἐπληροῦτο, καὶ τοῖς ἄλλοις μάρτυσι χρήσασθαι τούτου τοῖς ἑαυτῶν ὀφθαλμοῖς παρσεκέυασεν.

4. Ὡς οὖν ἐξέπληξε πάντας τὸ θεαθὲν ἐπανήεσαν. καὶ τῷ Πατριάρχῃ πάντα μετὰ θαύματος ἐξεσάφουν. Ὁ δὲ ἀκούσας, οὐ μόνον ἐθαύμασεν, ἀλλὰ καὶ ἐμέμφετο τοῖς ἀπαγγείλασιν, εἰ ἐκ μικρῶν οὕτω πραγμάτων Μεγὰν τὸν Μαρκιανὸν κρίνειν ἐγνώκασιν, καὶ οὐχὶ μᾶλλον ἐκ πολλῶν ἐτέρων, καὶ οὐδενὶ ἄλλῳ κατορθωθῆναι ὀχδίων, θαυμαστὸν ἐκείνον λογίζονται καὶ μακάριον.

Ἑρμηνεία

Ο ΜΕΓΑΣ ΜΑΡΚΙΑΝΟΣ ἀνήγειρεν ἐκ θεμελίων τοὺς μεγίστους καὶ ἀσυγκρίτους εἰς ὠραιότητα Ναοὺς τῶν Μαρτύρων Ἁγίας Εἰρήνης καὶ Ἁγίας Ἀναστασίας. Ἐκτὸς ὅμως αὐτῶν καὶ πολ-

λους ἄλλους ἐξ ἀρχῆς ἵδρυσεν, ὅπως καὶ ἀρκετοὺς ἐπεσκεύασεν. Ἦτο δὲ καὶ Οἰκονόμος τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας, (δηλαδή τῆς Ἀγίας Σοφίας). Χάριν δὲ τῆς ὑψηλῆς ἀρετῆς του ὅλοι οἱ ἄνθρωποι, ὁ βασιλεὺς, ὁ λαός, ἡ σύγκλητος, τὸν ἐσέβοντο καὶ τὸν ἐτιμοῦσαν.

2. Κάποτε ὁ Μαρκιανὸς αὐτὸς ἐπέστρεφεν εἰς τὸ σπίτι του ἀπὸ μίαν ἐορτὴν Ἀγίων, καθ' ὁδὸν δὲ ἔπεσε ραγδαιοτάτη βροχή, ἡ ὁποία καὶ τὸν κατέβρεξε. Μόλις λοιπὸν εἰσῆλθεν εἰς τὴν οἰκίαν του, ἔκλεισε καλὰ-καλὰ τὴν θύραν, ἔβγαλε τὸ ἱμάτιόν του καὶ τὸ ἐστέγνωεν ἐπ' αὐτὸν εἰς ὀλίγα κάρβουνα, ποὺ ἦναιψε.

3. Κατὰ σύμπτωσιν τὴν ὥραν ἐκείνην ἔστειλεν ὁ Πατριάρχης Γεννάδιος εἰς τὸ σπίτι τοῦ Μαρκιανοῦ ἄνθρώπους, διὰ νὰ τὸν καλέσῃ ἐπειγόντως πλησίον του.

Οἱ ἀπεσταλμένοι τοῦ Γενναδίου, ἀφοῦ εὗρηκαν τὴν θύραν κλειστήν, τὴν ἐκτυποῦσαν δυνατὰ καὶ ἐφώναζαν τὸν Μαρκιανὸν νὰ ἐξέλθῃ. Ὁ Μαρκιανὸς ὁμως ἔμενε μέσα καὶ δὲν ἔβγαινε, διότι δὲν εἶχεν ἄλλο ἱμάτιον νὰ φορέσῃ καὶ ὥς ἐκ τούτου ἐντρέπετο νὰ παρουσιασθῇ γυμνός. Ἐν τῷ μεταξὺ ἐφώναζεν ἀπὸ μέσα.

—Τώρα ἔρχομαι· κάμετε ὀλίγην ὑπομονήν.

Πλὴν ἐξηκολούθει νὰ καθυστερῇ καὶ νὰ μὴ ἐμφανίζεται. Αὐτὸ ἐκέντησε τὴν περιέργειαν τῶν ἀπεσταλμένων καὶ ἕνας ἀπὸ αὐτοὺς, ὁ πλέον περιέργος, ἀπεφάσισε νὰ ἰδῇ ἀπὸ μίαν τρύπαν τι συμβαίνει μέσα εἰς τὸν δωμάτιον. Μόλις εἶδε τὴν σκηνὴν τοῦ στεγνώματος καὶ ἀντελήφθη, ὅτι αὐτὸ ὠφείλετο εἰς τὸ ὅ,τι δὲν εἶχεν ἄλλα ἐνδύματα, διὰ νὰ ἀλλάξῃ, ἔμεινε κατάπληκτος, ἐφώναξε δὲ καὶ τοὺς ἄλλους νὰ διαπιστώσουν μὲ τοὺς ὀφθαλμούς των αὐτό, ποὺ εἶδεν ὁ ἴδιος.

4. Τὸ θέαμα αὐτῆς τῆς πτωχείας τοῦ Μαρκιανοῦ διήγειρε τὸν θαυμασμὸν ὅλων, οἱ ὅποιοι ἐπιστρέψαντες πλησίον τοῦ Πατριάρχου, τοῦ διηγοῦντο κατάπληκτοι ὅσα εἶδον. Ἀκούσας ταῦτα ὁ Πατριάρχης, ὅστις ἐγνώριζε καλῶς τὴν ἀγιότητα τοῦ Μαρκιανοῦ, ὅχι μόνον ἐθαύμασεν, ἀλλὰ καὶ λέγει πρὸς αὐτούς.

—Σᾶς λυποῦμαι, διότι ἀπὸ αὐτὸ μόνον τὸ μικρὸν περιστατικὸν ἐγγνωρίσατε τὸν Μέγαν Μαρκιανόν· πρέπει νὰ γνωρίζετε ὅτι πολλὰ ἄλλα κατορθώματα, ποὺ κανεὶς δὲν ἤμπορεῖ νὰ τὰ ἐπιτύχῃ, κατέστησαν πρὸ πολλοῦ τὸν ἄνθρωπον αὐτὸν ἀξιοθαύμαστον καὶ μακάριον.

Δ'. Ἐν τῷ βίῳ τοῦ Ἀγίου Ἀντωνίου.

Β ΛΕΠΩΝ ὁ ἐχθρὸς τὴν πολλὴν πρὸς ἀρετὴν σπουδὴν τοῦ ἀνδρός, καὶ θέλων ἐμποδίσαι ταύτην, εἰς τὸ ὄρος αὐτοῦ ἀπερχομένου, ὑπέβαλεν ἐν ταῖς ὁδοῖς ἀργυροῦ δίσκου μεγάλου φαντασίαν.

2. Ὁ δὲ Ἀντώνιος συνεῖς τοῦ μισοκάλου τὴν τέχνην ἔστη, καὶ πρὸς τὸν δίσκον ἀποβλέπων, τὸν ἐν αὐτῷ διάβολον διήλεγχε λέγων· πόθεν δίσκος ἐν ἐρήμῳ; οὐκ ἔστιν ὁδὸς αὕτη τετριμμένη, οὐκ ἔστιν ἵχνος ὁδευσάντων ὧδε τινῶν, καὶ ἐκπεσὼν οὐκ ἡδύνατο λαθεῖν μέγιστος ὢν, ἀλλὰ καὶ ὁ ἀπολέσας ἀναστρέψας καὶ

ζητήσας εὔρεν ἄν διὰ τὸ ἔρημον εἶναι τὸν τόπον· τοῦτο τέχνη τοῦ διαβόλου ἐστίν. Οὐκ ἐμποδίσεις μοι ἐν τούτῳ τὴν προθυμίαν, διάβολε· τοῦτο γὰρ σὺν σοὶ εἴη εἰς ἀπώλειαν. Καὶ ταῦτα τοῦ Ἀντωνίου λέγοντος, ἐξέλιπεν ὁ δίσκος ὥσεί καπνὸς ἀπὸ προσώπου πυρός.

3. Εἶτα πάλιν οὐκέτι φαντασίαν, ἀληθινὸν δὲ χρυσὸν ἐξῆμιμμένον ἐν τῇ ὁδῷ ἑώρακεν ἀπερχόμενος, εἴτε τοῦ ἐχθροῦ δείξαντος, εἴτε τινὸς κρείττονος δυνάμεως γυμναζούσης τὸν Ἀθλητὴν καὶ δεικνυούσης τῷ διαβόλῳ ὅτι μηδὲ τῶν ἀληθινῶν φροντίζειν χρημάτων, οὔτε αὐτὸς ἀπήγγειλεν, οὔτε ἡμεῖς ἔγνωμεν· πλὴν ὅτι χρυσὸς ἦν ἀληθῶς τὸ φαινόμενον.

4. Ὁ δὲ Ἀντώνιος τὸ μὲν πλῆθος ἐθαύμασεν, ὥς δὲ πῦρ ὑπερβάς οὕτως αὐτῷ παρῆλθεν, ὥς μηδὲ στραφῆναι, ἀλλὰ καὶ δρόμῳ σπυρδαῖσαι τοσοῦτον, ὥστε κρῖναι καὶ λαθεῖν τὸν τόπον, μᾶλλον οὖν καὶ μᾶλλον ἐπιτείνας τὴν πρόθεσιν, ὥρμησεν εἰς τὸ ὄρος· καὶ παρεμβολὴν ἔρημον καὶ διὰ τὸν χρόνον μεστὴν ἑρπετῶν εὐρών εἰς τὸ πέραν τοῦ ποταμοῦ, ὥκησεν ἐν αὐτῇ.

Ἑρμηνεία

Β ΛΕΠΩΝ ὁ ἐχθρὸς τῆς ψυχῆς μας τὴν μεγάλην φροντίδα τοῦ Μεγάλου Ἀντωνίου διὰ τὴν ἀρετὴν, καὶ ἐπιδιώκων νὰ ἀνακόψῃ αὐτὴν τὴν προσπάθειαν, τοῦ ἔστησε τὴν ἐξῆς παγίδα: Μίαν ἡμέραν, κατὰ τὴν ὁποίαν ἐπρόκειτο νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὸ ὄρος, ὅπου ἡσκήτευσεν, τοποθετεῖ εἰς τὸν δρόμον ἓνα μέγαν ἀσημένιον δίσκον, ὁ ὁποῖος βεβαίως ἦτο φαντασία!

2. Ὁ Ἅγιος Ἀντώνιος ὅμως ἀμέσως ἀντελήφθη τοῦ μισοκάλου διαβόλου τὴν τέχνην. Δι' αὐτὸ ἐσταμάτησεν ὀλίγον καὶ ρίψας τὸ βλέμμα του εἰς τὸν δίσκον προσπαθοῦσε νὰ ἐλέγξῃ μετὰ σφοδρότητος τὸν διάβολον, ποὺ μετεμορφώθη εἰς τὸν φαινόμενον δίσκον. Σκεπτικὸς δὲ καὶ ἐλαφρῶς εἰρωνευόμενος τὸν διάβολον ἐμονολόγει:

— Ἀπὸ ποῦ ἡμπορεῖ νὰ εὕρεθῇ δίσκος εἰς τὸν ἔρημον αὐτὸν τόπον; Δὲν ὑπάρχει ἐδῶ κανένα μονοπάτι, οὔτε ἴχνη πατημάτων ἀπὸ διαβάτας· τόσον δὲ μέγας, ποὺ εἶναι ὁ δίσκος αὐτός, πίπτων δὲν ἡμποροῦσε νὰ διαφύγῃ τὴν προσοχὴν τοῦ κατόχου του. Ἀλλὰ καὶ ἂν ἀκούῃ συνέβαιnen αὐτό, ἦτο πολὺ εὐχολον, εἰς αὐτὸν τὸν ἔρημον τόπον, νὰ τὸν ἀναζητήσῃ ὁ κάτοχος του καὶ νὰ τὸν ἀνεύρῃ. Ὅλα τὰ σημεῖα λοιπὸν δείχνουν, ὅτι εἶναι ὀλοφάνερη παγίδα τοῦ διαβόλου. Δὲν θὰ ἡμπορέσῃς, διάβολε, νὰ ἐμποδίσῃς μὲ αὐτὸν τὸν τρόπον τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς ἐπιθυμίας μου. Καὶ σὺ λοιπὸν καὶ ὁ δίσκος σου πηγαίνετε εἰς τὴν ἀπώλειαν.

Ἐνῷ δὲ ἔλεγεν αὐτὰ ὁ Μέγας Ἀντώνιος, ὁ δίσκος ἐχάθη ὅπως ὁ καπνὸς τῆς φωτιᾶς, ἐμπρὸς εἰς τὴν δυνατὴν φλόγα.

3. Ἄλλοτε πάλιν ὁ Μέγας Ἀντώνιος εὔρε καθ' ὁδὸν πραγματικὸν χρυσάφι, ποὺ εἶχε πέσει· ὥς φαίνεται ἢ ὁ διάβολος τοῦ τὸ ὑπέδειξεν ἢ μία ἀνωτέρα δύναμις, ποὺ τὸν μὲν Ἀθλητὴν ἐγύμναζε, εἰς δὲ τὸν διάβολον ἔδειχνε ὅτι ὁ Ἅγιος Ἀντώνιος καὶ διὰ τὰ πραγματικὰ ἀκόμη χρήματα δὲν φροντίζει. Τὸ ζήτημα αὐτό, ἀπὸ ποῦ δηλαδὴ προήρχετο ἢ δοκιμασία τῆς ἀνευρέσεως τοῦ χρυσοῦ, οὔτε ὁ ἴδιος μᾶς τὸ

ἀπεκάλυψεν, οὔτε ἡμεῖς τὸ ἐμάθαμεν. Τὸ γεγονὸς ἦτο, ὅτι ὁ χρυσὸς ἦτο πραγματικός.

4. Ὁ Μέγας Ἀντώνιος λοιπὸν ἐθαύμασε κατ' ἀρχὴν τὴν ποσότητα ἐν τούτοις παρέτρεξε τόσον σύντομα ἀπὸ τὸ εὔρημα, ὥς νὰ ἦτο ἐπικίνδυνος φωτιά. Καὶ ὅχι μόνον δὲν ἐγύρισε πίσω, διὰ νὰ τὸ ἴδῃ, ἀλλὰ καὶ περιεπλανήθη, μὲ τὴν θέλησίν του, εἰς μακρὰν ἀπόστασιν, ὥστε νὰ τοῦ διαφύγῃ ὁ τόπος τῆς εὐρέσεως τοῦ χρυσοῦ καὶ νὰ τὸν ξεχάσῃ. Ἐπέτεινε δὲ τὴν ἐπιθυμίαν του καὶ κυριολεκτικῶς ἔτρεξε, διὰ νὰ καταφύγῃ εἰς τὸ ὄρος τῆς ἀσκήσεώς του. Διὰ νὰ λησμονήσῃ δὲ τελείως τὸν χρυσὸν παρέμεινεν, ἐπὶ ἓνα διάστημα, εἰς μίαν μικρὰν μάνδραν, πέρα ἀπὸ τὸν ποταμόν, ἣ ὁποία λόγῳ τῆς πολυκαιρίας εἶχε γेमῖσει ἀπὸ φίδια καὶ διάφορα ἄλλα ἐρπετά.

Ε'. Ἐν τῷ βίῳ τοῦ Ἀγίου Ἐφραίμ.

ΤΩ ΟΣΙΩ Ἐφραίμ τοσοῦτος συνελέχθη πλοῦτος ἀκτημοσύνης, ὥστε καὶ μάρτυρα ἐπ' αὐτῷ τὸ οἰκεῖον στόμα παραλαβεῖν, καὶ τὰ πρὸς ταῖς ἐσχάταις ἀναπνοαῖς αὐτοῦ ῥήματα ἔχει δὲ οὕτως: οὐχ ὑπῆρξε τῷ Ἐφραίμ ποτὲ βαλάντιον, οὐ ῥάβδος, οὐ πήρα, οὔτε μὴν ἀργύριον, οὔτε χρυσίον, ἀλλ' οὐδὲ τινα κτῆσιν ἐπὶ τῆς γῆς ἐκτησάμην· τοῦ γὰρ ἀγαθοῦ, φησι, Βασιλέως ἤκουσα ἐν τοῖς Εὐαγγελίοις τοῖς ἑαυτοῦ μαθηταῖς ἐπιτάττοντος μηδὲν ἐπὶ τῆς γῆς κτήσασθαι· ὅθεν οὐδὲ ἐμπαθῶς ἔσχον τι τοιοῦτον.

Ἑρμηνεία

Ο ΟΣΙΟΣ Ἐφραίμ τόσον πολὺν ἐπέτυχε τὴν ἀρετὴν τῆς ἀκτημοσύνης, ὥστε διὰ τὸν πλοῦτον αὐτὸν μάρτυς ὑπῆρξε τὸ ἴδιον στόμα του. Ὅταν εὐρίσκετο εἰς τὰς τελευταίας στιγμὰς τῆς ζωῆς του, αἱ λέξεις μὲ τὰς ὁποίας ἐξεψυχοῦσεν ἦσαν αἱ ἑξῆς:

—Ὁ Ἐφραίμ ποτὲ δὲν εἶχε βαλάντιον (πορτοφόλι), οὔτε ραβδί, οὔτε σακκούλι, οὔτε ἀσημένια, οὔτε χρυσᾶ νομίσματα· εἰς τὴν γῆν κανένα κτῆμα δὲν ἀπέκτησα. Τοῦτο δὲ διότι ἔδωσα ἐμπιστοσύνην εἰς τὸν καλὸν Βασιλέα, ποὺ διατάσσει τοὺς μαθητάς του εἰς τὸ Ἅγιον Εὐαγγέλιον, νὰ μὴ ἀποκτήσουν τίποτα ἐπάνω εἰς τὴν γῆν (1). Δι' αὐτὸ καὶ ἐγὼ οὐδέποτε ἀπέκτησα τὸ πάθος νὰ συγκεντρώσω ὑλικά ἀγαθά.

Ἐν τῷ βίῳ τῆς Ἀγίας Συγκλητικῆς

ΕΛΕΓΕΝ ἡ μακαρία Συγκλητική πρὸς τὰς συνειλεγμένας, ὅτι ἡ ἀκτημοσύνη τέλειον ἀγαθὸν ἔστι ταῖς δυναμέναις· αἱ γὰρ ὑπομένουσιν ταύτην, θλίψιν μὲν ἔχουσι τῇ σαρκί, τῇ δὲ ψυχῇ ἄνεσιν· ὥσπερ γὰρ τὰ στερεὰ ἱμάτια πατούμενα καὶ βιαίως περιστρεφόμενα πλύνεται, οὕτω καὶ ἡ ἰσχυρὰ ψυχὴ, διὰ τῆς ἐκουσίου πενίας ἐπὶ πλέον κρατύνεται.

1) «Μὴ κτήσῃσθε χρυσὸν μηδὲ ἀργυρὸν μηδὲ χαλκὸν εἰς τὰ ζῶνας ὑμῶν, μὴ πήραν εἰς ὁδὸν μηδὲ δύο χιτῶνας μηδὲ ὑποδήματα μηδὲ ῥάβδον . . . » (Ματθ. ι', 9—10).

2. Αἱ δὲ ἀσθενέστερον τὸν λογισμόν ἔχουσαι, τὸ ἐναντίον πάσχουσι· καὶ γὰρ πρὸς ὀλίγον θλιβεῖσαι, ὥσπερ τὰ διερχόμενα ἱμάτια ἀπόλλυνται, μὴ φέρουσαι τὴν δι' ἀρετῆς πλύσιν, καὶ μία μὲν ἐπ' ἀμφοτέρων ἡ τέχνη τῆς πλύσεως, καὶ εἷς ὁ τεχνίτης, διάφορον δὲ τῶν ἱματίων τὸ τέλος· τὰ μὲν γὰρ ῥήγνυται, καὶ ἀπόλλυται, τὰ δὲ λευκαίνεται καὶ ἀνακαινίζεται· ὅντως οὖν ἀγαθὸν κειμήλιον ἡ ἀκτημοσύνη τῷ ἀνδρείῳ φρονήματι, καὶ γὰρ τῶν διὰ πράξεως ἀμαρτημάτων χαλινὸς ὑπάρχει.

3. Δεῖ δὲ πρῶτον ἐγγυμνασθῆναι τοῖς πρώτοις, λέγω δὲ νηστεία, καὶ χαμενία, καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς κατὰ μέρος, καὶ οὕτω ταύτην τὴν ἀρετὴν κτήσασθαι· οἱ γὰρ μὴ οὕτω ποιήσαντες, ἀθρόως δὲ ἐπὶ τὴν ἀποβολὴν τῶν χρημάτων δραμόντες, πολλάκις μεταμέλῳ ἐάλωσαν· ὅργανα γὰρ ἔστι τοῦ ἀπολαυστικοῦ βίου τὰ χρήματα.

4. Ἄνελε οὖν πρῶτον τὴν σεαυτοῦ τέχνην, τοῦτέστι τὴν γαστριμαργίαν, καὶ τὸ ἀβροδίαιτον, καὶ τότε εὐκόλως δυνήσῃ σεαυτοῦ περιτέμνειν τὴν τῶν χρημάτων ὕλην· βαρὺ γὰρ οἶμαι τέχνης παρούσης, ὅργανα μὴ τυγχάνειν· ὁ γὰρ μὴ ἀποβαλὼν τὸ πρῶτον, πῶς τὸ δεύτερον ἐξῶσαι δυνήσεται;

5. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Σωτὴρ πρὸς τὸν πλησίον διαλεγόμενος, οὐκ ἀθρόως αὐτῷ τὴν ἀποβολὴν τῶν χρημάτων προστάττει, ἀλλὰ πρῶτον ἐρωτᾷ αὐτὸν εἰ τὰ τοῦ νόμου πεποίηκε, πρόσωπον γνησίου διδασκάλου ἀναδεξάμενος, καὶ οἶονεϊ φάσκων· εἰ τὰ στοιχεῖα ἔμαθες, εἰ τὰς συλλαβὰς παρείληφας, εἰ τῶν ὀνομάτων ἐν ἐπιστήμῃ γέγονας, δεῦρο λοιπὸν ἐπὶ τὴν τελειοτάτην ἀνάγνωσιν· τοῦτέστιν εἰ τὰ νομικὰ ἐτέλεσας παραγγέλματα, ὕπαγε πώλησόν σου τὰ ὑπάρχοντα, καὶ δὸς πτωχοῖς, καὶ δεῦρο ἀκολούθει μοι· τάχα γὰρ εἰ μὴ ἐκεῖνα πεποιηκέναι ὑπέσχετο, οὐκ ἂν αὐτὸν ἐπὶ τὴν ἀκτημοσύνην προετρέψατο.

6. Καλὴ οὖν ἡ ἀκτημοσύνη, τοῖς ἐν ἔξει τῶν καλῶν γενομένοις. Πάντων γὰρ τῶν περιττῶν τὴν ἀποβολὴν ποιησάμενοι, αἰεὶ πρὸς τὸν Κύριον ἀποβλέπουσι, λέγοντες καὶ αὐτοὶ τὸ τοῦ ψαλμοῦ· «οἱ ὀφθαλμοὶ ἡμῶν πρὸς σὲ ἐλπίζουσι, καὶ σὺ δίδως τὴν τροφήν τοῖς ἀγαπῶσί σε ἐν εὐκαιρίᾳ»· οὗτοι τῆς πίστεως τὴν κρῆτιδα κατέχουσι.

7. Πρὸς γὰρ αὐτοὺς εἶπεν ὁ Κύριος· μὴ μεριμνήσητε περὶ τὴν αὔριον, καὶ ὅτι τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ οὐ σπεῖρει οὐδὲ θερίζει, καὶ ὁ Πατὴρ ὁ οὐράνιος τρέφει αὐτά. Καὶ ὁ ἐχθρὸς δὲ τούτους κατὰ τι βλάψαι οὐκ ἔχει, αἱ γὰρ πλείστα τῶν θλίψεων καὶ τῶν συμφορῶν ἐν ταῖς ἀφαιρέσεσι τῶν χρημάτων προσγίνονται. Ὅπου δὲ ἀκτημοσύνη ἐστίν, ἐκεῖ τι ποιήσῃ ὁ ἐναντίος οὐκ ἔχει· χωρία ἐμπρήσει; ἀλλ' οὐκ εἰσιν· ὑποζύγια φθείρει; ἀλλ' οὐχ εἰρήσει· φιλιῶνται; ἀλλὰ καὶ ταῦτα ἥρνησατο. Οὐκοῦν μεγίστη κατὰ τοῦ ἐχθροῦ νίκη, καὶ πολύτιμος τῇ ψυχῇ θησαυρὸς ἡ ἀκτημοσύνη.

Ἑρμηνεία

Η ΜΑΚΑΡΙΑ Συγκλητικὴ ἔλεγε πρὸς τὰς συγκεντρωθείσας Μοναχὰς τὰς ἐξῆς πολυτίμους συμβουλὰς περὶ τῆς ἀκτημοσύνης· «Ἡ ἀκτημοσύνη, δι' ἐκείνας ποὺ ἡμποροῦν νὰ ὑποφέρουν τὴν στέρησιν, εἶναι τὸ μεγαλύτερον καλόν. Ἐκεῖναι, ποὺ τὴν ὑπομένουν, θλίβονται μὲν εἰς τὸ σῶμα, χαρίζουν ὅμως ἄνεσιν καὶ εὐχαρίστησιν εἰς τὴν ψυχὴν των. Ὅπως ἀκριβῶς τὰ στερεὰ ἐνδύματα πλένονται καὶ καθαρίζονται, ὅσον κανεῖς περισσότερον τὰ πατὰ καὶ τὰ στίβει, τοιοῦτοτρόπως καὶ ἡ δυνατὴ ψυχὴ μὲ τὴν θεληματικὴν πτωχείαν περισσότερον ἐνισχύεται.

2. Ἀντιθέτως, ὑποφέρουν αἱ ψυχαὶ ἐκεῖναι, ποὺ εἶναι ἀσθενεῖς κατὰ τὸν λογισμόν καὶ ἐπιδεικνύουν ἀγάπην πρὸς τὰ φθιρόμενα ὕλικὰ ἀγαθὰ. Αἱ ψυχαὶ αὗται μόλις ὀλίγον στενοχωρηθοῦν ἀπὸ τὰς ὕλικὰς στερήσεις χάνονται, ὅπως ἀκριβῶς τὰ κατεστραμμένα καὶ ξεσχισμένα ἐνδύματα, τὰ ὁποῖα δὲν ἀντέχουν εἰς τὸ πλύσιμον, κατὰ τὸν ὁμοίον τρόπον χάνονται καὶ αὗται, διότι δὲν ἀντέχουν εἰς τὸ σκληρὸν πλύσιμον τῆς ἀρετῆς.

Ἄς προσέξωμεν τὸ παράδειγμα τῆς πλύσεως τῶν ἐνδυμάτων· μίᾱ εἶναι ἡ τέχνη τοῦ πλυσίματος καὶ ἴδιος ὁ τεχνίτης· ἐν τούτοις προέρεται διαφορετικὸν ἀποτέλεσμα, διότι τὰ μὲν παλαιὰ καὶ κατεστραμμένα ξεσχίζονται, ἐνῶ τὰ νεὰ καθαρίζονται καὶ ξαναγίνονται καινούργια. Πραγματικῶς λοιπὸν ἡ ἀκτημοσύνη εἶναι ὁ πλέον πολύτιμος θησαυρὸς διὰ τὴν ἰσχυρὰν καὶ ἀνωτέραν διάνοιαν, διότι συγκρατεῖ, ὥσάν τὸ χαλινάρι, ἀπὸ τὰς πράξεις τῆς ἁμαρτίας.

3. Διὰ νὰ ἀποκτήσῃ ὁμοῦς ὁ Μοναχὸς αὐτὴν τὴν ἀρετὴν, πρέπει πρῶτον νὰ γυμνασθῇ μὲ τὰς πρακτικὰς ἀρετάς, ὅπως εἶναι ἡ νηστεία καὶ ἡ χαμαικοιτία, δηλαδή τὸ νὰ κοιμᾶται κατ' εὐθείαν, χωρὶς στρώματα, εἰς τὴν γῆν, ἐν συνδυασμῷ μὲ τὰς ἄλλας σκληραγωγίας τοῦ σώματος καὶ ἀφοῦ ἀσκηθῇ εἰς αὐτάς καὶ τὰς κάμῃ πλέον κτῆμα του, τότε νὰ προχωρήσῃ εἰς τὴν ἀκτημοσύνην. Ὅσοι δὲν ἠκολούθησαν αὐτὴν τὴν σειρὰν, ἀλλ' ἐπεχείρησαν ἀποτόμως νὰ σκορπίσουν τὰ χρήματά των, διὰ νὰ φθάσουν εἰς τὴν ἀκτημοσύνην, πολλάκις ἐνικήθησαν ἀπὸ φιλοχρήματον μεταμέλειαν, διότι τὰ χρήματα εἶναι τὸ μέσον διὰ νὰ κερδίσῃ κανεὶς τὰς ἀπολαύσεις τοῦ παρόντος βίου.

4. Θέλεις λοιπὸν νὰ ἐπιτύχῃς τὴν ἀκτημοσύνην; προσπάθησε πρῶτον νὰ ἀποκόψῃς τὴν κακὴν σου συνήθειαν, δηλαδή τὴν γαστριμαργίαν καὶ τὴν καλοπέρασιν, καὶ τότε εὐκόλως θὰ ἠμπορέσῃς νὰ ἀποκόψῃς ἀπὸ ἐπάνω σου τὴν ὕλην τῶν χρημάτων. Νομίζω, ὅτι εἶναι πολὺ δύσκολον, ἐφόσον κανεὶς ἐργάζεται μίαν τέχνην, νὰ μὴ χρησιμοποίῃ τὰ ἀναγκαῖα δι' αὐτὴν ὄργανα.

Αὐτὸς λοιπὸν, ποὺ δὲν κατώρθωσε νὰ ἀπομακρύνῃ ἀπὸ τὴν ζωὴν του τὸ πρῶτον, δηλαδή τὸν πόθον τῆς καλοζωίας, πῶς θὰ καταστῇ δυνατὸν νὰ ἀποδιώξῃ ἀπὸ τὴν ψυχὴν του τὸ δεύτερον, δηλαδή τὴν ἀγάπην πρὸς τὰ χρήματα;

5. Δι' αὐτὸν ἀκριβῶς τὸν λόγον καὶ ὁ Σωτὴρ, ὅταν συνομιλῇ μὲ τὸν πλούσιον νεανίαν, δὲν τὸν διατάσσει ἀμέσως καὶ ἀποτόμως νὰ ἀποβάλῃ τὰ χρήματα, ἀλλὰ ὡς καλὸς διδάσκαλος καὶ παιδαγωγὸς τὸν ἐρωτᾷ μὲ μεθοδικότητα, ἐὰν ἔχη ἐφαρμόσει ὅλας τὰς διατάξεις τοῦ Νόμου⁽¹⁾. Εἶναι τὸ ἴδιον, ὡς νὰ ἐξήταξεν ἓνα μαθητὴν καὶ νὰ τοῦ ἐλεγεν: ἔχεις μάθει τὰ γράμματα τοῦ ἀλφαβήτου; ἔμαθες νὰ συλλαβίζῃς; γνωρίζεις νὰ διακρίνῃς τὰ ὀνόματα; Ἐμπρὸς λοιπὸν τώρα, εἶναι και-

1) Βλέπε Ματθαίου ιθ' 16—22.

ρὸς νὰ ἀσκηθῇς καὶ εἰς τὴν ἐλευθέραν καὶ ἀπρόσκοπτον ἀνάγνωσιν δυσκόλων κειμένων!

Τὸ αὐτὸ νόημα ἔχει καὶ ἡ σύστασις τοῦ πρὸς τὸν πλούσιον νεανίσκου: Ἐφ' ὅσον ἐξεπλήρωσες τὰ παραγγέλματα τοῦ Νόμου, πῆγαινε νὰ πωλήσῃς τὰ ὑπάρχοντά σου, νὰ τὰ μοιράσῃς εἰς τοὺς πτωχοὺς καὶ ἔλα νὰ μὲ ἀκολουθήσῃς, ἀπηλλαγμένος ἀπὸ τὸ βάρος τῆς ὕλης⁽¹⁾. Διότι ἀσφαλῶς, ἐὰν ὁ νεανίσκος δὲν ἐβεβαίωνε τὸν Κύριον, ὅτι ἐξετέλεσε τὰ καθήκοντα, ποὺ ἐπέβαλλεν ὁ Νόμος, δὲν θὰ τὸν προέτρεπε διὰ τὴν ἀκτημοσύνην.

6. Εἶναι λοιπὸν καλὴ ἡ ἀκτημοσύνη εἰς αὐτούς, ποὺ ἔχουν συνηθίσει εἰς τὰς ἀρετάς· οἱ ἄνθρωποι αὐτοί, ἀπορρίψαντες ὅλα τὰ περιττὰ βάρη τῆς ὕλης, στηρίζουν τὰς ἐλπίδας των διαρκῶς πρὸς τὸν Κύριον, ἐπαναλαμβάνοντες μετὰ πεποιθήσεως τὸ τοῦ ψαλμοῦ «Οἱ ὀφθαλμοὶ πάντων εἰς Σὲ ἐλπίζουσι, καὶ σὺ δίδως τὴν τροφὴν αὐτῶν ἐν εὐκαιρίᾳ» (Ψαλμ. ρμδ', 15). Αὐτοὶ οἱ εὐλογημένοι ἄνθρωποι ἔχουν θεμελιώσει εἰς τὴν ψυχὴν των τὴν πίστιν.

7. Πρὸς αὐτοὺς ἀπευθυνόμενος ὁ Κύριος εἶπε· «Μὴ οὖν μερμνήσητε εἰς τὴν αὖριον» (Ματθ. ζ', 34). «Ἐμβλέψατε εἰς τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ, ὅτι οὐ σπεύρουσιν οὐδὲ θερίζουσιν, οὐδὲ συνάγουσιν εἰς ἀποθήκας καὶ ὁ Πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος τρέφει αὐτὰ» (Ματθ. ζ', 26). Τοὺς ἀκτῆμονας αὐτούς, τοὺς μηδὲν ἔχοντας, καὶ ὁ διάβολος ἀκόμη δὲν ἔχει πολλοὺς τρόπους διὰ νὰ τοὺς βλάψῃ, ἐπειδὴ αἱ περισσότητες θλίψεις καὶ συμφοραὶ ἀκολουθοῦν κατὰ τὰς ἐπιδρομὰς πρὸς διαρπαγὴν χρημάτων.

Ὅπου λοιπὸν ὑπάρχει ἀκτημοσύνη, ἐκεῖ δὲν ἡμπορεῖ νὰ κάνῃ κακὸν ὁ ἀντίπαλος τῆς ψυχῆς των. Ὑποστατικὰ νὰ καύσῃ; ἀλλὰ δὲν ὑπάρχουν· ὑποζύγια νὰ θανατώσῃ; ποῦ νὰ τὰ εὔρῃ; Νὰ βλάβῃ τὰ πλεον ἠγαπημένα συγγενικά των πρόσωπα; ἀλλὰ καὶ ταῦτα ἡρνήθησαν. Ἀπὸ ὅλα αὐτὰ συμπεραίνομεν, ὅτι ἡ ἀκτημοσύνη ἀποτελεῖ τὴν μεγαλυτέραν κατὰ τοῦ ἐχθροῦ νίκην καὶ συνιστᾷ τὸν πολυτιμότερον θησαυρὸν τῆς ψυχῆς.

Ζ'. Ἐν τῷ βίῳ τοῦ Ὁσίου Ἰλαρίωνος.

Ο ΜΕΓΑΣ Ἰλαρίων κανδιᾱτον τινά, ᾧ καὶ ὁ βασιλεὺς Κωνστάντιος προσέκειτο μάλιστα, ὑπὸ δαίμονος ὀχλούμενον, τῆς χαλεπῆς ἐκείνης ἡλευθέρωσε μάλιστα.

2. Ὁ δὲ οἷα χάριτας ἀποδιδούς τῆς εὐεργεσίας, χρυσὸν εὐγνωμόνως τῷ Ἀγίῳ προσῆγεν. Ἀλλ' ἐκεῖνος ἄρτον τῇ χειρὶ ὑποδείξας, κρίθινος δὲ ὁ ἄρτος ἀκριβῶς ἦν, οἱ τοιαύτῃ τροφῇ χρώμενοι, ἔφη, τὸν τιμώμενον παρ' ὑμῶν χρυσὸν ἴσα καὶ τῷ πηλῷ λογίζονται· εἶπε καὶ αὐτίκα εὐλογίας αὐτῷ μεταδούς, οἷκαδε τὸν χρυσὸν ἐπαγόμενον ἐκέλευσεν ὑποστρέφειν, οὐ δαίμονος ἀπαλλάξας μόνον, ἀλλὰ

1) «Εἰ θέλεις τέλειος εἶναι, ὑπάγε πώλησόν σου τὰ ὑπάρχοντα καὶ δὸς πτωχοῖς, καὶ ἔξεις θησαυρὸν ἐν οὐρανῷ, καὶ δεῦρο ἀκολουθεῖ μοι» (Ματθ. ιθ', 21).

καὶ χρυσὸν ἀτιμάζειν διδάξας, πρᾶγμα οὐδὲν ἑλαττον δαίμονος ἐνοχλοῦντος τοῖς φιλοχρημάτοις.

3. Τῷ τε καθ' ἑαυτὸν ὑποδείγματι δείξας, ὅτι περὶ ὁ πλοῦτον ἑαυτοῦ τὸν Θεὸν θέμενος, οὔτε χρημάτων δεῖται, οὔτε μὴν ἄλλου οὐδενὸς τῶν ἐπὶ τῆς γῆς. Ἀλλὰ ταῦτα πάντα μικρῶν ἡγεῖται ψυχῶν ἔρωτας, καὶ μικρῶν ὄντως ἀξίων, καὶ ὥς εἴ γε δὴ καὶ αὐτὸς τοιούτων ἐραστὴς ἦν, οὐκ ἂν δὴ καὶ σημείων ἐδείκνυτο ποιητής.

4. Ἄλλως τε καὶ τὸν ἀξιοῦντα τὰ χρήματα δέξασθαι ἐλέγξας ὁμοίον τι ποιοῦντα, ὥσπερ εἴ τιτι τῶν τρέχειν ὀξύτατα δυναμένων, δεσμοὺς παρεῖχε μισθὸν τινα τῆς εὐκινησίας, ἣ τὸν γυμνὸν ἤδη παλαίειν πεπαιδευμένον, εἰ ἐπειράτο ἐνδιδύσκειν, ὥστε λαβὰς ἔχειν ἐπ' αὐτῷ τὸν ἀντίπαλον.

Ἐρμηνεία

Ο ΜΕΓΑΣ Ἰλαρίων μίαν φορὰν ἐθεράπευσεν ἀπὸ τὴν μάστιγα τῆς δαιμονοπληξίας κάποιον κανδιδᾶτον (1), ποὺ ἦτο μάλιστα πολὺ φίλος μὲ τὸν βασιλέα Κωνστάντιον.

2. Ὁ θεραπευθεὶς, εὐγνώμων διὰ μίαν τοιαύτην εὐεργεσίαν, καὶ ἐπιθυμῶν νὰ ἀποδώσῃ χάριν εἰς τὸν εὐεργέτην του, προσέφερεν εἰς τὸν Ἅγιον Ἰλαρίωνα ποσότητα χρυσοῦ. Ὁ μέγας Ἀσκητὴς ἐπῆρε τότε εἰς τὴν χεῖρα του ἓνα κομμάτι κρύθινο ψωμί, τοῦ τὸ ἔδειξε καὶ συγχρότως τοῦ εἶπε:

— Αὐτοί, ποὺ χρησιμοποιοῦν, διὰ τὴν συντήρησίν των, τοιαύτην τροφήν, τὸ χρυσάφι, ποὺ τόσον τὸ τιμᾶτε σεῖς, τὸ θεωροῦν ἴσον πρὸς τὸν πηλὸν (τὴν λάσπην). Πάρε λοιπόν, τέκνον μου, πίσω τὸ χρυσάφι σου.

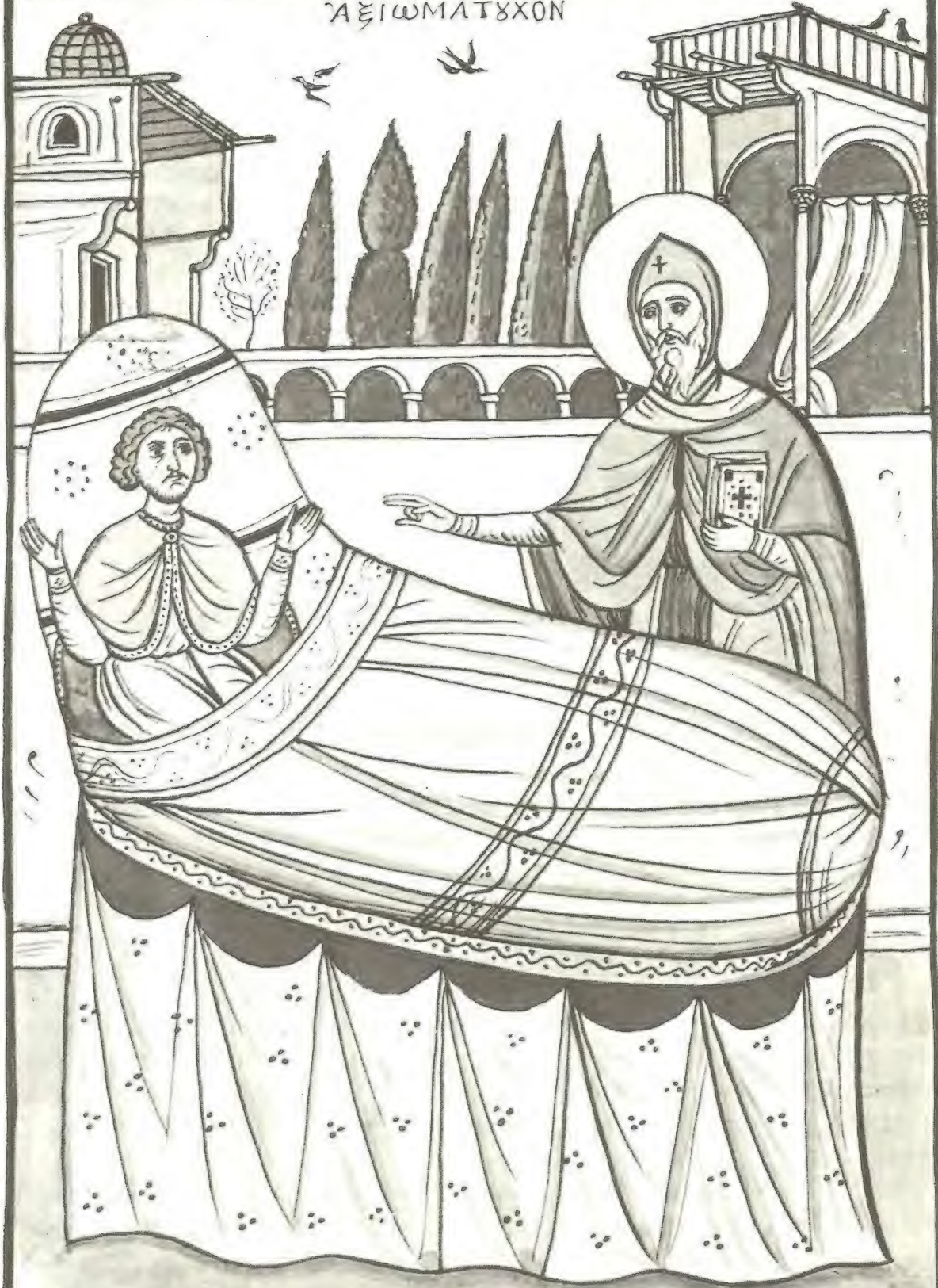
Ἀφοῦ δὲ τὸν ὑλόγησε, ἔφυγεν ὁ κανδιδᾶτος καὶ ἀπὸ τὸν δαίμονα ἀπαλλαγείς, ἀλλὰ καὶ διδαχθεὶς νὰ περιφρονῇ τὸν χρυσόν· ἡ δευτέρα δὲ ὠφέλεια δὲν εἶναι μικροτέρα τῆς πρώτης, διότι δι' αὐτοῦς, ποὺ ἀγαποῦν τὰ χρήματα, ἡ φιλαργυρία τοὺς ἐνοχλεῖ, ὅπως καὶ ὁ δαίμων.

3. Ἐν τῷ μεταξὺ ὁ Μέγας Ἰλαρίων ἔδειξεν εἰς τὸν κανδιδᾶτον μὲ τὸ παράδειγμα του, ὅτι αὐτός, ποὺ ἔχει ὡς πλοῦτον του τὸν Θεόν, δὲν ἔχει ἀνάγκην οὔτε ἀπὸ χρήματα, οὔτε ἀπὸ ἄλλο ἐπίγειον ἀγαθόν. Ἀπὸ τὸ περιστατικὸν αὐτὸ ὅλοι παραδειγματιζόμεθα, ὅτι τὰ χρήματα καὶ τὰ ὑλικά ἀγαθὰ τὰ ἐθεώρει ὁ Μέγας Ἰλαρίων, καὶ πολὺ δικαίως, ὡς ἀντικείμενα ποθοῦμενα ἀπὸ ἀνθρώπους μικρὰν ἔχοντας ψυχὴν καὶ διὰ μικρὰ μόνον πράγματα ἀξίους. Ἐὰν δὲ καὶ ὁ ἴδιος θὰ ἦτο ἐραστὴς τῶν φθιτρομένων αὐτῶν ἀγαθῶν τοῦ κόσμου, ἀσφαλῶς δὲν θὰ ἦτο δυνατόν νὰ κάμῃ τοιαῦτα θαύματα.

4. Παραλλήλως δὲ ὁ Μέγας Ἰλαρίων ἔδιδεν εἰς αὐτόν, ποὺ ἐπέμενε νὰ δεχθῇ τὰ χρήματα, νὰ καταλάβῃ, ὅτι ἡ ἀξιώσις του αὐτὴ ὁμοιάζει μὲ τὴν πρόθεσιν τινὸς νὰ προσφέρῃ εἰς ἓνα ταχύτατον δρομέα, ὡς ἀνταμοιβὴν τῆς ταχύτητός του, τὸ δέσιμον τῶν ποδῶν του ἢ ὡς ἀπόπειρα νὰ ἐνδύσῃ κάποιον παλαισιήν, ποὺ ἔχει ἀσκηθῇ νὰ παλαίῃ

1) Κανδιδᾶτος εἶναι λέξις λατινικὴ καὶ σημαίνει γενικῶς τὸν ἀξιωματικόν.

Ο ΑΓΙΟΣ ΊΛΑΡΙΩΝ Ο ΜΕΓΑΣ ΘΕΡΑΠΕΥΩΝ ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΝ
ΑΞΙΩΜΑΤΕΥΧΟΝ

Ραχλὴς Κορδὴς

γυμνός, διὰ νὰ ἡμπορῇ τοιουτοτρόπως ὁ ἀντίπαλος, κατὰ τὴν πάλην, νὰ τὸν πιάνη εὐκολώτερα.

Η'. Ἐν τῷ βίῳ τῆς Ἀγίας Μελάνης.

Η ΑΓΙΑ Μελάνη, σὺν ἅμα τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς Ἀπελλιανῷ, ἥδη πρὸ πολλοῦ τῷ βίῳ ἀποταξάμενοι, καὶ τὸν πλοῦτον αὐτῶν, ἀπειρον ὄντα, εἰς πᾶσαν σχεδὸν τὴν οἰκουμένην σκορπίσαντες, ἀφικνοῦνται καὶ εἰς Αἴγυπτον, ὁμοῦ μὲν ἱστορῆσαι καὶ τοὺς ἐν ταύτῃ ἁγίους ἄνδρας βουλόμενοι, ὁμοῦ δὲ καὶ τοῖς ἐκεῖσε πένησι τῆς ἑαυτῶν χρησιμότητος μεταδοῦναι.

2. Ὡς οὖν τοὺς Ἀσκητὰς περιήρχοντο, μιᾷ τινι τῶν σκηνῶν ἐπιστάντες, ἦτις ἄνδρα μέγιστον εἰς φιλοσοφίαν παρ' ἑαυτῇ ἔφερεν, Ἑφαιστίων αὐτῷ ὄνομα ἔδεδόντο οὖν καὶ αὐτοῦ ὧν ἐδίδουν τοῖς ἄλλοις μεταλαβεῖν τοῦ δὲ παραιτουμένου, ἡ Μελάνη τί μὴ ἐποίει πείσαι τὸν ἄνδρα βουλομένη λαβεῖν.

3. Ἐπεὶ δὲ μὴ ἔπειθε, μηχανᾶται τι εὐθὺς ἡ Μακαρία, ὅπερ ἀμφοτέροις ἐπίσης εἶναι τὴν ἐνστασιν, αὐτῆς τε περὶ τὸ εὐεργετεῖν, καὶ κείνου περὶ τὸ μηδὲν πεισθῆναι λαβεῖν τῶν ἀνθρωπίνων, ἀκριβέστατα διεσάφησε· περιήρχετο γὰρ τὸν οἰκίσκον ἅπαντα δῆθεν ἀνερευνῶσα τὰ ἐν αὐτῷ σκεύη, καὶ μηδὲν ἕτερον ἰδοῦσα, εἰ μὴ ψιάθιον καὶ σπυρίδα βραχὺ ἄλλας φέρουσαν, ὑπὸ τούτῳ τῷ ἄλατι χρυσοῦ τι μέρος καταθεῖσα καὶ περιχώσασα, ὥς δὴ λαθοῦσα, σπουδῇ τὴν εὐχὴν ἀπῆτει, καὶ τυχοῦσα ἐξήει, ἀλλ' οὐδὲν ἀπώνατο τοῦ σοφίσματος.

4. Ὁ γὰρ ἱερὸς ἀνὴρ ἐκεῖνος γνούς, δρόμῳ τε ὥς εἶχεν ἐχρήτο· καὶ τῇ φωνῇ πόρρωθεν αὐτοὺς ἀπεῖχεν· εἶτα καὶ ταῖς χερσὶν ἐπισείων τὸν χρυσὸν ἐδείκνυ, καὶ ὥς οὐκ ἔχει αὐτῷ κατὰ τι χρήσασθαι ἔλεγε· τῶν δὲ εἰπόντων ὥς μὴ σοί γε πάντως, ἀλλ' ἑτέροις χρήσιμος ἔσται· καὶ μὴν, ἔφη, οὐδὲ ἔσται τις ὁ αἰτήσων ἐνταῦθα, ἄπορος γὰρ ὥς ὁρᾶτε ὁ τόπος, καὶ δεινῶς ἔρημος· ὥς δὲ μηδὲ οὕτως ἐδέχοντο ῥίψαντα κατὰ τοῦ ποταμοῦ τὸν χρυσὸν ἀναχωρῆσαι τὸν Γέροντα.

5. Καὶ ἄλλοις δέ φασι τοιοῦτοις οὐκ ὀλίγοις περικυχεῖν, οἷς καὶ τὸν χρυσὸν ὅλως τῇ χειρὶ παρὰ τοῦ λαβεῖν ἐπίσης πεφύλακτο, τῷ καὶ ἰὸν ὄψεως ἔκοντι ἢ ἄλλο τῶν θανασίμων καὶ φθαρτικῶν ἐκπλεῖν.

Ἐ ρ μ η ν ε ί α

Η ΑΓΙΑ Μελάνη μαζὶ μὲ τὸν σύζυγόν της, τὸν Ἀπελλιανόν, ἀπὸ πολλοῦ χρόνου εἶχον ἀπομακρυνθῇ ἀπὸ τὴν ματαιότητα τοῦ κοσμικοῦ βίου. Πρὸς τοῦτο ἐσχόρλισαν εἰς ὅλους σχεδὸν τοὺς πτωχοὺς τοῦ κόσμου τὴν μεγάλην των περιουσίαν καὶ ἐταξίδευσαν εἰς τὴν Αἴγυπτον, ἀφ' ἑνὸς μὲν διὰ νὰ γνωρίσουν τοὺς Ἀγίους Ἀσκητὰς, ποὺ διέμενον ἐκεῖ, καὶ ἀφ' ἑτέρου διὰ νὰ σκορπίσουν καὶ εἰς τοὺς πτωχοὺς τῆς περιοχῆς τὰ δῶρα τῆς καλωσύνης των.

2. Καθὼς λοιπὸν ἐπεσκέπτοντο τοὺς διαφόρους Ἀσκητὰς, ἔφθασαν καὶ εἰς μίαν πτωχικὴν σκηνὴν, ἡ ὁποία ἐστέγαζε τὸν Ἑφαιστίωνα, ἄνδρα σπουδαῖον καὶ κατὰ τὴν ἀρετὴν, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸ βάθος τῆς ἀληθοῦς φιλοσοφίας.

Ἀφοῦ λοιπὸν εἰσῆλθον εἰς τὴν σκηνὴν του καὶ τὸν ἐχαιρέτησαν, τὸν παρεκάλεσαν νὰ δεχθῇ κάτι, ἀπὸ αὐτά, ποὺ προσέφεραν καὶ εἰς τοὺς ἄλλους. Ἐκεῖνος τοὺς ἀπαντοῦσε:

—Δὲν μοῦ χρειάζονται, εὐλογημένοι μου, τί νὰ τὰ κάμω τὰ χρήματα ἐδῶ εἰς τὴν ἐρημίαν ;

Μὲ κανένα τρόπον δὲν ἠδυνήθη ἡ Μελάνη νὰ πείσῃ τὸν Ὅσιον νὰ δεχθῇ κάτι.

3. Ἀφοῦ λοιπὸν δὲν τὸν ἐπειθεν, ἤρχισε νὰ σκέπτεται πῶς θὰ τοῦ ἄφηνε κάτι, χωρὶς νὰ γίνῃ ἀντιληπτή, διότι καὶ οἱ δύο ἐπέμεναν, ἐκείνη μὲν νὰ τοῦ προσφέρῃ κάτι, ἐκεῖνος δὲ νὰ ἀρνῆται νὰ τὸ δεχθῇ.

Ἐπὶ τέλους συνέλαβε τὸ σχέδιον τῆς! Προσεποιήθη, ὅτι ἤθελε νὰ γνωρίσῃ τὸ πτωχικὸν σπιτάκι τοῦ Ἀσκητοῦ καὶ δι' αὐτὸ ἤρχισε νὰ τριγυρνᾷ καὶ νὰ τὸ ἐξετάζῃ μετὰ προσοχῆς. Τίποτε ὅμως δὲν ὑπῆρχε στὸ σπιτάκι μέσα, παρὰ ψαθιά γιὰ τὸ πλέξιμο τῶν ζεμπιλιῶν καὶ ἓνα μικρὸ σακκουλάκι, ποὺ εἶχε λίγο ἀλάτι.

Ἀμέσως λοιπὸν γρήγορα-γρήγορα διέφυγε τῆς προσοχῆς τοῦ Ἀσκητοῦ, ποὺ συνωμίλει μὲ τὸν σύζυγόν τῆς, καὶ ἔχωσε κάτω ἀπὸ τὸ ἀλάτι μίαν ποσότητα χρυσοῦ. Φοβουμένη δὲ μήπως γίνῃ ἀντιληπτή, ζητεῖ τὴν εὐχὴν τοῦ Ἀσκητοῦ καὶ ἀφοῦ τὴν ἔλαβεν, ἀνεχώρησεν ἐσπευσμένως. Εἰς τίποτε ὅμως δὲν τὴν ὠφέλησε τὸ τέχνασμά τῆς.

4. Ὁ Ἅγιος ἐκεῖνος Ἀσκητής, μόλις ἀντελήφθη τὸ τέχνασμα, ἔτρεξεν ὅσον ἤμποροῦσε, διὰ νὰ τοὺς προλάβῃ. Ἀπὸ μακρὰ δὲ τοὺς ἐφώναζε καὶ ἐδείκνυε μὲ τὰς χεῖρας του τὸ χρυσάφι.

—Πάρτε τὸ χρυσάφι σας· δὲν μοῦ χρειάζεται. Τί νὰ τὸ κάνω ἐδῶ εἰς τὴν ἐρημίαν ;

—Κράτησέ το, Γέροντα —εἶπον ἐκεῖνοι —καὶ ἐὰν δὲν σοῦ χρησιμεύσῃ, δώσέ το εἰς ἄλλον ἔχοντα ἀνάγκην.

—Κανεῖς δὲν πρόκειται νὰ τὸ ζητήσῃ —λέγει πάλιν ὁ Γέρον —διότι ἀπὸ ἐδῶ, ποὺ εἶναι φοβερὴ ἐρημίαν, κανεῖς δὲν περνᾷ.

Ἐπειδὴ ὅμως δὲν ἐδέχοντο νὰ παραλάβουν πάλιν τὸ χρυσάφι, τότε ὁ Ἀσκητής τὸ ἔρριξεν εἰς τὸν ποταμὸν καὶ ἀνεχώρησε.

5. Καθὼς δὲ διηγοῦνται καὶ ἄλλους, οὐκ ὀλίγους, τοιοῦτους Ἀσκητὰς συνήντησαν, ποὺ ἀπέφευγαν τὸ χρυσάφι, ὥς τὸ νὰ πίνουν θεληματικῶς δηλητήριο ὅφως ἢ ἄλλο τι θανατηφόρον ποτόν.

Θ'. Ἐν τῷ Γεροντικῷ.

Η ΡΩΤΗΣΕΝ Ἡγούμενος Κοινοβίου τὸν Ἀββᾶν Ποιμένα λέγων· πῶς δύναμαι κτήσασθαι τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ; ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ Γέρον· πῶς δυνάμεθα κτήσασθαι τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ, ἔσωθεν ἔχοντες γαστρίαν τυρίων καὶ κεράμια ταρίχων ;

2. Γέρον τις σκητιώτης ἔμενεν εἰς τὸ ὄρος τὸ Παῖσιον, καὶ ἠνέχθη αὐτῷ τις δαιμονιζόμενος, καὶ ἰάσατο αὐτόν· ὁ δὲ προσήνεγκεν αὐτῷ θαλλὴν μεστὴν χρυσοῦ· ὁ δὲ Γέρον οὐκ ἤθελε δέξασθαι. Ἰδὼν δὲ αὐτὸν λυπούμενον, ἐκράτησε τὸ θαλλὴν κοῦφον, καὶ λέγει αὐτῷ· τὸ χρυσίον δὸς τοῖς πτωχοῖς ἀγάπην.

3. Καὶ ἐποίησεν ὁ Γέρον τὸ θαλλὴν κολόβιν, ἣν γὰρ τρίχινον καὶ σκληρόν, καὶ ἐπὶ χρόνον πολὺν ἐφόρεσεν αὐτό, ἵνα κατατρίψῃ τὰς σάρκας αὐτοῦ.

Ἐρμηνεία

+ **Ε**ΝΑΣ Ἡγούμενος Κοινοβίου ἠρώτησε τὸν Ἀββᾶν Ποιμένα:
 — Πῶς ἤμπορῶ, Γέροντα, νὰ ἀποκτήσω τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ;
 Καὶ ὁ Ἀββᾶς Ποιμὴν ἀπήντησε:
 — Πῶς ἤμπορεῖ ὁ Μοναχὸς νὰ ἀποκτήσῃ τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ,
 ὅταν τὸ κελλί του εἶναι γεμᾶτο ἀπὸ πιθάρια μὲ τυρὶ καὶ διάφορα ἄλ-
 λα πῆλινα δοχεῖα μὲ παστά;

2. Ἐνας Γέρων, ποὺ ἐμόναζεν εἰς Σκήτην, παρέμενεν εἰς τὸ Παῖσιον ὄρος. Μίαν ἡμέραν τοῦ ἔφεραν ἓνα δαιμονιζόμενον καὶ τὸν ἐθεράπευσε. Μετ' ὀλίγον ὁ θεραπευθεὶς προσέφερεν εἰς τὸν Γέροντα ἓνα σάκκον γεμᾶτον χρυσάφι. Ὁ Γέρων κατ' οὐδένα τρόπον ἤθελε νὰ τὸ δεχθῇ. Ἐπειδὴ ὁμῶς παρετήρησεν, ὅτι ὁ θεραπευθεὶς ἐλυπήθη ἀπὸ τὴν ἄρνησίν του αὐτὴν, δι' αὐτὸ ἄδειασε τὸν σάκκον ἀπὸ τὸ χρυσάφι καὶ ἐκράτησε τὸν σάκκον κενόν. Εἰς τὸν ἄνθρωπον δὲ εἶπε:

— Πάρε τὸ χρυσάφι καὶ δῶσε το ἐλεημοσύνην εἰς τοὺς πτωχοὺς.

3. Ὁ Γέρων ἀπὸ τὸν σάκκον ἔκαμεν ἓνα κολόβιον (χιτώνιον χωρὶς μανίκια), διότι ἦτο πλεγμένος ἀπὸ τρίχα καί, ὥς ἐκ τούτου σκληρὸς, καὶ τὸ ἐφοροῦσε πολὺν καιρὸν, ἐσωτερικῶς, διὰ νὰ ταλαιπωρῇ τὸ σῶμα του.

Γ'. Ἀντιόχου τοῦ Παντέκτου.

Η ΑΚΤΗΜΟΣΥΝΗ εἰλικρινῇ τὴν πολιτείαν τοῦ Μοναχοῦ ἀποδείκνυσιν· ἀκτῆμων Μοναχός, αἰτός ἐστιν ὑψηλῆς· ἀκτῆμων Μοναχός ἐπι-
 δείκνυσιν ὅτι πάροικός ἐστιν ἐπὶ τῆς γῆς· μηδὲν γὰρ ἐπιφερόμενος τῶν προσκαιρῶν, δηλὸς ἐστιν ὅτι τῶν αἰδίων ὀρέγεται.

2. Ὁ ἀκτῆμων μιμητὴς Ἡλιοῦ καὶ Ἰωάννου ὑπάρχει, καὶ τῶν μαθητῶν τοῦ Κυρίου, λέγων καὶ αὐτὸς σὺν ἐκείνοις· ἰδοὺ ἀφήκαμεν πάντα καὶ ἠκολουθή-
 σαμέν σοι, τί ἄρα ἔσται ἡμῖν; διὸ καὶ ἀκούει μετ' αὐτῶν παρὰ τοῦ Σωτῆρος, ὅτι ὑμεῖς οἱ ἀφήσαντες πάντα καὶ ἀκολουθήσαντές μοι ἑκατονταπλασίονα λήψετε, καὶ ζωὴν αἰώνιον.

3. Ὁ ἀκτῆμων ἐπὶ γῆς δοκεῖ μὲν πολιτεύεσθαι, τὴν δὲ διατριβὴν ἐν οὐ-
 ρανοῖς κέκτηται· διὰ γὰρ τῆς ἀκτημοσύνης τοῖς Ἀγγέλοις συναμιλλᾶται καὶ τοῖς δικαίοις συγχορεύει· καὶ ὁ τοιοῦτος κληρονόμος μὲν Θεοῦ, συγκληρονόμος δὲ Χρι-
 στοῦ γίνεται· πάντα γὰρ ἀποκτησάμενος μετὰ χαρᾶς, ἐκτήσατο ἄγρόν, ἐν ᾧ εὗρε τὸν θησαυρὸν τῆς ζωῆς κεκρυμμένον, καὶ τὸν Πολύτιμον Μαργαρίτην ἠγόρασεν.

Ἐρμηνεία

+ **Η** ΑΚΤΗΜΟΣΥΝΗ ἀποδεικνύει, ὅτι ἡ ζωὴ τοῦ Μοναχοῦ, ποὺ τὴν ἐφαρμόζει, εἶναι εἰλικρινής. Ὁ Μοναχός, ποὺ δὲν ἔχει τί-
 ποτε ὡς περιουσίαν, ὁμοιάζει μὲ τὸν αἰτόν, ποὺ πετᾷ ὑψηλά. Ὁ Μο-
 ναχός, ποὺ δὲν ἔχει οὐδεμίαν περιουσίαν, δείχνει, ὅτι εἶναι πρόσκαι-
 ρος ἐπάνω εἰς τὴν γῆν· ἀφοῦ δὲν ἀποκτᾷ τίποτε ἀπὸ τὰ πρόσκαιρα ἀγαθὰ τοῦ κόσμου αὐτοῦ, μὲ τὴν ἀδιαφορίαν του αὐτὴν φανερῶνει, ὅτι ἐπιθυμεῖ τὰ αἰώνια.

2. Ὁ ἀκτῆμων μιμεῖται, μὲ τὴν ἀκτημοσύνην του, τὸν Ἥλιον, τὸν Ἰωάννην (τὸν Βαπτιστὴν) καὶ τοὺς Μαθητὰς τοῦ Κυρίου. Δύναται νὰ λέγῃ καὶ αὐτός, ὅπως ἐκεῖνοι: «Ἴδου ἡμεῖς ἀφήκαμεν πάντα καὶ ἠκολουθήσαμεν σοι· τί ἄρα ἔσται ἡμῖν»; (Ματθ. ιθ', 27). Δι' αὐτὸ καὶ θὰ ἀκούη, μαζὶ μὲ ἐκείνους, αὐτὸ ποὺ εἶπεν ὁ Σωτὴρ· Σεῖς οἱ ἀφήσαντες πάντα καὶ ἀκολουθήσαντές με, θέλετε λάβει ἑκατονταπλάσια καὶ θέλετε κληρονομήσει ζωὴν αἰώνιον⁽¹⁾.

3. Ὁ ἀκτῆμων φαίνεται μὲν, ὅτι ζῇ εἰς τὴν γῆν, πραγματικῶς ὅμως διαμένει εἰς τοὺς οὐρανούς· διότι μὲ τὴν ἀκτημοσύνην συναγωνίζεται μὲ τοὺς Ἀγγέλους καὶ εὐφραίνεται μαζὶ μὲ τοὺς Δικαίους. Ὁ εὐλογημένος αὐτὸς ἄνθρωπος, ποὺ πραγματοποιεῖ αὐτὸ τὸ κατόρθωμα, κληρονομεῖ τὴν Βασιλείαν τῶν οὐρανῶν καὶ ἀναδεικνύεται συγκληρονόμος τοῦ Χριστοῦ⁽²⁾. Διότι, ἀφοῦ ἔχασεν εὐχαρίστως καὶ ἐκουσίως ὅλα τὰ ὑλικά πράγματα, ἀπέκτησε, διὰ τῆς ἐκουσίου αὐτῆς ἀπωλείας, ἓνα χωράφι, μέσα εἰς τὸ ὁποῖον ἀνεκάλυψε τὸν θησαυρὸν τῆς ζωῆς, ποὺ εἶχε κρυβῆ, καὶ ἠγόρασε τὸν Πολύτιμον Μαργαρίτην.

ΙΑ'. Τοῦ Ἀββᾶ Ἡσαΐου.

ΕΑΝ ἦς ἐν Μοναστηρίῳ καὶ ἔχῃς δοῦλον, καὶ κρατήσης αὐτόν, ὑβρίζεις τὸ σχῆμα· ἐὰν δὲ χαρίσης αὐτόν ἀδελφῷ, ἡμεῖς εἰς Θεόν· ἀλλ' ἢ ἀπόλυσον αὐτόν, καὶ ἀπέλθῃ, ἢ ποιήσον ἐλεύθερον· ἐὰν δὲ θέλῃ Μοναχὸς γενέσθαι, αὐτὸς ὀψεται, σὺ δὲ μὴ ἐάσης αὐτόν μετὰ σοῦ, οὐκ ὠφελεῖ γὰρ τὴν ψυχὴν σου.

2. Σὺ δὲ ὅταν ἀποτάξῃ, μηδὲν ἐάσης σεαυτῷ ὅλως, ἐξ ὧν εἶχες, καὶ ἐὰν ὑποβάλλῃ σοι ὁ λογισμὸς περιελθεῖν, διὰ τὸ μηδὲν ἔχειν, μὴ πεισθῇς αὐτῷ, ἀλλὰ μάλλον κοπίασον ἐν τῷ ἐργοχειρίῳ σου, ἵνα ἡσυχάσῃς ἐν τῷ κελλίῳ σου, μετ' ἐπεικειάς ἐσθίων τὸν ἄριον σου.

Ἑρμηνεία

ΕΑΝ πρόκειται νὰ ἀναχωρήσῃς ἐκ τοῦ κόσμου διὰ νὰ γίνῃς Μοναχὸς εἰς Μοναστήριον καὶ ἔχῃς δοῦλον, ἐφ' ὅσον ἐξακολουθεῖς νὰ τὸν κρατῇς, ὑβρίζεις τὸ μοναχικὸν σχῆμα· ἐὰν πάλιν τὸν χαρίσῃς εἰς ἄλλον ἀδελφόν, διέπραξες ἀμαρτίαν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. Δι' αὐτὸ ἢ πρέπει νὰ τὸν ἀφήσῃς νὰ φύγῃ, ἢ νὰ τὸν ἐλευθερώσῃς ἐπι-

1) «Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι ὑμεῖς οἱ ἀκολουθήσαντές μοι, ἐν τῇ παλιγγενεσίᾳ, ὅταν καθίσῃ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ θρόνου δόξης αὐτοῦ, καθίσεσθε καὶ ὑμεῖς ἐπὶ δώδεκα θρόνους κρίνοντες τὰς δώδεκα φυλάς τοῦ Ἰσραὴλ. Καὶ πᾶς ὃς ἀφῆκεν οἰκίαν ἢ ἀδελφοὺς ἢ ἀδελφὰς ἢ πατέρα ἢ μητέρα ἢ γυναῖκα ἢ τέκνα ἢ ἀγροὺς ἔνεκεν τοῦ ὀνόματός μου, ἑκατονταπλάσιονα λήψεται καὶ ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσει» (Ματθ. ιθ' 28—29).

2) «Αὐτὸ τὸ Πνεῦμα συμμαρτυρεῖ τῷ πνεύματι ἡμῶν ὅτι ἐσμὲν τέκνα Θεοῦ· εἰ δὲ τέκνα, καὶ κληρονόμοι, κληρονόμοι μὲν Θεοῦ, συγκληρονόμοι δὲ Χριστοῦ» (Ρωμ. η', 16—17).

σήμως. Ἐὰν πάλιν ἐπιθυμῇ νὰ γίνῃ Μοναχός, σὺ μὴ τὸν ἐπιηρεάσῃς· μόνος τοῦ ἁγίου ἀποφασίσῃ. Πάντως μὴ τὸν ἀφήσῃς νὰ μείνῃ μαζί σου, διότι αὐτὴ ἡ συμβίωσις δὲν ὠφελεῖ τὴν ψυχὴν σου.

2. Σὺ, ὅταν ἀπομακρυνθῇς ἀπὸ τὸν κόσμον, διὰ νὰ γίνῃς Μοναχός, πρόσεξε νὰ μὴ κρατήσῃς τίποτε ἀπὸ ὅσα εἶχες. Ἐὰν δὲ ὁ λογισμὸς σοῦ βάλλῃ τὴν σκέψιν νὰ περιέλθῃς δι' ἐλεημοσύνην, διότι εἰς τὴν ἡσυχίαν δὲν ἔχεις τίποτα, σὺ νὰ μὴ τὸν ἀκούσῃς. Προσπάθῃσε νὰ κοπιᾷς μὲ τὸ ἐργόχειρόν σου, διὰ νὰ ἡσυχάζῃς εἰς τὸ κελλίον σου καὶ νὰ τρώγῃς μὲ γαλήνην ψυχῆς τὸν ἄρτον σου.

ΙΒ'. Τοῦ Ἀββᾶ Μάρκου.

ΟΥΔΕΝ ὠφελήθη ἀποταξάμενος καὶ ἡδυπαθὼν· ὁ γὰρ ἐποίεις διὰ τῶν χρημάτων, τοῦτο καὶ μὴδὲν ἔχων ἐργάζῃ. Πάλιν ὁ ἐγκρατής, ἐὰν κτήσεται χρήματα, ἀδελφός ἐστι τοῦ προτέρου κατὰ διάνοιαν, μητρὸς μὲν τῆς αὐτῆς κατὰ τὴν νοερὰν ἡδονήν, πατρὸς δὲ ἑτέρου διὰ τὴν τοῦ πάθους ἐναλλαγὴν.

2. Ἔστιν ὁ περικόπτων πάθος διὰ μείζονα ἡδυπάθειαν ὥς καὶ οἱ νῦν ἐν τοῖς κοσμικοῖς Κοινοβίοις ἀποτασσόμενοι τῷ δοκεῖν καὶ ὑπὸ τῶν ἀγνοούντων αὐτοῦ τὸν σκοπὸν δοξάζεται· τάχα δὲ καὶ ἑαυτὸν ἀγνοεῖ κοπιῶν ἀνόνητα.

3. Αἰτία πάσης κακίας, κενοδοξία καὶ ἡδονή· ὁ δὲ μὴ μισήσας αὐτά, οὐ μὴ νικήσῃ πάθος· ῥίζα γὰρ πάντων τῶν κακῶν εἴρηται ἡ φιλαργυρία, ἀλλὰ καὶ αὐτὴ σαφῶς δι' ἐκείνων συνίσταται.

Ἑρμηνεία

ΤΙΠΟΤΕ δὲν θὰ σὲ ὠφελήσῃ, ἐὰν ἐξέλθῃς τοῦ κοσμικοῦ βίου καὶ διατηρήσῃς εἰς τὴν ψυχὴν σου μίαν φιλήδονον σκέψιν πρὸς τὴν ὕλην. Διότι αὐτό, ποὺ ἔκανες μὲ τὰ χρήματα, ὅταν εὗρίσκεσο εἰς τὸν κόσμον, τώρα καὶ χωρὶς αὐτά, μὲ τὴν φιλήδονον αὐτὴν σκέψιν, τὸ ἐπιτυγχάνεις.

Ὁ ἐγκρατευόμενος πάλιν, λόγῳ ἀσκήσεως, ἐφ' ὅσον ἀποκτήσῃ χρήματα, εἶναι ἀδελφὸς τοῦ προηγουμένου κατὰ τὴν διάνοιαν. ἔχει τὴν ἰδίαν μὲ ἐκείνον μητέρα, τὴν ἀνεκδήλωτον εἰς ἔργα, ἀλλὰ νοουμένην ἡδονήν, καὶ ἄλλον πατέρα, διότι ὑπὸ ἄλλου πάθους πολεμεῖται ὁ ἄνθρωπος οὗτος.

2. Ὑπάρχει ἀκόμη καὶ ἐκεῖνος, ποὺ περικόπτει ἕνα πάθος, διὰ μεγαλυτέραν τέρεψιν, ὅπως καὶ αὐτοὶ ποὺ σήμερον ἔχουν καταφύγει εἰς κοσμικὰ Κοινόβια (1)· αὐτοὶ πετοῦν τὴν ὕλην καὶ τὰς ἡδονὰς αὐτῆς φαινομενικὰ καὶ ἐπαινοῦνται ἀπὸ αὐτοῦς, ποὺ ἀγνοοῦν τὸν σκοπὸν τους. Ἴσως μάλιστα καὶ οἱ ἴδιοι νὰ μὴ ὑποπτεύωνται τὴν βαθυτέραν ροπὴν

1) Κοσμικὰ Κοινόβια ὀνομάζει ἐδῶ ὁ Ἅγιος Μάρκος τὰ πλησίον τῶν πόλεων κείμενα Μοναστήρια, εἰς τὰ ὁποῖα οἱ κατατασσόμενοι Μοναχοί, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τοὺς Ἑρημίτας καὶ Ἀναχωρητάς, ζοῦν κοινοβιακῶς, χωρὶς μεγάλης στερήσεως περὶ τὴν τροφὴν καὶ τὰ ἐνδύματα.

καὶ κλίσιν τῆς ψυχῆς των καὶ τοιουτοτρόπως νὰ κοπιᾶζουν χωρὶς ὠφέλειαν καὶ γνῶσιν.

③ Αἰτία ὅλων τῶν κακιῶν εἶναι ἡ κενοδοξία καὶ ἡ ἡδονή. Αὐτὸς δὲ ποὺ δὲν κατορθώνει νὰ μισήσῃ αὐτὰς τὰς κλίσεις καὶ ροπὰς τῆς ψυχῆς, κανένα πάθος δὲν θὰ ἡμπορέσῃ νὰ νικήσῃ ποτέ. Διότι ἔχει λεχθῇ, ὅτι ῥίζα ὅλων τῶν κακῶν εἶναι ἡ φιλαργυρία· αὐτὴ δὲ πάλιν συντηρεῖται ἀπὸ τὴν κενοδοξίαν καὶ τὴν ἡδονήν.

ΙΓ'. Τοῦ Ἀββᾶ Ἰσαάκ.

Ο ΦΕΥΓΩΝ τοῦ παρόντος βίου τὴν ἀνάπausιν, τούτου ὁ νοῦς κατεσκόπευσε τὸν μέλλοντα αἰῶνα. Ὁ δὲ συνδεδεμένος τῇ φιλοκτημοσύνῃ, δοῦλος τῶν παθῶν πέφυκε. Μὴ νόμιζε φιλοκτημοσύνην μόνον εἶναι τὴν κτήσιν τοῦ χρυσοῦ καὶ τοῦ ἀργυρίου, ἀλλὰ πᾶν ὁ,τιοῦν ἐν ᾧ τὸ θέλημά σου κρέμαται.

2. Ἀγάπησον ἐν ὑπομονῇ τὴν πτωχείαν, ἵνα συνιχθῇ ὁ νοῦς σου ἐκ τοῦ μετεωρισμοῦ.

3. Μίσσησον τὸν πλατυσμόν, ἵνα φυλάττῃς τοὺς διαλογισμούς σου ἀταράχους. Σύστειλον σεαυτὸν ἀπὸ τῶν πολλῶν, καὶ φρόντισον τῆς ψυχῆς σου, ἵνα σώσῃς αὐτὴν ἐκ τοῦ διασκορπισμοῦ τῆς ἐνδοτιάτης γαλήνης.

4. Ἐκτὸς ἀκτημοσύνης, οὐ δύναται ψυχὴ ἐλευθερωθῆναι ἐκ τῆς ταραχῆς τῶν λογισμῶν· καὶ ἐκτὸς ἡσυχίας τῶν αἰσθήσεων, τῆς εἰρήνης τῆς διανοίας οὐκ αἰσθηθήσεται· ἐκτὸς δὲ γαλήνης λογισμῶν, ὁ νοῦς ἐν ἀποκρύφοις μυστηρίοις οὐ κινήθησεται.

Ἐρμηνεία

Ε ΚΕΙΝΟΣ, ποὺ ἐγκαταλείπει τὴν ἀνάπausιν τῆς παρούσης ζωῆς, ἔχει διὰ τοῦ νοός του ἐρευνήσει μετὰ προσοχῆς τὸν μέλλοντα αἰῶνα, ὡς ὁ κατάσκοπος τὴν ξένην χώραν. Ἀντιθέτως· ἐκεῖνος, ποὺ ἔχει συνδεθῇ μὲ ἀγάπην καὶ φιλίαν πρὸς τὰ κτήματα καὶ τὰ ὕλικά ἀγαθὰ, αὐτὸς κατέστη πλέον δοῦλος τῶν παθῶν. Μὴ νομίζῃς, ὅτι ἡ φιλοκτημοσύνη (ἡ ἀγάπη πρὸς τὰ κτήματα) συνίσταται μόνον εἰς τὴν ἀπόκτησιν τοῦ χρυσοῦ καὶ τοῦ ἀργύρου· φιλοκτημοσύνη εἶναι ὅ,τι διήποτε αἰχμαλωτίζει τὸ θέλημά σου.

② Νὰ ἀγαπήσῃς τὴν πτωχείαν καὶ ἀγογγύστως νὰ τὴν ὑπομένης, διὰ νὰ συγκεντρώνεται ὁ νοῦς σου ἀπὸ τὰς ἀσκόπους καὶ ἐπικινδύνους περιπλανήσεις.

3. Νὰ μισήσῃς τὴν καλοπέρασιν, ποὺ αὐξάνει τοὺς περισπασμούς, διὰ νὰ δυνηθῇς νὰ διαφυλάξῃς τὴν ἀταραξίαν καὶ τὴν γαλήνην τῶν ἐνδομύχων σκέψεών σου. Νὰ περιμαζεύσῃς τὸν ἑαυτόν σου ἀπὸ πολλὰς ἀσκόπους ἐνασχολήσεις καὶ νὰ φροντίσῃς μόνον διὰ τὴν ψυχὴν σου, διὰ νὰ τὴν σώσῃς ἀπὸ τὴν καταστροφὴν καὶ τὸ σκόρπισμα τῆς ἐσωτερικῆς γαλήνης.

④ Ἐκτὸς ἀπὸ τὴν ἀκτημοσύνην, μὲ τίποτε ἄλλο δὲν ἡμπορεῖ ἡ ψυχὴ νὰ ἀπαλλαγῇ ἀπὸ τὴν ταραχὴν τῶν λογισμῶν. Ἐφ' ὅσον αἱ αἰ-

σθήσεις δὲν ἡσυχάζουν ἀπὸ τὰς ἐνοχλήσεις τῆς ὕλης καὶ τῆς ἡδονῆς καὶ δὲν εἰρηνεύει ἡ διάνοια ἀπὸ τὰ πάθη, ἡ ψυχὴ δὲν θὰ αἰσθανθῇ ποτὲ τὴν ἐσωτερικὴν γαλήνην καὶ τὴν συγκίνησιν· χωρὶς δὲ τὴν γαλήνην τῶν λογισμῶν, ἡ ψυχὴ ποτὲ δὲν θὰ κινηθῇ εἰς τὴν ἐσωτερικὴν γνῶσιν καὶ τὴν ὑψηλὴν θεωρίαν τῶν ἀποκρύφων μυστηρίων.

ΙΔ'. Τοῦ Ἁγίου Μαξίμου.

ΔΚΤΗΜΩΝ ἐστὶν ὁ ἀποταξάμενος πᾶσι τοῖς ὑπάρχουσιν αὐτῷ, καὶ μὴ δὲν τὸ σύνολον ἐπὶ γῆς κτησάμενος, πλὴν τοῦ σώματος· καὶ τὴν πρὸς αὐτὸ δὲ σχέσιν διαῤῥήξας, τῷ Θεῷ καὶ τοῖς εὐσεβέσι τὴν ἑαυτοῦ κατεπίστευσεν οἰκονομίαν.

Ἑ ρ μ η ν ε ί α

ΔΚΤΗΜΩΝ εἶναι ἐκεῖνος, ποὺ ἐγκατέλειπεν ὅλα τὰ ὑπάρχοντά του καὶ δὲν ἀπέκτησε τίποτε ἀπὸ ὅσα ὑπάρχουν εἰς τὴν γῆν, ἐκτὸς ἀπὸ τὸ σῶμά του· κατώρθωσε δὲ νὰ διασπάσῃ καὶ αὐτὴν τὴν πρὸς τὸ σῶμά του σχέσιν, τὴν φυσικὴν δι' αὐτὸ φροντίδα, καὶ νὰ ἐμπιστευθῇ τὸν ἑαυτόν του εἰς τὸν Θεὸν καὶ τὴν φροντίδα τῶν εὐσεβῶν.

ΙΕ'. Ἐν τῷ Γερωντικῷ.

ΗΣΘΕΝΗΣΕ ποτε ὁ Ἀββᾶς Ἀρσένιος εἰς Σκῆτιν, καὶ ἔχρηζε λύχνον, καὶ μὴ ἔχων ὅθεν ἀγοράσῃ, ἔλαβε παρὰ τινος ἀγάπην, καὶ εἶπεν· εὐχαριστῶ σοι, Κύριε, ὅτι ἡξίωσάς με λαβεῖν ἀγάπην διὰ τὸ ὄνομά σου.

2. Ἡρώτησε τὸν αὐτὸν ὁ Ἀββᾶς Μάρκος λέγων· καλὸν τὸ μὴ ἔχειν τινὰ ἐν τῷ ἰδίῳ κελλίῳ τὴν οἰανοῦν παράκλησιν· εἶδον γάρ τινα ἀδελφὸν ἔχοντα μικρὰ λάχανα καὶ ἐκριζοῦντα αὐτά. Καὶ ἀπεκρίθη ὁ Ἀββᾶς Ἀρσένιος· καλὸν μὲν ἐστίν, ἀλλὰ πρὸς τὴν ἔξιν τοῦ ἀνθρώπου, ἦτοι τὴν τῆς ψυχῆς κατάστασιν καὶ τὴν τῆς ἀρετῆς προκοπὴν· ἐὰν γὰρ μὴ ἔχη ἰσχὺν ἐν τῷ τοιούτῳ τρόπῳ ἥγουν τῇ τῆς τελειότητος ἔξει, πάλιν φυτεύει ἄλλα.

3. Διηγήσαντο περὶ τοῦ Ἀββᾶ Ἀγάθωνος, ὅτι ἔμεινε χρόνον ἱκανὸν οἰκοδομῶν κελλίον· ὥς ἦλθον λοιπὸν καθῆσαι, εἶδεν ὁ γέρων, ἐν τῇ πρώτῃ ἐβδομάδι τοῦ καθίσματος αὐτῶν, πρᾶγμα ἐν τῷ τρόπῳ μὴ ὠφελοῦν αὐτόν, καὶ λέγει τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ· ἐγείρεσθε, ἄγωμεν ἐντεῦθεν. Οἱ δὲ ἀκούσαντες ἐταράχθησαν καὶ εἶπον· εἰ ὅλως λογισμὸν εἶχες τοῦ μεταβῆναι, εἰς τί τοσοῦτον κόπον ὑπεμείναμεν οἰκοδομήσαντες τὸ κελλίον; μέλλουσι δὲ καὶ οἱ ἄνθρωποι πάλιν σκανδαλισθέντες εἰς ἡμᾶς λέγειν· ἰδοὺ μετέβησάν πάλιν οἱ ἀκάθιστοι;

4. Ὁ δὲ Γέρων, ἰδὼν αὐτοὺς ὀλιγοψυχοῦντας, ἔφη· εἰ καὶ σκανδαλισθήσονται τινες, ἀλλ' ἕτεροι οἰκοδομηθήσονται λέγοντες· μακάριωι οὗτοι, ὅτι διὰ τὸν Θεὸν μετέβησαν πάντων καταφρονήσαντες· πλὴν ὁ θέλων ἐλθεῖν, ἐλθέτω· ἐγὼ τέως ὑπάγω· οἱ δὲ ὄψαντες ἑαυτοὺς εἰς τὸ ἔδαφος, ἦτουν συγχώρησιν, ἥς καὶ ἀξιωθέντες, σὺν αὐτῷ ὤδευσαν.

6. Ἐλεγον περὶ τοῦ Ἀββᾶ Γελασίου, ὅτι νέος ὢν, τὸν ἀκτῆμονα βίον καὶ ἀναχωρητικὸν μετήρχετο. Ἦσαν δὲ τότε καὶ τινες ἕτεροι κατὰ τοὺς αὐτοὺς τόπους, τὸν αὐτὸν ἐκείνῳ μετιόντες βίον, ἐν οἷς καὶ Γέρων τις ἦν εἰς ἄκρον ἀπλούστατος καὶ ἀκτῆμων, ἐν μονοκελλίῳ οἰκήσας ἄχρι τελευτῆς, καίπερ μαθητὰς ἐσχῆ· κὼς ἐν τῷ γήρᾳ αὐτοῦ. Οὗτος ἡσκησε φυλάξας τοῦ μὴ κτήσασθαι δύο χιτῶνας, μηδὲ μεριμνῆσαι περὶ τῆς αὔριον μετὰ τῶν συνόντων αὐτῷ μέχρι θανάτου.

7. Ὅτε οὖν συνέβη τὸν Ἀββᾶν Γελάσιον ἐκ θείας ἐνεργείας συστήσασθαι τὸ Κοινόβιον, προσέφερον αὐτῷ χωρία τινὰ καὶ ἐδέχετο· ἐκτίσαστο δὲ καὶ βόας, καὶ ἀχθοφόρα κτήνη διὰ τὰς χρείας τοῦ Κοινοβίου· ὁ γὰρ τῷ θείῳ Παχωμίῳ πρότερον χρηματίσας συστήσασθαι Κοινόβιον, οὗτος καὶ τότε συνήργει τῷ Γέροντι, εἰς πᾶσαν τὴν τῆς μονῆς σύστασιν.

8. Ὁ οὖν προειρημένος Γέρων, βλέπων αὐτὸν ἐν τούτοις, καὶ γνησίαν σφῶζων τὴν πρὸς αὐτὸν ἀγάπην καὶ παρρησίαν, ἔλεγεν αὐτῷ· φοβοῦμαι, Ἀββᾶ Γελάσιε, μὴ δεθῇ ὁ νοῦς σου εἰς τὰ χωρία καὶ τὴν λοιπὴν κτῆσιν τοῦ Κοινοβίου. Ὁ δὲ πρὸς αὐτὸν ἀνθυπέφερε· πλεῖον ὁ σὸς λογισμὸς δέδεται εἰς τὸ κεντητήριον μεθ' οὗ ἐργάζη, ἢ ὁ λογισμὸς Γελασίου εἰς τὰ τοῦ Κοινοβίου κτήματα.

9. Ἐλεγόν τινες Γέροντες περὶ τοῦ Ἀββᾶ Γεωργίου τοῦ Ἀναχωρητοῦ, ὅτι τριάκοντα καὶ πέντε ἔτη ἐποίησε γυμνὸς περιερχόμενος εἰς τὰς ἐρήμους· τοῦτο δὲ καὶ ἕτεροι πολλοὶ τῶν Ἀγίων εὐρίσκονται κατορθώσαντες.

10. Ἀδελφὸς ἠρώτησε τὸν Ἀββᾶν Εὐτρόπιον· Πῶς δεῖ ἑαυτὸν εἰς τὰ σωματικά διοικεῖν; καὶ εἶπεν ὁ Γέρων· χόρτον φάγε, χόρτον φόρεσον, εἰς χόρτον κοιμῶ· τὴν δὲ καρδίαν κέκτητο σιδηρᾶν, ἀπάντων καταφρονῶν. Ἦτοι πάντα ὁ Γέρων ὡς χόρτον ἡγεῖσθαι τῷ ἀδελφῷ παραινεῖ, ἢ γυμνητεύειν καὶ βοτάνοις τὴν χρεῖαν πληροῦν.

11. Ὁ αὐτὸς Γέρων εἶπε· τὰ σωματικά ὕλαι παθῶν καὶ φροντίδων εἰσὶν ὁ ἀγαπῶν αὐτά, ἀγαπᾷ προσκόμματα· εἴποτε οὖν συμβῇ τι τοιοῦτον ἀπολέσθαι, ἐξομολογεῖσθαι δεῖ ἡμᾶς, καὶ χαίρειν ὡς φροντίδων ἀπαλλαγέντας.

Ἑρμηνεία

ΚΑΠΟΤΕ ἠσθένησεν ὁ Ἀββᾶς Ἀρσένιος εἰς τὸ ἐρημητήριόν του καὶ εἶχεν ἀνάγκην ἀπὸ ἑνα λύχνον διὰ τὴν νύκτα. Ἐπειδὴ δὲ δὲν εἶχε χρήματα νὰ τὸν ἀγοράσῃ, τοῦ ἔδωκε κάποιος ἐξ ἀγάπης. Εὐχαριστημένος τότε ὁ Ἀββᾶς εἶπε· «Σὲ εὐχαριστῶ, Κύριε, διότι μὲ ἡξίωσας νὰ δεχθῶ ἐλεημοσύνην διὰ τὸ ὄνομά Σου».

2. Ὁ Ἀββᾶς Μάρκος ἠρώτησε τὸν ἴδιον, τὸν Ἀββᾶν Ἀρσένιον.

—Εἶναι καλὸν νὰ μὴ ἔχη κανεὶς καὶ τὴν παραμικροτέραν παράκλησιν εἰς τὸ κελλίον του; Τὸ λέγω αὐτό, διότι εἶδον ἕνα ἀδελφόν μας, ποὺ εἶχε εἰς τὸ κηπάριον του ὀλίγα κηπουρικά καὶ τὰ ἐξεργίζωνε.

Ὁ Ἀββᾶς Ἀρσένιος τοῦ ἀπήντησε.

—Εἶναι καλόν, ἐφ' ὅσον τοῦτο βοηθεῖ τὸν ἄνθρωπον εἰς τὴν κατὰ Θεὸν συνήθειαν, δηλαδὴ εἰς τὴν ἐνίσχυσιν τῆς πνευματικῆς καταστάσεως τῆς ψυχῆς, καὶ εἰς τὴν πρόοδον τῆς ἀρετῆς. Διότι ἐὰν δὲν ἔχη δύναμιν ὁ Μοναχὸς νὰ συνηθίσῃ εἰς τὸν ἀγῶνα τῆς τελειότητος

καὶ νὰ ἐπιμένῃ εἰς αὐτόν, πάλιν θὰ φυτεύσῃ ἄλλα ἐκεῖ, ποὺ ἐξερρίζω-
σε τὰ προηγούμενα.

3. Διηγέθησαν διὰ τὸν Ἀββᾶν Ἀγάθωνα τὸ ἐξῆς περιστατικόν:
Αὐτὸς μὲ τοὺς μαθητάς του ἐκοπίασαν ἀρκετὸν καιρὸν εἰς ἓνα μέρος,
διὰ νὰ κτίσουν ἓνα κελλάκι. Ἀφοῦ λοιπὸν τὸ ἔκτισαν καὶ ἐγκατεστά-
θησαν εἰς αὐτό, ἀντελήφθη ὁ Γέρων, κατὰ τὴν πρώτην ἐβδομάδα, κά-
ποιο πρᾶγμα, ποὺ δὲν τὸν ὠφέλει πνευματικῶς. Καὶ τότε ἀμέσως λέ-
γει εἰς τοὺς μαθητάς του.

— Ἐμπρός, σηκωθῆτε νὰ φύγωμεν ἀπὸ ἐδῶ.

Οἱ μαθηταὶ ἐταράχθησαν ἐκ τῆς ἀπροσδοκίτου αὐτῆς ἀποφάσε-
ως τοῦ Γέροντός των καὶ τοῦ ἀπήντησαν:

— Ἐὰν εἶχες εἰς τὸν νοῦν σου νὰ φύγῃς, τότε πρὸς τί νὰ ὑποφέ-
ρωμεν τόσους κόπους, διὰ νὰ κτίσωμεν τὸ κελλίον; Ἀλλὰ καὶ οἱ ἄν-
θρωποι, ποὺ θὰ τὸ μάθουν, ἀσφαλῶς θὰ σκανδαλισθοῦν καὶ θὰ εἴ-
πουν· νὰ καὶ πάλιν ἀνεχώρησαν· εἶναι ἀκατάστατοι καὶ γυρολόγοι.

4. Ὁ Γέρων, βλέπων αὐτοὺς νὰ λιποψυχοῦν, τοὺς λέγει:

— Ἴσως βεβαίως σκανδαλισθοῦν μερικοί· ἀλλὰ καὶ ἀρκετοὶ θὰ
οἰκοδομηθοῦν πνευματικῶς, διότι θὰ εἴπουν: αὐτοὶ εἶναι μακάριοι,
διότι χάριν τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ, κατεφρόνησαν καὶ τὰ κτίσματα καὶ
τοὺς κόπους, καὶ ἀνεχώρησαν. Πάντως ἐγὼ ἀναχωρῶ καὶ ὁποῖος θέ-
λει νὰ μὲ ἀκολουθήσῃ, ἅς ἔλθῃ.

Τότε οἱ μαθηταὶ ἔβαλον ἐδαφιαίαν μετάνοιαν εἰς τὸν Γέροντα
καὶ ἐζήτησαν συγχώρησιν, λαβόντες δὲ ταύτην ἀνεχώρησαν εὐθὺς με-
τὰ τοῦ Γέροντος.

5. Διὰ τὸν ἴδιον πάλιν Γέροντα, τὸν Ἀγάθωνα, διηγοῦντο, ὅτι
πολλὰς φορὰς ἀνεχώρει ἀπὸ τόπου εἰς τόπον, χωρὶς νὰ ἔχῃ τίποτε ἄλλο
μαζὶ του, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν σμίλην εἰς τὸ σακκούλι, μὲ τὴν ὁποίαν ἔπλε-
κε τὸ ἐργόχειρον.

6. Καὶ διὰ τὸν Ἀββᾶν Γελάσιον διηγοῦντο τὸ ἐξῆς: ὅταν ἦτο
νέος ἠγάπησε τὴν ἀκτημοσύνην καὶ ἔζη ὥς Ἀναχωρητῆς. Μαζὶ του,
εἰς τὸ ἴδιον μέρος, ἠσκήτεον μὲ τὸν αὐτὸν ἀναχωρητικὸν τρόπον καὶ
μερικοὶ ἄλλοι. Μεταξὺ αὐτῶν ἔζη καὶ ἓνας Γέρων πολὺ ἀπλοῦς καὶ τε-
λείως ἀκτήμων. Αὐτός, ἂν καὶ κατὰ τὰ τελευταῖα χρόνια τῆς ζωῆς
του ἀπέκτησε καὶ μαθητάς, ἐν τούτοις ἔζησε μέχρι τοῦ θανάτου του,
εἰς ἓνα μικρὸν μοναχικὸν κελλίον. Ἀκόμη ὁ Γέρων αὐτὸς ἐγύμνασε τὸν
ἑαυτόν του νὰ φυλαχθῇ ἀπὸ τοῦ νὰ μὴ ἀποκτήσῃ δεύτερον χιτῶνα,
οὔτε νὰ μεριμνήσῃ διὰ τὴν ἐπομένην ἡμέραν· εἰς τὰς ἀρχὰς αὐτὰς πα-
ρέμεινε συνεπὴς αὐτός καὶ ἡ συνοδεία του, μέχρι τοῦ θανάτου του.

7. Κάποτε λοιπὸν ὁ Ἀββᾶς Γελάσιος, ἐκ θείας ἐνεργείας συνέ-
στησε Κοινόβιον· ἐξ εὐλαβείας οἱ ἄνθρωποι τοῦ προσέφερον καὶ διά-
φορα χωράφια διὰ τὸ Κοινόβιον, τὰ ὁποῖα ἐδέχθη. Διὰ τὰς ἀνάγκας

τοῦ Κοινοβίου ἀπέκτησε καὶ διάφορα ζῶα, βόδια, μεταφορικὰ κτήνη καὶ ἄλλα τοιαῦτα.

Εἰς τὴν σύστασιν τοῦ Κοινοβίου προέβη ὁ Ἀββᾶς Γελάσιος, οὐχὶ ἀπὸ προσωπικὸν θέλημα, ἀλλὰ ἀπὸ θεϊαν ἀποκάλυψιν Ἐκείνου, ποὺ προηγουμένως εἶχεν ὑποδείξει παρόμοιον καὶ εἰς τὸν θεῖον Παχώμιον, δηλαδὴ τοῦ Θεοῦ.

8. Ὁ Γέρων ἐκεῖνος Ἀσκητής, περὶ τοῦ ὁποίου ἀναφέρομεν ἄνωτέρω, βλέπων τὸν Ἀββᾶν Γελάσιον νὰ ἀσχολῇται εἰς αὐτὰ καὶ ἀγαπῶν εἰλικρινῶς αὐτόν, τοῦ ἔλεγε μὲ ἀδελφικὸν θάρρος:

—Φοβοῦμαι, Ἀββᾶ Γελάσιε, μήπως ὁ νοῦς σου δεθῇ εἰς τὰ χωράφια καὶ τὰ κτήματα τοῦ Κοινοβίου.

Ὁ Ἀββᾶς Γελάσιος τότε ἀπαντοῦσε.

—Περισσότερον ὁ λογισμὸς ὁ ἰδικὸς σου ἔχει δεθῇ εἰς τὸ κεντητήριον, μετὰ τοῦ ὁποίου ἐργάζεσαι, παρὰ ὁ λογισμὸς τοῦ Γελασίου εἰς τὰ κτήματα τοῦ Κοινοβίου.

9. Μερικοὶ Γέροντες διηγοῦντο, ὅτι ὁ Ἀββᾶς Γεώργιος ὁ Ἀναχωρητής, ἐπὶ τριάκοντα πέντε ἔτη περιήρχετο γυμνὸς εἰς τὰς ἐρήμους. Τὸ κατόρθωμα αὐτὸ καὶ πολλοὶ ἄλλοι ἐκ τῶν Ἀγίων τὸ ἐπέτυχαν.

10. Ἕνας ἀδελφὸς ἠρώτησε τὸν Ἀββᾶν Εὐτρόπιον:

—Πῶς πρέπει, Ἀββᾶ, νὰ ρυθμίζω τὰ ἀφορῶντα τὴν συντήρησιν τοῦ σώματος ζητήματα:

Καὶ ὁ Γέρων ἀπήντησε:

—Χορτάρι νὰ τρώγῃς, χορτάρι νὰ φορᾷς καὶ εἰς χορτάρι νὰ κοιμᾷσαι. Μόνον τὴν καρδιά σου νὰ κάμῃς σιδερένια, διὰ νὰ ἔχῃς τὴν δύναμιν νὰ τὰ περιφρονῇς ὅλα.

Μὲ τὴν ἀπάντησιν αὐτὴν ὁ Γέρων συνεβούλευσε τὸν ἀδελφὸν νὰ θεωρῇ τὰ πάντα εὐτελεῇ καὶ ἄνευ ἀξίας, ὅπως τὸ χορτάρι, νὰ γυμνητεῖται καὶ νὰ ἱκανοποιῇ τὰς βιοτικὰς αὐτοῦ ἀνάγκας μόνον μὲ τὸν χόρτον καὶ τὰς βοτάνας τῆς γῆς.

11. Ὁ ἴδιος Γέρων διδάσκων ἔλεγε: αἱ σωματικαὶ ἀνάγκαι (τροφή, ἐνδυμασία κ.λ.π.) εἶναι ὑλικά, ποὺ τροφοδοτοῦν τὰ πάθη καὶ τὰς ψυχοκτόνους φροντίδας. Αὐτὸς λοιπόν, ποὺ ἀγαπᾷ αὐτὰ τὰ ζητήματα, ἐπιθυμεῖ νὰ ἔχῃ εἰς τὴν πνευματικὴν του προσπάθειαν ἐμπόδια καὶ δυσκολίας. Ἐὰν λοιπόν κάποτε μᾶς συμβῇ νὰ χάσωμεν κάτι σωματικόν, πρέπει τότε νὰ ἐξομολογηθῶμεν καὶ νὰ χαίρωμεν, διότι ἀπηλλάγημεν ἀπὸ ἐνοχλητικὰς φροντίδας.

15'. Τοῦ Ἀββᾶ Νείλου.

ΡΟΔΑ τοῦ βίου εἰσὶν ὑποκριταί, πλεονέκται, φιλήδονοι, ἀλλὰ μετὰ μικρόν, τὸν χόρτον θεωρεῖς πατούμενον.

2. Ἀμέλει δὲ πάντων ὅσα κτηνώδη κατασκευάζει τὸν ἄνθρωπον ὅσον

γὰρ ὁ βίος ὀυπαρός, κτηνώδης εἰκότως ἡ ψυχὴ, καὶ πενθεῖν δεῖ, ὥς τὸ λογικὸν ὕψ' ἑαυτῶν ζημιωθέντες, ὀφείλουσι κόλασιν.

3. Μὴ βούλου οὖν πλουτεῖν μηδὲ δοξάζεσθαι, φθορὰ γὰρ ταῦτα τοῦ βίου, ἡμεῖς δὲ οὐκ ἐσμεν ὥσει φθειρόμενοι. Πάντα φθαρτὰ νόμιζε εἶναι, τὴν δὲ ἀρετὴν ἀφθαρτον· ταύτην αἰεὶ ἐπιμελοῦ· αὕτη γὰρ θεὸν διὰ φιλοσοφίας τὸν ἄνθρωπον ἀποδείκνυσιν.

Ἑ ρ μ η ν ε ί α

ΟΙ ΥΠΟΚΡΙΤΑΙ, οἱ πλεονέκται καὶ οἱ φιλήδονοι ὁμοιάζουν εἰς τὴν ζωὴν αὐτὴν, μὲ τριαντάφυλλα, τὰ ὅποια ἐλάχιστα διατηροῦνται, καὶ ἐντὸς ὀλίγου βλέπεις αὐτὰ νὰ καταπατοῦνται, ὥς χόρτα ἄνευ ἀξίας.

2. Νὰ περιφρονῇς ὅλα ὅσα μεταβάλλουν τὸν ἄνθρωπον εἰς κτήνος· διότι ὅταν ἡ ζωὴ εἶναι ἐρρυπωμένη ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν, κατὰ φυσικὴν συνέπειαν καὶ ἡ ψυχὴ θὰ εἶναι ἡ ἰδία. Εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν οἱ ἄνθρωποι πρέπει νὰ πενθοῦν καὶ νὰ λυποῦνται, διότι ἀσφαλῶς θὰ κολασθοῦν, διὰ τὰς παραλόγους αὐτὰς πράξεις των.

3. Μὴ ἐπιθυμῇς λοιπὸν νὰ πλουτίζης, οὔτε νὰ δοξάζεσαι, διότι ὅλα αὐτὰ σὲ καταστρέφουν· ἐνῶ ἡμεῖς δὲν ἐπλάσθημεν ἀπὸ τὸν Θεὸν διὰ νὰ καταστραφῶμεν. Ὅλα νὰ τὰ θεωρῇς, ὅτι εἶναι φθαρτά· μόνον ἡ ἀρετὴ παραμένει ἀφθαρτος καὶ αὐτὴν πάντοτε νὰ φροντίζης. Διότι ἡ ἀρετὴ, διὰ τῆς ὑψηλῆς φιλοσοφίας, ἀναδεικνύει τὸν ἄνθρωπον θεὸν κατὰ Χάριν.

ΙΖ'. Ἐν τῷ Γεροντικῷ.

ΕΛΕΓΟΝ περὶ τοῦ Ἀββᾶ Ἰουλιανοῦ, ὅτι περὶ τὰ ἑβδομήκοντα ἔτη ἐποίησεν εἰς ἓν σπήλαιον μικρόν, μὴ κτησάμενός τι τοῦ αἰῶνος τούτου, πλὴν στιχαρίου τριχίνου καὶ σαγίου καὶ καικίου ξυλίνου καὶ βανκαλίου.

2. Παρέβαλόν ποτε τῷ Ἀββᾷ Μακαρίῳ ἀδελφοὶ εἰς Σκῆτιν, καὶ οὐχ εὖρον ἐν τῷ κελλίῳ οὐδέν, εἰ μὴ ὕδωρ σαπρόν· καὶ λέγουσιν αὐτῷ· Ἀββᾶ, δεῦρο ἄνω εἰς τὴν κόμην, καὶ ἀναπαύομέν σε. Ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· οἴδατε, ἀδελφοί, τὸ ἀρτοκοπεῖον τοῦ δεινός εἰς τὴν πόλιν; ἀπεκρίθησαν ἐκεῖνοι· ναί· λέγει αὐτοῖς ὁ Γέρων· κἄγὼ οἶδα αὐτό· εἶτα πάλιν ἐρωτᾷ· οἴδατε καὶ τὸ χωρίον τοῦ δεινός, ὅπου ὁ ποταμὸς κρούει; καὶ εἶπον, ναί· λέγει αὐτοῖς ὁ Γέρων· κἄγὼ οἶδα αὐτό· ὅτε οὖν χρήζω τινὸς ὧν θέλω, οὐ χρήζω ὑμῶν, ἀλλ' ἑαυτὸν ἀναβιβάζω.

Τοῦ Πατρὸς

ΟΡΑΣ τὴν ἐκούσιον ἀκτημοσύνην καὶ κακουχίαν τοῦ Ἰέροντος, πῶς καὶ εὐχερῶς ἔχων τὰ ἀναγκαῖα πορίσασθαι, οὐκ ἡβούλετο, ἀλλ' ἠρεῖτο μᾶλλον τῷ σαπρῷ ὕδατι, καὶ τοῖς ἀγρίοις τάχα βοτάνοις τὴν ἔνδειαν παραμυθεῖσθαι τοῦ σώματος;

3. Ἐλεγον περὶ τοῦ Ἀββᾶ Μεγεθίου, ὅτι ἐξήρχετο καὶ μετὰ τὸ ἐξελθεῖν, εἰ ἦλθεν αὐτῷ λογισμὸς ἀναχωρῆσαι πρὸς ἕτερον τόπον, εὐθὺς ἀπῆει, καὶ οὐκ ἀνέκαμπτεν εἰς τὴν κέλλαν αὐτοῦ· οὐδὲ γὰρ εἶχεν ἐν αὐτῇ τι τοῦ αἰῶνος τούτου,

εἰ μὴ μόνην ῥαφίδα, δι' ἧς τὰ θαλλία ἔσχιζεν· εἰργάζετο δὲ καθ' ἡμέραν τρία μαλάκια.

4. Ἐλεγον περὶ τοῦ Ἀββᾶ Σιλουανοῦ, ὅτι ἐξηλθεν ὁ μαθητὴς αὐτοῦ Ζαχαρίας ἄνευ βουλῆς αὐτοῦ, καὶ λαβὼν τοὺς ἀδελφούς, κατέστρεψε τὸν φραγμὸν τοῦ κήπου, καὶ μείζονα αὐτὸν ἐποίησεν, ἥτοι πλείονα τόπον περιλαβών. Μαθὼν δὲ ὁ Γέρων, ἔλαβε τὸ μηλωτᾶριον αὐτοῦ, καὶ ἐξελθὼν, λέγει τοῖς ἀδελφοῖς· εὐξασθε ὑπὲρ ἐμοῦ· οἱ δὲ ἔπεσον εἰς τοὺς πόδας αὐτοῦ λέγοντες· εἰπέ ἡμῖν τί ἔχεις, ὦ Πάτερ; καὶ παρεκάλουν αὐτὸν εἰσελθεῖν. Ὁ δὲ εἶπεν· οὐκ εἰσέρχομαι ἔσω, οὐ καταβαίνει τὸ μηλωτᾶριον ἀπ' ἐμοῦ, ἕως οὗ ἐνέγκητε τὸν φραγμὸν εἰς τὸν πρῶτον αὐτοῦ τόπον· οἱ δὲ πάλιν κατέστρεψαν τὸν φραγμὸν καὶ ἐποίησαν αὐτὸν ὡς ἦν τὸ πρότερον, καὶ οὕτως ὁ Γέρων ὑπέστρεψεν εἰς τὸ κελλίον αὐτοῦ.

5. Ἀδελφὸς ἠρώτησε τὸν Ἀββᾶν Σεραπίωνα λέγων· εἰπέ μοι λόγον· καὶ ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ Γέρων· τί σοι ἔχω εἰπεῖν, ὅτι ἔλαβες τὰ τῶν χειρῶν καὶ ὀφθαλμῶν καὶ ἔθηκες εἰς τὴν θυρίδα ταύτην; Εἶδε γὰρ αὐτὴν μεστὴν βιβλίων· τῷ γὰρ μεμονωμένῳ, οὐ χρεῖα κτήσεως βιβλίων πολλῶν.

6. Εἶπεν ὁ Ἀββᾶς Ὑπερέχιος· θησαυρὸς ἐστὶ Μοναχῷ ἡ ἐκούσιος ἀκτημοσύνη· θησαυρίσον, ἀδελφέ, ἐν οὐρανῳ· ἀπέραντοι γὰρ τῆς ἀναπαύσεως οἱ αἰῶνες.

7. Ἦλθε τις μέγας ἐκ τῆς ξένης, ἐνέγκας μεθ' ἑαυτοῦ πολὺ χρυσίον ἐν τῇ Σκήτει, καὶ παρεκάλει τὸν Πρεσβύτερον, ἵνα δοθῇ τοῖς ἀδελφοῖς· εἶπε δὲ ὁ Πρεσβύτερος· οὐ χρεῖαν ἔχουσιν οἱ ἀδελφοί· καὶ πολλὰ βιασάμενος αὐτόν, ἔβαλε τὸ χρυσίον εἰς σπυρίδα καὶ ἔθηκεν εἰς τὴν θύραν τῆς Ἐκκλησίας. Ὡς οὖν ἦλθον οἱ ἀδελφοί, εἶπεν αὐτοῖς ὁ Πρεσβύτερος· ὁ χρεῖαν ἔχων, λαβέτω· καὶ οὐδεὶς ἡγγίσεν αὐτῷ, τινὲς δὲ οὐδὲ προσέσχον. Λέγει δὲ πρὸς τὸν ἐνεγκόντα τὸ χρυσίον ὁ Πρεσβύτερος· ἐδέξατο ὁ Θεὸς τὴν ἀγάπην σου, λοιπὸν λάβε αὐτό, καὶ ὑπαγε διάδος πτωχοῖς. Καὶ ὠφεληθεὶς ἀπῆλθεν ὁ ἄνθρωπος.

8. Ἠρώτησέ τις ἀδελφὸς Γέροντα, λέγων· θέλεις ἵνα κρατήσω ἑαυτῷ δύο ὀλοκότινα εἰς λόγον ἀσθενείας σώματος; καὶ ἀπεκρίθη ὁ Γέρων· οὐκ ἔστι καλὸν κρατῆσαι πλείον τῆς χρείας· τὰ οὖν δύο ὀλοκότινα ἐὰν κρατήσης, εἰς αὐτὰ εὐρίσκεται ἡ ἐλπίς σου· καὶ ἐὰν συμβῇ αὐτοῖς ἀπώλεια, οὐκέτι ὁ Θεὸς φροντίζει σου. Ἐπ' Αὐτὸν οὖν τὴν φροντίδα ἡμῶν ἐπιρρίψωμεν, ὅτι αὐτῷ μέλει περὶ ἡμῶν.

9. Ἦλθόν τινες τῶν Ἑλλήνων ἐν Ὁστροακίῃ δοῦναι ἀγάπην· καὶ ἔλαβον μεθ' ἑαυτῶν τοὺς οἰκονόμους, ἵνα δείξωσιν αὐτοῖς τοὺς χρεῖαν ἐπάναγκον ἔχοντας· καὶ ἀποφέρουσιν αὐτοὺς πρὸς τινὰ λελωβημένον καὶ ἐδίδουν αὐτῷ· ὁ δὲ οὐκ ἔλαβεν εἰπὼν· ἰδοὺ τὰ μικρὰ ταῦτα βαῖτα πλέκω κοπιῶν, καὶ ἐσθίω τὸν ἄρτον μοι ἐξ αὐτῶν ποριζόμενος, καὶ πλείονος χρεῖαν οὐκ ἔχω.

10. Καὶ πάλιν ἀποφέρουσιν εἰς κελλίον χήρας τινὸς ἐχούσης θυγατέρα, καὶ ὥς ἔκρουσαν τὴν θύραν, ὑπήκουσεν αὐτῶν ἡ θυγάτηρ ἔνδον οὔσα, καὶ ἱμάτιον φοροῦσα διεῖρδωγός, καὶ μόλις τὰ ἀναγκαῖα μέρη καλύπτει τοῦ σώματος. Ὡς οὖν προελθοῦσαν αὐτὴν εἶδον, παρεῖχον αὐτῇ ἱμάτιον καὶ κέσμα, ἡ δὲ οὐ κατεδέξατο λαβεῖν εἰποῦσα, ὅτι εἰπέ μοι ἡ μήτηρ μου σήμερον, ὅτι εὖρον ἐργάσασθαι, θελήσαντος τοῦ Θεοῦ, καὶ ἔχομεν τὴν τροφὴν ἡμῶν· ἦν δὲ ἡ μήτηρ αὐτῆς πλύντρια, καὶ ἀπῆλθεν ἐργάσασθαι. Ἐπανελθοῦσαν δὲ ταύτην ἐκ τοῦ ἔργου, παρεκάλεισαν αὐτὴν λαβεῖν, καὶ οὐκ ἠθέλησεν, εἰποῦσα· ἐγὼ ἔχω φροντιστὴν μου τὸν Θεόν, ὑμεῖς δὲ βούλεσθε λαβεῖν Αὐτὸν ἀπ' ἐμοῦ; καὶ ἀκούσαντες, ἐδόξασαν τὸν Θεόν.

11. Εἶπε Γέρων· ἄνθρωπος γευσάμενος τῆς γλυκύτητος τῆς ἀκτημοσύνης,

βαρεῖται καὶ εἰς αὐτὸ τὸ ἱμάτιον, ὃ φορεῖ, καὶ εἰς τὸ βαυκάλιον τοῦ ὕδατος· ὃ γὰρ νοῦς αὐτοῦ λοιπὸν ἀλλαγῶς ἀδολεσχεῖ.

12. Εἶπε πάλιν· ὃ τὴν ὕλην μὴ μισήσας, πότε δύναται μισῆσαι τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν; κατὰ τὴν ἐντολὴν τοῦ Δεσπότου.

13. Εἶπε Ἰέρων· μὴ ἔχῃς ἐν τῷ κελλίῳ σου ἱμάτιον κρεμάμενον ἄργόν, ὅτι θάνατός σοι ἐστί· πολλοὶ γὰρ ἄλλοι θιγῶσι, σοῦ ἴσως δικαιότεροι ὄντες· καὶ σὺ ἁμαρτωλὸς ὢν, διατὶ περισσὰ ἔχεις;

14. Εἶπε πάλιν· μὴ κτήσῃ σκεῦος περισσὸν κείμενον ἄργόν, ἐπεὶ οὐκέτι φροντίζει σου ὁ Θεός· ἀλλὰ καὶ ἐὰν ἐμπέσῃ σοι χρυσίον, εἰ μὲν δέῃ εἰς ἀναγκαίαν χρεῖαν σου, ἦτοι εἰς τροφήν, ἢ εἰς ἔνδυμα, εὐθὺς ἀγόρασον αὐτά· εἰ δὲ οὐ χρήζεις, μὴ κοιμηθῇ μετὰ σοῦ, τοῦτέστι μὴ παραμείνῃ σοι, ἀλλὰ δὸς αὐτὸ τοῖς χρήζουσι πρὸ τῆς ἑσπέρας.

15. Εἶπε πάλιν· ἐὰν ἔχῃς κελλίον χωροῦν μόνον τὴν κεφαλὴν σου ἦτοι σκέπον σε, μὴ κτίσῃς ἄλλο τὸ σύνολον, ἵνα ἐκείθεν εὗρης τὴν εὐρυχωρίαν.

16. Εἶπε πάλιν· σκεῦος ἀργυροῦν, ἢ χρυσοῦν, μηδὲ ψηλαφήσωσιν αἱ χεῖρές σου ἐν τῷ κελλίῳ σου, ἕως μικροῦ τινος, ἥγουν μὴ μόνον μηδὲν ἐνθυμηθῇς κτήσασθαι, ἀλλὰ μηδὲ παρὰ τινος διὰ τινὰ χρεῖαν πρὸς σὲ τοιοῦτον σκεῦος ἀποσταλέν, ἀναψηλαφᾶν θέλῃς, ἕως καὶ σταυρίου μικροῦ, ἢ ἄλλου τινὸς τοιούτου ἐκ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου κατεσκευασμένου.

17. Εἶπε πάλιν· ἐγχείριον μὴ κρεμάσῃς ἐν τῇ ζώνῃ σου, ταῦτα γὰρ πάντα κωλύουσι τὴν κατάνυξιν καὶ τὸ πένθος ἀπὸ σοῦ, καὶ ἀπλῶς πάντα, καὶ ἡ στρωμνὴ σου, καὶ τὰ σκεύη σου καὶ τὰ ὑποδήματά σου, καὶ ἡ ζώνη σου, τοιαῦτα ἐστύψαν, οἷα κᾶν τινες ἔλθωσι συλῆσαι, μὴ ἀρέσαι αὐτοῖς τι ἄρα ἐκ τῶν τοιούτων, καὶ ἐκ τῶν ὄντων ἐν τῷ κελλίῳ σου.

18. Ἀδελφὸς ἠρώτησε Γέροντα λέγων· εἰπέ μοι, πάτερ, πῶς σωθῶ; καὶ ἐκδυσάμενος ὁ Γέρων τὸν λεβήτωνα, καὶ ζωσάμενος τὴν ὀσφύν, καὶ κρεμάσας τὰς ἑαυτοῦ χεῖρας, εἶπεν· οὕτως ὀφείλει ὁ Μοναχὸς εἶναι· γυμνὸς ἀπὸ τῆς ὕλης τοῦ κόσμου, καὶ ἐσταυρωμένος ἐν τοῖς παλαίσμασιν.

19. Εἶπε Γέρων· ἀγάπησον τὴν πτωχείαν πολὺ, καὶ μὴ θέλε ἔχειν λεπτὰς ὕλας ἐν τῷ κελλίῳ σου· ὅτε γὰρ ζητεῖ πρᾶγμα ἡ ψυχὴ καὶ οὐχ εὐρίσκει, στενάζει καὶ ταπεινοῦται· καὶ τότε παρακαλεῖ αὐτὴν ὁ Θεὸς καὶ κατανύσσει, καὶ ἡ ψυχὴ ἐὰν γεύσῃται τῆς γλυκύτητος τοῦ Θεοῦ, μισεῖ λοιπὸν σχεδὸν καὶ αὐτὸ τὸ σῶμα αὐτῆς· ἐὰν γὰρ μὴ μισήσῃ ἄνθρωπος τὸ ἴδιον σῶμα ὡς ἐχθρὸν αὐτὸ καὶ ἀντίδικον λογιζόμενος, καὶ ἐν μηδενὶ ποιῶν τὴν θεραπείαν αὐτοῦ, ἄνευ τῆς ἀναγκαίας χρεῖας, οὐ δυνήσεται τότε ἐλευθερωθῆναι ἀπὸ τῆς παγίδος τοῦ διαβόλου.

Ἐ ρ μ η ν ε ί α

ΕΛΕΓΟΝ διὰ τὸν Ἀββᾶν Ἰουλιανόν, ὅτι περίπου ἑβδομήντα χρόνια παρέμεινεν εἰς ἓνα μικρὸν σπήλαιον, χωρὶς νὰ ἀποκτήσῃ τίποτε ἀπὸ τὰ ἀγαθὰ τοῦ κόσμου αὐτοῦ, ἐκτὸς ἀπὸ ἓνα τρίχινον χιτῶνα, μίαν εὐτελῆ τρίχινην στρωμνὴν, ἓνα ξύλινον καυκί (εἶδος πιάτου) καὶ ἓνα σταμνί, διὰ νὰ πίνῃ νερό.

2. Μερικοὶ ἀδελφοὶ ἐπεσκέφθησαν κάποτε τὸν Ἀββᾶν Μακάριον εἰς τὸ ἀσκητήριόν του. Εἰς τὸ κελλί του δὲν ἦϋραν τίποτε, ἐκτὸς ἀπὸ νερὸν ἀκατάλληλον πρὸς πόσιν. Ἀπὸ ἀγάπην τότε τοῦ εἶπον:

— Ἀββᾶ, ἔλα νὰ πᾶμε ἐπάνω εἰς τὸ χωριό, διὰ νὰ σὲ περιποιηθοῦμεν ὀλίγον.

Ἐκεῖνος ἀπήντησεν εἰς αὐτοὺς:

— Γνωρίζετε εἰς τὴν πόλιν τὸν φοῦρνον τοῦ τάδε;

Καὶ οἱ ἀδελφοί:

— Μάλιστα, τὸν γνωρίζομεν.

Ὁ Ἀββᾶς ἐκ δευτέρου:

— Καὶ ἐγὼ τὸν γνωρίζω.

Ἐρωτᾷ πάλιν ὁ Ἀββᾶς:

— Γνωρίζετε τὸ κτῆμα τοῦ τάδε, ποὺ τὸ ποτίζει ὁ ποταμός;

Καὶ πάλιν οἱ ἀδελφοί:

— Μάλιστα, γνωρίζομεν τὸ κτῆμα αὐτό.

Τότε πλέον ὁ Ἀββᾶς τοὺς εἶπε κατηγορηματικά:

— Καὶ ἐγὼ τὸ γνωρίζω· ὅταν λοιπὸν χρειασθῶ κάτι, δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ σᾶς κουράζω· πηγαίνω μόνος μου.

Τοῦ Πατρὸς

ΒΛΕΠΕΙΣ τὴν θεληματικὴν ἀκτημοσύνην καὶ κακοπέρασιν τοῦ Γέροντος; Πῶς, ἐνῷ ἤμποροῦσεν εὐκόλᾳ νὰ ἐξοικονομήσῃ τὰ ἀπαραίτητα, αὐτὸς δὲν ἤθελεν, ἀλλὰ ἐπροτιμοῦσεν εὐχαρίστως τὸ ἀκατάλληλον νερόν, καὶ προσπαθοῦσε μὲ ἄγρια χόρτα νὰ παρηγορῇ τὴν σωματικὴν πεῖναν;

3. Ἐλεγον διὰ τὸν Ἀββᾶν Μεγέθιον, ὅτι ὁσάκις ἔβγαινε ἀπὸ τὸ κελλί του καὶ τοῦ ἤρχετο ἡ σκέψις νὰ φύγῃ εἰς ἄλλον τόπον, ἀμέσως ἀνεχώρει, χωρὶς νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὸ κελλί του. Καὶ τοῦτο, διότι δὲν εἶχεν εἰς τὸ κελλί του τίποτα ἀπὸ τὰ πράγματα τοῦ κόσμου αὐτοῦ, ἐκτὸς ἀπὸ μίαν μεγάλην βελόναν, ποὺ ἔσχιζε τοὺς κλάδους τῶν φοινίκων διὰ τὰ ζεμπίλια. Κατεσκεύαζε δὲ τρία ζεμπιλᾶκια τὴν ἡμέραν.

4. Διὰ τὸν Ἀββᾶν Σιλουανὸν διηγοῦντο τὸ ἑξῆς: Κάποτε ὁ μαθητὴς του Ζαχαρίας, χωρὶς τὴν γνώμην του, ἐβγῆκεν ἀπὸ τὸ κελλί καὶ μὲ τὴν βοήθειαν τῶν ἀδελφῶν ἐχάλασε τὸν φράκτην τοῦ κήπου καὶ τὸν ἐμεγάλωσεν.

Μόλις τὸ ἔμαθεν αὐτὸ ὁ Γέρων, ἐπῆρε τὸ ράσον του καὶ ἀφοῦ ἐβγῆκεν ἀπὸ τὸ ἀσκητήριον του, λέγει πρὸς τοὺς ἀδελφούς:

— Τὴν εὐχὴν σας· ἐγὼ θὰ φύγω.

Οἱ Μοναχοὶ ἐξεπλάγησαν καὶ πίπτοντες εἰς τοὺς πόδας τοῦ Γέροντος, τὸν ἠρώτων:

—Εἰπέ μας, Πάτερ, τί ἔχεις;—Καὶ τὸν παρεκάλουν νὰ εἰσέλθῃ πάλιν εἰς τὸ κελλί του.

—Δὲν ξαναγυρίζω μέσα,—εἶπεν ὁ Γέρων,—οὔτε θὰ βγάλω τὸ ράσον μου, ἕως ὅτου ἐπαναφέρετε τὸν φράκτην ἐκεῖ ὅπου ἦτο πρῶτα.

Οἱ Μοναχοί, ἐκτελοῦντες τὴν ἐντολὴν τοῦ Γέροντος, ἐχάλασαν καὶ πάλιν τὸν φράκτην ποὺ εἶχον κατασκευάσει μόνοι των καὶ τὸν ἔκαμαν εἰς τὴν προηγουμένην του θέσιν. Τότε μόνον καὶ ὁ Γέρων ἐπέστρεψεν εἰς τὸ κελλίον του.

5. Ἐνας ἀδελφὸς παρεκάλεσε κάποτε τὸν Ἀββᾶν Σεραπίωνα:

—Εἰπέ μου κανένα ὠφέλιμον λόγον.

Τότε ὁ Ἀββᾶς τοῦ ὑπέδειξε τὸ ράφι, ποὺ ἦτο γεμᾶτον βιβλία καὶ τοῦ ἀπήντησε:

—Τί ἡμπορῶ νὰ σοῦ εἶπω; Σὺ ἐπῆρες τὰ χρήματα τῶν ὀρφανῶν καὶ τῶν χηρῶν καὶ τὰ ἐτοποθέτησες ἐδῶ. Εἰς τὸν Ἀσκητὴν δὲν χρειάζονται τόσα πολλὰ βιβλία.

6. Ὁ Ἀββᾶς Ὑπερέχιος ἔλεγε πρὸς τοὺς μαθητάς του: ὁ θησαυρὸς τοῦ Μοναχοῦ εἶναι ἡ θεληματικὴ ἀκτημοσύνη. Ἀδελφέ μου, θησαύρισε εἰς τὸν οὐρανὸν¹⁾ τὰ ἀγαθὰ σου, διότι ἡ αἰωνιότης εἶναι ἀτελεύτητος.

7. Κάποτε ἓνας ἐπίσημος καὶ πλούσιος ἄνθρωπος, ἀπὸ ξένην χώραν, ἐπεσκέφθη Ἀσκητὰς εἰς τὴν ἔρημον· μαζί του ἔφερε καὶ ἀρκετὰ χρήματα. Ἀπευθυνόμενος πρὸς τὸν Ἱερέα τῆς Σκήτης τοῦ εἶπε:

—Σὲ παρακαλῶ, νὰ τὰ δώσης εἰς τοὺς Μοναχοὺς.

Ὁ Ἱερεὺς τοῦ ἀπήντησε:

—Δὲν ἔχουν ἀνάγκην οἱ Μοναχοὶ ἀπὸ χρήματα. Ἐπειδὴ ὁμῶς ἐπέμενεν ὁ ἐπισκέπτης, ἔβαλεν εἰς ἓνα ζεμπίλι τὸ χρυσάφι καὶ τὸ ἔβαλεν ἔμπρὸς εἰς τὴν θύραν τῆς Ἐκκλησίας.

Ὅταν λοιπὸν ἦλθον οἱ ἀδελφοί, λέγει πρὸς αὐτοὺς ὁ Πρεσβύτερος:

—Ὅποιοι ἔχουν ἀνάγκην ἀπὸ χρήματα, δύνανται νὰ λάβουν.

Παρ' ὅλην τὴν σύστασιν, κανεὶς δὲν ἐπλησίασε τὰ χρήματα. Μερικοὶ μάλιστα οὔτε καὶ τὰ ἐπρόσεξαν. Ἀπευθυνόμενος τότε ὁ Ἐφημέριος πρὸς τὸν πλούσιον καὶ γενναιόδωρον ἐπισκέπτην, τοῦ εἶπεν:

—Ὁ Θεὸς εἶδε τὴν ἀγαθὴν σου πρόθεσιν καὶ τὴν ἐξετίμησε· πάρε λοιπὸν τὸ χρυσάφι σου καὶ πηγαινέ νὰ τὸ μοιράσης εἰς τοὺς πτωχοὺς. Ὁ ἄνθρωπος ὠφελήθη πολὺ ἀπὸ τὴν θεληματικὴν αὐτὴν ἀκτημοσύνην καὶ ἀνεχώρησεν.

8. Ἐνας ἀδελφὸς ἠρώτησεν ἓνα Γέροντα:

1) «Μὴ θησαυρίζετε ὑμῖν θησαυροὺς ἐπὶ τῆς γῆς, ὅπου σῆς καὶ βροῶσις ἀφανίζει, καὶ ὅπου κλέπται διορύσσουσι καὶ κλέπτουσι· θησαυρίζετε δὲ ὑμῖν θησαυροὺς ἐν οὐρανῷ...» (Ματθ. ζ' 19—20).

—Μοῦ ἐπιτρέπεις νὰ κρατήσω δύο ὀλοκότινα⁽¹⁾, διὰ νὰ τὰ ἔχω εἰς περίπτωσιν, πού θὰ ἀρρωστήσω;

Ὁ Γέρων τοῦ ἀπήντησε:

—Δὲν εἶναι καλὸν νὰ κρατήσης περισσότερα, ἀπὸ ὅσα ἔχεις ἀνάγκην διὰ σήμερον· ἐὰν λοιπὸν κρατήσης τὰ δύο ὀλοκότινα, τότε εἰς αὐτὰ ἐπάνω θὰ στηρίξης τὴν ἐλπίδα σου· ἐὰν δὲ συμβῇ νὰ τὰ χάσης, τότε οὔτε καὶ ὁ Θεὸς θὰ φροντίσῃ διὰ σέ. Εἶναι λοιπὸν προτιμότερον νὰ ἀναθέσωμεν εἰς τὸν Θεὸν τὴν φροντίδα τῆς συντηρήσεώς μας, διότι αὐτὸς φροντίζει δι' ἡμᾶς.

9. Κάποτε μερικοὶ Ἑλληνες ἦλθον εἰς Ὀστρακίνην⁽²⁾, διὰ νὰ προσφέρουν ἐξ ἀγάπης βοηθήματα εἰς τοὺς πτωχοὺς. Ἐπῆραν λοιπὸν μαζὶ των τοὺς οἰκονόμους διὰ νὰ τοὺς ὑποδείξουν ποῖοι εἶχον ἄμεσον ἀνάγκην βοηθείας.

Οἱ οἰκονόμοι λοιπὸν τοὺς ὠδήγησαν εἰς ἓνα λεπρόν. Εὐχαρίστως τοῦ προσέφεραν. Ὁ λεπρὸς ὅμως ἡρνήθη νὰ πάρῃ τίποτε, λέγων εἰς τοὺς ἐπισκέπτας:

—Ἐγὼ πλέκω τὰ μικρὰ αὐτὰ κοφινάκια ἀπ' τὰ κλαδιὰ τῶν φοινίκων· μὲ αὐτὸ δὲ τὸ ἐργόχειρον βγάζω τὸ ψωμάκι μου, περισσότερα δὲν μοῦ χρειάζονται.

10. Τότε οἱ οἰκονόμοι ὠδηγοῦν τοὺς Ἑλληνας εἰς τὸ σπιτάκι μιᾶς χήρας, πού ἔμενε μαζὶ μὲ τὴν ὀρφανὴν κόρην της. Μόλις ἐκτύπησαν τὴν θύραν, τοὺς ἤκουσεν ἡ κόρη ἀπὸ μέσα. Ἐφόρεσε λοιπὸν ἓνα καταξεσχισμένον φόρεμα, πού μόλις ἠδύνατο νὰ ἀποκρύψῃ τὰ ἀπόκρυφα μέρη τοῦ σώματος, καὶ τοὺς ἤνοιξεν. Οἱ φιλόανθρωποι τότε ἐπισκέπται τῆς προσέφεραν ἐνδύματα καὶ χρήματα. Τὸ ὀρφανὸν καὶ πτωχὸν ἐκεῖνο κορίτσι δὲν ἐδέχθη νὰ τὰ κρατήσῃ καὶ μὲ εὐγένειαν εἶπε πρὸς τοὺς ἐπισκέπτας:

—Μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ, ἡ μητέρα μου εὗρεσκε σήμερα ἐργασίαν, καὶ θὰ ἐξοικονομήσωμεν τὸ φαγητόν μας.

Ἦτο δὲ ἡ μητέρα τοῦ κοριτσιοῦ πλύστρα καὶ εἶχε πάει νὰ ἐργασθῇ. Ὅταν ἐπέστρεψεν ἀπὸ τὴν ἐργασίαν της, τὴν παρεκάλεσαν νὰ κρατήσῃ τὰ βοηθήματα. Καὶ ἡ μητέρα ὅμως ἡρνήθη λέγουσα:

—Δι' ἐμὲ φροντίζει ὁ Θεός· σεῖς τώρα θέλετε νὰ πάρετε αὐτὸν τὸν φροντιστὴν ἀπὸ κοντά μου;

Ἀφοῦ ἤκουσαν οἱ ἐπισκέπται τοιοῦτους λόγους ἐμπιστοσύνης εἰς τὴν πρόνοιαν τοῦ Θεοῦ, ἀνεχώρησαν δοξάζοντες τὸν Θεόν.

1) Ὁλοκότινα ὠνόμαζον οἱ Ἅγιοι αὐτοὶ Ἀσκηταὶ τὰ χρυσα καὶ ἀργυρονομίσματα τῆς ἐποχῆς των, ρωμαϊκὰ καὶ βυζαντινὰ, ὑπεδήλου δὲ ἡ λέξις τὴν πρὸς αὐτὰ ἀποστροφὴν των· διότι κότος=ὀργή, μῖσος, ἔχθρα (κοτέω—ῶ=ὀργίζομαι).

2) Ἡ Ὀστρακίνη ἦτο περιοχή τῆς Αἰγύπτου, εἰς τὸ στόμιον τῆς Σιρβωνίδος λιμνοθαλάσσης, εἰς τὰ σύνορα Αἰγύπτου καὶ Πετραίας Ἀραβίας, ἀνατολι-

11. Ἐνας Γέρων Ἀσκητὴς ἔλεγεν: Ὁ ἄνθρωπος, ποὺ θὰ δοκιμάσῃ τὴν γλυκύτητα τῆς ἀκτημοσύνης, καὶ αὐτὸ τὸ ἱμάτιον, ποὺ καθημερινῶς φορεῖ, τὸ θεωρεῖ περιττὸν βάρος, ὅπως ἐπίσης καὶ τὴν στάμναν μὲ τὸ νερό. Καὶ εἶναι ἐπόμενον αὐτό, διότι ὁ νοῦς τοῦ ἄλλοῦ πλέον εἶναι ἀπασχολημένος.

12. Ὁ ἴδιος πάλιν εἶπεν: Ἐκεῖνος, ποὺ δὲν ἐμίσησε τὴν ὕλην, πῶς εἶναι δυνατόν νὰ περιφρονήσῃ τὴν ζωὴν του, συμφώνως πρὸς τὴν ἐντολὴν τοῦ Δεσπότη (¹);

13. Ἐνας ἄλλος Γέρων ἔλεγεν: Εἰς τὸ κελλί σου νὰ μὴ ἔχῃς κρεμασμένον δεύτερον ἱμάτιον ἀχρησιμοποίητον, διότι αὐτὸ εἶναι διὰ σὲ θάνατος. Πολλοὶ ἄλλοι, ποὺ εἶναι ἴσως πλέον ἐνάρετοι ἀπὸ σέ, κρυώνουν· σὺ δέ, ἂν καὶ εἶσαι ἁμαρτωλός, διατί νὰ ἔχῃς περισσά;

14. Ὁ αὐτὸς Γέρων εἶπε πάλιν: Μὴ ἀποκτήσῃς πρᾶγμα περιττὸν καὶ νὰ τὸ ἀφήσῃς ἀχρησιμοποίητον, διότι ὁ Θεὸς δὲν θὰ φροντίσῃ πλέον διὰ σέ. Ἀλλὰ καὶ ἐὰν πέσῃ εἰς τὰς χεῖρας σου χρυσάφι, ἐφ' ὅσον μὲν ἔχῃς ἀπόλυτον ἀνάγκην τροφῆς ἢ ἐνδύματος, ἀμέσως ἀγόρασέ τ'· ἄλλως μὴ κοιμηθῇς μαζὶ μὲ τὸ χρυσάφι, δηλαδὴ μὴ κρατήσῃς ἐπάνω σου χρήματα, ἀλλὰ ἀμέσως, μέχρι τὸ βράδυ, νὰ τὰ προσφέρῃς εἰς αὐτοὺς ποὺ ἔχουν ἄμεσον ἀνάγκην.

15. Καὶ ἄλλοτε πάλιν ὁ αὐτὸς εἶπε: Ἐὰν ἔχῃς κελλί, ποὺ μόλις σὲ σκεπάζει, νὰ μὴ κτίσῃς ἄλλο πιὸ εὐρύχωρον, διὰ νὰ ἐξασφαλίσῃς τὴν ἄνεσίν σου.

16. Ὁ αὐτὸς εἶπε καὶ πάλιν: Ἀντικείμενα ἀσημένια ἢ χρυσᾶ οὔτε κἂν νὰ τὰ ἐγγίζουσιν τὰ δάκτυλά σου· ὅχι μονάχα, δηλαδὴ, νὰ μὴ σκεφθῇς νὰ τὰ ἀποκτήσῃς, ἀλλὰ οὔτε, καὶ ἂν ἀκόμη σοῦ στείλουν ἄλλοι, τοιαῦτα ἀντικείμενα, νὰ μὴ θέλῃς νὰ τὰ πολυχαῖδεύῃς μὲ τὰ δάκτυλά σου, ἔστω καὶ ἐὰν εἶναι ἓνας μικρὸς σταυρὸς ἢ ὁποιοδήποτε ἄλλο μικροαντικείμενον ἀπὸ ἀσήμι ἢ χρυσάφι.

17. Εἶπε πάλιν: Εἰς τὴν ζώνην σου νὰ μὴ κρεμάσῃς μανδήλιον, διότι ὅλα αὐτὰ σὲ ἐμποδίζουν νὰ αἰσθανθῇς κατάνυξιν καὶ πνευματικὸν πένθος. Τὸ στρῶμα σου, τὰ ἐπιπλά σου, τὰ ὑποδήματά σου, ἡ ζώνη σου νὰ εἶναι τόσον πενιχρά, ὥστε καὶ ἐὰν ἔλθουν νὰ τὰ κλέψουν, νὰ μὴ ἄρεση εἰς τοὺς κλέπτας τίποτε ἀπὸ ὅλα αὐτὰ νὰ πάρουν. Τόσον πενιχρὰ νὰ εἶναι ὅλα τὰ ἀντικείμενα τοῦ κελλίου σου.

κῶς τοῦ Πηλουσίου ὄρους. Σήμερον ἡ λιμνοθάλασσα αὕτη δὲν ὑπάρχει, διότι ἔχει καταχωσθῇ.

1) «Ὁ φιλῶν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἀπολέσει αὐτήν, καὶ ὁ μισῶν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ, εἰς ζωὴν αἰώνιον φυλάξει αὐτήν» (Ἰωάν. ιβ' 25).

18. Ἐνας ἀδελφὸς ἠρώτησεν ἓνα Γέροντα :

— Πάτερ μου, πῶς ἡμπορῶ νὰ σωθῶ ;

Ὁ Γέρων, εἰς ἀπάντησιν, ἔβγαλε τὸν λεβήτωνα ⁽¹⁾, ἐκάλυψε μὲ ἓνα ὕφασμα τὴν μέσσην του καὶ ἤπλωσε τὰς χεῖρας του εἰς σχῆμα σταυροῦ. Εἰς τὴν στάσιν δὲ αὐτὴν εὐρισκόμενος εἶπεν εἰς τὸν ἀδελφόν :

— Ἔτσι πρέπει νὰ εἶναι ὁ Μοναχός· τελείως γυμνὸς ἀπὸ τὰ ὑλικά ἐφόδια τοῦ κόσμου καὶ ὥς ἐσταυρωμένος νὰ ἀντιμετωπίζῃ τὰς ἐναντίον του ἐπιθέσεις τῆς ἀμαρτίας.

19. Ἐνας Γέρων Ἀσκητὴς εἶπε :

— Νὰ ἀγαπήσῃς πάρα πολὺ τὴν πτωχείαν· νὰ μὴ ἐπιθυμήσῃς νὰ ἔχῃς εἰς τὸ κελλί σου πολὺτιμα ἀντικείμενα καὶ διάφορα ἄλλα ὑλικά ἀγαθὰ. Ὅταν ἡ ψυχὴ σου ζητῇ κάποιον πρᾶγμα καὶ δὲν τὸ εὐρίσκει, τότε στενάζει καὶ ταπεινώνεται. Εἰς αὐτὴν δὲ τὴν κατάστασιν ἐπέμβαίνει ὁ Θεὸς καὶ τὴν παρηγορεῖ, τῆς χαρίζει κατάνυξιν. Ὅταν δὲ ἡ ψυχὴ δοκιμάσῃ τὴν γλυκύτητα ἐκ τῆς παρουσίας τοῦ Θεοῦ εἰς αὐτήν, τότε πλέον μισεῖ καὶ αὐτὸ τὸ σῶμα, εἰς τὸ ὁποῖον ὑπάρχει. Ὅταν ὁ ἄνθρωπος δὲν φθάσῃ εἰς τὸ σημεῖον νὰ μισήσῃ τὸ σῶμα του καὶ νὰ τὸ θεωρήσῃ ἐχθρὸν καὶ ἀντίδικον, περιορίζων τὴν περιποίησιν του εἰς τὰ ἀπολύτως ἀναγκαῖα, δὲν θὰ ἡμπορέσῃ ποτὲ νὰ ἀπαλλαγῇ ἀπὸ τὰς παγίδας τοῦ διαβόλου.

ΙΗ'. Τοῦ Ἀγίου Ἐφραίμ.

ΜΟΝΑΧΟΣ φιλοκτήμων, φοῖνιξ ἄκαρπος, ὁ δὲ ἀκτῆμων, ὡς κεκαρμένος φοῖνιξ ἀνατρέχων εἰς ὕψος. Μοναχὸς φιλόῦλος, ἔοικεν ἱέρακι ἐκπετασθέντι, ἔχοντι λώρους εἰς τοὺς πόδας, καὶ ὅπου δ' ἂν καθίσῃ, ἐμπλακῆσεται, ὁ δὲ ἄυλος, ὡς περ εὔστολος ὁδοιπóρος.

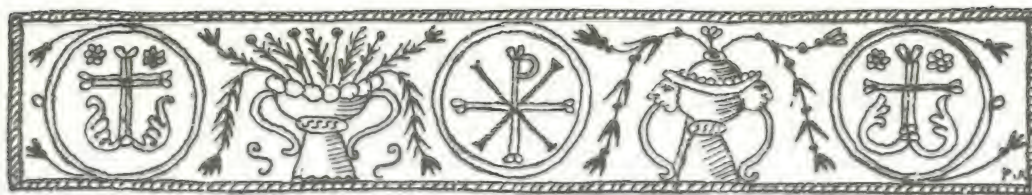
Ἑρμηνεία

Ο ΜΟΝΑΧΟΣ, ποὺ ἀγαπᾷ τὰ ὑλικά πρᾶγματα, ὁμοιάζει μὲ τὸ ἄκαρπον καὶ ἀκλάδευτον φοινικόδενδρον· ἀντιθέτως ὁ ἀκτῆμων Μοναχὸς εἶναι ὡς τὸ καλοκλαδεμένο φοινικόδενδρον, ποὺ ὑψοῦται πρὸς τὸν οὐρανόν.

Ὁ Μοναχός, ποὺ ἀγαπᾷ τὴν ὕλην ὁμοιάζει μὲ ἱέρακα, ποὺ πετᾷ καὶ ἔχει δεμένα λουριά εἰς τοὺς πόδας του καὶ ὅπου καὶ ἐὰν καθήσῃ ἀσφαλῶς θὰ μπερδευτῇ.

Ἐνῶ ὁ ἀδιάφορος πρὸς τὸν ὕλην Μοναχὸς εἶναι ὅπως ὁ ὁδοιπóρος, ποὺ βαδίζει εὐχάριστα, διότι δὲν ἔχει φορτίον ἐπάνω του.

1) Λεβήτων = τὸ ράσον ποὺ ἐφέρει ὁ Ἀσκητὴς εἰς τὴν σύναξιν. — Λεβίτων = πλεκτὸν μοναχικὸν ἔνδυμα.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ Β΄.

Ὅτι ἡ σωματικὴ ἐλεημοσύνη, τοῖς κατὰ κόσμον ἀναγκαία ὥς οὐκ ἀκτήμοσιν, καὶ ὥς μυρία εὐεργετημένοις ὑπ' αὐτῆς· ἦν δεῖ καὶ τούτους ποιεῖν ἀφειδῶς, καὶ ἐκ τῶν προκρίτων ὧν ἔχουσιν.

Ἡ σωματικὴ ἐλεημοσύνη(1) εἶναι ἀναγκαία διὰ τοὺς κοσμικοὺς, ἐπειδὴ οὗτοι δὲν εἶναι ἀκτήμονες, καὶ ἐπειδὴ ἀπειροὺς εὐεργεσίας ἀπολαμβάνουν ἐξ αὐτῆς. Αὐτὴν τὴν ἐλεημοσύνην πρέπει καὶ οἱ ἀπλοὶ κοσμικοὶ νὰ ἀσκοῦν μὲ ὅλας των τὰς δυνάμεις, προσφέροντες τὰ ἐκλεκτότερα ἐξ ὧν ἔχουν.

Α'. Ἐν τῷ Γεροντικῷ.

ΑΡΕΒΑΛΟΝ ποτε τῷ Ἀββᾷ Ἰωσήφ εἰς τὸ Ἐννατον, ἦν δὲ καὶ ὁ σοφιστὴς Σωφρόνιος, καὶ ὁμιλοῦντων ἡμῶν τῷ Γέροντι, ἰδοὺ τις ἐλθὼν ἀπὸ Ἀιλᾶ, ἐδίδου αὐτῷ τρία νομίσματα λέγων· δέξαι ταῦτα, Πάτερ· τίμιε, ὅπως εὗξῃ ὑπὲρ τοῦ πλοίου μου, ὅτι ἐνεθηκίασα αὐτὸ καὶ ἀπέστειλα εἰς Αἰθιοπίαν. Ὁ δὲ Γέρον· οὐδόλως προσέσχεν αὐτῷ.

2. Λέγει οὖν τῷ Γέροντι ὁ Σωφρόνιος· δέξαι ταῦτα, Πάτερ, καὶ δὸς ταῦτα πάλιν ἀδελφῷ χρῆζοντι. Ἀπεκρίθη ὁ Γέρον· διπλῇ αἰσχύνη, τέκνον, ἵνα λάβω ἅπερ μὴ χρῆζω, καὶ ἰδίαις χερσὶ θερίσω ἀλλοτρίας ἀκάνθας· εἶθε τὰς τῆς ἰδίας ψυχῆς ἀκάνθας ἠδυνήθην θερίσαι· γέγρα·
πται γάρ· ἐὰν σπείρης τὰ σὰ σπείρον· τὰ γὰρ ἀλλότρια ζιζανίων πικρότερα καὶ μάλιστα, τέκνον, ὅτι οὐκ ἔστι περὶ ψυχῆς ἡ αἰτία.

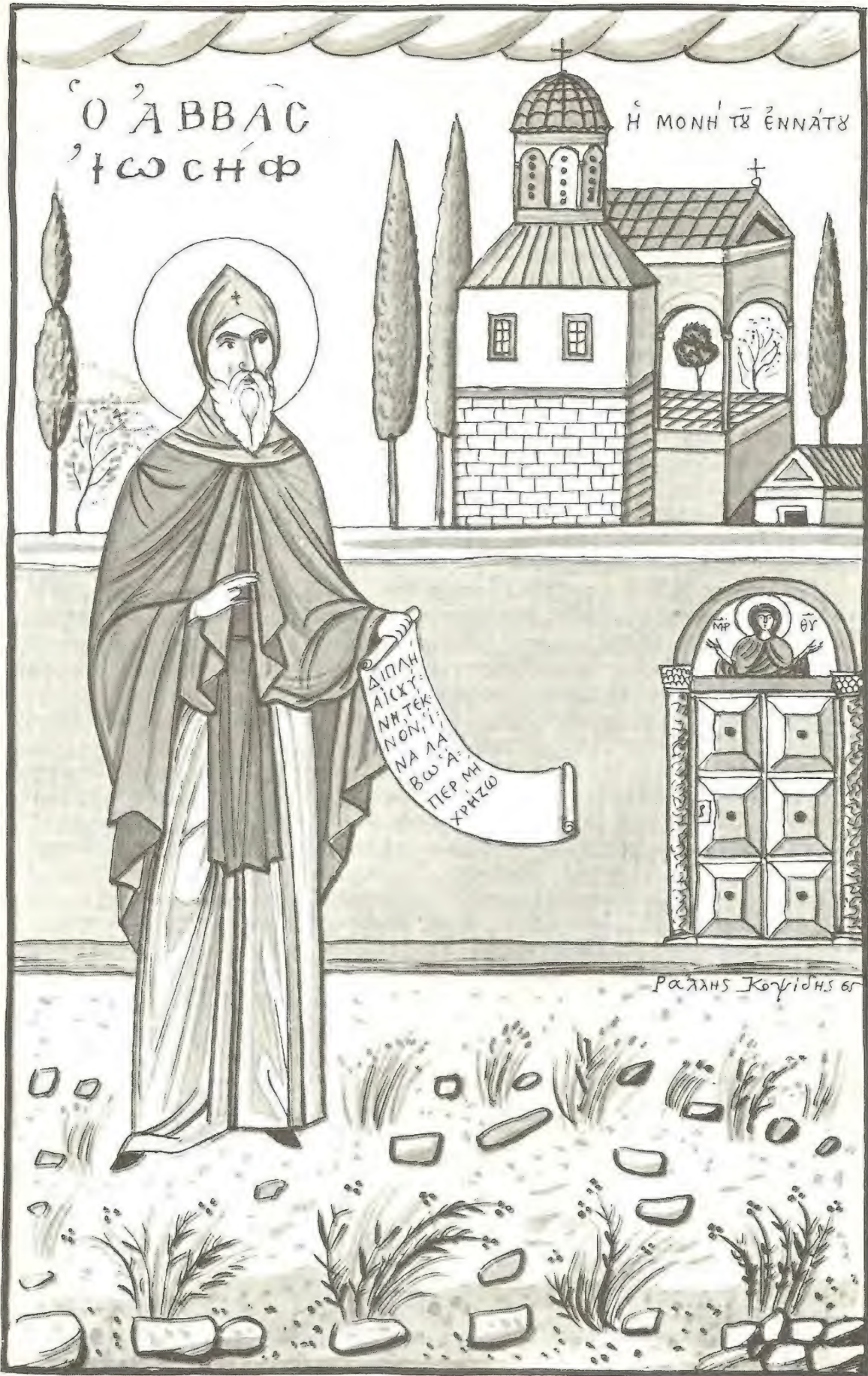
3. Ἐφη αὐτῷ ὁ Σωφρόνιος· τί οὖν ; ὅσα ποιεῖ ὁ ἄνθρωπος εἰς ἐλεημοσύνην, οὐ λογίζεται αὐτὰ ὁ Θεός ; ἀπεκρίθη ὁ Γέρον· τέκνον, πολλαὶ εἰσι διαφοραὶ καὶ ἐπὶ τοῦ σκοποῦ τῆς ἐλεημοσύνης· ἔστι γὰρ ποιῶν ἐλεημοσύνην διὰ τὸ εὐλογηθῆναι τὸν οἶκον αὐτοῦ, καὶ ὁ Θεὸς εὐλογεῖ τὸν οἶκον αὐτοῦ, ἄλλος ποιεῖ ἐλεημοσύνην διὰ τὸ πλοῖον αὐτοῦ, καὶ ὁ Θεὸς εὐοδεῖ τὸ πλοῖον αὐτοῦ, ἄλλος διὰ τὰ τέκνα αὐτοῦ, καὶ ὁ Θεὸς φυλάσσει τὰ τέκνα αὐτοῦ, ἄλλος διὰ τὸ δοξασθῆναι, καὶ ὁ Θεὸς δοξάζει αὐτόν, καὶ οὐκ ἀθετεῖ ὁ Θεός τινα, ἀλλ' ὁ θέλει ἕκαστος παρέχει αὐτῷ, ὅταν μὴ βλάπτεται ἐκ τούτου ἡ ψυχὴ αὐτοῦ.

4. Καὶ οὗτοι πάντες ἀπέχουσι τὸν μισθὸν αὐτῶν· πρὸς γὰρ τὸν σκοπὸν

1) Σωματικὴ ἐλεημοσύνη ὀνομάζεται ἡ πρὸς τοὺς πτωχοὺς καὶ ἀσθενεῖς παροχὴ δωρεάν τῶν εἰδῶν, τῶν ὁποίων ἔχουν ἀνάγκην καὶ τὰ ὅποια ἐκεῖνοι στεροῦνται· ὥς τοιαύτη λογίζεται καὶ ἡ πρὸς αὐτοὺς προσφορὰ χρημάτων. Ἡ τοιαύτη ἐλεημοσύνη ὀνομάζεται σωματικὴ, πρὸς διάκρισιν ἀπὸ τῆς πνευματικῆς καλουμένης ἐλεημοσύνης, ἡ ὁποία συνίσταται εἰς τὴν διὰ νοουθεσίας ἐνίσχυσιν τοῦ περὶ τὴν πίστιν καὶ τὰς δοκιμασίας ἀσθενοῦς καὶ ὀλιγοψύχου.

Ο ΑΒΒΑΣ
ΉΩΣΗΦ

Η ΜΟΝΗ Τῆ ΕΝΝΑΤῆ

ΡΑΛΛΗΣ ΚΟΥΡΙΔΗΣ 67

πρὸς ὃν τὴν ἐλεημοσύνην ἐποίησαν, ἀπέδωκεν αὐτοῖς ὁ Θεός, καὶ οὐδὲν αὐτοῖς εἰς τὸ μέλλον χρεωστεῖ. Σὺ οὖν, εἰς ποιῆς ἐλεημοσύνην, ποιήσον διὰ τὴν ψυχὴν σου, καὶ ὁ θέλεις παρέξει σοι ὁ Θεός· γέγραπται γάρ· δώη σοι Κύριος κατὰ τὴν καρδίαν σου. Εἰσὶ δὲ τινες οἱ καὶ δοκοῦντες ποιεῖν ἐλεημοσύνην, μᾶλλον παροργίζουσι τὸν Θεόν.

5. Καὶ ὁ Σωφρόνιος εἶπε· σαφήνισον ἡμῖν, Πάτερ, τὸν λόγον. Ὁ δὲ ἔφη· ὁ μὲν Θεὸς προσέταξε τὰς ἀπαρχὰς τῶν γεννημάτων καὶ πάντων τῶν καρπῶν καὶ ζώων τῶν καθαρῶν προσφέρειν Αὐτῷ, ὑπὲρ εὐλογίας τῶν λοιπῶν καὶ ἀφέσεως ἁμαρτιῶν, ἔτι δὲ καὶ ἀπὸ ἀνθρώπων τὰ πρωτότοκα ἀφιεροῦν αὐτῷ· οἱ δὲ πλούσιοι τὸ ἐναντίον ποιοῦσι, τὰ μὲν χρήσιμα αὐτοῖς κατέχοντες, τὰ δὲ ἄχρηστα τοῖς πτωχοῖς καὶ ἀδελφοῖς αὐτῶν διαδόντες· οἶον, τὸν μὲν καλὸν οἶνον αὐτοὶ πίνοντες, τὸν δὲ ὀξίνην, ἢ δυσώδη, χήραις καὶ ὀρφανοῖς παρέχοντες καὶ ὀπώραν, τὴν μὲν φυλαχθεῖσαν, αὐτοὶ ἐσθίωντες, τὴν δὲ σεσηπυῖαν, ῥογεύοντες.

6. Καὶ ἱμάτια, τὰ μὲν πολυτελῆ καὶ εὐχρηστα ἑαυτοῖς ἀπονέμοντες, τὰ δὲ ῥακώδη καὶ παλαιὰ τοῖς πένησιν ἀπορῥίπτοντες· καὶ τῶν παίδων δέ, τὰ μὲν ὑγιῆ καὶ εὐμορφα εἰς γάμους καὶ συνοικέσια εὐτρεπίζοντες, καὶ πολλὴν εἰς ταῦτα φροντίδα ποιοῦμενοι, τὰ δὲ ἀσθενῆ ἢ μονόφθαλμα, ἢ λειψόμελα, ἢ ἀειδῆ, τῷ Θεῷ ἀφιεροῦντες καὶ παραδίδοντες εἰς Μοναστήρια. Διὸ καὶ ἀπρόσδεκτα γίνονται τὰ ὑπ' αὐτῶν προσφερόμενα· οὕτω γὰρ ὁ Κάϊν προσενεγκών, οὐ μόνον οὐκ εἴφρανε τὸν Θεόν, ἀλλὰ καὶ παρώξυνεν.

7. Ἐχρῆν δὲ τοὺς τοιοῦτους λογίσασθαι, ὅτι εἰ ἀνθρώπους θνητοὺς καθ' ἡμᾶς τιμῆσαι βουλόμενοι ἐκεῖνα προσφέρειν σπουδάζομεν, ἃ μάλιστα πάντων αὐτοῖς εἶναι δοκεῖ τιμιώτερα, πόσῳ γε μᾶλλον τὸν Θεὸν τὸν πλάστην ἡμῶν, ἐξ οὗ ἔχομεν καὶ ἐκεῖνα αὐτά, ἃ προσφέρομεν; τοῦτον ὅτι διὰ τῆς ἐλεημοσύνης ἑαυτοῖς θελήσωμεν ἰλεώσασθαι, ὀφείλομεν προσενεγκεῖν αὐτῷ τὰ τιμιώτερα ὧν ἔχομεν, ἵνα μὴ ἡ προσαγωγή ἡμῶν εἰς κόλπον ἡμῶν μετὰ αἰσχύνης ἀποστραφῇ, καὶ ἡ θυσία ἡμῶν ἐβδελυγμένη γένηται καὶ ἀπρόσδεκτος.

8. Ὡσπερ γὰρ ἡ τοῦ Νῶε θυσία, κνίσσα καὶ καπνὸς οὖσα, διὰ τὴν ἀγαθὴν τοῦ προσάγοντος πρόθεσιν, ὁσμὴ εὐωδίας τῷ Θεῷ ἐλογίσθη, καθὰ γέγραπται· «ὡσφράνθη Κύριος ὁσμὴν εὐωδίας», οὕτω καὶ ἡ ἐκ πονηρᾶς γνώμης προσφερομένη καρποφορία, καὶ καλὴ δοκεῖ κατὰ τὸ φαινόμενον, ἀλλ' οὖν γε βδέλυγμα τῷ Κυρίῳ λογίζεται, ὥς ἡ τῶν Ἰουδαίων θυσία, καὶ τὸ θυμίαμα· οὕτω γὰρ ὁ Θεὸς πρὸς αὐτοὺς ἔφη διὰ τοῦ Προφῆτου· «τὸ θυμίαμα βδέλυγμά μοι ἐστί».

9. Ταῦτα εἶπεν ἡμῖν ὁ Γέρων, ἡμεῖς δὲ ὠφεληθέντες ἐξήλθομεν, καὶ προπέμπων ἡμᾶς ἔφη· τέκνα, τῷ ἐρχομένῳ Σαββάτῳ ἔλθετε πρὸς με, χρεωποιοῦμαι γὰρ ὑμῶν· ἐλθόντων οὖν τῷ Σαββάτῳ ὥρα τρίτη, ὥς εἶπεν αὐτοῖς, εὖρον αὐτὸν τελειωθέντα, καὶ θάψαντες αὐτὸν ἀνεχώρησαν, εὐχαριστοῦντες τῷ Θεῷ τῷ ἀξιόσαντι αὐτοὺς κηδεῦσαι τοιοῦτον Ἅγιον.

10. Εἶπε Γέρων· ὅτι ἔστι τις ποιῶν καλὰ τινα, καὶ ὁ πονηρὸς ἐμβάλλει αὐτῷ ἀκριβολογίαν εἰς ἐλάχιστον πρᾶγμα, ἵνα τὸν μισθὸν ἀπολέσῃ πάντων ὧν ἐργάζεται ἀγαθῶν. Καθημένῳ γάρ μοι ποτε ἐν Ὁξυρύγχῳ παρὰ Πρεσβυτέρῳ ποιῶντι ἐλεημοσύνην, ἦλθε χήρα αἰτουῦσα αὐτῷ μικρὸν σῖτον, καὶ λέγει αὐτῇ· φέρε ἱμάτιον, καὶ μετρώ σοι.

11. Ἡ δὲ ἠνεγκε, καὶ ἀκριβώσας τὸ ἱμάτιον τῇ χειρί, εἶπε· μέγα ἐστί, καὶ κατήσχυνε τὴν χήραν. Εἶπον οὖν αὐτῷ· Ἀββᾶ, πέπρακας τὸν σῖτον; ἀπεκρίθη ἐκεῖνος· οὐχί, ἀλλὰ ἀγάπην δέδωκα αὐτῇ. Ἐγὼ δὲ πάλιν· εἰ οὖν τὸ ὅλον δέδωκας αὐτῇ ἀγάπην, πῶς εἰς τὸ μέτρον ἠκριβώσω καὶ κατήσχυνας αὐτήν;

12. Ἠρώτησεν ὁ Ἀββᾶς Τιμόθεος ὁ Πρεσβύτερος τὸν Ἀββᾶν Ποιμένα λέγων· ἔστι τις γυνὴ ἐν Αἰγύπτῳ, ἣτις πορνεύει, καὶ τὸν μισθὸν αὐτῆς δίδωσιν

ἐλεημοσύνην· καὶ εἶπεν ὁ Γέρον· οὐ μένει ἐν τῇ πορνείᾳ· φαίνεται γὰρ ἐν αὐτῇ καρπὸς πίστεως.

13. Ἐγένετο δὲ μετὰ μικρὸν ἐλθεῖν τὴν μητέρα τοῦ Τιμοθέου, καὶ ἡρώτησεν αὐτὴν λέγων· Ἐκείνη ἢ γυνὴ μένει πορνεύουσα; ἢ δὲ ἔφη· ναί, καὶ προσέθηκε καὶ τοὺς ἐραστὰς αὐτῆς, πλὴν καὶ εἰς τὴν ἐλεημοσύνην· καὶ ἀνήγγειλλεν ὁ Ἀββᾶς Τιμόθεος τῷ Ἀββᾷ Ποιμένι· ὁ δὲ εἶπεν· οὐ μένει ἐν τῇ πορνείᾳ.

14. Μετὰ ταῦτα ἐλθοῦσα πάλιν ἡ μήτηρ τοῦ Ἀββᾶ Τιμοθέου, εἶπεν αὐτῷ· οἶδας ὅτι ἡ πόρνη ἐκείνη ἐξήτει ἐλθεῖν μετ' ἐμοῦ ἵνα εὗξῃ ὑπὲρ αὐτῆς; ὁ δὲ ἀκούσας, ἀνήγγειλλε πάλιν τῷ Ἀββᾷ Ποιμένι· ὁ δὲ λέγει αὐτῷ· μᾶλλον σὺ ἀπελθε, καὶ σύντυχε αὐτῇ.

15. Καὶ ἀναστὰς ἀπῆλθε, καὶ ἰδοῦσα αὐτὸν ἡ γυνή, καὶ ἀκούσασα παρ' αὐτοῦ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, κατενύγη, καὶ ἔκλαυσε, καὶ εἶπεν αὐτῷ· ἐγὼ ἀπὸ τῆς σήμερον προσκολλῶμαι τῷ Θεῷ, καὶ οὐ προσθήσω ἔτι πορνεύειν. Καὶ εὐθέως ἐλθοῦσα εἰς Μοναστήριον, εὐηρέστησε τῷ Θεῷ.

16. Διηγήσατό τις τῶν Πατέρων, ὅτι ἦν τις μαγιστριανὸς πεμφθεὶς εἰς ἀπόκρισιν βασιλικήν, καὶ ἐν τῇ ὁδῷ εὗρε νεκρὸν πτωχὸν κείμενον γυμνόν, καὶ σπλαγχνισθεὶς, λέγει τῷ παιδί αὐτοῦ· λάβε τὸν ἵππον καὶ πρόελθε μικρόν· ἐκεῖνος δὲ κατήλθε, καὶ ἀποδυσάμενος ἐν τῶν ἱματίων αὐτοῦ, ἐπέθηκε τῷ κειμένῳ καὶ ἀπῆλθεν.

17. Εἶτα μετὰ μικρὸν ἀποσταλὲς εἰς τινὰ ἀπόκρισιν καὶ ἐξιὼν τὴν πόλιν, ἔπεσεν ἀπὸ τοῦ ἵππου καὶ ἐκλάσθη ὁ πούς αὐτοῦ, καὶ ἀπενεχθεὶς εἰς τὸν ἴδιον οἶκον, σφοδραῖς ὀδύναις ἐπάλαιεν· οἱ δὲ ἱατροὶ ἐπεμελοῦντο αὐτοῦ. Πέντε δὲ διελθουσῶν ἡμερῶν, ἐμελανώθη ὁ πούς αὐτοῦ, καὶ τοῦτο ἰδόντες οἱ ἱατροὶ ὥρισαντο τῇ ἐπαύριον ἐκκοπῆναι τὸν πόδα αὐτοῦ, ἵνα μὴ καὶ τὸ λοιπὸν σῶμα σήψη.

18. Τοῦτο δὲ μαθὼν ὁ μαγιστριανός, σφόδρα ἠθύμει, καὶ τὴν συμφορὰν ἀπωδύρετο, καὶ ἐκ τῆς λύπης οὐδὲ ὑπνώσαι ἠδύνατο, ἀλλ' ἐν τῇ νυκτὶ ἐκείνῃ ἄγρυπνος ἦν. Φαινούσης οὖν τῆς φωταγωγίας, ὁρᾷ κατὰ τὸ μεσονύκτιον ἄνθρωπον διὰ τῆς ἄνωθεν θυρίδος κατιόντα καὶ ἐρχόμενον πρὸς αὐτόν· ὃς καὶ ἐπιστὰς αὐτῷ, εἶπε· τί κλαίεις; τί λυπῇ; ὁ δὲ ἀπεκρίθη· Κύριε, οὐ θέλεις με κλαίειν, ὅτι ἐκλάσθη καὶ αὔριον βούλονται οἱ ἱατροὶ ἐκκόψαι μου τὸν πόδα;

19. Ὁ δὲ ἔφη· δεῖξόν μοι τὸν πόδα σου· καὶ ὑποδείξαντος, ἀλείφει αὐτὸν ὁ φανείς, καὶ λέγει· ἀνάστα καὶ περιπάτει. Ὁ δὲ μαγιστριανὸς εἶπε· Κύριε, οὐ δύναμαι ὅτι κέκλασται· ὁ δὲ πρὸς αὐτόν· ἐπιστηρίχθητι εἰς ἐμέ· καὶ ἐπιστηριχθεὶς, ἀνέστη καὶ περιεπάτησεν ὑγιῶς. Εἶτα πάλιν ὁ φανείς ἔφη· Ἴδε ὑγιῆς γέγονας, πᾶσιν οὖν ἀναπαύθητι, καὶ μὴ ἀθύμει. Εἶτα καὶ περὶ ἐλεημοσύνης λόγους αὐτῷ τινὰς προέτεινε φάσκων ὅτι εἶπεν ὁ Κύριος· Μακάριοι οἱ ἐλεήμονες ὅτι αὐτοὶ ἐλεηθήσονται, καὶ ἀνέλεος ἢ κρίσις τῷ μὴ ποιήσαντι ἔλεος· καὶ ἄλλα τινὰ τοιαῦτα.

20. Εἶτα λέγει αὐτῷ, σφίζου. Καὶ ὁ μαγιστριανός· ὑπάγεις; Ἔφη ἐκεῖνος· τί γὰρ θέλεις, ἐξ ὅτου ὑγίανας; καὶ πάλιν ὁ μαγιστριανός· διὰ τὸν Θεὸν τὸν πέμψαντά σε, εἰπέ μοι τίς εἶ; ἀπεκρίθη ὁ φανείς· βλέψον εἰς ἐμέ, καὶ βλέψαντος λέγει· ἐπιγινώσκεις τοῦτο τὸ ὀθώνιον, ὃ φορῶ; ὁ μαγιστριανὸς εἶπε· ναί, Κύριε, ἐμὸν ἔστι. Καὶ πάλιν ἐκεῖνος· ἐγὼ εἰμι, ὃν εἶδες νεκρὸν ἐρῶμιμμένον ἐν τῇ ὁδῷ, καὶ ἐρῶμιάς μοι τὸ ἱμάτιόν σου, καὶ ἀπέστειλέ με ὁ Θεὸς ἰάσασθαί σε· εὐχαρίστει οὖν διὰ παντός τῷ Θεῷ. Καὶ ταῦτα εἰπὼν, ἀνῆλθε πάλιν, δι' ἧς εἰσῆλθε θυρίδος, καὶ ὁ μαγιστριανὸς οὐκ ἐπαύσατο εὐχαριστῶν τῷ Θεῷ, καὶ τοῖς δεομένοις ἀφθόνως ὦν εἶχε μεταδιδούς.

21. Ἐλεγέ τις τῶν φιλοχρίστων ὅτι ὀφείλει ὁ παρέχων ἐλεημοσύνην, ὥς αὐτὸς ἐκεῖνος λαμβάνων, οὕτω παρέχειν· ἢ γὰρ τοιαύτη ἐλεημοσύνη πλησιάζει πρὸς τὸν Θεόν.

22. Φιλόχριστός τις εἷς τινὰ χρεῖαν ἀπιών, περιέτυχεν ἐν τῇ ὁδῷ πτωχῷ τινι γυμνῷ, καὶ σπλαγχνισθεὶς ἐπ' αὐτῷ, ἐχαρίσατο αὐτῷ τὸ ἑαυτοῦ ἱμάτιον, ὃ δὲ πτωχὸς ἀπελθὼν, πέπρακεν αὐτό· ὃ δὲ μαθὼν ὃ ἐποίησεν ὁ πτωχός, ἐλυπήθη. Παρέστη δὲ αὐτῷ κατ' ὄναρ ὁ Χριστὸς ἐν τῇ νυκτὶ ἐκείνῃ φορῶν ἐκεῖνο τὸ ἱμάτιον, καὶ ὑποδεικνὺς αὐτῷ, εἶπε· μὴ λυποῦ, ἰδοὺ γὰρ φορῶ ὃ δέδωκάς μοι.

Ἑρμηνεία

Κ ΑΠΟΤΕ ἐπεσκέφθην τὸν Ἀββᾶν Ἰωσήφ εἰς τὸ Ἑννατον ⁽¹⁾· κατὰ σύμπτωσιν παρευρίσκειτο καὶ ὁ σοφιστὴς Σωφρόνιος. Ἐνῷ δὲ συνωμιλούσαμεν μὲ τὸν Γέροντα, ἦλθεν ξναὶ ἐπισκέπτῃς ἀπὸ Ἀϊλᾶ ⁽²⁾· αὐτὸς ὁ ἐπισκέπτῃς προσέφερε τρία νομίσματα εἰς τὸν Γέροντα καὶ τοῦ εἶπε·

—Εὐχῆσου, Πάτερ μου, νὰ ἔχῃ καλὸ ταξίδι τὸ πλοῖον μου, διότι τὸ ἐναύλωσα καὶ τὸ ἔστειλα εἰς Αἰθιοπίαν.

Ὁ Γέρον οὔτε κἂν ἐπρόσεξε τὴν προσφορὰν τοῦ χρήματος, οὐδὲ ἔδωσε σημασίαν.

2. Τότε ὁ Σωφρόνιος, βλέπων τὴν ἀδιαφορίαν αὐτὴν, εἶπε πρὸς τὸν Γέροντα·

—Γέροντα μου, πάρε τὰ χρήματα, ποὺ σοῦ προσφέρουν, καὶ δώσέ τα πάλιν εἰς κανένα ἀδελφόν, ποὺ νὰ ἔχῃ ἀνάγκην.

Εἰς τὴν πρότασιν αὐτὴν ἀπήντησεν ὁ Γέρον·

—Δηλαδή νὰ ὑποπέσω εἰς διπλὴν ἐντροπὴν· ἂν ἑνὸς μὲν νὰ πάρω χρήματα, ἂν ὅσον δὲν ἔχω ἀνάγκην, καὶ ἂν ἑτέρου νὰ θερίσω μὲ τὰς ἰδίας μου χεῖρας ξένα ἀγκάθια. Εἴθε νὰ ἠμποροῦσα νὰ θερίσω τὰ ἀγκάθια τῆς ψυχῆς μου. Τὸ λέγω δὲ αὐτό, διότι ξνα θεόπνευστον λόγιον λέγει, ἐὰν εἶσαι διατεθειμένος νὰ σπείρῃς, ἀπὸ τὰ ἰδικά σου νὰ σπείρῃς· διότι τὰ ξένα σπέρματα εἶναι πικρότερα καὶ ἀπὸ τὰ ζιζάνια ⁽³⁾, πρὸ παντὸς δέ, τέκνον μου, ὅταν αἰτία τῆς ἐλεημοσύνης δὲν εἶναι ἡ σωτηρία τῆς ψυχῆς.

1) Ἑννατον (ὁρθότερα γραφὴ ξνατον) ἦτο Μοναστήριον τῆς Αἰγύπτου, τὸ ὁποῖον ἀπῆχεν ἐννέα «σημεῖα» ἀπὸ τὴν Ἀλεξάνδρειαν (βλέπε καὶ ἐν τόμῳ Γ', σελ. 458, ὑποσημείωσις 1η).

2) Ἀϊλᾶ=πόλις τῆς Πειραιᾶς Ἀραβίας κατὰ τὸν μυχὸν τοῦ Αἰλανίτου κόλπου (Ἀκάμπας). Ὑπὸ τοῦ Στράβωνος καλεῖται Αἴλανα, ὑπὸ δὲ τῶν Ἀράβων Αἰλὰ ἢ Αἰλέξ. Σήμερον καλεῖται Χεδζάζ.

3) Ζιζάνιον ὀνομάζεται κάθε παράσιτον φυτόν, τὸ ὁποῖον ἀναπτύσσεται εἰς τοὺς ἀγροὺς τοὺς ἐσπαρμένους μὲ σῖτον καὶ ὠριμάζει ὁμοῦ μετ' αὐτοῦ. Ἐὰν ὁ σῖτος δὲν καθαρισθῇ ἀπὸ τῶν ζιζανίων, ἀλλ' ἄλειψθῇ μετ' αὐτοῦ, τότε τὸ ἄλευρον, καὶ κατ' ἀκολουθίαν ὁ ἐξ αὐτοῦ ἄρτος, καθίσταται ἀκατάλληλος πρὸς βρώσιν, διότι γίνεται πικρός. Εἶναι δὲ καὶ ἐπικίνδυνος, διότι εἰς τοὺς τρώγοντας προκαλεῖ σκοτοδίνην καὶ ἐμετόν, τόσον ἐντονώτερον, ὅσον μεγαλυτέρα εἶναι ἡ ἀναλογία τῶν μετὰ τοῦ σίτου ἀναμειγμένων κόκκων ζιζανίων. Συνηθέστερον ζιζάνιον εἶναι ἡ αἶρα κοινῶς ἥρα. Ἐξ ἀφορμῆς τῶν ἰδιοτήτων αὐτῶν τῶν ζιζανίων καλεῖται, μεταφορικῶς, ζιζάνιον ὁ ἄτακτος, ὁ ἀνήσυχος, ὁ ταραχοποιὸς καὶ πᾶς προκαλὼν αἰ-

† ③. Μὲ κάποιαν ἔκπληξιν ἐρωτᾷ ὁ Σωφρόνιος:

—Τί λοιπόν; ὅσα κάμνει ὁ ἄνθρωπος ὡς ἐλεημοσύνην, ὁ Θεὸς δὲν τὰ λογαριάζει;

Ἀπεκρίθη ὁ Γέρων:

—Ἀναλόγως τοῦ σκοποῦ, διὰ τὸν ὁποῖον γίνεται ἡ ἐλεημοσύνη, διότι καὶ ἐπ' αὐτῆς ἔχομεν πολλὰς καὶ διαφόρους περιπτώσεις· κάμνει κανεὶς ἐλεημοσύνην διὰ νὰ εὐλογηθῇ τὸ σπίτι του καὶ ὁ Θεὸς τὸ εὐλογεῖ· ἄλλος κάμνει ἐλεημοσύνην διὰ τὸ πλοῖον του καὶ ὁ Κύριος καλοταξιδεύει τὸ πλοῖον· ἄλλος διὰ τὰ παιδιά του, καὶ ὁ Κύριος φυλάσσει τὰ τέκνα αὐτοῦ· ἄλλος διὰ νὰ δοξασθῇ, καὶ ὁ Θεὸς τὸν δοξάζει. Ὁ Θεὸς κανένα δὲν περιφρονεῖ. Αὐτὸ ποὺ θέλει ὁ καθένας, τοῦ τὸ παρέχει, ἐφ' ὅσον δὲν βλάπτεται ἐκ τῆς παροχῆς αὐτῆς ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου αὐτοῦ.

† ④. Συμφώνως λοιπὸν μὲ τὸν σκοπὸν, διὰ τὸν ὁποῖον ἔκαμαν τὴν ἐλεημοσύνην, ἱκανοποίησεν ὁ Θεὸς τὴν ἀνάλογον παράκλησίν των, καὶ οὕτω δὲν ὀφείλει τίποτε εἰς αὐτούς, κατὰ τὴν μέλλουσαν ζωὴν. Σὺ ὅμως, ὅσάκις κάμνεις ἐλεημοσύνην, νὰ τὸ κάμνης διὰ τὴν ψυχὴν σου, καὶ ἐκεῖνο, ποὺ θέλεις, θὰ σοῦ τὸ προσφέρῃ ὁ Θεός. Ἡ ἀλήθεια αὐτὴ εἶναι γραμμένη καὶ εἰς τὸ θεόπνευστον λόγιον· «δῶν σοι (Κύριος) κατὰ τὴν καρδίαν σου» (Ψαλμ. ιθ', 5). Ὑπάρχουν καὶ μερικοὶ ἄνθρωποι, ποὺ ἔχουν τὴν γνώμην, ὅτι προσφέρουν ἐλεημοσύνην· ἐν τούτοις ὅμως περισσότερον παροργίζουν τὸν Θεόν.

5. Εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ ὁ Σωφρόνιος δὲν ἀντελήφθη τὴν σημασίαν τῶν λεγομένων καὶ εἶπε:

—Πάτερ μου, ἀποσαφήνισέ μας τὶ ἐννοεῖς μὲ τοὺς λόγους αὐτούς.

Ἀπεκρίθη ὁ Γέρων:

—Ὁ Θεός, ὅπως εἶναι γνωστὸν ἐκ τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης⁽¹⁾, διέταξε νὰ προσφέρουν εἰς Αὐτὸν τοὺς πρώτους καρποὺς ἀπὸ τὰ γεωργικὰ προϊόντα τῆς γῆς καὶ τὰ πρῶτα ζῶα ἀπὸ τὰ ποίμνια, διὰ νὰ εὐλογοῦνται τὰ ὑπόλοιπα καὶ διὰ νὰ συγχωροῦνται αἱ ἁμαρτίαι. Ἀκόμη διέταξε νὰ ἀφιερώνουν εἰς Αὐτὸν καὶ τὰ πρῶτα ἀρσενικὰ παιδιά⁽²⁾. Οἱ πλούσιοι ὅμως, ἀπὸ δόλον καὶ πονηρίαν, κάμνουν ἐντελῶς τὸ ἀντίθετον· κρατοῦν διὰ τὸν ἑαυτὸν των τὰ χρήσιμα καὶ τὰ πολυτελῆ, ἐνῶ ὅσα εἶναι ἄχρηστα, διὰ πέταγμα, τὰ διαμοιράζουν εἰς τοὺς πτωχοὺς ἀδελφούς. Ἐπὶ παραδείγματι, τὸν καλὸν οἶνον τὸν πίνουν μόνοι των· ἐνῶ τὸν ξυνισμένον κι' αὐτὸν ποὺ μυρίζει, τὸν προσφέρουν εἰς

τίας διαπληκτισμῶν καὶ ἐρίδων. Τὴν ἐν τῷ σίτῳ ἀνάπτυξιν τῶν ζιζανίων ἐχρησιμοποίησε καὶ ὁ Κύριος ἐν παραβολῇ (Ματθ. ιγ' 24—30). Ἐν ταύτῃ σπορῇ μὲν τοῦ καλοῦ σίτου ὀνομάζει ὁ Κύριος ἑαυτόν, σπορῆα δὲ τῶν ζιζανίων τὸν διάβολον, καλὸν σῖτον τοὺς δικαίους καὶ ζιζάνια τοὺς κακοὺς.

1) «Τὰς ἀπαρχὰς τῶν πρωτογεννημάτων τῆς γῆς σου εἰσοίσσεις εἰς τὸν οἶκον Κυρίου τοῦ Θεοῦ σου» ('Εξ. κγ' 19, Λευ. κγ' 10 καὶ ἄλλαχού).

2) «Τὰ πρωτότοκα τῶν υἱῶν σου δώσεις ἔμοι» ('Εξ. κβ' 29).

τὰς χήρας καὶ τὰ ὀρφανὰ. Τοὺς καλλιτέρους καρποὺς τοὺς τρώγουν οἱ ἴδιοι, καὶ τοὺς σάπιους τοὺς δωρίζουν εἰς τοὺς πτωχοὺς.

6. Τὸ ἴδιον κάμνουν καὶ μὲ τὰ ἐνδύματα· ὅσα εἶναι χρήσιμα καὶ καινουργῇ, τὰ χρησιμοποιοῦν οἱ ἴδιοι, τὰ δὲ παλαιὰ καὶ καταξесχισμένα, τὰ πετοῦν εἰς τοὺς πτωχοὺς. Ἐὰν ἔχουν παιδιά, περιποιοῦνται ἰδαιτέρως τὰ εὖρωστα καὶ ὑγιῇ καὶ ὥραϊα καὶ τὰ προετοιμάζουν διὰ συνοικέσια καὶ γάμους, ἐνῶ τὰ ἄρρωστα, τὰ ἀνάπηρα, τὰ μονόφθαλμα, τὰ ἄσχημα, τὰ ἀφιερώνουν εἰς τὸν Θεὸν καὶ τὰ ὀδηγοῦν εἰς τὰ Μοναστήρια, διὰ νὰ γίνουν Μοναχοί. Δι' αὐτὸ καὶ ὁ Θεός, ὁ ὁποῖος γνωρίζει τὰς καρδίας των, ἀπορρίπτει καὶ δὲν δέχεται τὴν προσφορὰν των αὐτῇ. Τοιουτοτρόπως καὶ ὁ Κάϊν, ὅταν προσέφερε θυσίαν εἰς τὸν Θεόν, ὅχι μόνον δὲν τὸν ἠγαρίστησεν, ἀλλὰ καὶ τὸν παρώξυνεν.

7. Τοιουτοτρόπως οἱ ἄνθρωποι ἔπρεπε νὰ σκέπτονται· ὅταν ἐπιθυμοῦμεν νὰ τιμήσωμεν θνητοὺς ἀνθρώπους, ὅπως ἡμεῖς, προσέχομεν νὰ προσφέρωμεν εἰς αὐτούς, ὡς δῶρα, πράγματα, πού αὐτοὶ θεωροῦν πολυτιμότερα ὅλων τῶν ἄλλων· πόσον λοιπὸν πρέπει εἰς τὸν Θεόν, τὸν πλάστην μας, τὸν δοτῆρα παντὸς ἀγαθοῦ, ἀπὸ τὸν ὁποῖον καὶ ἡμεῖς τὰ πάντα ἔχομεν καὶ ἐξ αὐτῶν προσφέρομεν, νὰ δωρίζωμεν τὰ πλεον ἐκλεκτὰ καὶ πολυτελῆ;

Τὸν Θεόν, ὅταν θέλωμεν νὰ τὸν ἐξευμενίσωμεν διὰ τῆς ἐλεημοσύνης, ἔχομεν ὑποχρέωσιν νὰ προσφέρωμεν, χάριν Αὐτοῦ, τὰ ἐκλεκτότερα ἀγαθὰ, ἀπὸ ὅσα διαθέτομεν, διὰ νὰ μὴ ἐπιστραφῇ ἐπ' αὐτὸν μας, μετ' αἰσχύνης, ἢ προσφορὰ ἡμῶν καὶ βδελυχθῇ ὁ Θεὸς τὴν θυσίαν ἡμῶν καὶ τὴν ἀπορρίψῃ, ὡς ἀπαράδεκτον.

8. Ὅτι ὁ Θεὸς δέχεται ἢ ἀπορρίπτει τὴν θυσίαν, ἀναλόγως τῆς ψυχικῆς διαθέσεως τοῦ προσφέροντος, τὸ συμπεραίνομεν ἀπὸ τὰ ἐξῆς περιστατικά: Τοῦ Νῶε ἡ θυσία ἐγένετο εὐπρόσδεκτος ἀπὸ τὸν Θεόν, ἃν καὶ ἦτο κνῖσα καὶ καπνός, διότι ἡ πρόθεσίς του ἦτο ἀγαθὴ καὶ ἐλογαριάσθη ἀπὸ τὸν Θεὸν εὐωδιασμένη μυρωδιά, καθὼς λέγει καὶ ἡ Γραφή· «Ὡσφράνθη Κύριος ὁ Θεὸς ὁσμὴν εὐωδίας» (Γεν. η', 21)· ἀντιθέτως τὴν προσφορὰν θυσίας πρὸς τὸν Θεόν, ἢ ὁποῖα προέρχεται ἀπὸ πονηρὰν προαίρεσιν τοῦ ἀνθρώπου, ἔστω καὶ ἐὰν περιέχῃ πολλοὺς καρποὺς, ὥστε νὰ φαίνεται πλουσία καὶ ὥραϊα, ὁ Κύριος τὴν ἀποστρέφεται καὶ τὴν σιχαίνεται, ὅπως τὰς θυσίας τῶν Ἰουδαίων καὶ τὰ θυμιάματα. Ὁ Θεὸς εἶπε πρὸς τοὺς Ἰουδαίους διὰ τοῦ Προφήτου· «Μάταιον θυμίαμα, βδέλυγμά μοι ἐστὶ» (Ἠσ. α', 13).

9. Αὐτὰ εἶπεν εἰς ἡμᾶς, κατὰ τὴν συνάντησιν ἐκείνην ὁ Γέρων Ἰωσήφ· οἱ λόγοι αὐτοὶ μᾶς ὠφέλησαν πολὺ καὶ ἀνεχωρήσαμεν εὐχαριστημένοι. Ἐνῶ δὲ ὁ μακάριος μᾶς προέπεμπεν εἰς τὴν ἐξώθυραν τοῦ κελλίου του, μᾶς εἶπε:

—Τέκνα μου, σᾶς χρειάζομαι τὸ ἐπόμενον Σάββατον· σᾶς παρακαλῶ νὰ ἔλθετε.

Πράγματι, ἐπανήλθομεν εἰς τὸ κελλίον του τὸ ἐπόμενον Σάβ-

βατον, ὅπως μᾶς εἶχε παρακαλέσει, κατὰ τὰς ἑννέα τὸ πρῶτ¹⁾. Τὸν ἠΐραμεν ὁμῶς πλέον νεκρόν. Κατάπληκτοι ἀπὸ τὸ προορατικὸν αὐτὸ χάρισμα τοῦ Ἁγίου αὐτοῦ Ἀσκητοῦ, τὸν ἐθάψαμεν καὶ ἀνεχωρήσαμεν, ἀφοῦ εὐχαριστήσαμεν τὸν Θεόν, διότι μᾶς ἠξίωσε νὰ κηδεύσωμεν ἓνα τοιοῦτον Ἅγιον.

10. Ἐνας Γέρων ἔλεγεν· ὑπάρχουν ἄνθρωποι, ποὺ κάμνουν πολλὰ καλὰ εἰς τὴν ζωὴν των· εἰς αὐτοὺς ὁ πονηρὸς τοὺς ἐμπνέει λογισμοὺς λεπτομεροῦς καὶ λεπτολόγου ἐξετάσεως δι' αἰσίμαντα πράγματα, διὰ νὰ χάσουν τὸν μισθὸν ὅλων τῶν καλῶν, ποὺ ἔπραξαν. Συγκριμένως—συνέχισε ὁ διδακτικὸς αὐτὸς Γέρων—μοῦ συνέβη τὸ ἐξῆς περιστατικόν: Κάποτε ἔμενα εἰς Ὁξύρυγχον, πλησίον ἐνὸς Πρεσβυτέρου, ποὺ ἔδιδεν ἐλεημοσύνας εἰς τοὺς πτωχοὺς. Μεταξὺ τῶν διαφόρων πτωχῶν, ἦλθε καὶ μία χήρα, ἥ ὁποία τοῦ ἐζήτησεν ὀλίγον σιτάρι. Ὁ Πρεσβύτερος τότε τῆς λέγει:

—Φέρε μου ἓνα σακκί, καὶ θὰ σοῦ δώσω ὅσον δύναμαι.

11. Ἡ χήρα, πράγματι, τοῦ ἔφερε τὸ σακκί. Ὁ Πρεσβύτερος τότε ἐμέτρησε διὰ τῆς χειρὸς του τὸ μέγεθος τοῦ σάκκου καὶ διὰ λόγων προσέβαλε τὴν χήραν, ὅτι ἔφερε μεγάλο.

Ὅταν ἐμείναμεν μόνοι—συνέχισεν ὁ διδακτικὸς Γέρων—ἠρώτησα τὸν ἐν λόγῳ Πρεσβύτερον:

—Ἐπώλησες εἰς τὴν χήραν τὸν σῖτον;

—Ὁχι, εὐλογημένε,—ἀπεκρίθη ἐκεῖνος—διὰ βοήθειαν τῆς προσέφερα μίαν ποσότητα.

Τότε τοῦ εἶπον πάλιν ἐγώ:

—Ἐφ' ὅσον λοιπὸν ὀλόκληρον τὴν ποσότητα τοῦ σίτου τὴν προσέφερες εἰς αὐτὴν ὥς ἐλεημοσύνην, τότε διατί τὴν προσέβαλες, λέγων ὅτι τὸ σακκί, ποὺ ἔφερε, ἦτο μεγάλο;

12. Ὁ Ἀββᾶς Τιμόθεος ὁ Πρεσβύτερος, ἠρώτησε τὸν Ἀββᾶν Ποιμένα λέγων:

—Εἰς τὴν Αἴγυπτον ζῇ μία πόρνη, ἥ ὁποία τὰ χρήματα τῆς ἁμαρτίας τὰ δίδει ἐλεημοσύνην.

Ἀπεκρίθη ὁ Ἀββᾶς Ποιμὴν:

—Ἡ γυναῖκα αὐτὴ φαίνεται, ὅτι ἔχει μέσα τῆς σπινθῆρα πίστεως· νὰ εἶσαι βέβαιος, ὅτι δὲν θὰ παραμείνῃ εἰς τὴν πορνείαν.

13. Μίαν ἡμέραν ἐπεσκέφθη τὸν Ἀββᾶν Τιμόθεον ἡ μητέρα του.

—Μητέρα,—τὴν ἐρωτᾷ ὁ Ἀββᾶς Τιμόθεος—ἡ γυναῖκα ἐκείνη ἐξακολουθεῖ ἀκόμη νὰ παραμένῃ εἰς τὴν πορνείαν;

—Μάλιστα,—εἶπεν ἐκείνη,—ἐπολλαπλασίασε μάλιστα καὶ τοὺς

1) Ἡ ἐν τῷ κειμένῳ ἀναφερομένη τρίτη ὥρα τῆς ἡμέρας ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὴν ἰδικὴν μας ἑνάτην πρωϊνήν.

ἐραστάς της· πλὴν ὅμως—συνέχισεν—ἐπολλαπλασίασε καὶ τὰς ἐλεημοσύνας της.

Τὴν εἶδον αὐτὴν ὁ Ἀββᾶς Τιμόθεος μετέδωσε πρὸς τὸν Ἀββᾶν Ποιμένα.

Καὶ πάλιν ὅμως ὁ Ἀββᾶς Ποιμὴν ἐπανέλαβεν·

—Ἡ γυναῖκα αὐτὴ δὲν θὰ παραμείνῃ ἐπὶ πολὺ εἰς τὴν ἀμαρτίαν τῆς πορνείας.

14. Μετὰ ἀπὸ ὀλίγον χρόνον ἐπεσκέφθη καὶ πάλιν τὸν Ἀββᾶν Τιμόθεον ἡ μητέρα του. Μεταξὺ ἄλλων, τοῦ εἶπε καὶ τὸ ἐξῆς·

—Ξεύρεις, ὅτι ἐκείνη ἡ πόρνη ἐζητοῦσε νὰ ἔλθῃ μαζί μου, διὰ νὰ προσευχηθῇς χάριν τῆς σωτηρίας της;

Τὴν πληροφορίαν αὐτὴν μετέδωσε καὶ πάλιν πρὸς τὸν Ἀββᾶν Ποιμένα ὁ Ἀββᾶς Τιμόθεος.

—Σὺ πηγαινε—εἶπε τότε ὁ Ἀββᾶς Ποιμὴν—νὰ τὴν συναντήσης.

15. Πράγματι ὁ Ἀββᾶς Τιμόθεος ἀνεχώρησε καὶ συνήντησε τὴν ἀμαρτωλὴν γυναῖκα. Ἐκείνη μόλις ἤκουσε τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ ἀπὸ τὰ χεῖλη τοῦ Ἀσκητοῦ, συνεκινήθη, ἔκλαυσε καὶ διεκήρυξε συντετριμμένη ἐνώπιον τοῦ Ἀββᾶ Τιμοθέου·

—Ἀπὸ σήμερα μετανοῶ, σταματῶ τὴν πορνείαν καὶ ἐπιθυμῶ νὰ ἀφοσιωθῶ εἰς τὸν Θεόν.

Ἀμέσως δὲ ἔργον τὸν λόγον της κάμνουσα, εἰσῆλθεν εἰς Μοναστήριον καὶ εὐχαρίστησε μὲ τὴν μετάνοιάν της τὸν Θεόν.

16. Ἐνας ἀπὸ τοὺς Πατέρας διηγήθη τὸ ἐξῆς ἀξιοσημεῖωτον περιστατικόν. Κάποτε—εἶπε—ἔζη εἰς μίαν πόλιν ἕνας ἀξιωματοῦχος τῆς αὐλῆς. Μίαν ἡμέραν ἐστάλη ὑπὸ τοῦ βασιλέως εἰς κάποιαν ἀποστολήν. Καθ' ὁδὸν συνήντησεν ἕνα νεκρόν, ὃ ὁποῖος ἔκειτο γυμνός. Ὁ ἀξιωματοῦχος ἐπόνεσεν ἀπὸ τὴν θλιβεράν αὐτὴν εἰκόνα τῆς δυστυχίας. Καὶ λέγει πρὸς τὸν ὑπηρέτην του·

—Κράτησε τὸ ἄλογο καὶ προχώρησε ὀλίγον.

Αὐτὸς δέ, πού ἐν τῷ μεταξὺ εἶχεν ἀφιππεύσει, ἐπλησίασε τὸν νεκρόν, ἔβγαλε ἕνα ἀπὸ τὰ ἱμάτιά του καὶ ἐκάλυψε μὲ αὐτὸ τὸν νεκρόν.

17. Ὀλίγας ἡμέρας μετὰ ἀπὸ τὸ περιστατικόν αὐτό, ἐστάλη καὶ πάλιν εἰς ὑπηρεσίαν ὑπὸ τοῦ βασιλέως. Μόλις ὅμως ἐξῆλθε τῆς πόλεως, ἔπεσεν ἀπὸ τὸ ἄλογόν του καὶ ἔσπασε τὸ πόδι του. Ἀμέσως τὸν μετέφεραν εἰς τὴν οἰκίαν του, ὅπου ἐβασανίζετο ἀπὸ φοβεροὺς πόνους. Οἱ ἱατροὶ ἐφρόντιζον διὰ τὸν ἀσθενῆ, χωρὶς ὅμως νὰ δυνηθοῦν νὰ φέρουν ἀποτέλεσμα. Μετὰ ἀπὸ πέντε ἡμέρας ἐμελάνιασεν ὁλόκληρον τὸ πόδι του. Ὅταν εἶδαν αὐτὸ τὸ πρᾶγμα οἱ ἱατροί, ἀνησύχησαν, καὶ διὰ νὰ μὴ σαπίσῃ καὶ τὸ ὑπόλοιπον σῶμα, ἀπεφάσισαν νὰ τοῦ κόψουν τὸ πόδι.

18. Ἀφοῦ ἔμαθεν ὁ ἀξιωματικὸς τὴν ἀπόφασιν αὐτὴν τῶν ἱατρῶν, ἐστενοχωρήθη πάρα πολὺ, ἔκλαιε τὴν συμφορὰν του, καὶ ἀπὸ τὴν

λύπην του, οὔτε νὰ κοιμηθῇ δὲν ἤμποροῦσε. Τὴν νύκτα, πού ἐπηκολούθησε μετὰ τὴν θλιβερὰν πληροφορίαν, παρέμεινε τελείως ἀγρυπνος.

Ἐνῶ λοιπὸν ἔφεγγαν τὰ φῶτα εἰς τὸ δωμάτιόν του, κατὰ τὰ μεσάνυχτα, βλέπει ἓνα ἄνθρωπον νὰ κατεβαίνει ἀπὸ τὸν φεγγίτην καὶ νὰ ἔρχεται πλησίον του. Ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς τὸν ἐρωτᾷ :

—Διατί κλαίεις καὶ εἶσαι λυπημένος ;

Ὁ ἀξιωματοῦχος τοῦ ἀπήντησε :

—Κύριε μου, εἶναι νὰ μὴ κλαίω ; Εἰς τὰ καλὰ καθούμενα ἔσπασα τὸ πόδι μου καὶ αὔριον οἱ ἰατροὶ ἀπεφάσισαν νὰ μοῦ τὸ κόψουν.

19. Τότε ὁ ἄγνωστος ἐκεῖνος ἄνθρωπος λέγει πρὸς τὸν πᾶσχοντα :

—Δεῖξε μου τὸ πόδι σου.

Ἦρχισεν ἀμέσως ἐκεῖνος νὰ ἀλείφῃ τὸ πόδι τοῦ ἀσθενοῦς καὶ νὰ τὸ μαλάσῃ· μετ' ὀλίγον λέγει πάλιν εἰς τὸν ἀσθενῆ :

—Σήκω καὶ περπάτησε.

Ὁ ἀξιωματοῦχος παρετήρησε :

—Δὲν ἤμπορῶ, Κύριε μου, διότι εἶναι σπασμένο.

—Μὴ φοβᾶσαι, —τοῦ εἶπεν ἐκεῖνος, —στηρίξου ἐπάνω μου.

Πράγματι ! Ὁ ἀξιωματοῦχος τῆς αὐλῆς ἐσηκώθηκεν ἀπὸ τὸ κρεβάτι του καὶ ἐπερπάτησε· εἶχε γίνει τελείως καλά.

Κατόπιν τοῦ παραδόξου αὐτοῦ θαύματος, ὁ ἄγνωστος ἄνθρωπος εἶπε πάλιν εἰς τὸν θεραπευθέντα :

—Νά ! ἔγινες πλέον καλά. Πέσε τώρα νὰ ξεκουρασθῇς ἀπὸ τὴν ἀγρυπνίαν καὶ τὰς ταλαιπωρίας καὶ μὴ στεναχωρῆσαι.

Ἐν συνεχείᾳ τοῦ ὥμιλησεν ὀλίγα τινὰ διὰ τὴν ἀξίαν τῆς ἐλεημοσύνης, προσθέσας καὶ τοὺς λόγους τῆς Ἀγίας Γραφῆς «Μακάριοι οἱ ἐλεήμονες, ὅτι αὐτοὶ ἐλεηθήσονται» (Ματθ. ε', 7) καὶ «Ἡ γὰρ κρίσις ἀνέλεος, τῷ μὴ ποιήσαντι ἔλεος» (Ἰακ. β', 13).

20. Μετὰ ἀπὸ τὴν σύντομον αὐτὴν διδασκαλίαν, ὁ ἄγνωστος ἀπεχειρέθησε τὸν θεραπευθέντα.

—Χαῖρε· καὶ ὑγίαινε πάντοτε.

Λυπημένος ὁ ἀξιωματοῦχος διὰ τὴν ἐπικειμένην ἀναχώρησιν τοῦ εὐεργέτου του ἐρωτᾷ :

—Φεύγεις ;

—Τί θέλεις ; —εἶπεν ἐκεῖνος —τώρα πλέον ἔγινες καλά !

Λέγει πάλιν ὁ ἀξιωματοῦχος :

—Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, πού σὲ ἀπέστειλεν, εἰπέ μου ποῖος εἶσαι.

—Κοίταξέ με προσεκτικὰ —ἀπήντησε ὁ ἄγνωστος —γνωρίζεις αὐτὸ πού φορῶ ;

—Μάλιστα —ἀπήντησεν ἐκεῖνος —εἶναι ἰδικόν μου ἱμάτιον.

—Ἔ ! λοιπόν —εἶπεν ὁ ἄγνωστος —ἐγὼ εἶμαι ἐκεῖνος, πού τὸ σῶμα μου ἦτο ριγμένον καὶ γυμνὸν εἰς τὸν δρόμον καὶ σὺ μὲ στοργὴν καὶ εὐσπλαγχνίαν τὸ ἐσκέπασες· μὲ ἔστειλε λοιπὸν ὁ Θεὸς νὰ σὲ θεραπεύσω, δι' αὐτὸ πάντοτε νὰ τὸν εὐχαριστῇς.

Ἀφοῦ ἐτελείωσεν, ἀνέβηκε καὶ πάλιν ἀπὸ τὸν φεγγίτην, ἀπὸ τὸν ὅποιον εἰσῆλθε καὶ ἔγινεν ἄφαντος. Ὁ θεραπευθεὶς ἀξιωματοῦχος δὲν ἔπαυσεν ἔκτοτε νὰ εὐχαριστῇ τὸν Θεὸν καὶ νὰ διαμοιράζῃ συνεχῶς ἐλεημοσύνην εἰς τοὺς πτωχοὺς.

21. Ἐνας φιλόχριστος ἄνθρωπος ἔλεγεν: Αὐτός, ποὺ δίδει ἐλεημοσύνην, πρέπει νὰ τὴν προσφέρῃ μὲ τοιαύτην εὐχάριστον διάθεσιν, ὥς νὰ τὴν ἐλάβανεν ὁ ἴδιος. Μόνον τότε ἡ ἐλεημοσύνη πλησιάζει τὸν ἄνθρωπον πρὸς τὸν Θεόν.

22. Κάποτε ἓνας φιλόχριστος ἄνθρωπος ἐπήγαινε εἰς τὴν ἐργασίαν του καὶ εἰς τὸν δρόμον συναντᾷ ἓνα δυστυχῆ, ὁ ὅποιος ἦτο γυμνός. Τὸν ἐλυπήθη ἀπὸ καρδίας ὁ καλὸς αὐτὸς ἄνθρωπος καὶ τοῦ ἐχάρισε τὸ ἔνδυμά του. Ὁ πτωχός, μετ' ὀλίγον, ἐπώλησε τὸ ἔνδυμα. Αὐτό, ὅταν τὸ ἔμαθεν ὁ καλὸς ἄνθρωπος, ἐλυπήθη.

Τί συνέβη τότε; Τὴν ἰδίαν νύκτα ἐμφανίζεται ὁ Χριστὸς ἐν ὀνείρῳ εἰς τὸν ἐλεήμονα, φορῶν τὸ ἔνδυμα τῆς ἐλεημοσύνης.

—Μὴ λυπῆσαι—τοῦ λέγει μὲ γλυκύτητα—τὸ βλέπεις; Φορῶ τὸ ἔνδυμά σου, τὸ ὅποιον μοῦ ἔδωσες.

Β'. Τοῦ Ἀγίου Ἰσαάκ.

ΕΑΝ ποιοῦντός σου ἐλεημοσύνην, τίς ἵπῳ ἐπιβεβηκὼς ἐκτείνῃ τὴν χεῖρα αὐτοῦ πρὸς σὲ τοῦ λαβεῖν, μὴ στρέψῃς αὐτὸν κενόν, ἀλλὰ δὸς αὐτῷ μετὰ ἰλαρότητος· διότι πάντως ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἐπιδεῆς ἦν, καὶ ὥς εἰς τῶν πτωχῶν, καὶ πλέον οὐ ἐξήτει, πάρασχε αὐτῷ· ἀπόστειλον γάρ, φησι, τὸν ψωμόν σου κατὰ πρόσωπον τοῦ ὕδατος καὶ μετὰ πολὺν καιρὸν, εὐρήσεις τὴν ἀντίδοσιν.

2. Μὴ διαχαρίσῃς πλούσιον ἀπὸ πένητος, καὶ μὴ θέλῃς μαθεῖν τὸν ἄξιον ἐκ τοῦ ἀναξίου, ἀλλ' ἔστωσαν πρὸς σὲ πάντες πρὸς τὸ ἀγαθὸν ἴσοι. Ὁ γὰρ Κύριος τελώναις καὶ πόρναις ἐκοινώνει ἐν τραπέζαις, καὶ οὐκ ἐχώριζε τοὺς ἀναξίους, ἵνα τῷ τρόπῳ τούτῳ ἐλκύσῃ πάντας πρὸς ἑαυτόν, καὶ διὰ τῶν σωματικῶν ἐγγίσωσι τοῖς πνευματικοῖς.

Ἑρμηνεία

Ο ΑΒΒΑΣ Ἰσαάκ ἔλεγε: Ὅταν κάνῃς ἐλεημοσύνην καὶ παρουσιασθῇ ἐνώπιόν σου κάποιος ἔφιππος εἰς ὥραϊον ἵππον καὶ ἀπλώσῃ τὴν χεῖρα του δι' ἐλεημοσύνην, μὴ τὸν περιφρονήσῃς· πρόσφερε του μὲ εὐχαρίστησιν βοήθημα. Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ὅπως δὴποτε θὰ ἔχῃ ἀνάγκην. Θεώρησέ τον λοιπὸν ὥς ἓνα πτωχὸν καὶ δῶσε του περισσότερα, ἀπὸ ὅσα σοῦ ἐζήτησεν. Ἴδου τί λέγει καὶ ἓνα θρησκευτικὸν λόγιον· «Ἀπόστειλον τὸν ψωμόν σου κατὰ πρόσωπον τοῦ ὕδατος καὶ μετὰ πολὺν καιρὸν εὐρήσεις τὴν ἀντίδοσιν» (1).

1) Πέταξε τὸ ψωμί σου εἰς τὸ νερὸν καὶ ὕστερα ἀπὸ πολὺν καιρὸν θὰ λά-

2. Ὄταν ἀσκῇς τὴν ἐλεημοσύνην, ποτὲ νὰ μὴ ξεχωρίσης, ἀπὸ τὰς προσφοράς σου, τὸν πλούσιον ἀπὸ τὸν πτωχόν, καὶ νὰ μὴ ἐπιζητήσης νὰ ἐξακριβώσης ποῖος πράγματι εἶναι ἄξιος νὰ λάβῃ ἐλεημοσύνην καὶ ποῖος ὄχι· ὥς πρὸς τὴν ἀγαθοεργίαν νὰ τοὺς θεωρῇς ὅλους ἴσους. Ἐνθυμήσου τὸν Κύριον, ὅστις ἄνευ διακρίσεως συναναστρέφεται, διὰ νὰ τοὺς εὐεργετήσῃ, τελώντας καὶ πόρνους καὶ παρεκάθητο μαζὶ τῶν εἰς τὰς τραπέζας, χωρὶς νὰ διαχωρίζῃ ἀπὸ τὴν προσφορὰν τῆς ἀγάπης τοῦ τοὺς ἀξιόους ἀπὸ τοὺς ἀναξιόους. Μὲ τὸν τρόπον αὐτὸν τοὺς ἔφερε κοντὰ του. Μὲ τὴν ἐξωτερικὴν αὐτὴν συμπεριφορὰν, δηλαδὴ τὴν σωματικὴν του παρουσίαν, τοὺς ἀνεβίβαζεν εἰς τὰ ἀνώτερα πνευματικὰ ἐπίπεδα, ποὺ ἐπεδίωκε.

Γ'. Τοῦ Ἀγίου Μαξίμου.

Ο ΚΑΤΑ μίμησιν Θεοῦ τὴν ἐλεημοσύνην ποιούμενος, οὐκ οἶδε διαφορὰν πονηροῦ καὶ ἀγαθοῦ, ἢ δικαίου καὶ ἀδίκου ἐν τοῖς τοῦ σώματος ἀναγκαίοις, ἀλλὰ πᾶσιν ἐξ ἴσου κατὰ τὴν χρεῖαν διανέμει, κἄν προτιμᾷ διὰ τὴν ἀγαθὴν προαίρεσιν τοῦ φαύλου τὸν ἐνάρετον.

Ἑρμηνεία

Ε ΚΕΙΝΟΣ, ποὺ θέλει νὰ ἐλεῇ κατὰ μίμησιν τοῦ Θεοῦ, δὲν ξεχωρίζει ἀπὸ τὴν ἀγαθοεργίαν τοῦ τὸν καλὸν καὶ τὸν κακόν, τὸν δίκαιον καὶ τὸν ἀδίκον, εἰς τὴν ἱκανοποίησιν τῶν σωματικῶν ἀναγκῶν· εἰς ὅλους μετὰ τῆς αὐτῆς προαιρέσεως προσφέρει τὰ ἀπαραίτητα, ἔστω καὶ ἐὰν εἰς τὴν ψυχὴν του μέσα προτιμᾷ τὸν ἐνάρετον καὶ ὄχι τὸν κακόν.

βης τὴν ἀνταμοιβήν. Τὸ λόγιον αὐτὸ εἶναι ἀνάλογον τῆς παροιμίας : «Κάνε τὸ καλὸ καὶ ρίξ' το στὸ γιालό».

ὑΠΟΘΕΣΙΣ Γ΄.

“Οτι τὸ τῆς φιλαργυρίας πάθος, πανθῶν πάντων ἐστὶ ὀλεθριώτερον.

Τὸ πάθος τῆς φιλαργυρίας εἶναι τὸ καταστρεπτικώτερον
ἀπὸ ὅλα τὰ ἄλλα πάθη.

Α΄. Ἀντιόχου τοῦ Παντέκτου.

Ὁ τῆς φιλαργυρίας νόσημα πάνυ δεινὸν καὶ ὀλέθριον ὑπάρχει· ἀδύνατον γὰρ ζῆσαι κατὰ Θεὸν τὸν φιλήδονον ὄντα, καὶ φιλάργυρον. Αὕτη γὰρ ἡ νόσος, ὅταν γλιαρὰν καὶ ἄπιστον εὖρη τὴν ψυχὴν, εὐλόγους αὐτῇ τινὰς ὑποβάλλει προφάσεις, ὅλον γῆρας μακρόν, ἀσθενείαν σώματος καὶ τὰ τοιαῦτα· καὶ ὥσπερ ἡ θάλασσα οὐκ ἐμπίπλεται δεχομένη πλῆθος ποταμῶν, οὕτως ἐπιθυμία φιλαργύρου, οὐδέποτε πληροῦται χρημάτων.

2. Φιλάργυρος Μοναχὸς ἐργάζεται εὐτόνως, ὃ δὲ ἀκτήμων προσευχαῖς σχολάζει, καὶ ἀναγνώσμασιν. Ὁ φιλάργυρος θησαυρίζει βαλάντιον, ὃ δὲ ἀκτήμων συνάγει ἀρετὰς. Λέγει ἡ Γραφή· ἐπικατάρτος ὁ ποιῶν εἶδωλον καὶ τιθεὶς ἐν ἀποκρύφῳ· τούτῳ δὲ ὅμοιος ὁ φιλάργυρος· ὃ μὲν γὰρ προσκυνεῖ κιβδήλῳ ἀνωφελεῖ, ὃ δὲ ἀγαλματοφορεῖ φαντασίαν πλούτου· καὶ ὥσπερ γίνεται τοῖς κοιλιόδοις ἡ κοιλία θεοῦ, οὕτω τοῖς φιλαργύροις θεοῦ ὁ χρυσός.

3. Τοῦτο τὸ πάθος οἱ ἄπιστοι καὶ ἀνέλπιστοι, ὡς εἴρηται, νοσοῦσιν, οἵτινες καὶ εἰκότως εἰδωολάτραι προσαγορεύονται· οὐκέτι γὰρ τὴν εἰς Θεὸν ἐλπίδα ἔχουσιν, ἀλλ’ εἰς ζῶα βασιλικά. Οὕτως οὖν τοῦ φιλαργύρου, οὐδὲν ἀνομώτερον, ὡς φησιν ἡ Γραφή· οὕτω γὰρ καὶ τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν ἐκπρακτον ποιεῖ· πολλοὶ γὰρ ἐδόθησαν εἰς πτώμα χάριν χρυσίου, ὡς καὶ Ἰούδας διὰ τῆς φιλαργυρίας, οὐ μόνον τοῦ χοροῦ τῶν Ἀποστόλων ἐξέπεσεν, ἀλλὰ καὶ προδότης γέγονε τοῦ Δεσπότου, καὶ δι’ ἀγχόνης ἀπώλετο.

4. Λέπρα οὖν ψυχῆς ἐστὶν ἡ φιλαργυρία, ὡς διὰ τοῦ Γιεζῆ ἀποδέδεικται, λεπρωθέντος εὐθύς, ἥνίκα ταύτην ἠγάπησεν. Αὕτη καὶ σῆς ὀστέων ἐν τῷ ἀνθρώπῳ γίνεται, κατεσθίουσα αὐτὸν ἀεὶ διὰ τῆς μερίμνης καὶ τῆς ἀγρυπνίας· ὃ δὲ θέλων, εὐκόλως αὐτῆς περιγίνεται· οὐ γὰρ φυσικὸν πάθος ἐστί, ἀλλὰ προαιρετικόν. Διὸ καὶ εἴ τις ἀναλάβοι πίστιν εἰς Θεὸν καὶ ἐλπίδα ἀδίστακτον, εὐχερῶς καταπτύσει φιλαργυρίας, καὶ ἑαυτὸν μεγίστον κινδύνου ῥύσεται.

5. Μακάριος ἄνθρωπος, ὃς εὐρέθη ἄμωμος καὶ ὀπίσω χρυσίου οὐκ ἐπορεύθη, κατὰ τὴν Γραφήν. Ὁ γὰρ Ἰάκωβος ἀπειλῶν τοῖς φιλαργύροις, φησὶν· ὃ χρυσὸς ὑμῶν καὶ ὁ ἄργυρος κατιώται, καὶ ὁ ἰὸς αὐτῶν εἰς μαρτύριον ὑμῶν ἔσται, καὶ φάγεται τὰς σάρκας ὑμῶν ὡς πῦρ.

6. Παραπλήσια δὲ τούτῳ καὶ ὁ Προφήτης Ἀββακούμ λέγει, ταλανίζων τοὺς φιλαργύρους· οὐαὶ ὁ πληθύνων ἑαυτῷ τὰ οὐκ ὄντα αὐτῷ· ὄντως γὰρ ὁ χρημάτων συνάγων, ἀποτίθησι τὰ μετὰ μικρὸν αὐτῷ οὐκ ἐσόμενα. Τούτοις δὲ καὶ ὁ

Δαβίδ συνηγορῶν ἔφη· ἰδοὺ ἄνθρωπος, ὅς οὐκ ἔθετο τὸν Θεὸν βοηθὸν αὐτοῦ, ἀλλ' ἐπὶ ἡλίπισεν ἐπὶ τῷ πλήθει τοῦ πλούτου αὐτοῦ, καὶ ἐνεδυναμώθη ἐπὶ τῇ ματαιότητι αὐτοῦ.

7. Φύγωμεν οἶν, ἀδελφοί, τὸ δεινὸν τοῦτο πάθος· τὸ ἀσυμπαθές, τὸ μισάνθρωπον, καὶ ἀνέλπιστον, καὶ πάντων τῶν κακῶν πρόξενον, τοῦ Ἀποστόλου ἀκούοντες λέγοντος· ὁρίζα πάντων τῶν κακῶν ἐστὶν ἡ φιλαργυρία· καὶ τὴν ἀκτημοσύνην ἀσπασώμεθα, τῷ Σωτῆρι πειθόμενοι παραγγέλλοντι· μὴ κτήσησθε χρυσὸν μηδὲ ἄγυρον, μηδὲ χαλκὸν εἰς τὰς ζώνας ὑμῶν· ἡ γὰρ ἀκτημοσύνη, εὐσταλὴς οὖσα καὶ κούφη, εἰς τὸν οὐρανὸν ἀνάγει τὸν ταύτην κτησάμενον.

8. Διὸ ἐμπιστεύσωμεν τῷ Θεῷ τὴν χρεῖαν τοῦ σώματος, καὶ δῆλοι ἐσμέν, ὅτι καὶ τὴν τοῦ πνεύματος αὐτῷ ἐμπιστεύομεν, ὅτι αὐτῷ μέλει περὶ ἡμῶν, καὶ οἶδεν ὃν χρεῖαν ἔχομεν, πρὸ τοῦ αἰτῆσαι αὐτόν.

9. Ὁ γὰρ Θεὸς ἀπλοῦς ὢν ἀπλότητι χαίρει καὶ τοῖς ταύτη συζῶσι, χορηγὸς ἐστὶ διαψιλέστατος, καθὼς ἡ Σοφία φησί· ὅς πορεύεται ἀπλῶς, πορεύεται πεποιθῶς. Καὶ πάλιν· τοῦ πιστοῦ, ὅλος ὁ κόσμος τῶν χρημάτων, τοῦ δὲ ἀπίστου, οὐδὲ ὀβολός. Καί· εὐλογία Κυρίου, ἐπὶ κεφαλὴν δικαίου. Καί· ψυχὴ εὐλογουμένη πᾶσα ἀπλῇ. Καί· ὁ σπείρων δικαιοσύνην, λήψεται μισθὸν πιστοῦ. Καί· οὐ λιμοκτονήσει Κύριος ψυχὴν δικαίου. Καί· ὁ πεποιθὼς ἐπὶ πλούτῳ αὐτοῦ, οὗτος πεσεῖται.

10. Λέγει δὲ καὶ ὁ Ψαλμῳδός· ἰδοὺ οἱ ὀφθαλμοὶ Κυρίου ἐπὶ τοὺς φοβουμένους αὐτόν· ἰύσασθαι ἐκ θανάτου τὰς ψυχὰς αὐτῶν, καὶ διαθρῆναι αὐτοὺς ἐν λιμῷ· πλούσιοι γὰρ ἐπτώχευσαν καὶ ἐπείνασαν, οἱ δὲ ἐκζητοῦντες τὸν Κύριον οὐκ ἐλαττωθήσονται παντὸς ἀγαθοῦ. Καὶ πάλιν· οὐκ εἶδον δίκαιον ἐγκαταλελειμμένον οὐδὲ τὸ σπέρμα αὐτοῦ ζητοῦν ἄρτους.

11. Καὶ αὐτὸς ὁ φιλόανθρωπος Δεσπότης ἡμῶν παραινεῖ ἡμᾶς λέγων· ἐμβλέψατε εἰς τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ, ὅτι οὐ σπείρουσιν οὐδὲ θερίζουσιν οὐδὲ συνάγουσιν εἰς ἀποθήκας, καὶ ὁ Πατὴρ ἡμῶν ὁ οὐράνιος τρέφει αὐτά· οὐχ ὑμεῖς μᾶλλον διαφέρετε αὐτῶν; καὶ ἐπάγει· μὴ οἶν μεριμνήσητε λέγοντες, τί φάγωμεν, ἢ τί πίωμεν, ἢ τί περιβαλώμεθα· οἶδε γὰρ ὁ Πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος ὅτι χρήσετε τούτων ἀπάντων· ζητεῖτε δὲ πρῶτον τὴν Βασιλείαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ, καὶ ταῦτα πάντα προστεθήσεται ὑμῖν.

Ἑρμηνεία

Τὸ πάθος τῆς φιλαργυρίας εἶναι πάρα πολὺ φοβερὸν καὶ καταστρεπτικόν· διότι εἶναι τελείως ἀδύνατον, ἐκεῖνος ποὺ ἀγαπᾷ τὰς ἡδονὰς καὶ τὸ χρῆμα νὰ ζήσῃ κατὰ τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ. Αὐτὸ λοιπὸν τὸ πάθος, ὅταν εὗρῃ τὴν ψυχὴν χωρὶς τὸν θερμὸν ζῆλον τῆς ἀρετῆς καὶ χωρὶς τὴν πίστιν, ἀρχίζει νὰ τὴν ἐνοχλῇ μὲ ὠρισμένας εὐλόγους προφάσεις, διὰ νὰ δικαιολογήσῃ τὴν κλίσιν πρὸς τὰ χρήματα· τοιαῦται, παραδείγματος χάριν, προφάσεις εἶναι τὰ γηρατεῖα, ἡ σωματικὴ ἀσθένεια καὶ τὰ παρόμοια. Καὶ ὅπως ἀκριβῶς ἡ θάλασσα δὲν γεμίζει, παρ' ὅλον ὅτι δέχεται πολλοὺς ποταμούς, τοιοῦτοτρόπως καὶ ἡ ἐπιθυμία τοῦ φιλαργύρου οὐδέποτε ἱκανοποιεῖται ἀπὸ τὰ χρήματα, τὰ ὅποια διαρκῶς ἐπιζητεῖ.

2. Ὁ φιλάργυρος Μοναχός, διὰ νὰ ἀποκτήσῃ χρήματα, ἐργάζεται σκληρῶς, ἐνῷ ὁ ἀκτῆμων εἶναι ἀφωσιωμένος εἰς προσευχὰς καὶ ὠφέλιμα ἀναγνώσματα. Ὁ φιλάργυρος μεταβάλλει, διὰ τῆς συστηματικῆς ἀποταμιεύσεως, εἰς θησαυρὸν τὸ βαλάντιόν του· ὁ δὲ ἀκτῆμων

μόνον ἀρετὰς θησαυρίζει. Ἡ Ἀγία Γραφή λέγει· «Ἐπικατάρματος ἄνθρωπος, ὅστις ποιήσει γλυπτὸν καὶ χωνευτόν, βδέλυγμα Κυρίου, ἔργον χειρῶν τεχνιτῶν, καὶ θήσει αὐτὸ ἐν ἀποκρύφῳ» (Δευτ. κζ', 15). Μὲ αὐτὸν ὁμοιάζει ὁ φιλάργυρος. Διότι ὁ μὲν εἰδωλολάτρης προσκυνεῖ ψευδῇ θεόν, ὁ ὁποῖος δὲν τὸν ὠφελεῖ, ὁ δὲ φιλάργυρος κάμνει, εἰς τὴν σκέψιν του, ἄγαλμα προσκυνουμένου θεοῦ, τὴν ὑλικὴν ὑπεροχὴν τοῦ πλούτου. Ὅπως δὲ ἀκριβῶς διὰ τοὺς κοιλιοδούλους γίνεται θεὸς ἡ κοιλία των, τοιοῦτοτρόπως καὶ διὰ τοὺς φιλαργύρους ὁ χρυσὸς γίνεται θεὸς των.

3. Ἀπὸ αὐτὸ τὸ πάθος τῆς φιλαργυρίας, ὅπως ἔχει λεχθῇ, ὑποφέρουν ὅσοι δὲν ἔχουν πίστιν καὶ ἐλπίδα· αὐτοὺς θὰ ἡμποροῦσε κανεῖς, πολὺ λογικῶς, νὰ τοὺς ὀνομάσῃ εἰδωλολάτρας, διότι δὲν στηρίζουν πλέον τὰς ἐλπίδας των εἰς τὸν Θεόν, ἀλλ' εἰς βασιλικὰς εἰκόνας⁽¹⁾. Ὡστε λοιπὸν, ὅπως λέγει καὶ ἡ Γραφή, δὲν ὑπάρχει μεγαλύτερος παράνομος ἀπὸ τὸν φιλάργυρον· διότι ὁ φιλάργυρος καὶ τὴν ψυχὴν του ἀκόμα ἐκθέτει πρὸς πώλησιν διὰ τὸ χρῆμα; πολλοὶ δὲ ἀπέθανον πνευματικῶς διὰ τὸ χρῆμα. Παράδειγμα αἰώνιον ὁ Ἰούδας, ὁ ὁποῖος ἐξ αἰτίας τῆς φιλαργυρίας, ὅχι μόνον ἐξέπεσεν ἀπὸ τὸ Ἀποστολικὸν ἀξίωμα, ἀλλὰ κατέστη καὶ προδότης τοῦ Δεσπότου καί, εἰς τὸ τέλος, ἔχασε καὶ τὴν ζωὴν του καὶ τὴν ψυχὴν του, αὐτοκτονήσας δι' ἀγχόνης ἐξ ἀπελπισίας καὶ ἀπογνώσεως.

4. Ἡ φιλαργυρία λοιπὸν εἶναι λέπρα τῆς ψυχῆς· αὐτὸ ἔχει ἀποδειχθῇ καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν τοῦ Γιεζῆ, ὁ ὁποῖος προσεβλήθη ἀπὸ λέπραν, μόλις ἠγάπησε τὴν φιλαργυρίαν. Ἀκόμη ἡ φιλαργυρία εἶναι σκώληξ, ποὺ κατατρῶγει τὰ ὅσῃ τοῦ ἀνθρώπου μὲ τὴν μέριμναν τῶν χρημάτων καὶ τὴν ἀγρυπνίαν, πῶς νὰ κρύψῃ τὰ χρήματα.

Ἐκεῖνος ὅμως, ὁ ὁποῖος θέλει, μὲ εὐκολίαν τὴν κατανικᾷ, διότι ἡ φιλαργυρία δὲν εἶναι πάθος, ὀφειλόμενον εἰς τὴν φύσιν τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλὰ εἰς τὴν προαίρεσιν αὐτοῦ. Δι' αὐτὸν ἀκριβῶς τὸν λόγον καὶ ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος θὰ δυνηθῇ νὰ ἐνισχύσῃ τὴν πίστιν του εἰς τὸν Θεόν καὶ νὰ στηρίξῃ εἰς Αὐτὸν καὶ μόνον, χωρὶς νὰ διστάσῃ, τὴν ἐλπίδα του, εὐκόλως θὰ ἀποβάλῃ τὸ πάθος τῆς φιλαργυρίας καὶ θὰ σώσῃ τὸν ἑαυτὸν του ἀπὸ μέγιστον κίνδυνον.

5. Μακάριος καὶ εὐτυχὴς εἶναι ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος, κατὰ τὴν Ἀγίαν Γραφήν, εὐρέθη καθαρὸς ἀπὸ τὸ μίasma τῆς φιλαργυρίας καὶ δὲν ἐπεδίωξε νὰ ἀποκτήσῃ χρυσάφι⁽²⁾. Ὁ Ἀπόστολος Ἰάκωβος ἀπειλῶν τοὺς φιλαργύρους λέγει· «Ὁ χρυσὸς ὑμῶν καὶ ὁ ἄργυρος κατίωται, καὶ ὁ ἰὸς αὐτῶν εἰς μαρτύριον ὑμῶν ἔσται, καὶ φάγεται τὰς σάρκας ὑμῶν ὡς πῦρ» (Ἰακ. ε' 3).

1) Βασιλικὰ ζῶα (=βασιλικὰς εἰκόνας) ὀνομάζει ὁ Ἅγιος Ἀντίοχος κατὰ συνεκδοχὴν τὰ νομίσματα, διότι ἔφερον χαραγμένας τὰς εἰκόνας τῶν βασιλέων. Ἡ δὲ λέξις ζῶον σημαίνει καὶ εἰκὼν, μορφή, ζωγραφία.

2) «Μακάριος πλούσιος ὡς εὐρέθη ἄμωμος, καὶ ὡς ὀπίσω χρυσοῦ οὐκ ἐπορεύθη» (Σειράχ λδ' 8).

6. Τὰ ἴδια σχεδὸν λέγει καὶ ὁ Προφήτης Ἀββακούμ, ὅταν ἐλεηνολογῇ τοὺς φιλαργύρους· «Οὐαὶ ὁ πληθύνων ἑαυτῷ τὰ οὐκ ὄντα αὐτοῦ» (Ἀββακ. β' 6)· διότι πράγματι ἐκεῖνος, ποὺ συγκεντρώνει χρήματα, θησαυρίζει πράγματα, τὰ ὅποια ἐντὸς ὀλίγου, ὅταν ἀποθάνῃ, δὲν θὰ ἀνήκουν πλέον εἰς αὐτόν. Μὲ τοὺς δύο προηγουμένους ἄνδρας τῆς Ἀγίας Γραφῆς, τὸν Ἀπόστολον Ἰάκωβον καὶ τὸν Προφήτην Ἀββακούμ, συμφωνῶν καὶ ὁ Προφητὰναξ Δαβὶδ λέγει· «Ἴδου ἄνθρωπος, ὃς οὐκ ἔθετο τὸν Θεὸν βοηθὸν αὐτοῦ, ἀλλ' ἐπήλπισεν ἐπὶ τῷ πλήθει τοῦ πλούτου αὐτοῦ καὶ ἐνεδυναμώθη ἐπὶ τῇ ματαιότητι αὐτοῦ» (Ψαλμ. να', 9).

7. Ὡς ἀποφύγωμεν λοιπόν, ἀδελφοί μου, τὸ φοβερὸν αὐτὸ πάθος, ποὺ κάμνει τὸν ἄνθρωπον νὰ μὴ αἰσθάνεται συμπάθειαν, τοῦ ἐμπνέει μῖσος πρὸς τοὺς ἄλλους, τοῦ καταστρέφει ὅλας τὰς πρὸς τὸν Θεὸν ἐλπίδας καὶ εἶναι ἡ αἰτία ὅλων τῶν κακῶν. Ὡς ἀκούσωμεν τὸν Ἀπόστολον, ποὺ λέγει· «Ρίζα γὰρ πάντων τῶν κακῶν ἐστὶν ἡ φιλαργυρία» (Α' Τιμοθ. ζ' 10). Ὡς κλείσωμεν μέσα εἰς τὰ στήθη μας τὴν ἀγάπην πρὸς τὴν ἀκτημοσύνην ὑπακούοντες εἰς τὸν Σωτῆρα μας, ὁ ὁποῖος μᾶς παραγγέλλει· «Μὴ κτήσησθε χρυσόν, μηδὲ ἄργυρον, μηδὲ χαλκὸν εἰς τὰς ζώνας ὑμῶν» (Ματθ. ι' 9). Ἡ ἀκτημοσύνη, ἐπειδὴ εἶναι ἀπηλλαγμένη ἀπὸ τὴν ὕλην καὶ τὰς φροντίδας τῶν χρημάτων, καθιστᾷ τὸν ἀκτῆμονα πρόθυμον εἰς τὰς πνευματικὰς ἀσκήσεις καὶ ἐλαφρόν, καὶ τὸν ἀναβιβάζει εἰς τὸν οὐρανόν.

8. Δι' αὐτὸν ἀκριβῶς τὸν λόγον ὃς ἐμπιστευθῶμεν εἰς τὸν Θεὸν τὴν συντήρησιν τοῦ σώματος ἡμῶν· τοιοῦτοτρόπως ἀποδεικνύομεν, ὅτι ἐμπιστευόμεθα εἰς Ἐκεῖνον καὶ τὰς πνευματικὰς μας ἀνάγκας, διότι Αὐτὸς φροντίζει καὶ μεριμνᾷ δι' ἡμᾶς καὶ γνωρίζει ἀπὸ ποῖα πράγματα ἔχομεν ἀνάγκην, πρὶν ἡμεῖς τὸ ζητήσωμεν ἀπὸ Αὐτόν.

9. Ὁ Θεός, ὡς ἀπλοῦς κατὰ τὴν οὐσίαν, ἰδιαιτέρως ἀγαπᾷ τὴν ἀπλότητα καὶ ἐκείνους, ποὺ ζοῦν μὲ ἀπλότητα· δι' αὐτὸ καὶ πλουτίζει μὲ τὰ ἀγαθὰ Του τοὺς ἀπλοῦς καὶ ἀπλῶς διάγοντας. Ἐπὶ τοῦ ζητήματος αὐτοῦ ἀρκετὰς καὶ σημαντικὰς μαρτυρίας παρέχουν, εἰς τὴν Ἀγίαν Γραφήν, αἱ Παροιμίαι τοῦ Σολομῶντος. Ἴδου μερικαὶ ἀπὸ αὐτὰς· «Ὅς πορεύεται ἀπλῶς, πορεύεται πεποιθῶς» (Παρ. ι' 9). «Τοῦ πιστοῦ ὁλος ὁ κόσμος τῶν χρημάτων, τοῦ δὲ ἀπίστου οὐδὲ ὀβολός» (Παρ. ιζ' 6). «Εὐλογία Κυρίου ἐπὶ κεφαλὴν δικαίου» (Παρ. ι' 6). «Ψυχὴ εὐλογουμένη πᾶσα ἀπλῇ» (Παρ. ια' 25). «Ὁ δὲ σπείρων δικαιοσύνην λήψεται μισθὸν πιστόν» (Παρ. ια' 21). «Οὐ λιμοκτονήσει Κύριος ψυχὴν δικαίαν» (Παρ. ι' 3). «Ὁ πεποιθῶς ἐπὶ πλούτῳ, οὗτος πεσεῖται» (Παρ. ια' 28).

10. Ἐκτὸς ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς διδακτικοὺς λόγους τοῦ σοφοῦ Σολομῶντος, λίαν ἀξιόλογοι καὶ λίαν διδακτικοὶ εἶναι καὶ οἱ λόγοι ἐκεῖνοι ποὺ συναντῶμεν εἰς τοὺς Ψαλμούς· «Ἴδου οἱ ὀφθαλμοὶ Κυρίου ἐπὶ τοὺς φοβουμένους Αὐτόν, τοὺς ἐλπίζοντας ἐπὶ τὸ ἔλεος Αὐτοῦ· ρύσα-

σθαι ἐκ θανάτου τὰς ψυχὰς αὐτῶν καὶ διαθρέψαι αὐτοὺς ἐν λιμῶ» (Ψαλμ. λβ' 18—19) καὶ «Πλούσιοι ἐπτώχευσαν καὶ ἐπείνασαν οἱ δὲ ἐκζητοῦντες τὸν Κύριον οὐκ ἐλαττωθήσονται παντὸς ἀγαθοῦ» (Ψαλμ. λγ' 11). Σχετικῶς πάλιν εἰς ἄλλο σημεῖον τοῦ βιβλίου τῶν Ψαλμῶν ἀναγράφεται «Οὐκ εἶδον δίκαιον ἐγκαταλελειμμένον, οὐδὲ τὸ σπέρμα αὐτοῦ ζητοῦν ἄρτους» (Ψαλμ. λς' 25).

11. Ἀλλὰ καὶ ὁ ἴδιος ὁ φιλάνθρωπος ἡμῶν Δεσπότης μᾶς συμβουλεύει μὲ τὰς ἐξῆς χαρακτηριστικὰς φράσεις: «Ἐμβλέψατε εἰς τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ, ὅτι οὐ σπεύρουσιν, οὐδὲ θερίζουσιν, οὐδὲ συνάγουσιν εἰς ἀποθήκας, καὶ ὁ Πατὴρ ἡμῶν ὁ οὐράνιος τρέφει αὐτά· οὐχ ὑμεῖς μᾶλλον διαφέρετε αὐτῶν;» (Ματθ. ζ' 26)· ἀμέσως δὲ προσθέτει τὶ πρέπει νὰ κάμνωμεν· «Μὴ οὖν μεριμνήσητε λέγοντες, τί φάγωμεν, ἢ τί πίωμεν, ἢ τί περιβαλώμεθα· πάντα γὰρ ταῦτα τὰ ἔθνη ἐπιζητεῖ· οἶδε γὰρ ὁ Πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος ὅτι χρήζετε τούτων ἀπάντων· ζητεῖτε δὲ πρῶτον τὴν Βασιλείαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ καὶ ταῦτα πάντα προστεθήσεται ὑμῖν» (Ματθ. ζ' 31—33).

Β'. Τοῦ Ἁγίου Μαξίμου.

ΠΑΣ φιλάργυρος δι' εὐλαβείας τὴν ἀρετὴν ὑποκρινόμενος, ἐπεὶ δ' ἂν εὖρη τὴν ποθομένην ὕλην πορίσασθαι, τὸν τρόπον ἐξόμνυται καθ' ὃν μαθητὴς εἶναι τοῦ Λόγου τὸ πρὶν ἐνομίζετο.

Ἐρμηνεία

ΚΑΘΕ φιλάργυρος ὑποκρίνεται τὸν ἐνάρετον, παρουσιαζόμενος δὴθεν ὡς εὐλαβὴς εἰς τὰ μάτια τοῦ κόσμου· μόλις ὁμως κατορθώσῃ νὰ ἐξασφαλίσῃ τὰ χρήματα, τὰ ὁποῖα ποθεῖ διὰ τοὺς σκοπούς του, τότε ἀμέσως ἀπαρνεῖται τὸν τρόπον τὸν ὁποῖον μετεχειρίζετο πρότερον καὶ ἐκ τοῦ ὁποίου ἐθεωρεῖτο ὡς μαθητὴς τοῦ Λόγου.

Γ'. Ἐν τῷ Γεροντικῷ.

ΗΡΩΤΗΘΗ Γέρων τί ἐστὶ φιλαργυρία; καὶ ἀπεκρίθη· τὸ μὴ πιστεῦσαι τῷ Θεῷ, ὅτι ποιεῖταί σου φροντίδα, καὶ τὸ ἀπελπίσαι τῶν ἐπαγγελιῶν τοῦ Θεοῦ, καὶ τὸ φιλεῖν τὰς ἡδονάς.

Ἐρμηνεία

ΤΙ πράγμα εἶναι ἡ φιλαργυρία; ἠρώτησαν κάποτε ἓνα Γέροντα Ἀσκητὴν. Ἐκεῖνος τότε ἔδωκε τὴν ἐξῆς ἀπάντησιν:

—Φιλαργυρία εἶναι τὸ νὰ μὴ ἔχῃς ἐμπιστοσύνην εἰς τὸν Θεόν, ὅτι φροντίζει διὰ σέ· τὸ νὰ μὴ ἐλπίζῃς πλέον εἰς τὰς ὑποσχέσεις τοῦ Θεοῦ καὶ τὸ νὰ ἀγαπᾷς τὰς ἡδονάς.

ὑΠΟΘΕCΙC Δ΄

*Πόθεν ἢ εἰς Θεὸν ἀγάπη ἐγγίνεται, καὶ πῶς δείκνυται,
καὶ τίνα ἐργάζεται.*

*Ἀπὸ ποῦ ἀναπτύσσεται ἡ πρὸς Θεὸν ἀγάπη, πῶς ἐκφράζεται
καὶ ποῖα τὰ ἔργα της.*

Α΄. Τοῦ Ἀγίου Μάρκου.

Ι ΤΟΝ ΘΕΟΝ ἀγαπῶντες καθημέραν ἀποθνήσκουσι, τοὔτέστι πᾶσαν ἔννοιαν τῆς ἐνταῦθα ζωῆς ὑπερβαίνουσι, μηδὲν ἕτερον ἐννοοῦντες, ἢ μόνον πότε καταντήσωσιν εἰς τὴν τελείαν ἀγάπην τοῦ Χριστοῦ, ἣτις ἐστὶν ἐνδότερον ἀνοιγμα τῆς καρδίας, ὅπου πρόδρομος ὑπὲρ ἡμῶν εἰσῆλθεν Ἰησοῦς διὰ τοῦ Βαπτίσματος.

2. Τοῦτο ζητῶν παρὰ τὰς ἀρχάς ὁ Ἅγιος Παῦλος ἔλεγε· διώκω εἰ καὶ καταλάβω, ἐφ' ᾧ καὶ κατελήφθην· τοὔτέστι, ἵνα ἀγαπήσω, ὅσον ἠγαπήθην ὑπὸ Χριστοῦ. Μετὰ δὲ τὸ καταλαβεῖν ταύτην τὴν ἀγάπην, οὐκέτι οὐδὲν ἕτερον ἐννοεῖν κατεδέχετο· οὐ τὰ θλιβερά τούτου τοῦ σώματος, οὐ τὰ θαύματα τῆς κτίσεως, ἀλλὰ πᾶσαν σχεδὸν ἔννοιαν παρητεῖτο, μηδὲ πρὸς ὥραν τῆς τοῦ πνεύματος ἐνεργείας στερηθῆναι καταδεχόμενος.

3. Ἐφανεροποίησε δὲ ὅσα διὰ τὴν πνευματικὴν ἀγάπην παρητεῖτο καὶ φησί· τίς ἡμᾶς χωρίσει ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ; θλίψις ἢ στενοχωρία ἢ διωγμὸς ἢ λιμὸς ἢ γυμνότης ἢ κίνδυνος ἢ μάχαιρα; Καὶ πάλιν· πέπεισμαι, φησὶν, ὅτι οὔτε θάνατος οὔτε ζωή, οὔτε Ἄγγελοι οὔτε Ἀρχαὶ οὔτε Ἐξουσίαι οὔτε Δυνάμεις, οὔτε ἐνεστῶτα οὔτε μέλλοντα, οὔτε ὕψωμα οὔτε βάθος, οὔτε τις κτίσις ἑτέρα δυνήσεται ἡμᾶς χωρίσαι ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν· καθότι οὐδὲν τούτων ἐννοῶν ἠνείχετο, ἢ μόνον ἐκεῖ παραμένειν.

4. Πᾶν ὄῃμα Χριστοῦ, ἔλεον καὶ δικαιοσύνην καὶ σοφίαν ἐμφαίνει Θεοῦ, καὶ τὴν τούτων δύναμιν διὰ τῆς ἀκοῆς ἐμβάλλει τοῖς ἡδέως ἀκούουσιν· ὅθεν οἱ ἀνελεήμονες, καὶ ἄδικοι, ἀηδῶς ἀκούοντες, τὴν τοῦ Θεοῦ σοφίαν γινῶναι οὐκ ἠδυνήθησαν, ἀλλὰ καὶ λαλοῦντα ἐσταύρωσαν.

5. Καὶ ἡμεῖς οὖν ἴδωμεν εἰ ἡδέως αὐτοῦ ἀκούωμεν· αὐτὸς γὰρ εἶρηκεν· ὁ ἀγαπῶν με, τὰς ἐντολάς μου τηρήσει· καὶ ἀγαπηθήσεται ὑπὸ τοῦ Πατρὸς μου, καὶ ἐγὼ ἀγαπήσω αὐτὸν καὶ ἐμφανίσω αὐτῷ ἑμαυτόν· βλέπεις πῶς τὴν ἑαυτοῦ ἐμφάνειαν ταῖς ἐντολαῖς ἐνέκρυπεν;

6. Ὁ τῆς κατὰ Θεὸν προκοπῆς ἐπιέμενος ὀφείλει τὴν ἀρχὴν ταύτης ἐντεῦθεν ποιῆσθαι, ἀνεπίληστον καὶ ἀειμνημόνευτον· ἐν ἀδιαλείπτῳ μελέτῃ ἀναλογίζεσθαι σε χρὴ τὰς τοῦ Θεοῦ τοῦ φιλανθρώπου εἰς αὐτὸν γενομένας οἰκονομίας καὶ εὐεργεσίας ἐξ ἀρχῆς γενέσεως μέχρι τοῦ παρόντος, τὰς τε σωματικὰς καὶ τὰς πνευματικὰς, καὶ ταύτας πρὸ ὀφθαλμῶν τιθέμενον, ἐν αὐταῖς μελετᾷν καὶ ἀδολε-

σχεῖν, κατὰ τὸ εἰρημένον· μὴ ἐπιλανθάνου πάσας τὰς ἀνταποδόσεις αὐτοῦ· καὶ μὴ λήθῃ καλυπτόμενον ἢ ραθυμίας αἰτία ἀμνημονεῖν τῶν πολλῶν καὶ μεγάλων αὐτοῦ εὐεργεσιῶν· καὶ διὰ τοῦτο ἀνωφελῶς καὶ ἀχαρίστως παρέρχεσθαι τὸν ὑπόλοιπον χρόνον.

7. Αἱ γὰρ τοιαῦται ἀδιάλειπτοι μνημαὶ ὥς περ τι κέντρον νύττουςαι τὴν καρδίαν, κινουσιν αὐτὴν πάντοτε εἰς ἐξομολόγησιν, εἰς ταπείνωσιν, εἰς εὐχαριστίαν, μετὰ συντριμμένης ψυχῆς, εἰς πᾶσαν σπουδὴν ἀγαθῆν, καὶ ἀνταπόδοσιν τρόπων καὶ ἡθῶν χρηστῶν, καὶ πάσης τῆς κατὰ Θεὸν ἀρετῆς αἰεὶ μελετῶσαν εὐσυνειδήτῳ γνώμῃ τὸ προφητικὸν λόγιον· τί ἀνταποδώσω τῷ Κυρίῳ, περὶ πάντων, ὧν ἀνταπέδωκέ μοι·

8. Ὅταν γὰρ ἀναλογίσῃται ἡ ψυχὴ τὰς ἀπὸ γενέσεως εὐεργεσίας τοῦ φιλανθρώπου Θεοῦ, καὶ πόσων κινδύνων πολλάκις ἐρῶσθη, ἢ πόσοις κακοῖς ὑποπεσοῦσα, καὶ ἐν πλημμελείαις πολλάκις ὀλισθήσασα ἐκουσίως, οὐ παρεδόθη κατὰ τὸ δίκαιον κρῖμα τοῖς ἀπατήσασιν πνεύμασιν εἰς ἀπώλειαν καὶ θάνατον, ἀλλὰ μακροθύμως ὁ φιλάνθρωπος Δεσπότης παρορῶν τὰ πλημμελήματα, διεφύλαξεν ἐκδεχόμενος τὴν ἐπιστροφὴν αὐτῆς.

9. Καὶ τοῖς ἐχθροῖς, καὶ πονηροῖς πνεύμασιν ἐκουσίως διὰ τῶν παθῶν δουλεύσασαν, Αὐτὸς διέτρεφε, σκέπων καὶ παντοίως προνοούμενος, καὶ τέλος ἀγαθῷ νεύματι εἰς ὁδὸν σωτηρίας ὠδήγησε, καὶ φίλτρον ἀσκητικοῦ βίου τῇ καρδίᾳ ἐνέθηκε, καὶ μετὰ χαρᾶς τὸν κόσμον καὶ πᾶσαν αὐτοῦ τὴν ἀπάτην τῶν σαρκικῶν ἡδονῶν καταλιπεῖν ἐνεδυνάμωσε, καὶ Ἀγγελικῷ σχήματι τῆς ἀσκητικῆς τάξεως κατεκόσμησε, καὶ εὐχερῶς προσληφθῆναι παρὰ Ἀγίων Πατέρων ἐν συστήματι ἀδελφότητος παρεσκεύασε.

10. Τίς εὐσυνειδήτῳ ἔχων γνώμην, καὶ ταῦτα ἀναλογιζόμενος, οὐχὶ πάντοτε ἐν συντριμμῷ καρδίας διατελέσει, ἔχων τοσαῦτα ἐνέχυρα προλαβουσῶν εὐεργεσιῶν, μηδὲν ἀγαθὸν αὐτὸς πρότερον ἐργασάμενος; καὶ οὐχὶ πάντοτε βεβαίαν ἐλπίδα ἀναλάβῃ, τοῦτο βουλευσάμενος, ὅτι εἰ μηδὲν ἀγαθὸν μου ποιήσαντος, ἀλλὰ καὶ πολλὰ ἐνώπιον Αὐτοῦ ἁμαρτήσαντος, ἐν ἀκαθαρσίᾳ σαρκὸς καὶ ἄλλαις πολλαῖς κακίαις συλληφθέντος, οὐ κατὰ τὰς ἁμαρτίας ἐποίησεν, οὐδὲ κατὰ τὰς ἀνομίας ἀνταπέδωκεν; ἀλλὰ τοσαύτας δωρεάς, καὶ χάριτας εἰς σωτηρίαν ὤκονόμησεν· ἐὰν νῦν ὀλοτελῶς δῶ ἑμαυτὸν τοῦ λοιποῦ δουλεύειν αὐτῷ ἐν πάσῃ ἀγνῇ ἀναστροφῇ, καὶ ἀρετῶν κατορθώσει, πόσων ἀγαθῶν, καὶ πνευματικῶν χαρισμάτων ἀξιώσει, εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν δυναμῶν καὶ κατευοδῶν;

11. Διόπερ ὁ πάντοτε τοιοῦτον λογισμὸν σφῶν, καὶ μὴ ἐπιλανθανόμενος τῶν τοσούτων εὐεργεσιῶν, εὐκόλως πρὸς ἔπειξιν καὶ ἀγάπην Θεοῦ τὴν καρδίαν ἔχει κινουμένην, εἰς τὸ ἀνταποδοῦναι, κατὰ δύναμιν, πολιτείαν ἐνάρετον, καὶ πᾶσαν ἀσκήσιν ἀγαθῆν, καὶ ἐργασίαν δικαιοσύνης, πάντοτε πρόθυμος καὶ ἕτοιμος ὢν, τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ ποιεῖν, δυσωπούμενος ὑπὸ τῆς μνήμης τῶν τοσούτων καλῶν ὧν πέπονθε ὑπὸ τοῦ ἀγαθοῦ καὶ φιλανθρώπου Δεσπότη· καὶ αὐτομάτῳ τινὶ τρόπῳ, μᾶλλον δὲ συνεργείᾳ τῆς ἄνωθεν Χάριτος, εἰς ἀγάπην Θεοῦ καὶ πόθον πλείονα τὴν καρδίαν αἰεὶ τιτρωσκόμενος.

Ἐρμηνεία

ΕΚΕΙΝΟΙ, πὺ ἀγαποῦν τὸν Θεόν, καθημερινῶς ἀποθνήσκουσι· δηλαδὴ προσπαθοῦν νὰ ἀνυψωθοῦν ὑπεράνω τῶν ὄρων τῆς παρούσης ἐπιγείου ζωῆς. Οἱ τοιοῦτοι ἄνθρωποι τίποτε ἄλλο δὲν σκέπτονται, παρὰ μόνον πότε θὰ φθάσουν εἰς τὴν τελείαν καὶ ὠλοκληρωμένην ἀγάπην πρὸς τὸν Χριστόν, ἡ ὁποία εἶναι ἕνα βαθύτερον ἄνοιγμα τῆς καρδίας, εἰς τὸ ὁποῖον, διὰ τοῦ ἁγίου Βαπτίσματος, εἰσῆλ-

θεν ὁ Ἰησοῦς, προκειμένου νὰ τὴν προπαρασκευάσῃ διὰ τὸν ὑψηλὸν αὐτὸν καὶ θεῖον ἔρωτα.

2. Αὐτὸ ἐπιδιώκων, κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τοὺς ὄρους τῆς φυσικῆς ζωῆς, ὁ θεῖος Ἀπόστολος Παῦλος ἔλεγε: «Διώκω δὲ εἰ καὶ καταλάβω, ἐφ' ᾧ καὶ κατελήφθην» (Φιλιπ. γ' 12)· δηλαδή ἐπιδιώκω νὰ ἀγαπήσω τόσον τὸν Ἰησοῦν, ὅσον μὲ ἠγάπησεν Ἐκεῖνος. Τὴν κατάστασιν αὐτὴν τῆς απολύτου καὶ ἔξω παντὸς μέτρου ἀγάπης πρὸς τὸν Ἰησοῦν, τὴν ἐθεώρει ὡς τὸ ἰδανικώτερον πλήρωμα τῶν πόθων τῆς καρδίας του· δι' αὐτὸ καὶ μετὰ τὴν ἀπόλαυσιν τῆς ἀγάπης αὐτῆς, τίποτε ἄλλο πλέον δὲν ἐπεθύμει νὰ σκέπτεται καὶ νὰ ἐπιδιώκῃ· οὔτε αἱ θλίψεις τοῦ σώματος, οὔτε τὰ θαύματα τῆς κτίσεως ἠδύναντο νὰ τὸν ἀποσπάσουν ἀπὸ τὴν ὑψηλὴν αὐτὴν ἀγάπην· ἀπὸ ὅλας τὰς ἄλλας καταστάσεις εὐχαρίστως παρητεῖτο, ἀρκεῖ νὰ μὴ ἐστερεῖτο, οὔτε ἐπὶ μίαν ὥραν, τῆς γλυκυτάτης ἡδονῆς, ποὺ διεγείρει εἰς τὴν καρδίαν ἡ ἐπενέργεια τοῦ πνεύματος, ἐξ ἀφορμῆς τῆς παρουσίας τῆς ἀγάπης.

3. Πόσα δὲ πράγματα εἶχε τὴν δύναμιν νὰ περιφρονήσῃ, χάριν αὐτῆς τῆς πνευματικῆς ἀγάπης, μᾶς λέγει ὁ ἴδιος· «Τίς ἡμᾶς χωρίσει ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ; θλίψις ἢ στενοχωρία ἢ διωγμὸς ἢ λιμὸς ἢ γυμνότης ἢ κίνδυνος ἢ μάχαιρα»; (Ρωμ. η' 35). Καὶ καταλήγει μὲ τὴν μεγαλοπρεπῆ διαβεβαίωσιν: «Πέπεισμαι γάρ, ὅτι οὔτε θάνατος οὔτε ζωὴ, οὔτε Ἄγγελοι οὔτε Ἀρχαὶ οὔτε Δυνάμεις, οὔτε ἐνεστώτα οὔτε μέλλοντα, οὔτε ὕψωμα οὔτε βάθος, οὔτε τις κτίσις ἐτέρα δυνήσεται ἡμᾶς χωρίσαι ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ, τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν» (Ρωμ. η' 38—39). Τὰ ἔλεγε δὲ ὅλα αὐτά, διότι δὲν ἐπεθύμει ἡ σκέψις του νὰ αἰχμαλωτίζεται ἀπὸ τίποτε· ἤθελε πάντοτε νὰ σκέπτεται τὴν ἀγάπην πρὸς τὸν Χριστὸν καὶ μὲ αὐτὴν νὰ γεμίζῃ τὴν καρδιά του.

4. Κάθε λόγος, τὸν ὅποιον εἶπεν ὁ Χριστός, φανερῶνει τὴν εὐσπλαγχνίαν, τὴν δικαιοσύνην καὶ τὴν σοφίαν τοῦ Θεοῦ· καὶ ὅσοι προθύμως καὶ εὐχαρίστως ἀκούουν τοὺς λόγους αὐτοὺς, δέχονται εἰς τὴν καρδίαν των τὴν δύναμιν, ποὺ ἐγκρύπτουν· διὰ τοῦτο οἱ ἄσπλαγχοι καὶ ἄδικοι, ἐπειδὴ ἀκούουν μὲ δυσαρέσκειαν τοὺς λόγους αὐτοὺς τοῦ Χριστοῦ, δὲν ἠμπόρεσαν νὰ καταλάβουν τὴν σοφίαν τοῦ Θεοῦ· ὅχι δὲ μόνον αὐτό, ἀλλὰ καὶ ὅταν ἐδίδασκε ἐπὶ τῆς γῆς, τὸν ἐσταύρωσαν.

5. Ἄς ἴδωμεν λοιπὸν καὶ ἡμεῖς, ἐὰν ἀκούωμεν τὸν Κύριόν μας μὲ εὐχαρίστησιν, διότι Αὐτὸς ἔχει εἰπεῖ· «Ὁ ἔχων τὰς ἐντολάς μου καὶ τηρῶν αὐτάς, ἐκεῖνός ἐστιν ὁ ἀγαπῶν με· ὁ δὲ ἀγαπῶν με ἀγαπηθήσεται ὑπὸ τοῦ Πατρὸς μου, καὶ ἐγὼ ἀγαπήσω αὐτὸν καὶ ἐμφανίσω αὐτῷ ἑμαυτόν» (Ἰωάν. ιδ' 21). Βλέπεις πῶς τὴν φανέρωσίν του εἰς τὰς ψυχὰς μας, τὴν ἔκρυσεν μέσα εἰς τὰς ἐντολάς, ὥστε νὰ καθίσταται ἄξιός τῆς τοιαύτης θεωρίας μόνον ἐκεῖνος, ὅστις ἐκτελεῖ αὐτάς;

6. Αὐτός, ποὺ ἐπιθυμεῖ τὴν κατὰ Θεὸν προκοπὴν καὶ πρόοδον, πρέπει νὰ κάμῃ ἀρχὴν ἀπ' ἐδῶ· νὰ διατηρήσῃ δὲ τὴν ἀρχὴν αὐτὴν ἀ-

λησμόνητον καὶ νὰ τὴν ἐνθυμῇται διαρκῶς. Αὐταὶ δὲ εἶναι αἱ σκέψεις, ἀπὸ τὰς ὁποίας ἐπιβάλλεται νὰ ἀρχίσωμεν τὴν κατὰ Θεὸν προκοπὴν μας: Χριστιανέ μου, πρέπει διαρκῶς νὰ μελετᾷς καὶ νὰ σκέπτεσαι τὰς ἐκδηλώσεις τῆς μερίμνης τοῦ Θεοῦ πρὸς σὲ καὶ τὰς εὐεργεσίας ἀπὸ τὴν γέννησίν σου μέχρι σήμερα, καὶ αὐτὰς ποὺ ἀναφέρονται εἰς τὸ σῶμα σου, ἀλλὰ καὶ αὐτάς, ποὺ ἀναφέρονται εἰς τὸ πνεῦμα. Νὰ τὰς ἔχῃς διαρκῶς πρὸ ὀφθαλμῶν σου· μετὰ προσοχῆς νὰ τὰς μελετᾷς καὶ ὁ νοῦς σου διαρκῶς νὰ ὁμιλῇ δι' αὐτάς, συμφώνως πρὸς τὸ ρητὸν τῆς Ἀγίας Γραφῆς· «Μὴ ἐπιλανθάνου πάσας τὰς ἀνταποδόσεις αὐτοῦ» (Ψαλμ. ρβ' 2). Πρόσεξε, μήπως σὲ σκεπάσῃ ἡ λησμοσύνη ἢ σὲ κατανικήσῃ ἡ ὀκνηρία καὶ τοιουτοτρόπως ξεχάσῃς τὰς πολλὰς καὶ μεγάλας εὐεργεσίας τοῦ Θεοῦ, ὅποταν θὰ περάσῃς τὸν ὑπόλοιπον χρόνον τῆς ζωῆς σου ὡς ἀχάριστος καὶ ἄχρηστος.

7. Διότι ἡ συνεχὴς αὐτὴ ἀνάμνησις τῶν εὐεργεσιῶν τοῦ Θεοῦ ὁμοιάζει μὲ ξίφος, ποὺ κεντᾷ τὴν καρδίαν καὶ τὴν παρακινεῖ πάντοτε νὰ ἐξομολογῇται τὰ μεγαλεῖα τοῦ Θεοῦ, νὰ ταπεινώνεται, νὰ εὐχαριστῇ, μὲ συντετριμμένην ψυχὴν, τὸν Θεόν, νὰ κάμνῃ τὸ καλόν, νὰ συμπεριφέρεται μὲ καλοὺς τρόπους καὶ χριστιανικὰ ἥθη, νὰ ἐφαρμόζῃ ὅλας τὰς κατὰ Θεὸν ἀρετάς, καὶ νὰ μελετᾷ πάντοτε, μὲ βαθεῖαν ἐπίγνωσιν, τὸν λόγον τοῦ Προφήτου· «Τί ἀνταποδώσω τῷ Κυρίῳ, περὶ πάντων, ὧν ἀνταπέδωκέ μοι ;» (Ψαλμ. ριε' 3).

8. Διότι ὅταν ἡ ψυχὴ σκεφθῇ τὰς εὐεργεσίας τοῦ φιλανθρώπου Θεοῦ, ἀπὸ τότε ποὺ ὁ ἄνθρωπος ἐγεννήθη· ὅταν σκεφθῇ ἀπὸ πόσους κινδύνους διέφυγε πολλάκις ἢ πόσας φορὰς ὑπέπεσεν εἰς διάφορα κακά, καί, μὲ τὴν θέλησίν της, ὠλίσθησεν εἰς ἀρκετὰ σφάλματα, χωρὶς νὰ παραδοθῇ, ὅπως θὰ ἦτο τὸ δίκαιον, εἰς τὰ πονηρὰ πνεύματα, ποὺ τὴν ἐξηπάτησαν, διὰ νὰ καταστραφῇ ἢ νὰ ἀποθάνῃ πνευματικῶς· ἀλλὰ, ἀπ' ἐναντίας μάλιστα, ὁ φιλάνθρωπος Δεσπότης, παραβλέπων τὰ σφάλματα, τὴν διεφύλαξεν, ἀναμένων τὴν ἐπιστροφὴν της.

9. Ὅταν ἀκόμη ἡ ψυχὴ, σκεφθῇ, ὅτι, ὅταν εἶχε θεληματικὰ ὑποδουλωθῇ, διὰ τῶν παθῶν, εἰς τὰ ἐχθρικά καὶ πονηρὰ πνεύματα, ὁ Κύριος τὴν διέτρεφε, τὴν ἐσκέπαζε μὲ τὴν ἀγάπην Του καὶ παντοιοτρόπως ἐφρόντιζε δι' αὐτήν· ὅταν, τέλος, σκεφθῇ, ὅτι ὁ Θεός, δι' ἀγαθοῦ σημείου, τὴν ὠδήγησεν εἰς τὸν δρόμον τῆς σωτηρίας καὶ ἔβαλε μέσα εἰς τὴν καρδίαν της τὴν ἀγάπην πρὸς τὸν ἀσκητικὸν βίον καὶ τὴν ἐνίσχυσεν, ὥστε μετὰ χαρᾶς νὰ ἐγκαταλείψῃ τὸν κόσμον, τὴν ἀπάτην τῶν σαρκικῶν ἡδονῶν καὶ τὴν ἐστόλισε μὲ τὸ Ἀγγελικὸν σχῆμα τῆς ἀσκητικῆς ζωῆς, συνετέλεσε δὲ νὰ προσληφθῇ εὐκόλως ἀπὸ τοὺς Ἀγίους Πατέρας τῆς ἀδελφότητος.

10. Ὅταν κανεῖς τὰ σκεφθῇ ὅλα αὐτά, μὲ βαθεῖαν ἐπίγνωσιν καὶ μὲ εὐσυνειδησίαν, πῶς νὰ μὴ αἰσθανθῇ πάντοτε συντριβὴν καρδίας, συγκίνησιν, ἐφ' ὅσον ἔχει τόσας ἀποδείξεις ἀπὸ τὰς προηγηθεῖσας εὐεργεσίας τοῦ Θεοῦ; Πῶς, τότε, νὰ μὴ στηρίξῃ σταθερὰς ἐλπίδας

εἰς τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ, ὅστις τόσον φιλοστόργως ἐνδιεφέρετο περὶ αὐτοῦ, ἐνῶ ὁ ἴδιος κανὲν ἀγαθὸν δὲν εἶχε προηγουμένως ἐπιτελέσει, ἀλλὰ μάλιστα καὶ κατὰ πολὺ ἐνώπιον Αὐτοῦ ἡμάρτησε; Τοῦτο θὰ πρέπει νὰ σκεφθῇς, εὐλογημένε μου ἀδελφέ: ἐὰν ὁ Θεὸς «οὐ κατὰ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν ἐποίησεν ἡμῖν, οὐδὲ κατὰ τὰς ἀνομίας ἡμῶν ἀνταπέδωκεν ἡμῖν» (Ψαλμ. ρβ' 10), ἐὰν, ὅταν ἐγὼ ὅχι μόνον δὲν εἶχον ἐπιτύχει καμμίαν ἀγαθὴν πράξιν, ἀλλ' ἀπ' ἐναντίας εἶχον διαπράξει πολλὰς ἁμαρτίας ἐνώπιόν Του, συλληφθεὶς, ὑπὸ τῆς συνειδήσεως καὶ διὰ μολυσμὸν σαρκὸς καὶ δι' ἄλλα κακουργήματα καὶ ὅμως μὲ ἐπλούτισε μὲ τόσας ἀφθόνους δωρεὰς καὶ χάριτας, διὰ νὰ σωθῶ, τώρα λοιπόν, ἐφ' ὅσον ἀφιερωθῶ ἐξ ὁλοκλήρου εἰς Αὐτόν, διὰ νὰ τὸν δουλεύω μὲ ἀγνὴν ζωὴν καὶ μὲ τὴν πραγματοποιήσιν τῶν ἀρετῶν, πόσα πνευματικὰ ἀγαθὰ καὶ πόσα χαρίσματα δὲν θὰ μοῦ προσφέρῃ, ὁδηγῶν με καὶ ἐνισχύων με διὰ τὴν ἐπιτυχίαν παντὸς ἔργου ἀγαθοῦ;

11. Δι' αὐτὸ ἀκριβῶς ἐκεῖνος, ποὺ συνεχῶς διατηρεῖ τὴν σωτηριώδη αὐτὴν σκέψιν καὶ οὐδέποτε λησμονεῖ τὰς τόσας εὐεργεσίας τοῦ Θεοῦ, μὲ μεγάλην εὐκολίαν θὰ παρακινήσῃ τὴν καρδίαν του πρὸς τὴν ἐργασίαν τῆς ἀρετῆς καὶ τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ, ὥστε νὰ ἀνταποδώσῃ, ὅσον δύναται, τὰς εὐεργεσίας αὐτάς, μὲ μίαν ἐνάρετον ζωὴν καὶ τὴν συνεχῇ ἐξάσκῃσιν τοῦ ἀγαθοῦ, ἐργαζόμενος πάντοτε μὲ προθυμίαν τὴν δικαιοσύνην καὶ ἕτοιμος ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν νὰ ἐκτελέσῃ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ· ἡ ἀνάμνησις ὅλων αὐτῶν τῶν εὐεργεσιῶν, διὰ τῶν ὁποίων εὐηργετήθη ὑπὸ τοῦ φιλανθρώπου Δεσπότη, θὰ τὸν ἐνοχλῇ καὶ θὰ τὸν προτρέπῃ συνεχῶς εἰς τὸ δύσκολον ἔργον τῆς ἀρετῆς. Τοιουτοτρόπως αὐθορμήτως, ἢ μᾶλλον μὲ τὴν βοήθειαν τῆς θείας Χάριτος, ἡ καρδία καθημερινῶς θὰ καταθέλγεται καὶ θὰ ἀλλοιοῦται ἀπὸ τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν πρὸς Αὐτὸν ἀγάπην.

Β', Τοῦ Ἀγίου Διαδόχου.

Ο ΥΔΕΙΣ δύναται ἀγαπήσαι τὸν Θεὸν ἐν αἰσθήσει καρδίας, μὴ πρότερον φοβηθεὶς ἐν ὅλῃ καρδίᾳ· διὰ γὰρ τῆς ἐνεργείας τοῦ φόβου ἀγνιζομένη καὶ ἀπαλυνομένη ὥσπερ ἡ ψυχὴ, εἰς ἀγάπην ἐνεργουμένην ἔρχεται· οὐ καὶν δέ τις εἰς φόβον ἔλθῃ ὅλως τοῦ Θεοῦ τῷ εἰρημένῳ τρόπῳ, εἰμὴ πασῶν τῶν βιοτικῶν ἔξω γένηται φροντίδων.

2. Ὅτε γὰρ ἐν ἡσυχίᾳ πολλῇ καὶ ἀμεριμνίᾳ γένηται ὁ νοῦς, τότε ὁχλεῖ αὐτῷ ὁ φόβος τοῦ Θεοῦ, καθαρίζων αὐτὸν ἐν αἰσθήσει πολλῇ ἀπὸ πάσης γεώδους παχύτητος, ἵν' οὕτως αὐτὸν εἰς πολλὴν ἀγάπην ἀγάγῃ τῆς ἀγαθότητος τοῦ Θεοῦ· ὥστε ὁ μὲν φόβος τῶν ἔτι καθαριζομένων ἐστὶ, μετὰ μεσότητος ἀγάπης, ἡ δὲ τελεία ἀγάπη τῶν ἤδη καθαρισθέντων ἐστὶν ἐν οἷς οὐκ ἔστι λοιπὸν φόβος· ἡ γὰρ τελεία ἀγάπη, φησὶν, ἔξω βάλλει τὸν φόβον.

3. Ἀμφότερα δὲ Δικαίων ἐστὶ μόνων, οἵτινες ἐνεργεῖα τοῦ Ἀγίου Πνεύματος τὰς ἀρετὰς κατεργάζονται· καὶ διὰ τοῦτο, ποὺ μὲν λέγει ἡ Γραφή· φοβήθητε τὸν Κύριον πάντες οἱ Ἅγιοι αὐτοῦ· ποὺ δέ, ἀγαπήσατε τὸν Κύριον πάντες οἱ Ὅσοι αὐτοῦ· ἵνα μάθωμεν σαφῶς ὅτι τῶν μὲν ἔτι καθαριζομένων Δικαίων ἐστὶν ὁ φόβος μετὰ μεσότητος ἀγάπης, ὡς εἴρηται· τῶν δὲ καθαρισθέντων, ἡ τελεία ἀ-

γάπη, ἐν οἷς οὐκ ἔστιν ἔννοια φόβου τινός, ἀλλ' ἔκκαυσις ἀπανστος, καὶ πόθος ψυχῆς πρὸς τὸν Θεὸν διὰ τῆς ἐνεργείας τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, κατὰ τὸν λέγοντα· ἐκολλήθη ἡ ψυχὴ μου ὀπίσω σου, ἐμοῦ δὲ ἀντελάβετο ἡ δεξιὰ σου.

4. Ὡσπερ τὰ συμβαίνοντα τῷ σώματι τραύματα, ὅταν μὲν κεχερσωκότα, ὥσπερ ἡ, καὶ ἀνεπιμέλητα, τοῦ προσαγομένου αὐτοῖς φαρμάκου ὑπὸ τῶν ἱατρῶν οὐκ αἰσθάνεται, καθαρθέντα δέ, τῆς ἱατρείας αἰσθάνεται τοῦ φαρμάκου, εἰς ἴασιν ταχεῖαν ἐντεῦθεν ἐρχόμενα, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ἡ ψυχὴ, ἕως μὲν ἀνεπιμέλητός ἐστι, καὶ ὑπὸ τῆς λέπρας τῆς φιληδονίας ὅλη κεκάλυπται, τοῦ εἰς Θεὸν φόβου οὐ δύναται αἰσθάνεσθαι, ἅν ἀπαύστως αὐτῇ τις τὸ φοβερὸν καὶ δυνατὸν καταγγέλλῃ τοῦ Θεοῦ.

5. Ἐπειδὴν δὲ ἄρξεται καθαίρεσθαι διὰ τῆς πολλῆς προσοχῆς, τότε ὡς φαρμάκου τινός ὄντος τῆς ζωῆς τοῦ θείου φόβου, αἰσθάνεται, καίοντος αὐτὴν ὥσπερ τῇ ἐνεργείᾳ τῶν ἐλέγχων, ἐν πυρὶ ἀπαθείας. Ὅθεν κατὰ μέρος λοιπὸν καθαριζόμενη, εἰς τὸ τέλειον τοῦ καθαρισμοῦ φθάνει, τοσοῦτον τῇ ἀγάπῃ προστιθείσα, ὅσον ἐλαττοῦται τῷ φόβῳ· ἢ οὕτως εἰς τὴν τελείαν ἀγάπην φθάσῃ, ἐν ᾗ φόβος οὐκ ἔστιν, ἀλλὰ πᾶσα ἀπάθεια διὰ δόξης ἐνεργουμένη Θεοῦ. Ἔστω οὖν ἡμῖν εἰς καύχημα καυχημάτων ἀπανστον, πρῶτον μὲν ὁ φόβος τοῦ Θεοῦ, λοιπὸν δὲ ἡ ἀγάπη, τὸ πλήρωμα τοῦ Νόμου τῆς ἐν Χριστῷ τελειότητος.

6. Ὁ ἑαυτὸν φιλῶν, τὸν Θεὸν ἀγαπᾶν οὐ δύναται· ὁ δὲ ἑαυτὸν μὴ φιλῶν ἐνεκεν τοῦ ὑπερβάλλοντος πλούτου τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ, οὗτος τὸν Θεὸν ἀγαπᾷ· διόπερ ὁ τοιοῦτος οὐ τὴν ἑαυτοῦ δόξαν ἀγαπᾷ, ἢ ζητεῖ ποτέ, ἀλλὰ τὴν τοῦ Θεοῦ· ὁ γὰρ ἑαυτὸν φιλῶν, τὴν ἑαυτοῦ δόξαν ζητεῖ· ὁ δὲ τὸν Θεὸν φιλῶν, τὴν τοῦ ποιήσαντος αὐτὸν δόξαν ζητεῖ καὶ ἀγαπᾷ.

7. Ψυχῆς γὰρ αἰσθητικῆς καὶ θεοφιλοῦς ἴδιον, τὴν μὲν δόξαν αἰεὶ ζητεῖν τοῦ Θεοῦ ἐν πάσαις αἷς ποιεῖ ἐντολαῖς, ἐπὶ δὲ τῇ ἑαυτῆς ταπεινώσει τέρπεσθαι· ὅτι τῷ μὲν Θεῷ δόξα διὰ μεγαλωσύνης πρέπει· τῷ δὲ ἀνθρώπῳ ταπείνωσις· ἵνα δι' αὐτῆς οἰκαιωθῶμεν τῷ Θεῷ· ὅπερ ἐὰν ποιῶμεν καὶ ἡμεῖς, κατὰ τὸν Ἁγίον Ἰωάννην τὸν Βαπτιστὴν, χαίροντες τῇ δόξῃ τοῦ Χριστοῦ, ἀπαύστως λέγειν ἀρξώμεθα· ἐκεῖνον δεῖ ὑποῦσθαι, ἡμᾶς δὲ ἐλαττοῦσθαι.

8. Οἶδα ἐγὼ τίνα τοσοῦτον τὸν Θεὸν ἀγαπῶντα, καὶ ἔτι πενθοῦντα ὅτι οὐ καθὼς λέγει ἀγαπᾷ, ὥστε ἀπαύστως αὐτοῦ τὴν εὐχὴν ἐν τοιαύτῃ εἶναι θερμῇ ἐπιθυμία τινί, ὥς τὸν μὲν Θεὸν ἐν αὐτῷ δοξάζεσθαι, ἑαυτὸν δὲ οὔτε οἶδεν ὅπερ ἔστιν, οὐδὲ ἐν ἑαυτοῖς τοῖς ἐπαίνοις τῶν λόγων· τῇ γὰρ πολλῇ ἐπιθυμίᾳ τῆς ταπεινώσεως τὴν ἑαυτοῦ οὐκ ἔννοεῖ ἀξίαν.

9. Ἀλλὰ λειτουργεῖ μὲν τῷ Θεῷ, ὡς νόμος Ἱερεῦσι, πολλῇ δέ τινι τῆς φιλοθείας διαθέσει, κλέπτει ἑαυτοῦ τὴν μνήμην τῆς ἀξίας, ἐν τῷ βάθει πον τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ, τὸ ἐκ ταύτης ἐναποκρύπτων καύχημα ἐν πνεύματι ταπεινώσεως, ἵνα παῖς τις ἀχρεῖος παρ' ἑαυτῷ διὰ παντὸς τῇ διανοίᾳ φαίνεται, ὡς ἀλλότριος ὢν τῆς ἑαυτοῦ ἀξίας, τῇ ἐπιθυμίᾳ τῆς ταπεινώσεως, ὅπερ δὴ καὶ ἡμᾶς ποιοῦντας, πᾶσαν τιμὴν ἀποφεύγειν καὶ δόξαν δεῖ, διὰ τὸ ὑπερβάλλον τοῦ πλούτου τῆς ἀγάπης τοῦ ὄντος ἡμᾶς ἀγαπῶντος Κυρίου.

10. Ὁ ἐν αἰσθήσει καρδίας ἀγαπῶν τὸν Θεόν, ἐκεῖνος ἔγνωσται ὑπ' Αὐτοῦ· ὅσον γὰρ τις ἐν αἰσθήσει τῆς ψυχῆς παραδέχεται τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ, τοσοῦτον γίνεται ἐν τῇ ἀγάπῃ τοῦ Θεοῦ· διὸ λοιπὸν τοῦ φωτισμοῦ τῆς γνώσεως ἐν ἔρωτί τινι σφοδρῷ ὁ τοιοῦτος ὑπάρχει, ἄχρως ἂν αὐτῆς τῆς τῶν ὁστέων αἰσθήσεως αἰσθηται, οὐκέτι εἰδὼς ἑαυτόν, ἀλλ' ὅλως ὑπὸ τῆς ἀγάπης ἡλλοιωμένος τοῦ Θεοῦ.

11. Ὁ τοιοῦτος δέ, καὶ πάρεστιν ἐν τῷ βίῳ, καὶ οὐκ ἔστιν ἐν τῷ βίῳ· ἔτι γὰρ ἐνδημῶν τῷ ἑαυτοῦ σώματι, ἐκδημεῖ διὰ τῆς ἀγάπης τῇ κινήσει τῆς ψυχῆς ἀπαύστως πρὸς τὸν Θεόν· ἀνενδότης γὰρ λοιπὸν διὰ τῆς ἀγάπης τὴν καρδίαν καίόμενος, ἀνάγκη τινὶ πόθου κεκόλληται τῷ Θεῷ, ὡς ἐκστὰς ἅπαξ τῆς ἑαυτοῦ φιλίας,

τῇ ἀγάπῃ τοῦ Θεοῦ εἴτε γὰρ ἐξέστημεν, φησί, τῷ Θεῷ εἴτε σωφρονοῦμεν ὑμῖν.

12. Ὄταν ἄρξηται τις αἰσθάνεσθαι πλουσίως τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ, τότε ἄρχεται ἐν αἰσθήσει πνεύματος καὶ τὸν πλησίον ἀγαπᾶν· αὕτη γὰρ ἐστὶν ἡ ἀγάπη, περὶ ἧς πᾶσαι αἱ γραφαὶ διαλέγονται· ἡ γὰρ κατὰ σάρκα φιλία εὐχερῶς ἄγαν διαλύεται, βραχείας τινὸς εὐρεθείσης αἰτίας· αἰσθήσει γὰρ οὐ δέδεται πνεύματος.

13. Διὰ τοῦτο γοῦν κἂν συμβῇ τινα παροξυσμὸν γενέσθαι ἐπὶ τῆς ἐνεργουμένης ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ψυχῆς, οὐ λύεται παρ' αὐτῇ ὁ δεσμὸς τῆς ἀγάπης· τῇ γὰρ θέρμῃ τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ ἀναζωπυροῦσα ἑαυτήν, εὐθέως εἰς τὸ ἀγαθὸν ἐπανακαλεῖται θάπτον, καὶ μετὰ πολλῆς χαρᾶς τὴν τοῦ πλησίον ἀγάπην, κἂν μεγάλως ὑπ' αὐτοῦ, ἢ καθύβριστα, ἢ ἐξημίωται· ἐν γὰρ τῇ γλυκύτητι τοῦ Θεοῦ, τὸ πικρὸν πάντως ἀναλίσκεται τῆς ἔριδος καὶ τῆς μάχης.

14. Ὡς περ πρὸς τὰ φαινόμενα ἡμῖν καλὰ, βιαίως πως αἱ τοῦ σώματος προτρέπονται αἰσθήσεις, οὕτω πρὸς τὰ ἀόρατα ἡμᾶς ἀγαθὰ, ἡ τοῦ νοῦ εἴωθε χειραγωγεῖν αἰσθήσεις, ὅταν τῆς θείας γεύσῃται χρηστότητος· ἕκαστον γὰρ τῆς οἰκείας συγγενείας πάντως ὁρέγεται, ἡ μὲν ψυχὴ, ὡς ἀσώματος, τῶν οὐρανίων καλῶν· τὸ δὲ σῶμα, ὡς χοῦς, ἐπιγείου τροφῆς· εἴπερ οὖν τὴν ὅλην τοῖς πόνοις λεπτύνομεν, τῆς αὐτοῦ αἰσθήσεως ἀπλανῶς εἰς πείραν ἐλευσόμεθα.

15. Μίαν μὲν εἶναι αἰσθήσιν φυσικὴν τῆς ψυχῆς, αὐτὴ ἡ τῆς ἁγίας γνώσεως ἐνέργεια ἡμᾶς ἐκδιδάσκει· εἰς δύο λοιπὸν ἐνεργείας διαιρουμένην, διὰ τὴν παρακοὴν τοῦ Ἀδάμ, μίαν δὲ ἡλικὴν τὴν ἐκ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος αὐτῇ ἐγγινόμενην, ἣν τινα οὐδεὶς δύναται γνῶναι, εἰμὴ μόνοι οἱ τῶν τοῦ βίου καλῶν διὰ τὴν ἐλπίδα τῶν μελλόντων ἀγαθῶν ἡδέως ἀπαλλαττόμενοι, καὶ πᾶσαν τὴν τῶν σωματικῶν αἰσθήσεων ὄρεξιν, διὰ τῆς ἐγκρατείας καταμαραίνοντες.

16. Ἐπὶ γὰρ τούτων μόνον εὐρώστως ὁ νοῦς διὰ τὴν ἀμεριμνίαν κινούμενος, τῆς θείας ἀρόγῃως αἰσθάνεσθαι χρηστότητος δύναται· ὅθεν καὶ τῷ σώματι τότε κατὰ τὸ μέτρον τῆς ἑαυτοῦ προκοπῆς, τῆς οἰκείας χαρᾶς μεταδίδωσιν, ἀπειρῶ τινὶ λόγῳ ἀγαλλιώμενος τῇ ἀγάπῃ τῆς ἐξομολογήσεως· ἐπ' αὐτῷ γὰρ, φησιν, ἤλπισεν ἡ καρδίᾳ μου, καὶ ἐφοβήθην καὶ ἀνέθαλεν ἡ σὰρξ μου, καὶ ἐκ θελήματός μου ἐξομολογήσομαι αὐτῷ· ἡ γὰρ τότε ἐγγινόμενη ὄντως χαρὰ τῇ ψυχῇ καὶ τῷ σώματι, ὑπόμνησίς ἐστιν ἀπλανῆς τῆς ἀφθάρτου βιότητος.

17. Ὁ ἀγαπῶν τὸν Θεόν, καὶ πιστεύων γνησίως, καὶ τὰ ἔργα τῆς πίστεως γνησίως ἐπιτελεῖ· ὁ δὲ πιστεύων μόνον καὶ μὴ ὢν ἐν τῇ ἀγάπῃ, οὐδὲ αὐτὴν τὴν πίστιν, ἣν δοκεῖ ἔχειν, ἔχει· ἐλαφρότητι γὰρ πιστεύει νοός, ὡς ὑπὸ τοῦ βάρους τῆς δόξης τῆς ἀγάπης μὴ ἐνεργουμένης· πίστις οὖν δι' ἀγάπης ἐνεργουμένη, τὸ μέγα τῶν ἀρετῶν.

18. Οὐδεὶς δύναται ἡ ἀγαπᾶν, ἢ πιστεύειν γνησίως, εἰ ἑαυτὸν ἔχει κατήγορον· ὅταν γὰρ ἡ συνείδησις ἡμῶν ἑαυτὴν τοῖς ἐλέγχοις ταράττῃ, οὐκέτι τῆς ὁσμῆς τῶν ὑπερκοσμίων ἀγαθῶν παραχωρεῖται αἰσθάνεσθαι, ἀλλ' εὐθὺς εἰς ἀμβολίας μερίζεται· θερμῇ μὲν κινήσει διὰ τὴν προλαβοῦσαν πείραν τῆς πίστεως ὁρεγόμενος, μηκέτι δὲ αὐτὴν ἐπιλαβέσθαι ἐν αἰσθήσει τῆς καρδίας διὰ τῆς ἀγάπης δυνάμενος, διὰ τοὺς νυγμούς, ὡς ἔφην, τῆς ἐλεγχούσης συνειδήσεως· πλὴν καθαρῶς ἑαυτοὺς θερμοτέρῳ προσοχῇ, μετὰ πλείονος πείρας, ἐν Θεῷ τοῦ ποτινομένου τευξόμεθα.

19. Δύο ἡμῖν καλὰ ἡ ἁγία Χάρις διὰ τοῦ Βαπτίσματος καὶ τῆς ἀναγεννήσεως περιποιεῖται, ὧν τὸ ἐν ἀπειρῶς τοῦ ἐνὸς ὑπερέχει· ἀλλὰ τὸ μὲν ἐν εὐθείᾳ χαρίζεται· ἀνακαινίζει γὰρ ἡμᾶς ἐν αὐτῷ τῷ ὕδατι, καὶ πᾶσας τὰς γραμμὰς τῆς ψυχῆς, τοῦτέστι τὸ κατ' εἰκόνα λαμπρύνει, πᾶσαν τὴν ὑψίδα τῆς ἁμαρτίας ἐξ ἡμῶν ἀπονίπτουσα· τὸ δὲ ἐν ἐκδέχεται ἵνα σὺν ἡμῖν ἐργάσῃται, ὅπερ ἐστὶ τὸ καθ' ὁμοίωσιν.

20. Ὄταν οὖν ἄρξηται ὁ νοῦς ἐν πολλῇ αἰσθήσει γεύεσθαι τῆς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος χρηστότητος, τότε ὀφείλομεν εἰδέναι ὅτι ἄρχεται ἡ Χάρις ὥς περ ἐπι-

ζωγραφεῖν εἰς τὸ κατ' εἰκόνα καὶ καθ' ὁμοίωσιν· ὃν γὰρ τρόπον οἱ ζωγράφοι, πρῶτον μὲν ἐνὶ χρώματι διαγράφουσι τὸ σχῆμα τοῦ ἀνθρώπου, χροιά δὲ τὴν χροιάν ἐπανθίζοντες κατ' ὀλίγον, οὕτω τὸ τοῦ ὁμοιογραφομένου ἄχρι καὶ τῶν τριχῶν ἀποσφύζουσιν εἶδος. Οὕτω καὶ ἡ Χάρις τοῦ Θεοῦ, πρῶτον μὲν διὰ τοῦ Βαπτίσματος, εἰς ὃπερ ἦν ὅτε ἐγένετο ὁ ἀνθρώπος ῥυθμίζει τὸ κατ' εἰκόνα.

21. Ὅτε δὲ ἡμᾶς ἴδῃ ἐκ πάσης προθέσεως ἐπιθυμοῦντας τοῦ κάλλους τῆς ὁμοιώσεως, καὶ ἐστῶτας γυμνοὺς τε καὶ ἀπτοήτους εἰς τὸ ταύτης ἐργαστήριον, τότε ἀρετῇ τὴν ἀρετὴν ἐπανθίζουσα, καὶ ἀπὸ δόξης εἰς δόξαν τὸ τῆς ψυχῆς εἶδος ἀναφέρονσα, τὸν χαρακτῆρα τῆς ὁμοιώσεως ἑαυτῇ περιποιεῖ· ὥστε οὖν, ἡ μὲν αἰσθησις δηλοῖ ἡμᾶς μορφοῦσθαι τὸ κατ' ὁμοίωσιν, τὸ δὲ τέλειον τῆς ὁμοιώσεως, ἐκ τοῦ φωτισμοῦ γνωσόμεθα.

22. Πάσας μὲν γὰρ τὰς ἀρετὰς διὰ τῆς αἰσθήσεως ὁ νοῦς κατὰ μέτρον τι καὶ ῥυθμὸν ἀρῶντον προκόπτων ἀπολαμβάνει· τὴν δὲ πνευματικὴν ἀγάπην, οὐ δύναται τις κτήσασθαι, εἰ μὴ ἐν πάσῃ πληροφορίᾳ φωτισθῇ παρὰ τοῦ Πνεύματος τοῦ Ἁγίου· ἐὰν γὰρ μὴ τελείως τὸ κατ' ὁμοίωσιν διὰ τοῦ θείου φωτὸς ἀπολαύῃ ὁ νοῦς, πάσας μὲν τὰς ἄλλας ἀρετὰς, σχεδὸν ἔχειν δύναται· τῆς δὲ τελείας ἀγάπης, ἔτι ἄμοιρος μένει· ὅταν γὰρ ὁμοιωθῇ τῇ τοῦ Θεοῦ ἀρετῇ, ὡς χωρεῖ δὲ ἀνθρώπος λέγω ὁμοιωθῆναι Θεῷ, τότε καὶ τῆς θείας ἀγάπης φέρει τὴν ὁμοίωσιν.

23. Ὡς γὰρ ἐπὶ τῶν ὁμοιογραφομένων, τὸ ἀνθηρότερον ὅλων τῶν χρωμάτων χρῶμα, προστεθὲν τῇ εἰκόνι ἄχρι καὶ τοῦ μειδιάσαι ἀποσφύζει τὴν τοῦ ὁμοιογραφομένου ὁμοιότητα, οὕτω καὶ ἐπὶ τῶν εἰς τὴν θείαν ὁμοίωσιν παρὰ τῆς θείας Χάριτος ἀναζωγραφουμένων ὁ φωτισμὸς τῆς ἀγάπης προστιθείς, εἰς τὴν τοῦ κατ' ὁμοίωσιν εὐτρέπειαν, ὁλοκλήρως εἶναι δηλοῖ τὸ κατ' εἰκόνα· οὔτε γὰρ ἀπάθειαν ἄλλη ἀρετὴ δύναται περιποιῆσαι τῇ ψυχῇ, εἰμὴ ἀγάπη μόνη· πλήρωμα γὰρ Νόμου, ἡ ἀγάπη.

24. Ὡστε οὖν ἀνακαινοῦται μὲν ἡμέρᾳ τῇ ἡμέρᾳ ὁ ἔσω ἡμῶν ἀνθρώπος ἐν τῇ γεύσει τῆς ἀγάπης, πληροῦται δὲ ἐν τῇ αὐτῆς τελειότητι.

25. Γεύει μὲν τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ἐν ἀρχαῖς τῆς προκοπῆς, εἴπερ θερμῶς ἐργασθῶμεν τῆς ἀρετῆς τοῦ Θεοῦ, τὴν ψυχὴν ἐν πάσῃ αἰσθήσει, καὶ πληροφορίᾳ τῆς Χάριτος τοῦ Θεοῦ, ἵνα ἔχῃ ὁ νοῦς ἐν ἀκριβεῖ ἐπιγνώσει τὸ τέλειον ἐπαθλον τῶν φιλοθέων πόνων· κρύπτει δὲ λοιπὸν ἐπὶ πολὺ τὴν τοῦ ζωοποιοῦ τοῦδε δώρου πολυτέλειαν, ἵνα κἂν πάσας τὰς ἀρετὰς κατεργαζώμεθα, μηδὲν ὅλως ἑαυτοὺς ὑπονοῶμεν εἶναι, διὰ τὸ μηδέπω ὥσπερ εἰς ἔξιν ἔχειν τὴν μακαρίαν ἀγάπην.

26. Οὕτως οὖν τότε πλέον ὁ τοῦ μίσους δαίμων, ταῖς ψυχῶν ἀγωνιζομένων ψυχαῖς διοχλεῖ, ὥστε καὶ αὐτοὺς τοὺς ἀγαπῶντας αὐτοὺς πρὸς μῖσος διαβάλλειν, καὶ ἄχρι σχεδὸν τοῦ φιλήματος φέρειν τὴν φθοροποιὸν τοῦ μίσους ἐνέργειαν· ὅθιεν πλέον ἀλγύνεται ἡ ψυχὴ, φέρουσα μὲν τὴν μνήμην τῆς πνευματικῆς ἀγάπης, μὴ δυναμένη δὲ αὐτὴν ἐν αἰσθήσει κτήσασθαι, διὰ τὴν τῶν τελειοτάτων πόνων ὑστέρησιν.

27. Χρεῖα οὖν ἐκ βίας αὐτὴν τέως κατεργάζεσθαι, ἵνα καὶ εἰς τὴν γεῦσιν αὐτῆς ἐν πάσῃ αἰσθήσει καὶ πληροφορίᾳ καταφθάσωμεν· τὸ γὰρ τέλειον αὐτῆς, οὐδεὶς ἐν τῇ σαρκὶ ὧν ταύτῃ δύναται κτήσασθαι, εἰμὴ μόνοι οἱ ἄχρι μαρτυρίου καὶ τελείας ἀνθομολογήσεως ἐλθόντες Ἅγιοι· ἐπεὶ ὁ τούτου τυχὼν ἀλλάσσεται ὅλος καὶ οὔτε τροφῆς εὐχερῶς ὀρέγεται.

28. Τῷ γὰρ ὑπὸ τῆς θείας ἀγάπης διηνεκῶς τρεφομένῳ ποία ἔσται ἐπιθυμία τῶν ἐν τῷ κόσμῳ καλῶν; Διὰ τοῦτο ὁ σοφώτατος Παῦλος, τὸ μέγα δοχεῖον τῆς γνώσεως, τὴν μέλλουσαν τρυφὴν τῶν Δικαίων, ἐκ τῆς αὐτοῦ πληροφορίας ἡμῖν εὐαγγελιζόμενος, οὕτω λέγει· «Οὐκ ἔστιν ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ βρωσὶς καὶ πόσις· ἀλλὰ δικαιοσύνη, καὶ εἰρήνη καὶ χαρὰ ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ»· ἅτινα ἔστιν ὁ καρπὸς τῆς τελείας ἀγάπης.

29. Ὡστε οὖν γεύεσθαι μὲν αὐτῆς ἐντεῦθεν συνεχῶς οἱ εἰς τὴν τελειότητα

προκόπτοντες δύνανται· τελείως δὲ αὐτὴν οὐδεὶς δύναται κτήσασθαι, εἰμὴ καταποθῇ τελείως τὸ θνητὸν ὑπὸ τῆς ζωῆς.

30. Διηγῆσατό μοι τις τῶν ἀπλήστῳ τινὶ γνώμῃ ἀγαπώντων τὸν Θεόν, ὅτι ἐπιθυμήσαντί μοι γνωστῶς γνῶναι τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ, παρέσχε τοῦτο ὁ ἀγαθὸς ἐν αἰσθήσει, καὶ πληροφορίᾳ, καὶ τοσοῦτον, φησί, τῆς τοιαύτης ἐνεργείας ἡσθόμην, ὥστε ἐπείγεσθαι μὲν τότε τὴν ψυχὴν μετὰ ἀνεκλαλήτου τινὸς χαρᾶς καὶ ἀγάπης ἐκβῆναι τοῦ σώματος καὶ ἀπελθεῖν πρὸς τὸν Κύριον, ἀγνοεῖν δὲ ὥσπερ τῆς προσκαιροῦ ταύτης ζωῆς τὸν τρόπον.

31. Ὁ δὲ ταύτης τῆς ἀγάπης ἐν πείρᾳ γενόμενος, κἄν μυρία παρὰ τινος ὑβρισθῇ, ἢ ζημιωθῇ, οὐκ ὀργίζεται κατ' αὐτοῦ, ἀλλὰ μένει ὥσανεὶ κεκολλημένη τῇ τοῦ ὑβρίσαντος αὐτόν, ἢ καὶ ζημιώσαντος ψυχῇ· κατ' ἐκείνων δὲ μόνον ἀνάπτεται, οἷτινες, ἢ κατὰ πενήτων ἔρχονται, ἢ, ὡς λέγει ἡ Γραφή, κατὰ τοῦ Θεοῦ λαλοῦσιν ἀδικίαν, ἢ ἄλλως πως βιοῦσι πονηρῶς.

32. Ὁ γὰρ ὑπὲρ ἑαυτὸν λοιπὸν πολὺ φιλῶν τὸν Θεόν, μᾶλλον δὲ ὁ μηκέτι ἑαυτὸν φιλῶν, ἀλλὰ τὸν Θεὸν μόνον, οὐκέτι τὴν ἑαυτοῦ τιμὴν ζητεῖ, ἀλλὰ μόνον τὴν τοῦ τιμήσαντος αὐτόν, ἐν τιμῇ αἰωνίᾳ θέλει τιμᾶσθαι δικαιοσύνην· τοῦτο δὲ οὐκέτι ὡς ἐκ θελήσεως τινὸς ὀλίγης ἔχει, ἀλλ' ὥσπερ λοιπὸν εἰς ἕξιν τὴν τοιαύτην ἔχει διάθεσιν, διὰ πολλὴν πείραν τῆς τοῦ Θεοῦ ἀγάπης.

33. Πρὸς δὲ τούτοις δεῖ εἰδέναι, ὅτι ὁ εἰς τοιαύτην ἀγάπην ἐνεργούμενος ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, ἐπάνω καὶ πίστεως γίνεται ἐν τῷ καιρῷ τῆς τοιαύτης ἐνεργείας· ὡς ἐν αἰσθήσει λοιπὸν τῆς τοιαύτης καρδίας κρατῶν διὰ τῆς πολλῆς ἀγάπης τὸν πίστει τιμώμενον, ὅπερ ἡμῖν σαφῶς κατασημαίνει ὁ Ἅγιος Ἀπόστολος λέγων· νυνὶ δὲ μένει τὰ τρία ταῦτα, πίστις, ἐλπίς, ἀγάπη· μείζων δὲ τούτων ἡ ἀγάπη· ὁ γὰρ ἐν πλούτῳ ἀγάπης, ὡς ἔφην, κρατῶν τὸν Θεόν, μείζων ἐστὶ τότε τῆς ἑαυτοῦ πίστεως.

Ἑρμηνεία

ΚΑΝΕΙΣ δὲν δύναται νὰ ἀγαπήσῃ τὸν Θεὸν καὶ νὰ θερμανθῇ ἢ καρδιά του ἀπὸ τὴν συναισθήσιν τῆς ἀγάπης αὐτῆς, ἐὰν προηγουμένως δὲν αἰσθανθῇ φόβον Θεοῦ εἰς τὴν καρδίαν του. Διότι ἡ ἐνέργεια τοῦ φόβου τοῦ Θεοῦ ἐξαγνίζει καὶ μαλακώνει τὴν ψυχὴν, ὥστε αὕτη νὰ φθάσῃ εἰς τὴν κατάστασιν τῆς ἐνεργοῦ καὶ ζώσης πρὸς τὸν Θεὸν ἀγάπης. Εἰς αὐτὸν ὁμῶς, τὸν διεγείροντα ἀγάπην καὶ κατανυξιν φόβον, δὲν δύναται νὰ φθάσῃ κανεὶς οὐδέποτε, ἐφ' ὅσον προηγουμένως δὲν ἀπομακρυνθῇ ἀπὸ ὅλας τὰς βιοτικὰς μερίμνας.

2. Διότι ὅταν ὁ νοῦς ἡσυχάσῃ ἀπολύτως ἀπὸ τὸ θόρυβον τῶν μεριμνῶν καὶ δὲν ταράσσεται ἀπὸ αὐτάς, τότε μόνον αἰσθάνεται τὴν θεϊαν καὶ εὐεργετικὴν ἐνόχλησιν τοῦ φόβου τοῦ Θεοῦ· καὶ τότε ὁ εὐεργετικὸς αὐτὸς φόβος, διὰ τῆς ἰσχυρᾶς συναισθήσεως τῆς παρουσίας τοῦ Θεοῦ, καθαρίζει τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τὸν ὑλικὸν ὄγκον καὶ τὴν γεώδη παχυλότητα, ἵνα ὁδηγήσῃ αὐτὸν εἰς τὴν ἄμετρον ἀγάπην τῆς καλωσύνης τοῦ Θεοῦ. Ὡστε λοιπὸν ἐκ τούτου διδασκόμεθα, ὅτι ὁ μὲν φόβος τοῦ Θεοῦ παρατρεῖται εἰς ψυχὰς ἀνθρώπων, οἱ ὅποιοι εὐρίσκονται εἰς τὸ στάδιον τῆς καθάρσεως καὶ συναισθάνονται μίαν μετρίαν ἀγάπην πρὸς τὸν Θεόν· ἡ δὲ ἀπόλυτος καὶ ἔξω παντὸς μέτρου ἀγάπη πρὸς τὸν Θεὸν συναντᾶται πλέον εἰς ἀνθρώπους, οἱ ὅποιοι ἐκαθαρίσθησαν ψυχικῶς

ἀπὸ πᾶσαν γῆϊνὴν ἀδυναμίαν καί, ὥς ἐκ τούτου, ἔπαυσαν νὰ κατευθύνωνται εἰς τὴν πνευματικὴν τῶν ζωὴν ἀπὸ τὸν πρὸς τὸν Θεὸν φόβον. Διότι, ὅπως εἶναι γνωστόν, ἡ ὠλοκληρωμένη καὶ ἀπόλυτος πρὸς τὸν Θεὸν ἀγάπη ἀπομακρύνει ἀπὸ τὴν ψυχὴν τὸν φόβον⁽¹⁾.

③. Καὶ αἱ δύο ὁμοῦς αὐταὶ καταστάσεις, ὁ φόβος δηλαδὴ τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ ἀπόλυτος πρὸς Αὐτὸν ἀγάπη, ἀπαντῶνται μόνον εἰς ψυχὰς δικαίων, οἱ ὁποῖοι, μὲ τὴν ἐπενέργειαν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, πραγματοποιοῦν εἰς τὴν ζωὴν τῶν τὰς ἀρετὰς. Αὐτὴν τὴν ἀλήθειαν ὑποσημαίνει εἰς ἓνα σημεῖον καὶ ἡ Ἁγία Γραφή, ὅταν λέγῃ: «Φοβήθητε τὸν Κύριον πάντες οἱ Ἅγιοι Αὐτοῦ» (Ψαλμ. λγ' 10) καὶ «Ἀγαπήσατε τὸν Κύριον πάντες οἱ Ὅσιοι Αὐτοῦ» (Ψαλμ. λ' 24). Ἀπὸ τὰ δύο αὐτὰ ρητὰ πληροφορούμεθα λεπτομερῶς, ὅτι ὁ φόβος τοῦ Θεοῦ, συνοδευόμενος ἀπὸ μετρίαν ἀγάπην, ὑπάρχει, ὅπως ἐλέχθη, εἰς τὰς ψυχὰς τῶν δικαίων τῶν καθαρικομένων ἀπὸ τὰς μερίμνας καὶ τὴν πολυπραγμοσύνην· ἐνῶ ἡ ὠλοκληρωμένη καὶ ἀπόλυτος ἀγάπη πληροῖ τὰς ψυχὰς τῶν καθαρικομένων δικαίων, εἰς τὰς ὁποίας δὲν συναντιᾶται οὔτε ἡ παραμικροτέρα σκέψις φόβου, παρὰ μόνον συνεχὴς πυράκτωσις τοῦ πόθου πρὸς τὸν Θεόν, μὲ τὴν ἐνέργειαν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, συμφώνως πρὸς τὸ θεῖον λόγιον· «Ἐκολλήθη ἡ ψυχὴ μου ὀπίσω σου, ἐμοῦ δὲ ἀντελάβετο ἡ δεξιὰ σου (Ψαλμ. ξβ' 9).

4. Συμβαίνει μὲ τὴν ψυχὴν, αὐτὸ ἀκριβῶς ποὺ παρατηρεῖται καὶ εἰς τὰ σώματα· ὅπως δηλαδὴ τὰ τραύματα τοῦ σώματος, ἐφ' ὅσον εἶναι χωρὶς φαρμακευτικὴν φροντίδα καὶ παραμένουν σκληρά, δὲν αἰσθάνονται τὴν ἐνέργειαν τοῦ φαρμάκου, ποὺ τοποθετεῖ ἐπάνω ὁ ἰατρός· ὅταν ὁμοῦς πλυθοῦν καὶ καθαρικοθῶν, τότε αἰσθάνονται τὴν ἐπενέργειαν τῆς ἰατρείας καὶ οὕτω προχωροῦν πρὸς ταχεῖαν θεραπείαν. Τοιοῦτοτρόπως καὶ ἡ ψυχὴ· ἐφόσον παραμένει χωρὶς πνευματικὴν φροντίδα καὶ εἶναι σκεπασμένη ἐξ ὀλοκλήρου ἀπὸ τὴν λέπραν τῆς φιληδονίας, δὲν εἶναι ποτὲ δυνατὸν νὰ αἰσθανθῇ φόβον Θεοῦ, ἔστω καὶ ἐὰν κάποιος συνεχῶς τῆς ὑπενθυμίξῃ πόσον φοβερὰ εἶναι ἡ δικαία ὀργὴ τοῦ Θεοῦ, ὥς καὶ τὴν παντοδυναμίαν Αὐτοῦ.

5. Ἀπὸ τὴν στιγμὴν ὁμοῦς ποὺ ἡ ψυχὴ, μὲ μεγάλην προσοχήν, θὰ ἀρχίσῃ νὰ καθαρίζεται ἀπὸ τὰς ἡδονὰς καὶ τὰ πάθη, τότε, μέσα εἰς τὴν φλόγα τῆς ἀπαθείας, ποὺ ἤναψεν, αἰσθάνεται πλέον, ὥς ἓνα φάρμακον ζωῆς, τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ νὰ τὴν κατακαίῃ διὰ τῶν ἐλέγχων τῆς συνειδήσεως⁽²⁾. Καθόσον λοιπὸν προχωρεῖ ὁ καθαρισμὸς τῆς ψυχῆς, ἀπὸ τὰς ἀμαρτίας, σκέψεις, λογισμοὺς καὶ φθάνει εἰς τὸν τέλειον καὶ ὠλοκληρωμένον καθαρισμόν, ὥστε τίποτε τὸ γήϊνον καὶ ὕλικόν νὰ

1) «Φόβος οὐκ ἔστιν ἐν τῇ ἀγάπῃ, ἀλλ' ἡ τελεία ἀγάπη ἔξω βύλλει τὸν φόβον» (Α' Ἰωάν. δ' 18).

2) Τὸ νόημα εἶναι ὑψηλόν· ἡ συνειδήσις ἐλέγχει τὸν ἄνθρωπον δι' ὅσα κακὰ διέπραξεν οὗτος καὶ διὰ τῶν ὁποίων ἐλύπησε τὸν Θεὸν κατὰ τὸ παρελθόν·

μὴ ὑπάρχη, ἐπὶ τοσοῦτον ὁ φόβος τοῦ Θεοῦ δίδει τὴν θέσιν του εἰς τὴν ἀγάπην πρὸς τὸν Θεόν. Τοιοῦτοτρόπως καταντᾷ ὁ ἄνθρωπος εἰς τὴν τελείαν ἀγάπην, εἰς τὴν ὁποίαν δὲν ὑπάρχει καθόλου φόβος, ἀλλ' ἐξασφαλίζει μίαν ἀπαλλαγὴν ἀπὸ ὅλα τὰ πάθη· ἡ ἀπάθεια δὲ αὕτη δίδει ἀφορμὴν νὰ δοξάζεται ὁ Θεός.

Ἄς θεωρῶμεν λοιπὸν ἡμεῖς ὡς καύχημα συνεχές, ἀνώτερον ἀπὸ ὅλα τὰ καυχήματα, πρῶτον μὲν τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ, δεύτερον δὲ τὴν ἀγάπην, ἡ ὁποία εἶναι τὸ πλήρωμα τοῦ Νόμου⁽¹⁾ τῆς κατὰ Χριστὸν ἀγίας τελειότητος⁽²⁾.

6. Ὁ φίλαυτος δὲν δύναται νὰ ἀγαπήσῃ τὸν Θεόν· ἐνῶ ἐκεῖνος, ποὺ δὲν εἶναι φίλος τοῦ ἑαυτοῦ του, ἐπειδὴ ἡ καρδιά του εἶναι πλημυρισμένη ἀπὸ τὸν ἄμετρον πλοῦτον τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ, αὐτὸς πράγματι ἀγαπᾷ τὸν Θεόν. Δι' αὐτὸ ἀκριβῶς ὁ τοιοῦτος δὲν ἀγαπᾷ τὴν δόξαν τοῦ ἑαυτοῦ του, οὔτε τὴν ἐπιδιώκει, ἀλλὰ μόνον τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ. Ὁ φίλαυτος τὴν ἰδικήν του δόξαν ἐπιζητεῖ· ἐνῶ ὁ φιλόθεος ἀγαπᾷ καὶ ἐπιζητεῖ τὴν δόξαν τοῦ Δημιουργοῦ του.

7. Διότι χαρακτηριστικὸν γνώρισμα τῆς ψυχῆς, ποὺ συναισθάνεται τὸ μεγαλεῖον τοῦ Θεοῦ καὶ ἀγαπᾷ τὸν Θεόν, εἶναι νὰ ἐπιζητῇ μὲν πάντοτε τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ, διὰ τῆς ἐφαρμογῆς ὅλων τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ, νὰ εὐχαριστῇται δὲ διὰ τῆς ταπεινώσεώς της καὶ τοῦ αὐτομηδενισμοῦ της, ἐπειδὴ εἰς τὸν Θεὸν ἀνήκει ἡ δόξα καὶ ἡ μεγαλοσύνη, ἐνῶ εἰς τὸν ἄνθρωπον ἡ ταπείνωσις, ἵνα δι' αὐτῆς γίνωμεν φίλοι τοῦ Θεοῦ. Ἐὰν βεβαίως κάμωμεν αὐτὸ τὸ πρᾶγμα, τότε καὶ ἡμεῖς, ὅπως ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Βαπτιστής, θὰ χαίρωμεν διὰ τὴν δόξαν τοῦ Χριστοῦ καὶ θὰ λέγωμεν συνεχῶς· «Ἐκεῖνον δεῖ αὐξάνειν, ἐμὲ δὲ ἐλαττοῦσθαι» (Ἰωάν. γ' 30).

8. Ἐγὼ γνωρίζω κάποιον, ποὺ ἀγαπᾷ τόσον πολὺ τὸν Θεὸν καὶ ποὺ συνεχῶς πενθεῖ, διότι, ὅπως λέγει, δὲν ἀγαπᾷ ὅπως πρέπει τὸν Θεόν, ὥστε ἡ ψυχὴ του εἶναι συνεχῶς διάθετος ἀπὸ ἰσχυρὰν πρὸς τὸν Θεὸν ἐπιθυμίαν· αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος, διὰ τῆς ψυχικῆς του διαθέσεως καὶ τῆς ἐν γένει συμπεριφορᾶς του, δοξάζει τὸν Θεόν, ἐνῶ τὸν ἑαυτόν του οὔτε τὸν ὑπολογίζει, ὅτι ὑπάρχει. Καὶ ὁ ἴδιος ἀκόμη δὲν γνωρίζει αὐτό, ποὺ πραγματικῶς εἶναι, καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὴν ὑψηλὴν πνευματικὴν του κατάστασιν, οὔτε καὶ δίδει προσοχὴν εἰς τοὺς ἐπαινετικούς λόγους· διότι ἀπὸ τὴν ὑπερβολικὴν ἐπιθυμίαν τῆς ταπεινώσεως οὐδέποτε ἔχει σκεφθῇ τὴν ἀξίαν του.

9. Συμβαίνει δὲ αὐτό, ἐπειδὴ, λειτουργεῖ μὲν εἰς τὸν Θεόν, ὅπως ὀρίζη ὁ τελετουργικὸς νόμος τῆς Ἐκκλησίας, πλὴν ὁμως ὑποκλέπτει

ἡ λύπη ἐκ τοῦ ἐλέγχου αὐτοῦ γεννᾷ τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ καὶ ὁ φόβος τοῦ Θεοῦ ἀποκαθαίρει τὴν ψυχὴν.

1) «Πλήρωμα οὖν νόμου ἡ ἀγάπη» (Ρωμ. ιγ' 10).

2) «Ἐπὶ πᾶσι δὲ τούτοις τὴν ἀγάπην, ἣτις ἐστὶ σύνδεσμος τῆς τελειότητος» (Κολ. γ' 14).

τὴν ἐνθύμησιν τῆς ἀξίας τοῦ ἀπὸ τὸν ψυχικόν τοῦ κόσμον καὶ τὸ καύχημα, ποὺ γεννᾶται εἰς πάντα ἄνθρωπον, ἀπὸ τὴν συναίσθησιν τῆς ἀξίας τοῦ, τὸ ἐγκρύπτει, μὲ ταπείνωσιν, μέσα εἰς τὰ βάθη τῆς πρὸς τὸν Θεὸν ἀγάπης τοῦ. Διὰ τοῦ τρόπου αὐτοῦ θεωρεῖ τὸν ἑαυτὸν τοῦ διαρκῶς ὡς ἓνα ἐλεεινὸν δοῦλον, ὡς τελείως ξένον πρὸς τὴν πραγματικὴν τοῦ ἀξίαν. Εἰς αὐτὸν τὸν αὐτομηδενισμόν τὸν ὁδηγεῖ ἡ ἐπιθυμία τῆς ταπεινώσεως. Αὐτὸ βεβαίως τὸ παράδειγμα πρέπει καὶ ἡμεῖς νὰ μιμούμεθα καὶ νὰ ἀποφεύγωμεν τὴν δόξαν καὶ τὰς τιμὰς τῶν ἀνθρώπων, διὰ νὰ ἐκχειλίξῃ ἡ καρδιά μας ἀπὸ τὸν ἀπροσμέτρητον πλοῦτον τῆς ἀγάπης τοῦ πραγματικῶς ἀγαπῶντος ἡμᾶς Κυρίου μας.

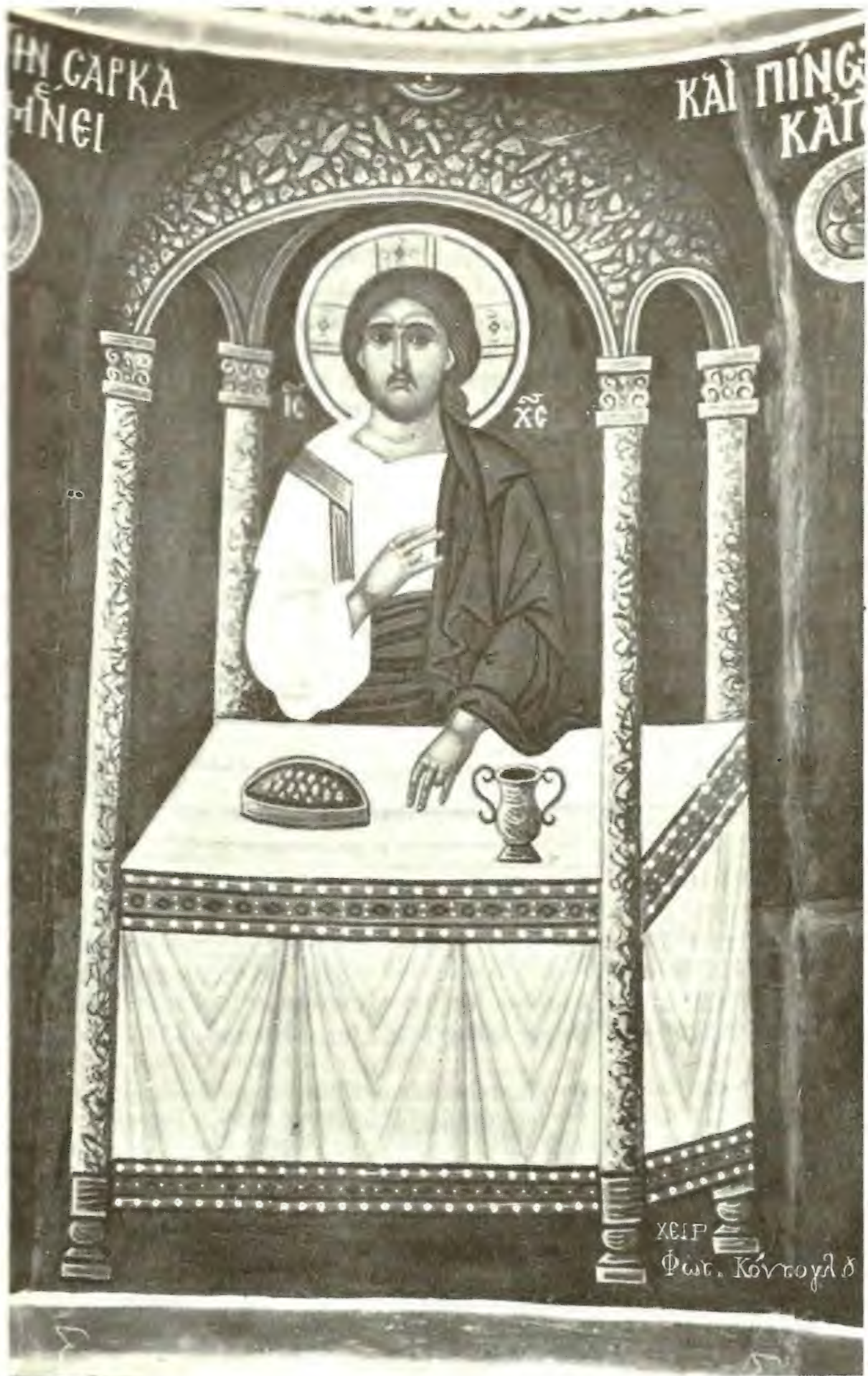
10. Ἐκεῖνος, ποὺ ἀγαπᾷ τὸν Θεὸν μὲ ὅλην τὴν θερμότητα τῆς καρδίας τοῦ⁽¹⁾, ἀναγνωρίζεται ἀπὸ τὸν Θεὸν ὡς ἰδικός Του· διότι ὅσον περισσότερον ἡ ψυχὴ ἐνδὸς ἀνθρώπου καταλαμβάνεται καὶ γεμίζει ἀπὸ τὴν συναίσθησιν τῆς ἀγάπης πρὸς τὸν Θεόν, ὅσον δηλαδὴ ἰσχυρότερον συναισθάνεται ὅτι ἀγαπᾷ τὸν Θεόν, ἐπὶ τοσοῦτον ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς ἀπορροφᾶται ἀπὸ τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ. Δι' αὐτὸ λοιπὸν καὶ ὁ τοιοῦτος ἄνθρωπος, κάτω ἀπὸ τὴν πλήμμυραν τοῦ φωτὸς τῆς θεογνωσίας, καταλαμβάνεται ἀπὸ ἰσχυρότατον θεῖον ἔρωτα, μέχρι ποὺ καὶ τὰ ὅσῃα τοῦ ἀκόμῃ νὰ συναισθάνωνται τὰ ἱερὰ ρίγη αὐτοῦ τοῦ θεοῦ ἔρωτος, ἐνῷ ὁ ἴδιος δὲν ἀναγνωρίζει πλέον τὸν προηγούμενον ἑαυτὸν τοῦ, διότι εὐρίσκεται τελείως ἀλλοιωμένος, ἀλλαγμένος ἐσωτερικά, ἀπὸ τὴν ἐπενέργειαν τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ.

11. Ὁ ἄνθρωπος αὐτός, τὸν ὁποῖον ἡλλοίωσεν ὁ θεῖος ἔρωτος, καὶ εἰς τὴν παροῦσαν ζωὴν εὐρίσκεται, ἀλλὰ καὶ ἐξ αὐτῆς ἀπουσιάζει· διότι, ἐνῷ ἀκόμῃ ἡ ψυχὴ τοῦ παραμένει εἰς τὸ σῶμα, ἐν τούτοις ὁ ἴδιος μὲ τὴν κίνησιν τῆς ψυχῆς, ποὺ προκαλεῖ ἡ ἀγάπη, πτερυγίζει διαρκῶς πρὸς τὸν Θεὸν μακρὰν τῶν σωματικῶν καὶ ὕλικῶν, ἐν γένει, συνθηκῶν.

Ἡ ἀγάπη πρὸς τὸν Θεὸν ἐπιμόνως κατακαίει τὴν καρδίαν τοῦ ἀνθρώπου αὐτοῦ καὶ διαμορφώνει ἓνα ἰσχυρὸν καὶ ἀκατανίκητον πόθον, ἐξ αἰτίας τοῦ ὁποίου ἔχει προσκολληθῇ εἰς τὸν Θεόν, ἐφ' ὅσον πλέον ἀπηρνήθη τὸν ἑαυτὸν τοῦ χάριν αὐτῆς ταύτης τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ. Διότι, ὅπως λέγει καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ· «Εἴτε γὰρ ἐξέστημεν, Θεῷ, εἴτε σωφρονοῦμεν, ὑμῖν· ἡ γὰρ ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ συνέχει ἡμᾶς» (Β' Κορ. ε' 13—14)⁽²⁾.

1) «Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀπεκρίθη αὐτῷ ὅτι πρώτη πάντων ἐντολὴ ἀγαπήσεις Κύριον τὸν Θεόν σου ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς διανοίας σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς ἰσχύος σου» (Μάρκ. ιβ' 29—30). «Καὶ περικαθαριεῖ Κύριος τὴν καρδίαν σου . . . ἀγαπᾷν Κύριον τὸν Θεόν σου ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου, ἵνα ζῇς σὺ» (Δευτερ. λ' 6).

2) Πρὸς εὐχερεστέραν κατανόησιν τοῦ ρητοῦ τούτου τοῦ Ἁγίου Ἀποστόλου Παύλου παραθέτομεν ἐνταῦθα ἐρμηνείαν αὐτοῦ ληφθεῖσαν ἐκ τῆς, ὑπὸ τοῦ κ. Π. Τρεμπέλα, ἐρμηνείας εἰς τὴν Καινὴν Διαθήκην· «Ἡμεῖς ὅμως κάθε τι ποὺ πράττομεν, τὸ κάνομεν μὲ εἰλικρίνειαν καὶ χωρὶς ἰδιοτέλειαν καὶ συμφεροντολο-

ΗΝ ΣΑΡΚΑ
ΗΝΕΙ

ΚΑΙ ΠΙΝΕ
ΚΑΤ

ΧΕΙΡ
Φωτ. Κόντογλδ

12. Ὅταν κανεῖς ἀρχίσῃ νὰ αἰσθάνεται τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ πλημμυρίζῃ ἡ ψυχὴ του ἀπὸ αὐτὴν, τότε ἀρχίζει νὰ ἀγαπᾷ καὶ τὸν πλησίον του μὲ τρόπον πνευματικόν· διότι μόνον αὕτῃ εἶναι ἡ πραγματικὴ ἀγάπη, περὶ τῆς ὁποίας ἀναφέρουν ὅλαι αἱ Ἱεραὶ Γραφαί· διότι ἡ ἄλλη, ἡ φιλία ποὺ συνδέει μόνον ἐξωτερικῶς τοὺς ἀνθρώπους, εὐκολώτατα διαλύεται ἀπὸ ἀσήμενον, συνήθη, ἀφορμὴν. Αὐτὸ δὲ συμβαίνει, διότι ὁ σύνδεσμος τῆς ἐξωτερικῆς φιλίας δὲν εἶναι πνευματικός, ἀλλ' ὕλικός, κοσμικὸς καὶ ὥς ἐκ τούτου εὐθραυστος.

13. Ἀπ' ἐναντίας, ἡ πνευματικὴ ἀγάπη δὲν εἶναι εὐθραυστος, διότι καὶ ἐὰν ἀκόμη συμβῇ νὰ ἐνοχληθῇ ἀπὸ κάποιον ἡ ψυχὴ, ὅταν κατευθύνεται ἀπὸ τὸν Θεόν, δὲν καταργεῖται ἀπὸ αὐτὴν ὁ δεσμός τῆς ἀγάπης. Ἡ φιλόθεος ψυχὴ ἀναθερμαίνεται συνεχῶς ἀπὸ τὴν φλόγα τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ καὶ δι' αὐτὸ ἀμέσως, μετὰ συντομίας, ἐπανέρχεται εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ ἀγαθοῦ, καὶ μὲ μεγάλην χαρὰν ἐξακολουθεῖ νὰ ἀγαπᾷ τὸν πλησίον, ἔστω καὶ ἐὰν καθ' ὑπερβολὴν ὑβρίσθῃ ἢ ἐξημιώθῃ ὑπ' αὐτοῦ. Εἰς τὴν περιοχὴν τῆς γλυκυτάτης ἀγάπης τοῦ Θεοῦ χάνεται τελείως ἡ πικρότης τῆς φιλονικίας καὶ τῆς διαμάχης.

14. Ὅπως ἀκριβῶς τὰ πράγματα τοῦ παρόντος κόσμου, ποὺ φαίνονται εἰς ἡμᾶς καλὰ καὶ ὠραῖα, παρασύρουν πρὸς ἑαυτὰ μετὰ σφοδρότητος τὰς αἰσθήσεις μας, τοιοῦτοτρόπως καὶ ἡ ψυχὴ κατευθύνεται πρὸς τὰ ἐπουράνια καὶ ἀόρατα ἀγαθὰ, ὀδηγουμένη ἀπὸ τὴν ἐνόρασιν⁽²⁾ τοῦ νοός, ἐφ' ὅσον ὁ ἄνθρωπος δοκιμάσῃ τὴν θεῖαν καλωσύνην· διότι κάθε ἓνα ἀπὸ τὰ δύο συστατικὰ τοῦ ἀνθρώπου ἐπιθυμεῖ μετὰ σφοδρότητος τὰς συγγενεῖς, τὰς ὁμοειδεῖς μὲ αὐτὸ καταστάσεις. Δηλαδή ἡ μὲν ψυχὴ ὥς ἀσώματος ἐπιθυμεῖ τὰ οὐράνια ἀγαθὰ, ἐνῶ τὸ σῶμα ἔχει ἀνάγκην ἐπιγείου τροφῆς. Ἐὰν λοιπὸν κατορθώσωμεν, μὲ τοὺς κόπους τῆς ἀσκήσεως καὶ τῆς ἀρετῆς, νὰ περιορίσωμεν τὸν ὄγκον τῆς ὕλης, τότε ἀσφαλῶς θὰ δοκιμάσωμεν, μετὰ σταθερότητος, τὴν ἡδονὴν καὶ εὐχαρίστησιν τῆς ὑψηλῆς καὶ πνευματικῆς αἰσθήσεως τοῦ Θεοῦ.

(15) Ἡ θεῖα γνώσις, ἡ ὁποία ἐνυπάρχει ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, εἰς τὴν συνείδησιν τοῦ ἀνθρώπου, μᾶς διδάσκει, ὅτι ἡ ψυχὴ διαθέτει μίαν ἔμφυτον αἴσθησιν· ἡ αἴσθησις αὕτῃ, ἐξ αἰτίας τῆς παραβάσεως τοῦ Ἀ-

γίαν. Καὶ εἴτε ἐκαταντήσαμεν εἰς τρέλλαν ἐπαινοῦντες τοὺς ἑαυτοὺς μας, πρᾶττομεν τοῦτο πρὸς δόξαν τοῦ Θεοῦ, διότι ἀποβλέπομεν εἰς τὸ νὰ μὴ μειωθῇ τὸ ἀξίωμα τοῦ Ἀποστόλου καὶ ἐμποδισθῇ ἡ πρόοδος τοῦ Εὐαγγελίου. Εἴτε μέτρια καὶ ταπεινὰ λέγομεν διὰ τοὺς ἑαυτοὺς μας, τὰ λέγομεν διὰ τὴν ἰδικὴν σας ὠφέλειαν, διὰ νὰ διδάσκεσθε δηλαδή καὶ μὲ τὸ παράδειγμά μας τὴν ταπεινοφροσύνην. Καὶ ἔχομεν τὰ ἀνιδιοτελεῖ αὐτὰ ἐλατήρια, διότι ἡ ἀγάπη, τὴν ὁποίαν ἔδειξεν εἰς ἡμᾶς ὁ Χριστός, μᾶς σφίγγει ὅλους μαζὶ καὶ μᾶς συγκρατεῖ προσκολλημένους εἰς Αὐτόν».

1) Ἐνόρασιν, διὰ τῆς ὁποίας ἀποδίδομεν τὸ τοῦ κειμένου· «νοῦ αἴσθησις», ἐννοοῦμεν τὴν σύλληψιν τῆς πνευματικῆς πραγματικότητος, οὐχὶ διὰ τῆς λογικῆς, ἀλλὰ διὰ τῆς πίστεως, συμφώνως πρὸς τὴν περὶ πίστεως μεταφυσικὴν ἐννοιαν: «Ἔστι δὲ πίστις ἐλπίζομένων ὑπόστασις, πραγμάτων ἔλεγχος οὐ βλεπομένων» (Ἑβρ. ια' 1).

δάμ, διηρέθη εἰς δύο ἐνεργείας. Ἡ μία αἰσθητικὴ ἐνέργεια διαμορφοῦται εἰς αὐτὴν ὑπὸ τῆς δυνάμεως τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καὶ διακρίνεται διὰ τὴν ἀπλότητα τοῦ χαρακτῆρος της⁽¹⁾. Αὐτὴν τὴν αἰσθητικὴν ἐνέργειαν οὐδεὶς δύναται νὰ γνωρίσῃ, ἐκτὸς ἐκείνων οἱ ὅποιοι εὐχαρίστως ἀπηλλάγησαν ἀπὸ τὰ φευγαλέα καλὰ τοῦ παρόντος κόσμου καὶ μὲ τὴν ἐγκράτειαν κατεμάραναν τὴν φιλήδονον διάθεσιν τῶν σωματικῶν αἰσθήσεων, χάριν τῆς ἐλπίδος τῶν μελλόντων ἀγαθῶν τοῦ Παραδείσου.

16. Διότι μόνον εἰς αὐτούς, ἐπειδὴ ἡλευθερώθησαν ἀπὸ τοὺς περισπασμοὺς τῶν βιοτικῶν μεριμνῶν, δύναται νὰ κινῆται ὁ νοῦς τῶν μὲ ρωμαλεότητα πρὸς τὰ ὕψη τοῦ πνεύματος καὶ τοιοιτοτρόπως νὰ αἰσθάνωνται τὴν θαλπωρὴν τῆς θείας καλωσύνης, τὴν ὁποίαν δὲν δύναται νὰ ἐκφράσῃ μὲ λόγους αὐτὸς ὅστις τὴν δοκιμάζει.

Τότε μάλιστα ὁ νοῦς, ποὺ αἰσθάνεται τὴν θαλπωρὴν τῆς θείας καλωσύνης, μεταδίδει καὶ εἰς αὐτὸ τὸ σῶμα τὴν ἀνεκλάλητον χαρὰν του, διὰ τὴν ἀπόλαυσιν μιᾶς τοιαύτης εὐτυχίας, ἀναλόγως βεβαίως τοῦ μέτρου τῆς προόδου του· ὁ τοιοῦτος δὲ ἄνθρωπος δοκιμάζει μίαν ἀνεκφραστον ἀγαλλίασιν, χωρὶς δὲ νὰ δύναται νὰ ἐξηγήσῃ, μὲ τὴν λογικὴν, τὴν κατάστασιν του αὐτὴν, ἐπιθυμεῖ νὰ διακηρύσῃ συνεχῶς τὰ μεγαλεῖα αὐτὰ τοῦ Θεοῦ, ὅπως λέγει καὶ ἡ Ἁγία Γραφή· «Ἐπ' αὐτῷ ἤλπισεν ἡ καρδία μου, καὶ ἐβοηθήθην, καὶ ἀνέθαλεν ἡ σὰρξ μου, καὶ ἐκ θελήματός μου ἐξομολογήσομαι αὐτῷ» (Ψαλμ. κζ' 7). Ἡ πραγματικὴ λοιπὸν χαρὰ, ἡ ὁποία ἀναπτύσσεται τότε εἰς τὴν καρδίαν καὶ τὸ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου, ὑπενθυμίζει εἰς τὴν ψυχὴν, μὲ βεβαιότητα, τὸ μεγαλεῖον τῆς αἰωνίου καὶ ἀφθάρτου ζωῆς.

17. Ἐκεῖνος, ὅστις ἀγαπᾷ τὸν Θεὸν καὶ πιστεύει εἰς αὐτὸν πραγματικῶς, θὰ ἐκτελέσῃ ἀσφαλῶς καὶ τὰ ἔργα, ποὺ ἐπιβάλλει ἡ πραγματικὴ καὶ γνησίᾳ πίστις. Ἐκεῖνος ὅμως, ὅστις μόνον πιστεύει, χωρὶς νὰ ἔχῃ καὶ τὸ πλήρωμα τῆς ἀγάπης, ἀσφαλῶς καὶ αὐτὴν ἀκόμη τὴν πίστιν, τὴν ὁποίαν νομίζει, ὅτι ἔχει, πραγματικῶς δὲν ἔχει, διότι πιστεύει ἐπιπολαίως, ἐφ' ὅσον ἡ πίστις του αὐτὴ δὲν παρουσιάζει τὸ ἔνδοξον βάρος τῆς ἀγάπης, μετουσιωμένης ὑπ' αὐτοῦ εἰς ἔργα ἀγαθὰ. Μόνον λοιπὸν ἡ πίστις, ἡ ὁποία διὰ τῆς ἀγάπης καθίσταται ἐνεργὸς καὶ ζῶσα, εἶναι ἡ μεγαλυτέρα τῶν ἀρετῶν.

18. Κανεὶς δὲν δύναται νὰ πιστεύῃ εἰς τὸν Θεόν, ἢ νὰ ἀγαπᾷ Αὐτὸν εἰλικρινῶς, ἐφ' ὅσον ὁ ἐσωτερικὸς ἑαυτός του ταράσσεται ἀπὸ τοὺς ἐλέγχους τῆς συνειδήσεως, ὅποταν οὗτος δὲν ἐπιτρέπει εἰς τὴν

1. Ἡ ἐνέργεια αὕτη δὲν εἶναι μόνον ὑπερφυσικὴ τις ἀντίληψις καὶ κατανόησις ὑψηλῶν καὶ ὑπερβατικῶν καταστάσεων, ἀλλὰ καὶ κινήσις τῆς ψυχῆς πρὸς αὐτάς. Ἡ ἐνέργεια αὕτη συνιστᾷ τὴν ἀντίθετον κατάστασιν ἐκείνης, τὴν ὁποίαν ὑπαινίσσεται ὁ θεῖος Ἀπόστολος Παῦλος εἰς τὴν Β' πρὸς Θεσσαλονικεῖς ἐπιστολήν του (β' 11), λέγων· «καὶ διὰ τοῦτο πέμψει αὐτοῖς ὁ Θεὸς ἐνέργειαν πλάνης» καὶ ἥτις αἰχμαλωτίζει τὴν ψυχὴν εἰς τὸ ψεῦδος.

ψυχὴν νὰ ἀπολαύσῃ τὴν εὐωδίαν τῶν ὑπερκοσμίων ἀγαθῶν, ἀλλ' ἀμέσως καταλαμβάνεται αὕτη ἀπὸ ἀμφιβολίας. Αἱ ἀμφιβολίαι αὐταὶ ὀφείλονται εἰς τὸ ἐξῆς· ἡ ψυχὴ, ἐξ ἀφορμῆς τῆς ἀποκτηθείσης πείρας ἐκ τῆς πίστεως, διαθερμαίνεται ἐκ τῆς ἰσχυρᾶς ἐπιθυμίας τῶν οὐρανίων ἀγαθῶν, πρὸς τὰ ὁποῖα καὶ κινεῖται· πλὴν ὁμως, ἐξ αἰτίας τῶν ἐλέγχων τῆς συνειδήσεως, ὅπως εἶπον, ποτὲ δὲν ἤμπορεῖ, διὰ τῆς ἀγάπης, νὰ μεταβάλλῃ τὴν ἐπιθυμίαν αὐτὴν εἰς αἴσθησιν καρδίας (1). Ὡς ἐκ τούτου ὡς προσπαθήσωμεν νὰ καθαρίσωμεν τὴν ψυχὴν μας, μὲ μεγαλυτέραν προσοχήν, ἀπὸ τὰς διαφόρους αἰτίας τῶν ἐλέγχων τῆς συνειδήσεως· λαμπруνομένης οὕτω τῆς ψυχῆς, αὐξάνεται ἡ πείρα τῶν πνευματικῶν ἡδονῶν, ὁπόταν, μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ παναγάθου Θεοῦ, θὰ ἐπιτύχωμεν αὐτὸ πρὸς ποῦ ποθοῦμεν.

19) Ἡ θεία Χάρις, διὰ τοῦ Ἀγίου Βαπτίσματος καὶ τῆς ἐξ αὐτοῦ ἀναγεννήσεως, προσφέρει εἰς ἡμᾶς δύο καλὰ· ἐξ αὐτῶν τὸ ἓν εἶναι κατὰ πολὺ ἀνώτερον τοῦ ἄλλου. Τὸ ἓν λοιπὸν αὐτὸ καλὸν μᾶς χορηγεῖται κατ' εὐθείαν μὲ τὸ Ἅγιον Βάπτισμα· οὕτω μὲ τὸ λουτρὸν τῆς παλιγγενεσίας ἀνακαινίζόμεθα, φεύγει ἀπὸ ἐπάνω μας κάθε ἔχνος ἁμαρτίας καὶ ἡ ψυχὴ μας, καθ' ὅσας αὐτῆς τὰς κινήσεις καὶ ἐνεργείας, ἐπανέρχεται εἰς τὴν πρώτην αὐτῆς κατάστασιν, τὸ «κατ' εἰκόνα», λαμπруνομένη καὶ ἀκτινοβολοῦσα. Τὸ ἕτερον καλόν, ποῦ προσφέρει ἡ θεία Χάρις εἰς τὸν ἄνθρωπον, παραμένει ὡς διάθεσις, ὥστε νὰ ὁλοκληρωθῇ διὰ τῆς ἐργασίας ἡμῶν καὶ τῆς συνεχοῦς προσπαθείας· αὐτὸ δὲ εἶναι τὸ «κατ' ὁμοίωσιν».

20. Ὅταν λοιπὸν ἀρχίσῃ ὁ νοῦς μας, μὲ μεγάλην εὐχαρίστησιν, νὰ δοκιμάζῃ τὰς εὐεργετικὰς ἐνεργείας τοῦ Ἀγίου Πνεύματος, τότε πρέπει νὰ γνωρίζωμεν, ὅτι ἡ θεία Χάρις ἤρχισε πλεον νὰ φιλοτεχνῇ τὸ «κατ' ὁμοίωσιν» ἐπάνω εἰς τὸ «κατ' εἰκόνα». Ἐπὶ τοῦ προκειμένου τὸ ἔργον τῆς θείας Χάριτος ὁμοιάζει μὲ τὸ ἔργον τῶν ζωγράφων· οὕτω οἱ ζωγράφοι, ὅταν ζωγραφίζουν ἄνθρωπον, εἰς τὴν ἀρχὴν μὲ ἓνα μόνον χρῶμα περιγράφουν τὸ σχῆμα τοῦ ἀνθρώπου, ἐν συνεχείᾳ στολίζουν ὀλίγον κατ' ὀλίγον, μὲ διάφορα χρώματα, τὸν πίνακά των καὶ τοιοῦτοτρόπως ἀποδίδουν τὴν μορφήν τοῦ ζωγραφουμένου εἰς ὅσας τὰς λεπτομερείας, μέχρι ἀκόμη καὶ τῶν τριχῶν τῆς κεφαλῆς. Καὶ ἡ θεία Χάρις, πρῶτον μὲν διὰ τοῦ Ἀγίου Βαπτίσματος, ἐπαναφέρει τὸν ἄνθρωπον εἰς τὴν ἀρχέγονον μακαριότητα, ἡ ὁποία εὐρίσκεται εἰς τὴν κατάστασιν τοῦ «κατ' εἰκόνα».

21. Ὅταν δὲ ἡ θεία Χάρις ἴδῃ, ἀπὸ τὰς διαφόρους προθέσεις τῆς ψυχῆς μας, ὅτι ἐπιθυμοῦμεν τὸ κάλλος τῆς ὁμοιώσεώς μας μὲ τὸν

1) Τὸ νόημα αὐτὸ θὰ τὸ ἴδωμεν σαφέστερον εἰς τὴν ἐρμηνείαν τοῦ χωρίου «Πίστις ἐστὶ ἐλπιζομένων ὑπόστασις, πραγμάτων ἔλεγχος οὐ βλεπομένων» (Ἑβρ. ια' 1) Ἡ ὑπόστασις αὕτη τῶν ἐλπιζομένων καὶ ὁ ἔλεγχος τῶν οὐ βλεπομένων εἶναι αὐτά, ποῦ πρέπει νὰ ἐννοήσωμεν εἰς τὴν φράσιν «αἴσθησιν καρδίας» (βλ. ὑπόσημ. σελ. 72).

Θεὸν καὶ παραμένονεν γυμνοὶ καὶ χωρὶς φόβου εἰς τὴν ἐπίμονον αὐτὴν προσπάθειαν, τότε μᾶς κατακοσμεῖ μὲ τὰς διαφόρους ἀρετὰς καὶ ἐξυψώνει τὴν μορφὴν τῆς ψυχῆς ἀπὸ δόξης εἰς δόξαν, ἕως οὗτου ἀποτυπώσῃ ὁριστικῶς τὸν χαρακτήρα τῆς ὁμοιώσεως ἐπάνω μας, καθιστῶσα οὕτω τὸν ἄνθρωπον «καθ' ὁμοίωσιν» Θεοῦ.

Ὡστε λοιπὸν ἡ μὲν συναίσθησις τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τῆς πνευματικῆς ὠραιότητος μᾶς φανερώνει, ὅτι ἤρχισε νὰ διαμορφοῦται ἐντὸς ἡμῶν τὸ «καθ' ὁμοίωσιν»· θὰ πληροφορηθῶμεν ὁμῶς τὸν τελικὸν θρίαμβον τῆς καταστάσεως αὐτῆς, τοῦ «καθ' ὁμοίωσιν», μόνον διὰ τοῦ φωτισμοῦ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ὁ ὁποῖος θὰ καταυγάσῃ τὴν ψυχὴν ἡμῶν.

22. Οὕτω δὲ πως τὰ πράγματα θὰ συμβοῦν· ὁ νοῦς δηλαδὴ τοῦ ἀνθρώπου ἀνακτᾷ μὲν ὅλας τὰς ἀρετὰς διὰ τῆς φυσικῆς αἰσθήσεως τῆς ψυχῆς, προαγόμενος εἰς τὴν πνευματικὴν τελειότητα μὲ μέτρον καὶ ρυθμὸν ἀνέκφραστον, τὴν πνευματικὴν ὁμῶς ἀγάπην δὲν δύναται νὰ ἀποκτήσῃ ἄλλως, δι' ἰδίᾳς προσπάθειας, παρὰ μόνον ἐφ' ὅσον θὰ φωτισθῇ ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καὶ θὰ δεχθῇ τὴν πληροφορίαν τῆς Χάριτος. Ἐφ' ὅσον ὁ ἄνθρωπος ἐναρμονίσῃ τὴν βούλησίν του μὲ τὰς ὑψίστας ἀρετὰς τοῦ Θεοῦ, ἐξομοιούμενος, ὅσον εἶναι δυνατόν εἰς τὸν ἄνθρωπον, μὲ τὸν Θεόν, τότε πράγματι θὰ δυνηθῇ νὰ ἐπιτύχῃ καὶ τὴν ὁμοίωσιν τῆς θείας ἀγάπης.

23. Καὶ πάλιν θὰ ἀντιληφθῶμεν καλῦτερον τὴν ἔννοιαν τῆς ὁμοιώσεως τῆς ψυχῆς μὲ τὴν θείαν ἀγάπην, βοηθούμενοι ἀπὸ τὸ παράδειγμα τοῦ ζωγράφου. Ὅπως λοιπὸν ἀκριβῶς εἰς τὴν φιλοτέχνησιν μιᾶς προσωπογραφίας, ὅταν προστεθῇ εἰς τὴν εἰκόνα τὸ ζωηρότερον καὶ λεπτότερον χρῶμα ἐξασφαλίζει εἰς τὸ ζωγραφιζόμενον πρόσωπον τοιαύτην ὁμοιότητα πρὸς τὸ πρωτότυπον, ὥστε νὰ ἀποδίδεται καὶ ἡ παραμικροτέρα λεπτομέρεια, τοῦ μειδιάματος παραδείγματος χάριν, τοιοῦτοτρόπως καὶ εἰς τὴν ἀναζωγράφησιν ὑπὸ τῆς θείας Χάριτος ὅλων τῶν χαρακτήρων καὶ τῶν γνωρισμάτων ἐπὶ τῆς ψυχῆς τῆς θείας ὁμοιώσεως, ὅταν προστεθῇ ὑπὸ τῆς θείας Χάριτος εἰς τὴν πλήρη πλέον κατάστασιν τοῦ «καθ' ὁμοίωσιν» ὁ φωτισμὸς τῆς ἀγάπης, τότε καθίσταται φανερόν ὅτι ἡ ψυχὴ ὠλοκλήρως ἐπιτυχῶς τὴν θείαν ἐξέλιξιν τῆς ἀπὸ «κατ' εἰκόνα» Θεοῦ εἰς «καθ' ὁμοίωσιν». Τὴν ἀπάθειαν, ἡ ὁποία εἶναι ἡ σφραγὶς τῆς ὁμοιώσεως τοῦ ἀνθρώπου μὲ τὸν Θεόν, οὐδεμία ἄλλη ἀρετὴ δύναται νὰ ἐξασφαλίσῃ εἰς τὴν ψυχὴν, παρὰ μόνον ἡ ἀγάπη· διότι ἡ πληρότης τοῦ Νόμου ἐπιτυγχάνεται μόνον μὲ τὴν ἀγάπην¹⁾.

24. Ὡστε λοιπὸν ὁ ἐσωτερικὸς ἡμῶν ἄνθρωπος ἀνακτᾷ νέας δυνάμεις καὶ διαρκῶς ἀνακαινίζεται ἀπὸ τὴν μίαν ἡμέραν εἰς τὴν ἄλλην διὰ τῆς γεύσεως τῆς ἀγάπης, τελειοποιεῖται ὁμῶς μόνον ἐφόσον καὶ ἡ ἀγάπη λάβῃ τὴν ἁγίαν πληρότητα καὶ μὴ ὑστερῇ πονηρίας.

25. Τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἀγῶνος διὰ τὴν

1) «Πλήρωμα οὖν νόμου ἡ ἀγάπη» (Ρωμ. ιγ' 10).

πνευματικήν μας πρόοδον, καὶ ἐφ' ὅσον μὲ θερμότητα ἐργασθῶμεν διὰ τὴν ἀπόκτησιν τῆς ἐνθέου ἀρετῆς, προσφέρει μὲν εἰς τὴν ψυχὴν τὴν θεϊαν γεῦσιν τῆς ἀγάπης, διὰ μέσου τῶν πνευματικῶν αἰσθήσεων καὶ τῆς πληροφορίας τῆς θείας Χάριτος, πλὴν ὅμως ἀποκρύπτει ἀπὸ τὸν ἄνθρωπον, ἐπὶ πολὺ διάστημα, τὸν ὑπερβάλλοντα πλοῦτον καὶ τὴν οὐρανίαν ὠραιότητα τοῦ ζωοποιοῦ αὐτοῦ δώρου. Ἡ ἐνέργεια αὕτη τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἔχει σκοπὸν νὰ κατευθύνῃ τὸν νοῦν τοῦ ἀνθρώπου, διὰ νὰ κατανοήσῃ ἐπακριβῶς ποῖον θὰ εἶναι τὸ ἀνεκτίμητον βραβεῖον τῶν κόπων διὰ τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ καὶ διὰ νὰ μὴ νομίζωμεν, ὅτι εἴμεθα, τάχα, κάτι, ἔστω καὶ ἐὰν κατωρθώσαμεν ὅλας τὰς ἀρετὰς καὶ ἐπειδὴ δὲν ἐφθάσαμεν ἀκόμη εἰς τὸ σημεῖον νὰ ἔχωμεν ὡς ἔξιν τὴν μακαρίαν ἀγάπην.

26. Τότε λοιπὸν περισσότερον ὁ δαίμων τοῦ μίσους ἐνοχλεῖ τὰς ψυχὰς τῶν ἀγωνιζομένων, ὥστε νὰ μισήσουν καὶ αὐτοὺς ἀκόμη ποὺ τοὺς ἀγαποῦν. Ἀλλὰ καὶ μέχρις αὐτοῦ τοῦ χαιρετισμοῦ ἀκόμη φθάνει, τῇ ἐνεργείᾳ τοῦ δαίμονος, ἡ καταστρεπτικὴ δύναμις τοῦ μίσους καὶ δὲν χαιρετᾷ ὁ ἓνας τὸν ἄλλον.

Ἀπὸ αὐτὴν τὴν αἰτίαν ἡ ψυχὴ πολὺ ὑποφέρει καὶ πονεῖ, διότι, ἐνῶ ἐνθυμεῖται τὴν πνευματικὴν ἀγάπην, ἐν τούτοις δὲν δύναται καὶ αἰσθητῶς νὰ τὴν ἀποκτήσῃ, ἐπειδὴ ὑπολείπεται καὶ ὑστερεῖ ἀκόμη εἰς σκληροτέρους κόπους καὶ ἀγῶνας.

27. Δι' αὐτὸ λοιπὸν εἶναι ἀνάγκη νὰ πιέσωμεν ἑαυτούς, διὰ νὰ φθάσωμεν εἰς τὸ σημεῖον νὰ δοκιμάσωμεν τὴν οὐρανίαν ἡδονὴν τῆς ἀγάπης δι' ὅλων τῶν πνευματικῶν ἡμῶν αἰσθήσεων, ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς ἐσωτερικῆς πληροφορίας τῆς Χάριτος· διότι τὴν τελείαν ἀγάπην κανεὶς δὲν δύναται νὰ ἀποκτήσῃ, ἐφ' ὅσον περιβάλλεται ἀπὸ τὴν φθαρτὴν σάρκα. Ἐξαιροῦνται μόνον οἱ Ἅγιοι, οἱ ὁποῖοι ἐφθασαν μέχρι τοῦ μαρτυρίου καὶ τῆς συνεχοῦς, κατὰ νύκτα καὶ ἡμέραν, λατρείας τοῦ Θεοῦ, ἐπειδὴ ὁ ἄνθρωπος, ποὺ φθάνει εἰς τὰ μέτρα αὐτά, μεταβάλλεται τελείως, κατὰ τὰς διαθέσεις καὶ τὴν ψυχικὴν του κατάστασιν, ὥστε καὶ αὐτὴν τὴν ὕλικὴν τροφήν νὰ μὴ ἐπιθυμῇ εὐκόλως.

28. Αὐτὸ εἶναι πολὺ φυσικόν· διότι αὐτός, ποὺ τρέφεται διαρκῶς ἀπὸ τὴν θεϊαν ἀγάπην, πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ ἐπιθυμῇ τὰ φθιρόμενα καλὰ τοῦ ματαίου καὶ προσωρινοῦ τούτου κόσμου; Δι' αὐτὸ καὶ ὁ σοφώτατος Παῦλος, τὸ μέγα αὐτὸ δοχεῖον τῆς ὑψηλῆς καὶ θείας γνώσεως, διακηρύσσων εἰς ἡμᾶς τὸ χαροποιὸν ἄγγελμα τῆς μελλούσης ἀπολαύσεως τῶν Δικαίων, τὴν ὁποίαν ἐγνώρισεν ἐξ ἰδίας ἐσωτερικῆς πληροφορίας, μᾶς λέγει: «Οὐ γάρ ἐστιν ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ βρώσις καὶ πόσις, ἀλλὰ δικαιοσύνη καὶ εἰρήνη καὶ χαρὰ ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ» (Ρωμ. ιδ' 17), τὰ ὁποῖα εἶναι ὁ καρπὸς τῆς τελείας ἀγάπης.

29. Συμπεραίνομεν λοιπόν, ὅτι εἶναι δυνατὸν εἰς τὸν ἄνθρωπον νὰ γεύεται συνεχῶς τῆς θείας ἀγάπης, ἀπὸ τοῦ παρόντος κόσμου, οὐδεὶς ὅμως δύναται νὰ ἀποκτήσῃ τὴν τελειότητα καὶ πληρότητα αὐ-

τῆς, εἰς δὲν ἀπορροφηθῇ τελείως τὸ θνητὸν ἀπὸ τὴν πνευματικὴν καὶ ἀθάνατον ζωὴν.

30. Ἐνας ἀπὸ αὐτούς, ποὺ ἀγαποῦν τὸν Θεὸν καὶ δὲν χορταίνεται ἡ ψυχὴ τους ἀπὸ τὴν ἀγάπην αὐτὴν, μοῦ διηγήθη τὰ ἑξῆς σχετικῶς μὲ τὰ αἰσθήματα ποὺ ἐδοκίμαζε.

Ἐπεθύμησα—μοῦ εἶπε—μετὰ σφοδρότητος νὰ γνωρίσω τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ. Καὶ ὁ μόνος ἀγαθὸς Θεὸς μοῦ παρεχώρησε τὸ δῶρον αὐτό, ὥστε καὶ νὰ αἰσθανθῶ τὴν φλόγα τῆς ἀγάπης αὐτῆς, ἀλλὰ καὶ νὰ βεβαιωθῶ διὰ τῆς ἐσωτερικῆς πληροφορίας τῆς Χάριτος. Τόσον δὲ ἰσχυρῶς ἡσθάνθην τὴν ἐνέργειαν αὐτὴν τοῦ Θεοῦ, ὥστε τότε, πλημμυρισμένος ἀπὸ ἀγάπην πρὸς τὸν Θεόν, ἐνοιωθῶ τὴν ψυχὴν μου νὰ σκιρτᾷ ἀπὸ ἀνεκλάλητον χαρὰν καὶ ἀγάπην καὶ νὰ βιάζεται νὰ ἐξέλθῃ τοῦ σώματος, διὰ νὰ ἀπέλθῃ πρὸς τὸν Κύριον. Ὑπὸ τὸ κράτος δὲ τῶν συγκλονιστικῶν αὐτῶν βιωμάτων δὲν ἐνδιεφέρετο καθόλου διὰ τὸν τρόπον συντηρήσεως τῆς παρούσης ζωῆς, τὴν ὅποιαν ἐφαίνετο ὡς νὰ ἀγνοῇ. Αὐτὰ μοῦ ἐξεμυστηρεύθη ὁ εὐλογημένος ἐκεῖνος ἄνθρωπος.

31. Αὐτὸς ποὺ θὰ ἀποκτήσῃ μίαν τοιαύτην ἐμπειρίαν τῆς ἀγάπης καὶ θὰ αἰσθάνεται ὅπως ὁ ἅγιος αὐτὸς ἄνθρωπος, δὲν ὀργίζεται κατὰ τοῦ πλησίον, ἔστω καὶ εἰς ἀφορήτως ὑβρισθῇ παρ' αὐτοῦ ἢ πάρα πολὺ ζημιωθῇ· ἡ ψυχὴ του παραμένει τελείως ἀπαθὴς καὶ ἀδιάφορος, ὡς νὰ ἦτο προσκεκολλημένη μὲ τὴν ψυχὴν τοῦ ὑβρίσαντος καὶ ζημιώσαντος αὐτόν.

Ἡ ψυχὴ, ποὺ ἔχει πλημμυρίσει ἀπὸ τὴν ἀγάπην, κινεῖται μὲ ἀπαθῆ ἀγανάκτησιν μόνον ἐναντίον ἐκείνων, ποὺ καταπιέζουν τοὺς πτωχοὺς, ἢ κατ' ἐκείνων, ποὺ λαλοῦν κατὰ τοῦ Θεοῦ ἀδικίαν⁽¹⁾, ἢ, τέλος, ἐναντίον ἐκείνων, ποὺ ζοῦν εἰς τὴν ἁμαρτίαν.

32. Αὐτὸς λοιπὸν ποὺ ἀγαπᾷ τὸν Θεὸν περισσότερον ἀπὸ τὸν ἑαυτὸν τοῦ ἢ μᾶλλον ποὺ ἀγαπᾷ μόνον τὸν Θεόν, χωρὶς νὰ ἀγαπᾷ τὸν ἑαυτὸν του, παύει πλέον νὰ ἐπιζητῇ τὴν τιμὴν του, ἀλλ' ἐπιδιώκει μόνον τὴν τιμὴν τοῦ τιμήσαντος αὐτόν διὰ τοῦ Ἁγίου Βαπτίσματος καὶ διὰ τῆς τιμῆς τῆς αἰωνίου ζωῆς. Ὁ τοιοῦτος θεωρεῖ ὡς τιμὴν τοῦ τιμήσαντος τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν δικαιοσύνην, δι' αὐτὸ καὶ θέλει Αὐτὸν νὰ τιμᾷ μὲ τὴν ψυχικὴν διάθεσιν καὶ τὰ ἔργα του.

Τὸ νὰ ζητῇ καὶ νὰ ἐπιδιώκῃ τὴν τιμὴν τοῦ τιμήσαντος καὶ ὅχι τὴν ἰδικήν του, δὲν ἀποτελεῖ συνέπειαν ὀλίγης θελήσεως, ἀλλὰ ψυχικὴν διάθεσιν, ὀφειλομένην εἰς σταθερὰν συνήθειαν, ἔχουσαν τὴν αἰτίαν τῆς εἰς τὴν πλουσίαν πείραν τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ.

33. Ἐπὶ πλέον πρέπει νὰ γνωρίζωμεν καὶ τοῦτο· ἐκεῖνος εἰς

1) «Εἶπα τοῖς παρανομοῦσι μὴ παρανομεῖτε, καὶ τοῖς ἁμαρτάνουσι· μὴ ὑποῦτε κέρας, μὴ ἐπαίρετε εἰς ὕψος τὸ κέρας ὑμῶν καὶ μὴ λαλεῖτε κατὰ τοῦ Θεοῦ ἀδικίαν» (Ψαλμ. οδ' 5—6) καὶ «Ἀλαλα γεννηθήτω τὰ χεῖλη τὰ δόλια τὰ λαλοῦντα κατὰ τοῦ δικαίου ἀνομίαν ἐν ὑπερηφανίᾳ καὶ ἐξουθενώσῃ» (Ψαλμ. λ' 19).

τοῦ ὁποίου τὴν ψυχὴν ἐνεργεῖ ὁ Θεὸς μίαν τοιαύτην θερμὴν ἀγάπην, φθάνει εἰς ἐπίπεδον ἀνώτερον καὶ τῆς πίστεως ἀκόμη, κατὰ τὴν περιόδον τῆς τοιαύτης ἐνεργείας· διότι ἡ καρδία τοῦ φιλοθέου πλημμυρίζει ἀπὸ μίαν ἀνωτέραν καὶ ὑψηλὴν αἴσθησιν τοῦ Θεοῦ καὶ οὕτω διὰ τῆς πολλῆς ἀγάπης συγκρατεῖ σταθερῶς καί, τρόπον τινά, αἰχμαλωτίζει Αὐτὸν ποῦ διὰ τῆς πίστεως τιμᾷ. Αὐτὸ ὑπαινίσσεται καὶ ὁ Ἅγιος Ἀπόστολος Παῦλος, ὅταν λέγῃ· «Νυνὶ δὲ μένει πίστις, ἐλπίς, ἀγάπη, τὰ τρία ταῦτα· μείζων δὲ τούτων ἡ ἀγάπη» (Α΄ Κορ. ιγ' 13).

Ὡστε, ὅπως εἶπον, αὐτὸς ποῦ μὲ τὸν πλοῦτον τῆς ἀγάπης του κατέχει πλέον τὸν Θεόν, ὡς πραγματικότητα τῆς καρδίας του, αὐτὸς ὑπερέβη τὴν πίστιν, διότι ἡσθάνθη ἐνεργῶς τὴν παρουσίαν τοῦ Θεοῦ (1).

Γ'. Τοῦ Ἁγίου Μαξίμου.

ΑΓΑΠΗ μὲν ἐστὶ διάθεσις ψυχῆς ἀγαθῇ, καθ' ἣν οὐδὲν τῶν ὄντων τῆς τοῦ Θεοῦ γνώσεως προτιμᾷ· ἀδύνατον δὲ εἰς ἕξιν ταύτης ἐλθεῖν τῆς ἀγάπης, τὸν πρὸς τι τῶν ἐπιγείων ἔχοντα προσπάθειαν.

2. Ὁ ἀγαπῶν τὸν Θεόν, πάντων τῶν ὑπ' αὐτοῦ γεγονότων προτιμᾷ τὴν γνῶσιν αὐτοῦ, ἡγουν τὸν φωτισμὸν τῆς γνώσεως, ὅς ἐστι ζωὴ τοῦ νοῦ, καὶ ἀδιαλείπτως διὰ τοῦ πόθου ταύτη προσκαρτερεῖ.

3. Ὁ τῇ εἰς Θεὸν ἀγάπῃ τὸν νοῦν ἔχων προσηλωμένον καὶ αὐτοῦ τοῦ σώματος ὡς ἁλλοτριῶν καταφρονεῖ.

4. Εἰ κρείττων τοῦ σώματος ἡ ψυχὴ, καὶ κρείττων τοῦ κόσμου ἀσυγκρίτως ὁ κτίσας αὐτὸν Θεός. Ὁ προτιμῶν τῆς ψυχῆς τὸ σῶμα, καὶ τοῦ Θεοῦ τὸν ὑπ' αὐτοῦ κτισθέντα κόσμον, οὐδὲν τῶν εἰδωλολατρούντων διενήνοχεν.

5. Ὁ τὸν νοῦν τῆς εἰς Θεὸν ἀγάπης καὶ προσεδρείας ἀποχωρίσας, καὶ τινι τῶν αἰσθητῶν προσεδεδεμένον ἔχων, οὗτός ἐστιν ὁ προτιμῶν τῆς ψυχῆς τὸ σῶμα καὶ τοῦ κτίσαντος Θεοῦ τὰ ὑπ' αὐτοῦ γεγονότα.

6. Ὁ πιστεύων τῷ Κυρίῳ, φοβεῖται τὴν κόλασιν, ὃ δὲ φοβούμενος τὴν κόλασιν ἐγκρατεῦται ἀπὸ τῶν παθῶν· ὃ δὲ ἐγκρατευόμενος ἀπὸ τῶν παθῶν, ὑπομένει τὰ θλιβερά, ὃ δὲ ὑπομένων εἰς τὰ θλιβερά, ἔξει τὴν εἰς Θεὸν ἐλπίδα· ἡ δὲ εἰς Θεὸν ἐλπίς, χωρίζει τὸν νοῦν πάσης γῆϊνης προσπαθείας, ταύτης δὲ ὁ νοῦς χωριθεὶς, ἔξει τὴν εἰς Θεὸν ἀγάπην.

7. Πᾶσαι μὲν αἱ ἀρεταὶ συνεργοῦσι τὸν νοῦν πρὸς τὸν θεῖον ἔρωτα, πλέον δὲ πάντων ἡ καθαρὰ προσευχή· διὰ ταύτης γὰρ πρὸς τὸν Θεὸν ὁ νοῦς ἐκδημεῖ· τότε οὔτε ἑαυτοῦ οὔτε τινὸς τῶν ὄντων παντάπασιν αἰσθάνεται· ὑπὸ γὰρ τοῦ θείου καὶ ἀπείρου φωτὸς καταλαμπόμενος, ἀναισθητεῖ πρὸς πάντα τὰ γεγονότα, καθάπερ καὶ ὁ αἰσθητὸς ὀφθαλμὸς πρὸς τοὺς ἀστέρας, τοῦ ἡλίου ἀνατέλλοντος.

8. Ὅταν διὰ τῆς ἀγάπης ὑπὸ τῆς θείας γνώσεως ὁ νοῦς ἀρπαγῇ, καὶ ἔξω τῶν ὄντων γινόμενος τῆς θείας ἐπαισθάνηται ἀπειρίας, τότε, κατὰ τὸν θεῖον Ἡσαΐαν, εἰς συναίσθησιν τῆς ἑαυτοῦ ἐρχόμενος ταπεινότητος μετὰ διαθέσεως λέγει τὰ τοῦ Προφήτου ῥήματα· ὦ τάλας ἐγώ, ὅτι κατανένυγμαι, ὅτι ἄνθρωπος ὢν καὶ ἀκάθαρτα χεῖλη ἔχων, ἐν μέσῳ λαοῦ ἀκάθαρτα χεῖλη ἔχοντος ἐγὼ οἰκῶ, καὶ τὸν Βασιλέα Κύριον Σαβαὼθ εἶδον τοῖς ὀφθαλμοῖς μου.

9. Ὡσπερ μνήμη πυρὸς οὐ θερμαίνει τὸ σῶμα, οὕτω καὶ ἡ γνῶσις τοῦ Θεοῦ τὸν καθαρὸν νοῦν, φυσικῶς διὰ τῆς ἀγάπης πρὸς ἑαυτὴν ἐπισπᾶται. Νοῦς

1) Τὸ νόημα εἶναι ὑπέροχον· διὰ τῆς πίστεως ψηλαφίζομεν τὴν πραγματικότητα, ἐνῶ διὰ τῆς ἀγάπης τὴν ἀπολαμβάνομεν, τὴν ζῶμεν.

ἔστι καθαρός, ὁ τῆς ἀγνοίας χωρισθείς, καὶ ὑπὸ τοῦ θείου φωτὸς καταλαμπόμενος.
 10. Ὁ ἀγαπῶν τὸν Θεὸν οὐ δύναται μὴ καὶ πάντα ἄνθρωπον ἀγαπῆσαι, ὥς ἑαυτόν, εἰ καὶ πρὸς τὰ πάθη δυσχεραίνει τῶν μήπω κεκαθαρμένων· διὸ καὶ τὴν ἐπιστροφὴν αὐτῶν βλέπων καὶ διόρθωσιν, ἀμετρήτῳ καὶ ἀνεκλαλήτῳ χαίρει χαρᾷ.

11. Ὁ ἴχνος μίσους βλέπων ἐν τῇ ἑαυτοῦ καρδίᾳ, διὰ οἷονδῆποτε πταῖσμα πρὸς τὸν οἷονδῆποτε ἄνθρωπον, ἀλλότριος τυγχάνει πάμπαν τῆς εἰς Θεὸν ἀγάπης· διότι ἡ εἰς Θεὸν ἀγάπη, τοῦ εἰς τὸν ἄνθρωπον μίσους παντελῶς οὐκ ἀνέχεται· «Ὁ ἀγαπῶν με, φησὶν ὁ Κύριος, τὰς ἐντολάς μου τηρήσει· αὕτη δὲ ἐστὶν ἡ ἐντολὴ ἡ ἐμὴ, ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους»· ὁ οὖν μὴ ἀγαπῶν τὸν πλησίον, τὴν ἐντολὴν οὐ τηρεῖ· ὁ δὲ τὴν ἐντολὴν μὴ τηρῶν, οὐδὲ τὸν Κύριον ἀγαπᾶν δύναται.

12. Ὁ Θεὸς φύσει ὢν ἀγαθὸς καὶ ἀπαθής, πάντας μὲν ἐξίσου ἀγαπᾷ ὥς ἔργα αὐτοῦ, ἀλλὰ τὸν ἐνάρετον δοξάζει, ὥς καὶ τῇ γνώμῃ οἰκειούμενον.

13. Ὁ ἀγαπῶν τὸν Θεόν, ἀγγελικὸν βίον βιοῖ ἐπὶ τῆς γῆς νηστεύων καὶ ἀργυπνῶν, καὶ ψάλλων καὶ προσευχόμενος, καὶ περὶ παντὸς ἀνθρώπου αἰεὶ καλὰ λογιζόμενος.

14. Αἵκιζε τὴν σάρκα σου ἀσιτία καὶ ἀργυπνία, καὶ σχόλασον ἀόκνως ψαλμῳδία καὶ προσευχῇ, καὶ ὁ ἁγιασμὸς τῆς σωφροσύνης ἐπελεύσεται ἐπὶ σὲ τὴν ἀγάπην φέρων.

15. Τῆς θείας καταξιωθείς γνώσεως, καὶ τὸν ταύτης φωτισμὸν διὰ τῆς ἀγάπης κτησάμενος, οὐ ῥηπισθήσεται ποτὲ ὑπὸ τοῦ τῆς κενοδοξίας δαίμονος· ὁ δὲ ταύτης μήπω καταξιωθείς, εὐχερῶς ὑπ' αὐτῆς περιφέρεται, καὶ μέγα φρονεῖ ἐπὶ τοῖς ὑπ' αὐτοῦ κατὰ Θεὸν πραττομένοις· ὁ δὲ ταύτης τυχών, μετὰ διαθέσεως λέγει τὰ τοῦ Πατριάρχου Ἀβραὰμ ῥήματα, ἅπερ, ἥνικα κατηξιώθη τῆς θείας ἐπιφανείας, εἶπεν· ἐγὼ εἰμι γῆ καὶ σποδός.

16. Οὐπω ἔχει τελείαν ἀγάπην, ὁ ἐπὶ ταῖς γνώμαις τῶν ἀνθρώπων συνδιατιθέμενος· οἷον τὸν μὲν ἀγαπῶν, τὸν δὲ μισῶν, διὰ τόδε, ἢ τόδε, ἢ καὶ τὸν αὐτὸν ποτὲ μὲν ἀγαπῶν, ποτὲ δὲ μισῶν διὰ τὰς αὐτὰς αἰτίας.

17. Ὁ ἀγαπῶν τὸν Θεόν, οὐ λυπεῖ, οὐδὲ λυπεῖται πρὸς τινα διὰ πρόσκαιρα· μίαν δὲ λύπην καὶ λυπεῖ καὶ λυπεῖται σωτήριον, ἣν ὁ μακάριος Παῦλος καὶ ἐλυπήθη καὶ ἐλύπησε τοὺς Κορινθίους.

18. Οὐτινος ὁ νοῦς διὰ παντός ἐστι πρὸς τὸν Θεόν, τούτου καὶ ἡ ἐπιθυμία εἰς τὸν θεῖον ἐπηύξησεν ἔρωτα, καὶ ὁ θυμὸς ὅλως εἰς τὴν θείαν μετετέραθη ἀγάπην· τῇ γὰρ χρονία τῆς θείας ἐλλάμπσεως μετουσίᾳ ὅλως φωτοειδῆς γεγινώς, καὶ τὸ παθητικὸν αὐτοῦ μέρος συσφίγγας πρὸς ἑαυτόν, εἰς ἔρωτα θεῖον ὥς εἴρηται ἀκατάληκτον, καὶ ἀγάπην ἀκατάπαυστον ἔτρεψεν, ὅλως ἐκ τῶν ἐπιγείων ἐπὶ τὸ θεῖον μεταγαγών.

19. Νοῦς Θεῷ συναπτόμενος καὶ αὐτῷ ἐγχρονίζων διὰ προσευχῆς, καὶ ἀγάπης, σοφὸς γίνεται καὶ ἀγαθός, καὶ δυνατός, καὶ φιλόανθρωπος, καὶ ἐλεήμων καὶ μακρόθυμος, καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν πάντα σχεδὸν τὰ θεῖα ἰδιώματα περιφέρει· τούτῳ δὲ ἀναχωρῶν καὶ τοῖς ὑλικοῖς προσχωρῶν, ἡ κτηνώδης γίνεται φιλήδονος γεγινώς, ἡ θηριώδης διὰ ταῦτα τοῖς ἀνθρώποις μαχόμενος.

20. Ὄταν ἴδῃς τὸν νοῦν σου τοῖς ὑλικοῖς ἡδέως ἐνασχολούμενον, καὶ τοῖς τούτων νοήμασιν ἐμφιλοχωροῦντα, γίνωσκε ἑαυτὸν ταῦτα μᾶλλον ἢ τὸν Θεὸν ἀγαπῶντα· ὅπου γάρ ἐστὶν ὁ θησαυρὸς σου, φησὶν ὁ Κύριος, ἐκεῖ ἔσται καὶ ἡ καρδία σου.

21. Ἡ εἰς Θεὸν ἀγάπη πάσης ἡδονῆς παρερχομένης, καὶ παντὸς πόνου, καὶ λύπης πείθει καταφρονεῖν τὸν μέτοχον αὐτῆς· καὶ πειθέτωσάν σε πάντες οἱ Ἅγιοι τοσαῦτα πεπονθότες διὰ Χριστὸν μετὰ χαρᾶς.

22. Ὁ τῆς γενένης φόβος, κακίαν φεύγειν παρασκευάζει τοὺς εἰσαγομένους· ὁ δὲ πόθος τῆς τῶν ἀγαθῶν ἀντιδόσεως τοῖς προκόπτουσι τὴν ἐπ' ἐνεργείᾳ τῶν ἀρετῶν χαρίζεται προθυμίαν.

23. Τὸ δὲ τῆς ἀγάπης μυστήριον, πάντων ὑπεραίρει τῶν γεγονότων τὸν νοῦν, πρὸς πάντα τὰ μετὰ Θεὸν τυφλὸν ἐργαζόμενον· μόνους γὰρ τυφλοὺς πρὸς πάντα τὰ μετὰ Θεὸν γεγεννημένους ὁ Κύριος σοφίζει, δεικνὺς τὰ θειότερα.

Ἑρμηνεία

Η ΑΓΑΠΗ εἶναι μία διάθεσις τῆς ψυχῆς ἀγαθῇ, ἡ ὁποία παρακινεῖ τὸν ἄνθρωπον νὰ προτιμᾷ τὴν γνῶσιν τοῦ Θεοῦ ὑπὲρ τῶν ὄντων, ὑλικῶν καὶ πνευματικῶν· εἶναι ὅμως ἀδύνατον νὰ καταστήσῃ ὁ ἄνθρωπος συνήθειαν τοῦ τὴν ἀγάπην αὐτὴν, ἐφ' ὅσον εἶναι συνδεδεμένος μὲ κάτι ἀπὸ τὰ ἐπίγεια πράγματα.

2. Ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος ἀγαπᾷ τὸν Θεόν, ἀδιαφορεῖ δι' ὅλα ὅσα ἐδημιούργησεν ὁ Θεὸς καὶ προτιμᾷ μόνον Αὐτὸν νὰ γνωρίσῃ· δηλαδὴ ἐπιζητεῖ τὸν ἐσωτερικὸν φωτισμόν, ὁ ὁποῖος ἐκπηγάζει ἀπὸ τὴν γνῶσιν αὐτὴν καὶ ὁ ὁποῖος εἶναι ἡ ζωὴ τοῦ νοῦ μας. Ὁ τοιοῦτος ἄνθρωπος ἐπιποθεῖ ἰσχυρῶς τὴν γνῶσιν αὐτὴν τοῦ Θεοῦ καὶ εἰς αὐτὴν ἀκαταπαύστως προσκαρτερεῖ.

3. Αὐτός, ὁ ὁποῖος διὰ τῆς ἀγάπης ἔχει προσηλωμένον τὸν νοῦν τοῦ εἰς τὸν Θεόν, καὶ δι' αὐτὸ ἀκόμη τὸ σῶμα τοῦ ἀδιαφορεῖ καὶ τὸ περιφρονεῖ ὡς ξένον.

4. Ἐφ' ὅσον ἡ ψυχὴ εἶναι ἀνωτέρα, εἰς ἀξίαν, ἀπὸ τὸ σῶμα, ἀσφαλῶς καὶ ὁ Δημιουργὸς τοῦ κόσμου εἶναι ἀσυγκρίτως ἀνώτερος ἀπὸ τὸν κόσμον. Αὐτὸς λοιπὸν ὁ ὁποῖος προτιμᾷ τὸ σῶμα ἀπὸ τὴν ψυχὴν καὶ τὸν δημιουργηθέντα κόσμον ἀπὸ τὸν Δημιουργόν, ἀσφαλῶς εἰς τίποτε δὲν διαφέρει ἀπὸ τοὺς εἰδωλολάτρας.

5. Ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος ἀπεμάκρυνε τὸν νοῦν τοῦ ἀπὸ τὴν εἰς Θεὸν ἀγάπην καὶ ἀπὸ τὴν μετὰ τοῦ Θεοῦ συνεχῇ πνευματικὴν ἐπικοινωνίαν καὶ τὸν προσέδεσε μὲ ὑλικά καὶ γήϊνα πράγματα, αὐτὸς εἶναι πού προτιμᾷ τὸ σῶμα ἀπὸ τὴν ψυχὴν καὶ τὰ κτίσματα ἀπὸ τὸν Δημιουργόν.

6. Ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος πιστεύει πραγματικὰ εἰς τὸν Κύριον, φοβεῖται τὴν κόλασιν· αὐτὸς δὲ πού φοβεῖται τὴν κόλασιν ἐγκρατεύεται καὶ δὲν περιπίπτει εἰς τὰ πάθη. Αὐτὸς πάλιν πού ἐγκρατεύεται ἀπὸ τὰ πάθη, ὑπομένει τὰς θλίψεις· ὑπομένων δὲ τὰς θλίψεις στηρίζει τὴν ἐλπίδα τοῦ εἰς τὸν Θεόν. Ἡ ἐλπίς πρὸς τὸν Θεὸν ἀποσπᾷ τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ κάθε ἐναγώνιον μέριμναν καὶ φιλόκοσμον προσπάθειαν. Ἐφ' ὅσον δὲ ἀπαλλαγῇ ὁ νοῦς ἀπὸ τὴν μέριμναν καὶ φροντίδα τοῦ κόσμου τούτου, τότε πλέον θὰ ἀποκτήσῃ τὴν ἀγάπην πρὸς τὸν Θεόν.

7. Ὅλοι αἱ ἀρεταὶ ἐνισχύουν τὸν ἔρωτα τοῦ νοῦ πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τὸν βοηθοῦν νὰ τὸν ἀπολαύσῃ· περισσότερον ὅμως ἢ καθαρὰ, διὰ τοῦ νοῦ προσευχῇ. Μὲ τὴν βοήθειαν τῆς νοερᾶς προσευχῆς ὁ νοῦς μεταβαίνει πρὸς τὸν Θεόν, ὁπόταν δὲν αἰσθάνεται πλέον καθόλου οὔτε τὸν ἑαυτόν του, οὔτε τίποτε ἀπὸ τὰ διάφορα ὄντα. Ἀπὸ τὴν στιγμήν, πού ὁ νοῦς θὰ καταυγασθῇ ἀπὸ τὸ θεῖον καὶ ἄπειρον φῶς, χάνει τελείως τὴν αἰσθησιν τῶν ὑλικῶν γεγονότων καὶ πραγμάτων, ὅπως ἀκριβῶς καὶ

ὁ ὀφθαλμὸς τοῦ σώματος χάνει τοὺς ἀστέρας, ὅταν ἀνατείλῃ ὁ ἥλιος.

8. Ὅταν, μὲ τὴν βοήθειαν τῆς ἀγάπης, ἀρπαγῇ ὁ νοῦς πρὸς τὴν θείαν γνῶσιν, καὶ εὐρεθῇ ἔξω ἀπὸ τὴν περιοχὴν τῶν ὑλικῶν ὄντων, τότε σαφῶς ἀντιλαμβάνεται τὴν θείαν ἀπεραντοσύνην καὶ συναισθάνεται τὴν ἰδικὴν του μηδαμινότητα καὶ ταπεινότητα. Μὲ συντριβὴν δὲ καὶ κατάνυξιν ἐπαναλαμβάνει τοὺς λόγους τοῦ Προφήτου Ἑσαΐου· «Ὡ τάλας ἐγώ, ὅτι κατανένυγμαί, ὅτι ἄνθρωπος ὢν καὶ ἀκάθαρτα χεῖλη ἔχων, ἐν μέσῳ λαοῦ ἀκάθαρτα χεῖλη ἔχοντος ἐγὼ οἰκῶ, καὶ τὸν Βασιλέα Κύριον Σαβαὼθ εἶδον τοῖς ὀφθαλμοῖς μου» (Ἡσ. ζ' 5).

9. Ὅπως ἀκριβῶς μόνη ἡ ἐνθύμησις τοῦ πυρὸς δὲν ζεσταίνει τὸ σῶμα, ἀλλὰ τὸ πῦρ ἔλκει καὶ θερμαίνει αὐτό, τοιοῦτοτρόπως καὶ μόνη ἡ γνῶσις τοῦ Θεοῦ οὐδόλως ὠφελεῖ χωρὶς τὴν συνεργίαν τῆς πρὸς Αὐτὸν ἀγάπης. Ἡ γνῶσις⁽¹⁾ τοῦ Θεοῦ ἐλκύει φυσικῶς πρὸς ἑαυτὴν τὸν καθαρὸν νοῦν διὰ μέσου τῆς ἀγάπης. Καθαρὸς δὲ εἶναι ὁ νοῦς ἐφ' ὅσον ἀπεμάκρυνε τὴν ἄγνοιαν τοῦ μεγαλείου καὶ τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ, καὶ κατηυγάσθη ἀπὸ τὸ θεῖον φῶς.

10. Αὐτὸς ποὺ ἀγαπᾷ τὸν Θεὸν δὲν δύναται νὰ μὴ ἀγαπᾷ καὶ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, ὡς τὸν ἑαυτόν του, ἔστω καὶ ἐὰν στενοχωρῇται ἀπὸ τὰ πάθη ἐκείνων, ποὺ δὲν εἶναι ἀκόμη καθαροί. Δι' αὐτὸ ἀκριβῶς αἰσθάνεται ἀπέραντον καὶ ἀνέκφραστον χαράν, ὅταν βλέπῃ τὴν ἐπιστροφὴν καὶ διόρθωσιν των.

11. Ἐκεῖνος, ποὺ διατηρεῖ εἰς τὴν ψυχὴν του ἔστω καὶ ἐλάχιστον ἵχνος μίσους πρὸς τὸν οἰονδήποτε ἄνθρωπον, ἐξ ἀφορμῆς τοῦ οἰουδήποτε πταίσματός του, εἶναι τελείως ξένος τῆς πρὸς τὸν Θεὸν ἀγάπης· διότι ἡ πρὸς τὸν Θεὸν ἀγάπη οὐδόλως ἀνέχεται μῖσος πρὸς τὸν συνάνθρωπόν μας. Ὁ ἴδιος ὁ Κύριος εἶπε· «Ἐὰν ἀγαπᾶτε με, τὰς ἐντολὰς τὰς ἐμὰς τηρήσατε» (Ἰωάν. ιδ' 15) καὶ· «Αὕτη ἐστὶν ἡ ἐντολὴ ἡ ἐμή, ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους» (Ἰωάν. ιε' 12). Αὐτὸς λοιπόν, ποὺ δὲν ἀγαπᾷ τὸν πλησίον του, δὲν ἐφαρμόζει τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ· ἐκεῖνος πάλιν ποὺ δὲν ἐφαρμόζει τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ, οὔτε τὸν ἴδιον τὸν Θεὸν δύναται νὰ ἀγαπᾷ.

12. Ὁ Θεός, ἐπειδὴ εἶναι ἐκ φύσεως ἀγαθὸς καὶ ἀπαθής, ὅλους μὲν τοὺς ἀνθρώπους ἐξ ἴσου ἀγαπᾷ ὡς δημιουργήματά του· τὸν ἐνάρρετον ὁμως τὸν δοξάζει, διότι ὁ ἐνάρρετος, κατὰ τὴν προαίρεσιν καὶ διάνοιαν, καθίσταται φίλος τοῦ Θεοῦ καὶ προσαρμόζεται πρὸς τὰς ἐντολὰς καὶ τὸ θέλημά Του.

13. Ἐκεῖνος, ποὺ ἀγαπᾷ τὸν Θεόν, ζῇ ἐπάνω εἰς τὴν γῆν ὡς Ἄγγελος· δηλαδὴ νηστεύει, ἀγρυπνεῖ, ψάλλει καὶ προσεύχεται καὶ σκέπτεται πάντοτε τὸ καλὸν δι' ὅλους τοὺς ἀνθρώπους.

1) Ἡ γνῶσις καὶ ἡ ἄγνοια δὲν ἔχουν, ἐπὶ τοῦ προκειμένου, τὴν ἔννοιαν καὶ τὴν σημασίαν τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς ἀμαθείας, ἀλλὰ τῆς ἐσωτερικῆς πληροφορίας, τὴν ὁποίαν προσπορίζουν εἰς τὴν ψυχὴν ἡ πίστις καὶ ἡ ἀγάπη.

14. Νὰ βασανίζῃς τὴν σάρκα σου μὲ σκληρὰν νηστείαν καὶ μὲ ἀγρυπνίαν καὶ νὰ ἀφοσιώνεσαι, χωρὶς νὰ βαρύνῃς, εἰς τὴν ψαλμωδίαν καὶ τὴν προσευχήν· ὅταν ταῦτα πράττῃς, τότε θὰ ἀξιωθῇς νὰ ἀπολαύσῃς τὸν ἁγιασμόν, ἐκ τῆς σωφοσύνης, ὃ ὁποῖος θὰ σὲ ἐπισκιάσῃ φέρον εἰς τὴν ψυχὴν σου τὴν ἀγάπην.

15. Ἐφ' ὅσον καταστῇς ἄξιος τῆς θείας γνώσεως καὶ ἀποκτήσῃς διὰ τῆς ἀγάπης τὸν φωτισμὸν αὐτῆς, ποτὲ πλέον ὁ δαίμων τῆς κενοδοξίας δὲν θὰ δυνηθῇ, διὰ τῶν βδελυρῶν φουσημάτων του, νὰ σὲ μετακινήσῃ ἐδῶ καὶ ἐκεῖ. Ἐνῶ, ἀπ' ἐναντίας, αὐτὸς ποὺ δὲν ἠξιώθη ἀκόμῃ νὰ δεχθῇ τὸν φωτισμὸν τῆς θείας γνώσεως, εὐκόλως περιφέρεται ἀπὸ τὴν κενοδοξίαν εἰς διαφόρους ὑπερηφάνους σκέψεις καὶ μεγαλοφρονεῖ δι' ὅσα πράττει, συμφώνως πρὸς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. Ἐκεῖνος, ποὺ ἀπέκτησε τὴν θείαν γνῶσιν, ἐπαναλαμβάνει, μὲ ἐσωτερικὴν εὐχαρίστησιν καὶ ἱκανοποίησιν, τοὺς λόγους τοῦ Πατριάρχου Ἀβραάμ, τοὺς ὁποῖους εἶπε, μόλις ἠξιώθη νὰ ἴδῃ τὸν Θεόν· «Ἐγὼ δέ εἰμι γῆ καὶ σποδὸς» (Γεν. ιη' 27).

16. Ἐκεῖνος, ὃ ὁποῖος ἀλλάσσει ψυχικὰς καταστάσεις, ἀναλόγως τῶν πρὸς αὐτὸν διαθέσεων τῶν ἀνθρώπων, δὲν ἔχει ἀποκτήσει ἀκόμῃ τὴν τελείαν ἀγάπην· οὕτω ἄλλον μὲν ἀγαπᾷ, ἄλλον μισεῖ· ἢ τὸ ἴδιον πρόσωπον ἄλλοτε μὲν ἀγαπᾷ καὶ ἄλλοτε μισεῖ, ἐξ αἰτίας τῶν πρὸς αὐτὸν διαθέσεων τῶν συνανθρώπων του.

17. Αὐτός, ποὺ πραγματικῶς ἀγαπᾷ τὸν Θεόν, οὔτε λυπεῖ, οὔτε αἰσθάνεται λύπην, ὅταν ἐνοχληθῇ ἀπὸ ἄλλους ἀνθρώπους, ἐξ ἀφορμῆς προσκαίρων ζητημάτων· ἀπὸ μίαν μόνον σωτηριώδη λύπην λυπεῖται καὶ στενοχωρεῖται· ἀπὸ αὐτῆς, ἢ ὁποία ἐλύπησε τὸν μακάριον Ἀπόστολον Παῦλον καὶ ἐξ αἰτίας τῆς ὁποίας ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ἐλύπησε τοὺς Κορινθίους (1).

18. Τοῦ ἀνθρώπου, τοῦ ὁποίου ὁ νοῦς εὐρίσκεται διαρκῶς ἐστραμμένος πρὸς τὸν Θεόν καὶ αὐτὴ ἡ ἐπιθυμία ἐπαυξάνεται εἰς τὴν ἀπεραντοσύνην τοῦ θείου ἔρωτος, ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ἡ βία κίνησις τῆς ψυχῆς, ὃ θυμός, μετατρέπεται καθ' ὁλοκληρίαν εἰς ἀγάπην πρὸς τὸν Θεόν· διότι ἡ συνεχὴς καὶ χρονία συμμετοχὴ εἰς τὴν ἔκστασιν τῆς θείας ἐλλάμψεως, κατέστησε τὸν ἄνθρωπον αὐτὸν ὁλόφωτον καὶ ἀκτινοβολοῦντα, δι' αὐτὸ καὶ περιώρισεν, εἰς τὸν ἐσωτερικόν του κόσμον, τόσον πολὺ τὸ παθητικὸν μέρος τῆς ψυχῆς του, ὥστε νὰ τὸ μετατρέψῃ, ὅπως ἐλέχθη, εἰς ἀπέραντον θεῖον ἔρωτά καὶ εἰς ἀγάπην, ποὺ δὲν παύει πο-

1) Βλέπε περὶ τούτου ἐν ταῖς πρὸς Κορινθίους Α' καὶ Β' ἐπιστολαῖς τοῦ θείου Ἀποστόλου Παύλου. Ὁ οὐρανοβάμων Παῦλος ἐν Ἐφέσῳ εὐρισκόμενος ἐπληροφορήθη ἀταξίας τινὰς καὶ σκάνδαλα, ἅτινα εἶχον συμβῆ μεταξὺ τῶν ἐν Κορίνθῳ Χριστιανῶν· ὅθεν ἔγραψε πρὸς αὐτοὺς τὴν Α' πρὸς Κορινθίους Ἐπιστολήν του μεταξὺ τῶν ἐτῶν 54—55 μ.Χ. Ἐν αὐτῇ ἐπιτιμᾷ αὐτοὺς καὶ προτρέπει εἰς διόρθωσιν. Γράφει δὲ πάλιν περὶ τούτου καὶ ἐν τῇ Β' πρὸς τοὺς αὐτοὺς Κορινθίους Ἐπιστολῇ του (β' 1—11 καὶ ἀλλαχοῦ).

τέ. Οὕτω μετέφερε τὸν ψυχικόν του κόσμον ὁλόκληρον ἀπὸ τὰ ἐπίγεια εἰς τὰ θεῖα καὶ οὐράνια.

19. Ὁ νοῦς, ὅταν ἐνωθῇ μὲ τὸν Θεὸν καὶ διέρχεται ὅλον τὸν χρόνον πλησίον Του διὰ τῆς προσευχῆς καὶ τῆς ἀγάπης, γίνεται σοφὸς καὶ ἀγαθός, καὶ δυνατὸς καὶ φιλόανθρωπος καὶ ἐλεήμων καὶ μακρόθυμος, καί, διὰ τὰ συντομεύσω, ἀποκτᾷ ὅλα σχεδὸν τὰ θεῖα ἰδιώματα. Ὅταν ὁμοῦς ἀναχωρήσῃ ἀπὸ τὸν Θεὸν καὶ ἀρχίσῃ νὰ ἀσχολῇται μὲ τὰ ὑλικά καὶ ἐφήμερα πράγματα, τότε ἡ ἐξομοιούται πρὸς τὰ κτήνη, διὰ τῆς φιληδονίας, ἢ γίνεται ὡς τὸ θηρίον, μαχόμενος μὲ τοὺς ἀνθρώπους.

20. Ὅταν ἴδῃς, ὅτι ὁ νοῦς σου ἐνασχολεῖται μὲ εὐχαρίστησιν εἰς τὰ ὑλικά πράγματα καὶ ἐνδιατρίβει εἰς ὑλικοὺς καὶ φιλοκόσμους λογισμούς, τότε θὰ πρέπει νὰ ἀντιληφθῇς, ὅτι ὁ ἑαυτός σου τὴν ὕλην ἀγαπᾷ περισσότερον παρὰ τὸν Θεόν. Διότι ὁ Κύριος εἶπεν· «Ὅπου γὰρ ἐστὶν ὁ θησαυρὸς ὑμῶν, ἐκεῖ ἔσται καὶ ἡ καρδία ὑμῶν» (Ματθ. ζ' 21).

21. Ἡ ἀγάπη πρὸς τὸν Θεὸν πείθει τὸν ἄνθρωπον, ποὺ τὴν αἰσθάνεται εἰς τὴν καρδίαν του, νὰ περιφρονῇ τὰς φευγαλέας ἡδονάς, τοὺς κόπους καὶ τὴν λύπην. Εἰς τοῦτο πρέπει νὰ πεισθῶμεν ἀπὸ τὸ παράδειγμα Πάντων τῶν Ἀγίων, οἱ ὅποιοι ὑπέστησαν μὲ εὐχαρίστησιν τόσα διὰ τὸν Χριστόν.

22. Ὁ φόβος τῆς αἰωνίου κολάσεως κάμνει αὐτούς, ποὺ τὸν δοκιμάζουν, νὰ ἀποφεύγουν τὴν κακίαν· ὁ πόθος ὁμοῦς τῆς ἀνταποδόσεως τῶν ἀγαθῶν εἰς αὐτούς, ποὺ προσοδεύουν πνευματικῶς, χαρίζει προθυμίαν διὰ τὴν πραγματοποίησιν τῶν ἀρετῶν.

23. Τὸ μυστήριον τῆς ἀγάπης ἀνυψώνει τὸν νοῦν ὑπεράνω ὅλων τῶν γεγονότων καὶ ἐπὶ τοσοῦτον ἀπορροφᾷ τὴν προσοχὴν τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὸ θεῖον, ὥστε ὁ ἄνθρωπος νὰ καθίσταται τυφλὸς δι' ὅλα τὰ ἄλλα, ποὺ ὑπάρχουν, ἐκτὸς τοῦ Θεοῦ. Καὶ τότε ὁ Κύριος ἀποκαλύπτει πλεον τὰς ὑψηλότερας καὶ λεπτοτέρας περὶ Θεοῦ ἀληθείας εἰς τὸν ἄνθρωπον αὐτόν, διότι ὁ Κύριος πλουτίζει μὲ τοὺς θησαυροὺς τῆς σοφίας Του μόνον ἐκείνους, ποὺ δὲν βλέπουν τίποτε μετὰ τὸν Θεὸν καὶ ἐκτὸς Ἐκείνου (¹).

Δ'. Τοῦ Ἀββᾶ Ἰσαάκ.

Η ΑΓΑΠΗ τοῦ Θεοῦ, θερμὴ ἐστὶ τῇ φύσει, καὶ ὅταν ἀμέτρως ἐπιπέσῃ τινί, ποιεῖ αὐτὸν ἐκστατικὸν ὅλον, καὶ σύννουν, καὶ κατὰ μέτρον τῆς ποιότητος τῆς ἐπηρεασθούσης αὐτῷ ἀγάπης, ὁρᾶται ἐν αὐτῷ ἀλλοιώσεις ἀσυνήθους.

2. Καὶ ταῦτα τὰ σημεῖα αὐτῆς τὰ αἰσθητά· γίνεται τὸ πρόσωπον τοῦ ἀνθρώπου πυρὸν καὶ περιχαρές, καὶ τὸ σῶμα αὐτοῦ θερμαίνεται, ἀφίσταται ἀπ' αὐτοῦ ὁ φόβος, καὶ ἡ αἰδώς, καὶ ἡ δύναμις ἡ συνάγουσα τὸν νοῦν πρὸς ἑαυτήν.

1) Ὁ ἱερὸς συγγραφεὺς προσαρμύζει ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἀλληγορικῶς τὸ χωρίον· «Κύριος σοφοὶ τυφλοὺς» (Ψαλμ. ρμ' 8).

3. Καὶ γίνεται ὁ ἄνθρωπος ὡς ἐκστατικός, καὶ ἔκφρων, καὶ τὸν φοβερὸν θάνατον ἡγεῖται χαράν, καὶ οὐδέποτε ἡ θεωρία τοῦ νοὸς αὐτοῦ διακοπὴν τινα πάσχει ἐκ τῆς τῶν οὐράνιων διανοήσεως, καὶ ἡ διάνοια αὐτοῦ αἰεὶ ὡς μετὰ ἄλλου ἀδολεσχεῖ, καὶ οὐκ αἰσθάνεται αἰσθητῶς τῆς κινήσεως αὐτοῦ, ἥς ἐν τοῖς πράγμασι κινεῖται· κἄν γὰρ πράττῃ τι, οὐ τελείως αὐτοῦ αἰσθάνεται, ὡς τὸν νοῦν ἔχων ἐν τῇ θεωρίᾳ μετέωρον.

4. Ταύτην τὴν πνευματικὴν μέθην ἐμεθύσθησαν οἱ Ἀπόστολοι καὶ οἱ Μάρτυρες, καὶ οἱ μὲν ὅλον διῆλθον τὸν κόσμον κοπιῶντες καὶ ὀνειδιζόμενοι, οἱ δὲ τὰ μέλη κατακοπτόμενοι, καὶ τὰ δεινότερα πάσχοντες, οὐκ ὀλιγώρησαν, ἀλλὰ γενναίως ὑπήνεγκαν, καὶ ὄντες σοφοί, ὡς ἄφρονες ἐνομίσθησαν· ἥς τινος ἀνοίας καὶ ἡμεῖς ἀξιωθῆναι εὐξώμεθα.

5. Εἰς δὲ τὴν ἀγάπην ὁ φόβος ἡμᾶς ὀδηγεῖ, διὰ τῶν ἔργων τῆς ἀνοίας εἰς τὸν πνευματικὸν παράδεισον εἰσάγων ἡμᾶς, καὶ προσεγγίζων τὸ τῆς ζωῆς ξύλον, ὃ ἐστὶν ἡ ἀγάπη· ἀφ' ἥς ἐκπεσὼν ὁ Ἀδάμ, οὐκέτι εὗρεν ἐν ἑαυτῷ τὴν χαράν, ἀλλ' ἐν τῇ γῇ τῶν ἀκανθῶν εἰργάζεται καὶ ἐκοπία, ἄρτον ἰδρώτων ἐσθίων ἐν τοῖς ἔργοις αὐτοῦ.

6. Καὶ ἡμεῖς οὖν ἕως εὗρωμεν τὴν ἀγάπην, ἐν τῇ γῇ τῶν ἀκανθῶν ἐργαζόμεθα, καὶ ἐν μέσῳ αὐτῶν σπεύρομεν καὶ θερίζομεν, ἐν πάσῃ ὥρᾳ κεντούμενοι ἐξ αὐτῶν, κἄν ὁ σπόρος ἡμῶν σπόρος εἴῃ δικαιοσύνης, καὶ ἐν ἰδρώτι τοῦ πρὸς σώπου τὸν ἄρτον τῶν ἀρετῶν πορίζομεθα.

7. Ὅταν δὲ εὗρωμεν τὴν ἀγάπην, ἥτις ἐστὶν ἡ τροφή τῶν Ἀγγέλων, τότε καὶ αὐτοὶ οὐράνιον τρεφόμεθα ἄρτον, καὶ ἐνδυναμούμεθα ἐξ αὐτοῦ χωρὶς τινος ἔργου καὶ κόπου. Ὁ οὖν εὗρων τὴν ἀγάπην, τὸν Χριστὸν ἐσθίει, ἐξ αὐτοῦ καὶ τρέφεται, καὶ ἀθάνατος γίνεται.

8. Ἐγὼ γάρ εἰμι, φησὶν, ὁ ἄρτος ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάς, καὶ ζωὴν διδοὺς τῷ κόσμῳ. Καὶ πάλιν· ὁ τρώγων ἐκ τοῦ ἄρτου οὗ ἐγὼ δώσω αὐτῷ, θάνατον οὐκ ὄψεται εἰς τὸν αἰῶνα. Λοιπὸν οὖν ὁ ἐν τῇ ἀγάπῃ ζῶν, ἀπεντεῦθεν ἤδη τὴν αἰωνίαν ζωὴν ἐκληρώσατο· ὁσφραίνεται καὶ ὧδε ὢν, ἐκ τοῦ ἀέρος ἐκείνου τῆς ἐλευθερίας, ἐν ᾧ ἐν τῇ ἀναστάσει τρυφῶσιν οἱ Δίκαιοι, καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ μυστικὴ βρωσις καὶ πόσις, ἥς ὁ Χριστὸς συμμετέχει τοῖς Ἀποστόλοις ὑπέσχετο ἐν τῇ Βασιλείᾳ αὐτοῦ, λέγων· ἵνα ἐσθίητε καὶ πίνητε ἐπὶ τῆς τραπέζης μου.

9. Ἰκανὴ γὰρ ἡ ἀγάπη θρέψαι τὸν ἄνθρωπον ἀντὶ πάσης βρώσεως καὶ πόσεως. Εἰς τούτων δὲ τὸν ἀκύμαντον λιμένα καὶ γαληνόν, τὴν ἀγάπην λέγω, οὐ δυνατόν τινα φθάσαι, εἰμὴ πρότερον περάσῃ τὴν νοητὴν θάλασσαν τῶν παθῶν, τὴν τεθεῖσαν μεταξὺ ἡμῶν καὶ τοῦ σωτηρίου τούτου λιμένος, ἣν διὰ τοῦ πλοίου τῆς μετανοίας τῷ φόβῳ ἀσφαλῶς κυβερνῶμενοι, περάσαι δυνάμεθα διὰ τῆς βοήθειας τοῦ πνεύματος.

10. Καὶ ὅτε εἰς τὸν ἄκλυστον τοῦτον, λιμένα, τῆς ἀγάπης φημί, καταντήσωμεν, οἱ μὲν ἀπαγαγόντες ἡμᾶς, ὑποστρέφουσιν· ἡ γὰρ ἀγάπη, φησὶν, ἔξω βάλλει τὸν φόβον· ἡμεῖς δὲ ἀδεῶς λοιπὸν τῶν ἐν τούτῳ χαρίτων κατατρυφῶμεν ἐν Θεῷ ὄντες αἰεὶ, καὶ τῆς αὐτοῦ γλυκύτητος ἀκορέστως καταπολαύοντες.

11. Λέγουσι περὶ τοῦ ὀρνέου τοῦ λεγομένου σειρῆνος, ὅτι εἴ τις ἀκούσει τοῦ μέλους τῆς φωνῆς αὐτοῦ, οὕτως ὑπ' αὐτοῦ θέλγεται, καὶ ἑαυτοῦ ὅλως ἐξίσταται, ὡς ἐπιλανθάνεσθαι πάντων τῶν ἐν χερσὶ, τῇ τοῦ μέλους ἡδύτητι, καὶ αὐτῆς τῆς ζωῆς, καὶ πίπτειν ἀποθνήσκειν.

12. Τὸ αὐτὸ πάσχει καὶ ἡ ψυχὴ ἡ ὑπὸ τῆς ἀγάπης ἐνεργουμένη· ὅταν γὰρ ἐμπέσῃ ἐν αὐτῇ ἡ οὐράνιος γλυκύτης, ἀποκαλύπτουσα αὐτῇ τὰ μυστήρια τοῦ Θεοῦ, τοσοῦτο ὑπὸ τῆς ἡδονῆς ἐκείνης κατακρατεῖται, ὡς ἀπέρχεσθαι ὅλη ὀπίσω αὐτῆς ἐπιλανθανομένη τῆς σωματικῆς ταύτης ζωῆς, καὶ αὐτοῦ ἀκορέστως ἐφίεσθαι. Τότε δὲ καὶ τὸ σῶμα νεκροῦται ἐκ πασῶν τῶν οἰκείων ὀρέξεων, οὐ μόνον τῶν παρὰ φύσιν, ἀλλὰ καὶ τῶν κατὰ φύσιν συνεζευγμένων αὐτῷ.

Ἑρμηνεία

Η ΑΓΑΠΗ, πὺν αἰσθάνεται ὁ ἄνθρωπος πρὸς τὸν Θεόν, κατὰ τὴν φύσιν της, εἶναι θερμή, ὅταν δὲ πλουσίως ἐπιπέσῃ εἰς τὴν καρδίαν ἀνθρώπου τινός, τὸν ῥίπτει εἰς μίαν θείαν ἔκστασιν καὶ εἰς βάθος ὑπερκοσμίων σκέψεων καὶ λογισμῶν· ἀναλόγως δὲ τῆς ἐντάσεως τῆς ἐπελθούσης ἀγάπης παρατηρεῖται εἰς τὸν ἄνθρωπον αὐτὸν μία ἀσυνήθιστος ἀλλοίωσις καὶ μεταβολή⁽¹⁾.

2. Ἡ ἐσωτερικὴ αὐτὴ ἀλλοίωσις γίνεται αἰσθητὴ καὶ ἀπὸ ὠρισμένα ἐξωτερικὰ γνωρίσματα· οὕτω τὸ πρόσωπον τοῦ ἀνθρώπου καθίσταται φωτεινόν, ὥς νὰ εὗρίσκεται πλησίον ἀκτινοβολούσης φλογὸς καὶ διανθίζεται ἀπὸ χαρὰν· τὸ σῶμα του θερμαίνεται. Ἀπὸ τὸν ἄνθρωπον, πὺν κατελήφθη καὶ ἡσθάνθη τὴν συντριπτικὴν αὐτὴν ἀγάπην πρὸς τὸν Θεόν, ἀναχωρεῖ πλέον ὁ φόβος καὶ ἡ ἐντροπή, διότι ἐφ' ὅσον ἀγαπᾷ τὸν Θεὸν ὁ ἄνθρωπος οὔτε τὸν φοβεῖται, οὔτε συστέλλεται πρὸ Αὐτοῦ· ὡσαύτως ἐξαφανίζεται ἐκ τοῦ ἀνθρώπου αὐτοῦ καὶ ἡ δύναμις ἡ περισπῶσα τὸν νοῦν αὐτοῦ εἰς ἄλλας σκέψεις, διότι ἔχει πλέον ἀπορροφηθῆ ἀπὸ τὸν Θεόν.

3. Τότε ὁ ἄνθρωπος ἐξέρχεται τελείως τῶν ὅρων καὶ τῶν συνθηκῶν τῆς ὑπάρξεώς του ὑφιστάμενος θαυμαστὸν ἐκστασιασμόν, μὴ ἀνεχόμενος πλέον τὸν ἔλεγχον τῆς λογικῆς, ἀλλ' ὥς παράφρων σκεπτόμενος καὶ ἐνεργῶν⁽²⁾· οὕτω τὸν φοβερὸν θάνατον τὸν θεωρεῖ χαρὰν καὶ ποτὲ ὁ νοῦς του δὲν σταματᾷ ἀπὸ τοῦ νὰ σκέπτεται διαρκῶς τὰ οὐράνια καὶ νὰ τὰ βλέπῃ ὥς παρόντα. Ἡ διάνοια του εἶναι πάντοτε ἀπορροφημένη, ὥς νὰ συνομιλῇ συνεχῶς μετὰ τινος, εἰς τρόπον ὥστε νὰ μὴ συναισθάνεται τὰς φυσιολογικὰς κινήσεις τοῦ σώματός του, διότι ὁ νοῦς του εὗρίσκεται ὑψηλά, ἐνασχολούμενος μὲ τὴν ὑπερφυσικὴν θεωρίαν τῶν θείων ἐννοιῶν.

4. Ἀπὸ αὐτὸν τὸν θεῖον ἐκστασιασμόν, τὴν πνευματικὴν αὐτὴν μέθην, κατελήφθησαν οἱ Ἀπόστολοι καὶ οἱ Μάρτυρες· καὶ οἱ μὲν Ἀπόστολοι διέτρεξαν ὁλόκληρον τὸν κόσμον ὑποβαλλόμενοι εἰς σκληροὺς κόπους καὶ ὑφιστάμενοι ἀγογγύστως ἐξευτελισμοὺς ὑπὸ τῶν ἀπίστων, οἱ δὲ Μάρτυρες κατατεμαχίζόμενοι καὶ φοβερὰ μαρτύρια πάσχοντες δὲν ἐδειλίασαν, ἀλλὰ μὲ γενναιότητα ὑπέφεραν τὰς δοκιμασίας αὐτάς. Ἐνῶ δὲ ἦσαν πράγματι σοφοί, ἐν τούτοις οἱ ἄπιστοι καὶ οἱ εἰδωολάτραι τοὺς ἐνόμιζαν παράφρονas. Εἶθε ὁ Θεὸς νὰ ἀξιῶσῃ καὶ ἡμᾶς νὰ περιπέσωμεν εἰς τὴν νομιζομένην ὑπὸ τοῦ κόσμου τῆς ἁμαρτίας παραφροσύνην αὐτήν.

5. Εἰς τὴν ἀγάπην μᾶς ὁδηγεῖ ὁ φόβος (τοῦ Θεοῦ), καὶ διὰ μέσου τῶν ἔργων τῆς κατὰ Χριστὸν μωρίας εἰσερχόμεθα εἰς τὸν πνευμα-

1) «Ἐθελξας πόθῳ με, Χριστέ, καὶ ἡλλοίωσας τῷ θείῳ Σου ἔρωτι» (ὕμνος).

2) «Παραφρονῶν λαλῶ, ὑπὲρ ἐγὼ» (Β' Κορ. ια' 23) «Ἡμεῖς μωροὶ διὰ Χριστὸν» (Α' Κορ. δ' 10).

τικὸν παράδεισον καὶ πλησιάζομεν τὸ ξύλον τῆς ζωῆς, ποὺ εἶναι ἡ ἀγάπη. Ἀπὸ αὐτὴν τὴν ἀγάπην ἐξέπεσεν ὁ Ἀδὰμ καὶ οὐδέποτε πλέον ἠδυνήθη νὰ δοκιμάσῃ εἰς τὴν ψυχὴν του τὴν χαρὰν, ἀλλ' ἐιργάζετο καὶ ἐκοπίαζε σκληρῶς εἰς τὴν γῆν τῶν ἀκανθῶν, ἐσθίων, διὰ τῆς σκληρᾶς καὶ ἐπιπόνου ἐργασίας του, ἄρτον βρεγμένον μὲ ἰδρῶτα.

6. Καὶ ἡμεῖς λοιπὸν μέχρ' ἵνα φθάσωμεν εἰς τὴν ἀγάπην, ἐργαζόμεθα εἰς γῆν κατάσπαρτον ἀπὸ ἀκάνθας καὶ εἰς τὴν περιοχὴν αὐτῶν σπείρομεν καὶ θερίζομεν, κεντριζόμενοι ἅνα πᾶσαν στιγμὴν ἀπὸ τὰ ἀγκάθια· ἐὰν ὁ σπόρος θὰ εἶναι σπόρος δικαιοσύνης, τότε, μὲ τὸν ἰδρῶτα τοῦ προσώπου ἡμῶν, θὰ προμηθευθῶμεν τὸν ἄρτον τῶν ἀρετῶν.

7. Ὄταν δὲ κατορθώσωμεν καὶ εὕρωμεν τὴν ἀγάπην, ποὺ εἶναι ἡ τροφή τῶν Ἀγγέλων, τότε πλέον καὶ ἡμεῖς οἱ ἴδιοι θὰ τρεφόμεθα ἀπὸ οὐράνιον ἄρτον καί, χωρὶς καμμίαν προσπάθειαν καὶ κόπον, θὰ ἐνισχυόμεθα ἀπὸ τὴν δύναμιν τοῦ οὐρανοῦ ἄρτου. Αὐτὸς λοιπὸν, ποὺ εὔρε τὴν ἀγάπην, ἐσθίει τὸν Χριστόν, ἀπὸ Ἐκεῖνον τρέφεται καὶ καθίσταται ἀθάνατος.

8. Ἡ ἀλήθεια αὐτὴ στηρίζεται εἰς τὴν διαβεβαίωσιν τοῦ Κυρίου· «Ἐγὼ εἰμι ὁ ἄρτος ὁ ζῶν ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάς» (Ἰωάν. ῥ' 51) «καὶ ζῶν διδοὺς τῷ κόσμῳ» (Ἰωάν. ῥ' 33) «Ὁ τρώγων τοῦτον τὸν ἄρτον, ζήσεται εἰς τὸν αἰῶνα» (Ἰωάν. ῥ' 58). Αὐτὸς λοιπὸν, ποὺ κινεῖται ἀπὸ τὴν ἀγάπην καὶ ζῇ εἰς αὐτὴν ἀπὸ τοῦ παρόντος ἤδη κόσμου, ἐκέρδισε τὴν αἰώνιον ζωὴν. Εὕρισκόμενος δὲ ἀκόμη εἰς τὸν τόπον αὐτὸν τῆς ματαιότητος, αἰσθάνεται νὰ τὸν θωπεύουν αἱ αὐραὶ ἐκεῖναι τῆς ἐλευθερίας, ποὺ θὰ ἀπολαμβάνουν κατὰ τὴν Ἀνάστασιν τῶν νεκρῶν οἱ Δίκαιοι. Αὐτὴ δὲ ἀκριβῶς εἶναι ἡ ὑπὲρ λόγον καὶ ἔννοιαν μυστικὴ ἐκείνη βρῶσις καὶ πόσις, εἰς τὴν ὁποίαν ὑπεσχέθη ὁ Χριστὸς νὰ λάβουν μέρος οἱ Ἀπόστολοι εἰς τὴν Βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, ὅταν, ὡς γνωστόν, τοὺς εἶπε· «Ἴνα ἐσθίητε καὶ πίνητε ἐπὶ τῆς τραπέζης μου ἐν τῇ Βασιλείᾳ μου» (Λουκ. κβ' 30).

9. Εἶναι λοιπὸν ἱκανὴ ἡ ἀγάπη νὰ θρέψῃ τὸν ἄνθρωπον, ἀποτελεσματικώτερον πάσης βρώσεως καὶ πόσεως. Εἰς αὐτὸν δὲ τὸν ἀκύμαντον καὶ γαληνὸν καὶ ὑπὴνεμον λιμένα, δηλαδὴ τὴν μακαρίαν ἀγάπην, δὲν εἶναι δυνατόν νὰ φθάσῃ κανεὶς, ἐὰν προηγουμένως δὲν διαπλεύσῃ τὴν νοητὴν θάλασσαν τῶν παθῶν, ἡ ὁποία μεσολαβεῖ μεταξὺ ἡμῶν καὶ τοῦ ἀσφαλοῦς αὐτοῦ λιμένος τῆς σωτηρίας. Τὴν θάλασσαν αὐτὴν δυνάμεθα νὰ διαπλεύσωμεν καὶ ἡμεῖς ταξιδεύοντες ἐπὶ τοῦ πλοίου τῆς μετανοίας καὶ κατευθυνόμενοι ἀσφαλῶς ὑπὸ τοῦ φόβου τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν λιμένα τῆς ἀγάπης. Θὰ φέρωμεν δὲ εἰς πέρας τὸ ταξίδιον αὐτό, μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

10. Ὄταν δὲ πλέον ἀγκυροβολήσωμεν εἰς τὸν ἀσφαλῆ αὐτὸν λιμένα τῆς ἀγάπης, ποὺ δὲν τὸν συνταράσσουν κύματα καὶ θύελλαι, τότε ἀναχωροῦν ἐκεῖνοι ποὺ μᾶς μετέφεραν· διότι, ὅπως λέγει ὁ Κύριος· «Ἡ ἀγάπη ἔξω βάλλει τὸν φόβον», ὅποταν ἡμεῖς, ἀφόβως πλέον, ἀπολαμ-

βάνομεν εἰς τὸν λιμένα αὐτὸν τὰς πνευματικὰς αὐτοῦ ὠραιότητας καὶ Χάριτας, ἀλλὰ καὶ δὲν χορταίνομεν ἀπὸ τὴν γλυκύτητα τοῦ Θεοῦ, ἐν τῷ ὁποίῳ πάντοτε διὰ τῆς ἀγάπης εὐρισκόμεθα.

11. Λέγουν δι' ἐν πτηνόν, τὴν σειρῆνα, ὅτι ὁποῖος ἀκούσῃ τὸ μελωδικόν του ἄσμα, τόσον πολὺ καταθέλγεται ἀπ' αὐτό, ὥστε ἀφαιρεῖται τελείως καὶ ἀπὸ τὴν γλυκύτητα τοῦ ἄσματος λησμονεῖ τὰς ἀνάγκας τῆς ζωῆς, πίπτει δὲ ἑτοιμος νὰ ἀποθάνῃ ἀπὸ τὴν μέθην, πὺν προκαλεῖ ἡ ἡδονὴ τοῦ ἄσματος αὐτοῦ.

12. Τὸ ἴδιον ἀποτέλεσμα παρατηρεῖται καὶ εἰς τὴν ψυχὴν, ὅταν αὕτη δεχθῇ τὴν ἐνέργειαν τῆς ἀγάπης. Ἀπὸ τὴν στιγμὴν πὺν ἡ ψυχὴ θὰ καταληφθῇ ἀπὸ τὴν οὐράνιον γλυκύτητα τῆς ἀγάπης, καὶ θὰ καταπλαγῇ ἀπὸ τὰς ἀποκαλύψεις τῶν μυστηρίων τοῦ Θεοῦ, τόσον πολὺ αἰχμαλωτίζεται ἀπὸ ἐκείνην τὴν ἡδονήν, ὥστε δι' αὐτὴν μόνον ζῇ καὶ αὐτὴν ἀχόρταγα ἐπιποθεῖ. Τότε δὲ ὑπὸ τὸ κράτος καὶ τὴν καταληψίαν τῆς ἡδονῆς αὐτῆς τὸ σῶμα ἀπονεκρώνεται ἀπὸ τὰς ὁρμάς του, ὅχι μόνον τὰς παρὰ φύσιν, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ αὐτὰς τὰς κατὰ φύσιν, πὺν εἶναι ἔμφυτοι, ὅπως ἡ πεῖνα, ἡ δίψα κ.λ.π.

Ε'. Ἐν τῷ Γεροντικῷ.

ΕΛΕΓΟΝ περὶ τινος Γέροντος, ὅτι ἀπέθνησκεν εἰς Σκήτιν, καὶ κυκλώσαντες οἱ ἀδελφοὶ τὴν κλίνην αὐτοῦ, καὶ σχηματίσαντες αὐτόν, ἔβαλον κλαίειν· ἐκεῖνος δὲ ἤνοιξε τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ καὶ ἐγέλασεν· εἶτα μικρὸν ἐπισχὼν πάλιν ἐγέλασεν, ἐγέλασε δὲ καὶ ἐκ τρίτου.

2. Καὶ παρεκάλεσαν αὐτόν οἱ ἀδελφοὶ λέγοντες· εἰπέ ἡμῖν, Ἀββᾶ, διατί ἡμεῖς κλαίομεν καὶ σὺ γελᾷς; Ὁ δὲ ἀπεκρίθη αὐτοῖς· τὸ πρῶτον ἐγέλασα, ὅτι πάντες φοβεῖσθε τὸν θάνατον, τὸ δὲ δεύτερον, ὅτι οὐκ ἐστὲ ἑτοιμοὶ, τὸ δὲ τρίτον ἐγέλασα, ὅτι ἀπὸ κόπου ὑπάγω εἰς ἀνάπαυσιν. Καὶ τοῦτο εἰπὼν, εὐθὺς ἐκοιμήθη.

3. Εἶπεν δὲ Ἀββᾶς Ἀντώνιος· ἐγὼ οὐκέτι φοβοῦμαι τὸν Θεόν, ἀλλὰ ἀγαπῶ αὐτόν· ἡ γὰρ τελεία ἀγάπη ἔξω βάλλει τὸν φόβον.

4. Ὁ Ἀββᾶς Ἀμμοῦν ὁ Νιτριώτης παρέβαλε τῷ Ἀββᾶ Ἀντωνίῳ, καὶ λέγει αὐτῷ· ἐγὼ πλείονά σου κόπον ἔχω καὶ πῶς τὸ ὄνομά σου ἐμεγαλύνθη ἐν τοῖς ἀνθρώποις ὑπὲρ ἐμέ; Λέγει αὐτῷ ὁ Ἀββᾶς Ἀντώνιος· ἐπειδὴ τὸν Θεὸν ἀγαπῶ ὑπὲρ σε.

5. Ἐλεγον ὅτι τις τῶν Γερόντων παρεκάλεσέ ποτε τὸν Θεὸν ἰδεῖν τοὺς Πατέρας, καὶ εἶδεν αὐτοὺς χωρὶς τοῦ Ἀββᾶ Ἀντωνίου. Λέγει οὖν τῷ δεικνύοντι αὐτῷ· ποῦ ἐστὶν ὁ Ἀββᾶς Ἀντώνιος; Ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ, ὅτι εἰς τὸν τύπον ὅπου ὁ Θεός, ἐκεῖ ἐστι.

Ἐρμηνεία

ΑΙΗΓΟΥΝΤΟ δι' ἓνα Γέροντα Ἀσκητὴν τὸ ἐξῆς· Ὅταν ἀπέθνησκεν εἰς τὴν Σκήτιν, περιεκύκλωσαν τὴν ἐπιθανάτιον κλίνην οἱ ἀδελφοὶ καὶ ἀφοῦ ἡτοίμασαν τὰ εἰς τὸν θάνατον ἀρμόδια, ἤρχισαν νὰ κλαίουں.

Εἰς μίαν στιγμήν ἤνοιξε τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ ὁ ἐτοιμοθάνατος καὶ ἐγέλασεν· μετὰ ἀπὸ ὀλίγον πάλιν ἐγέλασεν ἐκ δευτέρου. Ἀλλὰ καὶ διὰ τρίτην φορὰν ἐγέλασε.

2. Αὐτὸ προσκάλεσε τὴν περιέργειαν τῶν ἀδελφῶν καὶ εἰς ἑξ αὐτῶν τὸν ἠρώτησεν:

—Εἰπέ μας, Ἀββᾶ, διατὶ σὺ γελᾷς, ἐνῷ ἡμεῖς κλαίομεν;

Ὁ ἐτοιμοθάνατος τοὺς ἀπήντησε:

—Τὴν πρώτην φορὰν ἐγέλασα, διότι ὅλοι σας φοβεῖσθε τὸν θάνατον· τὴν δευτέραν, διότι δὲν εἰσθε ἕτοιμοι, νὰ τὸν ἀντιμετωπίσετε· τὴν δὲ τρίτην φορὰν, διότι φεύγω ἀπὸ τὸν τόπον τοῦ κόπου καὶ τῶν βασάνων καὶ μεταβαίνω εἰς τὴν ἀνάπαυσιν.

Μόλις ὁ Γέρων εἶπεν αὐτά, ἀμέσως ἐκοιμήθη.

3. Ὁ Ἀββᾶς Ἀντώνιος ἔλεγεν: Ἐγὼ δὲν φοβοῦμαι πλέον τὸν Θεόν, ἀλλὰ τὸν ἀγαπῶ· ἔλεγε δὲ τοῦτο, διότι «ἡ τελεία ἀγάπη ἔξω βάλλει τὸν φόβον» (Α΄ Ἰωάν. δ΄ 18).

4. Κάποτε ὁ Ἀββᾶς Ἀμμοῦν ὁ Νιτριώτης ἐπεσκέφθη τὸν Ἀββᾶν Ἀντώνιον.

—Ἐγὼ—τοῦ λέγει—καταβάλλω περισσοτέρους ἀσκητικούς κόπους ἀπὸ σέ· διατὶ λοιπὸν οἱ ἄνθρωποι μεγαλύνουν περισσότερον τὸ ὄνομά σου ἀπὸ τὸ ἰδικόν μου;

Ὁ Ἀββᾶς Ἀντώνιος ἀπήντησε:

—Ἐπειδὴ ἐγὼ ἀγαπῶ τὸν Θεὸν περισσότερον ἀπὸ σέ.

5. Διηγοῦντο οἱ Πατέρες, ὅτι εἰς ἐκ τῶν Γερόντων παρεκάλεσε κάποτε τὸν Θεόν, νὰ ἰδῇ τὰς ψυχὰς τῶν κεκοιμημένων Ἀγίων Πατέρων. Ὁ Θεὸς τὸν ἤξίωσε καὶ τοὺς εἶδεν (εἰς τὸν Παράδεισον) ὅλους, ἐκτὸς τοῦ Ἀββᾶ Ἀντωνίου.

—Ποῦ εἶναι ὁ Ἀββᾶς Ἀντώνιος;—ἠρώτησεν αὐτὸν πού τοῦ ὑπέδειξε τοὺς Πατέρας.

—Ὁ Ἀββᾶς Ἀντώνιος εὐρίσκεται ἐκεῖ, πού εἶναι ὁ Θεός,—ἀπήντησεν ὁ ὑπερκόσμιος συνοδός.

ἙΠΙΘΕΣΙΣ Ε΄

Ὅτι μέγιστον ἐν ἀρεταῖς τὸ ἡσυχάζειν ἐν λόγῳ καὶ μεγάλων ψυχῶν δεόμενον· τίς τε ἡ ἐν λόγῳ ἡσυχία καὶ πῶς κατορθοῦται.

Μέγιστον κατορθώμα μεταξὺ τῶν ἀρετῶν εἶναι ἡ ἡσυχία, ὅταν ὁ ἡσυχάζων ἔχη πλήρη ἐπίγνωσιν τῆς σημασίας τῆς ἔχει δὲ αὕτη ἀνάγκη μεγάλων ψυχῶν διὰ τὰ κατορθωθῇ. Ποία εἶναι ἡ μετ' ἐπιγνώσεως ἡσυχία καὶ πῶς κατορθώνεται αὕτη.

Α'. Ἐν τῷ βίῳ τοῦ Ἀγίου Ἀρσενίου.

ΜΕΓΑΣ ΑΡΣΕΝΙΟΣ ἐν τῷ κόσμῳ ὧν ἔτι, δεινῶς ὑπὸ τοῦ τῆς ἡσυχίας ἡλίσκετο ἔρωτος· διὸ καὶ τοῦ Θεοῦ θερμῶς ἐδεῖτο τυχεῖν τῆς ἐφέσεως. Ἐν μιᾷ οὖν εὐχομένου αὐτοῦ, φωνή τις ἄνωθεν ἤχειτο, Ἀρσένιε, λέγουσα· φεῦγε τοὺς θορύβους, καὶ σφίξ.

2. Ταύτης ἐκεῖνος ἀκούσας, οὐ μέλων ἦν, ἀλλ' αὐτίκα τῶν κοσμικῶν ἀπάρας, πρὸς τὴν Σκήτιν ἀπαίρει, καὶ τοῖς ἐν αὐτῇ ἀσκουμένοις συντάττεται καὶ πάντας αὐτοὺς ἐν βραχεῖ χρόνῳ ἀτεχνῶς ὑπερέβαλεν· οὐδὲ γὰρ ἄγευστος ἦν πόνων οὐδ' ἀνομίλητος, οὐδὲ πρῶτον αὐτὸν ἡ Σκήτις καὶ τὸ τῶν Μοναχῶν ἔθισμα πονοῦντα πρὸς ἀρετὴν ἔγνω.

3. Ἀλλὰ καὶ προτοῦ φόβῳ Θεοῦ ἐκεῖνος τὴν καρδίαν πεπέδητο, καὶ ἀρετῆς ἐπεμέλετο, καὶ πόνων ἀσκητικῶν ἐθὰς ἦν, ὥστε, κατὰ τὸν θεῖον Δαβίδ, ἐν τοσούτῳ πλήθει καὶ θορύβοις διάγοντα, κατὰ μόνας εἰμὶ ἐγὼ λέγειν θαρροῦντα. Διὸ καὶ ἐν τῇ Σκήτει γενόμενος, καὶ συναριθμηθεὶς τοῖς ἐκεῖσε Πατράσι, τῶν πρωτείων οὐκ εἰς μακρὰν ἐπελάβετο, οἱ καὶ ὡς διδασκάλῳ αὐτῷ προσεῖχον· καὶ περὶ ὧν ἕκαστος ἐδέετο πυνθανόμενος τὰ παρ' ἐκείνου λεγόμενα προθύμως ἐδέχοντο.

4. Ποτὲ οὖν παρὰ τινος περὶ τῶν ἐπὶ ξένη διατριβῶν ἔρωτώμενος, ἔλεγεν· ὅτι εἴπερ συμβαίῃ Μοναχῷ ἄλλοτρίαν εἰσελθεῖν χώραν, ἢ πόλιν, τούτῳ προηγουμένως φυλακτέον αὐτῷ, τὸ μηδενὶ γνῶριμον ἑαυτὸν θέσθαι, τὸ μὴ παρῶρησιαν, μὴ οἰκείωσιν πρὸς μηδένα τῶν ἀπάντων κτήσασθαι· τοῦτο φυλαχθέν, τὰ μέγιστα αὐτὸν πάντως ὀνήσει.

5. Ἄλλος τῶν Μοναχῶν, τοῦνομα Μάρκος, τὴν ἀρετὴν ἐπίσημος, τὸ μοναδικὸν εἰδὼς Ἀρσενίου, καὶ τὸ πρὸς ἀνθρώπων ὁμιλίαν ἀπόστοργον, καὶ ἵνα τί φεύγεις ἡμᾶς ἤρετο· αὐτὸς μὲν γὰρ ἐκ τοῦ ἡμῖν συγγίνεσθαι τε καὶ ὁμιλεῖν βλάπτη τὸ παράπαν οὐδέν, ἡμᾶς δὲ τὰ μεγάλα ὠφελεῖν δύνασαι.

6. Πρὸς ὃν ὁ θεῖος Ἀρσένιος· ὁ Θεὸς οἶδεν, ὅτι καὶ λίαν ὑμῶν, φησίν, ἐκκρέμαμαι τῆς ἀγάπης· ἀλλὰ τί πάθω; μερίζειν γὰρ ἑμαυτὸν Θεῷ καὶ ἀνθρώποις οὐ δύναμαι, ἐπεὶ ῥᾶδιον Αὐτῷ μᾶλλον, ἢ ἐκείνοις ἀρέσκειν· καὶ γὰρ ταῖς μὲν χιλιάσι τῶν Ἀγγέλων καὶ μυριάσι, σκοπὸς εἰς καὶ θέλημα ἔν· τὸ ὑμνεῖν τὸν Θε-

όν, καὶ τοῖς Ἐκείνου ἐπιτάγμασι διακονεῖσθαι· ἀνθρώποις δὲ ἄλλοις ἄλλα θελήματα καὶ διαφέροντες οἱ σκοποὶ· διὰ τοῦτο γοῦν καὶ χαλεπώτερον, ὥσπερ ἔφην, αὐτοῖς ἀρέσκειν ἢ τῷ Θεῷ.

7. Τούτων οὖν χάριν ὁ Ἀρσένιος ἐκθύμως τῆς ἡσυχίας ἐρῶν, καὶ τὰς τῶν προσιόντων ἐδυσχέραιεν ὁμιλίας, Θεῷ ἐντυγχάνειν μόνῳ διηνεκῶς γλιχόμενος· διὸ καὶ τὸ ἐκείνου κελλίον, τριάκοντα μιλίους καὶ πρὸς, ἀπεῖχε τῶν ἄλλων.

8. Προσελθὼν οὖν αὐτῷ τις τῶν γεραιτέρων Πατέρων, οἱ λογισμοί με, ἔλεγε, συνθλίβουσι, Πάτερ, ὅτι ἐπεὶ τὸ νηστεῦν καὶ περὶ πόνους ἔχειν μοι ἀδύνατον ἤδη διὰ τὸ γῆρας, κἄν γοῦν τοὺς κάμνοντάς τε καὶ νοσοῦντας ἐπισκεπτέον· ἐπεὶ καὶ τοῦτο σύμβολον ἀγάπης οὐκ ἀμυδρόν· πρὸς ταῦτα ὁ Θεὸς Ἀρσένιος (οὐδὲ γὰρ ἄδηλον ἐκείνῳ τὸ κακότεχνον τῶν δαιμόνων καὶ δολερόν)· ὕπαγε, φησὶν, ἔσθιε καὶ πίνε, καὶ ὕπνου δὲ κατὰ τὸ αὐταρκές μὴ παραιτοῦ· μόνον ἀφίστασθαι τοῦ κελλίου σου μηδαμῶς πείθου.

9. Ἦνίκα δὲ καὶ ἡ Σκήτις πρὸς τῆς τῶν βαρβάρων ἐπιδρομῇ· ἡρήμωτο, συνεξῆλθε καὶ αὐτὸς τοῖς ἄλλοις Πατράσι, δάκρυά τε τῶν ὀφθαλμῶν ἀφιεῖς, καὶ τῆς ἡσυχίας λίαν περικαιόμενος· ἦδει γὰρ ὡς αἱ μεταθέσεις καὶ αἱ ἐκ τῶνδε τῶν τόπων εἰς ἑτέρους μεταβάσεις, τοῖς Μοναχοῖς αὐτόχρομα θάνατός εἰσι· καὶ ὧν ἐκ τῆς ἡσυχίας ἐπορίσαντο καλῶν, σκεδασμός καὶ ἀπώλεια· ἐντυγχάνουσι γὰρ οἷς οὐ βούλονται πολλάκις, καὶ βλέπουσιν ἃ μὴ δεῖ, καὶ ἀκούουσιν ὧν οὐ χρῆ.

10. Ἄλλοτε ὁ Ἀββᾶς Ἀρσένιος παραβαλὼν πρὸς τινὰς Μοναχοὺς, ὧν πλησίον κάλαμοι ἦσαν, αὖραις ἡρέμα διασειόμενοι, ἔφη πρὸς αὐτούς· τίς ὁ σεισμός οὗτος; τῷ γὰρ ἡσυχίας ἐρῶντι πρὸς ἀλήθειαν, οὐδὲ στρουθίου φωνὴ πάντως ἀνεκτὴ· πῶς οὖν ἡμεῖς σειμοῖς τοιούτοις κατακτυπούμενοι, καθαρῶς δυνήσεσθι ἡρεμεῖν;

11. Ποτὲ ἀδελφόν τινα γνοὺς ὁ μέγας ἐρχόμενον πρὸς αὐτόν, λίθοις βάλλειν ἤρξατο καὶ οὕτως ἀπωθεῖσθαι· οὐ μισῶν, ὡς ἂν τις εἴπη, τὸν ἀδελφόν· τίς γὰρ ἐκείνου, μετὰ τῶν ἄλλων, καὶ τὴν εἰς τὸν πλησίον ἀγάπην μᾶλλον κατώρθωσεν; ἀλλὰ τὸ ἥρεμον, ὥσπερ εἴρηται, καθαρὸν ἑαυτῷ φυλάττων· καὶ διὰ τούτου δὴ τὸ θεωρητικὸν ἀπερίσπαστον.

12. Πλὴν ἀλλὰ καὶ οὕτως οὐχ ἀπλῶς ἐποίει· ἀλλ' ἦδει τίνος μὲν ἀπωθεῖσθαι δεῖ, ὡς τὸ ἡσυχον ἐπιταράττειν αὐτῷ δυναμένους, τίνος δὲ καὶ προσέεισθαι καὶ λόγου μεταδιδόναι· καὶ τίνος δ' αὖ προσέεισθαι μὲν, οὐ μέντοι καὶ λόγου αὐτοῖς κοινωνεῖν, ἀλλὰ τὴν σιωπὴν ἐν τούτοις ἀσκεῖν, ὡς δηλώσει τὸ ῥηθησόμενον.

13. Ἀδελφὸν γὰρ τινα πόθος εἴλε θεάσασθαι τὸν Ἀρσένιον· ἀφικόμενος τοιγαροῦν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν εἰδεῖτο τὸν Μέγαν ἰδεῖν· πέμπουσι τοίνυν ἕνα τῶν ἀδελφῶν ὑποδείξοντα τὸ κελλίον, καὶ κόπτουσι μὲν ἅμφω τὴν θύραν, Ἀρσένιος δὲ ἀνοίξας, εἰσήγαγέ τε καὶ ἡσπάσατο· εἶτα καὶ ἐκαθέζοντο σιωπῇ χρώμενοι, μηδὲν μῆτε ἐκείνων, μῆτε μὴν Ἀρσενίου φθεγγομένων· ἱκανοὺ τοίνυν διατριβέντος καιροῦ, καὶ λόγον οὐδένα προΐεμένου τοῦ Γέροντος, ὁ δοθεὶς εἰς δῆλωσιν τοῦ κελλίου, φησὶ πρὸς τὸν ξένον· ἀλλ' ἐγὼ ἐπάνειμι· καὶ ὅς, συνέψομαί σοι καὶ αὐτὸς ἔφη, ἐπεὶ καὶ ματαία ἦ ἐνταῦθα διατριβή.

14. Ἀμφότεροι γοῦν ἐξελθόντες ἀπῆσαν· ἡξίου δὲ τὸν ἀδελφὸν ὁ ξένος, πρὸς Μωσέα τοῦτον ἀπαγαγεῖν, ὅς ἐτύγγανε πρότερον ληστής ὢν· ἀπελθόντας οὖν καὶ λίαν ἱλαρῶς ἐδέξατο καὶ ἐξένισε· καὶ ὁμιλίας αὐτοῖς ἐκοινωνήσεν ἐλευθέρως, ἀνέπαυσέ τε, καὶ οὕτως ἀνῆκε. Λέγει τοίνυν πρὸς τὸν ξένον ὁ ἀδελφός· τίς σοι τῶν δύο δοκεῖ τὴν ἀρετὴν ἀνώτερος; Ὁ δὲ ἔφη· ὁ ξενίσας ἡμᾶς καὶ ἀναπαύσας.

15. Ἠκούσθη τοῦτο τινὶ Γέροντι τῶν μεγάλων, ὅς καὶ ἄρα ἀπορούμενος καὶ μὴ ἔχων εἰδέναι τίνι τὴν νικῶσαν δεῖ παρασχεῖν, τὸν Θεὸν ἡξίου δηλῶσαι·

ὄναρ τοίνυν ὁρᾷ ἐν τῷ ποταμῷ δύο πλοῖα φερόμενα· ὃν θάτερον μὲν, τὸν θεῖον εἶχεν Ἀρσένιον ἡσυχῇ πλέοντα, καὶ τῷ τοῦ Θεοῦ θαλπόμενον πνεύματι· τὸ δ' ἄλλο, Μωσέα καὶ τοὺς Ἀγγέλους τοῦ Θεοῦ συνόντας, μέλι τε καὶ κηρίον αὐτῷ ψωμίζοντας.

16. Ἐγὼ τοιγαροῦν ὁ θεασάμενος ὅτι πλείστου μὲν ἄξιοι παρὰ τῷ Θεῷ καὶ ἀμφοτέροι· πλὴν ἄλλὰ μείζω ἢ τοῦ Ἀρσενίου σιωπῇ τῆς τοῦ Μωσέως φιλοξενίας· ὅσῳ τῷ μὲν, τὸ θεῖον πνεῦμα συνῆν· τῷ δὲ Μωσεῖ, Ἀγγελοι Θεοῦ παντοκράτορος· τὸ μέντοι ψωμίζεσθαι παρὰ τῶν Ἀγγέλων αὐτόν, τὸ τῆς φιλοξενίας ἀγαθὸν αἰνίττεται, ὅτι δὲ πλεῖον ἢ τοῦ θεοῦ Πνεύματος Χάρις τῇ τοῦ Ἀρσενίου ἡσυχίᾳ ἐπανεπαύετο, δηλώσει καὶ τὸ ἐπαγόμενον.

17. Ἀφίκετό τις εἰς αὐτὸν Γέρων, ὁμιλῆσαι βουλόμενος καὶ ὠφελείας τυχεῖν· ἐπεὶ δὲ ἐπικλειςάμενον Ἀρσένιον εὗρε καὶ ἡσυχῇ μένοντα, οὐ προσέθετο μὲν κόψαι τὴν θύραν, ἵνα μὴ δι' ὄχλου αὐτῷ γένηται· πλὴν ἄλλὰ παρακύψας διὰ σμικροτάτης θυρίδος, ὁρᾷ τὸν Ὅσιον ὅλον πῦρ· πάντως δὲ καὶ ὁ θεασάμενος τοιούτων ἄρα θεαμάτων ὑπῆρχεν ἄξιος, τὸ δὲ καὶ μετὰ ταῦτα κόψαντος ἐκείνου τὴν θύραν, ἔξαισιν Ἀρσένιος· καὶ ἰδὼν αὐτὸν ἐκπληκτον ὄντα, πόσος σοι ὁ καιρὸς, ἦρετο, ἀφ' οὗ δὴ καὶ ἐνταῦθα γέγονας; μήτι ἄρα καὶ ἐθεάσω; ὁ δ' ἀπηργήσατο.

18. Καὶ τοῦτο δὲ τῷ θαυμαστῷ πεφύλακτο Ἀρσενίῳ, τὸ μήτε ζητήματα γραφικὰ προτείνειν, μήτε μὴν ἐπιστελλεῖν, οὐχ ὡς ἀδυνάτως ἔχοντι, πῶς γάρ, ὅτι τινι τὸ εὖ λέγειν οὕτω ῥᾶδιον, ὥς τὸ ἀπλῶς λέγειν ἑτέροις; ἄλλ' ὁ πρὸς τὸ σιωπᾶν ἐθισμός, καὶ τὸ πρὸς ἐπίδειξιν ἐπαχθές, ταῦτα τῶν εἰρημένων αἷτια.

19. Διὰ τοῦτο γοῦν καὶ ταῖς Ἐκκλησίας, καὶ ταῖς συνάξεσι, λίαν ἐσπουδασμένον ἦν αὐτῷ, τὸ μήτε τινὰς ὁρᾶν, μήθ' ὑφ' ἑτέρων αὐτὸν βλέπεσθαι, ἄλλ' ὀπίσω τινὸς ἢ κίονος, ἢ ἑτέρου προβλήματος ἵστασθαι, καὶ περικυρβεῖν ἑαυτόν, καὶ τῆς τῶν ἄλλων ἐπικρίνειν ἐπιμιξίας ἀθέατον, ἅτε δὴ προσέχειν ἑαυτῷ διὰ παντὸς βουλομένῳ, καὶ εἴσω τὸν νοῦν ἀθροίζειν καὶ πρὸς Θεὸν οὕτω ῥαδίως αἵρεσθαι.

20. Ἔθος δὲ Ἀρσενίῳ τοῦτο συνεχῶς ὑπάδειν ἑαυτῷ· Ἀρσένιε, διὸ ἐξηλθες· ὅπερ ἐστί, δι' ὃν ἄρα σκοπὸν σεαυτὸν τῷ κόσμῳ ἀπέστησας; τίς δὲ οὗτος; ἢ τὸ ἀρέσαι πάντως Θεῷ, οἷς ἐκεῖνος οἶδεν ἀρέσκεσθαι, τοῦτο ἐπιμελοῦ· οὐ μὴν ἄλλὰ καὶ ἕτερον εἵθιστο αὐτῷ συνεχῶς ὑπάδεσθαι· πολλάκις εἰπὼν μετέγγων, σιωπήσας δὲ οὐδέποτε· οὐ χάριν καὶ τὰς μετὰ τῶν ἀνθρώπων ὁμιλίας ἀπεστρέφετο; εἰ μήτοι γε, ἀναγκαία αὐτῷ καὶ θεάρεστος ἢ ἐντευξίς ἔδοξε.

21. Ποτὲ γὰρ μαθὼν τινὰς ὡς αὐτὸν ἐλθόντας, αὐτίκα πρὸς τοὺς συνόντας· ἐρωτήσατε, εἶπεν, αὐτούς, καὶ δι' ἣν αἰτίαν ἀφίκοντο μάθετε· ἐπεὶ δὲ αὐτοὶ πυθόμενοι ἐπύθοντο, καὶ πρὸς Θηβαῖδα ἔμαθον καταδὴ τινὰ χρεῖαν αὐτοὺς ἀπέναι, καὶ τοῦτο ἀπήγγειλαν Ἀρσενίῳ, αὐτὸς προφάσεως ὥσπερ λαβόμενος τοῦ μὴ διακοπῆναι τὴν ἡσυχίαν, ἐπεὶ μὴ δι' ἐμὲ παρεγένοντο, ἔφη, οὐδὲ θεάσονται με· ἄλλὰ ἀναπαύσεως παρ' ὑμῶν τυχόντες, εἶτα καὶ τῆς ὁδοῦ ἐχέσθωσαν.

Ἑ ρ μ η ν ε ι α

Ο ΜΕΓΑΣ Ἀρσένιος, ὅταν ἀκόμῃ εὐρίσκετο εἰς τὸν κόσμον, ἐπεθύμει μετὰ σφοδρότητος τὴν ἡσυχίαν· δι' αὐτὸ καὶ θερμότατα παρεκάλει τὸν Θεόν, νὰ τὸν ἀξιῶσῃ νὰ ἱκανοποιήσῃ τὴν ἐπιθυμίαν του.

Μίαν ἡμέραν λοιπόν, ἐνῶ προσηύχετο, ἠκούσθη ἐξ οὐρανοῦ μία φωνή, πού τοῦ ἔλεγεν.

— Ἀρσένιε, φεῦγε τοὺς θορύβους καὶ ἔτσι θὰ σωθῇς.

2. Μόλις ὁ Μέγας Ἀρσένιος ἤκουσε τὴν φωνὴν αὐτὴν, δὲν ἔχασε καθόλου καιρόν. Ἀμέσως ἐγκατέλειψε τὰς κοσμικὰς μερίμνας καὶ τοὺς θορύβους καὶ ἀναχωρεῖ μετὰ σπουδῆς διὰ τὴν Σκήτην, ὅπου συντάσσεται μετὰ τῶν Πατέρων ποὺ ἡσκήτευσον εἰς αὐτὴν καὶ τοὺς ὁποίους, ἐντὸς βραχυτάτου χρονικοῦ διαστήματος, ὑπερέβη εἰς τοὺς ἀγῶνας. Ἄλλωστε δὲν ἦτο ἄγευστος ἀπὸ κόπους πνευματικούς, καὶ πολυτάκεις εἶχε συναναστραφῇ μὲ Ἀσκητάς, οὔτε καὶ διὰ πρώτην φορὰν ἡ Σκήτη καὶ ἡ μοναχικὴ ζωὴ τὸν ἐγνώριζον νὰ κοπιᾷ διὰ τὴν κατόρθωσιν τῆς ἀρετῆς.

3. Ἀλλὰ καὶ πρὶν νὰ μεταβῇ ὁ Ὅσιος εἰς τὴν Σκήτην εἶχε συγκερατῆσει τὰ σκιρτήματα τῆς καρδίας του, μὲ τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐφρόντιζε διὰ τὴν ἀρετὴν, καὶ εἰς τοὺς ἀσκητικούς κόπους ἦτο συνηθισμένος, ὥστε, ἂν καὶ ἔζη μέσα εἰς τόσον πλῆθος (ἐπισήμων ἀνθρώπων) καὶ εἰς τόσους θορύβους, ἐν τούτοις ἠδύνατο, ὅπως καὶ ὁ Προφήτᾶναξ Δαυΐδ, νὰ ἔχη τὸ θάρρος νὰ λέγῃ· «Κατὰ μόνας εἰμὶ ἐγώ» (Ψαλμ. ρμ' 10). Δι' αὐτὸ καὶ ὅταν ἐγκατεστήθῃ εἰς τὴν Σκήτην καὶ συνηριθμῇ μὲ τοὺς ἐκεῖ ἐνασκουμένους Πατέρας, δὲν ἤργησε νὰ ἀναδειχθῇ πρῶτος μεταξὺ ἐκείνων, οἱ ὅποιοι τὸν ἐπρόσεχον ὡς διδάσκαλον· δι' αὐτὸ καὶ ἐδέχοντο προθύμως τὰς συμβουλὰς του, ἐπὶ πάντων τῶν ζητημάτων, περὶ τῶν ὁποίων ὁ καθεὶς ἐξ αὐτῶν ἠσθάνετο τὴν ἀνάγκην νὰ ζητήσῃ τὴν συμβουλὴν του.

4. Κάποτε λοιπὸν ἓνας ἐξ αὐτῶν ὑπέβαλε τὴν ἐξῆς ἐρώτησιν εἰς τὸν Μέγαν Ἀρσένιον.

— Ποίαν γνώμην ἔχεις διὰ τοὺς Μοναχοὺς, ποὺ ταξιδεύουν εἰς ξένα μέρη καὶ παραμένουν, εἴτε ἐπ' ὀλίγον, εἴτε ἐπὶ πολὺ, εἰς αὐτά;

Εἰς τὴν ἐρώτησιν αὐτὴν ἀπήντησεν ὁ Μέγας Ἀρσένιος:

— Ἐὰν παραστῇ ἀνάγκη εἰς ἓνα Μοναχὸν νὰ μεταβῇ εἰς ξένον μέρος ἢ εἰς ξένην πόλιν, τοῦτο θὰ πρέπει μετὰ προσοχῆς νὰ τηρήσῃ· νὰ ἀποφύγῃ, πάσῃ θυσίᾳ, νὰ συνάψῃ γνωριμίαν μεθ' οἰουδήποτε, νὰ μὴ ἀποκτήσῃ θάρρος, οὔτε νὰ ἐξοικειωθῇ μὲ κανένα. Ἐφ' ὅσον θὰ διαφυλάξῃ αὐτὰς τὰς συμβουλὰς, ὅπως οἰουδήποτε θὰ ὠφελήσῃ τὰ μέγιστα τὸν ἑαυτὸν του.

5. Ἐνας ἄλλος Μοναχός, ὀνομαζόμενος Μᾶρκος, περιβόητος διὰ τὴν ἀρετὴν του, ἀντελήφθη τὴν πρὸς μόνωσιν τάσιν τοῦ Μεγάλου Ἀρσενίου καὶ τὴν συστηματικὴν ἀποφυγὴν τῆς μετὰ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων συναναστροφῆς. Μίαν ἡμέραν λοιπὸν πλησιάζει τὸν Μέγαν Ἀρσένιον καὶ τὸν ἐρωτᾷ:

— Διατί μᾶς ἀποφεύγεις; Ἀπὸ τὴν συναναστροφὴν σου μὲ ἡμᾶς σὺ δὲν διατρέχεις κανένα κίνδυνον νὰ ζημιωθῇς ψυχικῶς· ἀπεναντίας, δύνασαι πάρα πολὺ νὰ μᾶς ὠφελήσῃς.

6. Εἰς τὴν ἐρώτησιν αὐτὴν ἀπήντησεν ὁ Μέγας Ἀρσένιος μετὰ ταπεινοφροσύνης καὶ σεμνότητος.

—Ὁ Θεὸς γνωρίζει πόσον σᾶς ἀγαπῶ· κυριολεκτικῶς ἔχω κρεμασθῆ ἀπὸ τὴν ἀγάπην σας. Κάποιαν ὁμως ζημίαν θὰ ὑποστῶ, διότι μοῦ εἶναι ἀδύνατον νὰ μοιράσω τὸν ἑαυτόν μου μεταξὺ τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν ἀνθρώπων. Ἄλλωστε εἶναι εὐκολώτερον νὰ ἀρέσω εἰς τὸν Θεόν, παρὰ εἰς τοὺς ἀνθρώπους. Καὶ τοῦτο διότι αἱ χιλιάδες καὶ αἱ μυριάδες τῶν Ἀγίων Ἀγγέλων ἓνα σκοπὸν ἔχουν καὶ ἓνα θέλημα, τὸ νὰ ὑμνοῦν τὸν Θεόν, καὶ νὰ ἐκτελοῦν τὰ προστάγματά του. Οἱ ἄνθρωποι ὁμως οὐδέποτε συμφωνοῦν ὡς πρὸς τοὺς σκοποὺς καὶ τὰς ἐπιδιώξεις των· δὲν γνωρίζουν τί γυρεύουν. Δι' αὐτό, ὅπως εἶπον καὶ προηγουμένως, εἶναι πολὺ δυσκολώτερον νὰ εὐχαριστήσῃς τοὺς ταλαιπώρους ἀνθρώπους, παρὰ τὸν πανάγαθον Θεόν.

7. Διὰ τοῦτο ὁ Ἀρσένιος ἠγάπησε μὲ ὅλην του τὴν ψυχὴν τὴν ἡσυχίαν καὶ ἐστενοχωρεῖτο ὅταν ἤρχοντο πρὸς αὐτὸν ἐπισκέπται, ἐπιθυμῶν νὰ ἐπικοινωνῇ διαρκῶς μετὰ μόνου τοῦ Θεοῦ. Δι' αὐτὸν τὸν λόγον καὶ τὸ ἀσκητικόν του κελλίον ἀπεῖχεν ἀπὸ τὰ κελλία τῶν ἄλλων περισσότερον ἀπὸ τριάκοντα μίλια (¹).

8. Κάποτε, λοιπόν, ἦλθε πρὸς αὐτὸν ἓνας ἀπὸ τοὺς γεροντοτέρους Πατέρας καὶ λέγει εἰς τὸν Ἀββᾶν Ἀρσένιον.

—Πάτερ μου, οἱ λογισμοί μου μὲ στενοχωροῦν, διότι δὲν ἔχω πλέον δύναμιν, λόγῳ τοῦ γήρατος, νὰ νηστεύω καὶ νὰ ἀντέχω εἰς τοὺς κόπους καὶ τὰς ταλαιπωρίας τῆς ἀσκήσεως. Νομίζω, ὅτι θὰ εἶναι καλὸν νὰ ἐπισκέπτωμαι, τοῦλάχιστον, τοὺς ἀσθενεῖς καὶ αὐτοὺς ποὺ ὑποφέρουν, διότι καὶ αὐτὴ ἡ ἐπίσκεψις εἶναι ἓνα σημαντικὸν σύμβολον τῆς ἀγάπης. Σὺ τί μὲ συμβουλεύεις νὰ κάμω;

Ὁ Μέγας Ἀρσένιος, ποὺ ἐγνώριζε τὰς παγίδας καὶ τοὺς δολεροὺς σκοποὺς τῶν δαιμόνων, τοῦ ἀπήντησε:

—Πήγαινε, τρῶγε καὶ πίνε καὶ νὰ ἀπολαμβάνῃς ὅσον ὕπνον θεωρεῖς ἀρκετόν· μόνον πρόσεξε, νὰ μὴ ἐγκαταλείψῃς οὔτε μίαν στιγμὴν τὸ κελλί σου.

9. Ὅταν δὲ κάποτε ἡρημώθη ἡ Σκήτη, λόγῳ ἐπικειμένης βαρβαρικῆς ἐπιδρομῆς, ἐγκατέλειπε καὶ αὐτός, μετὰ τῶν ἄλλων Πατέρων, τὴν ἐπικίνδυνον περιοχὴν. Ἀναχωρῶν ἐκ τῆς Σκήτης ἔκλαιε καὶ διεφλέγετο ἀπὸ τὸν ἀκατανίκητον πόθον τῆς ἡσυχίας. Ἐγνώριζε καλῶς, ὅτι αἱ μετακινήσεις τῶν Μοναχῶν καὶ ἡ ἐκ τοῦ τόπου τῆς ἡσυχίας ἀναχώρησίς των εἶναι δι' αὐτοὺς βέβαιος θάνατος. Ὅσα δὲ πνευματικὰ ἀγαθὰ ἐκέρδισαν οἱ Μοναχοὶ ἐκ τῆς ἡσυχίας, τὰ σκορποῦν καὶ τὰ χά-

1) Πρόκειται περὶ τοῦ ρωμαϊκοῦ μιλίου, τὸ ὁποῖον ἦτο ἴσον μὲ 100 βήματα, ἥτοι 8 στάδια, δηλαδὴ 1500 μέτρα περιπόν.

νουν διὰ τῶν μετακινήσεων, διότι συναναστρέφονται μὲ ὄσους δὲν θέλουν, πολλάκις δὲ βλέπουν καὶ ἀκούουν ἐκεῖνα, ποὺ δὲν πρέπει.

10. Ἄλλοτε πάλιν ὁ Ἀββᾶς Ἀρσένιος ἐπεσκέφθη μερικοὺς Μοναχοὺς. Πλησίον τῶν κελλίων τῶν Μοναχῶν αὐτῶν ὑπῆρχον φυτευμένα καλάμια, ποὺ τὰ ἐκينوῦσεν ἥρεμα ὁ ἄνεμος.

Πρὸς αὐτοὺς λοιπὸν τοὺς Μοναχοὺς εἶπεν ὁ Ἀββᾶς Ἀρσένιος: —Τί εἶναι αὐτὸς ὁ σεισμός (¹); Δὲν γνωρίζετε, ὅτι ἐκεῖνος, ποὺ ἀγαπᾷ ἀληθινὰ τὴν ἡσυχίαν, δὲν ἡμπορεῖ νὰ ἀνεχθῇ οὔτε φωνὴν σπουργίτου; Πῶς λοιπὸν σεῖς, ἐνῶ ταράσσεσθε μὲ τοιοῦτους θορύβους, θὰ ἡμπορέσετε νὰ διατηρήσετε καθαρὰν τὴν διάνοιάν σας ἀπὸ πάντα θόρυβον, ὥστε νὰ ἡρεμήσετε;

11. Ἄλλοτε πάλιν ὁ Μέγας Ἀρσένιος ἀντελήφθη νὰ ἔρχεται πρὸς ἐπίσκεψίν του κάποιος ἀδελφός. Ἀμέσως τότε ἤρχισε νὰ τὸν πετροβολᾷ καὶ τοιουτοτρόπως τὸν ἀπεμάκρυνεν. Εἰς αὐτὴν τὴν ἐνέργειαν δὲν θὰ ἡμποροῦσε κανεὶς νὰ εἴπῃ, ὅτι προέβη ἀπὸ μῖσος πρὸς τὸν ἀδελφόν. Διότι ποῖος κατώρθωσε νὰ ἐπιτύχῃ μαζὶ μὲ τὰς ἄλλας ἀρετάς, καὶ τὴν πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπην περισσότερον ἀπὸ τὸν Μέγαν Ἀρσένιον; Ἐνήργησεν ὁμοῦς τοιουτοτρόπως, διὰ νὰ ἀποφύγῃ τὴν μετὰ τῶν ἀνθρώπων συναναστροφὴν, καὶ νὰ διατηρήσῃ, ὅπως ἐλέχθη, καθαρὰν μέσα εἰς τὴν ψυχὴν του, τὴν ἡρεμίαν καὶ τὴν ἡσυχίαν. Μὲ τὴν ἡσυχίαν δὲ καὶ τὴν ἡρεμίαν ἐπεδίωκε νὰ διασώσῃ τὴν ἱκανότητα τῆς ψυχῆς του νὰ ἀπολαμβάνῃ θείας θεωρίας.

12. Ἐν τούτοις ὁμοῦς καὶ αὐτὴν τὴν ἐνέργειαν δὲν τὴν ἔκαμεν ἀπερισκέπτως καὶ χωρὶς διάκρισιν· ἀλλ' ἐγνώριζεν, ἐξ ἐσωτερικῆς πληροφορίας τῆς θείας Χάριτος, ποίους ἔπρεπε νὰ ἀπομακρύνῃ, αὐτοὺς δηλαδή ποὺ ἦτο δυνατόν νὰ τοῦ ταράξουν τὴν ἐσωτερικὴν ἡσυχίαν, ὅπως ἐπίσης ἐγνώριζε καὶ ποίους ἔπρεπε νὰ δεχθῇ καὶ νὰ τοὺς μεταδώσῃ ὠφέλιμον λόγον διδασκαλίας ἢ παρακλήσεως. Ἀκόμη ἐγνώριζε καὶ ποίους ἔπρεπε νὰ δεχθῇ καὶ νὰ συναναστρέφεται, ὅχι διὰ νὰ ἀνταλλάσσουν ὠφελίμους λόγους καὶ πρὸς ψυχωφελῇ συζήτησιν, ἀλλὰ διὰ νὰ ἀσκῆται μαζὶ τῶν εἰς τὴν σιωπὴν, ὅπως θὰ φανερώσῃ τὸ ἐπόμενον περιστατικόν.

13. Κάποιος ἀδελφὸς κατελήφθη ἀπὸ πόθον νὰ ἴδῃ τὸν Μέγαν Ἀρσένιον. Ὅταν λοιπὸν ἐφθασεν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Σκήτης παρεκάλει τοὺς ἀδελφοὺς νὰ τοῦ ὑποδείξουν τὸν Μέγαν, διὰ νὰ τὸν ἴδῃ. Οἱ Μοναχοὶ ἔστειλαν τότε ἓνα ἐκ τῶν ἀδελφῶν νὰ τοῦ δείξῃ τὸ κελλί τοῦ Μεγάλου Ἀρσενίου. Μόλις ἐφθασαν εἰς τὸ κελλί ἐκτύπησαν καὶ

1) Σεισμὸν ὀνομάζει ὁ Ὅσιος τὸν προκαλούμενον θόρυβον ἐκ τῶν σειομένων ὑπὸ τοῦ ἀνέμου καλάμων, διὰ νὰ καταστήσῃ ἔτι περισσότερον ἐκδηλον τὴν ἀντίθεσιν παντὸς θορύβου πρὸς ὃ,τι καταστρέφει τὴν ἡσυχίαν.

οἱ δύο τὴν θύραν. Ὁ θεῖος Ἀρσένιος τοὺς ἡνοιξεν ἀμέσως, τοὺς ἐδέχθη μὲ χαρὰν καὶ τοὺς ἡσπάσθη, ὕστερον ἐκάθισαν καὶ οἱ τρεῖς σιωπῶντες, χωρὶς νὰ εἰπουν λέξιν οὔτε οἱ ἐπισκέπται, οὔτε ὁ Ἀρσένιος. Ἀφοῦ λοιπὸν ἐπέρασεν ἀρκετὴ ὥρα ἐν σιωπῇ καὶ οὐδεμίαν λέξιν εἶπεν ὁ Γέρων, ὁ Μοναχός, ποὺ συνώδευσε τὸν ξένον, διὰ νὰ τοῦ ὑποδείξῃ τὸ κελλίον, τοῦ λέγει σιγά· «Ἐγώ, ἀδελφέ, θὰ ἐπιστρέψω». Καὶ ὁ ξένος τοῦ ἀπήντησε· «Καὶ ἐγὼ θὰ σὲ ἀκολουθήσω, ἀφοῦ ἡ ἐδῶ παραμονή μου ἀποβαίνει ματαία».

14. Καὶ οἱ δύο λοιπὸν ἐξηλθον ἐκ τοῦ κελλίου καὶ ἀνεχώρησαν. Καθ' ὁδὸν ὁ ξένος παρεκάλει τὸν συνοδὸν Μοναχόν, ποὺ τὸν ἐξενάγει, νὰ τὸν ὀδηγήσῃ πρὸς τὸν Ἀββᾶν Μωϋσέα, ὅστις προηγουμένως ἦτο ληστής.

Πράγματι λοιπὸν ἐπεσκέφθησαν τὸν Ἀββᾶν Μωϋσέα, ὅστις μετὰ χαρᾶς καὶ καλωσύνης τοὺς ὑπεδέχθη καὶ συνωμίλησε μαζί τους πνευματικὰ ζητήματα, χωρὶς περιορισμόν. Μὲ τὴν συμπεριφορὰν τοῦ αὐτὴν ἀνέπαυσεν ὁ Ἀββᾶς Μωϋσῆς τὸν ξένον, ὁ ὁποῖος εὐχαριστημένος καὶ ἐνθουσιασμένος ἀνεχώρησε. Καθ' ὁδὸν ὁ συνοδὸς Μοναχὸς ἐρωτᾷ τὸν ξένον:

— Ποῖος ἐκ τῶν δύο, ἀδελφέ μου, ἔχεις τὴν γνώμην, ὅτι εἶναι ἀνώτερος κατὰ τὴν ἀρετήν;

— Ἀσφαλῶς ἐκεῖνος, ποὺ μᾶς ἐφιλοξένησε καὶ μᾶς ἀνέπαυσε ψυχικά, δηλαδὴ ὁ Ἀββᾶς Μωϋσῆς, ἀπήντησεν ἐκεῖνος.

15. Τὸ περιστατικὸν αὐτὸ τὸ ἐπληροφορήθη κάποιος ἀπὸ τοὺς μεγάλους ἀσκητικοὺς Γέροντας, ὅστις περιῆλθεν εἰς ἀπορίαν καὶ δὲν ἐγνώριζε ποῖον ἔπρεπε νὰ ἐπαινέσῃ, τὸν Ἀββᾶν Ἀρσένιον μὲ τὴν αὐστηρὰν σιωπὴν, ἢ τὸν Ἀββᾶν Μωϋσέα μὲ τὴν ψυχωφελῇ καὶ φιλόξενον ὁμιλίαν τοῦ. Παρεκάλει δὲ ἐνθέρμως τὸν Θεὸν νὰ τοῦ ἀποκαλύψῃ Ἐκεῖνος τὸ ζητούμενον.

Πράγματι, κατόπιν ἐπιμόνου προσευχῆς, εἶδε τὸ ἐξῆς ἀποκαλυπτικὸν ὄνειρον. Εὐρέθη εἰς τὴν ὄχθην ποταμοῦ καὶ βλέπει νὰ πλέουν μέσα εἰς τὸν ποταμὸν δύο πλοῖα· ἐξ αὐτῶν τὸ μὲν ἓνα εἶχε τὸν θεῖον Ἀρσένιον, πλέοντα ἡσύχως, λελαμπρυσμένον δὲ καὶ θαλπώμενον ὑπὸ τοῦ Παναγίου Πνεύματος· ἐπὶ τοῦ ἄλλου πλοίου ἐπέβαιναν ὁ Ἀββᾶς Μωϋσῆς, τὸν ὁποῖον συνώδευον Ἄγγελοι καὶ τὸν ἔτρεφον μὲ μέλι καὶ κηρίον (μελόπιτταν).

16. Μὲ τὸ ὄνειρον αὐτὸ ἀντελήφθη ἀμέσως ὁ ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ, ὅτι καὶ οἱ δύο Ἀββάδες, ὁ Ἀρσένιος καὶ ὁ Μωϋσῆς, ἦσαν κατὰ πολὺ ἄξιοι ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ· πλὴν ὅμως περισσότερον εὐάρεστος ἐγένετο ἢ διὰ τὸν Θεὸν σιωπὴ τοῦ Ἀρσενίου, παρὰ ἡ χάριν τῶν ἀνθρώπων φιλοξενία τοῦ Μωϋσέως. Ἐπὶ τοσοῦτον δὲ μεγαλυτέρα, κατὰ τὸ ἀποκαλυπτικὸν ὄνειρον, ὑπῆρξεν ἡ σιωπὴ τοῦ Ἀρσενίου, καθ' ὅσον αὐτὸν μὲν συνώδευε τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, ἐνῶ τὸν Μωϋσέα Ἄγγελοι Θεοῦ Παντοκράτορος· τὸ ὅτι δὲ τὸν Ἀββᾶν Μωϋσέα ἔτρεφον Ἄγγελοι, αὐτὸ ση-

μαίνει τὸ ἀγαθὸν τῆς φιλοξενίας. Ὅτι δὲ ἡ Χάρις τοῦ Θεοῦ Πνεύματος ἐπανεπαύετο περισσότερον εἰς τὴν σιωπὴν τοῦ Ἀρσενίου θὰ φανερώσῃ ἀκόμῃ ἐναργέστερον καὶ τὸ ἀκόλουθον παρὰδειγμα.

17. Κάποτε ἀφίχθη εἰς τὴν Σκήτην τοῦ Ἀββᾶ Ἀρσενίου ἓνας Γέρων, ἐπιθυμῶν νὰ συνομιλήσῃ μαζί του καὶ νὰ ὠφεληθῇ ψυχικῶς. Ἐπειδὴ δὲ ὁ Ἀββᾶς Ἀρσένιος ἦτο κλεισμένος μέσα εἰς τὸ κελλί του καὶ ἤσκει τὴν κατὰ Θεὸν ἡσυχίαν, δὲν ἀπεφάσισε νὰ κτυπήσῃ τὴν θύραν τοῦ κελλίου, διὰ νὰ μὴ τὸν ἐνοχλήσῃ. Ὡς τὸσον ἔσκυψεν ἀπὸ μίαν μικρὰν θυρίδα διὰ νὰ ἴδῃ τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ κελλίου καὶ βλέπει, ὅτι ὁ Ὅσιος ἦτο ὁλος φωτιά. Βεβαίως καὶ ὁ ἐπισκέπτης, πὺν παρετήρησε τὸ θαῦμα ἀπὸ τὴν θυρίδα, ἦτο ἄξιος, λόγῳ ψυχικῆς καθαρότητος, τοιούτων θεαμάτων. Μετὰ ἀπὸ αὐτὸ τὸ καταπληκτικὸν θέαμα, ἐκτύπησεν ὁ Γέρων τὴν θύραν τοῦ κελλίου καὶ ἐξῆλθεν ὁ Ἀρσένιος. Μόλις δὲ εἶδεν, ὅτι ὁ ἐπισκέπτης του εἶχεν εἰς τὸ πρόσωπόν του ἐμφανῆ τὴν εἰκόνα τῆς καταπλήξεως, τὸν ἐρωτᾷ:

—Πρὸ πόσης ὥρας ἦλθες ἐδῶ; Μήπως εἶδες τίποτε;

Ὁ ἐπισκέπτης πάντως ἀπεσιώπησε ἀπὸ τὸν Μέγαν Ἀρσένιον ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον εἶδε.

18. Καὶ τοῦτο ἀκόμῃ τὸ ἀξιοθαύμαστον ἐχαρακτήριζε τὴν συμπεριφορὰν τοῦ Μεγάλου Ἀρσενίου· ποτὲ δὲν ἐπρότεινε, πρὸς συζητήσιν, Γραφικὰ θέματα, ἀλλ' οὔτε καὶ ἀλληλογράφει ἐπὶ τοιούτων ζητημάτων. Τὸ ἔκανε δὲ αὐτό, ὅχι διότι δὲν ἠδύνατο νὰ ὁμιλῇ ἢ νὰ γράφῃ (τοιαύτη ἀδυναμία ἦτο ἀνύπαρκτος εἰς ἓνα, διὰ τὸν ὁποῖον ἡ βαθυστοχαστος ὠραιολογία ἦτο τὸσον εὐκόλος, ὅσον εἰς ἄλλους ἢ πρόχειρος καὶ συνήθης ὁμιλία), ἀλλὰ διότι εἶχε συνηθίσει νὰ σιωπᾷ καὶ ἀπεστρέφετο τὴν ἐπίδειξιν. Αὐτὰ τὰ δύο (ἡ σιωπὴ καὶ ἡ ἀποστροφή του πρὸς ἐπίδειξιν) ἦσαν τὰ αἷτια τῆς τοιαύτης συμπεριφορᾶς του.

19. Δι' αὐτό, εἴτε εἰς Ἐκκλησίαν εὐρίσκειτο, εἴτε εἰς ἄλλας συνάξεις τῆς Σκήτης, ἀπέφευγεν ἐπιμελῶς καὶ νὰ βλέπῃ ἄλλους καὶ νὰ τὸν βλέπουν ἄλλοι· δι' αὐτὸ ἐφρόντιζε νὰ στέκῃ ὀπίσω ἀπὸ μίαν κολώναν ἢ ἄλλο ἐμπόδιον, διὰ νὰ κρύπτεται καὶ νὰ ἀποφεύγῃ νὰ συναντᾶται μὲ ἄλλους, παραμένων ἀθέατος ἀπὸ αὐτούς. Αὐτὰ ὅλα δὲ τὰ ἔκανε, διότι ἠθέλε καὶ ἐπεδίωκε διαρκῶς νὰ προσέχῃ τὸν ἑαυτὸν του καὶ νὰ συγκεντρῶνῃ τὴν σκέψιν του εἰς ἑαυτὸν, ὥστε εὐκόλως νὰ ἀνυψοῦται πρὸς τὸν Θεόν.

20. Ὁ Μέγας Ἀρσένιος συνηθίζε συνεχῶς νὰ ὑποψιθυρίζῃ εἰς τὸν ἑαυτὸν του: Ἀρσένιε, διὸ ἐξῆλθες· Ἀρσένιε, δηλαδή, δι' ἓνα πρᾶγμα ἐξῆλθες εἰς τὴν ἔρημον· δι' ἓνα καὶ μόνον σκοπὸν ἀπεμακρύνθης τοῦ κόσμου. Ποῖος ἄραγε εἶναι ὁ σκοπὸς αὐτός; Τὸ νὰ ἀρέσῃς ἐξ ὁλοκλήρου εἰς τὸν Θεόν. Δι' αὐτὸ νὰ φροντίζῃς νὰ ἐκτελῇς ὅσα εἰς Ἐκεῖνον ἀρέσουν καὶ εἰς ὅσα γνωρίζει Ἐκεῖνος νὰ ἐπαναπαύεται. Ἐκτὸς

ἀπὸ αὐτὸ καὶ ἓνα ἄλλο συνήθιζεν ἀκόμη συνεχῶς νὰ ἐπαναλαμβάνη εἰς τὸν ἑαυτὸν του, ὡς τροπᾶριον: Πολλάκις μετενόησα, ὅταν ὠμίλησα· οὐδέποτε ὅμως, ὅσάκις ἐσιώπησα.

Χάριν δὲ αὐτοῦ ἀκριβῶς ἀπεστρέφετο καὶ τὰς μετὰ τῶν ἀνθρώπων συναναστροφάς· διέκοπτε δὲ τὴν γαλήνην τῆς ἡσυχίας καὶ τῆς σιωπῆς, μόνον ἐφ' ὅσον ἐκρίνετο ὑπ' αὐτοῦ, φωτιζομένου ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, ὡς ἀναγκαία καὶ θεάρεστος ἡ μετὰ τῶν ἀνθρώπων συνάντησις.

21. Κάποτε, παραδείγματος χάριν, ἔμαθεν, ὅτι ἦλθον εἰς τὴν Σκήτην μερικοὶ ξένοι. Ἀμέσως τότε εἶπε πρὸς τοὺς ὑποτακτικούς του:

—Ἐρωτήσατε τοὺς ξένους καὶ πληροφορηθῆτε διὰ ποίαν αἰτίαν ἔφθασαν μέχρι τῆς Σκῆτης μας.

Πράγματι οἱ ὑποτακτικοὶ του ἐξήτασαν τὸν σκοπὸν τῆς παρουσίας τῶν ξένων καὶ σπεύδουν νὰ τὸν πληροφορήσουν.

—Ἀββᾶ—τοῦ εἶπον—οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ εἶναι περαστικοὶ καὶ μεταβαίνουν πρὸς τὴν Θηβαΐδα δι' ὑποθέσεις των.

Τὴν πληροφορίαν αὐτὴν ἔλαβεν ὡς ἀφορμήν, διὰ νὰ μὴ διακόψῃ τὴν προσφιλῇ του σιωπὴν.

—Ἀφοῦ λοιπὸν δὲν μὲ χρειάζονται—εἶπε πρὸς τοὺς ὑποτακτικούς του—δὲν εἶναι ἀνάγκη καὶ νὰ μὲ ἰδοῦν. Περιποιηθῆτε τοὺς καὶ ᾧς συνεχίσουν τὸν δρόμον των.

Β'. Ἐν τῷ Γεροντικῷ.

Ο ΑΒΒΑΣ Ἀρσένιος, ἔτι ὢν ἐν τῷ παλατίῳ, ἐδέετο θερμῶς τοῦ Θεοῦ λέγων· Κύριε, ὁδήγησόν με πῶς σωθῶ. Ἐν μιᾷ οὖν, εὐχομένῳ αὐτῷ, φωνή τις ἦλθεν ἄνωθεν λέγουσα· Ἀρσένιε, φεῦγε τοὺς ἀνθρώπους, καὶ σφῶζε ταύτης ἐκεῖνος ἀκούσας, εὐθὺς ἀπάρας τῶν κοσμικῶν, εἰς Σκήτην ἀναχωρεῖ, καὶ τοῖς ἐκεῖσε ἀσκουμένοις ἀνδράσι συντάττεται.

2. Πάλιν οὖν ηὔξατο τῷ Θεῷ τὸν αὐτὸν λόγον εἰπὼν· καὶ πάλιν ἀκούει φωνῆς λεγούσης αὐτῷ· Ἀρσένιε· φεῦγε, σιώπα, ἡσύχαζε· αὗται γὰρ εἰσιν αἱ ῥίζαι τῆς ἀναμαρτησίας· οὕτως οὖν ποιῶν ὁ Ἀρσένιος ἐν βραχεὶ μέγας γέγονε, καὶ πάντας σχεδὸν τοὺς ἐκεῖ Πατέρας, θεωρίᾳ καὶ γνώσει, ὑπερηκόντισεν.

3. Ἦλθόν ποτε Γέροντες πρὸς τὸν Ἀββᾶν Ἀρσένιον παρακαλοῦντες, ἵνα συντύχωσιν αὐτῷ· ὁ δὲ προσχὼν ταῖς πολλαῖς αὐτῶν παρακλήσεσιν, ἤνοιξεν· εἰσελθόντες οὖν ᾗτήσαντο εἰπεῖν αὐτοῖς περὶ τῶν ἡσυχάζόντων καὶ μηδενὶ ἀπαντώντων, κατὰ τίνα λόγον τοῦτο ποιοῦσι; Καὶ ἀπεκρίθη ὁ Γέρον· ὅταν ἡ παρθένος ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ πατρὸς αὐτῆς ᾗ, πολλοὶ θέλουσιν αὐτῇ μνηστευθῆναι· ἐπὰν δὲ λάβῃ ἄνδρα, οὐ πᾶσιν ἀρέσκει, ἀλλ' οἱ μὲν ἐπαινοῦσιν, οἱ δὲ ἐξουθενοῦσι, καὶ οὐχ οὕτως ἔχει τιμὴν ὡς τὸ πρότερον, ὅτε ἦν κεκρυμμένη· τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ τὰ τῆς ψυχῆς, ἐπὰν δημοσιεύηται, οὔτε πᾶσιν ἀρέσαι δύναται, καὶ τὴν παρὰ Θεοῦ τιμὴν ἀποβάλλει.

4. Εἶπεν ὁ Ἀββᾶς Δουλᾶς· ἐὰν ὁ ἐχθρὸς βιάζεται ἡμᾶς καταλιπεῖν τὴν ἡσυχίαν, προφάσεις τινὰς εὐλόγους, δῆθεν, ἢ ἀλόγους προτείνων, μὴ ἀκούσωμεν αὐτοῦ· εἰς γὰρ τὸ συνορᾶν τὰς μεθοδίας αὐτοῦ, καὶ μὴ κλέπτεσθαι ὑπ' αὐτῶν,

οὐδὲν ἡμῖν πρόσσεστιν ἄλλο τοιοῦτον βοήθημα, οἷον ἡ ἡσυχία καὶ ἡ ἀσιτία παρέρχουσιν· αὐταὶ γὰρ ὑπὲρ τὰς λοιπὰς ἀρετὰς τοῖς ἔνδον ὀφθαλμοῖς ὀξυδερκίαν παρέχουσιν.

5. Εἶπεν ὁ αὐτός· κόπτε τὰς σχέσεις τῶν πολλῶν, μή σου ὁ νοῦς περιστατικὸς γενόμενος καὶ ἐμμέριμος θολωθῇ, καὶ οὐκέτι καθαρῶς ἀποβλέπειν δυνήσεται πρὸς τὸν τῆς ἡσυχίας ἀέρα τὸν ἐλευθέριον.

6. Εἶπεν ὁ Ἀββᾶς Θεόδωρος ὁ τῆς Φέρμης· εἴ τις ἄνθρωπος μαθὼν τὴν τοῦ κελλίου γλυκύτητα, ἐν αὐτῷ αἰεὶ φεύγει· οὐχ ὥς μισῶν τὸν πλησίον, ἢ ἀτιμάζων, ἀλλὰ τῆς ἡδονῆς τοῦ κελλίου μεταποιούμενος.

7. Ἐλεγον περὶ τοῦ Ἀββᾶ Ἰσιδώρου, ὅτι ὅτε παρέβαλέ τις αὐτῷ, εἰ προήσθητο ὁ Γέρων, ἔφευγεν εἰς τὸ ἐνδότερον κελλίον, ἵνα μὴ εὐρεθῇ· ἐρωτώμενος δὲ ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν, διατί φεύγει; ἀπεκρίνατο, ὅτι καὶ τὰ θηρία φεύγοντα εἰς τὰς κοίτας αὐτῶν σφύζονται. Τοῦτο δὲ ἔλεγεν ὁ Γέρων, θέλων ὠφελῆσαι τοὺς ἀδελφούς, ἵνα καὶ αὐτοὶ τὴν ἡσυχίαν ἀσπάζονται καὶ διώκωσι καὶ τὸ ἀπερίσπαστον.

8. Εἶπεν ὁ Ἀββᾶς Μωϋσῆς τῷ Ἀββᾶ Μακαρίῳ ὄντι εἰς Σκήτιν· θέλω ἡσυχάσαι, καὶ οὐκ ἀφίουςί μοι οἱ ἀδελφοὶ πυκνῶς παραβάλλοντες· τί οὖν ποιήσω; Καὶ ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ Ἀββᾶς Μακάριος· θεωρῶ ὅτι ἡ φύσις σου ἀπαλή ἐστι, καὶ οὐ δύνασαι Μοναχὸν ἐλθόντα πρὸς σε ἀποστρέψαι· εἰ οὖν θέλεις ἡσυχάσαι, ὑπάγε εἰς τὴν ἔρημον, ἔσω εἰς τὴν Πέτραν, καὶ κεῖ ἡσυχάζεις. Ὁ δὲ ἐποίησε τοῦτο καὶ ἀνεπαύθη.

9. Τὸν αὐτὸν Ἀββᾶν Μακάριον ἠρώτησεν ὁ Ἀββᾶς Ἀἰὼ λέγων· εἰπέ μοι ῥῆμα πῶς σφωθῶ; Καὶ ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ Γέρων· φεῦγε τοὺς ἀνθρώπους, κάθισον εἰς τὸ κελλίον σου καὶ κλαῦσον τὰς ἀμαρτίας σου, καὶ μὴ ἀγαπήσης λαλιὰν ἀνθρώπου, καὶ σφύζῃ.

10. Εἶπε δὲ καὶ ὁ Ἀββᾶς Μωϋσῆς· ἄνθρωπος φεύγων, ἔοικε σταφυλῇ ὀπτῇ, ἥγουν ὠρίμῃ, καὶ μεστῇ γλυκύτητος, ὁ δὲ ἐν ἀνθρώποις ὢν, ὥς ὄμφαξ ἐστίν, ἥτοι ἄωρος, μὴ εὐφραίνων τὸν ἐκ τούτου ἐσθίοντα.

11. Ἠσθένησέ ποτε ὁ Ἀββᾶς Ἰωσήφ, καὶ ἔπεμψε πρὸς τὸν Ἀββᾶν Θεόδωρον λέγων· ἐλθέ, ἵνα σε ἴδω πρὸ τοῦ με ἐξελεθῆν ἐκ τοῦ σώματος. Ἦν δὲ τὸ μέσον τῆς ἑβδομάδος, καὶ οὐκ ἀπῆλθεν· ἐδήλωσε δὲ αὐτῷ λέγων· ἐὰν μείνης ἕως τοῦ Σαββάτου, ἔρχομαι· εἰ δὲ ἀπέλθῃς, εἰς ἐκεῖνον τὸν κόσμον βλέπομεν ἀλλήλους.

12. Ἀδελφὸς ἠρώτησε τὸν Ἀββᾶν Ροῦφον, τί ἐστιν ἡσυχία; καὶ τίς ἡ ὠφέλεια αὐτῆς; Καὶ ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ Γέρων· ἡσυχία ἐστὶ τὸ καθεσθῆναι τινὰ ἐν τῷ κελλίῳ μετὰ γνώσεως, καὶ φόβου Θεοῦ, ἀπεχόμενον μνησικακίας καὶ ὑψηλοφροσύνης· ἡ τοιαύτη ἡσυχία, γεννήτρια οὖσα πασῶν τῶν ἀρετῶν, φυλάσσει τὸν Μοναχὸν ἀπὸ τῶν πεπυρωμένων βελῶν τοῦ ἐχθροῦ, μὴ ἑῷσα αὐτὸν τιτρώσκεισθαι ὑπ' αὐτοῦ. Ταύτην οὖν, ἀδελφέ, κτῆσαι, μνημονεύων αἰεὶ τοῦ φόβου τοῦ θανάτου, ὅτι οὐκ οἶδας ποῖα ὥρα ὁ κλέπτης ἔρχεται, καὶ νῆφε περὶ τῆς ἰδίας ψυχῆς.

13. Ἠλθέ ποτε ὁ Ἀββᾶς Ἀμμοῦν ἀπὸ Ῥαῖθοῦ εἰς τὸ Κλύσμα παραβαλεῖν τῷ Ἀββᾶ Σισῳῇ, καὶ βλέπων αὐτὸν θλιβόμενον, ὅτι ἀφῆκε τὴν ἔρημον, λέγει αὐτῷ· διατί θλίβει, Ἀββᾶ, τί γὰρ ἐδύνω ποιῆσαι εἰς τὴν ἔρημον ἀπ' ἄρτι, οὕτω γηράσας; Ὁ δὲ Γέρων προσέσχεν αὐτῷ μετὰ στυφότητος λέγων· τί μοι λέγεις, Ἀμμοῦν; οὐκ ἤρκει γάρ μοι ἡ ἐλευθερία μόνη τοῦ λογισμοῦ ἐν τῇ ἐρήμῃ; Ἐποίησε

δὲ οὗτος ὁ Ἀββᾶς Σισώης εἰς τὸ ὄρος τοῦ Ἀββᾶ Ἀντωνίου, μετὰ τὴν ἐκείνου ἀποβίωσιν, ἔτη ἑβδομήκοντα καὶ δύο ἐν ἡσυχίᾳ, οὐκ ὀλίγα καὶ πρότερον ἀνύσας ἐν Σκήτει μετὰ τοῦ Ἀββᾶ Ὡρ. Ἰδε οὖν μετὰ τὴν τοσαύτην ἀσκησιν, πῶς ἐπόθει τὴν ἔρημον διὰ τὸ ἥρεμον.

14. Καθήμενός ποτε ὁ Ἀββᾶς Σισώης εἰς τὸ Κλύσμα νοῶν καὶ φρονῶν, λέγει τῷ μαθητῇ αὐτοῦ· ἀπόλυσον τὸ ὕδωρ εἰς τοὺς φοίνικας, τέκνον. Ὁ δὲ ἔφη· εἰς τὸ Κλύσμα ἐσμέν, Ἀββᾶ. Καὶ λέγει ὁ Γέρων· εἰς τὸ Κλύσμα τί ποιῶ; ἄρὸν με πάλιν εἰς τὸ ὄρος.

15. Εἶπε Γέρων· τὸ καθέζεσθαι καλῶς ἐν τῷ κελλίῳ, ἐμπίπλησι τὸν Μοναχὸν παντὸς ἀγαθοῦ.

16. Εἶπεν ὁ αὐτός, ὅτι ὀφείλει ὁ Μοναχός, εἴαν ποτε καὶ σωματικὴ συμβῇ ζημία, καταφρονεῖν αὐτῆς, καὶ δι' αὐτῆς ἀγορεύειν τὴν ἡσυχίαν αὐτοῦ.

17. Ἀδελφὸς παρέβαλε Γέροντι δοκιμωτάτῳ, καὶ λέγει αὐτῷ· κάμνω, Ἀββᾶ. Καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ Γέρων· κάθου εἰς τὸ κελλίον σου καὶ ὁ Θεὸς παρέχει σοι ἄνεσιν.

18. Διηγῆσατο ὁ Ἀββᾶς Δανιὴλ περὶ τοῦ Ἀββᾶ Ἀρσενίου, ὅτι ἡλθέ ποτε μαγιστριανὸς εἰς Σκήτιν ἀπὸ Ῥώμης, φέρων αὐτῷ διαθήκην τινὸς συγκλητικοῦ συγγενοῦς αὐτοῦ, ὃς ἀποθνήσκων κατέλιπε τῷ Ἀββᾶ Ἀρσενίῳ κληρονομίαν πολλὴν σφόδρα· καὶ λαβὼν αὐτὴν ὁ Γέρων, καὶ ἀναγνοὺς τὰ ἐν αὐτῇ, ὥρμησεν αὐτὴν σχίσαι· ὁ δὲ μαγιστριανὸς ἔπescen εἰς τοὺς πόδας αὐτοῦ λέγων· δέομαί σου, μὴ σχίσῃς αὐτήν, ἐπεὶ αἴρεταί μου ἡ κεφαλὴ. Εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ Ἀββᾶς Ἀρσένιος· ἐγὼ πρὸ ἐκείνου ἀπέθανον, καὶ νῦν εἰς κληρονομίαν ἔλκομαι τοῦ ἄρτι ἀποθανόντος; Καὶ ταῦτα εἰπὼν, ἀπέπεμψε τὴν διαθήκην μηδὲν δεξάμενος.

19. Ὁ Ἀββᾶς Θεόδωρος ὁ τῆς Φέρμης, ἐκτίσατο τρία βιβλία καλὰ καὶ ὠφέλιμα· καὶ παρέβαλε τῷ Ἀββᾶ Μακαρίῳ, καὶ λέγει αὐτῷ· ἔχω τρία βιβλία καλὰ καὶ ὠφελοῦμαι ἐξ αὐτῶν, χρῶνται δὲ αὐτοῖς καὶ οἱ ἀδελφοὶ καὶ ὠφελοῦνται· εἰπέ οὖν μοι τί ὀφείλω ποιῆσαι; κατὰσχῶ αὐτὰ εἰς τὴν ἐμήν, καὶ τὴν τῶν ἀδελφῶν ὠφέλειαν, ἢ πωλήσω αὐτὰ καὶ δώσω πτωχοῖς; Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Γέρων εἶπε· καλὰ μὲν αἱ πράξεις, ἀλλὰ μείζων πάντων ἡ ἀκτημοσύνη ἐστὶ· δηλονότι τοῖς τὴν πρακτικὴν ὑπερβᾶσιν ἤδη, καὶ εἰς θεωρίαν ἐν ἡσυχίᾳ προκόψασι. Καὶ τοῦτο ἀκούσας ὁ Γέρων, ἀπελθὼν ἐπώλησεν αὐτὰ καὶ διέδωκε πτωχοῖς.

20. Εἶπεν ὁ Ἀββᾶς Κασσιανός, ὅτι ἦν τις Μοναχὸς οἰκῶν ἐν σπηλαίῳ ἐν ἐρήμῳ· καὶ ἐδηλώθη αὐτῷ ὑπὸ τῶν κατὰ σάρκα συγγενῶν, ὅτι ὁ πατήρ σου ἰσχυρῶς ἐνοχλεῖται, καὶ μέλλει τελευτᾶν· ἐλθέ οὖν ἵνα κληρονομήσῃς αὐτόν. Ὁ δὲ ἀπεκρίθη πρὸς αὐτούς· ἐγὼ πρὸ ἐκείνου ἀπέθανον τῷ κόσμῳ· καὶ πῶς νεκρὸς ζῶντα κληρονομήσαι δύναται;

21. Διηγῆσατό τις τῶν Πατέρων, ὅτι ἦν τις Γέρων, μεγάλων ἀξιωθεὶς χαρισμάτων παρὰ τοῦ Θεοῦ· καὶ ἦν περιβόητος διὰ τὴν ἐνάρετον αὐτοῦ πολιτείαν. Ἐφθασε δὲ καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ μέχρι καὶ τοῦ βασιλέως, καὶ μετεστείλατο αὐτὸν ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τὸ ἀξιωθῆναι τῶν εὐχῶν αὐτοῦ· συντυχὼν οὖν αὐτῷ καὶ μέγα ὠφεληθεὶς, προσήνεγκεν αὐτῷ χρυσίον· ὁ δὲ ἐδέξατο, καὶ ἐπανελθὼν εἰς τὰ ἴδια ἤρξατο φιλοκαλεῖν ἀγρόν, καὶ ἐτέραν κτῆσιν.

22. Κατὰ δὲ τὸ ἔθος προσήνεγκαν αὐτῷ δαιμονιῶντα, καὶ λέγει ὁ Γέρων τῷ δαίμονι· ἔξελθε ἀπὸ τοῦ πλάσματος τοῦ Θεοῦ. Καὶ εἶπεν ὁ δαίμων· οὐκ ἀκούω

σου. Λέγει ὁ Γέρων, διατί ; Καί φησιν ὁ δαίμων· διότι γέγονας ὡς εἷς ἐξ ἡμῶν, καταλείψας τὴν μερίμναν τὴν πρὸς τὸν Θεόν, καὶ μερίμνη γητὴν ἀπασχολήσας σεαυτόν.

23. Κοινοβιάρχης τις ἠρώτησε τὸν ἐν Ἀγίοις Πατέρα ἡμῶν Κύριλλον τὸν Πάπαν Ἀλεξανδρείας λέγων· τίς μείζων ἐν πολιτείᾳ, ἡμεῖς οἱ ἔχοντες ἀδελφοὺς ὑφ' ἑαυτούς, καὶ διαφόρως ἕκαστον χειραγωγοῦντες εἰς σωτηρίαν. ἢ οἱ ἐν ἐρήμῳ ἑαυτοὺς μόνους σφύζοντες ; Ἀπεκρίθη ὁ Πάπας· ἀνὰ μέσον Ἡλίας καὶ Μωϋσέως, οὐκ ἔστι διακρίναι, ἀμφοτέροι γὰρ εὐηρέστησαν τῷ Θεῷ.

24. Εἶπε Γέρων· ἐγὼ πιστεύω ὅτι οὐκ ἔστιν ἄδικος ὁ Θεός, ἀπὸ φυλακῆς ἄραι καὶ εἰς φυλακὴν ἐμβαλεῖν.

25. Ἔλεγον περὶ τοῦ Ἀββᾶ Ἰωάννου τοῦ Κολοβοῦ, ὅτι ἦλθεν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν εἰς Σκῆτιν, καὶ ἀκούσας ἀντιλογίας τινῶν ἀδελφῶν, ὑπέστρεψεν εἰς τὴν κέλλαν αὐτοῦ, καὶ κυκλεύσας αὐτὴν τρίτον, οὕτως εἰσῆλθεν. Ἰδόντες δὲ αὐτὸν τοῦτο ποιήσαντα ἀδελφοί τινες, ἦλθον πρὸς αὐτόν καὶ ἠρώτησαν αὐτόν, διατί τοῦτο ἐποίησας ; Ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· τὰ ὧτά μου εἶχον ἀπὸ τῆς ἀντιλογίας μεστά, καὶ ἐκύκλευσα ἵνα καθαρίσω αὐτά, καὶ οὕτως εἰσέλθω ἐν ἡσυχίᾳ τοῦ νοός μου εἰς τὸ κελλίον μου.

26. Ἔλεγεν ὁ αὐτός, ὅτι φυλακὴ ἔστι τὸ καθίσαι εἰς τὸ κελλίον καὶ μνημονεύειν τοῦ Θεοῦ πάντοτε, καὶ τοῦτο ἔστι τό· ἐν φυλακῇ ἤμην καὶ ἦλθετε πρὸς με.

27. Ἔλεγον περὶ τούτου, ὅτι ὡς ὑπέστρεφεν ἐκ τοῦ θέρους, ἢ παραβαλὼν Γέρουσιν, ἐσχόλαζεν εἰς τὴν εὐχὴν καὶ εἰς τὴν μελέτην, καὶ εἰς τὴν ψαλμωδίαν, ἕως οὗ ἀποκατεστάθῃ ὁ λογισμὸς αὐτοῦ εἰς τὴν προτέραν κατάστασιν.

28. Ὁ Ἀββᾶς Σισώης, πολλὰ παρακληθεὶς ὑπὸ ἀδελφοῦ λαλῆσαι αὐτῷ λόγον, εἶπε· κάθου εἰς τὸ κελλίον σου μετὰ νήψεως, καὶ παράθου ἑαυτὸν τῷ Θεῷ μετὰ πολλῶν δακρύων, καὶ ἀναπαύῃ.

29. Εἶπε Γέρων· ὥσπερ ὁ στρατιώτης καὶ ὁ κυνηγὸς ἀπερχόμενοι εἰς τὸν ἀγῶνα, οὗ φροντίζουσι περὶ ἄλλου εἰ τι τρώσκειται ἄλλος, ἢ σφύζεται, ἀλλ' ἕκαστος ὑπὲρ ἑαυτοῦ μόνον ἀγωνιᾷ, οὕτω χρὴ εἶναι τὸν Μοναχόν.

30. Ὁ αὐτὸς ἔφη· σιωπὴν ἄσκει, μηδενὸς φροντίζει, πρόσεχε τῇ μελέτῃ σου, κοιταζόμενος καὶ ἀνιστάμενος μετὰ φόβου Θεοῦ, καὶ ἀσεβῶν ὁρμᾶς οὐ φοβηθήσῃ.

31. Εἶπε Γέρων· εἰ καὶ ἐκοπίασαν ὧδε οἱ Ἅγιοι, ἀλλ' ἔλαβον ἤδη καὶ μέρος ἀναπαύσεως διὰ τὸ εἶναι αὐτοὺς ἐλευθέρους ἀπὸ τῆς τοῦ κόσμου φροντίδος.

32. Εἶπεν ὁ Ἀββᾶς Ἀλώνιος ὅτι, ἐὰν μὴ εἴπῃ ἄνθρωπος ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ, ὅτι ἐγὼ μόνος καὶ ὁ Θεός ἐσμεν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ, οὐχ ἔξει ἀνάπαυσιν.

33. Ἔσχε Παῖσιος ὁ ἀδελφὸς τοῦ Ἀββᾶ Ποιμένος, σχέσιν μετὰ τινος ἔξω τοῦ κελλίου αὐτοῦ. Ὁ Ἀββᾶς δὲ Ποιμὴν οὐκ ᾔθελε, καὶ ἀναστὰς ἔφυγε πρὸς τὸν Ἀββᾶν Ἀμμωνᾶν, καὶ λέγει αὐτῷ· Παῖσιος ὁ ἀδελφός μου ἔχει πρὸς τινα σχέσιν, καὶ οὐκ ἀναπαύομαι. Ἔφη αὐτῷ ὁ Γέρων· Ποιμὴν, ἀκμὴν ζῆς ; Ὑπαγε κάθου εἰς τὸ κελλίον σου, καὶ θές εἰς τὴν καρδίαν σου ὅτι ἔχεις ἐνιαυτόν ἐν τῷ μνήματι.

34. Εἶπε Γέρων· ἡ Σουμανίτις τὸν Ἑλισαῖον ἐδέξατο παρὰ τὸ μὴ ἔχειν αὐτὴν σχέσιν μετὰ τινος ἀνθρώπου· λέγουσι δὲ τὴν Σουμανίτιν πρόσωπον ἐπέχειν τῆς ψυχῆς, τὸν δὲ Ἑλισαῖον, πρόσωπον τοῦ Ἀγίου Πνεύματος. Οἶαν οὖν ὦραν ἡ ψυχὴ ἀφίσταται τῆς σωματικῆς σχέσεως, παραβάλλει αὐτῇ τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ, καὶ τότε δυνήσεται τεκεῖν στεῖρα ὑπάρχουσα.

35. Ὁ Ἀββᾶς Σισώης κατήμενος εἰς τὸ κελλίον, πάντοτε τὴν θύραν ἔκλειε, καὶ πάντες δὲ οἱ Πατέρες τὸ αὐτὸ ἐποίουν.

36. Συμφωνηταὶ δύο ἐμόνασαν καὶ μεγάλην ἀσκησιν καὶ βίον ὑψηλὸν ἐπεδείξαντο· συνέβη δὲ τὸν ἓνα Κοινοβιάρχην γενέσθαι, ὁ δὲ ἄλλος ἐν τῇ ἀναχωρήσει μείνας, καὶ τελείως ἀσκήσας, θαύματα ἐποίει πολλὰ καὶ μεγάλα· ἴατο γὰρ δαιμονιῶντας, καὶ νοσοῦντας ἐθεράπευε, καὶ τὰ μέλλοντα προέλεγεν.

37. Ὁ οὖν Κοινοβιάρχης, ἀκούσας ὅτι τοιούτων ἡξιώθη χαρισμάτων ὁ συμφωνητὴς αὐτοῦ, ἡσυχάσας ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων τρεῖς ἑβδομάδας, ἐκτενῶς ἐδέετο τοῦ Θεοῦ ἀποκαλύψαι αὐτῷ, πῶς ἐκεῖνός μὲν θαυματουργεῖ, καὶ οὕτω παρὰ Θεοῦ ἐτιμήθη, αὐτὸς δὲ οὐδενὸς τοιούτου κατηξιώθη.

38. Καὶ ὥφθη αὐτῷ Ἄγγελος Κυρίου λέγων, ὅτι ἐκεῖνος τῷ Θεῷ καθέζε-ται στεναῶν καὶ κλαίων ἡμέρας καὶ νυκτός, πεινῶν καὶ διψῶν διὰ τὸν Κύριον· σὺ δὲ πολλὰ μεριμνῶν, ἔχεις τὴν τῶν πολλῶν συντυχίαν, καὶ ἄρκει σοι ἡ παράκλησις τῶν ἀνθρώπων.

39. Ἐλεγε Γέρων, ὅτι οὐ δεῖ μεριμνᾶν οὐδέν, εἰ μὴ τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ· ἐγὼ γάρ, φησί, κἄν ἀναγκασθῶ μεριμνηῖσαι περὶ χρείας σαρκικῆς, οὐδέποτε πρὸ τοῦ καιροῦ ἐλογισάμην αὐτήν.

40. Εἶπεν ὁ Ἀββᾶς Σισώης· ὅταν ἡ ἀνθρωπος τὴν φροντίδα σου ποιούμενος, οὐ δεῖ σε διατάξασθαι αὐτῷ.

41. Εἶπε Γέρων· ἡ ἀμεριμνία, καὶ τὸ σιωπᾶν, καὶ ἡ κρυπτὴ μελέτη, τί-κτουσι τὴν ἀγνείαν.

42. Ἀδελφὸς ἠρώτησε Γέροντα· πῶς δεῖ εἶναι τὸν Μοναχὸν ἐν τῷ κελλίῳ; Καὶ εἶπεν ὁ Γέρων· ἀπέχεσθαι τῆς τῶν πολλῶν γνώσεως, ἵνα, τοῦ λογισμοῦ σχολάζοντος, ἡ γνῶσις κατοικήσῃ.

43. Λέγει ὁ ἀδελφός· εἰ δὲ ἐξέλθῃ ποτὲ τοῦ κελλίου, πῶς δεῖ ποεῖν; Ἀπεκρίθη ὁ Γέρων· ὁ Μοναχὸς περιστερά ἐστι, καὶ ὥσπερ ἡ περιστερὰ ἐξέρχεται τῷ καιρῷ αὐτῆς εἰς τὸν αἶρα ἐκτινάξαι τὰς πτέρυγας αὐτῆς, καὶ ἐὰν βραδύνη ἔξω τῆς κοίτης ὑπὸ τῶν ἀγρίων πετεινῶν κολαφιζομένη ἀπόλλει τὴν εὐπρέπειαν ἑαυτῆς, οὕτω καὶ ὁ Μοναχός, ἐξέρχεται τῷ καιρῷ τῆς συνάξεως ἐκτινάξαι τοὺς λογισμοὺς ἑαυτοῦ, καὶ ἐὰν βραδύνη ἔξω τοῦ κελλίου, κολαφίζεται ὑπὸ τῶν δαιμόνων, καὶ σκοτίζονται οἱ λογισμοὶ αὐτοῦ.

44. Καὶ εἶπεν ὁ ἀδελφός· ποίῳ τρόπῳ ἐκφέρει ὁ διάβολος τὸν Μοναχὸν ἐκ τοῦ κελλίου; Ἐφη ὁ Γέρων· ὁ διάβολος ἐπαοιδῷ ἔοικεν· ὥσπερ γὰρ ὁ ἐπαοιδὸς ἀπλοῖς λόγοις ἐκφέρει τὸ θηρίον ἐκ τοῦ φωλεοῦ, καὶ ἐπιλαβόμενος αὐτοῦ ἐκβάλλει εἰς τὰς πλατείας τῆς πόλεως, καὶ ἀπολύει αὐτὸ ἐν ταύταις διακινεῖσθαι εἰς χλεύασμα τῶν ἀνθρώπων· ὅταν δὲ καταγερᾷ μετ' αὐτοῦ τὸ θηρίον, ἡ πυρὶ αὐτὸ ἀναλίσκει, ἢ καταποντίζει. Οὕτω καὶ ὁ Μοναχὸς τὸν αὐτὸν τρόπον πάσχει, ὅταν ὑπὸ τῶν λογισμῶν ἐλκόμενος καταλίπῃ τὸ κελλίον αὐτοῦ.

45. Ἄλλος ἀδελφὸς ἠρώτησε Γέροντα λέγων· πῶς δεῖ ἡσυχάζειν ἐν τῷ κελλίῳ; Καὶ ἀπεκρίθη ὁ Γέρων· τὸ μὴ ἔχειν μνήμην ἀνθρώπου τὰ σύνολον τὸν ἐν τῷ κελλίῳ καθεζόμενον.

46. Ἐφη ὁ ἀδελφός· καὶ ποίαν ὀφείλει ἐργασίαν ἡ καρδιά ἔχειν, ἵνα εἰς αὐτὴν ἀσχολῇται; Λέγει ὁ Γέρων· αὕτη ἐστὶν ἡ τελεία ἐργασία τοῦ Μοναχοῦ, τὸ προσέχειν τῷ Θεῷ διαπαντὸς ἀπερισπύστως.

47. Ἀναχωρηταὶ τινες Ἅγιοι, τὸν ἀριθμὸν τρεῖς, συνελθόντες ἐπὶ τὸ αὐτό, ἀπῆτησαν ἀλλήλους ἕκαστος εἰπεῖν οἷαν νοερὰν ἐργασίαν ἔχει ἐν τῷ κελλίῳ αὐτοῦ.

48. Καὶ εἶπεν ὁ πρῶτος αὐτῶν· ἐγὼ, ἀδελφοί, ἀφ' οὗ ἡρξάμην ἡσυχάζειν, ὅλον ἐσταύρωσα ἑαυτὸν τοῖς ἔξωθεν πράγμασιν, ἐννοῶν τὸ γεγραμμένον· «διαῶ-
ρῆξωμεν τοὺς δεσμοὺς αὐτῶν, καὶ ἀπορρίψωμεν ἀφ' ἡμῶν τὸν ζυγὸν αὐτῶν», καὶ
τεῖχος ποιήσας ἀνὰ μέσον τῆς ψυχῆς μου, καὶ τῶν σωματικῶν, εἶπον ἐν τῇ δια-
νοίᾳ μου, ὅτι ὥσπερ ὁ ἔσω τοῦ τείχους οὐχ ὄρᾳ τὸν ἔξω ἐστῶτα, οὕτω μηδὲ σὺ
θελήσης ὄρᾳ τὰ ἔξω πράγματα, ἀλλὰ σεαυτῷ πρόσσεχε, ἐκδεχόμενος καθ' ἡμέραν
τὴν ἐλπίδα τοῦ Θεοῦ, καὶ οὕτως ἔσο ὡς ξένος καὶ πύρροικος, καὶ αὖριον ἀπαλλασ-
σόμενος.

49. Ἐννοῶν δὲ καὶ τοὺς Ἀγγέλους, τοὺς κατὰ πᾶσαν ὥραν ἀνερχομένους,
καὶ κατερχομένους εἰς τὴν κλῆσιν τῶν ψυχῶν, καὶ διαπαντὸς τὸ τέλος προσδοκῶν,
λέγω· ἐτοιμὴ ἡ καρδιά μου ὁ Θεός. Θεωρῶ δὲ καὶ τὸν Ἀγγελον τὸν παραμένοντά
μοι πλησίον μου ἐστῶτα ἐκ δεξιῶν, καὶ τοῦτον ἐνώπιόν μου διαπαντὸς προσορῶ-
μενος, τηρῶ ἑμαυτόν, φοβούμενος αὐτὸν ὡς ἐπιτηροῦντά μου τὰς ὁδοὺς· καὶ γὰρ
βλέπω αὐτὸν καθ' ἑκάστην ἀνερχόμενον πρὸς τὸν Θεὸν καὶ ἐμφανίζοντά μου τὰ
ἔργα, καὶ τοὺς λόγους, καὶ τὰ ἐνθυμήματα.

50. Ὁ δεύτερος εἶπεν· ἐγὼ αἶν τὴν Ἐκκλησίαν τῶν νοερῶν Δυνάμεων θε-
ωρῶ, καὶ τὸν Κύριον τῆς δόξης ἐν μέσῳ αὐτῆς ὑπὲρ πάντας λάμποντα· ὅταν δὲ
ἀκηδιάσω, στραφεὶς κατανοῶ τὰ θαυμασιὰ κάλλη τῶν Ἀγγέλων, καὶ τοὺς ὕμνους,
οὓς ἀναπέμπουσιν ἀπαύστως τῷ Θεῷ, καὶ τὰς μελωδίας αὐτῶν καὶ μετεωρίζομαι
ὑπὸ τῶν φθόγγων, καὶ τοῦ μέλους αὐτῶν καὶ πάντα τὰ ἐπὶ γῆς σκύβαλα ἡγοῦμαι.

51. Ὁ τρίτος εἶπεν· ἐγὼ ἀπὸ πρῶτ' ἀπέρχομαι πρὸς τὸν Κύριόν μου, καὶ
προσκυνήσας Αὐτῷ, ὀρίπτω ἑαυτὸν ἐπὶ πρόσωπον ἐξομολογούμενος τὰ παραπτώμα-
τά μου· εἶτα καταβαίνων προσκυνῶ τοὺς Ἀγγέλους Αὐτοῦ, παρακαλῶν αὐτοὺς δε-
ηθῆναι τοῦ Θεοῦ ὑπὲρ ἐμοῦ, καὶ πάσης κτίσεως.

52. Καὶ ὅταν τοῦτο ποιήσω, κατέρχομαι ἐν τῇ ἀβύσσῳ, καὶ περιέρχομαι τὰς
κολάσεις θεωρῶν τὰ ἴδια μέλη βασανιζόμενα καὶ κλαίων μετ' αὐτῶν, λογίζομαι
σὺν αὐτοῖς κἄμὲ καταδικασθῆναι· καὶ βλέπω ἐκεῖ οἰμωγὰς καὶ δάκρυα ἄπαυστα,
καὶ ἀνεκδιήγητα, καὶ θάλασσαν πυρὸς παφλάζουσαν, καὶ μυκωμένην δεινῶς, καὶ
κύματα πυρὸς ἐπαιρόμενα ἐν αὐτῇ ὑπὲρ τὰ μέγιστα τῶν ὀρέων, καὶ ἔνδοθεν αὐ-
τῆς ἀνθρώπους ἀναριθμήτους ἐρῶσιμένους καὶ τηρουμένους ὑπὸ ἀγρίων καὶ ἀπο-
τόμων Ἀγγέλων.

53. Καὶ ὥσπερ φρύγανα καιομένους πάντας καὶ μὴ ἐκλείποντας, ἀλλ' ἐν
τῷ πυρὶ αἰεὶ μένοντας, καὶ τοὺς ὀδόντας τετρυγότας καὶ γοερὸν ἀνακλαιομένους
καὶ ὀλολύζοντας, τοὺς δὲ οἰκτιρομένους τοῦ Θεοῦ ἀποστρεφόμενος ἀπ' αὐτῶν διὰ
τὰς ἁμαρτίας καὶ ἀνομίας αὐτῶν, καὶ τούτοις συνοδυρόμενος, κρατῶ τὸ πένθος
ἐν τῇ καρδίᾳ μου, ὡς εἶναι κατὰ τὸ γεγραμμένον· κἄμοι τὰ δάκρυά μου ἄρτος ἡ-
μέρας καὶ νυκτός.

54. Ἀδελφὸς παρέβαλεν εἰς Σκῆτιν πρὸς τὸν Ἀββᾶν Μωϋσῆν αἰτούμενος
παρ' αὐτοῦ λόγον. Καὶ λέγει αὐτῷ ὁ Γέρων· ὕπαγε, κάθησον εἰς τὸ κελλίον σου,
καὶ τὸ κελλίον σου διδάσκει σε πάντα.

55. Εἶπεν ὁ αὐτός· ὁ ἔχων ἔγγιστα αὐτοῦ τὸν Θεόν, καὶ ἀδολεσχῶν εἰς
Αὐτόν, καλῶς ποιεῖ μὴ εἰσφύρων ἀνθρώπον εἰς τὸ κελλίον αὐτοῦ.

56. Εἶπε πάλιν· ἀδύνατον κτήσασθαι τὸν Ἰησοῦν, εἰμὴ διὰ κόπου πολλοῦ καὶ ταπεινώσεως, καὶ προσευχῆς ἀπαύστου.

57. Ἐλεγον περὶ τινος Γέροντος, ὄντος εἰς τὰ κελλία, ὅτι περικεκλεισμένος ἦν καὶ ἀπρόσιτος ὅλως εἶχε τὸν βίον, μηδὲ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ἐρχόμενος· εἶχε δὲ σαρκικὸν ἀδελφὸν εἰς ἄλλο κελλίον καθήμενον, καὶ ἀσθενήσας, ἔπεμψε πρὸς τὸν Γέροντα αἰτῶν, ἵνα ἔλθῃ καὶ ἴδῃ αὐτὸν πρὸ τοῦ ἐξελεῖν ἐκ τοῦ σώματος.

58. Ὁ δὲ ἀπεκρίθη πρὸς τὸν πεμφθέντα· οὐ δύναμαι ἐλθεῖν, ὅτι σαρκικός μου ἀδελφός ἐστιν· ἐκεῖνος δὲ πάλιν ἀπέστειλε λέγων· κἂν ἐν τῇ νυκτὶ δεῦρο, ἵνα σε ἴδω. Καὶ ἀπεκρίθη πάλιν ὁ Γέρων· οὐ δύναμαι, ὅτι εἰ ἴδω σε, οὐχ εὐρίσκεται ἡ καρδιά μου καθαρά πρὸς τὸν Θεόν. Καὶ ἐκοιμήθη ὁ ἀσθενῶν, καὶ οὐκ εἶδον ἀλλήλους.

59. Ἐλεγον περὶ τῆς Ἀμμάς Σάρδρας, ὅτι ἐπάνω τῆς τοῦ ποταμοῦ ὄχθης εἶχε τὸ σπήλαιον, κατοικήσασα ἐν αὐτῷ ἔτη ἐξήκοντα, καὶ οὐ παρέκυψεν ἰδεῖν τὸν ποταμόν.

60. Εἶπεν ὁ Ἀββᾶς Θεόδωρος ὁ τῆς Φέρμης· ἐὰν μὴ ἐκκόψω ἑμαυτὸν ἀπὸ τῶν οἰκτιρμῶν τούτων, οὐκ ἔωσί με εἶναι Μοναχόν.

61. Ἀδελφός ἦλθε πρὸς τὸν Ἀββᾶν Θεόδωρον, ἵνα διδάξῃ αὐτὸν ῥάπτειν, ἐνέγκας καὶ τὴν σειρὰν πρὸς αὐτόν. Ὁ δὲ Γέρων ἀναστὰς ἔβρεξεν αὐτῷ τὴν σειρὰν, καὶ ἡτοίμασεν αὐτῷ τὴν προκαταρῥοφήν λέγων· οὕτω καὶ οὕτω ποιήσον, καὶ ἀφῆκεν αὐτόν, καὶ εἰσελθὼν εἰς τὸ κελλίον αὐτοῦ, ἐκάθισεν ὁ Γέρων. Καὶ εἰς τὴν ὥραν ἐποίησεν αὐτῷ φαγεῖν καὶ ἀπέπεμψε.

62. Ἦλθε δὲ πάλιν πρὸς καὶ λέγει αὐτῷ ὁ Γέρων· ἄρον τὴν σειρὰν σου ἔνθεν, καὶ ἀναχώρει· εἰς πειρασμὸν γὰρ ἦλθες βαλεῖν με καὶ εἰς φροντίδα, καὶ οὐκέτι ἀφῆκεν αὐτὸν ἔσω.

63. Ἐλεγεν ὁ Ἀββᾶς Ἰωάννης, ὅτι ἐὰν ἔχῃ ἄνθρωπος ἐν τῇ ψυχῇ αὐτοῦ σκεῦος τοῦ Θεοῦ, δύναται καθίσαι ἐν τῷ κελλίῳ, κἂν οὐκ ἔχῃ τὰ σκεύη τοῦ κόσμου τούτου· καὶ πάλιν· ἐάν τις ἔχῃ τὰ σκεύη τοῦ κόσμου τούτου, καὶ αὐτὸς καθιῇ ἐν τῷ κελλίῳ· ὁ δὲ μὴ ἔχων ὅλως σκεύη μήτε τοῦ Θεοῦ, μήτε τοῦ κόσμου τούτου, οὐ δύναται καθίσαι ὅλως εἰς κελλίον.

64. Ἀδελφός ἦν ἐν Κοινοβίῳ μεγάλην κρατῶν ἀσκησιν· ἀκούσαντες δὲ οἱ ἀδελφοὶ εἰς Σκήτιν περὶ αὐτοῦ, ἦλθον ἰδεῖν αὐτόν. Καὶ εἰσῆλθον εἰς τὸν τόπον ἔνθα αὐτὸς εἰργάζετο, ὁ δὲ ἀναστὰς καὶ ἀσπασάμενος αὐτούς, ἐπιστραφεὶς, ἤρξατο πάλιν ἐργάζεσθαι.

65. Καὶ ἰδόντες οἱ ἀδελφοὶ ὃ ἐποίησεν, εἶπον αὐτῷ· Ἰωάννη, τίς ἔβαλέ σοι τὸ σχῆμα ποιήσας σε Μοναχόν καὶ οὐκ ἐδίδαξέ σε, ὅταν παραβάλλῃ σοι ἀδελφός ὑπαντᾷν αὐτόν, καὶ λαμβάνειν ἀπ' αὐτοῦ τὸ μηλωτάριον, καὶ λέγειν αὐτῷ, εὗξασθαι ἢ καθίσαι; Ὁ δὲ εἶπεν· ὁ ἁμαρτωλὸς Ἰωάννης, οὐ σχολάζει εἰς ταῦτα.

66. Ἀδελφὸς ἠρώτησε Γέροντα λέγων· ποταποὺς λογισμοὺς ὀφείλω ἔχειν ἐν τῇ καρδίᾳ μου; Ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ Γέρων· πάντα ὅσα λογίζεται ἄνθρωπος ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ καὶ κάτω, ματαιότης ἐστίν, ὁ δὲ προσκαρτερῶν τῇ μνήμῃ τοῦ Ἰησοῦ, οὗτος ἐν τῇ ἀληθείᾳ ἐστίν.

67. Ἠρωτήθη ὁ αὐτὸς Γέρων· ὁποῖος ὀφείλει εἶναι ὁ Μοναχός; Καὶ ἀπεκρίθη· ἐὰν, ὥς κατ' ἐμέ, μόνος πρὸς μόνον, ἦτοι τὸν Θεὸν μόνον αἰεὶ φανταζόμενος, ὥσπερ γὰρ βότρυς συρόμενος εἰς γῆν ἄχρηστος γίνεται, οὕτω καὶ ὁ λογισμὸς ἡσυχάζοντος περισπώμενος περὶ γῆϊνα.

Ἑρμηνεία

Ο ΑΒΒΑΣ Ἀρσένιος, ὅταν εὕρισκετο ἀκόμη εἰς τὸ παλάτιον τοῦ Αὐτοκράτορος (¹), παρεκάλει θερμότατα τὸν Θεὸν λέγων· «Κύριε, ὑπόδειξέ μου πῶς νὰ σωθῶ». Μίαν ἡμέραν λοιπόν, ἐνῶ προσήυχετο, ἤκουσε μίαν φωνὴν νὰ τοῦ λέγῃ· «Ἀρσένιε, φεῦγε ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους καὶ θὰ σωθῇς». Μόλις ὁ Ἀββᾶς Ἀρσένιος ἤκουσεν αὐτὴν τὴν ἀποκαλυπτικὴν φωνήν, ἀμέσως ἐγκαταλείπει τὰ κοσμικά, ἀναχωρεῖ εἰς Σκήτην καὶ συντάσσεται μὲ τοὺς ἄλλους Ἀσκητάς, πού ἡσκήτευον εἰς ἐκείνην τὴν περιοχὴν.

2. Ἀφοῦ ἐγκατεστάθη εἰς τὴν Σκήτην, προσηυχήθη καὶ πάλιν εἰς τὸν Θεὸν ἐπαναλαβὼν τοὺς ἰδίους, ὡς καὶ προηγουμένως, λόγους, κατὰ τὴν δέησιν του. Δὲν ἤργησε νὰ ἀκούσῃ ἐκ νέου τὴν ἀποκαλυπτικὴν φωνήν, λέγουσαν.

— Ἀρσένιε, φεῦγε, ἔχε σιωπὴν καὶ ἡσύχαζε, διότι μόνον οὕτω δὲν θὰ ἀμαρτήσῃς· ἡ φυγή, ἡ σιωπὴ καὶ ἡ ἡσυχία εἶναι αἱ ρίζαι τῆς ἀναμαρτησίας.

Ἐφαρμόσας λοιπὸν τὰς συστάσεις αὐτὰς ὁ Ἀββᾶς Ἀρσένιος ἀνεδείχθη, ἐντὸς ὀλίγου χρόνου, διάσημος ἀσκητικὸς πατὴρ καὶ ὅλους, σχεδόν, τοὺς ἐνασκουμένους εἰς τὴν περιοχὴν ἐκείνην Πατέρας τοὺς ὑπερέβαλε κατὰ τὴν θεωρίαν καὶ τὴν γνῶσιν.

3. Κάποτε ἦλθον πρὸς τὸν Ἀββᾶν Ἀρσένιον μερικοὶ Γέροντες, παρακαλοῦντες θερμῶς νὰ συνομιλήσουν μαζί του. Ὁ Ἀββᾶς Ἀρσένιος, ὅστις, ὡς γνωστόν, ἀπέφευγε τὰς μετὰ τῶν ἀνθρώπων συναναστροφάς, ὑπεχώρησε πρὸ τῶν ἐπιμόνων παρακλήσεων τῶν Γερόντων καὶ ἤνοιξεν εἰς αὐτοὺς τὴν θύραν τοῦ κελλίου του, ἀποδεχθεὶς τὴν μετ' αὐτῶν συνομιλίαν. Ἀφοῦ ἐπ' ὀλίγον ἐκάθισαν οἱ ἐπισκέπται τοῦ Ἀββᾶ Ἀρσενίου, τὸν ἐρωτοῦν ἀμέσως:

— Παρακαλοῦμέν σε, Ἀββᾶ, νὰ μᾶς εἴπῃς διὰ τοὺς ἡσυχάζοντας, οἱ ὅποιοι οὐδέποτε συναντοῦν ἄνθρωπον, διατί τὸ κάμνουν αὐτό;

Ὁ Ἀββᾶς Ἀρσένιος τοὺς ἀπαντᾷ:

— Ὅταν ἡ παρθένος κόρη παραμένῃ ἀνύπανδρος εἰς τὴν πατρικὴν τῆς οἰκίαν, πολλοὶ θέλουν νὰ τὴν ἀρραβωνιασθοῦν. Ἀφοῦ ὁμως ὑπανδρευθῇ, τότε δὲν ἀρέσει εἰς ὅλους· ἄλλ' ἄλλοι μὲν τὴν ἐπαινοῦν, ἐνῶ ἄλλοι τὴν σχολιάζουν φιλοκατηγόρως. Τοιοῦτοτρόπως δὲν ἀπο-

1) Ὁ Μέγας Ἀρσένιος ἦτο Ρωμαῖος τὸ γένος, εἰς ἄκρον πεπαιδευμένος εἰς πᾶσαν ἐπιστήμην καὶ φιλοσοφίαν τῆς ἐποχῆς του. Πρὶν δὲ εἰσέτι μονάσῃ, προσελήφθη ὑπὸ τοῦ Μεγάλου Θεοδοσίου ὡς διδάσκαλος τῶν τέκνων αὐτοῦ καὶ μετέπειτα αὐτοκρατόρων Ἀρκαδίου καὶ Ὀνωρίου. Ἐκτοτε ἐγκατεστάθη ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἐξ ἧς καὶ ἀνεχώρησε διὰ τὴν ἔρημον (βλέπε τὸν Βίον αὐτοῦ ἐν τῷ ἡμετέρῳ «Μεγάλῳ Συναξαριστῇ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας», τόμ. Ε' ἐκδ. α' σελ. 187—204, ἐκδ. β' σελ. 199—216).

λαμβάνει τῆς γενικῆς τιμῆς καὶ ὑπολήψεως, ποὺ ἀπελάμβανεν, ἐφ' ὅσον εὐρίσκετο κρυμμένη εἰς τοὺς πατρικούς της θαλάμους. Τὸ ἴδιον πρᾶγμα συμβαίνει καὶ μὲ τὴν ψυχὴν, ὅταν θὰ ἐξέλθῃ τῶν ὄρων τῆς σιωπῆς καὶ τῆς ἡσυχίας, καὶ ἀρχίσῃ τὴν μετὰ τῶν ἀνθρώπων ἐπαφὴν καὶ ἐπικοινωνίαν· τότε οὔτε εἰς ὅλους εἶναι δυνατόν νὰ ἀρέσῃ, ἀλλὰ καὶ τὴν τιμὴν ποὺ εἶχεν ἀπὸ τὸν Θεὸν εἶναι ἐνδεχόμενον νὰ χάσῃ.

④. Ὁ Ἀββᾶς Δουλᾶς εἶπεν· ἐὰν ὁ ἐχθρὸς τῆς ψυχῆς μας μᾶς πα-
ρακινῇ νὰ ἐγκαταλείψωμεν τὴν ἡσυχίαν, ὑπὸ τὸ πρόσχημα διαφόρων,
δηθεν, προφάσεων, εὐλόγων ἢ παραλόγων, ἃς μὴ δώσωμεν οὐδεμίαν
προσοχὴν εἰς αὐτόν· διότι τίποτε ἄλλο δὲν θὰ μᾶς βοηθήσῃ τόσον ἀ-
ποτελεσματικῶς εἰς τὸ νὰ διακρίνωμεν καθαρὰ τὰς μεθόδους καὶ τὰς
παγίδας του καὶ νὰ μὴ παρασυρῶμεθα ἀπὸ αὐτάς, ὅσον ἡ βοήθεια ἢ
ὁποία προέρχεται ἀπὸ τὴν ἡσυχίαν καὶ τὴν νηστείαν. Αὐταὶ αἱ δύο ἀ-
ρεταί, ἡ ἡσυχία καὶ ἡ νηστεία, περισσότερον ἀπὸ τὰς ὑπολοίπους, καθι-
στοῦν τοὺς ἐσωτερικοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς ψυχῆς πλέον ὀξυδερκεῖς.

5. Ὁ ἴδιος Ἀββᾶς εἶπεν εἰς ἄλλην περίπτωσιν· νὰ προσπαθῇς
νὰ κόπτης τὰς σχέσεις μὲ τοὺς πολλοὺς ἀνθρώπους, μὴ τυχὸν ὁ νοῦς
σου, ἐμπλεκόμενος εἰς περιστάσεις καὶ μερίμνας, θολωθῇ καὶ δὲν θὰ
δύναται, ὥς ἐκ τούτου, νὰ ἀπολαμβάνῃ, μετὰ καθαρότητος καὶ διαυ-
γείας, τὸν ἐλεύθερον ἀέρα τῆς ἡσυχίας.

⑥. Ὁ Ἀββᾶς Θεόδωρος τῆς Φέρμης εἶπεν· ὁποῖος ἄνθρωπος ἀν-
τιληφθῇ τὴν γλυκύτητα τοῦ κελλίου του, πρὸς αὐτὸ διαρκῶς καταφεύγει·
τὸ κάμνει δὲ αὐτό, ὅχι διότι μισεῖ τὸν πλησίον ἢ τὸν περιφρονεῖ, ἀλ-
λὰ διότι ἐπιθυμεῖ νὰ ἀπολαμβάνῃ τὴν ἡδονὴν τῆς ἡσυχίας τοῦ κελλίου.

7. Περὶ τοῦ Ἀββᾶ Ἰσιδώρου διηγοῦνται τὰ ἐξῆς· Ὅταν τὸν ἐ-
πεσκέπτετο κανεὶς, ἐφ' ὅσον προησθάνετο τὴν ἐπίσκεψιν αὐτὴν ὁ Γέ-
ρων, κατέφευγεν εἰς τὸ ἐσωτερικώτερον μέρος τοῦ κελλίου του, διὰ νὰ
μὴ εὐρεθῇ. Ὅταν δὲ ἠρωτᾶτο ἀπὸ τοὺς ἀδελφοὺς τοῦ κελλίου, διατί
φεύγει κατὰ τὰς ἐπισκέψεις, ἀπαντοῦσε·

—Καὶ τὰ θηρία, ὅταν καταφεύγουν εἰς τὰς φωλεάς των, σφύζονται.

Αὐτὸ δὲ τὸ ἔλεγεν ὁ Γέρων ἐπιθυμῶν νὰ ὠφελήσῃ τοὺς ὑποτα-
κτικούς του, ὥστε καὶ αὐτοὶ νὰ ἀγαποῦν τὴν ἡσυχίαν καὶ νὰ ἐπιδιώ-
κουν τρόπον ζωῆς, ἀπηλλαγμένον περισπασμῶν καὶ πνευματοκτόνων
ἐνασχολήσεων.

8. Ὁ Ἀββᾶς Μωϋσῆς ἔλεγε πρὸς τὸν Ἀββᾶν Μακάριον, ποὺ πα-
ρέμενεν εἰς τὴν Σκήτην.

—Θέλω νὰ ἡσυχάσω καὶ δὲν μὲ ἀφήνουν οἱ ἀδελφοὶ μὲ τὰς συ-
χνὰς των ἐπισκέψεις· τί μὲ συμβουλεύεις νὰ κάμω;

Ὁ Ἀββᾶς Μακάριος τοῦ ἀπήντησε :

—Βλέπω, ὅτι ἔχεις μαλακὸν χαρακτῆρα καὶ δὲν ἔχεις τὴν δύναμιν νὰ ἀρνηθῇς τὴν συνάντησιν μὲ Μοναχόν, ποὺ θὰ σὲ ἐπισκεφθῇ. Ἐὰν λοιπὸν θέλῃς πράγματι νὰ ἡσυχάσῃς, νὰ ὑπάγῃς εἰς τὴν βαθυτέραν ἔρημον, εἰς τὴν Πέτραν, καὶ ἐκεῖ ἀσφαλῶς θὰ ἡσυχάσῃς.

Πράγματι ὁ Ἀββᾶς Μωϋσῆς ἐφήρμοσε τὴν ὑπόδειξιν αὐτὴν καὶ εὗρεν ἀνάπαυσιν.

⑨ Τὸν ἴδιον Ἀββᾶν Μακάριον ἠρώτησε καὶ ὁ Ἀββᾶς Ἀἰώ.

—Εἰπέ μου, Πάτερ, λόγον διδακτικὸν πῶς ἡμπορῶ νὰ σωθῶ;

Ὁ Ἀββᾶς Μακάριος τοῦ ἀπήντησε :

—Νὰ ἀποφεύγῃς τὰς μετὰ τῶν ἀνθρώπων συναναστροφάς, νὰ καθίσῃς εἰς τὸ κελλί σου, νὰ κλαύσῃς τὰς ἁμαρτίας σου, καὶ νὰ μὴ ἐπιθυμήσῃς νὰ σοῦ ὁμιλήσῃ ἄνθρωπος· τότε ἀσφαλῶς θὰ σωθῇς.

⑩ Καὶ ὁ Ἀββᾶς Μωϋσῆς εἶπε, σχετικῶς μὲ τὴν ἐκ τῶν ἀνθρώπων φυγὴν καὶ τὴν ἡσυχίαν, τὰ ἑξῆς :

—Ὁ ἄνθρωπος, ποὺ ἀποφεύγει τὴν μετὰ τῶν ἀνθρώπων συναναστροφὴν καὶ πολυλογίαν, ὁμοιάζει μὲ ὠριμον σταφύλι, γεμᾶτον εὐγευστον γλυκύτητα. Ἀντιθέτως, ὁ ἄνθρωπος, ποὺ εὐχαριστεῖται μὲ τὰς συναναστροφάς τῶν ἀνθρώπων καὶ τὴν πολυλογίαν, ὁμοιάζει μὲ ὄμφακα, δηλαδὴ μὲ ἄγουρο σταφύλι, τὸ ὁποῖον δὲν εὐφραίνει αὐτὸν ποὺ τὸ τρώγει.

11. Κάποτε ἠσθένησεν ὁ Ἀββᾶς Ἰωσήφ καὶ ἔστειλεν ἓνα ὑποτακτικόν του πρὸς τὸν Ἀββᾶν Θεόδωρον μὲ τὴν ἑξῆς παραγγελίαν :

—Ἐλα, νὰ σὲ ἰδῶ, πρὶν ἐγκαταλείψω τὸ ἐπίγειον σκῆνωμα.

Αὐτὸ συνέβη εἰς τὸ μέσον τῆς ἑβδομάδος. Ὁ Ἀββᾶς Θεόδωρος ὅμως δὲν μετέβη, ἀλλὰ μὲ τὸν ἴδιον ἀπεσταλμένον παρήγγειλεν εἰς τὸν Ἀββᾶν Ἰωσήφ :

—Ἐὰν παραμείνῃς ἕως τὸ Σάββατον, θὰ ἔλθω· ἐὰν πάλιν ἀπέλθῃς τοῦ κόσμου τούτου ἐνωρίτερον τοῦ Σαββάτου, τότε θὰ ἰδῶμεν εἰς τὸν ἄλλον κόσμον.

12. Ἐνας ἀδελφὸς ἠρώτησε τὸν Ἀββᾶν Ροῦφον :

—Πάτερ μου, ἐξήγησέ μου, παρακαλῶ, τί εἶναι ἡσυχία καὶ ποία ἡ ἐκ τῆς ἡσυχίας ὠφέλεια;

Ὁ Ἀββᾶς Ροῦφος τοῦ ἀπήντησε μετὰ προθυμίας :

—Ἡσυχία εἶναι τὸ νὰ παραμείνῃ ὁ Μοναχὸς εἰς τὸ κελλίον του μὲ ἐπίγνωσιν καὶ φόβον Θεοῦ, ἡ δὲ ψυχὴ του νὰ εἶναι μακρὰν τῆς μνησικακίας καὶ τῆς ὑψηλοφροσύνης. Ἡ κατὰ τοιοῦτον τρόπον τηρουμένη ἡσυχία εἶναι πηγὴ καὶ γεννήτρια ὅλων τῶν ἀρετῶν καὶ προφυλάσσει τὸν Μοναχὸν ἀπὸ τὰ καταφλογισμένα βέλη τοῦ ἐχθροῦ, χωρὶς νὰ

τὸν ἀφήσῃ ἐκτεθειμένον νὰ πληγώνεται ἀπὸ τὸν ἐχθρόν. Δι' αὐτὸ λοιπόν, ἀδελφέ μου, — συνέχισε λέγων ὁ Ἀββᾶς Ροῦφος, — φρόντισε νὰ ἀποκτήσῃς αὐτὴν τὴν ἡσυχίαν καὶ νὰ ἔχῃς πάντοτε εἰς τὴν μνήμην σου τὸν φόβον τοῦ θανάτου, διότι δὲν γνωρίζεις εἰς ποίαν ὥραν ἔρχεται ὁ κλέπτης. Πρόσεξε νὰ εἶσαι πάντοτε ἄγρυπνος διὰ τὴν περιφρούρησιν τῆς ἰδίας σου ψυχῆς.

13. Κάποτε ὁ Ἀββᾶς Ἀμμοῦν ἦλθεν ἀπὸ τὴν Ραϊθῶ εἰς τὸ Κλύσμα (¹), διὰ νὰ συναντήσῃ τὸν Ἀββᾶν Σισώην. Τὸν εἶδε δὲ νὰ θλίβεται, διότι ἄφησε τὴν ἔρημον· δι' αὐτὸ τοῦ λέγει :

— Διὰ τί στενοχωρεῖσαι, Ἀββᾶ; τί λοιπὸν ἤμποροῦσες νὰ κάμῃς εἰς τὴν ἔρημον ἀπὸ ἐδῶ καὶ πέρα, ἀφοῦ πλέον ἔφθασες εἰς τόσον βαθὺ γῆρας;

Ὁ Γέρων τὸν ἐκοίταξε τότε ἐπιτιμητικὰ καὶ τοῦ λέγει μετὰ τινος πικρίας :

— Τί μοῦ λέγεις, Ἀμμοῦν; δὲν μοῦ ἦτο ἀρκετὴ καὶ μόνη ἡ ἐλευθερία τοῦ λογισμοῦ εἰς τὴν ἔρημον;

Ὡς γνωστὸν δὲ ὁ Ἀββᾶς Σισώης παρέμεινεν εἰς τὸ ὄρος τοῦ Ἀββᾶ Ἀντωνίου, μετὰ τὸν θάνατόν του, ἑβδομήκοντα δύο ὁλόκληρα ἔτη ἀσκούμενος καὶ τηρῶν τὴν ἡσυχίαν, ἀφοῦ καὶ προηγουμένως ἔκαμεν ἀρκετὰ ἔτη εἰς Σκήτην μετὰ τὸν Ἀββᾶν Ὡρ.

Εἶναι λοιπὸν σημαντικὸν καὶ ἀξιοπρόσεκτον, πῶς μετὰ ἀπὸ τόσον μακρὰν καὶ ἐπίπονον ἀσκησιν, ἐπόθει τὴν ἔρημον, διότι εἰς αὐτὴν ἀπελάμβανε τὴν ἡρεμίαν καὶ ἡσυχίαν.

14. Κάποτε ὁ Ἀββᾶς Σισώης ἐκάθητο εἰς τὸ Κλύσμα. Εἶχεν ἄριστα εἰς τὰ λογικά του καὶ διαυγῇ τὴν διάνοιαν. Εἰς μίαν στιγμὴν λοιπόν, ὡς νὰ ἐλησμόνησε ποῦ εὗρίσκετο, λέγει εἰς τὸν μαθητὴν του :

— Τέκνον μου, ἄφησε τὸ νερὸ νὰ ποτίσῃ τοὺς φοίνικας.

Ὁ ὑποτακτικὸς τοῦ ἀπήντησε :

— Ἐλησμόνησες, Γέροντα, ὅτι εὗρισκόμεθα εἰς τὸ Κλύσμα;

— Καὶ εἰς τὸ Κλύσμα τί γυρεύω; Πήγαινέ με πάλιν εἰς τὸ ὄρος, — εἶπεν ὁ Γέρων.

15. Ἐνας Γέρων εἶπεν : τὸ νὰ κάθεται ὁ Μοναχὸς εἰς τὸ κελλί του, τηρῶν σιωπὴν καὶ ἐργαζόμενος τὰς ἀρετάς, εἶναι προϋπόθεσις νὰ γεμίσῃ τὴν ψυχὴν του μετὰ κάθε πνευματικὸν ἀγαθόν.

16. Ὁ ἴδιος Γέρων εἶπεν· ὁ Μοναχὸς ἔχει ὑποχρέωσιν, καὶ ἐὰν κάποτε ἀκόμη τοῦ συμβῇ σωματικὴ ζημία, νὰ ἀδιαφορήσῃ· διὰ δὲ τῆς ἀδιαφορίας καὶ καταφρονήσεως αὐτῆς νὰ ἀγοράζῃ τὴν πνευματικὴν του γαλήνην καὶ ἡσυχίαν.

1) Πόλις τῆς Αἰγύπτου εἰς τὸν Ἀραβικὸν κόλπον.

17. Ἐνας ἀδελφὸς ἐπεσκέφθη κάποτε ἓνα Γέροντα, ποῦ εἶχε φθάσει εἰς μέτρα τελειότητος, καὶ τοῦ λέγει :

— Ἀββᾶ, κουράζομαι.

Τότε ὁ Γέρων τοῦ ἀπήντησε.

— Νὰ κάθῃσαι εἰς τὸ κελλίον σου καὶ ὁ Θεὸς θὰ σὲ ξεκουράσῃ.

18. Ὁ Ἀββᾶς Δανιήλ διηγήθη τὸ κατωτέρω περιστατικὸν περὶ τοῦ Ἀββᾶ Ἀρσενίου.

— Κάποτε ἦλθεν ἀπὸ τὴν Ρώμην εἰς τὴν Σκήτην ἓνας μαγιστριανός⁽¹⁾, προσκομίζων εἰς τὸν Μέγαν Ἀρσένιον τὴν διαθήκην ἑνὸς συγκλητικοῦ συγγενοῦς του, ὅστις ἀποθνήσκων ἄφησεν εἰς τὸν Ἀρσένιον μίαν πολὺν μεγάλην κληρονομίαν.

Μόλις ὁ Ἀββᾶς Ἀρσένιος ἔλαβεν εἰς τὰς χεῖρας του τὴν ἐν λόγῳ διαθήκην καὶ ἀνέγνωσε τὸ περιεχόμενόν της, ἐπεχείρησε, χωρὶς ἄλλην σκέψιν, νὰ τὴν καταξοσχίσῃ.

— Πρὸς Θεοῦ, — ἀνέκραξεν ὁ μαγιστριανὸς πίπτων εἰς τοὺς πόδας τοῦ Μεγάλου Ἀρσενίου. — σὲ παρακαλῶ μὴ τὴν σχίσῃς, διότι θὰ μοῦ κόψουν τὸ κεφάλι.

Συγκρατηθεὶς ὁ Μέγας Ἀρσένιος, διὰ νὰ μὴ ἐκθέσῃ εἰς κίνδυνον τὸν κομιστὴν τῆς διαθήκης, τοῦ λέγει :

— Ἐγὼ ἀπέθανον ἐνωρίτερον ἀπὸ ἐκεῖνον· διατὶ λοιπὸν τώρα νὰ ἀσχολοῦμαι μὲ τὴν κληρονομίαν τοῦ προσφάτως ἀποθανόντος;

Μὲ τοὺς λόγους αὐτοὺς ὑπεχρέωσε τὸν μαγιστριανὸν νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν Ρώμην, χωρὶς νὰ ἀποδεχθῇ διόλου τὴν διαθήκην.

19. Ὁ Ἀββᾶς Θεόδωρος τῆς Φέρμης ἀπέκτησε τρία βιβλία καλὰ καὶ ὠφέλιμα. Συναντήσας λοιπὸν μίαν ἡμέραν τὸν Ἀββᾶν Μακάριον τοῦ λέγει :

— Ἀββᾶ, ἔχω τρία βιβλία καλὰ, ἀπὸ τὴν ἀνάγνωσιν τῶν ὁποίων ὠφελοῦμαι. Τὰ βιβλία αὐτὰ ἀναγιγνώσκουν καὶ οἱ ἀδελφοὶ καὶ ὠφελοῦνται. Εἰπέ μου λοιπόν, τί πρέπει νὰ κάμω; Νὰ τὰ κρατήσω διὰ τὴν ἐκ τῆς ἀναγνώσεως πνευματικὴν ὠφέλειαν ἐμοῦ καὶ τῶν ἀδελφῶν ἢ νὰ τὰ πωλήσω καὶ νὰ δώσω τὸ ἀντίτιμον εἰς τοὺς πτωχοὺς;

Ὁ Ἀββᾶς Μακάριος τοῦ ἀπήντησε :

— Καλὰ εἶναι τὰ διάφορα ἔργα, ὥς ἡ ἀνάγνωσις κ.τ.λ., μεγαλυτέραν ὁμως ἀξίαν ἔχει ἡ ἀκτημοσύνη. Αὐτὸ βεβαίως ἰσχύει, πρὸ παντός, δι' ὅσους ὑπερέβησαν τὸ ἐπίπεδον τοῦ πρακτικοῦ βίου καὶ προκόπτουν, διὰ τῆς ἡσυχίας, εἰς τὴν θείαν θεωρίαν.

Μόλις ἤκουσεν αὐτὰ ὁ Γέρων Θεόδωρος τῆς Φέρμης ἔσπευσεν, ἐπώλησε τὰ βιβλία καὶ διεμοίρασε τὸ ἀντίτιμόν των εἰς τοὺς πτωχοὺς.

20. Ὁ Ἀββᾶς Κασσιανὸς διηγήθη τὸ ἐξῆς :

1) Ἀνώτερος ἀξιωματοῦχος τῆς πολιτείας.

—Ἐξη κάποτε εἰς ἓνα σπήλαιον τῆς ἐρήμου κάποιος Μοναχός. Οὗτος εἰδοποιήθη ἀπὸ τοὺς κατὰ σάρκα συγγενεῖς του, ὅτι ὁ πατήρ του ἀσθενεῖ βαρέως καὶ πρόκειται νὰ ἀποθάνῃ· τὸν ἐκάλεσαν λοιπὸν νὰ ἔλθῃ νὰ τὸν κληρονομήσῃ.

Τότε ὁ Μοναχὸς ἀπεκρίθη πρὸς αὐτούς.

—Ἐγὼ ἀπέθανον διὰ τὸν κόσμον καὶ τοὺς ἐν τῷ κόσμῳ ἐνωρίτερον· πῶς εἶναι δυνατόν λοιπὸν ἓνας νεκρὸς νὰ κληρονομήσῃ ἓνα ζωντανόν;

21. Ἐνας ἐκ τῶν ἀσκητικῶν Πατέρων διηγήθη τὴν ἐξῆς ἱστορίαν: Κάποτε ἔζη εἰς τὴν ἐρημον ἓνας περίφημος Ἀσκητής. Οὗτος εἶχεν ἀξιωθῆ πολλῶν χαρισμάτων παρὰ Θεοῦ· κατέστη δὲ διάσημος εἰς ὁλόκληρον τὴν περιοχὴν διὰ τὴν ἐνάρετον ζωὴν του. Ἡ φήμη του ἔφθασε μέχρι καὶ αὐτοῦ τοῦ βασιλέως, ὁ ὁποῖος, ἐξ εὐλαβείας, ἔστειλε καὶ ἐκάλεσε πλησίον του τὸν Μοναχὸν αὐτόν, διὰ νὰ ἀξιωθῇ νὰ λάβῃ τὰς εὐχὰς του.

Πράγματι λοιπὸν συνηντήθησαν· ἐκ τῆς συναντήσεως αὐτῆς ὠφελήθη πολὺ ὁ βασιλεὺς καί, ἐξ ἀγάπης καὶ σεβασμοῦ κινούμενος, τοῦ προσέφερεν ἀρκετὸν χρυσόν. Ὁ Μοναχὸς τὸν ἐδέχθη εὐχαρίστως καὶ ἐπέστρεψεν εἰς τὸν τόπον του.

Μὲ τὰ χρήματα τοῦ βασιλέως ἤρχισε νὰ περιποιῇται τὸν κῆπον καὶ νὰ ἀποκτᾷ διάφορα ὑλικά ἀγαθά.

22. Μίαν ἡμέραν, λόγῳ τῆς φήμης τὴν ὁποίαν εἶχεν, ἔφεραν εἰς τὸ κελλί του κάποιον δαιμονισμένον, διὰ νὰ τὸν θεραπεύσῃ.

Ἐπιτιμῶν ὁ Μοναχὸς τὸν ἐμφωλεύοντα εἰς τὸν ἀσθενῆ δαίμονα, τοῦ λέγει:

—Φύγε ἀπὸ τὸ πλάσμα τοῦ Θεοῦ.

Ὁ δαίμων μὲ ἀναΐδειαν τοῦ ἀπαντᾷ:

—Δὲν σὲ λογαριάζω, δὲν σὲ ἀκούω.

—Διατί;—τὸν ἐρωτᾷ ὁ Μοναχός.

Καὶ ὁ δαίμων ἀπαντᾷ πάλιν:

—Διότι καὶ σὺ ἔγινες ὅπως ἡμεῖς· ἐγκατέλειψες τὴν μόνην μέριμναν καὶ φροντίδα, πὺ εἶχες διὰ τὸν Θεόν, καὶ ἀπασχολεῖσαι μὲ ἐπιγείους φροντίδας καὶ ζητήματα.

23. Ἐνας Κοινοβιάρχης ἠρώτησε τὸν Ἀγιώτατον Πάπαν καὶ Πατριάρχην Ἀλεξανδρείας Κύριλλον.

—Παρακαλῶ σε, πληροφορήσε με· ποῖος εἶναι ὁ τελειότερος τρόπος μοναχικῆς πολιτείας· αὐτὸς πὺ διάγομεν ἡμεῖς εἰς τὰ Κοινόβια, ἔχοντες ἀδελφούς εἰς τὴν ὑποταγὴν μας καὶ φροντίζοντες διὰ τὴν ψυχικὴν σωτηρίαν ἑνὸς ἐκάστου, ἢ ἐκεῖνος πὺ ζοῦν οἱ Ἀναχωρηταὶ εἰς τὰς ἐρήμους, ἀπασχολούμενοι μόνον διὰ τὴν ἰδικὴν των ψυχικὴν σωτηρίαν;

Ὁ Πατριάρχης Κύριλλος τοῦ ἀπήντησεν :

—Εἶναι δύσκολον νὰ ξεχωρίσωμεν μεταξὺ Ἡλιοῦ καὶ Μωϋσέως (1), διότι καὶ οἱ δύο εὐηρέστησαν τὸν Θεόν.

24. Ἐνας Γέρον ἐῖπεν : Ἐγὼ πιστεύω, ὅτι ὁ Θεὸς δὲν εἶναι ἄδικος, νὰ μᾶς πάρῃ ἀπὸ μίαν φυλακὴν καὶ νὰ μᾶς ρίψῃ εἰς ἄλλην.

25. Περὶ τοῦ Ἀββᾶ Ἰωάννου τοῦ Κολοβοῦ διηγοῦνται τὸ ἐξῆς διδακτικὸν περιστατικὸν ἀπὸ τὴν ζωὴν του.

Κάποτε προσῆλθεν εἰς τὸν Ναὸν τῆς Σκίτης, διὰ νὰ ἐκκλησιασθῇ· ἐκεῖ ἤκουσε ζωηρὰν φιλονικίαν μεταξὺ τῶν Μοναχῶν. Λυπημένος λοιπὸν ἐπέστρεψεν εἰς τὸ κελλί του. Πρὶν ὅμως εἰσέλθῃ, ἔκαμε τρεῖς γύρους γύρω ἀπὸ τὸ κελλί του καὶ κατόπιν εἰσῆλθε.

Μερικοί, ποὺ τὸν εἶδον, μὴ δυνηθέντες νὰ ἐξηγίσουν τὸ περίεργον αὐτοῦ γεγονός, τὸν ἠρώτησαν μετὰ σεβασμοῦ :

—Διατί, Ἰέροντα, πρὶν εἰσέλθῃς, ἔκαμες τρεῖς φορὰς τὸν γύρον τοῦ κελλίου σου ;

Ὁ Ἰέρων Ἰωάννης ὁ Κολοβὸς τοὺς ἀπήντησε :

—Τὰ αὐτιά μου ἐβομβοῦσαν ἀπὸ τὰς ζωηρὰς ἀντιλογίας τῶν ἀδελφῶν· ἔκαμα λοιπὸν τρεῖς κύκλους γύρω ἀπὸ τὸ κελλί μου, διὰ νὰ καθάρισῃ ἡ σκέψις μου καὶ οὕτω ἀποκτῶν τὴν ἡσυχίαν καὶ γαλήνην τοῦ νοός, νὰ εἰσέλθω εἰς τὸ κελλί μου.

26. Ὁ ἴδιος Ἀββᾶς, ὁ Ἰωάννης ὁ Κολοβός, ἔλεγεν :

—Εἶναι πράγματι φυλακὴ τὸ νὰ κάθῃσαι ἐγκλειστος εἰς τὸ κελλί σου καὶ νὰ ἐνθυμῇσαι συνεχῶς τὸν Θεόν· αὐτὴν ὅμως τὴν φυλακὴν ὑπενόει ὁ Κύριος, ὅταν ἔλεγεν : « Ἐν φυλακῇ ἤμην καὶ ἦλθετε πρὸς με » (Ματθ. κε' 36).

27. Περὶ τοῦ αὐτοῦ Ἀββᾶ Ἰωάννου τοῦ Κολοβοῦ ἔλεγον, ὅτι διὰ νὰ ἐπιτύχῃ τὴν πλήρη αὐτοσυγκέντρωσιν καὶ τὴν συνεχῇ μνήμην τοῦ Θεοῦ, διὰ τῆς ἐκουσίας αὐτοφυλακῆς, ὁσάκις ἐπέστρεφεν εἰς τὸ κελλίον του ἀπὸ θέρος ἢ ἀπὸ συναναστροφὴν μὲ διαφόρους ἄλλους Γέροντας Ἀσκητάς, ἀπεδύετο εἰς μίαν ἔντονον προσπάθειαν περισυλλογῆς τοῦ νοός, διὰ τῆς προσευχῆς, τῆς εὐσεβοῦς μελέτης καὶ τῆς ψαλμωδίας, μέχρις ὅτου ὁ λογισμὸς του ἐπανέλθῃ εἰς τὴν προηγουμένην κατάστασιν τῆς μακαρίας ἡσυχίας.

28. Ἐνας ἀδελφὸς παρεκάλεσε πάρα πολὺ τὸν Ἀββᾶν Σισώην νὰ τοῦ ὁμιλήσῃ διδακτικὸν λόγον. Ὁ Ἀββᾶς Σισώης ἀπαντῶν εἰς τὴν ἐρώτησιν αὐτὴν τοῦ εἶπε :

—Νὰ καθίσῃς εἰς τὸ κελλίον σου, διατηρῶν τὴν διάνοιάν σου

1) Ὁ Ἡλίας ἀντιπροσωπεύει τὸν τύπον τοῦ Ἀναχωρητοῦ, ἐνῶ ὁ Μωϋσῆς τὸν τύπον τοῦ φροντιστοῦ καὶ κηδεμόνος ψυχῶν.

καθαράν ἀπὸ πάσαν ἐπίγειον ἢ κοσμικὴν σκέψιν καὶ φροντίδα καὶ νὰ προσπέσης μὲ πολλὰ δάκρυα ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ· τότε ἀσφαλῶς θὰ ἀναπαυθῇς ψυχικῶς.

29. Ἐνας Γέρων ἔλεγε πρὸς τοὺς μαθητάς του :

—Ὅπως ἀκριβῶς ὁ στρατιώτης καὶ ὁ κυνηγός, ὅταν εὐρίσκονται εἰς τὸν ἀγῶνα, δὲν ἡμποροῦν νὰ φροντίζουν διὰ κανένα ἄλλον ἢ πληγώνεται ἢ σφάζεται, ἀλλ' ὁ καθένας αἰσθάνεται μόνον διὰ τὸν ἑαυτόν του ἀγωνίαν καὶ προσέχει, τοιουτοτρόπως πρέπει νὰ προσέχη καὶ νὰ ἀγωνιᾷ καὶ ὁ Μοναχὸς εἰς τὸν ἀγῶνα του ἐναντίον τῶν πειρασμῶν.

30. Ὁ ἴδιος εἰς ἄλλην περίπτωσιν εἶπε· νὰ ἀσκήσαι εἰς τὴν σιωπὴν, νὰ μὴ φροντίζης διὰ τίποτε τὸ κοσμικὸν καὶ μάταιον, νὰ προσέχης εἰς τὴν μελέτην σου, νὰ κοιμᾷσαι καὶ νὰ ἐξυπνᾷς μὲ φόβον Θεοῦ, καὶ τότε ποτὲ νὰ μὴ φοβηθῇς τὰς ὁρμητικὰς ἐπιθέσεις τῶν ἀσεβῶν καὶ τοῦ πειρασμοῦ.

31. Ἐνας ἄλλος Γέρων εἶπεν· ἂν καὶ οἱ Ἅγιοι Ἀσκηταὶ ἐκοπίασαν εἰς αὐτὸν ἐδῶ τὸν κόσμον, ἐν τούτοις ἀπέλαβον καὶ ἀπὸ ἐδῶ ἓνα μέρος τῆς αἰωνίας ἀναπαύσεως καὶ μακαριότητος τῆς ἐπουρανίου ζωῆς· τὸ μέρος δὲ αὐτὸ ὑπῆρξεν ἡ εὐκαιρία νὰ παραμείνουν ἐλεύθεροι ἀπὸ τὴν ἐπίπονον καὶ ἐξαντλητικὴν φροντίδα τοῦ κόσμου.

32. Ὁ Ἀββᾶς Ἀλώνιος διετύπωσε τὴν ἐξῆς διδακτικὴν γνώμην· «Ἐὰν δὲν εἶπῃ, μὲ τὴν καρδίαν του, ὁ ἄνθρωπος, ὅτι εἰς αὐτὸν τὸν κόσμον μόνον ἐγὼ καὶ ὁ Θεὸς ὑπάρχομεν, δὲν θὰ δυνηθῇ νὰ εὕρη ἀνάπαυσιν ψυχῆς».

33. Ὁ Παῖσιος, ὁ ἀδελφὸς τοῦ Ἀββᾶ Ποιμένος, ἐσχετίζετο μὲ κάποιον ἔξω ἀπὸ τὸ κελλί του. Ὁ Ἀββᾶς Ποιμὴν δὲν ἤθελεν αὐτὴν τὴν γνωριμίαν, δι' αὐτὸ ἐπῆγε καὶ ἐπεσκέφθη τὸν Ἀββᾶν Ἀμμωνᾶν. Μόλις συνηντήθησαν οἱ δύο Ἀββᾶδες, λέγει ὁ Ποιμὴν πρὸς τὸν Ἀμμωνᾶν.

—Ὁ ἀδελφός μου ὁ Παῖσιος σχετίζεται μὲ κάποιον· ἐγὼ ὁμῶς δὲν ἀναπαύομαι εἰς αὐτὴν τὴν γνωριμίαν.

Ἀφοῦ ἤκουσε μετὰ προσοχῆς, τοῦ ἀπαντᾷ ὁ Ἀββᾶς Ἀμμωνᾶς :

—Ποιμὴν, ἀκόμα ζῆς κατὰ κόσμον; Πήγαινε, εὐλογημένε, εἰς τὸ κελλί σου καὶ βάλε εἰς τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν σου, ὅτι ἔχεις ὀλόκληρον χρόνον μέσα εἰς τὸ μνημα.

34. Ἐνας Γέρων ἀνέπτυξε τὴν κατωτέρω ἀλληγορικὴν ἐρμηνείαν περικοπῆς τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, συσχετίσας αὐτὴν μὲ τὴν ἀνάγκην τῆς ἡσυχίας :

Ἡ Σωμανίτις ἐδέχθη τὸν Ἐλισαῖον, ἂν καὶ ἔζη μόνη καὶ δὲν ἐσχετίζετο μὲ κανένα ἄλλον. Οἱ Πατέρες—εἶπεν ὁ Γέρων—θεωροῦν τὴν Σωμανίτιδα ὡς συμβολικὴν ἀλληγορίαν τῆς ψυχῆς, τὸν δὲ Ἐλι-

σαῖον ὡς συμβολικὴν ἀλληγορίαν τοῦ Ἀγίου Πνεύματος. Εἰς οἵανδήποτε λοιπὸν ὥραν ἡ ψυχὴ εὐρίσκεται μακρὰν τῶν σωματικῶν μεριμνῶν καὶ ἐπιγείων φροντίδων, τὴν ἐπισκέπτεται τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ, καὶ τότε θὰ δυνηθῇ νὰ γεννήσῃ, ἐνῶ εἶναι στεῖρα (').

35. Ὁ Ἀββᾶς Σισώης, ὅταν ἐκάθητο εἰς τὸ κελλίον του, πάντοτε ἔκλειε τὴν θύραν· τὸ ἴδιον ἔκαμνον καὶ ὅλοι οἱ ἄλλοι Πατέρες.

36. Δύο γνωστοὶ καὶ φίλοι συνεφώνησαν νὰ μονάσουν. Ἐπραγματοποίησαν λοιπὸν τὴν συμφωνίαν των καὶ ἀπεδύθησαν εἰς σκληροὺς ἀγῶνας, ἐπιδείξαντες ὑψηλὴν καὶ ἐνάρετον μοναχικὴν πολιτείαν. Συνέβη κάποτε ὁ εἷς ἐξ αὐτῶν νὰ γίνῃ Κοινοβιάρχης εἰς Μοναστήριον· ὁ ἄλλος παρέμεινεν Ἀναχωρητὴς τελειοποιηθεὶς εἰς τὴν ἀσκησιν. Τοῦτου ἕνεκεν ὁ Θεὸς τὸν ἐπλούτισε μὲ ὑπερφυσικὴν ἱκανότητα πολλῶν καὶ μεγάλων θαυμάτων· οὕτω ἀπεδίωκε δαίμονας ἀπὸ δαιμονιζομένους, ἐθεράπευεν ἀσθενεῖς, καὶ προέλεγε τὰ μέλλοντα.

37. Ὁ Κοινοβιάρχης λοιπὸν πληροφορηθεὶς τὴν πνευματικὴν πρόοδον τοῦ Ἀναχωρητοῦ καὶ τὰ θαύματα, ποὺ ἐπετέλει, ὡς καὶ τὰ χαρίσματα, μὲ τὰ ὁποῖα κατεπλουτίσθη ὁ πρῶτον φίλος του, ἀπεμακρύνθη ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους καὶ παρέμεινε μόνος ἐν ἡσυχίᾳ ἐπὶ τρεῖς ἐβδομάδας. Κατὰ τὸ διάστημα αὐτῆς τῆς ἀναχωρήσεως παρεκάλει μετὰ θερμότητος τὸν Θεὸν νὰ τοῦ φανερώσῃ διατὶ ὁ μὲν Ἀναχωρητὴς θαυματουργεῖ καὶ τοσαύτης τιμῆς ἡξιώθη ἀπὸ Θεοῦ, ἐνῶ αὐτὸς οὐδὲ καὶ τοῦ ἐλαχίστου χαρίσματος παρὰ Θεοῦ ἡξιώθη.

38. Ὁ Θεὸς ἱκανοποιῶν τὴν παράκλησιν αὐτὴν τοῦ Κοινοβιάρχου ἀποστέλλει πρὸς αὐτὸν Ἀγγελον, ὅστις τοῦ ἀπεκάλυψε τὰ ἑξῆς:

—Μάθε λοιπὸν—τοῦ λέγει ὁ ὀφθεὶς Ἀγγελος τοῦ Κυρίου—ὅτι ὁ Ἀναχωρητὴς κάθεται μόνος ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καὶ διαρκῶς, ἡμέραν καὶ νύκτα, ἀναστενάζει καὶ κλαίει ἀπὸ κατάνυξιν καὶ συντριβὴν καρδίας, χάριν δὲ τοῦ Κυρίου πεινᾷ, διψᾷ καὶ ὑποφέρει. Ἀντιθέτως, σὺ ἔχεις πολλὰς μερίμνας καὶ χαίρεις μὲ τὴν συντροφίαν τῶν ἀνθρώπων. Σοῦ εἶναι λοιπὸν ἀρκετὴ ἡ παρηγορία, ποὺ σοῦ προσφέρουν οἱ ἄνθρωποι.

39. Ἐνας Γέρον Ἀσκητὴς ἔλεγε· «Δὲν πρέπει νὰ μεριμνᾷ κανεὶς διὰ τίποτε, παρὰ μόνον πῶς νὰ φοβῇται τὸν Θεόν. Ἐγώ, τοῦλάχιστον, καὶ ἐὰν παρασιτῇ ἀνάγκη νὰ φροντίσω διὰ σαρκικὴν χρεῖαν,

1) Τὸ χωρίον, τὸ ὁποῖον ἐρμηνεύεται ἀλληγορικῶς, εἶναι ἐκ τῆς Δ' Βασιλειῶν (δ' 8—17). Ἡ ἀναλογία δὲ εἶναι ἡ ἑξῆς: ὡς ἡ στεῖρα Σωμανίτις, καίτοι στεῖρα, ἡδυνηθὴ ὅμως νὰ συλλάβῃ καὶ νὰ γεννήσῃ διὰ τῆς θαυματουργοῦ εὐχῆς τοῦ Προφήτου, ἐπειδὴ ἦτο σῶφρων καὶ ἐνάρετος, οὕτω πῶς καὶ ἡ ψυχὴ τοῦ ἡσυχαστοῦ καὶ ὑπεράνω τῶν σωματικῶν ἀδυναμιῶν Μοναχοῦ, δέχεται τὴν ἐπίσκεψιν τοῦ Ἀγίου Πνεύματος καὶ πλουτίζεται τότε διὰ πολλῶν χαρισμάτων, ἐν οἷς ἡ ὑψηλὴ καὶ μυσταγωγὸς θεωρία.

ποτέ δὲν μὲ ἀπασχολεῖ ἢ φροντὶς αὐτὴ ἀπὸ καιρόν, οὔτε τὴν σκέπτομαι ἐνωρίτερον τῆς ἐπιβαλλομένης στιγμῆς πρὸς ἱκανοποίησίν της».

40. Ὁ Ἀββᾶς Σισώης εἶπεν· «Ἐὰν εὗρεθῇ ἄνθρωπος νὰ φροντίσῃ διὰ σέ, σὺ δὲν πρέπει νὰ τὸν διατάξῃς πῶς πρέπει νὰ ἐνεργήσῃ».

41. Ἕνας ἄλλος Γέρων εἶπεν· ἡ περιφρόνησις τῶν βιοτικῶν μεριμνῶν (ἢ ἀμεριμνησία), ἡ σιωπὴ καὶ ἡ κρυπτὴ μελέτη⁽¹⁾ γεννοῦν τὴν ἀγνείαν καὶ καθαρότητα τῆς ψυχῆς.

42. Μεταξὺ ἐνὸς νεωτέρου Μοναχοῦ καὶ ἐνὸς Γέροντος διημέφθη ὁ ἐξῆς ὠφέλιμος καὶ διδακτικὸς διάλογος·

Ἀδελφός· Πῶς πρέπει, Πάτερ μου, ὁ Μοναχὸς νὰ περνᾷ τὸν καιρόν του εἰς τὸ κελλίον του;

Γέρων· Νὰ ἀποφεύγῃ τὴν γνωριμίαν μὲ πολλοὺς ἀνθρώπους, ὥστε νὰ ἡσυχάζῃ ὁ λογισμὸς του, διὰ νὰ κατοικήσῃ εἰς αὐτὸν ἡ ἀληθείης καὶ σφύζουσα γνῶσις (ἢ νοερὰ δηλαδὴ ἐπικοινωνία μετὰ τοῦ Θεοῦ).

43. Ἀδελφός· Ἐὰν κάποτε ὁ Μοναχὸς ἐξέλθῃ ἀπὸ τὸ κελλίον του, πῶς πρέπει νὰ ἐνεργῇ;

Γέρων· Ὁ Μοναχὸς εἶναι ἕνα περιστέρι· καὶ ὅπως ἀκριβῶς τὸ περιστέρι, ὅταν ἐξέλθῃ εἰς τὸν καιρόν του ἀπὸ τὴν φωλεάν του, διὰ νὰ ἀπλώσῃ τὰ πτερά του, καὶ παραμείνῃ ἐπὶ πολὺ ἔξω καὶ βραδυάσῃ, τότε τὰ διάφορα ἄγρια πετεινὰ τὸ ῥαμφίζουν καὶ καταστρέφουν τὴν ὠραιότητά του, τοιοῦτοτρόπως συμβαίνει καὶ μὲ τὸν Μοναχόν· ἐξέρχεται καὶ αὐτὸς ἀπὸ τὸ κελλί του, κατὰ τὴν ὥραν τῆς συνάξεως (συγκεντρώσεως) τῶν Μοναχῶν τῆς Σκήτης, διὰ νὰ ἀπλώσῃ τοὺς λογισμοὺς του. Ἐὰν λοιπὸν βραδύνη πολὺ ἔξω ἀπὸ τὸ κελλί του, τότε προσβάλλεται ἀπὸ τοὺς δαίμονας καὶ σκοτίζονται οἱ λογισμοὶ του⁽²⁾.

44. Ἀδελφός· Μὲ ποῖον τρόπον, Πάτερ μου, ὁ διάβολος κατορθώνει νὰ βγάξῃ ἔξω ἀπὸ τὸ κελλί του τὸν Μοναχόν;

Γέρων· Ὁ διάβολος, τέκνον μου, ὁμοιάζει μὲ τὸν γητευτὴν τῶν ἀγρίων θηρίων· ὥς γνωστὸν ὁ γητευτὴς αὐτὸς μὲ ὀλίγα ἀπλᾶ καὶ ἀσήμαντα λόγια κατορθώνει νὰ βγάξῃ ἔξω ἀπὸ τὴν φωλεάν του τὸ θηρίον. Τότε, ἀφοῦ τὸ συλλάβῃ, τὸ ὀδηγεῖ εἰς τὰς πλατείας τῆς πόλεως

1) Κρυπτὴν μελέτην ἐννοεῖ, προφανῶς, ἐνταῦθα ἢ τὴν ἐνασχόλησιν τοῦ νοὸς μὲ ὑψηλὰς θεωρίας, ὑπερκειμένας τῶν ὅρων τῆς φύσεως, καὶ τὴν δι' αὐτῶν μυστικὴν κατανόησιν ὑπερβατικῶν ἀληθειῶν, ἢ τὴν μελέτην τῆς Ἀγίας Γραφῆς καὶ τὴν ἀλληγορικὴν αὐτῆς ἐρμηνείαν.

2) Ἡ χρησιμοποίησις τοῦ παραδείγματος τῆς περιστερᾶς εἶναι ἐπιτυχής· διότι ἡ περιστερὰ, ὅσον καὶ ἐὰν ἀπομακρυνθῇ, ἐπανέρχεται εἰς τὴν φωλεάν της. Δι' αὐτὸ χρησιμοποιοῦν, ὥς γνωστὸν, τὴν περιστερὰν καὶ ὥς ταχυδρόμον. Δέον ὅμως νὰ ληφθῇ ὑπ' ὄψιν καὶ τὸ ὅτι εἰς τὴν περιοχὴν, περὶ ἧς ἐνταῦθα γίνεται λόγος, ὑπῆρχον πολλὰ ἄγρια πουλιά, τὰ ὁποῖα φυσικῶς τῷ λόγῳ κατεδίωκον τὰς περιστερὰς, ὅταν αὗται εὗρισκοντο ἐκτεθειμέναι εἰς τὸ ὑπαιθρον.

καὶ ἐκεῖ τὸ ὑποχρεώνει εἰς διαφόρους φαιδρὰς ἐκδηλώσεις, διὰ νὰ γελοῦν μὲ αὐτὸ οἱ ἄνθρωποι. Ὅταν δὲ τὸ θηρίον αὐτὸ μεγαλώσῃ πλέον, ὥστε νὰ μὴ δύναται νὰ ἀνταποκριθῇ εἰς τὴν ἐκμεταλλευτικὴν διάθεσιν τοῦ ἀνθρώπου, τότε ὁ κάτοχός του, διὰ νὰ τὸ ξεφορτωθῇ, ἢ τὸ καίει ἢ τὸ πνίγει εἰς τὴν θάλασσαν.

Τὰ ἴδια παθαίνει καὶ ὁ ταλαίπωρος Μοναχὸς ὑπὸ τοῦ διαβόλου, ὅταν οἱ λογισμοὶ τὸν ἐξαπατήσουν καὶ τὸν παρασύρουν νὰ ἐγκαταλείψῃ τὸ κελλί του.

45. Ἐνας ἄλλος ἀδελφὸς ἠρώτησεν ἕνα Γέροντα:

— Πάτερ μου, πῶς πρέπει νὰ ἀσκῶ τὴν ἡσυχίαν μέσα εἰς τὸ κελλίον μου;

Ὁ Γέρων ἀπήντησε:

— Νὰ κάθῃσαι εἰς τὸ κελλίον σου καὶ νὰ μὴ ἐνθυμῇσαι καθ' ὁλοκληρίαν ἄνθρωπον.

46. Ὁ ἀδελφὸς ἠρώτησεν ἐκ δευτέρου:

— Καὶ πῶς πρέπει νὰ ἐργάζεται ἡ καρδιά τοῦ ἐγκλειστοῦ Μοναχοῦ, διὰ νὰ ἀσχολῇται συστηματικῶς μὲ τὴν ἡσυχίαν⁽¹⁾;

Ὁ Γέρων ἀπήντησε πάλιν:

— Ἡ τελεία ἐργασία τοῦ Μοναχοῦ εἶναι τὸ νὰ ἔχῃ ἐστραμμένην διαρκῶς καὶ ἀδιαλείπτως τὴν προσοχὴν του πρὸς τὸν Θεόν, χωρὶς νὰ περισπᾶται ἀπὸ οὐδεμίαν ἄλλην σκέψιν ἢ φροντίδα.

47. Τρεῖς Ἅγιοι Ἀναχωρηταὶ συνηντήθησαν κάποτε εἰς ἕνα μέρος. Χάριν δὲ ἀμοιβαίας πνευματικῆς οἰκοδομῆς καὶ ὠφελείας ἐζήτησαν, ὅπως ἕκαστος ἐκ τῶν τριῶν διηγηθῇ εἰς τοὺς ὑπολοίπους μὲ παῖαν νοερὰν ἐργασίαν ἀσχολεῖται, ὅταν εὐρίσκεται ἐγκλειστος εἰς τὸ κελλίον του.

48. Ὁ πρῶτος λοιπὸν ἤρχισε μὲ ταπείνωσιν νὰ διηγῇται: «Ἐγώ, ἀδελφοί μου, ἀπὸ τὴν στιγμὴν, ποὺ ἤρχισα τὴν ἡσυχίαν, ἐσταύρωσα τελείως τὸν ἑαυτόν μου⁽²⁾ ἐπάνω εἰς τὸν σταυρὸν τῆς θεληματικῆς ἀσκήσεως καὶ αὐτοσυγκεντρώσεως, καὶ οὕτω ἀπεξενώθην ἀπὸ ὅλους τοὺς ἐξωτερικοὺς περισπασμούς. Εἶχον διαρκῶς εἰς τὸν νοῦν μου τὴν βαθυτέραν σημασίαν τοῦ ῥήτου τῆς Ἁγίας Γραφῆς: «διαρρήξωμεν τοὺς δεσμοὺς αὐτῶν, καὶ ἀπορρίψωμεν ἀφ' ἡμῶν τὸν ζυγὸν αὐτῶν» (Ψαλμ. β' 3), (δηλαδὴ «ἅς σπάσωμεν τὰ δεσμὰ αὐτῶν, ποὺ μᾶς κρα-

1) Καὶ ἐδῶ, ἀλλὰ καὶ ὅπου δὴποτε συναντᾶται ἡ λέξις ἡσυχία, ἔχει τὴν εἰδικὴν σημασίαν τῆς αὐστηρᾶς αὐτοσυγκεντρώσεως καὶ περισυλλογῆς, ὥστε ἀποκλειστικῶς καὶ μόνον ὁ Μοναχὸς εὐρισκόμενος μακρὰν τοῦ κόσμου νὰ σκέπτεται μόνον τὸν Θεὸν καὶ νὰ ἐπικοινωνῇ νοερῶς μετ' αὐτοῦ. Ἡ εἰδικὴ περὶ τοῦτου διδασκαλία καὶ τὸ ἐξ αὐτῆς διαμορφωθὲν σύστημα ὀνομάζεται ἡσυχασμός.

2. Ἄς ἐνθυμηθῶμεν, διὰ νὰ κατανοήσωμεν βαθύτερον τὸ πνεῦμα τῆς εὐγενοῦς προσπάθειας τοῦ Ἀναχωρητοῦ, τὸ ῥητὸν τοῦ Ἀποστόλου Παύλου: «Χριστῷ συνεσταύρωμαι, ζῶ δὲ οὐκέτι ἐγώ, ζῇ δὲ ἐν ἐμοὶ Χριστὸς» (Γαλ. β' 20).

τοῦν δεσμίους, καὶ ὥς τινάξωμεν ἀπὸ ἐπάνω μας τὸν ζυγὸν τοὺς»· συγχρόνως δὲ ἀνήγειρα νοητὸν τεῖχος μεταξὺ τῆς ψυχῆς μου καὶ τῶν σωματικῶν μεριμνῶν καὶ τότε εἶπον εἰς τὸν ἑαυτὸν μου· «Πρόσεξε! ὅπως ἀκριβῶς αὐτὸς ποὺ εὐρίσκεται πίσω ἀπὸ τὸ τεῖχος, δὲν ἠμπορεῖ νὰ ἰδῇ αὐτὸν ποὺ βαδίζει ἔξω ἀπὸ αὐτό, ἔτσι καὶ σὺ νὰ μὴ θελήσης νὰ βλέπῃς τίποτε ἀπὸ τὰ πράγματα τοῦ ἐξωτερικοῦ κόσμου, ἀλλὰ νὰ προσέχῃς ἀγρύπνως τὸν ἐσωτερικὸν ἑαυτὸν σου, ἀναμένων καθημερινῶς τὴν ἐπιβράβευσιν τῶν πρὸς τὸν Θεὸν ἐλπίδων σου. Τοιοῦτοτρόπως δὲ νὰ ζῇς ὡς ξένος εἰς αὐτὸν τὸν κόσμον καὶ ὡς πάροικος καί, πρὸ παντός, ὡς νὰ πρόκειται αὔριον νὰ ἀπαλλαγῇς αὐτοῦ τοῦ ματαίου κόσμου».

49. «Συλλογιζόμενος δὲ καὶ τοὺς Ἀγγέλους, οἱ ὅποιοι διαρκῶς ἀνέρχονται καὶ κατέρχονται διὰ νὰ παραλαμβάνουν τὰς ψυχάς, καὶ διαρκῶς περιμένων τὸ τέλος μου, λέγω: Θεέ μου, εἶναι ἐτοιμὴ ἡ καρδιά μου¹⁾. Μὲ τοὺς ψυχικούς μου ὀφθαλμοὺς βλέπω καὶ τὸν Ἅγιον Ἀγγελὸν μου νὰ παραμένῃ πλησίον μου καὶ νὰ στέκῃ ἐκ δεξιῶν μου. Αὐτὸν λοιπὸν παρατηρῶ διαρκῶς ἔμπροσθέν μου ἐπιτηρῶ τὸν ἑαυτὸν μου μὲ αὐστηρότητα, διότι τὸν φοβοῦμαι, ἐπειδὴ πιστεύω, ὅτι ἐλέγχει ὅλας τὰς πράξεις μου καὶ καθημερινῶς ἀνέρχεται εἰς τὸν Θεὸν καὶ τοῦ ἀποκαλύπτει τὰ ἔργα μου, τοὺς λόγους μου καὶ τὰς σκέψεις μου».

50. Ἀφοῦ ὁ πρῶτος Ἀναχωρητὴς ἐτελείωσε τὴν ἀφήγησίν του, ἔλαβε τὸν λόγον ὁ δεύτερος, ὅστις εἶπε τὰ ἑξῆς: «Ἐγώ, ἀδελφοί μου, βλέπω ὡς πραγματικότητα τὴν ὑπεράνω τῆς ὕλης καὶ τῶν αἰσθήσεων εὐρισκομένην Ἐκκλησίαν τῶν Νοερῶν Δυνάμεων καὶ εἰς τὸ μέσον αὐτῆς τὸν Κύριον τῆς δόξης νὰ λάμπῃ περισσότερον ἀπὸ ὅλους. Ἐὰν δὲ τύχῃ νὰ καταληφθῶ ἀπὸ ἀκηδίαν, τότε στρέφω τὸν νοῦν καὶ ἀντιλαμβάνομαι τὰ θαυμαστὰ κάλλη τῶν Ἀγγέλων καὶ τοὺς ὕμνους, τοὺς ὁποίους ἀκαταπαύστως ἀποστέλλουν εἰς τὸν Θεὸν καὶ τὰς ριγηλὰς μελῳδίας των καὶ ἀμέσως ἀνυψώνομαι ἀπὸ τοὺς φθόγγους καὶ τὴν μουσικὴν τῶν Ἀγγέλων, ὁπότεν ἀπὸ τὸ ὕψος ἐκεῖνο ὅλα πλέον τὰ πράγματα, ποὺ εὐρίσκονται εἰς τὴν γῆν, τὰ βλέπω ὡς ἀνάξια λόγου σκύβαλα».

51. Ὁ τρίτος, τέλος, Ἀναχωρητὴς εἶπε καὶ αὐτὸς ποῖον εἶναι τὸ περιεχόμενον τῆς νοερᾶς του ἐργασίας. «Ἐγώ, ἀδελφοί μου, ἀπὸ πρωτὰς ἀνέρχομαι νοερῶς πρὸς τὸν Κύριόν μου καὶ ἀφοῦ τὸν προσκυνήσω, ρίπτομαι ἐνώπιόν Του ἐξομολογούμενος τὰ παραπτώματά μου. Ἐν συνεχείᾳ κατέρχομαι ὀλίγον ἀπὸ τὸ δυσθεώρητον ἐκεῖνο ὕψος καὶ προσκυνῶ τοὺς Ἁγίους Ἀγγέλους παρακαλῶν αὐτοὺς νὰ δεηθοῦν εἰς τὸν Θεὸν δι' ἐμὲ καὶ δι' ὅλην τὴν κτίσιν».²⁾

1) «Ἐτοιμὴ ἡ καρδιά μου ὁ Θεός, ἐτοιμὴ ἡ καρδιά μου» (Ψαλμ. νς' 8).

2) Αἱ ὑπὸ τῶν Ἀναχωρητῶν περιγραφόμεναι καταστάσεις δὲν ἀποτελοῦν εἰκόνας ζωηρᾶς φαντασίας, ἀλλὰ θεληματικὴν χαλιναγώγησιν καὶ καθοδήγησιν τοῦ νοὸς εἰς τὴν μελέτην τῶν ὑπερκοσμίων ἀληθειῶν καὶ ἀπόκρισιν τῶν πονηρῶν καὶ ἐν γένει ψυχοφθόρων διαλογισμῶν. Ἐν πολλοῖς αἱ τοιαῦται καταστάσεις ἀποτελοῦν καὶ ἐκστασιασμοὺς καὶ ἰσχυρὰ βιώματα μιᾶς συγκλονιστικῆς ἐμπειρίας

52. «Ὅταν ἐκτελέσω καὶ αὐτὸ τὸ προσκύνημα, τότε κατέρχομαι εἰς τὴν ἄβυσσον καὶ περιέρχομαι τοὺς διαφόρους τόπους τῶν κολάσεων, βλέπων τοὺς συνανθρώπους μου νὰ βασανίζονται, ὁπότεν καὶ ἐγὼ κλαίω μαζί των θεωρῶν καὶ τὸν ἑαυτὸν μου συγκατάδικόν των. Ἐκεῖ, εἰς τὸν τόπον τῶν βασάνων, βλέπω τὰ ἀκατάπαυστα δάκρυα καὶ τοὺς θρήνους, πὺν δὲν ἡμπορεῖ κανεὶς νὰ τὰ διηγηθῇ, τὴν θάλασσαν τοῦ πυρὸς νὰ παφλάζῃ καὶ νὰ μουγγρίζῃ φοβερά, φλογισμένα κύματα νὰ ὑψώνωνται ὑπεράνω καὶ τῶν ὑψηλότερων ὀρέων, καὶ μέσα εἰς αὐτὴν τὴν συμφορὰν καὶ τὸν ὀλεθρον νὰ ἔχουν ριφθῇ ἀναρίθμητοι ἄνθρωποι, τοὺς ὁποίους φρουροῦν ἄγριοι καὶ ἀπότομοι ἄγγελοι (δαίμονες)».

53. «Οἱ κολασμένοι αὐτοὶ καίονται ὅπως ἀκριβῶς τὰ φρύγανα, χωρὶς νὰ καταναλίσκωνται, ἀλλὰ διαρκῶς μένοντες εἰς τὸ πῦρ μουγγρίζουν μὲ ἀπόγνωσιν καὶ τρίζουν τοὺς ὀδόντας των, ἀνακλαίουν γοερὰ καὶ θρηνοῦν. Ἀπὸ αὐτοὺς ἀποστρέφει ὁ Θεὸς τοὺς οἰκτιρμοὺς Του ἐξ αἰτίας τῶν ἁμαρτιῶν των καὶ τῶν ἀνομιῶν των. Μαζὶ λοιπὸν μὲ αὐτοὺς θρηνῶ καὶ ἐγὼ καὶ τοιοῦτοτρόπως διατηρῶ τὸ πένθος εἰς τὴν καρδίαν μου, ὅπως ἀναφέρει καὶ τὸ σχετικὸν ῥητόν· «Ἐγενήθη τὰ δάκρυά μου ἐμοὶ ἄρτος ἡμέρας καὶ νυκτὸς» (Ψαλμ. μα' 4). (Τὰ δάκρυά μου, δηλαδή, κατήντησαν νὰ εἶναι δι' ἐμὲ ὁ ἄρτος ἡμέραν καὶ νύκτα).

54. Ἐνας ἀδελφὸς ἐπεσκέφθη τὸν Ἀββᾶν Μωϋσῆν εἰς τὴν Σκήτην, παρακαλῶν αὐτὸν νὰ τοῦ εἴπῃ διδακτικὸν λόγον.

Ὁ Ἀββᾶς Μωϋσῆς τοῦ λέγει:

—Πήγαινε, κλείσου μέσα εἰς τὸ κελλί σου καὶ τὸ κελλί σου θὰ σοῦ τὰ διδάξῃ ὅλα.

55. Ὁ ἴδιος Ἀββᾶς Μωϋσῆς εἶπεν· «Ἐκεῖνος πὺν ἔχει κοντὰ τοῦ τὸν Θεὸν καὶ συνεχῶς ἔχει πρὸς Αὐτὸν ἐστραμμένην τὴν σκέψιν του, πολὺ καλὰ κάμνει νὰ μὴ βάζῃ κανένα εἰς τὸ κελλί του».

56. Εἰς ἄλλην περίπτωσιν εἶπε πάλιν ὁ ἴδιος· «Εἶναι ἀδύνατον νὰ ἀποκτήσῃ ἡ καρδία τὸν Ἰησοῦν, χωρὶς πολὺν κόπον καὶ ταπείνωσιν καὶ ἀκατάπαυστον προσευχήν».

57. Διηγοῦντο περὶ ἑνὸς Γέροντος Ἀσκητοῦ τὸ κατωτέρω περιστατικόν. Οὗτος παρέμενε τελείως ἐγκλειστος εἰς τὸ κελλίον του, ἀπὸ τὸ ὁποῖον οὐδέποτε ἐξήρχετο· καὶ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ἀκόμη δὲν μετέβαινε, ἀλλ' ἐπεκοινώνει νοερῶς μετὰ τοῦ Θεοῦ.

Ὁ Γέρων λοιπὸν αὐτὸς Ἀσκητὴς εἶχε καὶ ἓνα ἀδελφὸν σαρκικόν, πὺν ἡσκήτευεν εἰς ἓνα κοντινὸν κελλί τῆς αὐτῆς Σκήτης. Ὁ σαρκικὸς αὐτὸς ἀδελφὸς τοῦ Γέροντος Ἀσκητοῦ ἀρρώστησε· προαισθανό-

ἀπὸ τὴν συνάντησιν τῆς ψυχῆς μὲ τὸ θεῖον, κατὰ τρόπον ὑπερφυλκόν, ὑπερπραγματικόν, ὅμοιον ἐκείνου τὸν ὁποῖον ἐξομολογεῖται καὶ ὁ οὐρανοβάμων Παῦλος περὶ τῆς μεταβάσεώς του μέχρι τρίτου οὐρανοῦ (Β' Κορ. ιβ' 1—4).

μένος δὲ τὸν θάνατόν του ἔστειλεν ἄνθρωπον πρὸς τὸν Γέροντα Ἀσκητὴν καὶ τοῦ ἐξήτει νὰ τὸν ἐπισκεφθῇ, διὰ νὰ τὸν ἰδῇ, πρὶν ἀποθάνῃ.

58. Ὁ Γέρων Ἀσκητὴς ἀπήντησε πρὸς τὸν ἀπεσταλμένον τοῦ σαρκικοῦ ἀδελφοῦ του:

—Δὲν ἤμπορῶ νὰ ἔλθω, διότι εἶναι σαρκικός μου ἀδελφός⁽¹⁾.

Ὁ ἀσθενὴς ἀπέστειλε καὶ πάλιν ἄνθρωπον καὶ τοῦ μετεβίβασε τὴν παράκλησιν.

—Τοῦλάχιστον τὴν νύκτα ἔλα, διὰ νὰ σὲ ἴδω.

Καὶ εἰς τὴν δευτέραν προτροπὴν ἀπήντησεν ὁ Γέρων Ἀσκητὴς μετὰ τῆς αὐτῆς ἀποφασιστικότητος.

—Δὲν δύναμαι, διότι, ἐὰν σὲ ἴδω, ἡ καρδία μου δὲν θὰ παραμείνῃ καθαρὰ ἀπὸ γηϊνὴν σκέψιν καὶ συναισθήματα κατὰ τὴν πρὸς τὸν Θεὸν ἐπικοινωνίαν καὶ συνομιλίαν της.

Καὶ πράγματι ἐκοιμήθη τὸν ὕπνον τοῦ δικαίου ὁ ἀσθενὴς σαρκικός ἀδελφός, χωρὶς νὰ συναντηθοῦν μεταξὺ των.

59. Περὶ τῆς Ἀμμᾶς⁽²⁾ Σάραρας ἔλεγον, ὅτι τὸ σπήλαιον, ὅπου ἡσκήτευεν, εὗρίσκετο ἐπάνω εἰς τὴν ὄχθην τοῦ ποταμοῦ· καίτοι δὲ παρέμεινεν εἰς τὸ σπήλαιον αὐτὸ ἐξήκοντα ὁλόκληρα ἔτη, ἐν τούτοις οὐτε μίαν ἡμέραν δὲν ἔσκυψε νὰ ἰδῇ τὸν ποταμόν.

60. Ὁ Ἀββᾶς Θεόδωρος τῆς Φέρμης εἶπεν· ἐὰν δὲν ἀποκοπῶ ἀπὸ τὰ συναισθήματα λύπης καὶ ἐπιθυμίας διὰ συναναστροφὴν, αὐτὰ τὰ συναισθήματα, ὥς ἐπίγεια καὶ σαρκικά, δὲν θὰ μὲ ἀφήσουν νὰ εἶμαι Μοναχός.

61. Ἐνας ἀδελφὸς προσῆλθεν εἰς τὸν Ἀββᾶν Θεόδωρον διὰ νὰ διδαχθῇ ἀπὸ αὐτὸν νὰ ράπτῃ σπυρίδας (ζεμπίλια). Ἐφερε μάλιστα εἰς τὸν Ἀββᾶν καὶ τὴν σειράν⁽³⁾. Ὁ Γέρων Θεόδωρος ἐσηκώθη μὲ προθυμίαν, ἔβρεξε τὴν σειράν αὐτήν, διὰ νὰ εἶναι εὐχρηστος, καὶ τοῦ ἔγραψε τὴν ἀρχήν. Ἀφοῦ τοῦ ἔδωσε λεπτομερεῖς ὁδηγίας πῶς θὰ ἐργάζεται, τὸν ἄφησε μόνον καὶ αὐτὸς εἰσῆλθεν εἰς τὸ κελλίον του καὶ ἐκάθισε διὰ νὰ συνεχίσῃ τὴν αὐτοσυγκέντρωσιν καὶ τὴν περισυλλογὴν τῆς σιωπῆς καὶ τῆς ἡσυχίας. Τὴν καθωρισμένην διὰ τοὺς Ἀσκητὰς ὥραν (τὴν ἐνάτην τῆς ἡμέρας) τοῦ ἔδωσε φαγητὸν καὶ κατόπιν τὸν ἀπέστειλεν εἰς τὸ κελλίον του.

62. Τὴν ἐπομένην πρωτὴν, ὅταν προσῆλθεν ὁ μαθητευόμενος ἀδελφὸς διὰ νὰ συνεχίσῃ τὴν ἐξάσκησιν εἰς τὸ ράψιμον τοῦ ζεμπιλιοῦ, τοῦ λέγει μὲ πραότητα ὁ Ἀββᾶς Θεόδωρος:

1) Προφανῶς διὰ τῆς ἀρνήσεώς του αὐτῆς ἐπεδίωκε νὰ κατανικήσῃ τὴν ἀπορρέουσιν ἐκ τοῦ φυσικοῦ συγγενικοῦ φίλτρου ἀδυναμίαν.

2) Ἀμμᾶ=Μήτηρ, Γερόντισσα.

3) Σειρά=στριμμένα καὶ πλεγμένα βλαστάρια φοινίκων, τὰ ὅποια συμ-

Ἡ ἈΜΜΑ
ΣΑΡΡΑ

—Πάρε, ἀδελφέ μου, ἀπ' ἐδῶ τὴν σειράν σου καὶ πηγαινε εἰς τὸ καλόν· διότι, ὅπως ἀντιλαμβάνομαι, ἦλθες ἐδῶ διὰ νὰ μὲ βάλῃς εἰς πειρασμόν καὶ φροντίδα.

Μετὰ ἀπὸ αὐτὴν τὴν ἀνακοίνωσιν, δὲν τὸν ἄφησε πλέον νὰ παραμείνῃ περισσότερον μέσα εἰς τὸ κελλί του⁽¹⁾.

63. Ὁ Ἀββᾶς Ἰωάννης ἔλεγεν· ἐὰν ὁ ἄνθρωπος ἔχῃ μέσα εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ σκεῦος τοῦ Θεοῦ, τότε θὰ δυνηθῇ νὰ καθίσῃ εἰς τὸ κελλίον του, ἔστω καὶ ἐὰν εἰς τὸ κελλίον του δὲν εὐρίσκωνται σκεύη τοῦ παρόντος κόσμου. Δύναται ἐπίσης νὰ παραμένῃ ἕνας ἄνθρωπος εἰς τὸ κελλίον, ἐφ' ὅσον ὑπάρχουν εἰς αὐτὸ σκεύη τοῦ παρόντος κόσμου. Ἐκεῖνος ὅμως ποὺ δὲν ἔχει καθ' ὁλοκληρίαν σκεύη, εἴτε τοῦ Θεοῦ, εἴτε τοῦ κόσμου τούτου, αὐτὸς ἀσφαλῶς οὔτε μίαν στιγμὴν δὲν θὰ δυνηθῇ νὰ παραμείνῃ εἰς τὸ κελλίον του⁽²⁾.

64. Ἐνας ἀδελφὸς παρέμενε εἰς Κοινόβιον καὶ ἐφήρμοζεν εἰς τὸν ἑαυτὸν τοῦ αὐστηρὰν ἄσκησιν.

Αὐτὸ τὸ ἐπληροφορήθησαν οἱ ἀδελφοί, ποὺ ἔζων εἰς τὴν Σκήτην, καὶ ἦλθον νὰ τὸν γνωρίσουν (διότι προφανῶς θὰ ἐφάνη εἰς αὐτοὺς περίεργον πῶς ἕνας κοινοβιάτης δύναται μέσα εἰς τὸ Κοινόβιον νὰ υποβάλλεται εἰς αὐστηρὰν ἄσκησιν).

Οἱ σκητιῶται λοιπὸν αὐτοὶ εἰσῆλθον εἰς τὸ μέρος ποὺ εἰργάζετο ὁ κοινοβιάτης. Μόλις τοὺς εἶδεν ὁ κοινοβιάτης διέκοψε, πρὸς στιγμὴν, τὴν ἐργασίαν του, ἔβαλεν εἰς αὐτοὺς μετάνοιαν, τοὺς ἐχαιρέτισε καὶ τοὺς ἡσπάσθη· ἐν συνεχείᾳ, χωρὶς ἄλλας συζητήσεις, ἐπέστρεψεν εἰς τὸν τόπον τῆς ἐργασίας του καὶ ἐπανέλαβε πάλιν τὸ ἐρχόχειρόν του.

65. Ὅταν εἶδον οἱ ἀδελφοὶ αὐτό, ποὺ ἔκαμε, τοῦ εἶπον:

—Ποῖος, Πάτερ Ἰωάννη, ἔβαλεν ἐπάνω σου τὸ μοναχικὸν σχῆμα καὶ σὲ ἐχειροτόνησε Μοναχόν; Θὰ ἔπρεπε νὰ σὲ διδάξῃ ὁ Γέροντάς σου, ὅτι, ὅταν σὲ ἐπισκέπτεται ἕνας ἀδελφός, πρέπει νὰ τὸν ὑποδεχθῇς μὲ φιλοφροσύνην, νὰ πάρῃς τὸ ἐπανεφθόρι του καὶ νὰ τοῦ εἰπῇς· «Κάμε προσευχήν, Πάτερ μου, δι' ἐμὲ τὸν ἁμαρτωλόν, ἢ «Κάθισε, Πάτερ μου».

—Ὁ ἁμαρτωλὸς Ἰωάννης—ἀπῆντησεν ἐκεῖνος—δὲν δαπανᾷ τὸν καιρὸν του εἰς αὐτὰς τὰς ἀνθρωπαρέσκους φιλοφρονήσεις.

πλεκόμενα καὶ ραπτόμενα ἀπήρτιζον ἕνα ζεμπίλι ἢ καλάθι κ.λ.π.

1) Ἡ συμπεριφορὰ αὐτὴ τοῦ Ἀββᾶ Θεοδώρου, ἐνδεικτικὴ τοῦ ἡσυχαστικοῦ πνεύματος, δὲν ὀφείλετο εἰς ἔλλειψιν ἀγάπης, ἐφ' ὅσον μάλιστα, χάριν τῆς ἀγάπης ἐδέχθη τὸν μαθητευόμενον κατὰ τὴν προηγουμένην ἡμέραν καὶ τοῦ παρήθεσε καὶ φαγητόν. Ἀλλ' ὁ Ὁσιος, ἐπιθυμῶν νὰ διατηρήσῃ τὴν διάνοιάν του καθαρὰν καὶ ἐλευθέραν ἀπὸ πᾶσαν φροντίδα, ἀπέφυγε πάντα περισπασμόν.

2) Πραγματικὸν καὶ κρυστάλλινον ἀπόσταγμα πείρας· ὑφίσταται κανεὶς αὐτοπεριορισμόν, ἐφ' ὅσον ἔχει παρηγορίαν, εἴτε ἐκ τοῦ ἐφημέρου κόσμου, εἴτε ἐκ Θεοῦ. Ἐκεῖνος ὅμως, ὁ ὁποῖος δὲν ἔχει τίποτε μέσα του, εἶναι ἀκατάστατος καὶ πονεὶν δὲν ἀναπαύεται.

66. Ἐνας ἀδελφὸς ὑπέβαλε τὴν ἐξῆς ἐρώτησιν εἰς ὀνομαστὸν καὶ πολυπειρον Γέροντα :

—Γέροντά μου, εἰπέ μου σὲ παρακαλῶ, ποίους λογισμοὺς πρέπει νὰ ἔχω εἰς τὴν καρδίαν μου ;

Ὁ Γέρων τοῦ ἀπήντησεν :

—Ὅλα ὅσα σκέπτεται ὁ ἄνθρωπος, ἐφ' ὅσον ὑπάρχουν κάτω ἀπὸ τὸν οὐρανὸν (καὶ ἐπομένως ἀναφέρονται εἰς ἐφήμερα καὶ γήϊνα πράγματα), συνιστοῦν τὴν ματαιότητα. Ἐκεῖνος, ποὺ ἐπιμένει εἰς τὴν ἐνθύμησιν τοῦ Ἰησοῦ, μόνον αὐτὸς εὐρίσκεται εἰς τὴν ἀλήθειαν.

67. Εἰς τὸν ἴδιον Γέροντα, ποὺ ἔδωσε τὴν προηγουμένην ἀπάντησιν, ὑπέβαλον καὶ μίαν ἄλλην ἐρώτησιν :

—Ποῖος πρέπει νὰ εἶναι ὁ Μοναχός ;

Εἰς τὴν ἐρώτησιν αὐτὴν ἀπήντησεν ὡς ἐξῆς :

—Κατὰ τὴν γνώμην μου, ὁ Μοναχὸς πρέπει νὰ εἶναι τελείως μόνος, δηλαδὴ ἀπηλλαγμένος ἀπὸ κάθε ὑλικὴν φροντίδα καὶ γήϊνον περισπασμόν, καὶ πρὸς μόνον τὸν Θεὸν νὰ ἀπευθύνεται· μὲ ἄλλους λόγους ὁ τέλειος Μοναχὸς θὰ πρέπει νὰ σκέπτεται πάντοτε καὶ ἀποκλειστικῶς μόνον τὸν Θεόν.

Ὅπως ἀκριβῶς ἓνα σταφύλι ποὺ σύρεται ἀπὸ τὴν κίνησιν τοῦ κλήματος ἐπάνω εἰς τὴν γῆν, ἀχρηστεύεται τελείως, τοιοῦτοτρόπως καὶ ὁ λογισμὸς τοῦ ἡσυχαστοῦ παύει πλέον νὰ ἀνατρέχῃ πρὸς τὸν Θεόν, ἐφ' ὅσον ἐνασχολεῖται μὲ τὰ γήϊνα.

Γ'. Ἀντιόχου τοῦ Παντέκτου.

Η ΉΣΥΧΙΑ τῷ Μοναχῷ μεγάλη συμβάλλεται· οὐ μόνον γὰρ ἀργίαν τῶν κακῶν παρέχει, ἀλλὰ καὶ τὴν προσευχὴν καθαίρει, καὶ τῷ νοῦ πένθος καὶ κατάνυξιν ἐμποιεῖ, ἔχουσα δηλονότι μεθ' ἑαυτῆς τὰς τέσσαρας ταύτας ἀρετάς, τὴν μακροθυμίαν καὶ τὴν πραότητα, τὴν ἀγρυπνίαν καὶ τὴν ἐγκράτειαν· ὑπὸ τούτων γὰρ βοηθουμένη, καὶ τὴν προσευχὴν φυλάττουσα ἀδιάλειπτον, συντόμως προξενεῖ τῷ Μοναχῷ τὴν ἀπάθειαν.

2. Καλὴ οὖν ἡ εὐκαιρὸς σιωπῆς, μήτηρ γὰρ ἐστὶν ἐννοιῶν σοφωτάτων, ἐπειδὴ τὸ ἀγαθὸν πνεῦμα φεύγει τὴν πολυλογίαν, ὡς ταραχῆς πάσης καὶ φαντασίας ἐκτὸς ὄν, ἀπογεννᾷ δὲ τὰς ἀρετάς ἢ ἡσυχία, διὰ τῆς πρὸς Θεὸν διηγεκοῦς καὶ ἀπερισπάστου ἐντεύξεως.

3. Φιλήσυχος Μοναχὸς ἀγαπᾶται ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, ἐπειδὴ καὶ αὐτὸς ἀγαπῶν τὸν Θεόν, αὐτῷ μόνῳ θέλει προσομιλεῖν διὰ τῆς καθαρᾶς προσευχῆς, καὶ ἐπὶ γῆς διάγων, τὰ οὐράνια αἰεὶ φαντάζεται, καὶ μεριμνᾷ ὅλος ὁ νοῦς αὐτοῦ πῶς ἀρέσῃ τῷ Θεῷ, καὶ γένηται ναὸς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

4. Ὁ τοιοῦτος τοῖς Ἀγγέλοις τῷ βίῳ συναμιλλᾶται, πάντοτε τὰς ἐρήμους διώκων, ἵνα ἐν πολλῇ ἡσυχίᾳ καὶ ἀμεριμνίᾳ προσομιλῶν τῷ Θεῷ, τὸν ἑαυτοῦ νοῦν ἔσοπτρον ἀκηλίδωτον ἀπεργάσῃται, κατὰ τὸν μέγαν Ἥλιον καὶ τὸν Πρόδρομον καὶ Βαπτιστὴν τοῦ Κυρίου.

5. Μακάριος ὁ τοιοῦτος ἐπὶ γῆς καὶ ἐν οὐρανῷ, ὅς πάντα ἡγήσατο σκύβαλα, ἵνα Χριστὸν κερδήσῃ, καὶ εὐρεθῇ ἐν τῷ πραέφ καὶ ἡσυχίῳ βαδίζων πνεύματι.

Ἑρμηνεία

† **Η** ΗΣΥΧΙΑ βοηθεῖ πάρα πολὺ τὸν Μοναχόν· διότι ὄχι μόνον τὸν ἐμποδίζει ἀπὸ τοῦ νὰ πράξῃ κακόν τι, ἀλλὰ καὶ τὴν προσευχὴν του ἐλευθερώνει ἀπὸ πᾶσαν γηϊνὴν σκέψιν, καθαίρουσα αὐτήν, καὶ εἰς τὸν νοῦν προξενεῖ τὸ κατὰ Θεὸν πένθος καὶ τὴν κατάνυξιν. Τὰ ἐπιτυγχάνει δὲ ὅλα αὐτὰ ἡ ἡσυχία, διότι συνοδεύεται ἀπὸ τὰς τέσσαρας αὐτὰς ἀρετὰς, τὴν μακροθυμίαν, τὴν πραότητα, τὴν ἀγρυπνίαν καὶ τὴν ἐγκράτειαν. Ἀπὸ αὐτὰς λοιπὸν τὰς ἀρετὰς βοηθουμένη ἡ ἡσυχία καὶ διατηροῦσα τὴν προσευχὴν συνεχῇ καὶ ἀσταμάτητον, συντόμως ἐξασφαλίζει εἰς τὸν Μοναχὸν τὴν ποθητὴν ἀπάθειαν.

2. Καλὴ λοιπὸν καὶ ὠφέλιμος εἶναι διὰ τὸν ἡσυχάζοντα ἡ ἄσκησις τῆς σιωπῆς εἰς ὅλας τὰς περιστάσεις (¹). Ἡ χάριν τῆς ἡσυχίας σιωπῇ αὐτὴ εἶναι μητέρα σοφωτάτων ἐννοιῶν, ἐπειδὴ τὸ ἀγαθὸν πνεῦμα, ποὺ ἀποτίκτει τὰς ἐννοίας αὐτάς, ἐνοχλεῖται καὶ ἀποδιώκεται ἀπὸ τὴν πολυλογίαν· αὐτὸ τὸ ἀγαθὸν πνεῦμα, ποὺ καταφαιδρύνει τὴν ψυχὴν καὶ καταυγάζει τὴν διάνοιαν, δὲν δύναται νὰ ἐνεργήσῃ καὶ νὰ ἐκδηλωθῇ ἐκεῖ ποὺ ὑπάρχει θόρυβος καὶ ταραχὴ, καταλαμβάνει δὲ τὴν ψυχὴν ἡ φαντασία (μὲ γῆϊνα καὶ ἐγκόσμια ἀντικείμενα). Ἡ ἡσυχία, ὡς εὐγενὴς καὶ ὠραία μήτηρ, γεννᾷ τελείως καὶ ἀσφαλῶς τὰς ἀρετὰς, διὰ τῆς συνεχοῦς καὶ ἀδιαταράκτου ἐπικοινωνίας τῆς ψυχῆς πρὸς τὸν Θεόν.

3. Μοναχός, ποὺ ἀγαπᾷ καὶ ἐπιδιώκει τὴν ἡσυχίαν, ἀγαπᾶται ἀπὸ τὸν Θεόν, ἐπειδὴ καὶ αὐτός, ἀπὸ ἰσχυρὰν ἀγάπην πρὸς τὸν Θεόν, μόνον μὲ Αὐτὸν ἐπικοινωνεῖ διὰ τῆς καθαρᾶς προσευχῆς· καίτοι δὲ ζῇ καὶ πορεύεται ἐπάνω εἰς τὴν γῆν, ἐν τούτοις ὁ εὐσεβὴς λογισμὸς του ἀνατρέχει συνεχῶς εἰς τὰ οὐράνια καὶ ὁ νοῦς του φροντίζει ἐξ ὀλοκλήρου πῶς νὰ ἀρέσῃ μόνον εἰς τὸν Θεόν καὶ νὰ καταστῇ ναὸς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

4. Ὁ τοιοῦτος Μοναχὸς συναγωνίζεται κατὰ τὸν τρόπον ζωῆς, μὲ τοὺς Ἀγγέλους, ἐπιδιώκων πάντοτε τοὺς ἐρήμους καὶ ἡσυχαστικοὺς τόπους (ἀλλὰ καὶ τὴν ἐξ ἀνθρώπων ἀπομόνωσιν), διὰ νὰ κατορθώσῃ, μὲ τὴν πολλὴν καὶ ἀδιατάρακτον ἡσυχίαν καὶ τὴν ἀπελευθέρωσίν του ἀπὸ κάθε μέριμναν, νὰ ἀνυψωθῇ εἰς τὸ ἐπίπεδον τῆς συνομιλίας μὲ τὸν Θεόν καὶ τοιοῦτοτρόπως νὰ κάμῃ τὸν νοῦν του καθαρὸν πνευματικὸν καθρέπτην, χωρὶς καμμίαν κηλίδα, συμφώνως πρὸς τὸ παρὰδειγμα τοῦ ἐνδόξου Προφήτου Ἡλιοῦ (²) καὶ τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου καὶ Βαπτιστοῦ τοῦ Κυρίου.

1) «Εὐκαιρὸς σιωπῇ» δύναται νὰ νοηθῇ καὶ κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὸ «ἄκαιρος ὁμιλία», ἀλλὰ καὶ γενικώτερον ὡς συνεχὴς προσπάθεια πρὸς περισυλλογὴν τῶν ψυχικῶν δυνάμεων, αὐτοσυγκέντρωσιν· τούτου συνέπεια θὰ εἶναι ἡ συστηματικὴ ἀποφυγὴ πάσης συνομιλίας, καταστρεφούσης τὴν περισυλλογὴν καὶ αὐτοσυγκέντρωσιν.

2) Ἄς ἐνθυμηθῶμεν, ὅτι ἡ ὑμνολογία τῆς Ἐκκλησίας χαρακτηρίζει τὸν Ἡλίαν «ἔνσαρκον Ἀγγελον».

5. Καλότυχος καὶ εὐτυχισμένος ὁ Μοναχός, ποὺ σκέπτεται καὶ ἐνεργεῖ οὕτω· καὶ ἐδῶ εἰς τὴν γῆν καὶ εἰς τὸν οὐρανὸν μακαρίζεται, διότι ὅλα τὰ ἐπίγεια τὰ ἐθεώρησεν ἄχρηστα σκύβαλα, διὰ νὰ κερδήσῃ μονάχα τὸν Χριστόν (1), καὶ διὰ νὰ κατορθώσῃ νὰ βαδίζῃ εἰς τὸν προσωρινὸν αὐτὸν βίον κατευθυνόμενος ἀπὸ τὸ πνεῦμα τῆς πραότητος καὶ τῆς ἡσυχίας.

Δ'. Τοῦ Ἀββᾶ Ἡσαΐου.

Ε ΠΕΝ ὁ Ἀββᾶς Ἡσαΐας· ὁ θέλων ἐλθεῖν ἐπὶ τὴν ἀνάπαυσιν τοῦ κελλίου, καὶ μὴ πλεονεκτεθῆναι ὑπὸ τῆς ἐχθρας, ἀφιστᾷ ἑαυτὸν ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων ἐν παντὶ πράγματι, τοῦ μὴ ψέξαι τινὰ ἢ δικαιῶσαι, ἢ ἐπαινεῖσαι ἢ μακαρίσαι, ἢ ἐξιπεῖν τὴν δικαιοσύνην τοῦ πλησίον, ἢ ἐν τινὶ λυπῆσαι αὐτόν, ἢ προσέχειν ἐλαττώματι αὐτοῦ καὶ μὴ εἶσαι κέντημα ἐννοίας τῆς ἐχθρας ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ, καὶ ἀπολύειν τὴν γνώσιν αὐτοῦ τῷ ἀγνοοῦντι, καὶ τὸ θέλημα αὐτοῦ τῷ ἄφρονι, καὶ τότε ἐπιγνώσεται ἑαυτόν, καὶ κατανοήσῃ τὸ βλάπτον αὐτόν, καὶ οὕτως ἀναπαυθήσεται.

2. Εἶπε πάλιν, ὅτι χρὴ τὸν ἡσυχάζοντα ἐρευνᾶν ἑαυτὸν πᾶσαν ὥραν, εἰ παρῆλθε τοὺς κατέχοντας αὐτόν ἐν τῷ ἄερι, καὶ εἰ ἡλευθερώθη ἀπ' αὐτῶν ἔτι παρῶν· ὅσον γὰρ ὑπόκειται τῇ δουλείᾳ αὐτῶν, οὕτω ἡλευθερώθη· λοιπὸν κόπος ἐστὶν ἕως οὗ τὸ ἔλεος γένηται.

3. Εἶπε πάλιν· ὁ ὢν ἐν τῇ ἡσυχίᾳ, ὀφείλει ἔχειν τὸν φόβον τῆς ἀπαντήσεως τοῦ Θεοῦ, προλαμβάνοντα αὐτοῦ τὴν πνοήν· ὅσον γὰρ ἡ ἁμαρτία πείθει αὐτοῦ τὴν καρδίαν, οὕτω γέγονεν ἐν αὐτῷ φόβος καὶ ἀκμὴν μακρὰν ἐστὶ τοῦ ἐλέους.

4. Εἶπε πάλιν· ὁ Ἡσυχαστῆς χρεῖαν ἔχει τῶν τριῶν τούτων, φόβου ἀδιαλείπτου, καὶ τοῦ αἰτεῖν ἀεί, καὶ τοῦ μὴ ἀπολύσαι ποτὲ τὴν καρδίαν αὐτοῦ· ὀφείλει δὲ καὶ φυλάξαι ἑαυτὸν τοῦ μὴ ἀκοῦσαι πάντα λόγον μὴ ὠφελοῦντα αὐτόν, ἐπεὶ ἀπόλλει τὸν κόπον αὐτοῦ.

5. Διηγεῖτο δὲ καὶ περὶ τοῦ Ἀββᾶ Σεραπίωνος λέγων, ὅτι ἠρωτήθη ποτὲ ὁ Ἀββᾶς Σεραπίων παρὰ Γέροντος εἰπόντος, ὅτι ποίησον ἀγάπην, εἰπέ μοι πῶς βλέπεις σεαυτόν; Καὶ ἀπεκρίθη, ὅτι ἔοικά τινι ὄντι ἐν πύργῳ καὶ προσέχοντι ἑξω, καὶ νεύοντι τοῖς παρερχομένοις μὴ ἐγγίσει αὐτῷ.

6. Καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ Γέρον, ὁ ἐρωτήσας αὐτόν· καὶ γὰρ βλέπω ἐμαντῷ ὅτι ἐποίησα περιτείσισμα, καὶ ἐστήριξα αὐτὸ μοχλοῖς σιδηροῖς, ἵνα, εἴαν τις κρούσῃ, μὴ λάθῃ τίς ἐστιν, ἢ πόθεν ἦλθεν, ἢ τί θέλει, ἢ ποῖος ἐστί, καὶ οὐκ ἀνοίγω αὐτῷ ἕως οὗ ἀπέλθῃ.

Ἐρμηνεία

Ο ΑΒΒΑΣ Ἡσαΐας εἶπε τὰ ἐξῆς: Ὁ θέλων νὰ εὖρῃ πνευματικὴν ἀνάπαυσιν εἰς τὸ κελλίον του καὶ νὰ μὴ κυριευθῇ ὑπὸ ἐχθρότητος πρὸς οὐδένα, θὰ πρέπει νὰ ἀπομακρυνθῇ τελείως διὰ κάθε περίπτωσιν ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους· οὕτω θὰ πρέπει νὰ ἀποφεύγῃ νὰ κα-

1) «Δι' ὃν τὰ πάντα ἐξημιώθη, καὶ ἡγοῦμαι σκύβαλα εἶναι, ἵνα Χριστὸν κερδήσῃ» (Φιλιπ. γ 8).

τηγορήσῃ ἢ νὰ δικαιώσῃ συνάνθρωπόν του, νὰ ἐπαινέσῃ ἢ νὰ μακαρίσῃ, ἢ νὰ διαφημίσῃ τὰς ἀρετὰς τοῦ πλησίον, ἢ νὰ τὸν λυπήσῃ εἰς κανὲν μικρὸν ζήτημα ἢ νὰ προσέξῃ τὰ ἐλαττώματά του. Δὲν θὰ πρέπει νὰ ἀφήσῃ νὰ κεντήσῃ τὴν καρδίαν του οὐδεμία ἔννοια ἢ ὑπόνοια ἔχθρας, οὔτε νὰ κάμῃ ἐπίδειξιν τῶν γνώσεών του εἰς αὐτὸν ποὺ ἀγνοεῖ, ἢ νὰ ἐπιβάλῃ τὸ θέλημά του εἰς τὸν ἀπερίσκεπτον. Τότε θὰ δυνηθῇ νὰ γνωρίσῃ καλὰ τὸν ἑαυτὸν του καὶ θὰ ἀντιληφθῇ ἀσφαλῶς τι τὸν βλάπτει καὶ οὕτω θὰ ἀπολαύσῃ τὴν ἐπιδιωκομένην ἀνάπαυσιν.

2. Ἄλλοτε πάλιν εἶπεν ὁ ἴδιος Ἀββᾶς Ἡσαΐας: Αὐτὸς ποὺ ἀσκεῖται εἰς τὴν ἡσυχίαν, πρέπει ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν νὰ ἐρευνᾷ, ἐὰν διέφυγεν ἀπ' αὐτοὺς ποὺ κινοῦνται εἰς τὸν ἄερα (τοὺς δαίμονας) καὶ ἐὰν ἡλευθερώθῃ ἀπὸ τὴν πονηράν των ἐπίδρασιν, εὐρισκόμενος ἀκόμῃ εἰς τὴν παροῦσαν ζωὴν· διότι ἐὰν ὑπόκειται εἰς τὴν δουλείαν των, δὲν κατάρθωσεν ἀκόμῃ νὰ ἐλευθερωθῇ⁽¹⁾. Εἶναι λοιπὸν φανερόν, ὅτι χρειάζεται κόπος ἕως ὅτου ἔλθῃ ἐπ' αὐτὸν τὸ ἔλεος τοῦ Κυρίου.

3. Εἶπε πάλιν εἰς ἄλλην περίστασιν ὁ Ἀββᾶς Ἡσαΐας· ὁ Ἡσυχαστὴς ὀφείλει νὰ κατέχεται ἀπὸ τὸν φόβον, ὅτι θὰ συναντήσῃ τὸν Θεόν· τόσον μάλιστα συνεχῆς καὶ ἐπίμονος πρέπει νὰ εἶναι ὁ σωτήριος αὐτοῦ φόβος, ὥστε νὰ προλαβαίνει, εἰς συχνότητα, καὶ αὐτὴν ἀκόμῃ τὴν ἀναπνοὴν του. Ὅσον ἀκόμῃ ἢ ἁμαρτία ἔχει τὴν δύναμιν νὰ πείθῃ, μὲ τὰ φιλήδονα θέλγητρά της, τὴν καρδίαν τοῦ Ἡσυχαστοῦ, δὲν ἐθεμελιώθῃ ἀκόμῃ εἰς αὐτὸν ὁ φόβος τοῦ Θεοῦ, καὶ εἶναι ἀκόμῃ μακρὰν ἀπὸ τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ.

4. Ὁ Ἀββᾶς Ἡσαΐας εἶπε πάλιν καὶ αὐτὴν τὴν ὠφέλιμον νοουθεσίαν: Ὁ Ἡσυχαστὴς ἔχει ἀνάγκην ἀπὸ τρία πράγματα: ἀπὸ τὸν ἀδιάλειπτον φόβον τοῦ Θεοῦ, ἀπὸ τὸ νὰ ζητῇ διαρκῶς καὶ ἐπιμόνως (τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ) καὶ ἀπὸ τὸ νὰ προσέχῃ νὰ μὴ ἀφήσῃ ποτὲ ἐλευθέραν τὴν καρδίαν του (νὰ δοκιμάσῃ ἐφήμερα καὶ ἐγκόσμια συναισθημάτων). Ἐπὶ πλέον ὁ Ἡσυχαστὴς πρέπει νὰ ἐπαγρυπνῇ, ὥστε νὰ μὴ ἀκούσῃ λόγον, ποὺ δὲν τὸν ὠφελεῖ, ἐπειδὴ ὑπάρχει κίνδυνος νὰ χάσῃ τελείως τὸν κόπον του⁽²⁾.

5. Σχετικῶς μάλιστα ὁ Ἀββᾶς Ἡσαΐας διηγεῖτο καὶ τὸ ἐξῆς πε-

1) Ἡ ἄποψις αὕτη τοῦ Ἀββᾶ Ἡσαΐου, ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν προηγουμένην, ἔχει τὸ ἐξῆς νόημα: καὶ ὅταν ὁ ἄνθρωπος (ἡσυχαστὴς) ἀπαλλαγῇ ἀπὸ τὰς προσωπικὰς ἀφορμὰς τῆς ἐμπαθείας, ποὺ προέρχονται συνήθως ἀπὸ φιλάδελφον ἐνδιαφέρον, ἐξακολουθεῖ νὰ εὐρίσκεται εἰς κίνδυνον ἐξ αἰτίας πλέον τῆς ἐπηρείας τῶν δαιμόνων, ποὺ ἀόρατοι κινοῦνται εἰς τὸν ἄερα.

2) Ἡ ψυχωφελὴς αὕτη σύστασις δὲν ἀφορᾷ μόνον τοὺς Ἡσυχαστάς, ἀλλὰ καὶ πάντας τοὺς ἀνθρώπους. Αἱ ἐπιβλαβεῖς καὶ καταστρεπτικαὶ συζητήσεις προ-

ρι τοῦ Ἀββᾶ Σεραπίωνος. Γέρων τις ἠρώτησε κάποτε τὸν Ἀββᾶν Σεραπίωνα, λέγων:

—Κάμε ἀγάπην καὶ εἶπέ μου, πῶς βλέπεις τὸν ἑαυτὸν σου;

Ὁ Ἀββᾶς Σεραπίων ἀπήντησε:

—Θεωρῶ τὸν ἑαυτὸν μου ὅμοιον μὲ κάποιον, ποὺ εἶναι κλεισμένος μέσα εἰς ἓνα πύργον καὶ βλέπει μετὰ προσοχῆς ἔξω, καὶ ὁ ὁποῖος διὰ νευμάτων εἰδοποιεῖ τοὺς διερχομένους νὰ μὴ τολμήσουν νὰ τὸν πλησιάσουν.

6. Τότε καὶ ἐκεῖνος, ποὺ ἠρώτησε τὸν Ἀββᾶν Σεραπίωνα, εἶπε:

—Καὶ ἐγὼ βλέπω τὸν ἑαυτὸν μου, ὅτι εὐρίσκομαι μέσα εἰς ἓνα ἀσφαλὲς περιτείχισμα, τὸ ὁποῖον κατεσκεύασα, καὶ ἐστήριξα ἐπάνω εἰς τὸ περιτείχισμα. αὐτὸ σιδηροῦς μοχλοῦς, ὥστε ἐὰν κτυπήσῃ κανεὶς νὰ μὴ κάμω λάθος, ἀλλὰ νὰ ἐξακριβώσω ποῖος εἶναι, ἢ ποῖα εἶναι ἡ μορφὴ τοῦ καὶ αἱ διαθέσεις τοῦ, καὶ δὲν τοῦ ἀνοίγω, μέχρις ὅτου προσπεράσῃ (¹).

Ε'. Τοῦ Ἀγίου Διαδόχου.

Ο ΕΝΔΗΜΩΝ ἀεὶ τῇ ἑαυτοῦ καρδίᾳ, ἐκδημεῖ πάντως τῶν ὠραίων τοῦ βίου· πνεύματι γὰρ περιπατῶν, τὰς τῆς σαρκὸς ἐπιθυμίας εἰδέναι οὐ δύναται· ἐπειδὴ λοιπὸν ἐν τῷ φρουρίῳ τῶν ἀρετῶν τοὺς περιπάτους ὁ τοιοῦτος ποιεῖται, αὐτὰς τὰς ἀρετάς, ὥσπερ πυλωροὺς ἔχει τοῦ τῆς ἀγνείας πολίσματος. Διὸ δὴ καὶ ἀπρακτοὶ λοιπὸν αἱ τῶν δαιμόνων τότε ἐπ' αὐτῷ γίνονται μηχαναί, καὶ ἄχρι τῶν θυρίδων τῆς φύσεως τὰ τοῦ πανδήμου ἔρωτος καταφθάνωσι βέλη.

2. Ὅταν μηκέτι τῶν τῆς γῆς ὠραίων ἀρξῇται ἡμῶν ἐπιθυμεῖν ἡ ψυχὴ, τότε ἀκηδιαστὴς τις τὰ πολλὰ νοῦς αὐτῇ ὑπείσέρχεται, μήτε τῇ διακονίᾳ τοῦ λόγου συγχωρῶν αὐτὴν ἡδέως ὑπηρετεῖν, μήτε μὴν τρανὴν ἐπιθυμίαν τῶν μελλόντων αὐτῇ καταλιμπάνων ἀγαθῶν, ἀλλὰ καὶ τὴν πρόσκαιρον ταύτην ζωὴν ὑπερβαλλόντως ἐξαχρειῶν, ὥς οὐκ ἔχουσιν ἔργον ἀρετῆς ἄξιον. Καὶ αὐτὴν δὲ τὴν γινώσκιν ἐξουθενῶν, ἢ καὶ ὥς ἄλλοις πολλοῖς παρασχεθεῖσαν, ἢ μηδὲν τι τέλειον ἐπαγγελλομένην ἡμῖν.

3. Τοῦτο δὲ τὸ χλιαρὸν καὶ νωθροποιὸν ἐκφευξόμεθα πάθος, εἴγε εἰς στενοὺς ἄγαν ὅρους ἐπιστήσομεν ἡμῶν τὴν διάνοιαν, πρὸς μόνην τὴν μνήμην τοῦ Θεοῦ ἀφορῶντες· οὕτω γὰρ ἂν μόνον εἰς τὴν ἑαυτοῦ ὁ νοῦς ἐπαναδραμὼν θέρμην τῆς ἀδιαφορήσεως ἐκείνης τῆς λοιμώδους ἀναχωρήσαι δυνήσεται· ἀπαιτεῖ ἡμᾶς πάντως ὁ νοῦς, ὅταν αὐτοῦ πάσας τὰς διεξόδους τῇ μνήμῃ ἀποφράξωμεν τοῦ Θεοῦ, ἔργον ὀφείλον αὐτοῦ πληροφορεῖν τὴν ἐντρέχειαν.

4. Δεῖ οὖν αὐτῷ διδόναι τό, Κύριε Ἰησοῦ, μόνον, εἰς ὁλόκληρον πραγματείαν τοῦ σκοποῦ· οὐδεὶς γὰρ λέγει, φησί, Κύριον Ἰησοῦν, εἰμὴ ἐν Πνεύματι Ἀγίῳ, ἀλλ' οὕτω στενῶς τὸ ῥητὸν διαπαντὸς ἐν τοῖς ἑαυτοῦ ταμείοις ὁ νοῦς θεωρεῖται, ἵνα μὴ εἰς φαντασίας ἐκτρέποιτό τινας· ὅσοι γὰρ τοῦτο τὸ Ἅγιον καὶ ἔνδοξον

διαθέτουν εἰς τὸ κακὸν τὴν ἀνθρωπίνην ψυχὴν, δι' αὐτὸ καὶ ὁ Ἀπόστολος Παῦλος λέγει· «Μὴ πλανᾶσθε· φθείρουσιν ἡθὴ χρηστὰ ὁμιλίας κακαί» (Α' Κορ. ιε' 33).

1) Μὲ τοὺς ἐπιτυχεῖς αὐτοὺς χαρακτηρισμοὺς οἱ Ἀσκηταὶ οὗτοι ἐπιθυμοῦν νὰ τονίσουν τὴν ἀνάγκην τοῦ αὐτοπεριορισμοῦ, τῆς ἐπαγρυπνήσεως ἐπὶ τῶν λογισμῶν καὶ τῆς ἐπιτυχοῦς ἀποκρούσεως τῶν κακῶν τοιούτων.

ὄνομα ἐν τῷ βάθει αὐτῶν μελετῶσιν ἀπαύστως τῆς καρδίας, οὗτοι καὶ τὸ φῶς αὐτῶν τοῦ νοὸς δύνανται ὁρᾶν ποτε· στενῇ γὰρ μερίμνῃ ὑπὸ τῆς διανοίας κρατούμενον, πάντα τὸν ἐπιπολάζοντα ῥύπον τῇ ψυχῇ ἐν αἰσθήσει ἱκανῇ καταφλέγει, καὶ γὰρ ὁ Θεὸς ἡμῶν, φησί, πῦρ καναναλίσκον.

5. Ὅθεν εἰς ἀγάπην λοιπὸν πολλὴν τὴν ψυχὴν τῆς ἑαυτοῦ δόξης προσκαλεῖται ὁ Κύριος· ἐγγχρονίζον γὰρ τὸ ἔνδοξον ἐκείνο καὶ πολυπόθητον ὄνομα τῇ θέρμῃ τῆς καρδίας διὰ τῆς μνήμης τοῦ νοῦ ἔξιν ἡμῖν πάντως ἐμποιεῖ, τοῦ ἀγαπᾶν τὴν Αὐτοῦ ἀγαθότητα, μηδενὸς λοιπὸν ὄντος τοῦ ἐμποδίζοντος· οὗτος γὰρ ἐστὶν ὁ Μαργαρίτης ὁ πολύτιμος, ὅντινα πωλήσας τις, τὴν περιουσίαν αὐτοῦ πᾶσαν κτήσασθαι δύναται, καὶ ἔχειν ἀνεκκλήτητον ἐπὶ τῇ εὐρέσει αὐτοῦ χαράν.

6. Ὅταν ὑπὸ ὀργῆς ἡ ψυχὴ ταράττεται, ἢ ὑπὸ κραιπάλης θολοῦται, ἢ ὑπὸ χαλεπῆς δυσθυμίας ὀχλῆται, οὐ δύναται ὁ νοῦς ἐγκρατὴς γενέσθαι τῆς τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ μνήμης, καὶ ὅπως ἂν τις αὐτὸν βιάζοιτο· ἐσκοτωμένος γὰρ ὅλως ὢν ὑπὸ τῆς δεινότητος τῶν παθῶν, ἀλλότριος γίνεται πάντως τῆς οἰκείας αἰσθήσεως, διόπερ οὐκ ἔχει ποῦ ἢ ἐπιθυμία τὴν ἑαυτῆς ἐκτυπῶσαι σφραγίδα, ἵνα φέρῃ ἄλλῃστον ὁ νοῦς τὸ εἶδος τῆς μελέτης, σκληρᾶς τῆς μνήμης τῆς διανοίας ἐκ τῆς τῶν παθῶν γινομένης ὁμότητος.

7. Εἰ δὲ τούτων ἐκτὸς ἦ, καὶ βραχὺ ὑπὸ τῆς λήθης ὑποκλαπῇ τὸ ποθοῦμενον, εὐθέως πάλιν ὁ νοῦς τῇ οἰκείᾳ ἐντρεχείᾳ χρησάμενος, θερμῶς ἐπιλαμβάνεται τοῦ πολυποθήτου ἐκείνου καὶ σωτηρίου θηράματος· ἔχει γὰρ αὐτὴν τὴν χάριν τότε καὶ συμελετῶσαν αὐτῇ τῇ ψυχῇ καὶ συγκρατοῦσαν τό, Κύριε Ἰησοῦ, καθὼς ἂν μήτηρ διδάσκη, καὶ πάλιν συμελετᾷ τῷ ἑαυτῆς βρέφει, τό, πάτερ, ὄνομα, ἄχρῃς οὐ εἰς ἔξιν αὐτὸ ἀγάγοι, τοῦ, ἀντ' ἄλλης οἰασθηποτοῦν βρεφοπρεποῦς ὁμιλίας, τρανῶς τὸν πατέρα καὶ ὑπνοὶ καλεῖν.

8. Διὰ τοῦτο ὁ Ἀπόστολος λέγει, ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ Πνεῦμα συναντιλαμβάνεται τῇ ἀσθενείᾳ ἡμῶν, τὸ γὰρ τί προσενεώμεθα, καθὸ δεῖ, οὐκ οἶδαμεν, ἀλλ' αὐτὸ τὸ Πνεῦμα ἐντυγχάνει ὑπὲρ ἡμῶν στεναγμοῖς ἀλαλήτοις. Ἐπειδὴ ἡμεῖς νηπιάζομεν πρὸς τὸ τῆς ἀρετῆς τέλειον, τῆς Αὐτοῦ πάντως χρῆζομεν βοηθείας, ἵνα ὑπὸ τῆς Αὐτοῦ ἀνεκκαλήτου γλυκύτητος τῶν λογισμῶν ἡμῶν πάντων συνεχομένων τε καὶ καθηδυνομένων, ἐξ ὅλης διαθέσεως πρὸς τὴν τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς ἡμῶν μνήμην τε καὶ ἀγάπην ἐλθεῖν δυνηθῶμεν.

9. Διόπερ ἐν αὐτῷ, ὡς αὐτὸς πάλιν ὁ Ἀπόστολος λέγει· κράζομεν, Ἀββᾶ, ὁ Πατήρ, ὅτε Θεὸν Πατέρα καλεῖν ἀκαταπαύστως ὑπ' Αὐτοῦ ῥυθμιζόμεθα.

Ἑρμηνεία

+ **Ε**ΚΕΙΝΟΣ ὁ ὁποῖος ἐξετάζει διαρκῶς τὰς διαθέσεις καὶ τὰ συναισθήματα τῆς καρδίας του, ὅπως δὴ ποτε ἀπομακρύνεται ἀπὸ τὰς ὡραιότητας τοῦ ἐπὶ τῆς γῆς βίου. Διότι περιπατῶν με ὁδηγὸν τὸ πνεῦμα, δὲν εἶναι δυνατόν νὰ γνωρίσῃ τὰς σαρκικὰς ἐπιθυμίας, ἐπειδὴ ὁ τοιοῦτος τοὺς περιπάτους του τοὺς κάνει μέσα εἰς τὸ φρουρίον τῶν ἀρετῶν, ὅπου τὰς ἀρετὰς ἔχει τοποθετήσει ὡς φρουροὺς τοῦ φρουρίου τῆς ἀγνείας. Δι' αὐτὸν ἀκριβῶς τὸν λόγον αἱ δολοπλοκίαι τῶν δαιμόνων ἐναντίον του γίνονται ἀνίκανοι νὰ τὸν βλάψουν, ἔστω καὶ ἂν μέχρι τῶν αἰσθήσεών του φθάνουν τὰ βέλη τοῦ σαρκικοῦ ἔρωτος.

2. Ὅταν ὁμως ἡ ψυχὴ φθάσῃ εἰς τὸ σημεῖον νὰ μὴ ἐπιθυμῇ πλέον τίποτε ἀπὸ ὅσα ὡραῖα ἔχει ὁ ἐπὶ τῆς γῆς βίος, τότε ἀρχίζει νὰ ὑφίσταται ἰσχυροτέραν καὶ τὴν ἐπίθεσιν τοῦ πονηροῦ πνεύματος, τότε ὁ

νοῦς μας καὶ τὸ σῶμα μας ὁλόκληρον καταλαμβάνεται ἀπὸ μίαν κατάστασιν ἀκηδίας, δηλαδή ὀκνηρίας καὶ ἀδιαφορίας περὶ τὴν ἐκτέλεσιν οἰουδήποτε ἔργου (¹). Ἡ κατάστασις αὕτη τῆς ἀκηδίας οὔτε τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ κηρύγματος καὶ τῆς μεταδόσεως τοῦ θείου λόγου ἐπιτρέπει εἰς τὴν ψυχὴν μας νὰ ἐκτελῇ μὲ εὐχαρίστησιν, οὔτε πάλιν ἀφήνει αὐτὴν νὰ κυριευθῇ ἀπὸ τὴν σφοδρὰν ἐπιθυμίαν τῶν μελλόντων ἀγαθῶν. Ἀλλὰ καὶ τὴν διαγωγὴν ἡμῶν εἰς τὴν πρόσκαιρον αὐτὴν ζωὴν ἐξουθενώνει ὑπερβολικά, ἐπειδὴ δὲν ἔχομεν τίποτε ἄξιον ἀρετῆς νὰ ἐπιδείξωμεν. Ἀκόμη καὶ τὴν γνῶσιν ἡμῶν ἐξευτελίζει, εἴτε διότι τοιαύτη καὶ εἰς ἄλλους πολλοὺς ἐδόθη, εἴτε διότι δὲν εἴμεθα ἡμεῖς ἱκανοὶ νὰ ἀποκτήσωμεν κάτι τὸ τέλειον.

3. Αὐτὸ τὸ πάθος τῆς ἀκηδίας, τὸ ὁποῖον μᾶς καθιστᾷ πνευματικῶς χλιαροὺς καὶ νωθροὺς, θὰ τὸ ἀποφύγωμεν, ἐὰν ἐπιβάλωμεν εἰς τὴν διάνοιάν μας πολὺ αὐστηροὺς ὅρους, ἀποβλέποντες μόνον πρὸς τὴν μνήμην τοῦ Θεοῦ. Διότι μόνον κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον εἶναι δυνατὸν ὁ νοῦς νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν προηγουμένην θερμότητά του καὶ νὰ ἀπαλλαγῇ ἀπὸ τὴν καταστρεπτικὴν αὐτὴν (λοιμικὴν) ἀδιαφορίαν. Πάντως ὁ νοῦς ἀπαιτεῖ ἀπὸ ἡμᾶς, ὅταν ἐμποδίσωμεν ὅλους τοὺς περισπασμούς του διὰ τῆς διαρκοῦς μνήμης τοῦ Θεοῦ, νὰ ἐκτελοῦμεν ἔργα, τὰ ὁποῖα νὰ ἀποδεικνύουν τὴν διαρκῆ ἀναστροφὴν του εἰς τὴν μνήμην τοῦ Θεοῦ.

4. Πρέπει λοιπὸν νὰ δώσωμεν εἰς αὐτὸν τό· «Κύριε Ἰησοῦ» (τὴν ἀδιάλειπτον, δηλαδή, εὐχὴν)· καὶ αὐτὸ μόνον, ὅταν εἶναι πλήρες, εἶναι ἀρκετὸν διὰ νὰ πραγματοποιηθῇ ἐξ ὁλοκλήρου ὁ σκοπὸς μας. Διότι, καθὼς λέγει ἡ Ἀγία Γραφή· «οὐδεὶς δύναται εἰπεῖν Κύριον Ἰησοῦν, εἰ μὴ ἐν Πνεύματι Ἀγίῳ» (Α' Κορ. ιβ' 3). Ἀλλὰ τόσον συνεχῶς πρέπει ὁ νοῦς νὰ ἔχῃ ἐνώπιόν του τὸ ρητὸν αὐτό (²), ὥστε νὰ μὴ τοῦ μένῃ καιρὸς ἢ εὐκαιρία νὰ περισπᾶται εἰς ἄλλας φαντασίας. Ὅσοι δηλαδή μελετοῦν ἀκαταπαύστως εἰς τὸ βάθος τῆς καρδίας των τὸ Ἅγιον καὶ ἑνδοξον ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ, οὗτοι καὶ τὸ φῶς τοῦ νοῦ των

1) Ἀκηδιαστὴς νοῦς, ὡς ἀναφέρεται ἐν τῷ κειμένῳ, εἶναι ὁ μὴ κηδόμενός τινος, ἥτοι ὁ μὴ φροντίζων διὰ τίποτε, ὁ ὀκνηρὸς, ἀμελὴς καὶ ἀδιάφορος. Τὸ πάθος τοῦτο ὀνομάζεται παρὰ τῶν Πατέρων ἀκηδία καὶ συμπεριλαμβάνεται μεταξὺ τῶν θανασίμων ἁμαρτημάτων. Οἱ ἀσκητικοὶ Πατέρες χαρακτηρίζουν τὴν ἀκηδίαν ὡς τὸ βλαβερώτερον καὶ βαρύτερον πάθος, καθόσον ἐπιδρᾷ ἐπὶ πασῶν τῶν δυνάμεων τῆς ψυχῆς καὶ προκαλεῖ τὸν ὕπνον, ὁ δὲ ὕπνος τὸν θάνατον (Ἀμμώνιος εἰς Ματθαῖον ΚΔ' ἐν Migne 85, 1385 καὶ Θεοδώρητος εἰς Ψαλμὸν ρη', 28 ἐν Migne 80, 1829). Κατὰ τῆς ἀκηδίας γράφουν καὶ οἱ Εὐάγγελος, Νεῖλος, Ἰωάννης τῆς Κλίμακος (βλέπε ἡμετέραν ἔκδοσιν τῆς «Κλίμακος» λόγος ιγ' σελ. 155. Σημειοῦμεν δὲ ἐνταῦθα, ὅτι ἐν τῷ πρωτοτύπῳ ὁ λόγος οὗτος ἐπιγράφεται περὶ Ἀκηδίας, ἐν δὲ ταῖς μεταφράσεσιν περὶ ὀκνηρίας) Ἀντίοχος, Κασσιανός, Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός, Θεόδωρος ὁ Στουδίτης καὶ πλεῖστοι ἄλλοι. (Βλ. καὶ ΙΓ' Ὑπόθεσιν τοῦ Γ' βιβλίου τοῦ «Εὐεργετινοῦ», ἡμετέρα ἔκδοσις, τόμ. Γ' σελ. 149—177).

2) Τὴν ἀδιάλειπτον δηλαδή, ἐπὶ κλησιν τοῦ ὀνόματος τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ.

ἡμποροῦν κάποτε νὰ ἴδουν, ἐπειδὴ τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου, κρατούμενον μὲ συνεχῇ φροντίδα μέσα εἰς τὴν διάνοιάν μας, κατακαίει πᾶσαν τυχὸν ὑπάρχουσαν ρυπαρότητα τῆς ψυχῆς. Διότι ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὡς λέγει ἡ Ἀγία Γραφή, εἶναι πῦρ τὸ ὁποῖον κατακαίει⁽¹⁾.

5. Ὅθεν εἰς τὸ ἐξῆς ὁ Κύριος προσκαλεῖ τὴν ψυχὴν εἰς μεγάλην ἀγάπην τῆς δόξης Του. Ὅταν δηλαδὴ τὸ ἔνδοξον ἐκεῖνο καὶ πολυπόθητον ὄνομα εὐρίσκεται διαρκῶς εἰς τὴν σκέψιν μας μὲ τὴν θερμότητα τῆς καρδίας καὶ τὴν μνήμην τοῦ νοῦ μᾶς κάμνει νὰ ἀποκτήσωμεν τὴν συνήθειαν νὰ ἀγαπῶμεν τὴν ἀγαθότητα τοῦ Θεοῦ, χωρὶς τίποτε πλεόν νὰ μᾶς ἐμποδίζῃ. Καὶ αὐτὸς εἶναι ὁ πολύτιμος Μαργαρίτης⁽²⁾, τὸν ὁποῖον, ὅταν εὕρῃ τις, συμφέρει εἰς αὐτὸν νὰ πωλήσῃ ὅλον τὸν πλοῦτον του διὰ νὰ τὸν ἀποκτήσῃ καὶ θὰ ἔχῃ ἀνέκφραστον χαρὰν καὶ ἀγαλλίασιν διὰ τὴν εὐρεσίαν του.

6. Ὅταν ἡ ψυχὴ ταράσσεται ἀπὸ ὀργήν, ἢ θολώνεται ἀπὸ κραυγὴν, ἢ ἐνοχλῆται ἀπὸ μεγάλην στενοχωρίαν, δὲν δύναται ὁ νοῦς νὰ μένῃ προσκεκολλημένος εἰς τὴν μνήμην τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ, ἔστω καὶ ἂν προσπαθῇ νὰ τὸν ἐκβιάσῃ κανεὶς. Διότι ὁ νοῦς θολώνεται τελείως ἀπὸ τὴν βιαιότητα τῶν παθῶν καὶ τότε χάνει τὴν αἴσθησιν τοῦ ἑαυτοῦ του· διὰ τοῦτο δὲ ἡ ἐπιθυμία δὲν ἔχει ποῦ νὰ ἐκτυπώσῃ τὴν σφραγίδα, ὥστε νὰ συγκρατῇ ὁ νοῦς ἀνεξάλειπτον τὴν μορφήν τῆς μελέτης, ἐπειδὴ ἀπὸ τὴν βιαιότητα τῶν παθῶν ἡ μνήμη γίνεται σκληρά⁽³⁾.

7. Ὅταν ὁμως ἡ ψυχὴ εἶναι ἀπηλλαγμένη ἀπὸ αὐτὰ τὰ πάθη, ἔστω καὶ ἂν δι' ὀλίγον χρόνον ἡ λήθη ὑποκλέψῃ τὸ ποθοῦμενον (δηλαδὴ τὴν γλυκαίνουσαν τὸν νοῦν ἐπανάληψιν τοῦ θείου ὀνόματος τοῦ Ἰησοῦ), ἀμέσως πάλιν ὁ νοῦς, ἐξησκημένος διὰ τῆς συνεχοῦς καὶ ἐπιπόνου ἀσκήσεως, ἀπασχολεῖται μὲ ἐκεῖνο τὸ πολυπόθητον καὶ σωτήριον κυνήγι· τότε μάλιστα ὁ νοῦς ἀπολαμβάνει καὶ τὴν χάριν, ὅτε ἡ ψυχὴ μελετᾷ μαζὶ του καὶ συγκρατεῖ τό· «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ». Νοῦς δὲ καὶ ψυχὴ, εἰς τὴν ὥραίαν, πλὴν ἐναγώνιον προσπάθειαν τῆς συγκρατήσεως τοῦ θείου ὀνόματος, μᾶς ὑπενθυμίζουν στοργικὴν μητέρα, ὅταν διδάσκῃ τὸ βρέφος τῆς νὰ λέγῃ τὸ ὄνομα «πα-τέ-ρα»· μέχρις ὅτου συνηθίσῃ τὸ παιδί νὰ λέγῃ μόνον του δυνατὰ τὴν λέξιν αὐτήν, καὶ εἰς τὸν ὕπνον του ἀκόμη, ἀντὶ πάσης ἄλλης ὁμιλίας, ποὺ συνηθίζουν τὰ

1) «Καὶ γὰρ ὁ Θεὸς ἡμῶν πῦρ καταναλίσκον» (Ἑβρ. ιβ' 29).

2) «Πάλιν ὁμοία ἐστὶν ἡ Βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ ἐμπόρῳ ζητοῦντι καλοὺς μαργαρίτας· ὃς εὕρων ἓνα πολύτιμον μαργαρίτην ἀπελθὼν πέπρακε πάντα ὅσα εἶχε καὶ ἠγόρασεν αὐτόν» (Ματθ. ιγ' 45—46).

3) Αἴσθησις, ἐπιθυμία, μνήμη. Τρεῖς ἱκανότητες τοῦ νοός, ποὺ ἔχουν μίαν συνάρτησιν καὶ ἀλληλουχίαν. Διὰ τῆς αἰσθήσεως ὁ νοῦς ἐνορᾷ, διὰ τῆς ἐπιθυμίας ἐπιθυμεῖ τὸ ἐνορώμενον καὶ κλίνει πρὸς αὐτό, διὰ δὲ τῆς μνήμης τὸ συγκρατεῖ καὶ τὸ αἰχμαλωτίζει ὡς πολύτιμον τούτου φίλτρον καὶ ἀντικείμενον θείου τῆς ψυχῆς ἔρωτος. Μετριάσμος ἢ προσωρινὴ ἀχρήστευσις τῆς ἐσωτερικῆς αἰσθήσεως, λόγῳ τῶν παθῶν, παραλύει καὶ τὴν λειτουργίαν τῶν ἐπομένων ἱκανοτήτων.

μικρὰ παιδάκια, καὶ ἡ ἰδία ἡ μητέρα ἐπαναλαμβάνει μὲ τὸ βρέφος τῆς τὴν λέξιν «πα-τέ-ρα» (¹).

8. Τὸ νόημα τὸ ὁποῖον ἐνυπάρχει εἰς τὸ παράδειγμα αὐτό, ἐκφράζει παραστατικώτατα καὶ ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, ὅταν λέγῃ ὅτι καὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ἔρχεται εἰς βοήθειαν τῆς ἀσθενείας ἡμῶν, διότι τὸ πῶς θὰ προσευχηθῶμεν, ὅπως πρέπει, ἡμεῖς δὲν τὸ γνωρίζομεν, ἀλλὰ τὸ ἴδιον τὸ Ἅγιον Πνεῦμα συμπαραστέκει χάριν ἡμῶν (συγκλονίζον τὴν ψυχὴν) μὲ ἀνεκφράστους στεναγμούς(²). Ἐπειδὴ ἡμεῖς εἴμεθα ὡς νήπια, σχετικῶς μὲ τὴν τελειότητα τῆς ἀρετῆς, ἔχομεν ὅπωςδήποτε ἀνάγκην ἀπὸ τὴν βοήθειαν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, διὰ νὰ γεμίσῃ ἡ ψυχὴ μας ἀπὸ τὴν ἀνεκκλήτητον γλυκύτητα, ποὺ χαρίζει τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, καὶ οἱ λογισμοί μας νὰ γλυκανθοῦν καὶ νὰ ἐνισχυθοῦν, εἰς τρόπον ὥστε νὰ δυνηθῶμεν νὰ φθάσωμεν, μὲ ὅλην τὴν ψυχικὴν μας διάθεσιν, εἰς τὴν συνεχῆ καὶ ἀδιάλειπτον μνήμην τοῦ Πατρὸς καὶ Θεοῦ ἡμῶν, προσφέροντες εἰς Αὐτὸν τὴν ἀποκλειστικὴν μας ἀγάπην.

9. Δι' αὐτὸ βεβαίως, ὅπως λέγει πάλιν ὁ ἴδιος Ἀπόστολος Παῦλος, ἐμπνεόμενοι καὶ ἐνισχυόμενοι ἀπὸ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, ἀνακράζομεν Ἀββᾶ ὁ πατήρ (³), ὁπότεν πλέον ὁ ψυχικὸς μας κόσμος ρυθμίζεται ἀπὸ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα εἰς τὸ νὰ ἀποκαλῇ τὸν Θεὸν Πατέρα (⁴).

γ'. Τοῦ Ἁγίου Ἰσαάκ.

ΜΗ ΣΥΓΚΡΙΝῆΣ τοὺς ποιοῦντας σημεῖα καὶ τέρατα καὶ δυνάμεις ἐν κόσμῳ, τοῖς ἡσυχάζουσιν ἐν γνώσει.

2. Ἀγάπησον τὴν ἀργίαν τῆς ἡσυχίας, ὑπὲρ τὸ ἐμπλῆσαι τοὺς πεινῶντας τοῦ κόσμου, καὶ ἐπιστρέφαι πολλὰ ἔθνη εἰς ἐπίγνωσιν Θεοῦ· κρεῖσσον γάρ σοι, σεαυτὸν λύσαι τοῦ συνδέσμου τῆς ἁμαρτίας, ἢ ἐλευθερῶσαι δούλους ἐκ τῆς δουλείας.

3. Βέλτιόν σοι εἰρηνεύειν μετὰ τῆς ψυχῆς σου ἐν ὁμονοίᾳ τῆς ἐν σοὶ τριάδος, λέγω δὴ σώματος καὶ ψυχῆς καὶ πνεύματος, ἢ εἰρηνεύειν τῇ διδαχῇ σου τοὺς διεστῶτας.

4. Κρεῖσσόν σοι εἶναι βραχύγλωσσον γνωστικῶ ὄντι καὶ πεπειραμένῳ, τοῦ βρῦειν ἐν ὀξύτητι νοδὸς ποταμῆδὸν τὴν διδασκαλίαν.

5. Συμφέρει σοι μεριμνᾶν ἀναστῆσαι τὸ τεθνεὸς τῆς ψυχῆς σου ὑπὸ τῶν

1) Εἰς τὸ ἐκφραστικὸν αὐτὸ παράδειγμα ὁ νοῦς χαρακτηρίζεται τέκνον τῆς ψυχῆς (αὐτόνομος) διατηρουμένης οὕτω τῆς ἐνότητος τοῦ ψυχικοῦ βίου καὶ τῆς αἰτιοκρατικῆς ἐξαρτήσεώς του ἐκ τοῦ Θεοῦ.

2) «Ἀλλ' αὐτὸ τὸ Πνεῦμα ὑπερεντυγχάνει ὑπὲρ ἡμῶν στεναγμοῖς ἀλαλήτοις» (Ρωμ. η' 26).

3) «Τὸ Πνεῦμα... εἰς τὰς καρδίας ὑμῶν, κράζον· Ἀββᾶ ὁ Πατήρ» (Γαλ. δ' 6).

4) Ἀξιοπρόσεκτον εἶναι, ὅτι ἡ ἐξύψωσις τῆς ψυχῆς μέχρι τοῦ ἐπιπέδου νὰ δονῇται ἀπὸ τὴν πρὸς τὸν Θεὸν ἀγάπην καὶ νὰ συγκλονίζεται ἀπὸ τὸ βίωμα τῆς πατρότητος τοῦ Θεοῦ, εἶναι συνέπεια τῆς ἐπενέργειας τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Λιὰ τὴν θαυμαστὴν ὁμῶς αὐτὴν ἐπενέργειαν προϋπόθεσις τυγχάνει ἡ ψυχικὴ καθαρότης.

παθῶν, διὰ τῆς ἐν τοῖς θείοις κινήσεως τῶν ἐνθυμήσεων σου, ἢ ἀναστῆσαι τεθνεώτας. (Ἴσως ταῦτα περὶ τοῦ Ὠριγένους λέγει).

6. Πολλοὶ δυνάμεις ἐπετέλεσαν, καὶ νεκροὺς ἀνέστησαν, καὶ ἐμόχθησαν τοῦ ἐπιστρέψαι πεπλανημένους, καὶ ἐποίησαν θαυμάσια μεγάλα, καὶ διὰ τῶν χειρῶν αὐτῶν πολλοὶ ὠδηγήθησαν πρὸς ἐπίγνωσιν Θεοῦ· καὶ μετὰ ταῦτα αὐτοί, οἱ ἄλλους ζωοποιήσαντες, πεπιώκασιν εἰς μιαρὰ πάθη, καὶ ἑαυτοὺς ἐθανάτωσαν, καὶ σκάνδαλον τοῖς πολλοῖς ἐγένοντο, ἐν τῇ φανερωθείσῃ ὑπ' αὐτῶν πράξει.

7. Διότι ἐν ἀδῶστίᾳ ἦσαν ψυχῆς, καὶ οὐκ ἐφρόντισαν περὶ τῆς ἑαυτῶν ὑγείας, ἀλλὰ ἐκδέδωκαν ἑαυτοὺς εἰς τὴν θάλασσαν τοῦ κόσμου τοῦ ἄλλων ψυχὰς ἰάσασθαι, ἔτι ὄντες αὐτοὶ ἀρῶστοι, καὶ ἀπώλεσαν ἑαυτοὺς ἐκ τῆς ἐλπίδος τοῦ Θεοῦ, καθ' ὃν τρόπον ἔφην· ἡ γὰρ ἀσθενεία τῶν αἰσθήσεων οὐκ ἡδύνατο συναντῆσαι τῇ φλογὶ τῶν ἐχόντων συνήθειαν· ἔξαγριοῦν τὸ δυσχερὲς τῶν παθῶν, οὐ· τε μὴν ἀντισχεῖν.

8. Ἔτι γὰρ ἐδέοντο παραφυλακῆς, λέγω δὴ τοῦ μὴ ἰδεῖν γυναῖκας, καὶ τοῦ μὴ ἀναπαύεσθαι, καὶ μὴ κτᾶσθαι ἀργύριον καὶ πράγματα, καὶ ἄρχειν ἐτέρων καὶ τιμῆς ἀπολαύειν, καὶ δόξης.

9. Ἐλεγξον τοὺς ἀκολάστους εὐγενεῖα τῆς ἀναστροφῆς σου, καὶ τοὺς κατὰ τὰς αἰσθήσεις ἀναισχύντους, τῇ ἐποχῇ τῶν ὁμμάτων σου.

10. Καθάρισόν σου τὸ κελλίον ἀπὸ τῆς τρυφῆς καὶ τῶν περισσευμάτων, διότι τοῦτό σε ἄγει πρὸς ἐγκράτειαν ἄκοντα, καὶ μὴ βουλόμενον· ἐπεὶ ὅταν ἐν εὐθυμίᾳ τῶν χειρῶν ἔσμεν, οὐ δυνάμεθα ἑαυτοὺς κατέγειν.

11. Οἱ τὸν ἐξωτερικὸν πόλεμον νικήσαντες, ἐθιζόμενοι ἀπὸ ἐνδοτίτου φόβου, καὶ οὐδὲν ἀναγκαστικῶς κατεπείγει αὐτοὺς, καὶ οὐσιαίνονται ἐν τῷ πολέμῳ τῶν παθῶν.

12. Ὅταν τις κλείσῃ τῆς πόλεως τὰς θύρας, τοὔτέστι τὰς αἰσθήσεις, τότε ἔσωθεν ὦν πολεμεῖ καὶ τοὺς ἔξωθεν τῆς πόλεως, καὶ τοὺς ἐνεδρεύοντας οὐ πτοεῖται.

13. Μακάριος ὁ πάσας τὰς σωματικὰς πράξεις μεταστρέψας εἰς τὸν κόπον τῆς προσευχῆς, καὶ πιστεύσας ὅτι ὅσον μετὰ τοῦ Θεοῦ ἐργάζεται, καὶ ἔχει τὴν μέριμναν εἰς Αὐτὸν νυκτὸς καὶ ἡμέρας, οὐ μὴ λείψῃ αὐτῷ τι τῶν πρὸς τὴν ἀναγκαίαν χρεῖαν, καθότι δι' Αὐτὸν τοῦ ἔργου ἀπέχεται.

14. Ἐὰν δέ τις μὴ ὑπομένῃ ἐν τῇ ἡσυχίᾳ ἄνευ τοῦ ἐργοχείρου ἐργαζέσθω, χρώμενος μὲν οἷν αὐτῷ ὥς βοηθῷ, μὴ πλεονεκτῶν δὲ διὰ τὸ κέρδος· τοῖς μὲν γὰρ τελείοις τὸ ἔργον ταραχῶδες πέφυκε, τοῖς δὲ ἀσθενέσιν, ἡγουν ἀτελέσιν ἔτι, βοήθημά ἐστι τῆς ἀσθενείας.

15. Οὐδὲν ἕτερον μεῖζον τοῦ εἶναι τινὰ ἑαυτὸν ἔμπροσθεν τοῦ Σταυροῦ τοῦ Χριστοῦ νυκτὸς καὶ ἡμέρας καὶ δέεσθαι αὐτοῦ διαπαντός.

16. Πολλάκις γὰρ εὐρίσκεται ἄνθρωπος κεκνῶς ἐπὶ γόνυ ἐν προσευχῇ, καὶ τὰς χεῖρας ἔχων τεταμένας εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἀτενίζων τῷ προσώπῳ αὐτοῦ εἰς τὸν Σταυρὸν τοῦ Χριστοῦ, καὶ συνάγων πάσας τὰς ἐνθυμήσεις αὐτοῦ πρὸς τὸν Θεόν, καὶ ἐν ὧσφ δέεται τοῦ Θεοῦ μετὰ δακρύων καὶ ἐξομολογήσεως, καὶ κατανύξεως, ἐξαίφνης ἐγγίνεται ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ ἡδονὴ ἀρρήτου καὶ ἀνέκφραστος, καὶ ἐκ τῆς γλυκύτητος διαλύονται τὰ μέλη αὐτοῦ, καὶ συγκαλύπτονται αὐτοῦ οἱ ὀφθαλμοί, καὶ νεύει τὸ πρόσωπον αὐτοῦ εἰς τὴν γῆν, καὶ αἱ ἐνθυμήσεις αὐτοῦ ἀλλοιοῦνται, ὥστε μὴ δύνασθαι αὐτὸν κινήσαί τι μέρος αὐτοῦ, ἢ ποιῆσαι μετάνοιαν, ἀπὸ τῆς χαρᾶς καὶ ἡδονῆς τῆς συγκατασχούσης αὐτοῦ τὴν ψυχὴν.

17. Φρόντισον οὖν τῶν λεγομένων σοι νυκτὸς καὶ ἡμέρας, καὶ μηδὲν ἕτερον μετ' αὐτῶν ζητήσης· ἐὰν γὰρ μὴ ἀγωνίσῃ, οὐ μὴ εὖρης, καὶ ἐὰν μὴ κρούσῃ οὐκ ἀνοιγήσεται σοι.

18. Ἔως ἂν μὴ ἀποθάνῃ ὁ ἄνθρωπος ὁ ἔξω ἀπὸ πάσης ἐργασίας καὶ μερίμνης τοῦ κόσμου, καὶ ὁ ἔσω ἄνθρωπος ἀπὸ τῶν πονηρῶν διανοιῶν, καὶ ἔξα-

σθενήσῃ ἡ φυσικὴ τοῦ σώματος κίνησις, τοῦ μὴ κινεῖν ἐν τῇ καρδίᾳ τὴν ἡδονὴν τῆς ἁμαρτίας, ἡ γλυκύτης τοῦ Ἁγίου Πνεύματος οὐ κινηθήσεται ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ, καὶ τῆς πνευματικῆς μέθης οὐ πειραθήσεται, καὶ τῆς παραπληξίας ἐκείνης ἣν ὑπὸ τῶν ἀγνοούντων ἐνεκαλοῦντο πρὶν οἱ Ἀπόστολοι.

19. Εἰ δέ τις μὴ δύναται τὴν τελείαν ταύτην ἐργασίαν τῆς ἡσυχίας ἐξασκῆσαι, τῆς ἔξωθεν δικαιοσύνης ἐπιμελείσθω, ἵνα μὴ γένηται ἄμοιρος τῶν δύο ὁδῶν τῆς ζωῆς· ἄνευ γὰρ Χάριτος τοῦ Θεοῦ, οὐ δύναται ἄνθρωπος ἔσω εἶναι τῆς θύρας.

Ἑ ρ ὠ τ ῆ σ ι ς

20 Τί ἐστι, κατὰ συντομίαν, ἡ δύναμις τῆς ἡσυχίας;

Ἀ π ό κ ρ ι σ ι ς

21. Ἡ ἡσυχία τὰς αἰσθήσεις τὰς ἔξω νεκροῖ, καὶ τὰς ἔσω κινήσεις τῆς ψυχῆς ἐγείρει καὶ ἀκμαιότερας ποιεῖ καὶ τὰς νοερὰς κινήσεις νεκροῖ.

Ἑ ρ ὠ τ ῆ σ ι ς

22. Ποίαν μελέτην καὶ ἀδολεσχίαν δεῖ ἔχειν τὸν Ἠσυχαστὴν ἐν τῷ ἡσυχαστηρίῳ αὐτοῦ, ἵνα μὴ σχολάζῃ ὁ νοῦς αὐτοῦ ἐν λογισμοῖς ματαίοις;

Ἀ π ό κ ρ ι σ ι ς

23 Ἡ μελέτη τοῦ Μοναχοῦ ἐν τῷ κελλίῳ αὐτοῦ οὐδὲν ἄλλο ἐστίν, εἰμὴ ὁ κλαυθμὸς, ἐξ οὗ οὐδὲ εὐκαιρεῖ πρὸς ἄλλον λογισμὸν ἀτενίσαι· αὐτὸ γὰρ τὸ κάθισμα αὐτοῦ, καὶ ἡ μόνωσις, διδάσκει αὐτὸν τὴν ὁμοίωσιν τῆς ἐν τῷ τάφῳ διαγωγῆς, τῆς κεχωρισμένης ἀπὸ τῆς χαρᾶς τῶν ἀνθρώπων, καὶ ὅτι τὸ πένθος ἐστὶν ἡ πρᾶξις αὐτοῦ. Ὁ γὰρ ἔχων τὸν νεκρὸν αὐτοῦ ἔμπροσθεν αὐτοῦ διηνεκῶς κείμενον, ἡγουν τὴν ἰδίαν ψυχὴν τὴν τεθνατωμένην ταῖς ἁμαρτίαις, πῶς οὐ πάντοτε κλαύσεται;

24. Ἐκ τοῦ πένθους οὖν ἔρχεται τις εἰς τὴν καθαρότητα τῆς καρδίας, καὶ ἐὰν ἔλθῃ τις εἰς αὐτήν, κτᾶται τοῦ πνεύματος τὴν παράκλησιν διηνεκῇ, καὶ οὐκ ἔστι καιρὸς ἐν ᾧ οὐκ ἀπολαύει τῆς τρυφῆς ταύτης, δάκρυα χαρᾶς προϊέμενος, καὶ ἐν αὐτοῖς τοῖς δάκρυσιν ἀξιοῦται τῆς θεωρίας τῶν τοῦ Κυρίου Ἀποκαλύψεων, ἐν τῷ ὕψει τῆς προσευχῆς αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἔστιν αὐτῷ εὐχὴ ἐκτὸς δακρύων, καὶ τοῦτο ἐστὶ τὸ εἰρημένον ὑπὸ Κυρίου: «Μακάριοι οἱ πενθοῦντες ὅτι αὐτοὶ παρακληθήσονται».

25. Ὁ ἔρωδιὸς τὸ ὄργεον, ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ χαίρει καὶ ἀγάλλεται, κατὰ τὸν λόγον τῶν σοφῶν, ὅταν ἀφορίσῃ ἑαυτὸν ἐκ τῆς οἰκουμένης, καὶ ἀπελθὼν εἰς ἔρημον τόπον οἰκήσῃ ἐν αὐτῷ· οὕτω καὶ ἡ ψυχὴ τοῦ μονάζοντος, τότε δέχεται τὴν χάριν τὴν οὐράνιον, ὅταν μακρυνθῇ ἐκ τῶν ἀνθρώπων καὶ ἐν ἡσυχίᾳ διάγῃ, προσδοκῶσα ἐκεῖ τὸν καιρὸν τῆς ἐξόδου αὐτῆς.

26. Ἡ κλεῖς ἡ ἀνοίγουσα τῇ καρδίᾳ τὰ θεῖα νοήματα, ἐν τῇ ἀγάπῃ τοῦ πλησίον δίδεται· καὶ καθ' ὅσον λέλυται ἡ καρδιά ἐκ τῶν δεσμῶν τοῦ σώματος, κατὰ τοσοῦτον ἀνοίγεται αὐτῇ ἡ θύρα τῆς γνώσεως· τί ὠραία καὶ ἐπαινετὴ ἐστὶν ἡ πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπη; ἐὰν μὴ ἡ μέριμνα αὐτῆς περισπάσῃ ἡμᾶς ἐκ τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ.

27. Τί ἡδεῖα ἐστὶν ἡ συντυχία τῶν πνευματικῶν ἡμῶν ἀδελφῶν, ἐὰν δυνηθῶμεν φυλάξαι μετὰ ταύτης καὶ τὴν μετὰ τοῦ Θεοῦ; Λοιπὸν καλόν ἐστι φροντίσαι περὶ τούτων, ὅσον ἐπιτρέπει τὸ ἀρμόζον, ἡγουν σφόδρα παρατηρεῖν τὸ μὴ ἐκπεσεῖν, προφάσει τῆς πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπης, τῆς κρυπτῆς ἐργασίας καὶ ἀδιαλείπτου ὁμιλίας τῆς πρὸς τὸν Θεόν· ἀλλὰ μετὰ διακρίσεως καὶ τοῖς ἀδελφοῖς πρὸς βραχὺ ἐν καιρῷ ὁμιλεῖν, τὸ δὲ πλεῖστον, τῇ πρὸς Θεὸν ὁμιλίᾳ διδόναι.

28. Ὁ γὰρ ὑπὲρ τὸ μέτρον τῷ προτέρῳ κεχρημένος, συγχέει τὸ δεύτερον· οὐχ ἱκανοὶ γὰρ ὁ νοῦς πρὸς δύο ἐν ταυτῷ ὁμιλίας, ἤγουν καὶ ἀνθρώποις καὶ Θεῷ ὁμοῦ ὁμιλεῖν· καὶ τῶν μὲν πνευματικῶν ἀδελφῶν ἡ ἀδιάλειπτος ὁμιλία βλάπτει, τῶν δὲ κοσμικῶν καὶ μόνη ἡ ἐξωτέρα θέα τῇ ψυχῇ τοῦ Μοναχοῦ σύγχυσιν ἐμποιεῖ.

29. Καὶ φωναὶ δὲ χωρὶς θεωρίας ταράττουσι τὴν καρδίαν τοῦ ἡσυχάζοντος· ὁ μετεωρισμὸς τῆς διανοίας πληθυνθεὶς, ἀνακαινίζει τὰ πάθη καὶ ἀναγεννᾷ, κἄκεῖνα αὐξηθέντα, τίκτουσι τὰς ἁμαρτίας, δι' ὧν ἀποθνήσκει ὁ ἄνθρωπος ὁ πνευματικός.

30. Ἀδελφοί, χρὴ καὶ διὰ τοῦτο ἡμᾶς εἶναι ἔσωθεν τῆς θύρας τοῦ καλλίου, ἵνα μὴ γινώσκωμεν τὰ πράγματα τῶν ἀνθρώπων τὰ κακά, καὶ τότε θεωροῦμεν πάντας ἁγίους καὶ καλοὺς ἐν τῇ ἀγνοίᾳ τῆς διανοίας ἡμῶν· ἐὰν δὲ γενώμεθα ἐλέγχοντες καὶ κρίνοντες, ἐκδικοῦντες καὶ μεμψίμοιροι, τί λοιπὸν διαφέρει τὸ καίησιμα ἡμῶν τῆς ἐν πόλει διατριβῆς;

Ἑ ρ μ η ν ε ί α

Η Α μὴ συγκρίνης αὐτοὺς ποὺ πραγματοποιοῦν σημεῖα καὶ τέρατα καὶ δυνάμεις εἰς τὸν κόσμον, μὲ αὐτοὺς ποὺ ἡσυχάζουν εἰς τὴν ἔρημον μὲ σαφῇ ἐπίγνωσιν τοῦ ἐπιδιωκομένου σκοποῦ.

② Νὰ ἀγαλήσης τὴν ἀργίαν, ποὺ ὀφείλεται εἰς τὴν ἡσυχίαν, περισσότερον ἀπὸ τὸν χορτασμὸν τῶν πεινασμένων ὁλοκλήρου τοῦ κόσμου, καὶ τὴν ἐπιστροφὴν πολλῶν ἐθνῶν εἰς θεογνωσίαν. Διότι εἶναι προτιμότερον εἰς σὲ νὰ ἀπαλλάξης τὸν ἑαυτὸν σου ἀπὸ τὰ δεσμὰ τῆς ἁμαρτίας, παρὰ νὰ ἐλευθερώσης δούλους ἀπὸ δουλείαν.

③ Εἶναι πολὺ καλλίτερον διὰ σὲ νὰ εὕρισκεσαι εἰς εἰρήνην μὲ τὴν ψυχὴν σου καὶ νὰ ἀπολαμβάνης τὴν ὁμόνοιαν καὶ τὴν ἁρμονίαν τοῦ σώματος, τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ πνεύματος, παρὰ, μὲ τὴν διδασκαλίαν σου, νὰ εἰρηνεύης ὅσους φιλονεικοῦν (1).

④ Εἶναι προτιμότερον εἰς σέ, ἂν καὶ ἔχης γνῶσιν καὶ πείραν (2), νὰ εἶσαι ὀλιγόλογος, παρὰ νὰ ἐκπιγάζης, μὲ τὴν ὀξύτατην δύναμιν τοῦ νοός σου, ὥς ποταμὸν τὴν διδασκαλίαν.

5. Σὲ συμφέρει νὰ φροντίζης νὰ ἀναστήσης, μὲ τὴν κίνησιν τῶν σκέψεων καὶ ἐνθυμήσεών σου πρὸς τὰ θεῖα, τὴν πεθαμένην ἀπὸ τὰ πάθη ψυχὴν σου, παρὰ νὰ ἀναστήσης νεκροῦς (3).

1) Μέγας εἶναι ὁ μισθὸς τῶν εἰρηνοποιῶν, δι' αὐτοὺς εἶπεν ὁ Κύριος· «Μακάριοι οἱ εἰρηνοποιοί, ὅτι αὐτοὶ υἱοὶ Θεοῦ κληθήσονται» (Ματθ. ε' 9)· ὁμῶς καὶ τούτων μακαριώτεροι τυγχάνουσιν οἱ ἐν ἑαυτοῖς πρῶτον εἰρηνεύοντες, διότι, ἐάν τις δὲν ἀποκτήσῃ τὴν εἰρήνην, δὲν δύναται νὰ τὴν μεταδώσῃ καὶ εἰς ἄλλους.

2) Γνῶσις καὶ πείρα=Μυστικὴ γνῶσις δι' ἐνοράσεως καὶ ἐσωτερικῆς ἐμπειρίας, ὀφειλομένη εἰς τὴν θεωρίαν.

3) Τὸ νόημα εἶναι, ὅτι προτιμότερον καὶ ἀπὸ αὐτὴν ἀκόμη τὴν ἀνάστασιν νεκρῶν εἶναι ἡ ἐκ τῶν παθῶν ἀνάστασις· «Πολλοὶ ἐροῦσί μοι ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ· Κύριε, Κύριε, οὐ τῷ σῷ ὀνόματι... δυνάμεις πολλὰς ἐποιήσαμεν; καὶ τότε ὁμολογήσω αὐτοῖς ὅτι οὐδέποτε ἔγνων ὑμᾶς» (Ματθ. ζ' 22—23). Πιθανόν, ὁσαύτως, νὰ ὑπαινίσσεται ὁ Ἀββᾶς Ἰσαὰκ τὴν περὶ τῶν πάντων ἀποκατάστασιν τοῦ Ὁριγένους καὶ νὰ ἐλέγχῃ τούτου τὴν πολυμάθειαν καὶ ὀξύτητα τῆς σκέψεως,

6. Εἰς τὴν ἱστορίαν βλέπομεν, ὅτι πολλοὶ ἐπραγματοποίησαν καταπληκτικὰ θαύματα, ἀνέστησαν νεκροὺς καὶ ἐκοπίασαν νὰ ἐπιστρέψουν εἰς τὴν εὐθείαν ὁδὸν καὶ τὴν ὀρθὴν πίστιν ὅσους εἶχον πλανηθῇ· ἔκαμαν θαύματα μεγάλα καὶ μὲ τὰς προσπαθείας των πολλοὶ ὠδηγήθησαν εἰς τὴν ἐπίγνωσιν τοῦ Θεοῦ· ὕστερον ὁμως, αὐτοὶ ποὺ ἐξωοποίησαν ἄλλους, περιέπεσαν εἰς ἐλεεινὰ πάθη, καὶ ἐθανάτωσαν τοὺς ἑαυτούς των, καὶ ἐσκανδάλισαν πολλοὺς, ὅταν ἔγιναν φανεραὶ αἱ πράξεις των (ἀπὸ τὴν καθημερινὴν συμπεριφορὰν των).

7. Συνέβη δὲ αὐτό, διότι ἡ ψυχὴ των ἦτο ἄρρωστη καὶ δὲν ἐφρόντισαν διὰ τὴν ὑγείαν τῆς ψυχῆς των, ἀλλ' ἐρρίφθησαν εἰς τὴν θάλασσαν τοῦ κόσμου διὰ νὰ θεραπεύσουν ψυχὰς ἄλλων, ἐνῶ ἦσαν ἀκόμη οἱ ἴδιοι ἄρρωστοι καὶ ἐχάθησαν, διότι δὲν εἶχον εἰς τὰς ψυχὰς των ἰσχυρὰν τὴν ἐλπίδα εἰς τὸν Θεόν, κατὰ τὸν τρόπον, ποὺ ἀνέφερα προηγουμένως. Αἱ αἰσθήσεις των ἦσαν ἀκόμη ἀσθενεῖς καὶ εὐπρόσβλητοι καὶ ὥς ἐκ τούτου δὲν εἶχον τὴν δύναμιν νὰ ἀντιμετωπίσουν τὴν φλόγα ὅσων συνηθίζουν νὰ ἐξαγριώνουν τὰ δυσχαλιναγώγητα πάθη, ἀλλ' οὔτε καὶ νὰ ἀντέξουν εἰς τοὺς πειρασμοὺς (ποὺ διεγείρουν τὰ πάθη).

8. Διότι ἔπρεπεν οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ ἀκόμη νὰ προφυλαχθοῦν· δηλαδὴ αὐτοὶ δὲν ἔπρεπεν ἀκόμη νὰ ἴδουν γυναῖκας, καὶ νὰ συνομιλοῦν μὲ αὐτάς, ἔπρεπε νὰ μὴ ἀπολαύσουν τὴν σωματικὴν ἀνάπαυσιν καὶ καλοπέρασιν, νὰ μὴ ἀποκτήσουν χρήματα καὶ διάφορα πράγματα καὶ νὰ μὴ ἀπολαύσουν τὴν ἐξ ἀνθρώπων τιμὴν καὶ δόξαν.

9. Νὰ ἐλέγχῃς τοὺς ἀκολάστους μὲ τὴν εὐγένειαν τῆς συμπεριφορᾶς σου, αὐτοὺς δὲ ποὺ εἶναι ἀδιάντροποι, καὶ προκαλοῦν τὸν ἔρεθισμὸν τῶν αἰσθήσεων, μὲ τὸ συγκράτημα τῶν βλεμμάτων σου.

10. Νὰ καθαρίσῃς τὸ κελλί σου ἀπὸ κάθε εἶδος, ποὺ διευκολύνει τὴν μαλθακότητα, ὅπως καὶ ἀπὸ τὰ περισσεύματα, διότι αὐτὸ θὰ σὲ ὠδηγήσῃ εἰς τὴν ἐγκράτειαν, ἔστω καὶ χωρὶς νὰ θέλῃς, ἐπειδὴ, ὅταν τὰ ἔχωμεν ὅλα καὶ καλοπερνοῦμεν, δὲν δυνάμεθα νὰ ἐξουσιάζωμεν εὐκόλως τοὺς ἑαυτοὺς μας.

11. Αὐτοὶ ποὺ ἐνίκησαν εἰς τὸν ἐξωτερικὸν πόλεμον, ἐπῆραν θάρρος καὶ ἀπηλλάγησαν ἀπὸ ἓνα βαθύτατον ἐσωτερικὸν φόβον καὶ πλέον δὲν τοὺς ἐκφοβίζει τίποτε⁽¹⁾· δι' αὐτὸ καὶ δυναμώνουν εἰς τὸν πόλεμον κατὰ τῶν παθῶν.

12. Ὅταν ὁ ἄνθρωπος κλείσῃ τὰς θύρας τῆς πόλεως, δηλαδὴ τὰς αἰσθήσεις, τότε, εὐρισκόμενος μέσα, ἀντιπολεμεῖ μετ' ἀσφαλείας καὶ τοὺς ἔξω τῆς πόλεως εὐρισκομένους ἐχθροὺς, ἀλλὰ καὶ δὲν φοβεῖται αὐτοὺς ποὺ ἐνεδρεοῦν μέσα⁽²⁾.

δι' ἧς περιέπεσεν εἰς αἵρεσιν καὶ νὰ ἀντιπαραβάλλῃ αὐτὴν πρὸς τὴν ἀξίαν τῆς μυστικῆς γνώσεως καὶ ἐσωτερικῆς ἐμπειρίας.

1) Ἐδῶ ὁ ἅγιος Ἀσκητὴς ἐννοεῖ τὴν ἀπαλλαγὴν ἀπὸ τῶν ἐξωτερικῶν αἰτίων τῶν πειρασμῶν, περὶ ὧν ἀμέσως προηγουμένως ὡμίλησεν.

2) Οἱ ἐξωτερικοὶ ἐχθροὶ εἶναι ὅλοι οἱ πρὸς ἁμαρτίαν παράγοντες, ὅπως τὸ

13. Εἶναι εὐτυχὴς ἐκεῖνος ὁ ἄνθρωπος, ποὺ μετέστρεψε κάθε σωματικὴν ἐνέργειαν εἰς τὴν κοπιώδη προσπάθειαν τῆς συνεχοῦς καὶ ἐντεταμένης προσευχῆς καὶ ἐπίστευσεν, ὅτι ἐφ' ὅσον ἐργάζεται μαζὶ μετὸν Θεὸν καὶ ἔχει ἐπιρρίψει εἰς Αὐτὸν τὴν μέριμναν τοῦ ἡμέραν καὶ νύκτα, δὲν θὰ τοῦ λείψῃ τίποτε ἀπὸ τὰ ἀναγκαῖα διὰ τὴν συντήρησιν τοῦ, ἀφοῦ πρὸς χάριν Του ἐγκατέλειψε κάθε βιοποριστικὴν ἐνασχόλησιν.

14. Ἐὰν πάλιν δὲν δύναται κανεὶς νὰ ἀνθέξῃ εἰς τὴν ὁλοκληρωτικὴν ἡσυχίαν, χωρὶς ἐν τῷ μεταξὺ νὰ καταγίνεται καὶ μὲ ἐργόχειρον, τότε ἅς ἐργάζεται ἅς χρησιμοποιῇ ὅμως τὴν ἐργασίαν ὥς μέσον βοηθητικὸν καὶ ὅχι διὰ νὰ κερδίῃ πολλά χρήματα. Καὶ τοῦτο, διότι δι' ἐκείνους οἱ ὁποῖοι δὲν ἔφθασαν εἰς τὴν τελειότητα, τὸ ἐργόχειρον τοὺς βοηθεῖ εἰς τὴν ἀσθένειαν των (διότι τοὺς ἀποσπᾷ ἀπὸ τοὺς ματαίους καὶ ἐφημέρους λογισμοὺς).

15. Δὲν ὑπάρχει καλλίτερον καὶ ἀνώτερον προᾶγμα ἀπὸ τοῦ νὰ προσπέσῃ ὁ ἄνθρωπος ἐμπρὸς εἰς τὸν Σταυρὸν τοῦ Χριστοῦ καὶ νὰ τὸν παρακαλῇ ἀδιακόπως, ἡμέραν καὶ νύκτα.

16. Τόσον ἀκατανίκητος εἶναι ἡ μυστικὴ δύναμις καὶ ἑλξις τοῦ Σταυροῦ, ὥστε πολλὰς φαρὰς εὐρίσκεται ἄνθρωπος νὰ ἔχῃ γονατίσει διὰ τὴν προσευχὴν καὶ νὰ ἔχῃ ὑψωμένας τὰς χεῖρας τοῦ πρὸς τὸν οὐρανὸν καὶ νὰ ἐνατενίσῃ μὲ τὸ πρόσωπον τοῦ εἰς τὸν Σταυρὸν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ νὰ ἔχῃ συγκεντρώσει ὅλας τοῦ τὰς σκέψεις πρὸς τὸν Θεόν· τότε εἰς τὸν ἄνθρωπον αὐτὸν συμβαίνει, κατὰ τὸ διάστημα τῆς πολυστενάκτου καὶ κατανυκτικῆς δεήσεως, νὰ ὑπερεκχειλίσῃ ἡ καρδιά τοῦ ἀπὸ μίαν ἄρρητον καὶ ἀνέκφραστον ἡδονήν, καὶ ἀπὸ τὴν γλυκύτητα αὐτὴν νὰ παραλύουν τὰ μέλη τοῦ, νὰ σκεπάζονται οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ καὶ νὰ πίπτῃ μὲ τὸ πρόσωπον ἐπὶ γῆς· ἀπὸ δὲ τὴν χαρὰν καὶ ἡδονήν, ποὺ κατέκτησαν τὴν ψυχὴν τοῦ, τόσον πολὺ ἁλλοιοῦνται αἱ σκέψεις τοῦ καὶ τὰ διανοήματά τοῦ, ὥστε νὰ μὴ δύναται νὰ κινήσῃ, ὁ τοιοῦτος ἄνθρωπος, μέλος τοῦ σώματος τοῦ ἢ νὰ κάμῃ μίαν μετάνοιαν⁽¹⁾.

17. Φρόντισε λοιπὸν νὰ ἐλέγχῃς ἡμέραν καὶ νύκτα τὰς σκέψεις σου καὶ τοὺς λόγους σου καὶ τίποτε ἄλλο ἅς μὴ εἶναι τὸ ἀντικείμενον αὐτῶν (παρὰ μόνον ἢ κατὰ τὰ προηγούμενα περιγραφεῖσα τελειότης). Πρόσεξε, διότι ἐὰν δὲν ἀγωνισθῇς, δὲν θὰ εὕρῃς, καὶ ἐὰν ἐπι-

χρήμα, ποὺ γεννᾷ τὴν φιλαργυρίαν· ἐνεδρεύοντες δὲ ἐχθροὶ οἱ ἐφάμαρτοι λογισμοί.

1) Δὲν πρόκειται βεβαίως περὶ ἀσθενοῦς καταστάσεως, φέρ' εἰπεῖν λιποθυμίας, διότι ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς (ἐν προκειμένῳ εἶναι ὁ ἴδιος, ὅστις εἰς γ' πρόσωπον περιγράφει τὴν ἐσωτερικὴν τοῦ ἐμπειρίαν) ἔχει συνείδησιν τῶν ὑψηλῶν καὶ θείων συναισθημάτων, ὑφ' ὧν κατελήφθη ἡ καρδιά τοῦ. Τὴν κατάστασιν αὐτὴν ὑπαινίσσεται καὶ ὁ ὕμνος· «Ἐθελέας πόθῳ με, Χριστέ, καὶ ἡλλοιώσας τῷ θεῷ σου ἔρωτι», ἀλλὰ καὶ ἡ δομολογία τῶν εἰς Ἑμμαοὺς συμπορευομένων μετὰ τοῦ Ἰησοῦ· «οὐχὶ ἡ καρδιά ἡμῶν καιομένη ἦν ἐν ἡμῖν, ὡς ἐλάλει ἡμῖν ἐν τῇ ὁ δῶ καὶ ὡς διήνοιγεν ἡμῖν τὰς γραφάς;» (Λουκ. κδ' 32).

μόνως δὲν κτυπήτη; δὲν θὰ ἀνοίξη εἰς σὲ (ἡ θύρα τῆς τελειότητος) (1).

18. Ἐὰν δὲν ἀποθάνῃ ὁ ἔξω ἄνθρωπος, ὅχι μόνον κατὰ τὴν ἁμαρτίαν, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ κάθε ὕλικήν προσπάθειαν καὶ βιοτικὴν μέριμναν καί, ἀντιστοίχως, ὁ ἔσω ἄνθρωπος ἀπὸ τοὺς πονηροὺς λογισμοὺς καὶ ἔὰν δὲν ἐξασθενήσῃ ἡ φυσικὴ τοῦ σώματος κίνησις (πρὸς μέριμναν καὶ ἁμαρτίαν), ὥστε νὰ μὴ κινῇ ἐντὸς τῆς καρδίας τὴν ἡδονὴν τῆς ἁμαρτίας, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐκδηλωθῇ εἰς τὴν καρδίαν τοῦ ἀνθρώπου ἡ γλυκύτης τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καὶ δὲν θὰ λάβῃ πείραν, ὁ τοιοῦτος ἄνθρωπος, τῆς πνευματικῆς μέθης καὶ ἐκείνης τῆς παραπληξίας, διὰ τὴν ὁποίαν οἱ ἀγνοοῦντες κατηγόρουν τοὺς Ἁγίους Ἀποστόλους (2).

19. Ἐὰν πάλιν κανεῖς δὲν ἔχῃ τὴν δύναμιν νὰ ἐξασκήσῃ αὐτὴν τὴν τελείαν ἐργασίαν τῆς ἡσυχίας, τότε ἅς φροντίζῃ διὰ τὴν πραγματοποίησιν τῆς ἐπιβαλλομένης εἰς πάντας τοὺς Χριστιανοὺς δικαιοσύνης, διὰ νὰ μὴ εὗρεθῇ ἔξω ἀπὸ τοὺς δύο δρόμους, ποὺ ὁδηγοῦν εἰς τὴν αἰώνιον ζωὴν, τῆς ἡσυχίας δηλαδή, ἢ τῆς ἐργασίας τῶν ἀρετῶν.

Ἄς γνωρίζωμεν δέ, ὅτι χωρὶς τὴν Χάριν τοῦ Θεοῦ, δὲν θὰ δυνηθῇ ὁ ἄνθρωπος νὰ εὗρεθῇ μέσα ἀπὸ τὴν θύραν τῆς σωτηρίας (3).

Ἑρώτησις

20. Εἰπέ μου, παρακαλῶ, συντόμως, ποία εἶναι ἡ δύναμις τῆς ἡσυχίας;

Ἀπάντησις

21. Ἡ ἡσυχία νεκρῶνει τὰς ἐξωτερικὰς αἰσθήσεις, ἐνῶ, ἀντιθέτως, ζωογονεῖ τὰς ἐσωτερικὰς κινήσεις τῆς ψυχῆς καὶ καθιστᾷ αὐτὰς ἀκμαϊότερας· ὡσαύτως ἀπονεκρῶνει καὶ τὰς ἀτάκτους περιπλανήσεις τοῦ νοῦ.

Ἑρώτησις

22. Ποία πρέπει νὰ εἶναι ἡ μελέτη καὶ ἡ μυστικὴ ἐνασχόλησις (4) τῆς ψυχῆς τοῦ Ἡσυχαστοῦ εἰς τὸ ἡσυχαστήριόν του, ὥστε ὁ νοῦς του νὰ μὴ περιस्पᾷται περιπλανώμενος εἰς ματαίους λογισμοὺς;

Ἀπάντησις

23. Ἡ μελέτη τοῦ Μοναχοῦ εἰς τὸ κελλίον του δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο παρὰ διαρκὲς πένθος καὶ κλαυθμὸς, τὰ ὁποῖα ἐπὶ τοσοῦτον πρέ-

1) «Κρούετε καὶ ἀνοιγήσεται ὑμῖν» (Ματθ. ζ' 7).

2) «Ἡμεῖς μωροὶ διὰ Χριστὸν» (Α' Κορ. δ' 10).

3) Ἡ Χάρις ὁμῶς τοῦ Θεοῦ ἐπευλογεῖ ἢ τὴν ἡσυχίαν ἢ τὸν ἐνάρετον βίον καὶ δὲν παρέχεται ἀσυνδότως καὶ ἀκρίτως.

4) Μὲ τὰς λέξεις «Μυστικὴ ἐνασχόλησις» ἀποδίδομεν τὴν λέξιν ἀδολεσχία, ὑπὸ τὴν ὁποίαν κυρίως ἐννοεῖται ἐνέργεια ὁμιλητικὴ. Ἀλλὰ μήπως καὶ ὁ μυστικὸς ἐνασχολούμενος δὲν συνομιλεῖ, διὰ στεναγμῶν ἀλαλήτων, μετὰ τοῦ Θεοῦ, τὸν ὁποῖον ΘΕΩΡΕΙ προσεδρεύοντα ἐν τῇ καρδίᾳ του;

πει νὰ κατέχουν τὸν ψυχικόν του κόσμον, ὥστε νὰ μὴ εὐκαιρῇ νὰ δώσῃ προσοχὴν εἰς ἄλλον λογισμόν. Ἄλλωστε αὕτη αὕτη ἡ κατοίκησις του καὶ ἡ ἀπομόνωσις του ἐκ τῶν λοιπῶν ἀνθρώπων, τὸν διδάσκουν πόσον ἡ ζωὴ του ὁμοιάζει μὲ παραμονὴν εἰς τάφον, ἡ ὁποία παραμονή, ὡς ἐκ τῆς φύσεώς της, κρατεῖ τὸν διάγοντα εἰς τάφον μακρὰν ἀπὸ τὴν χαρὰν τῶν ἀνθρώπων· τοῦ δὲ κατοικοῦντος εἰς τάφον ἡ ἀποκλειστικὴ ἐνασχόλησις, ἡ καθημερινὴ πρᾶξις, θὰ εἶναι τὸ πένθος. Διότι αὐτὸς ποὺ ἔχει διαρκῶς ἐξηπλωμένον ἐνώπιον του τὸν νεκρόν του, δηλαδὴ τὴν ἰδίαν του ψυχὴν, ἡ ὁποία ἔχει θανατωθῇ ἀπὸ τὰς ἁμαρτίας, πῶς εἶναι δυνατόν νὰ μὴ κλαίῃ πάντοτε;

24. Ἀπὸ αὐτὸ λοιπὸν τὸ πένθος φθάνει ὁ ἄνθρωπος εἰς τὴν καθαρότητα τῆς καρδίας· ὅταν δὲ ἔλθῃ εἰς αὐτὴν τὴν κατάστασιν, τότε ἀπολαμβάνει τὴν συνεχῇ παρηγορίαν τοῦ πνεύματος. Εἶναι δὲ ἡ παρηγορία αὕτη τόσον συνεχὴς, ὥστε δὲν ἀπομένει οὔτε μία στιγμή, χωρὶς ἡ ψυχὴ νὰ ἀπολαμβάνῃ αὐτὴν τὴν τρυφήν· εἶναι δὲ καὶ τόσον ἡδονικὴ καὶ γλυκεῖα ἡ ἀπόλαυσις αὐτή, ὥστε δάκρυα πλέον χαρᾶς καὶ ἀγαλλιάσεως πλημμυρίζουν τοὺς ὀφθαλμούς. Μὲ αὐτὰ δὲ τὰ δάκρυα ἀξιῶνεται νὰ φθάσῃ εἰς τόσον ὑψηλὰ ἐπίπεδα, ὅταν προσεύχεται, ὥστε κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς προσευχῆς νὰ βλέπῃ, διὰ τῆς ἐσωτερικῆς ὁράσεως τῆς ψυχῆς, νοερὰς παραστάσεις, αἱ ὁποῖαι εἶναι αἱ πρὸς αὐτὸν ἀποκαλύψεις τοῦ Κυρίου. Ὁ χαριτωμένος δὲ αὐτὸς ἄνθρωπος δὲν δύναται πλέον οὔτε μίαν εὐχὴν νὰ εἴπῃ, χωρὶς νὰ κατρακυλοῦν δάκρυα ἀπὸ τοὺς ὀφθαλμούς του. Αὕτη δὲ εἶναι καὶ ἡ σημασία τοῦ Μακαρισμοῦ, ποὺ εἶπεν ὁ Κύριος· «Μακάριοι οἱ πενθοῦντες, ὅτι αὐτοὶ παρακληθήσονται» (Ματθ. ε' 4).

25. Τὸ πτηνὸν ἐρωδιός, τότε μόνον χαίρεται καὶ εὐχαριστεῖται, ὅπως λέγουν οἱ φυσιοδίφαι, ὅταν φύγῃ μακρὰν ἀπὸ κατοικοῦμένας περιοχὰς καὶ ἔλθῃ νὰ κατοικήσῃ μόνον του εἰς ἐρημικὰ μέρη. Τοιοῦτοτρόπως συμβαίνει καὶ μὲ τὴν ψυχὴν τοῦ Μοναχοῦ· τότε δέχεται αὐτὴ τὴν οὐράνιον Χάριν, ὅταν ἀπομακρυνθῇ ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους καὶ περνᾷ τὸν καιρόν της μὲ τὴν κατανυκτικὴν ἡσυχίαν τῆς σιωπῆς ἀναμένουσα ἐκεῖ, χωρὶς ταραχὴν καὶ φόβον, τὴν στιγμὴν τῆς ἐκ τοῦ σώματος ἐξόδου.

26. Τὸ κλειδί, μὲ τὸ ὁποῖον ἀνοίγει ἡ εὐσεβὴς καρδιά, διὰ νὰ δεχθῇ τὰ θεῖα νοήματα, δίδεται διὰ τῆς ἀγάπης πρὸς τὸν πλησίον· καθ' ὅσον δὲ ἡ καρδιά ἀπαλλάσσεται καὶ ἀπελευθερώνεται ἀπὸ τὰ δεσμὰ τοῦ σώματος, ἐπὶ τοσοῦτον ἀνοίγει σιγὰ—σιγὰ εἰς τὴν καρδίαν καὶ ἡ θύρα τῆς (μυστικῆς) γνώσεως. Πόσον, πράγματι, ὠραία καὶ ἀξιέπαινος εἶναι ἡ πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπη, ἐφ' ὅσον ὁμως ἡ ἐξ ἀγάπης μεριμνα καὶ φροντὶς διὰ τὸν πλησίον δὲν μᾶς ἀποσπᾷ ἀπὸ τὴν πρὸς τὸν Θεὸν ἀγάπην!

27. Πόσῃν πνευματικὴν ἡδονὴν προσφέρει εἰς τὴν ψυχὴν ἡ συναναστροφὴ μὲ τοὺς πνευματικούς μας ἀδελφούς, ἐὰν μαζὶ μὲ αὐτὴν

διατηρήσωμεν καὶ τὴν νοερὰν συναναστροφὴν μὲ τὸν Θεόν! Καλὸν λοιπὸν εἶναι νὰ φροντίζωμεν διὰ τοὺς ἀδελφούς, ὅσον ἀρμόζει· πρέπει δηλαδὴ νὰ προσέχωμεν πάρα πολὺ, μὴ τυχὸν ἐκπέσωμεν ἀπὸ τὴν μυστικὴν ἐργασίαν τῆς ψυχῆς καὶ τὴν συνεχῇ νοερὰν συνομιλίαν αὐτῆς μετὰ τοῦ Θεοῦ, μὲ τὴν πρόφασιν τῆς πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπης. Διὰ νὰ μὴ συμβῇ ἡ θανάσιμος αὐτῇ ἔκπτωσις, πρέπει νὰ ἐπικοινωνῶμεν, μετὰ διακρίσεως, πρὸς τοὺς ἀδελφούς καὶ νὰ ὁμιλῶμεν ἐλάχιστα, τὸν δὲ περισσότερον χρόνον νὰ τὸν διαθέτωμεν εἰς τὴν μετὰ τοῦ Θεοῦ συναναστροφὴν καὶ συνομιλίαν.

28. Διότι ἐκεῖνος, ὅστις ὑπερμέτρως συνομιλεῖ μὲ τοὺς ἀδελφούς, ἐξασθενίζει τὴν συνομιλίαν του μὲ τὸν Θεόν, ἐπειδὴ ὁ νοῦς μας δὲν ἀντέχει νὰ συνομιλῇ πρὸς δύο συγχρόνως, δηλαδὴ νὰ ὁμιλῇ, τὴν ἰδίαν στιγμὴν, καὶ μὲ τὸν Θεόν καὶ μὲ τοὺς ἀνθρώπους. Καὶ ἡ μὲν συνεχὴς συναναστροφή μὲ πνευματικούς ἀδελφούς βλάπτει· ἀφαντάστως δὲ ζημιώνει ἡ συναναστροφή μὲ κοσμικούς, τῶν ὁποίων καὶ μόνη ἡ ἐξωτερικὴ θέα ἀναστατώνει τὴν ψυχὴν τοῦ Μοναχοῦ.

29. Καὶ φωναὶ μόναι (¹), ἔστω καὶ χωρὶς θεωρίαν, ταράσσουν καὶ ἐνοχλοῦν τὴν καρδίαν τοῦ ἡσυχάζοντος· ὅταν δὲ ἡ ἄσκοπος ἀποπλάνησις τῆς διανοίας πολλαπλασιασθῇ, τότε δυναμώνουν καὶ πάλιν τὰ πάθη τῆς ψυχῆς καὶ νεκρωθέντα ἀναγεννῶνται· ἐφ' ὅσον δὲ πάλιν αὐξηθοῦν, τότε γέννοῦν τὰς ἁμαρτίας, αἱ ὁποῖαι θανατώνουν τὸν πνευματικὸν ἄνθρωπον.

30. Ἀδελφοί μου, δι' αὐτὸ πρέπει ἡμεῖς νὰ παραμένωμεν ἀσφαλεῖς ἀπὸ μέσα ἀπὸ τὴν θύραν τοῦ κελλίου, διὰ νὰ μὴ γνωρίζωμεν τὰ κακὰ πράγματα τῶν ἀνθρώπων. Τότε θὰ τοὺς θεωρῶμεν ὅλους ἁγίους καὶ καλοὺς, διότι ἡ διάνοιά μας θὰ ἀγνοῇ τὰς κακίας των. Ἐὰν ὁμως γίνωμεν ἐλεγκταὶ καὶ ἐπικριταὶ τῶν ἀνθρώπων, ἐκδικηταὶ δι' ὅσα ἐξ αὐτῶν πάσχομεν καὶ μεμψίμοιροι, τότε λοιπόν, κατὰ τί διαφέρει τὸ ἐρημητήριόν μας, ἀπὸ τὴν πολυθόρυβον ζωὴν εἰς τὴν πόλιν;

1) Δὲν ἐννοεῖ μόνον τοὺς κοσμικοὺς θορύβους, ἀλλὰ καὶ τὰς διδακτικὰς φωνάς, τὰς κραυγαλέας ψαλμωδίας, τὰς εὐσεβεῖς φλυαρίας, αἱ ὁποῖαι ἴσως καθηδύνουν τὰ ὦτα καὶ προκαλοῦν φευγαλέαν συγκίνησιν, χωρὶς ὁμως νὰ ἐπιφέρουν τὴν ἐπιδιωκομένην ἀλλοίωσιν, ἥς ἔσχατος καὶ κύριος σκοπὸς ἡ μυστικὴ θεωρία.

ἙΠΙΘΕΣΙΣ Σ'

Πῶς τις, καὶ πόθεν τῶν λογισμῶν περιγίνεται, καὶ μέχρι τίλος ἐπὶ τούτοις οὐκ εὐθυνόμεθα.

Μὲ ποῖον τρόπον καὶ ἀπὸ ποῦ ἀντιῶν δύνανται νικᾶ κανεῖς τοὺς λογισμοὺς τοῦ καὶ μέχρι ποίου σημείου δὲν εἴμεθα ὑπεύθυνοι διὰ τοὺς λογισμοὺς, οἱ ὅποιοι μᾶς ἔρχονται.

Α'. Ἐν τῷ Γεροντικῷ.

ΡΩΤΗΣΕΝ ὁ Ἀββᾶς Ἡσαΐας τὸν Ἀββᾶν Ποιμένα περὶ τῶν θυπαρῶν λογισμῶν, καὶ ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ Ἀββᾶς Ποιμὴν ὥσπερ κάμπτραν μεστήν ἱματίων, ἐὰν ἀφῇ τις κεκλεισμένην, τῷ χρόνῳ σήπονται τὰ ἐν αὐτῇ, οὕτω καὶ οἱ λογισμοί, ἐὰν μὴ ποιήσωμεν αὐτοὺς σωματικούς, τῷ χρόνῳ ἀφ' ἑαυτῶν ἀφανίζονται.

2. Ὁ αὐτὸς ἔφη καὶ πρὸς τὸν Ἀββᾶν Ἰωσήφ τὸν αὐτὸν λόγον ἐρωτήσαντα ὥσπερ ἐὰν τις ὄφιν καὶ σκορπίον εἰς ἄγγελιον βάλλῃ καὶ φράξῃ, πάντως τῷ χρόνῳ ἀποθνήσκουσιν, οὕτω καὶ οἱ πονηροὶ λογισμοί, ἀπὸ τῶν δαιμόνων βλαστάνοντες, διὰ τῆς ὑπομονῆς ψύγονται καὶ ἐκλείπουνσι.

3. Καὶ ἕτερος ἀδελφὸς πρὸς αὐτὸν ἐλθὼν εἶπε· δύναται ἄνθρωπος κατασχεῖν ὅλους τοὺς λογισμοὺς καὶ μηδένα ἐξ αὐτῶν δοῦναι τῷ ἐχθρῷ; Καὶ ἀπεκρίθη ὁ Γέρων· ἔστι ὁ λαμβάνων δέκα καὶ διδοὺς ἓνα.

4. Καὶ ἄλλος δέ τις ἀδελφὸς ἠρώτησεν αὐτὸν διὰ τὰς τῶν λογισμῶν ἐπιρρείας, καὶ λέγει αὐτῷ ὁ Γέρων· ἔστιν ὁ ἔχων πῦρ ἐκ δεξιῶν, καὶ κρατῆρα ὕδατος ἐξ ἐωνύμων· ὅταν οὖν ἀναφθῇ τὸ πῦρ, λαμβανέτω ἐκ τοῦ κρατῆρος ὕδωρ καὶ σβεσάτω αὐτό· ἔστιν οὖν τὸ πῦρ, ὁ σπόρος τοῦ ἐχθροῦ, τὸ δὲ ὕδωρ, τὸ ῥίψαι ἑαυτὸν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ.

5. Ἀδελφὸς εἶπε τῷ Ἀββᾷ Σισῳῇ, πῶς οὐκ ἀναχωροῦσι τὰ πάθη ἀπ' ἐμοῦ; Ἀπεκρίθη ὁ Γέρων· τὰ σκεύη αὐτῶν ἐνδοθεν σου εἰσὶ· δὸς αὐτοῖς τὸν ἀρῶνα αὐτῶν καὶ ὑπάγουσι.

6. Τὸν αὐτὸν ἠρώτησεν ὁ Ἀββᾶς Ἰωσήφ λέγων· διὰ πόσῳ χρόνῳ ὀφείλει ὁ ἄνθρωπος ἐκκόπτειν τὰ πάθη; Ἐφη αὐτῷ ὁ Γέρων· τοὺς χρόνους θέλεις μαθεῖν; Ἀπεκρίθη ὁ Ἀββᾶς Ἰωσήφ· ναί. Καὶ ὁ Γέρων· οἶαν ὥραν ἔρχεται τὸ πάθος, εὐθέως κόψον αὐτό.

7. Παρέβαλόν ποτε τῷ Ἀββᾷ Ἰωσήφ εἰς τὸ Ἐννατον καὶ εἶπον αὐτῷ· ἄρα βλάπτεται ἡ ψυχὴ ἐκ τοῦ συνδυάσαι τῷ ἐμπαθεῖ λογισμῷ; Καὶ ἀπεκρίθη ὁ Γέρων·

εἰ ἐκ τῶν καθαρῶν καὶ εὐσεβῶν λογισμῶν ὠφελεῖται ἡ ψυχὴ, δηλονότι καὶ ἐκ τῶν αἰσχυρῶν καὶ πονηρῶν βλάπτεται, ὅταν ἐγχρονίζῃ αὐτοῖς.

8. Ἀδελφὸς εἶπέ τινι Γέροντι· οὐδένα βλέπω πόλεμον ἐν τῇ καρδίᾳ μου. Λέγει αὐτῷ ὁ Γέρων· σὺ τετράπυλος εἶ, καὶ ὁ θύλων εἰσέρχεται καὶ ἐξέρχεται διὰ σοῦ, σὺ δὲ οὐ νοεῖς· ἐὰν δὲ ἔχῃς θύραν, καὶ κλείσῃς αὐτήν καὶ μὴ συγχωρήσῃς εἰσελθεῖν δι' αὐτῆς τοὺς πονηροὺς λογισμοὺς, τότε βλέπεις αὐτοὺς ἔξω ἑστῶτας, καὶ πολεμοῦντάς σε.

9. Ἔλεγον οἱ Γέροντες, ὅτι δεῖ ἐνέχυρα μηδέποτε διδόναι τοῖς λογισμοῖς. Καὶ πάλιν εἶπον· παντὶ τῷ ἐπαναβαίνοντί σοι λογισμῷ, λέγε· ἡμέτερος εἶ ἢ τῶν ὑπεναντίων, καὶ πάντως ὁμολογήσει.

10. Ἀδελφὸς ἠρώτησέ τινα τῶν Πατέρων εἰπών· τί ποιήσω, ὅτι πολλοὶ οἱ λογισμοὶ οἱ πολεμοῦντές με; καὶ οὐκ οἶδα πῶς πολεμήσω πρὸς αὐτούς. Καὶ ἀπεκρίθη ὁ Γέρων· μὴ πολεμήσῃς πρὸς πάντας, ἀλλὰ πρὸς ἓνα, πάντες γὰρ οἱ λογισμοὶ τῶν Μοναχῶν ἔχουσι μίαν κεφαλὴν· χρητὴς οὖν τὴν κεφαλὴν κατανοεῖν τίς ἐστι, καὶ πρὸς ἐκείνην πολεμεῖν, καὶ σὺν αὐτῇ καὶ οἱ λοιποὶ λογισμοὶ ταπεινοῦνται.

11. Εἶπε Γέρων· οὐ τὸ εἰσέρχεσθαι τοὺς λογισμοὺς εἰς ἡμᾶς, τοῦτό ἐστι τὸ κατάκριμα, ἀλλὰ τὸ κακῶς χρᾶσθαι τοῖς λογισμοῖς· ἐστι γὰρ ἐκ λογισμῶν ναυαγῆσαι, καὶ ἐστὶν ἐκ λογισμῶν στεφανωθῆναι.

Οὗτος ὁ Ἅγιος τὸ δι' ἀντιρρόήσεως αὐτοὺς ἀνατρέψαι διδάσκει· ἢ μεταβαλεῖν εἰς ἀγαθοῦς, ἔξ ἐκείνων λαβόντα τὰς ἀφορμὰς.

12. Εἶπεν ὁ Ἀββᾶς Θεόδωρος ὁ εἰς Σκήτιν· ἔρχεται ὁ λογισμὸς, καὶ ταράσσει με καὶ ἀσχολεῖ με, καὶ τὴν πρᾶξιν οὐκ ἰσχύω ποιῆσαι, ἀλλὰ μόνον ἐμποδίζει. πρὸς τὴν ἀρετὴν, ὁ δὲ νηφάλιος ἀνὴρ ἐκτιναξάμενος αὐτά, ἐγείρεται εἰς προσευχήν.

13. Εἶπεν ὁ Ἀββᾶς Ἰωάννης ὁ Κολοβός, ὅτι ὅμοιός εἰμι ἀνθρώπῳ καθήμενῳ ὑποκάτω δένδρου μεγάλου, καὶ θεωροῦντι θηρία πολλὰ καὶ ἐρπετὰ ἐρχόμενα πρὸς αὐτόν, καὶ ὅταν μὴ δυνηθῇ στήναι κατ' αὐτῶν, τρέχει ἄνω εἰς τὸ δένδρον καὶ σφύζεται· οὕτω καὶ γὰρ καθέζομαι εἰς τὸ κελλίον μου, καὶ θεωρῶ τοὺς πονηροὺς λογισμοὺς ἐπάνω μου, καὶ ὅτε μὴ ἰσχύσω πρὸς αὐτούς, καταφεύγω πρὸς τὸν Θεὸν διὰ τῆς προσευχῆς καὶ σφύζομαι ἔξ αὐτῶν.

14. Εἶπε Γέρων τινὶ ἀδελφῷ· ὁ διάβολός ἐστιν ὁ ἐχθρός, καὶ σὺ ὁ οἶκος· ὁ ἐχθρὸς οὖν οὐ παύεται ῥίπτων εἰς τὸν οἶκόν σου εἴ τι εὖροι, πᾶσαν ἀκαθαρσίαν ἐπιχέων· σοῦ δέ ἐστι τὸ μὴ ἀμελήσαι τοῦ ῥίπτειν ἔξω.

Ἐὰν δὲ ἀμελήσῃς, πληροῦται ὁ οἶκος πάσης ἀκαθαρσίας, καὶ οὐκέτι ἰσχύεις εἰσελθεῖν ἐκεῖ, ἀλλὰ τὰ πρῶτα αὐτοῦ ῥίπτει ἐκεῖνος ἔκβαλε κατὰ μικρόν, καὶ μένει ὁ οἶκός σου καθαρὸς διὰ τῆς Χάριτος τοῦ Χριστοῦ.

15. Ἔλεγον ὅτι ἐν τῷ ὄρει τοῦ Ἀββᾶ Ἀντωνίου ἐκάθηντο ἑπτὰ Μοναχοί, καὶ ἐν τῷ καιρῷ τῶν φοινίκων ἐφύλασσον τοῦ σοβεῖν τὰ πετεινὰ ἐκ διαδοχῆς, εἰς καθ' ἡμέραν. Εἷς δὲ ἔξ αὐτῶν Γέρων, ὅτε ἦν ἡ ἡμέρα αὐτοῦ καὶ ἐφύλασσαν, ἔκραζε λέγων· ὑπάγετε οἱ ἔσω πονηροὶ λογισμοί, καὶ τὰ πετεινά.

16. Εἶπε Γέρων, ὅτι ὁ σατανᾶς σχοινοπλόκος ἐστίν· ὅσον παρέχεις αὐτῷ λώματα, καὶ αὐτὸς πλέκει· τοῦτο δὲ ἔφη περὶ τῶν λογισμῶν, ὅτι ὅσον αὐτοὺς παραδέχει, τοσοῦτον πληθύνονται καὶ κατὰ σοῦ στερεοῦνται.

17. Ἀδελφὸς ἠρώτησε Γέροντα λέγων· πῶς ὀφείλει ἐκδιώκειν ὁ νοῦς τοὺς

πονηροὺς λογισμούς; Καὶ ἀπεκρίθη· οὐ δύναται ὅλως ἀφ' ἑαυτοῦ ποιῆσαι, οὔτε γὰρ ἔχει ἰσχὺν τοιαύτην, ἀλλ' ὅταν προσβάλλωσιν οἱ λογισμοὶ τῇ ψυχῇ, εὐθέως ὀφείλει καταφυγεῖν πρὸς τὸν ποιήσαντα αὐτὴν μετὰ δεήσεως, καὶ κείνος διαλύει αὐτοὺς ὡς κηρόν.

18. Ἡρώτησεν ὁ Ἀββᾶς Ποιμὴν τὸν Ἀββᾶν Ἰωσήφ λέγων· τί ποιήσω, ὅταν προσεγγίξῃ τὰ πάθη; ἀντιστῶ αὐτοῖς μὴ εἰσελθεῖν, ἢ ἀφήσω αὐτοῖς εἰσελθεῖν; Ἐφη ὁ Γέρων· ἄφες αὐτὰ εἰσελθεῖν, καὶ πολέμησον μετ' αὐτῶν. Ὑποστρέψας οὖν, ἐκάθητο ἐν τῇ Σκῆτι.

19. Εἶτα μετὰ μικρὸν ἐλθὼν τις τῶν Θηβαίων εἰς Σκῆτιν διηγείτο τοῖς ἀδελφοῖς λέγων, ὅτι ἠρώτησα τὸν Ἀββᾶν Ἰωσήφ εἰπὼν· ἐὰν προσεγγίσῃ μοι πάθος τί ποιήσω, ἀντιστῶ αὐτῷ, ἢ ἀφήσω εἰσελθεῖν; Καὶ εἶπέ μοι· μὴ ἀφήσῃς ὅλως εἰσελθεῖν τὰ πάθη, ἀλλ' εὐθέως ἔκκοψον αὐτά.

20. Ἀκούσας δὲ ὁ Ἀββᾶς Ποιμὴν ὅτι οὕτως εἶπε τῷ Θηβαίῳ ὁ Ἀββᾶς Ἰωσήφ, ἀναστὰς ἀπῆλθε πρὸς αὐτὸν εἰς Πανεφῶ, καὶ λέγει αὐτῷ ἐπίστευσά σοι τοὺς λογισμοὺς μου, καὶ ἴδου ἄλλως εἶπας ἐμοί, καὶ ἄλλως τῷ Θηβαίῳ. Ἀπεκρίθη ὁ Γέρων· οὐκ οἶδας ὅτι ἀγαπῶ σε; Ὁ δὲ εἶπε, ναί. Καὶ λέγει ὁ Γέρων· οὐ σὺ εἶπας ὡς σεαυτῷ εἶπέ μοι; Ἐφη ἐκεῖνος, οὕτως ἔχει.

21. Λέγει ὁ Γέρων· οὐκοῦν καλῶς εἰπὼν σοι· ἐὰν γὰρ εἰσέλθῃ τὰ πάθη καὶ δῶς καὶ λόβῃς μετ' αὐτῶν δοκιμώτερόν σε καθιστῶσι, καὶ διὰ τοῦτο ὡς ἐμαυτῷ ἐλάλησά σοι· εἰσὶ δέ τινες, οἷς οὐδὲ προσεγγίσει τὰ πάθη συμφέρει διὰ τὴν ἀσθενίαν αὐτῶν, ἀλλ' εὐθὺς ἐκκόπτειν αὐτὰ χρειᾶν ἔχουσι.

22. Καὶ ἡμεῖς οὖν ὡς ἀσθενεῖς, ἀδελφοί, τοὺς ἐμπαθεῖς λογισμοὺς προσιόντας εὐθὺς διὰ προσευχῆς ἐκδιώκομεν, εἰ δέ τις δυνατῶς ἔχει, ἀναιρεῖτω αὐτοὺς δι' εὐλόγου καὶ συνετῆς ἀντιρρόσῃσεως.

Ἐρμηνεία

Ο ΑΒΒΑΣ Ἡσαΐας παρεκάλεσε τὸν Ἀββᾶν Ποιμένα νὰ τὸν πληροφορήσῃ περὶ τῶν ρυπαρῶν λογισμῶν.

Καὶ ὁ Ἀββᾶς Ποιμὴν τοῦ ἀπήντησε·

—Μὴ ἀνησυχῇς διὰ τοὺς ρυπαροὺς λογισμοὺς· βάλε κατὰ νοῦν ἓνα κοφίνι γεμᾶτον ἀπὸ ροῦχα βρεγμένα (1). Ἐὰν ἀφήσωμεν ἐπὶ πολὺν χρόνον τὰ ροῦχα μέσα εἰς αὐτὸ τὸ κοφίνι, ἀσφαλῶς θὰ σαπίσουν· τοιοῦτοτρόπως θὰ συμβῇ καὶ μὲ τοὺς λογισμοὺς ἡμῶν· ἐὰν δὲν τοὺς μετατρέψωμεν εἰς συγκεκριμένας πράξεις, θὰ ἐξαφανισθῶσι μόνοι τῶν σὺν τῷ χρόνῳ.

2. Ὁ ἴδιος Ἀββᾶς Ποιμὴν, ὅταν τὸν ἠρώτησε περὶ τῶν ρυπαρῶν λογισμῶν ὁ Ἀββᾶς Ἰωσήφ, εἶπεν·

—Ὅπως ἐὰν βάλῃ κανεῖς εἰς ἓνα δοχεῖον ἓνα ὄφιν καὶ ἓνα σκορπιὸν καὶ τὸ κλείσῃ καλά, ὅπωςδήποτε μὲ τὸν καιρὸν θὰ ἀποθάνουν, κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον καὶ οἱ πονηροὶ λογισμοί, προερχόμενοι ἀπὸ τὴν ἐπενέργειαν τῶν δαιμόνων, μὲ τὴν ὑπομονὴν ψυχραίνονται καὶ ἐξαφανίζονται.

1) Λέγομεν ἐνταῦθα ροῦχα βρεγμένα, διότι ἡ ἀναφερομένη ἐν τῷ κειμένῳ

3. Ἐνας ἄλλος ἀδελφὸς ἐπεσκέφθη κάποτε τὸν Ἀββᾶν Ποιμένα καὶ τὸν ἠρώτησε.

—Πάτερ μου, εἶναι δυνατόν ἓνας ἄνθρωπος νὰ κυριαρχήσῃ ἐφ' ὅλων τῶν λογισμῶν του καὶ νὰ μὴ παραδώσῃ κανένα ἀπὸ αὐτοὺς εἰς τὸν ἐχθρόν;

Εἰς τὴν ἐρώτησιν αὐτὴν ὁ Ἀββᾶς Ποιμὴν ἀπήντησεν :

—Εἶναι δυνατόν νὰ ὑπάρξῃ αὐτός, ποὺ λαμβάνει δέκα καὶ δίδει εἰς τὸν ἐχθρὸν ἓνα (¹).

4. Ἐνας ἄλλος ἀδελφός, ἐπισκεφθεὶς καὶ αὐτὸς τὸν Ἀββᾶν Ποιμένα, τὸν ἠρώτησε :

—Πάτερ μου, πῶς θὰ ἀμυνθῶ ἀπὸ τὰς ἐπηρείας τῶν λογισμῶν;

Ὁ Ἀββᾶς Ποιμὴν τοῦ ἀπήντησεν :

—Εἶναι δυνατόν νὰ ἔχῃ κανεὶς πῦρ εἰς τὰ δεξιά καὶ δοχεῖον ὕδατος εἰς τὰ ἀριστερά του. Ὅταν λοιπὸν δυναμώσῃ ἡ φωτιά, ἃς πάρῃ ἀπὸ τὸ δοχεῖον ὕδωρ, διὰ νὰ τὴν σβήσῃ. Ὑπὸ τὸ πῦρ ἐννοῶ—συνέχισεν ὁ Ἀββᾶς Ποιμὴν—τὸν σπόρον τοῦ ἐχθροῦ, δηλαδὴ τὸν αἰσχροὺν λογισμόν· ὑπὸ δὲ τὸ ὕδωρ τὴν δυνατότητα νὰ ριφθῶμεν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ ἐπιζητήσωμεν τὴν βοήθειάν Του.

5. Ἐνας Μοναχὸς ἠρώτησε τὸν Ἀββᾶν Σισώην :

—Διατί, Πάτερ μου, δὲν ἀναχωροῦσιν ἀπὸ ἐπάνω μου τὰ πάθη;

Ὁ Ἀββᾶς Σισώης ἀπήντησε :

—Πῶς νὰ ἀναχωρήσουν, ἐφ' ὅσον εὐρίσκονται μέσα εἰς τὴν καρδίαν σου αἱ ἀποσκευαὶ των; Δῶσε τοὺς ὀπίσω τὴν προκαταβολήν, τὴν ὁποίαν σοῦ ἔδωσαν, καὶ τότε ἀσφαλῶς θὰ ἀναχωρήσουν (²).

6. Κάποτε, πάλιν, ἠρώτησε τὸν ἴδιον ὁ Ἀββᾶς Ἰωσήφ λέγων :

—Πάτερ μου, εἶπέ μου, σὲ παρακαλῶ· εἰς πόσον χρόνον ὀφείλει ὁ ἄνθρωπος νὰ ἀποκόψῃ τὰ πάθη του;

Ἀββᾶς Σισώης: Θέλεις νὰ μάθῃς τὸ χρονικὸν διάστημα;

Ἀββᾶς Ἰωσήφ: Μάλιστα.

Ἀββᾶς Σισώης: Τὴν ἰδίαν στιγμὴν ποὺ θὰ ἀντιληφθῇ τὴν ἐνέργειαν τοῦ πάθους, ἀμέσως πρέπει νὰ τὸ ἐκριζώσῃ καὶ νὰ μὴ τὸ ἀφήσῃ νὰ χρονίσῃ.

κάμπτρα ἦτο εἶδος πλεκτοῦ κοφινιοῦ (πανέρι), ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἔβαζον τὰ πλυνόμενα ρούχα προτοῦ τὰ ἀπλώσουν, διὰ νὰ στραγγίσουν.

1) Ὁ διδόμενος εἰς τὸν ἐχθρὸν λογισμὸς εἶναι ἐκεῖνος ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἐνοχλεῖται περισσότερο ὁ ἄνθρωπος. Κατὰ τὸν Ἀββᾶν Ποιμένα λοιπὸν, ὑπάρχουν ἄνθρωποι, οἱ ὁποῖοι ὑφιστάμενοι τὰς ἐπιθέσεις δέκα διαφόρων λογισμῶν, μόλις ἀπὸ τὸν ἓνα εἶναι δυνατόν νὰ ἐνοχληθῶν, ἐναντίον τοῦ ὁποίου καὶ ἀγωνίζονται.

2) Ἀρραβῶνα (προκαταβολήν) ἐννοεῖ ἐδῶ ὁ Ὁσῖος Σισώης τὰς γενεσιουργοὺς αἰτίας τῶν παθῶν, τὰς συγκαταβάσεις δηλαδὴ καὶ συγκαταθέσεις πρὸς τοὺς λογισμοὺς· ὅταν νικηθῶσιν οἱ αἰσχροὶ λογισμοί, τότε ἀσφαλῶς καὶ τὰ πάθη θὰ φυγαδευσθῶσι.

7. Μερικοί ἄδελφοὶ ἐπεσκέφθησαν κάποτε τὸν Ἀββᾶν Ἰωσήφ εἰς τὸ Ἑννατον⁽¹⁾ καί, μεταξὺ ἄλλων, τὸν ἠρώτησαν:

— Ἀραγε ἡ ψυχὴ βλάπτεται, ἐὰν δεχθῇ συζήτησιν μὲ τὸν πονηρὸν λογισμόν;

Ἐπ' αὐτοῦ ὁ Γέρων ἀπήντησεν:

— Ἐφ' ὅσον ἡ ψυχὴ ὠφελεῖται ἀπὸ τοὺς καθαρούς καὶ εὐσεβεῖς λογισμούς, εἶναι ἐπόμενον, ὅτι καὶ θὰ βλάπτεται ἐκ τῶν αἰσχυρῶν καὶ πονηρῶν, ὅταν ἡ ψυχὴ θὰ ἐνασχολεῖται μὲ αὐτοὺς ἐπὶ πολὺν χρόνον.

† (8) Ἐνας ἄδελφὸς εἶπεν εἰς ἓνα Γέροντα:

— Πάτερ μου, κανένα πόλεμον δὲν βλέπω εἰς τὴν καρδίαν μου.

Καὶ ὁ Γέρων ἀπήντησε στοχαστικώτατα:

— Σὺ ὁμοιάζεις μὲ φρούριον, πὺν ἔχει τέσσαρας πύλας, ὅλας ἀνοικτάς· ὁποῖος λοιπὸν θέλει εἰσέρχεται καὶ ἐξέρχεται εἰς τὴν ψυχὴν σου, χωρὶς δυσκολίαν. Σὺ αὐτὸ δὲν τὸ καταλαβαίνεις. Ἐὰν ὁμως τοποθετήσῃς εἰς τὰς εἰσόδους τῆς ψυχῆς σου θύραν, πὺν νὰ κλείνῃ ἀσφαλῶς καὶ δὲν ἐπιτρέψῃς εἰς τοὺς πονηροὺς λογισμοὺς νὰ εἰσέλθουν εἰς αὐτήν, τότε θὰ ἴδῃς ὅτι αὐτοὶ οἱ πονηροὶ λογισμοὶ θὰ σταθοῦν ἔξω τῆς θύρας καὶ θὰ σὲ πολεμοῦν.

(9) Οἱ παλαιοὶ Γέροντες ἔλεγον πρὸς τοὺς νεωτέρους:

— Ποτὲ δὲν πρέπει νὰ παραχωροῦμεν εἰς τοὺς λογισμοὺς θέσεις μέσα εἰς τὸ ὄχυρόν τῆς ψυχῆς μας, διὰ νὰ παραμείνουν εἰς αὐτό, ἔστω καὶ ἐπ' ὀλίγον.

Ἄλλοτε πάλιν εἶπον:

— Εἰς οἷονδήποτε λογισμόν, πὺν ἀναβαίνει εἰς τὴν διάνοιάν σου, νὰ λέγῃς: «στάσου! εἶσαι ἰδικός μας ἢ προέρχεσαι ἀπὸ τὸ στρατόπεδον τοῦ ἐχθροῦ;» Καὶ ὁ λογισμός, ἐξεταζόμενος μετὰ προσοχῆς, ὅπως-δήποτε θὰ φανερώσῃ τὴν προέλευσίν του.

† (10) Ἐνας ἄδελφὸς ἠρώτησεν ἓνα ἀσκητικὸν Πατέρα:

— Πάτερ μου, τί νὰ κάμω; διότι οἱ λογισμοὶ πὺν μὲ πολεμοῦν εἶναι πολλοί, καὶ δὲν γνωρίζω-πῶς νὰ ἀμυνθῶ εἰς τὰς ἐπιθέσεις των.

Ὁ Γέρων ἀπήντησε:

— Τέκνον μου, νὰ μὴ πολεμήσῃς ἐναντίον ὅλων μαζί, ἀλλὰ ἐναντίον ἑνός, τοῦ κυριωτέρου. Ὅλοι οἱ λογισμοί, πὺν ἐνοχλοῦν τοὺς Μοναχοὺς, ἔχουν μίαν κοινὴν κεφαλὴν, ἓνα ἀρχηγὸν ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἐξαρτῶνται· πρέπει λοιπὸν νὰ μάθωμεν ποῖος εἶναι αὐτὸς ὁ ἀρχηγὸς καὶ ἐναντίον του νὰ πολεμήσωμεν μετὰ σφοδρότητος, ὁπότεν, νικωμένου αὐτοῦ, ταπεινώνονται μαζί του καὶ οἱ ὑπόλοιποι λογισμοὶ⁽²⁾.

1) Βλέπε ὑποσημείωσιν σελ. 458, Τόμ. Γ'.

2) Ἀξιοπρόσεκτος ἡ σύστασις· ὅλοι οἱ λογισμοὶ εὐρίσκονται εἰς μίαν αἰτιώδη συνάρτησιν, παραγομένου τοῦ ἑνός ἐκ τοῦ ἐτέρου. Π.χ. ὁ λογισμὸς νὰ κατα-

11. Ἐνας Γέρων εἶπε περὶ τῶν λογισμῶν τὰ ἑξῆς:

—Τὸ νὰ εἰσέλθουν οἱ λογισμοὶ εἰς τὸν νοῦν μας δὲν εἶναι ἀξιοκατάκριτον. Ἀξιοκατάκριτος εἶναι ἡ κακὴ χρῆσις τῶν λογισμῶν. Εἶναι δυνατόν ἀπὸ τοὺς λογισμοὺς νὰ ναυαγήσῃ πνευματικῶς μία ψυχὴ, ὅπως ἐπίσης εἶναι δυνατόν καὶ νὰ στεφανωθῇ ὡς νικήτρια (¹).

Μὲ τὴν γνώμην του αὐτὴν ὁ ἅγιος αὐτὸς Γέρων διδάσκει, ὅτι δυνάμεθα νὰ ἀνατρέψωμεν τὸν κακὸν λογισμὸν δι' ἀντιρρήσεως πρὸς αὐτόν· ἢ, ἀκόμη, νὰ μεταβάλωμεν τοὺς κακοὺς λογισμοὺς εἰς καλοὺς, λαμβάνοντες ἀφορμὴν ἀπὸ τοὺς ἰδίους τοὺς ἐπιτιθεμένους λογισμοὺς.

12. Ὁ Ἀββᾶς Θεόδωρος, ποὺ παρέμενε εἰς Σκῆτιν, εἶπε πρὸς τοὺς μαθητάς του· «Ἐρχεται ὁ λογισμὸς, μὲ ταρασσεῖ καὶ μὲ ἀπασχολεῖ· καὶ ναὶ μὲν δὲν ἐκτελῶ τὴν προᾶξιν, ποὺ μοῦ ὑποδεικνύει, μὲ ἐμποδίζει ὅμως ἀπὸ τὴν καταβαλλομένην προσπάθειαν νὰ ἀσκῶ τὴν ἀρετήν. Ἐδῶ ἀκριβῶς ἔχει τὴν θέσιν τῆς ἡ νηφαλιότης, ἡ ἀγρυπνος δηλαδὴ προσοχή. Ὁ νηφάλιος ἀνὴρ τινάζει ἀπὸ ἐπάνω του ὅλα αὐτὰ καὶ σηκώνεται μὲ ἀποφασιστικότητα νὰ προσευχηθῇ».

13. Ὁ Ἀββᾶς Ἰωάννης ὁ Κολοβὸς ἔλεγε χαρακτηριστικῶς: «Εἰς τὴν προσπάθειαν μου νὰ ἀποκρούσω τοὺς κακοὺς λογισμοὺς ὁμοιάζω μὲ ἄνθρωπον, ποὺ κἀθεται κάτω ἀπὸ ἓνα μεγάλο δένδρον, καὶ βλέπει μὲ ἀγωνίαν νὰ ἔρχονται ἐναντίον του πολλὰ θηρία καὶ ἐρπετὰ· ὁ ἄνθρωπος αὐτός, πρὸς τὸν ὁποῖον παρομοιάζω τὸν ἑαυτόν μου, ὅταν δὲν δυνηθῇ νὰ τὰ ἀντιμετωπίσῃ, τρέχει ἀμέσως, ἀναρριχᾶται ἐπάνω εἰς τὸ δένδρον καὶ σφύζεται. Τοιοῦτοτρόπως ἀκριβῶς συμβαίνει καὶ μὲ ἐμένα: Κἀθόμαι εἰς τὸ κελλίον μου καὶ παρατηρῶ τοὺς πονηροὺς λογισμοὺς, ποὺ μοῦ ἐπιτίθενται· ὅταν λοιπὸν φθάσω εἰς τὸ σημεῖον νὰ μὴ ἡμπορῶ νὰ ἀντεπεξέλθω εἰς τὰς ἐπιθέσεις των, τότε καταφεύγω, διὰ τῆς προσευχῆς, πρὸς τὸν Θεόν, καὶ τότε πλέον σφύζομαι ἀσφαλῶς ἀπὸ τοὺς πονηροὺς λογισμοὺς.

14. Ἐνας ἀσκητικὸς καὶ διακριτικὸς Γέρων, συμβουλεύων κάποτε ἓνα ἀδελφόν, τοῦ ἔλεγεν:

—Ὁ διάβολος εἶναι ὁ ἐχθρὸς καὶ ἡ ψυχὴ σου ὁ οἶκος, τὸν ὁποῖον ἐπιζητεῖ αὐτὸς νὰ μολύνη. Ὁ ἐχθρὸς λοιπὸν δὲν σταματᾷ νὰ ρίπτῃ ἐντὸς τοῦ οἴκου τῆς ψυχῆς σου ὅ,τι δήποτε εὖρη, σκορπίζων μέσα εἰς τὴν ψυχὴν παντὸς εἶδους ἀκαθαρσίαν. Σὺ ὅμως εἶσαι ὑπεύθυνος ἐὰν ἀμελήσῃς καὶ δὲν ρίψῃς ἔξω τὰς ἀκαθαρσίας αὐτάς, ποὺ σκορπᾷ εἰς

φρονήσω τὸν συνάνθρωπόν μου προέρχεται ἀπὸ τὸν λογισμὸν τοῦ ἐγωῖσμοῦ. Νικωμένου τοῦ ἐγωῖσμοῦ, παύω νὰ καταφρονῶ καὶ τὸν συνάνθρωπόν μου.

① Ὁ λογισμὸς εἶναι ἀπλῆ σκέψις· ἡ σκέψις αὕτη δύναται νὰ μεταβληθῇ εἰς ἐνέργειαν, ἢ εἰς πειρασμόν, δοκιμασίαν τῆς ἡθικῆς ἀντιστάσεως τοῦ ἀνθρώπου. Π.χ. ἡ σκέψις ὡραίου τινὸς προσώπου εἶναι ἐνδεχόμενον νὰ ὀδηγήσῃ ἢ εἰς ἡθικὴν πτώσιν, ἢ εἰς ἐπίμονον ἀγῶνα κατὰ τῆς πρὸς ἁμαρτίαν ἑλξεως. Νικωμένου οὕτω τοῦ κακοῦ λογισμοῦ, ἡ ψυχὴ ἀναδεικνύεται νικήτρια καὶ στεφανοῦται.

τὴν ψυχὴν ὁ διάβολος. Ἐὰν δὲν φροντίσης ἀμέσως νὰ ἐκτελέσης τὸ ἔργον αὐτὸ τῆς καθαριότητος, τότε ὁ ἐσωτερικὸς οἶκος τῆς ψυχῆς γεμίζει ἀπὸ παντοειδεῖς ἀκαθαρσίας καὶ δὲν ἡμπορεῖ κανεὶς νὰ εἰσέλθῃ καὶ νὰ παραμείνῃ ἀπὸ τὴν ἀφόρητον δυσσομίαν. Ἄν ὁμως ἀμέσως ἀποφασίσῃς νὰ βγάλῃς ἔξω τὰς πρῶτας ἀκαθαρσίας, ποὺ θὰ ρίψῃ ὁ διάβολος, τότε ὁ Θεός, ἐπιβραβεύων τὴν πρόθεσίν σου αὐτὴν, θὰ διατηρήσῃ, μὲ τὴν Χάριν Του καθαρὸν τὸν ἐσωτερικὸν οἶκον τῆς ψυχῆς σου».

15. Οἱ παλαιοὶ ἀσκητικοὶ Πατέρες διηγοῦντο τὸ ἑξῆς περιστατικόν· «Εἰς τὸ ὄρος τοῦ Ἀββᾶ Ἀντωνίου ἡσκήτεον ἐπὶ Μοναχοί. Ὅταν λοιπὸν τὰ φοινικόδενδρα εἶχον ὠρίμους καρπούς, ἐτοίμους διὰ τὴν συγκομιδὴν, οἱ Πατέρες αὐτοὶ ἐφύλασσον, ἐκ περιτροπῆς, τὰ φοινικόδενδρα, διὰ νὰ ἀποδιώκουν τὰ πτηνὰ, μέχρις οὗτο συγκεντρώσουν τὸν καρπὸν. Ἐπειδὴ δὲ ἦσαν ἐπὶ τὰ, ἐφύλασσε καθ' ἑκάστην ἡμέραν καὶ ἀπὸ ἑνα. Ἐνας ἐξ αὐτῶν, ὁ γεροντότερος, ὅταν ἦτο ἡ ἡμέρα του νὰ φυλάξῃ, ἐκραύγαζε· Φύγετε μακρὰν καὶ οἱ πονηροὶ λογισμοί, ποὺ εἴσθε μέσα μου, καὶ τὰ πετεινὰ».

16. Ἐνας διδακτικὸς Γέρων διετύπωσε τὴν ἑξῆς ὠφέλιμον γνώμην· «Ὁ σατανᾶς, ὅσον τοῦ προσφέρει ὑφάδια πλέκει σχοινί, διότι εἶναι σχοινοπλόκος». Μὲ αὐτὸ δὲ ἐννοοῦσε τοὺς λογισμοὺς· ὅσον τοὺς δίδεις σημασίαν καὶ προσοχήν, ὅσον δηλαδὴ τοὺς παραδέχεσαι, τόσον πολλαπλασιάζονται καὶ στερεώνονται ἐναντίον σου.

17. Ἐνας ἀδελφὸς ἠρώτησεν ἕνα Γέροντα :

— Πάτερ μου, πῶς πρέπει ὁ νοῦς νὰ ἐκδιώκῃ τοὺς πονηροὺς καὶ ἀκαθάρτους λογισμοὺς ;

Καὶ ὁ Γέρων ἀπήντησε :

— Τέκνον μου, δὲν εἶναι δυνατὸν ὁ νοῦς, ἐντελῶς μόνος του, νὰ ἐπιτύχῃ αὐτὸ τὸ πρᾶγμα, διότι δὲν ἔχει τόσην δύναμιν. Ὅταν προσβάλλουν οἱ πονηροὶ λογισμοὶ τὴν ψυχὴν, πρέπει αὕτῃ ἀμέσως νὰ καταφύγῃ πρὸς τὸν Δημιουργόν της, δεομένη ἐπιμόνως Αὐτοῦ νὰ τὴν βοηθήσῃ, ὁπότεν Ἐκεῖνος τοὺς διαλύει πάραυτα, ὅπως ἡ φωτιὰ τὸ κερί.

18. Ὁ Ἀββᾶς Ποιμὴν ἐπεσκέφθη κάποτε τὸν Ἀββᾶν Ἰωσήφ καὶ τὸν ἠρώτησε :

— Πάτερ μου, τί νὰ κάμω, ὅταν μὲ πλησιάζουν τὰ πάθη⁽¹⁾ ; Νὰ ἀντισταθῶ καὶ νὰ μὴ τὰ ἀφήσω καθόλου νὰ εἰσέλθουν εἰς τὴν ψυχὴν μου, ἢ νὰ ἐπιτρέψω νὰ εἰσέλθουν ;

Ὁ Γέρων, ἀφοῦ ἐσκέφθη, τοῦ ἀπήντησεν :

— Ἀφῆσέ τα νὰ εἰσέλθουν εἰς τὴν διάνοιάν σου, καὶ τότε πολεμεῖς ἐναντίον των.

1) Πάθη ἐδῶ ἐννοεῖ τοὺς λογισμοὺς.

Πράγματι ὁ Ἀββᾶς Ποιμὴν ἐγύρισεν εἰς τὴν Σκῆτιν, ἐφαρμόζων τὴν συμβουλὴν τοῦ Ἀββᾶ Ἰωσήφ.

19. Κατὰ σύμπτωσιν, μετὰ ἀπὸ ὀλίγον, ἦλθεν εἰς τὴν Σκῆτιν ἓνας ἐκ τῶν Μοναχῶν τῆς Θηβαΐδος καί, μεταξὺ ἄλλων, διηγήθη τὸ ἐξῆς εἰς τοὺς ἀδελφούς: «Τὰς ἡμέρας αὐτὰς ἐπεσκέφθην τὸν Ἀββᾶν Ἰωσήφ καὶ τὸν ἠρώτησά τί νὰ κάμω, ὅταν μὲ ἐνοχλήσῃ ἐμπαθὲς λογισμός, νὰ ἀντισταθῶ, ἢ νὰ τὸν ἀφήσω νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν διάνοιάν μου; Εἰς τὴν ἀπορίαν μου αὐτὴν ὁ Ἀββᾶς Ἰωσήφ μοῦ ἀπήντησε: «Νὰ μὴ ἀφήσῃς καθόλου νὰ εἰσέλθουν ἐντός σου οἱ ἐμπαθεῖς λογισμοί, ἀλλὰ ἀμέσως νὰ τοὺς ἐμποδίσῃς καὶ νὰ τοὺς ἐκριζώσῃς».

20. Μόλις ἤκουσε τὴν ἀφήγησιν αὐτὴν τοῦ Μοναχοῦ τῆς Θηβαΐδος ὁ Ἀββᾶς Ποιμὴν, ἀμέσως μετέβη εἰς Πανεφώ⁽¹⁾, καὶ συναντήσας τὸν Ἀββᾶν Ἰωσήφ τοῦ λέγει:

—Πάτερ μου, σοῦ ἐνεπιστεύθην τοὺς λογισμούς μου· καὶ σύ, διὰ τὸ αὐτὸ ζήτημα, ἄλλην συμβουλὴν ἔδωσες εἰς ἐμὲ καὶ ἄλλην εἰς τὸν Μοναχὸν τῆς Θηβαΐδος.

Ὁ Ἀββᾶς Ἰωσήφ τὸν ἠρώτησε:

—Γνωρίζεις πόσον σὲ ἀγαπῶ;

—Βεβαίως, τὸ γνωρίζω.—ἀπήντησεν ὁ Ἀββᾶς Ποιμὴν.

Διὰ δευτέραν φορὰν τὸν ἠρώτησεν ὁ Ἀββᾶς Ἰωσήφ:

—Σὺ δὲν μοῦ εἶπες νὰ σοῦ δώσω τὴν συμβουλὴν, ποὺ θὰ ἔδιδας εἰς τὸν ἑαυτόν μου;

Ὁ Ἀββᾶς Ποιμὴν τὸ ἐπεβεβαίωσε λέγων:

—Ἔτσι εἶναι, ὅπως λέγεις.

21. Καὶ ὁ Ἀββᾶς Ἰωσήφ συνέχισε:

—Ἐπομένως σοῦ ἔδωσα τὴν συμβουλὴν, ποὺ θὰ ἐθεώρουν ὀρθὴν διὰ τὸν ἑαυτόν μου. Καὶ πράγματι, ἐὰν οἱ ἐμπαθεῖς λογισμοὶ εἰσέλθουν εἰς τὴν ψυχὴν σου καὶ πολεμήσῃς μὲ αὐτούς, θὰ ἀναδειχθῇς ἀσφαλῶς ἱκανώτερος, διὰ τῆς δοκιμασίας αὐτῆς. Σοῦ ἐπαναλαμβάνω, ὅτι σοῦ ὠμίλησα, ὅπως θὰ ὠμίλουν εἰς τὸν ἑαυτόν μου. Τώρα βεβαίως ὑπάρχουν μερικοί, ἀσθενεῖς ψυχικῶς, ποὺ δὲν συμφέρει οὔτε ἐξ ἀποστάσεως νὰ τοὺς πλησιάζουν οἱ ἐμπαθεῖς λογισμοί, ἀλλ' εἶναι ἀνάγκη ἀμέσως νὰ τοὺς ἀποκόπτουν καὶ νὰ τοὺς ἀπορρίπτουν.

22. Σημείωσις τοῦ «Εὐεργετινοῦ». Καὶ ἡμεῖς λοιπόν, ἀδελφοί μου, ὡς ἀσθενεῖς, πρέπει ἀμέσως, μὲ τὴν δύναμιν τῆς προσευχῆς, νὰ ἀποδιώκωμεν τοὺς ἐμπαθεῖς λογισμούς, ποὺ μᾶς πλησιάζουν· ἂν πάλιν κανεῖς ἔχῃ τὴν δύναμιν, ἃς τοὺς πολεμήσῃ μὲ εὐλογον καὶ συνετὸν ἀντίλογον.

Σημείωσις διασκευαστοῦ. Τὸ βαθύτερον νόημα τῶν πολυ-

1) Πανεφὼ ἢ Πανέφυσις. Ἀρχαία πόλις εἰς τὴν κίτῳ Αἴγυπτον. Σήμερον ὀνομάζεται Μεντζάλα ἐλ Χαγίτ.

τίμων αὐτῶν συμβουλῶν εἶναι τὸ ἐξῆς: Οἱ ἐμπαθεῖς λογισμοὶ συνιστοῦν ἀκίνδυνον προσβολήν, ἀποκρουομένην ἢ δι' ἀντιρρήσεως, εἰς τὸν χώρον τῆς διανοίας (κατάστασις τελείων), ἢ δι' ἀποδιώξεώς των μακρὰν τοῦ χώρου τῆς διανοίας διὰ προσευχῆς (κατάστασις ἀσθενῶν).

Β'. Τοῦ Ἀγίου Ἐφραίμ.

ΔΕΛΦΕ· γίνωσκε ὅτι ἐφ' ὅσον ἐσμέν ἐν τῷ βίῳ τούτῳ, ἐν μέσῳ παγίδων διαβαίνομεν· διὸ προσέχωμεν ἀεὶ ἑαυτοῖς μὴ ἐμπεσεῖν εἰς παγίδα τοῦ θανάτου· πλήρεις γάρ εἰσι γλυκύτητος αἱ παγίδες τοῦ πονηροῦ, ὅς κρύπτει ἀεὶ ἐνώπιον τῆς ψυχῆς ἡμῶν, ἵνα, αὐτὴν παγιδεύσας, κατασπάσῃ εἰς κόλασιν αἰώνιον. Ὅτι βλαβερόν λίαν τὸ χαυνοῦσθαι ἐν τῇ μελέτῃ τῶν πονηρῶν λογισμῶν, καὶ δίδειν αὐτοῖς εἴσοδον ἐν τῇ ψυχῇ.

2. Μὴ οὖν τῇ γλυκύτῃ τῶν παγίδων τοῦ θανάτου χαυνωθῶμεν, καὶ ἐκλυθῶμεν εἰς μελέτην τῶν πονηρῶν λογισμῶν. Ἐὰν γὰρ εὖρη ὁ πονηρὸς λογισμὸς εἴσοδον ἐν τῇ ψυχῇ, γλυκαίνει τὴν αἴσθησιν αὐτῆς εἰς τὴν μελέτην τὴν πονηράν, καὶ γίνεται αὐτῇ λοιπὸν ὡς παγὶς θανάτου, μὴ διωχθεὶς δι' εὐχῆς καὶ δακρύων.

3. Ἡμεῖς δὲ πρὸς μίαν ῥοπὴν μὴ χαυνωθῶμεν, εἰς μελέτην τῶν πονηρῶν λογισμῶν, ἀλλὰ φεύγωμεν ἀεὶ πρὸς τὸν Θεὸν δι' εὐχῆς καὶ στεναγμοῦ καὶ δακρύων, ἵνα ῥυσθῶμεν ἀπὸ πάντων τῶν σκανδάλων καὶ παγίδων τοῦ πονηροῦ.

4. Μὴδὲ ἐκλύου, ἀδελφέ, ὑπὸ τῶν ἐπερχομένων λογισμῶν· ἀρχὴ γὰρ ἀγῶνος ἐστὶ· κατὰμαθε δὲ τὸ λεγόμενον ἐκ τοῦ ὑετίου λάκκου, ὅτι ὅτε βρέξῃ καὶ συναχθῇ ἡ εὐλογία τοῦ ὕδατος ἐν τῷ λάκκῳ, ἐν ἀρχῇ τεταραγμένον ὑπάρχει τὸ ὕδωρ, ὅσον δὲ ἐγχρονίζει, καθαρώτερον ἀποκαθίσταται· καὶ σὺ οὖν, ἀγαπητέ, ἴσθι μὴ ἐκλυόμενος.

5. Γέγραπται γάρ· χεῖμαρδοὶ ἀνομίας ἐξετάραξάν με· καὶ πάλιν· Ὁ Θεὸς ἡμῶν καταφυγὴ καὶ δύναμις· βοηθὸς ἐν θλίψεσι ταῖς εὐρούσαις ἡμᾶς σφόδρα· διὰ τοῦτο οὐ φοβηθησόμεθα ἐν τῷ ταράσσεσθαι τὴν γῆν.

6. Ὅταν οὖν ἔλθῃ εἰς τὴν διάνοιάν σου πονηρὸς λογισμὸς, βόησον πρὸς Κύριον μετὰ δακρύων λέγων· Κύριε, ἐλάσθητί μοι τῷ ἁμαρτωλῷ, καὶ κατάργησον τὸν πονηρὸν ἀπ' ἐμοῦ· καρδιογνώστης γὰρ ἐστὶν ὁ Θεός, καὶ οἶδε τοὺς διαλογισμούς, τοὺς ἐκ τῆς κακοήθους γνώμης γινομένους, οἶδε καὶ τοὺς ἐκ τῆς πικρότητος τῶν δαιμόνων ἡμῶν προσγινομένους.

7. Τοῦτο δὲ γίνωσκε, ὅτι ὅσον ἀγωνίζῃ καὶ ὑπομένεις τῷ Κυρίῳ δουλεύων, τοσοῦτον καθαρεύει σου ἡ διάνοια καὶ οἱ διαλογισμοί· εἶπε γὰρ ὁ Κύριος· Ὅτι πᾶν κλῆμα ἐν ἐμοὶ μὴ φέρον καρπὸν, αἴρω αὐτό, καὶ πᾶν τὸ καρπὸν φέρον, καθαίρω αὐτό, ἵνα πλείονα καρπὸν φέρῃ. Μόνον θέλε σωθῆναι, ὅτι συνεργεῖ Κύριος τοῖς ἐπειγομένοις σωτηρίας τυχεῖν.

8. Ἀκουε δὲ καὶ παραβολὴν ἐτέραν περὶ τῶν πονηρῶν λογισμῶν· ὁ οἶνος ὁ νέος, ὅταν ἐκ τῆς ληνοῦ συναχθεὶς βληθῇ ἀγγείοις, ἐν ἀρχαῖς τοσοῦτον βράζει, ὥς ὑπὸ σφοδροτάτης φλογὸς ὑποκαιόμενος, ὥς καὶ τινὰ τῶν ἀγγείων, μὴ φέροντα τὴν ὀρμήν, ῥήγνυσθαι ἐκ τῆς βίας· εἶτα κατὰ μικρὸν ἀποκαθίσταται καὶ μένει ἀκίνητος καθαρθεὶς.

9. Οὕτω καὶ ὁ ἄνθρωπος, ὅταν μετέλθῃ ἐκ τοῦ αἵωνος τούτου εἰς τὸ δουλεῦν τῷ Θεῷ, καὶ ὑποταγῆναι καὶ θλιβῆναι διὰ τὸν Κύριον, οἱ δαίμονες φθονοῦντες ποικίλως ἐκταράσσουσι τὴν διάνοιαν αὐτοῦ, ἀνατροπὴν θολερὰν συγκιρνώντες αὐτῷ, ἵνα ἐὰν εὖρωσιν ἀγγεῖον παραίτιον λακκίσωσιν αὐτό, τοῦτέστι ψυχὴν ἄπιστον καὶ δισταζούσαν· εἰ δὲ στῇ στερεὸς τῇ πίστει, ἄρχονται οἱ λογισμοὶ κατὰ μικρὸν ἡρεμεῖν, καὶ οὕτως εἰς γαλήνην ἢ καρδίᾳ τοῦ ἀνθρώπου ἀποκαθίσταται, καὶ καθαρθεῖσα δέχεται ἐν ἑαυτῇ τρανῶς τὰς ἐπισκιάσεις τοῦ Πνεύματος.

10. Ἄλλωστε οἱ δαίμονες εἰκόνασι λύκοις ἄρπαξι, καὶ περιέρονται τὰς κέλας τῶν Μοναχῶν ἐπιζητοῦντες θύραν ἀνεφγμένην εὑρεῖν αὐτοῖς, ἵνα δι' αὐτῆς εἰσπηδήσαντες, διαφθείρωσι ψυχὴν πειθαρχοῦσαν αὐτοῖς· ἐὰν δὲ εὔρωσι θύραν κεκλεισμένην εἰς τὰ πρόσωπα ἑαυτῶν, περικακίσαντες, ἀναχωροῦσι· λέγω δὴ περὶ ψυχῆς τεθμελιωμένης ἐν πίστει καὶ φυλατιτούσης τὰ αἰσθητήρια.

11. Μὴ οὖν δειλία, μηδὲ φοβοῦ ἀπὸ τῆς κακουργίας αὐτῶν· βλάψαι σε οὐ δύνανται, εἰ μὴ σὺ προδῶς σεαυτόν, ἔχεις γὰρ τὸν Χριστὸν βοηθὸν τὸν εἰπόντα· Ἴδού δίδωμι ὑμῖν τὴν ἐξουσίαν τοῦ πατεῖν ἐπάνω ὄφρων καὶ σκορπίων καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν δύναμιν τοῦ ἐχθροῦ, καὶ οὐδὲν ὑμᾶς οὐ μὴ ἀδικήσῃ. Διό, ἀγαπητέ, ἀνδρίζου καὶ ἴσχυε ἐν τῷ Θεῷ σου, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος Αὐτοῦ.

Ἑρμηνεία

ΔΕΛΦΕ ΜΟΥ, γνώριζε, ὅτι ἐφ' ὅσον ζῶμεν εἰς αὐτὴν τὴν προσωρινὴν ζωὴν, διερχόμεθα διὰ μέσου πολλῶν παγίδων· δι' αὐτὸ πρέπει πάντοτε νὰ προσέχωμεν μήπως πέσωμεν εἰς καμμίαν θανατηφόρον παγίδα. Εἶναι δὲ φόβος νὰ πέσωμεν εἰς αὐτὰς τὰς παγίδας τοῦ πονηροῦ, διότι συγκαλύπτονται ἀπὸ παραπλανητικὴν γλυκύτητα, ὥστε νὰ μὴ δύναται ἡ ψυχὴ νὰ ἀντιληφθῇ τὸν ἐνεδρεύοντα εἰς αὐτὰς ψυχικὸν θάνατον. Ἀποκρύπτει λοιπὸν αὐτὰς διαρκῶς ἀπὸ τὴν ψυχὴν ἡμῶν ὁ διάβολος, διὰ νὰ τὴν παγιδεύσῃ καὶ νὰ τὴν καταβαραθρώσῃ εἰς τὴν αἰώνιον κόλασιν. Διότι εἶναι πάρα πολὺ βλαβερὸν καὶ ἐπικίνδυνον νὰ παραλύῃ ἡ πρὸς ἀντίστασιν διάθεσις τῆς ψυχῆς, ἐξ αἰτίας τῆς ἐπιθυμίας ἡμῶν νὰ ἐξετάζωμεν φιληδόπως τοὺς ἐνοχλοῦντας ἡμᾶς πονηροὺς λογισμοὺς καὶ νὰ ἐπιτρέπωμεν εἰς αὐτοὺς τὴν εἰσοδὸν εἰς τὴν ψυχὴν μας.

2. Προσοχὴ λοιπόν, διὰ νὰ μὴ ἀποχαυνωθῶμεν ἀπὸ τὴν ἀποπλανῶσαν γλυκύτητα τῶν παγίδων τοῦ θανάτου καὶ παρασυρθῶμεν εἰς προσεκτικὴν μελέτην τῶν πονηρῶν λογισμῶν. Διότι πρέπει νὰ γνωρίζωμεν, ὅτι ἐὰν ὁ πονηρὸς λογισμὸς κατορθώσῃ καὶ εἰσέλθῃ εἰς τὴν ψυχὴν ἡμῶν, τότε γλυκαίνει τὴν αἴσθησιν τῆς ψυχῆς μὲ τὴν ἐνασχόλησιν εἰς πονηρὰν μελέτην, καί, ἐφ' ὅσον δὲν ἐκδιωχθῇ μὲ ἐπίμονον εὐχὴν⁽¹⁾ καὶ θερμὰ δάκρυα, ἀποβαίνει, διὰ τὴν ψυχὴν αὐτήν, θανατηφόρος παγίς⁽²⁾.

3. Ἡμεῖς ὅμως δὲν πρέπει νὰ ἀποχαυνωθῶμεν καὶ νὰ παραλύσωμεν, γλυκαινόμενοι εἰς τὴν μελέτην πονηρῶν λογισμῶν, ἐξ αἰτίας μιᾶς φιληδόνου ροπῆς καὶ κλίσεως εἰς τὴν ψυχὴν ἡμῶν· ἀπ' ἐναντίας, ὅταν ἀντιληφθῶμεν μίαν τοιαύτην φιλήδονον ροπὴν καὶ κίνησιν, ἃς καταφεύγωμεν πάντοτε πρὸς τὸν Θεὸν καὶ ἃς δεώμεθα πρὸς Αὐτόν, δι'

1) Ἀδιάλειπτος πρέπει νὰ εἶναι διὰ τὸν Μοναχὸν ἡ εὐχή· «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, Υἱὲ τοῦ Θεοῦ, ἐλέησόν με τὸν ἁμαρτωλόν».

2) Λίαν ψυχολογημένη ἡ παρατήρησις· ἡ φιλήδονος σκέψις (πονηρὸς λογισμὸς) ἐξελίσσεται εἰς φιλήδονον ἐνασχόλησιν, ἥτις, κατακτιῶσα τὴν ψυχὴν, μεταβάλλεται εἰς ἐνέργειαν καὶ ροπὴν πρὸς οὐσιοποιήσιν τῆς ἡδονῆς.

ἐπιμόνου εὐχῆς, στεναγμῶν καὶ θερμῶν δακρύων, νὰ μᾶς ἀπαλλάξῃ ἀπὸ ὅλα τὰ σκάνδαλα καὶ τὰς παγίδας τοῦ πονηροῦ.

4. Ἐπίσης, ἀδελφέ μου, μὴ φοβῆσαι καὶ ἐξασθενίῃς ἀπὸ τοὺς λογισμούς, οἱ ὅποιοι σοῦ ἐπιτίθενται· εἶναι ἡ ἀρχὴ τοῦ ἀγῶνος.

Θὰ ἀντιληφθῇς καλλίτερα τὸ νόημα τῆς συμβουλῆς μου αὐτῆς ἀπὸ τὸν λάκκον μὲ τὸ βρόχινον νερόν· ὅταν δηλαδὴ βρέξῃ, ὅπως θὰ ἔχῃς προσέξει, καὶ γεμίσῃ ὁ λάκκος ἀπὸ τὸ εὐλογημένον ὕδωρ τῆς βροχῆς, εἰς τὰς ἀρχὰς τὸ νερὸ αὐτὸ εἶναι θολόν, ὅσον ὅμως περνᾷ ὁ καιρὸς, τόσον καὶ καθαρίζει περισσότερον. Καὶ σὺ λοιπόν, ἀγαπητέ, μὴ φοβᾶσαι ἀπὸ τοὺς λογισμούς.

5. Σχετικῶς μάλιστα καὶ εἰς τὴν Ἀγίαν Γραφὴν ἔχει γραφῇ: «Χεῖμαρροι ἀνομίας ἐξετάραξαν με» (Ψαλμ. ιζ' 5) καὶ «Ὁ Θεὸς ἡμῶν καταφυγὴ καὶ δύναμις, βοηθὸς ἐν θλίψεσι ταῖς εὐρούσαις ἡμᾶς σφόδρα, διὰ τοῦτο οὐ φοβηθησόμεθα ἐν τῷ ταράσσεσθαι τὴν γῆν» (Ψαλμ. με' 2—3), δηλαδὴ «Ὁ Θεὸς εἶναι δι' ἡμᾶς καταφύγιον καὶ πηγὴ δυνάμεως· εἶναι βοηθὸς μας εἰς τὰς φοβεράς αὐτὰς θλίψεις, πὺ μᾶς εὖρον, δι' αὐτὸ δὲν θέλομεν φοβηθῇ, ὅταν ἴδωμεν νὰ ταράσσεται ἡ γῆ».

6. Ὅταν λοιπὸν ἐνοχλήσῃ τὴν διάνοιάν σου πονηρὸς λογισμὸς, νὰ βοήσῃς μὲ δάκρυα καὶ μὲ ὅλην τὴν δύναμιν τῆς ψυχῆς σου πρὸς τὸν Θεὸν λέγων· «Κύριε, εὐσπλαγχνίσου με τὸν ἁμαρτωλὸν καὶ δίωξον ἀπὸ κοντὰ μου τὸν πονηρὸν καταργῶν τὴν κατ' ἐμοῦ δύναμίν του». Ὁ Θεὸς εἶναι καρδιογνώστης καὶ ὥς ἐκ τούτου γνωρίζει ποῖαι ἐκ τῶν βαθυτέρων σκέψεών μας προέρχονται ἀπὸ τὴν ἰδικήν μας θεληματικὴν κακοήθη γνώμην (ὅπόταν εἴμεθα καὶ ὑπεύθυνοι), καὶ ποῖαι ἐμβάλλονται μέσα εἰς τὴν ψυχὴν ἡμῶν, παρὰ τὴν θέλησίν μας, ἀπὸ τὴν κακίαν τῶν δαιμόνων (ὅπόταν εἴμεθα καὶ ἀνεύθυνοι, ἐφόσον δὲν συγκατατεθῶμεν εἰς αὐτούς).

7. Γινώριζε δὲ καὶ τοῦτο· ὅτι ἐφ' ὅσον ἀγωνίζεσαι καὶ ὑπομένεις νὰ δουλεύῃς εἰς τὸν Κύριον, ἐπὶ τοσοῦτον καὶ ἡ διάνοιά σου θὰ ἀποβαίνει καθαρωτέρα, ὅπως ἐπίσης καὶ οἱ διαλογισμοί σου. Αὐτὸ στηρίζεται εἰς αὐτὸ πὺ εἶπεν ὁ Κύριος· «Κάθε κλῆμα τῆς ἀμπέλου μου πὺ δὲν καρποφορεῖ τὸ ἀποκόπτω· κάθε δὲ κλῆμα, πὺ καρποφορεῖ, τὸ καθαρίζω, διὰ νὰ ἀποδώσῃ ἀκόμη περισσότερους καρπούς» (1).

Μόνον νὰ θέλῃς εἰλικρινῶς τὴν σωτηρίαν τῆς ψυχῆς σου, αὐτὸ εἶναι ἀρκετόν, διότι ὁ Κύριος, ὡς ἰσχυρὸς συνεργός, βοηθεῖ ὅσους ἐναγωνίως ἐπιζητοῦν τὴν σωτηρίαν τῆς ψυχῆς των.

8. Ἀκουσε τώρα καὶ μίαν ἄλλην παραβολὴν διὰ τοὺς πονηροὺς λογισμούς. Τὸ καινούργιο κρασί, μόλις τὸ μαζεύσουν ἀπὸ τὸ πατητήρι καὶ τὸ βάλουν εἰς τὰ πιθάρια, κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας τόσον πο-

1) «Ἐγὼ εἰμι ἡ ἄμπελος ἡ ἀληθινή, καὶ ὁ πατήρ μου ὁ γεωργὸς ἐστὶ. Πᾶν κλῆμα ἐν ἐμοὶ μὴ φέρον καρπὸν, αἶρει αὐτό, καὶ πᾶν τὸ καρπὸν φέρον, καθαίρει αὐτό, ἵνα πλείονα καρπὸν φέρῃ» (Ἰωάν. ιε' 1—2).

λὺ βράζει (¹), ὥς νὰ καίεται ἀπὸ ἰσχυροτάτην φλόγα· μερικὰ μάλιστα πιθάρια δὲν ἀντέχουν αὐτὴν τὴν ὁρμὴν τοῦ βρασμοῦ καὶ ἀπὸ τὴν βίαν σπάζουν, ὥστερον ὅμως, ὅταν ὀλοκληρωθῇ ἡ ζύμωσις καὶ ὁ μοῦστος μεταβληθῇ εἰς κρασί, τότε παραμένει ἀκίνητον εἰς τὰ πιθάρια ἢ τὰ βαρέλια καὶ καθαρίζει.

9. Τὸ ἴδιον ἀκριβῶς συμβαίνει καὶ εἰς τὸν ἄνθρωπον· ὅταν ἀποφασίσῃ νὰ ἐγκαταλείψῃ τὸν πρόσκαιρον καὶ μάταιον τρόπον ζωῆς, τῆς καθημερινῆς κοσμικῆς μερίμνης, διὰ νὰ δουλεύσῃ εἰς τὸν Θεόν, καὶ νὰ ὑποταχθῇ καὶ νὰ στενοχωρηθῇ χάριν τοῦ Κυρίου, τότε οἱ δαίμονες, φθονοῦντες τὸν ἄνθρωπον διὰ τὴν ψυχοσωτήριον αὐτὴν ἀπόφασίν του, ἐκταράσσουν ποικιλοτρόπως τὴν διάνοιαν του, τὸν ἀνακατεύουν μὲ θολεροὺς λογισμοὺς, ἀνατρεπτικοὺς τῆς ἀποφάσεώς του, ὥστε, ἐὰν εὗρουν εὐθραυστον δοχεῖον, νὰ τὸ συντρίψουν· εἶναι δὲ εὐθραυστον δοχεῖον ἡ ὀλιγόπιστος καὶ διστακτικὴ ψυχὴ. Ὅταν ὅμως ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς σταθῇ ἀκλόνητος εἰς τὴν πίστιν, τότε καὶ οἱ λογισμοὶ ἀρχίζουν σιγὰ-σιγὰ νὰ ἡρεμοῦν καὶ οὕτως ἡ καρδία τοῦ ἀνθρώπου γαληνεύει· ἀφοῦ δὲ καταστῇ τελείως καθαρά, δέχεται πλέον μέσα της, εἰς ἀρκετὰ ἱκανοποιητικὸν βαθμόν, τὴν ἐπισκίασιν τῆς δυνάμεως τοῦ Παναγίου Πνεύματος.

10. Ἄλλωστε οἱ δαίμονες ὁμοιάζουν μὲ ἀρπακτικοὺς λύκους, οἱ ὁποῖοι τριγυροῦν τὰ κελλία τῶν Μοναχῶν ἀναζητοῦντες θύραν ἀνοικτὴν δι' αὐτοὺς, ὥστε νὰ πηδήσουν μέσα ἀπὸ αὐτὴν καὶ νὰ κατασπαράξουν τὴν ψυχὴν ἐκείνην, ποὺ θὰ πειθαρχήσῃ εἰς αὐτούς. Ἐὰν ὅμως εὗρουν θύραν ποὺ ἔχει κλεισθῇ κατὰ πρόσωπόν των, τότε πνέοντες ὀργὴν καὶ θυμόν, ἀναχωροῦν χωρὶς νὰ δυνηθοῦν νὰ κάμουν κανένα κακόν. Ὡς κλειστὴν δὲ θύραν ἐννοῶ τὴν ψυχὴν, ποὺ ἔχει θεμελιωθῇ ἐπάνω εἰς τὴν πίστιν καὶ φρουρεῖ ἀγρύπνως τὰς αἰσθήσεις (διὰ νὰ μὴ εἰσέλθουν, δι' αὐτῶν, ἄτοποι παραστάσεις, ποὺ θὰ γεννήσουν πονηροὺς λογισμοὺς).

11. Μὴ δειλιάζῃς λοιπόν, οὔτε νὰ φοβᾶσαι τὰς κακουργίας τῶν δαιμόνων. Δὲν εἶναι δυνατόν νὰ σὲ βλάψουν, ἐκτὸς ἐὰν σὺ προδώσῃς τὸν ἑαυτόν σου εἰς τοὺς δαίμονας. Βοηθός σου εἶναι ὁ Χριστός, ποὺ εἶπεν· «Ἴδου δίδωμι ὑμῖν τὴν ἐξουσίαν τοῦ πατεῖν ἐπάνω ὅφρων καὶ σκορπίων καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν δύναμιν τοῦ ἐχθροῦ, καὶ οὐδὲν ὑμᾶς οὐ μὴ ἀδικήσῃ» (Λουκ. ι' 19).

Δι' αὐτό, ἀγαπητέ μου, νὰ ἀνδρίζεσαι καὶ νὰ δυναμώνῃς μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ, διότι τὸ ἔλεός Του εἶναι παντοτεινὸν εἰς ὅσους τὸν ἀγαποῦν (²).

¹) Πρόκειται περὶ τοῦ φαινομένου τῆς ζύμωσης.

²) «Ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ» (Ψαλμ. ρε' 1, ρς' 1, ριζ' 1, 2, 3, 4, 29, ρλε' 1—26). «Τὸ δὲ ἔλεος τοῦ Κυρίου ἀπὸ τοῦ αἰῶνος καὶ ἕως τοῦ αἰῶνος ἐπὶ τοὺς φοβουμένους Αὐτόν» (Ψαλμ. ρβ' 17).

Γ'. Τοῦ Ἀγίου Ἡσαΐου.

ΤΡΙΑ εἰσὶ πράγματα τὰ κυριεύοντα τῆς ψυχῆς, ἕως οὗ φθάσῃ εἰς μέγα μέτρον, καὶ αὐτὰ εἰσι τὰ μὴ συγχωροῦντα τὰς ἀρετὰς οἰκῆσαι μετὰ τοῦ νοῦ, ἡ αἰχμαλωσία, ἡ ὀκνηρία, καὶ ἡ λήθη· πολεμεῖ γὰρ μετὰ τοῦ ἀνθρώπου ἡ λήθη, ἕως αὐτῆς τῆς ἀναπνοῆς εἰς ἀγωνίαν φέρουσα, καὶ ἰσχυροτέρα ἐστὶ πάντων τῶν λογισμῶν, καὶ γεννητική ἐστὶ πάντων τῶν πονηρῶν, καὶ τὰ οἰκοδομούμενα ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου, καθ' ἑκάστην ὥραν καταλύει.

2. Εἶπεν ὁ αὐτός· ἐὰν καθέζη ἔν τῳ κελίῳ σου, καὶ ποιῇς τὴν λειτουργίαν σου ἐν σιωπῇ τῷ Θεῷ, καὶ πείθεται σου ἡ καρδιά εἰς τίποτε μὴ ὄν τοῦ Θεοῦ, λογίση δὲ τοῦτο ἐν ἑαυτῷ, ὅτι οὐκ ἔστιν ἁμαρτία, ἀλλὰ λογισμοὶ εἰσιν ἀπλῶς, λοιπὸν καὶ ἡ λειτουργία, ἣν ποιεῖς ἐν σιωπῇ, οὐκ ἔστιν ἀληθής, εἰ δὲ λέγεις ὅτι προσδέχεται τὴν λειτουργίαν τῆς καρδίας μου, ἣν ἐποίησα ἐν σιωπῇ· οὐκοῦν καὶ τὸ πεισθῆναί σου τὴν καρδίαν μετὰ τῆς κακίας ἐν σιωπῇ, καὶ χρονίσαι ἐν αὐτῇ, μετρεῖται σοι ἡ σιωπὴ εἰς ἁμαρτίαν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ.

Ἑρμηνεία

ΤΡΙΑ εἶναι τὰ πάθη ποὺ κυριεύουν τὴν ψυχὴν, μέχρις οὗτου φθάσῃ αὕτη εἰς μέγα μέτρον τελειότητος. Καὶ αὐτὰ τὰ τρία πάθη, ποὺ δὲν ἐπιτρέπουν εἰς τὸν νοῦν νὰ συγκρατηθῇ προσηλωμένος εἰς τὸν παντοτεινὸν ἀγῶνα διὰ τὴν ἀπόκτησιν τῶν ἀρετῶν, εἶναι ἡ αἰχμαλωσία τοῦ νοῦ ἀπὸ τοὺς φιληδόνους καὶ ἐμπαθεῖς λογισμούς, ἡ ὀκνηρία καὶ ἡ λήθη. Ἀπὸ τὰ πάθη αὐτὰ τὸ φοβερώτερον εἶναι ἡ λήθη⁽¹⁾, διότι ἡ λήθη πολεμεῖ τὸν ἄνθρωπον ὅσον ἀναπνέει, καὶ τὸν φέρει εἰς μεγάλην ἀγωνίαν.

Ἡ λήθη εἶναι πάθος ἰσχυρότερον ἀπὸ ὅλους τοὺς λογισμούς, ποὺ πολεμοῦν τὸν ἄνθρωπον, αὕτη γεννᾷ ὅλας τὰς πονηρίας καὶ κρημνίζει καθ' ἑκάστην ὥραν ὅσα μετὰ κόπου κατορθώνει νὰ οἰκοδομήσῃ ὁ ἄνθρωπος.

2. Ὁ ἴδιος ὁ Ἀββᾶς Ἡσαΐας εἶπεν· «Ἐὰν κάθῃσαι εἰς τὸ κελίον σου καὶ ἐκτελῇς τὴν πρὸς τὸν Θεὸν ἀναφοράν σου διὰ σιωπῆς καὶ

1) Φοβερώτερον πάθος ἐξ ὅσων πολεμοῦν τοὺς ἀγωνιζομένους τὸν καλὸν ἀγῶνα τῆς ἀρετῆς ὀνομάζει ἐνταῦθα ὁ Ἀββᾶς Ἡσαΐας τὴν λήθη καὶ δικαίως, διότι ὁμιλεῖ περὶ τῶν ἀγωνιζομένων διὰ τὴν τελειότητα. Ὁ ἐραστής τῆς τελειότητος δὲν ἀπέχει μόνον ἀπὸ τῶν κακῶν πράξεων, ἀλλ' ἀγωνίζεται νὰ συγκρατήσῃ καὶ τὴν διάνοιαν αὐτοῦ ἀπείραστον ἀπὸ κάθε πονηρὰν ἐνθύμησιν. Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἀγωνίζεται νὰ συγκρατῇ τὸν νοῦν αὐτοῦ προσηλωμένον εἰς τὴν ἀδιάλειπτον εὐχὴν καὶ τὴν ἐν γένει νοερὰν θεωρίαν. Ἡ λήθη ὅμως ὑποκλέπτει τὴν διάνοιαν καὶ τρέπει αὐτὴν εἰς κοσμικὰς καὶ ματαίας ἐνθυμήσεις, εἰς ἐπιδίωξιν ὑλικῶν συμφερόντων, εἰς πονηροὺς ἢ μνησικακοὺς λογισμοὺς καὶ εἰς πᾶσαν κακίαν. Ἐφ' ὅσον ἐξακολουθεῖ κυριεύουσα τοῦ νοὸς ἡ λήθη, ὁ Μοναχὸς ὁμοιάζει μὲ πλοῖον τὸ ὁποῖον ἔχασε τὸν προσανατολισμόν του ἢ μὲ ἄνθρωπον, ὅστις ἐξεκίνησε διὰ συγκεκριμένην τινα ὑπηρεσίαν, εἰς τὴν ὁποίαν ὅμως δὲν φθάνει ποτέ, διότι ἐλησμόνησε τὸν προορισμόν του καὶ πλανᾶται τῇδε καὶ κείσε. Προσεύχεται ἐπὶ παραδείγματι ὁ Μοναχός, ἡ μελετᾷ, καὶ φθάνει εἰς τὸ τέλος τῆς προσευχῆς ἢ

Ο ἈΒΒΑΣ

ΡΟΥΦΟΣ

αὐτοσυγκεντρώσεως, καὶ συμβῇ ἡ καρδία σου νὰ προσέξῃ κάτι, ποὺ δὲν εὐρίσκεται εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Θεοῦ (ἀλλ' εἶναι ἐπίγειον, πρόσκαιρον καὶ φθαρτὸν) καὶ ἀπασχολήσῃ τὴν σκέψιν σου μὲ αὐτό, πρόσσεξε· μὴ εἴπῃς, ὅτι ἡ ἐνασχόλησις αὐτὴ δὲν εἶναι ἁμαρτία, ἀλλὰ ἀπλοῖ λογισμοί! Ἐὰν σχηματίσῃς εἰς τὴν ψυχὴν σου τοιαύτην σκέψιν καὶ συγκατατεθῇς εἰς αὐτὴν τὴν παρέκκλινσιν τοῦ νοῦ, τότε καὶ ἡ ἀναφορὰ ποὺ προσφέρεις εἰς τὸν Θεὸν δὲν εἶναι γνησία καὶ εἰλικρινής. Ἐὰν ἰσχυρίζεσαι, ὅτι ὁ Θεὸς προσδέχεται τὴν ἀναφορὰν τῆς καρδίας μου, τὴν ὁποίαν προσέφερα εἰς Αὐτὸν διὰ κατανυκτικῆς σιωπῆς, τότε, κατ' ἀναλογίαν, καὶ ἡ συγκατάθεσις τῆς καρδίας σου μὲ τὴν κακίαν, ποὺ καὶ αὐτὴ ἐπραγματοποιήθη σιωπηλῶς (χωρὶς αἰσθητὰς ἐκδηλώσεις) καὶ ἡ πάροδος χρόνου μὲ τὴν σιωπηλὴν αὐτὴν συγκατάθεσιν τῆς καρδίας, ἔχει ὥς συνέπειαν νὰ ὑπολογισθῇ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ ὡς ἁμαρτία ἡ σιωπὴ αὐτῇ (!).

Δ'. Τοῦ Ἀββᾶ Μάρκου.

ΤΙΝΕΣ φασίν, ὅτι εἰ τῷ Βαπτίσματι ἀναιρεῖται ἡ ἁμαρτία, διατί πάλιν ἐνεργεῖ ἐν τῇ καρδίᾳ; Καὶ λέγομεν ὅτι οὐκ ἐγκαταλειφθεῖσα ἐνεργεῖ μετὰ τὸ Βάπτισμα, ἀλλ' ὑφ' ἡμῶν ἀγαπωμένη διὰ τῆς τῶν ἐντολῶν ἐλλείψεως.

2. Τὸ μὲν γὰρ Ἅγιον Βάπτισμα δίδωσι τελείαν λύσιν, δῆσαι δὲ πάλιν ἐαυτὸν διὰ τῆς προσπαθείας, ἢ λελυμένον εἶναι διὰ τῆς ἐργασίας τῶν ἐντολῶν, τῆς αὐτεξουσίου ἐστὶ προαιρέσεως· ὁ γὰρ περὶ τινὰ ἡδονὴν ἢ θυμὸν ἐγχερόμενος λογισμὸς, οὐχ ἁμαρτίας ἐγκαταλειφθείσης, ἀλλ' αὐτεξουσίου προσπαθείας ἐστὶ τεκμήριον· διότι ἔχομεν ἐξουσίαν λογισμοὺς καθαιρεῖν καὶ πᾶν ὕψωμα ἐπαιρόμενον κατὰ τῆς γνώσεως τοῦ Θεοῦ, κατὰ τὴν Γραφήν.

3. Λογισμὸς οὖν πονηρὸς τοῖς καθαιροῦσιν αὐτὸν ἐν ἑαυτοῖς, φιλοθείας οὐχ ἁμαρτίας ἐστὶ σημεῖον· οὐ γὰρ ἡ προσβολὴ τοῦ λογισμοῦ ἐστὶν ἁμαρτία, ἀλλ' ἡ πρὸς αὐτὸν προσπάθεια· εἰ δὲ οὐ φιλοῦμεν, τίνος χάριν αὐτῷ συγχρονίζομεν; Ἀδύνατον γὰρ τὸ ἀπὸ καρδίας μισούμενον, τῇ καρδίᾳ παρατατικῶς ὀμιλεῖν ἐκτὸς ἡμετέρας κακοπραγίας.

4. Ἐχεις οὖν δύνάμιν καὶ ὄπλα τοῦ καθαιρεῖν αὐτούς· τὰ γὰρ ὄπλα, φησί, τῆς στρατείας ἡμῶν οὐ σαρκικά, ἀλλὰ δυνατὰ τῷ Θεῷ πρὸς καθάρσεις ὀχυρωμάτων, λογισμοὺς καθαιροῦντες καὶ τὰ ἐξῆς· εἰ δὲ ἔχων τὴν κατ' αὐτῶν δύνάμιν οὐ καθαιρεῖς αὐτοὺς ἐκ προσβολῆς, δηλονότι φιληδονεῖς ἐξ ἀπιστίας καὶ συνδυάζεις αὐτοῖς, σὺ αἷτιος εἰ τῆς τοιαύτης ἐνεργείας, οὐχ ὁ Ἀδάμ.

τῆς μελέτης του, χωρὶς νὰ ἐνθυμεῖται τί πρὸ ὀλίγου ἐψιθυρίζαν τὰ χεῖλη, διότι ὁ νοῦς ἀρπαγείς ὑπὸ τῆς λήθης περὶ ἄλλα ἐτύρβαζεν. Καὶ ἀρχικῶς μὲν εἶναι μικρὰ τὰ διαλείμματα τῆς λήθης, ἐφ' ὅσον ὁμως δὲν καταπολεμηθῇ ἐγκαίρως, διὰ τῆς αὐστηρᾶς προσηλώσεως τοῦ νοῦς εἰς τὸ καθήκον, τότε ὁ Μοναχὸς αὐτὸς κυριεύεται ἀπὸ τὰ πάθη καὶ ξεχνᾷ τελείως τὸν προορισμὸν του.

1) Θαυμασία καὶ ψυχολογικωτάτη τοποθέτησις τῆς ἁμαρτίας, τῆς ὁποίας ἐπίφογος μορφή, ἂν μὴ καὶ πρῶτον στάδιον, εἶναι ἡ σιωπηλὴ συγκατάθεσις τῆς καρδίας μὲ ἀντικείμενον ἢ σκέψιν ἀμφιβόλου πνευματικῆς καθαρότητος. Τοιοῦτόν τι δὲν μᾶς ὑπενθυμίζει ὁ Κύριος διὰ τὴν ἐφάμαρτον καὶ ἐνοχὸν θέαν, τὴν ἀπογεννώσαν σαρκικὴν ἐπιθυμίαν, εἰπὼν· «Πᾶς ὁ βλέπων γυναῖκα πρὸς τὸ ἐπιθυμῆσαι αὐτὴν ἤδη ἐμοίχευσεν αὐτὴν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ» (Ματθ. ε' 28) ;

Ἑ ρ ώ τ η σ ι ς

5. Πῶς δύναται ἐξ ἀπιστίας φιληδονεῖν ἢ συνδυνάζειν τοῖς λογισμοῖς, ὃ ἐ-
αυτὸν καθείρξας ἐν τῷ κελλίῳ, καὶ καθημέραν νηστεύων καὶ ἐγκρατευόμενος καὶ
πτωχεύων, καὶ ξενιτεύων, καὶ ἀγρυπνῶν, καὶ χαμευνῶν, καὶ προσευχόμενος καὶ
πολλὰς τοιαύτας θλίψεις ὑποφέρων;

Ἀ π ό κ ρ ι σ ι ς

6. Καλῶς εἶπας, ὅτι πολλὰς τοιαύτας θλίψεις ὃ ταῦτα ποιῶν ὑποφέρει· εἰ
γὰρ ἀθλίπτως, καὶ μετὰ χαρᾶς, καὶ φιλοπονίας τὰς προειρημένας φανεράς ἀρετὰς
ἐπετελοῦμεν, οὐκ ἂν κατὰ νοῦν ἤμεν φιλήδονοι· ἀδύνατον γὰρ τὸν ἐπὶ τοῖς σω-
ματικοῖς πόνοις ἀλγυνόμενον, μὴ κατὰ ἀναλογίαν προσομιλεῖν ταῖς προσβολαῖς,
καὶ παραμυθεῖσθαι τὴν ἐπὶ τοῖς πόνοις ἀηδίαν· εἰ μὴ γὰρ τοῦτο ἐβούλετο ὁ τοιοῦ-
τος, οὐδ' ἂν ἐπὶ τοῖς πόνοις ἐθλίβετο· τοῦτο δὲ πάσχομεν, ἐπειδὴ οὐ πόθῳ τῶν μελ-
λόντων ἀγαθῶν κακοπαθοῦμεν, ἀλλὰ φόβῳ τῶν ἡμῖν νῦν ἐπερχομένων πειρασμῶν.

7. Ὅθεν τὴν κακὴν πρᾶξιν, ἑαυτῶν ἁμαρτίαν εἶναι νομίζομεν· τὸν δὲ πρὸ
ταύτης λογισμόν, ἁλλοτρίαν εἶναι λέγομεν ἐνέργειαν· ἀδύνατον δὲ τὴν ἐνέργειαν
ταύτην ἀποστραφῆναι, τοὺς μὴ ἰδίαν αὐτήν, ἀλλὰ ἁλλοτρίαν ἡγουμένους· ἔστι
μὲν οὖν ὅτε καὶ δίχα συνδυασμοῦ λογισμὸς τις ἀηδής, καὶ μισούμενος, καθάπερ
ληστῆς ἀπροόπτως ἐπιβαλὼν, βίᾳ κατέχει τὸν νοῦν πρὸς ἑαυτόν.

8. Ὅμως μάθε ἀκριβῶς, ὅτι καὶ οὗτος ἐξ ἡμῶν ἔχει τὰς ἀφορμάς· ἢ γὰρ
μετὰ τὸ Βάπτισμα τινὶ πονηρῷ λογισμῷ ἑαυτοὺς ἕως πράξεως ἐπιδεδώκαμεν, καὶ
διὰ τοῦτο ὑπεύθυνοι καὶ παρὰ γνώμην γεγόνάμεν, ἢ τινὰ σπέρματα ἐκουσίως
κρατοῦμεν κακίας, καὶ διὰ τοῦτο ὠχύρωται ὁ πονηρός.

9. Καὶ ὁ μὲν διὰ σπερμάτων κρατήσας ἡμᾶς, οὐκ ἀναχωρεῖ ἕως ἂν αὐτὰ
ῥίψωμεν· ὁ δὲ διὰ τῆς κακῆς πράξεως παραμένων, τότε φυγαδεύεται, ὅταν πόνους
ἀξιούς τῆς μετανοίας τῷ Θεῷ προσενέγκωμεν· ἀναιρεῖ γὰρ αὐτὸν ὁ Θεὸς δι' ἐλε-
ημοσύνης καὶ προσευχῆς, καὶ τῆς τῶν ἐπερχομένων ὑπομονῆς παρακαλούμενος·
διὸ οὐδὲ ταύτην ἐγὼ λέγω τοῦ Ἀδάμ τὴν ἁμαρτίαν, ἀλλ' ἢ μᾶλλον τοῦ πράξαν-
τος τὸ κακὸν καὶ τοῦ ἔχοντος τὰ σπέρματα.

10. Εἰ δὲ λέγεις μοι, ὅτι καὶ τῶν δύο τούτων λογισμὸς προηγῆσατο, καὶ
ζητεῖς τούτων τίς ἐστὶν αἷτιος; καὶ γὰρ σοι λέγω, ὅτι σὺ ὁ ἔχων τὴν ἐξουσίαν κα-
θαίρειν αὐτὸν ἐκ προσβολῆς καὶ μὴ καθαιρῶν, ἀλλ' ἕως πράξεως αὐτῷ προσομι-
λήσας· εἰ δὲ ὅλως πρὸ τῆς πράξεως οὐκ ἠδύνω αὐτὸν καταβαλεῖν διὰ τὴν τοῦ νοὸς
ἀσθενείαν, πῶς μετὰ τὴν πρᾶξιν ἐπαγγέλλῃ ἐκκόπτειν αὐτόν, καίτοι διὰ τῶν πρᾶ-
γμάτων ὠχυρωμένον, καὶ βιαίως σε κατέχοντα;

11. Εἰ δὲ ὁμολογεῖς διὰ Θεοῦ βοηθείας ἐκκόπτειν αὐτόν, νόησον, ὅτι καὶ
πρὸ τῆς πράξεως, εἰ ἠθελες, ὁ Θεὸς ἐβοήθει σοι, καὶ ὅταν ἴδῃς διὰ τῆς σῆς καρ-
δίας γινομένην τὴν βοήθειαν, σύνες ἀκριβῶς, ὅτι οὐκ ἔξωθεν μεταβατικῶς ἐλήλυ-
θεν ἡ Χάρις, ἀλλ' ἡ δεδομένη σοι διὰ τοῦ Βαπτίσματος κρυπτῶς νῦν ἐνήργησε
τοσοῦτον, ὅσον καὶ σὺ μισήσας τὸν λογισμόν ἀπεστράφης.

12. Διὰ τοῦτο πάσης βίας λύσας ἡμᾶς ὁ Χριστός, τὴν προσβολὴν τῶν λο-
γισμῶν οὐκ ἀπεκάλυψε τῆς καρδίας, ἵνα οἱ μὲν μισούμενοι ἐκ καρδίας εὐθὺς ἀ-
φανίζονται, οἱ δὲ ἀγαπώμενοι, ὅσον ἂν ἀγαπῶνται, τοσοῦτον καὶ παραμένωσιν,
ὅπως δειχθῇ καὶ ἡ Χάρις τοῦ Χριστοῦ, καὶ τὸ θέλημα τοῦ ἀνθρώπου, εἴτε ἀγαπᾷ
τοὺς πόνους διὰ τὴν Χάριν, ἢ τοὺς λογισμοὺς διὰ τὴν ἡδονήν.

13. Καὶ μὴ ξενισθῶμεν, ὅτι οὐ μόνον ὑπὸ τῶν ἀγαπωμένων, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ
τῶν μισουμένων βιαίως ἐνεργούμεθα, καθότι ὥσει πονηρά τις συγγένεια, οὕτω
ταῖς ἡμῶν ἐπιθυμίαις αἱ προσβολαὶ συνεργοῦσιν ἀλλήλαις, καὶ ἐκάστη τὸν ἑαυτῆς
ἐργάτην συγχρονίσαντα, λοιπὸν τῇ πλησίον παραδίδωσιν, ὥς ὑπὸ τῆς δευτέρας
καὶ παρὰ γνώμην ἴσως ἀπάγεσθαι, τῇ πρὸς τὴν πρώτην συνηθείᾳ βιαίως ἐλκόμενον.

14. Τίς γὰρ κενοδοξίας ἐμπλησθεῖς, ὑπερηφανίαν διαφυγεῖν δυνήσεται, ἢ

τις ὕπνου πλησθεῖς καὶ τρυφῆς ἀπολαύσας, λογισμοῖς πορνείας οὐ κρατηθήσεται; ἢ τις πλεονεξία ἑαυτὸν ἐκδοὺς ὑπὸ ἀσπλαγχνίας οὐ σφίγγεται; πῶς δὲ οἱ τεύτων πάντων παρὰ γνώμην ἀποστεροῦμενοι, ὑπὸ θυμοῦ καὶ ὀργῆς οὐκ ἐλαθῆσονται;

15. Διὸ χρὴ νοῆσαι, ὅτι κατὰ τὴν ἡμετέραν αἰτίαν ὑπὸ τῆς ἁμαρτίας ἐνεργούμεθα· τῆς γὰρ κατὰ βίαν δουλείας ἡλευθερώθημεν· ὁ γὰρ νόμος τοῦ πνεύματος τῆς ζωῆς, φησὶν, ἡλευθέρωσέ με ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας τοῦ θανάτου.

16. Καὶ ἐφ' ἡμῖν λοιπὸν ἐστὶ τοῖς ἀκούσασι καὶ μαθοῦσι τὰς ἐντολὰς τοῦ πνεύματος, ἢ κατὰ σάρκα περιπατεῖν, ἢ κατὰ πνεῦμα· ἀδύνατον δὲ κατὰ πνεῦμα περιπατεῖσαι, τοὺς ἔπαινον ἀνθρώπων καὶ ἄνεσιν σαρκὸς ἡγαπηκότας, καὶ ἀμήχανον κατὰ σάρκα βιώσαι, τοὺς τὰ μέλλοντα τῶν παρόντων ἐνδιαθέτως προκρίναντας.

17. Διὸ χρὴ πολλὰ πλανηθέντας ἡμᾶς, λοιπὸν μισῆσαι ἔπαινον ἀνθρώπων καὶ ἄνεσιν σαρκὸς, δι' ὧν οἱ πονηροὶ λογισμοὶ καὶ μὴ θελόντων ἡμῶν ἀναφύονται, καὶ ἐκ διαθέσεως εἰπεῖν τῷ Κυρίῳ τὸ τοῦ Προφήτου ῥητόν· Οὐχὶ τοὺς μισοῦντάς σε, Κύριε, ἐμίσησα καὶ ἐπὶ τοὺς ἐχθρούς σου ἐξετηκόμην; τέλειον μῖσος ἐμίσουν αὐτούς, εἰς ἐχθροὺς ἐγένοντό μοι.

18. Καὶ γὰρ ὄντως ἐχθροὶ τοῦ Θεοῦ εἰσιν οἱ πονηροὶ λογισμοὶ οἱ τὸ θέλημα αὐτοῦ γενέσθαι κωλύοντες, εἴπερ ὁ μὲν θέλει πάντας ἀνθρώπους σωθῆναι καὶ εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν, ἐκεῖνοι δὲ διὰ προσπαθείας ἀποπλανῶσιν ἡμᾶς καὶ τῆς σωτηρίας ἀπειργουσιν.

19. Ὅταν οὖν τούτους τελείως μισήσωμεν, καὶ περὶ πάντων τῷ Κυρίῳ πιστεύσωμεν, πάντα λογισμὸν διὰ καρδιακῆς καὶ μονολογίστου ἐλπίδος Ἀὐτῷ προσεγγίζοντες, τότε, καθὼς ἐν ἀρχῇ τῆς διὰ τοῦ Βαπτίσματος πίστεως ἐγένετο τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ βρῶμα τοῦ πιστοῦ, οὕτως ἐν τῇ νοερᾷ ἐλπίδι καὶ ἀρνήσει τῶν λογισμῶν γίνεται ὁ βεβαίόπιστος καὶ καθαρὸς νοῦς, βρῶμα τοῦ Ἰησοῦ τοῦ εἰπόντος· Ἐμὸν βρῶμα ἐστίν, ἵνα ποιῶ τὸ θέλημα τοῦ Πατρός μου.

20. Τί δέ ἐστι τὸ θέλημα τοῦ Πατρός; Τὸ πάντας ἀνθρώπους σωθῆναι, καὶ εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν, κατὰ τὸν λόγον τοῦ Παύλου, ἀληθείας δέ, τῆς κατ' ἐλπίδα νοερὰν εὐρισκομένης, ἐξ ἐνεργείας τοῦ Ἀγίου Πνεύματος, ἣτις ἐστὶν ἐλπιομένην ὑπόστασις.

21. Ἦς τινος ἀληθείας εἰς ἐπίγνωσιν ἀβάπτιστος ἢ κακόπιστος ἐλθεῖν οὐ δύναται· αὕτη γὰρ πρῶτον τοῖς πιστοῖς διὰ τοῦ Βαπτίσματος δίδεται μυστικῶς, καὶ ἐνοικεῖ κρυπτῶς· εἴθ' οὕτω κατὰ ἀναλογίαν τῆς ἐργασίας τῶν ἐντολῶν καὶ τῆς νοερᾶς ἐλπίδος ἀποκαλύπτεται τοῖς οὕτω πιστεύουσιν τῷ Κυρίῳ εἰρηκότε· Ὁ πιστεύων εἰς ἐμέ, καθὼς εἶπεν ἡ Γραφή, ποταμοὶ ἐκ τῆς κοιλίας αὐτοῦ ρεύσουσιν ὕδατος ζῶντος· τοῦτο δέ, φησιν, ἔλεγε, περὶ τοῦ πνεύματος οὗ ἔμελλον λαμβάνειν οἱ πιστεύοντες εἰς Αὐτόν.

22. Καὶ τοῦτο δὴ χρὴ γινώσκειν, ὅτι τὴν παράβασιν τοῦ Ἀδὰμ οὐ διεδεξάμεθα, ἐπειδὴ καὶ αὐτὸς ὁ Ἀδὰμ οὐ κατ' ἀνάγκην ἔσχεν αὐτήν, ἀλλὰ κατὰ θέλημα· τὸν δὲ ἐκ τῆς παραβάσεως θάνατον, ὅς ἐστι Θεοῦ ἀλλοτριώσις, ἐξ ἀνάγκης διεδεξάμεθα, ἐπειδὴ κἄκεῖνον ἐξ ἀνάγκης ἐκράτησεν· ἀποθανόντος γὰρ τοῦ πρώτου ἀνθρώπου, τοῦτέστιν ἀλλοτριωθέντος ἀπὸ Θεοῦ, οὔτε ἡμεῖς ζῆν ἐν Θεῷ ἠδυνάμεθα, ἀλλ' ἐβασίλευεν ὁ θάνατος καὶ ἐπὶ τοὺς μὴ ἁμαρτήσαντας ἐπὶ τῷ ὁμοιωματι τῆς παραβάσεως τοῦ Ἀδὰμ· διὸ ἦλθεν ὁ Κύριος, ἵνα ἡμᾶς διὰ λουτροῦ παλιγγενεσίας ζωοποιήσῃ καὶ καταλλάξῃ τῷ Θεῷ, ὃ καὶ πεποίηκε.

23. Τρία οὖν συμβέβηκε τῷ Ἀδὰμ πράγματα, ἅτινά ἐστι, προσβολὴ κατ' οἰκονομίαν, παράβασις κατ' ἰδίαν ἀπιστίαν, ὁ θάνατος κατὰ δικαίαν κρίσιν Θεοῦ ἐπακολουθήσας οὐ τῇ οἰκονομικῇ προσβολῇ, ἀλλὰ τῇ ἐξ ἀπιστίας παραβάσει. Ἡμεῖς οὖν, ὡς ἔφην, μόνον τὸν θάνατον διεδεξάμεθα, διὰ τὸ μὴ δύνασθαι ἐκ νεκρῶν ζῶντας γενέσθαι, ἕως οὗ ἦλθεν ὁ Κύριος, καὶ πάντας τοὺς πιστεύοντας ἐζωοποίησε.

24. Τὴν πρωτόνοιαν κατ' οἰκονομίαν ἔχομεν ὥσπερ κἄκεῖνος, καὶ πείθου-

σιν ἡμᾶς τοῦτο οἱ μὴ ἁμαρτήσαντες ἐν τῷ ὁμοιώματι τῆς παραβάσεως τοῦ Ἀδάμ· ἀλλὰ τὴν μὲν προσβολήν, ὡς ἐκεῖνος κατ' ἀνάγκην σχόντες, τὴν δὲ πρὸς αὐτὴν ὁμιλίαν καὶ προσπάθειαν καθόλου παραιτησάμενοι.

25. Ἡ τοῦ σατανᾶ οὖν προσβολή ἐστι μονολόγιστος ἐμφάνεια πράγματος πονηροῦ, ἣτις καὶ αὐτὸ τὸ προσεγγίσει τῷ νῷ ἡμῶν δι' ὀλιγοπιστίας εὐρίσκει· ἐντολὴν γὰρ ἡμῶν λαβόντων μηδὲν μεριμνᾶν, ἀλλὰ πάσῃ φυλακῇ τηρεῖν τὴν ἑαυτῶν καρδίαν, καὶ ζητεῖν ἐντὸς ἡμῶν οὖσαν τὴν Βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, ὅταν ἀποστῇ ὁ νοῦς τῆς καρδίας καὶ τῆς προειρημένης ζητήσεως, εὐθὺς δίδωσι τόπον τῇ τοῦ διαβόλου προσβολῇ, καὶ γίνεται δεκτικὸς τῆς πονηρᾶς ὑποθέσεως.

26. Ἀλλ' οὐδὲ τότε ὁ διάβολος κινεῖν ἡμῶν τοὺς λογισμοὺς κατ' ἐξουσίαν ἔχει, ἐπεὶ οὐκ ἂν ἡμῶν ἐφείσατο πᾶσαν κακὴν ἔννοιαν ἀναγκαστικῶς ἐπιφέρων, καὶ μηδὲν ἀγαθὸν ἐννοεῖν συγχωρῶν, ἐξουσίαν δὲ μόνον ἔχει μονολογίστως ἐν πρωτονοίᾳ ὑποδεικνύειν τὰ πονηρὰ πράγματα τοῦ πειράζειν ἡμῶν τὸ ἐνδιάθετον, ποῦ ῥέπει· πρὸς τὴν ἐκείνου ὑποβολήν, ἢ πρὸς τὴν ἐντολὴν τοῦ Κυρίου, ἐπειδὴ ταῦτα ἀλλήλοις ἀντίκεινται.

27. Ὅθεν ἡμεῖς ἐφ' οἷς μὲν ἀγαπῶμεν εὐθέως πρὸς τὸ ὑπόδειγμα ἀνακινούμεν τοὺς λογισμοὺς, καὶ ἐμπαθῶς προσομιλοῦμεν κατὰ διάνοιαν τῷ ὑποδειχθέντι πράγματι· ἐφ' οἷς δὲ μισοῦμεν, συγχρονίζειν οὐ δυνάμεθα, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν μισοῦμεν τὴν προσβολήν· εἰ δὲ καὶ μισουμένη παραμένει, γίνεται γάρ, πλὴν οὐκ ἐκ διαθέσεως προσφάτου, ἀλλ' ἐκ παλαιᾶς προλήψεως ὠχύρωται.

28. Διὸ καὶ ἀπρόκοπος ἵσταται ἐν τῷ τόπῳ καὶ μονολόγιστος ὑπὸ τῆς καρδιακῆς ἀηδίας εἰς πολύννοιαν καὶ πάθος προβῆναι κωλυομένη· οὐ γὰρ ἔχει φύσιν ἢ μονοπρόσωπος ἐμφάνεια, μισουμένη παρὰ τοῦ προσέχοντος ἑαυτῷ, βίᾳ κατασύρειν τὸν νοῦν εἰς τὸ τῆς πολυνοίας πάθος, εἰμὴ διὰ ἡδυπαθείας καρδιακῆς μόνης.

29. Ὡστε εἰ ἡμεῖς τῆς ἡδυπαθείας παντελῶς ἀποστῶμεν, οὐδὲ ἡ τῶν προλήψεων μονολόγιστος ἐμφάνεια βλάψαι ἡμᾶς ἔτι δύναται, εἰ καὶ τὴν συνειδήσιν πρὸς ἀσφάλειαν τῶν μελλόντων κατακρίνει.

30. Ἐπιγνόντος γὰρ τοῦ νοὸς τὴν ἀργὴν τῆς προλήψεως ἔνστασιν, καὶ ἐξομολογουμένον τῷ Θεῷ τὴν παλαιὰν ἁμαρτίαν, εὐθὺς ἀναιρεῖται καὶ οὗτος ὁ πειρασμός, καὶ πάλιν ὁ νοῦς ἐξουσίαν ἔχει προσέχειν τῇ καρδίᾳ, καὶ πάσῃ φυλακῇ διὰ προσευχῆς τηρεῖν αὐτήν, εἰς τὰ ἐνδότερα αὐτῆς καὶ ἀνενόχητα ταμεῖα εἰσελθεῖν πειρώμενος.

31. Ἐνθα οὐκ εἰσὶ πονηρῶν λογισμῶν ἄνεμοι βιαίως ὠθοῦντες καὶ ψυχὴν καὶ σῶμα ἐπὶ τοὺς κρημνοὺς τῆς ἡδυπαθείας, οὔτε πλατεῖα τις καὶ εὐρύχωρος ὁδὸς ῥήμασί τε καὶ σχήμασι κοσμικῆς σοφίας κατεστρωμένη, καὶ δελεάζουσα τοὺς ἐπομένους αὐτῇ, καὶ λίαν τυγχάνωσι φρόνιμοι· τὰ γὰρ καθαρὰ τῆς ψυχῆς ἐνδότερα ταμεῖα καὶ ὁ οἶκος τοῦ Χριστοῦ, ὅπου πρόδρομος ὑπὲρ ἡμῶν εἰσηλθε Χριστὸς διὰ τοῦ Βαπτίσματος, γυμνὸν νοῦν εἰσδέχονται μηδὲν ἐπιφερόμενον τοῦ αἰῶνος τούτου· μὴ εὐλογον, μὴ ἄλογον, εἰμὴ τὰ τρία μόνα, ἃ εἶπεν ὁ Ἀπόστολος, πίστιν, ἐλπίδα, ἀγάπην.

32. Δύναται οὖν τις φιλαλήθης ὢν καὶ καρδιοπονεῖν βουλόμενος, μηδὲ ὑπὸ τῶν προλήψεων ἐξωθεῖσθαι, ἀλλὰ προσέχειν τῇ καρδίᾳ καὶ προκόπτειν εἰς τὸ ἐνδότερον καὶ ἐγγίζειν τῷ Θεῷ, μόνον ἵνα ἐπὶ τοῖς τῆς προσοχῆς καὶ παραμονῆς πόνοις μὴ ἀηδιζῇται· ὁ γὰρ προσεκτικὸς οὐ δύναται μὴ καρδιοπονεῖν, τῶν λογιστικῶν μετεωρισμῶν καὶ σαρκικῶν ἡδονῶν καθ' ἡμέραν ἑαυτὸν οὐκ ἐξωθεν μόνον, ἀλλὰ καὶ τῇ ψυχῇ περιγράφων, ἐν οἷς πολλάκις καὶ ἐννοίᾳ καὶ πράξει ἀνεστράφη.

Ἐ ρ ὠ τ η σ ι ς

33. Διὰ τὸ οὖν ἐγὼ ὁ βεβαπτισμένος καὶ τὸν Θεὸν παρακαλῶ, καὶ τὴν Χάριν Αὐτοῦ ἐπικαλοῦμαι, καὶ ὅλῳ θελήματι βούλομαι ῥυσθῆναι καὶ ἀπαλλαγῆναι τῶν πονηρῶν λογισμῶν, καὶ οὐ δύναμαι; ὁ γὰρ Κύριος ἐν τοῖς Εὐαγγελίοις κατε-

πηγγείλατο ποιῆσαι τὴν ἐκδίκησιν τῶν βοώντων πρὸς Αὐτὸν νυκτὸς καὶ ἡμέρας.

Ἀποκρίσις

34. Ὁ Κύριος οὐ πρὸς τοὺς ἐγκειμένους ταῖς ἡδυπαθείαις θελήματι τὴν παραβολὴν λέγει, ἀλλὰ τοῖς ὑπὸ μόνων τῶν προλήψεων πολεμουμένοις· διὸ τοὺς μὲν, ὡς ὑπὸ ἐχθρῶν ἀδικουμένους, ἐκδικῆσαι ἐπηγγείλατο, ἐκείνοις δέ, ὡς τὴν βοήθειάν σου ἐντολὴν ἀπωθουμένοις, ἐγκαλεῖ λέγων· τί με λέγετε, Κύριε, Κύριε, καὶ οὐ ποιεῖτε ἃ λέγω; οὓς καὶ παρεικάζει ἀνδρὶ μωρῷ, ἐπὶ ψάμμου τῶν ἰδίων θελημάτων οἰκοδομοῦντι τὴν οἰκίαν αὐτοῦ.

35. Γνωθὶ οὖν ἀκριβῶς, ὃ ἄνθρωπε, ὅτι ὁ Κύριος ἐφορᾷ τὰς καρδίας πάντων· καὶ τοὺς μὲν μισοῦντας τῶν πονηρῶν ἐνθυμήσεων τὴν πρωτόνοιαν παραχρῆμα ἐκδικεῖ, καθὼς ἐπηγγείλατο, καὶ οὐκ ἀφίησι τὸν ἔσμὸν τῆς πολυνοίας ἐπαναστάντα, μολύνειν αὐτῶν τὸν νοῦν καὶ τὴν συνείδησιν.

36. Τοὺς δὲ τὰς πρώτας ἀναδόσεις μὴ διὰ πίστεως καὶ ἐλπίδος ἀπολιπόντας, ἀλλ' ἐκ τοῦ καταμανθάνειν δῆθεν καὶ δοκιμάζειν πρὸς ἡδυπαθοῦντας, ἀφίησιν ὡς ἀπίστους καὶ αὐτοβοηθήτους περικρουσθῆναι ὑπὸ τῶν ἐπομένων λογισμῶν, οὓς διὰ τοῦτο οὐκ ἀναιρεῖ, ἐπειδὴ βλέπει τὴν πρὸ αὐτῶν προσβολὴν ὑφ' ἡμῶν ἀγαπωμένην, καὶ μὴ ἐκ πρώτης ἐμφανείας μισουμένην· εἰ δέ τις ἀπιστεῖ τοῖς εἰρημένοις, ἔργῳ ἐπιτηδεύσας μάθη τὴν ἀλήθειαν.

37. Μὴ καταφρονήσης ποτὲ ἐν λογισμῷ ἀμελεία, ἀλάθητος γάρ ἐστιν ὁ Θεὸς ἐπὶ πάσης ἐννοίας. Ἐπίσταται ὁ ἐχθρὸς τοῦ πνευματικοῦ νόμου τὸ δίκαιον, καὶ ζητεῖ μόνον τὴν νοερὰν συγκατάθεσιν· οὕτω γὰρ ἂν ἢ τοῖς τῆς μετανοίας πόνοις ὑπεύθυνον ποιήσῃ τὸν ὑποχείριον, ἢ μὴ μετανοοῦντα, ἀκουσίῳ ἐπιφοραῖς ὁδυνήσῃ αὐτόν· ἔστι δὲ ὅτε καὶ πρὸς τὰς ἐπιφορὰς ἀντιμάχεσθαι παρασκευάσῃ, ὅπως καὶ ὧδε τὰς ὁδύνας πολυπλασιάσῃ, καὶ ἐν ἐξόδῳ διὰ τὴν ἀνυπομονησίαν ἀπιστον ἀποδείξῃ.

38. Ὡσπερ ἐκάστῳ ὁ Θεὸς ἀπονέμει τὸ προσφυές, οὕτω καὶ τοῖς ἀνθρωπίνοις λογισμοῖς, καὶ θέλωμεν καὶ μὴ θέλωμεν. Ἀμαρτήσας, μὴ αἰτιῶ τὴν προᾶξιν, ἀλλὰ τὴν ἐννοιαν· εἰ μὴ γὰρ ὁ νοῦς προέδραμεν, οὐκ ἂν τὸ σῶμα ἐπηκολούθησε. Μέτρον ἔχει καὶ σταθμὸν πᾶσα ἐννοια, ἔστι γὰρ τὸ αὐτό, ἢ ἐμπαθῶς ἢ μονοτρόπως λογίσασθαι.

39. Ὅταν πᾶσαν ἐκούσιον ἀποβάλωμεν τῆς διανοίας κακίαν, τότε δυνησόμεθα ἂν πολεμῆσαι τοῖς κατὰ πρόληψιν πάθεσιν.

40. Πρόληψις ἐστὶ τῶν προτέρων κακῶν μνήμη ἀκούσιος, παρὰ μὲν τῷ ἁγωνιστῇ προβῆναι εἰς πάθος κωλυομένη, παρὰ δὲ τῷ νικητῇ, ἕως προσβολῆς ἀνατρεπομένη.

41. Προσβολή ἐστὶν ἀνείδωλον κίνημα καρδίας, κλεισούρας δίκην ὑπὸ τῶν ἐμπεύρων προκατεχομένη· ὅπου εἰκόνες λογισμῶν, ἐκεῖ συγκατάθεσις γέγονε· κίνημα γὰρ ἐστὶν ἀνείδωλον, ἀναίτιος προσβολή· ἐστὶ δὲ ὁ ἐκ τούτων ἐκφεύγων, ὡς δαυλὸς ἀπὸ πυρὸς καὶ ἔστιν ὁ μὴ ἀναστρέφων ἕως ἂν ἐκκαύσῃ φλόγα.

42. Μὴ λέγε, ὅτι οὐ θέλω καὶ ἔρχεται· πάντως γὰρ καὶ μὴ αὐτό, τὰς αἰτίας ἀγαπᾷς τοῦ πράγματος. Ὁ λογισμοῖς συναπαγόμενος, ἐκτυφλοῦται ὑπ' αὐτῶν, καὶ τὰς μὲν ἐργασίας βλέπει, τὰς δὲ αἰτίας αὐτῶν ἰδεῖν οὐ δύναται.

43. Ὅταν ὁ νοῦς ἔξω γένηται τῶν σωματικῶν φροντίδων, βλέπει κατὰ ἀναλογίαν τὰς τῶν ἐχθρῶν πανουργίας.

44. Ἔστι κακία καρδιακῶς κατέχουσα διὰ τὴν χρονίαν πρόληψιν, καὶ ἔστι κακία λογιστικῶς πολεμοῦσα διὰ τῶν καθημερινῶν πραγμάτων. Ἐὰν μηκέτι ποιῶμεν τὰ θελήματα τῆς σαρκός, κατὰ τὴν Γραφὴν, ῥαδίως ὑπολήξει ἐν Κυρίῳ τὰ προεγκείμενα.

45. Ὡσπερ μόσχος ἄπειρος βοτάναις--ἐπιτρέχων κατήντησεν εἰς ἀμφίκρινον τρόπον, οὕτως εὐρίσκεται ψυχὴ κατὰ μικρὸν ὑπὸ λογισμῶν ἀποβουκολομένη.

46. Ὄταν ὁ νοῦς ἀνδρισάμενος ἐν Κυρίῳ ἀποσπᾷ τὴν ψυχὴν ἀπὸ χρονίας προλήψεως, τότε ἡ καρδία ὡς ὑπὸ δημίῳ κολάζεται, τεινόντων αὐτὴν ἔνθα καὶ ἔνθα τοῦ νοῦς καὶ τοῦ πάθους.

47. Τῶν ἀκουσίων λογισμῶν τὰς αἰτίας ἀγαπῶμεν, καὶ διὰ τοῦτο ἐπέρχονται· τῶν δὲ ἐκουσίων, δηλονότι καὶ τὰ πράγματα. Εἰ πᾶν ἀκούσιον ἐκ τῶν ἐκουσίων τὴν αἰτίαν ἔχει, κατὰ τὴν Γραφὴν, οὐδεὶς οὕτως ἐχθρὸς ἀνθρώπου, ὥς αὐτὸς ἑαυτοῦ τυγχάνει, ἐκούσιον μὲν τὸν λογισμὸν, ἀκούσιον δὲ τὴν σύμβυσιν.

48. Τρεῖς εἰσὶ νοητοὶ τόποι, εἰς οὓς ὁ νοῦς ἐκ μεταβολῆς εἰσέρχεται· κατὰ φύσιν, ὑπὲρ φύσιν, παρὰ φύσιν· καὶ ὅταν μὲν εἰς τὸν κατὰ φύσιν εἰσέλθῃ, εὐρίσκει ἑαυτὸν αἴτιον τῶν πονηρῶν λογισμῶν, καὶ ἑομολογεῖται τῷ Θεῷ τὰς ἀμαρτίας, ἐπιγινώσκων τὰς τῶν παθῶν αἰτίας· ὅταν δὲ εἰς τὸν παρὰ φύσιν γένηται, ἐπιλανθάνεται τῆς δικαιοσύνης τοῦ Θεοῦ, καὶ τοῖς ἀνθρώποις διαμάχεται, ὥς ἀδικοῦσιν αὐτόν· ὅταν δὲ εἰς τὸν ὑπὲρ φύσιν εἰσαχθῇ, εὐρίσκει τοὺς καρπούς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, οὓς εἶπεν ὁ Ἀπόστολος, χαρὰν, εἰρήνην, ἀγάπην καὶ τὰ ἑξῆς.

49. Καὶ οἶδεν, ὅτι, ἐὰν προκρίνῃ τὰς σωματικὰς φροντίδας, ἐμμένειν ἐκεῖ οὐ δύναται, καὶ ὁ ἀναχωρῶν τοῦ τόπου ἐκείνου, ἐγγίζει καὶ ἐμπίπτει εἰς τὴν ἀμαρτίαν, καὶ εἰς τὰς ἐπικολουθήσας αὐτῇ θεινὰς συμβίσεις, καὶ μὴ προσφαιτον, ἀλλὰ τῷ ἰδίῳ καιρῷ, καθὼς οἶδεν ἡ τοῦ Κυρίου δικαιοσύνη.

50. Ὄταν καὶ ἄκοντες ὑπὸ πονηρῶν λογισμῶν ἐνεργώμεθα μὴ ἄλλον αἰτιασώμεθα· ῥίζαι γὰρ λογισμῶν εἰσὶν αἱ προφανεῖς κακίαι, αἷς χερσὶ καὶ ποσὶ καὶ στόμασιν ἐκδικοῦμεν ἑκάστοτε· οὐκ ἔστι κατὰ διάνοιαν πάθει προσομιλεῖν, μὴ ἀγαπῶντα τὰς τούτου αἰτίας.

51. Τίς γὰρ αἰσχύνῃς καταφρονήσας, κενοδοξία προσομιλεῖ; ἢ τίς ἐξουδένωσιν ἀγαπῶν, ἐπὶ ἀτιμίᾳ ταράσσεται; τίς δὲ καρδίαν συντετριμμένην καὶ τεταπεινωμένην ἔχων, ἡδονὴν σαρκοῦ παραδέχεται; ἢ τίς τῷ Χριστῷ τελείως πιστεύων, μεριμνᾷ περὶ προσκυρίων καὶ διαμάχεται;

52. Αἱ παλαιαὶ ἀμαρτίαι κατ' εἶδος μνημονευθεῖσαι, τῆς ἐλπίδος ἀφιστῶσιν, ἀλύτως δὲ ἐξεικονισθεῖσαι, τὸν παλαιὸν μολυσμὸν ἐναποτιθενται. Ὄταν ὁ νοῦς δι' ἀρνήσεως ἑαυτοῦ κρατήσῃ τὴν μονολόγιστον ἐλπίδα, τότε ὁ ἐχθρὸς προφάσει ἐξομολογήσεως τὰ προγεγενημένα κακὰ ἐξεικονίζει, ἵνα τὰ Χάριτι Θεοῦ ἐπιλησθέντα πάθῃ ἀναζωπυρήσῃ τότε, καὶ λεληθότως ἀδικήσῃ τὸν ἄνθρωπον.

53. Τότε γὰρ καὶ αἰδρὸς καὶ μισοπαθῆς ὑπάρχει, ἐξ ἀναγκῆς σκοτισθῆσεται, συγχυθεὶς ἐπὶ τοῖς πεπραγμένοις, καὶ ὁμιχλώδης ἔτι καὶ φιλήδονος εἴη, συγχρονίσει πάντως καὶ ἐμπαθῶς προσομιλήσῃ ταῖς προσβολαῖς, ὥς πρόληψιν εὐρεῖσθαι τὴν τοιαύτην μνήμην καὶ ἐξομολόγησιν.

54. Ἐὰν θέλῃς Θεῷ προσφέρειν ἀκατάκριτον ἐξομολόγησιν, μὴ μνημόνευε κατ' εἶδος τὰς παραιτοπίας, ἀλλ' ὑπόμεινον γενναίως τὰς τούτων ἐπαγωγάς· τὰ γὰρ ἀναιδέα, διὰ τὰς προλαβούσας ἐπέρχεται, πάσης πλημμελείας τὸ προσφυνὲς ἐπικομιζοντα.

55. Ὁ ἐκτὸς κακουχίας καὶ ἀτιμίας προσέχειν τῇ καρδίᾳ πειρώμενος, πλανᾶται κατὰ νοῦν, καὶ ἐμπίπτει εἰς πειρασμὸν καὶ παγίδας τοῦ διαβόλου· οὕτε τοὺς κακοὺς λογισμοὺς ἐκτὸς τῶν αἰτιῶν, οὕτε τὰς αἰτίας ἐκτὸς τῶν λογισμῶν ἔστι πολεμοῦντα νικῆσαι ποτε· ὅταν γὰρ τὸ ἐν μονομερῶς ἀποβάλωμεν, μετ' οὐ πολὺ διὰ τοῦ ἑτέρου τοῖς ἀμφοτέροις ἐμφυρόμεθα.

56. Οἱ ἀκούσιοι λογισμοί, ἐκ προλαβούσης ἀμαρτίας ἀναφύονται, οἱ δὲ ἐκούσιοι, ἐκ τοῦ αὐτεξουσίου θελήματος· ὅθεν αἵτιοι εὐρίσκονται ἐκ τῶν προτέρων οἱ δεύτεροι.

57. Ταῖς μὲν παρὰ πρόθεσιν κακὰς ἐννοίας, λύπη παρέπεται, διὸ καὶ συντόμως εξαφανίζονται, ταῖς δὲ κατὰ πρόθεσιν χαρὰς, ὅθεν καὶ δυσπαύλακτοι γίνονται. Εἰ βούλει μὴ ἐνεργεῖσθαι ὑπὸ πονηρῶν λογισμῶν, ἐξουδένωσιν ψυχῆς καὶ

θλίψιν σαρκὸς ὑποδέχου· καὶ τοῦτο οὐ μερικῶς, ἀλλ’ ἐν παντὶ τόπῳ, καὶ καιρῷ, καὶ πράγματι.

58. Ὁ τοῖς θλιβεροῖς ἐκουσίως ἐμπαιδευόμενος, ὑπὸ τῶν ἀκουσίων λογισμῶν οὐ κατέχεται, ὁ δὲ τὰ πρότερα μὴ καταδεχόμενος, ὑπὸ τῶν δευτέρων, καὶ μὴ βουλόμενος, αἰχμαλωτίζεται.

Ἑρμηνεία

ΜΕΡΙΚΟΙ ἐρωτοῦν: Ἐφ’ ὅσον, διὰ τοῦ ἁγίου Βαπτίσματος, παύει νὰ ὑπάρχῃ εἰς τὴν ψυχὴν ἡμῶν ἡ ἁμαρτία, τότε διατὶ καὶ μετὰ τὸ Βάπτισμα ἐνεργεῖ εἰς τὴν καρδίαν ἡμῶν; Εἰς τὴν ἀπορίαν αὐτὴν ἀπαντῶμεν: Ἡ ἁμαρτία δὲν ἐνεργεῖ ἐν ἡμῖν, μετὰ τὸ ἅγιον Βάπτισμα, ἀφ’ ἑαυτῆς, ὡς ἔχουσα ἰδίαν δύναμιν νὰ ἐνεργῇ καθ’ ἡμῶν καὶ ἐγκαταλειφθεῖσα ἀκόμη, ἀλλὰ διότι ἡμεῖς ἐξακολουθοῦμεν νὰ τὴν ἀγαπῶμεν καὶ νὰ παραλείπωμεν, χάριν αὐτῆς, τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ.

2. Τὸ μὲν ἅγιον Βάπτισμα δηλαδὴ δίδει τελείαν ἀπαλλαγὴν ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας· ἡ ἐπανασύνδεσις ὁμῶς τοῦ ἀναγεννηθέντος ἀνθρώπου μὲ τὴν ἁμαρτίαν, διὰ τῆς πρὸς κακίαν προσπαθείας, ἢ ἡ διατήρησις τῆς ἐκ τῆς ἁμαρτίας ἀπαλλαγῆς, διὰ τῆς ἐργασίας τῶν ἐντολῶν, ὀφείλεται ἀποκλειστικῶς καὶ μόνον εἰς τὴν αὐτεξούσιον προαίρεσιν τοῦ ἀνθρώπου. Τὸ νὰ ἀπασχολῇται δηλαδὴ ὁ λογισμὸς μας ἐπὶ πολὺν χρόνον μὲ κάποιαν ἡδονὴν ἢ μὲ τὸν θυμὸν εἶναι ἀπόδειξις τῆς προσπαθείας, ποὺ προέρχεται ἀπὸ τὸ αὐτεξούσιον τοῦ ἀνθρώπου καὶ ὄχι κατὰλοιπον ἐγκαταλειφθείσης, μετὰ τὸ ἅγιον Βάπτισμα, ἁμαρτίας· διότι ἔχομεν ἐξουσίαν νὰ ἀποβάλωμεν ἀπὸ τὴν διάνοιαν ἡμῶν λογισμοὺς καὶ νὰ κατακρημνίζωμεν κάθε ἐμπόδιον ποὺ ὑψώνεται, διὰ νὰ μᾶς ἐμποδίσῃ ἀπὸ τὴν γνῶσιν τοῦ Θεοῦ, ὅπως λέγει ἡ Ἀγία Γραφή(1).

3. Ὁ πονηρὸς λοιπὸν λογισμὸς δι’ ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι τὸν ἐκμηδενίζουν καὶ τὸν ἀχρηστεύουν μέσα εἰς τὴν διάνοιάν των, εἶναι σημεῖον πρὸς Θεὸν ἀγάπης καὶ ὄχι ἁμαρτίας. Διότι ἡ ἀπλὴ ἐπίθεσις τοῦ λογισμοῦ δὲν εἶναι ἁμαρτία, ἀλλὰ μόνον ἡ συγκατάθεσις τῆς διανοίας ἡμῶν μὲ τὸν ἐπιτεθέντα λογισμόν. Ἐὰν δὲ πράγματι καὶ εἰλικρινῶς δὲν ἀγαπῶμεν τὸν λογισμόν, ποὺ προσέβαλε τὴν ψυχὴν μας, τότε διατὶ ἀπασχολούμεθα ἐπὶ πολὺν χρόνον μὲ τὸν λογισμὸν αὐτόν;

Εἶναι ἀδύνατον ἐκεῖνο ποὺ μὲ ὅλην ἡμῶν τὴν καρδίαν μισοῦμεν, νὰ παρατείνῃ εἰς τὴν καρδίαν ἡμῶν τὴν παρουσίαν του· ἡ παράτασις αὕτῃ θὰ ὀφείλεται εἰς ἐκουσίαν προσωπικὴν ἡμῶν διάθεσιν νὰ διαπράττωμεν τὸ κακόν.

4. Ἐχεις λοιπόν, ἄνθρωπε, τὴν δύναμιν καὶ τὰ ὅπλα νὰ κατανικήσῃς τοὺς λογισμοὺς, ποὺ προσβάλλουν τὴν καρδίαν καὶ τὴν διά-

1) «Τὰ γὰρ ὅπλα τῆς στρατείας ἡμῶν οὐ σαρκικά, ἀλλὰ δυνατὰ τῷ Θεῷ πρὸς καθάρσεις ὀχυρωμάτων· λογισμοὺς καθαιροῦντες καὶ πᾶν ὕψωμα ἐπαιρόμενον κατὰ τῆς γνώσεως τοῦ Θεοῦ, καὶ αἰχμαλωτίζοντες πᾶν νόημα εἰς τὴν ὑπακοήν τοῦ Χριστοῦ» (Β΄ Κορ. ι’ 4—5).

νοιάν σου. Ἴδον τι σχετικῶς γράφει καὶ ἡ Ἀγία Γραφή· «Τὰ ὅπλα τῆς πνευματικῆς ἡμῶν ἐκστρατείας κατὰ τοῦ κακοῦ, δὲν εἶναι σαρκικά, ἀλλ' ἔχουν ἐκ Θεοῦ τὴν δύναμιν, νὰ κατακρημνίσουν ὀχυρώματα καὶ λογισμούς» (¹).

Ἐὰν δέ, ἐν ᾧ ἔχεις εἰς τὴν διάθεσίν σου τοιοῦτον ἀποτελεσματικὸν εἰς δύναμιν ὀπλοστάσιον κατ' αὐτῶν, δὲν ἀχρηστεύης τοὺς πονηροὺς λογισμούς, εὐθὺς μόλις προσβάλλουν τὴν διάνοιάν σου, τότε φανερώσεις ὅτι, ἀπὸ ἀπιστίας, ἀγαπᾷς τὴν ἡδονὴν καὶ συντροφεύεις μὲ τοὺς λογισμοὺς αὐτοὺς· ἐν τοιαύτῃ δὲ περιπτώσει σὺ εἶσαι ὑπαίτιος καὶ ἔνοχος τῆς τοιαύτης ἐφαμάρτου ἐνεργείας καὶ ὅχι κατὰλοιπὸν τι ἐκ τοῦ προπατορικοῦ ἁμαρτήματος.

Ἑ ρ ὠ τ η σ ι ς

5. Πληροφόρησόν με, παρακαλῶ· πῶς εἶναι δυνατόν, ἀπὸ ἀπιστίας μάλιστα, νὰ ἀγαπᾷ τὴν ἡδονὴν καὶ νὰ δίδῃ σημασίαν εἰς τοὺς πονηροὺς λογισμοὺς ἐκεῖνος, ὅστις ἐφυλακίσθη ἐκουσίως εἰς τὸ κελλίον του, καθημερινῶς νηστεύει καὶ ἐγκρατεύεται, πτωχεύει καὶ διάγει ὡς ξένος εἰς αὐτὸν τὸν κόσμον, ἀγρυπνεῖ καθ' ἐκάστην νύκτα, κοιμᾶται εἰς τὸ ἔδαφος καὶ συνεχῶς προσεύχεται; Εἰπέ μου, λοιπὸν, πῶς εἶναι δυνατόν αὐτὸς ὅστις τοιαύτας θλίψεις ὑποφέρει, μὲ τὴν θέλησίν του, διὰ τὴν ἀγάπην τοῦ Χριστοῦ, νὰ δοκιμάζῃ φιληδόνους σκέψεις καὶ νὰ ἐνοχλῇται ἀπὸ ταπεινοῦς λογισμούς;

Ἀ π ό κ ρ ι σ ι ς

6. Καλῶς εἶπες, ὅτι ἐνοχλεῖται ἀπὸ φιληδόνους σκέψεις αὐτὸς ποὺ μὲ θλίψιν ἐπιτελεῖ τὰ ἔργα, τὰ ὁποῖα περιέγραψες, διότι ἐὰν ἐκτελῶμεν τὰς φανεράς αὐτὰς ἀρετάς, χωρὶς ψυχικὴν κατάθλιψιν, χαρούμενοι καὶ ἐξ ἀγάπης πρὸς τοὺς πνευματικοὺς κόπους, δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἀπασχολῇ τὸν νοῦν ἡμῶν φιληδονία. Ἀκόμη πρέπει νὰ γνωρίζῃς, ὅτι εἶναι ἀδύνατον, αὐτὸς ποὺ ὑποφέρει, ἐξ αἰτίας τῶν σωματικῶν κόπων, νὰ μὴ συγκατατίθεται, κατ' ἀναλογίαν, μὲ τὰς ἐπιθέσεις τῶν λογισμῶν, καὶ νὰ παρηγορῇ δι' αὐτῶν τὴν ἐκ τῶν κόπων δοκιμαζομένην ὑπ' αὐτοῦ πικρίαν· διότι ἐὰν ὁ τοιοῦτος ἄνθρωπος δὲν ἐπεθύμει, κατὰ βάθος, αὐτὸ τὸ πρᾶγμα, ἀσφαλῶς τότε οὔτε καὶ διὰ τοὺς κόπους, ἐκ τῆς ἐπιτελέσεως τῶν ἀσκητικῶν ἀρετῶν, θὰ ἐστενοχωρεῖτο. Συμβαίνει δὲ νὰ μᾶς κουράζουν οἱ κόποι διὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν ἀσκητικῶν καθηκόντων, καὶ ἡ ἐν γένει προσπάθεια διὰ τὴν ἀρετὴν, ἐπειδὴ δὲν ταλαιπωρούμεθα σωματικῶς ἀπὸ τὸν πόθον διὰ τὴν ἀπόλαυσιν τῶν μελλόντων ἀγαθῶν, ἀλλὰ ἀπὸ τὸν φόβον τῶν ἐπερχομένων εἰς ἡμᾶς, κατὰ τὴν παροῦσαν ζωὴν, πειρασμῶν (²).

1) Ἐκ τῆς Β' πρὸς Κορινθίους (ι' 4 - 5) ἐπιστολῆς τοῦ θείου Παύλου, (βλ. ὑποσημ. σελ. 162).

2) Θαυμασία καὶ ἐξαιρετικὴ ἡ ἀποψὶς αὕτη. Τὸ ἀγαθὸν πρέπει νὰ τὸ ἐπι

7. Δι' αὐτὸν ἀκριβῶς τὸν λόγον τὴν κακὴν πράξιν νομίζομεν εἶναι ἰδική μας ἁμαρτία, ἐνῶ τὸν λογισμόν, ὅστις μᾶς ἐνέπνευσε τὴν πράξιν αὐτήν, τὸν θεωροῦμεν, ὅτι εἶναι ξένη ἐνέργεια· εἶναι δὲ ἀδύνατον νὰ ἀποστραφοῦν τὴν ἐνέργειαν αὐτὴν τῶν λογισμῶν, ὅσοι δὲν τὴν θεωροῦν ἰδικήν των, ἀλλὰ ξένην. Εἶναι δὲ δυνατόν νὰ μᾶς ἐνοχλήσῃ καὶ ἓνας σιχαμερὸς λογισμὸς, χωρὶς καμμίαν ἰδικήν μας συγκατάθεσιν ἢ ἔστω καὶ χωρὶς κανένα συνδυασμὸν τῆς διανοίας μας καὶ ὁ λογισμὸς αὐτὸς νὰ προκαλέσῃ τὸ μῖσος ἡμῶν. Ὅπως ἀκριβῶς θὰ συνέβαιεν, ἐὰν ἐνεφανίζετο ἐνώπιον ἡμῶν ἀπροόπτως ἓνας ληστής. Ὁ ληστρικὸς αὐτὸς λογισμὸς καταλαμβάνει, ὡς διὰ βίας, τὸν νοῦν ἡμῶν, καὶ τὸν κρατεῖ αἰχμάλωτον.

8. Παρ' ὅλα ταῦτα ὁμως, σὲ πληροφορῶ, ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ λογισμὸς, ποὺ διέρχεται ἀπὸ τὸν νοῦν ἡμῶν τόσον ἀπροσδοκῆτως, ὅσον ὁ ἀποτόμως ἐμφανιζόμενος ληστής, ἔχει τὰς γενεσιουργοὺς ἀφορμὰς του εἰς τὴν ψυχὴν ἡμῶν· αὐταὶ δὲ αἱ ἀφορμαὶ ὀφείλονται ἢ εἰς τὸ γεγονός, ὅτι μετὰ τὸ ἅγιον Βάπτισμα ἀφήσαμεν τὸν ἑαυτὸν μας νὰ παραδοθῇ εἰς κάποιον πονηρὸν λογισμόν καὶ ἐπετελέσαμεν τὴν πράξιν, ποὺ μᾶς ὑπέδειξε, ἢ εἰς τὸ γεγονός, ὅτι διατηροῦμεν θεληματικὰ εἰς τὴν ψυχὴν μας μερικὰ σπέρματα κακίας· δι' αὐτὸ εὗρισκει τόπον εἰς τὴν ψυχὴν ἡμῶν ὁ πονηρὸς καὶ ὀχυρώνεται ἐναντίον μας.

9. Καὶ ὁ μὲν λογισμὸς, ὅστις προσωρινῶς μᾶς ἐπεβλήθη, λόγῳ τῶν ἐν ἡμῖν σπερμάτων τῆς κακίας, τότε μόνον ἀναχωρεῖ ἐξ ἡμῶν, ὅταν ἀπορρίψωμεν τὰ σπέρματα αὐτά· ὁ λογισμὸς, πάλιν, ποὺ παραμένει ἐξ ἀφορμῆς τῆς κακῆς πράξεως, τὴν ὁποίαν ἐπετελέσαμεν, τότε μόνον φυγαδεύεται, ὅταν προσφέρωμεν εἰς τὸν Θεὸν κόπους ἀξίους τῆς μετανοίας. Καὶ φυγαδεύεται, διότι τὸν διαλύει ὁ Θεὸς ἐκδυσωπούμενος πρὸς τοῦτο ἀπὸ τὴν ἐλεημοσύνην, τὴν προσευχὴν καὶ τὴν ὑπομονήν, ποὺ πρέπει νὰ ἐπιδεικνύωμεν διὰ τὰ κακά, ποὺ μᾶς εὗρισκουν. Δι' αὐτὸ καὶ ἐγὼ λέγω, ὅτι ἡ ἁμαρτία αὐτὴ δὲν ὀφείλεται εἰς τὴν ἐν ἡμῖν ἐνέργειαν τοῦ προπατορικοῦ ἁμαρτήματος τοῦ Ἀδάμ, ἀλλ' εἶναι προσωπικὴ καὶ αὐτογενὴς ἁμαρτία ἐκείνου ποὺ διέπραξε, μετὰ τὸ ἅγιον Βάπτισμα, τὸ κακόν, ἢ διατηρεῖ, θεληματικὰ, τὰ σπέρματα τοῦ κακοῦ.

10. Ἐὰν πάλιν μοῦ ἀντιτείνῃς, ὅτι ὁ φιλήδονος λογισμὸς προηγήθη καὶ τῶν δύο προσδιοριζομένων ἀφορμῶν, τῆς κακῆς πράξεως δηλαδὴ καὶ τῶν σπερμάτων τοῦ κακοῦ, καὶ ζητεῖς νὰ σὲ πληροφορήσω, ποία εἶναι τότε ἡ αἰτία τοῦ λογισμοῦ, σοῦ ἀπαντῶ: Ἡ αἰτία εἶσαι σὺ ὁ ἴδιος, ποὺ εἶχες ὅλην τὴν ἐξουσίαν νὰ τὸν ἀποκρούσῃς, μὴ σὺ ἐπετέθη, καὶ δὲν τὸν ἀπέκρουσες, ἀλλὰ τὸν ἄφησες νὰ σὲ συντροφεύῃ

τελοῦμεν ἀποκλειστικῶς καὶ μόνον ἐξ ἀνωτέρας καὶ γνησίας ἀγάπης πρὸς αὐτό, καὶ οὐχὶ ἐκ φόβου. Ψυχὴ, ἥτις ἐκ φόβου ἐνεργεῖ τὸ ἀγαθόν, ἐπόμενον εἶναι νὰ ἀναζητήσῃ μίαν ἀνακούφισιν, διὰ τὴν κατάθλιψιν ὑφ' ἧς καταλαμβάνεται, μέσα εἰς τὴν περιοχὴν τῶν ἰδίων αὐτῆς σκέψεων καὶ στοχασμῶν, φιληδόνων καὶ ἐφάρμαρτων ἐνίοτε.

μέχρι τῆς ἐκτελέσεως τῆς κακῆς πράξεως, πὺν σοῦ ὑπεδείκνυεν. Ἐὰν δὲ δὲν εἶχες τὴν δύναμιν, πρὸ τῆς πράξεως, νὰ τὸν κατανικήσῃς τελείως, λόγῳ τῆς ἀσθενείας τοῦ νοός, πῶς τώρα ὑπόσχῃσαι νὰ τὸν ἐκριζώσῃς, μετὰ τὴν πρᾶξιν τῆς ἁμαρτίας, ὅταν πλέον ἔχῃ ὀχυρωθῇ ἀπὸ τὰ γενόμενα καὶ σὲ κατέχῃ βιαίως;

11. Ἐὰν πάλιν ὁμολογῇς, ὅτι μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ θὰ ἐκριζώσῃς τὸν πονηρὸν λογισμόν, κατάλαβε τότε, ὅτι καὶ πρὶν νὰ ἐκτελέσῃς τὴν ὑπὸ τοῦ πονηροῦ λογισμοῦ ὑποβληθεῖσαν εἰς σὲ πρᾶξιν, θὰ σὲ ἐβόηθῃ ὁ Θεός, ἐὰν τὸ ἠθελες καὶ τὸ ἐπεζήτηεις. Ὅταν, τέλος, ἀντιληφθῇς, μέσα εἰς τὴν καρδίαν σου, τὴν προσγενομένην εἰς σὲ βοήθειαν τοῦ Θεοῦ, τότε ἀσφαλῶς θὰ ἐννοήσῃς, ὅτι ἡ χάρις αὐτὴ δὲν ἔχει ἐπέλθῃ εἰς σὲ ἀπ' ἔξω, κινουμένη ἐκ τινος πηγῆς, ἀλλ' ἔχει δοθῇ εἰς σέ, κατὰ τὸν τρόπον ἀνεξέλεγκτον ἀπὸ τὴν λογικὴν, διὰ τοῦ ἁγίου Βαπτίσματος. Εἰς δὲ τὴν συγκεκριμένην περίπτωσιν ἐνήργησεν ἐπὶ σὲ τόσον, ὅσον καὶ σὺ ἀπεμακρύνθῃς ἀπὸ τὸν λογισμόν· ἢ ἐν σοὶ δηλαδὴ ἐκδήλωσις τῆς θείας βοηθείας ὑπῆρξεν ἀνάλογος τοῦ μίσους καὶ τῆς ἀποστρεφῆς σου πρὸς τὸν πονηρὸν λογισμόν.

12. Δι' αὐτὸν ἀκριβῶς τὸν λόγον καὶ ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, ἐλευθερώσας ἡμᾶς ἀπὸ πᾶσαν βίαν καὶ ἐξαναγκασμόν, δὲν ἡμπόδισε τὴν παρενόχλησιν τῆς καρδίας ἀπὸ τοὺς λογισμοὺς, ὥστε ἄλλοι μὲν ἐκ τῶν λογισμῶν νὰ ἐξαφανίζωνται ἀμέσως, μισούμενοι ὑπὸ τῆς καρδίας, ἄλλοι δέ, ἀγαπώμενοι ὑπ' αὐτῆς, νὰ παραμένωσιν εἰς αὐτὴν ἐπὶ τοσοῦτον, ἔφ' ὅσον διαρκεῖ καὶ παραμένει καὶ ἡ πρὸς αὐτοὺς ἀγάπη τῆς καρδίας, διὰ νὰ ἀποδειχθῇ τοιοῦτοτρόπως καὶ ἡ Χάρις τοῦ Χριστοῦ καὶ τὸ θέλημα τοῦ ἀνθρώπου· ἐὰν δηλαδὴ ὁ ἄνθρωπος ἀγαπᾷ τοὺς κόπους διὰ νὰ ἀπολαύσῃ τὴν Χάριν ἢ προτιμᾷ τοὺς λογισμοὺς διὰ τὴν ἀπόλαυσιν τῆς ἡδονῆς.

13. Καὶ ἂς μὴ παραξενευώμεθα ἐὰν ἐνεργοῦν μετὰ σφοδρότητος καὶ βίας εἰς τὴν καρδίαν ἡμῶν τόσον οἱ ἀγαπώμενοι λογισμοί, ὅσον καὶ οἱ μισούμενοι, διότι αἱ προσβολαὶ τῶν λογισμῶν κατὰ τῆς καρδίας συνεργάζονται μὲ τὰς ἐπιθυμίας ἡμῶν, ὡς πονηροὶ συγγενεῖς· οὕτω καὶ κάθε μία ἐκ τῶν ἐπιθυμιῶν αὐτῶν, ἀφοῦ συγχρονίσῃ τὴν προσβολὴν τῆς κατὰ τῆς καρδίας μας μὲ τὰς ἄλλας, παραδίδει τὸν λογισμόν μας εἰς τὴν ἐπιθυμίαν, ἢ ὁποῖα τὴν ἀκολουθεῖ, ὥστε νὰ παρασύρεται οὗτος ὑπὸ τῆς δευτέρας ταύτης ἐπιθυμίας εἰς πονηρὰς σκέψεις, ἔστω καὶ παρὰ τὴν θέλησίν του, καὶ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον νὰ σύρεται, κατ' ἀνάγκην πλέον, πρὸς τὴν πρώτην ἐπιθυμίαν διὰ τῆς συνηθείας.

14. Ἄς ἴδωμεν τοῦτο καὶ εἰς τὴν πραγματικότητα· ποῖος, ὡς ἐπὶ παραδείγματι, ἀφοῦ ἐφούσκωσεν ἀπὸ κενοδοξίαν, θὰ δυνηθῇ νὰ ἀποφύγῃ τὴν ὑπερηφάνειαν; Ἡ, ποῖος, ἀφοῦ ἐχόρτασεν ὕπνον καὶ ἀπῆλause καλοπέρασιν, δὲν θὰ αἰχμαλωτισθῇ ἀπὸ λογισμοὺς πορνείας; Ἡ ποῖος, ἀφοῦ κατελήφθη ἀπὸ πλεονεξίαν, δὲν κυριεύεται ἀπὸ ἀσπλαγχνίαν; Πῶς, τέλος, εἶναι δυνατόν, ὅλοι ὅσοι ἀποστεροῦνται ἀπὸ

ὅλα αὐτά, παρὰ τὴν γνώμην καὶ τὴν θέλησίν των, νὰ μὴ θυμώσουν καὶ νὰ μὴ ὀργισθοῦν;

15. Δι' αὐτὸ πρέπει νὰ καταλάβωμεν, ὅτι πειραζόμεθα ὑπὸ τῆς ἁμαρτίας, ἐξ ὑπαιτιότητος ἡμῶν, διότι ἠλευθερώθημεν ἀπὸ τὴν ἐξαναγκαστικὴν δουλείαν, κατὰ τὸ γραφικὸν «Ὁ γὰρ νόμος τοῦ πνεύματος τῆς ζωῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ ἠλευθέρωσε με ἀπὸ τοῦ νόμου τῆς ἁμαρτίας καὶ τοῦ θανάτου» (Ρωμ. η' 2).

16. Κατὰ συνέπειαν εἶναι εἰς τὴν ἀπόλυτον ἐξουσίαν ἡμῶν, ποὺ ἠκούσαμεν καὶ ἐμάθαμεν τὰς ἐντολὰς τοῦ Πνεύματος, ἢ νὰ βαδίσωμεν τὸν δρόμον τῆς ζωῆς ἡμῶν ὑποτεταγμένοι εἰς τὴν σάρκα, ἢ συμφώνως πρὸς τὰς ἐμπνεύσεις καὶ τὰς ἐπιταγὰς τοῦ Πνεύματος. Θὰ πρέπει ὁμως νὰ γνωρίζωμεν, ὅτι εἶναι ἀδύνατον νὰ βαδίσουν ὡς πνευματικοὶ ἄνθρωποι αὐτοί, οἱ ὅποιοι ἔχουν ἀγαπήσει τὸν ἔπαινον τῶν ἀνθρώπων καὶ ἐπιθυμοῦν τὴν ἄνεσιν τῆς σαρκός· ὅπως, ἐπίσης, εἶναι ἀκατανόητον νὰ ζήσουν σαρκικῶς αὐτοί, ποὺ μὲ ὅλην των τὴν ψυχικὴν διάθεσιν προετίμησαν τὰ μέλλοντα ἀγαθὰ ἀπὸ τὰ παρόντα καὶ πρόσκαιρα.

17. Δι' αὐτὸ λοιπὸν πρέπει ἡμεῖς, ποὺ ἀρκετὰ ἐπλανήθημεν, νὰ μισήσωμεν τὸν ἔπαινον τῶν ἀνθρώπων καὶ τὴν ἄνεσιν τῆς σαρκός, διότι, δι' αὐτῶν, οἱ πονηροὶ λογισμοί, καὶ ὅταν ἀκόμη ἡμεῖς δὲν τὸ θέλωμεν, ξεφυτρώνουν (εἰς τὴν διάνοιαν ἡμῶν) καὶ νὰ εἴπωμεν εἰς τὸν Κύριον, μὲ ὅλην τὴν ἀγνότητα τῆς διαθέσεως ἡμῶν, τὸ ῥητὸν τοῦ Προφήτου· «Οὐχὶ τοὺς μισοῦντάς σε, Κύριε, ἐμίσησα καὶ ἐπὶ τοὺς ἐχθρούς σου ἐξετηκόμην; τέλειον υἱὸς ἐμίσουν αὐτούς, εἰς ἐχθρούς ἐγένοντό μοι» (Ψαλμ. ρλ' 21—22).

18. Καὶ πράγματι ἐχθροὶ τοῦ Θεοῦ εἶναι οἱ πονηροὶ λογισμοί, ἐφ' ὅσον ἐμποδίζουν νὰ γίνῃ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ· ὁ Θεὸς δηλαδὴ θέλει ὅλοι οἱ ἄνθρωποι νὰ σωθοῦν καὶ νὰ ἔλθουν εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας, ὡς διαβεβαιοῖ ὁ θεῖος Παῦλος, λέγων· «Ὅς πάντας ἀνθρώπους θέλει σωθῆναι καὶ εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν» (Α' Τιμ. β' 4), ἐνῶ ἐκεῖνοι, οἱ λογισμοί, διὰ τῆς προσπαθείας των, μᾶς ἀποπλανοῦν ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, καὶ μᾶς ἐμποδίζουν ἀπὸ τὴν σωτηρίαν μας.

19. Ὅταν λοιπὸν μισήσωμεν τελείως αὐτοὺς τοὺς πονηροὺς λογισμοὺς καὶ ἐμπιστευθῶμεν ὅλα ἡμῶν τὰ ζητήματα εἰς τὸν Κύριον, στρέφοντες πρὸς Αὐτὸν ἐκάστην μας σκέψιν καὶ λογισμόν, διὰ μιᾶς ἐγκαρδίου ἐλπίδος, κατεχούσης ἀποκλειστικῶς τὴν διάνοιαν ἡμῶν, τότε, ὅπως ἀκριβῶς εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς πίστεως, ἢ ὅποια ἐνεφυτεύθη εἰς ἡμᾶς διὰ τοῦ ἁγίου Βαπτίσματος, τὸ Σῶμα τοῦ Χριστοῦ ἔγινε τροφὴ τοῦ πιστοῦ, τοιουτοτρόπως ὁ βεβαιόπιστος καὶ καθαρὸς νοῦς, διὰ τῆς νοερᾶς ἐλπίδος καὶ ἀρνήσεως τῶν πονηρῶν λογισμῶν, θὰ γίνῃ τροφὴ τοῦ Ἰησοῦ, πρὸς εἶπεν· «Ἐμὸν βρῶμά ἐστιν ἵνα ποιῶ τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με» (Ἰωάν. δ' 34)· ἰδική μου, δηλαδή, τροφὴ εἶναι νὰ ἐκτελῶ τὸ θέλημα τοῦ Πατρὸς μου, ποὺ μὲ ἀπέστειλε.

20. Ποῖον δὲ εἶναι τὸ θέλημα τοῦ ἐπουρανίου Πατρὸς;

Τὸ νὰ σωθοῦν ὅλοι οἱ ἄνθρωποι καὶ νὰ ἔλθουν εἰς ἐπίγνωσιν τῆς ἀληθείας, ὅπως λέγει καὶ ὁ Ἀπόστολος Παῦλος! (Α' Τιμ. β' 4.—βλέπε ἀνωτέρω παράγραφος 18).

Ἡ ἀλήθεια αὕτη, περὶ ἧς ὁ Ἀπόστολος Παῦλος λέγει, ἀνευρίσκεται (ὑπὸ τοῦ νοῦς) κατὰ τὸ μέτρον τῆς νοεραῆς ἐλπίδος, διὰ τῆς (ἐν ἡμῖν) ἐνεργείας τοῦ Ἁγίου Πνεύματος· καὶ αὕτη ἡ ἀλήθεια εἶναι ἡ αἰσθητοποίησις τῶν ἐλπιζομένων (ἀγαθῶν) (').

21. Αὐτὴν τὴν ἀλήθειαν δὲν εἶναι δυνατόν νὰ δεχθῇ ἡ διάνοια τοῦ ἀβαπτίστου ἢ τοῦ ἔχοντος ἐσφαλμένην πίστιν· διότι ἡ ἀλήθεια αὕτη, ὡς ὀφειλομένη εἰς τὴν ἐνέργειαν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, δίδεται, πρῶτην φοράν, εἰς τοὺς πιστοὺς, κατὰ τρόπον μυστικόν, διὰ τοῦ ἁγίου Βαπτίσματος καὶ παραμένει ἐντὸς τοῦ ψυχικοῦ κόσμου τοῦ πιστοῦ, κεκαλυμμένη ὅμως· ἐν συνεχείᾳ δὲ ἡ οὕτω πως κεκαλυμμένη ἀλήθεια ἀποκαλύπτεται (') εἰς τὸν πιστὸν σιγὰ - σιγὰ, κατὰ τὸ μέτρον τῆς ὑπὸ τοῦ πιστεύοντος ἐργασίας τῶν ἐντολῶν καὶ τῆς νοεραῆς ἐλπίδος. Αὐτὸ στηρίζεται εἰς τὸν λόγον τοῦ Κυρίου, εἰπόντος· «Ὁ πιστεύων εἰς ἐμέ, καθὼς εἶπεν ἡ Γραφή, ποταμοὶ ἐκ τῆς κοιλίας αὐτοῦ ρεύσουσιν ὕδατος ζῶντος» (Ἰωάν. ζ' 38), ὑπ' αὐτὸ δὲ ὁ Κύριος ἠννόει, ὡς γνωστόν, τὸ Πνεῦμα, ποὺ ἐπρόκειτο νὰ λαμβάνουν οἱ πιστεύοντες εἰς Αὐτόν· «Τοῦτο δὲ εἶπε περὶ τοῦ Πνεύματος οὗ ἔμελλον λαμβάνειν οἱ πιστεύοντες εἰς Αὐτόν» (Ἰωάν. ζ' 39).

22. Καὶ τοῦτο ἀκόμη πρέπει νὰ γνωρίζωμεν, ὅτι τὴν παράβασιν τοῦ Ἀδάμ, αὐτὴν καθ' ἑαυτήν, δὲν τὴν ἐκκληρονομήσαμεν καὶ ἡμεῖς· τοῦτο δὲ διότι καὶ ὁ ἴδιος ὁ Ἀδὰμ περιέπεσεν εἰς παράβασιν, οὐχὶ ἐξ ἀνάγκης, ἀλλ' ἐξ ἐλευθέρως καὶ ἀβιάστου θελήσεως· τὸν θάνατον ὅμως, ὅστις προῆλθεν ἐκ τῆς παραβάσεως, καὶ ὁ ὁποῖος, κατ' οὐσίαν, εἶναι αἰώνια ἀποξένωσις τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὸν Θεόν, ἀναγκαστικῶς τὸν ἐκκληρονομήσαμεν, ἐπειδὴ καὶ τὸν Ἀδὰμ ἀναγκαστικῶς τὸν ἠχμαλώτισεν ὁ θάνατος. Ἐφ' ὅσον λοιπὸν ἀπέθανεν ὁ πρῶτος ἄνθρωπος, ἀπεξενώθη δηλαδὴ αἰωνίως ἀπὸ τὸν Θεόν, οὕτε καὶ ἡμεῖς ἦτο δυνατόν νὰ ζήσωμεν ἐν Θεῷ· «ἀλλ' ἐβασίλευσεν ὁ θάνατος.....καὶ ἐπὶ τοὺς μὴ ἁμαρτήσαντας ἐπὶ τῷ ὁμοιώματι τῆς παραβάσεως τοῦ Ἀδάμ» (Ρωμ.

1) «Ἔστι δὲ πίστις ἐλπιζομένων ὑπόστασις, πραγμάτων ἔλεγχος οὐ βλεπομένων» (Ἑβρ. ια' 1).

2) Δὲν πρόκειται περὶ ἀληθείας, τὴν ὁποίαν ὁ ἄνθρωπος οἰκειοῦται διὰ γνώσεως καὶ μαθήσεως (τοιαύτη, ἐν τινι μέτρῳ, εἶναι καὶ ἡ χριστιανικὴ ἀλήθεια, κατὰ τὴν δογματικὴν αὐτῆς μορφήν καὶ τὴν ἱστορικὴν διερεΐνησιν τῆς ἐν χρόνῳ πορείας της)· πρόκειται περὶ ἀληθείας, τὴν ὁποίαν ΑΠΟΚΑΛΥΠΤΕΙ ἐν τῇ καρδίᾳ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, ὑπὸ ὠρισμένας προϋποθέσεις, καὶ τὴν ὁποίαν κατέχει ὁ ἄνθρωπος ὡς εὐχάριστον καὶ ὡραῖον βίωμα ἐλπίδος. Δηλαδή, ἐν τῇ προκειμένῃ περιπτώσει, ὁ Θεὸς συνιστᾷ καὶ φιλοσοφικὴν ἀλήθειαν, ἀλλὰ καὶ φωτεινὴν πληρότητα εὐσεβοῦς καρδίας. Τοιοῦτόν τι ὑποσημαίνει καὶ ὁ Μακαρισμὸς «Μακάριοι οἱ καθαροὶ τῇ καρδίᾳ, ὅτι αὐτοὶ τὸν Θεὸν ὁρῶνται» (Ματθ. ε' 8).

ε' 14) (1). Διὰ τοῦτο ἦλθεν ὁ Κύριος, διὰ νὰ μᾶς δώσῃ νέαν ζωὴν διὰ τοῦ λουτροῦ τῆς ἀναγεννήσεως, δηλαδὴ τοῦ ἁγίου Βαπτίσματος, καὶ νὰ μᾶς συμφιλιώσῃ μὲ τὸν Θεόν, ὅπερ καὶ ἔπραξεν.

23. Εἰς τὴν περίπτωσιν λοιπὸν τοῦ προπάτορος Ἀδὰμ τρία γεγονότα ἔχουν συντρέξει· καὶ αὐτὰ εἶναι: α) Κατ' οἰκονομίαν προσβολὴ τοῦ Ἀδὰμ (ὑπὸ τοῦ Διαβόλου). β) Παράβασις τῆς ἐντολῆς τοῦ Θεοῦ ὑπὸ τοῦ Ἀδὰμ, λόγῳ ἀπιστίας πρὸς τὸν Θεόν. γ) Ὁ ἐπακολούθησας θάνατος τῶν Πρωτοπλάστων, κατὰ δικαίαν κρίσιν τοῦ Θεοῦ.

Ὁ θάνατος δὲ ποὺ ἐπηκολούθησε, δὲν εἶχεν ὡς αἰτίαν τὴν ἐξ οἰκονομίας προσβολὴν τῶν Πρωτοπλάστων, ἀλλὰ τὴν ἐξ ἀπιστίας παράβασιν ὑπ' αὐτῶν τοῦ θείου θελήματος.

Ἡμεῖς λοιπόν, ὅπως ἀνέφερα ἀμέσως προηγουμένως, μόνον τὸν θάνατον ἐκληρονομήσαμεν, ἐπεὶ δὲν ἦτο δυνατόν ἀπὸ θνητοῦς νὰ προέλθωσιν ἀθάνατοι, μέχρις οὗτο ἦλθεν ὁ Κύριος καὶ ἐξωοποίησεν ὅλους, ὅσοι ἐπίστευσαν εἰς Αὐτόν.

24. Τὴν πρώτην ἐκείνην διανοητικὴν κατάστασιν καὶ ἀπλότητα τῶν Πρωτοπλάστων ἔχομεν, κατ' οἰκονομίαν, ὅπως ἀκριβῶς καὶ ἐκεῖνος, ὁ Ἀδὰμ· καὶ τοῦ γεγονότος τούτου, ὅτι δηλαδὴ ὑπάρχουν ἄνθρωποι μὲ τοιαύτην πρωτόπλαστον ἀπλότητα νοός, ἀπόδειξις «οἱ μὴ ἁμαρτήσαντες ἐν τῷ ὁμοιώματι τῆς παραβάσεως τοῦ Ἀδὰμ» (Ρωμ. ε' 14)· ἀλλὰ τὴν μὲν προσβολὴν τοῦ λογισμοῦ κατ' ἀνάγκην δεχθέντες, ὡς ἐκεῖνος (ἐφ' ὅσον δὲν προήρχετο ἀπὸ τὴν θέλησίν των), τὴν συνομιλίαν ὅμως μὲ τὸν λογισμὸν καὶ τὴν ἐν γένει προσπάθειαν συγκαταθέσεως πρὸς αὐτὸν καὶ διαπράξεως τῆς προτεινομένης κακίας ἀποφυγόντες ἐξ ὁλοκλήρου.

1) Ἐνταῦθα ὁ ἱερὸς συγγραφεὺς θίγει τὸ πλεόν ἀκανθῶδες ζήτημα τῆς ὁρθοδόξου σκέψεως· τὸ ζήτημα τῆς ἡθικῆς σχέσεως τῶν ἀνθρώπων μὲ τὸ προπατορικὸν ἁμάρτημα.

Λίαν εὐστόχως ὁ Ἀββᾶς Μᾶρκος διαστέλλει μεταξὺ οὐσίας τοῦ προπατορικοῦ ἁμαρτήματος καὶ συνεπειῶν αὐτοῦ. Τὸ προπατορικὸν ἁμάρτημα ὑπῆρξεν ἡ ἐκουσία παράβασις τοῦ θελήματος τοῦ Θεοῦ. Καὶ αὐτὸ τὸ ἁμάρτημα, ἡ παράβασις δηλαδὴ, ὡς συνετελεσθὲν «κατὰ θέλημα» τῶν Πρωτοπλάστων, δὲν κληρονομεῖται ὡς ἡθικὴ κατάστασις, διότι συνιστᾷ προσωπικὸν ἁμάρτημα· κληρονομοῦν ὅμως οἱ ἄνθρωποι τὰς ἐκ τοῦ προπατορικοῦ ἁμαρτήματος συνεπείας, ἐν αἷς διακρίνομεν τὴν ῥοπὴν πρὸς ἁμαρτίαν καὶ τὸν θάνατον.

Ποία ὅμως εἶναι ἡ αἰτία τῆς τοιαύτης κληρονομικότητος καὶ ποία ἡ μορφή της, συνιστοῦν σημεῖον ἀντιλεγόμενον. Ἐπ' αὐτοῦ ὁ πρύτανις τῶν συγχρόνων διδασκάλων τῆς Δογματικῆς, ἀείμνηστος καθηγητὴς Χρῆστος Ἀνδρουῆτος (1869—1935) λέγει· «Τὸ καθ' ἡμᾶς ἀντὶ πάσης τοιαύτης ἐξηγήσεως, σκοτιζούσης ἀντὶ νὰ διαφωτίξῃ τὸ δόγμα τῆς κληρονομικῆς ἁμαρτίας, προτιμότερα φαίνεται ἡ ἀποδοχὴ αὐτοῦ ἐν πίστει καὶ ἡ ὁμολογία, ὅτι εὐρισκόμεθα πρὸ μυστηρίου, ὑπερβαίνοντος τὴν ἀνθρωπίνην κατάληψιν ..» (Δογματικὴ, σελ. 161—162). «Ἐν πίστει» θεωρῶν τὸ ζήτημα καὶ ὁ ἱερὸς ἡμῶν συγγραφεὺς παρεμβάλλει, σχεδὸν αὐτοῦσιον, τὸ περιλάλητον χωρίον (Ρωμ. ε' 14), τὸ ὁποῖον καὶ ἡμεῖς ἐκρίναμεν σκόπιμον νὰ παραθέσωμεν ἐπὶ λέξει.

(25) Ἡ προσβολὴ λοιπὸν τοῦ σατανᾶ εἶναι μία ἀπλὴ καὶ σύντομος ἐμφάνισις εἰς τὴν διάνοιαν ἡμῶν ἐνὸς πονηροῦ πράγματος· καὶ αὐτὴ ὁμως ἡ ἀπλὴ καὶ φευγαλέα ἐμφάνισις, ἡ προσβολή, προσεγγίζει εἰς τὸν νοῦν ἡμῶν, μόνον ἐξ αἰτίας τῆς ὀλιγοπιστίας ἡμῶν.

Καὶ ἰδοὺ πῶς δημιουργοῦνται αἱ εὐνοϊκαὶ συνθῆκαι διὰ τὴν ἐνέργειαν τῆς καθ' ἡμῶν προσβολῆς τοῦ σατανᾶ. Ὡς γνωστόν, ἔχομεν λάβει ἐντολὴν παρὰ τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ νὰ μὴ μεριμνῶμεν καθόλου (1), ἀλλ' ἀγρύπνως νὰ περιφρουρῶμεν τὴν καρδίαν ἡμῶν καὶ νὰ ἀναζητῶμεν τὴν ἐντὸς ἡμῶν ὑπάρχουσαν Βασιλείαν τῶν οὐρανῶν (2). Ὅταν ὁμως ὁ νοῦς ἡμῶν ἀπομακρυνθῇ ἀπὸ τὴν ἐπιτήρησιν τῆς καρδίας καὶ τὴν ἀναζητήσιν τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ, διὰ τὴν ὁποίαν ἀνέφερα προηγουμένως, ἀμέσως δίδεται τόπος εἰς τὸν διάβολον διὰ τὴν προσβολὴν καὶ ὁ νοῦς ἡμῶν γίνεται δεκτικὸς τῆς πονηρᾶς σκέψεως, τὴν ὁποίαν ὑποβάλλει ὁ διάβολος.

26. Ἀλλ' οὔτε ἀκόμη καὶ τότε ὁ διάβολος δύναται κατ' ἐξουσίαν νὰ κινήσῃ τοὺς λογισμοὺς ἡμῶν· ἀλλοίμονον ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει εἰς ἡμᾶς, διότι δὲν θὰ μᾶς ἐλυπεῖτο, ἀλλὰ θὰ μᾶς ἐξηνάγκαζε νὰ ἔχωμεν πάντοτε κατὰ νοῦν ὅλας τὰς κακὰς σκέψεις καὶ ἐννοίας καὶ δὲν θὰ μᾶς ἐπέτρεπε νὰ ἐννοήσωμεν τίποτε τὸ ἀγαθόν.

Ἡ μόνη ἐξουσία, τὴν ὁποίαν ἔχει, εὐρίσκεται εἰς τὸ νὰ ὑποδεικνύῃ, ἀπλῶς καὶ ὑπὸ τὸ πρόσχημα ἀθώας ἀφελείας, εἰς τὸν νοῦν ἡμῶν τὰ πονηρὰ πράγματα, διὰ νὰ δοκιμάζῃ πειράζων τὴν ἐσωτερικὴν ἡμῶν διάθεσιν ποῦ ῥέπει· πρὸς τὴν ἰδικήν του ὑποβολὴν ἢ πρὸς τὴν ἐντολὴν τοῦ Κυρίου, ἐπειδὴ αἱ δύο αὗται καταστάσεις (ἡ ὑποβολὴ τοῦ κακοῦ ὑπὸ τοῦ διαβόλου καὶ ἡ ἐντολὴ τοῦ Κυρίου) ἀντιμάχονται πάντοτε μεταξύ των.

27. Δι' αὐτὸν τὸν λόγον καὶ ἡμεῖς ἀμέσως ἀνακινουῦμεν τοὺς λογισμοὺς ἡμῶν καὶ τὰς σκέψεις πρὸς τὸ ἀντικείμενον ποῦ μᾶς ὑπέδειξεν ὁ διάβολος, ἐφ' ὅσον βεβαίως ἀναφέρεται εἰς πράγματα, ποῦ ἀγαπῶμεν, ὁπόταν μετ' ἐμπαθείας πλέον σχετιζόμεθα καὶ ἐπικοινωνοῦμεν, κατὰ διάνοιαν, μὲ τὸ ὑποδειχθὲν πρᾶγμα· ἐφ' ὅσον πάλιν τὸ ὑπὸ τοῦ διαβόλου ὑποδεικνυόμενον ἀναφέρεται εἰς πράγματα, ποῦ μισοῦμεν, τότε οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν ἀνεχόμεθα τὴν ὑπόδειξιν, ἀλλὰ μάλιστα καὶ αὐτὴν ἀκόμη τὴν προσβολὴν μισοῦμεν· ἐὰν δὲ ἡ προσβολὴ ἐξακολουθῇ νὰ παραμένῃ εἰς τὴν διάνοιαν ἡμῶν, παρὰ τὴν ἀποστροφὴν μας, διότι εἶναι δυνατόν νὰ συμβῇ τοῦτο, τότε αὐτὸ θὰ ὀφείλεται οὐχὶ εἰς τὴν τελευταίαν ψυχικὴν ἡμῶν διάθεσιν, ἀλλ' ἡ τοιαύτη προσβολὴ θὰ ἔχῃ ὀχυρωθῇ εἰς παλαιὰν κατοχὴν τῆς ψυχῆς ὑπὸ παρομοίου λογισμοῦ.

1) «Μὴ οὖν μεριμνήσετε λέγοντες τί φάγωμεν ἢ τί πίωμεν ἢ τί περιβαλώμεθα» (Ματθ. 5' 31).

2) «Ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἐντὸς ὑμῶν ἐστίν» (Λουκ. 17' 21). «Ζητεῖτε δὲ πρῶτον τὴν Βασιλείαν τοῦ Θεοῦ» (Ματθ. 5' 33).

28. Δι' αὐτὸν δὲ ἀκριβῶς τὸν λόγον καὶ ὁ μισούμενος λογισμὸς παραμένει ἀκίνητος εἰς τὸ σημεῖον τῆς προσβολῆς, γωρὶς δυνατότητα προκοπῆς, ἀπλῇ σκέψις, ἐμποδιζομένη ἀπὸ τὴν ἀηδίαν, τὴν ὁποίαν τρέφει πρὸς αὐτὴν ἡ καρδία, νὰ ἀναπτυχθῇ καὶ νὰ ἐξελιχθῇ εἰς (ἐφάμαρτον) σύμπλεγμα σκέψεων, εἰς πάθος. Καὶ τοῦτο, διότι ἡ ἀπλῇ καὶ φευγαλέα ἐντύπωσις, ἡ ὁποία προκαλεῖται ἀπὸ τὴν ἐμφάνισιν ἑνὸς λογισμοῦ, ὅταν μάλιστα μισηθῇ ὑπὸ τοῦ ἀγρύπνως προσέχοντος τὸν ἑαυτὸν του, εἶναι τοιαύτης φύσεως, ὥστε νὰ μὴ δύναται νὰ σύρῃ κάτω τὸν νοῦν καὶ νὰ τὸν ῥίψῃ εἰς πάθος καὶ ἐφάμαρτον σύμπλεγμα σκέψεων· εἰς αὐτὴν τὴν κατάπτωσιν μόνον ἡ ἡδυπάθεια τῆς καρδίας δύναται νὰ συντελέσῃ.

29. Ὡστε ἐὰν ἡμεῖς ἀποφύγωμεν τελείως πᾶσαν ἡδυπάθειαν, δὲν θὰ δυνηθῇ νὰ μᾶς βλάβῃ οὔτε καὶ αὕτῃ ἀκόμη ἡ ἀπλόσκεπτος ἐμφάνισις εἰς τὴν διάνοιαν ἡμῶν παλαιῶν παραστάσεων τοῦ νοῦς (ποὺ παραμένουν εἰς κατάστασιν ἐντυπώσεων, ὀφειλομένων εἰς ἀθέλητον ἀνάμνησιν προηγουμένων κακῶν), ἂν καὶ ἡ τοιαύτη διακίνησις τῶν σκέψεων ἐν τῇ διανοίᾳ κατακρίνῃ τὴν συνείδησιν καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἀσφάλειαν τῶν μελλόντων (ἀγαθῶν) (1).

30. Μόλις ὅμως ὁ νοῦς ἀντιληφθῇ τὴν ματαίαν ἀντιλογίαν ἐν ἑαυτῷ ἐκ τῆς ἀθέλητου ἐνθυμήσεως προηγουμένης κακῆς σκέψεως ἢ πράξεως καὶ σπεύσῃ ἀμέσως νὰ ἐξομολογηθῇ εἰς τὸν Θεὸν αὐτὴν τὴν παλαιὰν ἁμαρτίαν, πάραυτα ἐκμηδενίζεται καὶ αὐτὸς ὁ πειρασμός, καὶ ἀνακτᾷ πάλιν ὁ νοῦς τὴν δύναμιν νὰ παρατηρῇ τὴν καρδίαν, καί, διὰ τῆς προσευχῆς, ἀγρύπνως νὰ φρουρῇ αὐτὴν προσπαθῶν μάλιστα νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸ βαθύτερον καὶ πλέον ἄδυτα σημεῖα αὐτῆς.

31. Ἐκεῖ δὲν πνέουν ἄνεμοι τῶν πονηρῶν λογισμῶν ἐξωθοῦντες μετὰ βιαιότητος ψυχὴν καὶ σῶμα εἰς τοὺς κρημνοὺς τῆς ἡδυπαθείας, οὔτε διανοίγεται καμμία πλατεῖα καὶ εὐρύχωρος ὁδὸς κατεστρωμένη ἀπὸ λόγους καὶ σχήματα κοσμικῆς σοφίας, καὶ δελεάζουσα αὐτούς, ποὺ τὴν ἀκολουθοῦν, ἔστω καὶ ἐὰν εἶναι συνετοὶ καὶ προσεκτικοί· διότι τὰ καθαρὰ καὶ βαθύτερα ταμιεῖα τῆς ψυχῆς καὶ ὁ (ἐν αὐτοῖς) οἶκος τοῦ Χριστοῦ, ἐντὸς τοῦ ὁποίου, χάριν ἡμῶν, εἰσῆλθε διὰ τοῦ ἀγίου Βαπτίσματος ὁ Χριστός, ὡς πρόδρομος (τῆς σωτηρίας ἡμῶν), δέχονται μέσα μόνον γυμνὸν νοῦν, ποὺ δὲν φέρει μαζί του τίποτε ἀπὸ τὰ στοιχεῖα τοῦ αἰῶνος τούτου, εἴτε εὐλογον εἴτε ἄλογον, ἐκτὸς ἀπὸ τὰ τρία λαμπρὰ μόνον, ποὺ ἀναφέρει ὁ Ἀπόστολος· πίστιν, ἐλπίδα καὶ ἀγάπην· «Νυνὶ δὲ μένει πίστις, ἐλπίς, ἀγάπη, τὰ τρία ταῦτα· μείζων δὲ τούτων ἡ ἀγάπη» (Α' Κορ. ιγ' 13).

32. Εἶναι λοιπὸν δυνατόν ἕνας ὁ ὁποῖος εἶναι φίλος τῆς ἀλη-

1) Ἡ συνείδησις, δηλαδή, ἐλέγχεται ἐκ τῶν τοιούτων σκέψεων καὶ τῆς παρουσίας παλαιῶν ἐντυπώσεων καὶ φοβεῖται μήπως αὗται, ἐξελισσόμεναι εἰς ἐπίμονα πάθη, ἀποσπάσουν τὴν ψυχὴν ἀπὸ τὰ μέλλοντα.

θείας καὶ ἐπιθυμεῖ νὰ ἀγιάζῃ (καὶ νὰ ἐπαναπαύῃ) τὴν καρδίαν του, νὰ μὴ ἐνοχλῇται ἀπὸ τὴν ἀνάμνησιν τῶν προτέρων κακῶν (καὶ νὰ μὴ ἐξωθῇται εἰς ἀπρεπεῖς λογισμούς), ἀλλὰ νὰ ἐπαγρυπνῇ ἐπὶ τῶν κινήσεων τῆς καρδίας, νὰ προσέχῃ, νὰ ἐπιδιώκῃ περισσοτέραν ἐπαγρύπνησιν εἰς τὰς κινήσεις αὐτῆς καὶ νὰ προσεγγίξῃ τὸν Θεόν, διὰ νὰ μὴ δοκιμάζῃ ἀποστροφὴν καὶ βδελυγμίαν ἐκ τῶν κόπων, ποὺ καταβάλλει, προκειμένου νὰ ἐπιτύχῃ περισσοτέραν ἔντασιν προσοχῆς καὶ νὰ παραμένῃ (διαρκῶς εἰς τὴν κατάστασιν τῆς πνευματικῆς περισυλλογῆς)· διότι ὁ μετὰ προσοχῆς ἐλέγχων τὰς κινήσεις τῆς καρδίας δὲν δύναται νὰ μὴ δοκιμάζῃ πόνον εἰς τὴν καρδίαν του, ὅταν καθημερινῶς ἀναστρέφῃ μέσα εἰς τὴν σκέψιν του ἀναμνήσεις ὑπερηφάνων ἐπιδείξεων καὶ σαρκικῶν ἀπολαύσεων, αἱ ὁποῖαι ὑποβάλλονται εἰς αὐτὸν ὅχι μόνον ἐκ τῶν ἔξω, ἀλλὰ καὶ ἐσωτερικῶς, ὡς ἐνθυμήσεις, εἰς τὴν ψυχὴν του, μετὰς ὁποίας πολλὰς φορὰς ὅχι μόνον διὰ τῆς σκέψεως, ἀλλὰ καὶ ἐμπράκτως συναναστρέφῃ.

Ἑ ρ ὠ τ η σ ι ς

33. Διατὶ λοιπὸν ἐγώ, ποὺ ἔχω βαπτισθῇ εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου, καὶ παρακαλῶ τὸν Θεὸν καὶ ἐπιζητῶ τὴν Χάριν Του, καὶ θέλω, μὲ ὅλην μου τὴν θέλησιν, νὰ ῥυσθῶ καὶ νὰ ἀπαλλαγῶ ἀπὸ τοὺς πονηροὺς λογισμούς, δὲν δύναμαι; Καθ' ὅσον μάλιστα ὁ Κύριος ὑπεσχέθη ρητῶς, ὡς ἀναφέρεται εἰς τὰ ἅγια Εὐαγγέλια, ὅτι θὰ βοηθήσῃ ἐκείνους ποὺ ἡμέραν καὶ νύκτα βοοῦν πρὸς Αὐτὸν ἐπικαλούμενοι τὸ ἔλεος Του ⁽¹⁾;

Ἀ π ὁ κ ρ ι σ ι ς

34. Ὁ Κύριος λέγει, ὅτι θὰ βοηθήσῃ ὅχι ἐκείνους, ποὺ μὲ τὴν θέλησιν των παραμένουν εἰς τὰς ἡδυπαθείας, ἀλλὰ αὐτούς, ποὺ πολεμοῦνται ἀπὸ μόνας τὰς ἀθελήτους ἀναμνήσεις τῶν προτέρων των κακῶν· δι' αὐτὸ καὶ εἰς αὐτούς μὲν, τοὺς πολεμουμένους δηλαδὴ ἀπὸ μόνας τὰς ἀθελήτους ἀναμνήσεις τῶν προτέρων των κακῶν, ὑπεσχέθη νὰ τοὺς ὑπερασπίσῃ, ὡς ἀδικουμένους ὑπὸ ἐχθρῶν· ἐνῶ, ἀντιθέτως, ἐκείνους, ποὺ παραμένουν εἰς τὰς ἡδυπαθείας, ἐπειδὴ ἀποκρούουν τὴν ἐντολήν Του, τοὺς κατηγορεῖ λέγων· «Οὐ πᾶς ὁ λέγων μοι, Κύριε, Κύριε, εἰσελεύσεται εἰς τὴν Βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, ἀλλ' ὁ ποιῶν τὸ θέλημα τοῦ Πατρὸς μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς» (Ματθ. ζ' 21)· ἐν συνεχείᾳ δὲ αὐτοὺς τοὺς παρομοιάζει μὲ ἀπερίσκεπτον ἄνθρωπον, ποὺ ἔκτισε τὴν οἰκίαν του ἐπάνω εἰς τὴν ἄμμον τῶν ἰδίων του θελημάτων. (αὐτ. 26).

35. Μάθε λοιπὸν ἐπακριβῶς, ὦ ἄνθρωπε, ὅτι ὁ Κύριος ἐπιβλέπει τὰς καρδίας ὅλων τῶν ἀνθρώπων· καὶ ἐκείνους μὲν ποὺ μισοῦν ἀμέσως τὴν πρώτην σκέψιν, ποὺ τοὺς ἐμπνέουν αἱ πονηραὶ ἐνθυμήσεις,

⁽¹⁾ «Ὁ δὲ Θεὸς οὐ μὴ ποιήσῃ τὴν ἐκδίκησιν τῶν ἐκλεκτῶν αὐτοῦ τῶν βοῶντων πρὸς αὐτὸν ἡμέρας καὶ νυκτός» ; (Λουκ. ιη' 7).

τούς περιβάλλει, χωρὶς ἀναβολήν, μὲ τὴν προστασίαν Του, ἐκδικούμενος τοὺς νοερούς των ἐχθρούς (τοὺς λογισμούς), ὅπως ὑπεσχέθη, καὶ δὲν ἀφήνει νὰ ἐπαναστατήσῃ τὸ σμῆνος πολλῶν φιληδόνων καὶ ἐφάρμαρτων σκέψεων, διὰ νὰ μολύνῃ τὸν νοῦν καὶ τὴν συνείδησίν των.

36. Τοὺς ἄλλους πάλιν, ποὺ δὲν ἐγκαταλείπουν ἀμέσως, μὲ πίστιν καὶ ἐλπίδα πρὸς τὸν Θεόν, τοὺς πρώτους ὑπόπτους ψιθύρους καὶ τὰς πρώτας ἀμφιβόλους ἐμπνεύσεις, ἀλλὰ, ὑπὸ τὸ πρόσχημα δῆθεν τῆς ἐξακριβώσεως καὶ δοκιμασίας τῶν σκέψεων καὶ λογισμῶν, ἀποκλίνοντες πρὸς μίαν συγκεκαλυμμένην ἡδυπάθειαν, ἐγκαταλείπει ὁ Θεὸς ὡς ἀπίστους καὶ ὡς φρονοῦντας ἐσφαλμένως, ὅτι ἤμποροῦν μόνοι των νὰ αὐτοβοηθηθῶσι, τοὺς ἐγκαταλείπει, λέγω, νὰ κτυπηθοῦν ἀπὸ τοὺς ἀκολουθοῦντας λογισμούς· αὐτοὺς δὲ τοὺς ἀκολουθοῦντας καὶ ἐπερχομένους λογισμούς ὁ Θεὸς δὲν ἐξαφανίζει σκοπίμως, ἐπειδὴ βλέπει, ὅτι ἀγαπῶμεν τὴν προσβολήν των καὶ δὲν σπεύδομεν νὰ τὴν μισήσωμεν ἀπὸ τὴν πρώτην ἐμφάνισιν. Ἐὰν δὲ κανεὶς ἀμφιβάλλῃ εἰς τὰ λεγόμενά μου, ἅς δοκιμάσῃ ἐμπράκτως νὰ διαπιστώσῃ τὴν ἀλήθειαν.

37. Νὰ μὴ ἀδιαφορήσῃς ποτέ, ἀπὸ ἀμέλειαν, διὰ τοὺς λογισμούς, διότι οὐδεμία σκέψις σου διαφεύγει τὴν προσοχὴν τοῦ Θεοῦ. Ὁ ἐχθρὸς τοῦ πνευματικοῦ νόμου γνωρίζει πολὺ καλῶς τὸ δίκαιον καὶ ἐπιζητεῖ μόνον τὴν συγκατάθεσιν τοῦ νοῦς τοῦ ἀνθρώπου· διότι τοιουτοτρόπως ἐνεργῶν ἢ θὰ τὸν καταστήσῃ ὑπεύθυνον καὶ θὰ τὸν κάμῃ νὰ πονέσῃ διὰ τῶν κόπων τῆς μετανοίας, ἢ, ἐφ' ὅσον δὲν μετανοεῖ, θὰ τὸν κάμῃ νὰ πονέσῃ ἐπιφέρων κατ' αὐτοῦ ἀθέλητα κτυπήματα. Κάποτε μάλιστα εἶναι ἐνδεχόμενον νὰ ἐμπνεύσῃ εἰς τὸν ἄνθρωπον πνεῦμα γογγυσμοῦ καὶ ἀντιδράσεως κατὰ τῶν ἀθελήτων αὐτῶν ἐπιφορῶν, ὥστε καὶ κατὰ τὴν παροῦσαν ζωὴν νὰ πολλαπλασιάσῃ τὸν πόνον καὶ τὴν ὀδύνην, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν ἐξοδὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐκ τοῦ κόσμου τούτου νὰ τὸν ἀποδείξῃ ἄλιστον διὰ τὴν ἀνυπομονησίαν του⁽¹⁾.

38. Ὅπως ἀκριβῶς ὁ Θεὸς προσφέρει εἰς ἕκαστον ἄνθρωπον αὐτὸ ποὺ ἀρμόζει εἰς τὴν φύσιν του, τοιουτοτρόπως ἐνεργεῖ καὶ εἰς τοὺς ἀνθρωπίνους λογισμούς, εἴτε θέλομεν, εἴτε δὲν θέλομεν. Ὅταν ἁμαρτήσῃς, νὰ μὴ κατηγορῇς τὴν πρᾶξιν, ἀλλὰ τὴν σκέψιν· διότι, ἐὰν ὁ νοῦς δὲν προέτρεχε, δὲν θὰ ἦτο δυνατόν νὰ ἀκολουθήσῃ τὸ σῶμα⁽²⁾. Κάθε σκέψις ἔχει μέτρον καὶ ζύγι, διὰ νὰ ἐκτιμηθῇ ἀναλόγως·

1) Ἡ ἀναπτυσσομένη ἐδῶ θέσις εἶναι ἡ ἐξῆς: «Ὁ ἐχθρὸς τοῦ πνευματικοῦ νόμου», ὁ διάβολος, δὲν παραβιάζει τὸ αὐτεξούσιον. Ἐνεργεῖ κατὰ τοῦ ἀνθρώπου, ὅταν ἐλευθέρως συγκατατεθῇ ὁ ἄνθρωπος. Ἐν συνεχείᾳ βασανίζει τὸν ἄνθρωπον, ἐφ' ὅσον οὗτος δὲν ὑποβάλλεται εἰς τοὺς κόπους τῆς μετανοίας, μὲ ἀθέλητα κτυπήματα (ἀσθενείας κ.λ.π.). Διὰ νὰ πολλαπλασιάσῃ δὲ τὸν ἐκ τούτων πόνον, τοῦ ἐμπνέει σκέψεις γογγυσμοῦ, ὥστε, εἰς τὸ τέλος, νὰ χάσῃ καὶ τὴν ψυχὴν του ἀπὸ τὴν ἀνυπομονησίαν.

2) Πολὺ ὀρθῶς τὸ αἷτιον τῆς ἁμαρτίας τοποθετεῖται εἰς τὴν κίνησιν τοῦ νοῦς καὶ οὐχὶ εἰς τὰς ἐξ ἀντικειμένου ὑλικὰς συνθήκας. Πρῶτον θὰ σκεφθῶ τὴν

διότι εἶναι δυνατόν τὸ ἴδιον πρᾶγμα νὰ τὸ σκεφθῇ κανεὶς ἢ μὲ ἐμπάθειαν ἢ μὲ ἀπλότητα.

39. Ὄταν βγάλωμεν ἀπὸ τὴν διάνοιαν ἡμῶν πᾶσαν θεληματικὴν κακίαν, τότε θὰ εἶναι δυνατόν νὰ πολεμήσωμεν ἐναντίον τῶν παθῶν, ποὺ καταλαμβάνουν ἡμᾶς ἀπὸ πρόληψιν.

40. Πρόληψις δὲ εἶναι ἡ ἀθέλητος ἐνθύμησις τῶν προηγουμένων κακῶν, ποὺ ἐπετελέσαμεν. Αὕτῃ ἡ πρόληψις ἀπὸ μὲν ἰὸν ἀγωνιστὴν ἐμποδίζεται νὰ ἀποβῇ εἰς πάθος· ἀπὸ δὲ τὸν νικητὴν ἀνατρέπειται καὶ ὥς ἀλλῇ προσβολῇ ἀκόμη.

(41) Προσβολὴ εἶναι μία κίνησις τῆς καρδίας ἀκαθορίστου μορφῆς, ἕνας ἀβέβαιος ὑπαινιγμὸς τῆς καρδίας· αὐτὴν τὴν προσβολὴν εἶναι δυνατόν ἐκ τῶν προτέρων νὰ καταλάβουν οἱ ἔμπειροι καὶ νὰ τὴν ἐκμηδενίσουν (ὅπως ἀκριβῶς οἱ στρατιῶται ἐλέγχουν μίαν στενὴν διάβασιν καὶ ἐμποδίζουν νὰ περάσουν ἀπ' ἐκεῖ ὑποπτα ἢ ἐχθρικὰ πρόσωπα). Ὅπου οἱ λογισμοὶ ἐμφανίζονται εἰς τὴν ψυχὴν νοεράς εἰκόνας, ἐκεῖ συνέβη πλέον συγκατάθεσις τοῦ νοὸς πρὸς τοὺς λογισμοὺς, διότι ἡ προσβολή, ὅταν δὲν γίνεται αἰτία ἁμαρτωλῶν σκέψεων ἢ πράξεων (καὶ αὐτὸ πρέπει νὰ τὸ θέλῃ ὁ ἄνθρωπος), παραμένει μία ἀκαθόριστος κίνησις τῆς καρδίας, χωρὶς συγκεκριμένην μορφήν.

Ὁ ἄνθρωπος ποὺ διαφεύγει ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς ματαιόφρονας λογισμοὺς, εἶναι ὅπως ὁ δαυλὸς τὸν ὁποῖον ἀπομακρύνουν ἀπὸ τὴν φωτιὰ διὰ νὰ μὴ καῖ, ἐνῶ ἐκεῖνος ποὺ δὲν ἀποσπᾶται ἀπὸ αὐτὰς τὰς σκέψεις, ὁμοιάζει μὲ τὸ ξύλον ποὺ μένει εἰς τὴν φωτιὰν καὶ καίεται.

42. Νὰ μὴ λέγῃς, ὅτι δὲν θέλω καὶ ὅμως ἔρχεται εἰς ἐμέ· πάντως καὶ ἂν ἀκόμη δὲν ἀγαπᾷς τὰς ἐνοχλητικὰς αὐτὰς σκέψεις, τοὺς κακοὺς λογισμοὺς, ἀγαπᾷς ὅμως ὁπωσδήποτε τὰς αἰτίας ἢ τὸ ἀντικείμενον, ποὺ ἐγέννησαν τὰς σκέψεις αὐτάς.

Ἐκεῖνος ποὺ παρασύρεται ἀπὸ τοὺς λογισμοὺς, τυφλώνεται ἀπὸ αὐτούς, ὥστε ἀντιλαμβάνεται μὲν τὴν ἐνέργειαν τῶν λογισμῶν, δὲν δύναται ὅμως πλέον νὰ ἴδῃ τὰς αἰτίας, ποὺ τοὺς προκαλοῦν.

(43) Ὄταν ὁ νοὺς ἀποσπασθῇ ἀπὸ τὰς σωματικὰς φροντίδας καὶ εὗρεθῇ ἔξω τοῦ κύκλου αὐτῶν, τότε βλέπει, ἀναλόγως τοῦ μέτρου τῆς ἀπομακρύνσεώς του ἐκ τῶν σωματικῶν μεριμνῶν, τὰς πανούργους παγίδας τῶν ἐχθρῶν.

44. Ὑπάρχει κακία, ἡ ὁποία κατέχει τὴν καρδίαν, λόγῳ μακροχρονίου ἐπενεργείας τῆς ἐπὶ τοῦ νοός· καὶ ὑπάρχει κακία, ἡ ὁποία διὰ τῶν λογισμῶν πολεμεῖ, ἐξ ἀφορμῆς τῶν καθημερινῶν πραγμάτων (').

κλοπὴν, καὶ μετὰ θὰ κλέψω. Ἡ κλοπή, ὥς σκέψις, εἶναι ἡ αἰτία τῆς ἁμαρτίας καὶ οὐχὶ ἡ κλοπὴ ὥς πράξις.

1) Ἐξ αὐτῶν ἡ πλέον ἐπικίνδυνος εἶναι ἡ χρονίσασα κακία, διότι κατέστη συνήθεια καὶ δυσσπόβλητος ἔξις· ἡ δευτέρα κακία, ἐντελῶς συμπτωματικὴ, ἀντιπολεμεῖται διὰ τῆς ἐπιτυχούς ἀποκρούσεως τῶν λογισμῶν.

Ἐὰν πλέον δὲν ἐκτελῶμεν τὰ θελήματα τῆς σαρκός, ὅπως μᾶς συμβουλευεῖ ἡ Ἁγία Γραφή⁽¹⁾, εὐκόλως τότε, μὲ τὴν δύναμιν τοῦ Κυρίου, θὰ σταματήσουν σιγὰ—σιγὰ καὶ αἱ ἐνέργειαι ὅλων τῶν κακῶν ποὺ προϋπάρχουν εἰς τὴν ψυχὴν μας.

45. Ὅπως ἀκριβῶς τὸ μικρὸν μοσχάρι, ἀναζητοῦν τρυφερόν χορτόν διὰ νὰ βοσκήσῃ, ἀπεμακρύνθη ἀπὸ τὸ κοπάδι καὶ φθάνει, χωρὶς νὰ τὸ ἀντιληφθῇ, εἰς ἀπόκρημνον καὶ ἐπικίνδυνον τόπον, τὸ ἴδιον παθαίνει καὶ ἡ ψυχὴ, ἡ ὁποία, ὀλίγον κατ' ὀλίγον, δελεάζεται ἀπὸ τοὺς ἐπιβλαβεῖς λογισμοὺς.

46. Ὅταν ὁ νοῦς ἀνδρειωθῇ, μὲ τὴν δύναμιν τοῦ Κυρίου, καὶ ἀποσπᾷ τὴν ψυχὴν ἀπὸ τὴν καταθλιπτικὴν καὶ ἀθέλητον ἐνθύμησιν προηγουμένων κακῶν, ποὺ συνθέτουν πλέον μίαν ἐνοχλητικὴν καὶ κουραστικὴν καθημερινότητα, τότε ἡ καρδία ταλαιπωρεῖται ἀπὸ τὸ πάθος καὶ ἀπὸ τὸν νοῦν, οἱ ὁποῖοι ὡς σκληροὶ δῆμιοι τὴν τραβοῦν ἀπ' ἐδῶ καὶ ἀπ' ἐκεῖ⁽²⁾.

47. Τῶν λογισμῶν, ποὺ χωρὶς νὰ τὸ θέλωμεν, μᾶς ἐνοχλοῦν, ἀγαπῶμεν τὰς γενεσιουργοὺς αἰτίας, δι' αὐτὸ καὶ ἐπέρχονται εἰς τὴν σκέψιν μας⁽³⁾. τῶν δὲ λογισμῶν, ποὺ μὲ τὴν θέλησίν μας ἐμφανίζονται εἰς τὸν νοῦν ἡμῶν, ἀσφαλῶς ἀγαπῶμεν καὶ αὐτὰ καθ' ἑαυτὰ τὰ πράγματα, ποὺ μᾶς ὑποβάλλουν⁽⁴⁾.

Ἐὰν κάθε ἀθέλητον συμβὰν ἔχῃ τὴν αἰτίαν τῆς ὑποστάσεώς του εἰς τὰ κατὰ θέλησιν, τότε, κατὰ τὴν Ἁγίαν Γραφήν, κανεὶς δὲν εἶναι τόσον ἐπικίνδυνος ἐχθρὸς τοῦ ἀνθρώπου, ὅσον ὁ ἴδιος ὁ ἑαυτός του, ὅστις θεληματικῶς μὲν σχηματίζει καὶ δέχεται τὸν λογισμόν, χωρὶς τὴν θέλησίν του ὁμως παρασύρεται ἀπὸ αὐτόν.

48. Τρεῖς εἶναι αἱ νοεραὶ καταστάσεις εἰς τὰς ὁποίας ὁ νοῦς δύναται νὰ εἰσέλθῃ, μεταβαλλόμενος ἐκάστοτε κατὰ τὸ περιεχόμενόν του εἰς ἐννοίας· ἢ κατὰ φύσιν, ἢ ὑπὲρ φύσιν καὶ ἢ παρὰ φύσιν. Ὅταν ἔλθῃ εἰς τὴν κατὰ φύσιν, εὐρίσκει τὸν ἑαυτόν του αἷτιον τῶν πονηρῶν λογισμῶν, ἐξομολογεῖται εἰς τὸν Θεὸν τὰς ἁμαρτίας καὶ γνωρίζει ἐπακριβῶς τὰς αἰτίας τῶν παθῶν· ὅταν μετατοπισθῇ εἰς τὴν παρὰ φύσιν κατάστασιν, τότε λησμονεῖ τὴν δικαιοσύνην τοῦ Θεοῦ καὶ φιλονικεῖ μὲ τοὺς ἀνθρώπους, διότι δῆθεν τὸν ἀδικοῦν· ὅταν, τέλος, ἀνυψωθῇ εἰς τὴν ὑπὲρ φύσιν κατάστασιν, τότε συναντᾷ τοὺς καρποὺς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, τοὺς ὁποίους ἀπηρτίθμηνεν ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, δηλαδὴ

1) «Ἐν οἷς καὶ ἡμεῖς πάντες ἀνεστράφημέν ποτε ἐν ταῖς ἐπιθυμίαις τῆς σαρκὸς ἡμῶν, ποιοῦντες τὰ θελήματα τῆς σαρκὸς καὶ τῶν διανοιῶν...» (Ἐφ. β' 3).

2) Ἡ καρδία δηλαδὴ ἔλκεται ἐκ δύο ἀντιθέτων δυνάμεων τοῦ νικητοῦ νοῦ, πρὸς τὰ ἄνω, καὶ τοῦ νικηθέντος πάθους πρὸς τὰ κάτω.

3) Οἱ ἀθέλητοι λογισμοὶ πιθανὸν νὰ ὀφείλονται εἰς προσφιλεῖς ἀφορμὰς· π.χ. ἡ ἀγάπη μου πρὸς τὴν δημοσιότητα γενιᾷ ἐν ἑμοὶ λογισμοὺς κενοδοξίας.

4) Οἱ κατὰ θέλησιν λογισμοὶ ἐπισυμβαίνουν, διότι ἀγαπῶ τὸ ὑπ' αὐτῶν ὑποδεικνυόμενον, ὡς λ.χ. ἡ εὐχάριστος καὶ φιλήδονος ἐνασχόλησις περὶ τι πρόσωπον.

ἀγάπην, χαράν, εἰρήνην, μακροθυμίαν, χρηστότητα, ἀγαθωσύνην, πίστιν, πραότητα, ἐγκράτειαν (1).

49. Ὁ ἄνθρωπος, ὁ ὁποῖος ἔφθασεν εἰς τὴν ὑπὲρ φύσιν κατάστασιν, γνωρίζει καλῶς, ὅτι ἐὰν προτιμήσῃ τὰς μερίμνας τοῦ σώματος, δὲν θὰ εἶναι δυνατόν νὰ παραμείνῃ εἰς τὴν ὑπὲρ φύσιν κατάστασιν. Ἐπίσης ὁ νοῦς γνωρίζει, ὅτι ἐφ' ὅσον ἐκπέσῃ ἀπὸ ἐκείνην τὴν ὑπὲρ φύσιν κατάστασιν, πλησιάζει τὴν ἐπικίνδυνον περιοχὴν καὶ τέλος πίπτει εἰς αὐτὴν ταύτην τὴν ἁμαρτίαν, καὶ εἰς τὰς φοβεράς συνεπείας, ποὺ ἀκολουθοῦν τὴν ἁμαρτίαν, ἂν ὅχι ἀμέσως, πάντως εἰς κατάλληλον εὐκαιρίαν, ὅπως γνωρίζει ἡ ἀλάνθαστος δικαιοσύνη τοῦ Θεοῦ.

50. Καὶ ὅταν ἀκόμη, παρὰ τὴν θέλησίν μας, ἐνοχλούμεθα ἀπὸ πονηροὺς λογισμοὺς, κανένα ἄλλον ἢ μὴ θεωροῦμεν ὡς αἴτιον· διότι ρίζαι τῶν λογισμῶν εἶναι αἱ φανεραὶ κακίαι, τὰς ὁποίας διαπραττομεν ἐκάστοτε διὰ τῶν χειρῶν, τῶν ποδῶν, τοῦ στόματος κ.λ.π. Δὲν εἶναι ποτὲ δυνατόν ἓνας ἄνθρωπος νὰ ἐνοχλῇται κατὰ διάνοιαν ἀπὸ κάποιο πάθος, ἐὰν δὲν ἀγαπᾷ τὰς αἰτίας ποὺ τὸ προκαλοῦν.

51. Ἐκεῖνος, ἐπὶ παραδείγματι, ποὺ κατεφρόνησε τὴν αἰσχύνην, εἶναι δυνατόν νὰ ἐπιδιώκῃ τὴν κενοδοξίαν; ἢ ἐκεῖνος ποὺ ἀγαπᾷ τὴν ἐξουθένωσιν, τὸν ἐξευτελισμὸν τοῦ ἑαυτοῦ του, εἶναι δυνατόν νὰ ἐνοχληθῇ, ὅταν δὲν τὸν τιμοῦν οἱ ἄνθρωποι; Ποῖος, ὅταν ἔχῃ «καρδίαν συντετριμμένην καὶ τεταπεινωμένην» (2), εἶναι ποτὲ δυνατόν νὰ συγκινηθῇ ἀπὸ σαρκικὴν ἡδονήν; Ἡ, τέλος, ποῖος τρέφων ἀπόλυτον καὶ ἐλικρινῇ πίστιν εἰς τὸν Χριστόν, φροντίζει διὰ τὰ πρόσκαιρα καὶ φιλονικεῖ μὲ τοὺς συνανθρώπους του δι' αὐτά;

52. Ὅταν ὁ ἄνθρωπος ἐνθυμῇται τὰς παλαιὰς ἐξωμολογημένας ἁμαρτίας του ἀπλῶς μόνον καὶ ἄνευ τοῦ στοιχείου τῆς μετανοίας, μετριάσει ἐν ἑαυτῷ τὴν ἐλπίδα τῆς σωτηρίας του· ὅταν ὅμως, ἀντὶ νὰ αἰσθάνεται λύπην δι' αὐτάς, τοῦναντίον ζωογονήσῃ τὴν ἐνθύμησιν τῶν παλαιῶν αὐτῶν ἁμαρτιῶν διὰ τῶν ἀναλόγων εἰκόνων καὶ παραστάσεων, τότε ἐναποθέτει πάλιν εἰς τὴν ψυχὴν του τὸν παλαιὸν μολυσμόν (3). Ὅταν ὁ νοῦς ἀρνηθῇ τὸν ἑαυτόν του καὶ παύσῃ νὰ ἐνθυμῇται τὸ ἐφάμαρτον παρελθόν, διατηρεῖ δὲ τὴν ἀπλὴν μόνον καὶ ὠραίαν ἐλπίδα τῆς σωτηρίας τῆς ψυχῆς του, χάρις εἰς τὴν μετάνοιαν καὶ τὴν

1) «Ὁ δὲ καρπὸς τοῦ Πνεύματος ἐστὶν ἀγάπη, χαρά, εἰρήνη, μακροθυμία, χρηστότης, ἀγαθωσύνη, πίστις, πραότης, ἐγκράτεια κατὰ τῶν τοιούτων οὐκ ἐστὶ νόμος» (Γαλατ. ε' 22-23).

2) «Καρδίαν συντετριμμένην καὶ τεταπεινωμένην ὁ Θεὸς οὐκ ἐξουδενώσει» (Ψαλμ. ν' 19).

3) Ἡ ἀπλὴ ἀνάμνησις τῆς ἁμαρτίας εἶναι ἐφάμαρτος, ἐφ' ὅσον αὕτη ἔχει ἐξωμολογηθῇ, διαφέρει ὅμως ἀπὸ τὴν ἀναπαράστασιν· εἰς τὴν πρώτην περίπτωσιν ἐνυπάρχει τὸ στοιχεῖον τῆς δυσπιστίας διὰ τὴν ἄφεσιν τοῦ ἁμαρτήματος ἢ ὁ κίνδυνος ἀναζωπυρώσεως τοῦ πάθους, εἰς τὴν δευτέραν περίπτωσιν ὑπάρχει τὸ στοιχεῖον τοῦ ἡδονισμοῦ ἢ τοῦλάχιστον τῆς φιληδόνου διαθέσεως τῆς ψυχῆς.

ἐξομολόγησιν, τὴν ὁποίαν ἔχει ἤδη κάμει, τότε ὁ ἐχθρὸς τοῦ ἀνθρώπου (ὁ διάβολος) ὑπὸ τὴν πρόφασιν, δηθὲν, ἐπαναλήψεως τῆς ἐξομολογήσεως, ἐπαναφέρει πάλιν εἰς αὐτὸν τὰς εἰκόνας τῶν περασμένων ἁμαρτιῶν, διὰ τὴν ξαναζωντανεύσῃ ἐκ νέου τὰ λησμονηθέντα καὶ συγχωρηθέντα, μὲ τὴν Χάριν τοῦ Θεοῦ, πάθη καὶ τοιουτοτρόπως, χωρὶς τὴν καταστῆ ἀντιληπτὸς ὁ σκοπὸς του, τὴν ἀδικήσῃ τὸν ἄνθρωπον.

53. Διότι τότε ὁ νοῦς, ἔστω καὶ ἂν εἶναι λαμπρὸς καὶ μισῇ τὰ πάθη, κατ' ἀνάγκην θὰ σκοτισθῇ καὶ θὰ ταραχθῇ ἐξ ἀφορμῆς τῶν ὁσων ἔχει διαπράξει κατὰ τὸ παρελθόν· ἂν πάλιν εἶναι ἀκόμῃ συννεφιασμένος καὶ αἰσθάνεται μίαν ἀσθενῆ ἀγάπην πρὸς τὴν ἡδονήν, ὁπωσδήποτε θὰ ἐπιταχύνη τὴν πρὸς τὸ κακὸν ροπὴν καὶ θὰ δεχθῇ μὲ ἐμπάθειαν τὰς προσβολάς. Καὶ εἰς τὰς δύο πάντως περιπτώσεις ἡ τοιαύτη ἐνθύμησις καὶ ἐξομολόγησις¹⁾ παρέχει μίαν ἀφορμὴν ἀσκόπου καὶ ἐπικινδύνου ἀνακινήσεως, ἐν τῇ διανοίᾳ, τῶν προγενεστέρων κακῶν.

54. Ἐὰν θέλῃς τὴν προσφέρειν εἰλικρινῇ καὶ ἀκατηγόρητον ἐξομολόγησιν εἰς τὸν Θεόν, τὴν μὴ ἐνθυμῆσαι τὸ εἶδος καὶ τὴν μορφὴν τῶν διαφορῶν παρεκτροπῶν σου, ἀλλὰ μὲ γενναιότητα τὴν ὑπομένης τὰς συνεπείας τῶν παρεκτροπῶν αὐτῶν· διότι ἐξ αἰτίας αὐτῶν τῶν παρεκτροπῶν, ποὺ ἐγένοντο ὑφ' ἡμῶν κατὰ τὸ παρελθόν, ἐπέρχονται εἰς ἡμᾶς διάφορα ἀνιάρὰ καὶ ἀνεπιθύμητα περιστατικά, προσφέροντα ἐκεῖνο ποὺ ἀρμόζει διὰ τὴν θεραπείαν καὶ τιμωρίαν παντὸς πλημμελήματος.

55. Ἐκεῖνος ποὺ προσπαθεῖ τὴν προσέχῃ τὰς κινήσεις τῆς καρδίας του καὶ τὴν ἐπιτηρῇ, χωρὶς τὴν θέλῃ τὴν δοκιμάζῃ συγχρόνως κακουχίαν καὶ περιφρόνησιν, ἀσφαλῶς αὐτὸς πλανᾶται κατὰ νοῦν καὶ πίπτει εἰς πειρασμὸν καὶ εἰς τὰς παγίδας τοῦ διαβόλου· δὲν εἶναι ποτὲ δυνατόν τὴν νικήσῃ κανεῖς, ὅταν πολεμᾷ μονομερῶς ἢ τοὺς κακοὺς λογισμοὺς, χωρὶς τὰς αἰτίας ποὺ τοὺς προκαλοῦν, ἢ μόνον τὰς αἰτίας, χωρὶς τοὺς κακοὺς λογισμοὺς ποὺ γεννῶνται ἐξ αὐτῶν. Διότι καὶ ἐὰν ἀκόμῃ κατορθώσωμεν τὴν ἀποβάλλωμεν τὸ ἐν ἐκ τῶν δύο μονομερῶς (τὰς αἰτίας δηλαδὴ ἢ τοὺς λογισμοὺς), μετ' ὀλίγον θὰ ἐμπλακῶμεν καὶ πάλιν εἰς τὰ δύο, διὰ τοῦ ἄλλου ποὺ δὲν ἐφροντίσαμεν τὴν ἀποβάλλωμεν.

56. Οἱ ἀθέλητοι λογισμοὶ ἀναφύονται εἰς τὴν σκέψιν μας ἐξ αἰτίας προηγούμενης ἁμαρτίας· οἱ δὲ κατὰ θέλησιν προέρχονται ἀπὸ τὸ

1) Ἡ ἐξομολόγησις τῶν πεπραγμένων ἁμαρτημάτων εἶναι ἀπαραίτητος διὰ τὴν παροχὴν τῆς ἀφέσεως. Ἡ ἐξομολόγησις ὅμως ἐκάστου ἁμαρτήματος πρέπει νὰ γίνεται ἐφ' ἀπαξ ἐνώπιον πνευματικοῦ Πατρός, μετὰ τῆς δεούσης συντριβῆς καὶ κατανύξεως. Ὁ ἐξομολογούμενος, ὅταν καθαρῶς καὶ ἐν μετανοίᾳ ἐξομολογῆται, λαμβάνει εὐθὺς τὴν συγχώρησιν παρὰ τοῦ Θεοῦ. Ἐπανάληψις ἐξομολογήσεως τοῦ ἰδίου ἁμαρτήματος σημαίνει δυσπιστίαν ἢ καὶ τελείαν ἀπιστίαν, ἐπὶ τὴν παροχὴν τῆς ἀφέσεως. Διὰ τοῦτο, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν ἀπαλλαγὴν τοῦ νοὸς ἀπὸ τῆς κατὰ θλίψιν, τὴν ὁποίαν προξενεῖ εἰς αὐτὸν ἡ μνήμη τῶν διαπραχθέντων ἁμαρτημάτων, μάλιστα δὲ διὰ τὴν ἀποτροπὴν τοῦ κινδύνου ὑποτροπῆς ἐκ τῆς διαρκοῦς αὐτῶν ἀναμοχλεύσεως, παρέχει τὴν παροῦσαν διδασκαλίαν τοῦ ὁσίου Πατρός.

αυτεξούσιον τοῦ ἀνθρώπου. Κατὰ συνέπειαν ὑπαίτιοι καὶ ὑπεύθυνοι καθιστάμεθα ὄχι διὰ τοὺς πρώτους, τοὺς ἀθελήτους λογισμούς, ἀλλὰ διὰ τοὺς δευτέρους, τοὺς κατὰ θέλησιν.

57. Αἱ κακαὶ σκέψεις ποὺ γεννῶνται εἰς τὴν διάνοιαν ἡμῶν, χωρὶς νὰ τὸ θέλωμεν, συνοδεύονται ἀπὸ λύπην, δι' αὐτὸ καὶ εὐκόλως, μὲ πνευματικὴν δύναμιν, ἐξαφανίζονται. Ἀντιθέτως, αἱ σκέψεις ποὺ ἐπέρχονται εἰς τὸν νοῦν μας μὲ τὴν θέλησίν μας, προκαλοῦν χαράν, δι' αὐτὸ καὶ μὲ δυσκολίαν ἀπαλλασσόμεθα ἐξ αὐτῶν. Ἐὰν θέλῃς νὰ μὴ ἐνοχλῇσαι ἀπὸ τοὺς πονηροὺς λογισμούς, νὰ ὑπομένης ἀγογγύστως τὴν περιφρόνησιν καὶ ἐξουδένωσιν τῆς ψυχῆς (1), ὡς ἐπίσης καὶ τὴν στενοχωρίαν τῆς σαρκός· καὶ ἡ ἀγόγγυστος αὐτὴ ὑπομονὴ θὰ πρέπει νὰ ἐπιδεικνύεται ὄχι ἐπ' ὀλίγον μόνον, ἀλλ' εἰς κάθε τόπον, εἰς κάθε στιγμήν καὶ εἰς κάθε περίπτωσιν.

58. Ἐκεῖνος ποὺ θεληματικῶς ἐκγυμνάζεται καὶ καταπονεῖται μὲ τὰ θλιβερά, δὲν κατακτᾶται ἀπὸ τοὺς ἀθελήτους λογισμούς· ἐκεῖνος ὅμως ποὺ δὲν δέχεται καὶ δὲν ὑπομένει τὰς στενοχωρίας (2), τότε, καὶ χωρὶς ἀκόμη νὰ θέλῃ, αἰχμαλωτίζεται ἀπὸ τοὺς (ἀθελήτους) λογισμούς.

Ε'. Τοῦ Ἀγίου Διαδόχου.

ΤΙΝΕΣ ὑπενόησαν τὴν Χάριν ἅμα καὶ τὴν ἁμαρτίαν, τοῦτέστι τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας καὶ τὸ πνεῦμα τῆς πλάνης ἐγκρύπτεσθαι εἰς τὸν νοῦν ἐπὶ τῶν βαπτιζομένων, ὅθεν φασί· τὸ μὲν ἐν πρόσωπον πρὸς τὰ καλὰ παρακαλεῖν τὸν νοῦν, τὸ δὲ ἕτερον, εὐθέως πρὸς τὰ ἐναντία. Ἐγὼ ἐκ τῶν Γραφῶν, καὶ ἐξ αὐτῆς δὲ τῆς τοῦ νοῦ αἰσθήσεως κατείληφα, ὅτι πρὸ μὲν τοῦ ἁγίου Βαπτίσματος, ἔξωθεν ἡ Χάρις πρὸς τὰ καλὰ προετρέπετο τὴν ψυχὴν, ὃ δὲ σατανᾶς ἐν τοῖς αὐτῆς ἐνεφώλευε βάθεσιν, ὅλας τὰς τοῦ νοῦ δεξιὰς διεξόδους ἀποφράττειν πειρώμενος.

2. Ἀπὸ δὲ αὐτῆς τῆς ὥρας ἐν ἧπερ ἀναγεννώμεθα, ἔξωθεν μὲν ὁ δαίμων γίνεται, ἔσωθεν δὲ ἡ Χάρις εἰς αὐτὸ τὸ βάθος τῆς ψυχῆς, τοῦτέστιν εἰς τὸν νοῦν κατασκηνοῖ· πᾶσα γὰρ ἡ δόξα, φησί, τῆς θυγατρὸς τοῦ Βασιλέως ἔσωθεν, οὐ φαινομένη τοῖς δαίμοσιν· ὅθεν εὐρίσκομεν, ὅτι ὥς πάλαι ἐκυρίευν ἡ πλάνη τῆς ψυχῆς, οὕτω μετὰ τὸ Βάπτισμα κυριεύει αὐτῆς ἡ ἀλήθεια, καὶ ἐξ αὐτοῦ τοῦ βάθους τῆς καρδίας ἡμῶν αἰσθανόμεθα τοῦ θείου ὥσπερ ἀναβλύζοντος πόθου, ὅτε θερμῶς τοῦ Θεοῦ μεμνήμεθα, τὰ δὲ πονηρὰ πνεύματα λοιπὸν ταῖς αἰσθήσεσι τοῦ σώματος ἡμῶν ἐνᾶλλονταί τε καὶ ἐμφολεῦουσι, καπνίζοντα ὥσπερ τὸν νοῦν διὰ τῆς ὑγρότητος τοῦ σώματος, τὴν ἡδύτητα τῶν ἀλόγων ἡδονῶν.

3. Οὕτως οὖν ὁ μὲν νοῦς ἡμῶν ἀεὶ, κατὰ τὸν Ἀπόστολον, συνήδεται τοῖς νόμοις τοῦ πνεύματος, τὰ δὲ αἰσθητήρια τῆς σαρκὸς τῷ λείῳ τῆς ἡδονῆς συναπάγεσθαι θέλει· ὅθεν ἡ μὲν Χάρις, διὰ τῆς τοῦ νοῦ αἰσθήσεως, τὸ σῶμα εἰς ἀγαλλίασιν ἀρῶντον κατευφραίνει, ἐπὶ τῶν προκοπτόντων τῇ γνώσει, οἱ δὲ δαίμονες, διὰ τῶν αἰσθήσεων τοῦ σώματος, ὅταν ἡμᾶς εὗρωσι μάλιστα ὀλιγώρους τὸν δρόμον τῆς εὐσεβείας τρέχοντας, τὴν ψυχὴν αἰχμαλωτίζουν, βιαίως αὐτὴν εἰς ἃ μὴ θέλει παρακαλοῦντες οἱ φρόνιοι.

1) «Ὅς γὰρ ἂν θέλει τὴν ψυχὴν αὐτοῦ σῶσαι, ἀπολέσει αὐτήν» (Ματθ. ις' 25).

2) Σχετικὴ καὶ ἡ αὐτοαγωγή τοῦ θείου Ἀποστόλου Παύλου «ὑπωπιάζω μου τὸ σῶμα καὶ δουλαγωγῶ» (Α' Κορ. θ' 27).

4. Τοῦτο δὲ ὁ Θεὸς παρεχώρησεν ἐπὶ τῶν βαπτιζομένων γενέσθαι, ἵνα διὰ τῆς ζάλης καὶ τοῦ πυρὸς τῆς δοκιμασίας ὁ ἄνθρωπος διερχόμενος, οὕτως ἐν ἀπολαύσει εἰ θέλει τοῦ ἀγαθοῦ γένηται· «διήλθομεν γάρ, φησι, διὰ πυρὸς καὶ ὕδατος καὶ ἐξήγαγες ἡμᾶς εἰς ἀναψυχήν»· ἅμα δέ, ἵνα καὶ ἡ ψυχὴ μάθῃ τὴν διάκρισιν καλοῦ τε καὶ κακοῦ, καὶ ταπεινότερα γένηται διὰ τὸ πολλὴν αὐτῇ αἰσχύνην ἐγγίνεσθαι ἐκ τῆς τῶν δαιμονικῶν λογισμῶν αἰσχύροτος, ὅτε καθάρεται· προσέτι καὶ ὅπερ οὐκ ἐφ' ἡμῶν, φυσικοὶ ὑπάρχοντες, τὰ ὅπλα τῆς δικαιοσύνης λαβόντες, ἐν τῇ δυνάμει τοῦ Θεοῦ τηρήσωμεν, καὶ ὑπὸ δοκιμῇν εἶη τὸ ἡμῶν αὐτεξούσιον.

5. Δύο οὖν ὥσπερ γένη εἶναι τῶν πονηρῶν πνευμάτων ὁ λόγος ἡμᾶς διδάσκει τῆς γνώσεως· τὰ μὲν γὰρ αὐτῶν εἰσὶν ὥσπερ λεπτότερα, τὰ δὲ ὑλωδέστερα· τὰ οὖν λεπτότερα, τῇ ψυχῇ πολεμεῖ, τὰ δὲ ἄλλα τὴν σάρκα διὰ λιπαρῶν τινῶν παρακλήσεων αἰχμαλωτίζειν εἴωθε· διόπερ ἐναντίως ἔχουσιν αἱ πρὸς ἑαυτοὺς, οἷ τε τῇ ψυχῇ προσπαλαίοντες δαίμονες καὶ οἱ τῷ σώματι, καθ' ἑαυτοὺς εἰς τὸ βλάπτειν τοὺς ἀνθρώπους τὴν ἴσιν ἔχουσι πρόθεσιν.

6. Ὅτε οὖν ἡ Χάρις οὐ κατοικεῖ εἰς τὸν ἄνθρωπον, εἰς τὰ βάθη τῆς καρδίας, ὡς εἶπον, δίκην ὄντως ὄψεων ἐμφωλεύουσι, μὴ συγχωροῦντες ὄντως διαβλέψαι τὴν ψυχὴν πρὸς τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ καλοῦ· ὅτε δὲ εἰς τὸν νοῦν ἡ Χάρις ἐγκρύπτεται, ὡσπερ νεφέλαι τινὲς ζοφώδεις λοιπὸν διὰ τῶν μερῶν τῆς καρδίας διατρέχουσιν εἰς τὰ πάθη τῆς ἁμαρτίας καὶ εἰς μετεωρισμοὺς ποικίλους σχηματίζόμενοι, ἵνα τὴν μνήμην μετεωρίζοντες τοῦ νοῦ, τῆς πρὸς τὴν Χάριν ὁμιλίας αὐτὸν ἀποσπῶσιν.

7. Ὅτε τοίνυν ὑπὸ τῶν διανοησάντων τῇ ψυχῇ δαιμόνων, εἰς τὰ ψυχικὰ ἐκπυρρύνεθαι πάθη, καὶ μάλιστα εἰς τὴν οἴησιν, ἣτις ἐστὶ μήτηρ πάντων τῶν κακῶν, τὴν ἀνάλυσιν τοῦ σώματος λογιζόμενοι καὶ τὸ φοβερὸν τῆς κρίσεως, τὸν ὄγκον τῆς φιλοδοξίας κατασχύνουσι καὶ συστέλλουσι· καὶ ὅταν οἱ τῷ σώματι προσπαλαίοντες δαίμονες δι' ὄχλου γίνωνται, τὸ αὐτὸ δεῖ ὁμοίως ποιεῖν· αὕτη γὰρ μόνῃ ἡ ἐνθύμησις πάσας τὰς διαφορὰς τῶν πονηρῶν πνευμάτων καταργεῖν δύναται ἐν τῇ μνήμῃ τοῦ Θεοῦ.

8. Ὅτι δὲ ἐκ τοῦ σώματος ὁ σατανᾶς πολεμεῖ τὴν ψυχὴν, τὴν μετέχουσαν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ὁ Ἀπόστολος σαφῶς ἡμᾶς διδάσκει λέγων· «στῆτε οὖν περιζωσάμενοι τὴν ὁσφὺν ὑμῶν ἐν ἀληθείᾳ» καὶ μετ' ὀλίγα· «ἐπὶ πᾶσιν ἀναλαβόντες τὸν θυρεὸν τῆς πίστεως, ἐν ᾧ δυνήσησθε πάντα τὰ βέλη τοῦ πονηροῦ τὰ πεπυρωμένα σβέσαι»· δηλῶν, ὅτι ἐξωθεν λοιπὸν ὧν ὁ ἐχθρὸς, βέλεσι πεπυρωμένοις ταῖς χριστοφόροις ψυχαῖς ἐπέρχεται. Ὁ γὰρ μὴ ὧν ἐγκρατὴς τοῦ ἑαυτοῦ ἐχθροῦ, βέλεσι πάντως κατ' αὐτοῦ κέχρηται, ἵνα τὸν ἐκ μήκους αὐτῷ μαχόμενον τῷ πτεροῦ τῶν βελῶν δυνήθῃ θηράσαι καὶ καταβαλεῖν.

9. Οὕτως οὖν καὶ ὁ σατανᾶς, ἐπειδὴ οὐ δύναται διὰ τὴν παρουσίαν τῆς Χάρτος ἐμφωλεῦσαι ὡς τὸ πρὶν τῷ τῶν ἀγωνιζομένων νοῦ, τῇ ὑγρότητι λοιπὸν τοῦ σώματος ἐπίπταται καὶ ἐμφωλεύει, ἵνα διὰ τῆς αὐτοῦ εὐχερείας, τὴν ψυχὴν δελεάζῃ· διόπερ δεῖ ἐκτίθειν αὐτὸ συμέτρως, ἵνα μὴ διὰ τῆς αὐτοῦ ὑγρότητος ὀλισθαίνῃ ὁ νοῦς εἰς τὸ λεῖον τῶν ἡδονῶν· εἰ γὰρ τις δυνήθῃ ζῶν ἔτι διὰ τῶν πόνων ἀποθανεῖν, καὶ τὴν σάρκα τελείως νεκρῶσαι τῷ πνεύματι, ὅλος λοιπὸν γίνεται οἶκος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, πρὶν γὰρ ἀποθάνῃ ὁ τοιοῦτος, ἀνέστη. Ὡσπερ ἦν αὐτὸς ὁ μακάριος Παῦλος, καὶ ὅσοι τελείως ἠγωνίσαντο κατὰ τῆς ἁμαρτίας καὶ ἀγωνίζονται.

10. Πρῶτον μὲν, ὡς ἀνωτέρω ἔφην, κρύπτει τὴν ἑαυτῆς παρουσίαν ἐπὶ τῶν βαπτιζομένων ἡ Χάρις, ἐκδεχομένη τὴν τῆς ψυχῆς πρόθεσιν· ἐπειδὴ δὲ ὅλος ἐπιστρέψῃ ὁ ἄνθρωπος ἐπὶ τὸν Κύριον, τότε ἀρρήτως τινὶ αἰσθήσει τὴν ἑαυτῆς παρουσίαν ἐμφαίνει τῇ καρδίᾳ, καὶ πάλιν ἐκδέχεται τὴν τῆς ψυχῆς κίνησιν, παραχωροῦσα μέντοι τὰ δαιμονικά βέλη ἄχρι τῆς βαθείας αὐτῆς καταφθάνειν αἰσθήσεως, ἵνα θερμότερα προθέσει ἐκζητήσῃ τὸν Κύριον.

11. Ἐὰν οὖν λοιπὸν ἄρξῃται προβαίνειν ὁ ἄνθρωπος τῇ τηρήσει τῶν ἐντολῶν, καὶ ἀπαύστως ἐπικαλεῖσθαι τὸν Θεόν, τότε καὶ ἐπὶ τὰ ξεώτερα αἰσθητήρια τῆς καρδίας τὸ πῦρ τῆς ἀγίας ἐπινέμεται Χάριτος, τὰ ζιζάνια τῆς ἀνθρωπείας γῆς πληροφορητικῶς καταφλέγουσα· ὅθεν καὶ αἱ δαιμονικαὶ προσβολαὶ τότε πτόδῳ που ἐκείνων τῶν τόπων καταφθάνουσιν, ἡρέμα λοιπὸν νύττουσαι τὸ ἐμπὰδες τῆς ψυχῆς.

12. Ὅτε δὲ πείσας τὰς ἀρετὰς ὁ τοῦ ἀγῶνος ἄνθρωπος ἐγκομβώσοιτό καὶ μάλιστα τὴν τελείαν ἀκτημοσύνην, τότε τὴν πᾶσαν αὐτοῦ φύσιν βιαιωτέρῳ τινὶ αἰσθήσει περιουγάζει, εἰς ἀγάπην λοιπὸν πολλὴν περιθάλλονσα τοῦ Θεοῦ, διόπερ ἔξωτέρῳ τῆς τοῦ σώματος αἰσθήσεως τότε τὰ δαίμονικα ἀποσβέννυνται βέλη· ἡ γὰρ αὕρα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος πρὸς ἀνέμους εἰρηνικοὺς τὴν καρδίαν κινουῖσα, τὰ τοῦ πυρφόρου δαίμονος βέλη εἰς ἄερα φερόμενα ἔτι κατασβέννυσιν.

13. Πλὴν καὶ τὸν εἰς τοῦτο τὸ μέτρον φθάσαντα παραχωρεῖ ποτε τῇ κακίᾳ τῶν δαιμόνων ὁ Θεός, ἀσώτιστον αὐτοῦ τότε τὸν νοῦν καταλιμπάνων, ἵνα τὸ αὐτεξούσιον ἡμῶν μὴ ᾖ δεδεμένον εἰς τὸ πᾶν τῷ δεσμῷ τῆς Χάριτος, οὐ μόνον διὰ τὸ ἐξ ἀγῶνος ἡττηθῆναι τὴν ἁμαρτίαν. ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ ὀφείλειν ἔτι προκοπτεῖν εἰς τὴν πνευματικὴν πεῖραν τὸν ἄνθρωπον· τὸ γὰρ τοῦ παιδευμένου νομιζόμενον τέλειον, ἀτελές ἐστίν, ὥς πρὸς τὸν πλοῦτον τοῦ παιδεύοντος ἡμᾶς Θεοῦ, ἐν ἀγάπῃ φιλοτιμίας, καὶ ὅλην τὴν τῷ Ἰακώβ δειχθεῖσαν κλίμακα ἀνελθεῖν τις δυνήθῃ τῇ προκοπῇ τῶν πόνων.

14. Ὡςπερ ὅταν τις χειμερινῇ ὥρᾳ ἐν ὑπαίθρῳ που ἐστηκὼς τόπῳ, ἀφ' ὧν δὲ τὰς ἀνατολὰς ὅλως ἐν ἀρχῇ τῆς ἡμέρας, τὰ ἐμπρόσθια αὐτοῦ μέρη ὑπὸ τοῦ ἡλίου θερμαίνοιτο, τὰ ὀπίσθια ὁμως αὐτοῦ πάντα, ἅμοιρα ἢ τῆς θερμῆς, διὰ τὸ μὴ εἶναι κατὰ κεφαλῆς αὐτοῦ τὸν ἥλιον.

15. Οὕτω καὶ οἱ εἰς τὴν ἀρχὴν ὄντες τῆς πνευματικῆς ἐνεργείας, περιθάλλονται μὲν μερικῶς τὴν καρδίαν ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, διόπερ καὶ πνευματικὰ τότε φρονήματα ὁ νοῦς αὐτῶν καρποφορεῖν ἄρχεται, φανερὰ δὲ αὐτῆς μέρη μένουσι κατὰ σάρκα φρονοῦντα, διὰ τὸ μηδέπω ἅπαντα τὰ μέλη τῆς καρδίας, ἐν βαθείᾳ αἰσθήσει καταυγάζεσθαι ὑπὸ τῆς ἀγίας Χάριτος· ὅπερ τινὲς μὴ νοήσαντες, ἐνόμισαν τὴν Χάριν ἅμα καὶ τὴν ἁμαρτίαν, τοῦτέστι τὸ Πνεῦμα τῆς ἀληθείας καὶ τὸ πνεῦμα τῆς πλάνης, ἐγκρύπτεσθαι εἰς τὸν νοῦν τῶν ἀγωνιζομένων.

16. Οὕτως οὖν ἐν τῇ αὐτῇ ὁπῇ καὶ καλὰ καὶ οὐ καλὰ συμβαίνει τὴν ψυχὴν ἐννοεῖν, ὃν τρόπον ὁ τοῦ ὑποδείγματος ἄνθρωπος, ἐν τῇ αὐτῇ θίξει, καὶ ὀιγοῖ καὶ θάλλεται· ἀφ' οὗ γὰρ ὁ νοῦς ἡμῶν εἰς τὸ διπλοῦν τῆς γνώσεως ἀπωλίσθησεν, ἀνάγκην ἔχει ἕκτοτε καὶ μὴ θέλῃ κατὰ τὴν αὐτὴν ριπὴν, καλὰ καὶ φαῦλα φέρειν διανοήματα, μάλιστα ἐπὶ τῶν εἰς λεπτότητα διακρίσεως ἐρχομένων· ὥς γὰρ σπεύδει αἰετὶ τὸ καλὸν ἐννοεῖν, εὐθύς καὶ τοῦ κακοῦ μέμνηται, ἐπειδὴ εἰς διπλὴν τινα ἐννοιαν ἔσχισται ἀπὸ τῆς Ἀδὰμ παρακοῆς ἡ τοῦ ἀνθρώπου μνήμη.

17. Ἐὰν οὖν ἀρξώμεθα φερμῶ ζῆλῳ τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ διαπράττεσθαι, ἅπαντα ἡμῶν λοιπὸν τὰ αἰσθητήρια ἐν βαθείᾳ τινὶ αἰσθήσει φωτίζουσα ἡ Χάρις, τὰ μὲν ἡμέτερα ὥσπερ καταφλέγει ἐνθυμήματα· ἡδύνουσα ἡμῶν δὲ τὴν καρδίαν ἐν εἰρήνῃ τινὶ φιλίας ἀνενδότου, πνευματικὰ τινα καὶ οὐκέτι σαρκικά ἡμᾶς λογίζεσθαι παρασχευάζει· τοῦτο δὲ τοῖς ἐγγίζουσι τῇ τελειότητι συνεχῶς ἄγαν συμβαίνει, οἵτινες ἔχουσιν ἅπανστον ἐν τῇ καρδίᾳ τὴν μνήμην τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ.

Ἐ ρ μ η ν ε ι α

ΜΕΡΙΚΟΙ ἐνόμισαν, ὅτι ἡ Χάρις καὶ ἡ ἁμαρτία, δηλαδὴ τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας καὶ τὸ πνεῦμα τῆς πλάνης, εἶναι μαζὶ κρυμμένα μέσα εἰς τὸν νοῦν τῶν βαπτιζομένων. Δι' αὐτὸ καὶ λέγουσιν· τὸ μὲν εἶνα πρόσωπον παρακινεῖ τὸν νοῦν πρὸς ἐπιτέλεσιν τῶν καλῶν, τὸ δὲ

ἄλλον, κατ' εὐθεΐαν, πρὸς τὰ ἀντίθετα. Ἐγὼ ὁμως, μὲ ὁδηγὸν τὰς θείας Γραφὰς καὶ τὴν διαίσθησιν τοῦ νοός, ἔχω καταλήξει εἰς τὸ ἐξῆς συμπέρασμα: Πρὸ μὲν τοῦ ἁγίου Βαπτίσματος ἡ Χάρις προέτρεπε τὴν ψυχὴν πρὸς ἐπιτέλεσιν τοῦ ἀγαθοῦ ἐνεργοῦσα ἐκ τῶν ἔξω· ὁ δὲ σατανᾶς εἶχε κατασκευάσει τὴν φωλεάν του εἰς τὰ βάθη τῆς ψυχῆς, ὅπου παραμένων ἐπροσπαθοῦσε νὰ φράττη ὅλας τὰς δεξιὰς εἰσόδους τοῦ νοῦ.

2. Ἀπὸ τὴν ἰδίαν ὁμως ὥραν, κατὰ τὴν ὁποίαν, διὰ τοῦ ἁγίου Βαπτίσματος, ἀναγεννώμεθα, ὁ δαίμων ἐγκαθίσταται πλεον ἂπ' ἔξω, ἐνῶ ἡ Χάρις εἰσέρχεται εἰς αὐτὸ τοῦτο τὸ βάθος τῆς ψυχῆς, δηλαδὴ τὸν νοῦν, ὅπου καὶ κατασκηνώνει· «ὅλη ἡ δόξα τῆς θυγατρὸς τοῦ βασιλέως εὐρίσκεται ἀπὸ μέσα», ὅπως λέγει καὶ ὁ Ψαλμός⁽¹⁾, χωρὶς νὰ φαίνεται εἰς τοὺς δαίμονας. Ἐξ αὐτοῦ λοιπὸν συμπεραίνομεν, ὅτι ὅπως πρὸ τοῦ ἁγίου Βαπτίσματος τὴν ψυχὴν τοῦ παλαιοῦ ἀνθρώπου ἐκυρίευσεν ἡ πλάνη, τοιοῦτοτρόπως μετὰ τὸ ἅγιον Βάπτισμα κυριεύει τὴν ψυχὴν ἡ ἀλήθεια· ἂπ' αὐτὸ δὲ τὸ ἄδυτον βάθος τῆς καρδίας ἡμῶν αἰσθανόμεθα τὸ θεῖον, ὡς ἱερὸν καὶ ἅγιον πόθον ποὺ ἀναβλύζει, ὁσάκις ἐνθυμούμεθα τὸν Θεὸν μετὰ θέρμης. Ἐνῶ δὲ εἰς τὰ βάθη τῆς καρδίας ἡμῶν ἀναπτύσσεται τὸ αἶσθημα τοῦ θείου καὶ συνειδητοποιεῖται τὸ βίωμα τῆς παρουσίας Του, ἐντὸς τῶν σωματικῶν ἡμῶν αἰσθήσεων ἐμφωλεύουν τὰ πονηρὰ πνεύματα καὶ ὁρμοῦν ἐναντίον μας συσκοτίζοντα τὸν νοῦν μὲ τὴν πλαδαρότητα τοῦ σώματος καὶ τὴν παραπλανητικὴν γλυκύτητα τῶν ἁλόγων ἡδονῶν.

3. Τοιοῦτοτρόπως λοιπὸν λαμβάνει χώραν ἐντὸς τοῦ ψυχικοῦ ἡμῶν κόσμου μία θλιβερὰ ἀντινομία· δηλαδὴ ὁ μὲν νοῦς ἡμῶν εὐχαριστεῖται καὶ χαίρεται ἐκ τῶν νόμων τοῦ πνεύματος κατὰ τὸν Ἀπόστολον Παῦλον⁽²⁾, ἐνῶ, ἀντιθέτως, τὰ αἰσθητήρια ὄργανα τοῦ σώματος ἐπιθυμοῦν νὰ ἀποπλανηθοῦν, συμπαρασύροντα τὴν ψυχὴν εἰς τὸν ὀλισθηρὸν κατήφορον τῆς ἡδονῆς. Ὡς ἐκ τούτου ἡ μὲν Χάρις, διὰ τῆς ὑψηλῆς καὶ πέραν πάσης ἐμπειρίας αἰσθήσεως τοῦ νοῦ, διαποτίζει τὸ σῶμα ἐκείνων, οἱ ὅποιοι προκόπτουν εἰς τὴν γνῶσιν τοῦ Θεοῦ μὲ μίαν ἀνέκφραστον χαρὰν καὶ ἀγαλλίασιν, ἐξ αἰτίας τῶν ἐννοιῶν καὶ τῶν σκέψεων, ποὺ ἐπαυξάνουν καὶ διευρύνουν τὴν ὑψηλὴν πνευματικὴν γνῶσιν, οἱ δὲ δαίμονες, ὅταν μάλιστα μᾶς εὔρουν νὰ τρέχωμεν μὲ ἀδιαφορίαν καὶ ἀνόρεχτα τὸν δρόμον τῆς εὐσεβείας, αἰχμαλωτίζουν βιαίως τὴν ψυχὴν, διὰ τῶν σωματικῶν αἰσθήσεων, καὶ τότε αὐτοί, οἱ δολοφόνοι, τὴν ὑποχρεώνουν νὰ κἀνῃ αὐτά, ποὺ δὲν θέλει.

1) «Πᾶσα ἡ δόξα τῆς θυγατρὸς τοῦ βασιλέως ἔσωθεν» (Ψαλμ. μδ' 14).

2) «Οἶδαμεν γὰρ ὅτι ὁ νόμος πνευματικός ἐστιν· ἐγὼ δὲ σαρκικός εἰμι, πεπραμένος ὑπὸ τὴν ἁμαρτίαν· ὁ γὰρ κατεργάζομαι οὐ γινώσκω· οὐ γὰρ ὁ θέλω τοῦτο πράσσω, ἀλλ' ὁ μισῶ τοῦτο ποιῶ... συνήδομαι γὰρ τῷ νόμῳ τοῦ Θεοῦ κατὰ τὸν ἔσω ἄνθρωπον, βλέπω δὲ ἕτερον νόμον ἐν τοῖς μέλεσί μου ἀντιστρατευόμενον τῷ νόμῳ τοῦ νοός μου καὶ αἰχμαλωτίζοντά με ἐν τῷ νόμῳ τῆς ἁμαρτίας τῷ ὄντι ἐν τοῖς μέλεσί μου» (Ρωμ. ζ' 14—23).

4. Τοῦτο δὲ τὸ ἐπέτρεψεν ὁ Θεὸς νὰ συμβαίῃ εἰς τοὺς βαπτιζομένους, διὰ νὰ ἀπολαύσῃ, ἐὰν τὸ θελήσῃ, ὁ ἄνθρωπος τὸ ἀγαθόν, ἀφοῦ προηγουμένως διέλθῃ διὰ τῆς ζόλης καὶ τοῦ πυρὸς τῆς δοκιμασίας, καθὼς καὶ ὁ Προφητὰνὰξ Δαβὶδ λέγει· «διήλθομεν διὰ πυρὸς καὶ ὕδατος, καὶ ἐξήγαγες ἡμᾶς εἰς ἀναψυχὴν» (Ψαλμ. ξε' 12). Ἐκτὸς ὅμως ἀπὸ αὐτό, ἡ κατὰ παραχώρησιν Θεοῦ ἀντινομία μεταξὺ νοὸς καὶ αἰσθήσεων ἔχει σκοπὸν νὰ κατευθύνῃ τὴν ψυχὴν εἰς τὸ νὰ διακρίνῃ τὸ καλὸν ἀπὸ τοῦ κακοῦ καὶ νὰ ταπεινώνεται περισσότερον ἢ ψυχὴ ἀπὸ τὴν πολλὴν ἐντροπὴν ποὺ ἡσθάνθη ἐξ αἰτίας τῆς αἰσχροτήτος τῶν δαιμονικῶν λογισμῶν· αὐτὰ δὲ τὰ αἰσθήματα τῆς ταπεινώσεως καὶ ἐντροπῆς τὴν βοηθοῦν νὰ ἐπιτύχῃ λαμπροτέραν κάθαρσιν. Τέλος, εἰς τὴν παραχώρησιν αὐτὴν τοῦ Θεοῦ θὰ πρέπῃ νὰ διακρίνωμεν ἀκόμη καὶ αὐτὴν τὴν σκοπιμότητα τῆς Θείας Προνοίας· ὥστε αὐτὸ ποὺ δὲν ἐφαιλάξαμεν, ὅτε εὗρισκόμεθα εἰς τὴν φυσικὴν κατάστασιν (¹), τότε ποὺ ἐλάβαμεν τὰ ὄπλα τῆς δικαιοσύνης, νὰ τὸ τηρήσωμεν, μὲ τὴν δύναμιν τοῦ Θεοῦ εἰς τὸ ἐξῆς, καὶ οὕτω εὕρεθῇ τὸ αὐτεξούσιον ἡμῶν δεδικαιωμένον ἀπὸ τὴν δοκιμασίαν.

5. Ἀπὸ ὅσα εἶπομεν συμπεραίνομεν, ὅτι τὰ πονηρὰ πνεύματα διακρίνονται εἰς δύο γένη· τὰ μὲν ἐξ αὐτῶν εἶναι κάπως λεπτότερα, ἐνῶ τὰ ἄλλα εἶναι κάπως ὑλικώτερα. Τὰ λεπτότερα πολεμοῦν τὴν ψυχὴν, ἐνῶ τὰ ἄλλα, τὰ ὑλικώτερα, συνηθίζουν νὰ αἰχμαλωτίζουν τὴν σάρκα μὲ διαφόρους ὑλικὰς ἀπολαύσεις. Δι' αὐτὸ καὶ εἶναι τελείως διαφορετικοὶ μεταξὺ των οἱ δαίμονες ποὺ πολεμοῦν τὴν ψυχὴν, ἀπὸ τοὺς δαίμονας ποὺ πολεμοῦν τὴν σάρκα, ἂν καὶ τὸν ἴδιον σκοπὸν ἐπιδιώκουν, νὰ βλάπτουν ἐξ ἴσου τοὺς ἀνθρώπους.

6. Ὅταν λοιπὸν ἡ Χάρις δὲν κατοικῇ εἰς τὰ βάθη τῆς καρδίας τοῦ ἀνθρώπου, ὅπως εἶπον, τότε πράγματι τὰ πονηρὰ πνεύματα ἐμφωλεύουν πλεόν εἰς τὴν καρδίαν, ὅπως τὰ φίδια εἰς ἓνα λάκκον, καὶ δὲν ἐπιτρέπουν καθόλου εἰς τὴν ψυχὴν νὰ ἰδῇ καθαρὰ καὶ νὰ συλλάβῃ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ καλοῦ. Ὅταν δὲ πάλιν ἡ Χάρις κρύπτεται ἐντὸς τοῦ νοός, τότε τὰ πονηρὰ πνεύματα, σὰν μαῦρα σύννεφα, διατρέχουν ἀνὰ τὰ διάφορα μέρη τῆς καρδίας (²), καὶ μετασχηματίζονται εἰς διάφορα πάθη τῆς ἁμαρτίας καὶ εἰς διαφόρους ἀποπλανητικὰς φανταστικὰς παραστάσεις, διὰ νὰ αἰχμαλωτίσουν τοιοῦτοτρόπως τὴν μνήμην τοῦ νοός καὶ νὰ τὸν ἀποσπάσουν ἀπὸ τὴν μυστικὴν του ἐπικοινωνίαν μὲ τὴν Χάριν.

7. Δι' αὐτὸ λοιπὸν πρέπει, ὅταν οἱ παρενοχλοῦντες τὴν ψυχὴν δαίμονες μᾶς καταφλογίζουν εἰς τὰ ψυχικὰ πάθη, καὶ πρὸ παντὸς εἰς τὴν οἴησιν (³), ποὺ εἶναι ἡ μητέρα ὅλων τῶν κακῶν, νὰ σκεπτώμεθα

1) Φυσικὴ κατάστασις εἶναι ἡ πρὸ τῆς πτώσεως κατάστασις.

2) Πιθανὸν νὰ ἐννοῇ τὰ διάφορα συναισθήματα.

3) Οἴησις=ἐπαρσις, φούσκωμα τοῦ νοός, πλάνη, καὶ ἰδίᾳ ἡ παρ' ἀξίαν μεγάλη ἰδέα, τὴν ὁποίαν ἔχει τις διὰ τὸν ἑαυτὸν του.

τὴν ὑπὸ τοῦ θανάτου καὶ τῆς φθορᾶς διάλυσιν τοῦ σώματος, καθὼς καὶ τὴν φοβερὰν ἡμέραν τῆς κρίσεως, καὶ νὰ ἐντρεπώμεθα καὶ νὰ περιμαζεύωμεν τὸν ὄγκον τοῦ νοσηροῦ πρὸς τὴν δόξαν τῶν ἀνθρώπων ἔρωτος. Ἀλλὰ καὶ ὅταν ἀκόμη οἱ πολεμοῦντες τὸ σῶμα μας δαίμονες μᾶς περιτριγυρίσουν ὡς ἀναρίθμητος ὄχλος, καὶ βασανιστικῶς μᾶς ἐνοχλοῦν, τὸ ἴδιον πρέπει νὰ κάμωμεν, διότι μονάχα ἡ ἐνθύμησις τοῦ θανάτου καὶ τῆς φοβερᾶς στιγμῆς τῆς κρίσεως, κατευθυνομένη ἀπὸ τὴν μνήμην τοῦ Θεοῦ, ἔχει τὴν δύναμιν νὰ σκορπίσῃ τὰ πονηρὰ πνεύματα καὶ νὰ καταργήσῃ ὅλας τὼν τὰς παγίδας.

8. Ὅτι δὲ πράγματι ὁ σατανᾶς διὰ μέσου τοῦ σώματος πολεμεῖ τὴν ψυχὴν, ἡ ὁποία ἔχει τὸ προνόμιον νὰ δέχεται ἐν ἑαυτῇ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, μᾶς τὸ διδάσκει μετὰ πάσης λεπτομερείας καὶ σαφηνείας ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, διὰ τῶν ἐξῆς: «Σταθῆτε λοιπὸν καὶ περιζώσατε τὴν ὀσφύν σας μετὰ τὴν ἀλήθειαν καὶ ἐνδυσθῆτε τὸν θώρακα τῆς δικαιοσύνης. Ὑποδέσαστε τοὺς πόδας σας μετὰ τὴν ἐτοιμασίαν τοῦ Εὐαγγελίου τῆς εἰρήνης. Ἐπάνω δὲ ἀπ' ὅλα αὐτὰ τὰ ἐφόδια νὰ σηκώσετε ὑψηλὰ τὴν μεγάλην ἀσπίδα τῆς πίστεως, διὰ τῆς ὁποίας θὰ δυνηθῆτε νὰ ἀποκρούσετε ὅλα τὰ φλογισμένα βέλη τοῦ πονηροῦ»⁽¹⁾. Μὲ τὴν θαυμασίαν αὐτὴν περιγραφὴν φανερῶνει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, ὅτι ὁ ἐχθρὸς ἡμῶν, ὁ διάβολος, ἔξωθεν ἐπιτίθεται ἐναντίον τῶν χριστοφόρων ψυχῶν μὲ καταφλογισμένα βέλη. Συμβαίνει δηλαδὴ καὶ μὲ τὸν διάβολον ὅ,τι καὶ μὲ τοὺς σωματικὸς ἐχθρούς· εἶναι γνωστὸν, ὅτι αὐτοὺς ποὺ δὲν δύναται νὰ νικήσῃ τὸν ἐχθρόν του ἀπὸ κοντὰ, χρησιμοποιεῖ ὅπως δὴποτε βέλη ἐναντίον του, διὰ νὰ δυνηθῇ μὲ τὸ πτερόν τῶν βελῶν νὰ κυνηγήσῃ καὶ νὰ καταβάλλῃ αὐτόν. ποὺ ἐξ ἀποστάσεως πολεμεῖ⁽²⁾.

9. Τοιοῦτοτρόπως λοιπὸν καὶ ὁ σατανᾶς, ἐπειδὴ δὲν δύναται, λόγῳ τῆς παρουσίας τῆς Χάριτος, νὰ φωλιάσῃ, ὅπως πρὶν, εἰς τὸν νοῦν τῶν ἀγωνιζομένων, πετᾷ ἐπάνω ἀπὸ τὸ σῶμα καὶ τελικῶς ἐμφωλεύει κρυφὰ μέσα εἰς τὴν εὐπάθειαν τοῦ σώματος, ὥστε νὰ δελεάζῃ τὴν ψυχὴν μὲ τὴν εὐκολίαν τῶν σωματικῶν κινήσεων⁽³⁾. Δι' αὐτὸ πρέπει ὁ Μοναχός, ἀλλὰ καὶ ὁ ἐνάρετος ἀκόμη Χριστιανός, νὰ ἀδυνατίζει καταλήλως τὸ σῶμα του μὲ τὴν νηστείαν διὰ νὰ μὴ γλυστρᾷ ὁ νοῦς, διὰ τῆς εὐπαθείας τοῦ σώματος εἰς τὴν παραπλανητικὴν γλυκύτητα τῶν ἡδονῶν. Ἐὰν λοιπὸν κανεὶς δυνηθῇ, ἐνῶ ἀκόμη ζῇ, νὰ θανατώσῃ τὰς

1) «Στῆτε οὖν περιζωσάμενοι τὴν ὀσφύν ὑμῶν ἐν ἀληθείᾳ, καὶ ἐνδυσάμενοι τὸν θώρακα τῆς δικαιοσύνης καὶ ὑποδησάμενοι τοὺς πόδας ἐν ἐτοιμασίᾳ τοῦ Εὐαγγελίου τῆς εἰρήνης· ἐπὶ πᾶσιν ἀναλαμβάνοντες τὸν θυρεὸν τῆς πίστεως, ἐν ᾧ δυνησθε πάντα τὰ βέλη τοῦ πονηροῦ τὰ πεπυρωμένα σβέσαι» (Ἐφεσ. ζ' 14—16).

2) Ὡς γνωστὸν κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην δὲν εἶχον ἐφευρεθῇ τὰ πυροβόλα ὅπλα, ἐχρησιμοποιοῦντο δὲ διὰ τὰς ἐξ ἀποστάσεως μάχας τόξα καὶ βέλη.

3) Εἶναι καὶ ψυχολογικῶς ἀποδεδειγμένη ἡ ἐπίδρασις τῶν σωματικῶν καταστάσεων ἐπὶ τῆς ψυχῆς καὶ ἀντιστρόφως· π.χ. ἡ ἄμετρος πολυφαγία παγιδεύει εἰς πολλὰς ἀδυναμίας τὴν ψυχὴν.

ἡδονὰς διὰ τῶν κόπων τῆς ἀσκήσεως καὶ τῆς ἐγκρατείας, καὶ νὰ ἀπονεκρώσῃ τελείως τὴν σάρκα διὰ τοῦ πνεύματος, θὰ κατορθώσῃ ὁλόκληρος νὰ γίνῃ οἶκος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος· διότι ὁ τοιοῦτος ἄνθρωπος, πρὶν ἀκόμη ἀποθάνῃ σωματικῶς, ἀνεστήθῃ ἤδη. Αὐτὸ ἀκριβῶς, ποὺ λέγω, συνέβη μὲ τὸν μακάριον Παῦλον καὶ μὲ ὅσους ἠγωνίσθησαν καὶ ἀγωνίζονται, μὲ τελειότητα, ἐναντίον τῆς ἁμαρτίας.

10. Πρῶτον μὲν, ὅπως ἀνέφερα προηγουμένως, ἡ θεία Χάρις ἀποκρύπτει τὴν παρουσίαν της εἰς τοὺς βαπτιζομένους, ἀναμένουσα νὰ ἐκδηλωθῇ ἐλευθέρως καὶ ἀβιάστως ἡ πρόθεσις τῆς ψυχῆς· ὅταν δὲ ὅλος πλέον ὁ ἄνθρωπος ἐπιστρέψῃ αὐτεξουσίως πρὸς τὸν Κύριον, τότε ἡ Χάρις φανερώνει τὴν παρουσίαν της εἰς τὴν καρδίαν, καὶ τῆς παρουσίας αὐτῆς λαμβάνει πείραν ἡ ψυχὴ διὰ τινος ἀνεκφράστου καὶ λεπτοτάτης μυστικῆς αἰσθήσεως. Καὶ πάλιν ὁμοίως τότε ἡ φανερούμενη Χάρις ἀναμένει τὴν κίνησιν τῆς ψυχῆς, ἀνεχομένη μάλιστα, κατὰ παραχώρησιν, νὰ γίνωνται βαθύτατα αἰσθητὰ τὰ δαιμονικὰ βέλη ὑπὸ τῆς ψυχῆς, ὥστε μὲ θερμότεραν διάθεσιν νὰ ἐκζητήσῃ τὸν Κύριον.

11. Ἐὰν λοιπὸν ὁ ἄνθρωπος ἀρχίσῃ ἀποφασιστικὰ νὰ τηρῇ τὰς ἐντολὰς καὶ ἀκαταπαύστως νὰ ἐπικαλῆται τὸν Θεόν, τότε καὶ τὸ πῦρ τῆς ἁγίας Χάριτος παρουσιάζεται καὶ παραμένει σταθερῶς εἰς τὰ ἐξωτερικώτερα αἰσθητήρια τῆς καρδίας, καταφλέγον ὅλα τὰ ζιζάνια τῆς ἀνθρωπίνης γῆς ('). Αὕτῃ δὲ ἡ ἐνέργεια τῆς θείας Χάριτος εἶναι μία σαφὴς πληροφορία καὶ προειδοποίησις, δι' αὐτὸ τότε καὶ αἱ δαιμονικαὶ προσβολαὶ ἀπομακρύνονται καὶ φθάνουν μακρὰ ἀπὸ τοὺς χαριτωμένους ἐκείνους τόπους τῆς καρδίας καὶ ἐκεῖθεν πλέον ἐντελῶς ἀκίνδυνα καὶ μὲ ἡρεμίαν νύττουν τὸ ἐμπαθὲς μέρος τῆς ψυχῆς.

12. Ὅταν δὲ ὁ ἀγωνιστὴς ἄνθρωπος φθάσῃ εἰς τὸ σημεῖον νὰ ἐγκολπωθῇ ὅλας τὰς ἀρετάς, καὶ πρὸ παντὸς τὴν ἀπόλυτον ἀκτημοσύνην, τότε ὁλόκληρον αὐτοῦ τὴν φύσιν φωτίζει ὁλόγυρα μιὰ βαθυτέρα μυστικὴ αἰσθησις, ἡ ὁποία ζεσταίνει, εἰς τὰ βάθη τῆς ὑπάρξεώς του, τὴν πολλὴν πρὸς τὸν Θεὸν ἀγάπην. Ἀποτέλεσμα δὲ τῆς θείας αὐτῆς ἀλλοιώσεως εἶναι ὅτι τὰ δαιμονικὰ βέλη σβύνουν καὶ χάνονται πολὺ μακρὰν καὶ αὐτῶν τῶν σωματικῶν αἰσθήσεων, διότι ἡ αὔρα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ποὺ κινεῖ τὴν καρδίαν πρὸς εἰρηνικοὺς ἀνέμους, σβύνει τελείως καὶ ἀχρηστεύει τὰ πυρφόρα βέλη τοῦ δαίμονος, ἐνῶ ἀκόμη κινοῦνται εἰς τὸν αἶρα.

13. Πλήν, καὶ αὐτὸν ποὺ ἔφθασεν εἰς αὐτὸ τὸ μέτρον, παραχωρεῖ κάποτε ὁ Θεὸς νὰ περιπέσῃ εἰς τὴν κακίαν τῶν δαιμόνων, ἀφήνων τότε ἀφώτιστον τὸν νοῦν του, διὰ νὰ μὴ εὗρεθῇ τὸ αὐτεξούσιον ἡμῶν τελείως δεμένον μὲ τὸν δεσμὸν τῆς Χάριτος, ὅχι μόνον διότι τελικῶς

1) Ἀνθρωπίνην γῆν ὀνομάζει ὁ ἱερὸς συγγραφεὺς τὸ ἀνθρώπινον σῶμα, καὶ δὴ τὰς πέντε αἰσθήσεις τοῦ σώματος, δι' ὧν καὶ ἐξ ὧν ὁ διάβολος πολεμεῖ τὴν ψυχὴν.

ἡ ἁμαρτία θὰ πρέπει νὰ νικηθῇ δι' ἀγῶνος, ἀλλὰ καὶ διότι θὰ πρέπει ὁ ἄνθρωπος νὰ προκόψῃ ἀκόμη εἰς τὴν πνευματικὴν πεῖραν· διότι ἐκεῖνο ποὺ νομίζει ὁ παιδευόμενος ὡς τέλειον, εἶναι ἀτελὲς ὡς πρὸς τὸν πλοῦτον τοῦ παιδεύοντος ἡμᾶς ἀπὸ μεγάλῃν ἀγάπῃν Θεοῦ, ἔστω καὶ ἂν κανεῖς, κατὰ τὴν προκοπὴν τῶν ἀγωνιστικῶν κόπων, δυνηθῇ νὰ ἀνέλθῃ ὅλην τὴν ὑποδειχθεῖσαν εἰς τὸν Ἰακώβ κλίμακα (¹).

14. Ὅπως ἓνας ἄνθρωπος, ὅταν εὐρίσκεται ἐν καιρῷ χειμῶνος εἰς τὸ ὑπαιθρον, χωρὶς καμμίαν ἄλλην βοήθειαν, ἀναμένει τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου διὰ νὰ θερμανθῇ, ὅταν δὲ ἀνατείλῃ στρέφεται ὅλως πρὸς αὐτόν. Ὅμως ὅταν ἀνατείλῃ ὁ ἥλιος, μόνον τὰ ἐμπρόσθια μέρη τοῦ σώματός του θὰ θερμανθοῦν· ἀντιθέτως τὰ ὀπίσθια θὰ εἶναι τελείως ἄμοιρα τῆς ἡλιακῆς θερμότητος, διότι ὁ ἥλιος δὲν ἔχει φθάσει ἀκόμη εἰς τὸ μέσον τοῦ οὐρανοῦ (²).

15. Τὸ ἴδιον ἀκριβῶς συμβαίνει καὶ μὲ ἐκείνους, ποὺ εὐρίσκονται εἰς τὰς ἀρχὰς τῆς πνευματικῆς των προκοπῆς· γλυκοζεσταίνεται μὲν ἐν μέρει ἡ καρδιά των ἀπὸ τὴν θαλπωρὴν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, δι' αὐτὸ καὶ ὁ νοῦς των τότε ἀρχίζει νὰ καρποφορῇ πνευματικὰ φρονήματα, ἐν τούτοις ὅμως ἀξιόλογα μέρη τῆς διανοίας παραμένουν μὲ σαρκικὰ φρονήματα, ἐπειδὴ δὲν κατηυγάσθησαν ἀκόμη ὅλα τὰ μέλη αὐτῆς διὰ βαθείας μυστικῆς αἰσθήσεως ὑπὸ τῆς ἁγίας Χάριτος. Αὐτὴν ἀκριβῶς τὴν περίπτωσιν δὲν ἠδυνήθησαν νὰ ἀντιληφθοῦν μερικοὶ καὶ δι' αὐτὸ ἐνόμισαν, ἐσφαλμένως, ὅτι ἡ Χάρις καὶ ἡ ἁμαρτία, δηλαδή τὸ Πνεῦμα τῆς ἀληθείας καὶ τὸ πνεῦμα τῆς πλάνης, εἶναι δυνατόν νὰ ἐγκρύπτονται ἀπὸ κοινοῦ καὶ συγχρόνως εἰς τὸν νοῦν τῶν ἀγωνιζομένων.

16. Τοιοῦτοτρόπως λοιπὸν συμβαίνει, κατὰ τὴν αὐτὴν ταχυτάτην κίνησιν τοῦ νοός, νὰ ἐννοῇ ἡ ψυχὴ ἡμῶν καὶ καλὰ καὶ ὄχι καλὰ, ὅπως καὶ ὁ ἄνθρωπος τοῦ παραδείγματος εἰς τὴν ἰδίαν ἀκριβῶς θέσιν ἱστάμενος εἶναι δυνατόν καὶ νὰ κρυώνῃ καὶ νὰ ζεσταίνεται. Διότι ἀπὸ τότε ποὺ ὁ νοῦς ἡμῶν διωλίσθησεν εἰς τὴν διπλὴν μορφήν τῆς γνώσεως τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ κακοῦ, ἀναγκάζεται ἕκτοτε, καὶ ἐὰν ἀκόμη δὲν τὸ θέλῃ, κατὰ τὴν αὐτὴν νοητικὴν κίνησιν, νὰ φέρῃ καὶ καλὰ καὶ αἰσχροὰ διανοήματα, πρὸ παντὸς δὲ εἰς ἐκείνους, ποὺ ἐπιδιώκουν νὰ φθάσουν εἰς μέτρα λεπτοτάτης διακρίσεως. Ἐνῷ δὲ σπεύδει πάντοτε τὸ καλὸν νὰ σκέπτεται, ἀμέσως ἐνθυμεῖται καὶ τὸ κακόν, ἐπειδὴ ἀπὸ τῆς

1) «Καὶ ἐνυπνιάσθη· καὶ ἰδοὺ κλίμαξ ἑστηρικμένη ἐν τῇ γῇ, ἧς ἡ κεφαλὴ ἀφικνεῖτο εἰς τὸν οὐρανόν» (Γένεσ. κη' 12).

2) Πρὸς περισσοτέραν κατανόησιν τοῦ παρατιθεμένου παραδείγματος σημειοῦμεν, ὅτι εἰς τοὺς τόπους ἐκείνους, τοὺς ὁποίους εἶχεν ὑπ' ὄψιν ὁ συγγραφεύς, κατὰ μὲν τὴν ἡμέραν ἐπικρατεῖ ἀφόρητος καύσων, κατὰ δὲ τὴν νύκτα παγερὸν ψυχός. Κατὰ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου αἱ ἡλιακαὶ ἀκτῖνες, καθὸ ἔτι ἀσθενεῖς, θερμαίνουν μὲν τὰς ἐπιφανείας τῶν σωμάτων ἐφ' ὧν πίπτουν, τὸ ψυχός ὅμως καὶ ἡ ὑγρασία ἐξακολουθοῦν νὰ διαπερνοῦν τὰ ὑπὸ σκιὰν εἰσέτι εὐρισκόμενα σώματα.

ἐποχῆς τῆς παραβάσεως τοῦ Ἀδὰμ ἡ μνήμη⁽¹⁾ τοῦ ἀνθρώπου ἐδιχάσθη εἰς δύο ἀντίθετα ἐνθυμήματα, τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ κακοῦ.

17. Ἐὰν λοιπὸν ἀρχίσωμεν, μὲ θερμὸν ζῆλον, νὰ ἐκτελῶμεν τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ, θὰ φωτίσῃ ἡ Χάρις ὅλα τὰ αἰσθητήρια μας, διὰ τινος μυστικῆς καὶ βαθείας αἰσθήσεως, καταφλέγουσα συγχρόνως τὰς προσωπικὰς μας ἐνθυμήσεις. Παραλλήλως ἡ Χάρις αὕτη γλυκαίνει τὴν καρδίαν μας μὲ ἓνα αἶσθημα εἰρήνης, ποὺ σκορπίζει εἰς τὴν καρδίαν μας φιλίαν ἀνυποχώρητον. Ὑπέροχος δὲ συνέπεια τῆς θαυμαστῆς αὐτῆς ψυχικῆς μεταμορφώσεως εἶναι ὅτι ἡ καρδιά μας διαμορφώνεται οὕτως, ὥστε νὰ σκέπτεται πλέον οὐχὶ σαρκικὰς, ἀλλὰ πνευματικὰς σκέψεις. Αὕτῃ δὲ ἡ καταπληκτικὴ ψυχικὴ ἀνάτασις συμβαίνει κατὰ τρόπον ἀξιοθαύμαστον εἰς ὅσους συνεχῶς προσεγγίζουν πρὸς τὴν τελειότητα καὶ οἱ ὅποιοι διατηροῦν ἀκατάπαυστον εἰς τὴν καρδίαν των τὴν ἐνθύμησιν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

5'. Τοῦ Ἀγίου Κασσιανοῦ.

ΕΠΕΝ ὁ Ἀββᾶς Μωϋσῆς, ἀδύνατον μὴ παρενοχλεῖσθαι ὅλως τὸν νοῦν φάυλαις ἐνθυμήσεσι, δέχεσθαι δὲ ταύτας καὶ ἐμμελεῖσθαι αὐταῖς, ἢ ἀπορρίπτειν αὐτάς, δυνατὸν παντὶ τῷ δεσπύζοντι· ὥσπερ γὰρ τὸ ἔρχεσθαι αὐτάς οὐκ ἔστι τῶν ἐφ' ἡμῖν, οὕτω καὶ τὸ ἀποδιῶξαι τῶν ἐφ' ἡμῖν κεῖται, καὶ ἡ ἐπανόρθωσις δὲ τῆς ἡμετέρας διανοίας, ἐν τῇ ἡμετέρᾳ ἔστι προαιρέσει καὶ σπουδῇ.

2. Ὅταν γὰρ συνεχῶς μελετῶμεν τὸν νόμον τοῦ Θεοῦ, καὶ εἰς ψαλμοὺς καὶ ᾠδὰς ἀδολεσχωμεν, νηστεύσῃς τε καὶ ἀγρυπνίαις προσασχολώμεθα, καὶ μνημονεύωμεν συνεχῶς τῶν μελλόντων, τῆς τε Βασιλείας τῶν οὐρανῶν, καὶ τῆς γεέννης τοῦ πυρός, καὶ πάντων τῶν ἔργων τοῦ Θεοῦ, οἱ πονηροὶ λογισμοὶ ἐλαττοῦνται, καὶ τόπον οὐχ εὐρίσκουσιν.

3. Ὅταν δὲ κοσμικαῖς φροντίσι καὶ σαρκικοῖς πράγμασιν ἐνασχολώμεθα, καὶ ὁμιλίαις ματαίαις καὶ ἀργαῖς ἑαυτοὺς ἐκδιδῶμεν, πλεονάζουσιν ἐν ἡμῖν οἱ φάυλοι λογισμοί· ὥσπερ γὰρ μῦλον ἐξ ὑδάτων κινούμενον ἀδύνατον ἀργῆσαι τῆς κινήσεως, ἐν ἐξουσίᾳ δὲ ἔστι τοῦ ἐφισταμένου τῷ μύλῳ σῖτον ἀλῆσαι ἢ ζιζίνιον, οὕτως ἡ διάνοια ἡμῶν, ἀεικίνητος οὖσα, οὐ δύναται ἀργεῖν ἀπὸ λογισμῶν· ἐν ἡμῖν δὲ ἔστι δοῦναι αὐτῇ ἡ πνευματικὴν μελέτην ἢ σαρκικὴν ἐργασίαν.

4. Καθὼς καὶ ὁ Ψαλμωδὸς διδάσκει λέγων· «Μακάριος ἀνὴρ ᾧ ἔστιν ἀντίληψις αὐτοῦ παρὰ· Σοὶ ἀναβάσεις ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ διέθετο», ἰδοὺ, καὶ διὰ τοῦ Προφήτου μανθάνομεν, ὅτι ἐν τῇ ἡμετέρᾳ ἐξουσίᾳ κεῖται εἴτε ἀνοβάσεις θελήσωμεν, τοὔτέστιν ὑψηλὰς ἐννοίας καὶ πρὸς Θεὸν ἀναγούσας τὸν νοῦν, εἴτε καταβάσεις, ἡγουν σαρκικὰς καὶ γήινας ἐνθυμήσεις ἐν τῇ καρδίᾳ τίθεσθαι.

5. Εἰ μὴ γὰρ ἦν τοῦτο, οὐκ ἂν δικαίως ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως ὑπὲρ ἐνθυμήσεων λόγον ἀπαιτούμεθα· ἀλλ' οὐδὲ ἡδυνήθη τις ἀνθρώπος ἐκκλίνειν ἀπὸ ἁμαρτίας, εἴπερ ἴσχυον οἱ δαίμονες, ὥσπερ τὸ ὑποβάλλειν, οὕτω καὶ τὸ ἀναγκάζειν ἐπιτελεῖν τὰ ὑποβαλλόμενα.

6. Ὡμολόγηται τοίνυν μὴ δύνασθαι τίνα ὑπὸ τοῦ διαβόλου ἄλλως κυριεύεσθαι, εἰ μὴ ὁ ἀνθρώπος παρέχειν αὐτῷ βούλεται τῆς οἰκείας προαιρέσεως τὴν

1) Ἐνταῦθα ἡ μνήμη δέον νὰ ἐκληρωθῇ ὑπὸ τὴν ἀρχικὴν τῆς σημασίαν, τῆς ἀναμνήσεως δηλαδὴ ὅλων τῶν σκέψεων καὶ ἰδεῶν ποὺ συμπλέκουν τὸ περιεχόμενον τῆς διανοίας.

συγκατάθεσιν, καθὰ καὶ ὁ Ἐκκλησιαστὴς λέγει· «Οὐκ ἔστιν ἀντίρρησης ἀπὸ τῶν ποιοῦντων τὸ κακὸν ταχύ». Φησὶ δὲ καὶ ὁ Ἀπόστολος Ἰάκωβος· «ἀντίστητε τῷ διαβόλῳ, καὶ φεύξεται ἀφ' ὑμῶν».

Ἑρμηνεία

Ο ΑΒΒΑΣ Μωϋσῆς ἔλεγε τὰ ἑξῆς: Εἶναι τελείως ἀδύνατον νὰ μὴ παρενοχληθῇ ὁ νοῦς μας ἀπὸ αἰσχροῦς σκέψεις· τὸ νὰ δε-
χώμεθα ὁμῶς τὰς σκέψεις αὐτὰς καὶ νὰ ἀσχολούμεθα μετ' ἐνδιαφέρον-
τος δι' αὐτὰς ἢ νὰ τὰς ἀπορρίπτωμεν εἶναι δυνατόν εἰς κάθε ἕνα, πού
ἐπιβάλλεται εἰς τὸν ἑαυτὸν του. Διότι ὅπως ἀκριβῶς τὸ νὰ ἔρχονται
αὐταὶ αἱ σκέψεις δὲν ἐξαρτᾶται ἀπὸ ἡμᾶς, οὕτω καὶ τὸ νὰ ἐκδιώξωμεν
αὐτὰς ἀπὸ τὸν νοῦν μας ἐξαρτᾶται ἀπὸ ἡμᾶς. Ἡ ἐπανόρθωσις τῆς δια-
νοίας μας εἶναι ἔργον τῆς ἐλευθέρας προαιρέσεώς μας καὶ τῆς ἀγρύ-
πνου φροντίδος μας.

2 Ὄταν λοιπὸν συνεχῶς μελετῶμεν τὸν νόμον τοῦ Θεοῦ, καὶ ψι-
θυρίζωμεν διαρκῶς ψαλμοὺς καὶ ᾠδὰς, ἀσχολούμεθα ἐπὶ πλεόν εἰς τὰς
νηστείας καὶ τὰς ἀγρυπνίας, καὶ συνεχῶς ἐνθυμούμεθα τὰ μέλλοντα,
τὴν Βασιλείαν τῶν οὐρανῶν καὶ τὴν γέενναν τοῦ πυρός, ὅπως καὶ ὅλα
τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ, τότε ἐλαττώνονται οἱ πονηροὶ λογισμοὶ καὶ δὲν εὐ-
ρίσκουν τόπον εἰς τὴν ψυχὴν μας.

3. Ὄταν ὁμῶς, ἀντιθέτως, ἀπασχολούμεθα μὲ σαρκικὰς φρον-
τίδας καὶ σαρκικὰ πράγματα καὶ λαμβάνωμεν μέρος εἰς συναναστρο-
φὰς καὶ συνομιλίας ματαιίας καὶ ἀσκοπούς, τότε πληθύνονται μέσα εἰς
τὸν νοῦν μας οἱ αἰσχροὶ λογισμοί. Ὅπως δηλαδὴ ἕνας νερόμυλος, ἐπει-
δὴ τὸ νερό, πού τὸν κινεῖ, τρέχει διαρκῶς, εἶναι ἀδύνατον νὰ σταματή-
σῃ νὰ κινῆται, ὥστίον ὁμῶς εἶναι εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ μυλωνᾶ νὰ
ἀλέθῃ σιτάρι ἢ ζιζάνια, τοιοῦτοτρόπως ἀεικίνητος εἶναι καὶ ἡ διάνοιά
μας· ὥς ἐκ τούτου δὲν δύνανται νὰ παύσουν οἱ λογισμοί. Εἶναι ὁμῶς
τελείως εἰς τὴν προαίρεσίν μας νὰ ἀπασχολήσωμεν τὴν διάνοιάν μας
μὲ πνευματικὴν μελέτην, ἢ μὲ σαρκικὴν ἐργασίαν, ὁπόταν καὶ ἡ ποιό-
της τῶν λογισμῶν θὰ εἶναι ἀνάλογος.

4. Αὐτὸ μᾶς τὸ διδάσκει καὶ ὁ ψαλμῳδὸς λέγων: «Μακά-
ριος ἀνὴρ, ᾧ ἔστιν ἡ ἀντίληψις αὐτοῦ παρὰ Σοὶ ἀναβάσεις ἐν τῇ
καρδίᾳ αὐτοῦ διέθετο» (Ψαλμ. πγ' 6). Μακάριος, δηλαδή, εἶναι ὁ ἄν-
θρωπος πού ἡ σκέψις του εἶναι πάντοτε πλησίον Σου, Θεέ μου· αὐτὸς
ἔχει εἰς τὴν καρδίαν του διάθεσιν δι' ὑψηλὰς πνευματικὰς ἀναβάσεις. Ἰ-
δού λοιπόν, ὅτι καὶ ἀπὸ τὸν Προφητάνακτα πληροφορούμεθα, ὅτι εἶ-
ναι ζήτημα τῆς προσωπικῆς μας ἐξουσίας νὰ θελήσωμεν εἴτε ἀναβά-
σεις, δηλαδὴ ὑψηλὰς ἐννοίας πού ἀνυψώνουν τὸν νοῦν πρὸς τὸν Θεόν,
εἴτε καταβάσεις, δηλαδὴ νὰ ἐμφυτεύσωμεν εἰς τὴν καρδίαν μας σαρκι-
κὰς καὶ γηϊνὰς σκέψεις.

5 Ἐὰν δὲ πράγματι δὲν ἦτο εἰς τὴν ἐξουσίαν μας ἡ ἡθικὴ ποι-
ότης τῶν σκέψεων, δὲν θὰ ἦτο δίκαιον, κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς κρίσεως,

Ο'ΑΒ
ΒΑC

ΟΛΥΜ-
ΠΙΟC

(Βλ. σελ. 192, 194, 195)
Γ' κ' 66

νὰ ἐζητεῖτο ἀπὸ ἡμᾶς εὐθύνη διὰ τὰς σκέψεις καὶ τὰς ἐνθυμήσεις ἡμῶν. Ἐκτὸς ὅμως αὐτοῦ, ἐὰν ἦσαν τόσον ἰσχυροὶ οἱ δαίμονες, καὶ δὲν εἶχεν οὐδεμίαν δύναμιν τὸ αὐτεξούσιον μας, τότε οὔτε ἓνας ἄνθρωπος δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ ἀποφύγῃ τὴν ἁμαρτίαν, ἐφ' ὅσον καὶ ἡ ὑποβολὴ τῶν κακῶν λογισμῶν καὶ ὁ ἐξαναγκασμὸς πρὸς ἐπιτέλεσιν τῶν ὑποβαλλομένων θὰ ἦσαν εἰς τὴν ἐξουσίαν τῶν δαιμόνων.

6. Ἀποτελεῖ λοιπὸν κοινὴν ὁμολογίαν, ὅτι κανεὶς δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ κυριευθῇ ἀπὸ τὸν διάβολον κατ' ἄλλον τρόπον, ἐκτὸς ἐὰν ὁ ἴδιος ὁ ἄνθρωπος θελήσῃ νὰ παραχωρήσῃ εἰς αὐτὸν τὴν ἐλευθέραν συγκατάθεσιν τῆς προαιρέσεώς του. Τὴν ἀποψιν αὐτὴν δέχεται καὶ ὁ Ἐκκλησιαστής λέγων· «ὅτι οὐκ ἔστι γινομένη ἀντίρρῃσις ἀπὸ τῶν ποιοούντων τὸ πονηρὸν ταχὺ» (Ἐκκλ. η' 11). Δηλαδή δὲν ὑπάρχει ἀντίρρῃσις ἐκ μέρους αὐτῶν, ποὺ ἐκτελοῦν γρήγορα τὸ κακόν. Συμφωνεῖ σχετικῶς καὶ ὁ Ἀπόστολος Ἰάκωβος λέγων· «ἀντίστητε τῷ διαβόλῳ, καὶ φεύξεταί ἀφ' ὑμῶν» (Ἰάκ. δ' 7), ἀντισταθῆτε, δηλαδή, εἰς τὸν διάβολον καὶ θὰ ἀπομακρυνθῇ ἀπὸ σᾶς.

Ζ'. Τοῦ Ἁγίου Μαξίμου.

Η ΔΙΑ τῶν πραγμάτων οἱ δαίμονες πολεμοῦσιν ἢ διὰ τῶν ἐν τοῖς πράγμασιν ἐμπαθῶν νοημάτων· καὶ διὰ μὲν τῶν πραγμάτων, τοῖς ἐν τοῖς πράγμασιν οὖσι, διὰ δὲ τῶν νοημάτων, τοὺς τῶν πραγμάτων κεχωρισμένους· ὅσον ἐστὶν εὐκοπώτερον τὸ κατὰ διάνοιαν ἁμαρτάνειν τοῦ κατ' ἐνέργειαν, τοσοῦτόν ἐστι βαρύτερος ὁ διὰ τῶν νοημάτων πόλεμος τοῦ διὰ τῶν πραγμάτων.

2. Μὴ παραχρῶ τοῖς νοήμασιν, ἵνα μὴ ἐξ ἀνάγκης καὶ τοῖς πράγμασι παραχρήσῃ· ἐὰν γὰρ μὴ τις πρῶην κατὰ διάνοιαν ἁμάρτη, οὐκ ἂν ἁμάρτη ποτὲ κατ' ἐνέργειαν.

3. Διὰ τῶν τριῶν τούτων λαμβάνει ὁ νοῦς τὰ ἐμπαθῆ νοήματα, διὰ τῆς αἰσθήσεως, διὰ τῆς κράσεως, διὰ τῆς μνήμης.

4. Καὶ διὰ μὲν τῆς αἰσθήσεως, ὅταν, προσβάλλοντα αὐτῇ τὰ πράγματα πρὸς ἅπερ πάθη κεκρατήμεθα, κινεῖ αὐτὸν πρὸς ἐμπαθεῖς λογισμοὺς.

5. Διὰ δὲ τῆς κράσεως, ὅταν ἐξ ἀκολάστου δισότης, ἢ ἐνεργείας δαιμόνων, ἢ νοσήματός τινος, ἀλλοιούμενη ἡ τοῦ σώματος κρᾶσις, κινεῖ αὐτὸν πάλιν πρὸς ἐμπαθεῖς λογισμοὺς, ἢ κατὰ τῆς Πρόνοίας.

6. Διὰ δὲ τῆς μνήμης, ὅταν τῶν πραγμάτων, εἰς ἅπερ πεπόνθαμεν, τὰ νοήματα ἢ μνήμη ἀναφέρει, καὶ κινεῖ αὐτὸν ὁμοίως πρὸς ἐμπαθεῖς λογισμοὺς.

7. Τὰ τέσσαρα ταῦτα, φασίν, ἀλλοιοῦν τὴν κρᾶσιν τοῦ σώματος, καὶ διδόναι τῷ νῷ λογισμοὺς, εἴτε ἐμπαθεῖς, εἴτε ἀπαθεῖς δι' αὐτῆς, οἷον τοὺς Ἀγγέλους, τοὺς δαίμονας, τοὺς ἀέρας, τὴν δίαιταν. Καὶ τοὺς μὲν Ἀγγέλους, λόγῳ φασὶν ἀλλοιωῖν, τοὺς δὲ δαίμονας δι' ἐπαφῆς, τοὺς δὲ ἀέρας, ταῖς μεταβλαῖς, τὴν δὲ δίαιταν, ταῖς τῶν βρωμάτων καὶ πομάτων ποιότησι, καὶ πλεονασμῷ καὶ ἐλαττώσει.

8. Πάρεξ τῶν διὰ μνήμης καὶ ἀκοῆς καὶ ὁράσεως συμβαινουσῶν αὐτῇ ἀλλοιώσεων, πρωτοπαθούσης τῆς ψυχῆς ἐκ τῶν συμπιπτόντων αὐτῇ λυπηρῶν ἢ χαροποιῶν· καὶ ἐκ τούτων μὲν προσπάσχουσα ἡ ψυχὴ, ἀλλοιοῖ τὴν κρᾶσιν τοῦ σώματος, ἐκ δὲ τῶν προειρημένων ἢ κρᾶσις ἀλλοιούμενη παρέχει τῷ νῷ λογισμοὺς.

9. Οἱ μὲν τῶν λογισμῶν ἀπλοὶ εἰσιν, οἱ δὲ σύνθετοι· καὶ ἀπλοὶ μὲν εἰσιν οἱ ἀπαθεῖς, σύνθετοι δὲ οἱ ἐμπαθεῖς, ὥς ἐκ πάθους καὶ νοήματος συγγείμενοι.

Τούτων οὕτως ἐχόντων, πολλοὺς τῶν ἀπλῶν ἐστὶν ἰδεῖν, ἐπομένους τοῖς συνθέτοις, ὅταν ἄρξωνται κινεῖσθαι πρὸς τὸ κατὰ διάνοιαν ἀμαρτάνειν.

10. Οἷον ὥς ἐπὶ τοῦ χρυσίου· ἀνέβη ἐπὶ τὴν μνήμην τινὸς λογισμὸς περὶ χρυσίου ἐμπαθής, καὶ ὥρμησε τῇ διανοίᾳ τοῦ κλέπτειν, καὶ ἐπετέλεσε κατὰ νοῦν τὴν ἀμαρτίαν· συνειπὸντο δὲ τῇ μνήμῃ τοῦ χρυσίου καὶ ἡ τοῦ βαλλαντίου καὶ τοῦ σκευαρίου καὶ τοῦ κουβουκλίου καὶ τῶν ἐξῆς.

11. Καὶ ἡ μὲν μνήμη τοῦ χρυσίου ἦν σύνθετος, εἶχε γὰρ τὸ πάθος· ἡ δὲ τοῦ βαλλαντίου, καὶ τοῦ σκευαρίου, καὶ τῶν ἐξῆς ἀπ' ἧ· οὐδὲ γὰρ εἶχε πρὸς αὐτὰ τὸ πάθος ὁ νοῦς. Καὶ ἐπὶ παντὸς δὲ λογισμοῦ ὁμοίως ἔχει, ἐπὶ τε κενοδοξίας, καὶ ἐπὶ γυναικὸς καὶ τῶν λοιπῶν· οὐ γὰρ πάντες οἱ συνεπόμενοι τῷ ἐμπαθεῖ λογισμῷ λογισμοὶ ἐμπαθεῖς εἰσιν, ὥς ἀπέδειξεν ὁ λόγος· ἐκ τούτου οὖν δυνάμεθα γνῶναι, ποῖα τὰ ἀπλᾶ.

12. Εἰ θέλεις τῶν λογισμῶν περιγενέσθαι, ἐπιμελοῦ τῶν παθῶν καὶ εὐχερῶς αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ νοῦ ἐξελαύνεις· οἷον ἐπὶ μὲν τῆς πορνείας, νήστινε, ἀγρίπναι, κοπίασον, ἰδίασον· ἐπὶ δὲ τῆς ὀργῆς, καὶ τῆς λύπης, καταφρόνει, δόξης καὶ ἀτιμίας, καὶ τῶν ὑλικῶν πραγμάτων· ὑπὲρ δὲ τῆς μισησικακίας, ὑπερέυχου ὑπὲρ τοῦ λυπήσαντος καὶ ἀπαλλάττη.

13. Μέγα μὲν τὸ μὴ πάσχειν πρὸς τὰ πράγματα, μεῖζον δὲ τούτου πολὺ τὸ πρὸς τὰ τούτων νοήματα ἀπαθῶς διαμεῖναι.

14. Ἄπας ὁ πόλεμος τοῦ Μοναχοῦ πρὸς τοὺς δαίμονας, ἵνα τὰ πάθη τῶν νοημάτων χωρίσῃ· ἄλλως γὰρ ἀπαθῶς τὰ πράγματα βλέπειν οὐ δύναται. Ἄλλο γάρ ἐστι πρᾶγμα, καὶ ἄλλο νόημα, καὶ ἄλλο πάθος· καὶ πρᾶγμα μὲν ἐστίν, οἷον ἀνὴρ, γυνή, χρυσός, καὶ τὰ ἐξῆς· νόημα δέ, οἷον μνήμη ψιλή τινος τῶν προειρημένων· πάθος δὲ ἐστίν, ἐμπαθής λογισμὸς σύνθετος ἀπὸ πάθους καὶ νοήματος. Χωρίσωμεν οὖν τὸ πάθος ἀπὸ τοῦ νοήματος, καὶ ἀπομένει ὁ λογισμὸς ψιλός· χωρίζομεν δὲ δι' ἀνάπης πνευματικῆς καὶ ἐγκρατείας, ἐὰν θέλωμεν.

15. Αἱ μὲν ἀρεταὶ τῶν παθῶν τὸν νοῦν χωρίζουσιν, ἡ δὲ καθαρὰ προσευχή, αὐτῷ αὐτὸν περίσῃσι τῷ Θεῷ· ἐὰν σχολάζοντες τῷ Θεῷ χρόνῳ πολλῷ, τοῦ παθητικοῦ μέρους τῆς ψυχῆς ἐπιμελώμεθα, καὶ οὐκέτι πρὸς τὰς τῶν λογισμῶν προσβολὰς ἐξοκείλωμεν, ἀλλὰ καὶ ἀκριβεστερον τὰς τούτων αἰτίας κατανοοῦντες καὶ ἐκκόπτοντες διορατικώτεροι γινώμεθα, ὥστε πληρωθῆναι ἐφ' ἡμᾶς, τό, «Καὶ ἐπεῖδεν ὁ ὀφθαλμός μου ἐν τοῖς ἐχθροῖς μου, καὶ ἐν τοῖς ἐπανισταμένοις ἐπ' ἐμὲ πονηρομένοις ἀκούσεται τὸ οὖς μου».

16. Ὅταν βλέπῃς τὸν νοῦν σου εὐσεβῶς καὶ δικαίως ἀναστρεφόμενον ἐν τοῖς τοῦ κόσμου νοήμασι, γίνωσκε καὶ τὸ σῶμά σου καθαρὸν καὶ ἀναμαρτητον διαμένειν· ὅταν δὲ τὸν νοῦν βλέπῃς κατὰ διάνοιαν ἀμαρτίαις σχολάζοντα, καὶ μὴ ἀνακόπτης, γίνωσκε καὶ τὸ σῶμα τοῖς αὐτοῖς περιπίπτειν.

17. Ὡςπερ τὸ σῶμα ἔχει κόσμον τὰ πράγματα, οὕτω καὶ ὁ νοῦς κόσμον ἔχει τὰ νοήματα.

18. Καὶ ὥςπερ τὸ σῶμα πορνεύει μετὰ τοῦ σώματος τῆς γυναικὸς, οὕτω καὶ ὁ νοῦς πορνεύει μετὰ τοῦ νοήματος τῆς γυναικὸς διὰ τῆς φαντασίας τοῦ ἰδίου σώματος· τὴν γὰρ μορφήν τοῦ ἰδίου σώματος βλέπει μεμιγμένην μετὰ τῆς μορφῆς τῆς γυναικὸς κατὰ διάνοιαν.

19. Ὡσαύτως καὶ τὴν μορφήν τοῦ λυπήσαντος, ἀμύνεται κατὰ διάνοιαν διὰ τῆς μορφῆς τοῦ ἰδίου σώματος, καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ἀμαρτημάτων ὁμοίως, ἅπερ πρᾶττει τὸ σῶμα κατ' ἐνέργειαν εἰς τὸν κόσμον τῶν πραγμάτων.

20. Οἱ μὲν τῶν ἀγωνιζομένων ἀποκρούονται μόνον τοὺς ἐμπαθεῖς λογισμούς, οἱ δὲ καὶ αὐτὰ τὰ πάθη περικόπτουσι· καὶ ἀποκρούεται μὲν τις, οἷον ἡ ψαλμωδία, ἡ προσευχή, ἡ μετεωρισμῷ, ἡ ἄλλῃ τινὶ τοπικῷ περισπασμῷ· ἐκκόπτει δὲ τὰ πάθη, ἐκείνων τῶν πραγμάτων περιφρονῶν, πρὸς ἅπερ αὐτὰ κέχρηται.

Ἑρμηνεία

† **Ο**Ι ΔΑΙΜΟΝΕΣ πολεμοῦν τοὺς ἀνθρώπους ἢ διὰ τῶν πραγμάτων, ἢ διὰ τῶν ἐμπαθῶν νοημάτων, ποὺ ἐνυπάρχουν μέσα εἰς τὰ πράγματα. Καὶ διὰ μὲν τῶν πραγμάτων πολεμοῦν ὅσους συμφύρονται μὲ τὰ κοσμικὰ πράγματα· διὰ δὲ τῶν νοημάτων ὅσους ἔχουν ἀποχωρισθῇ ἀπ' αὐτῶν. Ὅσον εὐκολωτέρα εἶναι ἢ κατὰ διάνοιαν ἁμαρτία ἀπὸ τὴν ἔμπρακτον τοιαύτην, κατὰ τοσοῦτον εἶναι βαρύτερος ὁ διὰ νοημάτων πόλεμος τοῦ διαβόλου, ἀπὸ τὸν πόλεμον, ποὺ διεξάγει ἐναντίον ἡμῶν διὰ τῶν πραγμάτων.

② Μὴ συγκρατῆς ὑπερμέτρως εἰς τὸν νοῦν σου τὰ νοήματα, διὰ νὰ μὴ ἀσχοληθῇς ὑπερμέτρως καὶ μὲ τὰ πράγματα, ποὺ ἐγκρύπτουν τὰ νοήματα αὐτά· διότι ἐὰν κανεῖς δὲν ἁμαρτήσῃ προηγουμένως κατὰ διάνοιαν, ποτὲ δὲν θὰ ἁμαρτήσῃ καὶ ἐμπράκτως.

3. Ὁ νοῦς δέχεται τὰ ἐμπαθῆ νοήματα διὰ τῶν τριῶν τούτων (ὁδῶν)· διὰ τῆς αἰσθήσεως, διὰ τῆς κράσεως, καὶ διὰ τῆς μνήμης.

4. Καὶ διὰ μὲν τῆς αἰσθήσεως δέχεται ὁ νοῦς τὰ ἐμπαθῆ νοήματα, ὅταν τὴν αἰσθησιν τοῦ νοὸς προσβάλλουν τὰ πράγματα, ποὺ σχετίζονται μὲ τὰ πάθη, ἀπὸ τὰ ὁποῖα κυριευόμεθα, ὁπότε αὕτη κινεῖ τὸν νοῦν πρὸς ἐμπαθεῖς λογισμοὺς.

5. Διὰ δὲ τῆς κράσεως (ἰδιοσυγκρασίας) δέχεται ὁ νοῦς τὰ ἐμπαθῆ νοήματα, ὅταν ἢ ἀπὸ ἀκόλαστον ζωὴν, ἢ ἀπὸ δαιμονικὴν ἐνέργειαν, ἢ ἀπὸ κάποιαν ἀρρώστειαν, ἀλλάξῃ ἢ σωματικὴν κρᾶσιν, ὁπότεν ὁ νοῦς κινεῖται πάλιν πρὸς ἐμπαθεῖς λογισμοὺς, ἢ πρὸς ἀσεβεῖς λογισμοὺς κατὰ τῆς Θείας Προνοίας.

6. Τέλος, διὰ τῆς μνήμης δέχεται ὁ νοῦς τὰ ἐμπαθῆ νοήματα, ὅταν ἐνθυμούμεθα τὰ πράγματα ἐκεῖνα, ἐξ αἰτίας τῶν ὁποίων ὑπεπέσαμεν εἰς διάφορα πάθη· ἢ ἀνάμνησις δὲ αὕτη κινεῖ ὡσαύτως τὸν νοῦν ἡμῶν εἰς ἐμπαθεῖς λογισμοὺς.

7. Λέγουν, ὅτι οἱ τέσσαρες ἐπόμενοι παράγοντες ἀλλοιώνουν τὴν κρᾶσιν τοῦ σώματος καὶ προκαλοῦν λογισμοὺς εἰς τὸν νοῦν, εἴτε ἐμπαθεῖς, εἴτε ἀπαθεῖς· οἱ τέσσαρες αὐτοὶ παράγοντες εἶναι οἱ Ἄγγελοι, οἱ δαίμονες, ὁ ἄηρ καὶ ἡ δίαίτα. Καὶ οἱ μὲν Ἄγγελοι, καθὼς λέγουν, ἀλλοιώνουν διὰ λόγου, οἱ δαίμονες δι' ἐπαφῆς πρὸς τὸ σῶμα, οἱ ἄερες διὰ τῶν καιρικῶν μεταβολῶν, τέλος δὲ ἡ δίαίτα διὰ τῆς ποιότητος τῶν τροφῶν καὶ ποτῶν, ὡς καὶ διὰ τοῦ κορεσμοῦ ἢ τῆς πείνης.

8. Ἐκτὸς ὅμως τῶν παραγόντων αὐτῶν, ἐπιδροῦν ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἀλλοιώνουν τὴν κρᾶσιν τοῦ ἢ μνήμη, ἢ ἀκοή, ἢ ὄρασις, ὅταν ἡ ψυχὴ ἔχῃ πρωτίστως πάθει ἀπὸ διαφόρους χαρὰς ἢ λύπας, ποὺ συνέβησαν εἰς αὐτήν. Παθοῦσα λοιπὸν ἐκ τῶν προτέρων ἡ ψυχὴ ἀπὸ αὐτὰ ὅλα, ἐπιδρᾷ ἐπὶ τοῦ σώματος καὶ ἀλλοιώνει τὴν κρᾶσιν αὐτοῦ· ἀλλοιουμένη δὲ ἡ κρᾶσις ἐξ ὧν αὐτῶν προκαλεῖ ἐμπαθεῖς λογισμοὺς εἰς τὸν νοῦν.

9. Ἐκ τῶν λογισμῶν ἄλλοι μὲν εἶναι ἀπλοῖ, ἄλλοι δὲ σύνθε-

τοι· καὶ ἅπλοϊ μὲν λογισμοὶ εἶναι οἱ ἀπαθεῖς, σύνθετοι δὲ οἱ ἐμπαθεῖς, διότι ἀποτελοῦνται ἀπὸ τὸ πάθος καὶ ἀπὸ τὸ νόημα. Τούτων οὕτως ἐχόντων, εἶναι δυνατόν νὰ ἴδῃ κανεὶς πολλοὺς ἐκ τῶν ἀπλῶν λογισμῶν νὰ διαδέχωνται τοὺς συνθέτους, ὅταν ἀρχίζουν νὰ κινοῦνται πρὸς τὴν κατὰ διάνοιαν ἁμαρτίαν.

10. Ὡς λάβωμεν ἓνα συγκεκριμένον παράδειγμα, τὸν χρυσόν· ἔξαφνα ἀνῆλθεν εἰς τὴν μνήμην ἐνὸς ἀνθρῶπου ἓνας ἐμπαθὴς λογισμὸς διὰ χρυσᾶ νομίσματα· οὗτος παρώρμησε τὴν διάνοιαν νὰ κλέψῃ καὶ οὕτω συνετελέσθη ἡ κατὰ νοῦν καὶ διάνοιαν ἁμαρτία. Μὲ τὴν ἀνάμνησιν ὅμως τῶν χρυσῶν νομισμάτων, ἀπὸ τὴν ὁποίαν προῆλθεν ὁ ἐμπαθὴς λογισμὸς, ἐπηκολούθησαν, ὡς φυσικαὶ συνέπειαι, καὶ ἡ ἐνθύμησις τοῦ βαλλαντίου, καὶ ἡ ἐνθύμησις τοῦ συρταριοῦ, καὶ ἡ ἐνθύμησις τοῦ ντουλαπιοῦ, καὶ ἡ ἐνθύμησις ὅλων ἐν γένει τῶν ἀντικειμένων, ποὺ συνδέονται μὲ χρυσᾶ νομίσματα.

11. Ἐξ ὅλων ὅμως αὐτῶν τῶν ἐπὶ μέρους ἀναμνήσεων, ἀπὸ τὰς ὁποίας διεμορφώθησαν ἀντίστοιχοι λογισμοί, μόνον ἡ μνήμη τοῦ χρυσοῦ νομίσματος ἦτο σύνθετος, διότι ἐνεῖχεν, ἐκτὸς τοῦ νοήματος τοῦ χρυσοῦ, καὶ τὸ πάθος τῆς κλοπῆς αὐτοῦ· ἐνῶ αἱ ἀναμνήσεις τοῦ βαλλαντίου, τοῦ συρταρίου καὶ τῶν λοιπῶν ἀντικειμένων ἦσαν ἀπλᾶι, διότι ὁ νοῦς δὲν ἐδοκίμασεν οὐδὲν πάθος δι' αὐτά. Τὸ ἴδιον συμβαίνει καὶ εἰς πάντα λογισμὸν, καὶ εἰς τὸν λογισμὸν τῆς κενοδοξίας, καὶ εἰς τὸν λογισμὸν τῆς γυναικὸς καὶ εἰς ὅλους τοὺς λογισμούς.

Ὅλοι οἱ λογισμοί, ποὺ συνακολουθοῦν τὸν ἐμπαθὲς λογισμὸν, δὲν εἶναι ἐμπαθεῖς, ὅπως ἀπέδειξε προηγουμένως ὁ λόγος. Ὡς ἐκ τούτου λοιπὸν δυνάμεθα νὰ διακρίνωμεν ποῖα εἶναι τὰ ἀπλᾶ.

12. Ἐὰν θέλῃς νὰ νικήσῃς τοὺς λογισμούς σου, φρόντισε διὰ τὰ πάθη σου, ὅποταν εὐκόλως θὰ τοὺς ἀποδιώξῃς ἀπὸ τὸν νοῦν σου. Συγκεκριμένως, ὅταν ἐνοχλῇσαι ἀπὸ λογισμοὺς πορνείας, νὰ νηστεύῃς, νὰ ἀγρυπνῇς, νὰ κοπιάζῃς, νὰ ἀποφεύγῃς ἐπιβλαβεῖς συναναστροφάς· διὰ νὰ ἀποκρούσῃς τὴν ὀργὴν καὶ τὴν λύπην, νὰ μὴ σὲ ἐνδιαφέρῃ οὔτε ἡ δόξα οὔτε ἡ ἀτιμία καὶ τὰ ὕλικά πράγματα· διὰ νὰ κατανικήσῃς τὴν μνησικακίαν, νὰ προσεύχεσαι μετὰ θερμότητος, χάριν ἐκείνου ποὺ σὲ ἐλύπησε, καὶ ἀσφαλῶς θὰ ἀπαλλαγῇς.

13. Εἶναι μεγάλο κέρδος τὸ νὰ μὴ πάσχῃς ἀπὸ τὰ πράγματα, μεγαλύτερον ὅμως καὶ ἀπὸ αὐτὸ εἶναι νὰ παραρείνῃς ἀπαθὴς ἀπὸ τὰ διανοήματα, ποὺ ἐνυπάρχουν μέσα εἰς τὰ πράγματα.

14. Ὁλόκληρος ὁ πόλεμος τοῦ Μοναχοῦ πρὸς τοὺς δαίμονας πρέπει νὰ ἔχῃ ὡς σκοπὸν νὰ χωρίσῃ οὗτος τὰ πάθη ἀπὸ τὰ νοήματα· διότι κατ' ἄλλον τρόπον δὲν θὰ ἤμπορέσῃ νὰ βλέπῃ ἀπαθῶς τὰ πράγματα. Αἱ ἔννοιαι πρᾶγμα, νόημα καὶ πάθος εἶναι τελείως διαφορετικαὶ μεταξύ των· ἄλλο πρᾶγμα, ἄλλο νόημα καὶ ἄλλο πάθος. Καὶ πρᾶγμα μὲν εἶναι αὐτὸ τοῦτο τὸ ἀντικείμενον, ὅπως π.χ., ἄνδρας, γυναῖκα,

χρυσάφι κ.λ.π.· νόημα εἶναι ἢ καθαρὰ σκέψις, ἢ ἀπηλλαγμένη πάσης ὑλικῆς βαρύτητος ἔννοια, ἐνὸς τῶν προειρημένων ἀντικειμένων· πάθος δὲ τέλος, εἶναι ἕνας ἐμπαθῆς λογισμός, ἀνάμεικτος ἀπὸ τὴν καθαρὰν ἔννοιαν καὶ ἐμπαθῆ σκέψιν. Ἄν χωρίσωμεν λοιπὸν τὸ πάθος ἀπὸ τὸ νόημα, παραμένει μία καθαρὰ σκέψις, μία ἀχρωμάτιστος ἠθικὴ ἔννοια. Ἐὰν δὲ θελήσωμεν, θὰ ἐπιτύχωμεν τὸν σωτήριον αὐτὸν χωρισμὸν διὰ τῆς πνευματικῆς ἀγάπης καὶ ἐγκρατείας.

15. Αἱ ἀρεταὶ ἀποχωρίζουν τὸν νοῦν ἀπὸ τὰ πάθη· ἡ δὲ καθαρὰ καὶ ἀπηλλαγμένη περισπασμῶν προσευχὴ ἐμφανίζει τὸν νοῦν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. Ἐὰν κατορθώσωμεν ἐπὶ πολὺν χρόνον καὶ ἐνδιατρίβωμεν πλησίον τοῦ Θεοῦ, καὶ φροντίζωμεν διὰ τὸ παθητικὸν μέρος τῆς ψυχῆς, ποτὲ πλέον δὲν θὰ παρασυρθῶμεν ἀπὸ τὰς προσβολὰς τῶν λογισμῶν, ὅπως τὸ πλοῖον ποὺ ἐξώκειλεν εἰς τοὺς βράχους, ἀλλὰ θὰ καταστῶμεν προσεκτικώτεροι καὶ διορατικώτεροι καὶ ἀντιλαμβανόμενοι τὰς αἰτίας τῶν προσβολῶν αὐτῶν θὰ ἀποκόπτωμεν αὐτὰς μετὰ μεγαλυτέρας ἀκριβείας. Τότε, εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτήν, θὰ ἔχῃ ἐφαρμογὴν τὸ ρητὸν τοῦ Προφητάνακτος Δαβίδ· «Καὶ ἐπεῖδεν ὁ ὀφθαλμός μου ἐν τοῖς ἐχθροῖς μου, καὶ ἐν τοῖς ἐπανισταμένοις ἐπ' ἐμὲ πονηροῦμένοις ἀκούσεται τὸ οὖς μου» (Ψαλμ. 4α' 12). Δηλαδή: «Καὶ εἶδε καλὰ ὁ ὀφθαλμός μου εἰς τοὺς ἐχθρούς μου καὶ τὸ αὐτί μου θὰ διακρίνῃ εὐκρινῶς τοὺς πονηροὺς, ποὺ συνωμοτοῦν ἐναντίον μου».

16. Ὅταν βλέπῃς, ὅτι ὁ νοῦς σου περιτριγυρίζει εὐσεβῶς καὶ δικαίως εἰς τὰ νοήματα τοῦ κόσμου, χωρὶς νὰ ἐνοχλῇσαι ἀπὸ αὐτά, νὰ γνωρίζῃς τότε ὅτι καὶ τὸ σῶμα σου παραμένει καθαρόν καὶ ἀναμάρτητον· ὅταν, ἀντιθέτως, βλέπῃς τὸν νοῦν σου νὰ ἀσχολῇται, κατὰ διάνοιαν, εἰς ἁμαρτίας καὶ δὲν τὸν ἀποτρέπῃς, νὰ γνωρίζῃς, ὅτι καὶ τὸ σῶμα σου εἰς τὰς ἰδίας αὐτὰς ἁμαρτίας θὰ περιπέσῃ.

17. Ὅπως ἀκριβῶς τὸ σῶμα ἔχει τὸν κόσμον, μέσα εἰς τὸν ὁποῖον κινεῖται, οὕτω πῶς ἔχει καὶ ὁ νοῦς τὸν ἰδικόν του κόσμον· τὸν ὑλικὸν κόσμον τοῦ σώματος ἀποτελοῦν τὰ πράγματα, ἐνῶ τὸν κόσμον τοῦ νοῦ ἀποτελοῦν τὰ νοήματα.

18. Κατὰ τὴν ἀναλογίαν αὐτήν, ὅπως τὸ ὑλικὸν σῶμα τοῦ ἀνδρὸς πορνεύῃ μὲ τὸ ὑλικὸν σῶμα τῆς γυναικὸς, τριουτοτρόπως καὶ ὁ νοῦς πορνεύει μὲ τὸ νόημα «γυναῖκα», τῆς ὁποίας τὸ σῶμα πλάθει ἢ φάντασία εἰς τὰ βάθη τοῦ νοῦ. Βλέπει τότε κατὰ διάνοιαν ὁ ἄνθρωπος νὰ συμπλέκεται πορνικῶς μετὰ γυναικείας μορφῆς.

19. Κατὰ παρόμοιον τρόπον, κατὰ διάνοιαν, διὰ τῆς «μορφῆς» τοῦ σώματός του, ἀντιμετωπίζει τὴν μορφήν τοῦ λυπήσαντος· καὶ εἰς ὅλα τὰ κατὰ διάνοιαν ἁμαρτήματα τὸ ἴδιον συμβαίνει, μὲ ὅσα ἐνεργεῖ ἐμπράκτως τὸ σῶμα ἡμῶν εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ ὑλικοῦ κόσμου.

20. Ἄλλοι ἐκ τῶν ἀγωνιζομένων ἀποκρούουν μόνον τοὺς ἐμπαθεῖς λογισμούς· ἄλλοι πάλιν περικόπτουν καὶ τὰ ἴδια πάθη. Καὶ ἀποκρούει κανεὶς τοὺς λογισμοὺς ἢ διὰ ψαλμωδίας, ἢ διὰ προσευχῆς, ἢ διὰ

προσηλώσεως τοῦ νοῦ του εἰς ὑψηλὴν πνευματικὴν παράστασιν· ἐκρίζώνει δὲ τὰ πάθη ἀπὸ τὴν ψυχὴν του, ὅταν περιφρονῇ τὰ πράγματα ἐκεῖνα, ἢ πρὸς τὰ ὁποῖα σχέσις διεγείρει ἐν αὐτῷ τὰ πάθη.

Η'. Τοῦ Ἀγίου Βαρσανουφίου.

ΑΔΕΛΦΟΣ ἠρώτησε Γέροντα λέγων· ἐὰν προσβάλλῃ μοι ἐμπαθὲς λογισμός, διὰ τίνας ὀφείλω αὐτὸν ἀποκρούεσθαι; Διὰ τοῦ ἀντιλέξει, ἢ διὰ τοῦ ἐπιτιμῆσαι καὶ ὥσπερ ὀργισθῆναι αὐτῷ; Ἡ διὰ τοῦ προσδραμεῖν τῷ Θεῷ καὶ ῥίψαι τὴν ἀδυναμίαν μου ἐνώπιον Αὐτοῦ;

2. Ἀπεκρίθη ὁ Γέρον· Ἀδελφέ, τὰ πάθη θλίψεις εἰσὶν, οὐκ ἀφώρισε δὲ ὁ Κύριος, ἀλλ' εἶπεν· ἐπικάλεσαί με ἐν ἡμέρᾳ θλίψεώς σου, καὶ ἐξελοῦμαί σε καὶ δοξάσεις με. Οὐκ ἔστιν οὖν ἄλλως παντὸς πάθους περιγενέσθαι, εἰμὴ διὰ τοῦ ἐπικαλεῖσθαι τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ· τὸ δὲ ἀντιλέξει, οὐκ ἔστι παντὸς ἀνθρώπου, ἀλλὰ τῶν δυνατῶν κατὰ Θεόν, οἷς ὑποτάσσονται οἱ δαίμονες.

3. Ἐὰν γάρ τις τῶν μὴ δυναμένων ἀντιλέξῃ, ἐκμυκτηρίζουσιν αὐτὸν οἱ δαίμονες, ὥς ὄντα ὑπ' αὐτοῦ καὶ ἀντιλέγοντα αὐτοῖς ὁμοίως καὶ τὸ ἐπιτιμῆσαι τῶν μεγάλων ἔστι καὶ ἐχόντων ἐξουσίαν.

4. Τίνα δὲ εἰς τοὺς Ἀγίους εὐρίσκεις, κατὰ τὸν Ἅγιον Μιχαήλ, ἐπιτιμῆσαντα τὸν διάβολον, καὶ τοῦτο, ὅτι εἶχε τὴν ἐξουσίαν; Ἡμῶν οὖν τῶν ἀσθενῶν οὐκ ἔστι ἄλλο εἰμὴ τὸ φυγεῖν διὰ προσευχῆς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ· οἱ δαίμονες γάρ εἰσι τὰ πάθη, κατὰ τὴν Γραφὴν, καὶ τῷ ὀνόματι Αὐτοῦ ἐξέρχονται ἀφ' ἡμῶν.

5. Ἠρώτησε πάλιν ὁ ἀδελφός· Πάτερ, πόθεν τὸ πρῶτ' αἰσθάνομαι λογισμῶν; πῶς δὲ καὶ δύναται δαίμων πρόσωπον γυναικὸς ἢ ἄλλου τινὸς ζωγραφῆσαι ἐν τῇ καρδίᾳ μου, ἅμα τῷ λογισμῷ, καὶ τὸ πρόσωπον παριστάς, καὶ οὐ διηρημένως; Καὶ τί ποιήσω ἵνα ἐλευθερωθῶ;

6. Ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ Γέρον· Ἀδελφέ, ὅταν ἀργῇ τις, σχολάζει τοῖς ἐρχομένοις πρὸς αὐτὸν λογισμοῖς· εἰ δὲ ἐργάζεται, οὐ σχολάζει δέξασθαι αὐτούς. Ὁρθρισον οὖν καὶ κράτει τὸ μυλάριον καὶ ἀλήθεις τὸν σίτον σου εἰς ἄρτου τροφήν, ἐὰν προσβάλλῃ δὲ ζιζάνια ὁ ἀντίδικός σου, ἀντὶ σίτου ταῦτα ἀλήθεις.

7. Περὶ δὲ τῶν ζωγραφουμένων προσώπων, ἀδελφέ, τὰ ζωγραφούμενα πρόσωπα ὑπὸ τῶν ζωγράφων ἐν ταῖς σανίσιν σὺν τοῖς βάμμασιν ἐγγίνονται· ἐὰν δὲ προγραφῇ τὸ σανίδιον, οὐκέτι δέχεται πρόσωπον ἐπιτελούμενον εἰς ἓν, οὐδὲ βάμματα· τὸ δὲ ἐλευθερωθῆναι ἔστί, τὸ προγράψαι σου τὸ σανίδιον.

8. Πυκτεύσωμεν οὖν τοῦ ποιῆσαι τὴν δύναμιν ἡμῶν, καὶ συναντιλαμβάνεται ἡμῖν ὁ Θεός. Ὅταν οὖν προσβάλλωσιν οἱ λογισμοί, φεῦγε γοργῶς πρὸς τὸν Ἰησοῦν, καὶ ἀναπαύη.

9. Ἐφη ὁ ἀδελφός· τί δὲ ποιήσω περὶ τῶν μνημῶν ὧν ἔπραξα, ἢ ἐλάλησα, ἢ ἤκουσα, ὅτι ὀχλοῦμαι ὑπ' αὐτῶν; εἶπε δέ μοι καὶ πῶς τις τηρεῖ τὴν καρδίαν ἑαυτοῦ; καὶ ποίῳ τρόπῳ γίνεται ὁ πόλεμος ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ; καὶ εἰ ὀφείλει τις ἀντιλέξει πρὸς τὸν πολεμοῦντα;

10. Ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ Γέρον· τὰς μνήμας οὐδὲν ἄλλο κόπτει, εἰμὴ προσευχὴ μετὰ ταπεινώσεως, καὶ κόπου, καὶ δακρύων ἢ μὴ ἔχουσα θέλημα· τὸ δὲ τηρῆσαι τὴν καρδίαν ἔστί, τὸ ἔχειν νηφάλιον τὸν νοῦν καὶ καθαρὸν τοῦ πολεμουμένου, ἥτοι ἀπρόσδεκτον. Ὅταν δέ τις καταφρονήσῃ, βλέπει ὁ ἐχθρὸς τὴν καταφρόνησιν, καὶ σπουδάζει εἰσενεγκεῖν τὸν πόλεμον.

11. Σὺ δὲ εἰ μαθεῖν θέλεις, εἰ ἐχθρὸς ἔστιν, ἢ φίλος, βάλε εὐχὴν καὶ ἐρώτησον αὐτόν· ἡμέτερος εἶ, ἢ τῶν ὑπεναντίων; καὶ ἀποκρίνεται σοι τὴν ἀλήθειαν. Ἡ οὖν προσφθία γίνεται ἀπὸ ἀμελείας, μὴ ἀντείπης δέ, τοῦτο γὰρ θέλουσι καὶ οὐ

παύσονται, ἀλλὰ πρόσελθε τῷ Θεῷ κατ' αὐτῶν, ῥίπτων τὴν ἀδυναμίαν σου ἐνώπιον Αὐτοῦ, καὶ Αὐτὸς δύναται οὐ μόνον ἀποστήσαι, ἀλλὰ καὶ καταργῆσαι αὐτούς.

Ἑ ρ μ η ν ε ί α

Ε ΝΑΣ ἀδελφὸς ἠρώτησεν ἕναν Γέροντα :

— Ἐὰν μὲ προσβάλλῃ ἐμπαθὲς λογισμός, διὰ τίνος τρόπου πρέπει νὰ τὸν ἀποκρούσω; Νὰ καταρρίψω τὴν σύστασιν τοῦ λογισμοῦ μὲ λογικὴν ἀντίρρῃσιν; ἢ νὰ τὸν ἐπιτιμήσω ὥς νὰ ἔχω ὀργισθῇ ἕναντιον τοῦ λογισμοῦ; ἢ νὰ προστρέξω ἀμέσως εἰς τὸν Θεὸν καὶ νὰ ρίψω ἐνώπιόν Του τὴν ἀδυναμίαν μου;

2. Εἰς τὴν ἐρώτησιν αὐτὴν ὁ Γέρον ἀπεκρίθη :

— Ἀδελφέ μου, τὰ πάθη εἶναι θλίψεις· ὁ Κύριος δὲν ἐξεχώρισε τὰ πάθη ἀπὸ τὰς θλίψεις, ἀλλὰ διὰ τοῦ Προφητάνακτος Δαβὶδ συνέστησε γενικῶς· «Καὶ ἐπικάλεσαί με ἐν ἡμέρᾳ θλίψεως, καὶ ἐξελοῦμαί σε, καὶ δοξάσεις με» (Ψαλμ. μθ' 15), δηλαδή «νὰ μὲ ἀναζητήσῃς κατὰ τὴν ἡμέραν, πού θὰ αἰσθάνεσαι θλίψιν καὶ ἐγὼ θὰ σὲ λυτρώσω καὶ θὰ μὲ δοξάσῃς». Δὲν ὑπάρχει λοιπὸν ἄλλος ἀποτελεσματικώτερος τρόπος νὰ ταπεινώσωμεν τὰ διάφορα πάθη μας, ἀπὸ τὸ νὰ ἐπικαλεσθῶμεν τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ. Ἡ λογικὴ καὶ συνετὴ ἀντίρρῃσις πρὸς τὴν ὑπόδειξιν τοῦ λογισμοῦ, δὲν εἶναι ἴδιον τοῦ κάθε ἀνθρώπου, ἀλλὰ μόνον τῶν κατὰ Θεὸν δυνατῶν, εἰς τοὺς ὁποίους ὑποτάσσονται καὶ αὐτοὶ οἱ δαίμονες.

3. Διότι ἐὰν ἐπιχειρήσῃ κανεὶς ἀπὸ αὐτούς, πού δὲν ἔχουν τὴν κατὰ Θεὸν δύναμιν, νὰ διατυπώσῃ ἀντίρρῃσιν, τὸν κοροϊδεύουν οἱ δαίμονες, ὥς ἐπιχειροῦντα νὰ ἀντιμιλήσῃ εἰς αὐτούς, ἐνῷ εἶναι ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν των. Ὅμοίως καὶ τὸ νὰ ἐπιτιμήσῃ κανεὶς τὸν διάβολον εἶναι ἴδιον τῶν μεγάλων κατὰ τὴν ἀρετὴν, οἱ ὁποῖοι ἔχουν πνευματικὴν δύναμιν καὶ ἐξουσίαν.

4. Ποῖον δὲ εὐρίσκεις μεταξὺ τῶν Ἀγίων νὰ ἐπιτιμήσῃ τὸν διάβολον, ὅπως ὁ Ἀρχάγγελος Μιχαὴλ⁽¹⁾ καὶ νὰ προβῇ μάλιστα εἰς τοῦτο ὥς ἐξουσίαν ἔχων; Εἰς ἡμᾶς λοιπὸν τοὺς ἀσθενεῖς δὲν ὑπάρχει ἄλλο μέσον νὰ ἀποφύγωμεν τὴν προσβολὴν τοῦ λογισμοῦ, παρὰ μόνον νὰ καταφύγωμεν διὰ προσευχῆς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ. Διότι τὰ πάθη εἶναι οἱ δαίμονες, κατὰ τὴν Ἀγίαν Γραφήν, καὶ μόνον μὲ τὴν ἐπίκλησιν τοῦ ὀνόματος τοῦ Ἰησοῦ ἐξέρχονται ἀπὸ μέσα μας⁽²⁾.

1) Ὁ θεῖος Ἀπόστολος Ἰούδας ὡς ἐξῆς γράφει περὶ τούτου· «Ὁ δὲ Μιχαὴλ Ἀρχάγγελος, ὅτε τῷ διαβόλῳ διακρινόμενος διελέγετο περὶ τοῦ Μωϋσέως σώματος, οὐκ ἐτόλμησε κρίσιν ἐπενεγκεῖν βλασφημίας, ἀλλ' εἶπεν· ἐπιτιμήσαι σοι Κύριος» (Ἰούδα, 9). Βλέπε περὶ τούτου καὶ ἐν τῷ ἡμετέρῳ «Μεγάλῳ Συναξαριστῇ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας» τόμ. ΙΑ', ἐκδ. α' σελ. 204, ἐκδ. β' σελ. 219.

2) «Τοῦτο δὲ τὸ γένος οὐκ ἐκπορεύεται εἰ μὴ ἐν προσευχῇ καὶ νηστείᾳ» (Ματθ. ιζ' 21).

5. Ἐν συνεχείᾳ ὁ ἀδελφὸς ἠρώτησε πάλιν:

— Πάτερ μου, πῶς εἶναι δυνατόν τὸ πρῶτ' νὰ ἐνοχλοῦμαι ἀπὸ λογισμούς; Πῶς εἶναι δὲ δυνατόν ὁ δαίμων νὰ ζωγραφίσῃ εἰς τὴν καρδίαν μου πρόσωπον γυναικὸς ἢ ἄλλου τινός, συγχρόνως ὅμως μὲ τὴν προσβολὴν τοῦ λογισμοῦ νὰ παριστᾷ καὶ τὸ πρόσωπον, καὶ οὐχὶ κεχωρισμένως; Τί πρέπει νὰ κάμω διὰ νὰ ἐλευθερωθῶ;

6. Εἰς τὰς ἐρωτήσεις αὐτὰς ὁ Γέρον ἀπήντησεν:

— Ἀδελφέ μου, ὅταν κανεὶς δὲν ἐργάζεται, ἐνασχολεῖται μὲ τοὺς ἐπερχομένους εἰς αὐτὸν λογισμούς· ἐὰν ὅμως ἐργάζεται, δὲν εὐκαιρεῖ νὰ δεχθῇ αὐτοὺς τοὺς λογισμούς. Ξύπνα λοιπόν, προτοῦ ἀκόμη νὰ ἐξημερώσῃ καλά, καὶ γύριζε τὸν χειρόμυλόν σου, διὰ νὰ ἀλέσῃς τὸ σιτάρι σου καὶ νὰ παρασκευάσῃς τὸν διὰ τὴν τροφὴν σου ἄρτον· πρόσεξε ὅμως νὰ ἔχῃς τὸν νοῦν σου εἰς τὴν ἐργασίαν σου, μήπως εὖρη εὐκαιρίαν ὁ ἀντίδικός σου διάβολος καὶ ρίξῃ ζιζάνια εἰς τὸν χειρόμυλόν σου, ὁπότεν σὺ θὰ τὰ ἀλέσῃς ἀντὶ σίτου.

7. Ὅσον ἀφορᾷ, ἀδελφέ μου, τὰ ζωγραφούμενα εἰς τὴν καρδίαν σου πρόσωπα, πρέπει νὰ γνωρίζῃς τὰ ἑξῆς: Τὰ ζωγραφιζόμενα ἀπὸ τοὺς ζωγράφους πρόσωπα εἰς τὰ σανίδια μορφοῦνται μαζὶ μὲ τὰ διάφορα περιγράμματα καὶ χρώματα, ὥστε ἡ σχηματιζομένη εἰκὼν τοῦ προσώπου νὰ εἶναι ἄρτια. Δι' αὐτὸ καὶ ἐὰν τὸ σανίδι προζωγραφισθῇ, δὲν εἶναι πλεον δυνατόν νὰ δεχθῇ οὔτε ἄλλα σχήματα, οὔτε πρόσωπον, πού, μαζὶ μὲ τὰς προηγουμένας παραστάσεις, νὰ παρουσιάζῃ νέαν ἀποτελειωμένην εἰκόνα.

Τί σημαίνει αὐτό; Ὅταν θέλῃς νὰ διατηρῇται ἐλευθέρᾳ ἡ καρδία σου ἀπὸ τὴν ἀναπαράστασιν εἰς αὐτὴν προσώπων ὑπὸ τοῦ διαβόλου, πρέπει νὰ ἔχῃς ἐκ τῶν προτέρων ζωγραφίσῃς εἰς τὸ σανίδιόν σου, δηλαδὴ εἰς τὴν καρδίαν σου, μορφήν τινα καὶ νὰ τὴν διατηρῇς ἐγκεχαραγμένην (').

8. Ἄς ἀγωνιζώμεθα λοιπόν διὰ νὰ δυναμώσωμεν ἐναντίον τοῦ διαβόλου καὶ ἀσφαλῶς ὁ Θεὸς θὰ μᾶς βοηθήσῃ εἰς τὴν προσπάθειαν μας αὐτήν. Ὅταν δὲ προσβάλλουν τὴν διάνοιαν καὶ τὴν καρδίαν σου οἱ λογισμοί, νὰ καταφεύγῃς γοργά—γοργὰ πρὸς τὸν Ἰησοῦν καὶ ἀσφαλῶς θὰ εὕρῃς τὴν ψυχικὴν ἀνάπausιν.

9. Καίόπιν τῶν ἐποπτικῶν αὐτῶν ἐπεξηγήσεων τοῦ Γέροντος, ἠρώτησε πάλιν αὐτὸν ὁ ἀδελφός:

— Εἰπέ μοι, Γέροντα, τί νὰ κάμω διὰ τὰς ἐπερχομένας εἰς τὸν νοῦν μου ἀναμνήσεις ὧν ἔπραξα, ἢ ἐλάλησα, ἢ ἤκουσα, διότι ἐνοχλοῦμαι ἀπὸ αὐτάς; Εἰπέ μου ἀκόμη, πῶς ἕνας ἄνθρωπος θὰ διατηρήσῃ καθαρὰν καὶ ἀνενόχλητον τὴν καρδίαν του; Καὶ μὲ ποῖον τρόπον διεξάγεται καθ' ἡμῶν ὁ πόλεμος ἀπὸ τὸν ἐχθρόν μας τὸν διάβο-

1) Ἐννοεῖ ἐνταῦθα τὴν μορφήν τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ, τὴν ἀποδιώκουσαν πᾶσαν κακογραφίαν τοῦ σατανᾶ.

λον; Ἀκόμη ἐὰν πρέπη κανεῖς νὰ ἀντιλέξῃ πρὸς τὸν πολεμοῦντα. Ἐξήγησέ μου, σὲ παρακαλῶ ὅλα αὐτά.

10. Εἰς τὰς ἀπορίας αὐτὰς τοῦ ἐρωτῶντος ἀδελφοῦ ἀπήντησεν ὡς ἑξῆς ὁ Γέρων:

—Τὰς ἐνοχλητικὰς ἀναμνήσεις περασμένων κακῶν πράξεων μας, ἢ λέξεων, ἢ ἀκουσμάτων, τίποτε ἄλλο δὲν ἀποκόπτει, παρὰ μόνον ἢ προσευχὴ μὲ ταπεινώσιν, μὲ ἐπίμονον προσπάθειαν, μὲ δάκρυα· ἢ προσευχὴ πού δὲν διατυπώνει πρὸς τὸν Θεὸν προσωπικὸν θέλημα.

Ἡ περιφρούρησις τῆς καρδίας (ὥστε νὰ μὴ μολύνεται ἀπὸ διαφοροὺς εἰκόνας) εἶναι δυνατόν νὰ πραγματοποιηθῇ, ἐφ' ὅσον ὁ νοῦς τοῦ πολεμουμένου θὰ παραμένῃ καθαρὸς καὶ νηφάλιος, δηλαδὴ ἀπρόθυμος νὰ δεχθῇ κακοὺς λογισμοὺς. Ὅταν δὲ κανεῖς καταφρονήσῃ τὸν ἐχθρόν, βλέπει ὁ ἐχθρὸς τὴν καταφρόνησιν, καὶ φροντίζει μετὰ σπουδῆς νὰ φέρῃ τὸν πόλεμον.

11. —Σύ, ἐὰν θέλῃς νὰ μάθῃς— συνέχισε λέγων ὁ Γέρων— ἐὰν εἶναι ἐχθρὸς ἢ φίλος, αὐτὸς ὅστις ψιθυρίζει εἰς τὸν νοῦν σου, εἰπέ τὴν εὐχὴν καὶ μὲ πίστιν πλέον ἐρώτησέ τον: Εἶσαι ἀπὸ τοὺς ἡμετέρους ἢ ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς; Νὰ εἶσαι βέβαιος, ὅτι θὰ σοῦ ἀπαντήσῃ τὴν ἀλήθειαν. Ἡ ἀδυναμία νὰ διακρίνῃς τὴν ὁμιλίαν τοῦ ψιθυρίζοντος πνεύματος, τὸ ὁποῖον πλανᾷ μὲ τοὺς διαφορετικοὺς τόνους τῆς φωνῆς, ὀφείλεται εἰς τὴν ἀμέλειάν σου. Μὴ εἴπῃς δέ, διὰ νὰ δικαιολογήσῃς τὴν ἀμέλειάν σου, ὅτι αὐτὴν τὴν παραπλάνησιν ἐπιδιώκουν καὶ δι' αὐτὸ δὲν θὰ σταματήσουν. Ἀπ' ἐναντίας νὰ προσέλθῃς μετὰ ταπεινώσεως εἰς τὸν Θεόν, διὰ νὰ σὲ βοηθήσῃ εἰς τὴν ἐναντίον αὐτοῦ πάλην, ρίπτων ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ τὴν ἀδυναμίαν σου. Ὁ Θεὸς τότε, ἐκτιμῶν καὶ ἐπιβραβεύων τὴν στάσιν σου, δύναται ὅχι μόνον νὰ ἀπομακρύνῃ, ἀλλὰ καὶ νὰ καταργήσῃ αὐτοὺς τοὺς κακοὺς λογισμοὺς.

ε'. Τοῦ Ἀγίου Ἐφραίμ.

ΔΕΛΦΕ, μὴ δύναται νῆσος κειμένη μέσον θαλάσσης ἀποκόπτειν τὰ κύματα τοῦ μὴ προσκρούειν αὐτῇ; Πλὴν, ὅτι ἡ νῆσος ἀντιδέρει τοῖς κύμασιν, οὕτω καὶ ἡμεῖς, ἀποκόψαι τοὺς λογισμοὺς οὐ δυνάμεθα, μάλιστα ἐμπαθεῖς ὄντες· ἀντιδέρειν δὲ αὐτοῖς, καὶ ἀπείργειν τὴν εἰς ἡμᾶς εἴσοδον ἰσχύομεν, εἰ δὲ ἀφίομεν αὐτοὺς ἔνδον εἰσιέναι, ἐκεῖνοι λοιπὸν νομὴν εὐρίσκοντες, κατὰ βραχὺ καταλύουσιν τὴν ψυχὴν.

Ἑρμηνεία

ΔΕΛΦΕ μου, μήπως εἶναι δυνατόν τὸ νησί, πού εὐρίσκεται εἰς τὸ μέσον τῆς θαλάσσης, νὰ ἐμποδίσῃ τὰ κύματα, νὰ κτυποῦν ἐπάνω του; Τὸ μόνον πού κατορθώνει τὸ νησί εἶναι νὰ ἀποκρούῃ τὰ κύματα εἰς τὰς ἀκτὰς του καὶ μὲ αὐτὰς νὰ τὰ ἀντικτυπᾷ.

Τὸ ἴδιον συμβαίνει καὶ μὲ ἡμᾶς· νὰ ἀποκόψωμεν τὰ κύματα τῶν

λογισμῶν, νὰ μὴ μᾶς κτυποῦν, δὲν δυνάμεθα, ἐφ' ὅσον μάλιστα εἴμεθα ἐμπαθεῖς. Ὡστόσον ὅμως εἴμεθα ἱκανοὶ νὰ ἀντικτυπῶμεν τοὺς λογισμοὺς καὶ νὰ ἐμποδίζωμεν αὐτοὺς νὰ εἰσέλθουν εἰς τὴν ψυχὴν μας.

Διαφορετικά, ἐὰν ἐπιτρέψωμεν τὴν εἰσοδὸν των εἰς τὴν ψυχὴν μας, θὰ τὴν ἐξουσιάσουν καὶ ἐντὸς ὀλίγου θὰ τὴν καταστρέψουν.

Γ'. Ἐν τῷ Γεροντικῷ.

ΕΠΕ Γέρων· οἱ πονηροὶ λογισμοὶ ὅμοιοί εἰσι μυιῶν εἰσερχομένων εἰς οἰκίαν, ἃς εἰ μὲν τις κατὰ μέρος φονεύει ὥς εἰσέρχονται, ἥτοι μίαν μίαν, οὐ κοπιᾷ· εἰ δὲ ἀφήσει γεμισθῆναι τὸν οἶκον, πολὺν κόπον εὐρίσκει εἰς τὸ ἀνελεῖν αὐτάς, ἢ ἐκβαλεῖν, καὶ ἢ ἰσχύσει, ἢ ἀκηδιάσας ἀφήσει λοιπὸν ἐρημωθῆναι τὸν οἶκον.

2. Ὁ Ἀββᾶς Γελάσιος πολλάκις ἐνοχληθεὶς ὑπὸ τοῦ λογισμοῦ ἀπελθεῖν εἰς τὴν ἔρημον, ἐν μιᾷ λέγει τῷ μαθητῇ αὐτοῦ· Ἀδελφέ, κατὰ τὴν ἐνεστῶσαν ἐβδομάδα, εἴ τι ἂν ποιήσω, βάστασον καὶ μηδὲν λαλήσης μοι· καὶ λαβὼν βαῖνῃν ῥάβδον, ἤρξατο περιπατεῖν εἰς τὸ αὐλίδιον αὐτοῦ καὶ κοπιάσας, ἐκάθισε μικρόν, καὶ πάλιν ἀναστὰς περιεπάτει.

3. Γενομένης δὲ ἐσπέρας, λέγει τῷ λογισμῷ· ὁ εἰς τὴν ἔρημον περιπατῶν, ἄρτον οὐκ ἐσθίει, ἀλλὰ βοτάνας, σὺ δέ, διὰ τὴν ἀσθενειάν σου, φάγε λεπτολάχανα. Καὶ ποιήσας οὕτως, πάλιν λέγει τῷ λογισμῷ· ὁ εἰς τὴν ἔρημον, ὑπὸ στέγην οὐ κοιμᾶται, ἀλλ' ὑπὸ τὸν ἄερα, καὶ σὺ ποίησον οὕτως· καὶ κλίνας ἑαυτόν, κοιμᾶται εἰς τὸ αὐλίδιον.

4. Διανύσας οὖν οὕτω τρία νυχθήμερα, ἐκοπίασε, καὶ μηκέτι δυνάμενος, ἐπετίμα τῷ λογισμῷ τῷ ὀχλοῦντι αὐτῷ, καὶ ἤλεγχεν ἑαυτὸν λέγων· εἰ οὐ δύνασαι ποιῆσαι τὰ ἔργα τῆς ἐρήμου, κάθου εἰς τὸ κελλίον σου μεθ' ὑπομονῆς κλαίων τὰς ἁμαρτίας σου, καὶ μηκέτι πλανῶ· πανταχοῦ γὰρ ὁ Θεὸς βλέπει τὰ ἔργα τῶν ἀνθρώπων, καὶ ἕκαστον τὸ κατὰ δύναμιν ἀπαιτεῖ.

5. Ἀδελφόν τινα ἐπολέμει ὁ λογισμὸς λέγων αὐτῷ· ὀφείλεις ἀπελθεῖν καὶ ἐπισκέψασθαι τὸν δεῖνα τὸν Γέροντα. Ὁ δὲ ὑπερετίθειτο ἡμέραν εἰς ἡμέραν λέγων, ὅτι αὐρίον ὑπάγω. Οὕτως ἐπὶ τρία ἔτη ἐπολέμει τῷ λογισμῷ.

6. Ὑστερον δέ φησι πρὸς ἑαυτόν· Ἰδοὺ νόμισον, ὅτι ἀπῆλθες πρὸς τὸν Γέροντα. Καὶ λέγει δῆθεν πρὸς ἑκείνον τὸν Γέροντα· πῶς ἔχεις, Ἀββᾶ, ὑγιαίνεις; πόσον χρόνον ἐπεθύμουν ἰδεῖν τὴν ἀγιωσύνην σου. Ἐῖτα ἐπιφέρει, ὥς ἐκ προσώπου τοῦ Γέροντος· καλῶς ἤλθες, ἀδελφέ, συγχώρησόν μοι, ὅτι δι' ἐμὲ ἐκοπώθης, ὁ Κύριος δόξη σοι τὸν μισθόν· καὶ στήσας λεκάνην, ἐνίψεν ἑαυτόν, καὶ ποιήσας ἐψητὸν ἔφαγε καὶ ἔπιεν ἱκανῶς, καὶ εὐθέως ἀνεχώρησεν ὁ πόλεμος ἀπ' αὐτοῦ.

7. Ἀδελφὸς ἠρώτησε Γέροντα λέγων· τί ποιήσω, ὅτι οἱ λογισμοὶ κυκλεύουσί μοι προφάσει τοῦ παραβάλλειν γέρονσιν; Ὁ δὲ Γέρων ἀπεκρίθη αὐτῷ ἐὰν ἴδῃς τοὺς λογισμοὺς σου χάριν στενώσεως θέλοντας ἐξενεγκεῖν σε τοῦ κελλίου σου, ποίησον σεαυτῷ παράκλησιν ἐν τῷ κελλίῳ σου, καὶ μηκέτι θελήσεις ἐξελεθεῖν· εἰ δὲ χάριν ὠφελείας ψυχῆς θέλεις ἀπελθεῖν, δοκίμασον τὸν λογισμόν σου, καὶ ἐξελεθε.

8. Ἦκουσα γὰρ περὶ τίνος Γέροντος, ὅτι ὅτε ἠνώχλουν αὐτῷ οἱ λογισμοὶ παραβαλλεῖν πρὸς τινα, ἠγείρετο καὶ ἐλάμβανε τὸ μηλωτήριον αὐτοῦ καὶ ἐξήρχετο, καὶ ἐκύκλευε τὸ κελλίον αὐτοῦ, καὶ εἰσῆρχετο, καὶ ἐποίει ἑαυτῷ παράκλησιν τοῦ ξένου, καὶ ἀνεπαύετο ἐκ τῆς βίας τῶν λογισμῶν.

9. Ὁ Ἀββᾶς Ὀλύμπιος ὁ τῶν κελλίων, ἐπολεμήθη εἰς πορνείαν, καὶ ἔλεγεν αὐτῷ ὁ λογισμὸς· ὕπαγε λάβε γυναῖκα. Ὁ δὲ ἀναστὰς ἐποίησε πηλόν, καὶ ἔπλασεν ἐξ αὐτοῦ εἶδος ἀνθρώπου, ἥτοι γυναῖκα, καὶ λέγει πρὸς ἑαυτόν· ἰδοὺ ἡ γυνὴ σου, χρεῖα οὖν ἐργάζεσθαι πολλὰ ἵνα θρέψῃς αὐτὴν καὶ εἰργάζετο κοπιῶν σφόδρα.

10. Καὶ μεθ' ἡμέρας ὀλίγας πάλιν ποιήσας πηλόν, ἔπλασεν ἑαυτῷ δῆθεν θυγατέρα, καὶ λέγει τῷ λογισμῷ· ἔτεκεν ἡ γυνὴ σου καὶ χρεῖαν ἔχεις ἐργάσασθαι περισσότερον, ἵνα τραφῇ τὸ τέκνον σου καὶ σκεπασθῇ, καὶ ἔτι ἑαυτὸν εἰς τὸ ἔργον κατέτεινε, καὶ κατέτηξεν ἑαυτόν.

11. Ὡς οὖν κατεβλήθη αὐτοῦ πᾶσα ἡ δύναμις, λέγει αὐτῷ ὁ λογισμὸς, οὐκέτι δύναμαι· Καὶ ἀπεκρίθη ἑκείνος· εἰ οὐκ ἰσχύεις ὑποφέρειν τὸν κόπον, μὴδὲ γυναῖκα ζητήσης. Καὶ ἰδὼν ὁ Θεὸς τὸν μόχθον αὐτοῦ, ἤρε τὸν πόλεμον ἀπ' αὐτοῦ καὶ ἀνεπαύθη.

Ἐρμηνεία

ΕΝΑΣ Γέρων Ἀσκητὴς εἶπεν· οἱ πονηροὶ λογισμοὶ ὁμοιάζουν μὲ μυίας, ποὺ εἰσέρχονται ἐντὸς τῆς οἰκίας· ἐὰν κανεῖς φονεΐῃ αὐτὰς μίαν—μίαν, καθὼς εἰσέρχονται, δὲν θὰ κοπιᾷσῃ ἐπὶ πολὺ. Ἐὰν ὁμως ἀμελήσῃ καὶ γεμίσῃ τὸ σπίτι ἀπὸ μυίας, τότε θὰ κοπιᾷσῃ πάρα πολὺ νὰ τὰς ἐξοντώσῃ ἢ νὰ τὰς ἐκβάλῃ ἀπὸ τὴν οἰκίαν· καὶ ἡ θὰ ἐπιτύχῃ τὴν ἐξόντωσίν των, ἢ θὰ βαρεθῇ καὶ θὰ ἀφήσῃ νὰ ἐρημωθῇ ὅλο τὸ σπίτι ἀπὸ τὰ ἐνοχλητικὰ καὶ βλαβερὰ αὐτὰ ἔντομα (').

2. Ὁ Ἀββᾶς Γελάσιος πολλάκις ἠνωχλεῖτο ὑπὸ τοῦ λογισμοῦ νὰ ἐγκαταλείψῃ τὸ κελλί του καὶ νὰ φύγῃ διὰ τὴν ἔρημον. Μίαν ἡμέραν λέγει εἰς τὸν μαθητὴν του :

—Ἀδελφέ μου, αὐτὴν τὴν ἑβδομάδα, ὅ,τι καὶ ἐὰν μὲ ἰδῇς νὰ κάμω, ἄντεξέ το μὲ ὑπομονὴν καὶ μὴ μοῦ ὁμιλήσῃς τίποτε.

Πράγματι, τὴν ἐπομένην ἡμέραν ἐπῆρε τὸ ραβδάκι του, καὶ ἤρχισε νὰ βηματίζῃ ἀδιακόπως εἰς τὸ μικρὸν προαύλιον τοῦ κελλίου του. Ἀφοῦ ἐκουράσθη, ἐκάθισεν ὀλίγον καὶ πάλιν ἐσηκώθη καὶ περιεπάτει.

3. Ὅταν ἐβράδυνασε, λέγει εἰς τὸν λογισμὸν του :

—Ἐκεῖνος ποὺ περιπατεῖ εἰς τὴν ἔρημον δὲν τρώγει ἄρτον, ἀλλὰ ἄγρια βότανα· σὺ ὁμως, διὰ τὴν ἀσθένειαν τοῦ σώματος, φάγε ὀλίγα λάχανα τοῦ κήπου.

Ἀφοῦ ἔφαγε, λέγει πάλιν εἰς τὸν λογισμὸν του :

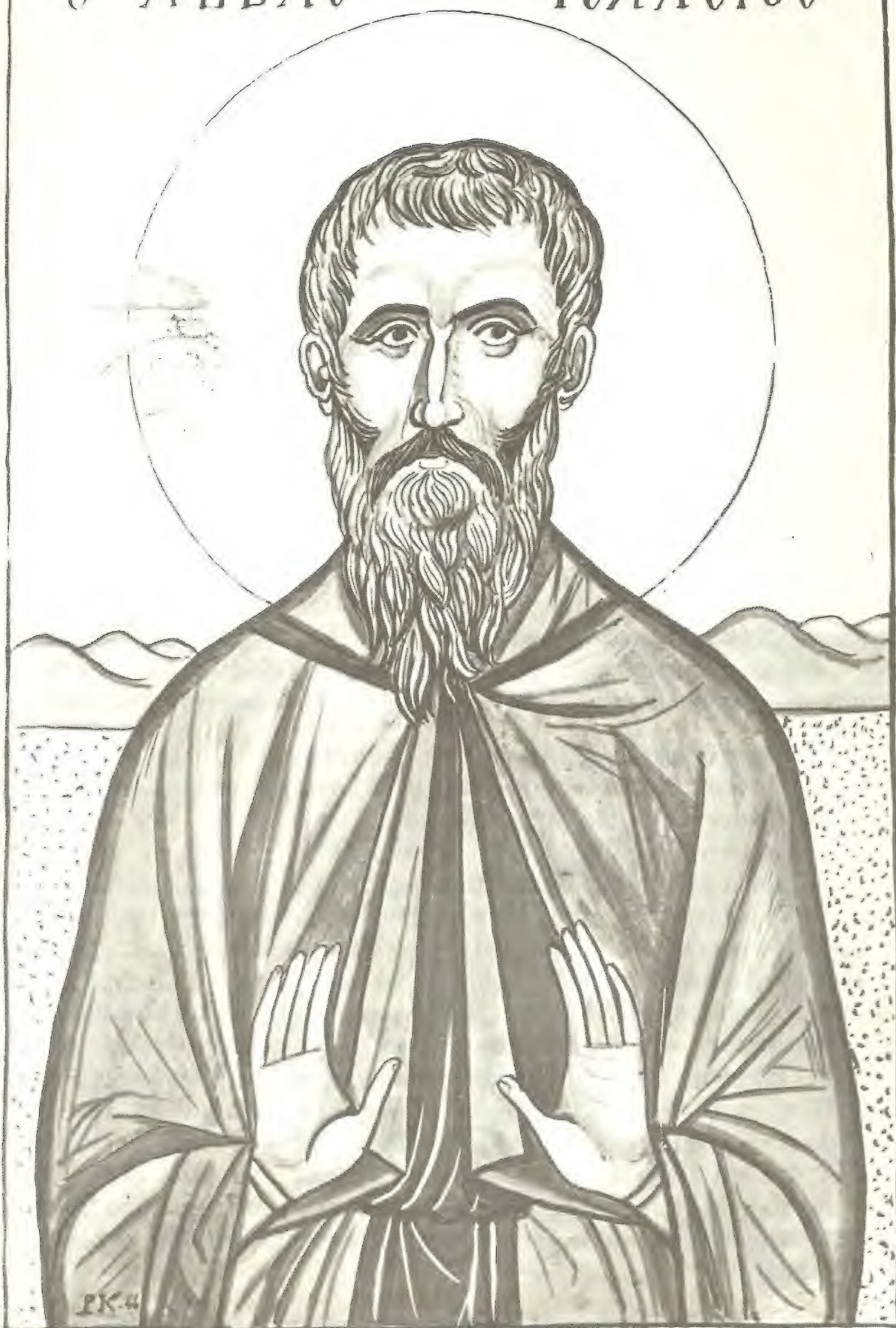
—Ἐκεῖνος ποὺ βαδίζει εἰς τὴν ἔρημον, ὅταν νυκτώσῃ, δὲν κοιμᾶται κάτω ἀπὸ στέγην, ἀλλ' εἰς τὸ ὑπαιθρον· δι' αὐτὸ καὶ σὺ ἔτσι πρέπει νὰ κάμῃς.

Ἐξηπλώθη λοιπὸν κατὰ γῆς, καὶ ἐκοιμήθη εἰς τὴν αὐλήν.

1) Ἀκολουθήσαντες πιστῶς τὸ κείμενον ἀφήκαμεν τὰς μυίας (μνίγας), ὥς εἶχον ἐν αὐτῷ. Ἐν τούτοις τὸ νόημα τοῦ παραδείγματος εὐοδοῦται προσφορύτερον μὲ τοὺς μῦς (ποντικούς). Κατὰ τὴν γνώμην μας καὶ ὁ Γέρων ὠμίλησε περὶ μυῶν (ποντικῶν), ἐκ λάθους δὲ τῶν παλαιῶν ἀντιγραφῶν ἐγράφη μυιῶν (μνιγῶν).

Ο ΑΒΒΑΣ

ΓΕΛΑΣΙΟΣ

4. Ἀφοῦ, κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, ἐπέρασε τρία ἡμερόνυχτα, ἐκουράσθη καὶ μὴ δυνάμενος νὰ συνεχίσῃ τὴν τακτικὴν τοῦ αὐτῆς, ἐπετίμησε τὸν ἐνοχλοῦντα λογισμόν τοῦ λέγων :

— Ἐφ' ὅσον δὲν ἔχεις τὴν δύναμιν νὰ κάμῃς αὐτὰ ποὺ ἐπιβάλλονται εἰς τὴν ἔρημον, κάθισε ὑπομονετικὰ εἰς τὸ κελλίον σου, κλαῖε τὰς ἁμαρτίας σου καὶ μὴ πλανηθῇς πλέον ἀπὸ τὸν διάβολον. Ὁ Θεὸς εἶναι πανταχοῦ παρὼν καὶ βλέπει ὅλα τὰ ἔργα τῶν ἀνθρώπων· ἀπαιτεῖ δὲ ἀπὸ τὸν καθένα νὰ ἐκτελῇ τὸ κατὰ δύναμιν.

5. Ἐνα ἀδελφὸν ἐπολέμει ὁ λογισμὸς καὶ τοῦ ἔλεγε· «Πρέπει νὰ φύγῃς καὶ νὰ ἐπισκεφθῇς τὸν τάδε Γέροντα». Ὁ ἀδελφὸς ἀνέβαλεν ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν, λέγων εἰς τὸν λογισμόν τοῦ : «αὔριον θὰ ὑπάγω». Τοιοῦτοτρόπως ἐπολέμει ἐπὶ τρία συνεχῆ ἔτη τὸν λογισμόν τοῦ.

6. Μετὰ ἀπὸ τὰ τρία ἔτη λέγει πάλιν εἰς τὸν ἑαυτὸν τοῦ· «νόμισε τώρα, ὅτι μετέβης πρὸς ἐπίσκεψιν τοῦ Γέροντος». Ἐλεγε μάλιστα, ἀπευθυνόμενος δῆθεν πρὸς τὸν Γέροντα, ὁ ἀδελφός : «Πῶς εἶσαι, Γέροντα μου, ὑγιαίνεις ; Πόσον καιρὸν ἐπεθυμοῦσα νὰ ἰδῶ τὴν ἀγιωσύνην σου». Μετά, ὡς νὰ τοῦ ἀπαντοῦσε δῆθεν ὁ Γέρων, ἔλεγε πάλιν ὁ ἀδελφός· «Καλῶς ἦλθες, ἀδελφέ μου, συγχώρεσέ με, διότι ἐξ αἰτίας μου ἐκοπίασες· εὐχομαι ὁ Κύριος νὰ σοῦ δώσῃ τὸν μισθὸν τοῦ κόπου σου». Ἐν συνεχείᾳ ἔβαλε νερὸν εἰς τὴν λεκάνην, ἐνίφθη, ἐμαγείρευσεν, ἔφαγε καὶ ἔπιε καλὰ, ὡς ταξειδιώτης, καὶ ἀμέσως, μὲ τὸν ἐμπαιγμὸν αὐτοῦ τοῦ λογιμοῦ τοῦ, ἀνεχώρησεν ἀπ' ἐπάνω τοῦ ὁ πόλεμος.

7. Ἐνας ἀδελφὸς ἠρώτησεν ἕνα Γέροντα :

— Γέροντά μου, τί νὰ κάμω, διότι οἱ λογισμοὶ μὲ γυροφέρνουν, μὲ τὴν πρόφασιν νὰ ἐπισκεφθῶ Γέροντας ;

Ὁ Γέρων τοῦ ἀπήντησε :

— Ἐὰν ἀντιληφθῇς, ὅτι οἱ λογισμοὶ θέλουν νὰ σὲ βγάλουν ἀπὸ τὸ κελλί σου, διότι τάχα εἶναι στενόχωρον, κάμε ὑπομονήν, πρότρεψε τὸν λογισμόν σου νὰ παραμείνῃς εἰς τὸ κελλί σου καὶ μὴ θελήσῃς ποτὲ πιά νὰ βγῇς ἀπὸ αὐτό· ἐὰν ὅμως θέλῃς νὰ φύγῃς πρὸς ὀλίγον, χάριν ψυχικῆς ὠφελείας, νὰ ἐλέγξῃς τὴν εἰλικρίνειαν τοῦ λογιμοῦ σου, καὶ ἐφ' ὅσον διαπιστώσῃς τὴν εἰλικρίνειάν τοῦ, νὰ ἐξέλθῃς ἀπὸ τὸ κελλί σου.

8. Ἦκουσα—συνέχισε λέγων ὁ αὐτὸς Γέρων—νὰ λέγουν διὰ κάποιον Γέροντα τὸ ἑξῆς : Ὅταν τὸν ἠνώχλουν οἱ λογισμοὶ νὰ ἐπισκεφθῇ κάποιον, ἐσηκώνετο, ἐφόρει τὸ χονδρὸν ράσον τοῦ, ἐβγαίνεν ἀπὸ τὸ κελλί τοῦ καὶ ἐγύριζε γύρω - γύρω ἀπὸ αὐτό. Ὑστερον εἰσῆρχετο πάλιν εἰς τὸ κελλί τοῦ, ἐπεριποιεῖτο τὸν ἑαυτὸν τοῦ ὡς νὰ ἦτο ξένος, ποὺ τὸν ἐπεσκέπτετο, καὶ τοιοῦτοτρόπως ἠλευθερώνετο ἀπὸ τὴν βίαν τῶν λογισμῶν.

9. Ὁ Ἀββᾶς Ὀλύμπιος, ποὺ ἔμενεν εἰς τὰ κελλία, ἐπολεμήθη ἀπὸ πορνείαν· τοῦ ἔλεγεν ὁ λογισμός :

— Πήγαινε, πάρε γυναῖκα.

Ὡς ἐξῆς λοιπὸν ἐπολέμησε τὸν λογισμόν: Ἐσηκώθη, μίαν ἡμέραν, ἔκαμε λάσπη καὶ κατεσκεύασεν ἐξ αὐτῆς ἓνα ὁμοίωμα γυναικός. Ὑστερον λέγει εἰς τὸν ἑαυτὸν του:

— Νά, ἡ γυναῖκα σου, τώρα πρέπει νὰ ἐργάζεσαι πάρα πολύ, διὰ νὰ τὴν θρέψης.

Ἐκτοτε λοιπὸν ἤρχισε νὰ ἐργάζεται πάρα πολὺ κοπιαστικά.

10. Μετὰ ἀπὸ ὀλίγας ἡμέρας ἔκαμε πάλιν λάσπην καὶ κατεσκεύασεν ἄλλο ὁμοίωμα γυναικός, ἡ ὁποία ἦτο, δῆθεν, ἡ θυγατέρα του. Τότε λέγει πάλιν εἰς τὸν λογισμόν του:

— Ἡ γυναῖκα σου ἐγέννησε καὶ πρέπει τώρα νὰ ἐργάζεσαι περισσότερον, διὰ νὰ τραφῇ καὶ σκεπασθῇ τὸ παιδί σου.

Εἰργάζετο λοιπὸν περισσότερον σκληρῶς, μέχρις οὗτου ἔλειωσε πράγματι εἰς τὰ πόδια του.

11. Ὅταν πλέον κατεξηντλήθη ἀπὸ τὴν ἐργασίαν καὶ ἐξέλιπον αἱ δυνάμεις του, τοῦ λέγει ὁ λογισμός:

— Δὲν ἔχω πλέον ἄλλην ἀντοχήν.

Τότε τοῦ ἀπήντησεν ὁ Ἀββᾶς Ὀλύμπιος:

— Ἀφοῦ δὲν ἠμπορεῖς νὰ ὑποφέρης τὸν κόπον, νὰ μὴ ζητῆς πλέον γυναῖκα.

Ἰδὼν ὁ Θεὸς τὸν κόπον του καὶ τὴν ἀντίστασίν του εἰς τὸν λογισμόν, ἐπῆρεν ἀπ' ἐπάνω του τὸν λογισμόν καὶ τὸν ἀνέπαυσε.

ὑΠΟΘΕCΙC 3'

Ὅτι θάνατος τῷ πιστῷ ὁ μετεωρισμός καὶ ἡ λήθη ὥσπερ ἡ διηγεκῆς τοῦ Θεοῦ μνήμη καὶ θεωρία, ζωὴ αὐτῷ γίνεται καὶ πάσης κακίας ἀναίρεσις.

Διὰ τὸν πιστὸν εἶναι θάνατος ἡ ἄσκοπος περιπλάνησις τοῦ νοῦ καὶ ἡ λήθη ὅπως, ἀντιθέτως, ἡ συνεχὴς ἐνθύμησις τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ διαρκὴς παρουσία τοῦ Θεοῦ ἐν τῇ διανοίᾳ καὶ καρδίᾳ εἶναι δι' αὐτὸν ζωὴ καὶ ἀπαλλαγὴ ἀπὸ πᾶσαν κακίαν.

Α'. Παλλαδίου.

ΙΟΚΛΗΤΟC ΤΙC ἦν Ἀσκητὴς ἐν Θηβαΐδι, ἀπὸ γραμματικῆς μὲν ἀχθεὶς τὰ πρῶτα, ὕστερον δὲ δεδωκὼς ἑαυτὸν εἰς φιλοσοφούμενα, τῆς θείας Χάριτος ἐλκυσάσης τῷ χρόνῳ αὐτὸν εἰς τὴν οὐράνιον φιλοσοφίαν· εἴκοσι καὶ ὀκτὼ γὰρ ὧν ἔτων ἀπετάξατο, εἶχε δὲ ἐν τῷ σπηλαίῳ τριάκοντα καὶ πέντε ἔτη.

2 Ἐλεγεν οὖν ὁ μακάριος, ὅτι ὁ νοῦς ἀποστάς τῆς τοῦ Θεοῦ θεωρίας, ἢ δαιμονιώδης γίνεται, ἢ κτηνώδης.

3. Ἡμῶν δὲ φιλοπευστούντων εἰπεῖν τὸν τρόπον, ἀπεκρίνατο, ὅτι νοῦς θεωρίας Θεοῦ ἀναχωρήσας, ἐξ ἀνάγκης ἢ τῷ ἐπιθυμητικῷ ἀκολουθήσει, καὶ τῷ εἰς κτηνώδη ἀκολασίαν ἄγοντι περιπέσει δαίμονι, ἢ ὑπὸ τοῦ θυμοῦ κυριευθήσεται, ὅθεν αἱ δαιμονιώδεις τῆς ἀκολασίας τίκτονται ὁρμαί.

4. Ἐμοῦ δὲ ἀντιλέγοντος, πῶς δύναται νοῦς ἀδιαλείπτως μετὰ Θεοῦ εἶναι, ἔλεγεν οὗτος ὅτι ἐν ᾧ δ' ἂν νοήματι, ἢ πράγματι, τυγχάνουσα ἡ ψυχὴ ἐν νόμῳ εὐσεβεῖ καὶ θείῳ λογισμῷ, μετὰ τοῦ Θεοῦ ἐστίν.

Ἐρμηνεία

Εἰς τὴν Θηβαΐδα ἔζη κάποτε ἓνας Ἀσκητὴς, ὀνομαζόμενος Διόκλητος· οὗτος κατ' ἀρχὰς ἡσχολήθη μὲ τὴν γραμματικὴν, ἀργότερον ὁμῶς ἐπεδόθη εἰς τὴν μελέτην φιλοσοφικῶν προβλημάτων, σὺν τῷ χρόνῳ δὲ ἡ θεία Χάρις τὸν προσεέλκυσεν εἰς τὴν μελέτην τῆς οὐράνιου φιλοσοφίας. Ὅθεν εἰς ἡλικίαν εἰκοσιοκτὼ ἔτων ἀπηνήθη τὸν κόσμον, καὶ εἰσελθὼν εἰς ἓνα σπήλαιον παρέμεινεν εἰς αὐτὸ ἐπὶ τριάκοντα πέντε ἔτη.

② Αὐτὸς λοιπὸν ὁ μακάριος ἄνθρωπος ἔλεγεν, ὅτι ὅταν ὁ νοῦς ἀπομακρυνθῇ ἀπὸ τὴν μυστικὴν θεωρίαν τοῦ Θεοῦ, καταντᾷ νὰ γίνῃ ἢ δαιμονιώδης, ἢ κτηνώδης.

3. Ἡμεῖς, ἐπιθυμοῦντες νὰ πληροφορηθῶμεν τὸν τρόπον τῆς

τοιαύτης ὀλεθρίας μεταβολῆς τοῦ νοός, ὑπεβάλαμεν διαφόρους ἐρωτήσεις πρὸς αὐτόν. Οὗτος δὲ μᾶς ἔδωκε τὴν ἀκόλουθον ἐπεξήγησιν:

—Ὁ νοῦς τοῦ ἀνθρώπου, ὅταν παύσῃ πλέον νὰ ἀσχολῇται διαρκῶς μὲ τὴν θεωρίαν τοῦ Θεοῦ⁽¹⁾, κατ' ἀνάγκην ἢ θὰ ἀκολουθήσῃ τὸ ἐπιθυμητικὸν καὶ θὰ περιπέσῃ εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ δαίμονος, ποῦ ὁδηγεῖ εἰς τὴν κτηνώδη ἀκολασίαν, ἢ θὰ κυριευθῇ ἀπὸ τὸ θυμικόν⁽²⁾, ἀπὸ τὸ ὁποῖον γεννῶνται ὅλαι αἱ σατανικαὶ ὁρμαὶ τῆς ἀκολασίας.

4. Τότε ἐγὼ ἀπορῶν ὑπέβαλα τὴν ἐξῆς ἐρώτησιν:

—Πῶς εἶναι δυνατόν, Πάτερ, ὁ νοῦς νὰ παραμένῃ συνεχῶς καὶ χωρὶς διακοπὴν πλησίον τοῦ Θεοῦ;

Καὶ πάλιν ὁ Γέρον μου ἀπήντησεν:

—Ἐφ' ὅσον ἡ ψυχὴ, εἴτε ὅταν σκέπτεται ὁ ἄνθρωπος, εἴτε ὅταν ἐνεργῇ, κατενθύνεται ἀπὸ τὸν νόμον τῆς εὐσεβείας καὶ ἀπὸ θείους λογισμούς, ἀσφαλῶς τότε καὶ ὁ νοῦς μας εὐρίσκεται πλησίον τοῦ Θεοῦ.

Β'. Ἐν τῷ βίῳ τοῦ Ὁσίου Ἐφραίμ.

ΠΑΡΑΒΑΛΟΝΤΟΣ ποτὲ τοῦ Ὁσίου Ἐφραίμ ἐν τῇ πόλει Ἐδέσση καὶ παραμείναντος ἐν αὐτῇ, πόρνη τις γυνὴ ἐκ γειτόνων αὐτῷ οὔσα, ὄργανον εἰς κακίαν τῷ πονηρῷ γίνεται, καὶ δι' αὐτῆς, ὥσπερ διὰ τοῦ ὄφως πρότερον, τῷ δικαίῳ προσβάλλει.

2. Ἐπεὶ οὖν βρῶσιν τινὰ ἐτύγχανεν ἔψων ὁ θεῖος Ἐφραίμ, ἐκείνη διανοήσασα τὴν θυρίδα, ἣτις ἄρα καὶ ἦν ἐπὶ τῆς μεταίλου, παρακύπτει τε ἀναισχύντως, καὶ αὐτὸ τοῦτο ἐταιρικῶς, εἶτα καὶ ἀναιδῶς ἐμβλέψασα τῷ Ὁσίῳ, εὐλόγησον, Ἀββα, λέγει· ὁ δὲ μετὰ τοῦ προσήκοντος αὐτῷ σχήματός τε καὶ φθέγματος, ὁ Κύριος, φησὶν, εὐλογῆσαι σε. Αὐτὴ δὲ πάλιν μετὰ θυμοῦ τοῦ γέλωτος καὶ ἀσέμνου, ἀλλὰ τί, εἶπεν, ἐλλείπει τῷ βρώματί σου; καὶ ὅς τρεῖς, ἔφη, λίθοι, καὶ ὀλίγη πηλός, ὥστε τὴν θυρίδα ταύτην ἀναφραγῆναι.

3. Ἐκείνη μὴδὲν ὑπενδοῦσα τῆς ἀναιδεΐας, ὅτι σε προλαβόντες, ἔφη, προσηγορεύσαμεν, τοῦτό σοι τύπον ἐνῆκεν; Ἐγὼ συγκοιμηθῆναι βούλομαι σοι, φησί, σὺ δέ μοι τὴν πρώτην φησὶν, ἀπηγόρευσας; Πρὸς ταῦτα ὥσπερ ἐκείνη ῥη-

1) Ἡ θαυμασία αὐτῇ θέσις στηρίζεται εἰς τὴν ἀρχήν, ὅτι ὁ νοῦς τοῦ ἀνθρώπου ἀποτελεῖ τὸ κέντρον, τὸ ὁρμητήριον, κινήσεως ἀνωτέρας τινὲς ὁρμῆς. Κατ' ἀνάγκην λοιπὸν ἡ κίνησις αὕτη θὰ τρέπεται ἢ πρὸς τὸ θεῖον καὶ ὑψηλὸν ἢ πρὸς τὸ ἐφήμερον καὶ ἐφάμαρτον, ἀκατανοήτου οὔσης τῆς ἀκινήσιας καὶ στατικότητος τοῦ νοός.

2) Ὁ θεῖος Νύσσης Γρηγόριος ἐν τῇ πρὸς Λητόϊον κανονικῇ αὐτοῦ ἐπιστολῇ, κεκρωμένη οὖν ὑπὸ τοῦ Β' Κανόνος τῆς Ἀγίας Σ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου (βλέπε ἐν Πηδαλίῳ σελ. 625, Πανδέκταις τόμ. β, Συνοδικοῖς, τόμ. α σελ. 349) λέγει ὅτι τρία εἶναι τὰ μέρη τῆς ψυχῆς (τοῦτο ἀναφέρει πρῶτος ὁ Πλάτων ἐν τῷ περὶ Πολιτείας), ἥτοι θυμικόν (ἢ θυμοειδές), λογιστικόν (ἢ λογικόν) καὶ ἐπιθυμητικόν. Σημειοῦμεν δὲ ἐνταῦθα, ὡς ἐν συντομίᾳ, ὅτι θυμικὸν καλεῖται τὸ μέρος ἐκεῖνο τῆς ψυχῆς, ὅπερ περιλαμβάνει τὸ σύνολον τῶν ὁρμῶν πρὸς τὸ καλὸν ἢ τὸ κακόν, ἥτοι ἀνδρείαν, θυρρος, θυμόν, ὀργὴν κ.λ.π. Λογιστικὸν εἶναι ἡ γνῶσις, ἡ δύναμις τῆς διακρίσεως τοῦ καλοῦ ἀπὸ τοῦ κακοῦ, ἡ κατόπιν σκέψεως ἀποφασίς διὰ τὴν α ἢ β ἐνέργειαν κ.λ.π. Ἐπιθυμητικὸν δὲ εἶναι ἡ ἔδρα τῶν ἐπιθυμιῶν καὶ τῶν συναισθημάτων ἀγαθῶν ἢ πονηρῶν.

μάτων σατανικῶν, οὕτω πολλῷ μᾶλλον αὐτὸς πνευματικῶν οὐκ ἠπόρησε λόγων, καὶ οἷων αὐτόν τε ἔδει λέγειν, καὶ κεῖνην ἀκούειν, εἰ βούλει γάρ, ἔφη, ἀμφοτέρους συγκαθευδῆσαι, ἔνθα ἂν εἴπω σοι, ἐκεῖσε δὴ καὶ κοινῇ συγκεισόμεθα.

4. Ὡς δὲ ἐκεῖνη τὸν λόγον ἤρπασε καὶ ἤρετο τὸν τόπον, ἵνα τοῦτο γενέσθαι δεῖ, οὐκ ἐν ἄλλῳ τόπῳ, ἔφη, ὅτι μὴ ἐν τῷ μέσῳ συνελεύσομαί σοι τῆς πόλεως. Καὶ αὐτῇ, ἀλλ' οὐκ αἰδώς, ἔφη, καὶ αἰσχύνῃ μεγίστη ἀπὸ τῶν ὁρώντων ἀνθρώπων, οὕτω γοῦν ἐν τῷ μέσῳ κειμένων ἡμῶν; Ἐάλω ἢ ἐλεῖν βουλευθεῖσα γυνὴ τὴν ἀπαθῆ ψυχὴν καὶ ἀνάλωτον, οὐδὲ τοῦτο γινῶναι δυνηθεῖσα, ὃ φησιν ἡ Σοφία Σειράχ, ὅτι ὀφθαλμοὶ Κυρίου μυριοπλασίως ἡλίου φωτεινότεροι ἐπιβλέποντες πάσας ὁδοὺς ἀνθρώπων.

5. Αὐτίκα γοῦν οἱ ἀφορμῆς τοῦ ῥήματος ὁ γενναῖος δραξάμενος, ἀντεπῆγεν· εἰ οὖν ὀφθαλμοὺς ἀνθρώπων ἔκρινας ἱκανῶς ἔχειν ἐντρέψαι ψυχὴν, καὶ πονηρᾶς ἀφελκύσαι πράξεως, τοὺς τοῦ Θεοῦ πάντα βλέποντας ὀφθαλμοὺς, ὅσα τε ἐν τῷ κρυπτῷ, καὶ ὅσα κατὰ τὸ φανερόν πράττονται, οὐ πολλῷ μᾶλλον αἰδεσθησόμεθά τε καὶ ὑποπτύξομεν, καὶ πονηροῦ πράγματος ἀφεξόμεθα; Ὅς κατήγορον αἰεὶ σύνοικον τὸ συνειδὸς ἡμῖν ἐπεγείρει, καὶ βασάνους οὐδαμῶς ἐκείθεν πέρας ἐχούσας ταμιεύεται;

6. Ταῦτα ἱκανὰ γέγονεν οὐχ ἀπλῶς πείσαι τὴν πόρνην ἀποσχέσθαι τῆς πρὸς αὐτὸν φαύλης ἐπιθυμίας, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ τῶν προτέρων αὐτῇ μεταμελῆσαι κακῶν. Αὐτίκα γοῦν προσελθοῦσα καὶ εἰς γῆν πεσοῦσα, καὶ ποδῶν ἐκείνου τῶν ἱερῶν ἀψαμένη, συγγνώμην ᾔτειτο τῆς ἀλογωτάτης ἐπιθυμίας καὶ ἀκολάστου ὁρπῆς, καὶ ὅπως ἂν γνησίαν εἰσενεγκοῦσα τὴν μετάνοιαν, τῆς πρὸς σωτηρίαν φερούσης μὴ διαμάρτη, ὁδηγὸν αὐτὸν καὶ διδάσκαλον ἡξίου λαβεῖν.

7. Ὁ δέ, καὶ πῶς γὰρ οὐκ ἔμελλεν Ἐφραὶμ ὢν ἐκεῖνος, αἰτήμασι τοιούτοις προθύμως ὑπηρετεῖν; Καὶ παραινεῖ τὰ δέοντα καὶ τὸ μὴ πορευθῆναι πάλιν τὸ τοῦ θείου φάναι Ἱερεμίου ὀπίσω τῶν πονηρῶν ἐπιθυμημάτων τῆς καρδίας αὐτῆς, μηδὲ καταφρονῆσαι ὁδοὺς αὐτῆς τοῦ δευτερώσαι, ἀσφαλέστατα παραγγέλλει, εἰς Μοναστήριόν τε γυναικῶν εἰσάγει ἀρετῆς ἐπιμελουμένων.

8. Καὶ τέλος, τὴν ἐκεῖνον ὑποσκέλισαι τῆς εὐθείας ὁδοῦ βουλευθεῖσαν, αὐτὸς ἀπὸ τῆς ὁδοῦ μᾶλλον τῆς πονηρᾶς ἐπιστρέψας, καρπὸν ἔσχε δικαιοσύνης τὴν ἐκείνης ἐπιστροφῇ.

Ἐρμηνεία

Ο ΟΣΙΟΣ Ἐφραὶμ ἦλθε κάποτε εἰς τὴν πόλιν Ἐδεσσαν (1) εἰς τὴν ὁποίαν καὶ παρέμεινεν ὀλίγον χρόνον διὰ τινὰ ἐργασίαν του. Εἰς μίαν γειτονικὴν πρὸς αὐτὸν οἰκίαν κατῴκει μία πόρνη· αὕτῃ λοιπὸν γίνεται ὄργανον τοῦ πονηροῦ διὰ τὴν κακίαν καὶ ὁ πονηρὸς ἐπιχειρεῖ διὰ μέσου αὐτῆς, ὅπως εἰς τὸν Παράδεισον διὰ τοῦ ὄφρεως, νὰ προσβάλῃ τὸν δίκαιον Ἐφραὶμ.

2. Μίαν ἡμέραν λοιπὸν ὁ θεῖος Ἐφραὶμ ἠσχολεῖτο μὲ τὸ μαγεῖν ῥευμα ὀλίγου φαγητοῦ· τότε ἐκεῖνη ἤνοιξε τὸ παραθυράκι, πού ἔβλεπεν ἀπὸ τὸ δωμάτιόν της εἰς τὴν κοινὴν αὐλὴν καὶ σκύβει ἀδιάντροπα καὶ κατὰ τρόπον ἐντελῶς πορνικόν, ἀφοῦ ἐκοίταξε μὲ ἀναίδειαν τὸν Ὅσιον, τοῦ εἶπε:

—Εὐλόγησον, Ἀββᾶ.

1). Ἀρχαία πόλις τῆς Συρίας, καλουμένη νῦν Ὁρφα καὶ ἀνήκουσα εἰς τὴν Τουρκίαν.

Τότε ὁ Ὅσιος Ἐφραίμ σοβαρὸς καὶ μὲ φωνὴν αὐστηράν, ὅπως ταιριάζει εἰς Ἀσκητήν, ἀπήντησεν:

—Ὁ Κύριος νὰ σὲ εὐλογήσῃ.

Ἐκείνη πάλιν γελῶσα ζωηρὰ καὶ ἀναιδέστατα ἐρωτᾷ:

—Τί χρειάζεσαι ἀκόμη διὰ τὸ φαγητόν σου;

—Τρεῖς πέτρας καὶ ὀλίγην λάσπην—ἀπήντησεν ὁ Ὅσιος—διὰ νὰ κλείσω αὐτὸ τὸ παραθυράκι.

3. Ἡ διεφθαρμένη ὁμως ἐκείνη γυναῖκα, χωρὶς οὐδόλως νὰ μετριάσῃ τὴν ἀναιδειαν της, ἀπευθύνεται ἐκ νέου πρὸς τὸν Ὅσιον λέγουσα:

—Ἐπειδὴ λοιπὸν ἔσπευσα καὶ σὲ ἐχαιρέτησα, τὸ ἐπῆρες ἐπάνω σου; Ἐγὼ ἐπιθυμῶ νὰ κοιμηθῶμεν μαζὶ ἀπόψε καὶ σύ, ἐπειδὴ ὠμίλησα πρῶτη, μοῦ κόβεις τὸ θάρρος;

Πρὸς τοὺς σατανικοὺς αὐτοὺς λόγους της, ὁ Ὅσιος ἀπαντοῦσε, δι' ὅσων ἐκεῖνος μὲν ἔπρεπε νὰ λέγῃ, ἐκείνη δὲ νὰ ἀκούῃ, χωρὶς καθόλου νὰ στενοχωρηθῇ.

Οὕτω μεταξὺ ἄλλων, τῆς εἶπεν:

—Ἐὰν λοιπὸν θέλῃς νὰ κοιμηθῶμεν μαζὶ ἀπόψε, ἐγὼ θὰ σοῦ ὑποδείξω τὸν τόπον, ποῦ θὰ ἐξαπλώσωμεν.

4. Μόλις ἡ πόρνη ἤκουσε τὸν λόγον τοῦ Ὁσίου, νομίσασα, ὅτι συγκατετέθη εἰς τὴν ἁμαρτίαν, μετὰ περιεργείας ἐρωτᾷ:

—Ποῦ λοιπὸν πρέπει νὰ συγκοιμηθῶμεν;

—Πουθενὰ ἄλλοῦ,—εἶπεν ὁ Ὅσιος,—ἐκτὸς ἀπὸ τὴν πλατεῖαν τῆς πόλεως ταύτης!

—Ἀλλὰ δὲν εἶναι ἐντροπὴ καὶ αἰσχύνῃ μεγάλη—εἶπεν ἐκείνη—νὰ μᾶς βλέπουν οἱ ἄνθρωποι, ὅπως θὰ εἴμεθα ἐξαπλωμένοι εἰς τὸ μέσον τῆς πόλεως;

Ἐνικήθη τοιουτοτρόπως ἡ ἐπιθυμήσασα νὰ νικήσῃ τὴν ἀπαθῆ καὶ ἀνίκητον ψυχὴν τοῦ Ὁσίου, διότι οὔτε τὸ ρητὸν τῆς Ἀγίας Γραφῆς ἠδυνήθη νὰ ἐννοήσῃ, ποῦ λέγει· «ὀφθαλμοὶ Κυρίου μυριοπλασίως ἡλίου φωτεινότεροι ἐπιβλέποντες πάσας ὁδοὺς ἀνθρώπων» (Σειρᾶχ, κγ' 19).

5. Ἀμέσως λοιπὸν ὁ γενναῖος κατὰ τὴν ψυχὴν Ὅσιος λαμβάνει ἀφορμὴν ἀπὸ τὴν ἀπορίαν τῆς γυναικὸς καὶ ἀρχίζει μίαν ὠφέλιμον δι' αὐτὴν διδασκαλίαν.

—Ἐὰν λοιπὸν ἔχῃς τὴν γνώμην, ὅτι οἱ ἄνθρωποι οὐδὲν βλέπουν εἶναι ἱκανοὶ νὰ ἐμπνεύσουν ἐντροπὴν εἰς τὴν ψυχὴν μας καὶ νὰ μᾶς ἀποτρέψουν ἀπὸ τὴν ἐκτέλεσιν πονηρᾶς πράξεως, δὲν νομίζεις, ὅτι πρέπει νὰ ἐντραπῶμεν καὶ νὰ φοβηθῶμεν τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ Θεοῦ, ποῦ βλέπουν ὅλα, ὅσα γίνονται κρυφὰ καὶ φανερά, καὶ νὰ ἀτοφύγωμεν τὸ πονηρόν; Καὶ ὁ Ὅποῖος ὅχι μόνον τὴν συνείδησιν μας ἐξεγείρει ἐναντίον μας, διὰ τὰς κακὰς μας πράξεις, ἀλλὰ μᾶς ἐπιφυλάσσει καὶ φοβερός, μετὰ θάνατον, τιμωρίας, ποῦ δὲν ἔχουν οὐδέποτε τέλος;

6. Οἱ λόγοι αὗτοὶ ἤρκεσαν διὰ νὰ πείσουν τὴν πρῶτην πόρνην

ὄχι μόνον νὰ παραιτηθῇ τῆς αἰσχροῦς ἐπιθυμίας, ἀλλὰ νὰ μετανοήσῃ καὶ διὰ τὰς προηγουμένας ἁμαρτίας της. Ἀμέσως λοιπὸν ἐπλησίασε τὸν Ὅσιον, προσέπεσεν ἐνώπιόν του καὶ κατασπαζομένη τοὺς ἱεροὺς πόδας του ἐξήτει, μετὰ δακρύων, συγγνώμην διὰ τὴν κτηνώδη ἐπιθυμίαν της καὶ τὴν ἀκόλαστον ροπήν της. Ἀκόμη παρεκάλει τὸν Ὅσιον νὰ μὴ ἀρνηθῇ νὰ τὴν κατευθύνῃ εἰς τὴν ὁδὸν τῆς σωτηρίας, ἐφ' ὅσον εἰλικρινῶς μετενόει.

7. Ὁ Ἅγιος Ἐφραίμ προθύμως ἐδέχθη· πῶς ἦτο δυνατόν ἄλλωστε νὰ μὴ ἱκανοποιήσῃ τοιοῦτον ὑψηλὸν καὶ ψυχωφελὲς αἶτημα; Τὴν συμβουλεύει μὲ ἐκεῖνα, ποὺ πρέπει, καὶ ἐφιστᾷ τὴν προσοχήν της νὰ μὴ ἐπανέλθῃ πλέον εἰς τὴν ἀτιμίαν, νὰ μὴ πορευθῇ καὶ πάλιν ὀπίσω τῶν πονηρῶν ἐνθυμημάτων τῆς καρδίας αὐτῆς, καθὼς λέγει ὁ θεῖος Προφήτης Ἰερεμίας (1), οὔτε νὰ καταφρονήσῃ τὰς ὑποσχέσεις της καὶ νὰ δευτερώσῃ τὸ κακόν. Ἐν συνεχείᾳ τὴν ὁδηγεῖ εἰς Μοναστήριον γυναικῶν, ποὺ ἐφρόντιζον διὰ τὴν ἀρετὴν.

8. Ἀπὸ τὸ περιστατικόν, τέλος, αὐτὸ βλέπομεν πῶς κατώρθωσεν ὁ Ἅγιος Ἐφραίμ νὰ ἐπαναφέρῃ ἀπὸ τὴν ὁδὸν τῆς ἁμαρτίας μίαν ἁμαρτωλὴν γυναῖκα, ποὺ ἠθέλησε νὰ τὸν παγιδεύσῃ καὶ νὰ τὸν ἀπομακρύνῃ ἀπὸ τὸν δρόμον τῆς ἀρετῆς. Πράγματι ἡ ἐπιστροφή τῆς γυναικὸς αὐτῆς ὑπῆρξε καρπὸς τῆς ἀρετῆς του.

Γ'. Ἐν τῷ Γεροντικῷ.

Ε ΠΕ Γέρων· ταῦτα ζητεῖ ὁ Θεὸς ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου, τὸν νοῦν, καὶ τὸν λόγον, καὶ τὴν πρᾶξιν.

2. Εἰπέ τις τῶν Πατέρων, ὅτι δεῖ πάντως τὸν ἄνθρωπον ἔχειν ἐντὸς αὐτοῦ ἐργασίαν· ἐὰν μὲν οὖν εἰς ἐργασίαν Θεοῦ σχολάζῃ ὁ νοῦς αὐτοῦ, πτεράβλλει μίαν ὁ ἐχθρὸς αὐτοῦ αὐτῷ, ἀλλ' οὐχ εὐρίσκει τόπον τοῦ μεῖναι· εἰ δὲ κυριευθῇ ὑπὸ τῆς αἰχμαλωσίας τοῦ ἐχθροῦ, παραβάλλει αὐτῷ τὸ Θεοῦ πνεῦμα πυκνά, ἀλλ' οὐκ ἀφίμεν αὐτῷ τόπον, καὶ διὰ τὴν κακίαν ἡμῶν ἀναχωρεῖ.

3. Ὡθενέ ποτε ὁ Ἀββᾶς Δανιήλ καὶ ὁ Ἀββᾶς Ἀμμώης, καὶ λέγει ὁ Ἀββᾶς Ἀμμώης· πότε καὶ ἡμεῖς καθεζόμεθα ἐν τῷ κελλίῳ, Πάτερ; Καὶ ἀπεκρίθη ὁ Ἀββᾶς Δανιήλ· τίς γὰρ ἀφαιρεῖται ἀφ' ἡμῶν τὸν Κύριον ἄρτι; Ὁ Θεός ἐστιν ἐν τῷ κελλίῳ, καὶ πάλιν ἔξω ὁ Θεός ἐστιν.

4. Εἶπεν ὁ Ἀββᾶς Θεωνᾶς, διὰ τὸ ἀπασχοληθῆναι ἡμῶν τὸν νοῦν ἀπὸ τῆς εἰς Θεὸν θεωρίας αἰχμαλωτιζόμεθα ὑπὸ τῶν σαρκικῶν παθῶν.

5. Ἀδελφὸς ἠρώτησε τὸν Ἀββᾶν Ἀρσένιον ἀκοῦσαι παρ' αὐτοῦ λόγον, καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ Γέρων· ὅση σοι δύναμις ἐστιν, ἀγώνισαι, ἵνα ἡ ἔνδον ἐργασία σου κατὰ Θεὸν ᾗ, καὶ νικήσῃς τὰ ἔξω πάθη.

1) «Καὶ οὐ πορεύονται ἔτι ὀπίσω τῶν ἐνθυμημάτων τῆς καρδίας αὐτῶν τῆς πονηρεῖας» (Ἱερ. γ' 17).

6. Εἶπεν δ' Ἀββᾶς Ὑπερέχιος ζῶν Μοναχοῦ, κατὰ μίμησιν Ἀγγέλου γινέσθω, καταφλέγουσα τὴν ἁμαρτίαν.

7. Εἶπε Γέρον· ὥσπερ οὐδεὶς δύναται ἀδικῆσαι τὸν ἐγγὺς τοῦ Βασιλέως ἐστῶτα, οὕτως οὐδὲ ὁ σατανᾶς δύναται τι ποιῆσαι ἡμῖν, ἐὰν ἡ ψυχὴ ἡμῶν ἐγγὺς ᾖ τοῦ Θεοῦ· ἐγγίσατε γὰρ μοί, φησι, καὶ ἐγγιῶ ὑμῖν· ἄλλ' ἐπειδὴ συνεχῶς μετεωρίζομεθα, εὐχερῶς ὁ ἐχθρὸς ἀρπάζει τὴν ψυχὴν εἰς τὰ πάθη τῆς ἀτιμίας.

8. Ἔλεγον οἱ Γέροντες, ὅτι τρεῖς εἰσι δυνάμεις τοῦ σατανᾶ, αἵτινες πορεύονται πάσης ἁμαρτίας, ἡ λήθη, ἡ ἀμέλεια, καὶ ἡ ἐπιθυμία· ὅταν γὰρ ἔλθῃ ἡ λήθη, γεννᾷ τὴν ἀμέλειαν, καὶ ἡ ἀμέλεια τὴν ἐπιθυμίαν· ὁ γὰρ μὴ ἐλθὼν εἰς λήθην, οὐκ ἀμελεῖ, καὶ ὁ μὴ ἀμελήσας, οὐκ ἔρχεται εἰς τὴν ἐπιθυμίαν, καὶ ὁ μὴ ἐπιθυμήσας οὐ πίπτει ποτέ, Χάριτι Χριστοῦ.

9. Ἐλεγέ τις τῶν Γερόντων· ὅταν σκεπάσωσι τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ βροῦς, τότε περικάμπτει εἰς τὴν μηχανήν, ἐὰν δὲ μὴ σκεπάσωσιν, οὐ περικάμπτει· οὕτω καὶ ὁ δαίμων, ἐὰν φθάσῃ σκεπάσαι τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ ἀνθρώπου, ἐν παντὶ ἁμαρτήματι ταπεινοῖ αὐτόν, ἐὰν δὲ φωτισθῶσιν οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ, εὐχερῶς δύναται φυγεῖν ἀπὸ τῶν μηχανημάτων τοῦ πονηροῦ.

10. Εἶπε Γέρον· γέγραπται· «Δίκαιος ὥς φοῖνιξ ἀνθήσει», σημαίνει δὲ ὁ λόγος, τὸ ἐκ τῶν ὑψηλῶν προξέων ὀρθὸν καὶ εὐθύ, ἔτι δὲ καὶ μία τοῦ φοίνικος ἡ καρδία, πᾶσαν ἔχουσα τὴν ἐργασίαν αὐτοῦ. Τοῦτο δὲ καὶ ἐπὶ τῶν Δικαίων ἐστὶν εὑρεῖν, μία γὰρ αὐτῶν καὶ ἀπλὴ ἡ καρδία, πρὸς Θεὸν μόνον ὀρώσα, ἔστι δὲ καὶ λευκὴ τὸν ἐκ τῆς πίστεως φωτισμὸν ἔχουσα, καὶ πᾶσα δὲ ἡ ἐργασία τῶν Ἀγίων, ἐν καρδίᾳ αὐτῶν ἐστὶ, τὸ δὲ ὀξὺ τῶν σχολόπων, τὴν πρὸς τὸν διάβολον τῶν Δικαίων ἐμφαίνει ἀντίστασιν.

11. Ἐὰν αἰσχροῦς σπαρῇ ἐν τῇ καρδίᾳ σου, καθημένου ἐν τῷ κελλίῳ σου, βλέπε ἀντίστασο τῇ ψυχῇ σου, μήποτε ἄρξῃ σου· σπούδασον μνησθῆναι τοῦ Θεοῦ ὅτι προσέχει σοι, καὶ ἃ διαλογίζῃ ἐν τῇ καρδίᾳ σου ἀποκεκλιμμένα ἐνώπιον Αὐτοῦ ἐστὶν. Εἰπὲ οὖν τῇ ψυχῇ σου εἰ φοβῇ ἁμαρτωλοὺς ὁμοίους σου τοῦ μὴ ἰδεῖν τὰς ἁμαρτίας σου, πόσῳ μᾶλλον τὸν Θεὸν τὸν προσέχοντα ἐπὶ πάντας; Καὶ ἐκ τῆς συμβουλῆς ταύτης ἀποκαλύπτεται ὁ φόβος τοῦ Θεοῦ τῇ ψυχῇ.

12. Καὶ ἐὰν μείνης μετ' Αὐτοῦ, ἀκίνητος μένεις ἐν τοῖς πάθεσι, καθὼς γέγραπται· «Οἱ πεποιθότες ἐπὶ Κύριον ὥς ὄρος Σιών, οὐ σαλευθήσεται εἰς τὸν αἰῶνα ὁ κατοικῶν Ἱερουσαλήμ». Καὶ ἐπὶ παντὶ δὲ πράγματι, ὃ ποιεῖς, ἔχει τὸν Θεὸν ὅτι βλέπει ἐν παντὶ λογισμῷ σου, καὶ οὐχ ἁμαρτήσεις ποτέ· ἃ γὰρ αἰσχύνη ποιῆσαι ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων, πῶς ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν Ἀγγέλων Αὐτοῦ οὐκ αἰσχυνθήσῃ ποιῆσαι;

13. Πρόσεχε οὖν, ἀδελφέ, τῇ ψυχῇ σου πᾶσαν ὥραν, μηδὲν ἐκτὸς τῶν κατὰ φύσιν πράξαι, ἐπειδὴ τρεπτή ἐστὶ κατὰ φύσιν· ἔοικε γὰρ ἡ ψυχὴ σιδήρῳ, ὃς ἐὰν ἀμνησθῇ, ἰούται· ἐπειδὴ δὲ πυρῶν, καθαρίζεται· καὶ ὅσον ἐστὶν εἰς τὸ πῦρ, ὁμοῖος τοῦ πυρός ἐστι, καὶ οὐδεὶς δύναται αὐτὸν κατέχειν, ὅτι πῦρ ἐστὶ.

14. Τοιαύτη ἐστὶν ἡ ψυχὴ· ὅσον μὲν ἐστὶ μετὰ τοῦ Θεοῦ καὶ ἀδολεσχεῖ Αὐτῷ, πῦρ γίνεται, καὶ κατακαίει πάντας τοὺς ἐχθροὺς αὐτῆς τοὺς ποιήσαντας αὐτὴν ἰῶσαι ἐν τῷ καιρῷ τῆς ἀμελείας, καὶ ἀγνισθεῖσα ἐν καινότητι ὥς ὁ σίδηρος, οὐκέτι ἡδύνεται ἐν τινι τῶν τοῦ κόσμου, ἀλλὰ ἀναπαύεται ἐν τῇ αὐτῆς φύσει, ἥς ἐξ ἀρχῆς ἡξιώθη· ἐὰν δὲ καταλείψῃ ταύτην τὴν φύσιν, ἀποθνήσκει.

15. Ὡσπερ γὰρ τὰ χερσαῖα ζῶα, ἐὰν βυθισθῇ εἰς τὸ ὕδωρ, ἀποθνήσκει, ἐπειδὴ ἐκ τῆς οὐσίας τῆς γῆς ἐστὶ, καὶ οἱ ἰχθύες δέ, ἐὰν ἐλκυσθῶσιν εἰς τὴν γῆν.

ἀποθνήσκουσιν, ὅτι ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ ὕδατος εἰσιν· ὁμοίως καὶ τὰ πετεινὰ ἐν μὲν τῷ ἁέρι ὄντα ἀναπαύεται, ἐπὰν δὲ θελήσωσιν εἰς τὴν γῆν ἐλθεῖν. φεβοῦνται μήποτε θηρευθῶσι.

16. Τοιαύτη ἐστὶ καὶ ἡ τελεία ψυχὴ, ἡ τὰ παρὰ φύσιν ἀποβαλοῦσα, καὶ εἰς τὸ κατὰ φύσιν ἐλθοῦσα· ἐφόσον μὲν μένει ἐν τῇ ἰδίᾳ φύσει, ζῇ τε καὶ ἀναπαύεται, εἰάν δὲ καταλείψῃ τὴν ἑαυτῆς φύσιν, εὐθὺς ἀποθνήσκει.

17. Οἱ οὖν εἰς τοῦτο τὸ μέτρον φθάσαντες, βλέπουσι τὸν κόσμον ὡς φυλακὴν, καὶ οὐ θέλουσιν ἀναμιγνῆναι μετ' αὐτοῦ, ἵνα μὴ ἀποθάνωσιν· ἀλλ' εἰ καὶ θελήσουσιν, οὐ δύνανται αὐτὸν ἀγαπήσαι· μνημονεύουσι γὰρ τῆς πικρίας, ἧς εἶχον ἐν τῷ κόσμῳ πρὸ τοῦ μεῖναι ἐν τῷ Θεῷ, καὶ λοιπὸν φυσικῶς αὐτὸν μισοῦσι καὶ ἀποστρέφονται, καὶ θέλουσιν αἰετὲς μετέχειν ἀδιασπάστως τῆς γλυκυτάτης ἀναπαύσεως, ἧς ἐν τῷ Θεῷ μένοντες ἀπολαύουσι.

18. Πρόσεχε οὖν σεαυτῷ, ἀδελφέ, μήπως τι τῆς ἀπωλείας ἀποστήσῃ σε τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ, ἥγουν χρυσός, ἢ ἄργυρος, ἢ οἰκήματα, ἢ ἡδονή, ἢ μῖσος, ἢ ὀνειδισμός, ἢ ὕβρις, ἢ κάκωσις, ἢ πᾶς ἰὸς τοῦ δράκοντος τοῦ ἐμφυσῶντος ἐν τῇ καρδίᾳ ἡμῶν.

19. Εἰ οὖν πόλεμεῖ σε ὁ ἐχθρὸς διὰ τινος τούτων, σπούδασον ἀτενίσαι εἰς τὸν χαλκοῦν ὄφιν τὸν ἐπὶ τοῦ ξύλου τεθέντα, καὶ σβέσει τὴν κακίαν τοῦ δράκοντος· γέγραπται γάρ, ὅτι ἐποίησε Μωϋσῆς ὄφιν χαλκοῦν, καθὰ προσέταξεν αὐτῷ ὁ Κύριος, καὶ ἔθηκεν αὐτὸν ἐπὶ τοῦ ξύλου ἐπὶ κορυφῇ τοῦ ὄρους, ἵνα πᾶς ὁ δακνόμενος ὑπὸ ὄφεως, πάραντα ἀτενίζῃ εἰς αὐτὸν καὶ ἰᾶται.

20. Οὗτος δὲ ὁ ὄφης ὁ χαλκοῦς, εἰς τύπον γέγονε τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ· ἐπειδὴ γὰρ ὁ ἄνθρωπος ἀκούσας τοῦ ἐχθροῦ ἐχθρὸς γέγονε καὶ αὐτὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ δὲ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἐνανθρωπήσας δι' ἡμᾶς ἴσος ἡμῖν γέγονε κατὰ πάντα χωρὶς ἁμαρτίας, διὰ τοῦτο ὁ χαλκοῦς ὄφης τύπον ἔσχεν Αὐτοῦ.

21. Ὅφει μὲν γὰρ παρεικάσθῃ, ὅτι ὁμοιος γέγονε τοῦ γενομένου ἐχθροῦ τοῦ Θεοῦ, πλὴν οὐκ ἰὸν ἔχοντι, ἀλλὰ χαλκόν, ὅτι λογισμὸν πονηρὸν οὐκ ἔχει, οὔτε κακίαν, οὔτε κάμπτεται, οὔτε φουᾷ, οὔτε πνοὴν ἐχθροῦ ἔχει, ἁμαρτίαν γὰρ οὐκ ἐποίησε, οὐδὲ εὗρέθῃ δόλος ἐν τῷ στόματι Αὐτοῦ.

22. Τοῦτον οὖν τὸν τύπον ἐποίησεν ὁ Σωτὴρ ἡμῶν, ἕως ἔσβησε τὸν ἰόν, ὃν ἔφαγεν ὁ Ἀδὰμ ἐκ τοῦ στόματος τοῦ δράκοντος, καὶ ἐπεστράφη ἡ φύσις, ἡ γενομένη κατὰ φύσιν, εἰς παρὰ φύσιν.

23. Ἐὰν οὖν ὁ δράκων σπείρῃ τὸν ἰὸν αὐτοῦ εἰς ἡμᾶς, σπουδάσωμεν ἀτενίσαι εἰς τὸν κρεμασθέντα ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ, ὃς τοσαῦτα παθὼν δι' ἡμᾶς ὑπέμεινε πρῶως μὴ ἀλλοιωθεῖς, ἢ λυπηθεῖς ἐπὶ κακοῦντας καὶ ἀναιροῦντας Αὐτόν, μηδὲ ἀποκριθεὶς λόγον σκληρόν, ἀλλὰ διαμείνας ἀκίνητος ὡς ὁ χαλκοῦς ὄφης. Εἰ οὖν πρόσχωμεν Αὐτῷ, ὑγιεῖς γινόμεθα ἐκ τῶν δηγμάτων τῶν κρυφίων ὄφεων.

24. Προσέχειν δὲ πῶς; δηλονότι πιστεύοντες ὅτι δυνατὸς ἐστὶ πρὸς γὰρ τοὺς δηχθέντας ἐν τῇ ἐρήμῳ, οὐκ αὐτὸς ὁ χαλκοῦς ὄφης ἤρχετο θεραπεύων αὐτούς, ἀλλ' ὁ δηχθεὶς ὑπὸ τοῦ ὄφεως διὰ πίστεως ἤρχετο, καὶ ἡτένιζεν εἰς αὐτόν, καὶ ὑγιὴς ἐγένετο.

25. Ἐπεὶ πολλοὶ ἦσαν ἀποθανόντες ὑπὸ τῶν ὄφεων, οἱ μὴ πιστεύσαντες εἰς τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, καθὼς εἶπεν ὁ Ἀπόστολος· καὶ μὴ ἐκπειράσωμεν, καθὼς ἐκεῖνοι ἐπείρασαν, καὶ ἀπώλοντο ὑπὸ τῶν ὄφεων· ἡ δύναμις αὐτοῦ ἐστὶ, καὶ ἡ βοήθεια τοῦ ἐλπόντος, «ὅτι καθάπερ Μωϋσῆς ὑψωσε τὸν ὄφιν ἐν τῇ ἐρήμῳ, οὕτως ὑψωθῆναι δεῖ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου, ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς Αὐτὸν μὴ ἀπόλλυται, ἀλλ' ἔξῃ ζωὴν αἰώνιον».

26. Εἶπεν ὁ αὐτός· ἄνθρωπος πειθόμενος μὴ εἶναι μετὰ τοῦ Θεοῦ, οὗτος οὐκ ἔχει τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ. Πρόσεχε οὖν σεαυτῷ, ἀδελφέ, ἀκριβῶς, ἵνα ὡς ἐνώπιον

τοῦ Θεοῦ πάντοτε μηδὲν ἄνευ γνώμης Αὐτοῦ ποιήσης, ἀλλ' ἕως ἐλαχίστου τινός· εἴ τι δ' ἂν θέλῃς ποιῆσαι, ἢ λαλῆσαι, ἢ φαγεῖν, ἢ κοιμηθῆναι, ἢ ἄλλο τι οἰονδήποτε πράγμα, ἵνα δοκιμάσῃς πρῶτον, εἰ ἀρέσκει τῷ Θεῷ τῷ βλέποντι τὴν καρδίαν σου, καὶ ἐξομολογήσῃ Αὐτῷ τὴν αἰτίαν τοῦ πράγματος, καὶ τότε ποιήσεις ὃ πρόπει ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ· καὶ οὕτως ἐν πᾶσι τοῖς ἔργοις καὶ τοῖς λόγοις σου ἐξομολογοῦ τῷ Θεῷ, ἵνα πολλὴν σχέσιν καὶ παρησίαν ἔχῃς πρὸς Αὐτόν.

27. Εἶπε πάλιν· οὐαὶ ἡμῖν, ὅτι ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων ἁμαρτάνειν αἰδοῦμεθα, πρὸς δὲ τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ τὰ κρύφια βλέποντος ἀσεβοῦντες καὶ ἁμαρτάνοντες, οὐ τρέμομεν οὐδὲ φοβούμεθα.

Ἑρμηνεία

ΕΝΑΣ Γέρων εἶπεν· αὐτὰ ζητεῖ ὁ Θεὸς ἀπὸ τὸν ἀνθρώπων· τὸν νοῦν, τὸν λόγον καὶ τὴν πράξιν. Τὰ τρία αὐτὰ νὰ εἶναι ἀφιερωμένα εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Θεοῦ· δηλαδή ὁ νοῦς νὰ σκέπτεται πάντοτε τὸν Θεὸν καὶ νὰ μὴ ἀναστρέφεται εἰς τὰ ἔργα τοῦ σκότους· ὁ λόγος, προφορικὸς καὶ ἐνδιάθετος, νὰ ὁμιλῇ πάντοτε διὰ τὸν Θεὸν καὶ οὐδέποτε νὰ ἐξέρχεται ἀπὸ τοῦ στόματος τοῦ ἀνθρώπου λόγος ψυχοβλαβής· αἱ πράξεις τοῦ ἀνθρώπου νὰ εἶναι πάντοτε σύμφωνοι μὲ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ καὶ οὐδέποτε ἐναντίον Αὐτοῦ.

2. Ἐνας ἐκ τῶν Πατέρων εἶπεν· ὁ ἀνθρώπος πρέπει ὁπωσδήποτε νὰ ἀσχολῇται ἐσωτερικῶς μὲ κάποιαν ἐργασίαν, διότι ἡ ἀπραξία τοῦ νοῦ εἶναι τελείως ἀδύνατος· ἐὰν λοιπὸν ὁ νοῦς τοῦ ἀνθρώπου ἀσχολῇται μὲ ἔργον Θεοῦ, ἀποπειρᾶται κατ' ἀρχὴν ὁ διάβολος νὰ τὸν ἐνοχλήσῃ, ἀλλὰ δὲν εὐρίσκει τρόπον νὰ ἐγκατασταθῇ, διὰ νὰ τὸν πολεμήσῃ· ἐὰν ὅμως ὁ νοῦς αἰχμαλωτισθῇ ἀπὸ τὸν διάβολον, ἐπανειλημμένως μᾶς πλησιάζει τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ δὲν τοῦ προσφέρομεν τρόπον νὰ ἀναπαυθῇ, καὶ ἐξ αἰτίας τῆς κακίας μας ἀναχωρεῖ πλέον ἀπὸ ἡμᾶς.

3. Κάποτε συνεβάδιζον ὁ Ἀββᾶς Δανιὴλ καὶ ὁ Ἀββᾶς Ἀμμώης. Εἰς μίαν στιγμὴν λέγει ὁ Ἀββᾶς Ἀμμώης·

—Πότε, Πάτερ μου, θὰ καθίσωμεν καὶ ἡμεῖς εἰς τὸ κελλί μας;

Ὁ Ἀββᾶς Δανιὴλ ἀπήντησε·

—Ποῖος τώρα δύναται νὰ ἀφαιρέσῃ ἀπὸ τὰς καρδίας μας τὸν Κύριον; Ὁ Θεὸς ὑπάρχει καὶ μέσα εἰς τὸ κελλίον μας καὶ ἔξω ἀπὸ τὸ κελλίον μας!

4. Ὁ Ἀββᾶς Θεωνᾶς εἶπεν· ἐξ αἰτίας τῆς ἀποσπάσεως τοῦ νοός μας ἀπὸ τὴν ἐσωτερικὴν θεωρίαν τοῦ Θεοῦ αἰχμαλωτιζόμεθα ἀπὸ τὰ σαρκικὰ πάθη.

5. Ἐνας ἀδελφὸς παρεκάλεσε τὸν Ἀββᾶν Ἀρσένιον νὰ τοῦ εἴπῃ μερικοὺς διδακτικοὺς λόγους· ἐκεῖνος τοῦ ἀπήντησε·

—Νὰ ἀγωνίζεσαι μὲ ὁσὴν δύναμιν ἔχεις, ὥστε ἡ ἐσωτερικὴ σου ἐργασία (αἱ σκέψεις, οἱ λογισμοί, αἱ διαθέσεις) νὰ εἶναι σύμφωνος μὲ τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ· τότε ἀσφαλῶς θὰ κατανικήσῃς καὶ τὰ ἐξωτερικὰ πάθη.

6. Ὁ Ἀββᾶς Ὑπερέχιος εἶπεν· ἡ ζωὴ τοῦ Μοναχοῦ πρέπει νὰ γίνῃ ἐφάμιλλος τοῦ Ἀγγέλου· τότε θὰ καταφλέξῃ τὴν ἁμαρτίαν.

7. Ἐνας Γέρον εἶπεν· ὅπως ἀκριβῶς δὲν δύναται κανεὶς νὰ βλάβῃ αὐτόν, ποὺ εὐρίσκεται πλησίον τοῦ βασιλέως, τοιοῦτοτρόπως καὶ ὁ σατανᾶς τίποτε δὲν ἡμπορεῖ νὰ μᾶς κάμῃ, ἐὰν ἡ ψυχὴ μας εἶναι πλησίον τοῦ Θεοῦ. Ὡς πλησιάσωμεν, ὥς ἐγγίσωμεν, ὥς λέγει ὁ θεῖος Ἰάκωβος, καὶ ἡμεῖς τὸν Θεόν, διὰ νὰ ἐγγίσῃ καὶ ἡμᾶς ὁ Θεός (1). Ἐπειδὴ ὁμοῦ συνεχῶς ἡ σκέψις μας πλανᾶται μακρὰν τοῦ Θεοῦ, δι' αὐτὸ εὐκόλως ὁ ἐχθρὸς ἀρπάζει τὴν ψυχὴν μας καὶ τὴν ρίπτει εἰς τὰ πάθη τῆς ἀτιμίας.

8. Οἱ Γέροντες Ἀσκηταὶ ἔλεγον· τρεῖς εἶναι αἱ δυνάμεις τοῦ σατανᾶ, ποὺ προπορεύονται ἐμπρὸς ἀπὸ κάθε ἁμαρτίαν· ἡ λήθη (λησμοσύνη τοῦ Θεοῦ), ἡ ἀμέλεια καὶ ἡ ἐπιθυμία. Ὅταν λοιπὸν ἔλθῃ ἡ λήθη (λησμοσύνη) καὶ ἐγκατασταθῇ εἰς τὴν ψυχὴν μας, τότε γεννᾷ τὴν ἀμέλειαν· καὶ ἡ ἀμέλεια, πάλιν, γεννᾷ τὴν κακὴν ἐπιθυμίαν.

Ἐκεῖνος λοιπὸν ποὺ δὲν λησμονεῖ τὸν Θεόν, δὲν περιπίπτει εἰς ἀμέλειαν· ἐφ' ὅσον δὲ δὲν ἀμελεῖ διὰ τὴν ψυχικὴν του σωτηρίαν, δὲν καταλαμβάνεται ἀπὸ ματαίας ἐπιθυμίας· ἐφ' ὅσον δὲ δὲν νικᾶται ἀπὸ τὴν ἐπιθυμίαν, τότε, μὲ τὴν Χάριν τοῦ Χριστοῦ, ποτὲ δὲν πίπτει.

9. Ἐνας Γέρον εἶπεν· ὅταν σκεπάσουν τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ βοδιοῦ, τότε γυρίζει γύρω—γύρω ἀπὸ τὸ μαγγάνι· ἐὰν ὁμοῦ δὲν σκεπάσουν τοὺς ὀφθαλμοὺς του, δὲν περιέρχεται. Τὸ ἴδιον συμβαίνει καὶ μὲ τὸν διάβολον· ἐὰν κατορθώσῃ καὶ σκεπάσῃ τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς ψυχῆς τοῦ ἀνθρώπου, τότε τὸν ρίπτει εἰς οἶονδὴποτε ἀμάρτημα, ἐξευτελίζων αὐτόν· ἐὰν ὁμοῦ φωτισθοῦν οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς, τότε εὐκόλως ἡμπορεῖ ὁ ἄνθρωπος νὰ ἀποφύγῃ τὰς δολοπλοκίας τοῦ πονηροῦ.

10. Ἐνας ἄλλος Γέρον εἶπεν· εἰς τὴν Ἀγίαν Γραφὴν ὑπάρχει τὸ ρητόν· «Δίκαιος ὡς φοῖνιξ ἀνθήσει» (Ψαλμ. 44' 13). Τὸ ρητόν αὐτὸ σημαίνει τὴν ὁρθότητα καὶ εὐθύτητα, ποὺ προέρχονται ἀπὸ τὰς ὑψηλὰς πράξεις τοῦ πνεύματος, ὅπως ἀκριβῶς καὶ ὁ φοῖνιξ εἶναι εὐθύ καὶ ὑψηλὸν δένδρον ἀνθοφοροῦν εἰς τὴν κορυφήν. Ἀκόμῃ σημαίνει

1) «Ἐγνίσατε τῷ Θεῷ, καὶ ἐγνιεῖ ὑμῖν» (Ἰακ. 8' 8)

τὸ ρητόν αὐτό, ὅτι ὅλαι αἱ ἐργασίαι (λειτουργίαι) τοῦ φοίνικος, δηλαδή τὸ ὕψος, ἡ θαλερότης, ἡ ἀνθοφορία, προέρχονται ἀπὸ μίαν καρδίαν. Αὐτὸ βλέπει κανεὶς καὶ εἰς τοὺς Δικαίους· μία δηλαδή καὶ ἀπλὴ εἶναι ἡ καρδία των, ὁραματιζομένη μόνον τὸν Θεόν, εἶναι δὲ καὶ λευκὴ ὡς ἔχουσα τὸν ἐκ τῆς πίστεως φωτισμόν, ἀλλὰ καὶ πλήρης τῶν ἀγαθῶν ἔργων τῶν Ἀγίων. Τὰ δὲ μυτερὰ ἀγκάθια, μὲ τὰ ὁποῖα εἶναι ὠπλισμένον τὸ φοινικόδενδρον, σημαίνουν τὴν ἀντίστασιν τῶν Δικαίων κατὰ τοῦ ἀντιδίκου διαβόλου.

11. Ἐὰν φυτρώσῃ εἰς τὴν καρδίαν σου αἰσυχρότης, ὅταν θὰ κάθεσαι εἰς τὸ κελλί σου, πρόσεξε, νὰ ἀντισταθῇς μὲ ὅλην σου τὴν ψυχὴν διὰ νὰ μὴ σὲ κυριεύσῃ. Φρόντισε νὰ ἐνθυμηθῇς, ὅτι σὲ προσέχει ὁ Θεὸς καὶ ἐκεῖνα, ποὺ σκέπτεσαι εἰς τὴν καρδίαν σου, ἔχουν ἤδη φανερωθῇ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. Νὰ εἰπῇς λοιπὸν εἰς τὴν ψυχὴν σου: Ἐὰν φοβῆσαι τοὺς ὡσὰν καὶ σένα ἁμαρτωλοὺς νὰ μὴ μάθουν τὰς ἁμαρτίας σου, πόσῳ μᾶλλον πρέπει νὰ φοβῆσαι τὸν Θεόν, ἀπὸ τὸν ὁποῖον δὲν δύναται νὰ διαφύγῃ τίποτε ἐξ ὧν πράττουν οἱ ἄνθρωποι; Ἀπὸ τὴν συμβουλὴν αὐτὴν θὰ ἀποκαλυφθῇ εἰς τὴν ψυχὴν σου ὁ φόβος τοῦ Θεοῦ.

12. Ἐὰν λοιπὸν διατηρήσῃ ἡ ψυχὴ σου τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ, τότε ἀσφαλῶς θὰ παραμείνῃς ἀνίκητος ἀπὸ τὰς ἐπιθέσεις τῶν παθῶν, συμφώνως καὶ μὲ τὸ νόημα τοῦ ρητοῦ· «Οἱ πεποιθότες ἐπὶ Κύριον ὡς ὄρος Σιών· οὐ σαλευθήσεται εἰς τὸν αἰῶνα ὁ κατοικῶν Ἱερουσαλήμ» (Ψαλμ. ρκδ' 1). Ἀλλὰ καὶ εἰς κάθε ἔργον, ποὺ ἐκτελεῖς, ἔχε ὑπ' ὄψιν σου, ὅτι σὲ βλέπει ὁ Θεὸς καὶ γνωρίζει αὐτὸ ποὺ πρόκειται νὰ πράξῃς, πρὶν ἀκόμη τὸ ἐκτελέσῃς, ὅπως ἐπίσης γνωρίζει καὶ ὅλους τοὺς λογισμοὺς σου. Τότε ἀσφαλῶς οὐδέποτε θὰ ἁμαρτήσῃς, διότι ὅσα ἐντρέπεται νὰ κάμῃς ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων, πῶς δὲν θὰ ἐντραπῇς νὰ τὰ κάμῃς ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν Ἀγγέλων Αὐτοῦ;

13. Πρόσεχε λοιπόν, ἀδελφέ μου, κάθε λεπτόν τῆς ὥρας τὴν ψυχὴν σου, καὶ μὴ κάμῃς τίποτε, ἐκτὸς ἐκείνων, ποὺ εἶναι σύμφωνα μὲ τὴν φύσιν αὐτῆς καὶ τοῦτο, διότι εἶναι εὐμετάβολος, ἐκ φύσεως, ἡ ψυχὴ. Ἡ ψυχὴ ὁμοιάζει μὲ τὸν σίδηρον, ὁ ὁποῖος σκουριάζει, ἐὰν παραμεληθῇ· ὅταν ὁμως πυρακτωθῇ, τότε ἀμέσως καθαρίζεται. Καὶ ὅσον εὐρίσκεται εἰς τὴν φωτιάν, ὁμοιάζει μὲ τὸ πῦρ, καὶ κανεὶς δὲν ἔμπορεῖ νὰ τὸν πιάσῃ, διότι εἶναι πυρακτωμένος.

14. Τὸ ἴδιον ἀκριβῶς συμβαίνει καὶ μὲ τὴν ψυχὴν· ἐφ' ὅσον εὐρίσκεται πλησίον τοῦ Θεοῦ καὶ ἐπικοινωνεῖ μετ' Αὐτοῦ, γίνεται πῦρ καὶ κατακαίει ὅλους τοὺς ἐχθρούς της, ποὺ τὴν ἔκαμαν νὰ σκουριάσῃ, κατὰ τὴν περίοδον τῆς ἀμελείας· ἐξαγνισθεῖσα δέ, ὅπως ὁ σίδηρος εἰς τὴν φωτιάν, ἔγινε καὶ πάλιν νέα καὶ δὲν τὴν εὐχαριστεῖ τίποτε πλέον ἀπὸ τὰ θέλητρά τοῦ κόσμου, ἀλλ' ἀναπαύεται εἰς τὴν φυσικὴν αὐτῆς περιοχὴν (τὴν μετὰ τοῦ Θεοῦ ἐπικοινωνίαν), ὅπως ἐπλάσθη εὐθὺς ἐξ ἄρχῃς ὑπὸ τοῦ Θεοῦ· ὅταν δὲ ἀπομακρυνθῇ ἀπὸ τὸ φυσικὸν αὐτὸ περιβάλλον της, τότε ἀποθνήσκει.

15. Ὅτι πράγματι ἡ ψυχὴ ἀποθνήσκει ἀπομακρυνομένη τοῦ φυσικοῦ τῆς περιβάλλοντος, δυνάμεθα νὰ τὸ ἀντιληφθῶμεν, κατ' ἀναλογίαν, παρατηροῦντες τὸ ζώϊκόν βασιλείον. Τοιοῦτοτρόπως βλέπομεν, ὅτι τὰ ζῶα τῆς ξηρᾶς πνίγονται ὅταν βυθισθοῦν εἰς τὸ ὕδωρ, διότι ἐπλάσθησαν νὰ ζῶσιν ἐπὶ τῆς γῆς· οἱ ἰχθύες, πάλιν, ἐφ' ὅσον ἐξέλθωσιν εἰς τὴν γῆν, ἀποθνήσκουν, διότι ἐπλάσθησαν νὰ ζῶσιν ἐντὸς τῶν ὑδάτων. Τὸ αὐτὸ παρατηροῦμεν καὶ εἰς τὰ πτηνά· μένουν εὐχαριστημένα καὶ αἰσθάνονται ἀσφαλῆ, μόνον ἐφ' ὅσον πετοῦν ὑψηλὰ εἰς τὸν ἀέρα. Ὅσάκις δὲ θελήσωσι νὰ παραμείνωσιν, ὀλίγον μόνον, ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, φοβοῦνται μήπως συλληφθῶσιν ἀπὸ τοὺς κυνηγούς.

16. Τέτοια ἀκριβῶς εἶναι καὶ ἡ τελεία ψυχὴ, ἡ ὁποία ἀπέβαλεν ὅλα τὰ ἐναντία πρὸς τὴν φύσιν αὐτῆς, καὶ ἔφθασεν εἰς τὴν κατὰ φύσιν κατάστασιν· ἐφ' ὅσον παραμένει εἰς τὴν φυσικὴν τῆς κατάστασιν, ζῇ καὶ ἡσυχάζει· ἐφ' ὅσον ὅμως ἀπομακρυνθῇ ἀπὸ τὴν φυσικὴν τῆς κατάστασιν, τότε ἀμέσως ἀποθνήσκει.

17. Ὅσοι λοιπὸν κατέρωθωσαν νὰ φθάσουν εἰς τὸ μέτρον αὐτὸ τῆς φυσικῆς καταστάσεως τῆς ψυχῆς, βλέπουν τὸν κόσμον αὐτὸν ὥς μίαν φυλακὴν καὶ δὲν θέλουν καθόλου νὰ ἀναμιχθοῦν μετ' αὐτόν, διὰ νὰ μὴ ἀποθάνουν. Ἀλλὰ καὶ ἐὰν ἀκόμη ὑποχρεωθοῦν νὰ ἔλθουν εἰς μίαν πρόχειρον καὶ σύντομον συναναστροφὴν μετ' τὸν κόσμον, δὲν ἔχουν τὴν δύναμιν νὰ τὸν ἀγαπήσουν, διότι ἐνθυμοῦνται τὴν πικρίαν, ποὺ ἐδοκίμαζαν εἰς τὸν κόσμον, πρὶν ἀκόμη πλησιάσουν τὸν Θεὸν καὶ παραμείνουν κοντὰ Του. Τὸ μῖσος λοιπὸν καὶ ἡ ἀποστροφή των πρὸς τὸν κόσμον ἔχουν τὸν χαρακτῆρα φυσικῆς ιδιότητος πλέον, δι' αὐτὸ καὶ θέλουν πάντοτε ἀπερισπάστως νὰ ἀπολαμβάνουν τὴν γλυκυτάτην ἀνάπαυσιν, τὴν ὁποίαν ὅμως θὰ ἀπολαμβάνουν, μόνον ἐφ' ὅσον παραμείνουν ἡνωμένοι μετ' τὸν Θεόν.

18. Πρόσεχε λοιπόν, ἀδελφέ μου, τὸν ἑαυτόν σου, μήπως κανένα αἷτιον τῆς ἀπωλείας σὲ ἀπομακρύνῃ ἀπὸ τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ· τοιαῦτα δὲ αἷτια ἀπωλείας εἶναι ἢ ὁ χρυσός, ἢ ὁ ἄργυρος, ἢ τὰ σπῆτια, ἢ ἡδονὴ ἢ τὸ μῖσος, ὁ χλευασμὸς ἢ ἡ ὕβρις, ἢ κακομεταχειρίσεις ἢ, ἐν γένει, κάθε δηλητήριον, ποὺ φυσᾷ μέσα εἰς τὴν καρδίαν μας ὁ νοητὸς δράκων, δηλαδή ὁ διάβολος.

19. Ἐὰν λοιπὸν σὲ πολεμῇ ὁ ἐχθρὸς δι' ἐνὸς ἐξ αὐτῶν τῶν δηλητηρίων, φρόντισε νὰ ρίψῃς τὸ βλέμμα σου ἐπάνω εἰς τὸν χαλκοῦν ὄφιν, ποὺ ἔχει ἀπλωθῇ ἐπάνω εἰς τὸ ξύλον, καὶ τότε θὰ ἐξουδετερωθῇ ἢ κακία τοῦ δράκοντος. Διότι θὰ ἐνθυμῆσαι τί ἔχει γραφῇ εἰς τὴν Παλαιάν Διαθήκην· «καὶ ἐποίησε Μωϋσῆς ὄφιν χαλκοῦν» (Ἀριθμ. κα' 9) καθὼς προσέταξεν αὐτὸν ὁ Κύριος καὶ ἐτοποθέτησεν αὐτὸν ἐπὶ ξύλου, εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ ὄρους, ὥστε πᾶς ὁ δακνόμενος ὑπὸ ὄφεως, νὰ ἀτενίζῃ εὐθὺς εἰς αὐτὸν καὶ νὰ θεραπεύεται.

20. Αὐτὸς ὁ χαλκοῦς ὄφιν ἀποτελεῖ τὴν προτύπωσιν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ· καὶ ἰδοὺ πως· Ὁ ἄνθρωπος, ἀπὸ τὴν σι-

γμήν, πού ὑπήκουσεν εἰς τὸν ἐχθρὸν καὶ παρέβη τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ, ἔγινεν ἐχθρὸς τοῦ Θεοῦ· ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, ὅταν ἔγινεν ἄνθρωπος, διὰ νὰ μᾶς σώσῃ ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν, κατέστη ἴσος καὶ ὁμοιος μὲ ἡμᾶς, κατὰ πάντα, ἐκτὸς τῆς ἁμαρτίας, δι' αὐτὸ ἀκριβῶς καὶ ὁ χαλκοῦς ὄφιν εἶναι ἡ προτύπωσις τοῦ Ἰησοῦ.

21. Παρωμοιάσθη, κατὰ τὴν προτύπωσιν αὐτήν, μὲ ὄφιν, διότι ἔγινεν ὁμοιος μὲ τὸν ἐχθρὸν τοῦ Θεοῦ, δηλαδὴ τὸν ἄνθρωπον, χωρὶς ὅμως νὰ ἔχῃ τὸ δηλητήριον τῆς ἁμαρτίας, ἀλλὰ χαλκόν· συμβολίζει δὲ ὁ χαλκὸς τὸ ἄκαμπτον τῆς ἀγαθότητος τοῦ Ἰησοῦ, τὴν καθαρότητα ἀπὸ παντὸς πονηροῦ λογισμοῦ, τὴν ἀπουσίαν τῆς κακίας, ὅτι δὲν φυσαῖ ὡς δράκων, οὔτε πνέει ὀργὴν καὶ φθόνον· ὡς ὁ ἐχθρὸς, διότι «ἀνομίαν οὐκ ἐποίησεν» (Ἡσ. νγ' 9), οὐδὲ εὗρέθη δόλος ἐν τῷ στόματι Αὐτοῦ.

22. Αὐτὸν λοιπὸν τὸν τύπον ἔκαμεν ὁ Ἰησοῦς, ὁ Σωτὴρ ἡμῶν, ἕως ὅτου ἐξεμηδένισε τὸ δηλητήριον, πού ἔφαγεν ὁ Ἀδὰμ ἀπὸ τὸ στόμα τοῦ δράκοντος καὶ τοιουτοτρόπως ἐπανῆλθεν ὁ ἄνθρωπος εἰς τὴν πρὸ τῆς πτώσεως κατάστασιν, τὴν κατὰ φύσιν, ἡ ὁποία διὰ τῆς ἁμαρτίας εἶχε μετατραπῇ εἰς παρὰ φύσιν.

23. Ἐὰν λοιπὸν ὁ δράκων ἐνσταλλάξῃ εἰς τὴν καρδίαν μας τὸ δηλητήριόν του, ὥς τρέξωμεν νὰ ὑψώσωμεν τὸ βλέμμα μας εἰς τὸν κρεμασθέντα ἐπάνω εἰς τὸν Σταυρόν, ὁ ὁποῖος τόσα ἔπαθε διὰ τὴν σωτηρίαν ἡμῶν, ὑπέμεινε τὰ πάθη μὲ πραότητα, δὲν ἐλυπήθη, οὔτε ἠλλοιώθη ἡ ψυχικὴ του διάθεσις ἀπέναντι ἐκείνων, πού τὸν ἐβασάνιζαν καὶ τὸν ἐσταύρωναν, ἀλλὰ παρέμεινεν ἄκαμπτος καὶ ἀκίνητος εἰς τὸ ἀγαθόν, ὅπως ὁ χαλκοῦς ὄφιν ἐπάνω εἰς τὸ ξύλον. Ἐὰν λοιπὸν ὑψώσωμεν τὸ βλέμμα τῆς ψυχῆς μας πρὸς Αὐτόν, τότε ἀσφαλῶς θὰ θεραπευθῶμεν ἀπὸ τὰ δηλητηριώδη δαγκώματα τῶν ἀφανῶν ὄφρων, δηλαδὴ τῶν πονηρῶν πνευμάτων.

24. Ἡ ἐνατένισις τοῦ βλέμματος τῆς ψυχῆς μας πρὸς τὸν Ἐσταυρωμένον, δηλαδὴ ἡ πρὸς Αὐτὸν προσοχή μας, σημαίνει τὴν ἀκράδαντον πίστιν μας, ὅτι δύναται νὰ μᾶς ἐλευθερώσῃ ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν. Καὶ οἱ δαγκωθέντες ἀπὸ τοὺς ὄφεις εἰς τὴν ἔρημον, δὲν ἀνέμενον νὰ τοὺς ἐπισκεφθῇ ὁ χαλκοῦς ὄφιν, διὰ νὰ τοὺς θεραπεύσῃ, ἀλλ' ὁ κάθε ἓνας, πού ἐδαγκώνετο, προσήρχετο μὲ πίστιν εἰς τὸ ὠρισμένον σημεῖον, ἐκοίταζε τὸν χαλκοῦν ὄφιν καὶ ἐθεραπεύετο.

25. Ἄλλωστε πολλοὶ ἀπέθανον ἀπὸ τὰ δαγκώματα τῶν ὄφρων, ἐπειδὴ ἀκριβῶς δὲν ἐπίστευσαν εἰς τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, ὅπως λέγει καὶ ὁ Ἀπόστολος· «μηδὲ ἐκπειράζωμεν τὸν Χριστόν, καθὼς καὶ τινες αὐτῶν ἐπείρασαν καὶ ὑπὸ τῶν ὄφρων ἀπώλοντο» (Α' Κορ. ι' 9). Ἡ δύναμις καὶ ἡ βοήθεια προέρχεται ἀπὸ τὸν Χριστόν, ὁ ὁποῖος εἶπε· «καθὼς Μωϋσῆς ὑψωσε τὸν ὄφιν ἐν τῇ ἐρήμῳ, οὕτως ὑψωθῆναι δεῖ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου, ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν μὴ ἀπόληται, ἀλλ' ἔχῃ ζωὴν αἰώνιον» (Ἰωαν. γ' 14—15).

26. Ὁ ἴδιος Γέρων εἶπεν· ἄνθρωπος, πού κατορθώνει νὰ πείσῃ

τὸν ἑαυτὸν του, νὰ μὴ εὐρίσκεται κοντὰ εἰς τὸν Θεόν, ἀσφαλῶς αὐτὸς δὲν αἰσθάνεται φόβον Θεοῦ. Πρόσεχε λοιπὸν πάντοτε μὲ ἀκρίβειαν τὸν ἑαυτὸν σου, ἀδελφέ, τίποτε νὰ μὴ κάνης, ποὺ δὲν τὸ θέλει ὁ Θεός· νὰ εἶσαι βέβαιος, ὅτι εὐρίσκεται πάντοτε ἐνώπιόν σου. Δι' αὐτὸ νὰ ἐξετάζης, μέχρις ἀκόμη καὶ τῶν πλέον ἀσημάντων λεπτομερειῶν, ὅπως π.χ. εἴαν θέλῃς νὰ κάμῃς κάτι, ἢ νὰ ὁμιλήσῃς, ἢ νὰ φάγῃς, ἢ ὅ,τι δήποτε ἄλλο πρᾶγμα σκεφθῇς, νὰ ἐξετάζῃς, λέγω, εἴαν εἶναι ἀρεστὸν εἰς τὸν Θεόν, ποὺ βλέπει τὴν καρδίαν σου· νὰ ἐξομολογήσαι εἰς Αὐτόν, μὲ εὐλικρίνειαν, τὰς βαθυτέρας σκέψεις, ποὺ σὲ κατευθύνουν εἰς τὴν ἐκτέλεσιν ἐνὸς ἔργου, καὶ τότε ἀσφαλῶς θὰ ἐκτελέσῃς αὐτό, ποὺ πρέπει καὶ ποὺ θέλει ὁ Θεός. Διαρκῶς νὰ ἐξομολογήσαι ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ τὰς σκέψεις σου καὶ τὰς πράξεις σου, διὰ νὰ ἔχῃς πολλὴν ἐπικοινωνίαν μετ' Αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ θάρρος περισσότερον καὶ παρηρησίαν νὰ ἀποκτήσῃς ἐνώπιόν Του.

27. Ὁ ἴδιος, πάλιν, εἶπεν: Ἀλλοίμονόν μας, διότι ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων ἐντρεπόμεθα νὰ ἁμαρτάνωμεν· ἐνώπιον ὁμῶς τῶν ὀφθαλμῶν Ἐκείνου, ποὺ βλέπει τὰ κρυπτὰ εἰς τὰς καρδίας τῶν ἀνθρώπων, οὔτε τρέμομεν, οὔτε φοβούμεθα νὰ ἀσεβῶμεν καὶ νὰ ἁμαρτάνωμεν.

Δ'. Τοῦ Ἀγίου Μάρκου.

Λ ΗΘΗ καθ' ἑαυτήν, οὐδὲ μίαν ἔχει δύναμιν, ἀλλ' ἐκ τῶν ἡμετέρων ἀμελειῶν κατὰ ἀναλογίαν κρατύνεται· ἀπὸ φιληδονίας ἀμέλεια, καὶ ἀπὸ ἀμελείας, λήθη προσγίνεται· τῶν συμφερόντων γὰρ τὴν γνώσιν ὁ Θεὸς πᾶσι δεδώρηται.

2. Μὴ λέγε τί ποιήσω ὅτι οὐ θέλω καὶ ἔρχεται, διότι μνημονεύων παρελογίσω τὸ ὀφειλόμενον· ὁ μνημονεύεις, ποιήσον, καὶ ὁ ἀμνημονεῖς ἀποκαλύπτεται.

3. Μνήμη Θεοῦ ἐστὶ πόνος καρδίας ὑπὲρ εὐσεβείας γινόμενος· πᾶς δὲ ὁ ἐπιλανθανόμενος τοῦ Κυρίου, ἡδυπαθὴς καὶ ἀνάλγητος γίνεται. Μὴ λέγε ὅτι ἀπαθὴς θλίβεσθαι οὐ δύναται· καὶ γὰρ μὴ ὑπὲρ ἑαυτοῦ, ἀλλ' ὑπὲρ τοῦ πλησίον τοῦτο κεχρεώσθηκεν.

4. Ὅταν ὁ ἐχθρὸς τῶν ἐν τῇ λήθῃ ἁμαρτημάτων πολλὰ κρατήσῃ χειρόγραφα, τότε καὶ ἐν τῇ μνήμῃ τὰ αὐτὰ ποιεῖν τὸν χρεοφειλέτην ἀναγκάζει, τῷ τῆς ἁμαρτίας νόμῳ εὐλόγως ἀποχρώμενος.

5. Εἰ βούλει μνημονεύειν διηνεκῶς Θεοῦ, μὴ ἀπώθου ὥς ἀδίκους τὰς ἐπιφορὰς, ἀλλ' ὥς δικαίως ἐπ' ἐρχομένας ὑπόμενε· ἡ μὲν γὰρ ὑπομονὴ δι' ἐκάστης συμβάσεως, τὴν μνήμην ἀνακινεῖ, ἡ δὲ παραίτησις, μειοῖ τὸν ἔφεδρον τῆς καρδίας πόνον, καὶ διὰ τῆς ἀνέσεως τὴν λήθην ἐργάζεται.

Ἐ ρ μ η ν ε ι α

Α ΥΤΗ καθ' ἑαυτήν ἡ λησμοσύνη δὲν ἔχει καμμίαν δύναμιν· ἀναλόγως ὁμῶς τῆς ἀδιαφορίας μας, διὰ τὴν πνευματικὴν μας πρόοδον, αὐξάνεται. Ἀπὸ τὴν ἀγάπην καὶ τὴν κλίσιν πρὸς τὰς ἡδονὰς γεννᾶται ἡ ἀδιαφορία διὰ τὴν πνευματικὴν μας πρόοδον· καὶ ἀπὸ τὴν

ἀδιαφορίαν αὐτὴν προκύπτει ἡ λησμοσύνη. Ὁ Θεὸς εἰς ὅλους τοὺς ἀνθρώπους ἔχει δωρήσει τὴν ἱκανότητα νὰ γνωρίζουν τὰ συμφέροντα εἰς τὴν ψυχὴν των.

2. Νὰ μὴ λέγῃς, τί νὰ κάμω, ἀφοῦ ἔρχεται χωρὶς νὰ θέλω. Διότι φθάνεις εἰς τὴν κατάστασιν αὐτήν, νὰ μὴ συμβαδίζῃ ἡ θέλησις μὲ τὴν δύναμιν εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ συμφέροντος, ἐπειδὴ ἀναλογιζόμενος ἐλογάριασες ἐσφαλμένως αὐτό, ποὺ ὀφείλεις νὰ πράξῃς. Αὐτό, ποὺ ἔχεις εἰς τὴν σκέψιν σου, νὰ τὸ κάμῃς· καὶ θὰ σοῦ ἀποκαλυφθῇ αὐτό, ποὺ πρὸς στιγμὴν, ἐλησμόνησες.

3. Μνήμη Θεοῦ εἶναι πόνος, ποὺ γεννᾶται εἰς τὴν καρδίαν χάριν τῆς εὐσεβείας· ἐκεῖνος δὲ ποὺ λησμονεῖ τὸν Κύριον καθίσταται ἄπονος (') καὶ φιλήδονος. Νὰ μὴ λέγῃς ὅτι ὁ ἀπαθὴς δὲν δύναται νὰ στενοχωρῇται· διότι καὶ ἐὰν ἀκόμη δὲν στενοχωρεῖται διὰ τὸν ἑαυτόν του, λόγῳ τῆς ἀπαθείας, ἔχει ὅμως χρέος νὰ στενοχωρῇται διὰ τὸν πλησίον.

4. Ὅταν ὁ ἐχθρὸς τῆς ψυχῆς μας, ὁ διάβολος, κατορθώσῃ καὶ ἀποκρύψῃ μὲ τὴν λησμοσύνην (λόγῳ τῆς ἀμελείας μας) πολλὰ χειρόγραφα τῶν ἁμαρτημάτων μας, τότε ἐξαναγκάζει καὶ τὸν ὀφειλέτην τοῦ χρέους, δηλαδὴ τὸν ἁμαρτήσαντα ἄνθρωπον, κατὰ τὴν ἐνθύμησιν τῶν ἁμαρτημάτων, τὰ ἴδια νὰ κάμῃ καὶ νὰ μὴ τὰ ἐνθυμηθῇ (κατὰ τὴν ἐξομολόγησιν) καταστρέφων οὕτω, δικαιολογημένα πλέον, διὰ τοῦ νόμου τῆς ἁμαρτίας, τὸν ἄνθρωπον.

5. Ἐὰν ἐπιθυμῇς διαρκῶς νὰ ἐνθυμῇσαι τὸν Θεὸν νὰ μὴ ἀποδιώκῃς, ὡς ἀδίκους, τὰς αἰφνιδίας κατὰ σοῦ ἐπιθέσεις τοῦ διαβόλου, τῶν κακῶν ἀνθρώπων, ὡς καὶ τὰς διαφοροὺς δυστυχίας, ἀλλὰ νὰ τὰς ὑπομένῃς ὡς ἐπερχομένας δικαίως. Διότι, ἐφ' ὅσον ἐπιδείξωμεν ὑπομονὴν εἰς ἕκαστον περιστατικόν, ποὺ φαίνεται τυχαίως ἐπερχόμενον, τότε ἀνακινούμεν εἰς τὴν ψυχὴν μας τὴν ἐνθύμησιν τοῦ Θεοῦ· ἐνῶ, ἀπ' ἐναντίας, ὅταν ἐπιζητήσωμεν νὰ ἀποφύγωμεν τὸ περιστατικὸν αὐτό, τότε μειώνομεν τὸν πόνον, ποὺ ἐδρεύει εἰς τὴν καρδίαν μας καὶ διὰ τῆς ἀνέσεως καλλιεργοῦμεν τὴν ἐπικίνδυνον λησμοσύνην.

Ε'. Ἐν τῷ Γεροντικῷ.

ΕΠΕ Γέρων· καθεύδοντός σου, καὶ ἐγειρομένου, ἢ ἄλλο τι ποιῶντος, ἐὰν ὁ Θεὸς πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν σου εἴῃ, ἐν οὐδενὶ δύναται ὁ ἐχθρὸς ἐκφοβῆσαί σε· ἐφ' ὅσον γὰρ ὁ λογισμὸς οὗτος ἐν σοὶ παραμένει, καὶ ἡ δύναμις τοῦ Θεοῦ συμπαραμενεῖ σοι.

2. Εἶπε Γέρων· δύο λῆθαι εἰσὶ καὶ μία τῇ μιᾷ ἀντιτάσσεται· ὁ φθάνων οὖν ἐπιλαθῆσθαι φαγεῖν τὸν ἄρτον αὐτοῦ ἀπὸ φωνῆς τοῦ στεναγμοῦ αὐτοῦ, οὗ κατακυριεύεται ὑπὸ τῆς λήθης τοῦ ἐχθροῦ.

3. Ἀδελφὸς ἠρώτησε τὸν Ἀββᾶν Κρόνιον εἰπὼν· τί ποιήσω, Πάτερ, τῇ

1) Δὲν ἐλέγχεται, δὲν πονᾷ ἡ συνειδήσις του διὰ τίποτε.

λήθη τῇ αἰχμαλωτιζούσῃ τὸν νοῦν μου, καὶ οὐκ ἐώσῃ με αἰσθάνεσθαι, μέχρις οὗ ἐνέγκῃ με εἰς αὐτὴν τὴν ἁμαρτίαν σχεδόν;

4. Καὶ ἀπεκρίθη ὁ Γέρων· ὅτε ἔλαβον οἱ ἀλλόφυλοι τὴν Κιβωτὸν διὰ τὴν κακὴν πράξιν τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ, ἤνεγκαν αὐτὴν εἰς τὸν οἶκον Δαγῶν τοῦ Θεοῦ αὐτῶν, καὶ τότε ὁ Δαγὼν ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον αὐτοῦ, καὶ συνετρίβη.

5. Λέγει ὁ ἀδελφός· τί ἐστὶ τὸ ῥῆμα; Ἔφη ὁ Γέρων· τοῦτο δηλοῖ, ὅτι ἐὰν φθάσωσιν οἱ δαίμονες αἰχμαλωτίσαι τὸν νοῦν τοῦ ἀνθρώπου διὰ τῶν ἰδίων αὐτοῦ ἀφορμῶν, ὑποσύρουν αὐτόν, ἕως ἐνέγκωσιν ἐπάνω τοῦ ὁρατοῦ πάθους, καὶ τότε οὖν ἐὰν στραφῇ ὁ νοῦς καὶ ζητήσῃ τὸν Θεόν, μνημονεύσας τῆς αἰωνίου κοιλίσεως, εὐθύς τὸ πάθος πίπτει, καὶ ἀφανίζεται· γέγραπται γάρ, ὅταν ἐπιστραφεῖς στεναγμοῦ, τότε σωθήσῃ, καὶ γνώσῃ ποῦ ἦσθα.

6. Εἶπε Γέρων· θαῦμα πως τὰς μὲν εὐχὰς εὐχόμεθα ὥς καὶ παρόντος τοῦ Θεοῦ, καὶ ἀκούοντος αὐτὸν λέγομεν, τὰς δὲ ἁμαρτίας οὕτως ἀδεῶς πράττομεν, ὥς Αὐτοῦ ἀπόντος, καὶ μὴ βλέποντος ἡμᾶς καὶ τὰ ἡμέτερα.

Ε ρ μ η ν ε ί α

ΕΝΑΣ Γέρων εἶπεν· ἐάν, ὅταν κοιμᾶσαι, ὅταν ξυπνᾷς, ὅταν κάμῃς ὅ,τι δήποτε πράγμα, ἔχῃς πρὸ ὀφθαλμῶν σου διαρκῶς τὸν Θεόν, ποτὲ δὲν θὰ δυνηθῇ νὰ σὲ φοβίσῃ ὁ ἐχθρός· διότι ἐφ' ὅσον ἡ σκέψις αὐτὴ παραμένει εἰς τὴν ψυχὴν σου, τότε καὶ ἡ δύναμις τοῦ Θεοῦ θὰ παραμείνῃ μαζὶ σου.

2. Ἐνας Γέρων εἶπεν· ὑπάρχουν δύο λησμοσύναι ἀντίθετοι μεταξὺ των· ἡ μία εἶναι ἐκεῖνη ποὺ χαρακτηρίζει τὸν ἄνθρωπον, ὅστις ἐξέχασε νὰ φάγῃ τὸν ἄρτον τοῦ ἀπὸ τὴν ἐπίπονον φωνὴν τοῦ πρὸς τὸν Θεὸν στεναγμοῦ του⁽¹⁾· αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος δὲν διατρέχει τὸν κίνδυνον νὰ καταληφθῇ ἀπὸ τὴν ἄλλην λησμοσύνην, ποὺ ἐμπνέει ὁ ἐχθρὸς εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου.

3. Κάποτε ἕνας ἀδελφὸς ἠρώτησε τὸν Ἀββᾶν Κρόνιον:

—Τί νὰ κάμω, Πάτερ μου, διὰ νὰ ἀντιμετωπίσω τὴν λησμοσύνην, ποὺ αἰχμαλωτίζει τὸν νοῦν μου καὶ δὲν μὲ ἀφήνει νὰ αἰσθάνωμαι τὴν παρουσίαν τοῦ Θεοῦ, μέχρις ὅτου μὲ παρασύρει μέχρι σχεδὸν καὶ αὐτῆς τῆς ἁμαρτίας;

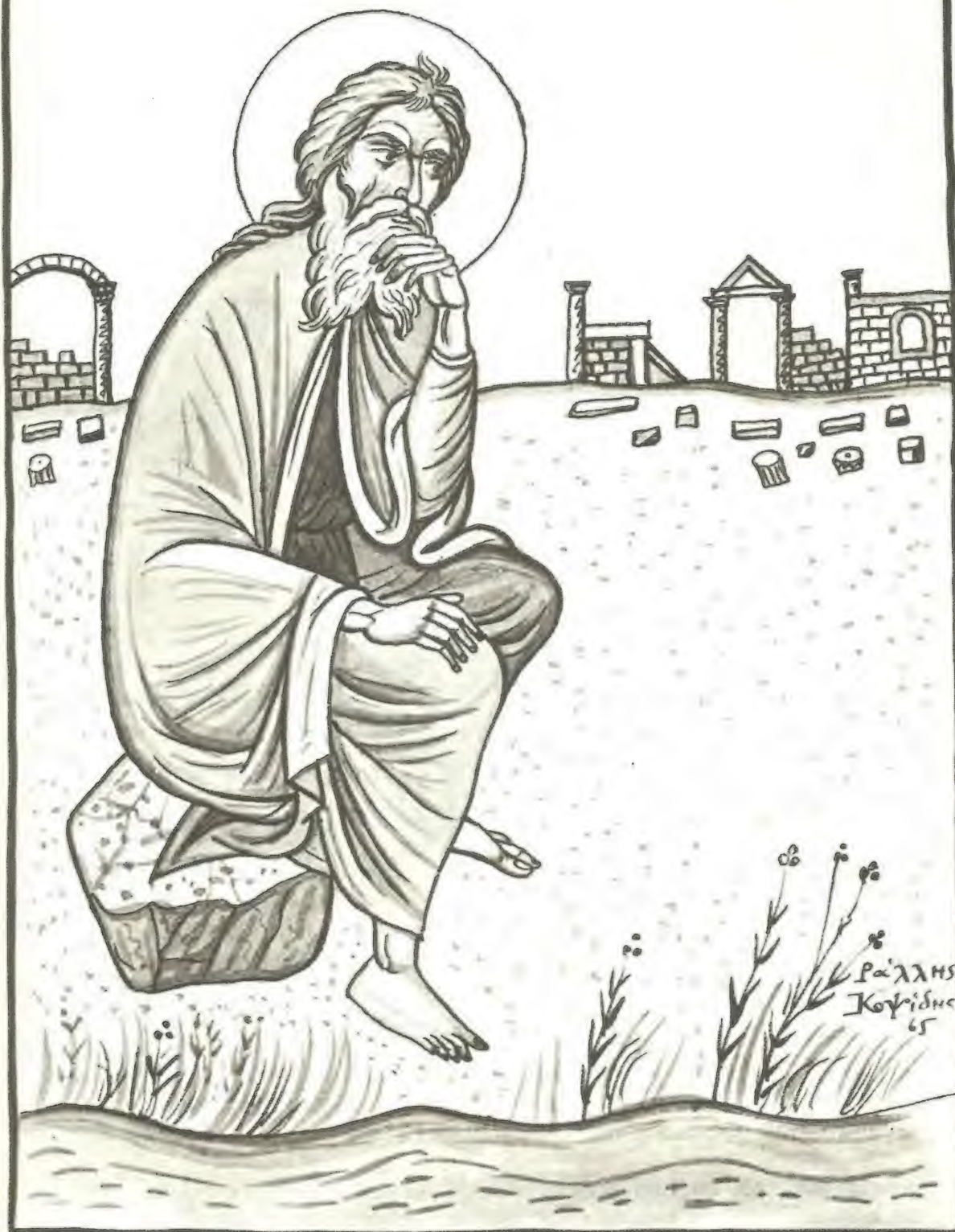
4. Ὁ Ἀββᾶς Κρόνιος ἀπήντησεν:

—Ὅταν οἱ ἐχθροὶ ἔλαβαν, ὡς πολεμικὸν λάφυρον, τὴν Κιβωτὸν τῆς Διαθήκης, ἐξ αἰτίας τῶν κακῶν πράξεων τῶν Ἰσραηλιτῶν, τὴν ἔφεραν εἰς τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ των Δαγῶν· ἀμέσως τότε τὸ ἄγαλμα τοῦ Θεοῦ Δαγῶν ἔπεσεν εἰς τὴν γῆν καὶ συνετρίβη⁽²⁾.

1) «Καὶ ἐξηράνθη ἡ καρδιά μου, ὅτι ἐπελαθόμην τοῦ φαγεῖν τὸν ἄρτον μου· ἀπὸ φωνῆς τοῦ στεναγμοῦ μου ἐκολλήθη τὸ ὅστόν μου τῇ σαρκί μου» (Ψαλμ. ρα' 5—6).

2) «Καὶ ἔλαβον ἀλλόφυλλοι τὴν Κιβωτὸν Κυρίου καὶ εἰσήνεγκαν αὐτὴν

Ὁ ὉΣΙΟΣ ἈΒΒΑΣ
ΚΡΟΝΙΟΣ

5. Μὲ περιέργειαν ὁ ἀδελφὸς ἐρωτᾷ ἐκ δευτέρου :

—Τί σημαίνει, Πάτερ μου, αὐτὸ ποῦ μοῦ ἐξιστόρησες;

—Αὐτό, τέκνον μου—ἀπήντησεν ὁ Γέρων—φανερώνει τὸ ἐξῆς: ἐὰν οἱ δαίμονες κατορθώσουν νὰ αἰχμαλωτίσουν τὸν νοῦν τοῦ ἀνθρώπου, ἐξ ὑπαιτιότητος τοῦ ἰδίου, τὸν τραβοῦν σιγὰ—σιγὰ μὲ τέχνην, μέχρι νὰ τὸν φέρουν ἐπάνω εἰς ἓνα ὄρατὸν πάθος· τότε λοιπὸν ὁ νοῦς τοῦ ἀνθρώπου ἐάν, εἰς τὸ κατάντημα αὐτό, στραφῇ καὶ ζητήσῃ τὸν Θεόν, ἐνθυμηθεὶς τὴν αἰώνιον κόλασιν, ἀμέσως πίπτει τὸ πάθος καὶ ἐξαφανίζεται. Ἔχει γραφῇ· «ὅταν ἀποστραφεῖς στενάξῃς, τότε σωθήσῃ, καὶ γνώσῃ ποῦ ἦσθα» (Ἠσ. λ' 15).

⑥ Ἐνας ἄλλος Γέρων εἶπεν· εἶναι περίεργον καὶ ἀξιοθαύμαστον πῶς τὰς μὲν εὐχὰς τὰς ἀναπέμπομεν, ὥς νὰ εἶναι ὁ Θεὸς παρὼν καὶ νὰ ἀκούῃ ὅσα λέγομεν, ἐνῶ τὰς ἁμαρτίας τὰς διαπράττομεν τόσον ἀδιάντροπα καὶ ἄφοβα, ὥς νὰ εἶναι ἄπὼν ὁ Θεὸς καὶ νὰ μὴ βλέπῃ οὔτε τὰ ἔργα μας οὔτε καὶ ἡμᾶς.

εἰς οἶκον Δαγών, καὶ παρέστησαν αὐτὴν παρὰ Δαγών . . . καὶ ἰδοὺ Δαγὼν πεπτωκὼς ἐπὶ πρόσωπον αὐτοῦ ἐνώπιον Κιβωτοῦ τοῦ Θεοῦ. . .» (Α' Βασ. ε' 2—3)

ἙΠΙΘΕΣΙΣ Η΄

“Οτι ἀδιαλείπτως προσεύχεσθαι δεῖ, καὶ τί ἐστὶ
τοῦτο, καὶ πῶς κατορθοῦται.

Πρέπει νὰ προσευχώμεθα ἀδιαλείπτως· τί εἶναι ἡ ἀδιάλειπτος
προσευχὴ καὶ πῶς κατορθώνεται.

Α΄. Ἐν τῷ Γεροντικῷ.

ἸΠΕ ΓΕΡΩΝ· ἐὰν Μοναχὸς ὅτε ἵσταται εἰς προσευχήν, τότε μόνον
εὐχεται, ὁ τοιοῦτος ὅλως οὐκ εὐχεται.

2. Διηγῆσαντο ἀδελφοὶ λέγοντες, ὅτι ποτὲ παρεβάλομεν Γέρονσι,
καὶ κατὰ τὸ εἰωθὸς γενομένης εὐχῆς, ἀσπασάμενοι ἀλλήλους, ἐκαθέσθη-
μεν, καὶ μετὰ τὸ λαλήσαι μέλλοντες ἀναχωρεῖν, ἠτήσαμεν εὐχὴν γενέ-
σθαι· εἶπε δὲ τις τῶν Γερόντων πρὸς ἡμᾶς τί γάρ, οὐκ ἠϋξίμισθε; Καὶ
εἵπομεν αὐτῷ ὅτε εἰσῆλθομεν, Ἀββᾶ, ἐγένετο εὐχή, καὶ ὠμιλοῦμεν ἕ-
ως ἄρτι. Λέγει ὁ Γέρων· συγχωρήσατε, ἀδελφοί, μεθ’ ὑμῶν καθεζόμε-
νός τις ἀδελφὸς καὶ ὁμιλῶν, ἑκατὸν τρεῖς εὐχὰς ἐποίησε. Καὶ τοῦτο αὐτοῦ εἰπόν-
τος, ἐποίησεν εὐχὴν καὶ ἀπέλυσεν ἡμᾶς.

3. Εἶπε Γέρων· χρῆζει τούτων ὁ ἄνθρωπος, τοῦ φοβεῖσθαι τὸ τοῦ Θεοῦ
κρίμα. καὶ μισῆσαι τὴν ἁμαρτίαν, καὶ ἀγαπῆσαι τὴν ἀρετὴν, καὶ δέεσθαι τοῦ Θε-
οῦ διὰ παντός.

4. Εἶπεν ὁ Ἀββᾶς Ἰσίδωρος· ἐγώ, ὅτε ἡμην νεώτερος καὶ ἐκαθήμεν εἰς τὸ
κελλίον μου, μέτρον συνάξεως οὐκ εἶχον· ἡ γὰρ νύξ μοι καὶ ἡ ἡμέρα σύναξις ἦν.

5. Ἐλεγον περὶ τοῦ Ἀββᾶ Ἀρσενίου, ὅτι ὁπὲ Σαββάτου ἐπιφωσκούσης
Κυριακῆς, ἠφίει τὸν ἥλιον ὀπίσω αὐτοῦ, καὶ ἔτεινε τὰς χεῖρας αὐτοῦ εἰς τὸν οὐ-
ρανὸν εὐχόμενος, ἕως πάλιν ἔλαμψεν ὁ ἥλιος εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, καὶ τότε ἐ-
καθέζετο.

6. Ἐδηλώθη τῷ μακαρίῳ Ἐπιφανίῳ τῷ Ἐπισκόπῳ Κύπρου, παρὰ τοῦ
Ἀββᾶ τῆς Μονῆς ἣν εἶχεν ἐν Παλαιστίνῃ, ὅτι εὐχαῖς σου, οὐκ ἡμελήσαμεν τοῦ
κανόνος ἡμῶν, ἀλλὰ μετὰ σπουδῆς καὶ τὴν τρίτην, καὶ τὴν ἕκτην, καὶ τὴν ἑνά-
την ἐπιτελοῦμεν. Ὁ δὲ καταγνοὺς αὐτῶν, ἐδήλωσεν αὐτοῖς λέγων, ὅτι φανεροί
ἐστε ἀμελοῦντες, τὰς ἄλλας ὥρας τῆς ἡμέρας ἀργοῦντες· δεῖ γὰρ τὸν ἀληθινὸν
Μοναχόν, ἀδιαλείπτως ἔχειν καὶ τὴν εὐχὴν καὶ τὴν ψαλμωδίαν ἐν τῇ καρδίᾳ
αὐτοῦ.

7. Ὁ αὐτὸς ἔλεγεν, ὅτι Δαβὶδ ὁ Προφήτης ἐν ἀωρίᾳ ἠύχετο, μεσονύκτιον
ἐξηγείρετο, πρὸ τοῦ ὄρθρου παρεκάλει, ὄρθρου παρίστατο, πρωΐας ἐδέετο, ἐσπέρας

καὶ μεσημβρίας ἰκέτευσεν, καὶ διὰ τοῦτο ἔλεγεν· ἐπτάκις τῆς ἡμέρας ἦνεσά σε.

8. Ὁ Ἀββᾶς Ἡσαΐας ὁ Πρεσβύτερος τοῦ Πηλουσίου, γενομένης ἀγάπης, καὶ τῶν ἀδελφῶν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἐσθιόντων καὶ συλλαλούντων ἀλλήλοις, ἐπιτιμήσας αὐτοῖς εἶπε· σιωπᾶτε, ἀδελφοί, οἶδα ἐγὼ ἀδελφὸν ἐσθίοντα μεθ' ἡμῶν καὶ πίνοντα ποτήρια ὅσα ἡμεῖς, καὶ ἡ εὐχὴ αὐτοῦ ἀναβαίνει ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ ὡς πῦρ.

9. Παρέβαλόν ποτέ τινες τῷ Ἀββᾷ Λουκίῳ εἰς τὸ Ἐνατον, οἱ λεγόμενοι Εὐχῆται Μοναχοί, καὶ ἠρώτησεν αὐτοὺς ὁ Γέρων· τί τὸ ἔργον ἡμῶν; Οἱ δὲ εἶπον· ἡμεῖς οὐ ψηλαφῶμεν ἐργόχειρον, ἀλλὰ, καθὼς λέγει ὁ Ἀπόστολος, ἀδιαλείπτως προσευχόμεθα. Ἔφη ὁ Γέρων· οὐκ ἐσθίετε; Οἱ δὲ εἶπον· ναί· Καὶ ὁ Γέρων· οὐ κοιμᾶσθε; Καὶ πάλιν συνέθεντο. Καὶ ἠρώτησεν ὁ Γέρων· ὅταν οὖν κοιμᾶσθε, τίς εὐχεται ὑπὲρ ὑμῶν; Καὶ οὐχ εὐρον πρὸς τοῦτο ἀποκριθῆναι αὐτῷ.

10. Ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· συγχωρήσατέ μοι, ἰδοὺ οὐ ποιεῖτε καθὼς λέγετε, ἐγὼ δὲ δεικνύω ὑμῖν, ὅτι ἐργαζόμενος τὸ ἐργόχειρόν μου, ἀδιαλείπτως προσεύχομαι· καθέζομαι γὰρ σὺν Θεῷ βρέξας τὰ μικρὰ μου θαλλία, καὶ πλέκων αὐτὰ σείραν, λέγω· ἐλέησόν με ὁ Θεὸς κατὰ τὸ μέγα ἔλεός σου καὶ κατὰ τὸ πλῆθος τῶν οἰκτιρισμῶν σου ἐξάλειψον τὸ ἀνόμημά μου· οὐκ ἔστιν οὖν τοῦτο εὐχή; Οἱ δὲ εἶπον· ναί.

11. Καὶ ὁ Γέρων· ὅταν οὖν ἐμμεῖνω δι' ὅλης τῆς ἡμέρας ἐργαζόμενος, ποιῶ, πλέον ἢ ἔλαττον, δεκαῆς νουμία, καὶ παρέχω ἐξ αὐτῶν εἰς τὴν θύραν τινὶ ἀδελφῷ, τὰ δὲ λοιπὰ ἐσθίω καὶ εὐχεται ὑπὲρ ἐμοῦ ὁ λαμβάνων τὰ νουμία, ὅτε ἐσθίω ἢ κοιμῶμαι, καὶ διὰ τῆς Χάριτος τοῦ Χριστοῦ, πληροῦταί μοι τὸ ἀδιαλείπτως προσεύχεσθαι.

Τοῦ Πατρὸς

Οἶμαι τὸν Γέροντα πρὸς τὸν ἐκείνων σκοπὸν ἀποκριθῆναι αὐτοῖς, οὐ γὰρ πάντως προσευχὴν μόνην ἐνόμιζε τὴν διὰ τοῦ στόματος ἐνεργουμένην τε καὶ σωματικὴν.

12. Ἐλεγον περὶ τινος Γέροντος, ὅτι ἐποίησε τετράμηνον παραβάλλων τινὶ ἀδελφῷ εἰς Σκήτιν καθημέραν, καὶ οὔτε ἅπαξ εὗρεν αὐτὸν σχολίζοντα· παραβάλων οὖν αὐτῷ, καὶ σταθεῖς πρὸς τῇ θύρᾳ ἔξω, ἤκουσεν αὐτοῦ μετὰ κλαυθμοῦ λέγοντος· Κύριε, εἰ οὐκ ἦχεῖ τὰ ὠτά μου κραζόντός μου πρὸς σέ ἐλέησόν με διὰ τὰς ἁμαρτίας μου, οὔτε ἐγὼ κάμνω παρακαλῶν σε· ἡγουν, εἰ ποιεῖς σύ, Κύριε, μὴ βαρεῖσθαί μου τὰ ὠτά ἀπὸ τοῦ κραζειν με διηνεκῶς πρὸς σέ τὸ ἐλέησόν με, εἰ τοῦτο σὺ ποιεῖς, ὥστε μὴ ἐμποδίζεσθαί με, οὐδὲ ἐγὼ κοπιῶ παρακαλῶν σε.

13. Εἶπε Γέρων· ἐὰν μὴ ἔχῃς ταπεινώσιν πνευματικὴν, ἢ προσευχὴν πνευματικὴν, κτῆσαι αὐτὰ καὶν σωματικά, καὶ δι' αὐτῶν ἔρχονταί σοι κῆκεῖνα.

14. Ἠρώτησέ τις Γέροντα λέγων· πῶς δύναται τις πάντοτε προσεύχεσθαι; ἀσθενεῖ γὰρ τὸ σῶμα πρὸς λειτουργίαν. Καὶ ἀπεκρίθη ὁ Γέρων· οὐ μόνον τὸ στήναι ἐν καιρῷ προσευχῆς, ἐκείνο λέγεται προσευχή, ἀλλὰ τὸ πάντοτε.

15. Λέγει ὁ ἀδελφός, πῶς πάντοτε; Καὶ εἶπεν ὁ Γέρων· εἴτε ἐσθίεις, εἴτε πίνεις, εἴτε ἐν ὁδῷ περιπατεῖς, εἴτε ἔργον ποιεῖς, μὴ ἀποστῆς τῆς εὐχῆς.

16. Φησὶν ὁ ἀδελφός· ἐὰν δὲ μετὰ τινος ὁμιλῇ τις, πῶς δύναται τὸ πάντοτε προσεύχεσθαι πληρῶσαι; Ἀπεκρίθη ὁ Γέρων· διὰ τοῦτο εἶπεν ὁ Ἀπόστολος, διὰ πάσης προσευχῆς καὶ δεήσεως· ὅτε οὖν μετὰ ἄλλου ὁμιλῶν οὐ σχολάζεις προσεύξασθαι, διὰ δεήσεως προσεύχου.

17. Λέγει ὁ ἀδελφός, ποῖαν δὲ εὐχὴν ὀφείλει τις προσεύχεσθαι; Καὶ εἶπεν ὁ Γέρων· τὸ Πάτερ ἡμῶν· πλὴν ὁ θέλων τοῦτο κατορθῶσαι, ὀφείλει τοὺς ἀνθρώπους πάντας ὡς ἓνα ὁρᾶν, καὶ καταλαλιᾶς ἀπέχεσθαι.

Ἑ ρ μ η ν ε ί α

ΕΝΑΣ Γέρων Ἀσκητῆς εἶπεν· ἐὰν ὁ Μοναχὸς προσεύχεται πρὸς τὸν Θεὸν τότε μόνον, ὅταν ὀρίζουν τοῦτο αἱ τακταὶ ὥραι τῆς προσευχῆς, ὁ τοιοῦτος καθόλου δὲν προσεύχεται.

2. Μερικοὶ ἀδελφοὶ διηγήθησαν τὸ ἐξῆς περιστατικόν· Κάποτε —εἶπον— ἐπεσκέφθημεν Γέροντας Ἀσκητάς· καὶ κατὰ τὴν συνήθειαν, ἀφοῦ ἐγένετο ἡ εὐχή καὶ ἐχαιρετήσαμεν ἀλλήλους, ἐκαθήσαμεν πλησίον τῶν Γερόντων. Ὅταν δὲ ἐτελειώσαμεν τὴν συζήτησιν ἐπὶ τῶν θεμάτων, διὰ τὰ ὁποῖα προσήλθομεν, καὶ ἡτοιμάσθημεν νὰ ἀναχωρήσωμεν, ἐζητήσαμεν νὰ γίνῃ ἡ εὐχή κατὰ τὸν ἀποχαιρετισμόν. Τότε ἓνας ἐκ τῶν Γερόντων μᾶς λέγει·

—Τί λοιπόν; Δὲν ηὐχήθητε;

—Ἀββᾶ—ἀπηντήσαμεν ἡμεῖς— ὅταν εἰσῆλθωμεν εἰς τὸ κελλί σας ἔγινεν εὐχή· καὶ μέχρι τώρα συνωμιλούσαμεν.

—Συγχωρήσατέ με, ἀδελφοί μου—εἶπε πάλιν ὁ Γέρων—ἓνας ἀδελφός, πού ἐκάθητο μαζί σας καὶ συνωμίλει, εἶπεν ἑκατὸν τρεῖς φορὰς τὴν εὐχήν. Ἀφοῦ δὲ εἶπεν αὐτό, δι’ οὗ συνέστησε τὴν ἀδιάλειπτον εὐχήν, μᾶς ᾤφησε νὰ φύγωμεν.

3. Ἐνας Γέρων εἶπεν· Ἀπὸ αὐτὰ τὰ πράγματα ἔχει ἀνάγκην ὁ ἄνθρωπος· νὰ φοβῇται τὴν δικαίαν κρίσιν τοῦ Θεοῦ, νὰ μισήσῃ τὴν ἁμαρτίαν, νὰ ἀγαπήσῃ τὴν ἀρετὴν καὶ νὰ δέεται συνεχῶς καὶ πάντοτε πρὸς τὸν Θεόν.

4. Ὁ Ἀββᾶς Ἰσίδωρος εἶπεν· ἐγώ, ὅταν ἦμουν νεώτερος καὶ παρέμενα εἰς τὸ κελλίον μου, δὲν εἶχον μέτρον, διὰ νὰ προσδιορίζω τὸν χρόνον τῶν ἀκολουθιῶν, διότι, δι’ ἐμέ, καὶ ἡ νύκτα καὶ ἡ ἡμέρα ἦτο ἀδιαίρετος χρόνος διὰ συνεχῇ ἀκολουθίαν.

5. Διὰ τὸν Ἀββᾶν Ἀρσένιον διηγοῦντο τὰ ἐξῆς·

Ἀργὰ τὸ Σάββατον, ὅταν ἐτελεῖτο ὁ ἑσπερινὸς διὰ τὴν Κυριακὴν, ἤρχιζεν ἐντατικὴν προσευχὴν διὰ ἀνατάσεως τῶν χειρῶν πρὸς τὸν οὐρανόν, καὶ παρέμενε εἰς τὴν στάσιν αὐτὴν τῆς ἐπιμόνου ἱερείας, ἀπὸ τὴν στιγμὴν πού ἔδυνεν ὁ ἥλιος ὀπίσω αὐτοῦ, μέχρι τῆς στιγμῆς πού τὸ πρόσωπόν του ἐφωτίζετο ἀπὸ τὰς ἀκτῖνας τοῦ ἀνατέλλοντος ἡλίου τῆς Κυριακῆς. Τότε μόνον ἐκάθητο.

6. Κάποτε ἓνας Ἀββᾶς, Ἠγούμενος μιᾶς Μονῆς εἰς Παλαιστίνην, ἐπεσκέφθη τὸν μακάριον Ἐπίσκοπον Κύπρου Ἐπιφάνιον καί, γενομένης συζητήσεως, τοῦ λέγει·

—Μὲ τὰς εὐχὰς σου δὲν παρημελήσαμεν τὸν κανόνα μας· ἀλλὰ

μετὰ προθυμίας ἐπιτελοῦμεν τὰς καθιερωμένας ἀκολουθίας, ἀκόμη καὶ τῆς τρίτης, τῆς ἑκτῆς καὶ τῆς ἐνάτης ὥρας.

Ὁ Ἐπίσκοπος ὁμως, ἀντὶ νὰ τοὺς ἐπαινέσῃ, τοὺς κατηγόρησε καὶ ἐδήλωσε πρὸς αὐτοὺς αὐστηρῶς:

—Φαίνεται, ὅτι εἰσθε ἀμελεῖς, ἐφ' ὅσον τὰς ἄλλας ὥρας τῆς ἡμέρας ἀργεῖτε ἀπὸ τὴν προσευχήν. Διότι ὁ πραγματικὸς Μοναχὸς πρέπει νὰ ἔχῃ εἰς τὴν καρδίαν του συνεχῶς καὶ ἀδιαλείπτως τὴν εὐχὴν καὶ τὴν ψαλμωδίαν.

7. Ὁ ἴδιος, ὁ Ἅγιος Ἐπιφάνιος Κύπρου, ἔλεγεν: Ὁ Προφήτης Δαυὶδ προσηύχετο κατὰ πᾶσαν ὥραν· οὕτως ἐσηκώνετο τὸ μεσονύκτιον διὰ προσευχήν· πρὸ τοῦ ὄρθρου παρεκάλει τὸν Θεόν· κατὰ τὸν ὄρθρον παρίστατο ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ διὰ τῆς προσευχῆς· τὸ πρωτὶ ἐδέετο, κατὰ τὴν ἐσπέραν καὶ μεσημβρίαν ἰκέτευε, καὶ δι' αὐτὸ ἔλεγε· Θεέ μου, ἐπὶ τὰς φορὰς τὴν ἡμέραν σὲ δοξολογῶ «ἐπτάκις τῆς ἡμέρας ἦνεσά σε» (ριη' .164).

8. Ὁ Ἀββᾶς Ἡσαΐας ὁ Πρεσβύτερος τοῦ Πηλουσίου, ὅταν κάποτε ἐγίνεν ἀγάπη (¹) καὶ οἱ ἀδελφοὶ συνέτρωγον καὶ συνωμῖλουν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, τοὺς ἤλεγξε διὰ τὰς ὁμιλίας καὶ τοὺς εἶπε· «Ἀδελφοί μου, σιωπᾶτε· ἐγὼ γνωρίζω ἀδελφόν, πὺν τρώγει μαζί μας καὶ πίνει ὅσα ποτήρια καὶ ἡμεῖς πίνομεν, καὶ ὁμως ἐξέρχεται συνεχῶς ἀπὸ τὴν καρδίαν του ἡ εὐχὴ πρὸς τὸν Θεόν, ὅπως τὸ πῦρ».

9. Κάποτε μερικοὶ Μοναχοί, πὺν ἐλέγοντο Εὐχῖται, ἐπεσκέφθησαν τὸν Ἀββᾶν Λούκιον εἰς τὸ Ἑνατον. Ὁ Γέρων, ἀφοῦ ἀνεπαύθησαν ὀλίγον, τοὺς ἠρώτησε:

—Μὲ τί ἀσχολεῖσθε;

—Ἡμεῖς δὲν ἐγγίζομεν ἐργόχειρον—ἀπήντησαν—ἀλλὰ, ὅπως λέγει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, ἀδιαλείπτως προσευχόμεθα (²).

—Δὲν τρώγετε;—ἠρώτησε πάλιν ὁ Γέρων.

—Μάλιστα.

—Δὲν κοιμᾶσθε;

—Μάλιστα—ἀπήντησαν πάλιν ἐκεῖνοι.

—Ὅταν λοιπὸν κοιμᾶσθε, τότε ποῖος εὐχεται ἐξ ὀνόματός σας; Οἱ Εὐχῖται αὐτοὶ Μοναχοὶ δὲν ἠδυνήθησαν νὰ τοῦ ἀπαντήσουν.

10. Τότε ὁ Ἀββᾶς Λούκιος τοὺς εἶπε συμβουλευὼν αὐτούς:

—Συγχωρήσατέ με, διότι δὲν ἐνεργεῖτε συμφώνως πρὸς ὅσα λέ-

1) Ἀγάπη, ἐλέγετο, καὶ ἀπὸ τοὺς πρώτους ἀκόμη Χριστιανικοὺς χρόνους, ἢ μετὰ τὴν Θεϊαν Λειτουργίαν παρατιθεμένη Τράπεζα, εἰς ἣν παρεκάθηντο καὶ συνέτρωγον οἱ μεταλαβόντες.

2) «Ἀδιαλείπτως προσεύχεσθε» (Α' Θεσ. ε' 17).

γετε· ἐγὼ θὰ σᾶς ἀποδείξω, ὅτι καὶ τὸ ἐργόχειρόν μου ἐργάζομαι καὶ ἀδιαλείπτως προσεύχομαι. Κάθομαι δηλαδή, μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ, νὰ βρέξω τοὺς μικροὺς βλαστοὺς τῶν φοινίκων, καὶ κατὰ τὸ διάστημα, πὺν πλέκω αὐτοὺς εἰς σειράν, διὰ νὰ κατασκευάσω τὸ ζεμπίλι, λέγω· «Ἐλέησόν με ὁ Θεὸς κατὰ τὸ μέγα ἔλεός σου καὶ κατὰ τὸ πλῆθος τῶν οἰκτιρμῶν σου ἐξάλειψον τὸ ἀνόμημά μου» (Ψαλμ. ν' 3). Αὐτὸ λοιπὸν δὲν εἶναι εὐχή;

—Μάλιστα— ἀπήντησαν οἱ Μοναχοί.

11. Ὁ Γέρων συνέχισε ν·

—Ὅταν δὲ ἐργασθῶ ὁλόκληρον τὴν ἡμέραν, κερδίζω περίπου δέκα ἕξ νομίσματα· μέρος ἀπ' αὐτὰ τὰ νομίσματα τὰ προσφέρω εἰς κάποιον ἀδελφόν, ρίπτων αὐτὰ εἰς τὴν θύραν τοῦ κελλίου του, διὰ νὰ μὴ μὲ ἰδῇ καὶ μὲ γνωρίσῃ. Μὲ τὰ ὑπόλοιπα διατρέφομαι. Ὁ ἀδελφὸς πὺν λαμβάνει τὴν ἐλεημοσύνην εὐχεται, χωρὶς νὰ μὲ γνωρίζῃ, δι' ἐμέ, ὅταν ἐγὼ τρώγω ἢ κοιμᾶμαι. Τοιοῦτοτρόπως, μὲ τὴν Χάριν τοῦ Θεοῦ, ἐφαρμόζω τὴν ἀδιάλειπτον προσευχήν (¹).

Τοῦ Πατρὸς (τοῦ ἐρανιστοῦ τοῦ Εὐεργετινοῦ)

Ἔχω τὴν γνώμην, ὅτι ὁ Γέρων ἀπήντησε πρὸς τοὺς ἐπισκεφθέντας αὐτὸν Μοναχοὺς, ἀναλόγως τοῦ σκοποῦ, πὺν ἐπεδίωκον διὰ νὰ τοὺς κατευθύνῃ ὀρθῶς εἰς τὴν ζωὴν των· δηλαδή δὲν ἐθεώρει ὡς ἀποκλειστικὴν προσευχὴν ἐκείνην μόνον, πὺν ἐκφράζει κανεὶς διὰ τοῦ στόματος, ὅταν ὁ ἄνθρωπος εὐρίσκεται εἰς ὠρισμένην σωματικὴν στάσιν πρὸς προσευχήν, (ἀλλὰ καὶ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν ἄλλων καθηκόντων, ὡς τῆς ἐργασίας, τῆς ἐλεημοσύνης).

12. Διηγοῦντο δι' ἓνα Γέροντα, ὅτι ἐπὶ τέσσαρας μῆνας ἐπεσκέπτετο καθημερινῶς εἰς Σκήτην ἓνα ἀδελφόν, καὶ οὔτε μίαν φορὰν τὸν εὔρε νὰ ἀναπαύεται καὶ νὰ παραμένῃ ἀργός.

Μίαν ἡμέραν λοιπὸν τὸν ἐπεσκέφθη κρυφίως καὶ ἐστάθη, χωρὶς νὰ γίνῃ ἀντιληπτός, ἔξω ἀπὸ τὸ κελλί του, κοντὰ εἰς τὴν θύραν. Ἀπὸ ἐκεῖ τὸν ἤκουσε νὰ λέγῃ κλαίων· «Κύριε, ἐὰν τὰ αὐτιά μου δὲν βουτίζουν ἀπὸ τὸν ἀντίλαλον τῆς ἀπεγνωσμένης πρὸς Σὲ κραυγῆς μου· «ἐλέησόν με διὰ τὰς ἁμαρτίας μου», οὔτε ἐγὼ κουράζομαι νὰ σὲ παρακαλῶ· δηλαδή, ἐὰν Σὺ, Κύριε, κάμῃς νὰ μὴ βαρύνωνται τὰ ὦτα μου ἀπὸ τοῦ νὰ κράζω διαρκῶς πρὸς Σὲ τὸ ἐλέησόν με· ἐὰν τὸ κάμῃς Σὺ αὐτό, ὦστε νὰ μὴ ἐμποδίζωμαι, οὔτε καὶ ἐγὼ κουράζομαι νὰ Σὲ παρακαλῶ (²).

1) Κατὰ τὸν Ἀββᾶν Λούκιον ἢ κατὰ Θεὸν ἐργασία καὶ ἡ ἐξ αὐτῆς ἐλεημοσύνη ἀποτελεῖ μορφήν ἀδιαλείπτου προσευχῆς.

2) Ὁ ἄγνωστος Ἀσκητής, διὰ τῶν λόγων αὐτῶν δηλοῖ τὸ ἔντονον καὶ δραματικὸν τῆς πρὸς τὸν Θεὸν κραυγῆς. Ἡ ὑπερέντασις αὐτῇ ἐπιφέρει ἱλιγγον εἰς τὸν κραυγάζοντα μὲ συνέπειαν τὴν ἀναστολὴν τῆς γοερᾶς ἐπικλήσεως. Ἀπὸ

13. Ἐνας Γέρων Ἀσκητῆς εἶπεν· ἐὰν δὲν ἔχῃς ταπείνωσιν πνευματικὴν καὶ προσευχὴν πνευματικὴν, προσπάθῃς νὰ ἀποκτήσῃς αὐτά, ἔστω καὶ εἰς τὸ χαμηλὸν σωματικὸν ἐπίπεδον· τότε δι' αὐτῶν θὰ ἔλθουν εἰς σὲ καὶ ἐκεῖνα, δηλαδὴ τὰ πνευματικά (1).

14. Ἐνας ἀδελφὸς ὑπέβαλεν εἰς ἓνα Γέροντα τὴν ἐξῆς ἐρώτησιν:
—Γέροντά μου, πῶς εἶναι δυνατόν νὰ προσεύχεται κανεὶς πάντοτε; Διότι συχνάκις τὸ σῶμα, ἀπὸ ἀσθένειαν, δὲν δύναται νὰ παραμείνῃ εἰς τὴν στάσιν τῆς προσευχῆς ἢ τὴν ἀκολουθίαν.

Ὁ Γέρων ἀπήντησε;

—Προσευχὴ δὲν λέγεται τὸ νὰ προσεύχεσαι μόνον κατὰ τὴν ὥραν τῆς προσευχῆς, ἀλλὰ τὸ νὰ προσεύχεσαι πάντοτε.

15. —Καὶ πῶς εἶναι δυνατόν νὰ προσεύχεσαι πάντοτε;—ἠρώτησεν ἐκ δευτέρου ὁ ἀδελφός.

Ὁ Γέρων ἀπήντησε πάλιν:

—Εἴτε τρώγεις, εἴτε πίνεις, εἴτε περιπατεῖς εἰς τὸν δρόμον, εἴτε ἐργάζεσαι, νὰ μὴ ἀφήνῃς τὴν εὐχήν, ἀλλὰ νὰ προφέρῃς αὐτὴν ἐσωτερικῶς διὰ τῆς καρδίας σου.

16. Ὁ ἀδελφὸς καὶ πάλιν ἠρώτησε μὲ κάποιαν ἀπορίαν:

—Ἐὰν συνομιλῇς μὲ κάποιον, πῶς εἶναι δυνατόν νὰ ἐφαρμόσῃς τὴν ἐσωτερικὴν ἀδιάλειπτον προσευχήν;

Ἀπεκρίθη ὁ Γέρων:

—Δι' αὐτὸ εἶπεν ὁ Ἀπόστολος· «διὰ πάσης προσευχῆς καὶ δεήσεως» (Ἐφεσ. ζ' 18)· ὁσάκις, δηλαδή, συνομιλεῖς μὲ ἄλλον καὶ δὲν εὐκαιρεῖς νὰ προσευχηθῇς, τότε ἡ καρδιά σου νὰ ψιθυρίζῃ τὴν δέησιν «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ἐλέησόν με» (2).

17. ἠρώτησε καὶ ἐκ τρίτου ὁ ἀδελφός:

—Ποίαν δὲ προσευχὴν ὀφείλει κανεὶς νὰ ἀναπέμπῃ εἰς τὸν Θεόν;

Καὶ εἰς αὐτὴν τὴν ἐρώτησιν ὁ Γέρων ἀπήντησεν:

—Ἡ καταλληλοτέρα προσευχὴ εἶναι τὸ «Πάτερ, ἡμῶν». Πλὴν ὅμως ἐκεῖνος ποὺ ἐπιθυμεῖ νὰ χρησιμοποιῇ συνεχῶς καὶ ἀδιαλείπτως τὴν προσευχὴν αὐτὴν, διὰ νὰ τὸ κατορθώσῃ, πρέπει ὅλους τοὺς ἀν-

τὴν ἀναστολὴν αὐτὴν παρακαλεῖ τὸν Θεὸν νὰ τὸν προφυλάξῃ, ὥστε ἡ προσευχή του νὰ παραμείνῃ ἀδιάλειπτος.

1) Σωματικὴ ταπείνωσις, καὶ σωματικὴ προσευχή, εἶναι αἱ ἐξωτερικαὶ ἐκδηλώσεις τῶν ἀρετῶν αὐτῶν· δηλαδή ταπεινὴ συμπεριφορὰ, στάσις προσευχῆς κ.τ.λ. Πνευματικὴ δέ, ἡ ἐσωτερικὴ καὶ ἀδιάλειπτος κατάστασις τῆς ψυχῆς, ἡ βίου· μένη ὡς διαρκὲς συντριβὴ καὶ συνεχὴς προσευχή.

2) Κατ' ἀρχὴν τὸ πλῆρες ρητὸν τοῦ Ἀποστόλου Παύλου εἶναι· «διὰ πάσης προσευχῆς καὶ δεήσεως προσευχόμενοι ἐν παντὶ καιρῷ ἐν Πνεύματι, καὶ εἰς αὐτὸ τοῦτο ἀγρυπνοῦντες ἐν πάσῃ προσκατερέσει καὶ δεήσει» (Ἐφεσ. ζ' 18). Ἐπὶ τῇ βάσει αὐτοῦ τοῦ χωρίου γίνεται μία διάκρισις μεταξὺ προσευχῆς καὶ δεήσεως. Τόσον ἡ προσευχή ὅσον καὶ ἡ δέησις εἶναι ἐκδηλώσεις συνεχοῦς καὶ ἐπιμόγους ἀνατάσεως τῆς ψυχῆς πρὸς τὸν Θεόν· ἡ προσευχή ὅμως εἶναι ἐνέργεια περισ-

θρώπους νὰ τοὺς βλέπη ὅπως ἓνα ἄνθρωπον, καὶ νὰ μὴ κατηγορῇ τοὺς συνανθρώπους του.

Β'. Ἀντιόχου τοῦ Παντέκτου.

Κ ΑΙΡΟΣ μὲν παντὶ πράγματι ἀρμόζει ὁ ἐπιτήδειος, καθὰ καὶ Σολομὼν ἀπεφάνητο· τῇ δὲ προσευχῇ, πᾶς καιρὸς ἐπιτήδειος, οὐκ ἀνάρμοστος· «Εὐλογήσω τὸν Κύριον ἐν παντὶ καιρῷ, διὰ παντὸς ἡ αἴνεσις Αὐτοῦ ἐν τῷ στόματί μου»· διὸ καὶ ὁ Ἀπόστολος ἀδιαλείπτως ἡμῖν προστάσσει προσεύχεσθαι, ὥς παντὸς καιροῦ ἐπιτηδείου ὄντος εἰς δέξιν, τὸ αὐτὸ δὲ παρακελεύεται καὶ ὁ Κύριος λέγων· «Ἀγρυπνεῖτε ἐν παντὶ καιρῷ δεόμενοι, ἵνα ἀκατακρίτως στήτε ἔμπροσθεν τοῦ Βήματος τοῦ Χριστοῦ».

2. Ὁ θέλων οὖν καθαρίσαι τὴν ἑαυτοῦ καρδίαν τῇ μνήμῃ τοῦ Κυρίου διὰ παντὸς ἐκπυρούτω αὐτήν, τοῦτο μελέτην μόνον καὶ ἔργον ἄπανστον ἔχων. οὐ γὰρ ποτὲ μὲν εὐχεσθαι δεῖ, ποτὲ δὲ μή, τοὺς τὴν ἑαυτῶν σαπρίαν ἀποβαλεῖν ἐθέλοντας, ἀλλ' αἰετὶ τῇ προσευχῇ σχολάζειν ἐν τῇ τηρήσει τοῦ νοῦ, καὶ ἔξω που τῶν ἐνκτηρίων οἰκῶν ἀυλιζόμεθα.

3. Ὁν τρόπον γὰρ ὁ θέλων καθαρίσαι χρυσίον, ἐὰν πρὸς βραχὺ τὸ πῦρ ἐάσῃ σχολάσαι τοῦ χωνευτηρίου, σκληρίαν πάλιν τῇ καθαιρουμένῃ ὕλῃ ἐμποιεῖ, οὕτω καὶ ὁ ποτὲ μὲν μεμνημένος τοῦ Θεοῦ, ποτὲ δὲ μή, καὶ ὅπερ δοκεῖ κτᾶσθαι διὰ τῆς εὐχῆς, τοῦτο πάλιν ἀπόλλυσι διὰ τῆς χαυνότητος.

4. Καὶ καθὼς τὸν σίδηρον ἡ τοῦ πυρὸς διηλεκτὴς συνάφεια ποιεῖ ἀλάφητον, οὕτω καὶ αἱ πυκναὶ προσευχαὶ ἐρρωμενέστερον τὸν νοῦν εἰς τὸν κατὰ τοῦ ἐχθροῦ παρασκευάζουσι πόλεμον· καὶ ὥσπερ ὁ σίδηρος πυρούμενος μεταμορφοῦται εἰς τοῦ πυρὸς τὴν θέαν, οὕτω καὶ ὁ νοῦς φωτίζεται ἐκ τῆς αἴγλης τοῦ θείου πυρὸς καὶ φωτοειδὴς ὅλος καὶ ἐξαστράπτων γίνεται.

Ἐρμηνεία

Α ΙΑ κάθε ἐργασίαν ὑπάρχει καὶ ὁ ἀρμόδιος χρόνος, ὅπως εἶπε καὶ ὁ Σολομών⁽¹⁾. Διὰ τὴν προσευχὴν ὁμοῦς εἶναι κατάλληλος ἡ κάθε στιγμή τοῦ χρόνου. Δὲν ὑπάρχει δηλαδὴ καιρὸς, πού νὰ μὴ ταιριάζῃ διὰ τὴν προσευχήν. Ὁ Δαυὶδ λέγει· «Εὐλογήσω τὸν Κύριον ἐν παντὶ καιρῷ, διὰ παντὸς ἡ αἴνεσις αὐτοῦ ἐν τῷ στόματί μου» (Ψαλμ. λγ' 2). Ὁ δὲ Ἀπόστολος Παῦλος μᾶς διατάσσει νὰ προσευχώμεθα ἀδιακόπως, «ἀδιαλείπτως προσεύχεσθε» (Α' Θεσ. ε' 17), διότι ὁ κάθε καιρὸς εἶναι κατάλληλος πρὸς δέξιν. Τὸ ἴδιον πράγμα μᾶς συμβουλεύει καὶ ὁ Κύριος λέγων εἰς ἡμᾶς· «Ἀγρυπνεῖτε ἐν παντὶ καιρῷ παρακαλοῦντες, ὅπως σταθῇτε ἀκατακρίτως ἔμπροσθεν τοῦ Βήματος τοῦ Χριστοῦ»⁽²⁾.

σότερον νοητικὴ ὡς διατυπωμένη ὑπὸ ὀρισμένον φραστικὸν σχῆμα· ἐνῶ δέξιν εἶναι αὐθορμητισμὸς καὶ ἀλάλητος ἐκφορὰ τῆς καρδίας πρὸς τὸν Θεόν, διὸ καὶ δύναται νὰ πραγματοποιηθῇ καὶ ὁσάκις ἀκόμη ὁ νοῦς εἶναι ἀπησχολημένος μὲ ἕτερόν τι ἀντικείμενον.

1) «Καιρὸς τῷ παντὶ πράγματι...» (Ἐκκλ. γ' 1—17).

2) «Ἀγρυπνεῖτε οὖν ἐν παντὶ καιρῷ δεόμενοι, ἵνα καταξιωθῇτε ἐκφυγεῖν πάντα τὰ μέλλοντα γίνεσθαι καὶ σταθῆναι ἔμπροσθεν τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου» (Λουκ. κα' 36).

2. Ἐκεῖνος λοιπὸν ποὺ θέλει νὰ καθαρῖσῃ τὴν καρδίαν του, πρέπει συνεχῶς νὰ διαφλέγεται μὲ τὴν ἐνθύμησιν τοῦ Κυρίου· αὐτὴ δὲ τὴν διαρκῇ καὶ ἐπίμονον ἐνθύμησιν τοῦ Κυρίου πρέπει νὰ κατὰ-στήσῃ μοναδικὴν μελέτην καὶ ἀκατάπαυστον ἐνασχόλησίν του. Διότι αὐτοὶ ποὺ θέλουν νὰ βγάλουν ἔξω ἀπὸ τὴν καρδίαν των τὴν σαπίλαν τῶν κακῶν λογισμῶν καὶ τῆς ἁμαρτίας, δὲν πρέπει ἄλλοτε μὲν νὰ προσεύχωνται, ἄλλοτε δὲ ὄχι, ἀλλὰ πάντοτε νὰ ἀσχολοῦνται μὲ τὸ πῶς ὁ νοῦς των θὰ εὕρισκεται ὑπὸ τὴν ἀκατάπαυστον διέγερσιν τῆς προσευχῆς, ἔστω καὶ ἐὰν εὕρισκώμεθα ἔξω ἀπὸ τοὺς ἱεροὺς Ναοὺς.

3. Ὅπως ἀκριβῶς αὐτός, ποὺ θέλει νὰ καθαρῖσῃ χρυσάφι, ἐὰν ἀφήσῃ, ἔστω καὶ ἐπ' ὀλίγον, νὰ σβύσῃ ἡ φωτιὰ εἰς τὸ καμίνι, σκληρύνει καὶ πάλιν τὸ καθαριζόμενον μίγμα, ὥστε νὰ εἶναι ἀδύνατος ἡ ἐκ-καθάρισις, τὰ ἴδια παθαίνει καὶ ἐκεῖνος, ποὺ ἄλλοτε μὲν ἐνθυμεῖται τὸν Θεὸν διὰ τῆς προσευχῆς, ἄλλοτε δὲ ὄχι· καὶ ἐκεῖνο, ποὺ κερδίζει, διὰ τῆς προσευχῆς, τὸ χάνει πάλιν ἀμέσως κατὰ τὴν διακοπὴν αὐτῆς.

4. Καὶ ὅπως ἡ συνεχὴς ἐπαφὴ τοῦ σιδήρου μὲ τὴν φωτιὰ τὸν καθιστᾷ ἄπιαστον ἀπὸ τὸ ἀνθρώπινον χέρι, τοιοῦτοτρόπως καὶ αἱ πνευμαὶ προσευχαὶ ἐνισχύουν τὸν νοῦν καὶ τὸν κάμνουν ἀκατανίκητον εἰς τὸν πόλεμον ἐναντίον τοῦ ἐχθροῦ. Καὶ ὅπως ἀκριβῶς ὁ εὕρισκόμενος ἐπὶ τῆς πυρᾶς σίδηρος μεταμορφώνεται, καθιστάμενος πυρίμορφος, τοιοῦτοτρόπως καὶ ὁ νοῦς, διὰ τῆς προσευχῆς, φωτίζεται ἀπὸ τὴν λαμπρότητα τῆς θεϊκῆς φωτιᾶς καὶ ἔτσι γίνεται ὁλόκληρος φωτόμορφος καὶ ἀκτινοβόλος.

Γ'. Τοῦ Ἀββᾶ Ἡσαΐου.

Τὸ συνεχῶς προσεύχεσθαι, ἀπόλλυσι τὴν αἰχμαλωσίαν, τὸ δὲ κατὰ μικρὸν ἀμελῆσαι, μήτηρ ἐστὶ τῆς λήθης.

2. Εἶπεν ὁ Ἀββᾶς Θεόδωρος ὁ τοῦ Ἐνάτου, ὅτι ἐὰν λογίσσῃται ἡμῖν ὁ Θεὸς τὰς ἐν ταῖς εὐχαῖς ἀμελείας, καὶ τὰς ἐν ταῖς ψαλμωδίαις αἰχμαλωσίας, οὐ δυνάμεθα σωθῆναι.

Ἑ ρ μ η ν ε ι α

ΜΕ τὸ νὰ προσεύχεται ὁ ἄνθρωπος συνεχῶς προφυλάσσεται ἀπὸ τὴν αἰχμαλωσίαν τῶν παθῶν καὶ τῶν πονηρῶν λογισμῶν· ἡ δὲ παραμέλησις τῆς προσευχῆς, ἔστω καὶ ἐπ' ὀλίγον, εἶναι μητέρα τῆς λησμοσύνης (τοῦ Θεοῦ).

2. Ὁ Ἀββᾶς Θεόδωρος, ποὺ ἡσκήτευεν εἰς τὸ Ἐνατον¹⁾, εἶπεν, ὅτι ἐὰν ὁ Θεὸς λογαριάσῃ τὴν ἀμέλειαν, ποὺ ἐπιδεικνύομεν εἰς τὰς προσευχὰς καὶ τὴν εὐχήν, καὶ τὴν αἰχμαλωσίαν τοῦ νοῦ μας ἀπὸ δια-

1) Βλέπε περὶ τούτου ἐν τῇ ὑποσημειώσει τῆς σελ. 458 τοῦ Γ' τόμου.

φόρους σκέψεις, κατὰ τὴν ὥραν τῆς ψαλμωδίας, ἀσφαλῶς δὲν θὰ ἡμπορέσωμεν νὰ σωθῶμεν.

Δ'. Τοῦ Αββᾶ Μάρκου.

Ο ΣΥΝΙΩΝ εἰς τὸ τοῦ μακαρίου Ἀποστόλου εἰρημένον, μυστικῶς τὴν πάλην ἡμῶν πρὸς τὰ πνευματικὰ τῆς πονηρίας εἶναι φήσαντος, γινώσεται καὶ τὴν παραβολὴν τοῦ Κυρίου, ἣν ἔλεγε πρὸς τὸ δεῖν πάντοτε προσεύχεσθαι, καὶ μὴ ἔκκακεῖν τὸν παραλογιζόμενον τὴν περὶ προσευχῆς ἐντολήν, ἀτοπώτεροι ἀκοαὶ διαδέχονται, ἐτέρῳ τῇ ἐτέρῳ καθάπερ δέσμιοι παραπέμπουσαι.

Ἑρμηνεία

ΕΚΕΙΝΟΣ, ὁ ὁποῖος θὰ ἀντιληφθῇ τὸ βαθύτερον καὶ πραγματικώτερον νόημα τῆς φράσεως τοῦ μακαρίου Ἀποστόλου Παύλου, ὅτι ἡ πάλην ἡμῶν διεξάγεται ἐναντίον τῶν πνευματικῶν δυνάμεων τῆς πονηρίας (¹), καὶ ὅχι πρὸς ὑλικάς καὶ ἐνσάρκους ὑποστάσεις, θὰ ἐννοήσῃ καὶ τὴν παραβολὴν τοῦ Κυρίου, διὰ τῆς ὁποίας συνιστᾷ, ὅτι πρέπει συνεχῶς νὰ προσευχώμεθα καὶ νὰ μὴ λιποψυγοῦμεν (²). Ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος παρερμηνεύει τὴν περὶ προσευχῆς ἐντολήν καὶ δὲν προσεύχεται ἀδιαλείπτως, δέχεται ἀλληλοδιαδόχως ἀτοπωτέρους λογισμοὺς καὶ συμβουλὰς τοῦ πονηροῦ, καὶ μεταφέρεται ὡς αἰχμάλωτος ἀπὸ τοῦ ἐνὸς πονηροῦ ἀκούσματος εἰς τὸ ἄλλο.

Ε'. Τοῦ Ἀγίου Μαξίμου.

Η ΣΥΝΕΧΗΣ προσευχὴ χωρίζει τὸν νοῦν πάντων τῶν νοημάτων, καὶ γυμνὸν αὐτὸν παρίστησι τῷ Θεῷ· τὰ γὰρ νοήματα, τῶν πραγμάτων εἰσὶ νοήματα.

2. Τῶν δὲ πραγμάτων, τὰ μὲν εἰσιν αἰσθητά, τὰ δὲ νοητά· ἐν αὐτοῖς οὖν ὁ νοῦς διατρίβων τὰ νοήματα αὐτῶν περιφέρει.

3. Ἡ δὲ Χάρις τῆς προσευχῆς, τῷ Θεῷ συνάπτει τὸν νοῦν, τῷ δὲ Θεῷ συνάπτουσα, χωρίζει πάντων τῶν νοημάτων· τότε ὁ νοῦς γυμνὸς Αὐτῷ προσομιλῶν, θεοειδὴς γίνεται.

4. Τοιοῦτος δὲ γενόμενος, τὰ πρόποντα παρ' Αὐτοῦ αἰτεῖ, καὶ τῆς δεήσεως αὐτοῦ οὐ διαμαρτάνει ποτέ.

5. Διὰ τοῦτο οὖν ὁ Ἀπόστολος ἀδιαλείπτως προσεύχεσθαι κελεύει, ἵνα τὸν νοῦν συνεχῶς τῷ Θεῷ συνάπτοντες, κατὰ μικρὸν ἀπορρήξωμεν τῆς τῶν ὑλικῶν προσπαθείας.

Ἑρῳτησεις

6. Καὶ πῶς ὁ νοῦς δύναται ἀδιαλείπτως προσεύχεσθαι; Καὶ γὰρ ψάλλοντες,

1) «Ὅτι οὐκ ἔστιν ἡμῖν ἡ κἀλή πρὸς αἷμα καὶ σάρκα, ἀλλὰ πρὸς τὰς ἀρχάς, πρὸς τὰς ἐξουσίας, πρὸς τοὺς κοσμοκράτορας τοῦ σκότους τοῦ αἰῶνος τοῦτου, πρὸς τὰ πνευματικὰ τῆς πονηρίας ἐν τοῖς ἐπουρανίοις» (Ἐφεσ. ζ' 12).

2) «Ἐλεγε δὲ καὶ παραβολὴν αὐτοῖς πρὸς τὸ δεῖν πάντοτε προσεύχεσθαι αὐτοὺς καὶ μὴ ἔκκακεῖν» (Λουκ. ιη 1).

καὶ ἀναγινώσκοντες, καὶ συντυγχάνοντες, καὶ διακονοῦντες, εἰς πολλὰ αὐτὸν περισπῶμεν νοήματά τε καὶ θεωρήματα.

Ἀποκρίσις

7. Οὐδὲν τῶν ἀδυνάτων ἡ θεία Γραφή προστάσσει, ἐπεὶ καὶ αὐτὸς ὁ Ἀπόστολος, καὶ ἔψαλλε, καὶ ἀνεγίνωσκε, καὶ ἐδίδιδασκε καὶ διηκόνει, καὶ ἔπασχε διωκόμενος, καὶ ἀδιαλείπτως προσηύχετο.

8. Ἀδιαλείπτως γὰρ ἐστὶ προσευχή, τὸ τὸν νοῦν ἔχειν ἐν εὐλαβείᾳ πολλῇ, καὶ πόθῳ προσκείμενον τῷ Θεῷ, καὶ τῆς ἐλπίδος Αὐτοῦ ἀεὶ ἀποκρέμασθαι, καὶ εἰς Αὐτὸν θαρσύνειν ἐν πᾶσι τοῖς ἔργοις, καὶ τοῖς συμβαίνουσιν οὔτω διακείμενος ὥς ὁ Ἀπόστολος ἔλεγε «Τίς ἡμᾶς χωρίσει ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ, θλίψις; ἢ στενοχωρία; ἢ λιμός, ἢ μάχαιρα;» καὶ μετ' ὀλίγα «πέπεισμαι γάρ, ὅτι οὔτε θάνατος, οὔτε ζωή, οὔτε Ἄγγελοι, οὔτε ἀρχαί, οὔτε δυνάμεις, οὔτε ἐνεστώτα, οὔτε μέλλοντα, οὔτε ὕψωμα, οὔτε βάθος, οὔτε τις κτίσις ἐτέρα δυνήσεται ἡμᾶς χωρῖσαι ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν».

9. Οὕτως οὖν ὁ Ἀπόστολος διακείμενος, ἀδιαλείπτως προσηύχετο, ἐν πᾶσι γὰρ τοῖς τε ἔργοις, ὥς εἴρηται, καὶ τοῖς συμβαίνουσιν αὐτῷ, τῆς ἐλπίδος τοῦ Θεοῦ ἀπεκρέματο· διὰ τοῦτο ταῖς θλίψεσιν ἀεὶ ἔχαιρον πάντες οἱ Ἅγιοι, ἵνα εἰς ἔξιν ἔλθωσι τῆς ἐλπίδος.

10. Τὴν τῆς προσευχῆς ἀκράτητον κατάστασιν, ταύτην εἶναι λέγω τὸ ἔξω σαρκὸς καὶ κόσμου γενέσθαι τὸν νοῦν, καὶ αὐτὸν πάντα καὶ ἀνίδεον ἐν τῷ προσεύχεσθαι· ὁ οὖν ταύτην τὴν κατάστασιν ἀλώβητον διατηρῶν, οὗτος ὄντως ἀδιαλείπτως προσεύχεται.

Ἐρμηνεία

Η ΣΥΝΕΧΗΣ προσευχή ἀπομακρύνει ἀπὸ τὸν νοῦν ὅλα τὰ νοήματα καὶ πᾶσαν ἄλλην σκέψιν καὶ τοιοῦτοτρόπως ἐμφανίζει τὸν νοῦν ἐλεύθερον καὶ γυμνὸν ἀπὸ περισπασμοῦ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ· διότι τὰ νοήματα εἶναι αἱ νοητικαὶ εἰκόνες τῶν διαφόρων πραγμάτων εἰς τὴν διάνοιάν μας.

2. Τὰ πράγματα, ὥς γνωστόν, ἄλλα μὲν εἶναι αἰσθητά, ἄλλα πάλιν νοητά. Ἐφ' ὅσον λοιπὸν ὁ νοῦς διακινεῖται μέσα εἰς τὴν περιοχὴν τῶν πραγμάτων αὐτῶν, συλλαμβάνει αὐτὰ καὶ περιφέρει ἐν ἑαυτῷ τὰς νοητικὰς τῶν εἰκόνας.

3. Ἡ χάρις τῆς προσευχῆς φέρει εἰς ἐπαφὴν τὸν νοῦν μὲ τὸν Θεόν· ἀπὸ τὴν στιγμὴν δὲ ποὺ ἐπιτυγχάνεται ἡ ἐπαφὴ αὐτή, ἀπαλλάσσεται αὐτομάτως ὁ νοῦς τῶν νοητῶν αὐτῶν εἰκόνων, τῶν νοημάτων, καὶ τότε ἐλεύθερος καὶ γυμνὸς παντὸς ἐμποδίου ἐπικοινωνεῖ μετὰ τοῦ Θεοῦ καὶ καθίσταται θεοειδής (δηλαδὴ Θεὸς κατὰ χάριν καὶ μέθεξιν).

4. Ἐφ' ὅσον δὲ καταστῇ τοιοῦτος, ζητεῖ πλέον παρ' Αὐτοῦ, τοῦ Θεοῦ, αὐτὰ ποὺ εἶναι ἀπαραίτητα καὶ πρέποντα διὰ τὴν ψυχὴν, καὶ οὔτω ποτὲ δὲν σφάλλει εἰς τὰ αἰτήματά του, πραγματοποιουμένης πάντοτε ὑπὸ τοῦ Θεοῦ τῆς παρακλήσεώς του.

5. Δι' αὐτὸν ἀκριβῶς τὸν λόγον καὶ ὁ Ἀπόστολος Παῦλος μᾶς διατάσσει νὰ προσευχώμεθα ἀδιαλείπτως (1), διὰ νὰ ἐπιτύχωμεν διαρ-

1) «Ἀδιαλείπτως προσεύχεσθε...» (Α' Θεσ. ε' 17).

κῇ συνάφειαν τοῦ νοός μας μετὰ τοῦ Θεοῦ, καὶ οὕτω, ὀλίγον κατ' ὀλίγον, νὰ ἀποκοπῶμεν ἀπὸ κάθε προσπάθειαν, ἀποβλέπουσαν εἰς ὑλικὸν σκοπόν.

Ἑρωτήσεις

6. Καὶ πῶς ὁ νοῦς δύναται νὰ προσεύχεται συνεχῶς καὶ νὰ ἀφοσιώνεται τελείως εἰς τὸ ἔργον τῆς προσευχῆς, ἐφ' ὅσον ὅταν ψάλλωμεν, ἢ ἀναγινώσκωμεν, ἢ συνομιλῶμεν, ἢ, ὅπωςδήποτε, εἴμεθα ἀπησχολημένοι εἰς ἓνα διακόνημα, τότε ἡ νοητικὴ ἐνέργεια, ὁ νοῦς, διαμοιράζεται εἰς πολλὰ νοήματα καὶ θεωρήματα;

Ἀποκρίσεις

7. Ἡ Ἁγία Γραφή τίποτε τὸ ἀδύνατον δὲν προστάσσει, ἐφ' ὅσον καὶ ὁ ἴδιος ὁ Ἀπόστολος Παῦλος καὶ ἔψαλλε καὶ ἐδιάβαζε, καὶ ἐδίδασκε καὶ διακονοῦσε καὶ ὑπέφερεν ἀπὸ τοὺς διωγμοὺς καὶ ὁμως προσηύχετο συνεχῶς καὶ ἀδιαλείπτως.

8. Διότι ἀδιάλειπτος προσευχὴ εἶναι τὸ νὰ ἔχωμεν πάντοτε τὸν νοῦν μας προσηλωμένον μὲ πολλὴν εὐλάβειαν καὶ πόθον, κοντὰ εἰς τὸν Θεόν· νὰ ἐξαρτᾶται πάντοτε ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ τὴν πρὸς τὸν Θεὸν ἐλπίδα καὶ νὰ στηρίζῃ τὸ θάρρος του, δι' ὅλα του τὰ ἔργα εἰς Αὐτόν. Τότε ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς πράγματι ἀδιαλείπτως προσεύχεται. Ἐπιστέγασμα τῆς τοιαύτης ἀδιαλείπτου προσευχῆς εἶναι νὰ ἀντιμετωπίζῃ ὅλα τὰ συμβαίνοντα μὲ τὴν ψυχικὴν διάθεσιν τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, ὅστις εἰς ὅλας τὰς περιστάσεις ἔλεγε· «Τίς ἡμᾶς χωρίσει ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ; θλίψις ἢ στενοχωρία ἢ διωγμὸς ἢ λιμὸς ἢ γυμνότης ἢ κίνδυνος ἢ μάχαιρα;» (Ρωμ. η' 35). Καὶ μετ' ὀλίγον διακηρύσσει τὴν ὑπέροχον διαβεβαίωσιν· «Πέπεισμαι γάρ, ὅτι οὔτε θάνατος, οὔτε ζωὴ, οὔτε ἄγγελοι, οὔτε ἀρχαί, οὔτε δυνάμεις, οὔτε ἐνεστώτα, οὔτε μέλλοντα, οὔτε ἥψωμα, οὔτε βάθος, οὔτε τις κτίσις ἑτέρα δυνήσεται ἡμᾶς χωρίσαι ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ, τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν» (αὐτόθι, 38—39).

9. Μὲ αὐτὴν λοιπὸν τὴν ψυχικὴν διάθεσιν ὁ Ἀπόστολος Παῦλος προσηύχετο συνεχῶς καὶ ἀδιαλείπτως· διότι εἰς ὅλα του τὰ ἔργα, καὶ εἰς ὅλα, ὅσα συνέβαιναν εἰς αὐτόν, εἶχεν ἐξαρτήσῃ τὸν ἑαυτὸν του ἀπὸ τὴν ἐλπίδα πρὸς τὸν Θεόν. Δι' αὐτὸ καὶ ὅλοι οἱ Ἅγιοι ἔχαιρον πάντοτε εἰς τὰς θλίψεις πὺν συνέβαινον εἰς αὐτούς, διὰ νὰ συνηθίσουν νὰ ἐλπίζουν διαρκῶς εἰς τὸν Θεόν.

10. Ἐχω λοιπὸν τὴν γνώμην, ὅτι αὕτη εἶναι ἡ ἀσυγκράτητος καὶ καθαρὰ κατάστασις τῆς προσευχῆς· νὰ κατορθώσῃ δηλαδὴ ὁ νοῦς νὰ εὗρεθῇ ἔξω ἀπὸ τὴν σάρκα καὶ τὸν κόσμον καὶ νὰ προσεύχεται τελείως ἀπηλλαγμένος ἀπὸ τὸ βάρος τῆς ὕλης καὶ τὰ σχήματα καὶ τὰς μορφὰς τοῦ παρόντος κόσμου. Αὐτὸς λοιπὸν πὺν θὰ κατορθώσῃ νὰ διατηρήσῃ ἀκεραίαν καὶ καθαρὰν αὐτὴν τὴν κατάστασιν τῆς ψυχῆς, αὐτὸς πράγματι προσεύχεται ἀδιαλείπτως.

γ'. Ἐν τῷ Γεροντικῷ.

Η ΡΩΤΗΣΕΝ ἁδελφὸς Γέροντα λέγων· διατί, ὅτε ἐξέρχομαι εἰς ἔργον, ῥαθυμῶ περὶ τῆς ψυχῆς μου; Καὶ ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ Γέρων· οὐ θέλεις πληρῶσαι τὸ γεγραμμένον· λέγει γάρ· «Εὐλογήσω τὸν Κύριον ἐν παντὶ καιρῷ, διὰ παντὸς ἡ αἴνεσις Αὐτοῦ ἐν τῷ στόματί μου». Ἐάν τε οὖν ἔσω, ἔάν τε ἔξω ἧς, μὴ ἀποστῇς εὐλογῶν τὸν Θεόν, οὐ στόματι μόνον, ἀλλὰ καὶ καρδίᾳ, καὶ οὐ μὴ σου ῥαθυμία κατακυριεύσῃ ποτέ.

2. Ἐλεγον περὶ τινος τῶν Γερόντων, ὅτι ἦν μέγας πονηρός· ποτὲ οὖν, ὡς ἐποίει τὴν σύναξιν αὐτοῦ, παρέβαλέ τις αὐτῷ τῶν Γερόντων, καὶ ἔξωθεν ὦν, ἤκουσεν αὐτοῦ μαχομένου ἐνδοθεν μετὰ τῶν οἰκείων λογισμῶν καὶ λέγοντος· ἕως πότε δι' ἓνα λόγον ὅλα ἐκεῖνα ἀπῆλθον;

3. Ὁ δὲ ὡς ἤκουσεν, ἐνόμισεν ὅτι μετὰ ἄλλου τινὸς μάχεται, καὶ ἔκρουσεν, ὥστε εἰσελθεῖν καὶ εἰρηνεύσαι αὐτούς. Εἰσελθὼν οὖν καὶ εὐρῶν μόνον τὸν Γέροντα, εἶπεν αὐτῷ μετὰ τινος ἐμάχου, Ἀββᾶ; ἦν γὰρ ἔχων πρὸς αὐτὸν παρρησίαν. Ὁ δὲ εἶπε· μετὰ τοῦ λογισμοῦ μου, ὅτι δεκατέσσαρας βίβλους οἶδα ἀπὸ στήθους, καὶ ἓνα λόγον ἀκούσας ἔξω, ὡς ἔστιν βαλεῖν τὴν σύναξίν μου, ἤρρησαν ὅλα ἐκεῖνα, καὶ ὁ εἰς λόγος ἐκεῖνος ἦλθεν ἔμπροσθέν μου, καὶ διὰ τοῦτο ἐμαχόμεν τῷ λογισμῷ.

4. Καὶ ἡμεῖς, εἰ ἐπεμελοῖμεθα προσευχῆς, τοὺς ματαίους λόγους ἐφεύγομεν, καὶ τὸν νοῦν ἐνεκαλοῦμεν ῥεμβόμενον.

5. Εἶπεν ὁ Ἀββᾶς Μακάριος ὁ μέγας· ὁφείλει ἡ ψυχὴ τοὺς λογισμοὺς ἐαυτῆς ἐν ψαλμῳδίᾳ μετὰ κατανύξεως συνάγειν πάντοθεν ῥεμβομένους, ὡς ἴδια τέκνα, καὶ ὑπὸ τῆς ἁμαρτίας πάλιν σκορπιζῶνται, καὶ προσδοκᾷ τὸν Κύριον ἐν πίστει βεβαίᾳ, ἵνα ἐλθὼν πρὸς αὐτήν, διδάξῃ αὐτήν εὐχὴν ἀληθινὴν καὶ ἀπερίσπαστον, πρὸς τὴν Αὐτοῦ μόνον αἴτησιν.

Ἑρμηνεία

ΕΝΑΣ ἁδελφὸς ἠρώτησε Γέροντα:

—Διατί, ὅταν ἐξέρχωμαι εἰς ἐργασίαν, καταλαμβάνομαι ἀπὸ ὀκνηρίαν καὶ ἀδιαφορίαν διὰ τὰ ζητήματα τῆς ψυχῆς μου;

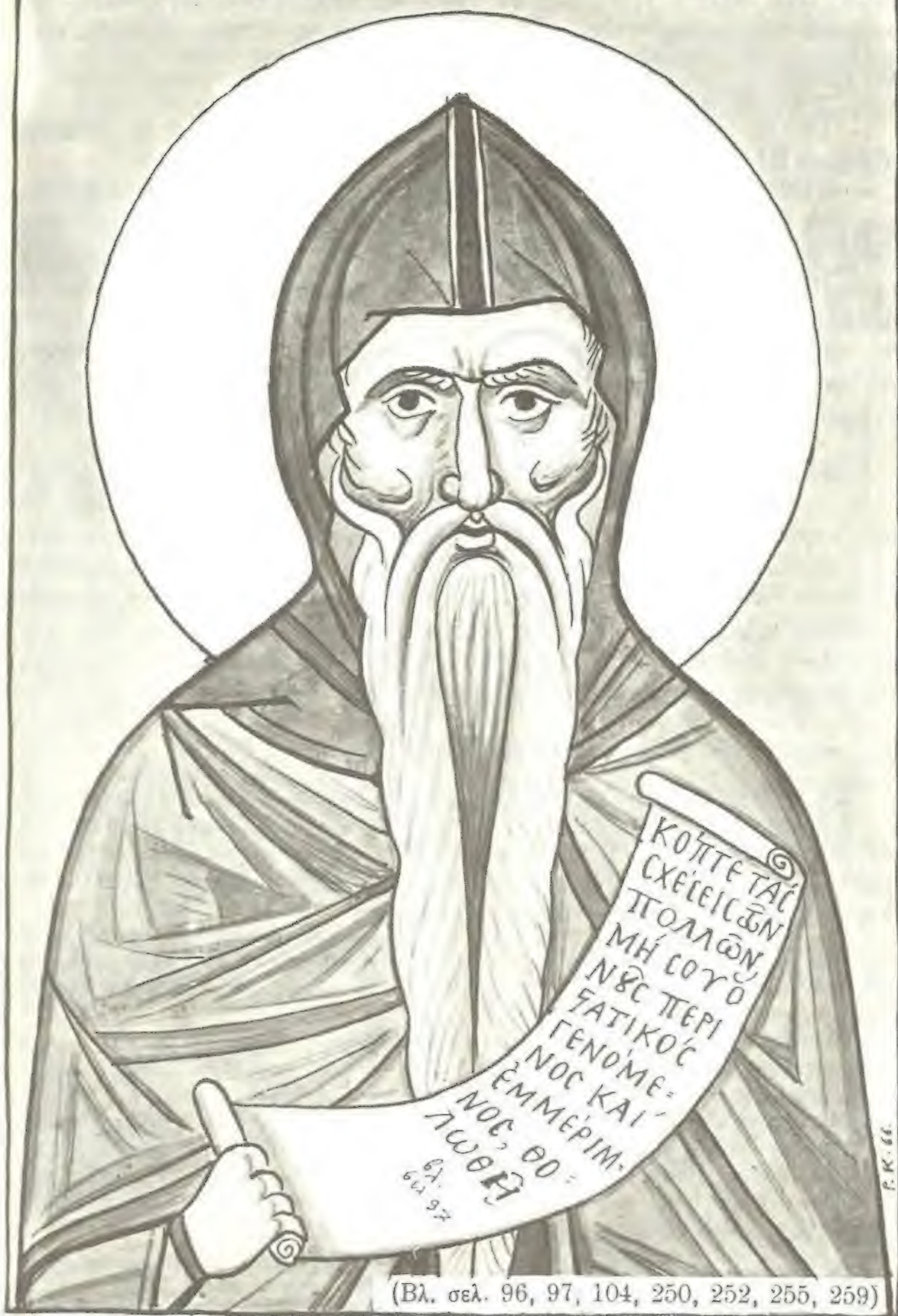
Ὁ Γέρων ἀπήντησε:

—Διότι δὲν θέλεις νὰ ἐφαρμόσῃς τὸ ἀναγραφόμενον εἰς τὴν Ἀγίαν Γραφήν· «Εὐλογήσω τὸν Κύριον ἐν παντὶ καιρῷ, διὰ παντὸς ἡ αἴνεσις Αὐτοῦ ἐν τῷ στόματί μου» (Ψαλμ. λγ' 2). Δι' αὐτὸ λοιπὸν εἴτε εὐρίσκεισαι μέσα εἰς τὸ κελλίον σου, εἴτε εὐρίσκεισαι ἔξω, μὴ σταματήσῃς ἀπὸ τοῦ νὰ εὐλογῇς τὸν Θεόν, ὅχι μόνον μὲ τὸ στόμα σου, ἀλλὰ καὶ μὲ τὴν καρδίαν σου, ὅποτε οὐδέποτε θὰ σὲ κατακυριεύσῃ ῥαθυμία.

2. Δι' ἓνα Γέροντα διηγοῦντο ὅτι ἐκοπίαζεν ὑπερβολικὰ εἰς τοὺς ἀσκητικούς ἀγῶνας του. Κάποτε λοιπὸν ὁ Γέρων αὐτὸς ἐτέλει τὴν ἀκολουθίαν του καὶ τὸν ἐπεσκέφθη ἓνας ἄλλος Γέρων. Ἐνῷ δὲ ἀκόμῃ ἦτο ἀπ' ἔξω καὶ ἡτοιμάζετο νὰ κτυπήσῃ τὴν θύραν, τὸν ἤκουσε νὰ ἀγωνίζεται, ἀπὸ μέσα εἰς τὸ κελλί, μὲ τοὺς λογισμοὺς του καὶ νὰ λέγῃ μεγαλοφώνως· «Πόσον γρήγορα, δι' ἓνα μόνον λόγον, ὅλα ἐκεῖνα ἀπεχώρησαν καὶ ἔφυγαν;».

Ο'ΑΒΒΑΣ

ΔΟΥΛΟΣ

3. Μόλις ἤκουσεν αὐτὰ ὁ ἐπισκέπτης, ἐνόμισεν ὅτι ὁ Γέρων φιλονικεῖ μετ' ἄλλου τινὸς καὶ δι' αὐτὸ ἐκτύπησε, διὰ τὰ εἰσέλθῃ καὶ οὕτω τὰ εἰρηνεύσῃ τοὺς φιλονικοῦντας. Ὅταν λοιπὸν εἰσῆλθε καὶ εὗρε μόνον τὸν Γέροντα, εἶπε πρὸς αὐτόν:

—Μὲ ποῖον ἐμάλλωνες, Ἀββᾶ;

Τοῦ ὠμίλησε δὲ κατ' αὐτόν τὸν τρόπον, διότι εἶχε τὸ θάρρος μαζί του. Ὁ Γέρων ἀπήντησεν:

—Μὲ τὸν λογισμὸν μου, διότι ἔχω ἀποστηθίσει δεκατέσσαρα βιβλία, καὶ ὅμως ἕνας μόνον λόγος, τὸν ὁποῖον ἤκουσα ἀπ' ἐξω, ἐστάθη ἱκανὸς νὰ ἐκδιώξῃ ἀπὸ τὴν διάνοιάν μου ὅλα ὅσα εἶχα μάθει καὶ νὰ παραμείνῃ κυρίαρχος, μόλις ἤρχισα τὴν ἀκολουθίαν μου· δι' αὐτὸ ἐπολέμουν μὲ τὸν λογισμὸν μου.

4. Καὶ ἡμεῖς, ἐὰν πράγματι ἐφροντίζαμεν διὰ τὴν προσευχήν, θὰ ἀπεφεύγαμεν νὰ προσέχωμεν εἰς τοὺς ματαίους λόγους, καὶ θὰ κατηγορούσαμεν τὸν νοῦν, εὐθύς ὡς περιεπλανᾶτο ἀσκόπως ἐδῶ καὶ ἐκεῖ.

5. Ὁ Ἀββᾶς Μακάριος ὁ μέγας εἶπε πρὸς τοὺς μαθητάς του:

—Ἐχει ὑποχρέωσιν ἡ ψυχὴ, κατὰ τὴν ὥραν τῆς ψαλμοψίδας, νὰ συγκεντρώσῃ μετὰ κατανύξεως τοὺς λογισμοὺς τῆς, ποὺ περιπλανῶνται ἀσκόπως ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, ὅπως ἡ μητέρα συγκεντρώνει τὰ παιδιὰ τῆς, ἔστω καὶ ἐὰν πάλιν σκορπίζωνται ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν· νὰ περιμένῃ δὲ μετ' ἀδιασείστου βεβαιότητος τὸν Κύριον, διὰ νὰ ἔλθῃ πρὸς αὐτὴν καὶ νὰ τὴν διδάξῃ τὴν ἀληθινὴν εὐχήν, ὥστε ἀπερίσπαστος ἀπὸ τοὺς διαφόρους λογισμοὺς νὰ ζητῇ μόνον τὸν Κύριον.

Ζ'. Τοῦ Ἀγίου Ἡσαΐου.

ΑΝΘΡΩΠΙΟΣ, ἐὰν μὴ καταλείψῃ πᾶσαν τὴν ἐργασίαν τοῦ κόσμου τούτου, οὐ δύναται λατρεῦσαι τῷ Θεῷ· ἡ γὰρ λατρεία τοῦ Θεοῦ ἐστὶ τὸ μὴ ἔχειν ἡμᾶς ἐν τῷ νοῖ ἀλλοτρίον τι ἐν τῷ προσεύχεσθαι, καὶ ἀδολεσχεῖν Αὐτῷ ἡγουν ἡδονήν, ἢ κακίαν, ἢ μῖσος, ἢ ζῆλον πονηρόν, ἢ φαντασίαν τινὰ καὶ μέριμναν τῶν τοῦ αἵωνος τούτου.

2. Ταῦτα γὰρ σκοτεινὰ τείχῃ εἰσὶ, περιέχοντα τὴν ταλαίπωρον ψυχὴν, καὶ κωλύοντα αὐτὴν ἐν τῷ ἁέρι, καὶ μὴ ἐῶντα αὐτὴν ἀπαντῆσαι τῷ Θεῷ, καὶ ἐν τῷ κρυπτῷ εὐλογῆσαι Αὐτόν, καὶ προσεύξασθαι Αὐτῷ ἀγνῶς καὶ πεφωτισμένως, ἐν γλυκύτητι καρδίας καὶ ἀγάπῃς ἡδύτητι.

3. Ὅσον γὰρ ἡ ψυχὴ μεριμνᾷ τῶν ἔξωθεν, νεκροῦται ὁ νοῦς, καὶ λοιπὸν τὰ ἐνδοθεν πάθη πράττει τὰς ἐνεργείας αὐτῶν ἀδιαφόρως· εἰ δὲ ἀποστῇ ἡ ψυχὴ τῆς μερίμνης τῶν ἔξωθεν, τότε χαίρεται ὁ νοῦς καὶ ἵσταται.

4. Κατανοεῖ δὲ καὶ ἡ ψυχὴ τὰ ἐνδοθεν αὐτῆς πάθη διὰ τοῦ νοός· καὶ λοιπὸν ὁ νοῦς φροντίζει τῆς ψυχῆς ἕως οὗ ἀπορρίψῃ αὐτὰ ἐξ αὐτῆς, καὶ γεννήσῃ μετ' αὐτοῦ, καὶ ἐκθρόψῃ τὰ τέκνα αὐτῆς, καὶ τότε γίνονται ἀμφότεροι μία καρδία, καὶ ὑποτάσσεται ἡ ψυχὴ τῷ νοῖ, καθὼς ὑποτάσσεται ἡ γυνὴ τῷ ἀνδρὶ, καὶ γίνεται ὁ νοῦς αὐτῆς κεφαλὴ, καθὼς καὶ ὁ ἀνὴρ κεφαλὴ ἐστὶ τῆς γυναικός, κατὰ τὸν Ἀπόστολον, καὶ ἐν γενόμενοι ἐν Κυρίῳ οὐκέτι διαίρεσιν ἔχουσιν.

5. Οἱ οὖν ἀξιωθέντες εἰς τὸ τοιοῦτον μέτρον φθάσαι, οὗτοί εἰσιν οἱ εὐχόμενοι τῷ Θεῷ ἐν ἀγνείᾳ, οὗτοί εἰσιν οἱ φωτισθέντες ἐκ Θεοῦ, οὗτοι εἰσιν οἱ ἀλη-

θεῖς προσκυνηταί, οὓς ζητεῖ ὁ Θεός, οὗτοί εἰσιν ἐν οἷς ἐνοικεῖ καὶ ἐμπεριπατεῖ ὁ Ὑψιστος, κατὰ τὸ γεγραμμένον.

6. Περὶ τούτων καὶ ὁ Σωτὴρ εἶπεν· «ὅτι ἐὰν συμφωνήσωσι δύο περὶ παντὸς οὗ ἐὰν αἰτήσωνται ἐν τῷ ὀνόματί μου, γενήσεται αὐτοῖς». Ὅταν γὰρ ἡ ψυχὴ τῷ νοῦ συμφωνήσῃ καὶ ἐνοποιηθῇ, ἐν τῷ Κυρίῳ λοιπὸν μένει, καὶ ὁ Θεὸς ἐν αὐτῷ· καθὼς καὶ ὁ Κύριος ἡμῶν ἐν τοῖς Εὐαγγελίοις ἔφη· «μείνατε ἐν ἐμοὶ καὶ ἐγὼ ἐν ὑμῖν».

7. Τῷ οὖν μένοντι ἐν τῷ Θεῷ διὰ τῆς πράξεως, μένει καὶ ὁ Θεὸς ἐν αὐτῷ διὰ τῆς θεωρίας· ἐὰν γὰρ ἡ ψυχὴ ἐλευθερωθῇ, καὶ παρέλθῃ τὰ κωλύοντα αὐτὴν ἐν τῷ ἁέρι, τότε μένει ἐν τῷ Θεῷ καὶ δέχεται ἐκ τοῦ Πνεύματος Αὐτοῦ, καθὼς εἶπεν ὁ Ἀπόστολος, ὅτι ὁ κολλώμενος τῇ πόρνῃ, ἐν σῶμα ἐστί, καὶ ὁ κολλώμενος τῷ Κυρίῳ, ἐν πνεῦμα ἐστί, πᾶσα δὲ παράφυσις, πόρνη ὀνομάζεται.

8. Ἡ οὖν ψυχὴ ἡ κολληθεῖσα τῷ Κυρίῳ διὰ τοῦ Πνεύματος, ἐν Αὐτῷ ἄει μένει, καὶ διδάσκεται παρ' Αὐτοῦ πῶς δεῖ Αὐτῷ εὐχέσθαι, καὶ προσκυνεῖ Αὐτῷ ἀδιαλείπτως, οὕσα Αὐτοῦ ἀδιάσπαστος, καὶ Αὐτὸς δὲ ὁ Κύριος μένει ἐν αὐτῇ ἀναπαύων αὐτήν, καὶ χορηγῶν καὶ ἀποκαλύπτων αὐτῇ τὰς τιμὰς καὶ χαρίσματα Αὐτοῦ τὰ ἀνεκλάλητα.

9. Ὁ οὖν τοιοῦτος ἄνθρωπος οὐκέτι ἁμαρτάνει, οὐδὲ ἄπτεται αὐτοῦ ὁ πονηρός, ὅτι ἐκ τοῦ Θεοῦ γεγέννηται, καθὼς γέγραπται, ὅτι ὁ γεγεννημένος ἐκ τοῦ Θεοῦ οὐχ ἁμαρτάνει.

Ἑρμηνεία

+ **Ε** ἌΝ ὁ ἄνθρωπος δὲν ἐγκαταλείψῃ πᾶσαν κοσμικὴν ἐργασίαν, δὲν εἶναι δυνατόν νὰ λατρεύσῃ τὸν Θεόν· διότι πραγματικὴ λατρεία τοῦ Θεοῦ εἶναι τὸ νὰ μὴ ἔχωμεν, κατὰ τὴν ὥραν τῆς προσευχῆς, εἰς τὸν νοῦν μας τίποτε ξένον πρὸς τὸν σκοπὸν καὶ τὴν καθαρότητα τῆς προσευχῆς καὶ νὰ ἀπασχολούμεθα μὲ αὐτό· δηλαδὴ νὰ μὴ ἔχωμεν εἰς τὸν νοῦν μας οὔτε ἡδονήν, οὔτε κακίαν, οὔτε μῖσος, οὔτε φθόνον (ζῆλον πονηρόν), οὔτε φανταστικὴν εἰκόνα, οὔτε φροντίδα διὰ πράγματα ἐκ τοῦ αἰῶνος τούτου, τοῦ παρερχομένου.

2. Αὐτὰ ὅλα εἶναι σκοτεινὰ τεῖχη, ποὺ φυλακίζουν τὴν ταλαίπωρον ψυχὴν καὶ ἐμποδίζουν αὐτὴν εἰς τὸν ἁέρα καὶ δὲν τὴν ἀφήνουν νὰ συναντήσῃ τὸν Θεόν, ὥστε μυστικῶς καὶ κρυφίως νὰ εὐλογήσῃ Αὐτὸν καὶ νὰ προσευχηθῇ πρὸς Αὐτὸν μὲ ἀγνότητα, μὲ θεῖον φωτισμόν, μὲ γλυκεῖαν καρδίαν καὶ νὰ δοκιμάσῃ τὴν πνευματικὴν ἡδονὴν τῆς ἀγάπης καὶ τοῦ θείου ἔρωτος.

3. Διότι ὅσον ἡ ψυχὴ μεριμνᾷ καὶ φροντίζει διὰ τὰ σωματικὰ καὶ κοσμικὰ ζητήματα, νεκρώνεται ὁ νοῦς καί, ὥς ἐκ τούτου, τὰ ἐντὸς τοῦ ἀνθρώπου πάθη ἐνεργοῦν χωρὶς ἑλεγχον· ἐφ' ὅσον ὁμοῦς ἡ ψυχὴ ἐγκαταλείψῃ τὴν πνευματοκτόνον μέριμναν τῶν ἐξωτερικῶν ὑποθέσεων, τότε χαίρεται ὁ νοῦς καὶ στέκει σταθερὸς καὶ ἀμετακίνητος (ἀνυψούμενος πρὸς τὸν Θεόν).

4. Καὶ ἡ ψυχὴ ἀντιλαμβάνεται πλήρως τὰ ἐντὸς αὐτῆς πάθη μὲ τὴν νοητικὴν δύναμιν τοῦ νοός· φροντίζει λοιπὸν ὁ νοῦς διὰ τὴν ψυχὴν, μέχρις ὅτου ἡ ψυχὴ ἀπορρίψῃ τὰ πάθη ἐκτὸς αὐτῆς, καὶ μὲ τὴν γονιμοποιὸν δύναμιν τοῦ νοῦ γεννήσῃ καὶ ἐκθρέψῃ τὰ τέκνα αὐτῆς.

Καὶ τότε πλέον νοῦς καὶ ψυχὴ θὰ ἑναρμονισθοῦν, καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὰς κινήσεις καὶ ἐπιθυμίας, καὶ γίνονται οἱ δύο μία καρδιά, ὅποταν ἡ ψυχὴ ὑποτάσσεται εἰς τὸν νοῦν, ὅπως ἡ γυναῖκα ὑποτάσσεται εἰς τὸν ἄνδρα καὶ ὁ νοῦς ἀποβαίνει κεφαλὴ τῆς ψυχῆς, ὅπως καὶ ὁ ἄνδρας εἶναι ἡ κεφαλὴ τῆς γυναικός, ὅπως εἶπεν ὁ Ἀπόστολος Παῦλος (¹). Εἰς τὴν περίπτωσιν δὲ αὐτήν, συνδεόμενοι ἐν Κυρίῳ, δὲν εἶναι πλέον διηρημένοι, διίστάμενοι καὶ ἀντιδικοῦντες.

5. Ὅσοι λοιπὸν ἠξιώθησαν νὰ φθάσουν εἰς τοιοῦτον ὑψηλὸν πνευματικὸν μέτρον, εἶναι αὐτοὶ ποὺ προσεύχονται εἰς τὸν Θεὸν μὲ ψυχικὴν ἀγνότητα, εἶναι αὐτοὶ ποὺ ἐφωτίσθησαν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, αὐτοὶ εἶναι οἱ ἀληθινοὶ προσκυνηταί, τοὺς ὁποίους ζητεῖ ὁ Θεός, αὐτοὶ εἶναι, τέλος, εἰς τὴν καρδίαν τῶν ὁποίων ὁ Ὑψιστος ἐνοικεῖ καὶ περιπατεῖ, ὅπως λέγει καὶ ἡ Ἀγία Γραφή (²).

6. Περὶ αὐτῶν εἶπε καὶ ὁ Σωτὴρ, ὅτι ἐὰν εὑρεθοῦν δύο καὶ συμφωνήσουν περὶ παντὸς πράγματος, ποὺ ἤθελον ζητήσῃ παρὰ τοῦ Θεοῦ, ἐν τῷ ὀνόματί μου, θὰ πραγματοποιηθῇ τὸ αἶτημά των (³). Διότι ὅταν ἡ ψυχὴ συμφωνήσῃ μὲ τὸν νοῦν, καὶ γίνῃ ἓνα μαζί του, παραμένει πλέον ὁ νοῦς εἰς τὸν Κύριον καὶ ὁ Θεὸς εἰς αὐτὸν τὸν νοῦν, πραγματοποιοιούμενου οὕτω τοῦ λόγου, ποὺ εἶπεν ὁ Κύριος εἰς τὸ Ἱερὸν Εὐαγγέλιον· «Μείνατε εἰς ἐμὲ καὶ ἐγὼ θὰ μένω ἐντὸς ὑμῶν» (⁴).

7. Εἰς αὐτὸν λοιπόν, ποὺ μένει πιστὸς εἰς τὸν Θεὸν διὰ τῆς ἑναγρέτου πράξεως, καὶ ὁ Θεὸς παραμένει εἰς τὴν καρδίαν του διὰ τῆς θεωρίας (⁵). Διότι ἐὰν ἡ ψυχὴ ἀπελευθερωθῇ ἀπὸ τὰ δεσμὰ τοῦ κοσμικοῦ λογισμοῦ καὶ τῶν φροντίδων καὶ προσπεράσῃ τὰ ἐμπόδιά της εἰς τὸν ἄέρα, τότε μένει εἰς τὸν Θεὸν καὶ δέχεται τὰς ἀκτῖνας καὶ τὰς δωρεὰς τοῦ Πνεύματος Αὐτοῦ.

Τὸ ἀνωτέρω νόημα στηρίζεται καὶ εἰς τὸ Ἀποστολικὸν λόγιον, συμφώνως πρὸς τὸν ὅποιον, ὁ προσκολλώμενος πρὸς τὴν πόρνην γίνεται ἓνα σῶμα μὲ αὐτήν, ἐνῶ ὁ προσκολλώμενος πρὸς τὸν Κύριον γίνεται ἓνα πνεῦμα μὲ Αὐτόν (⁶)· ὥς γνωστὸν δὲ πᾶσα σχέσις, συναπτομένη ἔξω τῶν ὅρων καὶ τῶν νόμων τῆς χριστιανικῆς διδασκαλίας, ὀνομάζεται πόρνη.

1) «Ὁ ἀνὴρ ἐστὶ κεφαλὴ τῆς γυναικός» (Ἐφεσ. ε' 23).

2) «Ἐνοικήσω ἐν αὐτοῖς καὶ ἐμπεριπατήσω. . .» (Β' Κορ. ζ' 16).

3) «Πάλιν ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι ἐὰν δύο ὑμῶν συμφωνήσωσιν ἐπὶ τῆς γῆς περὶ παντὸς πράγματος οὗ ἐὰν αἰτήσωνται, γενήσεται αὐτοῖς» (Ματθ. ιη' 19).

4) «Μείνατε ἐν ἐμοί, καὶ ἐγὼ ἐν ὑμῖν» (Ἰωαν. ιε' 4).

5) Ἐπὶ τοῦ προκειμένου θεωρία ἐννοεῖται ἡ πνευματικὴ καὶ αἰσθητικὴ εἰκὼν τοῦ Θεοῦ, ἣτις σχηματίζεται εἰς τὴν διάνοιαν τοῦ μετ' ἐπιμονῆς καὶ δι' αὐστηρὰς περισυλλογῆς σκεπτομένου τὸν Θεόν· ἡ ἢ ὁρασις τοῦ Θεοῦ διὰ τῶν ὀφθαλμῶν τῆς διανοίας.

6) «Οὐκ οἴδατε ὅτι ὁ κολλώμενος τῇ πόρνῃ ἐν σῶμα ἐστίν· ἔσονται γάρ, φησὶν, οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν· ὁ δὲ κολλώμενος τῷ Κυρίῳ ἐν πνεύμα ἐστὶ» (Α' Κορ. ζ' 16—17).

8. Ἡ ψυχὴ λοιπόν, ποὺ προσεκολλήθη εἰς τὸν Κύριον, διὰ τοῦ πνεύματος, μένει πάντοτε εἰς Αὐτὸν καὶ διδάσκεται παρ' Αὐτοῦ πῶς πρέπει νὰ προσεύχεται εἰς Αὐτὸν καὶ τὸν προσκυνεῖ συνεχῶς καὶ ἀδιακόπως, παραμένουσα ἀδιασπάστως ἠνωμένη μετ' Αὐτοῦ· ἀντιστοίχως καὶ ὁ ἴδιος ὁ Κύριος παραμένει εἰς τὴν ψυχὴν αὐτὴν ἀναπαύων αὐτήν, ἐπιχορηγῶν καὶ ἀποκαλύπτων εἰς αὐτήν τὰς οὐρανίους τιμὰς καὶ τὰ ἀνεκλάλητα Αὐτοῦ χαρίσματα.

9. Αὐτὸς λοιπόν ὁ ἄνθρωπος δὲν ἁμαρτάνει πλέον, ἀλλ' οὔτε καὶ τὸν ἐγγίζει καθόλου ὁ πονηρός, διότι ἔχει ἀναγεννηθῇ ἀπὸ τὸν Θεόν, ὅπως λέγει καὶ ἡ Ἀγία Γραφή, ὅτι αὐτὸς ποὺ ἔχει γεννηθῇ ἀπὸ τὸν Θεὸν δὲν ἁμαρτάνει (¹).

Η'. Τοῦ Ἀγίου Μάρκου.

ΠΟΛΛΟΙ μὲν εἰσι προσευχῆς τρόποι, ἕτερος ἑτέρου διαφορώτερος· ὅμως οὔτε εἰς τρόπος προσευχῆς ἐπιβλαβὴς τυγχάνει, εἰ μὴ τι ἂν οὐκ ἔστιν εὐχή, ἀλλ' ἐργασία σατανική.

2. Τυφλὸς ἔστι κρᾶζων καὶ λέγων· Υἱὲ Δαβίδ, ἐλέησόν με, ὁ προσευχόμενος σωματικῶς, καὶ μὴ ἔχων γνῶσιν πνευματικὴν· ὁ ποτὲ τυφλὸς ἀναβλέψας καὶ ἰδὼν τὸν Κύριον, οὐκέτι Υἱὸν Δαβίδ, ἀλλ' Υἱὸν Θεοῦ ὁμολογήσας προσεκύνησεν· ἐν καιρῷ μνήμης Θεοῦ πολυπλασίασον δέησιν, ἵνα ὅταν ἐπιλάβῃ, ὁ Κύριος ὑπομνήσῃ σοι.

3. Οὐκ ἔστι τελεία προσευχή, χωρὶς νοητῆς ἐπικλήσεως· ἀπερισπάστως εὐχόμενος ἐννοίας, ἐπακούει ὁ Κύριος.

4. Νοῦς ἀπερισπάστως εὐχόμενος, θλίβει καρδίαν, «καρδίαν δὲ συντετριμμένην καὶ τεταπεινωμένην ὁ Θεὸς οὐκ ἐξουθενώσει». Προσευχὴ ἄδξμεβος, σημεῖον φιλοθείας τῷ παραμένοντι, ἀμέλεια δὲ αὐτῆς καὶ δεμβασμός, φιληδονίας τεκμήριον.

5. Ὁ ἀθλίπτως ἀγρυπνῶν, καὶ μακροθυμῶν καὶ προσευχόμενος, Πνεύματος Ἀγίου ἐναργῶς μέτοχος τυγχάνει, ὁ δὲ θλιβόμενος ἐν τούτοις καὶ θελήματι ὑπομένων, ταχέως καὶ οὕτως τυγχάνει τῆς ἀντιλήψεως.

6. Εἴποτε λάβῃς καθαρᾶς προσευχῆς καθαρὸν τόπον, τὴν γνῶσιν τῶν πραγμάτων, ἀναδιδομένην παρὰ τῶν ἐχθρῶν, μὴ καταδέχου, ἵνα μὴ τὸ μεῖζον ἀπολέσῃς· κρείσσον γὰρ τοῖς τῆς προσευχῆς βέλεσι κατατοξεύειν αὐτόν, κάτω πονυγκεκλεισμένον, ἢ προσομιλεῖν αὐτῷ τὰ σκῦλα προσφέροντι, καὶ ἀποσπᾶν ἡμᾶς τῆς κατ' αὐτοῦ δεήσεως μηχανωμένῳ.

7. Ἡ γὰρ τῶν πραγμάτων γνῶσις ἐν καιρῷ πειρασμοῦ καὶ ἀκηδίας ὠφελεῖ τὸν ἄνθρωπον, ἐν καιρῷ δὲ καθαρᾶς προσευχῆς καταβλάπτειν εἴωθεν.

Ἑ ρ μ η ν ε ί α

ΠΟΛΛΟΙ τρόποι προσευχῆς ὑπάρχουν, ποὺ διαφέρουν μεταξύ των· ὅμως οὔτε ἓνας τρόπος προσευχῆς ὑπάρχει, ποὺ νὰ βλάπτῃ τὸν προσευχόμενον. Ἐκτὸς ἐὰν ὁ τρόπος αὐτὸς δὲν εἴναι προσευχή, ἀλλ' ἐργασία σατανική.

2. Ἐκεῖνος ποὺ προσεύχεται διὰ τοῦ ἀναλόγου σωματικοῦ σχή-

1) «Πᾶς ὁ γεγεννημένος ἐκ τοῦ Θεοῦ ἁμαρτίαν οὐ ποιεῖ· ὅτι σπέρμα αὐτοῦ ἐν αὐτῷ μένει· καὶ οὐ δύναται ἁμαρτάνειν ὅτι ἐκ τοῦ Θεοῦ γεγέννηται» (Α' Ἰωάν. γ' 9).

ματος, χωρὶς τὴν ἐσωτερικὴν πνευματικὴν γνῶσιν, ὁμοιάζει μὲ τὸν τυφλὸν τοῦ Εὐαγγελίου, ποὺ ἔκραζε καὶ ἔλεγεν· «Υἱὲ Δαβίδ, ἐλέησόν με» (Μάρκ. ι' 48, Λουκ. ιη' 38—39). Ὁ τέως ὁμως τυφλός, ὅταν ἀνέβλεψε καὶ ἐγνώρισε τὸν Κύριον τὸν ὁμολόγησε πλεόν Υἱὸν Θεοῦ, χωρὶς νὰ τὸν ὀνομάξῃ Υἱὸν Δαβίδ, καὶ τὸν προσεκύνησεν (¹). Ὅταν εὗρίσκεσαι ἀπορροφημένος ἀπὸ τὴν ἔντονον μνήμην τοῦ Θεοῦ, νὰ πολλαπλασιάξῃς τὴν πρὸς Αὐτὸν δέησίν σου, διὰ νὰ σοῦ ὑπενθυμίξῃ συνεχῶς καὶ ὁ Κύριος τὴν θεϊαν Αὐτοῦ παρουσίαν, ἐὰν τὸν ξεχάσῃς ἐπ' ὀλίγον (²).

3. Δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ὑπάρξῃ τελεία προσευχή, ἐφ' ὅσον ὁ νοῦς μὲ τὸν ἰδικόν του τρόπον δὲν ἐπικαλεῖται τὸ Θεῖον ὄνομα. Ὅταν ὁ νοῦς προσεύχεται, μακρὰν παντὸς γηϊνοῦ περισπασμοῦ, τότε καὶ ὁ Θεὸς προσέχει εἰς τὴν προσευχὴν αὐτήν.

4. Νοῦς ὁ ὁποῖος εὐχεται πρὸς τὸν Θεὸν ἀπηλλαγμένος πάσης γηϊνοῦ ἐνασχολήσεως, συντρίβει τὴν καρδίαν (³), «καρδίαν δὲ συντετριμμένην καὶ τεταπεινωμένην ὁ Θεὸς οὐκ ἐξουδενώσει». Προσευχὴ ἀδιατάρακτος ἀπὸ ἀσκόπους περιπλανήσεις τοῦ νοῦ, εἶναι ἀπόδειξις φιλοθείας διὰ τὸν παραμένοντα εἰς αὐτήν· ἀπ' ἐναντίας, ἀμέλεια κατὰ τὴν προσευχήν, καὶ ἄσκοπος περιπλάνησις εἰς ἐπιγείους σκέψεις, εἶναι ἀπόδειξις φιληδονίας.

⑤ Ἐκεῖνος ποὺ ἔφθασεν εἰς τὸ σημεῖον νὰ ἀγρυπνῇ, νὰ μακροθυμῇ καὶ νὰ προσεύχεται εὐχαρίστως, χωρὶς στενοχωρίαν, εἶναι ὁλοφάνερα μέτοχος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος· ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνος, ποὺ στενοχωρεῖται διὰ νὰ τὰ ἐπιτύχῃ, ἀγωνιζόμενος πρὸς τὰ ἐμπόδια καὶ τὰς δυσκολίας τῆς ἀνθρωπίνης ἀδυναμίας, καὶ ὑπομένων, μὲ τὴν θέλησίν του, τὰς ἐξ αἰτίας τῆς ἐπιμόνου προσπαθείας θλίψεις, γρήγορα καὶ αὐτὸς θὰ τύχῃ τῆς φροντίδος καὶ ἀντιλήψεως τοῦ Θεοῦ.

1) «Ἦκουσεν ὁ Ἰησοῦς ὅτι ἐξέβαλον αὐτὸν ἔξω, καὶ εὐρὼν αὐτὸν εἶπεν αὐτῷ· σὺ πιστεύεις εἰς τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ; Ἀπεκρίθη ἐκεῖνος καὶ εἶπε· καὶ τίς ἐστι, Κύριε, ἵνα πιστεύσω εἰς αὐτόν; Εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· καὶ ἐώρακας αὐτὸν καὶ ὁ λαλῶν μετὰ σοῦ ἐκεῖνός ἐστιν. Ὁ δὲ ἔφη· πιστεύω, Κύριε· καὶ προσεκύνησεν αὐτῷ» (Ἰωάν. θ' 35—38). Σημειῶσαι ὅτι αἰεὶ ἰδιαιτέρας προσοχῆς τυγχάνει ἡ βαθυτάτη καὶ ἀξιόλογος διάκρισις ἡ γενομένη ἐνταῦθα μεταξὺ σωματικῆς καὶ πνευματικῆς προσευχῆς. Ἡ διάκρισις αὕτη καθίσταται σαφὴς μὲ τὸ παράδειγμα τοῦ τυφλοῦ. Ὁ τυφλὸς προσεύχεται σωματικῶς δι' ὕλικας ἀνίγκας ἐκ στιγμιαίας ἀφορμῆς, καὶ χωρὶς νὰ ἔχῃ περὶ τοῦ Σωτῆρος τὴν ὑψηλὴν πνευματικὴν γνῶσιν· τυχὼν ὁμως τοῦ ποθομένου καὶ γνωρίσας τὸν Κύριον, οὐχὶ πλεόν ὥς υἱὸν (ἀπόγονον) τοῦ Δαβίδ κράζει Αὐτόν, ἀλλ' ὥς Υἱὸν τοῦ Θεοῦ προσκυνεῖ· οὐχὶ δηλαδὴ σωματικῶς ἀλλὰ πνευματικῶς πλεόν προσεύχεται.

2) Δὲν πρόκειται διὰ τὴν ἐξ ἀπιστίας ἢ ἀδιαφορίας λησμοσύνην τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ περὶ μιᾶς παροδικῆς καὶ φευγαλέας χαλαρώσεως τῆς ἐντατικῆς καὶ συνεχοῦς προσηλώσεως πρὸς τὸν Θεόν, τῆς ἀδιαλείπτου προσευχῆς.

3) Νοῦς ἐννοεῖται ἡ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ κυρίαρχος νοητικὴ δύναμις, ἥτις καὶ μόνον συνδέει τὸν ἀνθρώπον μὲ τὸν Θεόν. Ὡς τοιαύτη ὁμως πρέπει νὰ εἶναι ἀπηλλαγμένη πάσης ὕλικῆς αἰσθήσεως, παντὸς συναισθηματισμοῦ, ὧν κέντρον θεωρεῖται ἡ καρδία.

6. Ἐὰν κάποτε φθάσης εἰς τὸ μέτρον καθαρᾶς προσευχῆς, νὰ μὴ ἀπασχοληθῇς μὲ τὴν γνῶσιν τῶν πραγμάτων, ποὺ ὑποβάλλει ὁ ἔχθρος, διὰ νὰ μὴ χάσης τὸ μεγαλύτερον κέρδος· διότι εἶναι προτιμότερον νὰ κατατοξεύωμεν αὐτὸν μὲ τὰ βέλη τῆς προσευχῆς, ὅταν κάπου κάτω ἔχει κλεισθῇ ἀσφαλῶς, παρὰ νὰ ἐρχώμεθα εἰς ἐπικοινωνίαν μαζί του, ὑπὸ τὸ πρόσχημα προσφορᾶς λαφύρων πρὸς ἡμᾶς· αὐτὸ εἶναι μία παγίδα τοῦ νὰ μᾶς ἀποσπᾷ ἀπὸ τὴν δέξιν πρὸς τὸν Θεόν, ποὺ στρέφεται ἐναντίον του.

7. Διότι ἡ ἐνασχόλησις μὲ τὴν γνῶσιν τῶν πραγμάτων ὠφελεῖ τὸν ἄνθρωπον εἰς στιγμὰς πειρασμοῦ καὶ πνευματικῆς καταπτώσεως, συνήθως ὁμως τὸν βλάπτει σημαντικῶς κατὰ τὴν ὥραν τῆς καθαρᾶς προσευχῆς (').

Θ'. Τοῦ Ἀγίου Ἰσαάκ.

Εἰ ἐπιμελῇ κτήσασθαι καθαρὰν προσευχήν, μακρυνον σεαυτὸν ἀπὸ τῆς θέας τοῦ κόσμου, καὶ ἔκκοπον τὰς συντυχίας, καὶ μὴ θέλε ὑποδέξασθαι εἰς τὸ κελλίον σου ἐν συνηθείᾳ φίλους, μηδὲ ἐν προσχήματι χρηστότητος, ἀλλὰ μόνους τοὺς σοὶ ὁμοτρόπους καὶ ὁμογνώμονας καὶ συμμύστας.

2. Καὶ φοβοῦ τὴν φύσιν τῆς ψυχικῆς ὁμιλίας, μετὰ τὸ ἐκκόψαι τὴν ἔξωθεν συντυχίαν· πέφυκε γὰρ ἡ ψυχὴ ταχέως μεταλλάττειν συντυχίαν ἐκ συντυχίας, ἐὰν μὴ ἐπιδειξώμεθα μικρὰν ἐπιμέλειαν.

3. Σύζευξον δὲ καὶ τὴν ἀνάγνωσιν τῇ προσευχῇ, ἥτις τὴν ἔξωτικὴν φύσιν ἀναιροῦσα, ὅλη τῇ προσευχῇ γίνεται καὶ συνάγει τὸν νοῦν, καὶ οὕτω κατὰ μικρὸν ἐπιτεύξῃ τοῦ ποιομένου.

Ἑρμηνεία

Εἰ ἂν φροντίζης νὰ ἀποκτήσης τὴν καθαρὰν προσευχήν, νὰ ἀπομακρυνθῇς, ὅσον δύνασαι, ἀπὸ τὴν θέαν τοῦ κόσμου, νὰ κόψῃς τὴν ἐπικοινωνίαν μὲ ἀνθρώπους, καὶ νὰ ἀποφεύγῃς νὰ ὑποδέχεσαι εἰς τὸ κελλί σου τοὺς συνηθισμένους φίλους σου, οὔτε καὶ ὑπὸ τὸ πρόσχημα ὅτι θὰ τοὺς κάμῃς καλὸ, ἀλλὰ νὰ παραμένῃς μόνον μὲ αὐτοὺς, ποὺ εἶναι ὁμότροποι μαζί σου, ποὺ ἔχουν τὴν ἰδίαν γνώμην μὲ σὲ καὶ ποὺ ἐνασχολοῦνται, μαζί μὲ σέ, μὲ τὴν μυστικὴν προσευχήν.

2. Ὅταν κατορθώσης νὰ ἀποκόψῃς ἑξωτερικὰς συναναστροφάς, νὰ φοβῇσαι τὴν σύγχυσιν τῆς ψυχικῆς ὁμιλίας· διότι ἡ ψυχὴ ἐκ φύσεως

1) Καίτοι τὸ νόημα εἶναι σαφές, ἐν τούτοις ὑποσημειοῦμεν τὰ ἑξῆς: κατὰ τὴν ὥραν τῆς προσευχῆς ὁ νοῦς πρέπει νὰ εἶναι ἀπηλλαγμένος καὶ ἀπ' αὐτὴν ἀκόμη τὴν πρὸς γνῶσιν ὁρμὴν καὶ κίνησιν, ἥτις συνεχῶς στροβιλίζεται ἐντὸς τῆς διανοίας, εἴτε ὑπὸ τὴν μορφήν φιλοσοφικῆς διαθέσεως, εἴτε ὑπὸ τὴν μορφήν συγκεκριμένης περὶ τι ἀντικείμενον ἐρευνητικῆς σπουδῆς. Κατὰ τὴν γνώμην τοῦ Ἀγίου Μάρκου ἡ εἰς ἄλλας στιγμὰς ὠφελοῦσα τοιαύτη διάθεσις καὶ γνωστικὴ κίνησις, κατὰ τὴν ὥραν τῆς προσευχῆς ἀποβαίνει παγὶς τοῦ διαβόλου διὰ νὰ ἀποσπᾷ τὸν προσευχόμενον.

εἶναι πλασμένη νὰ μεταλλάξῃ συζήτησιν ἀπὸ συζήτησιν (νὰ μεταπίπτῃ ἐκ τοῦ ἐνὸς θέματος εἰς τὸ ἄλλο), ἐὰν δὲν ἐπιδείξωμεν ὀλίγην φροντίδα (διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τῆς καθαρᾶς προσευχῆς).

③ Φρόντισε δὲ νὰ συνδέσῃς μὲ τὴν προσευχὴν καὶ τὴν ψυχωφελῇ ἀνάγνωσιν, ἡ ὁποία καταστρέφει πάντα σύνδεσμον τῆς διανοίας μὲ τὸν ἐξωτερικὸν κόσμον καὶ τὰς πολυμόρφους σχέσεις του, μεταβάλλεται εἰς ὕλικὸν τῆς προσευχῆς καὶ συγκεντρώνει τὸν νοῦν· τοιοῦτοτρόπως, διὰ τῆς προσευχῆς καὶ τῆς ἀναγνώσεως, θὰ ἐπιτύχῃς ὀλίγον κατ' ὀλίγον τοῦ ποθομένου.

Γ'. Τοῦ Ἀγίου Μαξίμου.

Ο, ΤΙΣ ἀγαπᾷ, τούτου καὶ ἀντέχεται πάντως· καὶ πάντων τῶν πρὸς τοῦτῳ ἐμποδιζόντων αὐτῷ καταφρονεῖ, ἵνα αὐτοῦ μὴ στερηθῇ· καὶ ὁ τὸν Θεὸν ἀγαπῶν, ἐπιμελεῖται καὶ καθαρᾶς προσευχῆς· καὶ πᾶν πάθος πρὸς τοῦτο ἐμποδίζον αὐτῷ, ἀποβάλλει ἐξ αὐτοῦ.

2. Ὁ γνησίως τὸν Θεὸν ἀγαπῶν, οὗτος καὶ ἀπερισπάστως προσεύξεται πᾶντως· καὶ ὁ ἀπερισπάστως προσευχόμενος, οὗτος γνησίως τὸν Θεὸν ἀγαπᾷ, οὐκ εὐχεται δὲ ἀπερισπάστως ὁ τινὲς τῶν ἐπιγείων ἔχων προσηλωμένον τὸν νοῦν.

3. Ὁ νοῦς πράγματι χρονίζων αἰσθητῷ, πάντως πάθος ἔχει πρὸς αὐτό, οἷον ἐπιθυμίας, ἢ λύπης, ἢ ὀργῆς, ἢ μνησικακίας, καὶ εἰ μὴ τοῦ πράγματος ἐκείνου καταφρονεῖ, τοῦ πάθους ἐλευθεροῦσθαι οὐ δύναται.

4. Ἔργων τῶν ἐντολῶν, ψιλὰ ποιεῖν τὰ τῶν πραγμάτων νοήματα· ἀναγνώσεως δὲ καὶ θεωρίας, αὐλον τὸν νοῦν ἀπεργάζεσθαι, ἐκ δὲ τούτου συμβαίνει τὸ ἀπερισπάστως προσεύχεσθαι.

5. Οὐκ ἄρκει ἡ πρακτικὴ μέθοδος πρὸς τὸ τελείως τῶν παθῶν ἐλευθερωθῆναι, εἰμὴ καὶ διάφοροι αὐτὸν διαδέχονται πνευματικαὶ θεωρίαι· ἡ μὲν γὰρ ἀκρασίας καὶ μίσους τὸν νοῦν ἐλευθεροῖ, αἱ δὲ καὶ λήθης καὶ ἀγνοίας αὐτὸν ἀπαλλάττουσι, καὶ οὕτως δυνήσεται ὥς δεῖ προσεύξασθαι.

6. Τῆς καθαρᾶς προσευχῆς δύο εἰσὶν ἀκρότατοι καταστάσεις, ἡ μὲν τοῖς πρακτικοῖς, ἡ δὲ τοῖς θεωρητικοῖς ἐπισυμβαίνει· καὶ ἡ μὲν ἐκ φόβου Θεοῦ καὶ ἐλπίδος ἀγαθῆς τῇ ψυχῇ ἐγγίνεται, ἡ δὲ ἀπὸ θείου ἔρωτος καὶ ἀκροτάτης καθάρσεως.

7. Γνωρίσματα δὲ τοῦ μὲν πρώτου μέτρου, τὸ ἐντὸς συναγαγεῖν τὸν νοῦν ἐκ πάντων τῶν τοῦ κόσμου νοημάτων, καὶ ὥς αὐτοῦ παρισταμένου τῷ Θεῷ, ὥσπερ καὶ πάρεστι, ποιεῖσθαι τὰς προσευχὰς ἀπερισπάστως καὶ ἀνενοχλήτως.

8. Τοῦ δὲ δευτέρου, τὸ ἐν αὐτῇ τῇ ὁρμῇ τῆς προσευχῆς ἀρπαγῆναι τὸν νοῦν ὑπὸ τοῦ θείου καὶ ἀπείρου φωτός, καὶ μήτε ἑαυτοῦ μήτε τινὸς ἄλλου τῶν ὄντων τὸ σύνολον ἐπαισθάνεσθαι, εἰμὴ μόνου τοῦ διὰ τῆς ἀγίας ἀγάπης ἐν ἑαυτῷ τὴν τοιαύτην ἑλλαμψιν ἐνεργοῦντος· τότε δὲ καὶ τοὺς περὶ Θεοῦ λόγους κινοῦμενος, καθαρὰς καὶ τρανὰς τὰς περὶ Αὐτοῦ λαμβάνει ἐμφάσεις.

9. Δυνατὸς ἀνὴρ ὁ τῇ πράξει τὴν γνῶσιν συζεύξας· τῇ μὲν γὰρ, τὴν ἐπιθυμίαν μαραίνει καὶ τὸν θυμὸν ἡμεροῖ, τῇ δὲ τὸν νοῦν πτεροῖ καὶ πρὸς Θεὸν ἐκδημεῖ.

10. Ὡσπερ τὸ σῶμα ἀποθνήσκον πάντων χωρίζεται τῶν τοῦ κόσμου πραγμάτων, οὕτω καὶ ὁ νοῦς ἐν τῷ ἄκρως προσεύχεσθαι ἀποθνήσκων, πάντων χωρίζεται τῶν τοῦ κόσμου νοημάτων· ἐὰν γὰρ μὴ τὸν τοιοῦτον ἀποθάνῃ θάνατον, μετὰ Θεοῦ εὐρεθῆναι καὶ ζῆσαι ἀδύνατον.

11. Τοὺς μὲν ἄκρως προσευχομένους, πολεμοῦσιν οἱ δαίμονες, ἵνα τὰ νο-

ήματα τῶν αἰσθητῶν πραγμάτων, ψιλὰ ἀναλάβωσι· τοὺς δὲ γνωστικούς, ἵνα ἐγ-
χρονίζωσι πρὸς αὐτοὺς οἱ πονηροὶ λογισμοί· τοὺς δὲ περὶ τὴν πρᾶξιν ἀγωνιζο-
μένους, ἵνα πείσωσιν αὐτοὺς κατ' ἐνέργειαν ἁμαρτάνειν· παντὶ δὲ τρόπῳ πρὸς
πάντας ἀγωνίζονται, ἵνα τοῦ Θεοῦ οἱ δεῖλαιοι τοὺς ἀνθρώπους χωρίσωσι.

12. Τὸν εὐχόμενον, οὐ δεῖ στήναι ποτὲ τῆς ἐπὶ Θεὸν ἀγούσης ψιλῆς ἀνα-
βάσεως· ὥς γὰρ ἀναβάσεις χρη ποιεῖσθαι κατὰ τὴν ἐκ δυνάμεως εἰς δύναμιν ἐν
τῇ πρακτικῇ τῶν ἀρετῶν προκοπῇ, καὶ τὴν ἀπὸ δόξης εἰς δόξαν τῶν πνευματι-
κῶν τῆς θεωρίας γνώσεων ἐπανάβασιν, καὶ τὴν ἀπὸ τοῦ ῥητοῦ τῆς θείας Γραφῆς
ἐπὶ τὸ πνεῦμα μετάβασιν, οὕτω καὶ περὶ εὐχῶν τόπῳ γινομένων χρη ποιεῖν.

13. Ἐπαίρειν τὸν νοῦν ἀπὸ τῶν ἀνθρωπίνων, καὶ τὸ φρόνημα τῆς ψυχῆς
ἐπὶ τὰ θεϊότερα, ἵνα δυνηθῇ ὁ νοῦς ἀκολουθῆσαι τῷ διεληλυθότι τοὺς οὐρανούς
Ἰησοῦ τῷ Υἱῷ τοῦ Θεοῦ, πανταχοῦ ὄντι καὶ πάντα διερχομένῳ δι' ἡμᾶς οἰκονο-
μικῶς, ἵνα καὶ ἡμεῖς ἀκολουθοῦντες Αὐτῷ, πάντα διέλθωμεν τὰ μετ' Αὐτόν, καὶ
γενώμεθα πρὸς Αὐτόν, ἐάν γε νοῶμεν Αὐτόν, οὐ κατὰ τὴν σμικρότητα τῆς οἰκο-
νομικῆς συγκαταβάσεως, ἀλλὰ κατὰ τὴν μεγαλειότητα τῆς φυσικῆς ἀριστείας.

14. Ἐλεγέ τις τῶν Γερόντων, ὅτι τὸ συνεχῶς προσεύχεσθαι, ταχὺ φέρει
εἰς κατόρθωσιν τὸν νοῦν.

15. Εἶπεν ὁ αὐτός ὥσπερ ἀδύνατόν τινα θεωρῆσαι τὸ πρόσωπον αὐτοῦ
ἐν τεθολωμένῳ ὕδατι, οὕτω καὶ ἡ ψυχὴ, ἐάν μὴ καθαρεύσῃ ἀπὸ λογισμῶν ἄλλο-
τρίων, θεωρητικῶς προσεύξασθαι οὐ δύναται.

Ἐ ρ μ η ν ε ί α

ΟΤΑΝ κανεῖς ἀγαπᾷ κάτι, εἰς αὐτὸ προσηλοῦται ἀπολύτως καὶ
καταφρονεῖ ὅλα ὅσα τὸν ἐμποδίζουν νὰ τὸ ἀπολαύσῃ, ἀπὸ
φόβον μὴ τυχὸν τὸ χάσῃ. Κατ' ἀναλογίαν καὶ ἐκεῖνος, πὺν ἀγαπᾷ τὸν
Θεόν, φροντίζει νὰ ἀσχολῇται ὁ νοῦς του εἰς τὴν καθαρὰν προσευχήν,
διὰ τῆς ὁποίας συνομιλεῖ μὲ τὸν Θεόν, τὸ ἀντικείμενον τοῦ πνευματι-
κοῦ του ἔρωτος, κάθε δὲ πάθος πὺν τὸν ἐμποδίζει νὰ ἐπιτύχῃ τὴν νο-
ερὰν αὐτὴν συνομιλίαν, διὰ τῆς καθαρᾶς προσευχῆς, τὸ ἀποβάλλει ἀπὸ
τὴν ψυχὴν του.

2. Αὐτὸς πὺν ἀγαπᾷ γνησίως τὸν Θεόν, ὅπωςδὴποτε θὰ προ-
σευχηθῇ χωρὶς νὰ ἐμπλακῇ ἢ διάνοιά του εἰς κάποιον βιοτικὸν περι-
σπασμόν· καὶ ἀντιθέτως αὐτὸς πὺν ἀπερίσπαστα προσεύχεται εἰς τὸν
Θεόν, ἀποδεικνύει, ὅτι ἀγαπᾷ εἰλικρινῶς καὶ γνησίως τὸν Θεόν. Αὐ-
τὸς τοῦ ὁποίου ὁ νοῦς εἶναι προσηλωμένος εἰς ἐπίγειον πρᾶγμα ἢ βιο-
τικὴν μέριμναν, δὲν ἡμπορεῖ νὰ ἀφιερωθῇ εἰς ἀπερίσπαστον εὐχὴν καὶ
ἀδιατάρακτον προσευχήν.

③. Ὅταν ἐπὶ πολὺ χρονικὸν διάστημα ὁ νοῦς τοῦ ἀνθρώπου
προσηλωθῇ εἰς κάτι αἰσθητόν, ὅπωςδὴποτε εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώ-
που αὐτοῦ ὑπάρχει πάθος δι' αὐτὸ τὸ αἰσθητόν πρᾶγμα· ἢ δηλαδὴ τὸ
ἐπιθυμεῖ, ἢ ἐξ αἰτίας του λυπεῖται, ἢ ὀργίζεται, ἢ τοῦ γίνεται ἀφορ-
μὴ νὰ μνησικακῇ. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει δὲν δύναται νὰ ἐλευθερω-
θῇ ἀπὸ τὸ πάθος αὐτό, ἐφ' ὅσον δὲν καταφρονήσῃ τὴν αἰτίαν τοῦ πά-

θους, δὲν ἀπομακρυνθῇ, δηλαδή, ἀπὸ τὸ αἰσθητὸν ἐκεῖνο πρᾶγμα ἐπὶ τοῦ ὁποίου προσηλώθη ὁ νοῦς.

4. Ἔργον τῶν ἐντολῶν εἶναι νὰ ἀπογυμνῶνῃ τὰ διάφορα πράγματα ἀπὸ τὸ βάρος τῶν ἐμπαθῶν νοημάτων (δηλαδή νὰ ἀφαιρῇ ἀπὸ τὰ διάφορα πράγματα τὴν ἱκανότητα νὰ ἐμπνέουν πάθη, ὅπως, παραδείγματος χάριν, ἀπὸ τὸ χρῆμα τὴν πλεονεξίαν, ἀπὸ τὸ φαγητὸν τὴν λαιμαργίαν, ἀπὸ τὰ εὐεῖδῃ πρόσωπα τὸν ἁμαρτωλὸν ἔρωτα)· τῆς ψυχωφελοῦς ὁμως ἀναγνώσεως καὶ τῆς νοερᾶς ἐποπτείας θείων εἰκόνων, ἔργον εἶναι νὰ ἀπαλλάξουν τὸν νοῦν ἀπὸ τὴν αἰχμαλωσίαν τῆς ὕλης καὶ νὰ τὸν καταστήσουν τοιουτοτρόπως ἄϋλον· οὕτω δὲ ἐπιτυγχάνεται ἡ ἀπερίσπαστος πρὸς τὸν Θεὸν καθαρὰ προσευχή.

5. Δὲν εἶναι ἀρκετὴ ἡ πρακτικὴ μέθοδος· διὰ νὰ ἐλευθερωθῇ καὶ τελείως ἀπὸ τὰ πάθη, ὥστε ὁ νοῦς τοῦ νὰ ἡμπορέσῃ νὰ προσευχηθῇ ἀπερίσπαστος, εἶναι ἀπαραίτητον νὰ διέρχωνται διαδοχικῶς ἐξ αὐτοῦ καὶ διάφοροι πνευματικαὶ θεωρίαι (δηλαδή νοερὰ εἰκόνες θείων καταστάσεων). Καὶ τοῦτο διότι ἡ πρακτικὴ μέθοδος (δηλαδή ὁ κατὰ τῶν παθῶν ἀγὼν) ἐλευθερώνει τὸν νοῦν ἀπὸ τὴν ἀκрасίαν⁽¹⁾ καὶ τὸ μῖσος, ἐνῶ αἱ πνευματικαὶ θεωρίαι τὸν ἀπαλλάσσουν ἀπὸ τὴν λησμοσύνην καὶ τὴν ἄγνοιαν. Τοιουτοτρόπως δὲ θὰ ἡμπορέσῃ νὰ προσευχηθῇ ὅπως πρέπει⁽²⁾.

6. Τῆς καθαρᾶς προσευχῆς δύο εἶναι αἱ τελειόταται καταστάσεις· ἡ μὲν μία ἐπισυμβαίνει εἰς τοὺς πρακτικούς, ἡ δὲ ἄλλη εἰς τοὺς θεωρητικούς. Καὶ ἡ μὲν μία, ἡ πρώτη, διαμορφοῦται εἰς τὴν ψυχὴν ἀπὸ τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν ἀγαθὴν ἐλπίδα, ἡ δὲ ἄλλη, ἡ δευτέρα, ἀπὸ τὸν θεῖον ἔρωτα καὶ τὴν ἀκροτάτην κάθαρσιν τοῦ νοῦ.

7. Χαρακτηριστικὰ γνωρίσματα τῆς πρώτης καταστάσεως εἶναι ἡ ἀπομάκρυνσις τοῦ νοῦ ἀπὸ ὅλας τὰς κοσμικὰς σκέψεις καὶ τὰ νοήματα καὶ ἡ αὐτοσυγκέντρωσις, ὥστε νὰ γίνωνται αἱ προσευχαὶ ἀπερίσπαστοι καὶ ἀνενόχλητοι, ὡς νὰ παρευρίσκεται ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, ὅπως καὶ πράγματι παρευρίσκεται.

8. Τῆς δὲ δευτέρας καταστάσεως γνώρισμα εἶναι τὸ νὰ ἀναρπαγῇ ὁ νοῦς, ἀπ' αὐτὴν ταύτην τὴν ὁρμὴν τῆς προσευχῆς, καὶ νὰ ἀπορροφηθῇ ὑπὸ τοῦ θείου καὶ ἀπείρου φωτός, ὥστε νὰ μὴ ἀντιλαμβάνεται πλέον οὔτε τὸν ἑαυτόν του, οὔτε τίποτε ἄλλο ἀπὸ τὰ περιβάλλοντα πράγματα, παρὰ μόνον Ἐκεῖνον, πού, διὰ τῆς ἀγίας ἀγάπης, ἐνεργεῖ εἰς τὸν ψυχικόν του κόσμον τὴν τοιαύτην ἑλλαμψιν. Τότε δὲ ὁ νοῦς κινούμενος πλησίον τῶν περὶ Θεοῦ ἐκφραστικῶν παραστάσεων λαμβάνει,

1) Κατάστασις ἀνεξελέγκτου κινήσεως παθῶν.

2) Τὸ ἔργον τῆς ἐσωτερικῆς καθάρσεως, κατὰ τὸν Ἅγιον Μάξιμον, εἶναι ἀρνητικὸν καὶ θετικόν· ἥτοι ἀποτοξίνωσις ἀπὸ τὰ πάθη, ἀλλὰ καὶ ἐξυγιάνσις μετὰ τὴν μνήμην τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν μυστικὴν γνῶσιν. Πρόκειται περὶ τῶν δύο μορφῶν τοῦ πνευματικοῦ βίου, τῆς πράξεως καὶ τῆς θεωρίας.

ἐκ τῆς νοερᾶς αὐτῆς ἐνεργείας, καθαρὰς καὶ τρανὰς τὰς περὶ Αὐτοῦ ἀκτινοβολοῦς ἀνταυγείας¹⁾.

9. Δυνατὸς εἶναι ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος, ποὺ κατώρθωσε νὰ συνδυάσῃ ἁρμονικῶς τὴν γνῶσιν μὲ τὴν πράξιν· διότι διὰ μὲν τῆς πράξεως μαραίνει πᾶσαν κακὴν ἐπιθυμίαν καὶ ἡμερώνει τὸν θυμόν, διὰ δὲ τῆς γνώσεως δίδει πτερὰ εἰς τὸν νοῦν καὶ οὗτος ἀναβαίνει πρὸς τὸν Θεόν.

10. Ὅπως τὸ σῶμα, ὅταν ἀποθνήσκῃ, ἀποχωρίζεται ἀπὸ ὅλα τὰ πράγματα τοῦ κόσμου, οὕτω καὶ ὁ νοῦς ἀποθνήσκων, κατὰ τὴν περίοδον τῆς τελειοτάτης καθαρᾶς προσευχῆς, ἀποχωρίζεται ἀπὸ ὅλας τὰς σκέψεις καὶ τὰ νοήματα τοῦ κόσμου· διότι ἐὰν δὲν ἀποθάνῃ ἐκουσίως τὸν τοιοῦτον πνευματικὸν θάνατον, δηλαδή τὸν ἀποχωρισμὸν ἀπὸ τὰς σκέψεις καὶ τὰ νοήματα τοῦ κόσμου, εἶναι ἀδύνατον νὰ εὑρεθῇ μαζὶ μὲ τὸν Θεὸν καὶ νὰ ζήσῃ κοντὰ Του.

11. Οἱ δαίμονες πολεμοῦν αὐτοὺς ποὺ προσεύχονται κατὰ τρόπον τελειότατον, μήπως κατορθώσουν νὰ τοὺς κάμουν νὰ ἐπαναφέρουν εἰς τὴν διάνοιάν των, ἔστω καὶ δι' ὀλίγον, τὰς σκέψεις καὶ τὰ νοήματα τῶν αἰσθητῶν πραγμάτων. Τοὺς ἐπιθυμοῦντας τὴν γνῶσιν τοὺς πολεμοῦν οἱ δαίμονες, διὰ νὰ χρονίζουν εἰς τὴν διάνοιάν των οἱ πονηροὶ λογισμοί· τέλος πολεμοῦν καὶ αὐτοὺς ποὺ ἀγωνίζονται διὰ νὰ ἐπιτύχουν εἰς τὸν πρακτικὸν βίον, διὰ νὰ τοὺς πείσουν νὰ ἁμαρτήσουν ἐμπράκτως. Γενικῶς δὲ οἱ φοβεροὶ καὶ ἀπαίσιοι δαίμονες παντοιοτρόπως ἀγωνίζονται διὰ νὰ χωρίσουν τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ τὸν Θεόν.

12. Ἐκεῖνος, ποὺ ἐπαναλαμβάνει σιωπηρῶς τὴν εὐχὴν «Κύριε ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστέ, Υἱὲ τοῦ Θεοῦ, ἐλέησόν με», δὲν πρέπει ποτὲ νὰ ἐπιδιώξῃ κατ' εὐθείαν καὶ ἀμέσως τὴν πρὸς τὸν Θεὸν ὁδηγοῦσαν καθαρὰν νοερὰν ἀνάβασιν· διότι ὅπως ἀκριβῶς κατὰ τὸν πρακτικὸν βίον, ὁ ἀγωνιζόμενος διὰ τὴν ἐφαρμογὴν τῶν ἀρετῶν, πρέπει νὰ ἐπιχειρῇ ἐξελικτικῶς τὰς ἀναβάσεις, ἀρχόμενος ἀπὸ τὰ εὐκολώτερα πρὸς τὰ δυσκολώτερα κατορθώματα. καί, κατὰ τὴν θεωρίαν, ἀπὸ τὴν ἀπλουστερὰν δόξαν εἰς τὴν μεγαλοπρεπεστέραν τῶν πνευματικῶν γνώσεων πρέπει νὰ πραγματοποιεῖται ἡ ἀνυψοῦσα ἀνάβασις, καὶ κατὰ τὴν ἀνάγνωσιν τῆς Ἀγίας Γραφῆς πρέπει ἀπὸ τὴν λεκτικὴν σημασίαν τοῦ ρητοῦ νὰ μεταβαίνει ὁ ἀναγνώστης εἰς τὸ πνεῦμα τοῦ ρητοῦ, τοιοῦτοτρόπως πρέπει νὰ κάμωμεν καὶ ὅταν εὕρισκόμεθα εἰς τὸν τόπον τῆς προσευχῆς.

13. Πρέπει δηλαδή, κατ' ἀρχήν, νὰ ἀνυψώωμεν τὸν νοῦν ὑπε-

1) Κατὰ τὴν θανμασίαν αὐτὴν ἄποψιν τοῦ Ἀγίου Μαξίμου, ὁ νοῦς τελεῖ εἰς μίαν ὑπερλογικὴν κατάστασιν, καθ' ἣν δὲν κινεῖται πλέον μέσα εἰς τὴν ἀσφυκτικὴν περιοχὴν τῶν συμβόλων καὶ τῶν σχημάτων, ἀλλ' εὕρεσκει ἐπὶ τῆς κορυφῆς ἑνὸς μυστικοῦ Θαβώρ, ὅπου αἱ περὶ Θεοῦ ἔννοιαι καὶ ὀνόματα γίνονται πλέον ἀφαιρεταὶ μιᾶς ἀλλοιώσεως καὶ μεταμορφώσεως, πληρούσης τὴν διάνοιαν μὲ τὴν ἀπαστρέπτουσαν ἀνταύγειαν τῆς θεϊκῆς παρουσίας.

Εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν αἱ ἔννοιαι καὶ τὰ ὀνόματα εἶναι ἀναγωγικὰ μέσα, καὶ ὄχι γραμματικοὶ τύποι ἢ φιλοσοφικὰ σχήματα.

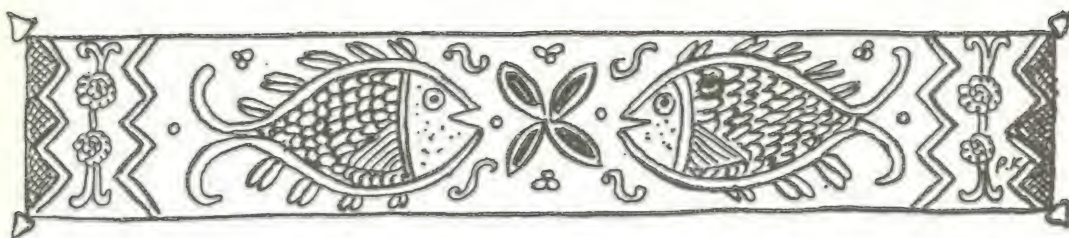
ράνω τῶν ἀνθρωπίνων καὶ τὸ φρόνημα τῆς ψυχῆς νὰ ἀνέρχεται σιγὰ —σιγὰ πρὸς τὰ θειότερα, διὰ νὰ ἡμπορέσῃ ὁ νοῦς νὰ ἀκολουθήσῃ Αὐτὸν ποὺ ἔχει περάσει τοὺς οὐρανοὺς, Ἰησοῦν τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ, ὁ ὁποῖος εὐρίσκεται παντοῦ καὶ ὅλα τὰ ὑποφέρει, κατ' οἰκονομίαν πρὸς ἡμᾶς, διὰ νὰ Τὸν ἀκολουθῶμεν καὶ ἡμεῖς καὶ περάσωμεν ὅλα ὅσα καὶ Ἐκεῖνος ἐπέρασε καὶ φθάσωμεν κοντὰ Του, ἐφ' ὅσον βεβαίως τὸν ἐννοῶμεν, ὄχι κατὰ τὸ ταπεινὸν σχῆμα τῆς οἰκονομικῆς συγκαταβάσεως, ἀλλὰ κατὰ τὸ ἀπροσπέλαστον μεγαλεῖον τῆς φυσικῆς του ὑπερφυσικῆς πληρότητος καὶ ἀριστείας (¹).

14. Ἐνας ἐκ τῶν Γερόντων Ἀσκητῶν ἔλεγε, ὅτι ἡ συνεχὴς προσευχὴ ὁδηγεῖ τὸν νοῦν εἰς τὴν ταχεῖαν κατόρθωσιν τῆς τελειότητος.

15. Ὁ ἴδιος πάλιν Γέρον ἔλεγεν· «ὅπως ἀκριβῶς εἶναι ἀδύνατον νὰ ἰδῇ κανεὶς τὸ πρόσωπόν του εἰς ἐπιφάνειαν θολωμένου νεροῦ, τοιοῦτοτρόπως καὶ ἡ ψυχὴ εἶναι ἀδύνατον νὰ προσευχηθῇ θεωρητικῶς, ἐὰν δὲν καθαρθῇ ἀπὸ τοὺς ἐπιβλαβεῖς λογισμοὺς».

1) Καὶ ἡ προσευχὴ πρέπει νὰ διέλθῃ ἀπὸ ὁρισμένα στάδια ἀνυψώσεως τοῦ νοῦ. Τὰ στάδια αὐτὰ πρέπει νὰ παρουσιάζουν μίαν ἀναλογίαν πρὸς τὸν ἐπίγειον βίον τοῦ Σωτῆρος, τὸν ὁποῖον, ἐν τέλει, ὁ νοῦς τοῦ προσευχομένου πρέπει νὰ τὸν συλλάβῃ, κατὰ τὸ ὑπερφυσικόν του ἐξαστράπτον μεγαλεῖον καὶ οὐχὶ κατὰ τὸ ταπεινὸν ἱστορικὸν σχῆμα τῆς ἐπὶ γῆς παρουσίας του. Αὐτὴν τὴν ἐξελικτικὴν ἀνάβασιν ὑποσημαίνει καὶ ὁ Θεολόγος Ἰωάννης γράφων· «Καὶ ἐκ τοῦ πληρώματος αὐτοῦ ἡμεῖς πάντες ἐλάβομεν, καὶ χάριν ἀντὶ χάριτος» (Ἰωάν. α' 16).

·ΥΠΟΘΕΣΙΣ Θ·

·Οτι ὁ τῇ προσευχῇ δει τειχιζόμενος, ἀνάλωτός ἐστι τοῖς ἐχθροῖς, διὸ δεῖ ταύτης ἐπιμελεῖσθαι.

·Εκεῖνος, ὁ ὁποῖος περιφρουρεῖται πάντοτε ἀπὸ τὴν προσευχήν, δὲν κυριεύεται ἀπὸ τὸν νοητὸν ἐχθρὸν δι' αὐτὸ πρέπει διαρκῶς νὰ φροντίζωμεν διὰ τὴν προσευχήν.

Α'. Ἐν τῷ βίῳ τοῦ Ἁγίου Παχωμίου.

ΟΙΣ συνελθοῦσιν ἀδελφοῖς ἔλεγεν ὁ Ἅγιος Παχώμιος, ὅτι πολλάκις ἀκούω τῶν πονηρῶν δαιμόνων ὀλολυζόντων καὶ βοώντων, ὁ δεῖνα ἔστη εἰς προσευχήν ἐκτενῶς, καὶ μὴ φέροντες τὴν καὦσιν ἀνεχωρήσαμεν.

2. Τοιγαροῦν, ἀδελφοί, τηρήσατε ἑαυτοὺς πάντοτε, καὶ τειχίζεσθε τῷ ὀνόματι τοῦ Χριστοῦ· τῷ γὰρ θελήματι Αὐτοῦ ἐξακολουθούντων ἡμῶν, οἱ ἐχθροὶ πρὸς ἡμᾶς οὐκ ἰσχύουσι· τέφρα γὰρ εἰσι καὶ καπνός, καὶ οὐκ ἔστιν ἐν αὐτοῖς ὑπόστασις, ἀπὸ προσώπου τῶν φοβουμένων τὸν Κύριον.

3. Καὶ πάλιν ἔλεγε· τέκνα, ὅση ἔστιν ἰσχὺς ἐν ὑμῖν, ἀγωνίσασθε ὑπὲρ τῆς σωτηρίας ὑμῶν πρὸ τοῦ ἐλθεῖν τὸν καιρὸν, ἐν ᾧ μέλλομεν, εἴ γε ἀμελήσομεν, ἐσαυτοὺς ταλανίζειν.

4. Φιλοσοφεῖτω οὖν καθ' ἐκάστην ἡ ψυχὴ, ἀδελφοί, πρὸς τὸ παχὺ τοῦτο σῶμα καὶ λεγέτω πρὸς ἕκαστον μέλος αὐτοῦ· «Ἔως εἰμὶ μετὰ σοῦ, ἵκετεύσωμεν προθύμως τὸν Κύριον ἡμῶν, πρὸς μὲν τὰς χεῖρας, ὅτι ἔσται ὥρα ἡνίκα παύσῃται ὑμῶν τὰ σκιρτήματα, καὶ οὐκέτι πυγμὴ πρὸς θυμὸν ὑπουργήσῃ, οὐδὲ ἀπλωθῇ· σέσθῃ πρὸς ἀρπαγὴν ἐτοιμαζόμεναι· πρὸς δὲ τοὺς πόδας, ἔστω καιρὸς, ὅτε οὐ δραμεῖσθε ἄδικα».

5. «Πρὶν οὖν ἡμᾶς ὁ θάνατος χωρίσῃ καὶ διαζεύξῃ, ἡ ἐκ τῆς ἁμαρτίας γενέσθω διάλυσις· ἀγωνισώμεθα, στώμεν γενναίως, καὶ ἀόκνως προσκυνήσωμεν τῷ Δεσπότη, ἕως ἄν Αὐτὸς πάλιν παραγενόμενος, καὶ ἐπὶ τῷ προσκαίρῳ πόνῳ ἀποδέξάμενος ἡμᾶς, εἰς τὴν ἀθάνατον παραπέμψῃ ζωήν».

6. «Δειξόν σου τὴν αἴσθησιν ἐκ τῶν δακρύων, γνώρισον τῷ Δεσπότη τὴν εὐγενῆ σου δουλείαν, βάστασόν με προθύμως τῷ Θεῷ ἐξομολογουμένην, καὶ μὴ βουλόμενος ὑπνοῦν καὶ ἀναπαύεσθαι, εἰς τὴν αἰώνιον κόλασιν ἀγάγῃς με».

7. «Ἔσται γὰρ σοι νήφοντι καιρὸς, ὅτε ἡ τῶν ἀγαθῶν ἀνταπόδοσις δαψιλὴς ᾗξει, ἡ πάλιν κρίσις καὶ κόλασις· εἴ νῦν ῥαθυμήσωμεν, καὶ τότε ὀδυρομένη λέξω πρὸς σέ, οἶμοι ὅτι συνεδέθην σοι, καὶ σοῦ ἔνεκεν ἐγὼ κατὰδικος γίνομαι».

8. Εἴ οὖν οὕτως, ἀδελφοί, καθ' ἐκάστην ἑαυτοὺς διεγείρομεν, ἀληθινῶς ναὸς τοῦ Θεοῦ ὑπάρξομεν, καὶ ἐνοικήσῃ ἐν ἡμῖν τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, καὶ οὐδεμία σατανικὴ μεθοδία δυνήσεται ἡμᾶς ἀπατήσαι.

9. Μυρίων γὰρ παιδαγωγῶν καὶ διδασκάλων ὁ τοῦ Θεοῦ φόβος ὑπάρχει κρείττων, καὶ ὅσα ὁ ἀνθρώπινος νοῦς καταλαβεῖν οὐκ ἰσχύει, ταῦτα τὸ Πανάγιον καὶ Σεβάσιμον καὶ Θεῖον τῆς Ἀχράντου Φύσεως Πνεῦμα ὑποδείκνυσι· τὸ γὰρ τὴν προσευξόμεθα καθὼς δεῖ, κατὰ τὸν Ἀπόστολον, οὐκ οἶδαμεν, ἀλλ' αὐτὸ τὸ Πνεῦμα ὑπερεντυγχάνει ὑπὲρ ἡμῶν στεναγμοῖς ἀλαλήτοις.

Ἑ ρ μ η ν ε ι α

Ο ΑΓΙΟΣ Παχώμιος ἔλεγε πρὸς τοὺς συγκεντρωθέντας ἀδελφούς: Ἀδελφοί μου, πολλὰς φορὰς ἀκούω τοὺς πονηροὺς δαίμονας νὰ θρηνοῦν καὶ νὰ κραυγάζουν ἀπαίσια, λέγοντες, ὅτι ὁ τάδε προσηυχῆθη μὲ πνευματικὴν ἔντασιν καὶ θερμότητα, ἐπειδὴ δὲ ἀπὸ τὴν τοιαύτην προσευχὴν του ἐκαίόμεθα, δι' αὐτὸ ἀνεχωρήσαμεν ἀπὸ πλησίον του.

2. Δι' αὐτὸ λοιπόν, ἀδελφοί μου, παραμείνατε πάντοτε ἀγρυπνοὶ διὰ τῆς προσευχῆς καὶ νὰ περιφρουρῆσθε μὲ τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ, διότι ἐφ' ὅσον θὰ ὑποτασσώμεθα εἰς τὸ θέλημά Του, οἱ ἐχθροὶ τῆς ψυχῆς μας θὰ εἶναι ἀνίσχυροὶ νὰ μᾶς βλάψουν. Κατὰ τὴν δύναμιν εἶναι στάκτη καὶ καπνὸς καὶ τίποτε δὲν δύνανται νὰ ἐπιτύχουν ἐναντίον ἐκείνων, ποὺ φοβοῦνται καὶ σέβονται τὸν Θεόν.

3. Ἄλλοτε πάλιν ἔλεγε· τέκνα μου, μὲ ὅλην τὴν δύναμίν σας νὰ ἀγωνίζεσθε διὰ τὴν σωτηρίαν σας, πρὶν ἔλθῃ ὁ καιρὸς, κατὰ τὸν ὁποῖον πρόκειται, ἐφ' ὅσον ἀμελήσωμεν, νὰ θρηνήσωμεν καὶ νὰ ἐλεεινολογήσωμεν τοὺς ἑαυτοὺς μας.

4. Καθ' ἐκάστην ἡμέραν, ἀδελφοί μου, ἃς φιλοσοφῇ ἡ ψυχὴ μας περὶ τοῦ φθαρτοῦ τούτου καὶ ὕλικου σώματος καὶ ἃς λέγῃ πάντοτε πρὸς ἕκαστον μέλος αὐτοῦ: «Ἐφ' ὅσον εὐρίσκομαι μαζί σου, ἃς ἱκετεύσωμεν μὲ προθυμίαν τὸν Κύριόν μας· πρὸς τὰς χεῖρας μὲν, ὅτι θὰ ἔλθῃ κάποτε ἡ ὥρα, ποὺ θὰ σταματήσουν τὰ σκιρτήματά σας· καὶ ἡ πυγμὴ σας δὲν θὰ ὑπηρετήσῃ πλέον τὸν θυμόν, οὔτε θὰ ἀπλωθῇτε διὰ νὰ ἀρπάξετε ξένα ἀγαθὰ· πρὸς δὲ τοὺς πόδας, ὅτι θὰ ἔλθῃ καιρὸς, κατὰ τὸν ὁποῖον δὲν θὰ ἡμπορῇτε πλέον νὰ τρέχετε εἰς τὸν ὀλισθηρὸν δρόμον τῆς ἀδικίας».

5. «Πρὶν λοιπόν νὰ μᾶς χωρίσῃ ὁ θάνατος, ἃς πραγματοποιηθῇ ὁ χωρισμὸς ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν. Ὡς ἀγωνισθῶμεν δι' αὐτό, ἃς σταθῶμεν γενναίως, καὶ ἃς προσκυνήσωμεν τὸν Δεσπότην μας, μέχρις ὅτου εὐρεθῇ πάλιν πλησίον μας καί, ἐξ ἀφορμῆς τοῦ προσκαίρου πόνου, μᾶς ὑποδεχθῇ καὶ μᾶς ὁδηγήσῃ εἰς τὴν ἀθάνατον ζωὴν».

6. «Δεῖξε, μὲ τὰ δάκρυα, ὅτι συναισθάνεσαι αὐτά, γνῶρισε εἰς τὸν κοινόν μας Δεσπότην τὴν ἐκουσίαν σου δουλείαν, ἡ ὁποία σὲ καθιστᾷ εὐγενῇ καὶ ἔντιμον· βάσταξέ με πρόθυμα, διὰ νὰ ἐξομολογοῦμαι συνεχῶς εἰς τὸν Θεὸν καὶ μὴ μὲ ὁδηγήσῃς εἰς τὴν αἰώνιον κόλασιν ἀπὸ τὴν ἐπιθυμίαν σου νὰ κοιμᾶσαι καὶ νὰ ἀναπαύεσαι».

7. «Μὴ λησμονῇς, ὅτι ἐφ' ὅσον θὰ ἀγρυπνῇς καὶ θὰ φροντίζῃς

διὰ τὰ ἔργα τῆς ἀρετῆς, θὰ ἔλθῃ καιρὸς πλουσίας ἀπολαύσεως τῶν ἀγαθῶν· ἐνῶ, εἰς τὴν ἀντίθετον περίπτωσιν, θὰ ἔλθῃ πάλιν καιρὸς κρίσεως καὶ κολάσεως, ἐφ' ὅσον τώρα θὰ ἐπιδείξωμεν ὀκνηρίαν καὶ πνευματικὴν ἀδιαφόριαν· τότε θὰ σοῦ εἶπω μὲ θρήνους καὶ ἐγώ, ὃ σῶμα, ἀλλοίμονον, διότι συνεδέθην μαζί σου καὶ ἐξ αἰτίας σου καταδικάζομαι».

8. Ἐὰν λοιπόν, ἀδελφοί, μὲ τὸν τρόπον αὐτὸν ἐπιστρατεύωμεν τὴν προσοχήν μας καθ' ἐκάστην ἡμέραν καὶ ἀγωνιζώμεθα, ἀσφαλῶς θὰ ἀναδειχθῶμεν ναὸς τοῦ Θεοῦ καὶ θὰ κατοικήσῃ μέσα μας τὸ Ἅγιον Πνεῦμα. Εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν καμμία σατανικὴ μέθοδος δὲν θὰ δυνηθῇ νὰ μᾶς ἐξαπατήσῃ.

9. Ἀπὸ μυρίους παιδαγωγοὺς καὶ διδασκάλους ὁ σημαντικώτερος καὶ πλέον ἀποτελεσματικὸς διὰ τὸ ἔργον τοῦ ἀγαθοῦ εἶναι ὁ φόβος τοῦ Θεοῦ. Ὅσα δὲ ὁ ἀνθρώπινος νοῦς δὲν δύναται νὰ κατανοήσῃ, τὰ ἀποκαλύπτει τὸ Πανάγιον καὶ Θεῖον τῆς Ἀχράντου Φύσεως Πνεῦμα. Διότι συμφώνως μὲ τὴν ἀληθῆ γνῶμην τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, δὲν γνωρίζομεν πῶς πρέπει νὰ προσευχώμεθα· δι' αὐτὸ τὸ ἴδιον τὸ Ἅγιον Πνεῦμα κατὰ μυστηριώδη τρόπον ἐνεργεῖ ὑπὲρ ἡμῶν, ὅχι μὲ λόγους ἢ φράσεις, ἀλλὰ μὲ ἀλαλήτους ἀναστεναγμοὺς τῆς καρδίας (¹).

Β'. Ἐν τῷ βίῳ τοῦ Ἀγίου Γρηγορίου τοῦ θαυματουργοῦ.

ΤΟΥ κατὰ τῆς εὐσεβείας διωγμοῦ σφοδρὸν ἀναρριπισθέντος, καὶ πᾶσαν σχεδὸν διαλαβόντος τὴν οἰκουμένην, ὁ θαυμασῖος Γρηγόριος ἔρημόν τινα καταλαβὼν λοφιάν, ἐν ταύτῃ διῆγεν, ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ τὸν ἐκ νεωκόρου κατ' ἀρχὰς προσαχθέντα τῇ πίστει, ἥδη τῇ Χάρτι τῆς διακονίας ὑπηρετούμενον.

2. Τῶν δὲ διωκόντων κατ' ἔχνος ἐπομένων ἐν πλήθει πολλῶ, μηνύσαντος αὐτοῖς τὸν τόπον τινὸς ἐν ᾧ κατεκρύπτετο, οἱ μὲν ἐν κύκλῳ τὴν ὑπώρειαν τῆς λοφίᾳς διαλαβόντες ἐφύλαττον, ὅπως ἂν μηδαμόθεν αὐτῷ γένοιτο διαφυγεῖν, εἴπερ εἰς τοῦτο τραπήῃ, οἱ δὲ προσβάντες τῷ ὄρει κατὰ πᾶν μέρος διερευνώμενοι, ἥδη καταφανεῖς γίνονται τῷ Μεγάλῳ, κατ' εὐθείαν πρὸς αὐτὸν ἀνατρέχοντες.

3. Ἐκεῖνος δὲ διακελευσάμενος τῷ μεθ' αὐτοῦ στεῖρῃ τε καὶ ἀδιστάκτῳ τῇ πεποιθήσει στήναι πρὸς τὸν Θεόν, καὶ πιστεῦσαι τὴν σωτηρίαν, ὁμοίως αὐτῷ τὰς χεῖρας εἰς Θεὸν ἀνατείναντι, μηδὲ εἰ πλησίον γένωνται οἱ διώκοντες, ἐκκρουσθῆναι τῷ φόβῳ τὴν πίστιν.

4. Ὑπόδειγμα τῆς παραγγελίας ἑαυτὸν ἐποιεῖτο τῷ Διακόνῳ, βλέπειν τε πρὸς τὸν οὐρανὸν ἀμεταστρέπτῳ τῷ ὄμματι, καὶ τεταμέναις ταῖς χερσὶν ἐν ὀρθίῳ τῷ σχήματι. Καὶ οἱ μὲν ἐν τούτοις ἦσαν.

5. Οἱ δὲ πρὸς αὐτοὺς ἀναδραμόντες πανταχῇ τὸν τόπον περισκεψάμενοι, καὶ πᾶσαν ἔνστασιν θάμνου, καὶ πᾶσαν πέτρας προσβολήν, καὶ πᾶσαν χαράδρας κοιλότητα μετὰ πάσης ἀκριβείας διερευνήσαντες, τὴν ὑπώρειαν πάλιν καταλαμβάνουσιν, ὑπολαβόντες, ὡς φόβῳ τῶν διερευνωμένων αὐτοὺς εἰς φυγὴν τραπέντας, τοῖς κάτω περιεστοιχισμένοις ὑπὸ χεῖρα γενέσθαι.

6. Ὡς οὖν οὐδὲν παρὰ τούτων εὐρέθη, καὶ παρ' ἐκείνοις οὐκ ἦν, ὁ τὸν

1) «Αὐτὸ τὸ Πνεῦμα ὑπερεντυγχάνει ὑπὲρ ἡμῶν στεναγμοῖς ἀλαλήτοις» (Ρωμ. η' 26).

τόπον τῆς τοῦ Μεγάλου διαγωγῆς κατασχεψάμενος σημείῳ ὑπέγραψεν, ἐν ᾧ διεβεβαιοῦντο οἱ ζητηταί, μηδένα ἑωρακέναι, πλὴν δύο μόνα δένδρα μικρὸν ἀπ' ἀλλήλων διεστηκότα.

7. Ἀνακεχωρηκότων δὲ τῶν ζητούντων, ὑπολειφθεὶς ὁ μηνυτής, καὶ καταλαβὼν ἐν προσευχῇ αὐτόν τε τὸν μέγαν καὶ τὸν σὺν αὐτῷ, καὶ γνοὺς τὴν θεῖαν φρουρὰν δι' ἧς ἐκεῖνοι δένδρα τοῖς διώκουσιν ἐνομήθησαν, προσπίπτει τε αὐτῷ καὶ πιστεύει τῷ λόγῳ, καὶ ὁ πρὸ βραχέος διώκτης, εἰς τῶν φευγόντων ἐγένετο.

Ἑρμηνεία

Ο ΤΑΝ ἠγέρθη καὶ πάλιν ὁ διωγμὸς ἐναντίον τῶν Χριστιανῶν καὶ ἐξητλώθη εἰς ὅλον τὸν κόσμον, ὁ ἀξιοθαύμαστος Γρηγόριος κατέφυγεν εἰς μίαν ἔρημον λοφοσειρὰν καὶ ἐκρύπτετο εἰς αὐτὴν ἔχων μαζί του καὶ τὸν Διάκονόν του, τὸν ὁποῖον ἔκαμε Χριστιανόν, ἐλκύσας αὐτὸν ἀπὸ τῆς λατρείας τῶν εἰδώλων, τῶν ὁποίων ἦτο νεωκόρος (1). ἤδη δὲ ἐστολισμένον μὲ τὴν Χάριν ἰῆς Ἱεροδιακονίας.

2. Ἐν τῷ μεταξὺ κάποιος ἐπρόδωκε τὸ κρησφύγετον καὶ πολυπληθεῖς διώκται εὗρισκοντο ἐπὶ τὰ ἔχνη τῶν κρυπτομένων· ἡ σύλληψις τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου καὶ τοῦ συνοδοῦ του ἐπέκειτο ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμήν. Οἱ διώκται κατενεμήθησαν εἰς δύο ὁμάδας· ἄλλοι, ἐξ αὐτῶν ἐφρούρουν κυκλικῶς τοὺς πρόποδας τοῦ λόφου, ὥστε νὰ μὴ δυνηθῇ νὰ διαφύγῃ ἀπὸ πουθενὰ ὁ Ἅγιος, ἐὰν τὸ ἀπεφάσιζε, καὶ ἄλλοι ἀνήρχοντο πρὸς τὴν κορυφὴν ἐρευνῶντες μετὰ προσοχῆς τὸν λόφον. Αὐτοὶ οἱ ὁποῖοι ἀνήρχοντο τὸ ὄρος, ἔτρεχον κατ' εὐθείαν πρὸς τὸ κρησφύγετον τοῦ Ἁγίου, ὅστις τοὺς ἀντελήφθη καὶ τοὺς παρηκολούθει.

3. Εἰς αὐτὴν τὴν κρίσιμον στιγμήν ὁ Ἅγιος Γρηγόριος διέταξε τὸν συνοδόν του νὰ ἔχῃ ἀκλόνητον καὶ ἀδίστακτον πίστιν πρὸς τὸν Θεόν καὶ νὰ εἶναι βέβαιος διὰ τὴν σωτηρίαν των· νὰ ὑψώσῃ δὲ τὰς χεῖρας πρὸς τὸν Θεόν, ὅπως αὐτός, διὰ νὰ προσευχηθῶν. Τέλος—ὑπέδειξεν ὁ Ἅγιος—ἡ προσευχὴ νὰ εἶναι τόσον θερμὴ, ὥστε ὁ φόβος νὰ μὴ κατανικήσῃ τὴν πίστιν, ἔστω καὶ ἐὰν πλησιάσουν οἱ διώκται.

4. Τὰς συμβουλὰς του αὐτὰς πρὸς τὸν Διάκονον ἐπεκύρωσε καὶ μὲ τὸ προσωπικόν του παράδειγμα. Ὑψωσε τὸ βλέμμα ἀμεταστρόφως πρὸς τὸν οὐρανὸν καὶ ὄρθιος, μὲ ὑψωμένας τὰς χεῖρας, προσηύχετο θερμῶς. Ὁ Ἅγιος Γρηγόριος λοιπὸν καὶ ὁ Διάκονός του κατέφυγαν εἰς τὸ μέσον τῆς θερμῆς καὶ ἐλπιδοφόρου προσευχῆς.

5. Οἱ δὲ διώκται ἀναζητοῦντες αὐτοὺς πανταχοῦ ἠρεύνησαν μετὰ μεγίστης προσοχῆς ὁλόκληρον τὴν περιοχὴν· ἔψαξαν θάμνους, βραχάκια, κοιλότητας βράχων, χαράδρας, ὅλα ἐν γένει τὰ σημεῖα τῆς περιοχῆς, χωρὶς νὰ εὕρουν οὐδένα. Ἡ ἔρευνα δὲν ἔφερε κανένα ἀποτέλεσμα· δι' αὐτὸ οἱ διώκται, σχηματίσαντες τὴν γνώμην, ὅτι ἐκ φόβου θὰ ἔ-

1) Βλέπε ἐν τῷ ἡμετέρῳ «Μεγάλῳ Συναξαριστῇ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας» τόμ. ΙΑ' ἐκδ. α' σελ. 438, 439 καὶ 444, ἐκδ. β' σελ. 509, 510 καὶ 515.

φυγον οἱ καταζητούμενοι, κατέβησαν νὰ συναντήσουν τοὺς ἄλλους εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ λόφου, μὲ τὴν βεβαιότητα ὅτι θὰ ἔπесαν εἰς τὰς χεῖρας των ὁ Ἅγιος μὲ τὸν συνοδόν του.

6. Κατάπληκτοι ὁμως διεπίστωσαν, ὅτι οὔτε οἱ φρουροῦντες τοὺς πρόποδας εἶχον συλλάβει τοὺς ἀναζητουμένους. Διηρωτῶντο δὲ μεταξύ των τί συνέβη. Ὁ καταδότης τότε περιέγραφε λεπτομερῶς τὸ μέρος, εἰς τὸ ὁποῖον εἶδε τὸν Ἅγιον.

—Ἀλλά—ἔλεγον οἱ ἐρευνήσαντες διώκται—εἰς τὸ σημεῖον αὐτό, ποὺ λέγετε, δὲν εἶδαμεν τίποτε ἄλλο, ἐκτὸς ἀπὸ δύο δένδρα, ὀλίγον ἀπέχοντα ἀλλήλων.

Ἐπὶ τέλους ἔφυγαν ἄπρακτοι οἱ διώκται.

7. Ἀφοῦ ἀνεχώρησαν οἱ διώκται καὶ ἔμεινε μόνος ὁ καταδότης, ἀνῆλθεν εἰς τὸ σημεῖον, ὅπου ἀρχικῶς εἶδε τὸν Μέγαν μὲ τὸν συνοδόν του. Ἐκεῖ δὲ ὅπου ἰσχυρίζοντο οἱ διώκται, ὅτι εἶδον τὰ δύο δένδρα, εὗρισκοντο ὁ Ἅγιος Γρηγόριος καὶ ὁ Διάκονός του εἰς στάσιν θερμῆς προσευχῆς!

Ἀμέσως ἀντελήφθη τὸν θαυμαστὸν τρόπον, μὲ τὸν ὁποῖον ὁ Θεὸς τοὺς ἐφρούρησε, μεταμορφώσας αὐτούς, εἰς τὰ ὄμματα τῶν διωκτῶν των, εἰς δύο δένδρα!

Κατάλαβε τὸ ἔγκλημά του, καὶ πεσὼν εἰς τοὺς πόδας τοῦ Ἁγίου ἐζήτησε συγγνώμην καὶ ἐπίστευσεν εἰς τὴν Χριστιανικὴν πίστιν.

Οὕτω ὁ πρὸ ὀλίγου διώκτης ἐγένετο εἰς ἓκ τῶν διωκομένων, διὰ τὴν ἀγάπην τοῦ Χριστοῦ.

Γ'. Ἐν τῷ Γεροντικῷ.

ΕΛΕΓΕΝ ὁ Ἀββᾶς Ἰωάννης ὁ Κολοβὸς περὶ ψυχῆς τῆς μετανοοῦσης, ὅτι εἰ διὰ παντὸς καταφεύγει πρὸς τὸν Θεὸν διὰ προσευχῆς, οὐδέποτε οἱ δαίμονες ἢ τὰ πάθη ἰσχύσουσι κατ' αὐτῆς. Καὶ προσετίθει τοιαύτην παραβολήν.

2. Ὅτι πόρνη τις ἦν ὡραία ἐν τῇ πόλει, ἣ πολλοὺς εἶχε τοὺς ἑραστάς· ἐλθὼν δὲ πρὸς αὐτὴν ὁ τῆς πόλεως ἄρχων, εἶπεν αὐτῇ· σύνθου μοι σὺ φρονεῖν, καὶ γὰρ σε λαμβάνω εἰς γυναῖκα, ἣ δὲ συνέθετο, καὶ λαβὼν αὐτὴν ἀπήγαγεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ.

3. Οἱ δὲ ἑρασταὶ αὐτῆς ζητοῦντες αὐτήν, καὶ μὴ δυνάμενοι εὑρεῖν, εἶπον· ἀπέλθωμεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ ἄρχοντος, καὶ ἐκεῖ μὲν μὴ εἰσέλθωμεν, εἰ γὰρ μάθουσι, τιμωρεῖται ἡμᾶς, ἀλλὰ σιάντες ὀπισθεν τῆς οἰκίας, συρίσωμεν αὐτῇ, καὶ ἴσως γνωρίσασα τὴν φωνὴν τοῦ συριγμοῦ, καταβήσεται πρὸς ἡμᾶς καὶ ἡμεῖς ἀναίτιοι εὗρισκόμεθα.

4. Ἀπῆλθον οὖν καὶ ἐσύριζον· ἣ δὲ ἀκούσασα τοῦ συριγμοῦ, ἐσφράγισε τὰ ὦτα αὐτῆς, καὶ εἰσεπήδησεν εἰς τὸν ἐνδοτέρου κοιτῶνα, καὶ ἐκλείσε τὰς θύρας· οἱ δὲ, ὥς οὐχ ὑπήκουεν αὐτοῖς, ὑπέστρεψαν ἄπρακτοι.

5. Ἐλεγεν οὖν τὴν πόρνην εἶναι τὴν ψυχὴν, ἑραστάς δὲ αὐτῆς τοὺς δαίμονας, ἄρχοντα δὲ τὸν Χριστόν· οἰκίαν δὲ ἐνδοτέραν, τὸν ἐνδον συγκλεισμὸν τοῦ νοός.

6. Εἰ οὖν ἡ ψυχὴ ὑπὸ τῶν δαιμόνων πολεμουμένη διὰ τῶν παθῶν εἰς ἑαυτὴν συστέλλεται, καὶ διὰ προσευχῆς καταφεύγει πρὸς τὸν Θεόν, οὐδέποτε κατ' αὐτῆς ἰσχύουσιν οἱ πολέμιοι.

7. Ἡρώτησαν ἄδελφοὶ τὸν Ἀββᾶν Ἀγαθωνα λέγοντες, ποία ἀρετὴ ἐστὶ, Πάτερ, ἐν ταῖς πολιτείαις, ἔχουσα πλείονα κάματος; Καὶ ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Γέρων· συγχωρήσατέ μοι, λογίζομαι ὅτι οὐκ ἔστιν ἕτερος κάματος, ὥς τὸ εὐξασθαι τῷ Θεῷ· πάντοτε γὰρ ὅτε μέλλει ὁ ἄνθρωπος προσεύξασθαι, βούλονται οἱ ἐχθροὶ ἐκκόψαι αὐτόν· οἶδασι γὰρ ὅτι οὐδαμόθεν ἐμποδίζονται, εἰμὴ ἀπὸ τοῦ εὐξασθαι. Καὶ πᾶσαν δὲ πολιτείαν ἣν ἂν μετέλθῃ ὁ ἄνθρωπος ἐγκαρτερῶν ἐν αὐτῇ, κτᾶται ἀνάπαυσιν, τὸ δὲ εὐξασθαι, ἕως ἐσχάτης ἀναπνοῆς ἀγῶνος χρῆζει.

8. Ἀδελφόν τινα ἱστάμενον εἰς προσευχήν, ἔκρουσε σκορπίος εἰς τὸν πόδα, καὶ ἐπὶ τοσοῦτον ἤψατο τῆς καρδίας αὐτοῦ ἡ ὀδύνη, ὥς παρ' ὀλίγον ἀποδοῦναι καὶ τὴν ψυχὴν· αὐτὸς δέ, καίπερ οὕτως ἔχων, καὶ ἀλγήσας, οὐ πρότερον ἀπέστη, πρὶν ἢ πληρώσῃ τὴν εὐχήν.

9. Εἶπεν ὁ Ἀββᾶς Εὐάγριος· ὅταν ἀθυμῇς, προσεύχου καθὼς γέγραπται· προσεύχου δὲ μετὰ φόβου καὶ τρόμου νηφαλέως, καὶ ἐργηγορότως, οὕτω γὰρ προσεύχεσθαι δεῖ, μάλιστα διὰ τοὺς κακοτρόπους, καὶ καχυσχύλους, τοὺς ἐπηρεάζειν ἡμᾶς θέλοντας ἐν τούτῳ ἀοράτους ἐχθρούς.

10. Εἶπε πάλιν· ὅταν λογισμὸς ἐπιστῇ τῇ καρδίᾳ σου πολέμιος, μὴ ἄλλα τινὰ τότε δι' εὐχῆς ἐπιζήτει, κατὰ δὲ τοῦ πολεμίου τὸ ξίφος τῶν δακρύων ἀκόνα.

11. Ἡρώτησάν τινες τὸν Ἀββᾶν Μακάριον λέγοντες, πῶς ὀφείλομεν προσεύχεσθαι; Καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ Γέρων· οὐκ ἔστι χρεῖα βαττολογεῖν, ἀλλ' ἐκτείνειν τὰς χεῖρας, καὶ λέγειν· Κύριε, ὥς θέλεις, καὶ ὥς οἶδας, ἐλέησόν με· ἐὰν δὲ ἐπίκειται πόλεμος· Κύριε, βοήθησον, καὶ αὐτὸς οἶδε, καὶ τὰ συμφέροντα ποιεῖ μετ' ἡμῶν.

12. Ἀδελφὸς ἠρώτησεν Γέροντα λέγων· διατί ὅτε ἵσταμαι εἰς προσευχήν, πλείονως ἀσχολεῖ με ὁ λογισμὸς; Καὶ ἀπεκρίθη ὁ Γέρων, ὅτι ὁ διάβολος ἐξ ἀρχῆς, μὴ θέλων προσκυνῆσαι τὸν ἐπὶ πάντων Θεόν, ἐσφενδονίσθη ἐκ τῶν οὐρανῶν, καὶ ἄλλότριος γέγονε τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ· διὰ τοῦτο καὶ ἡμᾶς ἀσχολεῖν σπουδάζει ἀπὸ τῆς προσευχῆς, τὸ αὐτὸ ὁ ἐκεῖνος ἔπαθε καὶ ἐν ἡμῖν κατεργάσασθαι βουλόμενος.

Ἐρμηνεία

Ο ΑΒΒΑΣ Ἰωάννης ὁ Κολοβὸς ἔλεγεν, ὅτι τὴν ψυχὴν, ποὺ μετανοεῖ, ἐφ' ὅσον καταφεύγει συνεχῶς πρὸς τὸν Θεόν, διὰ τῆς προσευχῆς, ποτὲ οἱ δαίμονες ἢ τὰ πάθη δὲν θὰ ἡμπορέσουν νὰ τὴν κατανικήσουν. Διὰ νὰ κάμῃ δὲ περισσότερον ἀντιληπτὴν τὴν διδασκαλίαν τοῦ αὐτῆν, ἐχρησιμοποιεῖ καὶ τὴν ἐξῆς παραβολήν.

2. Κάποτε—ἔλεγεν—εἰς μίαν πόλιν ἔζη μία πόρνη ὥραία, ἡ ὁποία εἶχε πολλοὺς ἐραστάς. Μίαν ἡμέραν τὴν ἐπεσκέφθη ὁ ἄρχων τῆς πόλεως καὶ τῆς λέγει:

—Δῶσε μου τὸν λόγον σου, ὅτι θὰ ἐγκαταλείψῃς τὴν πορνείαν καὶ θὰ ζήσῃς ἀπὸ ἐδῶ καὶ εἰς τὸ ἐξῆς με σωφροσύνην, καὶ ἐγὼ θὰ σὲ πᾶρω νόμιμον γυναῖκα μου.

Ἐκείνη τὸ ὑπεσχέθη καὶ ὁ ἄρχων τὴν κατέστησε νόμιμον σύζυγόν του, ἐγκαταστήσας αὐτὴν εἰς τὸν οἶκον του.

3. Οἱ ἐρασταὶ τῆς τὴν ἀνεζήτησαν καὶ δὲν τὴν ἀνεύρισκον. Τότε

συνεφώνησαν τὰ ἐξῆς μεταξύ των: «Νὰ πᾶμε μέχρι τῆς οἰκίας τοῦ ἀρχοντος· ἀλλὰ νὰ μὴ εἰσέλθωμεν μέσα, διότι ὅταν τὸ μάθη θὰ μᾶς τιμωρήσῃ, μόνον νὰ σταθῶμεν ὀπισθεν τῆς οἰκίας καὶ νὰ σφυρίζωμεν πρὸς αὐτήν. Ἴσως ἀναγνωρίσῃ τὰ σφυρίγματα μάς καὶ καταβῇ νὰ μᾶς συναντήσῃ, ὁπότεν ἡμεῖς δὲν θὰ ἔχωμεν εὐθύνην, ἀλλ' ἐκείνη».

4. Πράγματι λοιπὸν ἐπῆγαν εἰς τὸν οἶκον τοῦ ἀρχοντος καὶ ἐσφύριζαν. Ἐκείνη, μόλις ἤκουσε τὰ σφυρίγματα, ἔκλεισε τὰ αὐτιά της καὶ εἰσῆλθε, διὰ περισσοτέραν τῆς ἀσφάλειαν, εἰς τὰ βάθη τοῦ κοιτῶνος καὶ ἔκλεισε καλὰ τὰς θύρας.

Οἱ πρόην ἐρασταί της, ἀφοῦ δὲν ἔδιδε σημασίαν εἰς τὰ σφυρίγματα των, ἀνεχώρησαν ἄπρακτοι.

5. Ἐν συνεχείᾳ ὁ Ἀββᾶς Ἰωάννης ἐπεξήγησε τὴν παραβολήν: Πόρνη εἶναι ἡ ψυχὴ, πὺ μετανοεῖ. Ἐρασταὶ αὐτῆς ἦσαν οἱ δαίμονες. Ἀρχὼν τῆς πόλεως εἶναι ὁ Χριστός. Ἐνδότεροι κοιτῶνες τῆς οἰκίας ὁ αὐτοπεριορισμὸς τῆς διανοίας, ὥστε νὰ μὴ ἐνοχλῇται ἀπὸ τοὺς πονηροὺς λογισμοὺς.

6. Ἐὰν λοιπὸν ἡ ψυχὴ—συνεπέρανεν ὁ Ἀββᾶς Ἰωάννης—πολεμεῖται ἀπὸ τοὺς δαίμονας διὰ τῶν παθῶν καὶ καταφύγῃ εἰς τὸν Θεὸν διὰ θερμῆς προσευχῆς, ποτὲ δὲν θὰ ἡμπορέσουν νὰ τὴν κατανικήσουν οἱ δαίμονες.

7. Μερικοὶ ἀδελφοὶ ἠρώτησαν τὸν Ἀββᾶν Ἀγάθωνα:

—Πάτερ, ποία ἀρετὴ ἔχει τὸν μεγαλύτερον κόπον, διὰ νὰ τὴν ἐπιτύχουν οἱ κατὰ διαφόρους τρόπους ἀγωνιζόμενοι εἰς τὴν Μοναχικὴν Πολιτείαν;

—Μὲ συγχωρεῖτε· ἔχω τὴν γνώμην, ὅτι δὲν ὑπάρχει μεγαλύτερος κόπος καὶ μεγαλυτέρα προσπάθεια ἀπὸ τὴν προσευχὴν πρὸς τὸν Θεόν. Διότι, ὅσάκις ὁ ἄνθρωπος πρόκειται νὰ προσευχηθῇ, οἱ δαίμονες ἐπιθυμοῦν καὶ ἐπιδιώκουν νὰ τὸν ἐμποδίσουν ἀπὸ αὐτὴν τὴν προσπάθειαν. Γνωρίζουν πολὺ καλά, ὅτι δὲν τοὺς ἐμποδίζει ἀπὸ τὸ καταστρεπτικὸν ἔργον των τίποτε ἀποτελεσματικώτερον ἀπὸ τὴν προσευχήν. Οἷονδῆποτε δὲ ἄλλον ἔργον τῆς Μοναχικῆς Πολιτείας καὶ ἐὰν ἐπιδιώξῃ ὁ ἄνθρωπος, ἐφ' ὅσον τὸ ἐπιτύχῃ, ἀναπαύεται καὶ ἡσυχάζει. Μόνον ἡ προσευχὴ ἀπαιτεῖ διαρκῇ ἔντασιν καὶ πρέπει νὰ ἀγωνίζεται ὁ ἄνθρωπος, ἐφ' ὅσον ἀναπνέει.

8. Κάποτε προσήυχετο ἓνας ἀδελφός· εἰς μίαν στιγμὴν ἓνας σκορπιὸς τὸν ἐδάγκωσεν εἰς τὸ πόδι· τόσον ἰσχυρὸς ἦτο ὁ πόνος, πὺ τοῦ ἐτρύπησε τὴν καρδιά. Ἄν καὶ ἐκόντεψε νὰ ξεψυχήσῃ ἀπὸ τὸν πόνον, ἐν τούτοις δὲν ἐγκατέλειψε τὴν στάσιν τῆς προσευχῆς, πρὶν τελείωσῃ, ὅπως ἔπρεπε, τὴν προσευχήν.

9. Ὁ Ἀββᾶς Εὐάγριος εἶπεν· ὅταν εἶσαι λυπημένος, νὰ προσεύ-

χεσαι, ὅπως εἶναι γραμμένον εἰς τὴν Ἀγ. Γραφήν (¹). Νὰ προσεύχεσαι μὲ φόβον καὶ τρόμον καὶ νὰ εἶσαι, κατὰ τὴν ὥραν τῆς προσευχῆς, νηφάλιος, ἔχων ἀφυπνισμένην καὶ εἰς πνευματικὴν ἐπιφυλακὴν τὴν διανοιάν σου· διὰ τοῦ τρόπου τούτου ὀφείλεις νὰ προσεύχεσαι, ὅσας μάλιστα ἐπιζητεῖς νὰ ἀντιμετωπίσης τοὺς κακοτρόπους καὶ εἰς τὸ κακὸν ἀσχολουμένους νοητοὺς ἐχθροὺς, ποὺ ἐπιζητοῦν νὰ μᾶς ἐνοχλοῦν.

10. Ὁ ἴδιος, ὁ Ἀββᾶς Εὐάγριος, εἰς ἄλλην περίπτωσιν εἶπεν· ὅταν ἐπιτεθῇ εἰς τὴν καρδίαν σου κακὸς καὶ πονηρὸς λογισμὸς, τότε τίποτε ἄλλο νὰ μὴ ἐπιζητῇς διὰ τῆς προσευχῆς, παρὰ μόνον τὴν ἐπιτυχὴ ἀντιμετώπισίν του. Κατὰ τοῦ ἐπιτιθεμένου ἐχθροῦ τῆς ψυχῆς νὰ ἀκονίζης τὸ ξίφος τῶν δακρύων.

11. Μερικοὶ ἀδελφοὶ ἠρώτησαν τὸν Ἀββᾶν Μακάριον:

— Πῶς πρέπει νὰ προσευχώμεθα;

Ὁ Γέρων ἀπήντησε:

— Δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ φλυαρῶμεν (²)· νὰ ἐκτείνωμεν τὰς χεῖράς μας πρὸς τὸν Θεὸν καὶ νὰ λέγωμεν μετὰ θερμότητος πρὸς Αὐτόν· «Κύριε, ὅπως θέλεις καὶ ὅπως γνωρίζεις, νὰ μὲ ἐλεήσης». Ἐὰν δὲ εὐρίσκεισαι εἰς πνευματικὸν πόλεμον κατὰ τῶν παθῶν, νὰ λέγῃς· «Κύριε, βοήθησέ σε». Ὁ Κύριος, ὡς καρδιογνώστης, γνωρίζει νὰ κάμῃ αὐτὰ ποὺ συμφέρουν εἰς τὴν ψυχὴν μας.

12. Ἕνας ἀδελφὸς ἠρώτησεν ἓνα Γέροντα:

— Διατί, ὅταν στέκωμαι νὰ προσευχηθῶ, μὲ ἀπασχολοῦν περισσότερον οἱ διάφοροι λογισμοί;

Ὁ Γέρων ἀπήντησε:

— Ἀπὸ τὴν ἀρχὴν ὁ διάβολος, ἐπειδὴ δὲν ἤθελε νὰ προσκυνήσῃ τὸν Θεὸν τῶν ὅλων, ἐξεσφενδονίσθη ἀπὸ τοὺς οὐρανοὺς καὶ ἀπεξενώθη τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ. Δι' αὐτὸ προσπαθεῖ νὰ μᾶς ἀπασχολῇ, μὲ λογισμοὺς, κατὰ τὴν ὥραν τῆς προσευχῆς, ὥστε νὰ ἐπιτύχῃ καὶ εἰς βάρος μας αὐτὸ ποὺ ἔπαθεν ἐκεῖνος, δηλαδὴ νὰ μᾶς ἀποξενώσῃ ἀπὸ τὸν Θεόν.

Δ'. Τοῦ Ἀγίου Ἡσαΐου.

ΜΗ καταφρονήσης τῆς λειτουργίας σου, ἵνα μὴ ἐμπέσης εἰς χεῖρας τῶν ἐχθρῶν σου.

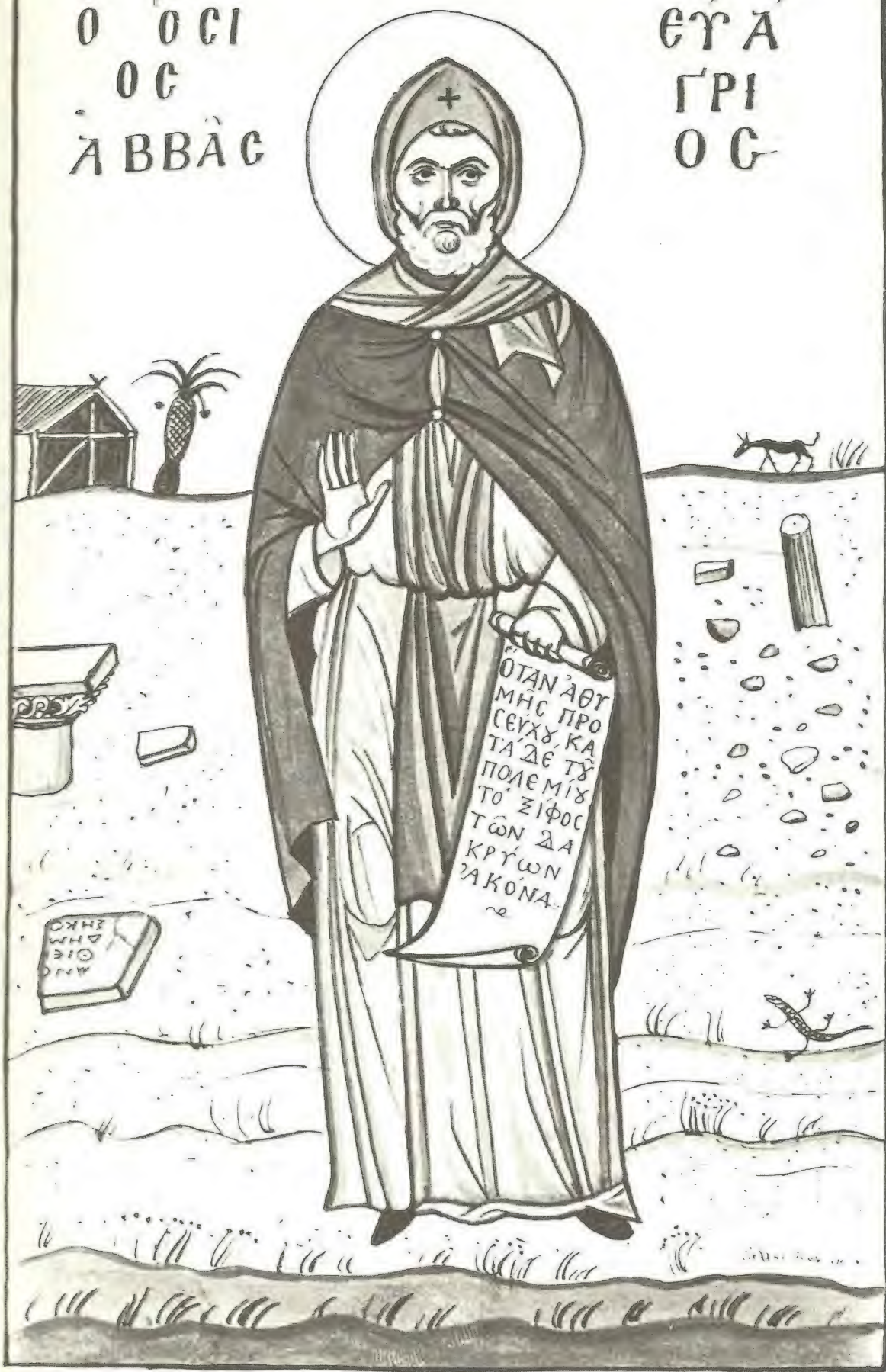
2. Ἀνάγκασον σεαυτὸν εἰς τὴν μελέτην τῶν ψαλμῶν, διότι σὲ φυλάττει ἀπὸ τῆς αἰχμαλωσίας τοῦ μiasμοῦ.

1) «Κακοπαθεῖ τις ἐν ὑμῖν; προσευχέσθω· εὐθυμεῖ τις; ψαλλέτω» (Ἰακ. ε' 13). «Ἐν τῷ θλίβεσθαί με ἐπεκαλεσάμην τὸν Κύριον, καὶ πρὸς τὸν Θεόν μου ἐκέκραξα...» (Ψαλμ. ιζ' 7).

2) «Σὺ δὲ ὅταν προσεύχῃ, εἴσελθε εἰς τὸ ταμιεῖόν σου, καὶ κλείσας τὴν θύραν σου πρόσευξαι τῷ πατρὶ σου τῷ ἐν τῷ κρυπτῷ, καὶ ὁ πατήρ σου ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ ἀποδώσει σοι ἐν τῷ φανερῷ. Προσευχόμενοι δὲ μὴ βαττολογήσητε

ὁ ὅσι
ος
Ἀββᾶς

εὐά
γρι
ος

3. Ἀγάπα τὸ συνεχῶς προσεύχεσθαι, ἵνα φωτισθῇ σου ἡ καρδιά.
4. Μὴ γοργεύου ἐν ταῖς λειτουργίαις σου, ἵνα μὴ καταφάγεται σε τὰ θηρία.
5. Βλέπε μὴ καταφρονήσης τὰς λειτουργίας σου ἐπιτελεῖν· αὗται γὰρ φέρουσι τὸν φωτισμὸν τῇ ψυχῇ.

Ἑρμηνεία

ΜΑ μὴ ἀδιαφορήσης διὰ τὰ πνευματικά σου καθήκοντα, διὰ νὰ μὴ σὲ κυριεύσουν οἱ ἐχθροὶ σου.

2. Νὰ ἐπιμείνης εἰς τὴν μελέτην τῶν ψαλμῶν, διότι αὐτὸ θὰ διασφαλίσῃ τὴν ψυχὴν σου ἀπὸ τὴν αἰχμαλωσίαν τῆς ὑπὸ τῶν κακῶν λογισμῶν καὶ τοῦ μολυσμοῦ.

3. Νὰ ἀγαπᾷς νὰ προσεύχεται συνεχῶς, διὰ νὰ λάβῃ θεῖον φωτισμὸν ἡ καρδιά σου.

4. Μὴ βιάζεσαι νὰ τελειώσης τὰ πνευματικά σου καθήκοντα, διὰ νὰ μὴ σὲ καταφάγουν τὰ νοητὰ θηρία.

5. Πρόσεχε νὰ μὴ καταφρονήσης τὰ πνευματικά σου καθήκοντα καὶ νὰ τὰ ἐκτελῇς πάντοτε, διότι αὐτὰ θὰ φέρουν τὸν θεῖον φωτισμὸν εἰς τὴν ψυχὴν σου.

Ε'. Τοῦ Ἀγίου Μάρκου.

ΔΕΛΦΕ, γίνωσκε ὅτι οἱ προσευχῆς καὶ ταπεινοφροσύνης ἐπιμελούμενοι, οὐ πίπτουσιν, οἱ δὲ τούτων ἀμελήσαντες, ὑπὸ κενοδοξίας καὶ μερίμνης βιοτικῆς κλαπέντες, εὐχερῶς πίπτουσιν.

2. Ὅθεν καὶ ὁ διάβολος πάντα τὰ βιοτικά ἐννοεῖν ἡμᾶς καὶ πράττειν οὐκ ἀποτρέπει, μόνον ἵνα προσευχῆς καὶ ταπεινοφροσύνης ἀποπλανήσῃ· οἶδε γὰρ ὅτι τὰ ἐκτὸς τῶν δύο τούτων γινόμενα, καὶ καλὰ τυγχάνη, ὁψέποτε ἀφαιρεθῇσεται ὑπ' αὐτοῦ.

3. Προσευχὴν δὲ λέγομεν, οὐ μόνον τὴν διὰ σαρκὸς ἐπιτελουμένην, ἀλλὰ καὶ δι' ἐννοίας ἀπερισπάστου τῷ Θεῷ προσφερομένην.

4. Ἐὰν γὰρ ἐν ἑξ αὐτῶν ἀκαίρως περισπασθῇ, οὐδὲ τὸ ἕτερον κατὰ μόναν παρίσταται τῷ Θεῷ, ἀλλὰ τῷ ἰδίῳ θελήματι.

5. Ὅθεν οὐ μόνον οἱ ἀμελοῦντες προσευχῆς, ἀλλὰ καὶ οἱ τῇ διανοίᾳ μὴ προσέχοντες, ἐπηρεάζονται.

Ἑρμηνεία

ΔΕΛΦΕ ΜΟΥ, γνώριζε, ὅτι ὅσοι φροντίζουν νὰ ἐκτελοῦν μετὰ προθυμίας τὴν προσευχὴν καὶ νὰ καλλιεργοῦν τὴν ταπεινοφροσύνην, δὲν πίπτουν.

Αὐτοὶ ὅμως, ποὺ ἀδιαφοροῦν δι' αὐτά, καταλαμβάνονται σιγά—σιγά, χωρὶς καὶ οἱ ἴδιοι νὰ τὸ ἀντιληφθῶν, ἀπὸ τὴν κενοδοξίαν καὶ

ὥσπερ οἱ ἐθνικοὶ· δοκοῦσι γὰρ, ὅτι ἐν τῇ πολυλογίᾳ αὐτῶν εἰσακουσθήσονται» (Ματθ. ζ' 6—7).

τὴν βιοτικὴν μέριμναν, ὅποτεν εὐκόλως πλέον πίπτουν εἰς διάφορα ἀμαρτήματα.

2. Δι' αὐτὸ καὶ ὁ διάβολος δὲν μᾶς ἀποτρέπει ἀπὸ τοῦ νὰ σκεπτόμεθα ὅλα τὰ βιοτικὰ καὶ νὰ ἀσχολούμεθα μὲ αὐτά, μόνον καὶ μόνον διὰ νὰ μᾶς ἀποπλανήσῃ ἀπὸ τὴν προσευχὴν καὶ τὴν ταπεινοφροσύνην· διότι γνωρίζει πολὺ καλὰ, ὅτι ὅσα γίνονται, χωρὶς προσευχὴν καὶ ταπεινοφροσύνην, ἔστω καὶ ἐὰν εἶναι καλὰ ἀπὸ ἠθικῆς ἀπόψεως, κάποτε θὰ δυνηθῇ νὰ τὰ ἀφαιρέσῃ ἀπὸ τὸν ἄνθρωπον, ποὺ τὰ ἐπέτελεσε χωρὶς προσευχὴν καὶ ταπεινοφροσύνην.

3. Ὅταν δὲ λέγωμεν προσευχὴν, δὲν ἐννοοῦμεν μόνον ἐκείνην, ποὺ γίνεται μὲ τὴν ἀνάλογον σωματικὴν στάσιν, κατὰ τὰς ὠρισμένας ὥρας, ἀλλὰ καὶ τὴν συνεχῇ πρὸς τὸν Θεὸν ἀνάτασιν τῆς ψυχῆς, ποὺ προσφέρεται ἀπὸ ἀπερίσπαστον νοῦν.

4. Σωματικὴ δὲ στάσις καὶ ἀνάτασις τῆς ψυχῆς πρέπει νὰ συνυπάρχουν, διότι ἐὰν ἐν ἐκ τῶν δύο περισπασθῇ, τότε καὶ τὸ ἄλλο δὲν δύναται, μόνον του, νὰ παρίσταται ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, ὅποτεν ὁ ἄνθρωπος κατευθύνεται πλέον ἀπὸ τὸ προσωπικόν του θέλημα.

5. Δι' αὐτὸν ἀκριβῶς τὸν λόγον ἐνοχλοῦνται ἀπὸ τὸν διάβολον, ὅχι μόνον ὅσοι ἀμελοῦν τὴν προσευχὴν των, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνοι, ποὺ δὲν προσέχουν τὰς κινήσεις τῆς διανοίας των.

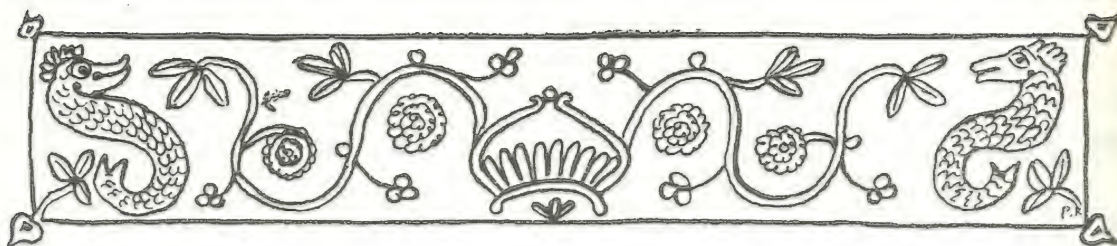
γ'. Τοῦ Ἁγίου Ἐφραίμ.

Ο ΠΡΟΣΕΥΧΟΜΕΝΟΣ νηφόντως καίει τοὺς δαίμονας, ὁ δὲ μετεωριζόμενος ἐμπαιχθήσεται ὑπ' αὐτῶν.

Ἑρμηνεία

ΕΚΕΙΝΟΣ ποὺ προσεύχεται μὲ νηφαλιότητα καίει τοὺς δαίμονας· ἐκεῖνος ὅμως, τοῦ ὁποίου ἡ σκέψις, ἐνῶ προσεύχεται, περιπλανᾶται ἀσκόπως εἰς μάταια πράγματα, θὰ γίνῃ περίγελως τῶν δαιμόνων.

ὑΠΟΘΕCΙC I'

Τίς ἡ τῆς προσευχῆς δύναμις, καὶ ὅτι διὰ τῆς προσευχῆς πᾶν ἀγαθὸν ἐκ τοῦ Θεοῦ δίδεται, καὶ Θεῷ ἐνοῦται ὁ ἄνθρωπος.

Ποία εἶναι ἡ δύναμις τῆς προσευχῆς διὰ τῆς προσευχῆς δίδεται εἰς τὸν ἄνθρωπον ὑπὸ τοῦ Θεοῦ πᾶν ἀγαθόν διὰ τῆς προσευχῆς ἐνοῦται ὁ ἄνθρωπος μετὰ τοῦ Θεοῦ.

Α'. Ἐν τῷ βίῳ τοῦ Ἀγίου Ἰωάννου τοῦ Ἐλεήμονος.

ΥΟ τινὲς κληρικοὶ τῆς κατὰ τὸν μέγαν Ἰωάννην Ἐκκλησίας σκυτοτομικὴν μετιόντες τέχνην, ἐν γειτόνων ἀλλήλοις ἔμενον ὧν ὁ μὲν γυναικὶ συνεζευγμένος καὶ τέκνα ἔχων, πατέρα καὶ μητέρα συνοικοῦντας αὐτῷ, οὓς πάντας, ἐκ τῶν χειρῶν ἔτρεφε τῶν ἰδίων, ὅμως τῶν συνάξεων οὐκ ἠμέλει.

2. Θάτερος δέ, καίτοι μόνος ὧν τὴν τέχνην τε ἀκριβέστερος καὶ τὴν ἐργασίαν ἐπιμελέστερος, οὐδὲ ἑαυτῷ πορίζειν μόνῳ τὰ πρὸς τὴν χρεῖαν δυνατὸς ἦν. Τῷ οὖν ὁμοτέχνῳ αὐτοῦ διαφθονούμενος, καὶ μηκέτι ἀντιφέρειν δυνάμενος τὴν ὠδῖνα τῆς βασκανίας, ἐντυχὼν αὐτῷ κατὰ μόνας ὁρκίζω σε κατὰ τοῦ Θεοῦ, ἔφη, μὴ ἀποκρίψῃς ἀπ' ἐμοῦ, ἀλλὰ φανερόν μοι τοῦτο θέσθαι, πόθεν αὐτὸς μὲν πλουτῶν διατελεῖς, καὶ ταῦτα γε ὅσα εἰς τὴν ἐργασίαν ῥάθυμος ὧν, ἐμοὶ δὲ ἐπιμελεῖ ὄντι, καὶ φιλοπόνῳ, τοῦναντίον συμβαίνει καὶ εἰς ἐσχάτην περιέστηκα πενίαν;

3. Ὁ δὲ βουλόμενος αὐτὸν ἐπιμελέστερον θέσθαι περὶ τὰς συνάξεις ὀλιγώρως ἔχοντα, καμὲ πρότερον, εἶπεν, ἀδελφέ, πολλὴ στένωσις εἶχεν ἄφ' οὗ δὲ σχολάζειν πρὸς τὰς συνάξεις ἑμαυτὸν ἔπεισα, ἔστιν ἑαυτῷ πορίζειν ὅτε καὶ χρυσίον εὐρίσκω κατὰ τὴν ὁδὸν ἀπιῶν. ὅθεν δὴ καὶ ἐπισυνῆκται μοι πᾶσα, ἦν ὁρᾶς, εὐπορία ἄλλ' εἴ τι ἐμοὶ πείθει, ἔπου καὶ αὐτὸς ἀπιόντι μοι, καὶ παραμυθίαν ἐντεῦθεν ἔξεις οὐ τὴν τυχοῦσαν.

4. Πείθεται τοῖς αὐτοῦ λόγοις, καὶ καθ' ἑκάστην σύναξιν φοιτῶν σὺν αὐτῷ, ἦσθετο, μετ' οὐ πολὺ, εὐλογίας παρὰ Θεοῦ γινομένης εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, καὶ τῷ ἀγαθῷ συμβούλῳ τὴν χάριν ἀνωμολόγει.

5. Ὁ δὲ εὐθύς τὴν σκηνὴν διάρας, λέγει τῷ ὁμοτέχνῳ, ὥς οὐδέποτε χρυσίον αὐτῷ κατὰ τὴν ὁδὸν εὐρεθείη, ἀλλὰ βουλόμενος, φησί, διαναστῆσαι σε πρὸς τὰς θείας ἀφικνεῖσθαι συνάξεις, τὴν τοῦ χρυσίου εὐρεσιν ἐπλασάμην.

6. Τοῦτο εἰς ὧτα τῷ μακαρίῳ Ἰωάννῃ ἐλθόν, τῆς τε ἀγαθῆς προθέσεως αὐτὸν ἀποδέχεται, καὶ τῆς τοῦ Πρεσβυτέρου χειροτονίας καταξιοῖ.

Ἑρμηνεία

ΕΙΣ ΤΗΝ Ἀλεξάνδρειαν, κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Ἀγίου Ἰωάννου τοῦ Ἐλεήμονος, ἔζων δύο κληρικοί⁽¹⁾. Οὗτοι ἤσκουν τὸ ἐπάγγελμα τῆς ἐπεξεργασίας δερμάτων καὶ ἦσαν γείτονες. Ἐξ αὐτῶν ὁ ἓνας ἦτο ἑγγαμος, εἶχε παιδιὰ, συνετήρει καὶ τοὺς γονεῖς του, οἱ ὅποιοι διέμενον εἰς τὴν αὐτὴν οἰκίαν. Ὅλους αὐτοὺς τοὺς συνετήρη διὰ τῆς προσωπικῆς του χειρωνακτικῆς ἐργασίας· ὥς τόσον ἦτο καὶ τακτικώτατος, εἰς τὰς συνάξεις, εἰς τὰς ἀκολουθίας καὶ εἰς τὰς προσευχάς.

2. Ὁ ἄλλος, καίτοι ἦτο μόνος καὶ ἐγνώριζε καλύτερα τὴν τέχνην καὶ εἰργάζετο μετὰ μεγαλυτέρας φροντίδος, ἐν τούτοις δὲν ἠδύνατο οὔτε τὸν ἑαυτόν του νὰ συντηρήσῃ. Βλέπων λοιπὸν τὴν ἐπάρκειαν τοῦ ὁμοτέχνου του καὶ ζηλοτυπῶν δι' αὐτήν, μὴ δυνάμενος δὲ νὰ ὑποφέρῃ καὶ τὸν φθόνον, τὸν ὅποιον ἠσθάνετο, τὸν συνήντησε κάποτε ἰδιαίτερώς καὶ τοῦ εἶπε :

— Σὲ δοκίζω εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, νὰ μοῦ εἴπῃς, χωρὶς νὰ μοῦ ἀποκρύψῃς τὸ μυστικόν, πῶς τὰ καταφέρνεις νὰ ἐξοικονομῇς τόσον πλουσίως τὴν ζωὴν σου, ἐνῶ εἶναι γνωστόν, ὅτι δὲν εἶσαι ἄριστος τεχνίτης, ἐνῶ ἐγώ, ποὺ γνωρίζω καλύτερα τὴν τέχνην καὶ ἐργάζομαι περὶ σόφωτερον, ὑποφέρω καὶ κινδυνεύω ἀπὸ πεῖναν;

3. Ὁ ἄλλος, ἐπιθυμῶν νὰ τὸν καταστήσῃ φιλακόλουθον, διότι ἦτο ἀμελής εἰς τὰς συνάξεις τῆς ἀκολουθίας, εἶπε πρὸς αὐτόν :

— Καὶ ἐγὼ προηγουμένως, ἀδελφέ μου, ὑπέφερα πάρα πολὺ ἀπὸ οἰκονομικὴν στενοχωρίαν· ἀπὸ τῆς στιγμῆς, ὅμως, ποὺ ἀπεφάσισα νὰ παρευρίσκωμαι τακτικῶς καὶ ἀνελλιπῶς εἰς τὰς ἀκολουθίας, ἠδυνήθην νὰ ἐπιτύχω μίαν οἰκονομικὴν ἄνεσιν· συμβαίνει μάλιστα πολλάκις, ἀπερχόμενος διὰ τὴν ἀκολουθίαν, νὰ εὕρισκω, εἰς τὸν δρόμον, χρήματα μὲ τὰ ὅποια ἐπιτυγχάνω αὐτὴν τὴν εὐπορίαν, ποὺ βλέπεις. Ἐὰν λοιπὸν θέλῃς νὰ μὲ ἀκούσῃς, ἀκολούθησέ με νὰ πηγαίνωμεν μαζὶ εἰς τὰς ἀκολουθίας καὶ νὰ εἶσαι βέβαιος, ὅτι θὰ εὕρῃς μεγάλην ἀνακούφισιν.

4. Ὁ ὁμότεχνος, ποὺ δὲν ἠδύνατο νὰ ἱκανοποιηθῇ ἐκ τῆς ἐργασίας του, δίδει ἐμπιστοσύνην εἰς τοὺς λόγους του, καὶ καθημερινῶς πλέον ἐσύχναζεν εἰς τὴν ἀκολουθίαν μαζὶ μὲ αὐτόν. Ἐξ αὐτοῦ ἤρχισε νὰ δοκιμάζῃ μεγάλην ἐσωτερικὴν εὐχαρίστησιν, ἀλλὰ καὶ διεπίστωσε τοὺς ὑλικοὺς πλέον καρποὺς ἐκ τῆς εὐλογίας τοῦ Θεοῦ εἰς τὸ σπῖτι του. Συγκεκινημένος δὲ καὶ εὐγνώμων ἠὲ χαρίσται τὸν καλὸν ὁμότεχνόν του, διὰ τὰς πολυτίμους συμβουλὰς του.

1) Κληρικοὶ νοοῦνται ἐνταῦθα, κατὰ τὴν τότε συνήθειαν, οὐχὶ μόνον οἱ κεχειροτονημένοι εἰς ἱερατικόν τινα βαθμόν, ἀλλὰ καὶ οἱ ἀναγνώσται καὶ ψάλται καὶ ἐφορχισταὶ καὶ θυρωροὶ καὶ ἅπαν τὸ κατώτερον ὑπηρετικὸν προσωπικὸν τὸ ὑπηρετοῦν εἰς τὰς ἀνάγκας τῆς Ἐκκλησίας, ἕως καὶ αὐτῶν τῶν φροντιστῶν τῶν ἐκκλησιαστικῶν κτημάτων.

5. Τότε καὶ ἐκεῖνος ἐθεώρησε κατάλληλον τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἀφήσῃ τὴν σκηνοθεσίαν καὶ νὰ ἀποκαλύψῃ τὴν ἀλήθειαν.

— Ἀδελφέ μου— τοῦ εἶπε— ποτὲ δὲν ἤυρα εἰς τὸν δρόμον χρήματα· τὸ εἶπα αὐτό, διὰ νὰ διεγείρω τὸν ζῆλον σου, νὰ ἔρχεσαι εἰς τὰς ἀκολουθίας καὶ τὰς συνάξεις.

6. Αὐτὸ τὸ τέχνασμα τῆς εὐσεβείας τὸ ἐπληροφορήθη ὁ μακάριος Ἰωάννης καὶ ἐξετίμησε τὴν καλὴν πρόθεσιν τοῦ κληρικοῦ· δι' αὐτὸ καὶ τὸν ἀξιῶναι τῆς εἰς Πρεσβύτερον χειροτονίας.

Β'. Ἐν τῷ Γεροντικῷ.

ΜΟΝΑΖΩΝ τις ἦν μὴ ἐργαζόμενος τὸ σύνολον, ἀλλὰ ἀδιαλείπτως προσευχόμενος· καθ' ἑσπέραν δὲ εἰσῆει εἰς τὸ κελλίον αὐτοῦ καὶ εὗρισκε τὸν ἄρτον αὐτοῦ καὶ ἤσθιεν.

2. Ἐν μιᾷ οὖν παρέβαλεν ἀδελφός τις ἔχων σεβέννια, καὶ ἐποίησεν αὐτὸν ἐργάσασθαι· ἐσπέρας δὲ γενομένης, εἰσῆλθε κατὰ τὴν συνήθειαν φαγεῖν, καὶ οὐδὲν εὗρεν· ἐκοιμήθη οὖν λυπούμενος καὶ ἀπεκαλύφθη αὐτῷ, ὅτι· ὅτε μετ' ἐμοῦ ἐσχόλαζες, ἔτρεφόν σε· ὅτε δὲ ἤρξω ἐργάζεσθαι, ἐκ τοῦ ἐργοχείρου σου ζήτησον τὴν τροφήν σου.

3. Ἦν τις Γέρων ποτὲ εἰς τὸ Σινᾶ ὄρος, καὶ ὡς ἐξήρχετο ἐκεῖθεν, συνήνησεν αὐτῷ ἀδελφός, καὶ στενάξας εἶπε τῷ Γεροντί· Πάτερ, θλιβόμεθα διὰ τὴν ἀβροχίαν. Ὁ δὲ λέγει αὐτῷ· διατὶ οὐκ εὐχέσθε καὶ παρακαλεῖτε τὸν Θεόν, ἵνα βρέξῃ; Ἔφη ὁ ἀδελφός· καὶ εὐχόμεθα καὶ λιτανεύομεν, καὶ οὐ βρέχει. Καὶ λέγει ὁ Γέρων· πάντως οὐκ εὐχέσθε ἐκτενῶς· θέλεις δὲ γνῶναι ὅτι οὕτως ἐστί; σιῶμεν εἰς προσευχήν.

4. Καὶ ἐκτείνας τὰς χεῖρας εἰς τὸν οὐρανόν, ἤψατο, καὶ εὐθέως κατέβη ἡ βροχή. Ἰδὼν δὲ ὁ ἀδελφὸς ἐφοβήθη, καὶ πεσὼν προσεκύνησεν αὐτῷ, ὁ δὲ Γέρων ἔφυγε παραχρῆμα ἐκεῖθεν.

5. Ἀδελφοὶ παρέβαλον τῷ Ἀββᾷ Ἀντωνίῳ, καὶ ἠρώτησαν αὐτῷ ῥῆμα τοῦ Λευϊτικοῦ· ἐξῆλθεν οὖν ὁ Γέρων εἰς τὴν ἔρημον, καὶ ἠκολούθησεν αὐτὸν ὁ Ἀββᾶς Ἀμμωνᾶς κρυφῇ, εἰδὼς τὴν συνήθειαν αὐτοῦ.

6. Καὶ μακρύνας οὐ πολὺ ὁ Γέρων στὰς εἰς προσευχήν, ἔκραξε λέγων· ὁ Θεὸς ἀπόστείλόν μοι τὸν Μωϋσῆν, καὶ διδάξει με τὸ ῥῆμα τοῦτο, καὶ ἦλθεν αὐτῷ φωνὴ λαλοῦσα μετ' αὐτοῦ. Εἶπεν οὖν ὁ Ἀββᾶς Ἀμμωνᾶς, ὅτι τὴν μὲν φωνὴν ἤκουσα τὴν λαλοῦσαν μετ' αὐτοῦ, τὴν δὲ δύναμιν τοῦ λόγου οὐκ ἔμαθον.

7. Διηγῆσατο ὁ Ἀββᾶς Δουλᾶς, ὁ μαθητὴς τοῦ Ἀββᾶ Βησσαρίωνος, ὅτι ἦλθον εἰς τὸ κελλίον αὐτοῦ καὶ εὗρον αὐτὸν ἐσιῶτα εἰς εὐχήν, καὶ αἱ χεῖρες αὐτοῦ ἐκτεταμέναι εἰς τὸν οὐρανόν, ἔμεινε δὲ ἐπὶ δεκατέσσαρας ἡμέρας τοῦτο ποιῶν· καὶ μετὰ τοῦτο ἐφώνησέ με καὶ εἶπέ μοι· ἀκολουθεῖ μοι.

8. Καὶ ἐξελθόντες, ἐπορεύθημεν εἰς τὴν ἔρημον, καὶ διψήσας, εἶπον· Ἀββᾶ, διψῶ. Καὶ λαβὼν τὸ μηλωτάριόν μου, ἀπῆλθεν ὥσεί λίθου βολήν, καὶ ποιήσας εὐχήν, ἤνεγκέ μοι αὐτὸ μεστὸν ὕδατος.

9. Καὶ ὁδεύσαντες, ἦλθομεν εἰς τὴν Λυκῶ πρὸς τὸν Ἀββᾶν Ἰωάννην, καὶ ἀσπασάμενοι αὐτόν, ἐποιήσαμεν εὐχήν· εἶτα ἐκάθισαν λαλεῖν περὶ τῆς θεωρίας ἣν εἶδεν ἐν τῇ προσευχῇ ὁ Ἀββᾶς Βησσαρίων, καὶ εἶπεν ὅτι· ἀπόφασις ἐξῆλθεν, ἵνα καθαιρεθῶσι τὰ ἱερά. Ἐγένετο δὲ οὕτω, καὶ καθηρέθησαν.

10. Παρέβαλεν ὁ Ἀββᾶς Λὼτ τῷ Ἀββᾶ Ἰωσήφ, καὶ λέγει αὐτῷ· Ἀββᾶ, κατὰ δύναμίν μου ποιῶ τὴν μικράν μου σύναξιν, καὶ τὴν μικράν μου νηστείαν καὶ τὴν εὐχήν, καὶ τὴν μελέτην καὶ τὴν ἡσυχίαν· καί, τὸ κατὰ δύναμίν μου, καθάρεῦω τοῖς λογισμοῖς· τί οὖν ἔχω ποιῆσαι λοιπόν;

11. Ἀναστὰς οὖν ὁ Γέρων, ἤπλωσε τὰς χεῖρας εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ γεγόνασιν οἱ δάκτυλοι αὐτοῦ ὡς δέκα λαμπάδες πυρός· καὶ λέγει αὐτῷ· εἰ θέλεις, γενοῦ ὅλος ὡς πῦρ.

12. Ἦλθέ ποτε ὁ Ἀββᾶς Μωϋσῆς ἀντλησαι ὕδωρ, καὶ εὗρε τὸν Ἀββᾶν Ζαχαρίαν εὐχόμενον ἐπὶ τοῦ λάκκου, καὶ εἶδε τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ καθήμενον ἐπάνω αὐτοῦ.

13. Ἐλεγεν ὁ Ἀββᾶς Ἰάκωβος, ὅτι τις τῶν Γερόντων εἶπεν· ὥς ὅτε ἡμην νεώτερος ἐν τῇ ἐρήμῳ μένων, εἶχον πλησίον παῖδα ἰδίᾳ σχολάζοντα, καὶ ἐπισκοπὴν ποιούμενος· εἶδον αὐτὸν εὐχόμενον, καὶ ἀξιοῦντα τὸν Θεόν, ἵνα εἰρηνεύσῃ μετὰ τῶν θηρίων, καὶ μετὰ τὴν εὐχήν, οὔσης πλησίον ὑαίνης, καὶ θηλαζούσης τὰ ἑαυτῆς παιδία, ὑπέβηκεν ὁ παῖς ἑαυτόν, καὶ ἤρξατο θηλάζειν μετ' ἐκείνων.

14. Πάλιν ἔφη, ὅτι· ἄλλοτε εἶδον αὐτὸν εὐχόμενον, καὶ ἀξιοῦντα τὸν Κύριον καὶ λέγοντα· δός μοι χαρίσματα, Δέσποτα, τῷ πυρὶ φιλιάσαι· καὶ ποιήσας πυρὰν ἐν μέσῳ ταύτης γόνατα ἔκλινε προσευχόμενος.

15. Ἀδελφὸς ἠρώτησε τὸν Ἀββᾶν Σισώην, λέγων· πῶς σωθῶ; Καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ Γέρων· εἰ βούλει εὐαρεστῆσαι τῷ Θεῷ, ἔκστηθι κόσμον, ἀπόστηθι τῆς γῆς, ἄφες τὴν κτίσιν, καὶ πρὸς τὸν Κτίστην μετάβηθι, καὶ διὰ προσευχῆς καὶ πένθους σύναψον σεαυτὸν τῷ Θεῷ, καὶ εὐρήσεις καὶ ἐν τῷ νῦν αἰῶνι, καὶ ἐν τῷ μέλλοντι ἀνάπαυσιν.

16. Ἐλεγον περὶ τοῦ Ἀββᾶ Τιθόη, ὅτι εἰ μὴ ταχέως κατέφερε τὰς χεῖρας αὐτοῦ, ὅτε ἴστατο εἰς προσευχήν, ἠρπάζετο ὁ νοῦς αὐτοῦ ἄνω· εἰ οὖν συνέβη ἀδελφούς συνεύχεσθαι αὐτῷ, ἐσπούδαζε ταχέως καταφέρειν τὰς χεῖρας, ἵνα μὴ ἄρπαγῇ ὁ νοῦς αὐτοῦ καὶ χρονίσῃ.

17. Ἐλεγον οἱ Γέροντες ὅτι ἔσοπτρόν ἐστι τοῦ Μοναχοῦ ἡ εὐχή.

18. Ἐγένετό ποτε τὸν Ἀββᾶν Παμβῶ ὀδεύειν μετὰ ἀδελφῶν εἰς τὰ μέρη τῆς Αἰγύπτου, καὶ ἰδὼν κοσμικοὺς καθημένους λέγει αὐτοῖς· ἀναστάντες, ἀσπάσασθε τοὺς Μοναχοὺς, ἵνα εὐλογηθῆτε, συνεχῶς γὰρ τῷ Θεῷ λαλοῦσι, καὶ τὰ στόματα αὐτῶν ἅγια εἰσιν.

19. Ἀπῆλθεν ἀδελφός τις εἰς τὸ κελλίον τοῦ Ἀββᾶ Ἀρσενίου εἰς Σκήτιν, καὶ προσχὼν διὰ τῆς θυρίδος θεωρεῖ τὸν Γέροντα ἐστῶτα εἰς προσευχήν ὅλον ὡς πῦρ, πάντως δὲ καὶ ὁ ἀδελφὸς ἄξιος ἦν τοῦ ἰδεῖν.

20. Εἶτα κρούσαντος αὐτοῦ, ἐξῆλθεν ὁ Γέρων, καὶ ἰδὼν τὸν ἀδελφὸν ἔκθαμβον λέγει αὐτῷ· ἔχεις πολλὴν ὥραν κρούων; μὴ τίποτε εἶδες; Ὁ δὲ ἔφη· οὐχί, καὶ λαλήσας αὐτῷ ἀπέλυσεν αὐτόν.

21. Γέρων τις εἰς τὰ κάτω μέρη τῆς Αἰγύπτου καθήμενος, ἔλεγεν ἐν ἀφελότητι, ὅτι ὁ Μελχισεδὲκ υἱός ἐστι τοῦ Θεοῦ.

22. Καὶ ἀνηγγέλη τῷ μακαρίῳ Κυρίλλῳ τῷ Ἀρχιεπισκόπῳ Ἀλεξανδρείας περὶ αὐτοῦ· καὶ ἔπεμψεν ἐπ' αὐτόν· εἰδὼς δὲ ὅτι σημειοφόρος ἐστὶν ὁ Γέρων καὶ εἰ τι αἰτεῖ τῷ Θεῷ, ἀποκαλύπτει αὐτῷ, καὶ ὅτι ἐν ἀφελότητι λέγει τὸν λόγον,

ἐχρήσατο τοιαύτη σοφία λέγων· Ἀββᾶ, παρακαλῶ σε, ἐπειδὴ ὁ λογισμὸς λέγει μοι, ὅτι ὁ Μελχισεδέκ υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἐστι, ἄλλος δὲ πάλιν λογισμὸς λέγει μοι, ὅτι οὐ, ἀλλ' ἀνθρώπος ἐστίν· Ἀρχιερεὺς τοῦ Θεοῦ, καὶ διστάζων περὶ τούτου, ἀπέστειλα πρὸς σέ ἵνα δεηθῇς τοῦ Θεοῦ, ὅπως σοι ἀποκαλύψῃ περὶ τούτου.

23. Ὁ δὲ Γέρων, τῇ εἰς Θεὸν αὐτοῦ παρησίᾳ θαρρῶν, εἶπεν· ἔνδοξός μοι τρεῖς ἡμέρας, καὶ γὰρ ἐρωτῶ τὸν Θεὸν περὶ τούτου, καὶ ἀναγγελῶ σοι τίς ἐστιν. Ἀπελθὼν οὖν ἐδέετο τοῦ Θεοῦ ὁ Γέρων ἀποκαλυφθῆναι αὐτῷ περὶ τοῦ ζητήματος τούτου. Καὶ δεξιόμενος ἄνωθεν ἀποκάλυψιν, ἦλθε μετὰ τρεῖς ἡμέρας, καὶ εἶπεν αὐτῷ, ὅτι ἀνθρώπος ἐστίν ὁ Μελχισεδέκ.

24. Ὁ δὲ Ἀρχιεπίσκοπος ἠρώτησεν αὐτόν· πῶς οἶδας, Ἀββᾶ; Καὶ ἀπεκρίθη ὁ Γέρων· ὡς ἐδεόμην τοῦ Θεοῦ, ἀπεκάλυψέ μοι ὅλους τοὺς Πατριάρχας, καὶ παρήχετο ἕκαστος ἐνώπιόν μου ἀπὸ τοῦ Ἀδάμ ἕως Μελχισεδέκ· καὶ παριόντος ἐκείνου, λέγει μοι ὁ Ἄγγελος· οὗτός ἐστιν ὁ Μελχισεδέκ· θάρσει οὖν ὅτι οὕτως ἐστὶ τὸ ἀληθές. Ἐκτοτε δὲ δι' ἑαυτοῦ ἐκήρυττεν ὁ Γέρων ὅτι ἀνθρώπος ἐστίν ὁ Μελχισεδέκ.

25. Εἰσῆλθε ποτὲ ὁ μαθητὴς τοῦ Ἀββᾶ Σιλουανοῦ Ζαχαρίας καὶ εὗρεν αὐτὸν ἐν ἐκστάσει, καὶ αἱ χεῖρες αὐτοῦ εἰς τὸν οὐρανὸν ἠπλωμέναι καὶ κλείσας τὴν θύραν ἐξῆλθεν· εἰσελθὼν δὲ περὶ ὥραν ἕκτην καὶ ἐνάτην, εὗρεν αὐτὸν οὕτως.

26. Ἐλθὼν δὲ καὶ περὶ ὥραν δεκάτην, εὗρεν αὐτὸν ἡσυχάζοντα καὶ λέγει αὐτῷ· τί ἔχεις σήμερον, Πάτερ; Ὁ δὲ λέγει αὐτῷ· ἡσθένησα σήμερον, τέκνον· ἐκείνος δὲ πεσὼν καὶ νρατήσας τοὺς πόδας αὐτοῦ εἶπεν· οὐ μὴ σε ἐάσω, ἐὰν μὴ εἴπῃς τί εἶδες. Τότε λέγει αὐτῷ ὁ Γέρων· ἐγὼ εἰς τὸν οὐρανὸν ἠρπάγην, καὶ εἶδον τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐκεῖ ἰστάμην ἕως ἄρτι, καὶ νῦν ἀπελύθην.

27. Ἐλεγον οἱ Γέροντες τῷ Ἀββᾶ Ἠλίᾳ εἰς Αἴγυπτον περὶ τοῦ Ἀββᾶ Ἀγάθωνος, ὅτι καλὸς ἀδελφός ἐστιν. Εἶπε δὲ αὐτοῖς ὁ Γέρων, ὅτι κατὰ τὴν γενεὰν αὐτοῦ καλός ἐστιν.

28. Οἱ δὲ λέγουσιν αὐτῷ· κατὰ δὲ τοὺς ἀρχαίους, τί; Καὶ ἀπεκρίθη αὐτοῖς, ὅτι εἶπον ὑμῖν, ὅτι κατὰ τὴν γενεὰν αὐτοῦ καλός ἐστιν, εἰς δὲ τῶν ἀρχαίων τὰ μέτρα οὐκ ἐφθασεν· ἐγὼ γὰρ ἐώρακα ἄνθρωπον ἐν Σκήτει, ὃς ἠδύνατο διὰ προσευχῆς τὸν ἥλιον στηῆσαι ἐν τῷ οὐρανῷ, καθάπερ Ἰησοῦς ὁ τοῦ Ναυῆ, οἱ δὲ ἀκούσαντες ἐθαύμασαν καὶ ἐδόξασαν τὸν Θεόν.

29. Ἐλεγεν ὁ Ἀββᾶς Δουλαῖς, ὁ μαθητὴς τοῦ Ἀββᾶ Βησσαρίωνος, ὅτι ποτὲ ὑπαγόντων ἡμῶν εἰς τινα Γέροντα ἦλθεν ὁ ἥλιος εἰς τὸ δύναι, καὶ στὰς εἰς προσευχὴν ὁ Γέρων εἶπε· δέομαί σου, Κύριε, στήτω ὁ ἥλιος ἕως οὗ φθάσω εἰς τὸν δοῦλόν σου, καὶ ἐγένετο οὕτως.

30. Ὁ οὐτὸς εἶπεν ὅτι ἄλλοτε πάλιν ὁδυνόντων ἡμῶν εἰς ὄχθιν τῆς θαλάσσης, ἐδίψησα, καὶ εἶπον τῷ Γέροντι· Ἀββᾶ, διψῶ πάννυ· καὶ ποιήσας εὐχὴν ὁ Γέρων λέγει μοι· πίε ἐκ τῆς θαλάσσης· καὶ ἐγλυκάνθη τὸ ὕδωρ καὶ ἔπιον, ἦντλησα δὲ ἐξ αὐτοῦ εἰς τὸ ἄγγειον.

31. Καὶ ἰδὼν ὁ Γέρων λέγει μοι· διατὶ ἦντλησας; Καὶ εἶπον αὐτῷ· συγχωρησόν μοι, μήποτε παρεκεῖ διψήσω. Ἐφη δὲ ὁ Γέρων· ὁ ὧδε Θεὸς καὶ ἐν παντὶ Θεός ἐστιν.

32. Ἄλλοτε χρείας αὐτῷ γενομένης, ἐποίησεν εὐχὴν καὶ διέβη τὸν χρυσοῦρρον περὶ καὶ ἀπῆλθεν εἰς τὸ πέραν· ἐμοῦ δέ, φησι, βαλόντος αὐτῷ μετάνοιαν, καὶ εἰπόντος πῶς ἡσθάνου τοὺς πόδας σου ἐν τῷ περιπατεῖν σε εἰς τὸ ὕδωρ; ἀπεκρίθη ὁ Γέρων· ἕως τῶν ἀστραγγάλων ἡσθανόμην τοῦ ὕδατος, τὸ δὲ λοιπὸν ἦν στερεόν.

33. Ἀπιὼν ποτε ὁ Ἀββᾶς Ἀμμωνᾶς πρὸς τὸν Ἀββᾶν Ἀντώνιον, ἐπλα-

νήθη τὴν ὁδὸν· ἠΰξατο δὲ τῷ Θεῷ λέγων· Κύριε ὁ Θεός μου, μὴ ἀπολέσης τὸ πλάσμα σου, καὶ εὐθὺς ὥφθη αὐτῷ χεὶρ ἀνθρώπου κρεμαμένη ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ, δεικνύουσα αὐτῷ τὴν ὁδόν, ἕως ἥλθε καὶ ἕστη ἔξωθεν τοῦ σπηλαίου τοῦ Ἀββᾶ Ἀντωνίου.

34. Παρερχόμενός ποτε ὁ Ἀββᾶς Μίλης διὰ τινος τόπου, εἶδέ τινα κρατούμενον ὥς φόνον ποιήσαντα, καὶ προσεγγίσας ὁ Γέρων ἐπηρώτησε τὸν ἀδελφόν, καὶ μαθὼν ὅτι συκοφαντεῖται, λέγει πρὸς τοὺς κατέχοντας αὐτόν· ποῦ ἐστὶν ὁ φονευθεὶς; Καὶ ὑπέδειξαν αὐτῷ τὸν ἄνθρωπον· παρήγγειλεν οὖν πᾶσι προσεῦξασθαι.

35. Ἐκπετάσαντος δὲ αὐτοῦ χεῖρας πρὸς τὸν Θεὸν ἀνέστη ὁ νεκρός. Καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ Γέρων ἐπὶ πάντων· εἶπε ἡμῖν τίς ἐστὶν ὁ φονεύσας σε; Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς, εἶπεν· εἰσελθὼν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, δέδωκα χρήματα τῷ Πρεσβυτέρῳ· ὁ δὲ ἀναστὰς, ἔσφαξέ με, καὶ ἀπενέγκας ἐρῶν εἰς τὸ κελλίον τοῦ Ἀββᾶ τούτου· ἀλλὰ παρακαλῶ ὑμᾶς, ληφθῆναι τὰ πράγματά μου καὶ δοθῆναι τοῖς τέκνοις μου.

36. Εἶπε δὲ πάλιν πρὸς αὐτόν ὁ Γέρων· ἄπελθε λοιπὸν καὶ κοιμῶ, ἕως ἂν ἐλθὼν ὁ Κύριος ἐγείρῃ σε.

37. Διηγῆσατο ὁ Ἀββᾶς Μακάριος ὁ Αἰγύπτιος καὶ εἶπε· καθημένου μου ποτὲ ἐν Σκήτει ἦλθον δύο νεώτεροι ἀπὸ ξένης, καὶ ὁ μὲν εἰς εἶχε γένειον, ὁ δὲ ἕτερος ἀρχὴν ἔβαλε γενείου. Καὶ προσελθόντες εἶπον· Ἀββᾶ, ποῦ ἐστὶν ἡ κέλλα τοῦ Ἀββᾶ Μακαρίου; Ἐφη δὲ αὐτοῖς· τί θέλετε αὐτόν; Οἱ δὲ λέγουσιν· ἀκούοντες περὶ αὐτοῦ, ἦλθομεν ἰδεῖν αὐτόν. Καὶ λέγω αὐτοῖς· ἐγὼ εἰμι. Καὶ ἔβαλον μετάνοιαν λέγοντες· ὧδε θέλομεν μεῖναι.

38. Ἐγὼ δὲ βλέπων αὐτοὺς τρυφεροὺς καὶ ὥς ἀπὸ πλούτου, εἶπον αὐτοῖς· οὐ δύνασθε καθίσαι ὧδε. Ἀπεκρίθη ὁ μείζων καὶ ἐὰν μὴ δυνάμεθα καθίσαι ὧδε, ὑπάγομεν ἀλλαχοῦ. Ἐγὼ δὲ λέγω πρὸς ἑμαυτόν· διατὶ διώκω αὐτοὺς καὶ σκανδαλίζονται, ὁ κόπος ποιεῖ αὐτοὺς δι' ἑαυτῶν φυγεῖν.

39. Εἶπον οὖν αὐτοῖς· εἰ δύνασθε, δεῦτε ποιήσατε ἑαυτοῖς κελλίον. Καὶ λέγουσι· δεῖξον ἡμῖν τόπον καὶ ποιῶμεν. Ἐδωκα δὲ αὐτοῖς πέλεκυν καὶ ἀναβολίδιον μεστὸν ψωμίων καὶ ἄλας, καὶ ἔδειξα αὐτοῖς πέτραν σκληράν. Καὶ εἶπον· λατομήσατε ὧδε, καὶ φέρετε ξύλα ἐκ τοῦ ἔλους καὶ στεγάσαντες καθίσατε.

40. Ἡρώτησαν δὲ ἐκεῖνοι, τί ἐργάζονται ὧδε; Καὶ λέγω αὐτοῖς· τὴν σειρᾶν. Καὶ λαμβάνω βατὰ ἐκ τοῦ ἔλους, καὶ δεικνύω αὐτοῖς τὴν ἀρχὴν τῆς σειρᾶς, καὶ πῶς ῥάπτειν δεῖ. Καὶ εἶπον· ποιεῖτε σπυρίδας καὶ παρέχετε τοῖς φύλαξι, καὶ φέρουσιν ὑμῖν ψωμία.

41. Λοιπὸν οὖν ἐγὼ ἀνεχώρησα παραδοὺς αὐτοῖς τὸν κανόνα τοῦ καθίσματος, ἐκεῖνοι δὲ μεθ' ὑπομονῆς πάντα ἐποίησαν ὅσα εἶπον αὐτοῖς, καὶ οὐ παρέβαλόν μοι ἐπὶ τρία ἔτη. Καὶ ἔλεγον μοι οἱ λογισμοί, τίς ἄρα ἐστὶν ἡ ἐργασία αὐτῶν, ὅτι οὐκ ἦλθον ἐρωτῆσαι λογισμόν; Οἱ ἀπὸ μήκοθεν ἔρχονται πρὸς με, καὶ οὗτοι οἱ ἐγγὺς οὐκ ἦλθον; Οὐδὲ πρὸς ἄλλον τινὰ ἀπέρχοντο, εἰμὴ μόνον εἰς τὴν Ἐκκλησίαν σιωπῶντες λαβεῖν τὴν προσφοράν.

42. Νηστεύσας οὖν ἑβδομάδα, ἠΰξάμην τῷ Θεῷ, ἵνα δείξῃ μοι τὴν ἐργασίαν αὐτῶν καὶ μετὰ τὴν ἑβδομάδα ἀναστὰς ἀπῆλθον πρὸς αὐτοὺς ἰδεῖν πῶς κάθηνται. Καὶ κρούσαντός μου, ἀνέφξαν καὶ ἡσπᾶσαντό με σιωπῶντες, καὶ ποιήσας εὐχὴν ἐκάθισα· νεύσας δὲ ὁ μείζων τῷ μικροτέρῳ ἐξελθεῖν, ἐκάθισε πλέκειν τὴν σειρᾶν, λαλήσας μηδέν.

43. Καὶ τῇ ὥρᾳ τῆς ἐνάτης ἔκρουσε, καὶ ἦλθεν ὁ νεώτερος καὶ ἐποίησε μικρὸν ἔσφημα, καὶ νεύσαντος αὐτῷ τοῦ μειζότερου, παρέθηκε τράπεζαν, καὶ ἔθηκεν εἰς αὐτὴν τρεῖς ψαμάτας καὶ ἕστη σιωπῶν. Ἐγὼ δὲ εἶπα· ἐγείρεσθε φάγωμεν. Καὶ ἀναστάντες ἐφάγομεν, καὶ ἤνεγκαν τὸ βαυκάλιον καὶ ἐπίομεν.

44. Ὡς δὲ ἐγένετο ἑσπέρα, λέγει μοι ὁ εἰς· ὑπάγεις; Ἐγὼ δὲ εἶπον· οὐχί,

ἀλλ' ὧδε κοιμῶμαι. Καὶ ἔθηκάν μοι ψιάθιον παραμέρος, καὶ ἦσαν τὰς ζώνας αὐτῶν καὶ τοὺς ἀναλάβους, καὶ ἔθηκαν ἑαυτοὺς ὁμοῦ εἰς τὸ ψιάθιον· ἐγὼ δὲ ἠϋξάμην τῷ Θεῷ, ἵνα ἀποκαλύψῃ μοι τὴν ἐργασίαν αὐτῶν.

45. Καὶ ὡς ἐνόμιζον ὅτι κοιμῶμαι, ἐγείρονται, καὶ ἐκτείνουσι τὰς χεῖρας εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ εἶδον τοὺς δαίμονας ἐρχομένους ὥσπερ μυίας εἰς τὸ στόμα τοῦ μικροτέρου ἀδελφοῦ, καὶ εἰς τοὺς ὀφθαλμούς. Εἶδον δὲ καὶ Ἄγγελον κατέχοντα ῥομφαίαν πυρὸς καὶ διώκοντα τοὺς δαίμονας, τῷ δὲ μειζοτέρῳ οὐκ ἠδύναντο προσεγγίσει.

46. Περὶ δὲ τὴν πρωτὴν, ἔθηκαν ἑαυτοὺς, καὶ ἐποίησα ἑμαυτόν, ὅτι διῷπνίσθην. Καὶ εἶπέ μοι ὁ μείζων· θέλεις βάλωμεν τοὺς δώδεκα ψαλμούς; Ἐγὼ δὲ ἔφην, ναί. Ἦρξατο οὖν ὁ μικρότερος ψάλλων πέντε ψαλμούς ἀπὸ ἑξ στίχων, καὶ ἐν ἀλληλούϊα· καὶ κατὰ στίχον, λαμπὰς πυρὸς ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ ἀνέβαινεν εἰς τὸν οὐρανόν. Ὡσαύτως καὶ ὁ μείζων, ὅτε ἔψαλλεν, ὡς σχοινίον πυρὸς ἐξήρχετο, καὶ ἔφθανεν ἕως τοῦ οὐρανοῦ. Καὶ ἐγὼ εἶπον μικρὸν ἀπὸ στήθους.

47. Καὶ ἐξελθὼν εἶπον· εὐξασθε ὑπὲρ ἑμοῦ· οἱ δὲ ἔβαλον μετάνοιαν σιωπῶντες. Καὶ μετὰ μικρὸν ἐκοιμήθη ὁ μειζότερος ἀδελφός, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἐκοιμήθη καὶ ὁ μικρότερος.

Ἑ ρ μ η ν ε ι α

ΕΝΑΣ Μοναχὸς δὲν εἰργάζετο καθόλου, ἀλλὰ διαρκῶς καὶ χωρὶς νὰ σταματᾷ προσηύχετο. Κάθε βράδυ, ὅταν εἰσήρχετο εἰς τὸ κελλίον του, εὗρισκεν ἑτοιμον τὸν ἄρτον καὶ τὸν ἔτρωγεν.

2. Μίαν ἡμέραν τὸν ἐπεσκέφθη ἓνας ἀδελφός, ποὺ εἶχε μαζί του τρυφεροὺς βλαστοὺς φοινίκων· ὁ Μοναχὸς τότε ἔλαβε καὶ ἤρχισε νὰ ἐργάζεται πεισθεὶς ὑπὸ τοῦ ἐπισκέπτου του. Μόλις ἐβράδυασεν, εἰσῆλθεν εἰς τὸ κελλί του, ὡς συνήθως, διὰ νὰ φάγῃ τὸ οὐρανόπεμπτον φαγητόν· δὲν εὗρεν ὅμως τίποτε.

Ἐκοιμήθη λοιπὸν λυπημένος. Εἰς τὸν ὕπνον του ἐδέχθη τὴν ἐξῆς ἐκ Θεοῦ ἀποκάλυψιν· Ὅταν ἐπερνοῦσες ὅλον τὸν καιρὸν εἰς τὴν μετ' Ἑμοῦ ἐπικοινωνίαν, Ἐγὼ σὲ διέτρεφον· τώρα ὅμως ποὺ ἤρχισες νὰ ἐργάζεσαι, νὰ ἐξοικονομῇς τὴν τροφήν σου ἐκ τοῦ κόπου τοῦ ἐργοχειρου σου.

3. Κάποτε εἰς τὸ Σινᾶ ἠσκήτευσεν ἓνας Γέρων Ἀσκητής· μίαν ἡμέραν λοιπόν, καθὼς ἐξήρχετο ἀπὸ ἐκεῖ, τὸν συνήντησεν ἓνας ἀδελφός καὶ μὲ ἀναστεναγμόν τοῦ εἶπε·

—Πάτερ μου, στενοχωρούμεθα ἐξ αἰτίας τῆς ἀνομβρίας.

—Διατί—ἔρωτᾷ ὁ Γέρων—δὲν προσεύχεσθε καὶ δὲν παρακαλεῖτε τὸν Θεὸν νὰ βρέξῃ;

—Καὶ προσευχόμεθα—ἀπήντησεν ὁ ἀδελφός—καὶ λιτανείας κάμνομεν, ἀλλὰ δὲν βρέχει.

—Ἀσφαλῶς—λέγει πάλιν ὁ Γέρων—δὲν θὰ προσεύχεσθε ἐντατικῶς καὶ ἀπὸ τὰ βάθη τῆς ψυχῆς σας· θέλεις δὲ νὰ τὸ διαπιστώσῃς καὶ σύ; Ἄς προσευχηθῶμεν μαζί.

4. Τότε ὁ Γέρων Ἀσκητής ὕψωσε τὰς χεῖρας του πρὸς τὸν οὐ-

ρανὸν καὶ ἤρχισε νὰ προσεύχεται. Ἀμέσως ἤρχισε νὰ βρέχη!

Μόλις εἶδεν αὐτὸ τὸ θαῦμα ὁ ἀδελφὸς ἐφοβήθη καὶ ἔπασσε νὰ προσκυνήσῃ τὸν Ἀσκητὴν· πλὴν ὁ Γέρων ἀνεχώρησεν ἀμέσως ἀπὸ ἐκεῖνον τὸν τόπον.

5. Κάποτε μερικοὶ ἀδελφοὶ ἐπεσκέφθησαν τὸν Ἀββᾶν Ἀντώνιον καὶ τὸν παρεκάλεσαν νὰ τοὺς ἐξηγήσῃ ἓνα χωρίον τοῦ Λευϊτικοῦ (¹). Ὁ Γέρων τότε, χωρὶς νὰ εἴπῃ τίποτε, ἐβγῆκεν ἀπὸ τὸ κελλί καὶ μετέβη εἰς τὴν ἔρημον. Ὁ Ἀββᾶς Ἀμμωνᾶς, ὁ ὁποῖος ἦτο παρὼν, γνωρίζων τὴν συνήθειαν τοῦ Ἀγίου Ἀντωνίου (νὰ προσεύχεται κατὰ μόνας), τὸν παρηκολούθησε κρυφά, χωρὶς νὰ τὸ ἀντιληφθῇ ὁ Ἅγιος.

6. Κατάπληκτος τότε διεπίστωσε τὰ ἐξῆς:

Ὁ Ἅγιος Ἀντώνιος, ἀφοῦ ἐπροχώρησεν ὀλίγον εἰς τὴν ἔρημον, ἐστάθη εἰς προσευχὴν καὶ ἔκραξε μετὰ πεποιθήσεως εἰς τὸν Θεόν· «Θεέ μου, στείλε μου τὸν Μωϋσῆν, νὰ μὲ διδάξῃ τὴν σημασίαν τοῦ χωρίου αὐτοῦ».

Ἀμέσως δὲ ἠκούσθη φωνὴ ἐξ οὐρανοῦ συνομιλοῦσα μὲ τὸν Μέγαν Ἀντώνιον.

Ὁ Ἀββᾶς Ἀμμωνᾶς μετὰ ταῦτα ἐβεβαίωνεν, ὅτι τὴν μὲν ἐξ οὐρανοῦ φωνὴν ἤκουσε, τὶ ὁμως τοῦ εἶπε δὲν ἀντελήφθη.

7. Ὁ Ἀββᾶς Δουλᾶς διηγῆθη τὸ ἐξῆς περιστατικὸν διὰ τὸν Ἀββᾶν Βησσαρίωνα, τοῦ ὁποίου ἦτο μαθητής. Κάποτε—διηγεῖται ὁ Ἀββᾶς Δουλᾶς—ἦλθον εἰς τὸ κελλί καὶ τὸν εὗρήκα νὰ στέκεται εἰς προσευχὴν καὶ νὰ ἔχῃ τὰς χεῖρας αὐτοῦ ὑψωμένας πρὸς τὸν οὐρανόν. Εἰς αὐτὴν τὴν στάσιν παρῆμεινεν ἐπὶ δεκατέσσαρας ἡμέρας. Μετά, ὥς νὰ συνῆλθεν ἀπὸ ὀπτασίαν, μὲ ἐκάλεσε καὶ μοῦ εἶπε:

—Ἀκολούθησέ με.

8. Ἀπὸ κοινοῦ ἐξήλθομεν καὶ ἐπορεύθημεν πρὸς τὴν ἔρημον. Ἀπὸ τὴν κόπωσιν τῆς ἐρήμου ἐδίψησα καὶ τοῦ εἶπα:

—Ἀββᾶ, διψῶ.

Τότε ὁ Ἀββᾶς Βησσαρίων ἐπῆρε τὸ ἐπανωφόρι μου καὶ ἀπεμακρύνθη ἀπὸ κοντά μου εἰς τόσῃν ἀπόστασιν, εἰς ὅσῃν ἡμπορεῖ νὰ φθάσῃ μία πέτρα, πὺν θὰ πετάξῃ κανεῖς. Ἀφοῦ δὲ προσηυχήθη, ἐπέστρεψε μὲ τὸ ἐπανωφόριόν μου γεμᾶτον ὕδωρ.

9. Ἐν συνεχείᾳ βαδίσαντες ἐπ' ἄρκετὸν ἦλθομεν εἰς Λυκῶ (²),

1) «Λευϊτικὸν» εἶναι τὸ τρίτον βιβλίον τῆς Πεντατεύχου τοῦ Μωϋσέως, λέγεται δὲ οὕτω, διότι περιέχει κυρίως τὴν πνευματικὴν καὶ ἱερατικὴν (λευϊτικὴν) νομοθεσίαν τῶν Ἑβραίων.

2) Ἡ Λυκῶ ἦτο πόλις τῆς Θηβαΐδος τῆς Αἰγύπτου. Πλησίον αὐτῆς, ἐπὶ τινος ὄρους, ἠσκήτευσεν ὁ Ἀββᾶς Ἰωάννης, ἐπιλεγόμενος ὁ ἐν Λυκῶ. Αὕτη σήμερον λέγεται Ἀσσιούτι.

ὅπου συνηντήσαμεν τὸν Ἀββᾶν Ἰωάννην· ἀφοῦ τὸν ἐχαιρετήσαμεν ἐκάμαμεν εὐχὴν.

Μετὰ ἐκαθήσαμεν καὶ ἤρχισαν οἱ Γέροντες νὰ συζητοῦν. Κατὰ τὴν συνομιλίαν αὐτὴν ὁ Ἀββᾶς Βησσαρίων ἀνέφερε τὴν ὁπτασίαν, τὴν ὁποίαν εἶδε κατὰ τὴν ὥραν τῆς προσευχῆς. Εἶπε δηλαδή, ὅτι ἐβγῆκεν ἀπόφασις νὰ καταστραφοῦν τὰ εἰδωλολατρικὰ ἱερά (¹). Πράγματι ἐντὸς ὀλίγου κατεστράφησαν ἅπαντες οἱ βωμοὶ τῶν εἰδώλων.

10. Ὁ Ἀββᾶς Λῶτ ἐπεσκέφθη τὸν Ἀββᾶν Ἰωσήφ καὶ τοῦ λέγει :
— Ἀββᾶ, κατὰ τὴν δύναμίν μου κάμνω τὴν ὀλίγην ἀκολουθίαν μου, τὴν ὀλίγην μου νηστείαν, τὴν εὐχὴν, καὶ τὴν ἡσυχίαν· ἐπίσης, κατὰ τὴν δύναμίν μου, προσπαθῶ νὰ ἐξαγνίσω τοὺς λογισμοὺς μου· τί μοῦ ὑπολείπεται ἀκόμη νὰ κάμω ;

11. Ὁ Ἀββᾶς Ἰωσήφ ἠγέρθη ἐκ τῆς θέσεώς του, ἤπλωσε τὰς χεῖρας του πρὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὰ δάκτυλά του ἔγιναν ὡσὰν δέκα λαμπάδες ποὺ ἐκαίοντο.

Τότε εἶπε :

— Ἐὰν θέλῃς, γίνε ὁλόκληρος ὡς φωτιά, ἀπὸ τὴν θερμότητα τῆς προσευχῆς καὶ τῆς πρὸς τὸν Θεὸν ἀγάπης.

12. Κάποτε ἦλθεν ὁ Ἀββᾶς Μωϋσῆς νὰ βγάλῃ νερὸ ἀπὸ τὸ πηγᾶδι· ἐκεῖ συνήντησε τὸν Ἀββᾶν Ζαχαρίαν νὰ προσεύχεται ἐπάνω εἰς τὸ πηγᾶδι· ἐπάνω δὲ εἰς τὴν κεφαλὴν τοῦ Ἀββᾶ Ζαχαρίου εἶδε νὰ ἀναπαύεται τὸ Ἅγιον Πνεῦμα.

13. Ὁ Ἀββᾶς Ἰάκωβος ἔλεγεν, ὅτι ἓνας ἀπὸ τοὺς Γέροντας τοῦ εἶπε τὰ ἐξῆς : Ὅταν ἦμουν νεώτερος καὶ ἔμμενα εἰς τὴν ἔρημον, εἶχον πλησίον μου ἓνα παιδί, κατὰ μόνας ἀγωνιζόμενον. Κάποτε λοιπὸν τὸ ἐπεσκέφθη χάριν ἐπιβλέψεως καὶ τὸ εἶδα νὰ προσεύχεται καὶ νὰ ζητῇ ἐπιμόνως ἀπὸ τὸν Θεὸν νὰ ζῇ εἰρηνικῶς μὲ τὰ θηρία τῆς ἐρήμου· μετὰ τὴν θερμὴν αὐτὴν προσευχήν, ὦ τοῦ θαύματος ! συνέβη τὸ ἀκόλουθον περιστατικόν· ἐκεῖ πλησίον ἔζη μία ὕαινα καὶ ἐθῆλαξε τὰ μικρά της· κοντὰ της ἐκάθησε καὶ τὸ παιδί καὶ ἤρχισε καὶ αὐτὸ νὰ θηλάζῃ, χωρὶς νὰ ἐξαγριωθῇ τὸ ἄγριον θηρίον.

14. Ὁ ἴδιος πάλιν συνέχισεν· ἄλλοτε εἶδον τὸ παιδί αὐτὸ νὰ προσεύχεται καὶ νὰ ζητῇ ἐπιμόνως ἀπὸ τὸν Κύριον, λέγον· « Δῶσε μου, Δέσποτα, τὸ χάρισμα νὰ μὴ μὲ βλάβῃ ἡ φωτιά ». Ἀμέσως δὲ μετὰ τὴν

1) Ἐὰν λάβωμεν ὑπ' ὄψιν, ὅτι ὁ Ἀββᾶς Ἰωάννης ἤκμασε κατὰ τὸν Δ' αἰῶνα, καταλήγομεν εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι ἡ ἀπόφασις, τὴν ὁποίαν ἀναφέρει ἐν ταῦθα, εἶναι ἡ τοῦ αὐτοκράτορος Θεοδοσίου τοῦ Μεγάλου, ὁ ὁποῖος πράγματι διέταξε τὴν καταστροφὴν τῶν εἰδωλολατρικῶν ἱερῶν.

προσευχὴν, ἤναψε φωτιὰν καὶ εἰσελθὼν εἰς τὸ μέσον τῆς φλογὸς ἐγονάτισε προσευχόμενον.

15. Ἐνας ἀδελφὸς ἠρώτησε τὸν Ἀββᾶ Σισώην :

— Πῶς δύναμαι νὰ σωθῶ ;

Ὁ Ἀββᾶς Σισώης ἀπήντησεν :

— Ἐὰν ἐπιθυμῇς νὰ εὐαρεστήσῃς τὸν Θεόν, στάσου μακρὰν ἀπὸ τὸν κόσμον, ὑψώσου ὑπεράνω τῆς γῆς, ἄφησε τὴν κτίσιν καὶ μετὰστηθι πρὸς τὸν Κτίστην· φρόντισε δὲ τότε μὲ τὴν προσευχὴν καὶ τὸ πνευματικὸν πένθος νὰ ἐνωθῇς μὲ τὸν Θεόν, ὁπότε ἀσφαλῶς θὰ εὕρῃς ἀνάπαυσιν καὶ εἰς τὴν παροῦσαν ζωὴν καὶ εἰς τὴν μέλλουσαν.

16. Ἐλεγον διὰ τὸν Ἀββᾶν Τιθόην, ὅτι ἐὰν δὲν κατεβίβαζε τάχως τὰς χεῖρας του, ὅταν προσήυχετο, ἠρπάζετο ὁ νοῦς του καὶ ἀνυψοῦτο εἰς ἄλλους πνευματικοὺς κόσμους· ἐὰν λοιπὸν συνέβαινε νὰ συμπροσεύχεται μετ' ἄλλων ἀδελφῶν, ἐφρόντιζε συντόμως νὰ καταβιβάσῃ τὰς χεῖρας του, διὰ νὰ μὴ ἀρπαγῇ ὁ νοῦς του καὶ χρονίσῃ εἰς τὴν προσευχὴν (ὁπότε θὰ ἐπηρείτο ὑπὸ τῶν παρευρισκομένων).

17. Οἱ Γέροντες ἔλεγον, ὅτι ὁ ψυχικὸς καθρέπτης τοῦ Μοναχοῦ εἶναι ἡ προσευχή.

18. Κάποτε ὁ Ἀββᾶς Παμβὼ ἐπεριπατοῦσε μὲ μερικοὺς ἀδελφούς εἰς τὰ μέρη τῆς Αἰγύπτου· βλέπων δέ, κατὰ τὴν διέλευσιν, μερικοὺς κοσμικοὺς νὰ κάθωνται, τοὺς λέγει : « Σηκωθῆτε νὰ ἀσπασθῆτε τοὺς Μοναχοὺς, διὰ νὰ εὐλογηθῆτε, διότι οὗτοι συνομιλοῦν συνεχῶς μὲ τὸν Θεόν καὶ δι' αὐτὸ τὰ στόματά των εἶναι ἅγια ».

19. Ἐνας ἀδελφὸς μετέβη εἰς τὴν Σκήτην, εἰς τὸ κελλίον τοῦ Ἀββᾶ Ἀρσενίου, διὰ νὰ τὸν ἐπισκεφθῇ· πρὶν κτυπήσῃ, διὰ νὰ τοῦ ἀνοίξῃ, ἔσκυψε νὰ ἰδῇ ἀπὸ ἓνα μικρὸν παράθυρον, καὶ κατάπληκτος βλέπει τὸν Γέροντα νὰ ἵσταται εἰς στάσιν προσευχῆς καὶ νὰ εἶναι ὁλος ὡσὰν φωτιά. Ἦτο δὲ βεβαίως καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτὸς ἄξιός διὰ νὰ ἰδῇ τοιαύτην ἀποκάλυψιν.

20. Μετὰ ἀπὸ ὀλίγον ἐκτύπησε καὶ ἐξῆλθεν ὁ Ἀββᾶς Ἀρσένιος. Μόλις εἶδε κατάπληκτον καὶ θαμβωμένον τὸν ἀδελφόν, τὸν ἐρωτᾷ :

— Ἐπὶ πολλὴν ὥραν κτυπᾷς ; Μήπως εἶδες τίποτε ;

— Ὁχι—ἀπήντησεν ὁ ἀδελφός.

Κατόπιν αὐτοῦ, ἀφοῦ τοῦ ἀπηύθυνεν ὠρισμένους διδακτικοὺς λόγους, τὸν ἀπέστειλεν εἰς τὴν εὐχὴν τοῦ Θεοῦ.

21. Ἐνας Γέρων Ἀσκητῆς ἐκάθητο εἰς τὰ κάτω μέρη τῆς Αἰγύπτου. Ὁ Γέρων λοιπὸν αὐτός, ἔλεγεν ἀπὸ ἀπλότητα, ὅτι ὁ Μελχισεδὲκ εἶναι υἱὸς τοῦ Θεοῦ.

22. Τὸ γεγονὸς τοῦτο ἀνηγγέλθη εἰς τὸν μακάριον Κύριλλον

τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Ἀλεξανδρείας. Θέλων δὲ ὁ μακάριος Κύριλλος νὰ διορθώσῃ τὸ σφάλμα τοῦ Γέροντος, τὸν ἐκάλεσε νὰ ἔλθῃ πρὸς αὐτόν. Ἀφοῦ δὲ ἦλθεν ὁ Γέρων καὶ ἐπειδὴ ἐγνώριζεν ὁ θεῖος Κύριλλος, ὅτι ὁ Γέρων ἦτο ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ καὶ ἔκαμνε πολλὰ θαύματα καὶ σημεῖα καὶ δι' ὅ,τι ζήτημα παρεκάλει τὸν Θεόν, τοῦ ἀπεκάλυπτεν ὁ Θεὸς τὴν ἀλήθειαν, ἐπὶ πλεόν δὲ ὅτι αὐτὸ ποῦ ἔλεγε διὰ τὸν Μελχισεδέκ τὸ ἔλεγεν ἐξ ἀφελείας καὶ ἀπλότητος, μετεχειρίσθη τὸ ἐξῆς τέχνασμα καὶ εἶπε πρὸς αὐτόν:

— Ἀββᾶ, σὲ παρακαλῶ, ἄκουσέ με· ἓνας λογισμὸς μοῦ λέγει ὅτι ὁ Μελχισεδέκ εἶναι υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ἄλλος δὲ πάλιν λογισμὸς μοῦ λέγει, ὅχι, δὲν εἶναι υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ Ἀρχιερεὺς καί, ὥς ἐκ τούτου, ἄνθρωπος. Ἐπειδὴ λοιπὸν δὲν γνωρίζω ποῖον ἐκ τῶν δύο εἶναι τὸ ἀληθές, καὶ ἔχω ἀμφιβολίας καὶ δισταγμούς, δι' αὐτὸ σὲ ἐκάλεσα ἐδῶ καὶ σὲ παρακαλῶ νὰ δεηθῇς τοῦ Θεοῦ νὰ σοῦ ἀποκαλύψῃ τὴν ἀλήθειαν.

23. Ὁ Γέρων ἔχων θάρρος καὶ παρηρσίαν εἰς τὸν Θεόν, λόγῳ τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς ἀσκήσεώς του, ἀπεκρίθη πρὸς τὸν Ἀρχιεπίσκοπον:

— Δῶσε μου τρεῖς ἡμέρας καιρὸν καὶ θὰ παρακαλέσω τὸν Θεὸν νὰ μοῦ ἀποκαλύψῃ αὐτὸ τὸ ζήτημα διὰ νὰ λυθῇ ἡ ἀπορία σου.

Ἀνεχώρησε λοιπὸν ὁ Γέρων καὶ ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας παρέκάλει τὸν Θεὸν νὰ τοῦ ἀποκαλύψῃ αὐτὸ τὸ ζήτημα. Ἀφοῦ δὲ ἐδέχθη τὴν ἀποκάλυψιν, ἦλθε τὴν τρίτην ἡμέραν καὶ λέγει πρὸς τὸν Ἀρχιεπίσκοπον:

— Ὁ Μελχισεδέκ εἶναι ἄνθρωπος.

24. Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Κύριλλος, μὲ εὖλογον περιέργειαν, ἠρώτησε τὸν Γέροντα:

— Πῶς ἐπληροφορήθης, Ἀββᾶ, τὴν ἀλήθειαν;

Ὁ Γέρων ἀπεκρίθη:

— Καθὼς προσηυχόμεν, ὁ Θεὸς μοῦ ἀπεκάλυψεν ὅλους τοὺς Πατριάρχας, ἀπὸ τοῦ Ἀδάμ μέχρι τοῦ Μελχισεδέκ· εἶδον ὅλους νὰ περνοῦν ἔμπροσθέν μου. Ὅταν λοιπὸν διήρχετο ἐνώπιόν μου ὁ Μελχισεδέκ, Ἄγγελος Κυρίου μοῦ λέγει:

— Αὐτὸς εἶναι ὁ Ἀρχιερεὺς Μελχισεδέκ· ἔχε λοιπὸν θάρρος· αὐτὴ εἶναι ἡ ἀλήθεια.

Ἀπὸ τότε ὁ Γέρων ἐκήρυττε μετὰ βεβαιότητος, ὅτι ὁ Μελχισεδέκ εἶναι ἄνθρωπος.

25. Κάποτε ὁ μαθητὴς τοῦ Ἀββᾶ Σιλουανοῦ Ζαχαρίας εἰσῆλθεν εἰς τὸ κελλί τοῦ Ἀββᾶ καὶ τὸν εὗρε προσευχόμενον ἐν ἐκστάσει, μὲ τὰς χεῖρας του ὑψωμένας πρὸς τὸν οὐρανόν. Διὰ νὰ μὴ τὸν ἐνοχλήσῃ, ἔκλεισε μετὰ προσοχῆς τὴν θύραν καὶ ἐξῆλθε. Ὅταν εἰσῆλθεν εἰς τὸ κελλί, ἐκ νέου, περὶ ὥραν ἕκτην, ὥς καὶ περὶ ὥραν ἐνάτην (1), ὁ Ἀβ-

1) Ἡ ἕκτη ὥρα ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὴν σημερινὴν 12ην μεσημβρινὴν περίπου, ἡ δὲ ἐνάτη πρὸς τὴν 3ην μ.μ. ὥραν. Βλέπε καὶ ὑπόσημ. σελ. 48.

βᾶς Σιλουανὸς εὐρίσκετο εἰς τὴν αὐτήν, ὥς καὶ πρότερον, κατάστασιν.
26. Κατὰ τὴν δεκάτην πλέον ὥραν, εἰσελθὼν καὶ πάλιν, τὸν εὖ-
ρε νὰ ἡσυχάζῃ.

Τὸν ἔρωτᾷ λοιπόν:

—Τί ἔχεις σήμερον, Πάτερ μου;

—Σήμερον—ἀπεκρίθη ὁ Γέρων—ἡσθένησα, τέκνον μου.

Τότε ὁ ὑποτακτικός του, ὁ Ζαχαρίας, πίπτων πρὸ τῶν ποδῶν
τοῦ Ἀββᾶ καὶ θερμῶς ἐναγκαλιζόμενος αὐτούς, τοῦ λέγει:

—Δὲν πρόκειται νὰ σὲ ἀφήσω, ἐὰν δὲν μοῦ εἴπῃς τί εἶδες!

Ὁ Γέρων, ἐνδώσας εἰς τὴν φιλόθεον αἵτησιν τοῦ λέγει:

—Ἀνηρπάγην εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ εἶδον τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ·
εἰς τὴν σιτάσιν αὐτὴν παρέμενα μέχρι τώρα, ὅτε ἐπανῆλθον.

27. Οἱ Γέροντες ἔλεγον εἰς τὸν Ἀββᾶν Ἡλίαν, εἰς Αἴγυπτον,
περὶ τοῦ Ἀββᾶ Ἀγάθωνος, ὅτι εἶναι καλὸς καὶ ἐνάρετος ἀδελφός.

Ὁ Ἀββᾶς Ἡλίας ἀπήντησεν:

—Εἶναι καλὸς καὶ ἐνάρετος, ἀναλόγως μὲ τὴν ἐποχὴν του.

28. Τότε οἱ Γέροντες ἔρωτοῦν:

—Κατὰ τοὺς ἀρχαίους Πατέρας τί θὰ ἦτο;

Ἀπεκρίθη πάλιν ὁ Γέρων:

—Σᾶς ἐπαναλαμβάνω, ὅτι ἀναλόγως μὲ τὴν ἐποχὴν, ποὺ ζῇ, εἶ-
ναι καλὸς καὶ ἐνάρετος· δὲν ἔφθασεν ὅμως εἰς τὰ μέτρα τελειότητος
τῶν ἀρχαίων Πατέρων. Ἐγὼ ἐγνώρισα, εἰς παλαιὰν ἐποχὴν, ἕνα ἄν-
θρωπον εἰς τὴν Σκήτην, ποὺ ἠδύνατο, διὰ τῆς προσευχῆς του, καὶ αὐ-
τὴν τὴν κίνησιν τοῦ ἡλίου νὰ σταματήσῃ, ὅπως ὁ Ἰησοῦς τοῦ Ναυῆ (').

Ἐθαύμασαν οἱ Γέροντες ἀπὸ τὴν πληροφορίαν αὐτὴν καὶ ἐδό-
ξασαν τὸν Θεόν.

29. Ὁ Ἀββᾶς Δουλᾶς, ὁ μαθητὴς τοῦ Ἀββᾶ Βησσαρίωνος, διη-
γεῖτο τὰ ἐξῆς θαυμαστὰ γεγονότα διὰ τὴν δύναμιν τῆς προσευχῆς τοῦ
Ἀββᾶ Βησσαρίωνος.

—Κάποτε—λέγει—ἐπηγαίναμεν νὰ ἐπισκεφθῶμεν ἕνα Γέροντα·
ἐν τῷ μεταξὺ ὁ ἥλιος ἐπλησίαζε νὰ δύσῃ, πρὶν ἀκόμη φθάσωμεν εἰς τὸ
κελλὶ τοῦ Γέροντος. Τότε ὁ Ἀββᾶς Βησσαρίων μετὰ θερμῆς καὶ βεβαι-
ότητος προσευχήθη εἰς τὸν Θεόν· «Σὲ παρακαλῶ, Κύριέ μου, νὰ μὴ
δύσῃ ὁ ἥλιος πρὶν φθάσω εἰς τὸν δοῦλον σου». Ἡ προσευχή του εἰση-
κούσθη καὶ τὸ θαῦμα ἔγινε.

30. Ἄλλοτε—συνέχισεν ὁ Ἀββᾶς Δουλᾶς—ἐβαδίζαμεν πλη-

1) «Καὶ εἶπεν Ἰησοῦς· στήτω ὁ ἥλιος κατὰ Γαβαὼν, καὶ ἡ σελήνη κατὰ
φάραγγα Αἰλῶν. Καὶ ἔστι ὁ ἥλιος καὶ ἡ σελήνη ἐν στάσει. . .» (Ἰησοῦς τοῦ Ναυῆ
ι' 12—13).

σίον τῆς παραλίας. Ἐγὼ ἐδίψασα πολὺ καὶ λέγω εἰς τὸν Γέροντα:
—Ἀββᾶ, διψῶ πάρα πολύ.

Ὁ Ἀββᾶς Βησσαρίων, ἀφοῦ προσηυχήθη θερμῶς, μοῦ λέγει:

—Πῖε ἀπὸ τὴν θάλασσαν.

Καὶ ὦ, τοῦ θαύματος! τὸ θαλασσινὸν νερὸ εἶχε γίνεи γλυκὺ καὶ οὕτω ἔσβεσα τὴν δίψαν μου. Ἐγὼ μάλιστα ἐγέμισα καὶ ἓνα ἀγγεῖον, διὰ νὰ τὸ ἔχω ὡς ἐφόδιον εἰς τὴν ὁδοιπορίαν μας.

31. Βλέπων αὐτὸ ὁ Ἀββᾶς Βησσαρίων μὲ ἠρώτησε:

—Διατὶ ἐγέμισας μὲ νερὸ αὐτὸ τὸ ἀγγεῖον;

—Συγχώρησόν με, Πάτερ μου—ἀπήντησα—μήπως διψάσω πάλιν εἰς τὸν δρόμον μας.

Καὶ τότε μοῦ εἶπε, πλήρης ἐμπιστοσύνης πρὸς τὸν Θεόν.

—Ὁ Θεὸς ποὺ εἶναι ἐδῶ καὶ ἔκαμε τὸ θαῦμα αὐτό, εὕρισκεται παντοῦ.

32. Ἄλλοτε—ἐξηκολούθησε διηγούμενος ὁ Ἀββᾶς Δουλᾶς—παρέστη ἀνάγκη ὁ Ἀββᾶς Βησσαρίων νὰ διαβῇ τὸν Νεῖλον· προσηυχήθη λοιπὸν καὶ διέβη τὸν ποταμὸν πεζῇ μέχρι τῆς ἀντικρυνῆς ὄχτης.

Μόλις τὸν εἶδα, ἀφοῦ τοῦ ἔκαμα μετάνοιαν, τὸν ἠρώτησα:

—Πῶς ἠσθάνεσο, Πάτερ μου, καθὼς περιεπάτεις ἐπὶ τοῦ ὕδατος;

—Τὸ νερὸ—ἀπήντησεν ὁ Ἀββᾶς Βησσαρίων—τὸ ἐνοιωθα ἕως τοὺς ἀστραγάλους· κατὰ τὸ ὑπόλοιπον εἶχα τὴν ἐντύπωσιν, ὅτι ἐβάδιζα ἐπὶ στερεοῦ ἐδάφους.

33. Κάποτε ὁ Ἀββᾶς Ἀμμωνᾶς μετέβη διὰ νὰ συναντήσῃ τὸν Ἀββᾶν Ἀντώνιον εἰς τὴν ἔρημον· ἔχασεν ὁμῶς τὸν δρόμον καὶ περιεπλανᾶτο εἰς τὴν ἔρημον. Εἰς τὴν κρίσιμον αὐτὴν κατάστασιν εὕρισκόμενος ὁ Ἀββᾶς Ἀμμωνᾶς προσηυχήθη θερμῶς πρὸς τὸν Θεὸν καὶ εἶπε: «Κύριε καὶ Θεέ μου, μὴ ἐπιτρέψῃς νὰ χαθῇ τὸ πλάσμα σου ἐδῶ εἰς τὴν ἔρημον».

Ἀμέσως τότε ἐνεφανίσθη ἐνώπιόν του ἓνα ἀνθρώπινον χέρι, ὡς νὰ ἐκρέματο ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ τοῦ ὑπεδείκνυε τὸν δρόμον, μέχρις ὅτου ἦλθεν ἔξω ἀπὸ τὸ σπήλαιον τοῦ Μεγάλου Ἀντωνίου.

34. Ὁ Ἀββᾶς Μίλης διήρχετο κάποτε ἀπὸ ἓνα τόπον. Εἰς τὸν τόπον ἐκεῖνον εἶχον συλλάβει κάποιον, τὸν ὁποῖον ἐσυκοφάντουν ὡς φονέα. Ὁ Γέρον ἐπλησίασε τὸν κρατούμενον καὶ τὸν ἠρώτησε, τί τοῦ συμβαίνει. Ἐκεῖνος δὲ ἀπεκρίθη:

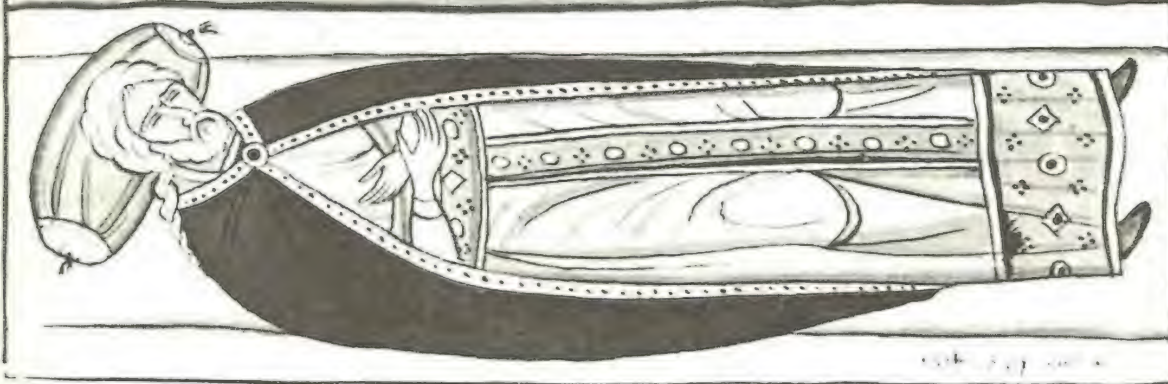
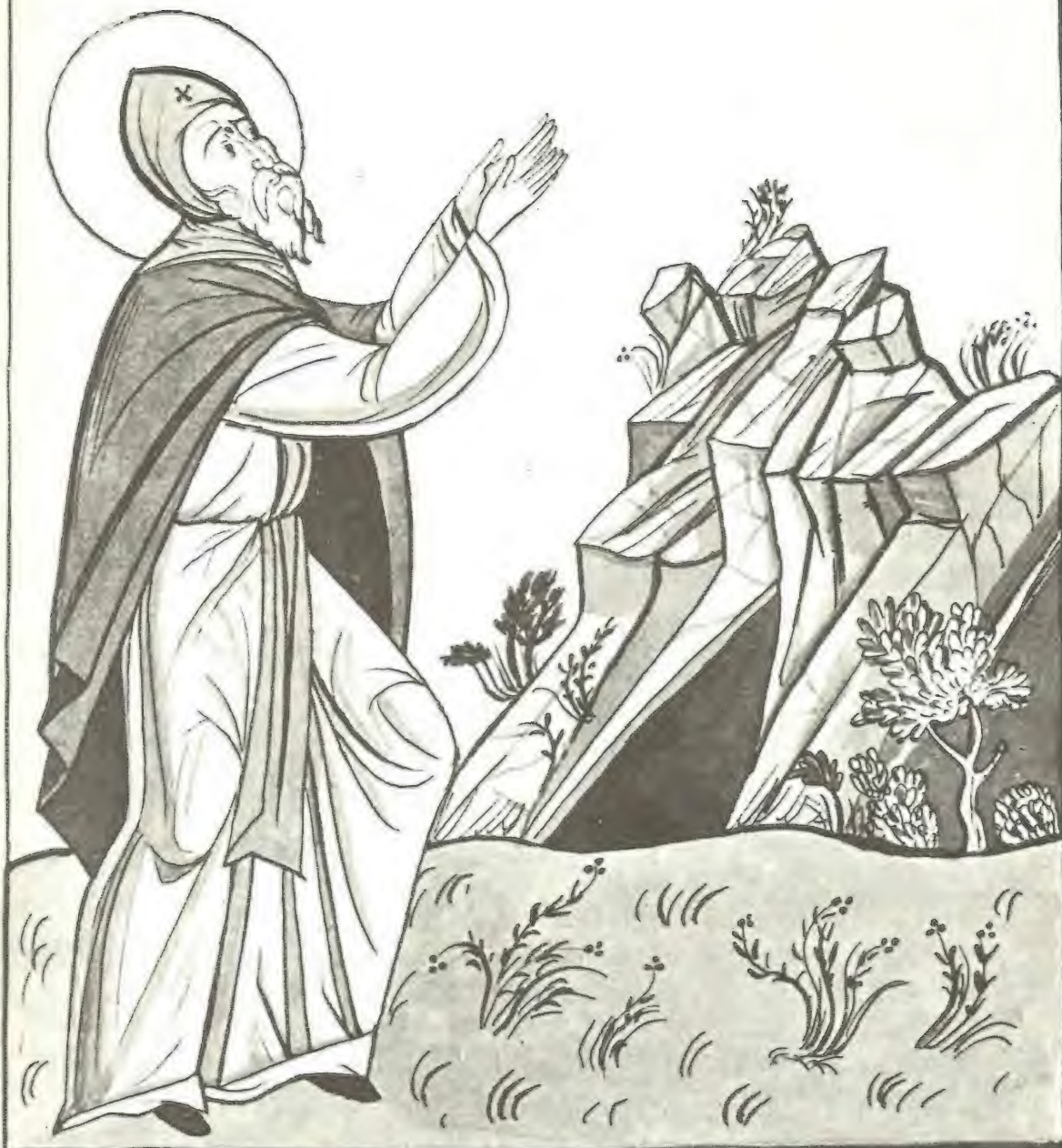
—Μὲ συκοφαντοῦν ἀδίκως, Ἀββᾶ μου.

Ὁ Ἀββᾶς ἀπευθύνεται τότε πρὸς ἐκείνους, ποὺ τὸν εἶχον δεμένον, καὶ τοὺς ἐρωτᾷ:

—Ποῦ εἶναι ὁ σκοτωμένος;

Πράγματι τοῦ ὑπέδειξαν τὸν φονευθέντα.

Ο ὉΣΙΟΣ ἈΒΒΑΣ ΜΙΛΗΣ

Τότε ὁ Ἀββᾶς Μίλης διέταξεν ὅλους τοὺς παρισταμένους νὰ προσευχηθοῦν, διὰ νὰ δείξῃ ὁ Θεὸς τὸ θαῦμα του.

35. Ἐνῶ δὲ ὅλοι μετὰ θερμότητος προσηύχοντο, ὁ Ἀββᾶς ὕψωσε τὰς χεῖρας του πρὸς τὸν Θεὸν καὶ ἀμέσως, ὡ τοῦ θαύματος! ἀνεστήθη ὁ νεκρός!

Ἐνώπιον ὅλων τῶν παρευρισκομένων ἠρώτησεν ὁ Ἀββᾶς Μίλης τὸν ἀναστηθέντα νεκρόν :

—Εἰπὲ εἰς ἡμᾶς, ἀδελφέ, ποῖος σὲ ἐφόνευσε;

Καὶ ὁ ἀναστηθεὶς νεκρὸς ἀπήντησεν :

—Εἰσῆλθον εἰς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ ἔδωσα χρήματα εἰς τὸν Προσβύτερον. Τότε ὁ Προσβύτερος, ὅπως ἀναιτίως, ἠγέρθη καὶ μὲ ἐφόνευσε. Ἀμέσως ἔσυρε τὸ πτώμα μου καὶ τὸ ἐγκατέλειψεν ἐμπρὸς εἰς τὸ κελλί αὐτοῦ τοῦ Ἀββᾶ, ὅστις κατηγορεῖται τώρα ὡς φονεὺς. Καὶ τώρα, σᾶς παρακαλῶ, νὰ συγκεντρώσετε τὰ πράγματά μου καὶ νὰ τὰ στείλετε εἰς τὰ παιδιὰ μου.

36. Κατόπιν τῆς ἐξηγήσεως αὐτῆς ὁ Ἀββᾶς Μίλης εἶπεν εἰς τὸν ἀναστηθέντα νεκρόν :

—Πήγαινε τώρα νὰ κοιμηθῇς, μέχρι νὰ ἔλθῃ ὁ Κύριος νὰ σὲ ἀναστήσῃ κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς Κρίσεως.

37. Ὁ Ἀββᾶς Μακάριος ὁ Αἰγύπτιος διηγήθη τὴν κατωτέρω κατανυκτικὴν ἱστορίαν :

—Κάποτε ἐκαθήμην εἰς τὴν Σκήτην καὶ ἦλθον δύο νέοι ἄνδρες ἀπὸ ξένον μέρος· ἐξ αὐτῶν ὁ ἓνας εἶχε γένειον, τοῦ ἄλλου μόλις ἤρχισε νὰ χνοάζῃ τὸ πρόσωπον. Αὐτοὶ λοιπὸν οἱ δύο προσῆλθον εἰς τὸν Ἀββᾶν Μακάριον καὶ τὸν ἠρώτησαν, ἀγνοοῦντες προφανῶς αὐτόν.

—Ἀββᾶ, ποῦ εἶναι τὸ κελλί τοῦ Ἀββᾶ Μακαρίου;

—Τί τὸν θέλετε;—ἠρώτησεν ὁ Ἀββᾶς Μακάριος.

—Ἔχομεν ἀγαθὰς πληροφορίας περὶ αὐτοῦ—ἀπεκρίθησαν ἐκεῖνοι—καὶ ἦλθομεν νὰ τὸν γνωρίσωμεν.

—Ἐγὼ εἶμαι—τοὺς λέγει ὁ Ἀββᾶς Μακάριος.

Τότε οἱ δύο ξένοι τοῦ ἔβαλον μετάνοιαν καὶ τοῦ εἶπον :

—Θέλομεν νὰ μείνωμεν ἐδῶ, εἰς τὴν Σκήτην.

38. Ἐγὼ—συνέχισεν ὁ Ἀββᾶς Μακάριος—βλέπων αὐτοὺς νὰ εἶναι καλομαθημένοι καὶ πλούσιοι, εἶπον πρὸς αὐτούς :

—Δὲν ἠμπορεῖτε νὰ παραμείνετε ἐδῶ.

Ὁ μεγαλύτερος ἀπὸ τοὺς δύο αὐτοὺς ξένους, μοῦ ἀπήντησεν :

—Ἐὰν δὲν ἠμποροῦμεν νὰ παραμείνωμεν ἐδῶ, τότε θὰ πᾶμε εἰς ἄλλο μέρος.

Κατόπιν τῆς ἀποφάσεως αὐτῆς τῶν δύο φίλων, ἐσκέφθη· «διὰ τί νὰ τοὺς διώξω καὶ νὰ σκανδαλίζωνται; Ἄς τοὺς ἀφήσω· ὁ κόπος καὶ ἡ ταλαιπωρία θὰ τοὺς κάμουν νὰ φύγουν μόνοι των».

39. Εἶπον λοιπὸν τότε πρὸς αὐτούς :

—'Εφ' ὅσον ἤμπορεῖτε, ἐλάτε νὰ κτίσετε μόνοι σας τὸ κελλί σας.

—Δεῖξε μας, Ἀββᾶ, τὸν τόπον—μοῦ λέγουν ἐκεῖνοι—καὶ ἡμεῖς τὸ κτίζομεν.

Τοὺς ἔδωσα ἓνα τσεκούρι, ἓνα σακκουλάκι μὲ ξεροκόμματα καὶ ἀλάτι, τοὺς ἔδειξα ἓνα ἀπότομον βράχον καὶ τοὺς εἶπα :

—Λαξέψατε τὸν βράχον, φέρετε ξύλα ἀπὸ τὸν βάλτον καὶ κατασκευάσατε ἓνα κελλί διὰ νὰ καθίσετε.

40. Ἐν συνεχείᾳ ἠρώτησαν οἱ δύο αὐτοὶ ξένοι :

—Μὲ ποῖον ἐργόχειρον ἀσχολοῦνται ἐδῶ οἱ Πατέρες;

—Μὲ τὸ πλέξιμον ζεμπιλιῶν—ἀπαντῶ.

Ἐπῆρα μάλιστα τρυφερὰ βλαστάρια φοινίκων ἀπὸ τὸν βάλτον, καὶ τοὺς ἔδειξα πῶς νὰ ἀρχίζουν τὸ πλέξιμον, πῶς πρέπει νὰ τὸ ράψουν καὶ τοὺς ἐξήγησα :

—Θὰ κάμετε τὰ ζεμπίλια, θὰ τὰ παραδίδετε εἰς τοὺς ἐπιτηρητὰς καὶ ἐκεῖνοι θὰ σᾶς φέρουν ἄρτους.

41. Ἀφοῦ τοὺς παρέδωσα καὶ τὸν ἀσκητικὸν κανόνα, τοὺς ἄφησα μόνους καὶ ἔφυγα.

Ἐκεῖνοι, μὲ ὑπομονήν, ἔκαμαν ὅσα τοὺς παρήγγειλα καὶ δὲν μὲ ἐπεσκέφθησαν ἐπὶ τρία ἔτη.

Εἰς τὸ διάστημα αὐτὸ ἐσκεπτόμην· «μὲ ποίαν ἄραγε πνευματικὴν ἐργασίαν νὰ ἀσχολοῦνται καὶ δὲν ἦλθον ἐπὶ τόσον διάστημα, νὰ μὲ συμβουλευθοῦν, νὰ μοῦ εἶπουν τοὺς λογισμοὺς των; Ἄλλοι ἀπὸ μακρὰν ἔρχονται· αὐτοί, τόσον κοντά, διατί νὰ μὴ ἔλθουν»; Ἀλλὰ καὶ οὐδένα ἄλλον ἐπεσκέπτοντο. Μόνον εἰς τὸν Ναὸν τῆς Σκήτης προσήρχοντο σιωπῶντες, διὰ νὰ μεταλάβουν καὶ νὰ πάρουν ἀντίδωρον.

42. Διὰ νὰ μὲ φωτίσῃ ὁ Θεὸς νὰ διαλευκάνω τὰς ἀπορίας μου αὐτάς, ἐνήστευσα ἐπὶ μίαν ἐβδομάδα καὶ παρεκάλεσα τὸν Θεόν, προσευχόμενος μετὰ θέρμης, νὰ μοῦ ἀποκαλύψῃ τὴν ἐργασίαν τῶν ξένων αὐτῶν ἀδελφῶν.

Μόλις ἐτελείωσεν ἡ ἐβδομάς τῆς πνευματικῆς αὐτῆς προετοιμασίας, μετέβην εἰς τὸ κελλί των, διὰ νὰ ἴδω πῶς πορεύονται. Ἐκτύπησα, μοῦ ἤνοιξαν, μὲ ἡσπάσθησαν σιωπῶντες καὶ ἀφοῦ ἔκαμα εὐχὴν, ἐκάθισα. Ὁ μεγαλύτερος ἔκαμε νόημα εἰς τὸν μικρότερον καὶ ἐξῆλθεν. Ἐκεῖνος παρέμεινε, καὶ ἐκάθισε τελείως σιωπηλός, πλέκων ζεμπίλι. Δὲν εἶπε λέξιν μέχρι τῆς ἐνάτης ὥρας.

43. Κατὰ τὴν ἐνάτην, ἐκτύπησε συνθηματικὰ ὁ μεγαλύτερος καὶ προσῆλθεν ὁ νεώτερος καὶ ἔψησεν ὀλίγον φαγητόν. Εἰς νεῦμα τοῦ μεγαλυτέρου ἔστρωσεν ὁ μικρότερος τράπεζαν, ἐτοποθέτησε τρία παξιμάδια καὶ παρέμεινε σιωπῶν. Τότε εἶπα ἐγώ :

—Ἐμπρός, σηκωθῆτε νὰ φάγωμεν.

Ἀφοῦ ἐφάγομεν, ἔφεραν καὶ τὸ δοχεῖον καὶ ἤπιαμεν νερό.

44. Κατὰ τὸ δειλινὸν μὲ ἠρώτησεν ὁ πρῶτος :

—Θὰ φύγῃς;

—“Οχι—ἀπήντησα ἐγώ—θὰ κοιμηθῶ ἐδῶ.

Μοῦ φέρουν τότε μίαν ψάθαν, διὰ νὰ κοιμηθῶ εἰς μίαν ἄκρην τοῦ κελλίου.

Αὐτοὶ ἐτακτοποίησαν τὰς ζώνας των καὶ τὰ πολυσταύρια καὶ ἔπεσαν μαζὶ εἰς μίαν ἄλλην ψάθαν.

Διαισθανόμενος τὴν ἀξίαν τῶν δύο αὐτῶν ξένων, παρεκάλεσα τὸν Θεὸν νὰ μοῦ ἀποκαλύψῃ τὴν ἐργασίαν των.

45. Καὶ πράγματι δὲν ἤρρηξα νὰ πληροφορηθῶ τὴν ὑπεροχὴν τῆς πνευματικῆς των ἐργασίας. Ἐνῶ ἐκεῖνοι ἐνόμιζον, ὅτι κοιμοῦμαι, ἐσηκώθησαν σιγὰ—σιγὰ καὶ ὑψωσαν τὰς χεῖρας των πρὸς τὸν οὐρανόν, διὰ νὰ προσευχηθοῦν. Ἐκείνην ἀκριβῶς τὴν στιγμὴν εἶδον τοὺς δαίμονας νὰ ἔρχονται ὡς μυῖαι καὶ νὰ τριγυρίζουν εἰς τὸ στόμα καὶ εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ μικροτέρου· συγχρόνως ἕνας Ἄγγελος ἀπεδίωκε μὲ φλογίνην ρομφαίαν τοὺς δαίμονας, οἱ ὅποιοι, ὡς τόσον, δὲν ἐτόλμων νὰ πλησιάσουν τὸν μεγαλύτερον.

46. Περὶ τὰ ἐξημερώματα, ἐκάθησαν καὶ ἀνέμενον· ἐκείνην τὴν στιγμὴν, προσεποιήθη ὅτι ἀφυπνίσθη ἐκ τοῦ ὕπνου.

Ὁ μεγαλύτερος μοῦ εἶπε:

—Εἶναι εὐλογημένον νὰ ἀναγνώσωμεν τοὺς δώδεκα ψαλμοὺς ἐκ τοῦ Ψαλτηρίου;

—Μάλιστα ἀπήντησα.

Ἦρχισε λοιπὸν ὁ μικρότερος νὰ ψάλῃ πέντε ψαλμοὺς ἀπὸ ἑξ στίχους καὶ ἕνα ἀλληλούϊα. Ὅσάκις δὲ ἐτελείωνεν ἀπὸ ἕνα στίχον, ἐξήρχετο ἀπὸ τὸ στόμα τοῦ μικροτέρου καὶ ἀνήρχετο εἰς τὸν οὐρανὸν μία φλόγα πυρός. Τὸ ἴδιον συνέβαινε καὶ μὲ τὸν μεγαλύτερον· ὅταν ἔψαλλεν, ἕνα πύρινο σχοινὶ ἐβγαίνειν ἀπὸ τὸ στόμα του καὶ ἔφθανεν ἕως τὸν οὐρανόν. Εἶπον καὶ ἐγὼ μερικοὺς ψαλμοὺς ἀπὸ στήθους καὶ ἐσηκώθηκα νὰ φύγω.

47. Ἐξερχόμενος καὶ ἀποχαιρετῶν τοὺς ξένους αὐτοὺς ἀδελφούς, τοὺς εἶπα:

—Νὰ εὐχέσθε καὶ δι' ἐμέ.

Ἐκεῖνοι μὲ ἡσπάσθησαν, χωρὶς νὰ εἶπουν λέξιν.

Μετὰ ἀπὸ ὀλίγον ἐκοιμήθη ὁ μεγαλύτερος ἀδελφὸς καὶ τὴν τρίτην ἡμέραν καὶ ὁ μικρότερος.

Γ'. Ἀντιόχου τοῦ Παντέκτου.

Ε I οἱ δαίμονες παρεκάλεσαν τὸν Κύριον, ἵνα μὴ τῇ ἀβύσσῳ παραπεμφθῶσι, καὶ ἔτυχον τοῦ αἰτήματος, πόσῳ μᾶλλον ἡμεῖς εἰσακουσθησόμεθα, οἱ τὸν Χριστὸν ἐνδεδυμένοι, δεόμενοι ἐλευθερίας τυχεῖν τοῦ νοητοῦ θανάτου; διὸ σχολάζωμεν τῇ προσευχῇ, μεγάλη γὰρ ἡ αὐτῆς δύναμις.

Ἑρμηνεία

† **Ε** AN ὁ Κύριος ἱκανοποίησε τὴν αἴτησιν τῶν δαιμόνων, ὅταν τὸν παρεκάλεσαν νὰ μὴ ἀποσταλῶσιν εἰς τὴν ἄβυσσον, πό-

σον περισσότερον θὰ εἰσακουσθῶμεν ἡμεῖς, ποὺ ἔχομεν, διὰ τοῦ ἁγίου Βαπτίσματος, ἐνδυθῇ τὸν Χριστόν;

Ἀσφαλῶς θὰ πραγματοποιήσῃ τὸ αἷτημα ἡμῶν, δεομένων νὰ ἐλευθερωθῶμεν ἀπὸ τὸν νοητὸν θάνατον. Δι' αὐτὸ ὅς προσευχώμεθα συνεχῶς, διότι εἶναι μεγάλη ἡ δύναμις τῆς προσευχῆς.

Δ'. Τοῦ Ἀββᾶ Μάρκου.

Ο Υ δεῖ τὴν προσευχήν, ἐκτὸς ἀνάγκης καὶ ἀσθενείας, ὥραις καὶ καιροῖς περιορίζειν, τὸν εἰς τὸ τέλειον φθάσαι ἐπειγόμενον, τοῦ μὲν Κυρίου πάντοτε νυκτὸς καὶ ἡμέρας, τοῦ δὲ Ἀποστόλου ἀδιαλείπτως αὐτὴν προσφέρειν τῷ παντοδυνάμῳ Θεῷ νομοθετήσαντος.

2. Καὶ γὰρ πᾶν ἀγαθόν, διὰ προσευχῆς τοῖς πιστοῖς γίνεται, οὐ μόνον ἡ εἰς Θεὸν ἐλπίς, ἀλλὰ καὶ βεβαία πίστις καὶ ἀνυπόκριτος ἀγάπη, καὶ ἀμνησικακία, καὶ φιλαδελφία, καὶ ἐγκράτεια, καὶ ὑπομονή, καὶ γνῶσις ἐσωτέρα, καὶ πειρασμῶν λύτρωσις, καὶ ἐξομολόγησις καρδιακή, καὶ δάκρυον ἐκτενές, καὶ τῶν θλιβερῶν ὑπομονή, καὶ εἰλικρινὴς τοῦ πλησίον ἄφεςις, καὶ νόμου πνευματικοῦ ἐπίγνωσις, καὶ δικαιοσύνης Θεοῦ εὗρεσις, καὶ Πνεύματος Ἁγίου ἐπιφοίτησις, καὶ πάντα ὅσα ἐπηγγείλατο ὁ Θεὸς παρέχειν τοῖς πιστοῖς ἀνθρώποις, καὶ ὧδε καὶ ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι.

3. Καὶ ἀπαξιαπλῶς κατ' εἰκόνα φανῆναι Θεοῦ τὴν ψυχὴν ἀδύνατον, εἰμὴ διὰ Χάριτος Θεοῦ καὶ πίστεως ἀνθρώπου, μετὰ πολλῆς ταπεινοφροσύνης καὶ ἀμετεωρίστου προσευχῆς τῇ διανοίᾳ παραμένοντος.

4. Ἐπικαλοῦ τὸν Θεὸν ἵνα ἀνοίξῃ τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς διανοίας σου καὶ ἴδῃς τὴν ὠφέλειαν τῆς προσευχῆς, καὶ τῆς νοουμένης ἀναγνώσεως. Καὶ ἡ προσευχὴ ἀρετὴ λέγεται, καὶ μήτηρ πασῶν τυγχάνει· ἀπογεννᾷ γὰρ αὐτὰς διὰ τῆς εἰς Χριστὸν συναφείας. Ὅ ἐὰν πράξωμεν, χωρὶς προσευχῆς καὶ ἐλπίδος ἀγαθῆς, ὅστερον ἐπιβλαβὲς καὶ ἀτελες τυγχάνει.

5. Ὅταν ἴδῃ ὁ διάβολος, ὅτι ὁ νοῦς ἐκ καρδίας προσηύξατο, τότε μεγάλους καὶ κακοτέχνους λογισμοὺς ἐπιφέρει· μικρὰς γὰρ ἀρετὰς μεγάλαις ἐπιφοραῖς ἀναιρεῖν οὐκ ἀνέχεται.

6. Οὐδὲν προσευχῆς εἰς συνεργίαν δυνατώτερον, καὶ πρὸς εὐδοκίαν Θεοῦ οὐδὲν αὐτῆς ὠφελιμώτερον. Καλὸν τὸ διὰ λόγων ὠφελεῖν τοὺς πυνθανομένους, κρεῖσσον δὲ τὸ δι' ἀρετῆς καὶ προσευχῆς συνεργεῖν αὐτοῖς. Ὁ γὰρ διὰ τούτων ἑαυτὸν προσφέρων Θεῷ, βοηθεῖ καὶ τῷ πέλας διὰ τοῦ ἰδίου βοηθήματος.

7. Εἰ θέλεις συντόμῳ λόγῳ ὠφελῆσαι τὸν φιλομαθῆ, ὑπόδειξον αὐτῷ προσευχήν, πίστιν ὀρθήν, καὶ τῶν ἐπερχομένων ὑπομονήν· πάντα γὰρ τὰ καλὰ λοιπόν, διὰ τούτων εὐρίσκεται.

8. Καλὸν μὲν τὴν κεφαλαιωδεστέραν κρατεῖν ἐντολήν, καὶ μηδὲν κατ' εἰδος προσεύχεσθαι, ἀλλὰ μόνον ζητεῖν τὴν Βασιλείαν κατὰ τὸν λόγον τοῦ Κυρίου.

9. Εἰ δὲ περὶ ἐκάστης χρείας ἔτι φροντίζομεν, ὀφείλομεν περὶ ἐκάστης προσεύχεσθαι· ὁ γὰρ ἐκτὸς προσευχῆς τι ποιῶν ἢ φροντίζων, οὐκ εὐοδοῦται ἐπὶ τῷ τέλει τοῦ πράγματος, καὶ τοῦτό ἐστιν ὃ εἶπεν ὁ Κύριος, ὅτι οὐ δύνασθε χωρὶς ἐμοῦ ποιεῖν οὐδέν.

Ἑ ρ μ η ν ε ί α

ΕΚΕΙΝΟΣ, ποὺ ἀγωνίζεται νὰ φθάσῃ εἰς μέτρα τελειότητος, δὲν πρέπει νὰ περιορίζῃ τὴν προσευχήν εἰς ὠρισμένας ὥρας καὶ εἰς ὠρισμένας ἐποχάς, ἀλλὰ νὰ προσεύχεται διαρκῶς· ἐκτὸς ἐὰν ὑφί-

σταται σοβαρὰ ἀνάγκη ἢ ἀσθένεια καὶ τότε μόνον περιορίζει τὴν προσευχήν. Ἡ συνεχὴς καὶ ἀδιάκοπος προσευχὴ ἀποτελεῖ καὶ ἐντολὴν τοῦ Κυρίου, ἀπαιτοῦντος νὰ προσευχώμεθα «ἡμέρας καὶ νυκτός» (¹), ἀλλὰ καὶ θεμελιώδη σύστασιν τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, νομοθετήσαντος «ἀδιαλείπτως» (²) νὰ προσευχώμεθα εἰς τὸν Παντοδύναμον Θεόν.

2. Οἱ πιστοὶ διὰ τῆς προσευχῆς ἀποκτοῦν ὅλα τὰ ἀγαθὰ· ὅχι μόνον τὴν εἰς Θεὸν ἐλπίδα, ἀλλὰ καὶ τὴν βεβαίαν πίστιν, καὶ τὴν ἀνυπόκριτον ἀγάπην, καὶ τὴν ἀμνησικακίαν, καὶ τὴν φιλαδελφίαν, καὶ τὴν ἐγκράτειαν, καὶ τὴν ὑπομονήν, καὶ τὴν μυστικωτέραν γνῶσιν, καὶ τὴν λύτρωσιν ἀπὸ τοὺς πειρασμούς, καὶ τὴν ἀπὸ καρδίας ἑξομολόγησιν, καὶ τὸ συνεχὲς δάκρυον, καὶ τὴν ὑπομονὴν εἰς τὰς θλίψεις, καὶ τὴν εὐλικρινῆ συγχώρησιν τῶν σφαλμάτων τοῦ πλησίον, καὶ τὴν ἐπίγνωσιν τοῦ πνευματικοῦ νόμου, καὶ τὴν εὐρεσιν τῆς δικαιοσύνης τοῦ Θεοῦ, καὶ τὴν ἐπιφοίτησιν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καὶ ὅσα ἐν γένει ὑπεσχέθη ὁ Θεὸς νὰ δώσῃ εἰς τοὺς πιστοὺς ἀνθρώπους, καὶ κατὰ τὴν παροῦσαν καὶ κατὰ τὴν μέλλουσαν ζωὴν· ὅλα αὐτὰ τὰ ἀποκτοῦν διὰ τῆς προσευχῆς οἱ Χριστιανοί.

3. Μὲ μίαν λέξιν· εἶναι ἀδύνατον ἡ ψυχὴ νὰ ἀισθαιθῇ «κατ' εἰκόνα» Θεοῦ, ἐὰν δὲν συνεργήσῃ ἀφ' ἑνὸς μὲν ἡ Θεία Χάρις, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἡ πίστις τοῦ ἀνθρώπου· διὰ τὴν καρποφόρον αὐτὴν συνεργασίαν ἀπαιτεῖται μεγάλη ταπεινοφροσύνη, διάθερμος προσειχή, καὶ συγκέντρωσις καὶ περισυλλογὴ τῆς διανοίας, ὥστε νὰ μὴ σκορπᾷ αὕτη εἰς ἐφήμερα καὶ ἐφάμαρτα πράγματα.

4. Νὰ ἐπικαλεῖσαι τὸν φωτισμὸν τοῦ Θεοῦ, διὰ νὰ ἀνοίξῃ τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς διανοίας σου, ὥστε νὰ ἀντιληφθῇς τὴν ὠφέλειαν τῆς προσευχῆς καὶ τῆς ἀναγνώσεως, τὴν ὁποίαν πρέπει καλῶς νὰ κατανοῇ ὁ ἀναγινώσκων. Καὶ ἡ προσευχὴ εἶναι ἀρετὴ· δύναται μάλιστα νὰ χαρακτηρισθῇ ὡς ἡ μήτηρ ὅλων τῶν ἄλλων ἀρετῶν, ἐφ' ὅσον γεννᾷ αὐτάς, συνάπτουσα τὴν ψυχὴν μὲ τὸν Χριστόν. Ὅ,τιδήποτε καὶ ἐὰν πράξωμεν, ἐφ' ὅσον δὲν θὰ εἶναι ἀποτέλεσμα προσευχῆς καὶ ἀγαθῆς ἐλπίδος, ἀσφαλῶς δὲν θὰ εἶναι τέλειον καί, ἀργότερον, θὰ ἀποβῇ ἐπιβλαβές.

5. Ὅταν ἰδῇ ὁ διάβολος, ὅτι ὁ νοῦς μας προσηυχήθη πρὸς τὸν Θεὸν ἀπὸ καρδίας, χωρὶς τίποτε νὰ τὸν ἀπομακρύνῃ, τότε ἐπιχειρεῖ νὰ τὸν συγκλονίσῃ μὲ ἐπιθέσεις τρομακτικῶν καὶ κακῶν λογισμῶν, ἐνῶ τὰς μικρὰς ἀρετὰς δὲν στέργει νὰ τὰς καταστρέφῃ μὲ τρομακτικοὺς πειρασμοὺς καὶ δοκιμασίας.

6. Δὲν ὑπάρχει δυνατώτερον μέσον ἀπὸ τὴν προσευχήν, διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τῆς συνεργασίας Θείας Χάριτος καὶ ἀνθρωπίνης προσπαθείας· ἀλλὰ καὶ τίποτε δὲν ὠφελεῖ ἀποτελεσματικώτερον τὴν ψυχὴν,

1) «Ἐλεγε δὲ καὶ παραβολὴν αὐτοῖς πρὸς τὸ δεῖν πάντοτε προσεύχεσθαι αὐτοὺς καὶ... βοῶντων πρὸς αὐτὸν ἡμέρας καὶ νυκτός» (Λουκ. ιη' 1—7).

2) «Ἀδιαλείπτως προσεύχεσθε» (Α' Θεσ. ε' 17).

διὰ τὰ καταστῆ ἀξία τῆς εὐδοκίας τοῦ Θεοῦ, ἀπὸ τὴν προσευχήν. Ὁ-
ραῖον πράγμα εἶναι τὰ ἱκανοποιῶμεν τὴν φιλομαθῆ περιέργειαν τῶν
ἐρωτῶντων μὲ λόγους· ἀναμφισβητήτως ὁμως ἄριστον εἶναι τὰ συντε-
λῶμεν, διὰ τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς προσευχῆς, ὥστε τὰ σχηματίζουν μόνοι
τῶν ἐσωτερικὴν βεβαιότητα καὶ πληροφορίαν.

Ὅποιος προσφέρει τὸν ἑαυτὸν τοῦ εἰς τὸν Θεόν, διὰ τῆς προ-
σευχῆς καὶ τῆς ἀρετῆς, ὁ τοιοῦτος ἀσφαλῶς, διὰ τῶν ἰδίων μέσων βο-
ηθεῖ καὶ αὐτὸν ποὺ εὐρίσκεται μακράν.

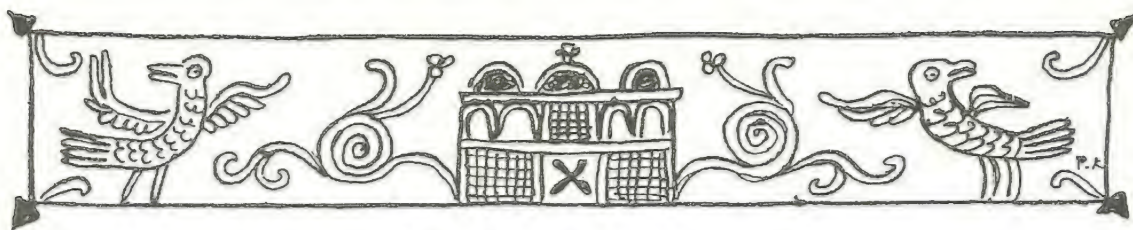
7. Ἐὰν θέλῃς τὰ ὠφελήσῃς, μὲ ὀλίγας λέξεις, τὸν φιλομαθῆ, τὰ
τοῦ ὑποδείξεως προσευχήν, ὁρθὴν πίστιν καὶ ὑπομονὴν τῶν ὅσων μᾶς
εὐρίσκουν εἰς τὴν ζωὴν· διότι μὲ αὐτὰς τὰς προϋποθέσεις δύναται ὁ
ἄνθρωπος τὰ ἐπιτύχῃ ὅλα τὰ κατὰ Θεὸν καλά.

8. Εἶναι καλὸν τὰ ἐφαρμόζωμεν τὴν ἀνωτέραν ὅλων τῶν ἁλ-
λων ἐντολὴν καὶ τὰ μὴ προσευχώμεθα διὰ τὰς ἐπὶ μέρους ἀνάγκας τοῦ
βίου, ἀλλὰ μόνον, ὅπως διέταξεν ὁ Κύριος, τὰ ἐπιζητῶμεν τὴν Βασι-
λείαν τοῦ Θεοῦ (1).

9. Ἐὰν ὁμως δὲν ἔχωμεν εἰσέτι ἀνέλθῃ εἰς τὸ πνευματικὸν αὐ-
τὸ ὕψος, ὥστε τὰ μὴ ἀπασχολούμεθα ἀπὸ βιοτικὰ προβλήματα, τότε ἔ-
χομεν ὑποχρέωσιν τὰ προσευχώμεθα διὰ τὴν κατὰ Θεὸν λύσιν τῶν δια-
φόρων αὐτῶν προβλημάτων· διότι ἐκεῖνος ποὺ φροντίζει ἢ κάμνει κά-
τι, χωρὶς προσευχήν, δὲν τοῦ ἔρχονται καλά διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τῆς ὑ-
ποθέσεως, ποὺ ἐπιδιώκει. Αὐτὸ δὲ εἶναι καὶ τὸ νόημα τῆς συστάσεως
τοῦ Κυρίου· «χωρὶς ἐμοῦ οὐ δύνασθε ποιεῖν οὐδέν» (Ἰωάν. ιε' 5).

1) «Ζητεῖτε δὲ πρῶτον τὴν Βασιλείαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν Δικαιοσύνην Αὐ-
τοῦ, καὶ ταῦτα πάντα προστεθήσεται ὑμῖν» (Ματθ. ζ' 33).

ὑΠΟΘΕCΙC ΙΑ΄

“Οτι δεῖ τὸν αἰτοῦντα, μὴ τὸ ἑαυτῷ ἀρέσκον αἰτεῖν,
ἀλλὰ τὸ συμφέρον ὡς δοκεῖ τῷ Θεῷ.

“Οτι πρέπει ὁ ζητῶν τι παρὰ τοῦ Θεοῦ νὰ μὴ ζητῇ ἐκεῖνο τὸ
ὅποτον ἀρέσκει εἰς αὐτόν, ἀλλ’ ὅ,τι εἶναι συμφέρον εἰς
αὐτόν, κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ Θεοῦ.

Α΄. Ἐν τῷ Γεροντικῷ.

ΔΕΛΦΟΣ ὀχλούμενος ὑπὸ πονηρῶν λογισμῶν ἐθλίβετο, καὶ ἀπὸ πολ-
λῆς ταπεινώσεως ἔλεγεν, ὅτι ἐγώ, τοιαῦτα λογιζόμενος, μέτρον σωτη-
ρίας οὐκ ἔχω.

2. Ἀπελθὼν οὖν πρὸς Γέροντα μέγαν, παρεκάλεσεν αὐτόν, ἵνα εὐ-
ξηται καὶ κουφισθῶσιν οἱ λογισμοὶ ἀπ’ αὐτοῦ· εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ Γέρων·
οὐ συμφέρει σοι, τέκνον· ὁ δὲ ἐπέμενε βιαζόμενος τὸν Γέροντα.

3. Καὶ δεηθέντος τοῦ Γέροντος, ἤρεν ὁ Θεὸς τὸν πόλεμον ἀπὸ τοῦ
ἀδελφοῦ, καὶ εὐθέως ἐνέπεσεν εἰς ὑψηλοφροσύνην καὶ ὑπερηφανίαν.

4. Καὶ ἀπελθὼν, παρεκάλεσε τὸν Γέροντα, ἵνα ἔλθωσιν αὐτῷ πάλιν οἱ
λογισμοί, καὶ ἦν εἶχε πρῶτον ταπεινώσιν.

Ἑρμηνεία

ΕΝΑΣ ἀδελφὸς ἠνωχλεῖτο ἀπὸ πονηροὺς λογισμοὺς καὶ ἔστε-
νοχωρεῖτο πάρα πολύ. Ἀπὸ πολλὴν δὲ ταπεινώσιν, ἐξ αἰτίας
τῶν λογισμῶν, ἔλεγεν· ἀλλοίμονον εἰς ἐμέ, μὲ τοιούτους λογισμοὺς εἰς
τὴν καρδίαν μου, δὲν δύναμαι νὰ ἐλπίζω εἰς σωτηρίαν.

2. Μίαν ἡμέραν λοιπὸν ἐπεσκέφθη ἓνα μέγαν Γέροντα καὶ
τὸν παρεκάλεσε θερμότατα, νὰ προσευχηθῇ εἰς τὸν Θεὸν διὰ νὰ φύ-
γουν οἱ κακοὶ λογισμοὶ καὶ νὰ ἐλαφρώσῃ ἀπὸ τὸ βάρος των.

—Δὲν εἶναι πρὸς τὸ συμφέρον σου αὐτό, τέκνον μου—ἀπήντη-
σεν ὁ Γέρων.

“Ο ἀδελφὸς ὅμως δὲν ἐπείθετο, ἀλλ’ ἐπίεξε τὸν Γέροντα νὰ προ-
σευχηθῇ διὰ τὴν ἀπαλλαγὴν του ἐκ τῶν λογισμῶν.

3. Πράγματι ὁ Γέρων παρεκάλεσε τὸν Θεόν, εἰσηκούσθη ἡ δέη-
σις του καὶ ἀπηλλάγη ὁ ἀδελφὸς ἐκ τοῦ πολέμου τῶν λογισμῶν.

Ἀμέσως ὅμως ὁ ἀδελφὸς περιέπεσεν εἰς ὑψηλοφροσύνην καὶ ὑ-
περηφανίαν.

4. Ἐτρεξε λοιπὸν καὶ πάλιν πρὸς τὸν Γέροντα καὶ τὸν παρεκά-

λεσε νὰ ἐπανέλθῃ καὶ πάλιν εἰς τὴν καρδίαν του ὁ πόλεμος τῶν λογισμῶν, καὶ ἡ ταπείνωσις τὴν ὁποίαν εἶχε προηγουμένως.

Β'. Τοῦ Ἀγίου Ἡσαΐου.

Ε ΑΝ εὖχῃ τῷ Θεῷ περὶ πολέμου, ἵνα λάβῃ αὐτὸν ἀπὸ σοῦ, καὶ οὐκ εἰσακούει σου, μὴ ἐκκακίσῃς· γινώσκει γὰρ τὸ συμφέρον σοι· περισσόν σου μὴ οὖν εἴπῃς, λάβε ἀπ' ἐμοῦ τόδε, ἢ δός μοι τόδε, ἀλλ' εὖξαι λέγων οὕτω :

2. «Δέσποτα Ἰησοῦ Χριστέ, βοήθει μοι, καὶ μὴ ἐάσῃς με ἁμαρτῆσαι, ὅτι πεπλανημένος εἰμί, καὶ μὴ ἐάσῃς με ἀπολέσθαι ἐν ταῖς ἁμαρτίαις μου· οἰκτείρησόν με τὸ πλάσμα σου, μὴ ὑπερίδῃς με ὅτι ἀσθενής εἰμι, μὴ ἐγκαταλίπῃς με ὅτι πρὸς σὲ κατέφυγον, ἴασαι τὴν ψυχὴν μου, ὅτι ἡμαρτόν σοι, ἐνώπιόν σου εἰσι πάντες οἱ θλίβοντές με, καὶ οὐκ ἔστι μοι καταφυγή, εἰμὴ πρὸς σέ, Κύριε. Κύριε, σῶσόν με ἕνεκεν τῶν οἰκτιρμῶν σου, αἰσχυνθήτωσαν πάντες οἱ ἐπανιστάμενοι ἐπ' ἐμέ, οἱ ζητοῦντες τὴν ψυχὴν μου τοῦ ἐξολοθρεῦσαι αὐτήν, ὅτι σύ, Κύριε, δυνατὸς εἶ ἐν πᾶσι, καὶ διὰ Σοῦ ἐστὶν ἡ δόξα τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ καὶ Πνεύματι τῷ Ἀγίῳ εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν».

3. Καὶ τότε ἡ συνείδησις λαλεῖ μετὰ τῆς καρδίας σου κρυπτῶς, ἕνεκεν ποίου πράγματος οὐκ εἰσακούει σου ὁ Θεός· σὸν δέ ἐστι λοιπὸν μὴ καταφρονῆσαι, ἀλλ' εἴ τι σοι λέγοι ποιῆσαι.

4. Ἀδύνατον γὰρ ἐστὶ τὸν Θεὸν μὴ εἰσακοῦσαι τοῦ ἀνθρώπου, ἐὰν ἀκούσῃ ὁ ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ, οὐκ ἔστι γὰρ μακρὰν ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλὰ τὰ θελήματα ἡμῶν οὐκ ἔωσιν Αὐτὸν ἀκοῦσαι ἡμῶν.

Ἑρμηνεία

Ε ΑΝ προσεύχεσαι εἰς τὸν Θεόν, διὰ νὰ πάρῃ ἀπὸ ἐπάνω σου κάποιον πόλεμον, πού σέ ἐνοχλεῖ, καὶ δὲν εἰσακούεσαι, μὴ λιποψυχήσῃς, διότι ὁ Θεὸς γνωρίζει καλύτερα ἀπὸ σέ τὸ συμφέρον τῆς ψυχῆς σου. Μὴ εἴπῃς λοιπὸν πρὸς τὸν Θεόν· πάρε, Θεέ μου, ἀπὸ ἐμὲ αὐτὸ ἢ δός μοι ἐκεῖνο, ἀλλὰ ὡς ἐξῆς νὰ προσεύχεσαι :

② «Δέσποτα Ἰησοῦ Χριστέ, βοήθει μοι καὶ μὴ μὲ ἀφήσῃς νὰ ἁμαρτήσω, διότι ἔχω πλανηθῇ. Μὴ μὲ ἀφήσῃς νὰ χαθῶ ἀπὸ τὰς ἁμαρτίας μου. Λυπήσου με, διότι εἰμαι πλάσμα σου· μὴ μὲ παραβλέψῃς, διότι εἰμαι ἀσθενής· μὴ μὲ ἐγκαταλείπῃς, διότι πρὸς Σὲ κατέφυγον. Θεράπευσον τὴν ψυχὴν μου, διότι ἔχω ἁμαρτήσῃ ἐνώπιόν Σου. Ὅλοι ὅσοι μὲ θλίβουν εὐρίσκονται πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν Σου καὶ δὲν ἔχω ἄλλο καταφύγιον, ἐκτὸς ἀπὸ Σέ, Κύριέ μου. Κύριε, σῶσον με, χάριν τῆς εὐσπλαγχνικῆς πρὸς τοὺς ἁμαρτωλοὺς ἀγάπης Σου. Ὡς καταντροπιασθοῦν ὅλοι, ὅσοι ἐξεγείρονται ἐναντίον μου καὶ ζητοῦν τὴν ψυχὴν μου, διὰ νὰ τὴν καταστρέψουν, ἐπειδὴ Σύ, Κύριέ μου, εἶσαι Παντοδύναμος, καὶ διὰ Σοῦ δοξάζεται ὁ Θεὸς καὶ Πατὴρ καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν».

3. Τότε λοιπὸν, ὅταν προσευχηθῇς μὲ τοιαύτην ἀπλότητα καὶ ταπείνωσιν, ἡ συνείδησίς σου θὰ συνομιλήσῃ κρυπτῶς μετὰ τῆς καρ-

δίας σου, διὰ τὴν πληροφόρησιν ἐξ αἰτίας ποίου πράγματος δὲν εἰσακούει τὴν προσευχήν σου ὁ Θεός. Κατόπιν αὐτοῦ πλέον θὰ εἴσαι σὺ ὑπεύθυνος, ἐὰν ἀγνοήσης τὰς ὑποδείξεις τῆς συνειδήσεώς σου, καὶ δὲν τὰς ἐκτελέσης.

4. Διότι εἶναι ἀδύνατον εἰς τὸν Θεὸν νὰ μὴ ἀκούῃ τὸν ἄνθρωπον, ἐφ' ὅσον ὁ ἄνθρωπος, προηγουμένως, ἀκούσῃ τὸν Θεόν. Ὁ Θεὸς δὲν εὐρίσκεται μακρὰν τοῦ ἀνθρώπου (1)· τὰ προσωπικά μας ὁμῶς θελήματα, τὰ μὴ κατὰ Θεόν, δὲν ἀφήνουν νὰ γίνῃ εὐπρόσδεκτος ἡ προσευχή μας ἀπὸ τὸν Θεόν.

Γ'. Τοῦ Ἀγίου Βαρσανουφίου.

Α ΔΕΛΦΟΣ ἠρώτησε Γέροντα λέγων· ἐὰν ἐρωτήσω τοὺς Ἁγίους περὶ ἀπαλλαγῆς πάθους ψυχικοῦ καὶ σωματικοῦ, καὶ πιστεύσω ὅτι παραχοῇ· μα θεραπεύομαι, ἄρα οὕτω γίνεται καὶ μὴ συμφέρῃ μοι ἡ παραχοῇ· μα θεραπεία;

2. Καὶ ἀπεκρίθη ὁ Γέρων· ἀδελφέ, οὐ καλὸν ἔστι τὸ ἐξ αὐθεντίας τινὰ εὔξασθαι ἰαθῆναι ἀπὸ πάθους, μὴ εἰδότα εἰ συμφέρει, ἢ οὐ συμφέρει αὐτῷ, ἀλλὰ μεμνησθαι τοῦ εἰπόντος· οἶδε γὰρ ὁ Πατήρ ἡμῶν ὁ οὐράνιος, ὃν χρεῖαν ἔχετε πρὸ τοῦ αἰτῆσαι Αὐτόν.

3. Σὺ οὖν οὕτως εὔξαι τῷ Θεῷ λέγων· Δέσποτα, εἰς τὰς χεῖράς σου εἰμί, ἐλέησόν με, κατὰ τὸ θέλημά σου, καὶ εἰ συμφέρει μοι, διὰ τάχους θεράπευσόν με.

4. Τὸ αὐτὸ δὲ καὶ τοὺς Ἁγίους αἰτήσιν εὔξασθαι, καὶ ἀδιστακτως πιστεύσον, ὅτι τὸ ὠφελοῦν σε ποιεῖ ὁ Θεός, καὶ εὐχαρίστησον ἐν πᾶσιν αὐτῷ, κατὰ τὸ Ἀποστολικὸν παράγγελμα, τὸ λέγον· ἐν παντὶ εὐχαριστεῖτε, καὶ ὠφελῇ ψυχῇ καὶ σώματι.

5. Καὶ εἶπεν ὁ ἀδελφός· οἱ δὲ Πατέρες αἰτούμενοι εὔξασθαι ὑπὲρ τινος πειρασμοῦ, τί αἰτοῦσιν; ἀπαλλαγὴν τοῦ πειρασμοῦ, ἥτοι τοῦ πάθους, ἢ τὸ συμφέρον; καὶ εἰ τὸ συμφέρον αἰτοῦσι, πῶς ὁ Ἀββᾶς Σισώης ὑπὲρ τοῦ μαθητοῦ καὶ ἄλλοι Πατέρες ἀπαλλαγὴν ᾔτησαν τὸν Θεόν;

6. Πῶς δὲ νοήσωμεν ὅτι πάντα δυνατὰ τῷ πιστεύοντι; ἔτι δὲ εἰ οὐδεὶς πειράζεται παρ' ὃ δύναται, καὶ εἰ οἱ πειρασμοὶ κατὰ τὸ συμφέρον γίνονται, καὶ εἰ ὠφελοῦσιν αἱ εὐχαὶ τῶν Ἀγίων;

7. Ἀπεκρίθη ὁ Γέρων· ἀδελφέ, οἱ Πατέρες οἱ τέλειοι εὔχονται ἵνα τὸ συμφέρον ποιήσῃ ὁ Θεὸς μετὰ τοῦ ἀνθρώπου· ἐὰν οὖν συμφέρῃ αὐτῷ, ἀφήσιν ὁ Θεὸς εἰς τὸν ἄνθρωπον τὸ πάθος δι' ὑπομονήν, εἰ δὲ συμφέρει ἀπαλλαγῇ, καὶ τοῦτο τῇ προγνώσει τοῦ Θεοῦ ἐπιγράφομεν.

8. Ὁ δὲ Ἀββᾶς Σισώης ἐπληροφορήθη πρότερον ὑπὲρ τοῦ μαθητοῦ εὔξασθαι, καὶ οὕτως ἠὔξατο· καὶ ἄλλοι δὲ πολλοὶ τῶν Γερόντων οὕτω κατὰ πληροφορίαν ἠὔχοντο· ὅτι δὲ πρὸς τὸ συμφέρον τὰ συμβαίνοντα τῷ ἀνθρώπῳ γίνονται, φανερόν ἐστιν ἐκ τοῦ τὸν Ἀπόστολον λέγειν· ἐν παντὶ εὐχαριστεῖτε.

9. Τὸ δέ, πάντα δυνατὰ τῷ πιστεύοντι, ἐστὶ τὸ ἐπ' ἐλπίδι βασιτάσαι τὴν ἰλλίπιν τῶν παθῶν, τὸ ὑπομένειν, τὸ μακροθυμεῖν, τὸ πάντα φέρειν γενναίως ὡς ὁ Ἰωβ. Οὐ πειράζει δὲ ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον ὑπὲρ ὃ δύναται, ἀλλ' εἰ μὴ βοηθοῦσιν αἱ εὐχαὶ τῶν Ἀγίων· ἐνίοτε ὁ ἄνθρωπος διὰ τὴν αὐτοῦ χαυνότητα προδότης γίνεται.

1) «Οὐ μακρὰν ἀπὸ ἐνὸς ἐκάστου ἡμῶν ὑπάρχοντα· ἐν αὐτῷ γὰρ ζῶμεν καὶ κινούμεθα καὶ ἐσμέν» (Πράξ. ιζ' 27—28).

Ἑ ρ μ η ν ε ι α

ΕΝΑΣ ἀδελφὸς ὑπέβαλεν εἰς ἓνα Γέροντα τὴν ἐξῆς ἐρώτησιν: — Ἐὰν παρακαλέσω τοὺς Ἁγίους νὰ μεσιτεύσουν, διὰ νὰ μὲ ἀπαλλάξῃ ὁ Θεὸς ἀπὸ ἓνα σωματικὸν ἢ ψυχικὸν πάθος καὶ πιστεύσω, ὅτι θὰ θεραπευθῶ ἀμέσως, ἄραγε, θὰ συμβῇ ἔτσι, κατὰ τὴν πίστιν μου, ἔστω καὶ ἐὰν δὲν συμφέρῃ ἢ ἄμεσος αὕτῃ θεραπεία;

2. Εἰς τὴν ἐρώτησιν αὐτὴν ὁ Γέρον ἀπήντησε:

— Καλὸν θὰ εἶναι νὰ μὴ ζητῇ κανεὶς, διὰ τῆς προσευχῆς του, ἀπαιτητικῶς ἀπὸ τὸν Θεὸν νὰ ἀπαλλαγῇ ἀπὸ ἓνα πάθος, ἐνῶ δὲν γνωρίζει ἐὰν συμφέρῃ ἢ δὲν συμφέρῃ ἢ ἀπαλλαγὴ αὕτῃ. Ἀλλὰ νὰ ἐνθυμῇται τὴν σύστασιν τοῦ Σωτῆρος: «οἶδε γὰρ ὁ Πατὴρ ὑμῶν, ὧν χρειαν ἔχετε πρὸ τοῦ ὑμᾶς αἰτῆσαι Αὐτόν» (Ματθ. 5' 8).

3. Σὺ λοιπὸν κατὰ τὸν ἐξῆς τρόπον νὰ προσεύχῃς εἰς τὸν Θεόν: «Δέσποτα, εἰς τὰς χεῖρας Σου εὐρίσκομαι· ἐλέησόν με, ὅπως Σὺ θέλεις καὶ γνωρίζεις καὶ ἐὰν εἶναι συμφέρον μου, θεράπευσόν με συντόμως ἀπὸ τὸ πάθος, πὺν ὑποφέρω».

4. Κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον νὰ παρακαλέσῃς καὶ τοὺς Ἁγίους νὰ μεσιτεύσουν διὰ σέ, μὲ τὴν ἀδίστακτον πεποίθησιν ὅμως, ὅτι ὁ Θεὸς θὰ πραγματοποιήσῃ αὐτὸ πὺν σὲ ὠφελεῖ ψυχικῶς. Εἰς ὅλας δὲ τὰς περιπτώσεις, εἴτε πραγματοποιηθῇ τὸ αἴτημά σου εἴτε ὄχι, νὰ εὐχαριστήσῃς τὸν Θεόν, συμφώνως πρὸς τὴν ἀποστολικὴν παραγγελίαν: «ἐν παντὶ εὐχαριστεῖτε» (Α' Θεσ. ε' 18). Ἀσφαλῶς δὲ οὕτω φρονῶν καὶ οὕτω προσευχόμενος θὰ ὠφεληθῇς ψυχικῶς καὶ σωματικῶς.

5. Εἰς αὐτὰ παρετήρησεν ὁ ἀδελφός:

— Ὅταν οἱ Πατέρες ζητοῦν νὰ προσευχηθοῦν χάριν ἐνὸς πειρασμοῦ, τί ζητοῦν: ἀπαλλαγὴν ἀπὸ τὸν πειρασμόν, δηλαδὴ ἀπὸ τὸ πάθος, ἢ τὸ ψυχικὸν συμφέρον; Καὶ ἐὰν ζητοῦν τὸ πνευματικὸν συμφέρον, τότε πῶς ὁ Ἀββᾶς Σισώης καὶ ἄλλοι Πατέρες παρεκάλεσαν τὸν Θεὸν νὰ ἀπαλλάξῃ τοὺς μαθητάς των ἀπὸ πειρασμούς;

6. Πῶς δὲ πρέπει νὰ ἐννοήσωμεν τὸ ρητόν: «Πάντα δυνατὰ τῷ πιστεύοντι»; (Μάρκ. 9' 23). ὅπως καὶ τὸ ἄλλο ρητόν, κατὰ τὸ ὅποιον «οὐδεὶς πειράζεται περισσότερον ἀπ' ὅσον δύναται νὰ ὑπομείνῃ»; (1). Ἐπίσης, παρακαλῶ νὰ μοῦ ἐξηγήσῃς, ἐὰν οἱ πειρασμοὶ συμβαίνουν πρὸς τὸ συμφέρον μας καὶ ἐὰν ὠφελοῦν αἱ προσευχαὶ τῶν Ἁγίων.

7. Εἰς αὐτὰς τὰς ἀπορίας ὁ Γέρον ἀπήντησεν:

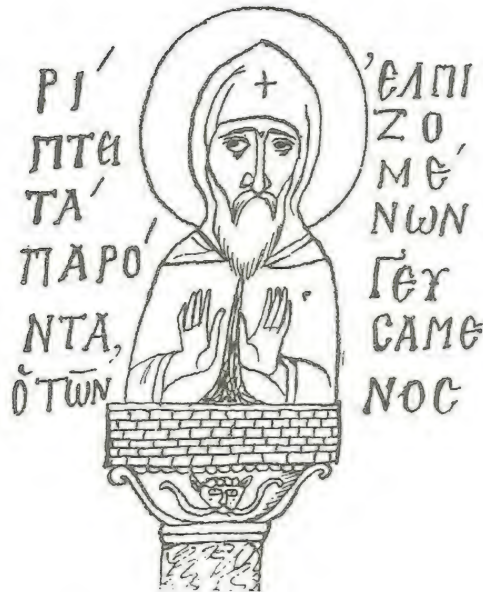
— Οἱ τέλειοι Πατέρες προσεύχονται εἰς τὸν Θεὸν νὰ κάμῃ ὁ Θεὸς αὐτό, πὺν συμφέρει ψυχικὰ εἰς τὸν ἄνθρωπον. Ἐὰν λοιπὸν συμφέρῃ εἰς τὸν ἄνθρωπον ἢ παρὰ τας τοῦ πειρασμοῦ, διὰ νὰ ἀσκηθῇ εἰς τὴν ὑπομονήν, τὸν ἀφήνει· ἐὰν πάλιν συμφέρῃ ἢ ἀπαλλαγὴ ἐκ τοῦ πά-

1) «Πιστὸς δὲ ὁ Θεός ὅς οὐκ ἐάσει ὑμᾶς πειρασθῆναι ὑπὲρ ὃ δύνασθε» (Α' Κορ. ι' 13).

θους, τότε σηκώνει ἀπ' αὐτοῦ τὸν πειρασμόν. Αὐτὸ εἶναι ζήτημα τῆς Προνοίας τοῦ Θεοῦ.

8. Ὅσον ἀφορᾷ τὸν Ἀββᾶν Σισώην, περὶ τοῦ ὁποίου ἀνέφερες, οὗτος ἐπληροφορήθη προηγουμένως ὑπὸ τῆς Χάριτος, νὰ προσευχηθῇ ὑπὲρ τοῦ μαθητοῦ του καὶ δι' αὐτὸ προσηυχήθη, διὰ τὴν ἀπαλλαγὴν τοῦ ἐκ τοῦ πάθους. Ἀλλὰ καὶ πολλοὶ ἐκ τῶν ἐπιφανῶν Γερόντων, κατὰ πληροφориαν ἠΰχοντο. Ὅτι δὲ ὅσα συμβαίνουν εἰς τὸν ἄνθρωπον, τὰ παραχωρεῖ ὁ Θεὸς πρὸς τὸ ψυχικόν του συμφέρον, ἀποδεικνύεται καὶ ἀπὸ τὸ ἀποστολικὸν ρητόν· «ἐν παντὶ εὐχαριστεῖτε» (Α' Θεσ. ε' 18).

9. Τὸ ρητόν, πάλιν, «πάντα δυνατὰ τῷ πιστεύοντι» (Μάρκ. θ' 23), περὶ τοῦ ὁποίου μὲ ἠρώτησας, σημαίνει: νὰ σηκώνωμεν τὰς ἐκ τῶν παθῶν θλίψεις μὲ ἐλπίδα, νὰ ὑπομένωμεν, νὰ εἴμεθα μακρόθυμοι, νὰ φέρωμεν μὲ γενναιότητα τὸν Σταυρὸν ὅλων τῶν δοκιμασιῶν, ὅπως ἔκαμεν ὁ Ἰωβ. Ὁ Θεὸς δὲν παραχωρεῖ νὰ πειράζεται ὁ ἄνθρωπος περισσότερον ἀπὸ ὅσον δύναται· ἐὰν δὲ δὲν ἐβοήθουν αἱ εὐχαὶ τῶν Ἀγίων, τότε ὁ ἄνθρωπος, ἐξ αἰτίας τῆς χαυνότητός του, ἐκινδύνευε νὰ γίνῃ προδότης τοῦ ἀγῶνος καὶ τοῦ καθήκοντος.

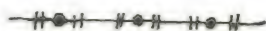

ὑΠΟΘΕCΙC ΙΒ΄

”Οτι δεῖ τὸν αἰτοῦντα ἐκ Θεοῦ τὰ συμφέροντα, τὰ ἐκ τῆς Προνοίας ἐπαγόμενα, εὐχαρίστως καταδέχεσθαι, καὶ ἀπεναντίας τῷ ἐκείνου θελήματι ἀποβαίνωσιν.

Αὐτὸς ποὺ ζητεῖ ἀπὸ τοῦ Θεοῦ τὰ συμφέροντα εἰς τὴν ψυχὴν του, πρέπει εὐχαρίστως νὰ δέχεται καὶ τὰ ὑπὸ τῆς Θείας Προνοίας παραχωρούμενα, ἔστω καὶ ἐὰν εἶναι ἀντίθετα πρὸς τὴν ἐπιθυμίαν καὶ τὸ θέλημα τοῦ αἰτοῦντος.

Α΄ Ἐν τῷ βίῳ τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Ἐλεήμονος.

ΟΛΛΟΙ τῶν κατὰ τὴν Ἀλεξάνδρειαν τὰ ἐπὶ τῶν Ἀποστόλων ἐκείνα ζηλοῦντες, καὶ τὰ προσόντα αὐτοῖς διαπιπράσκοντες, τὰς τιμὰς φέροντες ταῖς τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου χερσὶ κατετίθουν, ἀξιοῦντες ὑπ’ αὐτοῦ τοῖς πένησι διανεμηθῆναι.

2. Μετ’ ὧν εἰς τις προσελθὼν, ἐπὶ ἡμισυ λίτρας χρυσίου προσήγαγεν, ἐπιβεβαιῶν μηδὲν αὐτῷ εἰς χρυσὸν ἔτι λελεῖφθαι· δύο δὲ παρ’ αὐτοῦ χάριτας ᾗ τεῖτο λαβεῖν, σωθῆναι μὲν τὸν αὐτοῦ παῖδα ταῖς τοῦτον εὐχαῖς, ἀνακομισθῆναι δὲ καὶ τὸ πλοῖον ἀκίνδυνον, ὅπερ ἔτυχεν εἰς Ἀφρικὴν ἐκπεμφθέν.

3. Ἐπεὶ οὖν μετὰ τὴν εὐχὴν τριάκοντα παρῆλθον ἡμέραι, θνήσκει ὁ υἱός, τρίτην δὲ ἡμέραν μετὰ τὸν θάνατον, τὸ πλοῖον ἔξ Ἀφρικῆς ἀναγόμενον, εἴτα τῷ Φάρῳ ἀπεναντίας γενόμενον, ναυαγίῳ δεινῷ περιπίπτει, ὥς πάντα μὲν τὸν φόρτον ἀπολέσθαι, μόνον δὲ σὺν ἐπιβάταις τὸ πλοῖον διασωθῆναι.

4. Ὡς οὖν τῆς περὶ τοῦ παιδὸς ἀγγελίας πρότερον ἀκουσθείσης, καὶ τοῦ πάθους ἔτι κρατοῦντος, εὐθὺς καὶ τὸ περὶ τοῦ πλοίου σκυθρωπὸν ἐπῆλθε, τέλειον αὐτὸν κατεβάπτισε τῇ ἀθυμίᾳ καὶ λύπῃ, ὅπερ γνόντα τὸν Πατριάρχην, οὐδὲν ἔλαττον ἐκείνου ἀθυμεῖν ἐποίει, δεῖσθαι τε τοῦ Θεοῦ ἀοράτως ἐφάψασθαι τῆς ἐκείνου ψυχῆς, ἐπιτιμῆσαι τε τῇ ζάλῃ τῆς ἀθυμίας, καὶ εἰς γαλήνην μεταβαλεῖν.

5. Ὅναρ τοίνυν εἰς τὴν ἐπιούσαν νύκτα ἐφίσταται τῷ ἀνθρώπῳ ἀνὴρ τῷ τοῦ Πατριάρχου ἰοικὼς σχήματι· τί οὕτως ἐν ἀθυμίᾳ πολλῇ τυγχάνεις; πρὸς αὐτὸν λέγων· οὐχὶ σύ με ἡξίωσας δέησιν τοιαύτην δεηθῆναι Θεοῦ σωθῆναι σου τὸν υἱόν; Καὶ ἰδοὺ Χάριτι Θεοῦ σέσωσται, τῶν τοῦ βίου κακῶν ἀπήμαντος ἀφειθείς. Εἰ γὰρ μακροτέρας ἔτυχε τῆς ζωῆς, οὐκ ἀγαθὸς ἀλλὰ μοχθηρὸς ἔμελλεν ἀποβῆσθαι, καὶ τοῦ πεποιηκότος ἀνάξιος.

6. Χάριν δὲ τοῦ πλοίου, μηδὲν ἔσο ἐπιδοιάζων, ὥς, εἰ μὴ Θεὸς ὁ πανάγαθος παρεκέκλητο ὑπὸ τῆς ἡμῶν μετριότητος, αὐτανδρὸν ἂν ἔμελλε τῷ βυθῷ παραπεμφθῆσθαι, καὶ πρὸς τῷ φόρτῳ, καὶ τὸν ἀδελφὸν καὶ τοὺς ἄλλους ἀπώλεσας ἂν, οὐκ οὐν ἀθυμεῖν δέον, ἀλλ’ αὐτῷ τούτῳ μᾶλλον εὐχαρίστως τὰ προσπίπτον·

τα ὑπομονητέον· οὐδὲν γὰρ τῶν γινομένων παρὰ Θεοῦ ἄκριτον, καὶ ἡμῖν ἄγνωστα τὰ πολλὰ τῶν Ἐκείνου κριμάτων.

7. Ἐπεὶ οὖν ἀνῆκε τὸν ἄνδρα ὁ ὕπνος, ἤσθετο τῆς ἑαυτοῦ καρδίας ἱκανῶς παρακεκλημένης, καὶ πορευθεὶς αὐτίκα τοῖς ποσὶ προσπίπτει τοῦ μακαρίου, πολὺς αὐτῷ καθομολογῶν τὰς χάριτας, καὶ τὴν ὄψιν ἣν εἶώρακε διηγούμενος. Ὁ δὲ οὐκ αὐτῷ μᾶλλον, ἀλλὰ τῷ Θεῷ τῷ πάντα ἐπὶ τῷ συμφέροντι οἰκονομοῦντι λογίζεσθαι παρήνει τὴν χάριν.

Ἐρμηνεία

ΠΟΛΛΟΙ ἐκ τῶν Χριστιανῶν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀλεξανδρείας ἐπιζητοῦντες, ἐκ θείου ζήλου, νὰ ἐφαρμόσουν εἰς τὴν ζωὴν των τὰ ἔθιμα τῆς Ἀποστολικῆς ἐποχῆς⁽¹⁾, ἐπώλουν τὴν περιουσίαν των καὶ παρέδιδον τὰ χρήματα εἰς τὰς χεῖρας τοῦ Ἀγίου Ἰωάννου (τοῦ Ἐλεήμονος) μὲ τὴν παράκλησιν νὰ τὰ μοιράσῃ εἰς τοὺς πτωχοὺς.

2. Μεταξὺ τῶν Χριστιανῶν, ποὺ προσήρχοντο εἰς τὸν Ἅγιον προσῆλθε καὶ κάποιος ὁ ὁποῖος διέθεσε, διὰ τὸ ἔργον τῆς ἀγάπης, ἑπτὰ καὶ ἡμίσειαν λίτρας χρυσοῦ, διαβεβαιῶν, ὅτι τίποτε δὲν ἐκράτησε διὰ τὸν ἑαυτόν του. Ἐζήτηε δὲ ἀπὸ τὸν Ἅγιον Ἰωάννην τὸν Ἐλεήμονα νὰ παρακαλέσῃ τὸν Θεὸν νὰ τοῦ κάμῃ δύο εὐεργεσίας· ἡ μία ἦτο νὰ σωθῇ τὸ παιδί του ἀπὸ μίαν σοβαρὰν ἀσθενείαν· ἡ δὲ ἄλλη, νὰ ἐπανέλθῃ τὸ πλοῖον του σῶον ἀπὸ ταξειδίον του εἰς τὴν Ἀφρικὴν.

3. Πράγματι ἐγένετο ἡ πρὸς τὸν Θεὸν προσευχή. Τί συνέβη δμως; Μετὰ ἀπὸ τριάκοντα ἡμέρας ἀποθνήσκει ὁ υἱὸς του· τὴν τρίτην δὲ ἡμέραν ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ υἱοῦ του, τὸ πλοῖον, ἐπιστρέφον ἐκ τοῦ ταξειδίου του, μόλις ἔφθασεν ἀπέναντι τοῦ Φάρου τῆς Ἀλεξανδρείας, ἠπειλήθη ἀπὸ σοβαρὸν ναυάγιον, λόγῳ σφοδρᾶς θαλασσοταραχῆς· μόλις δὲ καὶ μετὰ βίας διεσώθη μὲ τοὺς ἐπιβάτας του, ἐνῶ τὸ φορτίον ἄλλο κατεστράφη καὶ ἄλλο ἐρρίφθη εἰς τὴν θάλασσαν.

4. Ἀμέσως λοιπόν, μετὰ τὴν εἶδησιν τοῦ θανάτου τοῦ τέκνου του, καὶ ἐνῶ ἀκόμη ἐπεκράτει εἰς τὴν ψυχὴν του τὸ πάθος τοῦ πένθους, ἔρχεται καὶ ἡ πληροφορία διὰ τὴν ἐκ τῆς θαλασσοταραχῆς ζημίαν τοῦ πλοίου· κατόπιν τῆς διπλῆς αὐτῆς θλιβερᾶς εἰδήσεως ὁ ἐλεήμων ἐκεῖνος Χριστιανὸς κατελήφθη ἀπὸ ἄμετρον μελαγχολίαν καὶ λύπην. Ἀλλὰ καὶ ὁ Πατριάρχης ὅταν ἐπληροφορήθη τὰς δυσαρέστους αὐτὰς εἰδήσεις δὲν ἐλυπήθη ὀλιγώτερον τοῦ δυστυχοῦς πατρὸς καὶ ἀτυχοῦς πλοιοκτῆτου· παρεκάλει δὲ τὸν Θεὸν νὰ θωπεύσῃ μὲ στοργὴν, διὰ τῆς ἀοράτου χειρὸς Του, τὴν ψυχὴν τοῦ θλιβομένου καὶ πονεμένου Χριστιανοῦ, νὰ ἐπιτιμήσῃ τὴν τρικυμίαν τῆς ψυχῆς του καὶ νὰ φέρῃ τὴν γαλήνην.

1) «Πάντες δὲ οἱ πιστεύοντες ἦσαν ἐπὶ τὸ αὐτὸ καὶ εἶχον ἅπαντα κοινά, καὶ τὰ κτήματα καὶ τὰς ὑπάρξεις ἐπίπρασκον καὶ διεμέριζον αὐτὰ πᾶσι καθότι ἂν τις χρεῖαν εἶχε» (Πράξ. β' 44—45). «Ὅσοι γὰρ κτήτορες χωρίων ἢ οἰκιῶν ὑπῆρχον, πωλοῦντες ἔφερον τὰς τιμὰς τῶν πιπρασκομένων καὶ ἐτίθουν παρὰ τοὺς πόδας τῶν Ἀποστόλων» (Πράξ. δ' 34).

5. Τὴν ἰδίαν λοιπὸν ἐκείνην νύκτα, ἐμφανίζεται εἰς τὸ ὄνειρον τοῦ δοκιμασθέντος Χριστιανοῦ ἓνας ἄνθρωπος, ὁμοιο, μὲ τὸν Πατριάρχην καὶ μὲ γλυκύτητα τοῦ λέγει:

—Διατί εἶσαι τόσον πολὺ μελαγχολικὸς καὶ λυπημένος; Δὲν μὲ παρεκάλεσες νὰ σωθῇ ὁ υἱός σου; Ἴδου λοιπόν, ὅτι ὁ υἱός σου ἐσώθη, μὲ τὴν Χάριν τοῦ Θεοῦ, ἀπὸ τὰ κακὰ τοῦ βίου, ἀπελθὼν ἀβλαβὴς ἐκ τοῦ κόσμου αὐτοῦ· διότι, ἐὰν ἔζη περισσότερον, δὲν θὰ παρέμενεν ἀγαθός· θὰ μετεβάλλετο καὶ θὰ ἐγίνετο κακός, ἀνάξιος τῆς ἀγάπης τοῦ Δημιουργοῦ καὶ τοῦ πατρὸς του.

6. Ὡς πρὸς τὸ πλοῖον νὰ μὴ εἶσαι καθόλου λυπημένος· ἐὰν ὁ Θεὸς δὲν εἶχε παρακληθῇ ἀπὸ τὴν μετριότητά μου, θὰ ἐβυθίζετο αὐτανδρον· οὕτω ἐκτὸς ἀπὸ τὴν ἀπώλειαν τοῦ φορτίου θὰ εἶχες χάσει εἰς φοβερὸν ναυάγιον καὶ τὸν ἀδελφόν σου καὶ τὸ ἄλλο πλήρωμα. Δὲν πρέπει λοιπὸν νὰ λυπῇσαι καὶ νὰ μελαγχολῇς, ἀλλὰ νὰ ἀντιμετωπίσης μὲ ὑπομονὴν τὰ συμβάντα, διότι ὁ Θεὸς δὲν ἐνεργεῖ τίποτε, χωρὶς αὐστηρὰν καὶ δικαίαν κρίσιν, ἔστω καὶ ἐὰν δὲν κατορθώνωμεν νὰ μάθωμεν τὰς βαθυτέρας αἰτίας πολλῶν ἐκ τῶν κρίματων τοῦ Θεοῦ.

7. Μόλις λοιπὸν ἐξύπνησεν ἀπὸ τὸ ὄνειρον ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος ἡσθάνθη βαθυτάτην παρηγορίαν εἰς τὴν καρδίαν του καὶ ἀμέσως μετέβη εἰς τὸν Πατριάρχην· ἔπεσεν εὐγνώμων εἰς τοὺς πόδας του καὶ τὸν εὐχαριστοῦσε μὲ ὅλην τὴν θερμότητα τῆς ψυχῆς του διηγούμενος τὸ ἀποκαλυπτικὸν ὄνειρον, ποὺ εἶδεν.

Ὁ Πατριάρχης ἀκούων μὲ συγκίνησιν αὐτὴν τὴν διήγησιν τὸν συνεβούλευσε:

—Πρέπει, τέκνον μου, εἰς τὸν Θεὸν νὰ ἀποδώσης τὴν χάριν, ποὺ ἐξοικονομεῖ ὅλα πρὸς τὸ συμφέρον τῆς ψυχῆς μας.

Β'. Ἐν τῷ βίῳ τοῦ Ἀγίου Οὐάρου.

ΓΥΝΗ τις θεοφιλὴς καὶ πλουσία, Κλεοπάτρα τοῦνομα, τελειωθέντος ἤδη τοῦ Μάρτυρος, τὸ αὐτοῦ σῶμα ἀνελομένη καὶ πρὸς τὴν ἑαυτῆς πατρίδα τὴν Παλαιστίνην μετακομίσασα, ἤδη τοῦ διωγμοῦ ἀρξαμένου μαρταίνεσθαι, Ναὸν αὐτῷ ἐκεῖσε περικαλλῇ ἀνεγείρει.

2. Ἐχουσα δὲ καὶ παῖδα μονογενῇ, καὶ ἐπὶ αὐτῷ μόνῳ τὰ τῶν ἐλπίδων σαλεύουσα, τὸν γὰρ ἄνδρα πρὸ πολλοῦ θανάτῳ ἐξημιώθη, τοῖς κρατοῦσι τότε χρήματα πέμπει τιμῆς ἀξιῶσαι τὸν παῖδα τῆς παρ' αὐτοῖς αἰτουμένη. Καὶ παρὰ χρῆμα βασιλικὰ πρὸς αὐτὴν συλλαβαὶ βεβαιῶσαι τῷ παιδί τὸ ἀξίωμα. Ἡ δὲ τέως μὲν ἀναβολὴν τῷ πράγματι δίδωσι, περὶ τὴν οἰκοδομὴν τοῦ Ναοῦ τοῦ Μάρτυρος ἐμμελέστατα διαπονουμένη.

3. Ἐπὶ δὲ τὰ τοῦ Ναοῦ πέρας εἶχε, συγκαλεῖ μὲν τοὺς τῆς ἐπαρχίας Ἐπισκόπους καὶ Πρεσβυτέρους ἐπὶ τῇ τοῦ Ναοῦ καθιερώσει, συγκαλεῖ καὶ ὅσους τῶν Μοναχῶν ἐπὶ τῷ κατ' ἀρετὴν βίῳ διέλαμπον, καὶ τῆς σοροῦ τὸ ἱερὸν σῶμα τοῦ Μάρτυρος ἐκκομίσασα, λαμπρῶς ἐπὶ πολυτελοῦς κατέθετο κλίνης, ἐπέθηκέ τε καὶ ἦν ὁ παῖς χλαμύδα καὶ ζώνην τοῦ ἀξιώματος ἐνδύσαι ἐμελλεν, εὐλογηθῆναί τε παρὰ τῶν ἐκεῖσε συνελθόντων. Εἰθ' οὕτω περιβαλέσθαι τοῦτον ἑκάτερα παρεσκεύασεν.

4. Ἐπειτα πάννυχον δοξολογίαν ὁμοῦ παντὶ τῷ πλήθει ποιησαμένη, αὐτὴ τε καὶ ὁ παῖς ὑπελθόντες πρῶτοι τὸ σῶμα τοῦ Μάρτυρος, καὶ τοῦτο διαβαστάσαντες, ἐν τῷ τοῦ Ναοῦ ἱερῷ θυσιαστηρίῳ ἱερῶς κατατίθενται· εἶτα καὶ ἐπὶ τούτοις ἡ φιλομάρτυς Κλεοπάτρα προσκειμένη θερμῶς καὶ δακρύνουσα, τῷ παιδί τε καὶ ἑαυτῇ τὰ ἀγαθὰ ἤτει παρὰ τοῦ Μάρτυρος.

5. Ἐν τούτῳ δὲ τῆς θείας λειτουργίας τελεσθείσης, ποικίλη μὲν καὶ λαμπρᾷ τῇ τραπέζῃ τοὺς ἐκεῖσε συνελθόντας εἰστία, τὰ δὲ περὶ τὴν διακονίαν ταύτην τῷ τε υἱῷ καὶ ἑαυτῇ ἀνενίθει· ἦν δὲ παρηγγελλόμενον τὸ παιδίον παρὰ τῆς μητρός, μηδοπωσοῦν βρωτοῦ τινος ἢ ποτοῦ μεταλαβεῖν, πρὶν ἢ τὰ τῆς εὐωχίας εἰς πέρας ἔλθειν.

6. Εἶτα τῶν περὶ τὴν εὐωχίαν πέρας ἔχόντων, τῆς ἡμέρας ἤδη κλινούσης, κατάκοπος ὁ παῖς γεγωνῶς, τῇ ἑαυτοῦ κλίνῃ προσανεκλίνετο, λαύρῳ τε καὶ ὀξεῖ πυρετῷ κάτοχος ὢν· ἡ δὲ μήτηρ ἄτροφος καὶ αὐτὴ τῷ παιδί παρακαθίσασα, αὐπνος διετέλει, τὸν ἐκ τῆς νόσου φλογμόν, ὥσπερ ἦν δυνατόν, ἀναψύχουσα· καὶ περὶ μέσας νύκτας, οἷα τὰ τοῦ Θεοῦ κρίματα, ὁρᾷ τὸν παῖδα τῇ νόσῳ κατεργασθέντα καὶ νεκρὸν κείμενον.

7. Ὡς οὖν εἶδε τοῦτο, πρῶτον μὲν ὑπὸ ἱλίγγου πρὸς γῆς ἄφωνος καταπίπτει, εἶτα μικρὸν ἀνανήψασα, καὶ τὸ τοῦ παιδὸς σῶμα ἐπὶ τῶν ὤμων ἀνελομένη, καὶ τὸν Ναὸν εἰσελθοῦσα, ὃν ἐδείματο τῷ Μάρτυρι, τῷ ἱερῷ θυσιαστηρίῳ τοῦτο φέρουσα παρατίθεται, καὶ ὥς ἐμπύχῳ ἔτι τῷ τοῦ Μάρτυρος σώματι διελέγετο.

8. Τί τοσοῦτον, ὃ τοῦ Χριστοῦ Μάρτυς, ἡδικήσαμεν, λέγουσα, ὥς πικρᾷ τοιαύτῃ περιπεσεῖν συμφορᾷ; οὐκ ἐν ἀλλοτρίᾳ τὸν ἄνδρα καταλιποῦσα, τὴν τοῦ σώματος ἐκφορὰν περὶ παντὸς ἐθέμην τοῦ σοῦ; οὐκ ἐκ τῶν κρηπίδων ἐδειμάμην σοι τὸν Ναόν; οὐκ εἰμὶ τι ἄλλο, τὴν γοῦν ἀπὸ ψυχῆς εἰσήνεγκα πρόθεσιν;

9. Τί δέ μοι ταῦτα ἐβούλετο; τί τὸ ἀντ' αὐτῶν ἠλπίζετο ἀγαθόν; οὐχ ἡ τοῦ παιδὸς σωτηρία; οὐ τὸ μέχρι γήρως τῇ τεκούσῃ συμπαραμεῖναι; φεῦ οἷων ἐσφάλην τῶν ἐλπίδων, οἷα ἀνθ' οἷων εἶδον ἐγώ! Ἀλλ' ὃ τοῦ Χριστοῦ Μάρτυς, ἡ μοι τὸν παῖδα κατὰ τὸν Ἑλισαῖον ἀνάδος περιόντα τῇ Σουμανίτιδι, ἢ θανάτου μὴ φθονήσῃ σχεσιτελοῦς, ἀλλὰ τὴν οὕτω δυστυχῶς τεκοῦσαν καὶ θρεψαμένην ἐμὲ συνοιχέσθαι τῷ παιδί παρασκεύασον.

10. Οὕτω τὴν Κλεοπάτραν θερμῶς ἀνακλαιομένην, ὑπελθὼν ὕπνος, μικρὸν ἀνέπαυσε, καὶ πάντα ἦν ὁ παῖς αὐτῆς φανείς σὺν τῷ Μάρτυρι, παρεστηκότα τε γὰρ ὁρᾷν ἐδόκει τὸν Ἀθλητὴν, καὶ ὥς υἱὸν ἴδιον τὸν αὐτῆς υἱὸν ἐγκεκολωμένον, ἡ ἀναβολὴ δὲ ἀμφοτέροις ἐξ ὑπερφυοῦς ἄγαν καὶ ὑπερλάμπρου, στέφανοί τε τὰς αὐτῶν ἐκόσμουσαν ἡδιστα κεφαλὰς, τῶν δὲ στεφάνων τὸ κάλλος θεῖόν τι καὶ ἄρδην ἦν.

11. Καὶ ἵνα τί μὴ χαίροις, ὃ γύναι, λέγειν ὁ Μάρτυς ἐφκει, ἀλλὰ σοῦ λύπη δεινὴ διέσεισε τὴν καρδίαν; μὴ γὰρ οὕτως ἀγνώμων ἐγώ, καὶ μηδενὸς τῶν γινόμενων ὑπὸ σοῦ αἰσθανόμενος; ἢ τὰς ὑπὲρ αὐτῶν ἀμοιβὰς φιλοτίμως οὐκ ἀπέδωκα; οὐχ ὁρᾷς οἷας ὁ σὸς παῖς ἠξιώται δόξης; οἷα χάρις ἀστράπτει περὶ αὐτόν; Τί οὖν; οὐ τὸ στυγνὸν τοῦτο λιποῦσα, καὶ αὐτὴ μεταχωρεῖς πρὸς τὸ εὐθυμον; ἀλλ' εἰ δοκεῖ, ἐγγισάτω, καὶ ἔτι μᾶλλον ὁ παῖς, καὶ σοι κατ' ὀφθαλμοὺς ἀκριβῶς γενέσθω, ἵνα καὶ αὐτὴ καλῶς ἀναμάθῃς τὰ κατ' αὐτόν.

12. Οὕτως ἔφη, καὶ ἐφκει τὸν παῖδα μετακαλεῖν· γενοῦ, λέγων, ὃ παῖ, παρὰ τῇ μητρὶ τὰ τε ἄλλα καὶ ἵν' ὥσπερ ἔχεις ὀφθεῖς, παρηγορήσῃς αὐτῇ τὸ πολὺ δακρυ· ὁ δὲ παῖς ἔτι μᾶλλον τοῦ Μάρτυρος εἶχετο, μὴ ἀπολιπεῖν ὅλως μηδὲ ἀφικέσθαι πρὸς τὴν μητέρα τὸ παράπαν βουλόμενος, ἀλλ' ἀπιθι, μήτερ ἐμή, ἀπιθι πρὸς αὐτὴν ἀντιτείνων ἔφη, ἐφ' ἑαυτῆς μένουσα καὶ τοῖς θρήνοις τούτοις μηδὲν προσέχουσα, ἐν ἴσῳ γὰρ ἠγοῦμαι ἄτοπον εἶναι ζωῆς ἀλλάξασθαι θάνατον, καὶ λύπην ἡδονῆς ἀλήκτου, καὶ παντὸς αἰῶνος ζωὴν πρόσκαιρον προτιμῆσαι.

13. Τούτων παρὰ τοῦ παιδὸς καὶ ἡ μήτηρ ἀκούσασα, προσληφθῆναι καὶ αὐτὴν τῷ παιδί, καὶ παρακληθῆναι πρὸς τὰ ὁρώμενα ἰσχυρῶς ἐδεῖτο τοῦ Μάρτυ-

ρος καὶ ὃς τῆς ἐπὶ σωτηρίαν ἀγούσης ἐπὶ πλέον ἔχεσθαι αὐτὴν παρῆναι· τέλος εἰρήνην δούς, αὐτὸς μετὰ τοῦ παιδὸς πρὸς τὰς οἰκείας ἐχώρει διατριβάς.

14. Ἡ δὲ εὐθὺς διϋπνισθεῖσα, μεγάλη τῷ Θεῷ καὶ τῷ Μάρτυρι ηὐχαρίστει, εἶτα καὶ τὸ τοῦ παιδὸς σῶμα παραθεμένη τῷ Μάρτυρι, καὶ πάννυχον σὺν τοῖς συνοῦσι τὴν εὐχαριστίαν ποιησαμένη. τῇ ἑξῆς, μετὰ τὴν μυστικὴν ἱερουργίαν, λαμπρῶς εἰστία τοὺς τῶν ἱερῶν ὕμνων αὐτῇ κοινωνήσαντας.

15. Μετὰ δὲ ταῦτα, πάντα τὰ ὄντα πένησι διαδιδούσα, καὶ λιτὸν ἐνδύσα χιτῶνιον, τῷ τάφῳ διηκονεῖτο τοῦ Μάρτυρος, νηστείαις καὶ προσευχαῖς ἀδιαλείπτως σχολάζουσα, ὅφ' ὧν τοσοῦτον τὸν ἐν ὃς ἐκαθήρατο ἄνθρωπον, ὥστε ἐκαστην κυρίαν τῶν ἡμερῶν τὸν Μάρτυρα μετὰ τοῦ παιδὸς αὐτῇ ἐφίστασθαι, ἐστολισμένους ὡς τὸ πρότερον καὶ παραψυχὴν τῇ λύπῃ διδόντας ἑώρα, καὶ οὕτως ἔτη ἑπτὰ διανύσασα, πρὸς τὴν ἐκεῖθεν μεταβαίνει μακαριότητα.

Ἑρμηνεία

ΚΑΤΑ τοὺς χρόνους τῶν Ἀγίων Μαρτύρων ἔζη μία γυνὴ πλουσία, ὀνομαζομένη Κλεοπάτρα. Αὐτὴ ἡγάπα πολὺ τὸν Θεόν· μεταξὺ δὲ τῶν ἄλλων ἀρετῶν τῆς ὑπῆρχε καὶ ὁ σεβασμὸς πρὸς τὰ τίμια λείψανα τῶν Ἀγίων Μαρτύρων. Εὗρίσκετο δὲ τότε εἰς Αἴγυπτον, ὅπου ἐμαρτύρησε διὰ τὸν Χριστὸν ὁ Μάρτυς Οὐᾶρος⁽¹⁾. Ὅταν λοιπὸν, μετὰ τὰ φορικτὰ μαρτύρια, ἐκοιμήθη ὁ Μάρτυς καὶ ἡξιώθη μαρτυρικῶν στεφάνων, παρέλαβε τὸ σῶμα τοῦ Μάρτυρος καὶ τὸ μετέφερεν εἰς τὴν ἰδιαιτέραν τῆς πατρίδα, τὴν Παλαιστίνην. Ἐν τῷ μεταξὺ ὁ κατὰ τῶν Χριστιανῶν διωγμὸς ἤρχισε νὰ περιορίζεται καὶ σιγὰ—σιγὰ νὰ διαλάμπῃ ἡ εἰρήνη τῆς Ἐκκλησίας. Πρὸς τιμὴν δὲ τοῦ Μάρτυρος ἡ εὐσεβὴς Κλεοπάτρα ἀνοικοδομεῖ ὠραιότατον Ναόν.

2. Ἡ γυναῖκα αὐτὴ εἶχεν ὡς μόνον στήριγμα διὰ τὰ γηρατεῖα τῆς καὶ θεμέλιον τῶν ἐλπίδων τῆς εἰς τὴν ζωὴν ἕνα μόνον υἱόν, διότι πρὸ πολλοῦ εἶχε παραμείνει χήρα. Ἐτρεφε λοιπὸν διὰ τὸν υἱόν τῆς αὐτὸν τὰς εὐγενεστεράς ἐλπίδας. Οὕτως ἀπέστειλεν ἀρκετὰ χρήματα πρὸς τοὺς κρατοῦντας, ζητοῦσα παρ' αὐτῶν νὰ ἀξιώσουν τὸ τέκνον τῆς μὲ τὴν τιμὴν ἐνὸς ἀξιώματος. Τὸ αἶτημά τῆς ἀμέσως ἐγένετο δεκτὸν καὶ ἐπίσημα βασιλικὰ ἐγγράφα τὴν ἐβεβαίωνον, ὅτι εἰς τὸν υἱόν τῆς ἀπενεμήθη τίτλος καὶ ἀξίωμα. Ἡ εὐσεβὴς ὅμως αὐτὴ γυνὴ ἀνέβαλε, πρὸς στιγμὴν, τὴν λαμπρὰν αὐτὴν τακτοποίησιν τοῦ υἱοῦ τῆς, τὴν ὁποῖαν μετὰ τόσου ζήλου ἐπεδίωξεν, ἀσχολουμένη μὲ τὴν ἀποπεράτωσιν τοῦ ἀνοικοδομουμένου Ναοῦ τοῦ Μάρτυρος.

3. Ἀφοῦ λοιπὸν ἐπερατώθη ἡ ἀνοικοδόμησις τοῦ Ναοῦ, προσ-

1) Ὁ μακάριος Οὐᾶρος ἡξιώθη τοῦ στεφάνου τοῦ Μαρτυρίου κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Μαξιμιανοῦ, ἐν ἔτει 304. (Βλέπε τὸ Μαρτύριον αὐτοῦ ἐν τῷ ἡμετέρῳ «Μεγάλῳ Συναξαριστῇ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας», τόμ. Ι' ἔκδ. α' σελ. 324—331, ἔκδ. β' σελ. 420—427). Ἐν τῷ Μαρτυρίῳ τοῦ Ἀγίου Οὐᾶρου ἀναγράφονται καὶ τὰ περὶ τῆς ἐνταῦθα ἀναφερομένης καὶ ἐν ὁσιότητι βιωσάσης, μετὰ τὸν θάνατον τοῦ υἱοῦ τῆς, Ὁσίας Κλεοπάτρας.

καλεῖ τοὺς Ἐπισκόπους καὶ τοὺς Πρεσβυτέρους τῆς Ἐπαρχίας διὰ τὴν τελετὴν τῶν ἐγκαινίων τοῦ Ναοῦ. Ὡσαύτως εἰς τὴν ἱερὰν αὐτὴν τελετὴν καλεῖ καὶ τοὺς εὐσεβεστέρους Μοναχοὺς. Κατὰ τὴν τελετὴν τῶν ἐγκαινίων μετέφερε τὸ τίμιον σῶμα τοῦ Μάρτυρος καὶ τὸ ἐτοποθέτησε, μὲ πᾶσαν λαμπρότητα, ἐπάνω εἰς πολυτελῆ κλίνην. Ἐπάνω εἰς τὸ τίμιον λείψανον τοῦ Μάρτυρος, ἐπὶ τῆς κλίνης, ἔθεσε τὴν χλαμύδα καὶ τὴν ζώνην τοῦ ἁγιώματος, τὰς ὁποίας μετ' ὀλίγον ἐπρόκειτο νὰ φορέσῃ ὁ υἱὸς τῆς, διὰ νὰ εὐλογηθοῦν ἀπὸ τοὺς παρευρεθέντας Κληρικούς. Μετὰ τὴν εὐλογίαν αὐτὴν ἡ εὐσεβὴς μήτηρ ἐβοήθησε τὸν υἱὸν τῆς νὰ περιβληθῇ τὰ παρὰ τοῦ βασιλέως ἀποσταλέντα ἐνδεικτικὰ τοῦ ἁγιώματος, τὴν χλαμύδα δηλαδὴ καὶ τὴν ζώνην.

4. Ἐν συνεχείᾳ ἐτέλεσε, μαζὶ μὲ τὸ πλῆθος, λαμπρὰν καὶ κατανυκτικὴν ἀγρυπνίαν δοξολογοῦσα τὸν Θεὸν καὶ τὸν Μάρτυρα. Περὶ τὸ τέλος τῆς ἀγρυπνίας ἡ μητέρα καὶ ὁ υἱὸς τῆς ἔρχονται πρῶτοι πρὸ τοῦ τιμίου λειψάνου, τὸ ἀσπάζονται μὲ κατάνυξιν καὶ ἀφοῦ τὸ ἐβάστασαν μετ' εὐλαβείας μόνοι των, τὸ μεταφέρουν εἰς τὸ ἱερὸν βῆμα τοῦ Ναοῦ, ὅπου μετὰ πάσης ἱεροπρεπείας τὸ τοποθετοῦν. Ἡ φιλομάρτυς Κλεοπάτρα γονατιστὴ πρὸ τοῦ ἱεροῦ λειψάνου μετὰ θερμῶν δακρύων ἐζήτει, μὲ πίστιν, ἀπὸ τὸν Μάρτυρα τὰ ἀγαθὰ τοῦ Κυρίου διὰ τὸ παιδί τῆς καὶ τὸν ἑαυτὸν τῆς.

5. Ἐν τῷ μεταξὺ ἐτελείωσε καὶ ἡ Θεία Λειτουργία. Τότε ἡ εὐσεβὴς Κλεοπάτρα παραθέτει εἰς τοὺς προσελθόντας πλουσιωτάτην καὶ λαμπρὰν τράπεζαν. Τὴν περιποίησιν τῶν προσκυνητῶν ἀνέλαβε προσωπικῶς ἡ ἰδία μετὰ τοῦ υἱοῦ τῆς. Ὁ νεανίσκος μάλιστα εἶχεν ἐντολὴν ἀπὸ τῆς μητέρας του νὰ μὴ φάγῃ, οὔτε νὰ πιῇ τίποτε, μέχρις ὅτου νὰ τελειώσῃ ἡ περιποίησις τῶν προσκυνητῶν.

6. Πρὸς τὸ ἀπόγευμα ἐτελείωσε πράγματι ἡ περιποίησις τῶν ξένων. Κατάκοπος δὲ ὁ υἱὸς ἐξηπλώθη εἰς τὸ κρεβάτι του καὶ αἰφνιδίως κατελήφθη ἀπὸ ὑψηλὸν πυρετόν! Ἡ μητέρα του, τελείως νησιτική, παρεκάθισε πλησίον τοῦ ἀσθενοῦς καί, ἐντελῶς ἀγρυπνος, προσεπάθει, ὅσον τῆς ἦτο δυνατόν, νὰ τὸν δροσίσῃ ἀπὸ τὴν φλόγα τοῦ πυρετοῦ.

Παρὰ τὰς θυσίας τῆς ὁμῶς καὶ τὴν τραγικὴν τῆς ἀγωνίαν, κατὰ τὰ μεσάνυχτα, ὡ τῶν ἀνεξερευνήτων σου κριμάτων, Θεέ! βλέπει τὸ παιδί τῆς τελείως ἐξηντλημένον ἀπὸ τὴν ἀσθένειαν καί, εἰς ὀλίγα λεπτά, νεκρόν!

7. Μόλις διεπίστωσε τὸ τραγικὸν αὐτὸ γεγονὸς κατελήφθη ἀπὸ λιποθυμίαν καὶ ἔπεσε κάτω, χωρὶς νὰ δυνηθῇ νὰ ἀρθρώσῃ λέξιν. Ἀφοῦ, μετ' ὀλίγον, συνῆλθε, σηκώνει τὸν νεκρὸν υἱὸν εἰς τοὺς ὤμους τῆς καὶ τὸν μεταφέρει εἰς τὸν Ναόν, τὸν ὁποῖον πρὸς τιμὴν τοῦ Μάρτυρος Οὐάρου ἔκτισε. Τοποθετεῖ τὸν νεκρὸν εἰς τὸ Ἅγιον Βῆμα καὶ ἤρχισε νὰ συνομιλῇ μὲ τὸ ἱερὸν λείψανον τοῦ Μάρτυρος, ὥς νὰ ἦτο ἐν τῇ ζωῇ ὁ Μάρτυς καὶ νὰ τὴν ἤκουε. Διακοπτομένη δὲ ἀπὸ λυγμοὺς καὶ θρήνων εἶλεγε πρὸς τὸν Μάρτυρα:

8. — Τόσον πολὺ ἡμαρτήσαμεν ἐνώπιόν σου, Μάρτυς τοῦ Χριστοῦ, ὥστε νὰ περιπέσωμεν εἰς μίαν τοιαύτην πικρὰν συμφορὰν; Μήπως δὲν ἄφησα τὸ λείψانون τοῦ ἀνδρός μου εἰς ξένον μέρος, καὶ δὲν ἐφρόντισα μὲ ἔντονον ἐνδιαφέρον διὰ τὴν μετακομιδὴν τοῦ ἰδικοῦ σου λειψάνου; Μήπως δὲν ἀνήγειρα ἐκ θεμελίων τὸν Ναόν σου; Καὶ ἐὰν ὅχι τίποτε ἄλλο, δὲν σοῦ προσέφερα τὴν ἀφοσίωσιν τῆς ψυχῆς μου καὶ τὸν θερμὸν ζῆλον μου;

9. Τί ἤθελα δι' ὅλα αὐτά; Ποῖον ἀγαθὸν ἤλπιζα; Τί ἄλλο ἀπὸ τὴν σωτηρίαν τοῦ παιδιοῦ μου; Ἀπὸ τὴν ἐπιθυμίαν μου νὰ μείνῃ κοντὰ εἰς τὴν μητέρα του ὥσπου νὰ γηράσω;

Ἀλλοῖμονον πόσον διεψεύσθησαν αἱ ἐλπίδες μου, πόσον ἀντίθετα τῶν ὧσων ἀνέμενον εἶδον! ὦ Μάρτυς τοῦ Χριστοῦ...!!!

Καὶ τώρα τὴν τελευταίαν χάριν σοῦ ζητῶ, ὦ Μάρτυς τοῦ Χριστοῦ Οὐάρε· ἡ δῶσε μου ξανά τὸ παιδί μου ζωντανόν, ὅπως ὁ Ἑλισαῖος εἰς τὴν Σουμανίτιδα¹⁾, ἡ μὴ φειδωλευθῆς ἀπολυτρωτικὸν δι' ἐμὲ θάνατον, καὶ κάμε ὥστε, ἐγὼ ἡ δυστυχισμένη μητέρα, νὰ φύγω τώρα ἀπὸ τὸν κόσμον αὐτὸν μαζὶ μὲ τὸ παιδί μου.

10. Κλαίουσα καὶ θρηνοῦσα γοερῶς ἡ Κλεοπάτρα ἀπεκοιμήθη ὀλίγον καὶ ἠσύχασεν. Εἰς αὐτὸ τὸ ἐλάχιστον διάστημα ἐμφανίζεται ἐνώπιόν της ὁ υἱός της μαζὶ μὲ τὸν Ἅγιον Μάρτυρα Οὐάρον. Ὁ Ἀθλητὴς τοῦ Χριστοῦ ἐκράτει ὡσὰν ἰδικόν τρυ υἱὸν τὸν υἱόν της καὶ ἦσαν καὶ οἱ δύο ὁλόλαμπρα ἐνδεδυμένοι εἰς μίαν ὑπερφυσικὴν στάσιν· δύο στέφανοι ἀπὸ ἀμάραντα καὶ πανευώδη ἄνθη, ποὺ δὲν συναντᾷ κανεὶς εἰς τὴν γῆν, κατεκόσμουν τὰς κεφαλὰς των.

11. Ὁ Μάρτυς Οὐάρος μὲ ὑπερκόσμιον γλυκύτητα τῆς λέγει:

— Διὰ τί δὲν χαίρεσαι, ἀλλὰ φοβερὰ λύπη κατετάραξε τὴν καρδίαν σου; Τόσον ἄραγε ἀγνώμων θὰ ἦμουν καὶ θὰ παρέμενα ἀναίσθητος εἰς ὅλα ὅσα προσέφερες δι' ἐμέ; Εἶχες τὴν γνώμην, ὅτι δὲν θὰ σοῦ ἀνταπέδιδά τὰς θυσίας σου; Δὲν βλέπεις πόσον ἐδοξάσθη ὁ υἱός σου; Ποίαν χάριν ἐξαστράπτει τὸ πρόσωπόν του; Διὰ τί λοιπὸν καὶ σὺ δὲν ἀφήνεις τὴν λύπην, διὰ νὰ χαρῆς; Ἐὰν ἀμφιβάλλῃς, πλησίασε, ὥστε νὰ ἴδῃς ἀκόμη περισσότερον, μὲ τοὺς ἰδίους σου ὀφθαλμούς, τὴν λαμπρότητα τοῦ υἱοῦ σου.

12. Ἐν συνεχείᾳ ὁ Μάρτυς ἀπηυθύνθη πρὸς τὸν υἱόν:

— Πλησίασε τὴν μητέρα σου, τέκνον μου, καὶ φανερώσου της ὅπως εἶσαι, διὰ νὰ τὴν παρηγορήσῃς καὶ νὰ τῆς σταματήσῃς τὰ δάκρυα. Πήγαινε κοντά.

Ὁ νέος ὅμως περισσότερον συνεσπειροῦτο πρὸς τὸν Μάρτυρα καὶ οὐδόλως ἤθελε νὰ πλησιάσῃ τὴν μητέρα του, πρὸς τὴν ὁποίαν ἔλεγε:

— Μητέρα μου, πήγαινε εἰς τὸ καλόν, πήγαινε νὰ ζήσῃς μόνη σου· καθόλου πλέον νὰ μὴ θρηνήσῃς, διότι τὸ θεωρῶ ἐξ ἴσου παράλογον νὰ

1) Βλέπε ἐν Δ' Βασιλειῶν, δ' 8—37.

ἀνταλλάξω τὴν ζωὴν μὲ τὸν θάνατον, τὴν ἀτελείωτον ἡδονὴν μὲ τὴν πρόσκαιρον αὐτὴν λύπην, καὶ νὰ προτιμήσω τὴν ἐφήμερον ζωὴν ἀπὸ τὴν αἰωνιότητα.

13. Μόλις ἡ εὐσεβὴς μητέρα ἤκουσεν αὐτὰ ἀπὸ τὸ παιδί της, παρεκάλει πλέον τὸν Μάρτυρα νὰ τὴν πάρῃ καὶ αὐτὴν μαζὶ μὲ τὸ παιδί της, διὰ νὰ ἀπολαύσῃ τὰ ὑπερκόσμια ἀγαθὰ, τὰ ὁποῖα ἔβλεπε.

—Δὲν εἶναι ἀκόμη καιρός—τῆς ἔλεγεν ὁ Μάρτυς— βιάδιζε προθύμως τὴν ὁδὸν τῆς σωτηρίας καὶ θὰ ἔλθῃς ἐδῶ, ὅταν ὁ Θεὸς θελήσῃ.

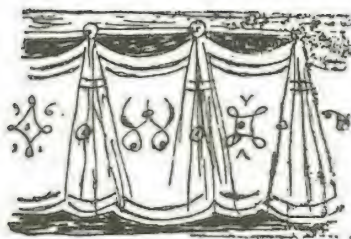
Τέλος, ἀφοῦ τῆς ηὐχέθη τὴν κατὰ Θεὸν εἰρήνην, ἀνεχώρησε μετὰ τοῦ νέου εἰς τὰ ἐπουράνια σκηνώματα.

14. Ἐκείνη, ἀφοῦ ἐξύπνησεν ἀπὸ αὐτὸ τὸ ἀποκαλυπτικὸν ὄνειρον, εὐχαριστοῦσε θερμῶς τὸν Θεὸν καὶ τὸν Μάρτυρα καὶ ἔκαμε πάλιν ὁλονύκτιον εὐχαριστίαν πρὸς τὸν Θεόν. Τὴν δὲ ἐπομένην, μετὰ τὴν Θείαν Μυσταγωγίαν, παρέθεσε λαμπρὰν τράπεζαν πρὸς τοὺς συμετασχόντας εἰς τὴν ἀγρυπνίαν.

15. Μετὰ ταῦτα ἐπώλησεν ὅλα της τὰ ὑπάρχοντα καὶ διένειμε τὰ χρήματα εἰς τοὺς πτωχοὺς. Ἡ ἰδία περιεβλήθη ἓνα πενιχρὸν ἱμάτιον καὶ ἡσχολεῖτο καθημερινῶς μὲ τὴν περιποίησιν τοῦ τάφου τοῦ Μάρτυρος. Διήνυε δὲ τὸν καιρὸν της προσευχομένη καὶ νηστεύουσα.

Τόσον δὲ ἐκαθάρισε τὸν ἐσωτερικὸν της ἄνθρωπον, ὥστε ἡξιώθη, καθ' ἑκάστην Κυριακὴν, νὰ βλέπῃ τὸν Μάρτυρα μετὰ τοῦ υἱοῦ της εἰς μίαν ἀσυνήθη λαμπρότητα καὶ νὰ παρηγορῇται ὀλίγον.

Οὕτω ζήσασα ἑπτὰ ἔτη ἀπῆλθε πρὸς τὴν αἰωνίαν μακαριότητα.

·ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΙΓ'·

“Οτι δεῖ τὴν προσευχὴν βοηθεῖσθαι ὑπὸ τῆς πράξεως, καὶ τίνα εἰσὶ τὰ τὴν προσευχὴν ἀπρόσδεκτον ἀποφαίνοντα.

Πρέπει ἡ προσευχή νὰ ἐνισχύεται ἀπὸ τὴν ἐκτέλεσιν καλῶν ἔργων· ποῖα πράγματα καθιστοῦν τὴν προσευχὴν ἀπρόσδεκτον ἀπὸ τὸν Θεόν.

Α'. Ἐν τῷ Γεροντικῷ.

ΡΩΤΗΘΗ Γέρων εἰ ὠφελοῦνται οἱ τὰς τῶν Πατέρων εὐχὰς ἑξαιτούμενοι, αὐτοὶ δὲ ἀμελοῦντες. Καὶ ἀπεκρίθη, ὅτι πολὺ μὲν ἰσχύει δέησις δικαίου, κατὰ τὸ γεγραμμένον, πλην ἐνεργουμένη, ἡγουν βοηθομένη παρ' αὐτοῦ τοῦ αἰτοῦντος τὴν εὐχήν, ἐν τῷ φυλάττειν ἑαυτὸν ἐκείνον σπουδῇ πάσῃ μετὰ πόνου καρδίας ἀπὸ πονηρῶν πράξεων καὶ λογισμῶν.

2. Ἐπεὶ, ἐὰν ἀδιαφόρως διάγῃ, οὐδὲ μία ὠφέλεια ἔσται, καὶ ἂν Ἅγιοι εὐχῶνται περὶ αὐτοῦ· εἷς γάρ, φησιν, οἰκοδομῶν, καὶ εἷς καθαιρῶν, τί ὠφέλησαν, ἀλλ' ἢ κόπους; Ἐπέφερε δὲ καὶ τι τοιοῦτο διήγημα εἰπὼν.

3. Ἦν τις Ἅγιος Πατὴρ Κοινοβίου, ἀρετῇ πάσῃ κεκοσμημένος, μάλιστα δὲ ταπεινοφροσύνη, καὶ ἐπιεικεία, καὶ τῷ πρὸς τοὺς δεομένους οἴκτῳ, καὶ τῇ ἀγάπῃ.

4. Οὗτος ἐδέετο τοῦ Θεοῦ ἐπὶ πολὺ λέγων· Κύριε, οἶδα ἑμαυτὸν ἁμαρτωλὸν ὄντα, ἀλλ' εἰς τοὺς οἰκτιρμούς σου ἐλπίζω σωθῆναι διὰ τοῦ ἐλέους σου· δέομαι οὖν τῆς ἀγαθότητός σου, Δέσποτα, μὴ χωρίσης με τῆς συνοδίας μου, ἀλλὰ μετ' ἐμοῦ κακέινους ἀξιώσον τῆς Βασιλείας Σου διὰ τὴν ἀφάτον Σου ἀγαθότητα. Ταύτην οὖν τὴν εὐχήν αὐτοῦ ἀδιαλείπτως ποιούμενου, τοιοῦτ' ἐν τῷ τρόπῳ ὁ φιλάνθρωπος Θεὸς τοῦτον ἐπληροφόρησεν.

5. Ἐμελλεν ἐπιτελεῖσθαι μνήμην Ἀγίων ἐν ἑτέρῳ Μοναστηρίῳ, οὐ πολὺ αὐτῶν ἀπέχοντι, καὶ ἐκάλουν αὐτὸν σὺν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ οἱ τῆς Μονῆς ἐκείνης· αὐτὸς δὲ παρητεῖτο, ἀλλ' ἀκούει καθ' ὕπνους ὅτι, ἀπελθε, προαπόστειλον δὲ τοὺς μαθητάς σου, καὶ τότε μόνος ἀπελεύσῃ.

6. Ἀπερχομένων οὖν τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, Ἄγγελος ἐν πτωχοῦ σχήματι ἀσθενοῦς κατὰ μέσον ἔκειτο τῆς ὁδοῦ· ἐλθόντες οὖν κατ' ἐκεῖνον τὸν τόπον οἱ μαθηταὶ καὶ ἰδόντες αὐτὸν ὀδυρόμενον, ἠρώτων τὴν αἰτίαν. Ὁ δὲ ἔφη· ἀσθενὴς εἰμι καὶ ἐπὶ ζῶου ἐκαθεζόμενος, καὶ ῥίψαν με ἔφυγε, καὶ ἰδοὺ οὐκ ἔχω τὸν ἀντιλαμβανόμενόν μου. Οἱ δὲ εἶπον αὐτῷ, τί σοι ἔχομεν ποιῆσαι, Ἀββᾶ; ἡμεῖς πεζοὶ ἐσμέν· καὶ ἀφέντες αὐτὸν ἀπῆλθον.

7. Εἶτα ἔρχεται μετὰ μικρὸν καὶ ὁ Ἀββᾶς αὐτῶν, καὶ εὗρίσκει αὐτὸν κείμενον, καὶ στένοντα, καὶ μαθὼν τὴν αἰτίαν, λέγει αὐτῷ· οὐκ ἦλθον τινὲς Μοναχοί, καὶ εὗρόν σε οὕτως; Ὁ δὲ, ναί, φησιν, ἀλλὰ τὴν αἰτίαν μαθόντες, παρῆλθον εἰπόντες, ἡμεῖς πεζοὶ ἐσμέν, τί σου ἔχομεν ποιῆσαι;

8. Λέγει αὐτῷ ὁ Ἀββᾶς· δύνασαι μικρὸν περιπατῆσαι, καὶ ὑπάγομεν; Οὐ δύναμαι, ἔφη. Καὶ ὁ Ἀββᾶς εἶπε· δεῦρο οὖν βαστιάσω σε, καὶ βοηθεῖ ὁ Θεὸς καὶ ἀπερχόμεθα. Ὁ δὲ φησι· πῶς δύνασαι τοσοῦτον διάστημα βαστάσαι με; ἀλλ' ὅ-

παγε, εὐχου ὑπὲρ ἐμοῦ. Καὶ ὁ Ἀββᾶς, οὐ μὴ σε ἀφήσω, εἶπεν, ἀλλ' ἰδοὺ ἡ πέτρα καὶ τιθῶ σε ἐν αὐτῇ, καὶ ὑπείσέρχομαι, καὶ βαστάζω σε, καὶ ἐποίησεν οὕτως.

9. Καὶ τὸ μὲν πρῶτον ἦσθετο ὅσον ἀνθρώπου ἔχοντα βάρος, εἶτα κουφό-
τερος καὶ ἐλαφρότερος ἐγίνετο, καὶ πλεόν κοῦφος, ὥστε καὶ διαπορεῖσθαι τὸν
βαστάζοντα, καὶ ἀφανὴς ἐγένετο ἄφνω.

10. Ἦλθε δὲ φωνὴ πρὸς αὐτόν· ἐπειδὴ αἰὶ παρεκάλεις ὑπὲρ τῶν μαθητῶν
σου, ὥστε σὺν σοὶ ἀξιωθῆναι τῆς Βασιλείας τῶν οὐρανῶν, ἀλλ' ἰδού, ἄλλα τὰ μέ-
τρα τὰ σά, καὶ ἄλλα τὰ ἐκείνων· πείσον οὖν αὐτοὺς ἐλθεῖν εἰς τὴν ἐργασίαν σου,
καὶ λήψει τὴν αἴτησιν, δικαιοκρίτης γάρ εἰμι, ἀποδίδων ἐκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ.

11. Ἀδελφὸς παρέβαλέ τινα τῶν Γερόντων ἐν τῇ Λαύρᾳ τοῦ Σουκᾶ, ἀνω-
θεν τῆς Ἱερικῶ, καὶ λέγει αὐτῷ· πῶς ἔχεις, Πάτερ; Ἀπεκρίθη ὁ Γέρων, κακῶς.
Καὶ λέγει αὐτῷ ὁ ἀδελφός, διατί, Ἀββᾶ; Ἐφη ὁ Γέρων ἰδοὺ τριάκοντα χρόνους
ἔχω καθ' ἡμέραν ἱστάμενος ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ ἐν τῇ εὐχῇ μου, καὶ ποτὲ μὲν κα-
ταρῶμαι ἑαυτὸν καὶ λέγω τῷ Θεῷ· μὴ οἰκτειρήσῃς πάντας τοὺς ἐργαζομένους
τὴν ἀνομίαν, καὶ ἐπικατάρτοι οἱ ἐκκλίνοντες ἀπὸ τῶν ἐντολῶν σου· ἄφ' ὧν ἐγὼ
ῥεὶ ἐκκλίνω καὶ τὴν ἀνομίαν ἐργάζομαι.

12. Ποτὲ δὲ πρὸς τὸν Θεὸν πάλιν λέγω· ἀπολεῖς πάντας τοὺς λαλοῦντας τὸ
ψεῦδος· καὶ καθ' ἐκάστην ψεύδομαι. Ἐν τῇ καρδίᾳ μου λογιζόμενος πονηρὰ λέγω
τῷ Θεῷ· ἡ μελέτη τῆς καρδίας μου ἐνώπιόν σου διὰ παντός. Καὶ νηστεῖαν ὅλως
μὴ ἔχων, λέγω· τὰ γόνατά μου ἠσθένησαν ἀπὸ νηστείας. Μνησικακῶ δὲ πάλιν τῷ
ἀδελφῷ μου, καὶ λέγω τῷ Θεῷ· ἄφες ἡμῖν ὥς καὶ ἡμεῖς ἀφίεμεν.

13. Καὶ πᾶσαν μέριμναν ἔχων εἰς τὸ φαγεῖν τὸν ἄρτον μου, λέγω· καὶ ἐ-
πελαθόμην τοῦ φαγεῖν τὸν ἄρτον μου. Καὶ κοιμώμενος ἕως πρωῒ, ψάλλω· μεσο-
νύκτιον ἐξεγειρόμην τοῦ ἐξομολογεῖσθαί σοι. Κατάνυξιν ὅλως μὴ ἔχων, λέγω· ἐ-
κοπίασα ἐν τῷ στεναγμῷ μου, καὶ ἐγενήθη τὰ δάκρυά μου ἐμοὶ ἄρτος ἡμέρας
καὶ νυκτός.

14. Καὶ ὅλος γέμων ὑπερηφανίας καὶ ἀνέσεως σαρκός, ἑαυτῷ ἐμπαίζω, καὶ
ψάλλω· ἵδε τὴν ταπείνωσίν μου καὶ τὸν κόπον μου, καὶ ἄφες πάσας τὰς ἁμαρτίας
μου. Καὶ ἀνέτοιμος ὑπάρχων, λέγω· ἐτοίμη ἡ καρδιά μου ὁ Θεός. Καὶ ἀπλῶς πᾶ-
σα ἡ λειτουργία μου καὶ ἡ εὐχή μου εἰς ἔλεγχον καὶ αἰσχύνην μοι κατεστάθη.

15. Λέγει ὁ ἀδελφός· νομίζω, Πάτερ, ὅτι περὶ ἑαυτοῦ ὁ Δαβὶδ ταῦτα εἴρη-
κεν. Ὁ δὲ Γέρων στενάξας εἶπε· τί λέγεις ἀδελφέ; φύσει ἐὰν μὴ φυλάξωμεν ἅπερ
ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ ψάλλομεν, εἰς ἀπώλειαν ὑπάγομεν.

16. Εἶπε Γέρων· ἐν Σκήτει ἦν τις ἀδελφός, σπουδαῖος εἰς τὴν λειτουργίαν
αὐτοῦ, ἀμελὴς δὲ εἰς τὰ λοιπά. Καὶ ἐν μιᾷ φαίνεται ὁ σατανᾶς τινὶ τῶν Γερόντων,
καὶ λέγει αὐτῷ· ὦ θαῦμα ὁ δεῖνα ὁ Μοναχός, ἐν τῇ μάλῃ αὐτοῦ σφίγγει με, ἵνα
μὴ ἀναχωρήσω ἐξ αὐτοῦ, ποιῶν τὰ θελήματά μου, καὶ καθ' ὥραν λέγει τῷ Θεῷ·
Κύριε, ῥῦσαι με ἀπὸ τοῦ πονηροῦ.

17. Εἶπεν ὁ Ἀββᾶς Μωϋσῆς· ἐὰν μὴ συμφωνήσῃ ἡ προᾶξις μετὰ τῆς εὐ-
χῆς, εἰς μάτην κοπιᾷς. Καὶ ἠρώτησεν αὐτόν τις λέγων· τί ἐστι συμφώνησις προᾶ-
ξεως μετὰ εὐχῆς; Καὶ εἶπεν ὁ Γέρων· ἵνα ὑπὲρ ὧν εὐχόμεθα, μηκέτι ποιῶμεν αὐ-
τά· ὅταν γὰρ ἀνθρώπος ἀφήσῃ τὰ θελήματα αὐτοῦ, τότε καταλλάσσεται αὐτῷ ὁ
Θεὸς καὶ δέχεται τὴν εὐχὴν αὐτοῦ.

18. Εἶπεν ὁ Ἀββᾶς Μωϋσῆς ὁ τοῦ Βελίου· ὑπακοὴ ἀνθ' ὑπακοῆς ἐστίν·
εἴ τις γὰρ εἰσακούει τοῦ Θεοῦ, καὶ ὁ Θεὸς εἰσακούει αὐτοῦ.

19. Εἶπεν ὁ Ἀββᾶς Ἡσαΐας· ποιῶν τὰς λειτουργίας σου, ἐὰν ποιῇς ἐν τα-
πεινοφροσύνῃ ὡς ἀνάξιος ὢν, δυναταί εἰσι τῷ Θεῷ· εἰ δὲ ἀναβῇ ἐν τῇ καρδίᾳ σου

Ο ὉΣΙΟΣ

ΜΩΥΣΗΣ Ο

ἈΒΒΑΣ

τῷ
βελίῳ

καὶ μνησθῆς τινος κοιμωμένου, ἢ ἀμελοῦντος καὶ κατακρίνης αὐτόν, ἄργός ἐστιν ὁ κόπος σου.

20. Εἶπε πάλιν· εἴ τις ζητεῖ τὸν Κύριον ἐν γνώσει καρδίας, εἰσακούει αὐτοῦ ὁ Κύριος, ἐὰν ἐν γνώσει αἰτῇ, καὶ μὴ ἢ δεδεμένος ἐν τινι τῶν τοῦ κόσμου, ἀλλὰ φροντίζει τῆς ψυχῆς αὐτοῦ ἐν φόβῳ στήσαι αὐτὴν ἐν τῷ Βήματι τοῦ Χριστοῦ, ἀπρόσκοπον κατὰ τὴν δύναμιν αὐτοῦ· ἐκτὸς γὰρ κόπου καὶ μόχθου καὶ πόνου, οὐκ εἰσακούεται ἄνθρωπος παρὰ τοῦ Θεοῦ, κατὰ πάσας τὰς Γραφάς.

Ἑ ρ μ η ν ε ι α

ΕΝΑΣ Γέρων Ἀσκητῆς ἠρωτήθη, ἐὰν ὠφελοῦνται αὐτοὶ ποὺ ζητοῦν τὰς εὐχὰς τῶν Πατέρων, ὅταν οἱ ἴδιοι ἀμελοῦν διὰ τὴν σωτηρίαν των. Ὁ Γέρων εἰς τὴν ἀπορίαν αὐτὴν ἀπήντησε:

—Πράγματι ἡ Ἀγία Γραφή μᾶς πληροφορεῖ, ὅτι «πολὺ ἰσχύει δέησις δικαίου»· πλὴν ὅμως συμπληρώνει· «ἐνεργουμένη» (Ἰακ. ε' 16). Τί σημαίνει αὐτό; Ἡ εὐχή τοῦ δικαίου πρέπει νὰ βοηθῇται ἀπὸ αὐτόν, ποὺ ζητεῖ τὴν εὐχήν· βοήθεια δὲ εἶναι ἡ ἄγρυπνος προσπάθεια νὰ διαφυλαχθῇ, μετὰ πόνου καρδίας, ἀβλαβῆς ἀπὸ κακὰς πράξεις καὶ πονηροὺς λογισμοὺς.

2. Ἐφ' ὅσον ὁ ἄνθρωπος ζῇ ἀπρόσεκτα, καθόλου δὲν ὠφελεῖται καὶ ἐὰν Ἀγιοὶ ἀκόμη εὐχῶνται δι' αὐτόν. Διότι, ὅπως λέγει καὶ τὸ ρητόν, εἰς τί θὰ ὠφελήσῃ, ὅταν ἕνας κτίζῃ καὶ ὁ ἄλλος γκρεμίζῃ; Τὸ κέρδος τῆς ἐργασίας αὐτῆς εἶναι ὁ ἄσκοπος κόπος. Πρὸς ἐπικύρωσιν τῆς ἀπόψεως αὐτῆς διηγῆθη καὶ τὴν ἐξῆς ἱστορίαν.

3. Εἰς ἕνα Κοινόβιον ἔζη ἕνας Ἅγιος Πατήρ, ἐστολισμένος μὲ ὅλας τὰς ἀρετάς, πρὸ παντὸς δὲ μὲ τὴν ταπεινοφροσύνην, τὴν ἐπιείκειαν πρὸς τοὺς ἁμαρτήσαντας, τὴν συμπάθειαν πρὸς τοὺς δυστυχεῖς καὶ τὴν ἀγάπην.

4. Αὐτὸς λοιπὸν ὁ Ἅγιος παρεκάλει ἐπιμόνως τὸν Θεόν· «Κυριέ μου, γνωρίζω, ὅτι εἶμαι ἁμαρτωλός· ἀλλὰ ἐλπίζω νὰ σωθῶ, χάρις εἰς τοὺς οἰκτιρμούς σου καὶ τὰ ἐλέη σου. Παρακαλῶ, Δέσποτά μου, τὴν Ἀγαθότητά Σου, νὰ μὴ ἀποχωρισθῶ τῆς συνοδείας μου, ἀλλὰ νὰ μᾶς ἀξιώσῃς ὅλους, ὅσοι συνασκητεύομεν, νὰ κερδίσωμεν ὁμοῦ τὴν Βασιλείαν Σου, ὅχι διότι τὸ ἀξίζομεν, ἀλλὰ μόνον χάρις εἰς τὴν ἀγαθότητά Σου». Αὐτὴν τὴν προσευχὴν συνεχῶς ἀνέπεμπε πρὸς τὸν Θεόν· ἰδοὺ ὅμως ὁ Θεὸς πῶς τὸν ἐπληροφόρησεν.

5. Εἰς ἕνα γειτονικὸν Μοναστήριον ἐπρόκειτο νὰ τελεσθῇ πανήγυρις πρὸς τιμὴν ἐορταζομένων Ἀγίων. Ἐκάλεσαν λοιπὸν ἀπὸ τὸ γειτονικὸν αὐτὸ Μοναστήριον καὶ τὸν Ἠγούμενον μὲ τοὺς ὑποτακτικούς του. Ὁ Ἠγούμενος κατ' ἀρχὴν παρητεῖτο τῆς προσκλήσεως καὶ ἀπέφευγε νὰ μεταβῇ. Πλὴν ὅμως ἀκούει εἰς τὸν ὕπνον του· «Νὰ μεταβῇς εἰς τὴν πανήγυριν, ποὺ σὲ καλοῦν· νὰ ἀποστείλῃς ὅμως προηγου-

μένως τοὺς μαθητάς σου καὶ ὕστερον νὰ ἀκολουθήσῃ καὶ σὺ μόνος σου, χωρὶς συνοδοιπόρον».

Κατόπιν αὐτῆς τῆς ἀποκαλυπτικῆς φωνῆς ἐδέχθη νὰ μεταβῇ.

6. Ἐνῶ οἱ ὑποτακτικοὶ του μετέβαινον, ἕνας Ἄγγελος Κυρίου, κρυπτόμενος ὑπὸ τὸ σχῆμα πτωχοῦ ἀσθενοῦς, ἐξηπλώθη εἰς τὴν μέσσην τῆς ὁδοῦ πρὸς τὸ Μοναστήριον.

Μόλις ἐπλησίασαν εἰς τὸ μέρος ἐκεῖνο οἱ ὑποτακτικοὶ τοῦ Ἡγουμένου, εἶδον τὸν πτωχὸν ἀσθενῆ νὰ βογγᾷ ἀπὸ τοὺς πόνους καὶ νὰ κλαίῃ. Φιλευσπλάγχχνως τὸν ἠρώτησαν:

—Τί σοῦ συμβαίνει, Ἀββᾶ;

—Εἶμαι ἀσθενής—ἀπήντησε—καὶ ἐκαθήμην ἐπάνω εἰς ζῶον, διὰ νὰ μεταβῶ εἰς ὑπόθεσίν μου. Τὸ ζῶον ἀφηνίασε καὶ μὲ ἔρριψε κατὰ γῆς. Τώρα δὲ εἰς αὐτὴν τὴν κατάστασιν εὕρισκόμενος, δὲν ἔχω κατένενα νὰ μὲ βοηθήσῃ.

Οἱ Μοναχοὶ ἀπήντησαν:

—Τί ἡμποροῦμεν νὰ σοῦ κάμωμεν, Ἀββᾶ; Καὶ ἡμεῖς εἴμεθα πεζοί, δὲν ἔχομεν ζῶον, διὰ νὰ σὲ μεταφέρωμεν.

Τὸν ἄφησαν δὲ εἰς αὐτὴν τὴν κατάστασιν καὶ ἀνεχώρησαν.

7. Μετ' ὀλίγον φθάνει εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ καὶ ὁ Ἡγούμενός των.

Συναντᾷ καὶ αὐτὸς τὸν πτωχὸν ἀσθενῆ ἐξηπλωμένον, νὰ ἀναστενάξῃ καὶ νὰ κλαίῃ. Μόλις ἐπληροφορήθη τὴν ἱστορίαν του κατὰ πληκτος τὸν ἐρωτᾷ:

—Προηγούμενος δὲν ἐπέρασαν ἀπὸ τὸν τόπον αὐτὸν μερικοὶ Μοναχοί; Σὲ εὔρον λοιπὸν εἰς αὐτὴν τὴν κατάστασιν καὶ σὲ ἄφησαν;

—Μάλιστα, Ἀββᾶ μου,—ἀπήντησεν ὁ ἀσθενής—μόλις ὁμως ἔμαθάν τὴν περιπέτειάν μου, ἐπροσπέρασαν, ἀφοῦ μοῦ εἶπαν: εἴμεθα πεζοί, τί ἡμποροῦμεν νὰ σοῦ κάμωμεν;

8. Ἐρωτᾷ πάλιν ὁ φιλεύσπλαγχνος Ἡγούμενος:

—Μήπως ἡμπορεῖς νὰ βαδίσης ὀλίγον, διὰ νὰ φύγωμεν;

—Δὲν ἡμπορῶ, Γέροντά μου—ἀπήντησεν.

—Ἐλα λοιπὸν νὰ σὲ σηκώσω—λέγει ὁ Γέρον—καὶ θὰ μᾶς βοηθήσῃ ὁ Θεὸς νὰ προχωρήσωμεν.

—Πῶς ἡμπορεῖς νὰ μὲ σηκώσης τόσον διάστημα;—ἀπήντησεν ὁ ἀσθενής—Δὲν πειράζει· πήγαινε καὶ προσευχήσου μόνον δι' ἐμέ.

—Δὲν πρόκειται νὰ σὲ ἀφήσω—εἶπε πάλιν ὁ Γέρον—ἀλλὰ νὰ ἐκείνη ἡ πέτρα· θὰ σὲ βάλῃ ἐκεῖ ἐπάνω καὶ ἐγὼ θὰ σκύψω ὀλίγον, διὰ νὰ σὲ πάρῃ εἰς τὴν ράχιν μου. Πράγματι ἔτσι καὶ ἔκαμεν.

9. Εἰς τὴν ἀρχὴν ὁ φιλάνθρωπος Ἡγούμενος ἡσθάνετο ἐπὶ τῶν ὤμων του τὸ φυσιολογικὸν βάρος ἐνὸς ἀνθρώπου. Καθόσον ὁμως ἐβάδιζε, φέρων τὸν ἀσθενῆ ἐπὶ τῶν ὤμων του, ἡσθάνετο νὰ ἐλαφρώνῃ τὸ βάρος τοῦ μεταφερομένου. Ἡ μείωσις τοῦ βάρους ἔκαμε τὸν βαστάζοντα τὸν ἀσθενῆ νὰ ἀπορῇ. Ἡ ἀπορία μετεβλήθη εἰς κατάπληξιν, ὅταν ἔξαφνα διεπίστωσεν, ὅτι ἔγινεν ἄφαντος ὁ περίεργος ἐκεῖνος ἀσθενής.

10. Κατάπληκτος τότε ἀκούει μίαν φωνήν, πού τοῦ ἔλεγε: «Ἐπειδὴ πάντοτε μὲ παρακαλοῦσες διὰ τοὺς ὑποτακτικούς σου, νὰ ἀξιωθοῦν νὰ ἀπολαύσουν, μαζὶ μὲ ἐσένα, τὴν Βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, βλέπεις καὶ μόνος σου τώρα, ὅτι ἄλλα εἶναι τὰ μέτρα τῆς ἰδικῆς σου ἀρετῆς καὶ ἄλλα τὰ μέτρα τῶν ὑποτακτικῶν σου. Πείσε τους λοιπὸν νὰ ἐργάζονται τὸ ἀγαθόν, ὅπως σύ, καὶ τότε ἀσφαλῶς θὰ πραγματοποιηθῇ ἡ αἴτησίς σου, διότι ἐγὼ εἶμαι Δίκαιος Κριτῆς καὶ ἀποδίδω εἰς ἐνὰ ἕκαστον τὴν ἀξίαν του, ἀναλόγως τῶν ἔργων του».

11. Κάποτε ἓνας ἀδελφὸς ἐπεσκέφθη ἓνα Γέροντα Ἀσκητὴν, πού παρέμενεν εἰς τὴν Λαύραν τοῦ Σουκᾶ, πέραν ἀπὸ τὴν Ἱεριχώ. Ἀφοῦ ἀντήλλαξαν τὸν ἀδελφικὸν ἀσπασμόν, τοῦ λέγει:

—Πῶς εἶσαι, Πάτερ;

—Δὲν εἶμαι καλὰ—ἀπεκρίθη ὁ Γέρον.

—Διατί, Ἀββᾶ μου;—ἐρωτᾷ ὁ ἀδελφός.

—Ἀκουσε—ἀπεκρίθη ὁ Γέρον—ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ ἵσταμαι, καθ' ἑκάστην, ἐπὶ τριάκοντα συνεχῆ ἔτη καὶ προσεύχομαι. Δυστυχῶς ὁμως, ἄλλοτε μὲν καταρῶμαι τὸν ἑαυτόν μου, διότι λέγω εἰς τὸν Θεόν· «Μὴ οἰκτειρήσης πάντας τοὺς ἐργαζομένους τὴν ἀνομίαν» (Ψαλμ. νη' 6). ἄλλοτε δὲ λέγω· «Ἐπικατάρατοι οἱ ἐκκλίνοντες ἀπὸ τῶν ἐντολῶν Σου» (Ψαλμ. ριη' 21). ἐνῶ ἀπὸ τὰς ἐντολὰς πάντοτε ἐγὼ παρεκκλίνω καὶ διαπράττω τὴν ἀνομίαν.

12. Ἄλλοτε πάλιν λέγω πρὸς τὸν Θεόν· «ἀπολεῖς πάντας τοὺς λαλοῦντας τὸ ψεῦδος» (Ψαλμ. ε' 7), ἐνῶ κάθε ἡμέραν ψεύδομαι. Ἄν καὶ ἡ καρδία μου μολύνεται ἀπὸ πονηρὰς σκέψεις, ἐν τούτοις ἐγὼ λέγω πρὸς τὸν Θεόν· «Ἡ μελέτη τῆς καρδίας μου ἐνώπιόν σου διὰ παντός» (Ψαλμ. ιη' 15). Χωρὶς νὰ νηστεύω, λέγω· «Τὰ γόνατά μου ἠσθένησαν ἀπὸ νηστείας» (Ψαλμ. ρη' 24). Παρ' ὅλον, ὅτι παρακαλῶ τὸν Θεὸν λέγων· «καὶ ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν, ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφίεμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν» (Ματθ. ς' 12), ἐν τούτοις κρατῶ κακίαν ἐναντίον τοῦ ἀδελφοῦ μου.

13. Ἐνῶ ἐπιμελῶς φροντίζω νὰ φάγω τὸν ἄρτον μου, παρ' ὅλα ταῦτα λέγω· «ἐπελαθόμην τοῦ φαγεῖν τὸν ἄρτον μου» (Ψαλμ. ρα' 5). Ἄν καὶ κοιμᾶμαι ἕως τὸ πρωῒ, ψευδόμενος ψάλλω· «μεσονύκτιον ἐξεγειρόμην τοῦ ἐξομολογεῖσθαι σοι» (Ψαλμ. ριη' 62). Χωρὶς νὰ αἰσθάνωμαι οὐδεμίαν κατάνυξιν, ἔχω τὴν ἀναίδειαν νὰ λέγω· «ἐκοπίασα ἐν τῷ στεναγμῷ μου» καὶ «ἐγενήθη τὰ δάκρυά μου ἐμοὶ ἄρτος ἡμέρας καὶ νυκτός» (Ψαλμ. μα' 4).

14. Γεμᾶτος ἀπὸ ὑπερηφάνειαν καὶ σαρκικὴν ἄνεσιν ἐμπαίζω τὸν ἑαυτόν μου ψάλλων· «Ἴδε τὴν ταπείνωσίν μου καὶ τὸν κόπον μου καὶ ἄφες πάσας τὰς ἁμαρτίας μου» (Ψαλμ. κδ' 18). Ἀπαράσχευος διὰ κάθε πνευματικὴν προετοιμασίαν ψάλλω «έτοίμη ἡ καρδία μου ὁ Θεός» (Ψαλμ. νς' 8). Καὶ ἐν γένει, διὰ νὰ μὴ πολυλογῶ, ὅλη μου ἡ πνευ-

ματική λειτουργία καὶ ἡ εὐχή μου εἶναι δι' ἐμὲ ἔλεγχος καὶ ἐντροπή, λόγῳ τῶν ἀντινομίων αὐτῶν.

15. Εἰς τὸ αὐτοκατηγορητήριο αὐτὸ ἀπήντησεν ὁ ἀδελφός:

— Πάτερ μου, νομίζω, ὅτι ὁ Προφήτης Δαβὶδ ὅλα αὐτὰ τὰ λέγει διὰ τὸν ἑαυτὸν του.

Ἀφοῦ ἀνεστέναξεν ὁ Γέρων ἀπήντησε:

— Τί λέγεις, ἀδελφέ μου; ἐὰν δὲν προσπαθήσωμεν νὰ ἐφαρμόσωμεν εἰς τὸν ἑαυτὸν μας ὅσα ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ ψάλλομεν, ἀσφαλῶς δὲν θὰ λάβωμεν τὸ ἔλεός Του καὶ θὰ κολασθῶμεν.

16. Ἐνας Γέρων Ἀσκητὴς εἶπε, ὅτι εἰς μίαν Σκήτην ἔζη ἓνας Μοναχός· οὗτος ἐξετέλει μετ' ἀκριβείας τὰς προσευχάς του καὶ τὴν ἀκολουθίαν του· ἦτο ὁμως ἀμελής εἰς τὰ ὑπόλοιπα καθήκοντά του. Μίαν ἡμέραν λοιπὸν ἐμφανίζεται ὁ σαιανᾶς εἰς ἓνα Γέροντα καὶ τοῦ λέγει σαρκαστικά· «Εἶδες ἓνα περίεργον; Ὁ τάδε Μοναχὸς μὲ κρατᾷ κάτω ἀπὸ τὴν μασχάλην του, διὰ νὰ μὴ τοῦ φύγω καὶ κάμνει ὅλα τὰ θελήματατά μου· ἐν τούτοις ἀνὰ πᾶσαν ὥραν λέγει πρὸς τὸν Θεόν· «Κύριε, ρῦσαί με ἀπὸ τοῦ πονηροῦ».

17. Ὁ Ἀββᾶς Μωϋσῆς εἶπεν· ἐὰν δὲν συμφωνήσῃ ἡ πρᾶξις μετὰ τὴν προσευχήν, ματαιῶς κανεῖς κοπιᾷζει. Ἐνας ἐξ αὐτῶν, πού τὸν ἤκουον, ἠρώτησε:

— Τί ἐννοεῖς συμφωνίαν πράξεως καὶ προσευχῆς;

Ὁ Ἀββᾶς Μωϋσῆς ἀπήντησε:

— Νὰ κατορθώσωμεν νὰ μὴ κάμνωμεν πλέον αὐτά, ἀπὸ τὰ ὁποῖα προσευχόμεθα νὰ μᾶς ἀπαλλάξῃ ὁ Θεός. Ὅταν ὁ ἄνθρωπος ἀφήσῃ τὰ θελήματατά του, τότε συμφιλιώνεται μαζί του ὁ Θεὸς καὶ δέχεται τὴν προσευχήν του.

18. Ὁ Ἀββᾶς Μωϋσῆς τοῦ Βελίου εἶπεν: ἡ ὑπακοὴ εἶναι ἀνάλογος πρὸς τὴν ὑπακοήν· δηλαδὴ ὁποῖος ὑπακούει εἰς τὸν Θεὸν καὶ ὁ Θεὸς εἰσακούει τῆς προσευχῆς του.

19. Ὁ Ἀββᾶς Ἡσαΐας εἶπεν: ὅταν κάμῃς τὴν ἀκολουθίαν σου καὶ λέγῃς τὰς προσευχάς σου, νὰ αἰσθάνεσαι ταπεινοφροσύνην, ὥσάν νὰ εἶσαι βέβαιος, ὅτι εἶσαι ἀνάξιος· τότε μόνον αἱ προσευχαί σου ἔχουν τὴν δύναμιν νὰ φθάσουν μέχρι τοῦ Θεοῦ.

Ἐὰν ὁμως τὴν ὥραν πού ἀγρυπνεῖς εἰς τὴν ἀκολουθίαν σου ἐνθυμηθῇς κάποιον, πού κοιμᾶται, ἢ κάποιον πού δὲν φροντίζει διὰ τὰ καθήκοντά του, καὶ τοὺς κατακρίνεις, τότε ὁ κόπος σου ἐπῆγε χαμένος.

20. Ὁ ἴδιος πάλιν εἶπεν· ὁποῖος ζητεῖ τὸν Κύριον ἔχων ἐπίγνωσιν τῶν ἐνδομύχων σκέψεών του, αὐτὸν τὸν εἰσακούει ὁ Κύριος. Ἐὰν

γνωρίζῃ καλῶς τί ζητεῖ καὶ δὲν εἶναι προσκεκολλημένος εἰς κάποιαν κοσμικὴν ματαιότητα, ἀλλὰ συνεχῶς φροντίζει, μὲ φόβον Θεοῦ, διὰ τὴν ψυχὴν του, πῶς θὰ τὴν ἐμφανίσῃ ἀνεμπόδιστον ἐνώπιον τοῦ φοβεροῦ Βήματος τοῦ Χριστοῦ, ὅσον τοῦλάχιστον ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν δύναμιν του, καὶ αὐτὸν τὸν εἰσακούει ὁ Θεός. Εἶναι γεγονός, πού τὸ ἐπιβεβαιοῦν καὶ αἱ Γραφαί, ὅτι χωρὶς κόπον καὶ μόχθον καὶ χωρὶς πόνον δὲν εἰσακούεται ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ τὸν Θεόν.

Β'. Τοῦ Ἀγίου Βαρσανουφίου.

ΑΔΕΛΦΟΣ ἠρώτησε Γέροντα λέγων· ἄρα δύναται ἡ πίστις τινὸς ὡφελῆσαι ἕτερον, μὴ εἰσενεγκόντα πίστιν, καθὼς τὸν παραλυτικὸν ἡ πίστις τῶν βασιτασάντων αὐτόν;

2. Ἀπεκρίθη ὁ Γέρων· εἰ μὴ πιστὸς ἦν καὶ ὁ παραλυτικός, οὐκ εἶα αὐτοὺς βαστάσαι καὶ χαλάσαι αὐτόν, ὥστε ἡ πίστις τῶν ἀμφοτέρων ἔσωσεν αὐτόν· ἐὰν γὰρ μὴ εἰσενέγκῃ ἄνθρωπος πίστιν τῷ Θεῷ, οὐδὲν ὡφελεῖται.

3. Λοιπὸν μὴ προφασίσῃ τοῦ μηδὲν ποιῆσαι ῥίπτων ἐπάνω ἄλλου τὸ φορτίον σου ὅλον· καὶ γὰρ Ἱερεμίας πιστεύων ὅτι ἔλεεῖ ὁ Θεὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ, ἠύχετο ὑπὲρ αὐτοῦ· καὶ ἐπειδὴ οὐ συνεισήνεγκεν ὁ λαὸς τῷ Προφῆτῃ πίστιν, οὐκ εἰσηκούσθη· ἄρα γὰρ οὐκ εἶχεν ὁ Προφῆτης πίστιν κατὰ τοὺς βαστάζοντας τὸν παραλυτικόν; Τὸ αὐτὸ οὖν καὶ ἐπὶ τῶν ὁμοίων.

4. Εἶπεν ὁ ἀδελφός· αἰτῶ σε, Πάτερ, εἰπέ μοι εἰς τί συνήργησεν ἡ θυγάτηρ τῆς Χαναanaίας, καὶ ὁ δοῦλος τοῦ Ἑκατοντάρχου, ὅτι ἐθεραπεύθησαν; Ἀλλὰ καὶ ὁ ἄλλος παραλυτικὸς περὶ ὑγείας μόνῃς αἰτήσας σώματος, ἔλαβε πρῶτον ἄφεσιν ἁμαρτιῶν· ἐν τίνι οὖν ἐνταῦθα ἡ συνεργία; Καὶ ὁ Κύριος δὲ λέγων τοῖς Ἀποστόλοις· «ὅ ἐὰν λύσητε ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται λελυμένον ἐν τῷ οὐρανῷ», καὶ «ἂν τινων ἀφῆτε τὰς ἁμαρτίας, αἴφενται αὐτοῖς», ἐὰν συνεργήσωσιν οὐκ εἶπε· σαφήνισόν μοι οὖν ταῦτα, παρακαλῶ.

5. Ἀπεκρίθη ὁ Γέρων· ἀδελφέ, τοῖς ἀγνοοῦσι τὰ πράγματα πῶς εἰσι, θλίψις ἐστίν· ἡ γὰρ θυγάτηρ τῆς Χαναanaίας, καὶ ὁ δοῦλος τοῦ Ἑκατοντάρχου παρεφρόνουν, ἡ μὲν ὑπὸ τῆς μανίας, ὁ δὲ ὑπὸ τοῦ κινδύνου τῆς ἀσθενείας, καὶ οὐκ ἠδύναντο τῇ πίστει συνεργῆσαι τοῖς ὑπὲρ αὐτῶν δεομένοις.

6. Ὁ δὲ παραλυτικὸς τὴν περὶ τῆς ὑγείας τοῦ σώματος πίστιν συνεισενεγκών, ἠξιώθη καὶ τοῦ μείζονος, τῇ τοῦ Δεσπότης φιλανθρωπίᾳ. Ἐπὶ γὰρ τοῦ Σωτῆρος, ἵνα πιστεύσωσιν οἱ ἄνθρωποι ὅτι ἦλθε, σημεῖα ἐκτὸς συνεργίας ἐξ ἀρχῆς ἐγίνοντο, καὶ ἐθεραπεύοντο οἱ ἄνθρωποι δωρεάν, ἵνα πληρωθῇ τὸ προφητικὸν λόγιον, ὅτι αὐτὸς τὰς ἀσθενείας ἡμῶν ἔλαβε καὶ τὰς νόσους ἐβάστασεν.

7. Ἀνεύθυνοι οὖν γινόμενοι οἱ ἄνθρωποι, τῇ Αὐτοῦ Χάριτι, ἐθεραπεύοντο, μὴ ἀπαιτούμενοι συνεργίαν, εἰμὴ εἰς τὸ φυλάξαι μετὰ ταῦτα, καθὼς φησιν· ἴδε ὑγιὲς γέγονας, μηκέτι ἁμάρτανε, ἵνα μὴ χεῖρον τί σοι γένηται.

8. Καὶ ὁ Ἰωάννης περὶ Αὐτοῦ λέγει· ἴδε ὁ ἀμνὸς τοῦ Θεοῦ ὁ αἴρων τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου. Οἱ δὲ μὴ δεξάμενοι Αὐτὸν οὐκ ἔτυχον θεραπείας, καὶ πληροῦται εἰς αὐτοὺς τὸ τοῦ Ἀποστόλου· εἰ δὲ ὁ ἄπιστος χωρίζεται, χωρίζεσθω.

9. Ὅτι δὲ ἔδωκε τοῖς Ἀποστόλοις ἐξουσίαν θεραπεύειν καὶ ἀφίεναι ἁμαρτίας τῶν συνεργούντων τῇ δεήσει αὐτῶν, αὐτὸς Ἰάκωβος ὁ λαβὼν τὴν ἐξουσίαν, πεισάτω σε λέγων, πολλὰ ἰσχύει δέσεις δικαίου ἐνεργουμένη· ἐπὶ δὲ τοῦ Σωτῆρος, οὐχ οὕτως, ἀλλ' ὅσοι ἐδέξαντο Αὐτὸν ἐθεραπεύοντο, καὶ ἐσώζοντο, οἱ δὲ μὴ δεξάμενοι Αὐτόν, ἀπώλοντο.

10. Στερεωθῶμεν οὖν τῇ πίστει, καὶ σωθησόμεθα ἐν ὀνόματι τοῦ Θεοῦ.

Ἑρμηνεία

ΕΝΑΣ ἀδελφὸς ἠρώτησεν ἓνα Γέροντα :

— Ἡ πίστις ἑνὸς ἀνθρώπου ἔχει τὴν δύναμιν νὰ ὠφελήσῃ ἄλλον, ποὺ δὲν προσφέρει προσωπικὴν πίστιν, ὅπως εἰς τὴν περὶπτωσιν τοῦ παραλυτικοῦ, ποὺ τὸν ὠφέλησεν ἡ πίστις ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι τὸν ἐβάσταζαν ;

2. Ἀπεκρίθη ὁ Γέρον :

— Πρόσεξε· εἰς καὶ ὁ παραλυτικὸς δὲν ἐπίστευε, δὲν θὰ τοὺς ἄφηνε νὰ τὸν βαστάσουν, οὔτε νὰ τὸν ταλαιπωρήσουν κατεβάζοντες αὐτὸν ἀπὸ τὴν στέγην. Ὡστε ὅλων ἡ πίστις συνήργησεν. Ἐὰν ὁ ἀνθρώπος δὲν προσφέρῃ προσωπικὴν πίστιν εἰς τὸν Θεόν, εἰς τίποτε δὲν ὠφελεῖται ἀπὸ τὴν πίστιν τῶν ἄλλων.

3. Λοιπὸν μὴ προφασισθῇς, τάχα, τὴν πίστιν τῶν ἄλλων, ποὺ εἶναι ἄξιοι, διὰ νὰ ῥίψῃς ἐπάνω των τὸ φορτίον, χωρὶς νὰ κάμῃς σὺ οὐδεμίαν προσπάθειαν. Πάρε ὡς παράδειγμα τὸν Προφήτην Ἰερεμίαν· οὗτος ἐπίστευεν, ὅτι ὁ Θεὸς θὰ ἐλεήσῃ τὸν λαὸν τοῦ καὶ προσηύχετο ὑπὲρ αὐτοῦ. Ἐπειδὴ ὁμοῦς ὁ λαὸς δὲν προσέφερε καὶ ὁ ἴδιος πίστιν εἰς τὸν Θεόν, δι' αὐτὸ ὁ Θεὸς δὲν εἰσήκουσε τὸν Προφήτην. Μήπως καὶ ὁ Προφήτης δὲν εἶχε τὴν πίστιν ἐκείνων, ποὺ ἐβάσταζαν τὸν παραλυτικόν; Αὐτὸ ἰσχύει εἰς ὅλας τὰς ὁμοίας περιπτώσεις.

4. Ὁ ἀδελφός, ἐν συνεχείᾳ, προέβαλε τὴν ἐξῆς ἀπορίαν : Σὲ παρακαλῶ, Πάτερ μου, ἐξήγησέ μου εἰς τί συνήργησεν ἡ θυγάτηρ τῆς Χαναναίας (Ματθ. ιε' 22—28) καὶ ὁ δοῦλος τοῦ Ἑκατοντάρχου (Λουκ. ζ' 2—10), διὰ νὰ θεραπευθοῦν ; Ἐπίσης πῶς θὰ ἐξηγήσωμεν τὸ ὅτι ὁ ἄλλος παραλυτικὸς, ἐνῶ ἐζήτησεν ἀπὸ τὸν Χριστὸν τὴν σωματικὴν του ὑγείαν, ἔλαβε πρῶτον τὴν ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν ; ποῦ λοιπὸν ὑπάρχει ἡ συνεργασία τῶν ἐνδιαφερομένων ; Ὡσαύτως, παρακαλῶ, ἐξήγησέ μου, ποῖον εἶναι τὸ νόημα τῶν συστάσεων τοῦ Κυρίου πρὸς τοὺς μαθητάς Του· «ὅσα ἐὰν λύσητε ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται λελυμένα ἐν τῷ οὐρανῷ» (Ματθ. ιη' 18)· καὶ «ἂν τινων ἀφῇτε τὰς ἁμαρτίας, ἀφίενται αὐτοῖς» (Ἰωάν. κ' 23), χωρὶς νὰ προσθέσῃ «ἐφ' ὅσον θὰ συνεργήσωσιν» ; Ἐξήγησέ μου λοιπὸν, σὲ παρακαλῶ, αὐτὰ τὰ ζητήματα.

5. Εἰς τὰς ἀπορίας αὐτὰς ὁ Γέρον ἀπήντησεν :

— Ἀδελφέ μου, μόνον ὅσοι δὲν γνωρίζουν κατὰ βάθος τὰ πράγματα, στενοχωροῦνται καὶ ἀποροῦν. Ἡ θυγάτηρ τῆς Χαναναίας καὶ ὁ δοῦλος τοῦ Ἑκατοντάρχου παρεφρόνουν· ἡ μὲν πρώτη ἀπὸ τὴν μαγίαν, ὁ δὲ δεύτερος ἀπὸ τὸν ἐπιθανάτιον κίνδυνον τῆς ἀσθενείας. Ἐφ' ὅσον λοιπὸν δὲν ἐλειτούργει, ὅπως ἔπρεπε, τὸ λογικόν των, δὲν ἦτο δυνατόν νὰ συνεργήσουν μὲ τὴν πίστιν των καὶ νὰ βοηθήσουν οὕτω ἐκείνους, ποὺ ἤρχοντο δι' αὐτούς.

6. Ὁ παραλυτικὸς πάλιν προσέφερε τὴν πίστιν του πρὸς τὸν Χριστόν, διὰ νὰ ἐπιτύχῃ τὴν ὑγείαν τοῦ σώματος· ἀπὸ φιλανθρωπίαν

ὅμως τοῦ Δεσπότου ἡξιώθη καὶ τῆς μεγαλυτέρας Χάριτος, τῆς ἀφέσεως τῶν ἁμαρτιῶν του.

Ἀπὸ τῆς πλευρᾶς πάλιν τοῦ Σωτῆρος συνέβη τὸ ἐξῆς: Ὁ Σωτὴρ ἔκαμε θαύματα καὶ ἐθεράπευεν ἀσθενεῖς, χωρὶς τῆς διὰ πίστεως συνεργασίας τῶν δεομένων, διὰ νὰ πιστεύσουν εὐθύς ἐξ ἀρχῆς οἱ ἄνθρωποι, ὅτι ἦλθεν ὁ Λυτρωτής. Οὕτω ἐξεπληρώθη ἡ περὶ τοῦ Σωτῆρος προφητεία τοῦ Ἡσαΐου· «Αὐτὸς τὰς ἀσθενείας ἡμῶν ἔλαβε καὶ τὰς νόσους ἐβάστασεν» (Ματθ. γ' 17) (1).

7. Εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν ἡ θεραπεία τῶν ἀσθενῶν ἐγίνετο διὰ τῆς δυνάμεως τῆς Χάριτος τοῦ Χριστοῦ, χωρὶς νὰ ἀναζητῆται εἰς αὐτοὺς ἡ εὐθύνη τῆς ἐν πίστει συνεργίας των· μόνον μετὰ ἀπὸ τὴν τοιαύτην θεραπείαν ἐζητεῖτο παρ' αὐτῶν νὰ τηρήσουν εἰς τὴν ζωὴν των τὰ παραγγέλματα τῆς Πίστεως, συμφώνως μὲ τὴν σύστασιν τοῦ Σωτῆρος πρὸς τὸν θεραπευθέντα παραλυτικόν· «Ἴδε ὑγιὴς γέγονας, μήκέτι ἁμάρτανε, ἵνα μὴ χειρόν σοι τι γένηται» (Ἰωάν. ε' 14).

8. Αὐτὸ διαβλέπων καὶ ἐν τῷ προφητικῷ του ἐκστασιασμῷ ὁ Ἰωάννης ὁ Πρόδρομος ἔλεγε περὶ τοῦ Σωτῆρος· «Ἴδε ὁ ἄμνός τοῦ Θεοῦ ὁ αἴρων τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου» (Ἰωάν. α' 29).

Ὅσοι δέ, εἴτε προγενεστέρως, εἴτε μετὰ ταῦτα, δὲν παρεδέχοντο διὰ πίστεως τὸν Χριστόν, δὲν ἐθεραπεύοντο· εἰς αὐτοὺς ἐφηρομόσθη τὸ ρητὸν τοῦ Ἀποστόλου· «εἰ δὲ ὁ ἄπιστος χωρίζεται, χωριζέσθω» (Α' Κορ. ζ' 15).

9. Καθ' ὅσον ἀφορᾷ πάλιν τοὺς Ἀποστόλους, πρέπει νὰ γνωρίζῃς τοῦτο· ἔδωκεν εἰς αὐτοὺς ἐξουσίαν νὰ θεραπεύουν καὶ νὰ συγχωροῦν ἁμαρτίας, μὲ τὴν πνευματικὴν ὅμως συνεργασίαν τῆς δεήσεως τῶν ἐχόντων ἀνάγκην. Περὶ αὐτοῦ ἃς σὲ πείσῃ ὁ λαβὼν τοιαύτην ἐξουσίαν Ἀπόστολος Ἰάκωβος, πού λέγει· «πολὺ ἰσχύει δέησις δικαίου ἐνεργουμένη» (Ἰακ. ε' 16). Διὰ τὸν Σωτῆρα ὅμως δὲν συνέβαινεν αὐτό· ὅσοι διὰ τῆς πίστεως παρεδέχθησαν Αὐτὸν ἐθεραπεύοντο καὶ ἐσφύζοντο, ἐνῶ αὐτοὶ πού δὲν τὸν παρεδέχθησαν ἀπωλέσθησαν.

10. Ὡς στερεωθῶμεν λοιπὸν εἰς τὴν Πίστιν, καὶ τότε ἀσφαλῶς θὰ σωθῶμεν μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ, ἐπικαλούμενοι τὸ ὄνομά Του.

1) «Οὗτος τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν φέρει, καὶ περὶ ἡμῶν ὀδυνᾷται» (Ἡσ. νγ' 4).

ἙΠΟΘΕCIC ΙΔ

**“Οτι τοῦ ἔχοντος κατὰ τινος, ἢ τὸν κατ’ αὐτοῦ ἔχοντα
μὴ θεραπεύοντος, ἢ προσευχὴ ἀπρόσδεκτος.**

**Ἡ προσευχὴ μας δὲν γίνεται δεκτὴ διὰν ἔχωμεν ἔχθραν ἐναντίον
ἄλλου, ἢ διὰν ἄλλοι ἔχουν ἔχθραν ἐναντίον μας
καὶ δὲν φροντίζωμεν νὰ συμφιλιωθῶμεν.**

**Α'. Ἐν τῷ βίῳ τοῦ Ἀγίου Ἰωάννου
τοῦ Ἐλεήμονος.**

**ΜΕΓΑΣ Ἰωάννης, ὁ Πατριάρχης ὢν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, δύο τινὰς τῶν
αὐτοῦ Κληρικῶν, ἀλλήλοις ἐπιμανέντας, ἀφορισμῷ καθυπέβαλεν· ὢν ὁ
μὲν εἰς ἄσμενος ἐδέξατο τὴν ἐπιτίμησιν, θάτερος δέ, πρόφασιν ὡσπερ
τῆς ἑαυτοῦ ῥαθυμίας αὐτὴν εὗρηκώς, εὐχῶν καὶ συνάξεων τὸ παρὰ-
παν ἡμέλει, ἐπιθυμίαις δὲ ταῖς ἰδίαις διὰ παντὸς ἐσχόλαζεν, εἶτα προ-
σηπεῖλει καὶ τῷ μεγάλῳ καταπανουργεῦσασθαι τῆς πολλῆς ἐκείνης καὶ
μεγάλης ἀπλότητος.**

**2. Ἐπεὶ δὲ ἔγνω τοῦτο ὁ Ἅγιος, λογισάμενος μήποτε καὶ τῷ δια-
βόλῳ παρανάλωμα γένηται, καλεῖν ἔμελλε τοῦτον καὶ συμπαθείας ἀξιοῦν. Προου-
θίᾳ δὲ κρείττονι λήθῃ παραιρεῖται τὸ μελετώμενον, ὥστε τὸ ὑπὲρ μέγα τῆς αὐ-
τοῦ ταπεινώσεως, μείζονι συμπαθείᾳ γενέσθαι καταφανές.**

**3. Ὡς γὰρ ἡ Κυρία τῶν ἡμερῶν παρῆν, αὐτὸς δὲ τῷ βήματι τὴν ἀναίμα-
κτον ἐτύγγανε προσφέρων θυσίαν, κατ’ αὐτὴν τὴν ὥραν, ἐν ἣ τὸ ἱερὸν καταπέ-
τασμα τῶν θείων δώρων ἀφαιρεῖται, εἰς μνήμην τοῦ μνησικακοῦντος ἐλθὼν καὶ
τῆς δεσποτικῆς ἐπιμνησθεὶς ἐντολῆς, ἣ τὸ μὲν δῶρον ἔμπροσθεν τοῦ θυσιαστη-
ρίου ἀφεῖναι κελεύει, πρὸς καταλλαγὰς δὲ πρότερον χωρῆσαι τοῦ ἀδελφοῦ καὶ τό-
τε τὸ δῶρον προσενεγκεῖν, δηλοῖ τῷ Διακόνῳ τὴν συναπτήν αἴτησιν καὶ πολλὰ-
κις εἰπεῖν, μέχρις ἂν αὐτὸς ἐπανέλθῃ. Αὐτὸς δὲ τὴν γαστέρα προφασισάμενος ὑ-
πεξῆλθε τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ πέμπει πολλῷ τάχει τὸν Κληρικὸν ἐκεῖνον ἐκκα-
λούμενος.**

**4. Καὶ ὅς αὐτίκα παρῆν· ὁ δὲ τοῖς αὐτοῦ προσπίπτει ποσίν, οὐδὲν ὅλως τοὺς
τῶν παρόντων διατραπεῖς ὀφθαλμοὺς συγχώρησιν ἔξαιτούμενος· εἶτα ὁ πρὶν ἀσύ-
νετος ἐκεῖνος, τὴν ἱερὰν ταύτην ὁρῶν κεφαλὴν τῶν αὐτοῦ ποδῶν προκειμένην,
κατεκλάσθη τε εὐθὺς τὴν ψυχὴν, τὸ ἔξ οὐρανοῦ δείσας πῦρ, καὶ τοὺς ἐκεῖθεν προη-
στῆρας, καὶ προηγὴς καὶ αὐτὸς πεσὼν ἐδεῖτο συγγνώμης τυχεῖν. Ὁ δὲ μακάριος, ὁ
Θεὸς ἀμφοτέροις συγχωρήσοιε τέκνον ἐμόν, ἔφησεν.**

**5. Ἐπειτα λαμβάνει τοῦτον μετ’ ἑαυτοῦ καὶ μετ’ εὐφροσύνης καὶ ὄσης
οὐκ ἂν τις εἴπῃ τῆς ἡδονῆς εἰς τὸ θυσιαστήριον εἰσελθὼν, τότε δὴ μετὰ παρρη-
σίας ἐθάρρῃσεν εἰπεῖν τῷ Θεῷ, «ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν, ὡς καὶ ἡμεῖς**

ἀφίεμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν». Τοσοῦτον οὖν ἀπὸ τοῦδε συνεσταλμένος κατέστη καὶ μέτριος ὁ Κληρικὸς οὗτος, ὥστε καὶ τῆς τοῦ Πρεσβυτέρου χειροτονίας ἄξιος ἀναφανῆναι.

Ἑ ρ μ η ν ε ι α

Ο ΜΕΓΑΣ Ἰωάννης (ὁ Ἑλεήμων), ὁ Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας, ἐτιμώρησε κάποτε μὲ αὐστηρὸν ἐπιτίμιον δύο Κληρικούς του, οἱ ὅποιοι εἶχον περιέλθει εἰς ἔχθραν μεταξύ των. Ὁ ἓνας ἐξ αὐτῶν ἐδέχθη μὲ εὐχαρίστησιν τὸ ἐπιτίμιον, διότι ἀνεγνώρισε τὴν εὐθύνην του καὶ ἤθελε νὰ διορθωθῇ· ὁ ἄλλος ὁμως παρέμεινε τελείως ἀδιάφορος καὶ τὸ ἐθεώρησεν ὡς πρόφασιν, ἕνεκα τῆς πνευματικῆς του νωθρότητος, διὰ νὰ παραμελήσῃ τελείως τὰς συνάξεις εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, τὰς προσευχὰς καὶ τὰ διάφορα θρησκευτικὰ καθήκοντα τοῦ Κληρικοῦ. Οὕτω ἐφρόντιζε μόνον διὰ τὴν ἱκανοποίησιν τῶν διαφορῶν ἐπιθυμιῶν του καί, ἐπὶ πλεόν, ἠπείλει νὰ ἐκμεταλλευθῇ τὴν μεγάλην καλωσύνην τοῦ Ἀγίου.

2. Μόλις ἀντελήφθη ὁ Ἅγιος τὴν ἐπικίνδυνον αὐτὴν πνευματικὴν του κατάστασιν, ἐσκέφθη μήπως τὸν κερδίσῃ ἐξ ὀλοκλήρου ὁ διάβολος· δι' αὐτὸ ἀπεφάσισε νὰ τὸν καλέσῃ πλησίον του καὶ νὰ τὸν ἀξιῶσιν συγχωρήσεως. Κατ' οἰκονομίαν ὁμως τοῦ Θεοῦ, διὰ νὰ ἀποδειχθῇ τὸ ἀσύγκριτον μεγαλεῖον τῆς ταπεινώσεώς του καὶ ἡ μεγίστη πρὸς τὸν ἁμαρτάνοντα συμπάθειά του, λησμονεῖ, ἐπ' ὀλίγον, τὸ σχέδιόν του.

3. Τὴν ἐπομένην, ἀπὸ τῆς ἀποφάσεώς του, Κυριακὴν, ἐτέλει τὸ Μυστήριον τῆς Θείας Εὐχαριστίας ἐντὸς τοῦ Ἱεροῦ Βήματος.

Ἀκριβῶς δὲ τὴν στιγμὴν, κατὰ τὴν ὁποίαν ἀφαιρεῖται ἀπὸ τὰ θεῖα δῶρα τὸ ἱερὸν κάλυμμα, ἐνεθυμήθη τὸν μνησίκακον Κληρικόν. Συγχρόνως δὲ μὲ τὴν ἀνάμνησιν αὐτὴν ἦλθεν εἰς τὸν νοῦν του καὶ ἡ Δεσποτικὴ ἐντολή, ποὺ διατάσσει πρῶτον νὰ συγχωρῶμεν τοὺς ἐχθροὺς ἡμῶν καὶ νὰ συμφιλιωνώμεθα μὲ αὐτούς, καὶ μετὰ νὰ προσφέρωμεν τὸ δῶρον μας εἰς τὸ θυσιαστήριον (Ματθ. ε' 23—24). Ἀμέσως τότε παραγγέλλει εἰς τὸν Διάκονον νὰ ἐπαναλάβῃ πολλὰς φορὰς τὴν συναπτὴν αἵτησιν, ἕως ὅτου ἐπανέλθῃ εἰς τὸ Ἱερὸν Βῆμα. Ὁ ἴδιος δέ, προφασισθεὶς, ὅτι τὸν ἐπόνεσεν ἡ κοιλία του, ἐξέρχεται, χωρὶς νὰ γίνῃ ἀντιληπτός, ἀπὸ τὸ Ἱερὸν Βῆμα, στέλλει δὲ ἄνθρωπον νὰ φέρῃ πλησίον του, ὅσον τὸ δυνατόν γρηγορώτερα, τὸν μνησίκακον Κληρικόν.

4. Πράγματι, ἐντὸς ὀλίγου, προσῆλθεν ὁ Κληρικὸς ἐκεῖνος. Τότε συνέβη ἓνα ἄκρως καταπληκτικὸν περιστατικόν. Ὁ Πατριάρχης, χωρὶς καθόλου νὰ ἐντραπῇ αὐτούς, ποὺ τὸν ἔβλεπαν, πίπτει εἰς τοὺς πόδας τοῦ μνησικάκου Κληρικοῦ καὶ τοῦ ζητεῖ συγχώρησιν. Μόλις εἶδε αὐτὸ τὸ θέαμα, τῆς ἄκρας ταπεινώσεως τοῦ Πατριάρχου, ὁ μέχρι τῆς στιγμῆς ἐκείνης ἀσύνετος Κληρικὸς καὶ γονατιστὸν ἐμπρὸς του τὸν Ἅγιον ἐκεῖνον ἄνδρα, ἐκάμφθη ἡ ἀντίστασις τῆς ψυχῆς του καὶ φοβηθεὶς τὸ ἐξ οὐρανοῦ πῦρ καὶ τὰς τιμωρίας τοῦ Θεοῦ, ἔπεσε καὶ αὐτὸς πρηνὴς καὶ ἐζήτει συγχώρησιν.

Ὁ Μακάριος Πατριάρχης συγκεκινημένος εἶπε :

—Ὁ Θεός, τέκνον μου, νὰ μᾶς συγχωρήσῃ καὶ τοὺς δύο.

5. Ἐν συνεχείᾳ τὸν παίρνει κοντὰ καὶ μὲ ἡδονὴν καὶ εὐχαρίστησιν, πὺν κανεῖς δὲν δύναται νὰ περιγράψῃ, εἰσῆλθον ἀπὸ κοινοῦ εἰς τὸ Ἱερὸν Βῆμα. Τότε μὲ ψυχικὸν θάρρος καὶ ἄνεσιν εἶπε πρὸς τὸν Θεόν: «ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν, ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφίεμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν» (Ματθ. ζ' 12). Μετὰ ἀπὸ αὐτὸ τὸ περιστατικὸν τοῦ Ἀγίου, τόσον πολὺ συνετίσθη καὶ ὠφελήθη ψυχικῶς ὁ Κληρικὸς ἐκεῖνος, ὥστε ἐκρίθη ἄξιος, ὑπὸ τοῦ ἰδίου τοῦ Πατριάρχου, νὰ χειροτονηθῇ καὶ Πρεσβύτερος.

Β'. Ἐν τῷ Γεροντικῷ.

ΕΛΕΓΟΝ οἱ Γέροντες, ὅτι ἔσοπτρον τοῦ Μοναχοῦ ἡ εὐχή· καὶ πάλιν ἔλεγον, ὅτι ὥσπερ ἀδύνατόν ἐστί τινα, τὸ ἑαυτοῦ πρόσωπον θεωρῆσαι ἐν ὕδατι θολῶδει, οὕτω ψυχῇ, ἐὰν μὴ καθαρεύῃ τῶν ἀλλοτρίων, εὕξασθαι οὐ δύναται.

2. Εἶπε Γέρων· ὅταν ὁ ἄνθρωπος φυλάξῃ τοῦ μὴ ἀδικῆσαι τὸν πλησίον, τότε θαρσεῖ τῷ λογισμῷ, ὅτι ἡ προσευχὴ αὐτοῦ ἐδέχθη πρὸς τὸν Θεόν· ἐὰν δέ τις ἀδικῇ τὸν πλησίον, ἡ εὐχὴ αὐτοῦ βδελυκτὴ καὶ ἀπρόσδεκτος ἐστίν, ὁ γὰρ στεναγμὸς τοῦ ἀδικουμένου οὐκ ἔξ τὴν προσευχὴν τοῦ ἀδικήσαντος ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ εἰσελθεῖν.

3. Εἶπε πάλιν· ἐὰν ἀκούσῃς περὶ τινος ὑβρίσαντός σε, καὶ ἔλθῃ πρὸς σέ, μὴ δείξῃς αὐτῷ ὅτι ἔμαθες, ἀλλὰ χαριεντίσθητι μετ' αὐτοῦ, καὶ ἀγάθυνον τὸ πρόσωπόν σου πρὸς αὐτόν, ἵνα ἔχῃς παρῶσιν ἐν τῇ εὐχῇ σου.

4. Εἶπεν ὁ Ἀββᾶς Μωϋσῆς· ἐὰν μὴ ἔχῃ ἄνθρωπος ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ ὅτι ἁμαρτωλὸς ἐστίν, ὁ Θεὸς οὐκ εἰσακούει αὐτοῦ· ὁ γὰρ βασιτάζων τὰς ἁμαρτίας αὐτοῦ, οὐ βλέπει τὰς τοῦ πλησίον.

5. Εἶπεν ὁ Ἀββᾶς Ζήνων, ὅτι ὁ θέλων ἵνα ταχὺ ἀκούῃ ὁ Θεὸς τῆς εὐχῆς αὐτοῦ, ἡνίκα ἀναστῇ καὶ ἐκτείνῃ τὰς χεῖρας αὐτοῦ πρὸς τὸν Θεόν, ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ εὐχέσθω ἀπὸ ψυχῆς, καὶ τότε, εἴ τι ἂν καὶ αὐτὸς παρακαλέσῃ τὸν Θεόν, ὑπακούει αὐτοῦ.

6. Διηγῆσαντό τινες τῶν Πατέρων, ὅτι εἰς τὴν Σκῆτιν, ὅτε προσέφερον οἱ Κληρικοί, κατέβαιναν ὡς ἀετὸς ἐπὶ τὴν προσφορὰν, οὐδεὶς δὲ αὐτὸν ἔβλεπεν, εἰμὴ οἱ Κληρικοί.

7. Ἐν μιᾷ οὖν ἡτησέ τις τὸν Διάκονον τίποτε, ὁ δὲ λέγει αὐτῷ, οὐ σχολάζω ἄρτι· εἶτα ἐλθόντος τοῦ Διακόνου εἰς τὴν προσφορὰν, οὐ κατῆλθε τὸ ὁμοίωμα τοῦ αἵτου κατὰ τὸ ἔθος, καὶ εἶπεν ὁ Πρεσβύτερος τῷ Διακόνῳ· διατὶ οὐ παρῶν· γονεν ὁ αἵτος κατὰ τὸ ἔθος; πάντως διότι ἐν ἐμοί, ἢ ἐν σοὶ ἔστι τις πλημμέλεια, ἢ τὴν Χάριν ἐκώλυσεν. Ἀπόστηθι οὖν ἀπ' ἐμοῦ, καὶ εἰ μὲν καταβῇ, γνωσθήσεται ὅτι διὰ σέ οὐ κατῆλθε.

8. Καὶ ἀποστάντος τοῦ Διακόνου, εὐθέως κατῆλθεν ὁ αἵτος. Τελεσθείσης δὲ τῆς συνάξεως, εἶπεν ὁ Πρεσβύτερος τῷ Διακόνῳ· εἰπέ μοι, τί ἐποίησας; Ὁ δὲ ἔφη· οὐ σύνοιδα ἑμαυτὸν ἁμαρτήσαντα, εἰμὴ ὅτι ἐλθόντος ἀδελφοῦ, καὶ αἰτήσαν-

τός με τόδε, ἀπεκρίθην αὐτῷ οὐ σχολάζω. Καὶ λέγει αὐτῷ· οὐκοῦν διὰ σέ οὐ κατήλθε, τοῦ ἀδελφοῦ λυπηθέντος κατὰ σοῦ, καὶ ἀπελθὼν ὁ Διάκονος μετενόησε τῷ ἀδελφῷ.

Ἑ ρ μ η ν ε ι α

† **Ο**Ι ΓΕΡΟΝΤΕΣ ἔλεγον· καθρέπτει τοῦ Μοναχοῦ εἶναι ἡ εὐχή· ὅπως δὲ ἀκριβῶς, ἔλεγον πάλιν, εἶναι ἀδύνατον νὰ ἰδῇ κανεῖς τὸ πρόσωπόν του ἐντὸς θολοῦ ὕδατος, τοιοῦτοτρόπως εἶναι ἀδύνατον καὶ ψυχῇ, πὺν δὲν ἐκαθαρίσθη ἀπὸ κακοῦς λογισμοῦς καὶ πάθῃ, νὰ προσεύχεται πρὸς τὸν Κύριον.

2. Ἐνας Γέρων Ἀσκητῆς εἶπεν· ὅταν ὁ ἄνθρωπος φυλαχθῇ νὰ μὴ ἀδικήσῃ τὸν πλησίον, τότε νὰ εἶναι βέβαιος, ὅτι θὰ εἰσακουσθῇ ἡ προσευχή του ἀπὸ τὸν Θεόν· ἐὰν ὁμοῦς κανεῖς ἀδικήσῃ τὸν πλησίον του, τότε καὶ ἡ προσευχή του καθίσταται βδελυκτὴ καὶ δὲν τὴν δέχεται ὁ Θεός, διότι ὁ ἀναστεναγμὸς τοῦ ἀδικηθέντος δὲν ἀφήνει τὴν προσευχὴν τοῦ ἀδικήσαντος νὰ ἀνέβῃ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ.

3. Ὁ ἴδιος πάλιν Γέρων εἶπεν· ἐὰν πληροφορηθῇς διὰ κάποιον ὅτι σὲ ὕβρισε, καὶ σὲ ἐπισκεφθῇ, πρόσεξε νὰ μὴ τοῦ δείξης, ὅτι τὸ ἔμαθες· ἀπ' ἐναντίας νὰ ἐκδηλώσῃς χαρὰν ἀπέναντί του, τὸ πρόσωπόν σου νὰ εἶναι γελαστόν καὶ ἡ διάθεσίς σου εὐχάριστος· τότε μόνον ἡ προσευχή σου θὰ ἔχῃ παρησίαν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ.

4. Ὁ Ἀββᾶς Μωϋσῆς εἶπεν· ἐὰν ὁ ἄνθρωπος δὲν σκέπτεται διαρκῶς, ὅτι εἶναι ἁμαρτωλός, δὲν εἰσακούει ὁ Θεὸς τὴν προσευχήν του· διότι ἐκεῖνος, πὺν σκέπτεται διαρκῶς τὸ βάρος τῶν ἁμαρτιῶν του, δὲν παρατήρεῖ τὰς ἁμαρτίας τοῦ πλησίον του.

5. Ὁ Ἀββᾶς Ζήνων εἶπεν· αὐτὸς πὺν θέλει νὰ ἀκούσῃ ἀμέσως ὁ Θεὸς τὴν προσευχήν του, μόνις θὰ ὑψώσῃ τὰς χεῖρας του πρὸς ἰκεσίαν, πρέπει πρῶτον, μὲ ὅλην του τὴν ψυχὴν, νὰ προσευχηθῇ διὰ τοὺς ἐχθρούς του· τότε μόνον, ἐὰν καὶ αὐτὸς παρακαλέσῃ διὰ κάτι τὸν Θεόν, θὰ εἰσακουσθῇ.

6. Μερικοὶ ἐκ τῶν Πατέρων διηγῆθησαν τὴν ἐξῆς διδακτικὴν ἱστορίαν. Ὅταν οἱ Κληρικοὶ ἐτέλουν εἰς τὴν Σκήτην τὴν Θεῖαν Λειτουργίαν, κατήρχετο, κατὰ τὴν στιγμήν τῆς προσφορᾶς, ἓνας αἰτὸς ἐπὶ τῆς Ἀγίας Τραπέζης· τὸν αἰτὸν αὐτόν, ἐπειδὴ δὲν ἦτο ὑλικὸν ἐνυπόστατον πτηνόν, ἀλλὰ προσωποποιήσις τῆς Χάριτος, οὐδεὶς, ἐκτὸς τῶν λειτουργούντων Κληρικῶν, τὸν ἔβλεπεν.

7. Μίαν ἡμέραν λοιπὸν ἓνας ἀδελφὸς ἀπὸ τὴν Σκήτην ἐζήτησεν ἓνα πρᾶγμα ἀπὸ τὸν Διάκονον. Ὁ Διάκονος ὁμοῦς δὲν τὸν ἐξυπηρέτησε μετὰ προθυμίας.

—Δὲν εὐκαιρῶ τώρα, τοῦ εἶπε.

Μετὰ ἀπὸ τὴν ἄρνησιν αὐτὴν ἦλθεν ὁ Διάκονος νὰ ἐπιτελέσῃ, μετὰ τοῦ Πρεσβυτέρου, τὴν Λειτουργίαν. Δὲν κατήρχετο ὁμῶς ἡ προσωποποιήσις τῆς Χάριτος, ὁ αἰτός, κατὰ τὴν συνήθειαν.

—Διατὶ δὲν κατῆλθε σήμερα, κατὰ τὴν συνήθειαν, ὁ αἰτός;—ἠρώτησεν ὁ Πρεσβύτερος τὸν Διάκονον.—Ἀσφαλῶς—συνέχισεν ὁ Πρεσβύτερος—κάποια ἁμαρτία ἢ ἰδική μου, ἢ ἰδική σου, θὰ ἡμπόδισε τὴν Χάριν νὰ κατέλθῃ. Φύγε λοιπὸν ὀλίγον ἀπὸ κοντὰ μου, καὶ ἐὰν τότε καταβῇ, ἀσφαλῶς ἡ αἰτία θὰ εὐρίσκεται εἰς σέ.

8. Πράγματι, μετὰ τὴν ἀπομάκρυνσιν τοῦ Διακόνου, κατῆλθεν ὁ αἰτός. Ὅταν ἐτελείωσεν ἡ Ἱερὰ Λειτουργία καὶ ἔμειναν μόνοι ὁ Πρεσβύτερος καὶ ὁ Διάκονος, ἠρώτησεν ὁ πρῶτος τὸν δεύτερον:

—Εἰπέ μου, τί ἔκαμες;

—Δὲν μὲ πληροφορεῖ ἡ συνειδήσις μου, ὅτι ἔχω κάμει τίποτε, —ἀπεκρίθη ὁ Διάκονος—. Μόνον ὅταν ἦλθεν ἓνας ἀδελφός, νὰ μοῦ ζητήσῃ μίαν ἐξυπηρέτησιν, τοῦ ἀπήντησα, ὅτι δὲν εὐκαιρῶ.

Τότε ὁ Πρεσβύτερος ἀπήντησεν:

—Ἐξ αἰτίας σου λοιπὸν δὲν κατῆλθεν ὁ αἰτός, διότι ἐλυπήθη ὁ ἀδελφός ἐναντίον σου.

Ἀμέσως ὁ Διάκονος ἐπῆγε καὶ ἐζήτησε συγχώρησιν ἀπὸ τὸν ἀδελφόν.

Γ'. Ἀντιόχου τοῦ Παντέκτου.

Φ ΥΓΩΜΕΝ, ἀδελφοί, τὸ δεινὸν καὶ ὀλέθριον πάθος τῆς μνησικακίας, ἵνα μὴ ἀλλοτριώσῃ ἡμᾶς τῆς πρὸς Θεὸν παρρησίας· οὐ γὰρ δυνήσεται τις, τὸ χαλεπὸν τοῦτο πάθος νοσῶν, παραστῆναι τῷ Θεῷ ἐν καθαρᾷ προσευχῇ.

2. Κωλύεται γὰρ ὑπ' Αὐτοῦ τοῦ Κυρίου εἰπόντος, «ἐὰν προσφέρῃς τὸ δῶρόν σου», καὶ τὰ ἑξῆς.

3. Ὡσπερ γὰρ ἄνθρωπος σεμνὸς καταγώγιον φεύγει αἰσχρόν, οὕτω καὶ ὁ Θεὸς μνησικάκου ψυχὴν· καὶ ὃν τρόπον καπνὸς ταράσσει ὀφθαλμόν, οὕτω καὶ μνησικακία τὸν ἀνθρώπινον νοῦν ἐν καιρῷ προσευχῆς.

Ἑρμηνεία

Α ΔΕΛΦΟΙ ΜΟΥ, ὡς ἀποφύγωμεν τὸ φοβερόν καὶ καταστρεπτικὸν πάθος τῆς μνησικακίας, διὰ νὰ μὴ μᾶς ἀποξενώσῃ ἀπὸ τὴν ἐλευθέραν καὶ μετὰ παρρησίας ἀναφοράν μας πρὸς τὸν Θεόν· διότι δὲν εἶναι δυνατὸν αὐτός, ποὺ ὑποφέρει ἀπὸ τὸ φρικτὸν αὐτὸ πάθος, νὰ ἐμφανισθῇ, διὰ καθαρᾶς προσευχῆς, ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ.

2. Διὰ τὴν μετὰ παρρησίας ἐπικοινωνίαν ἐμποδίζεται ὑπ' Αὐτοῦ τούτου τοῦ Κυρίου, ὅστις εἶπε· «Ἐὰν οὖν προσφέρῃς τὸ δῶρόν σου ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον κάκει μνησθῆς, ὅτι ὁ ἀδελφός σου ἔχει τι κατὰ

σοῦ, ἄφες ἐκεῖ τὸ δῶρόν σου ἔμπροσθεν τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ ὑπάγε πρῶτον διαλλάγηθι τῷ ἀδελφῷ σου» (Ματθ. ε' 23—24).

3. Ὅπως ἀκριβῶς ὁ ἠθικὸς καὶ ἐνάρετος ἄνθρωπος ἀπομακρύνεται ἀπὸ ἑνα κακόφημον τόπον, τοιοῦτοτρόπως καὶ ὁ Θεὸς ἀπὸ τὴν ψυχὴν τοῦ μνησικάκου. Καθ' ὃν τρόπον δὲ ὁ καπνὸς ἐνοχλεῖ καὶ τάλαιπωρεῖ τὸν ὀφθαλμόν, τοιοῦτοτρόπως ἐνοχλεῖ καὶ ἡ μνησικακία τὸν νοῦν τοῦ ἀνθρώπου, κατὰ τὴν ὥραν τῆς προσευχῆς.

Δ'. Τοῦ Ἀββᾶ Ἡσαΐου.

ΜΗ ΕΧΗΣ ἔχθραν πρὸς ἄνθρωπον, ἐπειδὴ οὐ δεκτὴ ἐστὶν ἡ προσευχή σου· εἰρήνευε δὲ μετὰ πάντων, ἵνα παρῶσις εὐχόμενος· λέγει γὰρ ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ ὁ Κύριος· «Ἐὰν ἀφῆτε τοῖς ἀνθρώποις τὰ παραπτώματα αὐτῶν, ἀφήσει καὶ ὑμῖν ὁ Πατὴρ ὁ οὐράνιος τὰ παραπτώματα ὑμῶν· ἔὰν δὲ μὴ ἀφῆτε τοῖς ἀνθρώποις τὰ παραπτώματα αὐτῶν, οὐδὲ ὁ Πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος ἀφήσει τὰ παραπτώματα ὑμῶν».

2. Φοβερὸν τὸ ὄῃμα τοῦ Κυρίου· λέγει γὰρ ὅτι ἔὰν μὴ ἴδῃς τὴν καρδίαν σου καθαρὰν πρὸς πάντας, μηδὲν αἰτήσῃ παρὰ τοῦ Θεοῦ, εἰ δὲ μή, ὕβριν Αὐτῷ προσάγεις, ὅτι ἁμαρτωλὸς ὢν καὶ ἔχων λύπην κατὰ τοῦ ὁμοίου σου ἀνθρώπου, λέγεις τῷ ἐρευνῶντι τὰς καρδίας, ὅτι ἄφες μοι τὰ παραπτώματά μου.

3. Ὁ τοιοῦτος οὐκ εὐχεται τῷ νοῖ, ἀλλὰ τοῖς χεῖλεσιν ἐν ἀγνοίᾳ πολλῇ· οὐ γὰρ ἐστὶν ὁ ἀκούων αὐτοῦ, ἀλλ' οὐδὲ εὐχὴ ὄντως ἐστὶν ἡ τοιαύτη εὐχή, ἀλλὰ συνήθεια μόνη τῶν ὥρων τοῦ κανόνος.

4. Ὁ δὲ θέλων ἐν ἀληθείᾳ τῷ νοῖ εὐχεσθαι τῷ Θεῷ ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ καὶ καθαρᾷ καρδίᾳ ἐρευνᾷ πρῶτον τὸν νοῦν αὐτοῦ τί ἔχει, ἵνα, ἔὰν λέγῃ πρὸς τὸν Θεόν· ἐλέησόν με, ἐλεήσῃ καὶ αὐτὸς πρότερον τὸν ἁμαρτήσαντα εἰς αὐτόν· καὶ ἔὰν λέγῃ πρὸς τὸν Θεόν· συγχώρησόν μοι, συγχώρησῃ καὶ αὐτὸς τῷ ὁμοιοπαθεῖ αὐτοῦ ἀνθρώπῳ, καὶ ἔὰν λέγῃ πρὸς τὸν Θεόν· μὴ μνησθῇς τῶν κακῶν, ὧν ἐποίησα εἴτε ἄκων εἴτε ἐκὼν, μηδὲ αὐτὸς μνησθῇ ὧν ἔπαισεν εἰς αὐτὸν ὁ πλησίον.

5. Εἰ γὰρ ἐστὶ βία καὶ πάντες ὑπ' αὐτῆς τυραννόμεθα, οὐκ ὀφείλομεν λογίσασθαι τι κατὰ τινος ἀνθρώπου.

6. Εἰ οὖν οὐκ ἔφθασας ταῦτα ποιῆσαι, εἰς μάτην εὐχῇ, ἀδελφέ· ὁ γὰρ Θεὸς οὐκ εἰσακούει σου κατὰ πάσας τὰς Γραφάς. Ὅλην γοῦν τὴν ἀγάπην δέδωκέ σοι, ἵνα ὁ θέλεις παρὰ τοῦ Θεοῦ γενέσθαι σοι, τοῦτο πρῶτον ποιήσῃς, καὶ τότε ἐλευθερωθήσῃ κατὰ τὸ μέτρον ὃ φθάσας ἐποίησας μετὰ τῶν ἀνθρώπων. Ὁ γὰρ Θεὸς ἀκρίβεια ἐστί, καὶ οὐ λόγοι μόνον γλώσσης.

7. Πᾶς οὖν ἄνθρωπος ἑαυτὸν δεσμεῖ εἰς γένναν, καὶ ἑαυτὸν λύει· οὐδὲν γὰρ δυνατότερον θελήματος, εἴτε εἰς θάνατον (τ)ρέψει εἴτε εἰς ζωὴν· μακάριοι δὲ εἰσιν οἵτινες ἠγάπησαν τὴν ζωὴν τὴν αἰώνιον, ὅτι οὐ προσκόπτουσιν.

Ἐρμηνεία

ΜΑ ΜΗ ἔχῃς ἔχθραν ἐναντίον οὐδενὸς ἀνθρώπου, ἐπειδὴ δὲν θὰ εἶναι δεκτὴ ἡ προσευχή σου ἀπὸ τὸν Θεόν. Νὰ εἰρηνεύῃς μὲ ὅλους, διὰ νὰ ἀποκτήσῃς παρησίαν εἰς τὸν Θεόν, ὅταν θὰ προσεύχῃσαι. Μὴ λησμονῇς, ὅτι ὁ Κύριος λέγει εἰς τὸ Εὐαγγέλιον· «ἔὰν γὰρ ἀφῆτε τοῖς ἀνθρώποις τὰ παραπτώματα αὐτῶν, ἀφήσει καὶ ὑμῖν ὁ Πατὴρ ὁ οὐράνιος· ἔὰν δὲ μὴ ἀφῆτε τοῖς ἀνθρώποις τὰ παραπτώμα-

τα αὐτῶν, οὐδὲ ὁ Πατὴρ ὑμῶν ἀφήσει τὰ παραπτώματα ὑμῶν» (Ματθ. ζ' 14—15).

2. Εἶναι πράγματι φοβερός αὐτὸς ὁ λόγος τοῦ Κυρίου, διότι λέγει, ὅτι ἐὰν δὲν ἰδῇς, ὅτι ἡ καρδιά σου εἶναι καθαρὰ, νὰ μὴ ζητήσης τίποτε ἀπὸ τὸν Θεόν· ἐάν, παρὰ ταῦτα, μὲ βεβαρημένην τὴν καρδίαν σου ἀπὸ μνησικάκους λογισμούς, ζητήσης κάτι ἀπὸ τὸν Θεόν, εἶναι ὡς νὰ τὸν ὑβρίζης, διότι ἂν καὶ ἁμαρτωλὸς καὶ λυπούμενος ἐναντίον τοῦ ὁμοίου σου ἀνθρώπου, λέγεις πρὸς Αὐτόν, πού γνωρίζει τὰ βάθη τῶν καρδιῶν· «ἄφες μοι τὰ παραπτώματά μου».

3. Ὁ τοιοῦτος δὲν προσεύχεται ἀπὸ τὰ βάθη τῆς ψυχῆς του, μὲ τὴν διανοίαν του, ἀλλὰ μόνον μὲ τὰ χεῖλη του, εὐρισκόμενος εἰς πολλὴν ἄγνοιαν· αὐτὸν δὲν τὸν ἀκούει ὁ Θεὸς προσευχόμενον.

Ἀλλὰ καὶ ἡ προσευχή του δὲν εἶναι πραγματικὴ προσευχή, ἀλλὰ μόνον μία τυπικὴ συνήθεια κατὰ τὰς ὥρας τοῦ κανόνος.

4. Ἐκεῖνος, πού θέλει νὰ προσεύχεται εἰς τὸν Θεόν ἀπὸ τὰ βάθη τῆς διανοίας του, νὰ εἶναι ἀληθὴς καὶ γνησία ἡ προσευχή του, νὰ ἐκπορεύεται ἀπὸ καθαρὰν καρδίαν καὶ νὰ ἐμπνέεται ἀπὸ τὸν φωτισμὸν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἔχει ὑποχρέωσιν πρῶτον νὰ ἐρευνᾷ τὸν νοῦν του τί σκέψεις ἔχει, ὥστε, ὅταν λέγῃ πρὸς τὸν Θεόν· «ἐλέησόν με», νὰ ἔχῃ ἐλέησει αὐτὸς προηγουμένως ἐκείνον, πού τὸν ἔβλαψεν· ὅταν λέγῃ πρὸς τὸν Θεόν· «συγχώρησόν μοι», νὰ ἔχῃ συγχωρήσει τὸν ὁμοιοπαθῆ συνάνθρωπόν του. Ὅταν λέγῃ πρὸς τὸν Θεόν· «μὴ μνησθῇς τῶν κακῶν, ὧν ἐποίησα εἴτε ἁκῶν εἴτε ἐκῶν», οὔτε καὶ ὁ ἴδιος νὰ ἐνθυμῇται τὰ ἐναντίον του πταίσματα τοῦ πλησίον.

5. Διότι ἐφ' ὅσον ὅλοι τυραννοῦμεθα ἀπὸ τὴν βίαν τῆς ἁμαρτίας, δὲν πρέπει ποτὲ νὰ σκεπτόμεθα κάτι ἐναντίον οὐδενὸς ἀνθρώπου.

6. Ἐὰν λοιπὸν δὲν ἔφθασες εἰς τὸ σημεῖον νὰ κάμῃς αὐτά, ματαίως, ἀδελφέ μου, προσεύχεσαι, διότι ὁ Θεός, συμφώνως πρὸς τὴν διδασκαλίαν τῶν Γραφῶν, δὲν σὲ ἀκούει. Ὁ Θεὸς λοιπὸν ὅλην τὴν ἀγάπην ἔχει δώσει εἰς σέ, ὥστε αὐτό, πού θέλεις νὰ σοῦ κάμῃ ὁ Θεός, νὰ τὸ κάμῃς σὺ πρῶτος εἰς τὸν συνάνθρωπόν σου· ἀναλόγως δὲ τοῦ μέτρου τῆς ἀνεξικακίας, πού ἐπέτυχες πρὸς τὸν συνάνθρωπόν σου, θὰ σὲ ἐλευθερώσῃ καὶ σὲ ὁ Θεὸς ἀπὸ τὰς διαφόρους ἀνάγκας, πού σὲ αἰχμαλωτίζουν. Ὁ Θεὸς εἶναι ἀκρίβεια ζωῆς καὶ ὄχι μόνον λόγοι γλώσσης.

7. Εἰς τὴν ἐξουσίαν λοιπὸν παντὸς ἀνθρώπου εὐρίσκεται νὰ δέσῃ τὸν ἑαυτὸν του εἰς τὴν γέενναν τοῦ πυρός, ἢ νὰ τὸν ἐλευθερώσῃ, διότι δὲν εἶναι τίποτε ἰσχυρότερον τῆς θελήσεως, εἴτε αὕτη ῥέπει πρὸς τὸν θάνατον, εἴτε πρὸς τὴν ζωὴν. Εὐτυχεῖς καὶ μακάριοι εἶναι ἐκεῖνοι, πού ἠγάπησαν τὴν αἰώνιον ζωὴν καὶ αὐτὴν ἐπιποθοῦν, διότι εἰς τίποτε δὲν θὰ σκοντάψουν.

ὙΠΟΘΕΣΙΣ ἮΕ·

Ὅτι ἀναγκαία τῷ πιστῷ τῶν Γραφῶν ἡ ἀνάγνωσις,
καὶ πολλή ἡ ἐκ ταύτης ὠφέλεια.

Διὰ τὸν πιστὸν εἶναι ἀναγκαία ἡ ἀνάγνωσις τῶν Γραφῶν
καὶ μεγάλη ἡ ἐξ αὐτῆς ὠφέλεια.

Α'. Ἐν τῷ Γεροντικῷ.

ἸΠΕ Γέρων· οἱ Προφῆται βιβλία ἐποίησαν, καὶ ἦλθον οἱ Πατέρες ἡμῶν καὶ εἰργάσαντο αὐτά· οἱ δὲ μετ' αὐτοῦς ἐξέλαβον αὐτὰ ἐκ στήθους· ἦλθε δὲ ἡ γενεὰ αὕτη καὶ ἔγραψεν αὐτά, καὶ ἔθηκεν εἰς τὰς θυρίδας ἀργά.

2. Ἡρωτήθη Γέρων· καλὸν ἔστιν ἐκλαβεῖν τὰς θείας Γραφάς; Καὶ ἀπεκρίθη· τὸ πρόβατον παρὰ τοῦ ποιμένου λαμβάνει καλὴν βοτάνην φαγεῖν, ἐσθίει δὲ καὶ τὴν τῆς ἐρήμου ὕλην· ὅταν οὖν καίηται ἀπὸ τῶν ἀκανθῶν τῆς ἐρήμου, ἀναμαρτυρεῖται τὴν βοτάνην, καὶ γλυκαίνεται τὸ στόμα αὐτοῦ, καὶ παύεται τὸ ὄπὸς τῶν ἀκανθῶν. Οὕτω καὶ τῷ ἀνθρώπῳ, καλὴ ἡ τῶν Γραφῶν μελέτη πρὸς τὴν τῶν δαιμόνων ἐπιβουλήν.

3. Εἶπε Γέρων· τὸ καθαρὸν ζῶον διώνυχον ἔστι καὶ ἀναμαρτυρεῖται καὶ τὴν τροφήν· καὶ ἡμεῖς οὖν οἱ πιστεύσαντες καλῶς, τὰς δύο Διαθήκας δεξάμενοι, ὀφείλομεν τὴν μὲν καλὴν τροφήν ἀναμαρτυρεῖσθαι, τὴν δὲ φαύλην οὐχί. Ἔστι δὲ ἡ ἐπωφελὴς τροφή λογισμοὶ ἀγαθοὶ ἐκ παραδόσεως διδασκάλων ἁγίων, καὶ ἀναγνώσεως τῶν Γραφῶν χορηγούμενοι, οἷς δεῖ ἀεὶ ἐμμελεῖσθαι τὴν τοῦ φιλοθέου ψυχὴν· ἡ δὲ πονηρὰ τροφή ἔστι, λογισμοὶ ἀκάθαρτοι, ἐξ ἐπιβουλῆς δαιμόνων ὑποβαλλόμενοι, οἷς ἐξ αὐτῆς προσβολῆς ἀπωθεῖσθαι δεῖ καὶ μὴ ἐγχρονίζειν ἐν αὐτοῖς.

4. Ἐλεγε Γέρων διορατικός, ὅτι εἶδον ἀδελφὸν μελετῶντα ἐν τῷ κελλίῳ αὐτοῦ, καὶ ἐν τῷ μελετᾷ τὸν ἀδελφὸν οὐκ ἴσχυεν εἰσελθεῖν, ὥς δὲ ἐπαύετο μελετῶν, τότε εἰσῆρχετο ὁ δαίμων εἰς τὸ κελλίον καὶ ἐπολέμει αὐτόν.

Ἑρμηνεία

ΓΝΑΣ ΓΕΡΩΝ εἶπεν· οἱ Προφῆται συνέγραψαν βιβλία θεόπνευστα· οἱ Πατέρες ἡμῶν ἐφήρμοσαν εἰς τὴν ζωὴν τῶν τὰς ὑποδείξεις τῶν βιβλίων αὐτῶν. Ἐκεῖνοι δὲ ποὺ διεδέχθησαν τοὺς Πατέρας ἡμῶν, ἐκ σεβασμοῦ, τὰ ἀπεστήθισαν. Ἡ γενεὰ ὁμῶς ἡ ἰδική μας τὰ ἀντέγραψε καλλιτεχνικὰ καὶ τὰ ἐτοποθέτησεν εἰς τὰς βιβλιοθήκας, χωρὶς νὰ τὰ χρησιμοποιῇ πρὸς ψυχικὴν ὠφέλειαν.

2. Ἡρώτησαν ἓνα Γέροντα :

—Εἶναι καλὸν νὰ ἀναγιγνώσκωμεν τὰς Ἀγίας Γραφάς;

Ὁ Γέρων ἀπήντησε :

—Τὸ πρόβατον λαμβάνει ἀπὸ τὸν βοσκὸν καλὸ χορτάρι διὰ νὰ φάγῃ· τρώγει ὅμως καὶ τὰ ξηρὰ φύλλα καὶ διάφορα ἄλλα εἶδη, χωρὶς θρεπτικὰς οὐσίας, ἀπὸ ἀγόνους καὶ χέρσους τόπους. Ὅταν λοιπὸν τὸ στομάχι τοῦ καίεται ἀπὸ τὰ ἀγκάθια, ἀναμνησκάζεται τὴν καλὴν τροφήν τοῦ χορτοῦ καὶ τότε γλυκαίνεται τὸ στόμα τοῦ καὶ ἐκμηδενίζεται ἡ ἐνοχλητικὴ στιφάδα ἀπὸ τὰ ἀγκάθια. Τοιοῦτοτρόπως συμβαίνει καὶ μὲ τὸν ἄνθρωπον· ἡ μελέτη τῶν Ἀγίων Γραφῶν ἀνατρέπει τὴν ἐπιβουλὴν τῶν δαιμόνων.

3. Ἐνας ἄλλος Γέρων εἶπε· τὸ καθαρὸν ζῶον ἔχει δύο ὄνυχας καὶ ἀναμνησκάζεται τὴν τροφήν τοῦ· καὶ ἡμεῖς λοιπὸν, ποὺ ἐπιστεύσαμεν ὀρθῶς καὶ παραδεχόμεθα τὰς δύο Διαθήκας, τὴν Παλαιὰν καὶ τὴν Καινὴν, ἔχομεν ὑποχρέωσιν τὴν μὲν ὠφέλιμον τροφήν νὰ ἀναμνησκάζωμεν, οὐχὶ ὅμως τὴν κακὴν καὶ ἐπιβλαβή. Ὡφέλιμος δὲ τροφή εἶναι αἱ ἀγαθαὶ σκέψεις, αἱ ὁποῖαι διαμορφώνονται εἰς τὴν ψυχὴν μας ἀπὸ τὴν παράδοσιν Ἀγίων Διδασκάλων καὶ ἀπὸ τὴν μελέτην τῶν Γραφῶν· μὲ αὐτὰς τὰς σκέψεις πρέπει διαρκῶς νὰ ἐνασχολῇται ἡ φιλόθεος ψυχὴ καὶ αὐτὰς νὰ μελετᾷ συνεχῶς. Κακὴ δὲ τροφή εἶναι οἱ ἀκάθαρτοι λογισμοί, τοὺς ὁποίους μᾶς ὑποβάλλει ἀπὸ κακίαν ὁ Διάβολος καὶ τοὺς ὁποίους πρέπει νὰ ἀπομακρύνωμεν, μόλις μᾶς ἐνοχλήσουν, καὶ οὔτε λεπτόν νὰ μὴ παραμένωμεν ὑπὸ τὴν ἐπίδρασίν των.

4. Ἐνας διορατικὸς Γέρων ἔλεγε : Κάποτε ἐγνώρισα ἓνα ἀδελφόν, ποὺ ἐμελέτα, μετὰ προσοχῆς καὶ σεβασμοῦ, εἰς τὸ κελλί τοῦ τὴν Ἀγίαν Γραφήν· κατὰ τὸ διάστημα τῆς μελέτης δὲν εἶχε τὴν δύναμιν νὰ εἰσέλθῃ ὁ διάβολος εἰς τὸ κελλί. Εἰσήρχετο δὲ καὶ τὸν ἐπολέμει μόλις ἐσταματοῦσεν ἡ μελέτη.

Β'. Τοῦ Ἀγίου Ἐφραίμ.

ΔΕΛΦΕ, πρόσεχε ἐν ὅλῃ καρδίᾳ σου τῇ ἀναγνώσει τῶν θείων Γραφῶν, καὶ σύμπινε τὴν ἐξ αὐτῶν γινομένην πιότητα ἐν τῇ ψυχῇ, ὥσπερ νήπιον θηλάζον μαστόν· ἐξ αὐτῶν γὰρ μαθήσῃ τὰ ἄθλα τῶν ἀρετῶν, καὶ ἔσται χαρὰ καὶ ἀγαλλίασις τῇ καρδίᾳ σου.

2. Εἰ γὰρ οἱ τοῦ κόσμου τούτου ἐξηγηταὶ ἐπιμελῶς κέχρηται τῇ ἀναγνώσει τῆς μὴ οὔσης σοφίας, ἡ γὰρ σοφία τοῦ κόσμου τούτου μωρία παρὰ τῷ Θεῷ ἐστὶ, πολλῶ μᾶλλον ἡμᾶς χρὴ μελετᾶν καὶ ἐκμανθάνειν τὰ λόγια τοῦ Θεοῦ πρὸς σωτηρίαν τῶν ψυχῶν ἡμῶν· καὶ γὰρ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον μακαρίζει τοὺς ἐξερευνώντας τὰ μαρτύρια Αὐτοῦ, ὅτι ἐν ὅλῃ καρδίᾳ ἐκζητήσωσιν Αὐτόν.

3. Τίς πονηρότερος τοῦ ἔχοντος ὕδωρ γλυκύ, καὶ μὴ ποτίζοντος ψυχὴν διψῶσαν; ἢ τίς φθονερώτερος τοῦ κεκτημένου βιβλίου ὠφέλιμον, καὶ μὴ μεταδιδόντος τῷ ἀδελφῷ πρὸς οἰκοδομήν; τίς ὀκνηρότερος τοῦ διψῶντος, καὶ καθημέ-

νου πλησίον πηγῆς, καὶ τὰς χεῖρας μὴ ἐκτείνοντος ἵνα, λαβὼν ὕδωρ, παύσῃ τὴν δίψαν; ἢ τίς ἀμελέστερος τοῦ ἔχοντος, ἢ λαμβάνοντος βιβλίον, καὶ τῆς ἀναγνώσεως ἀμελοῦντος;

4. Ἀδελφέ, συγκοπίασον τῷ ἐπιδομένῳ ἀδελφῷ μαθεῖν γράμματα, ὅπως ἀναγινώσκων τὰ θαυμάσια τοῦ Θεοῦ εὐλογῇ τὸ μεγαλοπρεπὲς Αὐτοῦ ὄνομα, καὶ Αὐτὸς ἔσται σοι μισθαποδότης.

Ἑ ρ μ η ν ε ι α

Δ ΔΕΛΦΕ ΜΟΥ, πρόσεχε μὲ ὅλην σου τὴν καρδίαν, ὅταν μελετᾷς τὰς θείας Γραφάς, νὰ πίνῃς μὲ ἀπληστίαν τὴν γλυκερὰν παχύτητα, ποὺ προέρχεται ἀπὸ τὴν μελέτην, εὐχαριστῶν τὴν ψυχὴν σου, ἀπαράλλακτα ὅπως τὸ νήπιον πίνει τὸ γάλα ἀπὸ τὸν μητρικὸν μαστόν. Ἀπὸ τὴν μελέτην τῶν θείων Γραφῶν θὰ πληροφορηθῇς τὰ λαμπρὰ κατορθώματα τῶν ἀρετῶν καὶ οὕτω ἡ καρδία σου θὰ γεμίσῃ ἀπὸ χαρὰν καὶ εὐφροσύνην.

2. Ἐὰν οἱ ἐρμηνευταὶ τῶν συγγραμμάτων τῶν σοφῶν τοῦ κόσμου τούτου μὲ μεγάλην φροντίδα μελετοῦν τὴν ἀνύπαρκτον σοφίαν, διότι ἡ σοφία τοῦ παρόντος κόσμου «μωρία παρὰ τῷ Θεῷ ἐστὶ» (Α΄ Κορ. γ' 19), μὲ πολὺν περισσότερον ἐνθουσιασμόν πρέπει ἡμεῖς νὰ μελετῶμεν καὶ νὰ ἀποστηθίζωμεν τὰ λόγια τοῦ Θεοῦ, πρὸς σωτηρίαν τῶν ψυχῶν μας· καὶ αὐτὸ τοῦτο τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ἐπαινεῖ καὶ μακαρίζει τοὺς ἐξερευνῶντας «τὰ μαρτύρια Αὐτοῦ» (Ψαλμ. ριγ' 2), διότι οἱ τοιοῦτοι θὰ ἀναζητήσουν τὸν Θεὸν μὲ ὅλην τὴν καρδίαν.

3. Ὑπάρχει περισσότερον διεστραμμένος ἀπὸ αὐτόν, ποὺ διαθέτει γλυκὺ καὶ εὐγευστον ὕδωρ καὶ δὲν ποτίζει διψασμένην ψυχὴν; Ὑπάρχει πλεον φθονερὸς ἀπ' αὐτόν, ποὺ κατέχει ὠφέλιμον βιβλίον καὶ δὲν δίδει καὶ εἰς τὸν ἀδελφόν του, διὰ νὰ οἰκοδομηθῇ πνευματικῶς; Ἀλλὰ καὶ δύνασαι νὰ φαντασθῇς περισσότερον ὀκνηρὸν ἄνθρωπον, ἀπὸ αὐτόν ποὺ διψᾷ καὶ ἐνῷ κάθεται πλησίον πηγῆς, δὲν ἀπλώνει τὰς χεῖρας του, διὰ νὰ πάρῃ νερὸ καὶ νὰ ἱκανοποιήσῃ τὴν δίψαν του; Ὑπάρχει περισσότερον ἀπρόκοπτος καὶ πνευματικῶς ἀδιάφορος, ἀπὸ ἐκεῖνον, ποὺ ἐνῷ ἔχει ἢ λαμβάνει θρησκευτικὸν βιβλίον, ἐν τούτοις δὲν φροντίζει νὰ τὸ μελετήσῃ;

4. Ἀδελφέ μου, κοπίασε καὶ σὺ μαζὶ μὲ ἐκεῖνον, ποὺ σὲ παρακαλεῖ νὰ τὸν μάθῃς γράμματα, διὰ νὰ δυνηθῇ νὰ μελετήσῃ τὰ θαυμάσια τοῦ Θεοῦ καὶ οὕτω νὰ εὐλογῇ τὸ μεγαλοπρεπὲς Αὐτοῦ ὄνομα. Νὰ εἶσαι βέβαιος, ὅτι ὁ Θεὸς θὰ σοῦ ἀποδώσῃ τὸν μισθόν σου διὰ τὸν κόπον σου αὐτόν.

Γ'. Τοῦ Αββᾶ Μάρκου.

Ε ΠΙΚΑΛΟΥ τὸν Θεόν, ἵνα ἀνοίξῃ τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς καρδίας σου, καὶ ἴδῃς τὴν ὠφέλειαν τῆς προσευχῆς καὶ τῆς ἀναγνώσεως.

Ἑρμηνεία

ΝΑ ΠΑΡΑΚΑΛΗΣ Τὸν Θεόν, νὰ διανοίξῃ τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς καρδίας σου, ὥστε νὰ ἀντιληφθῇς, ἐξ ἰδίας πείρας, τὴν ὠφέλειαν τῆς προσευχῆς καὶ τῆς ἀναγνώσεως.

Δ'. Τοῦ Ἀγίου Ἰσαάκ.

ΑΝΑΓΝΩΘΙ συνεχῶς καὶ ἀκορέστως ἐν ταῖς βίβλοις τῶν διδασκάλων, περὶ Προνοίας Θεοῦ, διότι αὗται καθοδηγοῦσι τὸν νοῦν εἰς τὸ ἰδεῖν τὴν τάξιν τῶν κτισμάτων τοῦ Θεοῦ, καὶ τὴν γνῶσιν τῶν ἔργων Αὐτοῦ, καὶ ἐνδυναμοῦσιν αὐτὸν ἐξ ἑαυτῶν, καὶ κατασκευάζουσι κεκτήσθαι νοήματα φω-
τολαμπῇ ἐκ τῆς λεπτότητος αὐτῶν, καὶ ὁδεύσαι ποιοῦσι μετὰ καθαρότητος πρὸς κατανόησιν τῶν κτισμάτων τοῦ Θεοῦ.

2 Ἔστω σου ἡ ἀνάγνωσις ἐν ἡρεμίᾳ ἀπὸ πάντων, καὶ γενοῦ ἐλευθερὸς ἀπὸ τῆς πολλῆς μερίμνης τοῦ σώματος, καὶ τῆς ταραχῆς τῶν πραγμάτων, ἵνα γεύσεως ἡδίστης τῇ ψυχῇ σου γεύσῃ διὰ γλυκείας κατανοήσεως, καὶ αἰσθηθῇ αὐ-
τῶν ἡ ψυχὴ, καὶ ἐν τῇ διαμονῇ αὐτῶν εὐφρανθῇ εἰς αὐτά.

3. Μὴ ἔστωσαν πρὸς σὲ οἱ λόγοι τῶν δοκίμων ὥς οἱ τῶν ἐπιπλάστων καὶ ἀπεμπολούντων τὰ θεῖα λόγια, ἵνα μὴ μείνῃς ἐν τῷ σκότει μέχρι τέλους τῆς ζω-
ῆς σου, καὶ στερηθῇς τοῦ κέρδους αὐτῶν.

4. Σχόλασον τῇ ἀναγνώσει τῶν Γραφῶν τῇ ἐμφανιζούσῃ τὴν ὁδὸν τῆς λε-
πιτοτάτης θεωρίας, καὶ μὴ ἀπαρχῆς αἰσθάνῃ τῆς γλυκύτητος, διὰ τὸ μήπω κακα-
θάρσαι σου τὸν νοῦν καὶ ἀποστήναι τῆς ὕλης.

5. Καὶ ὅταν ἀναστῇς εἰς τὴν προσευχὴν καὶ τὸν κανόνα, ἀντὶ τῆς κοσμικῆς μελέτης, ἣν εἶδες καὶ ἤκουσας, εὐρεθῇς εἰς τὴν μελέτην τῶν Γραφῶν, ὧν ἀνέ-
γνωσ, καὶ ἐπιλανθάνῃ τῆς μερίμνης ἐκείνων, καὶ οὕτως ἄρχεται ὁ νοῦς καθαίρε-
σθαι, καὶ τοῦτό ἐστι τὸ γεγραμμένον, ὅτι ψυχὴ βοηθεῖται ὑπὸ τῆς ἀναγνώσεως, ὅταν στῇ εἰς προσευχὴν, καὶ πάλιν ἐκ τῆς προσευχῆς φωτίζεται εἰς τὴν ἀνάγνω-
σιν, καὶ ἡ ἀνάγνωσις, ὥς εἴρηται, ἀντὶ τῆς ἐξωτικῆς φύσεως, ὕλη εὐρίσκεται τῷ
τρόπῳ τῆς προσευχῆς.

6. Ἔως οὗ δέξεται ὁ ἄνθρωπος τὸν Παράκλητον, δέεται τῶν θείων Γρα-
φῶν, ἵνα ἡ μνήμη τῶν ἀγαθῶν ἐντυπωθῇ ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ, καὶ ἐκ τῆς ἀδια-
λείπτου ἀναγνώσεως ἀνακαινίζεται ἐν αὐτῷ ἡ πρὸς τὸ ἀγαθὸν κίνησις, καὶ φυ-
λάττει τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἐκ τῆς λεπτότητος τῶν ὁδῶν τῆς ἁμαρτίας, διότι οὕπω
ἐκτῆσατο τὴν δύναμιν τοῦ Πνεύματος τὴν μακρύνουσαν ἀπὸ τοῦ νοὸς τὴν λήθην,
ἥτις λήθη ἐξαλείφει ἐξ αὐτοῦ τὰς ψυχωφελεῖς μνήμας, καὶ ποιεῖ αὐτὸν σκορπίζε-
σθαι καὶ πλανᾶσθαι.

7. Ὅτε γὰρ ἡ δύναμις τοῦ Πνεύματος ἐπιβῇ ἐπὶ τὴν ψυχικὴν δύναμιν τὴν
δι' αὐτοῦ ἐνεργοῦσαν, τότε, ἀντὶ τοῦ νόμου τῶν Γραφῶν, ῥιζοῦνται αἱ ἐντολαὶ
τοῦ Πνεύματος ἐν τῇ καρδίᾳ καὶ μανθάνει κρυπτῶς ἐκ τοῦ Πνεύματος, καὶ οὐ δέ-
εται τῆς βοηθείας τῆς αἰσθητῆς ὕλης· ἐν ὅσῳ γὰρ ἡ καρδία ἐκ τῆς ὕλης μανθά-
νει, ἀκολούθως ἔπεται τῇ μαθήσει ἡ πλάνη καὶ ἡ λήθη· ὅταν δὲ ἡ διδασκαλία
τοῦ πνεύματος ᾗ τότε ἡ μνήμη ἀσφαλῶς φυλάττεται.

Ἑρμηνεία

ΜΕΛΕΤΑ συνεχῶς καὶ ἀχόρταγα εἰς τὰ βιβλία τῶν ἱερῶν δι-
δασκάλων περὶ τῆς Προνοίας τοῦ Θεοῦ, διότι τοιοῦτοτρό-
πως καθοδηγεῖται ὁ νοῦς νὰ ἀντιληφθῇ τὴν θαυμαστὴν τάξιν τῶν

κτισμάτων τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ γνωρίσῃ τὰ ἔργα Αὐτοῦ. Τότε ὁ νοῦς δυναμώνει καὶ διαμορφώνει, διὰ τοῦ βάθους τῆς μελέτης, νοήματα καὶ σκέψεις, ποὺ ἀπαστράπτουν ἀπὸ φῶς· ἐν τέλει ἡ μελέτη τῶν βιβλίων τῶν ἱερῶν διδασκάλων βοηθεῖ τὸν νοῦν νὰ προχωρήσῃ μετὰ πνευματικῆς καθαρότητος εἰς τὴν βαθυτέραν γνῶσιν τῶν κτισμάτων τοῦ Θεοῦ.

2. Ὄταν μελετᾷς, νὰ φροντίξῃς νὰ εἶσαι ἤρεμος εἰς ὅλα, νὰ ἐλευθερωθῇς ἀπὸ τὴν ὑπερβολικὴν βιοτικὴν μέριμναν καὶ ἀπὸ τὴν ταραχήν, ποὺ δημιουργοῦν εἰς τὴν ψυχὴν τὰ διάφορα πράγματα τῆς ζωῆς· τότε μόνον θὰ δυνηθῇς νὰ ἀπολαύσῃς εἰς τὴν ψυχὴν σου μίαν γλυκυτάτην γεῦσιν ὀφειλομένην εἰς τὴν γλυκεῖαν πνευματικὴν ἡδονὴν ἐκ τῆς κατανοήσεως τῶν ἀναγινγνωσκομένων· ἡ ψυχὴ θὰ αἰσθανθῇ τὸ βαθύτερον νόημα τῶν ἀναγινγνωσκομένων καὶ ἀποτυπώνουσα σταθερῶς αὐτὰ θὰ εὐχαριστῇται εἰς αὐτά.

3. Νὰ σέβῃσαι τὰ συγγράμματα καὶ τὰς διδασκαλίας τῶν γνησίων συγγραφέων καὶ νὰ μὴ θεωρῇς αὐτὰ ὅπως τὰ ἔργα, ποὺ ἔχουν μόνον ἐξωτερικὴν ἀξίαν καὶ περιφρονοῦν τὰ θεῖα λόγια, διὰ νὰ μὴ παρამείνῃς τυφλὸς μέχρι τέλους τῆς ζωῆς σου καὶ στερηθῇς ἀπὸ τὸ θεοφιλὲς κέρδος των.

4. Νὰ ἀφοσιωθῇς εἰς τὴν ἀνάγνωσιν τῶν θείων Γραφῶν, ποὺ ἀποκαλύπτουν εἰς τὸν ἄνθρωπον τὸν δρόμον πρὸς τὴν πλεόν ἐναργεστάτην ὁπτασίαν τοῦ θείου μεγαλείου, ἔστω καὶ ἐάν, ἀμέσως, δὲν δοκιμάσῃς τὴν γλυκύτητα τῶν νοημάτων, ἐπειδὴ ἀκόμη ὁ νοῦς σου δὲν ἔχει καθαρισθῇ καὶ δὲν ἔχει ἀπομακρυνθῇ τῆς ὕλης.

5. Ὄταν σηκωθῇς δὲ διὰ τὴν προσευχὴν καὶ τὸν κανόνα, ἀντὶ τῆς κοσμικῆς ἐνασχολήσεως τοῦ νοῦ σου εἰς ὅσα εἶδες καὶ ἤκουσες, νὰ ἐνδιατρίβῃς εἰς τὴν βαθυτέραν κατανόησιν τῶν νοημάτων, ποὺ ἀνέγνωσες εἰς τὰς Ἀγίας Γραφὰς καὶ νὰ λησμονῇς τὴν μέριμναν τῶν κοσμικῶν πραγμάτων. Τοιοῦτοτρόπως ὁ νοῦς σου θὰ ἀρχίσῃ νὰ καθαρίζεται· αὕτη δὲ εἶναι καὶ ἡ σημασία τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ρητοῦ «ψυχὴ βοηθεῖται ὑπὸ τῆς ἀναγνώσεως ὅταν στῇ εἰς προσευχὴν καὶ πάλιν ἐκ τῆς προσευχῆς φωτίζεται εἰς τὴν ἀνάγνωσιν».

Εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν ἡ ἀνάγνωσις, ὅπως ἐλέχθη, ἀντὶ νὰ ἀπασχολῇ τὸν νοῦν μας μὲ ὕλικά πράγματα, γίνεται ὕλικὸν διὰ τὸν τρόπον μὲ τὸν ὁποῖον προσευχόμεθα.

6. Μέχρις ὅτου δεχθῇ ὁ ἄνθρωπος εἰς τὴν ψυχὴν του τὸν Παράκλητον, ἔχει ἀνάγκην ἀπὸ τὰς θείας Γραφὰς, διὰ νὰ ἐντυπωθῇ εἰς τὴν καρδίαν ἡ ἐνθύμησις τῶν ἀγαθῶν καὶ διὰ τῆς συνεχοῦς ἀναγνώσεως νὰ ἀνανεώνεται μέσα του ἡ κίνησις καὶ ἡ ροπὴ πρὸς τὸ ἀγαθόν· τοιοῦτοτρόπως δὲ θὰ προφυλάσσεται ἡ ψυχὴ ἀπὸ τὰ δυσδιάκριτα μονοπάτια τῆς ἁμαρτίας, ἐπειδὴ ἀκόμη δὲν ἀπέκτησε τὴν δύναμιν τοῦ Πνεύματος, νὰ ἀπομακρύνῃ ἀπὸ τὸν νοῦν τὴν λησμοσύνην, ποὺ σβύνει τὰς ψυχωφελεῖς ἐνθυμήσεις καὶ ἐξαναγκάζει τὸν νοῦν νὰ σκορπίξῃ καὶ νὰ περιπλανᾶται εἰς ἄσκοπα πράγματα.

⑦ Διότι ὅταν πλέον ἢ δύναμις αὐτῇ τοῦ Πνεύματος ἐπικαθήσῃ εἰς τὴν ψυχικὴν δύναμιν, ἢ ὁποῖα ἐνεργεῖ μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ Πνεύματος, τότε εἰς τὴν καρδίαν ριζώνονται αἱ ἐντολαὶ τοῦ Πνεύματος, ἀντὶ τοῦ νόμου τῶν Γραφῶν, καὶ οὕτω ὁ ἄνθρωπος πληροφορεῖται μυστικῶς ὑπὸ τοῦ Πνεύματος, χωρὶς νὰ ἔχῃ ἀνάγκην ἀπὸ τὴν αἰσθητὴν ὕλην, εἰς τὸ ἔργον τῆς πνευματικῆς του οἰκοδομῆς.

Ἐφ' ὅσον ἡ καρδία μὲ τὴν βοήθειαν μόνον τῆς ὕλης, τῶν γραμμάτων καὶ τῶν λέξεων, πληροφορεῖται τὰ δέοντα, ἀκολουθοῦν τὴν ἐνέργειαν αὐτήν, ὡς φυσικὰ ἐνδεχόμενα, ἢ πλάνη καὶ ἢ λησμοσύνη.

Ὅταν ὁμως ἡ διδασκαλία προέρχεται κατ' εὐθείαν ἀπὸ τὴν ἐνέργειαν τοῦ Πνεύματος, τότε καὶ ἡ ἐνθύμησις τοῦ ἀγαθοῦ διατηρεῖται ἀσφαλῶς.

ὑΠΟΘΕCΙC 15'

“Οτι ὀφείλομεν ἂ ἀναγινώσκομεν καὶ ποιεῖν, οὐ γὰρ ἐν λόγῳ ἡ σωτηρία, ἀλλ’ ἐν ἔργῳ· διὸ ἡ ψιλὴ γνῶσις ἀνωφελὴς ἐστὶ. Καὶ ὅτι δεῖ τὸν πνευματικὸν μὴ ἐναπομένειν τῷ γράμματι, ἀλλὰ ἀγωνίζεσθαι καὶ εἰς τὸ πνεῦμα διαβαίνειν.

Αὐτὰ ποὺ διαβάζομεν πρέπει καὶ νὰ τὰ ἐκτελῶμεν· διότι ἡ σωτηρία ἐπιτυγχάνεται μὲ ἔργα καὶ ὄχι μὲ λόγους. Διὰ τοῦτο ἡ ἀπλὴ γνῶσις δὲν ὠφελεῖ. Ὁ πνευματικὸς ἄνθρωπος δὲν πρέπει νὰ περιορίζεται εἰς τὸ γράμμα τοῦ κειμένου, ἀλλὰ νὰ ἀναζητῇ τὴν ὑψηλοτέραν ἔννοιαν, τὸ πνεῦμα αὐτοῦ.

Α'. Τοῦ Ἀββᾶ Ἡσαΐου.

ΑΝ ΤΙΣ σκεῦος κτήσεται πρὸς τὴν ἑαυτοῦ χρεῖαν, καὶ ἐν καιρῷ τῆς χρείας μὴ εὕρῃ αὐτό, εἰς μάτην αὐτὸ κέκτηται.

2. Τοιοῦτος ἐστὶν ὁ λέγων ὅτι φοβοῦμαι τὸν Θεόν, καὶ οἶδα τὰς Γραφάς, ἐπὰν δὲ φθάσῃ εἰς τὴν ὥραν τῆς χρείας, μὴ εὕρῃ τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ ἐν καιρῷ ἢ θυμοῦ, ἢ παρρησίας, ἢ τοῦ διδάξαι ἕτερον εἰς ὃ μὴ ἔφθασεν, ἢ ἀνθρωπαρεσκείας καὶ τῶν ἑτέρων παθῶν.

3. Ἐὰν οὖν μὴ εὕρῃ τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ, μάτην πέποιθεν ἐπὶ τῇ γνώσει τῶν θείων Γραφῶν.

Ἑρμηνεία

Εἰ ΑΝ ΕΝΑΣ ἄνθρωπος ἀποκτήσῃ ἓνα σκεῦος καὶ δὲν τὸ εὕρῃ εἰς τὴν ὥραν τῆς ἀνάγκης του, διὰ νὰ τὸ χρησιμοποιήσῃ, ματαίως τὸ ἀπέκτησεν.

2. Ἀκριβῶς τὸ ἴδιον συμβαίνει καὶ μὲ τὸν ἄνθρωπον, ποὺ λέγει, ὅτι φοβοῦμαι τὸν Θεόν καὶ γνωρίζω τὰς Γραφάς· ὅταν ὁμως ἔλθῃ εἰς ὥραν ἀνάγκης δὲν ἐνεργεῖ μὲ φόβον Θεοῦ.

Δηλαδή, ὁ τοιοῦτος ἄνθρωπος, εἰς στιγμὴν θυμοῦ, ἢ ἐλευθεροστομίας, ἢ διδασκαλίας ἄλλου περὶ ἐκείνου εἰς τὸ ὅποιον δὲν ἔφθασεν ἀκόμη, ἢ ἀνθρωπαρεσκείας, ἢ τέλος ἄλλων παθῶν, κατ’ ἐκείνην τὴν στιγμὴν τῆς ἐξάψεως τοῦ πάθους δὲν ὁδηγεῖται εἰς τὰς σκέψεις καὶ ἐνεργείας του, ἀπὸ τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ.

3. Ἐὰν λοιπὸν ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς δὲν εὕρῃ τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ εἰς τὴν ἀναγκαίαν περίστασιν, ματαίως καυχᾶται διὰ τὴν γνῶσιν τῶν θείων Γραφῶν.

Β'. Τοῦ Ἀββᾶ Μάρκου.

Ο ΤΑΠΕΙΝΟΦΡΩΝ καὶ ἔργον ἔχων πνευματικόν, ἀναγινώσκων τὰς θείας Γραφάς, πάντα εἰς ἑαυτὸν νοήσει, καὶ οὐκ εἰς ἕτερον· τὰ παρὰ τῆς Γραφῆς εἰρημένα, οὐκ ἵνα νοήσωμεν μόνον, ἀλλ' ἵνα καὶ ποιήσωμεν αὐτὰ εἴρηται.

2. Τινὲς γὰρ ψιλὰ νοήματα ταῦτα νομίσαντες, καὶ διὰ τοῦτο βίβλους κτησάμενοι, καὶ γνόντες τὴν τῶν γεγραμμένων δύναμιν, μηδὲν δὲ τούτων ἐργασάμενοι, ὑπερφυσῶνται ἐπὶ ψιλοῖς τοῖς νοήμασι, καὶ διὰ λόγων καὶ ζητημάτων συνιστῶντες ἑαυτούς, μέγαν παρὰ τοῖς ἀπείροις τῆς κατὰ Θεὸν φιλοσοφίας φέρουσιν ἔπαινον, τῆς φιλοπονίας ὧς εἴρηται μὴ ἀψάμενοι, μηδὲ τὸ ἔργον ὅλως μνησθέντες.

3. Οὗτοι δὲ πολλὴν παρὰ Θεοῦ καὶ τῶν φιλοπόνων καὶ εὐσεβῶν ἀνδρῶν ἀποφέρονται τὴν κατάγνωσιν, διότι τῇ εἰσαγωγικῇ γνώσει τῶν Γραφῶν, οὐ πρὸς ἔργον, ἀλλὰ πρὸς ἐπίδειξιν ἀποχρησάμενοι, τῆς κατ' ἐνέργειαν γνώσεως τοῦ Ἀγίου Πνεύματος ἐστερήθησαν, οἱ, κατὰ τὴν Γραφήν, οὐκ ἐν καρδίᾳ, ἀλλ' ἐν προσώπῳ καυχῶνται, καὶ δικαίως ὑπ' αὐτῆς ἀνακόπτονται, λεγούσης· «ἴσθι πεποιθὼς ἐπὶ Κύριον ἐν ὅλῃ καρδίᾳ σου, ἐπὶ δὲ σῇ σοφίᾳ μὴ ἐπαίρου».

4. Μὴ ἐπαρθῇς τῇ καρδίᾳ σου ἐπὶ νοήμασι γραφικοῖς, μήποτε τῷ πνεύματι τῆς βλασφημίας περιπέσης κατὰ νοῦν. Ἀναγινώσκων τὰς θείας Γραφάς νόει τὰ κεκρυμμένα, ὅσα γὰρ προεγράφη, φησὶν, εἰς ἡμετέραν διδασκαλίαν πάντως προεγράφη. Τῆς Γραφῆς τὰ ῥήματα, διὰ τῶν πράξεων ἀναγίνωσκε, καὶ μὴ πλατυλόγει ἐπὶ ψιλοῖς τοῖς νοήμασι φυσιούμενος.

5. Ὁ γὰρ ἀφείς τὴν πράξιν, καὶ γυμνῇ τῇ γνώσει ἐπερειδόμενος, ἀντὶ διστόμου μαχαίρας, καλαμίνην ῥάβδον κρατεῖ, ἥτις ἐν καιρῷ πολέμου, κατὰ τὴν Γραφήν, τρήσει τὴν χεῖρα αὐτοῦ καὶ εἰς αὐτὴν ἐλεύσεται, τὸν ἰδὸν τῆς φύσεως πρὸ τῶν πολεμίων ἐμβάλλουσα.

6. Ὅσοι, προφάσει ἀγώνων, τῶν ἀμελεστέρων κατεπαίρονται, οὗτοι ἐξ ἔργων σωματικῶν δικαιοῦσθαι νομίζουσιν· ὅσοι δὲ ἐπαιρόμενοι ψιλῇ τῇ γνώσει τοὺς ἀγνοοῦντας εὐτελίζουσιν, οὗτοι ἐκείνων πολὺ ἀφρονέστεροι τυγχάνουσιν.

7. Ἐκτὸς τῶν κατ' αὐτὴν ἔργων, οὐπω βεβαία ἡ γνῶσις, καὶ ἀληθὴς τυγχάνη, διότι παντὶ πράγματι τὸ ἔργον ἐστὶ βεβαίωσις· πολλάκις ἐκ τῆς κατὰ τὴν πράξιν ἀμελείας, καὶ ἡ γνῶσις σκοτίζεται, ὧν γὰρ αἱ ἐργασίαι καθόλου παρελογίσθησαν, τούτων αἱ μνημαὶ κατὰ μέρος οἰχέσονται.

8. Σοφία ἐστίν, οὐ μόνον τὸ διὰ φυσικῆς ἀκολουθίας εἰδέναι τὴν ἀλήθειαν, ἀλλὰ καὶ τὸ ὑπομένειν ὧς ἰδίαν τὴν τῶν ἀδικούντων πονηρίαν· οἱ μὲν γὰρ τῇ προτέρᾳ ἐναπομείναντες, πρὸς ὑπερηφανίαν ἐπλήρθησαν· οἱ δὲ ἐπὶ τὴν δευτέραν φθάσαντες, ταπεινοφροσύνην ἐκτίησαντο.

Ἑ ρ μ η ν ε ί α

Ο ΤΑΠΕΙΝΟΦΡΩΝ καὶ ἀσχολούμενος μὲ ἔργα πνευματικά, ὅταν διαβάξῃ τὰς θείας Γραφάς, ὅλα τὰ νοήματα αὐτῶν θὰ τὰ προσαρμόσῃ εἰς τὸν ἑαυτὸν του καὶ ὅχι εἰς τοὺς ἄλλους. Τὰ γραφόμενα εἰς τὴν Ἀγίαν Γραφήν, δὲν ἔχουν γραφῇ διὰ νὰ τὰ ἐννοῶμεν μόνον, ἀλλὰ καὶ διὰ νὰ τὰ ἐφαρμόζωμεν.

2. Μερικοὶ ἐνόμισαν, ὅτι ἡ Ἀγία Γραφή εἶναι μόνον σύνολον ξηρῶν καὶ ἀσχέτων πρὸς τὴν ζωὴν νοημάτων· καὶ δι' αὐτὸ ἀποκτήσαντες βίβλους καὶ ἀποστηθίσαντες τὴν σημασίαν τῶν γραφομένων, χω-

ρις νὰ ἐφαρμόσουν εἰς τὴν ζωὴν των τίποτε ἀπὸ αὐτὰ, ὑπερηφανεύονται ὅτι, τάχα, γνωρίζουν τὰ περιεχόμενα εἰς αὐτὰ νοήματα, καὶ ἐπιδεικνύονται ὁμιλοῦντες περὶ τῆς Ἀγίας Γραφῆς καὶ σχολιάζοντες αὐτήν· οἱ τοιοῦτοι ἐπαινοῦνται πάρα πολὺ ἀπὸ τοὺς ἀγεύστους τῆς κατὰ Θεὸν φιλοσοφίας, χωρὶς νὰ κοπιᾶσουν διόλου νὰ ἐφαρμόσουν τὰ διδάγματα τῆς Ἀγίας Γραφῆς καὶ χωρὶς καὶ νὰ σκεφθοῦν ποῖον εἶναι τὸ ἔργον, τὸ πραγματικόν, τοῦ μελετητοῦ τῆς Ἀγίας Γραφῆς.

3. Οἱ τύποι αὐτοί, τῆς ἐπιφανειακῆς μελέτης, εἶναι ἄξιοι περιφρονήσεως ἀπὸ τὸν Θεόν, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τοὺς εὐσεβεῖς Πατέρας καταδικάζονται, διότι τὴν ὁδηγοῦσαν εἰς τὴν κατανόησιν τῆς Ἀγίας Γραφῆς γνῶσιν ἀπέκτησαν, ὅχι διὰ νὰ τὴν ἐφαρμόσουν, ἀλλὰ διὰ νὰ ἐπιδειχθοῦν ἐγωϊστικῶς εἰς τοὺς ἀνθρώπους, ὡς σοφοὶ ἐξηγηταὶ καὶ τοιουταυτρόπως ἀπεστερήθησαν τῆς ὑψηλῆς πνευματικῆς γνώσεως, ἡ ὁποία μορφοῦται εἰς τὴν καρδίαν μὲ τὴν ἐπενέργειαν τοῦ Ἀγίου Πνεύματος· οὗτοι, κατὰ τὴν Ἀγίαν Γραφήν, δὲν καυχῶνται διὰ τὴν καρδίαν των, ἀλλὰ διὰ τὸ πρόσωπόν των καὶ δικαίως ἀπορρίπτονται ὑπὸ τῆς Ἀγίας Γραφῆς, ἡ ὁποία λέγει· «ἴσθι πεποιοῦς ἐν ὅλῃ καρδίᾳ ἐπὶ Θεῷ, ἐπὶ δὲ σῇ σοφίᾳ μὴ ἐπαίρου» (Παροιμ. γ' 5), δηλαδή, νὰ στηρίξης τὰς ἐλπίδας σου εἰς τὸν Θεόν, διὰ δὲ τὴν σοφίαν σου νὰ μὴ ὑπερηφανεύεσαι.

4. Πρόσεχε νὰ μὴ ὑπερηφανευθῇ ἡ καρδία σου, ἐξ αἰτίας μόνον τῆς ἐρμηνείας τῶν γραφικῶν νοημάτων, μὴ τυχὸν ὁ νοῦς σου περιπέσῃ εἰς πνεῦμα βλασφημίας. Ὅταν διαβάξης τὰς Ἀγίας Γραφάς, νὰ προσπαθῇς νὰ συλλαμβάνῃς τὰ βαθυτέρα νοήματα, διότι «ὅσα γὰρ προεγράφη, εἰς τὴν ἡμετέραν διδασκαλίαν προεγράφη» (Ρωμ. ιε' 4). Φρόντιζε νὰ μελετᾷς τὰ λόγια τῆς Ἀγίας Γραφῆς, ὥστε δι' αὐτῶν νὰ ρυθμίξης, κατὰ Θεόν, τὰς πράξεις σου καὶ νὰ μὴ ἀπεραντολογῇς εἰς ὑψηλὰς σκέψεις καὶ ὑπερβατικὰ νοήματα, διότι ὑπάρχει κίνδυνος νὰ φουσκώσῃς ἀπὸ ὑπερηφάνειαν.

5. Ἐκεῖνος, ποὺ ἐγκαταλείπει τὴν προσπάθειαν νὰ ἐπιτύχῃ ἓνα τέλειον καὶ ἀκριβῆ, κατὰ Χριστόν, πρακτικὸν βίον καὶ στηρίζεται μόνον ἐπὶ τῆς γυμνῆς γνώσεως, αὐτός, ἀντὶ διστόμου μαχαίρας, κρατεῖ ράβδον ἀπὸ καλάμι, ἡ ὁποία εἰς τὸν καιρὸν τοῦ πολέμου, ὅπως λέγει ἡ Ἀγία Γραφή, θὰ τρυπήσῃ τὴν χεῖρα του καὶ θὰ χύσῃ μέσα εἰς τὴν πληγὴν τὸ δηλητήριον ποὺ ἔχει ἐκ φύσεως τὸ καλάμι, πρὶν προφθάσουν νὰ τὸν βλάψουν οἱ ἐχθροί (¹).

6. Ὅσοι ἐξ αἰτίας, δῆθεν, τῶν ἀγώνων των, ὑπερηφανεύονται ἀπέναντι τῶν ἀμελεστέρων, αὐτοὶ ἔχουν τὴν ἐσφαλμένην γνώμην, ὅτι θὰ δικαιωθοῦν ἀπὸ τὰ σωματικὰ ἔργα. Ὅσοι δὲ καυχῶνται διὰ τὰς ὑψηλὰς θεολογικάς των γνώσεις ἐξευτελίζοντες αὐτούς, ποὺ δὲν γνωρίζουν, οὗτοι ἀσφαλῶς εἶναι τερισσότερον ἀνόητοι ἐκείνων.

1) Βλέπε Δ' Βασιλειῶν ιη' 21, Ἡσαΐα λς' 6 καὶ Ἰεζεκιήλ κθ' 6.

7. Χωρὶς τὰ ἔργα, μὲ τὰ ὁποῖα πρέπει νὰ εἶναι σύμφωνος ἡ γνῶσις, αὕτη δὲν ἔχει κανένα κῦρος, ἔστω καὶ ἐὰν εἶναι ἀληθινή, διότι εἰς ἐκάστην περίπτωσιν μόνον τὰ ἔργα ἐπικυρώνουν τὸ φρόνημα καὶ τὰς διαθέσεις τοῦ ἀνθρώπου. Πολλὰς φορὰς ἡ ἀμέλεια διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἐπιβαλλομένων πράξεων συσκοτίζει καὶ αὐτὴν τὴν γνῶσιν· διότι ὅσων ἀνθρώπων αἱ ἐργασίαι παρεξέκλιναν ἀπὸ τὸν ὀρθὸν δρόμον, αὐτῶν ἀσφαλῶς καὶ αἱ ἐνθυμήσεις τοῦ ἀγαθοῦ, ἐν μέρει, θὰφυγαδευθοῦν ἀπὸ τὴν ψυχὴν.

8. Σοφία δὲν εἶναι μόνον ἡ γνῶσις τῆς ἀληθείας, τὴν ὁποίαν γεννᾷ ἡ διερεῦνησις τῆς φυσικῆς σχέσεως πραγμάτων καὶ ἐννοιῶν, ἀλλὰ καὶ ἡ δύναμις νὰ ὑπομένῃ ὁ ἄνθρωπος τὴν κακίαν τῶν ἀδικούντων, ὥς νὰ πρόκειται περὶ ἰδικῆς του κακίας.

Ὅσοι παρέμειναν εἰς τὴν πρώτην κατάστασιν τῆς σοφίας, τὴν θεωρητικὴν οὕτως εἰπεῖν, κατελήφθησαν ἀπὸ ὑπερηφάνειαν· ὅσοι ὁμῶς ἔφθασαν καὶ εἰς τὸ δεύτερον στάδιον τῆς σοφίας, τὸ πρακτικόν, αὐτοὶ ἀπέκτησαν τὴν τόσον ἀπαραίτητον ταπεινοφροσύνην.

Γ'. Ἐν τῷ Γεροντικῷ.

ΕΠΙΕ Γέρων· εἰσὶ τινες ἐν ἀμελείᾳ τὰς ἑαυτῶν ἡμέρας δαπανῶντες καὶ λόγῳ μὲν καὶ λογισμῷ ζητοῦσι σωθῆναι, ἔργῳ δὲ οὐκ ἐπιτηδεύουσιν, ἀλλὰ τοὺς μὲν Βίους τῶν Πατέρων ἀναγινώσκουσι, τὴν δὲ ταπείνωσιν τούτων καὶ ἀκτημοσύνην, ἐγκράτειάν τε καὶ ἀγρυπνίαν, καὶ εὐχὴν καὶ γονυκλισίαν, καὶ χαμευνίαν, καὶ ἡσυχίαν, καὶ λοιπὴν ἄσκησιν οὐ μιμοῦνται.

2. Ἀλλὰ τῇ ἑαυτῶν οἴῃσει καὶ ἀμελείᾳ ψευδεῖς ποιοῦσι τοὺς τῶν Πατέρων Βίους, ἀδύνατον, λέγοντες, τινὰ ἄνθρωπον τοιαῦτα ὑπομεῖναι, μὴ λογιζόμενοι ὅτι ὅπου ὁ Θεὸς κατοικήσῃ διὰ τῆς τοῦ Βαπτίσματος Χάριτος καὶ τῆς τῶν ἐντολῶν ἐργασίας, ὑπὲρ φύσιν τὰ πράγματα καὶ τὰ χαρίσματα γίνονται.

Ἐρμηνεία

ΕΝΑΣ Γέρων εἶπεν· ὑπάρχουν μερικοί, ποὺ σπαταλοῦν τὰς ἡμέρας τῶν εἰς ἀμέλειαν καὶ ἀδιαφορίαν. Αὐτοί, ἐνῷ ζητοῦν νὰ σωθοῦν μὲ τὰ λόγια καὶ τοὺς λογισμούς των, ἐν τούτοις οὐδεμίαν ἔμπρακτον προσπάθειαν καταβάλλουν· οὗτοι μελετοῦν μὲν τοὺς Βίους τῶν Ἀγίων Πατέρων, δὲν μιμοῦνται ὁμῶς τὴν ταπείνωσίν των, τὴν ἀκτημοσύνην, τὴν ἐγκράτειαν, τὴν ἀγρυπνίαν, τὴν εὐχὴν, τὴν γονυκλισίαν, τὴν εἰς τὸ ἔδαφος ἐπίπονον κατάκλινσιν, τὴν ἡσυχίαν, ὥς καὶ ὅλας τὰς ἀσκήσεις των.

2. Τοῦναντίον αὐτοὶ μὲ τὴν ὑπερηφάνειάν των καὶ τὴν ἀμέλειάν των διαψεύδουν τοὺς Βίους τῶν Πατέρων καί, δικαιολογούμενοι, λέγουν, ὅτι αὐτὰ εἶναι ἀδύνατον νὰ τὰ ὑπομείνῃ ἓνας ἄνθρωπος. Αὐτοὶ δὲν σκέπτονται, ὅτι ἐκεῖ ποὺ θὰ κατοικήσῃ ὁ Θεός, διὰ τῆς Χάριτος τοῦ Βαπτίσματος καὶ τῆς ἐργασίας τῶν ἐντολῶν, εἶναι δυνατόν νὰ γίνων καὶ νὰ πραγματοποιηθοῦν ὑπερφυσικὰ γεγονότα καὶ χαρίσματα.

Δ'. Τοῦ Ἀγίου Μαξίμου.

Η ΧΑΡΙΣ τῆς Νέας Διαθήκης μυστικῶς τῷ τῆς Παλαιᾶς κέκρυπται γράμματι· διὸ φησὶν ὁ Ἀπόστολος, ὅτι ὁ νόμος πνευματικὸς ἐστίν· ὁ οὖν νόμος, τῷ μὲν γράμματι παλαιοῦται καὶ γηράσκει καταργούμενος, τῷ δὲ πνεύματι νεάζει διὰ παντὸς ἐνεργούμενος· ἡ γὰρ Χάρις διὰ παντὸς ἀπαλαίωτος.

2. Τὴν Ἀγίαν ὅλην Γραφὴν, σαρκὶ διαιρεῖσθαι λέγομεν, καθάπερ τινὰ οὖσαν πνευματικόν· ὁ γὰρ τὸ ῥητὸν τῆς Γραφῆς εἰπὼν εἶναι σάρκα, τὸν δὲ ταύτης νοῦν πνεῦμα, ἥτοι ψυχὴν, τῆς ἀληθείας οὐκ ἁμαρτήσεται, σοφὸς δὲ προδήλως, ὁ τὸ μὲν φθειρόμενον ἀφείς, ὅλος δὲ τοῦ ἀφθάρτου γενόμενος.

3. Τοῖς σπουδαιοτέροις τῶν θείων Γραφῶν ἐπιμεληταῖς δύο ἔχων ἀναφαίνεται μορφὰς ὁ κατὰ τὸν Κύριον λόγος, τὴν μὲν κοινὴν καὶ δημωδεστέραν, καὶ πολλοῖς θεατὴν, καθ' ἣν λέγεται, τό, εἶδομεν Αὐτόν, καὶ οὐκ εἶχεν εἶδος οὐδὲ κάλλος, τὴν δὲ κρυφιωτέραν καὶ ὀλίγοις ἐφικτήν, τοῖς ἤδη κατὰ Πέτρον καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην τοὺς Ἀγίους Ἀποστόλους γεγονόσιν, ἐφ' ὧν ὁ Κύριος μετεμορφώθη, πρὸς δόξαν νικῶσαν τὴν αἴσθησιν, καθ' ἣν ἐστὶν ὥραϊος κάλλει παρὰ τοὺς υἱοὺς τῶν ἀνθρώπων.

4. Τούτων δὲ τῶν δύο μορφῶν, ἡ μὲν προτέρα τοῖς εἰσαγομένοις ἐστὶν ἀρμόδιος, ἡ δὲ δευτέρα τοῖς κατὰ γνῶσιν, ὡς ἐφικτόν, τελειωθῶσιν ἀνάλογος.

5. Καὶ ἡ μὲν τῆς πρώτης παρουσίας τοῦ Κυρίου ἐστὶν εἰκὼν, ἐφ' ἣς τὸ ῥητὸν τοῦ Εὐαγγελίου θετέον, τῆς διὰ παθημάτων καθαιρούσης τοὺς πρακτικούς.

6. Ἡ δὲ τῆς δευτέρας καὶ ἐνδόξου Παρουσίας ἐστὶ προδιατύπωσις, ἐφ' ἣς τὸ πνεῦμα νοεῖται, τῆς διὰ σοφίας τοὺς γνωστικούς μεταμορφώσεως πρὸς θέωσιν, ἐκ τῆς ἐν αὐτῇ τοῦ Λόγου Μεταμορφώσεως ἀνακεκαλυμμένῃ προσώπῳ τὴν δόξαν τοῦ Κυρίου κατοπτριζόμενος.

7. Ὅταν περιφανῆς καὶ λαμπρὸς ἐν ἡμῖν ὁ τοῦ Θεοῦ γένηται Λόγος, καὶ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ λάμπει καθάπερ ὁ ἥλιος, τότε καὶ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ φαίνεται λευκά, τοῦτέστι τὰ ῥήματα τῆς Ἀγίας τῶν Εὐαγγελίων Γραφῆς τρανὰ καὶ σαφεῖ, καὶ μηδὲν ἔχοντα κεκαλυμμένον, ἀλλὰ καὶ Μωϋσῆς καὶ Ἡλίας μετ' αὐτοῦ παραγίνονται, ἡγουν οἱ τοῦ νόμου καὶ τῶν Προφητῶν πνευματικώτεροι.

Ἐρμηνεῖα

Η ΧΑΡΙΣ τῆς Καινῆς Διαθήκης εὐρίσκεται κεκρυμμένη, κατὰ τρόπον μυστικόν, εἰς τὰς σελίδας τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης. Δι' αὐτὸ καὶ ὁ Ἀπόστολος λέγει, ὅτι ὁ νόμος εἶναι πνευματικὸς. Ὁ Νόμος λοιπόν (τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης καὶ οἱ Προφῆται), καθ' ὅσον μὲν ἀφορᾷ τὴν ἐξωτερικὴν γραμματικὴν διατύπωσιν παλαιοῦται καὶ γηράσκει, καταργούμενος (ὑπὸ τῆς Νέας Χάριτος, τῆς Καινῆς Διαθήκης)· καθ' ὅσον ὁμως ἀφορᾷ τὸ πνεῦμα, ἥτοι τὸ ὑπερφυσικὸν στοιχεῖον, παραμένει πάντοτε νέος καί, ὡς ἐκ τούτου, συνεχῆς πηγὴ πνευματικῆς ἐνεργείας. Διότι ἡ Χάρις τοῦ Θεοῦ, ἡ διὰ τοῦ Νόμου ἐκδηλουμένη εἰς τοὺς ἀνθρώπους, ποτὲ δὲν παλαιώνει.

2. Ἔχομεν τὴν γνώμην, ὅτι ὁλόκληρος ἡ Ἀγία Γραφή διακρίνεται εἰς σάρκα καὶ εἰς πνεῦμα· αὐτὸς λοιπόν, ποὺ θὰ εἴπῃ, ὅτι αἱ λέξεις τῆς Ἀγίας Γραφῆς εἶναι ἡ σάρκα, τὸ δὲ νόημα τῶν λέξεων αὐτῶν εἶναι τὸ πνεῦμα, ἡ ψυχὴ δηλαδὴ τῆς Ἀγίας Γραφῆς, θὰ ἔχῃ διατυπώσῃ μετὰ βεβαιότητος τὴν ἀλήθειαν. Χωρὶς δὲ οὐδεμίαν ἀντίρρησην σο-

φὸς εἶναι ἐκεῖνος, ποὺ παραβλέπει τὸ φαινόμενον, δηλαδὴ τὴν λέξιν καὶ τὸ ξηρὸν γράμμα, καὶ στρέφει ὁλόκληρον τὴν προσοχὴν του εἰς τὸ ἄφθαρτον στοιχεῖον τῆς Ἀγίας Γραφῆς, δηλαδὴ τὸ πνεῦμα.

3. Εἰς τοὺς σπουδαιότερους ἐρμηνευτὰς τῶν θείων Γραφῶν ὁ ἀναφερόμενος εἰς τὸν Κύριον λόγος (=διδασκαλία) τῆς Ἀγίας Γραφῆς ἀποκαλύπτεται νὰ ἔχῃ δύο μορφάς. Ἡ μία εἶναι ἡ κοινὴ, ἡ δημώδης, καὶ τὴν βλέπουν οἱ πολλοί· κατὰ τὴν μορφήν αὐτὴν ὁ Κύριος «οὐκ εἶχεν εἶδος, οὐδὲ κάλλος» (Ἡσ. νγ' 2). Ἡ ἄλλη μορφή εἶναι ἡ μυστικωτέρα, ἡ προσιτὴ μόνον εἰς τοὺς ὀλίγους, ποὺ ἠδυνήθησαν νὰ ὑψωθῶσιν εἰς τὸ ἐπίπεδον τῆς χάριτος τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων καὶ δὴ τοῦ Πέτρου, τοῦ Ἰακώβου καὶ τοῦ Ἰωάννου, ἐνώπιον τῶν ὁποίων μετεμορφώθη ὁ Κύριος· ἡ ἐξαισία αὕτη μορφή νικᾷ τὴν δύναμιν τῶν αἰσθήσεων καὶ καταυγάζει τὴν ψυχὴν ἀπὸ τὸ φῶς τῆς δόξης τοῦ Κυρίου. Κατὰ τὴν μορφήν αὐτὴν ὁ Κύριος ἀποκαλύπτεται «ὥραϊος κάλλει παρὰ τοὺς υἱοὺς τῶν ἀνθρώπων» (Ψαλμ. μδ' 3).

4. Ἐξ αὐτῶν τῶν δύο μορφῶν ἡ μὲν πρώτη προσαρμόζεται πρὸς τὴν ψυχικὴν κατάστασιν τῶν ἀρχαρίων εἰς τὴν πνευματικὴν ζωὴν· ἡ δευτέρα πάλιν μορφή προσιδιάζει εἰς ὅσους ἐτελειώθησαν κατὰ τὴν μυστικὴν γνῶσιν, ὅσον τὸ δυνατόν, καὶ οὕτως ἐπέτυχον τὴν ἀνωτάτην ἐπιθυμίαν των νὰ ἴδουν τὴν δόξαν τοῦ Κυρίου καὶ νὰ ζῶσιν εἰς αὐτήν.

5. Ἡ πρώτη μορφή εἶναι συμβολικὴ εἰκὼν τῆς πρώτης ἐπὶ γῆς παρουσίας τοῦ Κυρίου, ἡ ὁποία διὰ τῶν παθημάτων τοῦ Κυρίου ἐπέτυχεν νὰ καθαρῶσιν ἀπὸ πάντα ἐσωτερικὸν ρύπον τὰς ψυχὰς τῶν ἐνασχολουμένων μὲ τὴν προᾶξιν τῆς ἀσκήσεως καὶ τῆς ἀρετῆς.

6. Ἡ δευτέρα πάλιν μορφή εἶναι εἰκὼν καὶ προδιατύπωσις τῆς ἀναμενομένης δευτέρας ἐνδόξου Παρουσίας τοῦ Κυρίου, ἡ ὁποία διὰ τῆς ἁγῶθης σοφίας ὁδηγεῖ τοὺς μυηθέντας εἰς τὴν ὑψηλὴν γνῶσιν πρὸς τὴν θέωσιν, κατὰ τὸν τρόπον καὶ τὸ μέτρον τῆς συμμετοχῆς τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων εἰς τὴν Μεταμόρφωσιν, οἱ ὁποῖοι εἶδον εἰς τὸ Θαβώρ, ὡς εἰς κάτοπτρον, μὲ ἀκάλυπτον τὸ πρόσωπον, τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ, ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Μεταμορφωθέντος Λόγου. Ἡ πρώτη μορφή συνιστᾷ τὴν ἐξωτερικὴν ἱστορίαν (πλοκὴ γεγονότων καὶ παθημάτων τοῦ Σωτῆρος) καὶ εἶναι ἡ σὰ ρ ξ τοῦ Εὐαγγελίου· ἡ δευτέρα συνιστᾷ τὸ πνεῦμα τοῦ Εὐαγγελίου.

7. Ὅταν πλέον ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ ἀποκαλυφθῇ λαμπρὸς καὶ ἐνδοξος εἰς τὰς ψυχὰς μας καὶ τὸ πρόσωπον Αὐτοῦ λάμψῃ ὡς ὁ Ἥλιος, τότε καὶ τὰ ἱμάτιά του ἀναφαίνονται λευκά· ποῖα δὲ εἶναι τὰ ἱμάτια αὐτά; Αὐταὶ αὗται αἱ λέξεις τῶν ἱερῶν Εὐαγγελίων, τὰς ὁποίας ἀντιλαμβανόμεθα διὰ τοῦ ἐν ἡμῖν θείου φωτισμοῦ, χωρὶς πλέον νὰ ὑπάρχουν εἰς αὐτὰς σκιερὰ ἢ ἀκατάληπτα στοιχεῖα. Εἰς τὴν θείαν αὐτὴν ἀλλοίωσιν τῆς ψυχῆς μας, τὴν ὁμοιάζουσαν μὲ τὴν Μεταμόρφωσιν, καταφθάνουν ὁ Μωϋσῆς καὶ ὁ Ἠλίας, δηλαδὴ οἱ πνευματικώτεροι ἄνδρες τοῦ Νόμου καὶ τῶν Προφητῶν.

Ε'. Ἐν τῷ Γεροντικῷ.

ΕΛΕΓΟΝ οἱ Γέροντες, ὅτι ταῦτα ἐστὶν ἃ ζητεῖ ὁ Θεὸς παρὰ Χριστιανοῖς· ἵνα τις ὑποταγῇ ταῖς θείαις Γραφαῖς, καὶ τὰ λεκτέα πρακτέα σπουδάσῃ ἐνδείξασθαι, καὶ πείθεται τοῖς Ἑγουμένοις καὶ τοῖς πνευματικοῖς πατράσιν.

2. Ἡρώτησεν ὁ Ἀββᾶς Ἀμμοῦν ὁ τῆς Ραῖθοῦ, τὸν Ἀββᾶν Σισώην λέγων· ὅταν ἀναγινώσκω τὴν Γραφήν, θέλει ὁ λογισμὸς μου φιλοκαλῆσαι λόγον, ἵνα ἔχω εἰς ἐπερώτημα. Καὶ ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ Γέρων· οὐκ ἔστι χρεία, ἀλλὰ μᾶλλον ἀγώνισαι ἐκ τῆς καθαρότητος τοῦ νοὸς κτήσασθαι σεαυτῷ καὶ τὸ ἀμεριμνεῖν καὶ τὸ λέγειν.

Ἑρμηνεία

ΟΙ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΙ Γέροντες ἔλεγον, ὅτι αὐτά, ποὺ ζητεῖ ὁ Θεὸς ἀπὸ τούτων Χριστιανῶν εἶναι τὰ ἐξῆς: Νὰ ὑποταχθῇ ὁ Χριστιανὸς εἰς τὰς θείας Γραφάς, διότι δι' αὐτῶν ἐκφράζεται τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ· νὰ φροντίσῃ νὰ μεταβάλῃ εἰς ἔργα αὐτά, ποὺ μελετᾷ εἰς τὰς θείας Γραφάς. Καί, τέλος, νὰ ὑποτάσσεται εἰς τοὺς Ἑγουμένους καὶ πνευματικὸς Πατέρας.

2. Ὁ Ἀββᾶς Ἀμμοῦν, ποὺ ἡσκήτευσεν εἰς Ραῖθῷ, ἠρώτησε τὸν Ἀββᾶν Σισώην:

—Ὅταν μελετῶ ἓνα ἱερὸν βιβλίον, ὁ λογισμὸς μου μὲ προτρέπει νὰ συνθέσω ὠραῖον λόγον, διὰ νὰ τὸν ἔχω ὡς ἀπάντησιν, ὅταν μὲ ἐρωτοῦν. Τί νὰ κάμω;

Ὁ Ἀββᾶς Σισώης ἀπήντησεν:

—Δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ ἀσχολῇσαι μὲ αὐτά· ἀπ' ἐναντίας νὰ ἀγωνισθῇς, ὥστε μὲ τὴν καθαρότητα τοῦ νοὸς σου νὰ ἀποκτήσῃς καὶ τὴν ἀνωτέραν πνευματικὴν γαλήνην καὶ ἡρεμίαν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀνωθεν σοφίαν, διὰ νὰ ὁμιλῇς καὶ νὰ ἀπαντᾷς ψυχωφελῶς.

ς'. Τοῦ Ἀγίου Ἐφραίμ.

ΔΕΛΦΕ, γνωστικὸν σεαυτὸν ἀποκαλεῖς; ἐκ τῶν ἔργων σου ἐπίγνωθι σεαυτὸν· ὥστε γὰρ τὸ σῶμα χωρὶς πνεύματος νεκρὸν ἐστίν, οὕτω καὶ ἡ γνῶσις χωρὶς ἐργασίας νεκρά ἐστι. Καὶ πλάνη μὲν ἀνδρί, τὸ μὴ εἶδέναι τὰς Γραφάς, δισσῶς δὲ πλανᾶται, ἐπιστάμενος καὶ καταφρονῶν.

Ἑρμηνεία

ΔΕΛΦΕ ΜΟΥ, ὀνομάζεις τὸν ἑαυτὸν σου γνωστικὸν (μορφωμένον πνευματικῶς); Ἀπὸ τὰ ἔργα σου θὰ ἀντιληφθῇς τὴν πραγματικότητα αὐτοῦ τοῦ χαρακτηρισμοῦ· διότι ὅπως ἀκριβῶς τὸ σῶμα εἶναι νεκρὸν, χωρὶς τὸ πνεῦμα, τοιοῦτοτρόπως καὶ ἡ ξηρὰ γνῶσις,

χωρὶς τὰ ἀνάλογα πνευματικὰ ἔργα, εἶναι νεκρὰ καὶ ἀνωφελές. Ἐὰν δὲ εἶναι πλάνη δι' ἓνα Χριστιανὸν νὰ μὴ γνωρίζῃ τὴν Γραφήν, εἶναι διπλῇ πλάνῃ, ὅταν γνωρίζῃ μὲν τὴν Γραφήν, πλὴν ὁμῶς τὴν καταφρονεῖ, μὴ ἐφαρμόζων τὰ διδάγματα αὐτῆς εἰς τὴν ζωὴν του.

Ζ'. Τοῦ Ἀγίου Ἰσαάκ.

ΤΟΙΣ λόγοις τῶν μυστηρίων, τῶν ἐν τῇ θείᾳ Γραφῇ μὴ προσεγγίσης, χωρὶς εὐχῆς καὶ αἰτήσεως τῆς παρὰ Θεοῦ βοηθείας, ἀλλ' εὐχόμενος λέγε, Κύριε, δός μοι λαβεῖν αἴσθησιν τῆς δυνάμεως τῆς ἐν αὐτοῖς. Τὴν γὰρ εὐχὴν λογίζου εἶναι κλεῖδα τῶν νοημάτων τῶν ἀληθινῶν τῶν ἐν ταῖς θείαις ἠσφαλισμένων Γραφαῖς.

Ἑρμηνεία

Η Α ΜΗ ἐπιχειρῆς νὰ κατανοήσῃς τὴν διδασκαλίαν τῶν μυστηρίων καὶ τῶν δογμάτων τῆς Ἀγίας Γραφῆς δι' ἀπλῆς ἀναγνώσεως, χωρὶς προηγουμένως νὰ προσεύχῃσαι καὶ νὰ ἐπιζητῇς τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ λέγων· «Κυριέ μου, χάρισέ μου τὴν ἰκανότητα νὰ ἀντιληφθῶ τὴν πνευματικὴν δύναμιν, ποὺ ἐμπεριέχεται εἰς αὐτά». Νὰ ἔχῃς ὑπ' ὄψιν σου πάντοτε, ὅτι ἡ εὐχή, πρὸ τῆς ἀναγνώσεως, εἶναι τὸ κλεῖδι τῶν ἀληθινῶν νοημάτων, ποὺ εὐρίσκονται ἀσφαλισμένα ὑπὸ τὸ γράμμα τῶν θείων Γραφῶν.

ὑΠΟΘΕCΙC 12.

Ὅτι οὐ δεῖ ἐξ ὑπερηφανίας πολυπραγμονεῖν τὰ ὑψηλὰ τῆς Γραφῆς, καὶ τὰ δογματικὰ καὶ ἀπόκρυφα ἢ τὰ τοῦ Θεοῦ περιεργάζεσθαι κρίματα.

Δὲν πρέπει κινούμενοι ἀπὸ ὑπερηφάνειαν νὰ πολυπραγμονῶμεν περὶ τὰ ὑψηλὰ νοήματα τῆς Γραφῆς καὶ περὶ τὰ δογματικὰ καὶ ὑπέρτερα τῆς λογικῆς ἢ νὰ προσπαθῶμεν νὰ ἐννοήσωμεν τὰ κρίματα τοῦ Θεοῦ.

Α'. Ἐν τῷ Γεροντικῷ.

ΛΘΟΝ ποτε πρὸς τὸν Ἀββᾶν Ζήγωνα ἀδελφοί, καὶ ἠρώτησαν αὐτὸν εἰπόντες· τί ἐστὶ τὸ ἐν Ἰωβ γεγραμμένον· «οὐρανὸς δὲ οὐ καθαρὸς ἐναντίον Αὐτοῦ»;

2. Καὶ ἀπεκρίθη ὁ Γέρων· ἀφῆκαν οἱ ἄνθρωποι τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν, καὶ περὶ τῶν οὐρανίων ἐρευνῶσιν, αὕτη δὲ ἐστὶν ἡ ἐρμηνεία τοῦ λόγου· ἐπειδὴ ὁ Θεὸς μόνος ἐστὶ καθαρὸς, διὰ τοῦτο εἶπεν ἡ Γραφή, οὐρανὸς δὲ οὐ καθαρὸς ἐνώπιον αὐτοῦ.

3. Ἀδελφός τις ἐξ Αἰγύπτου διὰ τινὰ χρεῖαν ἀπῆλθεν ἐπὶ ξένης, καὶ κατέλυσε πρὸς τινὰ Ἀναχωρητὴν ἔχοντα ἀγάπην καὶ δεχόμενον πολλούς. Καὶ ἀνήγγειλεν ὁ ἀδελφὸς τῷ Ἀναχωρητῇ περὶ τοῦ Ἀββᾶ Ποιμένος· ὁ δὲ ἀκούσας, ἐπεθύμησε τοῦτον ἰδεῖν.

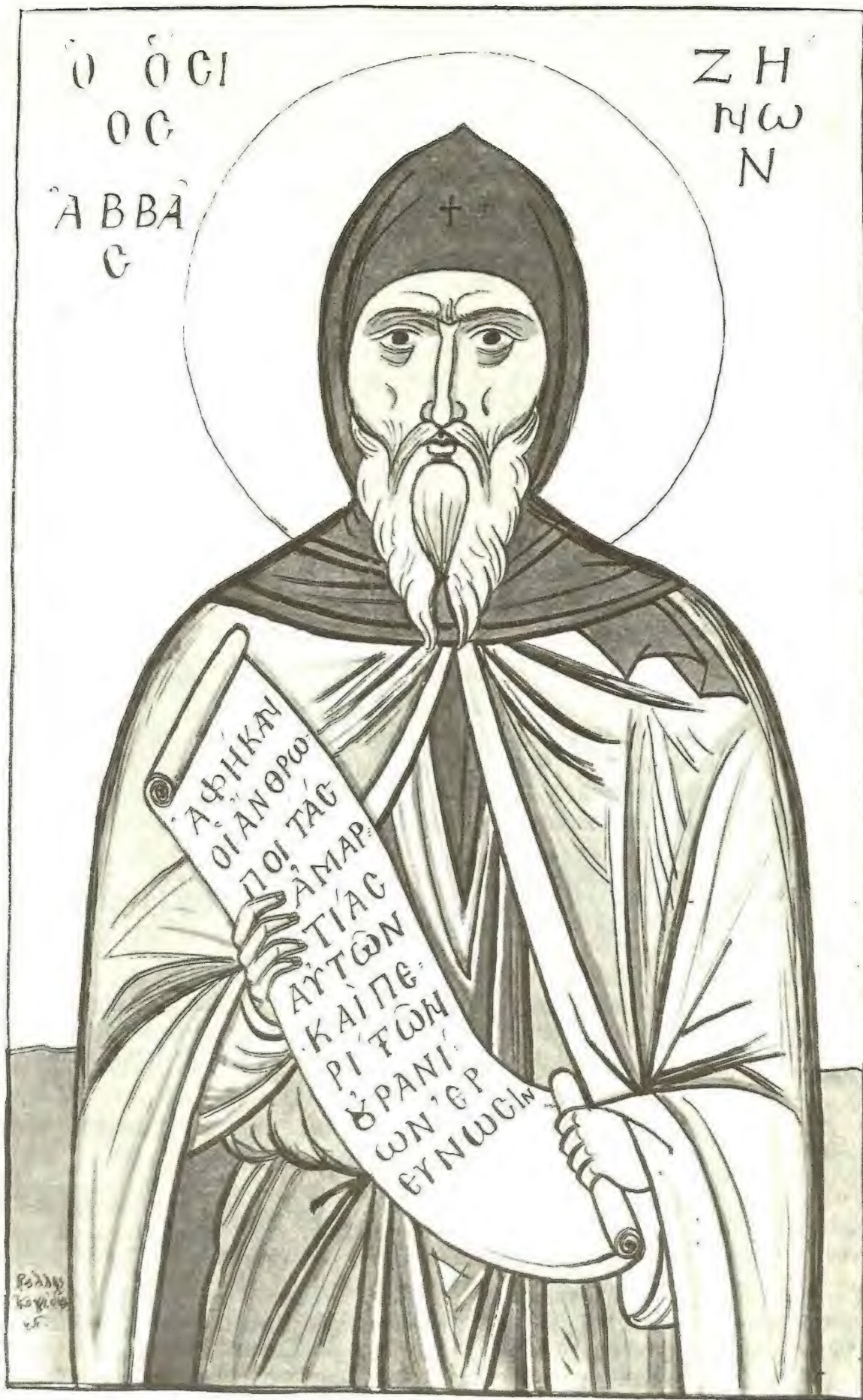
4. Καὶ μετὰ τὸ ὑποστρέψαι τὸν ἀδελφόν, ἦλθε κακεῖνος μετ' ὀλίγον εἰς Αἴγυπτον πρὸς τὸν ἀδελφὸν ἐκεῖνον· ὁ δὲ ἀπήγαγεν αὐτὸν πρὸς τὸν Ἀββᾶν Ποιμένα. Καὶ πρῶτον εἰσελθὼν ὁ ἀδελφὸς ἀνήγγειλεν αὐτῷ περὶ τοῦ Ἀναχωρητοῦ, εἰπὼν, ὅτι μέγας ἄνθρωπός ἐστι, καὶ πολλὴν ἀγάπην καὶ τιμὴν ἔχει εἰς τὴν χώραν αὐτοῦ· ἐδέξατο οὖν αὐτὸν ὁ Ἀββᾶς Ποιμὴν μετὰ χαρᾶς, καὶ ἀσπασάμενοι ἀλλήλους ἐκάθισαν.

5. Ἦρξατο οὖν λαλεῖν ὁ Ἀναχωρητὴς ἀπὸ τῆς Γραφῆς περὶ πνευματικῶν καὶ οὐρανίων, ὁ δὲ Γέρων ἔστρεφε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἀπεκρίθη αὐτῷ. Ὁ δὲ ἱκανὴν ὥραν προσκαθεσθεὶς καὶ ἰδὼν ὅτι οὐ λαλεῖ μετ' αὐτοῦ, λυπηθεὶς ἐξῆλθε, καὶ λέγει τῷ ἀδελφῷ, τῷ ἐνεγκόντι αὐτόν· εἰς μάτην ἐποίησα ὅλην τὴν ἀποδημίαν ταύτην, ἦλθον γὰρ πρὸς τὸν Γέροντα καὶ ἰδοὺ οὐ θέλει λαλῆσαι μετ' ἐμοῦ.

6. Εἰσῆλθε δὲ ὁ ἀδελφὸς πρὸς τὸν Ἀββᾶν Ποιμένα καὶ λέγει αὐτῷ· Ἀββᾶ, εἰπὼν σοι ὅτι διὰ σὲ ἦλθεν ὁ ἄνθρωπος οὗτος ὁ μέγας, καὶ διατί οὐκ ἐλάλησας μετ' αὐτοῦ; Καὶ ἀπεκρίθη ὁ Γέρων· αὐτὸς ἐκ τῶν ἀνθρώπων ἐστί, καὶ οὐράνια λαλεῖ, ἐγὼ δὲ ἐκ τῶν κάτω εἰμί, καὶ ἐπίγεια λαλῶ· εἰ οὖν ἐλάλησέ μοι περὶ παθῶν ψυχῆς, ἐγὼ ἂν ἀπεκρινάμην αὐτῷ, εἰ δὲ περὶ πνευματικῶν, ἐγὼ ταῦτα οὐκ ἐπίσταμαι.

Ὁ ὉCΙ
ΟC
ΑΒΒΑ
C

Z H
HΩ
N

7. Ἐξελθὼν οὖν ὁ ἀδελφὸς εἶπε τῷ Ἀναχωρητῇ· ὁ Γέρων οὐ ταχέως ἀπὸ Γραφῆς λέγει, ἀλλ' εἰάν τις περὶ παθῶν ψυχῆς αὐτὸν ἐρωτᾷ, ἀποκρίνεται αὐτῷ· ὁ δὲ κατανυγείς, εἰσῆλθε πάλιν πρὸς τὸν Γέροντα καὶ λέγει αὐτῷ· τί ποιήσω, Ἀββᾶ, ὅτι κυριεύουσί μου τὰ πάθη τῆς ψυχῆς;

8. Τότε ὁ Γέρων προσέσχεν αὐτῷ καὶ εἶπε· νῦν καλῶς ἦλθες, νῦν ἀνοιξόν σου τὸ στόμα περὶ τούτων καὶ πληρώσω ἀγαθῶν· καὶ ὠμίλησαν ἱκανῶς. Ὁ δὲ Ἀναχωρητής, πολλὰ ὠφεληθεὶς, εἶπεν· ὅντως αὕτη ἐστὶν ἡ ὀληθινὴ ὁδός, καὶ εὐχαριστῶ τῷ Θεῷ ὅτι τοιοῦτῳ Ἀγίῳ συντυχεῖν ἡξιώθην· καὶ ὑπέστρεψεν εἰς τὴν ἰδίαν χώραν.

9. Εἶπε Γέρων· εἰάν ῥῆμα τῆς Γραφῆς ἀνέλθῃ ἐπὶ καρδίαν ἀδελφοῦ, καθημένου ἐν τῷ κελλίῳ, καὶ ἐπιδράμῃ τῷ ῥήματι μήπω φθάσας εἰς μέτρον μέγα, μηδὲ ὑπὸ Θεοῦ ἐλκόμενος, δεικνύουσιν αὐτῷ οἱ δαίμονες τὸ ῥητὸν ὥς βούλονται, ἵνα ἢ εἰς αἵρεσιν ἢ εἰς οἴησιν αὐτὸν ἐμβάλωσιν.

10. Ἡρώτησέ τις τὸν Ἀββᾶν Σωσίπατρον λέγων· δός μοι ἐντολήν, Ἀββᾶ, καὶ φυλάξω αὐτήν. Ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ· μὴ εἰσέλθῃ γυνὴ εἰς τὸ κελλίον σου, καὶ μὴ ἀναγνῶς ἀπόκρυφα.

11. Ὁ Ἀββᾶς Ἀντώνιος, ἀτενίσας πρὸς τὸ βάθος τῶν τοῦ Θεοῦ κριμάτων, ᾗτησε λέγων· Κύριε, πῶς τινες μὲν ὀλιγόβιοι ἀποθνήσκουσι, τινὲς δὲ ὑπεργηρῶσι; καὶ διατί τινὲς μὲν πένονται, ἄλλοι δὲ πλουτοῦσι; καὶ πῶς ἄδικοι μὲν πλουτοῦσι, δίκαιοι δὲ πένονται;

12. Ἦλθε δὲ αὐτῷ φωνὴ λέγουσα· Ἀντώνιε, σεαυτῷ πρόσεχε, ταῦτα δὲ κρίματα τοῦ Θεοῦ εἰσι καὶ οὐ συμφέρει σοὶ σὺτὰ μανθάνειν.

13. Παρέβαλόν ποτε Γέροντες τῷ Ἀββᾶ Ἀντωνίῳ, ἦν δὲ ὁ Ἀββᾶς Ἰωσήφ μετ' αὐτῶν· θέλων δὲ ὁ Γέρων δοκιμάσαι αὐτούς, παρεβάλλετο ῥῆμα ἐκ τῆς Γραφῆς, καὶ ἤρξατο ἀπὸ τῶν μικροτέρων ἐρωτᾶν τί ἐστὶ τὸ ῥῆμα τοῦτο, καὶ ἕκαστος ἔλεγε κατὰ τὴν ἰδίαν δύναμιν, ὁ δὲ Γέρων ἀπεκρίνατο πρὸς ἕκαστον, οὕτω εὖρες.

14. Ὑστερον δὲ πάντων λέγει καὶ τῷ Ἀββᾶ Ἰωσήφ· σὺ πῶς λέγεις εἶναι τὸν λόγον τοῦτον; Καὶ ἀπεκρίθη· ἐγὼ οὐκ οἶδα. Λέγει ὁ Ἀββᾶς Ἀντώνιος· ὅντως ὁ Ἀββᾶς Ἰωσήφ εὖρε τὴν ὁδόν, ὅτι εἶπεν οὐκ οἶδα.

15. Διηγῆσατο ὁ Ἀββᾶς Δανιὴλ περὶ τοῦ Ἀββᾶ Ἀρσενίου, ὅτι οὐδέποτε ἠθέλε λαλῆσαι τίποτε ζήτημα γραφικόν, καίπερ δυνάμενος λαλῆσαι, εἰ ἠθέλεν· ἀλλ' οὐδὲ ἐπιστολὴν ταχέως ἔγραφεν. Ὅτε δὲ ἤρχετο εἰς τὴν Ἐκκλησίαν διὰ χρόνου, ὁπίσω τοῦ στύλου ἐκαθέζετο, ἵνα μηδεὶς ἴδῃ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἢ αὐτὸς πρόσχη τινί.

16. Συνήχθησάν ποτε οἱ Πατέρες τῆς Σκήτεως περὶ τοῦ Μελχισεδέκ, καὶ ἐπελάθοντο καλέσαι καὶ τὸν Ἀββᾶν Κόπριν· ὕστερον δὲ καλέσαντες αὐτόν, ἠρώτων περὶ τούτου.

17. Ὁ δὲ τύψας τὸ στόμα αὐτοῦ ἐπὶ τρεῖς, εἶπεν· οὐαὶ σοι, Κόπρι, οὐαὶ σοι, Κόπρι, ὅτι ἃ ἐνετείλατό σοι ὁ Θεὸς ἐγκατέλιπες, καὶ ἃ οὐ ζητεῖ παρὰ σοῦ ἐρευνᾷς. Καὶ ἀκούσαντες οἱ ἀδελφοὶ ταῦτα ἔφυγον εἰς τὰ κελλία αὐτῶν.

18. Ἀδελφός τις ἦλθε πρὸς τὸν Ἀββᾶν Θεόδωρον τὸν τῆς Φέρμης, καὶ ἤρξατο λαλεῖν καὶ ἐξετάζειν πράγματα, ὧν οὐπω τὴν ἐργασίαν ἐποίει. Καὶ λέγει αὐτῷ ὁ Γέρων· οὐπω εὖρες τὸ πλοῖον, οὐδὲ τὰ σκεύη ἔλαβες, καὶ πρὸ τοῦ πλεῦσαι, ἤδη εἰς τὴν πόλιν ἐκείνην ἀπῆλθες; πρῶτον ποίησον τὸ ἔργον καὶ τότε ἔρχῃ εἰς ἃ νῦν λαλεῖς.

Ἑ ρ μ η ν ε ί α

Κ ΑΠΟΤΕ ἐπεσκέφθησαν τὸν Ἀββᾶν Ζήνωνα μερικοὶ ἀδελφοὶ καὶ τοῦ ὑπέβαλαν τὴν ἐξῆς ἐρώτησιν:

—Τί σημαίνει, Ἀββᾶ, αὐτὸ ποὺ γράφεται εἰς τὸ βιβλίον τοῦ Ἰωβ· «οὐρανὸς δὲ οὐ καθαρὸς ἐναντίον Αὐτοῦ»; (Ἰωβ ιε' 15).

2. Ὁ Γέρων ἀπήντησεν:

—Οἱ ἄνθρωποι ἔπαυσαν νὰ φροντίζουν διὰ τὴν ἀπαλλαγὴν ἀπὸ τὰς ἁμαρτίας των καὶ ἀσχολοῦνται μὲ τὴν ἔρευναν τῶν οὐρανῶν. Ἡ ἐρμηνεία τοῦ ρητοῦ, ποὺ ἐζητήσατε, εἶναι: «μόνον ὁ Θεὸς εἶναι καθαρὸς». Δι' αὐτὸ εἶπεν ἡ Γραφή, ὅτι ὁ οὐρανὸς δὲν εἶναι καθαρὸς ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ.

3. Ἐνας ἀδελφὸς ἀπὸ τὴν Αἴγυπτον ἐπῆγεν εἰς ξένον μέρος διὰ μίαν ὑπόθεσιν του. Εἰς τὸ ξένον αὐτὸ μέρος παρέμεινε φιλοξενούμενος ἑνὸς Ἀναχωρητοῦ, ποὺ διεκρίνετο διὰ τὴν ἀγάπην του καὶ ἐφιλοξένει πολλοὺς. Κατὰ τὴν συζήτησιν ὁ ἀδελφὸς ὠμίλησεν εἰς τὸν Ἀναχωρητὴν περὶ τοῦ Ἀββᾶ Ποιμένου. Ὅταν ἤκουσεν αὐτὰ ὁ Ἀναχωρητὴς ἐπεθύμησε νὰ γνωρίσῃ τὸν Ἀββᾶν Ποιμένα.

4. Ἀφοῦ ἐπέστρεψεν ὁ ἀδελφὸς εἰς τὴν χώραν του, ὕστερα ἀπὸ ὀλίγον καιρὸν ἦλθε καὶ ὁ Ἀναχωρητὴς εἰς τὴν Αἴγυπτον, πρὸς τὸν ἀδελφὸν ἐκεῖνον. Ὁ ἀδελφὸς τὸν ἐφιλοξένησε καὶ τὸν ὠδήγησε πρὸς τὸν Ἀββᾶν Ποιμένα. Ἀφοῦ εἰσῆλθε πρῶτος εἰς τὸ κελλί τοῦ Ἀββᾶ Ποιμένου, τοῦ ἀνέφερε περὶ τοῦ Ἀναχωρητοῦ, ὅτι εἶναι σπουδαῖος ἄνθρωπος, ὅτι τὸν ἀγαποῦν καὶ τὸν τιμοῦν εἰς τὴν χώραν του καὶ τὰ τοιαῦτα. Κατόπιν τῶν συστάσεων αὐτῶν ὁ Ἀββᾶς Ποιμὴν ἐδέχθη μὲ χαρὰν τὸν Ἀναχωρητὴν καὶ ἀφοῦ ἀντήλλαξαν τὸν ἀδελφικὸν ἀσπασμὸν ἐκάθισαν.

5. Ἐν συνεχείᾳ ὁ Ἀναχωρητὴς ἤρχισε νὰ ὁμιλῇ, ἐκ τῆς Ἀγίας Γραφῆς, περὶ πνευματικῶν καὶ οὐρανίων ζητημάτων. Ἐνῶ ὠμίλει ὁ Ἀναχωρητὴς, ὁ Γέρων ἔστρεφεν ἄλλοῦ τὸ πρόσωπόν του καὶ δὲν τοῦ ἔδιδεν οὐδεμίαν ἀπάντησιν. Ὁ Ἀναχωρητὴς, ἀφοῦ παρέμεινεν ἐπ' ἀρεκτὸν διάστημα, χωρὶς νὰ τοῦ εἴπῃ οὔτε μίαν λέξιν ὁ Γέρων, ἐλυπήθη καὶ ἐβγῆκεν ἀπὸ τὸ κελλίον καὶ λέγει εἰς τὸν ἀδελφόν, ὁ ὁποῖος τὸν ὠδήγησεν ἕως ἐκεῖ:

—Ματαίως ἔκαμα ὅλο αὐτὸ τὸ ταξίδι, διότι ἦλθα πρὸς τὸν Γέροντα καὶ δὲν θέλει νὰ συζητήσῃ μαζί μου.

6. Λυπημένος ὁ ἀδελφὸς εἰσῆλθε πάλιν εἰς τὸ κελλίον καὶ λέγει πρὸς τὸν Ἀββᾶν Ποιμένα:

—Ἀββᾶ, σοῦ ἐτόνισα, ὅτι πρὸς χάριν σου ἦλθεν αὐτὸς ὁ σπουδαῖος ἄνθρωπος· διατί λοιπὸν δὲν συνωμίλησες μαζί του;

—Τέκνον μου—ἀπήντησεν ὁ Γέρων— ὁ Ἀναχωρητὴς εἶναι ἐκ τῶν σπουδαίων ἀνθρώπων καὶ ὁμιλεῖ περὶ οὐρανίων πραγμάτων· ἐγὼ ὅμως εἶμαι ἀπὸ χαμηλὰ καὶ ὥς ἐκ τούτου ὁμιλῶ δι' ἐπίγεια πράγματα.

Ἐὰν λοιπὸν μοῦ ὠμίλει περὶ παθῶν ψυχῆς, ἐγὼ θὰ ἡμποροῦσα νὰ τοῦ ἀπαντήσω. Τὰ πνευματικὰ ὁμως, περὶ τῶν ὁποίων μοῦ ὠμίλησε, ἐγώ, ὡς ὑψηλὰ, δὲν τὰ γνωρίζω.

7. Μετὰ τὴν ἐξηγήσιν αὐτὴν ἐξῆλθεν ὁ ἀδελφὸς καὶ λέγει εἰς τὸν Ἀναχωρητὴν:

—Ὁ Γέρον δὲν συζητεῖ εὐκόλως διὰ ζητήματα τῆς Γραφῆς· ὅταν ὁμως τὸν ἐρωτοῦν περὶ παθῶν τῆς ψυχῆς, τότε προθύμως ἀπαντᾷ.

Κατόπιν τῆς πληροφορίας αὐτῆς τοῦ ἀδελφοῦ κατενύγη ὁ Ἀναχωρητής, καὶ εἰσῆλθεν ἐκ δευτέρου εἰς τὸ κελλί τοῦ Γέροντος, ἐρωτῶν αὐτὸν μὲ ταπείνωσιν:

—Τί νὰ κάμω, Ἀββᾶ, διότι μὲ κυριεύουν τὰ πάθη τῆς ψυχῆς;

8. Ὁ Γέρον μὲ ἐνθουσιασμῶν λέγει:

—Τώρα ἦλθες, ὅπως πρέπει· ὁμίλησέ μου δι' αὐτὰ καὶ θὰ σὲ πλουτίσω μὲ πνευματικὰ ἀγαθὰ (δηλαδὴ μὲ ψυχωφελεῖς ἀπαντήσεις).

Πράγματι λοιπὸν ἤρχισε μετὰ τῶν δύο μία μακρὰ καὶ ὠφέλιμος συζήτησις περὶ τῶν παθῶν τῆς ψυχῆς καὶ τῆς ἀντιμετωπίσεώς των. Κατὰ τὸ τέλος τῆς συζητήσεως αὐτῆς κατευχαριστημένος ὁ Ἀναχωρητής καὶ ὠφελημένος ἐξ αὐτῆς εἶπε:

—Πράγματι αὐτὴ εἶναι ἡ ἀληθινὴ ὁδὸς καὶ εὐχαριστῶ τὸν Θεόν, διότι ἠξιώθην νὰ συναντήσω ἓνα τοιοῦτον Ἅγιον. Οὕτω δὲ ἱκανοποιημένος ἐπέστρεψεν εἰς τὴν πατρίδα του.

† 9. Ἐνας Γέρον εἶπεν: Ἐὰν ἓνας ἀδελφός, τὴν στιγμὴν ποὺ καθέται εἰς τὸ κελλίον του, ἐνθυμηθῇ ἓνα ρητὸν τῆς Ἁγίας Γραφῆς καὶ προσπαθήσῃ μόνος του νὰ τὸ ἐρμηνεύσῃ, περιστρέφων αὐτὸ εἰς τὴν σκέψιν του, χωρὶς νὰ ἔχη φθάσει εἰς μέτρον τελειότητος, ἢ νὰ τὸν ἔχη τραβήξῃ ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, διατρέχει μέγιστον κίνδυνον· οἱ δαίμονες παρουσιάζουν τὸ ρητόν, ὅπως αὐτοὶ θέλουν, καὶ ρίπτουν οὕτω τὸν τοιοῦτον ἢ εἰς αἵρεσιν ἢ ὑπέρμετρον ὑπερηφάνειαν.

10. Παρεκάλεσε κάποιος τὸν Ἀββᾶν Σωσίπατρον:

—Ἀββᾶ μου, δώσε μου μίαν ἐντολήν, διὰ νὰ τὴν ἐφαρμόσω εἰς τὴν μοναχικὴν μου ζωὴν.

Καὶ ὁ Ἀββᾶς Σωσίπατρος ἀπήντησε:

—Νὰ προσέξῃς νὰ μὴ εἰσέλθῃ γυναίκα εἰς τὸ κελλί σου καὶ νὰ μὴ διαβάσῃς ποτὲ Ἀπόκρυφα βιβλία.

11. Ὁ Ἀββᾶς Ἀντώνιος, ἀναλογισθὲς μετὰ δέους τὸ βάθος τῶν κριμάτων τοῦ Θεοῦ, παρεκάλεσε τὸν Θεὸν νὰ τοῦ ἐξηγήσῃ μερικὰς ἀπορίας.

—Κύριε—ἔλεγε—διατὶ μερικοὶ ἀποθνήσκουν εἰς μικρὰν ἡλικίαν, ἐνῶ ἄλλοι εἰς βαθύτατον γῆρας; Διατὶ ἄλλοι εἶναι πτωχοὶ καὶ ἄλ-

λοι πλούσιοι; Διατί οἱ μὲν ἄδικοι πλουτοῦν καὶ εὐτυχοῦν, ἐνῶ οἱ δίκαιοι πεινοῦν καὶ ὑποφέρουν;

12. Ἦλθε λοιπὸν πρὸς αὐτὸν φωνὴ λέγουσα:

— Ἀντώνιε, πρόσεχε τὸν ἑαυτὸν σου, διότι αὐτὰ εἶναι ἀνεξερεῦνητοι κρίσεις τοῦ Θεοῦ καὶ δὲν εἶναι ψυχικόν σου συμφέρον ἢ ἐνασχόλησις μὲ αὐτά.

13. Μερικοὶ Γέροντες Ἀσκηταὶ ἐπεσκέφθησαν κάποτε τὸν Ἀββᾶν Ἀντώνιον· μαζί των ἦτο καὶ ὁ Ἀββᾶς Ἰωσήφ. Θέλων ὁ Ἀββᾶς Ἀντώνιος νὰ τοὺς δοκιμάσῃ, τοὺς εἶπε μίαν φράσιν ἐκ τῆς Ἀγίας Γραφῆς καὶ ἤρχισε νὰ τοὺς ἐρωτᾷ, ἀπὸ τοὺς νεωτέρους πρὸς τοὺς μεγαλύτερους, ποία εἶναι ἡ σημασία τῆς φράσεως. Ἐκαστος λοιπὸν ἀπαντοῦσε διαφορετικά, ἀναλόγως τῆς πνευματικῆς του ἱκανότητος. Εἰς ὅλους ὁ Γέρον ἀπαντοῦσε· «δὲν εὔρες τὴν σημασίαν του ἀκόμη».

14. Τελευταῖον ἐξ ὧων ἀπευθύνεται πρὸς τὸν Ἀββᾶν Ἰωσήφ:

— Σὺ, πῶς ἐρμηνεύεις τὴν φράσιν αὐτήν, Ἀββᾶ;

Ὁ Ἀββᾶς Ἰωσήφ ἀπήντησεν:

— Εγὼ δὲν γνωρίζω.

Καὶ τότε, μὲ ἐνθουσιασμόν, προσέθεσεν ὁ Ἀββᾶς Ἀντώνιος:

— Πράγματι ὁ Ἀββᾶς Ἰωσήφ ἀνεκάλυψε τὴν ὁδὸν τῆς τελειότητος, διότι εἶπε «δὲν γνωρίζω».

15. Ὁ Ἀββᾶς Δανιὴλ διηγήθη περὶ τοῦ Ἀββᾶ Ἀρσενίου ὅτι ἀπέφευγε πάντοτε νὰ ὁμιλῇ περὶ ζητημάτων τῆς Ἀγίας Γραφῆς, ἃν καὶ εἶχε τὴν δύναμιν, ἐὰν ἤθελεν, οὔτε καὶ εὐκόλως ἔγραφεν ἐπιστολήν (εἰς ὅσους ἐζήτουν τὴν ἐπίλυσιν ἀποριῶν). Ὅταν δὲ ἤρχετο, κατ' ἀρραίᾳ διαστήματα, εἰς τὸ Καθολικὸν τῆς Σκήτης, παρέμενε κυρμμένος, πίσω ἀπὸ μίαν κολώναν, διὰ νὰ μὴ τὸν ἴδῃ κανεὶς καὶ τὸν προσέξῃ ἐκ σεβασμοῦ, ἢ καὶ αὐτὸς προσέξῃ κανένα ἀποσπώμενος ἀπὸ τὴν ἱερότητα τῆς ἀκολουθίας.

16. Κάποτε συνεκεντρώθησαν οἱ Πατέρες τῆς Σκήτης, διὰ νὰ ἀσχοληθοῦν περὶ τὴν μελέτην τοῦ Μελχισεδέκ, περὶ τοῦ ὁποίου ἀναφέρει, ὡς γνωστόν, ἡ Ἀγία Γραφή (Γεν. ιδ' 18—20, Ψαλμ. ρθ' 4, Ἐβρ. ζ' 1—20). Ἐλησμόνησαν ὁμῶς νὰ καλέσουν καὶ τὸν Ἀββᾶν Κόπριν. Ὑστερον τὸν ἐκάλεσαν, ὅταν δὲ προσῆλθε τὸν ἠρώτησαν σχετικῶς.

17. Εἰς ἀπάντησιν ὁ Ἀββᾶς Κόπρις ἐκτύπησε τρεῖς φορὰς τὸ στόμα του, καὶ εἶπεν· «ἀλλοίμονόν σου, Κόπρι, ἀλλοίμονόν σου Κόπρι, διότι ἄφησες αὐτά, πού σὲ διέταξεν ὁ Θεός, καὶ ἐρευνᾷς αὐτά, πού δὲν σοῦ ζητεῖ». Μόλις τὸν ἤκουσαν οἱ ἄλλοι Πατέρες, ἀντελήφθησαν τὴν σημασίαν των καὶ ἔφυγον διὰ τὰ κελλία των.

18. Κάποτε ἕνας ἀδελφὸς ἐπεσκέφθη τὸν Ἀββᾶν Θεόδωρον, πού

ἡσκήτευσεν εἰς τὴν Φέρμην. Ἀμέσως δὲ ἤρχισε νὰ ὁμιλῇ καὶ νὰ ἐρευνᾷ ζητήματα, τὰ ὁποῖα οὐδέποτε, μέχρι τῆς στιγμῆς ἐκείνης, ἐφήρμοσεν εἰς τὴν ζωὴν του. Τότε ὁ Γέρων τοῦ λέγει :

—Σύ, τέκνον μου, δὲν εὐρῆκες ἀκόμη τὸ πλοῖον οὔτε ἔχεις ἐτοιμάσει τὰς ἀποσκευάς σου· πρὶν λοιπὸν ἀκόμη ταξιδεύσης, πῶς ὁμιλεῖς, ὥς νὰ εὐρίσκεισαι εἰς τὴν πόλιν, διὰ τὴν ὁποίαν προορίζεσαι; Κάμε πρῶτα τὸ ἔργον σου, ὥς Μοναχοῦ, καὶ τότε ἔρχεσαι εἰς αὐτά, πὺν τῶρα συζητεῖς.

Β'. Τοῦ Ἀββᾶ Ἡσαΐου.

Τὸ ἀγαπῆσαι τὸ περιεργάζεσθαι τὴν Γραφὴν, τίκει τὴν ἔχθραν καὶ τὴν ἔριν· τὸ δὲ κλαίειν περὶ τῶν ἁμαρτιῶν, φέρει τὴν εἰρήνην.

2. Ἀμαρτία γάρ ἐστι Μοναχῷ καθημένῳ ἐν τῷ κελλίῳ αὐτοῦ, καὶ καταλιμπάνοντι τὰς ἑαυτοῦ ἁμαρτίας, καὶ περιεργαζομένῳ τὴν Γραφὴν.

3. Ὅστις παρέχει τὴν καρδίαν ἑαυτοῦ, ὅτι πῶς εἶπεν ἡ Γραφή οὕτως ἢ οὕτως, πρὶν ἑαυτὸν κτήσεται, ὁ τοιοῦτος καρδίαν περιέργον ἔχει καὶ αἰχμαλωσίαν σφοδράν.

4. Ὅστις γρηγορεῖ περὶ τοῦ μὴ αἰχμαλωτισθῆναι, ἀγαπᾷ τὸ παραρδύπτειν ἑαυτὸν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ αἰεί.

5. Μὴ ζητήσης τὰ ὑψηλὰ τοῦ Θεοῦ, ἐν ὅσῳ εὖχῃ Αὐτῷ περὶ βοηθείας, ἵνα ἔλθῃ σοι καὶ σῶσῃ σε ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας· τὰ γὰρ τοῦ Θεοῦ ἀφ' ἑαυτῶν ἔρχονται, εἴαν ὁ τόπος ἀκίβδηλος καὶ ἀγνὸς γένηται.

6. Ὅστις στηρίζει ἑαυτὸν ἐπὶ τῇ ἰδίᾳ γνώσει, καὶ κατέχει τὸ θέλημα αὐτοῦ, κτᾶται τὴν ἔχθραν, καὶ ἐκτὸς τοῦ πνεύματος, τοῦ φέροντος τὴν λύπην τῇ καρδίᾳ, οὐ δύναται εἶναι.

7. Ὅστις ὁρᾷ τοὺς λόγους τῆς Γραφῆς, καὶ ποιεῖ αὐτοὺς κατὰ τὴν ἰδίαν γνώσιν, καὶ ἐπιστηρίζει ἑαυτὸν ἐπ' αὐτῆς, ὅτι οὕτως ἐστίν, ὁ τοιοῦτος ἀγνοεῖ τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὸν πλοῦτον Αὐτοῦ.

8. Ὁ δὲ βλέπων καὶ λέγων· οὐκ οἶδα, ἄνθρωπός εἰμι, τὴν δόξαν τῷ Θεῷ παρέχει, καὶ εἰς τὸν τοιοῦτον ὁ πλοῦτος τοῦ Θεοῦ κατοικεῖ, κατὰ τὴν δύναμιν αὐτοῦ καὶ τὸν λογισμόν.

Ἑρμηνεία

Η ΕΠΙΘΥΜΙΑ διὰ τὴν φιλοπερίεργον ἔρευναν τῆς Ἀγίας Γραφῆς γεννᾷ τὴν ἔχθραν καὶ τὴν φιλονικίαν μεταξὺ τῶν παρερμηνευόντων αὐτὴν· τὸ νὰ κλαίῃ ὁμως κανεὶς διὰ τὰς ἁμαρτίας του φέρει τὴν εἰρήνην.

2. Εἶναι ἁμαρτία νὰ κάθεται ὁ Μοναχὸς εἰς τὸ κελλίον του, νὰ παραμένῃ ἀμετανόητος διὰ τὰς ἁμαρτίας του καὶ νὰ ἐνασχολῆται μόνον μὲ τὴν φιλοπερίεργον ἔρευναν τῆς Ἀγίας Γραφῆς.

3. Ὅποιος ἀφήνει ἐλευθέραν τὴν καρδίαν του εἰς τὴν διερεύνησιν καὶ ἐρμηνείαν τῶν διαφόρων χωρίων τῆς Γραφῆς, διερωτώμενος τί σημαίνει τὸ ἓνα ἢ τὸ ἄλλο, πρὶν ἀκόμη κερδίσῃ εἰς Χριστὸν τὸν ἑαυτὸν του, ὁ τοιοῦτος πάσχει ἀπὸ ἄσκοπον καὶ ἀνωφελῆ περιέργειαν καὶ εἶναι ἀξιολύπητος αἰχμάλωτος.

4. Ὅποιος ἀγρυπνεῖ, διὰ νὰ μὴ αἰχμαλωτισθῇ, προτιμᾷ νὰ ρίπτῃ μὲ ταπείνωσιν τὸν ἑαυτὸν τοῦ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, ἐπιζητῶν πάντοτε τὸ ἔλεός Του.

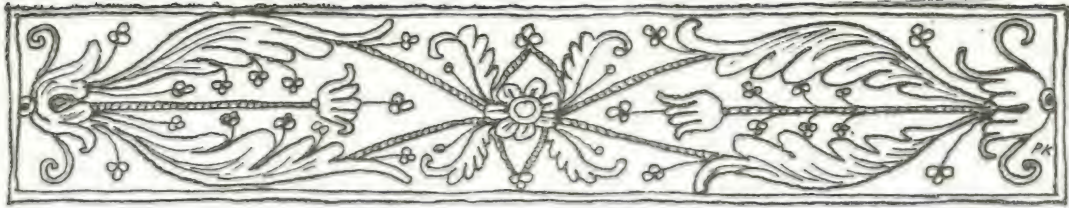
5. Μὴ ζητήσης νὰ κατανοήσης τὰς ὑψηλὰς λεπτομερείας τῶν κριμάτων τοῦ Θεοῦ, ὅταν τὸν παρακαλῇς νὰ σὲ βοηθήσῃ καὶ νὰ ἔλθῃ νὰ σὲ σώσῃ ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν· διότι ὅλα τὰ ἀφορῶντα τὸν Θεὸν ἔρχονται μόνον τῶν, ἐὰν ὁ τόπος, ποὺ θὰ τὰ δεχθῇ, δηλαδὴ ἡ καρδιά, καταστῇ ἁγνὴ καὶ καθαρὰ.

6. Ὅποιος στηρίζεται εἰς τὰς γνώσεις του καὶ κάμνει τὸ θέλημά του, ἀποκτᾷ ἔχθραν εἰς τὴν ψυχὴν του καὶ δὲν δύναται νὰ ἀπομακρυνθῇ ἀπὸ τὸ πνεῦμα, ποὺ φέρει λύπην εἰς τὴν καρδίαν του.

7. Ἐκεῖνος, ποὺ μελετᾷ ἐπιφανειακῶς τοὺς λόγους τῆς Γραφῆς καὶ τοὺς ἐρμηνεύει κατὰ τὴν γνώμην του καὶ κρίνει τὸν ἑαυτὸν του, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ὑπ' αὐτοῦ ἐρμηνευομένων, ὅτι εἶναι ἐν τάξει, ὁ τοιοῦτος ἀσφαλῶς δὲν γνωρίζει τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ, οὔτε τὸν πλοῦτον τῆς καλωσύνης του.

8. Ἀντιθέτως, αὐτὸς ποὺ ἐγκολποῦται τοὺς λόγους τῆς Ἀγίας Γραφῆς καὶ λέγει, μὲ ταπείνωσιν· δὲν γνωρίζω νὰ τοὺς ἐρμηνεύσω, εἶμαι ἄνθρωπος, ὁ τοιοῦτος δοξάζει τὸν Θεὸν καὶ εἰς τὴν καρδίαν του ἀποθησαυρίζεται ὁ πλοῦτος τοῦ Θεοῦ, ἀναλόγως τῆς πνευματικῆς του δυνάμεως καὶ τοῦ λογισμοῦ του.

ἙΠΙΘΕΣΙΣ ΙΗ΄.

Ὅτι δεῖ τὸν πιστὸν ἀπέχεσθαι ὅλως τῆς ψευδωνύμου γνώσεως καὶ τοῦ αἰρετικοῦς ὀμιλεῖν, καὶ τις ἢ κατὰ Θεὸν σοφία, καὶ ὅτι τισὶ καὶ ἡ ἰδιωτεία συμβάλλεται.

Ὁ πιστὸς πρέπει νὰ ἀπέχῃ τελείως ἀπὸ τὴν ψευδώνυμον γνώσιν καὶ νὰ μὴ συναναστρέφεται μὲ αἰρετικούς. Ποία εἶναι ἡ πραγματικὴ κατὰ Θεὸν σοφία· μερικοὺς ἀνθρώπους τοὺς ὠφελεῖ νὰ ζοῦν ἐν ἀπλότῃ μακρὰν τῶν συζητήσεων αὐτῶν.

Α΄. Τοῦ Ἀββᾶ Ἡσαΐου.

ΔΕΛΦΕ, φύλαξον σεαυτὸν, μὴ διαλέγεσθαι μετὰ τῶν αἰρετικῶν, θέλων, δῆθεν, στήσῃ τὴν πίστιν. μήποτε ὁ ἰὸς τῶν θανατηφόρων αὐτῶν λόγων πλήξῃ σε, ἀλλὰ μὴδὲ βιβλίον αἰρετικῶν θελήσῃς ἀναγνῶναι, μήποτε τὴν σεαυτοῦ ψυχὴν θανατώσῃς.

2. Εἰς ὃ δὲ ἐφωτίσθης, τοῦτο κάτῃχε, καὶ μὴ προσθῇς ἢ ἀφέλῃς ἀπ' αὐτοῦ, ἀπόσχου. δὲ τελείως καὶ τῆς ψευδωνύμου γνώσεως, ἣτις ἀνθίσταται τῇ ὑγιαινούσῃ διδασκαλίᾳ, ὥς ὁ Ἀπόστολος ἀπεφήνατο.

Ἑρμηνεία

ΔΕΛΦΕ, φύλαξε τὸν ἑαυτὸν σου νὰ μὴ συνομιλῇς μὲ αἰρετικούς, ἐπιθυμῶν δῆθεν νὰ τοὺς στηρίξῃς εἰς τὴν πίστιν, μήπως τὸ δηλητήριον τῶν θανατηφόρων λόγων τῶν τραυματίσῃ τὸ πνεῦμα σου καὶ τὸ φρόνημά σου· ἀλλ' οὔτε ἀκόμη καὶ βιβλίον αἰρετικῶν νὰ μὴ θελήσῃς νὰ μελετήσῃς, μήπως θανατώσῃς τὴν ψυχὴν σου.

2. Εἰς τὴν διδασκαλίαν ποὺ ἐφωτίσθης, κατὰ τὴν ἱερὰν κατήχησιν καὶ τὸ Ἅγιον Βάπτισμα, νὰ παραμένῃς σταθερῶς, ἀποστρεφόμενος τελείως τὴν ψευδώνυμον γνώσιν (1), ἡ ὁποία ἀντιστρατεύεται πρὸς τὴν ὑγιαίνουσαν διδασκαλίαν, ὅπως εἶπε καὶ ὁ Ἀπόστολος Παῦλος (Α΄ Τιμ. α' 10).

1) Ψευδώνυμος γνώσις ἐκαλεῖτο κυρίως ἡ αἵρεσις τῶν Γνωστικῶν, οἵτινες συνεδύαζον φιλοσοφικὰ καὶ χριστιανικὰ στοιχεῖα, διακηρύσσοντες, ὅτι αὐτοὶ μόνον κατέχουν τὴν ἀληθῆ γνώσιν, ἐξ οὗ καὶ Γνωστικοί. Τοιοῦτοι αἰρετικοὶ ἦσαν ὁ Μαρκίων, ὁ Βασιλείδης καὶ ἄλλοι.

Β'. Τοῦ Ἀββᾶ Μάρκου.

Η ΤΟΥ κόσμου τούτου σοφία, μωρία ἐστὶ παρὰ τῷ Θεῷ, ὡς φησιν ὁ Ἀπόστολος, ἡ δὲ ἐκ Θεοῦ, ἄνωθ' ἐστὶ παρὰ τοῦ Πατρὸς τῶν φώτων, ἥς τεκμήριον ἡ ταπεινοφροσύνη.

2. Οἱ ἀνθρωπαρεσκεῖν βουλόμενοι, ἀντὶ τῆς θείας, τὴν ἀνθρωπίνην σοφίαν προσεδέξαντο, καὶ ἐν ταύτῃ φυσιοῦμενοι καὶ ἐγκαυχώμενοι, πολλοὺς τῶν ἀπλουστέρων ἠπάτησαν, πείσαντες οὐκ ἐν πόνοις εὐσεβείας καὶ προσευχῆς, ἀλλ' ἐν πειθοῖς ἀνθρωπίνης σοφίας λόγοις φιλοσοφεῖν, ἣν καὶ ὁ Ἀπόστολος συνεχῶς μέμφεται, κένωσιν τοῦ Σταυροῦ ὀνομάζων.

3. Φησὶ γὰρ ἐν τῇ πρὸς Κορινθίους ἐπιστολῇ· «Οὐκ ἀπέστειλέ με Χριστὸς βαπτίζειν, ἀλλ' εὐαγγελίζεσθαι, οὐκ ἐν σοφίᾳ λόγου, ἵνα μὴ κενωθῇ ὁ Σταυρὸς τοῦ Χριστοῦ»· καὶ πάλιν, «τὰ μωρὰ τοῦ κόσμου ἐξελέξατο ὁ Θεός, ἵνα τοὺς σοφοὺς καταισχύνῃ, καὶ τὰ ἀγενῆ τοῦ κόσμου, καὶ τὰ ἐξουθενημένα ἐξελέξατο ὁ Θεός, καὶ τὰ μὴ ὄντα, ἵνα τὰ ὄντα καταργήσῃ, ἵνα μὴ καυχῆσθαι πᾶσα σὰρξ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ».

4. Εἰ οὖν ὁ Θεὸς οὐκ ἐν ῥήμασιν ἐλληνικῆς σοφίας, ἀλλ' ἐν πονήμασι προσευχῆς καὶ ταπεινοφροσύνης εὐδοκεῖ, καθὼς ἀποδέδεικται, ἀπεχώμεθα καὶ ἡμεῖς παντελῶς τῆς ψευδωνύμου γνώσεως, ἵνα μὴ τῆς παρὰ Θεοῦ σοφίας ἐκπέσωμεν.

5. Εἶδον ἰδιώτας ἔργῳ ταπεινοφρονήσαντας, καὶ ἐγένοντο τῶν σοφῶν σοφώτεροι. Ἐτερος ἰδιώτης ἀκούσας, τὴν ταπείνωσιν οὐκ ἐμιμήσατο, ἀλλ' ἐπὶ τῇ ἰδιωτεῖᾳ κενοδοξῶν, ὑπερηφανίαν προσελάβετο.

6. Ὁ σύνεσιν ἐξουθενῶν, καὶ εἰς ἀμαθίαν ἐγκαυχώμενος, οὐκ ἔστιν ἰδιώτης μόνον τῷ λόγῳ, ἀλλὰ καὶ τῇ γνώσει.

7. Ὡς περ ἄλλο ἐστὶ σοφία λόγου καὶ ἄλλο φρόνησις, οὕτως ἕτερόν ἐστιν ἰδιωτεία λόγου, καὶ ἕτερον ἀφροσύνη· οὐδὲν βλάπτει ἀμαθία λόγου τὸν εὐλαβέστατον, ὥς οὐδὲ σοφία λόγου τὸν ταπεινόφρονα.

8. Μὴ λέγε οὐκ ἐπίσταμαι τὸ δέον, καὶ ἀναίτιός εἰμι μὴ ποιήσας αὐτό· εἰ γὰρ ἐποίεις καλὰ ὅσα ἐπίστασαι, καὶ τὰ λοιπὰ σοὶ ἀκολούθως ἀπεκαλύπτετο, οἰκίσκων τρόπῳ, ἐν δι' ἑνὸς κατανοούμενα.

9. Οὐ συμφέρει σοὶ πρὸ ἐργασίας τῶν προτέρων εἰδέναι τὰ δεύτερα· ἡ γὰρ γνώσις φυσιοῖ διὰ τὴν ἀργίαν, ἡ δὲ ἀγάπη οἰκοδομεῖ διὰ τὸ πάντα ὑπομένειν.

10. Ἐν δι' ἑνὸς τὰ κακὰ λαμβάνει τὴν δύναμιν, ὁμοίως καὶ τὰ ἀγαθὰ δι' ἀλλήλων ἀνιξάνονται, καὶ τὸν ἑαυτῶν μέτοχον ἐπὶ τὰ πρόσω μειζόνως προτρέπονται.

11. Χωρὶς μνήμης Θεοῦ, γνώσις ἀληθῆς εἶναι οὐ δύναται, ἐκτὸς γὰρ τῆς προτέρας, ἡ δευτέρα νόθος ὑπάρχει.

12. Τὸν σκληροκάρδιον ὠφελεῖ λεπτοτέρας γνώσεως λόγος, διότι ἐκτὸς φόβου, μετανοίας πόνους οὐ καταδέχεται.

13. Τῷ πρᾶεϊ ἀνθρώπῳ πιστολογία συμβάλλεται, καθότι οὐ πειράζει μακροθυμίαν Θεοῦ, καὶ οὐ τύπτεται ἐν τῇ πυκνῇ παραβάσει.

Ἐ ρ μ η ν ε ι α

Η ΣΟΦΙΑ τοῦ κόσμου αὐτοῦ εἶναι μωρία ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, ὅπως εἶπεν ὁ Ἀπόστολος Παῦλος (Α' Κορ. γ' 19)· ἀντιθέτως ἡ σοφία, ποῦ προέρχεται ἐκ τοῦ Θεοῦ, εἶναι ἀπὸ ἄνωθεν, ἀπὸ τὸν πατέρα τῶν Φώτων, ὡς λέγει ὁ θεῖος Ἰάκωβος (α' 17), καὶ ἔχει ὡς γνώρισμα τὴν ταπεινοφροσύνην.

2. Ὅσοι ἐπιθυμοῦν νὰ ἀρέσουν εἰς τοὺς ἀνθρώπους, παρεδέχθησαν, ἀντὶ τῆς Θείας σοφίας, τὴν ἀνθρωπίνην· ἐξ αἰτίας λοιπὸν τῆς ἀνθρωπίνης αὐτῆς σοφίας καυχῶνται καὶ ὑπερηφανεύονται ἐξαπατήσαντες πολλοὺς ἀπὸ τοὺς ἀπλουστέρους Χριστιανούς. Αὐτοὺς τοὺς ἀπλοῦς ἀνθρώπους τοὺς ἐπεισαν νὰ χάνουν τὸν χρόνον των εἰς φιλοσοφικὰς ἀναζητήσεις, στηριζόμενοι εἰς λόγους ἀνθρωπίνης σοφίας, ἀντὶ νὰ προσπαθοῦν νὰ σωθοῦν μὲ τοὺς κόπους τῆς εὐσεβείας καὶ τὴν προσευχὴν (Α' Κορ. β' 4). Τοῦτο κατηγορεῖ συνεχῶς καὶ ὁ Ἀπόστολος ἀποκαλῶν κένωσιν (=κατάργησιν) τοῦ Σταυροῦ.

③ Ἴδου τὶ γράφει σχετικῶς εἰς τὴν Α' πρὸς Κορινθίους ἐπιστολήν· «οὐ γὰρ ἀπέστειλέ με Χριστὸς βαπτίζειν, ἀλλ' εὐαγγελίζεσθαι, οὐκ ἐν σοφίᾳ λόγου, ἵνα μὴ κενωθῇ ὁ Σταυρὸς τοῦ Χριστοῦ» (Α' Κορ. α' 17). Ἀλλοῦ πάλιν λέγει· «τὰ μωρὰ τοῦ κόσμου ἐξελέξατο ὁ Θεός, ἵνα τοὺς σοφοὺς καταισχύνῃ, καὶ τὰ ἀσθενῆ τοῦ κόσμου ἐξελέξατο ὁ Θεός, ἵνα καταισχύνῃ τὰ ἰσχυρά, καὶ τὰ ἀγενῆ τοῦ κόσμου, καὶ τὰ ἐξουθενημένα ἐξελέξατο ὁ Θεός, καὶ τὰ μὴ ὄντα, ἵνα τὰ ὄντα καταργήσῃ, ὥπως μὴ καυχῆσθαι πᾶσα σάρξ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ» (Α' Κορ. α' 27—29).

4. Ἐφ' ὅσον λοιπὸν ὁ Θεὸς δὲν ζητεῖ τοὺς λόγους τῆς Ἑλληνικῆς σοφίας, ἀλλὰ τοὺς κόπους τῆς προσευχῆς καὶ τῆς ταπεινοφροσύνης, ὥπως ἔχει ἀποδειχθῇ, καὶ ἡμεῖς ὥς ἀπέχωμεν τελείως ἀπὸ τὴν ψευδώνυμον γνῶσιν, διὰ νὰ μὴ ἀπομακρυνθῶμεν ἐπικινδύνως ἀπὸ τὴν περιοχὴν τῆς σοφίας τοῦ Θεοῦ.

5. Ἐγνώρισα ἀπλοϊκοὺς ἀνθρώπους, ποὺ μὲ τὴν ταπεινοφροσύνην των ἀνεδείχθησαν σοφώτεροι καὶ ἀπὸ τοὺς σοφοὺς. Ἐνας ἄλλος ἰδιώτης, ποὺ ἤκουσε τὴν ἀξίαν τῆς ἀπλότητος, δὲν τὴν ἐμιμήθη μὲ ταπείνωσιν, ἀλλὰ καυχηθεὶς διὰ τὴν ἀπλότητά του, περιέπεσεν εἰς τὴν θεομίσσητον ὑπερηφάνειαν.

6. Ἐκεῖνος, ποὺ κατεξευτελίζει τὴν σύνεσιν καὶ καυχᾶται διὰ τὴν ἀμάθειάν του, δὲν εἶναι μόνον ἀμαθὴς κατὰ τὸν λόγον, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν γνῶσιν.

7. Ὅπως ἀκριβῶς ἄλλο πρᾶγμα εἶναι σοφία λόγου καὶ ἄλλο φρόνησις, τοιοῦτοτρόπως ἄλλο πρᾶγμα εἶναι ἡ ἀπλότης τοῦ λόγου, ἄλλο δὲ ἡ ἔλλειψις φρονήσεως. Εἰς τίποτε δὲν θὰ βλάβῃ ἡ ἀμάθεια τοῦ λόγου τὸν εὐλαβέστατον ἄνθρωπον, ἀλλὰ καὶ τὸν ταπεινόφρονα δὲν θὰ ζημιώσῃ ἡ σοφία τοῦ λόγου.

8. Νὰ μὴ λέγῃς δὲν γνωρίζω τί πρέπει νὰ κάμω, καὶ δι' αὐτὸ δὲν εὐθύνομαι ἐφ' ὅσον δὲν ἐκτελῶ τὸ πρέπον· διότι ἐὰν ἐξετέλεις ὅσα καλὰ σαφῶς ἐγνώριζες, θὰ σοῦ ἀπεκαλύπτοντο, ἐν συνεχείᾳ, καὶ τὰ ὑπόλοιπα· ἡ μία πρᾶξις, ἡ ἄγνωστος, θὰ κατενοεῖτο διὰ τῆς ἄλλης τῆς γνωστῆς, ὥπως ἀκριβῶς συμβαίνει καὶ μὲ τοὺς οἰκίσκους τῶν ἀγροτικῶν οἰκισμῶν, εἰς τοὺς ὁποίους μετὰ τὸν ἓνα ἀνακαλύπτουμεν τὸν ἄλλον.

9. Δὲν εἶναι πρὸς τὸ συμφέρον σου νὰ γνωρίζῃς τὰ ἐπόμενα, πρὶν, προηγουμένως, δι' ἐπιπόνου ἐργασίας ἐκτελέσῃς τὰ προηγούμε-

να, διότι ἡ γνῶσις, ἐξ ἀφορμῆς τῆς ἀργίας, φουσκώνει τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ ὑπερηφάνειαν, ἐνῶ ἡ ἀγάπη οἰκοδομεῖ μὲ τὸ νὰ ὑπομένωμεν τὰ πάντα, ὅπως καὶ ὁ οὐρανοβάμων Ἀπόστολος διδάσκει (Α' Κορ. ιγ' 1-8).

10. Τὸ ἐν μὲ τὸ ἄλλο τὰ ἁμαρτήματα ἐνισχύουν τὴν δύναμιν τοῦ κακοῦ, ὅπως ἀκριβῶς καὶ τὰ ἀγαθὰ αὐξάνονται διὰ τῆς μεταξύ των συναφείας καὶ ὑποβοηθοῦν τὸν μέτοχον αὐτῶν εἰς τὴν πνευματικὴν πρόοδον καὶ ἄνοδον.

11. Χωρὶς τὴν διαρκῆ ἐνθύμησιν τοῦ Θεοῦ, εἶναι ἀδύνατος ἡ πραγματικὴ καὶ γνησίᾳ γνῶσις· διότι ἡ γνῶσις, χωρὶς τὴν ἐνθύμησιν τοῦ Θεοῦ, εἶναι νόθος.

12. Αὐτὸν τοῦ ὁποίου ἡ καρδιά δὲν ἔχει μαλακώσει ἀκόμη ἀπὸ τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ, ὠφελεῖ ὁ λόγος τῆς ὑψηλοτέρας καὶ λεπτοτέρας γνώσεως, διότι ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς δὲν δύναται, χωρὶς φόβον, νὰ ἀναλάβῃ τοὺς κόπους τῆς μετανοίας.

13. Εἰς τὸν πρῶτον ἄνθρωπον ταιριάζει ἡ ἐνασχόλησις μὲ τὰ ζητήματα τῆς πίστεως, διότι ὁ πρῶτος ἄνθρωπος δὲν ἐνοχλεῖ τὴν μακροθυμίαν τοῦ Θεοῦ, καὶ δὲν ἐλέγχεται ὑπὸ τῆς συνειδήσεως ἐξ ἀφορμῆς συνεχῶν παραβάσεων.

Γ'. Τοῦ Ἀγίου Διαδόχου.

ΤΟΥ μὲν ἐνὸς Ἀγίου Πνεύματος χαρίσματα ἢ τε σοφία, καὶ ἡ γνῶσις, ὡς καὶ πάντα τὰ θεῖα χαρίσματα, ἰδίαν δὲ ὥσπερ ἕκαστον τὴν ἐνεργειαν ἔχει· διόπερ ἄλλω μὲν δίδοσθαι σοφίαν, ἄλλω δὲ γνῶσιν κατὰ τὸ αὐτὸ Πνεῦμα ὁ Ἀπόστολος διαμαρτυρεῖ· ἡ μὲν γὰρ γνῶσις, πείρα συνάπτει τὸν ἄνθρωπον τῷ Θεῷ, εἰς λόγους πραγμάτων τὴν ψυχὴν μὴ κινοῦσα, διὸ καὶ τινες τῶν τὸν μονήρη βίον φιλοσοφούντων, φωτίζονται μὲν ὑπ' αὐτῆς ἐν αἰσθήσει, εἰς λόγους δὲ θείους οὐκ ἔρχονται.

2. Ἡ δὲ σοφία, εἴπερ μετ' αὐτῆς ἐν φόβῳ δοθῇ τινι, (σπάνιον δὲ τοῦτο), αὐτὰς τὰς ἐνεργείας φανεροῖ τῆς γνώσεως, ἐπειδὴ ἡ μὲν τῇ ἐνεργείᾳ, ἡ δὲ τῷ λόγῳ φωτίζειν εἶωθεν, ἀλλὰ τὴν μὲν γνῶσιν εὐχὴ φέρει καὶ ἡσυχία πολλὴ ἐν ἀμεριμνίᾳ παντελεῖ, τὴν δὲ σοφίαν ἀκενόδοξος μελέτη τῶν λογίων τοῦ Θεοῦ, καὶ πρῶτον πάντων ἡ Χάρις τοῦ διδόντος Θεοῦ.

3. Ὁ πνευματικὸς λόγος, ἀκενόδοξον αἰεὶ τὴν ψυχὴν διατηρεῖ, αἰσθήσει γὰρ φωτὸς ὅλα αὐτῆς τὰ μέλη εὐεργετῶν, ποιεῖ αὐτὴν οὐ χρεῖαν ἔχειν τῆς ἐξ ἀνθρώπων τιμῆς, διόπερ καὶ ἀφάνταστον αἰεὶ φυλάττει τὴν διάνοιαν, ὡς ἀλλοιῶν αὐτὴν εἰς τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ.

4. Ὁ δὲ τῆς τοῦ κόσμου σοφίας λόγος, εἰς φιλοδοξίαν αἰεὶ προσκαλεῖται τὸν ἄνθρωπον· ἐπειδὴ γὰρ πείρα αἰσθήσεως εὐεργετεῖν οὐ δύναται, ἐπαίνων φιλίαν τοῖς ἑαυτοῦ χορίζεται, ὡς πλάσμα ὢν κενοδόξων ἀνθρώπων. Τὴν τοίνυν τοῦ θείου λόγου διάθεσιν ἀπλανῶς ἐπιγνωσόμεθα, εἴπερ ἀμερίμνῳ σιωπῇ τὰς τοῦ λέγειν ὥρας ἀναλίσκομεν ἐν θερμῇ μνήμῃ τοῦ Θεοῦ.

Ἑρμηνεία

ΚΑΙ ἡ σοφία καὶ ἡ γνῶσις, ὅπως καὶ ὅλα τὰ ἄλλα θεῖα χαρίσματα, προέρχονται ἀπὸ τὸ ἴδιον, τὸ ἐν Ἀγιον Πνεῦμα· ἐ-

καστον ὅμως ἐξ αὐτῶν εἶναι, κατὰ τινα τρόπον, αὐτόνομον καὶ ἔχει ξεχωριστὴν ἐνέργειαν ἐπὶ τῆς ψυχῆς. Δι' αὐτὸν ἀκριβῶς τὸν λόγον εἰς ἄλλον μὲν ἔχει δοθῇ σοφία, εἰς ἄλλον δὲ γνῶσις, κατὰ τὸ μέτρον τῆς δωρεᾶς τοῦ αὐτοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ὅπως ἐξηγεῖ ὁ θεῖος Παῦλος (Α' Κορ. ιβ' 4—11). Ἡ γνῶσις λοιπὸν συνδέει τὸν ἄνθρωπον μὲ τὸν Θεὸν διὰ τῆς ἐσωτερικῆς ἐμπειρίας, χωρὶς νὰ κινῇ τὴν ψυχὴν εἰς τὴν ἀναζήτησιν τῶν αἰτιῶν τῶν διαφόρων πραγμάτων καὶ νὰ ἐξοπλίσῃ αὐτὴν μὲ τὴν ἐκφραστικὴν δύναμιν τοῦ λόγου· ὥς ἐκ τούτου καὶ μερικοὶ ἐκ τῶν φιλοσόφων τῆς ἐρήμου (τῶν Ἀσκητῶν) φωτίζονται μὲν ἀπὸ τὴν ἔλλαμψιν τῆς Θείας γνώσεως, τῆς ὁποίας τὴν ἐπενέργειαν αἰσθάνονται ἐσωτερικῶς, χωρὶς ὅμως νὰ ἐνασχολοῦνται μὲ θείας καὶ ὑψηλὰς πνευματικὰς διδασκαλίας.

2. Τὸ ἕτερον πάλιν χάρισμα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἡ σοφία, ἐφ' ὅσον δοθῇ εἰς κάποιον μαζὶ μὲ τὴν ἐσωτερικὴν γνῶσιν (ἂν καὶ εἶναι σπάνιον τὸ τοιοῦτον), συνοδευομένη καὶ ὑπὸ τοῦ φόβου (τοῦ Θεοῦ) ἀποκαλύπτει αὐτὰς ταύτας τὰς ἐνεργείας τῆς γνώσεως, ἐπειδὴ, ἐκ φύσεως, ἡ μὲν γνῶσις μὲ τὴν δύναμιν τῆς ἐνεργείας, ἡ δὲ σοφία μὲ τὴν δύναμιν τοῦ λόγου φωτίζουν τὴν ψυχὴν. Τὴν γνῶσιν φέρει εἰς τὴν ψυχὴν ἡ δύναμις τῆς προσευχῆς, ἡ πολλὴ ἡσυχία καὶ ἡ παντελὴς ἀμεριμνησία· τὴν σοφίαν πάλιν φέρει ἡ ἀπηλλαγμένη ἀπὸ τὴν κενοδοξίαν μελέτη τῶν λογίων τοῦ Θεοῦ καὶ πρὸ παντὸς ἡ Χάρις Αὐτοῦ προσφέροντος δωρεὰν τὸ χάρισμα τῆς σοφίας Του.

3. Ὁ πνευματικὸς λόγος προστατεύει τὴν ψυχὴν ἀπὸ τὸ πάθος τῆς κενοδοξίας, διότι πλουτίζει ὅλα τὰ μέλη αὐτῆς μὲ τὴν ἐσωτερικὴν αἴσθησιν τοῦ Θεοῦ φωτός, καὶ τὴν καθιστᾷ τόσον εὐτυχῇ, ὥστε νὰ μὴ ἔχῃ ἀνάγκην ἀπὸ τὴν τιμὴν τῶν ἀνθρώπων· ἐξ αἰτίας δὲ αὐτοῦ τοῦ ἐσωτερικοῦ φωτός ὁ πνευματικὸς λόγος διαφυλάσσει πάντοτε καὶ τὴν διάνοιαν ἀπὸ τὰς ἐπικινδύνους πλάνας τῆς φαντασίας, διότι τὴν μεταμορφώνει, ὥστε νὰ εἶναι διαρκῶς προσανατολισμένη πρὸς τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ.

4. Ἐξ ἀντιθέτου, ὁ λόγος ὁ στηριζόμενος εἰς τὴν κοσμικὴν σοφίαν προκαλεῖ τὸν ἄνθρωπον, ὥστε νὰ ἀγαπᾷ πάντοτε τὴν ματαίαν δόξαν τοῦ παρόντος κόσμου· διότι χαρίζει εἰς τοὺς θαυμαστάς του τὴν φιλίαν τῶν ἐπαίνων, ἐπειδὴ δὲν ἔχει τὴν δύναμιν νὰ εὐεργετήσῃ τὴν ψυχὴν μὲ τὴν ἐσωτερικὴν αἴσθησιν τῆς μυσταγωγικῆς ἐμπειρίας, ἐφ' ὅσον εἶναι δημιούργημα κενοδόξων ἀνθρώπων.

Θὰ διακρίνωμεν λοιπὸν ἀσφαλῶς τὴν μυστικὴν παρουσίαν τοῦ Θεοῦ λόγου εἰς τὴν ψυχὴν μας, ἐφ' ὅσον διαθέτομεν τὰς ὥρας τῶν φιλοσοφικῶν συζητήσεων εἰς θερυὴν μνήμην τοῦ Θεοῦ, διὰ σιωπῆς, ἀπηλλαγμένης πάσης κοσμικῆς φροντίδος καὶ σκέψεως (1).

1) Ἡ ἀποψὶς αὐτὴ ὑπενθυμίζει ἀνάλογον γνώμην τοῦ Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, καθ' ἣν «τὸ θεῖον σιγῇ βιοῦται».

Δ'. Τοῦ Ἀββᾶ Ἰσαάκ.

ΠΑΡΑΦΥΛΑΤΤΟΥ μὴ ἀναγνῶναι τὰ δόγματα τῶν αἵρετικῶν, τοῦτο γὰρ ἔστι τὸ ἐρεθίζον, ὥς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, κατὰ σοῦ τὸ πνεῦμα τῆς βλασφημίας.

2. Ἐκεῖνός ἐστιν ἀξίως ὀνομαζόμενος συνετός, ὁ ἐν ἀληθείᾳ συνεῖς, ὅτι τῆς ζωῆς ταύτης ὅρος ἐστί, καὶ σπεύδων ποιῆσαι ὅρον ταῖς πλημμελείαις αὐτοῦ· ποία γὰρ γνῶσις ἢ σύνεσις μείζων ταύτης, τοῦ σοφίσασθαι τινα ἐξελθεῖν ἐκ ταύτης τῆς ζωῆς ἐν ἀφθαρσίᾳ, μὴ ἔχοντα μέλος μεμιασμένον ἐκ τῆς ὁσμῆς τῶν ἐπιθυμιῶν τοῦ κόσμου, μηδὲ ῥύπον ψυχῆς ἐκ τῆς γλυκύτητος αὐτοῦ;

3. Ἄνθρωπος δὲ λεπτύνων τὰ νοήματα αὐτοῦ εἰσελθεῖν εἰς τὰ μυστήρια ὅλων τῶν φύσεων, καὶ πλουτῶν ἐν ἐφευρέσει καὶ κατανοήσει τῶν φαινομένων, τὴν δὲ ψυχὴν ἔχων κεκαλυμμένην τῷ ῥύπῳ τῆς ἁμαρτίας, καὶ μὴ κτησάμενος μαρτυρίαν τινὰ ἐν ἑαυτῷ τοῦ συνειδότος, ἐλπίδι καὶ γεύσει τῶν μελλόντων, ἀλλ' ἐκ τῆς τοῦ κόσμου ἐλπίδος, καὶ τῶν ἐν αὐτῷ γνώσεων δοκῶν φθιάσαι καλῶς εἰς τὸν λιμέναν τῆς ἐν τελειότητι πεποιεήσεως, ὁ τοιοῦτος πάντων ἀνθρώπων ἔστιν ἀφρονέστερος, καὶ παρὰ τῶν ὁμοίων ἀνθρώπων συνετός ὀνομάζεται.

Ἑ ρ ὠ τ η σ ι ς , τ ο ὕ α ὗ τ ο ὕ .

4. Τίς ἐστιν ὁ πεφωτισμένος ἐν τοῖς νοήμασιν αὐτοῦ;

Ἀ π ό κ ρ ι σ ι ς

5. Ὅστις ἔφθασεν εὐρεῖν τὴν πικρίαν τὴν κεκρυμμένην ἐν τῇ γλυκύτητι τοῦ κόσμου καὶ ἐκώλυσεν τὸ στόμα αὐτοῦ τοῦ μὴ πιεῖν ἐκ τούτου τοῦ ποτηρίου, καὶ αἰετὶ ἐρευνᾷ περὶ τῆς σωτηρίας τῆς ψυχῆς αὐτοῦ, καὶ οὐ παύεται ἐκ τοῦ δρόμου, ἕως ἄν ἐκ τοῦ κόσμου τούτου λυθῇ, καὶ κλείει τὰς θύρας τῶν αἰσθήσεων αὐτοῦ, ἵνα μήποτε δι' αὐτῶν εἰσέλθῃ ἐν αὐτῷ ὁ πόθος τοῦ βίου τούτου, καὶ κλέψῃ τοὺς θησαυροὺς αὐτοῦ.

Ἑ ρ μ η ν ε ί α

ΠΡΟΣΕΧΕ νὰ μὴ διαβάζῃς τὰ δόγματα τῶν αἵρετικῶν, διότι αὐτὸ παρακινεῖ τὸ πνεῦμα τῆς βλασφημίας νὰ σὲ ἐνοχλῇ.

2. Ὁ πραγματικῶς συνετός καὶ μυαλωμένος ἄνθρωπος εἶναι ἐκεῖνος, ποὺ ἀντελήφθη καλῶς, ὅτι ὑπάρχει τέρμα τῆς παρούσης ζωῆς καὶ σπεύδει νὰ θέσῃ καὶ αὐτὸς τέρμα εἰς τὰ σφάλματα καὶ ἐλαττώματά του. Διότι ποία γνῶσις ἢ σύνεσις εἶναι μεγαλυτέρα ἀπὸ αὐτὴν, τὸ νὰ σοφισθῇ δηλαδὴ κανεὶς νὰ ἐξέλθῃ τῆς παρούσης ζωῆς πρὸς τὴν αἰωνιότητα, χωρὶς νὰ ἔχῃ φθαρῇ ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν, χωρὶς νὰ ἔχῃ μιανθῇ κανένα μέλος του ἀπὸ τὴν ὁσμὴν τῶν ἐπιθυμιῶν τοῦ κόσμου αὐτοῦ καὶ χωρὶς νὰ ἔχῃ ρυπανθῇ ἡ ψυχὴ του ἀπὸ τὴν φαινομένην καὶ ἐξωτερικὴν αὐτοῦ γλυκύτητα;

3. Ἄνθρωπος, ποὺ ἔχει ἐκλεπτύνει τὰ διανοήματά του, καὶ κατῳρθωσεν νὰ κατανοήσῃ ὅλα τὰ μυστήρια τῆς φύσεως, ἐπέτυχεν δὲ πολλὰς ἐφευρέσεις καὶ ἡρμήνευσεν ἐπιτυχῶς τὰ διάφορα φαινόμενα, ἐφ' ὅσον ἐξακολουθεῖ νὰ ἔχῃ τὴν ψυχὴν του σκεπασμένην ἀπὸ τὸν ῥύπον τῆς ἁμαρτίας καὶ δὲν τὸν ἐπληροφόρησεν ἡ συνείδησίς του δι' ἀγαθόν τι, ὁ ἄνθρωπος αὐτός, ποὺ ἐπιδιώκει νὰ κατακτήσῃ τὴν τελειότητα

μὲ τὰς γνώσεις του καὶ τὴν ἐλπίδα τοῦ κόσμου, εἶναι ἀπ' ὅλους ὁ πλέον ἀπερίσκεπτος, διότι οὔτε ποτὲ ἐγεύθη, οὔτε ἐλπίζει εἰς τὰ μέλλοντα ἀγαθὰ· ὁ τοιοῦτος μόνον ἀπὸ τοὺς ὁμοίους του δύναται νὰ χαρακτηρισθῇ ὡς συνετός.

Ἑρωτήσεις τοῦ αὐτοῦ

4. Ποῖος εἶναι αὐτός, πὺν ἔχει φωτισθῇ εἰς τὰς σκέψεις του καὶ τοὺς σκοποὺς του;

Ἀποκρίσις

5. Ἐκεῖνος πὺν ἀνεκάλυψε τὴν πικρίαν, ἡ ὁποία κρύπτεται εἰς τὴν γλυκύτητα τοῦ κόσμου καὶ ἡμπόδισε τὸ στόμα του ὥστε νὰ μὴ πῇ ἀπὸ τὸ ποτήρι αὐτό· ἐκεῖνος πὺν πάντοτε φροντίζει διὰ τὴν σωτηρίαν τῆς ψυχῆς του καὶ δὲν σταματᾷ τὸν δρόμον τῆς ἀσκήσεως καὶ τῆς ἀρετῆς μέχρις ὅτου φύγῃ ἀπὸ τὸν κόσμον αὐτόν, αὐτός—τέλος—πὺν κλείει τὰς θύρας τῶν αἰσθήσεών του, διὰ νὰ μὴ εἰσέλθῃ ποτέ, δι' αὐτῶν, ὁ πόθος τοῦ παρόντος βίου καὶ κλέψῃ τοὺς θησαυροὺς του.

Ε'. Τοῦ Ἀγίου Ἐφραίμ.

ΔΕΛΦΕ, οὐκ ἐν πολυμαθίᾳ γραμμάτων ἐστὶν ἡ σοφία, ἀλλὰ καθὼς γέγραπται: ἀρχὴ σοφίας φόβος Κυρίου· τὸ δὲ γνῶναι νόμον, διανοίας ἐστὶν ἀγαθῆς· πίστις γὰρ τίκτει διάνοιαν ἀγαθὴν, διάνοια δὲ ἀγαθὴ ποταμὸς ὕδατος ζῶντος, καὶ ὁ κτησάμενος αὐτήν, ἐμπλησθήσεται τῶν ὑδάτων αὐτῆς.

2. Οὐκ ἔστι σοφία, οὐκ ἔστι φρόνησις ἔνθα φόβος Κυρίου οὐκ ὑπάρχει· πλησμονὴ γὰρ σοφίας, τὸ φοβεῖσθαι τὸν Κύριον, Αὐτῷ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

Ἑρμηνεία

ΔΕΛΦΕ ΜΟΥ, ἡ σοφία δὲν εὐρίσκεται εἰς τὰς πολλὰς γνώσεις καὶ τὰ πολλὰ γράμματα, ἀλλ' ὅπως λέγει ἡ Ἁγία Γραφή· «ἀρχὴ σοφίας φόβος Κυρίου, καὶ βουλή ἁγίων σύνεσις, τὸ γὰρ γνῶναι νόμον, διανοίας ἐστὶν ἀγαθῆς» (Παρ. θ' 10). Εἶναι ὀρθὸν αὐτό, διότι ἡ πίστις εἰς τὸν Θεὸν γεννᾷ ἀγαθὴν διάνοιαν, ἡ δὲ ἀγαθὴ διάνοια εἶναι ποταμὸς ὕδατος ζῶντος, καὶ αὐτὸς πὺν τὴν ἀπέκτησε, θὰ γεμίσῃ ἀπὸ τὰ εὐεργετικὰ καὶ ζωογόνα αὐτῆς ὕδατα.

2. Δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ πραγματικὴ σοφία, οὔτε φρόνησις, ἐκεῖ πὺν δὲν ὑπάρχει φόβος Κυρίου· διότι ὁ πλοῦτος τῆς σοφίας εἶναι νὰ σέβεται τὸν Κύριον, εἰς τὸν ὁποῖον ἀνήκει πάντοτε ἡ δόξα. Ἀμήν.

+ Ματαιιότης ματαιοτήτων
τὰ πάντα ματαιότης.

ἙΠΙΘΕΣΙΣ ΘΕ

Ὅτι κατὰ τῶν πιστῶν οὐδὲν οἱ δαίμονες δύνανται, διὸ δεῖ καταφρονεῖν αὐτῶν καὶ μὴ δειλιάειν μηδὲ προσέχειν ὅλως αὐτοῖς, εἴ τι ἂν καὶ ποιῶσι· πῶς τε τὴν ὁπτασίαν τῶν πονηρῶν καὶ τῶν ἀγαθῶν διακρίνει τις, πολλάκις γὰρ καὶ φαντασίας δεικνύουσι πρὸς πλάνην τῶν ἀπλουστέρων, καὶ τὴν ψυχὴν παρακαλοῦσι· τίς τε ἡ θεία, καὶ τίς ἡ δαιμονιώδης.

Τίποτε δὲν ἡμποροῦν νὰ κάμουν οἱ δαίμονες ἐναντίον τῶν πιστῶν· δι' αὐτὸ πρέπει νὰ τοὺς καταφρονῶμεν, νὰ μὴ δειλιάζωμεν ἐξ αἰτίας τῶν, καὶ νὰ μὴ τοὺς δίδωμεν καμμίαν σημασίαν, ὅ,τι καὶ ἂν κάμουν. Πῶς πρέπει νὰ διακρίνῃ ὁ ἄνθρωπος μίαν ὁπτασίαν, ἐὰν δηλαδὴ προέρχεται ἀπὸ τοὺς δαίμονας ἢ ἀπὸ τοὺς Ἀγγέλους, διότι πολλὰς φορὰς οἱ δαίμονες δεικνύουν καὶ φαντασίας διὰ νὰ πλανήσουν τοὺς ἀπλουστέρους καὶ παρηγοροῦν τὴν ψυχὴν. Ποία εἶναι ἡ θεία καὶ ποία ἡ σατανικὴ ὁπτασία.

Α'. Ἐν τῷ βίῳ τοῦ Ἀγίου Ἀντωνίου.

ΛΕΓΕΝ ὁ Ἅγιος Ἀντώνιος πρὸς τοὺς ἑαυτοῦ μαθητάς, ὅτι οὐ δεῖ φοβεῖσθαι τοὺς δαίμονας, καὶ ἐπέρχεσθαι δοκῶσι, καὶ θάνατον ἀπειλῶσιν, ἀσθενεῖς γάρ εἰσι, καὶ οὐδὲν δύνανται εἰμὴ μόνον ἀπειλεῖν· ἐπιδημήσαντος γὰρ τοῦ Κυρίου, πέπτωκεν ὁ ἐχθρὸς καὶ ἡσθένησαν αἱ δυνάμεις αὐτοῦ.

2. Διὰ τοῦτο γὰρ ὡς ἀσθενήσας καὶ μηδὲν δυνάμενος, μόνον ὡς τύραννος καὶ πεσὼν οὐκ ἤρεμει, ἀλλὰ καὶ λόγοις ἀπειλῇ, καὶ τοῦτο ἕκαστος ὑμῶν οὕτω λογιζέσθω, καὶ δύναται καταφρονεῖν τῶν δαιμόνων.

3. Εἰ μὲν οὖν τοιούτοις σώμασιν ἦσαν ἐνδυθέντες, ὥσπερ ἔσμεν ἡμεῖς, δυνατὸν ἦν αὐτοῖς λέγειν, ὅτι κρυπτομένους μὲν τοὺς ἀνθρώπους οὐχ εὐρίσκομεν, εὐρόντες δὲ ἐβλάπτομεν ἅν' ἡδυνάμεθα δὲ καὶ ἡμεῖς λανθάνειν αὐτοὺς κρυπτόμενοι, κλείοντες κατ' αὐτῶν τὰς θύρας.

4. Οἱ δέ, οὐκ εἰσὶν οὕτως, ἀλλὰ κεκλεισμένων τῶν θυρῶν εἰσελθεῖν δύνανται καὶ ἐν τῷ παντὶ ἄερι τυγχάνουσιν αὐτοί τε καὶ ὁ τούτων πρῶτος διάβολος. Εἰσὶ δὲ καὶ κακοθελεῖς, καὶ εἰς τὸ βλάπτειν ἑτοιμοί, καὶ ὡς εἶπεν ὁ Σωτὴρ ἐξ ἁρ' χῆς ἀνθρωποκτόνος ἐστὶν ὁ τῆς κακίας πατὴρ διάβολος.

5. Ζῶμεν δὲ νῦν ἡμεῖς καὶ μᾶλλον κατ' αὐτῶν πολιτευόμεθα· δειλοὶ γάρ εἰσι μηδὲν ἰσχύοντες, ὅτι οὔτε τόπος αὐτοὺς εἰς τὸ ἐπιβουλεύειν κωλύει, οὔτε ὡς φίλους ἡμᾶς ὀρώσιν, ἵνα φείσωνται, οὔτε φιλάγαθοί εἰσιν ἵνα διορθώσωνται.

6. Ἀλλὰ μᾶλλον καὶ μᾶλλον εἰσὶ πονηροί, καὶ οὐδὲν αὐτοῖς ἄλλο ἐστὶ περισπούδαστον, ὥς τὸ βλάπτειν τοὺς φιλαρέτους καὶ θεοσεβοῦντας· διὰ δὲ τὸ μὴ δύνασθαι τι ποιεῖν, διὰ τοῦτο οὐδὲν ποιοῦσιν, ἢ μόνον ἀπειλοῦσιν· εἰ γὰρ ἡδύναντο, οὐκ ἂν ἔμελον, ἀλλ' εὐθύς ἐνήργουν τὸ κακόν, ἐτοίμην ἔχοντες εἰς τοῦτο τὴν προαίρεσιν, καὶ μάλιστα καθ' ἡμῶν.

7. Ἴδου γὰρ καὶ νῦν συνελθόντες κατ' αὐτῶν λαλοῦμεν, καὶ οἴδασιν ὅτι προκοπτόντων ἡμῶν ἀσθενοῦσιν αὐτοί· εἰ εἶχον ἐξουσίαν τοίνυν, οὐδένα ἂν ἀφῆ-
καν ἡμῶν τῶν Χριστιανῶν ζῆν, βδέλυγμα γὰρ ἀμαρτωλῶ θεοσέβεια· ἐπειδὴ δὲ οὐ
δύνανται, διὰ τοῦτο μᾶλλον ἑαυτοὺς τιτρώσκουσιν, ὅτι οὐδὲν δύνανται ποιεῖν, ὧν
ἀπειλοῦσι.

8. Κἀκεῖνο δὲ λογίζεσθαι χρή πρὸς τὸ μὴ φοβεῖσθαι αὐτούς, ὅτι εἰ δυνα-
τὸν ἦν αὐτοῖς, οὐκ ἐπῆρχοντο μετὰ τῶν ὀχλῶν τοῖς καθ' ἡσυχίαν οὔσιν, οὐδὲ
φαντασίαν ἐποίουν, οὐδὲ μετασχηματιζόμενοι ἐμεθόδευον, ἀλλ' ἤρκει ἓναν μόνον
ἐλθεῖν καὶ ποιῆσαι τοῦτο, ὅπερ δύνανται καὶ βούλεται, καὶ μάλιστα ὅτι πᾶς ὁ ἐ-
ξουσίαν ἔχων, οὐ μετὰ φαντασίας ἀναιρεῖ, οὐδὲ τοῖς ὀχλοῖς ἐκφοβεῖ, ἀλλ' εὐθέως
ὡς βούλεται τῇ ἐξουσίᾳ κατακέχρηται.

9. Οἱ δὲ δαίμονες μηδὲν δυνάμενοι παίζουσιν ὡς ἐπὶ σκηνῆς, ἀλλάττοντες
τὰς μορφάς, καὶ τοὺς παῖδας ἐκφοβεῦντες τῇ τῶν ὀχλῶν φαντασίᾳ καὶ τοῖς σχη-
ματισμοῖς, ἐξ οὗ μᾶλλον καταφρονῆτεοι ὡς ἀσθενεῖς δείκνυνται.

10. Ὁ γοῦν ἀληθινὸς Ἀγγέλῳ ὁ ἀποσταλεὶς παρὰ Κυρίου κατὰ τῶν Ἀσ-
συρίων, οὐ χρεῖαν εἶχεν ὀπλῶν, οὐ φαντασίας ἔξωθεν, οὐκ ὄχλου, οὐ κτύπων,
οὐ κρότων, ἀλλ' ἠρέμα τῇ ἐξουσίᾳ ἐκέχρητο, καὶ ἀνέτελεν εὐθύς ἑκατὸν ὀγδοήκον-
τα πέντε χιλιάδας. Οἱ δὲ μηδὲν δυνάμενοι, οἷοι εἰσὶν οἱ δαίμονες, οὗτοι κἂν ταῖς
φαντασίαις πειράζουσιν ἐκφοβεῖν.

11. Καὶ κατὰ τοῦ Ἰωβ δὲ οὐκ ἦν ὁ διάβολος ὁ ἰσχύων, ἀλλ' ὁ Θεὸς ὁ πα-
ραδοὺς αὐτῷ πρὸς πείραν τὸν Ἰωβ, ἀμέλει μὴ δυνάμενος ποιῆσαι, ἤτησε καὶ λα-
βὼν πεποίηκεν· εἰ γὰρ μὴ ἔλαβεν, οὐκ ἂν ἴσχυσεν· ὅπου γὰρ οὐδὲ κατὰ τῶν κτη-
νῶν αὐτοῦ ἡδυνήθη ἂν, εἰ μὴ συγχωρήσας ἦν ὁ Θεός.

12. Ἀλλ' οὐδὲ κατὰ χοίρων ἔχει τὴν ἐξουσίαν, πολλῶ μᾶλλον κατὰ ἀν-
θρώπων τῶν κατ' εἰκόνα Θεοῦ γεγονότων· παρεκάλουν γὰρ τὸν Κύριον, ὡς ἐν τῷ
Εὐαγγελίῳ γέγραπται, λέγοντες· ἐπίτρεπον ἡμῖν ἀπελθεῖν κἂν εἰς τοὺς χοίρους· εἰ
δὲ μὴ κατὰ χοίρων ἔχουσιν ἐξουσίαν, πολλῶ μᾶλλον κατὰ ἀνθρώπων τῶν κατ'
εἰκόνα Θεοῦ γεγονότων.

13. Τὸν Θεὸν ἄρα δεῖ φοβεῖσθαι. τούτων δὲ καταφρονεῖν· ἀλλὰ καὶ μᾶλ-
λον, ὅσῳ περ ἂν ταῦτα ποιῶσιν, ἐπιτείνωμεν ἡμῶν τὴν ἀσκησιν. Μέγα γὰρ ὄπλον
ἐστὶ κατ' αὐτῶν βίος ὀρθὸς καὶ ἡ πρὸς τὸν Θεὸν πίστις· φοβοῦνται γοῦν τῶν Ἀ-
σκητῶν τὴν νηστείαν, τὴν ἀγρυπνίαν, τὴν εὐχήν, τὸ πρᾶον, τὸ ἡσυχον, τὸ ἀφι-
λάργυρον, τὸ ἀκενόδοξον, τὴν ταπεινοφροσύνην, τὸ φιλόπτωχον, τὰς ἐλεημοσύ-
νας, τὸ ἀόρητον, καὶ προηγουμένως τὴν εἰς Χριστὸν εὐσέβειαν.

14. Διὰ τοῦτο γὰρ καὶ πάντα ποιοῦσιν, ἵνα μὴ ἔχωσι τοὺς πατοῦντας αὐ-
τούς· ἴσασι γὰρ τὴν κατ' αὐτῶν δοθεῖσαν Χάριν τοῖς πιστοῖς παρὰ τοῦ Σωτῆρος
λέγοντος αὐτοῖς· «Ἴδου δέδωκα ὑμῖν τὴν ἐξουσίαν τοῦ πατεῖν ἐπάνω ὅφρων καὶ
σκορπίων, καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν δύναμιν τοῦ ἐχθροῦ».

15. Εἴποτε οὖν ἐπέλθωσιν ὑμῖν νυκτός, σφραγίζετε ἑαυτοὺς, καὶ τὸν οἴ-
κον, καὶ εὐχεσθε, καὶ ὕψεσθε τούτους γινομένους ἀφανεῖς· δειλοὶ γὰρ εἰσι καὶ πά-
νυ φοβοῦνται τὸ σημεῖον τοῦ Κυριακοῦ Σταυροῦ, ἐπειδήπερ ἀποδυσάμενος ἐν αὐ-
τῷ τούτους παρεδειγμάτισεν ὁ Σωτὴρ· ἂν δὲ ἀναιδέστερον ἐνστήκωσιν ἐξορχούμε-
μενοι, καὶ ποικιλλόμενοι ταῖς φαντασίαις, μὴ δειλιάσητε, μηδὲ πτήξητε, οὐδὲν γὰρ
εἰσιν, ἀλλὰ ταχέως ἀφανίζονται.

16. Πολλάκις δὲ ψάλλειν μετ' ᾧδῆς προσποιοῦνται μὴ φαινόμενοι, καὶ μνη-
μονεύουσι τῶν ἀπὸ τῶν Γραφῶν λέξεων, καὶ κοιμωμένους ἡμᾶς ἐγείρουσιν εἰς
προσευχὴν, καὶ σχεδὸν μήτε κοιμᾶσθαι ἡμᾶς συγχωροῦσιν· ἀλλ' οὐ χρή προσέ-
χειν αὐτοῖς κἂν συμβουλεύωσι μηδόλως ἐσθίειν, κἂν κατηγορεῖν καὶ ὀνειδίξειν
προσποιοῦνται, ἐν οἷς ποτε συνέγνωσαν ἡμῖν. Οὐδὲ γὰρ δι' εὐλάβειαν, ἢ ἀλήθει-
αν τοῦτο ποιοῦσιν, ἀλλ' ἵνα τοὺς ἀκεραίους εἰς ἀπόγνωσιν φέρωσι, καὶ ἀνωφελῆ
τὴν ἀσκησιν εἴπωσι, ναυτιάσαι τε ποιήσωσι τοὺς ἀνθρώπους, ὡς φορτικοῦ καὶ βα-

ρουτάτου ὄντος τοῦ μονήρους βίου, καὶ ἐμποδίσωσι τοὺς κατ' αὐτῶν πολιτευομένους.

17. Διὰ τοῦτο ὁ Κύριος, καίτοι ἀληθῆ λέγοντας τοὺς δαίμονας, ἀληθῆ γὰρ ἔλεγον, σὺ εἰ ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὅμως ἐφίμου, καὶ λαλεῖν ἐκώλυε, μήποτε μετὰ τῆς ἀληθείας καὶ τὴν ἰδίαν κακίαν ἐπισπεύρωσι καὶ ἵνα καὶ ἡμᾶς συνετίσῃ μηδέποτε τοῖς τοιούτοις προσέχειν· καὶ γὰρ ἀπρεπὲς ἔχοντας ἡμᾶς τὰς Γραφάς, καὶ τὴν παρὰ τοῦ Σωτῆρος ἔλευσιν, διδάσκεισθαι ὑπὸ τοῦ διαβόλου, τοῦ μὴ τηρήσαντος τὴν ἰδίαν τάξιν, ἀλλ' ἕτερα ἀνθ' ἑτέρων φρονήσαντος. Διὰ τοῦτο καὶ λαλοῦντα τοῦτον τὰς τῶν Γραφῶν λέξεις, κωλύει λέγων· «τῷ δὲ ἁμαρτωλῷ εἶπεν ὁ Θεός, ἵνα τὶ σὺ ἐκδιηγῇ τὰ δικαιώματά μου, καὶ ἀναλαμβάνεις τὴν διαίτην μου διὰ στόματός σου ;».

18. Πάντα γὰρ ποιοῦσι καὶ λαλοῦσι, καὶ θορυβοῦσι, καὶ πράττουσι καὶ ὑποκρίνονται, πρὸς ἀπάτην τῶν ἀκεραίων, κτύπους ποιοῦσι, καὶ κροτοῦσι, καὶ γελῶσιν ἀφρόνως, καὶ συρίττουσιν· ἐὰν δὲ μηδεὶς αὐτοῖς προσέχη, λοιπὸν κλαίουσιν ὡς ἡττηθέντες.

19. Ὁ μὲν οὖν Κύριος ἐφίμου τοὺς δαίμονας, ἡμεῖς δὲ μαθόντες ἀπὸ τῶν Ἀγίων, πρέπει κατ' ἐκείνους ποιεῖν, καὶ μιμεῖσθαι τὴν ἀνδρείαν αὐτῶν, καὶ γὰρ κῆκεῖνοι ταῦτα βλέποντες ἔλεγον· «ἐν τῷ συστῆναι τὸν ἁμαρτωλὸν ἐναντίον μου, ἐκωφώθην καὶ ἐταπεινώθην καὶ ἐσίγησα ἐξ ἀγαθῶν»· καὶ πάλιν, «ἐγὼ δὲ ὥσει κωφὸς οὐκ ἤκουον, καὶ ὥσει ἄλαλος οὐκ ἀνοίγων τὸ στόμα αὐτοῦ, καὶ ἐγενήθην ὥσει ἄνθρωπος οὐκ ἀκούων».

20. Οὐκοῦν καὶ ἡμεῖς μῆτε ἀκούωμεν αὐτῶν, ὡς ἀλλοτρίων ὄντων ἡμῶν, μῆτε ὑπακούωμεν αὐτῶν, καὶ εἰς προσευχὴν ἐγείρωσι καὶ λαλῶσι περὶ νηστείας· τῇ προθέσει δὲ τῆς ἀσκήσεως ἡμῶν προσέχωμεν, καὶ μὴ παρ' ἐκείνων ἀπατώμεθα πάντα πραττόντων μετὰ δόλου, μηδὲ ὡς καλοῖς αὐτοῖς προσέχωμεν, καὶ γὰρ τὴν τε τῶν φαύλων καὶ τῶν ἀγαθῶν παρουσίαν εὐχερὲς καὶ δυνατόν ἐστι, τοῦ Θεοῦ διδόντος, διαγινῶναι.

21. Ὅτι ἡ μὲν τῶν Ἀγίων ὁπτασία οὐκ ἔστι τεταραγμένη· «οὐ κεκραῖνεται γὰρ, φησιν, οὐδὲ κραυγᾶσει, οὐδὲ ἀνήσει, οὐδὲ ἀκουσθήσεται ἔξω ἢ φωνῇ αὐτοῦ»· Ἡσύχως δὲ καὶ πράως γίνεται οὕτως, ὡς εὐθύς χαρὰν καὶ ἀγαλλίασιν γίνεσθαι καὶ θάρσος τῇ ψυχῇ· ἔστι γὰρ μετ' αὐτῶν ὁ Κύριος, ὅς ἐστιν ἡμῶν μὲν χαρὰ τοῦ δὲ Θεοῦ Πατρὸς ἡ δύναμις· οἳ τε λογισμοὶ αὐτῆς ἀτάραχοι καὶ ἀκύμαντοι διαμένουσιν, ὥστε ἀυγαζομένην αὐτήν, δι' ἑαυτῆς τοὺς φαινομένους θεωρεῖν, καὶ γὰρ πόθος τῶν θείων καὶ τῶν μελλόντων αὐτῇ ἐπεισέρεχεται, καὶ θελήσει πάντως συναφθεῖσα τούτοις, εἰ ἀπῆρχετο μετ' αὐτῶν.

22. Ἐὰν δὲ καὶ ἀνθρωποὶ τινες φοβηθῶσι τὴν τῶν καλῶν ὁπτασίαν, ἀφαιροῦσιν οἱ φαινόμενοι τὸν φόβον πάραυτα τῇ ἀγάπῃ, ὥς ἐποίησε Γαβριὴλ τῷ Ζαχαρίᾳ καὶ ὁ φανὴς Ἀγγελος ἐν τῷ θείῳ μνημεῖῳ ταῖς γυναξί, καὶ ὁ τοῖς ποιμέσι, λέγων ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ· μὴ φοβεῖσθε· ἔστι γὰρ ὁ φόβος ἐκείνων, οὐ κατὰ δειλίαν ψυχῆς, ἀλλὰ κατ' ἐπίγνωσιν τῆς τῶν κρείττωνων παρουσίας.

23. Τοιαύτη μὲν ἡ τῶν Ἀγίων ὁπτασία· ἡ δὲ τῶν φαύλων ἐπιδρομὴ μετὰ κτύπου, καὶ ἤχου, καὶ κραυγῆς, οἷα ἂν γένοιτο νεωτέρων ἀπαιδευτῶν, καὶ ληστῶν κινήματα, ἐξ ὧν εὐθύς γίνεται δειλία, ψυχῆς ταραχος, καὶ ἀταξία, λογισμῶν κατήφεια, μῖσος πρὸς τοὺς Ἀσκητάς, ἀκηδία, λύπη τῶν οἰκείων, καὶ φόβος θανάτου, καὶ λοιπῶν ἐπιθυμία κακῶν, καὶ ὀλιγωρία πρὸς τὴν ἀρετήν, καὶ τοῦ ἥθους ἀκαταστασία.

24. Ὅταν τοίνυν θεωρήσαντές τινες φοβηθῇτε, ἂν μὲν ὁ φόβος εὐθύς ἀφαιρεθῇ, καὶ ἀντ' ἐκείνου γένηται χαρὰ ἀνεκλάλητος καὶ εὐθυμία, καὶ θάρσος, καὶ ἀνάκτησις, καὶ τῶν λογισμῶν ἀταραξία, καὶ τὰ ἄλλα ὅσα προείπον, ἀνδρεία τε καὶ ἀγάπη εἰς τὸν Θεόν, θαρσεῖτε καὶ εὐχεσθε· ἡ γὰρ χαρὰ, καὶ ἡ κατάστασις τῆς ψυχῆς δείκνυσιν τῶν παρόντων τὴν ἀκρότητα. Οὕτως Ἀβραὰμ ἰδὼν ἡγαλλίσσατο, καὶ γενομένης τῆς φωνῆς παρὰ τῆς Θεοτόκου Μαρίας, ἐσκίρτησεν ἐν ἀγάλ-

λιάσει τὸ βρέφος, καὶ τὰ λοιπὰ ἅπερ ἔφην.

25. Ἄν ἐπιμένη δέ τινων ἡ ψυχὴ δειλιῶσα, παρουσία ἐχθρῶν ἐστίν, οὐ γὰρ ἀφαιροῦνται τὴν δειλίαν ἀπὸ τῶν τοιούτων οἱ δαίμονες, ὥσπερ οἱ Ἅγιοι ποιοῦσιν, ἀλλὰ μᾶλλον ὅταν ἴδωσι δειλιῶντας, αὐξάνουσι τὰς φαντασίας, ἵνα μειζρόνως αὐτοὺς καταπτήξωσι, καὶ λοιπὸν ἐπιβάντες, προσπαίξωσι λέγοντες, πεσόντες προσκυνήσατε.

26. Τοὺς μὲν Ἕλληνας οὕτως ἠπάτησαν, καὶ ἐνομίσθησαν παρ' αὐτοῖς θεοί, ἡμᾶς δὲ οὐκ ἀφῆκεν ὁ Κύριος ἀπατηθῆναι παρὰ τοῦ διαβόλου ἐπιτιμήσας αὐτῷ ἡνίκα τὰς τοιαύτας φαντασίας καὶ πρὸς Ἐκεῖνον ἐποίει, ἵνα καὶ Αὐτὸν ὥς ᾤετο καταπτήξῃ, εἰπὼν· «ὑπαγε ὀπίσω μου, σατανᾶ, γέγραπται γὰρ Κύριον τὸν Θεόν σου προσκυνήσεις καὶ Αὐτῷ μόνῳ λατρεύσεις»· ὁ γὰρ εἶρηκεν ὁ Κύριος, τοῦτο ὑπὲρ ἡμῶν πεποίκηκεν, ἵνα ἀκούοντες οἱ δαίμονες τὰς τοιαύτας φωνάς, ἀνατρέπονται διὰ τὸν Κύριον τὸν ἐν αὐταῖς αὐτοῖς ἐπιτιμήσαντα.

27. Ἐκρουσέ ποτέ τις ἐν τῇ κέλλῃ τὴν ἐμὴν θύραν, καὶ ἐξελθὼν, εἶδον τινὰ μακρὸν καὶ ὑψηλὸν φαινόμενον, εἶτα πυθομένῳ μοι· τίς εἶ; ἔφη· ἐγὼ εἰμι ὁ σατανᾶς, εἶτα εἰπόντος ἐμοῦ· τί οὖν ἐνταῦθα πάρει; ἔλεγεν ἐκεῖνος· τί μέμφονται με μάτην οἱ Μοναχοί; καὶ οἱ ἄλλοι πάντες Χριστιανοί; τί με καταρῶνται καθ' ὥραν;

28. Ἐμοῦ δὲ εἰπόντος· τί γὰρ αὐτοῖς ἐνοχλεῖς; ἔφη· οὐκ εἰμι ἐγώ, ἀλλ' αὐτοὶ ταράσσουσιν ἑαυτούς, ἐγὼ γὰρ ἀσθενὴς γέγονα, οὐκ ἀνέγνωσαν ὅτι τοῦ ἐχθροῦ ἐξέλιπον αἱ ῥομφαῖαι εἰς τέλος, καὶ πόλεις καθεῖλες; οὐκέτι τόπον ἔχω οὐ βέλος, οὐ πόλιν, πανταχοῦ Χριστιανοὶ γεγόνاسιν, καὶ ἡ ἔρημος δὲ πεπλήρωται Μοναχῶν. Λοιπὸν ἑαυτοὺς τηρεῖτωσαν, καὶ μὴ μάτην ἐμὲ καταράσθωσαν.

29. Τότε θαυμάσας ἐγὼ τοῦ Χριστοῦ τὴν Χάριν, εἶπον αὐτῷ· ἀεὶ ψεύστης ὢν, καὶ μὴ θέλων νῦν εἶρηκας τὴν ἀλήθειαν· ὁ γὰρ Χριστὸς ἐλθὼν ἀσθενὴ σε πεποίηκε, καὶ καταβαλὼν ἐγύμνωσεν. Ἀκούσας δὲ ἐκεῖνος τὸ τοῦ Σωτῆρος ὄνομα, καὶ μὴ φέρων τὴν ἐκ τούτου καῦσιν, γέγονεν ἀφανής.

30. Εἰ τοίνυν καὶ αὐτὸς ὁ διάβολος ὁμολογεῖ μηδὲν δύνασθαι, ὀφείλομεν παντελῶς καταφρονεῖν αὐτοῦ τε καὶ τῶν δαιμόνων αὐτοῦ. Μὴ οὖν καταπίπτωμεν τῇ διανοίᾳ, μηδὲ λογιζόμεθα ἐν τῇ ψυχῇ δειλίας, μηδὲ ἀναπλάττωμεν ἑαυτοῖς φόβους λέγοντες, μὴ ὁ δαίμων ἐλθὼν ἀνατρέψῃ με, μὴ διαβαστάξας καταβάλλῃ, ἢ ἐξαίφνης ἐπιστὰς ἐπιταράξῃ.

31. Μηδὲ ὅλως ἐνθυμώμεθα τοιαῦτα, μηδὲ λυπώμεθα ὡς ἀπολλύμενοι, θαρσύνωμεν δὲ μᾶλλον καὶ χαίρωμεν ὡς σφζόμενοι, καὶ λογιζόμεθα τῇ ψυχῇ, ὅτι ὁ Κύριος μετ' ἡμῶν ἐστίν, ὁ τροπώσας καὶ καταργήσας αὐτούς, καὶ ἐνθυμώμεθα ἀεὶ, ὅτι ὄντος τοῦ Κυρίου μετ' ἡμῶν, οὐδὲν ἡμῖν οἱ ἐχθροὶ ποιῆσαι δύνανται.

32. Ἐλθόντες οὖν, εἰ ἐν τοῖς τοιούτοις εὗρωσιν ἡσφαλισμένην τὴν ψυχὴν καὶ λογιζομένην περὶ τῶν μελλόντων ἀγαθῶν, ἀποστρέφονται κατησχυμένοι· εἰ δὲ δειλιῶντας εὗρωσι καὶ ταραττομένους, καὶ φόβους ἐν ἑαυτοῖς ἀναπλάττοντας, καὶ αὐτοὶ αὐξάνουσι τὰς δειλίας ἐν ταῖς φαντασίαις καὶ ταῖς ἀπειλαῖς, καὶ ὅπερ ἔφ' ἑαυτοῖς λογιζόμεθα, τοῦτο μετὰ προσθήκης ἐκεῖνοι ποιοῦσιν.

33. Ἡμεῖς οὖν, εἰ θέλομεν καταφρονεῖν τοῦ ἐχθροῦ, ὡς πολλάκις εἶπον, λογιζόμεθα τὰ τοῦ Κυρίου, καὶ χαίρετω ἀεὶ ἡ ψυχὴ ἐν τῇ ἐλπίδι, καὶ ὀψόμεθα ὡς καπνὸν τὰ τῶν δαιμόνων παίγνια, καὶ μᾶλλον φεύγοντας αὐτοὺς ἢ διώκοντας· εἰσὶ γὰρ οὗτοι λίαν, καθὰ προεῖπον, δειλοί, προσδοκῶντες ἀεὶ τὸ ἡτοιμασμένον αὐτοῖς πῦρ.

34. Καὶ τοῦτο δὲ πρὸς ἀφοβίαν ἔχετε παρ' ἑαυτοῖς τὸ τεκμήριον· ὅταν τις φαντασία γένηται, μὴ προκαταπιπτέτω τις ἐν δειλίᾳ, ἀλλ' ὅποια ἐὰν ᾖ, θαρσύνων ἐρωτάτω πρῶτον· τίς εἰ σύ; καὶ πόθεν; καὶ ἂν μὲν ᾖ Ἁγίων ὁπτασία, πληροφοροῦσί σε, καὶ τὸν φόβον σου εἰς χαρὰν μεταβάλλουσιν· ἐὰν δὲ διαβολικὴ τις ᾖ, ἐξασθενεῖ βλέπουσα ἐξιδωμένην τὴν διάνοιαν.

35. Ἀταραξίας γὰρ τεκμήριον τὸ ὅλως πυνθάνεσθαι τίς εἴ, καὶ πόθεν ; Οὕτως ὁ μὲν Ἰησοῦς τοῦ Ναυῆ ἐρωτήσας ἔμαθεν, ὁ δὲ ἐχθρὸς οὐκ ἔλαθεν ἐρωτήσαντα τὸν Δανιήλ.

Ἑρμηνεία

Ο ΑΓΙΟΣ Ἀντώνιος ἔλεγε πρὸς τοὺς μαθητάς του :

—Τέκνα μου, δὲν πρέπει νὰ φοβῆσθε τοὺς δαίμονας, καὶ ἐὰν ἀκόμη φαίνωνται ὥς νὰ ἐπιτίθενται, καὶ ἐὰν μᾶς ἀπειλοῦν μὲ θάνατον· διότι εἶναι ἀσθενεῖς καὶ τίποτε δὲν ἡμποροῦν νὰ κατορθώσουν, παρὰ μόνον νὰ ἀπειλοῦν. Μετὰ τὴν ἔνσαρκον οἰκονομίαν τοῦ Κυρίου κατέρρευσε πλέον ὁ ἐχθρὸς καὶ ἐξησθένησαν αἱ δυνάμεις του.

2. Ἐξ αἰτίας λοιπὸν αὐτοῦ τοῦ μεγάλου θαύματος, τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Σωτῆρος, ὁ διάβολος ἐξεμηδενίσθη καὶ παραμένει ἀσθενὴς μὴ δυνάμενος νὰ ἐνεργήσῃ τίποτε. Ἐν τούτοις, ἐπειδὴ εἶναι τύραννος, παρ' ὅλον ὅτι κατέπεσε, δὲν ἡσυχάζει, ἀλλ', ἔστω καὶ μὲ λόγους ἀκόμη, ἐξακολουθεῖ νὰ ἀπειλῇ. Αὐτὸ ὅς σκέπτεται ἕκαστος ἀπὸ σᾶς καὶ τοιουτοτρόπως θὰ ἡμπορῇ νὰ καταφρονῇ τοὺς δαίμονας.

3. Ἐὰν οἱ δαίμονες εἶχον σώματα, ὅπως ἡμεῖς οἱ ἄνθρωποι, θὰ ἦτο δυνατόν νὰ λέγουν· «ὅταν κρύπτονται οἱ ἄνθρωποι, δὲν τοὺς εὗρισκομεν· ἐφ' ὅσον ὁμως τοὺς ἀνακαλύψωμεν, τότε θὰ ἡμποροῦμεν νὰ τοὺς βλάψωμεν». Καὶ ἡμεῖς οἱ ἄνθρωποι θὰ ἡδυνάμεθα νὰ διαφύγωμεν τὴν προσοχὴν των κρυπτόμενοι, κλείοντες τὰς θύρας τῶν οἰκιῶν μας.

4. Οἱ δαίμονες ὁμως δὲν εἶναι κατεσκευασμένοι, ὅπως οἱ ἄνθρωποι, ἀπὸ ὑλικά σώματα· ἐπειδὴ εἶναι ἄϋλα ὄντα, ἡμποροῦν νὰ εἰσέρχωνται εἰς τὰς οἰκίας μας, καὶ ὅταν ἀκόμη εἶναι κλεισταὶ αἱ θύραι· ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν ἀέρα ὑπάρχουν καὶ κινοῦνται καὶ αὐτοὶ καὶ ὁ ἀρχηγός των ὁ διάβολος. Θέλουν δὲ τὸ κακὸν καὶ εἶναι ἕτοιμοι νὰ βλάπτουν· ὅπως δὲ εἶπεν ὁ Σωτὴρ, ὁ τῆς κακίας πατὴρ διάβολος ἐξ ἀρχῆς εἶναι ἀνθρωποκτόνος, «ἐκεῖνος ἀνθρωποκτόνος ἦν ἀπ' ἀρχῆς» (Ἰωάν. η' 44).

5. Μὲ τὴν δύναμιν ὁμως καὶ τὴν Χάριν τοῦ Σωτῆρος, ἡμεῖς τώρα ζῶμεν ἐλεύθεροι καὶ μάλιστα, διὰ τῆς ἐναρέτου πολιτείας ἡμῶν, τοὺς πολεμοῦμεν. Διότι εἶναι δειλοὶ καὶ δὲν ἡμποροῦν τίποτε νὰ κάμουν, ἐπειδὴ οὔτε τόπος τοὺς ἐμποδίζει εἰς τὸ νὰ μᾶς ἐπιβουλεύωνται (ἐφ' ὅσον εἶναι ἄϋλα ὄντα), οὔτε ὥς φίλους μᾶς βλέπουν διὰ νὰ μᾶς λυπηθοῦν, οὔτε ἀγαποῦν τὸ ἀγαθὸν διὰ νὰ διορθωθοῦν.

6. Ἀπ' ἐναντίας εἶναι πολὺ πονηροὶ καὶ τὸ μόνον, διὰ τὸ ὁποῖον ἐνδιαφέρονται, εἶναι τὸ πῶς θὰ βλάψουν τοὺς φίλους τῆς ἀρετῆς καὶ τοὺς σεβομένους τὸν Θεὸν ἀνθρώπους. Ἐπειδὴ δὲ ἀκριβῶς δὲν ἡμποροῦν τίποτε νὰ κάμουν, δι' αὐτὸ δὲν κάμνουν τίποτε, παρὰ μόνον ἀπειλοῦν. Διότι ἐὰν ἡμποροῦσαν, δὲν θὰ ἐδίσταζαν, ἀλλ' ἀμέσως θὰ διέπραττον τὸ κακόν, ἐφ' ὅσον ἡ προαίρεσις των εἶναι πρὸς τὸ κακὸν καὶ μάλιστα ἐναντίον ἡμῶν.

7. Αὐτὰ ποὺ σᾶς λέγω, ἀποδεικνύονται καὶ ἀπὸ τὴν παροῦσαν

σύναξιν ἡμῶν· διότι νά! ἡμεῖς συνεκεντρώθημεν τώρα καὶ καταφερόμεθα ἐναντίον τῶν δαιμόνων· γνωρίζουν δὲ πολὺ καλὰ, ὅτι ἐφ' ὅσον ἡμεῖς προκόπτομεν εἰς τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν εὐσέβειαν, αὐτοὶ ἐξασθενοῦν. Ἐὰν λοιπὸν εἶχον τὴν δύναμιν, κανένα ἀπὸ ἡμᾶς τοὺς Χριστιανούς δὲν θὰ ἄφηναν νὰ ζήσῃ, διότι ἐκεῖνο τὸ ὅποιον ἀπεχθάνεται ὁ ἁμαρτωλός, καὶ ἐπομένως καὶ ὁ διάβολος, εἶναι ἡ θεοσέβεια. Ἐπειδὴ δὲ δὲν ἡμποροῦν νὰ μᾶς κάμουν τίποτε, δι' αὐτὸ ἀφρίζουν ἀπὸ τὸ κακὸν τους, διότι τίποτε δὲν ἡμποροῦν νὰ κάμουν ἀπὸ ὅσα ἀπειλοῦν.

8. Ἀκόμη καὶ αὐτὸ πρέπει νὰ σκεφθῶμεν, διὰ νὰ μὴ φοβούμεθα τοὺς δαίμονας· ἐὰν εἶχον τὴν δύναμιν νὰ μᾶς κακοποιήσουν, δὲν θὰ ἤρχοντο ἐναντίον τῶν Ἡσυχαστῶν τῆς ἐρήμου μετὰ πλήθους, οὔτε θὰ ἐσκηνοθετοῦσαν φαντασίας, οὔτε θὰ μετεσχηματίζοντο διὰ νὰ ἀποπλανήσουν· θὰ ἦτο ἀρκετὸν νὰ ἔλθῃ ἓνας καὶ μόνος, διὰ νὰ ἐνεργήσῃ αὐτό, ποὺ ἡμπορεῖ καὶ θέλει. Καὶ πράγματι· διότι αὐτὸς ποὺ ἔχει ἐξουσίαν δὲν κατὰστρέφει μὲ τὴν φαντασίαν, οὔτε δι' ἀπατηλῶν τεχνασμάτων, οὔτε φοβίζει μὲ τὸ πλῆθος, ἀλλ' ἀμέσως χρησιμοποιοεῖ ἐξ ὁλοκλήρου τὴν ἐξουσίαν του, ὅπως θέλει.

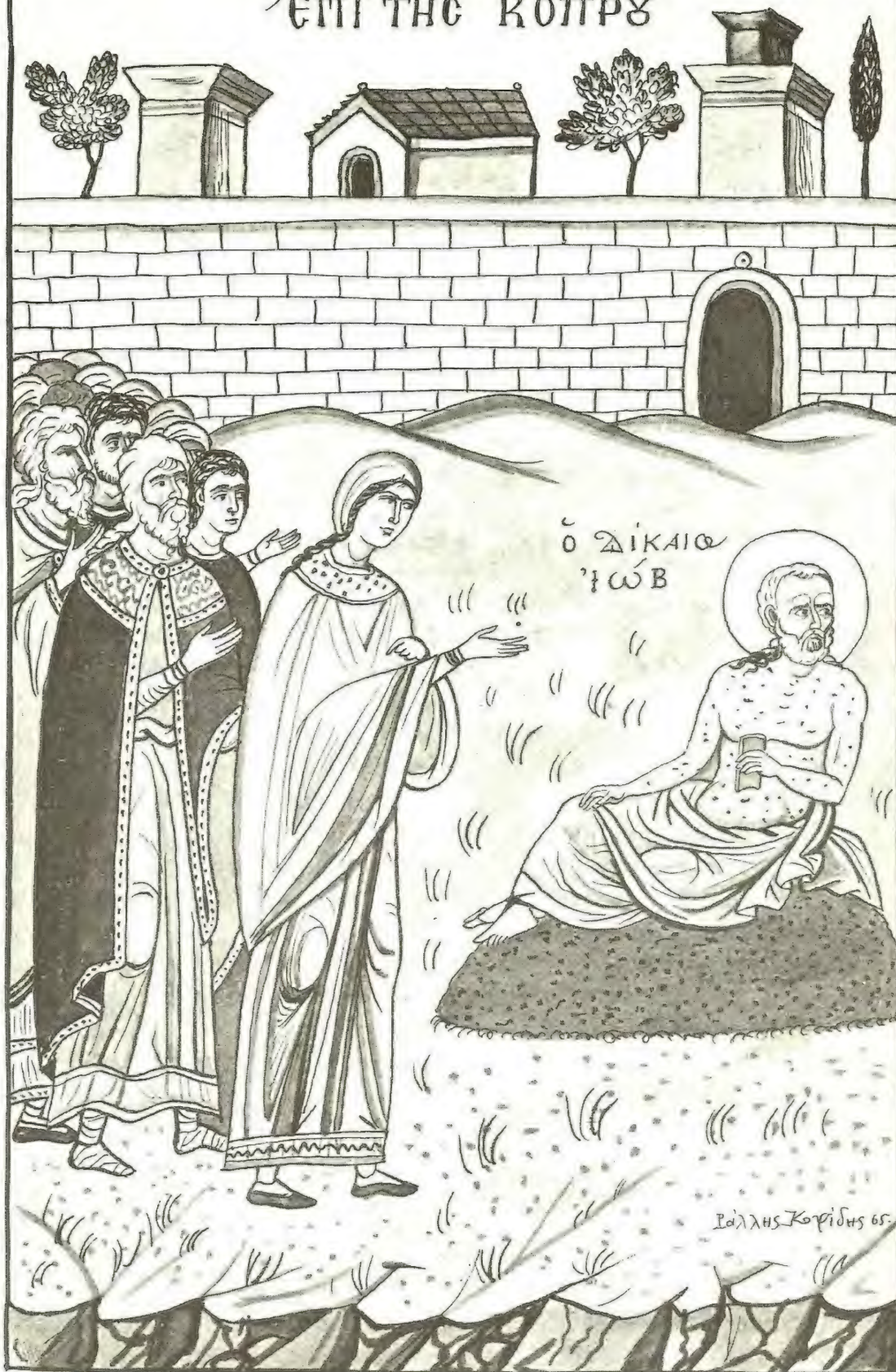
9. Οἱ δαίμονες ὅμως, ἐπειδὴ δὲν ἡμποροῦν νὰ κάμουν τίποτε, παίζουσιν ὡς ἡθοποιοὶ ἐπάνω εἰς τὴν σκηνὴν, ἀλλάζοντες μορφὰς καὶ φοβερίζοντες, ὅπως οἱ μεγάλοι τὰ παιδιὰ, μὲ τὴν φαντασίαν τοῦ πλήθους καὶ τοὺς διαφόρους μετασχηματισμούς των· ἀπὸ ὅλα αὐτὰ ἀποδεικνύονται μᾶλλον ἀξιοκαταφρόνητοι καὶ ἀδύνατοι.

10. Ὁ πραγματικὸς Ἀγγελος, ποὺ ἀπεστάλη ἀπὸ τὸν Κύριον ἐναντίον τῶν Ἀσσυρίων, δὲν εἶχεν ἀνάγκην ἀπὸ ὅπλα, οὔτε ἀπὸ ἐξωτερικὴν φαντασίαν, οὔτε ἀπὸ πλῆθη, οὔτε ἀπὸ κτύπους καὶ κρότους, ἀλλὰ ἡσυχὰ καὶ ἀθόρυβα ἐχρησιμοποίησε τὴν δύναμίν του καὶ ἐφόνευσεν ἀμέσως ἑκατὸν ὀγδοήκοντα πέντε χιλιάδας (Δ' Βασιλ. ιθ' 35 καὶ Ἡσ. λζ' 36). Οἱ δαίμονες ὅμως, οἱ ὅποιοι δὲν ἔχουν τὴν δύναμιν νὰ κάμουν κανένα κακόν, προσπαθοῦν, τοῦλάχιστον, μὲ τὴν φαντασίαν νὰ ἐκφοβίζουν τοὺς ἀνθρώπους.

11. Καὶ κατ' αὐτοῦ ἀκόμη τοῦ Ἰώβ, ποὺ τόσον ἐβασανίσθη, δὲν ἦτο ὁ διάβολος ποὺ ἐπροξένησε τόσας συμφοράς· ὁ Θεὸς παρέδωσε τὸν Ἰώβ εἰς τὸν διάβολον, διὰ νὰ ἀποδειχθῇ ἐμπράκτως ἡ ἀρετὴ του καὶ τὸ μεγαλεῖον τῆς ὑπομονῆς του. Ἐπειδὴ τίποτε ἀπολύτως δὲν ἠδύνατο νὰ ἐπιτύχῃ ὁ διάβολος ἐναντίον τοῦ Ἰώβ, δι' αὐτὸ ἐζήτησεν ἀπὸ τὸν Θεὸν τὴν ἄδειαν τοῦ πειρασμοῦ καὶ ἀφοῦ τὴν ἔλαβε, τότε μόνον προεκάλεσε τὰς κατὰ τοῦ δικαίου θλίψεις καὶ συμφοράς. Ὅχι μόνον ἐναντίον τοῦ Ἰώβ, ἀλλὰ οὐδὲ ἐναντίον τῶν κτηνῶν του δὲν ἠδύνατο νὰ ἐπιτύχῃ τίποτε, ἐὰν δὲν τοῦ ἐπέτρεπεν ὁ Θεός (Ἰώβ, κεφ. α' καὶ β').

12. Ἀλλὰ οὔτε ἐναντίον τῶν χοίρων δὲν ἔχει ἐξουσίαν ὁ διάβολος νὰ κάμῃ κακόν, πολλῶ δὲ μᾶλλον δὲν ἔχει τοιαύτην ἐξουσίαν ἐναντίον τῶν ἀνθρώπων, ποὺ ἔχουν πλασθῇ κατ' εἰκόνα Θεοῦ. Ὅπως ἀναγινώσκουμεν εἰς τὸ Ἱερὸν Εὐαγγέλιον, οἱ δαίμονες παρεκάλουν τὸν

Ὁ ΔΙΚΑΙΟΣ ΙΩΒ ΚΑΤΑΚΕΙΜΕΝΟΣ
ἘΠΙ ΤΗΣ ΚΟΠΡᾶ

Σωτῆρα λέγοντες· ἐπίτρεψέ μας τοῦλάχιστον φεύγοντες ἀπὸ τὸν ἄνθρωπον αὐτόν, νὰ εἰσέλθωμεν «εἰς τὴν ἀγέλην τῶν χοίρων» (Ματθ. η' 31).

Ἐὰν λοιπὸν δὲν ἔχουν ἐξουσίαν νὰ κάμουν κακὸν εἰς τοὺς χοίρους, πολὺ περισσότερον δὲν ἔχουν τοιαύτην ἐξουσίαν ἐναντίον τῶν ἀνθρώπων, ποὺ ἔχουν γίνεи κατ' εἰκόνα Θεοῦ.

13. Ἄρα τὸν Θεὸν μόνον πρέπει νὰ φοβούμεθα, τοὺς δαίμονας δὲ νὰ καταφρονῶμεν. Ὅσον δὲ προσπαθοῦν νὰ μᾶς ἐκφοβίσουν, τόσον περισσότερον καὶ ἡμεῖς πρέπει νὰ ἐπιτείνωμεν τὴν ἄσκησιν. Διότι μέγα ὄπλον ἐναντίον τοῦ διαβόλου εἶναι ὁ ὀρθὸς βίος καὶ ἡ πίστις πρὸς τὸν Θεόν. Πολὺ φοβοῦνται τὴν νηστείαν τῶν Ἀσκητῶν, τὴν ἀγρυπνίαν, τὴν συνεχῇ εὐχήν, τὴν πραότητα, τὸ φιλήσυχον, τὴν ἀφιλαργυρίαν, τὴν ἀποστροφὴν τῆς κενοδοξίας, τὴν ταπεινοφροσύνην, τὴν ἀγάπην πρὸς τοὺς πτωχοὺς, τὰς ἐλεημοσύνας, τὸ εἰρηνικὸν καὶ ἀόργητον, καὶ ὑπεράνω ὅλων τὴν εἰς Χριστὸν εὐσέβειαν.

14. Δι' αὐτὸ καὶ κάμνουν τὰ πάντα, διὰ νὰ ἐξουδετερώσουν αὐτοὺς ποὺ τοὺς καταπατοῦν, διότι γνωρίζουν πάρα πολὺ καλὰ τὴν Χάριν ποὺ ἐδόθη παρὰ τοῦ Σωτῆρος εἰς τοὺς πιστοὺς. Τὴν Χάριν αὐτὴν μετέδωκεν ὁ Σωτὴρ μὲ τοὺς ἐξῆς λόγους· «ἰδοὺ δίδωμι ὑμῖν τὴν ἐξουσίαν τοῦ πατεῖν ἐπάνω ὄφρων καὶ σκορπίων, καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν δύναμιν τοῦ ἐχθροῦ» (Λουκ. ι' 19).

15. Ἐὰν λοιπὸν σᾶς ἐπιτεθοῦν τὴν νύκτα, μὴ φοβηθῆτε· σφραγισθῆτε μὲ τὸ σημεῖον τοῦ Σταυροῦ, σταυρώσατε καὶ τὸν οἶκον ποὺ διαμένετε καὶ εἴπατε τὴν εὐχήν. Τότε θὰ ἰδῆτε νὰ ἐξαφανίζονται, διότι εἶναι δειλοὶ καὶ φοβοῦνται πάρα πολὺ τὸ σημεῖον τοῦ Σταυροῦ τοῦ Κυρίου, ἐπειδὴ βεβαίως ἐπάνω εἰς τὴν Σταυρὸν ὁ Κύριος τελείως τοὺς ἐξεμηδένισεν.

Ἐὰν ὁμως, παρὰ ταῦτα, ἐξακολουθοῦν μετ' ἀναιδείας νὰ παραμένουν χορεύοντες καὶ σχηματίζοντες διαφόρους φανταστικὰς σκηνάς, πρὸς ἐκφοβισμόν, νὰ μὴ δειλιάσετε, οὔτε νὰ τρομάξετε· τίποτε δὲν εἶναι καὶ γρήγορα ἐξαφανίζονται.

16. Πολλάκις πάλιν, πρὸς ἀποπλάνησιν, προσποιοῦνται ὅτι ψάλλουν χωρὶς νὰ φαίνωνται, ἀναφέρουν λέξεις ἀπὸ τὰς Ἀγίας Γραφάς, καὶ ὅταν κοιμώμεθα, μᾶς ἐξυπνοῦν, διὰ νὰ προσευχηθῶμεν. Καί, σχεδόν, δὲν μᾶς ἀφήνουν νὰ κοιμηθῶμεν. Ἀλλὰ δὲν πρέπει νὰ τοὺς προσέχωμεν, ἔστω καὶ ἐὰν μᾶς συμβουλευοῦν νὰ μὴ τρώγωμεν τελείως, ἔστω καὶ ἐὰν ἀκόμη προσποιοῦνται, ὅτι μᾶς ὀνειδίζουν καὶ μᾶς κατηγοροῦν, δι' ὅσα, κατὰ γνώμην καὶ συμβουλὴν τῶν δαιμόνων, ἐπράξαμεν. Καὶ τοῦτο, διότι δὲν τὸ κάμνουν αὐτὸ ἀπὸ εὐλάβειαν ἢ ἀπὸ ἀγάπην πρὸς τὴν ἀλήθειαν, ἀλλὰ διὰ νὰ ἀπογοητεύσουν καὶ αὐτοὺς τοὺς ἀκεραίους Ἀσκητάς, νὰ παρουσιάσουν ἀνωφελῇ τὴν ἄσκησιν, νὰ τοὺς ζαλίσουν καὶ νὰ τοὺς κάμουν νὰ πιστεύσουν ὅτι ὁ μοναχικὸς βίος εἶναι πράγματι βαρύτατος καὶ φορτικὸς καί, ὥς ἐκ τούτου, νὰ τοὺς ἐμποδίσουν νὰ ἀγωνίζονται ἐναντίον των.

17. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, ὅταν οἱ δαίμονες ἔλεγον πρὸς Αὐτόν· «οἶδά σε τίς εἶ, ὁ Ἅγιος τοῦ Θεοῦ» (Μαρκ. α' 23—25), ἂν καὶ ὠμολόγουν τὴν ἀλήθειαν, ἐν τούτοις ὁμως τοὺς ἐφίμωνε καὶ τοὺς ἠμπόδιζε νὰ ὁμιλοῦν, μὴ τύχη κάποτε καὶ σπείρουν κρυφίως, μαζὶ μὲ τὴν ἀλήθειαν, καὶ τὴν ἰδικήν των κακίαν, καὶ διὰ νὰ μᾶς καταστήσῃ προσεκτικούς νὰ μὴ προσέχωμεν ποτὲ εἰς τοὺς λόγους τοῦ διαβόλου. Καὶ πολὺ σωστά· διότι εἶναι ἀπρέπεια, ἐνῶ ἔχομεν τὰς Ἁγίας Γραφὰς καὶ μετὰ τὴν ἔλευσιν τοῦ Σωτῆρος, νὰ διδασκώμεθα ἀπὸ τὸν διάβολον, ὁ ὁποῖος δὲν ἐκράτησε τὴν θέσιν του, καὶ ἄλλα ἀντὶ ἄλλων καὶ ἔβαλεν εἰς τὸν νοῦν του καὶ ἔπραξε. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Θεὸς ἐμποδίζει τὸν διάβολον νὰ λαλῇ λέξεις τῆς Ἁγίας Γραφῆς, καθὼς καὶ ὁ Προφητάναξ Δαβὶδ λέγει· «εἰς δὲ τὸν ἁμαρτωλὸν εἶπεν ὁ Θεός, μὲ ποῖον δικαίωμα σὺ ἀναπτύσσεις τοὺς νόμους μου καὶ ἀναλαμβάνεις τὴν διαθήκην μου διὰ στόματός σου;» (Ψαλμ. μθ' 16).

18. Κάμνουν λοιπὸν ὅλα αὐτὰ καὶ λαλοῦν καὶ θορυβοῦν καὶ πράττουν καὶ ὑποκρίνονται, διὰ νὰ ἐξαπατήσουν τοὺς ἀκεραίους. Κτυτοῦν καὶ κροτοῦν, καὶ γελοῦν ἀνοήτως καὶ σφυρίζουν· ἐὰν δὲ δὲν τοὺς ἴωσῃ κανεὶς σημασίαν, τότε κλαίουں ὡς νικημένοι.

19. Ὁ μὲν Κύριος λοιπὸν ἐφίμωνε τοὺς δαίμονας· ἡμεῖς δέ, διδασκόμενοι ἀπὸ τοὺς Ἁγίους, πρέπει νὰ ἐνεργῶμεν σύμφωνα μὲ ἐκείνους, καὶ νὰ μιμούμεθα τὴν ἀνδρείαν των· διότι καὶ ἐκεῖνοι, βλέποντες τὰς ἐκδηλώσεις καὶ ἐνεργείας τῶν δαιμόνων, ἔλεγον· «ὅταν ὁ ἁμαρτωλὸς ἔλαβε θέσιν ἐναντίον μου, τότε ἐγὼ ἔγινα κουφός» «καὶ ἐταπεινώθην καὶ ἐσίγησα ἐξ ἀγαθῶν» (Ψαλμ. λη' 2—3). Καὶ πάλιν· «ἐγὼ δὲ ὥσει κωφὸς οὐκ ἤκουον, καὶ ὥσει ἄλαλος οὐκ ἀνοίγων τὸ στόμα αὐτοῦ, καὶ ἐγενόμην ὥσει ἄνθρωπος οὐκ ἀκούων» (Ψαλμ. λζ' 14—15).

20. Καὶ ἡμεῖς λοιπὸν οὔτε νὰ ἀκούωμεν τοὺς δαίμονας, διότι εἶναι τελείως ξένοι ἀπὸ ἡμᾶς, οὔτε καὶ νὰ ὑπακούωμεν εἰς αὐτούς, ἔστω καὶ ἐὰν μᾶς σηκώνουν εἰς προσευχήν, καὶ μᾶς ὁμιλοῦν περὶ νηστείας· ὥς προσέχωμεν μόνον νὰ παραμένῃ σταθερὰ ἡ πρόθεσίς μας δι' ἄσκησιν, καὶ ὥς μὴ ἔξαρτώμεθα ἀπὸ τοὺς δαίμονας, οἱ ὁποῖοι ὅλα τὰ κάμνουν δολίως, καὶ οὔτε νὰ τοὺς δίδωμεν σημασίαν, ὥς νὰ ἦσαν καλοί. Εἶναι δὲ εὐκόλον, ὅταν ὁ Θεὸς μᾶς δώσῃ φώτισιν, νὰ διακρίνωμεν τὴν παρουσίαν τῶν καλῶν Ἀγγέλων καὶ τῶν πονηρῶν δαιμόνων.

21. Διότι ἡ ὀπτασία τῶν Ἀγίων δὲν παρουσιάζει οὐδεμίαν ταραχήν, ὅπως δὲ ἀναφέρει τὸ ρητόν «δὲν θὰ κραυγάσῃ, οὔτε τὴν φωνὴν αὐτοῦ θὰ ὑψώσῃ, οὔτε θὰ ἀκουσθῇ ἔξω ἡ φωνὴ αὐτοῦ» (Ἡσ. μβ' 2)· ἐμφανίζεται δὲ μὲ ἡσυχίαν καὶ πραότητα, ὥστε ἀμέσως νὰ παρουσιασθῇ εἰς τὴν ψυχὴν χαρά, ἀγαλλίασις καὶ θάρρος. Συμβαίνει δὲ αὐτό, διότι μαζὶ μὲ τοὺς Ἁγίους εὐρίσκεται ὁ Κύριος, ὁ ὁποῖος εἶναι ἡ χαρὰ μας, ἀλλὰ καὶ ἡ δύναμις τοῦ Θεοῦ Πατρός· καὶ οἱ λογισμοὶ τῆς ψυχῆς, κατὰ τὰς ὀπτασίας αὐτάς, παραμένουσιν ἀτάραχοι καὶ δὲν διαταράσσονται, ὅπως τὰ κύματα τρικυμισμένης θαλάσσης. Κατὰ τὰς καλὰς

καὶ ἀπὸ Θεοῦ ὀπτασίας ἡ ψυχὴ θεωροῦσα τοὺς ἐμφανιζομένους Ἀγγέλους ἢ καὶ Ἀγίους αὐτοκαταυγάζεται, διότι εἰσέρχεται εἰς αὐτὴν ὁ πόθος τῶν θείων καὶ μελλόντων ἀγαθῶν καὶ ὅπωςδῆποτε θέλει νὰ γίνῃ ἓνα μὲ τὰ ἐμφανιζόμενα πρόσωπα, ἀναχωροῦσα, ἐὰν ὑπῆρχε τρόπος, μαζὶ μὲ αὐτά.

22. Ἐὰν δὲ συμβῇ, ὥστε μερικοὶ ἄνθρωποι νὰ φοβηθοῦν ἀπὸ τὴν ὀπτασίαν τῶν καλῶν Ἀγγέλων, οἱ ἐμφανιζόμενοι ἀφαιροῦν ἀμέσως, μὲ τὴν δύναμιν τῆς ἀγάπης, τὸν τοιοῦτον φόβον ἀπὸ τὴν ψυχὴν, ὅπως ἔκαμεν ὁ Ἀρχάγγελος Γαβριὴλ εἰς τὸν Ζαχαρίαν (Λουκ. α' 13) καὶ ὁ ἐμφανισθεὶς εἰς τὰς Μυροφόρους ἐπὶ τὸ Μνημεῖον τῆς Ἀναστάσεως Ἀγγελος (Ματθ. κη' 5), καὶ ὁ Ἀγγελος, ποὺ εἶπεν εἰς τοὺς ποιμένας, κατὰ τὴν Γέννησιν τοῦ Σωτῆρος «μὴ φοβῆσθε» (Λουκ. β' 10). Διότι ὁ φόβος, ποὺ ἐνδεχομένως προκαλοῦν αἱ ὀπτασίαι τῶν καλῶν, δὲν ὀφείλεται εἰς ψυχικὴν δειλίαν, ἀλλ' εἰς ἐπίγνωσιν τῆς παρουσίας ὑψηλῶν καταστάσεων.

23. Αὐτὰ εἶναι τὰ χαρακτηριστικὰ γνωρίσματα τῆς ὀπτασίας τῶν Ἀγίων. Τελείως διαφορετικὴ εἶναι ἡ ἐπιδρομὴ τῶν φαύλων καὶ πονηρῶν πνευμάτων· συνοδεύεται ἀπὸ τρομακτικοὺς κτύπους, περιέργους ἤχους καὶ κραυγὰς, ποὺ ἐνθυμίζουν ἄτακτα κινήματα ληστῶν ἢ νέων ποὺ δὲν ἔχουν ἀκόμῃ ἐκπαιδευθῇ. Αὐτὰ δὲ ὅλα τὰ συμπτώματα προκαλοῦν εἰς τὸν ἄνθρωπον δειλίαν, ψυχικὴν ταραχὴν, ἀταξίαν, μελαγχολικὰς σκέψεις καὶ κατάπτωσιν λογισμῶν, μῖσος πρὸς τοὺς Ἀσκητάς, ἀποστροφὴν πρὸς τὰ πνευματικὰ καθήκοντα, λύπην, ἐνθύμησιν τῶν συγγενῶν καὶ φόβον θανάτου, ἐπιθυμίαν διαφόρων κακῶν πράξεων, ἀδιαφορίαν πρὸς τὴν ἀρετὴν καί, τέλος, ἀκαταστασίαν εἰς τὴν καθημερινὴν τακτικὴν.

24. Ὅταν λοιπὸν ἰδῇτε διαφόρους ὀπτασίας καὶ φοβηθῇτε, προσέξατε· ἂν μὲν ὁ φόβος ἀμέσως ἀφαιρεθῇ ἀπὸ τὴν ψυχὴν, καὶ αὐτ' ἐκείνου καταλάβῃ τὴν ψυχὴν ἀνεκλάλητος χαρὰ καὶ εὐθυμία, καὶ θάρρος, καὶ ἀνάκτησις ψυχικῶν δυνάμεων, καὶ ἀταραξία λογισμῶν, καὶ τὰ ἄλλα ὅλα ὅσα προεἶπον, καὶ ἀνδρεία καὶ ἀγάπη πρὸς τὸν Θεόν, τότε λάβετε θάρρος καὶ εὐχαριστήσατε τὸν Θεόν, διότι ἡ χαρὰ καὶ ἡ ἐν γένει κατάστασις τῆς ψυχῆς φανερώνουν τὴν τελειότητα τῶν παρόντων ποὺ συνθέτουν τὴν ὀπτασίαν. Τοιοῦτοτρόπως ὁ Ἀβραάμ, μόλις εἶδε θεῖαν ὀπτασίαν, ἐδοκίμασε μίαν ἐσωτερικὴν εὐχαρίστησιν (Γεν. ιη' καὶ ἀλλαχοῦ)· ὅταν δὲ ἡ Θεοτόκος Μαρία ὠμίλησε πρὸς τὴν Ἑλισάβετ, ἐσκίρτησε τὸ ἀγέννητον εἰσέτι βρέφος εἰς τοὺς μητρικοὺς κόλπους «ἐν ἀγαλλιάσει» (Λουκ. α' 44). Ἐξ αὐτῶν τῶν ὀλίγων ἐπιβεβαιοῦνται τὰ ὅσα ἀνωτέρω εἶπον.

25. Τελείως ἀντίθετα εἶναι τὰ ἀποτελέσματα τῆς δαιμονικῆς ὀπτασίας καὶ αἱ ἐκδηλώσεις τοῦ πονηροῦ. Ἄν δηλαδὴ ἡ ψυχὴ μερικῶν ἀνθρώπων ἐξακολουθῇ νὰ φοβῇται ἀπ' ὅσα βλέπει ἢ αἰσθάνεται, εἶναι ἐνδείξεις παρουσίας ἐχθρῶν· διότι οἱ δαίμονες δὲν ἀφαιροῦν τὴν δειλίαν

ἀπὸ τοὺς τοιούτους ἀνθρώπους, ὅπως κάμνουν οἱ Ἅγιοι. Ἄπ' ἐναντίας μάλιστα, ὅταν ἴδουν, ὅτι μερικοὶ δειλιάζουν, αὐξάνουν τὰς φαντασίας, διὰ νὰ τοὺς τρομάξουν περισσότερον. Ἀφοῦ δὲ γίνουν κύριοι τῆς ψυχῆς, διὰ τῆς φαντασίας, τότε πλέον προσεμπαίζουν τὸν ἄνθρωπον λέγοντες πρὸς τοὺς δεσμώτας των· «πέσατε τώρα νὰ μᾶς προσκυνήσετε».

26. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἐξηπάτησαν τοὺς ἀρχαίους Ἑλλήνας καὶ ἐνομίσθησαν ἀπ' αὐτοὺς ὡς θεοί· ἡμεῖς δὲν ἐπέτρεψεν ὁ Κύριος νὰ ἀπατηθῶμεν ὑπὸ τοῦ διαβόλου, διότι τὸν ἐξώρκισεν εἰς τὴν ἔρημον, ὅταν ἐπεχείρησε καὶ τὸν ἴδιον τὸν Κύριον νὰ παρασύρῃ μὲ τοιαύτας φαντασίας καὶ νὰ τὸν τρομάξῃ, ὅπως ἐνόμιζε. Διότι μὲ τὸ νὰ εἶπῃ ὁ Κύριος «ὑπάγε ὀπίσω μου, σατανᾶ, διότι εἶναι γραμμένον εἰς τὴν Ἀγίαν Γραφήν· Κύριον τὸν Θεόν σου νὰ προσκυνήσῃς καὶ Αὐτὸν μόνον νὰ λατρεύσῃς» (Ματθ. δ' 10), ἡμᾶς ἐβοήθησε καὶ κατωχύρωσεν, ἐπειδὴ τοῦ λοιποῦ οἱ δαίμονες, ἀκούοντες τὰς φωνὰς αὐτάς, θὰ ἀνεδρέποντο μὲ τὴν δύναμιν τοῦ Κυρίου, ποὺ τοὺς ἐπετίμησε καὶ τοὺς ἐξώρκισε μὲ τοὺς λόγους αὐτούς. Αὐτὸ λοιπὸν ποὺ εἶπε τότε ὁ Κύριος, δι' ἡμᾶς τὸ ἔκαμε.

27. Ἀκούσατε τώρα τί συνέβη καὶ εἰς ἐμὲ προσωπικῶς· κάποτε ἐκτύπησε κάποιος τὴν θύραν τοῦ κελλίου μου. Ἐβγῆκα καὶ ἤνοιξα. Ἀμέσως τότε εἶδον ἐνώπιόν μου ἓνα μακρὸν καὶ ὑψηλὸν κατὰ τὸ ἐξωτερικὸν φαινόμενον. Τοῦ λέγω:

—Ποῖος εἶσαι;

Καὶ μοῦ ἀπαντᾷ:

—Ἐγὼ εἶμαι ὁ σατανᾶς.

—Τί ζητεῖς ἐδῶ;—τὸν ἐρωτῶ.

—Διατί—μοῦ ἀπαντᾷ—μὲ μέμφονται ἀδίκως οἱ Μοναχοὶ καὶ ὅλοι οἱ ἄλλοι Χριστιανοί; Διατί μὲ καταρῶνται κάθε ὥραν;

28. Τοῦ εἶπον τότε ἐγώ:

—Διατί καὶ σὺ τοὺς ἐνοχλεῖς;

—Δὲν τοὺς ἐνοχλῶ ἐγώ—μοῦ ἀπαντᾷ—μόνοι των ταράσσονται. Ἐγὼ πλέον τελείως ἐξησθένησα. Δὲν ἐδιάβασαν αὐτὸ ποὺ ἀναφέρει ἡ Ἀγία Γραφή· «τοῦ ἐχθροῦ ἐτελείωσαν πλέον τὰ σπαθιά καὶ τὰς πόλεις κατεκρήμνισες;» (Ψαλμ. θ' 7). Δὲν ἔχω πλέον τόπον, δὲν ἔχω βέλος, οὔτε πόλιν. Παντοῦ εὐρίσκονται Χριστιανοὶ καὶ ἡ ἔρημος ἀκόμη ἐγέμισεν ἀπὸ Μοναχούς. Λοιπὸν ἅς περιφρουροῦν τοὺς ἑαυτοὺς των καὶ ἅς μὴ μὲ καταρῶνται ἄδικα.

29. Τότε ἐγώ, ποὺ ἤκουον κατάπληκτος τοὺς λόγους τοῦ διαβόλου, ἐθαύμασα τὴν Χάριν τοῦ Χριστοῦ καὶ τοῦ εἶπον πάλιν:

—Πάντοτε εἶσαι ψεύστης· τώρα ὁμῶς εἶπες τὴν ἀλήθειαν, χωρὶς νὰ τὸ θέλῃς· διότι ὁ Χριστὸς μετὰ τὸν θεῖον ἐρχομόν Του εἰς τὸν κόσμον σὲ ἐξησθένησε καὶ σὲ ἀπεγύμνωσεν, ἀφοῦ σὲ κατετρόπωσε.

Μόλις ἤκουσεν ὁ διάβολος τὸ ὄνομα τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ, ἐ-

πειδὴ καὶ ὑπ' αὐτοῦ ἀκόμη μόνου κατεκαίετο, ἐξηφανίσθη ἀμέσως.

30. Ἐφ' ὅσον λοιπὸν καὶ ὁ ἴδιος ὁ διάβολος ὁμολογεῖ, ὅτι τίποτε δὲν ἡμπορεῖ νὰ κατορθώσῃ, ἡμεῖς ὀφείλομεν νὰ καταφρονήσωμεν τελείως αὐτὸν καὶ τοὺς δαίμονάς του. Ἄς μὴ χάνωμεν λοιπὸν τὸ ἠθικόν μας, ἃς μὴ δειλιάζῃ ἡ ψυχὴ μας, καὶ ἃς μὴ δημιουργῶμεν φανταστικούς φόβους λέγοντες· «μὴ τυχὸν ἔλθῃ ὁ δαίμων καὶ μὲ ἀνατρέψῃ, μὴ τυχὸν μὲ ἀρπάξῃ καὶ μὲ καταβάλῃ, ἢ ἐμφανισθῇ τελείως ἑξαφνα καὶ μὲ συνταράξῃ».

31. Μὲ τὰς τοιαύτας σκέψεις καθόλου νὰ μὴ ἀσχολούμεθα, οὔτε νὰ λυπούμεθα ὡς νὰ εἴμεθα χαμένοι· ἀπεναντίας, νὰ ἔχωμεν θάρρος καὶ νὰ χαίρωμεν ὡς διασφζόμενοι ἀπὸ προφανῆ κίνδυνον. Ἡ ψυχὴ μας ἃς ἐδραιώνεται μὲ τὴν σκέψιν, ὅτι κοντὰ μας εἶναι ὁ Κύριος, ποὺ τοὺς κατετρόπωσε καὶ κατήργησε τὴν ἐξουσίαν των. Ἄς μὴ λησμονῶμεν ποτέ, ὅτι ἐφ' ὅσον ὁ Κύριός μας εἶναι μαζί μας, τίποτε δὲν ἡμποροῦν νὰ μᾶς κάμουν οἱ ἐχθροί μας.

32. Ἐὰν λοιπὸν ἔλθουν καὶ εὔρουν τὴν ψυχὴν μας ἀσφαλισμένην μὲ αὐτὰ καὶ νὰ σκέπτεται τὰ μέλλοντα ἀγαθὰ, φεύγουν καταντροπιασμένοι. Ἐὰν ὁμως, ἀντιθέτως, μᾶς εὔρουν νὰ δειλιάζωμεν, νὰ ταρσασώμεθα καὶ νὰ ἐπηρεαζώμεθα ἀπὸ φανταστικούς φόβους, τότε καὶ οἱ ἴδιοι αὐξάνουν τὰ φόβητρα μὲ τὰς φαντασίας καὶ τὰς ἀπειλὰς καὶ αὐτό, ποὺ ἡμεῖς δειλά—δειλά σκεπτόμεθα, ἐκεῖνοι μετὰ προσθήκης τὸ πραγματοποιοῦν, εἰς βάρος μας.

33. Ἡμεῖς λοιπόν, ἐὰν θέλωμεν νὰ καταφρονῶμεν τὸν ἐχθρόν, ἃς σκεπτόμεθα πάντοτε τὰ τοῦ Κυρίου, καὶ ἃς χαίρῃ πάντοτε ἡ ψυχὴ μας μὲ τὴν δύναμιν τῆς ἐλπίδος. Τότε θὰ ἴδωμεν τὰ παιγνίδια τῶν δαιμόνων νὰ χάνωνται ἀπ' ἐμπρός μας ὅπως ὁ καπνὸς καὶ οἱ ἴδιοι μὲ σπουδὴν νὰ φεύγουν μᾶλλον παρὰ νὰ καταδιώκουν· διότι, ὅπως σᾶς εἶπον, οἱ δαίμονες εἶναι πάρα πολὺ δειλοί, ἀναμένοντες πάντοτε τὸ πῦρ τῆς κολάσεως, ποὺ ἔχει ἐτοιμασθῇ δι' αὐτούς.

34. Αὐτὸ δὲ τὸ γνῶρισμα νὰ ἔχετε, διὰ νὰ μὴ φοβῆσθε· ὅταν παρουσιασθῇ ἐνώπιόν σας κάποια φανταστικὴ εἰκόνα ἢ ὄπτασία, νὰ μὴ καταπέσῃ ἀμέσως καὶ ἐκ τῶν προτέρων τὸ ἠθικόν σας ἀπὸ δειλίαν, ἀλλὰ ὅποια καὶ ἂν εἶναι ἡ ὄπτασία αὐτή, ἃς ἐρωτήσητε πρῶτον μὲ θάρρος· «ποῖος εἶσαι σύ; καὶ ἀπὸ ποῦ ἔρχεσαι;» Καὶ ἐὰν μὲν ἡ ὄπτασία αὐτὴ εἶναι θεϊκὴ καὶ προέρχεται ἀπὸ Ἁγίους, πληροφορεῖται ἡ ψυχὴ σου καὶ αὐτοὶ μεταβάλλουν τὸν φόβον σου εἰς χαράν. Ἐὰν πάλιν εἶναι διαβολικὴ ἢ ὄπτασία αὐτή, τότε ἐξασθενεῖ, διότι ὁ διάβολος βλέπει, ὅτι ἡ διάνοιά σου ἔχει θάρρος.

35. Εἶναι ἀπόδειξις ἀταραξίας τὸ νὰ ζητῇ κανεὶς μὲ θάρρος πληροφορίας περὶ τοῦ ποῖος εἶναι ὁ ἐν τῇ ὄπτασίᾳ φαινόμενος καὶ ἀπὸ ποῦ προέρχεται. Οὕτω πως βλέπομεν, ὅτι ὁ Ἰησοῦς τοῦ Ναυῆ ἔμαθε μόλις ἠρώτησεν (Ἰησ. Ναυῆ ε' 13—15), καὶ ὁ διάβολος δὲν διέφυγε τὴν προσοχὴν τοῦ Δανιήλ, ὅταν τὸν ἠρώτησε ποῖος εἶναι.

Β'. Ἐν τῷ βίῳ τοῦ Ἀγίου Παχώμιου.

Τὸ ἍΓΙΟΝ Παχώμιον συνήθειαν ἔχοντι, ἐπέκεινα τῆς κέλλης περὶ τὰ ἐρημικώτερα ἀπιέναι εἰς προσευχήν, καὶ μετὰ τὸ προσεύξασθαι πάλιν ἐπανέρχεσθαι, πολλάκις ὑποστρέφοντι αὐτῷ, ὥσανει ἐμπαίζοντες οἱ πονηροὶ δαίμονες, προέφθانون παρακελευόμενοι ἀλλήλοις, ὡς ἐπ' ἄρχοντος, καὶ λέγοντες· δότε τόπον τῷ ἀνθρώπῳ τοῦ Θεοῦ.

2. Ὁ δὲ Παχώμιος, τῇ πίστει καὶ τῇ ἐλπίδι τῇ εἰς Χριστὸν πεποιθώς, κατεγέλα αὐτῶν, ὡς ἀγρίων κυνῶν ὑλακὴν τὰ τούτων ἡγούμενος παίγνια. Ὁρῶντες δὲ τὸ γενναῖον τοῦ ἀνδρὸς καὶ ἀκατάπληκτον, συναθροίζονται πάλιν ἐπ' αὐτὸν ἐν ταραχῇ πολλῇ, καὶ τοῦ οἰκήματος ἐπιλαβόμενοι, σείειν τοῦτο ἐφάνταζον, ὡς νομίζειν τὸν Ἅγιον ἐκ θεμελίων τὸν τόπον σαλεύεσθαι.

3. Αὐτὸς δὲ ἀτρέμας ὑπάρχων, τὴν πνευματικὴν πάλιν ἐκρούετο νευράν, καὶ μετὰ φωνῆς ἔψαλλε λέγων, ὁ Θεὸς ἡμῶν καταφυγὴ καὶ δύναμις, καὶ τὰ ἑξῆς, καὶ ταῦτα αὐτοῦ λέγοντος, ὥσει καπνὸς ἐκεῖνοι ἐξέλιπον, καὶ γέγονεν ἡσυχία πολλή, καὶ μετ' ὀλίγον καθάπερ κύνες ἐλαυνόμενοι ὑποχωροῦσι, καὶ πάλιν ἀναιδῶς ἐπέρχονται, οὕτω καὶ οὕτοι ἐτέρως αὐτὸν ἀπατᾶν ἐπεχείρουν.

4. Γενόμενοι γὰρ ὁμοθυμαδὸν πολλοί, καὶ σχοινία βαστάσαντες παχέα, φύλλον δένδρου μετ' ἀσφαλείας ἐδέσμων, εἶτα στάντες ἐκατέρωθεν ἀλλήλοις προέτρεπον σύρειν τὸ φύλλον, ὥσανει λίθον παμμεγέθη· τοῦτο δὲ ἐποιοῦν, ἐκλύειν πρὸς γέλωτα τὴν καρδίαν οἰόμενοι τοῦ Ἀγίου, ὅπως κἂν ἐν τούτῳ κατακαυχῆσονται αὐτοῦ. Ὁ δὲ Παχώμιος, βλέπων τὴν ἀναιδέαν αὐτῶν, ἐστέναξε κατ' αὐτῶν πρὸς Κύριον, καὶ παραχρῆμα ἄφαντος αὐτῶν ἡ φάλαγξ γέγονε.

5. Πάλιν δὲ ὄρων ἐπὶ πλεῖον αὐτοὺς προσβάλλοντας καὶ ἀνενδότως πολεμοῦντας ἠτεῖτο τὸν Κύριον ἀποστῆναι τὸν ὕπνον ἀπ' αὐτοῦ, πρὸς τὸ αὐτὸν νύκτωρ τε, καὶ μεθ' ἡμέραν, ὅσον τὸ ἐπ' αὐτόν, ἄϋπνον διαμένοντα, δυνηθῆναι τροπώσασθαι τοὺς ὑπεναντίους, κατὰ τὸ γεγραμμένον· «καὶ οὐκ ἀποστραφήσομαι, ἕως ἄν ἐκλίπωσιν, ἐκθλίψω αὐτοὺς καὶ οὐ μὴ δύνωνται στῆναι, πεσοῦνται ὑπὸ τοὺς πόδας μου».

6. Καὶ ἄλλοτε δὲ πάλιν ὕστερον, σχολάζοντι τῷ Ἀγίῳ, πρόσσειν ὁ δαίμων, καὶ στὰς ἐξεναντίας αὐτοῦ, χαίροις, ἔφη, Παχώμιε, ἐγὼ εἰμι ὁ Χριστός, καὶ ἦλθον πρὸς σέ, τὸν ἐμὸν φίλον. Αὐτὸς δὲ τῇ διακρίσει τοῦ Ἀγίου Πνεύματος τὰς τοῦ πονηροῦ εἰδὼς μηχανάς, διελογίζετο καθ' ἑαυτὸν λέγων· ἡ ἐπιστασία τῆς τοῦ Χριστοῦ ἀγιότητος, πλήρης ὑπάρχει χαρᾶς καὶ φόβου παντὸς ἐλευθέρου, παραντίκα τῶν ἀνθρωπίνων λογισμῶν ἀφανιζομένων ἀπάντων τῇ θεωρίᾳ τοῦ φαινομένου, ἐγὼ δὲ νῦν, θορύβου τε μεστός εἰμι καὶ διαλογίζομαι.

7. Παραχρῆμα οὖν ἀναστὰς, καὶ τῇ εἰς Χριστὸν πίστει θαρσύνσας, ἀναλαβὼν ἐξέτεινε τοῦ κρατῆσαι αὐτόν, καὶ ἐμφυσήσας τῷ πνεύματι ἔλεγεν· ἀπελθε ἀπ' ἐμοῦ, διάβολε, ἐπικατάρατος σὺ καὶ ἡ ὄρασίς σου, καὶ ἡ τέχνη τῶν βουλευμάτων σου.

8. Γενόμενος δὲ ὥσει κονιορτός, ἐπλήρωσεν ἀηδίας τὸ οἶκημα, καὶ αὐτὸν τὸν αἶρα συνέχεε, κρᾶζων πρὸς αὐτὸν φωνῇ μεγάλῃ, ἄρτι ἄν σε ἐκέρδησα πρὸς τοῖς ἐμοῖς ποσὶ καταρῥέξας, ἀλλ' ἡ δύναμις τοῦ Χριστοῦ μεγάλη ἐστί, καὶ παίζομαι ὑφ' ὑμῶν καθ' ἐκάστην, ἀλλ' οὐ παύσομαι πολεμῶν· δεῖ γάρ με τὸ ἐμὸν ἔργον ἐπιτελεῖν.

9. Ὁ δὲ Παχώμιος, ἰσχυροποιηθεὶς τῷ πνεύματι, ἀνθωμολογεῖτο τῷ Θεῷ εὐχαριστῶν ἐπὶ ταῖς ἐξαισίαις Αὐτοῦ δωρεαῖς

Ἑρμηνεία

Ο ἍΓΙΟΣ Παχώμιος εἶχε συνήθειαν νὰ ἀναχωρῇ μακρὰ ἀπὸ τὸ κελλί του, εἰς ἐρημικωτέραν περιοχὴν, διὰ νὰ προσευχη-

θῆ, καὶ μετὰ τὴν προσευχὴν νὰ ἐπανέρχεται πάλιν. Κατὰ τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ λοιπὸν οἱ πονηροὶ δαίμονες, ὡς νὰ τὸν ἐνέπαιζον, τὸν προὔπαντοῦσαν καὶ ὡς νὰ ἐπρόκειτο περὶ ἄρχοντος, ἔλεγον ὁ ἕνας πρὸς τὸν ἄλλον· «Κάμετε τόπον νὰ περάσῃ ὁ ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ».

2. Ὁ Παχώμιος ὁμοῦς, στηριγμένος εἰς τὴν πίστιν καὶ τὴν ἐλπίδα τοῦ Χριστοῦ, ἐκαυτηρίαζε τοὺς δαίμονας καὶ ἐθεώρει τὰ παιγνίδια τῶν ὡς γαυγίσματα ἀγρίων σκύλων. Βλέποντες οἱ δαίμονες τὴν γενναϊότητα τοῦ Ἁγίου ἀνδρὸς καὶ ὅτι δὲν κατώρθωναν νὰ τὸν κατατρομάξουν, συναθροίζονται πάλιν ἐναντίον του, προκαλοῦντες μεγάλην ταραχὴν· κρατοῦντες δὲ τὸ κελλί του μὲ τὰς χεῖρας τῶν, ἐδημιουργοῦσαν τὴν φανταστικὴν ἐντύπωσιν, ὅτι τὸ σείουν, ὥστε ὁ Ἅγιος νὰ νομίζῃ, ὅτι ὁ τόπος σαλεύεται ἐκ θεμελίων.

3. Καὶ κατὰ τὴν ἐπίθεσιν αὐτὴν ὁ Ἅγιος παρέμεινεν ἀτρόμητος καὶ τανύων πάλιν τὸ πνευματικὸν τόξον ἔψαλλε μεγαλοφώνως· «Ὁ Θεὸς ἡμῶν καταφυγὴ καὶ δύναμις, βοηθὸς ἐν θλίψεσι, ταῖς εὐρούσαις ἡμᾶς σφόδρα» (Ψαλμ. με' 2). Ἐνῶ δὲ ἀπήγγελλε τὸν ψαλμὸν αὐτόν, ἐκεῖνοι ἐχάθησαν ὡς καπνὸς καὶ ἐπῆλθε πολλὴ ἡσυχία. Δὲν παρητήθησαν ὁμοῦς οἱ δαίμονες τῶν προσπαθειῶν τῶν μετ' ὀλίγον ἀρχίζει νέα ἐπίθεσις, ὅπως κάμνουν τὰ σκυλιά, ποὺ διωκόμενα ὑποχωροῦν, ἀλλὰ καὶ πάλιν ἐπιτίθενται μὲ ἀναίδειαν, τοιουτοτρόπως ἐνήργουν καὶ αὐτοὶ ἐναντίον τοῦ Ἁγίου ἐπιχειροῦντες νὰ τὸν ἐξαπάτήσουν κατ' ἄλλον τρόπον.

4. Τί κάμουν λοιπόν; Συνεκεντρώθησαν πολλοὶ δαίμονες εἰς ἕνα μέρος, ἐπῆραν χονδρὰ σχοινιά καὶ ἔδεσαν καλὰ ἕνα φύλλον δένδρου· μετὰ, ἀφοῦ ἐσχημάτισαν δύο ζυγοὺς ἀπέναντι ἀλλήλων, προέτρεπον ὁ ἕνας τὸν ἄλλον νὰ σύρουν τὸ φύλλον, σὰν νὰ ἐπρόκειτο νὰ τραβήξουν τεράστιον βράχον. Αὐτὸ δὲ τὸ ἔκαμαν, νομίζοντες, ὅτι θὰ ἐγελοῦσεν ὁ Ἅγιος καὶ τοιουτοτρόπως θὰ εἶχον κάτι νὰ καυχηθοῦν ἐναντίον του. Ὁ μακάριος Παχώμιος ὁμοῦς, βλέπων τὴν ἀναίδειαν τῶν δαιμόνων, ἀνεστέναξε πρὸς τὸν Κύριον ἐναντίον τῶν κατόπιν αὐτοῦ ἐξηφανίσθη ἀμέσως ἡ φάλαγξ τῶν δαιμόνων.

5. Βλέπων πάλιν ὁ Ἅγιος Παχώμιος τοὺς δαίμονας νὰ τὸν πολεμοῦν μετὰ περισσοτέρας σφοδρότητος καὶ νὰ τοῦ ἐπιτίθενται ἀδιακόπως, ἐζήτει ἀπὸ τὸν Κύριον νὰ τοῦ πάρῃ τὸν ὕπνον, ὥστε νὰ παραμένη, ὅσον τὸ δυνατόν, ἄϋπνος καὶ οὕτω νὰ δύναται, νύκτα καὶ ἡμέραν, νὰ κατατροπώνῃ τοὺς ἀντιθέτους, συμφώνως πρὸς τὸ ρητὸν τῆς Ἁγίας Γραφῆς· «δὲν θὰ στραφῶ πρὸς τὰ ὀπίσω, παρὰ μόνον ἐφ' ὅσον ἐξαφανισθοῦν τελείως, θὰ τοὺς λειώσω καὶ δὲν θὰ ἡμποροῦν νὰ σταθοῦν καὶ θὰ πέσουν νικημένοι εἰς τοὺς πόδας μου» (Ψαλμ. ιζ' 38—39).

6. Μίαν ἄλλην φορὰν, ἐνῶ ἀνεπαύετο ὀλίγον ὁ Ἅγιος, ἦλθε πλησίον του ὁ δαίμων καὶ ἀφοῦ ἐστάθη ἀπέναντί του, τοῦ εἶπε· «Χαῖρε, Παχώμιε· ἐγὼ εἶμαι ὁ Χριστὸς καὶ ἦλθον πρὸς σὲ τὸν φίλον μου». Ὁ Ἅγιος Παχώμιος ὁμοῦς, μὲ τὴν δύναμιν τοῦ διακριτικοῦ φωτισμοῦ

τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἀφοῦ ἀντελήφθη τὰς μηχανὰς τοῦ πονηροῦ, ἐσκέπτετο καὶ ἔλεγε καθ' ἑαυτόν· «Ἡ μυστικὴ καὶ ὑπὲρ φύσιν παρούσα τοῦ Χριστοῦ, ἡ πλήρης ἀγιότητος, γεμίζει τὴν ψυχὴν ἀπὸ χαρὰν καὶ τὴν ἀπελευθερώνει ἀπὸ κάθε φόβον· συγχρόνως δὲ μὲ τὴν ὑπερφυστικὴν θεωρίαν τοῦ φαινομένου ἐξαφανίζονται ὅλοι οἱ ἀνθρώπινοι λογισμοί. Ἐγὼ ὅμως τώρα, ἀντιθέτως πρὸς ὅσα ἔπρεπε νὰ μοῦ συμβοῦν, εἴαν ἡ ὀπτασία θὰ εἶχε θεϊκὸν χαρακτῆρα, ἔχω θορυβηθῇ καὶ ἡ διάνοιά μου εἶναι γεμάτη ἀπὸ ἀνθρωπίνας σκέψεις».

7. Ἀμέσως λοιπὸν ἐσηκώθη ἀπὸ τὴν θέσιν του καὶ ἀναθαρρήσας μὲ τὴν δύναμιν τῆς πίστεως τοῦ Χριστοῦ ἐκινήθη διὰ νὰ συλλάβῃ μὲ τὰς χεῖρας του τὸν ἐμφανισθέντα· φυσήσας δὲ κατὰ πρόσωπον αὐτοῦ ἔλεγε πρὸς αὐτόν·

—Φύγε ἀπὸ ἐμέ, διάβολε, ἐπικατάρατος νὰ εἶσαι σὺ καὶ τὸ ὄραμά σου καὶ τὰ σατανικά σου σχέδια.

8. Μόλις εἶπε τοὺς λόγους αὐτοὺς ὁ Ἅγιος, ἀμέσως ἔγινε σκόνη ὁ διάβολος, πὺν ὑπεκρύπτετο εἰς τὴν ἐμφάνισιν τῆς ὀπτασίας, καὶ ἐγέμισε δυσσομίαν τὸ κελλί, ἀλλὰ καὶ τὸν ἀέρα ἀκόμη. Συγχρόνως ἠκούσθη κραυγὴ τοῦ διαβόλου, πὺν ἔλεγε· «Ἄν ἡμποροῦσα νὰ σὲ κερδίσω, θὰ ἐσπάραζες τώρα εἰς τοὺς πόδας μου· ἀλλὰ ἡ δύναμις τοῦ Χριστοῦ εἶναι μεγάλη καὶ οὕτω ἐμπαίζομαι ἀπὸ σᾶς καθημερινῶς. Ὡς τόσον δὲν θὰ σταματήσω νὰ σᾶς πολεμῶ, διότι πρέπει νὰ ἐπιτελῶ τὴν ἐργασίαν μου».

9. Ὁ Ἅγιος ὅμως Παχώμιος ἐνισχυθεὶς μὲ τὴν δύναμιν τοῦ Πνεύματος ἠὺχαρίσται τὸν Θεὸν διὰ τὰς ἐξαιρετικὰς Του δωρεάς.

Γ'. Ἐν τῷ Γεροντικῷ.

ΔΕΛΦΟΙ τινες παρέβαλον τῷ Ἀββᾷ Ἀντωνίῳ, ἀναγγεῖλαι αὐτῷ φαντασίας, ὡς ἔβλεπον, καὶ μαθεῖν παρ' αὐτοῦ εἰ ἀληθιναί εἰσιν, ἢ ἀπὸ δαιμόνων· εἶχον δὲ ὄνον καὶ ἀπέθανεν ἐν τῇ ὁδῷ.

2. Ὡς οὖν ἀπῆλθον πρὸς τὸν Γέροντα, προλαβὼν εἶπεν αὐτοῖς· πῶς ἀπέθανεν ὁ μικρὸς ὄνος ἐν τῇ ὁδῷ; Λέγουσιν αὐτῷ· πῶς οἶδας, Ἀββᾶ; Ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· οἱ δαίμονες ἔδειξάν μοι. Καὶ λέγουσιν αὐτῷ· ἡμεῖς διὰ τοῦτο ἤλθομεν ἐρωτῆσαί σε, ὅτι βλέπομεν φαντασίας, καὶ πολλάκις γίνονται ἀληθιναί, μήπως πλανώμεθα.

3. Καὶ ἐπληροφόρησεν αὐτοὺς ὁ Γέρων ἐκ τοῦ κατὰ τὸν ὄνον ὑποδείγματός, ὅτι ἀπὸ δαιμόνων εἰσίν.

4. Ἀδελφὸς ἐκάθητό ἡσυχάζων, καὶ ἤθελον αὐτὸν οἱ δαίμονες πλανῆσαι προφάσει Ἀγγέλων. Καὶ ἤγειραν αὐτὸν εἰς σύναξιν, καὶ φῶτα ἐδείκνυν αὐτῷ. Παρέβαλε δὲ τινι Γέροντι καὶ εἶπεν αὐτῷ· Ἀββᾶ, οἱ Ἄγγελοι ἔρχονται μετὰ φωτός καὶ ἐγείρουσί με εἰς τὴν σύναξιν. Ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ Γέρων· μὴ ἀκούσης αὐτῶν, δαίμονες γάρ εἰσιν, ἀλλ' ὅτε ἔρχονται ἐξυπνήσαι σε, λέγε· ἐγὼ ὅτε θέλω ἐγείρομαι, ὑμῶν δὲ οὐκ ἀκούω.

5. Λαβὼν δὲ ὁ ἀδελφὸς τὴν παραγγελίαν τοῦ Γέροντος, ἀπῆλθεν εἰς τὸ κελλίον αὐτοῦ. Καὶ τῇ ἐπιούσῃ νυκτὶ πάλιν, κατὰ τὸ ἔθος, ἐλθόντες οἱ δαίμονες ἤγειρον αὐτόν. Ὁ δὲ, καθὼς παρηγγέλθη, αὐτοῖς εἰπὼν, ὅτι ὅτε θέλω ἐγείρομαι, ὑμῶν

δὲ οὐκ ἀκούω, εἶπον αὐτῷ· ὁ κακόνγηρος ἐκεῖνος ὁ ψεύστης ἐπλάνησέ σε, καὶ γὰρ ἤλθε πρὸς αὐτὸν ἀδελφὸς χρήσασθαι κέρμα, καὶ ἔχων ἐψεύσατο καὶ οὐκ ἔδωκεν· ἐκ τούτου μάθε ὅτι ψεύστης ἐστίν.

6. Ὁρθρίσας δὲ ὁ ἀδελφός, ἤλθε πρὸς τὸν Γέροντα καὶ ἀνήγγειλεν αὐτῷ ταῦτα. Καὶ εἶπεν ὁ Γέρων· ὅτι μὲν εἶχον κέρμα, ὁμολογῶ, οὐκ ἔδωκα δὲ τῷ ζητοῦντι ἀδελφῷ, ὅτι ἥδαιον ὅτι εἰς ζημίαν ψυχῆς ἐρχόμεθα· ἐλογισάμην οὖν παραβῆναι μίαν ἐντολήν, καὶ μὴ δέκα. Σὺ δὲ τῶν δαιμόνων τῶν θελόντων σε πλανῆσαι μὴ ἀκούσης. Καὶ πολλὰ στιριχθεὶς ὁ ἀδελφὸς ὑπὸ τοῦ Γέροντος, ὑπέστρεψεν εἰς τὴν κέλλαν αὐτοῦ.

7. Δύο ἀδελφοὶ ἀνεχώρησαν εἰς τὴν ἐσωτέραν ἔρημον καὶ ἦσαν τὰς μὲν ἑξ ἡμέρας ἀπ' ἀλλήλων χωριζόμενοι, τῇ δὲ ἑβδόμῃ συνερχόμενοι ὁμοῦ, ἐπετέλουν τὰς εὐχάς, καὶ ἐγεύοντο, μὴδὲν πλέον ἀλλήλοις διαλεγόμενοι.

8. Ἀπερχόμενοι οὖν οἱ δαίμονες πρὸς τὸν ἕνα αὐτῶν, ἠπάτουν αὐτὸν ἐν πολλοῖς, καὶ προσήμαινον εἰσόδους ἀδελφῶν, καὶ τὰ γινόμενα ἐν πολλοῖς τόποις. Ταῦτα ὁρῶν, καὶ ἀκούων ὁμοίως γινόμενα, ἐπίστευεν αὐτοῖς, νομίζων Ἀγγέλους εἶναι τοὺς ταῦτα αὐτῷ προμηνύοντας, ἐκώλυσαν δὲ αὐτὸν ἀπέρχεσθαι καὶ πρὸς τὸν ἀδελφὸν τῇ τεταγμένῃ ἡμέρᾳ.

9. Ποτὲ οὖν ἀπῆλθεν ἐπισκέψασθαι τινα ἀδελφὸν ἐν Μοναστηρίῳ, καὶ ὑπέβαλέ τισι τῆς Μονῆς ὡς περὶ ἄλλου ἐρωτῶν· εἰ δυνατόν ἐστὶ τινα τὰ ἐν τῷ κόσμῳ γινώσκειν; Οἱ δὲ ἀκούσαντες, καὶ γνόντες, ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ ἀπατώμενος, ἐπετίμησαν αὐτὸν εἰπόντες· εἰ τοιούτοις σχολάζεις, μηκέτι ἡμῖν παραβάλλης. Καὶ εὐθὺς μετενόησεν ἀπαρνησάμενος πάντα ἐκεῖνα.

10. Ὑποστρέψαντος δὲ αὐτοῦ εἰς τὸν ἴδιον τόπον, ἤλθον πάλιν οἱ δαίμονες, κατὰ τὸ σύννητες, αὐτὸν ἀπατῆσαι. Ὁ δὲ ψεύστας ἀπεκάλει, καὶ ἐπετίμησεν αὐτοῖς· εὐθὺς δὲ μετεβλήθησαν εἰς ἄλογα ζῶα, καὶ ἀπειλήσαντες αὐτὸν ἀπῆλθον.

11. Ἐλεγον περὶ τινος Γέροντος, ὅτι κατήμενος ἐν τῷ κελλίῳ αὐτοῦ καὶ ἀγωνιζόμενος, ἔβλεπε τοὺς δαίμονας φανερώς, καὶ ἠυτέλιζεν αὐτούς. Βλέπων δὲ ὁ διάβολος ἑαυτὸν ἠτιώμενον ὑπὸ τοῦ Γέροντος, ἐλθὼν ἐνεφάνισεν αὐτῷ λέγων· ἐγὼ εἰμι ὁ Χριστός.

12. Ἰδὼν δὲ αὐτὸν ὁ Γέρων, ἐκάμμυσε τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, εἶπε δὲ ὁ διάβολος· τί καμμύεις τοὺς ὀφθαλμούς σου; ἐγὼ εἰμι ὁ Χριστός. Ἀπεκρίθη ὁ Γέρων· ἐγὼ τὸν Χριστὸν ᾧδε οὐ θέλω ἰδεῖν. Ἀκούσας δὲ τοῦτο ὁ δαίμων, ἀφανῆς ἐγένετο.

13. Ἄλλῳ Γέροντι εἶπον οἱ δαίμονες· θέλεις ἰδεῖν τὸν Χριστόν; Καὶ ἀπεκρίθη αὐτοῖς· ἀνάθεμα ὑμῖν, καὶ ᾧ λέγετε, τῷ γὰρ ἐμῷ Χριστῷ πιστεύω εἰπόντι, εἴαν τις ὑμῖν εἴπῃ, ἰδοὺ ᾧδε ὁ Χριστός, ἢ ᾧδε, μὴ πιστεύσητε. Καὶ ἀκούσαντες οἱ δαίμονες ἀφανεῖς ἐγένοντο.

Ἐρμηνεία

ΜΕΡΙΚΟΙ ἀδελφοὶ ἐπεσκέφθησαν τὸν Ἀββᾶν Ἀντώνιον, διὰ τὴν ἀναφέρειν ὠρισμένας φανταστικὰς παραστάσεις, ποὺ ἔβλεπον, καὶ τὰ πληροφορηθοῦν παρ' αὐτοῦ εἴαν εἶναι ἀληθινὰ ἢ προέρχονται ἀπὸ τοὺς δαίμονας· μαζὶ τῶν εἶχον καὶ ἕνα γαιδουράκι, τὸ ὁποῖον, καθ' ὁδόν, ἐψόφησε.

2. Μόλις συνηντήθησαν οἱ ἀδελφοὶ μετὰ τὸν Ὅσιον Ἀντώνιον, καὶ ἀφοῦ τοὺς ἐχαιρέτησε, τοὺς εἶπε·

—Πῶς ἐψόφησε τὸ γαιδουράκι σας εἰς τὸν δρόμον;

Κατάπληκτοι οἱ ἀδελφοὶ τὸν ἠρώτησαν :

—Πῶς τὸ γνωρίζεις, Ἀββᾶ, αὐτὸ τὸ πράγμα;

Καὶ ὁ Ὅσιος Ἀντώνιος τοὺς ἀπαντᾷ :

—Μοῦ τὸ ἐφανερώσαν οἱ δαίμονες.

—Μὰ καὶ ἡμεῖς—εἶπον ἐν συνεχείᾳ οἱ ἀδελφοί—δι' αὐτὸ ἦλθομεν νὰ σὲ ἐρωτήσωμεν, διότι βλέπομεν μερικὰ πράγματα, τὰ ὅποια ὁμῶς βγαίνουν ἀληθινὰ· μήπως πλανώμεθα;

3. Τότε ὁ Ὅσιος Ἀντώνιος, μὲ τὸ παράδειγμα τοῦ ὄνου, τοὺς ἐπληροφόρησεν, ὅτι αἱ εἰκόνες, τὰς ὁποίας ἔβλεπον, ἦσαν φαντασίαι καὶ τεχνουργήματα τοῦ διαβόλου, τὰ ὅποια κατασκεύαζε χρησιμοποιοῦν πρὸς τοῦτο τὴν ἰδικήν των φαντασίαν.

4. Ἐνας ἀδελφὸς ἠσκήτευσεν μόνος του. Κάποτε λοιπὸν ἦλθον νὰ τὸν πειράξουν οἱ δαίμονες, ὑπὸ τὸ σχῆμα Ἀγγέλων. Τὸν ἐσήκωσαν δὲ διὰ τὴν νυκτερινὴν ἀκολουθίαν καὶ τοῦ ἐπεδείκνυσεν φῶτα.

Ὁ Ἀσκητὴς αὐτὸς ἐπεσκέφθη ἓνα Γέροντα, διὰ νὰ ἐξιστορήσῃ τὸ φαινόμενον καὶ νὰ ζητήσῃ τὴν γνώμην του. Τοῦ λέγει :

—Ἀββᾶ, εἰς τὸ κελλί μου ἔρχονται Ἀγγελοι μὲ φῶτα καὶ μὲ σηκώνουν διὰ τὴν ἀκολουθίαν.

Ὁ Γέρων τοῦ ἀπήντησε :

—Πρόσεξε, μὴ τοὺς ἀκούσῃς, διότι εἶναι δαίμονες· ὅταν ἔλθουν νὰ σὲ ἐξυπνήσουν, σὺ νὰ εἰπῇς πρὸς αὐτούς· «Ἐγὼ δὲν σᾶς ἀκούω, θὰ σηκωθῶ ὅποτε θέλῃς».

5. Πράγματι ὁ ἀδελφὸς ἤκουσε μετὰ προσοχῆς τὴν παραγγελίαν τοῦ Γέροντος καὶ ἀπεφάσισε νὰ τὴν ἐκτελέσῃ. Ἐπῆγε καὶ ἐνεκλείσθη εἰς τὸ κελλίον του. Τὴν ἐπομένην νύκτα ἦλθον πάλιν, κατὰ τὴν συνήθειάν των, οἱ δαίμονες καὶ τὸν ἐξύπνησαν. Τότε ὁ ἀδελφός, κατὰ τὴν παραγγελίαν, πού εἶχεν, εἶπε πρὸς τοὺς δαίμονας :

—Δὲν σᾶς ἀκούω, ὅποτε θέλω ἐγὼ θὰ σηκωθῶ.

Οἱ δαίμονες εἰς ἀπάντησιν τοῦ εἶπον :

—Σὲ ἐπλάνησεν ἐκεῖνος ὁ ψεύστης, ὁ κακόγηρος; Μάθε ποῖος εἶναι· πρὸ ἡμερῶν τὸν ἐπεσκέφθη ἓνας ἀδελφὸς διὰ νὰ τοῦ ζητήσῃ ἓνα νόμισμα. Καὶ ἐκεῖνος, ἐνῶ εἶχε, τοῦ εἶπε ψεύματα, ὅτι δὲν εἶχε καὶ δὲν τοῦ ἔδωκε. Ἐξ αὐτοῦ μάθε ὅτι εἶναι ψεύστης.

6. Μόλις ἐξημέρωσε, μετέβη ὁ ἀδελφὸς πρὸς τὸν Γέροντα καὶ τοῦ ἀνέφερε τὶ τοῦ εἶπον οἱ δαίμονες.

Ὁ Γέρων ἀπήντησεν :

—Ὁμολογῶ, ὅτι πράγματι εἶχον νόμισμα· δὲν ἔδωκα ὁμῶς εἰς τὸν ἀδελφόν, πού τὸ ἐζήτηι, διότι μὲ ἐπληροφόρει ἡ συνείδησίς μου, ὅτι θὰ προσέκυπτε ψυχικὴ ζημία. Ἀπεφάσισα λοιπὸν νὰ παραβῶ ἐγὼ μίαν ἐντολὴν διὰ νὰ μὴ ζημιωθῇ ὁ ἀδελφός, ὅποτε θὰ παρβαίναμεν δέκα ἐντολάς. Σὺ πάντως νὰ μὴ δίδῃς προσοχὴν εἰς τοὺς δαίμονας, πού θέλουν νὰ σὲ πλανήσουν.

Οὕτω ὁ ἀδελφός, ἐνδυναμωθείς ἐξ ὅσων ἤκουσεν ἀπὸ τὸν Γέροντα, ἐπέστρεψεν εἰς τὸ κελλίον του.

7. Δύο ἀδελφοὶ ἀνεχώρησαν εἰς τὴν βαθυτέραν ἔρημον. Συνεφώνησαν δὲ τὰς μὲν ἑξ ἡμέρας τῆς ἐβδομάδος νὰ παραμένουν ἕκαστος κατὰ μόνας ἀγωνιζόμενοι, τὴν δὲ ἐβδόμην νὰ συναντῶνται, νὰ προσεύχωνται ἀπὸ κοινοῦ καὶ νὰ τρώγουν ὀλίγον, χωρὶς νὰ ἀνταλλάσσουν λέξιν. Πράγματι αὐτὸ ἐγένετο.

8. Τὴν ὥραιαν ὅμως αὐτὴν ἀσκησιν ἐσκέφθησαν οἱ δαίμονες νὰ τὴν καταστρέψουν. Μετέβησαν λοιπὸν εἰς τὸν ἕνα ἐξ αὐτῶν καὶ τὸν ἐξηπάτουν μὲ πολλοὺς τρόπους· τοῦ προέλεγον δηλαδὴ ἐπισκέψεις ἀδελφῶν, ὡς καὶ περιστατικά, ποὺ συνέβαινον εἰς ἄλλους τόπους. Ὁ Ἀσκητής, βλέπων καὶ ἀκούων ὅτι αὐτὰ ἐπραγματοποιοῦντο, δὲν ἀντελήφθη τὴν παγίδα τοῦ διαβόλου, ἀλλ' ἐνόμισεν, ὅτι ἦσαν Ἄγγελοι αὐτοί, ποὺ τοῦ προέλεγον αὐτά. Μετ' ὀλίγον μάλιστα τὸν ἠμπόδισαν καὶ νὰ φεύγῃ τὴν καθωρισμένην ἡμέραν, διὰ νὰ συναντᾷ τὸν ἄλλον ἀδελφόν.

9. Κάποτε λοιπὸν ὁ ἐμπαιζόμενος ὑπὸ τῶν δαιμόνων Μοναχὸς ἐπεσκέφθη ἕνα ἀδελφὸν εἰς τὸ Μοναστήριον. Εἰς μίαν στιγμὴν ἐρωτᾷ μερικοὺς ἀδελφούς, ἐὰν εἶναι δυνατόν ἕνας ἄνθρωπος νὰ γνωρίζῃ τί συμβαίνει εἰς ἀπομακρυσμένα ἀπὸ τὸν τόπον του σημεία. Οἱ συνομιληταὶ του ὅμως ἀντελήφθησαν, ὅτι ἐπρόκειτο περὶ σατανικῆς ἀπάτης, τῆς ὁποίας θῦμα ἦτο ὁ ἴδιος καὶ τοῦ εἶπον μὲ ἐπιτιμητικὴν αὐστηρότητα:

—Πρόσεξε, ἐὰν ἐξακολουθῇς νὰ δίδῃς σημασίαν εἰς τὰ σατανικά αὐτὰ τεχνουργήματα, νὰ μὴ ξαναεπισκεφθῇς τὸ Μοναστήριον.

Ἡ ἀδελφικὴ αὐτὴ ἀπειλὴ τὸν συνέτισε καὶ ἀμέσως μετενόησεν, ἀπαρνηθεὶς ὅλας ἐκεῖνας τὰς ἐπικινδύνους πλάνας.

10. Μόλις ἐπέστρεψεν εἰς τὸν τόπον τῆς ἀσκήσεώς του, ἦλθον πάλιν οἱ δαίμονες, ὡς συνήθως, διὰ νὰ τὸν ἐξαπατήσουν. Τότε ὁ ἀνανήψας Μοναχὸς τοὺς ἐξώρκιζε καὶ τοὺς ἀπεκάλει ψεύστας· οἱ δαίμονες παρευθὺς μετεβλήθησαν εἰς ἄλογα ζῶα καὶ ἀφοῦ τὸν ἠπείλησαν, ἀνεχώρησαν ἀπὸ κοντὰ του.

11. Διὰ κάποιον Γέροντα Ἀσκητὴν διηγοῦντο τὸ ἐξῆς: Ὅσάκις παρέμενεν εἰς τὸ κελλίον του καὶ ἠγωνίζετο, ἔβλεπεν ὀφθαλμοφανῶς τοὺς δαίμονας καὶ τοὺς κατεξηυτέλιζεν. Βλέπων ὁ διάβολος νὰ νικᾷται ὑπὸ τοῦ Γέροντος, μετεμορφώθη καὶ ἐνεφανίσθη ἐκ νέου ἐνώπιόν του, καὶ τοῦ λέγει:

—Ἐγὼ εἶμαι ὁ Χριστός.

12. Μόλις τὸν εἶδεν ὁ Γέρων ἀμέσως ἔκλεισε τοὺς ὀφθαλμούς του. Ὁ διάβολος τοῦ λέγει ἐκ νέου:

—Διατί κλείνεις τοὺς ὀφθαλμούς σου; ἐγὼ εἶμαι ὁ Χριστός.

Τότε καὶ ὁ Γέρων μετὰ θάρρους ἀπήνητησεν:

—'Εγὼ δὲν θέλω νὰ ἰδῶ τὸν Χριστὸν εἰς αὐτὸν ἐδῶ τὸν κόσμον. Μόλις ἤκουσε τὴν ἀπάντησιν ὁ δαίμων ἐξηφανίσθη ἀμέσως.

13. Εἰς ἓνα ἄλλον Γέροντα εἶπον οἱ δαίμονες:

—Θέλεις νὰ ἰδῇς τὸν Χριστόν;

—'Ο Γέρων μετ' ἀγανακτήσεως ἀπήντησε:

—'Ανάθεμα εἰς σᾶς καὶ εἰς αὐτό, ποὺ μοῦ προτείνετε· διότι ἐγὼ πιστεύω εἰς τὸν Χριστόν μου, ποὺ μοῦ εἶπε, διὰ τοῦ ἱεροῦ Του Εὐαγγελίου, «ἐὰν σᾶς εἶπῃ κανεῖς, ὅτι νά, ἐδῶ εἶναι ὁ Χριστὸς ἢ ἐκεῖ, νὰ μὴ πιστεύσητε» (Ματθ. κδ' 23). Ὅταν ἤκουσαν αὐτοὺς τοὺς λόγους οἱ δαίμονες ἐξηφανίσθησαν.

Δ'. Τοῦ Ἀγίου Διαδόχου.

ΟΤΑΝ ὁ νοῦς ἄρξεται τῆς τοῦ Ἀγίου Πνεύματος αἰσθάνεσθαι παρακλήσεως, τότε καὶ ὁ σατανᾶς ἐν ἡδυφανεῖ τινι αἰσθήσει ἐν ταῖς νυκτεριναῖς ἡσυχίαις ὅτε τις ὥσπερ εἰς ὕπνου λεπτότητα ἔρχεται, τὴν ψυχὴν παρακαλεῖ.

2. Ἐὰν οὖν ἐν θερμῇ λίαν μνήμῃ εὐρεθῇ κρατῶν ὁ νοῦς τὸ ὄνομα τὸ Ἅγιον τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ, καὶ ὥσπερ ὅπλῳ κέχρηται κατὰ τῆς ἀπάτης τῷ Ἀγίῳ καὶ ἐνδόξῳ ἐκείνῳ Ὀνόματι, ἀναχωρεῖ μὲν ὁ πλάνος τοῦ δούλου, εἰς πόλεμον δὲ λοιπὸν ἀνυπόστατον ἐξάπτεται τῆς ψυχῆς.

3. Ὅθεν ἐπιγινώσκων ὁ νοῦς τὴν ἀπάτην τοῦ πονηροῦ, πλεον εἰς πείραν προκόπτει τῆς διακρίσεως. Ἡ ἀγαθὴ παράκλησις ἐγρηγορότος τοῦ σώματος γίνεται, ἢ καὶ εἰς ὕπνου τινὸς ἔμφασιν μέλλοντος ἔρχεσθαι, ὅτε τις ἐν θερμῇ μνήμῃ τοῦ Θεοῦ, τῇ Αὐτοῦ ἀγάπῃ, κεκόλληται.

4. Ἡ δὲ τῆς πλάνης, εἰς λεπτὸν τινα αἰὲ ὥς ὕπνον ἐλθόντος τοῦ ἀγωνιστοῦ, μετὰ μέσης μνήμης τοῦ Θεοῦ, ἢ μὲν γὰρ ὥς ἐκ Θεοῦ οὕσα φανερώς τὰς ψυχὰς τῶν τῆς εὐσεβείας ἀγωνιστῶν, ἐν ἐκχύσει πολλῇ τῆς ψυχῆς παρακαλεῖν πρὸς τὴν ἀγάπην θέλει.

5. Ἡ δὲ ἐπειδὴ ἐν ἀνέμῳ τινὶ πλάνης ῥιπίζειν τὴν ψυχὴν εἴωθε, βλέπειν ἐπιχειρεῖ διὰ τοῦ ὕπνου τοῦ σώματος τὴν πείραν τῆς αἰσθήσεως, τοῦ ὑγιαίνοντος νοῦ περὶ τὴν μνήμην τοῦ Θεοῦ.

6. Ἐὰν οὖν εὐρεθῇ ὁ νοῦς, ὥς εἶπον, προσεχῶς μεμνημένος τοῦ Θεοῦ, σκορπίζει μὲ τὴν αὖραν ἐκείνην τὴν ἡδυφανῆ τοῦ ἐχθροῦ, χαίρων δὲ εἰς τὸν κατ' αὐτοῦ κινεῖται πόλεμον, ὥς ὅπλον ἔχων λοιπὸν δεύτερον, μετὰ τὴν Χάριν, τὸ ἐκ τῆς πείρας καύχημα.

7. Ἐὰν ἀναμφιβόλῳ καὶ ἀφαντάστῳ κινήσει ἡ ψυχὴ πρὸς τὴν ἀγάπην ἐξάπτεται τοῦ Θεοῦ, ἔλκουσα ὥσπερ καὶ τὸ σῶμα εἰς βάθος τῆς ἀγάπης ἐκείνης τῆς ἀρῆς, ἢ ἐγρηγορότος, ἢ ᾧ εἴρηκα τρόπῳ, εἰς ὕπνον ἐρχομένου τοῦ ὑπὸ τῆς Χάριτος ἐνεργουμένου μηδὲν ἄλλο τότε ὅλως ἐννοοῦσα, ἢ τοῦτο μόνον εἰς ὅπερ κεκίνηται, εἰδέναι δεῖ τοῦ Ἀγίου Πνεύματος εἶναι τὴν ἐνέργειαν· ἡδυνομένη γὰρ ὅλη ὑπ' ἐκείνης τῆς ἀφράστου γλυκύτητος, οὐδὲν ἕτερον τότε δύναται ἐννοεῖν, ἐπειδὴ ἀνενδότῳ εὐφραίνεται χαρᾷ.

8. Ἐὰν δὲ ἀμφιβολίαν ὅλως, ἢ ῥυπαράν τινα ἐννοίαν ὁ νοῦς ἐν τῷ ἐνεργεῖσθαι συλλάβοι, ἢ καὶ τῷ Ἀγίῳ κέχρηται Ὀνόματι πρὸς ἄμυναν τοῦ ἐχθροῦ, καὶ οὐχὶ μᾶλλον πρὸς ἀγάπην μόνον τοῦ Θεοῦ, δεῖ νοεῖν, ὅτι ἐκ τοῦ ἀπατεώνους ἐστὶν ἐκείνη ἢ παράκλησις, χαρᾶς ἐμφάσει θέλοντος μοιχεῦσαι τὴν ψυχὴν, ἢ δὲ

χαρὰ ἐκείνη, ἅποιός ἐστιν ὅλη καὶ ἀμετάθετος, μᾶλλον δὲ ἀδιάθετος.

9. Ὅταν γὰρ ἴδῃ τὸν νοῦν τῇ πείρᾳ τῆς ἑαυτοῦ αἰσθήσεως ἀκριβῶς καυχώμενον, τότε παρακλήσεσί τισιν, ὡς ἔφην, χριστοφανέσι προσκαλεῖται τὴν ψυχὴν, ἵνα διαφορουμένης αὐτῆς ὑπὸ τῆς χαύνης ἐκείνης καὶ καθύγρου ἡδύτητος, ἀγνώριστος αὐτῇ γένοιτο ἢ μῖξις τοῦ δολίου.

10. Ἐκ τούτου οὖν γνωσόμεθα τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας, καὶ τὸ πνεῦμα τῆς πλάνης· ἀδύνατον μέντοι ἢ τῆς θείας χρηστότητος ἐν αἰσθήσει γεύσασθαι τινα, ἢ τῆς τῶν δαιμόνων πικρίας αἰσθητῶς πειραθῆναι, εἰ μὴ τις ἑαυτὸν πληροφωρήσει.

11. Τὴν μὲν Χάριν εἰς τὸ βάθος τοῦ νοῦ κατεσκηνωκέναι, τὰ δὲ πονηρὰ πνεύματα περὶ τὰ μέλη τῆς καρδίας ἐνδιατρίβειν, ὅπερ οὐ θέλουσί ποτε οἱ δαίμονες παρὰ ἀνθρώποις πιστευθῆναι, ἵνα μὴ ὁ νοῦς τοῦτο εἰδὼς ἀκριβῶς, τῇ μνήμῃ τοῦ Θεοῦ κατ' αὐτῶν ὀπλίζεται.

12. Μηδεὶς ἀκούων αἰσθησιν νοός, ὁρατῶς αὐτῷ τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ ὀφθῆναι ἐλπίζετω· αἰσθάνεσθαι μὲν γὰρ φαμεν, τὴν ψυχὴν ὅταν καθαρεύῃ, ἀρδῇ τε τινὶ γεύσει τῆς θείας παρακλήσεως, οὐ φαίνεσθαι δὲ αὐτῇ τι τῶν ἀοράτων, ἐπειδὴ νῦν «διὰ πίστεως περιπατοῦμεν» καὶ «οὐ διὰ εἰδους», ὡς ὁ μακάριος Παῦλος λέγει.

13. Ἐὰν οὖν ὀφθῇ τινι τῶν ἀγωνιζομένων, ἢ φῶς, ἢ σχῆμα πυροειδές, μηδαμῶς καταδεξάσθω τὸ τοιοῦτον ὄραμα· ἀπάτη γάρ ἐστι φανερὰ τοῦ ἐχθροῦ, ὅπερ πολλοὶ παθόντες ἐξ ἀνοίας, ἐξετράπησαν τῆς ὁδοῦ τῆς ἀληθείας· ἡμεῖς δὲ ἴσμεν, ὅτι ἐφ' ὅσον ἐνδημοῦμεν ἐν τῷ φθαρτῷ τούτῳ σώματι, ἐκδημοῦμεν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, τοὔτέστιν ὁρατῶς, ἢ αὐτόν, ἢ τι τῶν ἐπουρανίων Αὐτοῦ θαυμάτων ὁρᾶν οὐ δυνάμεθα.

Ἐρμηνεία

ΟΤΑΝ ὁ νοῦς θὰ ἀρχίσῃ νὰ δοκιμάζῃ τὴν γλυκεῖαν εὐχαρίστησιν ἐκ τῆς πρὸς αὐτὸν ἀκτινοβολίας τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, τότε καὶ ὁ σατανᾶς ἔρχεται νὰ ἀντιδράσῃ κατὰ τῆς ἐνεργείας αὐτῆς. Κατὰ τὴν ὥραν δηλαδὴ τῆς νυκτερινῆς ἡσυχίας, καὶ μόλις κανεὶς καταληφθῇ ἀπὸ ὀλίγον ὕπνον, τότε καὶ ὁ σατανᾶς πλησιάζει τὴν ψυχὴν καὶ τῆς προσφέρει, πρὸς εὐχαρίστησιν, αἰσθησὶν τινα, ἐξωτερικῶς μόνον γλυκαίνουσας.

2. Ἐὰν λοιπὸν κατ' ἐκείνην τὴν στιγμήν ὁ νοῦς ἐνθυμηθῇ μὲ φλογερὰν θερμότητα τὸ Ἅγιον Ὄνομα τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ καὶ χρησιμοποιῇ τὸ Ἅγιον καὶ ἐνδοξον αὐτὸ Ὄνομα κατὰ τῆς ἀπάτης, ἀναχωρεῖ μὲν ἀμέσως ὁ πλάνος ἀπὸ τὸν γρηγοροῦντα δοῦλον, ἀνάβει ὁμως φοβερὸν πόλεμον εἰς τὴν ψυχὴν.

3. Ἀπὸ αὐτὸ ὁμως ὁ νοῦς ἀντιλαμβάνεται πλέον σαφῶς τὴν ἀπάτην τοῦ πονηροῦ καὶ πλουτίζει τὴν πείραν του εἰς τὸ νὰ διακρίνῃ τὸ καλὸν ἀπὸ τὸ κακόν. Ἡ εὐχάριστος παρηγορία τῆς ψυχῆς, ἢ ὁποία, ὡς δῶρον τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, εἶναι καλὴ καὶ ἀγαθὴ, ἐπισυμβαίνει ὅταν τὸ σῶμα εὐρίσκεται ξυπνητόν· ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ὕπνου, εἶναι δυνατόν τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα νὰ παρατηρήσῃ μίαν ἀνταύγειαν τοῦ μέλλοντος, τοῦτο ὁμως συμβαίνει ὅταν ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς ἔχῃ κυριολεκτικῶς προσκολληθῇ εἰς τὴν θερμὴν ἀνάμνησιν τοῦ Θεοῦ, ἐκ τῆς πρὸς Αὐτὸν ἀγάπης του.

4. Ἡ παρηγορία ὁμως τῆς ψυχῆς, πού ἀποβλέπει εἰς ἀποπλάνησιν, ἐπισυμβαίνει πάντοτε, ὅταν ὁ ἀγωνιστῆς καταληφθῇ ἀπὸ ὀλίγον ὕπνον, ὁπότεν ἡ μνήμη τοῦ Θεοῦ εἶναι μετρία ἢ καὶ ἀνύπαρκτος (λόγῳ τῆς ἐκ τοῦ ὕπνου ἀδρανείας τῶν νοητικῶν λειτουργιῶν)· διότι ἡ μὲν ἀγαθὴ παρηγορία τῆς ψυχῆς, ὡς προερχομένη ἐκ Θεοῦ, θέλει καὶ ἐπιδιώκει φανερώς, ἐν ἐγρηγόρσει τοῦ νοῦ καὶ τοῦ σώματος, νὰ εὐχαριστῇ καὶ καθηδύνῃ τὰς ψυχὰς τῶν ἀγωνιστῶν τῆς εὐσεβείας, κατευθύνουσα καὶ ὁδηγοῦσα αὐτὰς πρὸς τὸ βίωμα καὶ τὸ πλήρωμα τῆς ἀγάπης, εἰς μίαν ἀφειδώλευτον ἔκχυσιν τῆς ἀγάπης.

5. Ἡ ἐκ τοῦ διαβόλου πάλιν τεχνευομένη πρὸς παραπλάνησιν παρηγορία, ἐπειδὴ ὁ διάβολος συνηθίζει νὰ παρασύρῃ καὶ νὰ μετακινήσῃ τὴν ψυχὴν μὲ τὸν ἄνεμον τῆς πλάνης, ἐπιχειρεῖ νὰ μεταδώσῃ εἰς τὴν ψυχὴν τὴν πείραν τῆς πρὸς παρηγορίαν αἰσθήσεως (ὡς ἐνύπνιον κ.λ.π.), ὅταν τὸ σῶμα κοιμᾶται καὶ αἱ νοητικαὶ λειτουργίαι ἀδρανοῦν· τοῦτο δὲ διότι ὁ ὑγιῆς νοῦς, ἐν ἐγρηγόρσει εὐρισκόμενος, κινεῖται συνεχῶς περὶ τὴν μνήμην τοῦ Θεοῦ.

6. Ἐὰν λοιπὸν ὁ νοῦς διατηρῇ ζωηρὰν καὶ συνεχῇ τὴν μνήμην τοῦ Θεοῦ, ὅπως εἶπον καὶ προηγουμένως, τότε, ἀφ' ἐνὸς μὲν διασκορπίζει τὸ παραπλανητικὸν ἐκείνο ἀεράκι τοῦ πειρασμοῦ, πού ἐπιφέρει ἐξωτερικὴν καὶ φευγαλέαν εὐχαρίστησιν, ἀλλὰ καὶ ἀφ' ἑτέρου ἀποδύεται μετὰ χαρᾶς εἰς τὸν ἐναντίον τοῦ διαβόλου πόλεμον, ἔχων ὡς δεύτερον ὄπλον, μετὰ τὴν Χάριν τοῦ Θεοῦ, τὸ καύχημα, πού ἀπέκτησεν ἀπὸ τὴν πείραν τῶν, πρὸς ἀποπλάνησιν τῆς ψυχῆς, σατανικῶν παγίδων.

7. Ἐὰν ἡ ψυχὴ διὰ μιᾶς κινήσεως σαφοῦς καὶ ἀναμφισβητήτου, ἐλευθέρως δὲ ἐκ πάσης ἐπιρροῆς τῆς φαντασίας, ἐξαφθῇ ἀπὸ ἀγάπην πρὸς τὸν Θεὸν καὶ σύρῃ καὶ τὸ σῶμα εἰς τὸ βάθος τῆς πέραν πάσης περιγραφῆς ἀγάπης ἐκείνης, εἴτε τὸ σῶμα εὐρίσκεται ἐξυπνητὸν εἴτε ὑπνωμένον ὑπὸ τὴν ἐπενέργειαν ὁμως τῆς Χάριτος, διὰ τοῦ τρόπου πού περιέγραψα, καὶ δὲν σκέπτεται τίποτε ἄλλο ἀπολύτως παρὰ μόνον ἐκείνο πρὸς τὸ ὁποῖον ἔχει κινήθῃ, τότε πρέπει νὰ γνωρίζῃ κανεὶς ὅτι εὐρίσκεται ὑπὸ τὴν ἐνέργειαν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος· τοῦτο δὲ συμβαίνει, διότι γλυκαινομένη ἡ ψυχὴ ὑπὸ τῆς ἀπεριγράπτου ἐκείνης γλυκύτητος, τίποτε ἄλλο δὲν ἠμπορεῖ νὰ σκεφθῇ, ἐπειδὴ κατεπλημμύρισεν ἀπὸ τὴν ἔντονον καὶ ἁγίαν χαράν.

8. Ἐὰν ὁμως κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἐνεργείας τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ὁ νοῦς προσβληθῇ ὑπὸ τινος ἀμφιβολίας, ὡς πρὸς τὸν χαρακτῆρα τοῦ ἐνεργήματος, ἢ ὑπὸ τινος ρυπαρᾶς ἐννοίας, ἢ καὶ ἀκόμη χρησιμοποιοῖ τὸ Ἅγιον Ὄνομα τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ, οὐχὶ ὁμως πρὸς ἐπίρρωσιν τῆς πρὸς τὸν Θεὸν ἀγάπης, ἀλλὰ πρὸς ἄμυναν ἐναντίον τοῦ ἐχθροῦ, τότε πρέπει νὰ αντιληφθῇ κανεὶς ὅτι ἡ προσγενομένη πρὸς τὴν ψυχὴν παρηγορία προέρχεται ἐκ τοῦ ἀπατεῶνος, ὅστις ἐπιθυμεῖ νὰ μοιχεύσῃ τὴν ψυχὴν μὲ τὴν ἐπίδειξιν τῆς ἀβαθοῦς καὶ ὅλως ἐξωτερικῆς χαρᾶς. Δι' αὐτὸ καὶ αὕτῃ ἡ χαρά, ὑπὸ τὸ πρόσχημα τῆς ὁποίας ὁ διά-

βολος ἀποπειρᾶται νὰ ἐνοχλήσῃ τὴν ψυχὴν, εἶναι τελείως ἀδρανής, μὴ διακινουῖσα τὴν ψυχὴν πρὸς τὸ ἄκρον ἐπιθυμητόν, τελείως ἀκίνητος.

9. Διότι ὅταν ὁ διάβολος ἰδῇ ὅτι ὁ νοῦς τοῦ ἀνθρώπου καυχᾶται πράγματι ἐναντίον του, ἐξ αἰτίας τῆς διὰ συνεχοῦς μνήμης τοῦ Θεοῦ αὐτοσυναισθήσεως τῆς δυνάμεώς του, τότε, ὅπως ἀνέφερα προηγουμένως, ἀποπειρᾶται νὰ διεγείρῃ τὴν ψυχὴν μὲ παρηγορίας, φαινομενικῶς καλὰς, ὥστε ἡ ψυχὴ μεταβαλλομένη, κατὰ τὰς ἐσωτερικὰς αὐτῆς κλίσεις καὶ ἐπιθυμίας, ἀπὸ τὴν πλαδαρὰν καὶ ἀποχαυνοῦσαν ἐκείνην γλυκύτητα, νὰ μὴ δυνηθῇ νὰ ἀναγνωρίσῃ τὴν σύγχυσιν πού ἐπιφέρει ὁ δόλιος.

10. Πῶς ὁμως θὰ γνωρίσωμεν ποῖον εἶναι τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας καὶ ποῖον εἶναι τὸ πνεῦμα τῆς πλάνης; (Διότι βεβαίως εἶναι ἀδύνατον ἢ νὰ δοκιμάσῃ κανεὶς τὴν θείαν γλυκύτητα καὶ καλωσύνην διὰ τῆς ἐσωτερικῆς αἰσθήσεως τῆς ψυχῆς, ἢ νὰ πειρασθῇ αἰσθητῶς ἀπὸ τὴν πικρίαν τῶν δαιμόνων, ἐὰν δὲν πληροφορηθῇ περὶ τούτου ἐσωτερικῶς). Ἀπὸ αὐτὸ λοιπὸν θὰ διακρίνωμεν τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας ἢ τῆς πλάνης, ἀπὸ τὴν ἐσωτερικὴν πληροφορίαν.

11. Εἰς περὶπτωσιν ἐνεργείας Πνεύματος ἀληθείας ἡ χάρις ἔχει κατασκηνώσει εἰς τὸ βάθος τοῦ νοῦ, ἐνῶ τὰ πονηρὰ πνεύματα παραμένουν καὶ κινουῦνται γύρω ἀπὸ τὰ μέλη τῆς καρδίας, διότι οἱ δαίμονες δὲν θέλουν ποτὲ νὰ ἀναγνωρισθοῦν, κατὰ τὰς σατανικὰς τῶν ἐνεργείας, ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων, μὴ τυχὸν ἀντιληφθῇ τοῦτο ἐπακριβῶς ὁ νοῦς καὶ ὁπλισθῇ ἐναντίον των διὰ τῆς μνήμης τοῦ Ὀνόματος τοῦ Θεοῦ.

12. Ὅταν κανεὶς ἀκούῃ αἰσθῇσιν νοός, ἃς μὴ ἐλπίζῃ ὅτι θὰ ἐμφανισθῇ εἰς τὸν ἄνθρωπον ἡ δόξα τοῦ Θεοῦ ὁρατῶς, ὡς αἰσθητὴ πραγματικότης· διότι λέγομεν, ὅτι, ὅταν ἡ ψυχὴ εἶναι καθαρὰ, αἰσθάνεται, δηλαδὴ δοκιμάζει χαρὰν καὶ ἐσωτερικὴν εὐχαρίστησιν, ὀφειλομένην εἰς μίαν ἀπερίγραφτον μυστικὴν γεῦσιν μιᾶς γλυκείας παρηγορίας πού προέρχεται ἀπὸ τὴν ὑπερφυσικὴν παρουσίαν τοῦ Θεοῦ, χωρὶς, βεβαίως, νὰ φαίνεται εἰς τὴν ψυχὴν τίποτε ἀπὸ τὰ πράγματα τοῦ ἀοράτου κόσμου, ἐπειδὴ τώρα ἐδῶ, εἰς τὴν παροῦσαν ζωὴν, βαδίζομεν πρὸς τὴν τελειότητα διὰ τῆς Πίστεως καὶ ὄχι διὰ τῆς αἰσθητῆς ὁράσεως τῶν μορφῶν, πού ἀποτελοῦν τὰ ἀντικείμενα τῆς Πίστεως, ὅπως λέγει καὶ ὁ μακάριος Ἀπόστολος Παῦλος (Β' Κορ. ε' 7).

13. Ἐὰν λοιπὸν φανερωθῇ εἰς κάποιον ἐκ τῶν ἀγωνιζομένων ἡ φῶς ἢ σχῆμα πυρίμορφον, νὰ μὴ δώσῃ ὁ ἄνθρωπος σημασίαν εἰς ἐνα τοιοῦτον ὄραμα, διότι αὐτὸ τὸ πρᾶγμα εἶναι φανερὰ ἀπάτη τοῦ ἐχθροῦ· πολλοὶ πεσόντες εἰς τὴν ἀπάτην αὐτήν, ἀπὸ ἀνοησίαν, ἐξεμακρύνθησαν ἀπὸ τὸν δρόμον τῆς ἀληθείας. Ἡμεῖς ὁμως γνωρίζομεν, ὅτι ἐφ' ὅσον ἡ ψυχὴ ἡμῶν παραμένει εἰς αὐτὸ τὸ φθαρτὸν σῶμα, εὕρισκόμεθα μακρὰν τοῦ Θεοῦ, καθ' ὅσον βεβαίως ἀφορεῖ τὴν δυνατότητα νὰ ἴδωμεν τὸν Θεὸν ἢ κάτι ἀπὸ τὰ ἐπουράνια. Αὐτοῦ θαύματα δι' αἰσθητῶν ὀφθαλμῶν, διότι οἱ ὕλικοί μας ὀφθαλμοὶ δὲν ἡμποροῦν νὰ συλλάβουν πνευματικὰς καταστάσεις.

Ε'. Ἐν τῷ Γεροντικῷ.

ΓΕΡΩΝ τις ἔμεινεν εἰς ἱερὸν εἰδώλων, καὶ ἐλθόντες οἱ δαίμονες λέγουσιν αὐτῷ· ἀπελθε ἐκ τοῦ τόπου ἡμῶν. Ὁ δὲ ἔφη· ὑμεῖς οὐκ ἔχετε τόπον. Καὶ ἤρξαντο σκορπίζειν τὰ βαῖα αὐτοῦ καθάπαξ.

2. Ὁ δὲ Γέρων ἐπέμενε συλλέγων αὐτά. Ἐπειτα ὁ δαίμων κρατήσας αὐτοῦ τὴν χεῖρα, ἔσυρεν αὐτὸν ἔξω. Καὶ ὡς ἔφθασεν εἰς τὴν θύραν ὁ Γέρων τῇ ἄλλῃ χειρὶ κατέσχε τὴν θύραν κράζων· Ἰησοῦ, βοήθει μοι· καὶ εὐθύς ὁ δαίμων ἔφυγεν ἐάσας αὐτόν.

3. Ὁ δὲ Γέρων ἤρξατο κλαίειν, καὶ ἤλθεν αὐτῷ φωνὴ ἄνωθεν λέγουσα· τί κλαίεις; Ἀπεκρίθη ὁ Γέρων· ὅτι τολμῶσι κρατῆσαι τὸν ἄνθρωπον, καὶ οὕτω ποιῆσαι. Καὶ πάλιν ἡ φωνὴ λέγει αὐτῷ· σὺ ἡμέλησας, ὅτε γὰρ ἐζήτησάς με, εἶδες πῶς παραχρῆμα εὐρέθην σοι; Καὶ εὐχαριστήσας ὁ Γέρων, εἶχετο τῆς κατὰ Θεὸν ἐργασίας.

4. Ἀνέβαινέ ποτε ὁ Ἀββᾶς Δανιὴλ ἀπὸ Σκήτεως εἰς Τερεμοῦθιν· κατὰ δὲ τὴν ὁδόν, εἰσῆλθεν εἰς εἰδωλεῖον κοιμηθῆναι· ἦσαν δὲ ἐκεῖ σκηνώματα Ἑλλήνων παλαιά, καὶ λαβὼν ἓν, ὑπέθηκε τῇ ἑαυτοῦ κεφαλῇ ὡς ἐμβρίνιον.

5. Οἱ οὖν δαίμονες ὁρῶντες αὐτοῦ τὸ θαρσαλεῖον καὶ θέλοντες αὐτὸν πτοῆσαι, ἐφώνουν πρὸς γυναῖκα τινὰ ἐξ ὀνόματος καλοῦντες, καὶ λέγοντες· ἡ δεῖνα δεῦρο μεθ' ἡμῶν εἰς τὸ βαλανεῖον. Ἐτερος δὲ δαίμων ὑπακούσας, ἀπεκρίνατο ὡς ἐκ τοῦ σκηνώματος τοῦ ὑποκάτωθεν κειμένου τῆς τοῦ Γέροντος κεφαλῆς, καὶ ἔλεγε· ξένον ἔχω ἐπάνω μου καὶ οὐ δύναμαι ἐλθεῖν.

6. Ὁ δὲ Γέρων οὐκ ἐπτοήθη, ἀλλὰ θαρρῶν, ἔτυπτε τὸ σκηνῶμα λέγων· Ὑπαγε εἰς τὸ σκότος, εἰ οὐ δύνασαι· καὶ ἀκούσαντες οἱ δαίμονες ἐβόησαν, φωνῇ μεγάλῃ λέγοντες· ἐνίκησας ἡμᾶς. Καὶ ἔφυγον κατησχυμένοι.

7. Ἡρωτήθη Γέρων· διατί εἰς τὴν ἔρημον περιπατῶν φοβοῦμαι; Καὶ ἀπεκρίθη· ἀκμὴν ζῆς.

8. Ἡρώτησέ τις τὸν Ἀββᾶν Θεόδωρον τὸν τῆς Φέρμης λέγων· ἐὰν ἄφρων γένηται τις πτώσις, καὶ σὺ φοβῇ, Ἀββᾶ; Καὶ ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ Γέρων· ἐὰν κοληθῇ ὁ οὐρανὸς τῇ γῇ, Θεόδωρος οὐ φοβεῖται· ἦν γὰρ δεηθεὶς τοῦ Θεοῦ, ἵνα ἀρθῇ ἀπ' αὐτοῦ ἡ δειλία, καὶ ἐπήκουσεν αὐτοῦ ὁ Θεός, διὸ καὶ ἠρώτησεν αὐτὸν ὁ ἀδελφός.

9. Ἀδελφὸς ἠρώτησε Γέροντα λέγων· τί ποιήσω Πάτερ, ὅτι δειλιῶ τὰς νύκτας; Καὶ ἀπεκρίθη ὁ Γέρων· ἕως τότε φοβοῦνται οἱ τῆς πόλεως τοὺς βαρβάρους, ἕως οὐκ ἔχουσι τὴν τοῦ Βασιλέως βοήθειαν, ἐπὶ δὲ πληροφορηθῶσιν ὅτι ἔφθασεν ἓν τῇ πόλει, ἡ Δούξ, ἡ Στρατηλάτης, οὐκέτι φροντίζουνσιν, εἰδότες ὅτι ἐκεῖνοι φροντίζουνσιν ὑπὲρ αὐτῶν· ἀλλὰ κἂν ἀκούσωσιν, ὅτι ἐπέστησαν βάρβαροι, οὐ μεριμνῶσιν ἔχοντες τὸν ὑπὲρ αὐτῶν πολεμοῦντα.

10. Καὶ ἡμεῖς οὖν, ἐὰν πιστεύωμεν εἰς τὸν Θεόν, οὐ φοβούμεθα τοὺς δαίμονας· πέμπει γὰρ ἡμῖν τὴν βοήθειαν Αὐτοῦ, καὶ διασκορπίζει πάντας τοὺς ἐχθρούς ἡμῶν.

Ἑ ρ μ η ν ε ι α

ΕΝΑΣ Γέρων Ἀσκητὴς παρέμεινεν εἰς ἓνα ναὸν τῶν εἰδώλων. Μόλις ἤλθον οἱ δαίμονες καὶ τὸν εἶδον, τοῦ λέγουν·

—Φύγε γρήγορα ἀπὸ τὸν τόπον μας.

Ὁ Γέρων τοὺς εἶπε:

—Δὲν ἔχετε κανένα τόπον ἰδικόν σας.

Εἰς ἀπάντησιν οἱ δαίμονες ἤρχισαν νὰ τοῦ διασκορπίζουν ἀμέσως τὰ φοινικόκλαδα, μὲ τὰ ὁποῖα εἰργάζετο.

2. Ὁ Γέρων ἐπέμενε νὰ τὰ μαζεύῃ πάλιν· ἔπειτα ὁ δαίμων τὸν ἔπιασεν ἀπὸ τὴν χεῖρα καὶ τὸν ἔσυρε πρὸς τὰ ἔξω· μόλις ὁμως ἔφθασεν οὕτω συρόμενος εἰς τὴν θύραν, τὴν ἐκράτησε μὲ τὴν ἄλλην του χεῖρα καὶ ἤρχισε νὰ κραυγάζῃ:

—Ἰησοῦ, βοήθησέ με.

Ὅταν ὁ δαίμων ἤκουσε τὸ θεῖον ὄνομα τὸν ἄφησε καὶ ἔφυγε.

3. Κατόπιν αὐτοῦ ὁ Γέρων ἤρχισε νὰ κλαίῃ. Τότε ἠκούσθη μία φωνὴ ἀπὸ ἐπάνω, ποὺ ἔλεγε:

—Διατί κλαίεις;

—Διότι—ἀπεκρίθη ὁ Γέρων—τολμοῦν οἱ δαίμονες νὰ κρατήσουν τὸν ἄνθρωπον καὶ νὰ κάμουν αὐτά.

Ἦκούσθη πάλιν ἐκ δευτέρου ἡ φωνὴ λέγουσα:

—Σὺ ἡμέλησας, διότι, ὅταν μὲ ἐζήτησες, εἶδες πῶς ἀμέσως εὐρέθηκα κοντά σου.

Μετὰ τοὺς ἀποκαλυπτικούς αὐτοὺς λόγους ἠύχαρίστησεν ὁ Γέρων τὸν Θεόν, καὶ ἡσυχολεῖτο πάλιν μὲ τὴν κατὰ Θεὸν ἐργασίαν.

4. Κάποτε ὁ Ἀββᾶς Δανιὴλ ἀνέβαινε ἀπὸ τὴν Σκήτην εἰς Τερεμοῦθιν (¹). Εἰς τὸν δρόμον ἐνύκτωσε καὶ ἐμπῆκε εἰς ἓνα εἰδωλεῖον, διὰ νὰ κοιμηθῇ. Μέσα εἰς ἐκεῖνο τὸ εἰδωλεῖον εὐρίσκοντο διάφοροι σκελετοὶ εἰδωλολατρῶν, ἀπὸ τὸν παλαιὸν καιρόν. Ὁ Ἀββᾶς Δανιὴλ λοιπὸν ἔλαβεν ἓνα ἐξ αὐτῶν καὶ τὸν ἐτοποθέτησε κάτω ἀπὸ τὴν κεφαλὴν του, ὥσάν μαξιλάρι.

5. Οἱ δαίμονες, θαυμάζοντες διὰ τὸ θάρρος του καὶ θέλοντες νὰ τὸν τρομάξουν, ἐφώναζον, τάχα, μίαν γυναῖκα μὲ τὸ ὄνομά της.

—Ἐλα—ἔλεγον—ἡ τάδε, νὰ πᾶμε μαζὶ εἰς τὸ λουτρόν.

Τότε ἓνας ἄλλος δαίμων ἀπήντησεν, ὥς νὰ εὐρίσκετο μέσα εἰς τὸ κρανίον, ποὺ ἦτο κάτω ἀπὸ τὴν κεφαλὴν τοῦ Γέροντος:

—Ἐχω ἓνα ξένον ἀπὸ ἐπάνω μου καὶ δὲν ἠμπορῶ νὰ ἔλθω.

6. Ὁ Γέρων ὁμως δὲν ἐφοβήθη, ἀλλὰ μὲ θάρρος ἐκτυποῦσε τὸν σκελετόν, λέγων πρὸς τὸν ἀόρατον δαίμονα:

—Πήγαινε εἰς τὸ σκοτάδι, ἐφ' ὅσον δὲν ἠμπορεῖς.

Μόλις ἤκουσαν τὴν ἀπάντησιν αὐτὴν οἱ δαίμονες, ἐκραύγασαν μὲ μεγάλην φωνήν:

—Μᾶς ἐνίκησες.

Κατόπιν αὐτῶν ἔφυγαν ἐντροπιασμένοι.

1) Τερεμοῦθιν· πόλις τῆς Ἀφρικῆς. Πρόκειται πιθανῶς περὶ τῆς νῦν καλουμένης Ντούγκας, μεσογείου πόλεως τοῦ Ἀλγερίου.

7. Εἷς Γέροντα ὑπέβαλον κάποτε τὴν ἐρώτησιν :

—Διατί φοβοῦμαι, ὅταν περιπατῶ εἰς τὴν ἔρημον ;

—Διότι ἀκόμη ζῆς—ἀπήντησεν ὁ Γέρων. (Ἐὰν δηλαδὴ ἐθεώ-
ρης τὸν ἑαυτὸν σου ὡς νεκρόν, δὲν θὰ ἐφοβῇσο).

8. Ἐνας Μοναχὸς ἠρώτησε τὸν Ἀββᾶν Θεόδωρον τῆς Φέρμης.

—Ἐὰν ἔξαφνα ἀκουσθῇ θόρυβος ἀπὸ ἀπροσδόκητον πτώσιν
σώματος, σύ, Ἀββᾶ, θὰ φοβηθῇς ;

Εἷς τὴν ἐρώτησιν αὐτὴν ἀπήντησεν ὁ Γέρων :

—Καὶ ἐὰν ἀκόμη συγκρουσθῇ ὁ οὐρανὸς μὲ τὴν γῆν, ὁ Θεόδω-
ρος δὲν φοβεῖται.

Πράγματι δὲ ὁ Ἀββᾶς Θεόδωρος εἶχε παρακαλέσει μετὰ θερμό-
τητος τὸν Θεὸν νὰ πάρῃ ἀπ' ἐπάνω του τὴν δειλίαν καὶ ὁ Θεὸς τὸν ἤ-
κουσε. Δι' αὐτὸ καὶ τὸν ἠρώτησεν ὁ ἀδελφός.

9. Ἐνας ἀδελφὸς προσῆλθεν εἰς ἕνα Γέροντα καὶ τοῦ λέγει :

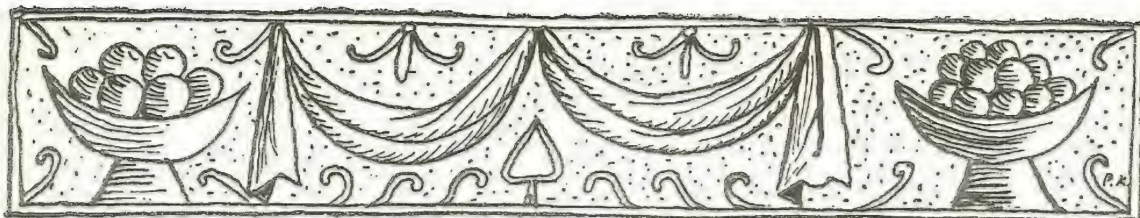
—Πάτερ μου, τί νὰ κάμω, διότι δειλιάζω κατὰ τὰς νύκτας ;

Εἷς τὴν ἐρώτησιν αὐτὴν ὁ Γέρων ἀπήντησεν :

—Οἱ κάτοικοι τῆς πόλεως φοβοῦνται τὰς ἐπιδρομὰς τῶν βαρβά-
ρων, ἐφ' ὅσον δὲν ἔχουν ἐξασφαλίσαι τὴν βοήθειαν τοῦ βασιλέως· μό-
λις ὁμως πληροφορηθοῦν, ὅτι ἔφθασεν εἰς τὴν πόλιν των ἡ Δοῦξ ἡ
Στρατηλάτης, διὰ νὰ τοὺς προστατεύσῃ, δὲν φοβοῦνται πλέον διὰ τὴν
ἀσφάλειάν των, διότι γνωρίζουν, ὅτι ἐκεῖνοι φροντίζουν δι' αὐτούς.
Ἄλλὰ καὶ ἂν ἀκούσωσιν, ὅτι οἱ βάρβαροι ἐπέδραμον, δὲν ἀνησυχοῦν,
διότι ἔχουν προστάτην τὸν πολεμοῦντα ὑπὲρ αὐτῶν.

10. Καὶ ἡμεῖς λοιπόν, ἐὰν πιστεύωμεν εἰς τὸν Θεόν, δὲν φοβού-
μεθα τοὺς δαίμονας, διότι ὁ Θεὸς μᾶς στέλλει τὴν βοήθειάν του καὶ
διασκορπίζει ὅλους τοὺς ἐχθρούς μας.

ἙΠΟΘΕCIC K'.

Ὅτι πολυτρόπως δείκνυνται τὰ ἐνύπνια, διὸ καὶ τὸ ἀπιστεῖν αὐτοῖς ἀσφαλέστερον, καὶ ὅτι οὐδὲν τῶν μελλόντων οἱ δαίμονες οἶδασι, καὶ προσποιῶνται εἰδέναι τινά, καὶ προλέγουσι στοχαζόμενοι.

Κατὰ πολλοὺς τρόπους παρουσιάζονται τὰ ὄνειρα, διὰ τοῦτο ἀσφαλέστερον εἶναι νὰ μὴ δίδωμεν πίστιν εἰς αὐτά, καὶ ὅτι οὐδὲν ἀπὸ τὰ μέλλοντα γνωρίζουν οἱ δαίμονες, ἔστω καὶ ἂν προσποιῶνται ὅτι γνωρίζουν μερικὰ καὶ τὰ προλέγουσιν ὁμολογῶν ἀπὸ ἰδικήν των γνώσιν.

Α'. Γρηγορίου τοῦ Διαλόγου.

Πέτρος

ΠΑΡΑΚΑΛΩ σε πληροφορήσόν με, εἰ τὰ ἐνύπνια παραφυλάττεσθαι δεῖ.

Γρηγόριος

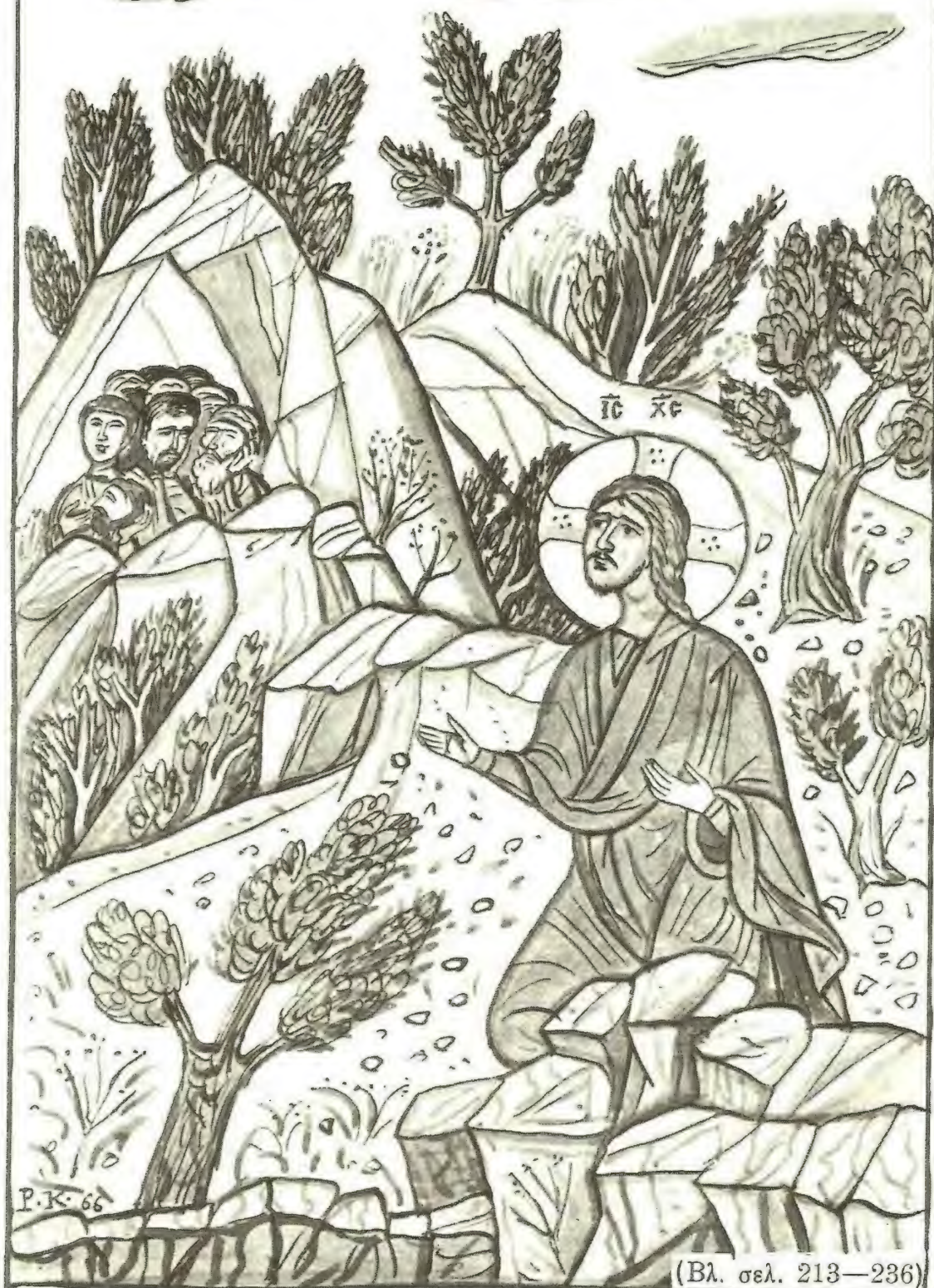
2. Ἰστέον ὅτι κατὰ ἕξ τρόπους ἄπτονται τῆς ψυχῆς αἱ τῶν ἐνυπνίων εἰκόνες· ποτὲ γὰρ τῆς κοιλίας πεπληρωμένης ἢ καὶ ἀδυνατοῦσης τὰ ἐνύπνια γίνονται, ποτὲ διὰ τῶν λογισμῶν, ποτὲ δὲ δι' ἐμπαιγμοῦ, ποτὲ δὲ πάλιν διὰ τῶν λογισμῶν ὁμοῦ καὶ ἐμπαιγμοῦ, ἄλλοτε δι' ἀποκαλύψεως· καὶ τὰ δύο τὰ πρότερα, πάντες διὰ πείρας γινώσκουμεν ὑπεξεῖχθαι ἡμῖν, τὰ δὲ τέσσαρα καὶ ἐν ταῖς δέλτοις τῆς θείας Γραφῆς ἀναγεγραμμένα εὐρίσκομεν.

3. Τὰ γὰρ ἐνύπνια, εἰ ἐν ἀσφαλείᾳ παρὰ τοῦ κρυπτοῦ ἐχθροῦ εὐρίσκετο, οὐκ ἂν ἀνὴρ σοφὸς τοῦτο ἐδήλωσε λέγων, ὅτι πολλοὺς τὰ ἐνύπνια πλανηθῆναι πεποιήκασι, καὶ ἀπώλοντο ἐλπίζοντες ἐπ' αὐτοῖς· ὥσαύτως παραγγέλλει, μήτε μαντεύεσθαι, μήτε παραφυλάττειν ἐνύπνια· εἰδὼς δὲ ὁ αὐτὸς σοφὸς ὅτι ποτὲ καὶ ἐκ τῶν διαλογισμῶν ὁμοῦ καὶ ἐμπαιγμοῦ προέρχονται τὰ ἐνύπνια, διδάσκει λέγων, πολλαὶ μέριμναι ἀκολουθοῦσι τοῖς ἐνυπνίοις.

4. Ὅτι δὲ ποτε καὶ δι' ἀποκαλύψεως τὰ ἐνύπνια γίνονται, μάρτυς ὁ Ἰωσήφ, ὃς ἑαυτὸν προβιβασθέντα τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ δι' ἐνυπνίου θεασάμενος, τὸ αὐτὸ καὶ ἐπὶ τῶν ἔργων ἐγνώρισε. Καὶ τῷ Ἰωσήφ δέ, τῷ τῆς Παρθένου Μνηστῆρι, δι' ἐνυπνίων ὁ Ἄγγελος ἐχηρημάτισεν ἐπάραι τὸ παιδίον, καὶ φυγεῖν εἰς Αἴγυπτον.

5. Ἐτι δὲ ὅτι καὶ διὰ τῶν λογισμῶν ὁμοῦ καὶ δι' ἀποκαλύψεως τὰ ἐνύπνια προέρχονται, διδάσκει Δανιὴλ ὁ Προφήτης· τὴν γὰρ τοῦ Ναβουχοδονόσορ ὄρασιν ἐρμηνεύων, ἀπὸ τῆς ῥίξης τοῦ διαλογισμοῦ ἤρξατο λέγων· σὺ, βασιλεῦ, ἐπὶ τῆς κοίτης σου ἤρξω διαλογίζεσθαι τί μέλλει ἔσεσθαι· εἴτα ἐπάγει· καὶ ὁ ἀποκαλύπτων μυστήρια ἐφάνέρωσε σοι τὰ μέλλοντα. Καὶ μετ' ὀλίγον· ἰδοὺ ἐθεώρεις ὅτι εἰκὼν ἴστατο ἐναντίον σου, καὶ τὰ λοιπὰ τοῦ ὄνειρου· καὶ τὸ τέλος ἀσφαλῶς ὁ

Ο ΙΗΣΥΣ ΧΡΙΣΤΟΣ ΠΡΟΣΕΤΗΧΟΙΜΕ
ΜΟΣ ΕΙΣ ΤΟΝ ΚΗΠΟΝ ΤΗΣ ΓΕΘΘΗ
ΜΑΙΗ:-

(Βλ. σελ. 213—236)

Δανιήλ ἀναγγέλλει, καὶ ἐκ ποίου λογισμοῦ καὶ ἀποκαλύψεως ὁ ὄνειρος ἐγενήθη.

6. Ἐπεὶ οὖν τοσούτοις εἶδеси πραγμάτων τὰ ὀνείρατα ἀμφιβάλλονται, οὐκ ὀφείλει τις αὐτοῖς πιστεύειν, ἐν τῷ μὴ διαγινώσκειν εὐκόλως ἐκ ποίας ὑποβολῆς ἔρχονται· οἱ δὲ Ἅγιοι ἄνδρες μεταξὺ τῶν ἐμπαιγμῶν καὶ τῶν ἀποκαλύψεων αὐτὰς τὰς τῶν ὁράσεων εἰκόνας, ἐνδοτάτῃ τινὶ διακρίσει, δι' ἧς ἐπιγινώσκουσι, τί μὲν παρὰ τοῦ ἀγαθοῦ πνεύματος λαμβάνουσι, τί δὲ παρὰ τοῦ πλανῶντος ὑπομένουσιν.

7. Ἐὰν γὰρ ὁ νοῦς ἐν ἀσφαλείᾳ περὶ τῶν τοιούτων διαγινώσκη, ἐν πολλαῖς αὐτὸν ἀπάταις τὸ παραδειγματίζον πνεῦμα οὐ καταποντίσει· πολλάκις γὰρ αὐτῷ ἀληθινὰ πλεῖστα προλέγει, ἵνα τὰ ἔσχατα δυνηθῇ ἐκ μιᾶς οἴασοῦν πλάνης τὴν ψυχὴν παγιδεῦσαι.

8. Τινὲ γὰρ τῶν ἡμετέρων, νεωστὶ τοιοῦτον συνέβη, σφόδρα τοῖς ἐνυπνίοις προσέχοντι· δι' ὀνείρου γὰρ ἐπιμήκη μέτρα ζωῆς ὑπεσχέθησαν· πολλὰ οὖν χρήματα διὰ τὸ τῆς ζωῆς μῆκος συναΐας, αἰφνίδιον τῷ θανάτῳ ἀπήχθη, τὰ χρήματα σῶα καταλείψας ἐνταῦθα, καὶ μηδὲν ἐξ αὐτῶν δι' ἔργου ἀγαθοῦ μεθ' ἑαυτοῦ κομισάμενος.

Ἐρμηνεία

Πέτρος

Ε παρακαλῶ νὰ μὲ διδάξης, ἐὰν πρέπει νὰ δίδωμεν σημασίαν εἰς τὰ ὄνειρα.

Γρηγόριος

2. Πρέπει νὰ γνωρίζωμεν, ὅτι αἱ εἰκόνες τῶν ὀνείρων ἀπὸ ἐξ αἰτίας ἐμφανίζονται εἰς τὴν ψυχὴν· α') τὰ ὄνειρα παράγονται, ὅταν τὸ στομάχι εἶναι γεμᾶτο· β') ὅταν τοῦτο εἶναι ἄδειο· γ') αἱ διάφοροι σκέψεις καὶ οἱ διάφοροι λογισμοὶ μεταβάλλονται, ὅταν κοιμώμεθα, εἰς ὄνειρα· δ') εἰς ἄλλας περιπτώσεις ὁ διάβολος μᾶς ἐμπαίζει διὰ τῶν ὀνείρων· ε') συνήθως τὰ ὄνειρα ὀφείλονται καὶ εἰς ἓνα συνδυασμὸν τῶν σκέψεων καὶ τῶν λογισμῶν μας μὲ τὸν ἐμπαιγμὸν τοῦ διαβόλου· στ') διὰ τῶν ὀνείρων ὁ Θεὸς ἀποκαλύπτει τὰς βουλὰς Του εἰς τὸν ἄνθρωπον. Αἱ δύο πρῶται αἰτίαι τῶν νυκτερινῶν παραστάσεων εἰς τὰ ὄνειρα, ἐκ πείρας γνωρίζομεν ὅλοι οἱ ἄνθρωποι, ὅτι προέρχονται ἀπὸ ἡμᾶς· διὰ τὰς ἐπομένους τέσσαρας αἰτίας ὁμιλοῦν καὶ μᾶς πληροφοροῦν αἱ Ἅγαι Γραφαί.

3. Δὲν πρέπει λοιπὸν νὰ στηριζώμεθα εἰς τὰς παραστάσεις τῶν ὀνείρων καὶ νὰ ἐξάγωμεν συμπεράσματα ἀπὸ αὐτά, διότι ἐὰν τὰ ὄνειρα ἦσαν ἐξησφαλισμένα ἀπὸ κινδύνους παγιδεύσεως τοῦ ἀνθρώπου ὑπὸ τοῦ διαβόλου, δὲν θὰ ἐφιστοῦσε τὴν προσοχήν μας ὁ σοφὸς Σειράχ λέγων· «πολλοὺς ἐπλάνησε τὰ ἐνύπνια, καὶ ἐξέπεσον ἐλπίζοντες ἐπ' αὐτοῖς» (Σειράχ λα' 7). Ἐπίσης ὁ ἴδιος αὐτὸς σοφὸς μᾶς παραγγέλλει, οὔτε νὰ μαντευώμεθα, ἀλλ' οὔτε καὶ νὰ προσέχωμεν εἰς τὰ ὄνειρα «μαντεῖται καὶ οἰωνισμοὶ καὶ ἐνύπνια μάταιά ἐστι» (Σειράχ λα' 5). Γνωρίζων δὲ ὁ αὐτὸς σοφὸς (βλ. Σοφ. Σειράχ κεφ. λα'), περὶ τοῦ ὁποῦ ὁμιλοῦμεν, ὅτι τὰ ὄνειρα προέρχονται συνήθως ἀπὸ ἀπατηλὴν καὶ

ἐμπαικτικὴν πρόθεσιν τοῦ διαβόλου, μᾶς διδάσκει, ὅτι πολλαὶ φροντίδες ἀκολουθοῦν εἰς τὰ ὄνειρα (δηλαδή ὁ ἄνθρωπος ἐν τῇ προσπαθείᾳ του νὰ ἐξηγήσῃ τὰ ὄνειρα ἀποσπᾶται ἀπὸ τὸν βασικὸν σκοπὸν τῆς σωτηρίας τῆς ψυχῆς του καὶ γίνεται ὄργανον τοῦ ἐχθροῦ).

4. Ἄλλ' ὅτι πάλιν τὰ ὄνειρα ὀφείλονται καὶ εἰς ἀποκαλυπτικὴν πρὸς τὸν ἄνθρωπον ἐνέργειαν τοῦ Θεοῦ, τοῦτο μαρτυρεῖ καὶ δηλώνει ἡ προσωπικὴ ἱστορία τοῦ Ἰωσήφ. Οὗτος δηλαδή, ὡς γνωστόν, εἶδεν εἰς τὸν ὕπνον του, ὅτι θὰ ἐγίνετο κύριος τῶν ἀδελφῶν του (βλ. Γεν. λζ' 5—8). Τὸ ὄνειρον αὐτὸ δὲν ἤργησε νὰ ἐπαληθεύσῃ διὰ τῶν ὁσων ἐπηκολούθησαν. Ἀλλὰ καὶ τὸν Ἰωσήφ, τὸν Μνηστῆρα τῆς Παρθένου, δι' ὀνείρων ἐπληροφόρησεν ὁ Ἄγγελος νὰ παραλάβῃ τὸ θεῖον Βρέφος καὶ νὰ φύγουν εἰς τὴν Αἴγυπτον (βλ. Ματθ. β' 13).

5. Ἀκόμη εἶναι δυνατὸν τὰ ὄνειρα νὰ προέρχωνται καὶ ἀπὸ προσωπικὰς ἡμῶν σκέψεις, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ ἀποκαλυπτικὴν ἐνέργειαν τοῦ Θεοῦ πρὸς ἡμᾶς. Τοῦτο διδάσκει ἐναργέστατα ὁ Προφήτης Δανιήλ, κατὰ τὴν στιγμὴν, ποὺ ἐξηγεῖ τὸ ὄνειρον τοῦ Ναβουχοδονόσορ. Λέγει, ὡς γνωστόν, ὁ Προφήτης Δανιήλ εἰς τὸν Ναβουχοδονόσορ: «Σὲ, βασιλεῦ, μόλις ἔπεσες εἰς τὸ κρεβάτι σου, διὰ νὰ κοιμηθῇς, ἤρχισε νὰ σὲ ἀπασχολῇ ἡ σκέψις, τί θὰ γίνῃ εἰς τὸ μέλλον». Καὶ προχωρεῖ ὁ Δανιήλ: «καὶ Αὐτός, ποὺ ἀποκαλύπτει μυστήρια, σοῦ ἐφάνερωσε τὰ μέλλοντα». Ἀμέσως δέ, μετ' ὀλίγον, προσθέτει: «Νά! ἔβλεpes μίαν εἰκόνα νὰ στέκῃ ἐνώπιόν σου», καὶ προχωρεῖ ἐξιστορῶν λεπτομερῶς τὸ ὄνειρον τοῦ βασιλέως. Ἐν συμπεράσματι, ὁ Δανιήλ ἐξηγεῖ καὶ τὸν σκοπὸν τοῦ ὀνείρου, καὶ τὴν σκέψιν τοῦ βασιλέως, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀποκαλυπτικὴν ἐνέργειαν τοῦ Θεοῦ, ἀπὸ τὰ ὁποῖα παρήχθη ἡ παράστασις τοῦ ὀνείρου (βλ. Δανιήλ β' 27—45).

6. Ἐπειδὴ λοιπὸν τὰ ὄνειρα γεννοῦν ἀμφιβολίας, ἐξ ἀφορμῆς τῶν τόσων διαφορετικῶν, μεταξύ των, αἰτίων, ποὺ τὰ παράγουν εἰς τὴν ψυχὴν μας, δι' αὐτὸ δὲν πρέπει κανεὶς νὰ τὰ πιστεύῃ, διότι δὲν εἶναι εὐκόλον νὰ ἐξακριβώσῃ ἀπὸ ποῦ προέρχονται. Οἱ Ἅγιοι ἄνδρες ὁμῶς κατορθώνουν νὰ διακρίνουν τὰς παραστάσεις τῶν ὀνείρων, ἐὰν προέρχονται ἀπὸ ἐμπαιγμὸν τοῦ διαβόλου ἢ ἀπὸ ἀποκάλυψιν Θεοῦ, ἀπὸ κάποιαν ἱκανότητα διακρίσεως, διὰ τῆς ὁποίας ξεχωρίζουν τὴν λαμβάνουν παρὰ τοῦ ἀγαθοῦ πνεύματος καὶ τὴν ὑποφέρουν ἐκ μέρους τοῦ πλανῶντος.

7. Διότι, ἐὰν ὁ νοῦς ἐξετάζῃ μετὰ προσοχῆς τὴν προέλευσιν τῶν ὀνείρων, τὸ πνεῦμα ποὺ πειράζει καὶ παραπλανᾷ τὸν ἄνθρωπον δὲν θὰ δυνηθῇ νὰ τὸν καταβυθίσῃ εἰς πολλὰς ἀπάτας, δεδομένου, ὅτι αὐτὸ τὸ πνεῦμα προλέγει συνήθως εἰς τὸν ἄνθρωπον πολλὰ πράγματα, ποὺ ἐπαληθεύουν μόνον καὶ μόνον διὰ νὰ δυνηθῇ, εἰς τὸ τέλος νὰ παγιδεύσῃ ὀριστικῶς μὲ μίαν ὁποιανδήποτε πλάνην τὸν ἄνθρωπον.

8. Τώρα τελευταίως τοιοῦτον τι συνέβη εἰς κάποιον ἰδικόν μας, ποὺ ἔδιδε μεγάλην προσοχὴν εἰς τὰ ὄνειρα. Εἶδε λοιπὸν αὐτὸς εἰς τὸ

ὄνειρόν του, ὅτι, δῆθεν, θὰ ζήσῃ πολλὰ χρόνια· πρὸς τοῦτο συνεκέν-
 τρωσε πολλὰ χρήματα, διὰ νὰ τοῦ φθάσουν μέχρι τῶν γηρατειῶν του.
 Ἐξαφνα ὁμως ἀποθνήσκει μὲ αἰφνίδιον θάνατον, ἀφήσας ἐδῶ εἰς τὴν
 γῆν ἀνέπαφα τὰ χρήματά του, καὶ χωρὶς νὰ πάρῃ μαζί του, ὥς ἐφόδι-
 ον, διὰ τὴν ἄλλην ζωὴν, καμμίαν καλὴν πρᾶξιν ἀπὸ τὰ χρήματα αὐτὰ
 (π.χ. ἐλεημοσύνην κ.τ.λ.).

Β' Ἐν τῷ βίῳ τοῦ Μεγάλου Ἀντωνίου.

ΕΛΕΓΕΝ ὁ Μέγας Ἀντώνιος πρὸς τοὺς ἐλθόντας πρὸς αὐτὸν Μοναχοὺς,
 ὅτι οὐ δεῖ τοῖς δαίμοσι πιστεύειν, ἂν καὶ προλέγειν τινὰ ὑποκρίνονται.
 Πρὸ ἡμερῶν γὰρ πολλάκις λέγουσι τοὺς καθ' ἡμέραν ἀπαντῶντας ἀδελ-
 φούς, καὶ ἔρχονται μὲν ἐκεῖνοι, ποιοῦσι δὲ τοῦτο οὗτοι, οὐ κηδόμενοι τῶν ἀκου-
 όντων, ἀλλ' ἵνα πιστεύειν αὐτοῖς τούτους πείσωσι, καὶ τότε λοιπὸν ὑποχειρίους
 ἔχοντες ἀπολέσωσιν.

2. Ὅθεν οὐ δεῖ προσέχειν αὐτοῖς, ἀλλὰ καὶ λέγοντας ἀνατρέπειν χρή, ὅτι
 μὴ χρειαν ἔχομεν ἡμεῖς τούτων· τί γὰρ θαυμασιδὸν εἰ οἱ δαίμονες, ἡμῶν μᾶλλον
 τοὺς ἀρξάμενους τῶν ἀνθρώπων ὀδεύειν ἑωρακότες, προλαμβάνουσι τῷ δρόμῳ καὶ
 ἀπαγγέλλουσι; τοῦτο καὶ ἵππῳ τις ἐπικαθήμενος ποιῆσαι δύναται, προοδεύων
 τοῦ ὀδεύοντος τοῖς ποσίν.

3. Ὡστε οὐ χρή θαυμάζειν αὐτοὺς ἐν τούτῳ, οὐδὲν γὰρ τῶν μὴ γινομένων
 προγινώσκουσι πρὶν γενέσεως αὐτῶν· οὗτοι δὲ ἂν βλέπουσιν, ὥς κλέπται προτρε-
 χοντες ἀπαγγέλλουσι.

4. Τοῦτο καὶ πᾶς τις ταχυδρόμος ποιῆσαι δύναται, καὶ προδραμεῖν τὸν
 βραδύνοντα. Ὁ δὲ λέγω τοιοῦτον ἐστίν, ἂν τις μὴ ἄρξῃται περιπατεῖν, οὐκ ἴσασιν
 εἰ περιπατήσει, περιπατοῦντα δὲ τοῦτον ἑωρακότες, τρέχουσι, καὶ πρὶν ἐλθεῖν αὐ-
 τὸν ἀπαγγέλλουσι, καὶ οὕτω συμβαίνει τοῦτον μεθ' ἡμέρας ἐλθεῖν.

5. Πολλάκις δὲ τοῦ περιπατοῦντος ὑποστρέψαντος, ἢ καὶ τῆς Προνοίας με-
 ταξύ τι βουλευσαμένης, ἐψεύσαντο οἱ δαίμονες, καὶ ἠπατήθησαν οἱ προσεσχηκό-
 τες αὐτοῖς. Οὕτω συνέστη τὰ τῶν Ἑλλήνων μαντεῖα, καὶ οὕτως ἐλланήθησαν
 παρὰ τῶν δαιμόνων τὴ πρίν. Νῦν δὲ πέπαιται αὐτῶν ἡ πλάνη τελείως. Ἦλθε γὰρ
 ὁ Κύριος ὁ σὺν αὐτῇ τῇ πανουργίᾳ αὐτῶν καὶ αὐτοὺς καταργήσας.

6. Οὐδὲν ἄρα γινώσκουσιν ἄφ' ἑαυτῶν, ἀλλ' ὥς κλέπται, ἂν παρ' ἄλλοις ὀ-
 ρῶσι ταῦτα διαβάλλουσι, καὶ μᾶλλον στοχασταὶ εἰσιν, ἢ προγνώσται· διὸ καὶ ἀ-
 ληθῇ ποτε τοιαῦτα λέγουσι, μηδὲ οὕτως αὐτοὺς θαυμαζέτω τις, ἢ ὅλως προσε-
 χέτω. Καὶ γὰρ καὶ ἱατροὶ πείραν ἔχοντες τῶν νοσημάτων, ἐπειδὴν θεωρήσωσιν
 ἐν ἄλλοις τὴν αὐτὴν νόσον, πολλάκις στοχαζόμενοι ἀπὸ τῆς συνηθείας προλέγουσι.

7. Καὶ κυβερνῆται καὶ γεωργοὶ πάλιν ἀπὸ τῆς συνηθείας βλέποντες τὴν
 τοῦ ἀέρος κατάστασιν, προλέγουσι χειμῶνα, ἢ εὖδιον αἶρα ἔσεσθαι, καὶ οὐ διὰ
 τοῦτο ἐκ θείας ἐπιπνοίας ἂν τις εἴποι προλέγειν αὐτούς, ἀλλὰ ἀπὸ τῆς πείρας καὶ
 τῆς συνηθείας.

8. Ἄλλωστε, τί χρησιμεύει τοῖς ἀκούουσι τὸ εἰδέναι παρὰ τούτων πρὸ
 ἡμερῶν τὰ ἐρχόμενα; ἢ ποία σπουδὴ τὰ τοιαῦτα γινώσκειν; οὐ γὰρ ἀρετῆς ἐστὶ
 τοῦτο ποιητικόν, οὐδὲ ἡθους ἀγαθοῦ γνώρισμα πάντως. Οὐδεὶς γὰρ ἡμῶν μακα-
 ρίζεται ὅτι τοῦτο μεμάθηκε καὶ ἔγνω, ἀλλ' ἐν τούτοις ἕκαστος ἔχει τὴν κρίσιν εἰ
 τὴν πίστιν τετήρηκε, καὶ τὰς ἐντολὰς γνησίως ἐφύλαξεν. Ὅθεν οὐ δεῖ περὶ πολ-
 λοῦ ταῦτα ποιεῖσθαι, οὐδὲ διὰ τοῦτο ποιεῖν, ἵνα προγινώσκωμεν, οὐδὲ τοῦτον
 τῆς ἀσκήσεως ἀπαιτεῖν μισθόν. Εὐχέσθαι δὲ μᾶλλον, ἵνα συνεργὸς ἡμῖν εἰς τὴν
 κατὰ τοῦ διαβόλου νίκην ὁ Κύριος γένηται.

9. Καθαρεύωμεν οὖν τῇ διανοίᾳ καὶ πιστεύω, ὅτι καθαρεύουσα ἡ ψυχὴ

πάντοθεν, καὶ κατὰ φύσιν ἐστῶσα, δύναται, διορατικὴ γενομένη, πλείονα καὶ μακρότερα βλέπειν τῶν δαιμόνων, ἔχουσα τὸν ἀποκαλύπτοντα Κύριον αὐτῇ, οἷα ἦν ἡ τοῦ Ἑλισαίου, βλέπουσα τὰ κατὰ Γιεζί, καὶ ὁρῶσα τὰς περὶ αὐτὴν ἐστώσας δυνάμεις.

10. Οἱ ἐν τῇ ἀγάπῃ τοῦ Θεοῦ ἐμφαινόμενοι τῇ ψυχῇ ὄνειροι, ὑγιαίνουσιν ψυχῆς πως εἰσὶν ἀπλανεῖς κατήγοροι· διόπερ οὔτε ἀπὸ ἐτέρου σχήματος εἰς ἕτερον σχῆμα μεταβάλλονται, οὔτε μὴν πτοοῦσι τὴν αἴσθησιν, οὔτε γελῶσιν ἢ στυγνάζουσιν ἀθρόως, ἀλλὰ μετὰ πάσης ἐπιεικειᾶς τῇ ψυχῇ προσεγγίζουσι, πνευματικῆς αὐτὴν θυμηδίας καταγεμίζοντες· ὅθεν καὶ μετὰ τὸ διϋπνισθῆναι τὸ σῶμα, πολλῶ τῷ πόθῳ ζητεῖ ἡ ψυχὴ τὴν χαρὰν τοῦ ὄνειρου.

11. Αἱ δὲ τῶν δαιμόνων φαντασίαι, διὰ πάντων ἐναντίως ἔχουσιν· οὔτε γὰρ ἐν τῷ αὐτῷ μένουσι σχήματι, οὔτε μορφῇ ἐπὶ πολὺ ἀτάραχον ἐπιδείκνυνται· ὁ γὰρ ἐκ προαιρέσεως μὲν οὐκ ἔχουσιν ἐκ δὲ τῆς οἰκείας κεχρῶνται μόνον πλάνης, ἀρκεῖν αὐτοῖς ἐπιπλεῖστον οὐ δύνανται, ἀλλὰ καὶ μεγάλα λέγουσι, καὶ ἀπειλοῦσι πλεῖστα, εἰς στρατιωτῶν εἶδος πολλάκις ἑαυτοὺς σχηματίζοντες, ποτὲ δὲ καὶ προσψάλλουσι μετὰ κραυγῆς τῇ ψυχῇ. Ὅθεν ἐπιγινώσκων αὐτοὺς ὁ νοῦς, ὅτε καθαρῶς, πεφαντασμένως διϋπνίζει τὸ σῶμα.

12. Ἔστι δὲ ὅτε καὶ χαίρει ὥς συνεθισθεὶς ἐπιγινῶναι τὸν δόλον αὐτῶν, διόπερ ἐν αὐτῷ τῷ ὄνειρῳ πλειστάκις ἐλέγχων αὐτούς, εἰς ὀργὴν μεγάλην κινεῖ· πλὴν ἔστιν ὅτε καὶ τὰ χρηστὰ ἐνύπνια χαρὰν μὲν οὐ φέρουσι τῇ ψυχῇ, λύπην δὲ αὐτῇ ἡδεῖαν ἐμποιοῦσι καὶ δάκρυον· τοῦτο δὲ γίνεται ἐπὶ τῶν εἰς πολλὴν ταπεινοφροσύνην προκοπτόντων.

13. Εἰρήκαμεν μὲν ἡμεῖς, ὥς παρὰ τῶν ἐν πείρᾳ γεγονότων ἠκούσαμεν, καλῶν τε καὶ φαύλων διακρίσιν· ἀρκεῖτω δὲ ἡμῖν πρὸς ἀρετὴν μεγάλην, τὸ μὴ δὲ μιᾷ ὅλως πείθεσθαι φαντασίᾳ, οἱ γὰρ ὄνειροι, οὐδὲν ἕτερον ὥς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰσὶν, ἢ εἶδωλα λογισμῶν πλανωμένων, ἢ πάλιν, ὥς ἔφην, δαιμόνων ἐμπαίγματα.

14. Ὅποτε οὖν κἂν ἐκ τῆς τοῦ Θεοῦ ἀγαθότητος καταπεμφθῇ ἡμῖν ὄραμα, καὶ μὴ αὐτὸ καταδεξώμεθα, οὐκ ἂν ἡμῖν ὀργισθῇ διὰ τοῦτο ὁ πολυπόθητος ἡμῶν Κύριος Ἰησοῦς· οἶδε γὰρ ὅτι διὰ τοὺς δόλους τῶν δαιμόνων τοῦτο οὐ κατεδεξάμεθα· ἡ μὲν γὰρ προειρημένη διακρίσις ἀκριβὴς ἐστὶ· συμβαίνει δέ, ἐκ συναρπαγῆς τινος, ἀνεπαισθήτως ῥυπωθεῖσαν τὴν ψυχὴν, οὐπερ ἐκτὸς οὐδεὶς, ὥς οἶμαι, εὐρίσκεται, ἀπολέσαι τὸ ἔχνος τῆς ἀκριβοῦς διαγνώσεως, καὶ πιστεῦσαι τοῖς καλοῖς, ὥς μὴ καλοῖς.

15. Ἦτω πρὸς ὑπόδειγμα ἡμῖν τοῦ πράγματος δοῦλος ὑπὸ δεσπότης νύκτωρ, καὶ μετὰ πολλὴν ἀποδημίαν, πρὸ τῶν περιβόλων τῆς οἰκίας καλούμενος, ᾧ τινι τὴν ἄνοιξιν τῶν θυρῶν διόλου ὁ οἰκέτης ἠρνήσατο, ἐδεδίει γὰρ μὴ ὁμοιότης αὐτὸν φωνῆς συναρπάσασα, προδότην αὐτὸν παρασκευάσῃ γενέσθαι, ὧν περ παρ' αὐτοῦ πεπίστευται πραγμάτων.

16. Ὡς τινι ἡμέρας γενομένης, οὐ μόνον οὐκ ὠργίσθη ὁ κύριος αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ πολλῶν ἐπαίνων ἠξίωσεν αὐτόν, ὅτι καὶ τὴν τοῦ δεσπότης φωνὴν πλάνην εἶναι ἐνόμισε μὴ θέλων τι τῶν αὐτοῦ ἀπολέσαι πραγμάτων.

Ἑρμηνεία

Ο ΜΕΓΑΣ Ἀντώνιος ἔλεγε πρὸς τοὺς ἐπισκεφθέντας αὐτὸν Μοναχοὺς:

—Τέκνα μου, δὲν πρέπει νὰ πιστεύητε ὅσα λέγουσιν οἱ δαίμονες, ἔστω καὶ ἐὰν ὑποκρίνονται, ὅτι προλέγουν μερικά. Πολλὰς φορές, ἐπὶ παραδείγματι, προαναγγέλλουν τὴν ἄφιξιν ἐρχομένων ἀδελ-

φῶν, προσδιορίζοντες τὴν ἡμέραν τῆς ἀφίξεως. Καὶ πράγματι ἔρχονται οἱ ἀδελφοί· πλὴν ὅμως οἱ δαίμονες προλέγουσιν αὐτὰ τὰ πράγματα, ὅχι διότι ἐνδιαφέρονται δι' αὐτούς, ποὺ τοὺς ἀκούουν, ἀλλὰ διὰ νὰ πείσουν τοὺς ἀκούοντας νὰ τρέφουν πρὸς αὐτοὺς ἐμπιστοσύνην, καὶ ἀφοῦ τοιοῦτοτρόπως τοὺς καταστήσουν ὑποχειρίους, νὰ τοὺς καταστρέψουν.

2. Δι' αὐτὸν τὸν λόγον δὲν πρέπει νὰ προσέχωμεν εἰς αὐτούς· ὅχι δὲ μόνον αὐτό, ἀλλὰ καὶ ὅταν μᾶς λέγουν κάτι, διὰ τὸ μέλλον, ἐπιβάλλεται νὰ τοὺς ἀντικρούωμεν καὶ νὰ τοὺς ἀνατρέπωμεν, διότι δὲν ἔχομεν τὴν ἀνάγκην των. Τί τὸ ἀξιοθαύμαστον δηλαδή, ἐὰν οἱ δαίμονες, ἐπειδὴ ἔχουν ἴδωσι τοὺς ἀνθρώπους, ὅταν ἀρχίσουν νὰ βαδίζουν, τοὺς προσπερνοῦν καθ' ὁδόν, ὥς περισσότερον ταχεῖς ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους, καὶ μεταβαίνουν καὶ τὸ ἀναγγέλλουν; Αὐτὸ δύναται νὰ τὸ ἐπιτύχη καὶ ἓνας ἱππεύς, ἐφ' ὅσον αὐτὸς τρέχει ταχύτερον τοῦ πεζοπόρου.

3. Ὡστε λοιπὸν δὲν πρέπει νὰ θαυμάζωμεν τοὺς δαίμονας δι' αὐτὸ τὸ κατόρθωμα, διότι τίποτε δὲν δύνανται νὰ γνωρίζουν ἐκ τῶν προτέρων, ἀπὸ αὐτὰ ποὺ δὲν συνέβησαν ἀκόμη, πρὶν νὰ συμβοῦν. Οἱ δαίμονες μόνον αὐτά, ποὺ βλέπουν, τὰ ἀρπάζουν ὥς κλέπται καὶ ὥς κατάσκοποι, τρέχοντες γρηγορώτερα, τὰ ἀναγγέλλουν.

4. Αὐτὸ τὸ κατόρθωμα δύναται νὰ τὸ ἐπιτύχη καὶ ἓνας, ποὺ τρέχει γρήγορα καὶ προσπερνᾷ τὸν βραδυποροῦντα. Αὐτὸ δέ, ποὺ λέγω, ἔχει τὴν ἐξῆς σημασίαν καὶ ἔννοιαν: Πρὶν ἀκόμη κανεὶς ἀρχίσῃ νὰ βαδίσῃ, δὲν γνωρίζουν οἱ δαίμονες ἐὰν πρόκειται νὰ περπατήσῃ. Μόλις δὲ τὸν ἰδοῦν, ὅτι ἤρχισε νὰ βαδίσῃ, τρέχουν, καὶ πρὶν νὰ φθάσῃ ὁ ὁδοιπόρος εἰς τὸ σημεῖον, ποὺ κατευθύνεται, ἀναγγέλλουν καὶ γνωστοποιοῦν τὸν μελλοντικὸν ἐρχομόν του εἰς αὐτούς, ποὺ εὐρίσκονται εἰς τὸν τόπον τοῦ προορισμοῦ του· καὶ πράγματι, μετὰ ἀπὸ μερικὰς ἡμέρας ἔρχεται αὐτός, περὶ τοῦ ὁποίου προανήγγειλαν!

5. Πολλὰς φορὰς μάλιστα διεψεύσθησαν οἱ δαίμονες καὶ ἐξηπατήθησαν ὅσοι εἶχον πιστεύσει εἰς αὐτούς, διότι, ἐν τῷ μεταξύ, ξαναγύρισε πίσω ὁ ὁδοιπόρος ἢ καὶ διότι κάτι ἄλλο ἀπεφάσισεν ἢ Θεία Πρόνοια. Ἐπάνω λοιπὸν εἰς αὐτὴν τὴν πονηρίαν τῶν δαιμόνων ἐστηρίχθησαν τὰ εἰδωλολατρικὰ μαντεῖα τῶν Ἀρχαίων Ἑλλήνων, καὶ τοιοῦτοτρόπως ἐπλανῶντο ἀπὸ τοὺς δαίμονας οἱ πρὸ Χριστοῦ ἄνθρωποι. Τώρα ὅμως ἔχουν τελείως παύσει νὰ πλανοῦν τοὺς ἀνθρώπους, διότι ἦλθεν ὁ Κύριος, ὁ ὁποῖος, μαζὶ μὲ τὴν πανουργίαν τῶν μαντείων, κατήργησε καὶ τοὺς πανούργους δαίμονας.

6. Τίποτε λοιπὸν δὲν γνωρίζουν ἀφ' ἑαυτῶν οἱ δαίμονες, ἀλλ' ὥς κατάσκοποι, ὅσα βλέπουν εἰς τοὺς ἄλλους, τὰ διαβιβάζουν. Δὲν γνωρίζουν λοιπὸν τὰ συμβαίνοντα οἱ δαίμονες, ἀλλὰ μᾶλλον τὰ συμπεραίνουν· δι' αὐτὸ καὶ ἐὰν καμμιὰ φορὰ βγαίνουν ἀληθῆς αὐτά, ποὺ προλέγουσιν, δὲν πρέπει, ἐξ αὐτοῦ, νὰ τοὺς θαυμάζῃ κανεὶς ἢ νὰ τοὺς προσέχῃ. Τοιαύτην ἱκανότητα, παραδείγματος χάριν, παρατηροῦμεν καὶ εἰς τοὺς ἰατρούς· οὗτοι δηλαδή, ἐκ πείρας γνωρίζουν τὴν φύσιν καὶ

ἐξέλιξιν τῶν νοσημάτων· μόλις λοιπὸν ἐξακριβώσουν ἓνα νόσημα, τὸ ὁποῖον συχνάκις εἶδον, νὰ ἐμφανίζεται καὶ εἰς ἄλλον ἄνθρωπον, ἀμέσως συμπεραίνουν τὴν ἐξέλιξιν τῆς ἀσθενείας καὶ τὴν προλέγουν.

7. Ἀλλὰ καὶ οἱ ναυτικοὶ καὶ οἱ γεωργοὶ πάλιν ἐσχημάτισαν πεῖραν, ἐκ τῶν συχνῶν παρατηρήσεων τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῶν σημείων αὐτοῦ, δι' αὐτὸ καὶ μόλις ἴδουν τὴν κατάστασιν τοῦ καιροῦ, προλέγουν ἂν θὰ γίνῃ χειμὼν ἢ καλωσύνη. Ἀσφαλῶς δὲ κανεῖς δὲν δύναται νὰ ἰσχυρισθῇ, ὅτι τὰ ὅσα προλέγουν ὀφείλονται εἰς θεϊκὴν ἔμπνευσιν, ἀλλ' οἱ πάντες γνωρίζουν, ὅτι ἡ πρόβλεψις των αὐτῇ εἶναι ἀποτέλεσμα συνηθείας καὶ ἐμπειρίας.

8. Ἀλλωστε εἰς τί εἶναι χρήσιμον, διὰ τοὺς ἀκούοντας, τὸ νὰ πληροφορηθοῦν ἀπὸ τοὺς δαίμονας ἐνωρίτερον, αὐτὰ ποὺ πρόκειται νὰ συμβοῦν μετὰ τινας ἡμέρας; Ἡ ποία ἡ ἀνάγκη νὰ βιαζώμεθα νὰ γνωρίσωμεν αὐτά; Διότι ἡ τοιαύτη γνῶσις τῶν μελλόντων νὰ συμβοῦν δὲν ἀποτελεῖ ποιητικὴν αἰτίαν τῆς ἀρετῆς, οὔτε εἶναι χαρακτηριστικὸν γνῶρισμα καλοῦ καὶ ἐναρέτου βίου· δι' αὐτὸ καὶ κανεῖς ἀπὸ ἡμᾶς δὲν ἐπαινεῖται, ἐπειδὴ τυχὸν ἔχει μάθει κάτι μέλλον νὰ συμβῇ. Ἀπεναντίας ὁ καθεὶς θὰ κριθῇ, εἰ ἂν ἐτήρησε τὴν πίστιν, καὶ εἰ ἂν ἐξετέλεσε τὰς ἐντολάς, ἐξ ἀγάπης πρὸς τὸ ἀγαθὸν καὶ οὐχὶ ἔκ τινος ταπεινοῦ ἐλατηρίου. Δι' αὐτὸ δὲν πρέπει νὰ δίδωμεν σημασίαν εἰς αὐτά, οὔτε νὰ φροντίζωμεν νὰ προγινώσκωμεν τὰ μέλλοντα, ἀλλ' οὔτε καὶ νὰ περιμένωμεν ἀνταμοιβὴν ἀπὸ τὸν Θεὸν δι' αὐτὴν τὴν προσπάθειαν. Προτιμότερον εἶναι νὰ εὐχώμεθα εἰς τὸν Θεὸν νὰ μᾶς βοηθήσῃ εἰς τὴν κατὰ τοῦ διαβόλου νίκην.

9. Ὡς ἐξαγνίζωμεν λοιπὸν τὴν διάνοιάν μας καὶ πιστεύω, ὅτι ἐφ' ὅσον ἡ ψυχὴ θὰ εἶναι καθαρὰ, ἱσταμένη εἰς τὴν φυσικὴν αὐτῆς κατάστασιν, δηλαδὴ τὴν πρὸ τῆς πτώσεως τοῦ Ἀδάμ, τότε δύναται νὰ γίνῃ διορατικὴ καὶ νὰ προβλέπῃ μακρότερα ἀπὸ τοὺς δαίμονας, ἀλλὰ καὶ περισσότερα ἐκείνων, διότι θὰ ἔχῃ ἐν ἑαυτῇ τὸν Κύριον, ὅστις εἶναι ἡ πηγὴ καὶ αἰτία πάσης ἀποκαλύψεως καὶ προγνώσεως, ὅπως ἦτο ἡ ψυχὴ τοῦ Ἑλισαίου, ὅταν ἔβλεπε τὰ ὑπὸ τοῦ Γιεζι τελούμενα (βλ. Δ' Βασ. ε' 20—27). Ὅταν ἡ ψυχὴ φθάσῃ εἰς αὐτὸ τὸ σημεῖον ἀγνότητος, ἀσφαλῶς θὰ βλέπῃ πλέον ἐναργῶς τὰς πνευματικὰς δυνάμεις, ποὺ τὴν περιτριγυρίζουν.

10. Τὰ ὄνειρα, ποὺ ἐμφανίζονται εἰς τὴν ψυχὴν μας, ἀπὸ ἀγάπην τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν ἄνθρωπον, ἔχουν τὰ ἐξῆς γνωρίσματα· εἶναι σταθεροὶ καὶ ἀκριβεῖς φορεῖς ἀποκαλύψεως εἰς ὑγιαίνουσαν ψυχὴν, δι' αὐτὸ δὲν ἀλλάζουν σχῆμα, οὔτε μεταβάλλονται ἀπὸ μιᾶς ψυχικῆς εἰκόνης εἰς ἄλλην, οὔτε βεβαίως ἐκφοβίζουν τὴν ψυχὴν, οὔτε προκαλοῦν, συγχρόνως, γέλωτας καὶ σκυθρωπότητα· πλησιάζουν τὴν ψυχὴν ἐλαφρὰ καὶ μὲ ἡπιότητα, καὶ τὴν γεμίζουν μὲ πνευματικὴν εὐχαρίστησιν καὶ χαράν. Δι' αὐτὸν ἀκριβῶς τὸν λόγον, ὁσάκις ἡ ψυχὴ ἰδῇ τοιαῦτα ἀπὸ Θεοῦ ὄνειρα, ὅταν τὸ σῶμα ἐξυπνήσῃ ἀπὸ τὸν ὕπνον, μὲ ἠύξημένον

πόθον καὶ πολλὴν θερμότητα ἀναζητεῖ ἡ ψυχὴ τὴν χαρὰν τοῦ ὄνειρου.

11. Τελείως ἀντίθετοι πρὸς αὐτὰ εἶναι αἱ φαντασίαι τῶν δαιμόνων· οὔτε δηλαδὴ παραμένουν ἐπὶ πολὺ εἰς τὸ αὐτὸ σχῆμα, ἀλλ' οὔτε καὶ ἐπ' ἄρκετὸν φανερόνουν εἰκόνα, ποὺ δὲν ταράσσει τὴν ψυχὴν, διότι αὐτὸ ποὺ δὲν ἔχουν ἀπὸ προαίρεσίν των, ἀλλὰ τὸ χρησιμοποιοῦν ἀπὸ τὴν ἰδικήν των πλάνην, δὲν ἡμποροῦν νὰ τὸ καταστήσουν διαρκὲς εἰς τὰ ὄνειρα. Εἰς τὰ τοιαῦτα ὄνειρα οἱ δαίμονες λέγουν πράγματα πομπώδη καὶ μεγάλα. Πολλάκις πάλιν, μετασχηματιζόμενοι εἰς στρατιωτικούς, ἀπειλοῦν μὲ σκληρότητα, ἄλλοτε πάλιν κραυγάζοντες ψάλλουν πρὸς τὴν ψυχὴν. Ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς μετασχηματισμοὺς δύναται ὁ νοῦς, ἐφ' ὅσον εἶναι ἀγνός, νὰ τοὺς ἀντιληφθῇ καλῶς καὶ οὕτω, διὰ τῆς εὐσεβοῦς φαντασίας, διεγείρει τὸ σῶμα ἐκ τοῦ ὕπνου, διὰ νὰ ἀποφύγῃ ἡ ψυχὴ τὴν πλάνην τῶν ὀνείρων.

12. Ἡ ἄμυνα αὐτῇ τῆς ψυχῆς προκαλεῖ χαρὰν εἰς τὸν ἄνθρωπον, διότι συνήθισε νὰ ἀντιλαμβάνεται τοὺς δολίους σκοποὺς τῶν δαιμόνων· δι' αὐτὸ μάλιστα, πολλὰς φορὰς, ἐξοργίζει ἐναντίον του τοὺς δαίμονας, ἐπειδὴ, κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἰδίου ὄνειρου, δι' οὗ ἐπιδιώκουν νὰ παγιδεύσουν τὴν ψυχὴν, ἐλέγχει οὕτως τὴν ἀπάτην τοῦ δαίμονος. Πλὴν ὅμως εἶναι δυνατόν καὶ τὰ ἀπὸ Θεοῦ ψυχωφελῆ ὄνειρα νὰ μὴ προκαλέσουν χαρὰν εἰς τὴν ψυχὴν, ἀλλὰ νὰ ἐπιφέρουν μίαν γλυκεῖαν λύπην καὶ δάκρυα· αὐτὸ συμβαίνει εἰς ἐκείνους ποὺ προκόπτουν πολὺ εἰς τὴν ταπεινοφροσύνην.

13. Ἡμεῖς, δι' ὅσων μέχρι τώρα ἐξεθέσαμεν, ἀνεπτύξαμεν πῶς πρέπει νὰ γίνεται ἡ διάκρισις μεταξὺ τῶν καλῶν καὶ τῶν κακῶν ὀνείρων, ὅπως ἐδιδάχθημεν ἀπὸ τοὺς πεπειραμένους Γέροντας· μᾶς φθάνει δέ, διὰ νὰ κατορθώσωμεν μεγάλην ἀρετὴν, τὸ νὰ μὴ ἐμπιστευώμεθα καθόλου εἰς τὴν φαντασίαν, διότι τὰ ὄνειρα, τίποτε ἄλλο δὲν εἶναι, παρὰ εἰκόνες σχηματιζόμεναι ἀπὸ τοὺς περιπλανωμένους εἰς τὴν διάνοιάν μας λογισμοὺς ἢ, ὅπως πάλιν εἶπα, ἐμπαιγμοὶ τῶν δαιμόνων, διὰ νὰ μᾶς παγιδεύσουν.

14. Διὰ τοῦτο καὶ ὅταν ἀκόμη ἤθελεν ἔλθει εἰς τὴν ψυχὴν μας ἀπὸ τὴν ἀγαθότητα τοῦ Θεοῦ ἀποκαλυπτικὸν ὄραμα καὶ δὲν τὸ δεχθῶμεν, δὲν θὰ ὀργισθῇ ἐναντίον ἡμῶν ὁ πολυπόθητός μας Ἰησοῦς Χριστός, διότι γνωρίζει, ὅτι δὲν ἐδώσαμεν σημασίαν εἰς αὐτὸ τὸ ὄραμα φοβούμενοι τὰς παγίδας τοῦ διαβόλου. Ἡ διάκρισις, περὶ τῆς ὁποίας ὠμίλησα, εἶναι ἀκριβής· συμβαίνει ὅμως κάποτε, ἐκ συναρπαγῆς τοῦ διαβόλου, νὰ ρυπανθῇ ἡ ψυχὴ μας, χωρὶς νὰ τὸ ἀντιληφθῶμεν, (πρᾶγμα τὸ ὁποῖον, κατὰ τὴν γνώμην μου, οὐδεὶς δύναται νὰ ἀποφύγῃ), ὅποταν χάνει, πρὸς στιγμὴν, τὴν ἱκανότητα τῆς ἀκριβοῦς διαγνώσεως, καὶ εἶναι ἐνδεχόμενον νὰ θεωρήσῃ τὰ καλὰ καὶ ἀποκαλυπτικὰ ὄνειρα, ὡς ἐπισφαλῆ καὶ διαβολικά.

15. Τοῦτο θὰ προσπαθῶ νὰ τὸ καταστήσω ἀντιληπτὸν καὶ σαφὲς μὲ τὸ ἐξῆς παράδειγμα· ἕνας κύριος, μετὰ ἀπὸ πολλὴν παραμονὴν

εἰς ξένα μέρη, ἐπιστρέφει εἰς τὸν οἶκον του, κατὰ τὸ διάστημα τῆς νυκτός. Εὐρισκόμενος λοιπὸν εἰς τὴν ἐξώθυραν τῆς ἐπαύλεώς του, φωνάζει τὸν δοῦλον του, διὰ νὰ τοῦ ἀνοίξῃ. Ὁ δοῦλος ὁμως δὲν πείθεται εἰς τὴν φωνὴν τοῦ καλοῦντος καὶ δὲν ἀνοίγει, διότι φοβεῖται, μήπως εἶναι ἄλλη φωνή, ποὺ ὁμοιάζει μὲ τὴν τοῦ κυρίου του, διὰ νὰ τὸν ἐξαπατήσῃ καὶ νὰ τὸν καταστήσῃ τοιουτοτρόπως ἀθέλητον προδότην τῶν θησαυρῶν τοῦ κυρίου του.

16. Ἐναντίον λοιπὸν αὐτοῦ τοῦ δούλου, ὅταν ἐξημέρωσεν, ὁ κύριος, ὅχι μόνον δὲν ὠργίσθη, ἀλλὰ καὶ τὸν ἐπήνεσε πάρα πολύ, διότι καὶ αὐτὴν τὴν φωνὴν του ἐνόμισεν, ὅτι ἦτο πλάνη, ἐπιθυμῶν νὰ μὴ χάσῃ τίποτ' ἀπὸ τὰ πράγματα, ποὺ ἀνῆκον εἰς τὴν περιουσίαν τοῦ κυρίου του.

Γ'. Τοῦ Ἀγίου Μαξίμου.

ΩΣΠΕΡ τοῦ πεινῶντος ὁ νοῦς ἄρτον φαντάζεται, καὶ τοῦ διψῶντος ὕδωρ, οὕτω καὶ ἡ τοῦ γαστριμάργου φαντασία ποικιλίας ἐδεσμάτων, καὶ τοῦ φιληδόνου μορφὰς γυναικῶν, καὶ τοῦ κενοδόξου τὰς ἐξ ἀνθρώπων τιμὰς, καὶ τοῦ φιλαργύρου τὰ κέρδη, καὶ τοῦ μνησικάκου τὴν ἄμυναν τοῦ λυπήσαντος, καὶ τοῦ φθονεροῦ, τὴν κάκωσιν τοῦ φθονουμένου.

2. Καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων παθῶν ὁμοίως· ἐκ γὰρ τῶν παθῶν ὀχλούμενος, λαμβάνει τὰ ἐμπαθῆ νοήματα, καὶ ἐγρηγορότος τοῦ σώματος καὶ κατὰ τοὺς ὕπνους, ὅταν ἡ ἐπιθυμία αὕξῃ τὰς ποιητικὰς ὕλας, ἐν τοῖς ὕπνοις φαντάζεται.

3. Ὅταν δὲ ὁ θυμός, τὰ τῶν φόβων ποιητικὰ πράγματα βλέπῃ, αὐξοῦσι μέντοι τὰ πάθη οἱ ἀκάθαρτοι δαίμονες, συνεργὸν τὴν ἡμετέραν ἀμέλειαν λαμβάνοντες, καὶ ταῦτα ἐρεθίζοντες, ἐλαττοῦσι δὲ οἱ Ἀγγελοι πρὸς τὴν τῶν ἀρετῶν ἡμῶς κινοῦντες ἐργασίαν.

Ἑρμηνεία

ΟΠΩΣ ὁ νοῦς τοῦ πεινασμένου φαντάζεται ἄρτον καὶ τοῦ διψασμένου νερό, τοιουτοτρόπως καὶ ἡ φαντασία τοῦ γαστριμάργου προβάλλει ποικιλίας φαγητῶν, τοῦ φιληδόνου μορφὰς γυναικῶν, τοῦ κενοδόξου τὰς ἐκ τῶν ἀνθρώπων τιμὰς, τοῦ φιλαργύρου κέρδη, τοῦ μνησικάκου τὴν ἐκδίκησιν κατὰ τοῦ λυπήσαντος, καὶ τοῦ φθονεροῦ τὴν δυστυχίαν τοῦ ὑπ' αὐτοῦ φθονουμένου.

2. Καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων παθῶν τὸ αὐτὸ συμβαίνει· ἡ φαντασία τῶν ἀνθρώπων, κατὰ τὴν ἀνωτέρω φυσικὴν συνέπειαν, συνδυάζει παραστάσεις καὶ εἰκόνας ἐκ τῶν ἐνοχλούντων αὐτοὺς παθῶν, τὰς ὁποίας προβάλλει εἰς τὴν διάνοιαν. Διότι ἐκεῖνος, ποὺ ἐνοχλεῖται ἀπὸ τὰ πάθη, δέχεται εἰς τὴν ψυχὴν του τὰ ἐμπαθῆ νοήματα (σκέψεις) καὶ ὅταν εἶναι ξυπνητός, ἀλλὰ καὶ ὅταν κοιμᾶται.

3. Τοιουτοτρόπως, ὅταν εἰς τὴν ψυχὴν μας αὕξηθῃ ἡ ἐπιθυμία, τότε ὁ νοῦς μας, εἰς τὸν ὕπνον, φαντάζεται τὸ ὑλικόν, ποὺ σχηματίζει ἡ ἐπιθυμία, καὶ μεταβάλλεται εἰς ἐπιθυμητὰς μορφὰς· ὅταν πάλιν αὕξηθῃ ὁ θυμός, τότε, εἰς τὸν ὕπνον, ὁ νοῦς μας, μὲ τὴν φαντασίαν, βλέ-

πει ἀντικείμενα καὶ περιστατικά, ποὺ προξενοῦν φόβους καὶ ἀνησυχίας. Τὰ πάθη βεβαίως τὰ αὐξάνουν οἱ ἀκάθαρτοι δαίμονες, ἔχοντες ὁμως, πρὸς τοῦτο, συνεργάτην καὶ τὴν ἀμέλειάν μας· δηλαδή οἱ μὲν δαίμονες ἐρεθίζουν τὰ πάθη, διεγείροντες αὐτὰ διὰ τῶν ἐμπαθῶν σκέψεων καὶ νυκτερινῶν πάραστάσεων, οἱ δὲ Ἄγγελοι τὰ κατευνάζουν, πα-
ρακινοῦντες ἡμᾶς πρὸς ἐργασίαν τῶν ἀρετῶν.

Δ'. Ἐν τῷ Γερωντικῷ.

ΔΕΛΦΟΣ ἠρώτησε Γέροντα λέγων· τί εἰσι τὰ νυκτερινὰ φαντάσματα, Πάτερ ; Καὶ ἀπεκρίθη ὁ Γέρων· ὥσπερ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἀλλοτρίοις λογι-
σμοῖς ἀσχολεῖ ἡμᾶς ὁ διάβολος, ἵνα μὴ σχολάζωμεν τῇ προσευχῇ καὶ ταῖς ἀγαθαῖς ἐννοίαις, οὕτω καὶ ἐν τῇ νυκτὶ φαντάσμασι μεγάλοις καὶ ποικίλοις ἐκταράσσει ἡμῶν τὴν διάνοιαν, ὥς ἂν ἀχρειώσῃ καὶ τὴν νυκτερινὴν προσευχὴν ὁ μισάνθρωπος· διὸ οὐ δεῖ προσέχειν ὅλως αὐτοῖς.

Ἑρμηνεία

ΕΝΑΣ Ἀδελφὸς ἠρώτησεν ἓνα Γέροντα :

— Πάτερ μου, τί εἶναι τὰ νυκτερινὰ φαντάσματα ;

Ὁ Γέρων τοῦ ἀπεκρίθη :

— Τέκνον μου, ὅπως ἀκριβῶς τὴν ἡμέραν ὁ διάβολος μᾶς ἀπα-
σχολεῖ μὲ διαφόρους ξένους, πρὸς τὸ πνευματικὸν ἔργον, λογισμούς, διὰ νὰ μὴ ἀπασχολούμεθα μὲ τὴν προσευχὴν καὶ τὰς ἀγαθὰς σκέψεις, τοιουτοτρόπως, καὶ τὴν νύκτα, ἐπιδιώκει μὲ διάφορα σοβαρὰ φαντά-
σματα νὰ διαταράξῃ τὴν διάνοιάν μας, ἕως ὅτου κατορθώσῃ ὁ μισάν-
θρωπος νὰ ἀχρηστεύσῃ καὶ τὴν νυκτερινὴν μας προσευχήν. Δι' αὐτὸ δὲν πρέπει καθόλου νὰ προσέχωμεν εἰς αὐτὰ τὰ φαντάσματα.

Ε'. Τοῦ Ἀγίου Ἐφραίμ.

ΔΑΠΗΤΕ, μὴ πιστεὺς τοῖς ἀπατηλοῖς ἐνυπνίοις· πολλοὺς γὰρ ἐπλάνη-
σαν τὰ ἐνύπνια, καὶ ἐξέπεσον ἐλπίζοντες ἐπ' αὐτά· εἰς ποῖα μέτρα ἐφθάσαμεν ἵνα ὁπτασίας Ἀγγέλων ἴδωμεν ;

Ἑρμηνεία

ΔΑΠΗΤΕ, νὰ μὴ πιστεύῃς εἰς τὰ ἀπατηλὰ ὄνειρα, διότι πολ-
λοὺς παρεπλάνησαν αὐτὰ τὰ ὄνειρα καὶ ἐξέπεσαν ὅσοι ἐστή-
ριξαν τὰς ἐλπίδας των εἰς αὐτά. Ἄς σκεφθῶμεν εἰς ποῖα μέτρα ἀρε-
τῆς ἐφθάσαμεν, διὰ νὰ ἴδωμεν ὁπτασίας Ἀγγέλων ;

ὑΠΟΘΕCΙC ΚΑ΄.

“Οτι τὰ ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ ἀνθρώπου οὐδαμῶς οἱ δαίμονες
οἶδασιν, οὐδὲ ποίοις ἡττώμεθα πάθεισιν· ἐξ ὧν δὲ
λαλοῦμεν ἢ πράττομεν ταῦτα μανθάνουσιν.

Οἱ δαίμονες καθόλου δὲν γνωρίζουν τί ἔχει εἰς τὴν καρδίαν τοῦ ἀν-
θρώπου, οὔτε ἀπὸ ποῖα πάθη νικώμεθα. Τὰς διαθέσεις καὶ
τὰς ἀδυναμίας ἡμῶν πληροφοροῦνται μόνον ἀπὸ
ὅσα λέγομεν ἢ πράττομεν.

Α΄. Ἐν τῷ Γεροντικῷ.

ΙΠΕΝ ὁ Ἀββᾶς Ματόης, ὅτι οὐκ οἶδεν ὁ σατανᾶς ποῖῳ πάθει ἡττά-
ται ἡ ψυχὴ· σπείρει μὲν γὰρ τοὺς ἐμπαθεῖς λογισμοὺς, οἷον περὶ πορ-
νείας, περὶ καταλαλιᾶς, ὁμοίως καὶ περὶ τῶν ἄλλων παθῶν, ἀλλ’
οὐκ οἶδε εἰ θερίσει, ἤγουν εἰ τούτους παραδεξόμεθα ἢ πράξομεν· εἰς
οἷον δὲ πάθος ἴδῃ διὰ τοῦ σώματος τὴν ψυχὴν κλίναςαν, τοῦτο χο-
ρηγεῖ αὐτῇ.

Ἑρμηνεία

Ο ΑΒΒΑΣ Ματόης εἶπεν, ὅτι ὁ σατανᾶς δὲν γνωρίζει ἀπὸ ποῖ-
ον πάθος νικᾶται ἡ ψυχὴ· σπείρει μὲν βέβαια τοὺς λογισμοὺς
τῶν διαφόρων παθῶν, ὅπως τῆς πορνείας, τῆς καταλαλιᾶς καὶ ἐν γέ-
νει τοὺς λογισμοὺς ὅλων τῶν παθῶν, ἀλλὰ δὲν γνωρίζει εἴαν θὰ θερί-
σῃ, εἴαν δηλαδὴ θὰ τοὺς παραδεχθῶμεν καὶ ἂν θὰ πράξωμεν τὰς ἀντι-
στοίχους ἀμαρτίας. Μόλις δὲ διαπιστώσῃ, ἀπὸ τὰς κινήσεις τοῦ σώ-
ματος, εἰς ποῖον πάθος κλίνει ἡ ψυχὴ, μὲ αὐτὸ τὴν πολεμεῖ.

Β΄. Τοῦ Ἀββᾶ Κασσιανοῦ.

ΔΕΛΦΟΣ ἠρώτησε τὸν Ἀββᾶν Ἀρσένιον λέγων· παρακαλῶ σε, Πάτερ,
εἰπεῖν μοι, τίς ἡ ἔνωσις τῶν πονηρῶν πνευμάτων ἐν τῇ ψυχῇ, ἡ οὐ-
τως ἀφανής, ὥστε καὶ προσομιλεῖν αὐτῇ ἀνεπαισθήτως, καὶ συνάπτε-
σθαι, καὶ ἐμπνέειν αὐτῇ ἅπερ ἂν βουληθῶσι; καὶ τίς τῆς διανοίας ἡ πρὸς αὐτοὺς
συνάφεια, ὥς μὴ δὲ δύνασθαι ἄνευ Χάριτος Θεοῦ διακρίνειν, τί μὲν ἐκ τῆς ἐκείνων
ἐπιβουλῆς, τί δὲ ἐκ τῆς ἡμῶν προθέσεως προέρχεται;

2. Ὁ δὲ Γέρων εἶπεν· οὐκ ἔστι θαυμαστόν, εἰ πνεῦμα πνεύματι ἀνεπαι-
σθήτως συνάπτεται, καὶ ἀόρατον ὄν, προσεγγίζον ὑποβάλλει τὰ ἥδοντα τῇ ψυχῇ.

ἔστι γὰρ μεταξὺ τῶν πνευμάτων τούτων καὶ τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς, κατὰ τὸ νοερὸν τε καὶ λογικόν, ὁμοίωσις καὶ συγγένεια, καὶ ὁ αὐτὸς ὅρος ἀποδίδεται, περὶ τῆς τοῦ ἀνθρώπου ψυχῆς, καὶ τῆς ἐκείνων νοερᾶς οὐσίας, ὅθεν καὶ συνάπτεσθαι ἀλλήλοις διὰ τῶν λογισμῶν δύνανται.

3. Οὐ κατ' οὐσίαν, ὥστε ἕτερον τοῦ ἑτέρου εἶναι δεκτικόν· τοῦτο γὰρ μόνη τῇ Θεότητι δυνατόν ὑπάρχει, ἣτις μόνη ἀσώματος καὶ ἀπλῇ τῇ φύσει κυρίως ἐστὶ, διὸ καὶ πάσῃ τῇ νοερᾷ φύσει ἐνυπάρχει, δι' ὅλης τῆς ὑποστάσεως αὐτῆς καὶ οὐσίας διήκουσα, καὶ τὰ ἀφανῆ αὐτῆς περιλαμβάνουσα, καὶ διερευνῶσα, ὡς μόνη ἀληθῶς οὐσα ἀπλῇ καὶ ἀσώματος.

4. Εἰ γὰρ καὶ λέγομεν πνευματικὰς εἶναι φύσεις, οἷον Ἀγγέλων καὶ δαιμόνων, καὶ αὐτῆς ὁμοίως τῆς ψυχῆς, ἀλλ' ὅμως γυμνὰς ὅλως σωματῶν ταύτας οὐκ ὑπολαμβάνομεν· ἔχουσι γὰρ καὶ αὗται σῶμα εἰ καὶ τὰ μάλιστα πολλῶ τοῦ ἡμετέρου λεπτότερον, καθὼς καὶ ὁ Ἀπόστολος λέγει· «σώματα ἐπουράνια καὶ σώματα ἐπίγεια». Καὶ πάλιν· «σπείρεται σῶμα ψυχικόν, ἐγείρεται σῶμα πνευματικόν».

5. Ἐκ τούτων οὖν σαφῶς μανθάνομεν, μηδένα κυρίως ὑπάρχειν ἀσώματον, εἰ μὴ τὸν Θεὸν μόνον, ὃς δύναται ἐρευνᾶν τὰ κρύφια καὶ διήκειν πάσας τὰς νοερὰς οὐσίας, διότι μόνος, καὶ ὅλος, πανταχοῦ, καὶ ἐν πᾶσιν ὑπάρχει· διὸ καὶ τὰς ἐνθυμήσεις τῶν ἀνθρώπων μόνος Ἐκεῖνος θεωρεῖ, καθά φησιν ὁ Ἀπόστολος· «Ζῶν γὰρ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐνεργής, καὶ τομώτερος ὑπὲρ πᾶσαν μάχαιραν δίστομον, καὶ διϊκνούμενος ἄχρι μερισμοῦ ψυχῆς καὶ πνεύματος, ἁρμῶν τε καὶ μυελῶν, καὶ κριτικὸς ἐνθυμήσεων καὶ ἐννοιῶν καρδίας, καὶ οὐκ ἔστι κτίσις ἀφανῆς ἐνώπιον Αὐτοῦ». Καὶ ὁ Προφητὰναξ Δαβὶδ φησὶν· «Ὁ πλάσας κατὰ μόνας τὰς καρδίας αὐτῶν». Ὁ δὲ Ἰωβ κράζει· «Ὁ ἐπιστάμενος τὸν νοῦν τῶν ἀνθρώπων».

6. Μόνῳ οὖν, ὡς εἶπον, τῷ Θεῷ δυνατόν γινώσκειν τὰ ἡμέτερα ἐνθυμήματα, ὡς ἀσώματῳ μόνῳ κυρίως, καὶ δι' ὅλης τῆς ψυχικῆς οὐσίας διήκοντι, τὰ δὲ ἀκάθαρτα πνεύματα, οὐκ ἐκ τοῦ ἐνυπάρχειν τῇ ψυχῇ τὰς ποιότητας τῶν ἡμετέρων καταλαμβάνουσιν ἐνθυμήσεων, ἀλλὰ μηνύμασι τισί, καὶ σημείοις σωματικοῖς ἔξωθεν κεχρημένοι· ἡ γὰρ ἐκ τῆς ἡμετέρας διαθέσεως, ἡ ἐκ τῶν ὀρημάτων, ἡ ἐκ τῶν σπουδασμάτων, πρὸς ἅπερ ῥέποντας ἡμᾶς καὶ ἐπικλινομένους ἴδωσι, τὰς ἐνθυμήσεις τῆς διανοίας καταστοχάζονται· ἐκείνας δὲ τὰς ἐννοίας, ἃς οὐδέπω ἐκ τοῦ ἐνδοτάτου τῆς ψυχῆς ταμείου προεληλύθασιν, οὐδαμῶς καταλαβεῖν δύνανται.

7. Καὶ τοὺς πονηροὺς δὲ λογισμούς, οὓς ἐν ἡμῖν αὐτοὶ ὑποσπείρουσιν, εἰ παρεδεξάμεθα, οὐκ ἄλλως διαγινώσκουσιν, εἰμὴ ἐκ τῶν σωματικῶν, ὡς εἶπον, κινήσεων, καὶ τῶν μηνυμάτων τοῦ ἔξω ἀνθρώπου, οἷον ὅταν γαστριμαργίαν τινὶ ὑποβάλλωσιν, ἐὰν θεάσωνται αὐτὸν συνεχῶς πρὸς τὸν ἥλιον ἀτενίζοντα, καὶ ἐμμερίμῳ περὶ τῆς ὥρας τῆς τροφῆς διακείμενον, μανθάνουσιν, ὅτι ἐδέξατο τὴν προσβολὴν τῆς γαστριμαργίας.

8. Ὅταν πορνείαν ὑποβάλλωσιν, ἢ ἐὰν θεάσωνται τοὺς ὀφθαλμοὺς ῥεμβόμενους, καὶ περιεργότερον ἐνορῶντας, οἷς οὐ δεῖ, ἢ κίνησιν τοῦ σώματος αἰσθίνονται, καὶ μὴ ἴδωσιν ἀνθισταμένην γενναίως τὴν ψυχὴν ταῖς τοιαύταις ὑποβολαῖς, ἐπιγινώσκουσιν αὐτὴν τετρωμένην ὑπὸ τῶν βελῶν τῆς ἐπιθυμίας.

9. Λύπην ἢ ὀργὴν ἥνικα ἂν ἐπισπείρῳσιν, ἐγκαθήμενοι ἐν τοῖς τῆς καρδίας μέλεσι, τὴν παραδοχὴν διὰ τῶν κινήματων τοῦ σώματος ἐπαισιθάνονται, θεωροῦντες τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐνδιαστροφούς, καὶ τεταραγμένους, καὶ τὸ πρόσωπον ἀλλοιωθὲν τῆς συνήθους ἰδέας, καὶ ἡ ὑπωχρον τῇ συστολῇ καὶ ὑποχωρήσει τοῦ αἵματος, ἢ ἐρυθρὸν ἐξαίφνης γινόμενον τῇ ζέσει τοῦ περικαρδίου αἵματος ἀναδοθέντος, ἐπὶ τὴν τοῦ προσώπου ἐπιφάνειαν.

10. Καὶ οὕτω λεπτῶς ἐκζητοῦσι, καὶ περισκοποῦσι τίνι ἐλαττώματι ἤττηται, καὶ γὰρ ἐκείνῳ τῷ πάθει ἕκαστον ἡμῶν τέρπεσθαι προδήλως ἐπιγινώσκουσιν, οὕτινος πρὸς τὴν ὑποβολὴν μὴ θεάσωνται ἡμᾶς δυσχεραίνοντας, ἀλλὰ διὰ τῆς σιωπῆς καὶ ἡσυχίας, τὴν πρὸς αὐτὸ φιλίαν καὶ ἀδολεσχίαν ἐμφαίνοντας, καὶ θαν-

μαστόν οὐδέν, εἰ οἱ δαίμονες αἰερίοις σώμασι κεκρημένοι διὰ τοῦ σώματος τὰς τῆς ψυχῆς διαθέσεις καταλαμβάνουσι· τοῦτο γὰρ καὶ ἄνθρωποι ἔμπειροι πολλάκις ἐξακριβοῦσι, καὶ τὴν τοῦ ἐντὸς ἀνθρώπου κατάστασιν καὶ διάθεσιν, ἐκ τοῦ σχήματος ἢ τοῦ χαρακτῆρος, ἢ τῆς ποιότητος τοῦ ἔξω ἀνθρώπου διαγινώσκουσι.

11. Χρὴ δὲ καὶ τοῦτο γινώσκειν, ὅτι καὶ ἐπὶ τῶν ἐνεργουμένων οὐ δεῖ νομίζειν τοὺς δαίμονας οὕτως ἐνεργεῖν, ὥς εἰς τὴν οὐσίαν αὐτὴν τῆς ψυχῆς ἐνδομυχοῦντας καὶ ἐγκαθημένους, ὁμιλίας καὶ ῥήματα, ἃ βούλονται ἐκ τοῦ ἀνθρώπου ἐκπέμπειν στόματος· οὐδενὶ γὰρ τρόπῳ τοῦτο αὐτοῖς δυνατόν ἐστι, καθὰ εἴρηται, ἀλλ' οὔτε διὰ τινος ἐλαττώματος τῆς ψυχῆς τὸ ἀκάθαρτον ἐνεργεῖ πνεῦμα, ἀλλὰ διὰ τῆς τοῦ σώματος ἀσθενείας, ὅταν ἐκείνοις τοῖς μέλεσιν ἐγκαθήμενον, ἐν οἷς ἡ τῆς ψυχῆς συνέχεται δύναμις, ἀβάστακτον καὶ ἀμέτρητον βάρος ἐπιβαλόν, ἀμανρώσῃ καὶ σκοτώσῃ τὰς νοητὰς τοῦτου αἰσθήσεις, ὃ δὴ πολλάκις ἀπὸ οἴνου, καὶ πυρετοῦ, καὶ πολλοῦ ψύχους, καὶ ἄλλων ἔξωθεν προσγινομένων νοσημάτων συμβαῖνον βλέπομεν.

12. Ὅπερ ἵνα μὴ καὶ τῷ μακαρίῳ Ἰωβ ὁ διάβολος ἐπενέγκῃ, δεξάμενος τὴν κατὰ τῆς σαρκὸς αὐτοῦ ἐξουσίαν, τῷ τοῦ Κυρίου παραγγέλματι κωλύεται· «ἰδοὺ γάρ, φησι, παραδίδωμί σοι αὐτόν, μόνον τὴν ψυχὴν αὐτοῦ διαφύλαξον», τοῦτέστιν ἄφρονα αὐτόν μὴ ποιήσῃς, πληγέντος τοῦ τῆς ψυχῆς καταγωγίου τῷ πολλῷ σου βάρει, καὶ καταχωσθείσης τῆς νοήσεως καὶ σοφίας τοῦ ἡγεμονικοῦ, τῆς ἀνισταμένης τῇ κακίᾳ σου.

13. Οὐ γὰρ ὥσπερ τῇ παχείᾳ ταύτῃ καὶ ὕλικῇ σαρκὶ τὸ ἀκάθαρτον πνεῦμα μίγνυται, καί, τρόπον τινά, ἐνδύεται ταύτην, οὕτω καὶ τῇ ψυχῇ ἐνοῦται, ὥς εἶναι νομίζειν πνεῦμα, πνεύματος δεκτικόν· τοῦτο γὰρ τῇ Ἀγίᾳ Τριάδι μόνῃ δυνατόν ἐστιν, ὥς εἴρηται· ἀλλὰ διὰ τῆς τοῦ σώματος εὐχερείας, τῇ ψυχῇ οἱ δαίμονες ἐπιτίθενται τε καὶ προσπαλαίουσιν.

Ἑ ρ μ η ν ε ί α

ΕΝΑΣ ἀδελφὸς ἠρώτησε τὸν Ἀββᾶν Ἀρσένιον:

—Πάτερ μου, σὲ παρακαλῶ νὰ μοῦ εἴπῃς πῶς ἐπιτυγχάνεται ὁ σύνδεσμος τῶν πονηρῶν πνευμάτων μετὰ τὴν ψυχὴν, χωρὶς νὰ γίνῃται ἀντιληπτός, καὶ πῶς τὰ πονηρὰ πνεύματα κατορθώνουν νὰ συνομιλοῦν μετὰ τὴν ψυχὴν, χωρὶς νὰ τὸ ἀντιλαμβάνεται, καὶ νὰ συνδέωνται μαζί της, καὶ νὰ ἐπιβάλλουν εἰς αὐτὴν τὰ θελήματα τῶν; Ἐπίσης σὲ παρακαλῶ, νὰ μοῦ ἐξηγήσῃς ποῖα ἢ σχέσεις τῆς διανοίας μετὰ τὰ πονηρὰ αὐτὰ πνεύματα, διότι εἶναι γνωστόν, ὅτι χωρὶς τὴν Χάριν τοῦ Θεοῦ δὲν δύναται ἡ διάνοια νὰ ξεχωρίσῃ ποῖον εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἐπιβουλῆς τῶν πονηρῶν πνευμάτων καὶ τί προέρχεται ἀπὸ τὴν ἐλευθέραν πρόθεσίν μας.

2. Ὁ Ἀββᾶς Ἀρσένιος ἀπήντησεν ὥς ἐξῆς: Δὲν εἶναι περίεργον καὶ ἀξιοθαύμαστον, ἐὰν ἓνα πνεῦμα ἐπικοινωνῇ μετὰ ἓνα ἄλλο, χωρὶς νὰ γίνῃται ἀπὸ ἡμᾶς ἀντιληπτὴ ἡ ἐπικοινωνία αὐτῇ· οὔτε καὶ τὸ πῶς τὸ πνεῦμα αὐτό, κατὰ τρόπον ἄόρατον, πλησιάζει τὴν ψυχὴν, καὶ τῆς ψιθυρίζει τὰ προκαλοῦντα ἡδονήν· τοῦτο συμβαίνει, διότι μεταξὺ τῶν πνευμάτων αὐτῶν καὶ τῆς ψυχῆς ὑπάρχει μία ὁμοιότης καὶ συγγένεια, καθ' ὅσον ἀφορεῖ τὸ νοερὸν καὶ λογικὸν καὶ οἱ ἴδιοι ὄροι ὑπάρξεως μεταξὺ τῆς ψυχῆς τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῆς νοερᾶς οὐσίας τῶν πνευ-

μάτων ἐκείνων· δι' αὐτὸ καὶ δύνανται νὰ ἐπικοινωνῶσι μεταξὺ των διὰ τῶν λογισμῶν.

3. Ἐκτὸς τῆς ἐπικοινωνίας αὐτῆς τῶν λογισμῶν, δὲν δύναται νὰ νοηθῇ ἄλλης μορφῆς ἐπικοινωνία, ὡς ἔξαφνα, τῆς κατ' οὐσίαν παρουσίας ἑνὸς πνεύματος εἰς τὴν ὑπαρξιν τοῦ ἑτέρου, διότι αὐτὸ μόνον εἰς τὴν Θεότητα εἶναι δυνατόν, ἢ ὁποῖα εἶναι τελείως ἄσώματος καὶ ἀπλῇ κατὰ τὴν φύσιν καὶ ὡς ἐκ τούτου δύναται νὰ ὑπάρχῃ εἰς πᾶσαν νοερὰν φύσιν, διαπερῶσα αὐτὴν δι' ὅλης τῆς ὑποστάσεως καὶ οὐσίας καὶ περιλαμβάνουσα ὅλα τὰ ἀφανῆ αὐτῆς μέρη, διερευνῶσα αὐτά, διότι μόνον ἡ Θεότης εἶναι κατ' ἀλήθειαν ἀπλῇ καὶ ἄσώματος.

4. Διότι ἂν καὶ λέγωμεν, ὅτι ὑπάρχουν πνευματικαὶ φύσεις, ὡς οἱ Ἄγγελοι, οἱ δαίμονες καὶ αὐτῇ, ὁμοίως, ἢ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου, ἐν τούτοις δὲν δυνάμεθα νὰ τὰς θεωρήσωμεν τελείως ἄσωμάτων· καὶ αὐταὶ ἔχουν σῶμα, τελείως βεβαίως διάφορον καὶ λεπτότερον τοῦ ἡμετέρου, ὅπως λέγει καὶ ὁ Ἀπόστολος· «σώματα ἐπουράνια καὶ σώματα ἐπίγεια» (Α' Κορ. ιε' 40). Καὶ πάλιν ὁ αὐτὸς Ἀπόστολος λέγει· «σπείρεται σῶμα ψυχικόν, ἐγείρεται σῶμα πνευματικόν» (Αὐτόθι 44).

5. Ἐξ ὅλων αὐτῶν συμπεραίνομεν, ὅτι οὐδεμία νοερὰ φύσις, οὐδὲν πνεῦμα, εἶναι τελείως ἄσώματον, παρὰ μόνον ὁ Θεός. Μόνον λοιπὸν ὁ Θεὸς δύναται νὰ ἐρευνᾷ τὰ κρύφια καὶ νὰ διέρχεται τὰ βάθη τῶν καρδιῶν καὶ νὰ γνωρίζῃ ὅλας τὰς νοερὰς οὐσίας.

Μόνος ὁ Θεὸς δύναται ὅλος νὰ ὑπάρχῃ παντοῦ καὶ εἰς ὅλα τὰ ὄντα. Δι' αὐτὸ καὶ μόνον ὁ Θεὸς δύναται νὰ γνωρίζῃ τὰς σκέψεις καὶ τὰ διανοήματα τῶν ἀνθρώπων καὶ νὰ βλέπῃ ἐπακριβῶς τὰς κινήσεις τῆς διανοίας, συμφώνως καὶ μὲ αὐτά, ποὺ λέγει ὁ Ἀπόστολος· «Ζῶν γὰρ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ καὶ ἐνεργῆς καὶ τομώτερος ὑπὲρ πᾶσαν μάχαιραν δίστομον, καὶ διικνούμενος ἄχρι μερισμοῦ ψυχῆς καὶ πνεύματος, ἁρμῶν τε καὶ μυελῶν, καὶ κριτικὸς ἐνθυμήσεων καὶ ἐννοιῶν καρδίας, καὶ οὐκ ἔστι κτίσις ἀφανῆς ἐνώπιον αὐτοῦ» (Εβρ. δ' 12—13). Καὶ ὁ Προφητὰναξ Δαβὶδ λέγει σχετικῶς· «ὁ πλάσας κατὰ μόνας τὰς καρδίας αὐτῶν» (Ψαλμ. λβ' 15), ὁ δὲ Ἰωβ ἀνακράζει· «ὁ ἐπιστάμενος τὸν νοῦν τῶν ἀνθρώπων» (Ἰωβ ζ' 20).

6. Εἰς μόνον λοιπὸν τὸν Θεόν, ὅπως εἶπον, εἶναι δυνατόν νὰ γνωρίζῃ τὰς σκέψεις μας καὶ τὰ διανοήματά μας, διότι Αὐτὸς μόνον εἶναι ἄσώματος καὶ διέρχεται διὰ μέσου τῆς οὐσίας τῆς ψυχῆς· τὰ ἀκάθαρτα πνεύματα δύνανται νὰ ἀντιληφθῶν τὴν ποιότητα τῶν σκέψεων καὶ λογισμῶν μας, ὅχι ὁμως διότι ἐνυπάρχουν ἐντὸς τῆς ψυχῆς, ἀλλὰ διότι παρατηροῦν μετὰ προσοχῆς ὠρισμένας ἐκδηλώσεις μας, ἢ σωματικὰς κινήσεις, ὡς ἐπὶ παραδείγματι τὴν διάθεσίν μας πρὸς τι, τοὺς λόγους μας, τὰ ἐνδιαφέροντά μας· δι' ὅλων αὐτῶν κατασκοπεύουν τὰ διανοήματα καὶ τοὺς λογισμοὺς τῆς διανοίας καὶ ἐξάγουν τὰ συμπεράσματά των. Ἐκείνας ὁμως τὰς ἐννοίας καὶ τὰς σκέψεις, αἱ ὁποῖαι οὐδέποτε ἔχουν ἐξέλθει ἀπὸ τὰ ἐσώτατα βάθη τῆς ἀνθρωπίνης

ψυχῆς, οὐδέποτε τὰ πονηρὰ πνεύματα δύνανται νὰ τὰς ἀντιληφθοῦν⁽¹⁾.

7. Καὶ αὐτοὺς ἀκόμη τοὺς πονηροὺς λογισμοὺς, ποὺ κρυφίως σπεύρουν εἰς τὴν ψυχὴν μας, δὲν δύνανται τὰ πονηρὰ πνεύματα κατ' ἄλλον τρόπον νὰ γνωρίζουν, ἐὰν τοὺς ἐδέχθημεν, παρὰ μόνον, ὅπως εἶπον, ἐκ τῶν κινήσεων τοῦ σώματος καὶ τῶν ἐν γένει ἐξωτερικῶν ἐκδηλώσεων τοῦ ἀνθρώπου. Παραδείγματος χάριν, ὅταν ὑποβάλλουν εἰς τὸν ἄνθρωπον λογισμοὺς γαστριμαργίας, θὰ ἀντιληφθοῦν, ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἐδέχθη τὴν προσβολὴν τῆς γαστριμαργίας, ἐὰν τὸν ἴδουν νὰ παρακολουθῇ συνεχῶς τὴν πορείαν τοῦ ἡλίου καὶ μετ' ἐνδιαφέροντος νὰ ἀναμένῃ τὴν ὥραν τοῦ φαγητοῦ.

8. Ὅταν σπεύρουν εἰς τὴν ψυχὴν λογισμοὺς πορνείας, θὰ ἀντιληφθοῦν τὴν συγκατάθεσίν μας, ἐὰν μᾶς ἴδουν νὰ περιφέρωμεν φιληδόνως τοὺς ὀφθαλμοὺς μας καὶ μετὰ περιεργείας βλέποντας τὰ διάφορα πρόσωπα, ποὺ δὲν πρέπει, ἢ ἐὰν ἀντιληφθοῦν φιλήδονον σωματικὴν κίνησιν καὶ δὲν ἴδουν τὴν ψυχὴν μετὰ γενναιότητος νὰ ἀντιστέκεται εἰς αὐτὰς τὰς ὑπόπτους εἰσηγήσεις. Ἐξ αὐτῶν θὰ καταλάβουν ὅτι ἡ ψυχὴ ἐτραυματίσθη ἀπὸ τὴν ἐπιθυμίαν.

9. Ὅταν πάλιν σπεύρουν εἰς τὴν καρδίαν τοῦ ἀνθρώπου λύπην ἢ ὀργὴν, καὶ ἡ ψυχὴ δεχθῇ τὰ σπέρματά των, οἱ δαίμονες τὸ αἰσθάνονται ἀπὸ τὰς κινήσεις τοῦ σώματος· ἐὰν δηλαδὴ ἴδουν τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀγριεμένους καὶ περιφερομένους ἐναγωνίως, τὸ πρόσωπον ἀλλαγμένον ἀπὸ τὴν συνηθισμένην του μορφὴν, ἄλλοτε κίτρινον ἀπὸ τὴν συστολὴν καὶ ὑποχώρησιν τοῦ αἵματος, καὶ ἄλλοτε κατακόκκινον ἀπὸ τὴν ἐπιτάχυνσιν τοῦ περικαρδίου αἵματος εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ προσώπου, ἀπὸ τὰς σωματικὰς αὐτὰς ἐκδηλώσεις θὰ ἀντιληφθοῦν οἱ δαίμονες, ὅτι παρεδέχθημεν τοὺς λογισμοὺς τῆς ὀργῆς καὶ τῆς λύπης.

10. Τοιοῦτοτρόπως λοιπὸν λεπτομερῶς ἐρευνοῦν καὶ κατασκοπεύουν ἀπὸ ποῖον ἐλάττωμα νικᾶται εὐκολώτερον ἢ ψυχὴ· ὀλοφάνερα δὲ ἀντιλαμβάνονται πρὸς ποῖον πάθος ἔχει ἀδυναμίαν ἕκαστος ἐξ ἡμῶν, ὅταν μᾶς παρατηρήσουν νὰ μὴ δυσφορῶμεν ἐκ τῆς ὑποβολῆς τοῦ γενεσιουργοῦ λογισμοῦ, ἀλλ' ἀπ' ἐναντίας, μὲ τὴν σιωπὴν καὶ τὴν ἡσυχίαν μας, νὰ δείχνωμεν τὴν πρὸς αὐτὸν ἀγάπην μας καὶ εὐχάριστον ἐνασχόλησίν μας. Καὶ μὴ σοῦ φαίνεται αὐτὸ περίεργον καὶ θαυμαστόν, ἐὰν δηλαδὴ οἱ δαίμονες, ὡς αὐτὰ καὶ ἀερικὰ σώματα, ἀντιλαμβάνονται τὰς ψυχικὰς μας διαθέσεις ἀπὸ τὰς σωματικὰς ἐκδηλώσεις· καὶ τοῦτο διότι ὑπάρχουν ἄνθρωποι ἔμπειροι, ποὺ πολλὰς φορὰς ἐξακριβώνουν καὶ τὴν ἐσωτερικὴν κατάστασιν τῶν συνανθρώπων των καὶ τὰς ψυχικὰς των διαθέσεις, ἀπὸ τὴν ἐμφάνισιν, τὴν συμπεριφορὰν καὶ τὴν ποιότητα τῶν ἐξωτερικῶν ἐκδηλώσεων τοῦ ἀνθρώπου.

11. Πρέπει δὲ καὶ αὐτὸ ἀκόμη νὰ γνωρίζῃς· ὅτι καὶ εἰς ὅσα κα-

1) Τὴν ἀλήθειαν αὐτὴν διαισθάνεται πᾶς τις Χριστιανός, διότι καὶ περὶ ἀγαθῆς τινος προαιρέσεως λέγομεν· «νὰ μὴ τὸ ἀκούσῃ ὁ διάβολος καὶ φθονήσῃ».

καὶ ἐνεργοῦμεν, δὲν πρέπει νὰ θεωρῶμεν αἰτίαν αὐτῶν τοὺς δαίμονας, ὑπὸ τὴν ἔννοιαν ὅτι εἰσῆλθον εἰς τὰ βάθη τῆς οὐσίας τῆς ψυχῆς καὶ ἐγκατεστάθησαν καὶ ἐκπέμπουν λέξεις καὶ φράσεις, ποὺ θέλουν, διὰ τοῦ ἀνθρωπίνου στόματος· αὐτό, ὅπως ἔχει λεχθῇ, μὲ κανένα τρόπον δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ γίνῃ ἀπὸ τοὺς δαίμονας· οὔτε ἀκόμη τὸ ἀκάθαρτον πνεῦμα ἐνεργεῖ δι' ἑνὸς ὠρισμένου ἐλαττώματος τῆς ψυχῆς. Πῶς λοιπὸν ἐνεργεῖ ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου ὁ δαίμων; Μόνον διὰ τῆς ἀσθενείας τοῦ σώματος· ρίπτει δηλαδὴ ἀσήκωτον βάρος εἰς ἐκεῖνα τὰ μέλη, ποὺ ἀποτελοῦν ὄργανον ἑνὸς πάθους καὶ οὕτω αἰχμαλωτίζει τὴν δύναμιν τῆς ψυχῆς, καὶ συσκοτίζει καὶ παραλύει τὰς νοητικὰς αἰσθήσεις τοῦ μέρους ἐκείνου. Ἀπαράλλακτα δηλαδὴ, ὅπως βλέπομεν νὰ συμβαίνει συνήθως καὶ ἀπὸ τὸ κρασί, τὸν πυρετὸν καὶ τὸ πολὺ κρύο καὶ ἀπὸ τὰς συνεπειὰς διαφόρων ἀσθενειῶν.

12. Αὐτὴν τὴν παράλυσιν τῆς ἐνεργείας τῆς ψυχῆς διὰ νὰ μὴ ἐπιφέρῃ ὁ διάβολος εἰς τὸν μακάριον Ἰώβ, ὅταν ἔλαβε τὴν ἐξουσίαν νὰ πειράξῃ τὴν σάρκα του, ἔλαβε παράγγελμα ὑπὸ τοῦ Θεοῦ νὰ μὴ θίξῃ τὴν ψυχὴν του. Νὰ τί λέγει· «ἰδοὺ παραδίδωμί σοι αὐτόν, μόνον τὴν ψυχὴν αὐτοῦ διαφύλαξον» (Ἰώβ β' 6). Δηλαδὴ μὴ τὸν κάμῃς τρελλόν, διάβολε,—λέγει ὁ Θεός—καταστρέφων τὸ ὑπόβαθρον τῆς ψυχῆς του ἀπὸ τὸ πολὺ βάρος καὶ τοιουτοτρόπως σκεπασθῇ ἢ νόησις καὶ ἡ σοφία τοῦ ἡγεμονικοῦ τῆς ψυχῆς, μὲ τὴν ὁποῖαν θὰ ἀντιστέκεται εἰς τὴν πολλὴν σου κακίαν.

13. Ὡστε δὲν ἐνοῦται μὲ τὴν ψυχὴν ὁ δαίμων, ὅπως ἀναμιγνύεται τὸ ἀκάθαρτον πνεῦμα μὲ τὴν παχεῖαν καὶ ὑλικὴν σάρκα, ὥς νὰ ἦτο δυνατὴ ἡ εἰσδοχὴ τοῦ ἑνὸς πνεύματος (τοῦ κακοῦ) εἰς τὸ ἄλλο (τῆς ψυχῆς)· διότι αὐτό, ὅπως ἐλέχθη, μόνον εἰς τὴν Ἀγίαν Τριάδα εἶναι δυνατόν. Οἱ δαίμονες ἐπιτίθενται κατὰ τῆς ψυχῆς καὶ παλαίουں κατ' αὐτῆς, διὰ τῆς σωματικῆς ροπῆς πρὸς τὰ πάθη καὶ τῆς σαρκικῆς ἀδυναμίας.

ὑΠΟΘΕCΙC ΚΒ

Τί τὸ τῆς ἀπαθείας μέτρον, καὶ τίνα ταύτης τὰ ιδιώματα,
καὶ πόθεν τῷ ἀνθρώπῳ προσγίνονται.

Ποῖον εἶναι τὸ μέτρον τῆς ἀπαθείας, ποῖαι αἱ ιδιότητές της καὶ
πῶς ἀποκτιῶνται ἀπὸ τὸν ἄνθρωπον.

Α'. Ἐν τῷ Γεροντικῷ.

ΕΡΩΝ τις ἐποίησε πεντήκοντα ἔτη, μήτε ἄρτον ἐσθίων, μήτε οἶνον
πίνων ταχύ, καὶ ἔλεγεν ὅτι ἀπέκτεινα τὴν πορνείαν, καὶ τὴν φιλαργυ-
ρίαν, καὶ τὴν κενοδοξίαν.

2. Ἀκούσας δὲ ὁ Ἀββᾶς Ἀβραάμ περὶ αὐτοῦ ὅτι τοῦτο εἶπεν,
ἦλθε πρὸς αὐτὸν καὶ λέγει αὐτῷ· σὺ εἶπας τοῦτο; Ὁ δὲ ἔφη· ναί.
Ἡρώτησεν οὖν αὐτὸν ὁ Ἀββᾶς Ἀβραάμ καὶ εἶπεν· ἰδοὺ εἰσέρχῃ εἰς
τὸ κελλίον σου καὶ εὐρίσκεις εἰς τὸ ψιθύριόν σου γυναῖκα· δύνασαι λο-
γίσασθαι ὅτι οὐκ ἔστι γυνή; Ἀπεκρίθη ὁ Γέρων· οὐ, ἀλλὰ πολεμῷ
τῷ λογισμῷ μὴ ἄψασθαι αὐτῆς. Λέγει ὁ Ἀβραάμ· ἰδοὺ οὐκ ἀπεκτάνθη, ἀλλὰ ζῇ
τὸ πάθος, δέδεται δέ.

3. Πάλιν, ὡς περιπατεῖς, βλέπεις λίθους καὶ ὄστρακα, μέσον δὲ τούτων χρυ-
σὸν δύναται ἡ διάνοιά σου λογίσασθαι τὸν χρυσὸν ὥσπερ ἐκεῖνα; Ὁ δὲ ἔφη· οὐ-
δαμῶς, ἀλλὰ πολεμῷ τῷ λογισμῷ μὴ λαβεῖν αὐτόν. Εἶτα ὁ Ἀββᾶς Ἀβραάμ· ἰδοὺ
καὶ τοῦτο ζῇ, ἀλλὰ δέδεται.

4. Πάλιν ἠρώτησεν· ἰδοὺ ἀκούεις περὶ δύο ἀδελφῶν, ὅτι ὁ εἰς ἀγαπᾷ σε,
καὶ ὁ ἄλλος μισεῖ καὶ κακολογεῖ σε· ἐὰν οὖν ἔλθωσιν οἱ δύο πρὸς σε, ἀμφοτέ-
ρους ἐπίσης ἔχεις; Ἀπεκρίθη ὁ Γέρων· οὐχί, ἀλλὰ πολεμῷ τῷ λογισμῷ ἀγαθοποι-
ῆσαι τῷ μισοῦντί με. Λέγει ὁ Ἀββᾶς Ἀβραάμ· ἰδοὺ καὶ αὐτὸ ζῇ, δέδεται δὲ ὁμοί-
ως τοῖς ἄλλοις· ὥστε δηλονότι ζῶσι τὰ πάθη, δεσμοῦνται δὲ ὑπὸ τῶν ἀγωνιστῶν.

5. Εἶπε Γέρων· οὐ δύναται ἄνθρωπος εἶναι καλός, κἂν θελήσῃ εἶναι κα-
λός, κἂν πάνυ σπουδάσῃ, ἐὰν μὴ ὁ Θεὸς οἰκήσῃ ἐν αὐτῷ· «οὐδεὶς γὰρ ἀγαθός, εἰ-
μὴ εἷς ὁ Θεός».

6. Εἶπε Γέρων· εἰ γέγονεν ἐν σοὶ ἡ ἐξουδένωσις ὡς ὁ ἔπαινος, καὶ ἡ πε-
νία ὡς ὁ πλοῦτος, καὶ ἡ ἔνδεια ὡς ἡ δαψίλεια, οὐκ ἀποθνήσκεις· ἀμήχανον γὰρ
τὸν ταῦτα κατορθώσαντα, πεσεῖν εἰς ἀκαθαρσίαν παθῶν ἢ δαιμόνων πλάνην.

7. Εἶπεν ὁ Ἀββᾶς Λογγίνος τῷ Ἀββᾷ Ἀκακίῳ· ἡ γυνὴ τότε γινώσκει ὅτι
συνέλαβεν, ὅταν σταλῇ τὸ αἷμα αὐτῆς· οὕτως οὖν καὶ ἡ ψυχὴ, τότε γινώσκει ὅτι
συνέλαβε Πνεῦμα Ἅγιον, ὅταν σταλῇ τὰ ῥέοντα ἀπ' αὐτῆς κάτωθεν πάθη· ἐν
ᾧσφ δὲ ἐνέχεται ἐν αὐτοῖς, πῶς δύναται κενοδοξεῖν ὡς ἀπαθής; Δὸς αἷμα καὶ λά-
βε πνεῦμα.

8. Μοναχὸς ὑπαντήσας Κανονικαῖς, ὑπεχώρησεν ἐκ τῆς ὁδοῦ· ἰδοῦσα δὲ ἡ Ἑγουμένη ὁ ἐποίησεν ὁ ἀδελφός, λέγει πρὸς αὐτὸν ἀπιδουῖσα· καλῶς ἐποίησας, τέκνον, διὰ τὴν ἀσθενειάν σου, πλὴν εἰ ἥς τέλειος Μοναχός, ἡμῖν οὐκ ἂν προσέσχες ὥς γυναιξίν.

Ἑ ρ μ η ν ε ι α

ΕΝΑΣ Γέρων ἡσκήτευσεν ἐπὶ πεντήκοντα ἔτη, χωρὶς νὰ φάγη ἄρτον καὶ χωρὶς νὰ πίνῃ οἶνον, παρὰ μόνον σπανιώτατα. Ἀφοῦ λοιπὸν ἐφθασεν εἰς ἀπάθειαν ἔλεγεν· ἐφόνευσα τὴν πορνείαν, τὴν φιλαργυρίαν καὶ τὴν κενοδοξίαν.

②. Ὅταν ὁ Ἀββᾶς Ἀβραάμ ἐπληροφορήθη, ὅτι ὁ Γέρων εἶπεν αὐτὸ τὸ πρᾶγμα, τὸν ἐπεσκέφθη καὶ τοῦ λέγει·

—Σὺ εἶπες αὐτὸ τὸ πρᾶγμα;

—Ναί—ἀπήντησεν ὁ Γέρων.

—Δὲν μοῦ λέγεις—ἠρώτησεν ὁ Ἀββᾶς Ἀβραάμ—ἕξαφνα εἰσέρχεσαι εἰς τὸ κελλί σου καὶ εὐρίσκεις ἐπάνω εἰς τὴν ψάθαν σου μίαν γυναικᾶ· ἡμπορεῖς νὰ σκεφθῇς, ὅτι δὲν εἶναι γυναικᾶ;

—Ὅχι βεβαίως—ἀπεκρίθη ὁ Γέρων—ἀλλὰ θὰ ἀγωνισθῶ ἐναντίον τοῦ λογισμοῦ μου νὰ μὴ τὴν ἐγγίσω.

—Ἄρα δὲν ἐφονεύθη τὸ πάθος, ἀλλὰ ζῇ—εἶπεν ὁ Ἀββᾶς Ἀβραάμ—ἀπλῶς εἶναι δεμένον.

③. Ἐν συνεχείᾳ ὁ Ἀββᾶς Ἀβραάμ ἠρώτησε τὸν Γέροντα·

—Καθὼς περιπατεῖς εἰς τὸν δρόμον, βλέπεις λίθους καὶ διάφορα ὄστρακα· εἰς τὸ μέσον δὲ αὐτῶν χρυσόν. Εἶναι δυνατόν ποτὲ ἡ σκέψις σου νὰ ἐξισώσῃ, κατὰ τὴν ἀξίαν καὶ τὴν φύσιν, τὸν χρυσὸν μὲ τὰ εὐτελεῖ αὐτὰ πράγματα;

—Ἀσφαλῶς ὄχι—ἀπήντησεν ὁ Γέρων—ἀλλὰ πολεμῶ μὲ τὸν λογισμόν μου, νὰ μὴ πάρω τὸν χρυσόν.

—Ἴδου λοιπόν—συνεπέραναν ὁ Ἀββᾶς Ἀβραάμ—ὅτι καὶ αὐτὸ τὸ πάθος ζῇ, πλὴν εἶναι δεμένον.

④. Ἀφοῦ εἶπεν αὐτὰ ὁ Ἀββᾶς Ἀβραάμ, ἠρώτησε καὶ πάλιν·

—Πρόσεξε τώρα, νὰ μοῦ ἀπαντήσῃς καὶ εἰς τὸ ἐξῆς· Πληροφορεῖσαι περὶ δύο ἀδελφῶν, ὅτι ὁ ἓνας σὲ ἀγαπᾷ καὶ ὁ ἄλλος σὲ μισεῖ καὶ σὲ κακολογεῖ· ἐὰν λοιπὸν σὲ ἐπισκεφθοῦν καὶ οἱ δύο, τὴν αὐτὴν ψυχικὴν διάθεσιν θὰ δείξῃς ἀπέναντι καὶ τῶν δύο;

—Βεβαίως ὄχι—ἀπήντησεν ὁ Γέρων—ἀλλὰ θὰ πολεμήσω τὸν λογισμόν μου, διὰ νὰ περιποιηθῶ καὶ νὰ κάμω καλὸν εἰς τὸν ἀδελφὸν ἐκεῖνον, πού μὲ μισεῖ.

—Ἄρα—εἶπεν ὁ Ἀββᾶς Ἀβραάμ—καὶ αὐτὸ ζῇ ὅπως καὶ τὰ ἄλλα· μόνον πού εἶναι δεμένον. Ὡστε εἶναι ὀλοφάνερον, πῶς τὰ πάθη ζοῦν, δεσμεύονται ὁμῶς ἀπὸ τοὺς ἀγωνιστάς.

5. Ἐνας Γέρων Ἀσκητῆς εἶπεν· ὁ ἄνθρωπος δὲν ἡμπορεῖ νὰ

Ὁ ὉCΙΟC
ἈΒΒΑC

ἈΒΡΑ
ἈΜ

εἶναι καλός, ἔστω καὶ ἐὰν θελήσῃ νὰ εἶναι, ἢ καὶ ἀκόμη ἐὰν φροντίσῃ πάρα πολύ, ἐφ' ὅσον δὲν κατοικήσῃ ὁ Θεὸς εἰς τὴν ψυχὴν του, διότι κανεὶς δὲν εἶναι ἀγαθός, ἐκτὸς ἀπὸ τὸν Θεόν· «οὐδεὶς ἀγαθός, εἰμὴ εἰς ὁ Θεός» (Μάρκ. ι' 18).

6. Ἐνας ἄλλος Γέρον ἐλεπεν· ἐὰν ἐφθασες εἰς τὸ σημεῖον νὰ θεωρῇς τὴν περιφρόνησιν ὡς ἔπαινον, τὴν πενίαν ὡς τὸν πλοῦτον, τὴν ἀνέχειαν ὅπως τὴν ἀφθονίαν, τότε ἀσφαλῶς δὲν κινδυνεύεις νὰ ἀποθάνῃς ψυχικῶς· διότι εἶναι ἀδύνατον εἰς αὐτόν, ποὺ κατώρθωσεν αὐτὴν τὴν ἀρετὴν, νὰ πέσῃ εἰς ἀκάθαρτα πάθη, ἢ εἰς τὴν πλάνην τοῦ διαβόλου.

7. Ὁ Ἀββᾶς Λογγῖνος εἶπεν εἰς τὸν Ἀββᾶν Ἀκάκιον· Ἡ γυναῖκα τότε μόνον ἀντιλαμβάνεται, ὅτι παρέμεινεν ἔγκυος, ὅταν σταματήσουν τὰ καταμήνια αὐτῆς· τοιοῦτοτρόπως καὶ ἡ ψυχὴ τότε μανθάνει, ὅτι συνέλαβεν ἐντὸς αὐτῆς τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, ὅταν σταματήσουν νὰ ρέουν ἀπὸ αὐτὴν τὰ πάθη τὰ παρασύροντα αὐτὴν πρὸς τὰ κάτω. Ἐφ' ὅσον ὁμως αἰχμαλωτίζεται ἀκόμη ἀπὸ τὰ πάθη αὐτά, πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ ὑπερηφανεύεται, ὅτι τάχα εἶναι ἀπαθής; Δὼσε αἶμα καὶ πᾶρε πνεῦμα· δηλαδὴ ἀγωνίσου μὲ ὅλας σου τὰς δυνάμεις, διὰ νὰ γίνῃς ἀνθρῶπος πνευματικός.

8. Ἐνας Μοναχὸς συνήντησε κάποτε εἰς τὸν δρόμον Μοναχάς, ἐκ φόβου δὲ μήπως τὸν πειράξῃ ὁ λογισμὸς ἀπεμακρύνθῃ ὀλίγον ἀπὸ τὸ σημεῖον διελεύσεως αὐτῶν. Ἡ Ἡγουμένη τῶν Μοναχῶν, μόλις ἀντελήφθη αὐτό, ποὺ ἔκαμεν ὁ ἀδελφός, ἔστρεψε πρὸς τὸ μέρος, ὅπου εὗρίσκετο καὶ τοῦ λέγει·

—Τέκνον μου, καλὰ ἔκαμες, διὰ νὰ προφυλαχθῇς ἀπὸ τὴν ἀσθενειάν σου· ἐὰν ὁμως ἦσουν τέλειος Μοναχός, δὲν θὰ μᾶς ἔβλεπες ὡς γυναῖκας.

Β'. Τοῦ Ἀββᾶ Ἡσαΐου.

ΕΙΠΕΝ ὁ Ἀββᾶς Ἡσαΐας· ἐὰν ποιῇτε τὰς λειτουργίας ὑμῶν, καὶ μετὰ τὸ ποιῆσαι κινηθῇ τι πάθος ἐν τῇ καρδίᾳ ὑμῶν, πάντες οἱ κόποι ὑμῶν εἰς μάτην εἰσὶν· ὁ γὰρ Θεὸς οὐ προσδέχεται αὐτούς.

2. Εἶπεν οὖν αὐτῷ τις τῶν Πατέρων· τί οὖν, οὐ κρούουσι, Πάτερ; Καὶ εἶπεν· ὅταν βρέξῃ ἐπὶ τὴν γῆν, τὴν σπόρον ἔχουσαν, φύει· ἐὰν δὲ μὴ ἔχῃ σπέρμα, πῶς ἔχει βλαστῆσαι; οὕτω καὶ ἐὰν τις ἀγωνίσῃται ἐκβαλεῖν τὰς παραφύσεις ἐκ τῆς καρδίας αὐτοῦ, οὐκέτι κινεῦνται ἐν αὐτῷ.

3. Ὁ γὰρ Θεὸς θέλει τὸν ἀνθρῶπον ὅμοιον Αὐτοῦ εἶναι ἐν πᾶσι, καὶ διὰ τοῦτο ἐπεδήμησε καὶ ἔπαιθεν, ἵνα βάλῃ τὴν φύσιν ἡμῶν τὴν σκληρὰν κάτω, καὶ κόψῃ τὰ θελήματα ἡμῶν καὶ τὴν ψευδῇ γνώσιν τὴν κατακυριεύουσαν ἡμῶν τῆς καρδίας· καὶ γὰρ τὰ ἄλογα ζῶα τὴν ἑαυτῶν φύσιν ἐφύλαξαν, ὁ δὲ ἀνθρῶπος τὴν ἰδίαν φύσιν ἐνήλλαξεν.

4. Ἀπαρχῆς γάρ, ὅτε ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν ἀνθρῶπον, ἔθετο αὐτὸν ἐν τῷ

Παραδείσω, σώας ἔχοντα τὰς αἰσθήσεις, καὶ ἐστηκυίας ἐν τῷ φυσικῷ· ὥς δὲ ἤκουσε τοῦ ἀπατήσαντος αὐτόν, μετεστράφησαν πᾶσαι αἱ αἰσθήσεις αὐτοῦ εἰς παραφύσιν, καὶ τότε ἐρρίφθη ἐκ τῆς δυνάμεως αὐτοῦ.

5. Ὁ δὲ Κύριος ἡμῶν ἐποίησε τὸ ἔλεος Αὐτοῦ μετὰ τοῦ γένους ἡμῶν, διὰ τὴν πολλὴν Αὐτοῦ ἀγάπην, ἣν ἠγάπησε τοὺς ἀχαρίστους ἡμᾶς, καὶ ἐνανθρωπήσας μετέλλαξε τὴν παρὰ φύσιν εἰς τὴν κατὰ φύσιν, διὰ τοῦ Ἁγίου αὐτοῦ Σώματος, Οὗ τὴν κοινωνίαν ἡμῖν διὰ τῆς Μεταλήψεως ἔχαρίσατο, καὶ ἐπέστρεψεν ἡμᾶς πάλιν εἰς τὸν Παράδεισον, δοὺς ἡμῖν καὶ ἐντολὰς ἀγίας, αἷς ἐξακολουθοῦντες, δυνησόμεθα νικῆσαι τοὺς ἐκβάλλοντας ἡμᾶς ἐκ τῆς δόξης ἡμῶν, καὶ σταθῆναι πάλιν ἐν τῷ φυσικῷ, ἐν ᾧ ἀπαρχῆς γεγόναμεν.

6. Ἔστι γὰρ ἡ ἐπιθυμία τοῦ κατὰ φύσιν, ἵνα ἐπιθυμῶμεν τῶν ἄνω, καὶ χωρὶς ἐπιθυμίας οὐδὲ ἀγάπη εἰς Θεὸν γίνεται· διὸ καὶ Δανιὴλ ἐκλήθη ἀνὴρ ἐπιθυμιῶν· καὶ μετέλλαξεν ὁ ἐχθρὸς αὐτὴν εἰς ἐπιθυμίαν αἰσχροῦ, τοῦ ἐπιθυμεῖν πάσης ἀκαθαρσίας.

7. Τοῦ γοῦ ἐστὶν ὁ ζῆλος κατὰ φύσιν, καὶ χωρὶς ζήλου οὐδὲ προκοπὴ εἰς Θεόν, καθὼς γέγραπται ἐν τῷ Ἀποστόλῳ· «ζηλοῦ δὲ τὰ χαρίσματα τὰ κρείττονα», καὶ μετελλάγη ἡμῖν ὁ ζῆλος ὁ εἰς Θεόν, εἰς παρὰ φύσιν, εἰς τὸ ζηλοῦν ἀλλήλους, καὶ φθονεῖν καὶ ψεύδεσθαι ἀλλήλοις.

8. Τοῦ νοός ἐστὶν ἡ ὁργὴ κατὰ φύσιν, καὶ δίχα ταύτης οὐδὲ ἀγνεῖα προσγίνεται τῷ ἀνθρώπῳ, ἐὰν μὴ ὁργισθῇ εἰς πάντα τὰ σπειρόμενα εἰς αὐτὸν παρὰ τοῦ ἐχθροῦ, καὶ μετελλάγη ἡμῖν ἡ ὁργὴ εἰς τὸ ὁργίζεσθαι τῷ πλησίον περὶ πάντων τῶν ἀνωφελῶν.

9. Τοῦ νοός ἐστὶ τὸ μῖσος κατὰ φύσιν, εἰς τὸ μισεῖν τὴν ἐχθρὰν, καὶ χωρὶς τούτου οὐκ ἀποκαλύπτεται τιμὴ τῇ ψυχῇ· καὶ μετελλάγη ἡμῖν τὸ μῖσος εἰς παρὰ φύσιν, τὸ μισεῖν τὸν πλησίον, καὶ βδελύττεσθαι αὐτόν, ὃ καὶ ἐκδιώκει πάσας τὰς ἀρετάς.

10. Τοῦ νοός ἐστὶν ἡ ὑψηλοφροσύνη κατὰ φύσιν, ἐπὶ τῆς ἐχθρας αὐτοῦ εἰς τὸ μὴ ὑπακούειν αὐτῇ καὶ δουλεύειν τοῖς ἀτίμοις πάθεσι· μετελλάγη δὲ ἡμῖν ἡ ὑψηλοφροσύνη εἰς τὸ κατ' ἀλλήλων ἐπαίρεσθαι, καὶ δικαιοῦν ἑαυτοὺς ὑπὲρ τοὺς πλησίον, διὸ καὶ ἐχθροὶ γεγόναμεν τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐταπεινώθημεν τοῖς ἐχθροῖς ἡμῶν. Ἰδοὺ ταῦτα οὕτως ἀπαρχῆς ἐκτισμένα ἦσαν τῷ ἀνθρώπῳ, ὥς δὲ ἔφαγεν ἐκ τῆς παρακοῆς, μετελλάγη αὐτῷ εἰς παρὰ φύσιν, καὶ ἐδούλευσε τοῖς αἰσχίστοις πάθεσιν.

11. Ὁ θέλων οὖν ἔλθειν εἰς τὸ κατὰ φύσιν, ἐκκόπτει πάντα τὰ θελήματα αὐτοῦ, τὰ κατὰ σάρκα, ἀγωνιζόμενος ἕως οὗ στήσῃ ἑαυτὸν ἐν τῷ κατὰ φύσιν· τότε ὁ τοιοῦτος ἀπαθής τε ἐστὶ καὶ ἀψευδὴς ὀνομάζεται, καὶ τὴν Βασιλείαν τοῦ Θεοῦ ἤδη ἐκληρονόμησε, καθὼς εἶπεν ὁ Σωτὴρ ἡμῶν, οὐκ ἔστιν ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ ὧδε ἢ ἐκεῖ, ἀλλ' ἔσθωθεν ὑμῶν ἐστιν.

12. Εἰσὶ μὲν οὖν τινες λαλοῦντες τὰ τῆς Βασιλείας, μὴ ἐργαζόμενοι δὲ αὐτά, καὶ εἰσὶν ἕτεροι, ἐργαζόμενοι μὲν τὰ τῆς Βασιλείας, ἀλλ' οὐκ ἐν φυλακῇ, οὐδὲ ἐν γνώσει. Ἐν οἷς δὲ γέγονεν ὁ λόγος τοῦ Σωτῆρος, τό, «ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἐντὸς ὑμῶν ἐστίν», ὀλίγοι εἰσὶ καὶ δυσεύρετοι. Τούτοις ἐπεδήμησε τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον τοῦ Θεοῦ, καὶ ὄντως «ἐκ Θεοῦ ἐγεννήθησαν», κατὰ τὸν λόγον Ἰωάννου τοῦ Ἀποστόλου, καὶ τὴν εἰκόνα τοῦ χοῦκοῦ ἀποβαλόντες, τὴν εἰκόνα τοῦ ἐπουρανίου ἐφόρεσαν μεταμορφούμενοι ἀπὸ δόξης εἰς δόξαν, καὶ τὸν Χριστὸν ἐν ἑαυτοῖς κατοικοῦντα διὰ τῆς πίστεως ἔχοντες.

13. Τούτων «τὸ πνεῦμα, καὶ ἡ ψυχὴ, καὶ τὸ σῶμα, ἀμέμπτως» ἠνώθησαν διὰ τῆς ἐνεργείας τοῦ Πνεύματος, καὶ ἀνέγκλητοι καὶ ἀκατάγνωστοι ὑπὸ τῆς συνειδήσεως μένουσι, τῆς εἰρήνης τοῦ Θεοῦ βραβευούσης ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν, τούτους οὐκέτι οἱ ἐχθροὶ βλάψαι δύνανται.

14. Ἐὰν γὰρ φθάσῃ ὁ νοῦς θεωρῆσαι τὴν γλυκύτητα τῆς Θεότητος, οὐκέ-

τι τὰ βέλη τῶν ἐναντίων εἰσέρχεται ἐν αὐτῷ· ἐνδεδυμένος γάρ ἐστι τὴν πανοπλίαν τῶν ἀρετῶν, ἣτις φυλάσσει αὐτὸν καὶ φροντίζει αὐτοῦ, καὶ οὐ συγχωρεῖ αὐτὸν εἶναι τινι ταράσσεσθαι, ἀλλὰ δίδωσιν αὐτὸν ἀδεῶς σχολάζειν τῇ ἰδίᾳ βιωρῇ.

15. Ἐν γὰρ τῇ ὁδῷ τῶν ἀρετῶν ἐστι πτώματα, ἐστι καὶ ἀνόρθωσις, πόλεμος γάρ ἐστιν ἐστὶν ἀλλαγὴ, ἐστὶν ἐλάττωσις, ἐστὶ πλεονασμός· ἐστὶν ἐπιθυμία, ἐστὶ χαρὰ· ἐστὶ πόνος, ἐστὶν ἀνάπαυσις, ἐστὶ βία, ἐστὶ προκοπή· ὁδοιπορία γάρ ἐστιν ἕως φθίσῃ εἰς τὴν κατὰπανσιν.

16. Ἡ δὲ ἀπάθεια μακρὰν ἐστὶν ἀπὸ τούτων πάντων, καὶ οὐ χρεῖαν ἔχει τινός, ἐστὶ γὰρ ἐν τῷ Θεῷ, καὶ ὁ Θεὸς ἐν αὐτῇ· ἔχθραν οὐκέτι ἔχει, πτώμα οὐκέτι ἔχει, οὐκ ἀπιστίαν, οὐ κόπον φυλακῆς, οὐ φοβὸν πάθους, οὐκ ἐπιθυμίαν τινὸς ὑλικοῦ πρῶγματος, οὐ πόνον περὶ τινος ἔχθρας, μεγάλαί γάρ εἰσὶν αἱ δόξαι αὐτῆς καὶ ἀναρίθμητοι.

17. Ἐν ὅσῳ δὲ ἐστὶ φόβος περὶ τινος πάθους, μακρὰν ἐστὶν ὁ ἀνθρώπος ἀπ' αὐτῆς, καὶ ἐν ὅσῳ κατηγόρησις ἀνέρχεται ἀπὸ τῆς καρδίας, ξένος ἐστὶν ἀπ' αὐτῆς, καὶ ἐν ὅσῳ ἡ ἀριστερὰ πράττει τι τῶν ἑαυτῆς, οὐπω ἀπέθανεν ἡ ἁμαρτία, οὐδὲ τῆς δεξιᾶς αἱ ἀρεταὶ εἰρηνεύουσι μετ' αὐτοῦ· γέγραπται γάρ, ὅτι «ὧ παριστάνετε ἑαυτοὺς δούλους εἰς ὑπακοήν, δοῦλοι ἐστὲ ὧ ὑπακούετε, ἦτοι ἁμαρτίας εἰς θάνατον, ἢ ὑπακοῆς εἰς δικαιοσύνην», καὶ γὰρ δύο ὁδοὶ εἰσι, μία τῆς ζωῆς, καὶ μία τοῦ θανάτου.

18. Ὁ οὖν πορευόμενος ἐν τῇ ὁδῷ τῆς ζωῆς, οὐ περιπατεῖ ἐν τῇ ἐτέρᾳ, ὁ δὲ περιπατῶν εἰς τὰς δύο, οὐπω οὐδ' εἰς μίαν ἐλογίσθη, ἀλλ' οὐδὲ ἐπέγνω αὐτὰς τοῦ διακρίναι ἀπ' ἀλλήλων, ὥστε τὴν μὲν μίαν φεύγειν, τὴν δὲ ἐτέραν ἀγαπᾶν.

19. Εἴ τις γὰρ ἔγνω τὴν γλυκύτητα τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ, αὐτὸς ἔγνω τὴν πικρίαν τοῦ ἐχθροῦ· εἴ τις ἔγνω τὴν Βασιλείαν, αὐτὸς ἔγνω τὴν ἀκαθαρσίαν τῶν δυσωδιῶν· εἴ τις ἔγνω τὸν καρπὸν τῶν ἀρετῶν, αὐτὸς ἔγνω τίς ὁ καρπὸς τῆς κακίας· ἐὰν γὰρ μὴ φάγη τις ἐξ ἀμφοτέρων, οὐ δύναται ἐπιγνῶναι τὴν διαφορὰν αὐτῶν.

20. Πῶς γὰρ τις ἐπιγνώσεται τὴν μανίαν τῆς φιλαργυρίας, ἐὰν μὴ γεύσῃται τῆς ἀναπαύσεως τῆς κατὰ Θεὸν πτωχείας; πῶς ἐπιγνώσεται τὴν πικρίαν τῆς ὀξυβολίας, ἐὰν μὴ κτήσῃται τὴν γαλήνην τῆς πραότητος; πῶς ἐπιγνώσεται τὴν ταραχὴν τῆς ὀργῆς, ἐὰν μὴ κτήσῃται τὴν εἰρήνην τῆς μακροθυμίας; πῶς ἐπιγνώσεται τὴν ἀναιδέειαν τῆς ὑπερηφανείας, ἐὰν μὴ κτήσῃται τὴν προσοχὴν τῆς ταπεινοφροσύνης; πῶς ἐπιγνώσεται τὴν ταραχὴν τῆς ἀκηδίας, ἐὰν μὴ κατασταθῶσιν αἱ αἰσθήσεις αὐτοῦ, καὶ κατανοήσῃ τὸ φῶς τοῦ Θεοῦ;

21. Καὶ τὰ λοιπὰ δὲ πάθη οὐδαμῶς τις ἐπιγνῶναι δυνήσεται, εἰ μὴ τὰς ἀρετὰς κτήσῃται τὰς ἐναντιουμένας αὐτοῖς, καὶ ἀναιρούσας αὐτά· διὰ τοῦτο πολλοὶ ἰδιῶται ἐνόμισαν ἑαυτοὺς φθίσειν εἰς ἀπάθειαν, ἔτι τῶν παθῶν ὄντων ἐν τῇ ψυχῇ, καὶ τοῦ σώματος μὴ παντελῶς καθαρεύοντος.

22. Εἶπεν ὁ αὐτός, ὅτι τοῦτό ἐστι κόπος, ὅτι τὴν ἀπάθειαν ἔχομεν ἐν τῷ στόματι, τὴν δὲ κακίαν καὶ ἀνομίαν ἐν τῇ καρδίᾳ.

23. Πάλιν εἶπεν· ὅτι· ἐὰν μὴ ἀγωνίσῃται ἄνθρωπος ἕως θανάτου, τοῦ ποιῆσαι τὸ σῶμα αὐτοῦ οἶον ἥλθε φορῶν ὁ ἀγαπητὸς Ἰησοῦς, οὐκ ἀπαντᾷ Αὐτῷ μετὰ χαρᾶς, οὐδὲ ἐξηλθᾷ ἀπὸ τῆς πικρᾶς δουλείας.

24. Εἶπε πάλιν· ὁ μὴ εὐρὼν βοήθειαν ἐν καιρῷ πολέμου, οὐδὲ τὴν εἰρήνην πιστεῦσαι δύναται.

Ἑρμηνεία

Ο ΑΒΒΑΣ Ἡσαΐας εἶπεν· Ἐὰν ἐκτελῇτε τὰ θρησκευτικὰ σας καθήκοντα, καὶ ἀφ' οὗ τελειώσετε, κινήθη εἰς τὴν καρδίαν σας

κάποιο πάθος, τότε ὅλοι οἱ κόποι σας ἐπῆγαν χαμένοι, διότι ὁ Θεὸς δὲν τοὺς δέχεται εὐχαρίστως.

2. Μόλις ἤκουσεν αὐτὰ ἕνας ἐκ τῶν Πατέρων, ἠρώτησε τὸν Ἀββᾶν Ἡσαΐαν:

—Τί λοιπόν, Ἀββᾶ, αἱ ἐξωτερικαὶ ἀφορμαὶ δὲν κεντοῦν τὴν καρδίαν, ὥστε νὰ κινηθοῦν ἐν αὐτῇ πάθη;

Ὁ Ἀββᾶς Ἡσαΐας ἀπήντησεν ὡς ἑξῆς:

—Ὅταν βρέξῃ, ἐφ' ὅσον ἡ γῆ ἔχει ἐντὸς αὐτῆς σπόρους, βλαστάνουν· ἐὰν ὁμως οἱ σπόροι δὲν ἔχουν σπέρμα, τότε πῶς εἶναι δυνατόν νὰ βλαστήσουν; Τοιοῦτοτρόπως λοιπὸν συμβαίνει καὶ εἰς τὴν ἀνθρωπίνην ψυχὴν· ἐὰν κανεὶς ἀγωνισθῇ καὶ ἀποβάλῃ ἀπὸ τὴν καρδίαν του τὰς παρὰ φύσιν καταστάσεις, αἱ ὁποῖαι ἀποτελοῦν τὰ σπέρματα τῶν παθῶν, παύουν πλέον αἱ κινήσεις τῶν παθῶν εἰς τὸν ἀνθρώπον αὐτόν.

3. Εἰς αὐτὸν τὸν ἀγῶνα τοῦ ἀνθρώπου βοηθεῖ καὶ ἡ Χάρις τοῦ Θεοῦ· διότι ὁ Θεὸς θέλει νὰ εἶναι εἰς ὅλα ὁ ἀνθρώπος ὁμοίος Του, καὶ δι' αὐτὸ ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον καὶ ἔπαθεν ὡς ἀνθρώπος, διὰ νὰ ὑποτάξῃ τὴν σκληρὰν ἡμῶν φύσιν, καὶ κόψῃ τὰ θελήματα ἡμῶν, καὶ νὰ ἐξουδετερώσῃ τὴν ψευδῇ γνῶσιν, ποὺ κατακυριεύει τὰς καρδίας ἡμῶν. Διότι ἐνῶ τὰ ἄλογα ζῶα διετήρησαν τὴν φύσιν των, ὁ ἀνθρώπος, ἀντιθέτως, παρήλλαξε τὴν φύσιν του.

4. Ἀπὸ τὴν ἀρχήν, ὅταν ἐδημιούργησεν ὁ Θεὸς τὸν ἀνθρώπον, τὸν ἐτοποθέτησεν εἰς τὸν Παράδεισον· εἰς τὸ περιβάλλον τοῦ Παραδείσου ὁ ἀνθρώπος εἶχε σώας τὰς αἰσθήσεις του καὶ ἐδραιωμένας εἰς τὴν φυσικὴν των κατάστασιν. Μόλις ὁμως ἐδέχθη τὴν συμβουλὴν τοῦ διαβόλου, ποὺ τὸν ἐξηπάτησε, διεστράφησαν ὅλαι αἱ αἰσθήσεις αὐτοῦ ἀπὸ τὴν κατὰ φύσιν κατάστασιν εἰς τὴν παρὰ φύσιν, ὅποταν ἐξέπεσε καὶ ἀπὸ τὴν ἀρχικὴν αὐτοῦ ἡθικὴν καὶ πνευματικὴν δύναμιν.

5. Ὁ Κύριός μας ὁμως ἠλέησε τὸ γένος ἡμῶν, ἀπὸ τὴν πολλήν Του ἀγάπην, διὰ τῆς ὁποίας ἠγάπησεν ἡμᾶς τοὺς ἀχαρίστους, καὶ διὰ τῆς θείας Αὐτοῦ ἐνανθρωπήσεως ἠλλαξε καὶ πάλιν τὴν παρὰ φύσιν κατάστασιν τοῦ ἀνθρώπου, εἰς τὴν κατὰ φύσιν.

Τὴν μεταστροφὴν καὶ μεταλλαγὴν αὐτὴν ἐπέτυχε διὰ τοῦ Ἀγίου Αὐτοῦ Σώματος· ἐχάρισε δὲ εἰς ἡμᾶς τὴν δυνατότητα νὰ ἐπικοινωνῶμεν μὲ τὸ Ἅγιον Αὐτοῦ Σῶμα διὰ τῆς θείας Μεταλήψεως. Τοιοῦτοτρόπως μᾶς ἐπανέφερε καὶ πάλιν εἰς τὸν Παράδεισον καὶ μᾶς ἔδωσεν ἐντολὰς ἀγίας, τὰς ὁποίας, ἐφ' ὅσον θὰ ἐφαρμόσωμεν, θὰ δυνηθῶμεν νὰ νικήσωμεν αὐτούς, ποὺ μᾶς βγάζουν ἔξω ἀπὸ τὴν δόξαν ἡμῶν, καὶ νὰ ἐγκατασταθῶμεν καὶ πάλιν εἰς τὸ φυσικὸν πνευματικὸν περιβάλλον, εἰς τὸ ὁποῖον εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἐτοποθετήθημεν ὑπὸ τοῦ Δημιουργοῦ.

6. Διότι ἡ κατὰ φύσιν ἐπιθυμία τοῦ ἀνθρώπου συνίσταται εἰς τὴν ἐπιπόθησιν τῶν ἄνω· χωρὶς δὲ τῆς ἐπιθυμίας αὐτῆς, οὔτε ἀγάπη πρὸς τὸν Θεὸν δύναται νὰ ὑπάρξῃ. Δι' αὐτὸ καὶ ὁ Δανιὴλ ὠνομάσθη ἀνὴρ ἐπιθυμιῶν (διότι ἡ ἐπιθυμία του ἐφέρετο πρὸς τὰ ἄνω καὶ ὄχι

πρὸς τὰ γήϊνα). Αὐτὴν ὁμως τὴν ἐπιθυμίαν ὁ ἐχθρὸς, ὁ διάβολος, τὴν μετέβαλεν εἰς αἰσχροάν, διὰ τὴν ἐπιθυμίαν ὁ ἄνθρωπος τὰς διαφόρους ἀν-
ηθικούς ἀκαθαρσίας.

7. Κατὰ φύσιν κατάστασις τοῦ νοῦ εἶναι ὁ ζῆλος· καὶ χωρὶς αὐ-
τὸν τὸν ζῆλον, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ὑπάρξῃ κατὰ Θεὸν προκοπή· δι'
αὐτὸ καὶ ὁ Ἀπόστολος Παῦλος γράφει· «ζηλοῦτε δὲ τὰ χαρίσματα τὰ
κρείττονα» (Α' Κορ. ιβ' 31), ἐπιποθήσατε δηλαδὴ σφοδρῶς τὰ χαρί-
σματα τὰ ἀνώτερα. Αὐτὸς ὁμως ὁ ζῆλος πρὸς τὸν Θεὸν μετεστράφη
εἰς παρὰ φύσιν καὶ ἐγένετο ζηλοτυπία, διὰ τὴν ζηλεύωμεν ὁ ἕνας τὸν
ἄλλον, καὶ νὰ ἀλληλοφθονούμεθα, καὶ νὰ ψευδώμεθα μεταξὺ μας.

8. Φυσικὴ κατάστασις τοῦ νοῦ εἶναι ἡ ὀργή· χωρὶς αὐτὴν δὲν
δύναται ὁ ἄνθρωπος νὰ ἐπιτύχῃ τὴν ἀγνότητα τῆς ψυχῆς, διότι ἐπι-
βάλλεται νὰ ὀργισθῇ δι' ὅσα ὅσα ὁ ἐχθρὸς ἐμβάλλει εἰς τὸν ἀνθρώπι-
νον νοῦν. Αὕτῃ ὁμως ἡ φυσικὴ ὀργὴ κατὰ τοῦ διαβόλου, μετεστράφη
καὶ οὕτως ὀργιζόμεθα ἐναντίον τῶν συνανθρώπων μας δι' ὅλα ὅσα δὲν
μᾶς ὠφελοῦν.

9. Φυσικὴ κατάστασις τοῦ νοῦ εἶναι τὸ μῖσος, διὰ τὴν μισῶμεν
τὴν ἐχθραν, χωρὶς δὲ αὐτὸ τὸ μῖσος δὲν ἀποκαλύπτεται τιμὴ εἰς τὴν
ψυχὴν μας. Αὐτὸ ὁμως τὸ κατὰ τῆς ἐχθρας μῖσος μετεστράφη εἰς πα-
ρὰ φύσιν μῖσος, διὰ τὴν μισῶμεν καὶ νὰ ἀποστρεφώμεθα τὸν πλησίον,
πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ἀποδιώκει ἐκ τῆς ψυχῆς μας ὅλας τὰς ἀρετάς.

10. Φυσικὴ κατάστασις τοῦ νοῦ εἶναι ἡ ὑψηλοφροσύνη ποὺ στη-
ρίζεται εἰς τὴν ἐχθραν αὐτοῦ ἐναντίον τῶν παθῶν, διὰ τὴν μὴ ὑπακούῃ
αὐτὸς καὶ ὑπηρετῇ ὡς δοῦλος εἰς τὰ ἄτιμα πάθη. Μετεστράφη ὁμως
ὑπὸ τοῦ διαβόλου ἐντὸς ἡμῶν ἡ ὑψηλοφροσύνη καὶ μετεβλήθη εἰς ἀδι-
καιολόγητον κατὰ τῶν συνανθρώπων μας ἔπαρσιν καὶ εἰς ἀστήρικτον
δικαίωσιν τῶν ἑαυτῶν μας εἰς βάρος τοῦ πλησίον· δι' αὐτὸ καὶ ἐγίνα-
μεν ἐχθροὶ τοῦ Θεοῦ καὶ ἐταπεινώθημεν ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς ἡμῶν. Τοι-
ουτοτρόπως εἶχον ἐξ ἀρχῆς τεθῇ αἱ καταστάσεις αὐταὶ εἰς τὴν ψυ-
χὴν τοῦ ἀνθρώπου· μόλις ὁμως ἐγεύθη τὸν πικρὸν καρπὸν τῆς παρα-
κοῆς, ὅλα αὐτὰ μετεστράφησαν εἰς παρὰ φύσιν καταστάσεις καὶ παρέ-
συραν τὸν ἄνθρωπον εἰς τὸ νὰ ὑπηρετῇ ὡς δοῦλος τὰ αἰσχροτάτα πάθη.

11. Ἐκεῖνος λοιπὸν ποὺ ἐπιθυμεῖ νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν κατὰ φύ-
σιν κατόστασιν, πρέπει νὰ κόψῃ ὅλα τὰ θελήματα τῆς σαρκὸς καὶ νὰ
ἀγωνισθῇ, μέχρις ὅτου σταθῇ ἀμετακινήτως εἰς τὴν κατὰ φύσιν κατὰ-
στασιν. Τότε, ὁ κατὰ τοιοῦτον τρόπον ἀγωνισθεὶς ἄνθρωπος, εἶναι
πράγματι ἀπαθής, καὶ δικαίως χαρακτηρίζεται τοιοῦτος, ἀπὸ δὲ τὴν πα-
ροῦσαν ζωὴν ἐκκληρονόμησε τὴν Βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, συμφώνως
καὶ μὲ τὸς λόγους τοῦ Σωτῆρος, ὅτι ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ δὲν εὕρισκε-
ται ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, ἀλλ' ὑπάρχει μέσα μας· «ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἐντὸς
ἡμῶν ἐστίν» (Λουκ. ιζ' 21).

12. Ὑπάρχουν μερικοὶ ἄνθρωποι, ποὺ ὁμιλοῦν καὶ λέγουν διὰ
τὴν Βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, δὲν ἐκτελοῦν ὁμως ὅσα πρέπει, διὰ τὴν κλη-

ρονομίαν αὐτῆς· καὶ ὑπάρχουν πάλιν ἄλλοι, ποὺ ἐργάζονται διὰ τὴν Βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, χωρὶς ὅμως νὰ ἀσφαλίζονται καὶ νὰ ἔχουν ἐπίγνωσιν τῆς ἐργασίας των αὐτῆς. Πολὺ δὲ ὀλίγοι καὶ δυσκολοεύρετοι εἶναι ἐκεῖνοι, περὶ τῶν ὁποίων εἶπεν ὁ Σωτὴρ· «ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἐντὸς ὑμῶν ἐστίν» (Λουκ. ιζ' 21). Εἰς αὐτοὺς δὲ τοὺς ἐκλεκτοὺς ἐπεδήμησε πράγματι τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον τοῦ Θεοῦ, καὶ ἀληθῶς ἐκ Θεοῦ ἐγεννήθησαν, συμφώνως μὲ τὸν λόγον τοῦ Ἰωάννου τοῦ Εὐαγγελιστοῦ «... ἄλλ' ἐκ Θεοῦ ἐγεννήθησαν» (Ἰωάν. α' 13)· οἱ τοιοῦτοι ἠδυνήθησαν νὰ ἀποβάλλουν τὴν εἰκόνα τοῦ χοϊκοῦ ἀνθρώπου καὶ νὰ φορέσουν τὴν εἰκόνα τοῦ ἐπουρανίου (Α' Κορ. ιε' 49), μεταμορφούμενοι ἀπὸ δόξης εἰς δόξαν καὶ ἔχοντες, διὰ τῆς πίστεως, κάτοικον τῆς ψυχῆς των τὸν Χριστόν.

13. Τούτων τῶν ἀνθρώπων καὶ «τὸ πνεῦμα καὶ ἡ ψυχὴ καὶ τὸ σῶμα ἀμέμπτως», καθὼς ὁ θεὸς Παῦλος λέγει (Α' Θεσ. ε' 23), ἠνώθησαν, διὰ τῆς ἐνεργείας τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, εἰς τρόπον ὥστε νὰ μὴ ἀνταγωνίζονται μεταξύ των· δι' αὐτὸ καὶ ἡ συνείδησίς των οὔτε τοὺς ἐλέγχει, οὔτε τοὺς κατηγορεῖ, ἡ δὲ εἰρήνη τοῦ Θεοῦ κυβερνᾷ τὰς καρδίας των καὶ τοὺς ἐπιβραβεύει μὲ τὴν γαλήνην· αὐτοὺς πλέον δὲν δύνανται νὰ τοὺς βλάψουν οἱ ἐχθροὶ τῆς ψυχῆς, οἱ δαίμονες.

14. Διότι ὅταν φθάσῃ ὁ νοῦς νὰ ἀπολαμβάνῃ διὰ τῶν ψυχικῶν ὀφθαλμῶν τὴν γλυκύτητα τῆς Θεότητος, δὲν δύνανται πλέον τὰ βέλη τῶν ἐχθρῶν νὰ εἰσέλθουν εἰς αὐτόν, ἐπειδὴ ἔχει ἐνδυθῇ τὴν πανοπλίαν τῶν ἀρετῶν, ἡ ὁποία τὸν φρουρεῖ, τὸν φροντίζει, καὶ δὲν ἐπιτρέπει εἰς αὐτόν νὰ ταράσσεται διὰ τίποτε τὸ πρόσκαιρον καὶ γήϊνον, ἀλλὰ τοῦ ἐξασφαλίζει τὴν δωρεὰν νὰ ἀφοσιώνεται ἀφόβως καὶ ἀπερισπαστως εἰς τὴν ζωηρὰν μελέτην τῆς πνευματικῆς εἰκόνης τῆς ψυχῆς του καὶ τὴν ὑψηλὴν θεωρίαν.

15. Ἄς μὴ λησμονῶμεν, ὅτι εἰς τὴν ὁδὸν διὰ τὴν πραγματοποίησιν τῶν ἀρετῶν ὑπάρχουν πτώσεις, ὑπάρχει καὶ ἀνόρθωσις, ἐφ' ὅσον εἶναι πόλεμος τῆς ψυχῆς ἐναντίον τοῦ κακοῦ καὶ προσπάθεια ἀλλαγῆς ζωῆς· εἰς τὸν ἀγῶνα αὐτόν τῆς ψυχῆς, διὰ τὴν ἀρετὴν, εἶναι ἐνδεχόμενον ὁ ἄνθρωπος νὰ ζημιωθῇ, ἢ νὰ κερδίσῃ· εἰς τὴν προσπάθειαν αὐτὴν ὑπάρχει ἡ ἐπιθυμία τῆς τελειότητος καὶ ἡ χαρὰ διὰ τὸν διεξαγόμενον ἀγῶνα· ὑπάρχει κόπος, ὑπάρχει καὶ ἀνάπαυσις· ὑπάρχει σκληραγωγία, ὑπάρχει καὶ προκοπὴ, διότι εἶναι μία ὁδοιπορία μέχρις οὗτου φθάσῃ κανεὶς εἰς τὸν τελικὸν προορισμὸν καὶ νὰ σταματήσῃ πᾶσαν προσπάθειαν καὶ πάντα ἀγῶνα.

16. Ἡ ἀπάθεια εὐρίσκεται μακρὰν ὅλων αὐτῶν τῶν ψυχικῶν μεταλλαγῶν καὶ δὲν ἔχει ἀνάγκην ἀπὸ τίποτε, διότι ὁ ἀπαθὴς εὐρίσκεται ἐν τῷ Θεῷ καὶ ὁ Θεὸς ἐν τῷ ἀπαθεῖ· ἡ ἀπάθεια τίποτε δὲν ἐχθρεύεται πλέον, δὲν κινδυνεύει νὰ πέσῃ πτώμα, δὲν ταλαντεύεται ἀπὸ ἀμφιβολίας, δὲν ἔχει ἀνάγκην ἀπὸ τὸν κόπον τῆς ἐπαγρυπνήσεως, δὲν φοβεῖται πάθος, δὲν ἐπιθυμεῖ ὑλικὸν πρᾶγμα, δὲν αἰσθάνεται τὸν ἐκ τῆς

ἔχθρας τῶν ἄλλων πόνον καὶ τὸ ἔνδοξον αὐτῆς μεγαλεῖον εἶναι μέγα καὶ ἀσύγκριτον.

17. Ἐφ' ὅσον ὁμῶς ὑπάρχει φόβος διὰ τὴν ὑπαρξιν ἔστω καὶ ἐνὸς πάθους, τότε ὁ ἄνθρωπος εὐρίσκεται μακρὰν ἀπὸ τὴν κατάστασιν τῆς ἀπαθείας, καὶ ἐφ' ὅσον κατηγορεῖ ἡ καρδία, τότε αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος εἶναι τελείως ξένος πρὸς τὴν ἀπάθειαν· ἀλλὰ καὶ ἐφ' ὅσον ἡ ἀριστερὰ κάμνει κάτι ἀπὸ τὰ ἰδικά της, δὲν ἀπέθανεν ἀκόμη ἡ ἁμαρτία, ἀλλ' οὔτε καὶ αἱ ἀρεταί, τὰς ὁποίας πραγματοποιεῖ ἡ δεξιὰ, δύνανται νὰ ἐξασφαλίσουν εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ τοιούτου ἀνθρώπου τὴν γαλήνην καὶ τὴν εἰρήνην. Διότι εἶναι γραμμένον εἰς τὴν Ἀγίαν Γραφήν· «δὲν γνωρίζετε ὅτι εἰσθε πράγματι δοῦλοι ἐκείνου εἰς τὸν ὅποιον προσφέρετε τοὺς ἑαυτοὺς σας, ὑποτασσόμενοι εἰς τὰ θελήματά του, ὅτι δηλαδή εἰσθε ἢ δοῦλοι τῆς ἁμαρτίας, ἢ ὁποία ὁδηγεῖ εἰς πνευματικὸν θάνατον, ἢ δοῦλοι τῆς ὑπακοῆς εἰς Χριστόν, ἢ ὁποία ὁδηγεῖ εἰς τὴν αἰωνίαν ζωὴν» ; (Ρωμ. Ὶ' 16). Καὶ τοῦτο, διότι δύο μόνον δρόμοι ὑπάρχουν, πὺν ὁδηγοῦν ὁ ἕνας πρὸς τὴν ζωὴν καὶ ὁ ἄλλος πρὸς τὸν θάνατον.

18. Αὐτὸς λοιπὸν πὺν ἀκολουθεῖ τὸν δρόμον τῆς ζωῆς, δὲν θὰ περιπατήσῃ ποτὲ εἰς τὸν ἄλλον δρόμον· ἐκεῖνος πάλιν πὺν περιπατεῖ πότε εἰς τὸν ἕνα δρόμον καὶ πότε εἰς τὸν ἄλλον, δὲν ὑπολογίζεται νὰ βαδίζῃ κανένα δρόμον ἀκόμη, ἀλλ' οὔτε καὶ ἐγνώρισε βαθέως αὐτοὺς, ὥστε νὰ τοὺς ξεχωρίσῃ μετὰξὺ των, νὰ ἀποφύγῃ τὸν ἕνα δρόμον (τοῦ θανάτου) καὶ νὰ ἀγαπήσῃ τὸν ἄλλον (τῆς ζωῆς).

19. Διότι ὅποιος ἐγνώρισε τὴν γλυκύτητα τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ, αὐτὸς ἐγνώρισε καὶ τὴν πικρίαν τοῦ ἐχθροῦ· ὅποιος ἐγνώρισε τὴν καθαρότητα τῆς Βασιλείας, αὐτὸς ἐγνώρισε τὴν ἀκαθαρσίαν τῶν βρωμερῶν παθῶν· ὅποιος ἐγνώρισε τὸν καρπὸν τῶν ἀρετῶν, αὐτὸς ἐγνώρισε καὶ ποῖος εἶναι ὁ καρπὸς τῆς κακίας· διότι ἐὰν κανεῖς δὲν φάγῃ καὶ ἀπὸ τοὺς δύο, δὲν δύναται νὰ γνωρίσῃ τὴν διαφορὰν αὐτῶν.

20. Διότι πῶς εἶναι δυνατόν νὰ κατανοήσῃ κανεῖς τὴν μανίαν τῆς φιλαργυρίας, ἐὰν δὲν γευθῇ ὁ ἴδιος τὴν ἀνάπαυσιν τῆς συνειδήσεως, πὺν χαρίζει ἢ κατὰ Θεὸν πτωχεῖα ; πῶς θὰ κατανοήσῃ πόσῃν πικρίαν δοκιμάζει ὁ εὐέξαπτος καὶ εὐερέθιστος, ἐὰν δὲν ἀποκτήσῃ εἰς τὴν ψυχὴν του τὴν γαλήνην τῆς πραότητος ; πῶς θὰ διαπιστώσῃ τὴν ταραχήν, πὺν προκαλεῖ ἡ ὀργή, ἐὰν δὲν ἀποκτήσῃ τὴν εἰρήνην, πὺν προσφέρει ἡ μακροθυμία ; πῶς θὰ καταλάβῃ τὴν ἀδιαντροπιὰν τῆς ὑπερηφανείας, ἐὰν δὲν ἀποκτήσῃ τὴν συστολήν καὶ τὴν προσοχήν τῆς ταπεινοφροσύνης ; πῶς θὰ ἐννοήσῃ τὴν ταραχήν τῆς ψυχῆς, πὺν γεννᾷ ἡ ἀκηδία, ἐὰν προηγουμένως δὲν ἡρεμήσουν αἱ αἰσθήσεις του καὶ δὲν δυνηθῇ οὕτω νὰ ἴδῃ διὰ τῶν ὁμμάτων τῆς διανοίας τὸ φῶς τοῦ Θεοῦ ;

21. Κατ' ἀναλογίαν καὶ τὰ ὑπόλοιπα πάθη οὐδόλως θὰ δυνηθῇ νὰ ἀντιληφθῇ κανεῖς, ἐὰν δὲν ἀποκτήσῃ τὰς ἀντιθέτους πρὸς τὰ πάθη αὐτὰ ἀρετάς, πὺν τὰ καταργοῦν. Δι' αὐτὸ καὶ πολλοὶ ἁμαθεῖς εἰς τὰ πνευματικὰ ἐνόμισαν, ὅτι ἔφθασαν εἰς ἀπάθειαν, ἐνῶ ἀκόμη τὰ

ψυχοφθόρα πάθη ὑπῆρχον εἰς τὴν ψυχὴν των καὶ τὸ σῶμα των δὲν ἐκαθάρευε τελείως.

22. Ὁ ἴδιος εἶπεν: αὐτὸ εἶναι τὸ δύσκολον, ὅτι δηλαδὴ ἔχομεν τὴν ἀπάθειαν εἰς τὸ στόμα, ἐνῶ εἰς τὴν καρδίαν ἡμῶν βασιλεύει ἡ ἀνομία καὶ ἡ κακία.

23. Πάλιν εἶπεν: Ἐὰν ὁ ἄνθρωπος δὲν ἀγωνισθῇ μέχρι θανάτου, διὰ τὴν ἐξαγνίστην τὸ σῶμα του καὶ τὸ καταστήσῃ ὅπως ἐκεῖνο, ποὺ ἐφόρει ὁ ἀγαπητὸς Ἰησοῦς, ὅταν ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον, δὲν συναντᾷ τὸν Ἰησοῦν χαρούμενος, οὔτε ἀπαλλάσσεται ἀπὸ τῆν πικρὰν δουλείαν (τῶν παθῶν).

24. Εἶπε πάλιν: ἐκεῖνος ποὺ δὲν εὔρε βοήθειαν κατὰ τὴν περίοδον τοῦ πολέμου, δὲν δύναται οὔτε εἰς τὴν εἰρήνην νὰ ἔχῃ ἐμπιστοσύνην.

Γ'. Τοῦ Ἀββᾶ Μάρκου.

Ο ΔΙΑΠΕΡΑΣΑΙ θέλων τὴν νοητὴν θάλασσαν ταπεινοφρονεῖ, μακροθυμεῖ, ἀγρυπνεῖ, ἐγκρατεύεται· ἐκτὸς δὲ τῶν τεσσάρων τούτων ἐὰν εἰσελθεῖν βιάσῃται, θορυβεῖ μὲν τὴν καρδίαν, περάσαι δὲ οὐ δύναται.

2. Ἡσυχία ὠφελεῖ, τῶν κακῶν ἀργήσασα· ἐὰν δὲ καὶ τὰς τέσσαρας ἀρετὰς ἐν προσευχῇ προσλάβῃται, βοήθημα πρὸς ἀπάθειαν οὐδὲν αὐτῆς συντομώτερον.

3. Οὐκ ἔστιν ἡσυχάσαι τὸν νοῦν ἄνευ σώματος, οὔτε λύσαι τὸ τούτων μεσότοιχον ἄνευ ἡσυχίας καὶ προσευχῆς.

4. «Ἡ γὰρ σὰρξ ἐπιθυμεῖ κατὰ τοῦ πνεύματος, τὸ δὲ πνεῦμα κατὰ τῆς σαρκὸς»· οἱ δὲ πνεύματι περιπατοῦντες ἐπιθυμίας σαρκὸς οὐ μὴ τελέσωσι.

Ἐρμηνεία

ΕΚΕΙΝΟΣ ποὺ θέλει νὰ περάσῃ τὴν νοητὴν θάλασσαν, ταπεινοφρονεῖ, μακροθυμεῖ, ἀγρυπνεῖ, ἐγκρατεύεται· ἐὰν δὲ κανεὶς ἐξαναγκάσῃ τὸν ἑαυτὸν του νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν θάλασσαν αὐτήν, χωρὶς τὰ τέσσαρα αὐτὰ ἐφόδια, δηλαδὴ τὴν ταπεινοφροσύνην, τὴν μακροθυμίαν, τὴν ἀγρυπνίαν, τὴν ἐγκράτειαν, θορυβεῖ μὲν τὴν καρδίαν του, διὰ τῆς προσπαθείας, δὲν δύναται ὅμως νὰ περάσῃ.

2. Ἡ ἡσυχία τότε μόνον ὠφελεῖ, ὅταν ἀδρανήσουν τὰ κακὰ καὶ τὰ πάθη. Ἐὰν ὁ ἄνθρωπος προσλάβῃ, μαζὶ μὲ τὴν ἡσυχίαν, διὰ τῆς προσευχῆς, καὶ τὰς τέσσαρας ἀρετὰς, ἀσφαλῶς τότε ἀποκτᾷ πολύτιμον βοήθημα πρὸς ἐπιτυχίαν τῆς ἀπαθείας. Ἡ ἐνισχυμένη, διὰ τῶν ἀρετῶν αὐτῶν, ἡσυχία ἀποβαίνει τὸ συντομώτερον μέσον διὰ τὴν ἀποκτησιν τῆς ἀπαθείας.

3. Δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἡσυχάσῃ ὁ νοῦς, χωρὶς τὸ σῶμα· ἀλλ' οὔτε νὰ κατακρημνισθῇ τὸ τεῖχος ποὺ τὰ χωρίζει, χωρὶς τὴν ἡσυχίαν καὶ τὴν προσευχήν.

4. «Διότι ἡ σὰρξ ἐπιθυμεῖ τὰ ἀντίθετα τοῦ πνεύματος· τὸ δὲ

πνεῦμα τὰ ἀντίθετα πρὸς τὴν σάρκα» (Γαλ. ε' 17), ἐκεῖνοι δὲ ποὺ περιπατοῦν κατὰ τὰς ἐμπνεύσεις καὶ ἐπιταγὰς τοῦ πνεύματος, δὲν θὰ ἐκπληρώσουν ποτὲ τὴν ἐπιθυμίαν τῆς σαρκός.

Δ'. Τοῦ Ἀγίου Διαδόχου.

ΠΑΘΕΙΑ ἐστὶν οὗ τὸ μὴ πολεμεῖσθαι ὑπὸ τῶν δαιμόνων, ἐπεὶ ἄρα ὁ φείλομεν ἐξεληλυθέναι ἐκ τοῦ κόσμου, κατὰ τὸν Ἀπόστολον, ἀλλὰ τὸ πολεμουμένους ὑπ' αὐτῶν, ἀπολεμήτους μένειν· καὶ γὰρ οἱ σιδηροφόροι πολεμισταὶ τοξεύονται μὲν παρὰ τῶν ἀντιπάλων, καὶ τοῦ ἤχου τῆς τοξίας ἀκούουσιν, ἀλλὰ καὶ αὐτὰ βλέπονσι τὰ πεμπόμενα κατ' αὐτῶν βέλη σχεδὸν ἅπαντα, οὗ πλήττονται δὲ διὰ τὴν τῶν πολεμικῶν ἐνδυμάτων στερεότητα.

2. Ἄλλ' ἐκεῖνοι μὲν σιδήρῳ φραγτόμενοι, ἐν τῷ πολεμεῖσθαι τὸ ἀπολέμητον ἔχουσιν, ἡμεῖς δὲ τῇ τοῦ φωτὸς τοῦ Ἀγίου Πνεύματος πανοπλίᾳ, καὶ τῇ τοῦ Σωτῆρος περικεφαλαίᾳ, διὰ πάντων τῶν καλῶν ἔργων καθοπλιζόμενοι, τὰς σκοτεινὰς τῶν δαιμόνων κόψωμεν φάλαγγας· οὗ γὰρ τὸ μηκέτι μόνον πρᾶξαι τὰ κακὰ καθαρότητα φέρει, ἀλλὰ καὶ τὸ ἐπιμελεῖα τῶν καλῶν, κατὰ κράτος ἀθετῆσαι τὰ κακά.

Ἑρμηνεία

ΠΑΘΕΙΑ εἶναι ὅχι τὸ νὰ μὴ πολεμούμεθα ὑπὸ τῶν δαιμόνων, ἐπειδὴ ἔχομεν ὑποχρέωσιν, κατὰ τὸν Ἀπόστολον, νὰ ἐξέλθωμεν ἐκ τοῦ κόσμου (βλ. Α' Κορ. ε' 10 καὶ Β' Κορ. ζ' 17), ἀλλὰ τὸ νὰ παραμείνωμεν ἀνίκητοι κατὰ τὴν διεξαγωγὴν τοῦ πολέμου αὐτοῦ. Ὡς παραδειγματισθῶμεν ἀπὸ τοὺς φέροντας σιδηρᾶς πανοπλίας πολεμιστάς· οὗτοι δηλαδὴ τοξεύονται μὲν ἀπὸ τοὺς ἀντιπάλους καὶ ἀκούουσι τὸν συριγμὸν τοῦ ριπτομένου κατ' αὐτῶν βέλους, ἀκόμη δὲ βλέπουν καὶ τὰ κατ' αὐτῶν στελλόμενα βέλη, δὲν πληγώνονται ὁμως ἀπὸ αὐτὰ ἐξ αἰτίας τῆς στερεότητος τῶν πολεμικῶν ἐνδυμάτων.

2. Αὐτοὶ λοιπὸν οἱ πολεμισταὶ περικλειόμενοι διὰ τοῦ σιδήρου, ἐνῷ πολεμοῦν, παραμένουν ἀκατάβλητοι· καὶ ἡμεῖς ἐξοπλιζόμενοι μὲ τὴν πανοπλίαν τοῦ φωτὸς τοῦ Ἀγίου Πνεύματος, τὴν περικεφαλαίαν τοῦ Σωτῆρος (βλ. Ἐφεσ. ζ' 13—17), ἀλλὰ καὶ μὲ ὅλα τὰ καλὰ ἔργα, ἀσφαλῶς θὰ κατακόψωμεν, ὡς γενναῖοι πολεμισταί, τὰς σκοτεινὰς φάλαγγας τῶν δαιμόνων. Διότι τὴν καθαρότητα δὲν τὴν φέρει τὸ νὰ μὴ πράξωμεν ποτὲ τὰ κακά, ἀλλὰ καὶ τὸ νὰ ἀπορρίψωμεν τελείως πᾶσαν κακότητα, διὰ τῆς ἀντιστοίχου φροντίδος τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τῶν ἀρετῶν· «ἐκκλινον ἀπὸ κακοῦ καὶ ποιήσον ἀγαθόν», καθὼς λέγει ὁ Προφητάναξ Δαβὶδ (Ψαλμ. λγ' 15).

Ε'. Τοῦ Ἀββᾶ Ἰσαάκ.

Ἑρώτησις

ΠΟΘΕΝ τις ἐπιγινώσκει εἰ ἔφθασεν εἰς τὴν καθαρότητα τῆς καρδίας, καὶ αὕτη δὲ ἡ τῆς καρδίας καθαρότης τί ἐστίν;

Ἀπόκρισις

2. Ὅταν πάντας ἀνθρώπους καλοὺς θεωρῇ, καὶ οὐχ ὁρᾶται τις αὐτῷ ἀκά-

θαρτος καὶ βέβηλος, τότε ἐστὶν ἀληθῶς καθαρὸς τῇ καρδίᾳ. Πᾶς γὰρ τις ἐν αἰσθησει καὶ εἰλικρινεῖ διαθέσει καρδίας, πάντας ὑπερέχοντας ἑαυτοῦ ἐπίσης ἡγεῖσθαι δύναται, κατὰ τὸ τοῦ Ἀποστόλου παράγγελμα, εἰ φθάσῃ εἰς ἐκεῖνο τὸ εἰρημένον· καθαρὸς ὁ ὀφθαλμὸς του μὴ ὁρᾶν πονηρά.

3. Ἡ οὖν καθαρότης ἐστὶ ἡ παντελὴς λήθη καὶ ἄγνοια τῶν τρόπων τῆς παραφύσεως, ὧν ἐκ τε τῆς παρακοῆς καὶ τῶν ἐν τῷ κόσμῳ πραγμάτων ἐφεῦρεν ἡ φύσις καὶ ἠὔξησεν· ὁ οὖν ἔξω αὐτῶν γεγονώς, μᾶλλον δὲ ὁ ἐξ ἑαυτοῦ πάντα τὰ παρὰ φύσιν ἀποβαλὼν, καὶ λήθην αὐτῶν διὰ τὴν ἀπραξίαν καὶ ἄγνοιαν σχών, δῆλός ἐστιν, ὡς τὴν πρώτην τῆς φύσεως ἀπλότητα καὶ ἀκακίαν ἀπέλαβε καὶ γέγονεν ὡς τὸ νήπιον τὸ ἀκέραιον, χωρὶς τῶν ἐλαττωμάτων τοῦ νηπίου.

Ἑ ρ ὠ τ η σ ι ς.

4. Ἐνδέχεται τινα ἐλθεῖν εἰς τὴν κατάστασιν ταύτην;

Ἀ π ὁ κ ρ ι σ ι ς

5. Ναί· ἰδοὺ ὁ Ἀββᾶς Σισώης ἦλθεν εἰς τὸ μέτρον τοῦτο, ὡς καὶ τὸν μαθητὴν αὐτοῦ ἐρωτᾶν περὶ ἑαυτοῦ εἰ ἔφαγεν ἢ οὐ.

6. Καὶ ἕτερος δέ τις τῶν Πατέρων εἰς τοιαύτην ἦλθεν ἀπλότητα, καὶ ἐξέστη παντελῶς τῶν ἐνταῦθα, ὡς ἐπιλανθάνεσθαι καὶ ἐσθίειν πρὸ τῆς ἁγίας Μεταλήψεως, εἰτα προσιέναι τῇ Κοινωνίᾳ, ἀγνοοῦντα εἰς ὅλως ἔφαγεν, εἰ μήτοιγε ὑπὸ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ἐκωλύετο, οἱ καὶ ἦγον αὐτὸν ὡς νήπιον ἐπὶ τὴν Κοινωνίαν. Καὶ τῷ μὲν κόσμῳ νήπιος ἦν, τῇ δὲ ψυχῇ πρὸς Θεὸν τέλειος.

Ἑ ρ μ η ν ε ί α

Ἑ ρ ὠ τ η σ ι ς

ΠΟ ποῦ καταλαβαίνει κανεῖς, ἐὰν ἔφθασεν εἰς τὴν καθαρότητα τῆς καρδίας; Καὶ τί εἶναι αὐτὴ ἡ καθαρότης τῆς καρδίας;

Ἀ π ἄ ν τ η σ ι ς

2. Ὅταν ὅλους τοὺς ἀνθρώπους τοὺς θεωρῇ καλοὺς, κανένα δὲ ἀκάθαρτον καὶ βέβηλον, τότε ὁ τοιοῦτος εἶναι πράγματι καθαρὸς τῇ καρδίᾳ. Διότι ὁ κάθε ἓνας εἶναι δυνατόν νὰ φρονῇ, μὲ ἐπίγνωσιν καὶ εἰλικρινῇ διάθεσιν καρδίας, ὅτι ὅλοι εἶναι ἀνώτεροί του, συμφώνως πρὸς τὸ Ἀποστολικὸν παράγγελμα (Φιλιπ. β' 3), ἐὰν κατορθώσῃ νὰ φθάσῃ εἰς τὴν τελείαν ἐκείνην κατάστασιν, πού μᾶς ὑπενθυμίζει τὸ ρητόν· «ὁ ὀφθαλμὸς του εἶναι καθαρὸς καὶ δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἰδῇ πονηρὰ πράγματα» (Ἀββακ. α' 13).

3. Ἡ καθαρότης λοιπὸν εἶναι ἡ τελεία λησμοσύνη καὶ ἄγνοια τῶν τρόπων τῆς δευτέρας φύσεως τοῦ ἀνθρώπου, οἱ ὅποιοι προέρχονται ἀπὸ τὴν παρακοὴν καὶ τοὺς ὁποίους ἐφεῦρε καὶ ἠὔξησεν ἡ φύσις ἡμῶν (μετὰ τὴν ἁμαρτίαν) ἀπὸ τὰ πράγματα τοῦ παρόντος κόσμου. Ἐκεῖνος λοιπόν, πού θὰ κατορθώσῃ νὰ εὗρεθῇ ἔξω ἀπὸ αὐτά, ἡ μᾶλλον ἐκεῖνος πού θὰ βγάλῃ ἔξω ἀπὸ τὴν ψυχὴν του ὅλας τὰς παρὰ φύσιν καταστάσεις καὶ ἀσχημίας καὶ θὰ φθάσῃ εἰς τὸ σημεῖον λησμοσύνης ὅλων αὐτῶν, ἐξ αἰτίας τῆς ἡθελημένης ἀγνοίας αὐτῶν καὶ τῆς περὶ αὐτὰ ἀπραξίας, εἶναι φανερόν, ὅτι ἐπανέκτησε τὴν πρὸ τῆς πτώσε-

ως τοῦ ἀνθρώπου ἀπλότητα καὶ ἀκακίαν καὶ ἔγινε, κατὰ τὴν προαίρεσιν καὶ τὴν ψυχικὴν κατάστασιν, ἕνα πραγματικὸν ἀθῶον νήπιον, χωρὶς νὰ ἔχη καὶ τὰ ἐλαττώματα τοῦ νηπίου.

Ἑρῶτησις

4. Εἶναι δυνατόν νὰ φθάσῃ κανεὶς εἰς αὐτὴν τὴν κατάστασιν;

Ἀπάντησις

5. Βεβαίως· ὡς παράδειγμα ἀναφέρω τὸν Ἀββᾶν Σισῶην· αὐτὸς ἔφθασεν εἰς τὸ μέτρον αὐτὸ τῆς νηπιακῆς ἀγνότητος καὶ ἀθωότητος, τὴν καθαρότητα δηλαδή, ὥστε νὰ ἐρωτᾷ τὸν μαθητὴν του, διὰ τὸν ἑαυτὸν του, ἐὰν ἔφαγεν ἢ ὄχι.

6. Ἐνας ἄλλος πάλιν ἐκ τῶν Πατέρων τῆς ἐρήμου εἰς τοιαύτην ἀπλότητα ἔφθασεν, καὶ τόσον πολὺ ἐξῆλθεν ἀπὸ τὰ ὅρια τῆς καθημερινότητος ἐνδὸς ὠρίμου ἀνθρώπου, ὥστε νὰ λησμονῇ καὶ νὰ τρώγῃ πρὶν τῆς θείας Μεταλήψεως καὶ μετὰ νὰ προσέρχεται εἰς τὴν ἁγίαν Κοινωνίαν, χωρὶς καθόλου νὰ ἐνθυμῆται, ἐὰν ἔφαγε· δι' αὐτὸ καὶ οἱ μαθηταί του τὸν ἡμπόδιζον πρὸ τῆς θείας Μεταλήψεως καὶ τὸν ὠδήγουν ὡς νήπιον, διὰ νὰ μεταλάβῃ τῶν Ἀχράντων Μυστηρίων· οὗτος, κατὰ κόσμον, ἐθεωρεῖτο νήπιος, ἐνῶ ἀπέναντι τοῦ Θεοῦ ἦτο εἰς τὴν ψυχὴν τέλειος.

Γ'. Τοῦ Ἀγίου Μαξίμου.

ΨΥΧΗ ἐστὶ καθαρά, παθῶν ἐλευθερωθεῖσα καὶ ὑπὸ τῆς θείας ἀγάπης ἀδιαλείπτως εὐφραينوμένη. Ἀπάθεια ἐστὶν εἰρηνικὴ κατάσταση τῆς ψυχῆς, καθ' ἣν δυσκίνητος γίνεται πρὸς κακίαν. Ὄταν ὁ νοῦς τῶν παθῶν τελείως ἐλευθερωθῇ, τότε καὶ ἐπὶ τὴν θεωρίαν τῶν ὄντων ἀμεταστρεπτῇ ὁδεύει, ἐπὶ τὴν γνῶσιν τῆς Ἀγίας Τριάδος τὴν πορείαν ποιούμενος.

2. Σημεῖον ἄκρας ἀπαθείας τὸ ψιλὰ τὰ νοήματα τῶν πραγμάτων ἀεὶ ἀναβαίνειν ἐπὶ τὴν καρδίαν, καὶ γοργορῶντος τοῦ σώματος καὶ κατὰ τοὺς ὕπνους, καθαρὸς ὑπάρχων ὁ νοῦς, τὰ νοήματα τῶν πραγμάτων ἀναλαμβάνων, εἰς τὴν πνευματικὴν αὐτῶν θεωρίαν κινεῖται· ἀκάθαρτος δὲ ἐκ ὁρμητικῆς γεγωνίας, τὰ μὲν τῶν λοιπῶν πραγμάτων νοήματα ψιλὰ φαντάζεται, τὰ δὲ ἀνθρώπινα δεχόμενος εἰς αἰσχροὺς καὶ πονηροὺς λογισμοὺς μετατρέπει.

3. Ὁ τέλειος ἐν ἀγάπῃ καὶ εἰς ἄκρον ἐλθὼν ἀπαθείας οὐκ ἐπίσταται διαφορὰν ἰδίου καὶ ἀλλοτρίου, ἢ πιστοῦ καὶ ἀπίστου, ἢ δούλου καὶ ἐλευθέρου, ἢ ὄλως ἄρρενος καὶ θηλείας, ἀλλ' ἀνώτερος τῆς τῶν παθῶν τυραννίδος γενόμενος, καὶ εἰς τὴν φύσιν τῶν ἀνθρώπων βλεπόμενος, πάντα ἐξ ἴσου θεωρεῖ καὶ πρὸς πάντας ἴσος διάκειται· οὐκ ἔστι γὰρ ἐν αὐτῷ Ἕλληνας καὶ Ἰουδαῖος, οὐδὲ ἄρσεν καὶ θῆλυ, οὐδὲ δοῦλος καὶ ἐλεύθερος, ἀλλὰ πάντα καὶ ἐν πᾶσι Χριστός.

4. Ἄλλο ἐστὶ λογισμῶν ἀπαλλαγῆναι, καὶ ἄλλο παθῶν ἐλευθερωθῆναι· καὶ πολλάκις τις λογισμῶν ἀπαλλάττεται, μὴ παρόντων τῶν πραγμάτων ἐκείνων, πρὸς ἅπερ τὰ πάθη κέκτεται· κέκρυπται δὲ τὰ πάθη ἐν τῇ ψυχῇ, καὶ ἀναφαινόντων τῶν πραγμάτων ἐλέγχεται· χορὴ οὖν τηρεῖν τὸν νοῦν ἐπὶ τῶν πραγμάτων, καὶ γινώσκειν πρὸς ποῖον ἔχει τὸ πάθος.

5. Ψυχὴ ἐστὶ τελεία, ἥς ἡ παιητικὴ δύναμις νέενυκε πρὸς τὸν Θεὸν ὁλοτελῶς.

6. Νοῦς ἐστὶ τέλειος, ὁ διὰ πίστεως ἀληθοῦς τὸν Ὑπεράγνωστον ὑπεράγνως ὑπερεγνωκῶς, καὶ τῶν Αὐτοῦ δημιουργημάτων τὰ καθόλου θεασάμενος, καὶ τῆς ἐν αὐτοῖς Προνοίας καὶ κρίσεως τὴν περιληπτικὴν γνῶσιν παρὰ Θεοῦ εἰληφώς, ὡς ἐν ἀνθρώποις δέ φημι.

7. Ὅταν μὴδὲν εἴπῃς ἢ πράξῃς αἰσχροὺς κατὰ διάνοιαν, καὶ ὅταν τῷ ζῆμιώσαντι ἢ κακολογήσαντι μὴ μνησικακήσῃς, καὶ ὅταν ἐν καιρῷ προσευχῇς αὐλὸν καὶ ἀνίδεον αἰεὶ ἔχῃς τὸν νοῦν, τότε γινώθι ὅτι ἔφθασας εἰς τὸ μέτρον τῆς ἀπαθείας καὶ τῆς τελείας ἀγάπης.

8. Μὴ νόμιζε τελείαν ἔχειν ἀπάθειαν, τοῦ πράγματος μὴ παρόντος· ὅταν δὲ φανῇ καὶ μείνῃς ἀκίνητος πρὸς τε τὸ πρᾶγμα καὶ τὴν μετὰ ταῦτα μνήμην αὐτοῦ, τότε γινώθι σεαυτὸν τὸν ὅρον αὐτῆς ἐπιβεβηκέναι· πλὴν μὴδὲ οὕτω καταφρονήσῃς, διότι ἀρετὴ μὲν χρονίζουσα νεκροῖ τὰ πάθη, ἀμελουμένη δὲ πάλιν ἐγείρει αὐτά.

9. Ὁ τὸν νόμον διὰ βίου καὶ πολιτείας ἐπιτελῶν, μόνον τῶν τῆς καρδίας ἢ τῆς κακίας ἀργεῖ συμπερασμάτων, καταθύων τῷ Θεῷ τῶν ἀλόγων παθῶν τὴν ἐνέργειαν, καὶ τούτῳ πρὸς σωτηρίαν ἀρκεῖται τῷ τρόπῳ, διὰ τὴν ἐν αὐτῷ πνευματικὴν νηπιότητα.

10. Ὁ τῷ Προφητικῷ λόγῳ παιδαγωγούμενος, πρὸς τῇ ἀποβολῇ τῆς τῶν παθῶν ἐνεργείας, καὶ τὰς κατὰ ψυχὴν συνισταμένας αὐτῷ ἀποτίθεται συγκαταθέσεις, ἵνα μὴ τῇ σαρκὶ δοκῶν κακίας ἀπέχεσθαι, τῇ ψυχῇ λάθῃ ταύτην δαψιλῶς ἐνεργῶν.

11. Ὁ τὴν Εὐαγγελικὴν ζωὴν γνησίως ἀσπαζόμενος, καὶ ἀρχὴν καὶ τέλος αὐτοῦ τῆς κακίας ἐξέτεμε, καὶ πᾶσαν ἀρετὴν ἔργῳ τε καὶ λόγῳ μετέρχεται, θυσίαν θύων αἰνέσεως καὶ ἐξομολογήσεως, πάσης τε τῆς κατ' ἐνέργειαν ἁμαρτίας τῶν παθῶν ἀπηλλαγμένος, καὶ τῆς κατὰ νοῦν πρὸς αὐτὰ μάχης ὑπάρχων ἐλευθερός, καὶ μόνον ἔχων τῇ ἐλπίδι τῶν μελλόντων ἀγαθῶν τὴν ψυχὴν διατρέφουσιν ἀκρόεστον ἡδονήν.

12. Καρδία καθαρὰ ἐστὶν ἡ παντάπασιν ἀνίδεον τῷ Θεῷ καὶ ἀδιαμόρφωτον παραστήσασα τὴν μνήμην, μόνοις τοῖς Αὐτοῦ ἔτοιμον ἐνημανθῆναι τυποῖς, δι' ὧν ἐμφανὲς πέφυκε γενέσθαι ὁ τοῦ Χριστοῦ νοῦς, ὃν λαμβάνουσιν οἱ Ἅγιοι, κατὰ τὸν εἰπόντα· «ἡμεῖς δὲ νοῦν Χριστοῦ ἔχομεν», οὐ κατὰ στέρησιν τῆς ἐν ἡμῖν νοερᾶς δυνάμεως ἐπιγίνεται. οὐδὲ ὡς συμπληρωτικὸς τοῦ ἡμετέρου νοός, οὐδὲ ὡς μεταβαίνων οὐσιωδῶς εἰς τὸν ἡμέτερον νοῦν καθ' ὑπόστασιν, ἀλλ' ὡς τῇ οἰκείᾳ ποιότητι, τὴν τοῦ ἡμετέρου νοός λαμπρύνων δύναμιν, καὶ πρὸς τὴν αὐτὴν ἑαυτῷ φέρων ἐνέργειαν.

13. Νοῦν γὰρ ἔχειν Χριστοῦ ἔγωγέ φημι, τὸν κατ' Αὐτὸν νοοῦντα, καὶ διὰ πάντων Αὐτὸν νοοῦντα.

14. Σῶμα Χριστοῦ εἶναι λεγόμεθα, κατὰ τό· «Ὑμεῖς δὲ ἐστε σῶμα Χριστοῦ καὶ μέλη ἐκ μέρους», οὐ κατὰ στέρησιν τῶν ἡμετέρων σωμάτων, ἐκεῖνο τὸ σῶμα γινόμενον, οὐδ' αὖ πάλιν Ἑκείνου καθ' ὑπόστασιν εἰς ἡμᾶς μεταβαίνοντος, ἢ μεληδὸν διατεμνομένου, ἀλλὰ καθ' ὁμοιότητα τῆς τοῦ Κυρίου σαρκὸς τὴν φθορὰν ἀποσεῖσθαι τῆς ἁμαρτίας.

15. Ὡς γὰρ ὁ Χριστὸς κατὰ φύσιν σαρκὶ νοεῖται καὶ ψυχῇ, ἄνθρωπος ἀναμάρτητος ὢν, οὕτω καὶ ἡμεῖς οἱ πεπιστευκότες Αὐτῷ, καὶ διὰ πνεύματος Αὐτὸν ἐνδυσάμενοι κατὰ προαίρεσιν, ἐν Αὐτῷ χωρὶς ἁμαρτίας εἶναι δυνάμεθα.

Ἐ ρ μ η ν ε ι α

Η ΨΥΧΗ εἶναι καθαρὰ, ὅταν ἐλευθερωθῇ ἀπὸ τὰ πάθη καὶ ἀκατάπαυστα εὐφραίνεσθαι ἀπὸ τὴν θεῖαν ἀγάπην. Ἀπάθεια εἶναι μία εἰρηνικὴ κατάστασις τῆς ψυχῆς, κατὰ τὴν ὁποῖαν ἡ ψυχὴ με-

τὰ δυσκολίας κινεῖται πρὸς τὴν κακίαν. Ὄταν ὁ νοῦς ἐλευθερωθῇ τελείως ἀπὸ τὰ πάθη, τότε βαδίζει σταθερῶς καὶ χωρὶς ἐπιστροφῆν πρὸς τὴν ἐσωτερικὴν ψυχικὴν θεωρίαν τῶν ὄντων καὶ ἀνέρχεται πρὸς τὴν ὑπερφυσικὴν γνῶσιν τῆς Ἀγίας Τριάδος.

2. Σημεῖον ἁκρας ἀπαθείας εἶναι τὸ ἐξῆς· τὸ νὰ ἀναβαίνουν διαρκῶς εἰς τὴν καρδίαν τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ὅταν ἀκόμη τὸ σῶμα εἶναι ξυπνητόν, νοήματα καθαρὰ, ἀπηλλαγμένα ἀπὸ τὴν ὑλικότητα τῶν πραγμάτων· κατὰ τὸ διάστημα πάλιν τοῦ ὕπνου, ἐπειδὴ ὁ νοῦς ἔχει καθαρῇ ἀπὸ τὰ νοήματα τῆς ἡμέρας, διασκευάζει αὐτὰ εἰς μίαν πνευματικὴν εἰκόνα καὶ κινεῖται εἰς τὴν ἐνόρασιν καὶ ἀπόλαυσιν αὐτῆς. Ὄταν ὁμοῦς ὁ νοῦς, νικώμενος ἀπὸ πνευματικὴν νοηρότητα καὶ ὀκνηρίαν, καταστῇ ἀκάθαρτος, τότε τὰ μὲν νοήματα, ποὺ ἀντιστοιχοῦν εἰς τὰ διάφορα πράγματα τῆς φύσεως, τὰ φαντάζεται γυμνά, τὰ δὲ νοήματα, ποὺ ἀντιστοιχοῦν εἰς ἀνθρώπους, δεχόμενος, τὰ μετατρέπει εἰς αἰσχροὺς καὶ πονηροὺς λογισμοὺς.

3. Ὁ ἄνθρωπος, ποὺ κατέστη τέλειος διὰ τῆς ἀγάπης καὶ ἔφθασεν εἰς πλήρη ἀπάθειαν, δὲν ξεχωρίζει τὸ ἰδικόν του ἀπὸ τὸ ξένον, τὸν πιστὸν ἀπὸ τὸν ἄπιστον, τὸν δοῦλον ἀπὸ τὸν ἐλεύθερον, ἀρσενικὸν ἢ θηλυκόν. Ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς ἐγινεν ἀνώτερος ἀπὸ τὴν τυραννίαν τῶν παθῶν καὶ παρατηρῶν μόνον τὴν φύσιν τῶν ἀνθρώπων, θεωρεῖ ὅλους ἴσους καὶ πρὸς ὅλους συμπεριφέρεται μὲ τὴν ἰδίαν διάθεσιν, διότι δι' αὐτὸν δὲν ὑπάρχει διάκρισις μεταξὺ Ἰουδαίου καὶ Ἑλλήνος, οὔτε ἀρσενικοῦ καὶ θηλυκοῦ, οὔτε δούλου καὶ ἐλευθέρου· ἀλλὰ παντοῦ καὶ εἰς ὅλα βλέπει τὸν Χριστόν (Γαλ. γ' 28).

④ Ἄλλο πρᾶγμα εἶναι τὸ νὰ ἀπαλλαγῇ ἀπὸ τοὺς λογισμοὺς καὶ ἄλλο τὸ νὰ ἐλευθερωθῇ ἀπὸ τὰ πάθη. Πολλὰς φορὰς ἀπαλλάσsetαι κανεὶς ἀπὸ τοὺς λογισμοὺς, ἐπειδὴ δὲν εἶναι παρόντα τὰ πράγματα ἐκεῖνα, πρὸς τὰ ὁποῖα ἔχει ἀποκτήσει τὰ πάθη· τότε τὰ πάθη ἔχουν ἀποκρυβῇ εἰς τὴν ψυχὴν καὶ ὁσάκις ἐμφανίζονται τὰ ἀντικείμενα, ποὺ τὰ προκαλοῦν, διαπιστοῦνται καὶ ἡ παρουσία τῶν παθῶν. Πρέπει λοιπὸν ὁ νοῦς νὰ παρατηρῇ μετὰ προσοχῆς τὰ διάφορα πράγματα καὶ νὰ ἀντιληφθῇ πρὸς ποῖα ἐξ αὐτῶν τρέφει ἡ ψυχὴ πάθος.

⑤ Ἡ ψυχὴ τότε εἶναι τελεία, ὅταν ἡ παθητικὴ αὐτῆς δύναμις στρέφεται διαρκῶς πρὸς τὸν Θεόν, ὅταν δηλαδὴ τίποτε ἄλλο δὲν ποθεῖ παρὰ τὸν Θεὸν μόνον.

6. Τέλειος νοῦς εἶναι ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος ἔχει συλλάβει τὴν ὑπερφυσικὴν γνῶσιν τοῦ πέραν πάσης νοήσεως καὶ ὑπεράνω πάσης γνωστικῆς δυνατότητος ὑπάρχοντος Θεοῦ, καὶ ὅστις νοῦς μετ' ἐκπλήξεως παρετήρησε τὸ σύνολον τῶν δημιουργημάτων τοῦ Θεοῦ καὶ ἐπληροφορήθη σαφῶς καὶ διὰ τὴν περὶ αὐτὰ Πρόνοιαν καὶ κρίσιν τοῦ Θεοῦ· ὅλα δὲ αὐτὰ βεβαίως λέγω, ὅτι δύνανται νὰ συμβοῦν, ἐν τῷ μέτρῳ τῆς ἀνθρωπίνης δυνατότητος.

7. Ὄταν κατορθώσης καὶ δὲν εἴπης ἢ δὲν διαπραξῇ ἐν τῇ δια-

νοία σου αἰσχροῦν, καὶ ὅταν δὲν κρατήσης κακίαν ἐναντίον ἐκείνου ποὺ σὲ ἐξημίωσε, ἢ σὲ ἐκακολόγησε, καὶ ὅταν κατὰ τὴν ὥραν τῆς προσευχῆς διατηρῇς πάντοτε τὸν νοῦν σου ἐλεύθερον ἀπὸ ὑλικά πράγματα καὶ καθαρὸν ἀπὸ ψυχοβλαβεῖς εἰκόνας, τότε μάθε, ὅτι ἔφθασες εἰς τὸ μέτρον τῆς ἀπαθείας καὶ τῆς τελείας ἀγάπης.

8. Μὴ νομίζης ὅτι ἔχεις τελείαν ἀπάθειαν, ἐφ' ὅσον δὲν ὑπάρχει ἐνώπιόν σου πρᾶγμα, δυνάμενον νὰ κινήσῃ πρὸς αὐτὸ πάθος τῆς ψυχῆς· ὅταν ὁμως ἐμφανισθῇ πρᾶγμα τι ἐνώπιόν σου καὶ παραμείνῃ ἡ ψυχὴ σου ἀπαθῆς καὶ πρὸς τὸ πρᾶγμα καὶ πρὸς τὴν μετέπειτα ἀνάμνησιν αὐτοῦ, τότε μάθε, ὅτι εὗρίσκεσαι εἰς τὴν περιοχὴν τῆς ἀπαθείας· ἀλλὰ καὶ τότε ἀκόμη, ὅταν δηλαδὴ οὐδὲν πάθος θὰ σοῦ διεγείρουν τὰ πράγματα, νὰ μὴ ἀδιαφορήσῃς καὶ ὑπερηφανευθῇς, διότι ὅταν μὲν ἡ ἀρετὴ διαρκῇ, ζωογονουμένη ἀπὸ τὸν ἀγῶνα τοῦ ἀνθρώπου, νεκρώνει τὰ πάθη, ὅταν πάλιν δὲν φροντίζῃ νὰ ἀσκῇ αὐτὴν ὁ ἄνθρωπος, τότε ἀναζωογονοῦνται τὰ πάθη.

9. Ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος εἰς τὴν ζωὴν του καὶ τὴν συμπεριφορὰν του ἐκτελεῖ τὸν νόμον μόνον, ἀποτρέπει τὴν ἐκδήλωσιν κακῶν σκέψεων εἰς τὴν καρδίαν του, θυσιάζων τοιοῦτοτρόπως διὰ τὸν Θεὸν τὴν ἐνέργειαν τῶν ἀλόγων παθῶν. Ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς δύναται νὰ ἀρκῇται καὶ εἰς αὐτὸν τὸν τρόπον τῆς ἡθικῆς δραστηριότητος διὰ τὴν σωτηρίαν του, χάριν τῆς πνευματικῆς νηπιότητος, τὴν ὁποίαν, διὰ τῆς τοιαύτης θυσίας, ἀπέκτησεν.

10. Ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος κατευθύνεται ἀπὸ τὸν προφητικὸν λόγον, πέραν τῆς ἀποβολῆς τῆς ἐνεργείας τῶν παθῶν, ἀποθέτει καὶ τὰς βαθυτέρας τῆς ψυχῆς του σκέψεις, τὰς συμφωνίας αὐτοῦ πρὸς τὰς προσβολὰς τῶν λογισμῶν, ὥστε νὰ μὴ θεωρηθῇ, ὅτι μόνον σαρκικῶς ἀπέχει ἀπὸ τὴν κακίαν, ἐνῶ κρυφίως, διὰ τῆς ψυχῆς του, ἐνεργεῖ ἀφθόνως τὰ ἔργα τῆς κακίας.

11. Ἐκεῖνος, τέλος, ὁ ὁποῖος ἀσπάζεται εἰλικρινῶς καὶ γνησίως τὴν Εὐαγγελικὴν ζωὴν, ἐξεργίζωσεν ἀπὸ μέσα του τὴν ἀρχὴν καὶ τὸ τέλος τῆς κακίας· ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς προσεγγίζει ἀποτελεσματικῶς, δι' ἔργων καὶ λόγων, ὅλας τὰς ἀρετάς, προσφέρων, διὰ τῆς τοιαύτης ψυχικῆς του καταστάσεως, θυσίαν αἰνέσεως καὶ ἐξομολογήσεως εἰς τὸν Θεόν· ἀκόμη ὁ τοιοῦτος ἀπηλλάγη πάσης ἐπικτήτου ἁμαρτίας, προσγενομένης κατ' ἐνέργειαν τῶν παθῶν, καὶ ἀπηλευθερώθη ἀπὸ τῆς κατὰ νοῦν μάχης πρὸς τὰ πάθη, ἔχων ὡς μόνην διατρέφουσιν τὴν ψυχὴν του ἀκόρεστον ἡδονὴν τὴν ἐλπίδα τῶν μελλόντων ἀγαθῶν.

12. Καρδιά καθαρὰ εἶναι ἐκείνη, ποὺ παρουσιάζει εἰς τὸν Θεὸν τὴν μνήμην καθαρὰν, ἀπηλλαγμένην πάσης εἰκόνης καὶ ἐπὶ τῆς ὁποίας οὐδεμία μορφὴ ἔχει σχηματισθῇ, ἐτοίμην δὲ νὰ ἀποτυπώσῃ ἐν αὐτῇ τὰ σημεῖα τῆς παρουσίας τοῦ Θεοῦ, διὰ τῶν ὁποίων ἀποδεικνύεται ὁ λοφάνερα ὁ χριστοφόρος νοῦς, τὸν ὁποῖον λαμβάνουσιν οἱ Ἅγιοι, συμφώνως πρὸς τὸ ἀποστολικὸν ρητόν· «ἡμεῖς δὲ νοῦν Χριστοῦ ἔχομεν»

(Α' Κορ. β' 16). Ὁ νοῦς Χριστοῦ, τὸν ὁποῖον φέρουν οἱ Ἅγιοι, καὶ τὸν ὁποῖον δυνάμεθα καὶ ἡμεῖς νὰ ἀποκτήσωμεν, ἐμφανίζεται ἐν ἡμῖν οὐχὶ κατὰ στέρησιν τῆς ἐν ἡμῖν νοητικῆς δυνάμεως, οὔτε ὥς παράγων συμπληρωματικὸς τοῦ νοός μας, οὔτε ὥς ὑπείσερχόμενος ὑποστατικῶς (πραγματικῶς) εἰς τὸν ἡμέτερον νοῦν· ἀλλ' ἐμφανίζεται ὥς ἐξ ἰδίας φωτιστικῆς ποιότητος λαμπρύνων τὴν δύναμιν τοῦ νοός μας, καὶ φέρων αὐτὸν πρὸς Αὐτόν.

13. Κατὰ τὴν γνώμην μου, τὸ νὰ ἔχωμεν νοῦν Χριστοῦ σημαίνει τὸ νὰ σκεπτόμεθα ὅπως θέλει ὁ Χριστὸς καὶ πάντοτε νὰ σκεπτόμεθα τὸν Χριστόν.

14. Λεγόμεθα, ὅτι εἴμεθα σῶμα Χριστοῦ, σύμφωνα μὲ τὸ Ἀποστολικόν· «Ὑμεῖς δέ ἐστε σῶμα Χριστοῦ, καὶ μέλη ἐκ μέρους» (Α' Κορ. ιβ' 27), ὅχι διότι στερούμεθα τὰ σώματά μας, καὶ διὰ τῆς στέρησεως αὐτῆς διαμορφοῦται ἐκεῖνο τὸ σῶμα, ἀλλ' οὔτε πάλιν ἐννοοῦμεν, ὅτι τὸ Δεσποτικὸν Σῶμα μεταβαίνει ὑποστατικῶς, κατὰ τὴν οὐσίαν, εἰς ἡμᾶς, ἢ ὅτι τεμαχίζεται εἰς μικρὰ μέλη καὶ οὕτω διανέμεται εἰς τοὺς εὐσεβεῖς· ἀλλ' ἐννοοῦμεν, ὅτι δυνάμεθα καὶ ἡμεῖς νὰ ἀποσείσωμεν τὴν φθορὰν τῆς ἁμαρτίας ἀπὸ τὸν ἑαυτὸν μας, ὅπως ἡ ὁμοία μὲ τὴν ἀνθρωπίνην Σάρξ τοῦ Κυρίου.

15. Ὅπως δηλαδὴ ἀκριβῶς ὁ Χριστὸς νοεῖται, ὅτι εἶναι ἀναμάρτητος, ὥς ἄνθρωπος κατὰ φύσιν, εἰς τὴν σάρκα καὶ τὴν ψυχὴν, τοιουτοτρόπως καὶ ἡμεῖς, οἱ ὁποῖοι ἔχομεν πιστεύσει εἰς Αὐτόν, καὶ κατ' ἐλευθερίαν θέλησιν ἐνεδύθημεν Αὐτόν, δυνάμεθα, μὲ τὴν δύναμιν Του καὶ τὴν Χάριν Του, νὰ εἴμεθα χωρὶς ἁμαρτίας, δηλαδὴ νὰ μὴ ἁμαρτάνωμεν.

Ζ'. Τοῦ Ἀββᾶ Ἰσαάκ.

ΠΡΟ τοῦ εἰσελθεῖν εἰς τὴν πόλιν τῆς ταπεινώσεως, ἐὰν ἴδῃς σαυτόν, ὅτι ἀνεπαύθης ἐκ τῆς ὀκλήσεως τῶν παθῶν, μὴ πιστεύσης σαυτῷ· ἐνεδραν γὰρ τινα ἐνεδρεῖς σοι ὁ ἐχθρὸς, καὶ ἐκδέχου μετὰ τὴν ἀνάπαυσιν πολλὴν ταραχὴν· ὅταν γὰρ διέρχῃ τὰ καταλύματα τῶν ἀρετῶν, οὐχ εὐρίσκεις ἀνάπαυσιν ἐκ τοῦ μόχθου σου, οὐδὲ ἐκ τῶν ἐπιβούλων ἄνεσιν, ἕως ἂν φθάσῃς τὸ κατάλυμα τῆς ταπεινώσεως.

2. Ἐν τῷ καιρῷ, ἐν ᾧ ἡ ταπείνωσις βασιλεύει ἐν τῇ ψυχῇ σου καὶ ἐν τῇ διαγωγῇ σου ὑποτάσσεται ἡ ψυχὴ σου, μετ' αὐτῆς ὑποταγέσεται σοι τὰ πάντα, διότι γεννᾶται ἐν τῇ καρδίᾳ σου εἰρήνη ἐκ τοῦ Θεοῦ. Ὅτε δὲ σὺ ἔξωθεν τῆς ταπείνώσεως εἶ, οὐ μόνον ἐκ τῶν παθῶν, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν συμβάσεων μέλλεις καταδιωχθῆναι· ἀληθῶς γὰρ εἰμὴ αὐτοὶ ἐκουσίως ταπεινωθῶμεν, οὐ παύεται ὁ Θεὸς ταπεινῶν ἡμᾶς· ἡ ἀληθινὴ ταπείνωσις, γέννημα τῶν πειρασμῶν.

3. Δύο τρόποι εἰσὶ τῆς σταυρώσεως· ὁ εἰς ἡ σταύρωσις τοῦ σώματος καὶ ὁ ἕτερος ἡ εἰς θεωρίαν ἄνοδος· καὶ ὁ μὲν πρῶτος, ἐκ τῆς τῶν παθῶν ἐλευθερίας, ὁ δὲ δεύτερος γίνεται ἐκ τῆς ἐνεργείας τῶν ἔργων τοῦ πνεύματος, ᾧ τινι ὁ νοῦς οὐχ ὑποτάσσεται, εἰ μὴ τὸ σῶμα πρότερον ὑποταγῇ τῷ νοῖ.

4. Ἡ βασιλεία τοῦ νοῦ, ἡ σταύρωσις ἐστὶ τοῦ σώματος· καὶ οὐχ ὑποτάσσεται ὁ νοῦς τῷ Θεῷ, εἰ μὴ ὑποταγῇ τὸ αὐτεξούσιον τῷ λογικῷ. Ὅστις ὑποτάξει

ἑαυτόν, ἡγουν τὸ αὐτεξούσιον, τῷ λογικῷ τῆς ψυχῆς μέρει, ἐγγύς ἐστιν εἰς τὸ ἐλθεῖν τοῦ ὑποταγῆναι αὐτῷ τὰ πάντα.

5. Ὁ γινὺς ἑαυτόν, τὴν γνώσιν τῶν πάντων ἔλαβε· τὸ γὰρ γινώσκειν ἑαυτόν, πλήρωμα τῆς γνώσεως τῶν πάντων ἐστί, καὶ ἐν τῇ ὑποταγῇ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ ὑποτάσσεται αὐτῷ τὰ πάντα· ταῦτα δὲ δύσκολον ἐκδοῦναι τινὶ ἀρχαρίῳ ὄντι, καὶ νηπίῳ τὴν πνευματικὴν ἡλικίαν· «οὐαὶ» γάρ «σοι πόλις», φησὶν, «ἧς ὁ βασιλεὺς σου νεώτερος».

6. Ἡ κάθαρσις τοῦ σώματός ἐστιν ὁσιότης ἐκ τοῦ μολυσμοῦ τῆς σαρκός· ἡ δὲ τῆς ψυχῆς κάθαρσις, ἐλευθερία τῶν κρυπτῶν παθῶν τῶν ἐν τῇ διανοίᾳ συνισταμένων· ἡγουν αὐλὸς θεωρία ἡ ἐκτὸς τῶν σωματικῶν αἰσθήσεων γινομένη ἐν τῇ δυνάμει τοῦ πνεύματος, καὶ τὰ αἰσθητὰ πάντα περάσασα.

7. Κάθαρσιν μὲν σώματος καὶ ψυχῆς τὰ νεογνὰ βρέφη ἔχουσιν, ὥς τῶν παθῶν καθαρύνοντα· κάθαρσις δὲ νοὸς τοῖς τελείοις μόνοις παρὰ τοῦ πνεύματος δέδοται.

Ἑρμηνεία

ΠΙΝ νὰ εἰσέλθῃς εἰς τὴν πόλιν τῆς ταπεινώσεως, ἐὰν ἴδῃς τὸν ἑαυτόν σου, ὅτι ἀπηλλάγη ἀπὸ τὴν ἐνόχλησιν τῶν παθῶν, μὴ σιγουρευθῇς, διότι κάποιαν ἐνέδραν σοῦ ἔχει στήσῃ ὁ ἐχθρός· περιμένε, μετὰ ἀπὸ τὴν ἀνάπαυσιν, πολλὴν ταραχήν. Ἐφ' ὅσον περνᾷς ἕνα πρὸς ἕνα τὰ σκαλοπάτια τῶν ἀρετῶν, δὲν θὰ ἀναπαυθῇς ἀπὸ τὸν κόπον τῆς πνευματικῆς αὐτῆς ἀναβάσεως, ἀλλ' οὔτε καὶ θὰ σὲ ἀφήσουν νὰ ἀνασάνῃς οἱ φθονεροὶ ἐχθροί, μέχρις ὅτου φθάσῃς καὶ εἰσέλθῃς εἰς τὸν οἶκον τῆς ταπεινώσεως.

2. Κατὰ τὸ διάστημα, ποὺ βασιλεύει εἰς τὴν ψυχὴν σου ἡ ταπείνωσις, καὶ ἡ ψυχὴ σου ὑποτάσσεται εἰς αὐτήν, τότε μαζὶ θὰ ὑποταχθοῦν εἰς σὲ καὶ ὅλα, διότι εἰς τὴν καρδίαν σου γεννᾶται ἐκ Θεοῦ ἡ εἰρήνη· ὁσάκις ὁμως εὐρίσκεσαι σὺ ἔξω ἀπὸ τὸν πνευματικὸν χῶρον τῆς ταπεινώσεως, ἀσφαλῶς θὰ καταδιωχθῇς, ὅχι μόνον ἀπὸ τὰ πάθη, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τυχαῖα περιστατικά· διότι πράγματι ἐφ' ὅσον δὲν ταπεινωθῶμεν οἱ ἴδιοι θεληματικῶς, δὲν θὰ σταματᾷ ὁ Θεὸς νὰ μᾶς ταπεινῶνῃ καὶ χωρὶς νὰ θέλωμεν· ἡ ἀληθινὴ ταπείνωσις εἶναι γέννημα τῶν διαφορῶν πειρασμῶν καὶ δοκιμασιῶν.

3. Ὑπάρχουν δύο τρόποι τῆς σταυρώσεως· ὁ ἕνας ἡ σταύρωσις τοῦ σώματος, καὶ ὁ ἄλλος ἡ ἄνοδος τῆς ψυχῆς εἰς κατάστασιν τοιαύτης καθαρότητος, ὥστε ὁ νοῦς νὰ ἐνορᾷ αὐτοὺς εἰκόνας θείου μεγαλείου· καὶ ὁ μὲν πρῶτος τρόπος σταυρώσεως, δηλαδή τοῦ σώματος, εἶναι συνέπεια τῆς ἐλευθερώσεως ἐκ τῶν παθῶν, ὁ δὲ δεύτερος προέρχεται ἐκ τῆς ἐκτελέσεως τῶν ἔργων τοῦ πνεύματος. Εἰς οὐδένα δὲν ὑποτάσσεται ὁ νοῦς, ἐφ' ὅσον προηγουμένως δὲν ὑποταχθῇ τὸ σῶμα εἰς τὸν νοῦν.

4. Ἡ σταύρωσις τοῦ σώματος εἶναι ἡ βασιλεία τοῦ νοῦ ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου· ὁ δὲ νοῦς δὲν ὑποτάσσεται εἰς τὸν Θεόν, ἐὰν προηγουμένως δὲν ὑποταχθῇ τὸ αὐτεξούσιον εἰς τὸ λογικόν. Ὅποιος ὑποτάξῃ τὸν ἑαυτόν του, δηλαδή τὸ αὐτεξούσιον, εἰς τὸ λογικὸν μέρος τῆς ψυ-

χῆς του, ἐπλησίασεν εἰς τὸ σημεῖον νὰ ὑποταχθοῦν εἰς αὐτὸν τὰ πάντα.

5. Ἐκεῖνος ποὺ ἐγνώρισε τὸν ἑαυτὸν του, ἐγνώρισε τὰ πάντα· διότι ἡ αὐτογνωσία εἶναι πλήρωμα τῆς γνώσεως ὅλων· ὅταν δὲ ὑποτάσῃ τὴν ψυχὴν του (εἰς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ) τότε ὑποτάσσονται εἰς αὐτὸν τὰ πάντα. Αὐτὰ ὅμως εἶναι δύσκολον νὰ τὰ ἐμπιστευθῇ κανεὶς εἰς ἓνα ἀρχάριον καὶ νήπιον κατὰ τὴν πνευματικὴν ἡλικίαν, διότι, ὅπως λέγει τὸ ρητόν, «ἀλλοίμονον εἰς τὴν πόλιν, τῆς ὁποίας ὁ βασιλεὺς εἶναι νεώτερος» (Ἐκκλ. ι' 16).

6. Ἡ κάθαρσις τοῦ σώματος εἶναι ἐξαγνισμὸς ἀπὸ τὸν μολυσμὸν τῆς σαρκός· ἡ δὲ κάθαρσις τῆς ψυχῆς εἶναι ἐλευθερία ἀπὸ τὰ κρυπτὰ καὶ ἀφανῆ πάθη, ποὺ σχηματίζονται εἰς τὴν διάνοιαν· ἡ ἐλευθερία αὕτη, κατὰ τὴν οὐσίαν τῆς, εἶναι ἐνόρασις αὐτῶν εἰκόνων θείου μεγαλείου, πραγματοποιουμένη πέραν καὶ ἐκτὸς τῶν σωματικῶν αἰσθήσεων, ἐνεργουμένη διὰ τῆς δυνάμεως τοῦ πνεύματος, ἡ ὁποία ἐξεπέρασεν ὅλα τὰ αἰσθητὰ πράγματα.

7. Κάθαρσιν σώματος καὶ ψυχῆς ἔχουν τὰ νεογέννητα βρέφη, διότι δὲν ἔχουν ἀκόμη μολυνθῇ ἀπὸ τὰ πάθη καὶ ὥς ἐκ τούτου καθαρεύουν· ἡ κάθαρσις ὅμως τοῦ νοὸς δίδεται ὑπὸ τοῦ πνεύματος εἰς μόνους τοὺς τελείους (1).

1) Καίτοι βεβαίως εἶναι δύσκολον νὰ συλλάβῃ κανεὶς τοὺς ὑψηλοὺς καὶ θεοπνεύστους στοχασμοὺς ἑναρέτου καὶ ἀσκητικοῦ Πατρός, ὡς ὁ Ἀββᾶς Ἰσαάκ, ἐν τούτοις δυνάμεθα νὰ ἐντοπίσωμεν κεντρικὰ τοῦλάχιστον σημεῖα αὐτῶν. Οὕτω διαγράφει τρία στάδια ἡθικῆς καὶ πνευματικῆς τελειώσεως· τὴν σωματικὴν κάθαρσιν, τὴν ψυχικὴν καὶ τὴν πνευματικὴν, ἡτις ὁλοκληροῦται καὶ ἐπιστέφεται διὰ τῆς ὑψηλῆς θεωρίας. Προϋποθέσεις τῆς τοιαύτης ἀναβάσεως θεωρεῖ τὴν ταπείνωσιν καὶ τὴν αὐτογνωσίαν. Αἱ δύο, πάλιν, αὗται προϋποθέσεις εἶναι συνέπειαι τῆς ὑποταγῆς ὅλων τῶν ἐκδηλώσεων τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὸν πεφωτισμένον ὑπὸ θείας ἐλλάμπσεως νοῦν. Δι' ὅλων αὐτῶν διαγράφεται ὁ κύκλος μιᾶς ἐπιπόνου, πλὴν ἀπαραιτήτου προσπαθείας, δι' ἧς ἀνάγεται ὁ ἄνθρωπος εἰς τὸ ὕψος τῆς Χάριτος. Ἀραγε ἡ τοιαύτη ἐνασχόλησις ὀφείλει νὰ εἶναι ἔργον καὶ μέλημα μόνον τῶν Μοναχῶν;

ὑΠΟΘΕΣΙΣ ΚΓ΄.

**Πότε καὶ πῶς δεῖ Θεολογίας ἐφάπτεσθαι, καὶ τίς ὁ τῆς
πνευματικῆς σοφίας λόγος· καὶ τίς ὁ τῆς γνώσεως,
καὶ τί διαφέρει καὶ πόθεν ὁ νοῦς αὐτῶν ἀξιοῦται.**

**Πότε καὶ πῶς πρέπει νὰ ἐγγίξη κανεὶς πρὸς τὴν Θεολογίαν· ποῖος εἶναι ὁ
λόγος τῆς πνευματικῆς σοφίας καὶ ποῖος ὁ λόγος τῆς γνώσεως· ποῖα ἡ
μεταξὺ τῶν διαφορὰ καὶ πῶς ὁ νοῦς γίνεται ἀξίος αὐτῶν.**

Α'. Τοῦ Ἀγίου Διαδόχου.

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΣ λόγος τὴν νοερὰν αἴσθησιν πληροφορεῖ· ἐνεργεῖα
γὰρ ἀγάπης ἐκ τοῦ Θεοῦ φέρεται, διόπερ καὶ ἀβασανίστως ἡμῶν ὁ
νοῦς διαμένει ἐν τοῖς τῆς Θεολογίας κινήμασιν· οὐ γὰρ πάσχει τότε
πενίαν, τὴν μέριμναν φέρουσαν, ἐπειδὴ τοσοῦτον ταῖς θεωρίαις πλα-
τύνεται. ὅσον τῆς ἀγάπης ἡ ἐνέργεια θέλει.

2. Καλὸν οὖν αἰεὶ πίστει περιμένειν, δι' ἀγάπης ἐνεργουμένης, τὸν
φωτισμὸν τοῦ λέγειν· οὐδὲν γὰρ πτωχότερον διανοίας ἐκτὸς Θεοῦ, φι-
λοσοφούσης τὰ τοῦ Θεοῦ, οὔτε ἀφώτιστον ὄντα δεῖ ἐπιβάλλειν τοῖς
πνευματικοῖς θεωρήμασιν, οὔτε μὴ πλουσίως καταλαμπόμενον ὑπὸ τῆς χρηστό-
τητος τοῦ Ἀγίου Πνεύματος ἐπὶ τὸ λέγειν ἔρχεσθαι.

3. Ὅπου μὲν γὰρ πενία, φέρει τὴν ἄγνοιαν, ὅπου δὲ πλοῦτος, οὐ συγχω-
ρεῖ τὸ λέγειν· μεθύουσα γὰρ τότε ἡ ψυχὴ τῇ ἀγάπῃ τοῦ Θεοῦ, σιγῶσιν φωνῇ θέ-
λει κατατρυφᾶν τῆς δόξης τοῦ Κυρίου· τὴν οὖν μεσότητα δεῖ ἐπιτηροῦντα τῆς ἐ-
νεργείας, εἰς λόγους ἔρχεσθαι τοὺς θεηγόρους.

4. Τοῦτο μὲν γὰρ τὸ μέτρον, εἰδὸς τι λόγων ἐνδόξων τῇ ψυχῇ χαρίζεται,
ἡ δὲ τῆς ἐλλάμψεως πολυτέλεια, τὴν πίστιν τρέφει τοῦ λέγοντος ἐν πίστει, ἵνα
πρῶτος ὁ διδάσκων τὸν καρπὸν γεύσῃται δι' ἀγάπης καὶ γνώσεως· «τὸν κοπιῶν-
τα» γάρ, φησι, «γεωργόν, δεῖ πρῶτον τῶν καρπῶν μεταλαμβάνειν».

5. Ὁ νοῦς ἡμῶν τὰ πολλὰ περὶ τὴν προσευχὴν δυσανασχέτως ἔχει, διὰ τὸ
στενὸν ἄγαν καὶ περισταλμένον τῆς εὐκτικῆς ἀρετῆς, εἰς δὲ τὴν Θεολογίαν χαί-
ρων ἑαυτὸν ἐπιδίδωσι, διὰ τὸ πλατὺ καὶ ἀπολελυμένον τῶν θείων θεωρημάτων.

6. Ἵνα οὖν μὴ ὁδὸν αὐτῷ δῶμεν τοῦ πολλὰ θέλειν λέγειν, ἡ καὶ ὑπὲρ τὸ
μέτρον πτεροῦσθαι, παραχωρῶμεν τῇ χαρῇ, τῇ προσευχῇ τὰ πλεῖστα καὶ ψαλμω-
δίᾳ, καὶ τῇ τῶν Ἀγίων Γραφῶν ἀναγνώσει σχολάζωμεν, μήτε τῶν φιλολόγων
ἀνδρῶν παρορῶντες τὰ θεωρήματα, ὧν ἡ πίστις διὰ τῶν λόγων γνωρίζεται.

7. Τοῦτο γὰρ ποιοῦντες, παρεσκευάσομεν αὐτόν, οὔτε ἴδια ῥήματα ἐπιμι-
γνύναι τοῖς λόγοις τῆς Χάριτος, οὔτε μὴν ὑπὸ τῆς κενοδοξίας ὑποσυρῆναι, δια-
φορηθέντα διὰ τῆς πολλῆς χαρᾶς καὶ πολυλογίας, ἀλλὰ καὶ φαντασίας πάσης ἐκ-
τὸς αὐτόν· ἐν τῷ καιρῷ τῆς θεωρίας φυλάξομεν, καὶ δακρυώδεις αὐτῷ σχεδὸν τὰς
πάσας ἐννοίας ἐκ τούτου περιποιήσομεν.

8. Ἀναπαυόμενος γὰρ ἐν τοῖς καιροῖς τῆς ἡσυχίας, καὶ καθηδυνόμενος ὑπὸ

τοῦ τῆς εὐχῆς μάλιστα γλυκάσματος, οὐ μόνον τῶν προειρημένων αἰτιῶν ἐκτὸς γίνεται, ἀλλὰ καὶ πλέον ἀνανεοῦται εἰς τὸ ὀξέως καὶ δίχα πόνων ἐπιβάλλειν τοῖς θείοις θεωρήμασι, μετὰ καὶ τοῦ εἰς τὴν θεωρίαν αὐτὸν τῆς διακρίσεως, ἐν πολλῇ προκόπτειν ταπεινώσει.

9. Ὁ Θεολόγος, ὑπ' αὐτῶν τῶν λογίων τοῦ Θεοῦ καθηδυνόμενος τὴν ψυχὴν καὶ διαπυρούμενος, τοῖς τῆς ἀπαθείας προβάλλει εὐκαίρως πλάτεσι, «τὰ λόγια» γάρ, φησι, «Κυρίου, λόγια ἁγνά, ἀργύριον πεπυρωμένον δοκίμιον τῇ γῇ».

10. Ὁ δὲ γνωστικός, ἐκ τῆς κατὰ τὴν ἐνέργειαν πείρας βεβαιούμενος, ἐπ' αὐτῶν παθῶν γίνεται, γεύεται δὲ καὶ ὁ Θεολόγος εἶπερ ταπεινὸν ἑαυτὸν διάθαιτο, τῆς πείρας τῆς γνωστικῆς, καὶ ὁ γνωστικός, εἶπερ ἄπαιστον τὸ διακριτικὸν τῆς ψυχῆς μέρος ἔχει, τῆς θεωρητικῆς πρὸς ὀλίγον ἀρετῆς.

11. Τὰ γὰρ δύο χαρίσματα, ἕκαστῳ οὐ συμβαίνει προσγίνεσθαι ἐξ ὁλοκλήρου, ἵνα τῶν ἀμφοτέρων θαυμαζόντων, εἰς ὃ ἕκαστος ἑκάστου περισσεύει, ἢ ταπεινοφροσύνη ἐν αὐτοῖς πλεονάζῃ μετὰ ζήλου δικαιοσύνης· διὰ τοῦτο οὖν, ὡς προεῖπον, ὁ Ἀπόστολος λέγει· «Ὁ μὲν γὰρ διὰ τοῦ Πνεύματος δίδεται λόγος σοφίας, ἄλλῳ δὲ λόγος γνώσεως κατὰ τὸ αὐτὸ πνεῦμα».

Ἐ ρ μ η ν ε ι α

Ο ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΣ λόγος (') πληροφορεῖ τὴν νοερὰν αἴσθησιν, διότι προέρχεται ἀπὸ τὸν Θεὸν διὰ τῆς ἐνεργείας τῆς ἀγάπης· δι' αὐτὸ ἀκριβῶς καὶ ὁ νοῦς μας διαμένει, χωρὶς νὰ ἐξετάζῃ τὸ ζήτημα, εἰς τὰ ἐσωτερικὰ αὐτὰ κινήματα τῆς Θεολογίας, διότι τότε δὲν ὑποφέρει ἀπὸ πτωχείαν, ἢ ὁποῖα φέρει τὴν μέριμναν. Ἐπειδὴ ὁ νοῦς ἐπὶ τοσοῦτον πλατύνεται εἰς τὴν ἐσωτερικὴν ὄρασιν, ὅσον ἐπιτρέπει ἡ ἐνέργεια τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ.

2. Καλὸν εἶναι λοιπὸν ὁ ἄνθρωπος νὰ προσδοκᾷ μετὰ πίστεως, ἐνεργουμένης δι' ἀγάπης, τὸν ἐκ Θεοῦ φωτισμόν, διὰ νὰ ὁμιλῇ· διότι δὲν ὑπάρχει πτωχότερον πρᾶγμα ἀπὸ διάνοιαν, ποὺ φιλοσοφεῖ περὶ Θεοῦ καὶ εὗρίσκεται μακρὰν τοῦ Θεοῦ, οὔτε πρέπει ὁ ἄνθρωπος νὰ ἀσχολῇται μὲ πνευματικὰ θεωρήματα χωρὶς τὸν θεῖον φωτισμόν. Ἀλλ' οὔτε καὶ νὰ ἀποφασίσῃ νὰ λέγῃ, ἐὰν προηγουμένως δὲν ἔχῃ πλουσίως καταυγασθῇ ἀπὸ τὴν χρηστότητα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

3. Διότι ὅπου ὑπάρχει πενία ἐκεῖ παρατηρεῖται καὶ ἄγνοια· ὅπου πάλιν ὑπάρχει πλοῦτος, ἐμποδίζει τὴν ὁμιλίαν, ἐπειδὴ τότε ἡ ψυχὴ, μεθυσμένη ἀπὸ τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ, θέλει νὰ ἀπολαμβάνῃ τὴν δόξαν τοῦ Κυρίου, χωρὶς νὰ ἐκφράζῃ διὰ λόγων τὴν εὐτυχίαν τῆς αὐτῆς (*). Πρέπει λοιπὸν νὰ αἰσθανθῇ κανεὶς ἐν ἑαυτῷ τὴν ἁρμονίαν τῆς ἐνεργείας, διὰ νὰ διατυπώσῃ λόγους περὶ τοῦ Θεοῦ.

4. Αὐτὸ τὸ μέτρον χαρίζει εἰς τὴν ψυχὴν μίαν μορφὴν λόγων πε-

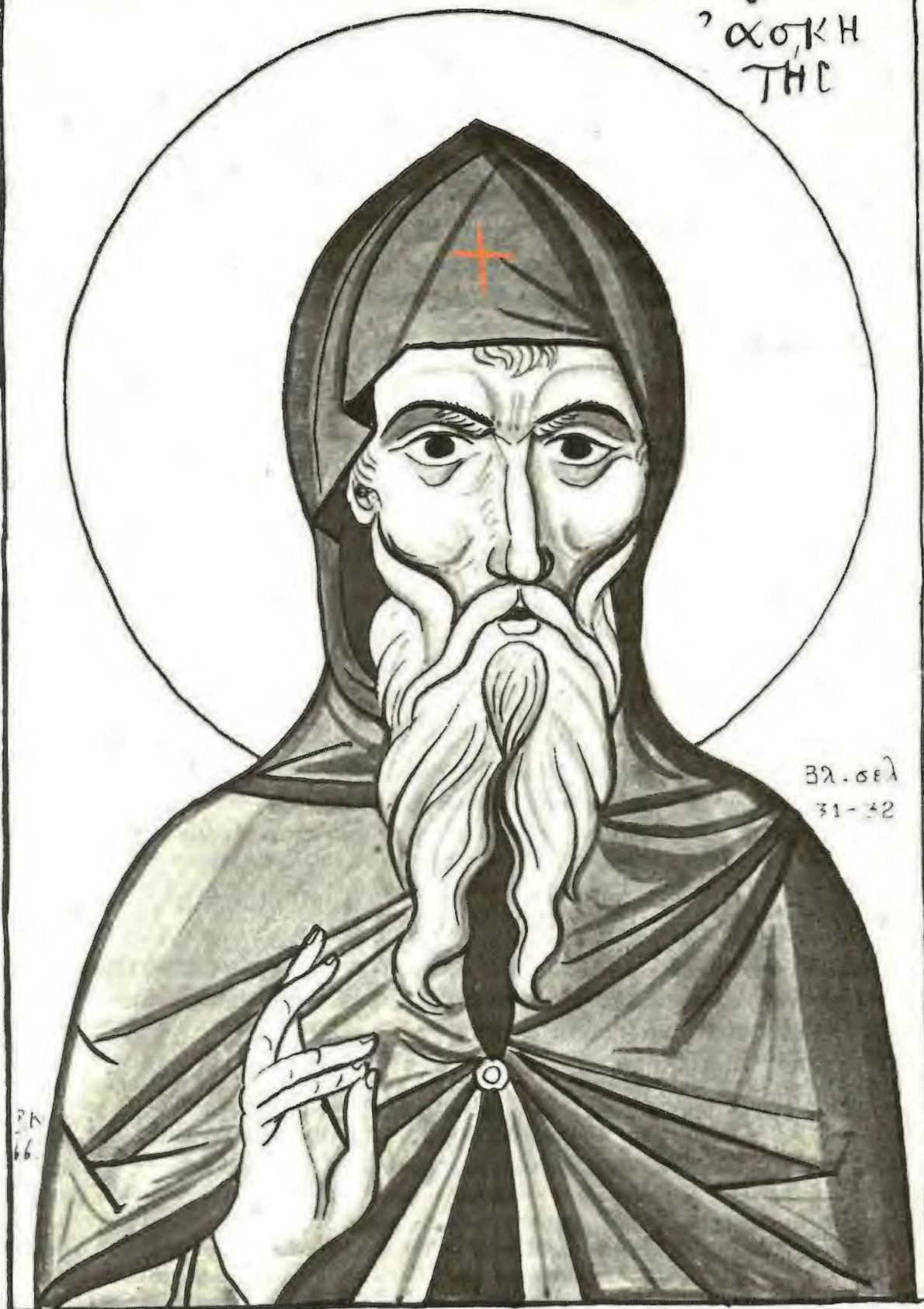
1) Πνευματικὸς λόγος καὶ Θεολογία σημαίνουν τὴν ὑπὸ τοῦ νοῦ κατ' εὐθεῖαν κατανόησιν τῆς οὐσίας καὶ τῆς φύσεως τοῦ Θεοῦ, ἄνευ ἀνθρωπίνης τινὸς διδασκαλίας. Ἡ τοιαύτη, ὑπεράνω πάσης γνώσεως, κατανόησις ὀφείλεται εἰς τὴν ἐκδήλωσιν τῆς πρὸς τὸν ἄνθρωπον ἀγάπης τοῦ Θεοῦ, συνιστᾷ μίαν ἀποκάλυψιν καὶ πληροῦ χαρᾶς καὶ εὐτυχίας τὴν ψυχὴν.

2) Ἡ ἄποψις αὐτὴ μᾶς ὑπενθυμίζει τὴν παρατήρησιν τοῦ Γρηγορίου τοῦ

Ο' ΑΒΒΑΣ

ΝΕΙΛΟΣ

Ο
'ΑΣΚΗ
ΤΗΣ

32.σελ
31-32

25
66

ριφήμων, ἐκφραζόντων τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ· ἡ δὲ πλησμονὴ τῆς ἐλλάμψεως τοῦ νοῦ, ὑπὸ τοῦ θείου φωτισμοῦ, τρέφει τὴν πίστιν τοῦ ὁμιλοῦντος ἐν πίστει, ὥστε πρῶτος ὁ διδάσκων νὰ δοκιμάσῃ, μὲ τὴν ἐνέργειαν τῆς ἀγάπης καὶ τῆς ὑπὲρ λόγον γνώσεως, τὸν γλυκὺν καρπὸν τῆς μυστικῆς ἐμπειρίας τοῦ νοῦ· διότι ὅπως λέγει καὶ ὁ Ἀπόστολος· «ὁ γεωργός, ποὺ κοπιᾷζει πρέπει πρῶτος νὰ δοκιμάζῃ τοὺς καρποὺς τῶν κόπων του» (Β' Τιμ. β' 6).

5. Ὁ νοῦς ἡμῶν περισφίγγεται πολὺ ὅταν προσεύχεται, διότι εἶναι ὑποχρεωμένος, ἐὰν θέλῃ νὰ προσεύχεται ὅπως πρέπει, νὰ περιορίζεται εἰς ὀλίγας ἐννοίας καὶ παραστάσεις· ἀντιθέτως, θεολογῶν, ἐπεκτείνεται, δι' αὐτὸ καὶ μετὰ χαρᾶς ἐπιδίδεται εἰς τὴν Θεολογίαν, ἐξ ἀφορμῆς τῆς ἀπεριορίστου ἐκτάσεως τῶν θείων θεωρημάτων.

6. Διὰ νὰ μὴ δώσωμεν λοιπὸν εἰς τὸν νοῦν ἀνεξέλεγκτον διέξοδον τοῦ νὰ θέλῃ νὰ λέγῃ πολλά, ἢ, ἀκόμη, καὶ διὰ νὰ μὴ ἀναπτρωθῇ εἰς πτήσεις ὑψηλοτέρας τοῦ μέτρου, παραχωροῦμεν τὸ περισσότερον μέρος τῶν ψυχικῶν ἐνασχολήσεων εἰς τὴν πνευματικὴν χαρὰν, τὴν προσευχήν, τὴν ψαλμωδίαν καὶ διερχόμεθα ἄρκετον χρόνον εἰς τὴν ἀνάγνωσιν τῶν θείων Γραφῶν, χωρὶς ἐν τούτοις νὰ ὑποτιμῶμεν τὰς ὑψηλὰς διδασκαλίας τῶν δυναμένων νὰ ἔχωσι λόγον εὐσεβῶν ἀνδρῶν καὶ τῶν ὁποίων τὸ ἀξιόπιστον ἐλέγχεται μόνον ἐξ ὧν οὗτοι λέγουν.

7. Ἐνεργοῦντες κατὰ τὸν τρόπον αὐτὸν θὰ διαμορφώσωμεν οὕτω τὸν νοῦν, ὥστε οὔτε φράσεις τῆς ἰδικῆς του ἐμπνεύσεως νὰ ἀναμιγνύῃ εἰς τοὺς λόγους τῆς Χάριτος, οὔτε καὶ νὰ διατρέχῃ τὸν κίνδυνον νὰ παρασυρθῇ ἀπὸ τὴν κενοδοξίαν, ἐπειδὴ ἡλλοιώθη ἀπὸ τὴν πολλὴν χαρὰν καὶ τὰ κύματα τοῦ πνευματικοῦ λόγου· ἀλλὰ, καὶ ἀκόμη, θὰ τὸν προφυλάξωμεν, κατὰ τὴν περίοδον τῆς θεωρίας ἀπὸ πᾶσαν φαντασίαν ⁽¹⁾, καί, ὡς ἐκ τούτου, θὰ ἐπιτύχωμεν ὥστε ὅλαι αἱ θεῖαι συλλήψεις του (κατὰ τὴν ὥραν τῆς Θεολόγου ἐκστάσεως) νὰ συνοδεύονται ἀπὸ δάκρυα κατανύξεως.

8. Διότι ἀναπαυόμενος (ὁ νοῦς) κατὰ τὰ διαστήματα τῆς ἡσυχίας καὶ καταγλυκαινόμενος ἀπὸ τὴν κατ' ἐξοχὴν γλυκύτητα τῆς εὐχῆς, ὅχι μόνον παραμένει ἔξω ἀπὸ τὰς ἐπικινδύνους αἰτίας, ποὺ ἀνεφέραμεν ἀνωτέρω, ἀλλ', ἐπὶ πλεόν, ἀποκτᾷ τοιαύτην πνευματικὴν δύναμιν, ὥστε μὲ εὐκίνησιαν καὶ χωρὶς κόπους νὰ ἐπιλαμβάνεται τῶν θείων θεωρημάτων· παραλλήλως δὲ νὰ προκόπη, μετὰ πολλῆς εἰς ταπεινώσεως, εἰς τὴν ἐσωτερικὴν γνῶσιν τῆς διακρίσεως.

9. Ὁ Θεολόγος, ἐπειδὴ ἡ ψυχὴ του γλυκαίνεται ἀπὸ αὐτὰ τὰ λόγια τοῦ Θεοῦ, καὶ πυρακτοῦται ὑπ' αὐτῶν, δι' αὐτὸ καὶ εὐκόλως πλη-

Θεολόγου, καθ' ἣν «τὸ θεῖον σιγῇ βιοῦται» καὶ τὸ τοῦ Παύλου «αὐτὸ τὸ Πνεῦμα ὑπερεντυγχάνει ὑπὲρ ἡμῶν στεναγμοῖς ἀλαλήτοις» (Ρωμ. η' 26).

¹⁾ Θεωρία=ἐσωτερικὴ ὁρασις θείων εἰκόνων, φαντασία=ἐσωτερικὴ ὁρασις ἀπατηλῶν, πρὸς παγίδευσιν, εἰκόνων.

σιάζει εἰς τὰ πλάτη τῆς ἀπαθείας· διότι ὅπως λέγει καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ· «τὰ λόγια τοῦ Κυρίου εἶναι λόγια ἀγνά, ποὺ ὁμοιάζουν σὰν τὸ ἀσήμι, ποὺ τὸ πυρακτώνομεν, διὰ νὰ τὸ διαχωρίσωμεν ἀπὸ τὸ χῶμα» (Ψαλμ. ια' 7).

10. Ὁ γνωστικὸς ἀποκτῶν βεβαιότητα ἐκ τῆς πείρας, ποὺ προέρχεται ἀπὸ τὴν ἐνέργειαν, ἀνέρχεται ὑπεράνω τῶν παθῶν· ἀλλὰ καὶ ὁ Θεολόγος, ἐὰν διατηρηθῇ ταπεινός, δοκιμάζει τὴν γνωστικὴν πείραν· καὶ ὁ γνωστικὸς πάλιν, ἐὰν βεβαίως ἔχη τὴν διακριτικὴν ἱκανότητα τῆς ψυχῆς καθαρὰν, χωρὶς νὰ ὑποπέσῃ εἰς πταίσματα ἢ πλάνας, δοκιμάζει καὶ αὐτός, ὀλίγον, τὴν θεωρητικὴν ἀρετὴν.

11. Διότι καὶ τὰ δύο χαρίσματα εἶναι ἀδύνατον νὰ συνυπάρξουν ἐξ ὁλοκλήρου εἰς ἓν καὶ τὸ αὐτὸ ἄτομον· τοῦτο δὲ διὰ νὰ θαυμάζουν καὶ οἱ δύο χαρισματοῦχοι αὐτό, κατὰ τὸ ὅποιον ὁ ἓνας ὑπερερεῖ τοῦ ἄλλου καί, τοιουτοτρόπως, νὰ πλεονάξῃ ἡ ταπεινοφροσύνη εἰς αὐτοὺς μαζὶ μὲ τὸν ζῆλον, διὰ τὴν ὁλοκληρωμένην καὶ πλήρη ἀρετὴν, ἡ ὁποία περιλαμβάνει πᾶσαν δικαιοσύνην. Δι' αὐτό, ὅπως ἀνέφερον καὶ προηγουμένως, ὁ Ἀπόστολος εἶπεν· «εἰς ἄλλον μὲν δίδεται λόγος σοφίας, διὰ τοῦ Πνεύματος, εἰς ἄλλον δὲ λόγος γνώσεως, κατὰ τὸ μέτρον τοῦ ἰδίου Πνεύματος» (Α' Κορ. ιβ' 8).

Β'. Τοῦ Ἁγίου Μαξίμου.

ΠΡΑΚΤΙΚΗΝ μὲν ὁ νοῦς κατορθῶν, εἰς φρόνησιν προκόπτει. θεωρητικὴν δέ, εἰς γνῶσιν· τῆς μὲν γὰρ ἔστιν εἰς διάκρισιν ἀρετῆς καὶ κακίας φέρειν τὸν ἀγωνιζόμενον, τῆς δὲ εἰς ἀσωμάτων τε καὶ σωμάτων λόγους εἰσάγειν τὸν μέτοχον· τῆς δὲ θεολογικῆς Χάριτος τηνικαῦτα ἀξιοῦται ὀπηνίκα τὰ προειρημένα ἅπαντα διὰ τῶν τῆς ἀγάπης πτερῶν περάσας, καὶ ἐν Θεῷ γενόμενος, τὸν περὶ Αὐτὸν λόγον διὰ τοῦ πνεύματος ὡς ἀνθρωπίνῳ νῷ δυνατὸν διασκοπήσῃ.

2. Θεολογεῖν μέλλων, μὴ τοὺς κατ' Αὐτὸν ζητήσης λόγους, οὐ μὴ γὰρ εὖρη ἀνθρώπινος νοῦς, ἀλλ' οὐδ' ἄλλου τινὸς τῶν μετὰ Θεόν, ἀλλὰ τοὺς περὶ Αὐτὸν ὡς οἶόν τε διασκόπει, οἶον τοὺς περὶ αἰδιότητος, ἀπειρίας τε, καὶ ἀοριστίας, ἀγαθότητός τε, καὶ σοφίας, καὶ δυνάμεως, δημιουργικῆς τε, καὶ προνοητικῆς, καὶ κριτικῆς τῶν ὄντων· οὗτος γὰρ ἀνθρώποις μέγας Θεολόγος, ὁ τούτων τοὺς λόγους κἂν ποσῶς ἐξευρίσκων, οἱ δὲ περὶ τῆς οὐσίας τοῦ Θεοῦ, ἀγνώριστοί εἰσιν ἐξίσου πάσῃ γεννητῇ φύσει.

3. Οἱ τῶν ἡδονῶν καταφρονοῦντες, ἢ φόβῳ καταφρονοῦσιν, ἢ ἐλπίδι, ἢ γνῶσει καὶ τῇ εἰς Θεὸν ἀγάπῃ. Ὁ γνώσεως Θεοῦ καταξιωθεὶς, καὶ τῆς ἐκ ταύτης ἡδονῆς πλουσίως ἀπολαύσας, οὗτος καταφρονεῖ τῶν ἐκ τοῦ ἐπιθυμητικοῦ τικτομένων πασῶν ἡδονῶν.

4. Ὁ ἐπιθυμῶν τῶν ἐπιγείων, ἢ βρωμάτων ἐπιθυμεῖ, ἢ τῶν τὰ ὑπογάστρια θεραπευόντων, ἢ δόξης ἀνθρωπίνης, ἢ χρημάτων, ἢ τινὸς τῶν τούτοις ἐπομένων, εἰ καὶ μὴ τι τούτων εὖρη κρεῖττον ὁ νοῦς, ἐφ' ᾧ τὴν ἐπιθυμίαν μετενέγκῃ, οὐκ ἂν τούτων καταφρονεῖν εἰς τέλος πεισθῇσεται· κρεῖττον δὲ τούτων ἀσυγκρίτως ἡ τοῦ Θεοῦ γνῶσις, καὶ τῶν θείων ὑπάρχει.

5. Ἡ ἄνευ πάθους τῶν θείων γνῶσις, οὐ πεῖθει τὸν νοῦν καταφρονεῖν τῶν προσύλων, ἀλλ' ἔοικε λογισμῷ ψιλῷ πράγματος αἰσθητοῦ· διὸ πολλοὺς ἔστιν εὖ-

ρεῖν τῶν ἀνθρώπων γνῶσιν ἔχοντας πολλήν, καὶ ἐν τοῖς τῆς σαρκὸς παθήμασι, δί᾽ κην χοίρων, ἐν βορβόρῳ κυλινδουμένους· πρὸς ὀλίγον γὰρ ἐξ ἐπιμελείας προκαθαρ-
θέντες, καὶ τῆς γνώσεως ἐπιτυγχόντες, ὕστερον ἀμελήσαντες, ὁμοιωθήσαν τῷ Σα-
ούλ, ὃς βασιλείας καταξιώθεις καὶ ἀναξίως πολιτευσάμενος, μετ' ὀργῆς ἐξ αὐτῆς
ἀπεβλήθη.

6. Ὡςπερ ὁ ψιλὸς τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων λογισμός, οὐκ ἀναγκάζει
τὸν νοῦν καταφρονεῖν τῶν θείων, οὕτως οὐδὲ ἡ ψιλὴ γνῶσις τῶν θείων, πείθει
εἰς τέλος καταφρονεῖν τῶν ἀνθρωπίνων, διότι ἐν σκιαῖς νῦν ὑπάρχει καὶ εἰκασμοῖς
ἡ ἀλήθεια, διὰ τοῦτο δεῖται τοῦ μακαρίου πένθους τῆς ἀγίας ἀγάπης τῆς συνδε-
σμούσης τὸν νοῦν τοῖς πνευματικοῖς θεωρήμασι, καὶ πειθούσης προτιμᾶν τῶν ὑ-
λικῶν τὰ ἄϋλα, καὶ τῶν αἰσθητῶν, τὰ νοητὰ καὶ θεία.

7. Οὐ πάντως ὁ τὰ πάθη ἐκκόψας καὶ ψιλοὺς τοὺς λογισμοὺς ἐργασάμενος,
ἤδη αὐτὰ καὶ ἐπὶ τὰ θεῖα ἔτρεψεν, ἀλλὰ δύναται μήτε πρὸς τὰ ἀνθρώπινα πά-
σχειν, μήτε πρὸς τὰ θεῖα, ὅπερ ἐπὶ τῶν πρακτικῶν μόνον ἐπισυμβαίνει, καὶ μή-
πω γνώσεως καταξιώθέντων, ἢ φόβῳ κολάσεως, ἢ ἐλπίδι Βασιλείας τῶν παθῶν
ἀπέχονται.

8. «Διὰ πίστεως γὰρ περιπατοῦμεν, οὐ διὰ εἰδους», καὶ ἐν ἐσόπτροις τὴν
γνῶσιν ἔχομεν, καὶ αἰνίγμασι, διὰ τοῦτο πολλῆς δεόμεθα τῆς ἐν αὐτοῖς ἀσχολίας,
ἵνα τῇ χρονίᾳ τούτων μελέτῃ καὶ ἀδολεσχίᾳ, ἔξιν δυσαπόσπαστον ἐμποιήσωμεν.

9. Ἐὰν γὰρ πρὸς ὀλίγον τὰς αἰτίας τῶν παθῶν ἐκκόψαντες τοῖς πνευματι-
κοῖς ἐνασχοληθῶμεν θεωρήμασι, μὴ ἐν αὐτοῖς δὲ αἰεὶ διατρίψωμεν αὐτὸ τοῦτο ἔ-
χοντες ἔργον, εὐχερῶς πάλιν ἐπὶ τὰ τῆς σαρκὸς πάθη περιτρεπόμεθα, μηδὲν ἄλλο
ἐκεῖ καρπώσάμενοι, ἢ ψιλὴν γνῶσιν μετὰ οἰήσεως ἢ τινι ἔπεται σκότῳ, καὶ ἡ
παντελής τοῦ νοῦ ἐπὶ τὰ ὑλικά ἐκτροπή.

10. Πάθος ἀγάπης ἐστὶ ψεκτόν, εἰ τοῖς ὑλικοῖς πράγμασι τὸν νοῦν ἐνα-
σχολεῖ· πάθος ἀγάπης ἐπαινετόν, τὸ τοῖς θείοις αὐτὸν συνδεσμεῖν. Ἐῴθε γὰρ ὁ
νοῦς ἐν οἷς χρονίζει πράγμασιν, ἐν αὐτοῖς καὶ τὴν ἐπιθυμίαν καὶ τὴν ἀγάπην τρέ-
ψαι, εἴτε ἐν τοῖς θείοις καὶ οἰκείοις καὶ νοητοῖς, εἴτε ἐν τοῖς τῆς σαρκὸς πράγμα-
σι καὶ πάθεσιν.

11. Ὁ Θεὸς ἔκτισε τὸν ἄορστον κόσμον καὶ τὸν ὁρώμενον, καὶ τὴν ψυχὴν
καὶ τὸ σῶμα δηλονότι αὐτὸς ἐποίησεν· εἰ ὁ ὁρώμενος κόσμος τοιοῦτος ἐστὶ καλός,
ποῖος ἄρα ἐστὶν ὁ ἄορατος; εἰ δὲ κρείττων τούτου ἐκεῖνος, πόσος ὑπὲρ τοὺς δύο
τούτους ὁ κτίσας Θεός; εἰ οὖν κρείττων πάντων τῶν γεγονότων, ὁ πανδημιουργὸς
τῶν καλῶν, τίνι λόγῳ ὁ νοῦς ἀφείς τὸ πάντων κρείττον, τοῖς πάντων χείρουσιν
ἐνασχολεῖται, λέγω δὴ τοῖς τῆς σαρκὸς πάθεσιν; ἢ δῆλον, ὅτι ταύτην μὲν ἐκ γε-
νετῆς συναναστραφεὶς συνείθισε, τοῦ δὲ πάντων κρείττονος καὶ ὑπὲρ τὰ πάντα,
οὕτω τελείαν εἴληφε πείραν.

12. Ἐὰν οὖν χρονίᾳ ἀσκήσει, τῆς τε τῶν ἡδονῶν ἐγκρατείας, καὶ τῆς τῶν
θειῶν μελέτης κατὰ μικρὸν αὐτὸν ταύτης τῆς σχέσεως ἀπορῥήξωμεν, πλατύνεται
ἐν τοῖς θείοις κατ' ὀλίγον προκόπτων, καὶ τὸν πόθον αὐτοῦ ἐπὶ τὸ θεῖον μεταφέρει.

13. Πᾶς ὁ σκοπὸς τῶν ἐντολῶν τοῦ Χριστοῦ ἐστίν, ἵνα ἀκρασίας καὶ μί-
σους τὸν νοῦν ἐλευθερώσῃ, καὶ εἰς τὴν Αὐτοῦ ἀγάπην καὶ τοῦ πλησίον ἀγάπῃ, ἐξ
ᾧ τίκτεται τὸ φέγγος τῆς κατ' ἐνέργειαν ἀγίας γνώσεως.

14. Μερικῆς γνώσεως παρὰ τοῦ θείου καταξιώθεις, μὴ ἀμέλει ἀγάπης καὶ
ἐγκρατείας· αὐταὶ γὰρ τὸ παθητικὸν μέρος τῆς ψυχῆς ἐκκαθαίρουσαι, τὴν ἐπὶ τὴν
γνῶσιν ὁδὸν αἰεὶ σοι εὐτρεπίζουσιν. Ὁδὸς ἡ ἐπὶ τὴν γνῶσιν ἀπάθεια καὶ ταπείνω-
σις, ᾧ χωρὶς, οὐδεὶς ὄψεται τὸν Θεόν, ἐπειδὴ «ἡ γνῶσις φυσιοῖ, ἡ δὲ ἀγάπη οἰ-
κοδομεῖ» (Α' Κορ. η' 2).

15. Σύζευξον τῇ γνώσει τὴν ἀγάπην, καὶ ἔση ἄτυφος καὶ πνευματικὸς οἰ-
κονόμος, καὶ σεαυτὸν οἰκοδομῶν καὶ πάντας τοὺς ἐγγίζοντάς σοι· ἐντεῦθεν ἡ ἀγά-
πη οἰκοδομεῖ, ἐπειδὴ οὐ φθονεῖ, οὐδὲ πρὸς τοὺς φθονοῦντας πικραίνεται, οὐδὲ

τὸ φθινοῦμενον δημοσιεύει ἐπιδεικτικῶς, οὐδὲ λογίζεται ἑαυτὸν ἤδη κατειληφέναι, καὶ ὧν δὲ οὐκ οἶδεν, ὁμολογεῖ ἀνερευθριάστως τὴν ἄγνοιαν. Οὕτως οὖν τὸν νοῦν ἄτυφον ἀπεργάζεται, καὶ προκόπτειν εἰς τὴν γνῶσιν αἰεὶ παρασκευάζει.

16. Πέφυκὲ πῶς παρέπεσθαι τῇ γνῶσει ἢ οἴησις καὶ ὁ φθόνος, ἐν προοιμίῳις μάλιστα, καὶ ἡ μὲν οἴησις, ἔνδοθεν μόνον, ὁ δὲ φθόνος, ἔνδοθεν καὶ ἔξωθεν· καὶ ἔνδοθεν μὲν πρὸς τοὺς ἔχοντας γνῶσιν, ἔξωθεν δὲ ἀπὸ τῶν ἐχόντων.

17. Ἡ ἀγάπη οὖν τὰ τρία ἀνατρέπει, τὴν μὲν οἴησιν ἐπειδὴ οὐ φησιούται, τὸν δὲ ἔνδοθεν φθόνον, ἐπειδὴ οὐ ζηλοῖ, τὸν δὲ ἔξωθεν, ἐπειδὴ μακροθυμεῖ καὶ χρηστεύεται· ἀνάγκη οὖν τὸν ἔχοντα γνῶσιν προσλαβέσθαι καὶ τὴν ἀγάπην, ἵνα ἄτρωτον τὸν νοῦν ἐν παντὶ διαφυλάττη.

18. Ὁ τοῦ χαρίσματος τῆς γνώσεως καταξιωθείς, καὶ λύπην, ἢ μνησικακίαν, ἢ μῖσος πρὸς ἄνθρωπον ἔχων, ὁμοίός ἐστι τῷ ἀκάνθῳ καὶ τριβόλοις τοὺς ὀφθαλμοὺς κατακεντοῦντι· διὸ ἀναγκαίως δέεται ἡ γνῶσις τῆς ἀγάπης.

19. Εἰ ὁ Χριστὸς κατοικεῖ «διὰ τῆς πίστεως ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν», κατὰ τὸν Ἀπόστολον, πάντες δὲ οἱ θησαυροὶ τῆς σοφίας, καὶ τῆς γνώσεως, ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν εἰσιν ἀπόκρυφοι, φανεροῦνται δὲ τῇ καρδίᾳ κατὰ τὴν ἀναλογίαν τῆς ἐκάστου διὰ τῶν ἐντολῶν καθάρσεως.

20. Οὗτος ὁ θησαυρὸς ἐστὶν ὁ ἐν τῷ ἀγρῷ κεκρυμμένος τῆς καρδίας σου, ὃν οὕτω εὗρες διὰ τὴν ἀργίαν σου· εἰ γὰρ εὗρες, πέπρακας ἂν πάντα, καὶ ἐκτήσω τὸν ἀγρὸν τοῦτον· νῦν δὲ τὸν ἀγρὸν ἀφείς, τὰ περὶ τὸν ἀγρὸν περιέπεις, ἥτοι τὰ περὶ τὸ σῶμα, ἐν οἷς ἄλλο οὐδὲν εὐρίσκεται, πλὴν ἀκανθῶν καὶ τριβόλων. Κάθαιρε τὸν νοῦν σου ἀπὸ ὀργῆς, καὶ μνησικακίας καὶ αἰσχυρῶν λογισμῶν, καὶ τότε δυνήσῃ γινῶναι τὴν Χριστοῦ ἐνοίκησιν.

21. Πάντα τὰ ὄντα, νοούμενα λέγεται, τῶν ἐπ' αὐτῷ γνώσεων ἀναποδείκτους ἔχοντα τὰς ἀρχάς, ὁ δὲ Θεός, οὐ νοούμενος ὀνομάζεται, ἀλλ' ἐκ τῶν νοουμένων μόνον εἶναι πιστεύεται, διότι οὐδὲν τῶν νοουμένων αὐτῷ, καθοτιοῦν παρβάλλεται.

22. Αἱ τῶν ὄντων γνώσεις, συνηρημένως φυσικῶς ἔχουσι πρὸς ἀπόδειξιν τοὺς οἰκείους λόγους, οἷς περιγραφὴν φυσικῶς ὑπομένουσιν, ὁ δὲ Θεός, διὰ τῶν ἐν τοῖς οὐσι λόγων εἶναι μόνον πιστεύεται, πάσης ἀποδείξεως βασιμωτέραν τοῖς εὐσεβέσι, τὴν, ὅτι Κύριος ἐστίν, ὁμολογίαν καὶ πίστιν διδούς. Πίστις γὰρ ἐστὶ γνῶσις ἀληθείας, ἀναποδείκτους ἔχουσα τὰς ἀρχάς, καὶ τῶν ὑπὲρ νοῦν καὶ λόγον ὑπάρχουσα πραγμάτων ὑπόστασις.

23. Οἱ ζητοῦντες μετὰ πόνου γνῶσιν, καὶ ἀποτυγχάνοντες, ἢ διὰ ἀπιστίαν ἀποτυγχάνουσιν, ἢ τυχὸν διὰ τὸ ἀφωτῶς μέλλειν αὐτοὺς ἀντιφιλονεικοῦντας ἐπαίρεσθαι κατὰ τῶν μὴ γινωσκόντων, ὥς ὁ λαὸς ὁ πάλαι κατὰ Μωσέως, πρὸς οὓς ὁ νόμος ἐρεῖ θεόντως, ὅτι παραβιασάμενοι τινές, ἀνέβησαν εἰς τὸ ὄρος. «καὶ ἐξῆλθεν ὁ Ἀμορρῆαῖος ὁ οἰκὼν ἐν τῷ ὄρει ἐκεῖνῳ», καὶ ἐτίτρωσκεν αὐτούς· ἀνάγκη γὰρ τοὺς ἐπιδείξεως ἕνεκα ἐπιμορφιζομένους τὴν ἀρετὴν, μὴ μόνον σφάλλεσθαι δολοῦντας τὴν εὐσέβειαν, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τοῦ συνειδότος τιτρώσκεσθαι.

24. Ὁ μὴ πρὸς ἐπίδειξιν ἐφιέμενος γνώσεως καὶ ἀποτυγχάνων, μήτε φθονεῖτω τῷ πέλας, μήτε λυπεῖσθω, ἀλλ' ἐν τινι τῶν ὁμόρῳων ποιεῖτω τὴν παρασκευὴν ὥς προτέτακται, κατ' ἀξίαν ἐν τῷ σώματι πρότερον φιλοπονῶν τῇ ψυχῇ, τὴν ἐτοιμασίαν τῆς γνώσεως.

25. Ὁ τῆς πικρᾶς δουλείας τῶν τυραννούντων ἡμᾶς δαιμόνων ἐλευθερώσας Θεός, φιλόανθρωπον θεοσεβείας ζυγὸν ἡμῖν ἐχαρίσατο, τὴν ταπεινοφροσύνην, δι' ἧς πᾶσα μὲν ἡ διαβολικὴ δαμάζεται δύναμις, πᾶν δὲ ἀγαθὸν τοῖς ἐλομένοις αὐτὴν δημιουργεῖται καὶ ἀραδιούργητον διαφυλάττεται.

26. Ὁ πιστεύων φοβεῖται, ὁ δὲ φοβούμενος ταπεινοῦνται, ὁ δὲ ταπεινούμενος πραΰνεται, τὴν παραφύσιν τῶν τῆς ἐπιθυμίας καὶ τοῦ θυμοῦ κινήματων ἀνεύργητον ἔξιν λαβών, ὁ δὲ πραῦς, τηρεῖ τὰς ἐντολάς, ὁ δὲ τηρῶν τὰς ἐντολάς,

καθαίρεται, ὁ δὲ καθαρθεὶς, ἐλλάμπεται, ὁ δὲ ἐλλαμφθεὶς, ἐν τῷ ταμείῳ τῶν μυστηρίων ἀξιοῦται, τῷ νυμφίῳ Λόγῳ συγκοιτασθῆναι.

27. Ὡςπερ γεωργὸς ὑπὲρ τοῦ τι τῶν ἀγρίων δένδρων μεταφυτεῦσαι, ἐπιτήδειον σκοπῶν χωρίον, ἀνεπίστῳ θησαυρῷ περιπίπτει, οὕτω καὶ πᾶς Ἀσκητὴς ταπεινόφρων, καὶ ἄπλαστος, καὶ λεῖος κατὰ ψυχὴν τῆς ὑλικῆς δασύτητος, κατὰ τὸν μακάριον Ἰακώβ, ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἐρωτώμενος τῆς ἐπιστήμης τὸν τρόπον· «τί τοῦτο ὃ ταχὺ εὗρες ὃ τέκνον;» ἀποκρίνεται λέγων· «ὃ παρέδωκε Κύριος ὁ Θεός σου ἐναντίον μου».

28. Ὅταν γὰρ Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῖν παραδῷ τῆς ἰδίας σοφίας τὰ θεωρήματα, καμάτου χωρὶς οὐ προσδοκήσας, θησαυρὸν ἐξαίφνης πνευματικὸν εὗρηκεναι νομίσωμεν. Γεωργὸς γὰρ πνευματικὸς ἐστὶν ὁ δόκιμος Ἀσκητὴς, τὴν αἰσθητὴν τῶν ὁρατῶν χώραν μεταφυτεύων, καὶ θησαυρὸν εὕρισκων τὴν κατὰ Χάριν τῆς ἐν τοῖς οὐσι σοφίας φανέρωσιν.

29. Οἱ ὀρθῶς μετ' εὐσεβείας τοῖς οὐσι προσβάλλοντες, καὶ μηδένα φιλενδειξίας τρόπον ἐπινοοῦντες, εὐρήσουσι προσυπαντώσας αὐτοῖς τὰς τῶν ὄντων παμφαεῖς θεωρίας, ἀκριβεστάτην αὐτοῖς ἐμποιοῦσας ἑαυτῶν τὴν κατάληψιν, πρὸς οὓς ὁ νόμος φησὶν· εἰσελθόντες κληρονομήσατε πόλεις μεγάλας καὶ καλὰς, αἷς οὐκ ᾧ· κοδομήσατε, καὶ οἰκίας πλήρεις πάντων ἀγαθῶν, αἷς οὐκ ἐνεπλήσατε καὶ λάκκους λελατομημένους, οὓς οὐκ ἐλατομήσατε, ἀμπελῶνας καὶ ἐλαιῶνας οὓς οὐκ ἐφυτεύσατε. Ὁ γὰρ μὴ ἑαυτῷ ζῶν, ἀλλὰ τῷ Θεῷ, πάντων γίνεται πλήρης τῶν θείων χαρισμάτων, τῶν τέως διὰ τὴν ἐπικειμένην τῶν παθῶν ὄχλησιν μὴ φαινομένων.

30. Οὐδέποτε ψυχὴ δύναται πρὸς γνῶσιν ἐκταθῆναι Θεοῦ, εἰ μὴ Αὐτὸς ὁ Θεός, συγκαταβάσει χρησάμενος, ἄψηται αὐτῆς, καὶ ἀναγάγῃ πρὸς ἑαυτόν· οὐ γὰρ ἂν τοσοῦτον ἴσχυσεν ἀναδραμεῖν νοῦς ἀνθρώπινος, ὥς ἀντιλαβέσθαι τινὸς θείας ἐλλάμπους, εἰ μὴ Αὐτὸς ὁ Θεὸς ἀνέπαυσεν αὐτόν, ὥς δυνατὸν ἦν ἀνθρώπινον νοῦν ἀναπανθῆναι, καὶ ταῖς θείαις αὐγαῖς κατεφώτισεν.

31. Ὁ τὴν παρασκευὴν τῶν ἔργων τῆς δικαιοσύνης πληρώσας, διέβη πρὸς τὴν ἀνάπαυσιν τῆς μυστικῆς θεωρίας, καθ' ἣν τοὺς λόγους τῶν ὄντων περιλαβὼν θεοπρεπῶς, τῆς κατὰ νοῦν περὶ αὐτοὺς κινήσεως ἀναπαύεται.

32. Ἐκτὴ ἡμέρα ἐστίν, ἡ τῶν πρακτικῶν περὶ τὴν ἀρετὴν τῶν κατὰ φύσιν ἐνεργειῶν παντελὴς ἀποπλήρωσις. Ἐβδόμη δέ ἐστιν, ἡ τῶν θεωρητικῶν περὶ τὴν ἀρετὴν ἀρῶντων γνῶσιν πασῶν τῶν φυσικῶν ἐννοιῶν ἀποπεράτωσις καὶ ἀπόλαυσις. Ὀγδόη δὲ ἡ πρὸς θέωσιν τῶν ἀξίων, μετὰταξις τε καὶ μετάβασις.

33. Ὁ τὴν ἕκτην θεϊκῶς μετὰ τῶν προσφόρων ἔργων καὶ ἐννοιῶν ἑαυτῷ συμπληρώσας ἡμέραν, καὶ αὐτὸς μετὰ τοῦ Θεοῦ καλῶς τὰ ἑαυτοῦ συντελέσας ἔργα, διέβη τῇ κατανοήσει πᾶσαν τὴν τῶν ὑπὸ φύσιν, καὶ χρόνον ὑπόστασιν, καὶ εἰς τὴν τῶν αἰώνων, καὶ τῶν αἰωνίων μεταταξάντων μυστικὴν θεωρίαν, σαββατίζων ἀγνώστως κατὰ νοῦν τὴν ὀλικὴν τῶν ὄντων ἀπόληψιν τε καὶ ὑπέρβασιν.

34. Ὁ δὲ καὶ τῆς ὀγδόης ἀξιοθεὶς, ἐκ τῶν νεκρῶν ἀνέστη, τῶν μετὰ Θεὸν λέγων πάντων αἰσθητῶν τε καὶ νοητῶν, καὶ λόγων καὶ νοημάτων, καὶ ἔζησε τὴν τοῦ Θεοῦ μακαρίαν ζωὴν, τοῦ μόνου καὶ ὄντος, οἷα καὶ αὐτὸς γενόμενος τῇ θεώσει θεός· καὶ γὰρ εἶπερ ἄρα κληρονομία τῶν ἀξίων αὐτός ἐστιν ὁ Θεός· ὑπὲρ πάντας αἰῶνας καὶ χρόνους καὶ τόπους, ὁ ταύτης ἀξιούμενος τῆς Χάριτος ἐσται, τόπον ἔχων αὐτὸν τὸν Θεόν, κατὰ τὸ γεγραμμένον· «γενοῦ μοι εἰς Θεὸν ὑπερασπιστὴν καὶ εἰς τόπον ὀχυρὸν τοῦ σῶσαί με».

35. Ἀναγκαῖος τῶν γνωστικῶν πάντων ἐστίν, ὁ διὰ πράξεως πλοῦτος τῶν ἀρετῶν· ὁ ἔχων γὰρ, φησι, βαλάντιον, τοῦτέστι γνῶσιν καὶ ἀρετὴν, ἀράτω ὁμοίως καὶ πήραν, ἥτοι τὴν διατρέφουσαν τὴν ψυχὴν δαψιλῶς ἀφθονίαν τῶν ἀρετῶν, ὁ δὲ μὴ ἔχων βαλάντιον δηλονότι καὶ πήραν, τοῦτέστι γνῶσιν καὶ ἀρετὴν, πωλησάτω τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ καὶ ἀγορασάτω μάχαιραν.

36. Ἐκδότω, φησί, προθύμως τὴν ἑαυτοῦ σάρκα τοῖς πόνοις τῶν ἀρετῶν,

καὶ μεταχειρισάτω σοφῶς ὑπὲρ τῆς εἰρήνης τοῦ Θεοῦ, τὸν πρὸς τὰ πάθη, καὶ τοὺς δαίμονας πόλεμον, ἡγουν τὴν ἐν ῥήματι Θεοῦ διακρίνουσαν ἔξιν τὸ χεῖρον ἀπὸ τοῦ κρείττονος.

37. Ἔως τὴν ἡμῶν τε, καὶ πάντων μετὰ Θεὸν οὐσίαν κατὰ διάνοιαν καθαρῶς οὐκ ἐκβεβήκαμεν, τὴν ἔξιν οὐπω τῆς κατ' ἄρετὴν ἀτρεψίας ἐλάβομεν, ὅπηνίκα δὲ τοῦτο δι' ἀγάπης ἡμῖν κατορθωθῇ τὸ ἀξίωμα, τότε γνωσόμεθα τῆς θείας ἐπαγγελίας τὴν δύναμιν· ἐκεῖ γὰρ εἶναι χρὴ πιστεῦναι καθ' ἰδρυσιν ἀμετάθετον τοὺς ἀξίους, ἐνθα προλαβὼν ὁ νοῦς δι' ἀγάπης, τὴν σφετέραν ἀνεξόριζωσε δύναμιν· ὁ γὰρ μὴ ἐκβὰς ἑαυτοῦ, καὶ πάντα τὰ ὅπως οὖν νοεῖσθαι δυνάμενα, καὶ εἰς τὴν ὑπὲρ νόησιν γῆν καταστάς, οὐ δύναται εἶναι πάμπαν ἐλεύθερος.

38. Μωσῆς ὁ μέγας, ἔξω τῆς παρεμβολῆς πηξάμενος ἑαυτοῦ τὴν σκηνήν, τοὔτεστι τὴν γνώμην καὶ τὴν διάνοιαν ἰδρυσάμενος ἔξω τῶν ὁρωμένων, προσκυνεῖν τὸν Θεὸν ἄρχεται εἰς τὸν γνόφον εἰσελθὼν, τὸν αἰδιῇ καὶ αὔλον τῆς γνώσεως τόπον, ἐκεῖ μένει τελούμενος τὰς ἱερωτάτας τελετάς.

39. Ὁ γνόφος ἐστὶν ἡ αἰδιῆς, καὶ αὔλος, καὶ ἀσώματος κατάστασις, ἣ τὴν παραδειγματικὴν τῶν ὄντων ἔχουσα γνώσις, ἐν ἣ ὁ γενόμενος ἐντός, καθάπερ τις ἄλλος Μωϋσῆς, φύσει ὀνητῇ κατανοεῖ τὰ ἀθάνατα, δι' ἧς τῶν θείων ἀρετῶν ἑαυτῷ ζωγραφήσας τὸ κάλλος, ὥσπερ γραφὴν εὐμίμητον ἔχουσαν τοῦ ἀρχετύπου κάλλους τὸ ἀπεικόνισμα, κάτεισιν ἑαυτὸν προβαλλόμενος τοῖς βουλομένοις μιμεῖσθαι τὴν ἀρετὴν, καὶ ἐν τούτῳ δεικνὺς ἧς μετελήφει Χάριτος, τὸ φιλάνθρωπόν τε καὶ ἀφθονον.

40. Ὁ τοῦ Θεοῦ λόγος, κόκκῳ σινάπεως ὁικῶς, πρὸ τῆς γεωργίας, πάννυ δοκεῖ εἶναι μικρός, ἐπειδὴν δὲ γεωργηθῇ δεόντως, τοσοῦτον διαδείκνυται μέγας, ὥστε τοὺς τῶν νοητῶν καὶ αἰσθητῶν κτισμάτων μεγαλοφυεῖς λόγους, πτηνῶν δίκην, αὐτῷ ἐπαναπαύεσθαι· πάντων γὰρ οἱ λόγοι καθεστήκασιν αὐτῷ χωρητοί, αὐτὸς δὲ τῶν ὄντων οὐδενὶ ἐστὶ χωρητός.

41. Διὸ τὸν ἔχοντα πίστιν ὥς κόκκον σινάπεως δύνασθαι μεταθεῖναι τῷ λόγῳ τὸ ὅρος ἔφη, τοὔτεστι τὸ καθ' ἡμῶν τοῦ διαβόλου κράτος ἀποδιώκειν καὶ μετατιθέναι τῆς βράσεως, ἣ τὴν δυσκίνητον τῆς κακίας ἔξιν.

42. Τὸ Μάννα τὸ δοθὲν τῷ Ἰσραὴλ κατὰ τὴν ἔρημον, ὁ τοῦ Θεοῦ λόγος ἐστὶ, πρὸς πᾶσαν ἡδονὴν πνευματικὴν ἀρκῶν τοῖς ἐσθίουσιν αὐτόν, καὶ πρὸς πᾶσαν γεῦσιν κατὰ τὴν διαφορὰν τῆς τῶν ἐσθιόντων ἐπιθυμίας μετακινούμενος· πάσης γὰρ ἔχει πνευματικῆς βρώσεως ποιότητα. Διὸ τοῖς μὲν ἄνωθεν ἐκ σπορᾶς ἀφθάρτου διὰ πνεύματος γεννηθεῖσι, λογικὸν ἄδολον γίνεται γάλα· τοῖς δὲ ἀσθενούσι λάχανον, τὴν παθοῦσαν τῆς ψυχῆς παραμυθούμενος δύναμιν· τοῖς δὲ διὰ τὴν ἔξιν τὰ αἰσθητήρια τῆς ψυχῆς γεγυμνασμένα ἔχουσι πρὸς διάκρισιν καλοῦ τε καὶ κακοῦ, στερεὰν ἑαυτῷ δίδωσι τροφήν.

43. Ἐχει καὶ ἄλλας ἀπείρους δυνάμεις ὁ τοῦ Θεοῦ λόγος ἐνταῦθα μὴ χωρουμένας, ἀναλύσας δὲ τις καὶ ἄξιος γενόμενος ἐπὶ πολλῶν, ἣ ἐπὶ πάντων κατασταθῆναι, λήψεται κῆκεῖνας ὅλας, ἣ τινὰς τοῦ λόγου τὰς δυνάμεις, διὰ τὸ ἐν ἐλάχιστῳ αὐτὸν ἐνταῦθα γεγονέναι πιστόν· πᾶσα γὰρ τῶν ἐνταῦθα διδομένων θείων χαρισμάτων ἀκρότης, συγκρίσει τῶν μελλόντων, ἐλάχιστόν τι καὶ μέτριόν ἐστι.

44. Πᾶς τοῦ Θεοῦ λόγος, οὔτε πολὺλόγος, οὔτε πολυλογία ἐστίν, ἀλλ' εἰς συνεστῶς ἐκ διαφορῶν θεωρημάτων, ὧν ἕκαστον μέρος ἐστὶ τοῦ λόγου, ὥστε ὁ λέγων ὑπὲρ ἀληθείας, κἂν οὕτως εἰπεῖν δυνηθῇ, ὥς μηδὲν εἰς τὸ ζητούμενον παραλιπεῖν, ἕνα λόγον εἴρηκε τοῦ Θεοῦ.

45. Ὡςπερ ὁ παρ' ἡμῖν λόγος, ἐκ τοῦ νοῦ κατὰ φύσιν προερχόμενος, ἄγγελος τῶν κρυπτομένων τοῦ νοῦ κινήματων ἐστίν, οὕτως ὁ τοῦ Θεοῦ λόγος κατ' οὐσίαν ἐγνωκὼς τὸν Πατέρα, καθάπερ λόγος τὸν γεννήσαντα νοῦν, οὐδενὸς τῶν γεννητῶν προσβάλλειν αὐτῷ χωρὶς αὐτοῦ δυνάμενου, ἀποκαλύπτει ὃν ἔγνω Πατέρα ὥς κατὰ φύσιν Λόγος.

46. Ὡςπερ ἐν τῷ κέντρῳ τῶν ἀπ' αὐτοῦ κατ' εὐθείαν ἐκτεταμένων γραμμῶν, ἀδιαίρετος θεωρεῖται παντελῶς ἡ θείσις, οὕτω καὶ ὁ ἀξιωθεὶς ἐν τῷ Θεῷ γενέσθαι, πάντας εἴσεται τοὺς ἐν αὐτῷ τῶν γεγονότων προῦφρεστῶτας λόγους, καθ' ἀπλὴν τινα καὶ ἀδιαίρετον σχέσιν.

47. Καλὸν ἀεὶ σχολάζειν καὶ ζητεῖν τὸν Θεόν, ὥς προσετάγημεν, καὶ γὰρ κατὰ τὴν παροῦσαν ζωὴν ζητοῦντες, ἐπὶ τὸ πέρας ἐλθεῖν τοῦ βάθους τοῦ Θεοῦ οὐ δύναμεθα, ἀλλ' ἴσως καὶ ἐπ' ὀλίγον τοῦ βάθους Αὐτοῦ φθάνοντες, θεωροῦμεν ἁγίων ἁγιώτερα, καὶ πνευματικῶν πνευματικώτερα, καὶ δηλοῖ τυπικῶς ὁ Ἀρχιερεὺς ἀπὸ τῶν Ἀγίων τῶν τῆς αὐλῆς ἁγιωτέρων, ἐπὶ τὰ Ἁγία τῶν Ἀγίων, τὰ τῶν Ἀγίων ἁγιώτερα εἰσιών.

48. Εἰ δ' ἡμᾶς ὁ τοῦ Θεοῦ Λόγος οἰκονομικῶς κατήλθεν εἰς τὰ κατώτερα μέρη τῆς γῆς καὶ ἀνῆλθεν ὑπεράνω τῶν οὐρανῶν, καὶ πάσης ἀρχῆς καὶ ἐξουσίας, καὶ κυριότητος, καὶ παντὸς ὀνόματος ὀνομαζομένου, εἴτε ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ, εἴτε ἐν τῷ μέλλοντι, ὁ πάντῃ κατὰ φύσιν ἀκίνητος, ἐν ἑαυτῷ κατ' οἰκονομίαν ὥς ἀνθρώπῳ προενεργῶν τὰ ἐσόμενα, σκοπεῖται χαίρειν μυστικῶς, ὁ τὴν φιλίαν στέργων τῆς γνώσεως, ὁποῖον ἔστι τὸ κατ' ἐπαγγελίαν τέλος τῶν ἀγαπώντων τὸν Κύριον· πάντα γὰρ τὰ μετὰ Θεὸν πράγματα καὶ ὀνόματα καὶ ἀξιώματα, ὑποκάτω τῶν ἐν τῷ Θεῷ διὰ τῆς Χάριτος γενησομένων ἔσται.

49. Ὑψούμενος ἐν ἡμῖν ὁ τοῦ Θεοῦ Λόγος διὰ πράξεώς τε καὶ θεωρίας, πάντας ἔλκει πρὸς ἑαυτόν, τοὺς τε περὶ σάρκα καὶ ψυχὴν, καὶ φύσιν τῶν ὄντων ἡμετέρους λογισμούς τε καὶ λόγους, καὶ αὐτὰ τὰ μέλη τοῦ σώματος, καὶ τὰς αἰσθήσεις κατ' ἀρετὴν ἀγιάζων καὶ γινώσιν, καὶ ὑπὸ τὸν Αὐτοῦ ζυγὸν ποιοῦμενος.

50. Ὁ τοίνυν θεατῆς τῶν θείων, ἀναβαινέτω κατὰ σπουδὴν, ἀκολουθῶν τῷ Λόγῳ, μέχρις οὐ φθάσῃ τὸν τόπον οὗ ἔστιν· ἐκεῖ γὰρ ἔλκει, καθὼς φησιν ὁ Ἐκκλησιαστής, τὴν καθ' ἡμᾶς φύσιν, ὁμοίως τῷ τυπικῷ Ἀρχιερεῖ, ἀπὸ τῆς αὐλῆς εἰς τὰ Ἁγία, καὶ ἀπὸ τῶν Ἀγίων εἰς τὰ τῶν Ἀγίων Ἁγία εἰσάγοντι, ἔνθα τὸ καθ' ἡμᾶς Αὐτὸς ὑπὲρ ἡμῶν πρόδρομος εἰσῆλθε.

51. Ποιεῖ σάρκα τὸν λόγον, ὁ παραδείγμασι καὶ ῥήμασι παχυτέροις διὰ τὴν ἄλογον τῶν ἀκουόντων δύναμιν, ἡθικὴν τοῦ λόγου τὴν διδασκαλίαν ποιοῦμενος, καὶ πάλιν ποιεῖ πνεῦμα τὸν λόγον, ὁ τοῖς ὑψηλοῖς θεωρήμασι τὴν μυστικὴν ἐκτιθέμενος θεολογίαν.

52. Ὁ μαθὼν ὀρύσσειν, κατὰ τοὺς Πατριάρχας, διὰ πράξεως καὶ θεωρίας τὰ ἐν αὐτῷ τῆς γνώσεως φρέατα, τὸν Χριστὸν ἔνδον εὐρήσει, τὴν Πηγὴν τῆς ζωῆς, ἀφ' ἧς πίνειν ἡμᾶς ἡ σοφία παρακελεύεται λέγουσα· «πῖνε ὕδατα ἀπὸ σῶν ἀγγείων, καὶ ἀπὸ σῶν φρεάτων πηγῆς», ὅπερ ποιοῦντες, εὐρήσομεν ἔνδον ἡμῶν ὄντας τοὺς αὐτῆς θησαυρούς.

53. Οἱ διὰ τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων κατὰ τὴν Γαλιλαίαν ἐν τῷ ὑπερφῶφ κλείσαντες τὰς θύρας καθήμενοι, τοῦτέστιν οἱ διὰ τὸν φόβον τῶν πνευμάτων τῆς πονηρίας, κατὰ τὴν Χάριν τῶν ἀποκαλύψεων ἐν τῷ ὕψει τῶν θείων θεωρημάτων ἀσφαλῶς βεβηκότες, θυρῶν δίκην μύσαντες τὰς αἰσθήσεις, παραγενόμενοι ἀγνώστως δέχονται τὸν τοῦ Θεοῦ Λόγον, ἄνευ τῆς κατ' αἰσθησιν ἐνεργείας αὐτοῖς ἐπιφαινόμενον, ἀπάθειάν τε διὰ τῆς εἰρήνης, καὶ μερισμὸν Πνεύματος Ἁγίου διὰ τῆς ἐμπνεύσεως δωρούμενον, καὶ τὴν κατὰ πνευμάτων πονηρῶν ἐξουσίαν παρέχοντα, καὶ δεικνύοντα τῶν αὐτοῦ μυστηρίων τὰ σύμβολα.

54. «Πυρρῶς μετὰ κάλλους ὀφθαλμῶν» ἔστι, κατὰ τὸν Μέγαν Δαβίδ, ὁ τῷ παιδρῷ τοῦ κατὰ Θεὸν βίου, τὸν τῆς γνώσεως λόγον ἔχων συνεπιλάμποντα, καθ' οὓς ἡ προᾶξις τε καὶ θεωρία συνεστήκασιν· ἡ μὲν ἀρετῶν λαμπρυνομένη τρόποις, ἡ δὲ θείοις φωτιζομένη νοήμασιν.

55. Ὁ τὸν ἄρτον εὐχόμενος λαβεῖν τὸν ἐπιούσιον, οὐ πάντως ὅλον δέχεται καθὼς ὁ αὐτὸς ἄρτος ἐστίν, ἀλλὰ καθὼς ὁ δεχόμενος αὐτὸν δύναται· πᾶσι μὲν γὰρ ἑαυτὸν δίδωσιν ὁ τῆς ζωῆς Ἄρτος, ὥς φιλόανθρωπος, οὐ κατὰ τὸ αὐτὸ δὲ

πᾶσιν, ἀλλὰ τοῖς μὲν μεγάλα δικαιосύνῃς ἔργα πεποιηκόσι πλειόνως, τοῖς δὲ τούτων ἡττοσιν, ἡττόνως, ἑκάστῳ καθὼς ἢ κατὰ νοῦν ἀξία δέχασθαι δύναται.

56. Θύρα λέγεται ὁ τοῦ Θεοῦ Λόγος, ὡς τοὺς καλῶς πᾶσαν διηनुκότας τὴν ὁδὸν τῶν ἀρετῶν, κατὰ τὸν ἀμεμπτὸν δρόμον τῆς πράξεως, πρὸς γνῶσιν εἰσάγων, καὶ ὡς φῶς δεικνὺς τοὺς πολυφασεῖς τῆς σοφίας θησαυρούς· ὁ αὐτὸς γὰρ, καὶ ὁ δὸς ἐστὶ, καὶ θύρα, καὶ κλείς, καὶ βασιλεία· ὁδὸς μὲν, ὡς ὁδηγός· κλείς δέ, ὡς ἀνοίγων τοῖς ἀξίοις τῶν θείων, καὶ ἀνοιγόμενος· θύρα δέ, ὡς εἰσαγωγεὺς· βασιλεία δέ, ὡς κληρονομούμενος καὶ κατὰ μέθεξιν ἐν πᾶσι γενόμενος.

57. Λέγεται δὲ ὁ αὐτὸς φῶς, καὶ ζωή, καὶ ἀνάστασις, καὶ ἀλήθεια· φῶς μὲν, καὶ ὡς λαμπρότης ψυχῶν, καὶ ὡς ἀγνοίας καὶ σκότους διώκτης, καὶ ὡς φωτίζων τὸν νοῦν πρὸς κατανόησιν τῶν ἀπορρητῶν καὶ δεικνὺς τὰ μόνους θεατὰ τοῖς καθαροῖς μυστήρια· ζωὴ δέ, ὡς τὴν πρέπουσαν ψυχῇς ἀγαπώσαις τὸν Κύριον, ἐν τοῖς θείοις παρεχόμενος κίνησιν· ἀνάστασις δέ, ὡς τῆς νεκρᾶς τῶν ὑλικῶν προσπαθείας ἐγείρων τὸν νοῦν, φθορᾶς παντοίας καθαίρων καὶ νεκρότητος.

58. Ἀλήθεια δέ, ὡς ἔξιν τῶν ἀγαθῶν τοῖς ἀξίοις δωρούμενος ἄτρεπτον, ἕως ἢ ψυχὴ τὴν ἀπὸ δυνάμεως εἰς δύναμιν καὶ τὴν ἀπὸ δόξης εἰς δόξαν ποιεῖται μετὰβασιν, τοῦτέστι τὴν ἀπὸ ἀρετῆς εἰς ἀρετὴν μείζονα προκοπὴν, καὶ τὴν ἀπὸ γνώσεως εἰς γνῶσιν ὑψηλοτέραν ἀνάβασιν, οὐκ ἐπαύσατο παροικοῦσα, κατὰ τὸ εἰρημένον· «πολὴ παρώκησεν ἡ ψυχὴ μου».

59. Πολὺ γὰρ ἐστὶ τὸ διάστημα, καὶ τὸ πλῆθος τῶν ὀφειλουσῶν παρ' αὐτῆς διαβαθῆναι γνώσεων, μέχρις οὗ διελεύσεται «ἐν τόπῳ σκηνῆς θαυμαστῆς ἕως τοῦ οἴκου τοῦ Θεοῦ, ἐν φωνῇ ἀγαλλιάσεως καὶ ἑξομολογήσεως ἡχοῦ ἑορταζόντων». Ἀεὶ φωναῖς φωνὴν νοεραῖς νοερὰν προστιθεῖσα τῇ προκοπῇ τῶν θείων θεωρημάτων, μετὰ τῆς κατὰ νοῦν ἐπὶ τοῖς θεωρηθεῖσιν ἀγαλλιάσεως, ἡγουν χαρᾶς καὶ τῆς ἀναλογούσης εὐχαριστίας.

60. Τοιαύτας γὰρ ἑορτάς ἑορτάζουσι πάντες, οἱ τὸ πνεῦμα τῆς Χάριτος εἰληφότες ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν, κραζόντες· «Ἀββᾶ, ὁ Πατήρ».

61. Ὁ τὴν καρδίαν καθαρὰν ἐργασάμενος, οὐ μόνον τῶν ὑποβεβηκότων καὶ μετὰ Θεὸν γινώσεται τοὺς λόγους, ἀλλὰ καὶ Αὐτὸν ποσῶς μετὰ τὴν τῶν ὅλων διάβασιν ἐνορᾷ τὸν Θεόν, ὅπερ ἐστὶν ἀκρότητος τέλος τῶν ἀρετῶν.

62. Ἐν ᾗ γενόμενος, ὁ Θεὸς ἀξιοῖ τὰ ἴδια γράμματα διὰ τοῦ πνεύματος ἐγχαράττειν, καθάπερ τισὶ πλαξὶ Μωσαϊκαῖς, τοσοῦτόν ὅσον ἑαυτὴν διὰ πράξεως ἐπιδέδωκε, καὶ θεωρίας, κατὰ τὴν τό· «ἀνυξάνου μυστικῶς» κελεύουσιν ἐντολήν.

63. Ἐφ' ὅσον χρόνον τίς ἐστὶν ἐν τῇ ζωῇ ταύτῃ, καὶ τέλος ἐστὶ κατὰ τὴν ἐνθάδε κατάστασιν, καὶ πράξει καὶ θεωρίᾳ, τὴν ἐκ μέρους ἔχει καὶ γινώσιν, καὶ προφητείαν, καὶ ἀρῶνα Πνεύματος Ἁγίου, ἀλλ' οὐ κατ' αὐτὸ τὸ πλήρωμα· ἑλευσόμενός ποτε μετὰ τὴν τῶν αἰώνων περραίωσιν, εἰς τὴν τελείαν λῆξιν, τὴν πρόσωπον πρὸς πρόσωπον τοῖς ἀξίοις δεικνύουσαν αὐτὴν ἐφ' ἑαυτῆς ἐστῶσαν τὴν ἀλήθειαν, ὡς μηκέτι ἐκ τοῦ πληρώματος μέρος ἔχειν, ἀλλὰ τὸ πλήρωμα τῆς Χάριτος κατὰ μέθεξιν ὅλον νομίζεσθαι.

64. Καταντήσεσθαι γὰρ, φησιν ὁ θεῖος Ἀπόστολος, πάντας δηλονότι τοὺς σφζομένους, «εἰς ἄνδρα τέλειον, εἰς μέτρον ἡλικίας τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ», ἐν ᾧ εἰσιν οἱ θησαυροὶ τῆς σοφίας καὶ τῆς γνώσεως ἀπόκρυφοι, καὶ «τότε τὸ ἐκ μέρους καταργηθήσεται».

65. Ζητοῦσι τινές, πῶς ἐστὶ τῶν ἀξιουμένων τῆς ἐν τῇ Βασιλείᾳ τοῦ Θεοῦ τελειότητος ἢ κατάστασις; πότερον, κατὰ τὴν προκοπὴν καὶ μετὰβασιν, ἢ κατὰ τὴν ἐν στάσει ταυτότητα; πῶς τε τὰ σώματα, καὶ τὰς ψυχὰς εἶναι χρῶν ὑπολαμβάνειν;

66. Πρὸς δὴ τοῦτο, στοχαστικῶς ἐρεῖ τις· ὅτι καθάπερ ἐπὶ τῆς σωματικῆς διττός ἐστὶν ὁ τῆς τροφῆς λόγος, ὁ μὲν πρὸς σύξιν, ὁ δὲ πρὸς συντήρησιν τῶν τρεφομένων· μέχρι γὰρ φθάσωμεν τὸ τέλειον τῆς σωματικῆς ἡλικίας, τρεφόμεθα

πρὸς αὕξησιν, ἐπειδὴν δὲ τὸ σῶμα στῇ τῆς εἰς μέγεθος ἐπιδόσεως, οὐκέτι ἐκτρέφεται πρὸς αὕξησιν, ἀλλὰ πρὸς συντήρησιν.

67. Οὕτω καὶ ἐπὶ τῆς ψυχῆς, διττὸς ὁ τῆς τροφῆς λόγος· τρέφεται γὰρ προκόπτουσα ταῖς ἀρεταῖς, καὶ τοῖς θεωρήμασι, μέχρι τοῦ διαβάσαι τὰ ὄντα πάντα, φθάσει τὸ «μέτρον τῆς ἡλικίας τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ», ἐν ᾧ γινομένη, πάσης τῆς πρὸς ἐπίδοσίν τε καὶ αὕξησιν, διὰ τῶν μέσων, ἵσταται προκοπῆς, ἀμέσως τρεφομένη διὰ τοῦ ὑπὲρ νόησιν.

68. Καὶ διὰ τοῦτο τυχόν, ὑπὲρ αὕξησιν, τῆς ἀφθάρτου τροφῆς εἶδους, πρὸς συντήρησιν τῆς δοθείσης αὐτῇ θεοειδοῦς τελειότητος, καὶ ἔκφανσιν τῶν τῆς τροφῆς ἐκείνης ἀπειρων ἀγλαϊῶν, καθ' ἣν τὸ ἀεὶ εὖ ὡσαύτως εἶναι ἐνδημῆσαν αὐτῇ δεχομένη γίνεται θεὸς τῇ μεθέξει τῆς θεϊκῆς Χάριτος.

69. Πασῶν τῶν κατὰ νοῦν τε καὶ αἰσθησιν ἐνεργειῶν, αὕτῃ τε πανσαμένῃ, καὶ ἑαυτῇ τὰς τοῦ σώματος συναποσπᾶσα φυσικὰς ἐνεργείας τῆς θεώσεως, ὥστε μόνον τὸν Θεὸν διὰ τε τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος φαίνεσθαι, νικηθέντων αὐτοῖς τῇ ὑπερβολῇ τῆς δόξης τῶν φυσικῶν γνωρισμάτων.

70. Ἡ τῶν αἰωνίων μονῶν τε, καὶ ἐπαγγελιῶν διαφορὰ, τοῖς μὲν καθ' ὑπόστασιν δοκεῖ, τοπικῇ· τοῖς δέ, καθ' ἐπίνοιαν τῆς ἰδιαζούσης καθ' ἑκάστην μονὴν πνευματικῆς ποιότητός τε, καὶ ποσότητος· ὁ δὲ γινὺς τί τό· «ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἐντός ὑμῶν ἐστι», καὶ τί τό· «ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Πατρὸς μου μοναὶ πολλαὶ εἰσιν», τοῦ δευτέρου μᾶλλον γενήσεται.

Ἐ ρ μ η ν ε ί α

ΟΤΑΝ ὁ νοῦς κατορθῶνῃ νὰ ἐπιτύχῃ τὴν καλλιέργειαν τῆς πρακτικῆς ἀρετῆς, τότε προκόπτει εἰς τὴν φρόνησιν· ὅταν δὲ πάλιν ἐπιτυγχάνῃ τὴν καλλιέργειαν τῆς θεωρητικῆς ἀρετῆς, τότε προκόπτει εἰς τὴν γνῶσιν. Καὶ ἡ μὲν φρόνησις φέρει τὸν ἀγωνιζόμενον εἰς τὴν πνευματικὴν κατάστασιν νὰ διακρίνῃ μεταξὺ ἀρετῆς καὶ κακίας· ἡ δὲ γνῶσις εἰσάγει τὸν μέτοχον αὐτῆς εἰς τοὺς βαθυτέρους λόγους τῶν ἁσωμάτων καὶ τῶν σωμάτων (ἀύλων καὶ ὑλικῶν ὄντων). Ἀμέσως δέ, ἐν συνεχείᾳ, ἀξιοῦται καὶ τῆς Θεολογικῆς χάριτος, ἀφοῦ διαπεράσῃ, διὰ τῶν πτερῶν τῆς ἀγάπης, ὅλα τὰ προηγούμενα στάδια (τῆς φρονήσεως καὶ τῆς γνώσεως) καί, εὐρεθεὶς πλησίον τοῦ Θεοῦ, ἐξετάσῃ μετὰ προσοχῆς, διὰ τοῦ πνεύματος, ὅσον εἶναι δυνατόν εἰς τὸν ἀνθρώπινον νοῦν, τὰ κατὰ τὸν Θεόν, ὥστε νὰ συλλάβῃ τὴν ἐννοιαν Αὐτοῦ.

2. Ὅταν πρόκειται νὰ ἀσχοληθῇς μὲ τὴν Θεολογίαν, μὴ ἀναζητήσῃς τὰ κατὰ τὸν Θεὸν ὑποστατικὰ στοιχεῖα· διότι δὲν εἶναι δυνατόν ὁ ἀνθρώπινος νοῦς ἢ ἄλλη τις πνευματικὴ δύναμις, μετὰ τὸν Θεόν, νὰ ἀνεύρῃ τὰ ὑποστατικὰ αὐτὰ στοιχεῖα (¹). Ἀλλά, ὅσον εἶναι δυνατόν, νὰ ἐξετάζῃς μετὰ προσοχῆς τὰς περὶ τὸν Θεὸν ἰδιότητας, ὡς π.χ.

1. Οἱ «κατ' Αὐτὸν» λόγοι ἢ (ὅπως τὸ ἀποδίδομεν) τὰ ὑποστατικὰ στοιχεῖα εἶναι οἱ θεμελιώδεις ὅροι τῆς ὑπάρξεως καὶ τῆς οὐσίας τοῦ Θεοῦ. Οὗτοι λοιπὸν εἶναι τελείως ἀπρόσιτοι διὰ τὴν ἀνθρωπίνην διάνοιαν. Διὰ τοῦτο ὁ Ἅγιος Μάξιμος συνιστᾷ νὰ μὴ ἀσχολούμεθα μὲ τὴν σύλληψιν τῆς ἐννοίας τῆς οὐσίας τοῦ Θεοῦ, ἀδύνατον διὰ τοὺς ἀνθρώπους, ἀλλὰ μόνον μὲ τὴν κατανόησιν τῶν ἰδιοτήτων τοῦ Θεοῦ.

τὴν αἰδιότητα τοῦ Θεοῦ, τὸ ἄπειρον Αὐτοῦ, τὸ ἀπερίγραφτον Αὐτοῦ, τὴν ἀγαθότητά Του, τὴν σοφίαν, τὴν δύναμιν (δημιουργικὴν, προνοητικὴν καὶ κριτικὴν τῶν ὄντων). Διότι αὐτὸς θὰ εἶναι μέγας Θεολόγος μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων, ποὺ θὰ κατορθώσῃ, ἔστω καὶ εἰς μικρὸν βαθμόν, νὰ ἐξιχνιάσῃ τὰς ιδιότητες αὐτάς, καὶ κατὰ τὴν πρὸς τὴν οὐσίαν τοῦ Θεοῦ σχέσιν των, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν μεταξύ των. Οἱ λόγοι, ποὺ ἀναφέρονται εἰς τὴν οὐσίαν τοῦ Θεοῦ, δηλαδή τὰ ὑποστατικὰ στοιχεῖα τῆς Θείας Αὐτοῦ ὑπάρξεως, εἶναι ἀδύνατον νὰ γνωσθοῦν ὑπὸ πάσης γεννητῆς φύσεως.

3. Ἐκεῖνοι, ποὺ καταφρονοῦν τὰς ἡδονάς, ἢ τὰς καταφρονοῦν ἐκ φόβου, ἢ ἐξ ἐλπίδος, ἢ ἐκ γνώσεως ἢ καὶ ἐξ ἀγάπης πρὸς τὸν Θεόν. Ἐκεῖνος, ποὺ κατηξιώθη νὰ γνωρίσῃ τὸν Θεόν, διὰ τῆς μυστικῆς καὶ ἐσωτερικῆς γνώσεως, καὶ ἀπήλαυσε πλουσίως τὴν ἐκ τῆς γνώσεως αὐτῆς προερχομένην ἡδονήν, αὐτὸς καταφρονεῖ ὅλας τὰς ἡδονάς ποὺ γεννῶνται ἀπὸ τὸ ἐπιθυμητικὸν τῆς ψυχῆς.

4. Ἐκεῖνος ποὺ ἐπιθυμεῖ τὰ ἐπίγεια ἀγαθὰ, ἢ τροφὰς ἐπιθυμεῖ, ἢ ὑπογαστρίους ἡδονάς, ἢ τὴν δόξαν τῶν ἀνθρώπων, ἢ χρήματα, ἢ κάτι ποὺ ἀκολουθεῖ αὐτά· ἐὰν λοιπὸν ὁ νοῦς δὲν εὕρῃ κάτι πολυτιμότερον ἀπὸ αὐτά, ὥστε νὰ μεταφέρῃ εἰς ἐκεῖνο τὴν ἐπιθυμίαν του, δὲν θὰ πεισθῇ εἰς τὸ τέλος νὰ τὰ καταφρονήσῃ ὅλα αὐτά. Καλύτερον δὲ καὶ τιμιώτερον ἀπὸ αὐτὰ ὅλα, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ αὐτὰ τὰ θεῖα, ὑπάρχει ἡ γνῶσις τοῦ Θεοῦ.

5. Ἡ γνῶσις τῶν θείων, ποὺ δὲν συνοδεύεται ἀπὸ ἀφοσίωσιν καὶ ἀγάπην, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ πείσῃ τὸν νοῦν νὰ καταφρονήσῃ τὰ ὑλικά πράγματα. Ἡ τοιαύτη γνῶσις ὁμοιάζει μὲ μίαν ἀπλὴν σκέψιν ἐνὸς αἰσθητοῦ πράγματος. Δι' αὐτὸ εἶναι δυνατὸν νὰ εὕρωμεν πολλοὺς, ποὺ διακρίνονται διὰ τὴν γνῶσιν των, καὶ ὅμως κυλίσονται εἰς τὰ σαρκικά πάθη, ὅπως οἱ χοῖροι εἰς τὴν λάσπην. Οἱ τύποι αὐτοί, δι' ὀλίγον διάστημα, κατέβαλον φροντίδα καὶ ἐκαθάρισαν τὸν ψυχικόν των κόσμον ἀπὸ τὰ πάθη καὶ τοὺς λογισμοὺς, ἐπιτυχόντες τῆς γνώσεως τοῦ Θεοῦ· ὕστερον ὅμως ἀμελήσαντες ἐξωμοιώθησαν μὲ τὸν Σαοὺλ, ὅστις ἀρχικῶς μὲν ἐγένετο ἄξιός τῆς βασιλείας, ἔπειτα ὅμως, ἐπειδὴ ἐπολιτεύθη ἀναξίως, ἀπεβλήθη ὑπὸ τοῦ Θεοῦ μὲ ὀργὴν ἐκ τῆς βασιλείας (Α' Βασιλ. θ'—λα').

6. Ὅπως ἡ ἀπλὴ σκέψις τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων δὲν ἐξαναγκάζει τὸν νοῦν νὰ καταφρονήσῃ τὰ θεῖα, κατ' ἀναλογίαν καὶ ἡ ἀπλὴ γνῶσις τῶν θείων δὲν καταπεῖθει τελειωτικῶς τὸν νοῦν νὰ καταφρονήσῃ τὰ ἀνθρώπινα, διότι, εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτήν, ἡ ἀλήθεια δεσμεύεται μέσα εἰς σκιὰς καὶ εἰκασίας. Δι' αὐτὸ ἡ τοιαύτη γνῶσις τοῦ Θεοῦ πρέπει νὰ συνοδεύεται ἀπὸ τὸ μακάριον πένθος καὶ τὴν ἀγίαν ἀγάπην, ποὺ δεσμεύει τὸν νοῦν μὲ τὰ πνευματικὰ θεωρήματα καὶ τὸν πείθει νὰ προτιμᾷ τὰ αἰὺλα ἀπὸ τὰ ὑλικά, καθὼς καὶ τὰ θεῖα καὶ νοητὰ ἀπὸ τὰ αἰσθητά.

7. Πάντως ἐκεῖνος ποὺ κατώρθωσε νὰ ἐκκόψῃ τὰ πάθη καὶ νὰ μεταβάλλῃ τοὺς λογισμοὺς του εἰς ἀπλᾶς καὶ ἀπαθεῖς σκέψεις, δὲν σημαίνει, ὅτι μετέστρεψε τὸν ψυχικόν του κόσμον πρὸς τὰ θεῖα. Δύναται ὁ τοιοῦτος ἄνθρωπος οὔτε πρὸς τὰ θεῖα νὰ εἶναι ἀφωσιωμένος, οὔτε πρὸς τὰ ἀνθρώπινα, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον παρατηρεῖται εἰς τοὺς πρακτικούς, οἵτινες ἀκόμη δὲν κατηξιώθησαν τῆς μυστικῆς καὶ ἐσωτερικῆς γνώσεως τοῦ Θεοῦ, δι' αὐτὸ καὶ ἀπέχουν ἀπὸ τὰ πάθη, ἢ διὰ τὸν φόβον τῆς κολάσεως ἢ ἀπὸ τὴν ἐλπίδα τῆς Βασιλείας τῶν οὐρανῶν (¹).

8. «Περιπατοῦμεν κατευθυνόμενοι ἀπὸ τὴν πίστιν καὶ ὄχι ἀπὸ ὁρατὰ σχήματα» (Β' Κορ. ε' 7)· καὶ τὴν μυστικὴν αὐτὴν ἐσωτερικὴν γνῶσιν τοῦ Θεοῦ τὴν ἀποκτῶμεν, ὡς νὰ «βλέπωμεν τὴν πραγματικότητά εἰς καθρέπτας, διὰ μέσου ἀλληγορικῶν καὶ αἰνιγματωδῶν εἰκόνων» (Α' Κορ. ιγ' 12). Διὰ τοῦτο ἔχομεν ἀνάγκην ἐπιμόνου ἐνασχολήσεως εἰς αὐτά, ἵνα διὰ τῆς πολυχρονίου αὐτῶν μελέτης καὶ τῆς συστηματικῆς ἐπαναλήψεως τῶν ἐσωτερικῶν λόγων ἀποκτήσωμεν συνήθειαν, ποὺ δὲν θὰ εἶναι εὐκόλον νὰ ἀποσπασθῇ ἀπὸ τὴν ψυχὴν μας.

9. Διότι ἐάν, δι' ὀλίγον μόνον χρόνον, κατορθώσωμεν νὰ ἀποκόψωμεν τὰς αἰτίας τῶν παθῶν καὶ ἀπασχοληθῶμεν μὲ τὰ πνευματικὰ θεωρήματα, καὶ δὲν ἐπιδιώξωμεν νὰ ἐνδιατρίβωμεν συνεχῶς εἰς αὐτά, ἔχοντες τοῦτο ὡς κυρίαν ἀπασχόλησίν μας, εὐκόλως πάλιν θὰ περιπέσωμεν εἰς τὰ σαρκικὰ πάθη, καρπούμενοι ὡς μόνον κέρδος τίποτε ἄλλο, παρὰ μίαν ἀπλὴν γνῶσιν μετὰ ὑπερηφανείας, τὴν ὁποῖαν ἀκολουθεῖ ἕνας σκοτισμὸς καί, ἐν τέλει, τελεία στροφή τοῦ νοῦ πρὸς τὰ ὑλικά.

10. Τὸ πάθος τῆς ἀγάπης εἶναι κατηγορητέον, ὅταν ἀπασχολῇ τὸν νοῦν μὲ ὑλικά πράγματα· ἀπ' ἐναντίας εἶναι ἐπαινετὸν ὅσάκις συνδέει τὸν νοῦν μὲ τὰ θεῖα. Διότι ὁ νοῦς συνηθίζει νὰ κατευθύνῃ τὴν ἀγάπην καὶ τὴν ἐπιθυμίαν πρὸς τὰ πράγματα, μὲ τὰ ὁποῖα ἀσχολεῖται ἐπὶ μακρὸν χρόνον, εἴτε εἰς τὰ θεῖα καὶ συγγενικὰ τῆς ψυχῆς καὶ νοητά, εἴτε εἰς τὰ σαρκικὰ ἀντικείμενα καὶ πάθη.

11. Ὁ Θεὸς ἔκτισε τὸν ὁρατὸν καὶ ἀόρατον κόσμον, δηλαδὴ αὐτὸς ἐδημιούργησε καὶ τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα· ἐάν λοιπὸν ὁ κόσμος, ποὺ φαίνεται, εἶναι τόσον καλὸς καὶ ἁρμονικὸς, πόσον ἄραγε τελειότερος θὰ εἶναι ὁ ἀόρατος; Ἐὰν δὲ ὁ ἀόρατος κόσμος εἶναι τόσον ἀνώτερος τοῦ ὑλικοῦ, πόσον ὑπεράνω καὶ τῶν δύο θὰ εὐρίσκεται Αὐτὸς ποὺ τοὺς ἐδημιούργησεν, ὁ Θεός; Ἐὰν λοιπὸν ὁ Πάνσοφος Δημιουργὸς τῶν καλῶν εἶναι ἐκτὸς πάσης συγκρίσεως εἰς ἀγαθότητα καὶ καλωσύνην ἀπὸ ὅλα ὅσα ἔγιναν, κατὰ ποῖαν λογικὴν τότε νὰ ἀφήσῃ ὁ νοῦς τὸ τελειότερον καὶ ἀγαθώτερον ἀπὸ ὅλα καὶ νὰ ἀσχοληθῇ μὲ τὰ χειρότερα ἐξ ὅλων, ἐννοῶ δηλαδὴ τὰ πάθη τῆς σαρκός;

Εἶναι φανερόν, ὅτι ἡ ἐνασχόλησις τοῦ νοῦ μὲ τὰ σαρκικὰ πάθη

1) Ἡ ἀποχὴ ἐκ τῶν παθῶν ὀφείλεται εἴτε εἰς τὸν φόβον καὶ τὴν ἐλπίδα (πρακτικοί), εἴτε εἰς τὴν ἐσωτερικὴν καὶ μυστικὴν γνῶσιν (θεωρητικοί).

ἐξηγεῖται, ἐπειδὴ συνήθισεν εἰς αὐτήν, λόγῳ τῆς ἐκ γενετῆς συνανα-
στροφῆς μετ' αὐτῆς· ἐνῶ δὲν ἔχει ἀκόμῃ δοκιμάσει τελείως τὴν γλυκύ-
τητα τοῦ ὑπὲρ ὅλα καὶ ἀνωτέρου ὄλων ἄκρου ἀγαθοῦ.

12. Ἐὰν λοιπὸν μὲ συνεχῇ καὶ χωρὶς διαλείμματα ἄσκησιν συ-
νηθίσωμεν εἰς τὴν ἐγκράτειαν τῶν ἡδονῶν καὶ τὴν μελέτην τῶν θείων
Γραφῶν, ὥστε ὀλίγον κατ' ὀλίγον νὰ ἀποδεσμεύσωμεν τὸν νοῦν ἀπὸ
τὴν σχέσιν τοῦ πρὸς τὴν σάρκα, τότε καὶ ὁ νοῦς πλατύνεται εἰς τὰ θεῖ-
α, προκόπτει κατ' ὀλίγον καὶ μεταφέρει τὸν πόθον τοῦ εἰς τὸ θεῖον.

13. Ὅλος ὁ σκοπὸς τῶν ἐντολῶν τοῦ Χριστοῦ εἶναι νὰ ἐλευθε-
ρώσῃ τὸν νοῦν μας ἀπὸ τὴν ἀκρασίαν καὶ τὸ μῖσος καὶ νὰ τὸν ὀδηγή-
σῃ εἰς τὴν ἀγάπην Αὐτοῦ καὶ τοῦ πλησίον, ἐκ τῶν ὁποίων γεννᾶται
τὸ φέγγος ἐκ τῆς ἐν ἡμῖν ἐνεργείας τῆς ἀγίας γνώσεως.

14. Ἀπὸ τὴν στιγμὴν ποὺ κατηξιώθῃς ἀπὸ τὸν Θεὸν μερικῆς
γνώσεως, φρόντισε νὰ μὴ ἀμελήσῃς νὰ ἀποκτήσῃς ἀγάπην καὶ ἐγκρά-
τειαν· διότι ἡ ἐγκράτεια καὶ ἡ ἀγάπη, ἀποκαθαίρουσαι τὸ μέρος τῆς
ψυχῆς, τὸ ὁποῖον ὑπόκειται εἰς τὰ διάφορα πάθη, ἐτοιμάζουν πάντο-
τε διὰ σὲ τὴν ὁδὸν διὰ τὴν πλήρη γνῶσιν. Ἡ ὁδὸς δὲ ἡ ὁποία ὀδηγεῖ
εἰς τὴν γνῶσιν εἶναι ἡ ἀπάθεια καὶ ἡ ταπείνωσις, ἄνευ τῶν ὁποίων
οὐδεὶς εἶναι δυνατὸν νὰ ἰδῇ τὸν Θεόν, ἐπειδὴ αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν «ἡ γνῶ-
σις φυσιοῖ, (προκαλεῖ, δηλαδή, τὴν ὑπερηφάνειαν), ἡ δὲ ἀγάπη οἰκοδο-
μεῖ» (Α' Κορ. η' 2).

15. Ἐνώσε μὲ τὴν γνῶσιν τὴν ἀγάπην καὶ θὰ γίνῃς ἀπλὸς, χω-
ρὶς νὰ φουσκώνῃς ἀπὸ ὑπερηφάνειαν, καὶ καλὸς διαχειριστὴς τῶν πνευ-
ματικῶν χαρισμάτων. Τότε καὶ τὸν ἑαυτόν σου θὰ οἰκοδομήσῃς πνευ-
ματικῶς καὶ ὅλους ὅσοι σὲ πλησιάζουν. Ὡς ἐξῆς δὲ οἰκοδομεῖ ἡ ἀγά-
πη· ὁ ἄνθρωπος δηλαδή, ποὺ ἀγαπᾷ κατὰ Χριστόν, δὲν φθονεῖ, οὔ-
τε πικραίνεται ἀπὸ τοὺς φθονερούς ἀνθρώπους, οὔτε καὶ προκλητι-
κῶς γνωστοποιεῖ εἰς τοὺς ἀνθρώπους ὅ,τιδήποτε χάρισμα ἔχει, ποὺ
εἶναι δυνατὸν νὰ φθονήσουν οἱ ἄνθρωποι, οὔτε ποτὲ σκέπτεται, διὰ
τὸν ἑαυτόν του, ὅτι ἔχει ἤδη ἐννοήσῃ τὴν ἀληθινὴν γνῶσιν καί, τέλος,
ὁμολογεῖ, χωρὶς νὰ ἐντρέπεται, ὅσα δὲν γνωρίζει. Τοιουτοτρόπως ὁ
ἄνθρωπος καθιστᾷ τὸν νοῦν τοῦ ἀπλὸν καὶ ταπεινόφρονα καὶ συνε-
χῶς τὸν προετοιμάζει ὥστε νὰ προκόπῃ εἰς τὴν μυστικὴν γνῶσιν.

16. Τὴν γνῶσιν συνοδεύουν συνήθως ἡ οἷησις καὶ ὁ φθόνος,
ἀπὸ τὰ πρῶτα μάλιστα βήματα. Καὶ ἡ μὲν οἷησις προέρχεται μόνον ἀ-
πὸ μέσα, ἐνῶ ὁ φθόνος καὶ ἀπὸ μέσα καὶ ἀπ' ἔξω. Ἀπὸ μέσα ὁ φθό-
νος, ἀπὸ τὴν ψυχὴν τοῦ φθονοῦντος, στρέφεται πρὸς ἐκείνους ποὺ ἔ-
χουν τὴν γνῶσιν· ἀπ' ἔξω δέ, ἀντιθέτως, προέρχεται ἀπὸ ἐκείνους ποὺ
νομίζουν ὅτι κατέχουν τὴν γνῶσιν, ἐναντίον τῶν ἄλλων.

17. Ἡ ἀγάπη ὅμως ἀνατρέπει καὶ τὰς τρεῖς αὐτὰς ἐμπαθεῖς ἐκ-
δηλώσεις· τὴν μὲν οἷησιν ἀνατρέπει, ἐπειδὴ ἡ ἀγάπη δὲν ἀλαζονεύεται
εἰς βάρος τῶν ἄλλων· τὸν ἐσωτερικὸν φθόνον, ἐπειδὴ δὲν ζηλεύει· τὸν
δὲ φθόνον ποὺ προέρχεται ἀπὸ τοὺς ἄλλους, τοὺς φθονοῦντας δηλαδή,

ἐπειδὴ μακροθυμεῖ καὶ θέλει πάντοτε νὰ κάμῃ τὸ καλὸν εἰς ὅλους· «ἡ ἀγάπη μακροθυμεῖ, χρηστεύεται, ἡ ἀγάπη οὐ ζηλοῖ» (Α΄ Κορ. ιγ' 4 κ.ε.). Εἶναι λοιπὸν ἀνάγκη, αὐτὸς ποὺ ἔχει τὴν γνῶσιν, νὰ κλείσῃ μέσα εἰς τὴν ψυχὴν του καὶ τὴν ἀγάπην, διὰ νὰ διατηρήσῃ, εἰς ὅλας τὰς περιπτώσεις, ἀνεπηρέαστον τὸν νοῦν του ἀπὸ τὰ πάθη καὶ τὰς ἀδυναμίας.

18. Ἐκεῖνος, ποὺ κατηξιώθη τοῦ χαρίσματος τῆς γνώσεως καὶ δοκιμάζει λύπην, ἢ μνησικακίαν, ἢ μῖσος ἐναντὶον συνανθρώπου του, ὁμοιάζει μὲ ἐκεῖνον, ποὺ καταβελονίζει τοὺς ὀφθαλμοὺς του μὲ ἀγκάθια ἢ τριβόλους. Δι' αὐτὸ ἡ γνῶσις εἶναι ἀνάγκη νὰ συνοδεύεται καὶ ἀπὸ τὴν ἀγάπην.

19. Ἐὰν ὁ Χριστὸς εἶναι δυνατὸν νὰ κατοικήσῃ εἰς τὰς καρδίας μας, διὰ τῆς πίστεως, συμφώνως μὲ τὸ ἀποστολικὸν λόγιον (Ἐφ. γ' 17), τότε καὶ ὅλοι οἱ θησαυροὶ τῆς σοφίας καὶ τῆς γνώσεως εὐρίσκονται καὶ αὐτοὶ κρυμμένοι εἰς τὰς καρδίας ἡμῶν· φανερώνονται δὲ εἰς τὴν καρδίαν ἀναλόγως τοῦ βαθμοῦ τῆς ψυχικῆς καθάρσεως, ποὺ ἐπιτυγχάνει ὁ καθεὶς διὰ τῆς τηρήσεως τῶν ἐντολῶν.

20. Ὁ θησαυρὸς αὐτός, τῆς γνώσεως καὶ τῆς σοφίας, εὐρίσκεται κάπου κρυμμένος εἰς τὸν ἀγρόν τῆς καρδίας σου· δὲν ἀνεκάλυψες δὲ ἀκόμη αὐτόν, ἐξ αἰτίας τῆς ἀργίας σου· διότι, ἐὰν τὸν εἶχες ἀνακαλύψει, θὰ τὰ εἶχες πωλήσει ὅλα διὰ νὰ ἀποκτήσῃς αὐτόν τὸν ἀγρόν (Ματθ. ιγ' 44). Τώρα ὁμως ἔχεις ἐγκαταλείψει αὐτόν τὸν ἀγρόν καὶ περιποιεῖσαι τὰς περιοχάς, ποὺ περιβάλλουν τὸν ἀγρόν, δηλαδὴ τὰς σωματικὰς ἀνάγκας, ὅπου τίποτε ἄλλο δὲν εὐρίσκεται ἐκτὸς ἀπὸ ἀγκάθια καὶ τριβόλια. Νὰ καθαρίσῃς λοιπὸν τὸν νοῦν σου ἀπὸ τὴν ὀργὴν καὶ τὴν μνησικακίαν καὶ τοὺς αἰσχροὺς λογισμοὺς, καὶ τότε θὰ δυνηθῇς νὰ γνωρίσῃς ὅτι ὁ Χριστὸς ἐνοικεῖ μέσα εἰς τὴν ψυχὴν σου.

21. Ὅλα τὰ ὄντα λέγονται νοούμενα, διότι ὁ τρόπος μὲ τὸν ὁποῖον ἐγεννήθη ἡ γνῶσις των εἰς τὸν νοῦν μας παραμένει ἀναπόδεικτος· ὁ Θεός, ἀπ' ἐναντίας, δὲν ὀνομάζεται νοούμενος, διότι ἀπὸ αὐτὰ τὰ νοούμενα ὁδηγεῖται ὁ ἄνθρωπος εἰς τὴν ἀδιάσειστον πρὸς Αὐτὸν πίστιν καὶ ἐπειδὴ, συγκρινόμενος πρὸς τὰ νοούμενα, ὑπερέχει ἀπολύτως αὐτῶν.

22. Αἱ γνώσεις τῶν ὄντων ἔχουν ἐκ φύσεως συνδεδεμένους τοὺς ἰδίους λόγους πρὸς ἀπόδειξιν τῆς ὑπάρξεώς των, διὰ τῶν ὁποίων περιγράφονται φυσικῶς· ὁ Θεὸς πιστεύεται μόνον ὅτι ὑπάρχει, διὰ τῆς ὑπάρξεως τῶν ὄντων, τὰ ὁποῖα ἐδημιούργησεν. Ὁ Κύριος δίδει εἰς τοὺς εὐσεβεῖς ὁμολογίαν καὶ πίστιν, ὅτι ὄντως ὑπάρχει ὁ Θεός, ἡ ὁποία εἶναι ἰσχυροτέρα ἀπὸ πᾶσαν ἄλλην ἀπόδειξιν. Διότι ἡ πίστις εἶναι ἡ πραγματικὴ γνῶσις, ἡ ὁποία ἔχει ἀναποδείκτους τὰς ἀρχάς της, καὶ ἡ ἐν τῇ καρδίᾳ παρουσία, ὥς βεβαίων καὶ πραγματικῶν, τῶν ὑπὲρ νοῦν καὶ λόγον πραγμάτων (Ἐβρ. ια' 1).

23. Ἐκεῖνοι, ποὺ ἐπιζητοῦν μετὰ κόπου τὴν γνῶσιν καὶ ἀποτυγχάνουν εἰς τὴν πνευματικὴν των αὐτὴν ἐπιδίωξιν, ἀποτυγχάνουν ἢ

ἐξ αἰτίας τῆς ἀπιστίας των ἥ διότι πρόκειται νὰ ἐπαίρωνται κατὰ τῶν μὴ γινγνωσκόντων, λογομαχοῦντες ἀσκόπως μεταξύ των. Θὰ συμβῇ δηλαδή μὲ αὐτούς, ὅ,τι συνέβη τὸν παλαιὸν καιρὸν μὲ τὸν Ἑβραϊκὸν λαόν, ὁ ὁποῖος ἀντέστη κατὰ τοῦ Μωϋσέως καὶ πρὸς τοὺς ὁποίους θὰ εἰπῇ πρεπόντως ὁ Νόμος, ὅτι μερικοὶ παρακούσαντες ἀνέβησαν εἰς τὸ ὄρος «καὶ ἐξῆλθεν ὁ Ἀμορραῖος, ποὺ κατοικοῦσεν εἰς ἐκεῖνο τὸ ὄρος» (Λευτ. α' 44) καὶ τοὺς ἐπλήγωιε. Διότι κατ' ἀνάγκην ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι χάριν ἐπιδείξεως προσπαθοῦν νὰ παρουσιάσουν, δι' ἐξωτερικῶν μόνον σχημάτων τὴν ἀρετὴν, ὅχι μόνον σφάλλουν νοθεύοντες τὴν εὐσέβειαν, ἀλλὰ καὶ ἐλέγχονται σφοδρῶς ὑπὸ τῆς συνειδήσεως.

24. Ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος δὲν ἐπιθυμεῖ τὴν γνῶσιν πρὸς ἐπίδειξιν καὶ ὅταν ἀποτυγχάνῃ, δὲν πρέπει νὰ ζηλεύῃ διὰ τὴν προκοπὴν τοῦ πλησίον του, οὔτε καὶ νὰ λυπῇται· ἀλλ' ὥς προπαρασκευάζεται διὰ τὴν ἐπιτυχίαν παραπλησίων ψυχικῶν ἀρετῶν καὶ ἱκανοτήτων, ὅπως ἔχει προδιαταχθῇ, καλλιιεργῶν προηγουμένως τὴν ψυχὴν διὰ τῶν σωματικῶν ἀρετῶν καὶ ἐτοιμαζόμενος οὕτω διὰ τὴν ἐπιθυμητὴν γνῶσιν.

25. Ὁ Θεός, ποὺ μᾶς ἡλευθέρωσεν ἀπὸ τὴν πικρὰν δουλείαν τῶν δαιμόνων, ποὺ μᾶς τυραννοῦν, μᾶς ἐχάρισε τὴν ταπεινοφροσύνην ὡς φιλάνθρωπον ζυγὸν θεοσεβείας, διὰ τῆς ὁποίας, ἀφ' ἑνὸς μὲν δαμάζεται ὁλόκληρος ἡ δύναμις τοῦ διαβόλου, ἀφ' ἑτέρου δέ, αὐτοὶ ποὺ τὴν ἐπιθυμοῦν καὶ τὴν ἐπιδιώκουν, δύνανται νὰ πραγματοποιήσουν κάθε ἀγαθὸν καὶ νὰ τὸ διαφυλάξουν ἀκέραιον, χωρὶς νὰ συκοφαντηθῇ τοῦτο ὑπὸ τοῦ φθονοῦντος δαίμονος.

26. Ἐκεῖνος ποὺ πιστεύει, φοβεῖται· αὐτὸς δὲ ποὺ φοβεῖται, ταπεινώνεται· ἐκεῖνος ποὺ ταπεινώνεται, ἡρεμεῖ καὶ γίνεται πρᾶος, ἐφ' ὅσον ἀπέκτησε τὴν ἑξὶν νὰ κάτανικᾷ τοὺς ὄρους τῆς φύσεως καὶ νὰ μὴ ἐνοχλῇται ἀπὸ τὰ κινήματα τοῦ θυμοῦ καὶ τῆς ἐπιθυμίας, ἅτινα, ὡς ἐκ τούτου, δὲν δύνανται νὰ ἐνεργήσουν ἐπ' αὐτοῦ. Ὁ πρᾶος πάλιν τηρεῖ τὰς ἐντολάς· αὐτὸς δὲ ποὺ τηρεῖ τὰς ἐντολάς καθαρίζει τὸν ψυχικόν του κόσμον· ἐκεῖνος δὲ ποὺ ἐκαθάρισε τὸν ψυχικόν του κόσμον, δέχεται τὰς θείας ἐλλάμψεις. Αὐτός, τέλος, ποὺ ἐδέχθη τὰς θείας ἐλλάμψεις καὶ ἐλαμπρύνθη, ἀξιώνεται πλέον νὰ συζευχθῇ τὸν Λόγον, ὡς νυμφίον, συγκοιταζόμενος μετ' αὐτοῦ εἰς τὴν ὑπεράνω καὶ ἐπέκεινα τῆς λογικῆς ἐσωτερικὴν περιοχὴν τῶν θείων μυστηρίων.

27. Ὅπως ἀκριβῶς ὁ γεωργός, ποὺ φροντίζει μετὰ προσοχῆς νὰ ἀνεύρῃ κατάλληλον χωράφι, διὰ νὰ μεταφυτεύσῃ ἓνα ἄγριον δένδρον, πίπτει ὅλως ἀπροσδοκῆτως ἐπάνω εἰς θησαυρόν, ποὺ δὲν ἤλπιζε νὰ εἶναι κρυμμένος ἐκεῖ ποὺ ἔσκαπτε, τοιοῦτοτρόπως συμβαίνει καὶ μὲ κάθε ταπεινόφρονα Ἀσκητὴν, ὁ ὁποῖος δὲν ἐπιδιώκει ὑποκριτικὴν ἐπίδειξιν καὶ παραμένει ἡρεμος κατὰ τὴν ψυχὴν, ἀπηλλαγμένος τῆς ὕλικῆς δασύτητος· ἐρωτώμενος δὲ ὁ τοιοῦτος, ὅπως ὁ μακάριος Ἰακώβ, ὑπὸ τοῦ πατρὸς του, διὰ νὰ γνωσθῇ ἡ τέχνη τῆς τοιαύτης ἀνελπίστου ἐπιτυχίας· «τί εἶναι αὐτό, παιδί μου, ποὺ τόσο γρήγορα ἀνεῦρες;» ἀπαντᾷ :

—«Εἶναι αὐτό, ποῦ μοῦ παρέδωσε Κύριος ὁ Θεός σου ἐνώπιόν μου» (Γεν. κζ' 20).

28. Διότι, ὅταν ὁ Κύριος καὶ Θεὸς ἡμῶν παραδώσῃ εἰς ἡμᾶς τὰ θεωρήματα τῆς ἐπουρανίου σοφίας Του, ἐνῶ ἡμεῖς δὲν ἀνεμέναμεν νὰ ἀπολαύσωμεν χωρὶς κόπον τὴν τοιαύτην δωρεάν, τότε θὰ πρέπει νὰ νομίσωμεν, ὅτι ἔχομεν εὖρει αἰφνιδίως ἀνέλπιστον πνευματικὸν θησαυρόν. Διότι ὁ ἐπιμελὴς Ἀσκητὴς εἶναι ἓνας πνευματικὸς γεωργός, ὁ ὁποῖος φροντίζει νὰ ἐξωραΐσῃ, δι' οὐρανίου φυτείας, τὴν αἰσθητὴν χώραν τῶν ὁρατῶν καί, κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς προσπάθειας τοῦ αὐτοῦ ἀνευρίσκει, ὅλως ἀπροσδοκῆτως, θησαυρόν· ὁ θησαυρὸς δὲ αὐτὸς εἶναι ἢ κατὰ χάριν φανέρωσις εἰς αὐτὸν τῆς σοφίας ποῦ ὑπάρχει εἰς τὰ ὄντα.

29. Ἐκεῖνοι ποῦ παρατηροῦν, διὰ νὰ κατανοήσουν, τὰ ὄντα ὁρθῶς καὶ μετ' εὐσεβείας, χωρὶς νὰ σκέπτονται κανένα τρόπον τῆς προσφιλοῦς εἰς τὴν ἀνθρωπίνην ματαιοδοξίαν ἐπιδείξεως, θὰ εὕρουν ὅπως δὴποτε τὰς ὀλοφώτους θεωρίας τῶν ὄντων νὰ τοὺς προὔπαντοῦν, καὶ νὰ προσφέρουν εἰς αὐτοὺς ἀκριβεστάτην καὶ ἀλάνθαστον τὴν βαθυτέραν κατανόησιν των· πρὸς αὐτοὺς τοὺς ἀνθρώπους ὁ Νόμος λέγει· Ἀφοῦ εἰσέλθετε (εἰς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας) κληρονομήσατε «μεγάλας καὶ ὡραίας πόλεις, ποῦ δὲν ἐκοπιάσατε διὰ νὰ οἰκοδομήσετε, καὶ οἰκίας, ποῦ εἶναι γεμᾶται ἀπὸ ὅλα τὰ ἀγαθὰ, τὰ ὁποῖα δὲν ἐσυνάξατε, καὶ λίμνας λαξευμένας εἰς τὴν πέτραν, ποῦ δὲν ἐκοπιάσατε νὰ κατασκευάσετε, καὶ ἀμπελῶνας καὶ ἐλαιῶνας, ὅπου δὲν ἐφυτεύσατε» (Δευτ. ζ' 10—11, Νεεμ. θ' 25). Διότι ἐκεῖνος, ποῦ δὲν ζῇ διὰ τὸν ἑαυτόν του, ἀλλὰ διὰ τὸν Θεόν, πληροῦται ἀπὸ ὅλα τὰ θεῖα χαρίσματα, τὰ ὁποῖα ὁμῶς μέχρι τινὸς δὲν ἐφαίνοντο, ἐξ ἀφορμῆς τῆς ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν ἐνδεχομένης ἐνοχλήσεως τῶν παθῶν.

30. Οὐδέποτε ἡ ψυχὴ δύναται μόνη νὰ ἐπεκταθῇ εἰς τὴν γνῶσιν τοῦ Θεοῦ, ἐὰν ὁ Θεός, κατ' ἄκραν συγκατάβασιν, δὲν ἐγγίσῃ αὐτὴν καὶ δὲν τὴν ἀνυψώσῃ μέχρις Ἑαυτοῦ, διότι ποτὲ δὲν ἠμπόρεσεν ὁ ἀνθρώπινος νοῦς νὰ ἀνατρέξῃ εἰς τόσον δυσθεώρητον ὕψος, ὥστε νὰ ἀντιληφθῇ θεῖαν τινὰ ἑλλαμψιν, ἐκτὸς ἐὰν ὁ ἴδιος ὁ Θεὸς ἀνέπαυσεν αὐτόν (ὅσον εἶναι δυνατόν νὰ ἀναπαυθῇ ὁ ἀνθρώπινος νοῦς) καὶ τὸν κατεφώτισε μὲ τὰς θείας ἐλλάμψεις.

31. Ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος ἐξεπλήρωσε τὰ ἔργα τῆς δικαιοσύνης, ἐπέρασε πλέον πρὸς τὴν ἀνάπαυσιν, ποῦ προσφέρει ἡ μυστικὴ θεωρία. Εἰς τὴν κατάστασιν αὐτὴν ὁ ἀνθρώπος, ἀφοῦ περικλείσῃ ἐν ἑαυτῷ τοὺς λόγους τῶν ὄντων, ἀναπαύεται πλέον ἐκ τῆς ἐνδομύχου κινήσεως τοῦ νοός του περὶ τοὺς λόγους αὐτούς.

32. Τὰ στάδια τῆς τελειώσεως τῆς ψυχῆς εἶναι τρεῖς, ἀναλογοῦντα πρὸς τὰς τρεῖς ἡμέρας, τὴν ἑκτην, τὴν ἑβδόμην, τὴν ὀγδόην. Ἐκτὴ ἡμέρα εἶναι ἡ τελεία ἐκτέλεσις ὑπὸ τῶν πρακτικῶν ὅλων τῶν φυσικῶν ἐνεργειῶν περὶ τὴν ἀρετὴν. Ἐβδόμη εἶναι ἡ τελειοποίησις καὶ ἀπόλαυσις ὑπὸ τῶν θεωρητικῶν ὅλων τῶν φυσικῶν ἐννοιῶν, ποῦ ἀπαρτίζουσιν

τὴν ἀνωτέραν πάσης ἐκφραστικῆς δυνατότητος μυστικὴν γνῶσιν περὶ τὴν ἀρετὴν. Ὁ γδὴ τέλος ἡμέρα εἶναι ἢ μετὰ ταῖς καὶ μετὰ βασις τῶν ἀξίων πρὸς θέωσιν.

33. Ἐκεῖνος, ποὺ κατώρθωσε νὰ ὁλοκληρώσῃ, ὅπως παραγγέλλει ὁ Θεός, τὴν ἑκτὴν ἡμέραν μὲ κατὰλληλα ἔργα καὶ ὑψηλὰς ἐννοίας καὶ μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ, ἀπετελείωσε καλῶς τὴν (πνευματικὴν) ἐργασίαν του, οὗτος ἐξεπέρασε, διὰ τῆς κατανοήσεως, ὅλα τὰ ἔχοντα φυσικὴν καὶ χρονικὴν ὑπόστασιν καὶ ἀνῆλθεν εἰς τὴν μυστικὴν θεωρίαν τῶν αἰώνιων ἀγαθῶν καὶ τῶν αἰώνων, ἀναπαυόμενος, κατὰ τὴν ἐβδόμην ἡμέραν, νοερῶς καὶ πέραν πάσης γνώσεως εἰς τὴν καθολικὴν καὶ ὑπερβατικὴν θεώρησιν τῶν ὄντων.

34. Ἐκεῖνος ποὺ ἠξιώθη νὰ φθάσῃ καὶ εἰς τὴν ὀγδόην ἡμέραν ἀνεστήθη ἐκ τῶν νεκρῶν· ἐννοῶ δηλαδὴ μὲ αὐτό, ὅτι ἀπηλλάγη ἀπὸ ὅλα τὰ αἰσθητά, τὰ νοητά, τοὺς λόγους καὶ τὰ νοήματα, ποὺ εὐρίσκονται μετὰ τὸν Θεόν, καὶ κατώρθωσε νὰ ζήσῃ τὴν μακαρίαν ζωὴν τοῦ Θεοῦ, ποὺ μόνος πράγματι ὑπάρχει, ὥστε νὰ γίνῃ καὶ αὐτὸς κατὰ χάριν θεός, ἐφ' ὅσον ἄλλωστε ἡ κληρονομία τῶν ἀξίων εἶναι ὁ ἴδιος ὁ Θεός. Ὁ ἀξιούμενος αὐτῆς τῆς Χάριτος θὰ εὐρίσκεται ὑπεράνω ὅλων τῶν αἰώνων, τῶν χρόνων καὶ τῶν τόπων, ἀπολαμβάνων ὡς περιοχὴν ἀναπαύσεως τὸν ἴδιον τὸν Θεόν, συμφώνως καὶ πρὸς τὸ νόημα τοῦ γραφικοῦ χωρίου· «γενοῦ δι' ἐμὲ Θεὸς ὑπερασπιστὴς καὶ τόπος ὠχυρωμένος διὰ νὰ μὲ σώσῃς» (Ψαλμ. ο' 3).

35. Ὁ πλοῦτος τῶν ἀρετῶν, ποὺ ἀποκτᾶται διὰ τῆς ἐμπράκτου ἐφαρμογῆς αὐτῶν, εἶναι ἀναγκαῖος δι' ὅλους τοὺς γνωστικούς· διότι, ὅπως λέγει καὶ ὁ Κύριος ἐν τῷ Ἱερῷ Εὐαγγελίῳ, αὐτός, ποὺ ἔχει βαλάντιον, δηλαδὴ γνῶσιν καὶ ἀρετὴν, ἃς πᾶρῃ ἐπάνω του ὁμοίως καὶ σάκκον, δηλαδὴ τὴν ἀφθονίαν τῶν ἀρετῶν, ποὺ διατρέφει πλουσιοπαρόχως τὴν ψυχὴν· ἐκεῖνος ποὺ δὲν ἔχει βαλάντιον, ὁμοῦ καὶ σάκκον, δηλαδὴ γνῶσιν καὶ ἀρετὴν, ἃς πωλήσῃ τὸ ἱμάτιόν του καὶ ἃς ἀγοράσῃ μάχαιραν (Λουκ. κβ' 36).

36. Αὐτὸ σημαίνει, ὅτι πρέπει νὰ προσφέρῃ μετὰ προθυμίας τὴν σάρκα του εἰς τὰς ταλαιπωρίας καὶ τοὺς κόπους διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τῶν ἀρετῶν, καὶ νὰ χρησιμοποιήσῃ μὲ σοφίαν, χάριν τῆς μετὰ τοῦ Θεοῦ εἰρήνης, τὸν πόλεμον ἐναντίον τῶν παθῶν καὶ τῶν δαιμόνων, δηλαδὴ τὴν συνήθειαν, ποὺ προέρχεται ἀπὸ τὴν συνεχῆ μελέτην τῶν ρημάτων τοῦ Θεοῦ, νὰ διακρίνῃ κανεὶς τὸ χειρότερον ἀπὸ τὸ καλλίτερον.

37. Ἐν ὅσῳ δὲν ἔχομεν ἐξέλθει καθαροὶ ἀπὸ τὴν περιοχὴν τῆς ὑπάρξεως ἡμῶν, ὡς καὶ ὅλων τῶν μετὰ τὸν Θεὸν ὄντων, δὲν ἀπεκτίσαμεν εἰσέτι τὴν συνήθειαν νὰ παραμένωμεν ἀμετακίνητοι εἰς τὴν ἀρετὴν, χωρὶς νὰ τρεπώμεθα πρὸς τὸ κακόν. Ὅποτεν δέ, ἀπὸ ἀγάπην τοῦ Θεοῦ πρὸς ἡμᾶς, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ ἐπίμονον ἀγάπην ἡμῶν, κατορθώσωμεν νὰ ἐπιτύχωμεν αὐτὸ τὸ ἀξίωμα, τότε θὰ γνωρίσωμεν τὴν δύναμιν τῆς ὑποσχέσεως τοῦ Θεοῦ. Διότι ἐκεῖ πρέπει νὰ πιστεύουν οἱ ἀξιοί,

ὅτι ὑπάρχει ἀμετακίνητος θεμελίωσις, ὅπου ἐπρόλαβεν ὁ νοῦς καὶ ἐρρίζωσε, διὰ τῆς ἀγάπης, τὴν δύναμιν του. Διότι ἐκεῖνος ποὺ δὲν κατάρθωσε νὰ ἐξέλθῃ ἀπὸ τὸν ἑαυτὸν του καὶ ἀπὸ τὴν περιοχὴν ὧσων ὁπωσδήποτε εἶναι δυνατόν νὰ αἰχμαλωτίσουν τὸν νοῦν, καὶ νὰ μεταβῇ, πρὸς πνευματικὴν παραμονήν, εἰς τὴν ὑπεράνω πάσης νοήσεως γῆν, δὲν δύναται νὰ εἶναι τελείως ἐλεύθερος.

38. Ὁ μέγας Μωϋσῆς, ἀφοῦ ἔστησε τὴν σκηνὴν του ἔξω ἀπὸ τὸ στρατόπεδον τῶν Ἑβραίων (πραγμα ποὺ σημαίνει ὅτι κατηύθυνε τὴν γνώμην του καὶ τὴν διάνοιάν του μακρὰν ἀπὸ τὰ ὁρώμενα), ἀρχίζει νὰ προσκυνῇ τὸν Θεόν· ὅταν ὁμοῦς εἰσῆλθεν εἰς τὸ σύννεφον (ποὺ συμβολίζει τὸν αὔλον καὶ χωρὶς συγκεκριμένον σχῆμα τόπον τῆς γνώσεως) μένει ἔκει καὶ τελεῖ μετὰ μυστικῆς κατανύξεως τὰς ἱερωτάτας τελετάς· (βλ. Ἑξ. λγ' 7 καὶ ἐπ.).

39. Τὸ σύννεφον εἶναι ἡ ἀσώματος κατάστασις, ἡ αὔλος καὶ ὑπεράνω πάσης συγκεκριμένης μορφῆς, εἰς τὴν περιοχὴν τῆς ὁποίας ὁ ἄνθρωπος συναντᾷ τὴν παραδειγματικὴν γνῶσιν τῶν ὄντων καὶ εἰς τὴν ὁποίαν ὅστις εὑρεθῇ, ὥς ἄλλος Μωϋσῆς, κατανοεῖ διὰ τῆς θνητῆς φύσεως τὰ ἀθάνατα μυστήρια· μετὰ τὴν βοήθειαν τῆς ὑπερβατικῆς αὐτῆς καταστάσεως, ὁ ἀξιωθεὶς ζωγραφίζει εἰς τὴν ψυχὴν του τὸ κάλλος τῶν θείων ἀρετῶν, ἔχων ὥς εὐκολομίμητον πρότυπον τὸ ἀπεικόνισμα τοῦ ἀρχετύπου κάλλους, τότε κατέρχεται ἀπὸ τὸ πνευματικὸν ὕψος καὶ προβάλλεται, χωρὶς νὰ τὸ ἐπιδιώκῃ, ὥς παράδειγμα εἰς αὐτοὺς ποὺ θέλουν νὰ μιμηθοῦν τὴν ἀρετὴν, φανερώων, διὰ τοῦ τρόπου αὐτοῦ, τὴν δωρεὰν ποὺ ἀπῆλαυσε, τὴν φιλανθρωπίαν καὶ τὴν ἀφθονίαν τῆς Χάριτος τοῦ Θεοῦ.

40. Ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ, ὁμοιάζων μὲ σπόρον σινάπεως, φαίνεται παρὰ πολὺ μικρός· ἀφοῦ ὁμοῦς καλλιεργηθῇ, ὅπως πρέπει, εἰς ἀγαθὴν γῆν, ἀναδεικνύεται τόσον πολὺ μεγάλο φυτόν, ὥστε νὰ ἐπαναπαύωνται ἐπάνω εἰς τοὺς κλάδους του, ὥς πτηνὰ, αἱ μεγαλοφυεῖς αἰτίαι τῶν νοητῶν καὶ αἰσθητῶν κτισμάτων (Ματθ. ιγ' 31—32, Μάρκ. δ' 30—32, Λουκ. ιγ' 18—19). Αὐτὸ δὲν εἶναι ὑπερβολή, διότι οἱ λόγοι τῆς δημιουργίας ὅλων τῶν κτισμάτων χωροῦν εἰς αὐτὸν τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ· ἐνῶ ὁ λόγος τῆς Θεότητος εἰς οὐδὲν ἐκ τῶν ὄντων δύναται νὰ χωρέσῃ¹⁾.

41. Δι' αὐτὸ καὶ ἡ Ἁγία Γραφὴ εἶπεν, ὅτι ὁ ἔχων πίστιν ὥς κόκκον σινάπεως, εἶναι δυνατόν, διὰ λόγου μόνον, νὰ μεταθέσῃ ὄρος (Ματθ. ιζ' 20). Αὐτὸ σημαίνει, ὅτι ἐφ' ὅσον ἔχομεν πίστιν δυνάμεθα νὰ ἀποκρούσωμεν τὴν δύναμιν τοῦ διαβόλου, ὅστις κινεῖται πάντοτε

1) Λόγοι τῶν κτισμάτων εἶναι αἱ λογικαὶ ἐρμηνεῖαι τῆς προελεύσεως καὶ ὑποστάσεως τούτων· ἐπειδὴ δὲ ὁ Θεὸς εἶναι ὁ δημιουργὸς τῶν ὅλων, δι' αὐτὸ καὶ αἱ λογικαὶ ἐρμηνεῖαι τῆς προελεύσεως καὶ ὑποστάσεως τῶν ὄντων ἐνυπάρχουν ἐν τῷ λόγῳ τοῦ Θεοῦ. Λόγος δὲ τοῦ Θεοῦ νοεῖται ἐνταῦθα ἡ εἰδικὴ καὶ ἐξ ἁνωθεν φωτισμοῦ, ὑπερφυσικὴ περὶ Θεοῦ γνῶσις, ἥτις πληροῖ τὴν καρδίαν τοῦ πιστοῦ.

έναντίον μας, καὶ νὰ κρημνίσωμεν ἐκ θεμελίων τὴν δύναμιν αὐτοῦ, ἥτοι τὴν ἔξιν τῆς κακίας, ἡ ὁποία εἶναι δυσκολομετακίνητος.

42. Τὸ Μάννα, ποὺ ἐδόθη εἰς τοὺς Ἰσραηλίτας, κατὰ τὴν πορείαν των εἰς τὴν ἔρημον (Ἐξ. ις' 13—35), εἶναι ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ, ὅστις εἰς τοὺς ἐσθιόντας αὐτὸν δύναται νὰ προσφέρῃ πᾶσαν πνευματικὴν ἡδονήν· ἀλλ' ἐπὶ πλεον ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ, διαφοροποιούμενος ἀναλόγως τῆς ἐπιθυμίας τῶν ἐσθιόντων, ἔχει τὴν μυστικὴν ιδιότητα νὰ ἱκανοποιῇ πᾶσαν γεῦσιν. Διότι περικλείει τὴν ποιότητα πάσης πνευματικῆς βρώσεως· δι' αὐτὸ καὶ γίνεται, εἰς μὲν τοὺς γεννηθέντας ἄνωθεν διὰ σπορᾶς ἀφθάρτου, λογικὸν ἄδολον γάλα (Α' Πέτρ. β' 2 καὶ Ἐβρ. ε' 12—13)· εἰς ἐκείνους ποὺ εἶναι ψυχικῶς ἀσθενεῖς θεραπευτικὸν βότανον, προτρέπων πρὸς ἀναζωογόνησιν τὴν ἐξασθενήσαν δύναμιν τῆς ψυχῆς· εἰς ἐκείνους πάλιν, ποὺ ἔχουν γυμνασμένα τὰ αἰσθητήρια τῆς ψυχῆς, ἐξ ἀφορμῆς τῆς ἱκανότητος νὰ διακρίνουν τὸ καλὸν ἀπὸ τὸ κακόν, τοὺς προσφέρει ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ στερεὰν τροφήν (Ἐβρ. ε' 14).

43. Ἐχει ἀκόμη ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ καὶ ἄλλας ἀπείρους δυνάμεις, ποὺ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ χωρέσουν ἐδῶ. Ἐφ' ὅσον δὲ κανεὶς ἐλευθερωθῇ (ἀπὸ κοσμικᾶς καὶ ἐπιγείους ἐπιθυμίας) καὶ γίνῃ ἄξιος διὰ πολλὰ ἢ δι' ὅλα τὰ χαρίσματα, τότε θὰ λάβῃ καὶ ὅλας ἐκείνας τὰς δυνάμεις τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ ἢ καὶ μερικὰς ἐξ αὐτῶν, διότι κατώρθωσεν, ἔστω καὶ κατ' ἐλάχιστον, νὰ γίνῃ πιστὸς ἐδῶ, εἰς τὴν παροῦσαν ζωὴν. Διότι καὶ ἡ μεγαλυτέρα τελειότης τῶν θείων χαρισμάτων, ποὺ δίδονται κατὰ τὴν παροῦσαν ζωὴν εἰς τὸν πλεον πιστὸν δοῦλον τοῦ Θεοῦ, ἐν συγκρίσει πρὸς τὰ μέλλοντα νὰ ἀποκαλυφθῶσιν εἰς τὸν ἴδιον, εἶναι κατὰ τὸ ἐλάχιστον καὶ μέτριον.

44. Ἐκαστος λόγος τοῦ Θεοῦ οὔτε μὲ πολλὰ λόγια ἐκφράζεται, οὔτε εἶναι φλυαρία· ἀλλ', ἀπ' ἐναντίας, εἶναι ἕνας, διακρινόμενος διὰ τὴν ἀπλότητά του, ἀποτελούμενος ἀπὸ διάφορα θεωρήματα, ἐκ τῶν ὁποίων τὸ κάθε ἓνα εἶναι μέρος τοῦ λόγου· ὥστε αὐτὸς ποὺ ὁμιλεῖ ὑπὲρ τῆς ἀληθείας, ἐὰν κατορθώσῃ νὰ εἴπῃ τι χωρὶς νὰ παραλείψῃ τίποτε ἀπὸ ὅσα ἀναφέρονται εἰς τὸ ζητούμενον, ἀνέπτυξεν ἓνα ὠλοκληρωμένον λόγον τοῦ Θεοῦ.

45. Ὅπως ἀκριβῶς ὁ ἡμέτερος λόγος, ποὺ προέρχεται κατὰ φυσικὴν καὶ λογικὴν ἀπόρροϊαν ἀπὸ τὸν νοῦν μας, εἶναι ὁ ἄγγελος τῶν κρυπτομένων εἰς τὸν νοῦν μας κινήματων (ποὺ τὰ γνωστοποιεῖ καὶ τὰ διαγγέλλει εἰς τρίτους), οὕτω πως καὶ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ ἔχει γνωρίσει κατ' οὐσίαν τὸν Πατέρα, ὅπως ὁ λόγος τὸν γεννήσαντα αὐτὸν νοῦν, ὥστε κανένας ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους νὰ μὴ δύναται νὰ κατανοήσῃ Αὐτόν, χωρὶς τὴν βοήθειαν τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ. Ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ ἀποκαλύπτει εἰς τὸν ἄνθρωπον τὸν Πατέρα, τὸν ὁποῖον ἐγνώρισεν, ὡς κατὰ φύσιν Λόγος (τοῦ Πατρός).

46. Ὅπως ἀκριβῶς τὸ κέντρον ἑνὸς κύκλου, ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἐξακτινοῦνται εὐθεῖαι γραμμαί, ἡ θέσις, τὸ σημεῖον τῆς ἐξακτινώσεως,

θεωρεῖται τελείως ἀδιαίρετον, οὕτω πως καὶ ἐκεῖνος ποὺ ἡξιώθη νὰ φθάσῃ, διὰ τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς ἀσκήσεως, τὸ κέντρον πάσης δημιουργίας, τὸν Θεόν, θὰ γνωρίσῃ τοὺς ἐν τῷ Θεῷ προϋπάρχοντας λόγους τῶν γεγονότων καὶ ποιημάτων κατὰ μίαν σχέσιν, πρὸς τὸν Δημιουργόν, ἀπλῆν καὶ ἀδιαίρετον.

47. Εἶναι καλὸν διαρκῶς νὰ ἀσχολούμεθα καὶ νὰ ἀναζητοῦμεν τὸν Θεόν, ὅπως ἔχομεν διαταχθῇ (Ματθ. ζ' 33, ζ' 7—8, Λουκ. ιβ' 31 καὶ ἀλλαχοῦ). Καὶ τοῦτο διότι ἐπιζητοῦντες, κατὰ τὴν παροῦσαν ζωὴν, νὰ ἔλθωμεν εἰς τὸ ἔσχατον σημεῖον τῆς γνώσεως τοῦ Θεοῦ, δὲν δυνάμεθα· ἔστω ὁμως καὶ ἐπ' ὀλίγον, ἐὰν κατορθώσωμεν νὰ πλησιάσωμεν τὸ θεῖον αὐτὸ βάθος, ἀμέσως θὰ ἴδωμεν διὰ τῶν ἐσωτερικῶν ὀφθαλμῶν τῆς ψυχῆς πράγματα Ἁγίων ἀγιώτερα καὶ πνευματικῶν πνευματικώτερα. Αὐτὴν τὴν δυνατότητα τῆς πνευματικῆς ἀνόδου καὶ τῆς ὀλίγον κατ' ὀλίγον θεωρήσεως τῶν θαυμασιῶν τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ, ὅσον εἶναι δυνατόν εἰς τὸν ἄνθρωπον, ὑποδηλοῖ συμβολικῶς καὶ ὁ Ἀρχιερεὺς τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, ὅστις εἰσῆρχετο ἀπὸ τὰ Ἅγια, ποὺ ἦσαν ἀγιώτερα τῆς αὐλῆς, εἰς τὰ Ἅγια τῶν Ἀγίων, ποὺ ἦσαν, καὶ αὐτά, ἀγιώτερα τῶν Ἀγίων (¹).

48. Ἐφ' ὅσον, χάριν ἡμῶν, ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ κατήλθεν οἰκονομικῶς εἰς τὰ κατώτερα μέρη τῆς γῆς καὶ ἀνῆλθεν ὑπεράνω τῶν οὐρανῶν, καὶ πάσης ἀρχῆς, πάσης ἐξουσίας, πάσης κυριότητος καὶ παντὸς ὀνόματος, ποὺ ὀνομάζεται εἴτε εἰς τὸν αἰῶνα τοῦτον εἴτε εἰς τὸν μέλλοντα, (ἂν καὶ εἶναι κατὰ τὴν θεϊκὴν του φύσιν τελείως ἀκίνητος) ἐνεργῶν προηγουμένως εἰς τὸν Ἐαυτὸν του, κατὰ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν καὶ κατ' οἰκονομίαν, αὐτὰ ποὺ θὰ συμβοῦν εἰς τοὺς σφωζομένους, τότε αὐτὸς ποὺ δέχεται τὴν ἀγάπην τῆς γνώσεως, ὥς ἔχῃ ὑπ' ὄψιν αὐτά, ὥστε νὰ χαίρεται τὴν ἐσωτερικὴν καὶ μυστικὴν χαρὰν τοῦ πνεύματος, ἀποβλέπων εἰς τὸ ἐξαίσιον τέλος, ποὺ ὑπεσχέθη καὶ ἐπιφυλάσσει ὁ Κύριος εἰς τοὺς ἀγαπῶντας Αὐτόν (²). Διότι ὅλα τὰ μετὰ Θεὸν πράγματα καὶ ὀνόματα καὶ ἀξιώματα θὰ εἶναι κατώτερα ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι θὰ γίνουν, κατὰ Χάριν θεοί.

49. Ὑψούμενος ἐντὸς ἡμῶν ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ, μὲ τὴν βοήθειαν τῆς πράξεως καὶ τῆς θεωρίας, σύρει πρὸς ἑαυτὸν ὅλους τοὺς λογισμούς,

1) Ἡ σκηνὴ τοῦ Μαρτυρίου τῶν Ἑβραίων, ἥ καὶ ἀργότερον ὁ Ναός, διηρεῖτο εἰς τὴν ἐξωτερικὴν αὐλὴν, τὰ Ἅγια, καὶ τὰ Ἅγια τῶν Ἀγίων. Ἡ διαίρεσις αὕτη, κατὰ τὸν Ἀσκητικὸν Πατέρα, ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὰ στάδια τῆς μυστικῆς τελειώσεως τῆς ψυχῆς, ὅταν αὕτη ἐπιτύχῃ νὰ ἐγγίσῃ ἔστω καὶ τὴν ἐπιφάνειαν μόνον τοῦ βάθους τῆς Θεότητος.

2) Ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, κατὰ τὴν Θεῖαν αὐτοῦ φύσιν, ὥς Θεός, εἶναι ἀκίνητος, κατὰ τὴν ἀνθρωπίνην ὁμως ἐκινήθη, ὥς ἄνθρωπος, ἐπὶ τῆς γῆς, ἐνεργῶν οὕτω εἰς τὸν ἑαυτὸν Του ὅσα πρόκειται νὰ συμβοῦν εἰς τοὺς κατὰ λόγον Θεοῦ πολιτευομένους. Τοῦτο ἔχων ὑπ' ὄψιν του ὁ ἐντροφῶν εἰς τὴν μυστικὴν γνῶσιν πρέπει νὰ χαίρῃ, ἀποβλέπων εἰς τὸν ὀριστικὸν θρίαμβον, τῆς πρὸς τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ ἀνόδου του.

πὸ ἀναφέρονται εἰς τὴν σάρκα, καὶ τὴν ψυχὴν καὶ τὴν φύσιν τῶν ὄντων, ἀγιάζων, ἀκόμῃ καὶ τὰ μέλη τοῦ σώματος καὶ τὰς αἰσθήσεις, κατὰ τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν γνῶσιν, καὶ ἐντάσσειν ἡμᾶς, μὲ τὴν θέλησίν μας πλέον, ὑπὸ τὸν (ἐλαφρὸν καὶ χρηστὸν) ζυγὸν του.

50. Ὁ θεατὴς λοιπὸν τῶν θείων καὶ νοητῶν αὐτῶν καταστάσεων ἃς ἀναβαίνει κατὰ σκοπὸν καὶ μετὰ σπουδῆς ἀκολουθῶν τὸν Λόγον, μέχρις οὗ φθάσῃ τὸν τόπον εἰς τὸν ὁποῖον εὐρίσκεται ὁ Λόγος· διότι πρὸς ἐκεῖνο τὸ σημεῖον, τῆς παρουσίας τοῦ Λόγου, σύρει ὁ Λόγος τὴν ἡμετέραν ἀνθρωπίνην φύσιν, ὅπως λέγει καὶ ὁ Ἐκκλησιαστής (Ἐκκλ. α' 5)· ὡσαύτως μίαν τοιαύτην εἰκόνα ἐξελίξεως κατὰ τὴν ἀγιότητα πρὸς συνάντησιν τοῦ Λόγου ἔχομεν καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν τοῦ τυπικοῦ Ἀρχιερέως, ὅπου, ὡς γνωστὸν, μετέβαινε ἀπὸ τῆς αὐλῆς εἰς τὰ Ἅγια, καὶ ἐκεῖθεν εἰσῆρχετο εἰς τὰ Ἅγια τῶν Ἁγίων, ὅπου, ὡς ἄνθρωπος εἰσῆλθεν ὁ ἴδιος (ὁ Λόγος) ὡς πρόδρομος χάριν ἡμῶν⁽¹⁾.

51. Δίδει εἰς τὸν λόγον σάρκα καὶ ὕλικήν ὑπόστασιν ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος, χάριν ἡθικῆς διδασκαλίας, χρησιμοποιεῖ παραδείγματα καὶ λέξεις ἀπλουστερας συγκαταβαίνων, τοιουτοτρόπως, εἰς τὸ χαμηλὸν πνευματικὸν ἐπίπεδον τῶν ἀκροατῶν· ἀντιθέτως πάλιν, ἀφυλοποιεῖ τὸν λόγον καὶ τὸν κάμνει πνεῦμα ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος ἀναπτύσσει τὴν μυστικὴν θεολογίαν, χρησιμοποιοῦν ὡς ἐκφραστικὰ μέσα τὰ ὑψηλὰ θεωρήματα.

52. Ὁ τοιοῦτος ἔμαθε νὰ σκάπτῃ, ὅπως οἱ Πατριάρχαι (τοῦ Ἰσραήλ) μὲ τὴν βοήθειαν τῆς πράξεως καὶ τῆς θεωρίας, τὰ εἰς τὸν ἔσωτερικόν του κόσμον ὑπάρχοντα φρέατα τῆς γνώσεως. Ἀσφαλῶς δὲ θὰ εὗρῃ μέσα τὸν Χριστόν, ὅστις εἶναι ἡ πηγὴ τῆς ζωῆς, ἀπὸ τὴν ὁποῖαν μᾶς προτρέπει ἡ σοφία τοῦ Θεοῦ νὰ πίνωμεν· «πίνε» — λέγει — «ὔδατα ἀπὸ τὰ ἀγγεῖα σου καὶ ἀπὸ πηγὴν τῶν ἰδικῶν σου φρεάτων» (Παρ. ε' 15). Ἐὰν βεβαίως πραγματοποιήσωμεν τὴν προτροπὴν αὐτὴν, θὰ εὕρωμεν νὰ ὑπάρχουν ἐντὸς ἡμῶν οἱ θησαυροὶ αὐτῆς τῆς σοφίας.

53. Ὡς ἐνθυμηθῶμεν τοὺς Μαθητὰς τοῦ Κυρίου, οἵτινες, διὰ τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων, ἐκάθηντο εἰς τὸ ὑπερῶν, ἀφοῦ πρότερον ἔκλεισαν τὰς θύρας (Ἰωάν. κ' 19)· ἡ εὐαγγελικὴ αὐτὴ σκηνή, πέραν τῆς ἱστορικότητος αὐτῆς, συμβολίζει καὶ τὸ ἐξῆς: αὐτοί, πὺ κατὰ τὴν χάριν τῶν ἀποκαλύψεων, ἔχουν ἀναβῆ ἀσφαλῶς εἰς τὸ ὕψος τῶν θείων θεωρημάτων, ἔκλεισαν τὰς αἰσθήσεις (ὡς νὰ ἦσαν θύραι οἰκήματος) διὰ τὸν φόβον εἰσόδου εἰς τὴν ψυχὴν πονηρῶν πνευμάτων· οὗτοι πλησιάζοντες (τὸ θεῖον) μὲ μόνην τὴν ἐνόρασιν χωρὶς νὰ ὀδηγῶνται ὑπὸ τῆς (ἐξωτερικῆς) γνώσεως, δέχονται τὸν Λόγον τοῦ Θεοῦ νὰ ἐμφανίζε-ται αἰφνιδίως εἰς αὐτούς, ἄνευ οὐδεμιᾶς κατ' αἴσθησιν ἐνεργείας⁽²⁾.

1) Ἐδῶ, προφανῶς, ὑπαινίσσεται, κατὰ τὸ πνεῦμα τῆς πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολῆς (Ἐβρ. θ' 11—12) τὸ πρόσωπον τοῦ Σωτῆρος (Λόγου), ἐν παραλληλισμῷ πρὸς τὸν συμβολισμόν τῆς σκηνῆς καὶ τοῦ Ἀρχιερέως τοῦ Ἑβραϊκοῦ τελετουργικοῦ.

2) Πρόκειται περὶ ἐσωτερικῆς ἐλλάμψεως, ἐχούσης τὴν μορφήν συγκεκρι-

τότε ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ προσφέρει ὡς δῶρον εἰς τὰς τοιοῦτοτρόπως ἐλλαμφθείσας ψυχὰς ἀπάθειαν, διὰ τῆς ἄνωθεν εἰρήνης, καὶ μερισμὸν πνευμάτων, διὰ τῆς ἐμπνεύσεως, καὶ παρέχει εἰς τοὺς (θεοπνεύστους) αὐτοὺς ἀνθρώπους τὴν ἐξουσίαν ἐναντίον τῶν πονηρῶν πνευμάτων, δεικνύει δέ, παραλλήλως, καὶ τὰ σύμβολα τῶν μυστηρίων Του.

54. Ροδαλὸν πρόσωπον μὲ ὠραίους ὀφθαλμοὺς ἔχει, καθὼς λέγει ἡ Γραφή διὰ τὸν Μέγαν Δαβὶδ (Α' Βασ. ιζ' 42), ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος μαζὶ μὲ τὴν χάριν τοῦ κατὰ Θεὸν βίου, συνδυάζει καὶ τὸν λόγον τῆς γνώσεως, ὅποτε συνυπάρχουν ἡ πρᾶξις καὶ ἡ θεωρία, ἡ μὲν πρᾶξις λαμπρυνομένη ἀπὸ τὰς ἀρετάς, ἡ δὲ θεωρία φωτιζομένη ἀπὸ θεῖα νοήματα.

55. Ἐκεῖνος ποὺ παρακαλεῖ νὰ λάβῃ, παρὰ τοῦ Θεοῦ τὸν ἐπιούσιον ἄρτον, δὲν τὸν λαμβάνει ὁλόκληρον, ἀλλὰ κατὰ τὸ μέτρον τῆς πνευματικῆς καὶ ἡθικῆς δυνατότητος αὐτοῦ. Ὁ Ἅρτος τῆς ζωῆς ('), ὡς φιλάνθρωπος, προσφέρεται μὲν εἰς ὅλους. Δὲν τὸν λαμβάνουν ὁμοῦς ὅλοι κατὰ τὸ αὐτὸ μέτρον· ἀλλὰ ἐκεῖνοι, ποὺ ἔχουν κατορθώσει μεγάλα ἔργα δικαιοσύνης, λαμβάνουν περισσοτέραν πνευματικὴν ὠφέλειαν ἐκ τοῦ Ἅρτου τῆς ζωῆς· ὅσοι πάλιν εἰργάσθησαν ὀλιγώτερον τὰ ἔργα τῆς δικαιοσύνης δέχονται καὶ ὀλιγώτεραν τὴν ὠφέλειαν ἐξ αὐτοῦ. Ὁ κάθε ἕνας, δηλαδή, δύναται νὰ δεχθῇ τὸν Ἅρτον τῆς ζωῆς ἀναλόγως τῆς πνευματικῆς ἀξίας τοῦ νοός του, ἥτοι τοῦ μέτρου τῆς καθαρότητος αὐτοῦ.

56. Ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ λέγεται καὶ θύρα, διότι εἰσάγει εἰς τὴν περιοχὴν τῆς γνώσεως ὅσους ἔχουν διανύσει τὴν ὁδὸν τῶν ἀρετῶν, συμφώνως πρὸς τὰ μέτρα τοῦ ἀμέμπτου δρόμου τῆς πράξεως, καὶ δεικνύει, ὡς φῶς, τοὺς πολυφώτους θησαυροὺς τῆς σοφίας. Εἶναι ἐπίσης ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ καὶ ὁδός, καὶ θύρα, καὶ κλειδί καὶ Βασιλεία. Καὶ εἶναι μὲν ὁδός, διότι ὁδηγεῖ· κλειδί, διότι ἀνοίγει εἰς αὐτούς, ποὺ εἶναι ἄξιοι τῶν θείων, τὴν θύραν τῆς γνώσεως, ἀλλὰ καὶ ἀνοίγεται εἰς αὐτοὺς πρὸς κατανόησιν· θύρα λέγεται, διότι εἰσάγει· τέλος δὲ λέγεται Βασιλεία, διότι τὸν κληρονομοῦν (οἱ ἄξιοι) καὶ προσφέρεται εἰς ὅλους νὰ μετᾶσχουν Αὐτοῦ.

57. Ἐπὶ πλεον ὁ ἴδιος Λόγος τοῦ Θεοῦ λέγεται φῶς καὶ ζωὴ καὶ ἀνάστασις καὶ ἀλήθεια ('). Καὶ φῶς μὲν λέγεται καὶ διότι λαμπρύ-

μένης ἀποκαλύψεως τοῦ Θεοῦ καὶ σαφοῦς Αὐτοῦ γνώσεως, προερχομένης κατ' εὐθείαν ἐκ τοῦ Θεοῦ, χωρὶς νὰ συνεργήσωσιν εἰς τὴν διαμόρφωσιν τῆς ἐσωτερικῆς αὐτῆς ἐμπειρίας αἱ αἰσθήσεις (ὁρασίς—ἀκοή).

1) Ὁ Ἅρτος τῆς ζωῆς εἶναι ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός (Ἰωάν. ζ' 35, 48), τὸν ὁποῖον ὁ ἄνθρωπος γεύεται καὶ μυστικῶς (κατὰ τὴν ἐνέργειαν τῆς μυστικῆς θεωρίας), ἀλλὰ καὶ πραγματικῶς (κατὰ τὸ μυστήριον τῆς θείας Εὐχαριστίας). Ἡ ἐπενέργεια ὁμοῦς τῆς τοιαύτης γεύσεως (κατὰ τὸν Ἅγιον Μάξιμον) ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸ μέτρον τῆς πνευματικῆς ἱκανότητος τοῦ γενομένου.

2) «Ἐγὼ εἰμι τὸ φῶς τοῦ κόσμου» (Ἰωάν. η' 12), «ἐγὼ εἰμι ἡ ὁδὸς καὶ ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ζωὴ» (Ἰωάν. ιδ' 6), «ἐγὼ εἰμι ἡ ἀνάστασις καὶ ἡ ζωὴ» (Ἰωάν. ια' 25).

νει τὰς ψυχάς, καὶ διότι ἀποδιώκει τὸ σκότος τῆς ἀγνοίας, καὶ διότι φωτίζει τὸν νοῦν, διὰ τὸ νὰ κατανοῇ τὰ ἀπόρρητα καὶ ἐμφανίζει εἰς τὴν ψυχὴν ὑπεργήϊνα καὶ ὑπὲρ αἰσθησιν μυστήρια, τὰ ὅποια θεῶνται, διὰ τῶν ὀφθαλμῶν τῆς ψυχῆς, μόνον οἱ καθαροί· λέγεται ζωὴ ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ, διότι παρέχει εἰς τὰς ψυχάς, ποὺ ἀγαποῦν τὸν Κύριον, τὴν εὐχέρειαν νὰ κινουῦνται εἰς τὴν περιοχὴν τῶν θείων νοημάτων. Λέγεται, ἐπίσης, ἀνάστασις, διότι ἀνυψώνει τὸν νοῦν ἀπὸ τὴν νεκρὰν προσπάθειαν τῶν ὑλικῶν ἐπιδιώξεων καὶ τὸν διαφυλάσσει καθαρὸν ἀπὸ τὴν πολύμορφον φθορὰν καὶ νεκρότητα.

58. Τέλος, ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ, λέγεται ἀλήθεια, διότι προσφέρει ὡς δῶρον εἰς τοὺς ἀξιους σταθερὰν καὶ ἀμετάτρεπτον τὴν συνήθειαν (τῆς ἐκτελέσεως) τῶν ἀγαθῶν, κατὰ τὸ διάστημα ποὺ ἡ ψυχὴ μεταβαίνει ἀνοδικῶς ἀπὸ δυνάμεως εἰς δύναμιν καὶ ἀπὸ δόξης εἰς δόξαν, πρᾶγμα ποὺ φανερώνει τὴν ἀπὸ ἀρετῆς εἰς ἀρετὴν μεγαλυτέραν προκοπὴν, καὶ τὴν ἀπὸ γνώσεως εἰς γνῶσιν ὑψηλοτέραν ἀνάβασιν. Κατὰ τὰ στάδια τῆς ἀνοδικῆς αὐτῆς πορείας ἡ ψυχὴ μεταλλάσσει συνεχῶς παροικίαν, συμφώνως πρὸς τὸ γραφικὸν λόγιον· «πολλὰ παρῴκησεν ἡ ψυχὴ μου» (Ψαλμ. ριθ' 6).

59. Διότι τὸ διάστημα τῆς πνευματικῆς πορείας πρὸς τελείωσιν εἶναι πολὺ, ὅπως ἐπίσης καὶ τὸ πλῆθος τῶν γνώσεων, ποὺ ὀφείλει ἡ ψυχὴ νὰ διαβῇ, μέχρις ὅτου θὰ διέλθῃ «εἰς τὸν τόπον τῆς θαυμαστῆς σκηνῆς, ἕως τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ, μὲ φωνὴν χαρούμενην καὶ ἦχον ἀποκαλύψεως τοῦ ἐσωτερικοῦ ἐνθουσιασμοῦ τῶν ἐορταζόντων» (Ψαλμ. μα' 5). Διαρκῶς ἀγαλλιᾶται ἡ ψυχὴ κατὰ τὴν πορείαν τῆς αὐτῆς, προσθέτουσα, εἰς τὰς νοερὰς φωνάς, νοερὰν φωνὴν διὰ τὴν προκοπὴν, ποὺ προῆλθεν ἀπὸ τὰς θείας καὶ νοητὰς ὀπτασίας, τὰς ὁποίας ἡξιώθη νὰ βλέπῃ διὰ τοῦ καθαρθέντος νοός· αὕτῃ ἡ κατάστασις τῆς πνευματικῆς εὐφροσύνης καὶ ἡδονῆς ἀναμιγνυομένη μὲ τὴν ἀγαλλίασιν ποὺ αἰσθάνεται ὁ νοῦς, ἐξ ἀφορμῆς τῶν θεωρηθέντων, τῆς μόνης δηλαδὴ χαρᾶς, δημιουργεῖ ἓνα περιβάλλον μοναδικῆς ἐορτῆς, ὅπου οἱ ἄξιοι ὅχι μόνον χαίρουνται, ἀλλὰ καὶ εὐχαριστοῦν τὸν Θεὸν διὰ τὰς θείας αὐτὰς δωρεάς.

60. Μὲ τοιοῦτου εἴδους ἐορτὰς ἐορτάζουν ὅλοι ὅσοι ἔχουν λάβει εἰς τὰς καρδίας των τὸ πνεῦμα τῆς Χάριτος, ἀνακράζοντες ἀπὸ βαθὺν κατανυκτικὸν ἐνθουσιασμόν· «Ἀββᾶ, ὁ Πατήρ» (Μαρ. ιδ' 36).

61. Ἐκεῖνος, ποὺ κατώρθωσε νὰ ἐπιτύχῃ τὴν καθαρότητα τῆς καρδίας, θὰ δυνηθῇ νὰ γνωρίσῃ ὅχι μόνον τὴν αἰτίαν καὶ τὸν σκοπὸν τῆς ὑπάρξεως τῶν μετὰ τὸν Θεὸν ὄντων, ποὺ κινουῦνται ὑπ' Αὐτὸν (καὶ αἰτίᾳ Αὐτοῦ), ἀλλὰ θὰ ἴδῃ καὶ Αὐτὸν τὸν ἴδιον τὸν Θεόν, διὰ τῶν ψυχικῶν ὀφθαλμῶν, εἰς τὰ βάθη τοῦ νοός του, ἀμυδρῶς πως, ἀφοῦ προηγουμένως διαβῇ δι' ὅλων τῶν ἐπὶ μέρους ὄντων· ἡ τοιαύτη ἐνόρασις τοῦ Θεοῦ ὑπὸ τοῦ νοός συνιστᾷ τὴν ἰδανικὴν κορυφὴν εἰς τὴν ἀνάβασιν τῶν ἀρετῶν καὶ τὸ ἐπιδιωκόμενον τέλος τῆς ἀκρότητος αὐτῶν.

62. Ὅταν ὁ ἄνθρωπος εὗρεθῇ εἰς τὴν ἀκροτάτην κορυφὴν τῆ

τελειότητος, τότε καὶ ὁ Θεὸς τιμᾷ τὸν ἄνθρωπον αὐτὸν μὲ τὸ νὰ ἐγχαράτῃ (εἰς τὴν καρδίαν του), ὡς εἰς Μωσαϊκὰς τινὰς πλάκας, διὰ τοῦ πνεύματος, τὰ ἴδια γράμματα, τὴν ἰδικήν του δηλαδὴ σφραγίδα, καὶ ἡ μυστικὴ καὶ νοερὰ αὐτὴ ἐγγάραξις ἐπὶ τοσοῦτον καθίσταται βαθυτέρα καὶ μονιμωτέρα, καθ' ὅσον (ἡ καρδία) εὐδοκιμεῖ εἰς τὴν προᾶξιν καὶ θεωρίαν, συμφώνως πρὸς τὴν ἐντολήν, ποὺ διατάσσει νὰ αὐξανώμεθα πνευματικῶς (1).

63. Ἐφ' ὅσον χρόνον ὁ ἄνθρωπος εὐρίσκεται εἰς τὴν παροῦσαν ζωὴν, ὅσονδήποτε τέλειος καὶ ἐὰν καταστῇ, κατὰ τὴν ἐδῶ πνευματικὴν του κατάστασιν, ἐν τούτοις μόνον μέρος τῆς γνώσεως κατέχει καὶ μέρος τῆς Προφητείας, ὡς ἀραβῶνα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ὅχι ὅμως τὸ πλήρωμα τῶν χαρισμάτων. Ὅταν κάποτε θὰ ἔλθῃ, μετὰ τὸ πέρας τῶν αἰώνων τῆς παρούσης ζωῆς, εἰς τὴν τελείαν κατάπαυσιν, κατὰ τὴν ὁποῖαν ἀποκαλύπτεται εἰς τοὺς ἀξιόους πρόσωπον πρὸς πρόσωπον αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν ἡ ἀλήθεια ἐξ ἑαυτῆς ὑπάρχουσα, τότε πλέον ὁ ἄνθρωπος δὲν θὰ κατέχῃ μέρος τοῦ πληρώματος, ἀλλὰ ὁλόκληρον τὸ πλήρωμα τῆς Χάριτος κατὰ μέθεξιν.

64. Διότι, ὅπως λέγει ὁ θεῖος Ἀπόστολος Παῦλος, θὰ φθάσουν ὅλοι, δηλαδὴ οἱ σωζόμενοι, «εἰς τέλειον ἄνδρα, εἰς τὸ κατάλληλον μέτρον ἡλικίας, (διὰ νὰ δεχθοῦν) τὸ πλήρωμα τοῦ Χριστοῦ» (Ἐφεσ. δ' 13) εἰς τὸν ὁποῖον εὐρίσκονται ἀποκεκρυμμένοι οἱ θησαυροὶ τῆς γνώσεως καὶ τῆς σοφίας· καὶ «τότε θὰ καταργηθῇ ἡ μερικὴ γνῶσις» (Α' Κορ. ιγ' 10).

65. Μερικοὶ ζητοῦν νὰ μάθουν, πῶς θὰ εἶναι ἡ κατάστασις τῆς τελειότητος ὧν ἀξιώνονται νὰ κληρονομήσουν τὴν Βασιλείαν τῶν οὐρανῶν; Ποῦ θὰ εὐρίσκεται ἡ τελειότης; κατὰ τὴν προκοπὴν καὶ μετάβασιν (τῆς ψυχῆς πρὸς τὴν τελειότητα) ἢ κατὰ τὴν πρὸς ἑαυτὴν ἀρμονίαν τῆς ψυχῆς, ὅταν αὕτη θὰ φθάσῃ εἰς τὴν μόνιμον κατάστασιν τῆς ὁλοκληρωμένης τελειότητος; Πῶς πρέπει νὰ ὑποθέσωμεν τὴν μελλοντικὴν κατάστασιν καὶ τῶν σωμάτων καὶ τῶν ψυχῶν;

66. Εἰς ἀπάντησιν τῶν ἐρωτημάτων αὐτῶν θὰ ἡδύνατο κανεῖς, φιλοσοφῶν καὶ στοχαζόμενος, νὰ ἀπαντήσῃ ὡς ἐξῆς: Τὴν λύσιν τοῦ ζητήματος θὰ τὴν ἴδωμεν, ἐμμέσως, κατὰ τὴν ἀρχὴν τῆς ἀναλογίας, εἰς τὴν διατροφὴν τῶν ὑλικῶν σωμάτων· ὡς γνωστόν, ὁ λόγος διὰ τὸν ὁποῖον λαμβάνομεν τὴν σωματικὴν τροφὴν εἶναι διπλοῦς· ὁ πρῶτος ἀποβλέπει εἰς τὴν αὕξισιν καὶ ὁ δεύτερος εἰς τὴν συντήρησιν τῶν τρεφόμενων. Διότι, μέχρις ὅτου φθάσωμεν εἰς τὴν τελειότητα τῆς ἀναπτύξεως καὶ διαπλάσεως τοῦ σώματος, τρεφόμεθα διὰ τὴν αὕξισιν· ὅταν ὁμως τὸ σῶμα φθάσῃ εἰς τὸ μέτρον τῆς φυσιολογικῆς του ἀναπτύξεως,

1) Ἀλληγορικὴ ἐρμηνεία τῆς ἐντολῆς τοῦ Θεοῦ· «Αὐξάνεσθε καὶ πληθύνεσθε, καὶ πληρώσατε τὴν γῆν, καὶ κατακυριεύσατε αὐτῆς» (Γέν. α' 28, ἡ' 17 θ' 1, 7). Βλέπε καὶ περὶ πνευματικῆς αὕξεως ἐν τῇ Καινῇ Διαθήκῃ (Ἐφεσ. δ' 15, Κολ. α' 10, β' 19, Α' Πέτρ. β' 2, Β' Πέτρ. γ' 18).

τότε πλέον δὲν τρέφεται διὰ τὰ αὐξηθῆ, ἀλλὰ διὰ τὰ συντηρηθῆ.

67. Τὸ ἴδιον συμβαίνει καὶ εἰς τὴν ψυχὴν· διπλοῦς εἶναι ὁ λόγος τῆς διατροφῆς αὐτῆς. Πρῶτον λοιπὸν τρέφεται, μὲ τὰς ἀρετὰς καὶ τὰ θεωρήματα, διὰ τὰ προκόψῃ εἰς τὴν πνευματικὴν ἀνάπτυξιν καὶ τὰ φθάσῃ «τὸ μέτρον τῆς ἡλικίας τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ» (Ἐφεσ. δ' 13), ἀφοῦ προηγουμένως διαβῇ, διὰ τῆς γνώσεως, ὅλα τὰ ὄντα· ὅταν φθάσῃ εἰς τὸ σημεῖον αὐτό, τότε πλέον ἢ ψυχὴ εὐρίσκεται πέραν πάσης (ἀνάγκης) προκοπῆς πρὸς ἐπίδοσιν καὶ αὔξησιν διὰ τῶν ἀναφερομένων μέσων διατρεφομένη ἀμέσως μὲ τροφὴν ὑπὲρ τὴν νόησιν.

68. Καὶ διὰ τοῦτο ὁ ἄνθρωπος ἀφοῦ ἀπολαύσῃ αὐτοῦ τοῦ εἶδους τῆς ἀφθάρτου τροφῆς, ἢ ὅποια τὸν βοηθεῖ ὅχι πλέον διὰ τὴν αὔξησιν τῆς ψυχῆς πρὸς τελειότητα, ἀλλὰ διὰ τὴν συντήρησιν τῆς ἐπιχορηγηθείσης εἰς τὴν ψυχὴν τελειότητος, τῆς ἐξομοιούσης αὐτήν, κατὰ Χάριν, πρὸς τὸν Θεόν, καὶ ὅταν, ἐκ τῆς μεταλήψεως τῆς τροφῆς ἐκεῖνης, ἡ ψυχὴ ἐπιτύχῃ τὴν ἔκφανσιν τῶν ἀπείρων λαμπρῶν ἐκλάμψεων τῆς τροφῆς ἐκεῖνης, ὅπου ἡ παντοτινὴ καὶ αἰδῖος ἀκίνησίᾳ μιᾶς ὑπερκοσμίου εὐτυχίας ἐγκαθίσταται μονίμως ἐντὸς αὐτῆς, τότε ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς ἀποβαίνει, κατὰ τὴν μέθεξιν τῆς θεϊκῆς Χάριτος, θεός.

69. Εἰς τὴν ἐξαιρετικὴν αὐτὴν περίπτωσιν αἱ κατὰ νοῦν καὶ αἰσθησὶν ἐνέργειαι τῆς ψυχῆς παύουν, ἀλλὰ καὶ ἡ ψυχὴ ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τοῦ σώματος ὑφίστανται τὰς συνεπείας τῶν φυσικῶν ἐνεργειῶν τῆς θεώσεως, ὥστε καὶ διὰ τῆς ψυχῆς καὶ διὰ τοῦ σώματος ὁ Θεὸς μόνον τὰ φαίνεται, νικηθέντων καὶ τῶν δύο ἀπὸ τὴν ὑπερβολὴν τῆς δόξης τῶν φυσικῶν γνωρισμάτων (τῆς θεώσεως).

70. Ἡ διαφορὰ μεταξὺ τῶν ἐν τῇ Γραφῇ ἀναφερομένων αἰωνίων μονῶν καὶ ἐπαγγελιῶν, δι' ἄλλους μὲν σημαίνει διαφορετικὴν τοπικὴν ὑπαρξιν, δι' ἄλλους δὲ χαρακτηρισμὸν τῆς ἰδιαιτέρας δι' ἐκάστην μονὴν καταστάσεως, κατὰ τὴν ποσότητα καὶ ποιότητα τῆς πνευματικῆς δυνάμεως. Ἐκεῖνος ὅμως ὁ ὁποῖος κατενόησε τί σημαίνει τὸ «ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἐντὸς ὑμῶν ἐστι» (Λουκ. ιζ' 21), καὶ τί σημαίνει τὸ «ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Πατρὸς μου μοναὶ πολλαὶ εἰσι» (Ἰωάν. ιδ' 2) θὰ θεωρήσῃ τὴν δευτέραν ἀποψιν ὡς ὀρθοτέραν (ὅτι δηλαδὴ ἡ μεταξὺ αἰωνίων μονῶν καὶ ἐπαγγελιῶν, διαφορὰ ἔγκειται εἰς τὴν πνευματικὴν ποιότητα καὶ ποσότητα ἐκάστης μονῆς) (¹).

Γ'. Τοῦ Ἀββᾶ Ἰσαάκ.

ΕΣΤΙ ΓΝΩΣΙΣ προηγουμένη τῆς πίστεως, καὶ ἔστι γνῶσις τικτομένη ἐκ πίστεως· καὶ ἡ μὲν προτέρα ἐστὶν ἡ φυσικὴ διάκρισις, ἡ ἐξ αὐτῆς τῆς δημιουργίας ἐγκατεσπαρμένη τῇ φύσει, ἡ κρίνουσα τὸ καλὸν ἀπὸ τοῦ κακοῦ ἄνευ μαθήσεως, ἥτις ἐκ μαθήσεως, προσθήκην λαμβάνει, καὶ αὔξησιν, καὶ οὐκ ἔστι τις ἄνθρωπος ὁ ταύτην μὴ ἔχων.

2. Ὅστις μὲν τῷ θελήματι αὐτοῦ, τῷ φιληδόνῳ καὶ ἐμπαθεῖ, συγκαλύψει

1) Μονή=διαμονή, κατοικία.

καὶ καταχώσει αὐτήν, ἐστέρηται τῆς ἐξ αὐτῆς ὠφελείας, καὶ ὁδηγίας, καὶ τὴν τιμὴν ἀπολέσας, ἣς ὁ Θεὸς ἡξίωσε τὴν ἡμετέραν φύσιν, τοῖς ἀλόγοις γέγονεν ὁμοιος, οἷς οὐκ ἔστι σύνεσις ἢ διάκρισις καλοῦ τε καὶ κακοῦ· διὸ καὶ παρὰ τοῦ Προφήτου ὁ τοιοῦτος ἀκούει· «ἄνθρωπος ἐν τιμῇ ὢν, οὐ συνῆκε, παρασυμβλήθη τοῖς κτήνεσι τοῖς ἀνοήτοις καὶ ὁμοιώθη αὐτοῖς».

3. Ὁ δὲ ταύτην τηρῶν καὶ ἐπιμελῶς ἀναψηλαφῶν, εὐρίσκει ἐν αὐτῇ τὴν ὁδὸν τοῦ Θεοῦ, καὶ χειραγωγεῖται δι' αὐτῆς εἰς τὴν πίστιν διακρίνας γὰρ τὸ καλὸν ἀπὸ τοῦ κακοῦ, ἔχει τὴν μαρτυρίαν ἐκ τῆς φύσεως, ὅτι δεῖ πιστεῦσαι τῷ Θεῷ τῷ τὰ πάντα δημιουργήσαντι, καὶ τοῖς λόγοις τῶν ἐντολῶν αὐτοῦ, καὶ ποιῆσαι αὐτούς.

4. Ἐκ δὲ ταύτης τῆς πίστεως τίκεται ὁ φόβος τοῦ Θεοῦ, ὃς ἀναγκάζει τὸν ἄνθρωπον μετανοῆσαι καὶ ἐργάσασθαι, καὶ οὕτως ὁ ἄνθρωπος ἀξιούται τῆς γνώσεως τῆς πνευματικῆς, ἣτις ἐστὶν αἴσθησις τῶν μυστηρίων· αὕτη δὲ οὐκ ἐκ τοῦ φόβου γεννᾶται, ὃ γὰρ οὐκ ἔχει ἢ φύσις ἐν ἑαυτῇ κείμενον, πῶς καὶ προάξει εἰς γέννησιν; ἀλλὰ διὰ τῶν ἔργων τῆς μετανοίας, ἐκ τῆς Χάριτος δίδοται, ἣς τοὺς ἀρῶντας ἐν τῷ Βαπτίσματι ἐδεξάμεθα.

5. Ἐκ δὲ ταύτης τῆς πνευματικῆς γνώσεως, πίστις ἐτέρη γεννᾶται τῆς ἀληθοῦς θεωρίας, οὐκ ἐναντία οὕσα τῇ πρώτῃ πίστει, ἀλλὰ βιβαιοῦσα μᾶλλον αὐτήν· ἐν ἐκείνῃ μὲν γάρ, ἡ ἀκοὴ τῆς γνώσεως τοῦ Θεοῦ, ἐν δὲ ταύτῃ, ἡ θεωρία ἀποκαλύπτεται, ἣτις τῆς ἀκοῆς ἀσφαλεστέρα ὑπάρχει, ἣς καὶ ὁ Ἰωβ ἀξιώθεις μετὰ τὴν τῶν πειρασμῶν νίκην, πρὸς Θεὸν ἔφησεν· «ἀκοὴν μὲν ὥτὸς ἤκουόν Σου τὸ πρότερον, νυνὶ δὲ ὁ ὀφθαλμός μου ἐώρακέ σε».

Ἑρμηνεία

ΠΑΡΧΕΙ γνῶσις, ποὺ προηγεῖται τῆς πίστεως καὶ γνῶσις, ποὺ γεννᾶται ἀπὸ τὴν πίστιν. Ἡ γνῶσις ποὺ προηγεῖται τῆς πίστεως εἶναι ἡ ἀποκτωμένη ἐκ τῆς διακρίσεως τῶν φυσικῶν ὄντων, καὶ ποὺ εὐρίσκεται εἰς τὴν φύσιν ἀπὸ τῆς δημιουργίας αὐτῆς, ἡ διακρίνουσα τὸ καλὸν ἀπὸ τὸ κακὸν χωρὶς τὴν βοήθειαν εἰδικῆς μορφώσεως ⁽¹⁾· ἡ τοιαύτη φυσικὴ γνῶσις, ἔμφυτος εἰς ὅλους, λαμβάνει προσθήκην καὶ ἀυξάνεται ἀπὸ τὴν μάθησιν, δὲν ὑπάρχει δὲ ἄνθρωπος, ποὺ νὰ μὴν ἔχῃ τὴν γνῶσιν αὐτήν.

2. Ὅποιος ὁμως, διὰ τοῦ φιληδόνου καὶ ἐμπαθοῦς θελήματός του, σκεπάσῃ καὶ καταχώσει τὴν γνῶσιν αὐτήν, ἔχει πλέον στερηθῇ ἀπὸ τὴν ὠφέλειαν καὶ ὁδηγητικὴν αὐτῆς δύναμιν. Ὁ τοιοῦτος ἔχασε καὶ τὴν τιμὴν, μὲ τὴν ὁποῖαν ὁ Θεὸς ἐτίμησε τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν καὶ ἔγινεν ὁμοιος μὲ τὰ ἄλογα ζῷα, τὰ ὁποῖα δὲν ἔχουν σύνεσιν, καὶ οὔτε ἡμποροῦν νὰ διακρίνουν τὸ καλὸν ἀπὸ τὸ κακόν. Δι' αὐτὸ ὁ τοιοῦτος ἄνθρωπος ἀκούει τὸν δίκαιον ἔλεγχον τοῦ Προφήτου Δαυὶδ λέγοντος· «ἄνθρωπος εὐρισκόμενος εἰς τὸ ὕψος μιᾶς τοιαύτης ὑψηλῆς τι-

1) Περὶ τῆς φυσικῆς αὐτῆς γνώσεως ὁμιλεῖ καὶ ἡ Ἁγία Γραφή διὰ τῶν ἐξῆς: «Τὰ γὰρ ἀόρατα Αὐτοῦ ἀπὸ κτίσεως κόσμου τοῖς ποιήμασι νοούμενα καθοράται» (Ρωμ. α' 20). «Οἱ οὐρανοὶ διηγοῦνται δόξαν Θεοῦ, ποίησιν δὲ χειρῶν Αὐτοῦ ἀναγγέλλει τὸ στερέωμα» (Ψαλμ. ιη' 2). «Ἐθνη, τὰ μὴ νόμον ἔχοντα, φύσει τὰ τοῦ νόμου ποιεῖ» (Ρωμ. β' 14) καὶ ἄλλα.

μῆς δὲν τὸ ἀντελήφθη· κατῆλθεν εἰς τὸ ἐπίπεδον τῶν ἀνοήτων κτηνῶν καὶ ἐγένεν ὅμοιος μὲ αὐτά» (Ψαλμ. μὴ' 21).

③. Ἐναντίας· ἐκείνος ποὺ φυλάσσει τὴν γνῶσιν αὐτὴν καὶ διαρκῶς μετ' ἐπιμελείας τὴν ἐξετάζει μὲ τὴν διάνοιάν του, εὕρισκει δι' αὐτῆς τὸν δρόμον τοῦ Θεοῦ καὶ χειραγωγεῖται ὑπ' αὐτῆς εἰς τὴν πίστιν· διότι, ἐφ' ὅσον ἀπέκτησε τὴν πνευματικὴν δυνατότητα νὰ διακρίνῃ τὸ καλὸν ἀπὸ τὸ κακόν, ἔχει πλέον τὴν ἐκ τῆς φύσεως ἀπόδειξιν, ὅτι πρέπει νὰ πιστεύσῃ εἰς τὸν Θεόν, ποὺ ἐδημιούργησε τὰ πάντα, ὅπως, ἐπίσης, καὶ εἰς τὰς ἐντολὰς Του, ἐφαρμόζων αὐτὰς εἰς τὴν ζωὴν του.

4. Ἀπὸ δὲ τὴν οὕτω πῶς διαμορφουμένην πίστιν γεννᾶται ὁ φόβος τοῦ Θεοῦ, ὅστις ἀναγκάζει τὸν ἄνθρωπον νὰ μετανοήσῃ καὶ νὰ ἐργασθῇ κατὰ τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ. Καὶ τοιοῦτοτρόπως ὁ ἄνθρωπος ἀξιῶνεται ὑπὸ τοῦ Θεοῦ τῆς γνώσεως τῆς πνευματικῆς, ἡ ὁποία συνίσταται εἰς τὴν αἴσθησιν τῶν μυστηρίων (¹). Αὕτη δέ, ἡ πνευματικὴ γνῶσις, δὲν γεννᾶται ἐκ τοῦ φόβου (διότι ὅ,τι δὲν ἔχει ἡ φύσις ἐν ἑαυτῇ ὑπάρχον, πῶς εἶναι δυνατόν νὰ τὸ παραγάγῃ κατὰ τὴν γέννησιν;), ἀλλὰ δίδεται ὑπὸ τοῦ Θεοῦ εἰς τὸν ἡξιωμένον ἄνθρωπον, διὰ τῶν ἔργων τῆς μετανοίας καὶ εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς Χάριτος τοῦ Θεοῦ, τῆς ὁποίας τὸν ἀρραβῶνα ἐλάβομεν κατὰ τὸ Ἅγιον Βάπτισμα.

5. Ἐν συνεχείᾳ ἀπὸ αὐτὴν τὴν πνευματικὴν γνῶσιν γεννᾶται μία ἄλλη πίστις, ἡ πίστις τῆς ἀληθινῆς θεωρίας· ἡ πίστις αὕτη δὲν εἶναι ἀντίθετος μὲ τὴν προηγουμένην, ἀλλὰ μᾶλλον τὴν ἐπιβεβαιώνει καὶ τὴν ἐπικυρώνει. Διότι κατ' ἐκείνην, τὴν πρώτην πίστιν, ὁ ἄνθρωπος πληροφορεῖται τὰ τοῦ Θεοῦ καὶ γινώσκει Αὐτὸν διὰ τῆς ἀκοῆς· κατ' αὐτὴν, τὴν ἐπιγενομένην πίστιν, ἀποκαλύπτεται εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου ἡ θεωρία τοῦ Θεοῦ, ἡ ὁποία εἶναι ἀσφαλεστέρα τῆς δι' ἀκοῆς πληροφορίας. Αὐτῆς, τῆς ἐκ θεωρίας πίστεως, ἀξιωθεὶς ὁ Ἰώβ, μετὰ τὴν κατὰ τῶν πειρασμῶν νίκην, εἶπε πρὸς τὸν Θεόν· «ἀκοὴν μὲν ὠτὸς ἤκουόν σου τὸ πρότερον, νυνὶ δὲ ὁ ὀφθαλμός μου ἑώρακέ σε» (Ἰώβ μβ' 5). Δηλαδή «ἐπληροφορούμην προηγουμένως περὶ Σοῦ διὰ τῆς ἀκοῆς, ἐνῶ τώρα Σὲ εἶδον πλέον μὲ τοὺς ὀφθαλμούς μου».

1) Ὑπὸ τὴν λέξιν αἴσθησιν ἐννοεῖ ἐδῶ τὴν ἐσωτερικὴν ἐνόρασιν, δι' ἧς ὁ ἄνθρωπος, διὰ τῆς διανοίας, βλέπει τὰ μέλλοντα ὡς ἐνεστῶτα καὶ ἀποσαφηνίζει τὰς ὑπὲρ λόγον καὶ αἴσθησιν ἐννοίας.

ὑΠΟΘΕΣΙς ΚΔ'.

Πῶς καὶ πόθεν ὁ νοῦς Χάριτος Θεοῦ γίνεται μέτοχος, καὶ εἰς θεωρίαν ἀνάγεται, καὶ πῶς ἐν αὐτῇ συντηρεῖται.

Πῶς καὶ ἀπὸ ποῦ ὁ νοῦς γίνεται μέτοχος τῆς Χάριτος τοῦ Θεοῦ καὶ φέρεται εἰς τὸ ὕψος τῆς θεωρίας καὶ πῶς διατηρεῖται εἰς τὴν κατὰστασιν αὐτὴν τῆς Χάριτος;

Α'. Ἐν τῷ Γεροντικῷ.

ΙΠΕΝ ὁ Ἀββᾶς Ἀρσένιος· ἐὰν τὸν Θεὸν ζητήσωμεν, φανήσεται ἡμῖν, καὶ ἐὰν Αὐτὸν κατὰσχωμεν, παραμενεῖ ἡμῖν.

2. Ἀδελφὸς ἠρώτησε Γέροντα λέγων· τί ἐστὶν ἡ γεωργία τῆς ψυχῆς, ἵνα καρποφορήσῃ; Καὶ ἀπεκρίθη ὁ Γέρων· ἡ γεωργία τῆς ψυχῆς ἐστὶν ἡ ἡσυχία τοῦ σώματος, καὶ πολλὴ εὐχὴ σωματική, καὶ τὸ μὴ προσέχειν πταίσμασιν ἀνθρώπων, ἀλλὰ μόνοις τοῖς ἰδίοις· ἐὰν ὁ ἄνθρωπος ὑπομείνῃ ἐν τούτοις, οὐ χρονίζει καρποφορῆσαι ἡ ψυχὴ αὐτοῦ.

3. Εἶπεν ὁ Ἀββᾶς Ποιμὴν· ἡ ψυχὴ, ὅταν ἀποστῇ ἀπὸ παντὸς ἐν διαλέκτῳ φιλονεικήματος, καὶ ἐκ τῆς ἀνθρωπίνης συγγύσεως καὶ ταραχῆς, παραβάλλει αὐτῇ τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ, καὶ τότε δυνήσεται τεκεῖν στείρα οὖσα.

4. Ποτὲ Ζαχαρίας ὁ μαθητὴς τοῦ Ἀββᾶ Σιλουανοῦ, ἀπερχόμενος εἰς διακονίαν, εἶπε τῷ Γέροντι· ἀπόλυσον, Πάτερ, τὸ ὕδωρ καὶ πότισον τὸν κῆπον. Ὁ δὲ ἐξελθὼν, ἐσκέπασε τὴν ὄψιν αὐτοῦ τῷ κουκουλίῳ, ὥστε μόνον τὰ ἴχνη αὐτοῦ βλέπειν, καὶ οὕτω τὸν κῆπον ἐπότιζε.

5. Παρέβαλε δὲ αὐτῷ ἀδελφὸς αὐτῇ τῇ ὥρᾳ, καὶ ἰδὼν αὐτὸν ἀπὸ μακρόθεν, κατενόει τί ἐποίει· εἶτα εἰσελθὼν πρὸς αὐτὸν ὁ ἀδελφὸς εἶπεν· εἰπέ μοι, Ἀββᾶ, τί τὸ πρόσωπόν σου κατεσκέπασας τῷ κουκουλίῳ, καὶ οὕτω τὸν κῆπον ἐπότιζες; Καὶ ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ Γέρων· ἵνα μὴ ἴδωσιν οἱ ὀφθαλμοί μου τὰ δένδρα καὶ ἀπασχοληθῇ ὁ νοῦς μου ἀπὸ τῆς ἐργασίας αὐτοῦ εἰς αὐτά.

6. Ἀδελφὸς ἠρώτησε τὸν Ἀββᾶν Σισώην λέγων· θέλω τὴν καρδίαν μου τηρῆσαι καὶ οὐ δύναμαι. Λέγει αὐτῷ ὁ Γέρων· πῶς τὴν καρδίαν τηρήσωμεν, τῆς γλώττης ἡμῶν τὴν θύραν ἀνεφγμένην ἐχούσης;

7. Ἠρώτησαν ἀδελφοί ποτε τὸν Ἀββᾶν Σιλουανὸν λέγοντες· ποίας πολιτείας εἰργάσω, Πάτερ, ἵνα λάβῃς τὴν φρόνησιν ταύτην; Καὶ ἀπεκρίθη· οὐδέποτε ἀφῆκα εἰς τὴν καρδίαν μου λογισμὸν παροργίζοντα τὸν Θεόν.

8. Ἐκάθητό ποτε ὁ Ἀββᾶς Σισώης ἐν τῷ κελλίῳ αὐτοῦ. Καὶ κρούσαντος τοῦ μαθητοῦ αὐτοῦ, ἔκραξεν ὁ Γέρων· φύγε, Ἀβραάμ, μὴ εἰσέλθῃς, ἄρτι οὐ σχολάζω.

9. Ἀδελφὸς ἠρώτησε τὸν Ἀββᾶν Μωϋσέα λέγων· ὁρῶ ἐνώπιόν μου πρᾶγμα, καὶ οὐ δύναμαι αὐτὸ κατασχεῖν. Ἐφη ὁ Γέρον· εἴαν μὴ γένης νεκρὸς ὥς οἱ ταφέντες, οὐ δύνασαι αὐτὸ κατασχεῖν.

10. Ἀδελφὸς ἠρώτησε Γέροντα περὶ τῶν ἐξῆς ζητημάτων εἰς αἷ ἔλαβε τὰς ἀκολούθους ἀπαντήσεις.

Ἑρώτησις

11. Ποίαν ἐργασίαν ὀφείλει ἔχειν ἡ καρδιά, ἵνα εἰς αὐτὴν ἀσχολῇται;

Ἀπόκρισις

12. Αὕτη ἐστὶν ἡ τελεία ἐργασία τοῦ Μοναχοῦ, τὸ προσέχειν τῷ Θεῷ ἀπερισπᾶστως.

Ἑρώτησις

13. Ἀλλ' οἱ πονηροὶ λογισμοὶ οὐκ ἔωσι τὸν νοῦν αἰεὶ προσέχειν τῷ Θεῷ· πῶς οὖν ὀφείλει αὐτοὺς ἐκδιώκειν;

Ἀπόκρισις

14. Οὐ δύναται ὅλως ὁ νοῦς ἀπ' ἑαυτοῦ τοῦτο ποιῆσαι· οὐ γὰρ ἔχει ἰσχὺν τοιαύτην· ὅταν δὲ προσβάλλωσιν οἱ λογισμοί, εὐθέως ὀφείλει καταφεύγειν πρὸς τὸν Θεόν, κακείνος αὐτοὺς διαλύει ὡς κηρόν· ὁ γὰρ Θεὸς ἡμῶν «πῦρ καταναλίσκον ἐστί».

Ἑρώτησις

15. Πῶς οὖν οἱ Πατέρες τῆς Σκήτεως τῷ ἀντιρῶντικῷ λογισμῷ ἐχρῶντο;

Ἀπόκρισις

16. Κῶκείνη μὲν ἡ ἐργασία μεγάλη καὶ ἐξαιρετος, κόπον δὲ ἔχουσα, καὶ οὐ πᾶσιν ἀσφαλής.

Ἑρώτησις

17. Πῶς οὐ πᾶσιν ἀσφαλής;

Ἀπόκρισις

18. Ὅταν ὁ λογισμὸς ἐπέλθῃ τῇ ψυχῇ, καὶ δυνηθῇ πολλὰ ἀγωνισαμένη ἐκβαλεῖν αὐτόν, ἄλλος ἐπελθὼν προσλαμβάνει αὐτήν, καὶ οὕτως ὅλην τὴν ἡμέραν ἀντιλέγουσα τοῖς τῶν λογισμῶν κινήμασιν, οὐδέποτε σχολάζει τῇ τοῦ Θεοῦ θεωρίᾳ.

Ἑρώτησις

19. Ποία οὖν τέχνη καταφεύγει ὁ λογισμὸς πρὸς τὸν Θεόν;

Ἀπόκρισις

20. Ἐάν σοι λογισμὸς πορνείας προσγένηται, εὐθέως ἀποσπᾶσας τὸν νοῦν ἀνένεγκες αὐτόν μετὰ σπουδῆς πρὸς τὸν Θεόν, καὶ μὴ χρονίσῃς· τὸ γὰρ χρονίσαι, συγκαταθέσεως ὅρον ἔχει.

Ἑρώτησις

21. Ἐάν οὖν κενοδοξίας λογισμὸς ἐπέλθῃ, οὐκ ὀφείλει ἀντιλέξει ὁ λογισμὸς;

Ἀπόκρισις

22. Οἱ ὁδὸς ὅρῳ ἀντιλέγει τις, εὐθέως ἐκεῖνος ἰσχυρότερος καὶ ῥαγδαιότερος γίνεται· πλείονα γὰρ σου εὗρίσκει ἐκεῖνος ἀντιλέγειν, καὶ οὐδὲ τοσοῦτον τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἀντιλαμβάνεται σου· εὗρίσκει γὰρ ὡς μεγαλαυχῶν, καὶ ἑαυτῷ ἀρκεῖσθαι νομίζων, πρὸς τὸ πολεμῆσαι τὰ πάθη· μᾶλλον δὲ χρή σε καταφεύγειν πρὸς τὸν Θεόν.

23. Ὡσπερ γὰρ ὁ ἔχων Πατέρα Πνευματικόν, τῷ Πατρὶ παραχωρεῖ, καὶ

αὐτὸς εἰς πάντα ὑπάρχει ἀμέριμνος, οὕτω καὶ σύ, ἑαυτὸν παραδοὺς τῷ Θεῷ, οὐκ ὀφείλεις ὅλως ποιῆσαι φροντίδα λογισμοῦ, ἢ ἀντιλέξαι, ἢ ὅλως ἐάσαι αὐτὸν εἰσελθεῖν· εἰ δὲ εἰσέλθῃ, ἄνω πρὸς τὸν Πατέρα σου ἄρον αὐτόν, καὶ εἰπὲ Αὐτῷ· ἐγὼ οὐκ ἔχω πρᾶγμα, ἰδοὺ ὁ Πατήρ μου, αὐτὸς οἶδε. Καὶ ἔτι ἀναφέροντός σου αὐτόν, μέσον τῆς ὁδοῦ καταλείψας σε φεύξεται· οὐ γὰρ δύναται ἐλθεῖν μετὰ σοῦ πρὸς ἐκεῖνον, οὐδὲ στήναι ἐνώπιον αὐτοῦ· ταύτης γὰρ τῆς ἐργασίας οὐκ ἔνι μείζων, καὶ ἀμεριμνοτέρα ἐν ὅλῃ τῇ Ἐκκλησίᾳ.

Ἑ ρ ὠ τ η σ ι ς

24. Πῶς οὖν οἱ Σκητιῶται τῷ ἀντιῤῥητικῷ εὐηρέστησαν τῷ Θεῷ.

Ἀ π ὁ κ ρ ι σ ι ς

25. Ἐπειδὴ ἐκεῖνοι ἀπλότητι καὶ φόβῳ Θεοῦ ἐποίουν, διὰ τοῦτο ὁ Θεὸς ἀντελαμβάνετο αὐτῶν, καὶ ὕστερον αὐτῇ ἡ ἐργασία τῆς θεωρίας ἤλθεν εἰς αὐτούς, εὐδοκία Θεοῦ, διὰ τε τὸν πολὺν αὐτῶν κόπον καὶ τὴν φιλοθειάν.

26. Τοῦτο δὲ καὶ ἀπ' ἑαυτοῦ ἔγνων, φησὶν ὁ Γέρων· ἀπελθὼν γὰρ ποτε ἐν τῇ Σκίτῃ, παρέβαλόν τινι Ἀγίῳ χρονίσαντι ἐκεῖ. Ὁ δὲ ἀναστάς, ἡσπάσατό με· ὥς δὲ ἐκαθέσθημεν, ἐκεῖνος μὴδὲν ὅλως λαλήσας μοι, πάλιν εἰργάζετο τὴν σειράν, μὴ ἀνανεύων ὅλως ἢ προσέχων μοι, καὶ γὰρ δὲ τῇ θεωρίᾳ σχολάζων, σιωπῶν ἐκαθήμην, καὶ οὕτω διήλθεν ἡ ἡμέρα, καὶ οὐτε φαγεῖν ἐπέτρεψέ μοι, ἀλλ' ἔμεινεν ὅλην τὴν ἡμέραν κάτω νεύων, καὶ πλέκων, καίτοι ἐξ ἔχων ἡμέρας μὴ φαγών.

27. Τῇ δὲ ἐξῆς ἡμέρᾳ, περὶ ὧραν δεκάτην, ἀποκρίνεται καὶ λέγει μοι· ἀδελφέ, πόθεν ἔσχες τὴν ἐργασίαν ταύτην; Λέγω αὐτῷ· ἡμεῖς ἐκ παιδιόθεν ταύτην τὴν ἐργασίαν ἐδιδάχθημεν ἐκ τῶν Πατέρων ἡμῶν. Ἐκεῖνος δὲ ἔφη· ἐγὼ μὲν τοιαύτην ἐργασίαν οὐ παρέλαβον ἐκ τῶν Πατέρων μου, ἀλλ' ὥσπερ ὁ ἄρς με ἄρτι, οὕτως ἔμεινα ὅλον τὸν χρόνον μου, μικρὸν ἐργόχειρον, καὶ μικρὰν μελέτην, καὶ κατὰ δύναμιν καθαρεύειν τῷ λογισμῷ, καὶ ἀντιλέγειν τοῖς ἐπερχομένοις, καὶ οὕτω τὸ τῆς θεωρίας πνεῦμα ἤλθεν, ἐμοῦ μὴ εἰδότης, μὴδὲ ὅλως μαθόντος, ὅτι τοιαύτην ἐργασίαν τινὲς ἔσχον. Καὶ ἀποκριθεὶς εἶπον αὐτῷ· ἐγὼ δὲ ἐκ παιδιόθεν ταύτην ἐδιδάχθην.

Ἑ ρ ὠ τ η σ ι ς

28. Ποίῳ τρόπῳ ὁ τοιοῦτος ὀφείλει προσέχειν τῇ θεωρίᾳ;

Ἀ π ὁ κ ρ ι σ ι ς

29. Καθὼς αἱ θεῖαι Γραφαὶ διδάσκουσιν ἡμᾶς· ὁ μὲν γὰρ Δανιήλ, ὡς παλαιὸν τῶν ἡμερῶν ἐθεώρει, ὁ δὲ Ἰεζεκιήλ, ἐπὶ ἄρματος χειρουβικοῦ, ὁ δὲ Ἡσαΐας, ἐπὶ θρόνου ὑψηλοῦ καὶ ἐπληρέμενου, ὁ δὲ Μωϋσῆς, τὸν ἀόρατον ὡς ὁρῶν ἐκαρτέρει.

Ἑ ρ ὠ τ η σ ι ς

30. Πῶς δύναται ὁ νοῦς θεωρεῖν ὃ οὐδέποτε εἶδεν;

Ἀ π ὁ κ ρ ι σ ι ς

31. Βασιλέα οὐδέποτε εἶδες καθήμενον, ὡς ἐπὶ τῶν εἰκόνων;

Ἑ ρ ὠ τ η σ ι ς

32. Καὶ ὀφείλει ὁ νοῦς διαγράφειν τὸ θεῖον;

Ἀ π ὁ κ ρ ι σ ι ς

33. Οὐκ ἔστι κάλλιον διαγράψαι, καὶ μὴ τοῖς ἀκαθάρτοις λογισμοῖς συγκατατίθεσθαι;

Ἑ ρ ὠ τ η σ ι ς

34. Μήποτε ὡς ἁμαρτία λογισθῇ;

Ἀποκρίσεις

35. Κράτει τοῦτο τέως ὃ οἱ Προφῆται εἶδον ἱστορικῶς, καὶ αὐτὸ τὸ τέλειον ἔρχεται, καθὼς λέγει ὁ Ἀπόστολος· «βλέπομεν γὰρ ἄρτι δι' ἐσόπτρου ἐν αἰνίγματι, τότε δὲ πρόσωπον πρὸς πρόσωπον»· τὸ δὲ τότε, φανερόν μὲν ὅτι μετὰ τὴν διάλυσιν τοῦ σώματος ὁ Ἀπόστολος εἶπε· πλὴν ὅτε ὁ λογισμὸς τελειωθῇ, καὶ ὧδε παρῶσιν βλέπει.

Ἑρώτησις

36. Οὐκ ἔχει οὖν ἔκστασιν φρενῶν τοῦτο;

Ἀποκρίσεις

37. Οὐκ ἔχει τὸ σύνολον, ἐάν τις ἐν ἀληθείᾳ ἀγωνίζεται· ἐγὼ γὰρ οἶδα ἐν μῇ, ὅτι ὅλην ἑβδομάδα ἐποίησα, καὶ ἀνθρωπίνης μνήμης οὐκ ἐμνημόνευσα. Καὶ ἄλλος δέ τις διηγήσατό μοι, ὅτι· ἔμεινα περιπατῶν ἐν ὁδῷ ποτε, καὶ Ἀγγέλους δύο εἶδον περιπατοῦντας μετ' ἐμοῦ ἐνθεν καὶ ἐνθεν, καὶ οὐ προσέσχον αὐτοῖς.

Ἑρώτησις

38. Διὰ τί οὐ προσέσχε;

Ἀποκρίσεις

39. Ἐπειδὴ γέγραπται, ὅτι οὔτε Ἀγγελος, οὔτε Πνεῦμα, «δυνήσεται ἡμᾶς χωρίσαι ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ».

Ἑρώτησις

40. Πάντοτε δύναται ὁ νοῦς θεωρεῖν;

Ἀποκρίσεις

41. Εἰ καὶ μὴ πάντοτε, ἀλλ' ὅταν ὁ λογισμὸς καταδυναστεύηται ὑπὸ τῶν παθῶν, μὴ χρονίζῃ τὸ πρὸς φεύγειν τῷ Θεῷ διὰ θεωρητικῆς προσευχῆς· λέγω γὰρ σοι, ὅτι ἐὰν ὁ λογισμὸς τελειωθῇ εἰς τοῦτο, εὐκοπώτερον ὅρος κινῆσαι ἢ τὸν λογισμὸν μετελθεῖν ἐκείθεν· ὥσπερ γὰρ ὁ ἐν σκότει φυλακισθεὶς, ἡνίκα ἀπολυθῇ, καὶ τὸ φῶς ἴδῃ, οὐκέτι θέλει μνημονεῦσαι τοῦ σκότους, οὕτω καὶ ὁ λογισμὸς, ὅταν ἄρξηται τὸ ἴδιον φέγγος ὁρᾶν, οὐ βούλεται αὐτοῦ ἀποστῆναι οὐδὲ μικρόν.

42. Ἐλεγε γὰρ τις τῶν Πατέρων, ὅτι· ποτὲ θέλων δοκιμάσαι τὸν λογισμὸν μου εἰ ῥέμβεται, ἐὰν ἀπολύσω αὐτὸν εἰς τὸν κόσμον, ἀπέλυσα αὐτὸν καὶ ἐστάθη ἐπὶ τὸ αὐτό, μὴ εἰδὼς ποῦ ἀπέλθῃ, ἕως οὗ πάλιν ἦρα αὐτὸν ἄνω· ἦδει γὰρ ὅτι εἰ ἀπῆλθε ῥέμβεσθαι, δαμάσαι αὐτὸν εἶχον. Ταύτην δὲ τὴν ἐργασίαν, ἡσυχία μετὰ ταπεινώσεως καὶ εὐχῆς κατορθοῖ· τὸ γὰρ συνεχῶς ἐν ταπεινώσει προσεύχεσθαι, ταχὺ εἰς κατόρθωσιν φέρει τὸν νοῦν.

Ἑρμηνεία

Ο ΑΒΒΑΣ Ἀρσένιος εἶπεν· ἐὰν ζητήσωμεν τὸν Θεόν, θὰ φανερωθῇ εἰς ἡμᾶς· καὶ ἐὰν τὸν συγκρατήσωμεν, θὰ παραμεινῇ ἐντὸς ἡμῶν.

2. Ἐνας ἀδελφὸς ἠρώτησεν ἕνα Γέροντα·

—Ποία πρέπει νὰ εἶναι ἡ καλλιέργεια τῆς ψυχῆς, διὰ νὰ καρποφορήσῃ;

Ὁ Γέρων ἀπήντησεν·

—Ἡ καλλιέργεια τῆς ψυχῆς εἶναι ἡ ἡσυχία τοῦ σώματος, πολλή καὶ ἐπίμονος προσευχή σωματική, καὶ τὸ νὰ μὴ προσέχωμεν εἰς πταίσματα ἄλλων ἀνθρώπων, ἀλλὰ μόνον εἰς τὰ ἰδικά μας· ἐὰν ὁ ἄνθρωπος ἐπιμένῃ εἰς αὐτά, τότε δὲν θὰ ἀργήσῃ νὰ καρποφορήσῃ ἡ ψυχὴ του.

3. Ὁ Ἀββᾶς Ποιμὴν εἶπεν· ὅταν ἡ ψυχὴ ἀπομακρυνθῇ ἀπὸ κάθε λογομαχίαν μετ' ἄλλων ἀνθρώπων, καὶ ἀπὸ τὴν ἀνθρωπίνην σύγχυσιν καὶ ταραχὴν, τότε τὴν πλησιάζει τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ, ὁπότε θὰ δυνηθῇ νὰ γεννήσῃ, ἐλευθερουμένη ἀπὸ τὴν αἰχμαλωσίαν τῆς πνευματικῆς στειρώσεως.

4. Κάποτε ὁ Ζαχαρίας, ὁ μαθητὴς τοῦ Ἀββᾶ Σιλουανοῦ, ἀπερχόμενος εἰς ὑπηρεσίαν τῆς Σκήτης, εἶπεν εἰς τὸν Γέροντα :

—Πάτερ μου, ἀνοιξε τὴν στέρναν καὶ πότισε τὸν κῆπον.

Ὁ Γέρον ἐβγῆκεν ἀπὸ τὸ κελλί του, διὰ νὰ ἐκτελέσῃ τὴν ἐργασίαν αὐτὴν· ἐσκέπασεν ὅμως τὸ πρόσωπόν του μὲ τὸ κουκούλι τόσον, ὥστε μόνον τὰ βήματά του νὰ βλέπῃ καὶ οὕτως ἐπότιζε τὸν κῆπον.

5. Κατὰ σύμπτωσιν τὸν ἐπεσκέφθη, κατὰ τὴν ὥραν ἐκείνην, ἓνας ἀδελφός, καὶ μόλις τὸν εἶδεν ἀπὸ μακρὰν, ἀντελήφθη τί ἔκαμε ὁ Γέρον. Ἀφοῦ λοιπὸν ἐμπῆκε μέσα ὁ ἀδελφός καὶ συνηντήθησαν τοῦ λέγει :

—Εἰπέ μου, Ἀββᾶ, διατὶ ἐσκέπασες ὁλόκληρον τὸ πρόσωπόν σου μὲ τὸ κουκούλι καὶ τοιουτοτρόπως ἐπότιζες τὸν κῆπον;

Τότε ὁ Γέρον τοῦ ἀπεκρίθη :

—Διὰ νὰ μὴ ἰδοῦν οἱ ὀφθαλμοί μου τὰ δένδρα καὶ ἀπασχοληθῇ ὁ νοῦς μου εἰς αὐτά, ἐγκαταλείπων τὴν νοερὰν ἐργασίαν του.

6. Ἐνας ἀδελφός ἠρώτησε τὸν Ἀββᾶν Σισώην :

—Θέλω νὰ περιφρουρήσω τὴν καρδίαν μου καὶ δὲν ἡμπορῶ.

Ὁ Γέρον ἀπήντησεν εἰς τὴν ἐρώτησιν αὐτὴν :

—Πῶς εἶναι δυνατόν νὰ περιφρουρήσωμεν τὴν καρδίαν μας, ἐφ' ὅσον ἔχομεν ἀνοικτὴν τὴν κυριωτέραν θύραν τῆς, τὴν γλῶσσαν μας;

7. Μερικοὶ ἀδελφοὶ ἠρώτησαν τὸν Ἀββᾶν Σιλουανόν :

—Πάτερ, εἰπὲ εἰς ἡμᾶς· ποίαν πνευματικὴν πολιτείαν μετῴληθες, διὰ νὰ ἀποκτήσῃς αὐτὴν τὴν φρόνησιν;

Ὁ Ἀββᾶς ἀπήντησεν :

—Οὐδέποτε ἄφησα εἰς τὴν καρδίαν μου λογισμόν ποῦ παρώργιζε τὸν Θεόν.

8. Ὁ Ἀββᾶς Σισώης ἐκάθητο κάποτε εἰς τὸ κελλίον του· εἰς μίαν στιγμὴν ἐκτύπησεν ὁ μαθητὴς του, ἐπανερχόμενος ἀπὸ ἐξωτερικὴν ἐργασίαν.

Ὁ Ἀββᾶς Σισώης τοῦ ἀπήντησε :

— Ἀβραάμ, φύγε, μὴ εἰσέλθῃς, ἐπὶ τοῦ παρόντος δὲν εὐκαιρῶ.

9. Ἐνας ἀδελφὸς ἠρώτησε τὸν Ἀββᾶν Μωϋσέα:

— Πάτερ μου, βλέπω ἐνώπιον μου ἐμπόδιον καὶ δὲν ἤμπορῶ νὰ τὸ νικήσω.

Καὶ ὁ Ἀββᾶς Μωϋσῆς ἀπήντησεν:

— Ἐὰν δὲν γίνῃς νεκρός, ὅπως αὐτοὶ ποὺ ἔχουν ταφῇ, δὲν ἤμπορεῖς νὰ τὸ νικήσῃς.

10. Ἐνας ἀδελφὸς ὑπέβαλε κάποτε εἰς ἓνα Γέροντα τὰς ἐξῆς ἐρωτήσεις, εἰς τὰς ὁποίας ὁ Γέρον ἐδίδε τὰς κατωτέρω ἀπαντήσεις.

Ἑ ρ ὠ τ η σ ι ς

11. Γέροντα, ποίαν ἐργασίαν πρέπει νὰ ἐργάζεται ἡ καρδιά, διὰ νὰ ἐπιτυχάνῃ τὴν περισυλλογὴν καὶ αὐτοσυγκέντρωσιν;

Ἀ π ᾶ ν τ η σ ι ς

12. Ἡ τελεία ἐργασία τοῦ Μοναχοῦ συνίσταται εἰς τὸ νὰ ἔχῃ τὴν σκέψιν του διαρκῶς εἰς τὸν Θεόν, χωρὶς νὰ περισπᾶται ἡ διάνοιά του ἐδῶ καὶ ἐκεῖ.

Ἑ ρ ὠ τ η σ ι ς

13. Μὰ οἱ πονηροὶ λογισμοὶ δὲν ἀφήνουν τὸν νοῦν νὰ προσέχῃ πάντοτε εἰς τὸν Θεόν· πῶς λοιπὸν πρέπει νὰ ἐκδιώκῃ τοὺς λογισμοὺς αὐτούς;

Ἀ π ᾶ ν τ η σ ι ς

14. Ὁ νοῦς δὲν ἔχει ἐξ ἑαυτοῦ τὴν δύναμιν νὰ ἐπιτύχῃ τελείως τὸ ἔργον αὐτό, διότι δὲν ἔχει τοιαύτην δύναμιν· ὅταν λοιπὸν ἐπιτεθῶσι κατὰ τοῦ νοῦ οἱ λογισμοί, τότε πρέπει ἀμέσως ὁ Μοναχὸς νὰ καταφύγῃ εἰς τὸν Θεὸν καὶ ἐκεῖνος ἔχει τὴν δύναμιν νὰ τοὺς διαλύσῃ ὡς κηρίον, διότι ὁ Θεὸς μας «εἶναι πῦρ ποὺ κατακαίει» (Δευτ. δ' 24, θ' 3).

Ἑ ρ ὠ τ η σ ι ς

15. Πῶς λοιπὸν οἱ Πατέρες τῆς Σκήτεως ἐχρησιμοποιοῦν τὸν ἀντιρρητικὸν λογισμόν (¹) πρὸς ἀπόκρουσιν τῶν πονηρῶν λογισμῶν;

Ἀ π ᾶ ν τ η σ ι ς

16. Καὶ ἐκείνη ἡ ἐργασία, δηλαδὴ τοῦ ἀντιρρητικοῦ λογισμοῦ, εἶναι μεγάλη καὶ ἐξαίρετος· πλὴν ὁμως προκαλεῖ κόπον καὶ δὲν εἶναι πάντοτε ἀσφαλής.

1) Ἀντιρρητικὸς λογισμὸς λέγεται ἡ κατάλληλος ἀπάντησις τοῦ νοῦ πρὸς τὴν ἐπίθεσιν τοῦ πονηροῦ λογισμοῦ.

Ἑρωτήσις

17. Διατί λέγεις, Πάτερ μου, ὅτι δὲν εἶναι εἰς ὅλας τὰς περιπτώσεις ἀσφαλὲς ἡ ἐργασία τοῦ ἀντιρρητικοῦ λογισμοῦ;

Ἀπάντησις

18. Ὄταν ἓνας λογισμὸς ἐπιτεθῇ κατὰ τῆς ψυχῆς καὶ κατόπιν πολλῶν ἀγώνων δυνηθῇ αὐτὴ νὰ τὸν ἐκδιώξῃ, τότε ἐπέρχεται ἄλλος καὶ τὴν ἐνοχλεῖ. Τοιοῦτοτρόπως ὅλην τὴν ἡμέραν ἀγωνίζεται ἡ ψυχὴ ἀντιλέγουσα ἐναντίον τῶν λογισμῶν καὶ ἔτσι δὲν ἡμπορεῖ καθόλου νὰ ἀσχοληθῇ καὶ νὰ ἀπολαύσῃ τὴν θεωρίαν τοῦ Θεοῦ.

Ἑρωτήσις

19. Εἰπέ μου, Γέροντα, μὲ ποῖον τρόπον καταφεύγει ὁ λογισμὸς πρὸς τὸν Θεόν;

Ἀπάντησις

20. Ἐάν, παραδείγματος χάριν, σὲ ἐνοχλήσῃ λογισμὸς τῆς πορνείας, πρέπει ἀμέσως νὰ ἀποσπάσῃς τὸν νοῦν σου καὶ νὰ τὸν ἀνυψώσῃς γρήγορα πρὸς τὸν Θεόν· δι' αὐτὸ καθόλου νὰ μὴ καθυστερήσῃς, διότι κάθε καθυστέρησις θεωρεῖται ὡς συγκατάθεσις.

Ἑρωτήσις

21. Ἐὰν ὁμως ἐπιτεθῇ κατὰ τοῦ νοῦ λογισμὸς κενοδοξίας, δὲν πρέπει νὰ προβάλλῃ ἀντίρρησιν ἓνας ἄλλος καλὸς λογισμὸς;

Ἀπάντησις

22. Ἀπὸ τὴν στιγμὴν ποὺ ὁ ἄνθρωπος θὰ ἀντεῖπῃ εἰς τὸν ἐπιτιθέμενον λογισμόν, ἀμέσως ὁ λογισμὸς θὰ καταστῇ ἰσχυρότερος καὶ ἐπιθετικώτερος· διότι αὐτὸς ὁ πονηρὸς λογισμὸς εὐρίσκει περισσότερα ἐπιχειρήματα ἀπὸ σέ, διὰ νὰ ὑπερνικήσῃ τὰς ἀντιρρήσεις σου. Ἀλλὰ καὶ αὐτὸ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα δὲν θὰ σὲ βοηθήσῃ τόσον ἀποτελεσματικῶς, ἐπειδὴ θεωρεῖ, ὅτι ἔχεις μεγάλην ἰδέαν διὰ τὸν ἑαυτόν σου καὶ νομίζεις ὅτι εἶσαι μόνος σου ἱκανὸς διὰ νὰ πολεμήσῃς τὰ πάθη· προτιμότερον λοιπὸν εἶναι νὰ καταφεύγῃς πρὸς τὸν Θεόν.

23. Ὅπως ἀκριβῶς αὐτὸς ποὺ ἔχει πνευματικὸν Πατέρα, ἐμπιστεύεται τὰ πάντα εἰς τὸν πνευματικὸν Πατέρα, αὐτὸς δὲ παραμένει ἀμέριμνος, ἔτσι καὶ σύ, ὅταν παραδώσῃς τὸν ἑαυτόν σου εἰς τὸν Θεόν, δὲν ἀναγκάζεσαι πλέον νὰ φροντίσῃς καθόλου διὰ τὸν λογισμόν, ἢ νὰ τὸν ἀντικρούσῃς μὲ λόγους, ἢ, ὅπωςδήποτε, νὰ τὸν ἀφήσῃς νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸν νοῦν σου. Ἐὰν δὲ κάπως εἰσέλθῃ, σήκωσέ τον ὑψηλὰ πρὸς τὸν Πατέρα σου καὶ εἶπε πρὸς αὐτόν· «ἐγὼ δὲν ἔχω καμμιά δουλειὰ μαζί σου, νὰ ὁ πατέρας μου· αὐτὸς γνωρίζει τὰ κατ' ἐμέ». Τότε, ἐνῶ ἀκόμη θὰ τὸν ὀδηγῇς, ὡς κλέπτῃν, πρὸς τὰ ἄνω, εἰς τὸ μέσον τοῦ δρόμου θὰ σὲ ἐγκαταλείψῃ καὶ θὰ φύγῃ. Διότι δὲν ἡμπορεῖ νὰ ἔλθῃ μαζί σου

πρὸς Ἐκεῖνον, οὔτε νὰ σταθῇ ἐνώπιόν Του. Δὲν ὑπάρχει ἀποτελεσματικώτερα ἀπὸ αὐτὴν τὴν ἐργασίαν καὶ πλεόν ἀμέριμνος δι' ὅλους τοὺς πιστούς.

Ἑ ρ ὠ τ η σ ι ς

24. Πῶς λοιπὸν οἱ Σκητιῶται εὐηρέστησαν τὸν Θεὸν μὲ τὸν ἀντιρρητικὸν λογισμόν;

Ἀ π ἄ ν τ η σ ι ς

25. Ἐπειδὴ οἱ Σκητιῶται ἐχρησιμοποιοῦν τὸν ἀντιρρητικὸν λογισμόν μὲ ἀπλότητα καρδίας καὶ φόβον Θεοῦ, δι' αὐτὸ καὶ ὁ Θεὸς τοὺς ἐβοήθει. Μετὰ ταῦτα δέ, κατ' εὐδοκίαν Θεοῦ, (ὅστις ἐπεβράβευε τὸν πολὺν κόπον καὶ τὴν φιλοθεϊαν αὐτῶν), ἤρχετο εἰς αὐτοὺς ἡ πνευματικὴ ἐργασία τῆς θεωρίας.

26. Αὐτὸ τὸ γνωρίζω καὶ ἐξ ἰδίας ἀντιλήψεως, εἶπεν ὁ Γέρων. Καὶ ἰδοὺ πῶς: Κάποτε μετέβην εἰς τὴν Σκήτην καὶ ἐπεσκέφθην ἓνα ἁγιον Μοναχόν, ὁ ὁποῖος παρέμενε ἀρκετὰ χρόνια ἐκεῖ. Μόλις συνηγνήθημεν, ὁ Μοναχὸς ἠγέρθη καὶ μὲ ἡσπάσθη· ἀφοῦ ἐκαθίσταμεν, χωρὶς καθόλου νὰ μοῦ ὁμιλήσῃ ἐκεῖνος, ἤρχισε πάλιν νὰ ἐργάζεται εἰς τὸ πλέξιμον τοῦ ζεμπιλιοῦ. Καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῆς ἐργασίας του αὐτῆς οὔτε ἐσήκωσε τὸ κεφάλι του καθόλου, οὔτε καὶ μὲ ἐπρόσεχε. Καὶ ἐγὼ ἐνδιέτριβα εἰς τὴν ἐσωτερικὴν ἐνόρασιν τῆς θεωρίας καὶ οὕτω ἐκαθήμην σιωπῶν. Τοιοῦτοτρόπως ἐπέρασεν ὁλόκληρος ἡ ἡμέρα καὶ δὲν μοῦ προσέφερεν οὔτε νὰ φάγω, ἀλλ' ἦτο κάτω σκυμμένος καὶ ἔπλεκεν, ἃν καὶ εἶχεν ἕξ ἡμέρας νὰ φάγῃ.

27. Τὴν ἐπομένην πλεόν ἡμέραν, περὶ τὴν δεκάτην ὥραν (¹), μοῦ ὠμίλησε καὶ μὲ ἠρώτησεν:

— Ἀδελφέ μου, ἀπὸ ποῦ ἔχεις διδαχθῇ αὐτὴν τὴν ἐργασίαν; (τῆς σιωπῆς καὶ τῆς θεωρίας).

— Ἀπὸ μικρὰ παιδιὰ—τοῦ εἶπον—τὴν παρελάβομεν ἀπὸ τοὺς πνευματικοὺς Πατέρας ἡμῶν.

— Ἐγὼ—ἀπήντησε τότε ἐκεῖνος—δὲν ἐδιδάχθην τοιαύτην ἐργασίαν ἀπὸ τοὺς Πατέρας ἡμῶν· ἀλλ' ὅπως μὲ βλέπεις τώρα, ἔτσι διήνυσσα ὅλην μου τὴν πνευματικὴν ζωὴν· ἀσχολούμενος ὀλίγον μὲ τὸ ἐργόχειρον, μὲ ὀλίγην μελέτην καί, κατὰ δύναμιν, ἀγωνιζόμενος διὰ νὰ καθαρίσω τὸν νοῦν μου ἐναντιούμενος κατὰ τῶν ἐπερχομένων πονηρῶν λογισμῶν. Τοιοῦτοτρόπως ἦλθεν ἐπ' ἐμὲ τὸ πνεῦμα τῆς θεωρίας, χωρὶς ἐγὼ νὰ γνωρίζω, ἢ κάπως νὰ ἔχω μάθει, ὅτι ὑπάρχουν Μοναχοί, ποὺ ἐνασχολοῦνται μὲ τὸν ἰδικόν σου τρόπον ἐργασίας.

— Ἐγὼ—ἀπεκρίθην—ἀπὸ παιδι ἐδιδάχθην αὐτὴν τὴν ἐργασίαν.

1) Ἡ δεκάτη ὥρα ἀντιστοιχεῖ, ἐν ἰσημερίᾳ, πρὸς τὴν 4 μ.μ. ἰδικήν μας.

Ἑ ρ ώ τ η σ ι ς

28. Μὲ ποῖον τρόπον ἐκεῖνος, ποὺ ἡξιώθη νὰ βλέπῃ θείας θεωρίας, ὀφείλει νὰ προσέχῃ εἰς αὐτάς;

Ἀ π ά ν τ η σ ι ς

29. Ὅπως μᾶς διδάσκουν αἱ θεῖαι Γραφαί. Οὕτω ὁ μὲν Δανιὴλ ἔβλεπε νοερῶς (τὸν Θεόν) ὡς Παλαιὸν τῶν ἡμερῶν (Δαν. ζ' 9,13,22), ὁ Ἰεζεκιὴλ νὰ φέρεται ἐπὶ χειρουβικοῦ ἄρματος (Ἰεζ. θ' 3, ι' 1—22)· ὁ Ἡσαΐας νὰ κάθεται ἐπάνω εἰς ἓνα θρόνον ὑψηλόν· (Ἡσ. ζ' 1)· ὁ δὲ Μωϋσῆς ἴστατο μετ' ἐπιμονῆς καὶ ὑπομονῆς πρὸ τοῦ ἁοράτου, ὡς νὰ τὸν ἔβλεπε (Ἐξ. γ' 4—6 καὶ ἀλλαχοῦ).

Ἑ ρ ώ τ η σ ι ς

30. Πῶς εἶναι δυνατὸν ὁ νοῦς νὰ βλέπῃ, αὐτὸ ποὺ οὐδέποτε κατ' αἴσθησιν εἶδε;

Ἀ π ά ν τ η σ ι ς

31. Δὲν ἔχεις ἰδεῖ ποτὲ βασιλέα νὰ κάθεται ἐπάνω εἰς θρόνον, ὅπως εἰς τὰς εἰκόνας καὶ τὰ ἀγάλματα;

Ἑ ρ ώ τ η σ ι ς

32. Καὶ πρέπει ὁ νοῦς νὰ περιγράψῃ ἐν ἑαυτῷ τὸ θεῖον;

Ἀ π ά ν τ η σ ι ς

33. Δὲν εἶναι προτιμότερον νὰ διαζωγραφίζῃ ἐν ἑαυτῷ τὸ θεῖον καὶ νὰ μὴ συγκατατίθεται μὲ τοὺς ἀκαθάρτους λογισμοὺς;

Ἑ ρ ώ τ η σ ι ς

34. Μήπως ὁμοῦς ἡ νοερὰ αὐτὴ ἐνασχόλησις λογισθῇ ὡς ἁμαρτία;

Ἀ π ά ν τ η σ ι ς

35. Κατ' ἀρχήν, ἐπ' ὀλίγον διάστημα, συγκράτησε εἰς τὸν νοῦν σου τὰς περὶ Θεοῦ παραστάσεις, ὅπως τὰς εἶδον οἱ Προφῆται καὶ ἀναφέρουν σχετικῶς εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης· μετὰ ταῦτα νὰ εἶσαι βέβαιος, ὅτι θὰ ἔλθῃ ἐπὶ σέ, ὡς διὰ μυστηριώδους ἀποκαλύψεως, ἡ πληρότης τῆς περὶ Θεοῦ ὑπερφυσικῆς καὶ ὑπὲρ αἴσθησιν παραστάσεως, συμφώνως μὲ αὐτὰ ποὺ λέγει καὶ ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, ὅτι ἐφ' ὅσον ζῶμεν εἰς τὴν παροῦσαν ζωὴν, «βλέπομεν τὸν Θεόν, (μὲ τὴν βοήθειαν καθαρᾶς καρδίας), ὡς νὰ ἦτο αὕτη καθαρὸν κάτοπτρον», τὸν βλέπομεν δέ, ὅχι ὅπως εἶναι, ἀλλὰ σκιωδῶς διὰ συμβολικῶν παραστάσεων, «τότε» ὁμοῦς, εἰς τὴν ἄλλην ζωὴν, θὰ βλέπωμεν τὸν Θεόν «πρόσωπον πρὸς πρόσωπον» (Α' Κορ. ιγ' 12). Εἶναι δὲ φανερόν, ὅτι ὁ Ἀπόστολος, ὅταν λέγῃ «τότε», ἐννοεῖ κατάστασιν, μετὰ τὴν διάλυσιν τοῦ σώματος. Πλὴν ὁμοῦς καὶ ὅταν ὁ λογισμὸς ἀποκαθαρθῇ τελείως καὶ τότε ἀκόμῃ, ἀπὸ τὴν ἐπίγειον ζωὴν, βλέπει θείας θεωρίας, ἥτοι ὑπερ-

γητίνους καὶ ὑπερφυσικάς παραστάσεις καὶ εἰκόνας θεϊκοῦ μεγαλείου.

Ἑ ρ ώ τ η σ ι ς

36. Μὰ αὐτὴ ἡ κατάστασις, δὲν ἔχει τὸ γνῶρισμα τῆς ἐκστάσεως τῶν φρενῶν;

Ἀ π ά ν τ η σ ι ς

37. Ἐὰν κανεῖς ἀγωνίζεται πραγματικῶς, τότε τελείως ἀποκλείεται ἡ περιπτωση τῆς ἐκστάσεως τῶν φρενῶν. Ἐγώ, παραδείγματος χάριν, ἐνθυμοῦμαι ὅτι κάποτε, ἐπὶ ὁλόκληρον ἑβδομάδα, εὐρισκόμην εἰς μίαν τοιαύτην κατάστασιν καὶ δὲν ἀνεκάλεσα καθόλου ἐν τῇ διανοίᾳ μου ὅσα ἡ ἀνθρωπίνη μνήμη εἶχε παρ' αὐτῇ ἀποθησαυρίσει. Ἐνας ἄλλος πάλιν μοῦ διηγήθη τὸ ἐξῆς περιστατικόν: «κάποτε περιεπάτουν εἰς τὸν δρόμον μόνος μου καὶ ἡ διάνοιά μου ἦτο αἰχμαλωτισμένη ἀπὸ ὑψηλὴν θεωρίαν· συνέβη τότε νὰ ἀντιληφθῶ, συμβαδίζοντας μαζί μου, δύο Ἀγγέλους, ἓνα ἐκ δεξιῶν καὶ ἓνα ἐξ ἀριστερῶν, καὶ δὲν τοὺς ἐπρόσεξα καθόλου».

Ἑ ρ ώ τ η σ ι ς

38. Διατὶ δὲν ἔδωσε προσοχὴν εἰς τοὺς συνοδοὺς Ἀγγέλους;

Ἀ π ά ν τ η σ ι ς

39. Διότι συνέβη αὐτό, ποὺ ἐκ προσωπικῆς πείρας ἔγραψεν ὁ Ἀπόστολος Παῦλος εἰς τὴν πρὸς Ρωμαίους ἐπιστολήν, ὅτι δηλαδὴ οὔτε Ἄγγελοι, οὔτε πνεύματα «θὰ δυνηθοῦν νὰ μᾶς ἀποσπάσουν ἀπὸ τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ» (Ρωμ. η' 38—39).

Ἑ ρ ώ τ η σ ι ς

40. Εἶναι δυνατόν πάντοτε ὁ νοῦς νὰ βλέπῃ θείας θεωρίας;

Ἀ π ά ν τ η σ ι ς

41. Ἐὰν ὄχι πάντοτε, ἀλλ' ὅταν ὁμοῦς ὁ νοῦς τυραννεῖται ἀπὸ τὰ πάθη, τότε ἄς μὴ ἀργοπορῇ νὰ προσφεύγῃ εἰς τὸν Θεὸν μὲ τὴν βοήθειαν τῆς θεωρητικῆς (νοερᾶς) προσευχῆς. Σὲ διαβεβαιῶ, πῶς ὅταν ὁ λογισμὸς φθάσῃ τὸ τέλειον, ἐπὶ τοῦ σημείου αὐτοῦ, τότε εἶναι εὐκολώτερον νὰ μετακινήσῃ ὁρὸς, παρὰ νὰ ἀπομακρύνῃ τὸν λογισμὸν ἀπὸ ἐκείνην τὴν θεωρίαν. Ὅπως ἀκριβῶς ἐκεῖνος, ποὺ ἐφυλακίσθη εἰς σκοτεινὸν δεσμοκτήριον, μόνις ἀπολυθῇ καὶ ἴδῃ τὸ φῶς, ποτὲ πλέον δὲν θέλει νὰ ἐνθυμηθῇ ἐκεῖνο τὸ σκότος, τοιουτοτρόπως καὶ ὁ λογισμὸς μόνις ἀρχίσῃ νὰ βλέπῃ τὴν ιδιόμορφον ἐκείνην φεγγοβολίαν, δὲν θέλει πλέον, οὔτε ἐπ' ἐλάχιστον, νὰ ἀπομακρυνθῇ ἀπὸ αὐτὸ τὸ ἐξάισιον θέαμα τοῦ νοός.

42. Σχετικῶς ἓνας ἐκ τῶν Πατέρων ἔλεγεν: Κάποτε ἠθέλησα νὰ δοκιμάσω τὸν λογισμὸν μου ἐὰν θὰ περιπλανᾶται, ὅταν τὸν ἀπολύσω εἰς τὸν κόσμον. Τὸν ἀπέλυσα λοιπὸν καὶ ἐστάθη εἰς τὸ ἴδιον μέρος

ἌΒΒΑΣ ἘΝ ΜΕΣΣΩ ἈΓΓΕΛΩΝ:

χωρίς νὰ γνωρίζῃ ποῦ νὰ κατευθυνθῇ, μέχρις ὅτου πάλιν τὸν ὕψωσα πρὸς τὰ ἄνω, διότι ἐγνώριζεν ὅτι, ἂν καὶ τὸν ἄφησα νὰ περιπλανηθῇ, ἐν τούτοις εἶχον τὴν δύναμιν νὰ τὸν δαμάσω. Αὐτὴν δὲ τὴν ἐργασίαν τὴν κατορθώνει κανεῖς ὅταν εἶναι ταπεινός, καὶ προσεύχεται τὴν νοερὰν προσευχήν. Διότι μὲ τὸ νὰ προσεύχεται κανεῖς συνεχῶς, μὲ μεγάλῃν ταπείνωσιν, γρήγορα φέρει τὸν νοῦν του εἰς μεγάλα κατορθώματα.

Β'. Τοῦ Ἀββᾶ Ἡσαΐου.

ΑΔΕΛΦΟΙ, λάβωμεν τύπον τοῦ ἀγαπητοῦ Ἰακώβ, τοῦ ὑπακούσαντος ἐν ἅπασιν τοῖς γονεῦσιν αὐτοῦ κατὰ Θεόν, ὃς λαβὼν τὴν εὐλογίαν, ἀπῆγει εἰς Μεσοποταμίαν. Ἦλθε δὲ πρῶτον εἰς τόπον Βαιθήλ, ὃ ἐρμηνεύεται οἶκος Θεοῦ, καὶ ἐκοιμήθη ἐκεῖ.

2. Καὶ εἶδεν ἐν ἀποκαλύψει τῇ νυκτί, τύπον κλίμακος φθανούσης ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ ἕως εἰς τὴν γῆν, καὶ Ἀγγέλους τοῦ Θεοῦ ἀναβαίνοντας δι' αὐτῆς, «ὃ δὲ Κύριος ἐπεστήρικτο ἐπ' αὐτῆς»· τοῦτο δὲ τὸ σημεῖον ἐστὶ τῶν ἐρχομένων δουλεύειν τῷ Θεῷ. Ὅτι ἐν ἀρχῇ μὲν ἀποκαλύπτεται αὐτῷ ὁ τύπος τῶν ἀρετῶν, ἀλλ' ἐὰν μὴ ποιήσῃ τὸν κόπον αὐτῶν, οὐ φθάνει τὸν Θεόν.

3. Ἀναστὰς οὖν Ἰακώβ διέθετο διαθήκην μετὰ τοῦ Θεοῦ εἶναι αὐτὸν δοῦλον Αὐτοῦ. Καὶ ἐνεδυνάμωσεν αὐτὸν ὁ Θεὸς λέγων· «Ἐγὼ εἰμι μετὰ σοῦ, διαφυλάσσων σε». Ἐπειτα ἦλθεν εἰς Μεσοποταμίαν λαβεῖν ἐαυτῷ γυναῖκα, ἐν τῷ τόπῳ ἐκεῖνῳ, καὶ τεκνοποιῆσαι· καὶ ὅτε εἶδε τὴν Ῥαχήλ, ἠγάπησεν αὐτήν, καὶ ἐδόυλευσε δι' αὐτήν ἕτη ἑπτὰ· οὐκ ἐδόθη δὲ αὐτῷ, ἕως οὐ λάβῃ τὴν Λείαν πρότερον, καὶ ἐξετέλεσε τὴν δουλείαν τῆς Ῥαχήλ ἄλλα ἑπτὰ ἔτη, καὶ τότε ἐδόθη αὐτῷ. Καὶ γίνεται στείρα ἡ Ῥαχήλ.

4. Οὗτός ἐστιν ὁ λόγος· ἡ Μεσοποταμία ὀνομάζεται οὕτως, ὥς μέσον οὖσα δύο ποταμῶν, ὧν ὄνομα τῷ πρώτῳ Τίγρις τῷ δὲ δευτέρῳ Εὐφράτης· ὁ Τίγρις ἐρμηνεύεται διάκρισις, ὃ δὲ Εὐφράτης ταπεινοφροσύνη. Ἡ Λεία λαμβάνεται εἰς τύπον τῶν σωματικῶν κόπων· ἡ Ῥαχήλ δὲ τύπον ἔχει τῆς ἀληθοῦς θεωρίας. Ταῦτα δὲ συμβαίνει τῷ ἀνθρώπῳ, ὅντι ἐν Μεσοποταμίᾳ, ἵνα διὰ τῆς διακρίσεως ποιήσῃ τοὺς σωματικοὺς κόπους, ὅτι αὐτοὶ ἀνθίστανται τῇ ἔχθρᾳ διὰ τῆς ταπεινοφροσύνης κατὰ τὴν ἀληθῆ θεωρίαν.

5. Ἀλλ' οὐκ ἐγέννησεν αὐτῷ ἡ Ῥαχήλ, ἕως οὐ ἐγέννησεν ἡ Λεία πάντα τὰ τέκνα αὐτῆς· δηλοῖ δὲ ὁ λόγος, ὅτι ἐὰν μὴ ποιήσῃ ὁ ἀνθρώπος ὅλον τὸ πρᾶκτικόν, ἡ ἀληθὴς θεωρία, οὐκ ἐλευθεροῦται αὐτῷ.

6. Γυναῖκες μὲν ἦσαν αὐτῷ ἀμφοτέραι, ἠγάπα δὲ τὴν Ῥαχήλ ὑπὲρ τὴν Λείαν, διότι ἡ μὲν Λεία εἶχε τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀσθενεῖς, Ῥαχήλ δὲ ἦν ὥραία σφόδρα. Τοῦτό ἐστι τὸ εἰρημένον, ὅτι ἡ πρώτη αὐτοῦ γυνή, ἀσθενεῖς εἶχε τοὺς ὀφθαλμούς.

7. Τοῦτέστιν, εἶναι μὲν τὸν ἀνθρώπον ἐν τοῖς σωματικοῖς κόποις, μήπω δὲ ἰδεῖν τὴν δόξαν τῆς ἀληθοῦς θεωρίας, δεῖ γὰρ τὴν ἔχθραν μῖξαι τῇ ἀνθρωπαρεσκίᾳ τῶν ἔργων αὐτῆς· ἀλλὰ μὴ αὐτῷ μελέτω· ἐὰν γὰρ καὶ στῇ ἡ Λεία μικρὸν τοῦ γεννηῖσαι, παρέχει τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς Ζελφάν τὴν δούλην αὐτῆς, καὶ γεννᾷ τὸν Ἀσήρ, ὃ ἐρμηνεύεται πλούτος, καὶ ὅτε παύσεται γεννᾶν ἡ Λεία, τότε μιν μνήσεται ὁ Θεὸς τῆς Ῥαχήλ.

8. Οὗτός ἐστιν ὁ λόγος· ὅτι ἐὰν κτήσωνται οἱ σωματικοὶ κόποι τὰς αἰσθησεις, καὶ ἐλευθερωθῶσιν αὐταὶ ἀπὸ τῶν παθῶν, τοῦ μηκέτι δουλεύειν αὐτοῖς, τότε ἡ ἀληθὴς θεωρία ἀποκαλύπτει τὰς ἰδίας δόξας τῷ νῷ. Καὶ ἦσαν οἱ υἱοὶ Λείας, βοήθεια τῷ Ἰακώβ, ἀλλ' ἠγάπα τὸν Ἰωσήφ ὑπὲρ πάντας· τοῦτέστι καὶ οἱ σωμα-

τικοὶ κόποι φυλάττουσιν ἀπὸ τοῦ ἐχθροῦ τὸν ἄνθρωπον, ἀλλ' ἡ ἀληθὴς θεωρία συνάπτει αὐτὸν τῷ Θεῷ.

9. Ἀφ' οὗ γὰρ εἶδε τὸν Ἰωσήφ, ἡβουλήθη ἀπελθεῖν εἰς τοὺς γονεῖς αὐτοῦ, ἐπειδὴ εἶδεν ὅτι ἐγεννήθη αὐτῷ ὁ βασιλεὺς τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ· ἀπερχόμενος οὖν ἐδέξατο τὴν χαρὰν τῆς εὐλογίας τοῦ Θεοῦ, εἰπόντος αὐτῷ· «οὐ κληθήσεται ἔτι τὸ ὄνομά σου Ἰακώβ, ἀλλ' Ἰσραήλ».

10. Ἰακώβ ἐκλήθη, ὅτι ἐπτέρυνε τὴν ἐχθραν, ἕως οὗ ἀξιωθῇ τῆς εὐλογίας καὶ σώσῃ τὰς αἰσθήσεις αὐτοῦ, αἵτινες ἦσαν ἐν χερσὶ τῆς ἐχθρας, ὅτε δὲ ἡλευθερώθησαν αὐτῷ, τότε μετωνομάσθη Ἰσραήλ, τοῦτέστι, νοῦς ὁρῶν τὸν Θεόν.

11. Ἐὰν γὰρ φθάσῃ ὁ νοῦς ἰδεῖν τὴν δόξαν τῆς Θεότητος, φοβεῖται αὐτὸν ἡ ἐχθρα, ὥστε καὶ ἐλεύσεται Ἡσαῦ εἰς ἀπάντησιν αὐτοῦ ἐν πικρότητι, ἡ ταπεινοφροσύνη τοῦ Ἰακώβ σβέννυσιν τὴν κακίαν αὐτοῦ, καὶ οὐκ αὐτὸς ἔτι πολεμεῖ αὐτόν, ἀλλὰ παραρρίψας ἑαυτὸν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, τὸν Θεὸν ἔχει πολεμοῦντα ὑπὲρ αὐτοῦ.

12. Καὶ ζηλώσῃ ἡ ἐχθρα θεωροῦσα τὸν ἄνθρωπον, καὶ δόξαν μεγάλην, ἣ κατέλαβεν αὐτῷ, οὐ δυνήσεται βιάσασθαι αὐτόν. Θεὸς γὰρ ἔστιν ὁ βοηθῶν αὐτῷ, καθὼς γέγραπται· «ἀποστρέφου εἰς τὴν γῆν τοῦ πατρὸς σου, καὶ εἰς τὴν γενεάν σου, καὶ ἔσομαι μετὰ σοῦ».

13. Λοιπὸν ἦλθεν εἰς Ἱερουσαλήμ, ἡγουν εἰς τὴν εἰρήνην, τοῦτο γὰρ ἐρμηνεύεται, ἐὰν γὰρ παρέλθῃ ὁ ἄνθρωπος τὸν πόλεμον, φθάνει εἰς τὴν εἰρήνην. Καὶ ἡγόρασεν ἀγρὸν ἐν τῇ γῇ τῆς ἐπαγγελίας, καὶ ᾠκοδόμησε θυσιαστήριον ἐν δώδεκα λίθοις τῷ Θεῷ, ἐπακούσαντι αὐτοῦ ἐν ἡμέρᾳ θλίψεως, καὶ ἀνήνεγκεν ἐπ' αὐτῷ ἐκ τῶν κόπων τῆς δουλείας, ἧς ἐν τῇ Μεσοποταμίᾳ ἐποίησε.

14. Ταῦτα οὖν καὶ τὰ τούτοις ὅμοια, ἐκείνῳ μὲν καὶ τοῖς ὁμοίοις αὐτῷ πρὸ τῆς Χάριτος ἀγωνισαμένοις, τύποι γεγόνασιν, ἐγράφη δὲ πρὸς νουθεσίαν ἡμῶν, ἵνα ἐξακολουθήσωμεν τοῖς ἔχουσιν τῶν ἀγωνισαμένων κτήσασθαι τὴν ἀθανασίαν, ὅτι ἡ ἀθανασία ἐφύλαξεν αὐτοὺς ἀπὸ παντὸς βέλους τοῦ ἐχθροῦ· ἐγένοντο γὰρ παρερῥιμμένοι ὑπὸ τὴν σκέπην τοῦ Θεοῦ δεόμενοι τῆς βοηθείας Αὐτοῦ, μὴ πεποιθότες ἐπὶ τινὶ κόπῳ αὐτῶν, καὶ ἐγένετο αὐτοῖς ἡ σκέπη τοῦ Θεοῦ εἰς πόλιν περιοχῆς.

15. Ἐὰν γὰρ ἴδῃ ὁ Θεὸς ὅτι ὑπετάγη Αὐτῷ ὁ νοῦς ὅλην δυνάμει, καὶ οὐκ ἔχει ἄλλην βοήθειαν, εἰ μὴ Αὐτὸν μόνον, ἐνδυναμοῖ αὐτὸν λέγων· «μὴ φοβοῦ Ἰακώβ ὀλιγοστός Ἰσραήλ». Καὶ πάλιν· «μὴ φοβοῦ, ὅτι ἐλυτρώσάμην σε, ἐκάλεσά σε τὸ ὄνομά σου, ἐμὸς εἰ σύ· καὶ ἐὰν διαβαίνῃς δι' ὕδατος, μετὰ σοῦ εἰμι, καὶ ποταμοὶ οὐ συγκλείσουσί σε, καὶ ἐὰν διέλθῃς διὰ πυρός, οὐ μὴ κατακαυθῇς, φλόξ οὐ κατακαύσει σε, ὅτι ἐγὼ Κύριος ὁ Θεός σου, ὁ Ἅγιος Ἰσραήλ ὁ σφύζων σε».

16. Ἐὰν οὖν ἀκούσῃ ὁ νοῦς τὴν παρρησίαν ταύτην, κατατολμᾷ τῆς ἐχθρας λέγων· τίς ὁ πολεμῶν με; ἀντιστήτω μοι· «τίς ὁ κρινόμενός μοι; ἐγγισάτω μοι· ἰδοὺ Κύριος βοηθήσει μοι, τίς κακώσει με; ἰδοὺ πάντες ὑμεῖς, ὡς ἱμάτιον παλαιωθήσεσθε, καὶ σῆς καταφάγεται ὑμᾶς».

17. Ἐὰν νεώτερος ᾖ, μήπω ποιήσας τὴν δουλείαν τοῦ σώματος, καὶ ἀκούσης ἀρετὰς ὑψηλὰς τῶν Πατέρων, μὴ ἐπιδράμῃς αὐταῖς, θέλων αὐτὰς καταλαβεῖν ἐν ἀναπαύσει, οὐ γὰρ ἔρχονται σοι ἐὰν μὴ ποιήσῃς τὴν γεωργίαν αὐτῶν· ἐὰν δὲ ποιήσῃς, ἀφ' ἑαυτῶν ἔρχονται σοι.

18. Τρεῖς εἰσιν αἱ ἀρεταί, αἷς, ἐὰν ἴδῃ ὁ νοῦς μεθ' ἑαυτοῦ, πιστεύει, ὅτι ἔφθασεν εἰς τὴν ἀθανασίαν· ἡ διάκρισις, ἡγουν τὸ ἀφορίσαι ἕκαστον ἀπ' ἀλλήλων· καὶ τὸ προβλέπειν πάντα πρὸ καιροῦ· καὶ τὸ μὴ συμπεῖθεσθαι μετὰ τινος ἀλλοτρίου.

19. Τρεῖς δὲ ἄλλαι ἀρεταί εἰσιν ἐπιχορηγοῦσαι φῶς τῷ νοὶ διὰ παντός· τὸ μὴ εἰδέναι πονηρίαν τινὸς ἀνθρώπου· καὶ τὸ ἀγαθοποιῆσαι τοὺς κακοποιοῦντας· καὶ τὸ τὰ ἐπερχόμενα φέρειν ἀταράχως.

20. Αἱ τρεῖς αὗται ἀρεταί, γεννῶσιν ἄλλας τρεῖς μείζονας αὐτῶν· τὸ μὴ εἰδέναι πονηρίαν ἀνθρώπου, γεννᾷ τὴν ἀγάπην· καὶ τὸ ἀγαθοποιῆσαι τοὺς κακοποιούντας σε κτᾶται τὴν εἰρήνην· καὶ τὸ ὑποφέρειν τὰ ἐπερχόμενα ἀταράχως, φέρει τὴν προχότητα, ἐν αἷς τὸ τοῦ Θεοῦ Πνεῦμα ἀναπαύεται.

21. Καὶ ἄλλαι δὲ τέσσαρες ἀρεταί εἰσιν ἀγνίζουσαι τὴν ψυχὴν· ἡ σιωπὴ καὶ τὸ φυλάξαι τὰς ἐντολάς· καὶ ἡ στενοχωρία· καὶ ἡ ταπεινοφροσύνη.

22. Εἰσὶ δὲ λοιπαὶ τέσσαρες ἀρεταί, ὧν ὁ νοῦς χρήζει διηνεκῶς, καὶ ὑπ' αὐτῶν φυλάττεται· τὸ εὐχεσθαι τῷ Θεῷ προσπίπτοντα ἀδιαλείπτως· καὶ τὸ παρῶρίπτειν ἑαυτὸν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ· καὶ τὸ ἀμεριμνήσαι ἀπὸ παντὸς ἀνθρώπου τοῦ μὴ κρίνειν αὐτόν· καὶ τὸ κωφεῦσαι πρὸς τὰ λαλοῦντα αὐτῷ πάθῃ, ἡγουν τοὺς ἐμπαθεῖς λογισμούς· τὸ δὲ ἀντιστῆναι τῇ λήθῃ, ταῦτα πάντα φυλάττει.

23. Διὰ δὲ τεσσάρων πραγμάτων σκοτιζεται ἡ ψυχὴ· διὰ τὸ μισῆσαι τὸν πλησίον· καὶ ἐξουθενῆσαι· καὶ γογγύσαι· καὶ ζηλῶσαι· ἔρημος δὲ καθίσταται ἡ ψυχὴ διὰ τούτων τῶν τεσσάρων· διὰ τοῦ περιέρχεσθαι ἀπὸ τόπου εἰς τόπον· καὶ ἀγαπήσαι τὸν περισπασμόν· καὶ ποθῆσαι τὴν ὕλην· καὶ διὰ κνιπίας.

24. Ὅστις οὖν θέλει μαθητὴς γενέσθαι τοῦ Ἰησοῦ, φεύγει ἀπὸ τῶν παθῶν· εἰ μὴ γὰρ ἐκκόψῃ αὐτά, οὐ δύναται οἰκητήριον τοῦ Θεοῦ γενέσθαι, οὐδὲ ἰδεῖν τὴν γλυκύτητα τῆς Θεότητος Αὐτοῦ· Αὐτὸς γὰρ εἶπεν· «ἐὰν οὖν ὁ ὀφθαλμός σου ἀπλοῦς ᾖ, ὅλον τὸ σῶμά σου φωτεινὸν ἔσται· ἐὰν δὲ ὁ ὀφθαλμός σου πονηρὸς ᾖ, ὅλον τὸ σῶμά σου σκοτεινὸν ἔσται».

25. Σκόπει οὖν, ὅτι, εἰ μὴ ὁ νοῦς σου ὑγιὴς γένηται ἀπὸ τῆς κακίας, οὐ δύναται κατανοῆσαι τὸ φῶς τῆς Θεότητος· σκοτεινὸν γὰρ τεῖχος γίνεται ἡ κακία τῷ νοί, καὶ ἔρημον ποιεῖ τὴν ψυχὴν, ὥς γέγραπται ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ, «οὐδεὶς δὲ λύχνον ἄψας, εἰς κρυπτὴν τίθῃσιν οὐδὲ ὑπὸ τὸν μόδιον, ἀλλ' ἐπὶ τὴν λυχνίαν, ἵνα οἱ εἰσπορευόμενοι τὸ φέγγος βλέπωσι». Λέγει δὲ τὸν μόδιον εἶναι, τὴν ἀδικίαν τοῦ κόσμου.

26. Ὅσον οὖν ὁ νοῦς ἐν τῷ παραφύσιν ἐστίν, οὐ δύναται ὁ λύχνος τῆς Θεότητος φαίνειν ἔνδοθεν αὐτοῦ· ἐὰν δὲ γένηται ὁ νοῦς εἰς λυχνίαν ὑψηλὴν, τότε λάμπει ἐπ' αὐτῷ τὸ φῶς τῆς Θεότητος, καὶ βλέπει τοὺς ἐν τῷ οἴκῳ ὁ νοῦς, καὶ ὃν ὀφείλει ἐκβαλεῖν, ἐκβάλλει, καὶ ὃ ὀφείλει εἰρηνεύειν, τοῦτον ἔῃ· διὰ τοῦτο ἔλεγε τοῖς ἑαυτοῦ, οἷς ἐφωτίσθη ὁ νοῦς· «ἐγείρεσθε ἄγωμεν ἐντεῦθεν».

27. Ποῦ οὖν αὐτοὺς λαμβάνει; δηλονότι αἶρει τὸν νοῦν αὐτῶν ἐκ τῆς ἐργασίας τοῦ αἰῶνος τούτου, καὶ ἀναπαύει ἐν τῇ Βασιλείᾳ Αὐτοῦ· διὸ καὶ ἐνδυναμῶν αὐτοὺς ἔλεγεν· «ἐγὼ εἰμι ἡ ἀμπελος, ὑμεῖς τὰ κλήματα», «μείνατε ἐν ἐμοί, καὶ γὰρ ἐν ὑμῖν· καθὼς τὸ κλῆμα οὐ δύναται καρπὸν φέρειν ἄφ' ἑαυτοῦ, ἐὰν μὴ μείνῃ ἐν τῇ ἀμπέλῳ, οὕτως οὐδὲ ὑμεῖς, ἐὰν μὴ ἐν ἐμοὶ μείνητε».

28. Ταῦτα λέγει τοῖς καταλείψασιν τὸν κόσμον, καὶ χωρισθεῖσιν ἀπὸ τῶν παθῶν, ὅτι ἔστιν ἐν αὐτοῖς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, καὶ Αὐτὸ ὑπουργεῖ αὐτοῖς, καὶ Αὐτὸ μεριμνᾷ περὶ αὐτῶν καθὼς εἶπεν· «οὐ γὰρ ὑμεῖς ἐστε οἱ λαλοῦντες, ἀλλὰ τὸ Πνεῦμα τοῦ Πατρὸς ὑμῶν τὸ λαλοῦν ἐν ὑμῖν».

29. Λέγει δὲ ὁ Ἀπόστολος· «ἡμῖν δὲ ὁ Θεὸς ἀπεκάλυψε διὰ τοῦ Πνεύματος Αὐτοῦ· τὸ γὰρ Πνεῦμα, πάντα ἐρευνᾷ καὶ τὰ βάθη τοῦ Θεοῦ». Καὶ πάλιν· «ἡμεῖς δὲ νοῦν Χριστοῦ ἔχομεν». Πῶς οὖν δυνατόν, νοῦν Χριστοῦ λογίσασθαι τινα ἔχειν ἀμαρτάνοντα; Λέγει δὲ καὶ ἐν ἑτέρῳ· «ὅτι μέλη ἐσμὲν τοῦ σώματος Αὐτοῦ, ἐκ τῆς σαρκὸς Αὐτοῦ, καὶ ἐκ τῶν ὀστέων Αὐτοῦ».

30. Ὅρῳ, ὅτι θέλει τὸν ἀνθρώπον κατ' Αὐτὸν εἶναι ἐν πᾶσι; γέγραπται γάρ· «ἡγαγεν» ὁ Θεὸς πάντα τὰ κτήνη πρὸς τὸν Ἀδὰμ ἰδεῖν, τί καλέσει αὐτά, καὶ εἰ εὐρίσκειται ὅμοιον αὐτοῦ, καὶ οὐχ εὐρέθη ἀπὸ πάντων, ὅτι οὐκ ἦσαν ἐκ τῆς φύσεως αὐτοῦ· τότε λαβὼν ὁ Θεὸς «μίαν τῶν πλευρῶν αὐτοῦ», ἐποίησε τὴν γυναῖκα, ἣν ἐκάλεσεν οὕτως ὁ Ἀδὰμ, ὅτι ἔλαβεν αὐτὴν ὁ Θεὸς «ἐκ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς».

31. Ὡςπερ οὖν ἐκεῖ ἡ Εὐα, ἐκ τοῦ Ἀδὰμ ληφθεῖσα, κατ' αὐτὸν ἦν ἐν πασιν, οὕτω καὶ οἱ καταλείψαντες τὰ τοῦ κόσμου, καὶ ἀκολουθήσαντες τῷ ἁγίῳ Αὐτοῦ θελήματι, αὐτοὶ ἡξιώθησαν νύμφαι Αὐτοῦ γενέσθαι, καὶ μένουσιν ἐν τῇ ἐνώσει Αὐτοῦ, ὅτι ἐκ τῆς οὐσίας Αὐτοῦ εἰσι διὰ τῆς ἀναγεννήσεως τοῦ Πνεύματος, καὶ ἐκ τοῦ Ἀγίου Αὐτοῦ Σώματος, καθὼς λέγει ὁ Ἀπόστολος, ὅτι πάντες «ἐν σώμα ἔσμεν ἐν Χριστῷ, ὁ δὲ καθ' εἰς ἀλλήλων μέλη».

32. Εἰ δὲ ἔχομεν ἐκ τῆς ἀλογίας τῶν κτηνῶν, ἤτοι τὴν πλεονεξίαν τῶν θηρίων, ἢ τὸ ἄστατον τῶν πετεινῶν, ἢ τῶν ἐρπετῶν τὸν ἰόν, οὐ δυνάμεθα νύμφαι Αὐτοῦ εἶναι, οὐδὲ ἐκ τοῦ σώματος Αὐτοῦ, ὅτι οὐκ ἔσμεν κατὰ τὴν προᾶξιν Αὐτοῦ· ἢ οὖν ψυχὴ ἢ ἀξιοθεῖσα νύμφη Αὐτοῦ γενέσθαι, κατ' Αὐτόν ἐστιν ὑγιὴς ἀπὸ πάσης τῆς παραφύσεως, καὶ γινώσκει ἑαυτὴν ἐκ τῆς ἰδίας πράξεως· λέγει γὰρ ὁ Ἀπόστολος· «ἢ οὐκ ἐπιγινώσκετε ἑαυτοὺς ὅτι Ἰησοῦς Χριστὸς ἐν ὑμῖν ἐστιν; εἰ μὴ τι ἀδόκιμοί ἐστε».

33. Ὅρῳ, ὅτι, ἐὰν μὴ κτήσεται ἄνθρωπος τὴν προᾶξιν τοῦ Ἰησοῦ, ἀδόκιμός ἐστι, καὶ οὐκ ἔστι παρθένος παρ' Αὐτῷ; Πᾶσαι μὲν γὰρ αἱ παρθένοι ἡτοίμασαν τὰς λαμπάδας αὐτῶν, ἀλλ' αἱ μὴ ἔχουσαι τὴν προᾶξιν ἐρρίφθησαν ἔξω τῆς θύρας τοῦ Νυμφῶνος.

34. Σπουδάσωμεν οὖν ποιῆσαι τὴν προᾶξιν, καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον οἰκήσει ἐν ἡμῖν, καθὼς εἶπεν ὁ Κύριος· «Ἐὰν ἀγαπᾷτέ με, τὰς ἐντολὰς τὰς ἐμὰς τηρήσατε, καὶ ἐγὼ ἐρωτήσω τὸν Πατέρα, καὶ ἄλλον Παράκλητον δώσει ὑμῖν, ἵνα μένη μεθ' ὑμῶν εἰς τὸν αἰῶνα, τὸ Πνεῦμα τῆς ἀληθείας».

35. Πᾶσαν οὖν τὴν δύναμιν ἡμῶν ποιήσωμεν ἐν δάκρυσιν, ἀγωνιζόμενοι κατὰ μικρόν, ἕως οὗ ἐκδυθῶμεν τὴν προᾶξιν τοῦ παλαιοῦ ἀνθρώπου, φυλάττεσθε ἑαυτοὺς ἀπὸ παντὸς πράγματος τῆς ἀπωλείας, ἕως οὗ ἡ ἀγάπη Αὐτοῦ ἔλθῃ ἐφ' ἡμᾶς, καὶ ἀφέλῃται ἀφ' ἡμῶν τὴν εἰκόνα τοῦ χοϊκοῦ, καὶ στήσῃ τὴν ἁγίαν Αὐτοῦ εἰκόνα ἐν τῇ καρδίᾳ ἡμῶν, ὡς φησιν ὁ Ἀπόστολος· ὅτι «καθὼς ἐφορέσαμεν τὴν εἰκόνα τοῦ χοϊκοῦ, φορέσομεν καὶ τὴν εἰκόνα τοῦ ἐπουρανίου».

36. Ἐπειδὴ γὰρ οἶδεν ὁ Ἀπόστολος, ὅτι οὐκ ἔστιν ἄνθρωπος χωρὶς ἁμαρτίας ἀφ' οὗ γέγονεν ἡ πωρόβασις, καὶ ὅτι πάλιν δύναται ἡ μετάνοια ἐπιστρέψαι τὸν ἄνθρωπον εἰς τὴν ἀναμάρτητον καινότητά· διὰ τοῦτο εἶπε καταλείψαι ἡμᾶς τὴν προᾶξιν τοῦ παρακούσαντος τῆς ἐντολῆς, καὶ ἐργάσασθαι τὴν προᾶξιν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἥτις ἐστὶν αἱ ἅγαι Αὐτοῦ ἐντολαί.

37. Ὅς ἐποίησεν ἔλεος, καὶ ἐβίστασε τὴν δουλείαν τοῦ ἀνθρώπου, ἕως οὗ εἰσὴνεγκεν αὐτὸν εἰς τὸν κρυπτὸν Παράδεισον, ἐπιχορηγήσας αὐτῷ πάσας τὰς ἀγίας Αὐτοῦ ἀρετάς, καὶ δοὺς αὐτῷ φαγεῖν ἐκ τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς, ὃ ἐστὶν ἀγνεία.

38. Καὶ εἶπε τοῖς ἐξακολουθήσασιν Αὐτῷ κατὰ πάντα, οὓς καὶ ἀδελφοὺς καὶ φίλους ἐποίησεν, ἐκχέας τὸ Πνεῦμα Αὐτοῦ ἐπ' αὐτούς· «ἀναβαίνω πρὸς τὸν Πατέρα μου, καὶ Πατέρα ὑμῶν, καὶ Θεὸν μου καὶ Θεὸν ὑμῶν», περὶ ᾧ καὶ πρὸς τὸν Πατέρα ἔφησεν· «Οὐ περὶ τούτων δὲ ἐρωτῶ μόνον, ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν πιστευόντων διὰ τοῦ λόγου αὐτῶν εἰς ἐμέ, ἵνα πάντες ἐν ᾧσι, καθὼς σύ, Πάτερ, ἐν ἐμοὶ καὶ ἐν σοί, ἵνα καὶ αὐτοὶ ἐν ἡμῖν ἐν ᾧσι». Καὶ μετὰ μικρόν προσθέτει· «καὶ ἡγάπησας αὐτοὺς καθὼς ἐμὲ ἡγάπησας· Πάτερ, οὓς δέδωκάς μοι, θέλω ἵνα ὅπου εἰμί ἐγώ, καὶ αὐτοὶ ᾧσι μετ' ἐμοῦ, ἵνα θεωρῶσι τὴν δόξαν τὴν ἐμήν, ἣν δέδωκάς μοι, ὅτι ἡγάπησάς με».

39. Οὗτοί εἰσιν οἱ λόγοι τῶν ἀγαπησάντων τὸν Ἰησοῦν, καὶ ἡλικιότων ἐπ' Αὐτόν, ᾧ αἱ ψυχαὶ γεγόνασι νύμφαι κεκοσμημέναι ἐν πάτῃ ἀρετῇ, ἔχουσαι τὸ Ἅγιον αὐτῶν ἔσοπτρον, ἐν ᾧ κατανοοῦσιν ἑαυτάς, μήποτε ἔχωσιν τινα μῶμον ἐν τῇ εἰκόνι, καὶ οὐκ ἀρέσωσι τῷ Νυμφίῳ ἑαυτῶν.

40. Ἐν αὐτῷ δὲ τὴν τοῦ Νυμφίου δόξαν διηνεκῶς κατοπτρίζονται, κατὰ τὸν λόγον τοῦ Ἀποστόλου λέγοντος· «ἡμεῖς δὲ πάντες ἀνακαλυμμένῳ προσώπῳ τὴν δόξαν Κυρίου κατοπτριζόμενοι, τὴν αὐτὴν εἰκόνα μεταμορφούμεθα, ἀπὸ δό-

ξης εἰς δόξαν, καθάπερ ἀπὸ Κυρίου Πνεύματος». Καὶ πάλιν λέγει· «βλέπομεν γὰρ ἄρτι δι' ἐσόπτρου ἐν αἰνίγματι, τότε δὲ πρόσωπον πρὸς πρόσωπον».

41. Εἶπεν ὁ αὐτός τὸ βαστάζειν τὴν ἰδίαν μέμψιν καὶ ἀπολύειν τὸ θέλημα τῷ πλησίον, διὰ τὸν Θεόν, ἵνα μὴ ἔλθῃ εἰς μέσον ὁ ἐχθρός, καὶ γένηται φιλονεικία, φανεροὶ τὸν ἄνθρωπον, ὅτι ἐργάτης ἐστίν· ὁ γὰρ γρήγορον ἔχων τὸν νοῦν, καὶ ὑπὸ πόδας ὦν τοῦ Κυρίου ἐν γνώσει, σπουδάζει ἀεὶ ἐκκόπτειν τὸ ἴδιον θέλημα, ἵνα μὴ ἀφορισθῇ ἀπὸ τοῦ ἀγαπητοῦ αὐτοῦ Κυρίου.

42. Ὁ δὲ λέγων οὐδέν μοι μέλει ἐὰν λαλήσω ἢ ἀκούσω, ἔοικε τυφλῷ, ὃν ἐὰν εἰσενέγκωσι καὶ ἐξενέγκωσιν οὐ βλέπει τὸ φῶς.

43. Κατανοήσατε δὲ τοῦτο ἐκ τοῦ φαινομένου ἡλίου, ὅτι μικρὰ νεφέλη ὑποδραμοῦσα, σκέπει τὴν αὐγὴν αὐτοῦ καὶ τὴν θερμὴν, ταῦτα δὲ οὐ πᾶσι δῆλα, εἰμὴ τοῖς ἔχουσι γνῶσιν· ἡ γὰρ ὀλιγωρία καὶ τὸ μέμψασθαί τινα ταράσσουν τὴν διάνοιαν, καὶ οὐκ ἔωσιν αὐτὴν θεωρεῖν τὸ φῶς τοῦ Θεοῦ.

Ἑ ρ μ η ν ε ι α

ΔΕΛΦΟΙ, ἃς παραδειγματισθῶμεν ἀπὸ τὸν ἀγαπητὸν Ἰακώβ, ποὺ ὑπήκουσεν εἰς ὅλας τὰς περιπτώσεις εἰς τοὺς γονεῖς του, συμφώνως πρὸς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, καὶ ὁ ὅποιος, ἀφοῦ ἔλαβε τὴν πατρικὴν εὐλογίαν, ἀνεχώρησεν εἰς τὴν Μεσοποταμίαν. Πρῶτον δὲ ἦλθεν εἰς τὸν τόπον Βαιθήλ, ποὺ ἐρμηνεύεται οἶκος Θεοῦ, καὶ ἐκεῖ ἐκοιμήθη (Γεν. κη' 1—11).

2. Κατὰ τὴν νύκτα, εἰς ἀποκαλυπτικὸν ὄραμα, εἶδε μίαν κλίμακα, ποὺ ἔφθανεν ἀπὸ τὸν οὐρανὸν ἕως τὴν γῆν, ἐπὶ τῆς ὁποίας ἀνέβαινον καὶ κατέβαινον Ἄγγελοι τοῦ Θεοῦ· «ἐπάνω δὲ εἰς τὴν κορυφὴν αὐτῆς εἶχε σταθῇ ὁ Κύριος» (Γεν. κη' 12—13). Αὐτὸ τὸ ὄραμα τοῦ Ἰακώβ εἶναι σημεῖον, ποὺ συμβολίζει αὐτούς, οἱ ὅποιοι προσέρχονται νὰ δουλεύουν τὸν Θεόν. Κατ' ἀρχὰς ὑποδεικνύεται εἰς τὸν Ἰακώβ ὁ τύπος τῶν ἁρετῶν· ἐφ' ὅσον ὅμως δὲν κοπιάσῃ διὰ νὰ πραγματοποιήσῃ αὐτάς, δὲν κατορθώνει νὰ φθάσῃ εἰς τὸν Θεόν.

3. Ἀφοῦ λοιπὸν ἠγέρθη ὁ Ἰακώβ ἐκ τοῦ ἀποκαλυπτικοῦ ἐνυπνίου, συνεισέφερε μετὰ τοῦ Θεοῦ καὶ ἐδέχθη ὁ Ἰακώβ νὰ εἶναι δοῦλος τοῦ Θεοῦ. Ὁ Θεὸς τὸν ἐνεδυνάμωσε καὶ τοῦ εἶπε· «Ἐγὼ θὰ εἶμαι μαζὶ σου καὶ θὰ σὲ διαφυλάξω» (Γεν. κη' 15). Ἐπειτα ἦλθεν εἰς τὴν Μεσοποταμίαν, διὰ νὰ εὕρῃ σύζυγον ἀπὸ τὰς γυναῖκας τοῦ τόπου ἐκεῖνου καὶ νὰ τεκνοποιήσῃ. Ὅταν εἶδε τὴν Ραχήλ, τὴν ἠγάπησε καὶ διὰ νὰ τὴν ἀποκτήσῃ ἐδούλευσεν εἰς τὸν πατέρα της ἐπὶ ἑπτὰ ἔτη. Παρὰ ταῦτα ὅμως δὲν τοῦ ἐδόθη, διὰ νὰ λάβῃ προηγουμένως τὴν Λεῖαν. Δι' αὐτὸ ἐδούλευσεν ἄλλα ἑπτὰ ἔτη ἀκόμη καὶ οὕτως ἐδόθη εἰς αὐτὸν ἡ Ραχήλ. Ἀλλ' ἡ Ραχήλ ἔμεινε στεῖρα (Γεν. κθ' 1—31).

4. Ἡ ἀλληγορικὴ ἐρμηνεία τῆς ἱστορίας αὐτῆς εἶναι ἡ ἑξῆς: Ἡ χώρα ὀνομάζεται Μεσοποταμία, διότι εὐρίσκεται εἰς τὸ μέσον δύο ποταμῶν· ὁ πρῶτος ὀνομάζεται Τίγρης καὶ ὁ δεύτερος Εὐφράτης. Τίγρης σημαίνει διάκρισις καὶ Εὐφράτης ταπεινοφροσύνη. Ἡ Λεῖα συμβολίζει τοὺς σωματικούς κόπους διὰ τὴν πνευματικὴν ἀνάβασιν· ἡ Ραχήλ

ἐπέχει θέσιν τῆς ἀληθοῦς θεωρίας. Αὐτὰ συμβαίνουν εἰς τὸν ἄνθρωπον, πὺν εὐρίσκεται εἰς τὴν Μεσοποταμίαν· αὐτὸ ὑπαινίσσεται τὴν ὑποχρέωσιν τοῦ ἀγωνιζομένου ἀνθρώπου νὰ πραγματοποιήσῃ διὰ τῆς διακρίσεως σωματικούς κόπους, διότι μόνον αὐτοὶ οἱ σωματικοὶ κόποι ἀντέχουν εἰς τὴν ἐπιβουλὴν τοῦ ἐχθροῦ καί, μὲ τὴν βοήθειαν τῆς ταπεινοφροσύνης, ὁδηγοῦν τὸν ἄνθρωπον εἰς τὴν ἀληθῆ θεωρίαν.

5. Ἄλλ' ὅμως δὲν ἐγέννησεν εἰς αὐτὸν ἡ Ραχήλ τέκνα, ἕως ὅτου ἐγέννησεν ἡ Λεία ὅλα τῆς τὰ τέκνα (Γεν. κθ' 31—λ' 23). Αὐτὸ τὸ γεγονός σημαίνει ὅτι, ἐὰν ὁ ἄνθρωπος δὲν ἐκτελέσῃ ὅλας τὰς ἀρετὰς τοῦ πρακτικοῦ βίου, ὁ νοῦς του δὲν ἐλευθερώνεται διὰ νὰ ἀνυψωθῇ εἰς τὴν πραγματικὴν καὶ ἀληθινὴν θεωρίαν.

6. Καὶ αἱ δύο ἦσαν νόμιμοι σύζυγοι τοῦ Ἰακώβ· ἐν τούτοις οὗτος ἡγάπα περισσότερον τὴν Ραχήλ ἀπὸ τὴν Λείαν, διότι ἡ Λεία εἶχεν ἀσθενεῖς ὀφθαλμούς, ἐνῶ ἡ Ραχήλ ἦτο πάρα πολὺ ὡραία (Γεν. κθ' 17).

7. Ἡ ἀλληγορικὴ σημασία τούτου, ὅτι δηλαδή ἡ πρώτη γυναῖκα τοῦ Ἰακώβ εἶχεν ἀσθενεῖς τοὺς ὀφθαλμούς, εἶναι ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἐκτελεῖ μὲν προθύμως τοὺς σωματικούς κόπους τῆς ἀσκήσεως, δὲν ἀπολαμβάνει ὅμως εἰσέτι τὴν δόξαν τῆς πραγματικῆς καὶ ἀληθινῆς θεωρίας, διότι πρέπει νὰ αἰσθανθῇ ἔχθραν πρὸς ὅσα ἔργα αὐτῆς (τῆς ἀσκήσεως), προκαλοῦν τὴν ἀνθρωπαρέσκειαν· δὲν πρέπει ὅμως νὰ λυπῆται διὰ τοῦτο, διότι καὶ ἐὰν ἐπ' ὀλίγον ἡ Λεία σταματήσῃ τὰς γεννήσεις, τότε προσφέρει εἰς τὸν ἄνδρα τῆς τὴν δούλην τῆς Ζελφάν, ἡ ὁποία γεννᾷ τὸν Γὰδ καὶ τὸν Ἀσήρ, πὺν ἐρμηνεύεται εἰς τὴν ἐλληνικὴν πλοῦτος. Ὅταν δέ, τέλος, σταματήσῃ νὰ γεννᾷ ἡ Λεία, τότε πλέον ὁ Θεὸς ἐνθυμεῖται τὴν Ραχήλ (Γεν. λ' 9—23).

8. Ἡ ἀλληγορικὴ ἐρμηνεία αὐτοῦ εἶναι ἡ ἐξῆς: Μόλις οἱ ἐκ τῆς ἀσκήσεως σωματικοὶ κόποι κατακυριεύσουν τὰς αἰσθήσεις καὶ αὐταὶ ἐλευθερωθοῦν ἀπὸ τὰ πάθη, ὥστε ποτὲ πλέον νὰ μὴ δουλεύουν εἰς αὐτά, τότε ἡ ἀληθινὴ καὶ πραγματικὴ θεωρία φανερώνει εἰς τὸν νοῦν τὰς ἰδιαζούσας εἰς αὐτὴν δόξας. Κατὰ τὴν ἀφήγησιν τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης οἱ υἱοὶ τῆς Λείας ἦσαν βοήθεια διὰ τὸν Ἰακώβ· οὗτος ὅμως ἡγάπα περισσότερον τὸν Ἰωσήφ ἀπὸ ὅλους τοὺς ἄλλους υἱούς του. Δηλαδή καὶ οἱ σωματικοὶ κόποι προφυλάσσουν τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τὰς ἐπιβουλάς καὶ τὰς ἐπιθέσεις τοῦ ἐχθροῦ, μόνον ὅμως ἡ πραγματικὴ καὶ ἀληθινὴ θεωρία τὸν φέρει εἰς στενωτάτην ἐπαφὴν μὲ τὸν Θεόν.

9. Ἀφοῦ λοιπὸν ὁ Ἰακώβ εἶδε τὸν Ἰωσήφ, τότε ἐσκέφθη νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τοὺς γονεῖς του, ἐπειδὴ προέβλεψεν, ὅτι τοῦ ἐγεννήθη ὁ βασιλεὺς τῶν ἀδελφῶν του. Κατὰ τὴν ἐπιστροφὴν του—ὡς γνωστὸν—ὁ Πατριάρχης Ἰακώβ ἐδέχθη τὴν χαρὰν τῆς εὐλογίας τοῦ Θεοῦ, ὅστις τοῦ εἶπε· «δὲν θὰ ὀνομάζῃσαι πλέον Ἰακώβ, ἀλλὰ Ἰσραὴλ θὰ εἶναι τὸ ὀνομά σου» (Γεν. λβ' 28).

10. Ἰακώβ ὀνομάσθη, διότι ἐξουδετέρωσε, διὰ τῆς φυγῆς, τὴν ἔχθραν τοῦ ἀδελφοῦ του (Ἡσαῦ), μέχρις ὅτου ἀξιωθῇ τῆς εὐλογίας τοῦ

Θεοῦ καὶ σῶση τὰς αἰσθήσεις του, αἱ ὁποῖαι ἦσαν ὑποχείριοι τοῦ πάθους τῆς ἔχθρας. Ὅταν ἀπηλευθερώθησαν αἱ αἰσθήσεις του, τότε ἔλαβε παρὰ τοῦ Θεοῦ τὸ ἄλλο ὄνομα, τὸ ὄνομα Ἰσραήλ, πὺν σημαίνει νοῦς ὁρῶν τὸν Θεόν.

11. Διότι, ὅταν φθάσῃ ὁ νοῦς νὰ ἴδῃ τὴν δόξαν τῆς Θεότητος, τὸν φοβεῖται πλέον ἢ ἔχθρα, ὥστε καὶ ἐὰν ἀκόμη ἔλθῃ νὰ τὸν συναντήσῃ ὁ φορεὺς τῆς ἔχθρας, ὁ Ἡσαῦ, μὲ κακὰς διαθέσεις, ἀμέσως ἢ ταπεινοφροσύνη τοῦ Ἰακώβ σβύνει τὴν κακίαν τοῦ ἐχθροῦ· τότε δὲν πολεμεῖ πλέον ὁ Ἰακώβ τὸν ἐχθρόν του, ἀλλ' ἀφοῦ ριφθῇ μὲ ταπείνωσιν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, ἐξησφάλισε τοῦ λοιποῦ τὴν συμμαχίαν τοῦ Θεοῦ, ὅστις πολεμεῖ ὑπὲρ αὐτοῦ τὸν ἀντίπαλον.

12. Καὶ ἐὰν ἀκόμη ἢ ἔχθρα τοῦ μισοκάλου ἐχθροῦ αὐξηθῇ, διότι θὰ βλέπῃ μὲ πόσον μεγάλην δόξαν ἔχει τιμηθῇ ὁ ἄνθρωπος, δὲν θὰ ἠμπορέσῃ πλέον τὸ μῖσος τοῦ ἐχθροῦ νὰ τὸν καταπιέσῃ, διότι ὁ ἄνθρωπος θὰ ἔχῃ βοηθὸν τὸν Θεόν, ὁ ὁποῖος θὰ τοῦ λέγῃ, κατὰ τὸ γεγραμμένον· «ἐπίστρεψε εἰς τὸν τόπον, πὺν ἐγεννήθης, εἰς τὴν πατρικὴν σου οἰκογένειαν, καὶ ἐγὼ θὰ εἶμαι μαζὶ σου» (Γεν. λα' 3).

13. Ἐφθασε λοιπὸν ὁ Ἰακώβ εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ, πὺν ἐρμηνεύεται εἰρήνη· αὐτὸ σημαίνει ὅτι, ἀφοῦ ὁ ἄνθρωπος περάσῃ τὸν πόλεμον, ἀπολαμβάνει πλέον τὴν εἰρήνην τοῦ πνεύματος. Εἰς τὸν τόπον τῆς εἰρήνης ὁ Ἰακώβ, εἰς τὴν γῆν πὺν τοῦ ὑπεσχέθη ὁ Θεός, ἠγόρασεν ἓνα ἀγρὸν καὶ ἔκτισε θυσιαστήριον εἰς τὸν Θεόν, διὰ νὰ προσφέρῃ ἐπ' αὐτοῦ εὐχαριστήριον θυσίαν, διότι ὁ Θεὸς τὸν ἤκουσε μετὰ στοργῆς κατὰ τὰς ἡμέρας τῆς θλίψεώς του· εἰς αὐτὸ τὸ θυσιαστήριον, διὰ τὴν θυσίαν, προσέφερεν ἀπὸ τοὺς κόπους τῆς δουλείας, ὅτε εὗρίσκετο εἰς τὴν Μεσοποταμίαν (Γεν. λγ' 18—20).

14. Ὅλα αὐτὰ τὰ περιστατικὰ καὶ ὅσα ὁμοιάζουν μὲ αὐτά, δι' ἐκείνους πὺν ἠγωνίσθησαν πρὸ τῆς Χάριτος, δηλαδὴ πρὸ Χριστοῦ, ἐγένοντο πρότυπα πνευματικῆς ζωῆς καὶ ἀσκήσεως· δι' ἡμᾶς δέ, πὺν ζῶμεν μετὰ Χριστόν, ἐγράφησαν πρὸς νουθεσίαν μας, ὥστε νὰ βαδίσωμεν ἐπάνω εἰς τὰ ἴδια ἀχνάρια, πὺν ἐβάδισαν ἐκεῖνοι οἱ μακάριοι, διὰ νὰ ἀποκτήσουν τὴν ἀθανασίαν. Διότι ἡ πίστις εἰς τὴν ἀθανασίαν ἐπροστάτευσεν αὐτοὺς ἀπὸ τὰ θανατηφόρα βέλη τοῦ ἐχθροῦ. Πράγματι ἐκεῖνοι οἱ μακάριοι ἄνθρωποι κατέφυγον ὑπὸ τὴν σκέπην τοῦ Θεοῦ, ἐξαιτούμενοι τὴν βοήθειάν του, χωρὶς νὰ ἐμπιστεύωνται εἰς τοὺς κόπους των. Τοιοῦτοτρόπως δὲ ἡ σκέπη τοῦ Θεοῦ ἀνεδείχθη εἰς αὐτοὺς προστατευτικὴ καὶ ἀσφαλὴς πόλις.

15. Ὅταν λοιπὸν ὁ Θεὸς ἴδῃ ὅτι ὁ νοῦς τοῦ ἀνθρώπου ὑπετάγη εἰς Αὐτόν μὲ ὅλην του τὴν δύναμιν, καὶ δὲν ἐλπίζει εἰς οὐδεμίαν ἄλλην βοήθειαν, παρὰ μόνον εἰς Αὐτόν, τότε τὸν ἐνδυναμώνει καὶ τοῦ λέγει· «Μὴ φοβᾶσαι, παιδί μου, Ἰακώβ, ἐλάχιστε Ἰσραήλ» (Ἠσ. μα' 13—14). Καὶ ἄλλοῦ· «μὴ φοβᾶσαι, διότι σὲ ἐλύτρωσα καὶ σοῦ ἔδωσα ὄνομα· εἶσαι ἰδικός μου. Ὅταν θὰ διαβαίνῃς διὰ μέσου ὕδατος θὰ εἶ-

μαι μαζί σου, καὶ οἱ ποταμοὶ δὲν θὰ σὲ πνίξουν· ἀλλὰ καὶ ἐὰν ἀκόμη περάσης μέσα ἀπὸ φωτιάν, δὲν θὰ καῖς, ἢ φλόγα δὲν θὰ σὲ κατακαύσῃ, διότι ἐγὼ εἶμαι Κύριος ὁ Θεός σου, ὁ Ἅγιος Ἰσραήλ, ποὺ σὲ διασώζω» (Ἡσ. μγ' 1—3).

16. Ἐὰν λοιπὸν ὁ νοῦς σου δεχθῇ τὴν θαρραλέαν αὐτὴν πληροφορίαν, τότε ἐξοπλίζεται μὲ ἀκατανίκητον τόλμην ἐναντίον τῆς ἔχθρας καὶ λέγει μετ' ἐνθουσιασμοῦ: «Ποῖος εἶναι αὐτός ποὺ μὲ πολεμεῖ; Ἄς ἔλθῃ νὰ μοῦ ἀντισταθῇ! Ποῖος εἶναι αὐτός, ποὺ ἀντιδικεῖ μαζί μου; Ἄς μὲ πλησιάσῃ! Ἰδοὺ! ὁ Κύριός μου θὰ μὲ βοηθήσῃ! ποῖος ἤμπορεῖ νὰ μὲ κακοποιήσῃ; Ἰδοὺ! ὅλοι σεῖς θὰ ἀχρηστευθῆτε, ὅπως τὸ παλαιὸν ἱμάτιον καὶ θὰ καταφαγωθῆτε (ὅπως τὰ μάλλινα ὑφάσματα) ἀπὸ τὸν σκῶρον» (Ἡσ. ν' 8—9).

17. Ἐὰν εἶσαι νεώτερος (εἰς τὸν Μοναχικὸν βίον) καὶ δὲν ἔχῃς ἀκόμη χαλιναγωγήσει τὸ σῶμα σου, ὅταν ἀκούσῃς τὰς ὑψηλὰς ἀρετὰς τῶν Πατέρων, μὴ τρέξῃς πρὸς αὐτάς ἐπιθυμῶν νὰ τὰς κατακτήσῃς δι' ἀναπαύσεως· διότι δὲν ἔρχονται πρὸς σέ, ἐὰν προηγουμένως δὲν καλλιεργήσῃς αὐτάς ἐπιμόνως εἰς τὴν ψυχὴν σου. Ἐφ' ὅσον ὁμῶς τὰς καλλιεργήσῃς, τότε μόναι τῶν πλέον σὲ πλησιάζουν.

18. Τρεῖς εἶναι αἱ ἀρεταί, τὰς ὁποίας, ἐὰν ὁ νοῦς βεβαιωθῇ ὅτι κατέχει, πιστεύει πλέον, ὅτι ἔφθασεν εἰς κατάστασιν ἀθανασίας· πρώτη εἶναι ἡ διάκρισις, ἡ ἱκανότης δηλαδὴ νὰ διακρίνῃ τὸ κάθε πρᾶγμα ἂν εἶναι καλὸν ἢ κακόν· δευτέρα εἶναι ἡ πρόβλεψις, τὸ νὰ προβλέπῃ δηλαδὴ τὴν ἐξέλιξιν πάντων τῶν ζητημάτων, ποὺ τὸν ἀπασχολοῦν, πρὶν νὰ συμβοῦν, καὶ τρίτη, τὸ νὰ μὴ προέρχεται εἰς συμφωνίας μετὰ ξένων προσώπων, τὰ ὁποῖα δὲν γνωρίζει.

19. Ἐπίσης τρεῖς ἄλλαι ἀρεταί ἐπιχορηγοῦν πάντοτε τὸν νοῦν μὲ πλούσιον φῶς· ἐξ αὐτῶν τῶν ἀρετῶν πρώτη εἶναι τὸ νὰ μὴ γνωρίζωμεν πονηρίαν ἀνθρώπου, δευτέρα τὸ νὰ εὐεργετῶμεν αὐτοὺς ποὺ μᾶς κάμνουν κακὸν καὶ τρίτη τὸ νὰ ὑπομένωμεν ἀγογγύστως τὰς διαφοροὺς συμφορὰς.

20. Αἱ τρεῖς αὗται ἀρεταί γεννοῦν ἄλλας τρεῖς μεγαλυτέρας ἀπὸ αὐτάς· δηλαδὴ τὸ νὰ μὴ γνωρίζωμεν πονηρίαν ἀνθρώπου γεννᾷ τὴν ἀγάπην πρὸς τὸν πλησίον· τὸ νὰ εὐεργετῶμεν αὐτοὺς ποὺ μᾶς κάμνουν κακόν, μᾶς βοηθεῖ νὰ ἀποκτήσωμεν τὴν εἰρήνην, καὶ τὸ νὰ ὑπομένωμεν ἀγογγύστως τὰς συμφορὰς ἐξασφαλίζει εἰς τὴν ψυχὴν μας τὴν πραότητα. Εἰς αὐτάς τὰς τρεῖς ἀρετὰς ἀναπαύεται τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ.

21. Εἶναι ἀκόμη καὶ ἄλλαι τέσσαρες ἀρεταί ποὺ ἐξαγνίζουν τὴν ψυχὴν· ἡ σιωπή, ἡ ἐφαρμογή εἰς τὴν ζωὴν μας τῶν ἐντολῶν, ἡ στενοχωρία τοῦ βίου καὶ ἡ ταπεινοφροσύνη.

22. Ὑπάρχουν καὶ τέσσαρες ἄλλαι ἀρεταί, τὰς ὁποίας ὁ νοῦς πάντοτε χρειάζεται καὶ ὑπὸ τῶν ὁποίων προφυλάσσεται· εἶναι δὲ αὗται αἱ ἑξῆς: πρώτη: τὸ νὰ προσπίπτῃ εἰς τὸν Θεὸν καὶ νὰ εὐχεται συνεχῶς καὶ χωρὶς διακοπὴν· δευτέρα: τὸ νὰ ρίπτῃ τὸν ἑαυτόν του ὁ ἄν-

θρῶπος ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ αὐτοταπεινούμενος· τρίτη: τὸ νὰ μὴ ἔχη τὴν φιλοπερίεργον φροντίδα οὐδενὸς ἀνθρώπου, ὥστε νὰ τὸν κατακρίνῃ· καὶ τετάρτη: τὸ νὰ κωφεύσῃ πρὸς τὰ ὁμιλοῦντα εἰς αὐτὸν πάθη, δηλαδὴ πρὸς τοὺς ἐμπαθεῖς λογισμούς. Θὰ δυνηθῶμεν δὲ νὰ ἐφαρμόσωμεν ὅλα αὐτά, ἐφ' ὅσον προσπαθήσωμεν νὰ μὴ λησμονήσωμεν τὰς πρὸς ἡμᾶς εὐεργεσίας τοῦ Θεοῦ καὶ τὰς πρὸς Αὐτὸν ὑποχρεώσεις ἡμῶν.

23. Ἀπὸ τέσσαρα πράγματα, στρεφόμενα ἐναντίον τοῦ πλησίον, σκοτίζεται ἡ ψυχὴ· ἀπὸ τὸ μῖσος, τὴν ἐξουθενώσιν, τὸν γογγυσμὸν καὶ τὸν φθόνον. Ἀπὸ τὰ ἐξῆς δὲ τέσσαρα πάθη καθίσταται ἔρημος ἡ ψυχὴ· ὅταν ὁ Μοναχὸς περιέρχεται ἀπὸ τόπου εἰς τόπον· ὅταν ἀγαπήσῃ τὴν πολυμέριμον ἐνασχόλησιν· ὅταν ποθήσῃ τὴν ὕλην· καὶ ὅταν κυριευθῇ ὑπὸ τῆς φιλαργυρίας.

24. Ὅποιος λοιπὸν θέλει νὰ γίνῃ Μαθητὴς τοῦ Ἰησοῦ φεύγει ἀπὸ τὰ πάθη· διότι, ἐὰν δὲν κατορθώσῃ νὰ ἀποκόψῃ αὐτά, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ καταστῇ οἰκητήριον τοῦ Θεοῦ, οὔτε νὰ αἰσθανθῇ τὴν γλυκύτητα τῆς Θεότητος Αὐτοῦ. Ὁ ἴδιος ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς εἶπεν· «Ἐὰν ὁ ὀφθαλμὸς σου τὰ βλέπῃ ὅλα χωρὶς πονηρίαν, τότε καὶ ὅλον σου τὸ σῶμα θὰ εἶναι φωτεινόν· ἐὰν, ἀντιθέτως, ὁ ὀφθαλμὸς σου εἶναι πονηρός, καὶ ὅλον σου τὸ σῶμα θὰ εἶναι σκοτεινόν» (Ματθ. ζ' 22—23).

25. Ἐχε λοιπὸν ὑπ' ὄψιν σου, ὅτι ἐφ' ὅσον ὁ νοῦς σου δὲν ἐξυγιανθῇ ἀπὸ τὴν κακίαν, δὲν θὰ ἡμπορέσῃ νὰ κατανοήσῃ τὸ φῶς τῆς Θεότητος. Διότι ἡ κακία γίνεται σκοτεινὸν τεῖχος εἰς τὸν νοῦν καὶ καθιστᾷ ἔρημον τὴν ψυχὴν, ὅπως γράφει καὶ τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον· «Κανείς, ὅταν ἀνάβῃ λυχνάρι, δὲν τὸ κρύπτει οὔτε τὸ τοποθετεῖ κάτω ἀπὸ ἓνα δοχεῖον, τὸν μόδιον¹⁾, ἀλλὰ ἐπάνω εἰς τὸν λυχνοστάτην, ὥστε ὅλοι οἱ εἰσερχόμενοι νὰ βλέπουν τὸ φῶς» (Λουκ. ια' 33). Ὑπὸ τὴν λέξιν μόδιος ἐννοεῖ τὴν ἀδικίαν τοῦ κόσμου.

26. Ὅταν λοιπὸν ὁ νοῦς εὐρίσκεται εἰς κατάστασιν παρὰ φύσιν, ἀσχολεῖται δηλαδὴ μὲ χαμαιζήλους καὶ ἐγκοσμίους σκέψεις, τότε δὲν δύναται ὁ λύχνος τῆς Θεότητος νὰ φωτίσῃ μέσα ἀπὸ τὸν νοῦν· ἐὰν ὁμοῦς ὁ νοῦς τοποθετηθῇ εἰς ὑψηλὸν λυχνοστάτην, τότε λάμπει ἐπάνω εἰς αὐτὸν τὸ φῶς τῆς Θεότητος, καί, ὑπὸ τὸν φωτισμὸν αὐτόν, ὁ νοῦς διακρίνει τοὺς εὐρισκομένους ἐν τῷ οἴκῳ, δηλαδὴ τὰς διαφόρους σκέψεις καὶ ψυχικὰς διαθέσεις, ὥστε ὅποιον πρέπει νὰ ἐκδιώξῃ τὸν ἐκδιώκει καὶ μὲ ὅποιον πρέπει νὰ εἰρηνεύῃ, αὐτὸν τὸν ἀφήνει. Δι' αὐτὸ καὶ ὁ Κύριος ἔλεγε πρὸς τοὺς Μαθητάς Του, τῶν ὁποίων ὁ νοῦς ἐφωτίσθη ὑπὸ τοῦ λύχνου τῆς Θεότητος· «Σηκωθῆτε· ἅς φύγωμεν ἀπ' ἐδῶ» (Ἰωάν. ιδ' 31).

27. Ἀπὸ ποῦ λοιπὸν τοὺς παραλαμβάνει καὶ ποῦ τοὺς ὀδηγεῖ; Ἐννοεῖται βεβαίως, ὅτι ἀποσπᾷ τὸν νοῦν αὐτῶν ἀπὸ τὴν ἐνασχόλησιν μὲ τὰ πράγματα τῆς παρούσης προσκαίρου ζωῆς, τὸν ἀνυψώνει καὶ

1) Μόδιος=μέτρον χωρητικότητος σίτου.

τὸν ἀναπαύει εἰς τὴν Βασιλείαν Του. Δι' αὐτὸ ἄλλωστε καὶ ἐνισχύων αὐτοὺς ἔλεγεν· «Ἐγὼ εἶμαι ἡ ἄμπελος καὶ σεῖς τὰ κλήματα» (Ἰωάν. ιε' 5). «Μείνετε κοντά μου, διὰ νὰ εἶμαι καὶ ἐγὼ μαζί σας. Ὅπως ἀκριβῶς τὸ κῆμα δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ καρποφορήσῃ, ἐὰν δὲν παραμείνῃ ἐπάνω εἰς τὴν ἄμπελον, τοιουτοτρόπως καὶ σεῖς δὲν θὰ καρποφορήσητε, ἐφ' ὅσον δὲν παραμείνετε κοντά μου» (Ἰωάν. ιε' 4).

28. Αὐτὰ τὰ λέγει πρὸς ἐκείνους, οἱ ὅποιοι ἐγκατέλειψαν τὸν κόσμον καὶ ἐχωρίσθησαν ἀπὸ τὰ πάθη, διότι ἐντὸς αὐτῶν ὑπάρχει τὸ Ἅγιον Πνεῦμα· αὐτὸ φροντίζει δι' αὐτούς, ὅπως εἶπε καὶ ὁ Χριστός· «Δὲν εἰσθε σεῖς, οἱ ὅποιοι ὁμιλεῖτε, ἀλλὰ τὸ Πνεῦμα τοῦ ἐπουρανίου Πατρὸς σας, τὸ ὅποιον λαλεῖ ἐντὸς τοῦ νοός σας» (Ματθ. ι' 20).

29. Σχετικῶς λέγει καὶ ὁ θεὸς Ἀπόστολος· «Ὁ Θεὸς ἀπεκάλυψεν εἰς ἡμᾶς διὰ μέσου τοῦ Πνεύματος Αὐτοῦ· διότι τὸ Πνεῦμα τὰ ἐρευνᾷ ὅλα, ἀκόμη καὶ τὰ βάθη τοῦ Θεοῦ» (Α' Κορ. β' 10). Καὶ πάλιν· «ἡμεῖς δὲ νοῦν Χριστοῦ ἔχομεν» (Αὐτόθι 16). Πῶς λοιπὸν εἶναι δυνατὸν νὰ σκεφθῇ κανεὶς, ὅτι ὁ ἁμαρτάνων ἔχει νοῦν Χριστοῦ; Καὶ εἰς ἓνα ἄλλο χωρίον λέγει· «εἴμεθα μέλη ἐκ τοῦ σώματος Αὐτοῦ, ἐκ τῆς σαρκὸς Του καὶ ἐκ τῶν ὀστέων Του» (Ἐφ. ε' 30).

30. Βλέπεις, ὅτι ὁ Χριστὸς θέλει νὰ τοῦ ὁμοιάζῃ ὁ ἄνθρωπος εἰς ὅλα. Δι' αὐτὸ λέγει ἡ Γραφή ὅτι «ὁ Θεὸς ὠδήγησεν ὅλα τὰ κτήνη ἐνώπιον τοῦ Ἀδάμ, διὰ νὰ ἴδῃ ὁ Θεὸς τι ὀνόματα θὰ δώσῃ εἰς αὐτὰ ὁ Ἀδὰμ. Νὰ ἴδῃ δὲ καὶ ὁ Ἀδὰμ ἐὰν εὐρίσκεται, μεταξὺ αὐτῶν, κάποιον ποὺ νὰ τοῦ ὁμοιάζῃ. Κανένα ὅμως δὲν εὐρέθη νὰ τοῦ ὁμοιάζῃ, διότι τὰ κτήνη δὲν ἦσαν ἀπὸ τὴν φύσιν τοῦ ἀνθρώπου. (Γεν. β' 19—21). Τότε ὁ Θεὸς «ἀφοῦ ἔλαβε μίαν ἀπὸ τὰς πλευρὰς τοῦ Ἀδάμ ἔπλασε τὴν γυναῖκα, τὴν ὁποίαν ὠνόμασεν ὁ Ἀδὰμ γυναῖκα, διότι τὴν ἐδημιούργησεν ὁ Θεὸς ἐκ τοῦ ἀνδρός αὐτῆς» (Αὐτόθι 21—23).

31. Ὅπως λοιπὸν ἡ Εὐα, παραληφθεῖσα ἐκ τοῦ Ἀδάμ, τοῦ ὁμοιάζεν εἰς ὅλα, τοιουτοτρόπως καὶ ἐκεῖνοι οἱ ὅποιοι ἐγκατέλειψαν τὰ πράγματα τοῦ κόσμου αὐτοῦ καὶ ἠκολούθησαν τὸ ἅγιον θέλημα τοῦ Θεοῦ, ἠξιώθησαν αἱ ψυχαὶ των νὰ καταστῶσι νύμφαι τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ παραμείνουν ἡνωμένοι μαζί Του, διότι διὰ τῆς ἀναγεννήσεως τοῦ Πνεύματος ὁμοιάζουν πλέον μὲ τὸν Θεὸν καὶ ἀποτελοῦν μέλη τοῦ Ἀγίου Αὐτοῦ Σώματος, ὅπως λέγει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος· ὅτι ὅλοι ὅσοι πιστεύομεν εἰς τὸν Χριστὸν «εἴμεθα ἓνα σῶμα ἐν Χριστῷ, ὁ καθεὶς ἓνας δὲ εἶναι μέλος τοῦ ἅλλου» (Ρωμ. ιβ' 5).

32. Ἐφ' ὅσον ὅμως ἔχομεν εἰσαγάγει εἰς τὴν ψυχὴν μας κάτι ἀπὸ τὴν ἀλογίαν τῶν κτηνῶν, ὅπως τὴν πλεονεξίαν τῶν θηρίων, τὸ ἄστατον τῶν πτηνῶν, ἢ τὸ δηλητήριον τῶν φιδιῶν, τότε δὲν ἠμποροῦμεν νὰ θεωρούμεθα νύμφαι τοῦ Χριστοῦ, οὔτε νὰ ἀνήκωμεν εἰς τὸ σῶμα Του, διότι αἱ πράξεις καὶ αἱ διαθέσεις ἡμῶν δὲν συμφωνοῦν μὲ τὴν ζωὴν τοῦ Χριστοῦ. Ἡ ψυχὴ λοιπόν, ποὺ ἠξιώθη νὰ γίνῃ νύμφη τοῦ Χριστοῦ, εἶναι ὑγιὴς καὶ ὁμοιάζει μὲ τὸν Νυμφίον της, ἔχει ἀπαλλαγῇ

ἀπὸ πᾶσαν ἀφύσικον ἀσχημίαν καὶ ἀναγνωρίζεται ὡς τοιαύτη, ὡς νύμφη Χριστοῦ δηλαδή, ἀπὸ τὰ ἐνάρετα καὶ καλὰ ἔργα της. Δι' αὐτὸ λέγει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος· «Ἡ δὲν γνωρίζετε καλῶς, ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς κατοικεῖ μέσα σας; ἐκτὸς βεβαίως ἐὰν ἀκόμη εἴσθε ἀδόκιμοι» (Β' Κορ. ιγ' 5).

33. Βλέπεις, ὅτι ἐφ' ὅσον ὁ ἄνθρωπος δὲν ἀποκτήσῃ τὴν προᾶξιν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, δὲν ζῇ δηλαδή ὅπως ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, εἶναι ἀκόμη ἀδόκιμος καὶ δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ἀπὸ Αὐτὸν παρθένος; Διότι, ὅπως πληροφορούμεθα ἀπὸ τὴν σχετικὴν παραβολήν, καὶ αἱ δέκα παρθένοι εἶχον ἐτοιμάσει τὰς λαμπάδας αὐτῶν· ὅσαι ὁμως δὲν εἶχον φέρεи μαζί των καὶ ἔλαιον, δηλαδή δὲν εἶχον, ἐκτὸς τῆς παρθενίας, καὶ τὰς πρακτικὰς ἀρετάς, ἔμειναν ἔξω τοῦ Νυμφῶνος (Ματθ. κε' 1—13).

34. Ὡς προσπαθήσωμεν λοιπὸν νὰ ἐφαρμόσωμεν εἰς τὴν ζωὴν μας τὰς ἀρετὰς τοῦ πρακτικοῦ βίου, ὁπότεν θὰ κατοικήσῃ ἐντὸς ἡμῶν τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, συμφώνως μὲ τὴν ὑπόσχεσιν, πὺ ἔδωσεν ὁ Κύριος εἰπών· «Ἐὰν μὲ ἀγαπᾶτε, ἐφαρμόσατε τὰς ἐντολάς μου, καὶ ἐγὼ θὰ παρακαλέσω τὸν Πατέρα καὶ θὰ σᾶς ἀποστείλῃ ἄλλον Παράκλητον, διὰ νὰ μένη μαζί σας παντοτινά, τὸ Πνεῦμα τῆς ἀληθείας» (Ἰωάν. ιδ' 15—17).

35. Ὡς ἀποδυθῶμεν λοιπόν, μὲ ὅλην τὴν δύναμιν τῆς ψυχῆς μας, εἰς δακρύβροεκτον ἐπίπονον προσπάθειαν καὶ ὡς ἀγωνιζώμεθα σιγὰ—σιγὰ ἕως ὅτου ἀποβάλωμεν τὰς συνηθείας τοῦ παλαιοῦ ἀνθρώπου τῆς ἁμαρτίας· ὡς ἀποφεύγωμεν κάθε πρᾶγμα, πὺ μᾶς ὁδηγεῖ εἰς τὴν ἀπώλειαν, ἕως ὅτου ἔλθῃ εἰς ἡμᾶς ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ καὶ πάρῃ ἀπὸ ἐπάνω μας τὴν εἰκόνα τοῦ χοῦκοῦ ἀνθρώπου, ἐγκαταστήσῃ δὲ εἰς τὰς καρδίας μας τὴν ἀγίαν Αὐτοῦ εἰκόνα, ὅπως λέγει καὶ ὁ Ἀπόστολος· «ὅπως ἐφορέσαμεν (ἐξ αἰτίας τῆς πτώσεως) τὴν εἰκόνα τοῦ χοῦκοῦ, θὰ φορέσωμεν καὶ τὴν εἰκόνα τοῦ ἐπουρανίου» (Α' Κορ. ιε' 49).

36. Ἐπειδὴ δηλαδή ἐγνώριζεν ὁ Ἀπόστολος, ὅτι δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ ἄνθρωπος χωρὶς ἁμαρτίαν, ἀπὸ τότε πὺ ἐγινεν ἡ παράβασις τοῦ Ἀδάμ, καὶ ὅτι, πάλιν, εἶναι δυνατόν νὰ ἐπαναφέρῃ τὸν ἄνθρωπον ἡ μετάνοια εἰς μίαν νέαν κατάστασιν ἀναμαρτησίας, δι' αὐτὸ εἶπεν, ὅτι πρέπει νὰ ἐγκαταλείψωμεν τὰ ἔργα τοῦ πρώτου Ἀδάμ, πὺ παρήκουσε τὴν ἐντολήν, καὶ νὰ ἐφαρμόσωμεν τὴν προᾶξιν, πὺ συνιστᾷ ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός· αὕτῃ δὲ ἡ προᾶξις εἶναι ἡ ἐκτέλεσις τῶν ἀγίων Αὐτοῦ ἐντολῶν.

37. Οὗτος ὁ γλυκὺς Ἰησοῦς εὐσπλαγχνίσθη τὸν ἄνθρωπον καὶ ἐσήκωσεν ἐπὶ τῶν ὤμων Του τὸ βάρος τῆς δουλείας τοῦ ἀνθρώπου, ἕως ὅτου τὸν ἔφερε μέσα εἰς τὸν μυστικὸν Παράδεισον, ἐπιχορηγήσας εἰς αὐτὸν ὅλας τὰς ἀγίας Του ἀρετὰς καὶ τοῦ ἔδωκε νὰ φάγῃ ἀπὸ τὸ ξύλον τῆς ζωῆς, πὺ εἶναι ἡ σωματικὴ καὶ ψυχικὴ ἀγνεύα.

38. Εἰς αὐτοὺς πὺ Τὸν ἠκολούθησαν καὶ τοὺς ὁποίους κατέ-

στησεν ἀδελφοὺς καὶ φίλους Του, μεταδώσας εἰς αὐτοὺς τὸ πνεῦμα Του εἶπεν· «Ἀναβαίνω πρὸς τὸν Πατέρα μου καὶ Πατέρα ὑμῶν καὶ Θεόν μου καὶ Θεὸν ὑμῶν» (Ἰωάν. κ' 17). Περὶ τῶν ἀγαπημένων Του αὐτῶν Μαθητῶν εἶπε πρὸς τὸν ἐπουράνιον Πατέρα Του· «Σὲ παρακαλῶ, Πάτερ, ὅχι μόνον δι' αὐτοὺς τοὺς ἔνδεκα, ἀλλὰ καὶ δι' ἐκείνους, ποὺ θὰ πιστεύσουν διὰ τοῦ κηρύγματός των εἰς ἐμέ, διὰ νὰ εἶναι ὅλοι ἓνα διὰ τῆς ἀγάπης. Νὰ εἶναι δὲ τόσον ἡνωμένοι μεταξύ των, καθὼς σύ, Πάτερ, εἶσαι ἡνωμένος μὲ ἐμέ καὶ ἐγὼ μετὰ Σοῦ. Τοιουτοτρόπως καὶ αὐτοὶ νὰ εἶναι ἡνωμένοι μαζί μας» (Ἰωάν. ιζ' 20—21). Καὶ μετ' ὀλίγον προσθέτει· «καὶ ἡγάπησας αὐτούς, οἱ ὅποιοι εἶναι ἡνωμένοι μαζί μου, ὅπως ἡγάπησας ἐμέ. Πάτερ μου, ἐκεῖνοι, ποὺ μοῦ ἔχεις δώσει, θέλω, ὅπου θὰ εἶμαι ἐγὼ νὰ εἶναι καὶ αὐτοὶ μαζί μου καὶ νὰ βλέπουν τὴν δόξαν μου, τὴν ὁποίαν μοῦ ἔδωσες, διότι μὲ ἡγάπησας» (Αὐτ. 23—24).

39. Αὐτὰ αἰσθάνονται καὶ λέγουν αὐτοὶ ποὺ ἡγάπησαν τὸν Ἰησοῦν καὶ ἔχουν στηρίξει τὰς ἐλπίδας των εἰς Αὐτόν· αὐτῶν τῶν εὐτυχῶν ἀνθρώπων αἱ ψυχαὶ ἀνεδείχθησαν νύμφαι καταστολισμέναι διὰ πάσης ἀρετῆς. Αἱ μακάριαι αὗται ψυχαὶ ἔχουν τὸν ἅγιον πνευματικὸν καθρέπτην των, ἐντὸς τοῦ ὁποίου βλέπουν μετὰ προσοχῆς μήπως ἔχουσιν ἐπὶ τῆς ἐμψύχου εἰκόνος τοῦ Θεοῦ καμμίαν κηλίδα καὶ δὲν ἀρέσουν εἰς τὸν Νυμφίον των.

40. Ἐντὸς τοῦ πνευματικοῦ αὐτοῦ καθρέπτου ἀπολαμβάνουν συνεχῶς τὸν μυστικὸν ἀντικατοπτρισμὸν τῆς δόξης τοῦ Νυμφίου των, ὅπως λέγει καὶ ὁ Ἀπόστολος Παῦλος· «Ὅλοι ἡμεῖς μὲ πρόσωπον ἐλεύθερον ἀπὸ οἰονδήποτε κάλυμμα ἀπολαμβάνομεν, ὥς ἄλλοι καθρέπται πνευματικοί, καὶ δεχόμεθα καὶ ἀντανακλῶμεν, τὴν δόξαν τοῦ Κυρίου. Καὶ τοιουτοτρόπως μεταμορφούμεθα καὶ ἡμεῖς καὶ λαμβάνομεν τὴν αὐτὴν ἑνδοξὸν εἰκόνα τοῦ Κυρίου» (Β' Κορ. γ' 18). Ἄλλοῦ πάλιν ὁ αὐτὸς Ἀπόστολος λέγει· «Τώρα βλέπομεν (τὴν μεταφυσικὴν πραγματικότητα) διὰ μέσου τοῦ πνευματικοῦ ἐσόπτρου αἰνιγματωδῶς· τότε ὁμῶς θὰ ἴδωμεν τὸν Θεὸν πρόσωπον πρὸς πρόσωπον» (Α' Κορ. ιγ' 12).

41. Ὁ ἴδιος Ἀββᾶς Ἡσαΐας εἶπεν· Τὸ νὰ συγκρατῇς τὸ παράπονόν σου καὶ νὰ μὴ ἐκτελῇς αὐτὸ ποὺ θέλεις κατὰ τοῦ πλησίον, χάριν τοῦ Θεοῦ, διὰ νὰ μὴ ἔλθῃ εἰς τὸ μέσον ὁ ἐχθρὸς καὶ προκληθῇ φιλονεικία, φανερώνει ἀνθρώπον, ποὺ ἐργάζεται τὸ ἀγαθόν. Διότι αὐτὸς τοῦ ὁποίου ὁ νοῦς δὲν κοιμᾶται τὸν ὕπνον τῆς ἀδιαφορίας, ἀλλ' ἀγρυπνεῖ καὶ εἶναι ὑποτεταγμένος εἰς τὸν Κύριον, φροντίζει πάντοτε νὰ κόπῃ τὸ ἰδικόν του θέλημα, διὰ νὰ μὴ χωρισθῇ ἀπὸ τὸν ἀγαπητόν του Κύριον.

42. Ἀντιθέτως, ἐκεῖνος ποὺ λέγει· δὲν μὲ μέλει ἐὰν ὁμιλήσω ἢ ἀκούσω κάτι, ὁμοιάζει μὲ τυφλόν, ὁ ὅποιος, εἴτε τὸν ὁδηγήσουν ἔξω ἀπὸ τὴν οἰκίαν, εἴτε τὸν βάλουν ἐντὸς αὐτῆς, δὲν εἶναι εἰς θέσιν νὰ διακρίνῃ τὴν διαφορὰν τοῦ φωτὸς ἀπὸ τὸ σκοτός, διότι αὐτὸς δὲν βλέπει τὸ φῶς.

43. Μάθετε δὲ ἐπακριβῶς καὶ κατὰ βάθος τοῦτο ἀπὸ τὸν ἥλιον ποὺ μᾶς φωτίζει· ἓνα μικρὸ συννεφάκι, ποὺ τρέχει κάτω ἀπὸ τὸν ἥλιον, σκεπάζει τὴν ἀνταύγειάν του καὶ μετριάζει τὴν θερμότητά του. Αὐτὰς ὁμῶς τὰς λεπτομερείας (τῶν ψυχικῶν μεταπτώσεων) δὲν τὰς ἀντιλαμβάνονται ὅλοι, παρὰ μόνον ὅσοι ἔχουν γνῶσιν· διότι ἡ ἀμέλεια καὶ ἡ κατὰ τοῦ πλησίον κατηγορία, ταράσσουν τὴν διάνοιαν καὶ δὲν τὴν ἀφήνουν νὰ θεωρῇ τὸ φῶς τοῦ Θεοῦ.

Γ'. Τοῦ Ἀββᾶ Μάρκου.

ΓΙΝΩΣΚΕ ὅτι ἀπὸ τοῦ Βαπτίσματος τελεία ἡμῖν ἡ ἄφεσις τῶν ἁμαρτιῶν, κατὰ τὴν δωρεὰν τοῦ Χριστοῦ, καὶ ἡ Χάρις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος δεδωρήται πρὸς ἐκκληρώσιν πασῶν τῶν ἐντολῶν· λοιπὸν δὲ ἔκαστος λαβὼν αὐτὴν μυστικῶς, καὶ μὴ τελεσιουργῶν τὰς ἐντολάς, κατὰ τὴν ἀναλογίαν τῆς ἁλλείψεως, ἐνεργεῖται ὑπὸ τῆς ἁμαρτίας.

2. Εἰ οὖν λέγεις, ὅτι ἡλευθερώθημεν ἐν τῷ Βαπτίσματι, διατὶ οὐ θεωροῦμεν τὸν ἄέρα τῆς ἐλευθερίας, ὥς βλέπουσιν οἱ ἀγωνιζόμενοι; φημί σοι, ὅτι ἐπισκοτοῦσιν ἡμῖν αἱ κατὰ θέλησιν ἡδοναί, καὶ ἀμέλεια αὐτῶν, ἃς ἐκεῖνοι διορθώσαντο· καὶ γὰρ, ὥς εἶπον, ἡλευθεροῦται μὲν ὁ ἄνθρωπος κατὰ τὴν δωρεὰν τοῦ Χριστοῦ, κατὰ δὲ τὸ ἴδιον θέλημα, ὅπου ἀγαπᾷ, ἐκεῖ ἐμμένει, καὶ βεβήπτισται, διὰ τὸ ἀβίαστον εἶναι τὸ αὐτεξούσιον.

3. Καθόσον οὖν πιστεύοντες τὰς ἐντολάς τοῦ Θεοῦ ἐργαζόμεθα, κατὰ τοσοῦτον καὶ τοὺς ἰδίους καρποὺς ἐν ἡμῖν ἐνεργεῖ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα. Οἱ δὲ καρποὶ τοῦ Πνεύματος, κατὰ τὸν Ἅγιον Ἀπόστολον Παῦλον, εἰσὶν· «ἀγάπη, χαρὰ, εἰρήνη, μακροθυμία, χρηστότης, ἀγαθωσύνη, πίστις, πραότης, ἐγκρίτεια».

4. Σὺ οὖν, ὦ ἄνθρωπε, ὁ ἐν Χριστῷ βεβαπτισμένος, μόνον δὸς τὴν ἐργασίαν, ἧς τὴν δύναμιν εἴληφας, καὶ σαυτὸν πρὸς τὴν ἐμφάνειαν τοῦ ἐνοικοῦντος εὐτρέπισον, καὶ οὕτω σοι ἐμφανίσει ἑαυτόν, κατὰ τὴν Αὐτοῦ ἐπαγγελίαν, ὁ Κύριος πνευματικῶς, ὥς οἶδεν αὐτός· «ὁ δὲ Κύριος τὸ Πνεῦμα ἐστίν· οὐ δὲ τὸ Πνεῦμα Κυρίου, ἐκεῖ ἐλευθερία», καὶ τότε νοήσεις τὸ εἰρημένον, ὅτι «ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἐντὸς ὑμῶν ἐστίν».

5. Εἴ τις οὖν τῶν πιστῶν καλῶς διὰ τῶν ἐντολῶν πολιτευσάμενός τινα πνευματικὴν ἀναλόγως εὗρεν ἐνέργειαν, πιστευέτω, ὅτι προεἰλήφει ταύτης τὴν δύναμιν, καθότι ἔλαβε διὰ τοῦ Βαπτίσματος τὴν Χάριν τοῦ Πνεύματος, τὴν πάντων τῶν ἀγαθῶν αἰτίαν, λέγω δὴ, οὐ μόνον τῶν κρυπτῶν καὶ πνευματικῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν φανερῶν ἀρετῶν πρόξενον.

6. Καὶ μηδεὶς τῶν ἐναρέτων ὑπολαμβάνετω διὰ μόνης τῆς ἑαυτοῦ δυνάμεως πεποιηκέναι τι ἀγαθόν· ὁ γὰρ «ἀγαθὸς ἄνθρωπος», οὐκ ἐξ ἑαυτοῦ, φησὶν ὁ λόγος, ἀλλ' «ἐκ τοῦ ἀγαθοῦ θησαυροῦ τῆς καρδίας αὐτοῦ προσφέρει τὸ ἀγαθόν», θησαυρὸν λέγων τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον τὸ ἐν τῇ καρδίᾳ τῶν πιστῶν ἐγκεκρυμμένον.

7. «Ὁμοία, γὰρ, ἐστὶν ἡ Βασιλεία τῶν οὐρανῶν θησαυρῷ κεκρυμμένῳ ἐν τῷ ἄγρῳ, ὃν εὐρὼν ἄνθρωπος ἔκρυψε, καὶ ὑπὸ τῆς χαρᾶς αὐτοῦ ὑπάγει καὶ πάντα ὅσα ἔχει πωλεῖ καὶ ἀγοράζει τὸν ἄγρον ἐκεῖνον»· ὁ γὰρ νοήσας ἀκριβῶς, ὅτι τὸν Χριστὸν ἀπὸ τοῦ Βαπτίσματος ἐν ἑαυτῷ κεκρυμμένον ἔχει, κατὰ τὸν Ἀπόστολον, πάντα ῥίψας τὰ τοῦ κόσμου τούτου πράγματα, παραμένει τῇ ἑαυτοῦ καρδίᾳ, πάσῃ φυλακῇ τηρῶν αὐτήν, καὶ ζητῶν τὴν ἔξοδον τῆς ζωῆς, κατὰ τὴν σοφὴν Παροιμίαν.

8. Καὶ τὸ εἰπεῖν δὲ· «χωρὶς ἐμοῦ οὐ δύνασθε ποιεῖν οὐδέν»· καὶ τό· «οὐχ ὑμεῖς με ἐξελέασθε, ἀλλ' ἐγὼ ἐξελεξάμην ὑμᾶς ἐκ τοῦ κόσμου» εἰς τὸ αὐτὸ συντείνει νόημα.

9. Ἀήλον οὖν ὅτι τελεία ἡμῖν ἡ Χάρις δεδωρήται τοῦ Πνεύματος, εἰς ἐκπλήρωσιν πασῶν τῶν ἐντολῶν, προσθήκη παρ' ἡμῶν οὐ λαμβάνουσα, ἀλλ' αὐτῇ ἡμῖν προσθήκη τῆς κατὰ Χριστὸν αὐξήσεως παρέχουσα, ἐνδυναμοῦσα ἕως θανάτου τοὺς ἰδίους ἐργάτας, «μέχρι καταντήσωμεν οἱ πάντες εἰς τὴν ἐνότητα τῆς πίστεως, καὶ τῆς ἐπιγνώσεως τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, εἰς ἄνδρα τέλειον, εἰς μέτρον ἡλικίας τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ».

10. Τελείαν οὖν ἐλάβομεν τὴν Χάριν, ὥς εἴρηται· κατὰ δὲ τὴν διαφορὰν τῆς ἐργασίας, διαφόρως καὶ ἡ δωρεὰ ἡμῖν ἀποκαλύπτεται· ὥσπερ γὰρ ὁ ἥλιος τέλειος ὢν, τελείαν καὶ ἀπλήν καὶ ἴσην πᾶσι τὴν παρ' ἑαυτοῦ θέρμην ἐπιβάλλει, λοιπὸν δὲ ἕκαστος καθ' ὅσον ἔχει τὸ ὄμμα κεκαθαρμένον, κατ' αὐτὸ καὶ τὸ ἡλιακὸν εἰσδέχεται φῶς, οὕτω καὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα.

11. Πασῶν μὲν τῶν εὐεργεσιῶν καὶ τῶν δωρεῶν, τοὺς πιστεύοντας Αὐτῷ, δεκτικούς ἀπὸ τοῦ Βαπτίσματος ἐποίησε, λοιπὸν δέ, οὐ πᾶσιν ὁμοτίμως τὰς δωρεὰς ἐνεργεῖ, ἀλλ' ἕκαστῳ πρὸς ἀξίαν, κατὰ ἀναλογίαν τῆς ἐργασίας τῶν ἐντολῶν, ὅσον μαρτυρῆσαι τοῖς ἀγαθοῖς ἔργοις, καὶ φανεροποιῆσαι τὸ μέτρον τῆς εἰς Χριστὸν πίστεως· διό, φησὶν· «ἐξαπέστειλεν ὁ Θεὸς τὸ Πνεῦμα τοῦ Υἱοῦ Αὐτοῦ εἰς τὰς καρδίας ἡμῶν κρᾶζον· Ἀββᾶ, ὁ Πατήρ». Καὶ «αὐτὸ τὸ Πνεῦμα συμμαρτυρεῖ τῷ πνεύματι ἡμῶν ὅτι ἐσμὲν τέκνα Θεοῦ».

Ἑ ρ ὠ τ η σ ι ς

12. Ὁ οὖν βαπτισθεὶς, τίνα δέχεται μυστικῶς, τὸν Χριστόν, ἢ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα; Ποτὲ μὲν γὰρ εἴρηκας τὸν Χριστὸν ἐνοικεῖν, ποτὲ δὲ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα.

Ἀ π ό κ ρ ι σ ι ς

13. Τὸ Ἅγιον Πνεῦμα δεχόμεθα διὰ τοῦ Βαπτίσματος, ἐπειδὴ καὶ Πνεῦμα Θεοῦ λέγεται, καὶ Πνεῦμα Χριστοῦ, τούτου χάριν, διὰ τοῦ Πνεύματος καὶ τὸν Πατέρα καὶ τὸν Υἱὸν δεχόμεθα.

Ἑ ρ ὠ τ η σ ι ς

14. Οὐκοῦν τὸ Πνεῦμα ἐστὶν ἡ Τριάς;

Ἀ π ό κ ρ ι σ ι ς

15. Αὐτὸ μονοπροσώπως οὐ λέγομεν τὸ Πνεῦμα εἶναι τὴν Τριάδα, ἀλλ' ἐπειδὴ οὐ κεχώριται τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ, διὰ τοῦτο ἐν Αὐτῷ τὴν Τριάδα ὁμολογοῦμεν, κατὰ τὴν αὐτὴν Θεότητα.

16. Ὡσπερ γὰρ ἐν τῷ Πατρί ἐστὶν ὁ Υἱὸς καὶ τὸ Πνεῦμα, οὕτω καὶ ἐν τῷ Πνεύματι, ὁ Πατήρ καὶ Υἱὸς ἐστὶν, οὐ συγχύσει τῶν τριῶν ὑποστάσεων, ἀλλὰ τῇ ἐνώσει τῆς Αὐτοῦ βουλῆς καὶ Θεότητος, ὥστε καὶ ἡμεῖς εἴτε τὸν Πατέρα μονομερῶς ὀνομάσωμεν, εἴτε τὸν Υἱόν, εἴτε τὸ Πνεῦμα, ἐν τῷ ἐνὶ ὀνόματι, τὴν Τριάδα ὀνομάζομεν, κατὰ τὸν νοῦν ὃν εἰρήκαμεν.

17. Ὁ Κύριος εἰς τὰς ἰδίας ἐγκέκρυπται ἐντολάς, καὶ τοῖς ζητοῦσιν Αὐτὸν κατὰ ἀναλογίαν εὐρίσκεται· ὅπερ ἐστὶν οἶκος αἰσθητὸς τῷ κοινῷ ἄερι, τοῦτο νοῦς λογικὸς τῇ θείᾳ Χάρτι. Ὅσον ἂν ἐκβάλλῃς ὕλην, τοσοῦτον αὐτομολήσῃ, καὶ ὅσον ἂν ἐμβάλλῃς, τοσοῦτον ὑποχωρήσῃ. Ὑλῃ οἶκον, σκεύη καὶ βρώματα· ὕλῃ δὲ νοός, κενοδοξία καὶ ἡδονή, χώρημα καρδίας, ἐλπὶς εἰς Θεόν· στενοχωρία δὲ αὐτῆς ἐλπίς σωματική.

18. Μία μὲν ἐστὶ καὶ ἀναλλοίωτος ἡ Χάρις τοῦ Πνεύματος, ἐνεργεῖ δὲ ἕκαστῳ ἰδίᾳ καθὼς βούλεται. Ὡσπερ ὑετὸς ἐπιχυθεὶς τῇ γῇ τοῖς φυτοῖς παρέχει πλῆθος, γλυκεῖαν μὲν τοῖς γλυκέσι, στυφὴν δὲ τοῖς στυφοῖς, οὕτω καὶ ἡ Χάρις ταῖς καρδίαις τῶν πιστῶν, ἀτρεπέτως ἐπιβαλοῦσα, ἀρμοζούσας ταῖς ἀρεταῖς τὰς ἐνεργείας χαρίζεται· τῷ διὰ Χριστὸν πεινῶντι γίνεται τροφή, καὶ τῷ διψῶντι

πόμα ἡδύτατον, τῷ ῥιγοῦντι ἔνδυμα καὶ τῷ κοπιῶντι ἀνάπαυσις, τῷ προσευχομένῳ ἐλπίς καρδιακή, καὶ τῷ πενθοῦντι παράκλησις.

19. Ὅταν οὖν ἀκούσης τῆς θείας Γραφῆς περὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος λαγούσης, ὅτι ἐκάθισεν ἐφ' ἓνα ἕκαστον τῶν Ἀποστόλων, ἢ ὅτι ἐφήλλατο ἐπὶ τὸν Προφήτην, ἢ ἐνεργεῖ, ἢ λυπεῖ, ἢ ῥβέννυται, ἢ παροξύνεται, καὶ πάλιν τοὺς μὲν ἀπαρχὴν ἔχοντας, τοὺς δὲ πλήρεις Πνεύματος Ἁγίου, μὴ τροπὴν, ἢ τομὴν, ἢ ἀλλοίωσιν τινα ἐννοήσης ἐπὶ τοῦ Πνεύματος, ἀλλὰ πίστευε καθ' ὃν τρόπον εἰρήκαμεν, ἀτρεπτον Αὐτὸ εἶναι, καὶ ἀναλλοίωτον, καὶ παντοδύναμον.

20. Διὸ ἐν ταῖς ἐνεργείαις θεοπρεπῶς, καὶ ἕκαστῳ τὸ δέον ἀποσφύζει, καὶ μένει ὃ ἔστιν· αὐτὸ μὲν γὰρ ἡλίου δίκην ἐπὶ τοὺς βαπτισθέντας ἐκκέχυται τελείως, ἕκαστος δὲ ἡμῶν καθὼς ἂν τὰ ἐπισκοτοῦντα πάθη μισήσας περιάρη, ἀναλόγως φωτίζεται, καὶ καθὼς ἂν ἀγαπῶν αὐτὰ διαλογίζεται, ὁμοίως σκοτίζεται.

21. Ὁ μισῶν τὰ πάθη, περιαίρει τὰς τούτων αἰτίας, ὃ δὲ ταῖς αἰτίαις ἐγκείμενος, ὑπὸ τῶν παθῶν καὶ μὴ βουλόμενος πολεμεῖται.

22. Ἡ τῶν πραγμάτων γνῶσις, κατὰ ἀναλογίαν τῆς ἐργασίας τῶν ἐντολῶν προσγίνεται· ἢ δὲ τῆς ἀληθείας ἐπίγνωσις, κατὰ τὸ μέτρον τῆς εἰς Θεὸν ἐλπίδος· εἰ οὖν θέλεις «σωθῆναι καὶ εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν», πειρῶ πάντοτε ὑπερβαίνειν τὰ αἰσθητά, καὶ διὰ μόνης ἐλπίδος προσκολλᾶσθαι Θεῷ.

23. Οὕτω γὰρ ἀκοντὶ μὲν παρατρεπόμενος, εὐρήσεις «ἀρχὰς» καὶ «ἐξουσίας» πολεμούσας σοι διὰ τῶν προσβολῶν, ταύτας δὲ διὰ τῶν προσευχῶν νικῶν, καὶ μένων εὐελπίς, εἴση τὴν τοῦ Θεοῦ Χάριν τῆς μελλούσης ὁργῆς ὀυομένην σε· χρὴ γὰρ πρῶτον ἐνεργοῦσαν ἔχειν τὴν Χάριν ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, καὶ οὕτω κατ' ἀναλογίαν εἰσελθεῖν εἰς τὴν Βασιλείαν τῶν οὐρανῶν ἐν τῷ μέλλοντι.

Ἐ ρ μ η ν ε ι α

ΜΡΕΠΕΙ νὰ γνωρίζης, ὅτι μὲ τὸ Ἅγιον Βάπτισμα ἐπέρχεται τελεία ἄφεσις τῶν ἁμαρτιῶν, κατὰ τὸ μέτρον τῆς δωρεᾶς τοῦ Χριστοῦ, καὶ ἡ Χάρις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἔχει δωρήσει εἰς τὸν βαπτισθέντα τὴν δύναμιν διὰ τὴν ἐκπλήρωσιν ὅλων τῶν ἐντολῶν. Ὅταν λοιπὸν ὁ καθείς δεχθῇ τὴν Χάριν αὐτήν, κατὰ τρόπον μυστικὸν καὶ πέραν πάσης λογικῆς καταλήψεως, καὶ δὲν ἐργασθῇ διὰ τὴν τελείαν ἐφαρμογὴν τῶν ἐντολῶν, τότε, ἀναλόγως τῆς σημειωθείσης ἐλλείψεως, περιπίπτει εἰς τὴν ἐξουσίαν τῆς ἁμαρτίας.

2. Ἐὰν λοιπὸν μὲ ἐρωτήσης, ἐφ' ὅσον ἡλευθερώθημεν διὰ τοῦ Ἁγίου Βαπτίσματος, διατί δὲν ἀπολαμβάνομεν τὸν ἄερα τῆς ἐλευθερίας (διὰ τῶν ψυχικῶν μας αἰσθήσεων), ὅπως συμβαίνει μὲ τοὺς ἀγωνιζομένους, οἱ ὅποιοι εἶναι ἐλευθεροὶ ἀπὸ τὰ πάθη καὶ τὰς ἀδυναμίας καὶ χαίρονται οὕτω τὴν ἐλευθερίαν των; θὰ σοῦ ἀπαντήσω· διότι μᾶς σκοτίζουν αἱ θεληματικαὶ ἡδοναὶ καὶ αἱ ἀμέλειαι περὶ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἐντολῶν, πράγματα τὰ ὅποια κατώρθωσαν ἐκεῖνοι, ὥστε οὔτε ἀπὸ τὰς θεληματικὰς ἡδονὰς νὰ ἐνοχλοῦνται, ἀλλὰ οὔτε καὶ ἀμέλειαν νὰ ἐπιδεικνύουν. Γίνεται δὲ αὐτό, διότι, ὅπως σοῦ εἶπα, ἐλευθερώνεται μὲν ὁ ἄνθρωπος, κατὰ τὴν δωρεὰν τοῦ Χριστοῦ, ἐν τούτοις, ὁμως ἐπειδὴ δὲν ἐξαφανίζεται ἡ θέλησίς του, ὅπου θεληματικῶς ἀγαπᾷ, ἐκεῖ καὶ ἐμμένει, ἔστω καὶ ἐὰν ἔχη βαπτισθῇ, δεδομένου ὅτι τὸ αὐτεξούσιόν μας δὲν παραβιάζεται.

3. Ἀναλόγως λοιπὸν μὲ τὴν ἔντασιν τῆς πίστεως καὶ τὴν προθυμίαν πρὸς ἐργασίαν τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ, καλλιεργεῖ καὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ἐντὸς ἡμῶν τὴν θαυμαστὴν καρποφορίαν τῶν χαρισμάτων Του. Οἱ καρποὶ δὲ τοῦ Πνεύματος, ὡς γνωστόν, κατὰ τὸν Ἀποστόλον Παῦλον εἶναι· «Ἀγάπη, χαρὰ, εἰρήνη, μακροθυμία, χρηστότης, ἀγαθωσύνη, πίστις, πραότης, ἐγκράτεια» (Γαλ. ε' 22—23).

4. Σὺ λοιπόν, ὦ ἄνθρωπε, ποὺ ἔχεις βαπτισθῇ εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ, τὸ μόνον, ποὺ ἀπαιτεῖται νὰ κάμῃς, εἶναι νὰ ἐργασθῇς μετὰ προθυμίας τὴν πνευματικὴν ἐργασίαν, διὰ τὴν ὁποίαν ἔλαβες τὴν δύναμιν καὶ νὰ τακτοποιήσῃς ἐπιμελῶς τὸν ψυχικόν σου κόσμον διὰ τὴν μυστικὴν καὶ ὑπὲρ λόγον ἐμφάνισιν τοῦ ἐνοικοῦντος εἰς τὴν ψυχὴν σου Σωτῆρος. Νὰ εἶσαι δὲ βέβαιος, ὅτι θὰ ἐμφανισθῇ εἰς σὲ ὁ Κύριος πνευματικῶς, ὅπως Ἐκεῖνος γνωρίζει, συμφώνως πρὸς τὴν ἀψευδῇ ὑπόσχесίν Του (Ἰωάν. ιδ' 21). «Ὁ δὲ Κύριος εἶναι τὸ Πνεῦμα· ὅπου δὲ ὑπάρχει τὸ Πνεῦμα τοῦ Κυρίου, ἐκεῖ πνέει καὶ ἐλευθερία» (Β' Κορ. γ' 17). Καὶ τότε ὁ νοῦς σου θὰ ἀντιληφθῇ τὸ ρητὸν «Ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ εὐρίσκεται ἐντὸς ὑμῶν» (Λουκ. ιζ' 21).

5. Ἐὰν λοιπὸν κάποιοις ἀπὸ τοὺς πιστοὺς ἐπολιτεύθῃ καλῶς, διὰ τῆς ἐφαρμογῆς τῶν ἐντολῶν, καὶ ἀπέκτησῃ μίαν πνευματικὴν ἐνέργειαν, ἀνάλογον τῆς ἀγωνιστικῆς του προσπαθείας, ὥς εἶναι βέβαιος, ὅτι τὴν δύναμιν τῆς πνευματικῆς αὐτῆς ἐνεργείας τὴν ἔχει λάβει ἐκ τῶν προτέρων, ἐφ' ὅσον διὰ τοῦ Βαπτίσματος ἔλαβε τὴν Χάριν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἡ ὁποία Χάρις εἶναι ἡ γενεσιουργὸς αἰτία ὅλων τῶν ἀγαθῶν. Λέγω δέ, ὅτι ἡ Χάρις αὕτη δὲν εἶναι μόνον αἰτία τῶν κρυπτῶν καὶ πνευματικῶν ἐνεργειῶν, ἀλλὰ καὶ πρόξενος τῶν φανερῶν ἀρετῶν.

6. Δι' αὐτὸ ὥς μὴ νομίζῃ κανεὶς ἀπὸ τοὺς ἐναρέτους, ὅτι ἔχει κατορθώσει καὶ τὸ παραμικρὸν ἀγαθὸν μὲ μόνην τὴν δύναμίν του. Διότι, ὅπως διαβεβαιώνει τὸ ἀψευδὲς στόμα τοῦ Κυρίου· «Ὁ ἀγαθὸς ἄνθρωπος», δὲν προσφέρει τὸ ἀγαθὸν ἐξ ἰδίας ἰκανότητος καὶ δυνάμεως, ἀλλ' «ἀπὸ τὸν θησαυρὸν τῶν ἀγαθῶν τῆς καρδίας του» (Λουκ. ιζ' 45). Θησαυρὸν ἐννοῶν ὁ Κύριος τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, ποὺ εὐρίσκεται κρυμμένον εἰς τὰς καρδίας τῶν πιστῶν.

7. Ἴδου τί λέγει σχετικῶς περὶ αὐτοῦ τοῦ ζητήματος ἡ Ἁγία Γραφή· «Ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ ὁμοιάζει μὲ θησαυρόν, ποὺ εἶναι καταχωσμένος εἰς ἀγρόν· αὐτὸν τὸν θησαυρὸν τὸν ἀνεκάλυψεν ἓνας ἄνθρωπος, καὶ τὸν ἔκρυψεν εἰς ἀσφαλὲς σημεῖον. Μετὰ ταῦτα ἔτρεξεν, ἐπώλησεν ὅλα τὰ ὑπάρχοντά του καὶ ἠγόρασε τὸν ἀγρὸν ἐκεῖνον, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ὑπάρχει ὁ θησαυρὸς» (Ματθ. ιγ' 44). Αὐτὸς λοιπὸν ποὺ θὰ βάλῃ καλῶς εἰς τὸν νοῦν του, ὅτι, ἀπὸ τὴν στιγμὴν τοῦ Ἁγίου Βαπτίσματος, ἔχει ἐντὸς αὐτοῦ κρυμμένον τὸν Χριστόν, κατὰ τὴν ἐννοίαν τοῦ Ἀποστόλου (Β' Κορ. ιγ' 5), ἀφοῦ ἀπορρίψῃ ὅλα τὰ πράγματα τοῦ ματαίου τούτου κόσμου, ἀπολαμβάνει τὸν οὐράνιον τοῦτον θησαυρὸν τῆς χριστοφόρου καρδίας του, περιφρουρῶν ἀγρύπνως αὐτὴν καὶ

ἐπιζητῶν τὴν ἔξοδον ἐκ τῆς παρούσης ζωῆς, ὅπως λέγει καὶ ἡ Παροιμία τοῦ σοφοῦ Σολομῶντος (Παρ. δ' 23).

8. Ἀλλὰ καὶ οἱ ἕτεροι λόγοι τοῦ Κυρίου· «Χωρὶς ἐμοῦ οὐ δύνασθε ποιεῖν οὐδέν» (Ἰωάν. ιε' 5), καὶ «δὲν μὲ ἐξελέξατε σεῖς, ἀλλὰ ἐγὼ σᾶς ἐξέλεξα ἐκ τοῦ κόσμου» (Ἰωάν. ιε' 16—19), εἰς τὸ ἴδιον, μὲ τὰ ἀνωτέρω, συμπέρασμα καταλήγει, ὅτι δηλαδὴ ὁ θησαυρὸς τῆς καρδίας εἶναι ὁ γλυκὺς Ἰησοῦς.

9. Εἶναι λοιπὸν φανερόν, ὅτι ἔχει δωρηθῇ εἰς ἡμᾶς τελεία ἡ Χάρις τοῦ Πνεύματος, διὰ νὰ δυνηθῶμεν νὰ ἐκπληρώσωμεν ὅλας τὰς ἐντολάς· ἡ δωρηθεῖσα αὐτὴ Χάρις δὲν ἐπαυξάνεται ἀπὸ προσωπικῆν μας προσπάθειαν, ἀλλ' ἀπ' ἐναντίας, αὐτὴ παρέχει εἰς ἡμᾶς προσθήκην τῆς κατὰ Χριστὸν αὐξήσεως, ἐνδυναμώνει τοὺς ἀξιόους ἐργάτας τῆς Χάριτος μέχρι θανάτου εἰς τὸν ἀγῶνα τῆς ἀρετῆς, «μέχρις οὗτο νὰ καταντήσωμεν ὅλοι εἰς τὴν ἐνότητα τῆς πίστεως, εἰς τὴν ἐπίγνωσιν τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, νὰ γίνωμεν τέλειοι καὶ νὰ φθάσωμεν τὸ μέτρον τῆς ἡλικίας τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ» (Ἐφεσ. δ' 13).

10. Ἐν συμπεράσματι λοιπὸν λέγομεν, ὅτι ἐλάβομεν τελείαν Χάριν. Ἡ δωρεὰ ὅμως αὐτὴ δὲν ἀποκαλύπτεται εἰς ὅλους ὁμοιομόρφως, ἀλλ' εἰς ἕνα ἕκαστον ἀναλόγως τοῦ μέτρου τῆς πνευματικῆς αὐτοῦ ἐργασίας. Ὅπως δηλαδὴ συμβαίνει μὲ τὸν αἰσθητὸν ἥλιον, ὁ ὁποῖος σκορπᾷ εἰς ὅλα τὰ πλάσματα τὴν θερμότητά του, κατὰ τρόπον τέλειον, ἀπλοῦν καὶ ἴσον, ἐπειδὴ εἶναι τέλειος, ὅμως ὁ κάθε ἄνθρωπος βλέπει τὸ ἡλιακὸν φῶς ἀναλόγως τῆς καθαρότητος τῶν ὀφθαλμῶν του· τοιοῦτοτρόπως συμβαίνει καὶ μὲ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα.

11. Κατέστησε, δηλαδή, τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ὅλους ὅσοι πιστεύουν εἰς τὸν Θεὸν δεκτικούς, διὰ τοῦ Βαπτίσματος, ὅλων τῶν εὐεργεσιῶν καὶ δωρεῶν Αὐτοῦ· ὥστόσον δὲν ἐνεργεῖ εἰς ὅλους ὁμοτίμως τὰς δωρεάς, ἀλλ' εἰς ἕνα ἕκαστον ξεχωριστά, συμφώνως πρὸς τὴν ἀξίαν ἑκάστου, καὶ ἀναλόγως τοῦ μεγέθους καὶ τῆς ἐκτάσεως τῆς ἐργασίας τῶν ἐντολῶν ὑφ' ἐνὸς ἑκάστου, ὥστε νὰ ἐπιβεβαιώσουν διὰ τῶν ἔργων καὶ νὰ φανερώσουν δι' αὐτῶν τὸ μέτρον τῆς εἰς Χριστὸν πίστεώς των. Σχετικῶς καὶ ὁ Ἀπόστολος λέγει, ὅτι δι' αὐτὸ «ἐξαπέστειλεν ὁ Θεὸς τὸ Πνεῦμα τοῦ Υἱοῦ Αὐτοῦ εἰς τὰς καρδίας σας καὶ κράζει· Ἀββᾶ, δηλαδή, Πατέρα» (Γαλ. δ' 6) καὶ «αὐτὸ δὲ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα βεβαιώνει μαζί μὲ τὸ ἰδικόν μας πνεῦμα, ὅτι πράγματι εἴμεθα τέκνα Θεοῦ», (Ῥωμ. η' 16).

Ἐρῶτησις

12. Ὁ βαπτισθεὶς λοιπόν, ποῖον δέχεται μυστικῶς κατὰ τὴν ᾧραν τοῦ θείου Βαπτίσματος; τὸν Χριστὸν ἢ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα; Ἀποσαφήνισέ μου, παρακλῶ, διότι κατὰ τὴν ἀνωτέρω διδασκαλίαν σου, ἄλλοτε μὲν εἶπες, ὅτι ὁ Χριστὸς ἐνοικεῖ εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ βαπτισθέντος καὶ ἄλλοτε τὸ Ἅγιον Πνεῦμα.

Ἀπάντησις

13. Διὰ τοῦ Ἁγίου Βαπτίσματος δεχόμεθα εἰς τὴν ψυχὴν ἡμῶν τὸ Ἅγιον Πνεῦμα· ἐπειδὴ ὁμως τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ὀνομάζεται καὶ Πνεῦμα Θεοῦ καὶ Πνεῦμα Χριστοῦ, δι' αὐτό, διὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, δεχόμεθα καὶ τὸν Πατέρα καὶ τὸν Υἱόν.

Ἐρωτησις

14. Ἄρα, ὅπως μοῦ λέγεις, τὸ Ἅγιον Πνεῦμα εἶναι ἡ ἰδίᾳ ἡ Ἁγία Τριάς;

Ἀπάντησις

15. Αὐτὸ τοῦτο τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, ὡς ἓνα πρόσωπον θεωρούμενον, δὲν λέγομεν ὅτι εἶναι ἡ Ἁγία Τριάς· ἐπειδὴ ὁμως δὲν εἶναι κεχωρισμένον, κατὰ λόγον ἰδιαιτέρας ὑπάρξεως (οὐσίας) ἀπὸ τὸν Πατέρα καὶ τὸν Υἱόν, δι' αὐτὸ ὁμολογοῦμεν, ὅτι ἐν Αὐτῷ ἐνυπάρχει ἡ Ἁγία Τριάς, κατὰ τὸν λόγον τῆς αὐτῆς Θεότητος (Ματθ. κη' 18—19).

16. Ὅπως ἀκριβῶς δηλαδὴ εἰς τὸν Πατέρα ἐνυπάρχει ὁ Υἱὸς καὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, καὶ πάλιν εἰς τὸν Υἱὸν ἐνυπάρχει ὁ Πατήρ καὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, τοιοῦτοτρόπως καὶ εἰς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἐνυπάρχει ὁ Πατήρ καὶ ὁ Υἱός, χωρὶς νὰ συγχέωνται αἱ τρεῖς ὑποστάσεις. Ἡ συνύπαρξις αὐτῇ στηρίζεται εἰς τὴν βουλὴν καὶ τὴν Θεότητα τοῦ Ἐνὸς κατὰ τὴν οὐσίαν (ὑπαρξιν) ἀδιαιρέτου Θεοῦ. Ὡστε καὶ ἡμεῖς εἴτε ὀνομάσωμεν μονομερῶς τὸν Πατέρα, εἴτε τὸν Υἱόν, εἴτε τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, διὰ τοῦ ἑνὸς αὐτοῦ ὀνόματος ὀνομάζομεν αὐτὴν ταύτην τὴν Ἁγίαν Τριάδα, κατὰ τὴν σημασίαν καὶ ἔννοιαν, ποὺ ἀνεπτύξαμεν προηγουμένως.

17. Ὁ Κύριος εὐρίσκεται ἐγκεκρυμμένος μέσα εἰς τὰς ἐντολάς, τὰς ὁποίας ὁ ἴδιος παρέδωσε καὶ ἀποκαλύπτεται εἰς τοὺς ζητοῦντας αὐτόν, (κατ' ἀναλογίαν τῆς ἐργασίας τῶν ἐντολῶν ὑπὸ τῶν ζητούντων). Ὅ,τι ἀκριβῶς εἶναι ἓνα αἰσθητὸν σπίτι, ἐν σχέσει πρὸς τὸν κοινὸν ἀτμοσφαιρικὸν ἀέρα εἶναι καὶ ὁ λογικὸς νοῦς σχετικῶς μὲ τὴν θείαν Χάριν. Ὅσον ἀφαιρεῖς ὕλην ἀπὸ τὸν χῶρον τῆς οἰκίας, ἐπὶ τοσοῦτον πληροῦται ἀπὸ τὸν ἀτμοσφαιρικὸν ἀέρα· καὶ ἀντιθέτως, ὅσον προσθέτεις ὕλην εἰς τὸν χῶρον τῆς οἰκίας, ἐπὶ τοσοῦτον καὶ ὁ ἀτμοσφαιρικὸς ἀήρ ὑποχωρεῖ. Ὑπὸ τὴν λέξιν ὕλην οἴκου ἐννοοῦμεν τὰ οἰκιακὰ σκεύη καὶ τὰς τροφάς· ὑπὸ δὲ τὴν λέξιν ὕλην νοῦς ἐννοοῦμεν τὴν κενοδοξίαν καὶ τὴν ἡδονήν· τὸ πλήρωμα καὶ τὴν ἄνεσιν τῆς καρδίας προκαλεῖ ἡ πρὸς τὸν Θεὸν ἐλπίς· τὴν στενοχωρίαν δὲ καὶ τὸ ἄγχος αὐτῆς, ἡ ἐλπίς εἰς τὴν σωματικὴν ἰσχὺν καὶ τὰς ὑλικὰς δυνατότητας.

18. Ἡ Χάρις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος εἶναι μία καὶ ἀναλλοίωτος· ἐνεργεῖ δὲ εἰς ἓνα ἕκαστον ἐκ τῶν ἀνθρώπων, καθὼς θέλει. Τὴν διαφορότροπον ἐνέργειαν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐφ' ἐκάστης ἀνθρωπίνης ψυχῆς θὰ τὴν ἀντιληφθῶμεν καλλίτερον ἀπὸ τὸ παράδειγμα

τῆς βροχῆς. Ὅπως ἡ βροχή, ὅταν πέσῃ εἰς τὴν γῆν, παρέχει εἰς τὰ φυτὰ διαφορετικὴν εἰς ἕκαστον γεῦσιν, ἥτοι εἰς τὰ ἐκ φύσεως γλυκὰ παρέχει γλυκεῖαν γεῦσιν καὶ εἰς τὰ ἐκ φύσεως στυφά, στυφήν, τοιοῦτοτρόπως συμβαίνει καὶ μὲ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα· ἡ Χάρις κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον κατέρχεται εἰς τὰς καρδίας τῶν πιστῶν, διαμορφώνει ὁμῶς εἰς αὐτὰς τὰ χαρίσματα καὶ τὰς ἐνεργείας, ποὺ ἀρμόζουν εἰς τὰς προσωπικὰς ἀρετὰς ἑκάστου τῶν πιστῶν. Ἡ αὐτὴ καὶ ἡ ἰδίᾳ δηλαδὴ Χάρις εἰς ἐκεῖνον, ποὺ πεινᾷ, χάριν τοῦ Χριστοῦ, γίνεται τροφή, εἰς ἐκεῖνον, ποὺ διψᾷ, γλυκύτατον ποτόν, εἰς ἐκεῖνον ποὺ κρυώνει ἐνδυμα, εἰς ἐκεῖνον ποὺ κουράζεται ἀνάπαυσις, εἰς ἐκεῖνον ποὺ προσεύχεται ἐλπίς καρδίας, καὶ εἰς αὐτὸν ποὺ πενθεῖ παρηγορία.

19. Ὅταν λοιπὸν ἀκούσῃς νὰ λέγῃ ἡ Ἁγία Γραφή, ὅτι τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ἐκάθισεν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ἐνὸς ἑκάστου ἐκ τῶν Ἀποστόλων, ἢ ὅτι ἐκάθισεν ἐπάνω εἰς τὸν Προφήτην (ἐπεφοίτησεν), ἢ ὅτι ἐνεργεῖ, ἢ ὅτι λυπεῖται, ἢ ὅτι σβύνει, ἢ ὅτι παροξύνεται, ἢ ὅτι ἄλλοι μὲν ἔχουν τὴν ἀπαρχὴν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἄλλοι δέ, ὅτι εἶναι πλήρεις ἀπὸ Αὐτοῦ, μὴ ἐννοήσῃς, ὅτι τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ὑφίσταται καμμίαν ἀλλοίωσιν, ἢ τροπὴν, ἢ τομὴν, ἀλλὰ νὰ πιστεύῃς, συμφώνως μὲ ὅσα εἶπομεν προηγουμένως, ὅτι τὸ Ἅγιον Πνεῦμα παραμένει ἄτρεπτον, ἀναλλοίωτον καὶ παντοδύναμον.

20. Δι' αὐτὸ καὶ ἐνεργεῖ, ὅπως ἀρμόζει εἰς τὸν Θεόν, καὶ εἰς τὸν κάθε ἓνα προφυλάσσει καὶ διατηρεῖ τὸ πρέπον, χωρὶς νὰ σμικρύνεται ἢ νὰ περιορίζεται, ἀλλὰ παραμένον αὐτὸ ποὺ εἶναι κατ' οὐσίαν (καὶ ἐνεργείαν). Τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, δηλαδὴ, διανέμεται κατὰ τρόπον τέλειον εἰς ὅλους τοὺς βαπτισθέντας, ὅπως σκορποῦν αἱ ἡλιακαὶ ἀκτῖνες ἐπὶ τῆς φύσεως, χωρὶς νὰ περιορίζεται ἡ θερμότης καὶ τὸ φῶς τοῦ Ἡλίου· ὁ κάθε ἓνας δὲ ἀπὸ ἡμᾶς, ἐφ' ὅσον μισήσῃ καὶ ἀποδιώξῃ τὰ πάθη ποὺ σκοτίζουν τὴν ψυχὴν, φωτίζεται ἀναλόγως ἀπὸ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα· ἀντιστρόφως δέ, πάλιν, σκοτίζεται, περιστελλομένων τῶν φωτιστικῶν ἀκτίνων τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἐφ' ὅσον σκέπτεται αὐτά, τὰ πάθη, μὲ ἐπιθυμίαν καὶ ἀγάπην.

21. Ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος μισεῖ τὰ πάθη, θὰ ἐκριζώσῃ ἐκ τῆς ψυχῆς του καὶ τὰς αἰτίας ποὺ προκαλοῦν τὰ πάθη· ἐκεῖνος, πάλιν, ὅστις διατηρεῖ μέσα εἰς τὴν ψυχὴν του τὰς αἰτίας, καὶ χωρὶς ἀκόμῃ νὰ θέλῃ, πολεμεῖται ὑπὸ τῶν παθῶν.

22. Ἡ γνῶσις τῶν πραγμάτων διαμορφοῦται μέσα εἰς τὸν ψυχικόν μας κόσμον ἀναλόγως τῆς ἐντάσεως τῆς ἐργασίας τῶν ἐντολῶν, (αὐξάνει δηλαδὴ ἡ γνῶσις ἐντεινομένης τῆς ἐργασίας)· ἡ δὲ ἐπίγνωσις τῆς ἀληθείας πραγματοποιεῖται ἐν ἡμῖν κατὰ τὸ μέτρον τῆς εἰς Θεὸν ἐλπίδος. Ἐὰν λοιπὸν θέλῃς «νὰ σωθῇς καὶ νὰ φθάσῃς εἰς τὴν κατάστασιν τῆς ἐπιγνώσεως τῆς ἀληθείας» (Α' Τιμ. β' 4), προσπάθησε πάντοτε νὰ ὑπερβαίνῃς τὰ αἰσθητὰ καὶ νὰ προσκολλᾷσαι εἰς τὸν Θεὸν διὰ μόνης τῆς ἐλπίδος.

23. Διότι, τοιουτοτρόπως σκεπτόμενος καὶ ἐνεργῶν, ὁσάκις μὲν ἀκουσίως παρεκκλίνεις ὀλίγον, θὰ εὖρης «τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς ἐξουσίας» (τοῦ σκότους) (Ἐφεσ. ζ' 12), νὰ σὲ πολεμοῦν διὰ τῶν ἐπιθέσεων τῶν λογισμῶν· πλὴν ὁμως, νικῶν τὰς ἐπιθέσεις αὐτὰς τῶν λογισμῶν διὰ τῶν προσευχῶν καὶ διατηρῶν ζωηρὰν καὶ ἀκοίμητον τὴν πρὸς τὸν Θεὸν ἐλπίδα, δὲν θὰ βραδύνης νὰ γνωρίσης καλῶς τὴν Χάριν τοῦ Θεοῦ νὰ σὲ γλυτώνῃ ἀπὸ τὴν μέλλουσαν ὀργήν. Διότι πρέπει πρῶτον νὰ αἰσθανθῇς τὴν Χάριν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος νὰ ἐνεργῇ εἰς τὴν καρδίαν σου, καὶ ἔτσι πλέον, κατ' ἀναλογίαν τῆς ἐνεργείας τῆς Χάριτος, νὰ εἰσέλθῃς, κατὰ τὴν ἀπαρχὴν τοῦ μέλλοντος αἰῶνος, εἰς τὴν Βασιλείαν τῶν οὐρανῶν.

Δ'. Τοῦ Ἁγίου Διαδόχου.

ΜΙΑΝ αἴσθησιν εἶναι φυσικὴν τῆς ψυχῆς, τὸ Ἅγιον ἡμᾶς καὶ φιλάνθρωπον Πνεῦμα διδάσκει τοῦ Θεοῦ· αἱ γὰρ πέντε ἀπαῖς τῇ τοῦ σώματος ἡμῶν διαφέρουσι χρεῖα, αὕτη δὲ συνδιαίρεται διὰ τὸν ἐκ τῆς παρakoῆς προσγινόμενον ὄλισθον τῷ νοῦ, ταῖς αὐτῆς τῆς ψυχῆς κινήσεσι.

2. Διόπερ τὸ μὲν αὐτῆς τῷ ἐμπαθεῖ συναπάγεται μέρει, ὅθεν τῶν τοῦ βίου καλῶν ἡδέως αἰσθανόμεθα· τὸ δέ, τῷ λογιστικῷ αὐτῆς, καὶ νοερῷ πολλάκις συνήδεται κινήματι, καθὼς πρὸς τὰ οὐράνια κάλλη τρέχειν ὁ νοῦς ἡμῶν ὅτε σωφρονοῦμεν ὁρέγεται.

3. Ἐὰν οὖν εἰς ἕξιν ἔλθωμεν τοῦ καταφρονεῖν τῶν ἐν τῷ κόσμῳ καλῶν, δυνησόμεθα καὶ τὴν γεώδη τῆς ψυχῆς ὄρεξιν τῇ λογικῇ αὐτῆς συνάψαι διαθήσει, τῆς κοινωνίας τοῦ Ἁγίου Πνεύματος τοῦτο οἰκονομούσης εἰς ἡμᾶς· ἐὰν γὰρ μὴ ἡ Αὐτοῦ Θεότης ἐνεργητικῶς τὰ τῆς καρδίας ἡμῶν ταμεία καταυγάσῃ, οὐκ ἂν δυνησώμεθα ἐν ἀδιαιρέτῳ τῇ αἰσθήσει, τοῦτέστιν ἐν ὁλοκλήρῳ διαθήσει, γεύσασθαι τοῦ ἀγαθοῦ.

4. Αἴσθησίς ἐστι νοός, γεῦσις ἀκριβῆς τῶν διακρινομένων· ὃν γὰρ τρόπον τῇ γευστικῇ ἡμῶν αἰσθήσει τοῦ σώματος, τὰ καλὰ ἐκ τῶν φαύλων ἀπλῶς ἐν τῷ καιρῷ τῆς ὑγείας διακρίνοντες, τῶν χρηστῶν ὀρεγόμεθα, οὕτω καὶ ὁ νοῦς ἡμῶν, ὅταν εὐρώστως καὶ ἐν πολλῇ ἀμεριμνίᾳ κινεῖσθαι ἄρξειτο, δύναται καὶ τῆς θείας παρακλήσεως αἰσθάνεσθαι, καὶ ὑπὸ τῆς ἐναντίας μηδέποτε διαρπάζεσθαι.

5. Ὡς γὰρ τὸ σῶμα τῶν γεωδῶν γευόμενον ἡδυσμάτων, ἔχει τὴν πείραν τῆς αἰσθήσεως ἀπταιστον, οὕτω καὶ ὁ νοῦς.

6. Ὅταν ὁ νοῦς ἐπάνω τοῦ τῆς σαρκὸς καυχᾶται φρονήματος, δύναται γεύσασθαι τῆς παρακλήσεως ἀπλανῶς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, «γεύσασθε γάρ, φησι, καὶ ἴδετε ὅτι χρηστὸς ὁ Κύριος»· καὶ ἔχειν τὴν μνήμην τῆς γεύσεως, διὰ τῆς ἐνεργείας τῆς ἀγάπης ἄληστον, ἐν τῷ δοκιμάζειν ἀπαύστως τὰ διαφέροντα, κατὰ τὸν λέγοντα Ἅγιον Ἀπόστολον Παῦλον· «καὶ τοῦτο προσεύχομαι, ἵνα ἡ ἀγάπη ὑμῶν ἔτι μᾶλλον καὶ μᾶλλον περισσεύῃ, ἐν ἐπιγνώσει καὶ πάσῃ αἰσθήσει, εἰς τὸ δοκιμάζειν ὑμᾶς τὰ διαφέροντα».

7. Νοῦν καθαρῆσαι, μόνου τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐστίν· ἐὰν γὰρ μὴ εἰσέλθῃ ὁ Δυνατὸς καὶ σκυλεύσῃ τὸν ἄρπαγα, οὐδαμῶς τὸ λάφυρον ἐλευθερωθήσεται. Δεῖ οὖν διὰ πάντων, πλέον δὲ τῇ εἰρήνῃ τῆς ψυχῆς, ἀναπαύειν τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, ἵνα τὸν λύχνον τῆς γνώσεως ἔχωμεν διαπαντὸς παρ' ἑαυτοῖς φαίνοντα.

8. Ἐξαστράπτοντος γὰρ Αὐτοῦ ἀπαύστως ἐν τοῖς ταμείοις τῆς ψυχῆς, οὐ μόνον κατάδηλοι τῷ νοῦ πάσαι αἱ πικραὶ καὶ σκοτειναὶ γίνονται προσβολαὶ τοῦ

δαίμονος, ἀλλὰ καὶ ἐξασθενοῦσι λίαν ὑπὸ τοῦ ἁγίου ἐκείνου καὶ ἐνδόξου ἐλεγ-
χόμεναι φωτός.

9. Διὰ τοῦτο ὁ Ἀπόστολος λέγει· «Τὸ πνεῦμα μὴ σβέννυτε»· ἀντὶ τοῦ μὴ
κακοεργοῦντες, ἢ κακὰ λογιζόμενοι, λυπῆτε τὴν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἀγαθότη-
τα, ἵνα μὴ τῆς ὑπερμάχου ἐκείνης στερηθῆτε λαμπάδος· οὐ γὰρ τὸ αἶδιον καὶ ζω-
οποιὸν σβέννυται, ἀλλ' ἡ ἐκείνου λύπη, τοὔτέστιν ἡ ἀποστροφή, στυγνὸν καὶ ἀ-
φεγγὴ τὸν νοῦν καταλιμπάνει τῆς γνώσεως.

10. Ὡσπερ ἡ θάλασσα, ὅταν ταράττηται, φύσιν ἔχει τὸ εἶκιν τῷ ἐπιχεο-
μένῳ αὐτῇ ἐλαίῳ, ὑπὸ τῆς αὐτοῦ πιότητος νικωμένης τῆς ζάλης, οὕτω καὶ ἡ ψυ-
χὴ ἡμῶν, ὅταν ὑπὸ τῆς χρηστότητος πιαίνεται τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἡδέως γα-
ληνιᾷ· χαίρουσα γὰρ, ἡτιᾶται κατὰ τὸν λέγοντα Ἅγιον· «πλὴν τῷ Θεῷ ὑποτάγη-
θι ἡ ψυχὴ μου», τῇ ἐπισκιάζουσῃ Αὐτοῦ ἐκείνῃ ἀγαθῇ, καὶ ἀρδῆτῳ χρηστότητι.

11. Διὰ τοῦτο οὖν ὁπόσοι τότε παροξυσμοὶ ὑπὸ τῶν δαιμόνων ἐπιβουλεύ-
ονται κατὰ τῆς ψυχῆς, ἄοργητος μένει καὶ πάσης χαρᾶς ἔμπλεως, εἰς ὅπερ τις ἐρ-
χεται ἢ μένει, εἰ τῷ φόβῳ τοῦ Θεοῦ τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν ἀπαύστως καθηδύνει· τοῖς
γὰρ ἀγωνιζομένοις εἰδός τι φέρει ἀγνισμοῦ ὁ φόβος τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ
Χριστοῦ· ὁ γὰρ «φόβος Κυρίου» φησὶν, «ἀγνὸς διαμένων εἰς αἰῶνα αἰῶνος».

12. Ὅτι μὲν ὁ νοῦς, ὅταν ἄρξηται πυκνῶς ὑπὸ τοῦ θείου φωτός ἐνεργεῖ-
σθαι, διαφανὴς τις ὅλος γίνεται, ὥστε τὸ ἑαυτοῦ φῶς πλουσίως δοᾶν, οὐ δεῖ ἀμ-
φιβάλλειν· τοῦτο γὰρ λέγω γίνεσθαι, ὅταν ἡ δύναμις τῆς ψυχῆς κατακυριεύσῃ
τῶν παθῶν· ὅτι δὲ πᾶν τὸ ἐν σχήματι αὐτῷ φαινόμενον, εἴτε ὡς φῶς, εἴτε ὡς
πῦρ, ἐκ τῆς τοῦ ἐχθροῦ κακοτεχνίας γίνεται, ὁ θεσπέσιος ἡμᾶς Παῦλος διδάσκει
σαφῶς, εἰς «Ἀγγελον φωτός» λέγων μετασχηματίζεσθαι.

13. Οὐ δεῖ οὖν ἐπὶ ταύτῃ τῇ ἐλπίδι τὸν ἀσκητικὸν μετιέναι βίον, ἵνα μὴ
ὁ σατανᾶς ἔτοιμον εὖρη τὴν ψυχὴν ἐντεῦθεν εἰς συναρπαγὴν, ἀλλ' ἵνα φθάσω-
μεν μόνον ἐν πάσῃ αἰσθήσει καὶ πληροφορίᾳ τῆς καρδίας ἀγαπῆσαι τὸν Θεόν,
ὅπερ ἔστιν «ἐν ὅλῃ τῇ καρδίᾳ σου καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ψυχῇ σου καὶ ἐν ὅλῃ τῇ διανοίᾳ
σου»· ὁ γὰρ εἰς τοῦτο ὑπὸ τῆς τοῦ Θεοῦ Χάριτος ὁδηγούμενος, ἀποδημεῖ τῷ κό-
σμῳ, καὶ ἐν τῷ κόσμῳ παρῇ.

14. Ἄλλη ἔστιν ἡ ἀγάπη ἡ φυσικὴ τῆς ψυχῆς, καὶ ἑτέρα ἡ ἐκ τοῦ Ἁγίου
Πνεύματος αὐτῇ προσγινομένη· ἡ μὲν γὰρ ἐκ τῆς ἡμετέρας κινεῖται θελήσεως,
συμμέτρως, ὅταν θέλωμεν, διὸ καὶ εὐχερῶς ὑπὸ τῶν πονηρῶν πνευμάτων, ἥνικα
μὴ βίᾳ κρατῶμεν τῆς ἑαυτῶν προαιρέσεως, διαρπάζεται.

15. Ἡ δὲ τοσοῦτον ἐκκαίει τὴν ψυχὴν πρὸς τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ, ὥστε
πάντα τὰ τῆς ψυχῆς τότε μέρη, τῇ τοῦ θείου πόθου ἀλαλήτως ἐγκολῶσθαι χρη-
στότητι, ἐν ἀπείρῳ τινὶ ἀπλότῃ διαθέσει· ἐγκύμων γὰρ ὥσπερ ὁ νοῦς τότε ὑ-
πὸ τῆς πνευματικῆς ἐνεργείας γενόμενος, πηγὴν τινα ἀγάπης ἀναβρύει καὶ χαρᾶς.

16. Ὡσπερ ὁ ἀῆρ οὗτος ὁ περὶ ἡμᾶς, ἐμπνέοντος μὲν τοῦ βορρᾶ τῇ κτί-
σει, καθαρὸς διαμένει διὰ τὴν τοῦ ἀνέμου λεπτὴν τινα καὶ αἰθριωπὸν φύσιν, τοῦ
δὲ νότου πνέοντος, ὅλως ὥσπερ δασύνεται, τῆς τοῦ ἀνέμου τούτου ἀχλυωποῦ φύ-
σεως, λόγῳ τινὸς συμφυΐας, ἐκ τῶν ἑαυτοῦ μερῶν τὰς νεφέλας κατὰ πάσης ἐπι-
φέροντος τῆς οἰκουμένης, οὕτω καὶ ἡ ψυχὴ, ὅτε μὲν ὑπὸ τῆς τοῦ ἀληθινοῦ καὶ
Ἁγίου Πνεύματος ἐμπνοίας ἐνεργεῖται, ἐκτὸς τῆς δαιμονικῆς ἀχλὺς ὅλη εὐρίσκε-
ται, ὅτε δὲ ὑπὸ τῆς τοῦ πνεύματος πλάνης σφοδρῶς ἐμπνέεται, ὑπὸ τῶν νεφῶν τῆς
ἀμαρτίας ὅλη σκεπάζεται.

17. Χρὴ οὖν ἡμᾶς δεῖ τὴν πρόθεσιν ἐκ πάσης τῆς ἰσχύος, πρὸς τὴν ζω-
ποιοὺν καὶ καθαριστικὴν αὖραν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐπιστρέφειν, τοὔτέστι,
πρὸς ὃ εἶδεν ἀπὸ βορρᾶ πνεῦμα ἐρχόμενον ἐν φωτὶ γνώσεως ὁ Προφήτης Ἰεζεκι-
ήλ, ἵνα αἰθριον δεῖ τῆς ψυχῆς τὸ θεωρητικὸν μέρος μάλιστα διαμένῃ πρὸς τὸ ἀ-
πλανῶς ἡμᾶς τοῖς θείοις ἐπιβάλλειν θεωρήμασιν, ἐν ἀέρι φωτός τὰ τοῦ φωτός
ὁρῶντας· τοῦτο γὰρ ἔστι φῶς τῆς ἀληθινῆς γνώσεως.

Ἑρμηνεία

Τὸ Ἅγιον καὶ φιλόανθρωπον Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ μᾶς διδάσκει ὅτι μία εἶναι ἡ φυσικὴ αἴσθησις τῆς ψυχῆς (διότι αἱ πέντε γνωσταὶ αἰσθήσεις εἶναι σταθερῶς προσηρμοσμέναι πρὸς τὸ φθιρόμενον σῶμα, διὰ τὴν ἐξυπηρετοῦν τὰς ὑλικὰς αὐτοῦ ἀνάγκας). Ἡ μία λοιπὸν φυσικὴ αὕτη αἴσθησις, μετὰ τὴν ἐπελθοῦσαν εἰς τὸν νοῦν κατολισθησιν πρὸς τὸ κακόν, ἐξ αἰτίας τῆς παρακοῆς, διαιρεῖται ἀναλόγως τῶν κινήσεων τῆς ψυχῆς.

2. Δι' αὐτὸ καὶ ἓνα μέρος αὐτῆς συμπαρασύρεται ἀπὸ τὴν ἐμπαθῆ κλίσιν καὶ ροπὴν τῆς ψυχῆς, εἰς τρόπον ὥστε νὰ αἰσθανώμεθα ἡδονὴν ἀπὸ τὰ ἐφήμερα καλὰ τοῦ προσκαιροῦ τούτου βίου. Ἄλλο πάλιν μέρος αὐτῆς (ἢ εἰς ἄλλην πάλιν περιπτώσιν ἢ αἴσθησις τῆς ψυχῆς) συνευφραίνεται πολλάκις μὲ τὴν νοερὰν καὶ λογιστικὴν ροπὴν τῆς ψυχῆς, ὅσάκις ὁρεγεται ὁ νοῦς ἡμῶν νὰ τρέχῃ πρὸς τὰ οὐράνια κάλλη· καὶ αὐτὸ συμβαίνει, ὅταν σωφρονῶμεν.

3. Ἐὰν λοιπὸν συνηθίσωμεν νὰ καταφρονῶμεν τὰ ἐφήμερα καλὰ τοῦ προσκαιροῦ τούτου βίου, τότε θὰ δυνηθῶμεν καὶ τὴν πρὸς τὰ γῆινα ὁρεξίν τῆς ψυχῆς νὰ τὴν συνάψωμεν μὲ τὴν λογικὴν αὐτῆς διάθεσιν. Τοῦτο βεβαίως τὸ κατόρθωμα τὸ οἰκονομεῖ εἰς ἡμᾶς ἡ κοινωνία τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Διότι ἐφ' ὅσον ἡ Θεότης τοῦ Ἁγίου Πνεύματος δὲν καταυγάζῃ ὁλόκληρον τὴν καρδίαν μας μὲ τὴν θείαν ἐνέργειάν της, δὲν θὰ ἡμπορέσωμεν ποτὲ νὰ γευθῶμεν τὸ ἀγαθὸν μὲ ἀδιαίρετον τὴν αἴσθησιν τῆς ψυχῆς, χωρὶς δηλαδὴ αὕτη νὰ διχάζεται εἰς ἐπιθυμίαν τῶν οὐρανίων καὶ εἰς ἐπιθυμίαν τῶν ἐπιγείων, ὅταν τοῦτο ἐπιτύχωμεν τότε μόνον ἡ κλίσις καὶ ἡ διάθεσις πρὸς τὸ ἀγαθὸν θὰ εἶναι ὁλοκληρωμένη.

4. Αἴσθησις νοδὸς εἶναι ἡ ἀκριβής, ὥς διὰ γεύσεως, δοκιμασία τῶν κατ' ἠθικὴν ποιότητα διαφερουσῶν μεταξὺ τῶν καταστάσεων. Ὅπως δηλαδὴ ἀκριβῶς διακρίνομεν ἀμέσως διὰ τῆς αἰσθήσεως τῆς γεύσεως τὰ νόστιμα ἀπὸ τὰ ἀηδῆ καὶ ὀρεγόμεθα τὰ χρήσιμα, τοιοῦτοτρόπως καὶ ὁ νοῦς μας, ὅταν εἶναι καλὰ καὶ ἀρχίζῃ νὰ κινῆται τελείως ἀμέριμνος ἀπὸ ὑλικοῦς καὶ προσκαιροὺς περισπασμούς, δύναται νὰ δοκιμάσῃ τὴν γλυκυτάτην ἡδονὴν τῆς θείκης παρηγορίας, ἀλλὰ καὶ ποτὲ νὰ μὴ διαρπαγῇ ἀπὸ πρόσκαιρον καὶ ἐφάμαρτον ἡδονήν.

5. Διότι, ὅπως τὸ σῶμα, ὅταν ἀποκτήσῃ πείραν τῶν αἰσθημάτων τῆς γεύσεως, ποὺ κυμαίνονται μεταξὺ τοῦ γλυκέος, τοῦ πικροῦ, τοῦ ἄλμυροῦ κ.λ.π., καὶ οὕτω ἡ αἴσθησις πλέον τῆς γεύσεως δὲν σφάλει καὶ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον προφυλάσσεται ἡ ὑγεία, τοιοῦτοτρόπως καὶ ὁ νοῦς ἐπιτυγχάνει νὰ διακρίνῃ, διὰ τῆς αἰσθήσεως, τὴν κατὰ Θεὸν ἡδονὴν ἀπὸ τὴν ἐφήμερον.

6. Ὅταν ὁ νοῦς ἀπαλλαγῇ παντὸς σαρκικοῦ φρονήματος καὶ φθάσῃ εἰς τὸ σημεῖον νὰ καυχῇτῃ ἐν Κυρίῳ, τότε θὰ δυνηθῇ νὰ δο-

κιμάση καὶ τὴν γλυκυτάτην παράκλησιν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, κατὰ τρόπον σταθερὸν καὶ ἀκλόνητον, ὅπως λέγει καὶ ἡ Ἁγία Γραφή· «γεύσασθε καὶ ἴδετε ὅτι χρηστὸς ὁ Κύριος» (Α΄ Πέτρ. β΄ 3. Ψαλμ. λγ΄ 9)· καὶ τότε, ὅποια εὐτυχία διὰ τὸν ἄνθρωπον αὐτόν! θὰ δυνηθῇ, διὰ τῆς ἐν αὐτῷ ἐνεργείας τῆς ἀγάπης, νὰ διατηρήσῃ ἀλησμόνητον τὴν γεῦσιν ἐκείνην, καὶ νὰ δοκιμάζῃ ἀκαταπαύστως τὰ κατὰ Θεὸν συμφέροντα, συμφώνως καὶ πρὸς τὴν παραγγελίαν τοῦ Ἀποστόλου Παύλου λέγοντος· «καὶ περὶ αὐτοῦ προσεύχομαι εἰς τὸν Θεόν, ἵνα ἡ ἀγάπη σας περισσεύσῃ ἀκόμη περισσότερον, διὰ τῆς ἐπιγνώσεως (τῆς ἀληθείας) καὶ τῆς ὀλοκληρωμένης αἰσθήσεως (τῆς ψυχῆς), ὥστε νὰ δοκιμάζετε καὶ νὰ διακρίνετε τὰ (κατὰ Θεὸν) συμφέροντα» (Φιλιπ. α΄ 9—10).

7. Ἡ κάθαρσις τοῦ νοὸς εἶναι δυνατὴ μόνον ἀπὸ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα· διότι, ἐὰν δὲν εἰσέλθῃ εἰς τὸν νοῦν ὁ Δυνατὸς νὰ συλλάβῃ καὶ νὰ ἀπογυμνώσῃ τὸν ληστήν, κατ' οὐδένα τρόπον θὰ ἀπελευθερωθῇ τὸ λάφυρον, ποῦ ἤρπασεν ὁ ληστὴς τοῦ νοὸς (ὁ διάβολος). Πρέπει λοιπὸν δι' ὅλων τῶν μέσων, πρὸ παντὸς δὲ διὰ τῆς εἰρήνης τῆς ψυχῆς, νὰ ἐξασφαλίσωμεν τοὺς ὁρὸς, διὰ νὰ ἀναπαυθῇ ἐντὸς ἡμῶν τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, ὥστε νὰ ἔχωμεν διαρκῶς κοντὰ μας τὸν λύχνον τῆς γνώσεως νὰ μᾶς φωτίζει.

8. Ἐφ' ὅσον ὁ λύχνος τῆς γνώσεως, ποῦ ἀνάπτει ἐν ἡμῖν τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, ἐξαστράπτει συνεχῶς καὶ ἀκαταπαύστως ἐντὸς τοῦ πνευματικοῦ θησαυροφυλακείου τῆς ψυχῆς μας, ὅχι μόνον γίνονται ὀλοφάνεροι εἰς τὸν νοῦν αἱ πικραὶ καὶ σκοτειναὶ ἐπιθέσεις τοῦ δαίμονος, ἀλλὰ καὶ σημαντικῶς ἐξασθενοῦν, διότι ἐλέγχεται ἡ ἀπάτη των ἀπὸ τὸ ἅγιον καὶ ἔνδοξον ἐκείνον φῶς.

9. Δι' αὐτὸ καὶ ὁ Ἀπόστολος Παῦλος λέγει· «τὸ Πνεῦμα μὴ σβέννυτε» (Α΄ Θεσ. ε΄ 19)· μὲ αὐτὸ ὁ ἔνδοξος Ἀπόστολος θέλει νὰ εἰπῇ· μὴ σκέπτεσθε καὶ μὴ κάμετε τὸ κακόν, διότι προκαλεῖτε λύπην εἰς τὸ Ἅγιον Πνεῦμα καὶ εἶναι κίνδυνος νὰ φυγαδευθῇ ἀπὸ τὴν ψυχὴν σας, ὅποταν θὰ στερηθῇτε τῆς ὑπερμάχου ἀκτινοβολίας του εἰς τὰς ψυχὰς σας. Καὶ αὐτὸ βεβαίως εἶναι τὸ βαθυτέρον νόημα τοῦ Ἀποστολικοῦ ῥητοῦ, διότι τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, ὡς αἰτίον καὶ ζωοποιόν, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ σβύσῃ ἡ λύπη ὅμως τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, δηλαδὴ ἡ ἀποστροφή Του πρὸς τὸν ἁμαρτάνοντα, ἀφήνει τὸν νοῦν ἐρημον τῆς φωτιστικῆς γνώσεως καὶ ὥς ἐκ τούτου σκοτεινὸν καὶ σκυθρωπόν.

10. Λέγουν ὅτι ἡ ταραχὴ τῆς θαλάσσης ὑποχωρεῖ, ὅταν ῥίψωμεν ἐπ' αὐτῆς ἔλαιον· ὅπως λοιπὸν ἀκριβῶς ἡ θαλασσία τρικυμία κατευνάζεται, νικωμένης τῆς θαλασσοταραχῆς ἀπὸ τὴν λιπαρότητα τοῦ ἐπιχεομένου ἐλαίου, τοιοῦτοτρόπως καὶ ἡ ψυχὴ ἡμῶν ἀπολαμβάνει τὴν γλυκεῖαν γαλήνην, ὅσας εὐφραίνεται ἀπὸ τὴν χρηστότητα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Διότι μετὰ χαρᾶς αὕτη νικᾶται ἀπὸ τὴν ἐπισκιάζουσαν ἐκείνην ἀγαθὴν καὶ ἄρρητον χρηστότητα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος· τὸ αἶσθημα αὐτὸ τῆς χαρᾶς, ἐκ τῆς τοιαύτης ὑποταγῆς, ἐκφράζει καὶ ὁ Προ-

φητάναξ Δαβίδ λέγων· «Πλὴν μόνον εἰς τὸν Θεὸν νὰ ὑποταχθῇς, ψυχὴ μου» (Ψαλμ. ξα΄ 6).

11. Διὰ τοῦτο λοιπὸν τότε ὁπόσουσδήποτε παροξυσμοὺς καὶ ἐὰν ἐπιβουλεύωνται κατὰ τῆς ψυχῆς οἱ δαίμονες, ἡ ψυχὴ δὲν ὀργίζεται, μένει εἰρηνικὴ καὶ εἶναι πεπληρωμένη ἀπὸ πᾶσαν πνευματικὴν χαρὰν. Εἰς οἵανδήποτε κατάστασιν ἔλθῃ κανεὶς ἢ εὐρεθῇ, οὐδένα κίνδυνον ἀντιμετωπίζει, ἐφ' ὅσον ὁ φόβος τοῦ Θεοῦ γλυκαίνει ἀκαταπαύστως τὴν ψυχὴν του. Διότι εἰς τοὺς ἀγωνιζομένους κατὰ τῆς ἁμαρτίας ὁ φόβος τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ (δηλαδὴ ὁ ἀπόλυτος πρὸς Αὐτὸν σεβασμὸς) ἐπιφέρει ἓνα εἶδος ἀγνισμοῦ. Σχετικῶς καὶ ὁ Προφήτης Δαβίδ λέγει· «ὁ φόβος τοῦ Κυρίου ἀγνός, διαμένων εἰς αἰῶνα αἰῶνος» (Ψαλμ. ιη΄ 10).

12. Ὅτι μὲν ὁ νοῦς, ὅταν θὰ ἀρχίσῃ, συνεχῶς καὶ χωρὶς διακοπῆν, νὰ ἐνεργῇται ὑπὸ τοῦ θείου φωτός, καθίσταται καθ' ὁλοκληρίαν λεπτὸς καὶ διαφανής, ὥστε τὸ ἰδικόν του φῶς (ἡ διακριτικὴ τοῦ νοὸς ἰκανότης) πλουσίως νὰ βλέπῃ, κανεὶς δὲν πρέπει νὰ ἀμφιβάλλῃ· (αὐτὸ δηλαδὴ ποὺ λέγω, γίνεται, ὅταν πλέον ἡ δύναμις τῆς ψυχῆς κατακυριεύσῃ τὰ πάθη). Ὅτι ὁμως καὶ κάθε σχῆμα, τὸ ὁποῖον ἐμφανίζεται εἰς τὸν νοῦν, εἴτε ὡς φῶς, εἴτε ὡς πῦρ, εἶναι ἐνδεχόμενον νὰ προέρχεται ἀπὸ τὴν κακοτεχνίαν τοῦ ἐχθροῦ, μᾶς τὸ διδάσκει μὲ σαφήνειαν ὁ θεσπέσιος Παῦλος λέγων· «ὁ σατανᾶς καὶ εἰς Ἄγγελον φωτὸς μετασχηματίζεται» (Β΄ Κορ. ια΄ 14).

13. Δὲν πρέπει λοιπὸν στηριζόμενοι εἰς αὐτὴν τὴν ἐλπίδα, τῶν ὁπτασιῶν τοῦ νοῦ, νὰ μετερχώμεθα τὸν ἀσκητικὸν βίον, διὰ νὰ μὴ εὕρῃ ὁ σατανᾶς, ἐξ αὐτῆς τῆς ἐπιθυμίας, ἕτοιμον τὴν ψυχὴν εἰς ἀποπλάνησιν. Ἀπ' ἐναντίας θὰ πρέπει νὰ ἐπιθυμῶμεν καὶ νὰ ἐπιδιώκωμεν μόνον, ὅπως φθάσωμεν νὰ ἀγαπήσωμεν τὸν Θεὸν μὲ ὠλοκληρωμένην καὶ ἀδίχαστον τὴν ψυχικὴν μας αἴσθησιν, καὶ νὰ πληροφοροῦμεθα ὑπὸ τῆς καρδίας ἡμῶν, ὅτι τίποτε ἄλλο, ἐκτὸς τοῦ Θεοῦ, δὲν ἀγαπῶμεν, πρᾶγμα ἄλλωστε ποὺ συνιστᾷ καὶ παράγγελμα τῆς Ἀγίας Γραφῆς, διδασκούσης «Νὰ ἀγαπᾷς τὸν Θεὸν μὲ ὅλην σου τὴν καρδίαν καὶ μὲ ὅλην σου τὴν ψυχὴν, καὶ μὲ ὅλην σου τὴν διάνοιαν» (Ματθ. κβ΄ 37, Μάρκ. ιβ΄ 30, Λουκ. ι΄ 27, Δευτ. ς΄ 5). Αὐτὸς δὲ ποὺ θὰ φθάσῃ εἰς τὸ θαυμαστὸν ὕψος μιᾶς τοιαύτης ὠλοκληρωτικῆς πρὸς τὸν Θεὸν ἀγάπης, ὀδηγούμενος ὑπὸ τῆς θείας Χάριτος, ἡδυνήθη πλέον νὰ ἐγκαταλείψῃ τὸν κόσμον, ἔστω καὶ ἐὰν ἀκόμη εὐρίσκεται ἐπὶ τοῦ ματαίου τούτου κόσμου.

14. Ἄλλη εἶναι ἡ φυσικὴ ἀγάπη τῆς ψυχῆς πρὸς τὸν Θεὸν καὶ διαφορετικὴ ἐκείνη, τὴν ὁποῖαν ἐμπνέει εἰς τὴν ψυχὴν τὸ Ἅγιον Πνεῦμα. Ἡ φυσικὴ ἀγάπη ἔχει ὥς κίνητρον τὴν προσωπικὴν μας θέλησιν, ἐκδηλοῦται ὡς ἡμεῖς θελήσωμεν καὶ εἶναι πάντοτε σύμμετρος πρὸς τὴν θέλησίν μας· δι' αὐτὸ καὶ εὐκόλως διαρπάζεται ἀπὸ τὰ πονηρὰ πνεύματα, ἐφ' ὅσον ἡμεῖς δὲν συγκρατοῦμεν ἐπιμελῶς, μὲ βιαίαν καὶ σκληρὰν προσπάθειαν, τὴν προαίρεσίν μας ὥστε αὕτη νὰ ἐμμένῃ πάν-

τοτε προσηλωμένη καὶ ἀδιάπτωτος εἰς τὴν ἀγάπην πρὸς τὸν Θεόν.

15. Ἀντιθέτως ἡ ἀγάπη, τὴν ὁποίαν ἐμπνέει εἰς τὴν ψυχὴν μας τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, τόσον πολὺ καταφλέγει τὴν ψυχὴν πρὸς τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ, ὥστε ὅλα τὰ μέρη τῆς ψυχῆς συνάπτονται εἰς μίαν ἀδιατάρακτον ἐνότητα ἀπὸ τὴν ὑπερφυᾶ εὐτυχίαν τοῦ θείου πόθου, εἰς μίαν ἀπέραντον ἀπλότητα ψυχικῆς διαθέσεως πρὸς ἀγάπην. Τότε ὁ νοῦς, ὡς νὰ ἐγκυμονῇ ἀπὸ τὴν πνευματικὴν ἐνέργειαν, ἀναβρῦει συνεχῶς, ὡς ὁροσερὰ καὶ αἰέροσος πηγὴ, ἀγάπην καὶ χαρὰν.

16. Ὅπως ἀκριβῶς ὁ κοινὸς ἀήρ, ποὺ μᾶς περιβάλλει, ὅταν μὲν πνέῃ βορρᾶς παραμένει καθαρὸς, ἐξ αἰτίας τῆς λεπτῆς καὶ διαυγοῦς φύσεως τοῦ βορείου ἀνέμου, ἐνῶ, ὅταν πνέῃ νότος, τότε ὁ ἀήρ καθίσταται πυκνός, κάπως νεφελώδης, ἐξ αἰτίας τῆς ὀμιχλώδους φύσεως τοῦ ἀνέμου τούτου καὶ τῆς ἀναμίξεως μερῶν αὐτοῦ μὲ τὰ σύννεφα, τὰ ὁποῖα ἐπιφέρει εἰς ὀλόκληρον τὴν οἰκουμένην, τοιοῦτοτρόπως συμβαίνει καὶ μὲ τὴν ψυχὴν· ὅταν μὲν ἡ ψυχὴ εὐρίσκεται ὑπὸ τὴν εὐεργετικὴν πνοὴν καὶ ἐνέργειαν τοῦ ἀληθινοῦ καὶ Ἁγίου Πνεύματος, τότε εὐρίσκεται ὀλόκληρος ἔξω ἀπὸ τὴν ὀμίχλην τῶν δαιμόνων· ὅταν ὁμως κατευθύνεται σφοδρῶς ἀπὸ τὴν πνοὴν τοῦ πνεύματος τῆς πλάνης, τότε πάλιν ὀλόκληρος σκεπάζεται ἀπὸ τὰ σύννεφα τῆς ἁμαρτίας.

17. Πρέπει λοιπὸν ἡμεῖς πάντοτε, μὲ ὅλην τὴν δύναμιν τῆς ψυχῆς μας, νὰ στρέφωμεν πρὸς τὸ μέρος, ποὺ πνέει ἡ ζωοποιὸς καὶ καθαριστικὴ αὖρα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, πρὸς τὸ σημεῖον δηλαδὴ ἐκεῖνο, ἀπὸ τὸ ὁποῖον εἶδεν ὁ Προφῆτης Ἰεζεκιήλ νὰ ἔρχεται τὸ ἀπὸ βορρᾶ πνεῦμα, κατηυγασμένον ἀπὸ τὸ φῶς τῆς γνώσεως (Ἰεζ. α' 4), διὰ νὰ παραμένῃ πάντοτε φωτεινὸν τὸ θεωρητικὸν μέρος τῆς ψυχῆς, ὥστε νὰ ἰστάμεθα σταθερῶς καὶ ἀμετακινήτως εἰς τὴν περιοχὴν τῶν θείων θεωρημάτων· ἀπὸ τῆς θέσεως αὐτῆς θὰ δυνηθῶμεν νὰ βλέπωμεν ὡς εἰς φωτεινὸν ἄερα τὰ ἔργα τοῦ φωτός, διότι αὐτὸ εἶναι τὸ φῶς τῆς ἀληθινῆς γνώσεως.

Ε'. Τοῦ Ἀββᾶ Ἰσαάκ.

Ψ ΥΧΗ ἡ τὸν Θεὸν ἀγαπῶσα, ἐν τῷ Θεῷ καὶ μόνῳ τὴν ἀνάπαυσιν κέκτηται. Προκατάλαβε λύειν πάντα σύνδεσμον ἐξωτικὸν ἀπὸ σεαυτοῦ, καὶ τότε δυνήσῃ τῇ καρδίᾳ συνδεθῆναι τῷ Θεῷ· προηγεῖται γὰρ τοῦ συνδεθῆναι τῷ Θεῷ τὸ λυθῆναι τῆς ὕλης.

2. Ἡ τοῦ ἄρτου βρωσίς, μετὰ τὸ ἀπογαλακτισθῆναι δίδοται τῷ βρέφει, καὶ ἄνθρωπος βουλόμενος ἐν τοῖς θείοις πλατυνθῆναι, πρότερον ὀφείλει ἑαυτὸν ἀπὸ πάντων τῶν τοῦ κόσμου ἀποξενῶσαι, ὥσπερ νήπιον ἀπὸ τῶν μητρικῶν μαστῶν.

3. Ἡ σωματικὴ ἐργασία προηγεῖται τῆς ψυχικῆς, ὥσπερ ὁ χοῦς τῆς ἐμπνευσθείσης τῷ Ἀδὰμ ψυχῆς. Ὁ μὴ κτησάμενος τὴν σωματικὴν ἐργασίαν, οὐδὲ τὴν ψυχικὴν δύναται ἔχειν, διότι αὕτη ἐξ ἐκείνης γεννᾶται, ὥσπερ ὁ στάχυς ἐκ τοῦ γυμνοῦ κόκκου.

4. Καὶ ὁ μὴ ἔχων τὴν ψυχικὴν ἐργασίαν, ἐστέρηται τῶν πνευματικῶν χαρισμάτων· τίς ἀγαπῶν τὰς φλυαρίας, δύναται κτήσασθαι καθαρὰν διάνοιαν; ἢ

τίς ἀκόλαστος ὢν καὶ διακεχυμένος τοῖς μέλεσι, ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ ἔσται καὶ γαληνός;

5. Ὅταν μὲν ὁ νοῦς ὑπὸ τῶν αἰσθήσεων ἀνυέλκηται, τότε μετ' αὐτῶν τὴν τῶν θηρίων τροφὴν ἔδεται· ἡνίκα δὲ αἱ αἰσθήσεις ὑπὸ τοῦ νοὸς ἐλκυσθῶσι, τῆνικαὐτα μετ' αὐτοῦ τῆς τῶν Ἀγγέλων τροφῆς μεταλαμβάνουσιν.

Ἑ ρ ὡ τ η σ ι ς

6. Τίς ἡ αἰτία τῶν ὁράσεων καὶ τῶν ἀποκαλύψεων, ὅτι τινὲς μὲν ἀξιοῦνται αὐτῶν, οὐ πολλὰ πάνυ κοπιάσαντες ἴσως, τινὲς δὲ οὐδενὸς τούτων ἐπέτυχον, μοχλοῦντες καὶ κακοπαθοῦντες ὑπὲρ ἐκείνου;

Ἀ π ό κ ρ ι σ ι ς

7. Αἱ αἰτίαι τούτων πολλαί εἰσι καὶ διάφοροι, ὅμως δ' οὖν ἐπὶ πολὺ, κατὰ τρεῖς τρόπους ταῦτα οἰκονομοῦνται εἰς τοὺς ἀνθρώπους, διὰ τὸ τοῦ Θεοῦ ἔλεος· ἡ γὰρ τοῖς τελείοις καὶ ἁγίοις ἀνδράσιν ἡ τοῦ Πνεύματος Χάρις ἀποκαλύπτεται, καὶ ἐνεργεῖ διὰ τὴν τῆς καρδίας αὐτῶν καθαρότητα, ἡ τοῖς ἀπλουστέροις καὶ ὑπερβαλλόντως ἀκάκοις διὰ τὸ τοῦ ἡθους αὐτῶν ἁπλαστον καὶ ἀπόνηρον, καὶ μὴ εἰς φουσίωσιν ἀρθῆναι δυνάμενον, ἡ τοῖς σχοῦσι ζῆλον Θεοῦ ἔμπυρον καὶ ἀποταξαμένοις τῷ κόσμῳ τελείως, καὶ γυμνοῖς ὀπίσω τοῦ Θεοῦ ἐξεληθοῦσι, καὶ πόρῳ τῶν ἀνθρώπων ἀναχωρήσασιν.

8. Οἷς ἐμπίπτει δειλία ἐκ τοῦ ἰδρασμοῦ, καὶ περικυκλοῖ αὐτοὺς φόβος θανάτου, ἐκ τοῦ λιμοῦ, ἡ τῆς ἀρρώστιας, ἡ ἐκ τινος ἄλλης περιστάσεως, ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε αὐτοὺς ἐγγίζειν τῇ ἀπογνώσει.

9. Τοῖς τοιοῦτοις οὖν πολλάκις αἱ παρακλήσεις παρὰ Θεοῦ ἐπιπέμπονται, διὰ τὸ μὴ ἔχειν τινὰ ἐξ ἀνθρώπων παράκλησιν· ὅσον γὰρ τις ἔχει παράκλησιν ἐξ ἀνθρώπων, ἡ τινὸς τῶν ὁρωμένων, οὐ γίνεται τοιαύτη παράκλησις εἰς αὐτόν, εἰ μὴ δι' οἰκονομίαν τινὰ χάριν τοῦ κοινοῦ καὶ μάρτυς τις τῶν Πατέρων ὑπὲρ ταύτης παρακαλέσας καὶ ἀκούσας· ἀρκεῖ σοι ἡ παράκλησις καὶ ὁμιλία τῶν ἀνθρώπων.

10. Καὶ ἕτερος δέ, Ἀναχωρητῆς πρότερον ὢν, καὶ ἐν τῇ ἀναχωρήσει συννεχοῦς ἀπολαύων τῆς ἐκ Θεοῦ παρακλήσεως, εἶτα γεγονώς Ἐπίσκοπος, καὶ προσεγγίσας τῷ κόσμῳ, καὶ ζητήσας τὴν παράκλησιν κατὰ τὸ ἔθος, οὐχ εὖρε.

11. Καὶ ἐδεήθη τοῦ Θεοῦ δηλωθῆναι αὐτῷ τὴν αἰτίαν, δι' ἣν τῆς συνήθους οὐκ ἐτύγχανε παρακλήσεως, λέγων· «μήτι, Κύριε, διὰ τὴν Ἐπισκοπὴν ἀπέστη ἡ Χάρις Σου ἀπ' ἐμοῦ;» Καὶ ἐρῶν αὐτῷ· «οὐχί· ἀλλ' ὅτι νῦν ἐκ τῶν ἀνθρώπων ἔχεις παράκλησιν, ἡ καὶ ἀρκεῖ σοι· τότε δὲ ἐν ἐρήμῳ διάγων, καὶ μὴ τινα ὁρῶν μένην ἔχων παράκλησιν, ἐξ ἐμοῦ ἐδέχου ταύτην».

12. Οὐ ταῦτόν ἐστιν ἡ ὄρασις τῇ ἀποκαλύψει, ἀλλὰ διάφορον· ἡ μὲν γὰρ ὄρασις, ἀπὸ τῆς ἀποκαλύψεως δύναται λέγεσθαι, καθὼς γὰρ τὸ κρυπτὸν δι' αὐτῆς φανεροῦται, δύναται πᾶσα ὄρασις ἀποκάλυψις λέγεσθαι, οὐκέτι δὲ ἡ ἀποκάλυψις ὄρασις· ἡ μὲν γὰρ ἀποκάλυψις, ὥς ἐπὶ πολὺ ἐπὶ τῶν γινωσκομένων καὶ ὑπὸ τοῦ νοῦ γευμένων λαμβάνεται διὰ καθαρότητος.

13. Ἡ δὲ ὄρασις, ὥς ἐν εἰκόني καὶ τύποις, ὥς ἐπίπαν γίνεται, ὥσπερ πάλαι πρὸς τοὺς ἀρχαίους ἐγίνοντο, εἶτε ἐργηγορότος τοῦ ὁρῶντος, εἶτε ὥς ἐν ὕπνῳ κατεχομένου βαθεῖ καὶ ἐξεστηκότι· διὸ καὶ αὐτὸς ὁ ὁρῶν πολλάκις οὐ γινώσκει εἶτε ἐργηγορῶν θρωρεῖ, εἶτε καθεύδων.

14. Καὶ ποτὲ μὲν αἱ ὁράσεις ἀκριβῶς καὶ τρανῶς δείκνυνται, πρόσσωπον πρὸς πρόσσωπον, ποτὲ δὲ ὥς ἐν τύπῳ καὶ ὥς ἐν φάσμασι ἀμυδρότερον, αἱ καὶ ἐπὶ τῶν ἀτελεστερώων γίνονται, ἐν τοῖς ἐρημικωτέροις τόποις, καὶ πόρῳ τῶν ἀνθρώπων διεστηκόσιν, ἔνθα ἀναγκαίως δέεται αὐτῶν ὁ ἀνθρώπος, διὰ τὸ μὴ ἔχειν τινα ἐκ τοῦ τόπου βοήθειαν ἢ παράκλησιν.

Ἑρμηνεία

ΨΥΧΗ, ἡ ὁποία ἀγαπᾷ τὸν Θεόν, μόνον εἰς τὸν Θεὸν δύναται νὰ εὕρῃ τὴν ἀνάπαυσίν της. Προσπάθησε νὰ ἐλευθερώνη τὸν ἑαυτὸν σου ἀπὸ κάθε σύνδεσμον μὲ τὸν ἐξωτερικὸν κόσμον, καὶ τότε ἀσφαλῶς θὰ ἡμπορέσῃς νὰ συνδέσῃς τὴν καρδίαν σου μὲ τὸν Θεόν· διότι τοῦ συνδέσμου μὲ τὸν Θεὸν προηγεῖται ἡ ἀπαλλαγὴ ἀπὸ τὰ δεσμὰ τῆς ὕλης.

2. Εἰς τὸ βρέφος δίδομεν νὰ φάγῃ ἄρτον, ἀφοῦ προηγουμένως τὸ ἀπογαλακτίσωμεν· καὶ ὁ ἄνθρωπος, ὁ ὁποῖος ἐπιθυμεῖ νὰ ἀνυψωθῇ εἰς τὸ ἐπίπεδον τῆς Χάριτος καὶ νὰ διευρύνῃ τὸν ψυχικόν του κόσμον εἰς τὰ θεῖα, ὁφείλει προηγουμένως νὰ ἀποξενωθῇ ἀπὸ ὅλας τὰς κοσμικὰς ματαιότητας, ὅπως ἀκριβῶς τὸ νήπιον, πρὶν λάβῃ στερεὰν τροφήν, ἀποκόπτεται ἀπὸ τοὺς μητρικοὺς μαστοὺς.

3. Εἰς τοὺς πνευματικοὺς ἀγῶνας ἡ σωματικὴ ἐργασία (δηλαδὴ αἱ σωματικαὶ κακουχίαι, ἡ νηστεία κ.λ.π.), προηγεῖται τῆς ψυχικῆς (δηλαδὴ τῆς νοερᾶς προσευχῆς καὶ τῆς θεωρίας), ὅπως ἀκριβῶς εἰς τὴν δημιουργίαν τοῦ Ἀδάμ προηγήθη ἡ ἐκ τοῦ χώματος διάπλασις τοῦ σώματος καὶ ἐπηκολούθησεν ἡ πνοὴ διὰ τὴν δημιουργίαν τῆς ψυχῆς (Γεν. β' 7). Ἐκεῖνος, ποὺ δὲν εὐδοκίμησεν εἰς τὴν σωματικὴν ἐργασίαν, οὔτε καὶ εἰς τὴν ψυχικὴν θὰ δυνηθῇ θὰ καρποφορήσῃ, διότι ἡ ψυχικὴ ἐργασία γεννᾶται ἐκ τῆς σωματικῆς, ὅπως ἀκριβῶς τὸ στάχυ ἀπὸ τὸν γυμνὸν κόκκον.

4. Ἐκεῖνος, ποὺ δὲν εὐδοκίμησεν εἰς τὴν ψυχικὴν ἐργασίαν, ἔχει στερηθῇ ἀπὸ τὰ πνευματικὰ χαρίσματα. Ποῖος ἐξ ἐκείνων, ποὺ ἀγαποῦν τὰς φλυαρίας, θὰ ἡμπορέσῃ νὰ ἀποκτήσῃ καθαρὰν διάνοιαν; Ἡ ἐκεῖνος ποὺ εἶναι ἀκόλαστος καὶ ἔχει ἐμφανῇ τὰ συμπτώματα τῆς ἡθικῆς παραλυσίας εἰς τὰ μέλη του, εἶναι ποτὲ δυνατόν νὰ καταστῇ ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ καὶ γαλήνιος;

5. Ὅταν μὲν ὁ νοῦς παρασύρεται ἀπὸ τὰς αἰσθήσεις, τότε μαζὶ μὲ αὐτὰς θὰ τρέφεται ἀπὸ τὴν τροφήν τῶν θηρίων (τὰ πάθη)· ἀφ' οὗτου ὅμως αἱ αἰσθήσεις συγκρατηθῶσιν ὑπὸ τοῦ νοῦ, τότε μαζὶ μὲ αὐτόν, θὰ μεταλαμβάνουν ἐκ τῆς τροφῆς τῶν Ἀγγέλων (τὰ χαρίσματα τοῦ Πνεύματος).

Ἑρῳτησις

6. Ποῖα εἶναι ἡ αἰτία τῶν ὁρᾶσεων καὶ τῶν ἀποκαλύψεων; Καὶ πῶς συμβαίνει μερικοὶ μὲν νὰ ἀξιῶνται νὰ βλέπουν ὁράσεις καὶ ἀποκαλύψεις (καίτοι ἴσως δὲν ἐκοπίασαν πολὺ εἰς ἀσκητικοὺς καὶ πνευματικοὺς ἀγῶνας), ἐνῶ, ἀντιθέτως, ἄλλοι, καίτοι ἐμόχθησαν καὶ ἐκακοπάθησαν περισσότερον ἀπὸ τοὺς προηγουμένους, ἐν τούτοις τίποτε ἀπὸ αὐτὰ τὰ πνευματικὰ χαρίσματα δὲν ἐπέτυχον;

Ἀπάντησις

7. Αἱ αἰτίαι αὐτῶν, πὺν ἐρωτᾷς, εἶναι πολλαὶ καὶ διάφοροι· ὥς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὁμῶς ὁράσεις καὶ ἀποκαλύψεις κατὰ τρεῖς τρόπους οἰκονομεῖ ὁ Θεὸς νὰ ἀποκαλύπτωνται εἰς τοὺς ἀνθρώπους, χάρις εἰς τὸ πρὸς αὐτοὺς ἔλεος τοῦ Θεοῦ. Ἡ δηλαδὴ ἡ Χάρις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἀποκαλύπτεται εἰς τοὺς τελείους καὶ ἀγίους ἄνδρας καὶ ἐνεργεῖ παρ' αὐτοῖς διὰ τὴν καθαρότητα τῆς καρδίας αὐτῶν, ἣ ἀποκαλύπτεται εἰς τοὺς ἀπλουστέρους καὶ πέραν παντὸς μέτρου ἀθώους καὶ ἀκάκους, διότι ὁ τρόπος τῆς ζωῆς των εἶναι ἀπονήρευτος καὶ χωρὶς προσποιήσιν, καί, ὥς ἐκ τούτου, δὲν κινδυνεύουν νὰ φθάσουν εἰς ἐπιβλαβὴ καὶ ἐπικίνδυνον ὑπερηφάνειαν, ἥ, τέλος, ἀποκαλύπτεται ἡ Χάρις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος εἰς ἐκείνους πὺν ἐπυρακτώθησαν ἀπὸ τὸν ζῆλον τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐγκατέλειψαν τελείως τὸν κόσμον καὶ τὰ τοῦ κόσμου, ἐξῆλθον δὲ γυμνοὶ διὰ νὰ συναντήσουν τὸν Θεὸν καὶ ἀνεχώρησαν μακρὰν ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους.

8. Εἰς αὐτοὺς ἀποκαλύπτεται ἡ Χάρις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, διότι, λόγῳ τῆς μοναξιάς των, εἶναι ἐνδεχόμενον νὰ περιπέσουν εἰς δειλίαν, τοὺς περικυκλῶναι δὲ καθ' ἐκάστην ὁ φόβος τοῦ θανάτου ἀπὸ πείναν ἢ ἀρρώστιαν ἢ ἄλλην περίστασιν, καὶ ὁ φόβος αὐτὸς εἶναι, πολυλάκις, τόσον ἐντονος, ὥστε νὰ φθάνουν εἰς ἀπόγνωσιν.

9. Εἰς αὐτοὺς λοιπὸν τοὺς ἡρωϊκοὺς καὶ ἀποκόσμους Ἀναχωρητὰς ἀποστέλλει συχνὰ ὁ Θεὸς τὰς παρηγορίας Του, δι' ὁραμάτων καὶ ἀποκαλύψεων, ἐπειδὴ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ δοκιμάσουν καμμίαν παρηγορίαν ἀπὸ ἄνθρωπον. Διότι ὅσον ἓνας ἄνθρωπος ἔχει κάποιαν παρηγορίαν ἐκ μέρους τῶν συνανθρώπων του, ἥ, ἐν πάσῃ περιπτώσει, ἀπὸ τὰ αἰσθητὰ πράγματα, τότε δὲν προσφέρεται ὑπὸ τοῦ Θεοῦ τοιαύτη ὑπερφυσικὴ παρηγορία εἰς αὐτόν, ἐκτὸς ἐὰν ὁ Θεὸς τὸ ἐπιτρέψῃ, κατ' οἰκονομίαν, χάριν τῆς ψυχικῆς ὠφελείας τῶν ἄλλων. Ὡς μάρτυρα διὰ τὴν ἀλήθειαν τῶν ἀνωτέρω ἐπικαλοῦμαι ἓνα ἐκ τῶν Ἀσκητικῶν Πατέρων, ὅστις παρεκάλεσε τὸν Θεὸν νὰ τύχῃ μιᾶς τοιαύτης πορηγόρου ἀποκαλύψεως ἢ ἐνθαρρυντικοῦ ὁράματος καὶ ἤκουσε παρὰ τοῦ Θεοῦ· «σοῦ εἶναι ἀρκετὴ ἡ συναναστροφή μὲ τοὺς ἀνθρώπους καὶ ἡ ἐξ αὐτῶν παρηγορία».

10. Χαρακτηριστικὴ εἶναι καὶ ἡ περίπτωσις ἐνὸς ἄλλου εὐσεβοῦς καὶ ἐναρέτου ἀνθρώπου. Οὗτος ἦτο προηγουμένως Ἀναχωρητὴς καὶ ἀπελάμβανε συνεχῶς τὴν παρηγορίαν τοῦ Θεοῦ, δι' ὁραμάτων καὶ ἀποκαλύψεων, ἐφ' ὅσον παρέμενεν εἰς τὴν ἔρημον. Μετὰ ὁ Ἀναχωρητὴς αὐτὸς ἐγένεν Ἐπίσκοπος καί, κατὰ συνέπειαν, ἠναγκάσθη νὰ ἔλθῃ εἰς τὸν κόσμον. Ἐν τῷ κόσμῳ λοιπὸν εὕρισκόμενος καὶ δυσανασχετῶν, ἐζήτησε, κατὰ τὴν πνευματικὴν του συνήθειαν, τὴν παρηγορίαν ἀπὸ τὸν Θεόν, ὅπως ἐγένετο εἰς τὴν ἔρημον. Πλὴν ὁμῶς δὲν τοῦ ἐδόθη ἡ παρηγορία, τὴν ὁποίαν ἀνέμενε.

11. Περίλυπος τότε παρεκάλεσε τὸν Θεὸν νὰ τοῦ φανερωθῇ ἡ αἰτία, διὰ τὴν ὁποίαν δὲν ἀπελάμβανε πλέον τῆς γνωστῆς γλυκείας παρηγορίας. Μεταξὺ τῶν ἄλλων ἔλεγε προσευχόμενος πρὸς τὸν Θεόν· «μήπως, Κύριε μου, ἐπειδὴ ἔγινα Ἐπίσκοπος, ἔφυγεν ἡ Χάρις Σου ἀπὸ ἐμέ»; Εἰς τὴν ἐπίμονον παράκλησιν του, ὁ Θεὸς τοῦ εἶπε· «Δὲν ἐστερήθης τῆς ἀπὸ Θεοῦ παρηγορίας, ἐπειδὴ ἔγινες Ἐπίσκοπος· ἀλλ' ἐπειδὴ τώρα οἱ ἄνθρωποι φροντίζουν διὰ σὲ καὶ σὲ περιποιῶνται. Τότε ποὺ ἦσουν εἰς τὴν ἔρημον μόνος καὶ δὲν εἶχες καμμίαν αἰσθητὴν καὶ ὕλικήν παρηγορίαν, ἐδέχεσο, κατ' εὐθείαν ἀπὸ ἐμέ, τὴν παρηγορίαν, ποὺ εἶχες ἀνάγκην».

12. Ἡ ὁρασις δὲν εἶναι τὸ ἴδιον πρᾶγμα μὲ τὴν ἀποκάλυψιν· ὑπάρχει μεταξὺ τῶν δύο τούτων καταστάσεων διαφορὰ. Ἡ ὁρασις εἶναι δυνατὸν νὰ ὀνομασθῇ καὶ ἀποκάλυψις, ἐπειδὴ δι' αὐτῆς φανερῶνται τὸ ἀποκεκρυμμένον ἀπὸ τὴν ἀνθρωπίνην γνῶσιν. Ἡ ἀποκάλυψις ὁμως δὲν ἔχει πάντοτε τὸν χαρακτῆρα τῆς ὁράσεως· διότι ἡ ἀποκάλυψις, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, λαμβάνεται ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου, διὰ τῆς καθαρᾶς καρδίας, ἐφ' ὅσον, δηλαδή, οὗτος ἐπέτυχε τὴν καθαρότητα τῆς καρδίας, ἀναφέρεται δὲ εἰς ζητήματα, τὰ ὁποῖα ἐπιζητεῖ νὰ γνωρίσῃ καὶ νὰ δοκιμάσῃ ὁ νοῦς.

13. Ἡ ὁρασις πάλιν, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, αἰσθητοποιεῖται, διὰ συμβολικῶν εἰκόνων καὶ τύπων, ὅπως ἀκριβῶς συνέβαινε καὶ μὲ τοὺς ἀρχαίους Πατέρας, εἴτε ὁ ὁρῶν εὗρίσκεται εἰς κατάστασιν ἐγρηγόρσεως, εἴτε κατέχεται ἀπὸ βαθὺν ὕπνον καὶ περιπίπτει εἰς ἔκστασιν. Δι' αὐτό, πολλάκις, ὁ ὁρῶν τὴν ὑπερφυσικὴν ὁρασιν δὲν γνωρίζει ἐὰν θεωρῇ τὰ ὁρώμενα ξυπνητὸς ἢ ἐν ὕπνῳ.

14. Καὶ ἄλλοτε μὲν αἱ ὁράσεις δεικνύονται εἰς τὸν ὁρῶντα μὲ ἀκριβείαν καὶ λεπτομέρειαν, πρόσωπον πρὸς πρόσωπον, ἄλλοτε πάλιν συνεσκιασμένως, διὰ μέσου ἀλληγορικῶν τύπων καὶ θεοπέμπτων ὀνειρῶν. Αἱ ὁράσεις αὗται συμβαίνουν καὶ εἰς ἀνθρώπους, ποὺ δὲν ἔχουν ἀκόμη φθάσει εἰς μέτρον τελειότητος, ἀσκουμένους εἰς τόπους ἐρημικωτέρους, καὶ μακρὰν τῶν ἀνθρώπων παραμένοντας, ὅπου ὁ ἄνθρωπος ἔχει ἀνάγκην τῶν παρηγορητικῶν ὁράσεων, ἐπειδὴ, λόγῳ τῆς ἐρημίας τοῦ τόπου, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ εὕρῃ ἀπὸ πουθενὰ ἄλλοῦ βοήθειαν ἢ παρηγορίαν.

ε'. Τοῦ Ἀγίου Μαξίμου.

Ω ΣΠΕΡ ὁ ἥλιος ἀνατέλλων καὶ τὸν κόσμον φωτίζων, δείκνυσί τε ἑαυτόν, καὶ τὰ ὑπ' αὐτοῦ φωτιζόμενα πράγματα, οὕτω καὶ ὁ τῆς Δικαιοσύνης Ἥλιος τῷ καθαρῷ ἀνατέλλων, καὶ ἑαυτὸν δείκνυσιν, καὶ πάντων τῶν ὑπ' αὐτοῦ γεγονότων καὶ γενησομένων τοὺς λόγους.

2. Οὐκ ἐκ τῆς οὐσίας Αὐτοῦ τὸν Θεὸν γινώσκουμεν, ἀλλ' ἐκ τῆς μεγαλογυίας καὶ Προνοίας τῶν ὄντων· διὰ τούτων γάρ, ὡς δι' ἐσόπτρου, τὴν ἄπειρον ἀγαθότητα, καὶ σοφίαν, καὶ δύναμιν κατανοοῦμεν.

3. Ὁ ἐπαγγειλλάμενός σοι Χριστὸς τὰ αἰώνια ἀγαθὰ «καὶ δοὺς τὸν ἀρδῶ-
βωνα τοῦ Πνεύματος ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν», ἐντείλατο ἐπιμελεῖσθαι σου τοῦ βί-
ου, ἵνα ὁ ἔσω ἄνθρωπος τῶν παθῶν ἐλευθερωθῇ, ἄρξῃται ἀπεντεῦθεν τῆς τῶν
ἀγαθῶν ἀπολαύσεως τῶν θείων καὶ ὑψηλῶν καταξιωθεῖς θεωρημάτων.

4. Σφόδρα ἐπιμελοῦ ἀγάπης καὶ ἐγκρατείας, ἵνα τὸ παθητικὸν μέρος τῆς
ψυχῆς ἀτάραχον διαφυλάττων, ἀνέκλειπτον ἔξῃς τὸ τῆς ψυχῆς σου φέγγος.

5. Τὸ θυμικὸν τῆς ψυχῆς ἀγάπῃ χαλίνωσον, καὶ τὸ ἐπιθυμητικὸν αὐτῆς
ἐγκρατεῖα μάρανον, καὶ τὸ λογιστικὸν αὐτῆς προσευχῇ πτέρωσον, καὶ τὸ φῶς τοῦ
νοῦ οὐκ ἀμαυροῦται ποτέ. Ἀγάπη καὶ ἐγκράτεια, παθῶν τὴν ψυχὴν ἐλευθεροῦ-
σιν· ἀνάγνωσις δὲ καὶ θεωρία, ἀγνοίας τὸν νοῦν ἀπαλλάττουσιν· ἡ δὲ τῆς προ-
σευχῆς κατάστασις, παρίστησιν αὐτὸν τῷ Θεῷ.

6. Ὁ Θεὸς «ἡλὶός ἐστι δικαιοσύνης», ὡς γέγραπται, πᾶσιν ἀπλῶς τὰς ἀκτί-
νας ἐπιλάμπων τῆς ἀγαθότητος· ἡ δὲ ψυχὴ, ἡ κηρὸς ὡς φιλόθεος, ἡ πηλὸς ὡς φι-
λόυλος, κατὰ γνώμην πέφυκε γίνεσθαι.

7. Ὡσπερ οὖν ὁ πηλὸς ἡλίῳ ξηραίνεται, ὁ δὲ κηρὸς φυσικῶς ἀπαλύνεται,
οὕτω καὶ πᾶσα ψυχὴ φιλόυλος καὶ φιλόκοσμος, ὑπὸ Θεοῦ νοουθετουμένη καὶ ὡς
πηλὸς κατὰ γνώμην ἀντιτυποῦσα, σκληρύνεται, καὶ ἑαυτὴν ὠθεῖ, κατὰ τὸν Φα-
ραώ, πρὸς ἀπώλειαν.

8. Ἡ δὲ φιλόθεος, ὡς κηρὸς ἀπαλύνεται, καὶ τοὺς τῶν Ἀγίων τύπους
καὶ χαρακτηρᾶς εἰσδεχομένη, γίνεται Θεοῦ κατοικητήριον ἐν πνεύματι, καὶ τῷ
φυσικῷ «κατ' εἰκόνα» καλῶ προστίθῃσι τὸ «καθ' ὁμοίωσιν» γνωμικὸν ἀγαθόν.

9. Δοξάζει τὸν Θεὸν ἐν ἑαυτῷ οὐχ ὁ λόγος μόνον γεραίρων τὸν Θεόν, ἀλλ'
ὁ διὰ τὸν Θεὸν ὑπὲρ ἀρετῆς τὰ τῶν πόνων ὑπομένων παθήματα, καὶ ἀντιδοξά-
ζεται παρὰ Θεοῦ, τὴν ἐν τῷ Θεῷ δόξαν οἷον ἀρετῆς ἑπαύλον κατὰ μέθεξιν τὴν
τῆς ἀπαθείας κομιζόμενος Χάριν.

10. Πᾶς γὰρ ὁ δοξάζων τὸν Θεὸν ἐν ἑαυτῷ διὰ τῶν κατὰ τὴν πρακτικὴν
ὑπὲρ ἀρετῆς παθημάτων, καὶ αὐτὸς ἐν τῷ Θεῷ δοξάζεται, διὰ τῆς κατὰ τὴν θεω-
ρίαν ἀπαθοῦς ἐλλάμψεως.

11. Φησὶ γὰρ ὁ Κύριος ἐπὶ τὸ Πάθος ἐρχόμενος· «νῦν ἐδοξάσθη ὁ Υἱὸς
τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ὁ Θεὸς ἐδοξάσθη ἐν αὐτῷ· εἰ ὁ Θεὸς ἐδοξάσθη ἐν αὐτῷ, καὶ
ὁ Θεὸς δοξάσει αὐτὸν ἐν ἑαυτῷ, καὶ εὐθὺς δοξάσει αὐτόν»· ὡς ἐντεῦθεν εἶναι δῆ-
λον, ὅτι τοῖς ὑπὲρ ἀρετῆς παθήμασιν, ἐπακολουθοῦσι τὰ θεῖα χαρίσματα.

12. Τὸ «ἡγγικε γὰρ ἡ Βασιλεία τῶν οὐρανῶν», οὐκ ἔστιν, ὡς οἶμαι, χρο-
νικῆς συστολῆς· «οὐ γάρ, ἔρχεται ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ μετὰ παρατηρήσεως, οὐδὲ
ἐροῦσιν ἰδοὺ ὧδε, ἢ ἰδοὺ ἐκεῖ», ἀλλὰ τῆς πρὸς αὐτὴν τῶν ἀξίων αὐτῆς κατὰ διάθε-
σιν σχέσεώς ἐστιν· «ἡ Βασιλεία γάρ, τοῦ Θεοῦ, φησιν, ἐντὸς ὑμῶν ἐστιν».

13. Ἡ τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς Βασιλεία, δυνάμει μὲν ἐν πᾶσι ἐστὶ τοῖς πι-
στεύουσιν, ἐνεργείᾳ δέ, ἐν τοῖς ἀποθεμένοις, δι' ὅλης τῆς διαθέσεως, πᾶσαν τὴν
κατὰ φύσιν ψυχῆς τε καὶ σώματος ζωὴν, καὶ μόνην κτησαμένοις τὴν τοῦ Πνεύ-
ματος καὶ δυναμένοις λέγειν· «ζῶ δὲ οὐκέτι ἐγώ, ζῇ δὲ ἐν ἐμοὶ Χριστός».

Ἑ ρ μ η ν ε ι α

Ο ΠΩΣ ἀκριβῶς, ὅταν ἀνατέλλῃ ὁ ἥλιος, φωτίζει τὸ σύμπαν,
συγχρόνως δὲ καὶ ὁ ἴδιος φανερώνεται, ἀλλὰ καὶ τὰ ὑπ' αὐ-
τοῦ φωτιζόμενα πρᾶγματα φανερώνει, τοιουτοτρόπως καὶ ὁ Ἥλιος
τῆς Δικαιοσύνης, ὅταν ἀνατέλλῃ εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ καθαροῦ, καὶ ὁ ἴδιος
ἀποκαλύπτεται εἰς τὸν καθαρὸν τῇ καρδίᾳ (Ματθ. ε' 8), ἀλλὰ καὶ ἀ-
ποκαλύπτει εἰς αὐτὸν τοὺς λόγους καὶ τὰς αἰτίας τῶν ὑπὸ τοῦ Νοη-
τοῦ αὐτοῦ Ἥλιου τῆς Δικαιοσύνης γενομένων καὶ γενησομένων.

2. Τὸν Θεὸν δὲν ἡμποροῦμεν νὰ τὸν γνωρίσωμεν ἐκ τῆς οὐσίας Του, ἀλλὰ μόνον ἐκ τῆς θαυμαστῆς καὶ μεγαλειώδους Δημιουργίας Του καὶ τῆς Προνοίας διὰ τὰ ὄντα. Δι' αὐτῶν λοιπὸν τῶν δύο, τῆς Δημιουργίας δηλαδή καὶ τῆς Προνοίας, κατανοοῦμεν, ὡς δι' ἐσόπτρου, τὴν ἄπειρον ἀγαθότητα καὶ σοφίαν καὶ δύναμιν τοῦ Θεοῦ.

3. Ὁ Χριστός, ὅστις σοῦ ὑπεσχέθη τὰ αἰώνια ἀγαθὰ «καὶ ἔχει προσφέρει (ὡς ἐγγύησιν τῶν ἐπαγγελιῶν) τὸν ἀρραβῶνα τοῦ Πνεύματος εἰς τὰς καρδίας ἡμῶν» (Β' Κορ. α' 22), σὲ προστάζει νὰ ἀφοσιωθῇς ἐπιμελῶς εἰς τὴν διόρθωσιν τοῦ βίου σου, διὰ νὰ ἀπελευθερωθῇ ὁ ἐσωτερικός σου ἄνθρωπος ἀπὸ τὰ πάθη καὶ νὰ ἀρχίσῃ οὕτω ἀπ' ἐδῶ, διὰ σέ, ἡ ἀπόλαυσις τῶν ἐπουρανίων ἀγαθῶν, καταξιούμενος, διὰ τῆς ψυχικῆς καθαρότητος, θείων καὶ ὑψηλῶν θεωρημάτων.

4. Φρόντιζε νὰ καλλιεργῇς πάρα πολὺ τὴν ἀγάπην καὶ τὴν ἐγκράτειαν, διὰ νὰ διατηρήσῃς ἡρεμον καὶ ἀτάραχον τὸ παθητικὸν μέρος τῆς ψυχῆς, καὶ διὰ νὰ ἔχῃς πάντοτε, τοιοῦτοτρόπως, ἄδυτον τὴν λαμπρότητα τῆς ψυχῆς σου καὶ χωρὶς κίνδυνον ἀφανισμοῦ τῆς ἐπ' αὐτὴν θείας φεγγοβολῆς.

5. Τὸ θυμικὸν μέρος τῆς ψυχῆς χαλιναγώγησέ το μὲ τὴν ἀγάπην· τὸ ἐπιθυμητικὸν μάρανέ το μὲ τὴν ἐγκράτειαν καὶ δῶσε πτερὰ εἰς τὸ λογιστικὸν μὲ τὴν προσευχὴν¹⁾· τότε νὰ εἶσαι βέβαιος πὼς ποτὲ δὲν θὰ σκοτεινιάσῃ τὸ φῶς τοῦ νοῦ σου. Ἡ ἀγάπη καὶ ἡ ἐγκράτεια ἐλευθερώνουν τὴν ψυχὴν ἀπὸ τὰ πάθη· ἡ δὲ ἀνάγνωσις καὶ θεωρία ἀπαλλάσσουν τὸν νοῦν ἀπὸ τὴν ἄγνοιαν· τέλος ἡ συνεχὴς καὶ ἐνσυνείδητος προσευχὴ παρουσιάζουν τὸν ἄνθρωπον, ποὺ θὰ κατορθώσῃ ὅλα αὐτά, ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ.

6. Ὁ Θεός, ὅπως ἀναφέρεται εἰς τὴν Ἀγίαν Γραφήν, εἶναι «Ἡλὶος Δικαιοσύνης» (Μαλαχ. δ' 2), ποὺ σκορπίζει τὰς λαμπρὰς ἀκτῖνας τῆς ἀγαθότητός Του εἰς ὅλους ὁμοίως· ἡ δεχομένη ὁμῶς τὰς ἀκτῖνας αὐτὰς ψυχὴ, καθίσταται, κατὰ τὴν ἐλευθέραν αὐτῆς γνώμην καὶ προαίρεσιν, ἢ κηρὸς, ὅταν εἶναι φιλόθεος, ἢ πηλὸς, ὅταν ἀγαπᾷ τὴν ὕλην.

7. Ὅπως λοιπὸν ἀκριβῶς ὁ πηλὸς (ἢ λάσπη) ξηραίνεται ἀπὸ τὰς ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου, ὁ δὲ κηρὸς κατὰ φυσικὴν ἀκολουθίαν ἀπαλύνεται καὶ καθίσταται εὐπλαστός, τοιοῦτοτρόπως συμβαίνει καὶ μὲ καθ' ἐψυχὴν ποὺ ἀγαπᾷ τὸν κόσμον καὶ τὴν ὕλην· ὅταν ἡ ψυχὴ αὐτῇ, ποὺ παρομοιάζεται, κατὰ τὴν ἐλευθέραν αὐτῆς γνώμην καὶ προαίρεσιν μὲ τὸν πηλόν, νουθετεῖται ἀπὸ τὸν Θεόν, σκληρύνεται καὶ ἐξωθεῖται, ὑπὸ τῆς σκληρᾶς τῆς γνώμης, πρὸς τὴν καταστροφὴν, ὅπως ὁ Φαραώ.

8. Ἀντιθέτως ἡ φιλόθεος ψυχὴ ἀπαλύνεται καὶ πλάσσεται ὅπως τὸ κερί, καὶ δεχομένη ἐπ' αὐτῆς τοὺς τύπους καὶ τοὺς χαρακτῆρας τῶν Ἀγίων καὶ τὰ καλὰ τῶν παραδείγματα, γίνεται, κατὰ τὸ πνεῦμα, κατοικητήριον τοῦ Θεοῦ καὶ οὕτω εἰς τὸ φυσικὸν καλόν, τὸ «κατ' εἰκό-

1) Βλέπε ὑποσημείωσιν σελ. 205.

να», προσθέτει τὸ ἐκ τῆς ἐλευθέρας αὐτῆς γνώμης ἐπιτελούμενον ἀγαθόν, τὸ «καθ' ὁμοίωσιν» (Γεν. α' 26).

9. Δοξάζει τὸν Θεὸν ὁ ἄνθρωπος οὐχὶ μόνον μετὰ τὸν λόγον, ὅστις μεγαλύνει τὸν Θεὸν διὰ σκέψεων καὶ ἐκφράσεων εὐλαβῶν, ἀλλὰ καὶ ἐφ' ὅσον, χάριν τοῦ Θεοῦ, ὑπομένει ἀγογγύστως τοὺς πόνους καὶ τὰς ταλαιπωρίας ὑπὲρ τῆς ἀρετῆς· ὁ τοιοῦτος ἀντιδοξάζεται παρὰ τοῦ Θεοῦ, λαμβάνων τὴν ἐν τῷ Θεῷ δόξαν. Καὶ ἡ δόξα αὕτη, ὡς εἶδος ἐπάθλου διὰ τὴν ἀρετὴν, εἶναι ἡ Χάρις, τὴν ὁποίαν ἀποκομίζει ὁ ἐνάρετος κατὰ μέθεξιν τῆς ἀπαθείας.

10. Διότι κάθε ἕνας, ποὺ δοξάζει τὸν Θεόν, διὰ τῆς προσωπικῆς του ὑπὲρ τοῦ ἀγαθοῦ προσπαθείας, δηλαδὴ διὰ τῶν παθημάτων τὰ ὁποῖα ὑφίσταται κατὰ τὴν ἀσκησιν εἰς τὸν πρακτικὸν βίον, χάριν τῆς ἀρετῆς, καὶ αὐτὸς ἀντιδοξάζεται παρὰ τοῦ Θεοῦ διὰ τῆς ἐσωτερικῆς ἐλλάμψεως, τὴν ὁποίαν ἀπολαμβάνει, κατὰ τὴν μακρὰν παντὸς πάθους θεωρίαν τῶν θείων.

11. Ἴδου σχετικῶς τί εἶπε καὶ ὁ Κύριος μας, ὅταν ἤρχετο εἰς τὸ Πάθος· «τώρα ἐδοξάσθη ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ὁ Θεὸς ἐδοξάσθη δι' Αὐτοῦ· ἐφ' ὅσον λοιπὸν ὁ Θεὸς ἐδοξάσθη δι' Αὐτοῦ, καὶ ὁ Θεὸς θὰ δοξάσῃ Αὐτὸν δι' ἑαυτοῦ» (Ἰωάν. ιγ' 31—32). Ἀπὸ αὐτὰ γίνεται φανερόν, ὅτι τὰ παθήματα, χάριν τῆς ἀρετῆς, ἀκολουθοῦνται ἀπὸ τὰ πρὸς τὸν ἄνθρωπον ὑπὸ τοῦ Θεοῦ δωριζόμενα θεῖα χαρίσματα.

12. Τὸ ῥητὸν «ἔφθασεν ἡ Βασιλεία τῶν οὐρανῶν» (Ματθ. γ' 2, δ' 17), ὅπως νομίζω, δὲν ἐννοεῖ χρονικὸν περιορισμόν· διότι «ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ δὲν θὰ ἐπέλθῃ, κατόπιν παρατηρήσεων, οὔτε θὰ εἰποῦν οἱ ἄνθρωποι, νὰ ἐδῶ (εἶναι ὁ Χριστὸς) ἢ νὰ ἐκεῖ» (Λουκ. ιζ' 20—21). Σημαίνει τὸ ῥητὸν αὐτὸ τὸν βαθμὸν τῆς σχέσεως, ποὺ ἔχουν πρὸς τὴν Βασιλείαν τῶν οὐρανῶν οἱ ἄξιοι αὐτῆς, κατὰ λόγον ψυχικῆς διαθέσεως καὶ προαιρέσεως. Αὐτὸ τὸ ἐννοοῦμεν καὶ ἀπὸ τὴν συνέχειαν τοῦ αὐτοῦ εὐαγγελικοῦ ῥητοῦ· «Ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ εὐρίσκεται μέσα εἰς σᾶς» (Αὐτόθι).

13. Ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρός, δυνάμει μὲν εὐρίσκεται εἰς ὅλους τοὺς πιστεύοντας, ἐνεργεῖα δὲ εἰς ἐκείνους μόνον ποὺ ἀποθέτουν, μετὰ ὅλην τὴν προαίρεσιν καὶ διάθεσιν τὴν κατὰ φύσιν ζωὴν τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος, καὶ ἀποκτοῦν μόνον τὴν ζωὴν τοῦ Πνεύματος· εἰς αὐτούς, οἱ ὁποῖοι δύνανται νὰ λέγουν, ὅπως ὁ Ἀπόστολος Παῦλος «Δὲν ζῶ πλέον ἐγὼ· ζῇ δὲ ἐντός μου ὁ Χριστὸς» (Γαλ. β' 20).

ἙΠΙΘΕΣΙΣ ΚΕ΄

Ποσαχῶς ἡ θεία παραχώρησις καὶ ἐγκατάλειψις γίνεται, καὶ τίνα δεῖ ποιεῖν ἐν αὐταῖς, καὶ τὴν Χάριν ἀνακαλεῖσθαι τοῦ Πνεύματος.

Κατὰ πόσους τρόπους ἐπέρχεται ἡ θεία παραχώρησις καὶ ἐγκατάλειψις, καὶ τί πρέπει νὰ κάμνωμεν εἰς τὰς περιπτώσεις αὐτάς, ὥστε νὰ ἐπανέρχεται εἰς ἡμᾶς ἡ θεία Χάρις.

Α'. Τοῦ Ἀγίου Διαδόχου.

Η ΜΕΝ παιδευτικὴ παραχώρησις οὐδαμῶς τὴν ψυχὴν τοῦ θείου φωτὸς ἀποστερεῖ· κρύπτει δὲ μόνον τὰ πολλὰ τοῦ νοῦ τὴν ἐαυτῆς παρουσίαν ἢ Χάρις, ἵνα προωθοῖτο ὥσπερ τὴν ψυχὴν τῇ πικρίᾳ τῶν δαιμόνων, εἰς τὸ μετὰ παντὸς πόνου καὶ πολλῆς ταπεινώσεως ἐκζητεῖν τὴν ἐκ Θεοῦ βοήθειαν, τὴν τοῦ ἐχθροῦ αὐτῆς κακίαν κατ' ὀλίγον ἐπιγινώσκουσιν.

2. Ὅν τρόπον ἐὰν μήτηρ τὸ οἰκεῖον βρέφος ἀτακτοῦν περὶ τοὺς θεσμοὺς τῆς γαλουχίας, βραχὺ τῶν ἐαυτῆς ἀγκάλων ἐξωθεῖν, ἵνα καταπληττόμενον αὐτὸ ὑπὸ τινων σαπροειδῶν ἀνθρώπων περιεστώτων, ἢ θηρίων οἰωνδήποτε, μετὰ φόβου πολλοῦ καὶ δακρύων, εἰς τοὺς μητρικοὺς ἀνθυποστρέφει κόλπους.

3. Ἡ δὲ κατὰ ἀποστροφὴν γινομένη παραχώρησις, ὥσανεὶ δέσμιον παραδίδωσι τοῖς δαίμοσι τὴν μὴ θέλουσαν ψυχὴν ἔχειν τὸν Θεόν· ἡμεῖς δὲ οὐκ ἐσμὲν ὑποστολῆς τέκνα, μὴ γένοιτο, ἀλλὰ βρέφη γνήσια τῆς τοῦ Θεοῦ εἶναι Χάριτος πιστεύομεν, μικραῖς παρακλήσεσι παρ' αὐτῆς γαλουχούμενοι, ἵνα διὰ τῆς χρηστότητος αὐτῆς, φθάσωμεν ἔλθεῖν εἰς ἄνδρα τέλειον, «εἰς μέτρον ἡλικίας τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ».

4. Ἡ παιδευτικὴ παραχώρησις, φέρει μὲν λύπην πολλήν, καὶ ταπείνωσιν, καὶ ἀπελπισμὸν σύμμετρον τῇ ψυχῇ, ἵνα τὸ φιλόδοξον αὐτῆς καὶ εὐπτύχτην μέρος, πρεπόντως εἰς ταπείνωσιν ἔλκη, εὐθέως δὲ φόβον Θεοῦ καὶ δάκρυον ἐξομολογήσεως ἐπάγει τῇ καρδίᾳ, καὶ τῆς καλλίστης σιωπῆς πολλὴν ἐπιθυμίαν.

5. Ἡ δὲ κατ' ἀποστροφὴν τοῦ Θεοῦ γινομένη, ἀπελπισμοῦ ὁμοῦ, καὶ ἀπιστίας, καὶ ὀργῆς, καὶ τύφου τὴν ψυχὴν πληρωθῆναι παραχωρεῖ. Δεῖ οὖν ἡμᾶς εἰδότας τὴν πείραν τῶν ἀμφοτέρων παραχωρήσεων, κατὰ τὸν ἐκάστης τρόπον προσιέναι τῷ Θεῷ.

6. Ἐκεῖ μὲν γὰρ εὐχαριστίαν μετὰ τῆς ἀπολογίας προσάγειν Αὐτῷ ὀφείλομεν, ὥς τὸ τῆς γνώμης ἡμῶν ἀκόλαστον, τῇ σχολῇ τῆς παρακλήσεως κολάζοντι, ἵνα τῆς ἀρετῆς ἡμᾶς καὶ κακίας ὡς Πατὴρ ἀγαθὸς διδάσκη τὴν διαφορὰν.

7. Ἐνταῦθα δέ, ἐξαγόρευσιν τῶν ἁμαρτημάτων ἄπαιστον, ὅπως ἂν οὕτω δυνηθῶμεν τῇ προσθήκῃ τῶν πόνων δυσωπῆσαι ποτὲ τὸν Θεὸν ἐπιβλέψαι ὡς τὸ πρὶν εἰς τὰς καρδίας ἡμῶν.

8. Πλὴν δεῖ εἰδέναι, ὅτι ὅταν κατ' οὐσιώδη συμβουλὴν τῇ ψυχῇ καὶ τῷ

σατανᾶ μάχη γένηται, ἐπὶ τῆς παιδευτικῆς δὲ λέγω παραχωρήσεως, ὑποστέλλει μὲν, ὥς ἤδη εἶπον, ἡ Χάρις ἑαυτήν, ἀγνώστῳ δὲ βοηθείᾳ συνεργεῖ τῇ ψυχῇ, ἵνα τὴν νίκην τῆς ψυχῆς εἶναι μόνον ὑποδεικνύῃ τοῖς ἐχθροῖς αὐτῆς.

9. Ἡ Χάρις τὴν ἀρχὴν ἐν αἰσθήσει πολλῇ τῇ ψυχῇ, τῷ οἰκείῳ εἶωθε περιαιγάζειν φωτί· προϊόντων δὲ τῶν ἀγώνων, ἀγνώστως τὰ πολλὰ ἐνεργεῖ τῇ θεολόγῳ ψυχῇ τὰ ἑαυτῆς μυστήρια, ἵνα τότε μὲν ἡμᾶς χαίροντας, εἰς τὸ ἴχνος ἐπιβάλλῃ τῶν θείων θεωρημάτων, ὥς ἐξ ἀγνωσίας εἰς γνῶσιν καλουμένους· ἐν δὲ μέσῳ τῶν ἀγώνων, ἀκενόδοξον ἡμῖν τὴν γνῶσιν διαφυλάττη.

10. Δεῖ οὖν ἡμᾶς λυπεῖσθαι συμμέτρως, ὥς ἐγκαταλειφθέντας, ἵνα πλέον ταπεινωθῶμεν καὶ ὑποταγῶμεν τῇ δόξῃ τοῦ Κυρίου· χαίρειν δὲ εὐκαίρως, τῇ ἀγαθῇ ἐλπίδι πτερουμένους· ὥς γὰρ ἡ πολλὴ λύπη, εἰς ἀπελπισμὸν καὶ ἀπιστίαν τῇ ψυχῇ περιίστησιν, οὕτω καὶ ἡ πολλὴ χαρὰ, εἰς οἴησιν αὐτὴν προσκαλεῖται.

11. Ἐπὶ τῶν ἔτι δὲ νηπιαζόντων λέγω· φωτισμοῦ μὲν γὰρ καὶ ἐγκαταλείψεως τὸ μέσον, πείρα· λύπης δὲ καὶ χαρᾶς τὸ μέσον, ἐλπίς· «ὑπομένων» γὰρ, φησιν, «ὑπέμεινα τὸν Κύριον καὶ προσέσχε μοι»· καὶ πάλιν· «κατὰ τὸ πλῆθος τῶν ὀδυνῶν μου ἐν τῇ καρδίᾳ μου, αἱ παρακλήσεις σου εὐφραναν τὴν ψυχὴν μου».

Ἑ ρ μ η ν ε ί α

Η ΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ παραχώρησις τοῦ Θεοῦ οὐδόλως ἀποστερεῖ τὴν ψυχὴν ἀπὸ τὸν φωτισμὸν τοῦ θείου φωτός· ἀποκρύπτει μόνον πολλάκις ἡ Χάρις τὴν παρουσίαν τῆς ἀπὸ τὸν νοῦν τοῦ κατὰ παραχώρησιν παιδευομένου ἀνθρώπου, ὥστε νὰ παρακινήθῃ ἡ ψυχὴ, ὑπὸ τῆς πικρίας τῶν δαιμόνων πιεζομένη, νὰ ζητήσῃ μὲ πόνον καὶ πολλὴν ταπείνωσιν βοήθειαν ἀπὸ τὸν Θεόν, ἀντιλαμβανομένη ὀλίγον κατ' ὀλίγον τὴν κακίαν τοῦ ἐχθροῦ αὐτῆς.

2. Κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον καὶ ἡ μητέρα, ὅταν τὸ βρέφος τῆς δυστροπῇ κατὰ τὴν ὥραν τῆς γαλουχίας, τὸ ἀφήνῃ ἐπ' ὀλίγον ἀπὸ τὰς ἀγκάλας τῆς, ὥστε νὰ φοβηθῇ ἀπὸ μερικὸν ἀσχημανθρώπους, ποὺ θὰ εὐρίσκωνται πλησίον, ἢ ἀπὸ διάφορα ἄγρια ζῷα, καὶ τότε νὰ ἐπανεέλθῃ συντόμως εἰς τὰ μητρικὰ στήθη δακρυσμένον καὶ καταφοβισμένον.

3. Ἡ παραχώρησις ὁμως ποὺ γίνεται ἐξ ἀποστροφῆς, παραδίδει τρόπον τινά, δεσμίαν εἰς τοὺς δαίμονας τὴν ψυχὴν, ποὺ δὲν θέλει νὰ ζῇ πλησίον τοῦ Θεοῦ. Ἡμεῖς ὁμως δὲν εἴμεθα τέκνα τελοῦντα ὑπὸ αἰχμαλωσίαν· μὴ γένοιτο! Ἀπ' ἐναντίας πιστεύομεν, ὅτι εἴμεθα γνήσια βρέφη τῆς Χάριτος τοῦ Θεοῦ, γαλουχούμενα ἀπὸ αὐτὴν καὶ παιδαγωγούμενα μὲ μικρὰς εἰς αὐστηρότητα νουθεσίας, ὥστε μὲ τὴν καλῶσύνην τῆς θείας Χάριτος, νὰ δυνηθῶμεν νὰ γίνωμεν τέλειοι ἄνδρες «εἰς μέτρον ἡλικίας τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ» (Ἐφεσ. δ' 13).

4. Ἡ παιδευτικὴ παραχώρησις προκαλεῖ μὲν εἰς τὴν ψυχὴν πολλὴν λύπην, καὶ ταπείνωσιν καὶ ἀνάλογον πρὸς τὴν ψυχικὴν ἀντοχὴν ἀπογοήτευσιν, διὰ νὰ ταπεινώσῃ τὴν φιλοδοξίαν τῆς καὶ νὰ ἐκμηδενίσῃ τὸν εὐκόλον φόβον αὐτῆς, πλὴν ὁμως φέρει ἀμέσως εἰς τὴν καρδίαν φόβον Θεοῦ καὶ δάκρυον ἐξομολογήσεως, καὶ ἐνισχύει τὴν ἐπιθυμίαν τῆς ὠφελιμωτάτης σιωπῆς.

5. Ἀντιθέτως ἡ κατ' ἀποστροφὴν Θεοῦ ἐπερχομένη παραχώρη-

σις γεμίζει τὴν ψυχὴν ἀπὸ ἀπελπισίαν, μαζὶ μὲ ἀπιστίαν, ὀργὴν καὶ ὑπερηφάνειαν. Πρέπει λοιπὸν ἡμεῖς, ποὺ γνωρίζομεν τὶ συμβαίνει εἰς τὴν ψυχὴν καὶ κατὰ τὰς δύο παραχωρήσεις, νὰ ἐπιχειρῶμεν νὰ προσεγγίζωμεν τὸν Θεὸν συμφώνως μὲ τὸν τρόπον ποὺ ἀρμόζει εἰς ἑκάστην.

6. Εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς παιδευτικῆς παραχωρήσεως, ὀφείλομεν νὰ εὐχαριστήσωμεν τὸν Θεὸν καὶ νὰ ἐξομολογηθῶμεν εἰς Αὐτόν, διότι μὲ τὰς πατρικάς, ἔστω καὶ αὐστηράς, νοουθεσίας Του τιμωρεῖ τὸ ἀκόλαστον τῆς ψυχικῆς ἡμῶν προαιρέσεως, ἥτις, ἐὰν παραμείνῃ ἀτιμώρητος, θὰ ἐξελιχθῇ εἰς ἀξιοποίνους καὶ ἀμαρτωλὰς πράξεις· διὰ τῆς ἐνεργείας Του αὐτῆς ὁ Θεός, ὡς ἀγαθὸς καὶ φιλόστοργος Πατήρ, μᾶς βοηθεῖ νὰ διακρίνωμεν τὴν διαφορὰν μεταξὺ ἀρετῆς καὶ κακίας.

7. Εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς κατ' ἀποστροφὴν Θεοῦ παραχωρήσεως, πρέπει νὰ εἶναι συνεχὴς καὶ ἀκατάπαυστος ἡ ἐξαγόρευσις τῶν ἀμαρτημάτων, ὥστε διὰ τῆς αὐξήσεως τῶν κόπων τῆς μετανοίας, νὰ ἐξευμενίσωμεν τὸν Θεόν, προκειμένου νὰ ἐπιβλέψῃ, μὲ ἀγάπην, ὅπως καὶ πρότερον, εἰς τὰς καρδίας ἡμῶν.

8. Πρέπει ἀκόμη νὰ γνωρίζωμεν, εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς παιδευτικῆς παραχωρήσεως, ὅτι ὅταν συμβῇ σφοδρὰ σύγκρουσις μεταξὺ τοῦ σατανᾶ καὶ τῆς ψυχῆς καὶ ἐξελιχθῇ εἰς σκληρὰν μάχην, ἡ θεία Χάρις περιορίζει αἰσθητῶς τὴν παρουσίαν της, χωρὶς νὰ παύσῃ νὰ βοηθῇ τὴν ψυχὴν, μὲ ἀνεξερεύνητον ἀπὸ τὴν λογικὴν τρόπον· αὐτὸ δὲ συμβαίνει διὰ νὰ παρουσιασθῇ εἰς τοὺς ἐχθροὺς τῆς ψυχῆς ἡ κατ' αὐτῶν νίκη ὡς ἀποκλειστικὸν αὐτῆς κατόρθωμα.

9. Ἡ παρουσία τῆς θείας Χάριτος εἰς τὴν ψυχὴν μας, κατὰ τὴν ἑναρξιν τῶν πνευματικῶν ἀγώνων, γίνεται ἀρκετὰ αἰσθητή, ἐπειδὴ τὴν φωτίζει μὲ τὸ ἰδικόν της φῶς· ἐν ὅσῳ δὲ προχωροῦν οἱ πνευματικαὶ ἀγῶνες, ἐπὶ τοσοῦτον καὶ ἡ θεία Χάρις ἐπενεργεῖ ἐπὶ τῆς θεοσεβοῦς ψυχῆς τὰς μυστηριώδεις καὶ ὑπὲρ λόγον ἐνεργείας της, διὰ νὰ μᾶς τοποθετήσῃ, πλήρεις χαρᾶς καὶ ἀγαλλιάσεως, ἐπὶ τὰ ἔχνη ὀπτασιῶν καὶ θεϊκῶν ἀποκαλύψεων. Ἡ τοιαύτη ἐνέργεια τῆς θείας Χάριτος ἔχει τὸν χαρακτῆρα κλήσεως τῆς ψυχῆς μας ἀπὸ τὴν ἀγνοσίαν εἰς τὴν γνῶσιν τοῦ κόσμου τῆς ὑπερφυσικῆς ὠραιότητος. Κατὰ τὸ μέσον δὲ καὶ τὴν ἀκμὴν τῶν πνευματικῶν ἀγώνων ἡ θεία Χάρις μᾶς περιφρουρεῖ, ὥστε νὰ μὴ περιπέσωμεν εἰς κενοδοξίαν, ἐξ αἰτίας τῆς ἀποκτηθείσης, κατὰ τὰ ἀνωτέρω, γνώσεως.

10. Πρέπει λοιπὸν ἡμεῖς νὰ λυπούμεθα, ἐντὸς πάντοτε τῶν ὁρίων, ὡς νὰ ἔχωμεν ἐγκαταλειφθῇ, διὰ νὰ ταπεινωθῶμεν ἀκόμη περισσότερο καὶ νὰ ὑποταχθῶμεν εἰς τὴν δόξαν τοῦ Κυρίου· ἐπ' εὐκαιρίᾳ δὲ τῆς τοιαύτης ψυχικῆς ἀλλοιώσεως, πρέπει νὰ χαίρωμεν, διότι ἡ καλὴ ἐλπίς μᾶς δίδει πτερά. Τόσον δὲ ἡ χαρά, ὅσον καὶ ἡ λύπη, τὰς ὁποίας θὰ δοκιμάζωμεν, θὰ πρέπει νὰ εἶναι σύμμετροι καὶ συγκρατημένοι, διότι ὅπως ἡ ἀπεριόριστος λύπη ὁδηγεῖ τὴν ψυχὴν εἰς ἀπελπι-

σίαν καὶ ἀπιστίαν, τοιουτοτρόπως καὶ ἡ ὑπερβολικὴ χαρὰ εἶναι ἐνδεχόμενον νὰ παρασύρῃ τὴν ψυχὴν εἰς ὑπερηφάνειαν.

11. Δι' ἐκείνους δέ, οἱ ὅποιοι κατὰ τὴν πρόοδον τῆς πνευματικῆς ζωῆς εἶναι ἀκόμῃ νήπιοι, λέγω καὶ τοῦτο· ἡ μεσότης καὶ τὸ σύννορον μεταξὺ φωτισμοῦ καὶ ἐγκαταλείψεως εἶναι ἡ δοκιμασία καὶ ἡ ὑπομονή· ὅπως μεταξὺ λύπης καὶ χαρᾶς σύννορον καὶ μεσότης εἶναι ἡ ἐλπίς. Ἴδου σχετικῶς τί λέγει καὶ ὁ Προφητάναξ Δαβίδ· «ὑπομένων ὑπέμεινα τὸν Κύριον καὶ προσέσχε μοι» (Ψαλμ. λθ' 1). Εἰς ἄλλο δὲ σημεῖον· «κατὰ τὸ πλῆθος τῶν ὀδυνῶν μου ἐν τῇ καρδίᾳ μου, αἱ παρακλήσεις σου εὐφραναν τὴν ψυχὴν μου» (Ψαλμ. 43' 19).

Β'. Τοῦ Ἁγίου Μαξίμου.

ΤΕΣΣΑΡΕΣ εἰσι γενικοὶ ἐγκαταλείψεως τρόποι· ἡ μὲν οἰκονομικὴ ὡς ἐπὶ τοῦ Κυρίου, ἵνα διὰ τῆς δοκούσης ἐγκαταλείψεως, οἱ ἐγκαταλειμμένοι σωθῶσιν· ἡ δὲ πρὸς δοκιμὴν, ὡς ἐπὶ τοῦ Ἰωβ καὶ Ἰωσήφ, ἵνα ὁ μὲν ἀνδρείας, ὁ δὲ σωφροσύνης στήλῃ ἀναφανῶσιν· ἡ δὲ πρὸς παιδευσιν πατρικὴν, ὡς ἐπὶ τοῦ Ἀποστόλου, ἵνα ταπεινοφρονῶν, τὴν ὑπερβολὴν φυλάξῃ τῆς Χάριτος· ἡ δὲ κατ' ἀποστροφὴν, ὡς ἐπὶ τῶν Ἰουδαίων, ἵνα κολαζόμενοι, πρὸς μετάνοιαν καμφθῶσι.

2. Σωτήριοι δὲ πάντες τρόποι ὑπάρχουσι, καὶ τῆς θείας ἀγαθότητος καὶ φιλανθρωπίας ἀνάμεστοι.

Ἑ ρ μ η ν ε ί α

ΥΠΑΡΧΟΥΝ τέσσαρες γενικαὶ περιπτώσεις ἐγκαταλείψεως τοῦ ἀνθρώπου ὑπὸ τοῦ Θεοῦ. Πρῶτον, ἡ κατ' οἰκονομίαν, διὰ νὰ σωθῶσιν οἱ ἐγκαταλειμμένοι διὰ τῆς νομιζομένης ἐγκαταλείψεως. Τὸ τοιοῦτον συνέβη εἰς τὸν Κύριον (Ματθ. κζ' 46, Μάρκ. ιε' 34). Δεύτερον, ἡ πρὸς δοκιμὴν ἐγκατάλειψις, ὅπως συνέβη εἰς τὴν περίπτωσιν τοῦ Ἰωβ (Ἰωβ α' 12, β' 6) καὶ τοῦ Ἰωσήφ (Γεν. λζ' 18—28), διὰ νὰ ἀναφανῶσιν ὁ μὲν πρῶτος στήλῃ ἀνδρείας, ὁ δὲ δεύτερος στήλῃ σωφροσύνης. Τρίτον, πρὸς πατρικὴν παιδευσιν, ὥστε ὁ ἄνθρωπος, ταπεινοφρονῶν ἐκ τῆς νομιζομένης ἐγκαταλείψεως, νὰ διαφυλάξῃ τὸν πλούσιον θησαυρὸν τῆς Χάριτος, ὅπως συνέβη εἰς τὴν περίπτωσιν τοῦ Ἀποστόλου Παύλου (Β' Κορ. ιβ' 7). Τέταρτον, ἡ ἐξ ἀποστροφῆς ἐγκατάλειψις, ὥστε οἱ ἄνθρωποι τιμωρούμενοι νὰ ὑποχρεωθῶσι πρὸς μετάνοιαν, ὅπως εἰς τὴν περίπτωσιν τῶν Ἰουδαίων (Ἱερ. κε' 8—13, Β' Παραλ. λς' 6—21, Λουκ. ιθ' 41—44 καὶ ἀλλαχοῦ).

2. Ὅλοι αὐτοὶ οἱ τρόποι ἀποβλέπουν εἰς τὴν σωτηρίαν τοῦ ἀνθρώπου καὶ εἶναι γεμᾶτοι ἀπὸ τὴν καλῶσύνῃν καὶ τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Θεοῦ.

✠ Ματαιιότης ματαιότητος
τὰ πάντα ματαιότης ✠

ὑΠΟΘΕΣΙΣ ΚΣ'.

“Οτι ἡ θεωρία τὸν νοῦν ἐξίστησι, καὶ πάντων τῶν ἐνταῦθα παρασκευάζει ἐπιλανθάνεσθαι καὶ ὅτι ἡ τοῦ Πνεύματος Χάρις τοῖς τελείοις τὰ πάντα γίνεται, καὶ τροφή καὶ πόσις καὶ ἔνδυμα, διὸ καὶ τινες τῶν Ἀγίων, τούτοις ἢ οὐδόλως ἢ παρὰ μικρὸν ὑπὲρ φύσιν ἐχρῶντο ὑπὸ τῆς Χάριτος δυναμούμενοι.

Ἡ θεωρία διεγείρει τὸν νοῦν καὶ τὸν κάμνει νὰ λησμονῇ ὅλα τὰ γήϊνα. Ἡ Χάρις τοῦ Ἀγίου Πνεύματος γίνεται διὰ τοὺς τελείους τὸ πᾶν καὶ τροφή, καὶ ποτὶν καὶ ἔνδυμα· δι’ αὐτὸν τὸν λόγον καὶ μερικοὶ ἐκ τῶν Ἀγίων, ἐνδυναμούμενοι ὑπὸ τῆς Θείας Χάριτος, ἢ οὐδόλως ἐχρησιμοποιοῦν τὰ ὕλικά αὐτὰ ἐφόδια, ἢ κατ’ ἐλάχιστον τὰ ἐχρησιμοποιοῦν, κατανικῶντες τοὺς ὅρους τῆς φύσεως.

Ε'. Ἐν τῷ Γεροντικῷ.

ΛΕΓΟΝ περὶ τοῦ Ἀββᾶ Ἰωάννου τοῦ Κολοβοῦ, ὅτι ποτὲ ἔπλεξε σειρὰν δύο σπυρίδων, καὶ ἔρραψεν αὐτὴν μίαν σπυρίδα, καὶ οὐκ ἐννόησεν ἕως οὗ προσήγγισε τῷ τοίχῳ· ἦν γὰρ ὁ νοῦς αὐτοῦ σχολάζων τῇ θεωρίᾳ.

2. Ἄλλοτε πάλιν ἦλθεν ἀδελφός τις λαβεῖν σπυρίδας παρ’ αὐτοῦ καὶ ἔκρουσεν. Ἐξελθὼν δὲ ὁ Γέρων, λέγει αὐτῷ· τί θέλεις, ἀδελφέ; Ὁ δὲ εἶπε· σπυρίδας, Ἀββᾶ· εἰσελθὼν δὲ ἐκβαλεῖν αὐτάς ἐπελάθετο, καὶ ἐκάθισε ῥάπτειν.

3. Βραδύνοντος δὲ αὐτοῦ, ἔκρουσεν ὁ ἀδελφὸς πάλιν. Καὶ ὡς ἐξῆλθε, λέγει αὐτῷ· φέρε τὰς σπυρίδας, Ἀββᾶ. Καὶ εἰσελθὼν ὁ Γέρων, ἐπελάθετο πάλιν, καὶ ἐκάθισε ῥάπτειν.

4. Βραδύνοντος δὲ αὐτοῦ ἔκρουσε πάλιν ὁ ἀδελφός. Καὶ ἐξελθὼν ὁ Γέρων λέγει· τί θέλεις, ἀδελφέ; Ὁ δὲ εἶπε· τὰς σπυρίδας, Ἀββᾶ· καὶ κρατήσας αὐτοῦ τὴν χεῖρα, εἰσήνεγκεν αὐτὸν ἔσω λέγων· εἰ σπυρίδας θέλεις, λάβε καὶ περιπάτει· ἐγὼ γὰρ οὐ σχολάζω.

5. Ἄλλοτε πάλιν ἦλθέ τις καμηλίτης, ἵνα λάβῃ τὰ σκεύη αὐτοῦ καὶ ἀπέλθῃ εἰς ἄλλον τόπον· ὁ δὲ εἰσελθὼν ἐνέγκαι αὐτῷ σειράν, ἐπελάθετο, τεταμένην ἔχων τὴν διάνοιαν πρὸς τὸν Θεόν.

6. Πάλιν οὖν ὥχλησεν ὁ καμηλίτης κρούων, καὶ ἐξελθὼν καὶ μαθὼν ὁ λέγει, εἰσῆλθεν ὁ Γέρων καὶ ἐπελάθετο.

7. Τὸ δὲ τρίτον, κρούσαντος τοῦ καμηλίτου, ἠρώτησεν ὁ Γέρων τί θέλει καὶ μαθὼν, εἰσερχόμενος ἔλεγε· σειρὰ κάμηλος, σειρὰ κάμηλος, καὶ τοῦτο ἔλεγεν, ἵνα μὴ ἐπιλάθῃται.

8. Ἐλεγεν ὁ Ἀββᾶς Ἀβραὰμ περὶ τινος τῶν Πατέρων, ὅτι γραφεὺς ἦν,

καὶ ἦλθεν ἀδελφὸς παρακαλῶν αὐτὸν γράψαι αὐτῷ βιβλίον. Ὁ οὖν Γέρων, ἔχων τὸν νοῦν αὐτοῦ εἰς τὴν θεωρίαν, ἔγραψε παραστίχους καὶ οὐκ ἔστιξεν.

9. Ὁ δὲ ἀδελφὸς λαβὼν τὸ βιβλίον καὶ θέλων στίξαι, εὔρε παρὰ λόγους, καὶ λέγει τῷ Γέροντι· παρὰ στίχους ἐστίν, Ἀββᾶ. Λέγει αὐτῷ ὁ Γέρων· ὕπαγε πρῶτον ποίησον τὰ γεγραμμένα, καὶ τότε ἔρχη καὶ γράφω σοι καὶ τὴν λοιπάδα.

10. Καθημένου ποτὲ τοῦ Ἀββᾶ Ἰσαάκ πρὸς τὸν Ἀββᾶν Ποιμένα, ἠκούσθη φωνὴ ἀλέκτορος, καὶ λέγει αὐτῷ· ἔνι ταῦτα ὧδε, Ἀββᾶ; Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτῷ· Ἰσαάκ, τί ἀναγκάζεις με λαλῆσαι; σὺ καὶ οἱ ὁμοιοὶ σου ἀκούετε τοῦτου, τῷ δὲ νήφοντι οὐ μέλει περὶ τούτου.

11. Πολλάκις ἔλεγε τῷ Ἀββᾶ Σισώῃ ὁ μαθητὴς αὐτοῦ, ἐνστάσης τῆς τεταγμένης ὥρας· Ἀββᾶ, ἀνάστα φάγωμεν. Ὁ δὲ πρὸς αὐτὸν ἔφασκεν· οὐκ ἐφάγομεν, τέκνον; Καὶ ἀπεκρίνατο ὁ μαθητὴς· οὐχί, Πάτερ. Καὶ ἔλεγεν ὁ Γέρων· εἰ οὐκ ἐφάγομεν, φέρε καὶ ἐσθίωμεν.

Σχόλιον τοῦ Πατρὸς, ἡγουν τοῦ Εὐεργετινοῦ.

α'. Οὗτος ὁ Γέρων τῆς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐπεπλήρωτο ἐνεργείας καὶ Χάριτος, ὥς μὴ μόνον πείνης ἀπηλλάχθαι, καὶ δίψης τῶν αἰσθητῶν, ἀλλὰ καὶ ἀναισθητεῖν ὅλως, εἰ μετέλαβεν ἢ οὐ τῆς ὁρατῆς βρώσεως· τρεφόμενος γὰρ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ τὴν ἄρῃουστον τροφὴν καὶ ἀκένωτον, ταύτης πλήρης πάντοτε ἦν, διὸ καὶ ἀναισθητῶς εἶχε περὶ τὴν φαινομένην μετάληψιν.

β'. Τοῦτο καὶ πολλοὶ μὲν τῶν Ἁγίων ἔσχον παρὰ Θεοῦ, καὶ ἡ ἐλαχίστην, ἡ διὰ χρόνον μακροῦ, τῆς αἰσθητῆς μετελάμβανον βρώσεως καὶ αὐτὸς δὲ ὁ Κύριος, ὁ ἀρχηγὸς τῆς σωτηρίας, καὶ τῶν παρὰ Θεοῦ χαρισμάτων τῇ φύσει γενόμενος, ἀφ' ἑαυτοῦ ἔδειξε κατὰ τὸ ἀνθρώπινον· γέγραπται γὰρ περὶ Αὐτοῦ, ὅτι «νηστεύσας ἡμέρας τεσσαράκοντα καὶ νύκτας τεσσαράκοντα, ὥστερον ἐπείνασε».

γ'. Δηλοῦντος τοῦ λόγου, ὥς πρότερον οὐκ ἐπείνα, πλήρης ὢν τῆς ἐνεργείας τοῦ Πνεύματος, τότε δὲ ὑποσταλείσης τῆς Χάριτος, ἵνα δῶ τῷ πειράζοντι ἀφορμὴν τῆς πρὸς Αὐτὸν πάλης, ἐπείνασε οἷα ἄνθρωπος· τὸ γὰρ πρότερον, ὑπὲρ ἄνθρωπον ἦν, οἷα μὴ ἐξαρκούσης τῆς φύσεως μήτοιγε ἡμερονύκτια τεσσαράκοντα, ἀλλὰ μηδὲ ἑβδομάδα μίαν ἡμερῶν διενεγκεῖν καὶ συνίστασθαι ἄνευ βρώσεως.

δ'. Ὅτι δὲ ἀληθὲς τὸ εἰρημένον, αὐτὰ δηλώσουσι σαφῶς τὰ ῥήματα, ἃ εἶπεν, ἀνατρέπων αὐτοῦ τὴν κακουργίαν· εἰρωνικὴν γὰρ πρότασιν εἰρηκότος ἐκείνου· «εἰ υἱὸς εἶ τοῦ Θεοῦ, εἰπέ ἵνα οἱ λίθοι οὗτοι ἄρτοι γένωνται», καὶ οἷον εἰς βλασφημίαν αὐτὸν προτρέποντος, ὅτι μὴ ὁ Πατήρ, ὁ μαρτυρήσας αὐτὸν ἐν τῷ ὑπὸ Ἰωάννου βαπτίζεσθαι, τροφὴν Αὐτῷ ἐχορήγησεν, ἡμέρας ἡδη τεσσαράκοντα ἐν τῇ ἐρήμῳ νήστει διάγοντι καὶ πεινῶντι ὥς νῦν.

ε'. Οὕτω γὰρ ὁ τῆς ἀληθείας πολέμιος ὑπελάμβανε, καὶ διὰ τῆς ἀδυνατοῦς προτάσεως, ἥτοι τοὺς λίθους εἰς ἄρτους μεταβληθῆναι, εἰς ὀλιγορίαν καὶ βλασφήμῃσιν προσκαλούμενος τὸν Κύριον, ὅτι μὴ καὶ αὐτὸς ἀνατρέπων ἐκείνου τὴν δολιότητα, καὶ διελέγχων τὴν ἄγνοιαν τοῦ καθήκοντος, ἀπεκρίνατο· «γέγραπται, οὐκ ἐπ' ἄρτω μόνῳ ζήσεται ἄνθρωπος» καὶ τὰ ἑξῆς.

ς'. Ἐν ἐνὶ ῥήματι καὶ ἑαυτὸν ἀνενδεῇ δεικνὺς θείῳ λόγῳ τρεφόμενον, καὶ τοῦ Πατρὸς ἅμα ὥς δικαίου, καὶ φιλανθρώπου, καὶ ἀληθινοῦ τῷ ὄντι ὑπεραπολογούμενος. Ταύτης, οἶμαι, τῆς βρώσεως καὶ τὸν Γέροντα διηνεκῶς παρὰ τοῦ Πνεύματος ἐμπορούμενον ἀναισθητεῖν ὅλως περὶ φαινομένης μεταλήψεως.

12. Ἀπῆλθέ ποτε ὁ Ἀββᾶς Μακάριος ὁ πολιτικὸς κόψαι θαλλία, καὶ οἱ ἀδελφοὶ μετ' αὐτοῦ, καὶ λέγουσιν αὐτῷ τὴν πρώτην ἡμέραν· δεῦρο, φάγε μετ' ἡ-

μῶν, Πάτερ· ὁ δὲ ἀπῆλθε καὶ ἔφαγε. Λέγουσιν αὐτῷ ὁμοίως καὶ τῇ ἐπιούσῃ. Ὁ δὲ ἀπεκρίθη αὐτοῖς· ὑμεῖς χρειάν ἔχετε φαγεῖν, τέκνα· ἀκμήν γὰρ σῶρξ ἐστέ, ἐγὼ δὲ νῦν οὐ θέλω φαγεῖν, τοῦτέστι τροφῆς οὐκ ὀρέγομαι.

13. Παρέβαλέ τις τῶν Γερόντων ἐτέρῳ Γέροντι, καὶ ὡς γέγονεν ὥρα ἔκτε ὁ ὑποδεξάμενος λέγει τῷ μαθητῇ αὐτοῦ· ποιήσον ἡμῖν μικρὸν φακόν, καὶ βρέξον καὶ ἄρτους. Καὶ ἐποίησεν ὁ μαθητὴς οὕτως· οἱ δὲ Γέροντες ἔμειναν λαλοῦντες περὶ πνευματικῶν, ἀπὸ ὥρας ἑκτῆς, ἕως ἐπαύριον τῆς αὐτῆς ὥρας, καὶ τροφῆς οὐκ ἐμνημόνευσαν.

14. Τότε πάλιν λέγει ὁ Γέρον τῷ μαθητῇ αὐτοῦ· ποιήσον ἡμῖν μικρὸν φακόν, τέκνον. Καὶ ἀπεκρίθη ἐκεῖνος· ἀπὸ χθὲς ἐποίησα, Ἀββᾶ. Καὶ οὕτως οἱ Γέροντες ἔφαγον.

15. Ἐτερός τις Γέρον παρέβαλέ τινα τῶν Πατέρων, ὁ δὲ ἐψήσας ὀλίγον φακόν, ἐσπέρας ἤδη καταλαβούσης, εἶπε τῷ ἐλθόντι· ποιήσωμεν μικράν σὺνάξιν. Καὶ ἐτέλεσεν ὁ εἷς ὅλον τὸ Ψαλτήριον, ὁ δὲ ἕτερος, ὁ παραγενόμενος, ἀπεστήθισε τοὺς μεγάλους δύο Προφῆτας. Καὶ πρωΐας γενομένης, συνταξάμενος αὐτῷ, ἀνεχώρησε καὶ τῆς τροφῆς ἐπελάθοντο.

16. Διηγῆσάτο τις μαθητὴς μεγάλου Γέροντος περὶ τοῦ Ἀββᾶ αὐτοῦ, ὅτι ποτὲ γενομένης τῆς ἐννάτης ὥρας, ἠθέλησε γεύσασθαι, καὶ θεῖς τὴν τράπεζαν, ἔστη σὺν αὐτῷ εἰς προσευχήν. Καὶ ὡς ἐπάλλομεν δύο ψαλμούς, ἤρξατο ὁ Γέρον λέγειν ἀπὸ στήθους, ἡγουν ἐν ἐκστάσει γενόμενος ἐφθέγγετό τινα ῥήματα κατὰλληλα τῆς ἐκστάσεως· καὶ ἔμεινεν οὕτως μέχρις ὥρας ἐννάτης τῆς ἐπιούσης ἡμέρας, καὶ τότε κατέπαυσεν· ὁ γὰρ νοῦς αὐτοῦ, φησὶν, ἄνω ἐθεώρει μυστήρια.

17. Θεόδωρος ὁ γεγωνὶς Ἐπίσκοπος Ῥωσσοῦ, διηγεῖτο, ὅτι Γέρον τις γνῶριμός μοι ἦλθε ποτὲ πρὸς με εἰς τὴν Λαύραν τῶν Πυργίων τὴν πλησίον τοῦ Ἰορδάνου, καθεζομένου μου, καὶ λέγει μοι· ποιήσον ἀγάπην, ἀδελφὲ Θεόδωρε, καὶ ἐλθὲ μετ' ἐμοῦ, εἰς τὸ ὄρος τὸ Σινᾶ, ὅτι ἐκεῖσε ἔχω εὐχήν· ἐγὼ δὲ μὴ δυνάμενος παρακοῦσαι τοῦ Γέροντος, εἶπον αὐτῷ· ἄγωμεν.

18. Ὡς οὖν ἐπεράσαμεν τὸν Ἰορδάνην, λέγει μοι ὁ Γέρον· ἀδελφὲ Θεόδωρε, δεῦρο βάλωμεν μετάνοιαν, ἵνα ἕως τοῦ ὄρους τοῦ Σινᾶ μηδεὶς ἡμῶν φάγη. Ἀπεκρίθην αὐτῷ· ὦντως, Πάτερ, οὐ δύναμαι ἐγὼ τοῦτο ποιῆσαι. Ὡς οὖν ἤκουσεν ὁ Γέρον, μικρὸν ἀποστάς ἀπ' ἐμοῦ, ἔβαλε μετάνοιαν δεόμενος τοῦ Θεοῦ· εἶτα ἀναστάντος αὐτοῦ ὠδεύομεν, καὶ ἕως τοῦ Ἀγίου Σινᾶ οὐ μετέλαβέ τις.

19. Ἐκεῖ δὲ εἰς τὸ Σινᾶ, ὡς ἐφθάσαμεν, κοινωνήσας τῶν Ἁγίων Μυστηρίων, μετέλαβε τροφῆς· καὶ πάλιν ἀπὸ τοῦ Σινᾶ ἀπήλθομεν εἰς τὸν Ἅγιον Μηνᾶν εἰς Ἀλεξανδρείαν· καὶ διήγνυσε τὴν ὁδὸν ὁ Γέρον νῆστις, ἐκεῖ δὲ κοινωνήσας ὁμοίως, μετέσχε τροφῆς.

20. Εἶτα πάλιν ἦλθομεν εἰς τὴν Ἁγίαν Πόλιν, καὶ οὐδενὸς ὁ Γέρον μετέλαβεν ἐν τῇ ὁδῷ· κοινωνήσας δὲ παραπλησίως τῶν ζωοποιῶν μυστηρίων εἰς τὴν Ἁγίαν Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν Ἀνάστασιν, μετέλαβε καὶ τότε τροφῆς. Ἐν ὅλῃ οὖν τῇ τοιαύτῃ καὶ τοσαύτῃ ὁδῷ ὁ Γέρον, εἰμὴ τρίτον οὐκ ἔφαγεν, ἔχων τὴν Χάριν τοῦ Θεοῦ αὐτὸν ἐνισχύουσαν.

Ἑρμηνεία

ΜΕΡΙ τοῦ Ἀββᾶ Ἰωάννου τοῦ Κολοβοῦ διηγοῦντο, ὅτι ἐπλεξε σειρὰν διὰ δύο ζεμπίλια· τόσον ὅμως ὁ νοῦς του εἶχεν ἀπορροφηθῆ ἀπὸ ὑψηλὴν θεωρίαν, ὥστε μὲ ὀλόκληρον τὴν σειρὰν

ἔγραψεν ἓνα μόνον ζεμπίλι, ἀντὶ δύο καὶ τότε μόνον ἀντελήφθη τὶ ἔκαμεν, ὅταν ἀπὸ τὸ μέγεθος τοῦ κατασκευασμένου ζεμπιλίου προσήγγισεν εἰς τὸν τοῖχον (τοῦ κελλίου).

2. Ἄλλοτε πάλιν ἦλθεν ἓνας ἀδελφὸς εἰς τὸ κελλί τοῦ Ἀββᾶ Ἰωάννου, διὰ νὰ παραλάβῃ ζεμπίλια. Ἀφοῦ ἐκτύπησε τὴν θύραν, ἐξῆλθεν ὁ Γέρων καὶ τὸν ἐρωτᾷ:

—Τί θέλεις, ἀδελφέ μου;

—Ζεμπίλια, Ἀββᾶ μου—ἀπήντησεν ὁ ἀδελφός.

Πράγματι ὁ Ἀββᾶς Ἰωάννης εἰσῆλθε, διὰ νὰ πάρῃ τὰ ζεμπίλια. Ἀπερροφήθη ὅμως ἀπὸ θεῖαν ἔκστασιν καὶ ἐλησμόνησε. Δι' αὐτό, ἀντὶ νὰ ἐξέλθῃ μὲ τὰ ζεμπίλια, ἐκάθισεν εἰς τὸ κελλί του καὶ ἔγραβε.

3. Ἐπειδὴ καθυστεροῦσεν, ἐκτύπησε καὶ πάλιν ὁ ἀδελφός. Μόλις ἐβγῆκεν ἀπὸ τὸ κελλί, τοῦ λέγει ὁ ἀδελφός:

—Φέρε μου, Ἀββᾶ μου, τὰ ζεμπίλια!

Ἄλλὰ καὶ ἐκ νέου ἐλησμόνησεν ὁ Ἀββᾶς, ἀφοῦ εἰσῆλθε, καὶ ἤρχισε νὰ ῥάπτῃ.

4. Μετὰ ἀπὸ τὴν νέαν καθυστέρησιν καὶ πάλιν ἐκτύπησεν ὁ ἀδελφός, ἀναμένων ἐπ' ἄρκετὸν τὴν ἐμφάνισιν τοῦ Ἀββᾶ.

—Τί θέλεις;—ἐρωτᾷ ὁ Ἀββᾶς· ὥς νὰ τὸν ἔβλεπε πρῶτην φορὰν.

—Ἀββᾶ μου, τὰ ζεμπίλια—εἶπεν ὁ ἐπισκέπτης.

Τότε ὁ Ἀββᾶς τὸν ἐκράτησεν ἀπὸ τὸ χέρι καὶ ἀφοῦ τὸν ἔβαλε μέσα εἰς τὸ κελλί, τοῦ λέγει:

—Ἐὰν θέλῃς ζεμπίλια, πάρε καὶ πήγαινε· ἐγὼ δὲν εὐκαιρῶ. (Εἶπε δὲ τοῦτο, διότι ὁ νοῦς του ἦτο ἀπορροφημένος ἀπὸ μυστικὴν θεωρίαν).

5. Παρόμοιον περιστατικὸν συνέβη εἰς τὸν Ἀββᾶν Ἰωάννην ἄλλην φορὰν. Κάποτε ἦλθεν εἰς τὸ κελλί τοῦ Ὁσίου ἓνας καμηλιέρης, κατόπιν προσκλήσεως, διὰ νὰ πάρῃ τὰς ἀποσκευάς του καὶ νὰ τὰς μεταφέρῃ εἰς ἄλλο μέρος· ὁ Ἀββᾶς Ἰωάννης εἰσῆλθεν εἰς τὸ κελλί διὰ νὰ τοῦ φέρῃ ὅσῃν σειρὰν¹⁾ εἶχεν ἐτοίμην· τόσον ὅμως ἡ διάνοιά του εἶχεν ἀπορροφηθῇ πρὸς τὸν Θεόν, ὥστε ἐλησμόνησεν.

6. Ὁ καμηλιέρης ἠνώχλησε καὶ πάλιν τὸν Ἀββᾶν κρούσας τὴν θύραν τοῦ κελλίου. Ὁ Ἀββᾶς ἐξῆλθεν, ἐπληροφορήθη καὶ πάλιν τὸν σκοπὸν τοῦ καμηλιέρη, ἀλλὰ μόλις εἰσῆλθε, διὰ νὰ τὸν ἐκπληρώσῃ, τὸ ἐλησμόνησεν ἀμέσως.

7. Διὰ τρίτην φορὰν ὁ καμηλιέρης ἠναγκάσθη νὰ κτυπήσῃ! Πράγματι ἐξῆλθεν ὁ Ἀββᾶς, ἔμαθεν ἐκ νέου τὶ ἐζήτει, καὶ τότε πλέον, διὰ νὰ μὴ τὸ λησμονήσῃ καὶ πάλιν, ἔλεγε δυνατά, εἰσερχόμενος εἰς τὸ κελλί του: «σειρὰ—κάμηλος, σειρὰ—κάμηλος».

1) Σειρὰ=πλεγμένα φύλλα φοινίκων εἰς σχῆμα σχοινίου. Μὲ τὴν σειρὰν συρραπτομένην περιστροφικῶς κατεσκευάζον τὰ ζεμπίλια καὶ ἄλλα πλεκτὰ εἶδη.

8. Ὁ Ἀββᾶς Ἀβραάμ διηγείτο τὸ ἐξῆς δι' ἓνα Πατέρα, ὁ ὁποῖος εἶχεν ἀπορροφηθῇ εἰς τὴν ὑψηλὴν θεωρίαν. Οὗτος ἦτο ἀντιγραφεὺς βιβλίων καὶ παρεκλήθη ὑπὸ τινος ἀδελφοῦ νὰ τοῦ γράψῃ ἓνα βιβλίον. Ὁ Γέρων ὅμως αὐτὸς ἐπὶ τοσοῦτον εἶχε προσηλωμένην τὴν διάνοιάν του εἰς τὴν ὑψηλὴν θεωρίαν, ὥστε δὲν ἔγραψε κανονικὰ τοὺς στίχους, οὔτε ἔβαλε τὰ σημεῖα στίξεως (').

9. Ὁ ἀδελφός, πού παρήγγειλε τὸ βιβλίον, μόλις τὸ παρέλαβε καὶ εἶδεν ὅτι ἡ ἀντιγραφή δὲν ἔγινε κανονικῶς κατὰ στίχους, ἀλλ' οὔτε σημεῖα στίξεως ὑπῆρχαν, διὰ νὰ ξεχωρίζῃ ἕκαστος στίχος, ἠθέλησε νὰ τοποθετήσῃ, τουλάχιστον τὰ σημεῖα στίξεως, ἀλλὰ καὶ τοῦτο δὲν ἦτο εὐκόλον, διότι διεπίστωσε καὶ ἀρκετὰς παραλείψεις.

Κατόπιν αὐτοῦ ἀπετάνθη πρὸς τὸν Γέροντα, πού ἔγραψε τὸ βιβλίον καὶ τοῦ λέγει:

—Γέροντά μου, οἱ στίχοι τοῦ βιβλίου δὲν εἶναι κανονικοί, οὔτε καμμία στίξις ὑπάρχει, ἐπὶ πλεόν ἔχουν σημειωθῇ ἀρκεταὶ παραλείψεις.

Τότε λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ Γέρων:

—Πήγαινε πρῶτα νὰ ἐφαρμόσῃς αὐτά, πού ἔχουν γραφῇ καὶ ἔπειτα ἔλα, νὰ συμπληρώσω καὶ τὰς ἐλλείψεις.

10. Κάποτε ὁ Ἀββᾶς Ἰσαάκ παρέμεινε πλησίον τοῦ Ἀββᾶ Ποιμένος. Εἰς μίαν στιγμὴν ἠκούσθη τὸ λάλημα ἑνὸς πετεινοῦ. Τότε ὁ Ἀββᾶς Ἰσαάκ λέγει πρὸς τὸν Ἀββᾶν Ποιμένα:

—Ἐχετε ἐδῶ, Ἀββᾶ μου, πετεινούς;

—Διατί, Ἰσαάκ,—ἀπεκρίθη ὁ Ἀββᾶς Ποιμὴν—μὲ ἀναγκάζεις νὰ ὁμιλῶ; Σὺ καὶ οἱ ὅμοιοί σου ἀκούετε τὸ πετεινολάλημα· ἐκεῖνος, ὅμως τοῦ ὁποίου ἡ διάνοια εἶναι διαρκῶς ἐστραμμένη πρὸς τὸν Θεόν, δὲν τὰ προσέχει αὐτά.

11. Πολλὰς φορὰς ἔλεγεν ὁ μαθητὴς τοῦ Ἀββᾶ Σισώη πρὸς αὐτόν, ὅταν ἦρχετο ἡ ὥρα τοῦ φαγητοῦ:

—Σήκω, Ἀββᾶ, νὰ φάγωμεν.

—Πρὸ ὀλίγου, τέκνον μου, δὲν ἐφάγομεν;—Ἐλεγεν ὁ Ἀββᾶς.

—Ὁχι, Πάτερ μου—ἀπαντοῦσεν ὁ μαθητής.

—Ἐὰν δὲν ἐφάγομεν,—ἔλεγεν ὁ Γέρων—τότε φέρε νὰ φάγωμεν.

Σχόλιον τοῦ Πατρός, ἦτοι Παύλου τοῦ Εὐεργετινοῦ.

α'. Αὐτὸς ὁ Γέρων ἐπὶ τοσοῦτον εἶχε διαποτισθῇ ἀπὸ τὴν Χάριν τοῦ Παναγίου Πνεύματος, ὥστε ὅχι μόνον ἀπηλλάγη ἀπὸ τῶν αἰσθημάτων τῆς πείνης καὶ τῆς δίψης, ἀλλὰ καὶ οὐδόλως

1) Ἐπρόκειτο πιθανὸν περὶ βιβλίου περιέχοντος Ἱερὰς Ἀκολουθίας, ὥς ἐκ τούτου δὲ ἡ μὴ κανονικὴ κατὰ στίχους καταχώρισις τῶν τροπαρίων καὶ ἡ ἔλλειψις τῶν σημείων στίξεως καθίστα δυσχερεῖ τὴν ψαλτικὴν ἀπόδοσιν αὐτῶν.

ἦνωχλειτο ἐὰν δὲν ἔτρωγε καθόλου ὑλικὴν τροφήν. Τοῦτο δὲ συνέβαινε, διότι τρεφόμενος ὑπὸ τοῦ Θεοῦ μὲ ἀμετάβλητον καὶ ἀνεξάντλητον τροφήν, δηλαδή τὴν Χάριν τοῦ Πνεύματος, εὗρισκετο διαρκῶς χορτατός, δι' αὐτὸ καὶ δὲν ἠσθάνετο τὴν ἀνάγκην τῆς ὑλικῆς τροφῆς.

β'. Τὸ ὑπερφυσικὸν αὐτὸ φαινόμενον συνέβαινε καὶ εἰς πολλοὺς ἐκ τῶν Ἀγίων, οἱ ὅποιοι ἔλαβον παρὰ τοῦ Θεοῦ χάρισμα· οὗτοι ἢ ἐλαχίστην, ἢ κατ' ἀραιὰ μόνον διαστήματα μετελάμβανον ὑλικῆς τροφῆς. Καὶ αὐτὸς οὗτος ὁ Κύριος, ὁ Ἀρχηγὸς τῆς σωτηρίας μας καὶ κατὰ φύσιν μετέχων τῶν χαρισμάτων τοῦ Θεοῦ, ἔδειξε, διὰ τοῦ παραδείγματός Του, τὸ ὑπερφυσικὸν αὐτὸ φαινόμενον, κατὰ τὸ μέτρον τῆς ἀνθρωπίνης ἀσθενείας. Ἴδου τὶ γράφει σχετικῶς τὸ Ἱερὸν Εὐαγγέλιον· «καὶ νηστεύσας ἡμέρας τεσσαράκοντα καὶ νύκτας τεσσαράκοντα, ὕστερον ἐπείνασε» (Ματθ. δ', 2).

γ'. Ἡ κεντρικὴ ιδέα εἶναι ἡ ἐξῆς: Ὁ Κύριος μὲ τὸ παράδειγμα Του ἔδειξεν, ὅτι δὲν ἐπεινοῦσε κατὰ τὸ διάστημα τῶν τεσσαράκοντα ἡμερῶν καὶ νυκτῶν, ἐπειδὴ ἦτο πλήρης ἀπὸ τὴν ἐνέργειαν τοῦ Πνεύματος· τότε ὅμως, διὰ νὰ δώσῃ ἀφορμὴν εἰς τὸν πειράζοντα νὰ τὸν πολεμήσῃ καὶ νὰ ἡττηθῇ ὁ πειράζων, ὑπεχώρησε πρὸς στιγμὴν ἢ Χάρις καὶ ἐπείνασεν, ὡς ἄνθρωπος. Διότι τὸ περιστατικὸν τῆς πολυμέρου νηστείας ἦτο κατόρθωμα ὑπεράνθρωπον, ἐπειδὴ ἡ ἀνθρωπίνη φύσις δὲν ἔχει ἀφ' ἑαυτῆς τὴν δύναμιν οὔτε μίαν ἐβδομάδα νὰ παραμείνῃ καὶ νὰ διατηρηθῇ χωρὶς τροφήν, πολὺ περισσότερον δὲν δύναται (πλὴν ἐλαχίστων ἐξαιρέσεων) νὰ πράξῃ τοῦτο ἐπὶ τεσσαράκοντα συνεχεῖς ἡμέρας.

δ'. Ὅτι δὲ πράγματι ἔτσι εἶναι ἡ ἀλήθεια, θὰ τὸ ἀποδείξουν μὲ σαφήνειαν οἱ λόγοι τοῦ Κυρίου, μὲ τοὺς ὁποίους ἀνατρέπει τὴν κακουργίαν τοῦ διαβόλου. Ἄλλ' ἄς ἴδωμεν πλησιέστερον τὸ ζήτημα· ὁ διάβολος εἰρωνεύεται τὸν Κύριον καὶ τοῦ λέγει· «ἐὰν πράγματι εἶσαι υἱὸς τοῦ Θεοῦ, διάταξε νὰ γίνουν οἱ λίθοι αὐτοὶ ἄρτοι» (Ματθ. δ' 3)· μὲ τὴν εἰρωνικὴν δὲ αὐτὴν φράσιν ἀποτολμᾷ νὰ ἐξωθήσῃ τὸν Σωτῆρα, τὸν ὁποῖον ἐθεώρει ὡς ἄνθρωπον, εἰς βλασφημίαν· ὡς νὰ τοῦ ἔλεγε δηλαδή: ὁ Πατὴρ ὁ οὐράνιος, ὅστις διεκήρυξεν, ὅτι ἦτο Υἱὸς του, ὅταν ἐβαπτίζετο ὑπὸ τοῦ Ἰωάννου, δὲν τοῦ ἐχορήγησε τὴν ἀπαραίτητον τροφήν, ἀλλὰ τὸν ἄφησε νηστικὸν ἐπὶ τεσσαράκοντα ἡμέρας, καὶ πεινῶντα μέχρι τώρα.

ε'. Ὡμίλει δὲ οὕτως ὁ ἐχθρὸς τῆς ἀληθείας, διότι δὲν ἐγνώριζε τὴν οὐσιαστικὴν σχέσιν τοῦ Χριστοῦ μὲ τὸν ἐπουράνιον Πατέρα. Δι' αὐτὸ καί, διὰ τῆς δοκιμαστικῆς προτάσεως, («εἰπέ, ἵνα οἱ λίθοι οὗτοι ἄρτοι γένωνται» (Ματθ. δ' 3), ἐξωθοῦσε τὸν Κύριον ἀφ' ἐνὸς μὲν εἰς καταφρόνησιν καὶ πνευματικὴν ἀδράνειαν, ἀφ' ἑτέρου δὲ καὶ εἰς βλασφημίαν κατὰ τοῦ ἐπουρανίου Πατρός.

Δι' αὐτὸ καὶ Κύριος, καταρρίπτων τὴν πονηρίαν τοῦ διαβόλου καὶ ἐλέγχων τὴν ἄγνοιαν τοῦ καθήκοντος, ἀπήντησε· «γέγραπται οὐκ ἐπ' ἄρτω μόνῳ ζήσεται ἄνθρωπος, ἀλλ' ἐπὶ παντὶ ῥήματι ἐκπορευομένῳ διὰ στόματος Θεοῦ» (Ματθ. δ' 4, Δευτερον. η' 3).

ς'. Διὰ τῶν λόγων τούτων ὁ Κύριος ἀπέδειξε μὲ μίαν πρότασιν, ὅτι καὶ ὁ ἴδιος ἦτο ἀνώτερος τῆς ἀνάγκης, ὡς τρεφόμενος μὲ θεϊ-
ον λόγον, ἀλλὰ καὶ τὸν ἐπουράνιον Πατέρα ὑπερησπίσθη ὡς
πράγματι δίκαιον, φιλάνθρωπον καὶ ἀληθινόν. Αὐτῆς λοιπὸν τῆς
ἐπουρανίου τροφῆς, δι' ἧς διετρέφετο ἐπὶ τεσσαράκοντα ἡμέρας ὁ
Ἰησοῦς εἰς τὴν ἔρημον, ἀπολαμβάνων καὶ ὁ Γέρον διαρκῶς, διὰ
τῆς ἐν αὐτῷ ἐνεργείας τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, οὐδόλως ἡσθάνε-
το τὴν ἔλλειψιν τῆς ὑλικῆς καὶ προσκαίρου τροφῆς.

12. Κάποτε ὁ Ἀββᾶς Μακάριος ὁ πολιτικὸς ἐπῆγε νὰ κόψῃ
βλαστοὺς φοινίκων διὰ τὸ ἐργόχειρόν του, μαζὶ μὲ τοὺς ἀδελφούς. Τὴν
πρώτην ἡμέραν τῆς ἐργασίας τοῦ λέγουσιν οἱ ἀδελφοί:

—Ἐλα νὰ φάγῃς μαζί μας, Πάτερ.

Ὁ Ἀββᾶς Μακάριος μετέβη καὶ ἔφαγαν μαζί. Καὶ τὴν ἄλλην ἡ-
μέραν πάλιν τὸν προσεκάλεσαν οἱ ἀδελφοὶ εἰς τὸ φαγητόν.

Τότε τοὺς ἀπήντησε:

—Τέκνα μου, σεῖς νὰ φάγετε, διότι ἔχετε ἀνάγκην ἀπὸ φαγη-
τόν, ἐπειδὴ ἀκόμη ἐνοχλεῖσθε ἀπὸ τὰς ἀπαιτήσεις τῆς σαρκός. Ἐγὼ
τώρα δὲν θέλω νὰ φάγω· δηλαδὴ δὲν ἐπιθυμῶ ὑλικὸν φαγητόν.

13. Κάποτε ἓνας Γέρον ἐπεσκέφθη ἓνα ἄλλον Γέροντα. Μόλις
ἔφθασεν ἡ ἕκτη ὥρα (1), λέγει ὁ ὑποδεχθεὶς εἰς τὸ κελλί του τὸν ἐπι-
σκέπτην πρὸς τὸν μαθητὴν του:

—Μαγεύρουσέ μας ὀλίγην φακὴν καὶ βρέξε ὀλίγα παξιμάδια.

Ὁ μαθητὴς πράγματι ἐξετέλεσε τὴν ἐντολήν. Οἱ δύο Γέροντες
ὁμως παρέμειναν συνομιλοῦντες ἐπὶ πνευματικῶν ζητημάτων, ἀπὸ τῆς
ἕκτης ὥρας μέχρι τῆς ἕκτης τῆς ἐπομένης ἡμέρας, χωρὶς νὰ ἀντιλη-
φθοῦν, ὅτι ἐπέρασε χρόνος εἰκοσιτεσσάρων ὥρων. Κατὰ τὸ διάστημα
αὐτὸ οὐδόλως ἡσθάνθησαν τὴν ἀνάγκην τῆς τροφῆς.

14. Τὴν ἐπομένην λέγει πάλιν ὁ Γέρον εἰς τὸν ὑποτακτικόν, ὡς
νὰ ἦτο πρώτη φορὰ:

—Τέκνον μου, μαγεύρουσέ μας ὀλίγην φακὴν.

Ὁ ὑποτακτικὸς ἀπήντησεν:

—Ἀββᾶ, ἀπὸ χθὲς τὴν ἔχω ἐτοίμην.

Τότε μόνον ἔφαγον οἱ Γέροντες.

15. Ἐνας ἄλλος Γέρον ἐπεσκέφθη κάποιον Πατέρα. Ὁ Πατὴρ

1) Βλέπε ὑποσημείωσιν σελ. 258.

οὗτος, χάριν τοῦ ἐπισκέπτου του, ἐμαγεύρευσεν ὀλίγην φακὴν. Ὄταν ἐπλησίαζε νὰ βραδυάσῃ, εἶπε πρὸς τὸν ἐπισκέπτην του ὁ Πατὴρ ἐκεῖνος:

— Ἄς κάμωμεν ὀλίγην ἀκολουθίαν μετ' ἀναγνώσεως.

Τότε ὁ εἷς συνεπλήρωσε τὴν ἀνάγνωσιν ὁλοκλήρου τοῦ Ψαλτηρίου, ὁ δὲ ἐπισκέπτης τοὺς δύο μεγάλους Προφήτας. Τοιουτοτρόπως ὁμως, χωρὶς νὰ τὸ ἀντιληφθοῦν, ἐξημέρωσε καὶ ὁ ἐπισκέπτης ἐχαιρέτησε τὸν φιλοξενήσαντα, χωρὶς καὶ οἱ δύο νὰ ἐνθυμηθοῦν νὰ φάγουν.

16. Ὁ μαθητὴς ἐνὸς μεγάλου Γέροντος διηγήθη τὸ ἐξῆς διὰ τὸν Ἀββᾶν του. Κάποτε, κατὰ τὴν ἐνάτην ὥραν⁽¹⁾, ἔδωσεν ἐντολὴν νὰ φάγωμεν. Πράγματι ἡτοιμάσθη ἡ τράπεζα καὶ ἡρχίσασμεν τὴν διατεταγμένην πρὸ τῆς τραπέζης προσευχήν· καθὼς δὲ ἐψάλαμεν δύο ψαλμούς, ὁ Γέροντ περιέπεσεν εἰς θείαν ἔκστασιν καὶ ἡρχισε νὰ λέγῃ λόγους, ἐμπνεομένους ἀπὸ τὴν ἔκστασιν. Εἰς τὴν στάσιν αὐτὴν παρέμεινε μέχρι τῆς ἐνάτης ὥρας τῆς ἐπομένης ἡμέρας καὶ τότε μόνον ἐσταμάτησεν. Ὅπως δὲ μᾶς ἐξήγησεν, ὁ νοῦς του ἦτο ἐστραμμένος ἄνω καὶ ἔβλεπε πράγματα ὑπεράνω τῆς λογικῆς, θεῖα, δηλαδή, μυστήρια.

17. Ὁ Θεόδωρος, ὅστις ἐγένεν Ἐπίσκοπος τῆς πόλεως Ρωσός⁽²⁾, διηγήθη τὸ ἐξῆς:

Κάποτε—εἶπεν—ἐνας γνωστός μου Γέροντ ἦλθε καὶ μὲ συνήνητησεν εἰς τὴν Λαύραν τῶν Πυργίων⁽³⁾, πλησίον τοῦ Ἰορδάνου, ὅπου παρέμενα τότε καὶ μοῦ λέγει:

—Κάμε ἀγάπην, ἀδελφὲ Θεόδωρε, καὶ ἔλα νὰ πᾶμε μαζὶ εἰς τὸ ὄρος Σινᾶ, διότι ἔχω τάξιμον νὰ μεταβῶ, διὰ προσκύνημα.

Ἐγὼ, ἀπὸ ἀγάπην καὶ σεβασμὸν πρὸς τὸν Γέροντα, δὲν ἠδυνήθην νὰ ἀρνηθῶ καὶ ἐδέχθην τὴν πρόσκλησίν του.

18. Μόλις ἐπεράσαμεν τὸν Ἰορδάνην, μοῦ λέγει πάλιν ὁ Γέροντ:

—Ἀδελφὲ Θεόδωρε, ἔλα νὰ θέσωμεν ὄρον, νὰ μὴ φάγῃ κανεὶς ἐξ ἡμῶν μέχρις ὅτου φθάσωμεν εἰς τὸ ὄρος Σινᾶ.

—Πραγματικῶς, Πάτερ μου—τοῦ ἀπήντησα—ἐγὼ δὲν ἠμπορῶ νὰ θέσω τοιοῦτον ὄρον.

Ἀφοῦ ἤκουσε τὴν ἀπάντησίν μου αὐτὴν ὁ Γέροντ, ἀπεμακρύνθη ὀλίγον ἀπὸ κοντά μου καὶ ἔβαλε μετάνοιαν, παρακαλέσας θερμῶς τὸν Θεὸν νὰ τὸν ἐνισχύσῃ. Οὕτω ἐδέσμευσε τὸν ἑαυτὸν του μὲ τὸν ὄρον τῆς νηστείας. Μετά, ἀφοῦ ἐπεράτωσε τὴν δέησίν του, συνεχίσασμεν τὴν πορείαν μας καὶ μέχρι τοῦ ὄρους Σινᾶ δὲν ἔφαγε τίποτε.

1) Βλέπε ὑποσημ. σελ. 258.

2) Ρωσός· ἀρχαία πόλις τῆς Συρίας ἐν τῷ Ἰσικῷ κόλπῳ (Ἀλεξανδρέτας), πλησίον τῶν Συρίων Πυλῶν.

3) Ἡ Λαύρα τῶν Πυργίων ἰδρύθη ὑπὸ τοῦ μαθητοῦ τοῦ Ὁσίου Σάββα Ἰακώβου, κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 5' αἰῶνος εἰς τὴν ἐντεῦθεν τοῦ Ἰορδάνου πεδιάδα, πλησίον τῆς Ἱεριχοῦς.

19. Ὄταν ἐφθάσαμεν εἰς τὸ ὄρος Σινᾶ, μετέλαβε τῶν Ἀχράντων Μυστηρίων, καὶ τότε ἔφαγεν. Ἀπὸ τοῦ ὄρους Σινᾶ μετέβημεν εἰς τὸν πλησίον τῆς Ἀλεξανδρείας Ναὸν τοῦ Ἁγίου Μηνᾶ¹⁾· τὸ διάστημα δὲ αὐτὸ τὸ διήνυσσε πάλιν ὁ Γέρων νηστικός. Εἰς τὸν Ναὸν τοῦ Ἁγίου Μηνᾶ μετέλαβεν ἐκ νέου τῶν Ἀχράντων Μυστηρίων καὶ ἔφαγεν ὀλίγον.

20. Καὶ κατὰ τὴν ἐπιστροφὴν μας εἰς τὴν Ἁγίαν Πόλιν Ἱερουσαλὴμ τίποτε δὲν ἔφαγε καθ' ὁδόν. Μόνον δὲ ἀφοῦ ἐκοινωνήσεν εἰς τὸν Ναὸν τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ ἡμῶν, ἔφαγε. Καθ' ὅλην λοιπὸν αὐτὴν τὴν μακρὰν καὶ ἐπίπονον ὁδοιπορίαν ὁ Γέρων τρεῖς μόνον φορὰς ἔφαγεν, ἐνισχυόμενος ἀπὸ τὴν Χάριν τοῦ Θεοῦ!

1) Πρόκειται περὶ Ναοῦ τοῦ Ἁγίου Μηνᾶ, εὑρισκομένου παρὰ τὸ γνωστὸν ἀπὸ τοῦ δευτέρου παγκοσμίου πολέμου Ἐλ Ἀλαμείν ἔνθα, ὡς ἐλέγετο, ὑπῆρχεν ὁ τάφος τοῦ Ἁγίου Μηνᾶ. Εἰς τὸν Ναὸν αὐτὸν προσέτρεχον ἐπὶ αἰῶνας ὁλοκλήρους προσκυνηταὶ ἀπὸ ὅλας τὰς παραμεσογείους χώρας καὶ πλεῖστα θαύματα ἐπετελοῦντο διὰ τῆς χάριτος τοῦ Ἁγίου. (Βλέπε ἐν ἡμετέρῳ «Μεγάλῳ Συναξαριστῇ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας», τόμ. ΙΑ' ἔκδ. α' σελ. 267—268, ἔκδ. β' σελ. 319—321).

ὑΠΟΘΕCΙC ΚΖ΄

Ὅτι μέγα τὸ τῆς ἱερωσύνης ἀξίωμα, διὸ οὐ δεῖ ταύτη προστρέχειν, ἀλλὰ καὶ παραιτεῖσθαι ποσῶς δι' εὐλάβειαν τὸν εἰς ταύτην καλούμενον, καὶ μάλιστα εἰ ἐξ ἀνθρωπίνης σπουδῆς καὶ οὐκ ἐκ θείας ψήφου νομίζει τὴν ψήφον γίνεσθαι· ὁμοίως ποιεῖν καὶ περὶ ἀρχῆς διδασκαλίας.

Τὸ ἀξίωμα τῆς ἱερωσύνης εἶναι μέγα· δι' αὐτὸ δὲν πρέπει νὰ προσπαθῇ ὁ πιστὸς νὰ τὸ κατακτήσῃ. Ἀπ' ἐναντίας πρέπει, ἀπὸ εὐλάβειαν, νὰ παραιτεῖται τελείως ὁ καλούμενος εἰς αὐτό, ἐὰν μάλιστα σχηματίσῃ τὴν γνώμην, ὅτι ἡ κλήσις του εἰς τὴν ἱερωσύνην δὲν ὀφείλεται εἰς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, ἀλλ' εἰς ἀνθρωπίνην ἐνέργειαν. Ὅμοίως πρέπει νὰ ἐνεργῇ ὁ πιστὸς, ὅσάκις καλεῖται εἰς οἰανδήποτε ἄλλην ἐξουσίαν ἢ εἰς τὸ ἔργον τῆς διδασκαλίας.

Α'. Παλλαδίου.

ΤΩΝ ἀνδρῶν ἄριστος Ἀμμώνιος, ὁ τοῦ Ὀσίου Παμβῶ μαθητῆς, καθ' ὑπερβολὴν φιλόλογος ἦν. Ἠράσθη οὖν τούτου πόλις τις εἰς λόγον Ἐπισκόπου, καὶ προσελθόντες οἱ τῆς πόλεως ἄνδρες τῷ μακαρίῳ Τιμοθέῳ Ἐπισκόπῳ, παρεκάλουν αὐτὸν χειρονοῆσαι αὐτοῖς Ἐπίσκοπον τὸν Ἀμμώνιον. Ὁ δὲ λέγει αὐτοῖς· φέρετέ μοι αὐτὸν καὶ χειροτονῶ τοῦτον ὑμῖν.

2. Ἀπελθόντων οὖν αὐτῶν μετὰ βοηθείας πολλῆς συλλαβέσθαι αὐτόν, εἰς φυγὴν οὗτος ἐτράπη· καταληφθεὶς δέ, στὰς παρεκάλει αὐτούς· μὴ πειθομένων δὲ αὐτῶν, διώμνυτο μὴ καταδέχεσθαι τὸ πρᾶγμα, μηδὲ δύνασθαι ἐξελθεῖν τῆς ἐρήμου.

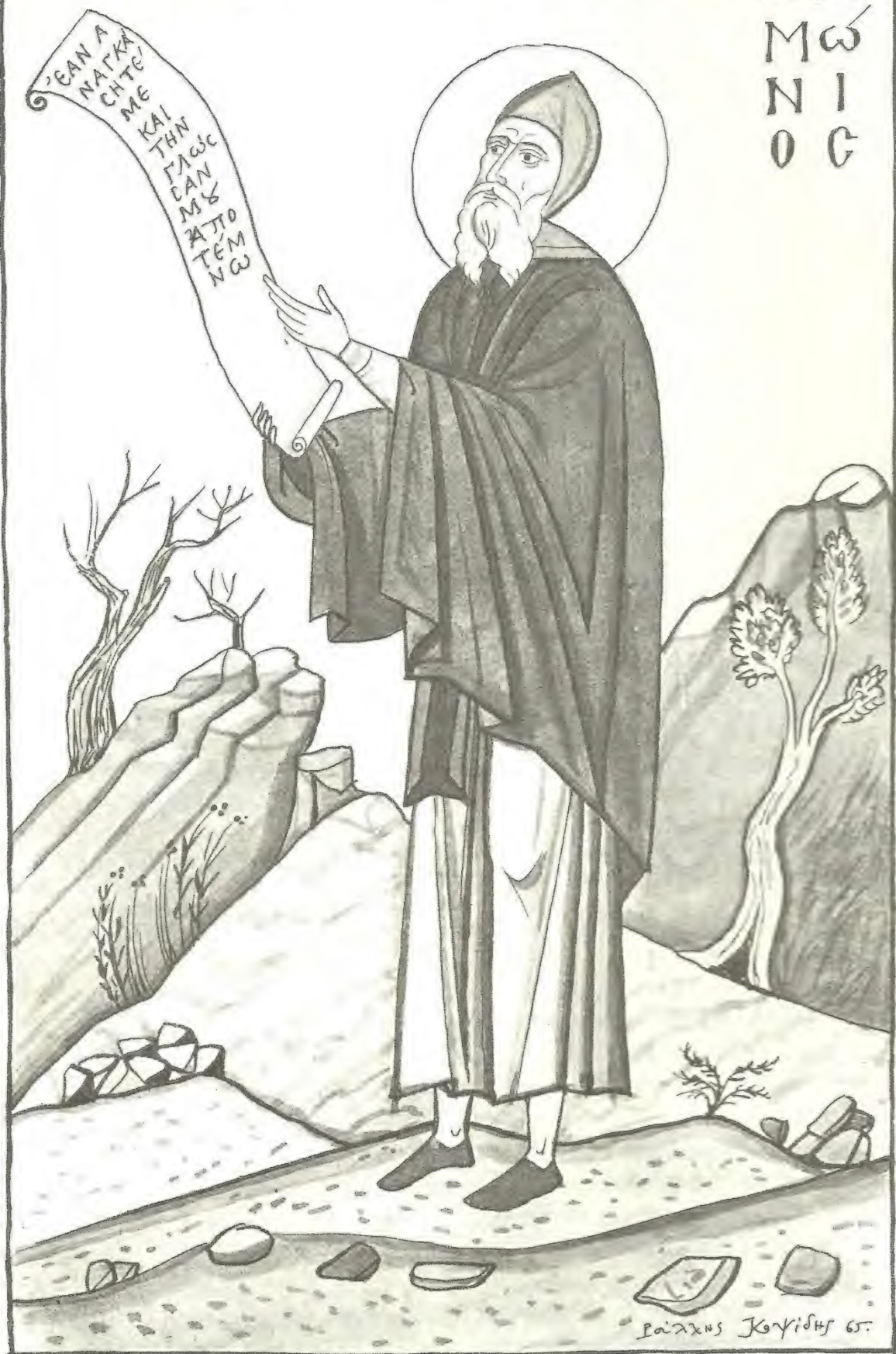
3. Ὡς δὲ οὐ συνεχώρουν αὐτῷ, βλεπόντων αὐτῶν πάντων, ἀφαρπάσας ψαλίδα, τὸ οὖς αὐτοῦ τὸ ἀριστερὸν ἕως τοῦ πυθμένος ἐψάλισε, λέγων αὐτοῖς· κἂν ἀπὸ τοῦ νῦν πεληροφόρησθε, ὅτι ἀδύνατόν μοι γενέσθαι λοιπὸν ὅπερ ἀναγκάζετε, τοῦ νόμου διαγορεύοντος ὡς ὠτότμητον εἰς ἱερωσύνην μὴ προάγεσθαι· οὕτως οὖν ἀφέντες αὐτὸν ἀνεχώρησαν.

4. Καὶ ἀπελθόντες, ἀπήγγειλαν ταῦτα τῷ Ἐπισκόπῳ. Ὁ δὲ λέγει αὐτοῖς· οὗτος ὁ νόμος παρὰ Ἰουδαίοις πολιτευσέσθω· ἐμοὶ δὲ καὶ ῥινότμητον ἐὰν ἐνέγκητε, μόνον ἄξιον ὄντα τοῖς τρόποις, χειροτονῶ.

5. Ἀπελθόντες οὖν πάλιν παρεκάλουν αὐτόν· μὴ πειθομένου δὲ τοῦ ἀνδρός, ἐπεχείρουν καὶ βίαν προσαγαγεῖν· ὁ δὲ διωμόσατο αὐτοῖς εἰπὼν· ὅτι ἐὰν ἀναγκάσῃτέ με, καὶ τὴν γλῶσσάν μου ἀποτέμνω· ἐπὶ τούτοις ἀφέντες αὐτὸν ἀνεχώρησαν.

Ο ΟΥΙΟC ΑΒΒΑC

ΑΜ
ΜΩ
ΝΙ
ΟC

ΠΑΛΛΗC ΚΟΥΙCΗC 65.

Ο ΚΑΛΥΤΕΡΟΣ ἀπὸ ὅλους τοὺς συγχρόνους τοῦ Ἀσκητᾶς Ἀμμώνιος, ὁ μαθητὴς τοῦ Ὁσίου Παμβῶ, ἦτο εἰς τὸ ἔπακρον ἐγγράμματος καὶ μορφωμένος. Διὰ τοῦτο μία δλόκληρος πόλις τὸν ἠγάπησε καὶ ἠθέλησε νὰ τὸν καταστήσῃ Ἐπίσκοπόν της. Πρὸς τοῦτο οἱ ἐπισημότεροι τῶν ἀνδρῶν τῆς πόλεως ἐμφανίζονται ἐνώπιον τοῦ μακαρίου Τιμοθέου, τοῦ Μητροπολίτου τῆς περιοχῆς, καὶ τὸν παρεκάλουν νὰ τοὺς χειροτονήσῃ Ἐπίσκοπόν των τὸν Ἀμμώνιον.

Ὁ Μητροπολίτης Τιμόθεος τοὺς λέγει:

—Φέρετέ τον ἐδῶ καὶ ἐγὼ ἀμέσως σᾶς τὸν χειροτονῶ.

2. Πράγματι μία ἐπιτροπὴ ἀνεχώρησε διὰ τὸ μέρος, ὅπου ἡσκήτεψε, μετὰ δυνάμεως διὰ νὰ τὸν πείσουν, εἰς περίπτωσιν δὲ ἀρνήσεώς του νὰ τὸν συλλάβουν καὶ νὰ τὸν ὀδηγήσουν βιαίως εἰς τὸν Μητροπολίτην. Ὁ Ὁσιος ὁμως, ἀντιληφθεὶς τὰς διαθέσεις των, ἐτράπη εἰς φυγὴν. Ἀφοῦ, μετὰ κόπου, τὸν ἐπλησίασαν, ἐστάθη καὶ ἤρχισε νὰ τοὺς παρακαλῇ, νὰ μὴ ἐπιμένουν εἰς τὴν ἀξίωσίν των. Ἐκεῖνοι ὁμως ἐπέμενον ἀνενδότως. Τότε ὁ Ὁσιος Ἀμμώνιος τοὺς διεβεβαίωνε μεθ' ὅρκου, ὅτι δὲν δύναται νὰ ἀποδεχθῇ τὸ αἶτημά των, οὔτε καὶ νὰ ἐξέλθῃ οὐδαμῶς τῆς ἐρήμου.

3. Παρ' ὅλα ταῦτα οἱ ἀντιπρόσωποι τῆς πόλεως δὲν ὑπεχώρουν. Πρὸ τῆς ἐπιμονῆς των αὐτῆς ὁ Ἀμμώνιος, ἐνῶ κατάπληκτοι τὸν ἔβλεπαν, ἀρπάζει ἓνα ψαλίδι καὶ ἀποκόπτει σύρριζα τὸ ἀριστερό του αὐτί.

—Ἄς σᾶς πείσῃ τοῦλάχιστον αὐτὸ—τοὺς εἶπε—ὅτι εἶναι τελείως ἀδύνατον νὰ γίνῃ ἐκεῖνο, εἰς τὸ ὅποιον μὲ ἀναγκάζετε, ἐφ' ὅσον ὁ νόμος τῆς Ἐκκλησίας ἐμποδίζει αὐτόν, πὺν ἔχει κομμένο αὐτί, νὰ προαχθῇ εἰς τὴν ἀξίωμα τῆς ἱερωσύνης.

Περὶλυποὶ οἱ ἀντιπρόσωποι τῆς πόλεως ἐκείνης τὸν ἄφησαν καὶ ἀνεχώρησαν.

4. Οὗτοι, ἐν συνεχείᾳ, μετέβησαν εἰς τὸν Μητροπολίτην καὶ τοῦ ἐξέθεσαν τὰ γεγονότα.

Ὁ Μητροπολίτης, ἀφοῦ ἐσκέφθη ὀλίγον, τοὺς ἀπαντᾷ:

—Τὸν Νόμον αὐτὸν ἃς τὸν ἐφαρμόζουν οἱ Ἰουδαῖοι. Ἐγὼ καὶ μὲ κομμένην τὴν μύτην νὰ μοῦ τὸν φέρετε, θὰ τὸν χειροτονήσω, ἀρκεῖ νὰ εἶναι ἄξιος καὶ νὰ εἶναι ἐνάρετος ἡ ζωὴ του.

5. Κατόπιν τούτου μετέβησαν καὶ πάλιν εἰς τὸν τόπον, πὺν ἡσκήτευσεν ὁ Ἀμμώνιος καὶ τὸν παρεκάλουν ἐκ νέου νὰ δεχθῇ τὴν πρότασίν των καὶ νὰ χειροτονηθῇ Ἐπίσκοπος τῆς πόλεως των.

Οὐδόλως ὁμως ἐπέθετο ὁ Ἀμμώνιος.

Κατόπιν τῆς ἐπιμονῆς του αὐτῆς ἐπεχείρησαν νὰ τὸν ἀπαγάγουν διὰ τῆς βίας.

Εἰς ἀπάντησιν ὁ Ἀμμώνιος τοὺς λέγει, διαβεβαιῶν αὐτοὺς περὶ τῆς ἀμετακινήτου προθέσεώς του:

—Προσέξατε, διότι ἐὰν μὲ ἀναγκάσετε νὰ μετακινήθῃ ἀπὸ τὸν τόπον τῆς ἡσυχίας μου, παρὰ τὴν θέλησίν μου, δὲν θὰ διστάσω νὰ κόψω καὶ τὴν γλῶσσαν μου.

Ὅταν ἤκουσαν αὐτὴν τὴν ἀπειλὴν οἱ ἄνδρες τῆς πόλεως, τὸν ἄφησαν πλεόν ὀριστικῶς καὶ ἔφυγαν.

Β'. Ἐν τῷ βίῳ τοῦ Ἀγίου Γρηγορίου τοῦ θαυματουργοῦ.

ΦΑΙΔΗΜΟΥ κατὰ τὸν χρόνον ἐκεῖνον τῆς Ἀμασέων Ἐκκλησίας Καθηγουμένου, ᾧ θεόθεν προγνωστικὴ τις δύναμις ἦν, καὶ πᾶσαν ποιούμενου σπουδὴν, ὅπως ὑποχείριον λαβὼν τὸν Μέγαν Γρηγόριον εἰς Ἐκκλησίας ἀρχὴν ἀγάγη, ὥς ἂν μὴ τοσοῦτον ἀγαθὸν ἀργόν τε καὶ ἀνόνητον παραδράμη τὸν βίον, μᾶλλον οὗτος τῆς ὁρμῆς τοῦ Ἀρχιερέως αἰσθόμενος, λανθάνειν ἐμνηχανᾶτο, ἄλλοτε πρὸς ἄλλην ἐρημίαν μετανιστάμενος.

2. Ἐπεὶ δὲ πᾶσαν καθιεὶς πείραν ὁ πολὺς ἐκεῖνος Φαίδημος, καὶ πάση μηχανῇ τε καὶ ἐπινοίᾳ χρώμενος, οὐχ οἷός τε ἦν τῇ ἱερωσύνῃ τὸν ἄνδρα προσαγαγεῖν, μυρίοις ὅμμασι τῷ μὴ ἁλῶναι ποτὲ τῇ χειρὶ τοῦ ἱερέως προφυλασσόμενον· καὶ ἦν ἐφάμιλλος ἢ σπουδῇ ἀμφοτέροις, τοῦ μὲν εἰεῖν ἐπιθυμοῦντος, τοῦ δὲ ἀποφυγεῖν τὸν διώκοντα· ὁ μὲν γὰρ ἤδει προσάξων ἀνάθημα τῷ Θεῷ, ὁ δὲ ἐδεδοίκει μήτι γένηται αὐτῷ πρὸς φιλοσοφίαν ἐμπόδιον, οἷόν τι φορτίον ἢ τῆς ἱερωσύνης φροντίς ἐπισαχθεῖσα τῷ βίῳ.

3. Τούτου χάριν ὁρμῇ τινι θειοτέρᾳ περὶ τὴν προκειμένην σπουδὴν ἐπαρθεὶς ὁ Φαίδημος, οὐδὲν προσχὼν τῷ μεταξὺ διαστήματι, ὥπερ ἀπὸ τοῦ Γρηγορίου διείργετο, ὁδὸν τριῶν ἡμερῶν ἐκείνου ἀπέχοντος, ἀλλὰ πρὸς τὸν Θεὸν ἀναβλέψας, καὶ εἰπὼν, ὁμοίως ἑαυτὸν τε, κἀκεῖνον ἐπὶ τῆς ὥρας ἐκείνης, ὑπὸ τοῦ Θεοῦ καθορᾶσθαι, ἀντὶ χειρὸς ἐπάγει τῷ Γρηγορίῳ τὸν λόγον.

4. Ἀφιερώσας οὖν τῷ Θεῷ τὸν σωματικῶς οὐ παρόντα, ἐπεκλήρωσεν αὐτῷ τὴν πόλιν ἐκείνην, ἣν συνέβη μέχρι τῶν τότε χρόνων οὕτω τῇ πλάνῃ κατέχεσθαι, ὥστε ἀπείρων ὄντων τῶν οἰκούντων αὐτὴν τε τὴν πόλιν, καὶ τὴν περιόικον, μὴ πλείους εὑρεθῆναι τῶν ἑπτακαίδεκα, τοὺς παραδεδεγμένους τὸν λόγον τῆς Πίστεως· καὶ οὕτως ὁ μέγας ὑπῆλθε τὸν ζυγὸν κατ' ἀνάγκην, πάντων μετὰ ταῦτα τῶν νομίμων ἐπ' αὐτῷ τελεσθέντων.

Ἑρμηνεία

ΚΑΤ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν Ἐπίσκοπος εἰς τὴν Ἐκκλησίαν Ἀμασείας ἦτο ὁ Φαίδημος. Οὗτος ἦτο προικισμένος παρὰ Θεοῦ διὰ προγνωστικοῦ χαρίσματος, ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν δὲ τοῦ χαρίσματος αὐτοῦ κατενόησε ποῖος θησαυρὸς ἐκρύπτετο εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ Ἀγίου Γρηγορίου τοῦ θαυματουργοῦ. Ἀμέσως λοιπὸν ἐσκέφθη πῶς νὰ τὸν πείσῃ νὰ δεχθῇ νὰ λάβῃ ἐκκλησιαστικὸν ἀξίωμα, ὥστε νὰ μὴ διανύσῃ τὸν βίον τοῦ ἑνας τόσο ἐνάρητος ἀνθρώπου, χωρὶς νὰ ἐργασθῇ τὸ ἀγαθὸν καὶ νὰ ὠφελήσῃ τὴν Ἐκκλησίαν. Τὰς προθέσεις ὁμοῦς τοῦ Ἐπισκόπου ἀντελήφθη ὁ Μέγας Γρηγόριος καὶ προσεπάθει νὰ ἀποφύγῃ. Πρὸς τοῦτο κατέφευγεν ἐνίοτε καὶ εἰς τὴν ἐρημον.

2. Παρ' ὅλην λοιπὸν τὴν πείραν τοῦ Φαίδημος καὶ παρ' ὅλον

ὅ,τι ἐμνηχανεύθη διαφόρους τρόπους, δὲν ἡδυνήθη νὰ ἐπιτύχῃ τὴν προσ-
αγωγὴν εἰς τὴν ἱερωσύνην τοῦ Γρηγορίου, διότι οὗτος μὲ χίλια μάτια
ἐπρόσεχε, μὴ τυχόν ἀπροσδοκῆτως χειροτονηθῇ ὑπὸ τοῦ ἐπαγρυπνοῦν-
τος Ἀρχιερέως. Καὶ εἰς τοὺς δύο ὑπῆρχε μία ἐφάμιλλος εἰς δραστη-
ριότητα σπουδῇ, ἀντιθέτους ὁμως σκοποὺς ἐπιδιώκουσα· ὁ μὲν δηλαδὴ
Φαίδημος ἐπεθύμει τὴν χειροτονίαν τοῦ Γρηγορίου, ἐνῶ ὁ Γρηγόριος
ἀπέφευγεν. Ὁ Φαίδημος ἐγνώριζεν ὅτι, διὰ τῆς χειροτονίας, θὰ προσ-
έφερεν εἰς τὸν Θεὸν σπουδαιότατον ἀφιέρωμα· ὁ Γρηγόριος ὁμως ἐφο-
βεῖτο, μήπως ἢ ἐκ τῆς ἱερωσύνης φροντὶς καὶ εὐθύνη παρεμβληθῇ εἰς
τὴν ζωὴν τοῦ ἐμπόδιον καί, τρόπον τινά, φορτίον δυσβάστακτον, ποῦ
θὰ τὸν ἀπεμάκρυνεν ἀπὸ τὴν ἱερὰν περὶ τὴν χριστιανικὴν φιλοσοφίαν
ἐνασχόλησίν του.

3. Διὰ νὰ ἐπιτύχῃ τὸ ποθούμενον ὁ Φαίδημος καὶ παρακινού-
μενος ἐνδομύχως ὑπὸ τινος θεϊκῆς ὁρμῆς, καταλήγει εἰς τὸ ἐξῆς συμ-
πέρασμα περὶ τοῦ τρόπου ἐνεργείας. Νὰ χειροτονήσῃ καὶ μὴ θέλοντα
τὸν Γρηγόριον! Οὕτω χωρὶς νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψιν τοῦ τὴν ἀπόστασιν, ποῦ
τὸν ἐχώριζεν ἀπὸ τὸν Γρηγόριον, μῆκος ὁδοῦ τριῶν ἡμερῶν, ἀλλ' ἀνα-
βλέψας πρὸς τὸν Θεόν, διελογίσθη καθ' ἑαυτόν: Αὐτὴν τὴν στιγμήν
καὶ ἐγὼ καὶ ἐκεῖνος εὕρισκόμεθα ἐνώπιον τοῦ Παντεπόπτου Θεοῦ, ὁ
ὁποῖος μᾶς βλέπει. Ἐπομένως ἡ ἀπόστασις εἰς οὐδὲν ἐμποδίζει τὴν ἐ-
νέργειαν τοῦ Θεοῦ. Ἀντὶ λοιπὸν νὰ ἐκτείνῃ τὴν χεῖρα τοῦ ἐπὶ τῆς κε-
φαλῆς τοῦ σωματικῶς ἀπόντος Γρηγορίου, ἐκτείνει τὴν χεῖρα τοῦ καὶ
γράφει τὴν ἀπόφασιν τῆς χειροτονίας, ἀναγνώσας καὶ τὰς σχετικὰς εὐ-
χὰς, πάραυτα δὲ ἀποστέλλει εἰς τὸν Γρηγόριον γραπτὴν τὴν χειροτο-
νίαν, παραγγείλας πρὸς αὐτὸν νὰ μὴ γίνῃ παρήκοος τῆς ἐντολῆς.

4. Τοιοῦτοτρόπως ὁ Φαίδημος ἀφιέρωσεν εἰς τὸν Θεὸν τὸν Γρη-
γόριον καὶ τοῦ ἀνέθεσε μίαν πόλιν, ἡ ὁποία, μέχρι τῆς στιγμῆς ἐκείνης
κατεῖχετο ὑπὸ τῆς εἰδωλολατρικῆς πλάνης, καὶ ἐκ τῶν πολυαρίθμων
κατοίκων τῆς πόλεως καὶ τῆς περιοχῆς τῆς, μόνον δέκα ἐπτὰ ἦσαν
Χριστιανοί⁽¹⁾. Οὕτω λοιπὸν ὁ Μέγας τῆς Νεοκαισαρείας φωστὴρ Γρη-
γόριος ὑπεισηλθεν εἰς τὸν ζυγὸν τοῦ ἀξιώματος τῆς ἱερωσύνης· τὸ δὲ
τυπικὸν μέρος τῆς χειροτονίας, ἐπίθεσις τῶν χειρῶν τοῦ Ἐπισκόπου
ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ χειροτονουμένου καὶ τὰ τοιαῦτα, ἐτελέσθησαν
κανονικῶς μετὰ ταῦτα⁽²⁾.

1) Τοσαύτη ὑπῆρξεν ἡ δρᾶσις τοῦ Ἀγίου Γρηγορίου εἰς Νεοκαισάρειαν,
ὥστε, καθὰ λέγεται, εἰς τὸ τέλος τοῦ βίου του δέκα ἐπτὰ μόνον εἰδωλολάτραι ὑ-
πελείφθησαν εἰς τὴν πόλιν.

2) Διὰ τῆς τελευταίας ταύτης περικοπῆς ῥίπτεται ἅπλετον φῶς εἰς τὴν
σκιεράν ὑπόθεσιν καθ' ἣν ὁ ἱερὸς Φαίδημος φέρεται ὡς τελέσας ἀντικανονικὴν
χειροτονίαν, ἀπόντος, δηλαδὴ τοῦ χειροτονουμένου καὶ μάλιστα εἰς τὸν βαθμὸν
τοῦ Ἐπισκόπου, ὑπὸ μόνου τοῦ Φαιδήμου, προσέτι δὲ ἄνευ προηγουμένης χει-
ροτονίας τοῦ ὑποψηφίου εἰς Διάκονον καὶ Πρεσβύτερον. Καίτοι μία τοιαύτη χει-
ροτονία θὰ εἶχεν ὑπὲρ ἑαυτῆς τὴν συνηγορίαν ὅτι ἐτελέσθη πρὸ τῆς ὁλοκληρώ-

Γ'. Ἐν τῷ βίῳ τοῦ Ἀγίου Ἀμφιλοχίου.

ΤΩ ΜΕΓΑΛΩ Ἀμφιλοχίῳ τεσσαρακοστὸν ἔτος ἤδη που περὶ τὴν ἄσκησιν διανύοντι, τελευτᾷ μὲν τὸν βίον Ἰωάννης ὁ προεδρεύων τότε τῆς Ἱκονέων Ἐκκλησίας, τὸν δὲ ἡ τοῦ Θεοῦ Πρόνοια, ἣ πάλαι τὰ τῆς καρδίας αὐτοῦ γνώριμα ἦν, εἰς τὸν τοῦ μετακεχωρηκότος τόπον μετακαλεῖται, καὶ ὁπῶς, προσῆκον εἰπεῖν, καὶ Ἀγγελος Κυρίου τῷ Ἀμφιλοχίῳ παριστάς, Ἀμφιλόχιε, εἶπεν, εἰς τὴν τῶν Ἱκονιέων πορεύου Μητρόπολιν, τῶν λογικῶν μου προβάτων ποιμὴν ἐσόμενος.

2. Ὁ δὲ πρὸς τὴν κλῆσιν ταύτην διαμέλων ἦν, καὶ τὸ κελευσθὲν ποιεῖν ἀνεβάλλετο· δευτέρα νύξ ἦν, καὶ πάλιν ἡ αὐτὴ κλῆσις καὶ προτροπὴ, καὶ ἡ ἐκείνου πάλιν ἐπίσης ἀναβολή, δαιμονικὴν ἀπάτην τὸ φαινόμενον ὑποπτεύοντος. Ἐπεὶ δὲ καὶ τρίτη κατέλαβε νύξ, καὶ αὐτὸς ἐπέστη τὰ ὅμοια προτρεπόμενος, τῆς στιβάδος ὁ γενναῖος διαναστάς, ἔδοξε λαβέσθαι τοῦ ὁμιλοῦντος, καὶ εἰ Ἀγγελος εἴ τοῦ Θεοῦ, φησι, δεῦρο στῶμεν εἰς προσευχήν.

3. Ὁ δὲ ἐπείθετο, καὶ τὴν κεφαλὴν κλίνας, Ἅγιος, Ἅγιος, Ἅγιος, Κύριος Σαβαώθ, ἀνεβόησε, πλήρης ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ τῆς δόξης Αὐτοῦ· κρατήσας τοίνυν τὸν Ἀμφιλόχιον τῆς χειρός, τὴν Ἐκκλησίαν ἅμφω καταλαμβάνουσιν· αὐτόματοι δὲ αὐτοῖς αἱ θύραι διεπετάσθησαν, φῶς τε μέγα καὶ ἄρρητον περιλάμπον τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ ἀνδρῶν πλῆθος περιηθροίσθη.

4. Εἶτα λαβόντες τὸν Ἀμφιλόχιον τῷ θυσιαστηρίῳ προσάγουσιν, ἐπιδόντες δὲ μετὰ χειρὸς ἔφερον, Εὐαγγέλιον δὲ τοῦτο ἐφκει εἶναι· ὁ Κύριος, εἶπον, εἴη μετὰ σοῦ. Εἷς δὲ ὁ τῶν ἄλλων πρωτεύων φαινόμενος, εὐχῇ ἔφησεν ἑαυτοὺς ἐπιτρέψωμεν, ὥστε καὶ τὴν Χάριν αὐτῷ διαφοιτῆσαι τοῦ Ἀγίου Πνεύματος. Εὐξάμενοι οὖν καὶ, εἰρήνη σοι, ἐπειπόντες, εὐθὺς ἀπῆσαν μεσοῦσης νυκτός. Ὁ δὲ ἐπὶ τοῖς παραδόξοις τούτοις καταπλαγείς, ἅμφω τε πρὸς τὸν οἰκίσκον ἀπῆει.

5. Συναντῶσι δὲ αὐτῷ Ἐπίσκοποι τὸν ἀριθμὸν ἐπτά, οἱ ἐκ θείας ἐμφανείας Ἐπίσκοπον αὐτὸν Ἱκονίου χειροτονῆσαι προετράπησαν, καὶ ἐπιγνόντες αὐτὸν εἶναι τὸν Ἀμφιλόχιον, ὃν ἐκ τῆς θείας ἔμαθον ὄψεως, λαβόντες τοῦτον ὁμοῦ πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν ἀφίκοντο, καὶ πάντας τοὺς τῆς ἐπαρχίας Ἐπισκόπους καὶ Κληρικούς συναθροίσαντες, τὰ τοῦ πράγματος αὐτοῖς ἀπαγγέλλουσι, καὶ κοινῇ ψήφῳ Ἀρχιερέα καθιστῶσιν αὐτόν, καὶ τῷ τῆς Ἱκονιέων πόλεως θρόνῳ ἐγκαθιδρύουσιν.

Ἐρμηνεία

ΚΑΤΑ τὸ τεσσαρακοστὸν ἔτος τῆς ἀσκήσεως τοῦ Μεγάλου Ἀμφιλοχίου ἐν τῇ ἐρήμῳ, ἀποθνήσκει ὁ Ἐπίσκοπος τῆς Ἐκκλησίας Ἱκονίου Ἰωάννης. Ἀμέσως τότε ἡ Θεία Πρόνοια, ἡ ὁποία ἐγνώριζε καλῶς τὸν θησαυρὸν τῆς καρδίας τοῦ Ἀμφιλοχίου, καλεῖ Αὐτὸν ὡς διάδοχον τοῦ ἐκλιπόντος Μητροπολίτου. Ἀξίζει δὲ νὰ εἰπωμεν καὶ πῶς ἡ εἰς τὴν Ἐπισκοπὴν κλῆσις αὐτοῦ ἐγένετο. Κατὰ τὰς ἡμέρας ἐκείνας Ἀγγελος Κυρίου ἐνεφανίσθη εἰς τὸν Ἀμφιλόχιον καὶ τοῦ εἶπε :

σεως τῆς κανονικῆς διατάξεως τῆς Ἐκκλησίας, ἐν τούτοις, διὰ τῶν ἐνταῦθα ἀναφερομένων, καταφαίνεται ὅτι ἡ καλουμένη ἐκείνη χειροτονία ἦτο ἀπλῇ ἐκλογή, τῆς χειροτονίας τελεσθείσης κανονικῶς, μετὰ τὴν ὑπὸ τοῦ ὑποψηφίου, ἐν προκειμένῳ τοῦ Γρηγορίου, ἀποδοχὴν τῆς ἐκλογῆς του.

— Ἀμφιλόχιε, ὕπαγε εἰς τὴν Μητρόπολιν τοῦ Ἰκονίου, εἰς τὴν ὁποίαν μέλλεις νὰ ἐγκατασταθῇς ποιμὴν τῶν λογικῶν μου προβάτων.

2. Ὁ Ἀμφιλόχιος, ἐκ ταπεινοφροσύνης, δὲν ἔδωσε σημασίαν εἰς τὴν κλῆσιν αὐτὴν καὶ ἀνέβαλε νὰ ἐκτελέσῃ τὸ διαταχθέν. Ἡ κλῆσις ἐπανελήφθη καὶ κατὰ τὴν δευτέραν νύκτα, διὰ τοῦ αὐτοῦ τρόπου, ἀλλὰ καὶ πάλιν ἐκεῖνος ἀνέβαλε νὰ ἐκτελέσῃ τὴν προτροπὴν, διότι ἐφοβήθη μήπως πρόκειται περὶ δαιμονικῆς ἀπάτης. Ἐπειδὴ καὶ κατὰ τὴν τρίτην νύκτα εἶδε τὸ ἴδιον ὄραμα ὁ Μέγας Ἀμφιλόχιος καὶ ἐνεφανίσθη ὁ ἴδιος Ἀγγελος προτρέπων τὰ ἴδια πράγματα, πετάγεται ἀπὸ τὸ στῶμα του ὁ γενναῖος Ἀμφιλόχιος καὶ τοῦ ἐφάνη, ὅτι ἔπιασε τὸν συνομιλητὴν του καὶ τοῦ εἶπε:

— Ἐὰν πράγματι εἶσαι Ἀγγελος τοῦ Θεοῦ, ἔλα νὰ προσευχηθῶμεν μαζί.

3. Ὁ Ἀγγελος πράγματι ἐπείσθη καὶ ἀφοῦ ἔκλινεν ἐκ σεβασμοῦ τὴν κεφαλὴν του ἀνεβόησε:

— Ἅγιος, Ἅγιος, Ἅγιος Κύριος Σαβαώθ, πλήρης ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ τῆς δόξης Αὐτοῦ.

Ἐν συνεχείᾳ ὁ Ἀγγελος ἐκράτησεν ἀπὸ τὴν χεῖρα τὸν Ἀμφιλόχιον καὶ φθάνουν καὶ οἱ δύο εἰς τὴν Ἐκκλησίαν. Ἀμέσως ἀνοίγουν ἐνώπιόν των αἱ θύραι τῆς Ἐκκλησίας αὐτομάτως καὶ φῶς μέγα καὶ ὑπερφυσικὸν περιέλαμψε τὸν Ναόν, εἰς τὸν ὁποῖον ἐφάνη ὅτι συνεκεντρώθη καὶ ἀρχετὸν πλῆθος ἀνδρῶν.

4. Μερικοὶ ἐξ αὐτῶν παρέλαβον τότε τὸν Ἀμφιλόχιον καὶ τὸν ὀδηγοῦν ἐνώπιον τοῦ Ἱεροῦ Θυσιαστηρίου. Ἐν τῷ μεταξὺ τοῦ προσφέρουν κάτι ποὺ ἐκράτουν καὶ ποὺ ἐφαίνετο, ὅτι ἦτο μᾶλλον Εὐαγγέλιον, εὐχηθέντες εἰς αὐτόν: Ὁ Κύριος νὰ εἶναι μαζί σου. Ἐνας ἐκ τῆς ὀμηγύρεως, ποὺ ἐφαίνετο νὰ προεξάρχη τῆς τελετῆς, εἶπε πρὸς τοὺς παρισταμένους:

— Ἄς προσευχηθῶμεν, διὰ νὰ κατέλθῃ ἐπ' αὐτόν (τὸν Ἀμφιλόχιον) ἡ Χάρις τοῦ Παναγίου Πνεύματος.

Ἀφοῦ λοιπὸν προσευχήθησαν καὶ εἶπον, εἰς τὸ τέλος, «εἰρήνη σοι» ἀνεχώρησαν κατὰ τὰ μεσάνυχτα. Ὁ Ἀμφιλόχιος καταπλαγεὶς ἀπὸ αὐτὰ τὰ παράδοξα ἀνεχώρησε καὶ αὐτὸς ἐπιστρέφων εἰς τὸ κελλί του.

5. Εἰς τὸν δρόμον τὸν συναντοῦν ἑπτὰ Ἐπίσκοποι, οἱ ὁποῖοι παρεκινήθησαν ὑπὸ θείου ὁράματος, διὰ νὰ τὸν χειροτονήσουν Ἐπίσκοπον· ἀνεγνώρισαν δὲ τὸν μέχρι τότε ἄγνωστόν των Ἀμφιλόχιον ἀπὸ τὸ ἀποκαλυπτικὸν ὄραμα. Ἀφοῦ λοιπὸν τὸν παρέλαβον, μετέβησαν ἀπὸ κοινοῦ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν. Ἐκεῖ συνεκέντρωσαν ὅλον τὸν Κλήρον καὶ τοὺς Ἐπισκόπους τῆς ἐπαρχίας, ὅπου τοὺς ἀνήγγειλαν τὴν δι' ἀποκαλύψεως ὑποδειχθεῖσαν χειροτονίαν τοῦ Ἀμφιλοχίου εἰς Ἐπίσκοπον. Οὕτω πλέον διὰ κοινῆς ψήφου ὁλοκλήρου τῆς ἐπαρχίας τὸν ἀναδεικνύουν Ἐπίσκοπον, τὸν χειροτονοῦν καὶ τὸν ἐγκαθιστοῦν εἰς τὴν Ἐπισκοπὴν τῆς πόλεως Ἰκονίου.

Δ'. Ἐν τῷ βίῳ τοῦ Ἀγίου Γρηγορίου Ἀκραγαντίνων.

Ο ΜΕΓΑΣ Γρηγόριος, ὁ Ἀκραγαντίνων Ἐπίσκοπος, τοὺς ὑπὸ τοῦ Πάπα πρὸς ἀναζήτησιν αὐτοῦ σταλέντας Ἐπισκόπους μακρόθεν ἤκοντας θεασάμενος, καὶ γνούς, ὅτι βούλονται, ἐν τῷ σεμνείῳ τότε τοῦ Ἀγίου Ἑρμοῦ κρυπτόμενος, ὡς οἱ ἄνδρες ἐπέστησαν καὶ αὐτὸν ἀνεζήτησαν, τοῦ κήπου δραμὼν ἐνδοτέρῳ, μέσον τῶν φυτῶν ὑπεκρύβη.

2. Ἐφωράθη δὲ ὑπὸ τοῦ τῆς Μονῆς προεσιῶτος, ὃς ὑπὸ τῶν ἀνδρῶν ἐπειγόμενος, οὐκ ἀνήκει κατὰ πᾶν μέρος τοῦ Μοναστηρίου τοῦτον διερευνώμενος, καὶ εὐρὼν ἐν τῷ κήπῳ, ἐπιδραμὼν καὶ τῆς ἐκείνου χειρὸς λαβόμενος, πρὸς τοὺς ζητοῦντας ἐξῆγε, χαλεπαίνων ἅμα καὶ κεκραγώς, καὶ βία ἔλκων, ὡς μεγάλοις τισὶν ἐγκλήμασιν ἔνοχον.

3. Οἱ καὶ ἰδόντες αὐτόν, τοῖς αὐτοῦ ποσὶν εὐθέως προσπίπτουσι, καὶ ἡδέως αὐτὸν ἀσπασάμενοι, τὰ τοῦ πράγματος αὐτῷ ἀπαγγέλλουσι καὶ ὅπερ ὁ Πάπας ἐκ θειοτέρας ἀποκαλύψεως, σαφῶς τὰ περὶ αὐτοῦ διδαχθεὶς, καὶ ἐπιτραπείς χειροτονῆσαι αὐτόν Ἐπίσκοπον εἰς Ἀκράγαντα, αὐτοὺς ἀποστέλλει πρὸς ἑαυτὸν τοῦτον μετακαλούμενος.

4. Ὁ δὲ μηκέτι ἀντιλέγειν ἰσχύων, τῷ ταῦτα οὕτως οἰκονομήσαντι Θεῷ ἐπέισθη, καὶ τὴν Ἀρχιερωσύνην ἐδέξατο.

Ἑ ρ μ η ν ε ι α

Ο ΜΕΓΑΣ Γρηγόριος ὁ Ἐπίσκοπος Ἀκραγαντίνων, πρὶν γίνῃ Ἐπίσκοπος, πληροφορηθεὶς ὅτι ἤθελον νὰ τὸν χειροτονήσουν, ἔσπευσε καὶ ἐκρύβη εἰς τὸ Μοναστήριον τοῦ Ἀγίου Ἑρμοῦ (1). Μόλις ὁμως εἶδεν ἀπὸ μακρὰν ἐρχομένους καὶ ἐκεῖ τοὺς ἀποσταλέντας ὑπὸ τοῦ Πάπα Ἐπισκόπους, ἔτρεξε καὶ ἐκρύβη μεταξὺ τῶν θάμνων τοῦ κήπου, εἰς τὸ βάθος, ὥστε νὰ μὴ τὸν ἀνακαλύψουν.

2. Εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ ἀνεκαλύφθη ἀπὸ τὸν Ἠγούμενον τῆς Μονῆς, ὅστις πιεζόμενος ἀπὸ τοὺς ἀπεσταλμένους τοῦ Πάπα, δὲν ἄφησε γωνίαν τοῦ Μοναστηρίου, ποὺ νὰ μὴ ἐρευνήσῃ. Ἀφοῦ τὸν ἀνεκάλυψεν, ἔτρεξε πρὸς αὐτόν πολὺ στενοχωρημένος καὶ ἀφοῦ τὸν ἔπιασε ἀπὸ τὴν χεῖρα, τὸν ἔσυρε βιαίως διὰ νὰ τὸν παραδώσῃ πρὸς τοὺς ἀναζητοῦντας αὐτόν, κραυγάζων καὶ ἀπειλῶν, διότι ἐνόμιζεν ὅτι ἦτο ἔνοχος μεγάλων ἐγκλημάτων.

3. Ὅταν τὸν εἶδον οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ Πάπα, πίπτουν πρὸ τῶν ποδῶν του καὶ μὲ εὐχαρίστησιν τὸν ἀσπάζονται καὶ τοῦ ἐκθέτουν τὸν σκοπὸν τῆς ἐπισκέψεώς των· ὅτι δηλαδὴ ὁ Πάπας, ἐκ θείας ἀποκαλύψεως, ἐπληροφορήθη λεπτομερῶς τὰ τοῦ βίου του καὶ λαβὼν ἐπιταγὴν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ νὰ τὸν χειροτονήσῃ Ἐπίσκοπον εἰς Ἀκράγαντα, τοὺς ἀπέστειλε πρὸς αὐτόν, διὰ νὰ τὸν καλέσουν πλησίον του.

4. Οὕτως ὁ Μέγας Γρηγόριος, μὴ δυνάμενος πλέον νὰ προβάλλῃ ἀντίρρησην πρὸς τὸν οὕτω πως οἰκονομήσαντα Θεόν, ἐπέισθη καὶ ἐδέχθη τὴν Ἀρχιερωσύνην.

1) Ἐν ἄλλοις γράφεται Ἑράσμων.

Ε'. Ἐν τῷ Γεροντικῷ.

Η ΛΘΟΝ ποτε οἱ Πατέρες τὸν Ἀββᾶν Ἰσαάκ ποιῆσαι Πρεσβύτερον· ὁ δὲ ἀκούσας, εἰς Αἴγυπτον ἔφυγε, καὶ ἀπελθὼν εἰς ἀγρόν, ἐκρύβη ἀνὰ μέσον τοῦ χόρτου· οἱ δὲ Πατέρες κατεδίωξαν ὀπίσω αὐτοῦ, καὶ φθάσαντες εἰς τὸν ἀγρὸν ἐκεῖνον, κατέλυσαν ἀναπαυθῆναι μικρὸν ἐκεῖ· ἥδη γὰρ γέγονε νύξ, τὸν δὲ ὄνον ἀπέλυσαν βόσκεισθαι.

2. Ὡς οὖν ὁ ὄνος ἀπῆλθεν, ἔστη ἐπάνω τοῦ Γέροντος, οἱ δὲ Πατέρες πρῶτον ζητοῦντες τὸν ὄνον εὔρον καὶ τὸν Ἰσαάκ κρυπτόμενον, καὶ κατασχόντες αὐτόν, ἐπεχείρουν δῆσαι· ὁ δὲ οὐκ ἀφῆκεν εἰπὼν· οὐκέτι φεύγω· θέλημα γὰρ Θεοῦ ἐστι, καὶ ὅπου δ' ἂν φύγω, εἰς αὐτὸ ἐρχομαι.

3. Ἀπῆλθε ποτὲ ὁ Ἀββᾶς Ματόης ἀπὸ τῆς Ραῖθοῦ εἰς τὰ μέρη Μαγδάλων· ἦν δὲ καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ· καὶ κρατήσας ὁ Ἐπίσκοπος τὸν Γέροντα ἐχειροτόνησεν αὐτὸν Πρεσβύτερον, καὶ γενομένων αὐτῶν ὁμοῦ, ἔλεγεν αὐτῷ ὁ Ἐπίσκοπος· συγχώρησόν μοι, Ἀββᾶ, οἶδα, ὅτι οὐκ ἤθελες τὸ πρᾶγμα τοῦτο, ἀλλὰ διὰ τὸ εὐλογηθῆναί με παρὰ σοῦ ἐποίησα τοῦτο.

4. Ἀπεκρίθη δὲ ὁ Γέρον μετὰ ταπεινώσεως· καὶ ὁ λογισμὸς μου μικρὸν ἤθελε, πλὴν εἰς τοῦτο ἐγὼ κοπιῶ, ὅτι χωρισθῆναι ἔχω ἀπὸ τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ μετ' ἐμοῦ· οὐ γὰρ βαστάζω ὅλας τὰς εὐχὰς μόνος ποιῆσαι. Καὶ λέγει ὁ Ἐπίσκοπος· εἰ οἶδας ὅτι ἄξιός ἐστιν, ἐγὼ αὐτὸν χειροτονῶ. Ἐφῆσεν ὁ Γέρον· εἰ ἄξιός ἐστιν οὐκ οἶδα· ἐν δὲ οἶδα, ὅτι ἐμοῦ καλλίων ἐστίν.

5. Ἐχειροτόνησε δὲ καὶ αὐτόν, καὶ ἐκοιμήθησαν ἀμφοτέροι μὴ ἐγγίσαντες τῷ θυσιαστηρίῳ, ἔνεκεν τοῦ ποιῆσαι προσφορὰν. Ἐλέγε δὲ ὁ Γέρον· πιστεύω εἰς τὸν Θεόν, ὅτι οὐκ ἔχω κριμα πολὺ διὰ τὴν χειροτονίαν, ἐπειδὴ οὐ ποιῶ προσφορὰν· τῶν γὰρ ἀμέμεπτων ἐστὶν ἡ χειροτονία.

Ἐ ρ μ η ν ε ί α

Κ ΑΠΟΤΕ ἦλθον οἱ Πατέρες πρὸς τὸν Ἀββᾶν Ἰσαάκ, διὰ νὰ τὸν χειροτονήσουν Πρεσβύτερον. Οὗτος, μόλις τὸ ἐπληροφόρηθη, ἔφυγεν εἰς Αἴγυπτον καὶ ἐκρύπτετο εἰς ἓνα ἀγρὸν ἀνάμεσα εἰς τὸ χόρτον. Οἱ Πατέρες ὁμως δὲν τὸν ἄφησαν ἡσυχον· τὸν κατεδίωξαν καί, κατὰ σύμπτωσιν, ἔφθασαν εἰς ἐκεῖνον τὸν ἀγρόν, ὅπου ἐκάθισαν, διὰ νὰ ἀναπαυθοῦν ὀλίγον, διότι ἐν τῷ μεταξὺ εἶχε νυκτώσει. Ἀφησαν δὲ καὶ τὸν ὄνον τοὺς ἐλεύθερον νὰ βοσκήσῃ εἰς τὸ χωράφι.

2. Ὁ ὄνος ἐλεύθερος ἦλθε καὶ ἔβοσκε εἰς τὸ σημεῖον ἀκριβῶς, ποὺ ἐκρύπτετο ὁ Γέρον. Τὸ πρῶτον οἱ Πατέρες, ἀναζητοῦντες τὸν ὄνον, εὔρον κατὰ σύμπτωσιν καὶ τὸν κρυπτόμενον Ἀββᾶν Ἰσαάκ. Οἱ Πατέρες τότε τὸν συνέλαβον καὶ ἐπεχείρησαν νὰ τὸν δέσουν. Ὁ Ἀββᾶς ὁμως Ἰσαάκ δὲν τοὺς ἄφησε, λέγων πρὸς αὐτούς:

—Δὲν φεύγω πλέον, διότι εἶναι θέλημα Θεοῦ καὶ ὅπου νὰ καταφύγω, θὰ μὲ συναντᾷ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ.

3. Κάποτε ὁ Ἀββᾶς Ματόης ἦλθεν ἀπὸ τὴν Ραῖθὼ εἰς τὰ μέρη τῶν Μαγδάλων. Εἶχε δὲ μαζί του καὶ τὸν ἀδελφόν του. Ὁ Ἐπίσκοπος τῆς ἐπαρχίας ἐκράτησε τὸν Ἀββᾶν Ματόην καὶ τὸν ἐχειροτόνησεν Ἱερέα. Κατὰ τὴν ὥραν ποὺ ἔτρωγαν, λέγει ὁ Ἐπίσκοπος πρὸς τὸν Ἀββᾶν Ματόην:

— Συγχώρεσέ με, Ἀββᾶ· γνωρίζω, ὅτι δὲν ἤθελες αὐτὸ τὸ πράγμα· τὸ ἕκκαμα ὁμῶς καὶ σὲ ἐχειροτόνησα, διὰ νὰ εὐλογηθῶ ἀπὸ σέ.

4. Ὁ Γέρων ἀπὸ ταπεινοφροσύνην καὶ διὰ νὰ μὴ λυπήσῃ τὸν Ἐπίσκοπον τοῦ λέγει :

— Καὶ ἐμοῦ ὁ λογισμὸς τὸ ἤθελε ὀλίγον· ἐκεῖνο ὁμῶς ποὺ με κουράζει εἶναι ἡ σκέψις πῶς θὰ χωρισθῶ ἀπὸ τὸν ἀδελφόν, ποὺ ἐπὶ τόσα ἔτη συνασκητεύομεν, ἐπὶ πλέον δὲν ἠμπορῶ μόνος μου νὰ τελῶ ὅλας τὰς ἱερατικὰς εὐχάς.

— Ἐὰν γνωρίζῃς, ὅτι εἶναι ἄξιος ὁ ἀδελφὸς—ἐπανέλαβεν ὁ Ἐπίσκοπος—ἐγὼ τὸν χειροτονῶ.

— Ἐὰν εἶναι ἄξιος δὲν γνωρίζω—ἀπήντησε καὶ πάλιν ὁ Ἀββᾶς Ματόης—ἕνα μόνον γνωρίζω, ὅτι εἶναι πολὺ καλλίτερος ἀπὸ ἐμέ.

5. Τότε ὁ Ἐπίσκοπος ἐχειροτόνησε Πρεσβύτερον καὶ τὸν ἀδελφὸν τοῦ Ἀββᾶ Ματόη. Μετὰ καιρὸν ἐκοιμήθησαν καὶ οἱ δύο Ἀσκηταί, χωρὶς νὰ πλησιάσουν τὸ θυσιαστήριον, διὰ νὰ προσφέρουν τὴν ἀναίμακτον θυσίαν, τελοῦντες τὴν Θεῖαν Λειτουργίαν. Ἐν ὅσῳ δὲ ἔζη ὁ Γέρων ἔλεγεν :

— Πιστεύω, ὅτι δὲν θὰ κατακριθῶ πολὺ, διὰ τὴν χειροτονίαν, ἐφ' ὅσον δὲν ἱεουργῶ, διότι ἡ χειροτονία ἀνήκει εἰς τοὺς ἀμέμπτους.

ἙΠΙΘΕΣΙΣ ΚΗ΄.

Περὶ ἱερωσύνης, ὅτι ὁ ἀναξίως ἱερατεύων βαρυτάτην ἐαυτῷ ἐπισπᾶται τὴν κόλασιν, ὥσπερ καὶ ὁ μετὰ προσοχῆς ἀξίως, καρποῦται τὰ μέγιστα.

Περὶ ἱερωσύνης, ὅτι ἐκεῖνος ποὺ ἀναλαμβάνει ἀναξίως τὰ καθήκοντα τοῦ Ἱερέως προετοιμάζει διὰ τὸν ἑαυτὸν του αὐστηροτάτην τιμωρίαν ὅπως ἀντιθέτως, καὶ ἐκεῖνος, ποὺ ἱερατεύει μετὰ προσοχῆς καὶ παραμένει ἄξιος τοῦ ὑπουργήματος, ὠφελεῖται ψυχικῶς πάρα πολύ.

Α΄. Παλλαδίου.

ΑΡΑΒΑΛΩΝ ποτε τῷ Ἀγίῳ Μακαρίῳ τῷ Ἀλεξανδρεῖ, εὔρον ἔξω τῆς κέλλης αὐτοῦ Πρεσβύτερον κόμης τινὸς κατακείμενον, οὗ ἡ κεφαλὴ ἐβέβρωτο, ὥς αὐτὸ τὸ ὅστουν ἀπὸ τῆς κορυφῆς φαίνεσθαι ἅπαν ὑπὸ τοῦ πάθους τοῦ λεγομένου καρκίνου, καὶ τοῦτον οὐδὲ ἐν συντυχίᾳ ἐδέχετο.

2. Παρεκάλεσα τοῖνον αὐτὸν λέγων· κατοικτεῖρησον, δέομαί σου, τοῦτον τὸν ἄθλιον, καὶ δὸς αὐτῷ καὶ ἀπόκρισιν. Καὶ λέγει μοι, ὅτι ἀνάξιος ἐστὶ τοῦ ἰαθῆναι· παιδεία γὰρ αὐτῷ ἀπεστάλη αὕτη. Εἰ δὲ θέλεις αὐτὸν ἰαθῆναι, πείσον αὐτὸν ἀποσιῆναι τῆς λειτουργίας. Καὶ εἶπον ἐγὼ· διατί, δέομαί σου; Καὶ λέγει μοι· πορνεύων λειτουργεῖ, καὶ διὰ τοῦτο παιδεύεται· ἐὰν οὖν ἀποσιῇ φόβῳ, ὃν καταφρονῶν κατετόλμησεν, ὁ Θεὸς ἰᾶται αὐτόν.

3. Καὶ γὰρ εἶπον τῷ πάσχοντι· ὁ δὲ συνέθετο, ὁμόσας ἐπὶ Θεοῦ μηκέτι ἱερατεῦσαι, καὶ τότε αὐτὸν ἐδέξατο, καὶ λέγει αὐτῷ· πιστεύεις, ὅτι ἔστι Θεός, ὃν οὐδὲν λανθάνει; Καὶ ἀπεκρίθη· ναί, δέομαί σου. Εἶτα λέγει αὐτῷ· μὴ ἡδυνήθης διαπαῖξαι Αὐτόν; Καὶ λέγει ἐκεῖνος· οὐκ ἡδυνήθην, κύριέ μου. Λέγει ὁ Μέγας· εἰ γνωρίζεις σου τὴν ἁμαρτίαν, καὶ τὴν τοῦ Θεοῦ παιδείαν, δι' ἣν ταῦτα ὑπέστης, διόρθωσαι εἰς τὸ ἐξῆς.

4. Καὶ ἐξωμολογήσατο τὴν ἁμαρτίαν, καὶ ἔδωκε λόγον τοῦ μηκέτι ἁμαρτεῖναι, μήτε λειτουργῆσαι τῷ Θυσιαστηρίῳ, ἀλλὰ τὸν λαϊκὸν ἀσπάσασθαι κλῆρον, εἰδ' οὕτως ἐπέβηκεν αὐτῷ χεῖρας ὁ Ἅγιος, καὶ ἐν ὀλίγαις ἡμέραις ἰάθη καὶ ἐτρέχωσε, καὶ ἀπῆλθεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, δοξάζων τὸν Θεὸν καὶ εὐχαριστῶν τῷ Ἀγίῳ.

Ἑρμηνεία

ΚΑΠΟΤΕ ἐπεσκέφθην τὸν Ἅγιον Μακάριον, τὸν Ἀλεξανδρινόν. Ἐξω ἀπὸ τὸ κελλί του εὔρον τὸν Ἱερέα ἐνὸς χωρίου, ἐξηπλωμένον πρὸ τῆς θύρας. Τὸ δέσμα τῆς κεφαλῆς του ἦτο καταργωμένον ἀπὸ καρκίνου, ὥστε νὰ φαίνωνται τὰ ὅστᾱ τοῦ κρανίου. Ὁ Ἅγιος Μακάριος ὅμως οὔτε νὰ τὸν συναντήσῃ δὲν ἤθελε.

2. Παρεκάλεσα τότε τὸν Ἅγιον νὰ λυπηθῇ αὐτὸν τὸν δυστυχῇ καὶ νὰ τοῦ εἴπῃ τοῦλάχιστον ἓνα παρηγορητικὸν λόγον.

—Εἶναι ἀνάξιος νὰ θεραπευθῇ—μοῦ ἀπαντᾷ·—ἡ ἀσθένεια αὐτῇ τοῦ ἐδόθη πρὸς τιμωρίαν του. Ἐὰν λοιπὸν θέλῃς νὰ θεραπευθῇ, πρέπει προηγουμένως νὰ τὸν πείσῃς νὰ παύσῃ νὰ λειτουργῇ.

—Διατί, σὲ παρακαλῶ, Πάτερ;—ἠρώτησα ἔκπληκτος.

—Διότι—μοῦ ἀπήντησεν—ἐνῶ πορνεύει, λειτουργεῖ καὶ δι' αὐτὸ τιμωρεῖται. Ἐὰν λοιπὸν, μετὰ φόβου, ἀπομακρυνθῇ ἀπὸ ὧσα, ἐκ καταφρονήσεως, κατετόλμησεν, ἀσφαλῶς ὁ Θεὸς θὰ τὸν θεραπεύσῃ.

3. Διεβίβασα τοὺς λόγους τούτους εἰς τὸν πάσχοντα καὶ ἐκεῖνος συνεφώνησεν, ὀρκισθεὶς ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ νὰ μὴ ἱερατεύσῃ πλέον οὐδέποτε. Τότε καὶ ὁ Ἅγιος τὸν ἐδέχθη καὶ λέγει πρὸς αὐτόν:

—Πιστεύεις ὅτι ὑπάρχει Θεός, ἀπὸ τὸν ὁποῖον τίποτε δὲν δύναται νὰ παραμείνῃ κρυπτόν;

—Ναί, σὲ παρακαλῶ—ἀπήντησεν ἐκεῖνος.

—Μήπως—ἐρωτᾷ ὁ Ὅσιος—ἡδυνήθης νὰ τὸν περιπαίξῃς;

—Ὅχι, κύριέ μου—λέγει πάλιν ὁ ἀσθενής—δὲν ἡδυνήθην.

—Ἐφ' ὅσον λοιπὸν—λέγει ὁ θεῖος Μακάριος—γνωρίζεις τὴν ἁμαρτίαν σου καὶ τὴν τιμωρίαν τοῦ Θεοῦ, τὴν ὁποῖαν ὑπέστης, ἐξ αἰτίας αὐτῆς τῆς ἁμαρτίας, νὰ διορθωθῇς εἰς τὸ ἐξῆς.

4. Πράγματι ὁ πάσχων Κληρικὸς ἐξωμολογήθη τὰς ἁμαρτίας του καὶ ἔδωκε λόγον νὰ μὴ περιπέσῃ εἰς ἁμαρτίαν κατὰ τὸ μέλλον, ἀλλ' οὔτε καὶ νὰ λειτουργήσῃ πλέον, ἐπανερχόμενος εἰς τὴν τάξιν τῶν λαϊκῶν. Κατόπιν αὐτοῦ ὁ Ἅγιος Μακάριος ἔθεσεν ἐπάνω του τὰς χεῖρας του καὶ ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν ἐθεραπεύθη ἡ κεφαλὴ του καὶ πάλιν ἐφύτρωσε τρίχας ἐκεῖ ποῦ ἦτο ἡ πληγὴ· μεθ' ὃ ἀνεχώρησε διὰ τὴν οἰκίαν του δοξάζων τὸν Θεὸν καὶ εὐχαριστῶν τὸν Ἅγιον.

Β'. Γρηγορίου τοῦ Διαλόγου.

ΚΛΗΡΙΚΟΣ ΤΙΣ ἐκ τῆς Ἀκηνῶν Ἐκκλησίας, ὑπὸ δαίμονος ἀκαθάρτου ὠχλεῖτο· ὁ δὲ τούτου Ὅσιώτατος Ἐπίσκοπος Κωνσταντίνος, ἐν διαφόροις τῶν Ἀγίων κοιμητηρίοις πολλάκις τοῦτον ἀπέστειλεν, ὥπως ἰαθῇ, ἀλλ' οὐκ ἰάθη. Ὑστερον δὲ ἀπηνέχθη ὁ ἀσθενὴς πρὸς τὸν τοῦ Θεοῦ δοῦλον Βενέδικτον, ὃς τοῦ Θεοῦ δεηθεὶς, τὸ ἀκάθαρτον πνεῦμα ἐξ αὐτοῦ ἀπελάσας, ὑγιῇ τοῦτον, τῇ τοῦ Χριστοῦ Χάριτι, ἀποκατέστησεν. Ἀπέλυσε οὖν αὐτὸν εἰρηκῶς αὐτῷ· ἀπελθε, ἰδοὺ ὑγιὴς γέγονας, κρέα μὴ φάγῃς μηδὲ ἱερατικοῦ βιβλίου ἐπιβῆς· ἢ δ' ἂν ἡμέρᾳ ἱερατικὸν ἀξίωμα δέξασθαι τολμήσῃς, εὐθὺς ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τοῦ ἀκαθάρτου δαίμονος ἀνελεημόνως ὑποβληθήσῃ.

2. Ἀπελθὼν δὲ εἰς τὰ ἴδια ἐπελάθετο τῆς παρὰ τοῦ Ἁγίου δοθείσης αὐτῷ ἐντολῆς, καὶ μετὰ ἐτῶν πολλῶν περίοδον, ἤνίκα ἐθεάσατο τοὺς πρωτεύοντας ἐν τῷ ἱερῷ καταλόγῳ ἐκ τοῦδε τοῦ βίου μεταστάντας, καὶ τοὺς ἑαυτοῦ ἐλάσσονας ἐν ἱερατικῷ προβαίνοντας τάγματι, λήθην, ὥς εἴρηται, ὑπομείνας τῶν παρὰ τοῦ Ἁγίου Πατρὸς πρὸς αὐτὸν γενομένων νουθεσιῶν, ἱερατικοῦ ἐπέβη τάγματος, καὶ πάσαντα εἰς αὐτὸν ὁ δαίμων, ὥσπερ ἀνήμερος θῆρ εἰσοικισθεὶς, ἀνηλεῶς τοῦτον διεσπάραιτε μέχρι θανάτου.

Ἑρμηνεία

ΕΝΑΣ Κληρικὸς τῆς Ἐκκλησίας τῶν Ἀκηνῶν ἠνωχλεῖτο ὑπὸ ἀκαθάρτου δαίμονος· ὁ δὲ Ὁσιώτατος Ἐπίσκοπός του Κωνσταντῖνος τὸν ἔστειλε πολλὰς φορὰς εἰς τοὺς τάφους διαφόρων Ἀγίων, διὰ νὰ θεραπευθῇ, ἀλλὰ δὲν ἐθεραπεύθη. Ὑστερα ἀπὸ πολὺν χρόνον μετέφεραν τὸν ἀσθενῆ αὐτὸν Κληρικὸν πρὸς τὸν δοῦλον τοῦ Θεοῦ Βενέδικτον, ὁ ὁποῖος, κατόπιν θερμῆς δεήσεως πρὸς τὸν Θεόν, ἀπεδίωξε τὸ ἀκάθαρτον πνεῦμα ἀπὸ αὐτὸν καί, μὲ τὴν Χάριν τοῦ Χριστοῦ, τὸν ἔκαμε καλά. Ἀφοῦ λοιπὸν ὁ Ὁσιος Βενέδικτος τὸν ἐθεράπευσε, τοῦ εἶπε· «Πήγαινε τώρα· ἰδοὺ, ἔγινες καλά. Πρόσεξε νὰ μὴ φάγῃς εἰς τὴν ζωὴν σου κρέας καὶ νὰ μὴ ἐπιζητήσῃς νὰ λάβῃς χειροτονίαν Κληρικοῦ⁽¹⁾ μεγαλυτέρου βαθμοῦ. Ὅποταν δὲ τολμήσῃς νὰ δεχθῇς ἱερατικὸν ἀξίωμα, ἀμέσως τότε θὰ ὑποπέσῃς ὑπὸ τὴν ἀνελεήμονα ἐξουσίαν τοῦ ἀκαθάρτου δαίμονος».

2. Ὁ θεραπευθεὶς μετέβη εἰς τὴν οἰκίαν του καὶ ἐπὶ τι διάστημα ἡσύχαζεν ὑγιαίνων. Ἐν τῷ μεταξὺ ὅμως ἐλησμόνησε τὴν ἐντολὴν τοῦ θεραπεύσαντος αὐτὸν Ὁσίου Βενεδίκτου. Ὑστερα ἀπὸ πολλὰ ἔτη βλέπων, ὅτι οἱ πρωτεύοντες εἰς τοὺς ἱερατικοὺς καταλόγους ἀπέθνησκον καὶ ὅτι ἀνήρχοντο εἰς τὰς βαθμίδας τοῦ ἱερατικοῦ τάγματος οἱ κατώτεροί του, ἐξέχασεν, ὅπως ἐλέχθη ἀνωτέρω, τὰς συμβουλὰς τοῦ Ἀγίου Πατρὸς καὶ ἀνέλαβε, διὰ χειροτονίας, ἱερατικὸν ἀξίωμα. Ἀμέσως ὅμως τότε ὁ δαίμων, ὡς ἄγριον θηρίον, πρὸς κλείεται εἰς στενὸν ᾠδόν, εἰσῆλθε μέσα του καὶ τὸν κατεσπάραζεν ἀλύπητα μέχρι θανάτου!

Γ'. Ἐν τῷ Γεροντικῷ.

ΕΛΕΓΟΝ περὶ τοῦ Ἀββᾶ Μάρκου τοῦ Αἰγυπτίου, ὅτι ἔμεινε τριάκοντα ἔτη μὴ ἐξερχόμενος ἐκ τοῦ κελλίου αὐτοῦ. Εἶχε δὲ ὁ Πρεσβύτερος ἔθος ἔρχεσθαι καὶ ποιεῖν αὐτῷ τὴν ἁγίαν προσφοράν. Ὁ δὲ διάβολος, θεωρῆσας τὴν τοῦ ἀνδρὸς ὑπομονὴν τὴν ἐνάρετον, ἐπανουργεύσατο πειράσαι αὐτόν, καὶ παρασκευάσαι τινὰ πνευματιῶντα πρὸς τὸν Γέροντα προφάσει εὐχῆς ἀπελθεῖν.

2. Ὅς καὶ πρὸ παντὸς λόγου προσεφώνει τῷ Γέροντι· ὁ Πρεσβύτερός σου ἔχει ὁσμὴν ἁμαρτίας ἀκμὴν, μηκέτι οὖν ἐάσῃς αὐτὸν εἰσελθεῖν πρὸς σε. Ὁ δὲ θεῖος πιστὸς ἀνὴρ, εἶπε πρὸς αὐτόν· πάντες τὴν ἀκαθαρσίαν ἔξω βάλλουσι, σὺ δὲ ἡνεγκας αὐτὴν πρὸς με· ἀλλὰ γέγραπται· «μὴ κρίνετε, ἵνα μὴ κριθῆτε»· ὅμως εἰ ἁμαρτωλὸς ἐστίν, ὁ Θεὸς σώσει αὐτόν. Γέγραπται γάρ· «εὐχεσθε ὑπὲρ ἀλλήλων, ὅπως ἰαθῆτε»· καὶ ἐπὶ τῷ λόγῳ τούτῳ ποιήσας εὐχὴν, ἐφυγάδευσε τὸν δαίμονα ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ἀπέλυσε τὸν ἀνθρώπον ὑγιῆ.

3. Ὡς δὲ ἦλθεν ὁ Πρεσβύτερος κατὰ τὸ ἔθος, ὑπεδέξατο αὐτὸν ὁ Γέρον μετὰ χαρᾶς· ὁ δὲ ἀγαθὸς Θεός, ἰδὼν τὴν ἀκακίαν τοῦ Γέροντος, ἔδειξεν αὐτῷ σημεῖον μέλλοντος γὰρ τοῦ Ἱερέως στήναι ἔμπροσθεν τῆς Ἀγίας Τραπέζης, καθὼς ὁ Γέρον ὕστερον διηγήσατο, εἶδεν Ἀγγελον κατελθόντα, καὶ θέντα τὴν χεῖρα

1) Κληρικοὶ ἐλέγοντο καὶ οἱ Ἀναγνώσται καὶ οἱ Ψάλται· καὶ τοιοῦτος, φαίνεται, θὰ ἦτο ὁ ἀναφερόμενος ἀσθενής. Βλέπε καὶ ὑποσημ. σελ. 249.

αὐτοῦ εἰς τὴν κεφαλὴν τοῦ Κληρικοῦ, καὶ ἐγένετο ὁ Κληρικός ὡς, στῦλος πυρός.

4. Καὶ ἐκπλαγεὶς ὁ Γέρων ἐπὶ τῇ ξένῃ ταύτῃ δράσει, ἤκουσε φωνὴν λέγουσαν πρὸς αὐτόν· ἄνθρωπε, τί τεθαύμακας ἐπὶ τῷ πράγματι τούτῳ; εἰ γὰρ βασιλεὺς ἐπίγειος οὐ μὴ ἐάσῃ τοὺς μεγιστᾶνας αὐτοῦ στήναι ὀυπαροὺς ἔμπροσθεν Αὐτοῦ, ἀλλὰ μετὰ δόξης πολλῆς, πόσῳ μᾶλλον ἡ θεία Δύναμις οὐ καθαρῶς τοὺς λειτουργοὺς τῶν Ἀγίων Μυστηρίων στήκοντας ἔμπροσθεν τῆς οὐρανίου δόξης;

5. Ἐτέρῳ Ἀναχωρητῇ Πρεσβύτερός τις τοῦ Κλήρου εἰώθει παραβάλλειν, καὶ ποιεῖν ἐν αὐτῷ τὴν προσφορὰν, ὅντι παντελῶς ἀπροΐτω. Ἐν μιᾷ οὖν ἤλθε πρὸς αὐτόν τις, διαβάλλων τὸν Πρεσβύτερον, καὶ μυρίας κατ' αὐτοῦ λέγων κατηγορίας, αἷς συναπαχθεὶς ὁ Ἀναχωρητής, ἐλθόντι κατὰ συνήθειαν τῷ Πρεσβυτέρῳ ποιῆσαι τὴν προσφορὰν, οὐκ ἤνοιξε.

6. Καὶ ἰδοὺ φωνὴ πρὸς τὸν Ἀναχωρητὴν λέγουσα· ἦραν οἱ ἄνθρωποι τὸ κριμά μου. Καὶ ἅμα τῇ φωνῇ γέγονεν ὁ Ἀναχωρητής ἐν ἐκστάσει, καὶ ὁρᾷ λάκκον χρυσοῦν, καὶ σχοινίον χρυσοῦν καὶ κἀδδον χρυσοῦν καὶ ὕδωρ ἐν τῷ λάκκῳ καθαρὸν τε καὶ διανυγές· κελεφὸς δέ τις ἄνωθεν τοῦ λάκκου ἐστώς, ἤντλει ἐξ αὐτοῦ καὶ μετέβαλλε, καὶ βουλόμενος ὁ Ἀναχωρητής πιεῖν ἐκ τοῦ ὕδατος, ὑπεστέλλετο καὶ οὐκ ἔπινε, διὰ τὸ κελεφὸν εἶναι τὸν ἀντλοῦντα.

7. Καὶ ἰδοὺ πάλιν φωνὴ γέγονε πρὸς αὐτόν λέγουσα· διατί οὐ πίνεις ἐκ τοῦ ὕδατος; τί πρᾶγμα ἔχει ὁ κελεφὸς ἀντλῶν; ἀντλεῖ γὰρ καὶ μεταβάλλει. Ὁ δὲ εἰς ἑαυτὸν ἐλθὼν, καὶ διακρίνας τὴν δύναμιν τῆς ὀπτασίας, καλεῖ τὸν Πρεσβύτερον, καὶ παρασκευάζει ποιεῖν αὐτῷ τὴν προσφορὰν ὡς πρότερον.

Ἐ ρ μ η ν ε ι α

ΕΛΕΓΟΝ διὰ τὸν Ἀββᾶν Μάρκον τὸν Αἰγύπτιον, ὅτι ἐπὶ τριᾶκοντα ἔτη παρέμενεν ἔγκλειστος, χωρὶς νὰ ἐξέλθῃ οὐδόλως ἐκ τοῦ κελλίου του. Ὁ Πρεσβύτερος τῆς Σκήτης ἐσυνήθιζε νὰ μεταβαίνει εἰς τὸ κελλί του καὶ ἐκεῖ νὰ τελῇ τὴν Θεῖαν Λειτουργίαν. Ὁ διάβολος, βλέπων τὴν ὑπομονὴν καὶ τὴν ἀρετὴν τοῦ Ἀγίου, ἐπανουργεύθη νὰ τὸν πειράξῃ. Ὅθεν προητοίμασε πρὸς τοῦτο, διὰ καταλλήλων ὑποδείξεων, κάποιον ἐνοχλούμενον ὑπὸ ἀκαθάρτων πνευμάτων, νὰ τὸν ἐπισκεφθῇ, μὲ τὸ πρόσχημα, δῆθεν, νὰ λάβῃ τὴν εὐχὴν τοῦ Ἀββᾶ Μάρκου.

2. Οὗτος λοιπὸν ἐπισκεφθεὶς τὸν Ἅγιον, πρὶν εἰσέτι τοῦ ἀπευθύνη ἄλλην λέξιν, λέγει πρὸς τὸν Γέροντα:

— Ὁ Πρεσβύτερός σου ἐκπέμπει ἀκόμη ὁσμὴν ἀπὸ ἁμαρτίας· μὴ τὸν ἀφήσῃς λοιπὸν ἄλλην φορὰν νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸ κελλί σου.

Εἰς τοὺς λόγους τούτους ὁ θεῖος ἀνὴρ, ποὺ ἦτο πράγματι πιστός, ἀπήντησεν:

— Ὅλοι ἀφήνουν ἔξω τὴν ἀκαθαρσίαν· σὺ τὴν ἔφερες κοντά μου. Μὴ λησμονῆς ὅμως τί γράφει ἡ Ἁγία Γραφή· «Μὴ κρίνετε ἵνα μὴ κριθῆτε» (Ματθ. ζ' 1). Ἐὰν εἶναι ἁμαρτωλὸς ὁ Πρεσβύτερός μου, θὰ τὸν σώσῃ ὁ Θεός. Εἶναι δὲ γεγραμμένον εἰς τὴν Ἁγίαν Γραφήν· «εὐχεσθε ὑπὲρ ἀλλήλων, ὅπως ἰαθῇτε» (Ἰακ. ε' 16).

Τοῦτο εἰπὼν ὁ Ὅσιος προσηυχήθη ὑπὲρ τοῦ ἐπισκέπτου του καὶ ἐδίωξε τὸν δαίμονα ἀπ' αὐτοῦ. Οὕτω ὑγιᾶ πλέον τὸν ἄφησε νὰ φύγῃ.

3. Μετὰ τὴν ἐπίσκεψιν αὐτὴν, μόλις ἦλθεν ὁ Πρεσβύτερος, κατὰ τὴν συνήθειαν, ὁ Γέρων τὸν ὑπεδέχθη μὲ μεγάλην χαρὰν. Ὁ καλὸς Θεός, βλέπων τὴν ἀκακίαν τοῦ Γέροντος, τοῦ ἔδειξεν ἀποκαλυπτικὸν σημεῖον. Ἴδου λοιπὸν τί συνέβη, ὅπως διηγήθη ἀργότερα ὁ ἴδιος: Ὅταν ἐπρόκειτο ὁ Ἱερεὺς νὰ σταθῇ ἔμπροσθεν τῆς Ἀγίας Τραπέζης, διὰ νὰ τελέσῃ τὴν Θείαν Μυσταγωγίαν, εἶδε νὰ κατέρχεται εἰς Ἄγγελος καὶ νὰ θέτῃ τὴν χεῖρα του ἐπάνω εἰς τὴν κεφαλὴν τοῦ Κληρικοῦ· κατόπιν αὐτοῦ ὁ Κληρικὸς ἔγινεν ὡς πύρινος στῦλος.

4. Ἀπὸ αὐτὸ τὸ περίεργον ὄραμα ἐξεπλάγη ὁ Γέρων. Ἐνῶ δὲ συνείχετο ἀπὸ τὴν κατάπληξιν αὐτὴν, ἤκουσε μίαν φωνήν, ποὺ τοῦ ἔλεγεν· «Ἀνθρώπε, διατί ἔχεις θαυμάσει δι' αὐτὸ τὸ πρᾶγμα; Ἐὰν ἓνας ἐπίγειος βασιλεὺς δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀφήσῃ τοὺς μεγιστᾶνας του νὰ ἐμφανισθοῦν ρυπαροὶ ἐνώπιον του, ἀλλὰ τοὺς θέλει περιβεβλημένους μὲ πολλὴν λαμπρότητα, πόσῳ μᾶλλον ἡ Θεία Δύναμις δὲν θὰ καθαρίσῃ ἀπὸ παντὸς ρύπου τοὺς λειτουργοὺς τῶν Ἀγίων Μυστηρίων, ὅταν στέκωνται ἔμπροσθεν τῆς οὐρανίου δόξης»;

5. Ἴδου καὶ ἓνα ἄλλο σχετικὸν περιστατικόν. Ἐνας Πρεσβύτερος ἐπεσκέπτετο ἓνα Ἀναχωρητὴν εἰς τὸ Ἀσκητήριόν του καὶ ἐτέλει ἐκεῖ τὴν Θείαν Μυσταγωγίαν, ἐπειδὴ ὁ Ἀναχωρητὴς ἦτο ἐγκλειστος καὶ οὐδόλως ἐξήρχετο. Κάποτε λοιπὸν ἐπεσκέφθη τὸν Ἀναχωρητὴν ἓνας ἄνθρωπος καὶ ἐξετόξευσε κατὰ τοῦ Πρεσβυτέρου ἀναριθμήτους κατηγορίας. Αὐταὶ αἱ κατηγορίαι ἐπηρέασαν τὸν Ἀναχωρητὴν καὶ διεμόρφωσαν εἰς τὴν ψυχὴν του μίαν ἀντιπάθειαν κατὰ τοῦ Πρεσβυτέρου. Ὅταν λοιπὸν ἦλθε, κατὰ τὴν συνήθειαν του, ὁ Πρεσβύτερος διὰ νὰ λειτουργήσῃ, δὲν τοῦ ἤνοιξεν.

6. Ἀμέσως ὁμως ἠκούσθη φωνὴ λέγουσα πρὸς τὸν Ἀναχωρητὴν· «οἱ ἄνθρωποι μοῦ ἀφῆρεσαν τὸ δικαίωμα τῆς κρίσεως». Συγχρότως ὁ Ἀναχωρητὴς περιέπεσεν εἰς ἔκστασιν καὶ βλέπει τὸ ἑξῆς καταπληκτικὸν ὄραμα: Βλέπει ἓνα χρυσὸ πηγάδι, ἓνα χρυσὸ σχοινὶ καὶ ἓνα κάδον χρυσόν· μέσα δὲ εἰς τὸ πηγάδι ὑπῆρχεν ὕδωρ καθαρὸν καὶ διαυγές. Ὑπεράνω τοῦ πηγαδιοῦ ἐστέκετο ἓνας λεπρός, ὁ ὁποῖος ἤντλει ἀπὸ αὐτὸ τὸ πηγάδι καὶ ἄδειαζε τὸ νερό. Ὁ Ἀναχωρητὴς, καίτοι ἐπεθύμει νὰ πῇ ἐκ τοῦ ὕδατος, ἐν τούτοις συνεστέλλετο καὶ δὲν ἔπινεν, ἐπειδὴ ἔβγαζε τὸ νερὸ ὁ λεπρός.

7. Τότε πάλιν ἀκούει δευτέραν φωνήν, ποὺ τοῦ ἔλεγε:

—Διατί δὲν πίνεις ἀπὸ τὸ νερό; δὲν βλέπεις μὲ τί δοχεῖον ἀντλεῖ τὸ ὕδωρ ὁ λεπρός; Οὗτος ἀντλεῖ μόνον τὸ νερὸ καὶ τὸ ἀδειάζει.

Κατόπιν αὐτοῦ ὁ Ἀναχωρητὴς συνῆλθε καὶ ἀντελήφθη τὴν σημασίαν τῆς ὁπτασίας. Ἀμέσως λοιπὸν καλεῖ τὸν Πρεσβύτερον καὶ τὸν προέτρεψε νὰ τελέσῃ τὴν Θείαν Μυσταγωγίαν, ὅπως καὶ πρότερον.

ὑΠΟΘΕCΙC ΚΘ'

Ὅτι καὶ τὸ καθ' ἐκάστην λειτουργεῖν, μεγίστην προξενεῖ τὴν ὠφέλειαν διὸ καὶ παρὰ τοῖς πατράσιν εὐρίσκεται τοῦτο γινόμενον καὶ ὅτι ἐν τῇ ἱερᾷ θυσίᾳ, τὰ οὐράνια τοῖς ἐπιγείοις συνάπτονται.

Ἡ καθημερινὴ Λειτουργία προξενεῖ μεγίστην ὠφέλειαν δι' αὐτὸ καὶ οἱ Πατέρες καθ' ἐκάστην λειτουργοῦν. Κατὰ τὴν Θεῖαν Λειτουργίαν ἐνώνονται τὰ οὐράνια μὲ τὰ ἐπίγεια.

Α'. Γρηγορίου τοῦ Διαλόγου

ΑΣΙΟΣ ὁ τῆς πόλεως Ναρνίας Ἐπίσκοπος, ἀνὴρ εὐλαβέστατος πάνυ, καθ' ἡμέραν τῷ Θεῷ θυσίαν ἀναίμακτον προσφέρειν εἰώθει μετὰ δακρύων πολλῶν.

2. Ἐν μιᾷ οὖν ἔνδον τοῦ Θυσιαστηρίου ὑπάρχων, ἀπόφασιν παρὰ Κυρίῳ ἐδέξατο δι' ὀπτασίας τινὸς ἰδίου αὐτοῦ Πρεσβυτέρου λέγοντος· ἐργάζου ὅπερ ἐργάζη καὶ μὴ παυσάσθω ἡ χεὶρ σου, μηδὲ ὁ πούς σου· τῇ γὰρ ἑορτῇ τῶν Ἀποστόλων ἔρχη πρὸς με, καὶ ἀποδίδωμί σοι τὸν μισθόν σου· ὃς μετὰ χρόνους ἐπτά ἐν τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ τῆς τῶν Ἀποστόλων ἑορτῆς, ἐπιτελέσας τὰ θεῖα Μυστήρια, καὶ μεταλαβὼν τῆς θείας Κοινωνίας, τῶν δεσμῶν ἀπελύθη τοῦ σώματος.

3. Δῆλον οὖν ἐστὶ, Πέτρε, ὅτι εἰ τοὺς τεθνεῶτας οὕτως εὐεργετεῖ ἡ ὑπὲρ αὐτῶν θυσία ὥς καὶ ἐν ἄλλοις εἵπομεν, πόσον μᾶλλον τοὺς ζῶντας ὠφελεῖν δύναται; Κρείττων γὰρ ὁδὸς τῶν ἄλλων πασῶν αὕτη ὑπάρχει, ἵνα ἕκαστος τὸ ἀγαθόν, ὅπερ μετὰ θάνατον αὐτοῦ ἐλπίζει, ὑπὲρ ἑαυτοῦ ποιήσῃ· μακαριώτερον γὰρ ἐστὶν ἐλευθερόν τινα ἐξελεῖν, ἢ μετὰ δεσμούς· ἐλευθερίαν ζητεῖν.

4. Ὅφείλομεν οὖν τὸν παρόντα κόσμον, ἐν ὧν τῷ λογισμῷ παροικτώσασθαι, ὁρῶντες αὐτὸν ἥδη ἐκλείποντα, καὶ μετὰ δακρύων τῷ Θεῷ καθημερινὰς θύειν θυσίας, διὰ τῆς Σαρκὸς Αὐτοῦ καὶ τοῦ Αἵματος· αὕτη γὰρ καὶ μόνη ἡ θυσία ἐκ τοῦ αἰωνίου θανάτου τὴν ψυχὴν ῥύεται.

5. Καὶ διὰ τοῦ Μυστηρίου τούτου εἰς ἀνάμνησιν ἐρχόμεθα τοῦ θανάτου τοῦ Μονογενοῦς Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, ὃς ἐκ νεκρῶν ἀναστὰς, οὐκέτι λοιπὸν θνήσκει· «θάνατος αὐτοῦ οὐκέτι κυριεύει»· ἀθάνατος δὲ καὶ ἀφθαρτος διαμένων, δι' ἡμᾶς πάντιν θύεται διὰ τοῦ μυστηρίου τῆς ἱερᾶς θυσίας· ἡ γὰρ Αὐτοῦ Σάρξ, ἐκεῖσε μερίζεται εἰς τὴν τοῦ λαοῦ σωτηρίαν ὁμοίως καὶ τὸ Αἶμα αὐτοῦ· οὐχὶ λοιπὸν εἰς χεῖρας τῶν ἀπίστων, ἀλλ' εἰς τὰ τῶν πιστῶν στόματα ἐκχέεται.

6. Ἐν τούτῳ οὖν κατανοήσωμεν ὁποία ὑπάρχει αὕτη ἡ θυσία, ὅτι διὰ τὴν ἡμετέραν ἀπολύτρωσιν τὸ Πάθος τοῦ μονογενοῦς Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ πάντοτε μιμεῖται. Τίς δὲ τῶν πιστῶν διστάσαι δύναται, ὅτι ἐν τῇ ὥρᾳ τῆς ἱερᾶς θυσίας ἐπὶ τῇ τοῦ Ἱερέως φωνῇ, οἱ οὐρανοὶ οὐκ ἀνοίγονται; Ἐν ἐκείνῳ τῷ Μυστηρίῳ

τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ οἱ τῶν Ἀγγέλων χοροὶ ἐκείσε παραγίνονται, καὶ τὰ ὑψηλὰ μετὰ τῶν ταπεινῶν μίγνυνται, καὶ τὰ ἐπουράνια μετὰ τῶν ἐπιγείων συνάπτονται, καὶ ἐν γίνονται.

Ἑρμηνεία

Ο ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ τῆς πόλεως Ναρνίας Κάσιος (¹) ἦτο ἄνθρωπος πάρα πολὺ εὐλαβής, συνήθιζε δὲ οὗτος καθημερινῶς νὰ προσφέρῃ εἰς τὸν Θεὸν τὴν ἀναίμακτον θυσίαν μετὰ πολλῶν δακρύων.

2. Μίαν ἡμέραν, εὐρισκόμενος ἐντὸς τοῦ ἁγίου Θυσιαστηρίου καὶ ἱερουργῶν, ἐπληροφορήθη τὴν περὶ αὐτοῦ ἀπόφασιν τοῦ Κυρίου, διὰ τῆς ὀπτασίας ἐνὸς προκεκοιμημένου Κληρικοῦ του, ὁ ὁποῖος τοῦ εἶπε: «Νὰ ἐργάζεσαι πνευματικῶς, ὅπως ἐργάζεσαι· καὶ νὰ μὴ παύσῃ τὴν ἐργασίαν αὐτὴν τὸ πόδι σου ἢ τὸ χέρι σου, διότι κατὰ τὴν ἐορτὴν τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων θὰ ἔλθῃς πλησίον μου καὶ θὰ σοῦ ἀποδώσω τὸν μισθόν σου». Πράγματι μετὰ ἀπὸ ἑπτὰ ἔτη, ἀκριβῶς τὴν ἡμέραν τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων, ἀφοῦ ἐτέλεσε τὸ μυστήριον τῆς Θείας Εὐχαριστίας κατὰ τὴν ἐορτὴν καὶ μετέλαβε τῶν Ἀχράντων Μυστηρίων, ἡλευθερώθη τῶν δεσμῶν τοῦ σώματος καὶ ἀπῆλθε πρὸς Κύριον.

3. Εἶναι φανερόν λοιπόν, Πέτρε, ὅτι ἐὰν ἡ ἀναίμακτος θυσία, προσφερομένη ὑπὲρ τῶν τεθνεώτων, τόσον πολὺ τοὺς εὐεργετεῖ, ὅπως καὶ ἄλλοτε εἴπομεν, πόσον περισσότερον θὰ ἔχῃ τὴν δύναμιν νὰ ὠφελήσῃ τοὺς ζῶντας; Αὕτῃ εἶναι ἡ καλλιτέρα ὁδὸς ἀπὸ ὅλας τὰς ἄλλας, νὰ κάμῃ δηλαδὴ κανεὶς ὁ ἴδιος, ὑπὲρ τῆς σωτηρίας του τὸ ἀγαθόν, (προφανῶς ἐννοεῖ τὴν ἱερὰν Λειτουργίαν καὶ τὰς ὑπὲρ τῶν κεκοιμημένων προσφορὰς) ποὺ ἐλπίζει, ὅτι θὰ τὸν ὠφελήσῃ μετὰ θάνατον. Εἰς τὴν ψυχὴν ἐξασφαλίζει μεγαλυτέραν εὐτυχίαν τὸ νὰ ἐξέλθῃ κανεὶς ἐλεύθερος ἀπὸ τὰ δεσμὰ τοῦ κόσμου αὐτοῦ, παρὰ, μετὰ θάνατον, δέσμιος πλέον, νὰ ἀναζητῇ τὴν ἐλευθερίαν του.

4. Ἐχομεν λοιπόν ὑποχρέωσιν νὰ ἐλβεηνολογήσωμεν μὲ ὄλον μας τὸν νοῦν τὸν παρόντα κόσμον, βλέποντες αὐτὸν ἤδη χαμένον δι' ἡμᾶς καὶ νὰ προσφέρωμεν καθ' ἐκάστην τὴν θυσίαν τῆς Σαρκὸς καὶ τοῦ Αἵματος τοῦ Κυρίου. Διότι αὕτῃ μόνον ἡ θυσία ἔχει τὴν δύναμιν νὰ διαφυλάξῃ τὴν ψυχὴν ἀπὸ τὸν αἰώνιον θάνατον.

5. Δι' αὐτοῦ τοῦ Μυστηρίου, τῆς Θείας Εὐχαριστίας, ἐρχόμεθα καὶ εἰς ἀνάμνησιν τοῦ θανάτου τοῦ Μονογενοῦς Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, ὅστις ἀναστὰς ἐκ τῶν νεκρῶν, οὐδέποτε πλέον ἀποθνήσκει καὶ ὁ θάνατος οὐδέποτε Τὸν νικᾷ· «θάνατος Αὐτοῦ οὐκέτι κυριεύει» (Ρωμ. ζ' 9). Διαμένων δὲ ἀθάνατος καὶ ἀφθαρτος, πάλιν δι' ἡμᾶς θύεται, διὰ τοῦ μυ-

1) Οὗτος τιμᾶται ὑπὸ τῆς Ρωμαϊκῆς Ἐκκλησίας ὡς Ἅγιος ἐορταζόμενος τῇ 29ῃ Ἰουνίου. Ἀνῆλθεν εἰς τὸν Ἐπισκοπικὸν θρόνον τῆς Ναρνίας, πόλεως τῆς κεντρικῆς Ἰταλίας, καιμένης Β.Α. τῆς Ρώμης, τὸ 537, ἐπαινεῖται δὲ ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Διαλόγου διὰ τὴν μεγάλην του εὐσέβειαν καὶ τὴν ἀγάπην του πρὸς τοὺς πτωχοὺς.

στηρίου τῆς ἱερᾶς θυσίας (τῆς Θείας Εὐχαριστίας). Διότι ἡ Σὰρξ τοῦ Κυρίου ἐν τῷ Μυστηρίῳ καὶ διὰ τοῦ Μυστηρίου τῆς Θείας Εὐχαριστίας μερίζεται χάριν τῆς σωτηρίας τοῦ λαοῦ, ὁμοίως καὶ τὸ Αἷμα Του· δὲν ἐκχέεται λοιπὸν τοῦτο εἰς χεῖρας τῶν ἀπίστων, ἀλλ' εἰς τὰ στόματα τῶν πιστῶν.

6. Ἀπὸ αὐτὸ θὰ καταλάβωμεν τὸ μέγεθος καὶ τὴν ἀξίαν τῆς ἱερᾶς αὐτῆς θυσίας· ὅτι δηλαδὴ χάριν τῆς ἀπολυτρώσεώς μας εἶναι διαρκῆς ὑποτύπωσις τοῦ πάθους τοῦ Μονογενοῦς Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ. Ποῖος δὲ ἐκ τῶν πιστῶν δύναται νὰ ἀμφιβάλλῃ, ὅτι κατὰ τὴν ὥραν τῆς ἱερᾶς θυσίας, ἐπὶ τῇ φωνῇ τοῦ λειτουργοῦντος Ἱερέως, δὲν ἀνοίγονται οἱ οὐρανοί; Κατ' ἐκεῖνο τὸ Μυστήριον τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τῆς Θείας Εὐχαριστίας, καταφθάνουν ἀπὸ ἐκεῖ, ἐκ τῶν οὐρανῶν, οἱ χοροὶ τῶν Ἀγγέλων καὶ τὰ ὑψηλὰ ἀναμιγνύονται μὲ τὰ ταπεινά· τὰ ἐπουράνια συνεννοῦνται μὲ τὰ ἐπίγεια καὶ γίνονται ἓνα.

Β'. Ἐν τῷ βίῳ τοῦ Ἀγίου Εὐθυμίου.

Η ΔΗ τῆς Λαύρας τοῦ Μεγάλου Εὐθυμίου εὐθηνεῖν ἀρχομένης, καὶ τοῦ τῶν ἀδελφῶν ἀριθμοῦ εἰς πεντήκοντα περιστάντος, ἐκάστω τε αὐτῶν κελλίον ὠκοδομήθη, καὶ τὰ τῆς ἱερᾶς καθ' ἐκάστην ἐτελεῖτο μυσταγωγίας· ἥδη γὰρ καὶ παρὰ τῇ Λαύρᾳ δύο ἦσαν Πρεσβύτεροι, Ἰωάννης τε καὶ Κυρίων καλούμενοι.

2. Ποτὲ δὲ Μιᾶς τῶν Σαββάτων, τοῦ Μεγάλου Εὐθυμίου λειτουργοῦντος τῷ Θεῷ, καὶ τὴν ἀναίμακτον Αὐτῷ θυσίαν προσάγοντος, Δομετιανοῦ δὲ πρὸς τὰ δεξιὰ μετὰ τῆς μυστικῆς ἐκείνης ῥιπίδος παρισταμένου, τελεῖσθαι ἥδη ἔμελλεν ἡ τοῦ Τρισαγίου Δοξολογία.

3. Τερέβων δὲ ὁ Σαρακηνός, καὶ ὁ Χρυσίππου ἀδελφὸς Γαβριήλιος, ὁ μὲν πλησίον, ὁ δὲ τοῦ Θυσιαστηρίου ἔνδον ἐστώς, ὃ τῆς πολλῆς σου περὶ τὸν Εὐθύμιον, Χριστέ, Χάριτος! ὀρώσι πῦρ ἐκ τοῦ αἰφνιδίου, καθάπερ ἐπὶ τινος διακεχυμένης ὀθόνης, ἐκ τῶν ἄνωθεν κατιόν, καὶ αὐτόν τε τὸν Μέγαν Εὐθύμιον, σὺν αὐτῷ δὲ καὶ Δομετιανόν, ἔνδον περιλαβόν, οὕτω περὶ αὐτοὺς διαμείναν, ἀπ' ἀρχῆς τοῦ Τρισαγίου, ἄχρι καὶ συμπληρώσεως τῆς ἱερᾶς Λειτουργίας.

4. Δέει δὲ ληφθέντα, φησί, τὸν Τερέβωνα, περιδεῖ καὶ κατάφοβον ὑποχωρεῖσαι τοῦ Θυσιαστηρίου, καὶ τοῦ λοιποῦ μηκέτι ἀναίδην, ὥς εἶχε, καὶ θρασέως, τῆς τῶν ἀδύτων εἰσόδου κατατολμῆσαι, ἀλλ' ἐν τοῖς τοῦ Ναοῦ προπυλαίοις μετὰ πολλῆς κατὰ τὴν σύναξιν ἐστάναι τῆς εὐλαβείας, ὥς ὁ Ἀναχωρητῆς ἐμοὶ Κυριακὸς ὕστερόν διηγῆσατο, παρὰ Τερέβωνος αὐτὰ καὶ Γαβριηλίου τῶν ἀδελφῶν ἔωρακότεων ἀκηκοώς.

Ἑρμηνεία

Η ΔΗ ἡ Λαύρα τοῦ Μεγάλου Εὐθυμίου ἤρχισε πλέον νὰ ἀκμάζῃ καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀδελφῶν ἔφθασε τοὺς πεντήκοντα. Δι' ἑκάστον ἐξ αὐτῶν ἐκτίσθη κελλίον ἐντὸς τῆς Λαύρας (1), ἐτελεῖτο δὲ

1) Λαύρα κυρίως εἶναι Μοναστικὸς συνοικισμὸς, περιβαλλόμενος συνήθως διὰ μεγάλης μάνδρας.

καθ' ἑκάστην ἡ Θεία Μυσταγωγία· πλησίον τῆς Λαύρας παρέμενον μονίμως δύο Πρεσβύτεροι, Ἰωάννης καὶ Κυρίων ὀνομαζόμενοι.

2. Κάποτε, μίαν Κυριακὴν, ὁ Μέγας Εὐθύμιος ἐτέλει τὴν Θεῖαν Λειτουργίαν καὶ προσέφερεν εἰς τὸν Θεὸν τὴν ἀναίμακτον θυσίαν. Δεξιὰ τοῦ Μεγάλου Εὐθυμίου παρίστατο ὁ Δομετιανός, κρατῶν τὴν μυστικὴν ριπίδα (εἶδος βεντάλιας)· ἐπρόκειτο ἐντὸς ὀλίγου νὰ ψαλῇ ἡ Τρισάγιος Δοξολογία.

3. Ἐντὸς τοῦ ἱεροῦ Βήματος, κατὰ τὴν φοβερὰν ἐκείνην στιγμήν, παρευρίσκοντο καὶ ὁ Τερέβων ὁ Σαρακηνὸς καὶ ὁ ἀδελφὸς τοῦ Χρυσόππου Γαβριήλιος· ὁ πρῶτος πλησίον τῆς Ἀγίας Τραπέζης καὶ ὁ δεύτερος εἰς τὸ βάθος τοῦ ἱεροῦ Βήματος.

Τὴν στιγμήν ἐκείνην, ᾧ τῆς πολλῆς Σου περὶ τὸν Εὐθύμιον, Χριστέ, Χάριτος! συνέβη ἓνα καταπληκτικὸν θαῦμα. Ἀπαντες οἱ παριστάμενοι βλέπουν ἔξαφνα μίαν φλόγα, ὡς ἓνα ἀπλωμένον σεντόνι, νὰ κατεβαίνει ἀπὸ ψηλὰ καὶ νὰ περιβάλῃ τὸν Μέγαν Εὐθύμιον μαζὶ μετὰ τὸν Δομετιανόν! Οἱ δύο λειτουργοί, ὁ Μέγας Εὐθύμιος μετὰ τοῦ Δομετιανοῦ, παρέμειναν εἰς αὐτὴν τὴν κατάστασιν ἀπὸ τὴν ἀρχὴν τῆς Τρισαγίου Δοξολογίας μέχρι συμπληρώσεως τῆς ἱερᾶς Λειτουργίας.

4. Τὸ θαῦμα αὐτὸ συνεκλόνησε τὸν Τερέβωνα, ὅστις κατελήφθη ὑπὸ τοιοῦτου δέους, ὥστε τρέμων καὶ καταφοβισμένος ἐξῆλθε τοῦ ἱεροῦ Βήματος, καὶ οὐδέποτε πλέον ἐτόλμησε, μετὰ ἀναίδειαν καὶ θράσος, ὡς καὶ πρότερον, νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸ ἄδυτον, ἀλλ' ἴστατο, μετὰ πολλὴν εὐλάβειαν, ὡς ἄν τις ἐτελεῖτο ἡ Θεῖα Λειτουργία, εἰς τὰ προπύλαια τοῦ Ναοῦ. Αὐτὰ τὰ διηγήθη εἰς ἐμὲ (τὸν συγγραφέα τοῦ Βίου), μετὰ ἀπὸ καιρὸν, ὁ Κυριακὸς ὁ Ἀναχωρητής, ὅστις τὰ ἤκουσεν ἀπὸ τοῦς αὐτόπτας μάρτυρας, τὸν Τερέβωνα καὶ τὸν Γαβριήλιον.

Γ'. Ἐν τῷ Γερωντικῷ.

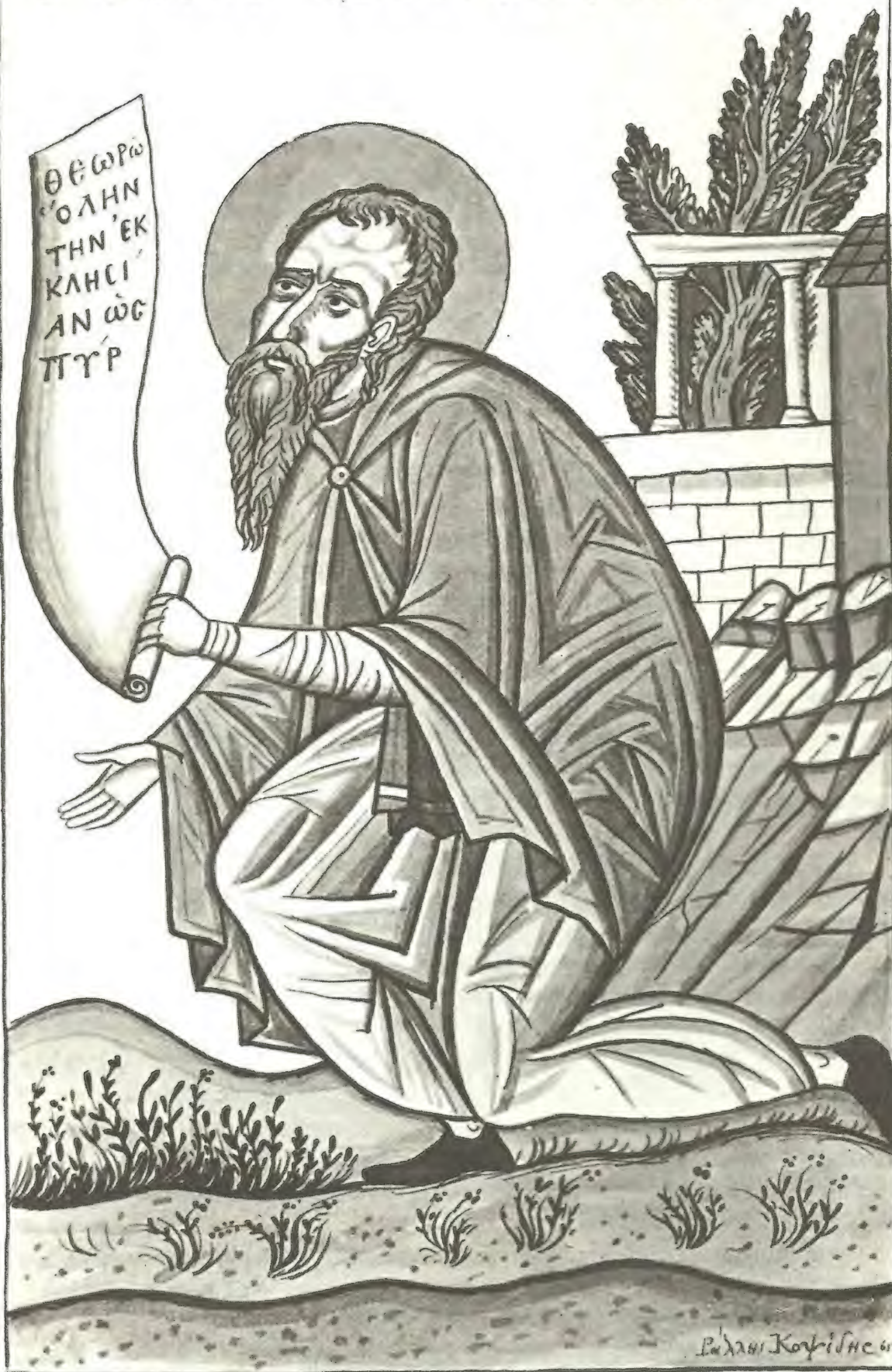
ΕΛΕΓΟΝ ΤΙΝΕΣ τῶν Πατέρων περὶ τοῦ Ἀββᾶ Μαρκελλίνου τοῦ τῆς Θηβαΐδος, ὅτι αἶε ὅτε ἔμελλεν ἐξελθεῖν τῇ Κυριακῇ εἰς τὴν σὺναξιν ἡν-τρέπιζεν ἑαυτόν, καὶ ἐν τῷ ἀπιέναι, μέρος τι τῶν Γραφῶν ἀπεστήθιζεν, ἕως ἔλθῃ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν· οὕτω δὲ αὐτοῦ μελετῶντος, τὰ χεῖλη αὐτοῦ οὐκ ἐκινεῖτο, ἵνα μή τις αὐτοῦ ἀκούσῃ· καὶ ὅτε ἔστη εἰς τὴν σὺναξιν, τὸ στήθος ἐβρέχετο ἀπὸ τῶν δακρύων.

2. Ἔλεγε δέ, ὅτι τῆς συνάξεως ἐπιτελουμένης, θεωρῶ ὅλην τὴν Ἐκκλησίαν ὡς πῦρ, τῆς δὲ Ἐκκλησίας ἀπολυνούσης, εὐθέως καὶ τὸ πῦρ ἀναχωροῦν.

3. Γέρων τις διηγεῖτο περὶ τινος Ἐπισκόπου, ὅτι παρεγένετο ἐν χωρίῳ τινὶ ἐν Κυριακῇ, καὶ λέγει τοῖς Διακόνοις αὐτοῦ· ζητήσατε τὸν Πρεσβύτερον τοῦ χωρίου, ἵνα ποιήσῃ ἡμῖν τὴν ἀγίαν τῶν θείων Μυστηρίων ἀναφοράν. Καὶ ζητήσαντες εὗρον τὸν Πρεσβύτερον χωρικὸν πλήρη, καὶ ἀπλαστον, καὶ ἤγαγον αὐτὸν πρὸς τὸν Ἐπίσκοπον, καὶ προὔτρέψατο αὐτὸν ὁ Ἐπίσκοπος προσκομίσαι.

4. Τούτου δὲ εἰσελθόντος εἰς τὸ ἅγιον Θυσιαστήριον, θεωρεῖ ὁ Ἐπίσκοπος τὸν Πρεσβύτερον, ἅμα τῷ παραστῆναι τῇ θεῇ τραπέзῃ, ὅλον ἐν τῷ πυρὶ ὄντα καὶ μὴ φλεγόμενον.

Ὁ ὉΣΙΟΣ ἈΒΒΑΣ ΜΑΡΚΕΛΛΙΝΟΣ

Βαλλὴ Κοφίτης

5. Τῆς οὖν ἀναφορᾶς πληρωθείσης, εἰσκαλεῖ ὁ Ἐπίσκοπος τὸν Πρεσβύτερον εἰς τὸ διακονικόν, καὶ φησι πρὸς αὐτόν· εὐλόγησόν με, ἄξιε τοῦ Θεοῦ δοῦλε. Καὶ ὁ Πρεσβύτερος πρὸς αὐτόν· καὶ πῶς ἂν δυνατόν εἴη Ἐπίσκοπον ὑπὸ Πρεσβυτέρου εὐλογηθῆναι τοῦ ὑπ' αὐτοῦ χειροτονουμένου; ἀλλὰ σύ με εὐλόγησον, Πάτερ. Ὁ δὲ Ἐπίσκοπος· οὐ δύναμαί, φησι, τὸν ἐν πυρὶ ἱστάμενον καὶ προσκομίζοντα τὰ Ἅγια Δῶρα τῷ Θεῷ εὐλογῆσαι· παντὶ τρόπῳ τὸ ἔλαττον ὑπὸ τοῦ κρείττονος εὐλογεῖται.

6. Καὶ ὁ Πρεσβύτερος ἔφη· καὶ ἔστιν ὅλως, τίμιε Δέσποτα, τὶς Ἐπίσκοπος ἢ Πρεσβύτερος τοῖς ἁγίοις παριστάμενος Μυστηρίοις, καὶ μὴ ἱστάμενος εἰς τὸ θεῖον πῦρ;

7. Καὶ τοῦτο ἀκούσας ὁ Ἐπίσκοπος, ἐθαύμασε σφόδρα τὸ καθαρόν τοῦ ἀνδρὸς καὶ ἀπλοῦν τῷ τρόπῳ, καὶ ὠφεληθεὶς, ἀνεχώρησεν.

Ἐ ρ μ η ν ε ί α

ΜΕΡΙΚΟΙ ἐκ τῶν Πατέρων διηγοῦντο τὰ ἐξῆς περὶ τοῦ Ἀββᾶ Μαρκελλίνου τῆς Θηβαΐδος· Πάντοτε, ὅτε ἐπρόκειτο τὴν Κυριακὴν νὰ ἐξέλθῃ τοῦ κελλίου του, διὰ νὰ μεταβῇ εἰς τὴν σύναξιν τῆς Θείας Λειτουργίας ἐν τῷ Ναῷ, προητοιμάζετο ψυχικῶς, καὶ πορευόμενος πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν, καθ' ὁδόν, ἔλεγεν ἀπὸ στήθους τμῆμα τῆς Ἀγίας Γραφῆς, μέχρι νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸν Ναόν. Τὸ τμῆμα αὐτὸ τῆς Ἀγίας Γραφῆς τὸ ἐμελέτα νοερῶς καὶ οὐδόλως ἐκίνει τὰ χεῖλη του, διὰ νὰ μὴ τὸν ἀκούσῃ κανεὶς. Ὅταν δὲ προσήρχετο εἰς τὴν σύναξιν, ἔβρεχε τὸ στήθος του ἀπὸ δάκρυα κατανύξεως.

2. Ὁ Ἀββᾶς αὐτὸς ἔλεγε· «διαρκούσης τῆς ἀκολουθίας τῆς Θείας Λειτουργίας βλέπω ὁλόκληρον τὸν Ναὸν ὡς φλογιζόμενον· ὅταν ὁμῶς τελειώσῃ ἡ ἀκολουθία καὶ γίνεται ἀπόλυσις, τότε ἀμέσως καὶ τὸ θαυμαστὸν πῦρ, ποὺ ἐφλόγιζε τὸν Ναόν, ἐξαφανίζεται».

3. Ἐνας Ἰέρων διηγῆθη τὴν ἐξῆς ἱστορίαν· Κάποτε ἓνας Ἐπίσκοπος ἦλθεν εἰς ἓνα χωρίον τὴν Κυριακὴν καὶ λέγει εἰς τοὺς Διακόνους του· Ἀναζητήσατε τὸν Ἐφημέριον τοῦ χωρίου, διὰ νὰ μᾶς κάμῃ τὴν ἀναφορὰν τῶν Ἀγίων Μυστηρίων (τὴν θεῖαν Λειτουργίαν). Πράγματι οἱ Διάκονοι ἀνεζήτησαν καὶ εὔρον τὸν Ἐφημέριον· οὗτος ἐφαίνετο ὡς ἀπλοῦς καὶ ἀμόρφωτος χωρικός. Τὸν ὠδήγησαν λοιπὸν ἐνώπιον τοῦ Ἐπισκόπου καὶ ὁ Ἐπίσκοπος τὸν προέτρεψε νὰ τελέσῃ τὴν θεῖαν Ἱερουργίαν.

4. Ἀφοῦ λοιπὸν ὁ ἀπλοῦς ἐκεῖνος Πρεσβύτερος εἰσῆλθεν εἰς τὸ Ἅγιον Θυσιαστήριον, βλέπει αὐτὸν ὁ Ἐπίσκοπος, ἀπὸ τὴν στιγμὴν ποὺ ἐστάθη πρὸ τῆς Ἀγίας Τραπέζης, νὰ περιβάλλεται ὁλόκληρος ἀπὸ πῦρ καὶ νὰ μὴ καταφλέγεται.

5. Ὅταν ἐτελείωσεν ἡ Θεία Λειτουργία, ὁ Ἐπίσκοπος καλεῖ πλησίον του τὸν Πρεσβύτερον εἰς τὸ διακονικόν καὶ τοῦ λέγει·

—Εὐλόγησέ με, ἄξιε δοῦλε τοῦ Θεοῦ!

Ἐκπληκτος ὁ Πρεσβύτερος τοῦ ἀπαντᾷ·

—Πῶς εἶναι δυνατόν ὁ Ἐπίσκοπος, ποὺ χειροτονεῖ τὸν Πρεσβύτερον, νὰ εὐλογηθῇ ἀπὸ τὸν Πρεσβύτερον;

—Δὲν ἔχω τὴν δύναμιν—ἀπήντησε καὶ πάλιν ὁ Ἐπίσκοπος—νὰ εὐλογήσω Ἱερέα ποὺ προσεκόμισεν εἰς τὸν Θεὸν τὰ Τίμια Δῶρα φλεγόμενος ἀπὸ ὑπερφυσικὸν πῦρ καὶ μὴ καταφλεγόμενος. Ὅπωςδὴποτε τὸ ἔλαττον εἰς ἀξίαν εὐλογεῖται ὑπὸ τοῦ κρείττονος.

6. Μὲ ἄκραν ταπεινοφροσύνην ὁ Πρεσβύτερος ἀπήντησεν :

—Εἶναι ποτὲ δυνατόν, τίμιε Δέσποτα, Ἐπίσκοπος ἢ Πρεσβύτερος, νὰ τελῇ τὰ φρικτὰ καὶ ζωοποιὰ Μυστήρια καὶ νὰ μὴ περιβάλλεται ἀπὸ θεῖον πῦρ;

7. Ὁ Ἐπίσκοπος, μόλις ἤκουσεν αὐτὸ ἀπὸ τὸν ἀπλοῦν Πρεσβύτερον, ἐθαύμασε πάρα πολὺ τὴν ψυχικὴν καθαρότητα τοῦ ἀνδρὸς καὶ τὸ ἀπροσποίητον τῶν τρόπων του. Ἀνεχώρησε δὲ ὠφεληθεὶς τὰ μέγιστα.

ὑΠΟΘΕΣΙΣ Α'

Ὅτι οὐ μόνον τοῖς ζῶσιν, ἀλλὰ καὶ τοῖς θανούσιν ἡ ὑπὲρ αὐτῶν προσφορὰ μεγάλη συμβάλλεται.

Ὅχι μόνον εἰς τοὺς ζῶντας, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς ἀποθανόντας μεγάλην βοήθειαν παρέχει ἡ ὑπὲρ αὐτῶν τελουμένη προσφορὰ.

Α'. Γρηγορίου τοῦ Διαλόγου.

Ἑρωταποκρίσεις

Πέτρος

Ι ΔΥΝΑΤΑΙ τὰς τῶν τελευταίωντων ψυχὰς μετὰ θάνατον ὠφελῆσαι

Γρηγόριος

2. Ἐὰν τὰ πταίσματα μετὰ θάνατον ἀσυγχώρητα οὐκ εἰσι, πολὺ δύναται ταῖς ψυχαῖς ἡ ἱερὰ προσφορὰ τῆς σωτηριώδους θυσίας βοηθῆσαι· ὅθεν τοῦτο πολλάκις καὶ αὐταὶ αἱ τῶν τεθνεώτων ψυχαὶ ὠφθησαν ἐπιζητοῦσαι, ὥς καὶ περὶ τῶν ζώντων ἀκοῇ τοῦτο παρείληφα.
3. Περὶ τινος ἐν αἰχμαλωσίᾳ ὑπάρχοντος καὶ ἀλύσει δεδεμένου, ἤκουσα ὅτι ἡ τούτου σύμβιος, ἐν ἡμέραις ὠρισμέναις, θυσίαν ὑπὲρ αὐτοῦ προσφέρειν εἰώθει, ὅς μετὰ χρόνους ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας πρὸς τὴν ἑαυτοῦ σύμβιον, ἐν ποίαις ἡμέραις αἱ ἀλύσεις αὐτοῦ ἀοράτως ἐλύοντο, ἐδηλοποίησεν· αὐτὰς δὲ εἶναι τὰς ἡμέρας εἴρηκεν, ἐν αἷς ὑπὲρ αὐτοῦ τὴν προσφορὰν προσέφερε.
4. Καὶ ναύτης δέ τις, ὅς ἔτι περίεστι, διηγεῖται τὸ εἰς αὐτὸν γεγονὸς θαῦμα. Σὺν Ἀγάθωνι τῷ Ἐπισκόπῳ πόλεως Πανόρμου πλέων εἰς Ρώμην, ὀπισθεν τοῦ πλοίου ἐν τῷ καράβῳ ὢν, τοῦ σχοινίου κοπέντος, ἐν ᾧ πρὸς τὸ πλοῖον ὁ κάραβος ἐδέδετο, ἅμα αὐτῷ ὑψωθείς ἐν τοῖς κύμασιν, ἀφανὴς ἐγένετο.
5. Ὁ οὖν Ἐπίσκοπος σὺν τῷ πλοίῳ εἰς τὴν νῆσον Οὔστιβαν ἐκπεσὼν, ὥς ἤδη τρεῖς ἡμέραι παρήλθον καὶ οὐδαμοῦ ὁ κάραβος σὺν τῷ ναύτῃ ἐφαίνετο, ὑπολαβὼν τοῦτον πνιγῆναι τοῖς ὕδασιν, ὅπερ τοῖς νεκροῖς ὀφείλεται, ἐκέλευσεν ὑπὲρ αὐτοῦ ἱερὰν Θυσίαν προσενεχθῆναι.
6. Μετὰ δὲ ταῦτα τὴν Ἰταλίαν κατέλαβεν, ἐν δὲ τῇ πόλει τοῦ Πόρτου τὸν ναύτην ζῶντα κατέλαβεν. Εὐφρανθεὶς οὖν ὁ Ἐπίσκοπος ἐπὶ τούτῳ, ἡρώτα αὐτὸν πῶς τὸν χαλεπὸν ἐκεῖνον διέφυγε κίνδυνον;
7. Ὁ δὲ διηγεῖτο, πόσον μὲν διήρκεσε τοῖς ἀγρίοις ἐκείνοις ἀπομαχόμενος κύμασιν ἐν τῷ καράβῳ, πληρωθέντος ἤδη τοῦ ὕδατος, καὶ πολλάκις ἀνατραπέντος, ὥστε τὴν τροπὴν ἄνω γενέσθαι. Εἶτα τῆς δυνάμεως αὐτοῦ ἀπὸ τε τοῦ κόπου καὶ τῆς πείνης ἀναλωθείσης, ἐβαρύνθη τὸν νοῦν λιποθυμήσας, καὶ μήτε παντελῶς εἰς ὕπνον κατενεχθεὶς μήτε τελείως γρηγορῆσαι δυνάμενος.
8. Οὕτως οὖν αὐτῷ ἔχοντι, ὥφθη τις ἐν τῷ πελάγει, ἄρτον κατέχων, καὶ τούτῳ διδούς· ὁ δὲ φάγων καὶ ἐμπλησθεὶς, δύναμιν ἀνελάβετο, οὐ μετὰ πολὺ δὲ

διερχόμενον πλοῖον, ἐκ τοῦ κινδύνου τοῦτον ἀνείλετο καὶ εἰς τὴν χέρσον διέσωσεν.

9. Ὁ οὖν Ἐπίσκοπος, ζητήσας τὴν ἡμέραν, ἐν ᾗ ὁ φανεῖς αὐτῷ τὸν ἄρτον ἐν τῇ θαλάσῃ παρέσχεν, εὗρεν ὅτι ἐκείνη ὑπῆρχε, καθ' ἣν εἰς Οὔστιβαν τὴν νῆσον ἡ ἱερὰ ὑπὲρ αὐτοῦ προσηνέχθη Θυσία.

Πέτρος

10. Ταῦτα ἅπερ λέγεις ἐγὼ αὐτὸς ἐν Σικελίᾳ ἀπελθὼν γεγονέναι ἀκήκοα.

Γρηγόριος

11. Πιστεύω, Πέτρε, ὅτι τούτου χάριν οὕτω φανερώς καὶ ἐν τοῖς ζῶσιν οὕτω γίνεται, καίτοι μηδὲ γνωσκόντων αὐτῶν, ἵνα πᾶσι δειχθῇ, ὅτι τοὺς νεκροὺς μεγάλα ὠφελεῖν δύναται ἡ ὑπὲρ αὐτῶν προσφερομένη θυσία, ἐὰν ἀσυγχώρητα παίσματα οὐκ εἰσὶ παΐσαντες. Καὶ τὸ κατὰ τὸν Ἰοῦστον δὲ διήγημα, ὃ ἐν ἑτέρῳ ἐγράφη, δείκνυσι τὴν εἰς τοὺς θανόντας ὠφέλειαν προσγινομένην ἐκ τῆς ἱερᾶς προσφορᾶς.

12. Ὅς ἐν τῷ Μοναστηρίῳ ὢν, ἐν ᾧ ἔτι καὶ ἐγὼ ἤμην, πρὸ τοῦ γενέσθαι Ἀρχιερέως, καὶ τρία νομίσματα λάθρα κτησάμενος παρὰ τὸν τοῦ Μοναστηρίου κανόνα, καὶ ἐν τῇ τελευτῇ φωραθεῖς, οὐδὲ τῆς νενομισμένης ταφῆς ἔτυχε, καίπερ ἐν τῇ ἐξόδῳ μετανοήσας, ἀλλὰ ἐν τῇ κοπρίᾳ τὸ τούτου σῶμα κακῶς ἐξῆλθη, συνεπιρριφέντων αὐτῷ καὶ τῶν τριῶν νομισμάτων καὶ εἰς ἀπώλειαν σὺν τούτῳ κατακριθέντων, τῇ ἐπιφωνήσῃ τῆς ἀδελφότητος, ἣν ὁμοφώνως πάντες τῇ ἡμετέρᾳ προστάξει αὐτῷ ἐπεφώνησαν.

13. Εἶτα μετὰ τριάκοντα ἡμέρας, οἶκτον ἑμοῦ αὐτῷ λαβόντος, καὶ μέχρι τριάκοντα ἡμερῶν ἑτέρων καθ' ἑκάστην προσφέρεσθαι ὑπὲρ αὐτοῦ θυσίαν προστάξαντος, ἵνα τῆς βασάνου λυτρωθῇ, ἐν τῇ τριακοστῇ ὥφθη κατ' ὄναρ τῷ κατὰ σάρκα αὐτοῦ ἀδελφῷ Κοπιώσῳ ὃ τελευτήσας, ὅφ' οὗ καὶ ἐρωτηθεῖς ἐν ποίοις ἐκείσε ὑπάρχει, ἀπεκρίθη λέγων· ἕως μὲν τοῦ νῦν, πάνυ κακῶς ὑπῆρχον, ἀρτίως δὲ καλῶς εἰμι.

14. Ὁ καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἐν τῇ Μονῇ ἐλθὼν, ὁ Κοπιώσος, διηγήσατο, καὶ ἀριθμήσαντες ἀκριβῶς τὰς ἡμέρας εὗρομεν, ὅτι τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ὑπῆρχεν, ἐν ᾗ ἦν τελεσθεῖσα ἡ ὑπὲρ αὐτοῦ γενομένη τριακοστὴ προσφορά. Φανερώς οὖν δείκνυται ἐκ τούτου, ὅτι διὰ τῆς σωτηριώδους Θυσίας, ὁ τεθνηκὼς ἀδελφὸς τῆς βασάνου ἐλυτρώθη.

Πέτρος

15. Θαυμαστά εἰσι σφόδρα ἅπερ ἀκούω καὶ οὐ μετρίως εὐφραίνοντα.

Γρηγόριος

16. Οἱ λόγοι τῶν τελευτησάντων στηρίζουσι τῶν ζώντων τὰ ἔργα, ἵνα μὴ εἰς δειλίαν παραπέσωμεν.

Ἑρμηνεία

Α' Ἐρωταποκρίσεις

Πέτρος

ΤΙ ΗΜΠΟΡΕΙ νὰ ὠφελήσῃ, μετὰ θάνατον, τὰς ψυχὰς τῶν ἀποθνήσκόντων;

Γρηγόριος

2. Ἐὰν αἱ ἁμαρτίαι τῶν ἀποθανόντων δὲν εἶναι ἀπὸ ἐκείνας,

πού δὲν εἶναι δυνατόν νὰ συγχωρηθοῦν, ἀνευ μετανοίας, μετὰ θάνατον, δύναται νὰ βοηθήσῃ πάρα πολὺ τὰς ψυχὰς αὐτῶν ἢ ἱερὰ προσφορὰ τῆς ἀπολυτρωτικῆς θυσίας, δηλαδή τῆς θείας Λειτουργίας. Δι' αὐτὸ καὶ πολλὰς φορὰς αἱ ἴδιαι αἱ ψυχαὶ τῶν ἀποθανόντων ἐφάνησαν νὰ ἐπιζητοῦν τοῦτο. Ἀλλὰ καὶ ζῶντες καὶ μακρὰν εὐρισκόμενοι ὠφελοῦνται ἐκ τῆς ὑπὲρ αὐτῶν θείας Λειτουργίας. Τοιοῦτα περιστατικὰ ἤκουσα μὲ τὰ αὐτιά μου.

3. Εἰς ἓνα μέρος εὐρίσκετο ἓνας αἰχμάλωτος, πού εἶχε δεθῇ μὲ βαρεῖας ἀλύσεις. Ἡ σύζυγός του συνήθιζεν εἰς ὠρισμένας ἡμέρας νὰ τελῇ, χάριν αὐτοῦ, ἱερὰν Λειτουργίαν. Ὅταν, μετὰ ἀπὸ ἔτη, ἐπέστρεψεν εἰς τὴν πατρίδα του ὁ αἰχμάλωτος, ἀνέφερεν εἰς τὴν σύζυγόν του, ὅτι εἰς ὠρισμένας ἡμέρας ἐλύοντο ἀοράτως καὶ περιέργως αἱ ἀλυσίδες. Κατάπληκτος δὲ ἡ σύζυγος διεπίστωσεν, ὅτι αἱ ἡμέραι τῆς ἀνέσεως τοῦ συζύγου τῆς ἀντεστοίχουν πρὸς τὰς ἡμέρας πού ἐτέλει αὕτη ὑπὲρ αὐτοῦ λειτουργίας.

4. Ἐνας δὲ πάλιν ναύτης, πού μέχρι σήμερον ζῇ (ἐννοεῖται μέχρι τῆς ἐποχῆς, πού ἀνέφερε τοῦτο ὁ Ἅγιος Γρηγόριος) μοῦ διηγήθη τὸ ἐπισυμβάν εἰς αὐτὸν θαῦμα. Οὗτος, μαζί μὲ τὸν Ἐπίσκοπον Πανόρμου Ἀγάθωνα, ἔπλεε πρὸς τὴν Ρώμην· ὁ ναύτης εὐρίσκετο, κατὰ τὸ ταξίδιον, ἐπὶ μικρᾷ λέμβου, πού ἐσύρετο, μὲ σχοινίον, ἀπὸ τὸ πλοῖον. Εἰς μίαν στιγμὴν, λόγῳ θαλασσοταραχῆς, ἀπεκόπη τὸ σχοινίον καὶ ἡ λέμβος ἀνηρπάγη ἀπὸ τὰ κύματα καὶ ἐξηφανίσθη.

5. Τὸ πλοῖον, πού ἔφερε τὸν Ἐπίσκοπον, ἐξέπεσεν ὑπὸ τῆς θαλάσσης εἰς τὴν νῆσον Οὐστιβαν· ἐκεῖ ὁ Ἐπίσκοπος ἀνέμενεν ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας, μήπως ἐφανισθῇ ἡ λέμβος μὲ τὸν ναύτην. Πλὴν ματαίως. Ἐβγαλε λοιπὸν τὸ συμπέρασμα ὁ Ἐπίσκοπος, ὅτι ὁ ναύτης ἐπνίγη· δι' αὐτὸ καὶ διέταξε νὰ προσφερθῇ ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς του ἡ ἱερὰ Θυσία (Θεία Λειτουργία).

6. Μετὰ ταῦτα ὁ Ἐπίσκοπος ἐπῆγεν εἰς τὴν Ἰταλίαν· ἐκεῖ δέ, εἰς τὴν πόλιν τοῦ Πόρτου, συνήντησε τὸν ναύτην ζῶντα! Ἡσθάνθη τότε μεγίστην εὐχαρίστησιν διὰ τὴν διάσωσιν τοῦ ναύτου, καὶ τὸν ἠρώτα μὲ φιλόστοργον περιέργειαν, πῶς διέφυγε τὸν φοβερὸν ἐκείνον κίνδυνον τοῦ ναυαγίου.

7. Ὁ ναύτης τότε διηγήθη λεπτομερῶς τὴν περιπέτειάν του: «Ἐπὶ πολὺ—ἔλεγε—ἐμαχόμην μὲ τὰ ἄγρια ἐκεῖνα κύματα, εὐρισκόμενος ἐπὶ τῆς λέμβου· καὶ αὕτη ὁμως δὲν ἤρρησε νὰ γεμίσῃ νερὰ καὶ νὰ ἀνατραπῇ πολλὰς φορὰς, ὥστε ἡ καρὶνα νὰ ἔλθῃ ἐπάνω. Ὁ σκληρὸς αὐτὸς ἀγὼν νὰ συγκρατηθῶ ἐπὶ τῆς παρασυρομένης ὑπὸ τῶν κυμάτων λέμβου μὲ κατεξήντηλσε· τὰς δυνάμεις μου κατέβαλεν ἀκόμη περισσότερο καὶ ἡ πείνα. Εἰς μίαν στιγμὴν ἐλιποθύμησα καὶ παρέμεινα εἰς μίαν κατάστασιν μεταξὺ ὕπνου καὶ ἐγρηγόρσεως, δηλαδή οὔτε ξυπνητός, οὔτε κοιμισμένος».

8. «Εἰς αὐτὴν τὴν κατάστασιν εὐρισκόμενος—συνέχισε λέγων

ὁ ναύτης—ἐμφανίζεται ἐνώπιόν μου, ἐπὶ τοῦ πελάγους, κάποιος πού ἐκράτει ἄρτον καὶ μοῦ προσέφερεν ἐξ αὐτοῦ. Ἐγὼ τότε, ἀφοῦ ἔφαγα, ἐχόρτασα καὶ ἀνέκτησα τὰς δυνάμεις μου. Ἐντὸς ὀλίγου δὲ διῆλθεν ἀπὸ τοῦ σημείου ἐκείνου ἓνα πλοῖον, τὸ ὁποῖον μὲ ἀνέσυρε καὶ μὲ ἀπεβίβασεν, ἐν συνεχείᾳ, σῶον εἰς μίαν ἀκτὴν».

9. Μὲ κατάπληξιν ὁ Ἐπίσκοπος ἤκουσε τὴν ἀφήγησιν καὶ ἐζήτησε νὰ πληροφορηθῇ τὴν ἡμέραν, πού ἐνεφανίσθη εἰς τὸ πέλαγος ὁ ἄγνωστος καὶ τοῦ προσέφερε τὸν ἄρτον. Συγκεκινημένος δὲ διεπίστωσεν, ὅτι τοῦτο συνέβη τὴν ἡμέραν, πού ἐτέλεσεν ὑπὲρ τοῦ ναύτου τὴν λειτουργίαν εἰς τὴν Οὐστιβαν.

Πέτρος

10. Αὐτὰ πού λέγεις τὰ ἤκουσα καὶ ἐγώ, ὅτι ἔγιναν, ὅταν μετέβην εἰς Σικελίαν.

Γρηγόριος

11. Πιστεύω λοιπόν, Πέτρε, ὅτι αὐτὰ τὰ περιστατικὰ συμβαίνουν καὶ εἰς τοὺς ζῶντας, ἂν καὶ οἱ ἴδιοι τίποτε δὲν γνωρίζουν περὶ τῆς προσφερθείσης θυσίας. Ἐξ αὐτῶν ἀποδεικνύεται ἐνώπιον ὅλων, ὅτι καὶ τὰς ψυχὰς τῶν νεκρῶν ἀφαντάστως ὠφελεῖ ἢ ὑπὲρ αὐτῶν προσφερομένη θυσία, ἐφ' ὅσον αὐτοὶ δὲν ἔχουν ὑποπέσει εἰς ἀσυγχώρητα ἁμαρτήματα. Καὶ τὸ διήγημα, πού ἀναφέρεται εἰς τὸν Ἰουστον, τὸ ὁποῖον ἔχει γραφῇ ἄλλου, φανερώνει τὴν ὠφέλειαν πού προξενεῖ εἰς τοὺς θανόντας ἢ ἱερὰ προσφορά.

12. Οὗτος λοιπὸν ὁ Ἰουστος ἐμόναζεν εἰς τὸ Μοναστήριόν μας, ὅταν ἀκόμη εὗρισκόμεν καὶ ἐγὼ ἐκεῖ, πρὶν νὰ γίνω Ἀρχιερεὺς. Κάποτε αὐτὸς ὁ Ἰουστος ἀπέκτησε κρυφίως τρία νομίσματα, παρὰ τὸν κανόνα τοῦ Μοναστηρίου. Τὸ τοιοῦτον ἀνεκαλύφθη κατὰ τὴν ὥραν τοῦ θανάτου του· τούτου ἔνεκεν δὲν ἤξιώθη τῆς νεκρωσίμου ἀκολουθίας, ἂν καὶ πρὶν ἀποθάνῃ μετενόησε διὰ τὸ παράπτωμά του αὐτό. Τὸ σῶμα του, χωρὶς οὐδεμίαν εὐχήν, ἐρρίφθη εἰς τὴν κοπρίαν καὶ μαζὶ μὲ αὐτὸ καὶ τὰ τρία λαθραίως ἀποκτηθέντα νομίσματα. Προσέταξα δέ, ὅπως ὅλη ἡ ἀδελφότης καταδικάσῃ τὸν Ἰουστον καὶ τὰ νομίσματά του ἐπιφωνοῦσα: «τὸ ἀργύριόν σου σὺν σοὶ εἶη εἰς ἀπώλειαν» (Πράξ. η' 20). Τοῦτο ὁμοφώνως ἅπαντες οἱ ἀδελφοὶ ἀνεφώνησαν.

13. Μετὰ παρέλευσιν τριάκοντα ἡμερῶν τὸν ἐλυπήθην καὶ προσέταξα νὰ τελῇται ὑπὲρ αὐτοῦ ἡ ἀναίμακτος θυσία καθ' ἐκάστην, συνεχῶς ἐπὶ τριάκοντα ἡμέρας, μήπως λυτρωθῇ ἀπὸ τὰς βασάνους. Κατὰ τὴν τριακοστὴν ἡμέραν ἐνεφανίσθη ὁ ἀποθανὼν εἰς τὸν ὕπνον τοῦ κατὰ σάρκα ἀδελφοῦ τοῦ Κοπιώσου, ὅστις ἠρώτησε τὸν μεταστάντα:

—Πῶς εἶσαι ἐκεῖ, εἰς τὸν ἄλλον κόσμον;

—Ὁ μεταστὰς Ἰουστος ἀπήντησε:

—Μέχρι σήμερα ὑπέφερα πολύ. Τώρα ὁμως εἶμαι πολὺ καλὰ.

14. Ὁ ἀδελφὸς τοῦ μεταστάντος, ὁ Κοπιῶσος, ἦλθεν εἰς τὴν Μο-

νήν καὶ διηγῆθη τὸ δράμα τοῦ. Ὑπολογίσαντες δὲ ἀκριβῶς τὰς ἡμέρας ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ μέχρι τοῦ δράματος, διεπιστώσαμεν, ὅτι ἡ ἐν ὀνείρῳ πληροφορία, περὶ ἀναψύξεως τοῦ μεταστάντος, ἐδόθη, ὅτε συνεπληρώθη ἡ τριακοστὴ ὑπὲρ αὐτοῦ λειτουργία. Πασιφανέστατα λοιπὸν ἀποδεικνύεται, ὅτι ὁ ἀποθανὼν ἀδελφὸς ἐλυτρώθη ἀπὸ τὴν βάσανον, χάρις εἰς τὴν δύναμιν τῆς ἀπολυτρωτικῆς θυσίας, τῆς Θείας Ἱερουργίας δηλαδὴ.

Πέτρος

15. Αὐτά, ποὺ ἀκούω, εἶναι ἀξιοθαύμαστα καὶ εὐχαριστοῦν πάρα πολὺ τὴν ψυχὴν.

Γρηγόριος

16. Οἱ λόγοι τῶν ἀποθανόντων πρὸς τοὺς ζῶντας στηρίζουν καὶ δικαιολογοῦν τὰ ἔργα τῶν ζώντων ὑπὲρ τῶν ἀποθανόντων, διὰ νὰ μὴ περιπέσωμεν εἰς δειλίαν καὶ δυσπιστίαν.

Β' Ἐν τῷ βίῳ τοῦ Ἀγίου Ἰωάννου
τοῦ Ἐλεήμονος.

Ο ΜΕΓΑΣ Ἰωάννης ἐπέτρεπε καὶ παρήνει τοῖς ὑπ' αὐτὸν τὰς ὑπὲρ τῶν κεκοιμημένων συνάξεις συνεχῶς ἐπιτελεῖν, ἰσχυριζόμενός τε καὶ βεβαιῶν τὰ μεγάλα τοῖς κατοικημένοις λυσιτελεῖν τὰς ὑπὲρ αὐτῶν μνήμας καὶ Λειτουργίας, εἰς πίστιν δὲ τῶν λεγομένων καὶ τι τοιοῦτον, οὐ πρὸ πολλοῦ γεγένηται, ἐξηγεῖτο.

2. Ἐλεγε γάρ, ὡς ὑπὸ Περσῶν τις εἰς Περσίδα αἰχμάλωτος ἀπαχθεὶς, ἐν τῇ φυλακῇ, ἣ οὕτω καλεῖται Λήθη, δέσμιος ἐφρουρεῖτο. Νόμος δὲ παρὰ Πέρσαις ἐκράτει τοιοῦτος, τοὺς ἐν τῇ φυλακῇ τῇδε καθιερχθέντας ἀνακαλεῖσθαι μηδέποτε· αὐτῇ τοι καὶ Λήθη αὐτῇ τὸ ὄνομα κατὰ λόγον ἐτέθη.

3. Ἐκεῖθεν οὖν ἀποδράσαι τινὲς δυνατοὶ γεγένηται, καὶ τὴν Κύπρον καταλαβεῖν, τοῖς τοῦ νεανίσκου πατρῴσις ὡς εἴη τεθνηκῶς ἐν τῇ φυλακῇ διεβεβαίωσαντο· ἐκεῖνοι τοιγαροῦν τρις τοῦ ἐνιαυτοῦ ὡς ἐπὶ νεκρῷ συνάξεις τούτῳ ἐποιον, καὶ τέσσαρες οὕτω παρῆλθον ἐνιαυτοί.

4. Εἶθ' οὕτως καὶ ὁ παῖς ἐκεῖθεν ἐκφυγεῖν δυνηθεὶς, εἰς τὴν οἰκίαν ἐπάνεισιν, ὃν οἱ γονεῖς, οὐχ ὥσπερ ἐκ φυλακῆς φυγόντι, ἀλλ' ὡς ἐκ νεκρῶν ἀναστάντα μαῖλλον σὺν πολλῇ τῇ ἐκπλήξει θεασάμενοι, καὶ ἡδονῆς ἀπορῥήτου πλησθέντες, τὰλλὰ τε ἔλεγον καὶ ἐποίουν, ὅσα ἂν ψυχὴ τοιοῦτον ἰδοῦσα πάθοι καὶ εἴποι, καὶ ὅπως ὡς ἀποθανόντι ἤδη, τὰ ἐπὶ θανοῦσί γε νενομισμένα ἐποίουν, καὶ τὰς ἡμέρας ἀναδιδάξαντες αἱ τε ἦσαν, ἣ τε Ἀγία τῶν Θεοφανείων, καὶ ἡ τοῦ Σωτηρίου Πάσχα, καὶ ἡ τῆς Ἀγίας Πεντηκοστῆς.

5. Τούτων ἐκεῖνος ἀκούσας καὶ εἰς μνήμην ἐλθὼν, ὅρκῳ τοὺς τεκόντας διεβεβαίον, ὡς κατ' αὐτὰς τὰς δε τὰς ἡμέρας καὶ αὐτὸς τῶν δεσμῶν ἀνείτο, ἐπιστάσις λαμπροφροῦντός τινος, καὶ ἀδείας ἀπέλαυε πάσης, τὰς ἐφεξῆς ἐν τοῖς δεσμοῖς πάλιν, ὥσπερ καὶ πρὸ τοῦ, καταλαμβανόμενος.

Ἐρμηνεία

Ο ΜΕΓΑΣ Ἰωάννης προέτρεπε καὶ συνεβούλευε τοὺς ὑπ' αὐτὸν Κληρικοὺς νὰ ἐπιτελοῦν συνεχῶς συνάξεις μετὰ Θείας

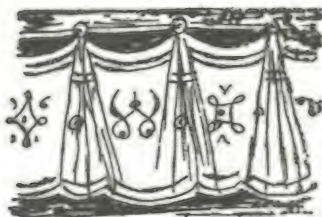
Λειτουργίας ὑπὲρ τῶν κεκοιμημένων. Ἰσχυρίζετο καὶ ἐβεβαίωνεν, ὅτι τὰ μνημόσυνα καὶ αἱ Λειτουργίαι πάρα πολὺ ὠφελοῦν τοὺς ἐν ᾿Αδῇ εὐρισκομένους. Πρὸς ἀπόδειξιν δὲ τῶν λεγομένων του ἀνέφερεν ἕνα περιστατικόν, πρὸ ὀλίγου γενόμενον.

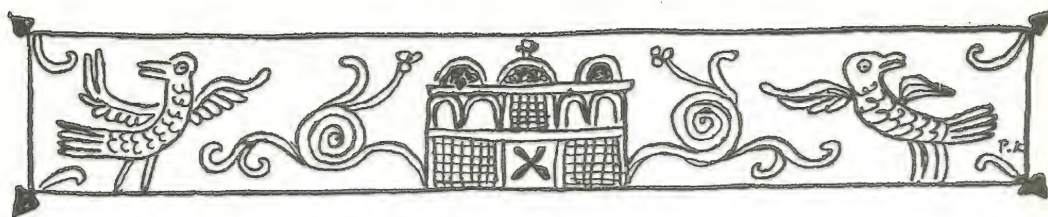
2. Διηγείτο λοιπόν, ὅτι ἕνας νέος, Κύπριος τὴν πατρίδα, συμπατριώτης τοῦ ᾿Αγίου, ἀπήχθη αἰχμάλωτος ὑπὸ τῶν Περσῶν, εἰς τὴν Περσίαν· ἐκεῖ ἐνεκλείσθη καὶ ἐφρουρεῖτο δέσμιος εἰς μίαν φυλακὴν, ἣ ὁποία ὠνομάζετο Λήθη. Ἐπεκράτει δὲ εἰς τοὺς Πέρσας αὐστηρὸς νόμος, διὰ τοὺς ἐγκλεισμένους εἰς αὐτὴν τὴν φυλακὴν, ποτὲ νὰ μὴ ἐξέρχονται οὗτοι ζῶντες ἐξ αὐτῆς. Δι' αὐτὸν ἀκριβῶς τὸν λόγον καὶ ὠνομάσθη Λήθη, δηλαδὴ Λησμοσύνη τῶν ἐν αὐτῇ φυλακισμένων.

3. Κάποτε ὁμως ἠδυνήθησαν νὰ δραπετεύσουν μερικοὶ ἀπὸ ἐκεῖ μέσα. Οὗτοι ἔφθασαν εἰς τὴν Κύπρον καὶ διεβεβαίωσαν τοὺς γονεῖς καὶ συγγενεῖς τοῦ νεαροῦ Κυπρίου φυλακισμένου, ὅτι οὗτος ἀπέθανε μέσα εἰς τὴν φυλακὴν. Οἱ οἰκεῖοι, κατόπιν αὐτοῦ, ἐτέλουν τρεῖς φορὰς τὸν χρόνον ἐπιμνημοσύνης δεήσεις, μὲ τὴν ἐντύπωσιν, ὅτι ἦτο νεκρὸς ὁ νεανίσκος. Τοιοῦτοτρόπως ἐπέρασαν τέσσαρα ἔτη.

4. Μετὰ τὰ τέσσαρα ἔτη ὁ νεανίσκος ἠδυνήθη νὰ δραπετεύσῃ καὶ νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν πατρίδα του. Τόση ἦτο ἡ ἐκπληξίς καὶ ἡ ἀνέκφραστος εὐχαρίστησις τῶν γονέων του, μόλις τὸν εἶδον, ὥστε δὲν τὸν ὑπεδέχθησαν ὡς ἐκ τῆς φυλακῆς διαφυγόντα, ἀλλ' ὡς ἐκ νεκρῶν ἀναστάντα. Ὑπὸ τὸ κράτος δὲ τοιούτων συγκλονιστικῶν αἰσθημάτων ἔλεγον καὶ ἔκαμνον ὅσα εἶναι δυνατὸν νὰ πράξῃ κάθε ψυχὴ, ἣ ὁποία θὰ ἐβλεπε ἕνα τοιοῦτον γεγονὸς. Μεταξὺ τῶν ἄλλων διηγοῦντο εἰς τὸν ἐπιστρέψαντα νεανίσκον, ὅτι, ἐπειδὴ τὸν ἐθεώρουν ὡς ἀποθανόντα, ἐπετέλεσαν ὑπὲρ τῆς ψυχῆς του ὅλα τὰ κανονικὰ μνημόσυνα, ὅπως γίνεται εἰς τοὺς νεκρούς. Συγχρόνως ἀνέφεραν καὶ τὰς ἡμέρας, πὺν ἐπετέλουν τὰ καθήκοντα αὐτά· ἦσαν δὲ αὐταὶ τὰ Ἅγια Θεοφάνεια, τὸ Πάσχα καὶ ἡ Ἅγία Πεντηκοστή.

5. Μόλις ἤκουσεν αὐτὰ τὰ πράγματα ὁ νέος, ἐνεθυμήθη ἕνα ἀξιοθαύμαστον γεγονὸς, πὺν τοῦ συνέβαινεν εἰς τὴν φυλακὴν καὶ διεβεβαίωσεν μὲ ὄρκον τοὺς γονεῖς του, ὅτι καὶ αὐτὸς τὰς ἡμέρας αὐτὰς ἠλευθεροῦτο ἀπὸ τὰς ἀλύσεις, μὲ τὴν φροντίδα ἐνὸς λαμπροφοροῦντος ἀνδρὸς καὶ ἀπελάμβανε κάθε ἐλευθερίαν, ἐπ' ὀλίγον. Μετὰ δὲ πάλιν ἐκλείετο, ὅπως καὶ πρότερον, εἰς τὰ δεσμά.

ὑΠΟΘΕCΙC ΛΑ΄.

“Οτι μετὰ θάνατον οὐκ ἔστι συγχώρησις, εἰ μήπου τῶν ἐλαφρῶν πάνν ἁμαρτημάτων, καὶ τούτων μόλις· καὶ ὅτι τὸν ἅπαξ εἰς τὴν κόλασιν ἐμβληθέντα, οὐκ ἔστι ταύτης ἐξαιρεθῆναί ποτε.

Μετὰ θάνατον δὲν ὑπάρχει συγχώρησις, ἐκτὸς τῶν πάρα πολλὰ ἐλαφρῶν ἁμαρτημάτων· ἀλλὰ καὶ τούτων μετὰ μεγίστης δυσκολίας. Αὐτός, τὸν ὁποῖον αἱ πράξεις του κατέστησαν ἄξιον τῆς κολάσεως, εἶναι ἀδύνατον νὰ ἐξέλθῃ ποτὲ ἐξ αὐτῆς.

Α΄. Γρηγορίου τοῦ Διαλόγου.

ΚΥΡΙΟΣ ἐν τοῖς Εὐαγγελίοις λέγει· «περιπατεῖτε ἕως τὸ φῶς ἔχετε»· διὰ δὲ τοῦ Προφήτου φησί· «καιρῷ δεκτῷ ἐπήκουσά σου, καὶ ἐν ἡμέρᾳ σωτηρίας ἐβοήθησά σοι»· ὅπερ ὁ Ἀπόστολος ἐρμηνεύων λέγει· «ἰδοὺ νῦν καιρὸς εὐπρόσδεκτος, ἰδοὺ νῦν ἡμέρα σωτηρίας». Ὁ δὲ Σολομών λέγει· «πάντα ὅσα ἂν εὔρῃ ἡ χεὶρ σου τοῦ ποιῆσαι, ὥς ἡ δύναμις σου, ποιήσον, ὅτι οὐκ ἔστι ποίημα καὶ λογισμὸς καὶ γνῶσις καὶ σοφία ἐν ᾄδῃ, ὅπου σὺ πορεύῃ ἐκεῖ».

2. Ἐκ πασῶν οὖν τούτων τῶν μαρτυριῶν ἐμφανῶς δείκνυται, ὅτι οἷος ἀπὸ τῶν ἐνταῦθα ἐξέλθῃ ἕκαστος, τοιοῦτος καὶ ἐν τῇ κρίσει παρίσταται.

3. Πλὴν ἰστέον, ὅτι τῶν ἐλαφρῶν καὶ ἐλαχίστων ἁμαρτημάτων λυτροῦνται οἱ τεθνηκότες διὰ τῆς ὑπὲρ αὐτῶν ἰκεσίας τῶν ζώντων, καὶ ἐλεημοσυνῶν καὶ προσφορῶν τῆς ἱερᾶς θυσίας, ὧν ὑπὲρ αὐτῶν ποιοῦσιν οἱ ἔτι ἐν τῷ παρόντι βίῳ ὑπάρχοντες, βοηθούμενοι δηλαδὴ καὶ αὐτοὶ ὑπὸ τῶν ἐτέρων αὐτῶν πράξεων τῶν καλῶν. Τότε γὰρ καὶ τῆς θείας ἀφέσεως τῶν ἐλαφρῶν πταισμάτων ἀξιωθῆναι δύνανται.

Πέτρος

4. Αἰτῶ μαθεῖν καὶ τοῦτο, τοὺς ἅπαξ ἐν τῷ τῆς γεέννης πυρὶ ριφέντας, διηνεκῶς καταφλέγεσθαι ὑποληπτέον;

Γρηγόριος

5. Τοῦτο καὶ πάντῃ ἀληθὲς τυγχάνει, καὶ δισταγμὸς ἐν αὐτῷ ὅλως οὐκ ἔστιν· ὥσπερ γὰρ τέλος τῆς τῶν ἀγαθῶν χαρᾶς οὐκ ἔστιν, οὕτως οὐδὲ τῆς βασάνου τῶν πονηρῶν τέλος ἔσται· αὕτῃ δὲ ἡ Ἀλήθεια εἴρηκεν· «ἀπελεύσονται οὗτοι εἰς κόλασιν αἰώνιον, οἱ δὲ δίκαιοι εἰς ζωὴν αἰώνιον».

6. Εἰ οὖν ὁ ὑπέσχετο τοῖς ἀγαθοῖς ἀληθὲς ἔστι, δηλονότι καὶ ὁ ἠπειλήσε τοῖς πονηροῖς ἄψευδὲς τυγχάνει· ἐπ’ ἀμφοτέρων γὰρ ὁμοίως τὸ αἰώνιον πρόσκειται· εἰ δέ τις λέγει, ὅτι φύσει ἀγαθὸς ὧν ὁ Θεὸς καὶ φιλόανθρωπος οὐκέτι ἐκπληροῖ ὁ ἠπειλήσε, γινωσκέτω, ὅτι ἐν ὅσῳ λέγει Αὐτὸν ἐλεήμονα, ψεύστην Αὐτὸν κηρύττει, ὅπερ καὶ ὅλως ἐννοῆσαι ἐπικίνδυνόν ἔστιν.

Πέτρος

7. Γινῶναι θέλω, πῶς δίκαιόν ἐστιν, ἵνα τὸ πταῖσμα τὸ μετὰ τέλους γινόμενον, ἀτελεύτητα κολασθῇ.

Γρηγόριος

8. Ἐὰν ὁ ἐτάζων Κριτὴς οὐχὶ τὰς καρδίας τῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ τὰ ἔργα ἐξήταζε, τοῦτο ἂν ὀρθῶς ὑπελάμβανες· καὶ γὰρ οἱ ἄδικοι μετὰ τέλους ἡμαρτον. Ἀλλὰ διὰ τοῦτο, διότι καὶ μετὰ τέλους ἔζησαν, ἐπεὶ ἤθελον εἰ ἦν δυνατόν, ἄνευ τέλους ζῆσαι, ἵνα δυνηθῶσι καὶ ἄνευ τέλους ἁμαρτάνειν· διὰ γὰρ τὸ μηδέποτε ἐν ὅσῳ ζῶσι τοῦ ἁμαρτάνειν ἀφίστασθαι, δείκνυσιν, ὅτι ἐν ἁμαρτίαις πάντοτε ζῆσαι ἐπιθυμοῦσι.

9. Μεγάλη οὖν ἡ δικαιοσύνη τοῦ Κρίνοντος φαίνεται, ταῖς αἰωνίοις καὶ ἀτελευτήτοις βασίνοις παραπέμψαντος τοὺς ἠελήσαντας ἐν τῇ ζωῇ αὐτῶν τῇ παροῦσῃ μηδέποτε ἁμαρτάνειν παύσασθαι.

Πέτρος

10. Ἀλλ' οὐδεὶς δίκαιος τῇ ὁμότητι τρέφεται, καὶ δοῦλος δὲ ἁμαρτάνων παρὰ δικαίῳ δεσπότῃ, τούτου ἕνεκα μαστιγοῦνται, ὅπως τῆς καχεξίας αὐτοῦ διορθώσῃται· οἱ ἄδικοι δὲ τῷ τῆς γεέννης πυρὶ παραδοθέντες, ἐὰν πρὸς διόρθωσιν οὐκ ἔρχονται, τίνος χάριν διηνεκῶς καταφλέγονται ;

Γρηγόριος

11. Ὁ παντοδύναμος Θεός, εὐσπλαγχνος ὑπάρχων, τῇ τῶν ἀθλίων βασάνῃ οὐ τρέφεται, δίκαιος δὲ ὢν τῆς τῶν ἀδίκων ἐκδικήσεως εἰς τὸν αἰῶνα οὐκ ἀφίσταται· οἱ δὲ ἄδικοι πάντες οἱ τῇ αἰωνίᾳ βασάνῃ παραδοθέντες τῇ ἰδίᾳ ἀνομίᾳ ἐτάζονται.

12. Τούτων δὲ φλεγομένων οἱ δίκαιοι πάντες ἐν τῷ Θεῷ ὄντες, ἐν ἑαυτοῖς μὲν θεωροῦσι τὴν Χάριν ἣν παρ' Αὐτοῦ λαμβάνουσιν, ἐν ἐκείνοις δὲ τὴν βάσανον, ἣν ἐξέφυγον αὐτοί, καὶ ἐκ τῆς ἐκείνων κολάσεως ἑαυτοὺς καὶ μᾶλλον χρεώστας τῆς θείας Χάριτος εἶναι εἰς τὸν αἰῶνα λογίζονται.

Πέτρος

13. Καὶ πῶς Ἅγιοι ὄντες, ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν οὐκ εὗχονται, οὓς τότε καιομένους ὀρώσιν ;

Γρηγόριος

14. Οἱ Ἅγιοι, Πέτρε, ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ εὗχονται ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν, ἐν ᾧ δύνανται εἰς τὴν τῆς μετανοίας καρποφορίαν τὴν καρδίαν αὐτῶν ἐπιστρέψαι, καὶ διὰ τῆς μετανοίας σωθῆναι αὐτούς· τοῦτο γὰρ ἐστὶ τὸ ὑπὲρ ἐχθρῶν εὗξασθαι, («προσεύχεσθε ὑπὲρ τῶν ἐπηρεαζόντων ὑμᾶς καὶ διωκόντων ὑμᾶς»), ὅπερ (ἐρμηνεύων) ὁ Ἀπόστολος λέγει, ἵνα «δῶ αὐτοῖς ὁ Θεὸς μετάνοιαν εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας, καὶ ἀνανήψωσιν ἐκ τῆς τοῦ διαβόλου παγίδος, ἐξωγρημένοι ὑπ' αὐτοῦ εἰς τὸ ἐκείνου θέλημα».

15. Ὅτε δὲ λοιπὸν οὐδαμῶς δύνανται ἐκ τῶν τῆς ἀνομίας ἔργων πρὸς δικαιοσύνην αὐτοὺς ἐπιστρέψαι, πῶς ὑπὲρ αὐτῶν τότε προσεύχονται ; τὸ γὰρ ὑπὲρ αὐτῶν τότε προσεύξασθαι ὁμοίον ἐστὶ τὸ νῦν ὑπὲρ τοῦ διαβόλου καὶ τῶν ἀγγέλων αὐτοῦ προσεύχεσθαι, τῶν τῇ αἰωνίᾳ βασάνῃ κατακριθέντων· διὸ οὐδὲ προσεύχονται νῦν οἱ Ἅγιοι ἄνδρες ὑπὲρ ἀπίστων ἀνθρώπων καὶ ἁσεβῶν τελευτησάντων, οὓς περ λοιπὸν τῇ ἀτελευτήτῃ κολάσει ἀφορισθέντας ἔγνωσαν, ἵνα μὴ τὸ τῆς εὐχῆς ἄξιωμα ἐνώπιον τοῦ Δικαίου Κριτοῦ ἐξυδαρωθῇ.

16. Εἰ οὖν ἔτι ζῶντες οἱ δίκαιοι τοῖς τελευτήσασιν ἀπίστοις οὐδαμῶς συμπαθοῦσι, καίτοι εἰδότες αὐτοὺς μήπω ἐν τῇ σαρκὶ αὐτῶν βασανιζομένους, πόσῳ γε μᾶλλον οὐ συμπαθήσουσι τοῖς ἀνόμοις, ὅταν τὴν βάσανον αὐτῶν θεωρῶσιν εἰς πέρας ἐλθοῦσαν, ἑαυτοὺς δὲ ἐκ παντὸς πάθους καὶ φθορᾶς ἐξελθόντας καὶ ὅλως τῇ Δικαιοσύνῃ προσκολληθέντας;

17. Τότε γὰρ τῷ θελήματι τῆς ἐξετάσεως τοῦ Δικαίου Κριτοῦ, διὰ τῶν λογισμῶν προσκολληθέντες, οὐδὲν παντάπασι τολμῶσι δυσωπῆσαι, ὅπερ τῇ ἔνδον Αὐτοῦ ἀκριβεστάτῃ βουλῇ οὐ συνάδει.

Πέτρος

18. Οὐκ ἔστι λοιπὸν ὅπερ ἀποκριθῆναι δύναμαι, ἀνεωγμένης σαφῶς τῆς ἀπολογίας· ζητῶ δὲ μαθεῖν, πῶς ἡ ψυχὴ ἀθάνατος οὐσα, ἐν τῷ αἰωνίῳ πυρὶ ἀποθνήσκειν λέγεται;

Γρηγόριος

19. Ἐπειδὴ κατὰ δύο τρόπους ἡ ζωὴ λέγεται, ἀκόλουθόν ἐστι καὶ τὸν θάνατον ἐν δυοῖ νοηθῆναι τρόποις· ἕτερον μὲν ἐστίν, ὅπερ ἐν Θεῷ ζῶμεν, ἡγουν μακαρίως, ἕτερον δὲ ἐν τούτῳ, ὥσπερ ἐκτίσθημεν καὶ γεγόναμεν, ἥτοι οὐσιωδῶς. Ἡ ψυχὴ οὖν, καὶ θνητὴ ἐστὶ καὶ ἀθάνατος· θνητὴ μὲν, ὅταν τὸ μακαρίως ζῆν ἀποβάλλῃ· ἀθάνατος δέ, τὸ πνευματικῶς ζῆν.

20. Ἦγουν τὴν φυσικὴν ἑαυτῆς ζωὴν ἀπολέσαι οὐδέποτε δύναται, οὐδὲ ὅταν ἐν κατακρίσει εἰς τὸν αἰώνιον γένηται θάνατον· ἐν ἐκείνῳ γὰρ γενομένη, οὐ τὸ ζῆν ἀπλῶς, ἀλλὰ τὸ μακαρίως ζῆν ἀπόλλυσιν, ἐξ οὗ νοεῖν δίδοται ὅτι καὶ θάνατον ἀθάνατον, καὶ ἐκλείψιν ἀνέκλειπτον, καὶ τέλος ἀτελεύτητον ὑπομένει.

Ἐρμηνεῖα

Ο ΚΥΡΙΟΣ λέγει εἰς τὸ Ἱερὸν Εὐαγγέλιον· «περιπατεῖτε ἕως τὸ φῶς ἔχετε» (Ἰωάν. ιβ' 35). Ἐπίσης διὰ τοῦ Προφήτου λέγει· «καιρῷ δεκτῷ ἐπήκουσά σου καὶ ἐν ἡμέρᾳ σωτηρίας ἐβοήθησά σοι» (Ἠσ. μθ' 8). Αὐτὸ τὸ ρητὸν τοῦ Προφήτου ἐρμηνεύων ὁ Ἀποστολος λέγει· «ἰδοὺ νῦν καιρὸς εὐπρόσδεκτος, ἰδοὺ νῦν ἡμέρα σωτηρίας» (Β' Κορ. ζ' 2). Παράλληλον νόημα ἐκφράζει καὶ ὁ σοφὸς Σολομών, ὅταν λέγῃ· «πάντα ὅσα ἂν εὗρῃ ἡ χεὶρ σου τοῦ ποιῆσαι, ὡς ἡ δύναμις σου ποιήσον, ὅτι οὐκ ἔστι ποίημα καὶ λογισμὸς καὶ γνῶσις καὶ σοφία ἐν Ἀδῇ, ὅπου σὺ πορεύῃ ἐκεῖ» (Ἐκκλ. θ' 10).

2. Ἀπὸ ὅλας αὐτὰς τὰς βιβλικὰς μαρτυρίας ἀποδεικνύεται ὁλοφάνερα, ὅτι μὲ τὴν ἡθικὴν κατάστασιν ποὺ θὰ ἐξέλθῃ ὁ ἄνθρωπος τοῦ παρόντος κόσμου, μὲ αὐτὴν θὰ ἐμφανισθῇ ἐνώπιον τοῦ ἀδεκάστου Δικαστηρίου, διὰ τὴν κρίσιν.

3. Ἐν τούτοις πρέπει νὰ γνωρίζῃ κανεῖς, ὅτι ἀπαλλάσσονται οἱ ἀποθανόντες ἀπὸ μερικὰ ἐλαφρὰ καὶ ἄνευ ἡθικῆς βαρύτητος ἁμαρτήματα, διὰ τῶν προσευχῶν, τῶν ἐλεημοσυνηνῶν, τῶν προσφορῶν καὶ τῆς Θείας Λειτουργίας, τὰ ὅποια ὑπὲρ αὐτῶν ἐπιτελοῦσιν οἱ ζῶντες. Ἡ ὑπὲρ αὐτῶν φιλάδελφος προσπάθεια τῶν ζώντων, ἐνισχυομένη καὶ ἀπὸ διαφόρους ἄλλας καλὰς πράξεις, ποὺ ἐτέλεσαν οὗτοι ἐν ὅσῳ ἔζων, δύναται νὰ ἀξιῶσῃ συγχωρήσεως τὰς ψυχὰς τῶν τεθνεώτων ἀπὸ τὰ ἐλαφρὰ πταίσματα.

Πέτρος

4. Ἐπιθυμῶ, σὲ παρακαλῶ, νὰ μάθω καὶ τοῦτο· αὐτοί, ποὺ ὀπωσδήποτε, λόγῳ τῶν ἁμαρτιῶν των, ἐρρίφθησαν εἰς τὸ πῦρ τῆς γέννης, πρέπει νὰ θεωρήσωμεν, ὅτι διαρκῶς θὰ καταφλέγονται;

Γρηγόριος

5. Αὐτὸ εἶναι τελείως ἀληθές καὶ δὲν χωρεῖ ἐπ' αὐτοῦ οὐδεμία ἀμφιβολία. Διότι, ὅπως ἀκριβῶς δὲν θὰ τελειώσῃ ποτὲ ἡ χαρὰ τῶν δικαίων καὶ καλῶν ἀνθρώπων, τοιοῦτοτρόπως δὲν θὰ ὑπάρξῃ καὶ τέλος τῆς τιμωρίας τῶν κακῶν καὶ πονηρῶν. Αὐτὸς δὲ οὗτος ὁ Κύριος, ὅστις εἶναι ἡ Ἀλήθεια, εἶπε περὶ αὐτῶν εἰς τὸ Ἱερὸν Εὐαγγέλιον Του· «ἀπελεύσονται οὗτοι εἰς κόλασιν αἰώνιον, οἱ δὲ δίκαιοι εἰς ζωὴν αἰώνιον» (Ματθ. κε' 46).

6. Ἐφ' ὅσον λοιπὸν αὐτό, ποὺ ὑπεσχέθη εἰς τοὺς καλοὺς καὶ ἐναρέτους ἀνθρώπους, εἶναι ἀληθές, ἐξυπακούεται, ὅτι καὶ ἡ ἀπειλή πρὸς τοὺς κακοὺς καὶ πονηροὺς δὲν θὰ διαψευσθῇ· διότι καὶ εἰς τὰς δύο περιπτώσεις ὑφίσταται ὡς δικαία καὶ ἀληθὴς συνέπεια ἡ αἰωνιότης. Ἐὰν δὲ κανεὶς ἔχῃ τὴν γνώμην καὶ λέγει, ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι ἐκ φύσεως ἀγαθὸς καὶ φιλόανθρωπος, ὥστε νὰ μὴ πραγματοποιήσῃ τὴν ἀπειλήν Του, ἅς γνωρίζῃ, ὅτι ἐφ' ὅσον λέγει, ὅτι ὁ Θεός, ὡς ἐλεήμων, θὰ συγχωρήσῃ τὰ πάντα, διακηρύσσει Αὐτὸν ψεύστην, ὡς πρὸς τὴν θείαν Αὐτοῦ Δικαιοσύνην, πράγμα ποὺ εἶναι τελείως ἐπικίνδυνον καὶ νὰ τὸ σκεφθῇ κανεὶς.

Πέτρος

7. Θέλω νὰ μάθω, πῶς εἶναι δίκαιον νὰ τιμωρηθῇ μὲ ἀτελεύτητον κόλασιν, τὸ πταῖσμα, ποὺ διέπραξε μὲν ὁ ἄνθρωπος, ἀλλ' ἐτελείωσε.

Γρηγόριος

8. Ἐὰν ὁ δικάζων τὸν ἄνθρωπον οὐράνιος Κριτὴς ἐλάβανεν ὑπ' ὄψιν Του μόνον τὰς πράξεις, αὐτὰς καθ' ἑαυτάς, καὶ ὅχι κυρίως τὰς ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ ἀνθρώπου διαθέσεις, ὁρθῶς θὰ ὑπέθετες τοῦτο. Οἱ ἄδικοι βεβαίως ἁμαρτάνουν καὶ τελειώνει κάποτε ἡ ἁμαρτία των, διότι καὶ ἡ ζωὴ των περιορίζεται μέσα εἰς τὰ στενὰ σύνορα τοῦ χρόνου· θὰ ἤθελαν ὁμως νὰ μὴ εἶχε τέλος ἡ ζωὴ των, διὰ νὰ ἁμαρτάνουν ἀτελείωτα. Ἀπὸ τὸ γεγονός δέ, ὅτι ποτὲ δὲν σταματοῦν, ἐν ὧσιν ζοῦν, νὰ ἁμαρτάνουν, γίνεται φανερόν, ὅτι ἐπιθυμοῦν νὰ ζοῦν παντοτινὰ εἰς τὴν ἁμαρτίαν.

9. Ὡς ἐκ τούτου φανερώνεται, ὅτι ἡ Δικαιοσύνη τοῦ Θεοῦ εἶναι ἀκριβὴς καὶ ἀπόλυτος, ὅταν Οὗτος παρέπεμψεν εἰς τὴν ἀτελεύτητον κόλασιν αὐτοὺς ποὺ οὔτε ἐσταμάτησαν, οὔτε ποτὲ ἠθέλησαν νὰ σταματήσουν, κατὰ τὸ πᾶρδὸν στάδιον τῆς ζωῆς των, ἀπὸ τοῦ νὰ ἁμαρτάνουν.

Πέτρος

10. Κανείς ὅμως δίκαιος καὶ ἐνάρετος δὲν εὐχαριστεῖται ἀπὸ τὴν πρὸς τὸν συνάνθρωπόν του σκληρότητα· ἀλλὰ καὶ ὅταν ἓνας δοῦλος σφάλῃ ἀπέναντι δικαίου δεσπότη, δι' αὐτὸν καὶ μόνον τὸν λόγον μαστιγώνεται, διὰ νὰ διορθωθῇ. Πῶς ὅμως πρέπει νὰ ἐξηγήσωμεν τὴν περίπτωσιν τῆς αἰωνίου καὶ ἀτελευτήτου κολάσεως τῶν ἁμαρτωλῶν; Ἐφ' ὅσον δηλαδή οἱ ἁμαρτωλοὶ δὲν διορθώνονται, τότε πρὸς τί νὰ καταφλέγονται διαρκῶς ἀπὸ τὸ πῦρ τῆς κολάσεως;

Γρηγόριος

11. Ὁ παντοδύναμος Θεὸς δὲν εὐχαριστεῖται ἀπὸ τὴν τιμωρίαν τῶν ἁμαρτωλῶν, διότι εἶναι φύσει εὐσπλαγχνος· ὥς δίκαιος ὅμως Κριτὴς καὶ τιμωρὸς τῶν ἀδίκων πράξεων οὐδέποτε ἐν τῇ αἰωνιότητι παραιτεῖται τῆς τιμωρίας τῶν ἀδίκων καὶ ἁμαρτωλῶν. Ὅλοι οἱ ἄδικοι, οἱ ὅποιοι λόγῳ τῆς ἁμαρτίας των παρεδόθησαν εἰς τὴν αἰώνιον κόλασιν, τιμωροῦνται ὑπὸ τῆς ἰδίας των ἀνομίας.

12. Ἐνῷ δὲ οἱ ἄδικοι καὶ ἁμαρτωλοὶ καταφλέγονται, ὅλοι οἱ δίκαιοι, ποὺ εὐρίσκονται πλησίον τοῦ Θεοῦ, βλέπουν μετ' εὐγνώμονος θαυμασμοῦ εἰς μὲν τοὺς ἑαυτοὺς των τὴν Χάριν, τὴν ὁποίαν παρὰ Θεοῦ ἀπῆλυσαν, εἰς δὲ τοὺς κολαζομένους ἁμαρτωλοὺς τὴν φρίκην τῆς κολάσεως, τὴν ὁποίαν ἀπέφυγον· οὕτω δὲ πῶς θεωροῦντες τὴν ἀντίθεσιν μεταξὺ κολάσεως καὶ ἀμοιβῆς αἰσθάνονται, πάντοτε, ἀτελευτήτως, ὅτι εἶναι κυρίως χρεῶσται εἰς τὴν Θεῖαν Χάριν, ποὺ τοὺς ἡξίωσε τοιοῦτου κέρδους.

Πέτρος

13. Καὶ πῶς, ἐνῷ εἶναι Ἅγιοι, δὲν εὐχονται ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν των, τοὺς ὁποίους, τότε, θὰ βλέπουν νὰ καίονται;

Γρηγόριος

14. Οἱ Ἅγιοι, Πέτρε, εὐχονται ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν τότε μόνον, ὅταν εἶναι δυνατὸν ἢ καρδία των νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν καρποφορίαν τῆς μετανοίας καὶ νὰ σωθῇ δι' αὐτῆς, δηλαδή εἰς τὴν παροῦσαν ζωὴν. Αὐτὸ εἶναι καὶ τὸ νόημα τῆς Δεσποτικῆς ἐντολῆς, νὰ προσευχώμεθα ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν μας (τῶν κακῶς μεταχειριζομένων ἡμᾶς καὶ διωκόντων ἡμᾶς (Ματθ. ε' 44). Τὴν ἐντολὴν αὐτήν, ἐρμηνεύων ὁ οὐρανοβάμων Ἀπόστολος, λέγει νὰ προσευχώμεθα ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν μας «διὰ νὰ δώσῃ εἰς αὐτοὺς ὁ Θεὸς μετάνοιαν, νὰ γνωρίσουν τὴν ἀλήθειαν καὶ νὰ ξεφύγουν τὴν παγίδα τοῦ διαβόλου, διὰ τῆς ὁποίας τοὺς ἔχει αἰχμαλωτίσει εἰς τὸ θέλημά του» (Β' Τιμ. β' 25—26).

15. Ὅταν ὅμως δὲν δύνανται πλέον νὰ τοὺς ἐπιστρέψουν ποτὲ ἀπὸ τὰ ἔργα τῆς ἀνομίας πρὸς τὴν δικαιοσύνην, τότε ποῖον ἀποτελέ-

σμα θὰ ἔχη ἢ ὑπὲρ αὐτῶν προσευχή; Εἶναι τόσον ἄσκοπον καὶ ἀνωφελές, ὥς τὸ νὰ προσεύχωνται ὑπὲρ τοῦ διαβόλου καὶ τῶν ὑπηρετῶν του, οἱ ὅποιοι ἤδη ἔχουν καταδικασθῇ εἰς τὴν αἰώνιον κόλασιν. Δι' αὐτὸν ἀκριβῶς τὸν λόγον δὲν προσεύχονται πλέον οἱ Ἅγιοι ἄνδρες ὑπὲρ ἀνθρώπων ἀπίστων, ποὺ ἀπέθαναν εἰς τὴν ἀσέβειαν καὶ διὰ τοὺς ὁποίους γνωρίζουν, ὅτι ἀπεχωρίσθησαν ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν καὶ προορίζονται διὰ τὴν αἰώνιον κόλασιν, διὰ νὰ μὴ ἐξατμισθῇ ἡ ἀξία καὶ ἡ ὑπόληψις τῆς προσευχῆς ἐνώπιον τοῦ Δικαίου Κριτοῦ.

16. Ἐὰν λοιπὸν οἱ δίκαιοι δὲν συμπαθοῦν, ἐν ὅσῳ ζοῦν, τοὺς ἀπίστους, ποὺ ἀποθνήσκουν ἐν τῇ ἀπιστίᾳ των, ἂν καὶ δὲν εἶδον αὐτοὺς ἀκόμη νὰ βασανίζονται σωματικῶς εἰς τὴν κόλασιν, πόσον βεβαίως δὲν θὰ συμπαθήσουν τοὺς ἀνόμους, ὅταν πλέον ἴδουν ὁλοκληρωθεῖσαν τὴν τιμωρίαν των, κατὰ τὴν πέραν τοῦ τάφου ζωὴν, τοὺς δὲ ἑαυτοὺς των διαφυγόντας ἀπὸ κάθε πάθος καὶ φθορὰν καὶ καθ' ὁλοκληρίαν συμπνευματωθέντας μὲ τὸ ὑψηλὸν νόημα καὶ τὴν θεῖαν ἔννοιαν τῆς δικαιοσύνης;

17. Τότε, κατὰ τὴν πέραν τοῦ τάφου ζωὴν, οἱ λογισμοὶ καὶ αἱ σκέψεις τῶν δικαίων θὰ ἔχουν τελείως ἑναρμονισθῇ μὲ τὸ θέλημα καὶ τὴν περὶ τῶν ἀνόμων ἀπόφασιν τοῦ Δικαίου Κριτοῦ· δι' αὐτὸ καὶ δὲν θὰ τολμοῦν νὰ ἐνοχλήσουν διὰ τῶν ἱκεσιῶν των τὸν Κύριον, ἐφ' ὅσον ἡ τοιαύτη ἱκεσία των δὲν θὰ συμφωνῇ μὲ τὴν ἐνδόμυχον ἀκριβοδικαίαν διάθεσιν Ἐκείνου.

Πέτρος

18. Δὲν ἔχω οὐδεμίαν ἀντίρρησην, διότι ἡ ἐξήγησις τὴν ὁποίαν μοῦ ἔδωσες, ἐπὶ τῆς ἀπορίας μου, ὑπῆρξε σαφής. Ἐνα ἀκόμη ζητῶ νὰ μάθω· πῶς ἡ ψυχὴ, ἐνῶ εἶναι ἀθάνατος, λέγομεν, ὅτι ἀποθνήσκει εἰς τὸ αἰώνιον πῦρ;

Γρηγόριος

19. Ἐπειδὴ ἡ ζωὴ εἰς δύο περιπτώσεις κυριολεκτεῖται, ἐπόμενον εἶναι νὰ ἐννοήσωμεν καὶ τὸν θάνατον εἰς δύο περιπτώσεις· ἄλλο πράγμα εἶναι τὸ νὰ ζῶμεν ἐν Θεῷ, δηλαδὴ εἰς περιοχὴν μακαριότητος καὶ κατὰ Θεὸν εὐτυχίας, καὶ ἄλλο νὰ ζῶμεν ὅπως ἀκριβῶς ἐδημιουργήθημεν καὶ ἐπλάσθημεν, δηλαδὴ κατὰ τοὺς βιολογικοὺς ὁρους τῆς φύσεως, ὥς ἔμβια ὄντα. Συμφώνως λοιπὸν πρὸς αὐτὰ καὶ ἡ ψυχὴ εἶναι καὶ θνητὴ καὶ ἀθάνατος. Καὶ θνητὴ μὲν εἶναι, ὅταν παύσῃ νὰ ζῇ τὴν κατὰ Θεὸν μακαρίαν ζωὴν, ἀθάνατος δέ, ἐφ' ὅσον ζῇ πνευματικῶς.

20. Ἐν συμπεράσματι λέγομεν: Ἡ ψυχὴ οὐδέποτε δύναται νὰ χάσῃ τὴν ἐκ τῆς φυσικῆς τῆς ὑποστάσεως προερχομένην ζωὴν⁽¹⁾, οὔτε καὶ ὅταν ἀκόμη καταδικασθῇ, λόγῳ τῶν ἐν τῷ βίῳ ἁμαρτιῶν, εἰς τὴν

1) Ἡ ἀθανασία τῆς ψυχῆς συνιστᾷ φυσικὴν κατάστασιν αὐτῆς, λόγῳ τῆς οὐσίας αὐτῆς.

αἰώνιον κόλασιν, ἢ ὅποια εἶναι θάνατος, διότι στερεῖται ἡ ψυχὴ τῆς μακαριότητος τῆς μετὰ τοῦ Θεοῦ ἐπικοινωνίας. Καταδικασθεῖα ἡ ψυχὴ εἰς τὸν οὕτω πως ἐννοούμενον θάνατον, τὴν αἰώνιον κόλασιν δηλαδή, δὲν ἔχασε τὴν ἱκανότητα νὰ ζῇ ὡς πνεῦμα (διότι τὸ πνεῦμα εἶναι αἰώνιον καὶ ἀθάνατον), ἀλλ' ἐστερήθη διὰ παντὸς τῆς πανευφροσύνου μακαριότητος. Δι' αὐτὸ καὶ ἐπιτρέπεται νὰ ἐννοήσωμεν, ὅτι ἡ ψυχὴ, τιμωρομένη, ὑφίσταται ἀθάνατον θάνατον, ἀφάνειαν ἀνεξαφάνιστον καὶ ἀτελείωτον τέλος.

Β'. Τοῦ Ἀγίου Διαδόχου.

Α Εἰ ἡμᾶς τοὺς ἀγαπῶντας τὸν Κύριον εὐχέσθαι, ἐκτὸς παντὸς φόβου ἐν τῷ καιρῷ τῆς ἐξόδου εὐρίσκεισθαι· ὁ γὰρ ἐν φόβῳ εὐρισκόμενος τότε, τοὺς ταρταρίους ἄρχοντας ἐλευθερίῳ τρόπῳ οὐ παρελεύσεται· συνήγορον γὰρ ἔχουσιν ὥσπερ ἐκεῖνοι τὴν τῆς ψυχῆς δειλίαν τῆς ἑαυτῶν κακίας.

2. Ἡ δὲ ἐν τῇ τοῦ Θεοῦ ἀγάπῃ ἀγαλλιωμένη ψυχὴ, ἐν τῇ ὥρᾳ τῆς ἀνακλήσεως ἐπάνω πασῶν τῶν σκοτεινῶν παρατάξεων φέρεται, σὺν τοῖς Ἀγγέλοις τῆς εἰρήνης· ἐπτέρωται γὰρ ὥσπερ ἐν τῇ πνευματικῇ ἀγάπῃ, ὡς τὸ πλήρωμα τοῦ νόμου ἀνελλιπῶς φέρουσα, τὴν ἀγάπην· διόπερ καὶ ἐν τῇ Παρουσίᾳ τοῦ Κυρίου, μετὰ πάντων τῶν Ἀγίων ἀρπαγῆσονται ἐν νεφέλαις οἱ μετὰ τοιαύτης παρηρησίας τοῦ βίου ἐξιόντες.

3. Οἱ δὲ καὶ βραχὺ δειλιῶντες ἐν τῷ καιρῷ τοῦ θανάτου, ἐν τῇ πάντων τῶν ἄλλων ἀνθρώπων πληθύνει καταλειφθήσονται ὡς ὑπὸ κρίσιν ὄντες, ἵνα διὰ τοῦ πυρὸς τῆς κρίσεως δοκιμασθέντες (1), τοὺς κεχρεωστημένους αὐτοῖς κατὰ τὰς αὐτῶν πράξεις ἀπολάβωσι κλήρους, παρὰ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν καὶ Βασιλέως Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Ἑρμηνεία

Η ΜΕΙΣ, ποὺ ἀγαπῶμεν τὸν Κύριον, πρέπει νὰ εὐχώμεθα, ὅπως, κατὰ τὴν ὥραν τῆς ἐξόδου ἡμῶν ἐκ τοῦ σώματος, μὴ δοκιμάσωμεν κανένα φόβον· διότι ὅποιος θὰ φοβηθῇ κατ' ἐκείνην τὴν στιγμήν, δὲν θὰ προσπεράσῃ μὲ ἀνεσιν τοὺς ἄρχοντας τοῦ Ταρτάρου, δηλαδή τοὺς δαίμονας, ἐπειδὴ, ὅπως ἀκριβῶς οἱ δαίμονες, οὕτω καὶ οἱ φοβούμενοι κατ' ἐκείνην τὴν στιγμήν, ὡς μόνον συνήγορον τῆς κακίας των παρουσιάζουν τὴν δειλίαν των.

2. Ἡ ψυχὴ ὁμως, ἢ ὅποια, κατὰ τὴν ὥραν τῆς ἀνακλήσεως ἐκ τοῦ κόσμου τούτου, εὐφραίνεται ἀπὸ τὴν πρὸς Θεὸν ἀγάπην, περὶ ὑπεράνω τῶν σκοτεινῶν παρατάξεων μαζί μὲ τοὺς Ἀγγέλους τῆς εἰρήνης. Ἡ τοιαύτη ψυχὴ, ὡς φέρουσα διαρκῶς ἐν ἑαυτῇ τὸ πλήρωμα τοῦ νόμου, τὴν ἀγάπην, ἀπέκτησε, μὲ τὴν δύναμιν τῆς πνευματικῆς ἀγάπης, περὰ. Δι' αὐτὸ βεβαίως καὶ ὅσοι διῆλθον τὸν ἐπίγειον βίον των μετὰ τοιοῦτου ἡθικοῦ θάρρους, ποὺ ἐμπνέει ἡ ἀγάπη, θὰ ἀναρπαγοῦν ἐν νεφέλαις, μαζί μὲ ὅλους τοὺς Ἀγίους, κατὰ τὴν Παρουσίαν τοῦ Κυρίου (Α' Θεσ. δ' 17).

1) Βλέπε ἐναντι ἐρμηνείαν τοῦ ρητοῦ τούτου ὑπὸ τοῦ Ἀγίου Μαξίμου.

3. Ὅσοι ὁμως, ἔστω καὶ κατ' ἐλάχιστον, φοβοῦνται κατὰ τὴν ὥραν τοῦ θανάτου, αὐτοὶ θὰ παραμείνουν μὲ τὸ ὑπόλοιπον πλῆθος τῶν ἀνθρώπων, ὡς ὑπόδικοι, διὰ νὰ δοκιμασθοῦν ὑπὸ τοῦ πυρὸς τῆς κρίσεως (*) καὶ ἀπολάβωσι τὰς ὀφειλομένας ἐκ τῶν πράξεων των συνεπείας, παρὰ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν καὶ Βασιλέως Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Γ'. Τοῦ Ἀγίου Μαξίμου.

(*) Ἑρμηνεῖα εἰς τὸ ῥητὸν τοῦ Ἀγίου Διαδόχου
«ἵνα διὰ τοῦ πυρὸς τῆς κρίσεως δοκιμασθέντες».

Ο Ἰ τὸ τέλειον τῆς ἀγάπης κεκτημένοι πρὸς τὸν Θεόν, καὶ τὸ πτερὸν τῆς ψυχῆς διὰ τῶν ἀρετῶν μετεωρήσαντες κατὰ τὸν Ἀπόστολον, «ἐν νεφέλαις» ἀρπάζονται, καὶ εἰς κρίσιν οὐκ ἔρχονται.

2. Οἱ δέ γε μὴ πάντῃ τὸ τέλειον κτησάμενοι, ἀλλὰ ἁμαρτήματα καὶ κατορθώματα κεκτημένοι, οὗτοι ἐν τῷ Δικαστηρίῳ τῆς κρίσεως ἔρχονται, καθεὶ διὰ τῆς τῶν ἀγαθῶν καὶ φαύλων πράξεων ἀντεξετάσεως οἷονεὶ πυρούμενοι, εἴπερ ἡ τῶν ἀγαθῶν πλάστιγξ ἐπιβαρῇσει, καθαιρὸνται τῆς κολάσεως.

Ἑρμηνεῖα

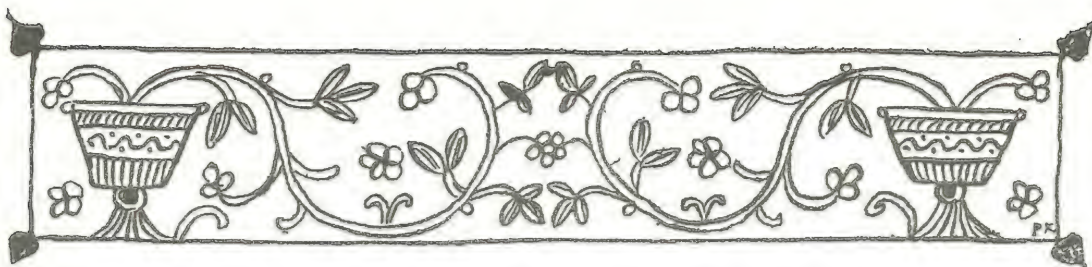
Ε ΚΕΙΝΟΙ, ποὺ ἀπέκτησαν τὴν τελειότητα τῆς πρὸς τὸν Θεὸν ἀγάπης καὶ ἀνυψώθησαν μὲ τὰ πτερὰ τῆς ψυχῆς, τὰ ὅποια ἀπέκτησαν διὰ τῆς καλλιεργείας τῶν ἀρετῶν, ἀρπάζονται, κατὰ τὸν Ἀπόστολον «ἐν νεφέλαις εἰς ἀπάντησιν τοῦ Κυρίου» (Α΄ Θεσ. δ' 17) καὶ δὲν κρίνονται, ἀλλὰ θὰ εἶναι μαζὶ μὲ τὸν Κύριον (αὐτόθι).

2. Ὅσοι ὁμως δὲν ἀπέκτησαν ἐξ ὁλοκλήρου τὴν τελειότητα, ἀλλ' ἔχουν εἰς τὸ παθητικόν των ἁμαρτήματα καὶ κατορθώματα, αὐτοὶ προσέρχονται εἰς τὸ Δικαστήριον τῆς κρίσεως, ὅπου ἐκεῖ διὰ τῆς ἐξ ἀντιθέτου ἐρεύνης τῶν καλῶν καὶ κακῶν πράξεων, ποὺ ἐπετέλεσαν, εἶναι ὡς νὰ φλογίζωνται (ὑπὸ τῶν ἐλέγχων τῆς συνειδήσεως καὶ τῶν ἀντιφρονούντων λογισμῶν) καὶ ἐφ' ὅσον βαρύνει ἡ πλάστιγξ τῶν καλῶν πράξεων, τότε καθαιρὸνται καὶ ἀπαλλάσσονται τῆς κολάσεως.

Σχόλιον τοῦ Διασκευαστοῦ.

Τόσον ὁ Ἅγιος Διάδοχος, ὅσον καὶ ὁ σχολιαστὴς του Ἅγιος Μάξιμος, ἐννοοῦν τὴν προσωρινὴν κρίσιν τῆς ψυχῆς, τὴν ἀμέσως μετὰ θάνατον πραγματοποιημένην ἢ καθολικὴν κρίσιν, ἣτις θὰ γίνῃ κατὰ τὴν Δευτέραν Παρουσίαν, θὰ ἀναφέρεται εἰς ὅλους ἀνεξαίρετως τοὺς ἀνθρώπους, μεθ' ἧν οἱ μὲν Δίκαιοι θὰ κληρονομήσουν τὴν Βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, οἱ δὲ ἁμαρτωλοὶ τὴν αἰῶνιον κόλασιν (Ματθ. κε' 46).

ᾠΠΟΘΕCIC ΛΒ΄

Τις ὁ λόγος τῶν ἁγιασμάτων καὶ ἡ δύναμις, καὶ ἐπὶ ποίῳ σκοπῷ δεῖ αὐτοῖς προσιέναι.

Ποία ἡ αἰτία τῶν ἁγιασμάτων (τοῦ Μυστηρίου τῆς Θείας Εὐχαριστίας), ποία ἡ δύναμις καὶ διὰ ποῖον σκοπὸν πρέπει νὰ προσερχώμεθα εἰς αὐτά.

Α'. Ἐν τῷ βίῳ τοῦ Ἁγίου Ἀρσενίου

ΜΕΓΑΣ Ἀρσένιος ποτε πρὸς τοὺς παρόντας τοιοῦτον διήγημα διηγήσατο· Μοναχὸς τις γηραιός, λέγων, τὴν πρᾶξιν μὲν καὶ πάννυ θανμάσιος, ἀφελεῖα δὲ ὅμως καὶ ἀμαθία σύντροφος, οὐ μετρίως ἦν ἔχων ἡμαρτημένως περὶ τὸ μυστήριον τῆς Θείας Ἱερουργίας· ἔφασκε γὰρ ἐκεῖνος καὶ διειστέμετο, ὥς ὃν μεταλαμβάνομεν θεῖον Ἄρτον, οὐκ αὐτό τε τὸ τοῦ Χριστοῦ καὶ Θεοῦ ἡμῶν Σῶμά ἐστιν, ἀλλ' εἰς τύπον Ἐκείνου τινὰ καὶ εἰκόνα μεταδιδόμενος.

2. Ὅπερ τινὲς τῶν Γερόντων ἀκούσαντες, καὶ τῆς ἀτόπου ταύτης ὑπολήψεως τὸν γηραιὸν κατοικεῖραντες, ἔρχονται πρὸς αὐτόν, καὶ ὁ περὶ αὐτοῦ ἤκουσαν ἀπαγγέλλουσιν. Ὁ δὲ καὶ οὕτως ἔχειν ἔφασκε τὴν ἀλήθειαν, καὶ ταύτης τῆς γνώμης ἀμεταθέτως ἔχειν ἐνίστατο· οἱ δὲ οὐκ ἀνήσαν, ἀλλὰ πολλαῖς τε καὶ ἰσχυραῖς πίστεσι μεταπείθειν αὐτὸν ἔσπευδον, ἥ μὴν αὐτὸ ἐκεῖνο τὸ τοῦ Χριστοῦ Σῶμα διίσχυριζόμενοι. Παραπλησίως δὲ καὶ τὸν οἶνον, τὸ ζωοποιὸν Αὐτοῦ καὶ ἄχραντον Αἷμα.

3. Εἰ γὰρ ἄρτος, ἔφασκον, καὶ οἶνος ὑπῆρχον, ἀλλὰ τῇ τῶν εὐχῶν ἐπικλήσει καὶ ἱερολογίᾳ, τοῦ θείου Πνεύματος ἐπιφοιτῶντος, εἰς αὐτὸ ἐκεῖνο τὸ Σῶμα καὶ Αἷμα τοῦ Χριστοῦ μεταβάλλουσι, καὶ Σάρεξ ἐστὶ Δεσποτική, καὶ Αἷμα τὸ ὑφ' ἡμῶν λαμβανόμενον.

4. Ἀλλ' ἐπειδὴ δυσπαράληπτον ἦν ἡμᾶς ἀνθρώπους γε ὄντας, κατὰ τὰ αἰμοβόρα θηρία, σαρκὸς ἡμαγμένης μεταλαμβάνειν, ὥκονόμησεν Αὐτὸς Ἐκεῖνος ὁ μεταλαμβάνόμενος, δι' ὁμοίου καὶ συνήθους ἄρτου, εἰς Αὐτὸ δὴ τὸ Κυριακὸν Σῶμα μεταβάλλοντος ἀφανῶς, τὴν Ἱερουργίαν ἐπιτελεῖσθαι.

5. Ὅρα γὰρ πῶς καὶ τὸ Βάπτισμα· τῷ φαινομένῳ μὲν ὕδωρ ἐστί, καὶ ἱερολογιῶν ἀξιωθέν, θείου πληροῦται Πνεύματος, καὶ τὸ λοιπὸν οὐκ ἔστιν ὕδωρ ἀπλῶς· πῶς γὰρ ὅπερ ἀναγεννᾷ καὶ ἀναπλάττει τὸν βαπτιζόμενον, καὶ ἁμαρτίας ἐλευθέρων ἀκριβῶς δείκνυσι.

6. Τούτων δὴ καὶ τοιούτων ἄλλων ὑπὸ τῶν Γερόντων ῥηθέντων, κωφῶ ἔφεσαν ὑπόδεσθαι τὰ λεγόμενα· ἐκεῖνος γὰρ ἔτι διαπιστῶν ἦν, καὶ τὴν ἀπὸ τῶν πραγμάτων ἀπαιτῶν μόνην πληροφορίαν.

7. Ἀτοπον οὖν δόξαν τοῖς Γέρονσι τὸ περιῦδεῖν οὕτω σφαλλόμενον ἐξ ἀφελείας τὸν γηραιόν, αὐτοὶ τε σπουδαίως ἠύχοντο, κακεῖνον ὑπὲρ αὐτοῦ δεόμενον προσελάμβανον, ὥστε μὴ τοσοῦτους καμάτους καὶ ἰδρῶτας ἀσκήσεως ἐπὶ ματαίῳ γενομένους ὀφθῆναι.

8. Εἶθ' οὕτως ἑβδομάδος ἡμερῶν διαγενομένης, εἰς τὸν Ναὸν συνήλθον ὁμοῦ, καὶ τῆς ἱερᾶς τελουμένης μυσταγωγίας, τοῦ θείου τε Ἄρτου προκειμένου, ὃ τῆς σῆς, Χριστέ, δυνάμεως καὶ χρησιμότητος! Βρέφος ἐθεωρεῖτο κατ' αὐτὸν δὴ τὸν καιρὸν τοῖς τρισὶ γέρουσιν, ὃ ἐν τῇ Ἱερᾷ Τραπέζῃ κείμενος Ἄρτος.

9. Εἶτα τοῦ Ἱερέως ἐπὶ τῷ τὸν Ἄρτον εἰς μέρη διελεῖν τὴν χεῖρα ἤδη ἐκτείναντος, ὥφθη αὐτοῖς Ἄγγελος ἄνωθεν καταπίας, καὶ μάχαιραν μετὰ χεῖρας ἔχων· ὃς τὸ προκείμενον θύσας Βρέφος, εἶτα τὸ Αἶμα αὐτοῦ ἐξεκένου τῷ ποτηρίῳ, καὶ καθ' ὅσον ὁ Ἱερεὺς τὸν Ἄρτον εἰς μικρὰς μερίδας διέκλα, κατὰ τοσοῦτον δὴ καὶ τὸν θεῖον Ἄγγελον ἐκ τῆς τοῦ Βρέφους Σαρκὸς τμήματα διακόπτοντα εἶχον ὁρᾶν.

10. Ἐπεὶ δὲ καὶ προσῆλθε ὁ πλανώμενος γηραιὸς μετασχεῖν τῆς θυσίας, κρέατος καθαροῦ τε καὶ ἡμαγμένου σαφῶς μετελάμβανε, τοῦτο καὶ αὐτῷ ἐκείνῳ τῷ Γέροντι θεαθὲν διώρθωσε τε αὐτὸν τῆς μὴ ὑγιοῦς κρίσεως, καὶ εὐχαριστίαν ἐποίει προσενεγκεῖν τῷ Θεῷ σὺν δάκρυσιν, οἳ τε ἄλλοι Γέροντες ὑπόθεσιν εὐφροσύνης τὴν αὐτοῦ διόρθωσιν ἐποίησαντο.

Ἑ ρ μ η ν ε ί α

Ο ΜΕΓΑΣ Ἀρσένιος διηγήθη κάποτε πρὸς τοὺς παρευρισκομένους Μοναχοὺς τὴν ἐξῆς ἱστορίαν: Ἐνας Γέρων Μοναχός, ἀξιοθαύμαστος εἰς τὸ ἔργον καὶ τὰς ἀρετὰς τῆς ἀσκήσεως, περιέπεσε εἰς βαρύτετον σφάλμα ἐπὶ τῆς οὐσίας τοῦ Μυστηρίου τῆς Θείας Εὐχαριστίας, λόγῳ τῆς ἀπλότητος καὶ ἀμαθείας, πρὸς τὸν διέκρινον. Συγκριμένως ἰσχυρίζετο καὶ ἔλεγεν, ὅτι ὁ Ἅγιος Ἄρτος, τὸν ὁποῖον μεταλαμβάνομεν, δὲν εἶναι τὸ ἴδιον Σῶμα τοῦ Χριστοῦ καὶ Θεοῦ ἡμῶν, ἀλλὰ τύπος καὶ εἰκὼν τοῦ Παναχράντου Σώματος.

2. Μόλις ἐπληροφορήθησαν τὴν ἐσφαλμένην καὶ βλάσφημον αὐτὴν ἀντίληψιν μερικοὶ ἐκ τῶν Γερόντων, ἐλυπήθησαν καὶ ἐθρηνηλόγησαν τὸν Γέροντα· ἀμφιβάλλοντες δὲ περὶ τῶν λεγομένων, ἔρχονται πρὸς αὐτὸν καὶ τοῦ ἀναφέρουν αὐτά, πρὸς ἡκούσαν. Ὁ Γέρων τοὺς ἐβεβαίωσεν, ὅτι πράγματι αὐτὰ πρὸς ἐπληροφορήθησαν ἦσαν ἀληθῆ, καὶ ὅτι τὴν γνώμην του τὴν θεωρεῖ ὀρθήν, ἐπέμενε δὲ ἀμεταθέτως εἰς αὐτήν. Ἐκεῖνοι ὅμως δὲν ἀπεγοητεύθησαν, ἀλλ' ἐφρόντιζον νὰ τὸν μεταπείσουν μὲ πολλὰς καὶ πειστικὰς ἀποδείξεις, διὰ τῶν ὁποίων ἀπεδείκνυνον, ὅτι ὁ Ἅγιος Ἄρτος εἶναι αὐτὸ τοῦτο τὸ Πανάγιον Σῶμα τοῦ Χριστοῦ, καὶ κατ' ἀναλογίαν, ὁ οἶνος αὐτὸ τοῦτο τὸ ἄχραντον καὶ ζωοποιὸν Ἐκεῖνου Αἶμα.

3. Συνεχίζοντες οἱ Πατέρες τὴν πρὸς τὸν Γέροντα ἐκείνον Ἀσκητὴν διαφώτισιν ἔλεγον ἀκόμη· κατ' ἀρχὴν τὰ ὁρατὰ στοιχεῖα τοῦ Μυστηρίου τῆς Θείας Εὐχαριστίας εἶναι πράγματι ἄρτος καὶ οἶνος, πλὴν ὅμως μὲ τὰς λειτουργικὰς εὐχὰς, τὴν ἱερολογίαν τῆς τελετῆς, καὶ τὴν ἐπίκλησιν καὶ ἐπιφοίτησιν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, μεταβάλλονται εἰς αὐτὸ τὸ ἴδιον Σῶμα καὶ Αἶμα τοῦ Χριστοῦ. Κατόπιν δὲ τῆς ὑπερφυσικῆς αὐτῆς μεταβολῆς δὲν μεταλαμβάνομεν πλέον τὰ φυσικὰ στοιχεῖα, ἄρτον καὶ οἶνον, ἀλλὰ τὴν Δεσποτικὴν Σάρκα καὶ τὸ Αἶμα.

4. Ἐπειδὴ ὁμως δι' ἡμᾶς, ποὺ εἴμεθα ἄνθρωποι, εἶναι δύσκολον νὰ δοκιμάσωμεν, ὅπως τὰ σαρκοβόρα θηρία, αἱματωμένην σάρκα, δι' αὐτὸ ὀκονόμησεν Αὐτὸς ὁ ἴδιος ὁ Μεταλαμβανόμενος νὰ τελεσιουργῇται τὸ μυστήριον ὑπὸ τὸ σχῆμα τοῦ ἄρτου καὶ τοῦ οἴνου καὶ νὰ μεταβάλλῃ αὐτὰ κατὰ τρόπον ἀόρατον εἰς τὸ Κυριακὸν Σῶμα.

5. Πρὸς ἐξε—τοῦ ἔλεγον—τί συμβαίνει καὶ εἰς τὸ Μυστήριον τοῦ Βαπτίσματος· κατὰ τὸ φαινόμενον εἶναι ὕδωρ· κατόπιν ὁμως τῆς ἱεουργίας τοῦ Μυστηρίου ἐξαγιαζεται μὲ τὴν Χάριν τοῦ Παναγίου Πνεύματος, ὥστε νὰ μὴ εἶναι πλέον ἀπλοῦν φυσικὸν ὕδωρ (ἀλλὰ καθάρσιον ἁμαρτίας). Πῶς ὁμως εἶναι δυνατόν οἱ αἰσθητοὶ ὀφθαλμοὶ νὰ ἴδουν ἀκριβῶς τὸ ἀόρατον καὶ ὑπερφυσικὸν στοιχεῖον, τὸ ὁποῖον ἀναγεννᾷ καὶ ἀναπλάσσει τὸν βαπτιζόμενον καὶ τὸν καθιστᾷ τελείως ἐλεύθερον ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν;

6. Μὲ αὐτὰς λοιπὸν καὶ παρομοίας διδασκαλίας προσεπάθουν οἱ Γέροντες νὰ μεταπείσουν τὸν πλανηθέντα· ματαίως ὁμως! Ἐφαίνοντο ὡς νὰ ἐπιθύριζαν εἰς κωφόν. Ἐκεῖνος ἐξηκολούθει νὰ ἀμφιβάλλῃ καὶ νὰ ἐπιζητῇ μόνην τὴν ἐκ τῶν πραγμάτων πληροφορίαν.

7. Ἀλλὰ καὶ οἱ Γέροντες ἐπέμενον, θεωροῦντες μάλιστα ὡς τελείως ἄτοπον τὴν ιδέαν νὰ ἀδιαφορήσουν καὶ νὰ περιφρονήσουν τοιουτοτρόπως τὸν ἐξ ἀφελείας, καὶ οὐχὶ ἐκ βλασφήμου προθέσεως, πλανώμενον γηραιὸν Μοναχόν. Ἀμέσως λοιπὸν ἤρχισαν νὰ προσεύχωνται θερμῶς ὑπὲρ αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ τὸν ἴδιον προέτρεψαν νὰ προσεύχεται, διὰ νὰ μὴ πᾶνε χαμένοι τόσοι ἰδρωῖτες καὶ κόποι τῆς ἀσκήσεως.

8. Κατόπιν αὐτοῦ τοῦ ἐπιμόνου ἀγῶνος τῆς προσευχῆς ἐπέρασεν ἀκόμη μία ἐβδομάς. Πρὸς τὸ τέλος λοιπὸν αὐτῆς τῆς ἐβδομάδος συνεκεντρώθησαν ὅλοι οἱ Γέροντες εἰς τὸν Ναόν, διὰ τὴν Θεῖαν Λειτουργίαν. Καὶ τότε, ὡς τῆς δυνάμεώς Σου καὶ τῆς χρηστότητος, Χριστέ! συνέβη πρᾶγμα φοβερὸν καὶ παράδοξον. Ἐνῶ ἐτελεῖτο ἡ ἱερὰ Μυσταγωγία καὶ εὗρίσκετο ἐνώπιον τοῦ λειτουργοῦ Ἱερέως ὁ Ἅγιος Ἄρτος, παρουσιάζεται, ἐκείνην ἀκριβῶς τὴν στιγμήν, εἰς τοὺς καταπλήκτους ὀφθαλμοὺς τριῶν παρισταμένων Γερόντων, καὶ εἰς τὴν θέσιν τοῦ Ἁγίου Ἄρτου, ἐπὶ τῆς Ἀγίας Τραπέζης, ἓνα Βρέφος.

9. Μετά, ὅταν ἀκριβῶς ὁ Ἱερεὺς ἤπλωσε τὴν χεῖρα του, διὰ νὰ διαμοιράσῃ τὸν Ἅγιον Ἄρτον εἰς μικρότερα τεμάχια, ἐνεφανίσθη εἰς τοὺς Γέροντας αὐτοὺς Ἄγγελος κατελθὼν ἐξ οὐρανοῦ καὶ κρατῶν μάχαιραν· ὁ θεῖος αὐτὸς Ἄγγελος, ἀφοῦ ἐθυσίασεν ἐπὶ τῆς Ἀγίας Τραπέζης τὸ θεῖον ἐκεῖνο Βρέφος, ἐγέμισε μὲ τὸ αἷμα του τὸ Ἅγιον Ποτήριον. Ἐν ὅσῳ δὲ ὁ λειτουργὸς Ἱερεὺς κατετεμάχιζε τὸν Ἅγιον Ἄρτον εἰς μικρότερα τμήματα, ἔβλεπον, ὅτι ἀντιστοίχως καὶ ὁ Ἄγγελος κατέκοπτε τὰς σάρκας τοῦ Βρέφους εἰς μικρότερα τεμάχια.

10. Μόλις δὲ προσῆλθεν ὁ πλανώμενος γηραιὸς Μοναχός, διὰ νὰ μεταλάβῃ τῶν Ἀχράντων Μυστηρίων, μεταλάμβανε καθαρὸν κρέατος καὶ αἱματωμένου· τὸ παράδοξον καὶ φοβερὸν αὐτὸ θέαμα δὲν τὸ εἶδον

μόνον οἱ τρεῖς Γέροντες, ἀλλὰ καὶ ὁ ἀμφιβάλλων Μοναχός. Ὅταν δὲ εἶδεν αὐτὸ τὸ πρᾶγμα, κατετρόμαξε καὶ ἠύχαρίσται μετὰ δακρύων τὸν Θεόν, διότι τοῦ ἔδειξε τὴν ἀλήθειαν· ἀλλὰ καὶ οἱ ἄλλοι Γέροντες ἐχάρησαν καὶ ἠύχαριστήθησαν ἀπὸ τὴν διόρθωσίν του.

Β΄. Ἐν τῷ Γεροντικῷ.

ΕΛΕΓΟΝ περὶ τοῦ Ἀββᾶ Ἀπολλῶ, ὅτι εἶχε μαθητὴν ὀνόματι Ἰσαάκ, πεπαιδευμένον εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθόν· καὶ ὅταν εἰσῆρχετο εἰς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ ἔμελλε μεταλαβεῖν τῆς Ἀγίας Προσφορᾶς, οὐ συνεχώρει τινὰς εἰσελθεῖν εἰς ὁμιλίαν αὐτοῦ.

2. Ἐλεγε δέ, ὅτι πάντα καλὰ ἐν καιρῷ αὐτῶν· καὶ ὅταν ἀπέλυεν ἡ σύναξις, ὥς ὑπὸ πυρὸς ἦν διωκόμενος, ζητῶν κατάλαβεῖν τὸ κελλίον αὐτοῦ· πολλάκις δὲ ἐδίδοτο τοῖς ἀδελφοῖς παξαμάτης καὶ ποτήριον οἴνου, αὐτὸς δὲ οὐκ ἐλάμβανεν αὐτά, οὐκ ἀπωθούμενος τὴν εὐλογίαν τῶν ἀδελφῶν, ἀλλὰ τὴν τῆς συνάξεως ἐπικρατῶν ἡσυχίαν.

3. Ἐγένετο δὲ αὐτὸν ἀρῶσθαι κατακεῖσθαι, καὶ ἀκούσαντες οἱ ἀδελφοὶ ἦλθον τοῦ ἐπισκέψασθαι αὐτόν, καὶ μετὰ τὸ ἐρωτῆσαι περὶ τῆς ἀρῶστίας αὐτοῦ, εἶπον αὐτῷ· Ἀββᾶ Ἰσαάκ, διατὶ ἀπὸ συνάξεως φεύγεις τοὺς ἀδελφούς;

4. Καὶ ἀπεκρίθη αὐτοῖς· οὐ τοὺς ἀδελφούς φεύγω, ἀλλὰ τὴν τῶν δαιμόνων κακοτεχνίαν· καὶ γὰρ ἔάν τις κατέχη λαμπάδιον φωτός, καὶ βραδύνη εἰς τὸν ἄερα ἱστάμενος, σβέννυται ἀπ' αὐτοῦ· οὕτω καὶ ἡμεῖς, φωτιζόμενοι ὑπὸ τῆς Ἀγίας Προσφορᾶς, ἐάν βραδύνωμεν ἔξω τοῦ κελλίου, σκοτίζεται ὁ νοῦς.

5. Ἐλεγον περὶ τοῦ Ἀββᾶ Ποιμένος, ὅταν ἔμελλεν εἰς σύναξιν ἐλθεῖν, ἐκάθητο κατ' ἰδίαν διακρίνων τοὺς λογισμοὺς ἑαυτοῦ ὥσει ὥραν, καὶ οὕτως ἐξήρχετο.

6. Καὶ ἕτερος δὲ ἀδελφὸς τοῖς αὐτοῖς λογισμοῖς παλαίων καὶ οὕτω περὶ τῶν ἁγιασμάτων, ὥς ὁ ἄνωθεν εἰρημένος Γέρον ἀμφιβάλλων τε καὶ δυσπιστῶν, ὑπὸ τῶν λοιπῶν ἀδελφῶν προσληφθεὶς εἰς σύναξιν, τοιαῦτά τινα ἰδεῖν διηγείτο, τῶν ἀδελφῶν τῶν προσλαβομένων αὐτὸν δεομένων ἐκτενῶς δειχθῆναι αὐτῷ θεοφθιν τὴν τῶν πραγμάτων ἀλήθειαν, ἵνα τοὺς τῆς ἀπιστίας λογισμοὺς ἀποβάληται.

7. Ἀπολυθείσης οὖν τῆς συνάξεως, διηγήσατο αὐτοῖς ὁ ἀδελφὸς λέγων, ὅτι μετὰ τὸ ἀναγνωσθῆναι τὸν Ἀπόστολον, ὥς ἀνῆλθεν ὁ Διάκονος ἀναγνῶναι τὸ Εὐαγγέλιον, εἶδον τὴν στέγην τῆς Ἐκκλησίας ἀνεωχθεῖσαν καὶ τὸν οὐρανὸν φαίνοντα, τὸν δὲ Διάκονον πυρὶ κυκλωθέντα πάντοθεν.

8. Εἶτα προσενηχθέντων τῶν Δώρων καὶ προτεθέντων, εἶδον τοὺς οὐρανούς ἀνοιγέοντας, καὶ ἐπὶ τὰ θεῖα Δῶρα κατερχόμενον πῦρ, καὶ μετὰ τὸ πῦρ, πλήθος Ἀγγέλων, καὶ ἐν μέσῳ αὐτῶν Παιδίον, καὶ ἕτερα πρόσωπα δύο, ὧν τὸ κάλλος οὐκ ἔστιν εἰπεῖν· ἦν γὰρ τὸ φέγγος αὐτῶν ὥσει ἀστραπή· καὶ οἱ μὲν Ἀγγελοι ἕστησαν κύκλῳ τῆς Τραπέζης, τὸ δὲ Παιδίον ἐπεκάθητο τῇ τραπέζῃ.

9. Ὡς δὲ προσήγγισαν οἱ Ἱερεῖς κλάσαι τοὺς τῆς προθέσεως ἄρτους, εἶδον τὰ δύο πρόσωπα ἐκεῖνα τὰ θαυμαστά, προσελθόντα καὶ κρατήσαντα τὰς χειρας καὶ τοὺς πόδας τοῦ Παιδίου, καὶ ἡ κατεῖχον μαχαίρα σφάξαντας τὸ Παιδίον, καὶ τὸ Αἷμα Αὐτοῦ εἰς τὸ ποτήριον ἐκκενώσαντας· εἶτα κατακόψαντας τὸ Σῶμα Αὐτοῦ καὶ θέντας ἐπάνω τῶν ἄρτων, καὶ εὐθὺς ἐγένοντο οἱ ἄρτοι Σῶμα.

10. Ὡς δὲ προσῆλθον οἱ ἀδελφοὶ μεταλαβεῖν, ἐδόθη μοι Σῶμα καθαρὸν, καὶ μὴ δυνάμενος αὐτοῦ μεταλαβεῖν, ἔκλαιον· καὶ ἤκουσα φωνῆς λεγούσης εἰς τὰ ὦτά μου· ἀνθρώπε, διατὶ οὐ μεταλαμβάνεις; οὐκ ἔστι τοῦτο, ὃ ἐζήτησας; Κἀγὼ εἶπον· ἰλέως μοι γενοῦ, Κύριε, οὐ δύναμαι σῶμα φαγεῖν.

11. Καὶ πάλιν ἡ φωνή· μάθε οὖν, ὅτι εἰ ἡδύνατο ἄνθρωπος σῶμα μεταλαμβάνειν, σῶμα ἂν εὗρίσκετο, καθὼς καὶ σὺ εὔρες, ἀλλ' οὐ δύναται σῶμα φαγεῖν, καὶ διὰ τοῦτο ὁ Κύριος καὶ Θεὸς ἡμῶν, ἄρτους ἔταξε τῆς προθέσεως· εἰ οὖν ἐπίστευσας, μετάλαβε καὶ αὐτός· ἐγὼ δὲ εἶπον· πιστεύω, Κύριε· καὶ τοῦτό μου εἰπόντος, ἐγένετο εὐθὺς τὸ σῶμα, ὅπερ εἶχον ἐν τῇ χειρί μου ἄρτος, καὶ εὐχαριστήσας τῷ Θεῷ μετέλαβον.

12. Τελεσθείσης δὲ τῆς ἱερᾶς Μυσταγωγίας, εἶδον παραπλησίως τὴν στέγην τῆς Ἐκκλησίας ἀνεφωγμένην, καὶ τὰς θείας καὶ οὐρανίους Δυνάμεις εἰς τοὺς οὐρανούς αὐθις ἀνυψωθείσας.

13. Ταῦτα διηγουμένου τοῦ ἀδελφοῦ, ἀκούσαντες οἱ ἀδελφοί, καὶ κατανυγόντες ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ δωρεᾷ τοῦ Χριστοῦ, ἀπῆλθον εὐχαριστοῦντες καὶ δοξάζοντες Αὐτόν.

Ἑρμηνεία

ΔΙΗΓΟΥΝΤΟ, ὅτι ὁ Ἀββᾶς Ἀπολλὼ εἶχεν ἓνα μαθητήν, ὀνομαζόμενον Ἰσαάκ· οὗτος εἶχε μορφωθῆ καὶ εἶχεν ἀσκηθῆ εἰς κάθε ἀγαθὸν καὶ ἐνάρετον ἔργον. Οὗτος, ὅταν εἰσῆρχετο εἰς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ ἐπρόκειτο νὰ μετάλβῃ τῆς Ἀγίας Κοινωνίας, δὲν ἐπέτρεπεν εἰς οὐδένα νὰ τὸν πλησιάσῃ καὶ νὰ τοῦ ὁμιλήσῃ.

2. Ἔλεγε δέ, ἀπολογούμενος τρόπον τινά, ὅτι ὅλα εἶναι καλὰ καὶ ὠφέλιμα εἰς τὸν καιρὸν των ('). Μόλις δὲ ἐτελείωνεν ἡ σύναξις τῆς θείας Λειτουργίας, ἔφευγεν, ὥς νὰ κατεδιώκετο ἀπὸ φωτιά, διὰ νὰ φθάσῃ εἰς τὸ κελλί του. Πολλὰς φορὰς προσεφέρετο, μετὰ τὴν ἀπόλυσιν, ἓνα ποτηράκι κρασί καὶ ἓνα παξιμάδι, ὥς εὐλογία, εἰς τοὺς ἀδελφούς. Αὐτὴν τὴν εὐλογίαν δὲν τὴν ἐλάμβανεν, οὐχὶ περιφρονῶν τὴν εὐλογίαν τῶν ἀδελφῶν, ἀλλ' ἐπιθυμῶν νὰ διατηρήσῃ τὴν ἡσυχίαν καὶ σιωπὴν τῆς συνάξεως.

3. Κάποτε ὁ Ἰσαάκ ἀρρώστησε καὶ κατέκειτο εἰς τὴν ψάθαν του. Μόλις τὸ ἐπληροφορήθησαν οἱ ἀδελφοί, ἦλθον νὰ τὸν ἐπισκεφθοῦν. Ἀφοῦ λοιπὸν τὸν ἠρώτησαν πῶς ἡσθένησε, πῶς εἶναι τώρα καὶ τὰ παρόμοια, τοῦ ὑποβάλλουν καὶ τὴν ἐξῆς ἐρώτησιν:

—Διατί, Ἀββᾶ Ἰσαάκ, μετὰ τὴν ἀπόλυσιν τῆς συνάξεως ἀναχωρεῖς ἀμέσως, ὥς νὰ ἀποφεύγῃς τοὺς ἀδελφούς;

4. Εἰς τὴν ἐρώτησιν αὐτὴν ὁ Ἀββᾶς Ἰσαάκ ἀπήντησε:

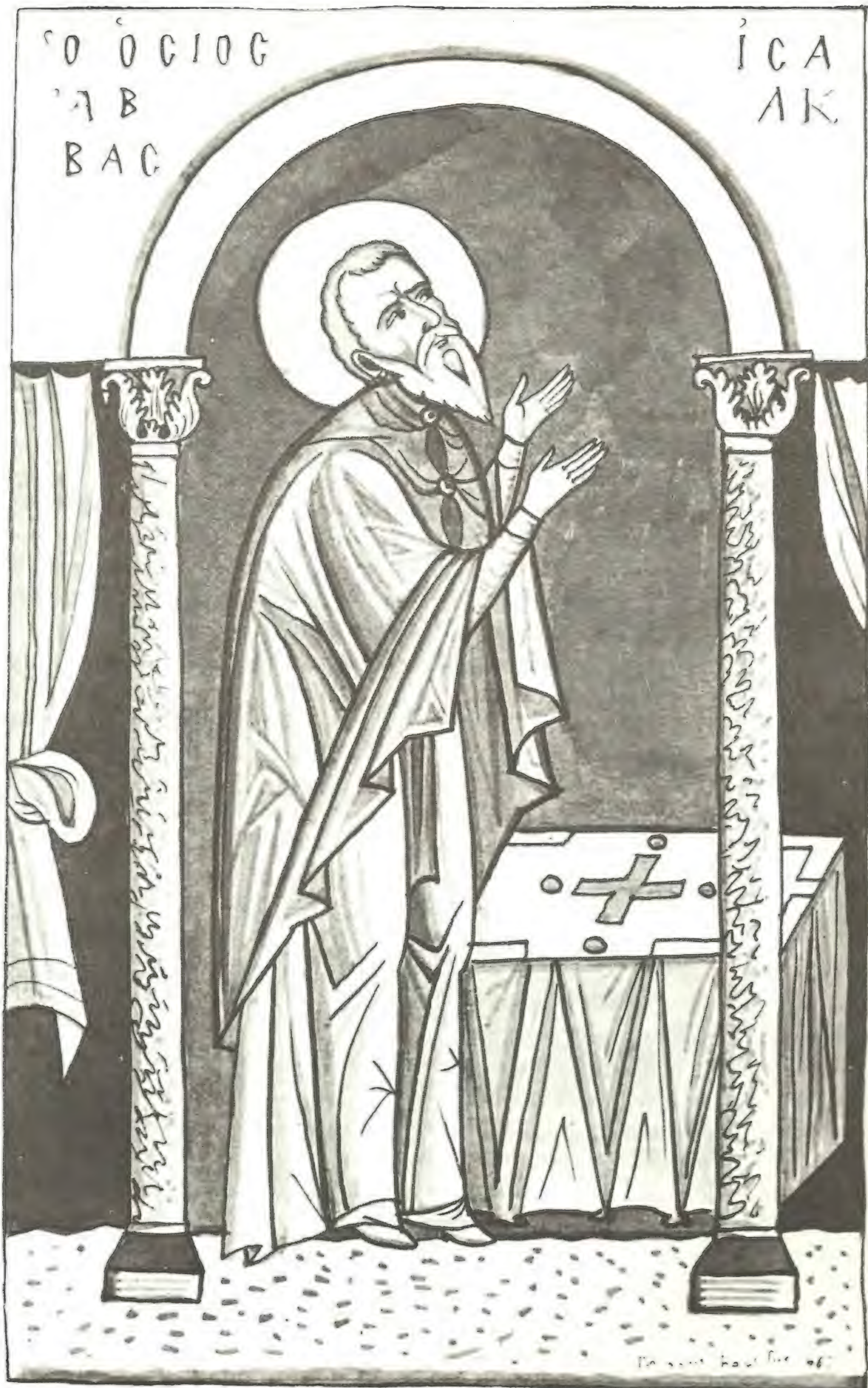
—Δὲν ἀποφεύγω τοὺς ἀδελφούς, ἀλλὰ τὴν πρὸς τὸ κακὸν πονηρίαν τῶν δαιμόνων. Διότι ὅπως ἀκριβῶς, ὅταν κανεῖς κρατῇ ἓνα κεράκι ἀναμμένο καὶ καθυστερήσῃ εἰς ρεῦμα ἀέρος, σβύνει τὴν φλόγα τοῦ κεριοῦ ὁ ἀέρας, τοιοῦτοτρόπως καὶ ἡμεῖς, ὅταν φωτισθῶμεν ἀπὸ τὴν μετάληψιν τῆς Ἀγίας Κοινωνίας καὶ μετὰ ἀπὸ αὐτὸ καθυστερήσωμεν ἀσκόπως ἔξω ἀπὸ τὸ κελλί μας, σκοτίζεται ἀμέσως ὁ νοῦς μας.

5. Διὰ τὸν Ἀββᾶν Ποιμένα ἔλεγον τὸ ἐξῆς: ὅταν ἐπρόκειτο νὰ

1) Καιρὸς τῷ παντὶ πράγματι... καιρὸς τοῦ σιγᾶν καὶ καιρὸς τοῦ λαλεῖν» (Ἐκκλ. γ' 1—7).

0 0 C I O G
A B
B A C

I C A
A K

ἔλθη εἰς τὴν Ἐκκλησίαν διὰ τὴν σύναξιν, ἐκάθητο περίπου μίαν ὥραν, μόνος του, ἐξετάζων μετὰ προσοχῆς τοὺς λογισμοὺς του, καὶ μετὰ ἐξήρχετο ἀπὸ τὸ κελλί του διὰ τὴν σύναξιν.

6. Καὶ ἄλλος, πάλιν, ἀδελφὸς ἐπάλαιε μὲ τοὺς ἰδίους λογισμοὺς περὶ τῆς οὐσίας καὶ τοῦ χαρακτῆρος τῶν Ἀγίων Δώρων, ἀμφιβάλλων καὶ δυσπιστῶν, ὅπως ὁ προηγουμένως ἀναφερθεὶς Γέρων, ἐὰν ὄντως εἶναι Σῶμα καὶ Αἷμα Χριστοῦ ἢ ἀπλᾶ σύμβολα καὶ τύποι. Οὗτος λοιπὸν προσεκλήθη ὑπὸ τῶν ὑπολοίπων ἀδελφῶν εἰς σύναξιν· ἐνώπιον δὲ τῶν ἀδελφῶν διηγήθη, ὅτι εἶδε καὶ αὐτὸς τοιαῦτα παράδοξα καὶ θαυμαστὰ κατὰ τὴν ὥραν, κατὰ τὴν ὁποίαν οἱ ἀδελφοί, ποὺ τὸν προσεκάλεσαν εἰς τὴν σύναξιν, ἐδέοντο μετὰ θερμότητος εἰς τὸν Θεὸν νὰ τοῦ δείξῃ, διὰ θαύματος, τὴν ἀλήθειαν καὶ νὰ ἀποβάλῃ ἀπὸ τὴν ψυχὴν του τοὺς λογισμοὺς τῆς ἀπιστίας.

7. Μετὰ λοιπὸν τὴν ἀπόλυσιν τῆς θείας Λειτουργίας, ὁ ἀδελφὸς αὐτὸς διηγήθη εἰς τοὺς ἄλλους ἀδελφοὺς τὰ ἑξῆς:

«Μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ Ἀποστόλου καὶ ἐνῶ ὁ Διάκονος ἀνῆλθεν εἰς τὸν ἄμβωνα διὰ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ Εὐαγγελίου, εἶδον νὰ ἀνοίγῃ ἡ στέγη τῆς Ἐκκλησίας καὶ νὰ φαίνεται ὁ οὐρανός· συγχρόνως εἶδον τὸν Διάκονον νὰ κυκλῶνεται ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη μὲ πῦρ».

8. «Ἐν συνεχείᾳ, ἀφοῦ ἐγένετο ἡ προσκομιδὴ καὶ προσφορὰ τῶν τιμίων Δώρων—συνέχισεν ὁ ἀδελφὸς—εἶδον νὰ ἀνοίγουν οἱ οὐρανοὶ καὶ νὰ κατέρχεται ἐπάνω εἰς τὰ τίμια Δῶρα πῦρ· μετὰ δὲ τὸ πῦρ, πλῆθος Ἀγγέλων, ἐχόντων εἰς τὸ μέσον αὐτῶν Παιδίον· μαζὶ δὲ καὶ ἄλλα δύο πρόσωπα, ποὺ τὸ κάλλος των ἦτο ἀπερίγραπτον. Τὸ πρόσωπόν των ἦτο φωτεινόν, ὅπως ἡ ἀστραπή. Κατόπιν οἱ μὲν Ἀγγελοὶ ἐκάθησαν γύρω τῆς Ἀγίας Τραπέζης, κυκλικῶς, ἐνῶ τὸ Παιδίον ἐνεθρονίσθη ἐπάνω εἰς τὴν Ἀγίαν Τράπεζαν».

9. «Μόλις δὲ προσήγγισαν οἱ Ἱερεῖς, διὰ νὰ διαμοιράσουν τοὺς ἄρτους τῆς προθέσεως εἶδον—συνέχισεν ὁ ἀδελφὸς—τὰ δύο ἐκεῖνα θαυμαστὰ πρόσωπα νὰ πλησιάζουν, νὰ κρατοῦν τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας τοῦ Παιδίου, καί, μὲ μίαν μάχαιραν ποὺ ἐκράτουν, νὰ τὸ σφάζουν ἐκχέοντες τὸ Αἷμα Αὐτοῦ εἰς τὸ Ἅγιον Ποτήριον. Ἐν συνεχείᾳ, ἀφοῦ κατετεμάχισαν τὸ Σῶμα τοῦ Παιδίου, εἶδον νὰ τοποθετοῦν τὰ αἱματωμένα τεμάχια τῆς Σαρκὸς ἐπάνω ἀπὸ τὰ τεμάχια τῶν ἄρτων· ἀμέσως δὲ οἱ ἄρτοι ἐγένοντο καὶ αὐτοὶ τεμάχια Σαρκός».

10. «Μόλις δὲ ἔφθασεν ἡ ὥρα τῆς θείας Μεταλήψεως οἱ προσερχόμενοι ἀδελφοὶ μεταλάμβανον τεμαχίων Σαρκός, ἐδόθη δὲ καὶ εἰς ἐμὲ τοιαύτη καθαρὰ Σὰρξ διὰ νὰ μεταλάβω. Ἐγὼ δέ, ἐπειδὴ δὲν ἠδυνάμην νὰ γευθῶ καθαρὰν Σάρκα, ἔκλαιον. Τότε ἡσθάνθην μίαν φωνὴν νὰ ψιθυρίζῃ εἰς τὸ αὐτί μου:

—Ἀνθρῶπε, διατί δὲν μεταλαμβάνεις; δὲν εἶναι τοῦτο αὐτό, τὸ ὁποῖον ἐζήτησες;

—Ἰλεως γενοῦ, Κύριε, εἰς ἐμέ—ἀπήντησα—δὲν δύναμαι καθόλου νὰ φάγω σῶμα».

11. «Τότε ἤκουσα καὶ πάλιν τὴν ἀποκαλυπτικὴν ἐκείνην θεῖαν φωνὴν νὰ μοῦ λέγῃ:

—Μάθε λοιπὸν ἐξ αὐτοῦ ὅτι, ἐὰν ἡδύνατο ὁ ἄνθρωπος νὰ μεταλάβῃ καθαρὸν σῶμα, ἀσφαλῶς ἐντὸς τοῦ Ἁγίου Ποτηρίου θὰ εὗρίσκετο σῶμα, ὅπως καὶ σὺ τὸ εὔρες. Ἐπειδὴ ὅμως ὁ ἄνθρωπος δὲν δύναται νὰ μεταλάβῃ σῶμα, διὰ τοῦτο ὁ Κύριος καὶ Θεὸς ἡμῶν ὥρισε τοὺς ἄρτους τῆς προθέσεως, ὥστε δι' αὐτῶν νὰ μεταλαμβάνουν οἱ πιστοί. Ἐὰν λοιπὸν ἐπίστευσες, ὅτι ὑποκάτω τοῦ ἡγιασμένου Ἄρτου ἐνυπάρχει αὐτὸ τοῦτο τὸ Σῶμα τοῦ Χριστοῦ, μετάλαβε καὶ ὁ ἴδιος.

—Πιστεύω, Κύριε,—ἀπήντησα τότε ἐγώ.

Λέγων αὐτὰ ἀμέσως τὸ σῶμα ποὺ ἐκράτουν, ἔγινε πάλιν ἄρτος· εὐχαριστήσας δὲ τὸν Θεὸν μετέλαβον».

12. «Ἀφοῦ ἐτελείωσεν ἡ ἱερὰ Μυσταγωγία εἶδον πάλιν νὰ ἀνοίγῃ ἡ στέγη τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὰς θείας καὶ οὐρανίους Δυνάμεις νὰ ἀνυψοῦνται πρὸς τὸν οὐρανόν».

13. Ἀπὸ τὴν διήγησιν τοῦ ἐξαισίου αὐτοῦ θαύματος, οἱ ἀδελφοὶ κατενύγησαν διὰ τὴν τοιαύτην δωρεὰν τοῦ Χριστοῦ, πρὸς τὸν ἄνθρωπον, καὶ ἀνεχώρησαν εὐχαριστοῦντες καὶ δοξάζοντες τὸν Κύριον.

ὑΠΟΘΕΣΙΣ ΛΓ'.

*Πῶς δεῖ, καὶ πότε τοῖς ἀγιάσμασι προσιέναι,
καὶ μετὰ ποίου συνειδότος.*

*Πῶς καὶ πότε πρέπει νὰ προσερχώμεθα εἰς τὴν μετάληψιν τῶν θείων
Δώρων καὶ πῶς πρέπει νὰ εἶναι ἡ συνειδήσις μας.*

Α'. Παλλαδίου.

ΜΑΚΑΡΙΟΣ Μωϋσῆς ὁ αἰθίοψ, ὑπὸ τῆς πορνείας πολεμούμενος δαίμονος, πᾶν εἶδος ἀσκήσεως καὶ κακοπαθείας ἐπέδειξατο, ἀλλ' οὐκ ἔσχυσε τοῦ πάθους ἀπαλλαγῆναι.

2. Μετὰ οὖν τὸ ἐπιδείξασθαι αὐτὸν τὴν ἀνυπέρβλητον καρτερίαν ἐκείνην, τότε λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ μέγας τοῦ Χριστοῦ Ἱερεὺς Ἰσίδωρος ὁ ἐν Σκήτει· παῦσαι λοιπὸν τοῖς δαίμοσι φιλονεικῶν, ἀδελφὲ Μωϋσῆ, καὶ μὴ αὐτοῖς οὕτως ἐπέμβαινε· μέτρα γάρ εἰσι καὶ τῆς εἰς δαίμονας μάχης ἐν τῇ ἀσκήσει.

3. Ὁ δὲ τοῦ Χριστοῦ ἀδάμας Μωϋσῆς λέγει αὐτῷ· οὐ μὴ παύσομαι μάχεσθαι μετ' αὐτῶν, ἕως οὗ παύσῃται μου ἡ φαντασία τῶν ἐνυπνίων. Τότε λέγει αὐτῷ ὁ μέγας Ἰσίδωρος· ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἀπὸ τοῦ νῦν πέπαυταί σου τὰ ἀπρεπῆ ἐνύπνια, λοιπὸν μετὰ παρρησίας τοῖς θεοῖς πρόσελθε κοινωνήσων Μυστηρίοις.

Ἑρμηνεία

Ο ΜΑΚΑΡΙΟΣ Μωϋσῆς ὁ Αἰθίοψ, ἐπειδὴ ἐπολεμεῖτο ὑπὸ τοῦ δαίμονος τῆς πορνείας, ἐπέβαλλεν εἰς τὸν ἑαυτὸν του πᾶν εἶδος ἀσκήσεως καὶ κακοπαθείας, ἀλλὰ δὲν ἠδυνήθη νὰ ἀπαλλαγῇ τελείως ἀπὸ τὸ πάθος αὐτό.

2. Ἀφοῦ λοιπὸν ἐπέδειξε μίαν τόσον σκληρὰν καὶ ἀκατανίκητον καρτερικότητα εἰς τὸν ἀγῶνα ἐναντίον τοῦ πάθους αὐτοῦ, τὸν συνήντησε μίαν ἡμέραν ὁ μέγας Ἱερεὺς τοῦ Χριστοῦ Ἰσίδωρος, πού ἐλειτούργει εἰς τὸν Ναὸν τῆς Σκήτης καὶ τοῦ λέγει·

— Παῦσον, ἀπὸ ἐδῶ καὶ πέρα, ἀδελφὲ Μωϋσῆ, νὰ φιλονεικῇς μετὰ τοὺς δαίμονας καὶ μὴ τοὺς προκαλῆς ἔτσι· διότι καὶ εἰς τὴν ἀσκήσιν ὑπάρχουν μέτρα κατὰ τὴν μάχην πρὸς τοὺς δαίμονας.

3. Εἰς τὴν σύστασιν αὐτὴν τοῦ Ὁσίου Ἰσιδώρου ἀπαντᾷ ὁ ἀδάμας τοῦ Χριστοῦ Μωϋσῆς·

— Δὲν θὰ παύσω νὰ μάχωμαι μαζί τους, ἐφ' ὅσον δὲν σταματᾷ ἡ ἐνόχλησις τῆς ἐκ τῶν ὀνείρων φαντασίας.

Βλέπων τὴν θαρραλέαν καὶ ἡρωϊκὴν αὐτὴν ἀποφασιστικότητα τοῦ Ἀββᾶ Μωϋσῆ ὁ Μέγας Ἰσίδωρος τοῦ λέγει ἐκ δευτέρου:

— Ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἀπὸ τώρα καὶ εἰς τὸ ἐξῆς θὰ σταματήσουν τὰ ἀπρεπῆ ὄνειρα· δι' αὐτὸ μὲ θάρρος νὰ προσέλθῃς νὰ μεταλάβῃς τῶν ἀχράντων Μυστηρίων.

Β'. Τοῦ αὐτοῦ.

ΕΙΔΟΜΕΝ κατὰ τὸ ὄρος τῆς Θηβαΐδος Πρεσβύτερόν τινα, Εὐλόγιον τοῦ νομα, ὃς ἐν τῷ προσφέρειν Θεῷ τὰ Δῶρα, τοσαύτην Χάριν ἐλάμβανε γνώσεως, ὥς ἐκάστου τῶν προσερχομένων Μοναχῶν τὰς γνώμας εἰδέναι. Οὗτος πολλάκις ἰδὼν τοὺς Μοναχοὺς μέλλοντας προσιέναι τῷ θυσιαστηρίῳ, ἐπισχὼν αὐτοῖς ἔλεγε· πῶς κατατολμᾶτε τοῖς Ἀγίοις προσελθεῖν Μυστηρίοις, πονηρὰς τὰς διανοίας ἔχοντες;

2. Καὶ σὺ μὲν ἐλογίσω τῇ νυκτὶ ταύτῃ τὴν ἀπρεπῆ τῆς πορνείας ἐνθύμῃσιν, ὃ δὲ ἕτερός, φησιν, ἐλογίσατο ἐν τῇ ἑαυτοῦ διανοίᾳ, ὅτι οὐδὲν διαφέρει κἂν ἁμαρτωλόν, κἂν δίκαιον προσελθεῖν τῇ Χάριτι τοῦ Θεοῦ· ὃ δὲ ἄλλος διεκρίθη πρὸς τὸ δῶρον, εἰ ἄρα ἀγιάσει με προσελθόντα.

3. Ὑποχωρήσατε οὖν μικρὸν τῶν Ἀγίων Μυστηρίων καὶ μετανοήσατε ἐκ ψυχῆς, ἵνα ἄφρεσις ὑμῖν γένηται τῶν ἁμαρτιῶν, καὶ ἄξιοι γενήσεσθε τῆς Χριστοῦ Κοινωνίας· ἐὰν δὲ μὴ πρῶτον τὰς ἐνθυμήσεις καθάρητε, οὐ μὴ δυνήσησθε προσελθεῖν τῇ Χάριτι τοῦ Χριστοῦ.

Ἑρμηνεία

ΕΓΝΩΡΙΣΑΜΕΝ ἓνα Πρεσβύτερον, ποὺ ἐλέγετο Εὐλόγιος καὶ ἡσκήτευσεν εἰς τὸ ὄρος τῆς Θηβαΐδος· οὗτος λοιπὸν εἶχε πλουτισθῇ μὲ τόσῃ Χάριτι παρὰ Θεοῦ, ὥστε, καθὼς προσέφερε τὰ Τίμια Δῶρα εἰς τοὺς προσερχομένους πρὸς μετάληψιν αὐτῶν, ἡδύνατο νὰ γνωρίζῃ τὰς σκέψεις καὶ τοὺς λογισμοὺς τῶν προσερχομένων Μοναχῶν. Πολλὰς φορὰς, βλέπων τοὺς Μοναχοὺς νὰ προσέρχωνται πρὸ τοῦ Ἱεροῦ Θυσιαστηρίου, τοὺς ἠμπόδιζε καὶ τοὺς ἔλεγε:

— Πῶς τολμᾶτε νὰ προσέρχεσθε εἰς τὰ Ἅγια Μυστήρια, ἐνῶ οἱ λογισμοὶ σας εἶναι πονηροί;

2. Καὶ σὺ μὲν—ἔλεγεν ἀπευθυνόμενός εἰς ὠρισμένον—αὐτὴν τὴν νύκτα ἐμόλυνες τὴν διάνοιάν σου μὲ τὴν ἀπρεπῆ τῆς πορνείας ἐνθύμῃσιν· σὺ—ἔλεγε πρὸς ἄλλον—ἐσκέφθης, ὅτι ἐνώπιον τῆς Χάριτος τοῦ Θεοῦ δύναται νὰ προσέλθῃ καὶ ὁ ἁμαρτωλὸς καὶ ὁ δίκαιος (δυνάμενοι νὰ δικαιωθῶσιν ἀμφοτέροι)· σὺ πάλιν—ἀπευθυνόμενος πρὸς τρίτον—ἐσκέφθης, ἐὰν ἔχουν τὴν δύναμιν τὰ Τίμια Δῶρα νὰ μὲ ἀγιάσουν προσερχόμενον.

3. Ὅλοι λοιπὸν σεῖς, ποὺ ἠνωχλήθητε, εἴτε ἀπὸ αἰσχροὺς εἴτε ἀπὸ ἀσεβεῖς λογισμοὺς, ἀπομακρυνθῆτε ὀλίγον ἀπὸ τὰ Ἅγια Μυστήρια καὶ μετανοήσατε μὲ τὴν ψυχὴν σας, διὰ νὰ ἀφεθοῦν αἱ ἁμαρτίαι σας καὶ νὰ καταστῆτε ἄξιοι τῆς Ἀγίας Κοινωνίας. Ἐὰν προηγουμένως δὲν καθαρῶς τὰς σκέψεις σας, δὲν θὰ δυνηθῆτε νὰ προσέλθῃτε διὰ νὰ δεχθῆτε τὴν Χάριν τοῦ Χριστοῦ.

Γ'. ΕΚ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ.

ΟΦΕΙΛΟΜΕΝ, ἀδελφὲ Πέτρε, μετὰ δακρύων τῷ Θεῷ καθημερινὰς θύειν θυσίας διὰ τῆς Σαρκὸς Αὐτοῦ καὶ τοῦ Αἵματος· αὕτη γὰρ καὶ μόνη ἡ θυσία ἐκ τοῦ αἰωνίου θανάτου τὴν ψυχὴν ῥύεται.

2. Ἀναγκαῖον γάρ ἐστιν, ἐν ᾧ ταῦτα πράττομεν, ἵνα ἡμᾶς αὐτοὺς ἐν συντριβῇ καρδίας θυσίαν τῷ Θεῷ προσενέγκωμεν· τοῦ γὰρ Πάθους τοῦ Κυρίου τὰ Μυστήρια ἐπιτελοῦντες ὀφείλομεν μιμησκασθαι, καὶ τοῦτο μιμήσασθαι ὅπερ πράττομεν· τότε γὰρ ἀληθῶς ὑπὲρ ἡμῶν τῷ Θεῷ θυσία προσφέρεται, ὅταν ἡμᾶς αὐτοὺς θυσίαν ποιήσωμεν.

3. Παραφυλάττεσθαι δὲ ἡμᾶς χρὴ, ἵνα καὶ μετὰ τὸν τῆς εὐχῆς καιρόν, τοῦ Θεοῦ παρέχοντος δύναμιν, τὰς ψυχὰς ἡμῶν ἐν τῷ αὐτῷ φόβῳ φυλάξωμεν, μὴ ἑῶντες ὑπὸ λογισμοῦ χαυνώσεως τοῦτον διαλυθῆναι, μήτε ὑπὸ ματαίας ἀφροσύνης τοῦτον διαρπασθῆναι, καὶ τὴν ψυχὴν ἀπολέσαι τὸ κέρδος τῆς κατανύξεως.

4. Οὕτω γὰρ καὶ Ἄννα ὅπερ ἠτήσατο καρπώσασθαι ἡξιώθη, ὅτι καὶ μετὰ τὴν ἐν δάκρυσιν δέησιν ἐν αὐτῷ τῷ φρονήματι τοῦ λογισμοῦ ἑαυτὴν διεφύλαξε, περὶ ἧς καὶ γέγραπται, ὅτι «τὸ πρόσωπον αὐτῆς οὐ συνέπεσεν ἔτι».

5. Δεῖ δὲ γινώσκειν, ὅτι ἐκεῖνος τῶν ἑαυτοῦ πταισμάτων συγχώρησιν ὁρῶς αἰτεῖται, ὃς πρότερον τὰ εἰς αὐτὸν πλημμεληθέντα συγχωρήσει· δῶρον γὰρ οὐ λήψεται τις, εἰ μὴ πρότερον τὴν κακίαν ἐκ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ διώξει· αὕτη γὰρ ἡ Ἀλήθεια εἶρηκεν· «ἐὰν οὖν προσφέρῃς τὸ δῶρόν σου ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον καὶ κεῖ μνησθῇς ὅτι ὁ ἀδελφός σου ἔχει τι κατὰ σοῦ» καὶ τὰ ἑξῆς.

6 Ἐν τούτῳ οὖν κατανοῆσαί ἐστιν, ὅτι ἐν ὅσῳ πάντα τὰ πταίσματα διὰ τῆς προσφορᾶς τοῦ δώρου λύνονται, διὰ τῆς μνησικακίας πάλιν ἀνακαινίζονται, καὶ διὰ ταύτην οὐδὲ τὸ δῶρον ὁ Θεὸς προσδέχεται.

7. Καθὼς καὶ διὰ τῆς παραβολῆς τοῦ δούλου διδασκόμεθα τοῦ τὰ μυρία τάλαντα ὀφείλοντος καὶ συγχωρηθέντος· εἶτα διὰ τὸ ἀπαιτεῖν τὰ ἑκατὸν δηνάρια, ἅπερ αὐτὸς ὑπὸ τοῦ συνδούλου ἐχρεωστεῖτο, πάλιν τὴν συγχώρησιν ἀνατρέψαντος, καὶ διὰ τὸ χρέος τῶν μυρίων τάλαντων τῇ κολάσει ὑποβληθέντος.

8. Ὅφείλομεν οὖν καὶ τοῖς πλησίον καὶ ἐκ μήκοθεν οὔσι, νοερώς συναφθῆναι, καὶ τούτοις μετὰ ταπεινώσεως τὴν ψυχὴν ὑποτάξαι, καὶ διὰ καλοθελείας Αὐτῷ εὐαρεστῆσαι.

9. Καὶ ἡνίκα ὁ Κτίστης ἡμῶν τοιοῦτον λογισμόν ἐν ἀληθείᾳ θεάσεται, παρעוּתוֹ καὶ τὸ δῶρον ἡμῶν προσδέχεται καὶ ἐκ τῆς ἁμαρτίας λύει ἡμᾶς.

Ἑ ρ μ η ν ε ι α

Ἡ ΔΕΛΦΕ ΜΟΥ Πέτρε, ἔχομεν ὑποχρέωσιν νὰ προσφέρωμεν εἰς τὸν Θεὸν καθημερινῶς καὶ μετὰ δακρύων τὴν ἀναίμακτον θυσίαν διὰ τῆς Σαρκὸς καὶ τοῦ Αἵματος Αὐτοῦ. Διότι μόνον αὕτῃ ἡ θυσία ἔχει τὴν δύναμιν νὰ διασώζη τὴν ψυχὴν μας ἀπὸ τὸν αἰώνιον θάνατον.

2. Εἶναι ὅμως ἀνάγκη, ὅσάκις ἐπιτελοῦμεν τὴν θυσίαν αὐτήν, νὰ τὴν προσφέρωμεν εἰς τὸν Θεὸν μετὰ συντριβῆς καρδίας, ἐφ' ὅσον, ἱεουργοῦντες τὰ Μυστήρια, ποὺ ἐξεικονίζουν τὸ Πάθος τοῦ Κυρίου, ἔχομεν καθῆκον νὰ ἐνθυμούμεθα τὰ σεπτὰ καὶ σωτήρια Πάθη καὶ νὰ μιμηθῶμεν ἐκεῖνο τὸ ὅποῖον πράττομεν· δηλαδὴ τότε μόνον ἐπαξίως καὶ πραγματικῶς προσφέρεται θυσία ὑπὲρ ἡμῶν εἰς τὸν Θεόν, ὅταν καὶ ἡμεῖς κάμωμεν τὸν ἑαυτὸν μας θυσίαν.

3. Ἡμεῖς πρέπει νὰ ἔχωμεν πάντα τὸν νοῦν μας, ὥστε καὶ μετὰ ἀπὸ τὴν ὥραν τῆς θείας Λειτουργίας καὶ τῆς προσευχῆς, διὰ τῆς Χάριτος καὶ τῆς ἐνισχύσεως τοῦ Θεοῦ, αἱ ψυχαί μας νὰ εἶναι προφυλαγμέναι μὲ τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ. Ἄς προσέξωμεν νὰ μὴ διαλυθῇ ἐντὸς ἡμῶν ὁ φόβος τοῦ Θεοῦ ἀπὸ λογισμὸν χαυνώσεως, οὔτε νὰ διαρπαγῇ ἀπὸ τὴν ματαίαν ἀφροσύνην, καὶ νὰ χάσῃ τοιοῦτοτρόπως ἡ ψυχὴ μας τὸ κέρδος τῆς κατανύξεως.

4. Ὡς γνωστὸν καὶ ἡ Ἄννα ἠξιώθη νὰ ἀπολαύσῃ αὐτὸ πὺν ἐζήτησεν ἀπὸ τὸν Θεόν, ἐπειδὴ καὶ μετὰ τὴν δακρύβρεκτον δέησίν της, διεφύλαξε τὸν ἑαυτὸν της ἀπὸ τὸν διασκορπισμὸν τῆς εὐσεβοῦς διανοίας καὶ παρέμεινεν εἰς τὸ ἴδιον φρόνημα τοῦ λογισμοῦ της, ὅπως καὶ πρότερον. Δι' αὐτὴν γράφει ἡ Παλαιὰ Διαθήκη, ὅτι καὶ μετὰ τὴν ἐπιστροφὴν της ἀπὸ τὸ προσκύνημά της εἰς Σηλὼ «τὸ πρόσωπον αὐτῆς οὐ συνέπεσεν ἔτι» (Α' Βασιλ. α' 18) δὲν ἀπέβαλε, δηλαδή, τὴν ἐκ τῆς κατανύξεως μελαγχολικὴν περισυλλογὴν.

5. Πρέπει δὲ νὰ γνωρίζῃ ὁ Χριστιανός, ὅτι τότε μόνον ζητεῖ ἀπὸ τὸν Θεόν, ὅπως πρέπει, τὴν συγχώρησιν τῶν ἁμαρτιῶν του, ὅταν ὁ ἴδιος προηγουμένως συγχωρήσῃ αὐτοῦς, πὺν ἔσφαλαν εἰς αὐτόν. Εἶναι ἀδύνατον νὰ λάβῃ ἄνθρωπος δῶρον ἐκ Θεοῦ, ἐὰν ὁ ἴδιος ἐνωρίτερον δὲν ἀποδιώξῃ ἀπὸ τὴν ψυχὴν του τὴν κακίαν. Τοῦτο διεβεβαίωσεν αὐτὸς οὗτος ὁ Χριστός, ὁ ὁποῖος εἶναι ἡ ἀλήθεια· ἰδοὺ τί εἶπε σχετικῶς· «Ἐὰν οὖν προσφέρῃς τὸ δῶρον σου ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον ἀκεῖ μνησθῆς ὅτι ὁ ἀδελφός σου ἔχει τι κατὰ σοῦ, ἄφες ἐκεῖ τὸ δῶρον σου ἔμπροσθεν τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ ὑπάγε πρῶτον διαλλάγηθι τῷ ἀδελφῷ σου» (Ματθ. ε' 23—24).

6. Ἀπὸ αὐτὸν τὸν λόγον τοῦ Κυρίου δυνάμεθα νὰ ἀντιληφθῶμεν, ὅτι ὅπως τὰ διάφορα πταίσματα καταργοῦνται διὰ τῆς προσφορᾶς τοῦ δώρου (κατὰ τὴν τέλεσιν τῆς θείας Εὐχαριστίας), οὕτω πως καὶ διὰ τῆς μνησικακίας ἀνανεώνονται πάλιν, καὶ ἐξ αἰτίας αὐτοῦ οὔτε καὶ ὁ Θεὸς δέχεται τὸ δῶρον, πὺν τοῦ προσφέρομεν.

7. Τὴν ἀλήθειαν αὐτὴν, τῆς ἀνανεώσεως δηλαδή τοῦ ἐκ τῶν πταισμάτων χρέους μας, ἐξ αἰτίας τῆς μνησικακίας, διδασκόμεθα ἀπὸ τὴν παραβολὴν τοῦ δούλου, πὺν ἐχρεωστοῦσε τὰ μύρια τάλαντα καὶ συνεχωρήθη. Ὡς γνωστὸν οὗτος κατ' ἀρχὴν συνεχωρήθη καὶ τοῦ ἔχαρισθῇ τὸ χρέος· ἐπειδὴ ὁμως, μετὰ τὴν εὐεργεσίαν αὐτὴν, ἀπαιτοῦσε φορτικῶς ἀπὸ ἑνα σύνδουλόν του τὸ παραμικρὸν χρέος τῶν ἑκατὸν δηναρίων, ἀπώλεσε πάλιν τὸ εὐεργέτημά τῆς συγχωρήσεως καὶ διαγραφῆς τοῦ χρέους, καὶ ἐξ αἰτίας τῆς ὀφειλῆς τῶν μυρίων τάλαντων κατεδικάσθη εἰς τὴν αἰώνιον κόλασιν (Ματθ. ιη' 24—34).

8. Ὅφείλομεν λοιπὸν νὰ συμφιλιοθῶμεν ὅχι μόνον μὲ αὐτοὺς πὺν εἶναι πλησίον μας, ἀλλὰ καὶ μὲ αὐτούς, πὺν εὐρίσκονται μακρὰν καὶ ὅχι μόνον ἐξωτερικῶς, δι' ἐπιπλάστων σχημάτων καὶ λόγων, ἀλλὰ καὶ ἐσωτερικῶς· νὰ εἴμεθα, δηλαδή, καὶ κατὰ τὴν διάνοιαν εἰρηνικοὶ

πρὸς ὅλους καὶ νὰ ὑποτάξωμεν εἰς αὐτοὺς μετὰ ταπεινώσεως τὴν ψυχὴν μας· ἐν συνεχείᾳ δὲ νὰ εὐαρεστήσωμεν τὸν Θεὸν μὲ τὴν ἐπίμονον καὶ σταθερὰν ἡμῶν θέλησιν πρὸς τὸ καλόν.

9. Ὅταν δὲ ὁ Δημιουργὸς ἡμῶν διαπιστώσῃ πραγματικῶς ἕνα τοιοῦτον λογισμόν, τότε ἀμέσως δέχεται εὐχαρίστως τὸ δῶρον μας καὶ διὰ τῆς θείας Μυσταγωγίας μᾶς λύει ἀπὸ τὰ δεσμὰ τῶν ἁμαρτιῶν.

Δ'. Ἐν τῷ βίῳ τοῦ Ἁγίου Εὐθυμίου.

ΠΗΓΓΕΛΗ μοι παρὰ τῶν Πατέρων πρὸς τοῖς ἄλλοις θείοις χαρίσμασιν, καὶ τοῦτο πρὸς Θεοῦ δοθῆναι τῷ Εὐθυμίῳ, ὥστε τὰς ἑνδον τῆς ψυχῆς κινήσεις ἀπὸ τῆς ἐκτὸς ὀψευς, οἶονεὶ διὰ τινος ἐσόπτρου, κατανοεῖν, καὶ ἀκριβῶς ἔχειν εἰδέναι τίσιν ἄρα παλαίει λογισμοῖς ἕκαστος, καὶ οἷον μὲν περιγίνεται, οἷον δὲ ἡττων ὑπὸ τοῦ πονηροῦ γίνεται.

2. Φασὶ τε αὐτόν, καὶ ποτε πρὸς τινὰς τῶν ἀδελφῶν κατὰ μόνας αὐτῷ συνόντων εἰπεῖν, ὡς ἄρα φανεράν ἴδοι πολλάκις ὅψιν Ἁγγέλων συλλειτουργοῦσαν αὐτῷ, καὶ τῶν ἱερῶν συνεφαπτομένην, καὶ ὡς ἐν τῇ τοῦ Δεσποτικοῦ Σώματος μεταλήψει, τινὰς μὲν τῶν προσιόντων φωτίζομένους ὑπ' αὐτῆς ὁρῶν, τινὰς δὲ οἷον ἁμαυρουμένους· ὅσοι δηλονότι οὐκ ἀξίως εἶχον τοῦ φωτὸς ἐκείνου καὶ τῆς λαμπρότητος.

3. Διὸ καὶ τοῖς ἀδελφοῖς ἔλεγε διαμαρτυρόμενος καὶ τὸ τοῦ Ἀποστόλου ἄριστα παραινῶν προσέχειν ἕκαστον, καὶ ἑαυτὸν δοκιμάζειν, καὶ οὕτω φρικτῶς τοῦ Ἄρτου τε καὶ τοῦ Ποτηρίου μεταλαμβάνειν, εὖ εἰδότα τὸν προσερχόμενον, ὅτι «κρίμα ἑαυτῷ ἐσθίει καὶ πίνει», ἀναξίως ποιούμενος τὴν μετάληψιν.

4. Τοῦτο γὰρ καὶ τὴν πρώτην εὐθὺς προσάγων τὴν δε θυσίαν ὁ Ἱερεὺς, οἶονεὶ τὸ πλήθος προασφαλίζεται· «ἄνω σχῶμεν τὰς καρδίας» αὐτοῖς ἐπιφωνῶν, καὶ τὴν παρ' ἐκείνων λαβὼν ὑπόσχεσιν, οὕτω θαρρῶς τὴν προσαγωγὴν τῆς ἀναφορᾶς.

5. Ἦς καὶ συντελεσθείσης, τὰς χεῖρας πάλιν ἐκείνος εἰς οὐρανὸν ἀνατείνων, καὶ ὥσπερ αὐτοῖς ὑποδεικνὺς τὸ οἰκονομηθὲν σωτηρίας χάριν τῆς ἡμετέρας μυστήριον, μετὰ λαμπρᾶς οὕτω φησὶ τῆς φωνῆς· «τὰ Ἁγία τοῖς Ἁγίοις», ὡς ἂν εἴπῃ τις, ἐπειδὴ περ ἐγὼ ἄνθρωπος ὁμοιοπαθὴς ὑμῖν, ἀγνοῶν τὰ ἐκάστω βεβιωμένα, διὰ τοῦτο δὴ φανερῶς προμαρτύρομαι, καὶ κοινὸν τὸ δοκίμιον τοῦτο τῷ ἡμέτερῳ συνειδότι καθῆκα.

6. Εἴ τις ὑπὸ μνησικακίας, ἢ μίσους, εἴ τις ὑπὸ φθόνου, ἢ ὀργῆς, ἢ ὑπερηφανίας ἐάλω, εἴ τις ὑπὸ λοιδορίας, ἢ αἰσχρολογίας, ἢ ἀτόπου ἐπιθυμίας, εἴτε τινὸς ἑτέρου πάθους κατείληπται, μὴ πρότερον προσίτω, πρὶν ἂν διὰ μετανοίας ἐκκαθαρθῇ τοῦ μιάσματος· τὰ γὰρ Ἁγία ταῦτα, φησὶν, οὐχὶ τοῖς βεβήλοις, ἀλλὰ τοῖς Ἁγίοις ἀνείται· ὅσοι τοιγαροῦν θαρρῶς τῷ συνειδότι, «προσέλθετε πρὸς Αὐτὸν καὶ φωτίσθητε, καὶ τὰ πρόσωπα ὑμῶν οὐ μὴ καταισχυνθῇ».

Ἐρμηνεία

ΜΟΥ ἀνέφεραν οἱ Πατέρες, ὅτι εἰς τὸν Ἅγιον Εὐθύμιον εἶχε δοθῇ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, ἐκτὸς τῶν ἄλλων θείων χαρισμάτων, καὶ τοῦτο: ἀπὸ τὴν ἐξωτερικὴν ὅψιν νὰ ἀντιλαμβάνεται τὰς ἐσωτερικὰς κινήσεις τῶν ψυχῶν τῶν ἀνθρώπων, ὡς νὰ ἔβλεπεν αὐτὰς εἰς κάτοπτρα, καὶ νὰ δύναται νὰ γνωρίζῃ λεπτομερῶς μὲ ποίους λογισμοὺς πολεμεῖ ὁ καθένας καὶ ποίους μὲν ἐξ αὐτῶν νικᾷ, ὑπὸ ποίων δέ, τῇ ἐνεργείᾳ τοῦ διαβόλου, νικᾶται.

2. Ἀκόμη λέγουν περὶ αὐτοῦ, ὅτι κάποτε ἐνεπιστεύθη εἰς μερικοὺς ἀδελφούς, πού τὸν ἐπεσκέφθησαν κατὰ μόνας, ὅτι πολλάκις εἶδεν ὀφθαλμοφανῶς Ἀγγέλους νὰ συλλειτουργοῦν μαζί του καὶ νὰ ἐγγίζουν τὰ τίμια Δῶρα. Κατὰ τὴν ὥραν δὲ τῆς μεταλήψεως τοῦ Δεσποτικοῦ Σώματος ἔβλεπεν ἄλλους μὲν ἐκ τῶν προσερχομένων νὰ φωτίζονται, ἄλλους δὲ πάλιν νὰ ἀμαυρώνονται· ὅσοι δηλαδή δὲν ἦσαν ἄξιοι τοῦ φωτὸς ἐκείνου καὶ τῆς λαμπρότητος τῆς Ἀγίας Κοινωνίας.

3. Δι' αὐτό, λαμβάνων ἀφορμὴν ἀπὸ τὰς ὑπερφυσικὰς αὐτὰς ὀπτασίας, ἐνουθέτει τοὺς ἀδελφούς, διαμαρτυρόμενος διὰ τὴν προχειρότητα τῆς προσελεύσεως εἰς τὴν μετάληψιν τῶν θείων Δώρων, καὶ συμβουλεύων ἄριστα αὐτούς, ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ Ἀποστόλου, ἔλεγεν, ὅτι ἕκαστος Χριστιανὸς πρέπει νὰ προσέχη καὶ νὰ ἐλέγχῃ μὲ ἀκρίβειαν τὸν ἑαυτὸν του, ἐὰν εἶναι ἄξιος· ἔτσι δὲ μόνον μετὰ φρίκης νὰ μεταλαμβάνῃ ἐκ τοῦ Ἄρτου καὶ τοῦ Ποτηρίου. Ὁ προσερχόμενος—συνέχιζε διδάσκων ὁ Ἅγιος Εὐθύμιος—πρέπει νὰ γνωρίζῃ καλῶς, ὅτι ἐφ' ὅσον προσέρχεται ἀναξίως διὰ νὰ μεταλάβῃ, κατάκρισιν καὶ καταδίκην διὰ τὸν ἑαυτὸν του «ἐσθίει καὶ πίνει» (Α' Κορ. ια' 29).

4. Διὰ τοῦτο, (ἐπειδὴ δηλαδή ἄξιως πρέπει νὰ προσερχώμεθα) καὶ ὁ Ἱερεὺς, ὅταν ἐτοιμάζεται διὰ νὰ προσφέρει τὴν πρώτην καὶ ὑπερτάτην θυσίαν, προσπαθεῖ νὰ περιφρουρήσῃ τὸ πλῆθος ἀπὸ πᾶσαν ἀναξιοσύνην καὶ δι' αὐτὸ λέγει πρὸς τοὺς παρευρισκομένους· «ἄνω σχῶμεν τὰς καρδίας». Ἀφοῦ δὲ λάβῃ παρ' αὐτῶν τὴν ὑπόσχεσιν «ἔχομεν πρὸς τὸν Κύριον», μόνον τότε λαμβάνει τὸ θάρρος νὰ προχωρήσῃ εἰς τὴν προσφορὰν τῆς θυσίας.

5. Μόλις δὲ συντελεσθῇ ἡ θυσία, ὑψώνει ὁ λειτουργὸς τὰς χεῖράς του πρὸς τὸν οὐρανὸν καὶ ὥς νὰ ὑποδεικνύῃ εἰς τοὺς παρευρισκομένους τὸ πρὸς χάριν τῆς σωτηρίας μας οἰκονομηθὲν Μυστήριον, λέγει μὲ καθαρὰν καὶ παραστατικὴν φωνήν· «τὰ Ἅγια τοῖς Ἀγίοις». Ἡ σύστασις αὕτῃ σημαίνει περίπου τὰ ἑξῆς· ἐπειδὴ βεβαίως καὶ ἐγὼ εἶμαι ἄνθρωπος ὁμοιοπαθής, ὅπως καὶ σεῖς, καὶ δὲν γνωρίζω τί ἔχει πράξει ὁ καθένας σας εἰς τὴν ζωὴν του, δι' αὐτὸ σᾶς προκαταγγέλλω φανερὰ τί πρέπει νὰ προσέξετε καὶ ἔθεσα ἐνώπιον ὅλων σας τὸ κοινὸν αὐτὸ κριτήριον διὰ τὸν ἔλεγχον τῆς ἀξιοσύνης ἢ τῆς ἀναξιοσύνης τῆς συνειδήσεώς σας.

6. Ἐὰν λοιπὸν κανεὶς ἔχη νικηθῇ ἀπὸ μνησικακίαν, ἢ ἀπὸ μῆσος, ἢ ἀπὸ φθόνον, ἢ ἀπὸ ὑπερηφάνειαν, ἢ ἀπὸ λοιδορίαν, ἢ ἀπὸ αἰσχρολογίαν, ἢ ἀπὸ αἰσχροὺς ἐπιθυμίας, ἢ ὅπωςδήποτε κατελήφθη ἀπὸ ἓνα οἰονδήποτε ἄλλο πάθος, ὁ τοιοῦτος ἄς μὴ πλησιάσῃ εἰς τὴν μετάληψιν τῶν θείων Δώρων, ἐὰν προηγουμένως δὲν καθάρσῃ τὴν ψυχὴν του ἀπὸ τὸ μίasma, διὰ τῆς μετανοίας. Διότι, ὅπως λέγει τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ διὰ τοῦ Λειτουργοῦ, τὰ Ἅγια δὲν ἀρμόζουν εἰς τοὺς βεβήλους, ἀλλὰ μόνον εἰς τοὺς Ἀγίους. Ὅσοι λοιπὸν ἔχετε καθαρὰν τὴν συνείδησιν καὶ σᾶς ἐμπνέει τὸ θάρρος νὰ πλησιάσετε τὸν Κύριον,

«προσέλθετε πρὸς Αὐτόν καὶ φωτισθῆτε ἀπὸ Αὐτόν· νὰ εἰσθε δὲ βέβαιοι, ὅτι δὲν θὰ ἐντροπιασθῆτε» (Ψαλμ. λγ' 6).

Ε'. Ἐν τῷ Γεροντικῷ.

ΕΠΙΣΚΟΠΩ τινὶ Ἀγίῳ διορατικῷ, μετὰ τὴν θείαν Μυσταγωγίαν μεταδιδόντι τῷ λαῷ τῶν Ἀγιασμάτων, ἐφαίνοντο οἱ μὲν τῶν προσιόντων μελανοὶ τὰς ὄψεις, καὶ ὥσπερ ἀσβόλῃ τινὶ κεχρισμένοι, οἱ δὲ πυρῳδεῖς τὰ πρόσωπα καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ὕφαιμοι· οἱ καὶ ὡς τοῦ Δεσποτικοῦ Σώματος μετελάμβανον, διεκαίοντο τότε ὑπ' αὐτοῦ καὶ ἐφλέγοντο πάντοθεν.

2. Τοὺς δὲ τῶν προσερχομένων ἑώρα λαμπροὺς μὲν τὰς ὄψεις, λευκοὺς δὲ τὰς ἐσθῆτας, οἷς καὶ τὸ τοῦ Κυρίου Σῶμα ὡς φῶς γινόμενον, ἐλάμπρυνε μᾶλλον αὐτοὺς καὶ καθαρωτέρους εἰργάζετο· ἐν τούτοις δὲ πᾶσιν ἦσαν καὶ κοσμικοὶ τι-
νες καὶ Μοναχοί.

3. Μετὰ οὖν τὸ ἀπολυθῆναι τὴν σύναξιν, ἐδέετο τοῦ Θεοῦ ὁ Ἐπίσκοπος ἀποκαλυφθῆναι αὐτῷ τὴν δύναμιν καὶ αἰτίαν ᾧν ἐθεάσατο.

4. Καὶ παραστὰς αὐτῷ Ἄγγελος Κυρίου, λέγει πρὸς αὐτόν· «ἐπὶ τούτοις διαπορεῖς, οἷς ἑώρακας; Μάνθανε οὖν, ὡς οἱ μὲν λαμπροὶ τὰς ὄψεις καὶ λευκοὶ τὰς στολάς, ἐν σωφροσύνῃ καὶ δικαιοσύνῃ καὶ ἀγνεῖα ζῶσιν· ἐπεικεῖς τέ εἰσι καὶ συμπαθεῖς καὶ ἐλεήμονες, οἱ καὶ καθαρῷ συνιδότι τῶν Ἀγιασμάτων μεταλαμβάνοντες, λαμπρύνονται ὑπ' αὐτῶν καὶ λαμπρότεροι γίνονται».

5. «Οἱ δὲ τὰς ὄψεις μελαίνας ἔχοντες, πορνείας καὶ ἀσελγείας εἰσὶν ἐργάται, ἀσωτίᾳ καὶ τρυφῇ συζῶντες διηνεκεῖ· οἱ δὲ ὕφαιμοι καὶ πυρῳδεῖς τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ τὰ πρόσωπα, πονηρίᾳ καὶ ἀδικίᾳ ἀείποτε χαίρουσι. φίλολοῖδοροί τε καὶ βλάσφημοι, δόλιοί τε καὶ φόνιοι τυγχάνουσιν».

6. «Οἱ καὶ τὸ Δεσποτικὸν μεταλαμβανόμενοι Σῶμα, οὐ μόνον οὐ καθαίρει τούτους, ἀλλὰ καὶ καταφλέγει μᾶλλον, ὡς ἐν ῥυπαρᾷ συνειδήσει καὶ ἀκαθάρτῳ, καὶ μὴ ἐχούσῃ τὴν ἐκ τῆς μετανοίας βοήθειαν, τῶν τοιούτων Μυστηρίων κατατολμώντας».

7. «Σὺ οὖν εἶπερ τῆς αὐτῶν σωτηρίας ἐπιθυμεῖς, καὶ γὰρ διὰ τοῦτο καὶ ταῦτα ἀπεκαλύφθη σοι, ἵνα ὅψει μαθὼν τὰς ἁμαρτίας τοῦ ὑπὸ σοῦ ποιμαινομένου λαοῦ, βοηθήσῃς αὐτοῖς ἐν διδασκαλίαις καὶ παραινέσεσι, σπουδασον διὰ μετανοίας αὐτοὺς βελτίους ποιῆσαι καὶ ἐπιστρέψαι πρὸς τὸν Θεόν, τὸν ὑπὲρ αὐτῶν ἀποθανόντα καὶ ἀναστάντα».

8. «Οὕτω μὲν γὰρ αὐτοῖς ὁλοψύχως μετανοήσασι καὶ διορθωσαμένοις ἑαυτούς, παρὰ τοῦ φύσει ἀγαθοῦ καὶ φιланθρώπου Δεσπότου οὐ μόνον ἔσται τῶν πλημμελημάτων συγχώρησις, ἀλλὰ καὶ ἀπόλαυσις τῶν μελλόντων δοθήσεται ἀγαθῶν· σοὶ δὲ πολὺς ὁ μισθός, μίμησαμένῳ τὸν οἰκεῖον Δεσπότην, ὃς διὰ τὴν τῶν ἀνθρώπων σωτηρίαν «ἑαυτὸν ἐκένωσε», καὶ τὴν τοῦ «δούλου μορφὴν» φορέσαι οὐκ ἀπηξίωσεν».

Ἐρμηνεία

ΕΙΣ ἓνα Ἅγιον καὶ διορατικὸν Ἐπίσκοπον, ὅταν μετέδιδε τὴν Ἁγίαν Κοινωνίαν εἰς τὸν λαόν, μετὰ τὴν θείαν Μυσταγωγίαν, ἀπεκαλύπτοντο τὰ ἑξῆς σπουδαῖα πράγματα· ἄλλοι μὲν ἐκ τῶν προσερχομένων εἶχον μαυρισμένα πρόσωπα, ὡς νὰ ἐμουντζουρώθησαν με κάπνα· ἄλλων πάλιν τὰ πρόσωπα ἦσαν κατακόκκινα ὡσὰν φωτιά καὶ τὰ μάτια των ματωμένα. Ὅλοι αὐτοὶ μόλις μετελάμβανον τοῦ Δε-

σποτικού Σώματος, ἀμέσως κατεκαίοντο καὶ κατεφλέγοντο ἀπὸ αὐτό.

2. Ἀντιθέτως πρὸς αὐτούς, ἔβλεπεν ἄλλους ἐκ τῶν προσερχομένων νὰ ἔχουν τὰ πρόσωπα λαμπερὰ καὶ νὰ φοροῦν λευκὰ ἐνδύματα· εἰς αὐτούς τὸ Σῶμα τοῦ Κυρίου μετεβάλλετο εἰς φῶς καὶ τοὺς ἐλάμπρυνεν ἀκόμη περισσότερον κατεργαζόμενον αὐτοὺς καθαρωτέρους. Μεταξὺ αὐτῶν ἦσαν καὶ μερικοὶ κοσμικοὶ καὶ Μοναχοί.

3. Μετὰ λοιπὸν τὴν ἀπόλυσιν τῆς θείας Λειτουργίας, παρεκάλει τὸν Θεὸν ὁ Ἐπίσκοπος νὰ τοῦ φανερώσῃ τὴν βαθυτέραν σημασίαν αὐτῶν, ποὺ ἔβλεπε, ὡς καὶ ποία ἦτο ἡ αἰτία τῆς διαφορετικῆς καταστάσεως τῶν προσερχομένων.

4. Ὁ Θεὸς τοῦ ἀπέστειλλεν Ἄγγελον, ὅστις εἶπε πρὸς αὐτόν:

— «Ἀπορεῖς δι' ὅσα ἔχεις ἰδεῖ; Μάθε λοιπόν, ὅτι ἐκεῖνοι, ποὺ εἶχον λαμπερὰ πρόσωπα καὶ λευκὰς στολάς, εἶναι αὐτοὶ ποὺ ζοῦν μὲ σωφροσύνην, μὲ δικαιοσύνην καὶ ἀγνότητα· ὡς ἐπίσης καὶ αὐτοί, ποὺ εἶναι ἐπιεικεῖς, συμπαθοῦν καὶ ἔλεοῦν. Αὐτοὶ λοιπὸν ὅλοι, ἐπειδὴ μεταλαμβάνουν μὲ καθαρὰν τὴν συνείδησιν, λαμπρύνονται ἀπὸ τὴν μετάληψιν τῶν θείων Ἀγιασμάτων καὶ γίνονται ἀκόμη λαμπρότεροι».

5. «Αὐτοὶ ποὺ ἔχουν τὰ πρόσωπά των μαῦρα ἔχουν διαπράξει πορνείας καὶ ἀσελγείας καὶ ζοῦν διαρκῶς μὲ ἀσωτείας καὶ κοσμικοὺς θορύβους. Τέλος, αὐτοὺς, ποὺ εἶδες, ὅτι εἶχον κατακόκκινα καὶ αἱματωμένα μάτια καὶ πρόσωπα, εἶναι αὐτοί, ποὺ εὐχαριστοῦνται πάντοτε εἰς τὴν πονηρίαν καὶ τὴν ἀδικίαν, αὐτοὶ ποὺ χλευάζουν καὶ κατεξευτελίζουν τοὺς ἄλλους, οἱ βλάσφημοι, οἱ δόλιοι καὶ οἱ φονεῖς».

6. «Αὐτοὶ ὅλοι, ἂν καὶ μεταλαμβάνουν τὸ Δεσποτικὸν Σῶμα, ἐν τούτοις αὐτὸ ὄχι μόνον δὲν τοὺς καθαρίζει, ἀλλὰ ἀσφαλῶς τοὺς καταφλέγει, διότι μὲ ῥυπαρὰν καὶ ἀκάθαρτον συνείδησιν, καὶ χωρὶς τὴν βοήθειαν τῆς μετανοίας, τολμοῦν ἀδιάντροπα νὰ μεταλάβουν».

7. «Σὺ λοιπόν, ἐὰν βεβαίως ἐπιθυμῇς τὴν σωτηρίαν των, (ἄλλωστε δι' αὐτὸν ἀκριβῶς τὸν λόγον σοῦ ἀπεκαλύφθησαν ὅλα αὐτά, διὰ νὰ ἀντιληφθῇς μὲ τοὺς ἰδίους σου ὀφθαλμοὺς τὰς ἁμαρτίας τοῦ ποιμνίου σου) φρόντισε διὰ τῆς μετανοίας καὶ ἐξομολογήσεως νὰ τοὺς κάμῃς καλλιτέρους, καί, βοηθῶν αὐτοὺς μὲ διδασκαλίας καὶ συμβουλίας, νὰ τοὺς ἐπαναφέρῃς πρὸς τὸν Θεόν, ὁ ὁποῖος χάριν αὐτῶν ἀπέθανε καὶ ἀνεστήθη».

8. «Διότι τοιοῦτοτρόπως ὁλοψύχως μετανοοῦντες καὶ διορθούμενοι θὰ τύχουν ἀπὸ τὸν φύσει ἀγαθὸν καὶ φιλάνθρωπον Δεσπότην, ὄχι μόνον τῆς συγχωρήσεως τῶν ἁμαρτιῶν των, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀπολαύσεως τῶν μελλόντων ἀγαθῶν. Εἰς σὲ δέ, ἐφ' ὅσον κοπιάσῃς διὰ τὴν μετάνοιαν καὶ σωτηρίαν τοῦ ποιμνίου σου, θὰ ἐπιχορηγηθῇ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ πολὺς ὁ μισθός, ὡς ἄξιον μιμητὴν τοῦ Δεσπότη σου, ὅστις διὰ τὴν σωτηρίαν τῶν ἀνθρώπων «ἐαυτὸν ἐκένωσε μορφὴν δούλου λαβὼν» (Φιλ. β' 7), ἐταπείνωσε δηλαδὴ ἀφαντάστως τὸν ἑαυτόν του καὶ κατεδέχθη νὰ ἀναλάβῃ τὴν μορφὴν τοῦ δούλου».

ς'. Τοῦ Ἀγίου Ἐφραίμ.

ΔΕΛΦΟΙ, ἐννοήσωμεν τοὺς ἐστῶτας ἐνώπιον ἐπιγείου βασιλέως καὶ λειτουργοῦντας θρόνῳ θνητῷ, πῶς μετὰ πάσης εὐλαβείας καὶ φόβου παρίστανται τῷ βασιλεῖ αὐτῶν· εἰ οὖν ἐκεῖνοι οὕτως, οὐ πολλῷ μᾶλλον ἡμεῖς ὀφείλομεν ἐστάναι ἐνώπιον τοῦ ἐπουρανίου βασιλέως, μετὰ φόβου καὶ τρόμου, καὶ πάσης σεμνότητος; Ἐαυτοῖς οὖν προσέχωμεν, καὶ μὴ ἀναιδεῖ ὀφθαλμῷ κατανοῶμεν τοῖς προκειμένοις μυστηρίοις τοῦ Δεσποτικοῦ Σώματος καὶ Αἵματος.

2. Εἰ γὰρ Μωϋσῆς οὐκ ἐτόλμα κατιανοῆσαι, πόσῳ γε μᾶλλον ὀφείλομεν ἡμεῖς εἰς ἑαυτοὺς συστέλλεσθαι καὶ μετὰ δέους παρίστασθαι; γέγραπται γάρ· «τοὺς δοξάζοντάς με δοξάσω· καὶ ὁ ἐξουθενῶν με, ἀτιμασθήσεται». Σὺ μὲν γὰρ ὡς ἄνθρωπος κατανοεῖς, αὐτὸς δὲ ὡς Θεὸς οἶδε τὰ βῆθη τῆς καρδίας σου, καὶ τὰ ἐνθυμήματά σου· «οὐκ ἔστι, γάρ, κτίσις ἀφανὴς ἐνώπιον Αὐτοῦ».

Ἑρμηνεία

ΔΕΛΦΟΙ ΜΟΥ, ἃς λάβωμεν ὑπ' ὄψιν μας αὐτούς, ποὺ παρίστανται ἐνώπιον ἐνὸς ἐπιγείου βασιλέως καὶ ὑπηρετοῦν θρόνον θνητοῦ ἀνθρώπου, διὰ τὰ παραδειγματισθῶμεν μὲ πόσῃ εὐλαβείᾳ καὶ φόβῳ στέκουν ἐμπρὸς εἰς τὸν βασιλέα των. Ἐὰν λοιπὸν ἐκεῖνοι τοιοῦτοτρόπως στέκουν μετὰ σεβασμοῦ καὶ προσοχῆς, δὲν ἔχομεν ὑποχρέωσιν ἡμεῖς, ὁσάκις ἰστάμεθα ἐνώπιον τοῦ ἐπουρανίου Βασιλέως, τὰ παριστάμεθα μετὰ φόβου καὶ τρόμου καὶ μετὰ πάσης σεμνότητος; Ἄς προσέχωμεν λοιπὸν τοὺς ἑαυτοὺς μας καὶ ἃς μὴ περιεργαζώμεθα μὲ ἀδιάντροπα βλέμματα τὰ προκείμενα εἰς ἡμᾶς μυστήρια τοῦ Δεσποτικοῦ Σώματος καὶ Αἵματος.

2. Διότι, ἐὰν ὁ Μωϋσῆς δὲν ἐτολμοῦσε καὶ τὰ σκεφθῇ ἀκόμῃ, πόσον λοιπὸν περισσότερον ἡμεῖς ἔχομεν ὑποχρέωσιν τὰ αὐτοσυγκεντρωνώμεθα, τὰ συμμαζεύωμεν τὰς σκέψεις μας καὶ μετὰ δέους, ὀφειλομένου εἰς τὴν συναίσθησιν τῆς μυστικῆς παρουσίας τοῦ Θεοῦ, τὰ παριστάμεθα κατὰ τὴν ὥραν τῆς θείας Μυσταγωγίας; Εἶναι γραμμένον· «αὐτούς, ποὺ μὲ δοξάζουν, θὰ τοὺς δοξάσω· ἐκεῖνος δὲ ποὺ μὲ περιφρονεῖ, θὰ ἀτιμασθῇ» (Α' Βασιλ. β' 30). Σὺ βεβαίως ὡς ἄνθρωπος σκέπτεσαι καὶ πολυπραγμονεῖς διὰ τῆς σκέψεως· ἐνῷ Ἐκεῖνος, ὡς Θεός, γνωρίζει τὰ βῆθη τῆς καρδίας σου καὶ τὰς σκέψεις σου· διότι «δὲν ὑπάρχει κανὲν κτίσμα ἀφανὲς ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ» (Ἐβρ. δ' 13).

ζ'. Τοῦ Ἀββᾶ Ἡσαΐου.

ΕΝ Τῇ ΩΡᾷ τῆς προσφορᾶς ἀνθίστασο τοῖς λογισμοῖς σου, τῶν αἰσθησέων σου ἰσταμένων ἐν φόβῳ Θεοῦ, ἵνα τῶν Μυστηρίων ἀξιωθῇς, καὶ ἰάσῃται σε ὁ Κύριος· εἰ δὲ οὐ φυλάξεις πάντα λογισμόν, μὴ προσέλθῃς, ἵνα μὴ μεταλάβῃς εἰς κρίμα· τὴν γὰρ Ἀγίαν Κοινωνίαν καλοῦσιν ἐνωσιν πρὸς τὸν Θεόν.

2. Ὅσον οὖν νικώμεθα ὑπὸ παθῶν, εἴτε θυμοῦ, εἴτε ζήλου, ἢ ἀνθρωπαρεσκείας, ἢ κενοδοξίας, ἢ μίσους, ἢ ὑφ' ἐτέρου πάθους, μακρὰν ἔσμεν τοῦ Θεοῦ· ποῦ οὖν ἐστὶν ἡ ἐνωσις ἡ πρὸς Θεόν;

3. Εἶπε πάλιν· οὐαί μοι, οὐαί μοι, ὅτι ἐν ὅσῳ κοινωνῶ μετὰ τῶν ἐχθρῶν τοῦ Θεοῦ, ποία ἐστὶν ἡ κοινωνία, ἣν ἔχω μετ' Αὐτοῦ; Λοιπὸν εἰς κρῖμα ἐμὸν μεταλαμβάνω.

4. Τότε γὰρ τοῦτον τὸν λόγον λέγομεν· «τὰ Ἅγια τοῖς Ἀγίοις»· οὐχὶ τοῖς βεβήλοις, ἀλλὰ τοῖς Ἀγίοις τὰ Ἅγια δίδονται· εἰ οὖν Ἅγιός εἰμι, τίνας εἰσὶν οὗτοι οἱ ἐργαζόμενοι ἐν ἐμοί; Οὐαί μοι, οὐαί μοι, ὅτι περὶκεῖται μοι τὸ ὄνομά Σου, Κύριε, καὶ δουλεύω τοῖς ἐχθροῖς Σου.

Ἑρμηνεία

ΚΑΤΑ τὴν ὥραν τῆς θείας Μυσταγωγίας, νὰ ἀντικρούῃς τοὺς λογισμούς σου καὶ αἱ αἰσθήσεις σου νὰ τελοῦν ὑπὸ τὸν φόβον, ἐκ τῆς παρουσίας τοῦ Θεοῦ, διὰ νὰ ἀξιωθῇς τῶν θείων Μυστηρίων καὶ τοιουτοτρόπως νὰ σὲ θεραπεύσῃ ὁ Κύριος. Ἐὰν ὁμως δὲν περιορίσῃς τοὺς λογισμούς σου, τότε νὰ μὴ προσέλθῃς εἰς τὴν θείαν Μετάληψιν, διὰ νὰ μὴ κατακριθῇς ὑπὸ τοῦ Θεοῦ· διότι τὴν Ἁγίαν Κοινωνίαν ὀνομάζουν ἔνωσιν μετὰ τοῦ Θεοῦ.

2. Ὅσον λοιπὸν νικώμεθα ὑπὸ τῶν παθῶν, εἴτε τοῦ θυμοῦ, εἴτε τοῦ φθόνου, ἢ ἀνθρωπαρεσκείας, ἢ κενοδοξίας, ἢ μίσους, ἢ ἄλλου πάθους, εὕρισκόμεθα μακρὰν τοῦ Θεοῦ· πῶς λοιπὸν νὰ καταστῇ δυνατὴ ἡ ἔνωσίς μας μετὰ τοῦ Θεοῦ;

3. Ὁ ἴδιος πάλιν ὁ Ἀββᾶς Ἡσαΐας εἶπεν· Ἀλλοίμονόν μου, ἀλλοίμονόν μου, διότι ἐφ' ὅσον ἐπικοινωνῶ μὲ τοὺς ἐχθρούς τοῦ Θεοῦ, ποίαν ἐπικοινωνίαν δύναμαι νὰ ἔχω μαζί Του; Τότε λοιπὸν μεταλαμβάνω πρὸς κατάκρισίν μου.

4. Κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς Ἁγίας Κοινωνίας λέγομεν· «τὰ Ἅγια τοῖς Ἀγίοις». Δηλαδή τὰ Ἅγια νὰ μὴ δοθοῦν εἰς τοὺς βεβήλους, ἀλλὰ εἰς τοὺς Ἀγίους. Ἐὰν λοιπὸν εἶμαι Ἅγιος, τότε ποῖοι εἶναι αὐτοί, (οἱ κακοὶ λογισμοί, τὰ πάθη) ποὺ ἐργάζονται μέσα εἰς τὴν καρδίαν μου; Ἀλλοίμονόν μου, ἀλλοίμονόν μου, διότι, ἐνῶ ἔχω τὸ Ὄνομά Σου (ὀνομάζομαι δηλαδή Χριστιανός), ἐν τούτοις, διὰ τῶν ἔργων μου, δουλεύω εἰς τοὺς ἐχθρούς Σου.

Η'. Τοῦ Ἀββᾶ Βαρσανουφίου.

ΑΔΕΛΦΟΣ ἠρώτησε Γέροντα λέγων· ἐὰν γενομένης μοι νυκτερινῆς φαντασίας, φθάσῃ τῇ ἐξῆς ἡ Ἁγία Κοινωνία, τί δεῖ ποιῆσαι; Καὶ ἀπεκρίθη ὁ Γέρων· προσέλθωμεν ὡς τετραυματισμένοι, καὶ μὴ ὡς καταφρονοῦντες, ἀλλ' ὡς χρεῖαν ἔχοντες ἱατροῦ, καὶ ἰᾶται ἡμᾶς ὁ ἰασάμενος τὴν αἰμοῤῥοῦσαν· ἀγαπήσωμεν πολλὰ, ἵνα καὶ ἡμῖν εἴπῃ· «ἀφένονται αἱ ἁμαρτίαι ὑμῶν αἱ πολλαί, ὅτι ἠγαπήσατε πολὺ».

2. Καὶ ὅταν μέλλῃς κοινωνεῖν, λέγε· «μὴ εἴη μοι, Δέσποτα, τὰ Ἅγια ταῦτα εἰς κρῖμα, ἀλλ' εἰς ἁγιασμόν ψυχῆς τε καὶ σώματος». Καὶ τότε πρόσσελθε μετὰ φόβου, καὶ ποιεῖ ὁ Θεὸς τὸ ἔλεος Αὐτοῦ μετ' ἡμῶν.

Ἑρμηνεία

ΕΝΑΣ ἀδελφὸς ἠρώτησε Γέροντα:

— Ἐὰν μοῦ συμβῇ νυκτερινὴ σκανδαλιστικὴ φαντασία, καὶ τὸ πρῶτ' πρόκειται νὰ κοινωνήσω τῶν ἀχράντων Μυστηρίων, τί πρέπει νὰ κάμω:

Ὁ Γέρων ἀπήντησε:

— Θὰ προσέλθωμεν εἰς τὴν Ἀγίαν Κοινωνίαν, ὅχι ἀπὸ περιφρόνησιν πρὸς τὴν ἱερότητα τῶν Μυστηρίων, ἀλλὰ μὲ τὴν συναίσθησιν τοῦ τραυματίου, ποὺ ἔχει ἀνάγκην ἰατροῦ· καὶ τότε ὁ Κύριος, ποὺ ἐθεράπευσε τὴν αἰμορροοῦσαν, θὰ θεραπεύσῃ καὶ ἡμᾶς. Ἄς ἀγαπήσωμεν πάρα πολὺ τὸν Κύριον, διὰ νὰ εἴπῃ καὶ εἰς ἡμᾶς· «ὅς εἶναι συγχωρημένοι αἱ πολλαὶ σὰς ἁμαρτίαι, διότι ἠγαπήσατε πολὺ» (Λουκ. ζ' 47).

2. Ὅταν δὲ πρόκειται νὰ κοινωνήσῃς, νὰ λέγῃς τὴν ἐξῆς προσευχήν· «Ἄς μὴ γίνουν εἰς ἐμέ, Δέσποτα, αὐτὰ τὰ Ἅγια εἰς κατάκρισιν, ἀλλ' ὅς ἀγιάσουν τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα μου». Καὶ τότε νὰ προσέλθῃς μετὰ φόβου· τότε καὶ ὁ Θεὸς θὰ μᾶς ἐλεήσῃ.

ὑΠΟΘΕΣΙΣ ΛΔ'

“Οτι τὸ καθ’ ἐκάστην κοινωνεῖν λίαν ὠφέλιμον, ὥσπερ καὶ τὸ μὴ συνεχῶς κοινωνεῖν βλαβερὸν καὶ ἐπικίνδυνον.

Ἡ τακτικὴ θεία Μετάληψις εἶναι πάρα πολὺ ὠφέλιμος· ἐξ ἀντιθέτου δέ, ἡ μὴ συχνὴ Μετάληψις εἶναι βλαβερὰ καὶ ἐπικίνδυνος.

Α'. Παλλαδίου.

ΟΙΣ πεντακοσίοις ἀδελφοῖς τοῖς οὖσι σὺν τῷ Μεγάλῳ Ἀπολλῷ, ἔθος ἦν καθ’ ἡμέραν κατὰ τὴν ἐνάτην ὥραν κοινωνήσαντας τῶν Ἀχράντων Μυστηρίων, εἶθ’ οὕτω διαιτηθέντας καθέζεσθαι καὶ διδάσκεισθαι παρ’ αὐτοῦ τὰς θείας ἐντολάς, ἄχρι πρωτοῦπνίου.

2. Ἐλεγε δὲ πρὸς αὐτούς, ὅτι δεῖ νοερῶς ἑαυτοὺς καθαίρειν τὸ καθ’ ἡμέραν καὶ ἐτοιμάζεσθαι, ὥστε ἄξιους εἶναι πάντοτε πρὸς ὑποδοχὴν τῶν θείων Μυστηρίων, πρὸς τε ὑπόμνησιν τοῦ σωτηρίου Πάθους, καὶ δι’ αὐτῶν ἀφέσεως ἁμαρτιῶν ἀξιούμενοι.

Ἐ ρ μ η ν ε ί α

ΟΙ πεντακόσιοι ἀδελφοί, ποὺ ἡσκήτευσον μαζὶ μὲ τὸν Μεγάλον Ἀπολλῶ, εἶχον συνήθειαν νὰ μεταλαμβάνουν τῶν Ἀχράντων Μυστηρίων καθημερινῶς, κατὰ τὴν ἐνάτην ὥραν⁽¹⁾· μετὰ τὴν θείαν Μετάληψιν, ἀφοῦ ἔτρωγον, ἐκάθηντο πλησίον τοῦ Μεγάλου Ἀπολλῶ, διὰ νὰ διδάσκωνται ἀπὸ αὐτὸν τὰς θείας ἐντολάς ἕως ὅτου ἐνύκτωνε καὶ ἀπεσύροντο πρὸς μικρὰν ἀνάπαυσιν (διότι δύο περίπου ὥρας πρὸ τοῦ μεσονυκτίου ἡγείροντο πρὸς προσευχὴν μέχρι πρωΐας).

2. Ἐλεγε δὲ ὁ Μέγας Ἀπολλῶ πρὸς αὐτούς, ὅτι πρέπει νὰ καθαρίζουν καθ’ ἐκάστην ἡμέραν τὰς διανοίας των ἀπὸ πονηροῦς λογισμοῦς καὶ νὰ προετοιμάζωνται ψυχικῶς, ὥστε νὰ εἶναι πάντοτε ἄξιοι διὰ τὴν ὑποδοχὴν τῶν θείων Μυστηρίων, καὶ διὰ νὰ ἐνθυμοῦνται τὸ σωτήριον Πάθος, διὰ τῶν θείων δὲ Μυστηρίων νὰ ἀξιῶνωνται ἀφέσεως τῶν ἁμαρτιῶν των.

Β'. Τοῦ αὐτοῦ.

Δ NHP τις Αἰγύπτιος ἄσωτος ἠράσθη γυναικὸς ὑπάνδρου καὶ σώφρονος, καὶ ἀποτυχὼν τοῦ σκοποῦ, προσωμίλησε γόητι λέγων· ἔργασαι τῇ τέχνῃ σου ἵνα ἀγαπήσῃ με, ἢ ἵνα ῥίψῃ αὐτὴν ὁ ἀνὴρ αὐτῆς. Καὶ λαβὼν

1) Βλέπε ἐν τῇ ὑποσημειώσει τῆς σελ. 258.

ὁ γόης τὸ ἱκανὸν παρ' αὐτοῦ, καὶ μὴ δυνηθεὶς ταῖς γοητείαις μεταποιῆσαι τὸν σῶφρονα νοῦν αὐτῆς, παρασκευάζει εἰς φοράδα αὐτὴν φαίνεσθαι τοῖς ὁρῶσι.

2. Καὶ ἐλθὼν ἔξωθεν ὁ ἀνὴρ αὐτῆς, καὶ ἰδὼν αὐτὴν ἐν σχήματι φοράδος, ἀπωδύρετο λίαν τὴν συμφορὰν· καὶ προσκαλεσάμενος τοὺς Πρεσβυτέρους τῆς κώμης δείκνυσιν αὐτήν, καὶ οὐδὲ αὐτοὶ συνῆκαν τὸ γεγονός. Καὶ ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας μηδεὶν γευσάμενης αὐτῆς, τέλος ἀνέβη ἐπὶ τὸν νοῦν τοῦ ἀνδρὸς ἀγαγεῖν αὐτὴν εἰς τὴν ἔρημον πρὸς τὸν Ἅγιον Μακάριον τὸν Αἰγύπτιον· καὶ φορβιάσας αὐτὴν ὡς ἵππον, οὕτως αὐτὴν ἤγαγεν ἔνθα ὁ τοῦ Θεοῦ ὤκει ἄνθρωπος.

3. Καὶ ἐν τῷ πλησιάσαι, λέγουσιν αὐτῷ οἱ ἀδελφοί· τί ὧδε τὴν φοράδα ἤγαγες; Ὁ δὲ ἔφη· ἵνα ἐλεηθῇ τῇ προσευχῇ τοῦ Ἁγίου. Οἱ δὲ εἶπον· τί γὰρ κακὸν ἔχει; Λέγει αὐτοῖς· αὕτη ἦν ὁρᾶτε φοράδα, ἡ γυνή μου ἦν ἡ ἀθλία, καὶ οὐκ οἶδα τί γέγονεν αὐτῇ.

4. Τῷ Ἁγίῳ δὲ ἀπεκαλύφθη πάντα τὰ γεγονότα αὐτῇ, καὶ ἦν δεόμενος τοῦ Θεοῦ περὶ αὐτῆς. Οἱ δὲ ἀναφέρουσι περὶ αὐτῆς τῷ θεράποντι τοῦ Χριστοῦ Μακαρίῳ λέγοντες, ὅτι φοράδα ἐνταυθὰ τις ἤγαγε. Λέγει αὐτοῖς· ὑμεῖς ἐστε ἵπποι, οἱ τῶν ἵππων τοὺς ὀφθαλμοὺς ἔχοντες· ἐκείνη δὲ γυνή ἐστίν, ὡς ἐκτίσθη· μετεσχηματίσθη δὲ τοῖς ὀφθαλμοῖς τῶν ἡπατημένων.

5. Καὶ προσαχθείσης αὐτῷ, εὐλογήσας ὕδωρ, καὶ ἀπὸ κορυφῆς ἐπιχέας αὐτῇ γυμνῇ, καὶ εὐχὴν ποιήσας ἐπὶ τὴν κεφαλὴν, ἰάσατο αὐτήν, καὶ παραχρῆμα ἐφάνη πᾶσι γυνὴ κατὰ φύσιν, καὶ ἐκέλευσεν αὐτῇ δοθῆναι φαγεῖν.

6. Ὑπέθετο δὲ αὐτῇ ὁ τοῦ Θεοῦ ἄνθρωπος εἰπὼν· μηδέποτε ἀπολειφθῆς τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς κοινωνίας τῶν τοῦ Χριστοῦ Μυστηρίων· τοῦτο γὰρ σοι συνέβη διὰ τὸ ἐπὶ πέντε ἑβδομάδας μὴ προσεληλυθῆναι τοῖς Ἀχράντοις Μυστηρίοις· οὕτως ἰασάμενος αὐτὴν σώματι καὶ ψυχῇ, ἀπέλυσεν αὐτούς.

Ἐρμηνεία

ΕΝΑΣ ἄσωτος ἄνθρωπος ἀπὸ τὴν Αἴγυπτον ἐρωτεύθη μίαν ὑπανδρον γυναῖκα, σῶφρονα καὶ ἡθικὴν. Ἐπειδὴ ὁμως ἀπέτυχε τοῦ σκοποῦ του, ἐπεσκέφθη ἓνα μάγον, εἰς τὸν ὁποῖον εἶπε:

—Χρησιμοποίησε τὴν μαγικὴν σου τέχνην, ἢ διὰ νὰ μὲ ἀγαπήσῃ, ἢ διὰ νὰ τὴν ἐκδιώξῃ ὁ σύζυγός της.

Ὁ μάγος, καίτοι ἐπῆρεν ἀρκετὰ χρήματα, δὲν ἠμπόρεσε μὲ τὰς γοητείας του νὰ μεταστρέψῃ τὸν σῶφρονα νοῦν της. Δι' αὐτό, μὲ τὰς μαγείας του, τὴν κάμνει νὰ φαίνεται, εἰς ὅσους τὴν ἔβλεπον, ὡς φοράδα.

2. Ὅταν ἐπέστρεψεν ἀπὸ τὴν ἐργασίαν του ὁ σύζυγός της καὶ τὴν βλέπει ὑπὸ τὸ σχῆμα τῆς φοράδος, ἤρχισε νὰ κλαίῃ καὶ νὰ θρηνῇ διὰ τὴν συμφορὰν του. Καλεῖ τότε τοὺς Ἱερεῖς τοῦ χωρίου καὶ τοὺς δεικνύει τὴν μετασχηματισθεῖσαν εἰς φοράδα σύζυγόν του· ἀλλὰ οὔτε καὶ αὐτοὶ ἠδυνήθησαν νὰ καταλάβουν τίποτε ἀπὸ τὸ περίεργον αὐτὸ γεγονός. Ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ἡ γυναῖκα δὲν ἔφαγε τίποτε, ὁ δὲ δυστυχὴς σύζυγος ἐσκέπτετο τὴ νὰ πράξῃ. Κατὰ τὴν τρίτην ἡμέραν τοῦ ἤλθεν εἰς τὸν νοῦν ὁ Ἅγιος Μακάριος. Ἀμέσως τῆς ἔβαλε χαλινόν, καὶ τὴν ὠδήγησε πρὸς τὴν ἔρημον, εἰς τὸν Ἀββᾶν Μακάριον τὸν Αἰγύπτιον, τὸν ἄνθρωπον αὐτὸν τοῦ Θεοῦ.

3. Ὅταν ἔφθασε πλησίον τῆς Σκήτης, τὸν ἐρωτοῦν οἱ ἀδελφοί:
—Διατί ἔφερες ἐδῶ αὐτὴν τὴν φοράδα;

—Διὰ νὰ ἐλεηθῇ ἀπὸ τὸν Θεὸν μὲ τὴν δύναμιν τῆς προσευχῆς τοῦ Ἀγίου—ἀπήντησεν ὁ σύζυγος:

—Καὶ τί κακὸν ἔχει πάθει;—ἠρώτησαν πάλιν.

Τότε ὁ σύζυγος τοὺς ἀποκαλύπτει τὴν ἀλήθειαν:

—Αὐτὴν, ποὺ βλέπετε σεῖς ὡς φοράδα, εἶναι ἡ δυστυχησμένη σύζυγός μου· ἀλλ' οὔτε καὶ ἐγὼ γνωρίζω τί συνέβη εἰς αὐτήν.

4. Ἐν τῷ μεταξὺ ὁ Θεὸς εἶχεν ἀποκαλύψει εἰς τὸν Ἅγιον Μακάριον ὅσα συνέβησαν μὲ αὐτὴν τὴν γυναῖκα, ὁ δὲ Ἅγιος παρεκάλει τὸν Θεὸν ὑπὲρ αὐτῆς. Μερικοὶ ἐκ τῶν ἀδελφῶν ἀναφέρουν εἰς τὸν θεράποντα τοῦ Χριστοῦ Μακάριον:

—Κάποιος ἔφερε ἐδῶ μίαν φοράδα.

Ὁ Ἅγιος τοὺς ἀπαντᾷ:

—Σεῖς εἰσθε ἵπποι, ποὺ ἔχετε ὀφθαλμοὺς ἵππων. Ἐκεῖνη εἶναι γυναῖκα, ὅπως ἐδημιουργήθη ἀρχικῶς ὑπὸ τοῦ Θεοῦ. Ἀπὸ φθόνον δὲ τοῦ διαβόλου μετασχηματίζεται εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν ἡπατημένων εἰς σχῆμα φοράδας.

5. Ἀφοῦ λοιπὸν ὁ σύζυγος ἔφερε κοντὰ τὴν τραγικῶς μετασχηματισθεῖσαν εἰς φοράδα γυναῖκα, ὁ Ἅγιος Μακάριος ἠυλόγησε νερὸ καὶ τὸ ἔχυσεν ἐπ' αὐτῆς, ἔτσι ὅπως ἦτο γυμνή, ἀπὸ τὴν κορυφήν, καὶ ἀφοῦ ἀνέγνωσεν ὠρισμένας εὐχὰς ἐπάνω εἰς τὴν κεφαλὴν της, τὴν ἐθεράπευσεν· ἀμέσως τότε ἐφάνη εἰς ὅλους, ὅτι πράγματι ἦτο γυναῖκα. Ὁ δὲ Ἅγιος διέταξε νὰ τῆς δοθῇ φαγητόν.

6. Μετὰ τὴν καταπληκτικὴν καὶ θαυμαστὴν αὐτὴν θεραπείαν ὁ ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ, ὁ Ἅγιος Μακάριος, τῆς ἔδωκε τὰς ἐξῆς συμβουλὰς:

—Ποτὲ νὰ μὴ λείψῃς ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ νὰ μεταλαμβάνῃς συνεχῶς τῶν Ἀχράντων Μυστηρίων τοῦ Χριστοῦ. Μὴ λησμονήσῃς, ὅτι αὐτὸ σοῦ συνέβη, ἐπειδὴ, ἐπὶ πέντε ἐβδομάδας, δὲν προσῆλθες εἰς τὰ Ἀχραντα Μυστήρια.

Ἀφοῦ λοιπὸν ἐθεράπευσεν αὐτὴν ψυχικῶς καὶ σωματικῶς, τοὺς ἄφησε νὰ φύγουν διὰ τὸ χωρίον των.

Γ.' ΕΞ ΕΠΙΣΤΟΛΗΣ ΤΟΥ ἈΓΙΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΠΡΟΣ ΚΑΙΣΑΡΙΑΝ ΠΑΤΡΙΚΙΑΝ.

«.. **Κ**ΑΙ τὸ κοινωνεῖν δὲ καθ' ἐκάστην ἡμέραν, καὶ μεταλαμβάνειν τοῦ Ἀγίου Σώματος καὶ Αἵματος τοῦ Χριστοῦ, καλὸν καὶ ἐπωφελές, Αὐτοῦ σαφῶς λέγοντος· «ὁ τρώγων μου τὴν Σάρκα, καὶ πίνων μου τὸ Αἷμα, ἔχει ζωὴν αἰώνιον». Τίς γὰρ ἀμφιβάλλει ὅτι τὸ μετέχειν συνεχῶς τῆς ζωῆς οὐδὲν ἄλλο ἐστίν, ἢ τὸ ζῆν πολλαχῶς;»

2. «Ἡμεῖς μέντοι γε, τέταρτον καθ' ἐκάστην ἐβδομάδα κοινωνοῦμεν, ἐν τῇ Κυριακῇ, ἐν τῇ Τετράδι, ἐν τῇ Παρασκευῇ καὶ ἐν τῷ Σαββάτῳ· καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις ἡμέραις, ἐὰν ᾖ μνήμη Ἀγίου τινός» (1).

1) Ἐν τῷ πρωτοτύπῳ «Εὐεργετινῷ» προστίθενται καὶ τὰ ἐξῆς: «ἐν αἷς,

Ἑ ρ μ η ν ε ι α

«... **Κ** ΑΙ ἡ καθημερινή μετάληψις τοῦ Ἁγίου Σώματος καὶ Αἵματος τοῦ Χριστοῦ εἶναι καλὴ καὶ ὠφέλιμος, ἐφ' ὅσον ὁ ἴδιος Χριστὸς λέγει καθαρὰ· «ὁ τρώγων μου τὴν Σάρκα καὶ πίνων μου τὸ Αἷμα ἔχει ζωὴν αἰώνιον» (Ἰωάν. ζ' 54). Διότι ποῖος δύναται νὰ ἀμφιβάλῃ, ὅτι ἡ συνεχὴς καὶ ἀδιάκοπος μετοχὴ τῆς Πηγῆς τῆς Ζωῆς, τῶν Ἀχράντων δηλαδὴ Μυστηρίων, δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο, παρὰ μία δυνατότης νὰ ζῶμεν ἀπὸ πάσης ἀπόψεως»;

2. «Ἡμεῖς λοιπὸν μεταλαμβάνομεν τέσσαρας φορὰς τὴν ἑβδομάδα, ἥτοι κατὰ τὴν Κυριακὴν, τὴν Τετάρτην, τὴν Παρασκευὴν καὶ τὸ Σάββατον. Ἀλλὰ καὶ κατὰ τὰς ἄλλας ἡμέρας μεταλαμβάνομεν, ὡσάκις τελεῖται μνήμη Ἁγίου τινός».

Δ'. Ἐν τῷ Βίῳ τοῦ Ἁγίου Εὐθυμίου.

Ε Ν Τῇ Βηταγαβαίῳ πόλει οἰκῶν τις Ῥωμανὸς καλούμενος, εἶχεν ἀδελφὸν Πρεσβύτερον εὐλαβέστατον, Ἀχθάβιον τοῦνομα, ἐν τῇ Μονῇ τοῦ Ἁγίου Εὐθυμίου. Ἐξῆς δὲ ὁ Ῥωμανὸς ὑγρῶς τε καὶ ἀνειμένως καὶ ἀπεναντίως πάντῃ τῷ ἀδελφῷ.

2. Φθονήσας δέ τις τῷ Ῥωμανῷ τῆς οὐσίας, ἐφένδρευε κακούργως καὶ ὑφελέσθαι αὐτὴν ἐπειρᾶτο· τοῦ σκοποῦ δὲ διαμαρτῶν, εἴτα καὶ σφοδροτέρῳ κέντρῳ τὴν καρδίαν πληγείς, ἐν Ἐλευθεροπόλει γίνεται, καὶ τινα παραλαμβάνει γόητα κατ' αὐτοῦ, πολλοῦ τὴν τοῦ πλησίον βλάβην ὁ δειλῆς ὠνησάμενος.

3. Ὁ μὲν οὖν ὡς εἶχε ταῖς τέχναις ἐχρῆτο· ὁ Ῥωμανὸς δὲ οἶα τῶν γινόμενων οὐδὲν προειδώς, ἐν ἀγρῷ διῆγεν, οὐδὲ μίαν ὅλως τῶν κακουργευσμένων αὐτῷ φυλακὴν ἔχων. Καί τινι τὸ σῶμα νάρκη ληφθεὶς, τοῦ Θεοῦ τὸ πολὺ τῆς ῥαθυμίας ἐκκόπτοντος καὶ τὴν αὐτοῦ ψυχὴν πρὸς σπουδὴν ἐπανάγοντος, καὶ διὰ τοῦτο περιγενέσθαι αὐτοῦ ταῖς ἐκ τοῦ πονηροῦ μεθοδεῖαις βραχὺ τι παραχωρήσαντος, τῷ οἴκῳ ἀνακομίζεται.

4. Εἴτα σφοδρότερον τοῦ κακοῦ κατασκήψαντος, ὁ μὲν ἔκειτο ὑδερῶν, καὶ τὴν ἐσχάτην ἐκ τῆς τῶν ἱατρῶν τέχνης λαβὼν ἀπαγόρευσιν· οἱ δὲ προσήκοντες αὐτῷ καὶ φίλοι περιεκάθηντο, τὸ τελευταῖον ἀφιέντες ἐπ' αὐτῷ τοῦ χωρισμοῦ δάκρυον. Οὕτως οὖν βαρύτερα ἔχων ἐκεῖνος, καὶ αὐτὴν ἤδη τὴν τελευτὴν ἐκδεχόμενος, μόλις καὶ ὅσον ἀμυδρόν τι μόνον ἰδεῖν τὸ βλέμμα διάρας, δεῖται τῶν παρόντων ἐκχωρῆσαι μικρόν.

5. Μόνος οὖν αὐτὸς ἐπ' ἡρεμίας καταλειφθεὶς, καὶ πρὸς τὴν τοῖχον ἐπιστραφεὶς, καθάπερ Ἐξεκίας ἐκεῖνος ὁ μέγας ποτέ, τοιαῦτα ἐν συντριβῇ καρδίας προσηύχετο· «ὁ Θεὸς τῶν Δυνάμεων, ὁ εἰπὼν «ὅταν ἀποστραφεῖς στενάρης, τότε σωθήσῃ», Αὐτὸς ἐπίβλεπον ἐπ' ἐμέ, καὶ τῆς συνεχούσης με ταύτης ἀνάγκης καὶ

οἶμαι, καὶ ἐλειτούργει ὁ Ἅγιος, οὐ γὰρ καθ' ἑκάστην ἡδύνατο ὑπὸ τοσοῦτων φροντίδων ὀχλούμενος». Δηλαδή· «κατὰ τὰς ὁποίας, ὡς νομίζω, ἐλειτούργει ὁ Ἅγιος, διότι ἀπὸ τὰς πολλὰς (πνευματικὰς) φροντίδας, πρὸς τὸν ἀπησχόλουν, δὲν ἦτο δυνατόν νὰ λειτουργῇ καθημερινῶς». Ταῦτα εἰς τὴν παροῦσαν ἐκδοσιν δὲν ἐτέθησαν ὡς εἶχον, ἐν συνεχείᾳ, δηλαδή, τοῦ κειμένου, ἀλλὰ μετηνέχθησαν ἐνταῦθα, διότι δὲν ἀνήκουσιν εἰς τὸν Μέγαν Βασίλειον. Πρόκειται δὲ μᾶλλον περὶ σημειώσεως, τοῦ ἐραγιστοῦ τοῦ ἀνὰ χεῖρας ἔργου Παύλου τοῦ Εὐεργετινοῦ.

Ο ἍΓΙΟΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ
(ἀσκητῶν)

ΡΑΛΗ. ΖΟΥΡΗΣ

συμφορᾶς ἐξελοῦ». Ἐν τοσούτῳ δὲ αὐτῷ εἰς νοῦν ἐπελθόν, καὶ τὸν Μέγαν Εὐθύμιον ἐκάλει κατὰ τοῦ πάθους, καὶ μεσίτην προσῆγε τὸν ἄνδρα Θεῶ, καὶ δι' αὐτοῦ τὴν ἀπαλλαγὴν ᾔχετο.

6. Εἶτα, ὥσπερ ἐν ἐκστάσει γενόμενος, ὄρᾳ τινα τὴν στολὴν Μοναχόν, τὴν τρίχα λευκόν, ἐπιστάντα, καί, τί βούλει ποιήσω σοι; λέγοντα. Καὶ ὁ μὲν, δέει καὶ ἡδονῇ μερισθείς, φησί· τίς ἄρα σύ, Δέσποτα, εἶ; ἤρετο. Καὶ ὅς· Εὐθύμιος, ἔφη, ὃν ἔναγχος ἐκάλεις αὐτός, καὶ μηδὲν πρὸς τὴν ὄψιν μου ἀποδειλιάσης· ἀλλ' ἴδω, φησὶν, ὅ,τι πάσχεις, καὶ τί σοι ἢ τοῦ σώματος κέχρηται συμφορά.

7. Τοῦ δὲ τὴν κοιλίαν ὑποδείξαντος, συζεύξας τοὺς δακτύλους αὐτοῦ εἰς ὄρθον, καὶ τούτοις οἷα δὴ καὶ ξίφει χρησάμενος, τέμνει τὸ διωδηκὸς τῆς γαστρὸς ἐκεῖνο καὶ τὸ πάθος ἐκκρίνει, καὶ διαχέει, ἐξάγει τε τῆς γαστρὸς οἶονεὶ πέταλόν τι κασιτήρου πεποιημένον, χαρακτηῖρας ἔχον τινάς, καὶ τοῦτο ἐπὶ τραπέζης τινὸς ὑπ' ὄψιν αὐτῷ τίθησιν· ἔπειτα καὶ τὴν τομήν τῇ χειρὶ συνάψας καὶ ἀπαλείψας, ἀκέραιόν τε τὸ μέρος καὶ ὑγιὲς ἔθετο.

8. Ἄπαν δ' ἐξῆς αὐτῷ καταλέγει τὸ δρᾶμα· τὴν τῆς οὐσίας βασκανίαν, τὴν τοῦ γόητος μίσθωσιν, τὴν τῶν δαιμόνων ἐπίκλησιν· οὐκ ἂν δέ σου, φησὶν, οὐδὲ οὕτως αἱ τοῦ ἐχθροῦ περιεγένοντο μηχαναί, εἰ μὴ αὐτὸς αὐτῷ τὰς λαβὰς παρέσχε· ἰδοὺ γὰρ τόσος ὁ μεταξὺ χρόνος, καὶ οὔτε εἰς Ἐκκλησίαν ἔγνωσ παραβαλεῖν, οὔτε τοῖς Ἀρχάντοις προσελθεῖν Μυστηρίοις, ἀλλ' ἀμελῶς ἔζη, καὶ ἀμερίμνως τό γε εἰς τὴν ψυχὴν ἦκον τὴν σὴν· ἐπεὶ τοίνυν ἔλεόν σοι πεποίηκεν ὁ Θεός, τοῦ λοιποῦ πρόσεχε σεαυτῷ, καὶ μηκέτι μηδαμῶς ἀμέλει τῆς σεαυτοῦ σωτηρίας.

9. Ταῦτα ἐπεὶ ὁ Ῥωμανὸς ἤκουσε, διανέστη τε εὐθύς ὑγιής, τοῦ ὄγκου αὐτῷ ἤδη τοῦ περὶ τὴν γαστέρα διαπνευσθέντος, καὶ συγκαλέσαντος τοὺς ἐπιτηδείους, τὴν ἐπιστάσιαν αὐτοῖς τοῦ Ἁγίου, καὶ τὴν ξένην ἐκείνην τῶν δακτύλων τομήν, καὶ πᾶσαν ἀπλῶς ἀπήγγειλε τὴν ὄψιν, καὶ τὴν τῆς θαυματουργίας ἡμέραν, ἔκτοτε καὶ μέχρι τοῦ νῦν, ἑορτὴν μεγίστην ποιεῖται, καὶ δι' ἔτους ἀποδίδωσιν ἔτι τῷ Ἁγίῳ τὰς χάριτας.

Ἐρμηνεία

ΕΙΣ τὸν πόλιν Βηταγαβααίων κατοικοῦσε κάποτε ἓνας ἄνθρωπος ὀνομαζόμενος Ῥωμανός· αὐτὸς εἶχεν ἓνα ἀδελφὸν εἰς τὴν Μονὴν τοῦ Ἁγίου Εὐθυμίου, πού ἦτο Πρεσβύτερος καὶ ἐλέγετο Ἀχθάβιος. Ὁ Ῥωμανὸς ἔζη μὲ μαλθακότητα καὶ ἀκολασίαν, τελείως ἀντίθετα πρὸς τὸν ἐνάρετον ἀδελφόν του.

2. Κάποιος λοιπὸν ἐφθόνησε τὸν Ῥωμανὸν διὰ τὴν περιουσίαν του, παρεμόνευεν ὑπουλα, καὶ ἐπεδίωκε νὰ εὗρῃ τρόπον νὰ τὴν ἀρπάσῃ. Εἰς τὸν σκοπὸν του κατ' ἀρχὴν ἀπέτυχε· μετὰ ὅμως περισσότερον ἐκέντησε τὴν καρδίαν του ἢ ἐπιθυμία τῆς ἀρπαγῆς τῆς περιουσίας. Πρὸς τοῦτο μεταβαίνει εἰς Ἐλευθερόπολιν καὶ παίρνει κοντά του κάποιον μάγον, μὲ τὸν ὁποῖον διεπραγματεύθη ἀκριβὰ τὸ κακὸν ποὺ ἐσκέπτετο κατὰ τοῦ Ῥωμανοῦ.

3. Ὁ μάγος αὐτὸς ἔθεσεν εἰς ἐνέργειαν τὰς μαγικάς του τέχνας. Ὁ Ῥωμανός, χωρὶς νὰ γνωρίζῃ τίποτε ἀπὸ ὅσα ἐγίνοντο εἰς βάρος του, παρέμενε εἰς τὴν ἐξοχὴν καὶ δὲν ἐλάμβανε καμμίαν προφύλαξιν ἐναντίον τῶν κακῶν, ποὺ ἐμηχανορροοῦντο διὰ νὰ τὸν καταστρέψουν. Ὁ δὲ Θεὸς παρεχώρησε νὰ καταβληθῇ, ἐπ' ὀλίγον, ἀπὸ τὰ τέχνασμα, πρὸς ἐμπνέει ὁ διάβολος, διὰ νὰ διορθώσῃ τὴν ψυχὴν του

ἀπὸ τὸ βάρος τῆς πολλῆς πνευματικῆς ἀδιαφορίας, τῆς ραθυμίας, καὶ νὰ τοῦ ἐμπνεύσῃ σπουδὴν μετανοίας καὶ διορθώσεως· οὕτω μίαν ἡμέραν κατελήφθη ἀπὸ ἓνα εἶδος νάρκης τοῦ σώματος, καὶ μεταφέρεται ἐπειγόντως εἰς τὸν οἶκον του.

4. Μετ' ὀλίγον τὸ κακὸν ἐπιτείνεται μετὰ σφοδρότητος καὶ ὁ ἀσθενὴς ἐσχημάτισεν εἰς τὴν κοιλίαν του ὑγρόν. Ἡ ἱατρικὴ τεχνὴ εἰς οὐδὲν πλέον ἠδύνατο νὰ τὸν βοηθήσῃ. Οἱ φίλοι του καὶ οἱ συγγενεῖς, χωρὶς νὰ δύνανται νὰ τὸν ἀνακουφίσουν, ἐκάθηντο γύρω ἀπὸ τὴν κλίνην του, χύνοντες τὰ τελευταῖα δάκρυα διὰ τὸν ἐπικείμενον χωρισμόν. Ἀφοῦ λοιπὸν ὁ Ρωμανὸς ἐβάρυνε τόσον πολὺ, ὥστε νὰ ἀναμένεται πλέον ὁ θάνατός του, ἀνοίγει μετὰ βίας τοὺς ὀφθαλμούς του, ὅσον τοῦ ἦτο ἀπαραίτητον διὰ νὰ ἴδῃ καὶ παρακαλεῖ, διὰ νεύματος, τοὺς παρόντας νὰ φύγουν καὶ νὰ τὸν ἀφήσουν μόνον εἰς τὸ δωμάτιον.

5. Ὅταν ἔμεινε μόνος του, ἠρέμησεν ἐπ' ὀλίγον, καὶ στρεφόμενος πρὸς τὸν τοῖχον, ὅπως κάποτε ὁ μέγας ἐκεῖνος Ἐζεκίας (Δ' Βασιλ. κ' 2), προσηύχετο μὲ συντριβὴν καρδίας ὡς ἐξῆς· «ὁ Θεὸς τῶν Δυνάμεων, ὅστις εἶπες, ὅτι «ὅταν μετανοήσῃς καὶ βοήσῃς μετὰ στεναγμῶν (εἰς τὸν Θεόν), τότε θὰ σωθῇς» (Ἠσ. λ' 15), Αὐτός, Κύριε, ἐπίβλεψον εἰς ἐμὲ καὶ ἀπολύτρωσέ με ἀπὸ αὐτὴν τὴν ἀνάγκην καὶ συμφορὰν, πού με κρατεῖ αἰχμάλωτον». Κατ' αὐτὴν τὴν στιγμὴν τῆς προσευχῆς ἦλθεν εἰς τὸν νοῦν του ἡ σκέψις νὰ καλέσῃ πρεσβευτὴν τῶν εἰς Θεὸν δεήσεων του καὶ τὸν Μέγαν Εὐθύμιον, τὸν ὁποῖον, καὶ πράγματι, μετὰ θερμότητος παρακαλεῖ νὰ τὸν ἀπαλλάξῃ ἀπὸ αὐτὸ τὸ φοβερὸν πάθος.

6. Μετ' ὀλίγον περιέπεσεν εἰς ἔκστασιν καὶ βλέπει κάποιον ἀσπρομάλλην μὲ μοναχικὰ ἐνδύματα νὰ τὸν ἐπισκέπτεται καὶ νὰ τοῦ λέγῃ;

—Τί θέλεις νὰ σοῦ κάμω;

Ὁ ἀσθενὴς τότε μὲ φόβον καὶ χαρὰν ἠρώτησε:

—Ποῖος εἶσαι σύ, Δέσποτα;

—Ὁ Εὐθύμιος—ἀπήντησεν ἐκεῖνος—τὸν ὁποῖον πρὸ ὀλίγου ἐφώναξες· μὴ φοβηθῇς καθόλου ἀπὸ τὴν παρουσίαν μου. Ἀλλὰ θὰ ἴδω, ἀμέσως τώρα, ἀπὸ τί πάσχεις καὶ ποῖαν θεραπείαν ἔχει ἀνάγκην ἡ συμφορὰ σου αὕτη.

7. Ὁ Ρωμανὸς εἰς ἀπάντησιν ἔδειξε τὴν κοιλίαν του. Τότε ὁ Ἅγιος Εὐθύμιος, ἀφοῦ συνήνωσε τοὺς δακτύλους του καὶ ἐξέτεινε τὴν παλάμην, χρησιμοποιοῦν αὐτὴν ὡς ξίφος καὶ ἀνοίγει τὸ διωγκωμένον μέρος τῆς κοιλίας· ἀπὸ τὴν σχηματισθεῖσαν τομὴν βγαίνει καὶ σκορπᾷ τὸ νοσογόνον ὑγρόν, πού προεκάλει τὸ πάθος καὶ ἓνα πέταλον, ὡς νὰ ἦτο κατεσκευασμένον ἀπὸ κασσίτερον, πού εἶχε μερικὰ σημάδια. Τὸ περιεργὸν αὐτὸ ἀντικείμενον, ἀφοῦ τοῦ τὸ ἔδειξε, τὸ ἐτοποθέτησεν ἐπάνω εἰς ἓνα τραπέζι. Ἐπειτα συνενώνει μὲ τὴν χεῖρά του πάλιν τὰ χεῖλη τῆς τομῆς καὶ ἐξαλείφει τὰ σημάδια, ἀποκαθιστῶν οὕτω τὴν ἀκεραιότητα καὶ ὑγείαν εἰς τὴν νοσοῦσαν περιοχὴν τοῦ σώματος.

8. Ἀμέσως τότε τοῦ ἐξηγεῖ λεπτομερῶς ὅ,τι ἐγένεν εἰς βάρος

του, ποία ἦτο ἡ κατ' αὐτοῦ βασκανία, πῶς ἐπληρώθη ὁ μάγος διὰ τὴν κάμη τὸ κακόν, καὶ πῶς ἐπεκαλέσθη τοὺς δαίμονας διὰ τὴν ζημίαν καὶ καταστροφὴν του. Καὶ συμπληρώνει ὁ Ἅγιος Εὐθύμιος: «παρ' ὅλα αὐτὰ δὲν θὰ σὲ ἐζημίωσαν αἱ μηχαναὶ τοῦ διαβόλου, ἐὰν καὶ σὺ ὁ ἴδιος δὲν ἐξησφάλιζες εἰς τὸν διάβολον πατήματα· διότι τόσος ἔχει παρέλθει μέχρι σήμερον χρόνος καὶ οὔτε εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ἐσκέφθης νὰ ἔλθης, οὔτε νὰ προσέλθης εἰς τὴν μετάληψιν τῶν Ἀχράντων Μυστηρίων, ἀλλ' ἔζης μὲ ἀμέλειαν καὶ ἀδιαφορίαν καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὰ καθήκοντα πρὸς τὴν ψυχὴν σου. Ἀφοῦ λοιπὸν σὲ ἐλυπήθη ὁ Θεὸς καὶ σὲ ἤλεπεν, ἀπὸ ἐδῶ καὶ πέρα πρόσεχε καὶ νὰ μὴ ἀμελῇς καθόλου διὰ τὴν ψυχικὴν σου σωτηρίαν».

9. Ὅταν ἤκουσεν αὐτὰ ὁ Ρωμανὸς ἐσηκώθη ἀμέσως ἀπὸ τὸ κρεβάτι του τελείως ὑγιής, ἐξαφανισθέντος παντελῶς τοῦ ὄγκου ποὺ εἶχεν εἰς τὴν κοιλίαν του. Ἀμέσως τότε φωνάζει πλησίον του τοὺς συγγενεῖς καὶ φίλους καὶ τοὺς διηγεῖται λεπτομερῶς τὴν ἐπίσκεψιν τοῦ Ἁγίου Εὐθυμίου, τὴν θαυμαστὴν τομὴν τοῦ ὄγκου, ποὺ ἐπέφερεν ὁ Ἅγιος μὲ τὰ δάκτυλα, καὶ ἐν γένει ὅλην τὴν ὁπτασίαν καὶ τὸ θαῦμα. Ἀπὸ τότε ἰδιαιτέρως ἐτίμα καὶ ἐώρταζε τὴν ἡμέραν, ποὺ ἔγινε τὸ θαῦμα, ἐν ὧσιν ἔζη, ἀποδίδων οὕτω, κατ' ἔτος, εἰς τὸν Ἅγιον τὴν ὀφειλομένην τιμὴν καὶ εὐγνωμοσύνην.

Ε'. Παλλαδίου.

ΤΟΥΣ κατὰ τὴν ἔρημον Πατέρας περιοδεύσαντες, ἤλθομεν καὶ εἰς τινὰ Ἅγιον ἄνδρα, Ὄρ καλούμενον, ὃς ἦν Πατὴρ Μοναστηρίων χιλίων ἀδελφῶν· ὃς ἰδὼν ἡμᾶς, καὶ περιχαρὴς γενόμενος, ἡσπάσατο καὶ ὑπερῆυξάτο, νίψας τοὺς πόδας ἡμῶν οἰκείαις χερσίν, ἱκανῶς ὠμίλησεν ἡμῖν, διδάσκων ἐκ τῶν θείων Γραφῶν· ἦν γὰρ ὁ ἄνθρωπος θεοδίδακτος.

2. Εἴτα ἐπὶ τὰς εὐχὰς προετρέψατο, ἔθος γὰρ ἦν αὐτῷ, μὴ πρότερον προσεῖσθαι τροφὴν τῇ σαρκί, πρὶν ἢ τὴν πνευματικὴν τροφὴν τῇ ψυχῇ παραδοῦναι, ἣτις ἐστὶν ἡ Κοινωνία τῶν τοῦ Χριστοῦ Μυστηρίων. Ταύτης καὶ ἡμᾶς σὺν αὐτοῖς μεταλαβόντας καὶ εὐχαριστήσαντας, ἐπὶ τὴν τράπεζαν παρεκάλει, ἧς συμμετέσχεν ἡμῖν καὶ αὐτός, ἐν τῷ μεταξὺ τῷ τῆς διδασκαλίας λόγῳ τρέφων ἡμῶν τὰς ψυχὰς.

Ἑ ρ μ η ν ε ί α

ΕΠΙΣΚΕΦΘΕΝΤΕΣ, ἀπὸ εὐλάβειαν, τοὺς διαφόρους Ἐρημίτας, ἤλθομεν καὶ εἰς ἓνα Ἅγιον ἄνδρα, ποὺ ἐλέγετο Ὄρ καὶ ἦτο Πνευματικὸς πατὴρ καὶ Ἠγούμενος Μοναστηρίων, εἰς τὰ ὁποῖα ἡσχοῦντο περὶ τοὺς χιλίους Μοναχοὺς. Ὁ Ἅγιος αὐτὸς Ἀσκητὴς, μόλις μᾶς εἶδεν, ἐχάρη πάρα πολύ, μᾶς ἡσπάσθη καὶ μᾶς ἡυχήθη μὲ τὸ πάρα πάνω. Ἐν συνεχείᾳ ἔπλυνε τοὺς πόδας μας μὲ τὰς ἰδίας του τὰς χεῖρας, καὶ μᾶς ἐνουθέτησεν ἀρκετά, ἐπὶ τῇ βάσει τῆς Ἁγίας Γραφῆς, διότι ὁ Ἅγιος αὐτὸς Ἀσκητὴς ἦτο θεοδίδακτος.

2. Μετὰ ταῦτα μᾶς προέτρεψε νὰ ἀναγνώσωμεν τὰς εὐχὰς τῆς

θείας Μεταλήψεως, διότι εἶχε συνήθειαν νὰ μὴ γεύεται ἐνωρίτερον ὕλικήν τροφήν διὰ τὸ σῶμα του, πρὶν ἐξασφαλίσῃ εἰς τὴν ψυχὴν τὴν πνευματικὴν τοιαύτην, ἣ ὁποία εἶναι ἡ Κοινωνία τῶν Ἀχράντων τοῦ Χριστοῦ Μυστηρίων. Ἀφοῦ λοιπὸν καὶ ἡμεῖς μαζὶ μὲ αὐτούς, τοὺς ἀδελφούς τῆς συνοδίας τοῦ Ἀββᾶ Ὡρ, μετελάβομεν τῶν Ἀχράντων Μυστηρίων καὶ ἠὺχαριστήσαμεν τὸν Θεὸν διὰ τὴν δωρεάν Του αὐτὴν, μᾶς προσεκάλεσεν εἰς τὴν τράπεζαν, εἰς τὴν ὁποίαν ἔλαβε καὶ αὐτὸς μέρος, ἐκτρέφων ἐν τῷ μεταξὺ τὰς ψυχὰς ἡμῶν μὲ τὸν λόγον τῆς διδασκαλίας.

γ'. Τοῦ Ἀββᾶ Κασσιανοῦ τοῦ Ρωμαίου.

ΤΩ ΑΒΒΑ Σερίνω ἐν τῇ Σκήτει παραβαλόντες, ἀνδρὶ Ἀγίῳ καὶ θεοφόρῳ, μετὰ καὶ ἄλλας τινὰς ὁμιλίας ψυχοφελεῖς, ἠρωτήσαμεν αὐτὸν καὶ περὶ τῶν ἐνεργουμένων, εἰπόντες· διατὶ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ χώρᾳ τῶν ἐνεργουμένων καταφρονοῦσι, καὶ οὐδὲ προσεγγίζουσιν αὐτοῖς θέλουσιν, ἀλλὰ φοβοῦνται αὐτοὺς καὶ ἐκτρέπονται; Καὶ τῆς Δεσποτικῆς δὲ Κοινωνίας διηνεκῶς ἀπείργουσι, τὴν Κυριακὴν φωνὴν εἰς μαρτυρίαν προσάγοντες, τὴν κελεύουσιν· «μὴ δῶτε τὸ ἅγιον τοῖς κυσὶ μηδὲ βάλητε τοὺς μαργαρίτας ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν χοίρων».

2. Ὁ δὲ Γέρον· ἀποκριθεὶς εἶπεν ἡμῖν· εἰ πιστεύομεν ὅτι πάντα τὰ γινόμενα οὐκ ἄνευ Θεοῦ γίνονται, ἀλλὰ καὶ αἱ θλίψεις καὶ οἱ πειρασμοὶ πρὸς τὸ συμφέρον οἰκονομοῦνται τῶν ἡμετέρων ψυχῶν, οὐ μόνον οὐ καταφρονήσομεν τῶν πασχόντων, ἀλλὰ καὶ συμπαθήσομεν αὐτοῖς ὡς οἰκείοις μέλεσι, καὶ ὑπὲρ τούτων ἐσόμεθα αἰεὶ θερμῶς τοῦ Θεοῦ δεόμενοι, ἀνεχόμενοι αὐτῶν ἐν πολλῇ ἀγάπῃ καὶ εὐσπλαγχνίᾳ· καθὼς καὶ ὁ Ἀπόστολος διδάσκει λέγων· «καὶ εἴτε πάσχει ἐν μέλος, συμπάσχει πάντα τὰ μέλη».

3. Τὴν δὲ Ἀγίαν Κοινωνίαν ἀπὸ τούτων οὐδέποτε μεμάθηκα κωλυθεῖσαν ὑπὸ τῶν ἡμετέρων Γερόντων, ἀλλὰ καὶ εἰ δυνατόν ἦν, καθ' ἡμέραν αὐτοῖς ταύτην χορηγεῖσθαι, καὶ τὸ Εὐαγγελικὸν ῥητὸν οὐχ ἄρμοδίως ἐκλαμβάνεσθαι, «μὴ δῶτε τὸ ἅγιον τοῖς κυσὶ» κελεῖον, ὃ οὐ περὶ τῆς Ἀγίας Κοινωνίας, ἀλλὰ περὶ τῆς διδασκαλίας καὶ ἀναπτύξεως τῶν ὑψηλοτέρων δογμάτων εἰρηκέναι τὸν Χριστὸν λέγομεν.

4. Οὐ γὰρ πρὸς τροφήν τοῦ δαίμονος τὰ Ἅγια δίδονται, τοῦ ἐνεργουμένου μεταλαμβάνοντος, ἀλλὰ μᾶλλον πρὸς καθαρισμόν τῆς τε ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος, καὶ πρὸς κατάφλεξιν τοῦ πονηροῦ πνεύματος, τοῦ ἐγκαθημένου τοῖς τοῦ σώματος μέλεσιν, ὅπερ διὰ τῆς μεταλήψεως τῶν Ἀγιασμάτων ὡς ὑπὸ πυρὸς ἐμπιπράμενον φυγαδεύεται· τούτῳ γὰρ τῷ τρόπῳ καὶ τὸν Ἀββᾶν Ἀνδρόνικον πρὸ βραχέος καιροῦ θεραπευθέντα ἔγνωμεν, καὶ ἄλλους πολλούς.

5. Εἰ οὖν πάντα τὸν ἐνεργούμενον τῆς τῶν Ἀγιασμάτων μεταλήψεως ἀπείρξομεν, γαυριᾶν παρέχομεν τῷ καταπονοῦντι αὐτῷ δαίμονι, καὶ παρασκευάζομεν τοῦτον συνεχέστερον καὶ βαρύτερον ἐπιτίθεσθαι τῷ ἀνθρώπῳ, ὡς πλέον χωριζομένῳ τῆς ἀνωθεν βοηθείας, ἥς ἐκ τῆς Ἀγίας Κοινωνίας ἐτύγγανεν.

6. Οὐ δεῖ οὖν τοὺς ἀκουσίως ἐνεργουμένους ὑπὸ δαιμόνων τῆς ἐκ τῶν Ἀγιασμάτων σκέπης ἀποχωρίζειν, ἀλλὰ τοὺς ἐκουσίως ἑαυτοὺς ἐκδιδόντας τοῖς ἀμαρτήμασι, καὶ διὰ τῶν ἀκαθάρτων πράξεων δαιμονῶντας.

7. Οἱ τοσοῦτον ἐκείνων εἰσὶν ἀθλιώτεροι, ὅσον καὶ τοὺς ἐνεργοῦντας ἐν αὐτοῖς δαίμονας λανθάνοντας καὶ οὐχ ὁρωμένους ἔχουσιν, οὔτε μάλιστα τινος ἀξιοῦνται πρὸς θεραπείαν τῆς κακίας αὐτῶν, ἀλλ' ἡ σκληρὰ καὶ ἀμετανόητος αὐτῶν καρδιά θησαυρίζει αὐτοῖς «ὄργην ἐν ἡμέρᾳ ὄργης καὶ ἀποκαλύψεως καὶ δι-

καιοκρισίας τοῦ Θεοῦ», ἔνθα «ὁ σκώληξ αὐτῶν οὐ τελευτᾷ, καὶ τὸ πῦρ οὐ σβέννυται».

Ἑ ρ μ η ν ε ί α

Κ ΑΠΟΤΕ (διηγεῖται ὁ Ἀββᾶς Κασσιανὸς) ἐπεσκέφθημεν εἰς τὴν Σκήτην τὸν Ἀββᾶν Σερίνον, ἄνδρα Ἁγίον καὶ θεοφόρον. Κατὰ τὴν συζήτησιν, μεταξὺ ἄλλων ψυχωφελῶν θεμάτων, τὸν ἠρωτήσαμεν διὰ τὴν ὑπόθεσιν τῶν δαιμονιζομένων.

—Γέροντα—εἶπομεν—διατὶ εἰς τὴν χώραν μας περιφρονοῦν τοὺς δαιμονιζομένους καὶ οὔτε νὰ τοὺς πλησιάσουν θέλουν, ἀλλὰ τοὺς φοβοῦνται καὶ τοὺς ἀποφεύγουν; Ἐπὶ πλεον δὲν τοὺς ἐπιτρέπουν ποτὲ νὰ μεταλάβουν τῶν Ἀχράντων Μυστηρίων· τὴν ἀπάγόρευσιν δὲ αὐτὴν δικαιολογοῦν μὲ τοὺς λόγους τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ποὺ διατάσσει· «νὰ μὴ δίδωμεν τὸ ἅγιον εἰς τοὺς κύνας, οὔτε νὰ τοποθετῶμεν τοὺς μαργαρίτας ἔμπρὸς εἰς τοὺς χοίρους» (Ματθ. ζ' 6).

2. Εἰς αὐτὰς τὰς ἀπορίας ἡμῶν ὁ Γέρον Ἀπήντησεν ὡς ἑξῆς:

—Ἐὰν πιστεύωμεν, ὅτι ὅλα ὅσα συμβαίνουν, δὲν γίνονται χωρὶς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ καὶ αἱ θλίψεις καὶ οἱ πειρασμοὶ οἰκονομοῦνται πρὸς τὸ συμφέρον τῶν ψυχῶν μας, τότε ὅχι μόνον δὲν πρέπει νὰ περιφρονήσωμεν τοὺς πάσχοντας, ἀλλ' ἀπ' ἐναντίας νὰ τοὺς συμπαθήσωμεν ὡς μέλη ἀνήκοντα εἰς τὸ σῶμα μας, ὑπὲρ αὐτῶν πρέπει διαρκῶς καὶ μετὰ θερμότητος νὰ παρακαλῶμεν τὸν Θεὸν καὶ νὰ τοὺς ὑπομένωμεν μὲ πολλὴν ἀγάπην καὶ εὐσπλαγχνίαν. Ἡ συμπεριφορὰ ἡμῶν αὐτῇ εἶναι σύμφωνος καὶ μὲ τὴν διδασκαλίαν τοῦ Ἀποστόλου, ποὺ λέγει· «καὶ ἐὰν πάσχη ἓνα μέλος, πάσχουν μαζὶ μὲ αὐτὸ ὅλα τὰ μέλη» (Α' Κορ. ιβ' 26).

3. Ὅσον ἀφορᾷ τὴν πρὸς τοὺς δαιμονιζομένους προσφορὰν τῶν τιμίων Δώρων, οὐδέποτε ἔχω μάθει ἀπὸ τοὺς Γέροντάς μου, ὅτι ἐμποδίζεται, ἀλλ' ἀπ' ἐναντίας μάλιστα· ἐὰν ἦτο δυνατόν νὰ ἐχορηγῆτο πρὸς αὐτοὺς ἡ θεία Μετάληψις καθημερινῶς. Τὸ εὐαγγελικὸν δὲ ρητόν, ποὺ ἀνεφέρατε, δὲν τὸ ἀντιλαμβάνεσθε καλῶς, διότι δὲν ἔχει οὐδεμίαν ἐφαρμογὴν ἐπὶ τοῦ προκειμένου· ὅταν ὁ Κύριος διατάσῃ «νὰ μὴ δίδωμεν τὸ ἅγιον εἰς τοὺς κύνας» (Ματθ. ζ' 6), δὲν ὑπονοεῖ τὴν Ἁγίαν Κοινωνίαν, ἀλλ' ἔχει λεχθῇ ἀπὸ τὸν Χριστὸν περὶ τῆς Χριστιανικῆς διδασκαλίας καὶ τῆς ἀναπτύξεως τῶν ὑψηλοτέρων τοῦ Χριστιανισμοῦ δογμάτων.

4. Διότι τὰ Ἁγία δὲν δίδονται ὡς τροφή τοῦ δαίμονος, ὅταν μεταλαμβάνῃ ὁ δαιμονιζόμενος, ἀλλὰ πρὸς καθαρισμὸν ἀσφαλῶς τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος καὶ πρὸς κατάφλεξιν τοῦ πονηροῦ πνεύματος, ποὺ ἐγκατεστάθη εἰς τὰ μέλη τοῦ σώματος τοῦ δαιμονιζομένου· αὐτὸ δὲ τὸ πονηρὸν πνεῦμα διὰ τῆς μεταλήψεως τῶν τιμίων Δώρων φεύγει, ὡς νὰ καίεται ἀπὸ φωτιά. Μὲ τὸν τρόπον αὐτόν, διὰ τῆς θείας Με-

ταλήψεως δηλαδή, πρὸ ὀλίγου καιροῦ ἐθεραπεύθη ὁ Ἀββᾶς Ἀνδρόνικος καὶ πολλοὶ ἄλλοι.

5. Ἐὰν λοιπὸν διαρκῶς ἐμποδίζωμεν τὸν δαιμονιζόμενον ἀπὸ τὴν μετάληψιν τῶν Ἀγιασμάτων, δίδομεν τὴν εὐκαιρίαν εἰς τὸν κατατυραννοῦντα αὐτὸν δαίμονα νὰ ἀποθρασύνεται καὶ τὸν προετοιμάζομεν ὥστε τακτικώτερα καὶ σκληρότερα νὰ ἐπιτίθεται κατὰ τοῦ ἀνθρώπου, ἐπειδὴ περισσότερον ἀποχωρίζεται ἀπὸ τὴν ἄνωθεν βοήθειαν, τὴν ὁποίαν ἐξησφάλιζε διὰ τῆς Ἀγίας Κοινωνίας.

6. Δὲν πρέπει λοιπὸν αὐτοὺς, ποὺ παρὰ τὴν θέλησίν των ἐνεργοῦνται ὑπὸ τοῦ δαίμονος, τοὺς δαιμονιζομένους δηλαδή, νὰ τοὺς ἀποχωρίζωμεν ἀπὸ τὴν εὐεργετικὴν καὶ θεραπευτικὴν σκέπην τῶν Ἀγιασμάτων, ἀλλὰ μόνον ἐκείνους, ποὺ θεληματικῶς παραδίδονται εἰς τὰ ἁμαρτήματα καὶ συμπεριφέρονται ὡς δαίμονες μὲ τὰς ἀκαθάρτους αὐτῶν πράξεις.

7. Οἱ τοιοῦτοι εἶναι ἐπὶ τοσοῦτον ἀθλιώτεροι τῶν δαιμονιζομένων, καθ' ὅσον οἱ κατευθύνοντες τὰς πράξεις των δαίμονες ἐνεργοῦν εἰς αὐτοὺς κρυφίως, χωρὶς νὰ φαίνωνται καὶ οὔτε ἀξιῶνται μιᾶς τιμωροῦ μᾶστιγος διὰ νὰ θεραπεύσουν τὴν κακίαν των· ἀλλ' ἡ σκληρὰ καὶ ἀμετανόητος αὐτῶν καρδιά θησαυρίζει εἰς αὐτοὺς «ὀργὴν κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς ὀργῆς καὶ ἀποκαλύψεως καὶ δικαιοκρισίας τοῦ Θεοῦ» (Ρωμ. β' 5), «ὅπου ὁ (τιμωρῶν αὐτοὺς) σκόληξ δὲν θὰ ἀποθάνῃ, καὶ τὸ καταφλέγον αὐτοὺς πῦρ δὲν θὰ κατασβεσθῇ» (Μάρκ. θ' 44).

ὑΠΟΘΕΣΙΣ ΛΕ΄

Ὅτι δεῖ τὸν ἐν ἐπιτιμίῳ ὄντα καὶ μὴ μεταλαμβάνοντα ἐν τῇ θείᾳ συνάξει, σὺν τοῖς κατηχουμένοις τῆς Ἐκκλησίας ἐξέρχεσθαι.

Αὐτὸς ποὺ εὐρίσκεται ὑπὸ ἐπιτίμιον καὶ δὲν μεταλαμβάνει, κατὰ τὴν Θεῖαν Λειτουργίαν πρέπει νὰ ἐξέρχεται ἐκ τοῦ Ναοῦ μαζὶ μὲ τοὺς κατηχουμένους.

Α'. Γρηγορίου τοῦ Διαλόγου.

ΥΟ τινὲς παρθένοι Ἀσκήτριαι, εὐγενεστάτου γένους οὔσαι, ἐν τῷ οἴκῳ αὐτῶν ἀνεστρέφοντο, οὐ μακρὰν οὔσαι τοῦ Μοναστηρίου τοῦ μακαρίου Βενεδίκτου· ἀνὴρ δέ τις σπουδαῖος καὶ εὐλαβὴς ᾤκονόμει τὰ κατὰ τὸν οἶκον αὐτῶν, ὃν καθ' ἑκάστην ἐκεῖναι, ἐπηρμέναι τῇ εὐγενείᾳ, λοιδορίαις καὶ ὕβρεσι μάτην ἔβαλλον.

2. Ἐκεῖνος οὖν οὐκέτι στέγων τὴν ὑπερβάλλουσαν αὐτῶν ἀτιμίαν, πρὸς τὸν τοῦ Θεοῦ ἄνθρωπον Βενέδικτον παρεγένετο, καὶ τὰς τῶν παρθένων ὕβρεις αὐτῷ ἀνήγγειλεν. Ὁ δὲ ἐδήλωσεν αὐταῖς λέγων· διορθώσατε ἑαυτάς, καὶ τὴν γλώσσαν ὑμῶν σωφρονήσατε· ἐπεὶ, ἐὰν μὴ διορθώσῃθε, ἀκοινωνήτους ὑμᾶς ποιῶ· τοῦτο δὲ οὐχ ὥς δεσμῶν αὐτάς εἶπεν, ἀλλὰ διορθώσασθαι ταύτας βουλόμενος μόνον ἠπείλησεν.

3. Ἐκεῖναι δέ, μηδένα λόγον τῆς τοῦ Ἁγίου ποιησάμεναι παραινέσεως, τῆς οἰκείας ἀφροσύνης ἀποστῆναι οὐκ ἠθέλησαν. Μετὰ οὖν ἡμέρας ὀλίγας ἀμφότεραι τέλει τοῦ βίου ἐχρήσαντο, καὶ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἐτάφησαν.

4. Ἡνίκα δὲ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ αἱ συνάξεις τῆς θείας Λειτουργίας ἐπετελοῦντο, καὶ κατὰ τὸ σύννηθες ὁ Διάκονος ἔκραζεν, εἴ τις οὐ κοινωνεῖ ἐξερχέσθω τῆς Ἐκκλησίας, ἢ τροφὸς τῶν ῥηθεισῶν παρθένων, ἥτις ὑπὲρ αὐτῶν συνήθως προσφορὰν τῷ Κυρίῳ προσέφερε, τὰς αὐτάς· δύο παρθένους ἐκ τῆς Ἐκκλησίας ἐξερχομένας ἐθεώρει.

5. Ὡς δὲ πολλάκις τοῦτο γινόμενον ἐθεάσατο, καὶ ἐν τῇ τοῦ Διακόνου ἐκφωνήσῃ ἐκείνας ἐξερχομένας καὶ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ μένειν μὴ δυναμένας, εἰς μνήμην ἔλθοῦσα, ὅτι περ ὁ τοῦ Θεοῦ ἄνθρωπος ἔτι ζώσαις αὐταῖς ἐδήλωσε, καὶ τῶν θείων Μυστηρίων ταύτας στερεῖσαι ἠπείλησεν, εἰ μὴ αὐτάς βελτιώσουσι, μετὰ σπουδῆς πρὸς τὸν θεῖον Βενέδικτον παραγίνεται, καὶ τοῖς ποσὶν αὐτοῦ προσπεσοῦσα, τὴν φρικτὴν ἐκείνην θεωρίαν ἀνήγγειλεν.

6. Ὁ δὲ ὑπὸ τῆς ἐνούσης αὐτῷ συμπαθείας κινηθεὶς, λαβὼν προσφορὰν, δέδωκε τῇ τροφῷ, εἰπὼν· ἀπελθε καὶ τὴν προσφορὰν ταύτην ὑπὲρ αὐτῶν τῷ Κυρίῳ προσενηχίῃ· καὶ τοῦ λοιποῦ οὐκ ἔσονται ἀκοινωνήτοι.

7. Τῆς τοίνυν προσφορᾶς ὑπὲρ αὐτῶν προσενηχθείσης τῷ Κυρίῳ, καὶ τοῦ Διακόνου κατὰ τὸ σύννηθες κρᾶζοντος, ἵνα οἱ μὴ μεταλαμβάνοντες ἐξέλθωσι τῆς Ἐκκλησίας, οὐκέτι λοιπὸν ἐκεῖναι ἐθεωρήθησαν ὑπὸ τῆς τροφῆς, τῆς Ἐκκλησίας ἐκβαίνουσαι.

8. Ὅμοίως καὶ περὶ τοῦ ἀσπασμοῦ γέγραπται ἐν τῷ βίῳ τῆς Ὁσίας Ματρώνης, ὅτι ταύτης τῷ τοῦ Ὁσίου Βασιανοῦ Σεμνείῳ προσελθούσης, ἐν τῷ τὸν εὐνοῦχον προσποιηθῆναι, καὶ εἰσδεχθείσης, καὶ χρόνον οὐκ ὀλίγον συνασκησάσης τοῖς Μοναχοῖς καὶ λανθανούσης, ὕστερον τὰ κατ' αὐτὴν δῆλα τῷ μεγάλῳ Βασιανῷ γίνεται, ἕκ τινος θείας ἀποκαλύψεως.

9. Ὁ δὲ μετακαλεσάμενος ταύτην, καὶ δριμύ ἐνατενίσας, τί τὸ παρασκευάσαν σε γύναιον, ἔφη, τηλικούτον καθ' ἡμῶν ὑπελθεῖν τόλμημα, καὶ κατ' οὐδὲν ἡμῖν προσήκοντα πειρασμόν, καὶ ὄνειδος ἐπιτρίψασθαι, τὴν λαθεῖν τοσοῦτον χρόνον ἐπιτηδεύσασαν;

10. Ἡ δὲ τὸ λεχθὲν συνείσα, καταβάλλει μὲν ἑαυτὴν εὐθύς εἰς τὸ ἔδαφος, τῶν τοῦ Ὁσίου ποδῶν ἐπιλαβομένη, λόγους πολὺ μὲν τὸ ταπεινὸν ἔχοντας, μόλις δὲ ὑποφθεγγομένους προΐει, οὐ πειρασμόν, ὃ δέσποτα, ἐπαγαγεῖν βουλομένη τῇ σῇ ποίμνῃ ἑμαυτὴν ἐγκατέλεξα, ἀλλὰ τὸν ἀπὸ τῶν ἐναντίων μᾶλλον φεύγουσα πειρασμῶν, καὶ τὰς ἐν τῷ βίῳ πάγας ἐκκλίνουσα.

11. Πρὸς ἣν ἄρα ὁ Βασιανὸς ἀπεκρίνατο· πῶς δὲ καὶ γυνὴ τυγχάνουσα, τοῖς θείοις Μυστηρίοις γυμνῇ προσήρχου τῇ κεφαλῇ, καὶ τῷ πρὸς εἰρήνην ἀσπασμῷ τὸ στόμα τοῖς ἀδελφοῖς ἀδεῶς ὑπεῖχες;

12. Ἡ δέ, περὶ μὲν τὰ θεῖα Δῶρα, φησί, προσποιουμένη ἀσθένειαν, οὐδ' ὅλον τὸ πρὸς τῇ κεφαλῇ κάλυμμα ἔλκουσα, οὕτω τῶν θείων Δώρων προσεφερόμην· τὸ δὲ τῆς ἀγάπης πρὸς τοὺς ἀδελφούς σύμβολον, οὐδαμῶς παρητούμην· οὐδὲ γὰρ ἀνθρωπίνοις στόμασιν, ἀλλ' ἀνθρώποις τὴν ἀγγελικὴν ζηλοῦσιν ἀπάθειαν, προσάγειν ἑμαυτὴν ὑπελάμβανον.

Ἑ ρ μ η ν ε ί α

Κ ΑΠΟΤΕ ἕξων δύο παρθένοι, ποὺ ἡσκήτευν· αὐταὶ προερχόμεναι ἀπὸ ἐπιφανῆ οἰκογένειαν παρέμενον εἰς τὴν πατρικὴν των οἰκίαν, πλησίον τοῦ Μοναστηρίου τοῦ μακαρίου Βενεδίκτου. Ἐνας δὲ ἄνθρωπος σπουδαῖος καὶ εὐλαβὴς τοὺς ἐξοικονομοῦσε τὰ ἀπαραίτητα, διὰ νὰ μὴ ἐξέρχωνται ἐκ τῆς οἰκίας των· πλὴν ὅμως αὐτὸν τὸν καλὸν ἄνθρωπον αἱ δύο ἐκεῖναι Μοναχαί, ἀπὸ ἑπαρσιν, λόγῳ τῆς εὐγενοῦς των καταγωγῆς, καθημερινῶς τὸν προσέβαλλον, χωρὶς λόγον, μὲ ὕβρεις καὶ εἰρωνείας.

2. Τότε καὶ ἐκεῖνος, μὴ ἀνεχόμενος πλέον τὸν ἐξευτελισμὸν αὐτόν, ποὺ ἦτο πράγματι ἀφόρητος, καταφεύγει εἰς τὸν ἄνθρωπον τοῦ Θεοῦ, τὸν Ἅγιον Βενέδικτον, καὶ τοῦ ἀναφέρει τὰς προσβολάς, ποὺ τοῦ ἔκαμναν αἱ δύο Μοναχαί. Τότε ὁ Ὁσιος τὰς ἐκάλεσε καὶ τοὺς εἶπε μὲ αὐστηρότητα:

—Νὰ διορθωθῆτε καὶ νὰ περιορίσετε τὴν γλῶσσαν σας, διότι, ἐὰν δὲν διορθωθῆτε, δὲν θὰ σᾶς μεταλάβω.

Τὸ τελευταῖον τὸ εἶπε, ὅχι διὰ νὰ τὰς δεσμεύσῃ, ἀλλὰ ἐπιθυμῶν νὰ τὰς διορθώσῃ μὲ αὐτὴν τὴν ἀπειλήν.

3. Ἐκεῖναι ὅμως οὐδόλως ἔλαβον ὑπ' ὄψιν των τὴν σύστασιν αὐτὴν τοῦ Ἁγίου καὶ δι' αὐτὸ δὲν ἠθέλησαν νὰ ἀπομακρυνθοῦν ἀπὸ τὴν ἀπερισκεψίαν των. Μετ' ὀλίγον καιρὸν ἀπέθανον καὶ αἱ δύο, ἐτάφησαν δὲ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν.

4. Ἐκτοτε συνέβαινεν ἓνα τρομακτικὸν γεγονὸς· ὁσάκις ἐτελεῖτο

ἡ θεία Λειτουργία, καὶ κατὰ τὴν στιγμήν, ποὺ ὁ Διάκονος ἐκάλει τοὺς μὴ κοινωνοῦντας νὰ ἐξέλθουν τῆς Ἐκκλησίας, μία γυναῖκα, ἡ ὁποία ἐχρημάτισε τροφὸς τῶν δύο παρθένων καὶ ἡ ὁποία προσέφερε συνήθως ὑπὲρ τῶν ψυχῶν των προσφορὰν διὰ τὴν θείαν Λειτουργίαν, ἔβλεπε τὰς δύο αὐτὰς παρθένους νὰ βγαίνουν ἀπὸ τοὺς τάφους των καὶ νὰ ἐξέρχονται τῆς Ἐκκλησίας.

5. Ἀπὸ τὰς πολλὰς φορὰς, ποὺ τὰς ἔβλεπε νὰ ἐξέρχονται, κατὰ τὴν ἐκφώνησιν τοῦ Διακόνου, καὶ νὰ μὴ δύνανται νὰ παραμείνουν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, κατὰ τὴν ὥραν τῆς θείας Μεταλήψεως, ἐνεθυμήθη τὶ εἶχεν εἶπει εἰς αὐτὰς ὁ ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ, ὅταν ἔζων, καὶ ὅτι τὰς ἠπείλησε μὲ τὴν στέρησιν τῆς θείας Μεταλήψεως, ἐφ' ὅσον δὲν θὰ ἐδι-ορθῶνοντο. Ἀμέσως λοιπὸν τρέχει εἰς τὸν Ἅγιον Βενέδικτον, καὶ πῖ-πτουσα εἰς τοὺς πόδας του, τοῦ ἀνῆγγειλε τὴν φοβερὰν ὀπτασίαν.

6. Ὅταν ἤκουσεν ὁ Ἅγιος ἐκεῖνος ἄνθρωπος τὴν τρομακτικὴν αὐτὴν περιπέτειαν τῶν ψυχῶν τῶν δύο παρθένων, κατενικήθη ἀπὸ τὴν ἔμφυτον καλῶσύνην του καὶ συμπάθειαν καὶ ἀφοῦ ἔλαβε μίαν προσ-φορὰν, τὴν ἔδωκεν εἰς τὴν εὐλαβῇ αὐτὴν γυναῖκα, τὴν πρῶην τροφὸν τῶν παρθένων (διότι ὁ ἴδιος δὲν ἦτο Ἱερεὺς), καὶ τῆς εἶπε:

— Πήγαινε καὶ δώσε αὐτὴν τὴν προσφορὰν, διὰ νὰ λειτουργήσῃ μὲ αὐτὴν ὁ Ἱερεὺς ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῶν ψυχῶν των. Ὅταν γίνῃ αὐτό, δὲν θὰ εὐρίσκωνται πλέον ὑπὸ τὸ ἐπιτίμιον τῆς ἀκοινωνησίας.

7. Καὶ πράγματι αὐτὸ ἐγίνε! Ὅταν ὁ Ἱερεὺς ἐτέλεσεν ὑπὲρ αὐ-τῶν τὴν θείαν Λειτουργίαν, προσκομίσας τὴν προσφορὰν, ποὺ προσέ-φερεν ὁ Ἅγιος, καὶ ὁ Διάκονος ἔκαμεν, ὡς συνήθως, τὴν ἐκφώνησιν: «οἱ μὴ μεταλαμβάνοντες νὰ ἐξέλθωσιν ἐκ τῆς Ἐκκλησίας» (1), δὲν εἶδε πλέον αὐτὰς ἢ εὐσεβῆς τροφὸς νὰ ἐξέρχονται ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν!

8. Εἰς τὸν Βίον τῆς Ὁσίας Ματρώνης συναντῶμεν καὶ τὸ ἐξῆς περιστατικόν, εἰς τὸ ὁποῖον γίνεται λόγος περὶ τῆς θείας Μεταλήψεως καὶ τοῦ πρὸ ταύτης ἀσπασμοῦ, ὅστις ἐλάμβανε χώραν μετὰ τῶν ἀ-δελφῶν. Ἡ Ὁσία Ματρῶνα προσῆλθε, διὰ νὰ μονάσῃ, εἰς τὸ ἀνδρι-κὸν Μοναστήριον τοῦ Ὁσίου Βασιανοῦ, προσποιηθεῖσα τὸν εὐνοῦ-χον. Οὕτω ἀφοῦ τὴν ἐδέχθησαν εἰς τὸ Μοναστήριον, τὴν ἐκράτησαν ἀρκετὸν χρόνον εἰς αὐτό, χωρὶς οἱ Μοναχοὶ νὰ ἀντιληφθῶν, ὅτι εἶναι γυναῖκα· ὕστερον ὁμως ἐπληροφορήθη, δι' ἀποκαλύψεως, ὁ Μέγας Βα-σιανὸς τὴν ἀλήθειαν.

9. Τότε ὁ Ὁσιος, ἀφοῦ τὴν προσεκάλεσε πλησίον του, τὴν ἐκοί-ταξε μὲ αὐστηρότητα καὶ τῆς εἶπε μετὰ τινος σκληρότητος:

— Τί σὲ ἔκαμε, γύναιον, νὰ μεταχειρισθῇς ἐναντίον μας αὐτὸ τὸ τόλμημα καὶ νὰ μᾶς ρίψῃς εἰς πειρασμόν, ποὺ δὲν ἐταίριαζεν εἰς ἡμᾶς

1) Ἐκφώνησις ἀντίστοιχος τῆς παρ' ἡμῖν τοιαύτης: «Ὅσοι κατηχούμενοι προέλθετε, μὴ τις τῶν κατηχουμένων...».

καὶ νὰ μᾶς καταντροπιάσῃς, μὲ τὸ νὰ κατορθώσῃς νὰ μᾶς κρύβεσαι ἐπὶ τόσον καιρὸν;

10. Ἡ Ὁσία Ματρῶνα ἀντιληφθεῖσα ἀμέσως τὸ νόημα τῶν λόγων τοῦ Μεγάλου Βασιανοῦ, ἔβαλε μετάνοιαν καὶ ἐνηγκαλίσθη τοὺς πόδας τοῦ Ἁγίου· μὲ φωνὴν δὲ ποὺ μόλις ἤκούετο καὶ μὲ μεγάλην ταπείνωσιν εἶπε:

—Δέσποτά μου, κατετάγην εἰς τὴν ποίμνην σου, ὅχι διότι ἐπιθυμοῦσα νὰ φέρω πειρασμόν, ἀλλὰ διότι ἤθελα νὰ ἀποφύγω τοὺς ἐκ τῶν ἀντιθέτων πειρασμοὺς καὶ νὰ ἀπομακρυνθῶ ἀπὸ τὰς παγίδας τῶν πειρασμῶν τοῦ βίου.

11. Μετὰ τὴν ἀπολογίαν αὐτὴν ὁ Ἅγιος τῆς εἶπε πάλιν:

—Πῶς ὁμως ἐτολμοῦσες, ἐνῶ ἦσουν γυναῖκα, νὰ προσέρχεσαι εἰς τὴν μετάληψιν τῶν θείων Ἀγιασμάτων μὲ γυμνὴν κεφαλὴν⁽¹⁾; Καὶ πῶς, ἀκόμη, ἡσπάζεσο, ἀδιάντροπα, τοὺς ἀδελφοὺς εἰς τὸ στόμα, κατὰ τὸν ἀσπασμὸν τῆς εἰρήνης;

12. Εἰς ταῦτα ἡ μακαρία Ματρῶνα ἀπήντησε:

—Δέσποτά μου, καθ' ὅσον μὲν ἀφορᾷ τὴν προσέλευσίν μου εἰς τὰ θεῖα Δῶρα, προσεποιούμην ἀσθένειαν καὶ οὕτω δὲν ἀπέσυρα τὸ κάλυμμα ἀπὸ τὴν κεφαλὴν μου· τοιοῦτοτρόπως δὲ μετελάβανον. Καθ' ὅσον δὲ ἀφορᾷ τὸ σύμβολον τῆς πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς ἀγάπης, τὸν ἀσπασμὸν δηλαδή, οὐδέποτε τὸν ἀπέφυγα, διότι κατὰ τὴν στιγμὴν τοῦ ἀσπασμοῦ ἐνόμιζα, ὅτι δὲν πλησιάζω ἀνθρώπινα στόματα, ἀλλὰ στόματα ἀνθρώπων ἐπιποθούντων καὶ ἐπιδιωκόντων ἀγγελικὴν ἀπάθειαν.

Β'. Ἐν τῷ Γεροντικῷ.

ΕΠΕ Γέρων, ὅτι πολλάκις τοῦ Διακόνου λέγοντος, ἀσπάσασθε ἀλλήλους, εἶδον τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον εἰς τὰ στόματα τῶν ἀδελφῶν.

Ἑρμηνεία

ΕΝΑΣ Γέρων εἶπε· πολλὰς φορὰς, ὅταν ὁ Διάκονος ἔλεγεν, «ἀσπάσασθε ἀλλήλους», εἶδα τὸ Ἅγιον Πνεῦμα εἰς τὰ στόματα τῶν ἀδελφῶν.

1) Ὡς γνωστόν, ἡ γυναῖκα μεταλαμβάνει μὲ σκεπασμένην τὴν κεφαλὴν κατὰ σύστασιν τοῦ θείου Παύλου (Α' Κορ. ια' 5—6).

ὑΠΟΘΕCΙC ΛΓ΄

“Οτι καὶ τὸ ἐν Ἐκκλησίᾳ ταφῆναι, τοῖς μὲν εὐσεβέσιν ὠφέλεια, τοῖς δὲ κατεγνωσμένοις κολάσεως πρόξενον.

Ὁ ἐνταφιασμός ἐνὸς Χριστιανοῦ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ὠφελεῖ μὲν τοὺς εὐσεβεῖς, προκαλεῖ ὅμως κόλασιν εἰς τοὺς καταδικασθέντας εἰς τὸ αἰώνιον πῦρ.

Α'. Γρηγορίου τοῦ Διαλόγου.

Ἑρωταποκρίσεις

Πέτρος

ΙΔΑΧΘΗΝΑΙ αἰτῶ, εἰ ὠφέλειάν τινα ταῖς τῶν τελευτώντων ψυχαῖς προσγίνεσθαι νομιστέον, ἐκ τοῦ θάπτεσθαι αὐτῶν τὰ σώματα ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ.

Γρηγόριος

2. Ἐὰν βαρεῖται αὐταῖς αἱ ἁμαρτίαι οὐχ ὑπάρχωσιν, ὠφελεῖ τὸ θάπτειν τοὺς νεκροὺς ἐν ταῖς Ἐκκλησίαις· οἱ γὰρ συγγενεῖς αὐτῶν, ὁσάκις ἐν ταῖς Ἐκκλησίαις συνέρχονται, τῶν ἰδίων τὰ μνήματα θεωροῦντες, ἀναμιμνήσκονται τούτων καὶ ὑπὲρ αὐτῶν τῷ Κυρίῳ δεήσεις προσφέρουσιν.

3. Ὡν δὲ αἱ ἁμαρτίαι βαρεῖται τυγχάνουσιν, οὐχὶ εἰς λύτρωσιν ἁμαρτημάτων, ἀλλ' εἰς μεγάλην κατάκρισιν τὰ τούτων σώματα ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τίθενται καὶ τοῦτο δῆλον καὶ ἐκ τῶν καθ' ἡμᾶς γεγονότων.

4. Διηγῆσατο γάρ μοι ὁ εὐλαβέστατος Φῆλιξ ὁ τοῦ Πόρτου Ἐπίσκοπος, ὅς ἐκ τῆς χώρας Σαβίνης γέγονεν, ὅτι ἐν τῇ αὐτῇ χώρᾳ Σαβίνῃ, Μοναστηρίᾳ τις ἦν, ἀπὸ μὲν αἰσχροῦς ἡδονῆς ἐγκρατευομένη, τῆς δὲ προπετείας τῆς γλώσσης, καὶ ἀκαιρολογίας, οὐκ ἀφισταμένη.

5. Ἦς τελευτησάσης καὶ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ταφείσης, εἶδεν ὁ τῆς Ἐκκλησίας φύλαξ δι' ἀποκαλύψεως ἀπενεχθεῖσαν αὐτὴν ἔμπροσθεν τοῦ Θυσιαστηρίου καὶ εἰς τὸ μέσον πρισθεῖσαν· καὶ τὸ μὲν ἐν μέρος τῷ πυρὶ παραδοθὲν κατεκαίετο, τὸ δὲ ἕτερον διέμεινεν ἄπτωτον.

6. Πρωτὰς οὖν γενομένης ἀναστάς ὁ φύλαξ, τοῖς συνοῦσιν αὐτῷ, ὅπερ ἐν ἐκείνῃ τῇ νυκτὶ δι' ἀποκαλύψεως εἶδε, διηγῆσατο· ἐξ οὗ φανερῶς δείκνυται, ὅτι ὧν αἱ ἁμαρτίαι συγκεχωρημέναι οὐκ εἰσὶ πρὸς τὸ ἐκφυγεῖν τὴν κρίσιν, ἐκ τῶν ἰερῶν τόπων βοηθείας τυχεῖν οὐ δύνανται.

7. Καὶ ὁ Βαλλερριανὸς δὲ ὁ πατρίκιος, ὃν καὶ ἡμεῖς γινώσκομεν, ἐν τῇ πόλει τῇ λεγομένῃ Βρίξα γενόμενος, ἐν αὐτῇ ἐτελεύτησεν· ὁ δὲ τῆς αὐτῆς πόλεως Ἐπίσκοπος, χρήματα ἐκ τῶν ἀνθρώπων αὐτοῦ κομισάμενος, τόπον ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ παρέσχετο, ἐν ᾧ τὸ σῶμα αὐτοῦ ταφῆναι ὀφείλεν· ὁ δὲ Βαλλερριανὸς οὕτως πάνυ ὀλισθηρῶς μέχρι γήρως ἔζησε, μηδέποτε ταῖς ἀταξίαις αὐτοῦ χαλινὸν ἐπιθεῖναι βουλευθεὶς.

8. Τοῦ οὖν σώματος αὐτοῦ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ Φανστίνου τοῦ Μάρτυρος ταφέντος, τῇ ἐπελθούσῃ νυκτὶ ὁ Ἅγιος Μάρτυς τῷ προσμοναρίῳ ἐπιφαίνεται λέγων· ἄπελθε, καὶ εἰπὲ τῷ Ἐπισκόπῳ, ἵνα τὰς ὁζούσας σάρκας, αἷς ἐνταῦθα κατέθετο, ῥίψῃ ἔξω, ἐπαί, εἰ μὴ ταῦτα ποιήσῃ, τῇ τριακοστῇ ἡμέρᾳ ἀποθνήσκει.

9. Ὁ δὲ προσμονάριος ἐφοβήθη ταύτην τὴν ὄρασιν τῷ Ἐπισκόπῳ ἀπαγγεῖλαι· καὶ πάλιν ἐκ δευτέρου ὁμοίως χρηματισθεὶς εἰπεῖν τῷ Ἐπισκόπῳ, παρητήσατο. Ὁ οὖν Ἐπίσκοπος τῇ τριακοστῇ ἡμέρᾳ ὑγιῆς ὑπάρχων, πρὸς ἐσπέραν ἐν τῇ κλίνῃ αὐτοῦ ἀνακλιθεὶς, αἰφνιδίῳ καὶ ἀγνώστῳ θανάτῳ ἐτελεύτησεν· ἐξ ὧν κατανοῆσαι ἐστίν, ἐν ποίᾳ κατακρίσει ἡ ψυχὴ τοῦ Βαλλεριανοῦ ὑπάρχει.

10. Δῆλον οὖν ὅτι ὧν αἱ ἁμαρτίαι βαρεῖαί εἰσι, παρὰ τῶν ἱερῶν τόπων, ἐν οἷς θάπτονται, οὐδεμίαν βοήθειαν λαμβάνουσιν, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον διὰ τὴν τόλμην κατακρίνονται· οὐ μὴν δέ, ἀλλὰ καὶ οἱ θάπτοντες αὐτοὺς καταδικάζονται.

Ἑρμηνεία

Ἑρωταποκρίσεις

Πέτρος

ΖΗΤΩ νὰ μάθω, ἐάν πρέπη νὰ νομίζωμεν, ὅτι ὠφελοῦνται κάπως αἱ ψυχαὶ τῶν ἀποθνησκόντων ἀπὸ τὸν ἐνταφιασμόν τῶν σωμάτων των ἐντὸς τοῦ χώρου τῆς Ἐκκλησίας (').

Γρηγόριος

2. Ἐὰν οἱ ἀποθανόντες δὲν ἔχουν βαρείας ἁμαρτίας ὠφελοῦνται ἀπὸ τὸν ἐνταφιασμόν των εἰς τὰς Ἐκκλησίας, διότι οἱ συγγενεῖς των, ὅσakis προσέρχονται εἰς τὰς Ἐκκλησίας καὶ βλέπουν τὰ μνήματα αὐτῶν, τοὺς ἐνθυμοῦνται, καὶ προσφέρουν, χάριν αὐτῶν, δεήσεις πρὸς τὸν Κύριον.

3. Ὅσοι ὁμως ἔχουν διαπράξει βαρείας ἁμαρτίας εἰς τὴν ζωὴν των καὶ τὰ σώματά των ἔχουν ταφῇ εἰς Ἐκκλησίας, οὐχὶ ἀπολύτρωσιν τῶν ἁμαρτημάτων των ἀποκομίζουν, ἀλλὰ μεγαλυτέραν κατάκρισιν. Τοῦτο ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὰ ἐξῆς περιστατικά, πὺν γνωρίζω.

4. Οὕτω ὁ εὐλαβέστατος Ἐπίσκοπος Πόρτου, ὁ Φῆλιξ, ἀπὸ τὴν Σαβίναν, μοῦ διηγήθη τὸ ἐξῆς διὰ μίαν Μοναχὴν εἰς τὴν Σαβίναν. Ἡ Μοναχὴ αὕτη ἐγκρατεύετο μὲν ἀπὸ τὰς αἰσχυρὰς ἡδονὰς, δὲν ἐπεχειρεῖ ὁμως νὰ διορθωθῇ ἀπὸ τὴν αὐθάδειαν καὶ τὴν ἀκαιρολογίαν.

5. Ὅταν ἀπέθανεν, ἐτάφη εἰς τὴν Ἐκκλησίαν. Ὁ φύλαξ λοιπὸν τῆς Ἐκκλησίας ἠξιώθη ἐκ Θεοῦ ἀποκαλύψεως καὶ εἶδεν, ὅτι ἡ ἀποθανοῦσα Μοναχὴ μετεφέρθη ἔμπροσθεν τοῦ Θυσιαστηρίου· ἐκεῖ τὴν ἔκο-

1) Κατὰ συνήθειαν τῶν χρόνων ἐκείνων οἱ ἐπιφανέστεροι τῶν νεκρῶν ἐθάπτοντο εἰς ἰδικὰς κρύπτας ἐντὸς τῶν Ναῶν ἢ ὑποκάτω αὐτῶν καὶ μάλιστα κάτωθεν τοῦ ἱεροῦ Βήματος. Τὴν συνήθειαν ταύτην κατεδίκασαν πολλοὶ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας, ὧν εἷς καὶ ὁ θεῖος οὗτος Γρηγόριος. Τὰ ἐν τῷ κεφαλαίῳ τούτῳ ἀναφερόμενα ὑπὸ τοῦ Ἁγίου φρικτὰ παραδείγματα μνημονεύονται αὐτολεξεὶ ἐν τῷ Ἱερῷ Πηδαλίῳ, ἐν τῇ ὑποσημειώσει τῆς ἐρμηνείας τοῦ ΠΓ' Κανόνος τῆς Ἀγίας Ὡ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου, σελ. 287—288.

ψαν μὲ πριόνι εἰς τὴν μέσσην καὶ τὸ μὲν ἓνα μέρος τοῦ σώματος παρεδόθη εἰς τὸ πῦρ καὶ ἐκαίετο. ἐνῶ τὸ ἄλλο ἔμενεν ἀνέπαφον.

6. Ὄταν ἐξημέρωσεν, ἐξύπνησε καὶ ὁ φύλαξ καὶ ἀφηγήθη τὴν νυκτερινὴν ὁπτασίαν εἰς τοὺς γνωστοὺς καὶ συγγενεῖς του. Ἐξ αὐτῆς τῆς ἀποκαλύψεως ἀποδεικνύεται, ὅτι ὅσων ἀνθρώπων αἱ ἁμαρτίαι εἶναι τοιαῦται, ὥστε νὰ μὴ δύνανται οὗτοι νὰ ἀποφύγουν τὴν μετὰ θάνατον τιμωρίαν, οὐδόλως βοηθοῦνται ἀπὸ τὸν ἐνταφιασμὸν τῶν σωμάτων των εἰς ἱεροὺς τόπους.

7. Ἴδου καὶ ἕτερον περιστατικόν· προσωπικῶς ἐγνώριζα τὸν πατρίκιον Βαλλεριανόν, ποὺ ἔζη εἰς τὴν πόλιν Βρίξαν. Εἰς αὐτὴν δὲ τὴν πόλιν καὶ ἀπέθανεν. Ὁ Ἐπίσκοπος τῆς πόλεως αὐτῆς ἔλαβε χρήματα ἀπὸ τοὺς συγγενεῖς τοῦ Βαλλεριανοῦ καὶ παρεχώρησεν ἓνα μέρος εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς πόλεως, διὰ νὰ ταφῇ ἐκεῖ. Ὁ Βαλλεριανὸς αὐτὸς μέχρι τῶν γηρατειῶν του ἔζησεν εἰς τὴν διαφθοράν καὶ οὐδέποτε ἠθέλησε νὰ χαλιναγωγῇ τὰ πάθη του καὶ τὰς ἀταξίας του.

8. Ὄταν λοιπὸν ἐνεταφιάσθη εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Μάρτυρος Φαυστίνου, ἀμέσως τὴν ἐπομένην νύκτα παρουσιάζεται ὁ Ἅγιος οὗτος Μάρτυς εἰς τὸν προσμονάριον () τοῦ Ναοῦ καὶ τοῦ λέγει τὰ ἑξῆς μὲ ἀυστηρότητα :

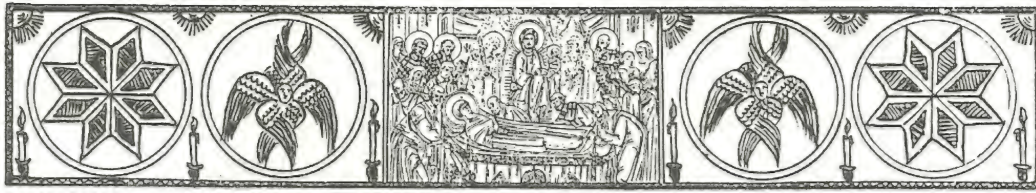
— Πήγαινε νὰ εἰπῇς εἰς τὸν Ἐπίσκοπον, νὰ πετάξῃ ἔξω ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν μου τὸ βρωμισμένον σῶμα, ποὺ ἐτοποθέτησεν ἐδῶ. Ἐὰν δὲν τὸ κάμῃ αὐτό, τὴν τριακοστὴν ἡμέραν, ἀπὸ σήμερον, θὰ ἀποθάνῃ.

9. Ὁ προσμονάριος ἐφοβήθη νὰ ἀναφέρῃ εἰς τὸν Ἐπίσκοπον αὐτὴν τὴν ἀποκαλυπτικὴν ὁπτασίαν. Διὰ δευτέραν φορὰν εἶδε τὸ ἀποκαλυπτικὸν ἐνύπνιον, ἀλλὰ καὶ πάλιν ἀπέφυγε νὰ τὸ ἀναφέρῃ εἰς τὸν Ἐπίσκοπον.

Τί συνέβη λοιπόν; Μετὰ τριάκοντα ἡμέρας ὁ Ἐπίσκοπος, ἐνῶ ἦτο τελείως ὑγιής, ἔπεσε τὸ βράδυ εἰς τὸ κρεβάτι του, διὰ νὰ κοιμηθῇ, καὶ ὅλως αἰφνιδίως, ἀπὸ ἄγνωστον αἰτίαν, ἀπέθανεν. Ἀπὸ αὐτὸ δύναται νὰ συμπεράνῃ κανεὶς, πόσον ἐκ τοῦ ἐνταφιασμοῦ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν κατεκρίθη ὁ ἁμαρτωλὸς Βαλλεριανός.

10. Εἶναι λοιπὸν ὀλοφάνερον, ὅτι ὅσοι ἔχουν διαπράξει εἰς τὴν ζωὴν των βαρεῖας ἁμαρτίας, οὐδεμίαν βοήθειαν λαμβάνουν ἀπὸ τὸν ἐνταφιασμὸν των εἰς ἱεροὺς τόπους, ἀλλὰ περισσότερον κατακρίνονται δι' αὐτὴν των τὴν τόλμην. Ἐκτὸς δὲ αὐτῶν καὶ οἱ θάπτοντες τοιούτους ἀνθρώπους εἰς ἱεροὺς χώρους καθίστανται ἔνοχοι.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΛΖ΄.

“Οτι καὶ τὸ ταφῆναι πολυτελῶς οὐ μικρὰ ζημιοῖ διὰ καὶ οἱ
θεοφιλεῖς τὸν εὐτελεῖ ἑνταφιασμόν, ὥς ἐπωφελεῖ,
καὶ σφόδρα αἰροῦνται.

Καὶ ὁ πολυτελεὺς ἑνταφιασμός δὲν εἶναι μικρὰ ζημία διὰ τὴν ψυχὴν δι’
αὐτὸ καὶ αὐτοὶ ποὺ ἀγαποῦν τὸν Θεόν, ἐπιθυμοῦν πάρα πολὺ τὸν
ἄσημον καὶ ἄδοξον ἑνταφιασμόν καὶ τὸν προτιμοῦν.

Α΄ Ἐν τῷ βίῳ τοῦ Ἁγίου Ἐφραίμ.

ΑΓΙΟΣ Ἐφραίμ, ἥδη μέλλων ἀπαίρειν, τοιαῦτα σφοδρῶς ἐπέσκηπτε.

2. «Μὴ ἄσητε ἄσμα ἐπὶ Ἐφραίμ· μὴ πολυτελεῖ ἐνθάψῃτε ἱματισμῷ· μὴ ἰδίᾳ τῷ σώματί μου τάφον ἐργάσησθε· λόγον γὰρ ἔχω μετὰ Θεοῦ, ἀνλισθηναί με σὺν τοῖς ξένοις· ξένος γὰρ ἐγὼ καὶ παρεπίδημος καθὼς πάντες οἱ Πατέρες μου· εἰ δέ τις, φησί, φιλοπάτωρ ὢν προητοιμάσατο ἡμῖν πολυτελεῖ ἐσθῆτα, τὴν ὀρισθεῖσαν ταύτην εἰς ταφὴν δότω τοῖς δεομένοις».

3. Καὶ τοιαῦτα μὲν ἐκεῖνος πρὸς τοὺς περιεστῶτας ἐπέσκηπτεν· εἰς δέ τις αὐτῶν, καὶ οὗτος τῶν ἐπιφανεστέρων καὶ θερμοτέρων, ἐσθῆτα πολυτελεῖ καὶ φιλότιμον ἐτοιμάσας, περιβαλεῖν αὐτῇ τὸ ἐκεῖνου σῶμα μετὰ θάνατον διεσκόπει· ἔπειτα τῆς ἐντολῆς ἀκούσας, ἤλγησε μᾶλλον ὥς τὸ θέλημα καὶ τὴν πρόθεσιν ἀποσκευασθεῖς.

4. Διὰ τοῦτο καὶ τὸ δοῦναι πένησιν αὐτὴν ἀνεβάλετο, βέλτιον εἶναι κρίνας χρυσίον μᾶλλον ἐκείνοις καταβαλεῖν, ὅσον ἂν ἡ ἐσθῆς ἐτιμᾶτο, ἄγνοιαν ὥς ἔοικεν ἀγνοήσας, ὅτι πολλῷ μᾶλλον οὗτος ἐφάνη οὕτω ποιῶν τῷ Ἐφραίμ χαρίζομενος πένητι δούς, ἢ θελήματι ἰδίῳ καὶ κρίσει σκοπῶν.

5. Ταύτη τοι καὶ παθὼν ἔγνω· καὶ τῆς παρακοῆς εὐθὺς ὑπέσχε τὴν τιμωρίαν, πονηρῷ πληγεὶς δαίμονι καὶ λογισμῶν πονηρῶν, ἴσην πράξεως εἰσπραχθεὶς κόλασιν· ὅθεν καὶ τῇ τοῦ Ἁγίου κλίνῃ, μεταξὺ πάντων ὁρῶντων, ἑαυτὸν προσαράττει, στρεβλὼν τὰς χεῖρας, διαστρέφων τοὺς ὀφθαλμούς, τρίζων τοὺς ὀδόντας καὶ ἄφρον ἄποπτύων τοῦ στόματος, καὶ ἄλλα ὅσα φανερᾶς μανίας ἔργα ποιῶν· θειοτέρας λόγοις οἰκονομίας τούτῳ παραδοθεὶς εἰς παιδείαν, ᾧ πεισθεὶς μᾶλλον, πατρικῆς ἠλόγησεν ἐντολῆς.

6. Τί οὖν ὁ τὰ κεκρυμμένα διορῶν ἐκεῖνος καὶ τῷ Πνεύματι τῷ θεῷ φθεγγόμενος; Συνῆκες τὸ πάθος ἁμαρτίας εἶναι καρπὸν; καὶ τί σοι μὴ δεόντως πέπρακται, φησὶν, ἄνθρωπε, ὅτι σε καὶ εἰς τηλικούτον ὥθησε κίνδυνον;

7. Καὶ ὅς, τῆς μανίας ἀνενεγκὼν, ἐξαγορεύει τὴν ἀνομίαν, ἐκκαλύπτει τὴν παρακοήν, ἐλέγχει τὴν τῶν λογισμῶν ἀσθένειαν, ὃν ὁ θεὸς Ἐφραίμ τοῦ τε πάθους οἰκτείρας, καὶ ἀποδεξάμενος τῆς ἐξαγορεύσεως, εὐχῇ μόνη καὶ χειρῶν ἐπιθέσει τοῦ δαίμονος ἀπαλλάττει.

Ἑ ρ μ η ν ε ι α

Ο ΑΓΙΟΣ Ἐφραίμ, ὅταν ἐπρόκειτο νὰ ἀναχωρήσῃ ἐκ τοῦ κόσμου τούτου, διετύπωσε πρὸς τοὺς μαθητάς του μετ' αὐστηρότητος τὰς τελευταίας του αὐτὰς ὑποθήκας:

2. «Νὰ μὴ ψάλετε ᾄσμα εἰς τὸν νεκρὸν Ἐφραίμ, οὔτε νὰ μὲ θάψῃτε ἐντὸς τῆς γῆς, ἐνδύοντες τὸ νεκρὸν καὶ ἄψυχον σῶμα μου μὲ πολυτελῆ ἱμάτια· οὔτε καὶ νὰ χρησιμοποιοῦσθε διὰ τὸ νεκρὸν μου σῶμα ἰδιαίτερον τάφον, διότι ἔχω δώσει λόγον εἰς τὸν Θεὸν νὰ ταφῶ μαζί μὲ τοὺς ξένους, ἐπειδὴ καὶ ἐγὼ εἰμαι ξένος καὶ παρεπίδημος εἰς αὐτὴν τὴν γῆν, ὅπως ὅλοι οἱ πατέρες μου. Ἐὰν δὲ κανεὶς ἐξ ὑμῶν, ἀπὸ ἀγάπην πρὸς τὸν πατέρα, μοῦ ἔχει προετοιμάσει πολυτελὲς νεκρικὸν ἔνδυμα, αὐτὸ ποὺ ἐτοιμάζουν συνήθως διὰ τὸν ἐνταφιασμόν, ἃς τὸ δώσῃ εἰς τοὺς πτωχοὺς».

3. Τοιαύτας ἐπιθανατίους συμβουλάς ἔδιδεν ὁ Ἅγιος Ἐφραίμ πρὸς τοὺς περικυκλοῦντας αὐτόν. Ἐνας δὲ ἀπὸ τοὺς μαθητάς του, ποὺ ἤκουσαν τὰς τελευταίας του αὐτὰς ὑποθήκας, ὅστις ἦτο ἀπὸ τοὺς πλεόν ἐπισήμους καὶ θερμότερους εἰς τὰ πρὸς τὸν Ἅγιον Ἐφραίμ αἰσθήματα καὶ ὅστις εἶχεν ἐτοιμάσει ἓνα νεκρικὸν ἔνδυμα, πολυτελὲς καὶ βαρύτιμον, καὶ ἐσκέπτετο νὰ περιβάλῃ μὲ αὐτὸ τὸ νεκρὸν σῶμα τοῦ Ἀσκητοῦ, μετὰ θάνατον, μόλις ἤκουσε τὴν ἐντολὴν αὐτὴν, ἐλυπήθη, διότι δὲν θὰ ἐπραγματοποιεῖ αὐτὸ ποὺ ἐσχεδίαζε καὶ ἠθέλε νὰ κάμῃ.

4. Δι' αὐτὸ λοιπὸν ἀνέβαλε νὰ δώσῃ τὸ ἔνδυμα αὐτὸ ἐλεημοσύνην εἰς τοὺς πτωχοὺς κρίνας ὅτι ἦτο καλύτερον νὰ δώσῃ, εἰς τοὺς ἔχοντας ἀνάγκην, τόσον χρυσόν, ὅση ἦτο ἡ ἀξία τοῦ νεκρικοῦ ἐνδύματος. Ἀλλὰ, ὅπως φαίνεται, ἀπὸ βαθεῖαν ἄγνοιαν τῆς ὀφειλομένης ὑπακοῆς, ἐνόμισεν, ὅτι δίδων ἐλεημοσύνην εἰς τὸν πτωχὸν εὐχαριστεῖ τὸν Ὅσιον Ἐφραίμ, ἐνῶ ἔκαμε τὸ θέλημά του καὶ τὴν γνώμην του, ἐφ' ὅσον ὁ Ὅσιος Ἐφραίμ διέταξε νὰ δώσουν τὸ νεκρικὸν ἔνδυμα ὡς ἐλεημοσύνην καὶ ὄχι χρήματα.

5. Μόνον δὲ ἀφοῦ ἔπαθεν ἀντελήφθη τὶ ἔκαμε· διότι ἀμέσως ἐτιμωρήθη διὰ τὴν παρακοήν του αὐτὴν, καὶ καταληφθεὶς ἀπὸ δαίμονα, καὶ ἀπὸ πονηροὺς λογισμοὺς, εἰσέπραξε βάσανον, ἀνάλογον πρὸς τὴν πρᾶξιν του. Ὑπὸ τὸ κράτος δὲ τοῦ δαιμονικοῦ πάθους κινούμενος τρέχει, ἐνώπιον ὄλων, ἐμπρὸς εἰς τὴν κλίνην τοῦ Ἀγίου καὶ ἀρχίζει νὰ κτυπιέται, καὶ νὰ συμπεριφέρεται ὡς δαιμονιζόμενος· οὕτως ἐστράβωνε τὰς χεῖρας του, συνέστρεφε τοὺς ὀφθαλμοὺς του, ἔτριζε τοὺς ὀδόντας του, ἔβγαζεν ἀφροὺς ἀπὸ τὸ στόμα καὶ ἐν γένει ἔκαμνεν ὅλα ὅσα εἶναι χαρακτηριστικὰ γνωρίσματα παραφροσύνης. Παρεδόθη δέ, κατὰ θέλειαν οἰκονομίαν, εἰς τὸν δαίμονα διὰ νὰ τιμωρηθῇ ὑπ' αὐτοῦ, ἐπειδὴ ἐπέισθη εἰς ἐκεῖνον καὶ ἠδιαφόρησε διὰ τὴν πατρικὴν ἐντολήν.

6. Ὅταν λοιπὸν τὸν εἶδεν εἰς αὐτὴν τὴν κατάστασιν ἐκεῖνος, ποὺ ἀπὸ προορατικὸν χάρισμα ἔβλεπε καθαρὰ τὰς ἀποκρύφους σκέ-

ψεις καὶ τὰ ἀνεξομολόγητα ἔργα, δηλαδή ὁ Ἅγιος Ἐφραίμ, τί ἔκαμεν; Ἀμέσως ὁμιλῶν, μὲ φωτισμὸν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, εἶπεν, ἀπευθυνόμενος πρὸς τὸν παρακούσαντα καὶ βασανιζόμενον:

— Ἀντελήφθης, ὅτι αὐτὸ τὸ ὁποῖον ἔπαθες εἶναι καρπὸς τῆς ἁμαρτίας; Τί λοιπὸν κακὸν ἔπραξες καὶ σὲ ἐξώθησεν εἰς τόσον μέγαν καὶ φοβερὸν κίνδυνον;

7. Ὁ παθὼν, συνελθὼν τότε ἀπὸ τὴν μανίαν, ἐξομολογεῖται τὴν ἁμαρτίαν του, ἀποκαλύπτει τὴν παρακοὴν καὶ ἐλέγχει τὴν ἀσθένειαν τῶν λογισμῶν του, ποὺ τὸν ὠδήγησαν εἰς τὴν παρακοήν. Μετὰ τὴν εἰλικρινῆ αὐτὴν ἐξομολόγησιν τοῦ πάθους, τὸν ἐλυπήθη ὁ θεῖος Ἐφραίμ καὶ δεχθεὶς τὴν ἐξαγόρευσιν, τὸν ἐλευθερῶναι ἀπὸ τὸν δαίμονα, μὲ μόνην τὴν εὐχὴν καὶ τὴν ἐπίθεσιν τῶν χειρῶν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς του.

Β'. Ἐν τῷ βίῳ τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Καλυβίτου.

Η ΔΗ τὴν τελευταίαν ἐγγίζουσιν μαθίων ὁ θαυμαστὸς Ἰωάννης δι' ἀποκαλύψεως, αἰτεῖται τὴν τοῦ οἴκου κυρίαν ἰδεῖν, ἣτις ἦν καὶ μήτηρ αὐτοῦ.

2. Ἀχθεὶς οὖν παρ' ἐκείνην καὶ πλησίον ὁ παῖς τῆς μητρὸς γενόμενος τῆς ποθουμένης, ὁ διαφερόντως ποθούμενος, ἔτι ἐγκρατὴς ἦν γλώσσης τε καὶ καρδίας καὶ οὐδαμῶς ἑαυτὸν ὅς τις ἦν ἀπεκάλυπεν.

3. Εἶτα ἐν ταπεινῷ καὶ σχήματι καὶ φθέγματι, τὰ παρ' ὧν εἰς ἐμέ, ἔφη, τὸν πένητα καὶ ξένον γεγεννημένα, πρὸς τὸν κοινὸν οἶδατε διαβαίνειν Δεσπότην. Αὐτοῦ γὰρ ἡ φωνή, «ἐφ' ὅσον ἐποιήσατε ἐνὶ τούτων τῶν ἀδελφῶν μου τῶν ἐλαχίστων, ἐμοὶ ἐποιήσατε».

4. Πλὴν ἄλλ' ἐμοὶ μὲν τὸ τοῦ βίου τέλος ἐγγύς· βούλομαι δὲ τελευταίαν ταύτην τὴν αἴτησιν, ὑπὸ Θεῷ τῷ πάντων ἐξεταστῇ καὶ μάρτυρι αἰτήσασθαι παρὰ σοῦ· ἡ δέ ἐστι, τὸ μήτε ἄλλοις ἐνταφίους περιστεῖλαι μου τὸ σῶμα, μήτε ἐν ἐτέρῳ με καταθεῖναι τόπῳ, ἄλλ' αὐτοῖς ὡς ἔχω τοῖς ῥάκεσι τούτοις συνθῆναι με, ὅπου καὶ τὴν καλύβην αὐτὸς ἐμαῖς χερσὶν ἐπηξάμην.

5. Ταῦτα τῇ μητρὶ ἐπισκήψας, πειθομένην εἶχε καὶ πίστεις αὐτῷ δέδωκεν ἀσφαλεῖς, οὕτω γινώσκουσα ὅτι μήτηρ ἦν· τοῦτο γὰρ ἡ ἐκείνου προδιεσκέψατο σύνεσις, ἀρπάσαι τὸν καιρὸν εἰς πίστιν πρὸ τῆς ἀναγνωρίσεως. Εἶτα ὡς τελευταῖαν ἤδη διεγνώσθη τοῖς γονεῦσιν, ὅτι αὐτὸς ἦν ὁ ζητούμενος αὐτοῖς Ἰωάννης, καὶ διὰ τὴν τῶν ὄρκων ἀνάγκην, οὕς αὐτῷ ἐκείνοι ἐπῆγον, ἑαυτὸν ἀπεκάλυψε καὶ μετὰ βραχὺ ἐτελεύτησεν.

6. Ἡ οὖν μήτηρ τῶν τοῦ παιδὸς ἐντολῶν ἐπιλαθομένη, εἴτε καὶ τῷ περὶ αὐτὸν ἡττηθεῖσα φίλτρῳ, ἀποδύει μὲν αὐτὸν εὐθὺς τὰ ῥάκια, περιβάλλει δὲ πολυτελεῖ καὶ λαμπρά, καὶ αὐτίκα πάρεσις αὐτὴν τῶν μελῶν ἐλάμβανεν οὐ προεῖμενον τὸ γεγονὸς τοῦ παιδός. Ὡς τοῦ θερμοῦ πρὸς Χριστὸν ἔρωτος! ὅτι καὶ αὐτὰ τῶν ἁθλῶν τὰ σύμβολα, πολλῷ τῆς μητρὸς ἦγε δι' Αὐτὸν ποθεινότερα.

7. Ὁ γοῦν πατήρ, οὕτω παρεθεῖσαν τὴν γαμετὴν θεασάμενος, τῶν τοῦ παιδὸς αὐτὴν ἐντολῶν ἀνεμίμνησκε· καὶ ἅμα τὰ πολυτελεῖ ἐκδυθεὶς, τὰ συνήθη περιεβάλετο, καὶ ἡ μήτηρ τὴν πάρεσιν ἀπεδύετο, καὶ ὁ παῖς πατέρων σωφροσύνης ἐδείκνυτο, δηλοῦντος ὡς ἔοικε τοῦ Θεοῦ, ὅτι μὴ μόναι ἐντολαὶ γονέων παισὶ φυλακῆς ἄξια, ἀλλὰ καὶ πατράσιν ἐπισκήψεις παίδων, ὅταν δηλονότι σκοποῦ τοῦ κατὰ Θεὸν ἔχωνται.

8. Θάπτεται τοίνυν ὁ γενναῖος ἀγωνιστὴς ἐν αὐτῇ τῇ καλύβῃ, ὥσπερ δὴ καὶ περὶ τούτου ἐπέσκηπεν· ἦδει γὰρ ὅτι τὰ οὕτω ταπεινά, μᾶλλον ἢ λαμπρότης τῶν ἄνω διαδέχεται.

Ἑρμηνεία

ΟΤΑΝ ὁ θαυμαστὸς Ἅγιος Ἰωάννης ἔμαθε κατὰ θεϊαν πληροφορίαν, ὅτι ἐγγίζει πλεόν τὸ τέλος του, ἐζήτησε νὰ ἴδῃ τὴν οἰκοδόσποιναν, ποὺ τὸν ἐφιλοξένει καὶ ἡ ὁποία ἦτο ἡ μητέρα του.

2. Ἀφοῦ λοιπὸν εὗρέθη πλησίον τῆς ποθουμένης μητρὸς ὁ ὑπ' αὐτῆς τόσον ἰσχυρῶς ποθούμενος καὶ ἀγνοούμενος υἱός, συνεκράτησε μετ' ἀξιοθαυμάστου ἐπιβολῆς τὴν γλῶσσαν καὶ τὴν καρδίαν του καὶ δὲν ἐφανέρωσε καθόλου εἰς αὐτὴν ποῖος ἦτο.

3. Ἐν συνεχείᾳ ἀπηυθύνθη πρὸς τὴν ἀγνοοῦσαν αὐτὸν μητέρα του καί, μὲ ταπεινὸν σχῆμα καὶ ἡσύχους λόγους τῆς εἶπε:

— Ὅσα καλὰ ἐκάματε εἰς ἐμὲ τὸν πτωχὸν καὶ ξένον, νὰ εἰσθε βέβαιοι, ὅτι διαβαίνουν ὡς πράξεις εὐγενεῖς καὶ καλαὶ εἰς τὸν κοινὸν ἡμῶν Δεσπότην, καθὼς τοῦτο καλῶς γνωρίζετε· διότι ἰδική του φωνὴ εἶναι ἡ λέγουσα· «Ἐφ' ὅσον ἐποιήσατε ἐνὶ τούτων τῶν ἀδελφῶν μου τῶν ἐλαχίστων, ἐμοὶ ἐποιήσατε» (Ματθ. κε' 40).

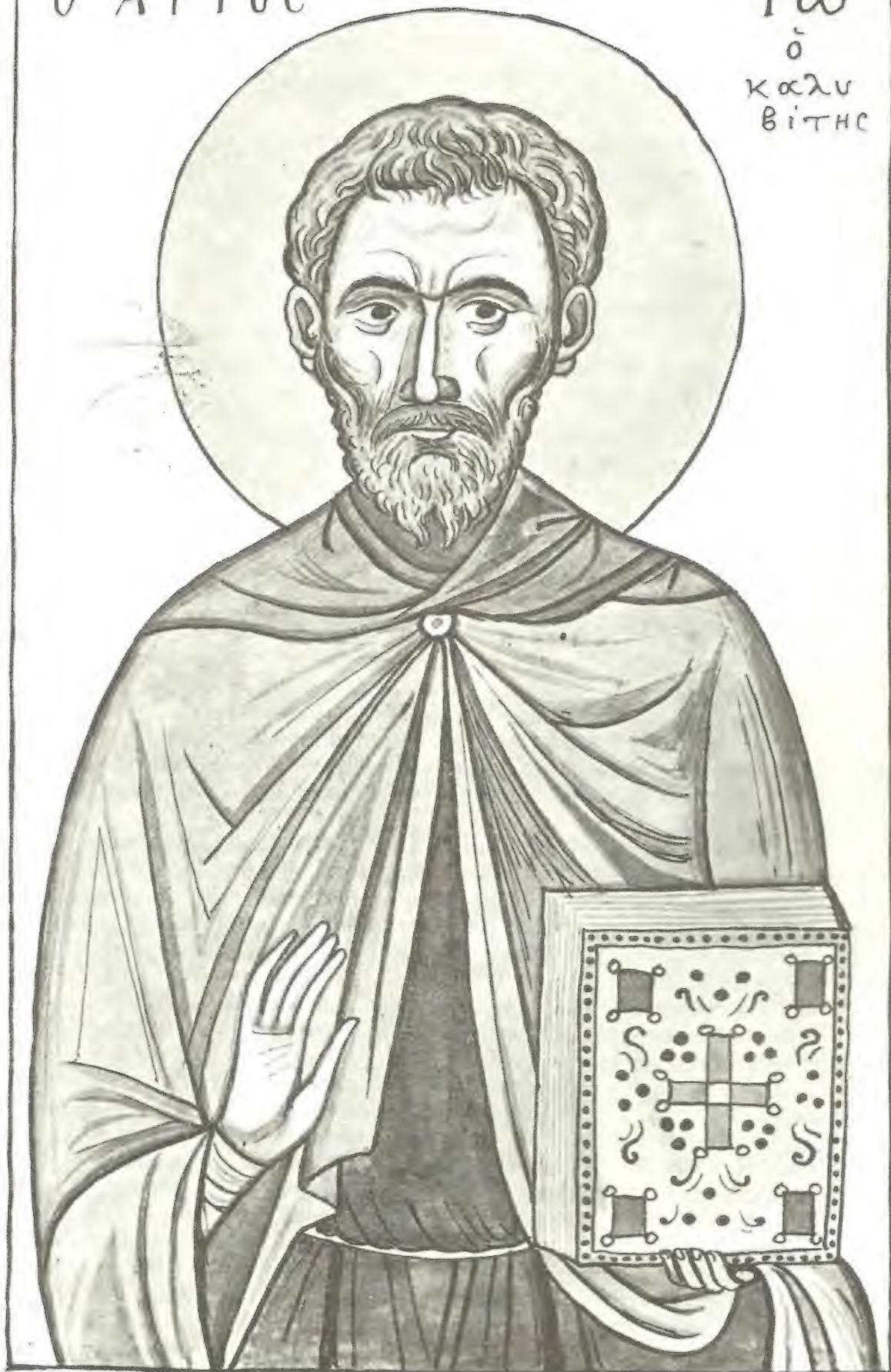
4. «Τώρα ὁμως—συνέχισε λέγων ὁ Ὅσιος Ἰωάννης—πλησιάζει τὸ τέλος μου, ἐπιθυμῶ δὲ ἓνα πρᾶγμα νὰ ζητήσω ἀκόμη ἀπὸ σέ, ἐπικαλούμενος ὡς μάρτυρα, δι' ὅσα θὰ εἶπω, τὸν γνωρίζοντα καὶ ἐλέγχοντα τὰς διαθέσεις ὅλων Θεόν. Λοιπὸν ἡ παράκλησίς μου εἶναι αὐτή: Ὅταν ἐντὸς ὀλίγου θὰ ἀποθάνω, νὰ μὴ περικοσμήσητε τὸ νεκρὸν σῶμα μου μὲ ἄλλα ἐντάφια ἐνδύματα, οὔτε καὶ νὰ τὸ ἐνταφιάσετε εἰς ἄλλον τόπον, ἐντὸς πολυτελοῦς τάφου· ἀλλὰ νὰ μὲ θάψετε μαζὶ μὲ αὐτὰ τὰ ράκη ποὺ φορῶ εἰς τὸ μέρος αὐτό, ὅπου, μὲ τὰς ἰδίας μου τὰς χεῖρας, ἔστησα τὴν καλύβην μου».

5. Ἀφοῦ παρήγγειλεν αὐτὰ τὰ πράγματα εἰς τὴν μητέρα του, τὴν ὑπεχρέωσε νὰ τὸν διαβεβαιώσῃ, ὅτι θὰ τὰ ἐκτελέσῃ. Ἐκεῖνη ἐδεσμεύθη μὲ ἀμετακλήτους διαβεβαιώσεις, διότι βεβαίως δὲν ἐγνώριζεν, ὅτι ἦτο μητέρα του. Ὡς συνετὸς δὲ ποὺ ἦτο ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ἐσκέφθη νὰ λάβῃ ἐγκαίρως τὴν διαβεβαίωσιν αὐτὴν, πρὶν ἀναγνωρισθῇ. Μετά, εἰς τὰς τελευταίας πλεόν στιγμὰς εὐρισκόμενος, ἀνεγνώρισθη ἀπὸ τοὺς γονεῖς, ὅτι αὐτὸς ἦτο ὁ ὑπ' αὐτῶν ἀναζητούμενος Ἰωάννης· ἀλλὰ καὶ ὁ ἴδιος, ἀφοῦ πλεόν τοὺς εἶχε δεσμεύσει μὲ ὅρκους, ἀπεκαλύφθη εἰς αὐτοὺς καὶ ἀμέσως ἐτελεύτησεν.

6. Ἡ μητέρα τότε ἐλησμόνησεν ἀμέσως τὰς ἐντολὰς τοῦ παιδιοῦ της, νικηθεῖσα ἀσφαλῶς ἀπὸ τὴν πρὸς αὐτὸ ἀγάπην της· ἀμέσως λοιπὸν βγάζει ἀπὸ ἐπάνω του τὰ ράκη καὶ τὸν ἐνδύει μὲ λαμπρὰ καὶ πολυτελῆ ἐνδύματα. Μόλις ὁμως ἤρχισε νὰ ἐνεργῇ, κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν της, ἀμέσως ἤρχισαν καὶ νὰ παραλύουν τὰ μέλη της, διότι τὸ νεκρὸν τέκνον της δὲν ἐπέτρεπε τὸ γεγονὸς αὐτὸ τῆς παραβάσεως τοῦ

Ο ΑΓΙΟΣ

ΙΩ
ὁ
καλυ
βίτης

δρκου, καὶ δὲν ἠνείχετο πολυτελῇ ταφῇν. ὦ! πόσον, πράγματι, θερμὸν ἔρωτα εἶχε διὰ τὸν Χριστὸν εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ ὁ μακάριος Ἰωάννης, ὥστε νὰ θεωρήσῃ ποθεινότερα τὰ σύμβολα τῶν κατορθωμάτων του, τὰ ράκη, ἀπὸ τὴν μητρικὴν ἀγάπην!

7. Ὁ πατέρας λοιπὸν τοῦ θεοῦ Ἰωάννου, μόλις εἶδεν ἔτσι παράλυτον τὴν σύζυγόν του, ἀμέσως τῆς ὑπενθύμισε τὰς ἐντολὰς τοῦ τέκνου των· δι' αὐτὸ καὶ ἐκδύουν τὸν νεκρὸν ἀπὸ τὰ πολυτελῆ ἐνδύματα καὶ τὸν ἐνδύουν πάλιν μὲ τὰ ράκη. Μόλις ἔγινεν αὕτῃ ἡ ἀντικατάστασις, τότε καὶ ἡ μητέρα συνῆλθεν ἀπὸ τὴν παράλυσιν καὶ τοιουτοτρόπως ὁ υἱὸς ἀνεδείχθη σωφρονιστὴς τῶν γονέων. Ὁ Θεός, ὅπως φαίνεται, ἐδήλωσε διὰ τῆς θαυματουργικῆς αὐτῆς ἐνεργείας, ὅτι δὲν εἶναι μόνον αἱ ἐντολαὶ τῶν γονέων ἀξιοσέβαστοι καὶ ἀξιοφύλακτοι ἀπὸ τὰ τέκνα, ἀλλὰ καὶ αἱ παραγγελίαι τῶν τέκνων πρέπει νὰ φυλάσσονται ἀπὸ τοὺς γονεῖς, ὅταν ὁ σκοπὸς των εἶναι κατὰ Θεόν.

8. Θάπτεται λοιπὸν ὁ γενναῖος ἀγωνιστὴς εἰς τὸν χῶρον ὅπου ἦτο ἡ καλύβη του, ὅπως εἶχε διατάξει· διότι ἐγνώριζε πολὺ καλὰ, ὅτι τὰς ταπεινὰς αὐτὰς καταστάσεις διαδέχεται ἡ λαμπρότης τῆς οὐρανίου ἀπολαύσεως εἰς τὴν αἰωνιότητα.

Γ'. Ἐν τῷ βίῳ τοῦ Ἁγίου Παχωμίου.

ΠΟΤΕ τοῦ Ἁγίου Παχωμίου ἐπισκεπτομένου τὰς Μονάς, ἃς αὐτός, Χάριτι Θεοῦ, συνεστήσατο, ὡς μιᾶς τούτων πλησίον ἐγένετο, ὑπαντᾷ προκομιδῇ τετελευτηκότος τινὸς ἀδελφοῦ ἐν ῥαθυμίᾳ ζήσαντος, καὶ τοῖς ἀδελφοῖς τῆς Μονῆς ἐκείνης ἀκολουθοῦσι τῷ ἐξοδίῳ μετὰ πολλῆς καὶ εὐαρμοστότου ψαλμωδίας, ὄντων ἐκεῖσε καὶ τῶν γονέων, καὶ τῶν συγγενῶν, καὶ φίλων πάντων τοῦ κατοικομένου.

2. Οἱ καὶ θεασάμενοι τὸν Ἅγιον ἀπέθεντο τὴν κλίνην, ὅπως ὑπὲρ τε αὐτῶν καὶ τοῦ τεθνεώτος ἀδελφοῦ στὰς ποιήσῃται προσευχήν· προσεευκὼν τοῖνυν τὴν ὀφειλομένην τῷ Θεῷ ἱκετίαν τε καὶ προσκύνησιν, καὶ στραφείς πρὸς αὐτούς, παύσασθε, ἔφη, τοῦ ψάλλειν· καὶ προστάξας ἐνεχθῆναι τὰ τοῦ τεθνεώτος ἱμάτια, ἔμπροσθεν πάντων ἐκέλευσε καῖναι, καὶ ἐκτὸς τῆς νενομισμένης ψαλμωδίας ταφῆναι τὸ λείψανον.

3. Τῶν οὖν γονέων καὶ τῶν συγγενῶν τοῦ ἀπελθόντος ἐπὶ τῷ καινῷ τούτῳ θεάματι ἐκπλαγέντων, καὶ ἱκετευόντων συγχωρῆσαι γενέσθαι ἐπ' αὐτῷ τὴν ἐξ ἔθους ψαλμωδίαν, αὐτὸς οὐκ ἠνέσχετο.

4. Πάλιν δὲ αὐτῶν πρὸς αὐτὸν σχετλιαζόντων καὶ λεγόντων, τί τὸ καινὸν τοῦτο θέαμα, ὦ Πάτερ; τίς οὐκ ἂν ἠλέησε νεκρὸν κείμενον, εἰ καὶ ἐχθρὸς ὑπῆρχεν; Ἰκανῆς τῆς συμφορᾶς καὶ τὸ αὐτόχρημα θηρίον εἰς οἶκτον ἐναγαγεῖν, ἐτι τε λεγόντων, ὡς οὔτε τῇ σῇ ἀγιωσύνῃ πρόκειται καὶ ἡμῖν ὄνειδος μέγιστον ἐκ τούτου προσγίνεται, ἀλλὰ τε πλείονα, καὶ εἴθε μὴ παρεγενόμεθα, εἴθε μὴ ἐγεγόνει οὗτος Μοναχός, οὗ γὰρ ἂν κατέλιπε τὴν αἰωνίαν λύπην ἡμῖν.

5. Ταῦτα καὶ πολλὰ ὅμοια ἐκείνων λεγόντων, καὶ δεομένων ἀποδοθῆναι τὴν ψαλμωδίαν τῇ οὐσίᾳ τοῦ τεθνεώτος, ὁ Παχώμιος ἀποκριθεὶς αὐτοῖς εἶπεν· ἀληθῶς, ἀδελφοί, πλέον ὑμῶν οἰκτεῖρω τὸν κείμενον· καὶ τοσοῦτον, ὅσον, ὑμῖν μὲν τοῦ ὀρωμένου σκήνους τούτου ποιεῖσθαι πρόνοϊαν, ἐμοὶ δὲ περὶ ψυχῆς ὁ λόγος, ἧς ἔνεκα ὡς πατὴρ τὸ τοιοῦτον προστέταχα.

6. Καὶ ὑμεῖς μέν, πλείονα αὐτῷ τὴν ἐκεῖσε ὁδύνην διὰ τῆς νομιζομένης τιμῆς περιποιεῖσθε· ἐγὼ δέ, κἄν γοῦν μερικὴν αὐτῷ ἀπολογίαν ἢ ἄνεσιν διὰ τῆς ἀτιμίας εὐτρεπίζω· τούτου ἕνεκα, οὐκ ἐπιμελοῦμαι τοῦ σώματος τοῦ νεκρωθέντος, ἀλλὰ ψυχῆς τῆς ἀθανάτου, τῆς καὶ πάλιν ἀφθαρτον τοῦτο ἀπολαμβάνουσης ἐν τῇ ἀναστάσει.

7. Ἄλλωστε καὶ εἰ συγχωρήσω αὐτῷ, ὥς ἀνθρωπάρεσκος κριθῆσομαι, ἕνεκεν προσκαίρου πληροφορίας, τὸ συμφέρον καταπροδοὺς τῆς ψυχῆς, τῆς μελλούσης ἐκεῖθεν αἰώνια βασανίζεσθαι.

8. Πηγὴ ὑπάρχων ἀγαθότητος ὁ Θεός, ζητεῖ προφάσεις δι' ὧν δράζεται ἀφορμῆς, τοῦ πηγάζειν δαψιλῶς τὴν ἑαυτοῦ χρηστότητα ἐφ' ἡμᾶς, καὶ ἀφιέναι ἁμαρτήματα, οὐ μόνον ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ μέλλοντι· εἰπὼν γὰρ περὶ τῶν βλασφημούντων εἰς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ὅτι· «οὔτε ἐν τῷ νῦν αἰῶνι, οὔτε ἐν τῷ μέλλοντι» συγχωρήσεως ἀπολαύειν, ἔδωκε νοεῖν κατὰ τὸ σιωπώμενον, ὥς εἴη τις συγγνώμη τισὶν ἁμαρτήμασι καὶ ἐπέκεινα τοῦ παρόντος βίου δυναμένη γενέσθαι.

9. Εἰ δὲ ἡμεῖς οἱ καταξιωθέντες τῆς θείας Αὐτοῦ ἱατρικῆς ἐπιστήμης τὴν ἐμπειρίαν δέξασθαι, μὴ ἐκάστῳ τὸ ἐπιτήδειον βοήθημα προσφέρομεν, εἰκότως ὥς καταφρονηταὶ ἀκουσόμεθα τὸ γεγραμμένον, «ἴδετε οἱ καταφρονηταί, καὶ ἐπιβλέψατε, καὶ θαυμάσατε θαυμάσια, καὶ ἀφανίσθητε».

10. Διὰ τοῦτο παρακαλῶ, πρὸς τὸ τῶν ἐπηρτημένων δεινῶν ἐλευθερωθῆναι τὸν ἀπελθόντα καὶ ἀνέσεως τυχεῖν, χωρὶς ψαλμῶν θάψατε αὐτόν· δύναται γὰρ ὁ Θεὸς ἀγαθὸς ὢν καὶ πολυέλεος, καὶ ὑπὲρ τὴν ἡμετέραν παράκλησιν τὸν πρὸς Αὐτὸν ἀπελθόντα δέξασθαι.

11. Ἀπηνέχθη οὖν ὁ τελευτήσας ἀδελφὸς εἰς τὸ ὄρος, ἄνευ ψαλμωδίας, ὥς ἐπέτρεψεν ὁ Ἅγιος, καὶ ἐκεῖ οὕτως ἐτάφη.

Ἑ ρ μ η ν ε ί α

ΚΑΠΟΤΕ ὁ Ἅγιος Παχώμιος ἐπεσκέπτετο τὰς Μονάς, τὰς ὁποίας ὁ ἴδιος, μὲ τὴν Χάριν τοῦ Θεοῦ, ἵδρυσεν. Καθὼς λοιπὸν προσήγγιζεν εἰς μίαν ἐξ αὐτῶν, συναντᾷ τὴν κηδεῖαν ἐνὸς ἀδελφοῦ τῆς Μονῆς, ὁ ὁποῖος ἔζησε μὲ ῥαθυμίαν εἰς τὴν ζωὴν, χωρὶς νὰ ἀγωνισθῇ, ὅπως ἔπρεπε, διὰ τὰ καθήκοντά του. Τὸ νεκροκρέββατον τοῦ ἀποθανόντος ἠκολούθουν οἱ ἀδελφοὶ τῆς Μονῆς ἐκείνης καὶ τὸ συνώδευον μετὰ πολλῆς καὶ λαμπρᾶς ψαλμωδίας. Μεταξὺ τῶν ἀκολουθούντων τὸ λείψανον τοῦ εἰς τάφον κατερχομένου Μοναχοῦ, εὗρίσκοντο καὶ οἱ γονεῖς καὶ οἱ συγγενεῖς καὶ ὅλοι οἱ φίλοι του.

2. Ὅλοι λοιπὸν αὐτοί, ποὺ ἀπῆρτιζον τὴν πένθιμον ἀκολουθίαν, μόλις εἶδον τὸν Ἅγιον, ᾤφησαν, πρὸς στιγμὴν, τὴν νεκρικὴν κλίνην καὶ παρεκάλεσαν τὸν Ἅγιον νὰ προσευχηθῇ καὶ ὑπὲρ αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ τοῦ ἀποθανόντος ἀδελφοῦ. Πράγματι ὁ Ἅγιος Παχώμιος ἐπετέλεσε τὴν ὀφειλομένην πρὸς Θεὸν παράκλησιν καὶ ἰκεσίαν καὶ ἔπειτα λέγει πρὸς τοὺς ἀκολουθοῦντας:

—Σταματήσατε τὰς ψαλμωδίας.

Ἐν συνεχείᾳ διέταξε νὰ φέρουν τὰ ἐνδύματα τοῦ νεκροῦ καὶ νὰ τὰ καύσουν ἐνώπιον ὧλων, τὸ δὲ λείψανον αὐτοῦ νὰ ταφῇ χωρὶς τὴν καθιερωμένην νεκρώσιμον ἀκολουθίαν.

3. Ἡ ἐντολὴ αὐτή, ὅπως ἦτο φυσικόν, προεκάλεσε τὴν ἀντίδρασιν τῶν γονέων καὶ τῶν συγγενῶν τοῦ νεκροῦ, οἱ ὅποιοι ἐξεπλάγησαν ἀπὸ τὸ περίεργον αὐτὸ θέαμα καὶ παρεκάλουν θερμῶς τὸν Ἅγιον νὰ ἐπιτρέψῃ νὰ τελεσθῇ ἡ συνηθισμένη εἰς τοὺς νεκροὺς ἀκολουθία. Ὁ Ἅγιος ὁμως δὲν ὑπεχώρει.

4. Οἱ συγγενεῖς λοιπὸν τοῦ νεκροῦ ἐξηκολούθουν νὰ γογγύζουν ἐναντίον τοῦ Ἁγίου Παχωμίου καὶ νὰ λέγουν πρὸς αὐτόν:

—Πάτερ, τί περίεργον πρᾶγμα εἶναι αὐτὸ ποὺ βλέπομεν; ποιὸς ἄνθρωπος δὲν θὰ ἐλεοῦσε ἓνα νεκρόν, ἔστω καὶ ἐὰν ἀκόμη αὐτὸς ἦτο ἐχθρὸς του;

Ὅσον ὁμως ὁ Ἅγιος Παχώμιος ἐσιώπα, ἐπὶ τοσοῦτον καὶ οἱ συγγενεῖς ἐξηκολούθουν νὰ ἐπικρίνουν τὸν Ἅγιον καὶ νὰ λέγουν:

—Εἶναι ἱκανὴ ἡ συμφορὰ τοῦ θανάτου καὶ αὐτὸ ἀκόμη τὸ πραγματικὸν θηρίον νὰ τὸ κάμῃ νὰ λυπηθῇ! Ἡ συμπεριφορὰ αὐτὴ πρὸς τὸν νεκρόν δὲν ταιριάζει εἰς τὴν ἀγιοσύνην σου, ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς δοκιμάζομεν, ἐξ αὐτοῦ, μεγάλην ἐντροπήν.

Ἄλλοι πάλιν, ἐκ τῶν συγγενῶν, ἐκραύγαζον ἐν ἀγανακτήσει:

—Καλλίτερα νὰ μὴ εἴχομεν ἔλθει. Καλλίτερα καὶ αὐτὸς ἐδῶ νὰ μὴ εἶχε γίνει Μοναχός, διότι δὲν θὰ μᾶς ἄφηνεν αἰώνιον λύπην.

5. Αὐτὰ καὶ πολλὰ ἄλλα παρόμοια ἔλεγον οἱ συγγενεῖς καὶ φίλοι, καὶ δι' αὐτῶν ἐπεδίωκον καὶ παρεκάλουν τὸν Ἅγιον Παχώμιον νὰ ἐπιτρέψῃ νὰ τελεσθῇ εἰς τὸν νεκρόν ἡ νεκρώσιμος ἀκολουθία. Εἰς ὅλην αὐτὴν τὴν κατακραυγὴν καὶ ἀφοῦ κάπως ἐκόπασεν ὁ θόρυβος, ὁ Ἅγιος Παχώμιος ἀπήντησε μὲ ἡρεμίαν καὶ γαλήνην τὰ ἑξῆς:

—Πράγματι, ἀδελφοί μου, περισσότερον ἀπὸ σᾶς λυποῦμαι τὸν νεκρόν αὐτόν· τόσον μᾶλλον περισσότερον, ὅσον ὑμεῖς μὲν ἐνδιαφέρεσθε καὶ φροντίζετε μόνον διὰ τὸ βλέπόμενον νεκρὸν σῶμα, ἐνῶ ἐγὼ διὰ τὴν ἀθάνατον ψυχὴν του. Χάριν λοιπὸν τῆς ψυχῆς αὐτῆς, ὡς Πατήρ, διέταξα νὰ γίνῃ αὐτὸ τὸ πρᾶγμα, διὰ τὸ ὅποιον διαμαρτύρεσθε».

6. «Καὶ σεῖς μὲν μὲ τὴν νομιζομένην αὐτὴν τιμὴν πρὸς τὸν ἀποθανόντα ἐπαυξάνετε δι' αὐτόν τὴν πέραν τοῦ τάφου ὁδύνην· ἐνῶ ἐγὼ, μὲ τὴν διατασσομένην προσβολὴν καὶ περιφρόνησιν πρὸς τὸ νεκρόν του σῶμα, προσπαθῶ νὰ τοῦ ἐξασφαλίσω μερικὴν ἀπολογία ἐνώπιον τοῦ ἀλάνθαστου Κριτοῦ ἢ ὀλίγην ἀνακούφισιν. Δι' αὐτὸ ἀκριβῶς καὶ δὲν φροντίζω διὰ τὸ σῶμα, ποὺ ἐνεκρώθη, ἀλλὰ διὰ τὴν ἀθάνατον ψυχὴν, ἡ ὁποία θὰ πάρῃ καὶ πάλιν, κατὰ τὴν προσδοκωμένην ἀνάστασιν τῶν νεκρῶν, τὸ σῶμα αὐτό, ἄφθαρτον πλέον».

7. «Ἐκτὸς ὁμως αὐτοῦ καὶ ἐγὼ ὁ ἴδιος θὰ κριθῶ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ὡς ἀνθρωπάρεσκος, ἐὰν ὑποχωρήσω εἰς αὐτό, διότι, διὰ νὰ ἐξασφαλίσω εἰς τὸν ἀποθανόντα ἀδελφὸν μίαν προσωρινὴν καὶ πρόσκαιρον καλὴν φήμην, κατεπρόδωσα τὸ πραγματικὸν συμφέρον τῆς ψυχῆς, ἡ ὁποία αἰωνίως θὰ βασανίζεται ἐκεῖ».

8. «Ὁ Θεός, ὡς πηγὴ ἀγαθότητος ποὺ εἶναι, ζητεῖ εὐκαιρίας,

ἀπὸ τὰς ὁποίας θὰ εὕρη τὴν ἀφορμὴν, διὰ νὰ ἐκπηγάσῃ καὶ νὰ προσφέρῃ εἰς ἡμᾶς πλουσίως τὴν ἄφθονον καλωσύνην του, καὶ νὰ συγχωρήσῃ ἁμαρτήματα, ὅχι μόνον κατὰ τὴν παροῦσαν ζωὴν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν μέλλουσαν· διότι μὲ τὸ νὰ εἴπῃ ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, ὅτι οἱ βλασφημοῦντες εἰς τὸ Πανάγιον Πνεῦμα δὲν θὰ τύχουν συγχωρήσεως «οὔτε κατὰ τὴν παροῦσαν ζωὴν, ἀλλ' οὔτε καὶ κατὰ τὴν μέλλουσαν» (Ματθ. ιβ' 32), μᾶς ἔδωκε σιωπηρῶς νὰ καταλάβωμεν, ὅτι ὑπάρχει εἰς ὠρισμένα ἁμαρτήματα συγγνώμη, ἥτις δύναται νὰ δοθῇ καὶ πέραν τοῦ παρόντος βίου»⁽¹⁾.

9. «Ἐὰν λοιπὸν ἡμεῖς ποὺ ἠξιώθημεν νὰ δεχθῶμεν, κατὰ θεῖαν δωρεάν, τὴν ἐμπειρίαν τῆς θεϊκῆς ἱατρικῆς ἐπιστήμης τοῦ Σωτῆρος, δὲν προσφέρωμεν εἰς τὸν καθένα τὸ κατάλληλον διὰ τὴν σωτηρίαν του φάρμακον, εἶναι πολὺ φυσικὸν νὰ χαρακτηρισθῶμεν ὡς καταφρονηταὶ τῆς ψυχῆς τῶν ἀδελφῶν καὶ νὰ ἀκούσωμεν αὐτό, ποὺ ἔχει γραφῇ· «ἰδέτε οἱ καταφρονηταὶ καὶ ἐπιβλέψατε, καὶ θαυμάσατε θαυμάσια, καὶ ἀφανίσθητε» (Ἀμβρακ. α' 5).

10. «Δι' αὐτὸ παρακαλῶ, προκειμένου νὰ ἀπαλλαγῇ ὁ ἀπελθὼν ἀδελφὸς τῶν ἐπικρεμαμένων ἐπὶ τῆς ψυχῆς του φοβερῶν τιμωριῶν, εἰς τὴν ἄλλην ζωὴν, καὶ νὰ δυνηθῇ ἡ ψυχὴ του νὰ ἀπολαύσῃ μίαν ἄνεσιν, θάψατέ τον χωρὶς ψαλμούς. Διότι δύναται ὁ Θεός, ὡς ἀγαθὸς καὶ πολυέλεος, ποὺ εἶναι, νὰ δεχθῇ τὸν ἀπελθόντα ἀδελφόν μας, καὶ χωρὶς τὴν ἐπικήδειον παράκλησίν μας».

11. Μετὰ τοὺς λόγους αὐτοὺς τοῦ Ἁγίου Παχωμίου, μετεφέρθη πράγματι ὁ ἀποθανὼν ἀδελφὸς καὶ ἐτάφη εἰς τὸ ὄρος, χωρὶς ψαλμῶδίας, ὅπως διέταξεν ὁ Ἅγιος.

Δ'. Ἐν τῷ Γεροντικῷ.

ΜΕΛΛΩΝ τελευτᾷν ὁ Ἀββᾶς Ἀρσένιος, παρήγγειλε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ λέγων· μὴ φροντίσητε ποιεῖν ὑπὲρ ἐμοῦ· ἐγὼ γὰρ εἰ ἐποίησα ἑμαυτῷ ἀγάπην, ταύτην ἔχω εὐρεῖν.

2. Ὅρῶντες οὖν αὐτὸν οἱ μαθηταὶ ὅσον οὐπω τελευτήσοντα, ἐταράχθησαν. Ὁ δὲ λέγει αὐτοῖς· οὐπω ἦλθεν ἡ ὥρα· ὅτε δὲ ἔλθῃ, λέγω ὑμῖν· πλὴν κριθῆναι ἔχω μεθ' ὑμῶν ἐνώπιον τοῦ Χριστοῦ ἐπὶ τοῦ βήματος τοῦ φοβεροῦ, ἐὰν δῶτε τὸ λείψανόν μου τινί. Οἱ δὲ εἶπον· τί οὖν ποιήσωμεν; ὅτι οὐκ οἶδαμεν ἐνταφιάσαι. Λέγει αὐτοῖς ὁ Γέρων· οὐκ οἶδατε δῆσαι σχοινίον εἰς τὸν πόδα μου, καὶ αἶραι με εἰς τὸ ὄρος;

1) Τὸ νόημα εἶναι λεπτότατον καὶ χρῆζει μεγάλης προσοχῆς, διὰ νὰ μὴ ὑποπέσῃ κανεὶς εἰς πλάνας· ἡ Ἐκκλησία ἐχαρκτηρίσεν ὠρισμένα ἁμαρτήματα θανάσιμα, ὥς ἀσυγχώρητα μετὰ θάνατον, ἐφ' ὅσον δὲν ἐξομολογηθῶν. Δι' ἁμαρτήματα ὅμως συγγνωστά, δηλαδὴ ἰάσιμα, κατὰ τὴν γνώμην τοῦ Ἁγίου Παχωμίου, δύναται νὰ δοθῇ συγχώρησις, ἐὰν ὁ ἄνθρωπος εἴχῃ τὴν ἔφεσιν καὶ προαίρεσιν νὰ τὰ ἐξομολογηθῇ, δὲν ἠδυνήθῃ ὅμως. Ἐξ οὗ καὶ ἡ φράσις ἐν τῇ συγχωρητικῇ εὐχῇ «...καὶ ἀμελείᾳ ἢ ῥαθυμίᾳ χρησάμενος οὐκ ἔτυχε συγχωρήσεως...».

3. Ὡς δὲ ἐγγὺς ἦν τοῦ τελευτᾶν, εἶδον αὐτὸν οἱ ἀδελφοὶ κλαίοντα, καὶ λέγουσιν αὐτῷ· καὶ σὺ φοβῇ, Πάτερ; Ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· ἐν ἀληθείᾳ ὁ φόβος ὁ νῦν ὢν μετ' ἐμοῦ, ἐνεστί μοι ἅψ' οὐ ἐγενόμην Μοναχός. Καὶ τοῦτο εἰπὼν ἐκοιμήθη.

4. Διηγῆσατό τις τῶν Πατέρων, ὅτι Ἀναχωρητῆς τις ἦν ἐν τῇ ἐρήμῳ Νειλουπόλεως καὶ διηκόνει αὐτῷ κοσμικὸς πιστός. Ἦν δὲ ἐν τῇ πόλει ἄνθρωπος πλούσιος καὶ ἀσεβής· καὶ συνέβη αὐτὸν ἀποθανεῖν· καὶ προέπεμπεν αὐτὸν ἡ πόλις πᾶσα καὶ ὁ Ἐπίσκοπος μετὰ λαμπάδων καὶ θυμιαμάτων.

5. Ἐξῆλθε δὲ τότε καὶ ὁ διακονητής τοῦ Ἀναχωρητοῦ, κατὰ τὸ ἔθος, ἀπενεγκεῖν αὐτῷ ἄρτους· καὶ εὗρίσκει αὐτὸν βεβρωμένον ὑπὸ ὑαίνης.

6. Ἐπεσεν οὖν ἐπὶ πρόσωπον δεόμενος τοῦ Θεοῦ, καὶ λέγων· οὐκ ἐγείρομαι, Κύριε, ἕως οὗ πληροφορήσης με τί εἰσι ταῦτα; ὅτι ἐκεῖνος ὁ ἀσεβής καὶ μετὰ θάνατον τοσαύτην ἔσχε φαντασίαν, οὗτος δὲ ὁ δουλεύων σοι νύκτα καὶ ἡμέραν, οὕτως ἀπέθανεν;

7. Ἦλθε δὲ Ἀγγελος Κυρίου καὶ εἶπεν αὐτῷ· ἐκεῖνος ὁ ἀσεβής εἶχεν ἔργον μικρὸν καλόν, καὶ ἀπέλαβεν αὐτὸ ὧδε, ἵνα ἐκεῖ μηδὲ μίαν εὐρὴν ἀνάπauσιν· οὗτος δὲ ὁ Ἀναχωρητής, ἐπειδὴ κεκοσμημένος ἦν πάσῃ ἀρετῇ, εἶχε δὲ ὡς ἄνθρωπος καὶ αὐτὸς μικρὸν σφάλμα, καὶ ἀπέλαβεν αὐτὸ ἐνταῦθα, ἵνα ἐκεῖ εὖρεθῇ καθαρός ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ.

8. Καὶ πληροφορηθεὶς ὁ ἄνθρωπος ἀπῆλθε δοξάζων τὸν Θεὸν ἐπὶ τοῖς κρίσμασιν Αὐτοῦ τοῖς δικαίοις καὶ ἀκαταλήπτοις.

9. Ἀδελφοῦ τινος σπουδαίου καὶ ἔχοντος τὸ πένθος διηνεκῶς, πλησίον ἔμενεν ἄλλος ἀδελφός· ἐν μιᾷ οὖν, κατερχόμενος οὗτος εἰς τὸ κάστρον, λέγει τῷ ἀδελφῷ ἐκείνῳ τῷ σπουδαίῳ· ποίησον ἀγάπην, ἀδελφέ, καὶ φρόντισον τοῦ κηπίου, ἕως οὗ ἐπανέλθω. Ἀπεκρίθη ἐκεῖνος· πίστευσον, ἀδελφέ, ὅσον δύναμαι οὐκ ἀμελήσω.

10. Ἀπελθόντος δὲ τοῦ ἀδελφοῦ, λέγει πρὸς ἑαυτόν· ταπεινέ, ὡς ὅτι εὗρες καιρόν, φρόντισον τοῦ κήπου. Καὶ σταθεὶς ἅψ' ἐσπέρας εἰς τὸν κανόνα μέχρι πρωΐας, οὐκ ἐπαύσατο μετὰ δακρύων ψάλλων, καὶ εὐχόμενος, ὡσαύτως καὶ ὅλην τὴν ἡμέραν.

11. Οὕτῃ οὖν ἐπανελθὼν ὁ ἀδελφός, εὗρεν ὅτι τὰ χοιρογρύλλια ἠφάνισαν τὸν κήπον, καὶ φησὶ πρὸς τὸν ἀδελφόν· ὁ Θεὸς συγχωρήσαι σοι, ἀδελφέ, ὅτι οὐκ ἐφρόντισας τοῦ κήπου. Ὁ δὲ εἶπεν· ὁ Θεὸς οἶδεν, Ἀββᾶ, τὴν δύναμίν μου ἐποίησα καὶ ἐφύλαξα· καὶ ἐλπίζω, ἐλέει Θεοῦ, ἵνα δώσῃ ἡμῖν καρπὸν τὸ μικρὸν κηπίον. Λέγει ὁ ἀδελφός· φύσει, ἀδελφέ, ὅλον ἡρημώθη.

12. Ἀπεκρίθη ἐκεῖνος· οἶδα, ἀλλὰ πιστεύω τῷ Θεῷ ὅτι πάλιν ἀνθεῖ. Λέγει αὐτῷ ὁ κύριος τοῦ κήπου· ἐλθέ ποτίσωμεν· ὁ δὲ φησιν· ὕπαγε καὶ πότισον ἄρτι· καὶ γὰρ ποτίζω τῇ νυκτί.

13. Γενομένης δὲ ἄβροχίας, ἐλυπεῖτο ὁ κηπωρός· καὶ λέγει τῷ γείτονι αὐτοῦ· πίστευσον, ἀδελφέ, εἰ μὴ ὁ Θεὸς βοηθήσῃ, οὐκ ἔχομεν ὕδωρ ἐφέτος. Ἀπεκρίθη ἐκεῖνος· οὐαὶ ἡμῖν, ἀδελφέ· ἐὰν ξηρανθῶσιν αἱ πηγαὶ τοῦ κήπου, ἀληθῶς οὐκέτι ἔχομεν σωτηρίαν· αὐτὸς δὲ περὶ τῶν δακρύων ἔλεγε καὶ τοῦ τῆς καρδίας κήπου, τοῦ ὑπὸ τούτων ἀρδευομένου καὶ θάλλοντος.

14. Ὅτε οὖν ἔμελλεν ἀποθνήσκειν ὁ καλὸς οὗτος ἀγωνιστής, παρεκάλεσε τὸν ἀδελφὸν τὸν γείτονα αὐτοῦ λέγων· ποίησον ἀγάπην, μηδενὶ εἰπῆς ὅτι ἀσθενῶ, ἀλλὰ παραμένειν ὧδε τὴν σήμερον, καὶ ὅταν κοιμηθῶ, ἄρὸν μου τὸ σῶμα, καὶ ῥίψον αὐτὸ εἰς τὴν ἔρημον, ἵνα καταφάγωσιν αὐτὸ τὰ θηρία καὶ τὰ πετεινά, διότι ἡμαρτε πολλὰ τῷ Θεῷ, καὶ οὐκ ἔστιν ἄξιον ταφῆναι.

15. Ἀπεκρίθη αὐτῷ ἐκεῖνος· πίστευσον, Ἀββᾶ, διακρίνεται ἡ ψυχὴ μου τοῦτο ποιῆσαι. Ἐφη αὐτῷ ὁ ἀσθενῶν· τὸ κρῖμα τοῦτο ἐπάνω μου· καὶ λόγον σοι

δίδωμι ὅτι, ἐάν μου ἀκούσης, καὶ οὕτω ποιήσης, καὶ δυνήθῃ, βοηθῶ σοι ἐκεῖ ὅπου ἀπέρχομαι.

16. Καὶ ἀποθανόντος αὐτοῦ αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ, ἐποίησεν ὁ ἀδελφὸς ὡς αὐτῷ διετάξατο, καὶ ἔρῳισε τὸ σῶμα αὐτοῦ γυμνὸν εἰς τὴν ἔρημον· ἔμενον γὰρ ἀπὸ εἰκοσι μιλίων τοῦ κάστρου.

17. Τῇ οὖν τρίτῃ ἡμέρᾳ φαίνεται αὐτῷ κατὰ τοὺς ὕπνους, καὶ λέγει· ὁ Θεός, ἀδελφέ, ἐλεῆσαί σε, ὡς αὐτὸς ἠλέησάς με· πίστευσόν μοι, μεγάλα μοι εὐηργέτησεν ὁ Θεός, ὑπὲρ οὗ ἔμεινε τὸ σῶμά μου ἄταφον. Ἐρῳέθῃ γάρ μοι, ὅτι· ἴδε διὰ τὴν πολλὴν σου ταπείνωσιν, ἐκέλευσα εἶναί σε μετὰ Ἀντωνίου. Καὶ ἰδοὺ παρκαλέσα περὶ σοῦ.

18. Λοιπὸν οὖν ἄφες τὸ αἰσθητὸν κηπίον καὶ φροντίσόν σου τοῦ νοητοῦ καὶ ἀφθάρτου κήπου τῆς ψυχῆς· καὶ γὰρ καὶ γὰρ μετὰ τὸ ἐξελθεῖν ἐκ τοῦ σώματος, ἔμαθον, ὅτι τὰ δάκρυά μου ἔσβησαν ἀπ' ἐμοῦ τὸ πῦρ εἰς ὃ ἔμελλον ἀπελθεῖν.

Ἑρμηνεῖα

ΟΤΑΝ ὁ Ἀββᾶς Ἀρσένιος ἐπρόκειτο νὰ ἀπέλθῃ τοῦ κόσμου τούτου, ὀλίγας ἡμέρας ἐνωρίτερον ἔδωσε τὰς ἐξῆς παραγγελίας εἰς τοὺς μαθητάς του:

—Μὴ φροντίσετε νὰ κάμετε τίποτε δι' ἐμέ· διότι, ἐὰν ἐγὼ ἐτέλεσα ἔργα ἀγάπης, αὐτὰ ἔχω νὰ εὗρω τώρα.

2. Βλέποντες λοιπὸν αὐτὸν οἱ μαθηταί του μὲ ἐξησθενημένας δυνάμεις καὶ ὀλίγον ἀπέχοντα τοῦ θανάτου, ἐταράχθησαν. Τοῦτο ἀντιληφθεῖς ὁ Ἅγιος Ἀρσένιος τοὺς λέγει:

—Μὴ ἀνησυχῆτε· δὲν ἤλθεν ἀκόμῃ ἡ ὥρα μου· ὅταν ἔλθῃ, θὰ σᾶς εἰδοποιήσω. Σᾶς ἐπαναλαμβάνω ὁμῶς καὶ πάλιν, ὅτι θὰ σᾶς κρίνῃ ὁ Θεὸς ἐπάνω εἰς τὸ φοβερόν Του βῆμα, ἐὰν δώσετε εἰς κανένα τὸ λείψανόν μου (πρὸς ἀπονομὴν τιμῶν).

Μὲ κάποιαν ἀπορίαν τὸν ἐρωτοῦν οἱ μαθηταί:

—Καὶ τί λοιπὸν νὰ κάμωμεν; διότι δὲν γνωρίζομεν τὴν σειρὰν καὶ τὴν τάξιν τοῦ ἐνταφιασμοῦ.

Ὁ Ἀββᾶς Ἀρσένιος τοὺς ἀπαντᾷ:

—Δὲν γνωρίζετε νὰ δέσετε τὸ πόδι μου μὲ ἓνα σχοινὶ καὶ νὰ σύρετε τὸ σῶμα μου εἰς τὸ ὄρος; (διὰ νὰ τὸ φάγουν τὰ θηρία καὶ τὰ ὄρνεα).

3. Ὅταν ἐφθασαν αἱ τελευταῖαι στιγμαὶ τῆς ἐπιγείου ζωῆς του, εἶδον οἱ ἀδελφοὶ τὸν Ἀββᾶν Ἀρσένιον νὰ κλαίῃ καὶ τοῦ λέγουν μὲ κάποιαν ἀπορίαν:

—Καὶ σύ, Πάτερ, φοβεῖσαι τὸν θάνατον;

—Σᾶς διαβεβαιῶ, ὅτι τὸν φόβον αὐτὸν τὸν αἰσθάνομαι, ἀπὸ τότε πὺν ἔγινα Μοναχός—ἀπήντησεν ὁ Ἀββᾶς:

Μὲ τοὺς λόγους δὲ αὐτοὺς ἐκοιμήθη.

4. Ἐνας ἐκ τῶν Πατέρων διηγῆθη τὴν ἐξῆς ἱστορίαν:

—«Κάποτε ἔζη εἰς τὴν ἔρημον τῆς Νειλουπόλεως ἓνας Ἀναχωρητής. Αὐτὸν τὸν ἐξυπηρέτει ἓνας κοσμικὸς, μεταφέρον εἰς αὐτὸν τὰ

ἀπαραίτητα ἐκ τῆς πλησίον πόλεως. Εἰς τὴν ἰδίαν αὐτὴν πόλιν, ποὺ κατῴκει ὁ εὐλαβὴς διακονητὴς τοῦ Ἀναχωρητοῦ, διέμενε καὶ ἓνας πλούσιος ἄνθρωπος ἄσεβης.

Κάποτε ὁ ἄσεβης αὐτὸς πλούσιος ἀπέθανε. Τοῦ ἐγένετο δὲ λαμπρὰ καὶ ἐπιβλητικὴ κηδεία καὶ ὀλόκληρος ἡ πόλις, μὲ ἐπικεφαλῆς τὸν Ἐπίσκοπον, παρηκολούθησαν τὴν ἐκφορὰν τοῦ λειψάνου του· ἄνθη, ψαλμοὶ, θυμιάματα, τὰ πάντα ἐπεστρατεύθησαν διὰ νὰ καταστῇ μεγαλοπρεπέστερος ὁ ἐνταφιασμὸς τοῦ ἄσεβοῦς πλουσίου.

5. Τὴν ἡμέραν ἐκείνην μετέβη, κατὰ τὴν συνήθειάν του, καὶ ὁ εὐλαβὴς κοσμικὸς εἰς τὴν ἔρημον, μεταφέρον εἰς τὸν Ἀναχωρητὴν ὀλίγους ἄρτους. Ποίαν ὁμως δραματικὴν ἀπογοήτευσιν ἐδοκίμασεν, ὅταν δὲν τὸν εὗρε ζῶντα, ἀλλὰ κατασπαραγμένον ἀπὸ μίαν ὕαιναν. (Συνέκρινε, μέσα εἰς τὴν συνείδησίν του, τὴν εἰκόνα τῆς μεγαλοπρεποῦς κηδείας τοῦ ἄσεβοῦς πλουσίου καὶ τὸν τραγικὸν θάνατον τοῦ εὐσεβοῦς Ἀναχωρητοῦ, τοῦ ὁποίου τὰ αἰμόφυρτα μέλη εἶχον διασκορπισθῇ τῇ δὲ κάκεισε ὑπὸ τοῦ θηρίου, καὶ ὅχι μόνον ἐλυπήθη, ἀλλὰ καὶ κατεσκανδαλίσθη).

6. Ὑπὸ τὸ κράτος τῆς ψυχικῆς αὐτῆς ταραχῆς, περιέπεσεν εἰς θερμότητην καὶ πολυστένακτον δέησιν πρὸς τὸν Θεόν, λέγων γοερῶς:

—Κύριε μου, δὲν σηκώνομαι ἀπὸ αὐτὴν τὴν στάσιν, ἐὰν δὲν μὲ πληροφορήσῃς τί νόημα ἔχουν αὐτά, ποὺ βλέπω· ἐκεῖνος ὁ ἄσεβης πλούσιος, καὶ μετὰ θάνατον ἀκόμη περιεβλήθη ἀπὸ τοιαύτην δόξαν καὶ τιμὴν ἐκ μέρους τῶν ἀνθρώπων· ἐνῶ αὐτὸς ἐδῶ ὁ Ἀναχωρητής, ποὺ σὲ ἐδούλευε ἡμέραν καὶ νύκτα, ἔσχε τόσον τραγικὸν καὶ ἄδοξον θάνατον· πῶς ἐξηγοῦνται ὅλα αὐτά;

7. Πράγματι, ὁ Θεός, ὅστις πάντοτε ἐπικάμπτεται ἀπὸ τὰς δεήσεις τῶν ἀπλῶν καὶ τῶν ἀσήμων, διὰ νὰ πληροφορήσῃ τὸν ἐνάρετον καὶ εὐσεβῆ διακονητὴν, ἀποστέλλει Ἀγγελὸν Του, ὅστις καὶ τοῦ λέγει μὲ γλυκύτητα:

—Πρόσεξε· ἐκεῖνος ὁ ἄσεβης εἶχε κάμει καὶ ἓνα μικρὸν καλὸν εἰς τὴν ζωὴν του καὶ ἐπέτρεψεν ὁ Κύριος νὰ τὸ ἀπολαύσῃ ἐδῶ διὰ τῆς λαμπρᾶς καὶ ἐπιβλητικῆς αὐτῆς κηδείας, διὰ νὰ μὴ εὕρῃ οὐδεμίαν ἀνάπαυσιν εἰς τὴν ἄλλην ζωὴν. Ὁ Ἀναχωρητής πάλιν, ὅστις ἦτο ἐστολισμένος μὲ πᾶσαν ἀρετὴν, ὡς ἄνθρωπος, ὑπέπεσε καὶ αὐτὸς εἰς ἓνα παρὰ μικρὸν σφάλμα, δι' αὐτὸ ἐπέτρεψεν ὁ Κύριος νὰ τιμωρηθῇ ἐδῶ, διὰ τοῦ τραγικοῦ θανάτου, ὥστε ἐκεῖ, εἰς τὴν ἄλλην ζωὴν, νὰ εὕρεθῇ τελείως καθαρὸς ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ.

8. Μετὰ τὴν ὁπτασίαν αὐτὴν ὁ καλὸς καὶ ἐνάρετος κοσμικὸς ἐπληροφορήθη πλέον, κατὰ συνείδησιν, ἐπὶ τοῦ ζητουμένου καὶ ἀνεχώρησε διὰ τὸ σπίτι του, δοξάζων τὸν Θεὸν διὰ τὰ δίκαια, ἀλλ' ἀκατανόητα, ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων, κρίματά Του».

9. Πλησίον ἐνὸς σπουδαίου ἀδελφοῦ, ποὺ ἐδοκίμαζε διαρκῶς

εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ τοῦ κατὰ Θεὸν πένθος, κατῴκει ἓνας ἄλλος ἀδελφός. Μίαν ἡμέραν, πού αὐτὸς ὁ ἀδελφὸς ἐπρόκειτο νὰ κατέβῃ εἰς τὴν πόλιν, λέγει εἰς τὸν σπουδαῖον καὶ ἐνάρετον ἀδελφόν:

— Ἀδελφέ μου, κάμε ἀγάπην καὶ φρόντισε διὰ τὸ κηπάριόν μου, μέχρις ὅτου γυρίσω.

Ἐκεῖνος ἀπήντησε:

— Πίστευσέ με, ἀδελφέ μου, δὲν θὰ ἀμελήσω, ὅσον ἡμπορῶ.

10. Ἀφοῦ ἀνεχώρησε διὰ τὴν πόλιν ὁ γείτων, λέγει εἰς τὸν ἑαυτόν τοῦ ὁ ἀδελφός: «πτωχέ μου, τώρα πού εὗρες καιρόν, φρόντισε διὰ τὸν κῆπον». Παρέμεινε δὲ ὄρθιος, διὰ τὸν κανόνα τοῦ, ἀπὸ τὸ βράδυ μέχρι τὸ πρωῒ, ἀλλὰ καὶ δὲν ἔπαυσε καὶ τὴν ἄλλην ἡμέραν, ὁλόκληρον, νὰ ψάλλῃ καὶ νὰ προσεύχεται μετὰ δακρύων.

11. Ἀργὰ ἐπέστρεψεν ὁ γείτων, καὶ διεπίστωσεν, ὅτι τὸν κῆπον τοῦ τὸν κατέστρεψαν οἱ σκαντζόχοιροι. Λέγει λοιπὸν μὲ κάποιαν πικρίαν πρὸς τὸν ἀδελφόν:

— Ὁ Θεὸς νὰ σὲ συγχωρήσῃ, ἀδελφέ μου, διότι δὲν ἐφρόντισες διὰ τὸν κῆπον.

Ὁ ἀδελφὸς ἀπήντησεν:

— Ἀββᾶ, γνωρίζει ὁ Θεός, ὅτι ἔκαμα τὸ κατὰ δύναμιν καὶ ἐφύλαξα τὸ κηπάριον· ἐλπίζω τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ νὰ δώσῃ ἐν καιρῷ καρπὸν.

— Πραγματικά, ἀδελφέ μου—ἀπεκρίθη ὁ κηπουρὸς—τελείως κατεστράφη καὶ ἐξεχερσώθη.

12. Ὁ σπουδαῖος ἐκεῖνος ἀδελφός, θέλων τότε νὰ παρηγορήσῃ τὸν κηπουρόν, τοῦ λέγει:

— Γνωρίζω, ἀδελφέ μου, τί μοῦ λέγεις· εἶναι ὅμως ἱκανὸς ὁ Θεὸς νὰ κάμῃ καὶ πάλιν τὸν κῆπον νὰ ἀνθοφορήσῃ καὶ νὰ καρποφορήσῃ.

— Ἐλα νὰ ποτίσωμεν—τοῦ λέγει ὁ κύριος τοῦ κήπου.

— Πήγαινε—ἀπήντησεν ὁ ἀδελφός—νὰ ποτίσῃς σὺ τώρα, καὶ ἐγὼ θὰ ποτίσω τὴν νύκτα.

13. Ἄλλην πάλιν φορὰν, πού εἶχεν ἀρκετὸν καιρὸν νὰ βρέξῃ, λέγει ὁ κηπουρὸς πρὸς τὸν σπουδαῖον ἐκεῖνον ἀδελφὸν μὲ λύπην:

— Πίστευσέ με, ἀδελφέ μου, πῶς, ἐὰν δὲν βοηθήσῃ ὁ Θεός, ἐφέτος δὲν θὰ ἔχωμεν καθόλου νερό.

Καὶ ὁ ἀδελφὸς ἀπήντησεν:

— Ἀλλοίμονόν μας, ἀδελφέ μου, ἐὰν στερεύσουν αἱ πηγαὶ τοῦ κήπου, τότε πράγματι δὲν θὰ ἔχωμεν σωτηρίαν.

Ἐνῶ ὅμως ὁ κηπουρὸς ὠμίλει διὰ τὸν αἰσθητὸν κῆπον, ὁ ἄλλος ἀδελφὸς ὑπενόει τὰ δάκρυα καὶ τὸν μυστικὸν τῆς καρδίας κῆπον, τὸν ὁποῖον ἐπότιζε καὶ περιεποιεῖτο διὰ νὰ θάλλῃ.

14. Ὅταν λοιπὸν, μετὰ καιρόν, ἐπρόκειτο νὰ ἀποθάνῃ ὁ καλὸς αὐτὸς ἀγωνιστής, παρεκάλεσε τὸν ἀδελφὸν καὶ γείτονά του νὰ ἔλθῃ πλησίον του, καὶ τοῦ εἶπε:

— Κάμε ἀγάπην καὶ μὴ εἴπῃς εἰς οὐδένα, ὅτι εἶμαι ἄρρωστος·

σήμερα κάθισε κοντά μου. Ὃταν δὲ κοιμηθῶ, πάρε τὸ σῶμά μου καὶ πέταξέ το εἰς τὴν ἔρημον, διὰ νὰ τὸ φάγουν τὰ θηρία καὶ τὰ ὄρνεα, ἐπειδὴ πολλὰς ἁμαρτίας διέπραξεν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καὶ δὲν εἶναι ἄξιον νὰ ἐνταφιασθῇ.

15. Ὃ κηπουρὸς ἀκούσας τοὺς λόγους τούτους ἀπήντησε :

— Πίστευσόν με, Ἀββᾶ, ἡ ψυχὴ μου δὲν μὲ ἀφήνει νὰ κάμω αὐτό, ποὺ μοῦ λέγεις.

Ὃ ἄρρωστος τοῦ λέγει ἐκ δευτέρου :

— Τὸ κρεῖμα αὐτό, διὰ τὴν παράλειψιν τῆς ἐπικηδείου τιμῆς πρὸς τὸν νεκρόν, ὥς εἶναι ἐπάνω μου· σοῦ ὑπόσχομαι δέ, ὅτι ἐὰν μὲ ἀκούσης καὶ κάμης ὅπως σοῦ λέγω, καὶ ἡμπορέσω, θὰ σὲ βοηθῶ ἀπὸ ἐκεῖ, ποὺ θὰ ὑπάγω.

16. Πράγματι, κατὰ τὴν πρόρρησιν τοῦ ἀδελφοῦ, οὗτος ἐκοιμήθη τὴν ἰδίαν ἡμέραν. Ὃ δὲ κηπουρὸς ἔκαμεν, ὅπως τὸν διέταξεν ὁ ἀδελφός· ἐπέταξε δηλαδὴ τὸ σῶμα τοῦ νεκροῦ γυμνὸν εἰς τὴν ἔρημον. Καὶ οἱ δύο διέμενον εἴκοσι μίλια ἔξω ἀπὸ τὴν πόλιν.

17. Τὴν τρίτην ἡμέραν, ἀπὸ τοῦ θανάτου του, ἐμφανίζεται ὁ μεταστάς καὶ λέγει εἰς τὸν κηπουρόν :

— Ἀδελφέ μου, εὐχομαι νὰ σὲ ἐλεήσῃ ὁ Θεός, ὅπως μὲ ἡλέησες καὶ σύ. Πίστευσέ με, ὅτι ὁ Θεὸς μὲ εὐηργέτησε πάρα πολύ, χάριν τῆς πρὸς τὸ σῶμά μου περιφρονήσεως, τὸ ὁποῖον παρέμεινεν ἄταφον. Μοῦ εἶπεν ὁ Θεός· « Ἴδὲ ὅτι διὰ τὴν πολλὴν σου ταπείνωσιν, διέταξα νὰ εἶσαι μαζί μὲ τὸν Ἅγιον Ἀντώνιον ». Μόλις δὲ μοῦ ἐδόθη ἡ εὐκαιρία, παρεκάλεσα καὶ διὰ σέ.

18. Λοιπὸν σὲ συμβουλεύω, νὰ ἀφήσῃς τὸν αἰσθητὸν κῆπον, καὶ νὰ φροντίσῃς διὰ τὸν νοητὸν καὶ ἀφθαρτὸν κῆπον τῆς ψυχῆς σου. Διότι καὶ ἐγώ, ἀφοῦ ἐξηλθεν ἡ ψυχὴ μου ἐκ τοῦ σώματος, ἔμαθα, ὅτι τὰ δάκρυά μου ἔσβεσαν τὴν φωτιάν, εἰς τὴν ὁποίαν ἐπρόκειτο νὰ ἀπέλθω μετὰ θάνατον.

ὑΠΟΘΕΣΙΣ ΛΗ΄

Ὅτι οὐ παντός ἐστὶ τὸ διδάσκειν, ἀλλὰ μόνον τοῦ τῇ Θεῇ Προνοίᾳ προβληθέντος εἰς τοῦτο, ὡς ἱκανοῦ, καὶ πράττοντος ἃ διδάσκει καὶ τὰ πάθη νικήσαντος· τὸν δὲ εὐτελεῖ, ἑαυτῷ δεῖ προσέχειν, ἵνα μήπως ἄλλους θέλων οἰκοδομεῖν, ἑαυτὸν καταλύσῃ καὶ ὅτι σπάνιοι μὲν, ὅμως εὐρίσκονταί τινες ἐξ ἀρχῆς αὐτῶν ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ὁδηγούμενοι, οὔτινες ἀνθρωπίνης ὅλως ὁδηγίας οὐκ ἐδεήθησαν, ἀλλ' αὐτοὶ ὁδηγοὶ ἐτέρων γεγόνασιν ὕστερον· ὃ θαυμάζειν δεῖ μόνον ἡμᾶς καὶ οὐ μιμεῖσθαι, εἰς τὴν ἑαυτῶν ἀφορῶντας ἀσθένειαν.

Δὲν εἶναι ἴδιον τοῦ οἰουδήποτε ἡ διδασκαλία, ἀλλὰ μόνον ἐκείνου ὃ ὁποῖος προεβλήθη ὑπὸ τῆς Θεῆς Προνοίας ὡς ἱκανὸς εἰς τοῦτο καὶ ἐφαρμόζει ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα διδάσκει καὶ ἐνίκησε τὰ πάθη του. Ἐκεῖνος δὲ ποὺ δὲν ἔχει τὰ πρὸς διδασκαλίαν προσόντα, πρέπει νὰ προσέχη τὸν ἑαυτὸν του, μὴ τυχόν, θέλων νὰ οἰκοδομήσῃ τοὺς ἄλλους, παραμελήσῃ καὶ ζημιώσῃ τὸν ἑαυτὸν του. Ὑπάρχουν μερικοί, καίτοι σπάνιοι, οἱ ὁποῖοι ὡδηγήθησαν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καὶ ὅχι μόνον δὲν ἔλαβον ἀνάγκην ἀπὸ ἀνθρωπίνην συμβουλὴν καὶ ὁδηγίαν, ἀλλὰ καὶ ἡδυνήθησαν ὕστερον νὰ γίνουν πνευματικοὶ ὁδηγοὶ ἄλλων. Τὸ φαινόμενον αὐτῶν τῶν ἀνθρώπων πρέπει νὰ τὸ θαυμάζωμεν, ἀλλὰ νὰ μὴ ἐπιδιώκωμεν νὰ τὸ μιμηθῶμεν, ἀποβλέποντες εἰς τὴν ἀδυναμίαν μας.

Α΄. Γρηγορίου τοῦ Διαλόγου.

ΒΑΛΕΝΤΙΟΥ τινὸς πατρικίου ἐν τοῖς τῆς Ἀμνίας χώρας μέρεσι χωρίον ὑπῆρχεν, ἐν ᾧ γεωργὸς αὐτοῦ υἱὸν ἔσχεν ὀνόματι Ὀνωράτον, ὃς ἐκ νηπίας αὐτοῦ ἡλικίας, εἰς τὸν πόθον τῆς ἐπουρανίου πατρίδος, διὰ νηστειῶν ἐξεκαύθη.

2. Προκόψας δὲ μεγίσταις δυνάμεσι, παρὰ τοῦ προλεχθέντος Βαλεντίου, τοῦ κυρίου αὐτοῦ, ἐλευθερίας ἔτυχε καὶ εἰς ἐκείνον τὸν τόπον, τὸν Φροῦδον λεγόμενον, Μοναστήριον ᾠκοδόμησεν, ἐν ᾧ διακοσίων λοιπὸν Μοναχῶν Πατὴρ γέγονεν.

3. Ἐν μιᾷ οὖν ἡμέρᾳ, ἐκ τοῦ ὅρους τοῦ τῆς Μονῆς ὑπερκειμένου, λίθος ἀπετμήθη· ὃς ἐκ πλαγίου τοῦ ὅρους κατιῶν, πτώσιν τοῦ Μοναστηρίου καὶ πάντων τῶν ἀδελφῶν ἀπώλειαν ἠπειλεῖ.

4. Ὅν οὕτω σφοδρῶς κατερχόμενον ὁ Ἅγιος θεασάμενος, συχνῇ τῇ φωνῇ τὸ τοῦ Χριστοῦ ἐπικαλούμενος ὄνομα, τὴν δεξιὰν ἐκτείνας, τὸν τύπον αὐτῷ τοῦ Τιμίου Σταυροῦ ἐπέβαλε· καὶ παραχρῆμα ἔστη ὁ λίθος τῆς πρόσω φορᾶς μετέωρος, καὶ μέχρι τοῦ νῦν οὕτω παρὰ πάντων ὁρᾶται κρεμáμενος καὶ μένων ἀκίνητος, καθὼς καὶ αὐτὸν ὁ Ἅγιος, τῇ τοῦ Χριστοῦ δυνάμει στήναι παρεκελεύσατο.

Πέτρος

5. Ἐρωτῶ οὖν, τίμιε Πάτερ, ὁ περιφανὴς οὗτος ἄνθρωπος, ὁ ἐν ὑστέρῳ διδάσκαλος μαθητῶν γεγονώς, τὸ πρότερον ἔσχε διδάσκαλον ;

Γρηγόριος

6. Οὐδαμῶς τοῦτον γεγονέναι τινὸς μαθητὴν ἀκήκοα' τοῦ δὲ Ἁγίου Πνεύματος τὸ δῶρον νόμῳ οὐ στεφανοῦται· ὁμῶς ἔθος τῆς ὁρθῆς ἀναστροφῆς ὑπάρχει, ἵνα προϊστασθαί τις μὴ τολμήσῃ, ὅστις ὑποτάσσασθαι οὐ μεμάθηκε μηδὲ ὑπακοὴν τοῖς ὑποκειμένοις ἐπιτρέψαι, ἣν αὐτὸς ἐκ τῶν προηγουμένων ἐκτελέσαι οὐκ ἔγνω.

7. Εὐρίσκονται δέ τινες ἐκ τῆς τοῦ Πνεύματος διδαχῆς ἐνδοθεν διδασκόμενοι, ὥστε καὶ ἔξωθεν αὐτοῖς ἀνθρωπίνης διδαχῆς ἐπιστήμη οὐχ ὑπάρχει, ἀλλ' ἢ τοῦ ἐνδοθεν διδασκάλου σοφία οὐκ ἐκλείπει· τοῦτο δὲ συμβαίνει εἰς τελείους ἄνδρας, ὧν ἡ τῆς ζωῆς ἐλευθερία ἐκ τῶν ὑποδειγμάτων τῶν ἀσθενεστέρων καταπεσεῖν οὐ δύναται.

8. Προσέχειν δὲ ἄξιον, ἵνα μὴ τις ἑαυτὸν ὁμοίως Πνεύματος Ἁγίου πεπληρωμένον εἶναι νομίσας μαθητὴν ἀνθρώπου παροικτωρῶσθαι, καὶ πλάνης διδάσκαλος γένηται· νοῦς δὲ ὁ τοῦ θείου πεπληρωμένος Πνεύματος, ἐμφανέστατα ἔχει τὰ σημεῖα Αὐτοῦ, ἅτινά εἰσι δυνάμεις καὶ ταπεινοφροσύνη· ἅπερ ἐὰν ἀμφοτέρω ἐν ἐνὶ λογισμῷ ὁλοκλήρῳ συνέλθωσι, σαφῶς τὴν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος παρουσίαν σημαίνουνσιν.

9. Οὕτως οὖν Ἰωάννης ὁ Βαπτιστὴς διδάσκαλον μὴ ἐσχηκέναι ἀναγινώσκεται· οὐδὲ γὰρ αὐτὴ ἡ ἀλήθεια, ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, σωματικῇ παρουσίᾳ τοὺς Ἀποστόλους διδάξας, τοῦτον σωματικῶς μεταξὺ αὐτῶν συνήθροισεν· ἐνδοθεν δὲ μᾶλλον διδασκων, ἔξωθεν ἐν ἐλευθερίᾳ κατέλιπεν.

10. Οὕτω Μωϋσῆς ἐν τῇ ἐρήμῳ ὑπὸ Ἀγγέλου ὁδηγηθεὶς, ἐντολὴν μεμάθηκεν, ἥνπερ δι' ἀνθρώπου οὐκ ἔγνω· ταῦτα δέ, καθὼς προείπομεν, τοῖς ἀσθενέστερον διακειμένοις σεβάσμιά εἰσι καὶ οὐ μιμητέα.

11. Τοιοῦτος καὶ ὁ Ὁσιος Πατὴρ ἡμῶν Βενέδικτος γέγονεν· οὗτος γὰρ ὥς τις Ἐωσφόρος ἀστήρ ἐκ τῆς Νουρσίας χώρας προσελθὼν, τῇ τῶν Ῥωμαίων ἀνέτειλε· καὶ ἔτι ἔφηβος ὢν, καὶ σφριγὼν τῷ σώματι, ὥς ξηρὸν πάντα κόσμον μετὰ τοῦ ἄνθους αὐτοῦ λογισάμενος ἀπεστράφη.

12. Καὶ καταλαβὼν τὴν ἔρημον ἐν τόπῳ τινί, ὃν Λάκκον ἐγχαορίως κατονομάζουσι, σπήλαιον εὗρών, ἐν τούτῳ κατῴκησε καὶ πᾶσαν ἀρετῆς ἰδέαν εἰς ἄκρον ἐξήσκησεν, ὑπὸ τῆς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἰσχύος πληρούμενος, ὅφ' ἥς καὶ καλλιεργηθείσης αὐτοῦ τῆς καρδίας, εὐφορον καὶ τοῖς προσιούσι τὸν τῆς διδασκαλίας καρπὸν ἀπεδίδου.

13. Πολλοὶ γὰρ ἐκ τῶν ἔγγιστα συνέρξοντο εἰς αὐτόν, οἰκοδομῆς χάριν πνευματικῆς· οὐ γὰρ ἦν δυνατὸν ἐπὶ πολὺ ὥσπερ μοδίῳ τῇ λήθῃ τὸ φῶς τῆς ἀρετῆς αὐτοῦ κρύπτεσθαι, ἀλλ' ἐπὶ τὴν λυχνίαν ὑπὸ τῆς Προνοίας ἀξίως ἐτέθη, ἵνα μεταδῶ καὶ τοῖς ἄλλοις τῆς οἰκείας λαμπρότητος.

14. Ὅντι οὖν αὐτῷ ἐν τῷ ῥηθέντι σπηλαίῳ καὶ ταῖς ἀστραπαῖς τῶν ἀρετῶν αὐτοῦ καὶ σημείων καὶ μεγίστων δυνάμεων, ὧν ἐποίει δι' αὐτοῦ ὁ Θεός, πολλοὺς ἐκκαλοῦμενος πρὸς ἑαυτόν, προσῆλθον τινὲς ὑπ' αὐτῷ ποιμανθῆναι αἰτούμενοι. Ὁ δὲ καὶ προσεδέξατο τούτους καὶ δώδεκα αὐτόθι, τῇ τοῦ Χριστοῦ δυνάμει, συνεστήσατο Μοναστήρια, ὧν ἐκάστῳ, δις δέκα Μοναχοὺς ἀπεκλήρωσε· μεθ' ἑαυτοῦ δὲ κατέσχευ ὀλίγους συνοικοῦντας αὐτῷ.

15. Τοιοῦτοι καὶ οἱ τῶν Πατέρων κορυφαῖοι· ὁ Μέγας Ἀντώνιος, καὶ Εὐθύμιος οἱ Μεγάλοι· καὶ οὗτοι γὰρ, οὐκ ἄνθρωπον, ἀλλὰ τὸν Θεὸν καὶ τὴν συνείδησιν σχόντες διδάσκαλον, τῆς οἰκουμένης φωστῆρες γεγόνασιν, οἷος ἦν ὁ Ὁσιος Ἀπολλῶ, οἱ ἐν τοῖς στύλοις Δανιήλ, καὶ Ἀλύπιος, καὶ ὁ μέγιστος Συμῶν.

Ἑρμηνεία

ΕΝΑΣ πατρίκιος, ὀνομαζόμενος Βαλέντιος, εἶχεν εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Ἀμνίας ἓνα κτῆμα. Ὁ γεωργὸς τοῦ κτήματος αὐτοῦ εἶχεν υἱόν, τὸν Ὀνωράτον. Ὁ Ὀνωράτος λοιπὸν ἐκ μικρᾶς ἡλικίας κατεφλέχθη ἀπὸ τὸν πόθον τῆς ἐπουρανίου πατρίδος, καὶ ἐπεδόθη εἰς μίαν προσπάθειαν νηστείας καὶ ἐγκρατείας.

2. Ἐνωρίτατα διεκρίθη εἰς μεγάλα πνευματικὰ κατορθώματα, ὁ δὲ κύριός του, ὁ Βαλέντιος, βλέπων τὴν τοιαύτην ἐπίδοσιν καὶ πρόοδόν του, τοῦ ἐχάρισε τὴν ἐλευθερίαν του. Οὗτος ἀνωκοδόμησεν εἰς τὴν περιοχὴν Φρούδου Μοναστήριον, εἰς τὸ ὁποῖον συνηθροίσθησαν διακόσιοι Μοναχοί, τῶν ὁποίων ὁ Ὀνωράτος ἐγένεν Ἡγούμενος.

3. Μίαν ἡμέραν ἀπὸ τὸ βουνόν, ποὺ εὗρίσκετο ὑπεράνω τῆς Μονῆς, ἀπεσπάσθη ἓνας τεράστιος βράχος, ὁ ὁποῖος ἤρχισε νὰ κατακυλᾷ εἰς τὴν πλαγιὰν τοῦ βουνοῦ, ἀπειλῶν νὰ καταστρέψῃ τὸ Μοναστήριον καὶ νὰ φονεύσῃ τοὺς ἀδελφούς.

4. Μόλις ὁ Ἅγιος ἄνθρωπος εἶδε τὸν βράχον νὰ κατακυλᾷ μετὸς τὴν ὁρμὴν πρὸς τὸ μέρος τῆς Μονῆς, ἤρχισεν ἀμέσως καὶ χωρὶς διακοπῆς νὰ ἐπικαλῇται τὸ ὄνομα τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ· ὑψώσας δὲ τὴν δεξιάν του χεῖρα ἔκαμε πρὸς τὴν κατεύθυνσιν τοῦ βράχου τὸ σημεῖον τοῦ Τιμίου Σταυροῦ. Καὶ ὦ τοῦ θαύματος! ὁ βράχος ἐσταμάτησε τὸ κατακυλίσματος καὶ παρέμεινε μετέωρος εἰς τὴν θέσιν ποὺ εὗρέθη, ὥπως εἶναι μέχρι σήμερον. Ὅλοι δὲ τὸν βλέπουν νὰ εἶναι κρεμασμένος καὶ νὰ παραμένῃ ἀκίνητος, ἐκεῖ ἀκριβῶς, ὅπου ὁ Ἅγιος, μετὰ τὴν δύναμιν τοῦ Χριστοῦ, τὸν διέταξε νὰ σταματήσῃ.

Πέτρος

5. Σὲ ἐρωτῶ λοιπόν, τίμιε Πάτερ, αὐτὸς ὁ σπουδαῖος ἄνθρωπος, ὁ ὁποῖος μετὰ ταῦτα ἐγένε διδάσκαλος τόσων μαθητῶν, εἶχε προηγουμένως διδάσκαλον;

Γρηγόριος

6. Ποτὲ δὲν ἔτυχεν νὰ ἀκούσω, ὅτι ἐχρημάτισε μαθητὴς ἄλλου. Ἡ δωρεὰ ὅμως αὐτῇ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος δὲν εἶναι δυνατόν νὰ θεμελιώσῃ νόμον καὶ τακτικὴν μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων, ὥστε νὰ τολμήσῃ κανεὶς νὰ ἀναδειχθῇ προϊστάμενος ἄλλων, ἐφ' ὅσον προηγουμένως δὲν ἔχει μάθει νὰ ὑποτάσσεται ὁ ἴδιος· ἀλλ' οὔτε καὶ εἶναι θεμιτὸν νὰ ἀξιοῖ ὑπακοὴν ἀπὸ ὑποκειμένους εἰς αὐτόν, ἐὰν ὁ ἴδιος δὲν ἔμαθε προηγουμένως νὰ φυλάττῃ ὑπακοήν.

7. Ὑπάρχουν καὶ μερικοὶ ἄνθρωποι, οἱ ὁποῖοι διδάσκονται ἐσωτερικῶς, ἀπὸ τὴν διδαχὴν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ὥστε καὶ ἐὰν ἀκόμη δὲν ἐδόθη εἰς αὐτοὺς ἡ εὐκαιρία νὰ ἐκμάθουν τὰ δέοντα ἀπὸ διδασκάλους, ἐν τούτοις δὲν τοὺς ἐγκαταλείπει ποτὲ ὁ ἐσωτερικὸς διδά-

σκαλος, ἡ πνευματοδίδακτος δηλαδή σοφία. Αὐτὸ ὁμως συμβαίνει μόνον εἰς τοὺς τελείους ἄνδρας, τῶν ὁποίων ἡ ζωὴ εἶναι τόσον ἐλευθέρᾳ ἀπὸ τὰς ἐπιδράσεις τοῦ κακοῦ καὶ τῆς ἁμαρτίας, ὥστε δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ περιπέσουν εἰς ἀσέβειαν ἢ ἀδιαφορίαν ἀπὸ τὰ παραδείγματα τῶν ἀσθενεστέρων κατὰ τὸν χαρακτῆρα καὶ τὴν πνευματικὴν ἐπίδοσιν.

8. Ἀξίζει δὲ νὰ προσέχη κανεὶς πάρα πολύ, ὥστε νὰ μὴ θεωρήσῃ καὶ τὸν ἑαυτὸν τοῦ ὁμοίως πεπληρωμένον ἀπὸ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα καὶ οὕτω ἀρνηθῇ οἰκτρῶς νὰ χρηματίσῃ μαθητὴς ἄλλου, γενόμενος οὕτω διδάσκαλος πλάνης. Νοῦς ὁ ὁποῖος ἔχει καταληφθῇ ἀπὸ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ἔχει ὀλοφάνερα τὰ σημεῖα τῆς τοιαύτης ἐπισκιάσεως, καὶ τὰ ὁποῖα εἶναι δύνამεις (πνευματικὴ καὶ θαυματουργικὴ) καὶ ταπεινοφροσύνη. Ἐὰν δὲ ἡ δύναμις αὕτη καὶ ἡ ταπεινοφροσύνη συγκεντρωθοῦν εἰς ἓνα τέλειον καὶ ὠλοκληρωμένον στοχασμόν, φανερῶνουν τότε σαφῶς τὴν παρουσίαν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

9. Τοιουτοτρόπως, ὅπως ἀναγιγνώσκομεν εἰς τὴν Καινὴν Διαθήκην, ὁ Ἰωάννης ὁ Βαπτιστὴς δὲν εἶχε διδάσκαλον· οὔτε αὐτὴ ἡ Ἀλήθεια, ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, ὅστις ὡς ἄνθρωπος, διὰ σωματικῆς παρουσίας, ἐδίδαξε τοὺς Ἀποστόλους, ἐκάλεσε τοῦτον, διὰ νὰ τὸν προσθέσῃ εἰς τὸν χορὸν τῶν Ἀποστόλων, ἐδίδασκε δὲ μᾶλλον αὐτὸν δι' ἐσωτερικοῦ φωτισμοῦ, ἐνῶ φαινομενικῶς τὸν εἶχεν ἀφήσει ἐλεύθερον.

10. Τοιουτοτρόπως καὶ ὁ Μωϋσῆς ὠδηγήθη εἰς τὴν ἔρημον ὑπὸ Ἀγγέλου καὶ ἐκεῖ ἔμαθεν ἐντολήν, τὴν ὁποίαν δὲν ἐγνώρισε διὰ μέσου ἀνθρώπου¹⁾. Αὐτὰ ὁμως, ὅπως προείπομεν, διὰ τοὺς ἀσθενεστέρους εἶναι μὲν ἄξια σεβασμοῦ καὶ θαυμασμοῦ, ὅχι ὁμως καὶ περιπτώσεις πρὸς μίμησιν.

11. Τοιοῦτος πνευματοδίδακτος ἀνεδείχθη καὶ ὁ Ὅσιος Πατὴρ ἡμῶν Βενέδικτος· διότι καὶ αὐτός, ὅπως τὸ ἄστρον τῆς αὐγῆς, προερχόμενος ἀπὸ τὰ μέρη τῆς Νουρσίας, ἀνέτειλεν εἰς τὴν πόλιν τῶν Ρωμαίων. Ἐνῶ δὲ ἦτο ἀκόμη ἔφηβος καὶ μὲ ἀκμαῖον τὸ σωματικὸν σφριγος, ἐθεώρησεν ὀλόκληρον τὸν κόσμον καὶ τὸ ἄνθος αὐτοῦ, τὰς φευγάλεας καλλονὰς του, ὡς ξηρὰ χόρτα, δι' αὐτὸ καὶ τὸν ἀπεστράφη.

12. Ἐγκατεστάθη δὲ εἰς ἓνα ἔρημον τόπον, τὸν ὁποῖον οἱ ἐντόπιοι ὀνομάζουν Λάκκον· εἰς αὐτὴν τὴν περιοχὴν εὔρεν ἓνα σπήλαιον, ὅπου παρέμεινεν ἀσκητεύων καὶ κατῳρῆσε νὰ ἐφαρμόσῃ εἰς τὸ ἔπακρον ὅλας τὰς ἀρετάς· ὡς καθαρὸν δὲ καὶ πολύτιμον δοχεῖον ἐπληρώθη ἀπὸ τὴν δύναμιν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ὑπὸ τῆς ὁποίας καὶ ἐκαλλιεργήθη ἡ καρδιά του καὶ ἀπέδωσε πλουσίους καὶ ὠραίους τοὺς καρποὺς τῆς διδασκαλίας εἰς ὅσους προσήρχοντο πλησίον του.

13. Πράγματι πολλοὶ ἄνθρωποι συνέρρεον εἰς τὸ Ἀσκητήριόν

1) Ὑπαινίσσεται ἐνταῦθα ὁ Ἅγιος τὴν ἐντολήν τῆς ἀπελευθερώσεως τῶν Ἑβραίων ἀπὸ τῆς δουλείας τῶν Αἰγυπτίων, τὴν ὁποίαν ἔλαβεν ὁ Μωϋσῆς, ὅταν εἶδε τὸ θαῦμα τῆς φλεγομένης καὶ μὴ κατακαιομένης βάτου (Ἐξ. γ' 2 καὶ ἔξ.).

του ἀπὸ τὰ γειτονικὰ μέρη χάριν τῆς πνευματικῆς των οἰκοδομῆς. Δὲν ἦτο δὲ δυνατὸν ἐπὶ πολὺ τὸ φῶς τῆς ἀρετῆς του νὰ ἀγνοῇται, ὥς νὰ ἐκρύπτετο ὑπὸ τὸν μόδιον (Ματθ. ε' 15)· ἀλλ' ὑπὸ τῆς Θείας Προνοίας ἐτέθη ἐπαξίως ἐπάνω εἰς τὴν λυχνίαν, διὰ νὰ μεταδώσῃ καὶ εἰς ἄλλους ἀνθρώπους ἀπὸ τὴν λαμπρότητά του.

14. Ἀσκητεύων λοιπὸν ὁ Ὅσιος Βενέδικτος εἰς τὸ προαναφερθέν σπήλαιον, προσεῖλκε πλησίον του, μὲ τὰς ἀστραπὰς τῶν ἀρετῶν του, τῶν σημείων καὶ τῶν καταπληκτικῶν θαυμάτων, τὰ ὅποια δι' αὐτοῦ ἐνήργει ὁ Θεός, ἀρκετοὺς εὐσεβεῖς Χριστιανούς· μεταξὺ αὐτῶν προσῆλθον καὶ μερικοὶ ἐξαιτούμενοι νὰ κυβερνηθοῦν ψυχικῶς ὑπ' αὐτοῦ, ὅπως τὰ πρόβατα ἀπὸ τὸν καλὸν ποιμένα. Ὁ Ἅγιος Βενέδικτος, πράγματι, τοὺς ἐδέχθη καὶ ἀνέλαβε τὴν πνευματικὴν των ἐπιστάσιαν. Μὲ τὴν δύναμιν δὲ τοῦ Χριστοῦ ἰδρυσεν εἰς τὸ μέρος ἐκεῖνο δώδεκα Μοναστήρια, εἰς ἓνα ἕκαστον τῶν ὁποίων ἐγκατέστησεν ἀνὰ εἴκοσι Μοναχοὺς. Μαζί του ἐκράτησεν ὀλίγους μετὰ τῶν ὁποίων συνησκήτευσεν.

15. Τοιοῦτοι ὑπῆρξαν καὶ οἱ κορυφαῖοι Πατέρες, ὁ Μέγας Ἀντώνιος καὶ ὁ Μέγας Εὐθύμιος καὶ ἄλλοι μεγάλοι Πατέρες τῆς ἐρήμου. Καὶ αὐτοί, ὅπως ὁ Ἅγιος Βενέδικτος, δὲν εἶχον ὡς διδάσκαλον ἄνθρωπον, ἀλλὰ τὸν Θεὸν καὶ τὴν συνείδησίν των· δι' αὐτὸ καὶ ἀνεδείχθησαν φωστῆρες τῆς οἰκουμένης. Τοιοῦτοι ὑπῆρξαν καὶ ὁ Ὅσιος Ἀπολλῶς καὶ οἱ στυλῖται Δανιήλ, Ἀλύπιος καὶ ὁ Μέγιστος Συμεών.

Β'. Ἐν τῷ βίῳ τῆς Ὀσίας Συγκλητικῆς.

ΕΛΕΓΕΝ ἡ μακαρία Συγκλητικὴ, ὅτι ἐπικίνδυνον λίαν τὸν μὴ διὰ τοῦ πρακτικοῦ ἀναχθέντα βίου διδάσκειν ἐπιχειρεῖν· ὥσπερ γὰρ ὁ οἰκίαν ἔχων σαθρὰν καὶ ὑποδεξάμενος ξένους, τῇ τοῦ οἰκήματος πτώσει καὶ ἑαυτῷ κἀκείνοις τὴν ἀπώλειαν προεξένησεν, οὕτω καὶ ὁ μὴ ἑαυτὸν πρότερον ἀσφαλῶς οἰκοδομήσας καὶ διδάσκειν ἐπιχειρῶν, καὶ ἑαυτὸν καὶ τοὺς προσελθόντας κινδύνῳ χαλεπῷ περιέβαλε.

2. Τοῖς μὲν λόγοις, εἰς σωτηρίαν τούτους προσεκαλέσατο· τῷ δὲ ἔργῳ, ἀπώλειαν αὐτοῖς ἐμνηστεύσατο· ἡ μὲν γὰρ ψιλὴ τῶν λόγων ἔκθεσις, ἔοικε γραφαῖς διὰ χρωμάτων εὐαποπτύστων συστάσαις.

3. Ὅς τινος καὶ ὁ βραχύτατος χρόνος διέλυσεν, καὶ ἀνέμων ῥιπαῖς καὶ ὑετῶν σταγόσι· τὴν δὲ ἔμπρακτον διδασκαλίαν, οὐδ' ὁ πᾶς αἰὼν διαλύσαι δύναται· τὰ γὰρ στερεὰ τῆς ψυχῆς ἢ πρᾶξις ἐγκολάπτουσα σὺν τῷ λόγῳ, αἰώνιον ἄγαλμα τοῖς πιστοῖς δωρεῖται.

Ἑρμηνεία

Η ΜΑΚΑΡΙΑ Συγκλητικὴ ἔλεγεν· Εἶναι πάρα πολὺ ἐπικίνδυνον νὰ ἐπιχειρῇ νὰ διδάσκῃ ἐκεῖνος, ὁ ὅποιος προηγουμένως, διὰ τοῦ πρακτικοῦ βίου, δὲν ἀνῆλθεν εἰς τὸ ὕψος τῆς τελειότητος. Εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν θὰ συμβῇ τὸ ἴδιον μὲ ἐκεῖνον, ποὺ ὑποδέχεται ξένους ἐντὸς ἐτοιμορρόπου οἰκίας· ὅπως δηλαδὴ ὁ ἀπερίσκεπτος αὐτὸς ἄνθρωπος, διὰ τῆς πτώσεως τοῦ ἐτοιμορρόπου οἰκήματος, ἐγένετο

πρόξενος τῆς καταστροφῆς τοῦ ἑαυτοῦ του καὶ ἐκείνων, τοιοῦτοτρόπως καὶ αὐτὸς ποὺ ἀποτολμᾷ νὰ διδάξῃ ἄλλους, χωρὶς νὰ στερεώσῃ προηγουμένως τὸν ἑαυτόν του, διὰ πνευματικῆς οἰκοδομῆς, θέτει εἰς τρομακτικὸν κίνδυνον καὶ τὸν ἑαυτόν του καὶ τοὺς προσελθόντας.

2. Οὗτος, διὰ μὲν τῶν λόγων τῆς διδασκαλίας, προσεκάλεσε τοὺς ἀκροατάς του εἰς σωτηρίαν, ἐνῶ, μὲ τὴν ἀπροσεξίαν καὶ τὰ ἔργα του, τοὺς παραδειγματίζει κακῶς, ὥστε νὰ τοὺς προετοιμάξῃ διὰ τὴν ἀπώλειαν τῆς ψυχῆς των. Ἡ ξηρὰ διδασκαλία, ποὺ δὲν συνοδεύεται ἀπὸ τὰ ἔργα τοῦ διδάσκοντος, ὁμοιάζει μὲ εἰκόνας, ποὺ ἔχουν ζωγραφηθῇ μὲ εὐκολόσβυστα χρώματα.

3. Τὰς εἰκόνας αὐτὰς διέλυσεν ἐλάχιστον χρονικὸν διάστημα, μὲ τὰς πνοὰς τῶν ἀνέμων καὶ τὰς σταγόνας τῶν βροχῶν· ἐνῶ τὴν διδασκαλίαν, τὴν ὁποίαν συνοδεύει ἡ ἔμπρακτος καὶ ταπεινόφρων ἐφαρμογὴ τῶν διδασκομένων, οὐδ' ὀλόκληρος ἡ αἰωνιότης δύναται νὰ ἐκμηδενίσῃ. Διότι ἡ πρᾶξις τῆς ἀρετῆς μαζὶ μὲ τὸν λόγον, δηλαδὴ τὴν διδασκαλίαν, σφυρηλατεῖ τὰ στερεὰ κατορθώματα τῆς ψυχῆς καὶ οὕτω χαρίζει εἰς τοὺς πιστοὺς αἰώνιον πρότυπον ἀρετῆς καὶ καλωσύνης.

Γ'. Ἐν τῷ Γεροντικῷ.

Ε ΠΙΝΕΝ ὁ Ἀββᾶς Ποιμὴν, ὅτι τὸ διδάξαι τὸν πλησίον ὑγιαίνοντός ἐστι καὶ ἀπαθοῦς· ἐπεὶ τίς χρεῖα οἰκοδομησαί τινα ἄλλου οἰκίαν, καὶ τὴν ἰδίαν καταστρέψαι;

2. Εἶπε πάλιν· ἄνθρωπος διδάσκων, καὶ μὴ ποιῶν ἃ διδάσκει, ἔοικε πηγῇ, ἣτις πάντας ποτίζει καὶ πλύνει, ἑαυτὴν δὲ οὐ δύναται καθαρίσαι, ἀλλὰ πᾶσα ῥυπαρία καὶ ἀκαθαρσία παρ' αὐτῇ ἐστίν.

3. Ἀπῆλθέ ποτε ὁ Ἀββᾶς Σεργῖνος πρὸς τὸν Ἀββᾶν Ποιμένα μετὰ τοῦ μαθητοῦ αὐτοῦ Ἰσαάκ· καὶ λέγει αὐτῷ· τί ποιήσω τῷ Ἰσαάκ τούτῳ; ὅτι ἡδέως ἀκούει μου τοῦ λόγου. Ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ Ἀββᾶς Ποιμὴν· ἐὰν θέλῃς ὠφελῆσαι αὐτόν, ἔργῳ δείξον αὐτῷ τὴν ἀρετὴν· ἐπεὶ ὁ τῷ λόγῳ προσέχων, ἀργὸς μένει· ἐὰν δὲ ἔργῳ δείξῃς αὐτῷ, τοῦτο παραμενεῖ αὐτῷ.

4. Εἶπεν ὁ Ἀββᾶς Ὑπερέχιος· σοφὸς ἀληθῶς ἐστίν οὐχ ὁ τῷ λόγῳ διδάσκων, ἀλλ' ὁ τῷ ἔργῳ παιδεύων.

5. Εἶπε Γέρων, ὅτι ἡ ψυχὴ, ἐὰν λόγον ἔχῃ, ἔργον δὲ οὐκ ἔχῃ, ἔοικε δένδρῳ ἔχοντι φύλλα, καρπὸν δὲ οὐ· ὥσπερ γὰρ δένδρον πλήρες καρποῦ εὐθιᾶ αὐτοῦ ἐστὶ καὶ τὰ φύλλα, οὕτως ἀρμόζει λόγος ψυχῇ, ἐχούσῃ ἀγαθὴν ἐργασίαν.

6. Εἶπε Γέρων· ἐὰν ἴδῃς τινὰ ἐμπεσόντα, καὶ δύνασαι αὐτῷ βοηθῆσαι, χάλασον αὐτῷ τὴν ῥάβδον σου, καὶ ἔλκυσον αὐτόν· εἰ δὲ οὐ δυνηθῇς ἐλκύσαι αὐτόν, κατάλιπε αὐτῷ τὴν ῥάβδον σου, ἵνα μὴ σὺν αὐτῷ καὶ σὺ ἀπόλλῃ.

7. Εἰ δὲ δώσεις αὐτῷ τὴν χειρὰ σου, καὶ μὴ δυνηθῇς ἐλκύσαι αὐτόν, ἔλξει σε· αὐτὸς κάτω, καὶ ἀμφοτέρω ἀποθανεῖσθαι. Τοῦτο δὲ ἔλεγε πρὸς τοὺς ἐμβάλοντας ἑαυτοὺς βοηθῆσαι τινὶ ὑπὲρ τὸ μέτρον αὐτῶν.

8. Εἶπε Γέρων· οὐδὲν πτωχότερον διανοίας, ἐκτὸς τοῦ Θεοῦ φιλοσοφοῦ-

σης τὰ τοῦ Θεοῦ. Ὁφείλει γὰρ ὁ διδάσκων εἶτε ἐν Ἐκκλησίᾳ εἶτε ἐν κελλίῳ, ἵνα αὐτὸς ποιήσῃ πρῶτον ἃ λέγει καὶ διδάσκει· «τὸν κοπιῶντα», γὰρ φησι, «γεωργόν, δεῖ πρῶτον τῶν καρπῶν μεταλαμβάνειν».

9. Εἶπε Γέρων· ἑτέρῳ Γέροντι ἔχοντι ἀγάπην, καὶ συμβαλλομένῳ Μοναχοῖς καὶ κοσμικοῖς, ὅτι ὁ λύχνος πολλοὺς φαίνει, τὸ δὲ ἑαυτοῦ στόμα καίει.

10. Εἶπεν ὁ Ἀββᾶς Ὁρσίσιος· πλίνθος ὠμὴ βαλλομένη εἰς θεμέλιον ἐγγὺς ποταμοῦ, οὐχ ὑπομένει μίαν ἡμέραν· ὁπτιὴ δέ, ὡς λίθος διαμένει. Οὕτω καὶ ὁ ἄνθρωπος ὁ σαρκικὸν φρόνημα ἔχων ἔτι, καὶ μὴ πυρωθεὶς κατὰ τὸν Ἰωσήφ τῷ φόβῳ τοῦ Θεοῦ, λύεται προσελθὼν εἰς ἀρχήν.

11. Πολλοὶ γὰρ τῶν τοιούτων οἱ πειρασμοὶ ἐν μέσῳ ἀνθρώπων ὄντων· καλὸν δὲ τίνα εἰδὸτα τὰ ἴδια μέτρα, ἀποφεύγειν τὸ βάρος τῆς ἀρχῆς· οἱ δὲ ἐδραῖοι τῇ πίστει, καὶ ἀμετακίνητοί εἰσι.

12. Περὶ αὐτοῦ γὰρ τοῦ Ἀγίου Ἰωσήφ, εἰ σκοπεῖ τις, εὕρησιν ὅτι οὐκ ἐπίγειος ἦν· πόσα γὰρ ἐπειράσθη; Καὶ ἐν ποίᾳ χώρᾳ; Καὶ οὐκ ἐξέστη τῆς ἀρετῆς. Καὶ ἡμεῖς οὖν, ἐπιγινόντες τὰ ἑαυτῶν μέτρα, ἀγωνισώμεθα ἐκφυγεῖν τὴν κρίσιν τοῦ Θεοῦ.

13. Εἶπεν ὁ Ἀββᾶς Ποιμὴν· ἄνθρωπος, ἐὰν τὴν τάξιν αὐτοῦ φυλάξῃ, οὐ ταράσσεται.

14. Εἶπε πάλιν· ὁ ἐωρακὼς ἄνθρωπος καὶ οὐκ ἐφύλαξε, πῶς τὸν πλησίον δύναται διδάξαι;

15. Ἀδελφὸς ἠρώτησεν αὐτὸν λέγων· ἀδελφοὶ οἰκοῦσι μετ' ἐμοῦ· θέλεις κελεύσω αὐτοῖς; Ἀπεκρίθη ὁ Γέρων· οὐχί· ἀλλὰ ποιήσον πρῶτον τὸ ἔργον, καὶ ἐὰν θέλωσι ζῆν, ἑαυτοῖς βλέπουσι. Καὶ λέγει ὁ ἀδελφός· θέλουσιν αὐτοί, Πάτερ, ἵνα κελεύσω αὐτοῖς. Καὶ φησιν ὁ Γέρων· ἀλλὰ γενοῦ αὐτοῖς τύπος καὶ μὴ νομοθεσία.

16. Ἀδελφὸς ἠρώτησε Γέροντα· ἐὰν ἀδελφὸς εἰσάξῃ λόγους ἕξωθεν πρὸς με, θέλεις, Ἀββᾶ, ἵνα εἶπω αὐτῷ μὴ μοι φέρῃ αὐτούς; Ἐφη αὐτῷ ὁ Γέρων· μηδαμῶς. Λέγει ὁ ἀδελφός· διατί; Καὶ εἶπεν ὁ Γέρων· καθότι οὐδὲ ἡμεῖς ἠδυνήθημεν τοῦτο φυλάξαι, μήποτε λέγοντες τῷ πλησίον μὴ ποιεῖν τοῦτο, εὗρεθῶμεν ἡμεῖς μετὰ ταῦτα ποιοῦντες αὐτό. Ἐφη ὁ ἀδελφός· τί οὖν δεῖ ποιεῖν; Ἐφη ὁ Γέρων· ἐὰν θέλωμεν σιωπᾶν, ὁ τρόπος ἀρκεῖ τῷ πλησίον.

17. Ἠρώτησεν ὁ Ἀββᾶς Πέτρος τὸν Ἀββᾶν Ἡσαΐαν· τί ἐστι δοῦλος Θεοῦ; Καὶ ἀπεκρίθη ὁ Γέρων· ὅτι ἐν ὅσῳ δουλεύει τις οἴφδηποτε πάθει, οὕτω ἐλογίσθη εἰς δοῦλον Θεοῦ, ἀλλὰ δοῦλός ἐστιν ἐκείνου, ὃν οὐ κατακυριεύεται· ἐν ὅσῳ γὰρ αὐτός ἐστιν ἐν κατοχῇ, τὸν ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ πάθους κατακυριευόμενον διδάσκειν οὐ δύναται. Αἰσχύνῃ γὰρ αὐτῷ ἐστι διδάξαι, πρὸ τοῦ ἐλευθερωθῆναι αὐτὸν ὑπ' ἐκείνου, ἢ αἰτήσασθαι τὸν Θεὸν περὶ τούτου ὑπὲρ τοῦ πλησίον, αὐτὸς ἔτι ἐν τούτῳ κατεχόμενος.

18. Εἶπεν ὁ Ἀββᾶς Ἡσαΐας· πόθεν οἶδα ἐγὼ ὅτι προσεδέχθη παρὰ τῷ Θεῷ, ἵνα εἶπω ἄλλῳ, ποιήσον τοῦτο ἢ ἐκείνο, αὐτὸς ἐγὼ ὑπὸ μετάνοιαν ὧν διὰ τὰς ἁμαρτίας μου; Ὁ γὰρ ποτε πεσὼν ἄνθρωπος, ὑπὸ μετάνοιάν ἐστι, καὶ οὐκ ἔχει τὸ ἀσφαλές, ἐφ' ὅσον οὐκ οἶδεν εἰ γέγονεν αὐτῷ συγχώρησις τῶν ἁνομιῶν· τοῦτο δὲ σημεῖον ἐστιν ἐὰν μηδὲν κινηθῇ ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ ὧν ἤμαρτεν, ἢ ἄλλου λαλοῦντος αὐτῷ περὶ αὐτῶν. Φόβος γὰρ ἐστι, καὶ τρόμος περὶ αὐτῶν, ἕως εἰς τὸ βῆμα τοῦ Θεοῦ ἀπαντήσῃ.

19. Εἰ δέ τις αἰτήσῃ σε δεῖξαι αὐτῷ τι, καὶ δοὺς τὴν ψυχὴν σου εἰς θάνατον, εἴπῃς αὐτῷ τὴν ἐλευθερίαν, καὶ ἐπιστρέψῃ πρὸς σε πάλιν τὰ αὐτὰ λέγων, εἰς οὐδὲν προκόψας ἐξ ὧν εἶπας αὐτῷ, ἄρα οὐκ εἰργάσατο αὐτά, ἀπόστα οὖν ἀπ' αὐτοῦ, ἐπεὶ θανατοῖ τὴν ψυχὴν σου.

20. Τοῦτο γὰρ μέγα ἐστὶ τῷ ἀνθρώπῳ, ἵνα ἀφῇ τὸ ἴδιον δικαίωμα, ὃ νομίζει κατὰ Θεὸν εἶναι, καὶ φυλάξῃ τὸ ῥῆμα τοῦ κατὰ Θεὸν αὐτὸν διδάσκοντος.

21. Ὁ γὰρ ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ ὁ Ἀββᾶς Νισθερώ, ἰδὼν τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ, καὶ ἔχων τοὺς υἱοὺς τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ συνοικοῦντας αὐτῷ, εἰς οὐδὲν αὐτοῖς διατάξατο, ἀλλ' εἴασεν ἕκαστον ἐν τῷ ἰδίῳ θελήματι, εἴτε καλοὶ ἐγένοντο, εἴτε κακοί, μὴ μεριμνῶν περὶ αὐτῶν.

22. Ἐλεγον περὶ τοῦ Κάιν καὶ Ἀβελ, ὅτι μήπω νόμου ὄντος μήτε Γραφῆς, τίς ἐδίδαξεν αὐτοὺς τοῦτο ἢ ἐκεῖνο ποιῆσαι; Διότι εἰ μὴ ὁ Θεὸς διδάξει τὸν ἄνθρωπον, εἰς μάτην κοπιᾷ.

23. Εἶπε πάλιν· τὸ διδάξαι τὸν πλησίον, ἔκπτωσίς ἐστι ψυχῆς· καὶ τὸ θέλειν αὐτὸν ἀναγαγεῖν ἐν καλῇ φύσει, μέγα σύντριμμά ἐστι τῆς ψυχῆς· ἐν ὅσῳ γὰρ διδάσκεις τὸν πλησίον, ὅτι ποιήσῃ τοῦτο ἢ ἐκεῖνο, κατανόησον σαυτὸν καὶ νόμισον ὅτι σκαλίδην κατέχεις καταστρέφων τὸν οἶκόν σου, θέλων τὸν οἶκον ἐκείνου οἰκοδομῆσαι.

24. Ὁ ἀφείς τὰς ἀμαρτίας ἑαυτοῦ, κἄν μεριμνῶν τοῦ διορθώσασθαι ἄλλον, ἀργός ἐστιν ἀπὸ τῆς ἐξ ὅλης καρδίας δεήσεως, καὶ τῆς ἐν γνώσει πρὸς τὸν Θεὸν παρακλήσεως.

25. Εἶπε πάλιν περὶ τοῦ διδάξαι, ὅτι φόβος ἐστὶ μὴ παραπσεῖν εἰς ὃ διδάσκεις· ἐν ὅσῳ γὰρ πίπτεις εἰς αὐτό, οὐ δύνασαι διδάξαι.

26. Εἶπε πάλιν· οὐαὶ ἡμῖν ὅτι ἐγκλημάτων πλήρεις ὄντες, τοὺς πολλῶ μᾶλλον διαφέροντας ἡμῶν νουθετοῦμεν καὶ διδάσκομεν, καὶ τὴν δοκὸν ἔχοντες ἐν τῷ ὀφθαλμῷ, περὶ τῶν λεπτοτάτων σφαλμάτων τοῖς ἀδελφοῖς ἡμῶν ὡς ἀμώμητοι ἐγκαλοῦμεν καὶ ὀργιζόμεθα καὶ δεσμοῦμεν ἑτέροις «φορτία βαρέα, καὶ δυσβάστακτα», αὐτοὶ δέ, ὡς ἀσθενέστεροι, δῆθιν, τῷ σώματι, προσψαῦσαι αὐτοῖς παραιτούμεθα.

27. Οὐαὶ ἡμῖν, ὅτι ἐργασίας μοναδικῆς ἀπολειπόμενοι, διδάσκουν ἑτέρους τὴν πρακτικὴν ἀρετὴν προπετενόμεθα· οὐαὶ τῷ πονοῦντι ἑτέροις, ἐπὰν τῶν ἰδίων πόνων ἑαυτὸν ἀποστερῇ· οὐαὶ ἡμῖν, ὅτι τὰ δίκαια ὀρίζομεν καὶ κρίνομεν καὶ διδάσκομεν, τῆς δὲ ἐργασίας τοῦ ἀγαθοῦ πόρῳ ἀφεστήκαμεν.

Ἐρμηνεία

Ο ΑΒΒΑΣ Ποιμὴν εἶπε: Τὸ νὰ διδάξῃ κανεὶς τὸν πλησίον εἶναι ἔργον ὑγιαίνοντος καὶ ἀπαθοῦς ἀνθρώπου· διότι ποία ἀνάγκη ὑπάρχει νὰ οἰκοδομήσῃ κανεὶς κατοικίαν ἄλλου καὶ νὰ καταστρέψῃ τὴν ἰδικήν του;

2. Ὁ ἴδιος πάλιν εἶπεν: ὁ ἄνθρωπος, ὁ ὁποῖος διδάσκει τοὺς ἄλλους καὶ δὲν ἐφαρμόζει εἰς τὸν ἑαυτὸν τοῦ αὐτὰ ποὺ διδάσκει, ὁμοιάζει μὲ πηγὴν, ἣ ὁποία, ἐνῶ ποτίζει καὶ καθαρίζει ὅλους τοὺς ἄλλους, δὲν δύναται ἢ ἰδίᾳ νὰ καθαρισθῇ, ἀλλὰ κάθε ῥυπαρότης καὶ ἀκαθαρσία ἔχουν συγκεντρωθῇ εἰς αὐτήν.

3. Κάποτε ὁ Ἀββᾶς Σερεῖνος ἐπεσκέφθη τὸν Ἀββᾶν Ποιμένα μαζί με τὸν ὑποτακτικόν του τὸν Ἰσαάκ καὶ τοῦ λέγει: Τί νὰ κάμω, Ἀββᾶ μου, εἰς αὐτὸν τὸν ὑποτακτικόν μου, τὸν Ἰσαάκ, ὁ ὁποῖος εὐχαρίστως ἀκούει τὴν διδασκαλίαν μου; Ὁ Ἀββᾶς Ποιμὴν τοῦ ἀπήντησεν: Ἐὰν θέλῃς νὰ τὸν ὠφελήσῃς, νὰ τοῦ ὑποδείξῃς ἐμπράκτως, διὰ τοῦ παραδείγματός σου, τὴν ἀρετὴν, διότι αὐτὸς ποὺ προσέχει μόνον εἰς τοὺς λόγους καὶ τὰς ὁμιλίας τοῦ ἄλλου, παραμένει ἀργὸς εἰς τὴν ἐξάσκησιν τῆς ἀρετῆς· ὅτι ὁμως, τοῦ ὑποδείξῃς ἐμπράκτως μὲ τὸ παράδειγμά σου, αὐτὸ θὰ παραμείνῃ μονίμως εἰς τὴν συνείδησίν του, καὶ θὰ τὸν παρακινήῃ εἰς ἐφαρμογὴν.

4. Ὁ Ἀββᾶς Ὑπερέχιος εἶπεν: σοφὸς πράγματι εἶναι ἐκεῖνος, ποὺ διδάσκει ὄχι μὲ ὠραίους λόγους, ἀλλὰ μὲ τὰ ἔργα του.

5. Ἐνας Γέρων Ἀσκητὴς εἶπεν: ἐὰν ἡ ψυχὴ ἔχῃ τὴν ἱκανότητα νὰ ὁμιλῇ μὲ ὠραίους καὶ κομποῦς λόγους, δὲν ἔχει ὁμως νὰ ἐπιδείξῃ ἔργα, ὁμοιάζει μὲ δένδρον, ποὺ ἔχει πολλὰ πράσινα φύλλα, δὲν δίδει ὁμως καρπὸν. Ὅπως δὲ ἀκριβῶς ἓνα δένδρον, ποὺ εἶναι γεμᾶτον καρπούς, ἔχει καὶ φύλλα καταπράσινα, τοιοῦτοτρόπως καὶ εἰς τὴν ψυχὴν, ποὺ ἐργάζεται τὸ ἀγαθόν, ταιριάζει καὶ ἡ διδασκαλία.

6. Ἐνας Γέρων εἶπεν: ἐὰν ἰδῇς κάποιον ποὺ ἔπescen (εἰς περιοχὴν βαλτώδη ἢ τελματώδη) καὶ ἡμπορῇ νὰ τὸν βοηθήσῃς, πρόσφερε τοῦ τὸ ραβδί σου καὶ τράβηξέ τον· ἐὰν ὁμως δὲν ἡμπορῇ νὰ τὸν τραβήξῃς, ἄφησέ του τὸ ραβδί σου, διὰ νὰ μὴ χαθῇς καὶ σὺ μαζί με αὐτόν.

7. Ἐὰν δὲ ἐπιχειρήσῃς νὰ τοῦ δώσῃς τὴν χεῖρα σου καὶ δὲν ἡμπορέσῃς νὰ τὸν τραβήξῃς, εἶναι κίνδυνος νὰ σὲ παρασύρῃ αὐτὸς πρὸς τὰ κάτω καὶ νὰ ἀποθάνετε καὶ οἱ δύο. Αὐτὸ τὸ ἔλεγε δι' ἐκείνους, ποὺ ἐπιζητοῦν νὰ βοηθήσουν ἄλλους περισσότερον ἀπὸ τὸ μέτρον τῶν ἰδικῶν των δυνάμεων.

8. Ἐνας ἄλλος Γέρων ἔλεγε: δὲν ὑπάρχει πτωχοτέρα διάνοια ἀπὸ ἐκείνην ποὺ ἐπιχειρεῖ νὰ φιλοσοφήσῃ τὰ τοῦ Θεοῦ, χωρὶς νὰ ἐπισκιάζεται ἀπὸ τὴν δύναμιν τοῦ Θεοῦ. Ἐχει ὑποχρέωσιν αὐτὸς ποὺ διδάσκει, εἴτε εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, εἴτε εἰς τὸ κελλίον του, νὰ ἐφαρμόσῃ πρῶτος αὐτά, ποὺ διδάσκει. Διότι, ὅπως λέγει καὶ ἡ Καινὴ Διαθήκη, «ὁ γεωργὸς ποὺ κοπιάζει, πρέπει πρῶτος νὰ γεύεται τοὺς καρπούς του» (Β' Τιμ. β' 6).

9. Ἐνας Γέρων εἶπε κάποτε δι' ἄλλον Γέροντα, ποὺ ἔτρεφε πρὸς ὅλους ἀγάπην καὶ ἐπεσκέπτετο Μοναχοὺς καὶ κοσμικοὺς: Ὁ λύχνος πολλοὺς φωτίζει, καίει ὁμως τὸ στόμα του.

10. Ὁ Ἀββᾶς Ὁρσίσιος εἶπε: πλίνθος ὥμή, ὅταν τοποθετηθῇ εἰς θεμέλιον πλησίον ποταμοῦ, δὲν ἀντέχει εἰς τὴν ὑγρασίαν οὔτε μίαν ἡμέραν· ὅταν ὁμως ψηθῇ καλὰ μέσα εἰς τὸ καμίνι, τότε ἀντέχει ὡς πέτρα. Τὸ ἴδιον συμβαίνει καὶ μὲ τὸν ἄνθρωπον, ποὺ ἔχει ἀκόμη τὸ σαρκικὸν φρόνημα, καὶ δὲν ἔχει, ὅπως ὁ Ἰωσήφ, πυρωθῇ (Ψαλμ. ρδ' 17 — 19) ἀπὸ τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ· ὁ ἄνθρωπος αὐτός, ὅταν ἀναλάβῃ ἀξίωμα καὶ ἀνέλθῃ εἰς ἀρχήν, διαλύεται καὶ καταστρέφεται, κατὰ τὴν πνευματικὴν του οἰκοδομήν.

11. Οἱ τοιοῦτοι ἄνθρωποι ἀντιμετωπίζουν πολλοὺς πειρασμοὺς εὐρισκόμενοι μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων. Ὁ ἄνθρωπος, ποὺ γνωρίζει καλῶς τὰς ἱκανότητάς του, εἶναι ὀρθὸν νὰ ἀποφεύγῃ νὰ ἀναλαμβάνῃ ἀξιώματα. Ἐκεῖνοι, ποὺ εἶναι καλὰ στερεωμένοι εἰς τὴν πίστιν, δὲν ἔχουν φόβον νὰ μετακινήθωσιν.

12. Ἐὰν κανεῖς ἐξετάσῃ ἐπακριβῶς τὴν πολιτείαν τοῦ παγκάλου Ἰωσήφ, θὰ διαπιστώσῃ, ὅτι δὲν ἦτο ἐπίγειος. Διότι, σκεφθῆτε πόσους πειρασμοὺς ὑπέμεινε; Καὶ εἰς ποίαν χώραν εὐρισκόμενος; Καὶ ὁμως, παρ' ὅλα ταῦτα, δὲν παρεστράτησεν ἀπὸ τὸν δρόμον τῆς ἀρετῆς. Καὶ ἡμεῖς λοιπόν, γνωρίζοντες καλῶς τὰ μέτρα τῆς ἱκανότητός μας, ὡς ἀγωνισθῶμεν ἐναντίον τοῦ κακοῦ, διὰ νὰ ξεφύγωμεν ἀπὸ τὴν δικαίαν κρίσιν τοῦ Θεοῦ.

13. Ὁ Ἀββᾶς Ποιμὴν εἶπεν: ἐὰν ὁ ἄνθρωπος φυλάξῃ τὴν τάξιν του, δὲν θὰ ταραχθῇ ποτέ.

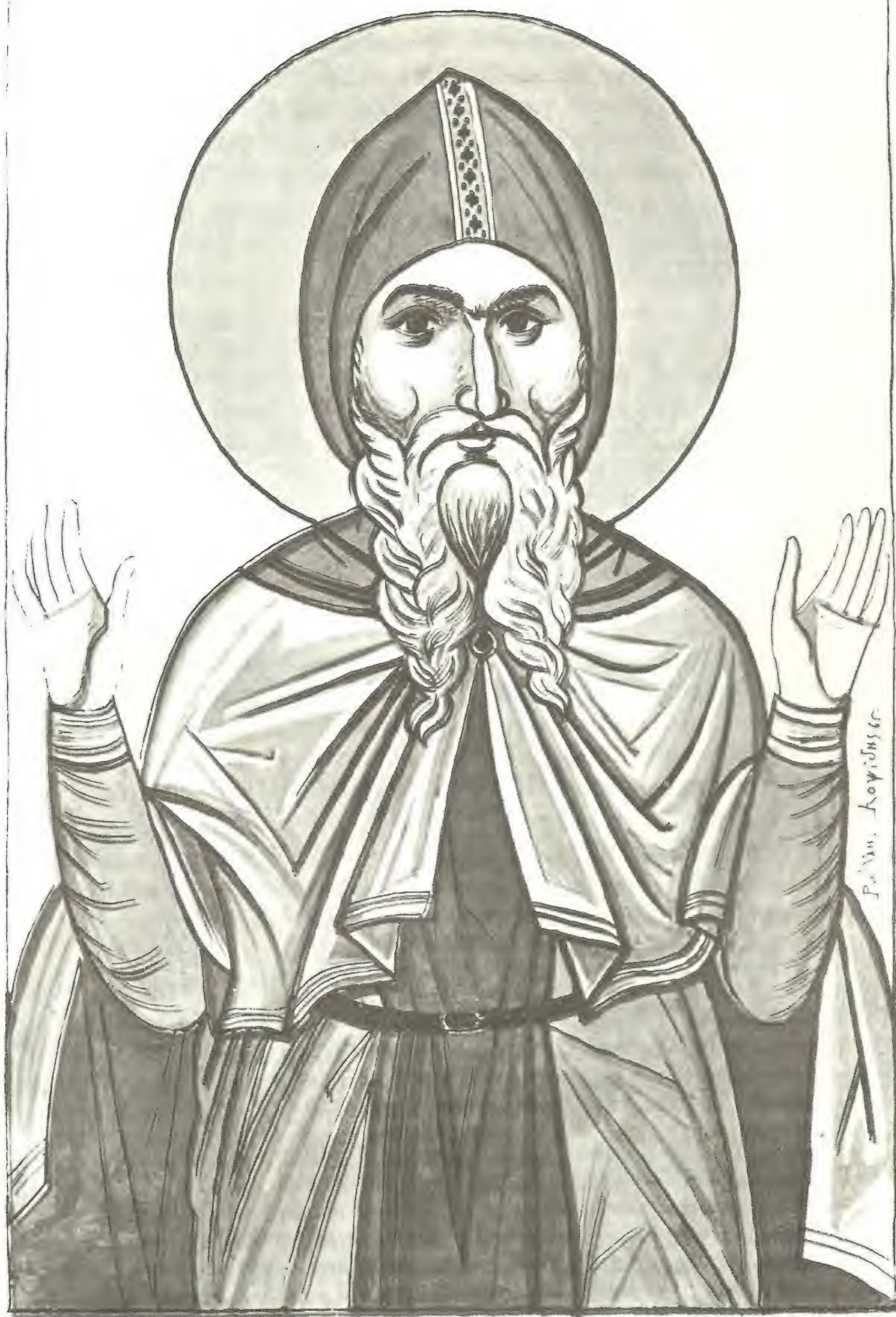
14. Ὁ ἴδιος πάλιν Ἀββᾶς εἶπεν: Ὁ ἄνθρωπος ποὺ γνωρίζει, καὶ δὲν φυλάττει τὴν τάξιν καὶ τὴν ἀκρίβειαν, πῶς τότε δύναται νὰ διδάξῃ τὸν πλησίον του;

15. Ἐνας ἀδελφὸς ἠρώτησε τὸν Ἀββᾶν Ποιμένα: Μαζί μου συγκατοικοῦν ἄλλοι ἀδελφοί· θέλεις νὰ τοὺς διευθύνω; Ὁ Γέρων ἀπήντησεν: Ὅχι· ἀλλὰ νὰ κάμῃς πρῶτα σὺ τὸ ἐπιβαλλόμενον πνευματικὸν ἔργον, καὶ ἐὰν αὐτοὶ ἐπιθυμοῦν ἀνωτέραν πνευματικὴν ζωὴν, βλέπουν τὸ παράδειγμά σου καὶ πράττουν καὶ ἐκεῖνοι. Ὁ ἀδελφὸς ἠρώτησεν ἐκ δευτέρου τὸν Ἀββᾶν Ποιμένα: Αὐτοί, Πάτερ μου, θέλουν νὰ τοὺς διευθύνω. Τότε εἶπε πάλιν ὁ Ἀββᾶς Ποιμὴν: Τοῦλάχιστον προσπάθησε νὰ γίνῃς εἰς αὐτοὺς τύπος καὶ ὑπόδειγμα ἀρετῆς καὶ πνευματικῆς ἐργασίας, καὶ ὅχι νομοθέτης.

16. Ἐνας ἀδελφὸς ἠρώτησεν ἓνα Γέροντα:—Ἐάν, Ἀββᾶ, ἓνας ἀδελφὸς μοῦ μεταφέρῃ συζητήσεις καὶ λόγους, ποὺ ἐγένοντο ἔξω ἀπὸ τὸ κελλί, θέλεις νὰ τοῦ εἰπῶ: σταμάτησε, μὴ μοῦ μεταφέρῃς συζητήσεις ἀπ' ἔξω;

—Καθόλου—ἀπήντησεν ὁ Γέρων.

Ο ΟΣΙΟΣ ΑΒΒΑΣ ΟΡΓΙΣΙΟΣ

Ρ. Μ. ΚΟΡΙΝΘΙΟΣ

—Διατί;—ἠρώτησεν ὁ ἀδελφός.

—Διότι—εἶπεν ὁ Γέρων—οὔτε ἡμεῖς ἠμπορέσαμεν νὰ κρατήσωμεν τοιαύτην ἀκρίβειαν ἐπ' αὐτοῦ. Ὑπάρχει λοιπὸν φόβος, λέγοντες εἰς τὸν πλησίον μας νὰ μὴ κάμῃ αὐτὸ τὸ πρᾶγμα, νὰ φθάσωμεν μετὰ ταῦτα ἡμεῖς εἰς τὸ σημεῖον νὰ τὸ κάμωμεν.

—Τί πρέπει λοιπὸν νὰ κάμω;—ἠρώτησε πάλιν ὁ ἀδελφός.

—Ἐὰν θελήσωμεν νὰ σιωπήσωμεν—ἀπήντησεν ὁ Γέρων—αὐτὸς ὁ τρόπος εἶναι ἀρκετὸς εἰς τὸν πλησίον, διὰ νὰ ἀντιληφθῇ τὸ ὀρθόν

17 Ὁ Ἀββᾶς Πέτρος ἠρώτησε τὸν Ἀββᾶν Ἡσαΐαν:

—Τί εἶναι δοῦλος Θεοῦ;

Καὶ ὁ Ἀββᾶς Ἡσαΐας ἀπήντησεν:

—Ἐφ' ὅσον ἓνας ἄνθρωπος δουλεύει εἰς ὁποιοδήποτε πάθος, δὲν θεωρεῖται ἀκόμη δοῦλος Θεοῦ, ἀλλ' ἐξακολουθεῖ νὰ εἶναι δοῦλος τοῦ πάθους ἐκείνου, ἀπὸ τὸ ὅποιον κατακυριεύεται. Ἐν ὅσῳ λοιπὸν εὐρίσκεται ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τοῦ πάθους, δὲν δύναται νὰ διδάξῃ ἄλλον πὺν κατέχεται ἀπὸ τὸ ἴδιον πάθος· διότι εἶναι ἐντροπὴ εἰς αὐτὸν νὰ διδάσκῃ, πρὶν νὰ ἐλευθερωθῇ ἀπὸ τὸ πάθος, ἐναντίον τοῦ ὁποίου διδάσκει, ἢ ἀκόμη καὶ νὰ παρακαλέσῃ τὸν Θεὸν διὰ τὴν ἀπαλλαγὴν τοῦ πλησίον ἀπὸ τὸ πάθος αὐτό, ἐφ' ὅσον ὁ ἴδιος ἐξακολουθεῖ ἀκόμη νὰ κατέχεται ὑπ' αὐτοῦ.

18. Ὁ Ἀββᾶς Ἡσαΐας ἔλεγεν: «Ἀπὸ ποῦ γνωρίζω ἐγώ, ὅτι μὲ ἐδέχθη ὁ Θεός, διὰ νὰ εἶπω εἰς τὸν ἄλλον, κάμε αὐτὸ ἢ ἐκεῖνο; Πῶς νὰ διατάξω ἄλλον, ἐνῶ ἐγὼ ἀκόμη διατελῶ ὑπὸ μετάνοιαν, διὰ τὰς ἁμαρτίας μου; Διότι ἐκεῖνος πὺν ἔπεσε κάποτε εἰς ἁμαρτίαν, ἐξακολουθεῖ νὰ εἶναι ὑπὸ μετάνοιαν καὶ δὲν δύναται νὰ εἶναι ἀσφαλής, ἐφ' ὅσον δὲν ἐγνώρισεν, ἐὰν τοῦ ἐγένετο συγχώρησις τῶν ἁμαρτιῶν του. Σημεῖον δέ, ὅτι συνεχωρήθη ὑπὸ τοῦ Θεοῦ διὰ τὰς ἀνομίας του, εἶναι αὐτό· ἐφ' ὅσον δὲν κινήθῃ εἰς τὴν καρδίαν αὐτοῦ κανένα πάθος, ἀπὸ ἐκεῖνα πὺν τὸν ἔκαμαν νὰ ἁμαρτήσῃ καὶ ὅταν ἀκόμη ἄλλος ὁμιλῇ εἰς αὐτὸν περὶ τῶν παθῶν αὐτῶν. Ἀπὸ τὰ πάθη αὐτὰ ὑπάρχει φόβος καὶ τρόμος μέχρι νὰ παρουσιασθῇ ἡ ψυχὴ εἰς τὸ βῆμα τοῦ Θεοῦ.

19. Ἐὰν κάποιος ζητήσῃ ἀπὸ σὲ νὰ τοῦ ὑποδείξῃς κάτι, καὶ σὺ ἐκθέσῃς τὴν ψυχὴν σου εἰς κίνδυνον θανάτου καὶ τοῦ ὑποδείξῃς τὴν ἐλευθερίαν (ἀπὸ τὰ πάθη), καὶ γυρίσῃ πάλιν αὐτὸς καὶ σοῦ λέγει τὰ ἴδια, χωρὶς νὰ ἔχῃ προκόψῃ καθόλου εἰς ὅ,τι τοῦ ὑπέδειξες, εἶναι φανερόν, ὅτι τίποτε δὲν ἔκαμεν ἀπὸ ὅσα τοῦ εἶπες. Καὶ σὺ λοιπὸν νὰ ἀπομακρυνθῇς ἀπὸ αὐτόν, διότι αὐταὶ αἱ ἄκαρποι καὶ στείραι συνομιλῖαι καὶ συζητήσεις θανατώνουν τὴν ψυχὴν σου.

20 Εἶναι μεγάλο κατόρθωμα διὰ τὸν ἄνθρωπον νὰ θυσιάσῃ ἢ νὰ ἐγκαταλείψῃ τὸ δικαίωμά του, τὸ ὅποιον ὁ ἴδιος θεωρεῖ, ὅτι εἶναι κατὰ Θεόν, καὶ νὰ ἐφαρμόσῃ τὴν συμβουλήν ἐκείνου, πὺν τὸν διδάσκει κατὰ Θεόν.

21. Ὁ ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ Ἀββᾶς Νισθερώ, ποὺ εἶδε τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ, συγκατοικῶν μὲ τοὺς υἱοὺς τῆς ἀδελφῆς του, τοὺς ἀνεψιούς του, εἰς τίποτε δὲν τοὺς διέταξεν, ἀλλ' ἄφησε τὸν καθένα νὰ πορεύεται κατὰ τὸ θέλημά του, εἴτε καλοὶ ἐγένοντο, εἴτε κακοί, χωρὶς νὰ μεριμνᾷ δι' αὐτούς⁽¹⁾.

22. Ἐλεγον διὰ τὸν Κάϊν καὶ τὸν Ἀβελ, ὅτι ἀφοῦ κατὰ τὴν ἐποχὴν των δὲν ὑπῆρχεν ἀκόμη οὔτε ὁ Νόμος, οὔτε ἡ Ἀγία Γραφή, ποῖος ἐδίδαξεν αὐτοὺς νὰ κάμουν τοῦτο ἢ ἐκεῖνο; Ἐὰν ὁ Θεὸς δὲν διδάξῃ τὸν ἄνθρωπον αὐτὸ τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ κάμῃ, ματαιῶς ὁ ἄνθρωπος κοπιᾷζει.

23. Εἶπε πάλιν (ὁ Ἀββᾶς Ἡσαΐας)· τὸ νὰ διδάξῃ κανεὶς τὸν πλησίον, συνιστᾷ κίνδυνον ἐκτροπῆς τῆς ψυχῆς (ἀπὸ τὸ κύριον ἔργον τῆς ἐσωτερικῆς οἰκοδομῆς) καὶ ἐκπτώσεως αὐτῆς· μὲ τὸ νὰ θέλῃ δὲ κανεὶς νὰ ἐπαναφέρῃ τὸν πλησίον εἰς τὴν κατάστασιν τῆς καλῆς φύσεως ἐκθέτει τὴν ψυχὴν του εἰς τὸν τρομακτικὸν κίνδυνον τῆς συντριβῆς καὶ ἀπωλείας. Διότι κατὰ τὸ διάστημα ποὺ διδάσκεις τὸν πλησίον, λέγων εἰς αὐτὸν κάμε αὐτὸ τὸ πρᾶγμα ἢ τὸ ἄλλο, πρέπει νὰ σκεφθῇς καλὰ τί κάμνεις καὶ νὰ ἔχῃς ὑπ' ὄψιν σου, ὅτι, θέλων νὰ οἰκοδομήσῃς τὸν οἶκον τοῦ πλησίον, κρατᾷς ἀξίνην καὶ καταστρέφεις τὸν οἶκον τῆς ψυχῆς σου.

24. Ἐκεῖνος ποὺ ἀδιαφορεῖ διὰ τὰς ἁμαρτίας του, καὶ ἐὰν ἀκόμη φροντίζῃ νὰ διορθώσῃ τὸν ἄλλον, παραμένει ἀργὸς ἀπὸ τοῦ νὰ δέεται μὲ ὅλην του τὴν καρδιὰ καὶ νὰ παρακαλῇ τὸν Θεὸν (ἔχων ἐπίγνωσιν τῆς ἀθλιότητος καὶ ἀδυναμίας του).

25. Εἶπε πάλιν ὁ ἴδιος περὶ τοῦ θέματος τῆς διδασκαλίας τῶν ἄλλων· ὑπάρχει φόβος διὰ σὲ τὸν διδάσκοντα νὰ περιπέσῃς εἰς ἐκεῖνο, ποὺ διδάσκεις τοὺς ἄλλους νὰ ἀποφεύγουν· ἐὰν ὅμως περιπίπτῃς εἰς αὐτὸ τὸ σφάλμα, δὲν δύνασαι νὰ διδάσκῃς τοὺς ἄλλους.

26. Εἶπε πάλιν: Ἀλλοίμονον εἰς ἡμᾶς· διότι ἐνῶ εἴμεθα γεμᾶτοι ἀπὸ ἐγκλήματα, νουθετοῦμεν καὶ διδάσκομεν αὐτούς, ποὺ διαφέρουν πάρα πολὺ ἀπὸ ἡμᾶς καὶ εἶναι καλύτεροί μας· καὶ ἔχοντες εἰς τὸν ὀφθαλμόν μας μέσα ὁλόκληρον δοκάρι (Ματθ. ζ' 3), κατηγοροῦμεν τοὺς ἀδελφούς μας διὰ μικρότατα σφάλματα καὶ ὀργιζόμεθα ἐναντίον

1) Τὸ πνεῦμα τῆς ὅλης περικοπῆς, ποὺ ἀπολήγει εἰς τὸ παράδειγμα τοῦ Ἀββᾶ Νισθερώ, εἶναι τὸ ἑξῆς: Ὁ ἄνθρωπος κατὰ κύριον λόγον ὀφείλει νὰ ἀσχολεῖται μὲ τὴν ἐσωτερικὴν του πνευματικὴν οἰκοδομὴν καὶ νὰ ἀποφεύγῃ νὰ κάμνῃ τὸν διδάσκαλον τοῦ ἄλλου, ἔφ' ὅσον ὁ ἴδιος δὲν ἔφθασεν εἰς τὸ μέτρον τῆς ἀκριβείας τῶν διδασκομένων. Τοῦθ' ὅπερ καὶ ὁ θεῖος Ἰάκωβος συνιστᾷ «Μὴ πολλοὶ διδάσκαλοι γίνεσθε, ἀδελφοί μου, εἰδότες ὅτι μεῖζον κρίμα ληψόμεθα» (Ἰακ. γ' 1).

αὐτῶν, ὥς νὰ εἴμεθα τελείως ἄψογοι· «φορτώνομεν τοὺς ἄλλους μὲ βαρέα καὶ δυσβάστακτα φορτία, ἐνῶ ἡμεῖς, ὥς ἀσθενέστεροι τάχα κατὰ τὸ σῶμα, παραιτούμεθα καὶ ἀπὸ τοῦ νὰ ἐγγίσωμεν ἀπλῶς τὰ φορτία αὐτά» (Ματθ. κγ' 4).

27. Ἀλλοίμονον εἰς ἡμᾶς, διότι ἐγκαταλείπομεν τὴν μοναδικὴν ἐργασίαν, καὶ σπεύδομεν μὲ προπέτειαν καὶ αὐθάδειαν νὰ διδάξωμεν τοὺς ἄλλους τὴν πρακτικὴν ἀρετὴν, μὲ τὴν ὁποίαν ἔπρεπε νὰ ἐνασχολούμεθα. Ἀλλοίμονον εἰς ἐκεῖνον ποὺ ὑποβάλλει εἰς κόπους τοὺς ἄλλους, ἐνῶ ὁ ἴδιος ἀποφεύγει τοὺς ἐπιβαλλομένους κόπους διὰ τὴν κατόρθωσιν τῆς ἀρετῆς. Ἀλλοίμονον εἰς ἡμᾶς, οἱ ὁποῖοι στήνομεν δικαστήρια καὶ κρίνομεν καὶ διδάσκομεν τοὺς ἄλλους, ἡμεῖς ὅμως ἔχομεν ἀπομακρυνθῇ πάρα πολὺ ἀπὸ τὴν προσπάθειαν νὰ ἐργασθῶμεν τὸ ἀγαθόν.

Δ'. Τοῦ Ἀββᾶ Μάρκου.

Ο ΕΚΤΟΣ ἔργου σοφιζόμενος καὶ λαλῶν λόγον, πλουτεῖ ἐξ ἀδικίας, καὶ οἱ πόνοι αὐτοῦ, κατὰ τὴν Γραφήν, «εἰς οἴκους ἄλλοτρίων» εἰσέρχονται.

Ἑρμηνεία

ΕΚΕΙΝΟΣ, ποὺ παριστᾷ τὸν σοφὸν καὶ διδάσκει, χωρὶς νὰ ἐργάζεται τὸ ἀγαθόν, πλουτίζει ἀπὸ ἀδικίαν καὶ οἱ κόποι του, κατὰ τὴν Ἀγίαν Γραφήν, εἰσέρχονται «εἰς ξένα σπίτια» (Παροιμ. ε' 10).

Ε'. Τοῦ Ἀββᾶ Ἰσαάκ.

ΜΗ παραδῶς τινι ὅπερ οὐπω κατέλαβες, ἵνα μὴ καταισχυνηθῇς καθ' ἑαυτόν, καὶ ἐκ τῆς συγκρίσεως τῆς σῆς διαγωγῆς, ἀποκαλυφθῇ σου τὸ ψεῦδος. Ἐὰν δὲ χρειᾶ ἐστὶν εὐλόγος λαλῆσαι, ἐν τάξει μανθάνοντος λάλησον, καὶ μὴ μετὰ αὐθεντίας καὶ ἀναιδείας· καὶ προκατάλαβε κατακρίνων ἑαυτόν, καὶ δεικνύων ὅτι ὑποδεέστερος εἶ ἐκεῖνου, πρὸς ὃν τὸν λόγον ποιεῖς.

2. Καλόν ἐστι τὸ διδάξαι τοὺς ἀνθρώπους τὸ ἀγαθόν, καὶ ἐπισπάσασθαι αὐτοὺς ἐν τῇ διανομῇ τῆς προνοίας ἐκ τῆς πλάνης εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας· οὗτος γὰρ ἦν ὁ τοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν Ἀποστόλων τρόπος, καὶ ἔστιν ὑψηλὸς πάνυ.

3. Ἐὰν δὲ τις αἰσθάνηται ἑαυτοῦ ἐκ τῆς διαγωγῆς ταύτης καὶ τῆς συνεχοῦς κοινωνίας, ὅτι ἀσθενεῖ ἢ συνειδήσεις αὐτοῦ πρὸς τὴν θεωρίαν τῶν ὄντων, καὶ ταράσσεται ἢ γαλήνη τῆς καρδίας αὐτοῦ, καὶ ἡ γνῶσις σκοτίζεται διὰ τὸ δέεσθαι τὴν διάνοιαν αὐτοῦ φυλακῆς καὶ τῆς τῶν αἰσθήσεων ἀποταγῆς· καὶ ἐν τῷ θέλειν ἄλλους θεραπεύειν τὴν ἰδίαν ὑγείαν ἀπόλλυσι, καὶ ἐξέρχεται ἐκ τῆς ἐλευθερίας τοῦ ἰδίου θελήματος εἰς τὴν ταραχὴν τοῦ νοός, ὁ τοιοῦτος μνημονευσάτω τοῦ Ἀποστόλου.

4. Λέγει γὰρ ὁ Ἀπόστολος· «Τελείων δὲ ἐστὶν ἡ στερεὰ τροφή» ἥτοι τῶν ὑγιαινόντων τὰ αἰσθητήρια καὶ γεγυμνασμένα ἔχόντων, καὶ δυσσμένων δέξασθαι πᾶσαν τροφήν· λέγω δὴ τὰς προσβολὰς τῶν αἰσθήσεων καὶ μὴ βλαβῆναι τὴν καρδίαν ἐκ πάντων τῶν συναντημάτων, διὰ τὴν γυμνασίαν τῆς τελειότητος, καὶ εἰς τοῦπίσω στραφήτω, ἵνα μὴ ἀκούσῃ ὥς ἐν ὑποδείγματι· «Ἱατρέ, θεράπευσον σεαυτόν».

5. Κατακρινέτω τε ἑαυτόν, καὶ τὴν ἰδίαν ἀξίαν φυλαττέτω, καὶ ἀντὶ τῶν αἰσθητῶν αὐτοῦ λόγων, ἡ ἀγαθὴ αὐτοῦ πολιτεία διακονεῖτω, καὶ ἡ πράξις αὐτοῦ διδασκέτω· εἰ δὲ καὶ ἔστι μακρὰν τῶν ἀνθρώπων, μᾶλλον δύναται αὐτοὺς εὐεργετῆσαι ἐν τῷ ζήλῳ τῶν ἀγαθῶν ἔργων, εἴπερ ἐν λόγοις, ἄρῶστος καὶ αὐτὸς ὢν ἔτι, καὶ χρηζὼν ἰατρείας ὁμοίως ἐκείνοις· «τυφλὸς δὲ τυφλὸν ἐὰν ὁδηγῇ» φησὶν «ἀμφοτέροι εἰς βόθυνον πεσοῦνται».

Ἑρμηνεία

ΜΗ ἐπιχειρήσης νὰ διδάξης εἰς τὸν ἄλλον κάτι, ποὺ δὲν κατώρθωσες νὰ τὸ κάμῃς κτῆμα σου καὶ νὰ τὸ ἐφαρμόσῃς εἰς τὴν ζωὴν, διὰ νὰ μὴ ἐντροπιασθῇς ἀργότερα μόνος σου, ὅταν, ἐκ τῆς συγκρίσεως τῆς διαγωγῆς σου μὲ αὐτὰ ποὺ λέγεις, φανερωθῇ τὸ ψεῦδος σου. Ἄν δὲ παρουσιασθῇ δικαιολογημένη ἀνάγκη νὰ ὁμιλήσῃς, τότε νὰ ὁμιλήσῃς ὡς μαθητῆς, καὶ ὄχι μὲ ἀναίδειαν, ὡς νὰ εἶσαι ἕνας πολύξερος σοφός. Πρὶν δὲ ἀρχίσῃς νὰ ὁμιλῇς, νὰ κατακρίνῃς προηγουμένως τὸν ἑαυτόν σου· καὶ νὰ δείξῃς, ὅτι θεωρεῖς τὸν ἑαυτόν σου κατώτερον ἐκείνου, πρὸς τὸν ὁποῖον ὁμιλεῖς.

2. Εἶναι καλὸν τὸ νὰ διδάξης εἰς τοὺς ἀνθρώπους τὸ ἀγαθόν, καὶ ἀπὸ ἐνδιαφέρον δι' αὐτοὺς, νὰ τοὺς ἀπομακρύνῃς ἀπὸ τὴν πλάνην, ὁδηγῶν αὐτοὺς πρὸς τὴν ἀλήθειαν. Διότι αὐτὸς ἦτο ὁ τρόπος τὸν ὁποῖον μετεχειρίζοντο ὁ Χριστὸς καὶ οἱ Ἀπόστολοι καὶ εἶναι ἀποτελεσματικώτατος.

3. Ἐὰν ὅμως κανεῖς αἰσθάνεται, ὅτι, ἐκ τῆς συμπεριφορᾶς τοῦ αὐτῆς καὶ τῆς συνεχοῦς μετὰ τῶν ἀνθρώπων συναναστροφῆς, ἐξασθενεῖ ἡ συνείδησίς του, καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὴν θεωρίαν πνευματικῶν εἰκότων, ἡ δὲ γαλήνη τῆς καρδίας του ταράσσεται, καὶ ἡ ἐσωτερικὴ γνῶσις συσκοτίζεται, ἐπειδὴ ἡ διάνοιά του ἔχει ἀνάγκην περισυλλογῆς καὶ ἐπαγρυπνήσεως, καὶ ἐν τῇ προσπαθείᾳ νὰ θεραπεύσῃ τοὺς ἄλλους, καταστρέφει τὴν ἰδικήν του ψυχικὴν ὑγείαν, καὶ ἀπὸ τὴν κατάστασιν τῆς ἀπελευθερώσεώς του ἀπὸ τὸ ἴδιον θέλημα μεταπέσῃ εἰς κατὰστασιν ταραχῆς τοῦ νοός, ὁ τοιοῦτος ἄς ἐνθυμηθῇ τὸν Ἀπόστολον.

④ Λέγει δηλαδὴ ὁ Ἀπόστολος, ὅτι «ἡ στερεὰ τροφὴ εἶναι διὰ τοὺς τελείους» (Ἑβρ. ε' 14), δηλαδὴ δι' αὐτοὺς, ποὺ ἔχουν γυμνάσει τὰ αἰσθητήρια τῆς ψυχῆς, τὰ διατηροῦν ὑγιῆ καί, ὡς ἐκ τούτου, δύνανται νὰ δεχθοῦν πᾶσαν τροφήν· ἐννοῶ δηλαδὴ τὰς προσβολὰς τῶν αἰσθήσεων ἐκ τῶν διαφόρων ἐρεθισμῶν, ὥστε νὰ μὴ βλαβῇ ἡ καρδία ἀπὸ τὰς διαφορὰς συναντήσεις προσώπων καὶ πραγμάτων, καὶ ἐπιστρέψῃ εἰς τὰ ὀπίσω ἀπὸ ἀπόψεως πνευματικῆς προόδου, καὶ τοιουτοτρόπως ἀκούσῃ, ἐπὶ παραδείγματι, τό· «ἰατρέ, θεράπευσε πρῶτα τὸν ἑαυτόν σου» (Λουκ. δ' 23).

5. Ἄς κατακρίνῃ λοιπὸν ὁ καθένας τὸν ἑαυτόν του, ἃς φροντίξῃ νὰ διατηρῇ τὴν ἰδικήν του ἀξίαν, ἀντὶ δὲ νὰ ὑπηρετῇ τοὺς ἀνθρώπους μὲ αἰσθητοὺς λόγους, ἃς προσπαθῇ νὰ τοὺς ἐξυπηρετῇ μὲ τὴν

καλήν του πολιτείαν καὶ νὰ τοὺς διδάσκη μὲ τὰς πράξεις του. Ἀλλὰ καὶ ἐὰν ἀκόμη κατοικῇ μακρὰν τῶν ἀνθρώπων, δύναται πολὺ περισσό-
τερον νὰ τοὺς εὐεργετήσῃ μὲ τὸν ζῆλον τῶν καλῶν ἔργων, παρὰ μὲ λό-
γους, ἐφ' ὅσον καὶ αὐτοὺς ἀκόμη εἶναι ἄρρωστος καὶ ἔχει ἀνάγκην θε-
ραπείας, ὅπως ἐκεῖνοι. Διότι, ὅπως λέγει καὶ ὁ Κύριος ἐν τῷ Ἱερῷ
Εὐαγγελίῳ, «ὅταν ἓνας τυφλὸς ὀδηγῇ ἄλλον τυφλὸν καὶ οἱ δύο θὰ πέ-
τουν εἰς κάποιον λάκκον» (Ματθ. ιε' 14).

γ'. Τοῦ Ἁγίου Βαρσανουφίου.

ΔΕΛΦΟΣ ἐν τῷ Κοινοβίῳ, ἐν ᾧ ὁ Ἅγιος οὗτος ἡσύχαζεν, ἀκούσας πα-
ρὰ τινος ἀδελφοῦ περὶ πολέμου, συνεβούλευσεν αὐτῷ ὡς ἡδυνήθη τὰ
πρὸς ὠφέλειαν, μὴ φθάσας εἰς τοιοῦτον μέτρον· καὶ εὐθέως ἦλθεν ὁ
πόλεμος ἐπάνω αὐτοῦ.

2. Ὡς οὖν εἶδεν αὐτὸν βαρυνόμενον, καὶ ἔγνω ὅτι τοῦτο ὑπέστη ἐκ τοῦ
μὴ ὁμολογῆσαι τῷ ἀδελφῷ τὴν ἰδίαν ἀσθενείαν, καὶ ὅτι τοὺς Πατέρας δεῖ ἐρω-
τᾶν μᾶλλον, προσελθὼν τῷ Γέροντι, ἀνήγγειλε τὸ πρᾶγμα.

3. Καὶ ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ Γέρων· ἀδελφέ, οὐκ ἔστιν ἄλλη ὁδός, δι' ἣς δυ-
νήσῃ τοῦ πολέμου ἀπαλλαγῆναι, ἀλλ' ἢ ἵνα μέμνη· ἑαυτὸν εἰς αἶ ἐλάλησας, καὶ
συγχωρεῖ σοι ὁ Θεός. Ποιήσας οὖν ὁ ἀδελφὸς ὡς ὑπέθετο αὐτῷ ὁ Γέρων, καὶ κα-
ταγνοὺς ἑαυτοῦ ἐφ' οἷς εἶπε, καὶ βαλὼν μετάνοιαν, εὐθὺς ἐκουφίσθη ἐκ τοῦ πο-
λέμου, καὶ ἡὐχαρίστησε τῷ Θεῷ.

Ἑρμηνεία

ΚΑΠΟΤΕ ἓνας ἀδελφός, ποὺ ἔμενεν εἰς τὸ Κοινόβιον εἰς τὸ ὁ-
ποῖον ἡσύχαζεν ὁ Ἅγιος Βαρσανούφιος, ἐπληροφορήθη ὅτι
ἓνας ἄλλος ἀδελφὸς ἐπολεμεῖτο. Ἀμέσως λοιπόν, ἐν τῷ μέτρῳ τῶν δυ-
νάμεών του, τὸν συνεβούλευσε τὰ ἀπαραίτητα πρὸς ὠφέλειάν του, χω-
ρὶς ὁ ἴδιος νὰ ἔχη φθάσει εἰς τὰ μέτρα τῆς τελειότητος τῶν ὧσων συν-
εβούλευε. Τί συνέβη ὁμως τότε; Ὁ πόλεμος, ποὺ μέχρι τῆς στιγμῆς
ἐκείνης ἔθλιβε τὸν πολεμούμενον, ἦλθεν ὅλος ἐπάνω του!

2. Ὅταν εἶδε νὰ βαρύνεται ἀπὸ τὸν πόλεμον αὐτόν, καὶ ἀντε-
λήφθη, ὅτι ὑπέστη αὐτὸ τὸ πρᾶγμα, ἐπειδὴ δὲν ὡμολόγησεν εἰς τὸν
ἀδελφὸν τὴν ἀσθενείαν του, καὶ ἐπειδὴ οἱ πολεμούμενοι πρέπει νὰ κα-
ταφεύγουν, διὰ νὰ συμβουλευῶνται, εἰς τοὺς ἐμπείρους Πατέρας, προσ-
ῆλθεν εἰς τὸν Γέροντα (τὸν Ἅγιον Βαρσανούφιον) καὶ τοῦ ἐξωμολο-
γήθη τὴν ὑπόθεσιν.

3. Ἀφοῦ τὸν ἤκουσε μετὰ προσοχῆς ὁ Γέρων, τοῦ λέγει:

— Ἀδελφέ μου, δὲν ὑπάρχει ἄλλος τρόπος ἀπαλλαγῆς ἀπὸ τὸν
πόλεμον, ἀπὸ τὸ νὰ μεμφθῇς τὸν ἑαυτόν σου δι' ὅσα ἐλάλησες ὡς δι-
δάσκαλος πρὸς τὸν ἀδελφόν σου, καὶ ὁ Θεὸς θὰ σὲ συγχωρήσῃ.

Πράγματι ὁ ἀδελφὸς ἔκαμεν, ὅπως τοῦ εἶπεν ὁ Γέρων καὶ ἀφοῦ
κατηγόρησε τὸν ἑαυτόν του δι' ὅσα εἶπε, χωρὶς νὰ ἔχη φθάσει εἰς τὸ
ἔτρον τῆς τελειότητος αὐτῶν ποὺ εἶπε, καὶ ἔβαλε μετάνοιαν, ἀμέ-

σως ἔφυγεν ἀπὸ ἐπάνω του τὸ βάρος τοῦ πολέμου καὶ ἀνακουφισθεὶς ἠὺχαρίστησε τὸν Θεόν.

Ζ'. Ἐν τῷ Γεροντικῷ.

ΕΠΕΝ ἡ Ἀμμάς Θεοδώρα, ὅτι ὁ διδάσκαλος ὀφείλει εἶναι ξένος φιλαρχίας καὶ ἀλλότριος κενοδοξίας καὶ ὑπερηφανίας· μὴ ὑπὸ κολακείας ἐμπαιζόμενος, μὴ ὑπὸ δώρων τυφλούμενος, μὴ ὑπὸ ὀργῆς κρατούμενος, ἀλλὰ μακρόθυμος, ἐπιεικής, ὑπὲρ πάντα ταπεινόφρων, ἔγκριτος, καὶ ἀνεκτικός, κηδεμονικός, καὶ φιλόψυχος.

2. Εἶπε Γέρων· μὴ δίδασκε πρὸ καιροῦ, εἰ δὲ μή, ἔση ἐλαττούμενος ἐν συνέσει.

3. Ὁ αὐτὸς εἶπεν· ὀφείλει ὁ διδάσκων ἑτέρους περὶ τῆς ἑαυτῶν σωτηρίας, πρῶτον τὸν καρπὸν τῆς διδασκαλίας δρέψασθαι· ὁ γὰρ ἑαυτὸν μὴ σωφρονίσας, ἄλλον πῶς δύναται σωφρονίσει; Καὶ ὁ ὑπὸ τῆς φιλαργυρίας σφιγγόμενος, καὶ ὑπὸ τοῦ ταύτης δαίμονος ἐξελαυνόμενος, πῶς ἕτερον περὶ ἐλεημοσύνης διδάξαι δύναται; Καὶ ὁ εἰς τὸ δοῦναι καὶ λαβεῖν καὶ πράσαι ἑαυτὸν ἀσχολῶν, καὶ εἰς τὰς γητῆνας φροντίδας τὰς ἡμέρας αὐτοῦ δαπανῶν, πῶς ἄλλους διδάξει περὶ τῶν μελλόντων ἀγαθῶν;

4. Ἄλλωστε καὶ οἱ ὑπ' αὐτοῦ διδασκόμενοι, τοῖς ἔργοις μᾶλλον αὐτοῦ ἢ τοῖς λόγοις προσέξουσιν· καὶ διδαχθήσονται μὲν παρορᾶν τὰ αἰώνια, εἰς δὲ τὰ πρόσκαιρα αἰετὶ ἀγωνίζεσθαι, καθὼς ὁρῶσι καὶ τὸν διδάσκαλον ποιῶντα.

5. Τῷ οὖν τοιούτῳ λέγει ὁ Θεός· «ἵνα τί σὺ ἐκδιηγῇ τὰ δικαιώματά μου, καὶ ἀναλαμβάνεις τὴν διαθήκην μου διὰ στόματός σου; σὺ δὲ ἐμίσησας παιδείαν καὶ ἐξέβαλες τοὺς λόγους μου εἰς τὰ ὀπίσω»· καὶ πάλιν· «οὐαὶ δι' οὗς τὸ ὄνομά μου βλασφημεῖται». Καλὸν τὸ διδάσκειν, ἐὰν ὁ λέγων ποιῇ, ἵνα δι' ὧν λαλεῖ πράσῃ, καὶ δι' ὧν σιγᾷ γινώσκῃται, μακάριος γὰρ οὐχ ὁ διδάξας μόνον, ἀλλ' ὁ «ποιήσῃ καὶ διδάξῃ».

6. Εἶπε Γέρων· ἐὰν λέγῃς τινὲ περὶ ζωῆς λόγον, μετὰ κατανύξεως καὶ δακρύων, εἰπὲ τῷ ἀκούοντι συνδιατιθέμενος τοῖς λεγομένοις· εἰ δὲ μή, μηδὲν εἴπῃς ἵνα μὴ ἀποθάνῃς ἐν ἀλλοτρίοις λόγοις, σφάζειν ἄλλους βουλόμενος.

Ἐ ρ μ η ν ε ι α

Η ΑΜΜΑΣ Θεοδώρα εἶπεν· ὁ διδάσκαλος πρέπει νὰ εἶναι ξένος πρὸς τὸ πάθος τῆς φιλαρχίας, καὶ τελείως ἀποξενωμένος ἀπὸ τὰ πάθη τῆς κενοδοξίας καὶ τῆς ὑπερηφανίας· νὰ μὴ ἐμπαίζεται ἀπὸ τὰς κολακείας, οὔτε νὰ τυφλώνεται ἀπὸ δῶρα, οὔτε νὰ νικᾶται ἀπὸ τὴν ὀργήν· ἀπεναντίας ὀφείλει νὰ εἶναι μακρόθυμος, ἐπιεικής, ταπεινόφρων περισσότερον ἀπὸ κάθε ἄλλον, νὰ ἔχῃ ἐγκριτῇ ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν ὡς διδάσκαλος, νὰ ἀνέχεται, νὰ φέρεται φιλοστόργως ὡς κηδεμών, καὶ νὰ εἶναι φιλόψυχος, νὰ ἐπιποθῇ δηλαδὴ τὴν σωτηρίαν τῆς ψυχῆς μᾶλλον ἢ τὰς ἀναπαύσεις τοῦ σώματος.

2. Ἐνας Γέρων εἶπε· νὰ μὴ διδάσκῃς ἀκαίρως, πρό, δηλαδή, καταλλήλου περιστάσεως· διαφορετικὰ, θὰ μειονεκτῇς κατὰ τὴν σύνεσιν.

3. Ὁ ἴδιος πάλιν εἶπεν: Ἐκεῖνος, ποὺ διδάσκει τοὺς ἄλλους διὰ τὴν σωτηρίαν των, πρέπει πρῶτος νὰ συλλέξῃ τὸν καρπὸν τῆς διδασκαλίας (Β' Τιμ. β' 6). Διότι πῶς θὰ δυνηθῇ νὰ σωφρονίσῃ τὸν ἄλλον, ἐφ' ὅσον δὲν ἐσωφρόνισε τὸν ἑαυτὸν του; Ἡ πῶς αὐτὸς ποὺ κατέχεται ἀπὸ τὴν φιλαργυρίαν καὶ καταδιώκεται ἀπὸ τὸν δαίμονα αὐτῆς, πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ διδάξῃ τὸν ἄλλον περὶ ἐλεημοσύνης; Ἐκεῖνος πάλιν ποὺ ἀπασχολεῖται μὲ χρηματικὰς συναλλαγὰς καὶ ἀγοραπωλησίας, καὶ ἐκδαπανᾷ οὕτω τὰς ἡμέρας του εἰς γῆϊνας φροντίδας, πῶς θὰ διδάξῃ τοὺς ἄλλους διὰ τὰ μέλλοντα ἀγαθὰ;

4. Ἄλλωστε καὶ ἐκεῖνοι ποὺ διδάσκονται ἀπὸ ἓνα τοιοῦτον διδάσκαλον, περισσότερον θὰ προσέξουν τὰ ἔργα του παρὰ εἰς τοὺς λόγους του· τοιουτοτρόπως δὲ θὰ διδαχθῶν νὰ ἀδιαφοροῦν διὰ τὰ αἰῶνια, συνεχῶς δὲ νὰ ἀγωνίζονται διὰ τὰ πρόσκαιρα, καθὼς θὰ βλέπουν νὰ κάμνῃ καὶ ὁ διδάσκαλός των.

5. Εἰς τὸν τοιοῦτον λοιπὸν διδάσκαλον, τοῦ ὁποίου αἱ πράξεις εἶναι ἀντίθετοι πρὸς τοὺς λόγους, λέγει ὁ Θεὸς ἐπιτιμητικῶς· «διατί σὺ ἀναπιύσσεις διδάσκων τοὺς ὄρους καὶ τὰς προϋποθέσεις τῆς σωτηρίας καὶ λαμβάνεις εἰς τὸ στόμά σου τὴν διαθήκην μου; Σὺ ἐμίσησας τὸν αὐτοφρονηματισμὸν καὶ ἐκ περιφρονήσεως ρίπτεις τοὺς λόγους μου εἰς τὰ ὀπίσω» (Ψαλμ. μθ' 16—17). Εἰς ἄλλην πάλιν περίπτωσιν λέγει, ἐπιτιμῶν, ὁ Θεός: Ἀλλοῖμονον εἰς ἐκείνους, ἐξ αἰτίας τῶν ὁποίων βλασφημεῖται τὸ ὄνομά μου (Ἡσ. νβ' 5). Εἶναι ὡραῖον πράγμα τὸ νὰ διδάσκῃς τοὺς ἄλλους, ἐφ' ὅσον ὁμως ὁ διδάσκων ἐφαρμόζει αὐτά, ποὺ διδάσκει, ὥστε νὰ κάμνῃ αὐτὰ ποὺ λέγει καὶ νὰ ἀναγνωρίζεται ἐξ ὧσων σιωπᾷ (ἐκ ταπεινοφροσύνης). Διότι μακάριος θὰ εἶναι ὃχι αὐτός, ποὺ μόνον διδάσκει, ἀλλὰ αὐτὸς ποὺ πρῶτος «ἐφαρμόζει τὰ ὅσα διδάσκει» (Ματθ. ε' 19).

6. Ἐνας Γέρον Ἀσκητῆς εἶπε: ἐὰν διδάσκῃς κάποιον περὶ πνευματικῆς ζωῆς, νὰ συνοδεύῃς τοὺς λόγους σου πρὸς τὸν ἀκούοντα μὲ δάκρυα καὶ κατάνυξιν· διαφορετικὰ νὰ μὴ εἴπῃς τίποτε, διὰ νὰ μὴ ἀποθάνῃς ψυχικῶς, ἐπιθυμῶν νὰ σώσῃς τοὺς ἄλλους μὲ γυμνοῦς, ἀπὸ πᾶσαν πράξιν ἀρετῆς, λόγους.

Η'. Τοῦ Ἁγίου Ἐφραίμ.

ΚΡΕΙΣΣΟΝ μανθάνειν ἐπιμελῶς, ἢ διδάσκειν ἐπισφαλῶς ἐν τῷ πράττειν αὐτὸν μὴ δεῖ· ὁ παιδεύων ἑαυτόν, παιδεύει τὸν ἕτερον, ἥτοι τὸν εἰς αὐτὸν ἀποβλέποντα· καὶ ὁ διδάσκων ἑαυτόν, διδάσκει τὸν πλησίον.

2. Μὴ καταδίωκε ἀδελφὸν χάριν φιλαρχίας· ἐὰν μὴ ἡ βουλή αὕτη ἐκ Θεοῦ ᾖ, οὐ σταθίσεται· ἐὰν δὲ ἐκ Θεοῦ ἔστι, σὺ δὲ κρυβήσῃ εἰς τὰ σκεύη, καθάπερ Σαούλ, ἐκεῖθεν λήψεται σε ὁ Κύριος, καὶ καταστήσει σε Ἡγούμενον ἐπὶ τὸν λαὸν αὐτοῦ.

Ἑρμηνεία

ΕΙΝΑΙ προτιμότερον νὰ μανθάνης μετ' ἐπιμελείας καὶ συνέσεως, παρὰ νὰ διδάσκης ἐπιζημίως, διὰ τῶν πράξεών σου ἐκείνων, τὰς ὁποίας δὲν ἔπρεπε νὰ πράττης. Ἐκεῖνος ποὺ γυμνάζει τὸν ἑαυτόν του, γυμνάζει καὶ τὸν ἄλλον, αὐτὸν δηλαδή, ποὺ τὸν παρακολουθεῖ· καὶ ἐκεῖνος ποὺ διδάσκει τὸν ἑαυτόν του, διδάσκει τὸν πλησίον.

2. Μὴ καταδιώκῃς τὸν ἀδελφόν σου χάριν φιλαρχίας. Ἐὰν ἡ σκέψις σου αὐτή, νὰ καταστῇς δηλαδή ἡγεμὼν καὶ ἀρχηγὸς τῶν ἄλλων, δὲν εἶναι ἐκ Θεοῦ, δὲν θὰ σταθῇ· ἐὰν ὅμως εἶναι ἐκ Θεοῦ, τότε καὶ ἐὰν ἀκόμη ἀποκρυβῇς εἰς τὰ διάφορα σκεύη, ὅπως ὁ Σαοὺλ (Α΄ Βασιλ. ι' 22), ἀπὸ ἐκεῖ θὰ σὲ παραλάβῃ ὁ Κύριος, διὰ νὰ σὲ ἀναδείξῃ Ἡγούμενον εἰς τὸν λαόν του.

ἘΠΙΘΕΣΙΣ ΛΘ΄.

Ὅτι ὁ ἐκ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος τὰς κρίσεις ποιούμενος, κἂν μὴ Ἱερεὺς ἐστίν, ἐν οἷς ἂν δοκιμάσῃ τὸν Θεὸν ἔχει σύμψηφον. Καὶ οὐ τοῖς Ἱερεῦσι μόνον, ἀλλὰ καὶ ἄλλοις, καθαροῖς οὖσι, τὸ διδάσκειν παρὰ Θεοῦ ἐπιτέτραπται καὶ τίς ἡ νοουμένη ἱερωσύνη; Καὶ πῶς δεῖ τοὺς ἐν ἐρημίᾳ, μὴ παρόντος Ἱερέως, τῶν Ἀγιασμάτων μεταλαμβάνειν.

Ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος ἀποφασίζει κατὰ φωτισμὸν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, καὶ ἂν δὲν εἶναι Ἱερεὺς, εἰς ὅ,τι καὶ ἂν ἀποφασίσῃ ἔχει σύμφωνον τὸν Θεόν. Τὸ γὰρ διδάσκουν ἄλλους εἶναι ἐπιτετραμμένον ἐκ Θεοῦ, ὅχι μόνον εἰς τοὺς Ἱερεῖς, ἀλλὰ καὶ εἰς ἄλλους, τοὺς καθαρὸς κατὰ τὴν ψυχὴν καὶ ποῖα εἶναι ἡ μυστικὴ Ἱερωσύνη. Καὶ πῶς πρέπει γὰρ μεταλαμβάνουν τῶν ἀχράντων Μυστηρίων οἱ ζῶντες εἰς τὰς ἐρήμους, διὰ δὲν παρίσταται Ἱερεὺς.

Α'. Γρηγορίου τοῦ Διαλόγου.

ΠΡΟΣΕΝΕΧΘΕΙΣΗΣ τῆς προσφορᾶς τῆς δοθείσης ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Βενεδίκτου, ὃς οὐκ ἦν Ἱερεὺς, ὑπὲρ τῶν δύο παρθένων, τῶν καὶ μετὰ θάνατον ἐκ τῆς Ἐκκλησίας ἐξερχομένων, ὡς ἀκοινωνήτων ὑπ' αὐτοῦ γεγονυῖων, καὶ τοῦ Διακόνου κατὰ τὸ σύννηθες κράζοντος, ἵνα οἱ μὴ μεταλαμβάνοντες ἐξέλθωσι τῆς Ἐκκλησίας, οὐκέτι λοιπὸν αἱ θανούσαι ἐθεωρήθησαν ὑπὸ τῆς τροφοῦ ἐκβαίνουσαι τῆς Ἐκκλησίας.

2. Ὅθεν πιστεύομεν, Πέτρε, ἐκτὸς πάσης ἀμφισβητήσεως, ὅτι ἡνίκα ἡ προσφορὰ ὑπὲρ αὐτῶν ἐτύθη, αὐτίκα τῆς συγχωρήσεως ἡξιώθησαν καὶ τοῦ δεσμοῦ ἐλύθησαν διὰ τοῦ μακαρίου Βενεδίκτου.

Πέτρος

3. Θαυμαστὸν πρᾶγμα ἐστίν, ὅτι ὁ σεβάσμιος οὗτος ἀνὴρ, ἔτι ἐν σαρκὶ ὢν, ἴσχυσε ψυχὰς λύσαι.

Γρηγόριος

4. Μήτι οὖν, Πέτρε, ἐν ταύτῃ τῇ σαρκὶ οὐκ ἦσαν ἔτι, οἱ παρὰ Θεοῦ ἀκούσαντες· «ὅσα ἐὰν δήσητε ἐπὶ τῆς γῆς ἔσται δεδεμένα ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ ὅσα ἐὰν λύσητε ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται λελυμένα ἐν τῷ οὐρανῷ;» ὧντινων τὴν τάξιν καὶ νῦν ἐπέχουσιν οἱ τοὺς θρόνους τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων καὶ Ποιμένων πίστει καὶ τοῖς ἡθέσι κοσμοῦντες;

5. Ἵνα γὰρ τοσαύτης δόξης ὁ γήινος καταξιωθῇ, ὁ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς Ποιητὴς ἐξ οὐρανοῦ ἐπὶ τὴν γῆν κατήλθε· καὶ ἵνα ἡ σὰρξ ἐκ τοῦ Πνεύματος κρῖναι δυνηθῇ, ταῦτα αὐτῇ παρασχεῖν ἡξίωσε, καὶ Θεὸς ὢν, γέγονε διὰ τοὺς ἀνθρώπους σὰρξ, ἔξω δὲ αὐτοῦ ἡ ἀσθένεια ἡμῶν· οὐ γὰρ ὑπ' αὐτῆς ἡ τοῦ Θεοῦ δυναστεία ἡσθένησεν.

6. Ἄνθρωπος εὐγενέστατος, ὀνόματι Φῆλιξ, τὸν ἀοίδιμον Πατέρα Ἀκοίτιον, ἱερατικὸν ἀξίωμα γινώσκων μὴ ἔχοντα, διδασκαλίας χάριν, τῇ πρὸς αὐτὸν παρρησίᾳ θαρδύν, ἠρώτησεν αὐτὸν εἰπὼν ἱερατικὸν ἀξίωμα μὴ ἔχων, μήτε ἐπιτροπὴν τῆς κηρύξεως παρὰ τοῦ τῶν Ῥωμαίων Πατριάρχου λυβών, ᾧ καὶ ὑπόκεισαι, πῶς τοῦτο ποιῆσαι τολμᾷς;

7. Πρὸς ὃν ἀπεκρίθη ὁ Ἅγιος ταῦτα, ἃ περ μοι λέγεις, καὶ γὰρ ἐν ἐμῶν λογισμῶν τὸ δὲ πῶς τὴν τῆς κηρύξεως ἐπιτροπὴν ἔλαβον, φανερόν σοι ποιῶ. Ἐν μὲν νυκτί, δι' ὀπτασίας, νεώτερος πάνυ ὥραϊος παρέστη μοι, καὶ ἐν τῇ γλώττῃ μου φλεβότομον τέθεικεν εἰπὼν μοι ἴδου τοὺς λόγους μου ἐθέμην ἐν τῷ στόματί σου. Ἀπὸ δὲ τῆς ἡμέρας ἐκείνης, εἰ καὶ θελήσω σιωπῆσαι, οὐδαμῶς δύναμαι, τοῦ Θεοῦ με εἰς τοῦτο ἀναγκάζοντος.

Πέτρος

8. Ἦθελον τοῦ Πατρὸς τούτου τὸ ἔργον διαγνῶναι, ὃς τοιούτων χαρισμάτων κατηξιώθη.

Γρηγόριος

9. Τὸ ἔργον, Πέτρε, ἐκ τοῦ χαρίσματος, οὐχὶ τὸ χάρισμα ἐκ τοῦ ἔργου, ἐπεὶ ἡ Χάρις οὐκέτι γίνεται Χάρις. Ἐκάστου οὖν ἔργου, τὰ χαρίσματα προηγοῦνται ταῦτα δὲ πάλιν, ἐκ τοῦ ἐπακολουθοῦντος ἔργου αὐξάνουσι· πλεῖον δὲ τί ἔργον ζητεῖς, ὅπου ἂν συνεφώνει ἡ τῆς πολιτείας αὐτοῦ καθαρότης τῇ σπουδῇ τοῦ κηρύγματος;

10. Τοσοῦτος γὰρ αὐτῷ πόθος εἰς τὸ προσενέγκαι τῷ Θεῷ ψυχὰς ἐξέκλυσεν, ὥστε καὶ Μοναστηρίων προϊστάμενος ὢν, οὐ διέλιπεν ἐν Ἐκκλησίαις, ἐν πόλεσι, ἐν ἐμπορείοις, ἐν ἐκάστῳ τόπῳ τῶν πιστῶν διατρέχων, καὶ τὰς τῶν ἀκουόντων καρδίας εἰς τὸν πόθον τῆς αἰωνίου ζωῆς ἐγείρων.

11. Ἐφθασε δὲ καὶ μέχρι τῆς Ῥωμαίων πόλεως ἡ φήμη τῆς αὐτοῦ κηρύξεως· καὶ τινες, φθόνῳ κινούμενοι, κατεῖπον αὐτοῦ πολλὰ πρὸς τὸν Πατριάρχην, λέγοντες· τίς ἐστὶν ὁ ἄγροικος ἄνθρωπος οὗτος, ὃς τὴν τῆς κηρύξεως αὐθεντίαν ἐπισπᾶσαι ἑαυτῷ, καὶ τὴν διακονίαν τῆς ἡμετέρας, Δέσποτα, παναγιστίας, εἰς ἑαυτὸν μετατίθῃσιν, αὐτομολῶν ἀμεταθέτως; Περφθίτω οὖν, εἰ δοκεῖ, ὅστις αὐτὸν ἐνταῦθα ἀγαγεῖν, ἵνα γνῶ τίς ὑπάρχει ἡ τῆς Ἐκκλησίας κατάστασις.

12. Καὶ οὐ πρότερον ἐπαύσαντο κατηγορεῖν, ἕως παρέπεισαν αὐτόν, τὸν δεφένσωρα Ἰουλιανὸν ἀποστεῖλαι, ὥστε πρὸς αὐτοὺς τὸν Ἅγιον ἀγαγεῖν. Ἐκείνου δὲ ἐλθόντος, τῇ ἐπιούσῃ νυκτί ὁ Πατριάρχης δι' ὀπτασίας θείας ἔμφορος γέγονεν, ὅτι πρὸς τὸν Ἅγιον ὅλως ἐτόλμησεν ἀποστεῖλαι· ἀναστὰς οὖν ἀπέστειλε πρὸς τὸν Ἰουλιανόν, ὥστε μὴ τολμῆσαι ἐκ τῆς Μονῆς αὐτοῦ μετακινήσαι τὸν Ἅγιον.

Ἐρμηνεία

ΑΦΟΥ ἐγένετο ἡ Λειτουργία ἀπὸ τὴν προσφορὰν, ποὺ ἔδωκεν ὁ Ἅγιος Βενέδικτος, ὅστις δὲν ἦτο Ἱερεὺς, ὑπὲρ τῶν δύο παρθένων, ποὺ ἐξήρχοντο, μετὰ τὸν θάνατόν των, ἐκ τῆς Ἐκκλησίας, εἰς τὴν ὁποίαν εἶχον ἐνταφιασθῇ, ἐπειδὴ, ὅταν ἀκόμη ἔζων, εἶχον ὑποβληθῇ ὑπ' αὐτοῦ εἰς τὸ ἐπιτίμιον τῆς ἀκοινωνησίας (ἡ ἐξοδός των ἐπραγατοποιεῖτο τὴν στιγμὴν, ποὺ ὁ Διάκονος, ὡς συνήθως ἔλεγε «νὰ ἐξέλθουν ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν ὅσοι δὲν μεταλαμβάνουν»), ἔπαυσε πλέον ἡ τροφὴ νὰ βλέπη τὰς παρθένους αὐτὰς νὰ ἐξέρχονται ἀπὸ τὸν Ναόν.

2. Ἐξ αὐτοῦ, Πέτρε, συμπεραίνομεν καὶ πιστεύομεν, χωρὶς οὐδεμίαν ἀμφιβολίαν, ὅτι ἀφοῦ ἐγένετο, χάριν αὐτῶν, ἡ ἀναίμακτος θυ-

σία ἀπὸ τὴν προσενεχθεῖσαν προσφορὰν, ἀμέσως ἡξιώθησαν συγγνώμης ἀπὸ τὸν Θεὸν καὶ ἐλύθησαν ἀπὸ τὸν δεσμόν διὰ πρεσβειῶν τοῦ μακαρίου Βενεδίκτου (¹).

Πέτρος

3. Εἶναι πράγματι ἀξιοθαύμαστον, πῶς ἡδυνήθη αὐτὸς ὁ σεβάσμιος ἄνθρωπος νὰ λύσῃ ψυχὰς ἀπὸ ἐπιβληθέντα δεσμόν, ἐνῶ ἀκόμη ἔφερε τὴν θνητὴν σάρκα.

Γρηγόριος

4. Μήπως, Πέτρε, ἔνσαρκοι δὲν ἦσαν ἀκόμη ἐκεῖνοι ποὺ ἤκουσαν ἀπὸ τὸν Θεὸν τὸ θεῖον ἐκεῖνο πρόσταγμα· «ὅσα ἐὰν δήσητε ἐπὶ τῆς γῆς ἔσται δεδεμένα ἐν τῷ οὐρανῷ καὶ ὅσα ἐὰν λύσητε ἐπὶ τῆς γῆς ἔσται λελυμένα ἐν τῷ οὐρανῷ»; (Ματθ. ιη' 18), τὴν θέσιν τῶν ὁποίων κατέχουν σήμερα αὐτοί, ποὺ κοσμοῦν, μὲ τὴν πίστιν καὶ τὴν ἐνάρετον ζωὴν των, τοὺς θρόνους τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων καὶ Ποιμένων, δηλαδὴ οἱ διάδοχοί των;

5. Ἀλλωστε δι' αὐτὸν ἀκριβῶς τὸν λόγον, διὰ νὰ καταξιωθῇ δηλαδὴ ὁ γήινος ἄνθρωπος τόσον μεγάλης δόξης, κατῆλθεν ἀπὸ τὸν οὐρανὸν εἰς τὴν γῆν ὁ Δημιουργὸς τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς. Καὶ διὰ νὰ δυνηθῇ ὁ ἄνθρωπος νὰ κρίνῃ, κατὰ φωτισμὸν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, τὸν κατηξίωσε νὰ ἀπολαύσῃ τόσον ὑψηλῶν χαρισμάτων. Ὁ Δημιουργὸς τοῦ Σύμπαντος, καίτοι Θεός, ἔλαβε Σάρκα, χάριν τῶν ἀνθρώπων, ἐκτὸς βεβαίως τῆς ἀσθενείας ἡμῶν, ἡ δύναμις ὅμως καὶ ἡ μεγαλοπρέπεια τοῦ ἔνσαρκωθέντος Θεοῦ δὲν ἐμετριάσθησαν ἀπὸ τὴν ἀνθρωπίνην σάρκα.

6. Ὅτι δὲ ὁ ἄνθρωπος κατηξιώθη τῶν θείων χαρισμάτων τοῦ Πνεύματος, θὰ σοῦ τὸ φανερώσω καὶ ἀπὸ τὸ ἀκόλουθον περιστατικόν. Ἐξ ἑνὸς ἄνθρωπος, ὀνομαζόμενος Φῆλιξ· οὗτος ἦτο γόνος ἐπιφανοῦς οἰκογενείας καὶ ἐγνώριζε τὸν αἰόδιμον πατέρα Ἀκοίτιον. Καίτοι βεβαίως τὸν ἐσέβετο, ἔλαβεν ὅμως τὸ θάρρος, προκειμένου νὰ μάθῃ κάτι, ποὺ ἠγνόει καὶ τὸν ἠρώτησε:

—Γέροντά μου, εἶναι γνωστόν, ὅτι δὲν ἔχεις τὸ ἀξίωμα τῆς ιερωσύνης, οὔτε καὶ ἔλαβες ἄδειαν ἀπὸ τὸν Πατριάρχην τῆς Ρώμης, εἰς τὸν ὅποιον εἶσαι ὑποτεταγμένος ἐκκλησιαστικῶς, διὰ νὰ κηρύττῃς· πῶς λοιπὸν τολμᾷς νὰ ἀσκῇς τὸ θεῖον αὐτὸ λειτούργημα τοῦ λόγου;

7. Πρὸς αὐτὸν ἀπήντησεν ὁ σεβαστὸς Ἅγιος Ἀκοίτιος.—Αὐτά, ποὺ μοῦ λέγεις καὶ ἐγὼ τὰ ἔχω σκεφθῇ μόνος μου· θὰ σοῦ φανερώσω ὅμως πῶς ἔλαβα τὴν ἄδειαν τοῦ κηρύγματος. Πρόσεξε λοιπόν· μίαν νύκτα εἶδα μίαν ὀπτασίαν· μὲ ἐπεσκέφθη ἕνας πάρα πολὺ ὠραῖος ἄνθρωπος, νεαρὸς κατὰ τὴν ἡλικίαν. Οὗτος λοιπὸν ἐτοποθέτησεν ἐπάνω

1) Περὶ τοῦ περιστατικοῦ τούτου γίνεται ἐκτενέστερον λόγος ἐν σελ. 542-544.

εἰς τὴν γλῶσσαν μου ἓνα μαχαιρίδιον, ἀπὸ αὐτὰ ποὺ χρησιμοποιοῦν οἱ ἱατροὶ καὶ μοῦ εἶπε· «Νά, ἔβαλα τοὺς λόγους μου εἰς τὸ στόμα σου». Ἀπὸ τὴν ἡμέραν ἐκείνην, καὶ ἐὰν θελήσω νὰ σιωπήσω, δὲν ἤμπορῶ, διότι ὁ Θεὸς μὲ ἀναγκάζει εἰς τὸ ἔργον τοῦ κηρύγματος.

Πέτρος

8. Θὰ ἤθελα νὰ πληροφορηθῶ τὸ πνευματικὸν ἔργον τοῦ Πατρὸς αὐτοῦ, ποὺ ἠξιώθη τόσον ὑψηλῶν χαρισμάτων.

Γρηγόριος

9. Ἀκουσε, Πέτρε, τὸ ἔργον εἶναι συνέπεια τοῦ χαρίσματος καὶ ὄχι τὸ χάρισμα τοῦ ἔργου, ἐπειδὴ, ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, ἡ Χάρις δὲν θὰ ἦτο Χάρις. Τὰ χαρίσματα λοιπὸν προηγοῦνται ἀπὸ τὰ διάφορα πνευματικὰ ἔργα. Τὰ χαρίσματα πάλιν πολλαπλασιάζονται ἀναλόγως τοῦ ἔργου ποὺ ἀκολουθεῖ τὰ χαρίσματα. Τί ἐπὶ πλέον ἔργον ζητεῖς, ἐφ' ὅσον ὁ ἐνάρετος βίος του ἦτο σύμφωνος μὲ τὸ κήρυγμά του;

10. Τόσον ἰσχυρὸς καὶ ἔντονος ἦτο ὁ πόθος του, ὥστε κυριολεκτικῶς τὸν κατέφλεγεν ὁ ζῆλος, νὰ φέρῃ πλησίον τοῦ Θεοῦ, διὰ τοῦ κηρύγματος, ψυχάς· πρὸς τοῦτο, ἂν καὶ ἐβαρύνετο μὲ τὰς εὐθύνas τοῦ προΐσταμένου Μοναστηρίων, ἐν τούτοις δὲν ἄφηνεν εὐκαιρίαν νὰ μὴ ὁμιλῇ εἰς τὰς Ἐκκλησίας, εἰς τὰς πόλεις, εἰς τὰ καταστήματα καί, ἐν συντομίᾳ, νὰ διατρέχῃ τοὺς διαφόρους τόπους τῶν πιστῶν, διὰ νὰ ξυπνήσῃ εἰς τὰς καρδίας τῶν ἀκροατῶν του τὸν πόθον τῆς αἰωνίου ζωῆς.

11. Ἡ φήμη του, διὰ τὸ κήρυγμα, ἔφθασε καὶ εἰς αὐτὴν τὴν πόλιν τῆς Ρώμης. Μερικοὶ λοιπὸν, παρακινούμενοι ἀπὸ φθόνον, τὸν κατηγόρησαν πρὸς τὸν Πατριάρχην, λέγοντες, μεταξὺ ἄλλων, τὰ ἑξῆς:

— Ποῖος εἶναι αὐτὸς ὁ ἄξιος καὶ ἀμόρφωτος ἄνθρωπος; Διατί δὲ ἀφ' ἑαυτοῦ λαμβάνει τὸ κῦρος τοῦ ὁμιλητοῦ καὶ παρουσιάζεται ὡς αὐθεντία εἰς τὸ κήρυγμα (ἀναλαμβάνων εἰς τὸν ἑαυτὸν του τὴν ὑπερρεσίαν τῆς Παναγιότητός Σου, Δέσποτα) μετακινούμενος, μὲ τὴν θέλησίν του, εἰς διάφορα μέρη, χωρὶς τὴν ἄδειαν τοῦ Πατριάρχου του; Ἐὰν λοιπὸν τὸ θεωρῇς ὀρθόν, διάταξε ἀντιπρόσωπόν σου νὰ πάῃ νὰ τὸν φέρῃ ἐδῶ, διὰ νὰ μάθῃ ποία εἶναι ἡ τάξις τῆς Ἐκκλησίας!

12. Οἱ κατήγοροι τοῦ Ἁγίου δὲν ἔπαυσαν νὰ τὸν κατηγοροῦν πρὸς τὸν Πατριάρχην, μέχρις οὗ τοῦ ἔπεισαν νὰ ἀποστείλῃ τὸν ἀξιωματοῦχον Ἰουλιανόν, διὰ νὰ προσαγάγῃ βιαίως τὸν Ἅγιον. Τὴν ἐπομένην νύκτα, ἀφ' ἧς μετέβη ὁ Ἰουλιανὸς καὶ ἠτοιμάζετο νὰ ἐκτελέσῃ τὴν διαταγὴν, βλέπει ὁ Πατριάρχης εἰς τὸν ὕπνον του μίαν τρομακτικὴν ὀπτασίαν, ποὺ τὸν κατεφόβισε· διὰ τῆς ὀπτασίας αὐτῆς ἐπετιμᾶτο αὐστηρῶς, διότι ἐτόλμησε νὰ ἐνοχλήσῃ τὸν Ἅγιον. Ἀμέσως λοιπὸν ἠγέρθη ἐκ τῆς κλίνης του καὶ εἰδοποίησεν ἐπειγόντως τὸν Ἰουλιανόν, νὰ μὴ τολμήσῃ νὰ μετακινήσῃ τὸν Ἅγιον ἀπὸ τὸ Μοναστήρι του.

Β'. Τοῦ Ἀγίου Μαξίμου.

ΔΙΑΚΟΝΟΥ λόγον ἐπέχει ὁ πρὸς τοὺς ἱεροὺς ἀγῶνας ἀλείφων τὸν νοῦν, καὶ τοὺς ἐμπαθεῖς λογισμοὺς ἀπελαύνων ἀπ' αὐτοῦ· Πρεσβυτέρου δέ, ὁ εἰς τὴν γνῶσιν τῶν ὄντων φωτίζων· Ἐπισκόπου δέ, ὁ τῷ ἁγίῳ μύρῳ τελειῶν τῆς γνώσεως τῆς προσκυνητῆς καὶ Ἀγίας Τριάδος.

Ἑ ρ μ η ν ε ι α

ΕΚΕΙΝΟΣ, ποὺ προετοιμάζει τὸν νοῦν τοῦ εἰς πνευματικοὺς ἀγῶνας καὶ ἀποδιώκει ἀπὸ τὴν ψυχὴν τοῦ τοὺς αἰσχροὺς λογισμοὺς, εἶναι ὡς ὁ Διάκονος κατὰ τὴν θεῖαν λατρείαν· ἐκεῖνος, ποὺ διὰ τῆς γνώσεως τῶν ὄντων φωτίζει τὸν νοῦν τοῦ μὲ τὴν σκέψιν τοῦ Δημιουργοῦ, εἶναι ὡς ὁ Πρεσβύτερος· καὶ τέλος ὡς ὁ Ἐπίσκοπος εἶναι ἐκεῖνος, ποὺ ἀνάγεται εἰς τὸ ὕψος τῆς μυστικῆς γνώσεως τῆς προσκυνητῆς Ἀγίας Τριάδος, ἐπιστεγάζων οὕτω πᾶσαν γνῶσιν καὶ κατευωδιάζων τὴν ψυχὴν τοῦ μὲ τὸ ἅγιον μύρον τῆς τοιαύτης γνώσεως.

Γ'. Ἐν τῷ βίῳ τοῦ Ἀγίου Λουκᾶ τοῦ Νέου.

ΟΤΗΣ Κορίνθου Πρόεδρος, εἰς τὴν βασιλίδαν τῶν πόλεων ἀνίων, ἤλθε καὶ εἰς τὴν καλύβην τοῦ Ὁσίου Λουκᾶ, τοῦτον θέλων ἰδεῖν καὶ τὰς εὐχὰς αὐτοῦ εἰς ἐφόδιον κομίσασθαι.

2. Δεξάμενος οὖν αὐτὸν ὁ Ἅγιος περιχαρῶς, καὶ συγκαθεστὴς αὐτῷ, μετὰ καὶ ἄλλους λόγους, ἤρετο τὸν Ἀρχιεπίσκοπον λέγων· εἰπέ μοι, ὦ Δέσποτα, πῶς οἱ τοῖς ὄρεσι καὶ ταῖς ἐρημίαις διὰ πληθὺς ἁμαρτιῶν προσεδρεύοντες, τῶν θείων καὶ φρικτῶν μετέχοιμεν μυστηρίων; ὁρᾷς γὰρ ὅτι μὴ συνάξωμεν μόνον, ἀλλὰ καὶ Ἱερέως ἀπόρως ἔχομεν.

3. Ὁ δὲ τῆς ζητήσεως αὐτοῦ καὶ λίαν ἀποδεξάμενος, καλῶς, ἔφησε, Πάτερ, καὶ περὶ καλοῦ καὶ μεγίστου πράγματος ζητεῖς· τὸ γὰρ καλόν, οὐ καλόν, φασιν, ὅταν μὴ καλῶς γένοιτο.

4. Δεῖ τοιγαροῦν προηγουμένως μὲν παρεῖναι τὸν Ἱερέα· ἐκείνου δὲ κατὰ πᾶσαν ἀνάγκην ἀπόντος, ἐπὶ τῆς Ἀγίας Τραπέζης τιθέναι τῶν προηγουμένων τὸ σκεῦος, ἐὰν εὐκτῆριον ᾖ· εἰ δὲ κελλίον, ἐπὶ σκάμνου καθαρωτάτου.

5. Εἵτα καλυμμάτιον ἐφαπλώσας, ἐπ' αὐτῷ θήσεις τὰς ἁγίας μερίδας καὶ θυμίαμα καύσας, τοὺς τῶν τυπικῶν ψαλμοὺς, ἢ τὸ Τρισάγιον ἐπάσας, μετὰ τοῦ Συμβόλου τῆς Πίστεως, καὶ τρεῖς τὸ γόνυ κλίνας, τὰς μὲν χεῖρας συστελεῖς, μεθέξεις δὲ τῷ στόματι τοῦ τιμίου Σώματος τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, λέγων τὸ «Ἀμήν».

6. Ἀντὶ δὲ νάματος ποτήριον οἴνου πιῇ· τὸ μέντοι ποτήριον εἰς χρεῖαν ἑτέραν τὸ μετὰ ταῦτα οὐ κοινωνιῇσεται· τῷ καλυμματίῳ δὲ αὐθις τὰς ὑπολοίπους μερίδας συστελεῖς ἐν τῷ σκεύει, πᾶσαν εἰσφέρον ἀσφάλειαν, ὥστε μὴ ἐκπεσεῖν Μαργαρίτην, καὶ καταπατηθῆναι.

7. Ἦκουσεν ὁ μέγας, καὶ χάριν ἐπὶ τούτοις διωμολόγησεν.

Ἑ ρ μ η ν ε ι α

Ο ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ τῆς Κορίνθου, ὅταν κάποτε μετέβαινεν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, διῆλθε καὶ ἀπὸ τὴν καλύβην

τοῦ Ὁσίου Λουκά (¹), ἐπιθυμῶν νὰ τὸν ἴδῃ καὶ νὰ λάβῃ τὰς εὐχὰς του.

2. Ὁ Ὁσιος Λουκάς τὸν ἐδέχθη μὲ μεγάλην χαρὰν καὶ ἀφοῦ ἐκάθισαν καὶ ἤρχισαν νὰ συζητοῦν, ἐρωτᾷ ὁ Ὁσιος Λουκάς, μεταξὺ ἄλλων, τὸν Ἀρχιεπίσκοπον:

—Εἰπέ μου, Δέσποτα, ἡμεῖς ποὺ διαμένομεν, διὰ τὰς πολλὰς μας ἁμαρτίας, εἰς τὰ ὄρη καὶ τὰς ἐρημίας, πῶς εἶναι δυνατόν νὰ μεταλαμβάνωμεν τῶν θείων καὶ φρικτῶν Μυστηρίων; Διότι, ὅπως βλέπεις, εἰς αὐτὸν τὸν ἔρημον τόπον, ὅχι μόνον λειτουργία δὲν ἡμπορεῖ νὰ γίνῃ, ἀλλὰ οὔτε Ἱερέα νὰ εὗρωμεν εἶναι δυνατόν!

3. Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος, ἀφοῦ ἤκουσεν εὐχαρίστως καὶ μετ' ἐνδιαφέροντος τὸ ζήτημὰ τοῦ Ὁσίου Λουκά, ἀπήντησε:

—Δίκαιον ἔχεις, Πάτερ μου, καὶ ζητεῖς νὰ πληροφορηθῇς περὶ ὠφελίμου καὶ σπουδαιοτάτου ζητήματος· διότι, ὅπως λέγει καὶ ἡ παροιμία, τὸ καλὸν δὲν εἶναι καλόν, ἐὰν δὲν πραγματοποιηθῇ μὲ καλὰ μέσα.

4. Ἀκουσε λοιπόν· πρέπει ὅπωςδὴποτε νὰ παρευρίσκεται Ἱερεὺς, διὰ νὰ τελῇ τὴν θείαν Λειτουργίαν. Ἐὰν ὁμως ἔκ τινος σοβαρᾶς ἀνάγκης δὲν εἶναι τοῦτο κατ' οὐδένα τρόπον δυνατόν, νὰ τοποθετῇτε, μετὰ πάσης εὐλαβείας, τὸ ἅγιον Ἀρτοφόριον τὸ περιέχον τὸν προηγιασμένον (κατὰ τὴν Μεγάλην Πέμπτην) Ἅγιον Ἄρτον ἐπὶ τῆς Ἀγίας Τραπέζης, ἐὰν ὑπάρχῃ εἰς τὸ κελλίον Ναός· ἐὰν ὁμως ὑπάρχῃ μόνον τὸ κελλίον, χωρὶς Ναόν, τότε τὸ ἅγιον Ἀρτοφόριον νὰ τοποθετῇται ἐπάνω εἰς καθαρώτατον σκαμνίον.

5. Μετά, ἀφοῦ ἀπλώσῃς πλησίον τοῦ ἁγίου Ἀρτοφορίου ἓνα μικρὸν κάλυμμα, νὰ βάλῃς ἐπάνω εἰς αὐτὸ τὰς ἁγίας μερίδας, νὰ θυμιάσῃς, νὰ ψάλλῃς τοὺς ψαλμοὺς τῶν Τυπικῶν ἢ τὸν Τρισάγιον καὶ νὰ εἴπῃς τὸ Σύμβολον τῆς Πίστεως. Ἐν συνεχείᾳ νὰ κάμῃς τρεῖς μετανοίας, νὰ μαζέψῃς τὰς χεῖρας σου, καὶ μὲ τὸ στόμά σου, χωρὶς νὰ ἐγγίσῃς οὐδόλως τὰς χεῖρας, νὰ λάβῃς τὸ Σῶμα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, λέγων τὸ «Ἀμήν».

6. Ἀντὶ δὲ νάματος (Δεσποτικοῦ Αἵματος) νὰ πῇς μικρὸν ποτήριον οἶνου. Μετὰ ὁμως ἀπὸ τὴν Ἀγίαν Μετάληψιν, τὸ ποτήριον αὐτὸ νὰ μὴ τὸ χρησιμοποιήσῃς δι' οὐδεμίαν ἄλλην βιοτικὴν ἀνάγκην. Ἀφοῦ μεταλάβῃς τοιοῦτοτρόπως, νὰ μαζεύσῃς προσεκτικῶς μὲ τὸ κάλυμμα τὰς ὑπολοίπους μερίδας καὶ νὰ τὰς τοποθετήσῃς εἰς τὸ ἅγιον Ἀρτοφόριον, μὲ μεγάλην προσοχήν, διὰ νὰ μὴ πέσῃ καὶ καταπατηθῇ κανεὶς Μαργαρίτης.

7. Ὁ Ὁσιος Λουκάς ἤκουσε μετ' ἐνδιαφέροντος τὰ ἀνωτέρω καὶ ηὐχαρίστησε θερμῶς, διὰ τὴν συμβουλήν, τὸν Ἀρχιεπίσκοπον.

1) Ὁ Ὁσιος Λουκάς ἠσκήτεψε τότε εἰς τὸ ὄρος Ἰωάννιτρα τῆς Φωκίδος· βραδύτερον ἐγκατεστάθη εἰς τὸ Στεῖριον.

ἘΠΙΘΕΣΙΣ Μ'

Ὅτι δεῖ τὸν ἀληθῆ ποιμένα πάντα κίνδυνον ὑπὲρ τῶν προβάτων προθυμῶς ὑφίστασθαι, καὶ σφόδρα τούτων ἐπιμελεῖσθαι.

Ὁ ἀληθινὸς Ποιμὴν πρέπει μετὰ προθυμίας νὰ ὑφίσταται κάθε κίνδυνον διὰ τὰ πρόβατά του καὶ νὰ φροντίζῃ ὁλοψύχως δι' αὐτά.

Α'. Ἐν τῷ Βίῳ τοῦ Ἀγίου Πέτρου Ἀλεξανδρείας.

ΟΥ Ἀγίου Πέτρου διαβληθέντος πρὸς τὸν δυσσεβῆ Λιοκλητιανόν, ὥς πολλοὺς εἴη τῆς αὐτοῦ θρησκείας ἀφιστάς, καὶ πρὸς Χριστιανισμόν ἐκκαλούμενος, ὁ τύραννος θυμοῦ πληρωθεὶς, ἄνδρας πέντε τριβούνους ἅμα τοῖς ὑπ' αὐτοὺς στρατιώταις ἀποστέλλει εἰς Ἀλεξάνδρειαν, τοῦτον ἀνελεῖν ἐπισκήψας· εἰ δέ τις ὑμῖν. φησιν, τῶν λεγομένων Χριστιανῶν ἀντιστῆναι πειράσοιτο, μηδοτιοῦν ἀναβαλλόμενοι, καὶ τούτους ξίφει διαχειρίσεσθε.

2. Ὡς οὖν παρῆσαν οἱ σταλέντες εἰς Ἀλεξάνδρειαν, τὸν μακάριον κατὰ τὴν Ἐκκλησίαν εὐρόντες διδάσκοντα, τὸ βασιλικὸν γνωρίζουσι πρόσταγμα. Ὁ δέ, οὐδὲ γὰρ ἐρίζειν ἢ κραυγάζειν ὅλως ἠπίστατο, προθυμῶς εἶπετο τοῖς ἐπιζητοῦσιν. Ὡς δὲ τοῦ πράγματος οἱ τῆς πόλεως ἦσθοντο, εὐθύς κατ' αὐτῶν πάντες κεκίνηντο.

3. Καὶ στάσεως οὐ μικρᾶς γενομένης, δέισαντες οἱ τριβούνιοι, μὴ οὐκ εἰς καλὸν τὰ τῆς στάσεως αὐτοῖς ἀποβῇ, τότε μὲν τὸν Ἀρχιερέα παρὰ τῇ πλησίον οὔσῃ τῆς Ἐκκλησίας ἐμβάλλουσι φυλακῇ· ἡ δὲ πόλις πᾶσα πρὸ τῶν τῆς φυλακῆς θυρῶν διανυκτερεύουσα ἦν, ἅτε πολλῷ τῷ πρὸς τὸν διδάσκαλον ἐχόμενοι πόθῳ καὶ τὴν αὐτοῦ στέρησιν οὐδὲν θανάτου κουφοτέραν οἶόμενοι.

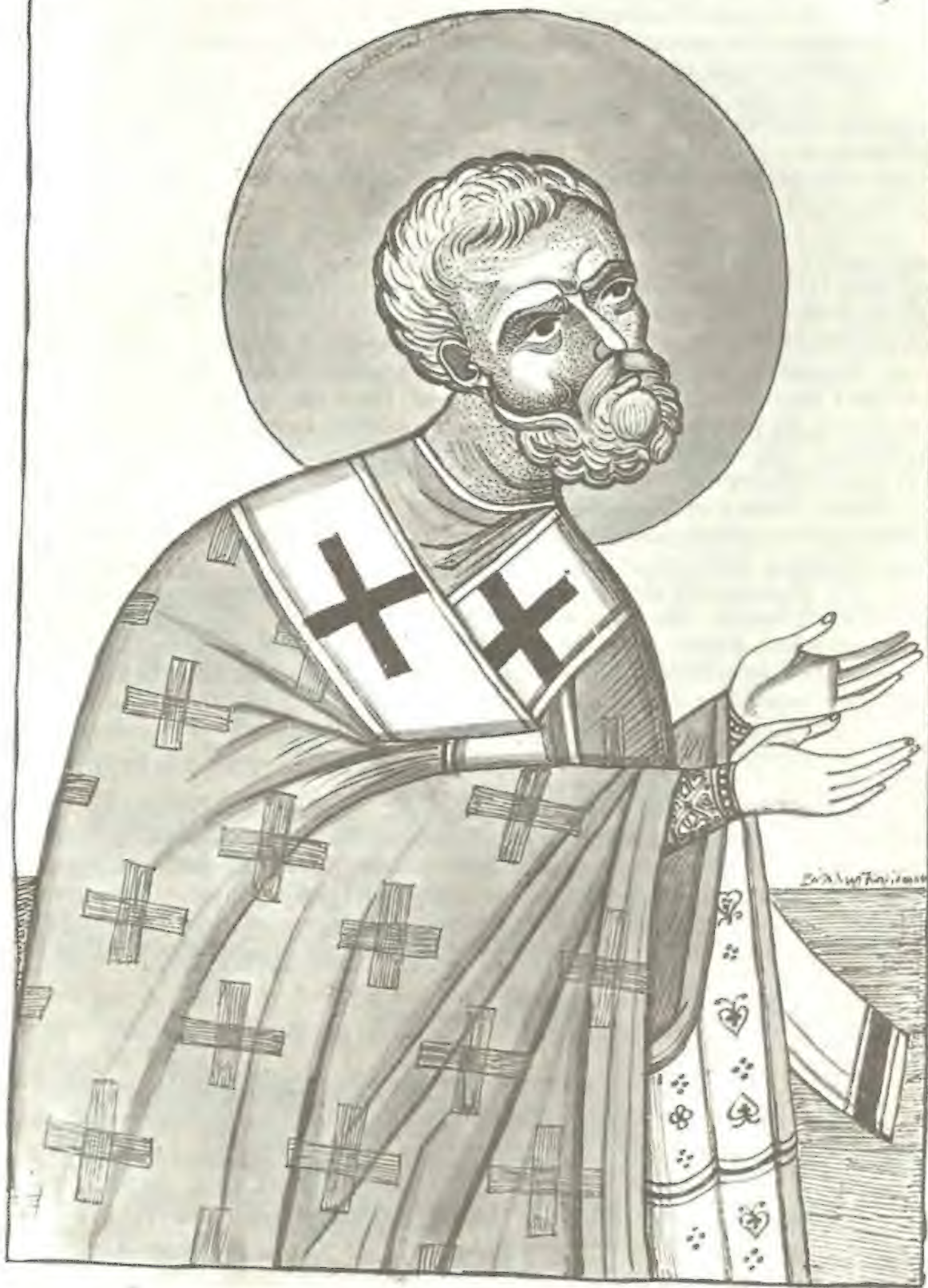
4. Ὡς δὲ πάλιν οἱ τριβούνιοι προσελθόντες, ἅμα τοῖς ὑπ' αὐτοὺς στρατιώταις, τὸν Ἅγιον ἐξαγαγεῖν ἐπειρῶντο τῆς φυλακῆς, ἀνῆσαι τὸ προσταχθὲν ἐπιγόμενοι, περιστάντες αὐτοῖς ὁ λαός, οὐκ εἶων τὸν Ἀρχιερέα ἐκβληθῆναι τῆς φυλακῆς, πρότερον ἀποθανεῖν ἐτοίμως οὗτοι διατεινόμενοι, ἢ τὸν διδάσκαλον μεθελθῆναι τοῖς ἀναιρεῖν βουλομένοις.

5. Καὶ τότε μὲν ἀπῆλθον ἄπρακτοι, τὴν ἐκ τοῦ πλήθους στάσιν ὑφορώμενοι· ἔπειτα διασκεψαμένοις τοῖς πεμφθεῖσι πῶς ἂν αὐτοῖς γένοιτο τῆς εἰρκτικῆς τὸν Ἅγιον ἐκβαλεῖν, ἔδοξε καὶ βίαν ἐπαγαγεῖν, καὶ τινες ἀντιστῆναι θελήσαιεν, ξίφεσιν αὐτοὺς ἀνελεῖν.

6. Ὁ δὲ Πατριάρχης, γνοὺς τὸ τῶν τριβούνων βούλευμα, περὶ τοῦ λαοῦ δείσας μήποτε καὶ δι' αὐτὸν συμβῇ παραπολέσθαι τινάς, βουλὴν βουλεύεται νεανικὴν, καὶ τῆς αὐτοῦ μεγάλης ἀξίαν ψυχῆς, δι' ἧς τὸ μὲν ποίμνιον ἀβλαβὲς διατηρηθῇ, αὐτὸς δὲ μαρτυρικῶς τέλει καταλῆσαι τὸν βίον.

7. Καὶ προσκαλεσάμενος ἓνα τινὰ Γέροντα τῶν προσκαρτερούντων αὐτῷ,

✝ Ὁ ἍΓΙ ΠΕΤΡΟΣ ἈΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ

πιστότατον ὄντα, καὶ εὐλαβείας μεταποιούμενον, τοῖς τριβούνοις δι' αὐτοῦ γνωρίζει, κατὰ τὴν ἐπιούσαν νύκτα τοῖς νοτίοις τοῦ δεσποτηρίου μέρεσι λάθρα παραγενέσθαι, προσέχειν τε τὸν νοῦν, καὶ οὐκ ἂν αὐτὸς ἔσωθεν πατάξῃ τῇ βακτηρίᾳ, ἐκεῖσε τούτους ἔξωθεν τὸν τοῖχον καταντικρὺ τοῦ κρούσματος διορύξαι, δέξασθαι τε αὐτόν, καὶ οὕτως τὸ κεκελευσμένον παρὰ τοῦ ἀποστείλαντος ἐκπληρῶσαι.

8. Οἱ δὲ τοῦτο ἀκούσαντες, καὶ ἀσπασίως τὸν λόγον δεξάμενοι, ἐπιτελῇ τοῦτον ποιῆσαι ἠπείγοντο· καὶ μόνοι, στρατιωτῶν ἄνευ, λατόμους μεθ' ἑαυτῶν λαβόντες, αὐτῆς νυκτὸς τὸν τόπον καταλαμβάνουσιν.

9. Ὡν τὴν παρουσίαν αἰσθόμενος ὁ μακάριος ἡρέμα τε εἰς τὸ ἐνδότερον μέρος τῆς φυλακῆς γενόμενος, ἔνθα δὴ καὶ λαθεῖν ἐδόκει τοῖς συνδεσμώταις τὸ δρώμενον, πατάσσει τὸν τοῖχον, κατὰ τὸ σύνθημα, δῆλον τὸν τόπον τοῖς ἔξωθεν ποιῶν· διὸ καὶ κατευθὺ τοῦ κρούσματος διορύττειν ἐπιχειρήσαντες, σὺν οὐδενὶ πόμφῃ τὴν πύρρον ἐποίησαντο.

10. Συμβὰν δέ τι καὶ ἄλλο, ἀφώροτον ἐποίει τὸ ἐνεργούμενον· ἅμα γὰρ ἐκεῖνοι τῆς ὀρνγῆς ἦψαντο, ἀνέμου πνεύσαντος βιαίου, ὄμβρος τε κατεῖδ' ἰγὴ πολὺς, θεῖα Προνοία τὸν τοῦ Ἁγίου σκοπὸν τελειωθῆναι οἰκονομούσῃ, καὶ ὁ ἐξ αὐτῶν ἦχος τὸν κτύπον τοῦ σιδήρου, καὶ τῶν ἀποθραυμένων λίθων συνεκάλυπτε, καὶ τῶν ἀκοῶν διωθεῖτο, ὥς μηδένα τῶν Ἀλεξανδρέων φωρᾶσαι τὸ δρώμενον.

11. Οὕτως οὖν τοῦ τοῖχου διατρηθέντος, εὐθύς ὁ θεσπέσιος Πέτρος τοῖς συλλαβεῖν βουλομένοις ἑαυτὸν προσήκατο, τὸν ἴδιον κἂν τούτῳ διδάσκαλον ἐκμιμούμενος, ὃς κατὰ τὸν καιρὸν τοῦ σωτηρίου πάθους, ἑαυτὸν μὲν παρεδίδου τοῖς θεοκτόνοις, τοῖς οἰκείοις δὲ μαθηταῖς τὴν ἄδειαν ἐχαρίζετο· «εἰ οὖν ἐμεῖ ζητεῖτε», φησὶν, «ἄφετε τούτους ὑπάγειν».

12. Τίθησιν οὖν ὁ καλὸς οὗτος ποιμὴν τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν ὑπὲρ τῶν προβάτων, καὶ συλληφθεὶς ὑπὸ τῶν ἀνελεῖν ἐπιτεταγμένων, εἰς τὸν τῆς τελειώσεως τόπον ἀπάγεται, καὶ τὸ μαρτυρικὸν τέλος δέχεται οὕτω.

13. Πρῶτον μὲν εἰς γόνατα κλιθεὶς, καὶ τὰς χεῖρας ἐκτείνας, καὶ ἡδὺ βλέψας εἰς τὸν οὐρανόν, τὴν εὐχαριστίαν ἔπεμψε τῷ Θεῷ· εἰθ' οὕτω τῷ τοῦ Σταυροῦ σημείῳ ὅλον ἑαυτὸν κατασφραγισάμενος, καὶ τὸ Ἀμὴν ἐπειπὼν, ἐκδίδωσιν ἑαυτόν, ὑποχαλάσας ὁ περιεβέβλητο ὠμοφόριον. καὶ γυμνώσας τὸν τράχηλον, τὴν κεφαλὴν τε προτείνας, ἐκάλει πρὸς τὴν τομὴν.

14. Οἱ δὲ καὶ τὴν τοῦ θανάτου τόλμην ὀρώντες καὶ τὴν τοῦ ἀνδρὸς ἀρετὴν δυσωπούμενοι, οἷα τὰς χεῖρας πεπεδημένοι, προσεῖχον ἀλλήλοις, τῷ πλησίον ἕκαστος διενεργῆσαι τὴν σφαγὴν ἐπινεύοντες.

15. Πάντων δὲ τὴν ὑπουργίαν ἀπαγορευόντων καὶ ὀκνούντων τὴν ἐπιχείρησιν, σφόδρα γὰρ αὐτοὺς εἶλεν ἡ τοῦ ἀνδρὸς ἀρετὴ, μηχανῶνται τι τοιοῦτον, ὥστε χρυσοῦς ἕκαστον πέντε καθεῖναι· τούτους δὲ ἀποκληρωθῆναι τῷ τὴν τομὴν ἐνεργήσαντι· οὐ δὴ γενομένου, καὶ ἐνός, τοῦ ἔχοντος, δανείσαντος καὶ τοῖς ἄλλοις, ὁ πλείονα τῷ χρυσῷ τὴν ῥοπὴν διδούς, ἀνελόμενος τὰ καταβληθέντα, τὴν ἐκτομὴν ἐνεργεῖ, καὶ τέμνει τὴν θεῖαν ὄντως ἐκείνην καὶ μαρτυρικὴν κεφαλὴν.

Ἑρμηνεία

Ο ΑΓΙΟΣ Πέτρος κατηγορήθη εἰς τὸν ἄσεβῃ Διοκλητιανόν, ὅτι ἀπεμάκρυνε πολλοὺς ἐκ τῆς εἰδωλολατρικῆς θρησκείας καὶ τοὺς προσεῖλκυσε εἰς τὸν Χριστιανισμόν. Θυμωμένος τότε ὁ τύραννος καλεῖ πέντε ἀξιωματικούς καὶ τοὺς στέλλει, μαζὶ μὲ τοὺς στρατιώτας των, εἰς Ἀλεξάνδρειαν, διατάξας αὐτοὺς νὰ φονεύσουν τὸν Ἅγιον Πέτρον. «Ἐὰν δέ—εἶπε πρὸς αὐτούς—κανεῖς ἐκ τῶν λεγομένων Χριστια-

νῶν, ἀποτολήσῃ νὰ σᾶς ἀντισταθῇ, νὰ τὸν φονεύσετε καὶ αὐτὸν μὲ τὸ ξίφος σας, χωρὶς κανένα δισταγμόν».

2. Ὄταν λοιπὸν ἔφθασαν οἱ ἀπεσταλμένοι εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν, εὗρῃκαν τὸν μακάριον Πέτρον εἰς τὴν Ἐκκλησίαν νὰ διδάσκῃ καὶ τοῦ γνωστοποιῶν τὴν βασιλικὴν διαταγὴν. Ὁ Ἅγιος Πέτρος τότε, χωρὶς καθόλου νὰ διαμαρτυρηθῇ ἢ νὰ φωνάξῃ, ἠκολούθησε μετὰ προθυμίας αὐτοὺς πρὸς τὸν ἀναζητοῦσαν. Μόλις ὁμως ἀντελήφθησαν τὸ γεγονός οἱ κάτοικοι τῆς πόλεως, ἐξηγέρθησαν ἀμέσως ὅλοι ἐναντίον τῶν βασιλικῶν ἀπεσταλμένων.

3. Ἐγένετο τότε μεγάλη σύγχυσις εἰς Ἀλεξάνδρειαν, ἐγγίζουσα τὰ ὅρια τῆς ἐπαναστάσεως· φοβηθέντες δὲ οἱ τριβούνιοι μήπως αὕτῃ ἢ στάσις δὲν ἔχει καλὰ ἀποτελέσματα δι' αὐτούς, ἐνέκλεισαν τὸν Ἀρχιερέα εἰς τὴν πλησίον τῆς Ἐκκλησίας εὐρισκομένην φυλακὴν. Μετὰ τὴν φυλάκισιν ὁλόκληρος ἡ πόλις διενυκτέρευσε πρὸς τῶν θυρῶν τῆς φυλακῆς, ἐπειδὴ ἔτρεφον ἀπέραντον σεβασμὸν πρὸς τὸν διδάσκαλον, καὶ ἐκ τοῦ πόθου αὐτοῦ ἐθεώρουν τὴν στέρησίν του θλίψιν οὐχὶ ἐλαφροτέραν τοῦ θανάτου.

4. Ὄταν, τὴν ἐπομένην ἡμέραν, προσῆλθον οἱ βασιλικοὶ ἀπεσταλμένοι μαζὶ μὲ τοὺς στρατιώτας καὶ ἐπεχείρησαν νὰ βγάλουν τὸν Ἅγιον ἀπὸ τὴν φυλακὴν, διότι ἐβιάζοντο νὰ ἐκτελέσουν τὸ βασιλικὸν πρόσταγμα, τοὺς ἐκύκλωσεν ὁ λαὸς καὶ δὲν ἄφηναν νὰ βγάλουν ἔξω ἀπὸ τὴν φυλακὴν τὸν Ἀρχιερέα, λέγοντες ὅτι ἦσαν ἔτοιμοι νὰ ἀποθάνουν προηγούμενως, παρὰ νὰ ἀφήσουν τὸν διδάσκαλόν των εἰς τὰς χεῖρας ἐκείνων, πρὸς ἐσχόπευον νὰ τὸν φονεύσουν.

5. Καὶ τότε μὲν ἀπεχώρησαν οἱ βασιλικοὶ ἀπεσταλμένοι καὶ οἱ στρατιῶται ἄπρακτοι, φοβηθέντες μήπως ἡ ἀντίστασις αὕτῃ ἐξελιχθῇ εἰς ἐπανάστασιν. Ἐν συνεχείᾳ ἔκαμαν συμβούλιον, μὲ ποῖον τρόπον θὰ ἦτο δυνατόν νὰ βγάλουν τὸν Ἅγιον ἀπὸ τὴν φυλακὴν. Κατὰ τὸ συμβούλιον αὐτὸ ἀπεφάσισαν νὰ χρησιμοποιήσουν βίαν διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ βασιλικοῦ προστάγματος καί, ἀκόμη, νὰ φονεύσουν μὲ τὰ ξίφη των ὅσους θὰ θελήσουν νὰ ἀντισταθοῦν.

6. Ὄταν ὁ Πατριάρχης ἔμαθε τὴν ἀπόφασιν τῶν βασιλικῶν ἀπεσταλμένων, φοβηθεὶς, μήπως, ἐξ αἰτίας του, χαθοῦν ἄνθρωποι τοῦ ποιμνίου του, λαμβάνει μίαν ἀπόφασιν νεανικὴν καὶ ἀξίαν τῆς μεγάλης του ψυχῆς, διὰ τῆς ὁποίας καὶ τὸ ποίμνιον οὐδεμίαν βλάβην θὰ ὑφίστατο καὶ αὐτός, ὅπως ἐπεθύμει, θὰ ἐτελείωνε τὴν ζωὴν του μὲ μαρτυρικὸν θάνατον.

7. Ἀμέσως λοιπὸν καλεῖ πλησίον του ἓνα γέροντα, ἀπὸ αὐτοὺς πρὸς χάριν του ἐπερίμεναν ἔξω ἀπὸ τὰς φυλακάς καὶ ὅστις διεκρίνετο διὰ τὴν πίστιν του καὶ τὴν πρὸς αὐτὸν εὐλάβειαν. Μὲ τὸν ἀφωσιωμένον αὐτὸν γέροντα παραγγέλλει εἰς τοὺς βασιλικοὺς ἀπεσταλμένους, νὰ ἔλθουν τὴν ἐρχομένην νύκτα εἰς τὰ νότια μέρη τῆς φυλακῆς καὶ ἐκεῖ νὰ ἔχουν τὸν νοῦν τους· θὰ κτυπήσῃ, μὲ τὴν ράβδον του

ἀπὸ μέσα τὸν τοῖχον. Ὅπου λοιπὸν ἀκούσουν τὸν κτύπον, ἐκεῖ νὰ τρυπήσουν τὸν τοῖχον· ἀπὸ ἐκεῖ θὰ ἐξέλθῃ διὰ νὰ τὸν παραλάβουν καὶ τοιουτοτρόπως νὰ ἐκπληρώσουν τὴν ἀνατεθεῖσαν εἰς αὐτοὺς ἐντολήν.

8. Ὅταν οἱ βασιλικοὶ ἀπεσταλμένοι ἐπληροφορήθησαν τὸ σχέδιον αὐτὸ τοῦ φυλακισμένου Ἀρχιερέως, ἐχάρησαν πάρα πολὺ καὶ ἐβιάζοντο νὰ τὸ ἐκτελέσουν. Πράγματι κατὰ τὴν ἐρχομένην νύκτα οἱ τριβοῦνοι παραλαμβάνουν μαζί των μερικοὺς εἰδικοὺς ἐργάτας καί, χωρὶς τὴν συνοδείαν στρατιωτῶν, ἔρχονται καὶ ἀναμένουν εἰς τὸν ὑποδειχθέντα τόπον.

9. Ὅταν τοὺς ἀντελήφθῃ ὁ μακάριος Πέτρος, ἥρεμα καὶ χωρὶς ταραχὴν ἔρχεται εἰς τὸ ἀκρότατον σημεῖον τῆς φυλακῆς, ὅπου θὰ διέφευγε καὶ τῆς προσοχῆς τῶν συγκρατούμενων, καὶ ἐκεῖ, κατὰ τὰ συμφωνηθέντα, κτυπᾷ συνθηματικῶς τὸν τοῖχον. Ἀμέσως τότε οἱ ἀναμένοντες ἔξω ἀντελήφθησαν τὸ σημεῖον, ποὺ εὗρίσκετο ὁ Ἅγιος καὶ ἤρχισαν νὰ τρυποῦν τὸν τοῖχον. Οὕτω, χωρὶς κόπον, ἤνοιξαν δίοδον, διὰ νὰ περάσῃ ὁ Ἅγιος.

10. Ἐν τῷ μεταξὺ καὶ ἓνα ἄλλο συμβὰν ἀπέκρυπτεν ἀπὸ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους αὐτὸ ποὺ ἐγίνετο. Ἴδου τί συνέβη. Ὅταν οἱ ἐργάται ἤρχισαν νὰ τρυποῦν τὸν τοῖχον, ἤρχισε νὰ φυσᾷ ἓνας δυνατὸς ἄνεμος καί, κατὰ θεῖαν Πρόνοιαν, ἐξοικονομοῦσαν τὰς περιστάσεις διὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ σκοποῦ τοῦ Ἁγίου, ἔπεσε πολλὴ βροχή. Οὕτω ὁ ἥχος τοῦ ἀνέμου καὶ τῆς βροχῆς ἔπνιγε τὸν θόρυβον τοῦ σιδήρου καὶ τῶν ἀποθραυομένων λίθων, ἔφραζε δὲ τὰ αὐτιά, ὥστε κανεὶς ἀπὸ τοὺς Ἀλεξανδρεῖς νὰ μὴ ἀντιληφθῇ αὐτὸ ποὺ ἐγένετο.

11. Τοιουτοτρόπως λοιπόν, ἀφοῦ ἐτρύπησεν ὁ τοῖχος, ἀμέσως ὁ θεσπέσιος Πέτρος παρεδόθη εἰς τοὺς ἐπιθυμοῦντας νὰ τὸν συλλάβουν, ἀπομιμούμενος καὶ ἐδῶ τὸν διδάσκαλόν του, τὸν Σωτῆρα Χριστόν, ὁ ὁποῖος κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ σωτηρίου Πάθους παρεδόθη μὲν ὁ ἴδιος εἰς τοὺς θεοκτόνους σταυρωτὰς του, ἐξησφάλισε δὲ τὴν ἀκίνδυνον ἀποχώρησιν εἰς τοὺς μαθητάς του, εἰπὼν πρὸς τοὺς συλλαβόντας Αὐτόν· «ἐάν, λοιπόν, ζητῆτε ἐμένα, ἀφήσατε τούτους νὰ φύγουν» (Ἰωάν. ιη' 8).

12. Θυσιάζει λοιπὸν ὁ καλὸς αὐτὸς ποιμὴν τὴν ζωὴν του χάριν τῆς σωτηρίας τῶν προβάτων, καὶ ἀφοῦ συνελήφθη ἀπὸ τοὺς διαταχθέντας νὰ τὸν φονεύσουν, ὁδηγεῖται εἰς τὸν τόπον τοῦ μαρτυρίου καὶ ἐκεῖ δέχεται τὸν μαρτυρικὸν θάνατον, ὡς ἐξῆς :

13. Κατ' ἀρχὴν ἐγονάτισεν, ὕψωσε τὰς χεῖρας του καὶ ἀφοῦ ἀνέβλεψε μὲ γλυκύτητα πρὸς τὸν οὐρανόν, ηὐχαρίστησε θερμῶς τὸν Θεόν. Ὑστερον, ἀφοῦ ἐσφραγίσθη ὁλόκληρος μὲ τὸ σημεῖον τοῦ Τιμίου Σταυροῦ καὶ εἶπε τὸ «Ἀμήν», ἐχαλάρωσεν ὀλίγον τὸ ὠμοφόριον ποὺ ἐφόρει, ἀπεγύμνωσε τὸν τράχηλόν του καὶ κύπτων τὴν κεφαλὴν του ἐφώναξε τὸν δῆμιον νὰ τὸν ἀποκεφαλίσῃ.

14. Βλέποντες τὴν τολμηρὰν ἀφοβίαν του πρὸς τὸν θάνατον οἱ παριστάμενοι στρατιῶται, καὶ καταπλαγέντες ἀπὸ τὴν ἀρετὴν τοῦ ἀν-

δρός, ἐντροπιάστηκαν· οὕτως, ὥς νὰ ἦσαν δεμέναι αἱ χεῖρες των, ἐκοίταζε ὁ ἕνας τὸν ἄλλον, καὶ ὁ καθένας ἔκαμε εἰς τὸν πλησίον του νόημα, διὰ νὰ ἐκτελέσῃ τὸν ἀποκεφαλισμόν.

15. Ἐπειδὴ δὲ κανεὶς δὲν ἀπεφάσιζε νὰ ἐκτελέσῃ τὴν θανατικὴν ἀπόφασιν καὶ ὅλοι ἀπέφευγον τὴν ἐνέργειαν αὐτήν, (διότι πάρα πολὺ κατεπλάγησαν ἀπὸ τὴν ἀρετὴν τοῦ Ἁγίου), σοφίζονται τὸ ἐξῆς τέχνασμα: Ἐκαστος ἐκ τῶν στρατιωτῶν κατέθεσε πέντε χρυσᾶ νομίσματα· ἀπεφασίσθη δὲ ὅπως λάβῃ αὐτὰ ἐκεῖνος, ποὺ θὰ ἀπεκεφάλιζε τὸν Ἅγιον. Πράγματι, ἀφοῦ κάποιος ἐδάνεισε καὶ ὅσους δὲν εἶχον ἐκείνην τὴν στιγμὴν, ἔλαβεν ἕνας φιλοχρήματος τὰ χρήματα καὶ ἀποτέμνει τὴν θείαν ἐκείνην καὶ μαρτυρικὴν κεφαλὴν.

Β'. Ἐν τῷ Βίῳ τοῦ Ἁγίου Ἀβραμίου.

ΕΤΕΛΕΥΤΗΣΕΝ ἀδελφὸς κατὰ σάρκα τῷ Ἀβραμίῳ· ἐτελεύτησε δὲ ἐπὶ θυγατρὶ, οὗ πλεῖον οὖση ἑτῶν ἑπτὰ· ταύτην οὖν οἱ προσήκοντες λαβόντες, ἐτεθνήκει γὰρ ἤδη καὶ ἡ μήτηρ, ἄγουσι παρὰ τὸν πρὸς πατρὸς θεῖον, τὸν θεῖον ὄντως Ἀβράμιον.

2. Ὁ δὲ τὴν παῖδα τῆς πολλῆς ἐκείνης νεότητος καὶ ὁρφανίας κατελέησας, ὑποδέχεται χερσὶν ὑπτίαις αὐτήν, ἀπονέμει τε αὐτῇ τὸν ἕξω τοῦ κελλίου οἰκίσκον, καὶ ἦν τὸ λοιπὸν ἐπ' αὐτήν ὑπὸ θυρίδος προκύπτων, γραφάς τε αὐτήν τὰς ἱερὰς ἐκπαιδεύων, καὶ τὴν ὁδὸν τῆς σωτηρίας ὑποδεικνύων, καὶ πρὸς τοὺς πνευματικοὺς διεγείρων ἀγῶνας.

3. Καὶ ὅπως καθάπερ τις ἀετὸς ἦν, ἀνέχων τὸ πτερὸν τὸ νεοττίον, συνεπικουφίζων τε, καὶ διαβαστάζων, καὶ τέμνων σὺν αὐτῇ τὸν ἀέρα, καὶ οὕτω πρὸς τὸ τῆς ἀρετῆς ὕψος διδάσκων αὐτὴν ἵπτασθαι.

4. Ἡ δὲ καὶ σφόδρα ἔτι νεάζουσα, ὅμως ἐπεδίδου πρὸς ταῦτα, καὶ μείζονα πολλῶ τῆς ἡλικίας τὴν ἀρετὴν ἐπεδείκνυτο· ἔφ' ἧς ἠγάλλετο μὲν τὰ σπλάγχνα καὶ τὴν καρδίαν ὁ Ἀβράμιος, ἔχαιρον δὲ καὶ πάντες οἱ βλέποντες, ὅτι ἐν ἡλικίᾳ τοιαύτῃ, τοσαύτην εἶχε περὶ τὰ πνευματικὰ εὐδοκίμησιν.

5. Ἐν τούτοις οὖν αὐτῆς οὖσης, καὶ οὕτω θαυματομένης, καὶ εἰς εἰκοστὸν ἤδη ἔτος γεγονυίας, ἀνὴρ τις Μοναχὸς μὲν τὸ σχῆμα, τὴν δὲ γνώμην φθόρος καὶ μιαινός, κατὰ φιλίας νόμῳ τῷ μακαρίῳ φοιτῶν, καὶ ὀφθαλμοῖς αὐτὴν ἰδὼν ἀκολάστοις, ἀτοπον οὐκ οἶδ' ὡς ἔρωτα καὶ αὐτῇ ἐμποιεῖ τῆς πρὸς αὐτὸν ὁμιλίας.

6. Ἡ δὲ ἀναγκαζομένη ὑπὸ τοῦ ἀκολάστου τούτου ἔρωτος, ἐξάγει διὰ τῆς θυρίδος ἑαυτήν, καὶ συγγενομένη τῷ μιαινῷ ἐκείνῳ ἐπλήγη τὴν ψυχὴν εὐθέως.

7. Καὶ σφοδρῶς ἐπὶ τοῖς τολμηθεῖσι κατανυγεῖσα, περιπαθῶς ἄγαν ἑαυτὴν ὠλοφύρετο· «οὐαὶ μοι, ἐγὼ ἡ δειλαία» βοῶσα· «οὐαὶ μοι, εἰς τὸν τοῦ Θεοῦ μου ναὸν ἐξυβρίσασα, φεῦ μοι τῇ ταλαιπώρῳ! φεῦ μοι τῇ πασῶν ἀθλιωτάτῃ γυναικῶν, ὅτι τὰς πρὸς Θεὸν συνθήκας ἠθέτησα, ὅτι πάντα τὸν ἔμπροσθεν τῆς ἀσκήσεως χρόνον βραχυτάτης ἡδονῆς ἀπεδόμην».

8. «Ποίοις ὀφθαλμοῖς εἰς τὸν οὐρανὸν ἀτενίσω, τυφλώττοντας αὐτοὺς ἀκολάστοις βλέμμασιν ἔχουσα; χεῖλη δὲ ποῖα κινήσω πρὸς ἱκεσίαν, ἀκολάστοις αὐτὰ μιάνασα, καὶ ὀήμασι, καὶ φιλήμασι; Μετὰ ποίας δὲ παρῶσης τῇ θυρίδι προσέλθω, καὶ τῷ θεῷ προσομιλήσω, ἢ τὰς ἐκείνου ἐντολὰς ἀθετήσασα, ἢ ἐναγής, καὶ φαύλη, καὶ μιαινὰ, καὶ σῶμα ῥυπωθεῖσα, καὶ τὴν ψυχὴν;»

9. «Οἷμοι! τίς γένωμαι; ποῖ τράπωμαι; ἵνα τί ἔτι περιεῖμι; ὥφελον ἐπὶ λυθῆ μοι πρὸ τῆς ἐπιθυμίας ὁ θάνατος, ἵνα κἂν θανάτου δῶρον εἶχον τὴν ἀγνείαν τοῦ

σώματος· νῦν δὲ ποῖαί με πηγαὶ δακρύων, τὸν τοσοῦτον ἀποπλύναι μοι ῥύπον δυνήσονται;

10. Ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα πικρῶς ἀποδυρομένην. ἀρπάζει δι' ἀμετρίαν λύπης ὁ πονηρὸς αὐτὴν εἰς ἀπόγνωσιν· καὶ ἀπογνοῦσα τῆς ἑαυτῆς σωτηρίας, εἰς Ἀἴσόν τινα πόλιν ἀποδιδράσκει, ὁδῶν ἡμερῶν δύο ἀπέχουσιν, καὶ πρὸς τινι καταλύσασα πανδοχεῖω, τὸ σχῆμά τε διαμείψασα, καὶ κοσμικὴν ἐσθῆτα μεταβαλοῦσα, πρὸς ἑαυτὴν τῷ βουλομένῳ παντὶ πικρᾷ ἡδονῆς ὑπηρετίς.

11. Οὕτως οὖν ἐκείνης ἐχούσης, τῷ Ἀγίῳ εἰς τὸν ἐνδότερον οἰκίσκον ἡσυχάζοντι γίνεται ὄναρ τοιοῦτον· ἐδόκει αὐτῷ δράκων μεγέθει μέγιστος, καὶ δεινὸν ὑποβλέπων, τῶν οἰκείων φωλεῶν ἀνερπύσας, παρὰ τὸν αὐτοῦ οἰκίσκον, περιστερὰν ἔνδον οὖσιν κατατιεῖν, εἶτα πρὸς χειραμὸν αὐτῆς ἑαυτοῦ καταδύναι.

12. Διϋπνισθεὶς οὖν ἐκεῖνος ὑπὸ τοῦ δείγματος, ἄθυμος ἦν, καὶ τεταραγμένος· μὴ ἔχων δὲ συμβαλεῖν εἰς ὅ,τι συντείνει τὸ ὄραμα, ἐδέετο τοῦ Θεοῦ ἐκκαλυφθῆναι αὐτῷ σαφῶς τὰ τῆς ὁψεως.

13. Ἐδόκει οὖν ἐν τῇ ἐπιούσῃ νυκτὶ τὸν δρῶντα πάλιν ἐκεῖνον ὄρα, ἐκεῖθεν ὅπου κατέδυ πρότερον ἀναδύντα, καὶ παρ' αὐτὸν ἐρπύσαντα, τοῖς αὐτοῦ τε ποσὶ τὴν κεφαλὴν ὑποσχόντι, τὸν μὲν αὐτίκα μάλα διαρραγῆναι, τὴν δὲ περιστερὴν, ἣν κατέπιε πρότερον, ἄρῳπον ὅλην καὶ καθαράν, ἐκ μέσης αὐτοῦ τῆς γαστρὸς ἀναπτῆναι.

14. Ταῦτα ἰδὼν, καὶ τινα κρίνας τῆς ἀνεψιᾶς ὄλισθον ψυχῆς ὑποφαίνειν τὴν θέαν, θυροῦρου τε καὶ ἀθυμίας εὐθὺς ὑποπλησθεὶς, τῆς θυρίδος προκύψας, Μαρία μου, Μαρία μου, φησὶν· τί σοι, ὦ τέκνον, ἐστί, τὸ ῥιθυμίαν ἐμποιῆσαν τοσαύτην καὶ παρ' ὅλας δύο ταύτας ἡμέρας, μὴ στόμα κινῆσαι πρὸς αἴνεσιν; μὴ προσελθεῖν τῇ θυρίδι καὶ διδασκαλίαν αἰτῆσαι, ἢ γλυκύτερον ὑπὲρ μέλι καὶ κηρίον τῷ στόματί σου καθίστατο;

15. Ταῦτα πρὸς τὴν ἀνεψιάν διῆθεν εἰπὼν, καὶ μηδὲν παρ' αὐτῆς ἀκούσας, πῶς γὰρ ἐκείνης ἐν πανδοχεῖω περὶ ἔρωτας καὶ μώμους ἀσχολουμένης; ἔγνω σαφῶς τὴν ὅψιν περὶ αὐτῆς ὑπαινίττεσθαι.

16. Καὶ παραχοῆμα τὰ σπλάγχνα ὑπεραλγῆσας, καὶ στεναγμὸν οἰονεῖ τινα καπνὸν τῆς ἐνδοθεν φλογὸς ἀναπέμψας, ἐδεῖτο τοῦ Θεοῦ τὸ λοιπόν, ὥστε ἀνανῆψαι πάλιν αὐτήν, καὶ εἰς τὴν προτέραν ἐλθεῖν εὐδοκίμησιν. Ἐπὶ δυοὶ μὲν οὖν ἔτεσιν ἐδεῖτο τοῦ Θεοῦ περὶ αὐτῆς, ἡ γὰρ διπλὴ τοῦ ὀνείρατος ὅψις, τὸ τοῦ χρόνου διετὲς ὑπεσήμεναι.

17. Περὶ τὴν τοῦ δευτέρου ἔτους τελευτήν, ἐπάνεισιν τις τῶν φίλων, ὃν ἐκεῖνος κατὰ ζήτησιν τῆς ἀνεψιᾶς ἀπέστειλεν, ὅποι τε καὶ ἡ κόρη διατρίβει, καὶ παρὰ τίνι καὶ ὅπως, σαφῶς πάντα μηνύων τῷ Ἀβραμίῳ καὶ παραχοῆμα μηδὲν ἐκεῖνος ἀναβιλόμενος, ἀλλὰ μακρὰν χαίρειν εἰπὼν καὶ γῆρα, καὶ ἀσκήσει, καὶ ἡσυχίᾳ, καὶ Μοναχικῷ σχήματι, καὶ κινήματι, ὅπως ψυχὴν ἐξελεύσῃ τοῦ διαβόλου.

18. Καὶ στρατιωτικὴν μὲν χρησάμενος στολήν, ἐνθήμενος δὲ τῷ κόλπῳ νόμισμα ἔν, τοσοῦτου γὰρ ἔτυχεν εὐπορῶν, ἵππον τε μισθωσάμενος, καὶ τούτῳ τάχος ἐπιβάς, τῆς ἐπὶ τῷ πανδοχεῖῳ φερούσης ἡψατο, κατὰ τὸν πρῶτον καὶ οὗτος Ἀβραάμ, ὃς κατὰ τῶν πέντε βασιλέων ἐκστρατεύσας, τὸν αὐτοῦ ἀδελφιδοῦν Λὼτ τῆς αἰχμαλωσίας ἀνέσωσε.

19. Καταλαβὼν τοίνυν τῷ πανδοχεῖῳ ὁ Ἀβράμιος, καὶ χρόνον τινὰ ἐν αὐτῷ προσμείνας, ὡς οὐδαμοῦ τὴν ἀνεψιάν ἡδύνατο θεάσασθαι, (τοσοῦτον γὰρ ἐκείνη σῶφρονας ὀφθαλμοὺς ἐφυλάττετο, ὅσῳ τοῦναντίον λίχνοις καὶ ἀκολάστοις ἐπέτρεχεν), ἐπινοεῖται τι πρᾶγμα, ὃ καὶ μόνον δύναται παραστήσαι τὸν πολὺν αὐτοῦ ζῆλον, καὶ ὅπως ὑπὲρ τοῦ σῶσαι ψυχὴν οὐδενὸς τὸ παράπαν ἀπείχετο.

20. Πλάττεται μὲν γὰρ ἔραστοῦ, καὶ σχῆμα καὶ τρόπον, ὃ μικροῦ τῆς τῶν Ἀγγέλων ἀπτόμενος ἀυλίας, ἔρωτά τε σαρκικὸν ἔρα ὑποκρίνεται, καὶ ἡρέμα τῷ πανδοχεῖ προσελθὼν, ἀκούω κόρην τινὰ παρὰ σοί, φησι, κάλλει περιφανῶς δια-

λάμπουσιν, τοῦ πανδοχείου προΐσταμένην ἑταιρικῶς τοὺς βουλομένους εἰσδέχεσθαι· ταύτην καὶ γὰρ τοίνυν ἐρῶν ἀφικόμην.

21. Καὶ ὁ πανδοχεὺς πρὸς τὴν πολιὰν βλέψας τοῦ Ἀβραμίου, ἐμυσάττετο μὲν αὐτὸν τῇ ψυχῇ καὶ πόλλην ἀκολασίαν αὐτοῦ καὶ ἀσέλγειαν κατεγίνωσκεν, ὅτι μὴδ' ἐν γήρᾳ τοσούτῳ καὶ πολὺ ὥσφρονεῖν ἀνέχοιτο, ὅμως δὲ μὴ τῶν ἐπὶ τῇ κόρῃ μισθῶν ἀποστερείη, διερεθίζειν δὴθεν ἐδόκει καὶ εἰς ἐπιθυμίαν πλείονα ἐκκαίειν τὸν Ἅγιον τὸ κάλλος αὐτῆς ὑπερεπαινῶν.

22. Ὁ δὲ τὸ νόμισμα τοῦ κόλπου ἐξαγαγών, δίδωσι τῷ πανδοχεῖ, δεῖπνον τε παραθεῖναι, καὶ τὴν κόρην ἐπὶ τὸ δεῖπνον ἐξαγαγεῖν ἐπιτρέπει. Ὁ δὲ πολυτελῶς εὐτρεπίσας τὸ δεῖπνον, ἐξάγει τὴν κόρην, θρυπτικῶς εὖ μάλα καὶ ἄβρῶς ἔχουσιν ἦν ἰδὼν οὕτως ἑταιρικῶς διεσκευασμένην Ἀβράμιος, μέσσην τιτρώσκει τὴν καρδίαν, καὶ σιγῇ μὲν ἐπέχει τὰ δάκρυα, μὴ φυγαδεύσωσι τὴν κόρην τὸ δρᾶμα μυνήσαντα.

23. Τὰ δὲ ὅμως στήσαι τὴν ῥοὴν οὐκ ἡδύνατο, νικώμενα τῇ τοῦ πάθους ἀνάγκῃ· ὅθεν ἐδάκρυεν ἀστακτί, τὸ πρόσωπον ἐπὶ θύερα στρέφων, καὶ τὰ δάκρυα τῶν παρειῶν ἀπωθούμενος· ἵνα δὲ κλέψῃ πᾶσαν ἐπὶ τούτῳ ὑπόνοιαν, καὶ λόγους αὐτῇ προσῆγεν ἑταιρικούς, ἐνένενυέ τε, καὶ ἡδὺ προσεγέλα, καὶ ἄλλα πάντα ἐποίει, ὅσαπερ ἀναφλέξει πρὸς ἔρωτα δύναται.

24. Καὶ ἐκείνη πάλιν ἀντεπῆγεν Ἀβραμίῳ τὸ φίλημα· ἐν τούτῳ δὲ τῆς ἀποζούσης τῶν ἀγνῶν τε καὶ ἀσκητικῶν μελῶν εὐωδίας ἡρέμα ὑπαισθυμένη, τῆς τε προτέρας πολιτείας ἀναμνησθεῖσα, καὶ τοῦ τῆς ἀγνείας καλοῦ, καὶ οἶων ἢ δυστυχίης ἐξέπεσεν ἀγαθῶν, ἐδάκρυε μάλα θερμὸν καὶ ὑπέστενε, καί, οὐαὶ μοι, ἔλεγε, τῇ ἀθλίᾳ! οὐαὶ μοι τῇ τοσούτων ἁμαρτημάτων σχοινία περικειμένη· οἴμοι, τί δρᾶσω; πῶς ἂν με νῦν καὶ ἡ γῆ καταπίῃ;

25. Πρὸς ταῦτα δείσας ὁ ἱερός Ἀβράμιος μὴ καὶ αὐτὸς γένηται δῆλος, εἴτα φυγὰς οἴχοιτο ἢ ἀνεψιὰ ὑπὸ τῆς πολλῆς ἐκείνης μεταμελείας, καὶ πᾶσαν διὰ τοῦτο βουλόμενος ἀνελεῖν ὑποψίαν, εἰς αὐθαδέστερον ἔραστοῦ τρόπον μεταβαλὼν ἔασον, ἔλεγεν, ἐπίσχες τὰ σκυθρωπά ταυτί, γύναι, οὐ γὰρ ἐπὶ τούτῳ συνήλθομεν, ὥστε τήμερον ἀναμνησθῆναι τῶν πεπραγμένων.

26. Καὶ πρὸς τὸν πανδοχέα λοιπὸν ἐπιστρέψας, ἑταῖρε, πότον ἡμῖν καὶ αὐτίς τινα συγκρότησον, ἔφη, ὅπως ἀμφοτέροι συνησθῶμεν· πόρῳ γάρ, ὡς ὁρᾷς, πάρεμι δι' αὐτήν.

27. Τοῦ πότου τοίνυν πολυτελῶς τελεσθέντος, ὁ παρ' ὅλους πεντήκοντα χρόνους μὴδὲ γυναικὸς ἀνασχόμενος ὄψιν, μὴδὲ ἄρτου ποτέ, μὴδὲ ὕδατος τῶν ἀναγκαίων μετασχὼν ἄχρι κόρου, οἴνου καὶ κρεῶν κοινωνεῖ, καὶ γυναικὶ πόρην συνεστιᾷται.

28. Ἐπεὶ καὶ ἀγνισάμενον ἦδει ποτὲ καὶ τὸν μακάριον Παῦλον, ἀλλὰ καὶ ξυρῷ πρὸς τῇ κεφαλῇ χρησάμενον, πρὸς ὃν οὗτος ἑώρα, καὶ οὐ μιμητὴς τοῦ ζήλου, καὶ τῶν σπλάγχνων καθίσταται καὶ περιτεμόντα Τιμόθεον καὶ οὕτως Ἰουδαῖσμοῦ μὴ φεισάμενον, ἵνα ψυχὰς ἀπίστους ἐλκύσῃ πρὸς θεοσέβειαν.

29. Οὕτω τοιγαροῦν συνεστιασθέντες, λαβόμενοι τῆς χειρὸς ἀλλήλων, εἰς τὸν ἐνδότατον οἰκίσκον εἰσέρχονται, ἐν ᾧ ἦν κλίνη καλῶς ἐστρωμένη, ἐφ' ἧς καθίσαντος Ἀβραμίου, ἐπίδος, ἡ κόρη φησὶν, ὑπολύσω σοι τὰ ὑποδήματα· ὁ δὲ τὴν θύραν μοχλοῖς ἀσφαλίσασθαι πρότερον ἐπιτάττει.

30. Ἀσφαλῶς οὖν, ἐκείνη τὴν θύραν ἐπικλεισαμένη, περιπλέκεται προσφύς τῷ Ἀγίῳ· τότε οὖν, ἐπεὶ εἶδεν αὐτὴν ἐν ἀφύκτῳ ἔχομένην Ἀβράμιος, τὸ τοῦ ἔραστοῦ προσωπεῖον ἀτοβαλὼν, τὸν ἐνδον αὐτῇ ἀποκαλύπτει Ἀβράμιον, καὶ τὸν ἐπὶ τῇ κεφαλῇ τῆς ἀνεψιᾶς κόσμον περιελών, καὶ τι βαρὺ καὶ περιπαθεὶς ἀνοιμώξας, φησὶν:

31. «Σπλάγχνον μου, Μαρία, οὐκ οἶδας ὅστις ἐγώ; οὐ ἐπιγινώσκεις τὸν συγγενῆ; τί σοι ἄρα, ψυχὴ ἐμή, τὸ συμβάν; τίς ὁ πρὸς ἀπώλειαν ὑποσύρας σε;

ποῦ νῦν τὸ Ἀγγελικὸν ἐκεῖνο σχῆμα τῆς παρθενίας ; ποῦ ὁ ἐσταυρωμένος βίος ; ποῦ τὸ τῆς κατανύξεως δάκρυον ; πῶς ἀπὸ τοσούτου τῶν ἀρετῶν ὕψους, εἰς ἔσχατον ἀπάτης βίραθρον κατηνέχθης ;

32. «Διατί μοι μὴ τὸν τοῦ ἐχθροῦ ἐγνώρισας πόλεμον ; διατί μοι τὸ χαλεπὸν ἐκεῖνο πτώμα, μὴ παρὰ πόδας εἰς θύς ἐθριάμβυσας, ἵνα ἐγὼ σοι καὶ ὁ φίλος Ἐφραίμ, καὶ δάκρυσι καὶ δεήσεσι τὰ πρὸς Θεὸν διεπρεσβευσάμεθα ;

33. «Ἰνα τί τοσοῦτον ἐμάκρυνας ἀφ' ἡμῶν ; ἵνα τί τοσοῦτον ἐάλως τῇ ἀπογνώσει, ἣτις ἐστὶ τὸ τοῦ πονηροῦ ἄφυκτον ἄγκιστρον, ὡς μὴδὲ φεῖδεσθαι λοιπὸν ἑαυτῆς, ἀλλὰ τὰ τῶν αἰσχίστων ἀναίδην τολμᾷν ; δέον διαναστῆναι μᾶλλον, καὶ πολλὴν ἐπὶ τοῖς τολμηθεῖσι τὴν μεταμέλειαν ἐπιδείξασθαι».

34. «Οὐκ οἶδας τὰ τοῦ Θεοῦ σιλάγγχνα περὶ ἡμᾶς, καὶ ὅπως ἐστὶ πατὴρ κηδεμονικώτερος, οὕτως ἡμᾶς ἐπισυνάγειν ἐθέλων, καὶ ταῦτα ὑφ' ἡμῶν πολλὰκις καταφρονούμενος, καθάπερ τὰ νοσσία ὄρνις ὑπὸ τὰς πτέρυγας ;

35. «Διὰ ταῦτα γοῦν ἄψαι, παρακαλῶ, τῆς ἐπὶ τὰ πρόσω φερούσης· ναὶ πρὸς τῆς ἐμῆς πολιᾶς· ναὶ πρὸς τῶν ἐπὶ σοὶ πόνων, καὶ τῶν ἀφορητῶν νῦν τῆς ψυχῆς ὀδυνῶν, ἄψαι τῆς προτέρως διαγωγῆς· ναὶ δός μοι μικρὸν ἀνανεῦσαι· ναὶ μὴ μετὰ λύπης εἰς ἔξδου τὸ γῆρας τὸ ἐμὸν καταπέμψης».

36. Ταῦτα πρὸς τὴν ἀνεψιὰν λέγων ὁ Ἀβράμιος, παρὰ κωφὸν ἔδειν ἐώκει· νεύσασα γὰρ κάτω, καὶ τὴν φωνὴν ὑπὸ τῆς πολλῆς ἐκείνης αἰσχύνης ἐπισχεθεῖσα, εἰστήκει ὁρῶσα εἰς γῆν καὶ πολλὰ τοῦ προσώπου ἀφιεῖσα χρώματα.

37. Ἐφ' οἷς ἐκεῖνος οὕτως συγχυθεῖσαν ἀνακτώμενος, «διατί, ὦ τέκνον, οὐδὲν ἀποκρίνει μοι, ἔφη ; οὐκ οἶδας, ὅτι διὰ σέ τὴν τοσαύτην ὁδὸν ἐστειλάμην ; οὐκ οἶδας, ὅτι διὰ τὴν σὴν ταῦτα πάντα σωτηρίαν ὑπεκρινάμην ; τὸ στρατιωτικὸν τῆς στολῆς, τὸν ἔρωτα, τὴν κρεωφαγίαν ; ὃν οἶδας αἰεὶ τοῦ κελλίου καὶ τῆς ἡσυχίας εἰδότα πλῆρον οὐδέν ;»

38. «Οὐκ ἔστι τι τῶν ἀνθρωπίνων ἁμαρτημάτων, ὅπερ ἀπαγορεύειν προσήκει· οὐκ ἔστι τι τῶν τῆς ψυχῆς τραυμάτων ἀνίατον, ὃ μὴ τῷ καλῷ πυρὶ τῆς μετανοίας καιόμενον θεραπεύεται· ἐπ' ἐμὲ ἡ ἀνομία σου, τέκνον, ἐγὼ τὰς ὑπὲρ σοῦ εὐθύνας ὑφέξω Χριστῷ, μόνον ἐλθέ μετ' ἐμοῦ, καὶ πρὸς τὸ τῆς ἐρήμου πάλιν οἰκητήριον ἐπανέλθωμεν».

39. Πρὸς ταῦτα σφοδρῶς ἡ κόρη τὴν ψυχὴν συντριβεῖσα, πίπτει, κατὰ τὴν ὁρμήν, καὶ αὐτὴ πρὸς τοὺς πόδας τοῦ διδασκάλου, πικρῶς ὀλοφυρομένη, καὶ διακρύων ποταμοῖς αὐτοὺς ἐπικλύζουσα.

40. Οὕτως οὖν ἐχόντων αὐτῶν, καὶ τοῦ μὲν ἔλεσθαι τὴν ἀνεψιὰν ἐπιτρεπομένου πρὸς τὸ ὄρος, τῆς δὲ περὶ τῆς τῶν ἐσθήτων, καὶ τοῦ χρυσοῦ, καὶ τῶν ἀργυρωμάτων στρωμνῶν πυθομένης, ὅτι λοιπὸν αὐτοῖς χρήσεται, καὶ γὰρ ἦν πολυτελῶς ἔχουσα τούτων, καὶ φιλοτιμῶς, πάντα, κατὰ τὴν Δεσποτικὴν ἐντολήν, ὃ θεῖος Ἀβράμιος καταλιπεῖν διακελεύεται, καὶ Αὐτῷ μόνῳ ἀκολουθεῖν, καὶ πρὸς τὸν ἀληθινὸν ἐκεῖνον τῆς μελλούσης ζωῆς πλοῦτον ἐτείγεσθαι.

41. Παραλαβὼν οὖν αὐτήν, ὑπέξεισι λάθρα τοῦ πανδοχείου, καὶ ταύτην εἰς τὸν ἵππον ἐπιβιβάσας, πεζὺς αὐτὸς προηγείτο τὸν ἵππον διὰ τῆς χειρὸς ἐφελκόμενος.

42. Γενόμενοι δὲ πρὸς τῷ ὄρει, τὴν τῶν οἰκίσκων ἀμείβουσι τάξιν· καὶ τὸν μὲν ἐκτός, αὐτὸς εἴλετο κατοικεῖν· τῇ ἀνεψιᾷ δὲ ἀπονέμει τὸν ἐνδοτέρω· οὗ δὴ καὶ καθείρξασα ἑαυτήν, διὰ παντὸς ἦν ἐκεῖ, νηστείας καὶ δεήσεις καὶ δάκρυσι, τοὺς τῆς ἁμαρτίας σπίλους τῆς ψυχῆς ἀπαλείφουσα.

43. Καὶ γὰρ ὡς ἄρτι τῶν τοῦ σώματος παθῶν ἀνανήψασα, οὕτως αὐτὰ πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν εἶχεν αἰετὶ στρέφοντα κάτωθεν τὴν ψυχὴν καὶ σφόδρα πικρῶς τὴν συνείδησιν πλήττοντα, καίτοι τοῦ Θεοῦ τὴν τῶν ἡμαρτημένων ἄφεσιν πολλάκις αὐτῇ παραδείξαντος, καὶ θαυματουργῶν κατακοσμήσαντος χάρισιν· ἐφ' οἷς ἠὲ φαινόμετο τὴν καρδίαν Ἀβράμιος καὶ ἀπεδίδου τῷ Θεῷ τὰ εὐχαριστήρια.

44. Ἐκεῖνος μὲν οὖν εἰς βαθὺ γῆρας ἐλάσας, καταλείπει τὸν βίον καὶ πρὸς σκηναὺς μεταβαίνει τὰς οὐρανίους· πέμπτον δὲ μετὰ τὴν ἐκείνου τελευτήν ἐτος, τελευτᾷ καὶ ἡ ἀνεψιά, ἧς καὶ νεκρᾷ ἤδη κειμένης, ἡδίστη τις ἐπήνθει ταῖς ὀψεσι χάρις, καὶ τις ἀκτὺς ἐκεῖθεν ἀπέστειλε, σύμβολον ἀκριβές, τὴν τῆς ψυχῆς ἐχούσης λαμπρότητα.

Ἑρμηνεία

Ο ΑΓΙΟΣ Ἀβράμιος εἶχεν ἓνα ἀδελφὸν κατὰ σάρκα, ὃ ὁποῖος ἀπέθανεν. Ἄφησε δὲ ὀρφανὴν μίαν κόρην, ὅχι μεγαλυτέραν τῶν ἐπὶ τῶν. Ἐπειδὴ δὲ ἐν τῷ μεταξὺ εἶχεν ἀποθάνει καὶ ἡ μητέρα της, παρέλαβον αὐτὴν οἱ γνωστοὶ καὶ τὴν ἔφεραν εἰς τὸν ἐκ πατρὸς θεῖον της, τὸν πράγματι θεῖον Ἀβράμιον.

2. Ὁ Ἅγιος Ἀβράμιος, εὐσπλαγχνισθεὶς τὸ κοράσιον, διότι ἦτο πολὺ μικρὸν καὶ ὀρφανόν, τὸ ὑποδέχεται μὲ ἀνοικτάς, ἀπὸ πατρικὴν στοργήν, χειρας. Τῆς διαθέτει ἓνα μικρὸν οἰκίσκον ἔξω ἀπὸ τὸ κελλί του· ἐπεκοινώνει δὲ μὲ αὐτὴν κύπτων ἀπὸ ἓνα παράθυρον, τὴν ἐμόρφωνε δὲ μὲ τὰς ἱερὰς Γραφάς, ὑποδεικνύων εἰς αὐτὴν τὴν ὁδὸν τῆς σωτηρίας καὶ ἀφυπνίζων μέσα της τὸν πόθον διὰ πνευματικούς ἀγῶνας.

3. Ἡ ὅλη συμπεριφορὰ τοῦ μακαρίου Ἀβραμίου πρὸς τὴν ὀρφανὴν κόρην ὑπενθύμιζε τὸν ἀετόν, ὃ ὁποῖος φέρει ἐπάνω εἰς τὰ πτερὰ του τὸ μικρὸν ἀετόπουλον, καὶ μαζί του, βαστάζων αὐτό, σκίζει τὸν ἀέρα. Μὲ τὸ παράδειγμά του καὶ τὴν στοργήν του τὴν ἐδίδασκε νὰ πετᾷ πρὸς τὸ ὕψος τῆς ἀρετῆς.

4. Ἡ δὲ ὀρφανὴ ἀνεψιά, καίτοι ἦτο ἀρκετὰ νέα, ἐν τούτοις ἐπέδιδετο εἰς τοὺς ἀγῶνας τῆς ἀρετῆς μὲ ζῆλον καὶ προθυμίαν, μεγαλυτέραν ἀπὸ τὴν ἡλικίαν της. Ἡ πρόοδος αὐτὴ ἐπροκαλοῦσε τὴν ἀγαλλίασιν τῆς καρδίας τοῦ Ἀβραμίου, ἀλλὰ καὶ τὴν χαρὰν ὅσων ἔβλεπον, ὅτι εὐδοκимоῦσεν εἰς τὴν ἀρετὴν, ἀπὸ αὐτὴν τὴν μικρὰν ἡλικίαν.

5. Ἐνῷ λοιπὸν τοιαύτην πρόοδον ἐπεδείκνυε καὶ ἰφ' ὅλων ἐθαυμάζετο, συνέβη εἰς αὐτὴν μία τραγικὴ πτώσις, ὅταν ἦτο εἴκοσι ἐτῶν. Ἴδου τὶ συνέβη: Ἐνας ἄνθρωπος, φέρων ἐξωτερικῶς τὸ σχῆμα τοῦ Μοναχοῦ, ἔχων ὅμως ψυχικὴν διάθεσιν φθοροποιὸν καὶ αἰσγρὰν, ἐσύχναζεν ὥς φίλος εἰς τὸ κελλί τοῦ Ἀγίου Ἀβραμίου. Αὐτὸς λοιπὸν ὁ ἄνθρωπος εἶδε τὴν νέαν μὲ ὀφθαλμοὺς ἀκολάστους καὶ τῆς ἐμπνέει, χωρὶς καὶ ἐγὼ νὰ γνωρίζω πῶς, σαρκικὸν ἔρωτα.

6. Τότε ἐκείνη, φλεγομένη ἀπὸ τὸν ἀκόλαστον αὐτὸν ἔρωτα, βγαίνει ἀπὸ τὸ παράθυρον, καὶ διαπράττει τὴν ἁμαρτίαν μὲ τὸν αἰσχροφρόνα Μοναχόν. Ἀμέσως, μετὰ τὴν ἁμαρτίαν, ἤρχισε νὰ τὴν τύπη σφοδρῶς ἡ συνείδησις.

7. Ἐξ ἀφορμῆς αὐτῶν τῶν σφοδρῶν τίψεων συνεκλονίσθη ἀπὸ τὴν λύπην, δι' ὅσα ἐτόλμησε νὰ πράξῃ, καὶ περιέπεσεν εἰς ἀπόγνωσιν· ἐν ἀπογνώσει δὲ εὐρισκομένη ἐθρήνει καὶ ἐκραύγαζεν· «Ἀλλοίμονον εἰς ἐμὲ τὴν δυστυχισμένην· ἀλλοίμονόν μου ἢ ταλαίπωρος, διότι ἐμόλυνα τὸν Νάον τοῦ Θεοῦ. Συμφορὰ εἰς ἐμὲ τὴν πλέον ἀθλίαν ἀπὸ ὅλας τὰς

γυναῖκας, διότι ἐλησμόνησα τὰς πρὸς τὸν Θεὸν ὑποσχέσεις μου καὶ διὰ τὴν πικρὰν ἡδονὴν μιᾶς στιγμῆς ἔχασα ὁλόκληρον τὴν προηγουμένην μου ἄσκησιν».

8. «Μὲ ποίους ὀφθαλμοὺς νὰ κοιτάξω τώρα εἰς τὸν οὐρανόν, ἀφοῦ τοὺς ἐτύφλωσα μὲ ἀκόλαστα βλέμματα: Πῶς νὰ κινήσω τὰ χεῖλη μου διὰ προσευχήν, ἀφοῦ τὰ ἐρρύπανα μὲ πρόστυχα λόγια καὶ φιλήματα; Μὲ ποῖον θάρρος νὰ ἔλθω κοντὰ εἰς ἐκεῖνο τὸ παραθυράκι, καὶ νὰ συνομιλήσω μὲ τὸν θεῖον Ἀβράμιον, ἐφ' ὅσον ἠθέτησα τὰς ἐντολάς του; Ὡ! ἡ ἁμαρτωλή, ἡ φαύλη, ἡ αἰσχροῦ, πού ἐμόλυνα καὶ τὸ σῶμα μου καὶ τὴν ψυχὴν!»

9. «Ἀλλοίμονον! Τί νὰ κάμω τώρα; Ποῖον δρόμον νὰ ἀκολουθήσω; Διατί ἀκόμη ζῶ; Εἶθε νὰ εἶχον ἀποθάνει πρὶν νὰ μὲ κυριεύσῃ ἡ αἰσχροῦ ἐπιθυμία· τότε θὰ εἶχον δῶρον θανάτου τὴν ἀγνείαν τοῦ σώματος. Τώρα ὅμως ποῖαι πηγαὶ δακρύων θὰ δυνηθοῦν νὰ μὲ ἀποπλύνουν ἀπὸ μίαν τόσον αἰσχροῦ ρυπαρότητα;»

10. Ἐνῶ μὲ τέτοια πικρὰ λόγια ἐθρήνει τὴν συμφορὰν της, τὴν ἀρπάζει ὁ πονηρός, ἐκμεταλλευόμενος τὴν ἄμετρον λύπην της καὶ τὴν κατακρημνίζει εἰς ἀπόγνωσιν καὶ ἀπηλπισμένην, ὅτι δὲν ἠδύνατο πλέον νὰ σωθῇ, δραπετεύει πρὸς μίαν πόλιν Ἀἰσόν, πού ἀπεῖχεν ἀπὸ τὴν ἔρημον δύο ἡμερῶν πορείαν. Ἐκεῖ ἐγκατεστάθη εἰς ἓνα ξενοδοχεῖον, ἀπέβαλε τὰ μοναχικὰ ἐνδύματα, ἐνεδύθη κοσμικὸν φόρεμα καὶ ἤρχισε νὰ προσφέρει τὸν ἑαυτὸν της ὡς πρόσωπον ἀγοραίου ἔρωτος εἰς ὅσους ἐπεθύμουν τὴν σαρκικὴν ἡδονήν.

11. Ἐν τῷ μεταξύ, ἐνῶ αὐτὰ συνέβαινον εἰς τὴν νέαν, ὁ Ἅγιος ἐπεδίδετο εἰς τὴν ἀσκητικὴν ἡσυχίαν καὶ ἦτο ἀπομονωμένος, διὰ νὰ ἐπιτύχῃ τὴν ποθουμένην περισυλλογήν, εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ κελλίου του καὶ δι' αὐτὸ δὲν ἀντελήφθη τίποτε. Εἰς μίαν στιγμὴν συντόμου ἀναπαύσεως βλέπει τὸ ἐξῆς τρομακτικὸν ὄνειρον. Τοῦ ἐφάνη, ὅτι ἓνας μέγας καὶ φοβερὸς δράκων (ὄφις) τὸν ἀγριοκοίταζεν· ἔξαφνα ἀνέβη ἔρπων ἀπὸ τὴν φωλεάν του καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ κελλί τοῦ Ἀγίου Ἀβραμίου, ὅπου κατέπιεν ἓνα περιστέρι, πού ἔμενεν ἐκεῖ. Ὑστερὰ ἐκρύβη πάλιν εἰς τὴν φωλεάν του.

12. Ἀπὸ τὸ ὄνειρον αὐτὸ ὁ Ἅγιος ἐξύπνησεν ἀμέσως καὶ ἡ ψυχὴ του κατελήφθη ἀπὸ λύπην καὶ ταραχήν. Μὴ δυνάμενος δὲ νὰ ἐξηγήσῃ τὸ ὄνειρον, παρεκάλει τὸν Θεὸν νὰ τοῦ φανερώσῃ μὲ σαφήνειαν τὸ νόημα τῆς νυκτερινῆς αὐτῆς τρομακτικῆς ὀπτασίας.

13. Καὶ ἰδοὺ ἄλλο ὄνειρον τὴν ἐπομένην νύκτα. Τοῦ ἐφάνη, ὅτι εἶδε πάλιν τὸν φοβερὸν ἐκεῖνον δράκοντα νὰ ἀνεβαίνει ἀπὸ ἐκεῖ, πού προηγουμένως εἶχε κρυφθῇ· ἐσύρθη εἰς τοὺς πόδας του, ἐστριφογύρισε καὶ ἠθέλησε νὰ χώσῃ τὸ κεφάλι του εἰς τὰ πόδια τοῦ Ἀγίου. Ἀμέσως τότε ὁ φοβερὸς αὐτὸς δράκων ἔσκασε, ἀπὸ δὲ τὰ σπλάγχνα του ἐπέταξε τὸ περιστέρι, πού τὴν προηγουμένην εἶχε καταπιεῖ, τελείως καθαρὸν καὶ κατάλευκον.

14. Ὃταν εἶδεν αὐτά, ἐσχημάτισε πλέον τὴν γνώμην ὁ Ἅγιος Ἀβράμιος, ὅτι τὰ ὄνειρα τοῦ φανερόνουν ψυχικὸν ὀλίσθημα τῆς ἀνεψιᾶς του. Ἀμέσως λοιπὸν γεμᾶτος ταραχὴν καὶ λύπην σκύβει ἀπὸ τὸ παραθυράκι, ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἐπεκοινώνει μὲ τὸ δωμάτιον τῆς ἀνεψιᾶς, καὶ ἤρχισε νὰ φωνάζῃ· «Μαρία μου, Μαρία μου, τί πρᾶγμα σοῦ ἐπροξένησεν εἰς τὴν ψυχὴν τόσῃν κατάπτωσιν, ὥστε ἐπὶ δύο τῶρα ἡμέρας δὲν ἔψαλες καθόλου, οὔτε ἤλθες κοντὰ ἐδῶ εἰς τὸ παραθυράκι, νὰ ζητήσης νὰ ἀκούσης πνευματικὴν διδασκαλίαν, ἢ ὁποία ἦτο διὰ σὲ γλυκυτέρα καὶ ἀπὸ τὸ μέλι;»

15. Αὐτὰ καὶ ἄλλα παρόμοια λόγια ἀπηύθυνε πρὸς τὴν ἀνεψιάν του ὁ Ὅσιος, χωρὶς νὰ ἀκούσῃ ἀπ' αὐτὴν οὐδεμίαν ἀπάντησιν (πῶς ἄλλωστε ἤμποροῦσε νὰ ἀκούσῃ, ἐφ' ὅσον ἐκείνη ἡσυχολεῖτο εἰς τὸ πανδοχεῖον μὲ τοὺς ἔρωτας καὶ τὴν διαφθοράν;) Τότε ἀντελήφθη πλέον σαφῶς, ὅτι τὸ ὄνειρον, ποὺ εἶδεν, ὑπαινίσσεται τὸ τεράστιον ψυχικὸν ὀλίσθημα εἰς τὸ ὁποῖον ὑπέπεσεν ἡ Μαρία.

16. Ἐπόνεσεν ἡ καρδιά του, ἀπὸ τὴν διαπίστωσιν αὐτὴν, καὶ ἀπὸ τὰ σπλάγχνα του ἔβγαλεν ἓνα ἀναστεναγμόν, ὡσὰν καπνὸν τῆς ἐσωτερικῆς φλόγας ποὺ τὸν κατέκαιε. Μὲ θερμότητα δὲ προσευχῆς καὶ δάκρυα παρεκάλει τὸν Θεόν, διὰ νὰ συνέλθῃ ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν ἡ Μαρία καὶ νὰ ἐπανέλθῃ πάλιν εἰς τὴν προηγουμένην πνευματικὴν κατάστασιν τῆς ψυχικῆς καθαρότητος καὶ ἠθικῆς ἀνωτερότητος. Δύο ὁλόκληρα ἔτη παρεκάλει θερμῶς τὸν Θεὸν διὰ τὴν ἀποστάτιδα· ἄλλωστε καὶ ἡ διπλῇ ἐμφάνισις τοῦ ὁνείρου ἐφανέρωνε πῶς δύο ἔτη θὰ παρέμενεν εἰς τὴν πτώσιν καὶ τὴν ἀθλιότητα ἡ Μαρία.

17. Πρὸς τὸ τέλος λοιπὸν τοῦ δευτέρου ἔτους ἐπέστρεψε πλησίον του ἓνας ἐκ τῶν φίλων, ποὺ τὸν εἶχε στείλει εἰς ἀναζήτησιν τῆς Μαρίας. Αὐτὸς τὸν ἐπληροφόρησε, μετὰ πάσης λεπτομερείας, ποῦ μένει ἡ ἀνεψιά του, πῶς ζῇ, πλησίον τίνος εὐρίσκεται καὶ ὅλα ἐν γένει τὰ στοιχεῖα ποὺ τὸν ἐνδιέφερον. Ἀμέσως τότε ὁ Ἀβράμιος, χωρὶς οὐδεμίαν ἀναβολήν, ἀπεχαιρέτησε μεγαλοψύχως καὶ τὰ γηρατεῖα καὶ τὴν ἄσκησιν τῆς ἐρήμου, καὶ τὴν ἡσυχίαν, καὶ τὸ Μοναχικὸν σχῆμα καὶ καθήκοντα καὶ ἐξεστράτευσε διὰ νὰ ἀπελευθερώσῃ ἀπὸ τὸν διάβολον τὴν ὑπ' ἐκείνου αἰχμαλωτισθεῖσαν ψυχὴν.

18. Πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ ἔργου αὐτοῦ περιβάλλεται στρατιωτικὴν στολὴν, βάζει εἰς τὴν τσέπην του ἓνα νόμισμα (διότι αὐτὴ ἦτο ὅλη του ἡ περιουσία), καὶ ἀφοῦ ἐνοικίασεν ἓνα ἄλογο, ἀνέβη γρήγορα ἐπ' αὐτοῦ καὶ ἐπῆρε τὸν δρόμον διὰ τὸ πανδοχεῖον. Ἔτρεχε διὰ νὰ ἐλευθερώσῃ τὴν ἀνεψιάν του ἀπὸ τὰς χεῖρας τοῦ δαίμονος, ὅπως, κατὰ τοὺς χρόνους τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, ἔτρεχεν ὁ Ἀβραάμ, διὰ νὰ ἐλευθερώσῃ τὸν Ἀὼτ ἀπὸ τὴν αἰχμαλωσίαν τῶν πέντε βασιλέων (Γεν. ιδ' 8—16).

19. Ἐπὶ τέλους ὁ Ἀβράμιος ἔφθασεν εἰς τὸ ξενοδοχεῖον, ὅπου διέμενεν ἡ Μαρία, καὶ παρέμεινεν ἐκεῖ ἐπὶ τινὰ χρόνον. Ματαίως ὁμως ἐπεζήτη νὰ ἴδῃ τὴν ἀνεψιάν του (διότι ἐκείνη τόσον εἶχε διαφθαρεῖ,

ὥστε ἀπέφευγε νὰ κοιτάξῃ μάτια ποὺ ἔλαμπαν ἀπὸ σωφροσύνην, ἐνῶ ἔβλεπεν ἀχόρταγα ἀκόλαστα μάτια γεμᾶτα διαφθοράν). Δὲν ἀπηλπίσθη ὁμως· σκέπτεται ἓνα πρᾶγμα, ποὺ καὶ μόνον τοῦ ἀκόμῃ εἶναι δυνατὸν νὰ φανερώσῃ τὸν ἀσυγκράτητον πόθον τοῦ, τὸν πολὺν τοῦ ζῆλον, διὰ νὰ τὴν σώσῃ καὶ ὅτι διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ σκοποῦ αὐτοῦ τίποτε δὲν ἄφησεν ἀχρησιμοποίητον.

20. Ὑποκρίνεται δηλαδὴ τὸ σχῆμα καὶ τοὺς τρόπους τοῦ ἐραστοῦ καὶ ἐκεῖνος, ποὺ διὰ τῆς ἀρετῆς τοῦ προσήγγιζε τοὺς αὐλοὺς Ἀγγέλους, δημιουργεῖ τὴν ἐντύπωσιν, ὅτι ζητεῖ, τάχα, σαρκικὸν ἔρωτα. Προσέρχεται λοιπὸν εἰς τὸν ἰδιοκτήτην τοῦ πανδοχείου καὶ τοῦ λέγει μὲ ἥρεμον καὶ ταπεινὴν φωνήν:

— Πληροφοροῦμαι, ὅτι ἔχεις μίαν πανέμορφην κόρην, τὴν ὁποίαν ἐκδίδεις μὲ χρήματα εἰς ὅσους ἐπιθυμοῦν νὰ τὴν ἀπολαύσουν σαρκικῶς. Καὶ ἐγὼ λοιπόν, ἀπὸ ἔρωτα πρὸς τὴν γυναῖκα αὐτὴν τῆς ἁμαρτίας, ἔχω ἔλθει ἐδῶ.

21. Ὁ ἰδιοκτήτης τοῦ πανδοχείου, μόλις εἶδε τὰ λευκὰ γεράματα τοῦ συνομιλητοῦ τοῦ, τὸν ἐσιχάθη μὲ τὴν ψυχὴν τοῦ καὶ τὸν κατηγοροῦσεν ἀπὸ μέσα τοῦ διὰ πολλὴν ἀκολασίαν καὶ ἀδιαντροπιάν. Ἐλεγεν ἀπὸ μέσα τοῦ «κοίταξε τὸν κακόγηρον, εἰς αὐτὴν τὴν ἡλικίαν καὶ δὲν θέλει νὰ σωφρονισθῇ. Πῶς δὲν ἐντρέπεται!» Παρ' ὅλα ταῦτα ὁμως, διὰ νὰ μὴ χάσῃ τὸ κέρδος ἀπὸ τὴν ἔκδοσιν εἰς ἁμαρτίαν τῆς κόρης, ἤρχισε νὰ ὑπερτονίσῃ τὴν ὁμορφίαν τῆς κόρης, νομίζων, ὅτι διὰ τοῦ τρόπου αὐτοῦ ἠρέθιζε περισσότερον τὸν γηραλέον ἐραστήν καὶ τὸν ἔκαμνε νὰ φλογίζεται σφοδρότερον διὰ τὸν ἔρωτά της.

22. Τότε ὁ Ἅγιος Ἀβράμιος ἔβγαλεν ἀπὸ τὴν τσέπην τοῦ τὸ νόμισμα καὶ τὸ δίδει εἰς τὸν ἰδιοκτήτην τοῦ πανδοχείου, παραγγέλλων εἰς αὐτὸν νὰ τοῦ ἐτοιμάσῃ, διὰ τὸ βράδυ, δεῖπνον, κατὰ τὸ ὅποιον νὰ τοῦ παρουσιάσῃ καὶ τὴν κόρην. Πράγματι ὁ ξενοδόχος ἠτοίμασεν ὅσον ἡδύνατο καλλίτερα τὸ δεῖπνον καί, κατ' αὐτό, φέρει πλησίον τοῦ Γέροντος τὴν κόρην, πολυτελῶς ἐνδεδυμένην καὶ βαδίζουσαν μὲ αὐθάδεις κινήσεις, ὅπως συνηθίζουν αἱ τοιαῦται γυναῖκες. Ὅταν ὁ Ἅγιος Ἀβράμιος βλέπῃ τὴν Μαρίαν πορνικῶς ἐμφανισθεῖσαν, αἰσθάνεται τὴν καρδίαν τοῦ νὰ πληγώνεται καὶ διὰ τῆς σιωπῆς προσπαθεῖ νὰ συγκρατήσῃ τὰ δάκρυά του, διὰ νὰ μὴ φανερώσουν τὸ ψυχικόν του δράμα καὶ κάμουν τὴν κόρην νὰ φύγῃ.

23. Τὰ δάκρυα ὁμως δὲν ἤμποροῦν νὰ σταματήσουν, νικημένα ἀπὸ τὴν ἔντασιν τοῦ ψυχικοῦ πάθους· τὰ μάτια τοῦ βουρκώνουν, χωρὶς νὰ στάζουν δάκρυα· ἐκεῖνος γυρίζει ἐδῶ καὶ ἐκεῖ τὸ πρόσωπόν του καὶ μὲ τρόπον σκουπίζει τὰ δάκρυα, ἃν καὶ μερικαὶ σταγόνες κρυφοκατέβηκαν εἰς τὰ μάγουλά του. Διὰ νὰ ἀποφύγῃ δὲ κάθε ὑπόνοιαν ἐκ μέρους της, ἤρχισε νὰ τῆς ὁμιλῇ ἐρωτικά, τῆς γλυκογελοῦσε, τῆς ἔκαμνε πονηρὰ νοήματα, καί, ἐν γένει, ἔκαμνεν ὅλα, ὅσα ἤμποροῦν νὰ διεγείρουν τὴν ἐρωτικὴν διάθεσιν.

24. Ἐκεῖνη πάλιν ἀνταπέδωσεν εἰς τὸν Ἀβράμιον τὸ ἐρωτικὸν φίλημα. Εἰς αὐτὸ ὅμως τὸ σημεῖον, ὥς νὰ ἀντελήφθῃ μυστηριωδῶς καὶ ἀκαθορίστως τὴν εὐωδίαν, ποὺ ἀνέδιδον τὰ ἄγνὰ μέλη τοῦ Ἀσκητοῦ, ἀνεμνήσθη ἐξ αὐτοῦ τὴν προηγουμένην ζωὴν τῆς καὶ τὸ οὐράνιον ἀγαθὸν τῆς ἀγνείας. Σκεπτομένη δὲ ἀπὸ ποῖον ὕψος πνευματικὸν ἐξέπесεν, ἐβούρκωσαν τὰ μάτια τῆς ἀπὸ θερμὰ δάκρυα καὶ κρυφoαναςτέναξε μονολογοῦσα σιωπηλῶς, ἀπὸ τὴν ψυχὴν τῆς· «ἀλλοίμονον εἰς ἐμὲ τὴν ἀθλίαν! ἀλλοίμονόν μου, μὲ πόσα σχοινιά ἁμαρτίας ἔχω δεθῇ! Ἀλλοίμονόν μου τί νὰ κάμω τώρα; Νὰ ἦτο δυνατὸν νὰ ἀνοιγεν ἡ γῆ νὰ μὲ καταπιῇ!»

25. Ὁ ἱερὸς Ἀβράμιος, φοβηθεὶς μήπως παρασυρθῇ ἀπὸ τὰς ἐκδηλώσεις αὐτὰς καὶ φανερωθῇ, καὶ οὕτω ἡ ἀνεψιά του φύγῃ, κυνηγομένη ἀπὸ τὴν ἐντροπὴν καὶ τὴν ἀπόγνωσιν, ἠθέλησε νὰ διασκεδάσῃ κάθε ὑποψίαν ἀπὸ αὐτὴν καὶ τὸ περιβάλλον τῆς· δι' αὐτὸ προσποιεῖται τὸν ἀγανακτημένον ἀπὸ τὰς ἐκδηλώσεις αὐτάς, καὶ λέγει, δῆθεν, μὲ τρόπον θρασύτερον:

—Κοπέλλα μου, ἄφησε τὰ κλάματα καὶ τὴν μελαγχολίαν, διότι δὲν συνητητήθημεν σήμερον, διὰ νὰ ἐνθυμηθῶμεν τὶ ἔχομεν κάμει.

26. Τότε, μὲ μίαν καταπληκτικὴν εὐστροφίαν, ἀπευθύνεται ὁ Ἅγιος πρὸς τὸν ξενοδόχον καὶ τοῦ λέγει:

—Ἐλα λοιπόν, φίλε, φέρε μας κρασί, διὰ νὰ γλεντήσωμεν ἀπόψε οἱ δύο μας· διότι, ὅπως καταλαβαίνεις, ἦλθα ἀπὸ πολὺ μακριά, δι' αὐτὴν ἐδῶ τὴν νέαν.

27. Ἀφοῦ λοιπὸν ἡτοιμάσθη πολυτελὲς συμπόσιον, ἐκεῖνος, ποὺ ἐπὶ πενήντα ὀλόκληρα ἔτη δὲν ἐσήκωσε τὰ μάτια του νὰ ἰδῇ πρόσωπον γυναικὸς καὶ οὔτε ποτέ, χάριν τῆς ἀσκήσεως, ἐχόρτασε τὸ νερὸ καὶ τὸ ξηρὸ ψωμί, τώρα κάμνει συντροφίαν μὲ μίαν πόρνην καὶ τρώγει μαζί της κρέας καὶ πίνει κρασί.

28. Εἰς αὐτὴν τὴν συγκατάβασιν διδάσκαλον εἶχεν ὁ Ὅσιος τὸν μακάριον Παῦλον, ὅστις, ὥς εἶναι γνωστὸν ἐκ τῆς Καινῆς Διαθήκης, καίτοι εἶχεν ἀγνισθῇ⁽¹⁾ καὶ εἶχε ξυρίσει τὴν κόμην του, καὶ εἶχε δεχθῇ νὰ περιτμηθῇ ὁ Τιμόθεος, ἐν τούτοις δὲν ἐσεβάσθη τὴν Ἰουδαϊκὴν αὐστηρότητα, ἀλλὰ τὴν ἐθυσίασε, διὰ νὰ ἐλκύσῃ ψυχὰς ἀπίστων εἰς τὴν πραγματικὴν θεοσεβείαν· εἰς αὐτὸν λοιπὸν τώρα ἀπέβλεπε καὶ ὁ Ἀβράμιος καὶ καθίσταται μιμητὴς τοῦ ζήλου καὶ τῆς πρὸς τοὺς ἄλλους εὐσπλαγχνικῆς ἀγάπης.

29. Ἀφοῦ λοιπὸν ἔφαγαν καλὰ, ἐπιάσθησαν ἀπὸ τὸ χέρι καὶ εἰσέρχονται εἰς ἓνα ἐσωτερικὸν δωμάτιον, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ὑπῆρχεν ἓνα καλοστρωμένο κρεβάτι. Ὅταν ἐκάθησεν ἐπάνω εἰς αὐτὸ ὁ Ἀβράμιος, τοῦ λέγει ἡ κόρη:

1) Ἀγνισμός· θρησκευτικὴ τελετὴ τῶν Ἰουδαίων πρὸς καθαρισμόν ἀπὸ τῶν ἁμαρτημάτων καὶ ἁγιασμόν (διὰ ραντισμοῦ ἢ νίψεως). Τὸ ἐνταῦθα ἀναφερόμενον περιστατικὸν τοῦ θείου Παύλου βλέπε ἐν ταῖς Πράξεσι (κα' 26).

—Ἀφῆσέ με νὰ σοῦ βγάλω τὰ παπούτσια.

—Κλείσε πρῶτα καλὰ τὴν θύραν· ἀμπάρωσέ την—διέταξεν ὁ θεῖος Ἀβράμιος.

30. Ὄταν ἔκλεισε καλὰ ἡ θύρα, ἡ Μαρία ρίπτεται εἰς τὴν ἀγκάλην τοῦ Ἀγίου· ὅταν ὁ Ἅγιος Ἀβράμιος εἶδεν, ὅτι ἡ Μαρία ἦτο πλέον παραδεδομένη εἰς τὰς ὁρμὰς τῆς ἐπιθυμίας, ἀπορρίπτει τὸ προσωπεῖον τοῦ ἑραστοῦ καὶ φανερώνεται αὐτὸς ποὺ ἦτο εἰς τὴν πραγματικότητα. Βγάζει λοιπὸν ἀπὸ τὴν κεφαλὴν τῆς Μαρίας τὰ στολίδια, ἀνεστέναξε βαριὰ καὶ μὲ πόνον τῆς λέγει :

31. —«Σπλάγχχνον μου, Μαρία, δὲν μὲ γνωρίζεις ποῖος εἶμαι; δὲν ἀναγνωρίζεις τὸν συγγενῇ σου; Τί σοῦ συνέβη λοιπόν, ψυχὴ μου; ποῖος ἦτο ἐκεῖνος, ποὺ σὲ παρέσυρεν εἰς τὴν καταστροφὴν; Ποῦ εὗρσκεται τῶρα τὸ Ἀγγελικὸν ἐκεῖνο σχῆμα τῆς παρθενίας; Ποῦ εἶναι ὁ ἐσταυρωμένος βίος; Ποῦ εἶναι τὰ δάκρυα τῆς κατανύξεως; Πῶς ἐκρημνίσθης ἀπὸ τὸ τοσοῦτον ὕψος τῆς ἀρετῆς εἰς τὸ πλέον ἔσχατον βάραθρον τῆς ἀπάτης;»

32. «Διατί δὲν μοῦ κατέστησες ἐγκαίρως γνωστὸν τὸν πόλεμον, μὲ τὸν ὁποῖον ὁ ἐχθρὸς σὲ ἐπείραζε; Διατί δὲν ἔσερνες, ἀμέσως, ἐμπροσθέν μου τὸ ἀξιοθρήνητον ἐκεῖνο πτώμα, ὥστε ἀμέσως νὰ ἐθριάμβευεν ἡ νίκη τῆς μετανοίας; Ἐγὼ δὲ καὶ ὁ ἀγαπητὸς Ἐφραὶμ (ὁ Ὁσιος) θὰ ἐπαρακαλούσαμεν, μετὰ θερμότητος καὶ δακρύων, τὸν Θεὸν διὰ τὴν σωτηρίαν σου».

33. «Διατί τόσον πολὺ ἔφυγες ἀπὸ κοντὰ μας; Διατί ἄφησες τὸν ἑαυτὸν σου νὰ κυριευθῇ τόσον πολὺ ἀπὸ τὴν ἀπελπισίαν, ποὺ εἶναι τὸ ἀποτελεσματικώτερον ἄγκιστρον τοῦ διαβόλου; Δὲν λυπᾶσαι καθόλου τὸν ἑαυτὸν σου, ἀλλὰ τόσον ἀδιάντροπα ἀποτολμᾷς τὰς αἰσχροτέρας πράξεις; Πρέπει ἀμέσως νὰ σηκωθῇς ἀπὸ αὐτὸ τὸ βάραθρον τῆς ἀθλιότητος καὶ νὰ ἐπιδείξης μεγάλην μετάνοιαν δι' ὅσα ἀπετόλμησες».

34. «Δὲν γνωρίζεις πόσον ὁ Θεὸς μᾶς εὐσπλαγχνίζεται καὶ φροντίζει δι' ἡμᾶς περισσότερον καὶ ἀπὸ τὸν πατέρα μας; Καίτοι ἡμεῖς τὸν καταφρονοῦμεν, ἐν τούτοις Ἐκεῖνος θέλει νὰ μᾶς μαζεύσῃ κοντὰ Του, ὅπως ἡ κλῶσσα τὰ κλωσσόπουλα κάτω ἀπὸ τὰς πτέρυγας τῆς!»

35. «Δι' αὐτὸ λοιπὸν σὲ παρακαλῶ, πάρε καὶ πάλιν τὸν δρόμον, ποὺ ὁδηγεῖ πρὸς τὴν τελειότητα. Ναί, παιδί μου, σὲ ἐξορκίζω εἰς τὰ γεράματά μου. Ναί, παιδί μου, λυπήσου τοὺς ἀβαστάκτους πόνους καὶ τὰς ὁδύνας τῆς ψυχῆς μου, ποὺ ἐδοκίμασα διὰ σέ, καὶ ποὺ ἐξακολούθῳ νὰ δοκιμάζω. Γύρισε καὶ πάλιν εἰς τὸν προηγούμενον δρόμον τῆς ἀρετῆς. Ναί, παιδί μου, χάρισέ μου ὀλίγην ἀναψυχὴν, καὶ μὴ ἐξαποστείλῃς τὰ γηρατεῖα μου λυπημένα εἰς τὸν Ἄδην».

36. Αὐτά, μὲ πόνον ψυχῆς, ἔλεγεν ὁ Ἀβράμιος πρὸς τὴν Μαρίαν, ἀλλ' ἐφαίνετο νὰ ἀπευθύνεται πρὸς κωφὸν καὶ ἀναίσθητον. Ἡ Μαρία ἔσκυψε κάτω τὴν κεφαλὴν καὶ ἡ φωνὴ τῆς, ἀπὸ τὴν πολλὴν ἐντροπὴν, ἐκόπηκε. Σαστισμένη καὶ ἄλαλη, πραγματικὰ ὥσάν χαμένη, ἔρριξε τὰ

βλέμματά της εἰς τὴν γῆν, ἐνῶ τὸ πρόσωπόν της ἤλλαζεν, ἀπὸ τὴν ψυχικὴν της ταραχὴν, χίλια χρώματα.

37. Τότε καὶ πάλιν ὁ Ἀβράμιος, διὰ νὰ τὴν κάμῃ νὰ συνέλθῃ ἀπὸ τὴν ψυχικὴν της ταραχὴν καὶ σύγχυσιν, τῆς λέγει μὲ γλυκύτητα:

—«Διατί, παιδί μου, δὲν ἀπαντᾷς; Δὲν ἀντελήφθης, ὅτι διὰ τὴν σωτηρίαν σου ὑπεκρίθην ὅλα αὐτά, ποὺ βλέπεις; τὴν στρατιωτικὴν στολὴν, τὸν ἔρωτα, τὴν κρεωφαγίαν; Ὅλα αὐτὰ τὰ κάμνει ἐκεῖνος, ποὺ ὅπως ξεύρεις, δὲν γνωρίζει τίποτε περισσότερον ἀπὸ τὴν ἡσυχίαν τοῦ κελλιοῦ του!»

38. «Δὲν ὑπάρχει κανένα ἀνθρώπινον ἁμάρτημα, ποὺ νὰ ἀποκλείῃ τὴν θεϊκὴν συγγνώμην! Καμμιά πληγὴ τῆς ψυχῆς δὲν εἶναι ἀθεράπευτος, ὅλα τὰ γιατρεύει ἡ θεραπευτικὴ φλόγα τῆς μετανοίας. Παιδί μου, εἰς τὸν λαιμόν μου τὸ ἁμάρτημά σου. Ἐγὼ νὰ δώσω λόγον εἰς τὸν Χριστόν, δι' ὃ,τι ἔπραξες· ἀρκεῖ νὰ ἔλθῃς μαζί μου, νὰ ξαναγυρίσωμεν καὶ πάλιν εἰς τὸ ἐρημικόν μας κατοικητήριον».

39. Ὅλα αὐτὰ ἀνεμόχλευσαν τὸν ψυχικὸν κόσμον τῆς κόρης, τὴν ἔκαμαν νὰ συντριβῇ καὶ πίπτει εἰς τοὺς πόδας τοῦ διδασκάλου καὶ θεοῦ της, ὅπως ἡ πόρνη τοῦ Εὐαγγελίου (Λουκ. ζ' 37—50), καταβρέχουσα τοὺς πόδας του μὲ δάκρυα καὶ κλαίουσα πικρῶς.

40. Ἀφοῦ λοιπὸν τὰ πράγματα κατέληξαν εἰς αὐτὴν τὴν θαυμαστὴν μεταστροφὴν τῆς Μαρίας καὶ τὸν θρίαμβον τῆς μετανοίας, ὁ Ὅσιος Ἀβράμιος ἐξηκολούθει καὶ πάλιν νὰ τὴν προτρέπῃ νὰ ἐπιστρέψουν, ὅσον τὸ δυνατόν συντομώτερον, εἰς τὸ ὄρος.

Ἐκεῖνη τότε ἠρώτησε τί νὰ κάμῃ τὰ φορέματά της καὶ τὸν χρυσὸν καὶ τὰ μεταξωτὰ στρώματα ποὺ εἶχε. Διότι πράγματι εἶχε πολλὰ καὶ πολύτιμα πράγματα.

—Ἀφῆσέ τα ὅλα, παιδί μου, καὶ ἀκολούθησέ με—τὴν διατάσσει ὁ θεῖος Ἀβράμιος—ἃς ἐφαρμόσωμεν τὴν ἐντολὴν τοῦ Κυρίου [«εἰ θέλῃς τέλειος εἶναι, ὑπάγε, πώλησόν σου τὰ ὑπάρχοντα καὶ δὸς πτωχοῖς καὶ ἔξεις θησαυρὸν ἐν οὐρανῷ καὶ δεῦρο ἀκολούθει μοι» (Ματθ. ιθ' 21)]. Ἄς βιασθῶμεν νὰ ἀκολουθήσωμεν μόνον Αὐτόν, διὰ νὰ εὕρωμεν τὸν ἀληθινὸν πλοῦτον τῆς μελούσης ζωῆς.

41. Ἀφοῦ λοιπὸν ὁ θεῖος Ἀβράμιος τὴν παρέλαβε, τὴν ἔβγαλε κρυφὰ ἀπὸ τὸν οἶκον τῆς ἁμαρτίας καὶ τὴν ἀνεβίβασεν εἰς τὸ ἄλογον, τὸ ὁποῖον ὠδήγει, πεζός, ὁ Ἀβράμιος, σύρων αὐτὸ ἀπὸ τὸ χαλινάρι.

42. Ὅταν ἔφθασαν εἰς τὸ ὄρος, ὁ Ὅσιος ἐκράτησε διὰ τὸν ἑαυτόν του τὸν ἐξωτερικὸν οἰκίσκον, καὶ προσέφερε διὰ κατοικίαν εἰς τὴν Μαρίαν τὸν ἐσωτερικόν. Εἰς αὐτὸ τὸ ἐσωτερικὸν καλυβάκι ἐφυλακίσθη, μὲ τὴν θέλησίν της, ἡ Μαρία, χωρὶς οὐδόλως νὰ ἐξέρχεται, καὶ ἡσχολεῖτο πλεόν εἰς τὸ νὰ ἐξαλείψῃ, μὲ νηστείας, προσευχὰς καὶ δάκρυα, τοὺς ἐκ τῆς ἁμαρτίας σπίλους τῆς ψυχῆς της.

43. Αὐτὴ ἡ ἐπαγρύπνησις καὶ ὁ σκληρὸς ἀγὼν τῆς Μαρίας ἐπεβάλλοντο, διότι μόλις πρὸ ὀλίγου συνῆλθεν ἀπὸ τὴν μέθην τῶν σωμα-

τικῶν παθῶν· αἱ δὲ ἀναμνήσεις των ἀνεστρέφοντο διαρκῶς μέσα εἰς τὸν ψυχικόν της κόσμον καὶ ἐβασάνιζαν τὴν ψυχὴν της καὶ τὴν συνείδησίν της, μολονότι ὁ Θεὸς συνεχώρησεν αὐτὴν δι' ὅσα εἶχεν ἁμαρτήσας καὶ τοῦτο τῆς τὸ ἀπέδειξε διὰ θαυμαστοῦ τρόπου, καταστολίσας μάλιστα αὐτὴν καὶ μὲ χαρίσματα θαυματουργίας. Ὁ Ἅγιος Ἀβράμιος παρακολουθῶν ὅλα αὐτά, ἐχαίρετο βαθύτατα καὶ ἠύχαριστει θερμῶς τὸν Θεόν.

44. Ὁ Ἅγιος Ἀβράμιος ἔφθασεν εἰς βαθύτατον γῆρας, γέρον δὲ πλέον καὶ πλήρης ἡμερῶν φεύγει ἀπὸ τὸν μάταιον αὐτὸν κόσμον καὶ μεταβαίνει πρὸς τὰς οὐρανίους σκηνάς· πέντε δὲ ἔτη μετὰ τὸν θάνατόν του ἀποθνήσκει καὶ ἡ ἀνεψιά. Εἰς τὸ πρόσωπον τῆς νεκρᾶς ἀνθοῦσε μία γλυκύτης καὶ ἔλαμπε μία ὁλόφωτη ἀκτίς· αὐτὸ ἦτο ἓνα ἀλάνθαστον σημεῖον ψυχῆς ποὺ κατελαμπρύνθη ἀπὸ τὴν μετάνοιαν καὶ τὴν ἀρετὴν.

Γ'. Ἐν τῷ ὑπομνήματι τῷ εἰς τὸν Ἅγιον Ἰωάννην τὸν Θεολόγον.

Ο ΜΕΓΑΣ Ἰωάννης ἀφικόμενος, μετὰ τὴν ἀπὸ τῆς Πάτμου κάθοδον, ἐπὶ τινὰ τῶν οὐ πόρρω πόλεων, καὶ οὐ μετρίως τοὺς ἀδελφοὺς ἐν ταύτῃ διαναπαύσας, εὗρίσκει τινὰ νεανίσκον ἐκεῖ, τὸ μέγεθος μέτριον καὶ τὴν ὄψιν ἄστειον· καὶ τῇ διορατικῇ τοῦ πνεύματος ἐνεργείᾳ, τὴν ἐκείνου τῆς ψυχῆς εὐγένειαν, καὶ τοῦ ἡθους τεκμηριωσάμενος τὴν ἐλευθερίαν, εὐλογίας τε με-
ταδίδωσι τῷ νεανίσκῳ καὶ πρὸς ἀρετὴν αὐτὸν ὑπαλείφει καὶ διανίστησιν.

2. Ἐπεὶ δὲ καὶ ἀποδημεῖν ἔμελλεν ἡδη, ἵνα καὶ ἀλλαχοῦ κηρύξη τὸ σωτήριον κήρυγμα, τῷ τῆς πόλεως Ἐπισκόπῳ τὸν νεανίσκον ἐπὶ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Χριστοῦ Μάρτυρος παρακατατίθεται, πολλὰ περὶ τῆς ἐκείνου παιδείας καὶ τῆς ἀγωγῆς αὐτῷ ἐπισκήψας.

3. Ὁ δὲ ἐδέξατό τε προθύμως καὶ ὑπερβαλέσθαι αὐτὸν ὑπέσχετο τῇ περὶ τὸν νεανίσκον ἐπιμελείᾳ. Εἶτα ὁ μὲν πρὸς τὴν Ἐφεσον ἀπαίρει, ὁ δὲ Ἐπίσκοπος, οἷκαδε τὸν νεανίσκον παραλαβὼν, ἔτρεφεν, ἐπαίδευεν, ἐπεμελεῖτο καὶ τέλος ἐβάπτισεν· ὥς δέ, τῇ τοῦ Κυρίου σφραγίδι, τὸ ἀσφαλὲς αὐτῷ ἐπέβαλε φυλακτήριον, τὸ λοιπὸν ὑψῆκε τῆς φυλακῆς.

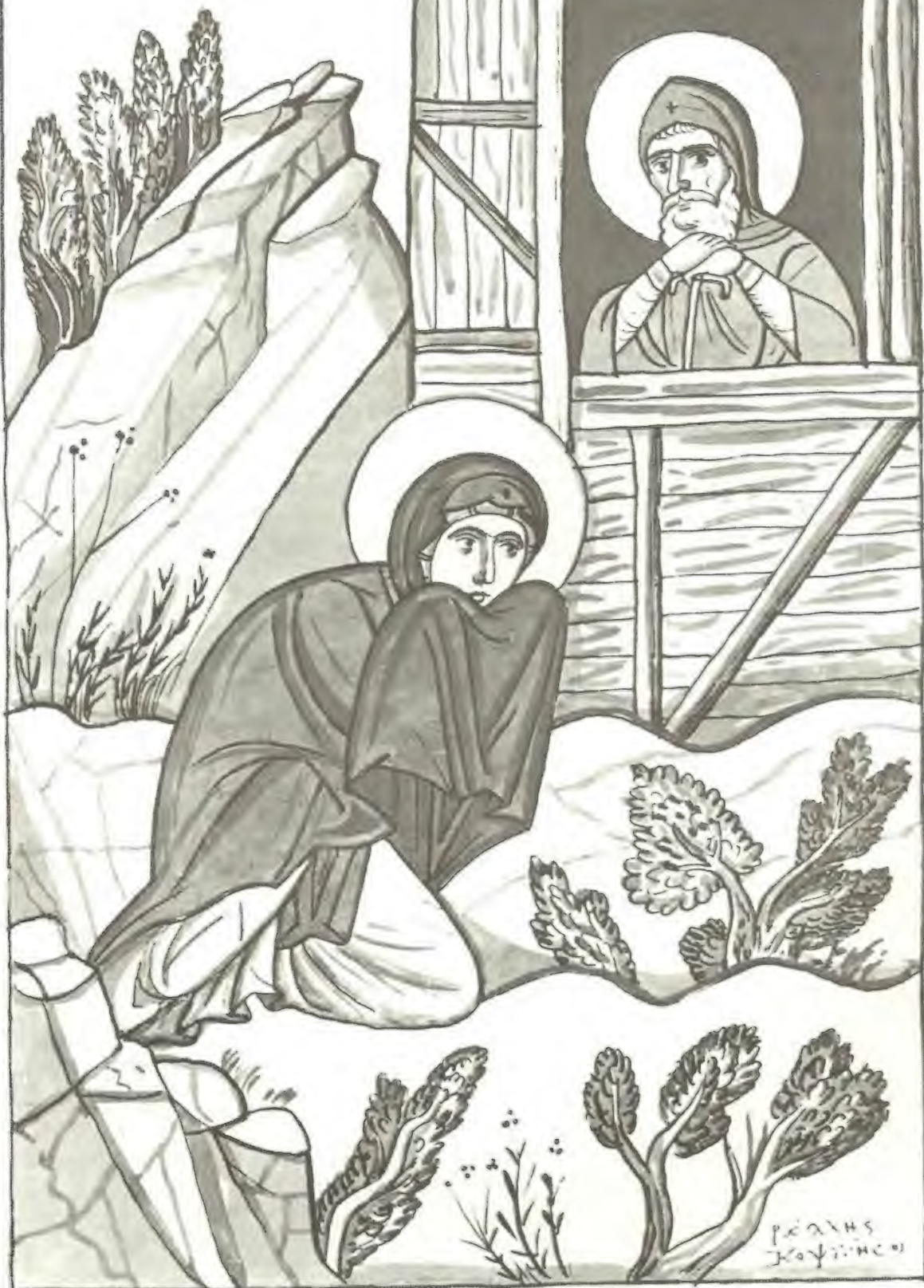
4. Τὸν δὲ πρὸ ὥρας λαβόμενον ἀνέσεως, ὑποδύονταί τινες ἡλικες, τὰς ὁρμὰς ἀχάλινοι καὶ ἀνάγωγοι· καὶ τὸ πρῶτον ἐπαγωγὸν εἰς κακίαν, φιλοτίμοις ἐστιάσει, καὶ τραπέζαις ὑποποιοῦνται τὸν νέον. Τὰ δὲ ἐντεῦθεν ὅποια; λίαν γὰρ κατάντης ἡ τῆς κακίας ὁδός, καὶ τὸν τὴν πρώτην αὐτῆς ἀψάμενον, πάνυ ῥᾶ-
διον δι' ὁμαλοῦ τοῦ παντός, εὐθὺς κατενεχθῆναι εἰς τὸ ἀκρότατον.

5. Ταύτη τοι καὶ νύκτωρ ἐπὶ λωποδυσίαν ἀνιόντες, τὸν νεανίσκον ἐπάγονται. Ὁ δὲ ὑποτυφώμενος ἡδη πρὸς τὸν τῆς ληστείας ἔρωτα, καὶ τῇ τῶν χρημάτων ἐλπίδι τὴν ὁρμὴν παραθήξας, οὐδὲν ἔτι μικρὸν ἐννενοεῖ διὰ μέγεθος φύσεως· ἀμέλει καὶ ληστῶν μὲν ἑταιρίαν τοὺς περὶ αὐτὸν ἐπεδείξατο, λήσταρχος δὲ πρῶτος ἦν οὗτος βεβαιότατος.

6. Μετὰ δὲ ταῦτα, τῇ πόλει καὶ αὐθις ὁ Μέγας Ἰωάννης ἐπιδημήσας, ἐπεὶ τ' ἄλλα ὧν ἕνεκεν ὥς τὸ εἶκός κατεστήσατο, ἄγε δῆτα, πρὸς τὸν Ἐπίσκοπόν φησι, τὴν παρακαταθήκην παραδος ἡμῖν, ἣν ἐγὼ σοι καὶ ὁ Χριστὸς ὑπὸ μάρτυρι τῷ Ἐκκλησίᾳ παρακατεθέμεθα.

7. Τὸν δὲ χρήματα εἶναι τὰ ζητούμενα ὑπολαβόντα, πρῶτον μὲν ἔκκλη-
ξις εἶχεν, ἃ μὴ συνήδει λαβὼν ἀπαιτούμενον, καὶ μήτε πιστεύειν ἔφ' οἷς οὐκ εἶ-
χε, μήτε ἀπιστεῖν Ἰωάννην δυνάμενον.

Ο ὉΣΙΟΣ ΑΒΡΑΜΙΟΣ ΚΑΙ Ἡ ἈΝΕΨΙΑ
Αὐτῆς Ὁσία
ΜΑΡΙΑ

ΡΕΑΛΗΣ
ΚΑΡΤΙΝΕ

8. Ὡς δέ, τὸν νεανίσκον, εἶπεν, ἀπαιτῶ καὶ τοῦ ἀδελφοῦ τὴν ψυχὴν, βύθιον τι στενάξας ὁ πρεσβύτερος ἐν θερμότητι τῷ πνεύματι, καὶ ὑποδακρύνσας ἐλεεινόν, ἐκεῖνος, ἔφη, τέθνηκε. Πότε δὲ καὶ πῶς, καὶ τίνα τὸν θάνατον ἐρωτηθεὶς, Θεῷ τέθνηκεν, εἶπε, ληστεύειν ἐλόμενος, καὶ τὸ ὄρος ἀντὶ τῆς Ἐκκλησίας οἰκεῖν, καὶ τῆς ἡμετέρας περὶ αὐτὸν ἐπιμελείας καὶ τῆς φροντίδος, τὴν μετὰ τῶν κακούργων μᾶλλον διατριβὴν ἀσπασάμενος.

9. Ὁ δὲ λίαν ἐπὶ τούτῳ περιπατήσας, ἤκουε καλὸν γε, ἔφη, φύλακά σε τῆς τοῦ ἀδελφοῦ ψυχῆς καταλέλοιπα· ἄλλ' ἵππος δὴ παρέστω· καὶ ἡγεμὼν δεδόσθω μοι τῆς ὁδοῦ, καὶ αὐτίκα ἐπιβάς, ἤλυνεν ὅλαις ἡνίαις, τὸ τοῦ ἵππου τάχος πρὸς τὴν αὐτοῦ σπουδὴν μηδὲν εἶναι οἰόμενος.

10. Καὶ δὴ τὸ ὄρος καταλαβὼν, ὑπὸ τῆς προφυλακῆς τῶν ληστῶν μὴ παραιτούμενος, μηδὲ φεύγων, ἀλίσκεται· καὶ ἐπὶ τούτῳ ἐλήλυθα, καὶ εἰς τὸν ἄρχοντα ὑμῶν ἄγετέ με, φησὶν. Ὁ δέ, ἐπειδὴ τοῦτον ἐκεῖνον τὸν Ἰωάννην εἶναι ἔγνω, φεύγει μὲν αἰδεσθεὶς, διώκεται δὲ παρ' αὐτοῦ, καὶ γήρως ἐπιλαθομένου, καὶ τοῦ κατὰ κόσμον κινήματος.

11. Εἶτα μέγα τι καὶ βαρὺ φθινεῖς ὢν, τί με, τέκνον, εἶπε, τὸν πατέρα φεύγεις τὸν σόν; αἰδέσθητι τὴν ἐμὴν πολιάν· τὸ τῆς σῆς ἡλικίας ἄνθος ἐλέησον· ζωῆς ἐλπίς ἐτι σοι περιέλειπται· ἐγὼ τὸν ὑπὲρ σοῦ λόγον ὑφέξω· στήθι κατὰ χώραν, τέκνον, Χριστὸς ἀπέσταλκέ με πρὸς σέ.

12. Τούτων ἀκούσας ὁ νεανίσκος, πρῶτα μὲν ἔστη, τῷ ἐδάφει ἀτενὲς ἐνορῶν, μηδὲ ἀνανεῦσαι ὑπὸ τῆς αἰδοῦς δυνάμενος, εἶτα δίδωσι τὰ ὄπλα τῇ γῇ· καὶ οἰκτρὸν τι καὶ περιπαθεὶς ἀνοδύρεται· καὶ προσελθόντα περιβάλλει τὸν Γέροντα· ποίων μὲν διὰ τὰς οἰμωγὰς, ποίων δὲ διὰ τὰ θερμὰ δάκρυα στεναγμῶν καὶ θρήνων οὐκ ἄξιος;

13. Ὁ δέ, οἷα πατὴρ φιλοστοργότατος καὶ εὐσπλαγγνικώτατος, ἐγγυᾶται τῷ νεανίσκῳ τὴν ἄφρσιν· ἵλεων ὑπισχνεῖται τὸν Δικαστήν· καὶ τῆς δεξιᾶς λαβόμενος καταφιλεῖ, καὶ πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν ἐπανάγει τὸν νεανίσκον.

14. Εἶτα δαψιλεῖ μὲν τῇ προσευχῇ χρώμενος, διαρκεῖ δὲ τῇ νηστείᾳ προσκαρτερῶν, καὶ τὴν τοῦ νεανίσκου ψυχὴν ποικίλοις λόγων ἐπάσμασιν, οἷά τισι φαρμάκοις καταμαλάττων, οὐ πρότερον ἀπεδήμησε, πρὶν ὅτε δὴ τούτῳ τὴν πρώτην ὑγείαν ἐχαρίσατο, μέγα τι τῷ βίῳ ὑπόδειγμα καταλιπὼν εἰς μετάνοιαν, καὶ τῆς ἑαυτοῦ φιλανθρωπίας καὶ συμπαθείας ὑπόμνημα.

Ἑ ρ μ η ν ε ί α

ΚΑΠΟΤΕ ὁ Μέγας Ἰωάννης, μετὰ τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ ἀπὸ τὴν Πάτμον, μετέβη εἰς μίαν γειτονικὴν πόλιν, ὅπου, μὲ τὴν διδασκαλίαν τοῦ καὶ τὴν ἀγάπην του, ἱκανοποίησεν ἄρκετὰ τοὺς ἀδελφούς· ἐκεῖ λοιπὸν εὗρίσκει καὶ ἓνα νεανίσκον κανονικοῦ ἀναστήματος, ὠραιότατον κατὰ τὸ πρόσωπον. Μὲ τὴν διορατικὴν ἐνέργειαν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἀντελήφθη ὁ Μέγας Ἰωάννης, ὅτι ὁ νεανίσκος αὐτὸς ἦτο εὐγενὴς εἰς τὴν ψυχὴν, καὶ δὲν εἶχε περιπέσει εἰς ἡθικὰς παρεκτροπὰς. Τὸν εὐλογεῖ λοιπὸν καί, μὲ πατρικὰς προτροπὰς, τοῦ κεντᾶ τὸν ζῆλον πρὸς τὴν ἀρετὴν.

2. Ἐπειδὴ δὲ ὁ θεῖος Ἰωάννης ἐπρόκειτο νὰ ταξιθεύσῃ εἰς ἄλλα μέρη, διὰ νὰ κηρύξῃ τὸν λόγον τῆς σωτηρίας, τὴν εἰς Χριστόν, δηλαδή, πίστιν, ἐμπιστεύεται τὸν νεανίσκον εἰς τὸν Ἐπίσκοπον τῆς πόλεως, ἐνώπιον τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Χριστοῦ Μάρτυρος, ἔδωσε δὲ λε-

πτομερεῖς ἐντολὰς καὶ ὁδηγίας εἰς τὸν Ἐπίσκοπον διὰ τὴν κατὰ Χριστὸν μόρφωσιν καὶ ἀγωγὴν τοῦ νεανίσκου.

3. Ὁ Ἐπίσκοπος ἤκουσε μετὰ προθυμίας τὰς συστάσεις τοῦ Ἀποστόλου καὶ ὑπεσχέθη νὰ φροντίσῃ μὲ τὸ πάρα πάνω διὰ τὸν νεανίσκον. Μετὰ ταῦτα ὁ μὲν Μέγας Ἰωάννης ἀναχωρεῖ πρὸς τὴν Ἐφεσον, ὁ δὲ Ἐπίσκοπος παραλαμβάνει τὸν νεανίσκον εἰς τὸ σπίτι του· ἐκεῖ τὸν ἔτρεφε, τὸν ἐξεπαίδευεν εἰς τὴν Χριστιανικὴν πίστιν, καὶ ἐν γένει τὸν ἐφρόντιζεν εἰς ὅλα, εἰς τὸ τέλος δὲ τὸν ἐβάπτισεν. Ἀφοῦ λοιπὸν ὁ Ἐπίσκοπος διὰ τῆς σφραγίδος τοῦ Κυρίου (τοῦ ἱεροῦ δηλαδὴ βαπτίσματος) ὑπέδειξεν εἰς αὐτὸν ἀσφαλῆ τρόπον προστασίας κατὰ παντὸς κινδύνου, τὸν ἄφησε πλέον ἐλεύθερον ἀπὸ τὴν ἐπιτήρησίν του.

4. Ὁ νέος ὅμως ἔτυχεν ἀνέσεως, πρὶν ἀκόμη ἐδραιωθῇ σταθερῶς εἰς τὴν ψυχὴν του ἡ Πίστις. Δι' αὐτὸ κατώρθωσαν μερικοὶ νέοι συνομήλικοί του, ἀχαλίνωτοι καὶ διεφθαρμένοι, νὰ τὸν πλησιάσουν καὶ νὰ τὸν παρασύρουν εἰς τὴν διαφθοράν, μὲ ὠρισμένα φιλικὰ τραπέζια καὶ συμπόσια. Ποῖον ὅμως ὑπῆρξε τὸ ἀποτέλεσμα;

Δυστυχῶς ὁ δρόμος τῆς κακίας εἶναι πολὺ κατηφορικός, καὶ ἐκείνος ποὺ πρῶτην φορὰν θὰ τὸν ἀκολουθήσῃ, εὐκόλως φθάνει εἰς τὸ τελευταῖον βάθος, ὅταν μάλιστα ὅλα γύρω του τὸν διευκολύνουν εἰς τὸν κατήφορον αὐτόν.

5. Τὸ ἴδιον συνέβη καὶ μὲ τὸν νέον, ποὺ συνανестράφη μὲ τοὺς διεφθαρμένους καὶ αἰσχροὺς φίλους. Οὕτω μίαν νύκτα, ποὺ ἐπῆγαν διὰ νὰ κλέψουν, ἐπῆραν μαζί των καὶ τὸν νεανίσκον. Ὁ νεανίσκος, ποὺ εἶχεν ἤδη συγκινηθῇ ἀπὸ τὸν ἔρωτα τῆς ληστείας, ἐξεδήλωσε καὶ ἰσχυρὰν πρὸς αὐτὴν ὁρμὴν ἀπὸ τὴν ἐλπίδα τῆς ἀνευρέσεως χρημάτων· τὸσον δὲ εἶχεν ἀποτυφλωθῇ ἀπὸ τὴν ἔντασιν τοῦ πάθους, ὥστε οὔτε κατ' ἐλάχιστον πλέον δὲν ἐσκέπτετο χριστιανικά. Γρήγορα δὲ καὶ χωρὶς ἀναβολὴν συνεκρότησε μὲ τοὺς φίλους του μίαν συμμορίαν ληστῶν, καὶ αὐτὸς ἀνεδείχθη πρῶτος μεταξὺ των, ὡς πλέον καταλλήλότερος· οἱ ὑπόλοιποι τὸν ἀνεγνώρισαν ὡς ἀρχηγόν των.

6. Μετ' ὀλίγον καιρὸν ἐπιστρέφει καὶ πάλιν εἰς τὴν πόλιν ἐκείνην ὁ Μέγας Ἰωάννης, ἀφοῦ ἐτακτοποίησεν ὅπως ἔπρεπε τὰς ὑποθέσεις τῆς Ἐκκλησίας, κατὰ τὴν περιοδείαν του. Ἀμέσως λοιπὸν καλεῖ πλησίον του τὸν Ἐπίσκοπον καὶ τοῦ λέγει:

— Δῶσε μου τώρα τὸν θησαυρόν, ποὺ σοῦ ἐμπιστευθήκαμεν ἐγὼ καὶ ὁ Χριστὸς· μάρτυς τῆς παρακαταθήκης μας αὐτῆς πρὸς σὲ ἐστάθη ἡ ἰδία ἡ Ἐκκλησία.

7. Εἰς τὸ ἄκουσμα τῶν λόγων αὐτῶν ὁ Ἐπίσκοπος ἔμεινε κατὰπληκτος, διότι ἐνόμισεν, ὅτι ὁ Μέγας Ἰωάννης τοῦ ἐξήτει χρήματα, τὰ ὁποῖα δὲν ἐνεθυμεῖτο νὰ εἶχε λάβει· καὶ οὔτε νὰ πιστεύσῃ τοῦ ἦτο εὔκολον, ἀφοῦ δὲν εἶχε πάρει χρήματα, ἀλλὰ οὔτε καὶ νὰ ἀπιστήσῃ εἰς τοὺς λόγους τοῦ θείου Ἰωάννου ἡδύνατο.

8. Βλέπων ὁ Μέγας Ἰωάννης τὴν ἀπορίαν αὐτὴν καὶ τὴν κα-

τάπληξιν τοῦ Ἐπισκόπου, λέγει πρὸς αὐτὸν σαφῶς καὶ συγκεκριμένως :

—Τὸν νεανίσκον, ποὺ σοῦ ἐνεπιστεύθην, ζητῶ· τὴν ψυχὴν τοῦ ἀδελφοῦ μας.

Ὁ γέρον· Ἐπίσκοπος ἀνεστέναξε βαθιά, ἐβούρκωσαν τὰ μάτια του καὶ εἶπε :

—Ἀπέθανεν ὁ νεανίσκος !

—Πότε ἀπέθανε; Μὲ ποῖον τρόπον; Ἀπέθανεν ὡς πιστὸς παρὰδώσας τὴν ψυχὴν του εἰς τὸν Θεόν;

Εἰς αὐτὰς τὰς ἐρωτήσεις τοῦ Ἰωάννου ἀπήντησεν ὁ Ἐπίσκοπος μετὰ συγκινήσεως :

—Ἐπροτίμησε νὰ γίνῃ ληστής, νὰ κατοικῇ εἰς τὸ ὄρος ἀντὶ τῆς Ἐκκλησίας. Ἠγάπησε περισσότερον νὰ ζῇ κοντὰ μὲ τοὺς κακούργους καὶ ληστές, παρὰ νὰ μένῃ κοντὰ μας καὶ νὰ ἀπολαμβάνῃ τῶν φροντίδων μας καὶ τῶν περιποιήσεών μας. Αὐτὸν τὸν θάνατον ἐννοῶ.

9. Ὁ Μέγας Ἰωάννης, μόλις ἤκουσεν αὐτὴν τὴν πληροφορίαν, ἐπόνεσε βαθιά καὶ κατελήφθη ἀπὸ πατρικὴν συγκίνησιν. Μετὰ τινα λεπτὰ σιωπῆς λέγει λυπημένος εἰς τὸν Ἐπίσκοπον :

—Καλὸν φύλακα τῆς ψυχῆς τοῦ ἀδελφοῦ σὲ εἶχα ἀφήσει. Τέλος πάντων· φέρετέ μου τώρα ἓνα ἄλογον καὶ ἃς ἔλθῃ κοντὰ μου κάποιος ποὺ νὰ γνωρίζῃ τὸν δρόμον τοῦ ὄρους, ὅπου μένουν οἱ λησταί.

Ἐντὸς ὀλίγου, πράγματι, ἰπεύει εἰς ἓνα ἄλογον, λαμβάνει τὰ ἡνία εἰς τὰς χεῖρας του, καὶ κεντᾷ τὸ ἄλογον νὰ τρέχῃ γρήγορα. Τόση ἦτο μάλιστα ἡ σπουδὴ του νὰ φθάσῃ γρήγορα εἰς τὸ μέρος τῶν ληστών, ὥστε παρεπονεῖτο ὅτι τὸ ἄλογο δὲν ἔτρεχε καθόλου.

10. Κατόπιν ἀρκετῆς πορείας συναντᾷ τὴν προφυλακὴν τῶν ληστών, χωρὶς νὰ ἐπιδιώξῃ νὰ τὴν ἀποφύγῃ, ἢ νὰ φύγῃ πρὸ τῆς ἀγριότητός των. Ἀμέσως τὸν συλλαμβάνουν. Ὁ Μέγας Ἰωάννης τοὺς λέγει μὲ γλυκύτητα :

—Μὴ κουράζεσθε· δι' αὐτὸν τὸν λόγον ἦρθα εἰς τὸ λημέρι σας, διὰ νὰ μὲ συλλάβετε. Θέλω τώρα νὰ μὲ ὀδηγήσητε εἰς τὸν ἀρχηγόν σας.

Ἐνῶ λοιπὸν οἱ λησταὶ ὠδήγουν τὸν Ἅγιον εἰς τὸν ἀρχηγόν των, αὐτὸς μόλις ἐπληροφορήθη, ὅτι ὁ αἰχμάλωτος ἦτο ὁ Ἰωάννης, ἐντραπείς ἔφευγεν εἰς βαθύτερα κρησφύγετα. Ὁ Μέγας Ἰωάννης, λησμονεῖ τότε τὰ γηρατεῖα του, λησμονεῖ τὴν ἀξιοπρέπειάν του καὶ τρέχων τὸν καταδιώκει.

11. Εἰς μίαν στιγμὴν ποὺ τὸν ἐπλησίασε, τοῦ ἐφώνησε δυνάτὰ καὶ μὲ πόνον :

—Παιδί μου, διατί ἀποφεύγεις τὸν πατέρα σου; Σεβάσου τὰ γηρατεῖα μου· λυπήσου τὸ ἄνθος τῆς ἡλικίας σου, ἔχεις ἐλπίδας νὰ ζήσῃς μίαν ὥραίαν πνευματικὴν ζωὴν. Ἐγὼ θὰ δώσω λόγον διὰ σέ· στάσου, παιδί μου. Ὁ Χριστὸς μὲ ἔστειλε κοντὰ σου.

12. Ὅταν ἤκουσεν αὐτὰ τὰ θερμὰ λόγια ὁ νέος, πρῶτον ἐστάθη καὶ ἔβλεπεν ἀφηρημένα κάτω στὸ ἔδαφος, χωρὶς νὰ ἡμπορῇ, ἀπὸ ἐν-

τροπήν, νὰ ὑψώσῃ τὸ βλέμμα του. Μετὰ ρίπτει τὰ δπλα του κατὰ γῆς καὶ ἀρχίζει νὰ κλαίῃ μὲ πόνον καὶ λυγμούς, κατόπιν ἔρχεται κοντὰ εἰς τὸν Γέροντα καὶ τὸν ἀγκαλιάζει. Ποιός, ἐκείνην τὴν στιγμήν, δὲν θὰ ἐσυμπαθοῦσεν ἓνα παλληκάρι, ποὺ μὲ τόσῃν συντριβὴν καὶ πόνον ἔκλαιε θερμῶς καὶ ἀνεστέναζε;

13. Ὁ Μέγας Ἰωάννης, ὡς πραγματικὸς πατέρας γεμᾶτος στοργὴν καὶ εὐσπλαγχνίαν, βεβαιώνει τὸν νέον διὰ τὴν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ συγχώρησιν, ὑπόσχεται, ὅτι ὁ Ἐπουράνιος Δικαστής, ἐφ' ὅσον μετανοεῖ, θὰ τὸν κρίνῃ μὲ συμπάθειαν καὶ δὲν θὰ τὸν καταδικάσῃ. Ἀφοῦ δὲ μὲ τὰ λόγια αὐτὰ ἐμάλαξε τὴν ψυχὴν του, τὸν ἐπῆρεν ἀπὸ τὸ χέρι, τὸν φιλεῖ στοργικά, καὶ τὸν ἐπαναφέρει εἰς τὴν Ἐκκλησίαν.

14. Μετὰ, μὲ ἐντατικὴν προσευχὴν καὶ νηστείαν, ζητεῖ τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ διὰ τὴν σωτηρίαν τῆς ψυχῆς τοῦ νέου· συγχρόνως μὲ διαφόρους διδακτικὸς λόγους καὶ συμβουλὰς ἡμερώνει καὶ ἱατρεῦει τὴν ψυχὴν του. Δὲν ἔφυγε δὲ ὁ Μέγας Ἰωάννης ἀπὸ τὴν πόλιν ἐκείνην, παρὰ τότε, ὅταν ἀποκατέστησε τελείως τὴν ὑγείαν εἰς τὸν τραυματίαν τῆς ἁμαρτίας καὶ τὸν ἔκαμεν ὅπως καὶ πρῶτα. Οὕτω μὲ τοὺς κόπους καὶ τὴν θυσίαν αὐτὴν ἄφησε τὸν μὲν νέον παράδειγμα μετανοίας, τὸν δὲ ἑαυτὸν του παράδειγμα φιλανθρωπίας καὶ συμπαθείας.

Δ' Τοῦ Ἀγίου Ἐφραίμ.

ΟΙ ΤΗΝ χαλκευτικὴν μετερχόμενοι τέχνην, οὐ τὴν κόνιν καὶ τέφραν παραιτοῦνται, οὐ τὸν κτύπον τῆς σφύρας καὶ τὸν κόπον, οὐ τὴν ἐκ τοῦ πυρὸς φλόγωσιν, ἀλλ' ἐπιλαβόμενοι βόλου χαλκοῦ ἢ σιδήρου, τῇ ἐπιμελείᾳ καὶ ἐπιμονῇ ἐξάγουσιν εὐχρηστα σκεύη.

2. Καὶ ἡμεῖς οὖν μὴ ἐκκακῶμεν τοὺς ὑφ' ἡμᾶς παιδεύοντες, νουθετοῦντες, παρακαλοῦντες, ἐπιτιμῶντες, ἐλέγχοντες, πᾶσαν σπουδὴν καὶ ἐπιμέλειαν ἐνδεικνύμενοι, ἵνα βοηθεῖα Θεοῦ δυνηθῶμεν ἐξ ἀναξίου ἐξαγαγεῖν τίμιον, καὶ τῆς ὑπερφυοῦς δόξης ἀξιοθῶμεν.

3. Ἦν ὁ Θεὸς τοῖς οὕτως ἀγωνιζομένοις ὑπέσχετο εἰπὼν· «ἐὰν ἐξαγάγῃς τίμιον ἀπὸ ἀναξίου, ὡς τὸ στόμά μου ἔσῃ». Καὶ πάλιν ἐτέρωθι λέγει· «μακάριος ὃς ἔχει ἐν Σιών σπέρμα, καὶ οἰκίους ἐν Ἱερουσαλήμ».

4. Γνωστὸν δὲ ἔστω ὑμῖν, ὅτι εἴ τις ὑμῶν οὐχ ὑπετάγῃ μειζοτέρῳ καθὼς χρὴ, δεῖ αὐτὸν ἀσθένειαν ἀρχαρίου βαστάζειν, ἵνα διὰ τούτου τοῦ πόνου ἀνασώσῃ κόπους τοῦ παρελθόντος χρόνου.

5. Λέγει δὲ ὁ Ἀπόστολος· «Ὁφείλομεν δὲ ἡμεῖς οἱ δυνατοὶ τὰ ἀσθενήματα τῶν ἀδυνάτων βαστάζειν καὶ μὴ ἑαυτοῖς ἀρέσκειν· ἕκαστος ἡμῶν τῷ πλησίον ἀρεσκέτω εἰς τὸ ἀγαθὸν πρὸς οἰκοδομήν».

Ἐ ρ μ η ν ε ι α

ΑΥΤΟΙ ποὺ ἀσχολοῦνται μὲ τὴν σιδηρουργικὴν δὲν ἐμποδίζονται ἀπὸ τὴν σκόνην καὶ τὴν στάκτην, ἢ τὸν κτύπον τοῦ σφυροῦ, ἢ τὸν κόπον, ἢ τὴν ζέστην τῆς φωτιᾶς, ἀλλὰ ἀφοῦ πάρουν ἓνα βόλον χαλκοῦ ἢ σιδήρου, μὲ φροντίδα καὶ ἐπιμονὴν κατασκευάζουν χρήσιμα σκεύη.

2. Καὶ ἡμεῖς λοιπὸν ἅς μὴ λιποψυχῶμεν, ἀλλὰ μὲ ὑπομονὴν καὶ ἐπιμονὴν ἅς διδάσκωμεν, ἅς νουθετῶμεν, ἅς προτρέπωμεν, ἅς ἐπιπλήττωμεν, ἅς ἐλέγχωμεν καί, ἐν γένει, ἅς ἐπιδεικνύωμεν κάθε δυνατὴν σπουδὴν καὶ φροντίδα, διὰ τὴν δυνήθωμεν, μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ, τὴν ἀναδείξωμεν ἓνα ἄνθρωπον, ἀπὸ ἀνάξιον, τίμιον, καὶ οὕτω τὴν ἀξιοθῶμεν τῆς ὑπερκοσμίου δόξης.

3. Τὴν δόξαν αὐτὴν ὑπεσχέθη ὁ Θεὸς εἰς τοὺς ἀγωνιζομένους τοιοῦτοτρόπως, εἰπὼν εἰς τὴν Ἀγίαν Γραφήν· «ἐὰν ἓνα ἄνθρωπον ἀνάξιον τὸν ἀναδείξης τίμιον, θὰ εἶσαι ὅπως τὸ στόμα μου» (Ἱερ. ιε' 19). Εἰς ἄλλο πάλιν σημεῖον λέγει σχετικῶς τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ· «Εὐτυχὴς αὐτὸς ποὺ ἔχει ἀπογόνους εἰς τὴν Σιών καὶ συγγενεῖς εἰς τὴν Ἰερουσαλήμ» (Ἡσ. λα' 9).

4. Πρέπει δὲ καὶ τοῦτο τὴν γινώριζε· ἐὰν κανεὶς ἀπὸ σᾶς δὲν ὑπετάγη εἰς μεγαλύτερον, ὅπως πρέπει, τότε αὐτὸς ἐπιβάλλεται τὴν ἀνέχεται ἀγογγύστως τὸν ἀρχάριον, ὥστε, διὰ τοῦ κόπου αὐτοῦ, τὴν ἀναπληρώση τοὺς κόπους τοῦ παρελθόντος χρόνου, ἐφ' ὅσον εἰς οὐδεμίαν δοκιμασίαν ὑπεβλήθη ὡς ἀρχάριος.

5. Ἄς μὴ λησμονῶμεν δὲ καὶ αὐτὸ ποὺ λέγει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος· «ὁφείλομεν δὲ ἡμεῖς οἱ δυνατοί, εἰς τὴν πίστιν καὶ εἰς τὴν ἀρετὴν, τὴν σηκώνωμεν ἀγογγύστως τὰς ἀδυναμίας τῶν ἀδυνάτων, κατὰ τὴν πίστιν καὶ τὴν μὴ πράττωμεν ἐκείνα, τὰ ὁποῖα μᾶς ἀρέσκουν. Ἐκαστος δηλαδὴ ἅς γίνεται ἀρεστὸς εἰς τὸν πλησίον του, διὰ τὴν συμβάλῃ εἰς τὸ καλὸν του καὶ τὴν οἰκοδομὴν εἰς τὴν ἀρετὴν» (Ρωμ. ιε' 1—2).

Ε'. Ἐν τῷ Γεροντικῷ.

ΗΝ ΤΙΣ Γέρων ἔχων μαθητὴν, καὶ ἐπολεμεῖτο ὁ ἀδελφὸς εἰς πορνείαν· ὁ δὲ Γέρων παρεκάλει αὐτὸν λέγων· ὑπόμεινον, τέκνον, ὅτι πόλεμος τοῦ ἐχθροῦ ἐστίν· ὁ δὲ εἶπεν· οὐκέτι πλέον ὑπομένω, Ἀββᾶ, ἐὰν μὴ ποιήσω τὸ πρᾶγμα.

2. Ὡς οὖν εἶδεν αὐτὸν ὁ Γέρων μὴ ἐνδιδόντα, προσεποιήσατο καὶ αὐτὸς ὁμοίως πολεμεῖσθαι, καὶ λέγει τῷ μαθητῇ· καὶ γὰρ πολεμοῦμαι, τέκνον, ἀλλ' ἄγωμεν, ὁμοῦ, ποιοῦμεν τὸ πρᾶγμα, καὶ πάλιν ἐρχόμεθα εἰς τὸ κελλίον ἡμῶν. Εἶχε δὲ ὁ Γέρων νόμισμα ἐν καὶ ἐβάστασεν αὐτὸ μετ' ἑαυτοῦ.

3. Ὡς οὖν ἀπῆλθον εἰς τὸν τόπον, λέγει ὁ Γέρων τῷ μαθητῇ αὐτοῦ· μεῖνον ἔξω, καὶ ἄφες πρῶτον εἰσελθὼ ἐγώ, εἶτα εἰσέρχῃ σύ. Καὶ εἰσελθὼν ὁ Γέρων ἔδωκε τὸ νόμισμα τῇ πόρνῃ καὶ παρεκάλει αὐτὴν λέγων· μὴ μιάνῃς τὸν ἀδελφὸν τοῦτον. Ἡ δὲ δέδωκε λόγον τῷ Γέροντι μὴ μιάναι αὐτόν. Ἐξῆλθεν οὖν ὁ Γέρων καὶ λέγει τῷ ἀδελφῷ εἰσελθεῖν.

4. Καὶ εἰσελθόντι αὐτῷ, λέγει ἡ πόρνη· μεῖνον, ἀδελφέ· ὅτι εἰ καὶ ἁμαρτωλὴ εἰμι, ἀλλὰ νόμον ἔχομεν, καὶ χρὴ αὐτὸν πρῶτον ποιῆσαι ἡμᾶς ἐκέλευσεν οὖν αὐτὸν στήναι παραμέρος καὶ βαλεῖν μετανόιας σὺν αὐτῇ ἕως τῶν πεντήκοντα.

5. Ὡς οὖν ἔβαλον τὰς μετανόιας παραμέρος ἑκάτεροι, καὶ ἐποίησαν ἥδη τριάκοντα, κατενύγη ὁ ἀδελφὸς καὶ λέγει ἐν ἑαυτῷ· πῶς τῷ Θεῷ προσεύχομαι τοιοῦτον μῦθος προσδοκῶν; Καὶ εὐθέως ἐξῆλθε μὴ μιανθεῖς.

6. Καὶ ἰδὼν ὁ Θεὸς τὸν κόπον τοῦ Γέροντος, ἤρε τὸν πόλεμον ἐκ τοῦ ἀδελφοῦ, καὶ ὑπέστρεψαν εἰς τὸ κελλίον δοξάζοντες τὸν Θεόν.

7. Εἶπε Γέρων· οἱ Πατέρες ἡμῶν ἔθος εἶχον παραβάλλειν εἰς τὰ κελλία τῶν νεοφύτων ἀδελφῶν, τῶν βουλομένων κατὰ μόνας ἀσκεῖσθαι, καὶ ἐπισκέπτεσθαι αὐτούς, μήπως τις αὐτῶν, πειρασθεὶς ὑπὸ δαιμόνων, ἐβλάβη τὸν λογισμόν.

8. Καὶ εἵποτέ τις αὐτῶν βλαβεὶς εὗρίσκετο, ἔφερον αὐτὸν ἐν τῇ Ἑκκλησίᾳ, καὶ ἐτίθετο νιπτῆρ, καὶ ἐγίνετο εὐχὴ περὶ τοῦ κάμνοντος, καὶ ἐνίπτοντο οἱ ἀδελφοὶ πάντες καὶ κατέχεον ἐπάνω αὐτοῦ ἐκ τοῦ ὕδατος, καὶ εὐθέως ἐκαθαρίζετο.

9. Διηγῆσατο ὁ Ἀββᾶς Μιῶς περὶ τινος Γέροντος, ὅτι ἦν ἐν Σκήτει· ἐγένετο δὲ ἀπὸ δούλων καὶ ἦν διακριτικὸς σφόδρα. Ἀπήρχετο δὲ κατ' ἐνιαυτὸν εἰς Ἀλεξάνδρειαν φέρων τὴν μισθοφορίαν τοῖς κυρίοις αὐτοῦ, καὶ ὑπῆντων αὐτῷ καὶ προσεκύνουν· ὁ δὲ Γέρων ἔβαλεν ὕδωρ εἰς τὸν νιπτῆρα καὶ ἔφερεν, ἵνα νίψῃ τοὺς κυρίους αὐτοῦ.

10. Οἱ δὲ πρὸς αὐτὸν ἔλεγον· μή, Πάτερ, μὴ βαρῆς ἡμᾶς. Ὁ δὲ αὐτοῖς ἀπεκρίνατο· ὁμολογῶ ὅτι δοῦλος ὑμῶν εἰμι, καὶ εὐχαριστῶ ὅτι ἀφήκατέ μοι ἐλευθερον δουλεύειν τῷ Θεῷ· ἀλλὰ κἀγὼ νίπτω ὑμᾶς, καὶ δέξασθε τὴν μισθοφορίαν ταύτην· οἱ δὲ ἀντέλεγον μὴ καταδεχόμενοι.

11. Ὁ δὲ Γέρων διεβεβαιοῦτο αὐτοῖς λέγων, ὅτι ἐὰν μὴ δέξησθε, κάθημαι ὧδε δουλεύων ὑμῖν· καὶ φοβούμενοι αὐτόν, ἠφίουν ὁ ἐβούλετο ποιεῖν· καὶ προσέπεμπον αὐτόν, ὅτε ἐπανήρχετο, μετὰ πολλῆς τιμῆς, καὶ χρειῶν πολλῶν, ἵνα ποιῇ ὑπὲρ αὐτῶν ἀγάπας, καὶ διὰ τοῦτο ἐγένετο ὀνομαστός, καὶ διακριτικός, καὶ ἀγαπητός.

Ἑ ρ μ η ν ε ί α

ΕΝΑΣ Γέρων εἶχεν ἓνα μαθητήν, ὁ ὁποῖος ἐπολεμεῖτο μὲ λογισμοὺς πόρνειας. Ὁ Γέρων παρηγορῶν αὐτὸν μὲ ὑπομονὴν τὸν παρεκάλει καὶ τοῦ ἔλεγε·

— Παιδί μου, κάμε ὑπομονήν, πόλεμος τοῦ μισοκάλου ἐχθροῦ εἶναι καὶ θὰ περάσῃ.

Ὁ ὑποτακτικὸς ὁμως, ὑπὸ τὸ κράτος τῆς αἰχμαλωσίας τοῦ πάθους, ἀπήντα·

— Ἀββᾶ, δὲν δύναμαι νὰ ὑπομένω ἄλλο· θέλω νὰ ἐκτελέσω τὴν ἐπιθυμίαν μου.

2. Ὅταν πλέον εἶδεν ὁ Γέρων, ὅτι δὲν ὑποχωρεῖ ὁ ὑποτακτικὸς του, προσεποιήθη, ὅτι καὶ αὐτὸς ὁμοίως πολεμεῖται ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ καὶ λέγει πρὸς τὸν μαθητήν·

— Καὶ ἐγώ, τέκνον μου, πολεμοῦμαι· ἃς ὑπάγωμεν λοιπὸν μαζί, νὰ ἐκπληρώσωμεν τὴν ἐπιθυμίαν ἡμῶν καὶ ὕστερον ἐπιστρέφομεν εἰς τὸ κελλί μας.

Εἶχε δὲ ὁ Γέρων ἓνα νόμισμα, τὸ ὁποῖον ἐπῆρε μαζί του.

3. Ὅταν μετέβησαν εἰς τὸν τόπον τῆς ἀμαρτίας, λέγει ὁ Γέρων εἰς τὸν μαθητήν του·

— Μεῖνε ἔξω καὶ ἄφησέ με πρῶτα νὰ εἰσέλθω ἐγὼ εἰς τὸ δωμάτιον τῆς πόρνης.

Πράγματι, εἰσῆλθεν ὁ Γέρων καὶ λέγει πρὸς τὴν πόρνην, προσφέρων εἰς αὐτὴν τὸ νόμισμα·

— Σὲ παρακαλῶ, μὴ μιάνῃς τὸν ἀδελφόν, ποὺ θὰ ἔλθῃ τώρα μέσα εἰς τὸ δωμάτιόν σου.

Ἡ πόρνη ἔδωσε τὸν λόγον τῆς εἰς τὸν Γέροντα, ὅτι δὲν θὰ μιάνῃ τὸν ὑποτακτικόν του. Ἐξῆλθε τότε ὁ Γέρων καὶ εἶπεν εἰς τὸν ἀδελφὸν νὰ εἰσέλθῃ.

4. Πράγματι, μόλις εἰσῆλθεν ὁ ὑποτακτικὸς εἰς τὸ δωμάτιον τῆς πόρνης, τοῦ λέγει ἡ γυναῖκα τῆς ἁμαρτίας :

— Ἀδελφέ, περίμενε ὀλίγον· ἂν καὶ εἶμαι ἁμαρτωλὴ γυναῖκα, ἐν τούτοις ἐφαρμόζω εἰς τὴν ζωὴν μου κάποιον νόμον, ποὺ πρέπει αὐτὴν τὴν στιγμήν νὰ ἐφαρμόσωμεν καὶ οἱ δύο.

Τὸν διέταξε τότε νὰ σταθῇ εἰς μίαν γωνίαν τοῦ δωματίου, καὶ νὰ κάμουν ἀπὸ πενήντα μετανοίας.

5. Ἀφοῦ λοιπὸν ἤρχισαν νὰ κάμνουν τὰς μετανοίας, ἕκαστος εἰς τὴν γωνίαν του, καὶ εἶχον φθάσει τὰς τριάντα, κατενύγη ὁ ἀδελφὸς ἀπὸ τὴν Χάριν τοῦ Θεοῦ καὶ λέγει ἀπὸ μέσα του· « πῶς ἔχω τὴν τόλμην νὰ προσεύχωμαι εἰς τὸν Θεόν, ἐνῷ ἐτοιμάζομαι νὰ διαπράξω μίαν τοιαύτην αἰσχύνην ; » Ἀμέσως τότε παραιτεῖται τοῦ σκοποῦ του καὶ βγαίνει γρήγορα ἀπὸ τὸ δωμάτιον τῆς ἁμαρτίας, χωρὶς νὰ μιανθῇ.

6. Ὁ Θεὸς βλέπων τὴν ἀγαθὴν προαίρεσιν καὶ τὸν κόπον τοῦ Γέροντος, ἡλευθέρωσε τὸν ὑποτακτικὸν ἀπὸ τὸν πορνικὸν πόλεμον. Οὕτω ἐπέστρεψαν καὶ οἱ δύο εἰς τὸ κελλί δοξάζοντες τὸν Θεόν.

7. Ἐνας Γέρων εἶπεν : Οἱ Πνευματικοί μας Πατέρες εἶχον συνήθειαν νὰ ἔρχονται εἰς τὰ κελλία τῶν νέων, κατὰ τὴν ἀσκησιν, ἀδελφῶν, ποὺ ἐπεθύμουν νὰ ἀσκητεύουν μόνοι των, καὶ νὰ τοὺς ἐπισκέπτονται. Τοῦτο δὲ τὸ ἔκαμναν ἐκ φόβου, μὴ τυχὸν κανεὶς ἐξ αὐτῶν εἶχε πειραχθῇ ἀπὸ τοὺς δαίμονας καὶ ὑπέστη βλάβην ὁ λογισμὸς του.

8. Ἐὰν δὲ πᾶγματι διεπίστωναν, ὅτι κάποιος ἀδελφὸς εἶχεν ὑποστῇ τοιαύτην βλάβην, τὸν μετέφερον εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ὅπου ἐτοποθετεῖτο νιπτῆρ καὶ ἐγένετο προσευχὴ ὑπὲρ τοῦ πειρασθέντος. Εἰς τὸν νιπτῆρα ἐνίπτοντο ὅλοι οἱ ἀδελφοὶ καὶ ἔρριπτον, μετὰ τὴν νίψιν, τὸ ὕδωρ ἐπάνω εἰς τὸν πειρασθέντα ἀδελφόν, ὅστις ἀμέσως ἐκαθαρίζετο ἀπὸ τοὺς λογισμοὺς.

9. Ὁ Ἀββᾶς Μιῶς διηγήθη δι' ἓνα Μοναχόν, ὅτι ἡσκήτευσεν εἰς τὴν Σκήτην, προήρχετο δὲ ἀπὸ τὴν τάξιν τῶν δούλων καὶ ἦτο πολὺ διακριτικὸς. Κάθε χρόνον μετέβαινεν εἰς Ἀλεξάνδρειαν, διὰ νὰ δώσῃ εἰς τοὺς κυρίους του τὸν ὀφειλόμενον μισθὸν διὰ τὴν ἀπελευθέρωσίν του. Οἱ κύριοί του τὸν ὑπεδέχοντο μετὰ σεβασμοῦ καὶ τοῦ ἔβαζαν μετάνοιαν. Ὁ Γέρων, ἐν συνεχείᾳ, ἔβαζεν ὕδωρ εἰς τὸν νιπτῆρα καὶ τὸν ἔφερεν, διὰ νὰ πλύνῃ τοὺς πόδας τῶν κυρίων του.

10. Οἱ κύριοί του ὁμως, ἀπὸ σεβασμόν, ἀντέδρων εἰς τὴν ταπείνωσίν του αὐτὴν καὶ τοῦ ἔλεγον :

— Μὴ μᾶς κολάζῃς, Γέροντα, δὲν εἴμεθα ἄξιοι.

Ὁ Γέρων ἀπαντοῦσε :

—'Ομολογῶ, ὅτι εἶμαι δοῦλος σας καὶ σᾶς εὐχαριστῶ, διότι μὲ ἀφήσατε ἐλεύθερον νὰ ὑπηρετῶ τὸν Θεόν. Ὡς ἐπικύρωσιν δὲ καὶ σύμβολον τῆς ὁμολογίας μου σᾶς πλύνω τοὺς πόδας. Σᾶς παρακαλῶ λοιπὸν νὰ δεχθῆτε αὐτὸ ὡς μισθοφορίαν μου.

Οἱ κύριοί του, παρὰ ταῦτα, εἶχον ἀντιρρήσεις καὶ δὲν ἐδέχοντο τὴν ἐκδήλωσιν τῆς ταπεινώσεως αὐτῆς.

11. Τότε ὁ Γέρων, κάπως στενοχωρημένος, ἔλεγε πρὸς αὐτοὺς μετὰ σταθερότητος:

—'Εὰν δὲν δεχθῆτε αὐτὸ τὸ διακόνημα μου, τότε θὰ παραμείνω ἐδῶ καὶ θὰ σᾶς δουλεύω ἰσοβίως.

Φοβούμενοι τὴν ἀπειλὴν αὐτὴν οἱ τέως κύριοι τοῦ Γέροντος, τὸν ἄφηναν νὰ ἐκπληρώσῃ τὴν ἐπιθυμίαν του καὶ τὸν προέπεμπον, μετὰ πολλῆς τιμῆς, ὅταν ἀνεχώρει, προσφέροντές τοι καὶ πολλὰ ἀγαθὰ, διὰ νὰ δίδῃ, ὑπὲρ τῆς σωτηρίας των, ἐλεημοσύνας. Ἐξ ἀφορμῆς τῆς συμπεριφορᾶς του αὐτῆς ἐγένεν ὀνομαστός, καὶ διακριτικὸς καὶ ἀξιαγάπητος.

ε'. Τοῦ Ἁγίου Ἐφραίμ.

ΟΥΚ ὀλίγην ζημίαν ποιμὴν προξενεῖ ἑαυτῷ κοιμώμενος ἔξω τῆς μάνδρας τῶν προβάτων· ἡ γὰρ χαρὰ τῶν λύκων, ὁ τῶν ποιμένων ὕπνος.

Ἑρμηνεία

ΟΤΑΝ ὁ ποιμὴν κοιμᾶται μακρὰν ἀπὸ τὴν μάνδραν τῶν προβάτων, μεγάλην ζημίαν προξενεῖ εἰς τὸν ἑαυτόν του· διότι ἡ χαρὰ τῶν λύκων εἶναι ὁ ὕπνος τοῦ ποιμένου.

ἙΠΙΘΕΣΙΣ ΜΑ'

Ὅτι οἱ ἐκ Θεοῦ τὸ διδάσκειν ἐπιτραπέντες, ὅσω τὴν διδασκαλίαν αὐξάνειν σπουδάζουσι, τοσοῦτῳ καὶ πλείονος τῆς Χάριτος ἀπολαύουσι, διὸ δεῖ ἀόκνως αὐτοὺς διδάσκειν· οἱ δὲ ραθυμία τῶν διδασκομένων καταμελοῦντες, ἀφόρητον τὴν τιμωρίαν ὑφέξουσιν· καὶ ὅτι δεῖ ἐν τῇ Μονῇ τὸν Προεστώτα εἶναι, καὶ Δεύτερον ἔχειν τὸν τῆς προστασίας αὐτῷ συναντιλαμβανόμενον.

Ἐκεῖνοι ποὺ ἔλαβον ἐκ Θεοῦ τὴν Χάριν νὰ διδάσκουν, ὅσον περισσότερον φροντίζουν νὰ αὐξάνουν τὸν κύκλον τῶν διδασκομένων, τόσον καὶ περισσοτέραν Χάριν ἀπολαμβάνουν. Διὰ τοῦτο πρέπει οὔτοι νὰ διδάσκουν ἀκούραστα. Ἐκεῖνοι δὲ ποὺ ἀκούουν μὲ ἀδιαφορίαν τὴν διδασκαλίαν, θὰ ὑποστοῦν ἀνυπόφορον τιμωρίαν. Ὁ Προεστώς πρέπει νὰ παραμένῃ εἰς τὴν Μονήν, καὶ νὰ ἔχῃ Δεύτερον, ὁ ὅποιος νὰ τὸν βοηθῇ εἰς τὴν ἐπιστάσιν τῶν ἀδελφῶν.

Α'. Ἐν τῷ βίῳ τοῦ Ἁγίου Παχωμίου.

ΟΛΛΩΝ προσερχομένων τῷ Ἁγίῳ Παχωμίῳ ἐπὶ τῷ ποιμαίνεσθαι ὑπ' αὐτοῦ, καὶ αὐξανομένων τῶν ἀδελφῶν εἰς πλῆθος μέγιστον, ἔταξε τινὰς ἐξ αὐτῶν τοὺς ὀφείλοντας ἀντιλαμβάνεσθαι αὐτοῦ εἰς περιποίησιν τῶν ἐπισυναγομένων ἀδελφῶν καὶ αὐτὸς δὲ ὁ Πατήρ ἐν ᾧ πᾶσιν ὑπὸ τῆς Χάριτος ὁδηγούμενος, ἐκάστης πολιτείας κανόνας τύπους ἐδίδου.

2. Τοῖς μὲν γὰρ ἦν ἡ διὰ χειρῶν ἐργασία πρὸς διατροφὴν, τοῖς δὲ ἡ πρὸς διακονίαν τῆς ἀδελφότητος λειτουργία· οἰκονόμον μὲν οὖν περὶ τῆς σωματικῆς χρείας τῆς εἰς τοὺς ἀδελφούς, καὶ τοὺς ξένους, καὶ δευτερεύοντα τούτου κατέστησε.

3. Πάντας δὲ αὐτοὺς ἐτοίμους πρὸς ἅπασαν ὑπακοὴν εἶναι παρακελεύει, μὴ ἔχειν δὲ θέλημα καρδίας ἴδιον, ἐν μηδενὶ διεκελεύετο, ἢν' οὕτως καρποφορῶσι τῷ Θεῷ μᾶλλον, καὶ μὴ ἑαυτοῖς.

4. Ἀσχολουμένου δὲ αὐτοῦ πολλάκις, ἡ ἀπόντος, ὁ Δευτερεύων ἦν αὐτῷ πρὸς πᾶσαν διαγωγὴν τῆς Μονῆς, ἐκτός τινος ὑψηλοφροσύνης καὶ καυχήματος, ἐν ταπεινοφροσύνῃ πολλῇ, εἰς οἰκοδομὴν καὶ ὠφέλειαν τῶν ἀδελφῶν πάντα πρᾶττων καὶ διατυπῶν, ἕως ἂν πολλάκις ὁ Πατήρ πρὸς αὐτοὺς παρεγένετο.

Ἑρμηνεία

ΕΠΕΙΔΗ ἤρχοντο πολλοὶ πλησίον τοῦ Ἁγίου Παχωμίου διὰ νὰ ὑποταχθῶν εἰς αὐτὸν καὶ νὰ διοικῶνται πνευματικῶς ὑπὸ τούτου καὶ ἐπειδὴ, καθημερινῶς, ἠϋξάνοντο οἱ προσερχόμενοι, σχη-

ματίζοντες μέγιστον πλήθος, δι' αὐτὸ ὁ Ἅγιος ἠναγκάσθη νὰ ἀναθέσῃ εἰς μερικοὺς ἐξ αὐτῶν τὸ διακόνημα νὰ τὸν βοηθοῦν εἰς τὴν φροντίδα καὶ περιποιήσιν τῶν προσφερομένων ἀδελφῶν. Καὶ ὁ ἴδιος δὲ ὁ Πατήρ, ὁδηγούμενος ὑπὸ τῆς Χάριτος τοῦ Παναγίου Πνεύματος, ἔδιδεν εἰς ἓνα ἕκαστον ἐξ αὐτῶν τὸν ὠρισμένον κανόνα καὶ τύπον ζωῆς, μὲ τὸν ὁποῖον ἔπρεπε νὰ ζῇ εἰς τὴν Μοναχικὴν αὐτὴν Πολιτείαν.

2. Οὕτω εἰς ἄλλους μὲν ἐδόθη ἡ ἐντολὴ νὰ ἐκτελοῦν ἐργόχειρον διὰ τὴν διατροφήν των, εἰς ἄλλους δὲ ἀνετέθη ἡ ὑπηρεσία διὰ τὴν περιποιήσιν τῆς ἀδελφότητος. Ἐπὶ πλεον ἀνέθεσεν εἰς ἓνα ἀδελφὸν καθήκοντα οἰκονόμου, διὰ νὰ προμηθεύεται τὰς ἀναγκαίας τροφὰς καὶ ἐφόδια, διὰ τὴν συντήρησιν τῶν ἀδελφῶν καὶ τῶν ξένων· τοῦτον κατέστησε καὶ Δευτερεύοντα, νὰ ἔχῃ δηλαδὴ τὴν φροντίδα καὶ τὴν ἐπιμέλειαν τῆς ἀδελφότητος ἀμέσως μετὰ ἀπὸ αὐτόν.

3. Ὅλους δὲ αὐτοὺς τοὺς ἐδίδασκεν ὁ Ἅγιος μετ' ἐπιμονῆς καὶ τοὺς ἐπέβαλλε νὰ εἶναι ψυχικῶς ἑτοιμοὶ πρὸς πᾶσαν ὑπακοήν, καὶ νὰ μὴ ἔχουν, εἰς οὐδεμίαν περίπτωσιν, θέλημα ἰδικόν των, οὕτως ὥστε νὰ καρποφοροῦν κατὰ Θεὸν καὶ ὄχι νὰ θεραπεύουν τὰ πάθη των.

4. Ὅταν δὲ αὐτὸς πολλάκις ἦτο ἀπασχολημένος ἢ ἀπουσίαζεν, ὁ Δευτερεύων ἀνελάμβανε τὸν ὁλόκληρον τὴν διοίκησιν τῆς Μονῆς, χωρὶς καμμίαν ὑψηλοφροσύνην ἢ καύχημα, ἀλλ' ἐνεργῶν καὶ ρυθμίζων τὰ πάντα, μὲ μεγάλην ταπεινοφροσύνην, πρὸς οἰκοδομὴν καὶ πνευματικὴν ὠφέλειαν τῶν ἀδελφῶν, ἕως οὔτου καὶ πάλιν ἐπανήρχετο πλησίον των ὁ Ἅγιος Παχώμιος.

Β'. Ἐν τῷ βίῳ τοῦ Ἁγίου Ἐφραίμ.

Τὸ Ἅγιον Ἐφραίμ δαψιλῶς λίαν παρὰ Θεοῦ τὸ τῆς διδασκαλίας ἐδέδοτο τάλαντον, ὃ καὶ διαφερόντως ἐκείνος εἰς τὰς τῶν ψυχῶν αὐξάνειν τραπέζας αἰεὶ ἐσπούδαζε.

2. Καὶ τοῦτο αὐτὸς ἐπισημαίνεται λέγων· ὥς ἄρα παῖς ἔτι ὢν καὶ ἐν τοῖς ἐφήβον, ἄμπελον ἴδοι τινὰ βοιθούμενην πολλοῖς τοῖς βότρυσι, τῆς ἑαυτοῦ γλώττης ἀναδοθεῖσαν, ἐπὶ πολὺ τε ὕψος ἀρθεῖσαν, καὶ τὰ νῶτα πάσης ἐπισχοῖσαν τῆς γῆς καὶ πᾶν μὲν πτηνὸν ἐφιζύγων ἦν αὐτῇ, καὶ περιπετόμενον, καὶ τῶν βοτρίων σιτούμενον· ἡ δὲ ἄμπελος ὅσῳ μᾶλλον τοῖς βότρυσι ὑπεκείρετο καὶ τοὺς ὄρνιθας φιλοτίμως ἐδεξιοῦτο, τοσοῦτον πλείον ἔβρυε τῷ καρπῷ, καὶ πολὺν αὐτὸν ἐκυσφόρει καὶ ἀφῆνον.

3. Καὶ τοῦτο μὲν αὐτὸς φησι περὶ ἑαυτοῦ· ἐκείνῳ δέ, τῷ Ἐφραίμ, καὶ ἄλλοι προσμαρτυροῦσι τῶν βλέπειν τὰ τοιαῦτα ἠξιωμένων.

4. Θεάσασθαι ποτε, λέγουσιν, Ἀγγέλων πληθὺν ἄνωθεν κατιόντων, καὶ τόμον, τὰ τε ἔνδον καὶ τὰ ἐκτὸς γεγραμμένον ἐχόντων διὰ χειρός, ἐσκόπει δὲ ἡ φανεῖσα ὄψις ἐκείνη πρὸς ἑαυτήν, τίς ποτε ἄρα τὸν τόμον ἐγχειρισθεῖη; Καὶ τῶν μὲν τοῦτον, τῶν δὲ ἐκείνον, καὶ ἄλλον μὲν ἄλλον προβαλλομένων, ὅσοι δηλαδὴ καὶ βίον εὐλοβῇ καὶ σώφρονα μετιόντες ἦσαν, τέλος, ἐπὶ τῷ Ἐφραίμ ἀπάντων συμφωνησάντων, αὐτὸς καὶ τὸν τόμον ὑπὸ τῆς ἱερᾶς πληθύος πιστεύεται.

5. Διϋπνισθεὶς οὖν ὁ τὴν ὄψιν ἰδὼν, περίφοβος τὴν Ἐκκλησίαν καταλαμβάνει, καὶ τὸν Ἐφραίμ εὐρὼν ἐν αὐτῇ διδασκαλίᾳ ὅτι χρησταῖς, καὶ αὐτοῦ μέλιτος ἡδυτέrais τοὺς παρόντας ἐνεστιῶντα, ταύτη τὸ ὄναρ συμβάλλει.

6. Καὶ ὁ μὲν ἀξίαν ὁμολογεῖ τῷ Θεῷ Χάριν· ἐξ ἑκείνου δέ, τῷ Ἐφραίμ οὕτως ἔσχε τὰ τοῦ λόγου ρεῖθρα περιτιτῶς καὶ συντόνως, καὶ τοσοῦτον αὐτὸν ἡ τῶν ἐνθυμημάτων συνέχεια ἐπικλύζουσα ἦν, ὥς μὴδὲ τὴν γλῶττιαν ἱκανῶς ἔχειν ὑπηρετεῖν τῷ τάχει τῶν νοημάτων, καίτοιγε τοιαύτη κεκορημένον εἴροίᾳ περὶ τὸ λέγειν, καὶ οὕτως ἐτοιμότατα τὸ νοηθὲν ἀπαγγέλλουσιν, ὥς μὴδὲ εἰς τάχους λόγων αὐτὴν ἀτολείπασθαι, τῶν παρ' ἄλλοις ἐνθυμημάτων.

7. Ὡστε κακεῖνον λέγεται ποτε φάναι πρὸς τὸν Θεόν, ἄνες, ὦ Δέσποτα, τὰ κύματα τῆς Χάριτός Σου. Ὑπὸ γὰρ τὴν γλῶττιαν ἡ τῆς διδασκαλίας ἄβυσσος πελαγίζουσα, στέγειν αὐτὸν οὐκ εἶα λοιπόν, τῶν πρὸς τὸ λέγειν ὀργάνων οὐχ ὑπουργούντων. Ἐπέκοπτε δὲ τοὺς λόγους, ἕτερον μὲν οὐδέν, εὐχὴ δὲ μόνη καὶ ταύτην, τὰ δάκρυα.

8. Φιλανθρωπίας δὲ καὶ πτωχοτροφίας, καὶ τοῦ πρὸς πένητας οἴκτου, τοσοῦτος αὐτῷ λόγος, καὶ οὕτω τῆς ἐκείνων ἀντείχετο προστασίας, ὥστ' ἐπέπερ οἴκοθεν οὐκ εἶχε μεταδιδόναι πόθην, ὅς γε καὶ αὐτῶν ἠπόρει τῶν ἀναγκαίων, ὁ μόνον εἶχε, τοῦτο πρὸς τὴν αὐτῶν σωτηρίαν ἐκέχρητο, καὶ τῇ τῆς γλώττης σοφίᾳ καὶ τῇ συνέσει, πολλοὺς τῶν πλουσίων καὶ χεῖρα καὶ σπλάγχνα καὶ ταμίαια, φημί, διανοίξας, ἀφθόνως δι' αὐτῶν ἐχορήγει τοῖς δεομένοις.

9. Ἦν γὰρ οὐχ ὁ λόγος τοῦ ἀνδρὸς μόνον οἷος ψυχὰς μεταλλάξαι, καὶ μεταθέλξαι, καὶ κινῆσαι πρὸς ἕλεον, ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ἡ ὄψις καὶ τὸ τοῦ ἥθους ἐπεικὲς τε καὶ μέτριον· πολλάκις δὲ καὶ αὐτὸ τὸ ἐμβλέψαι ταῖς τῶν ἄλλων ψυχαῖς, ἱκανὸν πρὸς κατανυξιν.

10. Οὕτως εἰς τὴν ἐκείνου ψυχὴν ἀρετὴ πᾶσα πεφύτευτο, ὥστε πηγὴν ἄν τις αὐτὸν καλέσειεν εἰκότως παντοδαποῖς νάμασι βρύνουσαν, ἢ λειμῶνα ποικίλοις ἄνθεσι, καὶ ῥόδοις κομῶντα, ἢ καὶ οὐρανὸν ἐπὶ γῆς ἄλλον, τῶν ἄστρον πλήθει πάντοθεν ποικιλλόμενον.

11. Εἰ βούλει δὲ καὶ Παράδεισον οἶον τὸν τῆς Ἑδὲμ ἀκούεις ἀκμάζοντα, καὶ φαιδρὸν αἰεὶ καὶ μὴδέποτε μαραινόμενον, ἀλλὰ φυτοῖς ἐγκάρποις καὶ ἀκηράτοις αἰείποτε θάλλοντα, πλὴν ὅφει μόνω τὸ παράπαν ἄψανστον καὶ ἀνεπίβατον, τῷ πονηρῷ καὶ βασκάνῳ καὶ τῆς σωτηρίας ἐπιβούλῳ τῆς ἡμετέρας.

Ἑ ρ μ η ν ε ί α

ΕΙΣ τὸν Ἅγιον Ἐφραίμ ὁ Θεὸς ἔδωκε πλουσιοπάροχα τὸ τάλαντον τῆς διδασκαλίας, τὸ ὁποῖον ἐκεῖνος μετὰ μεγάλου ἐνδιαφέροντος ἐφρόντιζε πάντοτε νὰ αὐξάνῃ διὰ τῆς καταθέσεως αὐτοῦ εἰς τὰς ψυχὰς τῶν μαθητῶν του.

2. Αὐτὸ καὶ ὁ ἴδιος τὸ φανερῶνει λέγων: «ὅταν ἀκόμῃ ἦμουν παιδί καὶ προσήγγιζα τὴν ἐφηβικὴν ἡλικίαν, εἶδον κάποτε τὸ ἐξῆς περὶεργον ὄνειρον· ἀπὸ τὴν γλῶσσαν μου εἶχε φυτρώσει μία ἄμπελος μὲ πολλὰ σταφύλια. Ἡ ἄμπελος αὐτὴ ὑψώθη ἐπὶ πολὺ καὶ τὰ κλαδιά της ἐκάλυψαν ὅλη σχεδὸν τὴν γῆν. Ἐπὶ τῆς ἀμπέλου αὐτῆς ἐπεκάθητο τὰ διάφορα πτηνὰ ἢ ἐπέτων ἀπὸ κλάδου εἰς κλάδον, τρεφόμενα ἀπὸ τὰ σταφύλια τῆς ἀμπέλου. Ἡ ἄμπελος ὅσον περισσότερον ἐφιλοξένοι τὰ πτηνὰ αὐτὰ καὶ ὅσον περισσότερον αὐτὰ τὰ πτηνὰ τῆς κατατρύγουσαν τὰ σταφύλια, τόσον περισσότερον ἐκαρποφόρει καὶ ἐγέμιζεν ἀπὸ νέας ἀφθονώτερα σταφύλια».

3. Καὶ αὐτὸ μὲν τὸ ὄνειρον, ποὺ ἀνεφέρετο εἰς τὸν ἑαυτὸν του, τὸ εἶδεν ὁ ἴδιος. Καὶ ἄλλοι ὁμῶς διορατικοὶ ἄνθρωποι, ποὺ ἠξιώθη-

σαν νὰ βλέπουν τοιαῦτα ἀποκαλυπτικά ὄνειρα, διαβεβαιοῦν, ὅτι εἶδον θαυμασίας περὶ τοῦ Ἐφραὶμ ἀποκαλύψεις. Ἐνας ἐξ αὐτῶν ἀνέφερε τὴν ἐξῆς χαρακτηριστικὴν ἀποκάλυψιν:

4. «Εἶδε κάποτε πλῆθος Ἀγγέλων, ποὺ κατήρχετο πρὸς τὴν γῆν ὑψηλὰ ἀπὸ τὸν οὐρανόν. Οὗτοι ἐκράτουν εἰς τὰς χεῖρας των ἓνα βιβλίον, ποὺ ἦτο γραμμένον καὶ εἰς τὴν ἐσωτερικὴν καὶ εἰς τὴν ἐξωτερικὴν ἐπιφάνειαν αὐτοῦ. Μεταξὺ των δὲ οἱ Ἅγιοι αὐτοὶ Ἀγγελοὶ συνεζήτουν εἰς ποῖον νὰ ἐμπιστευθοῦν τὸ οὐρανόγραφον αὐτὸ βιβλίον, ἐξ ἐκείνων βεβαίως, ποὺ εἶχον σῶφρονα καὶ εὐλαβῇ ζωὴν. Τέλος ὅλοι συνεφώνησαν νὰ ἐπιδοθῇ τὸ βιβλίον εἰς τὸν Ἐφραὶμ. Πράγματι τὸ Ἅγιον αὐτὸ πλῆθος τῶν Ἀγγέλων ἐμπιστεύεται εἰς χεῖρας τοῦ Ἐφραὶμ τὸ βιβλίον αὐτό».

5. Ὅταν ἐξύπνησεν αὐτὸς ποὺ εἶδε τὸ ἀποκαλυπτικὸν αὐτὸ ὄραμα, προσέρχεται γεμᾶτος φόβον εἰς τὴν Ἐκκλησίαν· καὶ τί βλέπει εἰς τὸν ἱερὸν ἐκεῖνον τόπον; Εἶδε τὸν Ἐφραὶμ ποὺ ἔτρεφε πνευματικῶς τοὺς παρισταμένους μὲ διδασκαλίας ὠφελίμους κατὰ τὸ περιεχόμενον καὶ γλυκυτέρας μέλιτος κατὰ τὴν ἔκφρασιν καὶ ὠραιολόγον διατύπωσιν. Ἡ πραγματικότης αὐτὴ ἐστάθη καὶ ἡ βάσις τῆς ἐρμηνείας τοῦ ἐνυπνίου.

6. Καὶ ὁ μὲν εὐχαριστεῖ ἐπαξίως τὸν Θεὸν διὰ τὴν δοθεῖσαν εἰς αὐτὸν χάριν τῆς ἀποκαλύψεως· ὁ δὲ Θεὸς ἀπὸ τὴν ἡμέραν ἐκείνην, ἐπὶ τοσοῦτον ἐπλούτησε τὸν Ἐφραὶμ εἰς ἔντασιν λόγου καὶ εὐφράδειαν, καὶ ὅσον πολὺ κατεκλύσθη ὁ νοῦς του ἀπὸ τὸν θησαυρὸν τῶν ὑψηλῶν σκέψεων, ὥστε ἡ γλῶσσα του δὲν ἐπρολάβανε νὰ ἀνταποκριθῇ εἰς τὴν ταχύτητα τῶν νοημάτων, ἂν καὶ ἐχρησιμοποιοί τοσον πλούσιον λεξιλόγιον, καὶ μὲ τοσαύτην ἐπιτυχίαν ἀπέδιδε τὸ νοούμενον, ὥστε ἡδύνατο νὰ λέγῃ περισσότερα καὶ ἐκφραστικώτερα συντομώτερον ἀπὸ ὅσον χρόνον ἐχρειάζοντο ἄλλοι διὰ νὰ σκεφθοῦν.

7. Καὶ ὁ ἴδιος δὲ ἐπὶ τοσοῦτον ἠσθάνετο εἰς τὸν ψυχικόν του κόσμον τὸν κατακλυσμὸν τῶν θείων αὐτῶν χαρισμάτων, ὥστε, καθὼς λέγουν ὅσοι τὸν ἐγνώρισαν, εἶπε κάποτε πρὸς τὸν Θεόν· «ὦ Δέσποτά μου, συγκράτησε τὰ κύματα τῆς Χάριτός Σου». Τὸ ἔλεγε δὲ αὐτό, διότι κάτω ἀπὸ τὴν γλῶσσαν του ὑπῆρχε πέλαγος διδασκαλίας, ὡς ἄβυσσος, καὶ δὲν τὸν ἄφηνε νὰ ὑπομένῃ· τὰ δὲ ὄργανα τοῦ προφορικοῦ λόγου δὲν ἐπρόφθιναν νὰ ὑπηρετήσουν αὐτὸ τὸ πλῆθος τῶν νοημάτων, ὡς εἴπομεν. Τίποτε δὲ ἄλλο δὲν ἦτο ἱκανὸν νὰ τὸν κάμῃ νὰ διακόψῃ τὴν ὁμιλίαν του παρὰ μόνον ἡ προσευχὴ καὶ ταύτην πάλιν τὰ δάκρυα.

8. Ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν φιλανθρωπίαν καὶ τὴν διατροφήν τῶν πτωχῶν καὶ τὸν οἶκτον πρὸς τοὺς δυστυχεῖς δὲν ὑστέρησε καθόλου, καθὼς λέγουν, ἀλλὰ ἀνταπεκρίνετο κατὰ τὸν ἐξῆς τρόπον εἰς τὸ καθῆκον τῆς προστασίας των· ἐπειδὴ βεβαίως ἐξ ιδίων του δὲν εἶχε τὸν τρόπον πῶς νὰ τοὺς βοηθήσῃ, διότι καὶ αὐτὸς ἦτο πάμπτωχος καὶ ἀκτῆμων, αὐτὸ μόνον ἐχρησιμοποίησε διὰ τὴν φροντίδα καὶ σωτηρίαν των· μὲ τὴν

σοφίαν, δηλαδή, καὶ τὴν σύνεσιν τῆς γλώσσης του, ἐπέτυχε νὰ συγκινήσῃ πολλοὺς ἐκ τῶν πλουσίων, ὥστε οὗτοι νὰ ἀνοίξουν τὰ σπλάγχνα των πρὸς συμπάθειαν τῶν πτωχῶν καὶ μετὰ ταῦτα τὰ ταμεῖα των, διὰ νὰ δώσουν ἐλεημοσύνην. Τοιοῦτοτρόπως, δι' αὐτῶν τῶν πλουσίων ἔδιδε μὲ ἀφθονίαν εἰς αὐτοὺς, ποὺ εἶχον ἀνάγκην.

9. Διότι δὲν ἦτο μόνον ἡ ὁμιλία τοῦ Ἀγίου ἀνδρὸς ἱκανὴ νὰ ἀλλάξῃ ψυχικὰς διαθέσεις, καὶ κυριολεκτικῶς νὰ μαγεύσῃ τοὺς ἀκροατάς του καὶ νὰ τοὺς παρακινήσῃ πρὸς ἐλεημοσύνην, ἀλλὰ ἐβοήθει πρὸς τοῦτο καὶ ἡ μορφή του καὶ ἡ γλυκύτης τῆς ἐκφράσεώς του καὶ ἡ μετριοφροσύνη του. Πολλάκις μάλιστα τοιαύτην ἐπίδρασιν ἐξήσκει διὰ τῆς φυσιογνωμίας του, ὥστε καὶ μόνον νὰ ἔβλεπε τοὺς ἄλλους, προεκάλει εἰς τὰς ψυχὰς των κατάνυξιν.

10. Τόσον δὲ πλουσίως εἰς τὴν ψυχὴν του εἶχε φυτευθῇ καὶ καρποφορήσῃ κάθε ἀρετὴ, ὥστε δὲν θὰ ἔσφαλλε κανεὶς, ἐὰν τὸν ὠνόμαζε πηγὴν ἀναβρύουσαν παντὸς εἶδους ἰάματα, ἢ λειβάδι στολισμένον μὲ ποικιλόχρωμα ἄνθη καὶ ῥόδα· ἢ ἀκόμη, καὶ δεύτερον οὐρανὸν ἐπάνω εἰς τὴν γῆν καταστόλιστον ἀπὸ παντοῦ μὲ πλήθη ἀστέρων.

11. Ἐὰν θέλῃς δὲ ἀκόμη, ἡ ψυχὴ τοῦ Ἀγίου Ἐφραίμ ὁμοίαζε καὶ μὲ Παράδεισον, ὅπως ἀκοῦς ὅτι ἤκμαζε κάποτε ἐκεῖνος εἰς τὴν Ἐδέμ, ὁλάνθιστος καὶ χαρούμενος πάντοτε, καὶ χωρὶς ποτὲ νὰ μαραίνεται, ἀλλὰ διαρκῶς στολισμένος μὲ καρποφόρα καὶ ἀμάραντα φυτά. Ἀπὸ τὸν Παράδεισον δὲ τῆς ψυχῆς τοῦ Ἀγίου Ἐφραίμ ἔλειπεν ὁ ὄφης, ποὺ φθονεῖ καὶ ἐπιβουλεύεται τὴν σωτηρίαν μας, καὶ ὅστις καθόλου δὲ τὸν ἠγγίσε καὶ δὲν εἰσῆλθεν εἰς τὴν ψυχὴν του.

Γ'. Ἐν τῷ Γεροντικῷ.

ΓΕΡΩΝ τις ἦν ἐν Σκῆτει, πεπονηκὼς μὲν ἐν τῷ σωματικῷ, οὐκ ἀκριβὴς δὲ ἐν τοῖς λογισμοῖς· ἀπῆλθεν οὖν εἰς τὸν Ἀββᾶν Ἰωάννην, καὶ ἠρώτησεν αὐτὸν περὶ τῆς λήθης· καὶ ἀκούσας παρ' αὐτοῦ λόγον, ὑπέστρεψεν εἰς τὴν ἰδίαν κέλλαν· καὶ ἐν τῷ μεταξὺ ἐπελάθετο τοῦ λόγου, οὗ εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἀββᾶς Ἰωάννης.

2. Καὶ πάλιν ἀπῆλθε, καὶ ἠρώτησεν αὐτόν· καὶ ἀκούσας τὸν λόγον ὑπέστρεψε. Ὡς δὲ ἔφθασεν εἰς τὸ κελλίον, πάλιν ἐπελάθετο· καὶ πάλιν ἐπαναστρέψας, ἠρώτησε, καὶ ἐπανελθὼν ἐπελάθετο· καὶ τοῦτο πολλάκις γέγονε, καὶ οὕτως ὁ Γέρων ὑπὸ τῆς λήθης ἐκυριεύετο.

3. Μετὰ δὲ ταῦτα, ὑπαντήσας τῷ Ἀββᾶ Ἰωάννῃ, εἶπεν· οἶδας, Ἀββᾶ, ὅτι πάλιν ἐπελαθόμην ὃ μοι εἶρηκας; ἀλλ' ἵνα μὴ καὶ ἔτι ὀχλήσω σοι, οὐκ ἤλθον.

4. Καὶ λέγει αὐτῷ ὁ Γέρων· ὑπαγε ἄψαι λύχνον· καὶ ἤψε. Εἶπε δὲ αὐτῷ πάλιν· φέρε ἄλλους λύχνους, καὶ ἄψον ἐξ αὐτοῦ· καὶ ἐποίησεν οὕτως. Καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἀββᾶς Ἰωάννης μὴ τίποτε ἐβλάβη ὁ λύχνος ὅτι ἀνῆψας ἐξ αὐτοῦ καὶ ἄλλους λύχνους; Ἀπεκρίθη ἐκεῖνος· οὐχί.

5. Καὶ λέγει ὁ Γέρων· οὕτως οὐδὲ Ἰωάννης, ἐὰν ἡ Σκῆτις ὅλη ἔρχεται πρὸς με, οὐ μὴ με ἐμποδίσῃ ἀπὸ τῆς Χάριτος τοῦ Χριστοῦ· τοίνυν ὅτε θέλεις, ἔρχου, μηδὲν διακρινόμενος. Καὶ οὕτω διὰ τῆς ὑπομονῆς ἀμφοτέρων ἦρε τὴν λήθην ὁ Θεὸς ἀπὸ τοῦ Γέροντος.

6. Αὕτη δὲ ἦν ἡ ἐργασία τῶν Σκητιωτῶν· διδόναι προθυμίαν τοῖς πολεμουμένοις καὶ βιαζομένοις ἑαυτοὺς εἰς τὸ κερδῆσαι ἀλλήλους εἰς τὸ ἀγαθόν.

Ἑρμηνεία

Ε ΖΗ κάποτε εἰς μίαν Σκήτην ἕνας Γέρων· οὗτος εἶχε μὲν κοπιάσει, κατὰ τὴν σωματικὴν ἄσκησιν, δὲν διεκρίνετο ὁμως διὰ τὴν ἀκρίβειαν καὶ τὴν προσοχὴν τῶν λογισμῶν του. Κάποτε λοιπὸν ὁ Γέρων αὐτὸς μετέβη πρὸς τὸν Ἀββᾶν Ἰωάννην καὶ τὸν παρεκάλεσε νὰ τοῦ ἐξηγήσῃ τί εἶναι λήθη. Ἀφοῦ ἤκουσε καὶ ἐπληροφορήθη περὶ τῆς ὑποθέσεως, ποὺ ἐζήτηι, ἐπέστρεψε καὶ πάλιν εἰς τὸ κελλί του· ἐν τῷ μεταξὺ ὁμως ἐλησμόνησε τὴν διδασκαλίαν, ποὺ τοῦ ἀνέπτυξεν ὁ Ἀββᾶς Ἰωάννης.

2. Καὶ πάλιν λοιπὸν μετέβη καὶ τὸν ἠρώτησεν· ἀκούσας δὲ τὴν διδασκαλίαν ἐπέστρεψεν. Ἀλλὰ καὶ πάλιν, μόλις ἐπέστρεψεν εἰς τὸ κελλί του, ἐλησμόνησεν ὅσα ἤκουσεν. Ἐν τῇ ἐπιμονῇ του νὰ συγκρατήσῃ ὅσα ἔλεγε περὶ λήθης ὁ Ἀββᾶς Ἰωάννης, μετέβη ἐκ νέου πρὸς τὸν Ἀββᾶ Ἰωάννην καὶ ἐπέστρεψεν. Αὐτὸ τὸ ἔκαμε πολλὰς φορὰς, διότι τὸν ἐνικοῦσεν ἡ λησμοσύνη.

3. Μετὰ ἀπὸ ὀλίγον καιρὸν συνήνητησε τυχαίως τὸν Ἀββᾶν Ἰωάννην καὶ τοῦ εἶπε:

—Γνωρίζεις, Ἀββᾶ μου, ὅτι ἐλησμόνησα αὐτό, ποὺ μοῦ εἶπες, ἀλλὰ διὰ νὰ μὴ σὲ ἐνοχλήσω, δὲν ξαναῆλθα νὰ σὲ ἐρωτήσω;

4. Εἰς ἀπάντησιν ὁ Ἀββᾶς Ἰωάννης τοῦ λέγει:

—Πήγαινε νὰ ἀνάψῃς ἕνα λυχνάρι.

Ὁ Γέρων μετέβη καὶ ἤναψεν ἕνα λυχνάρι. Τότε ὁ Ἀββᾶς Ἰωάννης τοῦ λέγει πάλιν:

—Φέρε τώρα ἄλλους λύχνους καὶ ἄναψέ τους ἀπὸ τὸ φῶς αὐτοῦ τοῦ λυχναριοῦ.

Πράγματι, ἀφοῦ ὁ Γέρων ἐξετέλεσε καὶ αὐτὴν τὴν ἐντολήν, ὁ Ἀββᾶς Ἰωάννης τὸν ἐρωτᾷ:

—Γέροντα, ἔπαθε τίποτε ὁ πρῶτος λύχνος, ἐπειδὴ ἄναψες ἀπὸ τὸ φῶς του καὶ ἄλλα λυχνάρια;

—Ὁχι—ἀπήνητησεν ὁ Γέρων.

5. Τότε ὁ Ἀββᾶς Ἰωάννης διετύπωσε τὸ ἐπαγωγὸν συμπέρασμα:

—Τὸ ἴδιον συμβαίνει, Γέροντά μου, καὶ εἰς αὐτὴν τὴν περίπτωσιν· καὶ ἂν ἀκόμη ἔρχεται πρὸς ἐμὲ ὅλη ἡ Σκήτη, δὲν θὰ ἡμπορέσῃ νὰ ἐξαντλήσῃ τὴν εἰς ἐμὲ ἐνέργειαν τῆς Χάριτος τοῦ Χριστοῦ. Λοιπὸν καὶ σὺ νὰ ἔρχεσαι, ὅποταν θέλῃς, χωρὶς νὰ σκέπτεσαι τίποτε.

Τοιοῦτοτρόπως διὰ τῆς ὑπομονῆς, ποὺ ἐδειξαν καὶ οἱ δύο, ὁ μὲν Ἀββᾶς Ἰωάννης νὰ νουθετῇ χωρὶς νὰ κουράζεται καὶ ὁ Γέρων νὰ προσέρχεται, διὰ νὰ κατανικᾷ τὸ ἐμπόδιον τῆς ψυχῆς του, ηὐδόκησεν ὁ Θεὸς καὶ ἔφυγεν ἀπὸ τὴν ψυχὴν τοῦ Γέροντος ἡ λησμοσύνη.

6. Αὕτῃ δὲ ἀκριβῶς ἦτο καὶ ἡ ἐργασία τῶν Πατέρων τῆς Σκῆτης· νὰ ἐμπνέουν δηλαδὴ προθυμίαν εἰς ὅσους ἐπολεμοῦντο ἀπὸ τὸ κακὸν καὶ ἡγωνίζοντο νὰ κερδίσῃ ὁ ἕνας τὸν ἄλλον εἰς τὸ ἀγαθόν.

Δ'. Τοῦ Ἀγίου Ἐφραίμ.

ΜΗ ἐπιθύμει ἄρχειν ψυχῶν, μήπως οὕτω ἐπέβῃς τῶν τῆς ἀπαθείας μέτρων καὶ σεαυτὸν βλάβῃς καὶ τοὺς ἐπομένους σοι· εἰ δὲ ἄκων ὑπὸ Θεοῦ εἰς τοῦτο κατέστης, φροντίδα ποιοῦ, οὐχ ἵνα τὰ σὰ θελήματα πράττῃς, ἀλλὰ τοῦ ἐμπιστεύσαντός σοι τῶν λογικῶν προβάτων τὴν ἐπιμέλειαν· μέγαν γὰρ κίνδυνον ἔχει τὸ καταφρονητικῶς καὶ ἡμελημένως φροντίζειν τῶν ὑποταταγμένων.

2. Χρὴ γὰρ τὸν Ἠγούμενον ἐπιστημονικώτατον εἶναι, καὶ διεγνηγερόμενον πρὸς σωτηρίαν τῶν ἄρχομένων· καὶ κατανοεῖν καὶ γινώσκειν ἐκάστου, καὶ βῆμα, καὶ κίνημα, καὶ στολισμόν, καὶ τὰ ἀπρεπῆ διελέγχειν, χειραγωγεῖν πρὸς τὰ βέλτιστα, καὶ πάντα τὰ πρὸς σωτηρίαν συντείνοντα ὑποτιθέναι τοῖς ἀδελφοῖς, ἄρχι καὶ τῶν σμικροτάτων.

3. Καὶ τοῖς ῥαθύμοις τὰς ἡπειλημένας τιμωρίας διαμαρτύρεσθαι, ἵνα τεῖχος γενόμενα, εἴργωσι τὸν αἷτιον ἀπὸ τοῦ ἐναντίου· οὕτως οἱ λύκοι καθορῶντες τὴν τοῦ Ποιμένος ἐπιμέλειαν, φεύκονται πόρρω τῆς τῶν λογικῶν προβάτων ἀγέλης.

4. Ἀληθῶς γὰρ οὐδὲν οὕτως ἀνάγει ψυχὴν πρὸς σωτηρίαν, καὶ νεανικῶς τέραν πρὸς τοὺς πόρους καθίστησιν, ὥς τὸ εὖρεῖν διδάσκαλον ἔργῳ καὶ λόγῳ τὴν ἀρετὴν παιδεύοντα καὶ κηρύττοντα, κατὰ τὸν λέγοντα· «ἂπ' ἐμοῦ ὕψεσθε, καὶ οὕτω ποιήσετε».

Ἐρμηνεία

ΜΗ ἐπιθυμῇς νὰ διοικῇς ψυχάς, μήπως δὲν ἔφθασες ἀκόμη εἰς μέτρα ἀπαθείας καὶ τοιουτοτρόπως ζημιώσῃς τὸν ἑαυτὸν σου καὶ τοὺς ὑποτακτικούς σου. Ἐὰν δὲ εἰς τὸ ἔργον τῆς διοικήσεως ψυχῶν κατεστάθῃς παρὰ τὴν θέλησίν σου, διότι τοῦτο ἦτο τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, φρόντιζε νὰ μὴ ἐκτελῇς τὰ θελήματατά σου, ἀλλὰ μόνον τὸ θέλημα ἐκείνου, ποὺ σοῦ ἐνεπιστεύθη τὴν φροντίδα τῶν λογικῶν προβάτων· διότι ἐνέχει μέγιστον κίνδυνον τὸ νὰ φροντίζῃ κανεὶς διὰ τοὺς ὑποτακτικούς του μὲ ἀμέλειαν καὶ περιφρόνησιν πρὸς τὸ καθῆκον.

2. Πρέπει λοιπὸν ὁ Ἠγούμενος νὰ εἶναι βαθὺς γνώστης τῶν καθηκόντων του καὶ τῆς ἀποστολῆς του, ὅπως ὁ ἐπιστῆμων γνωρίζει τὴν ἐπιστήμην του, καὶ νὰ εἶναι ἄγρυπνος ἢ προσοχή του διὰ τὴν σωτηρίαν τῶν ὑποτακτικῶν του· πρέπει νὰ γνωρίζῃ καλῶς καὶ νὰ ἀντιλαμβάνεται μὲ ἀκριβείαν καὶ λεπτομέρειαν τὴν ψυχικὴν κατάστασιν ἐνὸς ἐκάστου ἀπὸ τὸ βῆμα του, τὰ κινήματά του, καὶ τὸν τρόπον μὲ τὸν ὁποῖον ἐνδύεται, νὰ ἐλέγχῃ δὲ ὅσα ἀπρεπῆ βλέπει, καὶ νὰ τοὺς ὀδηγῇ, ὅπως τὸν τυφλὸν ἀπὸ τὴν χεῖρα, πρὸς τὰ τελειότερα, ἐν γένει. Τέλος νὰ ὑποδεικνύῃ εἰς τοὺς ἀδελφοὺς ὅλα, ὅσα συντελοῦν εἰς τὴν σωτηρίαν τῆς ψυχῆς των, μέχρι καὶ τῶν τελευταίων ἀκόμη λεπτομερειῶν.

3. Τοὺς ραθύμους πρέπει νὰ διεγείρῃ πρὸς ἐργασίαν πνευματικὴν, ὑπενθυμίζων πρὸς αὐτοὺς τὰς τιμωρίας, ποὺ ἔχουν ἀπειληθῇ ὑ-

πὸ τῶν Πατέρων κατὰ τῶν παραβαινόντων τὰ καθήκοντά των, ὥστε τὸ τοιοῦτον νὰ χρησιμεύσῃ ὡς τεῖχος, ποὺ θὰ προστατεύσῃ τὸν αἷτιον τῆς ραθυμίας ἀπὸ τὰς ἐπιθέσεις τοῦ ἐχθροῦ. Ὅταν ἐνεργῇ κατὰ τὸν τρόπον αὐτὸν ὁ Ἑγούμενος, τότε καὶ οἱ λύκοι, βλέποντες τὴν ἄγρυπνον φροντίδα τοῦ Ποιμένου, θὰ φύγουν πολὺ μακριὰ ἀπὸ τὸ κοπάδι τῶν λογικῶν προβάτων.

4. Πράγματι, τίποτε δὲν ὁδηγεῖ ἀσφαλέστερον τὴν ψυχὴν πρὸς τὴν ὁδὸν τῆς σωτηρίας, καὶ τίποτε δὲν τὴν καθιστᾷ νεανικωτέραν καὶ ρωμαλεωτέραν πρὸς τοὺς κόπους τῆς ἀσκήσεως καὶ τῆς ἀρετῆς, ἀπὸ τὸ νὰ εὗρῃ ὁ ἄνθρωπος διδάσκαλον, ποὺ νὰ διδάσκῃ μὲ τὸ ἔργον καὶ τὸν λόγον τοῦ τὴν ἀρετὴν καὶ νὰ κηρύττῃ ἐμπρὸς τὸ ἀγαθόν, συμφώνως καὶ πρὸς τὸ ρητόν, «ὅ,τι βλέπετε νὰ κάμνω ἐγώ, θὰ κάμνετε καὶ σεῖς» (Κριταὶ ζ' 17).

Ε'. Τοῦ Ἀββᾶ Ἡσαΐου.

ΕΛΕΓΕΝ ὁ Ἀββᾶς Ἡσαΐας τοῖς μετ' αὐτοῦ ἀδελφοῖς· βλέπετε, ἀδελφοί, μὴ ἀμελήσητε φυλάξαι τὰς ἐντολάς μου· ἐπεὶ, συγχωρήσατέ με, οὐκ ἀφήσω ὑμᾶς εἶναι μετ' ἐμοῦ.

2. Ἐὰν δὲ φυλάξητε καὶ ἐν τῷ κρυπτῷ καὶ ἐν τῷ φανερῷ, ἐγὼ λόγον τῷ Θεῷ δίδωμι ὑπὲρ ὑμῶν· ἐὰν δὲ μὴ φυλάξητε, ἀπαιτήσῃ ὑμᾶς λόγον ὑπὲρ τῆς ἰδίας ἀμελείας, καὶ ὑπὲρ τῆς ἐμῆς καταργίας.

3. Ὅστις δὲ φυλάξῃ τὰς ἐντολάς μου καὶ ἐν τῷ κρυπτῷ καὶ ἐν τῷ φανερῷ καὶ ὁ Δεσπότης Θεὸς φυλάξῃ αὐτὸν ἀπὸ παντὸς κακοῦ· καὶ σκεπάσῃ αὐτὸν ἀπὸ παντὸς πειρασμοῦ ἐρχομένου, εἴτε κρυπτοῦ εἴτε φανεροῦ.

4. Ὁ αὐτὸς εἶπεν· ἐὰν οἰκῶσι μετὰ σοῦ ἀδελφοί, φρόντισον αὐτῶν ἐν στρυφνότητι, ἐὰν ἀκούωσί σου, εἰδώς, ὅτι λόγον δώσεις τῷ Θεῷ περὶ αὐτῶν.

Ἑρμηνεία

Ο ΑΒΒΑΣ Ἡσαΐας ἔλεγε πρὸς τοὺς ὑποτακτικούς του : — Ἀδελφοί μου, μὴ ἀμελήσετε νὰ φυλάξετε καὶ νὰ ἐφαρμόσητε τὰς ἐντολάς, ποὺ σᾶς δίδω, διότι, καὶ σᾶς ζητῶ συγχώρησιν δι' αὐτὸ ποὺ σᾶς λέγω, δὲν θὰ σᾶς ἐπιτρέψω νὰ παραμείνετε μαζί μου.

2. Ἐὰν τηρήσητε τὰς ἐντολάς μου, καὶ κρυφὰ καὶ φανερά, ἐγὼ τότε θὰ δώσω λόγον εἰς τὸν Θεὸν διὰ σᾶς. Ἐὰν ὅμως δὲν τηρήσητε τὰς ἐντολάς αὐτάς, τότε ὁ Θεὸς θὰ σᾶς ζητήσῃ λόγον καὶ διὰ τὴν ἀμέλειάν σας, ἀλλὰ καὶ διότι κατηργήσατε τὴν διδασκαλίαν μου.

3. Ὅποιος, τέλος, φυλάξῃ καὶ ἐφαρμόσῃ τὰς ἐντολάς μου, κρυφὰ καὶ φανερά, τότε καὶ ὁ Δεσπότης Θεὸς θὰ τὸν προστατεύσῃ ἀπὸ κάθε κακόν, καὶ θὰ τὸν σκεπάσῃ ἀπὸ τοὺς διαφόρους πειρασμούς, ποὺ ἐπιτίθενται, εἴτε μὲ κρυφὸν τρόπον, εἴτε μὲ φανερόν.

4. Ὁ ἴδιος ὁ Ἀββᾶς Ἡσαΐας εἶπεν :

— Ἐὰν συγκατοικοῦν μαζί σου ἀδελφοί, νὰ φροντίζης δι' αὐτοὺς μὲ αὐστηρότητα, χωρὶς νὰ τοὺς δίδῃς θάρρος, ἐὰν βεβαίως σὲ ἀκούουν καὶ ἐφαρμόζουν τὰς ὑποδείξεις σου, διότι πρέπει νὰ γνωρίζῃς, ὅτι θὰ δώσῃς λόγον εἰς τὸν Θεὸν δι' αὐτούς.

ζ'. Τοῦ Ἀββᾶ Μάρκου.

Ο ΛΑΛΩΝ ὀρθῶς ὀφείλει καὶ αὐτὸς ὡς παρὰ Θεοῦ λαμβάνειν τὰ ῥήματα· ἡ γὰρ ἀλήθεια οὐ τοῦ λαλοῦντος ἐστίν, ἀλλὰ τοῦ ἐνεργοῦντος Θεοῦ.

2. Κελεύειν ἀδελφοῖς λαχόν, φύλαττε τὴν τάξιν σου, καὶ μὴ διὰ τοὺς ἀντιλέγοντας παρασιωπήσῃς τὰ δέοντα.

3. Ἐν οἷς μὲν γὰρ ἂν ὑπακούσωσι, μισθὸν ἔξεις ὑπὲρ τῆς ἐκείνων ἀρετῆς· ἐν οἷς δὲ παρακούσωσι, πάντως ἀφήσεις αὐτοῖς, καὶ λήψει τὰ ἴσα παρὰ τοῦ εἰρηκότος· «Ἐὰν γὰρ ἀφῆτε τοῖς ἀνθρώποις τὰ παραπτώματα αὐτῶν, ἀφήσει καὶ ὑμῖν ὁ Πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος· ἐὰν δὲ μὴ ἀφῆτε τοῖς ἀνθρώποις τὰ παραπτώματα αὐτῶν, οὐδὲ ὁ Πατὴρ ὑμῶν ἀφήσει τὰ παραπτώματα ὑμῶν».

Ἑρμηνεία

ΕΚΕΙΝΟΣ, ὁ ὁποῖος διδάσκει ὀρθῶς, ἔχει ὑποχρέωσιν νὰ ἐφαρμόζῃ καὶ εἰς τὸν ἑαυτὸν τοῦ αὐτὰ ποὺ διδάσκει τοὺς ἄλλους, ὡς νὰ λαμβάνῃ τὴν ἐντολὴν κατ' εὐθείαν ἀπὸ τὸν Θεόν. Διότι ἡ ἀλήθεια, ποὺ διδάσκει, δὲν εἶναι ἔμπνευσις καὶ κατόρθωμα αὐτοῦ ποὺ ὁμιλεῖ, ἀλλὰ τοῦ Θεοῦ, ποὺ ἐνεργεῖ διὰ μέσου αὐτοῦ ποὺ ὁμιλεῖ.

2. Ἐὰν σοῦ ἀνέθεσαν νὰ διοικήσῃς ἀδελφούς, πρόσεξε τὴν τάξιν σου, καὶ νὰ μὴ σιγήσῃς ἀπέναντι αὐτῶν ποὺ πεισμόνως ἀντιλέγουν εἰς τὰς συμβουλὰς σου, ἀλλὰ νὰ τοὺς ὑποδείξῃς τὰ πρέποντα.

3. Ἐχε δὲ ὑπ' ὄψιν σου, ὅτι εἰς ὅσα σὲ ὑπακούσουν, θὰ ἔχῃς σὺ τὸν μισθὸν διὰ τὸ ἔργον τῆς ἀρετῆς, ποὺ θὰ πραγματοποιήσουν ἐκ τῶν λόγων σου· εἰς ὅσα πάλιν σοῦ παρακούσουν, μὴ ἀνησυχῇς· σὺ πάντως νὰ τοὺς συγχωρήσῃς, διὰ τὴν παρακοήν των, καὶ θὰ πάρῃς τὸν μισθὸν τῆς πνευματικῆς σου ἐργασίας, ἀπὸ Ἐκεῖνον, ποὺ εἶπε· «ἐὰν σεῖς συγχωρῆτε ἐξ ὅλης καρδίας τοὺς ἀνθρώπους ἐκείνους, ποὺ μὲ τὰς πράξεις των, σᾶς ἐλύπησαν, τότε καὶ ὁ Πατὴρ σας ὁ οὐράνιος θὰ συγχωρήσῃ τὰς ἰδικὰς σας ἁμαρτίας! Ἐὰν ὁμως σεῖς δὲν συγχωρήσῃτε ἐκείνους, ποὺ σᾶς ἐβλαψαν, τότε οὔτε καὶ ὁ Πατὴρ σας θὰ συγχωρήσῃ τὰ ἰδικὰ σας ἁμαρτήματα» (Ματθ. ζ' 14—15).

ἙΠΙΘΕΣΙΣ ΜΒ΄

Ὅτι οὐ δεῖ τινα τοὺς μὴ ὑποκειμένους αὐτῷ διδάσκειν ἢ ἐλέγχειν, καὶν ἁμαρτάνωσιν, εἰ μὴ παρ' αὐτῶν αἰτηθῇ· ἀλλ' οὐδὲ ἀδικουμένοις διεκδικεῖν.

Δὲν πρέπει κανεῖς νὰ διδάσκη ἢ νὰ ἐλέγχη ἐκείνους, οἱ ὅποιοι δὲν ὑπάρχονται εἰς τὴν ἐξουσίαν του, ἔστω καὶ ἐὰν ἁμαρτάνωσιν, ἐκτὸς ἐὰν ἤθελε ζητηθῇ τοῦτο ἀπὸ αὐτοῦ· ἀλλ' οὔτε καὶ νὰ ἀναλαμβάνῃ τὴν ὑπεράσπισιν των, ὅταν ἀδικοῦνται.

Α'. Ἐν τῷ Γεροντικῷ.

ΜΑΧΗΣΑΤΟ ποτε Παῖσιος μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, καθηζομένου ἐκεῖ τοῦ Ἀββᾶ Ποιμένος, ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε καὶ αἷμα ἀπὸ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν καταρροῦναι, καὶ οὐδὲν τὸ σύνολον ἐλάλησεν ὁ Γέρων αὐτοῖς.

2. Εἰσῆλθεν οὖν ὁ Ἀββᾶς Ἀνούβ, καὶ ἰδὼν αὐτοὺς λέγει τῷ Ἀββᾶ Ποιμένι· διατὶ ἀφῆκας τοὺς ἀδελφοὺς μαχομένους μηδὲν λαλήσας αὐτοῖς; Καὶ ἀπεκρίθη ὁ Γέρων· ἀδελφοί εἰσι καὶ πάλιν εἰρηνεύουσι. Καὶ λέγει ὁ Ἀββᾶς Ἀνούβ· οἶδας ὅτι οὕτως ἐποίησαν, καὶ λέγεις πάλιν εἰρηνεύουσιν;

3. Ἐφη ὁ Γέρων· θές εἰς τὴν καρδίαν σου ὅτι οὐκ ἤμην ὧδε· πρὸς γὰρ τὸν Θεὸν ἀποβλέπων ὁ Γέρων, οὐδὲ προσέσχε τοῖς παρ' αὐτῶν γινομένοις, ὥς μὴ ὑποκειμένων αὐτῷ.

4. Ἐπεμψεν ἡ Ἀμμάς Σάδδα πρὸς τὸν Ἀββᾶν Παφνούτιον λέγουσα· ἔργον ἐποίησας Θεοῦ, ἐάσας ἀτιμασθῆναι τὸν ἀδελφόν σου; Καὶ εἶπεν ὁ Γέρων· ὡς ἔργον Θεοῦ ποιῶν, πρᾶγμα μετὰ τινος οὐκ ἔχω.

5. Ἡρωτήθη Γέρων· καλὸν ἔστι μεσάσαι ἀντιλογίαν ἀδελφῶν; καὶ ἀπεκρίθη· φεῦγε τὰ τοιαῦτα· γέγραπται γὰρ διὰ τὸν δίκαιον· «βαρύνων τὰ ὦτα, ἵνα μὴ ἀκούσῃ κρίσιν αἵματος, καμμύων τοὺς ὀφθαλμούς, ἵνα μὴ ἴδῃ ἀδικίαν».

6. Ἐλεγεν ὁ Ἀββᾶς Ἀρσένιος, ὅτι ξένος Μοναχὸς εἰς ἀλλοτριὰν χώραν μηδὲν μεσαζέτω, καὶ ἀναπαύεται.

7. Παρέβαλέ ποτε ὁ Ἀββᾶς Μακάριος τῷ Ἀββᾶ Ἀντωνίῳ· καὶ ὁμιλήσας αὐτῷ, ὑπέστρεψεν εἰς τὴν Σκῆτιν. Ἦλθον δὲ οἱ Πατέρες εἰς ὑπάντησιν αὐτοῦ· καὶ ὡς ἐλάλουν, εἶπεν αὐτοῖς ὁ Γέρων· ἔφην τῷ Ἀββᾶ Ἀντωνίῳ, ὥς οὐκ ἔχω προσφορὰν ἐν τῷ τόπῳ ὑμῶν.

8. Καὶ ἤρξαντο οἱ Πατέρες λαλεῖν περὶ ἄλλων· καὶ οὐκ ἠρώτησαν τὴν ἀπόκρισιν μαθεῖν παρὰ τοῦ Γέροντος· οὔτε ὁ Γέρων αὐτοῖς εἶπε.

9. Τοῦτο γὰρ καὶ τις τῶν Πατέρων ἔλεγεν, ὅτι ἐὰν ἴδωσιν οἱ Πατέρες ὅτι

λανθάνει τοὺς ἀδελφοὺς τοῦ ἐρωτῆσαι περὶ πράγματος ὠφελοῦντος αὐτοῖς, βιάζονται ἑαυτοὺς εἰπεῖν τὴν ἀρχὴν τοῦ λόγου· εἶτα, εἰ μὴ ἀναγκασθῶσιν ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν, οὐκέτι λαλοῦσι τὸν λόγον, ἵνα μὴ εὐρεθῶσι μὴ ἐπερωτῶμενοι καὶ λαλοῦντες, καὶ ὥς ἀργολογία εὐρίσκεται.

10. Ἀδελφὸς ἠρώτησε Γέροντα λέγων· εἰ οἰκῶν μετὰ ἀδελφῶν ἴδω πρᾶγμα παρὰ τὸ πρέπον, θέλεις λαλήσω; Ἀπεκρίθη ὁ Γέρων· εἰ εἰσι μείζονές σου, ἢ συνηλικιωταί σου, σιωπῶν μᾶλλον ἔχεις ἀνάπαυσιν· ἐν τούτῳ γὰρ σεαυτὸν ἐλάσσω ποιεῖς καὶ ἀμέριμνον.

11. Λέγει ὁ ἀδελφός· τί οὖν ποιήσω, Πάτερ; ταράσσουσι γάρ με τὰ πνεύματα. Ἐφη ὁ Γέρων· εἰ κάμνεις, ὑπόμνησον ἅπαξ ταπεινοφρονῶν· εἰ δὲ μὴ ἀκούσωσί σου, ἄφες τὸν κόπον σου ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, καταλιπὼν τὸ ἴδιον θέλημα.

12. Πρόσεχε δὲ μὴ ἐκφανῆς, ὅπως γένηται κατὰ Θεὸν ἢ μέριμνά σου· ὥς δὲ ὄρω, καλὸν μᾶλλον σιωπᾶν.

Ἐρμηνεία

ΚΑΠΟΤΕ διεπληκτίσθησαν ὁ Παῖσιος μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ του, τόσον πολὺ, ὥστε ἔτρεχεν αἷμα ἀπὸ τὰ κεφάλια των· μαζὶ των ἐκάθητο καὶ ὁ Ἀββᾶς Ποιμήν, ὁ ὁποῖος οὔτε μίαν λέξιν δὲν τοὺς εἶπε καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς διαμάχης.

2. Ἐν τῷ μεταξὺ εἰσῆλθεν ὁ Ἀββᾶς Ἀννούβ, ὅστις, μόλις τοὺς εἶδε, λέγει πρὸς τὸν Ἀββᾶν Ποιμένα·

—Εὐλογημένε, διατὶ ἄφησες τοὺς ἀδελφοὺς νὰ μαλώσουν, χωρὶς νὰ τοὺς εἰπῇς ἓνα λόγον;

—Ἀδελφοὶ εἶναι καὶ πάλιν θὰ συμφιλιωθοῦν—εἶπεν ὁ Γέρων.

—Βλέπεις, ὅτι ἔχουν καταιματωθῇ καὶ λέγεις πὼς θὰ συμφιλιωθοῦν πάλιν;—εἶπεν ἐκ νέου, ὁ Ἀββᾶς Ἀννούβ.

3. Ὁ Ἀββᾶς Ποιμήν, ἀποκαλύπτων τὴν αἰτίαν τῆς σιωπῆς, εἶπε·

—Βάλε εἰς τὴν καρδίαν σου, ὅτι δὲν ἤμουν ἐδῶ.

Πράγματι ὁ Γέρων εἶχεν ἐστραμμένον τὸν νοῦν του καὶ τὴν καρδίαν του πρὸς τὸν Θεόν, καὶ δὲν ἀντελήφθη τὰ συμβαίνοντα· τοῦτο δὲ συνέβη ἐπειδὴ οἱ φιλονεικήσαντες δὲν ἦσαν ὑποτακτικοὶ του.

4. Ἡ Ἀμμὰς Σάορα ἔστειλε κάποτε τὴν ἐξῆς εἵδησιν πρὸς τὸν Ἀββᾶν Παφνούτιον· Ἐχεις τὴν γνώμην, ὅτι ἔκαμες ἔργον Θεοῦ μὲ τὸ νὰ ἀφήσῃς τὸν ἀδελφόν σου νὰ ἀτιμασθῇ;

Ὁ Ἀββᾶς Παφνούτιος τῆς ἀπήντησεν· Ἐπειδὴ ἀκριβῶς ἐπιθυμῶ νὰ ἐργάζωμαι τὸ ἔργον τοῦ Θεοῦ, δὲν ἔχω δοσοληψίας μὲ κανένα.

5. Ἡρώτησαν ἓνα Γέροντα·

—Εἶναι καλὸν νὰ συντελέσω εἰς τὴν ἐξομάλυνσιν τῶν διαφορῶν μεταξὺ δύο ἀδελφῶν;

—Καλὸν θὰ εἶναι—ἀπήντησεν ὁ Γέρων—νὰ ἀποφεύγῃς αὐτὰ τὰ ζητήματα· σχετικῶς ἔχει γραφῇ ὅτι ὁ δίκαιος ἄνθρωπος «ἀποφεύγει

νὰ ἀκούσῃ κρίσιν περὶ φόνου καὶ κλείει τοὺς ὀφθαλμούς του, διὰ νὰ μὴ ἴδῃ ἀδικίαν» (Ἦσ. λγ' 15).

6. Ὁ Ἀββᾶς Ἀρσένιος ἔλεγεν, ὅτι ὁ ξένος Μοναχὸς νὰ μὴ κάμῃ ποτὲ τὸν μεσάζοντα, μεταξὺ φιλονεικούντων, εἰς ξένον μέρος καὶ τότε θὰ ἔχῃ τὴν ἡσυχίαν του.

7. Κάποτε ὁ Ἀββᾶς Μακάριος ἐπεσκέφθη τὸν Ἀββᾶν Ἀντώνιον, καὶ ἀφοῦ συνωμίλησαν, ὑπέστρεψεν εἰς τὴν Σκήτην του. Ὅταν ἐπληροφορήθησαν τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ Ἀββᾶ Μακαρίου οἱ Πατέρες, ἤλθον νὰ τὸν ἐπισκεφθοῦν· εἰς μίαν στιγμὴν τῆς συνομιλίας των τοὺς λέγει ὁ Ἀββᾶς Μακάριος:

—Εἶπον εἰς τὸν Ἀββᾶν Ἀντώνιον, ὅτι δὲν ἔχω προσφορὰν (¹) εἰς τὸν τόπον σας.

8. Οἱ Πατέρες, ὥς νὰ μὴ ἤκουσαν, ἤρχισαν νὰ συζητοῦν ἄλλα θέματα καὶ οὔτε κὰν ἠρώτησαν τὸν Ἀββᾶν Μακάριον, τί τοῦ ἀπήντησεν ὁ Ἀββᾶς Ἀντώνιος. Ἀλλ' ὁμως οὔτε καὶ ὁ Ἀββᾶς Μακάριος τοὺς εἶπε ποίαν ἀπάντησιν ἔλαβεν.

9. Περὶ τοῦ αὐτοῦ ζητήματος ἓνας ἐκ τῶν Πατέρων ἔλεγεν: «Ὅταν οἱ Πατέρες ἴδουν ὅτι διαφεύγει τῆς προσοχῆς τῶν ἀδελφῶν νὰ ἐρωτήσουν περὶ πραγμάτων, πού τοὺς ὠφελοῦν, πιάζουν τοὺς ἑαυτοὺς των νὰ κάμουν ἀρχὴν τῆς συζητήσεως ἐπὶ τοῦ ἀφορῶντος θέματος· ἐφ' ὅσον ὁμως διαπιστώσουν ἔλλειψιν ἐνδιαφέροντος ἀπὸ μέρους τῶν ἀδελφῶν καὶ μάλιστα δὲν ἐξαναγκασθῶσιν ὑπ' αὐτῶν διὰ νὰ εἰπουν τὴν συνέχειαν τοῦ λόγου, τότε σιωπῶσι, διὰ νὰ μὴ ὁμιλοῦν χωρὶς νὰ ἐρωτῶνται καὶ τοιοῦτοτρόπως περιπέσουν εἰς ἄσκοπον φλυαρίαν».

10. Ἐνας ἀδελφὸς ἠρώτησεν ἓνα Γέροντα:

—Ἐὰν συγκατοικῶ μαζὶ μὲ ἄλλους ἀδελφοὺς καὶ ἰδῶ νὰ γίνε-
ται κάτι πού δὲν πρέπει, θέλεις νὰ ὁμιλήσω;

Ὁ Γέρον· ἀπήντησεν:

—Ἐὰν εἶναι μεγαλύτεροί σου, ἢ καὶ συνομήλικοί σου, εἶναι προτιμότερον νὰ σιωπήσῃς, διότι τότε θὰ ἔχῃς ἀνάπαυσιν. Εἰς τὴν πε-
ρίπτωσιν αὐτὴν κάμνεις τὸν ἑαυτόν σου μικρότερον καὶ ἐπομένως κα-
θίστασαι ἀμέριμνος.

11. Ὁ ἀδελφὸς ἠρώτησε πάλιν:

—Τί νὰ κάμω ὁμως, Πάτερ μου; Διότι μὲ ταράσσει ἡ συμπε-
ριφορὰ των αὐτῆ.

Εἰς τὴν δευτέραν αὐτὴν ἐρώτησιν ὁ Γέρον· ἀπήντησε:

1) Δὲν ἔχω προσφορὰν=δὲν ἔχω Λειτουργίαν, δὲν δύναμαι νὰ λειτουργή-
σω. Ἐν ἄλλοις γράφεται «ὥς οὐκ ἔχομεν προσφορὰν ἐν τῷ τόπῳ ἡμῶν». Διὰ
τῆς φράσεως ταύτης ὁ Ἅγιος, ὅστις ἦτο Ἱερεὺς, ἡγνόμενός, προφανῶς, τὴν ἔλλει-
ψιν προϋποθέσεών τινων πρὸς ἐπιτελεῖσιν τῆς θείας Λειτουργίας.

—'Εάν ὑποφέρῃς ἀπὸ τὸν τρόπον τῆς συμπεριφορᾶς των, νὰ τὸ ὑποδεῖξῃς διὰ μίαν φορὰν μετὰ μεγίστης ταπεινοφροσύνης. 'Εάν δὲν σὲ ἀκούσουν, τότε νὰ ἐγκαταλείψῃς πλέον τὸ θέλημά σου καὶ νὰ ἀφήσῃς τὸν κόπον σου ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ.

12. Πρόσεχε δὲ νὰ μὴ ἐξωτερικεύσῃς τὴν ἐσωτερικὴν σου δυσφορίαν, διὰ νὰ εἶναι τὸ ἐνδιαφέρον σου σύμφωνον μὲ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. Ὅπως ὁμως βλέπω, τὸ καλύτερον εἶναι ἡ σιωπή.

Β'. Τοῦ 'Αββᾶ 'Ησαΐου.

Α ΔΕΛΦΟΙ, ἐὰν ἐξέλθῃτε μετ' ἀλλήλων εἰς πάρεργον, ἕκαστος ὑμῶν πρόσχη ἐαυτῷ, κοὶ μὴ τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ· μὴ διδάξῃ αὐτόν, ἢ διατάξῃται αὐτῷ· ἀλλ' ἐάσατε ποιοῦντα τὸ ἔργον, ποιεῖν ὡς ἂν βούληται.

2. 'Εὰν δὲ εἴπῃ, ποιήσατε ἀγάπην, διδάξατέ με ὅτι οὐκ οἶδα, καὶ ἐστὶν ἄλλος ἐπιστάμενος, μὴ πονηρευθήσεται, καὶ εἴπῃ ὅτι οὐκ οἶδα· οὐκ ἔστι γὰρ αὕτη ταπείνωσις κατὰ Θεόν, οὐδὲ ἔχει ἐν ἑαυτῷ τὴν τοῦ Θεοῦ ἀγάπην, ὃ αἰτηθεὶς καὶ μὴ θελήσας διδάξαι τὸν ἀδελφόν, ἀλλὰ πονηρίαν κατέχει· καὶ «οἱ πονηρευόμενοι» φησὶν, «ἐξολοθρευθήσονται».

3. 'Εὰν ἀπέλθῃς εἰς τόπον οἰκῆσαι ἢ μόνος ἢ μετὰ τῶν πρὸ σοῦ, καὶ ἴδῃς ἐκεῖ τέχνην ἢ ἔργα ζημίαν προξενοῦντα, ἢ βλάβην ἔχοντα, ἢ μὴ ὄντα μοναχικά, μὴ ἀνοίξῃς τὸ στόμά σου ἐλέγξαι αὐτά, ἀλλ' εἰ οὐκ ἀναπαύῃ, ἀπέλθε εἰς τόπον ἄλλον, καὶ φύλαξον τὴν γλῶσσάν σου, ἵνα μὴ καταλαλήσῃς αὐτῶν· θάνατος γάρ σοι ἐστὶ τοῦτο.

'Ερμηνεία

Α ΔΕΛΦΟΙ ΜΟΥ, ἐὰν ἐξέλθῃτε μαζὶ εἰς δευτερεύουσαν ἐργασίαν¹⁾, ὃ καθέννας ἀπὸ σᾶς ἄς προσέχῃ τὸν ἑαυτὸν του καὶ ὅχι τὸν ἀδελφόν του πῶς ἐργάζεται, μὴ ἐπιχειρήσῃτε νὰ τὸν διδάξετε, ἢ νὰ τὸν διατάξετε, ἀλλ' ἀφήσατέ τον, ἐργαζόμενον τὸ ἔργον του, νὰ ἐργάζεται ὅπως θέλει.

2. 'Εὰν ὁμως εἴπῃ ὁ ἀδελφός: ἀδελφοί μου, κάμετε ἀγάπην καὶ διδάξατέ με, πῶς νὰ ἐπιμεληθῶ τὸ ἔργον μου, διότι δὲν γνωρίζω, καὶ εὐρίσκεται μεταξύ σας αὐτὸς ποὺ γνωρίζει καλῶς τὴν τέχνην, ἃς μὴ πονηρευθῇ καὶ ἀπαντήσῃ, ὅτι δὲν γνωρίζω. Διότι αὕτη ἡ ἐνέργεια δὲν εἶναι κατὰ Θεὸν ταπείνωσις. Οὕτε ἔχει μέσα τοῦ ἀγάπην Θεοῦ ἐκεῖνος, ποὺ τοῦ ἐζητήθη νὰ διδάξῃ τὸν ἀδελφόν του καὶ δὲν τὸ ἠθέλησε. 'Απ' ἐναντίας ἐμφορεῖται ἀπὸ πονηρίαν· εἶναι δὲ γραμμένον· «ὅτι οἱ πονηρευόμενοι ἐξολοθρευθήσονται» (Ψαλμ. λς' 9).

3. 'Εὰν μεταβῇς εἰς ἕνα τόπον, διὰ νὰ κατοικήσῃς ἢ μόνος σου

1) Οἱ Πατέρες ἐθεώρουν ὡς δευτερεύουσαν ἐργασίαν, «πάρεργον», πᾶσαν ἄλλην ἐνασχόλησιν ἐκτὸς τῶν κυρίως πνευματικῶν των καθηκόντων, τὴν προσευχὴν δηλαδὴ, τὴν μελέτην καὶ τὴν ἡσυχίαν ἐν γένει.

ἢ μαζὶ μὲ ἄλλους, ποὺ κατῳκούν εἰς τὸν τόπον αὐτὸν προηγουμένως ἀπὸ σέ, καὶ ἴδῃς ἐκεῖ τέχνην ἢ ἔργα ποὺ προξενοῦν ζημίαν, ἢ εἶναι βλαβερά, ἢ δὲν εἶναι καλογηρικά, μὴ ἀνοίξης τὸ στόμα σου νὰ τὰ ἐλέγξης· ἀλλ' ἐὰν δὲν ἀναπαύεσαι εἰς αὐτά, φύγε εἰς ἄλλον τόπον, καὶ φύλαξε τὴν γλῶσσαν σου, διὰ νὰ μὴ κατηγορήσης αὐτούς, ποὺ τὰ κάμουν. Ἡ κατάκρισις αὐτῶν θὰ εἶναι διὰ σὲ θάνατος.

Γ'. Τοῦ Ἀββᾶ Μάρκου.

ΤΟΥ ἐν ὑποταγῇ σου μὴ ὄντος, σφάλμα μὴ προσενέγκῃς εἰς πρόσωπον· τοῦτο γὰρ ἐξουσίας μᾶλλον, ἢ συμβουλίας ἐστί.

2. Τὰ πληθυντικῶς λεγόμενα, γίνεται πᾶσιν ὠφέλιμα, ἐκάστω τὰ ἴδια κατὰ συνείδησιν ἐμφανίζοντα.

3. Παρ' ὧν οὐκ ἔχεις ὁμολογίαν ὑποταγῆς, μὴ φιλονεῖκει ἀνθισταμένοις τῇ ἀληθείᾳ, ἵνα μὴ μῖσος ἐγείρῃς κατὰ τὴν θεῖαν Γραφήν.

Ἑρμηνεία

ΔΥΤΟΝ ποὺ δὲν εὐρίσκεται εἰς τὴν ὑποταγὴν σου, μὴ τὸν ἐλέγξης κατὰ πρόσωπον διὰ σφάλμα· ὁ τοιοῦτος ἔλεγχος εἶναι συνέπεια ἐξουσίας καὶ ὄχι συμβουλῆς.

2. Αὐτὰ ποὺ λέγονται (ὑπὸ μορφὴν συστάσεως ἢ ὑποδείξεως) γενικῶς καὶ ἀνωνύμως ἀποβάνουν εἰς ὅλους ὠφέλιμα, διότι ἀποκαλύπτουν εἰς τὸν καθένα τὰς προσωπικὰς του περιπτώσεις, ποὺ τὰς γνωρίζει μόνον ἡ συνείδησίς του.

3. Νὰ μὴ ἀντιδικῇ περὶ τῆς ἀληθείας μὲ ὅσους δὲν σοῦ ἔχουν δηλώσει ὑποταγὴν καὶ ἀντιστέκονται εἰς τὴν ἀλήθειαν, διὰ νὰ μὴ προκαλέσῃς ἄσκοπον μῖσος, ὅπως λέγει ἡ Ἀγία Γραφή⁽¹⁾.

1) Ἐν τῇ Ἀγίᾳ Γραφῇ ἀναφέρονται τὰ ἐξῆς· «μὴ ἔλεγε κακοῦς, ἵνα μὴ μισήσωσί σε» (Παρ. θ' 8) καὶ «μῖσος ἐγείρει νεῖκος (τὸ μῖσος προκαλεῖ ἔριδας), πάντας δὲ τοὺς μὴ φιλονεικοῦντας καλύπτει φιλία» (Παρ. ι' 12).

ὑΠΟΘΕCΙC ΜΓ'.

“Οτι οὐ δεῖ τῶν ὑπηκόων καταυθεντεῖν ἢ τὰ μὴ ἀνήκοντα αὐτοῖς ἐπιτάττειν, καὶ ὅτι πᾶν τὸ ταπεινοφρόνως καὶ εὐσυνειδότως ἐπιταττόμενον, ἡ Χάρις εὐοδοῖ.

Δὲν πρέπει νὰ φερώμεθα μὲ αὐταρχικότητα εἰς τοὺς ὑποτακτικούς, οὔτε νὰ ἐπιβάλλωμεν εἰς αὐτοὺς ἔργα, τὰ ὁποῖα δὲν ἀρμόζει. Πᾶν ὅ,τι ἐπιβάλλεται μὲ ταπεινοφροσύνην καὶ καθαρὰν συνείδησιν, τὸ φέρει εἰς αἷσιον πέρας ἡ Χάρις τοῦ Θεοῦ.

Α'. Ἐν τῷ Γεροντικῷ.

ΑΝ ΤΙΣ μετὰ φόβου Θεοῦ καὶ ταπεινώσεως ἐπιτάξῃ ἀδελφῷ πράγμα ποιῆσαι, ὁ λόγος ἐκεῖνος, ὁ διὰ τὸν Θεὸν ξερχόμενος, ποιεῖ τὸν ἀδελφὸν ὑποταγῆναι καὶ ποιῆσαι τὸ προσταχθέν.

2. Εἰ δέ τις οὐ κατὰ φόβον Θεοῦ, ἀλλ' ὡς δι' αὐθεντείας θέλων ἐξουσιάζειν τοῦ ἀδελφοῦ ἐπιτάξῃ, ὁ Θεός, ὁ βλέπων τὰ κρυπτὰ τῆς καρδίας, οὐ πληροφορεῖ αὐτὸν ἀκοῦσαι ἢ ποιῆσαι.

3. Φανερόν γάρ ἐστι πᾶν τὸ διὰ τὸν Θεὸν γινόμενον, καὶ φανερόν τὸ τῆς αὐθεντείας· τὸ τῆς αὐθεντείας, θυμοῦ γέμει καὶ ταραχῆς· καὶ δῆλον ὡς ἐκ τοῦ πονηροῦ ἐστίν.

4. Ἀδελφὸς ἐλυπεῖτο κατὰ ἀδελφοῦ· καὶ ἀκούσας ἐκεῖνος, ἦλθε μετανοῆσαι αὐτῷ· ὁ δὲ οὐκ ἤνοιξεν αὐτῷ τὴν θύραν.

5. Ἀπῆλθεν οὖν πρὸς τινα Γέροντα, καὶ διηγήσατο αὐτῷ τὸ πρᾶγμα· καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Γέρων εἶπεν· ὅρα μὴ δικαίωμα ἔχεις ἐν τῇ καρδίᾳ σου, ὡς μεμφόμενος τὸν ἀδελφόν σου, ὅτι ἐκεῖνος ἐστὶν αἷτιος, σεαυτὸν δὲ δικαιοῖς, καὶ διὰ τοῦτο οὐκ ἐπληροφορήθη ἀνοῖξαι σοι; Τοῦτο οὖν ποιήσον, κἂν ἐκεῖνος ἡμαρτε κατὰ σοῦ, ὕπαγε, θές εἰς τὴν καρδίαν σου, ὅτι σὺ ἡμαρτες κατ' αὐτοῦ, τὸν δὲ ἀδελφόν σου δικαίωσον, καὶ τότε ὁ Θεὸς πληροφορεῖ αὐτὸν ὁμονοησαί σοι.

6. Καὶ πεισθεὶς ὁ ἀδελφὸς ἐποίησεν οὕτως· καὶ ἀπελθὼν πάλιν πρὸς τὸν ἀδελφόν, ἔκρουσεν· ὡς δὲ ἐκεῖνος μόνον ἤσθητο ἔσωθεν, πρῶτος αὐτῷ μετενόησε, καὶ ἀνοίξας ἡσπάσατο αὐτὸν ἀπὸ ψυχῆς καὶ γέγονεν ἀμφοτέροις εἰρήνη μεγάλη.

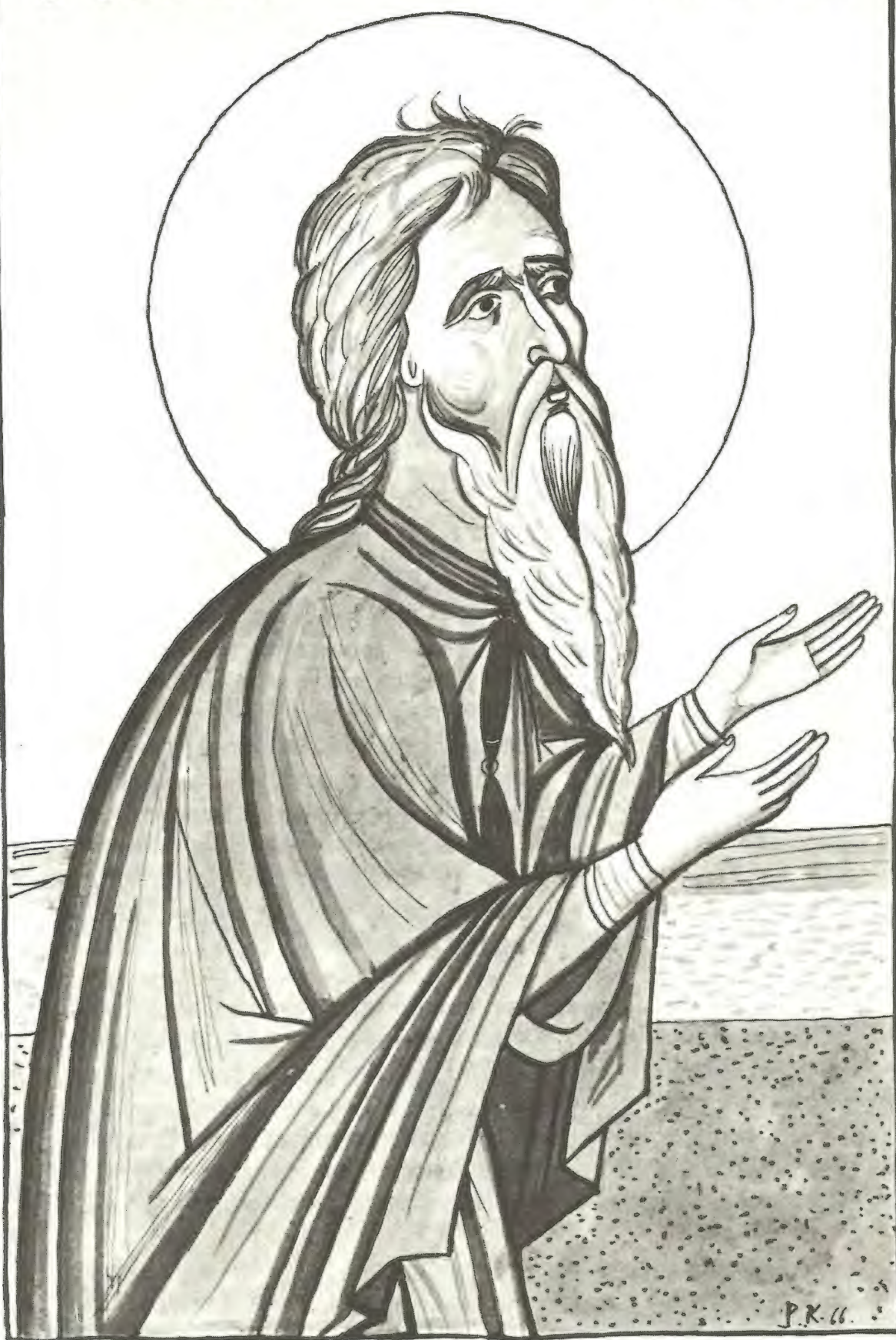
7. Εἶπε Γέρων· μὴ καταφρόνει τοῦ παρεστηκότος σοι· οὐκ οἶδας γὰρ εἰ ἐν σοί ἐστι τὸ τοῦ Θεοῦ Πνεῦμα, ἢ ἐν αὐτῷ· παρεστηκότα δὲ λέγω τὸν διακονοῦντά σοι.

8. Μέλλοντος τοῦ Ἀββᾶ Ῥωμανοῦ τελευτᾶν, συνήχθησαν πρὸς αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, καὶ εἶπον αὐτῷ· πῶς ὀφείλομεν διοικηθῆναι;

9. Ὁ δὲ Γέρων εἶπεν· οὐδέποτε οἶδα εἰπὼν τινὶ ὑμῶν ποιῆσαι τίποτε, εἰ μὴ πρότερον ἐποίησα τὸν λογισμόν μου μὴ ὀργισθῆναι, ἐὰν μὴ ποιήσῃ ὁ εἶπον γενέσθαι, καὶ οὕτως ὅλον τὸν χρόνον ἡμῶν ᾤκησαμεν μετ' εἰρήνης.

Ο ἈΒΒΑΣ

ΡΩΜΑΝΟΣ

Ἑ ρ μ η ν ε ί α

Ε ΑΝ κανείς προστάξη, μὲ φόβον Θεοῦ καὶ ταπείνωσιν, ἵνα ἀδελφὸν νὰ ἐκτελέσῃ κάτι, τότε ὁ λόγος τοῦ αὐτοῦ, ἐξερχόμενος ἀπὸ τὸ στόμα τοῦ διὰ τὸν Θεόν, καθιστᾷ τὸν ἀδελφὸν πρόθυμον νὰ ὑπακούσῃ καὶ νὰ ἐκτελέσῃ τὴν ἐντολήν.

2. Ἐὰν ὁμως κανεῖς, ὅχι μὲ φόβον Θεοῦ, ἀλλ' ὡς αὐθόνητος ἐπιθυμῶν νὰ ἐξουσιάζῃ τὸν ἀδελφὸν διατάξῃ, τότε ὁ Θεός, ποὺ γνωρίζει τὰς μυστικὰς διαθέσεις τῆς καρδίας, δὲν πληροφορεῖ διὰ τῆς Χάριτός Του τὸν διατασσόμενον ἀδελφόν, ὥστε νὰ ἀκούσῃ προθύμως ἢ νὰ ἐκτελέσῃ τὰ ἐπιτασσόμενα.

3. Διότι καὶ κάθε τι ποὺ γίνεται διὰ τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ εἶναι φανερόν, ὅπως καὶ ἐκεῖνο ποὺ ἐπιβάλλεται ἀπὸ αὐταρχικότητα. Τὸ προερχόμενον ἀπὸ τὴν αὐταρχικότητα πρόσταγμα εἶναι γεμᾶτον ἀπὸ θυμόν, προκαλεῖ ταραχὴν καί, ὡς ἐκ τούτου, φαίνεται, ὅτι εἶναι ἀπὸ ἔμπνευσιν τοῦ πονηροῦ.

4. Ἐνας ἀδελφὸς ἐλυπεῖτο ἐναντίον ἐνὸς ἄλλου ἀδελφοῦ· ὅταν λοιπὸν τὸ ἐπληροφορήθη ἐκεῖνος, ἤλθε διὰ νὰ τοῦ ζητήσῃ συγχώρησιν, πλὴν ὁμως ὁ ἄλλος ἀδελφὸς δὲν τοῦ ἤνοιξε τὴν θύραν.

5. Ἀμέσως τότε μετέβη εἰς ἕνα Γέροντα καὶ τοῦ διηγήθη τὸ περιστατικόν. Ὅταν τὸν ἤκουσεν ὁ Γέρον, τοῦ ἀπήντησε :

—Πρόσεξε, μήπως ἔχεις τὴν γνώμην, ὅτι ἐκεῖνος εἶναι ὁ αἷτιος τοῦ σκανδαλισμοῦ σας, καὶ τὸν μέμφεσαι, δικαιολογεῖς δὲ τὸν ἑαυτόν σου, καὶ διὰ τοῦτο ἐκεῖνος δὲν πληροφορεῖται ἀπὸ τὸν Θεὸν νὰ σοῦ ἀνοίξῃ. Κάμε λοιπὸν αὐτὸ ποὺ θὰ σοῦ εἴπω, ἔστω καὶ ἂν ἐκεῖνος ἔπταισεν ἀπέναντί σου. Πήγαινε πάλιν εἰς τὸν ἀδελφόν, βάλε ὁμως καλὰ μέσα εἰς τὴν καρδίαν σου, ὅτι σὺ ἡμάρτησες ἐναντίον του, καὶ δικαίωσε, μὲ εἰλικρίνειαν, τὸν ἀδελφόν σου, διὰ τὴν στάσιν του, καὶ τότε νὰ εἶσαι βέβαιος, ὅτι ὁ Θεὸς θὰ τὸν πληροφορήσῃ, καὶ θὰ συμφιλωθῇ μαζί σου.

6. Ὁ ἀδελφὸς ἐπείσθη πράγματι εἰς τὰς συμβουλὰς τοῦ Γέροντος καὶ ἐνήργησεν, ὅπως τοῦ ὑπέδειξε. Μετ' ὀλίγας ἡμέρας μετέβη πάλιν πρὸς τὸν ἀδελφόν, ὅστις ἦτο λυπημένος κατ' αὐτοῦ, καὶ ἐκτύπησε τὴν θύραν τοῦ κελλίου του. Μόλις ὁ ἀδελφὸς ἀντελήφθη ἀπὸ μέσα τὴν ἀφίξίν του, πρὶν καλὰ—καλὰ ἐκεῖνος κτυπήσῃ, τοῦ ἤνοιξε μετὰ χαρᾶς καὶ πρῶτος ἔβαλλεν εἰς αὐτὸν μετάνοιαν, τὸν κατησπάσθη ἀπὸ βάρους ψυχῆς, καὶ οὕτω ἐπῆλθε μεταξύ των ὁμόνοια καὶ εἰρήνη εἰλικρινής.

7. Ἐνας Γέρον εἶπε· «μὴ περιφρονῇς αὐτὸν ποὺ μένει κοντά σου, διότι δὲν γνωρίζεις, ἂν τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ ἀναπαύεται εἰς σὲ ἢ εἰς αὐτόν. Αὐτὸς δὲ ποὺ μένει κοντά σου εἶναι ἐκεῖνος, ποὺ σὲ ὑπηρετεῖ».

8. Ὄταν ὁ Ἀββᾶς Ρωμανὸς εὗρίσκετο εἰς τὰς τελευταίας στιγμὰς τῆς ζωῆς του, ὀλίγον πρὶν ἀπέλθῃ πρὸς Κύριον, συνεκεντρώθησαν γύρω του οἱ ὑποτακτικοί του καὶ μετὰ σεβασμοῦ τὸν ἠρώτησαν :

— Πῶς πρέπει τοῦ λοιποῦ νὰ διοικούμεθα;

9. Ὁ Ἀββᾶς Ρωμανὸς τοὺς ἀπήντησε :

— Ποτὲ δὲν ἐνθυμοῦμαι νὰ εἶπα εἰς κάποιον ἀπὸ σᾶς νὰ κάμῃ κάτι, ἐὰν προηγουμένως δὲν ἐπέβαλλα εἰς τὸν λογισμόν μου νὰ μὴ ὀργισθῇ εἰς περίπτωσιν, ποὺ δὲν θὰ γίνῃ αὐτὸ ποὺ εἶπα. Μὲ τὴν τακτικὴν αὐτὴν κατωρθώσαμεν νὰ συγκατοικήσωμεν εἰρηνικὰ μαζὶ καθ' ὅλον αὐτὸ τὸ διάστημα.

Β'. Τοῦ Ἀγίου Ἐφραίμ.

Α ΔΕΛΦΕ, ἐπιστεύθης ψυχὴν ; ζῶσαι ὥσπερ ἀνὴρ τὴν ὁσφύν σου, ἀγὼν γὰρ ἦκει οὐ μικρός, ἔργον γὰρ ἀνεδέξω τελείων ἀνδρῶν. Νῆφε οὖν, ὅτι πολλῆς προσοχῆς τὸ πρᾶγμα δέεται, καὶ μὴ καταφρονήσης, ἀλλ' ἐν πάσῃ ἀγιότητι ἔστω ὑμῶν ἡ ἀναστροφή μετ' ἀλλήλων, μήποτε ἐξ ἀπροσεξίας ὑποσπείρῃ τι τῶν ἰδίων ὁ ἐχθρός, ἐξ ὑπακοῆς τοῦ ἀντικειμένου.

2. Ὁ γὰρ ὑπερβαίνων τοὺς ὅρους τῆς ἀγνείας καὶ σωφροσύνης, καὶ τὴν ὑπακοὴν ἀπαιτῶν πρὸς ἡδυπάθειαν, φοβερὰν ἑαυτῷ καὶ αἰσχροδουλείᾳ ἐπισπᾶται τὴν κόλασιν, οὐκ ἐλάττω, οἶμαι, τῶν σταυρωσάντων τὸν Κύριον, ὅτι τὸν ἡγιασμένον ναὸν τοῦ Θεοῦ διαφθεῖραι ἐτόλμησεν, ὃν τὸ Ἅγιον Πνεῦμα αὐτῷ ἐνεπίστευσε.

3. Φησὶ δὲ καὶ ὁ Ἀπόστολος· «εἴ τις τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ φθείρει, φθερεῖ τοῦτον ὁ Θεός». Ἄλλ' οὐδὲ ὁ ὑπακούων εἰς τὸ τοιοῦτον πρᾶγμα ἀτιμώρητος ἔσται παρὰ Θεῷ· διατὶ γὰρ οὐκ ἐμιμήσατο τὸν σώφρονα Ἰωσήφ, ἢ τὴν μακαρίαν Σωσάνναν ἐζήλωσεν;

4. Ὁ μὲν γὰρ Ἰωσήφ, καίπερ εἰς δουλείαν πρᾶθεις, οὐ συναπήχθη ταῖς κολακείαις τῆς κυρίας αὐτοῦ, οὐδὲ αἱ τοῦ θανάτου ἀπειλαὶ ἐπτόησαν τὸν φιλόθεον· ποτὲ μὲν γὰρ κολακεύουσα τὸν νέον, ἐπηγγέλλετο διδόναι δόματα πολλὰ, μὴ πειθομένου δὲ αὐτοῦ, πολλάκις ἠπείλει καὶ βασάνους καὶ θάνατον.

5. Ὁ δὲ οὐδὲν τῆς σωφροσύνης προέκρινεν, ἀλλ' εἴλετο θανεῖν μᾶλλον, ἢ τοιοῦτῳ μύσει περιπεσεῖν, ὃ τοῦ ἡμετέρου κατὰ πολὺ ἐλαφρότερον· καὶ ὑπήκοος γὰρ ὑπάρχων κατὰ πάντα τοῖς κυρίοις αὐτοῦ, τοῦτο μόνον εὐσεβῶς παρητήσατο, «ἡμῖν ὑπολιμπάνων ὑπογραμμόν». Ὁμοίως δὲ καὶ ἡ μακαρία Σωσάννα θανεῖν ἠρετίσατο, ἢ ἁμαρτεῖν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ.

6. «Μετὰ φόβου» οὖν, «καὶ τρόμου», ἀδελφοί, «τὴν ἑαυτῶν σωτηρίαν κατατεργάζεσθε» κατὰ τὴν τοῦ Ἀποστόλου παραίνεσιν· σφόδρα γὰρ ἀντίκειται ὁ ἐχθρὸς κατὰ τῶν κατορθούντων τὰς ἀρετάς, καὶ διὰ πάντων παγιδεῦσαι τούτους ἐπιχειρεῖ· ἀλλ' εἰ προσέχομεν ἑαυτοῖς καὶ τῷ φόβῳ τοῦ Θεοῦ, εὐχερῶς τοῦτον καταπατήσομεν.

7. Δεῖ δὲ τοὺς μειζότερους, τύπους εἶναι τοῖς μικρότεροις πρὸς πᾶσαν ἀρετὴν, ὅπως μὴ δώμεν ἀφορμὴν τοῖς ζητοῦσιν ἀφορμὴν· λέγει γὰρ ὁ Κύριος· «ὃς δ' ἂν ποιήσῃ καὶ διδάξῃ, οὗτος μέγας κληθήσεται ἐν τῇ Βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν».

8. Καὶ ὁ Ἀπόστολος παραινεῖ λέγων· «τύπος γίνου τῶν πιστῶν» ἤκουσας τοῦ Ἀποστόλου λέγοντος· «ὁ προϊστάμενος ἐν σπουδῇ» καὶ «μηδεὶς σου τῆς νεότητος καταφρονεῖτω».

9. Ὅρα οὖν, μήποτε ἐμπαθῶς χρήσῃ τῇ διδασκαλίᾳ, «μηδ' ὥς κατακυρι-

εύοντες τῶν κλήρων, ἀλλὰ τύποι γινόμενοι τοῦ ποιμνίου, καὶ φανερωθέντος τοῦ Ἀρχιποίμενος, κομιεῖσθε τὸν ἀμαράντινον τῆς δόξης στέφανον».

10. Καὶ πάλιν λέγει· «Μιμηταί μου, γίνεσθε καθὼς καὶ γὰρ Χριστοῦ»· ἡ γὰρ ὑπερηφανία ἀλλοτρία τυγχάνει τῶν πιστῶν, κατὰ τὸν λέγοντα· «Κύριος ὑπερηφάνοις ἀντιτάσσεται, ταπεινοῖς δὲ δίδωσι Χάριν».

11. Ἀδελφέ· Ἐγούμενόν σε κατέστησαν; μὴ ἐπαίρου· γενοῦ δὲ ἐν τοῖς ἀδελφοῖς ὡς εἰς ἕξ αὐτῶν· ἀναλογίζου πόνους σου τοὺς προτέρους, ἡγουν τοὺς ἐν τῇ ὑποταγῇ, καὶ γινώθι ὅτι ἐν ταύτῃ ἀναστρέφονται, καὶ μὴ ἀμέλει αὐτῶν, ἀλλ' ἐπιμελοῦ.

12. Ὁ ἐπιμελούμενος ἀδελφῶν αὐτοῦ ἐν τε παιδείᾳ καὶ νοουθεσίᾳ, εὐάρεστος Κυρίῳ καὶ τίμιος ἔσται· τῷ ἐπισπλαγχνιζομένῳ τῷ πλησίον αὐτοῦ, καὶ αὐτῷ ἐπισπλαγχνισθήσεται ὁ Κύριος διὰ παντός· ἐλεημοσύνη γὰρ ἀνδρὸς ὡς σφραγὶς μετ' αὐτοῦ ἔστιν.

13. Ἐν τῷ μηδενὸς ἐξουσιάζειν, πρᾶγς καὶ συμπαθῆς εἶναι δοκεῖ· εἴτα καταστὰς εἰς τὸ ἄρχειν τε καὶ κελεύειν, ἀδιακρίτως τῇ ἐξουσίᾳ κέχρηται· εἰ δὲ ἀφαιρεθῇ ἡ ἀρχὴ ἀπ' αὐτοῦ, τὰ ὑπ' αὐτοῦ προσταχθέντα φέρειν οὐ δύναται· καὶ τότε ἐπιγινώσκει τὴν ἑαυτοῦ ἀσθένειαν, ἣν τὸ πρότερον ἡγνῶει ὡς ἄσφορος, τῇ ἐξουσίᾳ τὸν νοῦν σκοτιζόμενος.

Ἐ ρ μ η ν ε ι α

Δ ΔΕΛΦΕ μου, σοῦ ἐνεπιστεύθη ὁ Θεὸς νὰ κατευθύνῃς μίαν ψυχὴν; Ζῶσε τὴν μέσῃ σου, σὰν ἄνδρας ἐξερχόμενος πρὸς ἐργασίαν ἢ πόλεμον, διότι διανοίγεται ἐνώπιον σου ἄγών σοβαρὸς καὶ ὄχι μικρός. Νὰ ἀγρυπνῇς λοιπόν, διότι τὸ πρᾶγμα ἔχει ἀνάγκην πολλῆς προσοχῆς καὶ μὴ ἀδιαφορήσεως καταφρονητικά· ἡ μετὰ σὺν σε ἐπικοινωνία ἃς γίνεται μετὰ πάσης ἀγιότητος, μήπως ὁ ἐχθρὸς, ἀπὸ ἀπροσεξίαν σου, σπείρῃ κρυφίως κάτι ἀπὸ τὰ σπέρματα τῆς κακίας του, ἐκ τυχὸν ὑπακοῆς σου εἰς τὰς ὑποδείξεις τοῦ πονηροῦ.

2. Διότι ὅποιος ὑπερβαίνει τοὺς ὅρους τῆς ἀγνείας καὶ τῆς σωφροσύνης καὶ ἀπαιτεῖ ἀπὸ τὸν ὑποτακτικόν του νὰ τὸν ὑπακούῃ χάριν ἀπολαύσεως σωματικῶν ἡδονῶν, προκαλεῖ εἰς βάρος του κόλασιν φοβερὰν καὶ φρικτοτάτην, κατὰ τὴν γνώμην μου δέ, ὄχι ὀλιγωτέραν τῆς κολάσεως, τὴν ὁποίαν ὑπέστησαν οἱ σταυρώσαντες τὸν Κύριον, ἐπειδὴ ἐτόλμησε νὰ διαφθείρῃ τὸν Ναὸν τοῦ Θεοῦ, ποὺ εἶναι ἡγιασμένος, καὶ τοῦ τὸν ἐνεπιστεύθη τὸ Ἅγιον Πνεῦμα.

3. Σχετικῶς καὶ ὁ Ἀπόστολος Παῦλος λέγει· «ἐὰν κανεῖς καταστρέφῃ τὸν Ναὸν τοῦ Θεοῦ, θὰ τὸν καταστρέψῃ ὁ Θεός» (Α' Κορ. γ' 17). Ἀλλὰ καὶ ὁ ὑποτακτικὸς ἐκεῖνος, ποὺ ὑπακούει εἰς τοιαύτας περιπτώσεις, δὲν θὰ παραμείνῃ ἀτιμώρητος ἀπὸ τὸν Θεόν. Διότι, διατι δὲν ἐμιμήθη τὸν σώφρονα Ἰωσήφ καὶ δὲν ἐπεδίωξε νὰ ἐφαρμόσῃ μετὰ ζήλου τὸ παράδειγμα τῆς μακαρίας Σωσάννης;

4. Ὡς γνωστόν, ὁ μὲν Ἰωσήφ, ἂν καὶ εἶχε πωληθῇ ὡς δοῦλος, ἐν τούτοις δὲν παρεσύρθη ἀπὸ τὰς κολακείας τῆς κυρίας του, ἀλλὰ οὔτε καὶ αἱ ἀπειλαὶ τῆς, ὅτι θὰ τὸν ἐφόνευσεν, τὸν ἐφόβισαν· ἡ φοβερὰ αὕτῃ Αἴγυπτις ἄλλοτε μὲν κολακεύουσα τὸν νέον, τοῦ ὑπέσχετο νὰ τοῦ

δώση πολλά δῶρα, ἐὰν ἡμάρτανε μετ' αὐτῆς, ἄλλοτε δέ, ὅταν δὲν ἐπέιθετο, τὸν ἡπεῖλει μὲ βασανιστήρια καὶ θάνατον.

5. Παρ' ὅλα ταῦτα ὁ Ἰωσήφ τίποτε δὲν ἔκρινε καλλίτερον ἀπὸ τὴν σωφροσύνην, ἀλλ' ἐπροτίμησε μᾶλλον νὰ ἀποθάνῃ, παρὰ νὰ περιπέσῃ εἰς τοιαύτην βδελυρὰν πράξιν (Γεν. λθ' 1—20), ἡ ὁποία, ἀπὸ ἐκείνην περὶ τῆς ὁποίας ὁμιλοῦμεν, εἶναι κατὰ πολὺ ἐλαφροτέρα· καὶ μολονότι ὑπήκουεν εἰς τοὺς κυρίους του εἰς ὅλα, ἐν τούτοις εἰς αὐτὸ μόνον δὲν ὑπέκυψεν, ἀπὸ εὐσέβειαν καὶ φόβον Θεοῦ· «Ἀφῆνων εἰς ἡμᾶς παράδειγμα» (Α' Πέτρ. β' 21). Ὁμοίως ἔπραξε καὶ ἡ μακαρία Σωσάννα προτιμήσασα νὰ ἀποθάνῃ μᾶλλον, παρὰ νὰ ἁμαρτήσῃ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ (1).

6. Δι' αὐτὸ λοιπὸν πρέπει, ἀδελφοί μου, «μετὰ φόβου καὶ τρόμου καὶ πολλοῦ κόπου νὰ ἐργάζεσθε διὰ τὴν σωτηρίαν σας» (Φιλιπ. β' 12), διότι ὁ ἐχθρὸς μετὰ σφοδρότητος καὶ μανίας πολεμεῖ αὐτοὺς, ποὺ κατορθώνουν νὰ ἐφαρμόσουν τὰς ἀρετάς, καὶ δι' ὅλων τῶν μέσων ἐπιχειρεῖ νὰ τοὺς παγιδεύσῃ εἰς τὸ κακόν. Ἐὰν ὅμως προσέχωμεν τοὺς ἑαυτοὺς μας καὶ διαπνεώμεθα ἀπὸ τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ, θὰ καταπατήσωμεν μὲ εὐκολίαν τὸν διάβολον.

7. Πρέπει δὲ οἱ μεγαλύτεροι νὰ εἶναι διὰ τοὺς μικροτέρους τύποι καὶ παραδείγματα εἰς κάθε ἀρετὴν, διὰ νὰ μὴ δώσωμεν ἀφορμὴν, εἰς ὅσους ζητοῦν ἀφορμὴν, διότι καὶ ὁ Κύριος λέγει· «ἐκεῖνος ποὺ θὰ ἀγωνισθῇ πρῶτον νὰ τηρήσῃ τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ καὶ θὰ διδάξῃ μὲ τὸ παράδειγμά του, τὴν τήρησιν αὐτῶν καὶ εἰς τοὺς ἄλλους, αὐτὸς θὰ εἶναι μέγας εἰς τὴν Βασιλείαν τῶν οὐρανῶν» (Ματθ. ε' 19).

8. Ὡσαύτως καὶ ὁ θεῖος Ἀπόστολος παραγγέλλει· «νὰ γίνεσαι παράδειγμα εἰς τοὺς πιστοὺς» (Α' Τιμ. δ' 12). Πρόσεξε ἀκόμη καὶ τὰς ἄλλας παραγγελίας τοῦ Ἀποστόλου, ποὺ ἔχουν ἐφαρμογὴν εἰς τὴν παροῦσαν περίστασιν· «ὁ προϊστάμενος νὰ διακρίνεται διὰ τὴν ἄγρυπνον φροντίδα του, τὴν σπουδὴν του» (Ρωμ. ιβ' 8) καὶ «κάνεις νὰ μὴ σὲ καταφρονῇ διὰ τὸ νεαρὸν τῆς ἡλικίας σου» (Α' Τιμ. δ' 12).

9. Πρόσεξε λοιπὸν μήπως χρησιμοποίησῃς ἐμπαθῶς τὸ διακόνημα τῆς διδασκαλίας. Ἴδου τί λέγει διὰ τὴν περίπτωσιν αὐτὴν ὁ Ἀπόστολος· «ἅς μὴ ἐνεργῶμεν ὡς καταχρώμενοι τὴν ἐξουσίαν τοῦ Κληρικοῦ, ἀλλ' ὡς καθιστάμεθα τύποι διὰ τὸ ποίμνιόν μας· ὅταν δὲ θὰ φανερωθῇ ὁ Ἀρχιποιμήν, δηλαδὴ ὁ Χριστός, τότε θὰ ἀπολαύσετε τὸν ἀμάραντον στέφανον τῆς δόξης» (Α' Πέτρ. ε' 3—4).

10. Καὶ ὁ Ἀπόστολος Παῦλος παραγγέλλει, λέγων· «Νὰ μὲ μιμῇσθε, ὅπως καὶ ἐγὼ μιμοῦμαι τὸν Χριστὸν» (Α' Κορ. ια' 1). Ἄς προσπαθῶμεν νὰ ἀποφεύγωμεν τὴν ὑπερηφάνειαν, διότι εἶναι ξένη καὶ ἐχθρὰ πρὸς τοὺς πιστοὺς, σύμφωνα μὲ τὸ γραφικὸν «ὁ Κύριος ἀντιτάσ-

1) Ἡ ἱστορία τῆς Σωσάννης ἀναφέρεται ἐν τῷ βιβλίῳ τοῦ Δανιήλ, ἐν ἅλλαις μὲν ἐκδόσεσι πρὸ τοῦ α' κεφαλαίου, ἐν ἄλλαις δὲ ὡς κεφάλαιον ιγ'.

σεται εἰς τοὺς ὑπερηφάνους, εἰς δὲ τοὺς ταπεινοὺς δίδει τὴν Χάριν Του» (Ίακ. δ' 6, Α' Πέτρ. ε' 5, Παροιμ. γ' 34).

11. Ἀδελφέ μου, σὲ ἀνέδειξαν Ἡγούμενον; Πρόσεξε νὰ μὴ ὑπερηφανευθῇς. Ἀπέναντι τῶν ἀδελφῶν νὰ γίνης, εἰς ἀπλότητα καὶ ταπεινώσιν, ὅπως ἓνας ἐξ αὐτῶν. Νὰ ἐνθυμῇσαι τοὺς προηγουμένους σου κόπους, αὐτοὺς δηλαδὴ πρὸς ὑπέστης, ὅταν ἦσουν ὑποτακτικὸς καὶ σκέψου, ὅτι καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοὶ εὐρίσκονται τώρα εἰς τὸ αὐτὸ στάδιον τῆς ὑποταγῆς· δι' αὐτὸ μὴ ἀμελῇς διὰ τὴν σωτηρίαν των, ἀλλὰ φιλοστόργως φροντίζε δι' αὐτούς.

12. Αὐτὸς ὁ ὁποῖος φροντίζει διὰ τοὺς ἀδελφούς του, καὶ τοὺς φρονηματίζει διὰ παιδείας καὶ νουθεσίας Κυρίου, θὰ εἶναι ἐνώπιον τοῦ Κυρίου τίμιος καὶ εὐάρεστος. Αὐτόν, ὁ ὁποῖος τρέφει εἰλικρινῇ αἰσθήματα εὐσπλαγχνίας διὰ τὸν πλησίον του, καὶ ὁ Κύριος πάντοτε θὰ τὸν περιβάλλῃ μὲ τὴν ἀπειρον εὐσπλαγχνίαν του· διότι ἡ ἐλεημοσύνη, τὴν ὁποῖαν ἐκτελεῖ ἓνας ἄνθρωπος, παραμένει ἐπάνω του ὡς σφραγίς.

13. Ἐὰν κανεῖς δὲν ἐξουσιάζῃ κανένα, φαίνεται ὅτι εἶναι πρᾶος καὶ συμπαθὴς πρὸς τοὺς ἄλλους. Ὅταν ὁμως τοῦ παραχωρηθῇ ἡ δύναμις νὰ εἶναι ἀρχηγὸς καὶ νὰ διατάσῃ, τότε χρησιμοποιεῖ τὴν ἐξουσίαν αὐτὴν χωρὶς διάκρισιν, ἐπιβάλλων βάρη δυσβάστακτα· ἐὰν δέ, ἐν τῷ μεταξύ, τοῦ ἀφαιρεθῇ ἡ ἀρχή, τότε αὐτὰ πρὸς αὐτὸς ὁ ἴδιος διέτασσε τοὺς ἄλλους νὰ κάμουν, δὲν ἤμπορεῖ νὰ τὰ βαστάσῃ καὶ νὰ τὰ ἐκτελέσῃ. Καὶ τότε μόνον ἀντιλαμβάνεται τὴν ἀδυναμίαν καὶ ἀσθένειάν του, τὴν ὁποῖαν προηγουμένως ἀγνοοῦσε ὡς ἄσοφος, διότι ἡ ἐξουσία τοῦ εἶχε σκοτίσει τὸν νοῦν.

Γ'. Τοῦ Ἀββᾶ Μάρκου.

ΠΡΧΙΚΟΣ ὑποτακτικῶ χρεωστῇ λέγειν τὸ ὀφειλόμενον· παρακουόμενος, δέ, τὴν ἐπιφορὰν τῶν κακῶν προαγγέλλειν· διδάσκειν ἐν Κυρίῳ λαχὼν καὶ παρακουόμενος, θλίβου νοερῶς, καὶ μὴ ταράσσου προφανῶς· θλιβόμενος γάρ, οὐ συγκατακριθῇ τῷ παρακούσαντι· ταρασσόμενος δέ, ἐν τῷ αὐτῷ πράγματι πειρασθήσῃ.

2. Ὁ φόβῳ Θεοῦ νουθετῶν ἢ παιδεύων τὸν ἁμαρτάνοντα, τὴν ἐναντιουμένην τῷ σφάλματι ἀρετὴν ἐαυτῷ περιποιεῖται· ὁ δὲ μνησικακῶν καὶ κακοθελῶν ὀνειδίζων, τῷ ὁμοίῳ πάθει κατὰ τὸν πνευματικὸν περιπεσεῖται νόμον.

3. Τὸν ἀφ' ἐνὸς λόγου μὴ ὑπακούοντα, μὴ βιάζου μετὰ φιλονεικίας· ἀλλὰ τὸ κέρδος ὃ ἀπέβαλεν ἐκεῖνός, σὺ περιποίησαι σεαυτῷ· πλεῖον γάρ τῆς ἐκείνου διορθώσεως ὠφελήσῃ σε ἢ σὴ ἀνεξικακία.

4. Εἶπεν ὁ Ἀββᾶς Μακάριος· ἐάν τινι ἐπιτιμῶν εἰς ὁργὴν κινηθῇς, ἴδιον πάθος πληροῖς· καὶ οὐκ ἔστι καλὸν ἵνα ἄλλους μὲν σώσης, σεαυτὸν δὲ ἀπολέσης.

Ἐρμηνεία

Ο ΗΓΟΥΜΕΝΟΣ ἔχει ὑποχρέωσιν νὰ λέγῃ εἰς τὸν ὑποτακτικὸν αὐτὸ πρὸς ὁφείλει νὰ πράττῃ· ὅταν δὲ ὁ ὑποτακτικὸς πα-

ρακούη, τότε νὰ τοῦ προαναγγέλλῃ τὰ κακὰ πού θὰ ἐπακολουθήσουν εἰς τὴν παρακοήν του. Ἐφ' ὅσον, κατὰ θεϊαν Πρόνοιαν, ἀνέλαβες τὸ διακόνημα τῆς ἐν Κυρίῳ διδασκαλίας, καὶ δὲν σὲ ἀκούουν, νὰ θλίβεσαι νοερῶς, χωρὶς νὰ φανερώνης ἐξωτερικῶς τὴν ταραχήν σου, διότι ἐφ' ὅσον μὲν θλίβεσαι ἐσωτερικῶς, χωρὶς ἐκδηλώσεις, δὲν θὰ κατακριθῇς ὑπὸ τοῦ Θεοῦ μαζί μὲ αὐτόν, πού παρακούει· ὅταν ὁμως ταράττεσαι, τότε θὰ παραχωρήσῃ ὁ Θεὸς νὰ πειρασθῇς καὶ σὺ μὲ τὸν ἴδιον αὐτὸν πειρασμόν.

2. Ἐκεῖνος, πού μὲ φόβον Θεοῦ νουθετεῖ ἢ σωφρονίζει αὐτόν, πού ἁμαρτάνει, καλλιεργεῖ εἰς τὸν ψυχικόν του κόσμον τὴν ἀντίθετον, πρὸς τὸ ἐλεγχόμενον σφάλμα, ἀρετήν. Ἐκεῖνος ὁμως, πού μνησικακεῖ ἐναντίον τοῦ ἁμαρτάνοντος, καὶ θέλει τὸ κακόν του, καὶ τὸν μέμφεται, τότε, συμφώνως πρὸς τὸν πνευματικὸν νόμον, θὰ περιπέσῃ καὶ αὐτὸς εἰς τὸ ἴδιον πάθος [«Ἐν ᾧ γὰρ κρίματι κρίνετε, κριθήσεσθε» (Ματθ. ζ' 2)].

3. Αὐτόν, πού δὲν ὑπακούει εἰς τὰς συστάσεις σου μὲ τὸν πρῶτον λόγον, μὴ τὸν ἐκβιάζης νὰ ἐκτελέσῃ τὸ προτεινόμενον μὲ φιλονεικίαν λογομαχῶν μετ' αὐτοῦ, ἀλλὰ φρόντισε νὰ θησαυρίσῃς διὰ τὸν ἑαυτόν σου τὸ κέρδος, τὸ ὁποῖον ἀπέρριψεν ἐκεῖνος· διότι περισσότερον ἀπὸ τὴν διόρθωσιν ἐκείνου θὰ σὲ ὠφελήσῃ ἡ ἀνεξικακία σου.

4. Ὁ Ἀββᾶς Μακάριος εἶπεν· ἐὰν ἐπιπλήττης κάποιον καὶ ἡ ψυχὴ σου ἀρχίξῃ νὰ κινῆται πρὸς ὀργὴν ἐναντίον του, ἤδη σὺ ὑπέπεσες εἰς ἄλλο πάθος, τὴν ὀργήν· δὲν εἶναι δὲ καλὸν νὰ σώσῃς ἄλλους καὶ νὰ ζημιώσῃς ψυχικῶς τὸν ἑαυτόν σου.

ὑΠΟΘΕΣΙΣ ΜΔ'

“Οτι δεῖ τὸν ἀγαθὸν τι ποιοῦντα, κὰν ἀτελής ᾗ, μὴ ἐκκόπτειν προθυμοποιεῖν δὲ μᾶλλον καὶ κατὰ μικρὸν ἐπανάγειν εἰς τελειότητα.

Δὲν πρέπει νὰ ἀπογοητεύωμεν αὐτόν, ποὺ κάμνει κάποιο καλὸ, ἔστω καὶ ἐὰν εἶναι ἀτελής· ἀπ’ ἐναντίας πρέπει νὰ ἐνισχύωμεν τὴν προθυμίαν του, καὶ σιγὰ - σιγὰ νὰ τὸν ἀνυψώνωμεν πρὸς τὴν τελειότητα.

Α'. Ἐν τῷ Γεροντικῷ.

ΔΕΛΦΟΣ ἦλθε πρὸς τὸν Ἀββᾶν Ποιμένα, καὶ εἶπεν αὐτῷ· σπεῖρω τὸν ἀγρόν μου, καὶ ποιῶ ἐξ αὐτοῦ ἀγάπην, καλῶς ποιῶ; Ἀπεκρίθη ὁ Γέρων· καλῶς ποιεῖς. Καὶ ἀπῆλθε μετὰ προθυμίας καὶ προσέθηκε τῇ ἀγάπῃ.

2. Ἦκουσεν ὁ Ἀββᾶς Ἀνούβ τὸν λόγον, ὃν εἶπεν ὁ Ἀββᾶς Ποιμὴν τῷ ἀδελφῷ· καὶ λέγει τῷ Ἀββᾷ Ποιμένι· οὐ φοβῇ τὸν Θεὸν οὐτὼ λαλήσας τῷ ἀδελφῷ; Καὶ ἐσιώπησεν ὁ Γέρων.

3. Μετὰ δὲ ἡμέρας δύο, μεταπεμψάμενος τὸν ἀδελφὸν ὁ Ἀββᾶς Ποιμήν, λέγει αὐτῷ ἀκούοντος τοῦ Ἀββᾶ Ἀνούβ· τί εἶπες μοι τῇ ἀλλῃ; οὐ γὰρ κατέχω, ὅτι ὁ νοῦς μου ἀλλαχοῦ ἦν. Ἔφη ὁ ἀδελφός· ὅτι σπεῖρω τὸν ἀγρόν μου εἰπόν σοι, καὶ ποιῶ ἐξ αὐτοῦ ἀγάπην. Καὶ εἶπεν ὁ Ἀββᾶς Ποιμήν· ἐνόμιζον, ὅτι περὶ τοῦ ἀδελφοῦ σου τοῦ κοσμικοῦ ἐλάλησας· εἰ σὺ εἶ ὁ ποιὼν τὸ ἔργον τοῦτο, γίνωσκε, οὐκ ἔστι τοῦτο Μοναχοῦ.

4. Ὁ δὲ ἀκούσας ἐλυπήθη καὶ εἶπεν· ἐγὼ ἄλλο ἔργον οὐδὲν οἶδα, εἰμὴ τοῦτο, καὶ οὐ δύναμαι μὴ σπεῖρειν τὸν ἀγρόν μου· καὶ τοῦτο εἰπὼν, ἀνεχώρησε λυπούμενος. Ἰδὼν δὲ τὸ γενόμενον ὁ Ἀββᾶς Ἀνούβ, ἔβαλε μετάνοιαν τῷ Γέροντι λέγων· συγχώρησόν μοι.

5. Καὶ συγχωρήσας αὐτῷ ὁ Γέρων, εἶπε· κἀγὼ ἐξ ἀρχῆς ᾔδειν ὅτι οὐκ ἔστιν ἔργον Μοναχοῦ, ἀλλὰ πρὸς τὸν λογισμὸν αὐτοῦ ἐλάλησα· καὶ ἔδωκα αὐτῷ προθυμίαν εἰς τὴν προκοπὴν τῆς ἀγάπης· νῦν δὲ ἀπῆλθε λυπούμενος, καὶ πάλιν τὸ αὐτὸ ποιεῖ.

6. Εἶπε Γέρων· ἐμίσησα τῶν νεωτέρων τὰς κενοδοξίας, ὅτι κάμνουσι καὶ μισθὸν οὐκ ἔχουσιν, ἀποβλέποντες εἰς τὰς τῶν ἀνθρώπων δόξας.

7. Λέγει αὐτῷ ἄλλος Γέρων γνωστικώτατος· ἐγὼ καὶ πάννυ αὐτοὺς ἀποδέχομαι, συμφέρει γὰρ νεωτέρῳ κενοδοξεῖν, καὶ μὴ ἀμελεῖν· πάντως γὰρ κενοδοξοῦντι αὐτῷ, ἀνάγκη καὶ ἐγκρατεῦσθαι, καὶ ἀγρυπνεῖν, καὶ γυμνητεῦειν, καὶ ἀγάπην κτᾶσθαι, καὶ τὰς θλίψεις βασιτᾶζειν διὰ τὸν ἔπαινον.

8. Μετὰ οὖν τὸ πολιτεῦεσθαι οὕτως, ἔρχεται αὐτῷ ἡ Χάρις τοῦ Θεοῦ λέγουσα· διατί οὐ κάμνεις δι’ ἐμέ, ἀλλὰ διὰ τοὺς ἀνθρώπους; Καὶ τότε πείθεται μὴ προσέχειν δόξῃ ἀνθρωπίνῃ, ἀλλὰ τῇ τοῦ Θεοῦ. Καὶ ἀκούσαντες οἱ λοιποὶ Γέροντες, εἶπον· οὕτως οὕτως ἔχει.

9. Ἀδελφὸς εἶπε τῷ Ἀββᾶ Ποιμένι· ἐὰν δὲ τῷ ἀδελφῷ μου μικρὸν ἄρτον, ἢ ἕτερόν τι, οἱ δαίμονες μολύνουσιν αὐτά, ὥς κατὰ ἀνθρωπαρέσκειαν γίνεται. Ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ Γέρων· εἰ καὶ κατὰ ἀνθρωπαρέσκειαν γίνεται, ἀλλ' ἡμεῖς τὴν χρεῖαν δώσομεν τῷ ἀδελφῷ.

10. Εἶπε δὲ αὐτῷ καὶ παραβολὴν τοιαύτην· ἄνθρωποι δύο ἦσαν γεωργοί, οἰκοῦντες ἐν πόλει μιᾷ· καὶ ὁ μὲν εἰς ἐξ αὐτῶν ἐποίησε σπείρας μικρὰ ἀκάθαρτα, ὁ δὲ ἄλλος ἀμελήσας τοῦ σπεῖραι, ἐποίησεν ὅλως οὐδέν· λιμοῦ οὖν γενομένου, τίς ἐκ τῶν δύο εὐρίσκεται ζῆσαι;

11. Καὶ ἀπεκρίθη ὁ ἀδελφός· ὁ ποιήσας τὰ μικρὰ καὶ ἀκάθαρτα. Λέγει ὁ Γέρων· οὕτως οὖν καὶ ἡμεῖς, σπείρωμεν ὀλίγα καὶ ἀκάθαρτα, ἵνα τῷ λιμῷ μὴ ἀποθάνωμεν.

12. Εἶπεν ἡ Ἀμμάς Σάρῃ· καλὸν ἐστὶ καὶ δι' ἀνθρώπους ποιεῖν ἐλεημοσύνην, εἰ γὰρ καὶ δι' ἀνθρωπαρέσκειαν ἐξ ἀρχῆς γίνεται, ἀλλ' ἔρχεται ὕστερον εἰς Θεοῦ ἀρέσκειαν.

Ἑρμηνεία

Η ΛΘΕ κάποτε ἓνας ἀδελφὸς πρὸς τὸν Ἀββᾶν Ποιμένα καὶ τοῦ εἶπε:

—Σπέρνω τὸ χωράφι μου καὶ ἀπὸ τὴν συγκομιδὴν τοῦ καρποῦ προσφέρω ἐλεημοσύνην· κάμω καλά;

—Καλῶς κάμνεις—ἀπήντησεν ὁ Γέρων.

Μετὰ τὴν ἀπάντησιν αὐτὴν ἀνεχώρησεν εὐχαριστημένος ὁ ἀδελφὸς καὶ ἐπροθυμοποιήθη νὰ αὐξήσῃ τὴν προσπάθειάν του, διὰ νὰ διδῇ περισσοτέραν ἐλεημοσύνην.

2. Ἐν τῷ μεταξὺ ὁ Ἀββᾶς Ἀνοῦβ ἐπληροφορήθη τὴν συμβουλήν ποῦ ἔδωσεν ὁ Ἀββᾶς Ποιμὴν εἰς ἐκεῖνον τὸν ἀδελφόν, καὶ λέγει πρὸς τὸν Ἀββᾶν Ποιμένα:

—Δὲν φοβεῖσαι τὸν Θεόν, ποῦ εἶπες αὐτὰ εἰς τὸν ἀδελφόν;

Ὁ Γέρων ἤκουσεν, ἀλλὰ δὲν ὠμίλησε.

3. Μετὰ ἀπὸ δύο ἡμέρας ἔστειλεν ὁ Ἀββᾶς Ποιμὴν καὶ ἐκάλεσε πλησίον του τὸν ἀδελφόν· παρόντος δὲ καὶ τοῦ Ἀββᾶ Ἀνοῦβ τοῦ λέγει:

—Τί μοῦ εἶπες προχθές; Διότι δὲν τὸ ἐνθυμοῦμαι, ἐπειδὴ ὁ νοῦς μου ἦτο ἄλλου.

—Σοῦ εἶπα—ἐπανελάβεν ὁ ἀδελφός—ὅτι σπέρνω τὸ χωράφι μου καὶ ἀπὸ τὴν συγκομιδὴν δίδω ἐλεημοσύνην.

—Ἐγὼ ἐνόμιζα,—εἶπεν ὁ Ἀββᾶς Ποιμὴν—ὅτι μοῦ ἔλεγες διὰ τὸν ἀδελφόν σου τὸν κοσμικόν· ἐὰν ὅμως εἶσαι σὺ ποῦ κάμνεις αὐτὴν τὴν ἐργασίαν, πρέπει νὰ γνωρίζῃς, ὅτι αὐτὸ δὲν ταιριάζει εἰς τὴν μοναχικὴν σου ιδιότητα.

4. Ὁ ἀδελφός, μόλις ἤκουσεν αὐτά, ἐλυπήθη καὶ εἶπεν:

—Ἐγὼ δὲν γνωρίζω ἄλλην ἐργασίαν ἐκτὸς ἀπὸ αὐτὴν καὶ δὲν ἠμπορῶ νὰ μὴ σπέρνω τὸ χωράφι μου.

Ἀφοῦ εἶπεν αὐτὰ ὁ ἀδελφός ἔφυγε λυπημένος.

Ὅταν εἶδεν αὐτὸ τὸ πρᾶγμα ὁ Ἀββᾶς Ἀνούβ, ἔβαλε μετάνοιαν εἰς τὸν Ἀββᾶν Ποιμένα καὶ τοῦ εἶπε:

—Συγχώρησέ με.

5. Ὁ Γέρον τὸν συνεχώρησε καὶ τοῦ εἶπε:

—Καὶ ἐγώ, εὐθύς ἐξ ἀρχῆς, ἐγνώριζα, ὅτι ἡ ἀπασχόλησις μετὴν σπορὰν τοῦ ἀγροῦ, δὲν εἶναι ἔργον μοναχικόν, ἀλλὰ τοῦ ὠμίλησα σύμφωνα μετὸν πόθον του καὶ τοῦ ἐνίσχυσά τὴν προθυμίαν εἰς τὸ ἔργον τῆς φιλαδελφίας καὶ τῆς ἐλεημοσύνης. Τώρα ὁμως καὶ λυπημένος ἔφυγε καὶ τὸ ἴδιον θὰ κάμῃ.

6. Ἐνας Γέρον εἶπεν: ἐμίσησα τὰς κενοδοξίας τῶν νεωτέρων, διότι, ἐνῶ κοπιᾶζουν, δὲν λαμβάνουν μισθόν, ἐπειδὴ ἀποβλέπουν εἰς τὴν δόξαν τῶν ἀνθρώπων.

7. Ἐνας ἄλλος ὁμως Γέρον, γνωστικώτερος, τοῦ ἀπήντησεν:

—«Ἐγὼ πάρα πολὺ τοὺς παραδέχομαι· συμφέρει ὁ νεώτερος νὰ κενοδοξῇ, παρὰ νὰ ἀδιαφορῇ διὰ τὰ πνευματικὰ ἔργα. Διότι ὅπως δὴποτε, ὅταν ὁ νέος κενοδοξῇ, ἀναγκάζεται καὶ νὰ ἐγκρατεύεται, καὶ νὰ ἀγρυπνῇ, καὶ νὰ γυμνητεύῃ, καὶ νὰ ἀποκτᾷ τὴν ἀγάπην, καὶ νὰ ὑπομένῃ τὰς θλίψεις, ἀποβλέπων πάντοτε εἰς τὸν ἔπαινον τῶν ἀνθρώπων».

8. «Ἀφοῦ λοιπὸν θὰ πολιτεύεται τοιοῦτοτρόπως, ἀσκῶν τὸ ἔργον τῆς ἀρετῆς δι' ἀνθρωπαρέσκειαν, θὰ ἐπέλθῃ καὶ ἡ Χάρις τοῦ Θεοῦ εἰς αὐτὸν καὶ θὰ τοῦ εἴπῃ διὰ τῶν μυστικῶν τῆς ψιθύρων: Διατί κοπιᾶζεις διὰ τοὺς ἀνθρώπους καὶ ὄχι δι' ἐμέ; Καὶ τότε, κατανυγομένης ὑπὸ τῆς Χάριτος τῆς καρδίας, πείθεται νὰ μὴ προσέχῃ πλέον εἰς τὴν δόξαν τῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ νὰ ἀποβλέπῃ εἰς τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ».

Οἱ ὑπόλοιποι Γέροντες, μόλις ἤκουσαν αὐτά, εἶπον:

—Πράγματι ἔτσι εἶναι.

9. Ἐνας ἀδελφὸς εἶπεν εἰς τὸν Ἀββᾶν Ποιμένα:

—Ἐὰν προσφέρω εἰς τὸν ἀδελφόν μου ὀλίγον ἄρτον, ἢ ὅποιο δὴποτε ἄλλο εὐτελὲς ἀντικείμενον, οἱ δαίμονες μολύνουν τοὺς λογισμούς μου, ὅτι ἡ προσφορὰ αὕτη γίνεται ἐξ ἀνθρωπαρεσκείας καὶ οὐχὶ ἀπὸ καθαρὰν πρὸς τὸ ἀγαθὸν ἀγάπην.

Εἰς αὐτὰ ὁ Γέρον ἀπήντησε:

—Καὶ κατ' ἀνθρωπαρέσκειαν ἂν γίνεται ἡ προσφορὰ, ἡμεῖς ὁμως πρέπει νὰ ἱκανοποιήσωμεν τὴν ἀνάγκην τοῦ ἀδελφοῦ.

10. Διὰ νὰ γίνῃ δὲ περισσότερον ἀντιληπτὸν τοῦτο, εἶπε καὶ τὴν ἐξῆς παραβολήν: Δύο γεωργοὶ κατοικοῦσαν εἰς τὴν ἰδίαν πόλιν· ὁ ἓνας ἀπὸ τοὺς δύο εἰργάσθη καὶ ἔσπειρεν εἰς τὸν ἀγρόν του ὀλίγον καὶ ἀκαθάριστον σπόρον, ὁ ἄλλος ἡδιαφόρησε νὰ σπείρῃ καὶ δὲν ἔκαμε τελείως τίποτε. Ὅταν λοιπὸν πέσῃ πεῖνα εἰς τὴν περιοχὴν, ποῖος θὰ ἠμπορέσῃ νὰ ζήσῃ;

11. Ὁ ἀδελφὸς εἰς τὴν ἐρώτησιν αὐτὴν τοῦ Γέροντος ἀπήντησεν:

— Ἐκεῖνος ποὺ ἔσπειρε τὸν ὀλίγον καὶ ἀκαθάριστον σπόρον.

Καὶ ὁ Γέρων διετύπωσε τὸ συμπέρασμα :

— Ἔτσι λοιπὸν νὰ κάμωμεν καὶ ἡμεῖς· ὡς σπείρωμεν, ἔστω καὶ ὀλίγον καὶ ἀκαθάριστον, διὰ νὰ μὴ ἀποθάνωμεν πνευματικῶς ἀπὸ τὴν ἔλλειψιν οἰουδήποτε ἔργου ἀγαθοῦ.

12 Ἡ Ἀμμᾶς Σάρρα εἶπε· καλὸν εἶναι νὰ κάμωμεν ἐλεημοσύνην, ἔστω καὶ διὰ τὴν δόξαν τῶν ἀνθρώπων. Διότι ἐάν, εἰς τὴν ἀρχήν, γίνεται ἡ ἐλεημοσύνη ἀπὸ ἀνθρωπαρέσκειαν, ὅμως ὕστερα θὰ ἔλθῃ ἡ στιγμή ποὺ ἡ ἐλεημοσύνη θὰ γίνεται, ἐπειδὴ ἀρέσει εἰς τὸν Θεόν.

ὑΠΟΘΕΣΙΣ ΜΕΛΟΣ

Ὅτι δεῖ τὸν προεστῶτα τοὺς ἀσθενεστεροὺς τῶν ἀδελφῶν ποτὲ καὶ διὰ τῶν δυνατωτέρων τὴν ὑπακοὴν καὶ τὴν ὑπομονὴν καὶ τὴν λοιπὴν ἀσκησιν ἐκπαιδεύειν, καὶ τῶν ἀρχομένων ὡς μάλιστα φείδεσθαι.

Ὁ Ἡγούμενος πρέπει διὰ τῶν δυνατωτέρων νὰ ἐκπαιδεύῃ καὶ τοὺς ἀσθενεστεροὺς ἐκ τῶν ἀδελφῶν εἰς τὴν ὑπακοήν, τὴν ὑπομονὴν καὶ τὴν λοιπὴν ἀσκησιν ὅσον δὲ ἡμπορεῖ νὰ εἶναι ἐπιεικὴς πρὸς τοὺς ἀρχαρίους.

Α'. Ἐν τῷ Γεροντικῷ.

ΑΒΒΑΣ Ἀγάθων λίαν ἡγάπα τὸν Ἀββᾶν Ἀλέξανδρον, διὰ τὸ ἀσκητικώτατον αὐτὸν εἶναι, καὶ μέτριον τῷ φρονήματι, καὶ ἐπιεικέστατον.

2. Ποτὲ οὖν ὅλων τῶν μαθητῶν αὐτοῦ πλυνόντων τὰ θοῦα εἰς τὸν ποταμόν, ἔπλυνε καὶ ὁ Ἀλέξανδρος ἐπιεικῶς· οἱ δὲ λοιποὶ ἀδελφοὶ εἶπον τῷ Γέροντι ὁρᾶς, Πάτερ; ὁ Ἀββᾶς Ἀλέξανδρος οὐδὲν ποιεῖ. Καὶ θέλων αὐτοὺς θεραπεῦσαι ὁ Γέρον, εἶπε τῷ Ἀλεξάνδρῳ· καλῶς πλύνον αὐτά, ἀδελφὲ Ἀλέξανδρε.

3. Ὁ δὲ ὡς ἤκουσεν ἡπορεῖτο τί βούλεται τὸ ῥῆμα τοῦ Γέροντος. Καὶ μετὰ τοῦτο εἶπεν αὐτῷ ὁ Γέρον· μὴ ξενίζον, ἀδελφέ· μὴ γὰρ οὐκ ἤδειν ὅτι καλῶς ποιεῖς; ἀλλὰ τοῦτο εἰπόν σοι ἐπὶ αὐτῶν, ἵνα θεραπεύσω τὸν λογισμόν αὐτῶν ἐν τῇ ὑπακοῇ.

Ἐρμηνεία

Ο ΑΒΒΑΣ Ἀγάθων ἡγάπα πάρα πολὺ τὸν Ἀββᾶν Ἀλέξανδρον, ἐπειδὴ ἦτο ἀσκητικώτατος, μετριοφρων, πολὺ δὲ ἡρεμος καὶ πρᾶος.

2. Κάποτε λοιπὸν ὅλοι οἱ ὑποτακτικοὶ τοῦ Ἀββᾶ Ἀγάθωνος ἔπλυναν εἰς τὸν ποταμόν τὰ βοῦρλα. Μεταξὺ αὐτῶν ἔπλυνε καὶ ὁ Ἀββᾶς Ἀλέξανδρος μὲ ἡρεμίαν, ὥστε νὰ μὴ φαίνεται ἡ ἐργασία του. Οἱ ὑπόλοιποι ἀδελφοὶ λέγουν τότε εἰς τὸν Γέροντά των:

—Βλέπεις, Πάτερ; ὁ Ἀββᾶς Ἀλέξανδρος τίποτε δὲν κάμνει.

Ὁ Ἀββᾶς Ἀγάθων, ἐπιθυμῶν νὰ τοὺς θεραπεύσῃ τὸν λογισμόν, εἶπε πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον:

—Ἀδελφὲ Ἀλέξανδρε, νὰ πλύνῃς καλὰ τὰ βοῦρλα.

3. Ὅταν ἤκουσε τὴν σύστασιν αὐτὴν ὁ Ἀββᾶς Ἀλέξανδρος, ἤρ-
χισε νὰ ἀπορῇ καὶ νὰ διερωτᾶται, τί ἐννοοῦσε διὰ τοῦ λόγου αὐτοῦ ὁ
Γέρων, δεδομένου, ὅτι καλῶς εἰργάζετο.

Μετ' ὀλίγον τὸν ἐπλησίασεν ὁ Γέρων καὶ τοῦ λέγει:

—Μὴ παραξενεύεσαι, ἀδελφέ μου· μήπως δὲν ἐγνώριζα, ὅτι κα-
λῶς ἐργάζεσαι; Σοῦ τὸ εἶπα ὁμῶς αὐτό, ἐμπρὸς εἰς τοὺς ἄλλους ἀδελ-
φούς, διὰ νὰ ἀναπαύσω τὸν λογισμὸν των διὰ τῆς ὑπακοῆς.

Β'. Τοῦ Ἀγίου Ἐφραίμ.

ΚΑΤΑ μέρος, ἀδελφοί, οἰκοδομεῖται πόλις, καὶ κατὰ κυβέρνησιν γίνεται
πόλεμος· καὶ πάντα κατὰ μικρὸν αὐξάνει, καὶ εἰς τελείωσιν ἔρχεται· οὐ
δύναται ἄπειρος ἐν τῷ πολέμῳ ὥς ὁ ἔμπειρος κατέχειν τόξον, ἢ μάχε-
σθαι, καὶ οὐ δύναται παιδίον τρέχειν ἐπίσης ἀνδρός.

2. Ἐὰν ἐπιθήσῃ παιδίῳ βάρος ὑπὲρ τὴν δύναμιν αὐτοῦ, βλάβησιν αὐτῷ.
Καὶ πάλιν, εἰ ἀμελήσῃς τοῦ παιδεύειν αὐτό, ἀχρεῖον ἀποβήσεται.

3. Οὕτω δὴ καὶ τὸν ἀρχάριον μετὰ διακρίσεως κυβερνᾶν, καὶ μήτε ἐξ ὑ-
ψηλοφροσύνης ἐπιτιθέναι αὐτῷ βάρος ὑπὲρ ὃ δύναται, μήτε πάλιν ἀμελῶς πρὸς
αὐτὸν διακεῖσθαι καὶ καταφρονεῖν τῆς ψυχῆς αὐτοῦ· ἀλλ' ὥσπερ φυτὸν φυτεύ-
σας γεωργὸς ἐν τῷ ἀγρῷ αὐτοῦ παντοίως ἐπιμελεῖται αὐτοῦ, οὕτω καὶ σύ.

4. Ὡς νεοπαγοὺς ὄντιος τοῦ ἀδελφοῦ, προσφυῶς αὐτῷ καὶ ἐπιστημόνως
ἐπιχορήγει τὴν ἀσκήσιν, ἀναλογιζόμενος πῶς καὶ σύ ὑπετάγῃς τῷ μειζοτέρῳ σου.
Κἂν ἀσθενῇ τῷ σώματι, μὴ ἀποβάλλῃς αὐτόν, ἀλλὰ συγκοπίασον αὐτῷ μακροθυ-
μῶν ἐπ' αὐτῷ.

5. Δεῖ δὲ ἐκάστου τῶν ὑποτεταγμένων σοι τὰ μέτρα σκοπεῖν, καὶ κατὰ
δύναμιν ἀπαιτεῖν, μνημονεύων τοῦ Κυρίου λέγοντος περὶ τῶν ὑποδεχομένων τὸν
πνευματικὸν σπόρον, ὅτι καρποφορεῖ καὶ ποιεῖ, «ὃ μὲν ἑκατόν, ὃ δὲ ἐξήκοντα, ὃ
δὲ τριάκοντα», ἵνα ἕκαστος ἐν τῷ ἰδίῳ τάγματι ἰῶ Θεῷ εὐαρεστήσῃ.

6. Νέον παρὰ σοί, ἀγαπάτω σου ἡ ψυχὴ, καὶ μὴ ἐπιθῇς αὐτῷ βίρος ὑπὲρ
δύναμιν, ὅπως τὴν ψυχὴν αὐτοῦ σώσῃς ἐν Κυρίῳ· καὶ «φανερωθέντος τοῦ Ἀρχι-
ποίμενος, κοιμῆσθε τὸν ἁμαράντινον τῆς δόξης στέφανον».

7. Ἐν ἀρχαρίῳ μακροθύμησον, πάντα γὰρ δυνατὰ τῷ Θεῷ· ἀρχάριος δὲ
μισῶν ταπεινώσιν, ὅπλον οὐκ ἔχει κατὰ τῶν ἐναντίων· διὸ καὶ πολλὰ ὁ τοιοῦτος
συντριβήσεται.

8. Συνετὸς Ἠγούμενος οὐκ ἐξουδενώσῃ διὰ τὸ ἀκούειν ἀμφιλογίαν ἀρ-
χαρίου μετὰ μειζοτέρου αὐτοῦ, ἀλλ' ἐξερευνήσῃ τὴν ἀκρίβειαν τοῦ πράγματος,
καὶ ἐν φόβῳ μεσάσῃ αὐτοῖς.

Ἐρμηνεία

Ἡ ΔΕΛΦΟΙ μου, ἡ πόλις οἰκοδομεῖται σιγὰ-σιγὰ καὶ ὁ πόλε-
μος διεξάγεται συστηματικῶς, μὲ σχέδιον. Κατ' ἀναλογίαν
καὶ ὅλα τὰ πράγματα ὀλίγον κατ' ὀλίγον αὐξάνουν καὶ τελειοποιουν-
ται. Δὲν εἶναι δυνατὸν ἕνας ἀγύμναστος, κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ πο-
λέμου, νὰ κρατᾷ τὸ τόξον καὶ νὰ μάχεται ὅπως ὁ ἔμπειρος· οὕτε δύνα-
ται ἕνα παιδάκι νὰ τρέχῃ ὅπως ἕνας μέγας ἀνδρας.

2. Ἐὰν ἀποθέσῃς εἰς τοὺς ὤμους ἐνὸς μικροῦ παιδίου βάρος με-
γαλύτερον ἀπὸ τὴν ἀντοχήν του, ἀσφαλῶς θὰ τὸ βλάβῃς· ὅπως ἐπίσης,

ἐὰν δὲν φροντίσης νὰ τὸ ἐκπαιδεύσης, ἀσφαλῶς θὰ καταντήσῃ ἄχρηστον καὶ κακόν.

3. Τοιοῦτοτρόπως πρέπει καὶ ὁ Ἑγούμενος νὰ κατευθύνῃ μὲ διάκρισιν τὸν ἀρχάριον εἰς τὴν μοναχικὴν ζωὴν, ὥστε οὔτε ἀπὸ ὑψηλοφροσύνης νὰ τὸν φορτώσῃ μὲ ἀσκητικὰ βάρη μεγαλύτερα ἀπὸ τὴν ἀντοχήν του, οὔτε πάλιν νὰ παραμένῃ ἀδιάφορος ἀπέναντί του καὶ νὰ καταφρονῇ τὴν ψυχὴν του· ἀλλ' ὅπως ἀκριβῶς ὁ γεωργός, ποὺ φυτεύει ἕνα φυτὸν εἰς τὸν κῆπον του, τὸ φροντίζει παντοιοτρόπως, τοιοῦτοτρόπως καὶ σύ.

4. Σκεπτόμενος ὅτι εἶναι νεόφερτος ὁ ἀδελφός, νὰ τοῦ ἐπιβάλλῃ τὴν ἄσκησιν μὲ σύνεσιν καὶ ἀναλόγως τοῦ χαρακτῆρος του, ἐνθυμούμενος πάντοτε πὼς καὶ σύ, κάποτε, εἶχες ὑποταχθῇ εἰς τὸν μεγαλύτερόν σου. Ἔστω καὶ ἂν εἶναι ἀσθενὴς κατὰ τὸ σῶμα, μὴ τὸν ἀποδιώξης, ἀλλὰ νὰ κοπιήσῃς μαζί του, ἐπιδεικνύων ἀπέναντί του μακροθυμίαν.

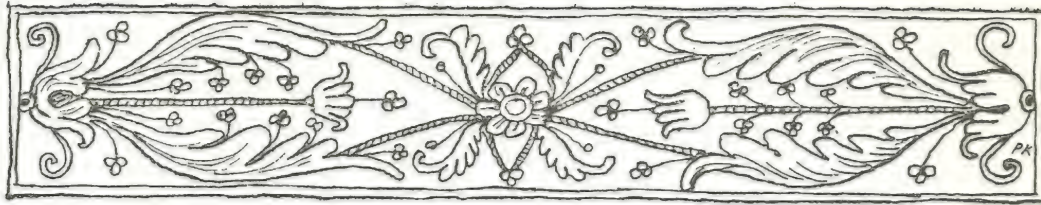
5. Πρέπει ὁ Ἑγούμενος νὰ γνωρίζῃ τὰς πνευματικὰς δυνατότητας καὶ τὰ μέτρα τῶν ὑποτακτικῶν του, ὥστε νὰ ζητῇ ἀπὸ αὐτοὺς τὸ κατὰ δύναμιν, ἐνθυμούμενος πάντοτε αὐτό, ποὺ λέγει ὁ Κύριος, σχετικῶς μὲ αὐτούς, ποὺ ὑποδέχονται τὸν πνευματικὸν σπόρον ὅτι, ἀναλόγως τῶν δυνάμεών του, «ἄλλος μὲν καρποφορεῖ ἑκατόν, ἄλλος ἑξήκοντα καὶ ἄλλος τριάκοντα» (Ματθ. ιγ' 8). Διὰ τοῦ τρόπου αὐτοῦ ὁ καθένας θὰ εὐαρεστήσῃ τὸν Θεὸν ἀναλόγως τῶν ἱκανοτήτων μὲ τὰς ὁποίας ἐπροικίσθη παρὰ Θεοῦ.

6. Τὸν νέον, κατὰ τὴν ἡλικίαν καὶ τὸν χρόνον τῆς προσελεύσεως, νὰ ἀγαπᾷ ἡ ψυχὴ σου, καὶ νὰ μὴ τὸν φορτώσῃς μὲ βάρη ἀσκήσεως, ὑπέρτερα τῆς δυνάμεώς του, διὰ νὰ σώσῃς τὴν ψυχὴν του μὲ τὴν δύναμιν τοῦ Κυρίου, ἵνα κατὰ τὴν Δευτέραν Παρουσίαν «ὅταν φανερωθῇ ὁ Ἀρχιποίμην Χριστὸς κερδίσητε τὸν ἀμαράντινον τῆς δόξης στέφανον» (Α' Πέτρ. ε' 4).

† 7. Ἀπέναντι τοῦ ἀρχαρίου νὰ ἐπιδείξῃς μακροθυμίαν, διότι ὅλα εἶναι δυνατὰ ἀπὸ τὸν Θεόν. Ὁ ἀρχάριος ὅμως, ποὺ μισεῖ τὴν ταπείνωσιν, δὲν ἔχει εἰς χεῖρας του ὅπλον ἐναντίον τῶν νοητῶν ἐχθρῶν· δι' αὐτὸ καὶ ὁ τοιοῦτος θὰ πολεμηθῇ πάρα πολὺ ὑπὸ τοῦ διαβόλου, μέχρι συντριβῆς.

8. Ὁ συνετὸς Ἑγούμενος ποτὲ δὲν θὰ ταπεινώσῃ τὸν ἀρχάριον, οὔτε θὰ τὸν ἐξευτελίσῃ, ὅταν τὸν ἰδῇ νὰ φιλονεικῇ μὲ μεγαλύτερόν του· ἀλλὰ θὰ ἐξετάσῃ μετὰ προσοχῆς τὰ αἵτια καὶ τὴν οὐσίαν τοῦ ζητήματος καὶ μετὰ φόβου θὰ τοὺς συμβιβάσῃ.

ὑΠΟΘΕΣΙΣ ΜΥ'

“Οτι οὐ πάντας δεῖ ἐπίσης τὴν ἄσκησιν ἀπαιτεῖν, ἀλλὰ πρὸς τὸν προλαβόντα βίον καὶ τὴν ἕξιν τοῦ σώματος.

Δὲν πρέπει νὰ ζητῶμεν ἀπὸ ὅλους τὴν ἰδίαν ἄσκησιν, ἀλλὰ ἀναλόγως πρὸς τὴν προηγουμένην ζωὴν τῶν καὶ τὴν σωματικὴν τῶν ἀντοχήν.

Α'. Ἐν τῷ Γεροντικῷ.

NHP τις ἦν πλούσιος ἐκ Ῥώμης ἐλθὼν καὶ γενόμενος Μοναχὸς ὤκησεν ἐν τῇ Σκήτει πλησίον τῆς Ἐκκλησίας. Εἶχε δὲ καὶ ἓνα τῶν αὐτοῦ δούλων ἀκολουθήσαντα αὐτῷ καὶ ὑπηρετοῦντα.

2. Ἰδὼν δὲ ὁ κατὰ τὴν Ἐκκλησίαν Πρεσβύτερος τὴν ἀσθένειαν τοῦ ἀνδρός, καὶ μαθὼν ἐκ ποίας ἀναπαύσεώς ἐστιν, ἐκ τῶν προσφερομένων εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ἔπεμπεν αὐτῷ.

3. Ποιήσας οὖν ὁ ἀνὴρ οὗτος ἐν τῇ Σκήτει εἴκοσι πρὸς τοῖς πέντε ἔτεσι, γέγονε διορατικὸς καὶ ὀνομαστός· ἀκούσας δὲ τις τῶν μεγάλων Γερόντων τῶν Αἰγυπτίων περὶ αὐτοῦ, ἤλθεν ἰδεῖν αὐτόν, προσδοκῶν οὐ σωματικὴν τινα πολιτείαν ἰδεῖν ἐν αὐτῷ. Εἰσελθὼν οὖν, ἡσπάσατο αὐτόν, καὶ ποιήσαντες εὐχὴν ἐκαθέσθισαν.

4. Βλέπει οὖν αὐτόν ὁ Αἰγύπιος φοροῦντα ἱμάτια τρυφερά, καὶ σανδάλια ἐν τοῖς ποσίν, ἔτι τε χαράδριον εἰς ὃ ἐκοιμᾶτο, καὶ δέρμα ὑπεστρωμένον, καὶ μικρὸν προσκεφάλαιον, καὶ ἐσκανδαλίσθη ταῦτα θεασάμενος, ὅτι ἐν τῷ τόπῳ οὐχ ὑπῆρχε τοιαύτη διαγωγή, ἀλλὰ μᾶλλον σκληραγωγία.

5. Ὁ δὲ Γέρων, διορατικὸς ὢν, ἔγνω τὸν Αἰγύπτιον σκανδαλισθέντα καὶ μηδὲν πρὸς αὐτόν ἐμφανίσας, λέγει τῷ ὑπηρετοῦντι αὐτῷ· ποιήσον ἡμῖν ἑορτὴν διὰ τὸν Ἀββᾶν σήμερον. Ὁ δὲ ἤψησε βραχὺ λάχανον, καὶ τῇ ὥρᾳ ἔφαγον.

6. Εἶχε δὲ καὶ βραχὺν οἶνον ὁ Γέρων διὰ τὴν ἀσθένειαν αὐτοῦ, καὶ ἔπιον ἐξ αὐτοῦ καὶ ὥς ἐγένετο ὀψέ, ἔβαλον τοὺς δώδεκα ψαλμοὺς καὶ ἐκοιμήθησαν, καὶ πάλιν πρὸ τοῦ ὀρθρου ἀναστάντες, μέχρις ἡμέρας προσηύξαντο.

7. Τὸ δὲ πρῶτ' λέγει αὐτῷ ὁ Αἰγύπιος· εὗξαι ὑπὲρ ἐμοῦ καὶ συνταξάμενος αὐτῷ, ἐξῆλθε μηδὲν ὠφεληθείς, καὶ ἐπορεύετο. Ὁ δὲ Γέρων, θέλων αὐτὸν ὠφελῆσαι, πέμψας μετεκαλέσατο αὐτόν.

8. Καὶ εἰσελθόντα, ἐπηρώτησεν αὐτόν λέγων· ποίας χώρας εἶ; Ὁ δὲ ἔφη, Αἰγύπιος· ποίας πόλεως; Καὶ ἀπεκρίθη· ἐγὼ ὅλως οὐκ εἰμι πολίτης. Λέγει ὁ Γέρων· τί ἦν τὸ ἔργον σου εἰς τὴν κώμην σου; Καὶ εἶπε· τηρητής· κῆκεῖνος πάλιν· ποῦ ἐκοιμῶ; Ὁ δὲ Αἰγύπιος· εἰς τὸν ἀγρόν. Καὶ ὁ Γέρων· εἶχες στρωμνὴν ὑποκάτω σου; Ὁ δὲ εἶπεν· εἰς ἀγρόν εἶχον θεῖναι στρώμα ὑποκάτω μου; οὐδαμῶς, ἀλλὰ χαμαί.

9. Καὶ πάλιν ὁ Γέρων· καὶ τί εἶχες βρῶμα εἰς τὸν ἀγρόν, ἢ ποῖον οἶνον

ἔπινες; Ἀπεκρίθη ὁ Αἰγύπτιος· ἔνι βρωμα ἢ οἶνος εἰς ἀγρόν; Ἀλλὰ πῶς ἔξης, φησίν; Ὁ δὲ εἶπε· ξηρὸν ἄρτον ἥσθιον, καὶ εἰ εὐρισκὸν μικρὸν ταρίχιν, καὶ ἔπινον ὕδωρ. Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Γέρων ἔφη· μέγας κόπος· ἔνι δὲ καὶ βαλανεῖον εἰς τὴν κώμην, ἵνα λούησθε; Ὁ δὲ εἶπεν· οὐχί, ἀλλ' εἰς τὸν ποταμόν, ὅτε θέλομεν.

10. Ὡς οὖν ἠρώτησεν αὐτὸν ὁ Γέρων ταῦτα πάντα, καὶ ἔμαθε τοῦ προτέρου βίου αὐτοῦ τὴν θλίψιν, θέλων ὠφελῆσαι αὐτόν, διηγήσατο καὶ αὐτὸς τὴν οἰκείαν διαγωγὴν τὴν ἐν τῷ κόσμῳ, εἰπὼν· ἐμὲ τὸν ταπεινὸν βλέπεις; ἔκ τῆς μεγάλης πόλεως Ῥώμης εἰμί, μέγας γενόμενος εἰς τὸ παλάτιον τοῦ βασιλέως.

11. Ὁ δὲ Αἰγύπτιος, ὥς ἤκουσε τὴν ἀρχὴν τοῦ λόγου, κατενύγη καὶ ἀκριβῶς προσεῖχε τοῖς λεγομένοις· ὁ δὲ διηγέτο· κατέλιπον οὖν τὴν πόλιν, καὶ ἤλθον εἰς τὴν ἔρημον ταύτην· καὶ πάλιν ἐμὲ ὃν βλέπεις, οἴκους μεγάλους εἶχον καὶ χρήματα πολλὰ καὶ καταφρονήσας αὐτῶν, ἤλθον εἰς τὸ μικρὸν κελλίον τοῦτο.

12. Εἶχον δὲ καὶ κραββίτους ὀλοχρύσους ἔχοντας πολυτίμους στρωμνάς, καὶ ἄντ' αὐτῶν δέδωκέ μοι ὁ Θεὸς τὸ χαράδριον τοῦτο καὶ τὸ δέρμα· πάλιν τὰ ἐνδύματά μου, πολλῆς τιμῆς ἄξια ἦν καὶ ἄντ' ἐκείνων φορῶ τὰ εὐτελῆ ταῦτα ἱμάτια· καὶ εἰς τὸ ἄριστόν μου δὲ πολὺ χρυσίον ἀνηλίσκετο, καὶ ἄντ' ἐκείνου, ἔδωκέ μοι ὁ Θεὸς τὸ μικρὸν λάχανον τοῦτο καὶ τὸ μικρὸν ποτήριον τοῦ οἴνου.

13. Ἦσαν δὲ οἱ ὑπηρετοῦντές μοι παῖδες πολλοί· καὶ ἰδοὺ ἄντ' ἐκείνων, κατένυξεν ὁ Θεὸς τὸν Γέροντα τοῦτον ὑπηρετῆσαί μοι. Καὶ ἀντὶ βαλανείων δέ, βάλλω τὸ μικρὸν ὕδωρ εἰς τοὺς πόδας μου, καὶ τὰ σανδάλια διὰ τὴν ἀσθενείαν μου.

14. Πάλιν ἀντὶ μουσικῶν, καὶ κιθαρῶν, λέγω τοὺς δώδεκα ψαλμούς· ὁμοίως καὶ ἐν τῇ νυκτί, ἀντὶ τῶν ἁμαρτιῶν ὧν ἐποιοῦν, ἄρτι μετὰ ἀναπαύσεως ποιῶ τὴν μικρὰν μου λειτουργίαν· παρακαλῶ οὖν σε, Ἀββᾶ, μὴ σκανδαλισθῆς εἰς τὴν ἀσθενείαν μου.

15. Ταῦτα ἀκούσας ὁ Αἰγύπτιος, στενάξας ἔκ βάθους, εἶπε· οὐαί μοι, ὅτι ἀπὸ πολλῆς θλίψεως τοῦ κόσμου ἤλθον εἰς ἀνάπαυσιν καὶ ἃ οὐκ εἶχον ποτέ, νῦν ἔχω, σὺ δὲ ἀπὸ πολλῆς ἀναπαύσεως, εἰς θλίψιν ἤλθες, καὶ ἀπὸ πολλῆς δόξης καὶ πλούτου ἤλθες εἰς ταπεινώσιν καὶ πτωχείαν.

16. Καὶ πολλὰ ὠφεληθεὶς ἀπῆλθε καὶ ἐγένετο αὐτοῦ φίλος· καὶ παρέβαλεν αὐτῷ συνεχῶς δι' ὠφέλειαν· ἦν γὰρ ὁ ἀνὴρ διακριτικὸς, καὶ πλήρης εὐωδίας τοῦ Ἀγίου Πνεύματος.

17. Ἐλεγον περὶ τοῦ Ἀββᾶ Ἀρσενίου, ὅτι ἀσθενήσαντα αὐτόν ποτε εἰς τὴν Σκήτιν, ἤνεγκεν ὁ Πρεσβύτερος εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ ἔθηκεν αὐτόν εἰς χαράδριον, καὶ μικρὸν προσκεφάλαιον πρὸς τῇ κεφαλῇ αὐτοῦ.

18. Καὶ ἰδοὺ τις τῶν Γερόντων ἐλθὼν ἐπισκέψασθαι αὐτόν, ὥς εἶδεν αὐτόν εἰς τὸ χαράδριον κείμενον, καὶ τὸ προσκεφάλαιον ὑπὸ κάτω αὐτοῦ, ἐσκανδαλίσθη καὶ εἶπεν· οὗτός ἐστιν ὁ Ἀββᾶς Ἀρσένιος, καὶ εἰς ταῦτα ἀνάκειται;

19. Λαβὼν δὲ αὐτόν ὁ Πρεσβύτερος κατ' ἰδίαν, εἶπεν αὐτῷ· τί ἦν τὸ ἔργον σου ἐν τῇ κώμῃ; Ὁ δὲ εἶπε· ποιμὴν ἤμην. Εἶτα ὁ Πρεσβύτερος· πῶς οὖν, φησι, διῆγες τὸν βίον σου; Ὁ δὲ εἶπεν· ἐν πολλῷ κόπῳ. Πάλιν ὁ Πρεσβύτερος· νῦν οὖν πῶς διάγεις ἐν τῷ κελλίῳ σου; Καὶ ἀπεκρίθη ἐκεῖνος· μᾶλλον ἀναπαύομαι.

20. Λέγει οὖν αὐτῷ ὁ Πρεσβύτερος· βλέπεις τοῦτον τὸν Ἀββᾶν Ἀρσένιον; Οὗτος πατὴρ βασιλέων ὑπῆρχεν ἐν τῷ κόσμῳ ὧν καὶ χίλιοι δοῦλοι χρυσόζωνοι, καὶ σηρικὰ φοροῦντες, παρειστήκεισαν αὐτῷ· καὶ στρώματα ἦν ὑπὸ κάτω αὐτοῦ πολύτιμα. Σὺ δὲ ποιμὴν ὢν, οὐκ εἶχες ἐν τῷ κόσμῳ, ἦν ἔχεις ἀνάπαυσιν· οὗτος δὲ τὴν τρυφήν, ἣν εἶχεν ἐν τῷ κόσμῳ, ὧδε οὐκ ἔχει· ἰδοὺ σὺ ἀναπαύῃ, αὐτὸς δὲ κακουχεῖται.

21. Ὁ δὲ ἀκούσας ταῦτα κατενύγη, καὶ ἔβαλε μετάνοιαν λέγων· συγχώρησόν μοι, Ἀββᾶ, ἡμάρτηκα, ἀληθῶς αὕτη ἐστὶν ἡ ἀληθινὴ ὁδός· ὅτι οὗτος ἤλθεν εἰς ταπεινώσιν, ἐγὼ δὲ εἰς ἀνάπαυσιν.

Ἑρμηνεία

ΕΝΑΣ πλούσιος ἄνθρωπος ἦλθε κάποτε ἀπὸ τὴν Ρώμην καὶ ἀφοῦ ἔγινε Μοναχός, κατόκησεν εἰς τὴν Σκήτην, πλησίον τῆς Ἐκκλησίας. Μαζὶ του εἶχε καὶ ἓνα δοῦλον του, ποὺ τὸν ἠκολούθησε καὶ τὸν ὑπηρετεῖ.

2. Ὁ Πρεσβύτερος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Σκήτης, βλέπων τὴν ἀδυναμίαν αὐτὴν τοῦ ἐπισήμου Ρωμαίου καὶ πληροφορηθεὶς πόσον ἀνέτως ἔζη εἰς τὴν πατρίδα του, ἀπέστελλε πρὸς αὐτὸν ἀπὸ τὰ πρόσφορα ποὺ προσέφερον εἰς τὴν Ἐκκλησίαν.

3. Αὐτὸς λοιπὸν ὁ ἐνδοξος καὶ πλούσιος ἄνθρωπος, ἀφοῦ ἠσκήτευσεν εἰς τὴν Σκήτην περὶ τὰ εἰκοσιπέντε ἔτη, κατέστη περίφημος καὶ ἐπλουτίσθη ὑπὸ τοῦ Θεοῦ μὲ διορατικὸν χάρισμα. Τὴν φήμην του αὐτὴν ἐπληροφορήθη ἓνας ἀπὸ τοὺς μεγάλους Γέροντας τῆς Αἰγύπτου καὶ ἦλθε διὰ νὰ τὸν γνωρίσῃ, μὲ τὴν βεβαιότητα ὅτι δὲν θὰ συναντοῦσεν εἰς τὴν ἐν γένει συμπεριφορὰν του τίποτε τὸ φιλόσαρκον καὶ κοσμικόν. Ὅταν λοιπὸν εἰσῆλθεν εἰς τὸ κελλί του τὸν ἠσπάσθη καὶ ἀφοῦ προσηυχήθησαν ἀπὸ κοινοῦ ἐκάθισαν νὰ συνομιλήσουν.

4. Βλέπει ὁμῶς ὁ Αἰγύπτιος Μοναχός, ὅτι ἐφοροῦσε ράσα μαλακά, σανδάλια εἰς τοὺς πόδας του· ἀκόμη ὅτι εἶχεν ἓνα ὑφαντὸν στρωσίδι εἰς τὸ ὁποῖον ἐκοιμᾶτο, μιὰ προβεῖα στρωμένη ἀπὸ κάτω καὶ ἓνα μικρὸ μαξιλάρι. Ὅλα αὐτά, ποὺ εἶδε, τὸν ἐσκανδάλισαν, διότι εἰς ἐκείνην τὴν περιοχὴν δὲν ἐσυνηθίζετο τοιοῦτος τρόπος ζωῆς, ἀλλὰ σκληραγωγία καὶ αὐστηρότης.

5. Ὁ Γέρων, ὡς διορατικὸς, ἀντελήφθη, ὅτι ἐσκανδαλίσθη ὁ Αἰγύπτιος. Δὲν ἐφάνέρωσεν ὁμῶς τὰς σκέψεις του πρὸς αὐτόν· ἀπ' ἐναντίας, ὡς νὰ μὴ συνέβαινε τίποτε, λέγει πρὸς τὸν ἄνθρωπον, ποὺ τὸν ὑπηρετεῖ: Ἄς πανηγυρίσωμεν τὴν σημερινὴν ἡμέραν τῆς ἐπισκέψεως τοῦ Ἀββᾶ· ἐτοίμασέ μας λοιπὸν ἐορταστικὴν τράπεζαν. Τότε ὁ ὑπηρετῶν ἔβρασεν ὀλίγα λάχανα καὶ ἔφαγον τὴν καθωρισμένην ὥραν.

6. Κατὰ τὸ γεῦμα ὁ Γέρων παρέθεσε καὶ ὀλίγον οἶνον, τὸν ὁποῖον εἶχε διὰ τὴν ἀσθενειάν του, καὶ ἔπιον. Ὅταν ἐνύκτωσεν, ἀνέγνωσαν τοὺς δώδεκα ψαλμοὺς καὶ ἐκοιμήθησαν. Μετὰ τὸ μεσονύκτιον ἐξύπνησαν καὶ προσηυχήθησαν ἕως ὅτου ἐξημέρωσε.

7. Τὸ πρῶτ' λέγει ὁ Αἰγύπτιος πρὸς τὸν Γέροντα: «Προσευχῆσου ὑπὲρ ἐμοῦ». Ἀφοῦ δὲ τὸν ἀπεχαιρέτησεν, ἀνεχώρησε, χωρὶς νὰ ὠφεληθῇ καὶ ἐπορεύετο πρὸς τὸν τόπον του. Ὁ Γέρων, θέλων νὰ τὸν ὠφελήσῃ, ἔστειλε τὸν ὑπηρετὴν του καὶ τὸν ἐκάλεσε πάλιν πλησίον του.

8. Ὅταν ἐπανῆλθεν ὁ Αἰγύπτιος, ὁ Γέρων τὸν ἠρώτησεν: «Ἀπὸ ποῦ εἶσαι, Πάτερ μου»; «Ἀπὸ τὴν Αἴγυπτον», ἀπήντησεν ἐκεῖνος. «Ἀπὸ ποίαν πόλιν τῆς Αἰγύπτου»; ἐρωτᾷ ὁ Γέρων. «Δὲν εἶμαι καθόλου ἀπὸ πόλιν, ἀλλ' ἀπὸ χωρίον», ἀπήντησεν ὁ Αἰγύπτιος. Ἐρωτᾷ πάλιν ὁ Γέρων. «Τί δουλειὰ ἔκαμνες εἰς τὸ χωριό σου»; «Ἀγροφύ-

λακας», ἀπήντησεν ἐκεῖνος. «Ποῦ ἐκοιμώσουν»; ἐρωτᾷ ὁ Γέρων. «Εἰς τὰ χωράφια», ἀπήντησεν ἐκεῖνος. «Ἐκοιμόσουνα ἐπάνω σὲ στρῶμα»; ἠρώτησεν ὁ Γέρων. «Εἰς τὰ χωράφια ἡδυνάμην νὰ ἔχω στρῶμα»; ἀπήντησεν ὁ Αἰγύπτιος, «δὲν εἶχα καθόλου στρῶμα, ἀλλ' ἐκοιμώμουν πάντοτε κατάχαμα».

9. «Εἰς τὸ χωράφι—ἐρωτᾷ πάλιν ὁ Γέρων—τί φαγητὸν ἔτρωγες καὶ τί κρασὶ ἔπινες»; «Εἶναι ποτὲ δυνατὸν—ἀπαντᾷ ὁ Αἰγύπτιος—νὰ εὗρεθοῦν εἰς τὸ χωράφι μαγειρευμένον φαγητὸν καὶ κρασί»; «Ἄλλὰ τότε πῶς ἐζούσατε»; ἠρώτησεν ἐκ νέου ὁ Γέρων. «Ἐτρωγα ξερὸ ψωμί,—ἀπήντησεν ὁ Αἰγύπτιος,—καὶ ἐὰν εὗρισκον καμμίαν φορὰν τίποτε παστὸν καὶ ἐπίναμε νερόν». «Πολὺ σκληρὴ ζωὴ», ἀπεφάνθη ὁ Γέρων καὶ κατόπιν ἐρωτᾷ πάλιν: «εἰς τὸ χωρίον σας εἶχατε λουτρὸν διὰ νὰ λούζεσθε»; «Ποῦ τέτοιο πράγμα· ὅταν ἠθέλαμεν, ἐπηγαίναμεν καὶ ἐλουόμεθα εἰς τὸν ποταμόν», ἀπήντησεν ὁ Αἰγύπτιος.

10. Ἀφοῦ ἐπληροφορήθη ὁ Γέρων ὅλα αὐτὰ καὶ ἔμαθε μὲ πόσῃ θλίψιν καὶ στενοχωρίαν ἔζη πρὶν γίνῃ Μοναχός, ἐπιθυμῶν νὰ τὸν ὠφελήσῃ, ἤρχισε νὰ διηγῇται καὶ αὐτὸς τὴν προηγουμένην τοῦ ζωὴν εἰς τὸν κόσμον.

—Μὲ βλέπεις ἐμένα τὸν ταπεινόν; κατάγομαι ἀπὸ τὴν μεγάλην πόλιν τῆς Ρώμης καὶ κατεῖχον πολὺ ὑψηλὸν ἀξίωμα εἰς τὸ παλάτιον τοῦ βασιλέως.

11. Ὁ Αἰγύπτιος, μόλις ἤρχισεν ὁ Γέρων νὰ διηγῇται τὴν ζωὴν του, ἠῤῥησε τὸ ἐνδιαφέρον του καὶ τὴν προσοχὴν του, διὰ νὰ ἀκούσῃ. «Ἄφησα λοιπὸν αὐτὴν τὴν πόλιν—συνέχισεν ὁ Γέρων—καὶ ἦλθα εἰς αὐτὴν τὴν ἔρημον· ἐμένα, ποῦ μὲ βλέπεις, εἶχα μεγάλας οἰκίας καὶ πολλὰ χρήματα. Καὶ ὅμως τὰ κατεφρόνησα ὅλα αὐτὰ καὶ ἐγκατεστάθην εἰς αὐτὸ ἐδῶ τὸ στενὸν κελλίον».

12. «Εἶχα δὲ καὶ ὀλόχρυσά κρεββάτια, ποῦ ἦσαν στολισμένα μὲ πολύτιμα στρώματα. Ἀντὶ ὅλων αὐτῶν τῶν ἀγαθῶν, ποῦ ἐγκατέλειψα δι' ἀγάπην Θεοῦ, μοῦ ἔδωσεν ὁ Θεὸς αὐτὸ τὸ στρωσίδι καὶ αὐτὸ τὸ δέρμα, ποῦ βλέπεις. Τὰ ἐνδύματα μου ἦσαν βαρύτιμα καὶ ἤξιζαν πολὺ· ἀντ' ἐκείνων φορῶ τώρα αὐτὰ τὰ πτωχικὰ ἱμάτια. Εἰς τὸ τραπέζι μου καθημερινῶς ἔδαπανᾶτο ἄφθονον χρῆμα διὰ φαγητὰ καὶ ποτὰ καὶ τώρα ὁ Θεὸς μοῦ ἔδωσεν αὐτὰ τὰ ὀλίγα χόρτα καὶ αὐτὸ τὸ ποτηράκι τὸ κρασί».

13. «Εἰς τὸ σπίτι μου εἶχα πολλοὺς δούλους, ποῦ μὲ ὑπηρετοῦν. Καὶ νὰ τώρα! ἀντὶ ὅλων ἐκείνων, ὁ Θεὸς ἔδωσεν αἴσθημα συμπόνιας εἰς αὐτὸν τὸν Γέροντα, διὰ νὰ μὲ ὑπηρετῇ. Ἀντὶ τῶν λουτρῶν, χρησιμοποιοῦ αὐτὸ τὸ ὀλίγον ὕδωρ διὰ τοὺς πόδας μου καὶ φορῶ αὐτὰ τὰ σανδάλια διὰ τὴν ἀσθένειάν μου».

14. «Ἀντὶ πάλιν τῶν μουσικῶν καὶ τῶν κιθαρῶν, ποῦ εἶχον τότε, λέγω τώρα τοὺς δώδεκα ψαλμούς. Κατὰ δὲ τὸ διάστημα τῆς νυκτός, ἀντὶ τῶν ἁμαρτιῶν ποῦ ἔκαμνα τότε, τώρα μὲ ὄλην μου τὴν ἀ-

νάπαυσιν ἐκτελῶ τὸν μικρὸν αὐτὸν κανόνα. Σὲ παρακαλῶ λοιπόν, Ἀββᾶ μου, μὴ σκανδαλισθῆς ἀπὸ τὴν ἀσθένειαν μου, ἐξ αἰτίας τῆς ὁποίας ἡ ἀσκησίς μου δὲν εἶναι σκληρὰ καὶ αὐστηροτάτη».

15. Ὃταν ἤκουσεν αὐτὰ ὁ Αἰγύπτιος, ἀνεστέναξε βαθεῖα καὶ εἶπεν:

— Ἀλλοίμονον εἰς ἐμέ· ἀπὸ τὴν μεγάλην θλίψιν, ποὺ ἀντιμετώπιζα εἰς τὸν κόσμον, ἦλθα τώρα ἐδῶ καὶ ἀναπαύομαι, καὶ ὅσα δὲν εἶχον τότε, λόγῳ τῆς ἐνδείας μου, τὰ ἀπολαμβάνω τώρα εἰς τὸν Μοναχικὸν βίον. Σὺ ὅμως, Γέροντά μου, ἔφυγες ἀπὸ τὰς ἀνέσεις τῆς ἀναπαυτικῆς ζωῆς καὶ προσῆλθες εἰς τὴν στενοχωρίαν τοῦ Μοναχικοῦ βίου· ἔφυγες ἀπὸ τὴν δόξαν καὶ τὸν πλοῦτον καὶ προσῆλθες εἰς τὴν ταπείνωσιν καὶ τὴν πτωχείαν.

16. Ὡφεληθεὶς λοιπὸν ὁ Αἰγύπτιος ἀπὸ ὅσα ἤκουσεν, ἀνεχώρησε καὶ ἐγένετο φίλος τοῦ Γέροντος, τὸν ὁποῖον ἐπεσκέπτετο συχνά, διὰ νὰ ὠφελῇται, διότι ὁ Γέρον αὐτὸς ἦτο διακριτικὸς καὶ ἀνέδιδε τὴν εὐωδίαν τοῦ Ἀγίου Πνεύματος.

17. Διὰ τὸν Ἀββᾶν Ἀρσένιον διηγοῦντο τὸ ἐξῆς περιστατικόν. Κάποτε ἡσθένησεν εἰς τὴν Σκήτην καὶ ὁ Πρεσβύτερος τὸν μετέφερεν εἰς ἓνα κελλί τῆς Ἐκκλησίας. Ἐκεῖ τὸν ἐτοποθέτησεν ἐπάνω εἰς ἓνα στρωσίδι καὶ ἔβαλε καὶ μαξιλάρι εἰς τὴν κεφαλὴν του.

18. Ἐν τῷ μεταξὺ ἓνας ἀπὸ τοὺς Γέροντας τῆς Σκήτης ἦλθε νὰ τὸν ἐπισκεφθῇ· μόλις ὅμως τὸν εἶδεν ἐπάνω εἰς στρωσίδι καὶ μαξιλάρι τοποθετημένον ὑπὸ τὴν κεφαλὴν του, ἐσκανδαλίσθη καὶ εἶπεν:

— Αὐτὸς λοιπὸν εἶναι ὁ περίφημος Ἀσκητὴς Ἀρσένιος καὶ τοιοῦτοτρόπως ἀναπαύεται;

19. Ὁ Πρεσβύτερος τότε ἐπῆρεν ἰδιαιτέρως τὸν σκανδαλισθέντα Γέροντα καὶ τὸν ἠρώτησε: «Ποίαν ἐργασίαν ἔκαμνες εἰς τὸ χωρίον σου»; «Ἦμουν βοσκός», εἶπεν ἐκεῖνος. «Καὶ πῶς περνοῦσες τὴν ζωὴν σου»; τὸν ἠρώτησεν ὁ Πρεσβύτερος. «Μὲ μεγάλον κόπον καὶ σκληραγωγίαν», ἀπήντησεν ὁ σκανδαλισθεὶς Γέρον. «Τώρα πῶς περνοῦς εἰς τὸ κελλί σου»; ἐρωτᾷ πάλιν ὁ Πρεσβύτερος. Καὶ ἀπαντᾷ ἐκεῖνος: «Μᾶλλον ἀναπαύομαι».

20. Τότε ὁ Πρεσβύτερος λέγει πρὸς αὐτόν: «Βλέπεις αὐτὸν ἐδῶ τὸν Ἀββᾶν Ἀρσένιον; Αὐτός, ὅταν εὕρισκετο εἰς τὸν κόσμον, ἦτο πατὴρ βασιλέων¹⁾, χίλιοι δοῦλοι μὲ μεταξωτὰ ἐνδύματα καὶ χρυσὴν ζώνην εἰς τὴν μέσῃν εὕρισκοντο εἰς τὴν ὑπηρεσίαν του, ἐκοιμᾶτο δὲ ἐπάνω εἰς πολὺτιμα καὶ μαλακὰ στρώματα. Ὅπως βλέπεις, τὴν τρυφήν καὶ τὴν ἀνάπαυσιν, μὲ τὴν ὁποίαν ἔζη εἰς τὸν κόσμον, δὲν τὴν ἔχει ἐδῶ εἰς τὴν Σκήτην. Ὡστε ἐκ τῶν πραγμάτων ἀποδεικνύεται, ὅτι αὐτὸς μὲν, ὁ Ἀββᾶς Ἀρσένιος, κακοπερνοῦ, ἐνῶ σὺ ἀναπαύεσαι».

1) Εἰς τὸν θεῖον Ἀρσένιον εἶχεν ἀναθέσει ὁ Μέγας Θεοδόσιος τὴν ἀνατροφήν τῶν τέκνων τοῦ Ἀρχαδίου καὶ Ὀνωρίου, τῶν μετέπειτα βασιλέων.

21. Ὁ Γέρον, μόλις ἤκουσεν αὐτά, κατενύχθη καὶ βάλλων μετάνοιαν, εἶπε :

— Συγχώρησόν με, Ἀββᾶ, ἡμάρτησα· πράγματι αὐτὴ εἶναι ἡ ἀληθινὴ ὁδός. Τὸ συμπέρασμα εἶναι ὀρθότατον· αὐτὸς ἦλθεν εἰς ταπείνωσιν, ἐκλέξας τὸν ἀσκητικὸν βίον, ἐνῶ ἐγὼ ἦλθον εἰς ἀνάπαυσιν».

Β'. Τοῦ Ἀγίου Ἐφραίμ.

ΜΗ ἀποβιάζου Γέροντα εἰς ἔργον, διότι κατέτριψεν ἐν ἀσκήσει σάρκας νεότητος αὐτοῦ· ἀρκεῖ δὲ ἡ συνείδησις τῷ φοβουμένῳ τὸν Κύριον· ἡ γουν τῷ ἤδη γηράσαντι κατὰ Θεόν, ἀρκεῖ ἡ νοερὰ ἐργασία καὶ ἡ ἐκπλήρωσις, ᾧ ἡ συνείδησις ὑποτίθησιν.

2. Ἀπὸνέμε τιμὴν γέρουσι διὰ τὸν Κύριον, καὶ διὰ τοὺς γνωστικωτέρους τῶν ἀδελφῶν, οἱ τὴν ἀρετὴν τιμωμένην ὀρῶντες, ἐπὶ πλέον ζηλώσουσι.

3. Σκόπει, ἀδελφέ, τὰ μέτρα ἐκάστου τῶν ὑποτεταγμένων σοι, διὰ τὸν εἰπόντα ὅτι καρποφορεῖ, «ὁ μὲν ἑκατόν, ὁ δὲ ἐξήκοντα, ὁ δὲ τριάκοντα».

Ἑρμηνεία

ΤΟΝ Γέροντα Μοναχὸν νὰ μὴ τὸν βιάζης νὰ ἐκτελέσῃ ἔργον ἀνώτερον τοῦ γήρατος του, διότι οὗτος κατεμάρανε τὴν σωματικὴν του δύναμιν εἰς τὴν ἀσκησιν. Εἰς αὐτὸν ὁ ὁποῖος φοβεῖται καὶ σέβεται τὸν Θεὸν εἶναι ἀρκετὴ ἡ συνείδησις του· δηλαδὴ αὐτὸς ποὺ ἐγήρασε κατὰ Θεόν, δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ κάμῃ χειρωνακτικὴν ἐργασίαν· εἶναι ἀρκετὴ ἡ νοερὰ ἐργασία (προσευχὴ καὶ θεωρία) καὶ ἡ ἐφαρμογὴ αὐτῶν, ποὺ ὑπαγορεύει ἡ συνείδησις.

2. Εἰς ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι ἐγήρασαν ἐπιτυχῶς εἰς τὸ θεῖον ἔργον, νὰ ἀποδίδῃς τὴν ὀφειλομένην τιμὴν καὶ πρὸς δόξαν τοῦ Κυρίου, ἀλλὰ καὶ πρὸς πνευματικὴν ὠφέλειαν τῶν συνετωτέρων ἀδελφῶν, οἱ ὁποῖοι, ὅταν βλέπουν νὰ τιμᾶται ἡ ἀρετὴ εἰς τὸ πρόσωπον τῶν ἐναρέτων Γερόντων, ἀσφαλῶς θὰ φιλοτιμηθῶσιν, ὥστε νὰ προκόψωσι περισσότερον εἰς τοὺς πνευματικὸς ἀγῶνας.

3. Ἀδελφέ μου, νὰ ἐξετάζῃς μετὰ προσοχῆς τὴν ἱκανότητα τῆς πνευματικῆς ἐπιδόσεως καὶ τὸ μέτρον τῆς σωματικῆς δυνάμεως ἐνὸς ἐκάστου τῶν ὑποτακτικῶν σου, νὰ ἔχῃς δὲ πάντοτε ὑπ' ὄψιν σου τὴν ἀλάνθαστον ἀλήθειαν, ποὺ εἶπεν ὁ Κύριος, ὅτι «ἄλλος μὲν (καρποφορεῖ) ἑκατόν, ἄλλος ἐξήκοντα καὶ ἄλλος τριάκοντα» (Ματθ. ιγ' 8).

* Ἀδιαλείπτως προσεύχεσθε
Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ· ἐλέησόν με

ὑΠΟΘΕCΙC ΜΖ'

Ὅτι δεῖ τῶν ἀσθενῶν μάλιστα φροντίζειν καὶ συγκатаβαίνειν αὐτοῖς μικρόν, ἐν οἷς οὐκ ἔστι παράβασις ἐντολῆς Θεοῦ, ἵνα μὴ σκανδαλίζωνται. Καὶ ὅτι κατὰ τὴν ἐκάστου ἰσχύν, καὶ τὸ ἐπιτήδευμα, καὶ τὰ κατορθώματα, καὶ τὰ ἁμαρτήματα κρίνεται.

Πρέπει νὰ φροντίζωμεν ἰδιαιτέρως διὰ τοὺς ἀδυνάτους καὶ νὰ εἴμεθα συγκатаβατικώτεροι μὲ αὐτούς, εἰς ὅσας περιπτώσεις δὲν συμβαίνει παράβασις κάποιας ἐντολῆς τοῦ Θεοῦ, διὰ νὰ μὴ σκανδαλίζωνται. Τὰ ἐπιτεύγματα καὶ τὰ ἁμαρτήματα ἐνὸς ἐκάστου κρίνονται ἀνάλογα μὲ τὴν δύναμιν καὶ τὰς γνώσεις του.

Α'. Ἐν τῷ Γεροντικῷ.

ΑΡΕΒΑΛΟΝ ποτε τρεῖς Γέροντες τῷ Ἀββᾶ Ἀχιλλᾶ· ὁ δὲ εἰς ἐξ αὐτῶν εἶχε φήμην κακὴν.

2. Εἶπεν οὖν τῷ Ἀββᾶ Ἀχιλλᾶ ὁ εἰς ἐξ αὐτῶν· Ἀββᾶ, ποιήσον μοι μίαν σαγήνην. Ὁ δὲ εἶπεν· οὐ ποιῶ. Καὶ ὁ ἄλλος εἶπεν· ποιήσον ἀγάπην, ποιήσον ἡμῖν μίαν σαγήνην, ἵνα ἔχωμεν μνημόσυνόν σου εἰς τὴν Μονήν. Ὁ δὲ ἔφη· οὐ σχολάζω.

3. Λέγει αὐτῷ ὁ ἄλλος, ὁ ἔχων τὴν κακὴν φήμην· Ἀββᾶ, ἐμοὶ ποιήσον σαγήνην, ἵνα ἔχω ἐκ τῶν χειρῶν σου. Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εὐθέως, εἶπεν αὐτῷ· ἐγὼ σοι ποιῶ.

4. Καὶ εἶπον αὐτῷ κατ' ἰδίαν οἱ δύο Γέροντες· πῶς ἡμεῖς παρακαλέσαμεν σε καὶ οὐκ ἠθέλησας ἡμῖν ποιῆσαι, καὶ τούτῳ εἶπας· ἐγὼ σοι ποιῶ;

5. Λέγει αὐτοῖς ὁ Γέρων· εἶπον ὑμῖν οὐ ποιῶ, καὶ οὐκ ἐλυπήθητε, ὥς μὴ σχολάζοντός μου· τούτῳ δέ, ἂν μὴ ποιήσω, ἔρεϊ· διὰ τὴν ἁμαρτίαν μου, ἀκούσας ὁ Γέρων, οὐκ ἠθέλησε ποιῆσαι· καὶ εὐθέως κόπτομεν τὸ σχοινίον· διήγειρα οὖν αὐτοῦ τὴν ψυχὴν, ἵνα μὴ τῇ λύπῃ καταποθῇ.

6. Συνέβη τινὰς τῶν Πατέρων παραβαλεῖν εἰς οἰκίαν φιλοχρίστου τινός, ἐν οἷς ἦν καὶ ὁ Ἀββᾶς Ποιμὴν· καὶ ἐν τῷ ἐσθίειν αὐτοῦς, παρετέθη κρέα· ἔφαγον δὲ πάντες χωρὶς τοῦ Ἀββᾶ Ποιμένους.

7. Καὶ ἐθαύμαζον οἱ Γέροντες, ὅτι οὐκ ἤσθιεν, εἰδότες τὴν διάκρισιν αὐτοῦ· ὥς δὲ ἀνέστη, λέγουσιν αὐτῷ· σὺ εἰ Ποιμὴν, καὶ τοῦτο ἐποίησας;

8. Ἀπεκρίθη ὁ Γέρων αὐτοῖς· ὑμεῖς ἐφάγετε, καὶ οὐδεὶς ἐσκανδαλίσθη· ἐγὼ δὲ ἐὰν ἔφαγον, ἐπεὶ πολλοὶ ἀδελφοὶ ἔρχονται ἐγγιστά μου, εἶχον βλαβῆναι, λέγοντες· Ποιμὴν ἔφαγε κρέα, καὶ ἡμεῖς οὐκ ἐσθίομεν; Καὶ ἀκούσαντες ἐθαύμασαν τὴν διάκρισιν αὐτοῦ.

9. Ἀδελφὸς ἠρώτησέ τινα τῶν Πατέρων, ἐὰν μαινέται τις λογιζόμενος

δυσπαρὸν λογισμόν. Ὅντων δὲ καὶ ἄλλων ἐκεῖ, καὶ γενομένης ἐξετάσεως περὶ τούτου, οἱ μὲν ἔλεγον· ναί, μιαίνεται· οἱ δὲ οὐχί· ἐπεὶ οὐ δυνάμεθα σωθῆναι ἡμεῖς οἱ ἰδιῶται, ἀλλὰ τοῦτό ἐστι τὸ μὴ πράξαι αὐτὸν σωματικῶς.

10. Ὁ δὲ ἀδελφὸς ἀπελθὼν εἰς δοκιμώτατον Γέροντα, ἠρώτησεν αὐτὸν περὶ τούτου, καὶ λέγει ὁ Γέρων· τοῦτο πρὸς τὸ μέτρον ἐκάστου ζητεῖται· ἰδοὺ γάρ, φησι, κεῖται ἐνταῦθα σκεῦος ἐπιθυμητόν, καὶ εἰσῆλθον δύο ἀδελφοί· ὁ εἷς ἔχων μέτρα μεγάλα, ὁ δὲ ἕτερος ἥτινα.

11. Ἐὰν οὖν εἴπῃ ὁ λογισμὸς τοῦ τελείου, ἠθέλον ἔχειν τὸ σκεῦος τοῦτο, μὴ ἐπιμείνῃ δέ, ἀλλὰ ταχέως ἐκκόψῃ, οὐκ ἐμείνῃ· ὁ δὲ μήπω φθάσας εἰς μέτρα μεγάλα, ἐὰν ἐπιθυμήσῃ μὲν, καὶ ἀδολεσχίῃ ἐν τῷ λογισμῷ, μὴ ἄρῃ δὲ αὐτό, οὐκ ἐμείνῃ.

Ἑ ρ μ η ν ε ί α

ΤΡΕΙΣ Γέροντες ἐπεσκέφθησαν κάποτε τὸν Ἀββᾶν Ἀχιλλᾶν. Ὁ ἓνας ἐκ τῶν τριῶν αὐτῶν εἶχε κακὴν φήμην.

2. Ὁ πρῶτος λέγει πρὸς τὸν Ἀββᾶν Ἀχιλλᾶν:

— Ἀββᾶ, πλέξε μου ἓνα δίχτυ.

— Δὲν σοῦ πλέκω—ἀπήντησε ξηρὰ ὁ Ἀββᾶς.

Καὶ ὁ δεύτερος εἶπε:

— Κάμε ἀγάπην καὶ πλέξε μας ἓνα δίχτυ, διὰ νὰ τὸ ἔχωμεν ἐν-θύμιόν σου εἰς τὸ Μοναστήρι.

— Δὲν εὐκαιρῶ,—ἀπήντησεν ὁ Ἀββᾶς.

3. Τότε καὶ ὁ τρίτος, ὁ ἔχων τὴν κακὴν φήμην, λέγει πρὸς τὸν Ἀββᾶν Ἀχιλλᾶν:

— Ἀββᾶ, πλέξε μου ἓνα δίχτυ, διὰ νὰ ἔχω ἀπὸ τὰ χέρια σου.

— Ναί, θὰ σοῦ πλέξω—τοῦ ἀπήντησεν ἀμέσως ὁ Ἀββᾶς.

4. Αὐτὸ προεκάλεσε τὴν περιέργειαν τῶν δύο ἄλλων Γερόντων, οἱ ὅποιοι τὸν ἐκάλεσαν ἰδιαιτέρως καὶ τοῦ εἶπον:

— Διατί, ὅταν σὲ παρεκαλέσαμεν ἡμεῖς, μᾶς ἡρνήθης, ἐνῶ ὅταν σοῦ εἶπεν αὐτός, ἀπήντησες, ἐγὼ θὰ σοῦ πλέξω τὸ δίχτυ;

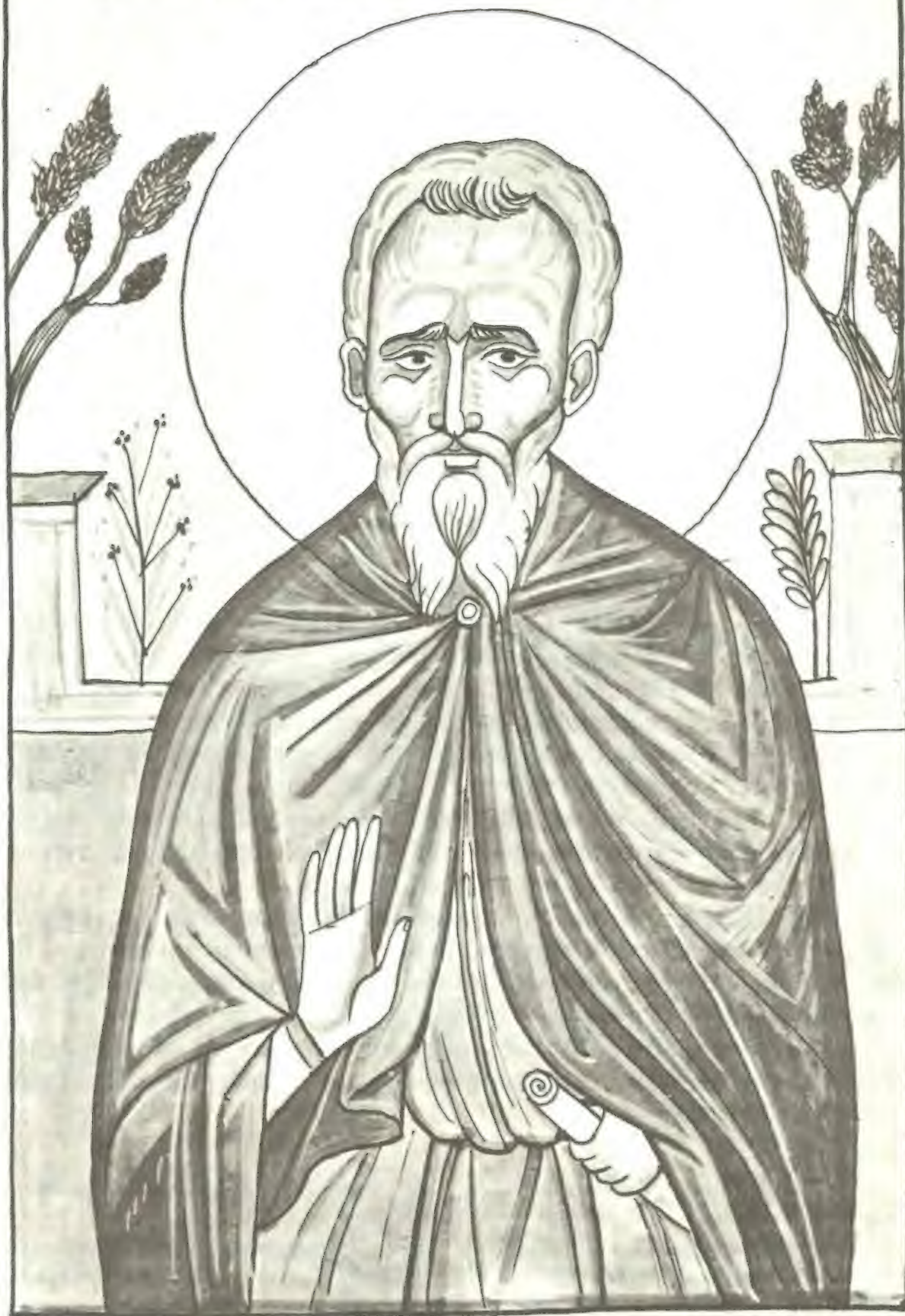
5. Ὁ Γέρων ἀπήντησε:

— Σᾶς εἶπα, ὅτι δὲν σᾶς πλέκω δίχτυ, καὶ δὲν ἐλυπήθητε, ἐπειδὴ ἀντελήφθητε ὅτι δὲν εὐκαιρῶ· ἐὰν ὅμως εἶπῶ καὶ εἰς αὐτόν, ὅτι δὲν θὰ τοῦ κάμω, θὰ εἴπῃ καθ' ἑαυτόν· «ὁ Γέρων ἐπληροφορήθη διὰ τὴν ἁμαρτίαν μου καὶ δι' αὐτὸ δὲν ἠθέλησε νὰ πραγματοποιήσῃ τὴν ἐπιθυμίαν μου». Διὰ τοῦ τρόπου ὅμως αὐτοῦ, διὰ τῆς ἀρνήσεως δηλαδὴ, ἀμέσως ἀποκόπτομεν τὸ σχοινὶ τῆς ἀγάπης καὶ τὸν ἐκθέτομεν εἰς τὸν κίνδυνον τῆς ἀπελπισίας. Ἐπεδιώξα λοιπὸν τὴν ἀφύπνισιν τῆς ψυχῆς του, διὰ νὰ μὴ τὸν καταπιῇ ἡ λύπη.

6. Κάποτε μερικοὶ Πατέρες ἐπεσκέφθησαν τὴν οἰκίαν ἐνὸς φιλοχρίστου καὶ εὐσεβοῦς ἀνθρώπου· μεταξὺ αὐτῶν ἦτο καὶ ὁ Ἀββᾶς Ποιμὴν. Ἐνῶ δὲ ἔτρωγον, μεταξὺ τῶν ἄλλων φαγητῶν, τοὺς προσέφεραν καὶ κρέας. Ὅλοι ἔφαγον, ἐξ αὐτοῦ, ἐκτὸς τοῦ Ἀββᾶ Ποιμένου.

Ο ΑΒΒΑΣ

ΑΧΙΛΛΑΣ

7. Οἱ Πατέρες ἐξεπλάγησαν, ἐπειδὴ δὲν ἔφαγε, διότι ἐγνώριζαν πόσον διακριτικὸς ἦτο. Ἀφοῦ ἐτελείωσαν τὸ φαγητὸν καὶ ἐσηκώθησαν, τοῦ λέγουν:

—Σὺ ὁ Ποιμὴν ἔκαμες αὐτό! (1)

8. Εἰς τὴν ἐρώτησιν αὐτὴν ἀπήντησεν ὁ Ἀββᾶς Ποιμὴν:

—Σεῖς ἐφάγατε καὶ κανεῖς δὲν ἐσκανδαλίσθη. Ἐπειδὴ ὁμως ἐμένα μὲ πλησιάζουν πολλοί, ἐὰν ἔτρωγον, θὰ ἐσκανδαλίζοντο λέγοντες: «ἀφοῦ ἔφαγεν ὁ Ποιμὴν κρέας, διατὶ νὰ μὴ φάγωμεν καὶ ἡμεῖς»;

Ὅταν οἱ ὑπόλοιποι Πατέρες ἤκουσαν αὐτὴν τὴν ἐξήγησιν, ἐθαύμασαν τὸ ὕψος τῆς διακρίσεως τοῦ Ἀσκητοῦ.

9. Ἐνας ἀδελφὸς ἠρώτησε κάποτε κάποιον ἐκ τῶν Πατέρων:

—Μιαίνεται κανεῖς ψυχικῶς, ὅταν τοῦ ἔλθῃ ῥυπαρὸς λογισμὸς;

Εἰς τὸ κελλί αὐτοῦ τοῦ Πατρός, ποὺ ἠρωτήθη, παρευρίσκοντο καὶ ἄλλοι· ὡς ἐκ τούτου ἐγένετο συζήτησις ἐπ' αὐτοῦ. Αἱ γινώμαι ἐδιχάσθησαν. Ἄλλοι μὲν ἔλεγον, ὅτι ἐκ τοῦ ῥυπαροῦ λογισμοῦ μιαίνεται ὁ ἄνθρωπος· ἄλλοι ὁμως ἰσχυρίζοντο, ὅτι δὲν μιαίνεται κανεῖς ψυχικῶς ἐκ τοῦ ῥυπαροῦ λογισμοῦ, ἐφ' ὅσον δὲν πραγματοποιήσῃ τὸν λογισμὸν αὐτὸν σωματικῶς. Διότι, ἀλλοίμονον, συνέχισον, ἐὰν ἐμιαίνετο ὁ ἄνθρωπος μὲ τὸν ἀπλοῦν λογισμὸν· τότε οὐδεὶς θὰ ἐσώζετο.

10. Ὁ ἀδελφός, ποὺ ὑπέβαλε τὴν ἐρώτησιν, δὲν ἱκανοποιήθη ἀπὸ αὐτὴν τὴν ἀμφιβολίαν, δι' αὐτὸ καὶ προσέτρεξεν εἰς ἓνα πάρα πολὺ ἄξιον καὶ ἱκανὸν Γέροντα καὶ ἐζήτησε παρ' αὐτοῦ τὴν ἐξήγησιν τῆς ἀπορίας του. Ὁ Γέρων, ἀφοῦ ἤκουσε προσεκτικῶς, τοῦ ἀπήντησεν:

—Αὐτό, τὸ νὰ μιανθῇ δηλαδὴ ἢ ὄχι, ἀπὸ ῥυπαρὸν λογισμὸν ὁ ἄνθρωπος, ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὰ μέτρα τῆς πνευματικῆς καταστάσεως ἐνὸς ἐκάστου. Ἐπὶ παραδείγματι· ἂς ὑποθέσωμεν, ὅτι εὐρίσκεται ἐδῶ σκεῦος, ποὺ δύναται νὰ διεγείρῃ τὴν ἐπιθυμίαν. Ἐξαφνα εἰς τὸν χῶρον αὐτὸν εἰσέρχονται δύο ἀδελφοί· ὁ ἓνας ἔχει μεγαλυτέρας πνευματικὰς ἱκανότητας καὶ ὁ ἄλλος μικροτέρας.

11. Ἐὰν λοιπὸν εἰπῇ ὁ λογισμὸς αὐτοῦ, ποὺ ἔχει τὰς μεγαλυτέρας πνευματικὰς ἱκανότητας, «ἤθελα νὰ εἶχα αὐτὸ τὸ σκεῦος», δὲν δώσῃ ὁμως προσοχὴν εἰς αὐτὸν τὸν λογισμὸν καὶ τὸν ἀποδιώξῃ ἀμέσως, ἀσφαλῶς δὲν ἐμιάνθῃ. Ἐκεῖνος πάλιν, ποὺ δὲν ἔφθασεν εἰς αὐτὰ τὰ ὑψηλὰ μέτρα, ἐὰν ἐπιθυμήσῃ μὲν αὐτὸ τὸ σκεῦος καὶ ἀπασχοληθῇ μὲ τὸν λογισμὸν αὐτόν, δὲν πάρῃ ὁμως τὸ σκεῦος τῆς ἐπιθυμίας, καὶ αὐτὸς δὲν ἐμιάνθῃ(2).

1) Τὸ νόημα τῆς ἀπορίας εἶναι, πῶς, ὡς διακριτικὸς, δὲν ἔφαγεν ἀπὸ τὰ παρατιθέμενα, διὰ νὰ μὴ λυπήσῃ τοὺς φιλοξενούοντας.

2) Ἡ «συνομιλία» λογισμοῦ καὶ ψυχῆς, ἡ χαρακτηριζομένη ἐν τῷ κειμένῳ, ὡς ἀδολεσχία, ἀποτελεῖ τὴν πρὸ τῆς πράξεως ἐνέργειαν τῆς συνειδήσεως, τὴν ἀναφερομένην εἰς τὴν ἀμφιβολίαν περὶ τὴν ἐκλογὴν.

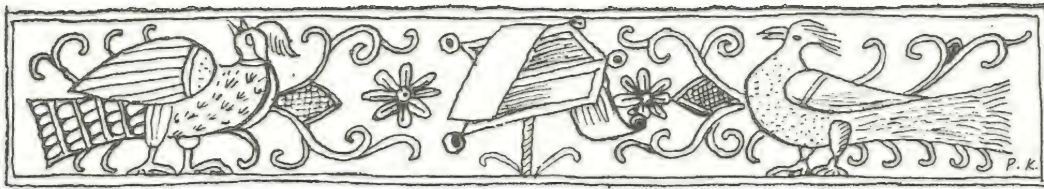
Β' Τοῦ Ἀγίου Ἐφραίμ.

Α ΔΕΛΦΕ, βάσταζε τὸν ἀσθενῆ· ὁ γὰρ ἰσχύων, οὐ χρεῖαν σου ἔχει· γέγραπται γάρ· «οὐ χρεῖαν ἔχουσιν οἱ ἰσχύοντες ἰατροῦ, ἀλλ' οἱ κακῶς ἔχοντες» καὶ «Ὅφείλομεν δὲ ἡμεῖς οἱ δυνατοὶ τὰ ἀσθενήματα τῶν ἀδυνάτων βαστάζειν».

Ἑρμηνεία

Α ΔΕΛΦΕ ΜΟΥ, νὰ ὑπομένης τὸν ἀσθενῆ· διότι αὐτός, πὺν εἶναι γερός, δὲν ἔχει τὴν ἀνάγκην σου. Εἰς τὸ Ἱερὸν Εὐαγγέλιον ἔχει γραφῇ· «οἱ ὑγιεῖς δὲν ἔχουν ἀνάγκην ἀπὸ ἰατρον, ἀλλ' ἐκεῖνοι, πὺν ὑποφέρουν» (Ματθ. θ' 12). Εἰς ἄλλο πάλιν σημεῖον γράφει ἡ Καινὴ Διαθήκη· «Ὅφείλομεν δὲ ἡμεῖς οἱ δυνατοὶ νὰ ὑπομένωμεν τὰς ἀδυναμίας τῶν ἀδυνάτων» (Ρωμ. ιε' 1).

ὑΠΟΘΕΣΙΣ ΜΗ΄

“Οτι δεῖ τὸν εἰς ἁμαρτίαν πεσόντα καὶ τῇ ἀπογνώσει ἐγγίζοντα μὴ ἐπιτρίβειν εὐθὺς ἀποτόμοις ἐλέγχοις, ἀλλὰ παρακαλεῖν συμπάθως καὶ πρῶως ἀνακαλεῖσθαι τοῦ πτώματος· ὁμοίως καὶ τὸν χωρισθέντα τοῦ Κοινοβίου, εἴτα ἐπανελθόντα, προσηνῶς ὑποδέχεσθαι.

Ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος περιέπεσεν εἰς κάποιο ἁμάρτημα καὶ διὰ τοῦτο ἔχει περιέλθει εἰς ἀπελπισίαν, δὲν πρέπει νὰ τὸν καταθλίβωμεν ἀμέσως μὲ ἀπότομον ἔλεγχον, ἀλλὰ νὰ τὸν παρηγορῶμεν μὲ συμπάθειαν καὶ νὰ προσπαθῶμεν μὲ καλωσύνην νὰ τὸν σηκώσωμεν ἀπὸ τὴν πτώσιν του. Ὅμοίως καὶ ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος ἀπεχωρίσθη ἀπὸ τὸ Κοινόβιον καὶ κατόπιν ἐπέστρεψε, πρέπει νὰ τὸν ὑποδεχώμεθα μὲ καλὸν τρόπον.

Α΄. Ἐν τῷ Γεροντικῷ.

ΣΥΚΟΦΑΝΤΗΘΗ ἀδελφὸς εἰς Κοινόβιον περὶ πορνείας, καὶ ἀναστὰς ἦλθε πρὸς τὸν Ἀββᾶν Ἀντώνιον· ἦλθον δὲ καὶ ἀδελφοὶ ἀπὸ τοῦ Κοινοβίου θεραπεῦσαι αὐτὸν καὶ λαβεῖν. Καὶ ἤρξαντο ἐλέγχειν, ὅτι οὕτως ἐποίησας· ὁ δὲ ἀπελογεῖτο, ὅτι οὐδὲν τοιοῦτον ἐποίησα.

2. Παρῆν δὲ ἐκεῖ ὁ Ἀββᾶς Παφνούτιος ὁ Κεφαλᾶς, καὶ εἶπε παρβολὴν τοιαύτην.

3. Εἶδον εἰς τὴν ὄχθην τοῦ ποταμοῦ ἄνθρωπον βληθέντα εἰς βόρβορον ἕως τῶν γονάτων αὐτοῦ· καὶ ἐλθόντες τινὲς δοῦναι αὐτῷ χεῖρα, κατεπόντισαν αὐτὸν ἕως τραχήλου.

4. Εἶπε δὲ ὁ Ἀντώνιος· ἴδου ἄνθρωπος ἀληθινός, δυνάμενος θεραπεῦσαι καὶ σῶσαι ψυχάς. Κατανυγέντες οὖν οἱ ἀδελφοὶ τῷ λόγῳ τῶν Γερόντων ἔβαλον μετάνοιαν τῷ ἀδελφῷ, καὶ παρακληθέντες ὑπὸ τῶν Πατέρων, ἔλαβον τὸν ἀδελφὸν εἰς τὸ Κοινόβιον.

5. Εἶπεν ὁ Ἀββᾶς Ποιμὴν· ἐὰν ἁμαρτήσῃ ἄνθρωπος καὶ ἀρνήσῃται λέγων οὐχ ἡμαρτον, μὴ ἐλέγξης αὐτόν· εἰ δὲ μὴ γε ἐκκόπτεις αὐτοῦ τὴν προθυμίαν· ἀλλὰ μᾶλλον εἰπὲ αὐτῷ· μὴ ἀθυμήσῃς, ἀδελφέ, ἀλλὰ φύλαξαι τοῦ λοιποῦ· καὶ διεγείρεις αὐτοῦ τὴν ψυχὴν εἰς μετάνοιαν.

Ἐρμηνεία

ΕΝΑΣ ἀδελφὸς Κοινοβίου ἐσυκοφαντήθη κάποτε, ὅτι ἐπόρνευσεν. Ἀμέσως τότε κατέφυγεν εἰς τὸν Μέγαν Ἀντώνιον. Μετ' ὀλίγον ἔφθασαν ἐκεῖ καὶ ἀδελφοὶ ἀπὸ τὸ Κοινόβιον, διὰ νὰ τὸν ἐλ-

κύσουν (κατὰ τὴν ἰδικήν των γνώμην) εἰς μετάνοιαν, καὶ νὰ τὸν παραλάβουν μαζί των εἰς τὸ Κοινόβιον. Ἦρχισαν ὁμῶς νὰ τὸν ἐλέγχουν καὶ νὰ τὸν ἐπιτιμοῦν, ἰσχυριζόμενοι, ὅτι πράγματι ἐπόρνευσεν. Ὁ ἀδελφὸς ἀπελογεῖτο καὶ ἔλεγεν, ὅτι δὲν διέπραξα τοιοῦτον ἀμάρτημα.

2. Κατὰ τὴν συζήτησιν αὐτὴν παρευρίσκατο, κατὰ σύμπτωσιν, καὶ ὁ Ἀββᾶς Παφνούτιος ὁ Κεφαλᾶς. Ὅταν ἤκουσε τὰ συμβαίνοντα, εἶπε τὴν ἐξῆς παραβολήν:

3. Κάποτε εἶδον ἓνα ἄνθρωπον εἰς τὴν ὄχθην τοῦ ποταμοῦ, ποὺ εἶχε βουλιάξει ἕως τὰ γόνατα εἰς τὸν βόρβορον. Μερικοὶ ἄνθρωποι προσέτρεξαν διὰ νὰ τὸν βοηθήσουν, ἀλλὰ τὸν ἐβύθισαν ἀκόμη περισσότερο, μέχρι τοῦ λαιμοῦ.

4. Ὅταν ἤκουσε τὴν παραβολὴν ὁ Ἀββᾶς Ἀντώνιος, εἶπεν:

— Ἴδου ἄνθρωπος ἀληθινός, ποὺ ἠμπορεῖ νὰ θεραπεύσῃ ψυχὰς πληγωμένας ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν καὶ νὰ τὰς σώσῃ.

Οἱ ἀδελφοί, ποὺ ἦλθον ἀπὸ τὸ Κοινόβιον, κατενύγησαν ἀπὸ τοὺς διδακτικοὺς αὐτοῦ λόγους τῶν Γερόντων, τοῦ Παφνουτίου καὶ τοῦ Ἀντωνίου, καὶ ἔβαλαν μετάνοιαν εἰς τὸν συκοφαντημένον ἀδελφόν. Ἀφοῦ λοιπὸν ἐπανεπαύθησαν ὑπὸ τῶν Πατέρων καὶ εἰρήνευσαν, παρέλαβον πάλιν τὸν ἀδελφὸν καὶ ἐπέστρεψαν εἰς τὸ Κοινόβιον.

5. Ὁ Ἀββᾶς Ποιμὴν εἶπεν· ἐὰν ἓνας ἄνθρωπος ἁμαρτήσῃ, καὶ ἀρνηθῇ τὴν ἐνοχὴν του, ἰσχυριζόμενος, ὅτι δὲν ἡμάρτησε, μὴ τὸν ἐλέγξῃς· διαφορετικά, ἐὰν τὸν ἐλέγξῃς, εἶναι ἐνδεχόμενον νὰ τοῦ ἀποκόψῃς τὴν προθυμίαν πρὸς μετάνοιαν καὶ νὰ τὸν ἀπογοητεύσῃς. Προτιμότερον εἶναι νὰ τοῦ εἰπῇς: ἀδελφέ μου, μὴ ἀπελπίζεσαι, πρόσεξε ἀπὸ ἐδῶ καὶ πέρα. Τοιοῦτοτρόπως θὰ ξυπνήσῃς μέσα εἰς τὴν ψυχὴν του τὸν πόθον τῆς μετανοίας.

Β'. Τοῦ Ἀγίου Ἐφραίμ.

ΕΑΝ ἀδελφὸς τοῦ Κοινοβίου χωρισθῇ, οἷαδὴποτε προφάσει, καὶ περιπέσῃ ἀρρώστια, ἢ καὶ μεταγνοὺς ὑποστρέψῃ, οὐ δεῖ αὐτὸν παρορᾶν, ἀλλὰ προσλαμβάνεσθαι μᾶλλον ὥς ἴδιον μέλος· εἰ γὰρ καὶ ἡμαρτεν ἀποστάς, ἀλλὰ σὺ ποιήσον τὸ ἔλεος μετ' αὐτοῦ διὰ τὸν Κύριον τὸν εἰπόντα· «ἐφ' ὅσον ἐποιήσατε ἐνὶ τούτων τῶν ἀδελφῶν μου τῶν ἐλαχίστων, ἐμοὶ ἐποιήσατε».

2. Τὸ γὰρ περὶ ἑαυτοῦ μόνου φροντίζειν ἀπηγόρευται, τοῦ Σωτῆρος εἰπόντος· «μὴ μεριμνᾶτε τῇ ψυχῇ ὑμῶν τί φάγητε καὶ τί πίνητε» καὶ τὰ ἐξῆς. Παραγγέλλει δὲ καὶ ὁ Ἀπόστολος λέγων· «μὴ τὰ ἑαυτῶν ἕκαστος σκοπεῖτε, ἀλλὰ καὶ τὰ ἐτέρων» καὶ τὴν ἀγάπην πάντων τῶν κατορθωμάτων καὶ τῶν χαρισμάτων ὑπερεπιτίθει.

3. Καλὴ μὲν γὰρ ἡ προσευχὴ μετὰ νηστείας· ταύτην δὲ ἡ ἐλεημοσύνη βεβαιοῖ· «ἔλεον» γὰρ φησι, «θέλω, καὶ οὐ θυσίαν».

4. Ὅρα δὲ καὶ τὸν Προφήτην πῶς διελέγχει τοὺς ἀνελεήμονας λέγων· «ἀνθ' ὧν οὐκ ἐμνήσθη ποιῆσαι ἔλεος καὶ κατεδίωξεν ἄνθρωπον πέννητα καὶ πτωχὸν καὶ κατανενυγμένον τῇ καρδίᾳ τοῦ θανατῶσαι». Καὶ πάλιν· «ὅτι ὃν σὺ

ἐπάταξας, αὐτοὶ κατεδίωξαν, καὶ ἐπὶ τὸ ἄλγος τῶν τραυμάτων μου προσέθηκαν».

5. Καὶ ὁ Σωτὴρ δὲ οἰκτίρμονας ἡμᾶς εἶναι παρεκελεύεται λέγων· «Γίνεσθε οὖν οἰκτίρμονες, καθὼς καὶ ὁ Πατὴρ ὑμῶν οἰκτίρμων ἐστὶ»· μακαρίζει δὲ καὶ τοὺς ἐλεήμονας λέγων· «Μακάριοι οἱ ἐλεήμονες, ὅτι αὐτοὶ ἐλεηθήσονται»· καὶ πρὸς τὸν Πατέρα λέγειν προσευχομένους ἐπέτρεψεν· «ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν, ὥς καὶ ἡμεῖς ἀφίεμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν».

6. Δέξαι οὖν τὸν πλανηθέντα καὶ μετανοοῦντα, εἰ ὄντως καθαρὰν καὶ γνησίαν ἐνδείκνυται τὴν μετάνοιαν· καὶ ἄκουσον τοῦ Ἀποστόλου λέγοντος· «Ὡστε τοῦναντίον μᾶλλον ὑμᾶς χαρίσασθαι καὶ παρακαλέσαι, μήπως τῇ περισσοτέρᾳ λύπῃ καταποθῇ ὁ τοιοῦτος, διὸ παρακαλῶ ὑμᾶς κυρῶσαι εἰς αὐτὸν ἀγάπην».

7. Καὶ πάλιν λέγει· «Παρακαλοῦμεν δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, νουθετεῖτε τοὺς ἀτάκτους, παραμυθεῖσθε τοὺς ὀλιγοψύχους· ἀντέχεσθε τῶν ἀσθενῶν· μακροθυμεῖτε πρὸς πάντας, ὁρᾷτε μὴ τις κακὸν ἀντὶ κακοῦ τινι ἀποδῶ, ἀλλὰ πάντοτε τὸ ἀγαθὸν διώκετε, καὶ εἰς ἀλλήλους καὶ εἰς πάντας».

8. Καὶ γὰρ ὁ Κύριος τῆς δόξης οὐκ ἀπεβάλετο τὸν ἄσωτον υἱόν, ἀλλὰ προσελάβετο αὐτόν, ὥς ἐκ νεκρῶν ἀναστάντα, καὶ ἐνέδυσσε τὴν πρώτην στολήν· καὶ ὑπέδησε, καὶ δακτύλιον ἐχαρίσατο, καὶ τὸν σιτευτὸν μόσχον ἔθυσσε, τοῦ εὐφρανθῆναι ἐπὶ τῇ εὐρέσει τοῦ ἀπολωλότος υἱοῦ.

9. Τοῦ δὲ ἐτέρου λυπηθέντος, καὶ αὐτὸν παρακαλέσας ἐθεράπευσεν εἰπὼν· «τέκνον, σὺ πάντοτε μετ' ἐμοῦ εἶ, καὶ πάντα τὰ ἐμὰ σὰ ἐστίν· εὐφρανθῆναι δὲ καὶ χαρῆναι ἔδει, ὅτι ὁ ἀδελφός σου οὗτος νεκρὸς ἦν καὶ ἀνέζησε καὶ ἀπολωλὼς ἦν καὶ εὐρέθη».

10. Καὶ σὺ δέ, ἀδελφέ, ἐλέους τυχών, μὴ καταφρόνει, ἀλλὰ μίμησαι καὶ αὐτὸς τὸν μετανοήσαντα, καὶ ἐπιστρέψαντα υἱόν· καὶ πρόσπεσε τῷ Πατρί σου ἐν ταπεινώσει, καὶ ἐξομολόγησαι τὸ ἁμάρτημα ἐν ἀληθείᾳ, καὶ οὐκ ἐν ὑποκρίσει λέγων· «Πάτερ, ἡμαρτιον εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐνώπιόν Σου, οὐκέτι εἰμὶ ἄξιος κληθῆναι υἱός Σου· ποίησόν με ὥς ἓνα τῶν μισθίων Σου».

11. Καὶ μετὰ τοιαύτης κατανύξεως καὶ πόνου πρόσπεσε αὐτῷ, καὶ τυχὼν συγγνώμης, φύλαξαι τοῦ λοιποῦ ἐν φόβῳ καὶ ταπεινοφροσύνῃ δουλεύειν τῷ Κυρίῳ πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς σου, μεμνημένος τῆς εὐεργεσίας, ἧς ἔτυχες.

12. Μὴ οὖν πρὸς ὀλίγον ἐνδείξῃ ταπεινώσειν καὶ σιωπῇ, εἴτα, μετὰ βραχύ, προπέειαν καὶ ἀναισχυντίαν, ἢ ὀκνηρίαν πρὸς τὴν λειτουργίαν καὶ ἀγρυπνίαν. Μὴ σήμερον εὐχαριστήσης ὑπὲρ τῶν παρατιθεμένων τῇ τραπέζῃ, καὶ αὐριον γογγύσης κατὰ τοῦ μαγείρου ἢ τοῦ τραπεζοποιοῦ.

13. Μνήσθητι τοῦ Προφήτου λέγοντος· «σποδὸν ὥσει ἄρτον ἔφαγον» καὶ τοῦ ὅξους καὶ τῆς χολῆς ὧν ἐγεύσατο δι' ἡμᾶς ὁ Δεσπότης· καὶ εὐχαρίστως μετὰ τὰ λάμβανε τῶν παρακειμένων, οἷα ἂν εἰσι.

14. Καὶ συντόμως εἰπεῖν, μὴ νῦν εἰσδεχθεῖς, ἐγκράτειαν καὶ εὐλάβειαν καὶ πᾶσαν ἄλλην ἀρετὴν ἐπιδείξῃ, καὶ μετὰ τοῦτο εἰς ἀκρασίαν καὶ ἀδιαφορίαν ἐκδῶς, μήποτε βαρεῖαν ἐπισπάσῃ κατὰ σοῦ τὴν ἀγανάκτησιν, ὥς καὶ μετὰ τὴν συγχώρησιν τοῦ Εὐεργέτου καταφρονήσας, καὶ ὥς σεσηπὸς μέλος καὶ νοσοῦν ἀνίατα τοῦ λοιποῦ σώματος ἐκκοπῆς καὶ τοῦ λοιποῦ οὐχ εὐρήσεις τόπον μετανοίας ἢ διορθώσεως, ὥς ὁ Κύριος εἶπεν· «Ἴδε, ὑγίης γέγονας, μηκέτι ἁμάρτανε, ἵνα μὴ χεῖρον σοί τι γένηται».

15. Ἐν φόβῳ Θεοῦ κατεργάζου ἀεὶ τὴν σεαυτοῦ σωτηρίαν, ἵνα τὴν προτέραν ἦτταν ἀνακαλέσασθαι δυνηθῇς, καὶ ἀξιωθῇς τῆς χαρᾶς τοῦ Κυρίου σου, μετὰ πάντων τῶν εὐαρεστησάντων Αὐτῷ.

16. Ἐὰν πολεμηθεῖς ἀδελφὸς φύγῃ ἐκ τοῦ Μοναστηρίου, καὶ ἐξέλθῃς εἰς ἐπιζήτησιν αὐτοῦ, εὐρών, εἰρηνικῶς ἀποκρίθητι αὐτῷ, ἵνα μὴ προσθῇς ἄλγος ἐπὶ τῷ ἄλγῳ αὐτοῦ, «σκοπῶν σεαυτὸν μὴ καὶ σὺ πειρασθῇς».

Ἑρμηνεία

Εἰς ἕνα ἀδελφὸς φύγη ἐκ τοῦ Κοινοβίου, ὑπὸ οἵανδήποτε πρόφασιν, καὶ ἀρρωστήσῃ ἢ καὶ ἐπιστρέψῃ μετανοημένος, δὲν πρέπει νὰ τὸν καταφρονήσῃ καὶ νὰ ἀδιαφορήσῃ, ἀλλὰ νὰ τὸν δεχθῇς μὲ στοργὴν καὶ ἀγάπην, θεωρῶν αὐτὸν ὡς μέλος τοῦ σώματος σου. Διότι καὶ ἐὰν ἀκόμη ἔσφαλεν ἀπομακρυνθεὶς καὶ ἐγκαταλείψας τὸ Κοινόβιον, σὺ ὁμως νὰ τὸν εὐσπλαγχνισθῇς, χάριν τοῦ Κυρίου, ποὺ εἶπε· «ἐφ' ὅσον ἐποιήσατε ἐνὶ τούτων τῶν ἀδελφῶν μου τῶν ἐλαχίστων, ἐμοὶ ἐποιήσατε» (Ματθ. κε' 40).

2. Τὸ νὰ φροντίζωμεν μόνον διὰ τὸν ἑαυτὸν μας ἔχει ἀπαγορευθῇ ἀπὸ τὸν Σωτῆρα, ὅστις διεκήρυξε· «μὴ μεριμνᾶτε τῇ ψυχῇ ὑμῶν τί φάγητε καὶ τί πίνητε» καὶ τὰ ἐπόμενα τῆς Κυριακῆς συστάσεως (Ματθ. ζ' 25). Τὰ ἴδια παραγγέλλει καὶ ὁ Ἀπόστολος Παῦλος μὲ τοὺς λόγους του· «μὴ τὰ ἑαυτῶν ἕκαστος σκοπεῖτε, ἀλλὰ καὶ τὰ ἐτέρων» (Φιλιπ. β' 4)· εἶναι γνωστὸν δέ, ὅτι ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ἐτοποθέτησε τὴν ἀγάπην ὑπεράνω ὅλων τῶν ἄλλων χαρισμάτων καὶ κατορθωμάτων (Α' Κορ. ιγ' 1—13 καὶ ἄλλαχού).

3. Διότι εἶναι μὲν καλὴ ἡ προσευχὴ μαζὶ μὲ τὴν νηστείαν, ταύτην ὁμως ἐπισφραγίζει ἡ ἐλεημοσύνη, συμφώνως καὶ πρὸς τὴν θείαν ἐπιθυμίαν· «ἐλεον θέλω καὶ οὐ θυσίαν» (Ματθ. θ' 13, ιβ' 7, Ὡσηθ' ζ' 6).

4. Προέβλεπε δὲ νὰ ἴδῃς πῶς καὶ ὁ Προφήτης ἐλέγχει τοὺς ἀνελεήμονας καὶ ἀσπλάγχνους· ἰδοὺ τί λέγει· «ἀνθ' ὧν οὐκ ἐμνήσθη ποιῆσαι ἔλεος καὶ κατεδίωξεν ἄνθρωπον πέννητα καὶ πτωχὸν καὶ κατανενυγμένον τῇ καρδίᾳ τοῦ θανατῶσαι» (Ψαλμ. ρη' 16). Εἰς ἄλλο πάλιν σημεῖον λέγει· «ὅτι ὃν σὺ ἐπάταξας, αὐτοὶ κατεδίωξαν, καὶ ἐπὶ τὸ ἄλγος τῶν τραυμάτων μου προσέθηκαν» (Ψαλμ. ξη' 27).

5. Ἀλλὰ καὶ ὁ ἴδιος ὁ Σωτὴρ μᾶς συμβουλεύει καὶ μᾶς διατάσσει νὰ εἴμεθα οἰκτίρμονες· «Γίνεσθε οὖν οἰκτίρμονες, καθὼς καὶ ὁ Πατὴρ ὑμῶν οἰκτίρμων ἐστὶ» (Λουκ. ζ' 36). Εἰς ἄλλο ἐπίσης σημεῖον τοῦ Ἱεροῦ Εὐαγγελίου μακαρίζει τοὺς ἐλεήμονας. «Μακάριοι οἱ ἐλεήμονες, ὅτι αὐτοὶ ἐλεηθήσονται» (Ματθ. ε' 7). Ἐπίσης μᾶς ἐπέτρεψεν, ὁσάκις προσευχόμεθα πρὸς τὸν Ἐπουράνιον Πατέρα, νὰ λέγωμεν· «ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν, ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφίεμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν» (Ματθ. ζ' 12).

6. Δέξου λοιπὸν καὶ σὺ αὐτὸν ποὺ ἐπλανήθη καὶ μετενόησε, ἐὰν πράγματι ἐπιδεικνύῃ καθαρὰν καὶ γνησίαν τὴν μετάνοιαν, προσέχων αὐτὰ ποὺ συμβουλεύει ὁ Ἀπόστολος λέγων· «Ὡστε τώρα ἀπαιτεῖται ἡ ἀντίθετος πρὸς τὴν ἐπίπληξιν συμπεριφορὰ. Πρέπει τώρα νὰ τοῦ δώσετε σεῖς χάριν, νὰ τὸν συγχωρήσῃτε καὶ νὰ τὸν παρηγορήσετε, μήπως, ἐνεκα τῆς ὑπερβολικῆς λύπης οὗτος ἀπελπισθῇ καὶ τὸν καταπλήξῃ ὁ διάβολος. Δι' αὐτὸ σᾶς παρακαλῶ νὰ δείξετε εἰς αὐτὸν ἀγάπην» (Β' Κορ. β' 7—8).

7. Εἰς ἄλλο πάλιν σημεῖον λέγει· «Παρακαλοῦμεν δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, νουθετεῖτε τοὺς ἀτάκτους, παραμυθεῖσθε τοὺς ὀλιγοψύχους, ἀντέχεσθε τῶν ἀσθενῶν, μακροθυμεῖτε πρὸς πάντας, ὁρᾶτε μή τις κακὸν ἀντὶ κακοῦ τινι ἀποδῶ· ἀλλὰ πάντοτε τὸ ἀγαθὸν διώκετε καὶ εἰς ἀλλήλους καὶ εἰς πάντας» (Α' Θεσ. ε' 14—15).

8. Καὶ αὐτὸς ἀκόμη ὁ Κύριος τῆς δόξης δὲν ἔδιωξε τὸν ἄσωτον υἱόν, ὅταν ἐπέστρεψεν, ἀλλὰ τὸν ἐδέχθη, ὥς νὰ εἶχεν ἀναστηθῇ ἐκ νεκρῶν, καὶ τὸν ἐνέδυσσε μὲ τὴν προηγουμένην λαμπρὰν στολήν, καὶ τοῦ ἔδωκε νὰ φορέσῃ ὑποδήματα, καὶ τοῦ ἐ χάρισε δακτυλίδι, καὶ χάριν αὐτοῦ, τοῦ ἐπιστρέψαντος ἀσώτου, ἐθυσίασε τὸν σιτευτὸν μόσχον, διὰ νὰ διασκεδάσουν καὶ νὰ χαροῦν διὰ τὴν ἀνεύρεσιν τοῦ χαμένου υἱοῦ (Λουκ. ιε' 11—24).

9. Ὅταν δὲ ὁ ἄλλος υἱὸς ἐλυπήθη διὰ τὰς ἐκδηλώσεις αὐτάς, τὸν ἐθεράπευσε παρηγορῶν μὲ τὰς λέξεις· «τέκνον, σὺ πάντοτε μετ' ἐμοῦ εἶ, καὶ πάντα τὰ ἐμὰ σὰ ἐστίν· εὐφρανθῆναι δὲ καὶ χαρῆναι ἔδει, ὅτι ὁ ἀδελφός σου οὗτος νεκρὸς ἦν καὶ ἀνέζησε, καὶ ἀπολωλὼς ἦν καὶ εὑρέθη» (Λουκ. ιε' 31—32).

10. Καὶ σὺ πάλιν, ἀδελφέ μου, ποὺ ἔτυχες συγγνώμης καὶ εὐσπλαγχνίας, νὰ μὴ καταφρονῇς, ἀλλὰ νὰ μιμῆσαι καὶ σὺ αὐτὸν τὸν υἱόν, ποὺ ἐπέστρεψεν εἰς τὸν πατέρα του καὶ μετενόησε, καὶ νὰ προσπέσης καὶ σὺ εἰς τὸν πατέρα Σου καὶ μὲ ταπείνωσιν νὰ ἐξομολογηθῇς εἰλικρινῶς τὸ ἁμάρτημά σου καὶ νὰ εἰπῇς, χωρὶς ὑποκρισίαν· «Πάτερ, ἡμαρτον εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐνώπιόν Σου, οὐκέτι εἰμὶ ἄξιος κληθῆναι υἱός Σου· ποίησον μὲ ὥς ἓνα τῶν μισθίων Σου» (Λουκ. ιε' 18 - 19).

11. Μὲ τόσην θέρμην καὶ κατάνυξιν νὰ προσπέσης πρὸς αὐτόν, καὶ ἀφοῦ τύχης συγγνώμης, νὰ ἐπαγρυπνῇς εἰς τὸν ὑπόλοιπον χρόνον τῆς ζωῆς σου, νὰ δουλεύῃς τὸν Κύριον μὲ φόβον καὶ ταπεινοφροσύνην ὅλας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς σου, ἐνθυμούμενος πάντοτε τὴν μεγάλην εὐεργεσίαν, τῆς ὁποίας ἔτυχες.

12. Πρόσεχε ἀκόμη νὰ μὴ ἐπιδείξης, δι' ὀλίγον μόνον χρόνον ταπείνωσιν καὶ σιωπὴν, καὶ μετὰ ἀμέσως, αὐθάδειαν, ἀδιαντροπιὰν ἢ ὀκνηρίαν διὰ τὴν λειτουργίαν καὶ τὴν ἀγρυπνίαν. Μὴ εὐχαριστήσης μόνον σήμερον διὰ τὰ παρατεθέντα εἰς τὴν τράπεζαν φαγητά, καὶ αὖριον, ἐὰν δὲν εἶναι τῆς ἀρεσκείας σου, νὰ γογγύσῃς κατὰ τοῦ μαγείρου ἢ τοῦ τραπεζάρη.

13. Νὰ ἐνθυμῆσαι τὸν Προφήτην, ποὺ λέγει· «σποδὸν (στάκτην) ὥσει ἄρτον ἔφαγον» (Ψαλμ. ρα' 10)· ὅπως ἐπίσης καὶ τὸ ὄξος καὶ τὴν χολήν, ποὺ ἐγεύθη, χάριν τῆς σωτηρίας μας, ὁ Δεσπότης Χριστός. Σκεπτόμενος ὅλα αὐτὰ νὰ τρώγῃς εὐχάριστα ὅ,τιδήποτε σοῦ προσφέρουν εἰς τὴν τράπεζαν.

14. Καὶ διὰ νὰ τελειώνω· ὅταν σὲ δεχθοῦν πάλιν μέσα εἰς τὸ Κοινόβιον, νὰ μὴ ἐπιδείξης, χάριν ἐμφανίσεως, προσωρινὴν ἐγκράτειαν, εὐλάβειαν, καὶ διαφόρους ἄλλας ἀρετάς, καὶ ὕστερον νὰ ἀφήσῃς τὸν

ἐαυτόν σου ἐλεύθερον εἰς τὴν ἀδιαφορίαν, καὶ τὴν ἀκράτειαν, μὴ τυχόν, τοιουτοτρόπως, ἐπισύρης κατὰ σοῦ τὴν ἀγανάκτησιν, ἐπειδὴ κατεφρόνησες τὸν εὐεργέτην σου, μετὰ τὴν συγχώρησιν, καὶ οὕτω ἀποκοπῆς τοῦ ὑπολοίπου σώματος ὀριστικῶς, ὥς σάπιο μέλος καὶ ὥς ἀθεράπευτα ἄρρωστος. Τότε πλέον δὲν θὰ δυνηθῇς νὰ εὕρης μέρος διὰ νὰ μετανοήσῃς καὶ νὰ διορθωθῇς, ὅπως εἶπε καὶ ὁ Κύριος· «Ἴδε, ὑγιῆς γέγονας, μηκέτι ἁμάρτανε, ἵνα μὴ χειρόν σοί τι γένηται» (Ἰωάν. ε' 14). Εἶναι ὥσάν νὰ τοῦ εἶπε δηλαδή· «Ἴδού· τώρα ἔχεις γίνεи καλὰ· πρόσεξε λοιπὸν νὰ μὴ ἁμαρτήσῃς πλέον, διὰ νὰ μὴ σοῦ συμβῇ τίποτε χειρότερον ἀπὸ τὴν ἀσθένειαν πού εἶχες. Ἐχε ὑπ' ὄψιν σου ὅτι ἡ ἀσθένεια ἐκείνη σοῦ συνέβη ἀπὸ τὰς ἁμαρτίας σου· ἐὰν λοιπὸν ἐπιστρέψῃς καὶ πάλιν εἰς τὰ ἴδια ἁμαρτήματα, εἶναι ἐνδεχόμενον καὶ τὴν ὑγείαν τοῦ σώματος νὰ καταστρέψῃς καὶ τὴν ψυχὴν σου νὰ χάσῃς».

15. Μὲ φόβον Θεοῦ πάντοτε νὰ φροντίζῃς καὶ νὰ ἀπεργάζεσαι τὴν σωτηρίαν σου, διὰ νὰ ἡμπορέσῃς νὰ διορθώσῃς τὴν προσηγουμένην σου ἥτις καὶ νὰ ἀξιωθῇς νὰ ἀπολαύσῃς τὴν χαρὰν τοῦ Κυρίου σου, μαζὶ μὲ ὅλους πού τὸν εὐηρέστησαν.

16. Ἐὰν ἓνας ἀδελφὸς φύγῃ ἀπὸ τὸ Μοναστήρι, ἐξ αἰτίας πολλέμου ψυχικοῦ, καὶ ἐξέλθῃς νὰ τὸν ἀναζητήσῃς, πρόσεξε, ὅταν τὸν εὕρῃς, νὰ τοῦ ὁμιλήσῃς εἰρηνικά, διὰ νὰ μὴ προσθέσῃς πόνον ἐπάνω εἰς τὸν πόνον του· «Πρόσεχε δὲ τὸν ἐαυτόν σου, νὰ μὴ περιπέσῃς καὶ σὺ εἰς πειρασμόν» (Γαλ. ζ' 1). Νὰ μὴ παρασυρθῇς δηλαδή ἀπὸ τὴν λύπην καὶ τὴν ἀνυπομονησίαν καὶ περιπέσῃς καὶ σὺ εἰς τὸ αὐτὸ ἢ καὶ εἰς ἄλλα ἁμαρτήματα.

Γ'. Ἐν τῷ Γεροντικῷ.

ΓΕΡΩΝ τις εἶχε μαθητὰς δώδεκα· συνέβη οὖν ἀπὸ πειρασμοῦ τοῦ διαβόλου ἓνα ἐξ αὐτῶν ἀπελθόντα εἰς κώμην διὰ τινα χρεῖαν πεσεῖν εἰς πορνείαν· ἔκτοτε συνήθειαν λαβὼν τοῦ κακοῦ, ἀπῆει πολλάκις λάθρα μετὰ τὴν ὀρθρινὴν δοξολογίαν εἰς τὴν κώμην καὶ ὑπέστρεφε πρωῒας ἔτι οὔσης.

2. Ἐγνώσθη οὖν τοῖς λοιποῖς ἀδελφοῖς, ὃ ἐποίει· εἶτα καὶ αὐτῷ τῷ Ἀββᾷ, καὶ οὐκ ἤλεγξεν αὐτὸν εὐθύς, ἀλλὰ ἀφῆκεν οὕτως ἐπὶ καιρόν, προσποιησάμενος τοῦ πράγματος παντελεῖ ἄγνοιαν.

3. Εἶτα τῶν ἄλλων ἀδελφῶν κατακραζόντων ἐκείνου τοῦ ἀδελφοῦ, καὶ τὴν τοῦ Ἠγουμένου σιωπὴν αἰτιωμένων, ὥς ἄκαιρον, ἐν μιᾷ ἀπέρχεται ὁ Ἀββᾶς εἰς τὸ κελλίον τοῦ ἀδελφοῦ πρωῒ· ἔτυχε δὲ κἀκεῖνον ἐκ τῆς κώμης ἐπανελθεῖν, εἰς ἣν, ὥς εἶπον, διὰ τὴν αἰσχροουργίαν λάθρα ἀπήρχετο.

4. Τότε οὖν ὑποστρέψαι σπουδάζων, τὸ μαφόριον τῆς γυναικὸς ἀντὶ τοῦ ἰδίου μανδύου περιεβάλετο· ὃ καὶ ἐν τῇ ἑαυτοῦ κέλλῃ πρὸς τῇ γωνίᾳ τοῦ τοίχου μετὰ τὸ ὑποστρέψαι ἐκρέμασε, μὴ περιεργασάμενος, ἢ καταμαθὼν τί ἐστίν· ἦδη γάρ καὶ τὸν προεστῶτα αἰσθόμενος ἐρχόμενον πρὸς αὐτόν, ὅλον ἑαυτὸν ἀπὸσχόλει πρὸς τὴν ἐκείνου ὑπάντησιν, καὶ τὶ αὐτῷ ἀπολογίσεται ἐπὶ νοῦν ἔστρεφεν.

5. Ὡς οὖν εἰσελθὼν ὁ Ἀββᾶς εἰς τὸ κελλίον τοῦ ἀδελφοῦ, τὸ μαφόριον τῆς γυναικὸς κοσμάμενον ἐθεάσατο, ἐσιώπησε μὲν τέως περὶ αὐτοῦ, εἶπε δὲ πρὸς

τὸν ἀδελφόν· ποῦ ἦς, ἀδελφέ; Ὁ δὲ ἐπλάσατο λέγων· εἰς τὸν δε τὸν τόπον ἀπῆλθον δι' ἀπόκρισιν. Ἐφη δὲ ὁ Ἀββᾶς· οὐκ ἀπῆλθες οὖν εἰς τὴν κώμην; Ἐφη· σεν ἐκεῖνος· οὐ, Δέσποτα.

6. Τότε λέγει αὐτῷ ὁ Ἀββᾶς· καὶ τίνος τὸ μαφόριον τοῦτο τὸ κρεμάμενον; Ὡς δὲ τοῦτο ἰδὼν ὁ ἀδελφὸς ἔγνω ὅτι τῆς γυναικὸς ἐστὶ, ῥίπτει ἑαυτὸν εὐθὺς χαμαὶ εἰς τοὺς πόδας τοῦ Ἀββᾶ λέγων· συγχώρησόν μοι, καὶ οὐκέτι τοῦτο ποιῶ.

7. Ὁ δὲ συνεχώρησε, καὶ ἀναστήσας αὐτόν, παρεκάλει λέγων· πρόσσεχε σεαυτῷ, τέκνον, τοῦ λοιποῦ. Τί γὰρ κερδαίνεις ἐκ τῆς ἀκαθαρσίας ἐκείνης; εἰ μὴ ἐνταῦθα μὲν παρὰ τοῖς ἀνθρώποις, αἰσχύνῃ καὶ ὄνειδος, ἐν δὲ τῷ μέλλοντι αἰῶνι, πῦρ ἄσβεστον, καὶ σκώληκα ἀκοίμητον; Μὴ παρακαλῶ, τέκνον, μηκέτι τῇ σα· προῦ ταύτῃ καὶ βδελυρῶ ἐγκυλισθῆς πράξει.

8. Ὁ δὲ ἀδελφός, σφόδρα κατανυγείς, αὐθις τοῖς ποσὶ τοῦ Γέροντος προσπεσὼν, ἱκανῶς αὐτοῦ τοῖς δάκρυσιν ἔλουσε, τὴν παρὰ Θεοῦ συγχώρησιν θερμῶς ἐξαιτούμενος.

9. Ἐκτοτε, οὐ μόνον τῆς αἰσχρᾶς ἐκείνης ἐπαύσατο πράξεως, ἀλλὰ καὶ τοιαύτην θερμὴν μετάνοιαν ἐπεδείξατο, ὥς καὶ τῷ Θεῷ εὐαρεστήσαι διὰ τῆς καλῆς αὐτοῦ ἐργασίας, καὶ γενέσθαι δοκιμώτατος Μοναχὸς ἐν οὐ μακρῷ χρόνῳ, ὥστε καὶ τοὺς λοιποὺς ἀδελφοὺς θεωροῦντας αὐτοῦ τὴν μετάνοιαν καὶ κατὰ Θεὸν προκοπὴν εὐχαριστεῖν τῷ Θεῷ.

10. Ποτὲ δὲ προσελθόντες τῷ Ἀββᾶ ἡρώτων αὐτὸν εἰπεῖν αὐτοῖς, τίνος χάριν οὐκ ἤλεγχε τὸν ἀδελφὸν οὕτως ἁμαρτάνοντα ἐπιστάμενος, ἀλλ' ἐμακροθυμει μέχρι καιροῦ;

11. Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Γέρων, εἶπεν αὐτοῖς· ἐθεώρουν τὸν σατανᾶν τὴν μίαν τοῦ ἀδελφοῦ χεῖρα κατέχοντα, καὶ ἔλκοντα εἰς τὸν κόσμον· καὶ γὰρ διὰ τῆς μακροθυμίας, τὴν ἑτέραν αὐτοῦ χεῖρα ἐκράτουν, ἵνα μὴ ἐλεγχθῆς ἀποδράμῃ εὐθὺς εἰς τὸν κόσμον, ἐνθα αὐτὸν ὁ διάβολος ἔσυρεν. Ὅτε δὲ ἠυδόκησεν ὁ Θεὸς σώσαι τὸ ἴδιον πλάσμα, ἰδοὺ ἔχομεν καὶ τὴν ἄλλην αὐτοῦ χεῖρα, καὶ ὅλον αὐτὸν σφαιζόμενον.

Τοῦ Πατρός, ἡγουν τοῦ Εὐεργετινοῦ.

α' Καλὴ οὖν ἡ μακροθυμία μετὰ εὐχῆς, ὁ συγγραφεὺς ἐπιφέρει, ὅταν ἐνδεικνύμεθα ταύτην εἰς ἀδελφὸν πειρασθέντα ὑπὸ τοῦ κοινοῦ πολεμίου, καὶ εἰς ἀπόγνωσιν καταπίπτοντα· πολλάκις γὰρ παρακληθεὶς ὁ Θεός, καὶ οἰκτιρᾶς τὸ ἑαυτοῦ πλάσμα, διορθοῦται τὸν σφαλέντα καὶ διανίστησιν ἐκ τοῦ πτώματος.

β' Ἡ δὲ ἀποτομία καὶ ὁ ἔλεγχος, ἐν οὐ καιρῷ γινόμενοι, ἐπιτρίβειν μᾶλλον, οὐ θεραπεύειν τὰ τῶν πεσόντων πεφύκασι τραύματα.

12. Ἀδελφῷ ποτε συνέβη πειρασμός, ἡγουν ὄλισθος ἁμαρτίας εἰς τὸ Κοινόβιον τοῦ Ἀββᾶ Ἠλία καὶ διωχθεὶς ἐκεῖθεν, ἀπῆλθε πρὸς τὸν Ἀββᾶν Ἀντώνιον εἰς τὸ ὄρος, καὶ ἔμεινε πρὸς αὐτὸν χρόνον τινά.

13. Εἶτα ἀπέστειλεν αὐτὸν ὁ Ἀββᾶς Ἀντώνιος εἰς τὸ Κοινόβιον, ὅθεν ἐξῆλθεν· οἱ δὲ ἐν τῷ Κοινοβίῳ οὐκ ἐδέξαντο αὐτόν, καὶ ἀνακάμψας πρὸς τὸν Ἀββᾶν Ἀντώνιον, ἀνήγγειλεν αὐτῷ λέγων· οὐκ ἠθέλησάν με δεξασθαι, Πάτερ.

14. Ὁ δὲ ἀποστείλας σὺν αὐτῷ ἀδελφόν, ἐδήλωσεν αὐτοῖς τάδε· πλοῖον ἐναυάγησεν ἐν τῷ πελάγει, καὶ ἀπώλεσε τὸν γόμον, καὶ μετὰ καμάτου ἐσώθη εἰς τὴν γῆν· ὑμεῖς δὲ τὸ διασωθὲν θέλετε καταποντίσαι;

15. Οἱ δὲ μαθόντες ὅτι ὁ Ἀββᾶς Ἀντώνιος ἀπέστειλεν αὐτόν, εὐθέως ἐδέξαντο τὸν ἀδελφόν.

Ἑρμηνεία

ΕΝΑΣ Γέρων εἶχε δώδεκα μαθητάς. Κάποτε λοιπὸν ἓνας ἐξ αὐτῶν μετέβη εἰς ἓνα χωρίον, διὰ μίαν ὑπόθεσιν τῆς ἀδελφότητος· ἐκεῖ, ἀπὸ ἐνέργειαν τοῦ πειρασμοῦ, ἔπεσεν εἰς πορνείαν. Ἀπὸ τότε συνήθισε πλέον εἰς τὴν ἁμαρτίαν καὶ μετέβαινε, κρυφίως, μετὰ τὴν δοξολογίαν τοῦ ὁρθρου, εἰς τὸ χωρίον, ἀπ' ὅπου ἐπέστρεφε τὸ πρωτ'.

2. Αὐτὴν τὴν αἰσχρὰν συνήθειαν ἀντελήφθησαν καὶ οἱ ἀδελφοὶ καὶ ὁ Ἀββᾶς, ὅστις ἐν τούτοις δὲν τὸν ἠλεγξεν ἀμέσως, ἀλλὰ προσεποιήθη, ὅτι ἀγνοεῖ τὴν ὑπόθεσιν.

3. Ὑστερον ὁμως οἱ ἀδελφοὶ ἤρχισαν πλέον νὰ κατηγοροῦν ἐμφανῶς τὸν ἁμαρτάνοντα ἀδελφὸν καὶ νὰ θεωροῦν ὡς αἰτίαν τῆς ἁμαρτωλῆς συνηθείας τὴν σιωπὴν τοῦ Ἠγουμένου, τὴν ὁποίαν ἐχαρακτήριζον, εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν, τελείως ἄσκοπον καὶ ἐπιζήμιον. Μίαν ἡμέραν λοιπὸν ὁ Ἀββᾶς μεταβαίνει πρωτ'—πρωτ' εἰς τὸ κελλί τοῦ ἀδελφοῦ· μόλις εἶχεν ἐπιστρέψει εἰς τὸ κελλί καὶ ὁ ἐν λόγῳ ἀδελφὸς ἀπὸ τὸ χωρίον, εἰς τὸ ὁποῖον, ὅπως εἶπον, μετέβαινε διὰ τὴν αἰσχρὰν πράξιν.

4. Ὁ Μοναχὸς ὁμως, ἐν τῇ σπουδῇ του νὰ ἐπιστρέψῃ γρήγορα εἰς τὸ κελλίον του, διὰ νὰ μὴ γίνῃ ἀντιληπτός, ἔρριψεν ἐπάνω του τὸ ἐπανωφόρι τῆς γυναικός, ἀντὶ τοῦ ῥάσου του. Ἀφρημένος δέ, ὅπως ἦτο ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν, μετὰ τὴν ἐπιστροφὴν του εἰς τὸ κελλίον ἐκρέμασεν εἰς μίαν γωνίαν τοῦ κελλίου τὸ γυναικεῖον αὐτὸ ἐπανωφόρι, χωρὶς νὰ τὸ περιεργασθῇ ἢ νὰ προσέξῃ τί ἦτο, διότι μάλιστα ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἀντελήφθη ἐρχόμενον τὸν προσεστώτα, καὶ ἀπησχολεῖτο ἐξ ὀλοκλήρου μὲ τὴν συνάντησίν του σκεπτόμενος τί νὰ ἀλολογηθῇ.

5. Εἰς αὐτὴν λοιπὸν τὴν κατάστασιν εὐρισκόμενον, τὸν ἐπεσκέφθη ὁ Ἀββᾶς, ὅστις μόλις εἰσῆλθεν, εἶδε τὸ κρεμασμένον γυναικεῖον ἐπανωφόριον· δὲν εἶπεν ὁμως τίποτε ἀμέσως περὶ αὐτοῦ, ἀλλ' ἠρώτησε, δῆθεν ἀδιαφόρως, τὸν ἀδελφόν:

—Ποῦ ἦσουν, ἀδελφέ μου;

—Ἐπῆγα εἰς τὸ τάδε μέρος—ἀπήντησε ψευδόμενος ἐκεῖνος—διὰ κάποιαν ἐργασίαν.

—Δὲν ἐπῆγες εἰς τὸ χωρίον;—ἠρώτησε πάλιν ὁ Ἀββᾶς.

—Ὅχι, Δέσποτα—ἀπήντησεν ὁ ἀδελφός.

6. Τότε ὁ Ἠγούμενος ἐρωτᾷ μὲ ἡρεμίαν.

—Καὶ αὐτὸ τὸ ἐπανωφόριον τίνοσ εἶναι;

Μόλις ὁ ἀδελφὸς ἀντελήφθη, ὅτι τὸ ἐπανωφόρι εἶναι γυναικεῖον, ἀμέσως ῥίπτεται πρὸ τῶν ποδῶν τοῦ Ἀββᾶ καὶ τοῦ λέγει:

—Συγχώρεσέ με, Πάτερ μου, δὲν τὸ ξανακάμνω.

7. Τότε ὁ Ἀββᾶς τὸν συνεχώρησε, τὸν ἐσήκωσεν ἀπὸ κάτω καὶ μὲ γλυκύτητα τὸν παρηγορεῖ καὶ τοῦ λέγει:

—Τέκνον μου, πρόσεχε τοῦλάχιστον εἰς τὸ ἐξῆς νὰ μὴ ἁμαρτήσῃς, διότι τί κερδίζεις ἀπὸ τὴν ἀκαθαρσίαν αὐτὴν; Καὶ εἰς αὐτὸν ἐδῶ

τὸν κόσμον θὰ δοκιμάξης περιφρόνησιν καὶ ἐντροπὴν ἐκ τῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸν μέλλοντα αἰῶνα θὰ κληρονομήσης τὸ ἄσβεστον πῦρ καὶ τὸν ἀκοίμητον σκόληκα. Σὲ παρακαλῶ λοιπόν, τέκνον μου, ποτὲ πλέον νὰ μὴ ξανακάμης αὐτὴν τὴν σιχαμερὰν καὶ αἰσχροὴν πρᾶξιν.

8. Ὁ ἁμαρτήσας ἀδελφὸς κατενύγη ἀπὸ τοὺς λόγους αὐτοὺς καὶ πίπτει πάλιν πρὸ τῶν ποδῶν τοῦ Γέροντος, βρέχων αὐτοὺς μὲ πολλὰ δάκρυα καὶ ζητῶν ὀλοψύχως νὰ τὸν συγχωρήσῃ ὁ Θεός.

9. Ἀπὸ τότε ὅχι μόνον ἔπαυσε τὴν αἰσχροὴν ἐκείνην πρᾶξιν τῆς ἁμαρτίας, ἀλλὰ καὶ τόσον θερμὴν μετάνοιαν ἐπέδειξεν, ὥστε εὐηρέστησε τὸν Θεὸν μὲ τὴν καλὴν αὐτοῦ πνευματικὴν ἐργασίαν ἀναδειχθεὶς, ἐντὸς ὀλίγου χρόνου, δοκιμώτατος Μοναχός· οἱ ὑπόλοιποι ἀδελφοὶ βλέποντες τὴν μετάνοιάν του καὶ τὴν κατὰ Θεὸν προκοπὴν του, εὐχαριστοῦσαν τὸν Θεὸν διὰ τὴν μεταστροφὴν του αὐτὴν.

10. Κάποτε δέ, μετὰ τὴν μεταστροφὴν αὐτὴν, προσῆλθον οἱ ὑπόλοιποι μαθηταὶ πρὸς τὸν Ἀββᾶν καὶ τὸν παρεκάλουν νὰ τοὺς εἰπῇ, διατὶ δὲν ἤλεγχε τὸν ἁμαρτήσαντα ἀδελφὸν καίτοι ἐγνώριζε πολὺ καλὰ, ὅτι ἡμάρτανεν, ἀλλὰ ἐμακροθυμοῦσε τόσον καιρόν;

11. Καὶ ὁ Γέρων εἰς ἀπάντησιν τοὺς εἶπε:

— Ἐβλεπα τὸν σατανᾶν νὰ τὸν κρατῇ ἀπὸ τὸ ἓνα χέρι καὶ νὰ τὸν σύρῃ πρὸς τὸν κόσμον καὶ ἐγώ, μὲ τὴν μακροθυμίαν, τὸν ἐκρατοῦσα ἀπὸ τὸ ἄλλο χέρι, διὰ νὰ μὴ λιποτακτῇ τελείως πρὸς τὸν κόσμον, ἐκεῖ δηλαδὴ ποὺ τὸν ἔσυρεν ὁ διάβολος. Ὅταν δὲ ὁ Θεὸς εὐδόκησε νὰ σώσῃ τὸ πλάσμα Του, ἔχομεν πλέον ἐλεύθερον καὶ τὸ ἄλλο του χέρι ἀπὸ τὸ διάβολον, ἀλλὰ καὶ ὀλόκληρον σωθέντα ἀπὸ τὴν αἰχμαλωσίαν τῆς ἁμαρτίας.

Σχόλιον τοῦ Πατρός, ἥτοι τοῦ ἐρανιστοῦ τοῦ Εὐεργετινοῦ.

α'. Ἡ μακροθυμία λοιπὸν εἶναι καλὴ καὶ ὠφέλιμος, ὅταν συνοδεύεται ἀπὸ προσευχὴν ὑπὲρ πολεμουμένου καὶ ὁσάκις ἐπιδεικνύομεν αὐτὴν πρὸς ἀδελφὸν πειρασθέντα ἀπὸ τὸν κοινὸν ἐχθρὸν καὶ ὑποκείμενον εἰς ἐνδεχομένην ἀπελπισίαν. Διότι ἔχει παρατηρηθῇ, ὅτι πολλὰς φορὰς ἐδυσωπήθη ὁ Θεὸς ἀπὸ παρακλήσεις καὶ ἐλυπήθη τὸ πλάσμα του, τὸ ὁποῖον οὕτω διώρθωσε τὸ σφάλμα του καὶ ἀνεστήθη ἀπὸ τὸ πτώμα τῆς ἁμαρτίας.

β'. Ἀπ' ἐναντίας ἡ αὐστηρότης καὶ ὁ ἀπότομος ἔλεγχος, ὅταν δὲν γίνονται εἰς κατάλληλον καιρόν, παροξύνουν περισσότερο τὸν ἔνοχον, παρὰ θεραπεύουν τὰ τραύματα αὐτῶν ποὺ πίπτουν.

12. Εἰς ἓνα ἀδελφὸν συνέβη κάποτε πειρασμός, δηλαδὴ γλίστρημα πρὸς ἁμαρτίαν. Ὁ ἀδελφὸς αὐτὸς διέμενεν εἰς τὸ Κοινόβιον τοῦ Ἀββᾶ Ἡλίου καὶ ἐξεδιώχθη ἀπὸ τοὺς ἀδελφούς· ὁ ἐκδιωχθεὶς μετέ-

βη τότε πρὸς τὸν Ἀββᾶν Ἀντώνιον εἰς τὸ ὄρος καὶ ἔμεινε πλησίον του ἐπὶ τινα χρόνον.

13. Μετὰ ταῦτα ὁ Ἀββᾶς Ἀντώνιος τὸν ἀπέστειλεν εἰς τὸ Κοινοβιον, ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἐξεδιώχθη, ἀλλ' οἱ ἀδελφοὶ δὲν τὸν ἐδέχθησαν· λυπημένος λοιπὸν ἐπέστρεψεν εἰς τὸν Ἀββᾶν Ἀντώνιον καὶ τοῦ εἶπε:

— Πάτερ μου, δὲν ἠθέλησαν νὰ μὲ δεχθοῦν.

14. Ὁ Ἀββᾶς Ἀντώνιος τὸν ἀπέστειλε πάλιν μὲ τὴν συνοδείαν καὶ ἑνὸς ὑποτακτικοῦ του, παραγγέλλας πρὸς τοὺς Κοινοβιάτας τὰ ἑξῆς: «Ἐνα πλοῖον ἐκινδύνευε κατὰ τὸ ταξίδιον του νὰ ναυαγήσῃ εἰς τὸ πέλαγος. Ἐξ αἰτίας τοῦ κινδύνου ἔχασε τὸ φορτίον του καὶ μετὰ κόπου κατέφυγεν εἰς τὸν λιμένα. Σεῖς λοιπὸν τὸ μετὰ τοιούτου κόπου διασωθὲν πλοῖον θέλετε νὰ τὸ καταβυθίσετε»;

15. Ταῦτα οἱ Κοινοβιάται ἀκούσαντες, καὶ πληροφορηθέντες, ὅτι τὸν ἐκδιωχθέντα ἀδελφὸν ἀπέστειλεν ὁ Ἀββᾶς Ἀντώνιος, ἀμέσως τὸν ἐδέχθησαν.

ὑΠΟΘΕCΙC ΜΘ'.

“Οτι οὐ δεῖ τὸν προεσιῶτα τοῖς ὑπ’ αὐτὸν ἁμαρτάνουσιν ἐφησυχάζειν, ἀλλ’ ἐλέγχειν καὶ ἐπιτιμᾶν καὶ παντὶ τρόπῳ θεράπευειν.

“Ο Ἡγούμενος δὲν πρέπει ποτὲ νὰ ἡσυχάζῃ καὶ νὰ ἀδιαφορῇ ὁσάκις ἁμαρτάνουσιν οἱ ὑποτακτικοί του, ἀλλὰ νὰ τοὺς ἐλέγχῃ, νὰ τοὺς ἐπιτιμᾷ καὶ μὲ κάθε τρόπον νὰ τοὺς διορθώῃ.

Α'. Ἐν τῷ Γερωντικῷ.

ΑΡΕΒΑΛΕ ποτε ὁ Ἀββᾶς Μακάριος ὁ Ἀλεξανδρεὺς πρὸς τὸν Ἀββᾶν Παχώμιον τὸν Ταβεννησιώτην· ὁ δὲ Παχώμιος ἠρώτησεν αὐτὸν λέγων, ὅτι εἰσὶν ὑπ’ ἐμὲ ἀδελφοὶ ἄτακτοι· τί οὖν, παιδεύσω αὐτούς;

2. Ἐφη αὐτῷ ὁ Ἀββᾶς Μακάριος· παιδευσον, καὶ κρίνον δικαίως τοὺς ὑπὸ σέ· τινὰ δὲ τῶν ἔξω μὴ κρίνης· γέγραπται γάρ· «οὐχὶ τοὺς ἔσω ὑμεῖς κρίνετε; τοὺς δὲ ἔξω ὁ Θεὸς κρίνει».

Ἑρμηνεία

ΚΑΠΟΤΕ ὁ Ἀββᾶς Μακάριος ὁ Ἀλεξανδρεὺς ἐπεσκέφθη τὸν Ἀββᾶν Παχώμιον τὸν Ταβεννησιώτην. Ὁ Ἀββᾶς Παχώμιος, ἐπ’ εὐκαιρίᾳ, ἠρώτησεν:

— Εἰς τὴν συνοδείαν μου εὐρίσκονται μερικοὶ ἀδελφοὶ ἄτακτοι· τί μὲ συμβουλεύεις νὰ κάμω; Νὰ τοὺς τιμωρήσω;

2. Ὁ Ἀββᾶς Μακάριος τοῦ ἀπήντησε:

— Νὰ τιμωρῇς καὶ νὰ κρίνης δίκαια τοὺς ὑποτακτικούς σου. Νὰ προσέχῃς ὅμως νὰ μὴ κρίνης κανένα, ὁ ὅποιος δὲν ἀνήκει εἰς τὴν συνοδείαν σου. Διότι πρέπει νὰ ἐφαρμόξῃς τὴν ἐντολὴν τοῦ θείου Παύλου, ὅστις ἔγραψε πρὸς Κορινθίους· «δὲν κρίνετε σεῖς τοὺς ἐντὸς τῆς Ἐκκλησίας; (ἔτσι καὶ ἐγὼ κρίνω τοὺς πιστούς), τοὺς δὲ ἐκτὸς τῆς Ἐκκλησίας (τοὺς ἀπίστους) τοὺς κρίνει ὁ Θεός» (Α΄ Κορ. ε΄ 12—13).

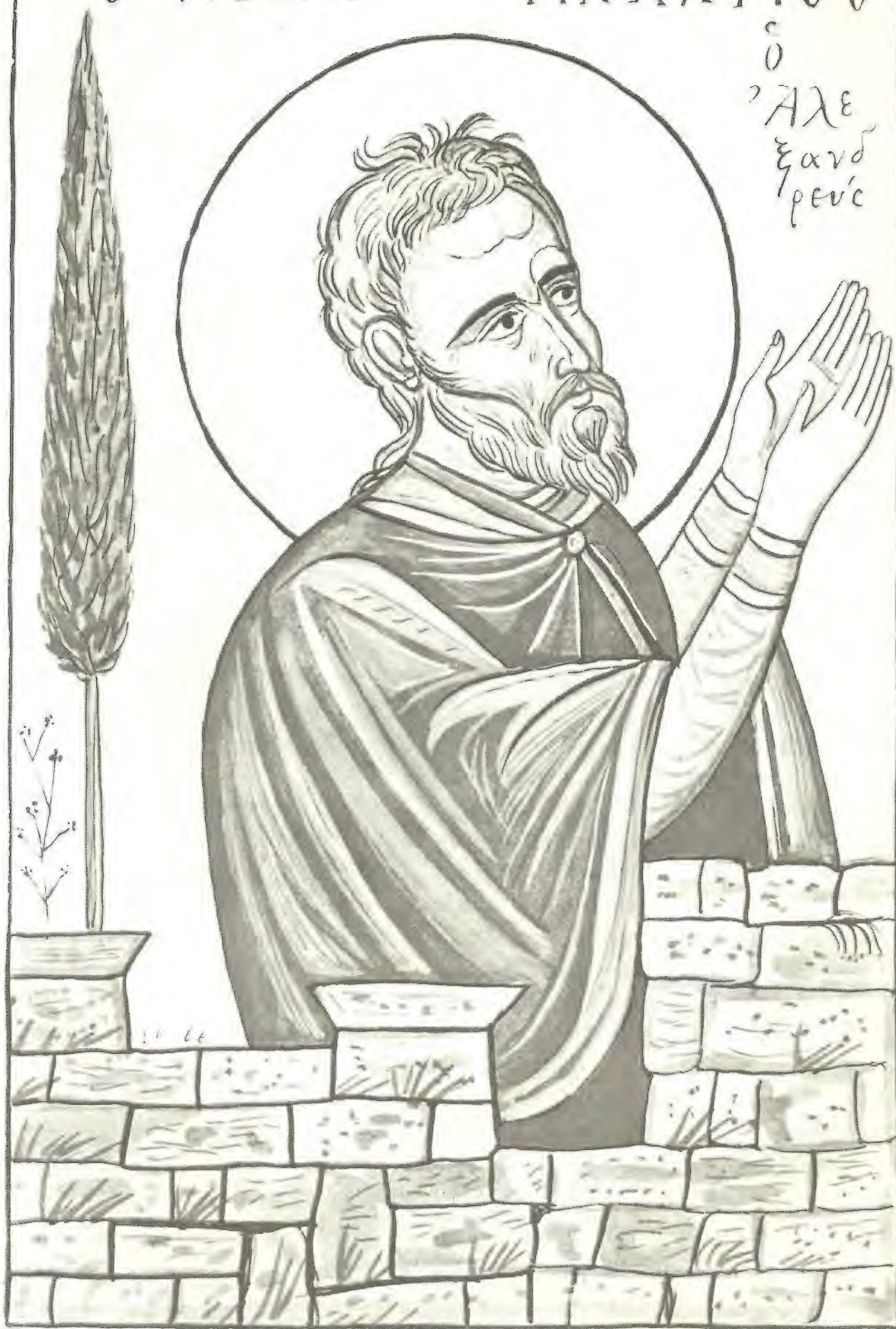
Β'. Τοῦ Ἀγίου Ἐφραίμ.

ΤΟΙΣ ἀτάκτοις τῶν ἀδελφῶν καὶ ἀμελέσιν οὐ δεῖ ἐφησυχάζειν τὴν βακτηρίαν τοῦ προεσιῶτος· οἱ γὰρ μὴ βουλόμενοι τῷ θεῷ φόβῳ χαλινοῦν τὴν ἑαυτῶν καρδίαν, δι’ αὐτῆς τῶν ἀνωφελῶν ἀπόσχονται, ὃν τρόπον δοῦλος σωφρονεῖ δι’ αὐστηρίαν δεσπότην.

Ο ἈΒΒΑΣ

ΜΑΚΑΡΙΟΣ

ὁ
Ἀλε
ξανδ
ρενς

Ἑρμηνεία

Η ΡΑΒΔΟΣ τοῦ Ἡγουμένου δὲν πρέπει ποτὲ νὰ ἡσυχάζῃ, ἀλλὰ νὰ κινῆται κατὰ τῶν ἀτάκτων καὶ ἀμελῶν ἀδελφῶν· διότι ὅσοι δὲν θέλουν νὰ χαλιναγωγήσουν τὴν καρδίαν των μὲ τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ, μόνον μὲ τὴν ἀπειλὴν τῆς τιμωρίας θὰ ἀπομακρυνθοῦν ἀπὸ τὰ ἀνωφελῆ καὶ ἐπιβλαβῆ, ὅπως ἀκριβῶς, δηλαδή, καὶ ἕνας δοῦλος σωφρονίζεται μὲ τὴν αὐστηρότητα τοῦ κυρίου του.

Γ'. Τοῦ Ἀββᾶ Μάρκου.

- Ο** ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΩ ὅπου οὐ δεῖ ἀντιλέγοντι παραχωρῶν, πλανᾷ αὐτὸν ἐν ἐκείνῳ τῷ πράγματι, καὶ τὰς συνθήκας τῆς ὑποταγῆς ἀθετεῖν παρασκευάζει.
2. Μὴ γίνου δίγλωσσος, ἐτέρως μὲν τῷ λόγῳ, ἐτέρως δὲ τῇ συνειδήσει διακεείμενος· τὸν γὰρ τοιοῦτον ἡ Γραφή ὑπὸ κατάραν ἵστησι.
3. Ἔστιν ὁ ἀλήθειαν λέγων καὶ ὑπὸ ἀφρόνων μισούμενος, καὶ ἔστιν ὁ ὑποκρινόμενος, καὶ διὰ τοῦτο ἀγαπώμενος· ὅμως, οὐδὲν ἕτερον τῶν ἀνταποδόσεων τούτων πολυχρόνιον γίνεται, διότι ὁ Κύριος ἐν ἰδίῳ καιρῷ, ἐκάστῳ τὸ δέον ἀνταποδίδωσιν.

Ἑρμηνεία

Ο ΗΓΟΥΜΕΝΟΣ, πὺν ἀφήνει τὸν ὑποτακτικόν του νὰ ἀντιλέγῃ ἐκεῖ πὺν δὲν πρέπει καὶ νὰ κάμνῃ τὸ θέλημά του, τὸν πλανᾷ εἰς ἐκεῖνο τὸ ζήτημα, ἀλλὰ καὶ τὸν προετοιμάζει εἰς τὸ νὰ συνηθίσῃ νὰ παραβαίνει τοὺς ὅρους τῆς ὑπακοῆς, τὴν ὁποίαν ἔχει ὑποσχεθῆ νὰ φυλάττῃ.

2. Νὰ μὴ γίνεσαι δίγλωσσος, ἀλλὰ νὰ λέγῃς μὲ τὸ στόμα καὶ ἄλλα νὰ ἔχῃς εἰς τὴν συνειδησίᾳ σου· διότι τὸν τύπον αὐτὸν τὸν θέτει ὑπὸ ἐπιτίμιον καὶ κατάραν ἡ Ἀγία Γραφή (Σειρ. κη' 13, ε' 14).

3. Ὑπάρχει ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος, πὺν λέγει τὴν ἀλήθειαν καὶ μισεῖται ἀπὸ τοὺς ἄφρονες καὶ ἐκεῖνος, πὺν ὑποκρίνεται καὶ διὰ τοῦτο τὸν ἀγαποῦν (οἱ ἄφρονες). Καμμία ὅμως ἐξ αὐτῶν τῶν περιπτώσεων δὲν ἀργεῖ νὰ δεχθῇ τὴν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἀνταπόδοσιν, διότι ὁ Κύριος εἰς ὠρισμένον καιρὸν ἀνταποδίδει αὐτὸ πὺν πρέπει εἰς τὸν καθένα.

ὙΠΟΘΕΣΙΣ Ν΄

Ὅτι δεῖ τὸν ἀδιόρθωτα ἁμαρτάνοντα καὶ τῷ κοινῷ τῆς ἀδελφότη-
τος λυμαινόμενον, μετὰ τὴν πρέπουσαν ἐπιμέλειαν, ὡσαύτως ἔ-
χοντα, ἐκδιώκειν, καὶ μὴ τῇ συμπαθείᾳ ὑπὲρ τὸ μέτρον χρώμε-
νον τὸν προσεστώτα, καὶ ἑαυτὸν καὶ τοὺς λοιποὺς καταβλάπτειν.

Αὐτὸν, ποὺ παραμένει ἀδιόρθωτος εἰς τὴν ἁμαρτίαν καὶ ζημιώνει μὲ τὴν
ἐπιμονὴν τοῦ αὐτὴν τὴν ἀδελφότητα, ἀφοῦ καταβληθῇ πρὸς ὠφέ-
λειαν τοῦ ἢ πρέπουσα φροντὶς καὶ δὲν φέρῃ ἀποτέλεσμα, πρέπει
νὰ τὸν ἀποδιώκωμεν. Εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν ὁ Ἑγούμενος
δὲν πρέπει, χρησιμοποιοῦν ὑπὲρ τὸ μέτρον τὴν συμπάθειαν,
νὰ ζημιώσῃ καὶ τὸν ἑαυτὸν τοῦ καὶ τοὺς ὑπολοίπους.

Α΄. Ἐν τῷ Γεροντικῷ.

ΙΗΓΗΣΑΤΟ ὁ Ἀββᾶς Δανιήλ, ὅτι ὅτε ἦν ἐν τῇ Σκήτει ὁ Ἀββᾶς
Ἀρσένιος, ἦν τις ἐκεῖ Μοναχός, ὃς ἔκλεπτε τὰ σκεύη τῶν Γερόντων·
ἔλαβεν οὖν αὐτὸν ὁ Ἀββᾶς Ἀρσένιος εἰς τὴν κέλλαν αὐτοῦ, θέλων αὐ-
τὸν κερδῆσαι, καὶ τοὺς Γέροντας ἀναπαῦσαι.

2. Καὶ λέγει αὐτῷ· εἴ τι ἂν θέλῃς, ἐγὼ σοι παρέχω, μόνον μὴ κλέ-
ψης· καὶ ἐδίδου αὐτῷ ὃ ἤθελε, καὶ χρυσίον καὶ κέσμα, καὶ ἱμάτιον,
καὶ πᾶν ὃ ἐζήτει· ὁ δὲ πάλιν ἔκλεπτεν.

3. Οἱ δὲ Γέροντες, ἰδόντες ὅτι οὐκ ἐπαύσατο, ἐδίωξαν αὐτὸν εἰ-
πόντες, ὅτι ἐὰν εὗρεθῇ ἀδελφὸς ἔχων τι ἐλάττωμα, ὃ τὸ κοινὸν οὐ βλάπτει, δεῖ
βαστάζειν αὐτόν· εἰ δὲ καὶ τοὺς λοιποὺς ταράττει, δεῖ ἐκδιώκειν αὐτόν, ἵνα μὴ
σὺν αὐτῷ καὶ ἄλλοι ἀπόλυνται.

Ἑρμηνεία

Ο ΑΒΒΑΣ Δανιήλ διηγήθη τὸ ἐξῆς περιστατικόν· Ὅταν ὁ Ἀβ-
βᾶς Ἀρσένιος παρέμενεν εἰς τὴν Σκήτην, εὗρίσκατο ἐκεῖ καὶ
ἓνας Μοναχός, ποὺ εἶχε τὴν κακὴν συνήθειαν νὰ κλέπτῃ τὰ διάφορα
πράγματα τῶν Γερόντων. Ὁ Ἀββᾶς Ἀρσένιος, ἐπιθυμῶν καὶ τὴν ψυ-
χὴν τοῦ Μοναχοῦ νὰ κερδίσῃ, ἀλλὰ καὶ τοὺς Γέροντας νὰ ἀφήσῃ ἡσύ-
χους ἀπὸ αὐτὸν τὸν κλεπτομανῆ, τὸν ὠδήγησεν εἰς τὸ κελλί του.

2. Ἀφοῦ λοιπὸν τὸν παρέλαβε, λέγει πρὸς αὐτόν·

—Πρόσεξε, ὅ,τι θέλεις, ἐγὼ μετὰ προθυμίας θὰ σοῦ τὸ παρέχω,
ἀρκεῖ μόνον νὰ μὴ κλέψῃς αὐτὸ ποὺ θὰ ἐπιθυμήσῃς.

Πράγματι ὁ Ἀββᾶς Ἀρσένιος τοῦ ἐδίδεν ὅ,τι ἤθελε· χρήματα,
ἐνδύματα καὶ ὅ,τι, ἐν γένει ἐπεθύμει. Αὐτὸς ὁμῶς πάλιν ἔκλεπτε.

3. Οἱ Γέροντες τότε, βλέποντες, ὅτι δὲν διώρθωσε τὸ ἐλάττωμά του αὐτό, τὸν ἐξεδίδωξαν ἀπὸ τὴν Σκήτην, λέγοντες: Ἐὰν ἀποκαλυφθῇ ἓνας ἀδελφὸς νὰ ἔχῃ ἐλάττωμα, ποὺ δὲν ζημιώνει τὴν ἀδελφότητα, πρέπει νὰ τὸν ἀνεχώμεθα· ἐφ’ ὅσον ὁμως μὲ τὸ ἐλάττωμά του ταρασσέι τοὺς ἀδελφοὺς καὶ τοὺς ἐνοχλεῖ, τότε πρέπει νὰ τὸν ἐκδιώκωμεν, διὰ νὰ μὴ χάνωνται μαζὶ μὲ αὐτὸν καὶ οἱ ἄλλοι.

Β'. Τοῦ Ἀγίου Ἐφραίμ.

ΕΑΝ ἐμπιστευθῇς ἀρχάριον, μὴ πολὺς γίνου τῇ πρὸς ἐκείνον συμπαθείᾳ, ὑπὲρ ὃ ἀπαιτῇ παρὰ τοῦ Δημιουργοῦ, ἐὰν περ σχολιάζῃ πρὸς τὸν χρηστὸν ζυγὸν τοῦ Κυρίου, μήποτε συγκατασπασθῇς· οὐδὲ γὰρ τοῦ σκάφους ἀποπεσόντος, ἤδη καὶ τῆς νηὸς καταφρονητέον.

2. Ἐν γνώσει δὲ Κυρίου ἔστωσαν αἱ πράξεις σου, καὶ τοῖς διαβολικοῖς βρόχοις οὐκ ἐμπλακῇ· ἔθος γὰρ αὐτῷ ἔστι τοὺς ἀγωνιζομένους ἀπὸ τῶν δεξιῶν κλέπτειν, καὶ τὸ κακὸν διὰ τοῦ ἀγαθοῦ κατεργάζεσθαι.

3. Ἐὰν παρακαλῇς Ἠγούμενον ὑπὲρ ἀδελφοῦ τῆς Μονῆς ἐκβεβλημένου, ὡς διαστροφὴν ἐν τῇ ἀδελφότητι ποιήσαντος, μὴ ἀποβιάζου ὑπὲρ τούτου τὸν Πατέρα, ἀλλ’ ἴσθι ὡς ὑπομιμνήσκων· τὸ δὲ λοιπόν, καταλιμπάνων τῷ τοῦ Θεοῦ βουλήματι.

4. Μήπως ὁ ἀδελφὸς οὕτω εἰς αἴσθησιν ἦλθε τῆς ἑαυτοῦ κακοφροσύνης, καὶ εἰσδεχθεὶς διὰ τῆς σῆς μεσιτείας, βλάβην ἐμποίησεν τῇ ἀδελφότητι, καὶ εὐρεθῇς σὺ τοῦ κακοῦ αἷτιος.

5. Καὶ γὰρ σπινθὴρ ἐν ἄλῳνι ἐμπεσὼν, ὅλου τοῦ ἐνιαυτοῦ τὸν κάματον ἐμίπηρησι. Δεῖ γὰρ ἕκαστον βαστάζειν τὸν πλησίον, ὅσον ἀπαιτεῖ ὁ λόγος, καὶ μὴ ὑπὲρ τὸ μέτρον· πλήν, μακάριος ὁ βαστάζων τὸν πλησίον διὰ τὴν εἰς Θεὸν ἀγάπην· οὐαὶ δὲ τῷ βασταζομένῳ καὶ μὴ συνιέντι.

6. Ἐὰν σχῇς μαθητὴν μετὰ σεαυτοῦ, καὶ τῇ ἀμελείᾳ καὶ ἀπροσεξίᾳ αὐτοῦ ἀποστῇ τοῦ ζυγοῦ τῆς εὐσεβείας, μὴ ξενίζου ἐπὶ τούτῳ, μηδὲ πάρεχε χώραν τῇ ἀθυμίᾳ ἐπὶ πλεῖον κατατρύχειν τὴν σὴν διάνοιαν, μήποτε καὶ σεαυτὸν κακώσῃς, κακῆϊνον οὐδὲν ὠφελήσῃς, ἀλλ’ ἐννόησον τὸν λειτουργὸν τοῦ Προφήτου Ἐλισσαιέ.

7. Εἰ δὲ καὶ εἰς πολλὴν κακίαν ἐξωκείλει, ἀναλόγισαι τὸν ἐξ Ἀποστόλων προδότην γενόμενον· καὶ τίς οὕτως ἀγνώμων καὶ δυσσεβής, ὃς τῷ διδασκάλῳ ἐπιγράψαι τὴν αἰτίαν τῆς ἐκείνου καταπτώσεως, καὶ οὐχὶ τῇ τοῦ μαθητοῦ κακῇ προαιρέσει;

8. Αὐτεξούσιον γὰρ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον· διὸ τοῖς μὲν ἀγωνιζομένοις καλῶς, τιμαὶ καὶ στέφανοι ἀπόκεινται· τοῖς δὲ παραβάταις καὶ καταφρονηταῖς, τιμωρίαι καὶ βάσανοι.

Ἐρμηνεία

ΕΑΝ ἀναλάβῃς τὴν πνευματικὴν εὐθύνην ἀρχαρίου Μοναχοῦ, νὰ μὴ ἐπιδείξῃς ἀπέναντί του ἀσυλλόγιστον συμπάθειαν καὶ συγκατάβασιν, μεγαλυτέραν ἀπὸ ἐκείνην, ποὺ ἀπαιτεῖ ὁ Δημιουργός, ὁσάκις οὗτος ἀντιδρᾷ τυχὸν καὶ δυσανασχετεῖ πρὸς τὸν χρηστὸν τοῦ Κυρίου ζυγόν, ἵνα μὴ συντριβῇς καὶ σὺ μαζὶ μὲ αὐτόν. Διότι δὲν πρέπει νὰ ἀδιαφορήσῃ κανεὶς καὶ διὰ τὸ πλοῖον, ὅταν ἡ βάρκα ποὺ ἦτο δεμένη πίσω ἀπὸ αὐτὸ ἐναυάγησεν.

2. Αἱ πράξεις σου ἄς εἶναι πάντοτε σύμφωνοι μὲ τὸ θέλημα τοῦ Κυρίου· τότε νὰ εἶσαι βέβαιος, ὅτι δὲν θὰ πέσης εἰς τὰ δίκτυα τοῦ διαβόλου. Διότι μὴ λησμονῆς, ὅτι ὁ διάβολος συνηθίζει νὰ ὑποκλέπτῃ τοὺς κόπους τῶν ἀγωνιζομένων διὰ δεξιῶν παγίδων, καὶ νὰ ἐπιτυχῇ τὸ κακὸν ὑπὸ τὸ πρόσχημα τῆς ἀγαθοεργίας (τῆς φαρισαϊκῆς, ἐπὶ παραδείγματι, ὑποκρισίας καὶ ἄλλων).

3. Ἐὰν παρακαλῇς τὸν Ἑγούμενον δι' ἓνα ἀδελφόν, ποῦ ἐξεδιώχθη ἀπὸ τὴν ἀδελφότητα, διότι ἔφερεν ἀνωμαλίαν καὶ σκάνδαλα εἰς αὐτήν, πρόσεξε νὰ μὴ ἐκβιάζῃς τὸν Πατέρα (δηλαδή τὸν Ἑγούμενον) χάριν τοῦ ἀποβληθέντος καὶ τὸν στενοχωρῇς· ἀπλῶς μὲ εὐγένειαν καὶ συστολὴν νὰ τοῦ τὸ ὑπενθυμίσῃς, ἀφήνων τὴν περαιτέρω ἐκβασιν τῆς ὑποθέσεως εἰς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ.

4. Ὑπάρχει κίνδυνος ὁ ἀδελφός, ὑπὲρ τοῦ ὁποίου παρακαλεῖς τὸν Ἑγούμενον, νὰ μὴ ἔχῃ συναισθανθῇ ἀκόμη τὸ σφάλμα του, καὶ εἰσερχόμενος πάλιν εἰς τὸ Κοινόβιον, διὰ τῆς μεσιτείας σου, νὰ προξενήσῃ βλάβην εἰς τὴν ἀδελφότητα, ὅποταν σὺ θὰ εἶσαι ὁ αἴτιος τοῦ κακοῦ.

5. Μία σπῖθα, ὅσον μικρὰ καὶ ἐὰν εἶναι, ὅταν πέσῃ εἰς ἁλώνι, δύναται νὰ κατακαύσῃ τὸν κόπον ὁλοκλήρου τοῦ ἔτους. Πρέπει λοιπὸν ὁ καθένας ἐξ ἡμῶν νὰ ἀνέχεται ἰὰς ἀδυναμίας τοῦ πλησίον ὅσον ἀπαιτεῖ ἀπὸ ἡμᾶς ἡ λογικὴ καὶ ὄχι περισσότερον τοῦ μέτρου⁽¹⁾. Πάντως εἶναι μακάριος ἐκεῖνος, ποῦ ἀνέχεται τὰς ἀδυναμίας καὶ τὰ ἐλαττώματα τοῦ πλησίον, χάριν τῆς εἰς Θεὸν ἀγάπης. Ἀλλοίμονον ὅμως εἰς ἐκεῖνον τὸν ὁποῖον ὑπομένουν οἱ ἄλλοι, διὰ τὴν ἀγάπην τοῦ Χριστοῦ, ἀλλ' αὐτὸς παραμένει ἀδιόρθωτος.

6. Ἐὰν ἀποκτήσῃς μαθητὴν (ὑποτακτικὸν) καὶ ἀπὸ ἀμέλειάν του καὶ ἀπροσεξίαν τοῦ ἀπομακρυνθῇ τοῦ ζυγοῦ τῆς εὐσεβείας, νὰ μὴ ξαφνιασθῇς δι' αὐτό· οὔτε νὰ ἀφήσῃς τὴν λύπην νὰ κατατυραννῇ περισσότερον τοῦ δέοντος τὴν διάνοιάν σου, μὴ τυχὸν καὶ τὴν ψυχὴν σου βασανίσῃς, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνον δὲν ἡμπορέσῃς νὰ τὸν ὠφελήσῃς καθόλου· εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν νὰ σκεφθῇς τὸν ὑπηρετὴν τοῦ Προφήτου Ἑλισσαιέ (Δ' Βασ. ε' 20—27).

7. Ἀλλὰ καὶ ἐὰν ἀκόμη, ἐξ ἀμελείας του, περιπέσῃ εἰς μεγάλην κακίαν, μὴ λυπηθῇς περισσότερον τοῦ δέοντος, σκεπτόμενος, ὅτι ἐξ αὐτῶν τούτων τῶν Ἀποστόλων προῆλθεν ὁ προδότης Ἰούδας. Διότι ποῖος εἶναι τόσον ἀχάριστος καὶ ἀσεβής, ὥστε νὰ ἀποδώσῃ τὴν αἰτίαν τῆς καταπτώσεως τοῦ μαθητοῦ εἰς τὸν θεῖον Διδάσκαλον καὶ ὄχι εἰς τὴν κακίαν ἐκείνου προαίρεσιν;

8. Διότι ὁ Θεὸς ἐδημιούργησεν αὐτεξούσιον τὸν ἄνθρωπον. Δι' αὐτὸν ἀκριβῶς τὸν λόγον εἰς μὲν τοὺς καλῶς ἀγωνιζομένους δίδονται τιμαὶ καὶ στέφανοι, ἐνῶ διὰ τοὺς παραβάτας καὶ καταφρονητὰς τῶν ἐντολῶν ὑπάρχουν βασανιστήρια καὶ τιμωρίαι.

1) «Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτὸν» (Ματθ. ιθ' 19, κβ' 39, Μάρκ. ιβ' 31, 33, Λουκ. ι' 27, Ρωμ. ιγ' 9, Γαλ. ε' 14, Ἰακ. β' 8, Λευϊτικὸν ιθ' 18).

Γ'. Τοῦ Ἀββᾶ Μάρκου.

ΟΤΑΝ ἡ τοῦ ἑνὸς βλάβη εἰς πολλοὺς διατρέχη, οὐ δεῖ μακροθυμεῖν οὔτε ζητεῖν τὸ ἑαυτοῦ συμφέρον, ἀλλὰ τὸ τῶν πολλῶν, ἵνα σωθῶσι· διότι τῆς μονομεροῦς ἀρετῆς, ἡ πολυμερὴς ὠφελιμωτέρα τυγχάνει.

Ἑ ρ μ η ν ε ί α

ΟΤΑΝ ἡ βλάβη τοῦ ἑνὸς ζημιώνει πολλούς, τότε δὲν πρέπει νὰ μακροθυμῶμεν, οὔτε νὰ ζητῶμεν τὸ συμφέρον τοῦ ἑαυτοῦ μας, ἀλλὰ τὶ συμφέρει εἰς τοὺς πολλοὺς διὰ νὰ σωθῶσι, διότι ἡ ἀρετὴ τῶν πολλῶν εἶναι ὠφελιμωτέρα ἀπὸ τὴν ἀρετὴν τοῦ ἑνός.

Τῷ Δὲ θεῷ ἡμῶν τῷ συντελεσθέντων
καλῶν εἰς Δόξα καὶ χάρις εἰς τὰς
αἰῶνας
Ἀμήν

ΠΙΝΑΞ

ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ ΤΗΣ ΤΕΤΑΡΤΗΣ ΒΙΒΛΙΟΥ

ΤΗΣ ΕΥΕΡΓΕΤΙΝΟΥ :

ΥΠΟΘΕΣΙΣ Α΄

Ὅτι ὁ Μοναχὸς ἔχει ὑποσχεθῇ τὴν ἀκτημοσύνην· ποῖον εἶναι τὸ γνώρισμα τοῦ μὴ θέλοντος νὰ ἔχῃ ὕλικά ἀγαθὰ, καὶ πῶς κατὰ τὴν θώσαν τὴν ἀκτημοσύνην οἱ Πατέρες. Σελὶς 9

ΥΠΟΘΕΣΙΣ Β΄

Ἡ σωματικὴ ἐλεημοσύνη εἶναι ἀναγκαία διὰ τοὺς κοσμικοὺς, ἐπειδὴ οὗτοι δὲν εἶναι ἀκτῆμονες, καὶ ἐπειδὴ ἀλείρουσιν εὐεργεσίας ἀπολαμβάνουν ἐξ αὐτῆς. Αὐτὴν τὴν ἐλεημοσύνην πρέπει καὶ οἱ ἄπλοὶ κοσμικοὶ νὰ ἀσκοῦν μὲ ὅλας τὰς δυνάμεις, προσφέροντες τὰ ἐκλεκτότερα ἐξ ὧν ἔχουν. 40

ΥΠΟΘΕΣΙΣ Γ΄

Τὸ πάθος τῆς φιλαργυρίας εἶναι τὸ καταστρεπτικώτερον ἀπὸ ὅλα τὰ ἄλλα πάθη. 52

ΥΠΟΘΕΣΙΣ Δ΄

Ἀπὸ ποῦ ἀναπτύσσεται ἡ πρὸς τὸν Θεὸν ἀγάπη, πῶς ἐκφράζεται καὶ ποῖα τὰ ἔργα τῆς. 57

ΥΠΟΘΕΣΙΣ Ε΄

Μέγιστον κατόρθωμα μετὰ τῶν ἀρετῶν εἶναι ἡ ἡσυχία, ὅταν ὁ ἡσυχάζων ἔχῃ πλήρη ἐπίγνωσιν τῆς σημασίας τῆς· ἔχει δὲ αὕτη ἀνάγκη μεγάλων ψυχῶν διὰ νὰ κατορθωθῇ. Ποία εἶναι ἡ μετ' ἐπιγνώσεως ἡσυχία καὶ πῶς κατορθώνεται αὕτη. 87

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΣΤ΄

Μὲ ποῖον τρόπον καὶ ἀπὸ ποῦ ἀντιτῶν δυνάμιν νικᾷ κανεὶς τοὺς λογισμοὺς του καὶ μέχρι ποίου σημείου δὲν εἴμεθα ὑπεύθυνοι διὰ τοὺς λογισμοὺς, οἱ ὅποιοι μᾶς ἔρχονται. 136

ΥΠΟΘΕΣΙΣ Ζ΄

Διὰ τὸν πιστὸν εἶναι θάνατος ἡ ἄσκοπος περιπλάνησις τοῦ νοῦ καὶ ἡ λήθη· ὅπως, ἀντιθέτως, ἡ συνεχὴς ἐνθύμησις τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ διαρκὴς παρουσία τοῦ Θεοῦ ἐν τῇ διανοίᾳ καὶ καρδίᾳ εἶναι δι' αὐτὸν ζωὴ καὶ ἀπαλλαγὴ ἀπὸ πᾶσαν κακίαν. 196

ΥΠΟΘΕΣΙΣ Η΄

Πρέπει νὰ προσευχώμεθα ἀδιαλείπτως· τί εἶναι ἡ ἀδιάλειπτος προσευχή καὶ πῶς κατορθώνεται. 213

ΥΠΟΘΕΣΙΣ Θ'

Ἐκεῖνος, ὃ ὁποῖος περιφρουρεῖται πάντοτε ἀπὸ τὴν προσευχήν, δὲν κυριεύεται ἀπὸ τοὺς νοητοὺς ἐχθρούς· δι' αὐτὸ πρέπει διαρκῶς νὰ φροντίζωμεν διὰ τὴν προσευχήν. Σελὶς
237

ΥΠΟΘΕΣΙΣ Ι'

Ποία εἶναι ἡ δύναμις τῆς προσευχῆς· διὰ τῆς προσευχῆς δίδεται εἰς τὸν ἄνθρωπον ὑπὸ τοῦ Θεοῦ πᾶν ἀγαθόν· διὰ τῆς προσευχῆς ἐνοῦται ὁ ἄνθρωπος μετὰ τοῦ Θεοῦ. 248

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΙΑ'

Ὅτι πρέπει ὁ ζητῶν τι παρὰ τοῦ Θεοῦ νὰ μὴ ζητῇ ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἀρέσκει εἰς αὐτόν, ἀλλ' ὅ,τι εἶναι συμφέρον εἰς αὐτόν, κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ Θεοῦ. 268

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΙΒ'

Αὐτὸς ποὺ ζητεῖ ἀπὸ τὸν Θεὸν τὰ συμφέροντα εἰς τὴν ψυχὴν του, πρέπει εὐχαρίστως νὰ δέχεται καὶ τὰ ὑπὸ τῆς Θείας Προνοίας παραχωρούμενα, ἔστω καὶ ἐὰν εἶναι ἀντίθετα πρὸς τὴν ἐπιθυμίαν καὶ τὸ θέλημα τοῦ αἰτοῦντος. 273

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΙΓ'

Πρέπει ἡ προσευχή νὰ ἐνισχύεται ἀπὸ τὴν ἐκτέλεσιν καλῶν ἔργων· ποῖα πράγματα καθιστοῦν τὴν προσευχήν ἀπρόσδεκτον ἀπὸ τὸν Θεόν. 281

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΙΔ'

Ἡ προσευχή μας δὲν γίνεται δεκτὴ, ὅταν ἔχωμεν ἔχθραν ἐναντίον ἄλλου, ἢ ὅταν ἄλλοι ἔχουν ἔχθραν ἐναντίον μας καὶ δὲν φροντίζωμεν νὰ συμφιλιωθῶμεν. 291

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΙΕ'

Διὰ τὸν πιστὸν εἶναι ἀναγκαία ἡ ἀνάγνωσις τῶν Γραφῶν καὶ μεγάλη ἡ ἐξ αὐτῆς ὠφέλεια. 298

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΙΣ'

Αὐτὰ ποὺ διαβάζομεν πρέπει καὶ νὰ τὰ ἐκτελῶμεν· διότι ἡ σωτηρία ἐπιτυγχάνεται μὲ ἔργα καὶ ὄχι μὲ λόγους. Διὰ τοῦτο ἡ ἀπλὴ γνῶσις δὲν ὠφελεῖ. Ὁ πνευματικὸς ἄνθρωπος δὲν πρέπει νὰ περιορίζεται εἰς τὸ γράμμα τοῦ κειμένου, ἀλλὰ νὰ ἀναζητῇ τὴν ὑψηλοτέραν ἔννοιαν, τὸ πνεῦμα αὐτοῦ. 304

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΙΖ

Δὲν πρέπει κινούμενοι ἀπὸ ὑπερηφάνειαν νὰ πολυπραγμονῶμεν περὶ τὰ ὑψηλὰ νοήματα τῆς Γραφῆς καὶ περὶ τὰ δογματικὰ καὶ ὑπέροχα τῆς λογικῆς ἢ νὰ προσπαθῶμεν νὰ ἐννοήσωμεν τὰ κρίματα τοῦ Θεοῦ. 312

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΙΗ'

Ὁ πιστὸς πρέπει νὰ ἀπέχη τελείως ἀπὸ τὴν ψευδώνυμον γνῶσιν καὶ νὰ μὴ συναναστρέφεται μὲ αἰρετικούς. Ποία εἶναι ἡ πραγματικὴ κατὰ Θεὸν σοφία μερικὸς ἀνθρώπους τοὺς ὠφελεῖ νὰ ζοῦν ἐν ἀπλότῃ μακρὰν τῶν συζητήσεων αὐτῶν. 320

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΙΘ'

Τίποτε δὲν ἡμποροῦν νὰ κάμουν οἱ δαίμονες ἐναντίον τῶν πιστῶν· δι' αὐτὸ πρέπει νὰ τοὺς καταφρονῶμεν, νὰ μὴ δειλιάζωμεν ἐξ αἰτίας τῶν, καὶ νὰ μὴ τοὺς δίδωμεν καμμίαν σημασίαν, ὅ,τι καὶ ἂν κάμουν. Πῶς πρέπει νὰ διακρίνη ὁ ἄνθρωπος μίαν ὁπτασίαν, ἐὰν δηλαδὴ προέρχεται ἀπὸ τοὺς δαίμονας ἢ ἀπὸ τοὺς Ἀγγέλους, διότι πολλὰς φορὰς οἱ δαίμονες δεικνύουν καὶ φαντασίας διὰ νὰ πλανήσουν τοὺς ἀπλουστεροὺς καὶ «παρηγοροῦν» τὴν ψυχὴν. Ποία εἶναι ἡ θεία καὶ ποία ἡ σατανικὴ ὁπτασία.

Σελὶς

327

ΥΠΟΘΕΣΙΣ Κ'

Κατὰ πολλοὺς τρόπους παρουσιάζονται τὰ ὄνειρα, διὰ τοῦτο ἀσφαλέςτερον εἶναι νὰ μὴ δίδωμεν πίστιν εἰς αὐτά καὶ ὅτι οὐδὲν ἀπὸ τὰ μέλλοντα γνωρίζουν οἱ δαίμονες, ἔστω καὶ ἂν προσποιοῦνται ὅτι γνωρίζουν μερικὰ καὶ τὰ προλέγουν δηθὲν ἀπὸ ἰδικήν τῶν γνῶσιν.

352

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΚΑ'

Οἱ δαίμονες καθόλου δὲν γνωρίζουν τί ἔχει εἰς τὴν καρδίαν τοῦ ὁ ἄνθρωπος, οὔτε ἀπὸ ποία πάθη νικώμεθα. Τὰς διαθέσεις καὶ τὰς ἀδυναμίας ἡμῶν πληροφοροῦνται μόνον ἀπὸ ὅσα λέγομεν ἢ πράττομεν.

363

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΚΒ'

Ποῖον εἶναι τὸ μέτρον τῆς ἀπαθείας, ποῖαι αἱ ἰδιότητές της καὶ πῶς ἀποκτιῶνται ἀπὸ τὸν ἄνθρωπον.

369

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΚΓ'

Πότε καὶ πῶς πρέπει νὰ ἐγγίξη κανεὶς πρὸς τὴν Θεολογίαν· ποῖος εἶναι ὁ λόγος τῆς πνευματικῆς σοφίας καὶ ποῖος ὁ λόγος τῆς γνώσεως· ποία ἡ μεταξὺ τῶν διαφορὰ καὶ πῶς ὁ νοῦς γίνεται ἄξιος αὐτῶν.

389

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΚΔ'

Πῶς καὶ ἀπὸ ποῦ ὁ νοῦς γίνεται μέτοχος τῆς Χάριτος τοῦ Θεοῦ καὶ φέρεται εἰς τὸ ὕψος τῆς θεωρίας καὶ πῶς διατηρεῖται εἰς τὴν κατὰστάσιν αὐτὴν τῆς Χάριτος.

419

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΚΕ'

Κατὰ πόσους τρόπους ἐπέρχεται ἡ θεία παραχώρησις καὶ ἐγκατάλειψις, καὶ τί πρέπει νὰ κάμνωμεν εἰς τὰς περιπτώσεις αὐτάς, ὥστε νὰ ἐπανέρχεται εἰς ἡμᾶς ἡ θεία Χάρις.

463

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΚΣ'

Ἡ θεωρία διεγείρει τὸν νοῦν καὶ τὸν κάμνει νὰ λησμονῇ ὅλα τὰ γήϊνα. Ἡ Χάρις τοῦ Ἀγίου Πνεύματος γίνεται διὰ τοὺς τελείους τὸ πᾶν καὶ τροφή, καὶ ποτὸν καὶ ἔνδυμα δι' αὐτὸν τὸν λόγον καὶ μερικοὶ ἐκ τῶν Ἀγίων, ἐνδυναμούμενοι ὑπὸ τῆς Θείας Χάριτος, ἢ οὐδόλως ἐχρησιμοποιοῦν τὰ ὕλικά αὐτὰ ἐφόδια, ἢ κατ' ἐλάχιστον τὰ ἐχρησιμοποιοῦν, κατανικῶντες τοὺς ὅρους τῆς φύσεως.

457

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΚΖ΄

- Τὸ ἀξίωμα τῆς ἱερωσύνης εἶναι μέγα· δι' αὐτὸ δὲν πρέπει νὰ προσπαθῇ ὁ πιστὸς νὰ τὸ κατακτήσῃ. Ἀπ' ἐναντίας πρέπει, ἀπὸ εὐλάβειαν, νὰ παραιτῇται τελείως ὁ καλούμενος εἰς αὐτό, ἐὰν μάλιστα σχηματίσῃ τὴν γνώμην, ὅτι ἡ κλήσις τοῦ εἰς τὴν ἱερωσύνην δὲν ὀφείλεται εἰς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, ἀλλ' εἰς ἀνθρωπίνην ἐνέργειαν. Ὅμοίως πρέπει νὰ ἐνεργῇ ὁ πιστός, ὅσάκις καλεῖται εἰς οἰανδήποτε ἄλλην ἐξουσίαν ἢ εἰς τὸ ἔργον τῆς διδασκαλίας. Σελὶς
470

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΚΗ΄

- Περὶ ἱερωσύνης, ὅτι ἐκεῖνος ποὺ ἀναλαμβάνει ἀναξίως τὰ καθήκοντα τοῦ Ἱερέως προετοιμάζει διὰ τὸν ἑαυτὸν τοῦ αὐστηροτάτην τιμωρίαν· ὅπως ἀντιθέτως, καὶ ἐκεῖνος, ποὺ ἱερατεύει μετὰ προσοχῆς καὶ παραμένει ἄξιος τοῦ ὑπουργήματος, ὠφελεῖται ψυχικῶς πάρα πολὺ. 486

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΚΘ

- Ἡ καθημερινὴ Λειτουργία προξενεῖ μεγίστην ὠφέλειαν· δι' αὐτὸ καὶ οἱ Πατέρες καθ' ἑκάστην ἱερουργοῦν. Κατὰ τὴν Θεῖαν Λειτουργίαν ἐνώνονται τὰ οὐράνια μὲ τὰ ἐπίγεια. 491

ΥΠΟΘΕΣΙΣ Λ΄

- Ὅχι μόνον εἰς τοὺς ζῶντας, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς ἀποθανόντας μεγάλην βοήθειαν παρέχει ἡ ὑπὲρ αὐτῶν τελούμενη προσφορά. 498

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΛΑ΄

- Μετὰ θάνατον δὲν ὑπάρχει συγχώρησις, ἐκτὸς τῶν πάρα πολὺ ἐλαφρῶν ἁμαρτημάτων· ἀλλὰ καὶ τούτων μετὰ μεγίστης δυσκολίας. Αὐτός, τὸν ὅποιον αἱ πράξεις τοῦ κατέστησαν ἄξιον τῆς κολάσεως, εἶναι ἀδύνατον νὰ ἐξέλθῃ ποτὲ ἐξ αὐτῆς. 504

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΛΒ΄

- Ποία ἡ αἰτία τῶν Ἀγιασμάτων (τοῦ Μυστηρίου τῆς Θείας Εὐχαριστίας), ποία ἡ δύναμις καὶ διὰ ποῖον σκοπὸν πρέπει νὰ προσερχώμεθα εἰς αὐτά. 512

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΛΓ΄

- Πῶς καὶ πότε πρέπει νὰ προσερχώμεθα εἰς τὴν μετάληψιν τῶν θείων Δώρων καὶ πῶς πρέπει νὰ εἶναι ἡ συνείδησίς μας. 520

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΛΔ΄

- Ἡ τακτικὴ θεία Μετάληψις εἶναι πάρα πολὺ ὠφέλιμος· ἐξ ἀντιθέτου δέ, ἡ μὴ συχνὴ Μετάληψις εἶναι βλαβερά καὶ ἐπικίνδυνος. 531

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΛΕ

- Αὐτὸς ποὺ εὐρίσκεται ὑπὸ ἐπιτίμιον καὶ δὲν μεταλαμβάνει, κατὰ τὴν Θεῖαν Λειτουργίαν, πρέπει νὰ ἐξέρχεται ἐκ τοῦ Ναοῦ μαζὶ μὲ τοὺς κατηχουμένους. 542

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΛΣ΄

- Τὸ νὰ ταφῇ κανεὶς εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ὠφελεῖ μὲν τοὺς εὐσεβεῖς, προκαλεῖ ὁμῶς πρόσθετον κόλασιν εἰς τοὺς καταδικασθέντας εἰς τὸ αἰώνιον πῦρ. 546

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΑΖ'

Καὶ ὁ πολυτελής ἐνταφιασμὸς δὲν εἶναι μικρὰ ζημία διὰ τὴν ψυχὴν· δι' αὐτὸ καὶ αὐτοὶ ποὺ ἀγαποῦν τὸν Θεόν, ἐπιθυμοῦν πάρα πολὺ τὸν ἄσημον καὶ ἄδοξον ἐνταφιασμὸν καὶ τὸν προτιμοῦν.

Σελὶς

549

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΑΗ'

Δὲν εἶναι ἴδιον τοῦ οἰουδήποτε ἡ διδασκαλία, ἀλλὰ μόνον ἐκείνου ὁ ὁποῖος προεβλήθη ὑπὸ τῆς Θείας Προνοίας ὡς ἱκανὸς εἰς τοῦτο καὶ ἐφαρμόζει ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα διδάσκει καὶ ἐνίκησε τὰ πάθη του. Ἐκεῖνος δὲ ποὺ δὲν ἔχει τὰ πρὸς διδασκαλίαν προσόντα, πρέπει νὰ προσέχη τὸν ἑαυτὸν του, μὴ τυχόν, θέλων νὰ οἰκοδομήσῃ τοὺς ἄλλους, παραμελήσῃ καὶ ζημιώσῃ τὸν ἑαυτὸν του. Ὑπάρχουν μερικοί, καίτοι σπάνιοι, οἱ ὁποῖοι ὠδηγήθησαν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καὶ ὄχι μόνον δὲν ἔλαβον ἀνάγκην ἀπὸ ἀνθρωπίνην συμβουλὴν καὶ ὁδηγίαν, ἀλλὰ καὶ ἠδυνήθησαν ὕστερον νὰ γίνουν πνευματικοὶ ὁδηγοὶ ἄλλων. Τὸ φαινόμενον αὐτῶν τῶν ἀνθρώπων πρέπει νὰ τὸ θαυμάζωμεν, ἀλλὰ νὰ μὴ ἐπιδιώκωμεν νὰ τὸ μιμηθῶμεν, προσβλέποντες εἰς τὴν ἀδυναμίαν μας.

563

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΑΘ

Ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος ἀποφασίζει κατὰ φωτισμὸν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, καὶ ἂν δὲν εἶναι Ἱερεὺς, εἰς ὅ,τι καὶ ἂν ἀποφασίσῃ ἔχει σύμφωνον τὸν Θεόν. Τὸ νὰ διδάσκουν ἄλλους εἶναι ἐπιτετραμμένον ἐκ Θεοῦ, ὄχι μόνον εἰς τοὺς Ἱερεῖς, ἀλλὰ καὶ εἰς ἄλλους, τοὺς καθαροὺς κατὰ τὴν ψυχὴν· καὶ ποία εἶναι ἡ μυστικὴ Ἱερωσύνη. Καὶ πῶς πρέπει νὰ μεταλαμβάνουν τῶν ἀχράντων Μυστηρίων οἱ ζῶντες εἰς τὰς ἐρήμους, ὅταν δὲν παρίσταται Ἱερεὺς.

582

ΥΠΟΘΕΣΙΣ Μ

Ὁ ἀληθινὸς Ποιμὴν πρέπει μετὰ προθυμίας νὰ ὑφίσταται κάθε κίνδυνον διὰ τὰ πρόβατά του καὶ νὰ φροντίξῃ ὁλοψύχως δι' αὐτά.

588

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΜΑ

Ἐκεῖνοι ποὺ ἔλαβον ἐκ Θεοῦ τὴν Χάριν νὰ διδάσκουν, ὅσον περισσότερον φροντίζουν νὰ αὐξάνουν τὸν κύκλον τῶν διδασκομένων, τόσον καὶ περισσοτέραν Χάριν ἀπολαμβάνουν. Διὰ τοῦτο πρέπει οὗτοι νὰ διδάσκουν ἀκούραστα. Ἐκεῖνοι δὲ ποὺ ἀκούουν μὲ ἀδιαφορίαν τὴν διδασκαλίαν, θὰ ὑποστοῦν ἀνυπόφορον τιμωρίαν. Ὁ Προεστὼς πρέπει νὰ παραμένῃ εἰς τὴν Μονήν, καὶ νὰ ἔχῃ Δεύτερον, ὁ ὁποῖος νὰ τὸν βοηθῇ εἰς τὴν ἐπιστάσιν τῶν ἀδελφῶν.

614

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΜΒ

Δὲν πρέπει κανεὶς νὰ διδάσκῃ ἢ νὰ ἐλέγχῃ ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι δὲν ὑπάγονται εἰς τὴν ἐξουσίαν του, ἔστω καὶ ἐὰν ἁμαρτάνωσιν, ἐκτὸς ἐὰν ἤθελε ζητηθῇ τοῦτο ἀπὸ αὐτοῦ· ἀλλ' οὔτε καὶ νὰ ἀναλαμβάνῃ τὴν ὑπεράσπισίν των, ὅταν ἀδικοῦνται.

628

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΜΓ

Δὲν πρέπει νὰ φερώμεθα μὲ αὐταρχικότητα εἰς τοὺς ὑποτακτικούς, οὔτε νὰ ἐπιβάλλωμεν εἰς αὐτοὺς ἔργα, τὰ ὁποῖα δὲν ἀρμόζει. Πᾶν

ὅ,τι συνιστᾶται μετὰ ταπεινοφροσύνην καὶ καθαρὰν συνείδησιν, τὸ φέρει εἰς αἴσιον πέρας ἢ Χάρις τοῦ Θεοῦ.

Σελίς
628

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΜΔ'

Δὲν πρέπει νὰ ἀπογοητεύωμεν αὐτόν, ποὺ κάμνει κάποιο καλὸ, ἔστω καὶ ἐὰν εἶναι ἀτελής· ἀπ' ἐναντίας πρέπει νὰ ἐνισχύωμεν τὴν προθυμίαν του, καὶ σιγὰ - σιγὰ νὰ τον ἀνυψώωμεν πρὸς τὴν τελειότητα.

636

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΜΕ'

Ὁ Ἑγούμενος πρέπει διὰ τῶν δυνατωτέρων νὰ ἐκπαιδεύῃ καὶ τοὺς ἀσθενεστερότερους ἐκ τῶν ἀδελφῶν εἰς τὴν ὑπακοήν, τὴν ὑπομονὴν καὶ τὴν λοιπὴν ἀσκησιν· ὅσον δὲ ἡμπορεῖ νὰ εἶναι ἐπιεικὴς πρὸς τοὺς ἀρχαρίους.

640

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΜΣ'

Δὲν πρέπει νὰ ζητῶμεν ἀπὸ ὅλους τὴν ἰδίαν ἀσκησιν, ἀλλὰ ἀναλόγως πρὸς τὴν προηγουμένην ζωὴν των καὶ τὴν σωματικὴν των ἀντοχήν.

643

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΜΖ'

Πρέπει νὰ φροντίζωμεν ἰδιαιτέρως διὰ τοὺς ἀδυνάτους καὶ νὰ εἴμεθα συγκαταβατικώτεροι μετὰ αὐτούς, εἰς ὅσας περιπτώσεις δὲν συμβαίνει παράβασις κάποιας ἐντολῆς τοῦ Θεοῦ, διὰ νὰ μὴ σκανδαλίζονται. Τὰ ἐπιτεύγματα καὶ τὰ ἁμαρτήματα ἐνὸς ἐκάστου κρίνονται ἀνάλογα μετὰ τὴν δύναμιν καὶ τὰς γνώσεις του.

649

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΜΗ'

Ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος περιέπεσεν εἰς κάποιον ἁμάρτημα καὶ διὰ τοῦτο ἔχει περιέλθῃ εἰς ἀπελπισίαν, δὲν πρέπει νὰ τὸν καταθλιβώμεν ἀμέσως μετὰ ἀπότομον ἔλεγχον, ἀλλὰ νὰ τὸν παρηγορῶμεν μετὰ συμπάθειαν καὶ νὰ προσπαθώμεν μετὰ καλωσύνην νὰ τὸν σηκώσωμεν ἀπὸ τὴν πτώσιν του. Ὁμοίως καὶ ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος ἀπεχωρίσθῃ ἀπὸ τὸ Κοινόβιον καὶ κατόπιν ἐπέστρεψε, πρέπει νὰ τὸν ὑποδεχώμεθα μετὰ καλὸν τρόπον.

654

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΜΘ'

Ὁ Ἑγούμενος δὲν πρέπει ποτὲ νὰ ἡσυχάζῃ καὶ νὰ ἀδιαφορῇ ὁσάκις ἁμαρτάνουσιν οἱ ὑποτακτικοί του, ἀλλὰ νὰ τοὺς ἐλέγχῃ, νὰ τοὺς ἐπιτιμᾷ καὶ μετὰ κάθε τρόπον νὰ τοὺς διορθώῃ.

664

ΥΠΟΘΕΣΙΣ Ν'

Αὐτόν, ποὺ παραμένει ἀδιόρθωτος εἰς τὴν ἁμαρτίαν καὶ ζημιώνει μετὰ τὴν ἐπιμονὴν του αὐτὴν τὴν ἀδελφότητα, ἀφοῦ καταβληθῇ πρὸς ὠφέλειαν του ἢ πρέπουσα φροντίς καὶ δὲν φέρῃ ἀποτέλεσμα, πρέπει νὰ τὸν ἀποδιώκωμεν. Εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν ὁ Ἑγούμενος δὲν πρέπει, χρησιμοποιοῦν ὑπὲρ τὸ μέτρον τὴν συμπάθειαν, νὰ ζημιώῃ καὶ τὸν ἑαυτὸν του καὶ τοὺς ὑπολοίπους.

667

Τέλος τῆς τετάρτης βιβλίου τῆς
εὐεργετινοῦ καὶ τῷ Θεῷ Δόξα:—
✠ Ἀμήν ✠

Ἡ ΣΥΝΑΞΙΣ ΤΩΝ
'ΕΝ ΑΓΙΩ ὉΡΕΙ
Τῶ ΑἰΩΝΟΣ

ΔΙΑΛΑΜΨΑΝΤΩΝ
ὉΣΙΩΝ ΚΑΙ ΘΕΟΦΟ
ΡΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ

